Nordisk Råd

53. sesjon

2001

København

EDITA Norstedts Tryckeri AB, Stockholm 2002

Redaksjon: Charlotta Gotthardt
Guðrún Garðarsdóttir
Hilde Elisabeth Haaland
Eva Hjelm

ISBN 87-988551-1-5
EDITA Norstedts Tryckeri AB, Stockholm 2002

Innholdsfortegnelse

Innkallelse til sesjonen	7
Deltakerliste	9
Regjeringsrepresentanter og valgte medlemmer	12
Dagsorden og Ärendeliste	23
Oversikt over ekstrasesjonen	35
Protokoll	
Innholdsfortegnelse protokoll	38
Protokoll mandag 29. oktober	39
Protokoll tirsdag 30. oktober	65
Protokoll onsdag 31. oktober	171
Saker m.m.	
Medlemsforslag/Utvalgsforslag (A-saker)	273
Ministerrådsforslag (B-saker)	498
Beretninger (C-saker)	652
Meddelelser (D-saker)	1047
Spørsmål (E-saker)	1219
Dokumenter	1233
Vedtak	1507
Fremstillinger/Rekommandasjoner	1509
Ytring	1562
Interne vedtak	1563
Øvrige vedtak	1566
Presidium, sekretariat, sakkyndige m.m.	1578
Supplement	
Utdeling av Nordisk Råds musikkpris og litteraturpris	1589
Utdeling av Nordisk Råds Natur- og miljøpris	1595
Forretningsorden for Nordisk Råds	1600
Ärendelista	1623
Register	
Oversikt over sakenes behandling	1635
Personregister	1652
Emneregister	1670
Plan over sesjonssalen	1677

Indkaldelse til Nordisk Råds 53. session

Det meddeles herved, at Nordisk Råds 53. session afholdes den 29. oktober – 31. oktober 2001 i Folketinget, København.

København, den 19. marts 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Deltakerliste

(Opprettet ifølge §4 i arbeidsordningen og godkjent ved møtet den 29. oktober 2001 med endring ved møtene 30. og 31. oktober 2001.)

Regjeringsrepresentanter – Hallituksen edustajat[1]

Árni M. Mathiesen
Ritt Bjerregaard
Björn Bjarnason
Kjell Magne Bondevik
Børge Brende
Gun Carlson
Davíð Oddsson
Eyðun Elltør
Jan-Erik Enestam
Sune Eriksson
Olof Erland
Tarja Filatov
Per-Kristian Foss
Geir H. Haarde
Sámal Petur í Grund
Karsten Hansen
Satu Hassi
Kalevi Hemilä
Óli Holm
Høgni Hoydal
Ove Hygum
Alfred Jakobsen
Marianne Jelved
Anfinn Kallsberg
Henrik Dam Kristensen
Kjell Larsson
Suvi Lindén
Paavo Lipponen
Johannes Lebech
Lise Lennert
Svein Ludvigsen
Mogens Lykketoft
Lars-Erik Lövdén
Jonathan Motzfeldt
Jørgen Niclasen
Roger Nordlund
Poul Nyrup Rasmussen
Leif Pagrotsky
Páll Pétursson
Göran Persson
Jan Petersen
Maija Rask
Ritva Sarin-Grufberg
Kimmo Sasi
Suvi-Anne Siimes
Siv Friðleifsdóttir
Lars Sponheim
Ole Stavad
Sturla Böðvarsson
Björn von Sydow
Erkki Tuomioja
Margrethe Vestager
Margareta Winberg

[1] Angående tidspunkt for regjeringsrepresentantenes tilstedeværelse ved sesjonen henvises til Nordisk Råds delegasjonssekretariat

Medlemmer – Jäsenet

John I. Alvheim
Christel Anderberg
Anne Berit Andersen
Kim Andersen
Anders Andreassen
Arnbjörg Sveinsdóttir
Dorte Bennedsen
Charlotta L. Bjälkebring
Tuija Brax
Berit Brørby
Ole Vagn Christensen
Julie Christiansen
Frank Dahlgaard
Lennart Daléus
Drífa Hjartardóttir
Mikko Elo
Odd Roger Enoksen
Ann-Marie Fagerström
Reynoldh Furustrand
Aud Gaundal
Jette Gottlieb
Per Erik Granström
May-Helen Molvær Grimstad
Lennart Gustavsson
Åke Gustavsson
Tuula Haatainen
May Hansen
Søren Hansen
Leena Harkimo
Chris Heister
Trond Helleland
Britt Hildeng
Lars Hjertén
Svend Erik Hovmand
Kaj Ikast
Ísólfur Gylfi Pálmason
Margareta Israelsson
Lena Jensen
Anita Johansson
Eva Johansson
Elver Jonsson
Per Kaalund
Bjarne Kallis
Ola Karlsson
Jógvan við Keldu
Øyvind Korsberg
Asmund Kristoffersen
Svend Erik Larsen
Ewa Larsson
Kaj Larsson
Paula Lehtomäki
Harriet Lindeman
Pehr Löv
Hannes Manninen
Ragnwi Marcelind
Egil Møller
Eva Møller
Petri Neittaanmäki
Thore A. Nistad
Elisabeth Røbekk Nørve
Outi Ojala
Kent Olsson
Heli Paasio
Vibeke Peschardt
Dan Reinert Petersen
Riitta Prusti
Rannveig Guðmundsdóttir
Aulis Ranta-Muotio
Raymond Robertsen
Inge Ryan
Jan Sahl
Petri Salo
Peder Sass
Sigríður Jóhannesdóttir
Sigríður Anna Þórðardóttir
Daniel Skifte
Jouko Skinnari
Steingrímur J. Sigfússon
Jens Stoltenberg
Hasse Svensson
Peder Sønderby
Hannu Takkula
Kristen Touborg
Jari Vilén
Jan Erik Ågren

Endringer i deltakerlisten

Endringer 29 oktober

Lennart Gustavsson ble erstattet av **Jonas Ringqvist** for denne dagen.

Endringer 30. oktober

Jens Stoltenberg ble erstattet av **Bendiks H. Arnesen** for resten av sesjonen. **Ewa Larsson** ble erstattet av **Ingegerd Saarinen** denne formiddagen. **Chris Heister** ble erstattet av **Carl Fredrik Graf** under spørretimen.

Endringer 31. oktober

Ingen endringer.

Regjeringsrepresentanter og medlemmer samt varamedlemmer etter land og partier

(Ved sesjonens begynnelse)

Danmarks Riges Delegation

Regeringsrepresentanter

Ritt Bjerregaard, f. 41
minister for fødevarer, landbrug og fiskeri

Ove Hygum, f. 56
arbejdsminister

Marianne Jelved, f. 43
økonomiminister og minister for nordisk samarbejde

Henrik Dam Kristensen, f. 57
socialminister

Johannes Lebech, f. 48
kirkeminister

Mogens Lykketoft, f. 46
udenrigsminister

Poul Nyrup Rasmussen, f. 43
statminister

Ole Stavad, f. 49
skatteminister

Margrethe Vestager, f. 68
undervisningsminister

Medlemmer

(Valgt av Folketinget 3. oktober 2001)

Socialdemokratiet (S)

Medlemmer

Hanne Andersen, f. 39
kontorassistent
forfall; erstattet av Peder Sass

Poul Andersen, f. 52
telefonmontør
forfall; erstattet av Svend Erik Larsen

Dorte Bennedsen, f. 38
fhv. minister, cand. theol.

Ole Vagn Christensen, f. 43
slagteriarbejder

Søren Hansen, f. 42
sølvsmed

Per Kaalund, f. 37
konsulent, fhv. amtsborgmester

Varamedlemmer

Hans-Pavia Rosing, f. 48
informationschef

Lis Greibe, f. 39
civilingeniør, adjunkt

Peder Sass, f. 43
fuldmægtig

Svend Erik Larsen, f. 47
forbundsmand

Lars Kramer Mikkelsen, f. 56
informationschef

Helen Beim, f. 43
lærer

Socialistisk Folkeparti (SF)

Medlem

Kristen Touborg, f. 43
landmand

Varamedlem

Kaj Stillinger, f. 43
lærer, erhvervsvejleder

Det Radikale Venstre (RV)

Medlem

Vibeke Peschardt, f. 39
fuldmægtig

Varamedlem

Niels Helveg Petersen, f. 39
cand. jur.

Enhedslisten (EL)

Medlem

Jette Gottlieb, f. 48
tømrer

Varamedlem

Søren Kolstrup, f. 47
lektor

Venstre (V)

Medlemmer

Preben Rudiengaard, f. 44
adm. embedslæge
forfall; erstattet av Kim Andersen

Svend Erik Hovmand, f. 45
journalist

Peder Sønderby, f. 32
gårdejer

Varamedlemmer

Rikke Hvilshøj, f. 70
cand. polit

Ester Larsen, f. 36
cand. phil.

Kim Andersen, f. 57
informationschef

Det Konservative Folkeparti (KF)

Medlemmer

Kaj Ikast, f. 35
major

Eva Møller, f. 40
lektor

Varamedlemmer

Flemming Hansen, f. 39
merkonom, skohandler

Pia Christmas-Møller, f. 61
fuldmægtig

Dansk Folkeparti (DF)

Medlem

Egil Møller, f. 41
statsautoriseret ejendomsmægler

Varamedlem

Poul Nødgaard, f. 36
bogholder

Kristelig Folkeparti (KrF)

Medlem

Frank Dahlgaard, f. 46
journalist

Varamedlem

Tove Videbæk, f. 45
direktør

Færøernes Delegation[1]

Landsstyrets representanter

Eyðun Elttør, f. 41
Landsstyremedlem for olie- og miljøanliggender

Karsten Hansen, f. 44
Landsstyremedlem for finans- og økonomianliggender

Høgni Hoydal, f. 66
Vicelagmand (selvstyreanliggender, lovsager og nordiske anliggender

Jørgen Niclasen, 69
Landsstyremedlem for fiskerianliggender

Sámal Petur í Grund, f. 58
Landsstyremedlem for social- og sundhedsanliggender

Óli Holm, f. 45
Landsstyremedlem for undervisnings- og kulturanliggender

Anfinn Kallsberg, f. 47
lagmand

Medlemmer

(Valgt av Førøyas Lagting 2. august 2001)

Fólkaflokkurin (Ff)

Medlem

Jógvan við Keldu, f. 44
grossist

Varamedlem

Jógvan á Lakjuni, f. 52
lærer

Javnaðarflokkurin (Jvfl.)

Medlem
Dan Reinert Petersen, f. 46
lærer

Varamedlem
(Heðin Mortensen (Sb))

Sambandsflokkurin (Sb)

Varamedlem
Heðin Mortensen, f. 46
maskin- og bilmekaniker, forsikringsfuldmægtig

Grønlands Delegation[2]

Landsstyrets representanter

Alfred Jakobsen, f. 58
landsstyremedlem for sundhed og miljø

Jonathan Motzfeldt, f. 38
Landsstyreformand

Lise Lennert, f. 48
landsstyremedlem for kultur, uddannelse, forskning og kirke

[1] Ingår i Danmarks Riges Delegation
[2] Ingår i Danmarks Riges Delegation

Medlemmer

(Valgt av Grønlands Landsting 11. oktober 2000 med endringer 5. oktober 2001)

Siumut (Si)

Medlem

Ruth Heilmann, f. 45
lærer, borgmester
forfall; erstattet av
Anders Andreassen

Varamedlem

Per Rosing-Petersen, f. 61
pilot

Atassut (A)

Medlem

Daniel Skifte, f. 36
lærer

Varamedlem

(Mogens Kleist (K))

Kandidatforbundet (K)

Varamedlem

Mogens Kleist, f. 60
socialrådgiver

Finlands Delegation

Regeringsrepresentanter

Jan-Erik Enestam, f. 47
försvarsminister och minister för nordiskt samarbete

Paavo Lipponen, f. 41
statsminister

Tarja Filatov, f. 63
arbetsminister

Maija Rask, f. 51
undervisningsminister

Satu Hassi, f. 51
miljöminister och minister i utrikesministeriet (biståndsfrågor)

Kimmo Sasi, f. 52
Utrikeshandelsminister, minister i handels- och industriministeriet

Kalevi Hemilä, f. 52
jord- och skogsbruksminister

Suvi-Anne Siimes, f. 63
minister vid finansministeriet och miljöministeriet

Suvi Lindén, f. 62
kulturminister

Erkki Tuomioja, f. 46
utrikesminister

Medlemmer

(Valgt av Riksdagen 4. april 2001, kompletterad 26. oktober 2001)

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue (Finlands Socialdemokratiska Parti) SDP

Medlemmer/Jäsenet

Tuula Haatainen, f. 60
sjukskötare

Saara Karhu, f. 57
TV-redaktör, barnträdgårdslärare

Varamedlemmer/Varajäsenet

Jouni Backman, f. 59
student i samhällsvetenskap

Mikko Elo, f. 43
fil. lic.

Kimmo Kiljunen, f. 51
pol. dr., docent
forfall; erstattet av Mikko Elo

Heli Paasio, f. 72
fil. mag.

Riitta Prusti, f. 41
riksdagsledamot

Jouko Skinnari, f. 46
jur. kand.
forfall

Liisa Jaakonsaari, f. 45
journalist

Kalevi Olin, f. 45
professor

Ilkka Taipale, f. 42
docent, med. och kir. doktor

Suomen Keskusta (Centern i Finland) (Kesk.)

Medlemmer/Jäsenet

Paula Lehtomäki, f. 72
ekon. mag. och pol. kand.

Hannes Manninen, f. 46
lic. i administrativ vetenskap

Petri Neittaanmäki, f. 75
mag. i samhällsvetenskap

Aulis Ranta-Muotio, f. 46
agronom

Hannu Takkula, f. 63
ped. mag. lärare

Varamedlemmer/Varajäsenet

Katri Komi, f. 68
agronomi- och forst mag.

Mika Lintilä, f. 66
ekonomichef

Kari Myllyniemi, f. 42
merkonom, polismästare

Pekka Nousiainen, f. 45
kommundirektör

Kansallinen Kokoomus (Samlingspartiet) (Kok.)

Medlemmer/Jäsenet

Eero Akaan-Penttilä, f. 43
med. och kir. doktor
forfall

Leena Harkimo, f. 63
verkställande direktör
forfall

Petri Salo, f. 59
äldre konstapel

Jari Vilén, f. 64
ped. mag.

Varamedlemmer/Varajäsenet

Timo Ihamäki, f. 39
med. och kir. doktor

Seppo Kanerva, f. 41
generalstabskommodor

Pertti Mäki-Hakola, f. 51
forstmästare

Tuija Nurmi, f. 58
med. doktor

Marja Tiura, f. 69
mag. i administrativa vetenskaper

Vasemmistoliitto (Vänsterförbundet) (Vas.)

Medlem/Jäsen

Outi Ojala, f. 46
specialsjukskötare

Varamedlem/Varajäsen

Anne Huotari, f. 59
merkonom

Svenska Folkpartiet (Ruotsalainen Kansanpuolue) (SFP)

Medlem/Jäsen	*Varamedlem/Varajäsen*
Pehr Löv, f. 47 med. lic.	*Margaretha Pietikäinen*, f. 40 fil. mag., m. sc.

Vihreä Liitto (Gröna Förbundet) (Vihr.)

Medlem/Jäsen	*Varamedlem/Varajäsen*
Tuija Brax, f. 65 jur. kand.	*Irina Krohn*, f. 62 mag. i teaterkonst

Suomen Kristillisdemokraatit (Kristdemokraterna i Finland) (KD)

Medlem/Jäsen	*Varamedlem/Varajäsen*
Bjarne Kallis, f. 45 pol. kand.	*Leena Rauhala*, f. 42 fil. mag.

Ålands Delegation[3]

Landskapsstyrelsens representanter

Gun Carlson, f. 39
Landskapsstyrelsesmedlem med ansvar för utbildnings- och kulturavdelingen

Sune Eriksson, f. 39
Landskapsstyrelsesmedlem med ansvar for social- och miljöavdelningen, jaktfrågor och lagberedning

Olof Erland, f. 44
Vicelantråd med ansvar for finansavdelningen, IT och sjöfart

Roger Nordlund, f. 57
Lantråd med ansvar for kansliavdelingens allmänna byrå, jämställdhet, extern politik och polisen

Ritva Sarin-Grufberg, f. 44
Landskapsstyrelsesmedlem med ansvar for näringsavdelingen

Medlemmer
(Valgt av Ålands lagting 4. april 2001)

Liberalerna på Åland (lib)

Medlem	*Varamedlem*
Hasse Svensson, f. 38 journalist	(*Lasse Wiklöf* (ÅSD))

Frisinnad Samverkan (FS)

Medlem	*Varamedlem*
Harriet Lindeman, f. 46 hälsovårdare	(*Gun-Mari Lindholm* (ob))

[3] Ingår i Finlands Delegation

Ålands Socialdemokarter (ÅSD)

Varamedlem

Lasse Wiklöf, f. 44
informationschef

Obunden samling (ob)

Varamedlem

Gun-Mari Lindholm, f. 62
sjukskötare

Islands Delegation

Regeringsrepresentanter

Árni M. Mathiesen, f. 58
fiskeriminister

Björn Bjarnason, f. 44
undervisnings-, forsknings- og kulturminister

Davíð Oddson , f. 48
statsminister

Geir H. Haarde, f. 51
finansminister

Páll Pétursson, f. 37
socialminister

Sturla Böðvarsson, f. 45
trafikminister

Medlemmer

(Valgt av Alþingi 1. oktober 2001)

Samfylkingin (Alliancen) (A)

Medlemmer

Rannveig Guðmundsdóttir, f. 40
altingsmedlem

Sigríður Jóhannesdóttir, f. 43
lærer

Varamedlemmer

Ásta R. Jóhannesdóttir, f. 49
afdelingschef

Guðrún Ögmundsdóttir, f. 50
afdelingschef

Sjálfstæðisflokkurinn (Selvstændighedspartiet) (Sj)

Medlemmer

Sigríður Anna Þórðardóttir, f. 46
lærer

Arnbjörg Sveinsdóttir, f. 56
altingsmedlem

Drífa Hjartardóttir, f. 50
landmand

Varamedlemmer

Ásta Möller, f. 57
sygeplejer

Kjartan Ólafsson, f. 53
direktør

Katrín Fjeldsted, f. 46
læge

Vinstri Grænir (VG)

Medlem

Steingrímur J. Sigfússon, f. 55
geolog

Varamedlem

Þuríður Backman, f. 48
sygeplejer

Framsóknarflokkurinn (Fremskridtspartiet) (F)

Medlem

Ísólfur Gylfi Pálmason, f. 54
lærer

Varamedlem

Hjálmar Árnason, f. 50
rektor

Norges Delegation

Regeringsrepresentanter

Kjell Magne Bondevik, f. 47
statsminister

Børge Brende, f. 65
miljøvernminister

Per-Kristian Foss, f. 50
finansminister

Svein Ludvigsen, f. 46
fiskeriminister og nordisk samarbeidsminister

Jan Petersen, f. 46
utenriksminister

Lars Sponheim, f. 57
landbruksminister

Medlemmer

(Valgt av Stortinget 26. oktober 2001)

Arbeiderpartiet (A)

Medlemmer

Berit Brørby, f. 50
stortingsrepresentant

Jens Stoltenberg, f. 59
stortingsrepresentant
forfall 30. og 31.10;
erstattet av Bendiks H. Arnesen

Aud Gaundal, f. 49
stortingsrepresentant

Asmund Kristoffersen, f. 44
stortingsrepresentant

Britt Hildeng, f. 43
stortingsrepresentant

Varamedlemmer

Bendiks H. Arnesen, f. 51
stortingsrepresentant

Signe Øye, f. 45
stortingsrepresentant

Anne Helen Rui, f. 50
stortingsrepresentant

Sigrun Eng, f. 51
stortingsrepresentant

Leif Lund, f. 42
stortingsrepresentant

Høyre (H)

Medlemmer

Anne Berit Andersen, f. 51
stortingsrepresentant

Julie Christiansen, f. 68
stortingsrepresentant

Trond Helleland, f. 62
stortingsrepresentant

Varamedlemmer

Inge Lønning, f. 38
stortingsrepresentant

Elisabeth Røbekk Nørve, f. 51
stortingsrepresentant

Bent Høie, f. 71
stortingsrepresentant

Oddvard Nilsen, f. 40
stortingsrepresentant
forfall; erstattet av
Elisabeth Røbekk Nørve

Raymond Robertsen, f. 74
stortingsrepresentant

Kari Lise Holmberg, f. 51
stortingsrepresentant

Sverre J. Hoddevik, f. 46
stortingsrepresentant

Fremskrittspartiet (Frp)

Medlemmer

John I. Alvheim, f. 30
stortingsrepresentant

Øyvind Korsberg, f. 60
stortingsrepresentant

Thore A. Nistad, f. 49
stortingsrepresentant

Varamedlemmer

Christopher Stensaker, f. 45
stortingsrepresentant

Karin S. Woldseth, f. 54
stortingsrepresentant

Henrik Rød, f. 75
stortingsrepresentant

Sosialistisk Venstreparti (SV)

Medlem

Inge Ryan, f. 56
stortingsrepresentant

May Hansen, f. 53
stortingsrepresentant

Lena Jensen, f. 73
stortingsrepresentant

Varamedlem

Geir-Ketil Hansen, f. 56
stortingsrepresentant

Ingvild Vaggen Malvik, f. 71
stortingsrepresentant

Sigbjørn Molvik, f. 50
stortingsrepresentant

Kristelig Folkeparti (KrF)

Medlemmer

May-Helen Molvær Grimstad, f. 68
stortingsrepresentant

Jan Sahl, f. 50
stortingsrepresentant

Arne Lyngstad, f. 62
stortingsrepresentant
forfall

Varamedlemmer

Jon Lilletun, f. 45
stortingsrepresentant

Anita Apeltun Sæle, f. 51
stortingsrepresentant

Åse Gunhild Woie Duesund, f. 44
stortingsrepresentant

Senterpartiet (Sp)

Medlem

Odd Roger Enoksen, f. 54
stortingsrepresentant

Varamedlem

Ola D. Gløtvold, f. 49
stortingsrepresentant

Sveriges Delegation

Regeringsrepresentanter

Kjell Larsson, f. 43
miljöminister

Lars-Erik Lövdén, f. 50
statsråd i Finansdepartementet

Leif Pagrotsky, f. 51
handelsminister och nordisk samarbetsminister

Göran Persson, f. 49
statminister

Björn von Sydow, f. 45
försvarsminister

Margareta Winberg, f. 47
jordbruksminister och jämställdhetsminister

Medlemmer

(Valgt av Riksdagen den 19. oktober 2000 og 8. mars 2001)

Sveriges socialdemokratiska arbetareparti (s)

Medlemmer

Anita Johansson, f. 44
undersköterska

Reynoldh Furustrand, f. 42
ombudsman

Kaj Larsson, f. 38
inköpare

Margareta Israelsson, f. 54
lärare

Eva Johansson, f. 47
ombudsman

Per Erik Granström, f. 42
riksdagsman

Åke Gustavsson, f. 43
redaktör

Ann-Marie Fagerström, f. 53
barnskötare

Varamedlemmer

Sven Hulterström, f. 38
kommunalråd

Sinikka Bohlin, f. 47
lärare

Urban Ahlin, f. 64
lärare

Agneta Brendt, f. 46
lärare

Karin Jeppsson, f. 44
hushållningslärare

Berndt Sköldestig, f. 44
föreståndare

Kristina Zakrisson, f. 56
kontorist

Annika Nilsson, f. 71
student

Moderata samlingspartiet (m)

Medlemmer

Chris Heister, f. 50
politisk sekretær
forfall 30.10. Spørretimen; erstattet av Carl Fredrik Graf

Lars Hjertén, f. 38
folkhögskolarektor

Christel Anderberg, f. 43
chefsåklagare

Varamedlemmer

Bo Lundgren, f. 47
civilekonom

Sten Tolgfors, f. 66
fil. kand.

Carl Fredrik Graf, f. 59
marknadschef

Kent Olsson, f. 44
adjunkt

Ola Karlsson, f. 61
lantbrukare

Birgitta Wistrand, f. 39
verkställande direktör

Göran Lennmarker, f. 43
verkställande direktör

Folkpartiet liberalerna (fp)

Medlem

Elver Jonsson, f. 36
postman

Varamedlem

Lars Leijonborg, f. 49
socionom

Centerpartiet (c)

Medlem

Lennart Daléus, f. 46
informationschef

Varamedlem

Marianne Andersson, f. 42
ekonom

Vänsterpartiet (v)

Medlemmer

Charlotta L. Bjälkebring, f. 60
fritidsledare

Lennart Gustavsson, f. 54
lärare
forfall 29.10.; erstattet av Jonas Ringqvist

Varamedlemmer

Jonas Ringqvist, f. 71
riksdagsman

Claes Stockhaus, f. 56
1:e skötare

Miljöpartiet (mp)

Medlem

Ewa Larsson, f. 52
samhällsvetare, Waldorflärare
forfall 30.10. formiddag;
erstattet av Ingegerd Saarinen

Varamedlem

Ingegerd Saarinen, f. 47
bibliotekarie

Kristdemokratiska samhällspartiet (kd)

Medlem

Jan Erik Ågren, f. 44
prost

Ragnwi Marcelind, f. 53
ombudsman

Varamedlem

Gunilla Tjernberg, f. 50
förskollärare

Alf Svensson, f. 38
fil. mag.

DAGSORDEN

for Nordisk Råds 53. session i København

den 29. - 31. oktober 2001

(fastsatt avplenarforsamlingen den 29. oktober 2001)

Mandag den 29. oktober 2001
kl. 16.30 - 19.00

kl. 16.30

1 **Sessionen åbnes af Nordisk Råds præsident**

2 **Fastsættelse af deltagerliste**

3 **Fastsættelse af dagsorden**

4 **Regler for sessionens gennemførelse samt information om proceduren ved voteringer**

Regler för sessionens genomförande (Dokument 6)

ca kl. 16.45 - 19.00

5 **Statsministrenes redegørelsemed replikker og efterfølgende debat**

Statsministrenes redegørelse (Dokument 7)

6 **Generaldebat**

C 1 Nordisk årsberetning 2000. Nordisk Ministerråds virksomhedsberetning 2000

Nordisk årsberetning 2000. Præsidiets rapport om virksomhedsåret (Dokument 3)

C 2 Redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet

Tirsdag den 30. oktober 2000
kl. 09.00 - ca 18.30

kl. 09.00 Plenum

6 Generaldebat forts.

kl. 10.00 – 11.30

7 Spørgetid med samarbejdsministrene

kl. 11.30 - 12.30

8 Budget og planer for det nordiske samarbejde

C 2; B 203/p	Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet; Ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets budget för år 2002
B 204/p	Ministerrådsförslag om budgetanalysen
C 3/kk	Beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed for 2000
C 4/kk	Beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 2000
C 5/kk	Beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Kulturfonds regnskab for 2000, incl. beretning fra Nordisk Kulturfond
A 1257/när	Medlemsförslag om ökning av ramarna för Nordiska investeringsbankens miljöinvesteringslåneordning
A 1270/kk	Komitéforslag om dialog med Nordisk Ministerråd om planer og programmer

kl. 12.30 Frokostpause

kl. 14.00

9 Ny nordisk dagsorden

B 208/p	Ministerrådsförslag om nye strategiske satsninger i Norden
A 1266/p	Præsidieforslag om ændringer i Nordisk Råds forretningsorden (virkefelter, struktur og arbejdsformer)
	Ny nordisk dagsorden – opfølgning af vismandsrapporten. Fællesrapport fra Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd (Dokument 8). Retningslinier for Nordisk Råds virksomhed i 2002 (kap. 4-7)
A 1181/p	Medlemsförslag om den samiska befolkningens ställning i Nordiska rådet

ca kl. 15.30 Præsidiets og udvalgenes sager

10 Opfølgning af Nordisk Råds rekommandationer og fremstillinger

C 1; Bilag	Meddelelser vedrørende Nordisk Råds rekommandationer
Rek. 8/1999	Uppföljningen av Nordiska rådets rekommendationer
Rek. 25/2000	Ændring af overenskomsten om Nordisk Kulturfond
Fremst. 7/2001	Ændringer i overenskomsten om Nordisk Kulturfond
Rek. 22/1998	Nordisk språkpolitik
Rek. 7/2000	Ungdomsudveksling mellem Norden og de baltiske stater
Rek. 11/2000	Nordisk IT-infrastrukturstudie, E-handel (digitale signature) og regelsæt for kryptering
Rek. 12/2000	IT-innovationsstudie og makroklusters
Rek. 13/2000	IT-redskaber og deltagerdemokratiet i Norden
Rek. 14/2000	Rådgivende IT-ekspertgruppe

11 Tema: Medborgerbeskyttelse

A 1267/nord	Udvalgsforslag om asylansøgernes livskvalitet i Norden
A 1268/nord	Udvalgsforslag om racisme og integration
Fremst. 1/2001	Racisme og nynazisme i Norden
A 1232/nord	Medlemsforslag om opprettelse av et vitnebeskyttelsesprogram
A 1246/nord	Medlemsforslag om et felles tiltak i Norden for å beskytte involverte i straffesaker mot vold, trusler og represalier
A 1258/nord	Utskottsförslag om kvinno- och barnhandel
A 1221/nord	Medlemsforslag om tiltak mot tvangsekteskap
A 1260/euro	Udvalgsforslag om grundlag for regler om fødevaremærkning og vareinformation for varer markedsført i Norden
A 1261/euro	Udvalgsforslag om risikohåndtering på fødevareområdet
A 1262/euro	Udvalgsforslag om nordisk forbrugerundervisning: "Det handler om at leve", herunder undervisning i fødevaresikkerhed
A 1263/euro	Udvalgsforslag om fødevareimport til Norden fra det europæiske indre marked og fra lande udenfor EU
Rek. 22/2000	Genmodificerede levnedsmidler
A 1264/nord	Medlemsförslag om upprättande av en Nordisk Alzheimer takorganisation

Onsdag den 31 oktober 2001
kl. 09.00 - 18.30

kl. 09.00 Plenum

12 Udenrigsministrenes redegørelse
Forsvarsministrenes redegørelse
med efterfølgende replikker og debat

Udenrigsministrenes redegørelse (Dokument 9)

Forsvarsministrenes redegørelse(Dokument 11)

B 202/när	Ministerrådsförslag om reviderad närområdesstrategi
B 209/när	Ministerrådsförslag om nytt arktiskt samarbetsprogram
Rek. 6/2001	Grundande av en demokratifond för samarbete med Ryssland
	Nordisk Ministerråds Europaaktiviteter – statusrapport 2000 (Dokument 4)
	Presidiets rapport om den nordliga dimensionen (Dokument 10)
A 1234/p	Medlemsförslag om konfliktförebyggande åtgärder och civil krishantering i Europa
	Presidiets rapport om konfliktförebyggande och civil krishantering (Dokument 12)
A 1272/p	Medlemsförslag om samnordisk utbildning i civil krishantering
A 1253/p	Medlemsförslag om samverkan mellan de nordiska ländernas utrikesrepresentationer

Præsidiets og udvalgenes sager; forts.

13 Tema: Mediepolitik; Public Service TV

Public Service i Norden. Del I – Sammanställning och jämförelse av de nordiska ländernas regleringar och regleringsmetoder avseende public service verksamheten (Dokument 1)

Public Service i Norden. Del II – Redogörelse för utvecklingstendenser på radio- och TV-området, aktuella frågeställningar för public service verksamheten och de nordiska public service företagens samarbete (Dokument 2)

Rek. 20/1997	Utökat TV-samarbete i Norden
	Samlat material rörande nordiskt TV-samarbete (Dokument 13)
Rek. 19/1998	Samordnet lovgivning på ophavsretsområdet

kl. 12.30 Frokostpause

kl. 14.00 Plenum

Valg

14 Valg af Nordisk Råds Præsidium

15 a Valg af medlemmer til Nordisk Råds udvalg samt Kontrolkomité

15 b Suppleringsvalg av medlemmer til Nordisk Investeringsbanks kontrolkomité

16 Valg af formand og en viceformand i Nordisk Råds udvalg samt Kontrolkomité

17 Valg af Valgkomité

Præsidiets og udvalgenes sager, forts.

18 Tema: Grænseregionalt samarbejde

Rek. 12/1999	Handlingsplan för avskaffning av gränshinder i Norden
A 1236/nord	Medlemsförslag om åtgärder för ökad rörlighet över gränserna i Norden
A 1249/nord	Medlemsforslag om evaluering og videreutvikling av det grenseregionale samarbeidet
A 1269/nord	Udvalgsforslag om en redegørelse om at udbygge det nordiske forskningsrum som et regionalt bidrag til styrkelse og udbygning af det europæiske forskningsrum

19 Tema: Nordisk arbejdsmarked i forandring

Nordisk arbetsmarknadsrelaterad temarapport (Dokument 5)

Rek. 15/2000	Social dumping i EU/EØS
A 1243/nord	Medlemsförslag om Nordjobb

20 Tema: Næringspolitik

B 205/euro	Ministerrådsförslag om nordiskt näringspolitiskt samarbetsprogram 2002 – 2005
A 1259/euro	Udvalgsforslag om et Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere
A 1247/euro	Medlemsförslag om åtgärder för att få företag och kreditinrättningar i Norden att följa OECD:s riktlinjer för multinationella företag
A 1231/p	Medlemsförslag om reviderad form av nordisk näringslivsstimulans

21 Tema: Bæredygtig udvikling

Rek. 8/2001	Nordisk Miljøhandlingsprogram 2001 – 2004
Rek. 9/2001	Strategi om en bæredygtig udvikling
B 207/när	Ministerrådsförslag om det framtida nordiska energipolitiska samarbetet
B 206/nord	Ministerrådsforslag om samarbejdsprogram for bygge- og boligsektoren 2002 – 2005
A 1250/när	Medlemsförslag om nordisk rovdjursförvaltning

22 Afskrivning af rekommandationer og fremstillinger

23 Tale af den nyvalgte præsident

24 Fastsættelse af tid og sted for næste session

kl. 18.30

25 Sessionen afsluttes

Saksliste til Nordisk Råds 53. sesjon i København 2001

A	Medlemsforslag
A 1181/p	Medlemsförslag om den samiska befolkningens ställning i Nordiska rådet (väckt av Pehr Löv, Maria Kaisa Aula, Marianne Andersson, Johan J. Jakobsen samt Ingrid Näslund)
A 1221/nord	Medlemsforslag om samordning av tiltak mot tvangsekteskap (framlagt av den sosialdemokratiske gruppei Nordisk Råd)
A 1231/p	Medlemsförslag om reviderad form av nordisk näringslivsstimulans (väckt av den konservativa gruppen i Nordiska rådet)
A 1232/nord	Medlemsforslag om opprettelse av et vitnesbeskyttelsesprogram (framlagt av midtengruppe i Nordisk Råd)
A 1234/p	Medlemsförslag om konfliktförebyggande åtgärder och civil krishantering i Europa (väckt av den vänstersocialistiska gruppen i Nordiska rådet)
A 1236/nord	Medlemsförslag om åtgärder för ökad rörlighet över gränserna i Norden (väckt av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)
A 1243/nord	Medlemsförslag om Nordjobb (väckt av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)
A 1246/nord	Medlemsforslag om felles tiltak i Norden for å beskytte involverte i straffesaker mot vold, trusler og represalier (framlagt av Astrid Marie Nistad m.fl.)
A 1247/euro	Medlemsförslag om åtgärder för att få företag och kreditinrättningar i Norden att följa OECD:s riktlinjer för multinasjonella företag (väckt av socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)
A 1249/nord	Medlemsforslag om evaluering og videreutvikling av det grenseregionale samarbeidet (framlagt av midengruppen i Nordisk Råd)
A 1250/när	Medlemsförslag om nordisk rovdjursförvaltning (väckt av den vänstersocialistiska gruppen i Nordiska rådet)
A 1253/p	Medlemsförslag om samverkan mellan de nordiska ländernas utrikesrepresentationer (väckt av Ann-Marie Fagerström, Tuula Haatainen, Astrid Marie Nistad och Sigríður Jóhannesdóttir)
A 1257/när	Medlemsförslag om ökning av ramarna för Nordiska investeringsbankens miljölåneordning (väckt av Finlands delegation i Nordiska rådet)
A 1258/nord	Utskottsförslag[1] om kvinno- och barnhandel
A 1259/euro	Udvalgsforslag om et Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere (fremlagt af Europaudvalget)
A 1260/euro	Udvalgsforslag om grundlag for regler om fødevaremærkning og vareinformation for varer markedsført i Norden (fremlagt af Europaudvalget)
A 1261/euro	Udvalgsforslag om risikohåndtering på fødevareområdet (fremlagt af Europaudvalget)

[1] Opprinnelig medlemsforslag fra den sosialdemokratiske gruppe

A 1262/euro	Udvalgsforslag om nordisk forbrugerundervisning: "Det handler om at leve", herunder undervisning i fødevaresikkerhed (fremlagt af Europaudvalget)
A 1263/euro	Udvalgsforslag om fødevareimport til Norden fra det europæiske indre marked og fra lande udenfor EU (fremlagt af Europaudvalget)
A 1264/nord	Medlemsförslag om upprättande av en Nordisk Alzheimer takorganisation (väckt av mittengruppen i Nordiska rådet)
A 1266/p	Præsidieforslag om ændringer i Nordisk Råds forretningsorden (virkefelter, struktur og arbejdsformer) (fremlagt av Nordisk Råds Præsidium)
A 1267/nord	Udvalgsforslag om asylsøgernes livskvalitet i Norden (fremlagt af Nordenudvalget)
A 1268/nord	Udvalgsforslag om racisme og integration (fremlagt af Nordenudvalget)
A 1269/nord	Udvalgsforslag om en redegørelse om at udbygge det nordiske forskningsrum som et regionalt bidrag til styrkelse og udbygning af det europæiske forskningsrum (fremlagt af Nordenudvalget)
A 1270/kk	Komitéforslag om dialog med Nordisk Ministerråd om planer og programmer (fremlagt af Kontrolkomiteen)
A 1272/p	Medlemsförslag om samnordisk utbildning i civil krishantering (vävkt av den konservativa gruppen i Nordiska rådet)

B	**Ministerrådsforslag**
B 202/när	Ministerrådsförslag om reviderad närområdesstrategi
B 203/p; C 2	Ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets budget för år 2002; Redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet
B 204/p	Ministerrådsforslag om budgetanalysen
B 205/euro	Ministerrådsförslag om nordiskt näringspolitiskt samarbetsprogram 2002 – 2005
B 206/nord	Ministerrådsforslag om samarbejdsprogram for bygge- og boligsektoren 2002 – 2005
B 207/när	Ministerrådsförslag om det framtida nordiska energipolitiska samarbetet
B 208/p	Ministerrådsforslag om nye strategiske satsninger i Norden
B 209/när	Ministerrådsförslag om ett arktiskt samarbetsprogram

C	**Beretninger**
C 1	Nordisk Årsberetning 2000. Nordisk Ministerråds virksomhedsberetning 2000 incl. bilag om meddelelser vedrørende Nordisk Råds rekommandationer
C 2; B 203/p	Se under B. Ministerrådsforslag
C 3/kk	Beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed for 2000
C 4/kk	Beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 2000
C 5/kk	Beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Kulturfonds regnskab for 2000, incl. Beretning fra Nordisk Kulturfond

D	**Ikke sluttbehandlede rådsrekommandasjoner** *(* angir at det foreslås at Rådet avventer ny meddelelse neste år)*
*12/1991/nord	Jämnare könsfördelning i nordiska styrelser, kommittéer, utskott, nämnder m.m.
*8/1996/när	Åtgärder för ökad kärnsäkerhet (andre og tredje at-sats)
17/1996/nord	Samarbete i Norden om behandling av små diagnosgrupper
18/1996/nord	Bekämpning av sexuellt missbruk av barn
12/1997/nord	Barn och ungas rättigheter vid flyttning inom Norden
17/1997/nord	Genteknologi och kloning
18/1997/nord	Flyktingpolitik i Norden och Europa
*20/1997/nord	Utökat TV-samarbete i Norden (første at-sats)
*23/1997/nord	Stödfunktion för multimedieproduktion
24/1997/nord	Stöd till konstnärlig utformning på CD-ROM
6/1998/euro	Nordisk netværk for analyse og idéudvikling om beskæftigelses- og erhvervspolitikken
9/1998/nord	Nordiske samordningsregler angående pensjonsrettigheter
13/1998/när	Barns och ungas situation i Nordens närområden
14/1998/nord	Insatser mot rasism och främlingsfientlighet
*17/1998/nord	Strategi för samarbete med frivilligsektorn (andre og tredje at-sats)
*19/1998/nord	Samordnet lovgivning på ophavsretsområdet
*22/1998/nord	Nordisk språkpolitik
24/1998/kk	Samordning av biståndsinsatser i Nordens närområden
*31/1998/när	Miljöcertifiering av fisk (første og andre at-sats)
*36/1998/när	Gjennomføring av nordisk miljøregnskap for energi samt harmoniserte miljøskatter på el (andre og tredje at-sats)
2/1999/nord	Tvärsektoriell handlingsplan och åtgärder för barn och unga
3/1999/nord	Barns rättigheter
4/1999/nord	Barn och unga i glesbygd
5/1999/nord	Mobbning och våld bland barn och ungdomar
8/1999/kk	Uppföljningen av Nordiska rådets rekommendationer
9/1999/nord	Strategi för nordiskt utbildnings- och forskningssamarbete 2000-2004
10/1999/nord	Ömsesidigt godkännande av förhandsgranskning av film
*11/1999/euro	Ansattes representasjon i bedriftenes styrer i forbindelse med grenseoverskridende bedriftsetableringer
*12/1999/nord	Handlingsplan för avskaffande av gränshinder i Norden
13/1999/euro	Den nordiske arbejdsformidling og formidling af arbejdsmarkedsrelevant information for at sikre en geografisk mobil arbejdskraft

14/1999/nord	Könsuppdelning i nordisk individbaserad officiell statistik
*16/1999/nord	Fengselsundervisning i nordisk perspektiv
*17/1999/när	Nordisk handel med CO_2-kvoter
*1/2000/när	Opprettelse av Nordisk Informasjonspunkt i Kaliningrad
*2/2000/när	Idrottsutbyte med Nordens närområden
*3/2000/nord	Nordisk regionalpolitisk samarbeidsprogram 2001-2005
4/2000/euro	Nordiska utvecklingsfonden
*5/2000/nord	Frivilligsektorn
*6/2000/nord	"Bone and Joint Decade 2000-2010"
*7/2000/när	Ungdomsudveksling mellem Norden og de baltiske stater
8/2000/p	Intensifierat samarbete med Ryssland och de baltiska staterna (første at-sats)
*8/2000/p	Intensifierat samarbete med Ryssland och de baltiska staterna (andre at-sats)
9/2000/euro	Arbejdsmarked- og arbejdsmiljøprogram 2001-2004
*10/2000/euro	Tematiseret arbejdsmarkedsrelateret debat på Nordisk Råds session
11/2000/euro	Nordisk IT-infrastrukturstudie, E-handel (digitale signature) og regelsæt for kryptering (andre at-sats)
*11/2000/euro	Nordisk IT-infrastrukturstudie, E-handel (digitale signature) og regelsæt for kryptering (første og tredje at-sats)
*12/2000/euro	IT-innovationsstudie og makroklusters
13/2000/euro	IT-redskaber og deltagerdemokratiet i Norden (andre og tredje at-sats)
*13/2000/euro	IT-redskaber og deltagerdemokratiet i Norden (første at-sats)
*14/2000/euro	Rådgivende IT-ekspertgruppe
15/2000/euro	Social dumping i EU/EØS (tredje og fjerde at-sats)
*15/2000/euro	Social dumping i EU/EØS (første at-sats og andre at-sats)
16/2000/när	Nätverk för livsmedelsäkerhet inom Norden och EU
17/2000/när	Handlingsprogram för nordiskt jord- och skogsbrukssamarbete 2001-2004
18/2000/nær	Strategi for det nordiske fiskerisamarbejde 2001-2004
*19/2000/euro	Handlingsprogram for det nordiske levnedsmiddelsamarbejde til 2004
*20/2000/nord	Bioetisk samarbejde
*21/2000/nord	Internasjonalt forbud mod kloning af mennesker og offentlighedens indsigt i bioteknologisk forskning
*22/2000/euro	Genmodificerede levnedsmidler
*23/2000/när	Havets miljöproblem och hållbar förvaltning av fiskeresurserna
24/2000/p	Budget för det nordiska samarbetet 2001
*25/2000/nord	Ændring af overenskomsten om Nordisk Kulturfond
*26/2000/kk	Nordjobb och andra utbytesprogram för ungdom
27/2000/nord	Samarbejdsprogram for social- og sundhedssektoren 2001-2005

28/2000/nord	Nordisk samarbejde på narkotikaområdet 2001-2005
*29/2000/nord	Demensproblematik
*30/2000/nord	Narkotikabekämpning
*31/2000/nord	Indsatser mod narkotika
*32/2000/nord	Kartlegging av organisert kriminalitet
*33/2000/nord	Demokrati och välfärd i ett globalt perspektiv
34/2000/nord	Nordiskt inflytande i internationellt samarbete (første og andre at-sats)
*34/2000/nord	Nordiskt inflytande i internationellt samarbete (tredje at-sats)
*35/2000/när	Ökat samarbete med frivilligsektorn i närområdena
*1/2001/p	Rasisme og nynazisme i Norden
2/2001/nord	Samarbejdsprogram for nordisk ligestillingssamarbejde 2001-2005
3/2001/nord	Tverrsektoriell handlingsplan for barne- og ungdomspolitisk samarbeid 2001-2005
*4/2001/nord	Narkotikahandeln
*5/2001/nord	Nordisk samarbeid om kultur og helse
*6/2001/när	Grundandet av en demokratifond för samarbete med Ryssland
*7/2001/nord	Ændringer i overenskomsten om Nordisk Kulturfond
*8/2001/när	Nordisk Miljøhandlingsprogram 2001-2004
*9/2001/när	Strategi om en bæredygtig udvikling
*10/2001/när	Samarbetsprogram för nordiskt jämställdhetsarbete 2001 – 2005 – kvinnors ställning i Nordens närområden
Yttrande 1/2000	Beretning fra Nordisk Kulturfond, incl. Revisionsberetning 1999
	Interne beslutninger
*1/1997	NORDLEX-databas
1/1999	Helhetssyn på lärande och social utveckling
2/1999	Ökat samarbete med de baltiska staterna
3/1999	Uppföljning av rådets rekommendationer
1/2000	Revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed
2/2000	Beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 1999
3/2000	Beretning fra Nordisk Kulturfond, incl. Revisionsberetning 1999
4/2000	Uppföljning av Nordiska rådets konferenser, seminarier m.m.
5/2000	Nabo-TV i digitalt marknät

Dokumenter

1	Public Service i Norden. Del I – Sammanställning och jämförelse av de nordiska ländernas regleringar och regleringsmetoder avseende public service verksamheten
2	Public Service i Norden. Del II – Redogörelse för utvecklingstendenser på radio- och TV-området, aktuella frågeställningar för public service verksamheten och de nordiska public service företagens samarbete
3	Nordisk Årsberetning 2000. Præsidiets rapport om virksomhedsåret
4	Nordisk Ministerråds Europaaktiviteter – statusrapport 2000
5	Nordisk arbetsmarknadsrelaterad temarapport 2001
6	Regler för sessionens genomförande
7	Statsministrenes redegørelse
8	Ny nordisk dagsorden – opfølging af vismandsrapporten
9	Udenrigsministrenes redegørelse
10	Presidiets rapport om den nordliga dimensionen
11	Forsvarministrenes redegørelse
12	Presidiets rapport om konfliktförebyggande och civil krishantering
13	Samlat material rörande nordiskt TV-samarbete

Oversikt over sesjonen

Rådets plenumsmøter ble holdt i Folketingssalen i Folketinget i København. Plasseringen i salen fremgår av listen bakerst i denne delen av boken. Utvalgenes, delegasjonenes, ministerrådets og presidiets møter, og sekretariatenes og pressens arbeid m.m. fant sted i ulike lokaler i Folketinget og i Nordisk Råd og Ministerråds lokaler i Store Strandstræde.

Plenumsmøter

Mandag 29. oktober 2001 kl. 16.30 – 19.00
Tirsdag 30. oktober 2001 kl. 09.00 – 17.30
Onsdag 31. oktober 2001 kl. 09.00 – 18.30

Utvalgsmøter

Nordenutvalget, Europautvalget og Nærområdeutvalget
Mandag 29. oktober 2001 kl. 08.00 – 10.00
Nordenutvalget og kulturministrene
Onsdag 31. oktober 2001 kl. 1230-14.00

Presidiemøte

Mandag 29. oktober 2001 kl. 08.00 – 10.00

Presidiet og statsministrene
Mandag 29. oktober kl. 15.00 – 16.00

Presidiet og utenriksministrene
Onsdag 31. oktober 2001 kl. 12.30 – 13.30

Kontrollkomiteens møte

Tirsdag 30. oktober 2001 kl. 12.00 – 13.30

Valgkomiteens møte

Søndag 28. oktober 2001 kl. 21.00 – 22.00
Tirsdag 30. oktober 2001 kl. 08.30 – 09.00

Særskilte arrangementer

Tirsdag 30. oktober ble Nordisk Råds Natur- og miljøpris utdelt på den Nordatlantiske Brygge
Tirsdag 30. oktober ga Danmarks regjering middagsbuffet i Dronningens repræsentationslokaler på Christiansborg

Protokoll

Innholdsfortegnelse Protokoll

Mandag 29. oktober		39
1.	Sessionen åbnes af Nordisk Råds præsident	39
2.	Fastsættelse af deltagerliste	40
3.	Fastsættelse af dagsorden	40
4.	Regler for sessionens gennemførelse	41
5.	Statsministrenes redegørelse	41
6.	Generaldebatt	58
Tirsdag 30. oktober		65
6.	Generaldebatt	65
7.	Spørgetid med samarbejdsministrene	78
8.	Budget og planer for det nordiske samarbejde	96
9.	Ny nordisk dagsorden	112
10.	Opfølgning af Nordisk Råds rekommandationer	131
11.	Medborgerbeskyttelse	147
Onsdag 31. oktober		171
12.	Udenrigsministrenes redegørelse – Forsvarsministrenes redegørelse	171
13.	Mediepolitik, Public-Service-TV	202
14.	Valg af Nordisk Råds Præsidium	215
15a	Valg af medlemmer til Nordisk Råds udvalg smt Kontrolkomité	216
15b	Suppleringsvalg af medlemmer til nordisk Investeringsbanks kontrolkomité	220
16.	Valg af formand og viceformænd i Nordisk Råds udvalg og Kontrolkomité	220
17.	Valg af Valgkomité	220
18.	Grænseregionalt samarbejde	221
19.	Nordisk arbejdsmarked i forandring	228
20.	Næringspolitik	239
21.	Bæredygtig udvikling	246
22.	Afskrivning av rekommandationer og fremstillinger	260
23.	Tale af den nyvalgte præsident	266
24.	Fastsættelse af tid og sted for næste session	268
25.	Sessionen afsluttes	268

Protokoll

Presidenter: Svend Erik Hovmand (1-5), Elver Jonsson (5-6), Rannveig Guðmundsdóttir (6), Elver Jonsson (7), Bjarne Kallis (8), Chris Heister (9), Outi Ojala (10-11), Berit Brørby (11), Riitta Prusti (12), Dorte Bennedsen (12), Berit Brørby (13-19), May-Helen Molvær Grimstad (19-21), Jari Vilén og Svend Erik Hovmand (22-25)

Mandag 29. oktober 2001
Kl. 16.30 – 19.00

Presidenter: Svend Erik Hovmand (1-5) og Elver Jonsson (5-6)

Dagsorden

1	**Sessionen åbnes af Nordisk Råds præsident**
2	**Fastsættelse af deltagerliste**
3	**Fastsættelse af dagsorden**
4	**Regler for sessionens gennemførelse samt information om proceduren ved voteringer**
5	**Statsministrenes redegørelse med replikker og efterfølgende debat**
6	**Generaldebat**

1. Sessionen åbnes af Nordisk Råds præsident

Præsident Svend Erik Hovmand: Ærede sessionsdeltagere! Det er en glæde for mig på vegne af Nordisk Råds Præsidium at byde alle hjertelig velkommen til Nordisk Råds session nr. 53 her i København.

Vi mødes i en internationalt urolig tid. Derfor er jeg særlig glad for at kunne byde velkommen til Nordens naboer, som er repræsenteret her i dag. Velkommen til repræsentanter for Estland, Letland, Litauen, Rusland, Polen og Tyskland. Velkommen til repræsentanter for Europa-Parlamentet, Europarådet, Benelux og til vore øvrige samarbejdspartnere, herunder samarbejdspartnerne fra det arktiske og fra Vestnordens Råd.

Jeg byder også særligt velkommen til de nordiske regeringer, til repræsentanter for diplomatiet, til repræsentanterne for samerne og til embedsmænd og partimedarbejdere.

Sidst, men ikke mindst byder jeg velkommen til Nordisk Råds medlemmer og suppleanter, herunder en særlig velkomst til de nye og også de gamle medlemmer fra Norge. Jeg har jo bemærket, at en hel del af vore tidligere kollegaer fra Nordisk Råd efter det norske valg forleden nu deltager i sessionen som medlemmer af den nye norske regering, mens tidligere regeringsmedlemmer nu vælger at indtage en aktiv rolle i Nordisk Råds arbejde.

Som nævnt oplever vi en internationalt urolig tid. I sådanne situationer er det særlig vigtigt at have et godt forhold til sine naboer. Intet land vælger selv sine naboer, men alle lande har mulighed for at påvirke forholdet til deres naboer. Det er lige præcis det tema, der står øverst på

denne sessions dagsorden. De fem nordiske lande og de tre selvstyreområder har valgt at samarbejde inden for rammerne af Det Nordiske Råd. Men den internationale udvikling, udviklingen i Europa, udviklingen i vores egen region, Vestnorden, det arktiske, Barensregionen og i Østersøområdet stiller os over for nye muligheder og nye udfordringer.

Uanset de politiske forskelligheder, som afspejles i Nordisk Råd, er jeg personlig meget glad for, at der i alle grupper har været vilje til at tage disse nye udfordringer op, en vilje til at give Nordisk Råd en meget mere central og aktiv rolle i bestræbelserne på at være det demokratiske mødested for de nordiske lande og deres parlamentarikere indbyrdes, men også for de nordiske lande og deres naboer uanset alliancetilhørsforhold.

Selv om vi først efter de næste dages debat vil kunne sige præcis, hvordan det vil ende, så er jeg sikker på, at vi alle vil bestræbe os på at nå det samme overordnede mål, nemlig at gøre Nordisk Råd til et effektivt instrument over for fremtidens udfordringer i vores del af verden.

Jeg skal i den forbindelse rette en tak til Nordisk Ministerråd under ledelse af Rådets formand, Jan-Erik Enestam, for et godt samarbejde om ny nordisk dagsorden. Jeg tror i virkeligheden, at det er ret sjældent, at man i internationalt samarbejde har set en så hurtig og konstruktiv reaktion på en problemformulering, som det er sket inden for det sidste halve års tid.

Jeg skal udtrykke tilfredshed med, at Ministerrådet også har taget imod Nordisk Råds opfordring til nu for alvor at gennemgå de interne, grænseoverskridende problemer med en tættekam. Selv om spørgsmålet jo unægtelig har været drøftet før, vil det også præge vores dagsorden i de kommende dage.

Blandt de nære ting, som har påvirket os alle, siden vi var sammen sidst i Nordisk Råds regi, var SAS-ulykken i Milano den 8. oktober. Selv om SAS kun omfatter de tre skandinaviske lande, betragtes det alligevel kloden rundt som et symbol på nordisk samvirke. Det var den værste katastrofe i SAS' mere end halvtredsårige historie. Samtlige 118 ombordværende omkom. Jeg vil gerne benytte denne lejlighed til at give udtryk for vore dybe medfølelse med de omkomne passagerers og besætningsmedlemmers familier og pårørende.

Inden vi nu går i gang med den egentlige dagsorden, vil jeg gerne på Rådets vegne rette en tak til Folketinget og til Folketingets formand, Ivar Hansen, fordi vi er blevet indbudt til at holde vores session her under velvillig medvirken af husets medarbejdere.

Med disse ord vil jeg ønske alle en rigtig god session for Nordisk Råd.

2. Fastsættelse af deltakerliste

Presidenten: Et forslag til deltagerlister er uddelt i salen. Under dette punkt vil jeg påpege, at eventuelle ændringer i deltagerlisten skal indgives skriftligt til siddende præsident og til protokolføreren her nedenfor podiet.

Endringer i deltakerlisten:
Lennart Gustavsson ble erstattet av **Jonas Ringqvist** for denne dagen.

Rådet besluttet å fastsette deltakerlisten i overensstemmelse med dette.

3. Fastsættelse af dagsorden[1]

Presidenten: Et forslag til dagsorden for sessionen er uddelt i salen. Præsidiet foreslår følgende ændringer til dagsordenen: Der tilføjes et punkt 15b Suppleringsvalg af medlemmer til Nordisk Investeringsbanks Kontrolkomité.

Rådet bifalt presidentens forslag.
Rådet besluttet å fastsette dagsorden i overensstemmelse med dette.

---

[1] Dagsorden, se s. 23

4. Regler for sessionens gennemførelse

Vi behandler "Regler om taletider" i debatterne. Disse finnes uddelt i salen som Dokument 6: Regler för sessionens genomförande."

Rådet bifalt Presidiets forslag.

5. Statsministrenes redegørelse

Statsminister **Bondevik** (statsministrenes talsmann): President, kolleger, gamle og nye venner. Ved svenskegrensen i Østfold i Norge står det et gammelt skilt i åkeren. Der står det: "Grensen går langs bekken". Dette er dagens nordiske samarbeid, fredfylt, forståelsesfullt og nært. Det er nesten som grensene ikke er der. Dette er nordisk integrasjon i ordets dypeste mening. Derfor er det godt igjen å stå på talerstolen i Nordisk Råd, og jeg er glad for at anledningen er et kommende norsk formannskap i det nordiske regjeringssamarbeidet.

Jeg setter det nordiske samarbeidet høyt. Sammen med min regjering og våre nordiske partnere ser jeg fram til formannskapet som en mulighet til å forsterke nordisk samarbeid. Finland under ledelse av min gode kollega Paavo Lipponen har gjennomført et fremragende formannskap i regjeringssamarbeidet. På deres dagsorden, Nordbo 2001, står reelle skritt for ytterligere bedring av borgernes liv og av kontakten mellom våre land. Slik er det nordiske samarbeidet: Vi bygger stein på stein i vår felles fremtid.

Det nordiske samarbeidets identitetskrise etter den kalde krigens slutt hører nå hjemme i historiebøkene. Samarbeidet har funnet nye former og nye saker, og det viser tilpasningsevne. Våre omgivelser er i stadig og ofte dramatisk endring. Nye utfordringer står i kø i Norden, i nærområdene, i Europa og globalt. I alle disse sammenhenger har det nordiske samarbeidet viktige funksjoner.

De nordiske landene har definitivt et spesielt og nært fellesskap. Det forplikter, og forpliktelsen hilser jeg med glede. Derfor ser jeg fram til det norske formannskapet i regjeringssamarbeidet neste år. Vi skal søke å bringe fellesskapet videre, bygge på det og forsterke det gjennom et aktivt formannskap. Vi vil også legge vekt på forholdet til Nordisk Råd. Ministerrådet og Rådet er jo to sider av samme sak – kulturfellesskapet som grunnlag for felles handling. Vi trenger hverandre for å skape politisk dynamikk og for å drive fram gode saker. Norge ser derfor fram til å møte Rådet i en byggende dialog i 2002.

Behovet for å kunne takle felles utfordringer er til fulle demonstrert ved terrorangrepet på USA den 11. september. Det er vanskelig å ta slik ondskap inn over seg i sin fulle tyngde. Dette er et angrep på demokratiet og menneskeverdet og dermed også et angrep på våre åpne, nordiske samfunn.

Norge har gitt USA full støtte i tiden etter angrepet. Folkeretten, FN-pakten og de enstemmige resolusjonene fra Sikkerhetsrådet gir USA rett til selvforsvar, også ved bruk av militære midler.

FN, og i første rekke Sikkerhetsrådet, vil måtte spille en ledende rolle i den langvarige kampen mot internasjonal terrorisme. Arbeidet mot terrorismen har høyeste prioritet også i NATO og i EU.

De nordiske landene har som små og åpne samfunn en sterk felles interesse av å styrke det internasjonale samrådet. Vi deltar allerede på mange arenaer. Likevel må vi i kampen mot terrorismen identifisere nye samarbeidsmuligheter. På nordisk plan skal vi samle oss om tiltak for å beskytte sivilbefolkningen. Vi kan samarbeide om bedre beredskap mot biologiske og kjemiske våpen. Jeg hilser velkommen min kollega Poul Nyrup Rasmussens forslag om nordisk samarbeid om laboratorieanalyser og beredskapslagre av vaksiner.

Alle de nordiske land er i ferd med å følge opp Sikkerhetsrådets resolusjon 1373. Vi skal bekjempe finansieringen av terrorismen. De virkemidler EU har tatt i bruk, berører også Norge og

Island gjennom vår tilknytning til Schengen-samarbeidet og Europol. EUs justispolitiske samarbeid berører dermed hele Norden.

Vi samler oss også i hjelpen til dem som nå trenger det i Afghanistan og i flyktningleirene for å unngå en humanitær katastrofe. Mange er i disse dager bekymret for konsekvensene av bombingen i Afghanistan. Jeg forstår denne uroen i våre folk. Men vi må ikke glemme 11. september. Terroristene hadde som mål å drepe tusener av uskyldige sivile. Den USA/britisk-ledede militære operasjonen har som mål å stanse terrorismens ødeleggelser. Hvis vi ikke lykkes, og hvis det internasjonale samhold i aksjonene mot terroristenes celler og sentra slår sprekker, kan terroristene oppnå det de ønsker – med uanede framtidige terroristaksjoner, med tap av sivile liv som en sannsynlig konsekvens.

Vi må også ta for oss de underliggende årsakene til terrorisme. Bistand, gjeldslette og bedre handelsvilkår for de fattigste landene er grunnleggende virkemidler, og vi ønsker alle at de militære aksjonene og bombingen kan ta slutt så snart som mulig. La da budskapet være klart: Den beste og mest effektive måten å oppnå bombestans på er at Taliban-regimet snur og innleder et samarbeid med det internasjonale samfunn om å utlevere og stille til ansvar de som stod bak de grufulle ugjerningene den 11. september.

For nettopp å ta tak også i de underliggende årsaker til terrorisme vil Norge ta initiativ til at spørsmålet om en nordisk ressursbank og et nordisk fond for konfliktforebyggende virksomhet blir vurdert. De nordiske regjeringene står sammen i viljen til samarbeid mot terrorismen. Det kommende norske formannskapet i Nordisk Ministerråd vil foreslå å samordne tiltakene på enkeltområder for å beskytte samfunnet mot nye terrortrusler. Sammen kan vi bekjempe terroristenes finansnettverk. Sammen kan vi bidra til å sikre våre innbyggeres sikkerhet. Sammen kan vi sikre nordiske verdier.

En viktig del av dette Norden er også våre nye borgere fra fremmede kulturer – mange av dem muslimer. I respekt for deres tradisjoner ser jeg fram til en forsterket dialog i Norge med representanter for innvandrermiljøene, og hvor representanter for min regjering skal ha møte med representative innvandrerorganisasjoner. Selv skal jeg i neste uke besøke en moské i Oslo, for slik å markere at dette ikke er en krig mellom religioner, men en kamp mot terrorisme.

Norge kaller sitt formannskap "Morgendagens Norden". Fremtiden er stikkordet for den norske ledelse i regjeringssamarbeidet. Derfor setter vi barn og unge øverst på dagsordenen. Vi skal styrke samarbeidet om barne- og ungdomspolitiske spørsmål. Vi må forbedre oppvekst- og levekår for utsatte barn og unge i Norden. Vi må bekjempe rasisme og fremmedfrykt, slik at alle barn og unge får muligheter til å utvikle en trygg identitet i et flerkulturelt Norden. Og vi må utvide barn og unges muligheter til å delta i utviklingen av samfunnslivet og det nordiske samarbeidet. Derfor vil vi invitere til et bredt nordisk ministermøte for å diskutere samarbeid, ansvar og prioritering av barn og unge. Derfor vil vi videreutvikle den nye tverrsektorielle handlingsplanen for barne- og ungdomspolitisk samarbeid 2001 – 2005, "Norden i et nytt årtusen".

Et styrket nordisk barne- og ungdomssamarbeid skal involvere barn og unge i nordisk samarbeid. Deres deltakelse i vårt arbeid vil gi oss nye impulser. Formannskapet kommer også til å sette fokus på levekårene for fattige barnefamilier. Det nordiske barne- og ungdomssamarbeidet skal øke bevisstheten om vårt fellesskap, et fellesskap som må kultiveres for å vokse. Arbeidet skal fremme interesse, kunnskap og respekt mellom folk med ulik sosial og etnisk bakgrunn i Norden.

De nordiske land vil alltid forbli flerkulturelle samfunn. Men i dag er fortsatt rasisme og fremmedfrykt altfor utbredt. Dette må vi bekjempe sammen. Formannskapet vil derfor fremme et bredere nordisk samarbeid om minoritetspolitikk gjennom idé- og erfaringsutveksling.

Utdanning er et annet område for nordisk oppmerksomhet. Målet for all utdanning er å forberede dagens barn og unge for morgendagens samfunn. Investering i utdanning og forskning er derfor en investering i fremtiden. Vi vil videreføre arbeidet slik at nordiske elever, studenter og yngre forskere får den samme mulighet til utdanning i et annet nordisk land som i sitt eget. Slik bygger vi ytterligere forståelse for vår felles kulturarv.

Ministerrådets mobilitetsordninger spiller her en nøkkelrolle. Norge skal neste år sluttføre arbeidet med en evaluering av disse programmene. Vi vil også ta initiativ til en idégruppe – en

"tenketank" – om morgendagens skole. Slik kan vi høste av hverandres erfaringer når vi kartlegger behovet for endringer i skolens organisering.

Norden må føre videre en langsiktig satsing på utdanning og forskning for å styrke våre kunnskaps- og velferdssamfunn. Det er en viktig forutsetning, og det er en utfordring for å bidra til at vi forblir en internasjonal kunnskapsregion. Jeg vil også peke på arbeidet med å etablere nordiske sentre for såkalt fremragende forskning. Vi ønsker å etablere tre-fire slike "Centres of Excellence" i løpet av 2002.

Men Norden alene er ikke en tilstrekkelig ambisjon for nordisk samarbeid. Gjennom de senere årene er nærområdesamarbeidet blitt en sentral del i våre felles bestrebelser. Derfor vil vi gi barne- og ungdomsarbeidet en nærområdedimensjon. Vi vil rette innsatsen mot barn og unges helse og levekår i Nordvest-Russland og i Baltikum. Det norske formannskapet skal forsterke og synliggjøre Nordisk Ministerråds samarbeid med andre regionale internasjonale aktører, som Østersjørådet, Barentsrådet og Arktisk Råd på barne- og ungdomsområdet.

Matvaretrygghet er et viktig politisk spørsmål i alle de nordiske land. Her har vi felles interesser. Et utvidet samarbeid mellom de nordiske land vil være til stor nytte for oss alle. Matvaretrygghet er derfor den andre hovedsaken for det norske formannskapet. De nordiske land er store produsenter av matvarer. Internasjonal handel med jordbruks- og fiskeriprodukter er en stor inntektskilde. Derfor trenger vi klare internasjonale regler for handel med matvarer. Norden trenger å samle sine krefter. Slik kan vi få gjennomslag i internasjonale fora, der kriterier og standarder for matvaretrygghet bestemmes. Vi har behov for en nordisk plattform for matvaretrygghet. Slik kan vi styrke nordisk innflytelse i internasjonale forhandlinger.

I dette arbeidet inngår helse-, miljø-, handels- og forbrukerinteresser. Det må bli en bedre dialog mellom produsenter, forbrukere og myndigheter. Vi skal derfor utarbeide et nordisk forbrukerpolitisk handlingsprogram som skal øke forbrukernes innflytelse på utformingen av matpolitikken. På matministermøtene i København og i Reykjavik de seneste år har matvaretrygghet vært drøftet i stor bredde. Her var det enighet om at de nordiske landene skal prioritere gjennomføringen av forslagene på matvareområdet i den nordiske strategien for bærekraftig utvikling. På matministermøtet i 2002 skal formannskapet legge fram et forslag til en handlingsplan for økt matvaretrygghet i Norden.

Oppfølgingen av den nordiske 20-årsstrategien for en bærekraftig utvikling i Norden og nærområdene er den tredje hovedsaken for det norske formannskapets program. Strategien ble vedtatt tidligere i år. En vellykket oppfølging av denne forutsetter samordnet innsats nordisk og nasjonalt. Hovedansvaret for bærekraftig utvikling i Norden ligger på det enkelte nordiske land og de selvstyrte områdene. En vellykket oppfølging forutsetter også at lokale myndigheter, næringsliv og frivillige organisasjoner tar ansvar.

Gjennom den nordiske strategien har vi som en av de første regioner i verden en felles plattform for hvordan man ved langsiktig politikk kan møte miljøutfordringene. I oppfølgingen av strategien vil vi ha spesielle innsatsområder. Beskyttelse av hav- og kystområder og en bærekraftig forvaltning av det biologiske mangfoldet er sentralt for fremtidig matsikkerhet, livskvalitet og velstand. Vårt nordiske formannskap vil sette økt fokus på hvordan nordisk samhandling kan styrke arbeidet på havmiljøområdet. På Nordsjøkonferansen i Bergen i mars neste år vil vi ta de første skritt for å etablere en økosystembasert forvaltning av Nordsjøen. Det arbeides nå med å lage konkrete miljømål.

Norden kan også benytte Nordsjøkonferansen til å øve press på britiske myndigheter når det gjelder utslipp av radioaktive stoffer fra Sellafield-anlegget i Nordvest-England. De nordiske miljøvernministrene har ved flere anledninger rettet felles henvendelser til den britiske regjeringen om dette, og saken har også i dag vært oppe på møtet mellom de nordiske statsministrene og de selvstyrte områdene.

Et annet innsatsområde er sammen med Østersjølandene å etablere et forsøksområde for å redusere klimagassutslipp på en kostnadseffektiv måte i Østersjøregionen. Etableringen av et forsøksområde rundt Østersjøen vil åpne mulighetene for felles prosjekter med Russland, de baltiske land og Polen.

På den globale arena skal FN neste høst i Johannesburg avholde et toppmøte for bærekraftig utvikling som oppfølging av Rio-konferansen i 1992, ti år tidligere. Fattigdomsbekjempelse og

bærekraftig produksjon og forbruk er hovedtema for toppmøtet. Vi mener toppmøtet bør gi konkrete resultater som kan bidra til et styrket nord/sør-samarbeid. Det bør bidra til økt samarbeid mellom offentlig og privat sektor for bærekraftig utvikling. Toppmøtet bør legge vekt på Lokal Agenda 21-perspektivet for å stimulere til folkelig engasjement. Gjennom vårt nordiske formannskap, med vår egen, nær unike 20-årsstrategi for bærekraftig utvikling som basis, vil vi arbeide for at de nordiske land fremmer felles initiativer til toppmøtet i Johannesburg.

Til slutt: Et aktivt norsk formannskap omfatter mer enn disse tre hovedsakene. La meg nevne: "Rettsstaten i Norden" vil være grunnlaget for det norske formannskapets arbeid på justissektoren. Fra gammelt av har de nordiske land hatt et fellesskap når det gjelder rettslige verdier og lovgivning som en viktig del av vår felles kulturarv. Rettsstaten i Norden står overfor nye utfordringer, bl.a. knyttet til informasjonssamfunnet, bekjempelse av terrorisme og annen grenseoverskridende kriminalitet. Handlingsplanen for det nordiske lovsamarbeidet vil bli fulgt opp av det norske formannskapet. Det strafferettslige samarbeidet vil også omfatte tiltak mot terrorisme, mot organisert kriminalitet og mot handel med barn og kvinner.

Formannskapet vil også vurdere initiativ når det gjelder utviklingen av internasjonale konvensjoner og domstoler, ytringsfrihet, minoritetsvern, barne- og ungdomskriminalitet, offerets stilling i straffeprosess, straffeutmålingsnivå og alternative sanksjoner til straff. Dette er felles nordiske interesseflater. Men igjen må vi se utover våre egne grenser. Norden skal bidra til å bygge rettslige institusjoner i nærområdene. Samarbeidet med de baltiske landene på justissektorens område skal videreføres. Et uformelt nordisk samarbeid vil fortsette om forberedelse og gjennomføring av EU- og EØS-regelverket.

Det nordiske samarbeidet er også en plattform for å ivareta felles nordiske interesser overfor EU.

Bekymringen for at det nordiske samarbeidet ville miste legitimitet etter hvert som integrasjonen skjøt fart i Europa, er gjort til skamme. Vår nordiske samhørighet er fornyet når vi har åpnet oss mot våre naboer sørover og østover.

De nordiske statsministrene har fordypet sine drøftelser om EU-spørsmål. I det nordiske tegn møtes også de nordiske EU-landenes statsministre før møter i Det europeiske råd. Dette er nordisk kulturfelleskap i praksis. De nordiske landene har et tett samarbeid overfor Nordvest-Russland i miljø- og atomsikkerhetsspørsmål. Vi samarbeider nært med våre EU-partnere om den nordlige dimensjon og i Østersjørådet. Nordiske og norske kommuner deltar aktivt i EUs Interreg-programmer med regioner både i EU og blant kandidatland. Med et nordisk perspektiv følger vi, enten vi er med i eller står utenfor Den europeiske union, prosessene som nå former EUs videre utvikling, debatten om utvidelsen, integrasjon, Lisboa-strategien om vekst, reformer og velferd, styrket sikkerhetspolitisk samarbeid og oppbyggingen av et felles område for frihet, sikkerhet og rettferdighet.

Sammen er vi sterke, sammen kan vi fortsette å bygge vår nordiske velferd, sammen kan vi lykkes på vegne av det nordiske samarbeid, og i dette ønsker vi hverandre lykke til.

Anita Johansson (den sosialdemokratiske gruppens talskvinne): Herr president! För det första vill jag ta upp den fråga som, precis som Kjell Magne Bondevik sade, har dominerat den politiska dagordningen under den senaste tiden: terrorangreppen mot USA den 11 september som skakade om hela världen. Det var ett angrepp inte bara på USA utan på hela vår mänsklighet. Först då insåg vi hur de nya säkerhetspolitiska hoten gav sig sitt uttryck. Välfärdssamfundet har fördömt dessa terrorhandlingar, och en historisk internationell allians mot terrorism har skapats.

Vi måste stå bakom kampen mot den internationella terrorismen. Därför är det helt nödvändigt med militära instrument. Men, kamrater, också diplomatiska, politiska och ekonomiska medel måste användas.

För det andra är jag bekymrad över den grogrund till extremism som bara kan förklaras med den fattigdomsklyfta som vi ser i världen. Vi socialdemokrater tycker att det är oerhört viktigt att vi alla bekämpar fattigdomen i världen.

För det tredje väcker den humanitära situationen i Afghanistan stor oro. Efter långvariga väpnade konflikter och politiskt vanstyre befinner sig befolkningen i en situation av stor fattig-

dom och nöd. Här måste välfärdssamfundet ställa upp med humanitärt bistånd. Det är viktigt att FN spelar en huvudroll i detta arbete. Vi är glada över att våra statsministrar i dag har ägnat mycket tid åt denna viktiga fråga.

Jag går så över till frågan om Nordiska rådets framtidsdiskussioner, herr president! Ett av det nordiska samarbetets viktigaste mål är att underlätta för den enskilda människan att fritt röra sig i Norden. Mycket har vi gjort, men mycket återstår att göra. Vismanspanelen har analyserat de trender som i framtiden kommer att prägla det nordiska samarbetet. Vi kommer nu att förändra Nordiska rådets arbetssätt och anpassa utskottsstrukturen till ett modernt politiskt arbetssätt.

Jag vill ta tillfället i akt och ta upp några av de utmaningar som det nordiska samarbetet står inför.

Begreppet globalisering skrämmer många. Till viss del är rädslan för den nya världsordningen befogad, men vi får inte låta rädslan ta överhand. Globaliseringen är ett resultat av mänskligheten urgamla strävan att ständigt utöka sina kontakter, att upptäcka nya platser och att idka handel med andra människor. För mig som socialdemokrat är denna utveckling mycket positiv. Vi får nu inte låta oss skrämmas.

Dock finns det orosmoln i den rådande världsordningen. Allra mest oroande tycker jag är klyftorna mellan fattiga och rika. Ökade klyftor kan i värsta fall leda till att människor handlar i desperation, att terrorn får ökat fäste, att flyktingströmmar ökar och att rasismen ökar. Vi socialdemokrater vill att politiken kommer in på den globala arenan.

Vidare är miljöförstöringen, inte minst i vårt närområde, alltjämt ett allvarligt hot mot mänskligheten.

Dessa och många andra utmaningar måste vi finna lösningar på. Jag tror – ja, vet – att det nordiska samarbetet kan vara en spjutspets i arbetet för en rättvisare värld. Norden slår troligen världsrekord i välfärd och välstånd. Jag tror att vi har mycket att ge i form av fördelningspolitik, miljöpolitik och jämställdhetspolitik, för att nämna några exempel.

Norden är en del av ett globalt samfund, men minst lika viktigt är den utveckling som äger rum på den europeiska kontinenten. Även om inte alla nordiska länder är medlemmar i EU är vi alla, vill jag påstå, delar av den europeiska familjen. Nordiska rådet kan bli en mycket kraftfull aktör på den europeiska arenan. Vi har mycket goda möjligheter att genom det nordiska samarbetet påverka i vårt närområde, och vi tycker att det är mycket bra med de nordiska statsministrarnas initiativ om en utrikespolitisk samordning gentemot EU. Det kan vara ett mycket bra sätt och en mycket bra början, menar vi.

En av våra viktigaste uppgifter är att göra det enklare för våra medborgare att bo i Norden. Det finns ett betänkande från Nordenutskottet om en handlingsplan för att avskaffa gränshinder som kommer att behandlas senare under sessionen. Detta är enligt vår mening varmt välkommet och ett mycket viktigt initiativ.

Utgångspunkten måste vara att förverkliga medborgarnas rättigheter, såsom bosättning, arbete, studier m.m. De hinder som står i vägen för dessa rättigheter måste rivas.

Herr president! Det finns *mycket* mer att säga om det nordiska framtida samarbetet, men sex minuter är sex minuter. Låt mig bara till sist nämna följande: TV-frågan måste lösas. Det är inte riktigt klokt att vi inte kan se text-TV i våra länder. En liten, liten framgång på detta område är ändå att vi i Sveriges riksdag snart kan se finsk, dansk och norsk TV.

Ragnwi Marcelind (midtengruppens talskvinne): Herr president! Vad kan vara mer viktigt i dessa tider än att tala om internationellt samarbete. Risken finns att den internationella handeln dras ned och att det internationella utbytet minskar som en följd av terrorattackerna i USA. Enligt Världsbanken kommer ytterligare 10 miljoner människor att leva i absolut fattigdom nästa år, på grund av minskad internationell handel och turism som en följd av de fruktansvärda dåden.

Ökad isolationism och ökad protektionism är inte vad världen behöver just nu, utan ett ökat internationellt samarbete och utbyte: i FN, på den globala arenan, i den europeiska unionen, EU, och i det nordiska samarbetet inom länderna i Norden. I det som kan tyckas vara en allmän och

urvattnad politisk term, internationellt samarbete, ligger nyckeln för välfärd och en positiv utveckling för människor och medborgare i världens alla länder.

På den världspolitiska arenan står i dag Ryssland och Kina enade tillsammans med USA i kampen mot den globala terrorismen. 15 stater i FN:s säkerhetsråd, 19 Natoländer, 15 EU-länder och 56 muslimska länder samt ytterligare stater i Asien, Afrika och Latinamerika står enade i samma kamp. Även fiender som Indien och Pakistan står i den här kampen på samma sida. Kanske kan även parterna i Mellanöstern finna att de har en gemensam fiende i terrorismen och tillsammans arbeta för en fredlig framtid.

I november månad möts världens ledare inom världshandelsorganisationen WTO. Trots tidigare pessimistiska omdömen inför kommande handelsförhandlingar är, enligt många bedömare, utsikterna bättre än någonsin för samförstånd och enighet. USA och EU har närmat sig i de avgörande frågorna, och de flesta är överens om att lyfta fram utvecklingsländernas situation och deras utsatthet i globaliseringen och världshandeln. Det är oerhört positivt och inger hopp inför framtiden.

Tänk om den internationella kampen mot terrorism kunde kompletteras med en lika omfattande kamp mot världens fattigdom, mot sociala orättvisor, mot spridningen av hiv/aids, mot förtryck och mot svält. Tänk om kampen för demokrati och respekten för mänskliga rättigheter kunde föras med samma övertygelse och tillskjutas lika stora finansiella resurser som den rättfärdiga kampen mot terrorism. Tänk om världens parlament gav en "blank check" till sina regeringar i kamp för människovärde och fattigdomsbekämpning, precis som George Bush fick av kongressen för kampen mot terrorism.

Herr president! Det är viktigt att vi inser att den alltmer omfattande globaliseringen inte ändrar grunden för den nordiska gemenskapen, men att den ställer nya krav på hur det nordiska samarbetet bör formas för att bäst tjäna de nordiska folken i framtiden och möjliggöra deltagandet i det globala arbetet.

Mittengruppen i Nordiska rådet antog den 25 juli 2001 i Kungälv en politisk plattform där det i det inledande stycket heter just "nordiskt samarbete i en alltmer global värld". Folken i Norden – och dit hör våra broderfolk i Västnorden – delar en månghundraårig historisk och kulturell gemenskap. Den nordiska gemenskapen har givit de nordiska folken en naturlig gemenskap i det vardagliga livet hemmavid, men också en gemensam identitet och samsyn ute i världen.

Det nordiska samarbetets historia har genomgått många faser. Men nu står vi inför utmaningen att förstärka den nordliga dimensionen inom EU, att stärka de nordiska ländernas relationer till närområdena, särskilt till våra baltiska systerfolk i Estland, Lettland och Litauen, men också till folken i nordvästra Ryssland, Kaliningrad och Polen, liksom att stärka Nordens roll på den globala arenan.

Den politiska inriktningen ska avspegla det som medborgarna i länderna anser vara viktigt. Mittengruppen vill starkt betona den *nordiska nyttan* i det nordiska samarbetet. Arbetet i Nordiska rådet ska inte tyngas av insatser på områden där det bara innebär en dubblering av insatser som lika bra sker på lokal, regional, nationell, europeisk eller global nivå.

Nya arbetsformer är nödvändiga för att en fokusering ska kunna ske på frågor som berör de nordiska medborgarna. Mittengruppens målsättning är att kunna bidra till arbetet med att försöka skapa en förnyad struktur för de kommande årens nordiska samarbete. Grundstenen ska vara medborgarna, och besluten ska fattas utifrån de nordiska medborgarnas behov och förutsättningar. Vi anser att det bör vara mer enkelhet och öppenhet i beslutsfattandet, så att medborgarna får möjlighet att hämta information om beslut som berör honom eller henne.

Jag inledde med att tala om den gemensamma kampen i världen mot terrorism och om vikten av att än mer främja handel och internationellt utbyte. Men det som är minst lika viktigt är det som ibland lite slarvigt beskrivs som de "mjuka delarna" av politiken. Visst kan vi förstöra hotande militära anläggningar med bomber och visst kan vi öka vårt materiella välstånd med ökad handel, men inget av detta är viktigare än att arbeta för gemensamma värderingar. Inte förrän vi har en fullständig respekt för de mänskliga rättigheterna i våra samhällen kan vi som politiker slå oss till ro, ja, inte ens då.

Vilén (den konservative gruppens talsmann): Nordiska rådet intar en central roll som pådrivare av det nordiska samarbetet. Rådet ger det politiska samarbetet en starkare folklig förankring samt möjliggör en parlamentarisk insyn i Nordiska ministerrådets verksamhet och de nordiska regeringarnas samarbete. Rådet ger de nationella parlamenten ökat inflytande i det internationella samarbetet.

Nordiska rådet är ett diskussionsforum, ett torg där politiker från hela Norden, såväl parlamentariker som ministrar, kan mötas. Rådets verksamhet bör vara en inspiration för medlemmarna och bidra med långsiktigt resursskapande för det nordiska samarbetet. Men samtidigt bör arbetet vara nära knutet till substansfrågorna i ministerrådet, de nationella parlamenten och de nordiska regeringarna.

För rådets del är det mest konkreta uttrycket av reformen en ny struktur med sektorbaserade utskott. Ministerrådet har för sin del definierat de främsta framtida satsningsområdena. Dessa är teknologisk utveckling, välfärd, den inre marknaden i Norden, samarbete med grannländer och regioner samt miljö och en bärkraftig utveckling.

Vi ser fram emot att den nya strukturen skall effektivisera rådets arbete, förbättra förankringen i de nationella parlamenten och samarbetet med de olika ministerråden. De satsningsområden som ministerrådet har utpekat är säkert angelägna. Men den konservativa gruppen skulle ändå gärna ha sett att man mera hade beaktat de många mer långtgående förslagen av Vismansgruppen, framför allt vad angår det internationella samarbetet, ty mycket av den politiska drivkraften finns i det internationella samarbetet. Därför är glädjande att se att de nordiska statsministrarna insett detta då de på sitt möte i somras i Finland beslöt att förstärka den nordiska fronten i EU.

För att utnyttja den internationella dynamiken måste man skapa mer systematiska samordningsprocedurer. Den konservativa gruppen har föreslagit att Nordiska rådet skall grunda ett säkerhets- och utrikespolitiskt utskott. Nordiska rådet skall vända sig utåt, inte sluta sig inåt. Detta förslag plus Vismansgruppens förslag om inrättandet av ministerråd för försvars-, utrikes-, biståndS- och utrikeshandelsministrarna skulle höja Nordiska rådets och ministerrådets kompetens i internationella frågor. Ett formaliserande av det nordiska samarbetet inom de ovan nämnda ministerkategorierna skulle vara ett kraftigt politiskt ställningstagande för ett förstärkt nordiskt samarbete.

Denna session skall också behandla ministerrådets utkast till ny närområdesstrategi "Närmare Norden". Vismansgruppen föreslog betydligt tätare samarbete med närområdena, ett "Norden+" med verkligt deltagande även i beslutsfattande, inte enbart ett observatörsskap.

De baltiska ländernas medlemsskap i EU, Nato och andra internationella organisationer gagnar nordiska intressen. Det bör skapas verklig förståelse och värdegemenskap mellan Norden och Baltikum. Medlemskap i det Nordiska rådet bör stå öppet för de baltiska staterna. Nordiska rådets samarbete med den Baltiska församlingen skall vidareutvecklas. Ett samarbete med rådets nya utskott och Baltiska församlingens utskott skall sättas igång!

Arvoisa puheenjohtaja, Olemme kokeneet järkyttävän syksyn 2001. Maailmaa ovat ravistelleet kammottavat terroriteot ja useat traagiset onnettomuudet. Maailma tuntuu turvattomalta. Syyskuun 11. päivän tapahtumat ovat sanoin kuvaamattomalla tavalla todistaneet kansainvälisen yhteistyön välttämättömyyden turvallisen maailman luomiseksi.

Viisasten raportin lähtökohta oli, että avoimuuden, vapaakaupan ja globalisaation edistäminen ovat Pohjoismaiden yhteisiä etuja. Toimiva globalisaatio vaatii yhteisiä sääntöjä ja niiden muuttamista. Se edellyttää jatkuvaa työtä ihmisoikeuksien ja ympäristön puolesta, yhteisten sääntöjen luomista kansainväliselle kaupalle, korruption torjuntaa, yhteisiä toimia vaikeuksissa elävien ihmisten auttamiseksi ja taistelua totalitarismia, sortoa ja terrorismia vastaan.

Pohjoismaat ovat jo pitkään osallistuneet eri toimiin, joilla on pyritty ehkäisemään ristiriitoja ja ylläpitämään rauhaa. Myös humanitaarisella avulla sodan ja konfliktien uhreille on pitkät perinteet. Meidän tuleekin kehittää edelleenyhteistä kriisinhallintakykyämme esimerkiksi yhteisen koulutuksen avulla, kuten presidentti Martti Ahtisaari on useasti esittänyt.

Pohjoismaat kuuluvat Yhdistyneiden kansakuntien tärkeimpiin tukipilareihin. Olemme usein ottaneet vastaan enemmän vastuuta ja valtaa kuin mitä pelkkä väkilukumme edellyttäisi. Näinä vakavina aikoina meidän tuleekin asettua yksimielisesti YK:n terrorismin vastaisen taistelun

taakse. Pohjoismaiden neuvosto antaa meille ainutlaatuisen mahdollisuuden keskustella keskenämme maailmanlaajuisista kysymyksistä tavoitteenamme saavuttaa yhteisiä kantoja, joita voidaan edistää Yhdistyneiden kansakuntien ja Euroopan unionin puitteissa.

Pääministeri Kjell Magne Bondevikia lainatakseni ja hieman mukaillen: yhdessä olemme vahvoja ja vapaita.

Den finske delen av Viléns tale i svensk oversettelse:

Ärade president! Vi har upplevt en ohygglig höst år 2001. Världen har skakats av fasansfulla terrorhandlingar och flera tragiska olyckor. Världen känns osäker. Händelserna den 11 september har på ett i ord obeskrivligt sätt visat nödvändigheten av internationellt samarbete för att skapa en säker värld.

Utgångspunkten i vismansrapporten var att främjande av öppenhet, frihandel och globalisering är till gemensam fördel för de nordiska länderna. En fungerande globalisering kräver gemensamma regler och att dessa kan förändras. Det förutsätter ett ständigt pågående arbete för människorättigheterna och miljön, skapande av gemensamma regler för internationell handel, bekämpande av korruption, gemensamma åtgärder för att hjälpa nödställda människor och kamp mot totalitarism, förtryck och terrorism.

De nordiska länderna har länge deltagit i åtgärder som har syftat till att undvika konflikter och bevara freden. Även den humanitära hjälpen till krigs- och konfliktoffer har långa traditioner. Vi måste därför vidareutveckla vår krishanteringsförmåga t. ex. genom gemensam utbildning, vilket president Martti Ahtisaari ofta har föreslagit.

De nordiska länderna hör till Förenta Nationernas viktigaste stöttepelare. Vi har ofta fått axla mer ansvar och makt än vad man kunde vänta enbart med hänsyn till vår folkmängd. I dessa allvarliga tider måste vi också enhälligt ställa oss bakom FN:s kamp mot terrorismen. Nordiska Rådet ger oss en unik möjlighet att inbördes diskutera globala frågor i vår strävan att uppnå gemensamma ståndpunkter, vilka kan drivas inom ramen för Förenta Nationerna och Europeiska Unionen.

För att i något modifierad form citera statsminister Kjell Magne Bondevik: tillsammans är vi starka och fria.

Outi Ojala (den venstresosialistiske gruppens talskvinne): Det nordiska samarbetet är unikt på det sättet att folk som står varandra nära kommer samman även om våra länder har valt olika lösningar i sina förhållanen till den europeiska integrationen och det försvarspolitiska samarbetet.

Det är alltså vi parlamentariker i Nordiska rådet som bär ansvaret inför våra nordiska invånare.

Intressen och bekymmer som de enskilda nordborna har omspänner ett vitt spektrum av livets företeelser, allt ifrån miljöfrågor till livsmedelssäkerhet och från kultur till situationen för barn och unga. Dessa är viktiga angelägenheter också för Nordiska rådet, och det märks i vårt arbete i allmänhet.

Människor är också bekymrade över de hinder som trots allt fortfarande finns för fri rörlighet mellan de nordiska länderna. Vi väntar mycket på att få höra ambassadör Norrbacks förklaringar om vad man kunde försöka göra för att få bort de här hindren.

Det räcker dock inte att vi vet vad som är viktigt för den enskilde, utan vi måste också hitta de rätta sätten och verktygen för att genomföra viktiga ärenden. Det är orsaken till att vi organiserar om vår struktur och vårt utskottsarbete. Rådets plenarförsamling får också en redogörelse om uppföljningen av rådets rekommendationer, och det är viktigt. Det räcker inte enbart med att vi fattar goda beslut utan vi skall också följa vad som händer med våra rekommendationer.

I denna session söker vi förändring av våra arbetssätt för att vi bättre skall kunna svara på nya utmaningar i en värld där globaliseringen går vidare och där vi tack vare informationsteknologin åtminstone till synes bildar en global by. Denna informationsteknologiska samhörighet kan dock inte dölja det faktum att världen är uppdelad, såväl mellan olika länder som inom länderna, i rika och fattiga.

Viljan hos de nordiska statsministrarna att intensifiera samarbetet inför unionens toppmöten visar konkret att våra länder inte enbart har mycket gemensamt utan vilja att agera tillsammans. Det behövs just nu när också EU skall utvidgas.

Vi har stora förväntningar på att möta statsministrarna och de andra ministrarna, men vi bör också fråga oss vad Nordiska rådet skall spela för roll i detta intensifierade samarbete. Det är vårt ansvar att ge svar på denna fråga vid denna session.

Det fruktansvärda terrordådet den 11 september i New York har fördömts överallt i världen. Det har lett till militära aktioner i Afganistan och fått alla länder att grubbla över hur terrorismen bäst kunde bekämpas på det egna territoriet. Också de nordiska statsministrarna har uttryckt sitt allvarliga bekymmer över terrorismen och diskuterat vad de nordiska länderna kunde göra tillsammans. Jag är mycket glad över att statsministrarna också har diskuterat den växande oron bland medborgarna om den humanitära situationen i Afghanistan samt vilka humanitära åtgärder de nordiska länderna kunde vidta.

De nordiska invånarna har rätt att ställa krav på trygghet också i våra länder. Men vi måste komma ihåg att Norden sedan länge är ett område med unika medborgerliga friheter. Därför är det lönt att fråga sig hur långt vi här i Norden är beredda att gå i kampen mot terrorismen.

Vi har länge ställt krav på genomskinlighet, på transparens i förvaltningen inför medborgarna. Innan vi går allt för långt i våra interna terrorbekämpande åtgärder är det bra att fråga sig om vi kanske kommer att starta en process som slutligen leder till medborgarens transparens inför förvaltningen. Det är väl ändå inte meningen.

Likaså bör vi i Nordiska rådet fråga oss vilka åtgärder vi skall tillgripa för att hindra att det öppna och vidsynta Norden blir misstänksamt och misstroget. Vad har vi för medel att motarbeta utvecklingen att denna uppståndelse med terror inte ställer de ursprungliga och de nya, inflyttade nordborna mot varandra.

Statsminister **Lipponen**: Herr president! De nordiska statsministrarna har faktiskt haft flera möten sedan i går kväll, och huvudpunkten i våra överläggningar har varit en bekämpning av terrorismen. Vi fördömer terrorangreppet mot USA, och vi stöder de aktioner som USA har inlett i enlighet med FN:s säkerhetsråds och Europeiska rådets beslut. Samtidigt måste vi känna vårt ansvar för att lindra situationen för civilbefolkningen i Afganistan och säkra att en tillräcklig humanitär hjälp ges.

De nordiska ländernas gemensamma mål är att stärka FN:s och säkerhetsrådets roll i den internationella kampen mot terrorismen. Multilateralt långsiktigt samarbete behövs nu mer än någonsin. Om det är någonting positivt i senare tidens utveckling är det förstärkningen av FN:s roll, faktiskt den centrala roll som FN spelar. Det är viktigt nu när vi här diskuterar bekymren kring situationen i Afganistan. Våra länder, regeringar och parlament håller på att inplementerar de beslut som har fattats i FN och Europeiska unionen gällande bekämpningen av terrorismen, alltså vad gäller lagstiftningen och myndigheternas verksamhet.

Statsministrarna kom överens i morse om att Danmark kommer att i Östersjöområdet föreslå att man utnyttjar task force mot organiserad kriminalitet också i kampen mot terrorismen.

Samarbetet mellan de nordiska länderna har blivit allt mångsidigare. På arbetsmarknadsplanet, på företagsnivån är våra länder så djupt integrerade att det är berättigat att tala om en verklig nordisk hemmamarknad. Det nordiska helikopterprojektet, som blev verklighet i höst, är ett exempel på ett framgångsrikt samarbete på ett nytt område.

Nu när världsekonomin upplever svårigheter är de nordiska ländernas styrka vår stabila statshushållning och vår starka konkurrensförmåga. De nordiska företagen måste ha jämbördiga möjligheter att expandera våra mycket framgångsrika företag vid tillämpningen av Europeiska unionens konkurrenspolitik bör beaktas att en förutsättning för att unionens konkurrenskraft förstärks är att det skapas företag som är framgångsrika i den globala konkurrensen.

Vid de nordiska statsministermötet i Imatra i Finland i juli kom vi överens om att de nordiska länderna intensifierar sitt samarbete framför allt i ärenden som anknyter till Europeiska unionen. Sveriges, Danmarks och Finlands statsministrar möts till samråd inför mötena i Euro-

peiska rådet. Vi diskuterar också med Norge och Island de målsättningar som förenar de nordiska länderna. Det nordiska samarbetet karakteriseras i dag av den så kallade Imatraandan.

Jag välkomnar med tillfredsställelse Norges ordförandeskapsprogram "Morgondagens Norden", som vår gode vän nygamle statsminister Bondevik just har presenterat. Huvudtemat för Norges ordförandeskap – förbättrandet av barns och ungas ställning – är en förutsättning på det individcentrade temat som Finland tog upp. Livsmedelssäkerhet och hållbar utveckling är Norges övriga prioriteringar. Danmark kommer att satsa på hållbar utveckling under sitt EU-ordförandeskap som en del av de av förberedelserna inför toppmötet som arrangeras i Johannesburg nästa år. Vi ger dessa målsättningar vårt stöd.

I mars förra året inleddes på Finlands initiativ en utredning om hur de medborgarrättigheter som ingår i de nordiska avtalen förverkligas i praktiken. Den utredningen blir klar nästa vår. Det finns fortfarande många hinder som försvårar medborgarnas fria rörlighet mellan de nordiska länderna. Kännedomen om de nordiska avtalen är inte tillräckligt god, framför allt inom lokalförvaltningen har tillämpandet av avtalen varit delvis bristfälligt.

Ärade president! Under Finlands nordiska ordförandeskap har flera flera projekt gått framåt. På basen av de rekommendationer som de visa kvinnorna och männen framförde har Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet tillsammans lagt upp nya riktlinjer för det nordiska samarbetets framtid. Det har blivit en ny nordisk dagordning som jag tror att vi kommer att ha nytta av. Strategin för en hållbar utveckling, som Nordiska rådet godkände i Kungälv, har förts vidare i nära samverkan med det kommande ordförandelandet Norge.

Samarbetet med de baltiska staterna är också viktigt. Vi har haft flera möten i gruppen av åtta länder. Vi talar alltså nu om åtta länder, inte bara fem plus tre. Fler gemensamma ministermöten mellan åtta länder har ordnats i år än någonsin tidigare. Bland annat har arbetsministrarna och de ministrar som är ansvariga för trafikpolitik denna höst mötts för första gången i en sammansättning av åtta länder. Vi ordnade i september det första IT-ministermötet någonsin i Norden. Det är skäl att följa upp de frågor som behandlades, bland annat den digitala klyftan.

Förutom Norges nordiska ordförandeskap och Danmarks ordförandeskap i EU har de nordiska länderna nästa år flera synliga uppgifter i olika regionala organisationer. Sverige fungerar som ordförande för Barents euroarktiska råd. Finland fortsätter att leda Arktiska rådet och blir nästa sommar ordförande för Östersjöstaternas råd.

Det finns alltså goda förutsättningar för att främja frågor som har anknytning till den nordliga dimensionen, som har haft sitt genombrott i år. Det erkände även den ryske premiärministern när han nyligen talade i Finland. Önskvärt är att de nära kontakterna mellan de nordiska länderna också föder en ny synergi i de olika regionala organisationernas verksamhet.

Herr president! Jag tror att vi är på rätt väg i det nordiska samarbetet. Vi anpassar oss till utvecklingen i vårt närområde och också globalt.

Till slut vill jag rapportera att i morse kom statsministrarna överens om att vi stöder de nordiska ländenas ansökan om att få VM i fotboll till norden år 2008. Vi konstaterade att om det skulle göras en ranking i fotboll i världen är Norden världsbäst, då även Åland och Färöarna producerar sådana fantastiska spelare och skickar ut i världen. (applåder)

Chris Heister (den konservative gruppen, m): Jag ska återkomma till det fasansfulla som hände den 11 september men vill först anknyta till det sista som statsminister Paavo Lipponen sade. Det handlade om att Norden har ansökt om EM i fotboll år 2008. Ett ungdomsfotbollslag i Ryssland som vill spela fotboll i Finland eller i något annat nordiskt land har kanske inte råd att ta sig dit. Visumkostnaderna för ungdomar som vill ta sig t.ex. från Ryssland till Finland är väldigt höga, oavsett om man vill spela där eller ta sig vidare till något annat nordiskt land. Alla andra nordiska länder har avskaffat avgiften för barn och ungdomar eller satt den till noll, men ännu så länge har Finland, om jag är rätt underrättad, inte gjort det.

Jag har nu tagit upp den här frågan fyra eller fem gånger vid Nordiska rådets sessioner. Jag gör det nu återigen, framför allt mot bakgrund av det som statsminister Kjell Magne Bondevik i Statsministrarnas redogörelse Morgondagens Norden sade om att man vill ge barn och unga en särskild närområdesdimension. Jag vill fråga statsminister Paavo Lipponen vad Finland har för

avsikt att göra. Jag skulle bli så innerligt glad om statsministern gick upp i talarstolen och sade att också Finland kommer att sätta ned avgiften för barn och ungdom till 0 kr. Det skulle vara något substantiellt som skulle betyda att vi fick ett folkligt samarbete mellan de nordiska länderna och närområdena.

Minister **Lipponen**: President! Svar på frågan. Ungdomar under 18 år kan befrias från att betala visum, så samma gäller för grupper. Ifjol befriades ungdomsgrupper som deltar i kultur- och sportevenemang, totalt 3.168 ungdomar under 18 år, från att betala visum. Det blir alltså kostnadsfri Schengenvisum som kan användas i alla Schengenländer under vistelsen för de dagar som man har fått visum för.

Chris Heister: Herr president! Jag tycker att det är bra, för det visar att Finland ändå vill gå oss till mötes och vill underlätta ungdomsutbytet. Är det så att man kan få undantag, vore det väldigt bra om det kunde införas en generell regel som sade att det var avgiftsfritt. Det är klart att bara detta att man ska göra en administrativ ansökan förhindrar många att ta steget att ge sig i väg.

Jag tror att det skulle vara ett väldigt bra bidrag till det nordiska samarbetet när det gäller att leva upp till statsministerprogrammet för nästa år, som handlar om morgondagens Norden, att Finland tog beslutet att sätta ned avgiften till noll för barn och ungdomar som vill ta sig till Finland och sedan vidare till andra nordiska länder. På det sättet skulle man underlätta de folkliga kontakterna, som är det genuint nordiska samarbetet.

Statsminister **Göran Persson**: Herr president! Låt mig börja med att instämma i de uppskattande omdömen som har getts om det norska ordförandeprogrammet. Det är bra. Det är centrala nordiska frågor. Det finns ingen anledning för mig att på något sätt avvika från den inriktningen; den har Sveriges fulla stöd.

Låt mig också säga att under den finska ledningen av de nordiska institutionerna tycker vi att arbetet har bedrivits kraftfullt och målinriktat. Också för det är vi tacksamma.

Sedan är det lätt att instämma i många av de synpunkter som presidiets ledamöter har delgivit oss från denna talarstol.

Som vi hör, blir det lätt mycket av instämmanden. Det är inte så tokigt egentligen att vi också i politiska sammanhang ibland känner att vi delar varandras värderingar, att vi är nära varandra och att vi står för gemensamma uppfattningar. Det är klart att vi i den nordiska kretsen i stor utsträckning delar gemensamma värderingar.

Det märks inte minst den sista tiden, när vi har upplevt den oro och den ängslan som har följt i spåren på dels katastrofen i New York den 11 september, dels den smygande terrorism som bedrivs i formen av att sprida gift. Det här har gjort att vi nog har upplevt att ett och annat av det som vi ser som skiljelinjer i nordisk politik har framstått som lite smått och lite banalt jämfört med det stora som står på spel.

Ytterst handlar det om våra öppna samhällen, om det liv vi vill leva i frihet, där vi får träffa varandra fritt och otvunget, där vi möts, där vi lider och älskar tillsammans. Det är det som hotas, det öppna samhället som hotas, och det är det vi känner att vi har anledning att ena oss om när det gäller att försvara.

Sedan finns det anledning att göra en annan reflexion. Jag tror att det är få platser på jorden där FN har haft ett så fundamentalt starkt stöd som i Norden. De nordiska staterna har alltid lyft fram FN. Vi har stått bakom FN. Vi har varit lojala och konstruktiva medlemmar. Många av våra ledande diplomater och politiker har gjort avgörande insatser i FN och kommer att göra så också i fortsättningen.

Nu har, precis som Paavo Lipponen sade, FN under de gångna veckorna stärkt sin ställning. Det som nu sker i Afghanistan sker inom folkrättens ramar. För små nationer som de nordiska är det oerhört viktigt att det finns ett regelverk som bygger på idén att alla länder har samma rätt

och samma skyldigheter. Stor eller liten, nord eller syd, rik eller fattig – det är inte det avgörande. Det är samma rätt och samma skyldigheter inom det regelverk som FN sätter upp.

Det märktes tydligt att det stöd som gavs för USA:s rätt till självförsvar inom FN:s regelverk också gav mycket stark inverkan på den inrikespolitiska debatten i den enda kvarvarande superstaten USA: man stod inte ensam. De var inte heller starka i det läget – de behövde stöd. De fick stöd av ett internationellt samfund. Debatten och aktionen kom sedan att utföras inom detta samfunds ram i form av FN-mandat, FN-resolutioner och FN-diskussioner.

För oss nordister är FN:s starka position någonting som vi har all anledning att glädjas över. Å andra sidan är anledningen till att FN:s position har stärkts någonting som skrämmer oss. Det är just denna ängslan för det okända som gör att vi håller samman i kampen mot terrorismen. Förmår inte demokratierna stoppa terrorismen, stoppar terrorismen demokratierna. Det är det vi känner, och därför håller vi ihop.

När jag har sagt det, ser det ut på så sätt att också det självförsvar som nu utförs i Afghanistan av USA och Storbritannien ska hålla sig inom folkrättens ramar. Det ska vara proportionerligt våld, det ska vara militära mål och civila ska skonas. Och man ska komma tillbaka till FN:s säkerhetsråd och rapportera av hur arbetet bedrivs.

Jag tillhör dem som tycker att det är bra att vi har en levande internationell debatt, en levande nordisk debatt, om hur detta självförsvar utförs. Självförsvaret har mitt fasta stöd, men det måste naturligtvis också granskas. Det granskas extra hårt i ett Norden med en förankring i humanitära ideal och värderingar, ett Norden med en förankring i internationell solidaritet.

Vi står bakom FN, vi står bakom rätten till självförsvar mot terrorismen och vi enas i kampen för de öppna samhällena. Det är viktigt att säga.

Låt mig sedan också säga att det vi nu upplever ska så småningom också gå över i en vardag, där vi utnyttjar FN:s starka ställning. Jag ser fram emot nästa års diskussion i Johannesburg, där vi kan få en ny start på en dialog mellan nord och syd, där vi kan få en ny start på en dialog som inte bara rör miljöfrågan utan som också integrerar handelspolitik, biståndsfrågor, skuldavskrivning och internationell rätt. Vi har en möjlighet – jag tror att alltfler känner behovet av det jorden runt – att starta en ny internationell dialog, en global dialog, i FN:s regi. Det är någonting som kommer att kontrastera starkt emot det vi upplevde i Durban och den konferens som där hölls om rasismen som ju inte slutade med framgång. Låt oss nu utnyttja ett starkare FN för att ta en ny ansats i en global diskussion, en global dialog.

Jag vet att Danmark och Danmarks regering förbereder stora initiativ under det danska ordförandeskapet i EU – en *global deal*, som vi talar om. Det är faktiskt vad vi behöver nu. Det är det vi också har ett folkligt stöd för att ta initiativ omkring. Det kan vi samlas omkring i hela Norden.

Herr president! Låt mig sluta med att säga att vi har haft, som flera talare förut har sagt, i kretsen i dag och i går våra baltiska vänner. Vi är åtta nu, i ett samarbete som successivt växer sig allt starkare, utifrån idéer och värderingar som är nordiska och utifrån en insikt om att vi tillsammans, i ett Europa som alltmer integreras, kan vara en avgörande kraft för humanistiska ideal och värderingar, för solidaritet och för frihet. Ett sådant samarbete har vi gärna tillsammans med våra baltiska vänner, i den tradition som Nordiska rådet representerar.

Ewa Larsson (midtengruppen, mp): Herr president! Jag vill också tala om en lokal och global fråga. Statsministern från Sverige sade att han stöder Kjell Magne Bondevik när det gäller den styrka han vill lägga på kraven i vissa frågor, bl.a. livsmedelssäkerheten. Man kan inte precis säga att det är vi konsumenter som har efterfrågat genmanipulerade grödor. Mittengruppen har bl.a. förespråkat ett moratorium för odling av sådana grödor och att det ska satsas på forskning och kunskapsuppbyggnad innan vi släpper loss grödorna – vi vet ännu så lite.

Inom EU kommer det informella moratorium som finns nu, kraftigt påhejat främst av Italien, Frankrike och Österrike, att försvinna inom ett år när märkningsdirektivet är klart. USA vill inte ens att det ska vara märkning utan kallar det för handelshinder och säger att det inskränker den fria handeln. Jag vill att länderna ska få bestämma själva, att t.ex. Brasilien ska kunna fortsätta att säga nej till sådana grödor.

Nu undrar jag hur Sverige avser att agera i den här frågan. Kommer Sverige tillsammans med de övriga nordiska länderna att tillåta ett moratorium tills vår kunskapsuppbyggnad är större, trots att EU avser att släppa moratoriet?

Minister **Göran Persson**: Herr president! Det här är en svår fråga, inte så alldeles enkel att vara tvärsäker omkring.

Ska vi binda oss för ett moratorium eller inte? Där tror jag att jag kan svara på en gång och säga att vi kommer att inom EU verka för att de etiska och moraliska frågor som är förknippade med den här typen av vetenskaplig utveckling beaktas och verkligen får en central roll. Men när det gäller om det sedan ska resultera i ett moratorium får jag säga att det tror jag inte, utan rimligen borde man ha kommit så långt att man kan gå vidare med forskningen.

Men jag ska inte säga att jag är tvärsäker; vi får följa den saken.

Sedan är det väl på det viset att här också finns enorma vinster att göra, inte minst för människor som i dag lider av svält och undernäring. Man kan få ut betydligt bättre och större skördar och spara hundratusentals, kanske miljoner, liv. Detta ska läggas i den andra vågskålen.

Här har vi – som vanligt i politiken – en målkonflikt. Å ena sidan skräms vi av den nya tekniken och vetenskapens nya landvinningar och vad de kan föra med sig, å andra sidan ser vi vad de kan ge i form av direkt utbyte för många människor som så väl behöver få en lindrad vardag.

Jag påstår inte att det här är enkelt, men jag tror inte att vi kommer att hamna i ett moratorium. Det är min bedömning.

Jag kan själv, precis som Ewa Larsson, rekommendera en sundare kost med mer av grönt inslag. Precis så långt sträcker sig mina gröna känslor i politiken, men inte längre än så.

Statsminister **Davíð Oddsson**: Præsident! Jeg vil begynde med at takke statsminister Kjell Magne Bondevik for en god redegørelse og et konstruktivt formandskabsprogram for regeringssamarbejdet under overskriften "Morgendagens Norden". Det er helt i tråd med den udvikling, der har fundet sted i samarbejdet de sidste år, i retning af et fleksibelt samarbejde, hvor dagens og morgendagens udfordringer står på agendaen.

Det internationale samfund står efter terroristangrebene i USA den 11. september over for helt nye udfordringer. Kampen mod international terrorisme har til formål at straffe dem, der er ansvarlige for den forfærdelig forbrydelse og har også til formål at forhindre nye ugerninger. I den kamp må vi i tillæg til militære aktioner anvende forskellige midler mod en fjende, der har etableret sig rundt omkring i verden med sin virksomhed og sine tilhængere. Det er også klart, at international terrorisme kun trives, så længe der findes stater, der tillader den at trives inden for deres grænser.

Hvis vi skal nå det mål, at verden ikke skal domineres af truslen fra kræfter som dem, der er ansvarlige for angrebene i USA, er det nødvendigt med international solidaritet. De nordiske lande har erklæret deres støtte til denne kamp, for det drejer sig her om at forsvare grundlæggende værdier, som de nordiske samfund står for.

For at bidrage til bevaring af fred og demokrati har de nordiske lande deltaget i fredsbevaring og genopbygning på Balkan efter de krigshandlinger, der har krævet flest menneskeliv i Europa fra slutningen af Anden Verdenskrig. Med hensyn til hvordan fred og stabilitet i Europa kan sikres i fremtiden, er to processer af størst betydning. Det er udvidelsen af EU og udvidelsen af NATO.

Jeg mener også, det er naturligt, at de nordiske lande optager samarbejde og samråd om de indsatser, der på grund af verdenssituationen skal gøres nationalt for at forbedre den indre sikkerhed på forskellige områder.

Samarbejdets prioriteringer bliver nu revideret på grundlag af den udmærkede vismandsrapport, og opfølgningen af rapporten er til debat her på sessionen. Samarbejdsministrene har gjort et godt arbejde og foreslår, at fem områder prioriteres i de næste år.

Blandt disse fem områder er samarbejdet med Nordens nabolande og -regioner, ikke kun de baltiske lande og det nordvestlige Rusland, men hele det område, der omgiver Norden. Der skal

fortsat fokuseres på samarbejdet med de baltiske lande. I takt med den europæiske integrationsproces i disse lande undergår det nordiske samarbejde med Baltikum naturligvis forandringer. Der er blandt andet ideer oppe om, at de baltiske lande i fremtiden sammen med os deltager i et nordisk samarbejde med andre nabolande og -regioner, der ikke er nået så langt i udviklingen som dem.

Det foreslås også at styrke nordisk samarbejde omkring spørgsmål af betydning for arktiske områder og at koordinere det med Arktisk Råds virksomhed. Hensigten med Arktisk Råds virksomhed er at forbedre miljøet og livsbetingelserne for indbyggerne i de nordligste områder på begge sider af Atlanten.

Blandt de forslag, der gives til opfølgning af vismandsrapporten, er også planer om samarbejdsprojekter med deltagelse fra kystområder i vore vestlige nærområder. Et nordisk samarbejde med disse områder om beskyttelse af de nordatlantiske kyst- og havområder, hvor vore fiskebanker ligger, er vigtigt for de vestnordiske lande.

Velfærd i bred definition er også prioriteret. Det er i tråd med Norges forslag om, at børn og unge i morgendagens samfund står øverst på den nordiske agenda det kommende år. Vigtigt er det også på samme grundlag at fortsætte arbejdet med borgernes rettigheder, når de flytter fra ét nordisk land til et andet. I dag bor ikke færre end 250.000 nordboere i et andet nordisk land end hjemlandet.

Præsident! Dagens nordiske samarbejde er udbytterigt og gavnligt. De mange sager, der foreligger for denne session, viser samarbejdets bredde og den politiske vilje til at arbejde med de opgaver, dagen i dag stiller os. Jeg vil takke Finland for et godt formandskab blandt landenes ministre dette år.

Elver Jonsson overtok ledelsen av forhandlingene.

Statsminister **Poul Nyrup Rasmussen**: Jeg vil gerne tilslutte mig de mange, som har budt Kjell Magne Bondeviks redegørelse for det norske formandskab velkommen. Jeg synes, det er en spændende og ambitiøs dagsorden, som Kjell Magne Bondevik her har redegjort for, og jeg vil gerne tilsige Danmarks positive samarbejde.

Jeg vil også sige tak til Finland og til Finlands statsminister for et godt og engageret formandskab, ikke mindst med stor vægt på bæredygtighedsaspektet og den bæredygtige udvikling og den nordlige dimension, som jeg i meget stor udstrækning også tilskriver Paavo Lipponens eget personlige engagement.

Så var jeg glad for, at min finske kollega understregede et meget vigtigt projekt, nemlig fodboldprojektet i Norden, som Danmark som gammel europamester fra 1992 selvsagt tillægger overordentlig stor betydning.

Når det så er sagt, er det klart og ikke spor mærkeligt, at debatten om den 11. september og betydningen for Norden og verden selvsagt også præger debatten her i dag. Vi skal alle gentage og forsikre hinanden om, at kampen mod den internationale terrorisme ikke blot er USA's kamp, men er vores alle sammens kamp. Vi må for alt i verden ikke ryste på hånden her. Og jeg vil også sige til alle mine nordiske venner, til alle nordiske parlamentarikere: Vi er først lige begyndt. Vi er ved begyndelsen, vi er ikke ved afslutningen. Det er meget vigtigt at forstå karakteren af den internationale kamp mod terrorismen, vi har taget fat på. Det er ikke alene en kamp, der har at gøre med et håb om, at krigen i Afghanistan snart finder sin afslutning. Det er begyndelsen.

Naturligvis er det vigtigt, at vi alle sammen er med til på solidarisk måde at løfte vores del af opgaven. Jeg er fuldstændig sikker på, at man fra amerikansk og britisk side gør alt, hvad der er muligt for at minimere antallet af de civile ofre i Afghanistan, selv om vi alle sammen godt ved, at ét offer er ét for meget.

Men sådan er krig også. Vi ønsker ikke krig i Norden, men vi ønsker heller ikke, at terroristerne skal ødelægge vores livsform, dominere vores tilværelse, lukke vores åbne samfund, som Göran Persson så gribende talte om. Dominere en helt ny verden, det ønsker vi ikke. Og når vi ikke ønsker det, må vi også være parate til i fællesskab at tage konsekvenserne.

Allerallerallervigtigst er kampen inden i os selv, kampen mod frygten. Kampen for at sige til sig selv, når man ser et andet menneske, der ser lidt anderledes ud – i toget, i bussen, i bilen, at man ikke må blive bange. Det er virkelig, virkelig vigtigt, at hver eneste nordisk parlamentariker går rundt i København med rank ryg som i Stockholm, som i Oslo, som i alle andre byer i Norden og viser – ved sin egen tilstedeværelse, sin egen livsform – at vi ikke lader os kue af terrorismen. Vi insisterer på at leve det liv, som er vort.

Derigennem yder vi også et meget vigtigt bidrag. Et bidrag til vores borgere om, at de ikke skal være bange. Et bidrag til vores borgere om, at sammenhold og fællesskab og klare mål og klar tale er svaret.

Jeg vil også gerne sige, at jeg var glad for Kjell Magne Bondeviks understregning af, at konflikten og kampen mod terrorismen ikke er religionskrig. Det er uhørt vigtigt. Det er ikke en kamp mellem islam på den ene side og kristendom på den anden side. For hvis det blev det, så havde terroristerne for alvor vundet det, de gerne ville: at det blev en kamp mellem hele den islamiske verden og den vestlige verden. En kamp mellem folkeslag, som vil give så forfærdeligt et drama og så uoverskuelige konsekvenser.

Men jeg vil også gerne sige i klarhedens tegn, at ingen religion naturligvis står over demokratiet eller lovgivningen i noget parlament. I alle vore lande har vi fri religion. Alle religioner kan udøves frit, men i alle vore lande har vi også et demokrati og en lovgivning og en forfatning og en grundlov, som står over alt andet.

Disse grundlæggende værdier skal vi selvfølgelig også værne om, insistere på, og jeg går ud fra, at det vil alle mennesker, der kommer til vores samfund, acceptere.

Præsident, så vil jeg sige, at vi i øvrigt kan gøre uendelig meget i Norden for at bidrage til kampen mod terrorismen. Alt det, der allerede har været nævnt, kan jeg tilslutte mig, og jeg skal komme med et par enkelte supplerende bemærkninger.

Jeg tror på, at den task force – den arbejdsgruppe til bekæmpelse af kriminalitet, som vi har nedsat i 1996 under svensk formandskab, og som Danmark nu har overtaget formandskabet for nu her pr. 1. januar 2001, kan blive et værdifuldt og vigtigt bidrag i kampen. Man skal huske her i den nordiske parlamentarikerforsamling, at den task force's kamp drejer sig om at forhindre hvidvaskning af sorte penge, om kamp mod menneskesmugling, om kamp mod narko, om kamp mod økonomisk kriminalitet – alt sammen sider, der også har at gøre med kampen mod terrorisme. Derfor vil det blive et vigtigt led.

Må jeg afslutningsvis gøre en enkelt ekstra bemærkning om EU. Europa vil komme til at påtage sig opgaver, og Nordens stemme vil være utrolig vigtig. Også her har jeg været glad for det initiativ, vi tre nordiske lande har taget, om et tæt nordisk samarbejde, og jeg er glad for, at vi også har givet hinanden håndslag på, at Island og Norge skal informeres løbende om vores samarbejde.

Så er der nogle, formand, der engang imellem holder specielle møder, f.eks. Frankrig og Tyskland og England. Det har de fået lidt kritik for. Vi glæder os over, at vi tre nordiske lande ikke har fået kritik for at holde specielle møder, og derfor skal vi heller ikke kritisere de andre.

Jette Gottlieb (den venstresosialistiske gruppen, EL): Jeg er meget enig med den danske statsminister om, at for hver eneste gang, vi forkramper vores dagligliv, giver vi terroristerne en lille sejr. Det skal vi ikke gøre.

Men der er også en anden front, og det kan diskuteres, om de nordiske lande er i krig. Det kan diskuteres, om de nordiske NATO-lande er i krig. Men det kan ikke diskuteres, at der i disse timer foregår bombninger, der rammer civile direkte og indirekte, og at der bombes med klyngebomber, som i hvert fald ikke er rettet mod militære anlæg, for det kan de ikke bruges til.

Mit spørgsmål er: Hvor længe endnu? Fortsætter det efter krigens ubønhørlige lov, hvor mål og midler skifter og udvides, eller er der et klart mål og en strategi for krigens ophør?

Er målet at pågribe de ansvarlige for terrorangrebene i USA, hvorfor fremlægges der så ikke beviser for, at man ved, hvem de er, så verdensoffentligheden kan få det kendskab?

Hvad gør man, hvis dem, man jagter, flygter til et andet land? Bliver Irak eller Saudi-Arabien så legitime bombemål – eller Pakistan, de nuværende allierede? Hvis målet er at straffe

de skyldige, er midlet så ikke en international domstol i FN-regi? Er det ikke konsekvensen af statsminister Paavo

Lipponens stærke udsagn om, at vi ønsker at styrke FN så meget som muligt? Hvilket pres lægger de nordiske lande på USA for at acceptere en sådan international retsorden?

Det er mit spørgsmål til den danske statsminister.

Minister **Poul Nyrup Rasmussen**: Hvor længe endnu? Jeg tror ikke, noget menneske kan svare på det spørgsmål: Hvor længe endnu? Jeg kan sige, at kampen i Kosovo varede 78 dage. Kampen i Kosovo rettede sig jo mod Milosevic og hans syn på, hvordan et samfund skulle indrettes.

Kampen i Afghanistan er meget, meget veldefineret. Formålet er at få fundet bagmændene bag ved terroristaktionerne i New York, i Washington og Pennsylvania og få dem stillet til ansvar. Formålet er også at få fat på Al-Quaida-netværkets bagmænd, og formålet er at få erstattet Talebanstyret, som har dækket over Al-Quaida-netværket, med et andet og mere demokratisk styre. Det er formålet. Veldefineret. Det er det, vi går efter, ikke mere, ikke mindre.

Men formålet er også at se Afghanistankonflikten som et led i en langt mere omfattende global alliance, der i virkeligheden skal skabe en helt ny og mere fredelig og tryg verden. Ikke genskabe, men skabe. Og det er utrolig vigtigt, at vi forstår, at den globale alliance er unik. Jeg tror en af de første oplægsholdere sagde noget om det i dag i det danske Folketing, og det jeg takker for. Den globale alliance er unik. Vi har aldrig set den før – med de arabiske lande, med Kina, med Rusland, med hele Vesteuropa. En unik alliance, som vi må gøre alt, hvad vi kan, for at holde fast på.

Det er derfor, vi deltager. Det er derfor, vi bakker op. Det er derfor, vi giver det gode råd, som amerikanerne også overholder: Gå efter målene og kun efter målene, og det er jeg overbevist om, at man vil gøre.

Jette Gottlieb: Men der manglede præcis svaret på den drivkraft, der kunne ligge i de nordiske lande til at være med til at skabe en international retsorden med FN i hovedrollen. Hvor ligger den drivkraft, når man ikke er med til at lægge pres på en international domstol til varetagelse af lige præcis den domfældelse over de ansvarlige for terrorangrebene?

Minister **Poul Nyrup Rasmussen**: Der er to dagsordener. Den ene er FN-resolution 1373, som FN's sikkerhedsråd vedtog for ganske kort tid siden. Det er i virkeligheden en meget vigtig start på en ny international retsorden, som jeg tror, Norden skal stille sig i spidsen for at implementere, og samtidig med det naturligvis ønsker vi alle den internationale domstol, som der her blev talt om. Det er en ægte målsætning, som vi alle i Norden er sikre på også at kunne samles om.

Næste taler lagmand Anfinn Kallsberg var ikke tilstede i salen.

Landsstyreformand **Jonathan Motzfeldt**: Hr. præsident! I Grønland har vi altid sat pris på at være en del af det nordiske samarbejde. Ikke mindst i disse tider sætter vi pris på, at det nordiske samarbejde er et fredeligt samarbejde, som både beriger og inspirerer og udvikler.

Grønland påvirkes også af beslutninger, der træffes internationalt. Det stiller flere og flere krav til os politikere, og til den – i antal – lille befolkning i Grønland. Vi diskuterer derfor løbende, hvordan vi skal imødegå de udfordringer, som globaliseringen medfører.

Geopolitisk kan Grønland være medvirkende til at bygge broer og skabe sammenhænge mellem indsatser i det nordiske, det arktiske, det europæiske og det globale samarbejde. Vi ser gerne, at Grønlands kompetence også nyttiggøres i de sammenhænge, hvor det er relevant for det nordiske samarbejde.

Det går således i den rigtige retning, når EU vælger at inddrage Grønland i processen med udviklingen af EU's arktiske politik. Vi påskønner, at Danmark under sit EU-formandskab til

næste år afholder en EU-konference på ministerniveau i Grønland. Konferencen skal koncentrere sig om konkretiseringen af Det Arktiske Vindue i EU's Nordlige Dimension med det sigte, at der udvikles en egentlig arktisk politik for EU. Landsstyret bidrager naturligvis i denne proces, foreløbig ved udarbejdelsen af EU-rapporten "Et arktisk vindue i Den Nordlige Dimension". Det er i Grønlands – og bestemt også i det øvrige Nordens – interesse, at EU tager hensyn til arktiske forhold, f.eks. når EU lovgiver i sager, der vedrører os, der lever i de arktiske områder.

Vi håber på, at EU opnår observatørstatus i Arktisk Råd. Det vil kunne betyde, at der skabes større sammenhæng i en meningsfuld koordinering af de de initiativer, der har – og vil få – betydning for videreudviklingen af et arktisk velfærdssamfund.

Det har været en stor opmuntring, at Nordisk Ministerråd økonomisk har støttet den store undersøgelse af levevilkår i Arktis, som ledes af Grønlands Statistik. Dokumentationen af livet i de arktiske bygder og byer er en forudsætning for, at vi kan formulere vore politiske ønsker ud fra egne interesser.

Et anliggende, hvor både Arktis, Norden og EU har fælles interesser, er bæredygtig udvikling. Landsstyrets indfaldsvinkel er primært, at befolkningen i tyndt befolkede egne sikres muligheder for at benytte og handle med de naturgivne ressourcer, men samtidig arbejder vi på også at ændre holdningen i befolkningen, således at alle aspekter af ressourceudnyttelse sker på et bæredygtigt grundlag.

Fra dette forår har Landsstyret haft ansvaret for at repræsentere den danske rigsenhed i Sustainable Development Working Group i Arktisk Råd. Denne arbejdsgruppe har besluttet at give et fælles arktisk oplæg til Rio +10-verdenstopmødet vedrørende bæredygtig udvikling.

Som allerede nævnt er vi i Grønland meget glade for det nordiske samarbejde. Men det kunne være ønskeligt, at vi i Norden kunne arbejde lidt hurtigere med opgaverne. Det gælder i sagen om Nordisk Kulturfond, jeg tænker særlig på underskrivelse af de nye vedtægter, der vil give de selvstyrende områder hver deres repræsentant i Kulturfonden. Jeg påskønner denne forbedring, som har så stor betydning for de selvstyrende områder.

Endelig vil jeg benytte lejligheden til at udtrykke tilfredshed med Ministerrådsforslaget til et nyt arktisk samarbejdsprogram. Vi noterer med glæde, at samarbejdsministrene får en rådgivende komité i arktiske anliggender, hvor også de selvstyrende områder som sædvanlig er repræsenteret. Jeg kan forsikre, at vi vil yde vores konstruktive bidrag i dette arbejde.

Ja, vi ser frem til 2003, hvor det arktiske samarbejdsprogram bliver adskilt fra Nærområdeprogrammet. Derved kan Norden bidrage positivt med fællesnordiske tiltag i Nordens vestlige nærområde, et område, som trænger til øget opmærksomhed.

Internationalt har Danmarks og Grønlands fælles indsats med at få oprettet et Permanent Forum for Oprindelige Folk i FN båret frugt. Det første møde i Permanent Forum finder sted til næste forår, og Norden får formentlig en fællesnordisk repræsentant, mens ICC og Samerådet har sikret sig, at en plads på oprindelige folk-siden skal tilfalde Arktis.

Når vi i dag ser på den globale scene, er det klart, at alle initiativer, der kan bidrage til at mindske spændinger mellem jordens folkeslag skal støttes. Permanent Forum er særlig vigtigt, fordi denne forsamling behandler de problemer, der opstår, når folkeslag af forskellig etnisk oprindelse befinder sig inden for én stats rammer. Danmark og Grønland vil fortsat arbejde for, at det Permanente Forum kommer godt fra start, og jeg vil samtidig opfordre til, at Nordisk Råd og de regeringer og parlamenter, der er repræsenteret her, aktivt støtter Permanent Forum.

Hr. præsident, vi ser også frem til at fejre Nordisk Råds 50 års jubilæum til næste år. Rådet har spillet en stor rolle for Norden og herunder også for Grønland, og det håber vi, at det vil blive ved med.

Dengang, da Grønland i 1999 fremlagde et forslag over for EU om et »Arktisk Vindue« i EU's Nordlige Dimension, modtog vi en ganske enestående støtte og opbakning fra vore nordiske venner. Det vil vi gerne sige tak for – og samtidig vil vi gerne fremhæve dette som et konkret eksempel på den værdi, der er i det nordiske samarbejde. Vi agter at deltage aktivt i videreførelsen og fornyelsen af det nordiske samarbejde – også i de kommende år.

Lantrådet **Roger Nordlund**: Herr president! Det känns tryggt att Nordiska rådet finns, speciellt i den världssituation som vi lever i i dag.

Vi kan här uttala våra åsikter och våra känslor om världssituationen och de åtgärder som vidtas, men vi kan samtidigt också här fortsätta att debattera och diskutera mera vardagsnära, kanske i skeendet av vad som händer i världen, små frågor, men ändå ack så viktiga frågor för de nordiska medborgarna.

Det har sagts att ingenting kommer att bli sig likt efter den 11 september. Det kan säkert vara så, men vårt gemensamma arbete måste ändå gå ut på att vi skall försöka skapa en värld med trygghet igen. Det behöver vidtas en hel del ganska drastiska och tunga åtgärder för att återkomma till en sådan situation, men det är alltid viktigt att tänka på framtiden och det är viktigt att också förutom de hårda åtgärder som nu måste vidtas för att få situationen under kontroll samtidigt också tänka på de åtgärder som måste vidtas efter detta. Här har vi från Ålands sida bidragit de senaste två åren på det sättet att vi har ett gemensamt samarbete med Finlands utrikesministerium där vi arrangerar olika seminarier runt om i Europa, i världen och visar på den s.k. Ålandsmodellen eller "Ålandsexemplet" som en fungerande lösning för minoriteter, hur man kan lösa minoritetskonflikter på ett fredligt sätt.

Vi tyckte redan före den 11 september att det här var ett viktigt projekt för Åland och Finland, men efter den 11 september tycker vi att det är ännu viktigare att den här typen av arbete, ett långsiktigt arbete, kan fortsätta med ännu större kraft – den 11 september visar på behovet av fredsåtgärder på alla olika plan. Det är viktigt att de stora länderna bidrar, men det är också viktigt att vi små självstyrande områden, och Åland som är ett demilitariserat område i Norden, försöker bidra med de resurser vi har.

De olika nordiska länderna har valt olika förhållningssätt till EU; vissa har gått med, vissa står ännu utanför och samma förhållande gäller också för de självstyrande områdena. Jag frågade mina kolleger tidigare i dag från de självstyrande områdena om det fanns någon debatt om EU på Färöarna respektive Grönland men någon större debatt finns inte. Det europeiska arbetet har kommit på agendan här i Norden och framför allt beror det på statsministrarnas initiativ. Jag tror att det här är bra och det är också någonting som vi från de självstyrande områdena kan dra fördel av och skall försöka ha som nytta för oss. Självstyrande små områden har ofta en ganska skeptisk EU-inställning; så också på Åland. Men statsminister Lipponens och regeringens senaste olika åtgärder och framför allt kanske initiativet att låta Åland för första gången komma med till ett EU-toppmöte visar att det finns en positiv inställning från Finland att respektera självstyrelsen också på EU-nivå. Jag tror att det här är viktigt, och orsaken till att jag tar upp det är att jag på det här sättet också kanske hoppas på ett stöd från de övriga nordiska länderna när det gäller att hitta modeller för EU-arbetet också för autonomier, eftersom jag tror att det är viktigt att alla olika delar av Norden också så småningom kan hitta någorlunda jämförbara samarbetsformer inom EU.

Debatten avsluttet.
Rådet bifalt Presidentens forslag om å ta Dokument 7 til etterretning.

6. Generaldebatt

C 1 Nordisk årsberetning 2000. Nordisk Ministerråds virksomhedsberetning 2000

Nordisk årsberetning 2000. Præsidiets rapport om virksomhedsåret (Dokument 3)

C 2 Redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet

Chris Heister (den konservative gruppen, m): Herr president! Jag tänkte ta tillfället i akt och ägna dessa talarminuter åt det som Kjell Magne Bondevik sade, nämligen att vi aldrig får glömma den 11 september. Jag tror att vi alla som såg TV-bilderna hela livet kommer att ha på näthinnan de attacker som skedde mot World Trade Center och de två tornen.

Norden måste helt klart stå starkt i kampen mot den internationella terrorismen. De nordiska länderna har en lång tradition av öppenhet och demokrati. Det är viktigt att vi kan värna dessa friheter även när vi står inför nya hot mot våra samhällen. Rädslan får inte leda till att vi fattar förhastade beslut. Vi får nämligen aldrig kompromissa med dessa värden.

Terroristattackerna kom som en chock för oss alla. Detta brutala terrordåd krävde över 7 000 oskyldiga människors liv. Det var en attack mot det öppna och demokratiska samhället. Framtida hot av detta slag kan bara avvärjas i gemenskap med andra länder. Det är viktigt att göra klart att de nordiska länderna inte kan stå neutrala i kampen mot terrorismen.

Det är därför positivt att i stort sett hela det internationella samfundet står enat i kampen mot den internationella terrorismen. Även om vi aldrig helt kan utrota den kan vi gemensamt i Norden tillsammans med andra länder göra vårt yttersta för att förhindra och förebygga nya attacker. Detta kan bara ske genom ett utökat internationellt samarbete på många områden, inte minst på underrättelsesidan.

De ansvariga för terrordåden liksom de regimer som skyddar terroristerna måste ställas till svars för sina handlingar. Det har vi också sagt i en resolution från Nordiska rådets presidium. De som kritiserar USA kritiserar också FN. Det finns ingen enkel lösning. Framför allt har inga kritiker kunnat presentera en alternativ strategi som skulle kunna innebära att Usama bin Ladin och hans nätverk utlämnades.

Vi får inte glömma att talibanregimen ända sedan år 1999 vägrat att lämna ut bin Ladin; detta trots att FN:s säkerhetsråd i flera resolutioner krävt att så skulle ske. Talibanernas bristande respekt för FN och ovilja att efterleva internationell rätt har drabbat landets civilbefolkning oerhört hårt.

I valet mellan att lämna ut terroristen bin Ladin eller att utsätta civilbefolkningen för ytterligare lidande har talibanerna inte tvekat. Några planer på att upphöra med statsstödd terrorism verkar inte finnas.

Därför är det oerhört viktigt att skydda civilbefolkningen i Afghanistan och därmed minimera antalet civila dödsoffer i kampen mot den internationella terrorismen. Det är också viktigt att stödja den sedan många år svältdrabbade civilbefolkningen genom ökade humanitära hjälpinsatser. Här kan, och bör, Norden spela en fortsatt viktig roll.

Slutligen, herr president! Oavsett religiös eller politisk övertygelse har terrorister en sak gemensamt: De använder sig av kriminellt våld för att förtrycka och skrämma civilbefolkningen på olika håll i världen, i syfte att nå sina politiska syften.

Den som försöker förklara bort terroristernas illdåd den 11 september genom att predika USA-fientlighet ställer sig på mörkrets sida.

Samarbejdsminister **Marianne Jelved**: Hr. præsident. På sidste års session i Reykjavik drøftede vi vismandsrapporten »Åben for verdens vinde«, en titel, der på smukkeste vis angav en vision.

En af de vigtige konklusioner var, at de nordiske lande skulle have fokus på den internationale udvikling og søge at påvirke denne udvikling. Nu, et år senere, har udviklingen med terrorangrebet i USA den 11. september på ulykkeligste vis bidraget til at aktualisere den konklusion.

Terrorangrebet må ikke føre til, at vi giver køb på vores fælles værdier, de fælles værdier, som vores demokratiske og humanistiske samfund bygger på. Vi skal ikke ændre vores samfund fra åbenhed til lukkethed. Det vil intet godt føre med sig.

Det er netop åbenheden og de grænseoverskridende muligheder og problemer, der gør den rige verdens forpligtelser synlige, og som i øvrigt også synliggør den gensidige afhængighed mellem verdens borgere og nationer.

Det nordiske samarbejde kan styrke de kerneområder, der er vores fælles grundlag i den nordiske kreds og derfor også er centrale i det nordiske samarbejde, og jeg tænker her på områder som demokrati, retsstaten, menneskerettigheder, ligestilling, beskyttelse af minoriteters retssikkerhed, deres lige ret og lige vilkår, jeg tænker på bæredygtig udvikling, uddannelse til alle og de centrale velfærdsspørgsmål. Det er områder, hvor vi har en hel klar og fælles interesse i at stå

sammen for at påvirke den internationale udvikling og bruge de relevante internationale fora og organisationer.

Ambitionen må være at bygge det internationale retssamfund, der giver mennesker og fattige lande reelle muligheder og håb for en bedre fremtid. Og vi har i Norden mulighed for at tage fat om grobunden for udstødning, ydmygelsen, polariseringen, ekstremismen.

Vi har et godt udgangspunkt for et globalt arbejde om spørgsmål som økonomisk marginalisering, fattigdom, sociale, etniske og religiøse konflikter, der alt sammen er med til at skabe polarisering, der dybest set er uværdigt og ydmygende for de mennesker, der lever under de vilkår.

Har det ikke netop været ambitionen for den nordiske samfundsmodel, at vi ikke ville acceptere sådanne vilkår for vores borgere?

Det nordiske samarbejde kan kun bidrage til en positiv udvikling såvel på det nordiske plan som globalt, hvis vi er rede til løbende at omstille os og ufortrødent forfølge de mål, som vi er fælles om.

Opfølgningen på vismandsrapporten har vist, at vi nu for tredje gang inden for 10 år er i stand til at ændre organisation og indhold i vores samarbejde. Det synes jeg er flot. Både regeringssiden og parlamentarikersiden er indstillet på det.

Den foreslåede nye organisationsstruktur for Nordisk Råd med fem fagudvalg indeholder meget spændende perspektiver. Den åbner mulighed for et godt samspil med Nordisk Ministerråd og med de nationale parlamenter. Ikke mindst det sidste ser jeg som en spændende mulighed for at udvikle en ny samarbejdsform, som kan blive et eksempel for mange andre steder i verden og dermed også en styrkelse af det nordiske parlamentariske arbejde og for et samarbejde med tættere netværk over grænserne.

Vi lever i en del af verden, der på alle måder har utrolige muligheder, og det gør vores ansvar for at være med at løse vores fælles problemer i verden så meget større, ja, det er et ansvar, der ikke er til at komme uden om.

Riitta Prusti (den sosialdemokratiske gruppen, SDP): Arvoisa presidentti! Vuosien työn tuloksena Pohjoismaiden neuvosto on aikaansaanut tilanteen, jossa Pohjoismaiden kansalaisilla on naapurimaissa melkein tasavertaiset oikeudet maan omien kansalaisten kanssa, olipa kysymys lyhyemmästä tai pidemmästä vierailusta tai pysyvästä oleskelusta. Voimme selvästi osoittaa, että elämme sellaisessa osassa Eurooppaa, jossa naapurimaan kansalaisilla on täysi oikeus asettua asumaan, kouluttautua ja tehdä työtä olosuhteissa, jotka ovat samat kuin oman maan kansalaisilla.

Nämä seikat muodostavat erityisen tärkeän osan pohjoismaista yhteisöä ja yhteenkuuluvuutta ja tekevät Pohjoismaiden kansalaisten muodostamasta kulttuuri- ja sosiaaliyhteisöstä monessa mielessä ainutlaatuisen koko maailmassa.

Solmittujen sopimusten pohjalta on parasta aikaa tekeillä Suomen ministerineuvoston puheenjohtajuudessa syntyneen aloitteen pohjalta selvitys kansalaisten oikeuksien ja velvollisuuksien käytännön toteutuksesta. Tämä työ on tärkeä, eikä vähiten sen takia, että Pohjoismaiden sopimuksiin vaikuttavat Euroopan unionin sosiaaliset ja kansalaisoikeuksia koskevat järjestelyt.

Kaikkien pohjoismaiden etujen mukaista on, että EU-järjestelyt eivät rajoita niitä oikeuksia, jotka olemme Pohjolassa kehittäneet ja että EU-oikeuksien kansalliset sovellutukset eivät vie meitä eri suuntiin lisäten eroavaisuuksia maittemme välillä. Pohjoismaiden neuvoston tehtävänä on valvoa ja tarkastaa, ettei näin käy.

Schengen-sopimuksen soveltaminen on hyvä – tai piemminkin huono – esimerkki toisaalta piilevästä vaarasta, toisaalta Pohjoismaiden neuvoston tärkeästä roolista pohjoismaisena valvojana.

Tekeillä olevan työn tulosten täytäntöönpano on turvattava, mikä puolestaan johtaa automaattisesti seuraavaan askeleeseen. Tarkoitan tällä sitä, että meidän tulee nyt laajentaa pohjoismaalaisten oikeuksia siten, että ne koskevat myös niitä Pohjolan asukkaita, jotka asuvat täällä mutta ovat jonkin muun kuin Pohjoismaan kansalaisia. Tällaisia "uuspohjoismaalaisia" on tätä nykyä yli 750.000. Pohjolan humanistisia perinteitä ajatellen on oikein taata laillisesti mas-

samme asuville samat oikeudet, joista Pohjoismaiden kansalaiset jo saavat nauttia. Myös "viisaiden raportissa" kehoitetaan toimimaan tähän suuntaan. Samoin Norjan puheenjohtajaohjelmassa pidetään asiaa tärkeänä.

Tästä syystä olen iloinnut siitä, että Suomen pääministeri Lipponen niin selvästi otti kantaa tämän sallivan humanistisen näkemyksen mukaisesti. Pohjoismaiden neuvostolla on tässä keskeinen tehtävä tulevaisuudessakin. Se voi merkitä monia muutoksia pohjoismaiden välisiin sopimuksiin, myös Helsingin perussopimukseen.

Tämä tehtävä on haasteellinen, mutta tavoite on selvä: Pohjolassa kaikkien ihmisten, Pohjolan asukkaiden, tulee olla tasa-arvoisia.

Riitta Prustis tale i dansk oversettelse:

Ærede præsident! I Nordisk Råd har man efter flere års arbejde opnået en situation, hvor nordiske statsborgere har næsten samme rettigheder i nabolandende som landenes egne borgere under såvel kortere- som længerevarende besøg. Vi kan entydigt bevise, at i vor del af Europa har nabolandets borgere fuld ret til at bosætte sig, uddanne sig og arbejde på samme vilkår som landets egne statsborgere.

Disse forhold danner en særlig vigtig del af det nordiske fællesskab og den nordiske samhørighed, og takket være dem fremstår det nordiske kulturelle og sociale fællesskab i mange henseender som et unikt fænomen i forhold til resten af verden.

På baggrund af de indgåede aftaler forberedes der i øjeblikket efter et initiativ, der blev taget under det finske formandskab i ministerrådet, en redegørelse vedrørende den praktiske realisering af borgernes rettigheder og pligter. Arbejdet har en stor betydning, ikke mindst fordi håndteringen af de sociale og borgerlige rettigheder i EU har virkning på de nordiske aftaler.

Det ligger i alle nordiske landes interesser, at EU-bestemmelser ikke begrænser de rettigheder, som vi har udviklet i Norden, og at de nationale tilpasninger af EU-rettigheder ikke fører os i forskellige retninger med øgede forskelligheder mellem vore lande til følge. Det er Nordisk Råds opgave at kontrollere og sikre, at dette ikke sker.

Tilpasning af Schengen-aftalen er et godt – eller snarere et dårligt – eksempel dels på en skjult fare, dels på Nordiske råds vigtige rolle som den nordiske kontrollør.

Gennemførelse af resultaterne af det igangværende arbejde skal sikres, hvilket til gengæld automatisk fører til det næste skridt. Med dette tænker jeg på udvidelse af de nordiske statsborgeres rettigheder til at gælde også de medborgere, som bor i Norden, men har et andet statsborgerskab end nordisk. Antallet af disse "nynordiske medborgere" er for tiden over 750.000. I tråd med nordiske humanistiske traditioner er det rigtigt på lovlig vis at sikre personer, som lovligt bor i de nordiske lande, de samme rettigheder, som vore egne statsborgere allerede nyder. Også Nordisk vismandspanels rapport opfordrer os til at arbejde i denne retning. Sagen prioriteres ligeledes højt i det norske formandskabsprogram.

På denne baggrund har det glædet mig, at den finske premierminister Lipponen så klart og tydeligt udtalte sig i overensstemmelse med denne tolerante humanistiske holdning. Nordisk Råd har også i fremtiden en central rolle i denne sag. Det kan medføre mange ændringer i de nordiske aftaler, også i Helsinki-basisaftalen.

Opgaven er udfordrende, men målet er klart: I Norden skal alle mennesker, Nordens beboere, være lige.

Samarbeidsminister **Svein Ludvigsen**: President! Etter fire år som medlem i Nordisk Råd, er det med stor glede jeg står på talerstolen i Rådet i egenskap av nordisk samarbeidsminister. Det er en oppgave jeg går til med den største entusiasme, og med den faste tro at det nordiske samarbeidet er viktig for å løse problemene i våre respektive land.

Jeg vil fremheve den positive betydningen Nordisk Råd har som en viktig møteplass, et torg hvor politikere fra hele Norden, parlamentarikere og ministre, kan møtes. Politiske utspill og synspunkter fra kollegaer fra et naboland framkommer ikke som ubehagelige overraskelser. Vi kjenner hverandre i den nordiske krets, og arbeidet skal være preget av og knyttet til substanssakene i Ministerrådet, de nasjonale parlamentene og de nordiske regjeringene.

President! Barn og unge er ett av de prioriterte områdene i det norske formannskapsprogrammet, som vi har kalt "Morgendagens Norden". Dagens barn og unge er morgendagens Norden. La meg si det slik: Selv om barn og unge utgjør omtrent 25 pst. av befolkningen i våre land, så utgjør de 100 pst. av vår framtid. Vi må ta vare på vår egen framtid, og gjennom de unge kan vi forsterke og fornye nordisk samarbeid.

Det norske formannskapet vil særlig fokusere på barn og unges helse og levekår i de nordiske nærområdene. Vi vil fokusere på smittevern, tiltak innenfor forebyggende helsearbeid, tiltak for funksjonshemmede barn, tiltak for gatebarn og barn i fare for utstøtning og seksuelle overgrep samt tiltak for barn under offentlig omsorg.

Norge vil legge vekt på å følge opp den reviderte nærområdestrategiens forslag om at tyngdepunktet i virksomheten gradvis skal forskyves til det russiske nærområdet. Derfor blir det nå en viktig oppgave å styrke dialogen med de russiske myndigheter.

Det forrige norske formannskapet i 1997 gav høy prioritet til arbeidet med å finne former for et godt samarbeid mellom det offisielle og det frivillige samarbeidet i Norden. En strategi for dette samarbeidet ble forelagt og vedtatt av Nordisk Råd i 1998. Selv hadde jeg glede av å lede en arbeidsgruppe i Nordisk Råd for et par år siden om Det frivillige Norden.

I løpet av 2002 vil vi sørge for at vi får en første vurdering av de initiativ som er tatt i Ministerrådet for å styrke den frivillige sektorens muligheter for samarbeid med den offisielle delen av det nordiske samarbeidet. Situasjonen for frivillige organisasjoner i nærområdene og muligheter for samarbeid vil også bli tatt opp i 2002.

Vi har i Norden betydelige kunnskaper om det nordiske foreningsliv og deres historiske røtter. Men vi mangler tilstrekkelig kunnskaper om innvandrernes foreningsvirksomhet. Det er derfor tatt initiativ til fellesnordisk forskning på dette området, og de første resultater ventes våren 2002. Bedre kunnskaper gir bedre muligheter for en tettere dialog og samarbeid med innvandrernes organisasjoner og deres medlemmer.

Jeg mener bestemt at de sakene Norge har valgt å prioritere i sitt formannskap, vil kunne engasjere de frivillige organisasjonene, og jeg inviterer til aktivt samarbeid.

President! Som påtroppende formann for samarbeidsministrene vil jeg avslutningsvis benytte denne mulighet til å takke samarbeidsminister Enestam. Finlands solide arbeid og engasjement dette året har lagt et godt grunnlag for Norges videreføring og oppfølging på en rekke viktige områder. Det gjelder bl.a. den nye strategien for samarbeidet med nærområdene, budsjettreformer, og ikke minst de konklusjoner som Ministerrådet og Nordisk Råd vil samle seg om etter behandlingen av en ny nordisk dimensjon.

Vice lantråd **Erland**: Herr president! Det är en ödets ironi i liten skala att den nordiska rapporten om konfliktförebyggande åtgärder och civil krishantering blev klar i samband med terroristattacken i USA den 11 september.

Jag hade förmånen att vara ordförande för arbetsgruppen några månader och kan efter attacken konstatera att den säkerhetspolitiska diskussionen i Norden och på annat håll åter behöver förnyas och ta in nya element.

Den s.k. nya säkerhetssituationen och det s.k. utvidgade säkerhetsbegreppet ansågs före den 11 september karakterisera en värld där konflikterna var regionalt avgränsade och där det latenta hotet om en massiv väpnad konfrontation mellan två militärallianser var överspelat.

Attacken hade emellertid globala dimensioner och var en massiv konfrontation mellan två militärt ojämna aktörer. Vedergällningen – eller självförsvaret – är huvudsakligen militär, men med ett globalt finansiellt kontrollsystem som ett nytt element.

Den tyske sociologen Ulrich Beck har betecknat vår moderna värld som ett risksamhälle där teknologiska system, brister i människors kommunikation och ojämlikhet skapar situationer som vi inte längre behärskar och kontrollerar, risker som blir självgenerande eller risker som med begränsade terrormedel utlöser vådliga konsekvenser.

Vad blir Nordens roll i detta perspektiv? Norden blev aldrig en militärallians och Norden blev aldrig Nordek, med ekonomisk integration. Det nordiska samarbetet är öppet, demokratiskt, frivilligt och medborgerligt.

I stället för militär och ekonomisk integration är grunden ett starkt civilsamhälle med social sammanhållning, eller borde vara med hänvisning till en potentiellt växande invandrar- och främlingsfientlighet i flera nordiska länder.

De militära operationerna Afghanistan må vara i enlighet med det internationella samfundets regelverk, men den nordiska vägen borde vara en annan.

Bistånd, mellanstatligt samarbetet, investeringar, handel, kulturutbyte och respekt för alla människors lika värde har trots allt varit det som fungerat i samhällsutvecklingen.

Den globala säkerhetssituationen i terrorismens skugga är svår och osäker, men i Norden borde vi också uppmärksamma tendenser i våra egna länder som skapar skiljelinjer och konflikter grundade på härkomst, utseende och åsikter. De globala problemen är också delvis lokala.

Applaus fra salen.

Samarbejdsminister **Siv Friðleifsdóttir**: President! Terrorismen 11. september har forandret verden. Den er blitt ustabil. Hvordan kan Norden hjelpe til med å gjøre verden mer stabil igjen? Jeg tror svaret ligger i at vi kan arbeide mer med nærområdene.

Som dere vet, skal vi her på sesjonen behandle et ministerrådsforslag om nærområdesamarbeidet. Der er det tre komponenter som er veldig viktige. For det første er det å arbeide tett sammen med landene i øst, med Baltikum, Nordvest-Russland og Kaliningrad. Baltikum skal inn i EU og inn i NATO, og et tett samarbeid med dem vil øke stabiliteten i området. For det andre er det viktig at vi styrker det arktiske samarbeidet. Der har vi også Russland, Canada og USA ved bordet – gamle fiender som nå vil arbeide sammen. For det tredje vil vi samarbeide til vest. Vi vil ha mer samarbeid med Skottland, Shetlandsøyene, Canada og Norden, særlig på havsmiljø og på bæredyktig utvikling med naturressurser. Det er store interesser for de nordiske land, særlig Island, Grønland, Færøyene og Norge, som ligger der.

Avslutningsvis vil jeg si, at når det her har blitt snakk om europafotball – et spørsmål vi har tatt opp i samarbeidsministerkretsen – støtter vi det sterkt, fordi vi mener at hvis vi får Europamesterskapet i 2008 vil det øke nordisk samhørighet. Fra islandsk side vil jeg si at vi har ikke store nok stadium for å ta kamper til oss, men uansett støtter vi dette meget sterkt.

Egil Møller (DF): Vi nærmer os nu hurtigt 50-året for det nordiske samarbejde, som vi fra Dansk Folkepartis side værdsætter og ønsker fastholdt og udbygget. De nordiske lande har et stærkt kulturelt, sprogligt og historisk slægtskab med hinanden.

Ser man nøje efter, vil vi kunne konstatere, at vore fælles værdier bygger på individualisme, respekt for individet, eget ansvar kombineret med en høj grad af pligtfølelse over for fællesskabet. Respekten for kvinders rettigheder og frie stilling går meget langt tilbage i historien.

I Dansk Folkeparti ønsker vi at udvikle Norden som et område, hvor mennesker frit kan leve og udfolde sig og samtidig få følelsen af, at det fællesskab, de bidrager til, er værdifuldt.

Vore nordiske lande har aldrig før i historien modtaget en så massiv påvirkning udefra som nu. Derfor er det af afgørende vigtighed, at vi forsvarer de friheds- og lighedsidealer, som de nordiske samfund er opbygget på.

De kommende års udfordring er at bevare og udbygge de nordiske velfærdssamfund. Det vil kunne lykkes, når alle gode kræfter samles om fornyelse og udvikling. At vi prioriterer et rummeligt arbejdsmarked højt, er naturligt, idet vi samtidig forudsætter et fokus på et rent miljø, sundhed og at arbejdsmiljøet tages alvorligt. Skal vi bevare vores konkurrencedygtighed, må uddannelse og forskning have de allerbedste vilkår.

Vismandsrapporten om det nordiske samarbejde giver et godt beslutningsgrundlag for de politiske beslutninger i Ministerrådet. Det er samtidig vigtigt, at de eksisterende grænsehindringer imellem de nordiske lande opblødes og fjernes, og her tænker jeg på de forskelligartede skatte- og arbejdsmarkedsregler. De nordiske traditioner inden for design er vi jo meget stolte

af. At kultursamarbejdet er omfattende, er vel også ganske naturligt, idet vi har århundredgammel tradition derfor.

At vi nu ser en stærk udbredelse af andre kulturer hos de nordiske folk grundet den stærke indvandring, ser jeg med stor betænkelighed på. Den stærke nordiske tradition for ligeberettigelse og demokrati vil blive udsat for andre traditioner hos en del af landenes nuværende og kommende indvandrere.

I Dansk Folkeparti ønsker vi et fortsat stærkt samarbejde mellem vore nordiske brødrefolk. Vi ønsker, at befolkningerne i de enkelte lande tages med på råd, når store udenrigspolitiske afgørelser skal finde sted. Når netop demokratiet får optimale forhold, vil de enkelte landes befolkninger få mere tillid til demokratiet og deres valgte repræsentanter. Den nordiske model bør vi alle være stolte af.

Rådsforhandlingene ble avbrutt kl. 18.50, og det ble meddelt at de fortsetter kl. 09.00 neste dag.

Tirsdag 30. oktober 2001
Kl. 09.00 – 17.30

Presidenter: Rannveig Guðmundsdóttir (6), Elver Jonsson (7), Bjarne Kallis (8), Chris Heister (9), Outi Ojala (10-11) og Berit Brørby (11)

Dagsorden

6	**Generaldebat forts.**
7	**Spørgetid med samarbejdsministrene**
8	**Budget og planer for det nordiske samarbejde**
9	**Ny nordisk dagsorden**
10	**Opfølgning af Nordisk Råds rekommandationer og fremstillinger**
11	**Tema: Medborgerbeskyttelse**

Rannveig Guðmundsdóttir overtok ledelsen av forhandlingene

6. Generaldebatt forts.

Endringer i deltakerlisten:
Jens Stoltenberg ble erstattet av **Bendiks H. Arnesen** for resten av sessionen. **Ewa Larsson** ble erstattet av **Ingegerd Saarinen** for denne dagen.

Rådet besluttet å endre deltakerlisten i overensstemmelse med dette.

Samarbetsminister **Enestam**: Fru president! God morgon, allesammans. Världhändelserna påverkar Norden. Globaliseringen på gott och ont får vi lov att leva med. Den globala utvecklingen sedan den 11 september har varit sådan att inte ens vår Vismanspanel, trots sin vidsyn, kunde förutspå den i sin rapport.

Det är nu särskilt angeläget att dryfta riktlinjerna för och innehållet i det nordiska samarbetet. Vi har utgångspunkt för en sådan diskussion både på kortare sikt, med nästa års budget och planer och med Norges ordförandeprogram, och på längre sikt med Nordiska rådets och ministerrådets gemensamma rapport "Ny nordisk dagordning", som i detalj skall behandlas i morgon.

Det norska programmet för 2002 "Morgondagens Norden" är så upplagt, att det för pågående verksamhet vidare och fastställer arbetsuppgifter för en lång tid framåt, utöver Norges egen ordförandeperiod. Det är förtjänstfullt, och samtidigt stöder det de prioriteter som ministerrådet har formulerat i den "nya nordiska dagordningen".

Nordiska rådet skall enligt förslagen förändras till sin struktur, och vår verksamhet skall dirigeras av aktuella övergripande teman. Vi fortsätter med vår fokusering på stabilitet och demokratisk utveckling i våra närområden och redogör gärna för den nordiska modellen för regionalt samarbete, såsom för två veckor sedan för länderna på Balkan. Vi upprätthåller den nordiska kopplingen till EU-politiken och stärker vår samordning internationellt.

Denna anpassning till dagsläget och till framtidsperspektiven innebär enligt min mening ändå inte, att våra organ – rådet och ministerrådet – behöver bli internationella krisbehandlare. Men inom det nordiska utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet – och likaså inom biståndS-

och utrikeshandelssamarbetet – har Norden mycket att ge och göra, som förebyggare av kriser, i arbetet för global rättvisa och i fredsbevarande verksamhet.

De här aspekterna får vi tillfälle att återkomma till under sessionens gång.

Internt i Norden har vi flera aktuella uppgifter i vår anpassning till omvärlden. Den kulturella globaliseringen har givit oss flerkulturella samhällen. Migrationen förnyar befolkningsstrukturen i hittills okänd omfattning. Import av specialiserad arbetskraft blir nödvändig. Vi stöder helt Norges avsikt att främja invandrarnas ställning genom satsning på mångfald i kulturen och program som bidrar till ökad tolerans mellan befolkningsgrupperna. Aktiviteterna för barn och ungdom är särskilt betydelsefulla.

För dagens nordbo är det viktigare än tidigare att uppleva en nordisk identitet. Vi stärker vår identitet främst genom det traditionella kultursamarbetet, men också genom vistelse och studier i ett annat nordiskt land. Jag kan inte annat än understryka det som sägs i det norska programmet: att ett överordnat mål fortsatt skall vara att elever, studenter och yngre forskare som önskar det kan ha samma möjligheter till studier och utbildning i ett annat nordiskt land som sitt eget. För Finland har bl.a. Nordjobb varit värdefullt, och vi hoppas att stödordningarna kan fortsätta och effektiveras.

Norden bör också byggas ut som vår hemmaplan för arbete och företagsverksamhet. Det handlar om att fortsätta på den grund som lades redan på 1950-talet. Vi får inte förlora vårt försprång när det gäller konkret integration. Vi lägger vikt vid det nordiska näringspolitiska samarbetsprogrammet för perioden 2002 - 2005. Det går in på fundamentala frågor som ramvillkoren för de nordiska företagen, konkurrenskraften, innovationen och den integrerade kunskapsmarknaden.

Stödet till den nordiska spetsforskningen, som kom i gång i år, skall fortsätta under de kommande åren, och vi ser fram emot en breddning av insatsfälten.

Vi arbetar på ett konkurrensdugligt och ekonomiskt livskraftigt Norden. En förutsättning är att de kvarvarande gränshindren fås bort. Det är därför oroväckande att de första resultaten av utredningen om nordbornas rättigheter indikerar, att det återstår en hel del hemarbete för våra nationella myndigheter. När utredningen blir färdig nästa vår måste vi på allvar ta itu med uppföljningen.

En icke oväsentlig punkt i det norska programmet proklamerar, att grannländernas TV skall synas. Innan vi klarat av det har vi inte uppnått vårt mål, "ett gränslöst Norden".

Ett flertal stora projekt är i gång och blir väl omhändertagna av Norge. Det gäller framför allt strategin för ett hållbart Norden och närområdessamarbetet med förnyade arbetsformer, som jag får tillfälle att kommentera närmare senare under sessionen. Det gäller också arbetet till socialt stöd för barn och unga under principen om tidigt ingripande, där inte heller invandrare glöms, det gäller bl.a. jämställdhetsperspektiv i statliga budgetar, det gäller det energipolitiska samarbetet och den speciella fokuseringen på livsmedelsfrågor. Och sist men inte minst fortgår IT-samarbetet både inom ramen för vårt nyaste ministerråd och inom kultur- och utbildningssektorn och flera andra sektorer. Vid årsskiftet kommer Finland att med tillförsikt lämna ordförandeklubban till Norge.

Fiskeriminister **Árni M. Mathiesen**: Fru Præsident! Jeg vil gerne fortælle om en international konference om ansvarligt fiskeri i havets økosystem, som blev afholdt i Reykjavik i begyndelsen af oktober. Konferencen blev afholdt i samarbejde mellem Islands regering og FAO med støtte fra Norge.

Formålet med konferencen var at gennemgå erfaringerne med at lade overvejelser vedrørende økosystemet indgå i styringen af fiskeriet og at identificere udfordringer og strategier, så man kan inkludere overvejelser vedrørende økosystemet i styringen af fiskeriet

Konferencen vedtog Reykjavik-deklarationen om ansvarligt fiskeri i det marine økosystem, som bekræfter den fundamentale betydning af bæredygtigt fiskeri for fødevaresikkerheden og den økonomiske velfærd og udvikling. Det er en politisk deklaration, som er støttet af de store fiskerinationer, der forpligter sig til at betragte styring af fiskeri ud fra økosystemet.

Fru Præsident! I sommer trådte Island igen ind i den internationale hvalfangstkommission med et forbehold over for den såkaldte 0-kvote. En bidragende faktor hertil var, at altid siden udmeldelsen i 1992 har en række af de kontraherende regeringer opfordret Island til at blive medlem igen, og det var ikke kun de af de kontraherende regeringer, der går ind for bæredygtig hvalfangst, men også de, der står i første række blandt modstanderne mod hvalfangst.

Optagelsen var i overensstemmelse de regler, der gælder i international ret. Island er af den opfattelse, at IWC helt klart ikke var kompetent til at træffe beslutning om Islands forhold ved afstemningen. Det er op til de enkelte kontraherende stater ensidigt at acceptere eller afvise forbeholdet, sådan som adskillige stater har gjort med hensyn til vores forbehold. Det har også været praksis med hensyn til andre forbehold vedrørende konventionen, sådan som det har været gældende for Argentina, Chile, Peru og Ecuador. Der var intet legalt grundlag for at behandle Island anderledes.

Efter vor opfattelse kan der ikke være tvivl om, at Islands forbehold fuldt ud kan stemme overens med hensigten og formålet med konventionen. Selve konventionen giver de kontraherende regeringer ret til ikke at være bundet af alle vedtægter ved protestere, sådan som Island har gjort med sit forbehold. Noget, der tillades i konventionen, kan ikke være uforeneligt med formålet og hensigten med den selv samme konvention.

Vi islændinge forstår, at regeringer og personer kan være imod hvalfangst, selv om vi er uenige med dem, og hidtil har vi været enige om, hvordan vi vil være uenige. Det gjaldt imidlertid ikke i sommer, da Island gik ind i hvalfangstkommissionen.

Internationale relationer er baseret på, at man overholder de regler og love, som samfundet har vedtaget, men i sommer viste det sig, at nogle stater var parat til at bryde denne regel for at opnå politiske mål. Jeg vil benytte denne lejlighed til at opfordre jer til at bestræbe jer på at få jeres regeringer til at skelne mellem deres holdning til Islands optagelse i hvalfangstkommissionen og deres holdning til, hvorvidt der skal fanges hvaler.

Fru Præsident! Sveriges og Finlands holdning var en skuffelse for os i sommer. Men der er nu drøftelser mellem nationerne om, hvorledes man kan løse den situation, der er opstået, og forhåbentlig finder vi en udvej, således at alle de nordiske lande kan være enige om, hvorledes det internationale regler og love skal fortolkes, sådan som vi har været det hidtil.

Sametingsrepresentant **Olli**: President! Statsminister Kjell Magne Bondevik brukte i sitt innlegg uttrykket nordisk samarbeid uten grenser, og det samme uttrykket gjelder også for samene. Vi samer er ett folk og mener at statens grenser ikke skal bryte vårt fellesskap. Vi samer har vår egen historie, våre egne tradisjoner, vår egen kultur og vårt eget språk på tvers av dagens landegrenser. Derfor er det helt naturlig for sametingene i Finland, Sverige og Norge å samarbeide om felles spørsmål.

Samisk parlamentarisk råd er et fellesorgan, en arena for diskusjoner i saker som angår felles spørsmål og utformingen av politikken. Samisk parlamentarisk råd skal bidra til samordning i saker som berører samer i flere land. Rådet skal også ha en aktiv rolle i det internasjonale arbeid, bl.a. når det gjelder FNs erklæring om urfolks rettigheter, urfolkspørsmål i Barentssamarbeidet og i arbeidet overfor Arktisk Råd.

Jeg er glad for at det norske formannsskapet i sitt program tar sikte på å styrke sametingenes deltakelse og innflytelse i det nordiske samesamarbeidet. Jeg vil også nevne samarbeidet med Sverige og Finland om samisk barne- og ungdomspolitikk. Barne- og ungdomspolitikk vil også være et satsingsområde for Sametinget.

Samene er ett folk, og vi ønsker å ha innflytelse når beslutninger skal tas i saker som gjelder samer spesielt, eller i saker hvor samer er involvert. Det er på det grunnlaget samene ønsker å bli medlem av Nordisk råd. Jeg kommer tilbake til selve medlemsforslaget i et eget innlegg under saken.

Som medlem i Samisk parlamentarisk råd har jeg det siste året vært med i urfolksgrupper i Barentssamarbeidet. Vi må ikke glemme at det bor urfolk/minoriteter også i Russland. De har de samme ønsker og behov for språk- og kulturutfoldelse som vi i Norge, Sverige og Finnland har. Derfor er det meget viktig at vi gjennom Barentssamarbeidet søtter opp om de prosjektene som

er foreslått. Vi vil oppnå en berikelse for oss alle ved at vi hjelper hverandre til å fremme språk og kulturer.

La meg til slutt utfordre regjeringene og sametingene i fellesskap til å ta et ekstra løft i 2002 for å realisere de prosjekter på russisk side som er foreslått i Handlingsprogram for urfolk i Barentsregionen.

Steingrímur J. Sigfússon (den venstresosialistiske gruppen, VG): Fru Præsident! Vi glæder os alle sammen ved at være her i København og i det danske Folketing endnu en gang.

Jeg vil også sige, at jeg tror, vort nordiske samarbejde er på rette kurs igen. Med de kommende strukturforandringer tror jeg, vi får det, som vi har manglet i de sidste år: Vi får stabilitet og kontinuitet, og vi får faglig orden i vort arbejde. Men det skal vi jo diskutere senere på dagen.

Det, som jeg ellers vil tage op, er de signaler, vore statsministre allerede i går på deres pressemøde og også i deres taler her i går aftes sendte ud angående verdenssituationen og de pågående bombninger i Afghanistan. Der blev sagt, at de nordiske statsministre støtter USA og stiller sig bag det, som er blevet gjort.

Ja, man hvad betyder det så at støtte USA og stille sig bag det, som er blevet gjort? Betyder det, at vore statsministre og vi som lande helt ukritisk og 100% støtter, det, USA og England gør eller muligvis kan gøre i de kommende dage og måneder? Vi fordømmer jo alle det forfærdelige angreb på USA den 11. september, og vi ønsker alle, at de, som kan bevises at være skyldige, dømmes og straffes. Men det betyder efter min mening ikke nødvendigvis, at vi støtter et hvilket som helst militært angreb, og det betyder ikke nødvendigvis, at vi støtter de massive bombninger, som nu foregår i Afghanistan, bl.a. med brug af klasebomber. Det gør jeg i hvert fald ikke. Jeg tror ikke, en massiv bombning er løsningen på noget, og jeg tror, at prisen i form af civiles liv er alt for høj. Situationen i Afghanistan nu er lige ved at blive en humanitær katastrofe af enorm størrelse. Den var alvorlig før, og den var næsten glemt, men nu bliver den hurtigt værre og værre.

Terrorisme og organiseret kriminalitet må vi bekæmpe på alle mulige lovlige måder. Kofi Annan nævnte i sin udtalelse den 8. oktober retlige, diplomatiske, økonomiske og politiske metoder, og det er jeg helt enig i. Men jeg tror, at vi i Norden skal nedtrappe eller nedtone de militære vinkler i sagen og lægge vægt på fredelige og demokratiske, forebyggende metoder og tage afstand fra det, som hænder i Afghanistan nu.

Ryan (den venstresosialistiske gruppen, SV): Gode nordiske kolleger. I mitt parti SV i Norge er vi veldig bekymret for den sterke sentraliseringa som vi ser på Nordkalotten, Island og andre steder i Norden. Vi mener det er svært uheldig dersom vi skal få stadig nye svarte flekker på kartet der det ikke bor folk. Mange innbyggere fortviler fordi livsgrunnlaget forsvinner, og de er nødt til å flytte fra det stedet der de hører til, og til nye steder.

Vi trenger en ny regionalpolitikk i Norden. Vi må få nye virkemidler som kan stoppe sentraliseringa. Det må være verktøy eller virkemidler som fører til handling, og ikke bare til nye rapporter som vi legger i en skuff eller på et skap.

Siste uke var jeg i Pajala i Nord-Sverige, på grensen til Finland, og diskuterte regionalpolitikk. Der fikk jeg høre hvordan svenske og finske politikere opplever dette som svært problematisk, også for sitt område. De ønsker å lære litt av Norge, for Norge har en veldig god regionalpolitikk, ble det sagt. Ja, vi har en brukbar regionalpolitikk i Norge, men vi har heller ikke den perfekte regionalpolitikk. Vi har også mange nye ting vi må gjøre, og jeg tror vi trenger å lære av hverandre.

Statsminister Bondevik snakket i går om morgendagens Norden. Trygg mat og bærekraftig utvikling er to av satsingsområdene. Skal vi få til det, er det viktig at vi tar i bruk hele regionen der vi kan produsere trygg mat på en miljøriktig måte og utnytte naturen på en god måte der folk bor.

President. I morgendagens Norden må vi lage en ny regionalpolitikk. Det betyr en ny regionalpolitikk som sikrer bosetting i distriktene, en ny regionalpolitikk der vi tar hele Norden i bruk der man lever i regionen, og en ny regionalpolitikk som gjør at folk slipper å flytte fra det stedet der de helst vil bo - mot sin egen vilje.

Gode kolleger fra Norden. I mitt parti vil vi i tida framover jobbe i Nordisk Råd for å få opp en ny regionalpolitikk, slik at vi får snudd den negative utviklinga vi ser. Det er mulig, men det krever vilje fra oss alle sammen.

Vicelagmand **Hoydal**: Fru Præsident! Verden og Norden står, som da Nordisk Råd blev dannet for snart 50 år siden, ved et historisk knudepunkt. Strategierne for det fremtidige nordiske samarbejde er på agendaen, og der er mange positive og progressive tendenser, også i disse dage, hvor frygten og fjendebillederne har overtaget verdensagendaen.

Specielt vil jeg fremhæve, at det efterhånden ser ud til, at Norden i fuldt omfang er ved at blive en realitet igen. Nordisk samarbejde vender sig i fællesskab udad mod internationale forpligtelser, hvor miljø, nærområder, menneskerettigheder, teknologiudvikling og fællesnordiske borgerrettigheder er vejen fremad. Men her er det nødvendigt og rigtigt, at også de vestnordiske nærområder bliver inddraget i arbejdet, og det er heldigvis ved at ske, selv om der er langt til målet endnu. Det er ikke blot vigtigt for de vestnordiske lande, men også for alle de nordiske lande at samarbejde f.eks. om havmiljøet i hele Nordatlanten med vore nabolande Skotland, Shetland, De canadiske Øer osv.

I lang tid har perspektivet nærmest kun peget østover og til Bruxelles, og det har givet den fejlopfattelse, at Norden er blevet mindre. Men Norden strækker sig jo fra Sameland i øst til Qaanaaq i vest og fra den dansk-tyske grænse i Krusaa i syd til Nordpolen. Det er en enorm naturmæssig og kulturel ressource, og i disse samfund er demokrati og bæredygtighed ikke et valg, men en nødvendighed.

Fru Præsident! Opfattelsen af, hvad der er periferi, og hvad der er centrum, findes i vore hoveder. Ethvert sted er verdens navle for dem, som bor der, og derfor føler vi på Færøerne, at vi ligger i centrum i Norden, både geografisk og kulturelt. Vi hilser derfor velkommen, at Midtergruppen har givet håndslag til Vestnorden ved denne session, men vi må passe på med at opfatte os som en periferi, som har brug for hjælp. Det, som behøves, er ansvar og ligestilling for også de vestnordiske samfund, og det er en af grundene til, at det er så uhørt vigtigt, at Færøerne bliver en selvstændig stat. Det er jo heri, ansvaret og den folkeretlige ligestilling ligger, så også Færøerne kan tage det ansvar, som er nødvendigt for at samarbejde i international sammenhæng i dag.

Derfor er det også med glæde, vi har noteret os, at Ungdommens Nordiske Råd har vedtaget en resolution, som støtter Færøernes selvstændighed. Vi håber, at også Nordisk Råd vil gøre det meget snart.

Presidenten ber talerne å holde seg til 3 minutters taletid.

Dahlgaard (midtengruppen, KRF): Fru Præsident! Jeg har et spørgsmål til hr. Hoydal, som går ind for færøsk selvstændighed. Der er da ikke noget, der forhindrer Færøerne i at få selvstændighed. Et enigt dansk Folketing bakker op om færøsk selvstændighed, hvis det færøske folk selv vil det. Danmark ønsker ikke som en slem kolonimagt at holde på Færøerne, overhovedet ikke. Det er ikke billedet.

Vi ønsker, at det færøske folk selv skal bestemme, og hvis det færøske folk bestemmer at være selvstændigt, er der ingen problemer med det. Vi håber, I vil blive i rigsfællesskabet, men ikke, hvis I ikke ønsker det selv.

Vicelagmand **Hoydal**: Fru Præsident! Hr. Dahlgaard nævnte, jo at der er ingen hindringer for færøsk selvstændighed. Men at støtte Færøernes selvstændighed handler jo også om at give en rimelig behandling, at man i forhandlingerne er rimelige, og hr. Dahlgaard ved jo godt, at det er ikke sket i de forhandlinger, som har været om Færøernes selvstændighed. Det handler jo også om, at man kan oparbejde selvstændigheden på en civiliseret måde og ikke med trusler og fjendebilleder, som vi desværre har set en tendens til i de forhandlinger, som har været. Derfor er den moralske støtte, som hr. Dahlgaard kan give, og som alle de andre nordiske lande kan give, også af stor betydning for realiteten i færøsk selvstændighed, og jeg mener også, det vil være en fordel – også for det nordiske samarbejde – at vi får en selvstændig stat mere, og det er dét, vi beder om moralsk opbakning til.

Dahlgaard: Fru Præsident! Jamen det er da en helt ny situation, for der er ingen mangel på moralsk opbakning til det færøske folk i deres ønske om selvbestemmelse, heller ikke fra dansk side. Men vi troede, det var et spørgsmål om penge og økonomi. Det er klart, at et selvstændigt land skal jo ikke have pengeoverførsler fra et andet land, så vi troede, det var et spørgsmål om ussel økonomi og ikke et spørgsmål om at være selvstændige.

Men i øvrigt har vi gjort erfaringer i Danmark, og derfor har vi sådan set ikke spor imod færøsk selvstændighed. Norge har jo tidligere været en del af Danmark, i Norge taler man endnu om "400-års-natten". I dag har Danmark det bedste forhold til Norge, og det har vi haft længe. Island har også været en del af det danske rige, men i dag og længe har Danmark haft det bedste forhold til Island. Det er nogle af de lande, vi står allernærmest, og sådan vil det selvfølgelig også blive mellem Danmark og Færøerne, hvis Færøerne bliver selvstændigt. Der er et almindeligt dansk ønske om og håb om, at I vil blive inden for riget, men hvis I ønsker at være selvstændige, står hele Folketinget bag, at I skal blive det. Men vi betaler jo ikke penge år efter år til et selvstændigt land.

Vicelagmand **Hoydal**: Fru Præsident! Jeg er glad for hr. Frank Dahlgaards udmelding, og jeg er enig med hr. Dahlgaard i, at med selvstændigheden følger selvsagt også det økonomiske ansvar. Det, som jeg bare har noteret, også fra det danske Folketings side, er, at alternativet til at støtte Færøernes selvstændighed er jo at betale penge i al fremtid til et land, som ikke tager ansvaret for sig selv, som det jo er sket flere gange, uden at der er taget det nødvendige politiske ansvar.

Det handler bare om at få en civiliseret ordning, og den har vi ikke fået hidtil; det tror jeg hr. Frank Dahlgaard kan skrive under på. Man har ikke haft civiliserede forhandlinger og ikke nogen forhandling, hvor det har været to ligestillede parter. Jeg kan også nævne, at de lande, som er blevet selvstændige i nyere tid, siden Anden Verdenskrig, har jo alle sammen fået civiliserede overgangsordninger og ikke bare trusler om skrappe økonomiske stop.

Dimensionen er, må man forstå fra Færøerne, de danske overførsler af penge. Nu er vi selv begyndt at halvere overførslen, men det svarer jo efter dansk målestok til, at Danmark fik ca. 150 mia. kr. om året fra Tyskland, og det er sket i 50 år. Det tager lidt tid at afvikle det.

Skinnari (den sosialdemokratiske gruppen, SDP): Ärade president Eilen Ruotsin valtuuskunnan eräs jäsen kysyi pääministeriltämme, miksi näitä viisumiasioita Suomen ja Venäjän välillä ei ole hoidettu asianmukaisella tavalla. Jotta meillä kaikilla olisi oikeat mittasuhteet tiedossamme, on todettava, että Suomen ja Venäjän välillä viisumeita Venäjältä myönnetään vuodessa noin puoli miljoonaa, ja rajan ylityksiä on käytännössä yli kolme miljoonaa. Suomi on tämän tuhat kilometriä pitkän rajan hoitanut vuosisatoja niin, että Ruotsissakin on saatu olla suhteellisen rauhassa, ja niin porvarit kuin muutkin saavat Ruotsissa edelleen nukkua yönsä rauhassa. Kyllä Suomi tämän rajan hoitaa hyvässä ystävyydessä Venäjän kanssa.

Pääministereittenkin puheenvuoroissa tuotiin esille YK:n vahvistaminen ja nyt täytyisi kysyä, mikä tämä YK:n vahvistaminen oikein käytännössä on. Pohjoismaillahan on kokemusta tästä asiasta. Meillä on kehitysyhteistyöasiat, jotka ovat olleet erittäin tärkeitä, erityisesti Afri-

kassa. Olin ulkoasiainvaliokunnan delegaatiossa neljä vuotta sitten Afganistanin naapurivaltioissa, joissa hyvin tunnetaan muun muassa pohjoismainen yhteistyö koska heillä on samantyyppinen organisoituminen mielessä. Tunnetaan hyvin muun muassa suomalaiset kulutustavarat, junarata on sama Helsingistä ihan Keski-Aasiaan asti. Tässä suhteessa pohjoismailla olisi annettavaa. Näyttää siltä, että Keski-Aasiasta tulee turvallisuuspoliittisesti entistä merkittävämpi alue, jos Yhdysvallatkin tulee sinne pidemmällä tähtäyksellä sijoittumaan.

Eilisessä Eurooppa-valiokunnan kokouksessa tuli esille se, millä tavoin Yhdysvallat tulee suhtautumaan Euroopassa oleviin joukkoihinsa. Siellä oleva Berlingske Tidenden päätoimittaja Michael Edenreich toi aika mielenkiintoisella tavalla esille asian, jota olen itsekin pitkään peräänkuuluttanut: Miksi Yhdysvallat on Euroopassa? Minkä takia tämän kansakunnan pitää olla Euroopassa? Nyt Yhdysvalloissa esitetään tämä sama kysymys toisesta syystä. Näyttää siltä, että ainakin pidemmällä tähtäyksellä - enkä tiedä, mikä se pitkä tähtäys on - Yhdysvallat vetäytyisi Euroopasta. Meidän on hoidettava itse omat asiamme ja itse myös mietittävä suhdetta entisen Neuvostoliiton alueella oleviin maihin. Varakas Eurooppa, EU-maat, pystyvät kyllä hoitamaan nämä asiat ilman Yhdysvaltoja.

Skinnaris tale i svensk oversettelse:

Ärade president! En av medlemmarna i den svenska delegationen frågade igår vår statsminister varför visumfrågorna mellan Finland och Ryssland inte har skötts på ett ändamålsenligt sätt. För att vi alla ska känna till de rätta proportionerna bör man konstatera att det mellan Finland och Ryssland beviljas cirka en halv miljon visum från Ryssland per år och antalet gränsövergångar är i praktiken över tre miljoner. Finland har under århundraden skött denna hundra mil långa gräns så, att man även i Sverige har kunnat leva förhållandevis lugnt och både de borgerliga och andra svenskar kan fortfarande sova lugnt. Finland sköter gränsen i god vänskap med Ryssland.

Också statsministrarna förde i sina inlägg fram stärkandet av FN och nu är det skäl att fråga vad detta stärkande av FN i praktiken betyder. De nordiska länderna har ju erfarenhet av detta. Vi har vårt biståndssamarbete, som har varit mycket viktigt, i synnerhet i Afrika. Jag var med i utrikesutskottets delegation som för fyra år sedan besökte grannländerna till Afganistan, där de mycket väl känner till bl.a. det nordiska samarbetet eftersom de har planer på att organisera sig på samma sätt. Man känner väl till bl.a. finska konsumtionsvaror, järnvägsspåret är detsamma från Helsingfors ända till Centralasien. Här skulle de nordiska länderna ha mycket att ge. Centralasien ser ut att bli ett allt mer betydande område i säkerhetspolitiskt hänseende om även Förenta staterna kommer att placera sig där på lång sikt.

I gårdagens möte i Europautskottet kom det fram hur Förenta staterna kommer att ställa sig till sina trupper i Europa. Berlingske Tidendes chefredaktör Michael Edenreich tog på ett intressant sätt fram en fråga som jag själv har efterlyst under en längre tid: Varför är Förenta staterna i Europa? Varför måste denna nation vara i Europa? Nu ställer man samma fråga i Förenta staterna av en annan orsak. Det ser ut som om Förenta staterna på lång sikt – och jag vet inte vad som avses med på lång sikt – skulle dra sig tillbaka från Europa. Vi måste själva sköta våra ärenden och också själva fundera på vårt förhållande till länder i det forna Sovjetunionen. Det rika Europa, EU-länderna, klarar av att sköta de här frågorna utan Förenta staterna.

Asmund Kristoffersen (den sosialdemokratiske gruppen, A): Selv om vi i Norge for kort tid siden har hatt skifte av regjering, er det bred politisk enighet om at vi under den norske formannskapsperioden spesielt skal prioritere de tre satsingsområdene, nemlig bærekraftig utvikling, barn og unge og matvaretrygghet.

Vi har fått erfart etter 11. septemberkatastrofen at vår sivilisasjon er sårbar. Usikkerhet og frykt har fått fotfeste. I dette bildet har matvaretrygghet fått fornyet dagsaktualitet gjennom faren for spredning av gift.

Men uavhengig av dette: Gjennom et samordnet nordisk arbeid bør de nordiske land bruke sin innflytelse i aktuelle internasjonale fora for å sette rammer for matvaretryggheten. Jeg vil nevne noen områder der vi må arbeide hardt og systematisk.

Et grunnleggende krav fra forbrukerne både til produsenter av mat, handelsnæringen og myndighetene er god merking og vareinformasjon på matvarer. Det er derfor viktig at vi tar forbrukerne på alvor, hvis vi skal nå fram med budskapet om at sunn og god mat er det viktigste for helsen.

Ny teknologi gjennom genmodifisering er en stor utfordring med hensyn til både matvaresikkerhet og til produksjon av tilstrekkelig mat for verdens befolkning. I den omfattende diskusjon som nå pågår både i de enkelte land og i internasjonale fora, må de nordiske holdninger tydeliggjøres.

Selv om det på vitenskapelig hold ennå ikke er klare konklusjoner om genmodifisert mats virkning, må vi kreve en merking av varer som setter oss som forbrukere i stand til å velge.

Gjennom WTO-avtalen nedbygges handelsbarrierer, og handelen med varer øker, noe som betyr at vi i stadig større grad blir avhengig av andre lands mattryggingssystemer.

De nordiske landenes muligheter ligger i samhandling med EU gjennom EUs regelverk og EØS-avtalen der nordiske tradisjoner i mat- og forbrukerpolitikken løftes opp.

Vi må også fastholde og praktisere den retten som vi gjennom WTO har til å beskytte henholdsvis planter, dyre- og folkehelsen i handelssammenheng. Selv om dette er en internasjonal og nasjonal balansegang, kan vi gjennom risikovurderinger beskytte oss.

Moderne matproduksjon gjennom økt globalisering, industrialisering og spesialisering av matproduksjon er en stor utfordring. Dette betyr at ulike risikofaktorer i mat raskt kan spres over store avstander.

Det er derfor svært positivt at de nordiske land gjenom programmet "fra jord og fjord til bord" tar disse utfordringene på alvor.

Jette Gottlieb (den venstresosialistiske gruppen, EL): Fru præsident. Det er aldrig før sket, at den nordiske generaldebat i den grad har handlet om udenrigs- og sikkerhedspolitik. Det har selvfølgelig to årsager: Situationen i verden efter 11. september, men også en udvikling i Nordisk Råd, der muliggør, at sådan nogle vigtige ting kan diskuteres i denne kreds.

Da vi oplevede den forfærdelige terrorhandling i USA den 11. september, udtrykte vi fra Enhedslistens side en klar fordømmelse af det angreb, der var sket på uskyldige mennesker i USA.

Det er naturligvis fortsat vores opfattelse, at de mistænkte skal arresteres og stilles for en international straffedomstol. Det er der forhåbentlig ikke nogen uenighed om. Det er ikke det, der er problemet.

Det, der er problemet, er, at USA har indledt en bombekampagne, som har ringe udsigt til at føre til de angivne mål, nemlig at arrestere de mistænkte, men som til gengæld har en stigende udsigt til at koste flere og flere uskyldige civile mennesker livet.

Det er ikke holdbart, at der føres krig mod terrorismen, som i sit indhold har, at der dræbes flere og flere uskyldige civile mennesker. Det er ikke holdbart at bruge klyngebomber, der ikke på nogen måde kan siges at være rettet mod militære anlæg, det er de overhovedet ikke i stand til at benyttes til.

Det er meget vanskeligt at se, at disse fortsatte bombardementer kan føre til andet end ulykke, og det er også meget vanskeligt at se, hvordan de kan blive ved, eventuelt i månedsvis, uden at det skaber en stigende grad af frustration og vrede i arabiske og islamiske lande, hvilket vil give lige netop den situation, som terroristerne har ønsket at opnå, nemlig at fremkalde en polarisering mellem to civilisationer. Bomber fører ikke til mindre terror, men til mere.

Det er min opfattelse, at de nordiske regeringer ikke skal deponere deres handlefrihed i en ukritisk støtte, ikke bare til, hvad USA gør, men også til, hvad USA kan finde på at gøre.

Der er to forhold, som også har langsigtet perspektiv, og som det er vigtigt at gøre noget ved nu.

En international straffedomstol er ikke en selvfølge, og USA har ikke udtrykt at ville støtte en sådan. Her har de nordiske lande en mulighed for aktiv indsats.

Et andet forhold er værd at lægge kræfter i nu. De våben, der i dag bruges i Afghanistan, er for en stor dels vedkommende produceret i USA, England og Frankrig. I disse timer eksporteres

fortsat våben til morgendagens krigsområder. Man kan også i parentes bemærket tænke de samme tanker om de, der i dag er USA's allierede, om de er morgendagens modstandere. Vi har oplevet de situationer før.

De nordiske lande må gå i spidsen for at stoppe våbenhandelen i verden. Det er ikke naivt, det er et spørgsmål om politisk vilje. Hvis de nordiske lande påtog sig en sådan rolle, ville det gå fint i tråd med de initiativer, der nu tages på nordisk niveau for at lave forebyggende og først og fremmest civil – og jeg understreger civil – krisehåndtering.

Samarbetsminister **Pagrotsky**: Fru president! Den fria rörligheten över de nordiska gränserna var redan från början en av de viktigaste frågorna i det nordiska samarbetet, och så är det fortfarande. Trots EU, EES-samarbetet och den inre marknaden finns det fortfarande hinder för den fria rörligheten. Det är hinder som drabbar den enskilde medborgare som bor på ena sidan gränsen och jobbar på den andra eller småföretagaren i glesbygden som vill göra affärer med kunder eller leverantörer på andra sidan.

Vi måste komma till rätta med sådana vardagliga hinder för integrationen. Det ska vara lätt att arbeta och göra affärer, bo och leva i Norden, även i gränsområden som Öresund och Tornedalen.

Öresundsregionen, med en folkmängd på 3,5 miljoner invånare, har en fantastisk potential för integration. Broöverfarten går på mindre än 20 minuter. Trots det är pendlingen mellan Själland och Skåne *mycket* liten, nästan obetydlig. I september körde i snitt bara 7 155 bilar över bron varje dag. I snitt är det mer än en halv kilometer mellan varje bil – mer än en halv kilometer.

Det finns hinder på många plan och på många olika områden. Skattefrågan är ett sådant, ett stort och mångfasetterat problem. I går hade vi ett möte här i Köpenhamn mellan de svenska och danska ministrar som har med detta att göra för att diskutera det fortsatta samarbetet om integrationen i Öresundsregionen. Det var ett bra möte, och vi fick en samsyn på problemen, att det nu gäller att hitta enkla lösningar som främjar integrationen, enkla lösningar på dessa svåra problem. Nu hoppas jag på ett snabbt resultat i linje med det vi enades om i går och att det får fungera som en tidtabell.

På handelsministrarnas möte i eftermiddag kommer vi att diskutera några konkreta projekt i det nordiska samarbetet om att förverkliga den inre marknaden. Jag nämnde vid sessionen förra året det projekt som syftar till att en maskinentreprenör ska kunna ta ett uppdrag i ett nordiskt land utan att hindras av olika regler om maskinbesiktning och förarcertifikat eller regler för snöplogar, grävmaskiner och sådant som finns i våra glesbygder.

Nu går vi vidare med ett nytt projekt. Det gäller att närmare utreda förutsättningar för en gemensam nordisk annonsplats för offentlig upphandling.

Mycket av det jag har berört här kan tyckas vara små problem, men helheten består ju av detaljer. Därför måste alla vi nordister se till att arbeta mot onödiga gränsbarriärer, barriärer som hindrar det nordiska samarbete som vi alla vill se.

Geving (Ungdomens Nordiska Råd): President og ærede nordiske parlamentarikere. I den helgen vi har lagt bak oss, har 50 ungdommer fra hele Norden vært samlet her i Christiansborg og debattert politikk i Ungdommens Nordiske Råd. Vi har hatt interessante, spennende og intense diskusjoner over et bredt spekter av tema – alt fra små ting som skjer i de nordiske landene, til det nordiske samarbeidets mulige framtid, og selvfølgelig diskutert saker omkring den verdensomspennende situasjon i terrorens og terrorbekjempelsens tid.

Ungdommens Nordiske Råd har diskutert demokrati og ulike saker tilknyttet demokrati. I den forbindelse har Ungdommens Nordiske Råd fattet et vedtak hvor vi støtter det færøyske folks rett til selvstendighet, dersom det er et ønske i det færøyske folk. Vi mener at retten til selvstendighet, retten til selv å finne sin forfatning, sine lover og velge sine ledere er et viktig demokratisk prinsipp uavhengig av befolkningens størrelse.

President. Ungdommens Nordiske Råd har i alle år vært opptatt av grensehindringer og det nordiske samarbeidet. Vi ser at en rekke prosjekter, som f.eks. Hallo Norden, fungerer godt med tanke på å bryte ned grensehindringer. Samtidig ser vi at grensehindringer fortsatt finnes, særlig blant de unge. Vi mener at informasjon ikke alltid rekker til, men at mange faller mellom systemene, og rammes av ulikheter mellom landenes någjeldende systemer. Det er mange enkeltindivider som har problemer med å ta seg over disse grensehindringene, og vi ønsker at disse skal kunne vende seg til en ombudsmann eller lignende instans for å få hjelp. Vi ber derfor om at Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd tar initiativ til at det opprettes en ombudsmann som skal rette oppmerksomheten mot offentlige affærer i Norden, og som skal pålegge myndighetene å leve opp til beslutninger fattet i Nordisk Råd.

Vi mener også at det bør komme et sertifiseringsinstitutt som likestiller/oversetter karakterer mellom de nordiske landene, slik at utdanningssystemet i Norden blir mer fungerende.

May-Helen Molvær Grimstad (midtengruppen, KrF): Morgensdagens Norden er tittelen på arbeidet til det norske formannskapet i Nordisk Råd neste år. Det er et viktig arbeid.

I planene som ble lagt frem, er det trukket opp en rekke områder som er sentrale for dette arbeidet. Jeg vil i dette innlegget vektlegge noen områder jeg mener det er viktig å fokusere på.

Arbeidet overfor barn og unge er spesielt viktig. I planene for neste år står det bl.a.: "medvirke til at barn og unges levevilkår blir satt inn i en helhetlig ramme med fokus på tidlig innsats og familiens rolle".

Norden er blitt et multikulturelt område. Det er en berikelse for Norden. Men man møter også utfordringer i møte med andre tradisjoner og kulturer. Et tett samarbeid i Norden også på dette feltet vil være en styrke.

I vårt samfunn er det en felles ramme for mangfoldet som alle må respektere. Vi kan f.eks. ikke godta at innvandrerkvinner undertrykkes og berøves sin frihet, heller ikke når det blir begrunnet i kultur og tradisjon. Arbeidet mot kjønnslemlestelse av jenter er en slik utfordring som er viktig. Gjennom media har vi fått kjennskap til omfattende utfordringer med kjønnslemlestelse. Og det smerter å vite om de mange jentene som har gjennomgått dette. Det er viktig at dette arbeidet styrkes.

Når det norske formannskapet retter så mye fokus mot barn og unge, er nettopp et felles samarbeid mellom de nordiske landene på dette området viktig. Et felles nordisk samarbeid bidrar til at man kan bygge opp kompetanse som landene i Norden kan nyte godt av, og i felles dialog møte de utfordringene man står overfor.

Ingen skal være utsatt for fysisk eller psykisk tvang i forbindelse med forlovelse og ekteskap. Vi må sørge for at det finnes et hjelpeapparat for de kvinnene som har behov for det. Tvangsekteskap krenker menneskeverdet. Det er avgjørende med en god dialog med innvandrermiljø for å avdekke og bekjempe tvangsekteskap.

Et slikt arbeid faller også inn i de planene det norske formannskapet vil fokusere på, i og med at det står i planen at man vil arbeide med ungdom og likestilling.

Det nordiske samarbeidet har fokusert mye på kultur. Det er viktig at det fortsettes med det. Det er et område som er med på å binde de nordiske landene sammen. Kultur og det frivillige arbeidet er en viktig grunnstein når Morgendagens Norden skal bygges.

En stor del av kulturutfoldelsen utspiller seg utenfor de store institusjonene og befolkningssentrene. Over hele Norden har det blomstret opp en mangfoldig aktivitetsflora. Amatørvirksomheten utgjør en vesentlig del av aktivitetene. Dette fører til økt livskvalitet for dem som deltar, og gir store og positive ringvirkninger i lokalmiljøene. Styrking av kultur i det nordiske samarbeidet vil være en viktig grunnstein.

Margareta Israelsson (den sosialdemokratiske gruppen, s): Fru president! Det blir till våren fem år sedan som jag för den socialdemokratiska gruppen tog initiativ i det då nybildade närområdesutskottet till att vi skulle inrätta en arbetsgrupp för att se över situationen för barn och unga i Nordens närområden. Arbetsgruppen gjorde sin utredning och sina besök i närområdena under

sommaren 1997, och under hösten sammanställde vi vår rapport, som översattes till finska, engelska och ryska. Jag tror att den är slut i alla versioner.

Beslut med anledning av rapporten fattades vid sessionen 1997, och under 1998 fick jag utskottets förtroende att som rapportör förankra rapporten och dess förslag. Detta ledde fram till att Nordiska rådet i december i Stockholm anordnade en konferens kallad BARNforum.

Det har arbetet var möjligt att genomföra genom en mycket god samverkan med Ministerrådet, dess informationskontor samt parlamentariker i närområdet. Det är med stor glädje som jag nu i det norska ordförandeskapets program kan läsa:

"Handlingsplanen och verksamheten knuten till den upplevs som en succé, och arbetet har bidragit till att fokusera på utsatta barns och ungas situation på ett konkret och nyttigt sätt."

Detta är någonting som man naturligtvis måste tacka för. Jag tror också att det har varit möjligt just genom den goda samverkan mellan de nordiska länderna och representanter i närområdet. Det här stimulerar också till nya insatser och nya former av samarbete för utvecklat välstånd för barn och unga i vårt närområde.

Jógvan við Keldu (den konservative gruppen, Ff): Fru præsident! Selv om den tekniske kommunikation hver dag effektiviseres, og forståelsen mellem landene med hensyn til kultur og tankegang forsøges mere aktiveret, lever vi just i disse dage i en utrolig utryg verden – man forstår dårligt hinanden, og alle utænkelige midler bliver taget i brug for at ødelægge mennesket.

Vi i Norden kan glæde over det nordiske samarbejde, hvor vi – 24 millioner – mennesker lever i fred og kontakt med hinanden, samtidig med at vi også har styrke til at oparbejde samarbejdet med andre lande i Europa, ja, over hele verden.

Samarbejde og god kommunikation er nøgleordet til al fremgang her i Norden, derfor er jeg særdeles glad, når man i vismandsrapporten, som jeg har gennemgået, bl.a. siger: »Det nordiske samarbejde bør være sin rolle som bro mellem Norge, Island, Færøerne, Grønland og EU bevidst«. Dette er påpeget af vismandspanelet.

Dette er en bro for Vestnorden til en kraftigere og større effektivisering i globaliseringen.

Vi i Vestnorden er noget ængstelige med hensyn til det nordiske samarbejde, idet man kraftigt accelererer samarbejdet med de baltiske stater, Nordvestrusland og EU, og her ser vi i særdeleshed Sverige, Finland og til dels også Danmark, lande, som er stærkt repræsenteret i Nordisk Råd. Lad os i højere grad bearbejde tanken om, som nævnt, »en bro mellem Norge, Island, Færøerne, Grønland og EU« og ikke mindst de baltiske stater og Nordvestrusland. Her styrker vi i højere grad som helhed det nordiske samarbejde.

Parlamentarikerne i alle de nordiske lande vil jeg hermed påminde om, at nærområderne for Vestnorden også er Canada og de nordlige britiske øer. At man er i færd med at tage disse dele mere i betragtning, glæder os i Vestnorden.

Fru præsident, da man i vismandsrapporten siger, at »Østersøsamarbejdet i fremtiden vil blive stadig mere vigtigt«, vil jeg komme med et forslag, som kan forenes med et midtergruppeforslag, »et håndslag til Vestnorden«: At Nordisk Råd nedsætter en arbejdsgruppe med medlemmer fra Vestnordenregionen samt fra Nordisk Råd og medlemmer fra Østersøregionen med det formål at komme med en rapport om et tættere og mere integreret samarbejde mellem Vestnorden, de baltiske lande, Nordvestrusland og Østersøregionen som helhed.

Dette vil få et helt nyt perspektiv for den efter vores opfattelse seriøse passus i vismandsrapporten »en bro mellem Vestnorden over Skandinavien og ind i Østersøregionen«.

Det ville glæde mig at se denne tanke taget op i det høje Nordiske Råd.

Ísólfur Gylfi Pálmason (midtengruppen, F): Fru præsident, kære nordiske venner! Jeg vil sige tusind tak til Jógvan við Keldu for hans tale. Det er nemlig det vi skal arbejde på er i brug imellem de forskellige lande, og det er derfor, at Midtergruppen i Nordisk Råd har lavet et forslag om et håndslag mellem de vestnordiske lande. Vi må aldrig glemme det, som er så vigtigt i vort samarbejde, de små lande, som er Island, Færøerne og Grønland, og vi er nødt til at passe godt på, at de tre lande ikke glemmes i det nordiske samarbejde.

På samme måde støtter vi hinanden. Hvis f.eks. Færøerne vil blive et selvstændigt land, så tager det sin tid, som det kom frem her i dag. Vi støtter det, og vi vil hjælpe dem til at blive selvstændige.

Utrikeshandelsminister **Sasi**: Fru president! I dessa tider är det speciellt viktigt att vi fortsätter vår debatt om globaliseringen och hur vi utvecklar en tätare politisk dialog i Norden. De nordiska utrikeshandelsministrarna bidrar med att diskutera förberedelsena för det nya mötet i Världshandelsorganisationen WTO, våra erfarenheter av EES och det nordiska inremarknadssamarbetet med Östersjösamarbetet. Dessutom har vi fått slutrapporter om det gränsregionala samarbetet mellan Finland och Norge, Finland och Sverige, Norge och Sverige samt Sverige och Danmark.

De nordiska länderna har en viktig uppgift i att inom Europeiska unionen upprätthålla intresset för dialogen med EES-länderna.

Island och Norge är via EES-avtalet nära sammanknutna till EU:s inre marknad. På grund av detta har det nordiska samarbetet kunnat utvidgas till att omfatta frågor rörande den inre marknaden. År 1997 grundades en samrådsgrupp för alla nordiska länders inremarknadsexperter. Samrådsgruppen möts regelbundet och har som målsättning att förbättra den inre marknadens funktion i Norden. Gruppen har i detta syfte bl.a. startat projekt för att minska på byråkratin gällande provningar, besiktningar och kompetensbevis. Det konkreta arbetet utförs på specialistnivå, och när resultatet uppnåtts rapporterar samrådsgruppen om framstegen till de nordiska utrikeshandelsministrarna.

Samrådsgruppens verksamhet är ett intressant exempel på att EU inte behöver utgöra ett hot för nordisk sammanhållning. EU har i detta fall tvärtom bidragit till en utvidgning av det nordiska samarbetet. Med en öppen och pragmatisk inställning till EU kunde vi här i Norden kanske hitta andra områden, där vi kunde knyta ihop det nordiska arbetet med den integration som pågår i EU.

Vi har ännu mycket arbete att göra i Norden. I den globaliserande världen och det integrerande Europa behöver vi stora nordiska bolag. Ett bra exempel är banken Nordea. Jag är oroad över att nordiska företagsfusioner möter problem särskilt i Norge. Det var svårt för Nordea. Det misslyckades med Sampo-Storebrand. Jag hoppas att den nya norska regeringen tar en positiv inställning till nordiskt ägande och nordiskt samarbete i företagsverksamheten.

Ett annat problem som vi har är EU:s konkurrensregler och begreppet "relevant marknad". Vi skall samarbeta för att utveckla konkreta förslag till EU-kommissionen för tolkningen av begreppet "relevant marknad" för att garantera att bolag på en liten marknad behandlas lika med stora europeiska bolag och att vi ger dem möjligheter att växa till stora internationella bolag så att vi därmed garanterar konkurrenskraften i Norden.

Dan Reinert Petersen (den sosialsdemokratiske gruppen, Jvfl.): Fru præsident! Vi har fået et nyt århundrede, et nyt årtusind, og nu skal vi efter 50 år have en ny struktur i Nordisk Råd.

Nordisk Råd er et vindue, en platform, for os færinger. Det har stor betydning, ikke kun for Færøerne, men for hele Vestnorden. Vestnorden er et tyndt befolket område med knap en halv million indbyggere repræsenteret i Nordisk Råd med 11 parlamentarikere mod den skandinaviske blok med over 20 millioner indbyggere, repræsenteret med 77 parlamentarikere.

Ser vi på Europakortet, sidder vi på det største område, nemlig hele Nordatlanten, med nogle af verdens rigeste fiskebanker. Det er ressourcer, der med ansvarlig udnyttelse er uudtømmelige og bestandige.

Jeg beder om forståelse for vores fangsttradition og levevis. Når alt kommer til alt, er bæredygtig udnyttelse af naturressourcerne en livsbetingelse for os, der lever i pagt med naturen. Det håber jeg at de større industrinationer har forståelse for - til trods for hvalens påståede klogskab og sælens store og våde øjne. Og hvad forskel er der på en elgko og en hval? Eller en pattegris og en sæl?

Da skæbnen ville, at vi fik et borgerligt Norge, var det dog én positiv ting, at den nye norske fiskeriminister og formand for Ministerrådet blev Svein Ludvigsen fra Nordnorge. Jeg ønsker min konservative ven, Svein Ludvigsen, tillykke med stillingen og håber på et godt samarbejde.

Jeg tillader mig et hjertesuk, for vi føler i Vestnorden, at vore nærområder bliver nedprioriteret til fordel for Baltikum og Rusland. Canada er lige så tæt på Grønland, og de skotske øer er lige så tæt på Færøerne, som Baltikum er på Skandinavien. Dog er vore naborelationer mikroskopiske i forhold til de øst- og sydvendte nærområder. Det håber vi at det nye formandskab er opmærksom på at gøre noget ved.

Jeg ønsker Mittengruppens forslag, "Håndslag til Vestnorden", velkommen. Med det ser jeg en god begyndelse.

Korsberg (FrP): Ærede president! Den norske statsministeren sa i gårsdagens tale bl.a. at det nordiske samarbeidet måtte fokusere på matvaretrygghet og begrense forurensningen av hav- og kystområdene. Det er jeg helt enig i.

Noe som truer nordisk matvaretrygghet og vil gi alvorlig, langvarig forurensning av hav- og kystområder, er radioaktive utslipp fra Sellafield. Fisk er Norges nest største eksportnæring. På lang sikt er fiskeri- og oppdrettsnæringen den næringen som skal overta når det norske olje- og gasseventyret en gang tar slutt. Det er med stor bekymring bare å konstatere at radioaktiv forurensning langs norskekysten er seksdoblet siden 1996. I stor grad skyldes dette radioaktive utslipp fra det britiske atomanlegget Sellafield. Den hurtig økende strålingen representerer en så stor og alvorlig trussel at Norge og de øvrige nordiske land må arbeide aktivt, spesielt via internasjonale kanaler for å få stoppet utslippene.

Nordisk Råd vedtok i februar 1998 å rette en skarp protest mot britiske myndigheter, men til liten eller ingen nytte. Likeledes har vekslende regjeringer tatt dette spørsmålet opp med britiske myndigheter, uten at utslippene fra Sellafield er stoppet. Derfor er det svært viktig at den norske og de øvrige nordiske regjeringer ytterligere intensiverer innsatsen overfor britiske myndigheter, slik at utslippene fra Sellafield opphører.

Jeg er derfor glad for at de nordiske statsministrene på møtet her i København har tatt til orde for en felles kamp mot den britiske regjeringen for å få stanset utslippene. Den norske miljøvernministeren, Børge Brende, har bedt den norske regjeringsadvokaten og Utenriksdepartementet om å utrede hvorvidt Norge har et juridisk grunnlag for å gå til sak mot britene. Her bør øvrige nordiske regjeringer følge opp. Også Irland planlegger juridisk søksmål mot Storbritannia på grunn av atomutslippene.

Til slutt håper jeg at nordiske regjeringer legger så hardt press på den britiske regjeringen som overhodet mulig. Utslippene fra Sellafield har en halveringstid på 200 000 år, så vi har ingen tid å miste.

Generaldebatten ble avsluttet.

Rådet besluttet å ta følgende dokumenter til etterretning:
Nordisk årsberetning 2000. Nordisk Ministerråds virksomhedsberetning 2000 (C 1)
Præsidiets rapport om virksomhedsåret (Dokument 3).

Elver Jonsson overtok ledelsen av forhandlingene.

Endringer i deltakerlisten
Chris Heister ble erstattet av **Carl Fredrik Graf** under dagsordenspunkt 7.

Rådet besluttet å endre deltakerlisten i overensstemmelse med dette.

7. Spørgetid med samarbejdsministrene

Presidenten presenterte ministerpanelet.

Presidenten informerte om at de som ønsker at stille spørgsmål begærer ordet ved at rejse nummerskiltet. Medlemmerne stiller deres spørgsmål til ministrene fra deres pladser.[1]

E 9: Fråga till Danmarks regering angående skattesystemet i Öresundsregionen

Graf (den konservative gruppen, m): Herr president! Jag vill fråga den danska samarbetsministern om planerna på att se över strukturen för skattesystemet i Öresundsregionen. Det är mycket välkommet att man nu tar några steg framåt.

Vilka principer ser det danska statsrådet som önskvärda att uppnå, och är hon beredd att överge principen om arbetsland till förmån för bosättningsland och förutsättningslöst pröva detta?

Minister **Marianne Jelved**: Vi ved alle sammen, at den danske erhvervsminister, Ole Stavad, har mødtes med sin svenske kollega, Leif Pagrotsky, for at drøfte de barrierer, der er i Øresundsregionen. De to ministre er sammen med den svenske finansminister, Bosse Ringholm, og den danske skatteminister, Frode Sørensen, blevet enige om at give sig selv en frist, der hed: inden årets udgang at have løst de problemer, der er.

Jeg tror ikke, at vi kan se for os, at Danmark og Sverige får et ens skattesystem i løbet af 2 måneder. Derimod er jeg overbevist om, at der er en vilje til at finde en løsning på de problemer, der er. For eksempel kunne man tænke sig – men jeg understreger, at der ikke er truffet nogen endelig afgørelse endnu, idet sagen forhandles – at problemet for de svenske kommuner, som jo ikke får en skatteindtægt fra danskere, der bor i Sverige, men som arbejder i Danmark, løses ved, at der bliver en udligningsordning, således at Danmark kompenserer svenske kommuner for den manglende skatteindtægt. Det er én model, der kunne tænkes.

Men under alle omstændigheder er der en vilje fra de to regeringer til snarest at finde svar på de barrierer og de problemer, der er.

Graf: Herr president! Tack för svaret. Jag vill dock understryka att den lösning som statsrådet nu förespråkar är en lösning mellan stater. Det är väldigt bra om man kan ha ett medborgarperspektiv på det här, så att det blir lätt för medborgarna. Jag upprepar därför min fråga: Bedömer statsrådet att den danska regeringen är beredd att överväga principen om att införa bosättningsland i stället för arbetsland för beskattningen? Då kan medborgarna själva förutse konsekvenserna av att arbeta på det ena eller andra stället.

Minister **Marianne Jelved**: Svaret er nej.

---

[1] Presidenten ber deltakerne følge instrukser på utdelt grønt papir. Spørsmålsstilleren reiser seg på plassen. Det oppstår underveis enkelte tekniske problemer.

E 10: Fråga till Nordiska ministerrådet angående konkurrensen i passagertrafiken till sjöss

Löv (midtengruppen, SFP): I statsministerdebatten i går betonades hur viktigt det är att de nordiska företagen har god konkurrenskraft och att konkurrensförmågan kan optimeras med samnordiska åtgärder.

På ett område har vi en beklaglig orättvisa mellan företag inom Norden. Det gäller passagerartrafiken till sjöss. Taxfree-färjorna har en enorm konkurrensfördel. En ny konkurrensorättvisa seglar upp när Sverige inför nettolönesystem och suger till sig finska rederier.

Har man på allvar försökt hitta en gemensam nordisk lösning på detta område?

Minister **Pagrotsky**: Jag skulle mycket gärna ha sett en gemensam nordisk front i den här frågan, att vi i lugn och ro hade kunnat diskutera oss fram till gemensamma lösningar. Nu råkade det bli så att ett land utan att konsultera oss andra satte i gång. Det inledde en dominoeffekt: alla båtar skulle flaggas bort från t.ex. Sverige. Det tvingade fram snabba åtgärder för att försvara vår rederinäring.

Detta var, tycker jag, ett typexempel på hur det inte bör gå till. Vi bör i Norden diskutera den här typen av lösningar gemensamt. Här tvingades var och agera i blixttempo, delvis på varandras bekostnad. Det var inget föredömligt exempel på nordiskt samarbete. Jag beklagar det.

Minister **Marianne Jelved**: Spørgsmålet var rettet både til Leif Pagrotsky og til mig. Ganske kort: Der er danske og tyske virksomheder, der sammen ejer et rederi, der sejler imellem Danmark og Tyskland. Derfor er problemet og sagen ikke kun et spørgsmål om de nordiske lande. Problemet involverer også andre lande end de nordiske, nemlig Tyskland.

E 11: Fråga till Danmarks regering angående taxitrafik mellan Malmö och Köpenhamn

Kaj Larsson (den sosialdemokratiske gruppen, s): Herr president! En fråga till Danmarks samarbetsminister. I Nordiska rådet talar vi mycket och ofta om nordiskt samarbete, men i vardagen ser man ofta exempel på dåligt samarbete.

Som skåning är jag lite förbryllad och oroad över att danska regler gör att taxibilar tvingas köra tomma över Öresundsbron. Låt mig ta ett exempel.

Jag åker med en taxibil från Malmö till Tivoli här i Köpenhamn, och när jag kommer fram visar det sig att en annan malmöbor står där och vill åka tillbaka till Malmö. Men de danska reglerna säger att om malmöbon vill åka skånsk taxi tillbaka måste en bil tillkallas från Skåne. Följden blir att en tom bil kör från Malmö över bron, samtidigt som den andra taxin måste åka tomme tillbaka till Malmö.

I dag kör nästan alla taxibilar tomma i en riktning över bron. Det är ju skadligt för miljön, och det försvårar integrationen.

Min fråga är: Tänker Marianne Jelved som nordisk samarbetsminister göra något åt de här problemen?

Minister **Marianne Jelved**: Jeg er enig med spørgeren i, at den nuværende løsning er en dårlig løsning. Der blev på mødet i går mellem danske og svenske ministre aftalt omkring taxaproblemerne, at ordningen, som lige er blevet beskrevet, skal evalueres inden for 1 måned. På den baggrund skal der findes en rimelig løsning.

E 12: Spørsmål til Norges regjering om oppfølging av skriftlig spørsmål E 4/2001 om henvendelser og prekvalifikasjoner eller tilbud som ikke er skrevet på det angjeldende lands eget språk særlig hva angår små virksomheter

Odd Roger Enoksen (midtengruppen, Sp): Jeg vil gjerne stille et spørsmål til den norske samarbeidsministeren. I et brev av 29. mars i år tok Johan J. Jakobsen opp spørsmålet om bruk av eget lands språk i forbindelse med anbud eller prekvalifikasjoner i andre nordiske land. Dette gjelder særlig små virksomheter i de ulike land som ofte ikke har kvalifikasjoner i forhold til å kunne bruke det angjeldende lands språk. Den nordiske språkkonvensjonen regulerer dette. Men som det framgår av svaret, gjelder ikke språkkonvensjonen i forbindelse med kontraktsinngåelse. Mitt spørsmål til samarbeidsministeren er: Er dette et tema som man kan tenke seg å følge opp, slik at det skal bli mulig å bruke eget lands språk i forbindelse med tilbud eller prekvalifikasjoner.

Minister **Svein Ludvigsen**: Takk for spørsmålet. Vi har i Norden vært opptatt av at vi skal kunne bruke de nasjonale språk innenfor det fellesskap vi har. Det er kanskje enda viktigere at vi lykkes med det når det gjelder små og mellomstore bedrifter som ikke har ressurser nok til å være kvalifisert til å behandle anbud og tilbud på et annet språk.

Jeg er kjent med det initiativet som Johan J. Jakobsen tok overfor den forrige regjeringen, og jeg kan forsikre om at jeg skal følge opp denne saken, både i den norske regjeringen og i forbindelse med det formannskapet som Norge har til neste år. Så denne saken skal jeg følge opp.

E 13: Spørgsmål til de nordiske Nordisk Ministerråd om Sveriges forbehold for fangst og jagt af hvaler

Jógvan við Keldu (den konservative gruppen, Ff): Jeg har et spørgsmål til de nordiske samarbejdsministre. Jeg har været inde på det en gang før, og det drejer sig om teksten i publikationen "Bæredygtigt Norden – en ny kurs for Norden" på side 119, hvor der i en fodnote i afsnittet om jagt og fiskeri bliver nævnt, at Sverige tager forbehold for fangst og jagt af fortrinsvis hvaler.

Her har vi et forbehold, som Vestnorden dårligt fortsat kan leve med. Dette forbehold er for landene i Vestnorden et alvorligere problem end den svenske regering åbenbart er klar over eller gør sig tanker om, når vi taler om de nordiske landes bæredygtige udvikling.

Vi må derfor få en løsning på dette, således at dokumentet kan stå som et samlet budskab for hele Norden. Derfor stiller jeg denne forespørgsel til de nordiske samarbejdsministre: 1) Hvad er i al enkelthed årsagen til, at man tager forhold for denne del af dokumentet? og 2) hvad skal der foretages, således at dette forbehold sættes ud af kraft?

Minister **Svein Ludvigsen**: Jeg kan i hvert fall gi uttrykk for den norske politikken, og det er at vi ser på forvaltningen av sjøpattedyr som en vesentlig del av den bærekraftige ressursforvaltning av de marine arter. Uten at man har en forsvarlig forvaltning av sel og hval og andre sjøpattedyr, vil man forvalte på en måte som kan være en trussel for øvrige fiskeressurser og marine ressurser. Derfor har vi også i programmet for neste år, Morgendagens Norden, under fiskerikapitlet tatt inn en passus hvor vi sier at Norge i større grad vil fokusere på økosystemforvaltning og bærekraftig forvaltning av alle våre marine ressurser, herunder også sel og hval.

Som kjent beskatter Norge vågehval og kystsel så vel som fangst i Øst- og Vestisen. Det akter vi å fortsette med fordi vi mener at det er en forsvarlig forvaltning av de marine ressurser.

Minister **Siv Friðleifsdóttir**: Nå har vi jobbet med strategien for bærekraftig utvikling mellom de nordiske land. Vi har alle vært enige om alt, unntatt ett område, og det er hvalfangsten, der

Sverige ikke har kunnet støtte at man skulle jakte hval på en bæredyktig måte. At Sverige, som det eneste land i Norden, ikke har kunnet støtte dette, er vi fra Island veldig lei oss for.

Etter det har man tatt hvalfangstspørsmålet opp f.eks. i Den internasjonale hvalfangskommisjonen, og der var det dessverre flere nordiske land som ikke støttet at f.eks. Island ville begynne med hvalfangst. Der kom Finland også inn i saken. Dessverre står ikke Norden samlet i hvalfangstspørsmålet. Det er vi veldig lei oss for. Vi håper at Norden i fremtiden vil forstå at land som har fanget hval før, har en kulturtradisjon, og vil gjerne fange hval i fremtiden på en vitenskapelig måte. Det kan vi bevise at vi gjør, og vi gjør ikke forskjell på fisk og hval. Hvis man tar fisk, kan man ta hval. Vi håper at de andre nordiske land støtter Island og Norge og de land som vil fange hval i fremtiden, med å hjelpe oss vedrørende å gi opplysninger til andre land som ikke støtter hvalfangst.

Jógvan við Keldu: Det er sådan, at det er utrolig alvorligt at have med ressourcerne i havet at gøre, og ingen ved det bedre end den, der har med ressourcerne at gøre. Men jeg må sige, at jeg er glad for, at det norske formandskab nævner det i denne her publikation, og det er klart, at der ikke er noget enkelt svar, man kan give på sådan noget. Så vi håber på, at man kommer frem til en fornuftigere beslutning i fremtiden.

E 14: Fråga till Nordiska ministerrådet angående upprätthållande av flygförbindels till Kaliningrad

Elo (den sosialdemokratiske gruppen, SDP): Herr president. Man talar mycket om närområdesamarbetet här i Norden och speciellt ofta menar man de baltiska länderna Estland, Lettland och Litauen, och det är helt riktigt. Men vi har ofta glömt ett av de fattigaste områdena i närområdet, Kaliningrad, ett av de fattigaste områdena i Ryssland och överhuvudtaget i Europa. Det är ett område med stora problem och Kaliningrad hotar tyvärr att bli ännu mer isolerat då den enda västliga flygförbindelsen från Köpenhamn till Kaliningrad hotas att lägga ner; SAS har meddelat att man lägger ner förbindelsen inom de närmaste dagarna, om man inte redan har gjort det.

Vad tänker Danmark och kanske också Sverige och Norge göra för att upprätthålla flygförbindelsen? Och vad tänker man i allmänhet göra för att hjälpa Kaliningrad att bli ett framgångsrikt närområde?

Minister **Marianne Jelved**: Samarbejdet med Kaliningrad har en meget høj prioritet. Under det danske formandskab i nordisk sammenhæng gjorde vi en hel del fra dansk og nordisk side. Det er også et område, en sag, som vil blive højt prioriteret under det danske EU-formandskab til næste år i efterårssemesteret, bl.a. under det tema, som hedder den nordlige dimension.

Jeg er fuldstændig enig i beskrivelsen af problemstillingen omkring Kaliningrad, som risikerer at blive – når de baltiske lande optages i EU – en isoleret enklave, og der skal gøres en ekstra indsats.

Omkring SAS der vil det efter min opfattelse være umuligt for en regering at pålægge en kommerciel virksomhed som SAS at skulle opretholde en rute. Vi har en meget ubehagelig sag kørende omkring aftaler mellem to flyselskaber, hvoraf SAS er det ene, og det andet er Mærsk.

Jeg tror ikke, at man skal se, at vi kan pålægge SAS at opretholde den rute. Men jeg erkender problemet.

Minister **Pagrotsky**: Jag vill gärna instämma i allt vad Marianne Jelved sade, och addera från svensk sida att det är en fråga av oerhört stor betydelse - inte bara för oss i närområdet utan faktiskt för hela Europa - hur vi hanterar den situation som uppstår i Kaliningrad när området blir en enklav i EU. Ska den vara isolerad från övriga Ryssland, isolerad från oss i EU och bli en miljö- och hälsobomb – en bomb också vad gäller organiserad internationell brottslighet – eller

ska vi lyckas integrera Kaliningrad i de strukturer och de handelsmönster och resandemönster vi har? Det är oerhört viktigt att vi bryter den isoleringen.

Sverige för sin del har beslutat att öppna ett generalkonsulat i Kaliningrad för att underlätta visumhantering och ekonomiska och andra kontakter. Jag hoppas att det ska leda till en ökande resandeström, så att det igen kan bli möjligt med en flyglinje, för en flyglinje är oerhört viktig.

Det är en fråga som jag tycker att vi gemensamt i Norden måste följa aktivt och fortsätta att jobba med. Finland satte den nordliga dimensionen på dagordningen under sitt ordförandeskap. Vi har i våras jobbat mycket aktivt med att få övriga EU att förstå betydelsen av Kaliningrad. Vi har initierat olika program. Danmark kommer att fullfölja detta nästa år.

Det är ett mycket bra exempel på nordiskt samarbete i EU till fördel för vår region.

Minister **Svein Ludvigsen**: Jeg vil bare vise til at statsminister Bondevik i går da han orienterte om det norske formannskapet i 2002 understreket at man ville, slik man er enig om i Nordisk Råd, vri oppmerksomheten fra Baltikum mot Nordvest-Russland. I denne sammenheng vil også oppmerksomheten vris i retning av Kaliningrad fra formannskapets side.

E 15: Fråga till Nordiska ministerrådet angående Norden som kärnkraftfri zon

Daléus (midtengruppen, c): Herr president! Nordiska centerungdomen har påpassligt och klokt inför den här sessionen uttalat att Norden bör bli en kärnkraftsfri zon. Jag skulle tro att ungdomarnas oro över kärnkraften har ökat. Man ser ju nu att spektakulära anläggningar kan angripas med flyg. Oron har ökat.

Vi har haft uppe de här frågorna i Nordiska rådet många gånger, men ofta – inte minst i generaldebatten – i formen av engagerade inlägg mot Sellafield eller oro inför hanteringen av gammal kärnkraft i Ryssland. Jag undrar om inte frågan om en kärnkraftsfri zon i Norden förtjänar en samordning mellan de nordiska länderna. Vi är ju när det gäller ägande väl integrerade i varandras anläggningar, och Danmark har ibland synpunkter på svenska anläggningar.

Tycker ministerrådet att man bör forma Norden till en kärnkraftsfri zon? Vilken strategi har ministerrådet i så fall för det arbetet? Vilka arbetsgrupper har man tillsatt, och vilka mandat har man osv.?

Minister **Enestam**: Herr president! Frågan om att göra Norden till en kärnkraftsfri zon har åtminstone inte under min tid varit på samarbetsministrarnas bord. Jag hamnar i läget att välja mellan att vara artig eller att vara uppriktig, och jag väljer det senare. Jag finner inte tanken särskilt realistisk.

Finland har, för att ta ett exempel, fyra kärnkraftsverk, och det finns inga planer på att dra in något, snarare går diskussionen ut på att bygga ut ett femte. Det avgörs så småningom hur det blir med den frågan. Det skulle – om man tänker tanken ut – vara ett gigantiskt ekonomiskt projekt, som också med en mycket lång tidtabell, skulle i dagens läge te sig dyrt. Därför tror jag inte att frågan på det sättet är aktuell.

Däremot välkomnar jag alla initiativ i riktning mot att skapa alternativa energiformer: bioenergi, vindkraftverk osv. Den processen är ju i gång i alla nordiska länder.

Daléus: Jag ställer gärna en tilläggsfråga till minister Leif Pagrotsky. Tycker inte Leif Pagrotsky att, i linje med de svenska ambitionerna att börja göra sig av med kärnkraften – jag misstänker att det också är danska ambitioner att Sverige bör göra sig av i alla fall med delar av kärnkraften – vore rimligt och riktigt att Sverige drev på i ministerrådet för att därmed åstadkomma ett gemensamt arbete i den riktningen, inte minst mot bakgrund av Centerungdomen och även händelserna i USA? Ett sådant agerande från ministerrådet, och för all del också från Nordiska rådet,

skulle naturligtvis stärka de krafter i Norden som på kort eller lång sikt vill skapa en kärnkraftsfri zon och därmed en tryggare och bättre framtid.

Minister **Pagrotsky**: Sverige har en regering som vill minska kärnkraftens betydelse som elförsörjningskälla. Vi har fattat beslut om att avveckla Barsebäck. Det har vi genomfört vad gäller det första aggregatet, och vi diskuterar den närmare tidtabellen för när det kan ske vad gäller det andra aggregatet. Då ökar säkerheten och motståndskraften mot allvarliga risker, inklusive den typ av risker som Lennart Daléus anger.

Jag konstaterar dock att de politiska förutsättningarna för att genomföra detta har försvagats av att ett av de partier som bar upp den politik som nu genomförs har lämnat vårt samarbete och i stället sällat sig till de partier som är aktiva motståndare till politiken att dra ned beroendet av kärnkraften. Jag kan inte göra någon annan bedömning än att det har inneburit att sannolikheten har minskat när det gäller att Barsebäcksavvecklingen fullföljs. Detta beklagar jag. Vidare beklagar jag Lennart Daléus insats för att åstadkomma detta.

Minister **Marianne Jelved**: I 1987 rejste den tidligere danske statsminister Anker Jørgensen spørgsmålet om en atomvåbenfri zone i Norden. Diskussionen om kernekraft har jo selvfølgelig også spillet en stor rolle.

Der er jo ikke nogen, der er i tvivl om den danske holdning. Men jeg vil sige, at jeg har erkendt under arbejdet også i EU for at skabe større sikkerhed på de øst- og centraleuropæiske og russiske værker, at det er en meget, meget land og tung proces for de lande at ændre deres energipolitik. Men der er bestemt et arbejde at gøre for mennesker, politikere, der er interesserede i de spørgsmål.

E 16: Spørsmål til Nordisk Ministerråd om en felles anmeldelse av Sellafield

Lena Jensen (den venstresosialistiske gruppen, SV): Det fins mange miljøutfordringer i Norden, og en av dem som har vært diskutert her blant mange som har hatt innlegg – og jeg vet at også ministrene har diskutert det – er Sellafield, og muligheten for å få stengt Sellafield. Det er viktig med en felles front og en sterkt nordisk front på dette.

Og det jeg lurer på, er fremdriften i det arbeidet som skjer. Er det mulig, og er det vurdert, en felles nordisk anmeldelse?

Minister **Siv Friðleifsdóttir**: Som miljøminister vil jeg gjerne svare på dette, fordi vi har tatt den saken opp mange ganger mellom de nordiske miljøministrene. Vi har fulgt med i utviklingen i Sellafield i de siste år, og vi er veldig bekymret.

Nå kan man si at det er tre saker som vi er bekymret over. For det første har man gitt tillatelse til en ny form for industri på Sellafield, en såkalt MOKS-fabrikk – så det er noe nytt. For det andre har man bestemt ikke å redusere utslippene i de neste år fra britiske myndigheter, og vi er meget imot at de har tatt det standpunktet. Og for det tredje ser vi etter terroristattakket i USA en ny fare for at det er mulig at man kan se på Sellafield som et "target" for attakk. Og hvis det blir, så er det et stort problem her i Norden.

Vi har noen ganger sendt et felles brev til britiske myndigheter for å sette oss mot produksjonen i Sellafield. Vi, diverse ministre, har også sendt bilaterale brev. Vi har også truffet miljøministeren fra England, nå sist i helgen. Da var det nordiske ministre som traff Margaret Beckett, og vi kunne snakke ansikt til ansikt med henne. Miljøministrene skal ta dette spørsmålet opp nå kl. 11.30 på sitt møte, og jeg håper at det kommer noe konkret ut av – muligens et brev til, men muligens noe mer. Men dessverre har vi drevet den saken lenge, og vi er meget avhengig av f.eks. fiskeindustrien – Norge, Færøyene, Grønland og Island – så vi ser på dette som en potensiell fare i fremtiden, så vi stiller oss sterkt imot Sellafield.

Lena Jensen: Jeg takker for svaret, og vil bare følge opp og spørre om man ser det som en mulighet at man kan gå til en nordisk felles anmeldelse.

Minister **Siv Friðleifsdóttir**: Ja, det ser vi som en mulighet. Nå har Irland på vei en sak mot Sellafield, og det er også vurdert i andre nordiske land. Så vi prøver å stå sammen som vi kan mot Sellafield, for det er et meget stor miljøtrussel vi har der.

E 17 Spørgsmål til Sveriges regering om lukning af Barsebäck

Jette Gottlieb (den venstresosialistiske gruppen, EL): Ja, det er jo glædeligt, at debatten om atomkraft har fået så central en placering lige her. Jeg har gentagne gange spurgt den svenske energiminister om tidsplanen for lukning af Barsebäck, og jeg opfatter det sådan, at jeg er blevet lovet, og der er kommet en meddelelse om, at dette vil ske, inden år 2003 er gået. Men hver gang har der været en lille kattelem i besvarelsen, for det er kun under forudsætning af, at Sydsverige kan undvære den strøm, der produceres.

Nu vil jeg så spørge: Hvad gør man i Sverige for at opfylde de betingelser, der skal til, for at lukningen føres ud i livet inden udgangen af år 2003?

Minister **Pagrotsky**: Som sades för en stund sedan har vi fattat beslut om att avveckla Barsebäck. Vi har genomfört avvecklingen av det första aggregatet, och ett aggregat är fortfarande i drift. Det här ska ske så snabbt som det går, med hänsyn tagen till möjligheterna att få fram annan energi och att spara energi så att detta blir möjligt. Det var möjligt med det första aggregatet. Vi har därmed bevisat att detta går. Att det har funnits ett löfte om en exakt tidpunkt är fel. Så var inte beslutet formulerat; det kan ingen i efterhand påstå.

Regeringen har nyligen genomfört en förnyad prövning av villkoren för stängningen av den andra reaktorn. Resultatet av den prövningen överlämnades till riksdagen så sent som förrförra veckan, den 16 oktober.

De viktigaste kriterierna för om de här villkoren kan sägas vara uppfyllda är att kraftbortfallet kan kompenseras så att stängningen inte medför påtagligt negativa effekter för t.ex. elpriset – inte minst vad gäller elpriset och eltillgången i Danmark, som ju faktiskt i hög grad lever på ström från Barsebäck.

Regeringens bedömning är att villkoren för stängningen måste stå fast. De åtgärder vi vidtagit vad gäller energibesparing och för att stimulera andra energislag har inte fått fullt genomslag. Nästa gång vi ska genomföra en sådan här prövning är år 2003, om två år. Vi hoppas att det då blir bättre förutsättningar och att vi då kan ta steget och fullfölja beslutet också i fråga om den sista och avslutande delen vad gäller Barsebäck.

Jette Gottlieb: Men det forholder sig jo sådan, som ministeren også siger, at selv på den koldeste dag i den koldeste periode eksporteres der fra Sydsverige strøm til Danmark, og det drejer sig jo ikke om småting. Det er 1½ TWh. Det er mange watt. Det er faktisk en tredjedel af hele Barsebäcks kapacitet og ikke mindre end halvdelen af hele det forbrug i Sydsverige, som man ønsker at reducere.

Mit spørgsmål går derfor på, er man parat til i Sverige at standse den eksport, hvis det er den nødvendige forudsætning for, at værket kan lukkes, så må Danmark selv løse sine egne energiproblemer.

Minister **Pagrotsky**: Det är inte min sak att stå här och utlova Danmarks folk att frysa i vinter, men jag tycker att våra elnät ska hänga samman; det är både effektivt och rationellt. Dock måste

också Danmark ta krafttag för att minska energiförbrukningen. Jag utgår från att man gör det. Eftersom Danmark är så oerhört angeläget om att Barsebäck ska stängas utgår jag från att de åtgärder som Danmark vidtar för att minska energiförbrukningen står i proportion till tonläget när det gäller att tala om Barsebäck. Det går ju inte an att å ena sidan strunta i energiförbrukningen och å andra sidan kräva att Sverige ska sluta producera den energi danskarna behöver. Så tror jag inte heller att det är, men ju mer ansträngningar och ju mer resultat, desto lättare och snabbare kommer det att gå att stänga också sista delen vad gäller Barsebäck.

Minister **Marianne Jelved**: Sverige skal ikke bekymre sig om Danmarks energiforsyning. Det er et dansk anliggende. Så kan jeg oplyse, at inden for en relativ kort årrække når Danmark det mål at have en tredjedel af Danmarks energiforbrug fra vindkraft. Bare til et godt eksempel.

E 18: Spørgsmål til Islands regering om samarbejdet mellem miljøministrene i de nodriske landene og de nærmeste områdene

Ísólfur Gylfi Pálmason (midtengruppen, F): Jeg vil stille mit spørgsmål til Siv Friðleifsdóttir som er arbejds- og miljøminister i Island og i linje med spørgsmålet av Lena Jensen før.

Miljø og miljøspørgsmål er veldigt vigtige sager i de enkelte landene og det nordiske samarbejde.

Hvordan fungerer miljøsamarbejdet mellem miljøministrene og mellem de nordiske landene og de nærmeste områdene, hvis du kan svare kort på det.

Minister **Siv Friðleifsdóttir**: Det er nesten umulig å svare kort på dette. Men som jeg sa, har vi gjort en strategi når det gjelder bærekraftig utvikling i de neste 20 årene. Det er det første området i verden som gjort en slik strategi, så Norden er et foregangsområde på miljøsektoren. Det kan man også se på alle indikatorer hvor man har gjort slike internasjonale indekser, for der kommer Norden ut på de øverste ti plassene nesten i alle sammenhenger på miljøsiden. Så man har gjort et bra arbeid her, og masse er gjort felles.

Men det som kanskje er mest viktig, er det nordiske samarbeid utenfor Norden, kan man si, på en internasjonal arena. Der har Norden stått sammen om de store miljøsakerne som vi ser i fremtiden. Og for å nevne to ting, kan jeg nevne POPs, dvs. stoff, slik som dioksin, PCB og slike stoff som ikke fases ut i naturen på en kort tid, men på meget lang tid. Der har Norden stått sammen for å få en internasjonal avtale. Den ble underskrevet i Stockholm i mai. Det var meget, meget positivt.

Et annet område som også er meget stort på miljøområdet, er Kyotoprotokollen. Der har Norden samarbeidet, selv om en del av Norden er i EU. Island og Norge har vært utenfor EU-blokken, men inne i den såkalte paraplyen, og jobbet med de land som er der, f.eks. USA, som har vært et problem vedrørende Kyotoprotokollen. Så vi har jobbet i disse to blokkene. Men så har vi også jobbet sammen. Og jeg mener at Norden har tatt til mye av det som er positivt med Kyotoprotokollen fordi vi har jobbet såpass sterkt sammen internasjonalt.

E 19: Fråga till Finlands regering angående samarbete om text-TV mellan de nordiska public service-företagen

Åke Gustavsson (den sosialdemokratiske gruppen, s): Herr president! Jag vill vända mig till Finlands regering. När man diskuterar nordisk nytta av informationsutbyte och samarbete tillmäter man de nordiska public service-företagen inom framför allt TV stor betydelse. Från Finlands sida har det uttryckts oro över att när vi nu går över i digital marksänd TV kommer förutsättningarna för att ta emot grannskaps-TV att bli mindre.

Men redan sedan ungefär ett år tillbaka har de nordiska public service-företagen släckt ned de textsidor som finns från andra nordiska länders public service-företag. Sitter jag och tittar på YLE i Finland kan jag inte se svensk televisions text-TV. Sitter jag och tittar på norsk Rundkringkasting i exempelvis Oslo kan jag inte se SVT. Motsvarande gäller Danmarks radio.

Min fråga är: Vilka åtgärder avser samarbetsministern att vidta för att de nordiska public service-företagen ska återuppta samarbetet om text-TV?

Minister **Enestam**: Herr president! Nu måste jag säga att den här frågan åtminstone för mig är ny. Hela vår energi har gått åt att se till att sebarheten mellan Sveriges TV och Finlands TV i första hand och allmänt nordiskt skulle fortsätta också efter digitaliseringen. Här finns, vad jag förstår, ännu en hel del att göra. Eftersom jag inte känner till den här problematiken skall jag sätta mig in i den och föra en diskussion med vår trafikminister. Det vore naturligtvis viktigt att också den här formen av grannlandsservice kunde fortsätta eller egentligen återupprättas. Jag skall gärna ta med det här på min egen agenda.

Åke Gustavsson: Jag tackar så mycket för svaret. Jag är dock förvånad över att samarbetsministern inte kände till detta. Exempelvis har den socialdemokratiska gruppen här i Nordiska rådet aktualiserat den här frågan, senast i samband med mötet i Åbo nu i höst.

Men jag är glad för att Jan-Erik Enestam nu säger att han ska aktualisera frågan. Innan årets slut hoppas jag därmed att vi i alla nordiska länder kan se de andra public service-företagens text-TV.

E 20: Fråga till Nordiska ministerrådet angående samordning av studiepoäng eller studieveckor mellan de nordiska länderna

Harriet Lindeman (den konservative gruppen, FS): Herr president! I alla sammanhang talas det i dag om möjligheterna att fritt studera i Norden. Trots den goda viljan vet vi att det kan vara svårt att samordna studierna från ett land till ett annat land, från en högskola till en annan högskola. De studiepoäng eller studieveckor, (som man säger i Finland,) som man har lyckats att skrapa ihop i ett land kan vara svåra att ta med eller till och med är värdelösa när man flyttar till ett annat land.

Min fråga är till samarbetsministrarna: Har ni för avsikt att förbättra den nuvarande situationen så att det blir lättare att ta med sig sina studiepoäng eller veckor från ett land till ett annat?

Minister **Enestam**: Herr president! Ministerrådet har tillsatt en särskild utredning i avsikt att kartlägga alla de problem som finns i medborgarnas fria rörlighet i Norden och allt vad därtill tillhör – studier, arbete osv. I dag kommer utredningsmannen Ole Norrback att ge en mellanrapport över detta arbete. Så mycket vet jag redan att han själv blev ganska förvånad över att man inte riktigt, särskilt på myndighetshåll, är medveten om alla de problem och brister som här finns. Det visar bara att kartläggningen har varit nödvändig. Slutrapporten kommer att presenteras under våren nästa år. Då hoppas jag att den kan leda till snabba resultat för att avhjälpa de brister som nu finns kartlagda och att det finns en vilja att göra det i alla nordiska länder.

Harriet Lindeman: Herr president! Jag tackar för svaret. Jag kommer att med intresse följa det här så att det faktiskt också blir genomfört nere på respektive högskola osv.

E 21: Fråga till Nordiska ministerrådet angående den samnordiska helikopteraffären

Ranta-Muotio (midtengruppen, Kesk.): Onko yhteispohjoismainen helikopterikauppa mitenkään vahingoittanut pohjoismaista yhteistyötä, kun Tanska irrottautui hankkeesta aivan viime vaiheessa?

Osoittaisin kysymyksen lähinnä Tanskan ja Suomen yhteistyöministereille.

Ranta-Muotios spørsmål i svensk oversettelse

Har den samnordiska helikopteraffären på något sätt skadat det nordiska samarbetet, då Danmark hoppade av projektet i sista stund? Jag riktar frågan närmast till Danmarks och Finlands samarbetsministrar.

Minister **Enestam**: Det nordiska transporthelikopterprojektet är en stor framgång. Det var ett utomordentligt svårt projekt, ett alldeles nytt projekt och vi lyckades nästan fullt ut. Det att Danmark hade ett litet annat koncept, andra behov, än Norge, Sverige och Finland är naturligtvis, med tanke på helheten, lite tråkigt. Men i varje fall var också den övningen alldeles positiv och ledde till att samtliga nordiska länder kunde förhandla sig fram till konkurrenskraftiga priser. Också Danmarks val av helikopter möjliggör fortsatt samarbete, speciellt när det gäller service av helikoptrarna och också utbildning av piloterna. Jag tycker faktiskt att den här övningen är mycket, mycket mera positiv än vad man egentligen tillsvidare har insett och det skapar goda förutsättningar för fortsatt samarbete på ett område som är mycket svårt.

Minister **Marianne Jelved**: Det er sådan – som Jan-Erik Enestam siger det – at Danmark havde ønsker, som helikopteren skulle kunne opfylde, og som ikke kunne opfyldes i den enkle model, der var, men vi har jo fundet løsninger, der er hensigtsmæssige.

E 22: Spørgsmål til Norges regering om norsk TV i Danmark

Dahlgaard (midtengruppen, KRF): Hvis man læser i papirerne – og vi har fået mange – står der om tv, at "nuværende nabo-tv-modtagning er problemfrit", og så har vi altså netop hørt, at der er problemer mellem Finland og Sverige: Finner bosat i Sverige har svært ved at se deres hjemlands tv og omvendt.

Det gælder også mellem Danmark og Norge. Så sent som i fredags var der er læserbrev i den norske avis Aftenposten – og mit spørgsmål er derfor rettet til den norske og den danske samarbejdsminister – hvor en kvinde, der er bosat i Danmark og arbejder her, og som ikke kan se sit hjemlands tv i Danmark, NRK 1 og 2, skriver, at i Norge siger Canal Digital, at de kun sælger tv-pakker til dem, som er bosat i Norge, og Canal Digital i Danmark siger, at de ikke har norske tv-kanaler i deres tilbud, og at de ingen planer har om at ændre det. Og Viasat i Norge beklager meget, at de ikke får lov til at distribuere norske kanaler uden for Norge.

Så her er et problem. Mig bekendt er der 10.000-12.000 nordmænd bosat og arbejdende i Danmark. De kan ikke se norsk tv. Hvad gør vi ved det?

Minister **Svein Ludvigsen**: Problemet med å ikke kunne se de respektive lands TV public service-kanaler er et gammelt problem, og man kan godt si at det nordiske samarbeidet ikke har lyktes før vi har fullført det arbeidet.

Det er vel ikke først og fremst politikerne problemet er knyttet til. Men her må også kommersielle selskaper som formidler programpakker ta ansvar, og det er klart at her er det i første rekke vi som forbrukere som kan utøve forbrukermakt. Jeg har selv abonnement hos kabelselskaper og kan se tyrkisk og polsk TV og en rekke andre TV-kanaler hvis språk er ganske gresk

for meg. Jeg savner også å kunne se public service-kanaler og kommersielle kanaler fra de nordiske land. Dette er et forhold vi som politikere må være opptatt av og øve påtrykk på sammen med forbrukerne overfor de selskapene som formidler kommersielle TV-pakker.

Dahlgaard: Tak for svaret, men jeg synes ikke, det er godt nok bare at sige, at det er kommercielle tv-kanaler og det er et problem og det må vi gøre bedre. Vi politikere har jo en forpligtelse til at regulere og løse problemer, også selv om det er kommercielt. Og her er altså et problem. Kunne Svein Ludvigsen som ny samarbejdsminister ikke give et tilsagn om at gå ind og løse denne sag, så det blev endnu bedre at være norsk i Danmark?

Minister **Svein Ludvigsen**: Dahlgaard har jo vært lenger i Nordisk Råd enn undertegnede har vært, og han vet at dette er tema som har vært på dagsorden hos politikerne i nesten to generasjoner, i hvert fall siden TV ble oppfunnet. Det er på dagsordenen både i Ministerrådet og i Nordisk Råd, vi øver påtrykk, og det vet representanten Dahlgaard meget vel. Hittil har vi ikke lyktes i tilstrekkelig grad, men vi er underveis. Det skal vi også være med ny samarbeidsminister i Norge.

E 23: Spørsmål til Norges regjering om et åpnere helsesamarbeid i Norden – et nordisk helsemarked

Alvheim (FrP): President. Mitt spørsmål går til den norske regjering. I Norge har vi i inneværende år behandlet ca. 4 000 norske pasienter i utlandet, fortrinnsvis i Norden, Sverige, Danmark og dels Finland, men også i Tyskland. Jeg tror at dette må vi fortsette med videre. Den medisinsk teknologiske utvikling går meget raskt og særlig innen bio- og genteknologien vil vi få store fremskritt. Men jeg er ikke sikker på at det enkelte land innen Norden vil være i stand til hele tiden å følge opp, slik at vi bør spre ressursene noe i forhold til det.

Jeg kunne derfor tenke meg å stille følgende spørsmål: Har ministeren eller Regjeringen tenkt over hvorvidt det kunne være fornuftig å få til et åpnere helsesamarbeid i Norden med et nordisk helsemarked, slik at ikke landegrensene skal forhindre god ressursutnyttelse og god behandling av de enkelte pasienter fra de ulike nordiske land?

Minister **Svein Ludvigsen**: Som representanten Alvheim er vel kjent med, har denne regjeringen i Norge nettopp overtatt, og det er klart at det er en stor utfordring å kunne tilfredsstille behovet for helsetjenester i de enkelte land, og i Norden. De ideer og de synspunkter som Alvheim reiser her, tar jeg med meg tilbake til den norske regjering. Jeg kan forsikre om at vi vil se på dette med et helsemarked, og at slike tanker som her gjøres til kjenne om et åpnere helsesamarbeid hvor grensene ikke skal være til hinder, så absolutt er et tema som regjeringen Bondevik er opptatt av og vil være opptatt av, og ikke minst i samarbeid med representanten Alvheim, som er en av de mest sentrale og mest respekterte helsepolitikere i Norge.

E 24: Fråga till Nordiska Ministerrådet angående samarbete mellan Nordiska ministerrådet och statsråd i närområdena

Hjertén (den konservative gruppen, m): Herr president! Jag skulle vilja ställa en fråga angående samarbetet inom närområdet. Vi har sedan tio år ett intimt samarbete mellan Nordiska rådet och närområdena. Det har också utvecklats en hel del. Vi har gäster från de olika närområdena vid våra sessioner. Vi är också inbjudna när t.ex. de baltiska församlingarna har sina möten.

Jag skulle vilja fråga vilket samarbete som finns på ministernivå mellan Nordiska ministerrådet och statsråd i närområdena. Jag tänker inte på bilateralt samarbete i första hand, utan på ministerrådets eventuella samarbete.

Minister **Enestam**: Herr president! Närområdessamarbetet är också för ministerrådet ett prioriterat område, och vi har i system ett gemensamt ministermöte med våra baltiska kolleger. Det skedde för ungefär en månad sedan i Helsingfors, och vi har kunnat glädja oss åt att det här samarbetet också på ministernivå har blivit allt mer konkret.

Vi har kommit en god bit vidare på vägen, och det här tänker vi fortsätta med i den form som vi nu ytterligare har förädlat, åtminstone tills de baltiska länderna blir medlemmar i EU.

E 25: Fråga till Islands regering angående ratificering av Kyotoöverenskommelsen

Lennart Gustavsson (den venstresosialistiske gruppen, v): Bärkraftig utveckling är viktig i mycket av nordiskt samarbete. Kyotoprotokollet och de mekanismer som följer är viktiga för vårt arbete här i Norden. Det har vi hört under dagens frågestund.

Min fråga är: Kommer Island, och i så fall när, att ratificera Kyotoöverenskommelsen?

Minister **Siv Friðleifsdóttir**: Island har tatt det standpunkt at vi må ha en spesiell klausul i Kyoto-protokollen for Island. Det er veldig vanskelig å forklare dette kort, men det er fordi at vi har en så liten økonomi. Hvis vi har én fabrikk, og så f.eks. en aluminiumfabrikk til, ville det utløse +20 pst. mer CO_2 i islandsk sammenheng, noe som ville være 0,0 pst. i store økonomier. På grunn av dette har vi snakket med det internasjonale samfunnet, og de har forstått situasjonen hos oss. Vi har nå en tekst for å se på det islandske problemet, og jeg håper at den teksten blir vedtatt i Marokko i Marakech nå i november på den sjuende konferansen vi skal ha. Den islandske regjeringen har sagt at hvis vi har den teksten på plass, da vil vi ratifisere, for da er vi ikke utelukket fra å bruke vår grønne energi for f.eks. nye innsatser i industrien. Men på Island er vi så heldige, og det kan man føle veldig sterkt her i spørretimen, at vi behøver ikke bruke kjernekraft. Vi har bare brukt 15 pst. av våre vannkraftsmuligheter og våre jordkraftmuligheter, så vi har mye energi vi kan bruke på Island, som er grønn energi, og den vil vi gjerne bruke.

E 26: Fråga till Nordiska ministerrådet angående en minimumskatt på alkohol

Kallis (midtengruppen, KD): Herr president! Storleken på alkoholskatten varierar väldigt mycket inom EU-länderna. I Norden är den hög, i en del EU-länder är den rentav 0 procent, det vill säga ingen skatt uppbäres.

Införandet av en minimiskatt förutsätter enhällighet bland alla EU-länder. Med stor oro ser man speciellt i Finland, men troligen också i Sverige, på den dag då införselkvoterna för resenärer ökar markant.

Därför har också Finlands riksdag satt som mål att försöka få en minimiskatt på alkoholdrycker. Ett lägligt tillfälle uppenbarar sig när man för förhandlingar med nya EU-länder eller ansökarländer, exempelvis de baltiska staterna, och nu frågar jag: Är inte det här en stor fråga för alla nordiska länder, att vi gemensamt i samband med förhandlingarna skulle få EU-länderna med om att införa en minimiskatt på alkohol?

Minister **Leif Pagrotsky**: Först och främst: Att vi sitter där vi sitter beror delvis på att vi har begått misstag i det förflutna. För Sveriges del felbedömde vi förhandlingsläget och förhandlade oss till regler som i efterhand visade sig vara dåliga för våra möjligheter att bedriva en självständig alkoholpolitik. Vi trodde att vi hade skapat möjligheter för detta, men det visade sig så

småningom bl.a. när tidsfrister löpte ut att det var fel. I det läget skulle ett samlat nordiskt agerande ha gett oss styrka i förhandlingarna med de övriga tolv EU-länderna, men Sverige stod då ensamt om att vilja ha en förlängning. Våra förhållanden var speciella, och Finlands och Danmarks förhållanden var annorlunda. Jag har full respekt för att de valde ett annat sätt att se på det här.

Det är möjligt att en minimiskatt skulle vara en lösning, men det måste i så fall fattas beslut i full enighet om detta, och det är inte lätt att få andra länder som inte har vår syn på alkoholpolitiken att gå med på att införa en sådan på en nivå som över huvud taget skulle vara meningsfull för Sverige, för Finland eller för den delen också för Danmark. I den mån det skulle gå har det i alla fall från EU-kommissionen antytts en möjlighet att man skulle köpa det genom att också införa en maxgräns på alkoholen. Om vi sänker alkoholskatten kraftigt i Norden kan länder i andra delar av Europa gå med på att införa en minimigräns.

Jag är inte övertygad om att detta är en bra lösning, men vi står inför ganska stora alkoholpolitiska svårigheter. Låt oss med öppet sinne titta på de olika alternativ som erbjuds.

E 27: Fråga till Sveriges regering angående hinder för att illegala arbetsgivare får fotfäste i Norden

Ann-Marie Fagerström (den sosialdemokratiske gruppen, s): Herr president! Jag vänder mig till Sveriges regering. Onekligen är det positivt att rörligheten inom Norden och Europa har ökat och ökar. Samtidigt kan det finnas en fara med den flexibiliteten, inte minst vad beträffar arbetsmarknaden när risken för illegala arbeten ökar. Min fråga är om man är beredd att slå vakt om den nordiska arbetsmarknaden, dvs. att hindra illegala arbetsgivare att få fotfäste i Norden.

Minister **Pagrotsky**: Svaret på den frågan är ja. Jag vill gärna slå vakt om den nordiska arbetsmarknaden genom att med alla de medel som vi har bekämpa den illegala arbetsmarknaden och det otyg som det innebär att arbetsgivare utnyttjar de möjligheter som finns genom att kontrollen aldrig kan vara fullständig. Jag hoppas att vi gemensamt kan fortsätta att jobba mot detta.

E 28: Spørgsmål til Nordisk Ministerråd om prioritering av nærområdesamarbejdet fremfor traditionelt nordisk samarbejde i Kulturfonden

Dan Reinert Petersen (den sosialdemokratiske gruppen, Jvfl.): Det er vedrørende politiske prioriteringer i kultursektoren. Vi glædes alle over udviklingen i Baltikum, men desværre har jeg hørt visse klager over, at der inden for kultursektoren anes en tendens til stor baltisk understøttelse med NR-midler. Blandt de mange udvalg, der administrerer kulturmidler fra Nordisk Ministerråd, f.eks. inden for teater og musik, har man hørt argumenter om, at projekter og ansøgninger, der vedrører nærområdesamarbejde, skal prioriteres foran eksempelvis ansøgninger, der vedrører Vestnorden eller traditionelt nordisk samarbejde.

Derfor vil jeg spørge samarbejdsministrene, om de kan be- eller afkræfte, at det er et politisk ønske fra Ministerrådets side, at man prioriterer nærområdesamarbejdet foran traditionelt nordisk samarbejde i kultursektoren.

Minister **Marianne Jelved**: Jeg har ikke kendskab til, at kulturfonden skulle have den type principper eller kriterier for sin virksomhed. I hvert fald ville det ikke passe med kulturfondens mål, og derfor tror jeg ikke, det kan være rigtigt.

E 29: Fråga till Danmarks regering angående åtgärder för ökad livskvalitet för den grönländske urbefolkningen

Ragnwi Marcelind (midtengruppen, kd): Jag skulle vilja ställa en fråga till Danmarks regering. I det nordiska samarbetet har vi ambitionen att stärka möjligheterna till utveckling i de arktiska områdena på ett sådant sätt att det möjliggör för ursprungsbefolkningen att föra vidare sitt kulturella arv och sitt språk samt förbättra sina levnadsvillkor. Vid ett besök i Grönland i augusti månad i år kunde vi se att det fanns en väldigt stor alkoholproblematik och en identifieringsproblematik hos de unga människor som lever där. Vi kunde också se att alltför många barn till alkoholmissbrukande föräldrar fick omhändertas.

Jag skulle gärna vilja höra, när det gäller självmordsstatistiken, den omfattande kvinno- och barnmisshandeln och den problematik som finns på Grönland, vilka ambitioner och vilken strategi den danska samarbetsministern har för att kunna åtgärda detta.

Minister **Marianne Jelved**: Der er, hvis man ser på statistikken, sket en lille forøgelse af alkoholforbruget i Grønland i de seneste år.

Jeg kan oplyse, at de ministre på Grønland, som har ansvar for sundhed, sociale forhold og kultur, som også omfatter undervisning, har et meget tæt samarbejde og en målsætning, der hedder at reducere alkoholforbruget med 25 pct. i de kommende år.

Der sættes ind både på afvænning, hvor det er Minnesotakuren, der i særdeleshed bruges. Der sættes ind på øget forebyggelse, og der er en særlig fokus på børn og unge, og så gøres der en særlig indsats i to distrikter, ét distrikt på østkysten og ét langt mod nord. Der er meget stor opmærksomhed blandt ministrene og politikerne på Grønland om at gøre en markant indsats.

E 30: Spørsmål til Danmarks regjering om sikring av nabolands-TV

May-Helen Molvær Grimstad (midtengruppen, KrF): President! Eg har eit spørsmål til den danske regjering. Foreininga Nordens Forbund har uttalt at problemet rundt nordisk grannelands-TV må løysast og gir regjeringane frist til utgangen av 2003 for å finne ei ordning. Det er kjent at etter jul vil ein ikkje kunne motta Norsk rikskringkasting, NRK, i Danmark, medan ein i dag har høve til å gjere det. Korleis ser den danske samarbeidsministeren på moglegheitene til framleis å sikre at ein får grannelands-TV der ein allereie i dag har ei ordning? Kva kan gjerast generelt for å sikre at ein får sett grannelands-TV?

Minister **Marianne Jelved**: Nu hørte jeg lige min norske samarbejdsministerkollega beskrive en diskussion, der har været i flere generationer i denne kreds.

Jeg har ikke noget godt svar. Jeg har to hensyn, som jeg synes, man bør drøfte. Det ene er, når vi har uafhængige kanaler, stationer, presse, hvor meget skal politikerne så gå ind og blande sig. Det andet er, at det plejer at være sådan, at når interessen fra seere og lyttere er tilstrækkelig stor, så føler disse kanaler, de skal gøre noget.

Så ved jeg godt, at det er utilfredsstillende svar, og hvis jeg får en genial idé til at løse opgaven uden at overskride nogen principper, som jeg lige har gjort rede for, så vil jeg straks offentliggøre min idé.

E 31: Fråga till Danmarks regering angående integration av nordiska medborgare i andra nordiska länder

Kent Olsson (den konservative gruppen, m): Herr president! Vi talar mycket i Nordiska rådet om integration och att ta bort gränshinder, men som vi vet är verkligheten mycket annorlunda. Jag har en specifik fråga från en av våra medborgare hur man kan drabbas. Det är en dansk som flyttade till Sverige för ett par år sedan, och han skriver följande i sitt brev:

Ska jag ringa till Köpenhamn får jag betala 1 kr per minut. Ska jag ringa till Stockholm eller Nordsverige är det 18 öre per minut. I Danmark betecknar man mig som utvandrare, och jag har därför inte rösträtt i Folketinget. Jag kan heller inte rösta i Sverige. Jag betalar min skatt till Danmark men anser mig inte ha några rättigheter i Danmark över huvud taget. I ett äktenskap där hustrun inte har någon intäkt får mannen tilldelat sig det bidrag som utgår med 30 000 kr, vilket betyder en skattelättnad på omkring 15 000 kr. Denna rättighet har man inte för utvandrare – alltså mister vi en intäkt på 15 000 kr.

Med utgångspunkt från vad som sägs i det här brevet skulle jag vilja vända mig till Danmarks samarbetsminister och fråga: Vad avser Danmarks regering att göra för att en person som flyttar från Sverige till Danmark, allt i vår integrations anda, inte ska drabbas på detta sätt?

Minister **Marianne Jelved**: Der er en række problemer, som er beskrevet også her fra spørgerens side, og de relevante danske og svenske ministre har jo aftalt at prøve at finde løsninger på de problemer, der er bl.a. omkring beskatning, inden for de næste 2 måneder. Det har jeg ikke grund til at tvivle på. Det tror jeg, det vil gøre, for viljen er der. Der er jo et pres fra borgerne og parlamentarikerne.

Så forstod jeg, at den første del af spørgsmålet handlede om telefonopkald. Telefonselskaberne tager jo én takst inden for nationalstaten og én takst ud. De spørgsmål diskuteres i øvrigt i EU-sammenhæng. Men jeg synes da, det er oplagt at spørge de nordiske telefonselskaber, hvorfor de ikke kan se på Norden som ét indenlandsk område. Det spørgsmål synes jeg vi i fællesskab skal stille dem.

Minister **Pagrotsky**: Jag tror att vi alla här kan enas om att näringslivet inte är bra nog. De är för dåliga och för omoderna, och de har inte anpassat sig efter att Norden har växt samman. Telefontaxor och bankavgifter är två exempel på pinsamheter där det inte är bra nog. Men jag tycker att vårt sätt att hantera skattefrågorna, som det här brevet illustrerar, också förtjänar underbetyg. Den här personen har efter pensioneringen bosatt sig i sin sommarstuga i Sverige. Han har ingen rösträtt i Danmark, där danskarna kräver att han ska betala skatten. Han bor i Sverige och utnyttjar svenska tjänster men får efter ett tag kommunal rösträtt i Sverige, men han kommer att rösta för ökade utgifter eftersom han slipper vara med och betala det på skatten.

I går bestämde vi – som Marianne Jelved hänvisade till – att vi nu ska titta med förtur och snabbhet på detta. Men jag blev lite bekymrad över vad det innebär när jag samtidigt hörde Marianne Jelved i början här – och jag fick ingen chans att kommentera det – säga att hon bara svarade blankt nej på frågan om hon kunde tänka sig att gå Sverige till mötes som ett resultat av det här arbetet. Jag undrar vad det är för mening att inleda arbetet om inte ens den minister som är ansvarig för samarbetet går in i det med öppet sinne, där vi ska pröva för och emot, oberoende av gamla skyttegravar.

De här problemen löses med hemvistbeskattning. Det är därför som vi driver den frågan i våra samtal, men vi förutsätter att man också på dansk sida är beredd att pröva argumenten för hemvistbeskattning, likaväl som vi är beredda att pröva argumenten för arbetsstatsbeskattning.

E 32: Fråga till Sveriges regering angående skattekonkurrens och utflaggning av åländsk passagertonnage till Sverige

Hasse Svensson (midtengruppen, lib): Herr president! Min fråga har tidigare berörts i denna frågestund, men jag har en särskild aspekt på problemet. Inom det nordiska samarbetet eftersträvas att skattekonkurrens inom olika sektorer skall undvikas, men beträffande passagerartrafiken på Östersjön märks inga effekter av regeringarnas strävanden. Där pågår skattekonkurrens för fullt och den drabbar det självstyrda Åland mycket hårt.

Jag ställer frågan till statsrådet Pagrotsky i första hand. I värsta fall kan det gå så att det omfattande åländska passagerartonnaget flaggas ut från Finland och Åland till Sverige. Detta berör den kombination av kommunikation och turism som ytterst står för närmare hälften av Ålands bruttoregionalprodukt. I synnerhet de åländska kommunerna med sjöfartsstaden Mariehamn i första ledet riskerar katastrofala skattebortfall och andra negativa effekter.

Min fråga är: Vad kan göras åt denna skattekonkurrens, som kan få närmast oerhörda negativa konsekvenser för ett samhälles ekonomi?

Minister **Pagrotsky**: Jag är ledsen, men jag har lite svårt att förstå frågan med tanke på var den kommer ifrån.

Förut pratade jag lite om hur vi i Norden har jobbat med skattefrågorna i rederinäringen i allmänhet, och jag uttryckte då att det hade varit bra med nordiskt samarbete. Vi har bestämt oss för att undvika skattekonkurrens på Östersjön. Nu får vi höra klagomål från Åland, som har mält sig ur skattegemenskapen i EU just för att få en skattemässig fördel på taxfreemarknaden, på att vi inte har tillräcklig samordning på andra områden. Jag får inte det att gå ihop.

Jag skulle välkomna minskad skattekonkurrens eller fullt ut avskaffad skattekonkurrens – men det förutsätter ju en helt annan attityd från just Åland. Man kan inte avskaffa skattekonkurrens när den går till ens nackdel och kräva den med stor kraft när det går till ens fördel. Det måste vara någon logik och konsekvens i detta, också från Ålands sida.

E 33: Fråga till Norges regering angående priser och konsumption av el

Ingegerd Saarinen (midtengruppen, mp): Herr president! Min fråga går till den norska samarbetsministern Svein Ludvigsen.

Målsättningen med det nordiska energisamarbetet är en effektiv och konkurrenskraftig, säker och bärkraftig energiförsörjning. Många av de energikällor som används orsakar utsläpp av klimatgaser och andra föroreningar och risker. Väsentligt ökad resurseffektivitet och resursspararande är därför de viktigaste sakerna som vi har att arbeta med. Man talar om en faktor fyra på kort sikt och en faktor tio på lite längre sikt.

Olyckligtvis redovisar Nordpool ett ökat elbehov i Sverige och Norge, faktiskt på 40 TW till 2010. Här är priset den enskilt viktigaste faktorn. Sänkt pris ger höjd konsumtion. Norge har Nordens lägsta elpriser och enligt uppgift världens högsta konsumtion av el per person. Ändå har Norge sänkt avgifterna på el och diskuterar ytterligare sänkningar.

Vad avser regeringen göra för att inte ett sänkt pris på el ska medföra höjd konsumtion?

Minister **Svein Ludvigsen**: For det første vil det til alle tider være et høyt forbruk i et land der store deler befinner seg i Arktis. Fra denne regjeringens side ser vi på alternative måter å forsyne det norske markedet, og da er bruk av gasskraftverk ett av de alternativene som finnes – da understreker jeg CO_2-frie gasskraftverk – for å erstatte mer forurensende kraft som vi importerer bl.a. fra Danmark.

Det er en klar sammenheng mellom pris, avgifter og forbruk, men som jeg understrekte, det å forsyne markedet i Arktis betyr et høyt forbruk og er nødt til å være det.

E 34: Fråga till Sveriges regering angående stängningstider för tullstationen mellan Sverige och Finland

Manninen (midtengruppen, Kesk.): Olen saanut tietoa siitä, että Ruotsin tullilaitoksella olisi pohjoisessa menossa uudelleenorganisointi, joka todennäköisesti merkitsisi sitä, että Haaparannan tulli ei olisi jatkossa avoinna ympäri vuorokauden. Viimeinen maarajalla oleva tulli olisi siis kiinni jossakin vaiheessa yötä, joka merkitsisi yhteistyössä paluuta monta vuosikymmentä taaksepäin suurin piirtein sille tasolle, mitä Venäjän ja Suomen tullien välillä on tällä hetkellä.

Onko ministeri tietoinen tällaisesta kehityksestä, ja jos on, katsotteko, että tällainen kehitys on suotava ja hyväksyttävä tänä aikana?

Manninens tale i svensk oversettelse:
Jag har fått information om att tullverket i Sverige skulle ha en omorganisering på gång i norr, vilket sannolikt skulle innebära att tullen i Haparanda inte i framtiden skulle vara öppen dygnet runt. Den sista tullen vid en gräns över land skulle alltså vara stängd en del av natten, vilket för samarbetet skulle innebära en återgång till tiden för många årtionden sedan, till ungefär den nivå som vi har mellan den finska och den ryska tullen idag.

Är ministern medveten om denna utveckling och anser ni i så fall att denna utveckling är önskvärd och godtagbar i dessa tider?

Minister **Pagrotsky**: Svaret på frågan är nej, jag var inte medveten om detta. Om man kan godta det eller inte beror ju på vilken servicenivå som därmed kan upprätthållas. Om den finska tullstationen är öppen kunde man samarbeta - vi behöver ju inte ha två stationer på var sin sida om samma gräns.

Betänk också att det inte är gränsen mellan Ryssland och EU frågan gäller utan två grannländer som kan samarbeta väl i sådana här frågor. Vi kan sköta varandras angelägenheter gemensamt.

Tullen är ett utomordentligt dynamiskt verk, som moderniserar och utvecklar sina arbetsformer i mycket snabb takt och förbättrar sin service mot enskilda företagare som behöver transportera sina varor.

Jag är inte främmande för att man här och där kan sköta servicen väldigt bra med mindre bemanning, men om det är fallet just i det här ärendet vågar jag inte ta gift på eftersom jag hör talas om det först nu. Min principuppfattning är att tullen ger bättre och bättre service med färre och färre personliga kontakter. Ibland kan det ta sig uttryck i att man inte behöver lika många nattöppna stationer.

E 35: Fråga till Norges samarbetsminister angående dialog med Ryssland angående skatt på tekniskt och humanitärt bistånd[2]

Christel Anderberg (den konservative gruppen, m): Herr president! Jag är Närområdesutskottets rapportör för Kaliningrad, och jag skulle vilja aktualisera ett av de problem som jag har stött på under mitt arbete med en fråga till den norske samarbetsministern.

När Norge för några år sedan ville skänka ett reningsverk till staden Nikel i Murmanskområdet, krävde ryssarna så stora belopp i tullar, mervärdesskatt och andra pålagor att gåvan inte kunde komma till stånd. Under utskottets besök i Kaliningrad i september förra året kunde vi konstatera att de här problemen gäller inte bara tekniskt bistånd utan också humanitärt bistånd som t.ex. mediciner. I början av året besökte jag Moskva tillsammans med vår president, och vi fick då träffa Rysslands utrikesminister Avdeev. Jag tog upp de här problemen med honom, och

[2] Skriftligt svar, se s. 1232

han lovade att personligen se över både lagstiftningen och den lokala och regionala tillämpningen av den.

Jag undrar nu om den norske samarbetsministern vet om någonting har hänt på det här området och, om inte, om man i Nordiska ministerrådet är beredd att försöka få till stånd en dialog med Ryssland om den här frågan.

Minister **Svein Ludvigsen**: For det første er det en riktig beskrivelse av de erfaringer Norge hadde på slutten av 1980-tallet og begynnelsen av 1990-tallet, da man fra norsk side f.eks. ønsket å bidra med 300 mill. kr. Syse-regjeringen foreslo det for å rense industrien i Nikkel, som ligger helt inntil norskegrensen.

Det viste seg da at det oppstod store tollproblemer, noe norske og andre næringslivsetableringer tidlig på 1990-årene fikk mye erfaring med. Toll-, skatte- og avgiftsproblematikken var rimelig uklar og vanskelig tilgjengelig og løp til dels opp i over 100 pst. av inntektene for utenlandske selskap.

Det har også vært erfaringer med at humanitære hjelpesendinger har blitt pålagt toll og avgifter som ikke har stått i forhold til det behov som har vært. Det er vel mye som tyder på at dette er en del av de samme problemene man nå ser i forhold til Kaliningrad.

Når man fra det norske formannskapets side har sagt at man neste år gradvis skal flytte fokus fra Baltikum til Nordvest-Russland, vil man også fokusere på de problemstillingene som det her ble vist til, og som nå er velkjent. Det er dessverre først og fremst de russiske myndigheter som må forholde seg til å endre på dette, men vi har en oppgave når det gjelder å bevisstgjøre dem på nødvendigheten av det.

Presidenten: Därmed skulle frågestunden till Nordens samarbetsministrar vara utförd. Vi har på någon minut när hållit tiden, och det tackar jag både svarande och frågande för. Jag ber om tillgift för en viss bryskhet från presidentens sida, men det var ett sätt att se till att alla utfrågare skulle hinna tala.

Alla partigrupper har medverkat, alla länder har haft ordet och vi har fått goda svar – en del där det är färdigt, annat med löfte om fortsatt arbete. Tack ska ni ha, samarbetsministrar!

Spørretimen med samarbeidsministrene ble avsluttet.

Bjarne Kallis overtok ledelsen av forhandlingene.

8. Budget og planer for det nordiske samarbejde

C 2; B 203/p	Redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet; Ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets budget för år 2002
B 204/p	Ministerrådsförslag om budgetanalysen
C 3/kk	Beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed 2000
C 4/kk	Beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 2000
C 5/kk	Beretning fra Nordisk Kulturfond, incl. Revisionsberetning
A 1257/när	Medlemsförslag om ökning av ramarna för Nordiska investeringsbankens miljöinvesteringslåneordning
A 1270/kk	Komitéforslag om dialog med Nordisk Ministerråd om planer og programmer

C 2; B 203/p Redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet; Ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets budget för år 2002

Presidiet hade föreslagit att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att dialogen mellan Nordiska rådet och Ministerrådet gällande budgetdirektiven inför 2003 års budgetarbete inleds så snart som möjligt efter sessionen, i syfte att öka de politiska prioriteringarnas tydlighet inför kommande budgetarbete. Budgetgruppen vill här hänvisa till Presidiets betänkande över Ministerrådsförslaget 204/p beträffande budgetproceduren;

att beslut över disponering av medel såväl inom ramen för budgetposterna 1-2203-2 för Strategiska och kulturpolitiska insatser som gällande 4-0445-2 Ministerrådets strategiska initiativ sker i enlighet med Nordiska rådets rekommendationer, Rådets politiska prioriteringar och att bevillningarna sker efter närmare samråd med Nordiska rådet;

att Ministerrådet i sitt kommande budgetarbete konkretiserar innehållet i de enskilda budgetposterna i syfte att ytterligare reducera andelen odisponerade medel för projekt och stödordningar;

att Ministerrådet i sitt budgetarbete inför 2003 uppmärksammar budgetkonsekvenser av Rådets rekommendationer;

att Ministerrådet i sitt budgetarbete inför 2003 prioriterar områden som ligger i linje med strategidokumentet Ny nordisk dagsorden, uppföljning av vismansrapporten kap. 2, samt Nordiska rådets riktlinjer för 2002 som behandlas av Nordiska rådets 53:e session. Budgetgruppen vill inom ramen för detta särskilt peka på följande verksamhetsområden:

- den nordiska språkförståelsen och kultursamhörigheten
- åtgärder mot främlingsfientlighet och rasism i Norden
- nordisk samverkan om konfliktförebyggande åtgärder och civil krishantering i Europa
- konsumentområdet och livsmedelssäkerheten
- ökade insatser inom samarbetet med Nordens närområden även gällande miljö, den nordiska modellen för arbetsmarknad och arbetsmiljö samt jämställdhet
- ökade satsningar på miljöområdet, i synnerhet gällande Kyotomekanismerna i Östersjöområdet och resurseffektivisering inom transportsektorn
- uppföljning av aktuella strategier och handlingsplaner enl C 2

Presidiet föreslår plenarförsamlingen att besluta om följande ändringar i budgeten för år 2002, jämfört med Ministerrådets förslag av den 14 juni 2000

Ökning av anslagen till

1-3110-2	Støtteordning for nordisk folkeopplysning og Voksenopplæring FOVU, varav 500.000 DKK avses för andra sökandenän de fem inom s.k blocktillskottet	800.000 DKK
1-2510-1	Nordiskt skolsamarbete, NSS	1.200.000 DKK
	Nordiska forskningspolitiska rådet, FPR för igångsättning av det epidemiologiska forskningsprogrammet	(se kommentarer sid 657 och 659)
1-3140-2	Nordisk kommitté för bioetik	300.000 DKK
2-0830-2	Demokrati och medborgarpolitik	1.000.000 DKK
	Summa	**3. 300.000 DKK**

Minskning av anslagen till

1-2520-2	Styrgruppen för FOVU	-800.000 DKK
3-4380-3	Nordiska Läkemedelsnämnden (NLN)	-1.000.000 DKK
3-4620-2	Välfärdsforskning	-1.000.000 DKK
4-0445-2	Ministerrådets strategiska initiativ	-500.000 DKK
	Summa	**3. 300.000 DKK**

Presidiet föreslår att

Nordisk Råd beslutter

att ministerrådets årsberättelse för år 2000, C 1, samt ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet 2002, C 2, läggs till handlingarna;

att i övrigt instämma i vad presidiet anför i detta betänkande.

Reservasjon fra den konservative gruppen:
Den konservativa gruppen hemställer att

Nordiska ministerrådet beslutar om en oförändrad budgetram för år 2002

Ytterligare 8,902 milj DKK satsas på närområdena

Ej biträda förslagen om förhöjningar inom följande områden på sammanlagt 1.500.000 DKK:

1-2510-1	Nordiskt skolsamarbete, NSS	1.200.000 DKK
1-3140-2	Nordisk kommitté för bioetik	300.000 DKK

Föreslå reduceringar med 18.902.000 DKK utöver presidiets förslag enligt redovisning i reservationen.

B 204/p Ministerrådsförslag om budgetanalysen

Presidiet hade föreslagit att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utveckla budgetens roll som ett politiskt styrningsverktyg och redskap till att främja det nordiska samarbetet;

att med beaktande av de synpunkter som framförts i presidiets betänkande, ändra budgetprocessen så, att möjligheterna till politisk diskussion mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet om innehållet i och riktlinjerna för det nordiska samarbetet reellt förbättras. Det innebär:

att dialogen såväl inom Nordiska rådet som mellan rådet och Nordiska ministerrådet om budgetdirektiven inleds direkt efter sessionen, i syfte att öka de politiska prioriteringarnas tydlighet. Rådet förväntar sig att budgedirektiven föreligger den 1 januari.

att Nordiska rådet får tillgång till generalsekreterarens budgetförslag senast den1 maj och Ministerrådets ändringar av denna senast den 15 juni.

C 3/kk Beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed

Kontrolkomiteen hadde foreslået at Nordisk Råd beslutter

at Nordisk Råd med hensyntagen til Kontrolkomiteens motiveringer tager revisionsberetningen om Nordisk Ministerråds virksomhed år 2000 til efterretning.

C 4/kk Beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 2000

Kontrolkomiteen hadde foreslået at Nordisk Råd beslutter

at ta regnskab og revisionsberetning for Nordisk Råd år 2000 til efterretning.

C 5/kk Beretning fra Nordisk Kulturfond, incl. Revisionsberetning

Kontrolkomiteen hadde foreslået at Nordisk Råd besluttet

at godkende Nordisk Kulturfonds regnskab for 2000 og bevilge fondens bestyrelse ansvars-frihed for 2000;

at tage virksomheds- og revisionsberetningerne for Nordisk Kulturfond for 2000 til efterretning.

Kontrolkomiteen hadde foreslået at Nordisk Råd ytrer til Nordisk Ministerråd

at Nordisk Ministerråd og fondssekretariatet gennemfører de af revisorerne foreslåede ændringer.

Kontrolkomiteen hadde foreslået at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at ændre det angivne tidspunkt for styrelsens og revisorernes beretninger i overenskomsten om Nordisk Kulturfond, art. 16, således at Nordisk Råd skal modtage revisionsberetning senest 1. september.

A 1257/när **Medlemsförslag om ökning av ramarna för Nordiska investeringsbankens miljöinvesteringslåneordning**

Närområdesutskottet hade föreslagit att Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att öka ramen för Nordiska investeringsbankens miljöinvesteringslåneordning till 300 miljoner euro.

A 1270/kk **Komitéforslag om dialog med Nordisk Ministerråd om planer og programmer**

Kontrolkomiteen hadde foreslået at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at i forbindelse med det nye formandskabsprogram at oversende Nordisk Råd en oversigt over planlagte forslag til planer, strategier m.m. og i den forbindelse overveje enslydende navngivning af planer og programmer;

at de relevante ministerråd inddrager Nordisk Råd i behandlingen af diverse planer før disse godkendes endeligt i det relevante ministerråd, således at Nordisk Råds bemærkninger reelt kan inddrages;

at oversende årlige rapporter om fremdriften i forskellige planer til Nordisk Råd med sigte på en dialog med Nordisk Råds organer.

Kontrolkomiteen hadde foreslået at Nordisk Råd beslutter

at Nordisk Råd så vidt muligt afskriver rekommandationer om Nordisk Ministerråds planer/programmer, når disse er iværksat. Dette set i lyset af ønsket om årlige rapporter om fremdriften i vedtagne planer

at Nordisk Råd tilrettelægger sit arbejde således, at Nordisk Råds organer kan indgå i dialog med de modsvarende ministerråd om planer/programmer og årlige rapporter om disse.

C 2; B 203/p **Redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet; Ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets budget för år 2002**

B 204/p **Ministerrådsförslag om budgetanalysen**

Samarbetsminister **Enestam** (Ministerrådets talsmann C 2; B 203/p og B 204/p): Herr president! Det nordiska samarbetet karaktäriseras av flexibilitet och förmåga till omprövning. Det är möjligt att fokusera på områden med hög politisk relevans och stor nordisk nytta. I detta sammanhang är det årliga plandokumentet, också kallat för C 2-dokumentet, och den gemensamma nordiska budgeten de viktigaste verktygen.

Avvägningen mellan krav på nya aktiviteter och att skapa kontinuitet genom fortsättning av existerande verksamhet är också något som kännetecknar samarbetet. Detta säkrar att fokus inriktas på områden av hög politisk relevans och aktiviteter som enligt vunna erfarenheter har dokumenterat nordisk nytta.

Jag vill inleda med att säga några ord om planerna för det nordiska samarbetet under de kommande åren, dvs. om C 2-dokumentet. Min redogörelse följer indelningen av arbetet i tre pelare: Norden, närområdena och Europa.

Inom Norden-pelaren har implementeringen av en rad nya strategier och handlingsplaner startat under detta år. Detta arbete kommer att vidareföras under år 2002. Den gemensamma nämnaren i detta sammanhang är erfarenhetsutbyte, utveckling av gemensamma nordiska meto-

der och lösningar som ger ett mervärde utöver de nationella insatserna. Därutöver är samarbetet med de frivilliga organisationerna högt prioriterat.

Jag vill här ta fram en av de strategier som ingående behandlats av rådet tidigare detta år, nämligen "Strategin för hållbar utveckling i Norden och dess närområden". Detta är en sektorövergripande strategi som berör de flesta områdena i det nordiska samarbetet.

Inom alla sektorer framhålls behovet av åtgärder som tar hänsyn till ändringar i befolkningsstrukturen i Norden. Detta är förändringar som bidrar till ett mångkulturellt nordiskt samhälle och därmed en allt större mångfald. År 2002 kommer man att göra en speciell insats för att belysa de nya nordbornas faktiska och möjliga medverkan i de existerande demokratiska systemen.

Avvecklande av gränshinder och den nordiska medborgaren kommer också under år 2002 att vara centrala teman. Nordbon, medborgaren, har varit temat för det finländska ordförandeskapet under detta år. I det sammanhanget utarbetas som bäst en utredning rörande de nordiska medborgarnas rättigheter då de arbetar eller studerar i ett annat nordiskt land. Avsikten är att presentera utredningen i en koncentrerad och översiktlig form senast den 1 mars nästa år. En mellanrapport presenteras i dag av utredaren, ambassadör Ole Norrback.

Närområdessamabetet har existerat sedan år 1990. Målsättningen med samarbetet har av naturliga orsaker förändras under denna tioårsperiod. De strategiska målsättningarna har så sent som i år genomgått en revidering. Detta har konsekvenser för en rad förhållanden som jag kort skall beröra:

1. De geografiska prioriteringarna justeras på grund av EU:s kommande utvidgning i riktning mot de ryska närområdena i Östersjöområdet och i Barentsregionen samt till det gränsöverskridande samarbetet mellan de baltiska länderna och de ryska gränsområdena. Samarbetet med de baltiska länderna kommer gradvis att ändra karaktär till ett normalt myndighetssamarbete.
2. Koncentration av de nordiska insatserna till större projekt som ger synliga effekter i mottagarländerna och är politiskt relevanta. Aktuella teman i detta sammanhang är: den nordiska välfärdsmodellen inklusive hälsofrågor, jämställdhet, hållbart resursutnyttjande, barn och unga, kulturförmedling samt konsumentpolitik och livsmedelssäkerhet.
3. Det är viktigt att öka mottagarstyrningen genom att förankra insatserna bättre i mottagarländerna. Centrala parter i detta arbete är de nordiska ländernas nationella biståndsmyndigheter, ministerrådets informationskontor i de baltiska länderna och i Ryssland i samråd med de nordiska ambassaderna I dessa länder.

Samarbetet angående Europafrågor kommer fortsatt att fokuseras på EU/EES-frågor, där de nordiska länderna har en värdegemenskap och gemensamma intressen. Samarbetet sker i form av ett informellt samråd och präglas framförallt av utbyte av information.

Ett dylikt systematiskt samråd på nordisk nivå ger länderna möjligheter att tillvarata gemensamma intressen inom ramen för det nordiska samarbetet. Detta är av stor betydelse för de enskilda länderna i förberedelser och ställningstaganden i aktuella frågor i det europeiska samarbetet. På detta sätt kan man skapa en plattform för initiativ i ett tidigt skede i frågor där man önskar påverka den europeiska dagordningen.

Ministerrådets aktiviteter i relation till Europa/EU/EES-frågor har integrerats i sektorernas ordinarie strategier och handlingsplaner. I första hand har detta anknytning till EU/EES-rätten och genomförandet av nya EU-program och EU/EES-initiativ. Uppmärksamhet har också fästs vid behovet att samfällt och på lika grunder implementera EU:s direktiv och regler i de olika nordiska länder som är medlemmar i EU.

Under nästa år kommer följande teman att vara centrala:

1. Konsekvenserna av och effekterna av det europeiska valutasamarbetet
2. EU:s handlingsprogram gällande miljön
3. Livsmedelssäkerhet
4. Uppföljning av Schengenavtalet och utvecklingen av det europeiska samarbetet gällande rätts- och polisfrågor.

Vad gäller den resursmässiga och ekonomiska fördelningen av ministerrådets budget på de tre områdena kommer satsningarna att vara i stort sett oförändrade jämfört med de tre föregående åren.

I det följande önskar jag kort kommentera budgetförslaget för nästa år.

Budgetanalysen har visat att det i praktiken har varit möjligt att under de senaste tio omprioritera betydande resurser inom den nordiska budgeten. Budgetförslaget för år 2002 är en vidareföring av denna utveckling. Detta betyder att ändringarna från ett år till ett annat isolerade kan synas små, men över en viss tidsperiod skapar detta möjligheter till viktiga omfördelningar av resurserna.

Budgeten för 2002 innebär en vidareföring av aktivitetsramen för 2001 och omfattar tillsammans 774,4 miljoner danska kronor. Prioriteringarna i budgetförslaget har gjorts med utgångspunkt i Nordiska rådets rekommendationer samt de prioriteringar som är konsekvenser av ländernas ordförandeskapsprogram och sektorernas långsiktiga strategier och handlingsplaner.

För år 2002 föreslås omprioriteringar på ca 24 miljoner DKK jämfört med budgeten för detta år. Dessa 24 miljoner DKK har använts för att tillgodose rådets rekommendationer, ordförandelandets prioriteringar och initiativ från de olika ministerråden. Medlen har på detta sätt kommit att tilldelas en rad nya insatser och en del utökade satsningar.

Jag önskar här i all korthet beröra de mera betydande ändringarna i budgetförslaget för 2002:

För att öka insatsen mot främlingsfientlighet och rasism och bidra till en ökad integration av de nordbor som har en annan kulturbakgrund än de nordiska, kommer kultursektorns strategiska insatser i sin helhet att år 2002 fokusera på det multikulturella samhället.

Vad gäller barn och unga har medlen till mobilitetsprogrammen inom utbildningssektorn riktats i högre grad mot denna kategori. Både Nordplus Junior och NordplusMini tillförs ökade medel. Budgeten innehåller för övrigt en generell ökning av medel till insatser för barn och unga.

Budgetförslaget innehåller två nyheter på forskningssidan. Nordiska spetsforskningsenheter eller så kallade Centers of Excellence är ett pilotprojekt som skall medfinansiera nordiska forskningsaktiviteter vid nationella spetsforskningsenheter och eventuellt i form av nätverk av spetsforskningsenheter. Avsikten är att dessa enheter skall ge större genomslagskraft och inflytande än vad länderna var för sig kan uppnå. Detta skall bl.a. vara ett medel för att draga icke-nordiska forskare till Norden. Bakgrunden är den att det nordiska forskningssamarbetet är en del av ett europeiskt och ett internationellt samarbete, och nordisk konkurrenskraft behöver erkända centra som kan attrahera framstående internationella forskare. Dessutom har man avsatt medel för initiering av ett forskningsprogram gällande epidemiologi.

Den nordiska servicetelefonen "Hallå Norden" får egna medel i budgeten för 2002. Detta innebär att den ökade resursinsatsen till servicetelefonen vidareförs nästa år. Detta har bidragit till skapande av grundvalen för en dansk, finsk, isländsk, norsk och svensk talande telefontjänst. Servicetelefonen är ett viktigt bidrag då det gäller att informera nordbor om regler och rättigheter som gäller vid flyttning från ett nordiskt land till ett annat. Samtidigt ger "Hallå Norden" ministerrådet goda möjligheter att identifiera områden, där nordiska konventioner och regler inte fungerar och bidrar på detta sätt till att gränshinder ytterligare kan reduceras och avvecklas.

Vi föreslår att man inför en ny budgetpost "Ministerrådets strategiska initiativ", som är en utveckling av den tidigare använda ministerrådsreserven. Den nya budgetposten skall bidra till att skapa större överordnad flexibilitet i det nordiska samarbetet genom finansiering av nya strategiska, politiska initiativ, som baserar sig på ordförandeskapsprogrammen och på Nordiska rådets rekommendationer. Man skall speciellt fästa uppmärksamheten vid nya initiativ med tvärsektoriella dimensioner. Detta kommer också att bidra till att man kan reagera snabbare på nya politiska initiativ. Fördelningen av medel från denna budgetpost kommer att ske genom en särskild samrådspocess med Nordiska rådet.

Herr president! Avslutningsvis önskar jag påpeka att många av de förslag till tekniska förbättringar, som presenterats i budgetanalysen, har redan inarbetats i detta budgetförslag. De större ändringarna som baserar sig på analysen behandlas här under sessionen som ett skilt ministerrådsförslag och kommer naturligt nog att genomföras först i anslutning till arbetet med budgeten för år 2003. Detta gäller bl.a. problemställningar knutna till budgetprocessen och där

rådet och ministerrådet har många beröringspunkter. I detta sammanhang önskar jag understryka att ministerrådet ser fram emot ett utvidgat, fördjupat och konstruktivt samarbete med rådet när det gäller beredningen av budgetförslaget för år 2003.

Ordförandeskapet önskar att så snart som möjligt efter denna session invitera representanter för Nordiska rådet till en förhandling om den politiska implementeringen av budgetarbetet angående budgeten för 2003 och det framtida samarbetet på budgetområdet mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. Ministerrådet önskar särskilt vidareutveckla samarbetet rörande budgetdirektivet och de strategiska budgetposterna: strategiska kultursatsningar och ministerrådets strategiska initiativ.

Dorte Bennedsen (præsidiets talskvinne C 2; B 203/p og B 204/p): Hr. præsident! Jeg har ved tidligere lejligheder som Præsidiets talskvinde givet udtryk for Rådets anerkendelse af den større åbenhed og lydhørhed, Ministerrådet gennem de senere år har udvist i forhandlingerne om budgettet, en åbenhed, der har givet Rådet bedre muligheder for en seriøs behandling af budgettet.

Desværre kan jeg ikke sådan helt helhjertet gentage disse ord i år, fordi Budgetudvalget ved flere lejligheder oplevede, at kommunikationen med Ministerrådet har været noget haltende. Jeg vil udtrykke det på den måde, at jeg mener, at Ministerrådet bør glæde sig over, at man ikke i denne sag, ligesom tilfældet er ved kunstskøjteløb, giver karakterer for den kunstneriske udfoldelse.

Men det skal retfærdigvis føjes til, at det efter lidt møje og besvær er lykkedes at nå til enighed med Ministerrådet om de ønsker om budgetændringer, som Rådet havde. I penge er der ikke tale om de store beløb, men de vedrører områder og projekter, som Rådet prioriterer højt.

Jeg kan nævne en enkelt af dem. Det er indsatsen mod fremmedfjendtlighed og racisme, som er et tema, Rådet har prioriteret meget højt, og hvor vi så til vores glæde kan konstatere, at Ministerrådet har besluttet at bruge kulturbevillingerne til et tema, der hedder: Det multikulturelle samfund. Det ser vi på med megen glæde, at det er blevet beslutningen hos ministrene.

Et af problemerne, der har været i forhandlingerne, har været projektet om epidemiologisk forskning. Her var Rådets primære ønske, at der i budgettet blev afsat 1,5 mio. DKK, således at projektet kan starte. Samtidig gav Præsidiet udtryk for, at vigtige forskningsprojekter, som dette her, behøver samnordiske midler i et sådant omfang, at de kan udgøre en basis, som kan vække interesse for national finansiering.

Kompromiset, der er blevet opnået, er, at Ministerrådet ud over de 500.000 DKK, der er afsat til sekretariatsprojektet, reserverer 1 mio. DKK af den strategiske pulje. En million, som skal anvendes til projektet, hvis det ikke lykkes at skaffe tilstrækkelige nationale bidrag. Hermed har Rådet fået sikkerhed for, dels at projektet kan starte næste år, og dels at det gennemføres som planlagt enten over nationale midler, og hvis det ikke lykkes, så over samnordiske midler, og dermed er vores primære ønske om dette projekt blevet opfyldt.

Af den flerårsplan for forskningsprogrammer, som Rådet fik sidste år, fremgik det, at der for årene 2002 til 2005 var reserveret i alt 24,5 mio. DKK til epidemiologiforskning. På den baggrund var det temmelig overraskende at konstatere, at der overhovedet ikke var afsat penge på det nye budget, fordi – som viste sig senere – Ministerrådet ønskede en national finansiering. I Præsidiet erkender vi, at der kan opstå behov for at ændre i flerårsplaner. Men vi finder det faktisk lidt beklageligt, at der foretages så store ændringer, som det har været tilfældet med epidemiologiforskningen, uden at Rådet overhovedet bliver orienteret om det. Jeg håber ikke, den tendens vil fortsætte, for hvis den fortsætter, så betyder det jo faktisk, at flerårsplaner bliver uden reel værdi for Rådets langsigtede prioriteringer.

Jeg skal slutte dette indlæg med nogle bemærkninger om Ministerrådets forslag til budgetanalysen. At forstærke budgettet som et centralt, politisk styringsinstrument er helt i tråd med, hvad Rådet tidligere har udtalt, ligesom vi meget varmt kan støtte, at embedsmandskomiteerne inddrages langt tidligere i budgetproceduren. Det betyder, at aktiviteterne i budgettet kommer til at bygge på konkrete og på gennemførlige planer, og det vil utvivlsomt give et stort kvalitativt løft i realiseringen af budgettet.

Ved en debat for nylig her i Folketinget understregede den danske samarbejdsminister, at det er vigtigt at fastholde, at budgettet er de nordiske regeringers instrument til at gennemføre de fælles politikker. Det synspunkt er vi enige i, men det forudsætter også en balance og en lydhørhed over for Rådets ønsker om politiske prioriteringer. I den sammenhæng spiller budgetdirektivet en vigtig rolle, og Præsidiet nævnte over for samarbejdsministrene ved mødet i Kungälv i sommer, at der må skabes en grundig dialog mellem Rådet og Ministerrådet om direktivet. Det forstod jeg så også på den finske samarbejdsminister, at det er man indstillet på, og det glæder os.

Men det er også vigtigt, at denne proces finder sted så hurtigt som muligt efter sessionen, sådan at budgetdirektivet helst kan foreligge 1. januar, for herved spares der nemlig tid, sådan at generalsekretærens budgetforslag kan sendes under hånden til Rådet, som det har været tilfældet i de senere år - ultimo maj.

Skal Rådet have en mulighed for en seriøs behandling af budgettet, er det helt afgørende, at det er tilgængeligt i god tid inden sommermøderne i juni. Jeg er helt klar over, at der i denne sag er stærkt modstridende interesser mellem Ministerrådet, som jo selvklart gerne vil have god tid til udarbejdelsen af budgettet og på den anden side Rådet, som ønsker budgettet oversendt så tidligt som muligt. Men jeg går også ud fra, at samarbejdsministrene er interesserede i, at den respons, de får fra Rådet, er seriøs, og det forudsætter, at Rådet har den nødvendige tid til sit arbejde.

Med disse ord, bemærkninger og i øvrigt sammenhængende med, hvad der står i Præsidiets betænkning om budgettet, kan jeg på vegne af Præsidiet tilsige støtte til budgettet og til forslaget om budgetanalysen.

A 1270/kk Komitéforslag om dialog med Nordisk Ministerråd om planer og programmer

Eva Johansson (kontrollkommiteens talskvinne): Herr president! Kontrollkommitténs granskning av förvaltningen är i år ganska odramatisk, så jag nöjer mig med att yrka bifall till våra förslag i de avseendena.

Vid sidan av vår granskning av valda delar av det nordiska samarbetet har vi ägnat en hel del tid åt att granska processerna – våra villkor som förtroendevalda. Det här betänkandet handlar om en sådan fråga, om hur vi som förtroendevalda bättre ska kunna sköta vårt uppdrag.

Just uppdraget i Nordiska rådet är för de flesta av oss ett uppdrag som sköts på tid som vi egentligen inte har. Vårt uppdrag som ledamöter i de nationella parlamenten är heltid och mer än det. Utöver det ska vi ha tid för det nordiska. Därför är det utomordentligt viktigt att vi har så tydliga och enkla rutiner och arbetssätt som möjligt, att vi gör allt för att underlätta kontakterna mellan rådet och bl.a. ministerrådet.

Kontrollkommittén har tidigare tittat på hur rekommendationer behandlas. Genomgående i de förslagen är att dialogen borde förbättras. Förslagen gäller både ministerrådet och rådet, alltså oss själva. Bl.a. har vi uppmanat utskotten att vara tydliga i sina rekommendationer och att tydligare motivera varför man inte vill skriva av en rekommendation eftersom det underlättar för ministerrådet att rätt förstå rådets intentioner.

I samband med behandlingen av den rekommendationen har Kontrollkommittén också diskuterat framarbetandet av sådana långsiktiga planer, program, strategier m.m. som ministerrådet vill föra fram till behandling i rådet. Vi har konstaterat att också här behövs en bättre dialog och en bättre framförhållning för rådets medlemmar. Vi ser omorganisationen som ett bra tillfälle att också i detta avseende ta nya tag.

Med vårt förslag vill vi medverka till att utskotten tidigt får kännedom om vilka långsiktiga förslag som är under utarbetande och som ministerrådet vill att rådet ska behandla. Jag tror att fler ledamöter än jag då och då har överraskats av att bland utskottspapperen plötsligt finna ett långsiktigt program i en viktig fråga – ett program som förhoppningsvis ska betyda mycket för nordborna. Oftast har vi bara haft några få dagar på oss för att läsa, begrunda och kanske disku-

tera programmet med andra innan det ska tas upp till avgörande i utskottet. Det har inte alltid känts bra. Tvärtom har det ibland känts som att vår behandling bara är en formalitet.

Jag har läst det norska ordförandeprogrammet, som jag för övrigt tycker är bra, och kan ana att en del sådana här program är på väg fram till rådet men riktigt säker är jag inte. Ett sätt att underlätta vårt arbete vore att varje år förse ordförandeprogrammet med uppgifter om vilka långsiktiga program och planer vi har att vänta under det kommande året.

Det är också önskvärt att utskotten hålls informerade under arbetets gång och får möjligheter att lämna sina synpunkter på programmen. I dag är det så att programmen oftast kommer så att säga klappade och klara till oss. Rådets behandling blir nästintill ett formellt godkännande. Det känns inte heller riktigt meningsfullt alla gånger. Det program om hållbar utveckling som vi tog vid extrasessionen i Kungälv var ett undantag och ett bra exempel på hur vi vill att det ska gå till.

Vidare ser vi det som viktigt att ministerrådet under genomförandet av redan beslutade program fortlöpande ger rådet information om hur arbetet fortskrider. Det kan lämpligen ske genom årliga rapporter.

Jag tror att en sådan här ordning skulle medverka till att göra arbetet i utskotten mer meningsfullt, och jag utgår från att vi får en sådan ordning. Därför uppmanar Kontrollkommittén de nya utskotten att planera sin verksamhet och sina arbetsformer så att man kan ingå i en sådan här dialog med ministerrådet.

Herr president! Jag yrkar bifall till Kontrollkommitténs förslag.

C 2; B 203/p Redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet; Ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets budget för år 2002

Chris Heister (den konservative gruppens talskvinne): Herr president! Först yrkar jag bifall till den reservation som finns i betänkandet från presidiet. Jag vill göra er uppmärksam på att siffrorna inte är de rätta i den reservationen. Mycket gärna skulle jag vilja satsa 902 miljoner DKK på närområdena, men så mycket pengar kan inte ens konservativa gruppen frigöra när budgeten totalt sett inte är mer än knappt 800 miljoner DKK. Det ska vara 8,902 miljoner, dvs. nästan 9 miljoner mer som vi vill satsa på närområdena. Jag hoppas att ni från podiets sida uppmärksammar detta.

Vi reserverar oss från två viktiga utgångspunkter. Den ena är att vi inte tycker att Nordiska rådet ska ägna sig åt symbolpolitik. Redan förra året var vi kritiska till att man höjer ramen för det nordiska samarbetet med 10 miljoner DKK och att länderna därmed står i skuld till Nordiska ministerrådet, trots att det året innan fanns över 50 miljoner DKK som inte kunde användas – ett överskott på 50 miljoner DKK.

I år återkommer man med ett budgetförslag som innebär att man ligger kvar på den förhöjda ramen, dvs. 10 miljoner DKK. Det innebär att skulden från ländernas sida till ministerrådet är 20 miljoner DKK nästa år; detta trots att det förra året fanns ett överskott på drygt 30 miljoner DKK i den nordiska budgeten.

Detta är inte hållbart. Man kan inte göra på detta vis. Ingen av oss skulle bete sig så i våra nationella parlament. Då ska man inte heller, tycker jag, göra det i det nordiska samarbetet. Detta är symbolpolitik, och detta är när politiken är som sämst!

Det är också så att inte någon verksamhet inte har kunnat genomföras på grund av brist på pengar; det finns massor med fria pengar i det nordiska samarbetet. Detta har jag tidigare pekat på. Det är ju så att projekt försenas och att projekt inte kommer i gång. Det här visar att man kan bedriva ett bra nordiskt samarbete och en bra verksamhet utan att göra på detta vis. Om detta är vi – det vet jag – överens med flera av regeringarna på ministerrådssidan. Men konsensuspolitiken gör att man ägnar sig åt den här symbolpolitiken.

Jag hoppas – och den konservativa gruppen förutsätter – att man, nästa år när man återkommer med ett budgetförslag, har återgått till den ram som fanns tidigare.

Nästa sak som jag vill ta upp är att ambitionen från övriga partigrupper och ministerrådet inte är lika stor som den konservativa gruppens när det gäller samarbetet med våra närområden. Innevarande budget har ju minskats med, tror jag, 13,5 miljoner när det gäller närområdessamarbetet. Visserligen föreslår nu ministerrådet ytterligare 4 miljoner för nästkommande år. I den budgetgrupp som arbetat har vi fått fram ytterligare 1 miljon – något som är angeläget när det gäller att komma till rätta med och att försöka förhindra handel med kvinnor i våra närområden och i Norden.

Vi är dock inte nöjda med detta utan föreslår ytterligare nästan 9 miljoner DKK till närområdessamarbetet. Vi gör det därför att vi vet att det är angeläget. Vi vet också att de baltiska länderna har riktat sitt "fokusljus" på Norden och sagt att de vill ha ett fördjupat samarbete med de nordiska länderna, inom ramen för det nordiska samarbetet. De har t.o.m. gjort uttalanden där de pekar på att de redan skulle vilja ingå i institutioner där det är möjligt, att de vill ha ett fördjupat samarbete och kunna ingå i arbetsgrupper som vi har både i Nordiska rådet och på ministerrådssidan. Därför har vi föreslagit ytterligare 9 miljoner som vi vill satsa på tre följande områden.

För det första gäller det vad vi ser som ett förmedlemskap för de tre baltiska länderna. Den konservativa gruppen vill ju att Estland, Lettland och Litauen ska kunna bli medlemmar i Nordiska rådet.

För det andra ser vi att vi nu får ett mer vardagligt fördjupat samarbete med Baltikum. Därmed finns det möjligheter att förskjuta våra krafter till nordvästra Ryssland och Kaliningrad. För det tredje vill vi göra en satsning på demokratiutvecklingen i Vitryssland. Där skulle de nordiska länderna gemensamt kunna göra skillnad.

Jag vill också trycka på det som vi ska fatta beslut om under denna punkt, en förhöjning av ramen till NIB:s miljöinvesteringslåneordning som från början kom som ett enigt förslag från den finska delegationen. Presidiet rekommenderar nu regeringarna att öka ramen till 300 miljoner euro – i dag 100 miljoner. Av de 100 miljoner euro som i dag finns är 94 redan beviljande till olika miljöprojekt. Det är alltså oerhört angeläget med denna höjning när det gäller miljöordningen.

Jag stöder det som Dorte Bennedsen sade om forskningen. Man kan inte hatta så som man har gjort från ministerrådssidan. Ena året säger man att man ska satsa flera miljoner. Nästa år blir det 500 000 DKK osv. Alla som varit i närheten av forskning inse att det inte går att bedriva en vettig verksamhet genom en sådan hantering. Därför har vi föreslagit en utökning med 1 miljon. Det underlättar något men är alls inte bra.

Slutligen vill jag säga några ord om det som är problemet med det nordiska samarbetet. Våra strukturer och arbetsformer är fortfarande föråldrade, stela och byråkratiska. Oftast lever våra kommittéer och institutioner sitt eget liv och drivs egentligen rätt så slentrianmässigt. Det har vi sagt från talarstolen väldigt många gånger, men det krävs ett kraftfullt arbete för att komma till rätta med detta.

Vi i konservativa gruppen har lagt ett medlemsförslag när det gäller att effektivisera det arbete som bedrivs inom ramen för Nordisk industrifond – att man kan slå samman olika institutioner för att därmed få ett mer kraftfullt arbete och samtidigt frigöra resurser – resurser som vi vill ska kunna satsas på närområdena.

För att ge ett svar till samarbetsminister Enestam vill jag säga att jag tycker att det är bra att man, direkt efter att ha tagit denna budget, ser till att det blir en ordentlig diskussion inför år 2003 om hur vi vill prioritera arbetet framöver. Vi i konservativa gruppen har klart och tydligt sagt: Ägna er inte åt symbolpolitik, utan driv politik ordentligt och satsa mer på närområdena! Där har vi verkligen något som kan kallas för nordisk nytta.

Löv (midtengruppens talsmann): President! Nordiska ministerrådets budget är det verkliga politiska styrinstrumentet i det nordiska samarbetet. Efter politiseringen av Rådet är de partigrupperna som huvudsakligen har styrt processen från Rådets sida, och det här är väl en naturlig utveckling. Samtidigt vill jag konstatera som ordförande för Nordenutskottet som styr största delen av budgeten att utskottens synpunkter nog kunde få en lite mer framträdande roll i budgetprocessen. Jag hoppas att det här kan bli vägledande i den nya strukturen. Substansjobbet i ut-

skotten kanske inte alltid kanaliseras så väl till budgetgruppen om inte utskottens utlåtanden beaktas fullt ut.

Mittengruppen noterar med tillfredsställelse att Rådets rekommendationer har varit vägledande och styrt balansen i nästa års budget. Vi är också glada för ökad flexibilitet och möjligheterna till politiska initiativ och prioriteringar inom ramen för den samnordiska budgeten. Jag vill ändå understryka behovet av samråd med Nordiska Rådet när det gäller tilldelningar av potten för strategiska initiativ, egentligen helt i enlighet med budgetanalysens principer. För att allt detta skall kunna förverkligas är det viktigt att Rådet tas med i ett tidigt skede vid uppgörandet av budgetdirektiven. Det har sagts tidigare här i dag och det upprepar jag med kraft. Av denna anledning är det något oroande att generalsekreterarens och också ministerrådets förslag till budgetanalys och utvecklande av budgetprocessen innehåller element, som skulle leda till att rådet skulle delges både generalsekreterarens och samarbetsministrarnas budgetförslag senare än enligt nuvarande tidtabell. Jag håller med presidiet om att detta inte kan accepteras från rådets sida. Samtidigt som vi reser krav på att ministerrådet skall öppna möjligheter för rådets medverkan i budgetarbetet i ett så tidigt skede som möjligt måste vi gå in för att effektivera också rådets egen behandling av budgeten. Nu har ju partigrupperna och utskotten behandlat budgeten först på sina septembermöten, vilket bland annat i år ledde till att budgetgruppen, som i princip arbetat redan från början av året först efter dessa möten, i praktiken kring månadsskiftet september-oktober har kunnat inleda den verkligt substantiella delen av sitt arbete. Detta är alldeles för sent. En effektiv och seriös substantiell behandling av budgeten skulle förutsätta att budgetgruppen skulle få partigruppernas och utskottens åtminstone preliminära synpunkter på budgetförslaget genast efter rådssorganens junimöten. I annat fall finns det ingen reell anledning att, såsom vi nu gör, inbegära samarbetsministrarnas budgetförslag redan i juni. Samtidigt som vi ställer krav på ministerrådets budgetprocess måste vi alltså vara beredda att effektivera vårt eget arbete.

Mittengruppen, och i och för sig Nordenutskottet, har varit speciellt oroade över en hotande sänkning av anslagen inom kulturområdet. När de öronmärkta anslagen inom vissa konstområden minskar finns det en risk för att redan gjorda satsningar inte får en god uppföljning. När det gäller Nordiska kulturfonden är vi speciellt måna om att Nordenutskottets framställning 7/2001/nord och rekommendationen 25/2000/nord angående ändringarna i överenskommelsen av fonden kan verkställas av de nordiska ländernas regeringar. Kulturfondens självständighet behöver tryggas för att kunna fungera snabbt, interaktivt och rättvist.

Mittengruppen har varit mån om att insatsen mot främlingsfientlighet förs från anslaget till strategiska kultursatsningar och särredovisas under eget anslag. Detta har hörsammats av ministerrådet så att en öronmärkning på två miljoner danska kronor kommer in här. Detta är vi mycket nöjda med.

När det gäller det nordiska programmet för epidemiologisk forskning hänvisar jag till Dorte Benedsens förtjänstfulla redogörelse av den processen. Jag understöder också för min del det beklagliga i att rådet inte hade möjlighet att ta del av de föreslagna förändringarna i ett tidigt skede så att man kunde ha på ett mjukare sätt diskuterat sig fram till en vettig lösning, för programmet är mycket ändamålsenligt. Vi har unik statistik i Norden som rätt använd i forskning ger oss ett underlag för mycket bra politiskt arbete just i välfärdspolitiken, så det är ett mycket angeläget projekt.

President! Den nordiska budgeten är fortfarande mycket liten men tack vare effektiv användning och ideella organisationernas stora insatser lever det nordiska samarbetet bra. Jag har ingen förståelse för den konservativa gruppens intentioner att ytterligare sänka på den nordiska samarbetsbudgeten, den belastar våra nationers budgeter mycket marginellt men ger mycket nytta.

Om vi går ut med signaler om att minska den nordiska samarbetsbudgeten betyder det att vi samtidigt signalerar att vi nedprioriterar det nordiska samarbetet, och jag tycker att det borde upprioriteras.

Chris Heister: Herr president! Pehr Löv och mittengruppen har uppenbarligen inte riktigt förstått den konservativa reservationen. Jag hoppas att det bara är så att han inte har läst den tillräckligt noga, annars är det lite beklagligt.

Det vi säger är att vi inte vill höja ramen med ytterligare 10 miljoner DKK när det gäller samarbetet, därför att det redan finns pengar att bedriva verksamhet för i Nordiska rådet. Som jag beskrev tidigare var det förrförra året ett överskott på 50 miljoner. Förra året var det ett överskott på drygt 30 miljoner. Ändå höjer man ramen och låter länderna stå i skuld till det nordiska samarbetet.

Om Pehr Löv har den inställning han har, att vi ska höja ramen, får han väl också se till att man tillför de pengarna. Men då får man också fylla ramen med något innehåll. Nu är påsen till viss del tom. Det vore bra om Pehr Löv från talarstolen kunde tala om vad han vill göra med dessa pengar, eftersom det är mer pengar än vad man kan göra av med.

Pehr Löv! Vi är för starkt nordiskt samarbete. Det kan man bedriva inom den befintliga ramen. Vi vill satsa kraftfullt på närområdena. Jag är besviken på att inte mittengruppen har stött oss i detta.

Löv: Herr president! Det var roligt att höra den här förklaringen. Men jag skulle ändå vilja påstå, om vi ser lite i backspegeln, att den konservativa gruppen har gjort många, många insatser för att minska totalramen för den nordiska budgeten. Det är helt klart att effektivitet, god användning av pengarna och redovisning är ett problem som inte fungerar till alla delar, men det ligger ett signalvärde i om vi ändå går in för att sänka totalramen – och det är den principen jag inte gillar.

Chris Heister: Herr president! Vi har ett ansvar både i våra egna parlament och här i Nordiska rådet för att använda de pengar som vi får från skattebetalarna på allra bästa sätt. Här bedriver vi verksamhet som inte kan fylla den ram som är satt för nordiskt samarbete. Trots det höjer majoriteten ramen med ytterligare 10 miljoner kronor. Det skulle inte Pehr Löv göra hemma i sitt eget parlament, men här i Norden kan han göra detta. Det tycker jag är symbolpolitik. Detta tycker jag är politik när den är som sämst. Vi ska inte inlåta oss på sådant i Nordiska rådet, utan vi ska bedriva en bra verksamhet som är till stor nytta för de nordiska medborgarna. Vi ska satsa mer på närområdena. Jag hörde ingenting från Pehr Löv om satsning på närområdena. Jag förstår det.

Charlotta L Bjälkebring (den venstresosialistiske gruppens talskvinne): Herr president! Budgeten uppfattas ofta som tråkig och inte särskilt kreativ. Den uppfattas ofta som komplicerad och svår. Därför tycker jag att det vore bättre att i stället se Nordiska ministerrådets budget som en katalog över den nordiska aktivitet och kreativitet som finns inom vårt verksamhetsområde. Då blir budgeten rolig. Då blir den intressant.

Vänstersocialistiska gruppen är med på budgetuppgörelsen, en budgetuppgörelse som ur ett vänsterperspektiv kunde ha varit bättre. Nordiska rådet har bara fått igenom några få promille av ändringar i den totala budgeten, så totalt sett är det inte mycket vi har ändrat på.

Vi i vänsterflygeln är särskilt nöjda med de ökade insatser vi fått igenom vad gäller främlingsfientlighet och rasism. Vi lägger fram förslag om en kommande asylpolitik samt att frågor som rör främlingsfientlighet och rasism ska genomsyra alla politikområden i Nordiska rådet. Andra frågor är forskning kring jämställdhet och epidemiologi.

Herr president! Närområdessamarbetet är mycket viktigt. Det är en angelägenhet för oss alla. Här har vi en stor fråga, trafficking, handel med kvinnor, handel med barn, den s.k. könshandeln. Bara på några få minuters gångavstånd från Folketinget har det funnits exempel på könshandel av det här slaget.

Orsaken till trafficking är inte kvinnors sexuella lust. Det kan jag garantera. Orsaken är främst fattigdom, brist på ekonomiska alternativ och utbildning. Det beror också på krig och väpnade konflikter. Det handlar om människor utan makt och pengar. Enda möjligheten är att sälja sin kropp.

Herr president! Vi ser med tillfredsställelse att det i budgeten avsatts pengar till kampen mot trafficking. En informationskampanj kan få upp ögonen på könsköparna i öst och väst, så att vi blir fler som får upp ögonen och ser att det är något i själva strukturen som gör att man prostituerar sig.

Därför hoppas jag på ökade insatser i framtiden, på demokratiutveckling, arbete och egen försörjning, så att de som i dag prostituerar sig kan få sin inkomst på annat sätt än genom att sälja sin kropp. Här är närområdessamarbetet mycket viktigt.

President! Vi är också ganska nöjda med den framtida budgetprocessen, där Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet talar om en tidig dialog i nära anslutning till sessionen. Vi tror också på reformen med fackutskott. Det här tror vi kommer att göra Nordiska rådet mer vitalt och mer kreativt.

Vitaliteten och kreativiteten har vi dock saknat från den konservativa sidan. De har ställt sig utanför själva budgetprocessen och bifogar en reservation till handlingarna. Ur deras perspektiv kanske det är att vara vital och kreativ. Men jag vill säga: Vad hjälper det, när man får stå där utan att få med några andra på sina förslag, när det är majoriteten som har makten.

Nordiska ministerrådet har lärt av processen. Man har ändrat sig under tidens gång. Jag hoppas också att vi i framtida budgetprocesser kan vara eniga om det innehåll som vi bedriver verksamhet omkring.

Jag yrkar härmed bifall till budgetförslaget.

Chris Heister: Herr president! Ibland slinter tungan lite väl snabbt. När Charlotta Bjälkebring säger att majoritet har makten kommer jag att tänka på att majoritet är rätt. Det har man ju hört från den socialistiska, kommunistiska sidan genom årtiondena.

Det är faktiskt så, mina vänner, att vi sitter här i Nordiska rådet för att ha synpunkter på hur vi vill att det nordiska samarbetet ska utvecklas. Vi har talat om att vi inte vill ägna oss åt symbolpolitik. Vi har sagt att vi vill satsa mer på närområdena. Det har vi gjort under hela den budgetprocess som har pågått kring den här budgeten. Jag tror att vi har varit mer närvarande än Charlotta Bjälkebring har varit i det arbetet. Jag tycker att det är lite synd när man ska diskutera så viktiga frågor att göra det på det sätt som representanter för vänstersocialistiska gruppen gör.

Jag tycker att det är bra att vi kan enas om att 1 miljon av de satsningar som vi gör, som är 10 miljoner på närområdena, kan användas till kampen mot handel med kvinnor och barn. Jag är bara så himmelens besviken på att övriga partigrupper inte orkade med mer än 1 miljon. Men vi har satsat ytterligare 9 miljoner på det viktiga närområdessamarbetet. Det tänker vi fortsätta att driva.

Jag tror, Charlotta Bjälkebring, att just för att vi har varit så tydliga har det inneburit att ministerrådet lagt fram ett förslag om att öka satsningarna på närområdena med 4 miljoner nästa år. För innevarande år har man ju minskat dem med 13,5 miljoner, så det är viktigt att vi säger vad vi tycker, att majoritet inte är makten eller att majoritet är rätt.

Charlotta L Bjälkebring: Herr president! För mig är det just symbolpolitik som den konservativa gruppen har ägnat sig åt när man reserverat sig mot budgeten, i stället för att inse att den yttersta formen av demokrati faktiskt är konsensus. Nu tror inte jag att vi i Nordiska rådet kommer att uppnå konsensus i alla frågor. Det är viktigt att vi också har möjlighet att driva partipolitik. Men det handlar om ett samarbete i Norden och då handlar det också om att vi så långt möjligt ska försöka bli överens om det innehåll som vi ska försöka genomföra i Norden. Därför tycker jag att det just är symbolpolitik, det är plakatpolitik som de konservativa har ägnat sig åt. Jag kan inte som Chris Heister säga att det är på grund av att konservativa gruppen har tagit initiativ när det gällt närområdena och avgett reservationer på det området. Även vänstersocialis-

tiska gruppen har under många år velat stärka de instaser som görs i närområdet och det gör vi också i den här budgeten.

Presidenten avslo ytterligere replikk fra Chris Heister.

A 1257/när Medlemsförslag om ökning av ramarna för Nordiska investeringsbankens miljöinvesteringslåneordning

Manninen (midtengruppen, Kesk.): Arvoisa puheenjohtaja! Ympäristöongelmat Pohjolan lähialueilla ovat mittavia. Tämä koskee niin veden ja ilman saastumista kuin ydinjäte- ja ydinsäteilyriskejäkin. Näihin ongelmiin puuttuminen on Pohjoismaiden ja koko pohjoisen ulottuvuuden alueen edun mukaista.

Pohjoismaiden Investointipankin ympäristölainajärjestelmä perustettiin vuonna 1997 Pohjoismaiden pääministereiden päätöksellä. Järjestelmällä pyritään mahdollistamaan soveliaiden ympäristöhankkeiden rahoittaminen Pohjolan lähialueilla.

Pohjoismaat päättivät taata ympäristölainat sataprosenttisesti, joten myönnetyt lainat eivät muodosta rasitetta pankille, vaikka luottokelpoisuusvaatimukset eivät kaikilta osin täyttyisikään. Ympäristölainojen kehys on 100 milj. euroa.

Lainajärjestelmä on tarkoitettu ensisijaisesti Barentsin alueen, Karjalan, Pietarin alueen, Latvian, Liettuan ja Kalingradin alueen ympäristöhankkeisiin. Lainoitettavat hankkeet arvioidaan pankin kriteerien perusteella ja valmistellaan pankin luottokomiteassa Pohjoismaiden ympäristörahoitusyhtiön NEFCO:n myötävaikutuksella, minkä jälkeen niistä päättää pankin hallitus.

Lainajärjestelmän 100 milj. euron kehys on tarkoitettu pitkäaikaisiin lainoihin ja sellaisiin ympärisöhankkeisiin, jotka rahoitetaan mahdollisuuksien mukaan muiden kansainvälisten pankkien kanssa. Kehyksestä on myönnetty 94 milj. euroa suuriin ympärisvöhankkeisiin.

Pohjoismaiden Investointipankin resursseja ja lainanmyöntämismahdollisuuksia ympäristösektorilla on lisättävä huomattavasti. Näin se voisi tehokkaasti osallistua mainittuihin hankkeisiin ja huolehtia aktiivisesta pohjoismaisesta osallistumisesta pohjoisen ulottuvuuden kehittämiseen. Lisäksi se voisi olla tehokas lähialueyhteistyön väline.

Suomen valtuuskunnan PN:ssä tekemä aloite Investointipankin ympäristölainajärjestelmän kehyksen korottamisesta 300 milj. euroon käsiteltiin lähialuevaliokunnassa, jossa se sai täyden ja yksimielisen tuen. Uskon, että Pohjoismaiden Investointipankki käyttäisi uusienkin lainojen myöntämismahdollisuuden tehokkaasti ja vastuullisesti, kuten tähänkin asti.

Korviimme on kantautunut tieto, että valtiovarainministerit ovat alustavasti keskustelleet korotuksesta täällä Kööpenhaminassa. Tanskalaiset haluavat tietojeni mukaan vielä harkita asiaa muiden osapuolten suhtautuessa siihen myönteisesti. Toivon, että myös Tanska on asettumassa ehdotuksen taakse, ja esitän, että jäsenehdotus A 1257/när hyväksytään valiokunnan esityksen mukaisesti täällä salissa.

Manninens tale i svensk oversettelse:

Ärade president! Miljöproblemen i våra närområden är omfattande. Det här gäller såväl förorening av luft och vatten som risker med kärnavfall och strålning. Det ligger i de nordiska ländernas och hela den nordliga dimensionens intresse att ta sig an dessa problem.

Nordiska Investeringsbankens miljölånesystem grundades år 1997 genom ett beslut av de nordiska statsministrarna. Genom systemet strävar man efter att möjliggöra finansiering av lämpliga miljöprojekt i våra närområden.

De nordiska länderna beslutade att garantera miljölånen till hundra procent, vilket innebär att de beviljade lånen inte blir en belastning för banken även om kraven på kreditvärdighet inte till alla delar skulle uppfyllas. Ramen för miljölån är 100 miljoner euro.

Lånesystemet är främst avsett för miljöprojekt inom Barents område, Karelen, S:t Petersburgsområdet, Lettland, Litauen och Kaliningradsområdet. Projekten som beviljas lån evalueras

enligt bankens kriterier och bereds i bankens kreditkommitté med hjälp av Nordiska miljöfinansieringsbolaget NEFCO, varefter bankens styrelse beslutar om lånen.

Ramen på 100 miljoner euro är avsedd för långfristiga lån och sådana miljöprojekt som i mån av möjlighet finansieras tillsammans med andra internationella banker. Av ramen har 94 miljoner euro beviljats för stora miljöprojekt.

Nordiska Investeringsbankens resurser och möjligheter att bevilja lån inom miljösektorn bör ökas avsevärt. Då kunde banken effektivt delta i ovannämnda projekt och medverka till en aktiv nordisk delaktighet i utvecklandet av den nordliga dimensionen. Dessutom kunde detta vara ett effektivt verktyg i närområdessamarbetet.

Den finländska delegationens motion i NR om att höja ramen för Investeringsbankens miljölånesystem till 300 miljoner euro behandlades i närområdesutskottet, där det fick fullt och enhälligt stöd. Jag tror att Nordiska Investeringsbanken skulle använda möjligheten att bevilja även dessa nya lån på ett effektivt och ansvarsfullt sätt, precis som hittills.

Vi har fått höra att finansministrarna preliminärt har diskuterat om en höjning här i Köpenhamn. Enligt vad jag erfar vill danskarna ännu överväga medan de övriga parterna ställer sig positiva. Jag hoppas att även Danmark ställer sig bakom förslaget och föreslår att medlemsförslag A 1257/när godkänns i denna sal enligt utskottets förslag.

Riitta Prusti (den sosialdemokratiske gruppen, SDP): Arvoisa presidentti! Pohjoismaiden Investointipankki on yksi pohjoismaisen yhteistyön uljaimpia ja tunnetuimpia lippulaivoja. Voimme olla enemmän kuin tyytyväisiä sen toimintaan ja sen saavuttamiin tuloksiin. Pankki on Pohjoismaissa luottolaitoksistamme ainoa, joka myös huonoina aikoina on säilyttänyt saavuttamansa kolmen ison A:n aseman kansainvälisessä luottoluokituksessa.

Jäsenehdotuksessa ehdotettua Pohjoismaiden Investointipankin ympäristölainajärjestelmän puitteiden korottamista on pidettävä sellaisena selkeänä toimenpiteenä, jolla Pohjoismaat voivat osoittaa tekevänsä jotakin yhteisen ympäristömme hyväksi, erityisesti Itämeren alueella ja varsinkin sen valuma-alueella.

En halua väittää, etteikö Pohjoismaissakin olisi parantamisen varaa ympäristönsuojelussa, mutta ensisijaisen tärkeätä on nyt pyrkiä parantamaan yhteistä ympäristöämme tukemalla lähialueiden pyrkimyksiä vähentää maan, veden ja ilman saastumista. Tämä työ on osittain hoidettavissa NIB:n ympäristölainojen avulla.

Työ ympäristön hyväksi on kuitenkin pääomaa vaativaa. Tässä ehdotuksessa pyritään antamaan NIB:lle paremmat mahdollisuudet lainoittaa hankkeita, jotka lähialueillamme toteutettuina hyödyttävät myös meistä itseämme. Nykyiset lainapuitteet on käytetty lähes loppuun.

Lähialuevaliokunnan yksimielinen suositusehdotus ansaitsee koko Pohjoismaiden neuvoston tuen. Uskon ja toivon, että myös Pohjoismaiden valtiovarainministerit tuntevat tilanteen ja kantavat vastuunsa tässä meille kaikille tärkeässä asiassa.

Riitta Prustis tale i dansk oversettelse:

Ærede præsident! Nordisk investeringsbank er et af de flotteste og kendteste flagskibe i det nordiske samarbejde. Vi kan være mere end tilfredse med dens virke og de opnåede resultater. Af vore nordiske kreditanstalter er banken den eneste, som også i dårlige tider har bevaret din position i international kreditklassifikation med tre store A'er.

Medlemsforslaget om rammeforhøjelse i den Nordiske investeringsbanks miljøkreditsystem skal anses for en sådan klar foranstaltning, som beviser de Nordiske landes vilje til at øge indsatsen for vort fælles miljø, især i Østersøområdet og dets opland (udløbsområde).

Jeg vil ikke nægte, at der også findes mangler i den nordiske miljøbeskyttelse, men det er af primær betydning at stræbe efter forbedringer i vort fælles miljø ved at give vor støtte til nærområdernes bestræbelser i formindskelse af forureningen i jorden, vandet og luften. Dette arbejde kan delvis finansieres ved hjælp af NIB's miljølån.

Men miljøarbejde kræver kapital. Dette forslag er et forøg på at tilbyde NIB bedre muligheder for at stille kredit for projekter, som gennemført i nærområderne også gavner os selv. De eksisterende kreditrammer er næsten udtømt.

Nærområdeudvalgets enstemmige anbefaling fortjener Nordiske råds uforbeholdende støtte. Jeg tror og håber, at også de nordiske finansministre erkender situationen og bærer deres ansvar i denne sag, som er vigtig for os alle sammen.

Debatten ble avsluttet.

Etter debattens avslutning ble det foretatt votering med voteringsapparat mellom Presidiets forslag til rekommandasjon og den konservative gruppens reservasjon i anledning av C2; B 203/p.

For Presidiets forslag stemte 49 medlemmer:
Anders Andreassen, Bendiks H. Arnesen, Dorte Bennedsen, Charlotta L. Bjälkebring, Tuija Brax, Berit Brørby, Ole Vagn Christensen, Mikko Elo, Ann-Marie Fagerström, Reynoldh Furustrand, Aud Gaundal, Jette Gottlieb, Per-Erik Granström, May-Helen Molvær Grimstad, Lennart Gustavsson, Åke Gustavsson, May Hansen, Søren Hansen, Britt Hildeng, Svend Erik Hovmand, Tuula Haatainen, Margaretha Israelsson, Lena Jensen, Anita Johansson, Eva Johansson, Elver Jonsson, Asmund Kristoffersen, Per Kaalund, Kaj Larsson, Paula Lethomäki, Pehr Löv, Hannes Manninen, Egil Møller, Outi Ojala, Dan Reinert Petersen, Riitta Prusti, Heli Paasio, Aulis Ranta-Muotio, Inge Ryan, Jan Sahl, Peder Sass, Daniel Skifte, Jouko Skinnari, Steingrímur J. Sigfússon, Hasse Svensson, Peder Sønderby, Hannu Takkula, Kristen Touborg og Jan Erik Ågren.

For reservantenes forslag stemte 17 medlemmer:
Christel Anderberg, Anne Berit Andersen, Arnbjörg Sveinsdóttir, Julie Christiansen, Chris Heister, Trond Helleland, Lars Hjertén, Kaj Ikast, Ola Karlsson, Jógvan við Keldu, Harriet Lindeman, Eva Møller, Elisabeth Røbekk Nørve, Kent Olsson, Raymond Robertsen, Sigríður Anna Þórðardóttir og Jari Vilén.

Ingen stemmer var ugyldige

Fraværende:
John Alvheim, Kim Andersen, Frank Dahlgaard, Lennart Daléus, Drífa Hjartardóttir, Odd Roger Enoksen, Leena Harkimo, Ísólfur Gylfi Pálmason, Bjarne Kallis, Øyvind Korsberg, Svend Erik Larsen, Ingegerd Saarinen, Ragnwi Marcelind, Petri Neittaanmäki, Thore A. Nistad, Vibeke Peschardt, Rannveig Guðmundsdóttir, Petri Salo og Sigríður Jóhannesdóttir.

Reservantenes forslag ble således forkastet med 49 stemmer mot 17.

Heretter ble det foretatt votering med voteringsapparat om det vinnende forslaget (Presidiets forslag til rekommandasjon).

For forslaget stemte 51 medlemmer:
Anders Andreassen, Bendiks H. Arnesen, Dorte Bennedsen, Charlotta L. Bjälkebring, Tuija Brax, Ole Vagn Christensen, Lennart Daléus, Mikko Elo, Ann-Marie Fagerström, Reynoldh Furustrand, Aud Gaundal, Jette Gottlieb, Per-Erik Granström, May-Helen Molvær Grimstad, Lennart Gustavsson, Åke Gustavsson, May Hansen, Søren Hansen, Britt Hildeng, Svend Erik Hovmand, Tuula Haatainen, Margaretha Israelsson, Lena Jensen, Anita Johansson, Eva Johansson, Elver Jonsson, Asmund Kristoffersen, Per Kaalund, Kaj Larsson, Paula Lethomäki, Harriet Lindeman, Pehr Löv, Hannes Manninen, Egil Møller, Outi Ojala, Dan Reinert Petersen, Riitta Prusti, Heli Paasio, Aulis Ranta-Muotio, Raymond Robertsen, Inge Ryan, Jan Sahl, Peder Sass, Daniel Skifte, Jouko Skinnari, Steingrímur J. Sigfússon, Hasse Svensson, Peder Sønderby, Hannu Takkula, Kristen Touborg og Jan Erik Ågren.

Mot Presidiets forslag stemte 14 medlemmer:
Christel Anderberg, Anne Berit Andersen, Arnbjörg Sveinsdóttir, Julie Christiansen, Chris Heister, Trond Helleland, Lars Hjertén, Kaj Ikast, Ola Karlsson, Eva Møller, Elisabeth Røbekk Nørve, Kent Olsson, Sigríður Anna Þórðardóttir og Jari Vilén.

Ingen stemmer var ugyldige

Fraværende:
John Alvheim, Kim Andersen, Berit Brørby, Frank Dahlgaard, Drífa Hjartardóttir, Odd Roger Enoksen, Leena Harkimo, Ísólfur Gylfi Pálmason, Bjarne Kallis, Jógvan við Keldu, Øyvind Korsberg, Svend Erik Larsen, Ingegerd Saarinen, Ragnwi Marcelind, Petri Neittaanmäki, Thore A. Nistad, Vibeke Peschardt, Rannveig Guðmundsdóttir, Petri Salo og Sigríður Jóhannesdóttir.

Presidiets forslag til rekommandasjon i anledning av B 203/p ble således vedtatt med 51 stemmer mot 14.

Rådet bifalt Presidiets forslag om å ta C 2 Redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet til etterretning.
Rådet bifalt Presidiets forslag til rekommandasjon i anledning av B 204/p.
Rådet bifalt Kontrollkomiteens forslag om å ta C 3/kk til etterretning.
Rådet bifalt Kontrollkomiteens forslag om å ta C 4/kk til etterretning.
Rådet bifalt Kontrollkomiteens forslag om å ta C 5/kk til etterretning.
Rådet bifalt Presidiets forslag til ytring i anledning av C 5/kk.
Rådet bifalt Presidiets forslag til rekommandasjon i anledning av C 5/kk.
Rådet bifalt Nærområdeutvalgets forslag til rekommandasjon i anledning av A 1257/när.
Rådet bifalt Kontrollkomiteens forslag til rekommandasjon i anledning av A 1270/kk.
Rådet bifalt Kontrollkomiteens forslag til internt vedtak i anledning av A 1270/kk.

Sesjonen ble avbrutt kl. 12.40-14.00.

9. Ny nordisk dagsorden

Chris Heister overtok ledelsen av forhandlingene.

B 208/p	Ministerrådsförslag om nye strategiske satsninger
A 1266/p	Præsidieforslag om endringer i Nordisk Råds forretningsorden (virkefelter, struktur og arbejdsformer)
	Ny nordisk dagsorden – opfølgning af Vismandsrapporten. Fællesrapport fra Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd (Dokument 8). Retningslinier for Nordisk Råds virksomhed i 2002 (kap. 4-7)
A 1181/p	Medlemsförslag om den samiska befolkningens ställning i Nordiska rådet

B 208/p Ministerrådsförslag om nye strategiske satsninger

Præsidiet hadde foreslået at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at fortsætte arbejdet med realisering af de strategiske satsninger og så hurtigt som muligt forelægge Nordisk Råd forslag til, hvordan de enkelte foranstaltninger skal tilrettelægges ved at fremlægge konkrete ministerrådsforslag til behandling og vedtagelse i Nordisk Råd.

at årligt rapportere til Præsidiet om fremdriften og resultater af de strategiske satsninger.

A 1266/p Præsidieforslag om endringer i Nordisk Råds forretningsorden (virkefelter, struktur og arbejdsformer)

Præsidiet hadde foreslået at Nordisk Råd beslutter

at Nordisk Råd godkender Præsidiets forslag til ændringer i forretningsordenen for Nordisk Råd.

Den konservative gruppen hadde i en reservasjon 1 til Præsidiet foreslått at Nordisk Råd beslutter

att inrätta ett utrikes- och säkerhetspolitiskt utskott;

att medborgar- och konsumentutskottets uppgifter i huvudsak flyttas till välfärdsutskottet;

att presidiet ska bestå av rådets president, utskottens ordföranden och vice ordföranden.

Den sosialdemokratiske gruppen hadde i en reservasjon 2 til Præsidiet foreslått at Nordisk Råd beslutter

att Nordiska rådet årligen avhåller två sessioner och att huvudsessionen hålls under våren samt att en session för budget och val hålls under hösten.

A 1181/p Medlemsforslag om den samiske befolkningens stilling i Nordiska rådet

Præsidiet hadde foreslått at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at ikke foretage sig noget i anledning af medlemsforslag A 1181/p angående samernes repræsentation i Nordisk Råd;

at henstille til Medborger- og Forbrugerudvalget at tage initiativ til diskussion om samernes stilling som urfolk og minoritet i det nordlige Norden. Dette skal ske i dialog med repræsentanter fra den samiske befolkning.

B 208/p Ministerrådsförslag om nye strategiske satsninger

Ny nordisk dagsorden – opfølgning af Vismandsrapporten. Fællesrapport fra Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd (Dokument 8). Retningslinier for Nordisk Råds virksomhed i 2002 (kap. 4-7)

Samarbetsminister **Enestam** (Ministerrådets talsmann B 208/p og Dokument 8): Ärade President! Vid Nordiska rådets föregående ordinarie session i Reykjavik i november i fjol hade vi en god debatt om den sk. Vismanspanelens rapport "Öppet för världens vindar". Vismanspanelen hade av de nordiska samarbetsministrarna ombetts analysera framtidsbilden och utmaningarna för det nordiska samarbetet inför det nya årtusendet. Panelens rapport identifierade tio utveck-

lingstrender som påverkar samhällsutvecklingen globalt och därför även i Norden. Den innehöll ca 80 rekommendationer och förslag. Vid rådets session i fjol beslöts att Vismansrapporten skulle följas upp både i rådet och i ministerrådet.

Uppföljningen av Vismansrapporten har varit ett centralt mål i Finlands nordiska ordförandeskapsprogram för detta år. I Helsingfors ordnades i januari ett gemensamt seminarium mellan de nordiska samarbetsministrarna och Nordiska rådets presidium. Man beslöt där att sträva efter en gemensam rapport om uppföljning av Vismansrapporten redan till Nordiska rådets session denna höst.

Arbetet har därefter fortskridit i parallella processer med ett brett engagemang av Nordiska rådets presidium, utskott och partigrupper. I Nordiska ministerrådet har samarbetsministrarna tagit det övergripande ansvaret för utformningen av nya strategiska satsningsområden. Samtliga sektoriella ministerråd har avgivit utlåtande om Vismanspanelens rapport och haft tillfälle att följa samarbetsministrarnas arbete. Presidiets strategigrupp och samarbetsministrarna har sammanträffats runt temat. Jag tycker att att man har lyssnat på varandra och tagit hänsyn till varandras önskemål och intressen.

Det finns alltid utrymme för kritik och förbättring. Men "Ny nordisk dagordning" är enligt min mening verkligen Nordiska rådets och ministerrådets gemensamma rapport, trots att dess förslag nu antas genom två skilda formella beslut, dvs. ministerrådsförslaget B 208/p och presidieförslaget A 1266/p.

Antagandet vid denna session av dessa två beslut skapar oss en god och aktionsberedd organisation inför starten på Nordiska rådets 50:e verksamhetsår och ministerrådets 31:e verksamhetsår.

Fru president! Nordiska rådet ändrar sin utskottsstruktur från nuvarande uppdelning i Nordenutskott, Europautskott och Närområdesutskott till fem nya utskott baserade på ämnesområden. Den nya utskottsindelningen överensstämmer väl med arbetsstrukturerna i de nationella parlamenten. Nordiska frågor, och nordiskt samarbete kan härigenom lyftas fram på ett nytt och konsekvent sätt i det dagliga parlamentariska arbetet i våra länder. Också samarbetet med ministerrådet kommer härigenom att bli mera effektivt. Kontakterna till motsvarande parlamentariska organ i viktiga samarbetsländer och -regioner såsom baltisk församling och Europaparlamentet stärks. Den viktiga dialogen med frivilligsektorn stärks även den av en klar och transparent ansvarsfördelning i Nordiska rådet.

Nordiska ministerrådets arbete föreslås under de kommande åren fokuseras på fem strategiska satsningsområden, nämligen teknologisk utveckling, välfärd, inre marknad i Norden, samarbetet med grannländer och -regioner samt miljö och hållbar utveckling. Ministerrådet anser att dessa fem områden - vart för sig och tillsammans - har en avgörande betydelse för hur våra nordiska samhällen utvecklas. De är till naturen övergripande i den meningen att de omspänner flera olika sektoriella ministerråds arbete. Det övergripande, strategiska tänkandet som här uttrycks fortsätter den tvärsektoriella linje som på vissa sektorer redan inletts. Ett färskt exempel på detta är strategin om hållbar utveckling som i sin första fas omfattar sex olika sektorer och som i sin andra fas från år 2004 framåt ännu avses utvidgas.

De fem nya strategiska satsningsområdena täcker även till största delen in de utmaningar och utvecklingstrender som Vismansrapporten pekar på som avgörande för hur Norden klarar sig i framtiden.

Vart och ett av de fem strategiska satsningsområdena innehåller konkreta förslag till åtgärder, där ytterligare insatser behövs i det nordiska samarbetet. Flera av de åtgärdsområden som nämns under de fem satsningsområdena berör frågor där samarbete redan etablerats och pågår, men som även under kommande år bör prioriteras. Bland åtgärdsförslagen ingår även uppslag till ett mera samlat grepp kring nyare problematik. Ett exempel på detta är bl.a. förslaget om utvecklandet av en samlad strategi för nya nordbor – se sista punkten under avsnitt 2 i del 2 i rapporten.

Avsikten är att åtgärdsförslagen tas upp av de enskilda ministerråden och utvecklas vidare inom ramen för sektoriella, fleråriga handlingsprogram och inom ramen för det årliga budgetarbetet. Som styrinstrument skall de strategiska satsningarna ses som ett ytterligare stöd till flerårig planering och programmering av verksamheten. Detta är i linje med Nordiska rådets och

ministerrådets mångåriga strävanden att satsa på målinriktad och effektiv verksamhet från planering till genomförande och evaluering. Självfallet kommer det i samband med den årliga rapporteringen över ministerrådets verksamhet till Nordiska rådet även att redogöras för hur sektorerna beaktat och verkställt åtgärder som omfattas av ministerrådsförslaget och den gemensamma rapporten. Det är vidare rimligt att det i framtida budgetförslag ingår redovisning om nya eller ändrade anslag som äskas i relation till verkställandet av åtgärdsförslag inom ramen för de strategiska satsningsområdena.

Fru president! Den teknologiska utvecklingen påverkar samhällsutvecklingens alla nivåer från den enskilda människans tillgång och förhållande till teknologins nya vinningar till de nordiska ländernas kunskaps- och konkurrensläge i Europa och i världen. Välfärdsfrågorna är ett självskrivet nordiskt samarbetsområde, där den nordiska modellen väcker alltmer intresse också utanför Nordens gränser. Nordbors rättigheter tangerar frågan om andra typer av gränsbarriärer som fortfarande existerar i Norden och överhuvudtaget nordiskt samarbete om den inre marknaden. I dag genomströmmas så gott som all vår verksamhet av samarbetet med grannländer och -regioner. Detta gäller inte minst miljö och hållbar utveckling. De strategiska satsningsområdena kompletterar varandra. Tillsammans bildar de en aktuell, till form och inriktning ny nordisk dagordning.

Samarbetsministrarna har vid sitt möte i dag mottagit utredningsmannens, ambassadör Ole Norrbacks, delrapport rörande utredningen över nordbors rättigheter och möjligheter att studera, arbeta eller annars vistas i ett annat nordiskt land. Delrapporten skall ses som ett upprop till oss nordiska politiker. Utredningen hittills visar att det nordiska avtalsverk, som utgör fundamentet för våra nordiska vinningar och den fria rörligheten, inte fungerar på rätt sätt. På några månader har ca 800 nordbor redan hunnit kontakta den nya "Hallå Norden"-telefontjänsten i de nordiska länderna och klagat på sina flyttsvårigheter. Utredningens slutrapport förväntas i mars 2002. Men redan nu är det uppenbart att tryggandet i verkligheten av nordbors rättigheter blir en av de mest angelägna utmaningarna i det nordiska samarbetet under kommande år.

I egenskap av ordförande för Nordiska ministerrådet har jag äran att framföra att ministerrådsförslag B 208/p jämte den gemensamma rapporten "Ny nordisk dagordning" antas vid Nordiska rådets 53:e session tillsammans med presidieförslaget som hänför sig till samma rapport.

B 208/p	**Ministerrådsförslag om nye strategiske satsninger**
A 1266/p	**Præsidieforslag om endringer i Nordisk Råds forretningsorden (virkefelter, struktur og arbejdsformer)**
	Ny nordisk dagsorden – opfølgning af Vismandsrapporten. Fællesrapport fra Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd (Dokument 8). Retningslinier for Nordisk Råds virksomhed i 2002 (kap. 4-7)
A 1181/p	**Medlemsförslag om den samiska befolkningens ställning i Nordiska rådet**

Hovmand (Presidiets talsmann B 208/p, A 1266/p, Dokument 8 og A 1181/p): Det er med glæde og med taknemlighed og også ydmyghed, jeg har påtaget mig hvervet at være Præsidiets talsmand under dette dagsordenspunkt, med glæde, fordi »Ny nordisk dagsorden«, den fælles rapport som opfølgning af vismandsrapporten, virkelig *er* en ny nordisk dagsorden, med taknemlighed og ydmyghed, fordi det er en stor sag, at Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd i fællesskab i løbet af et år har kunnet nå frem til dette temmelig vidtrækkende forslag.

Jeg vil her i indledningen sige varmt tak til de nordiske regeringer, først og fremmest samarbejdsministrene og især til det finske formandskab, og lige så varmt tak til de valgte medlemmer i Nordisk Råd for et spændende, konstruktivt og lødigt samarbejde både om ideerne og det konkrete i rapporten i den særlige arbejdsgruppe, vi har haft om det.

Når jeg i en kølig refleksion tænker på, at det officielle nordiske samarbejde virkelig er et mellemstatsligt samarbejde og ikke bare den selvfølge, vi ser det som i det daglige, synes jeg

faktisk, at vi har grund til at glæde os over, at det har kunnet lade sig gøre på så kort tid. Det officielle nordiske samarbejde har med dette vist, at det kan lade sig gøre, når den politiske vilje er til stede. Det er den politiske vilje, der er drivkraften. Det er det også, når vi taler om grænseoverskridende hindringer.

Ole Norrbacks midtvejsrapport viser jo med al ønskelig tydelighed, at det er den politiske vilje, der er afgørende. Det er ikke et spørgsmål, som vi kan give embedsmænd eller andre skylden for. Når vi har problemer med de grænseoverskridende vanskeligheder, har vi kun den politiske vilje eller mangel på samme at takke for det.

Derfor kan jeg godt sige nu, at det er en sag, som Nordisk Råd agter at forfølge. Vi vil have en årlig redegørelse for, hvad det er for nogle vanskeligheder, der er grænseoverskridende. Hvilke initiativer agter man at tage næste år? Hvor langt er man kommet i det år, der er gået? Parlamentarikerne vil altså gøre, hvad de kan for at holde regeringerne i kort snor, når det drejer sig om at fjerne disse grænseoverskridende problemer.

Formelt skal vi behandle ministerrådsforslag B 208/p om nye strategiske satsninger, præsidieforslag A 1266/p om ændringer i Nordisk Råds forretningsorden, den samlede rapport »Ny nordisk dagsorden«, retningslinjerne for Nordisk Råds virksomhed i 2002 og medlemsforslag A 1181/p om den samiske befolknings stilling i Nordisk Råd, og min tale vil derfor falde i disse afsnit.

Det er min opfattelse, at Ministerrådets forslag til satsning er klogt og ambitiøst. Jeg vil gerne anerkende den klare politiske vilje hos regeringerne til at bruge det nordiske samarbejde til at møde nutidens og de nærmeste års udfordringer. Jeg ser Ministerrådets forslag ikke bare som et forsøg på at møde udfordringerne, men også som et offensivt forslag.

Vi kender alle de fem satsningsområder: teknologisk udvikling, velfærd, det indre marked i Norden, samarbejdet med nabolande og naboregioner, miljø og holdbar udvikling. En nærmere læsning viser, at man med disse forslag kombinerer indsats på overordnede strategiske områder med en indsats for at forbedre og styrke det, som er det helt enestående ved det nordiske samarbejde, nemlig at man vil arbejde for at forbedre nordboernes rettigheder og muligheder for at bo, arbejde og studere i et andet nordisk land, og på, at man vil sætte ind for at fjerne grænsehindringerne.

Denne kombination af en ideel elitetænkning – jeg tænker her på informationssamfundets problemer og den nordiske spidsforskning – og de nordiske borgeres klassiske, klare ønske om, at vi skal kunne rejse frit, bosætte os frit og arbejde og uddanne os frit i hele Norden, ja, denne kombination har man haft udmærket held til at udforme. Vi skriver i betænkningen, at de nye strategiske satsninger giver et spændende grundlag for de fremtidige forandringer i prioriteringerne af det nordiske samarbejde.

Når alt dette er sagt med anerkendelse, skal jeg også komme med en enkelt bemærkning til indholdet og nogle få til den videre procedure.

I Nordisk Råd finder vi, at Ministerrådet burde fremhæve samarbejdet om forbrugerpolitik og fødevaresikkerhed mere, end det sker i afsnittet om miljø og bæredygtig udvikling, særlig i lyset af, at samarbejdsministrene tidligere i år netop besluttede at oprette et særligt ministerråd for fødevarer.

Når det drejer sig om den videre fremfærd og om virkeliggørelsen af de gode strategier, tager vi det for givet, at Nordisk Ministerråd forelægger Nordisk Råd ministerrådsforslag til, hvordan de enkelte foranstaltninger skal tilrettelægges.

Vi konstaterer med glæde, at samarbejdsministrene vil anmode de berørte fagministre om at indarbejde strategiforslagene i sektorstrategier, og her forventer vi at få forslag til ændringer i sektorstrategierne til behandling i Nordisk Råd.

Det er også naturligt, at vi beder om, at Ministerrådet i kommende budgetforslag klart angiver, hvor der er tale om ændringer som følge af de nye strategiske satsninger.

Endelig skal jeg sige, at vi også forventer årlige rapporter til Præsidiet om fremdrift og resultater.

Og så for en ordens skyld: Der foreligger ikke nogen reservation til Præsidiets forslag til rekommandation i anledning af ministerrådsforslaget.

Med disse ord henviser jeg til betænkningen og anbefaler ministerrådsforslag B 208/p til vedtagelse.

Når der drejer sig om Præsidiets forslag til ændringer i Nordisk Råds forretningsorden, A 1266/p, lyder dette umiddelbart som noget kedeligt og formelt stof, men det forslag, der nu ligger fra Præsidiet, repræsenterer en ganske stor fornyelse og en styrkelse af Nordisk Råd som et moderne, aktivt og konstruktivt samarbejdsforum, der vil være et værdifuldt værktøj for både det interne og det eksterne parlamentariske samarbejde i vores del af verden i fremtiden.

Vi har haft flere ambitioner i forberedelsen af en ny struktur:

Vi vil sikre en bedre national forankring af det arbejde, der foregår i Nordisk Råd, ved at få strukturerne til at passe bedre sammen med fagopdelingen i de nationale parlamenters udvalgsafdelinger og ved at inddrage talsmænd eller ordførere i konkrete grænseoverskridende spørgsmål som f.eks. bekæmpelse af international terrorisme og kriminalitet, miljøproblemer og energi,

- vi vil sikre en bedre sammenhæng med fagopdelingen i Nordisk Ministerråd,
- vi vil skabe mulighed for et bedre direkte samspil med vore kolleger i Baltisk Forsamling i form af udvalgskontakter,
- vi vil skabe mulighed for et bedre direkte samspil med kollegerne i vore nabolande inden for rammerne af Den Nordlige Dimension og i Europa-Parlamentet, også her i form af udvalgskontakter,
- vi vil sikre mere fleksibilitet,
- vi vil sikre mulighed for behandling af tværfaglige emner, og
- vi vil give mulighed for hurtig ad hoc-behandling af særlige sager.

Som et regionalt samarbejdsorgan i Europa er Nordisk Råds problemstillinger relaterede til samfundsudviklingen både i de nordiske lande og i vores omverden. Vi er hinandens verden. Vi kan ikke lukke øjnene for, hvad der sker på den anden side af Østersøen, hvad der sker på den anden side i det arktiske område eller i Atlanterhavet. Vi er nødsaget til at tage hensyn til vores naboer og vores nabolande, og det gør vi med stor interesse, og det gør vi med en nye struktur i et langt større omfang og langt mere hensigtsmæssigt, end vi har kunnet gøre det tidligere.

Jeg mener, at for at kunne gøre dette, er det utrolig vigtigt, at vi gennemfører denne fagtænkning, som sikrer, at man får mulighed for den direkte faglige kontakt til vores kolleger i andre parlamenter.

Nordisk Råd må kunne behandle problemstillinger inden for alle fagområder, både det nordiske, det europæiske og det globale. I den europæiske sammenhæng har Nordisk Råd siden begyndelsen af 1990'erne haft et godt samarbejde med Nordens nærområder. Det samarbejde skal fortsat have høj prioritet, og det skal have en endnu højere prioritet. Det skal indgå som et naturligt aspekt i alle relevante fagområder. Hvad betyder det? Ja, det betyder i realiteten, at de fagudvalg, vi nu nedsætter, både skal tænke nordisk og på den enkelte nationalstat, men også tænke udenrigspolitisk, altså: Hvordan kan vi i det her aktuelle, konkrete, faglige spørgsmål løse en opgave, som måske i nogle tilfælde kan være grænseoverskridende – det kunne være miljøproblemer, det kunne være energiproblemer – og sikre et samarbejde med kolleger i andre parlamenter, også uden for Norden?

Med reformen ændrer vi strukturen fra geografisk definerede udvalg til fagudvalg. Det gør vi ikke i nedvurdering af den hidtidige struktur. De geografisk definerede udvalg har spillet en stor rolle for at synliggøre tredelingen af det nordiske samarbejde, nemlig det internt nordiske, samarbejdet med nærområderne, dvs. Baltikum, Nordvestrusland og det bredere Østersøsamarbejde, og samarbejdet om EU/EØS-spørgsmål.

I vor nye struktur vil vi indarbejde den geografiske søjleopdeling i de fem fagudvalg, som alle får et ansvar, som jeg sagde før, for at behandle sagerne i et nordisk perspektiv, et nærområdeperspektiv og et Europaperspektiv

Den problemstilling, vi har skullet løse med den nye struktur, er at sikre en fortsat god politisk sagsbehandling i et bedre samspil med vores nationale parlamenter, med Nordisk Ministerråd og med vore øvrige samarbejdspartnere, først og fremmest Baltisk Forsamling.

I arbejdet i Nordisk Råd med forslaget til en ny struktur har der været ganske bred enighed om, hvordan problemerne skal beskrives, men der har ikke været fuld enighed om forslaget til løsning af dem. Et stort flertal, nemlig Den Socialdemokratiske gruppe, Midtergruppen og Den Venstresocialistiske gruppe har stillet sig bag forslaget til ny struktur. Vi har selvfølgelig alle måttet bøje os imod hinanden på forskellige områder. Med andre ord: Det har været et virkelig konstruktivt og effektivt samarbejde, som jeg har grund til at sige varmt tak for her i dag. Den Socialdemokratiske gruppe har dog en reservation, som vedrører antallet af årlige sessioner og placeringen af dem, men ikke udvalgsstruktur og fordeling af arbejdsopgaver.

Den Konservative gruppe har indgivet en reservation, som angår Nordisk Råds struktur, og som derfor er lidt mere omfattende.

De to partigruppers talsmænd vil gøre rede for deres synspunkter i debatten om lidt.

Med disse ord skal jeg varmt anbefale Præsidiets forslag til vedtagelse.

Fru præsident, det tredje emne, jeg skal omtale her, er forslaget til retningslinjer for Nordisk Råds arbejde i år 2002. Dette har vi af praktiske grunde ikke skrevet et særligt forslag til, for vi vil ikke udsætte os for at blive kritiseret for at udføre unødigt dobbeltarbejde. I rapporten »Ny nordisk dagsorden« har vi i kapitel 3 en grundig beskrivelse af de kommende arbejdsopgaver med den nye struktur. Dette kapitel et Præsidiets forslag til retningslinjer for arbejdet i år 2002. Her har vi konkretiseret retningslinjerne for Rådets arbejde næste år, og de temaer, vi behandler i forslaget til retningslinjer, er de politiske virkefelter set i forhold til ny struktur, nemlig den fortsatte prioritering af arbejdet på de tre hidtidige geografiske områder, udenrigs- og sikkerhedspolitik, nordisk kultur, uddannelse og forskning, miljø og naturressourcer, velfærd, sociale ordninger og sundhedsordninger, medborger- og forbrugerrettigheder og endelig erhvervsvilkår. Der er arbejdsopgaver nok for det nye præsidium og de nye udvalg.

Jeg vil anbefale, at Nordisk Råd tilslutter sig disse retningslinjer også ved at tilslutte sig rapporten »Ny nordisk dagsorden«.

Den sidste, men ikke mindst væsentlige del af denne tale angår medlemsforslaget om den samiske befolknings stilling i Nordisk Råd, forslag A 1181/p. Spørgsmålet om samisk repræsentation i Nordisk Råd har jo været behandlet gentagne gange siden 1970. I vor betænkning har vi en ganske grundig beskrivelse af spørgsmålets behandling igennem årene. Med det forslag til vedtagelse, Præsidiet fremlægger i dag, er der heller ikke noget ønske om at afskære eller lukke debatten. Vi foreslår nemlig, at vi henstiller til det nye Medborger- og forbrugerudvalg at tage initiativ til diskussion om samernes stilling som urfolk og minoritet i det nordlige Norden i dialog med repræsentanter for den samiske befolkning. Og der skal ikke være tvivl om, at vi mener det alvorligt. Vi vil gerne i dialog med repræsentanter for den samiske befolkning, og der bliver lejlighed til det i forbindelse med Nordisk Råds møder i Oslo i slutningen af januar. Vi sender snart indbydelse til en sådan samtale. Som det fremgår af betænkningen, har det store flertal i Nordisk Råd hidtil gennem årene haft den grundopfattelse, at medlemskabet af Nordisk Råd alene tilkommer medlemmer af de lovgivende forsamlinger i de nordiske lande. En ændring af dette forhold vil kræve en ændring af den nordiske samarbejdsaftale, Helsingforsaftalen, og det har der klart nok ikke været ønske om i løbet af reformprocessen – heller ikke i relation til vores i øvrigt meget tætte og nære forhold til de selvstyrende områder.

Jeg henviser med disse ord til betænkningen og anbefaler Præsidiets forslag til beslutning.

Sigríður Anna Þórðardóttir (den konservative gruppens, talskvinne A 1266/p, reservasjon 1,): Fru Præsident! Den konservative gruppe har reservation mod præsidieforslaget om den nye udvalgsstruktur. Vi mener, at man burde have arbejdet mere åbent angående udenrigs- og sikkerhedspolitik og løsrevet sig fra den gamle struktur angående Præsidiets opgaver og sammensætning. Hvis man mener det, man siger om, at Nordisk Råd skal fokusere på udenrigs- og sikkerhedspolitik, skulle man være gået hele vejen og oprettet et specielt udenrigs- og sikkerhedspolitisk udvalg.

I de seneste år er den markante udvikling inden for det politiske samarbejde i Norden sket inden for forsvarssektoren, og det har bl.a. omfattet internationalt fredsbevarende arbejde. Endvidere har de nordiske lande deltaget i forskellige samarbejdsprojekter med tilknytning til

NATO. Med oprettelsen af Nordcaps vil fællesnordiske indsatser inden for fredsbevarelse og krisehåndtering få forøget betydning.

Mangelen af et ministerråd for de nordiske udenrigs- og forsvarsministre påpeges af vismandsrapporten, der foreslår etablering af et ministerråd på disse områder. En formalisering af det nordiske samarbejde mellem udenrigs- og forsvarsministrene samt oprettelse af tilsvarende udvalg i Nordisk Råd indebærer en kraftig politisk stillingtagen for et nordisk samarbejde inden for disse sektorer. Det lægger også en nordisk dimension ind i de nationale forsvars- og udenrigsudvalgs arbejde.

De nordiske lande arbejder aktivt for udviklingen af stabile demokratier og for varetagelse af menneskerettigheder generelt. "Et grænseløst Norden" står også for åbenhed over for og engagement i verden omkring os. I denne forbindelse er udvidelsen af EU og NATO afgørende for fremtidens Europa. Norden har i de sidste 10 år arbejdet nært sammen med de baltiske lande, og det er vigtigt, at de nordiske lande arbejder aktivt for og støtter de baltiske landes medlemskab af EU og NATO.

Fru Præsident! Den konservative gruppe vil understrege vigtigheden af udenrigs- og sikkerhedspolitik i fremtiden. Derfor foreslår vi et specielt udenrigs- og sikkerhedspolitisk udvalg, som skal tage sig af disse uhyre tunge og vigtige sager, som vi er blevet mindet så alvorligt om på det seneste med terroristangrebene mod USA.

Den konservative gruppe er overbevist om, at et specielt udenrigs- og sikkerhedspolitisk udvalg i Nordisk Råd bedst vil sikre et udbytterigt samarbejde på dette vigtige område i fremtiden.

Anita Johansson (den sosialdemokratiske gruppen, talskvinne A 1266/p, reservasjon 2): Fru president! Det nordiska samarbetet har under senare år genomgått stora förändringar i ljuset av de förändringar som skett i vår omvärld. Till viss del har förändringens vindar blåst in över Norden ifrån kontinenten och utifrån Atlanten. Europeiska unionens utvidgning satte fart 1995 när ytterligare två nordiska länder blev medlemmar, och fler länder står nu i tur för EU-medlemskap. Det säkerhetspolitiska läget fortsätter att förändras efter kalla krigets slut och efter det att organisationer som Nato börjat samarbeta med nya länder och koalitioner. Jag tycker att den struktur som tillkom 1995 har betytt mycket för utvecklingen av det nordiska samarbetet, även om det finns brister i arbetssättet med trepelarsystemet. En framgångsrik organisation måste ständigt vara öppen för förändringar och förnyelse.

Vismanspanelen har försökt analysera de trender som har förändrat bilden av omvärlden och hur dessa kommer att förändra det nordiska samarbetet. I strategigruppen har vi diskuterat framför allt det som har med Nordiska rådets organisation att göra, vilket jag tycker är mycket viktigt. De förändringar som nu föreslås i Nordiska rådets arbetssätt, med en anpassning av utskottsstrukturen till ett mer modernt politiskt arbetssätt, tycker vi socialdemokrater är bra. De kommer att underlätta relationerna med viktiga samarbetspartner som våra hemmaparlament, våra nordiska regeringar, Baltiska församlingen, Europaparlamentet och andra viktiga internationella forum.

Vi har nu goda förutsättningar att förstärka och effektivisera det nordiska samarbetet. Det är självklart att Nordiska rådet även fortsättningsvis måste diskutera målen för det framtida nordiska samarbetet. Vi har i den strategi som nu lagts fram löst en del, men vi får säkert anledning att på nytt diskutera vilken politisk roll Nordiska rådet ska spela i Barentssamarbetet, i det europeiska samarbetet m.m.

Fru president! Den socialdemokratiska gruppen har vid flera tillfällen drivit frågan om att förlägga rådets huvudsession till vårterminen, som i gamla dagar. I och med att vi nu alla har tunga budgetförhandlingar på hösten i de nationella parlamenten skulle arbetsbelastningen för såväl ledamöter som ministrar då bli mer jämnt fördelad över året. Förslaget innebär att en vår- och en höstsession ska hållas, fördelade på två tillfällen. Vi vill att höstsessionen ska behandla budgeten och valen under en dag, och vi vill förlägga huvudsessionen till våren. Vi vill inte ha fler möten, utan vi tycker att det räcker med fyra möten per år. Upplysningsvis kan jag nämna att vi under det år som gått faktiskt har haft fem stora möten med parlamentarikerna.

Jag yrkar bifall till vår reservation. Sammanfattningsvis kan jag säga att vi är nöjda med de förändringar som strategigruppen i övrigt har jobbat med. Jag vill rikta ett tack till presidenten och till arbetsgruppen för ett gott samarbete, men jag vill ändå vädja till rådets 87 ledamöter att fundera över vår reservation. Skulle inte arbetsbelastningen kunna bli *lite* mer jämnt fördelad över året?

Outi Ojala (den venstresosialistiske gruppens talskvinne A 1266/p): President. Hyvät ystävät! Minäkin haluaisin vasemmistososialistiryhmän puolesta heti aluksi kiittää hyvästä yhteistyöstä, niin ministerineuvostoa kuin myös työryhmän jäseniä. Voi sanoa, että meillä oli hyvin laaja yhteisymmärrys tulevaisuuden haasteista ja siitä, miten tärkeää on, että löydämme politiikassamme ajankohtaiset ja kiinnostavat aiheet päiväjärjestykseen. Tästä ei vallinnut minkäänlaista epätietoisuutta tai eri mielipiteitä työryhmässä. Päinvastoin, yhteistyö oli hyvin hedelmällistä.

Sen sijaan kun keskustelimme struktuurista, työryhmän työn aikana esiintyi erilaisia näkemyksiä, kuten täällä on käynyt ilmi. Kaikki olimme yksimielisiä siitä, että nykyisestä maantieteellispohjaisesta valiokuntarakenteesta on aika siirtyä asiapohjaisiin valiokuntiin. Haluan korostaa, kuten Jette Gottlieb totesi täällä Tanskan Folketingetissa käydyssä keskustelussa, että emme palaa johonkin vanhaan vaan nyt menemme eteenpäin ja uuteen. Silloin on tietysti tärkeää, että me hyödynnämme kaikki ne kontaktit ja kokemukset, jotka nykyisestä struktuurista on saatu muun muassa yhteistyössä lähialueiden kanssa. On tärkeää, että meillä on parempi vastinpari ministerineuvoston puolella ja valiokuntarakenteen puolella. Tämä tulee varmasti entisestään parantamaan yhteistyötä.

Mutta sitten valiokuntarakenteeseen. Työryhmässä kolmen ryhmän taholta päädyttiin rakenteeseen, jossa puheenjohtajistolla on erityisenä omana asia-alueenaan ulko- ja turvallisuuspolitiikka ja sitten on nämä viisi valiokuntaa.

Kun vasemmistososialistiryhmässä kävimme keskustelua tästä valiokuntarakenteesta, myös meidän ryhmässä oli ymmärrystä sille ajatukselle, että perustettaisiin ulko- ja turvallisuuspoliittinen valiokunta. Mutta siinä tilanteessa tietenkin voidaan kysyä – tämä on minun henkilökohtainen näkemykseni – mikä olisi ollut puheenjohtajiston rooli siinä tilanteessa. Olisiko puheenjohtajisto ollut eräänlainen hallinnollinen koordinaattori?

Joka tapauksessa puheenjohtajiston ehdotus mitä ilmeisimmin tulee täällä hyväksytyksi, ja vasemmistososialistiryhmästä suurin osa on tämän kannalla. Mutta tärkeintähän ei tieteenkään ole yksinomaan se, että meillä on uusi rakenne ja että se on pyritty tekemään tehokkaaksi ja toimivaksi. Kysymys on siitä, että me todella hyödynnämme sen jatkossa. Tärkeää on myös se, että kaikilla valiokunnilla on jatkossa Pohjolanäkökulma, lähialuenäkökulma ja Eurooppanäkökulma. Tätä pidän tärkeänä tässä globalisoituvassa maailmassa. Oli sitten kysymys ympäristökysymyksistä, liikennekysymyksistä tai elinkeinokysymyksistä, ne eivät ole enää pelkästään pohjoismaisia. Niissä on myös lähialueulottuvuus ja Eurooppa-ulottuvuus sekä monissa asioissa vielä laajempikin kansainvälinen ulottuvuus.

Arvoisa puheenjohtaja!

Tärkeää on myös se, että jatkossa meillä on mahdollisuus ankkuroida oma yhteistyömme paremmin kansallisten parlamenttien työhön. Tämä on haaste meille kaikille. Se on haaste tuleville valiokunnille, niiden puheenjohtajille, kansallisille valtuuskunnille ja myös meidän sihteeristöillemme. On myös toivottavaa, että yhä enemmän voitaisiin tehdä vapaamuotoista yhteistyötä, esimerkiksi kansallisten valiokuntien puheenjohtajien ja Pohjoismaiden neuvoston vastaavien valiokuntien kesken, aivan kuten tässä esityksessä todetaan.

Kaiken kaikkiaan, arvoisa puheenjohtaja, tärkeintä mielestäni on kuitenkin se, miten me saamme nuorison olemaan mukana pohjoismaisen yhteistyön kehittämisessä tulevaisuudessa. Meillä on vahva kansalaisjärjestöjen ja kansalaisten tuki, mutta nuorisossa meillä on tulevaisuus ja tässä suhteessa myös toivon, että hyödynnämme uuden struktuurin ja uudet haasteet siten, että nuoriso voi olla aidosti mukana kehittämässä pohjoismaista yhteistyötä.

Outi Ojalas tale i svensk oversettelse:
President. Bästa vänner! Jag vill också å vänstersocialistgruppens vägnar börja med att tacka både ministerrådet och arbetsgruppens medlemmar för ett gott samarbete. Man kan säga att det rådde stort samförstånd om kommande utmaningar och om hur viktigt det är att vi lyfter fram de aktuella och intressanta politiska frågorna. Det här rådde det ingen ovetskap eller oenighet om i arbetsgruppen. Tvärtom, vi hade ett fruktbart samarbete.

När vi diskuterade strukturerna kom det däremot fram olika åsikter inom arbetsgruppen, vilket redan har framförts här. Vi var alla eniga om att det är dags att övergå från den nuvarande geografiskt baserade utskottsstrukturen till utskott som grundar sig på sakinnehåll. Jag vill betona, som Jette Gottlieb konstaterade i en diskussion i danska Folketinget, att vi inte återgår till något gammalt utan går framåt och till något nytt. Då är det naturligtvis viktigt att vi utnyttjar alla de kontakter och erfarenheter som vi har fått i den nuvarande strukturen av bl.a. samarbetet med närområdena. Det är viktigt att vi har en bättre motpart på ministerrådets sida och inom utskottsstrukturen. Det här kommer säkert att ytterligare förbättra samarbetet.

Men så tillbaka till utskottsstrukturen. Tre grupper inom arbetsgruppen beslutade sig för en struktur, där presidiet har utrikes- och säkerhetspolitik som sitt speciella område och sedan tillkommer dessa fem utskott.

När vi inom vänstersocialistgruppen diskuterade denna utskottsstruktur fanns det även inom vår grupp förståelse för tanken att vi skulle grunda ett utrikes- och säkerhetspolitiskt utskott. Men i den situationen kan man naturligtvis fråga sig – det här är min personliga åsikt – vilken presidiets roll i en sådan situation skulle vara. Skulle presidiet då ha varit en slags administrativ samordnare?

I vilket fall som helst blir presidiets förslag antagligen godkänt här och majoriteten av vänstersocialistgruppen står bakom förslaget. Men det viktigaste är naturligtvis inte bara det att vi har en ny struktur och att vi har försökt göra den effektiv och funktionell. Det är fråga om att vi verkligen utnyttjar strukturen i framtiden. Viktigt är också att alla utskott i framtiden har Nordensynvinkel, närområdessynvinkel och Europasynvinkel. Det här anser jag vara viktigt i denna allt mer globaliserade värld. Vare sig det är fråga om miljöfrågor, trafikfrågor eller näringslivsfrågor så är de inte längre enbart nordiska. I dem alla finns också närområdesdimensionen och Europadimensionen samt i många frågor även en ännu vidare internationell dimension.

Ärade president! Det är också viktigt att vi i framtiden kan förankra vårt samarbete bättre i de nationella parlamentens arbete. Det är en utmaning för oss alla. Det är en utmaning för kommande utskott, deras ordförande, nationella delegationer och också våra sekretariat. Det är också önskvärt att vi allt mer kunde samarbeta under friare former, t.ex. mellan ordförandena i de nationella utskotten och motsvarande utskott inom Nordiska rådet, precis som det konstateras i förslaget.

Allt som allt, ärade ordförande, anser jag det viktigaste ändå vara hur vi får ungdomarna att delta i utvecklandet av det kommande nordiska samarbetet. Vi har ett starkt stöd av medborgarorganisationerna och medborgarna men i ungdomen ligger vår framtid och därför önskar jag att vi utnyttjar utmaningarna i den nya strukturen så, att ungdomarna på ett genuint sätt kan vara med och utveckla det nordiska samarbetet.

Samarbetsminister **Pagrotsky**: Fru president! Det duger inte. Norden står starkare än någonsin. Visserligen har vi på senare år sett det nordiska samarbetets ökade betydelse i näringslivet. De nordiska länderna är betydande handelspartner för varandra. Nordiska företag har satsat stort på samarbete, företagsköp och sammanslagningar över de nordiska gränserna. Visserligen driver de nordiska länderna frågor gemensamt i EU och stöder varandras initiativ. Den nordiska samordningen inom EU har nu gått in i en ny fas. Exempelvis möttes de nordiska statsministrarna för samråd inför toppmötet i Gent.

Men det behövs mer.

Det nordiska samarbetet lever och tar nya former och nya vägar, och måste göra så för att vara relevant och livskraftigt. Den framtidsdebatt vi har här är viktig. Rapporten *Ny nordisk dag-*

ordning pekar ut fem områden där det finns särskilda förutsättningar för ett stärkt nordiskt samarbete under de kommande åren. Jag skulle vilja lyfta fram ett av dem, och det är den inre marknaden och arbetet mot gränshinder.

Handel och skarp konkurrens mellan företag gynnar tillväxten, sänker priser och ökar valmöjligheterna för konsumenterna. Avvecklade gränshinder är framför allt viktiga för människor och företag i alla gränsbygder, där landgränser utgör hinder för en fungerande vardag. Det är därför det behövs mer.

Jag vill att Norden ska ta ledningen i Europa vad gäller avvecklingen av gränshinder. Jag vill att Norden ska fungera som en verklig inre marknad till nytta för medborgare i våra länder. För att klara detta måste alla vi här församlade nordister, alla vi ambassadörer för det nordiska, gå hem i våra respektive roller och slåss mot alla dem i våra parlament och regeringskanslier som har det strikt nationella perspektivet.

Jag har ofta slagits av den stora samstämmigheten om det nordiska samarbetet i diskussioner vi för här mellan Nordiska rådets parlamentariker och Nordiska ministerrådet. Ändå läggs det mycket kraft på diskussioner om och mellan våra institutioner. Men de verkliga motsättningarna finns på annat håll. Det är motsättningar och olikheter mellan länderna – det är där vi nordister ska sätta in stötarna.

Det är vi nordister här som måste se till att det nordiska samarbetet drivs framåt. Det gör vi genom att hemma ta kampen mot gränshinderkramarna. Det är inte här vi behöver manifestera det nordiska. Det är i våra regeringskanslier och nationella parlament vi måste ta striden för ett sammanhållet Norden – ett Norden som inte splittras av byråkratiska och otidsenliga gränser.

Samarbeidsminister **Svein Ludvigsen**: Samarbeidsministrene skal snarest sørge for at Ministerrådets forslag til strategiske satsinger blir innarbeidet i de berørte fagministrenes sektorstrategier. For det kommende år må forslagene også ses i sammenheng med de prioriteringer og politiske målsettinger som jeg har lagt fram i det norske formannskapsprogrammet. Ministerrådsforslaget om nye strategiske satsinger samsvarer for øvrig i høy grad med de målsettinger som framkommer i vårt formannskapsprogram for 2002.

President! De nordiske land ligger i verdenstoppen i så vel bruk som produksjon av varer og tjenester innenfor informasjons- og kommunikasjonsteknologiene. Fremsynt teknologiutvikling, tidlig markedsliberalisering og en knivskarp konkurranse mellom særdeles dynamiske og aggressive selskap har bidratt til denne positive utviklingen for Norden.

Det er en politisk hovedutfordring å unngå uønskede forskjeller i den nye digitale verden, dvs. å unngå et A- og et B-lag i befolkningen, og IKT-samfunnet skal kunne være for alle.

Oppfølgingen av strategien for en bærekraftig utvikling vil være en av de høyest prioriterte sakene under det norske formannskapet. En vellykket oppfølging forutsetter koordinerte innsatser på nordisk og nasjonalt nivå. Men mitt budskap her i dag er at hovedansvaret for oppfølgingen av strategien vil ligge på de enkelte land og de selvstyrte områdene. Derfor er det viktig at den nasjonale politikken utformes slik at alle berørte sektorer tar ansvar for oppfølgingen innenfor sitt eget område.

President! I juni i år deltok jeg på en større konferanse på Færøyene om beskyttelse av havet og bærekraftig utnyttelse av ressursene i Nord-Atlanteren. Det gav meg en sterk påminnelse om at vi ikke må glemme det vestnordiske samarbeidet og mulighetene for et nærmere samarbeid med Nordens vestlige naboland. Som medlem av Nordisk Råd har jeg vært svært opptatt av Vest-Nordens rolle i nordisk sammenheng, og jeg kan forsikre representanten Dan Reinert Petersen, som tidligere i dag berørte mitt forhold til dette, at jeg også som formann i Nordisk Ministerråd vil ha et positivt og våkent øye for Vest-Norden.

I 1999 tok den færøyske samarbeidsministeren til orde for at nærområdssamarbeidet også bør utvides videre vestover. Jeg merket meg at det i dokumentet "Ny nordisk dagsorden" er foreslått at Ministerrådet skal vurdere et prosjekt med de vestlige nabolands kystområder. Det er bra. Etter min mening må det kunne gå an å balansere det omfattende samarbeidet vi har med områdene i øst med større fokusering på og større innsats for områdene i vest, hensyntatt til regionenes geografi og demografi. Fra norsk side vil vi derfor i formannskapsperioden aktivt

overveie hensiktsmessige samarbeidsprosjekter med nærområdene i vest – det være seg Shetland, Orknøyene, Hebridene, Skottland og de østlige kanadiske provinser.

President! Det er fortsatt en viktig oppgave å fjerne eller redusere grensehindringer som oppstår på grunn av nasjonale regler eller administrasjon av regelverket. Oppgaven krever et kontinuerlig politisk søkelys på slike spørsmål. Fra norsk side vil det bli lagt vekt på at arbeidet med å befeste det grenseløse Norden omfatter alle som oppholder seg i Norden, ikke bare nordiske statsborgere, men også flyktninger og innvandrere.

Hovmand (midtengruppens talsmann A 1266/p): Fru Præsident! Ikke overraskende skal jeg sige, at Midtergruppen og jeg som talsmand for Midtergruppen faktisk er meget enig i det, som præsidenten sagde for et øjeblik siden om den nye struktur. Men i Midtergruppen vil vi godt have lejlighed til at pege på to praktiske ting i forbindelse med afstemningen.

Der er spørgsmålet om det konservative forslag, som Sigríður Anna Þórðardóttir netop har redegjort for, og hvor det hedder, at man burde have et specielt udenrigs- og sikkerhedspolitisk udvalg. Hertil vil jeg gerne sige, at det er lige præcis det, vi får. Nu gør vi nemlig Præsidiet til fagudvalg for den overordnede udenrigs- og sikkerhedspolitik, og det mener jeg faktisk er den rigtige placering, og det synes vi er en løsning, som er hensigtsmæssig.

Derudover skal alle de andre fagudvalg også interessere sig for udenrigspolitik på deres områder. De skal altså ikke alene betragte deres fagudvalgsarbejde som noget, der foregår internt inden for Nordens grænser. Næh, i mange tilfælde vil det også være nyttigt at have en kontakt og et samarbejde med kolleger fra samme faglige område på den anden side af Østersøen eller i et andet land i Østeuropa eller i andre af vore naboområder. Vi vil altså anbefale, at man siger nej til det konservative forslag, vi foreslår, at man gennemfører Præsidiets forslag og gør udenrigs- og sikkerhedspolitik til Præsidiets område.

Med hensyn til det andet forslag fra den socialdemokratiske gruppe ved Anita Johansson må vi sige, at dobbeltsession er vi ikke umiddelbart tilhængere af. Vi har i øjeblikket én session, og som reglerne nu er indrettet, kan vi jo altid, hvis der er behov for det, beslutte at lave en ekstra session, så det er heller ikke et forslag, vi vil støtte.

Lad mig så til sidst sige på Midtergruppens vegne, at vi lægger megen vægt på, at vi med denne nye struktur får en moderne, international organisation i Nordisk Råd, som er grænseoverskridende, og som er i stand til at sikre et samarbejde mellem lande af forskellige alliancetilhørsforhold. Nogle er medlem af EU, andre er ikke, nogle er medlem af NATO, andre er ikke; men fælles har vi en interesse i at samarbejde – ikke bare med os selv, men også med vore naboområder. Vi har også en stærk interesse fra Midtergruppens side i at få en stærkere forankring i de enkelte parlamenter. Norden skal ikke være noget frit i luften svævende. Det er kolossalt vigtigt, at de enkelte medlemmer af vore parlamenter føler værdien af det nordiske samarbejde, at de kan bruge Nordisk Råd som et effektivt og vigtigt redskab i deres daglige arbejde, specielt i grænseoverskridende spørgsmål.

Sigríður Anna Þórðardóttir (den konservative gruppen, Sj): Fru præsident. Jeg vil snakke mit modersspråk, islandsk.

Ég verð að viðurkenna að mér finnst það töluvert ólíkt að það verði búin til sérstök nefnd fyrir utanríkismálin og að setja utanríkismálin inn í forsætismálanefndina. Forsætisnefndin, hún er að fjalla um margt annað heldur en utanríkismál og þar að auki er forsætisnefndin til þess að samhæfa starfið í Norðurlandaráði, og hún hefur hingað til haft heilmikið á sinni könnu hvað það snertir, þannig að það er engin spurning, ef að menn vilja gefa utanríkismálunum sérstakt vægi og fókusera sérstaklega á þau þá ættu þau að vera í sérstakri utanríkis- og öryggismálanefnd.

Sigríður Anna Þórðardóttirs tale i dansk oversettelse:
Jeg må indrømme, jeg anser det som to vidt forskellige ting, at nedsætte en særlig komité for udenrigspolitik og at placere udenrigspolitiken i præsidiet. Præsidiet beskæftige sig med mange andre sager end udenrigspolitiken, og desuden skal præsidiet koordinere samarbejdet i Nordisk Råd og har hidtil haft nok at se til hvad det angår, så der er ingen tvivl, at såfremt man ønsker at tillægge udenrigspolitiken særlig vægt og fokusere særligt på den, så må den placeres i en særlig udenrigs- og sikkerhedspolitisk komité.

Anita Johansson (den sosialdemokratiske gruppen, s): Fru president! Till presidenten i Nordiska rådet vill jag påpeka att det är vi socialdemokrater som har lagt denna reservation, inte vänstersocialisterna.

I år har Rådet haft fem stora möten med alla parlamentariker. Vad vi vill ha är en höstsession som är kort. Anledningen är att det är väldigt jobbigt på hösten i våra hemmaparlament. Jag vet hur ledamöterna sliter med budgetbehandlingen. På våren, en period då det är lite lugnare i våra hemmaparlament, skulle vi kunna ha en session i lugn och ro.

Det är vår lilla vädjan till denna session

Berit Brørby (den sosialdemokratiske gruppen, A): Jeg trodde det var ett minutt, men jeg skal likevel skynde meg.

Det er et spørsmål til president Hovmand. Nordisk Råd har ved denne sesjonen 65 forskjellige saker til behandling. Jeg syns at vi med fordel godt kunne legge en del av avgjørelsesmyndigheten til utvalgene gjennom året. Ved f.eks. å ha to sesjoner i året, en på våren og en på høsten, ville vi ha mulighet til å fatte beslutninger gjennom året og dermed bli mer synlige. Det er faktisk bare én gang i året media skriver om Nordisk Råd. Jeg syns det er et apropos. Det ville være helt utenkelig at de nasjonale parlamentene skulle fatte beslutninger med måneders mellomrom, så hvorfor skal vi ikke da kunne tilrettelegge for større synlighet i det nordiske arbeidet ved å ha f.eks. to sesjoner, og sosialdemokratenes forslag går også ut på faktisk å spare et møte.

Mitt spørsmål blir da til president Hovmand: Hvorfor er ikke presidenten mer interessert i større synlighet for Nordisk Råd?

Hovmand: Fru Præsident! Må jeg sige i anledning af Berit Brørbys bemærkninger, at jeg er i høj grad interesseret i så megen synlighed som overhovedet muligt for Nordisk Råd, og jeg synes ikke, man skal begrænse sig til to gange om året. Jeg synes, man burde gøre Nordisk Råd synligt mange flere gange i løbet af året, og jeg er meget tilhænger af at lægge flere opgaver og beslutninger ud i udvalgene, så man herigennem også kan skabe en større synlighed.

Jeg føler mig helt overbevist om, at vi med den nye struktur vil opleve en større synlighed. Da vil man nemlig i alle aktuelle situationer med grænseoveskridende problemer kunne opleve, at Nordisk Råds udvalg på et eller andet område vil tage initiativ til at holde et fællesmøde med parlamentariske repræsentanter for at drøfte et aktuelt emne. Det vil skabe synlighed, og jeg er overbevist om, at det vil betyde en fornyelse i det nordiske samarbejde.

Efter min opfattelse kan man godt sige, at nu skal vi have to – men hvorfor ikke tre, hvorfor ikke fire sessioner? Jeg mener, det er et stift system. Vi kan lave lige så mange sessioner, vi vil, efter den nuværende forretningsorden. Vi kan altid indkalde til en ekstra session, det gjorde vi faktisk for nogle ganske få måneder siden, hvor vi vedtog en miljøhandlingsplan, og det kan man altid gøre. Men jeg er tilhænger af, at vi som det faste har én session og så i øvrigt lægger flere opgaver ud til vore udvalg og lader dem tage en række initiativer, når der er aktuel anledning til det.

Christel Anderberg (den konservative gruppen, m): President! Vi i den konservativa gruppen har under hela resans gång motsatt oss planerna på att rasera den nuvarande utskottsstrukturen och återgå till den gamla ordning som gällde före 1996, med fackutskott.

I presidieförslaget sägs att fokus har legat på Nordiska rådets struktur och dess betydelse för politiska prioriteringar, men detta är ju alldeles galen tågordning. Det enda rimliga är att man *först* lägger fast de politiska prioriteringarna, bestämmer vad det är vi i Nordiska rådet ska jobba med. Sedan, i ett andra steg, kan man börja fundera på vilken struktur som då är mest lämpad.

Som ordförande i Närområdesutskottet är jag mycket bekymrad för att vi nu är i färd med att kasta ut barnet med badvattnet. Det sägs i förslaget att samarbetet med Nordens närområden är av fortsatt hög prioritet, men de facto innebär förslaget till ny organisation en nedprioritering.

Närområdesutskottet har i huvudsak fungerat bra, och vi har åstadkommit mycket bra saker. Det ligger också ett egenvärde i att Nordiska rådet har ett särskilt utskott för dessa frågor. Inte minst har det betonats vid möten med våra baltiska vänner i Riga i maj och med våra ryska vänner i Petrozavodsk i juni, att man där fäster mycket stort avseende vid detta.

Nu ska presidiet ta det övergripande ansvaret för närområdessamarbetet, och i övrigt ska alla fackutskott beakta även närområdesaspekten i sina saker. Men det är ju ett allmänt känt fenomen, att det som är allas ansvar blir ingens ansvar.

Det har sagts här av flera talare att det är så viktigt att Nordiska rådet ordnar sin struktur efter Ministerrådets organisation och efter den organisation som finns i andra internationella fora med vilka vi samarbetar. Detta stämmer inte alls. Baltiska församlingen, exempelvis, har ett särskilt utskott för de utrikes- och säkerhetspolitiska frågorna. Där ligger de inte på presidiet!

Fru president! Det är vår generations historiska uppgift att efter bästa förmåga bistå våra grannar i öst med deras omvandling till demokratier som vilar på en marknadsekonomisk grund. Denna uppgift får inte förfuskas!

Jag yrkar bifall till reservation 1, som den konservativa gruppen har fogat till förslaget.

Hasse Svensson (midtengruppen, lib): Fru president! Som minsta part i det nordiska samarbetet har Åland bara gott att säga om den nya strukturen som presidiet föreslår för detta arbete. De självstyrande områdena berörs inte på något särskilt sätt i den omorganisering som det gäller.

I Vismansrapporten lades dock fram ett förslag som positivt berör de självstyrande områdena och som den åländska och de andra självstyrande områdenas delegationer omfattar. Vismansgruppen föreslår att de självstyrande områdena skall bli direkta mottagare av rekommendationer och frågor från Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. Den beredande strategiarbetsgruppen stannade vid en mycket försiktig formulering angående Vismansgruppens förslag och finner "att det bör sökas pragmatiska lösningar på hur de självstyrande områdenas regeringar förhåller sig till Nordiska rådets rekommendationer". Vid den åländska delegationens kontakter i det här ärendet har vi fått rådspresidiets besked om att "Ålands representanter bör vara aktiva och påpeka att det är rådets mening att något skall kunna ske".

Situationen är att ingen just nu vill öppna Helsingforsavtalet om det nordiska samarbetet enbart för att skriva in denna i sak mycket enkla utveckling av rådets och ministerrådens kommunikation med de självstyrande områdena. Det uppges att rådssekretariatet inte ser några praktiska eller principiella problem med en sådan här utveckling. Men sekretariatet måste förstås ha någonting att bygga även en liten förändring av rutinerna på.

Den åländska delegationen menar att presidiets inställning "att det är rådets mening att något skall kunna ske" bör kunna bana väg för en inledande ordning för att utveckla kontakterna mellan rådet och ministerråden å ena sidan och de självstyrande områdenas parlament och myndigheter å andra sidan. På Åland ser vi fram emot denna utvidgade direktkontakt inom det nordiska samarbetet.

Steingrímur J. Sigfússon (den venstresosialistiske gruppen, VG): Fru præsident! Jeg er stort set tilfreds med Præsidiets forslag til ændring af Nordisk Råds forretningsorden. Først og fremmest er jeg glad og tror, at det er på tide, at vi går tilbage til faglige udvalg fra de nuværende geografiske. Vi har brugt tid nok til den øvelse med geografisk opdeling af arbejdet siden 1997, det vil sige snart 5 år.

Jeg tror, at det nordiske samarbejde nu finder sin rette kurs igen, ikke kun i sammenhæng med vismandsrapporten eller globalisering, eller hvad det er, man bruger som argument, men at det nordiske samarbejde i sin egen ret og for sin egen skyld stabiliseres.

Selvfølgelig er det vigtigt, at det nordiske samarbejde udvikles hele tiden, og at vi tager hensyn til nye opgaver og nye tider i Norden, og det har vi jo gjort, men vi skal heller ikke glemme det klassiske interne nordiske samarbejde.

Noget af det, som har været vigtigt i udviklingen de sidste år, er jo, at vi har fået udenrigs- og sikkerhedspolitik på dagsordenen, og det stiller jeg mig meget positivt over for. Derfor må jeg sige, at selv om jeg ikke sædvanligvis er enig med de konservative i udenrigssager, kunne jeg nu godt have tænkt mig et selvstændigt udenrigs- og sikkerhedsudvalg, og jeg tror faktisk, at der er den mulighed, at vi får et inden for den kommende tid.

Derimod er jeg uenig med Socialdemokraterne om, at vi skal gå over til to sessioner, bl.a. fordi vi så får mindre fleksibilitet, og det tror jeg, at vi skal passe på.

Men som sagt, fru præsident, er jeg optimistisk, hvad angår det nordiske samarbejdes fremtid. Jeg tror, at de turbulente tider snart er bag os, og at vort skib er i havn.

A 1181/p Medlemsförslag om den samiska befolkningens ställning i Nordiska rådet

Sametingsrepresentant **Olli** (Sametingets talsmann A 1181/p): På vegne av sametingene i Finland, Sverige og Norge vil jeg her gi uttrykk for vårt syn på samisk representasjon i Nordisk Råd og behandlingen av medlemsforslaget i rådet.

Samisk medlemskap i Nordisk Råd har vært behandlet i rådet en rekke ganger. Også ved denne sesjonen drøftes og behandles samisk medlemskap. Fra samisk side har vi gjentatte ganger ytret ønske om og argumentert for et fullverdig samisk medlemskap i Nordisk Råd. Vi samer som eget folk og urfolk, som bebor store deler av det området som i dag utgjør de nordligste statene i Finland, Norge og Sverige, ønsker å delta i det organiserte nordiske samarbeidet på linje med de øvrige nordiske folk.

Når det gjelder dagens behandling av samisk medlemskap i rådet, må jeg gi uttrykk for at vi ikke er helt tilfreds med Presidiets forslag. Det må erkjennes at samene selv ikke har fulgt opp spørsmålet om samisk representasjon i Nordisk Råd på en tilstrekkelig måte. Dette har bl.a. sin årsak i at medlemskapsspørsmålet også er knyttet til spørsmålet om etablering av det parlamentariske samarbeidet, altså Samisk parlamentarisk råd, mellom sametingene i Finland, Norge og Sverige. Som dere kjenner til, er Samisk parlamentarisk råd etablert foreløpig med medlemmer fra sametingene i Finland og Norge. Imidlertid håper vi at Sverige i nær framtid slutter seg til Samisk parlamentarisk råd som ordinært medlem. Samisk parlamentarisk råd er et ungt organ, og vi er i den spesielle situasjonen at vi foreløpig ikke har noen økonomiske ressurser til rådighet. Dette har selvfølgelig hemmet vår utvikling og drift.

Til tross for at vi selv kunne bidratt i større grad i anledning dagens sak, har vi på den annen side heller ikke opplevd noe initiativ fra Nordisk Råd overfor sametingene. Vi observerer at man bl.a. har foretatt en juridisk betenkning om de konstitusjonelle sider ved spørsmålet om samisk medlemskap i Nordisk Råd. Etter at vi henvendte oss til rådet, har vi fått tilsendt utredningen, men vi har ikke hatt mulighet til å sette oss inn i denne i forkant av denne behandlingen.

På nordisk nivå skjer det nå en rekke positive ting når det gjelder samiske saker. Vi har akkurat etablert et samarbeid mellom ministrene med ansvar for samiske saker og sametingspresidentene i Finland, Norge og Sverige. Målet er at vi skal ha årlige møter hvor vi drøfter felles saker. Det første møtet var i november 2000, og den 7. november 2001 har vi vårt neste møte i

Stockholm. Også på det administrative nivå etablerer man nå et samarbeid mellom regjeringene og sametingene. Samarbeidet er kommet i stand som en følge av et forslag fra den nordiske arbeidsgruppen som utredet grunnlag og behov for en nordisk samekonvensjon. Et av forslagene denne gruppen hadde, i tillegg til forslag til det videre arbeidet med den nordiske samekonvensjonen, var at det burde etableres et samarbeid på politisk nivå mellom regjeringene og sametingene. Vi er meget tilfreds med at det er i gang et forpliktende samarbeid på politisk og administrativt nivå, og vi ser fram til oppbyggingen og utviklingen av samarbeidet. På møtet mellom ministrene og presidentene den 7. november håper vi også at vi skal komme videre i arbeidet med en nordisk samekonvensjon, og forhåpentligvis vil vi få besluttet den videre prosessen fram mot et konvensjonsutkast.

Det vil, sett fra vår side, også være naturlig at det nyopprettede samarbeidet mellom regjeringene og sametingene vurderer spørsmålet om samisk representasjon i Nordisk Råd før rådet tar avgjørelsen om å oversende saken til Medborger- og forbrukerutvalget. Jeg foreslår derfor at denne sak utsettes inntil sametingene og regjeringene har vurdert og behandlet samisk representasjon i Nordisk Råd. Fra samisk side vil vi være klar med vårt forslag i løpet av april 2002.

Löv (midtengruppen, SFP): President! Jag skall kommentera både medlemsförslaget om samisk representation i Nordiska rådet och sedan den nya nordiska dagordningen.

Medlemsförslaget utgick i tiden från en äkta omsorg om alla nordbors livskvalitet, speciellt våra minoriteters livsförutsättningar. Det är endast om man kan fungera fullt ut på alla informella och formella arenor som man kan känna sig riktigt hemma i en nordisk miljö. Sessionen 1998 ville ta det här till förnyad prövning i väntan på en nordisk samekonvention. Sedan har det också framkommit att sametingets representanter också har varit på den linjen att det är skäl att vänta. Nu har vi fått veta att denna samekonvention inte kommer förrän tidigast 2005. Därför är det logiskt att vi överför frågan nästa år till medborgarutskottet, och det är glädjande att Norge har tagit det här på sitt ordförandeprogram så att vi får se en positiv utveckling.

När det gäller den nya nordiska dagordningen stöder jag starkt förslaget. Substansutskott med medlemmar som sitter i motsvarande utskott i de nationella parlamenten bildar grunden för en levande kontakt mellan rådet och de nationella parlamenten. Utrikes- och säkerhetsfrågorna hör definitivt hemma i presidiet. Det är nämligen så att presidenten skall representera rådet i officiella sammanhang utåt och då behöver han eller hon en referensgrupp i sitt eget presidium. Det här tycker jag är det enda logiska sättet att sköta den arbetsfördelningen.

Jag tänkte också kommentera frågan om två sessioner. I princip skulle det inte vara omöjligt, om det inte skulle ta mera tid! Sedan är det också så att det infaller på tider som inte är så lämpliga. En försommarsession är synnerligen olämplig t.ex. för den finländska parlamentariska dagordningen; början på juni är den intensivaste tiden vi har på året, förutom december, och därför sitter det väldigt dåligt. Därför tycker jag att jag inte kan stöda den dagordningen heller.

Prioriteringen på den nya nordiska dagordningen är mycket klok med tanke på nordisk framtid: IT, nordbornas rättigheter, gränshinderavskaffning, utveckling av närområdena, miljö och hållbar utveckling är det som vi måste jobba med för att Norden skall visa hög livskvalitet i framtiden.

Vilén (den konservative gruppen, Kok.): Arvoisa puheenjohtaja! Suomen ja Ruotsin liityttyä Tanskan seuraksi Euroopan Unionin jäseneksi nousivat kansainväliset asiat aivan uudella tavalla pohjoismaisen yhteistyön keskipisteeseen. Tätä suuntausta on vahvistanut myös viimeaikainen globalisaatiokehitys ja nyt syyskuun tapahtumien jälkeen keskeiseksi kysymykseksi noussut yhteinen terrorismin vastainen kamppailu.

Minusta onkin ilahduttavaa, että Pohjolan maiden pääministerit ovat ryhtyneet kokoontumaan säännöllisesti keskenään ja Baltian maiden päämiesten kanssa sekä aina EU-huippukokouksiin valmistauduttaessa. Mielestäni tämä on erinomainen tapa valmistella ja sovitella yhdessä kantoja ja toimia yhdessä, sillä vain yhdessä toimien Pohjoismaat ovat vahvoja.

Mielestäni tulevien vuosien pohjoismaisen yhteistyön dynamiikka on juuri kansainvälisessä toiminnassa. Tätä työtä varten tarvitsemme rakenteen, joka kykenee määrittelemään parlamentaarikkojen käsityksiä ja näkemyksiä myös ulko- ja turvallisuuspoliittisissa kysymyksissä. Olemmekin tehneet konservatiiviryhmässä selkeän esityksen erillisen valiokunnan perustamisesta tätä tarkoitusta varten.

Haluamme tällä esityksellä korostaa ulkopolitiikan merkitystä ja myös järkeistää neuvoston toimintaa.

Ulko- ja turvallisuuspoliittisten asioiden siirtyminen puheenjohtajistolta valiokuntaan vähentäisi merkittävästi presidiumin työtaakkaa. Presidiumi saisi enemmän aikaa neuvoston toiminnan yleiseen ohjaamiseen ja strategiseen suunnitteluun, ei suuntautuen miksikään alavaliokunnaksi vaan keskittyen selkeäksi keskeisiin toimintoihin. Huolemme on, että kaikista hyvistä aikomuksista huolimatta presidiumin aika kuitenkin myös jatkossa tulee keskittymään voimakkaasti käytännön yksityiskohtiin ja monista käytännön asioista sopimiseen.

Toivonkin, että meillä olisi nyt rohkeutta olla avoin arvioinnissamme miettiessämme ja päättäessämme, miten parhaiten toimimme kansainvälisessä toiminnassamme, ja hyväksyä konservatiiviryhmän esitys.

Viléns tale i dansk oversettelse:

Ærede præsident! Da Finland og Sverige, efter Danmark, blev medlemmer af den Europæiske Union blev internationale spørgsmål på en helt ny måde sat i fokus inden for nordisk samarbejde. Denne tendens er blevet bekræftet yderligere takket være de seneste tiders globalisering, og efter begivenhederne i september er den fælles kamp mod terrorisme blevet et centralt spørgsmål.

Det glæder mig, at de nordiske premierministre er begyndt at holde regelmæssige møder med hinanden og med de baltiske regeringsledere samt før hvert EU-topmøde. Dette er efter min opfattelse en udmærket måde at forberede sagerne og diskutere fælles holdninger samt arbejde sammen, fordi nordiske lande kun er stærke, når de arbejder sammen.

Dynamikken i de kommende års nordiske samarbejde ligger efter min mening i international virksomhed. Arbejdet forudsætter en organisation, som er i stand til at definere parlamentarikernes opfattelser og holdninger også i udenrigs- og sikkerhedspolitiske spørgsmål. Derfor har vi i den konservative gruppe stillet et entydigt forslag om etablering af et separat udvalg til dette formål.

Med dette forslag vil vi fremhæve udenrigspolitikkens rolle og samtidig rationalisere rådets virke.

Overflytning af udenrigs- og sikkerhedspolitiske spørgsmål fra præsidiet til udvalget ville på en mærkbar måde formindske præsidiets arbejdsbyrde. Præsidiet ville få mere tid til den overordnede styring af rådets aktiviteter og strategisk planlægning, uden at profilere sig som et underudvalg, men ved at fokusere klart og tydeligt på de centrale aktiviteter. Det bekymrer os, at alle gode hensigter til trods, vil præsidiet også fremover i høj grad koncentrere sig om praktiske detaljer og drøftelse af mange praktiske spørgsmål.

Derfor håber jeg, at vi nu har mod nok til åbenhed i vore vurderinger, overvejelser og beslutninger om, hvordan vi på den bedste måde fungerer i international sammenhæng, og til at vedtage den konservative gruppes forslag.

Debatten ble avsluttet.

Rådet bifalt Presidiets forslag til rekommandasjon i anledning av B 208/p.

Etter debattens avslutning ble det foretatt votering med voteringsapparat i anledning av A 1266/p mellom a) Presidiets forslag til internt vedtak mot den konservative gruppens reservasjon og b) Presidiets forslag til internt vedtak mot den sosialdemokratiske gruppens reservasjon.

a) Presidiets forslag mot den konservative gruppens reservasjon:

For Presidiets forslag stemte 51 medlemmer:
Anders Andreassen, Bendiks H. Arnesen, Dorte Bennedsen, Charlotta L. Bjälkebring, Tuija Brax, Berit Brørby, Ole Vagn Christensen, Frank Dahlgaard, Lennart Daléus, Mikko Elo, Odd Roger Enoksen, Ann-Marie Fagerström, Reynoldh Furustrand, Aud Gaundal, Per-Erik Granström, Lennart Gustavsson, Åke Gustavsson, May Hansen, Søren Hansen, Britt Hildeng, Svend Erik Hovmand, Tuula Haatainen, Ísólfur Gylfi Pálmason, Margaretha Israelsson, Anita Johansson, Eva Johansson, Elver Jonsson, Bjarne Kallis, Asmund Kristoffersen, Per Kaalund, Kaj Larsson, Paula Lethomäki, Pehr Löv, Hannes Manninen, Ragnwi Marcelind, Egil Møller, Outi Ojala, Vibeke Peschardt, Dan Reinert Petersen, Riitta Prusti, Heli Paasio, Rannveig Guðmundsdóttir, Aulis Ranta-Muotio, Inge Ryan, Jan Sahl, Peder Sass, Daniel Skifte, Jouko Skinnari, Hasse Svensson, Peder Sønderby og Hannu Takkula.

For reservantenes forslag stemte 17 medlemmer:
Christel Anderberg, Anne Berit Andersen, Arnbjörg Sveinsdóttir, Julie Christiansen, Drífa Hjartardóttir, Trond Helleland, Lars Hjertén, Kaj Ikast, Ola Karlsson, Jógvan við Keldu, Harriet Lindeman, Eva Møller, Elisabeth Røbekk Nørve, Kent Olsson, Raymond Robertsen, Sigríður Anna Þórðardóttir og Jari Vilén.

Ingen stemmer var ugyldige

3 medlemmer avsto fra å stemme:
Jette Gottlieb, Ingegerd Saarinen og Steingrímur J. Sigfússon.

Fraværende:
John Alvheim, Kim Andersen, May-Helen Molvær Grimstad, Leena Harkimo, Chris Heister, Lena Jensen, Øyvind Korsberg, Svend Erik Larsen, Petri Neittaanmäki, Thore A. Nistad, Petri Salo, Sigríður Jóhannesdóttir, Kristen Touborg og Jan Erik Ågren.

Reservantenes forslag ble således forkastet med 51 stemmer mot 17.

b) Presidiets forslag mot den sosialdemokratiske gruppens reservasjon:

For Presidiets forslag stemte 34 medlemmer:
Charlotta L. Bjälkebring, Tuija Brax, Julie Christiansen, Frank Dahlgaard, Lennart Daléus, Odd Roger Enoksen, Jette Gottlieb, Lennart Gustavsson, May Hansen, Trond Helleland, Svend Erik Hovmand, Lena Jensen, Bjarne Kallis, Jógvan við Keldu, Ingegerd Saarinen, Paula Lethomäki, Harriet Lindeman, Pehr Löv, Hannes Manninen, Ragnwi Marcelind, Egil Møller, Outi Ojala, Vibeke Peschardt, Aulis Ranta-Muotio, Raymond Robertsen, Inge Ryan, Jan Sahl, Sigríður Anna Þórðardóttir, Daniel Skifte, Steingrímur J. Sigfússon, Hasse Svensson, Peder Sønderby, Hannu Takkula og Jari Vilén.

For reservantenes forslag stemte 27 medlemmer:
Bendiks H. Arnesen, Dorte Bennedsen, Berit Brørby, Ole Vagn Christensen, Mikko Elo, Ann-Marie Fagerström, Reynoldh Furustrand, Aud Gaundal, Per-Erik Granström, Åke Gustavsson, Søren Hansen, Britt Hildeng, Tuula Haatainen, Margaretha Israelsson, Anita Johansson, Eva

Johansson, Elver Jonsson, Asmund Kristoffersen, Per Kaalund, Kaj Larsson, Dan Reinert Petersen, Riitta Prusti, Heli Paasio, Rannveig Guðmundsdóttir, Peder Sass, Sigríður Jóhannesdóttir og Jouko Skinnari.

Ingen stemmer var ugyldige

8 medlemmer avsto fra å stemme:
Christel Anderberg, Anne Berit Andersen, Arnbjörg Sveinsdóttir, Lars Hjertén, Ísólfur Gylfi Pálmason, Ola Karlsson, Elisabeth Røbekk Nørve og Kent Olsson.

Fraværende:
John Alvheim, Kim Andersen, Anders Andreassen, Drífa Hjartardóttir, May-Helen Molvær Grimstad, Leena Harkimo, Chris Heister, Kaj Ikast, Øyvind Korsberg, Svend Erik Larsen, Eva Møller, Petri Neittaanmäki, Thore A. Nistad, Petri Salo, Kristen Touborg og Jan Erik Ågren.

Reservantenes forslag ble således forkastet med 34 stemmer mot 27.

c) Presidiets forslag til internt vedtak.

For Presidiets forslag stemte 47 medlemmer:
Anders Andreassen, Bendiks H. Arnesen, Dorte Bennedsen, Charlotta L. Bjälkebring, Tuija Brax, Berit Brørby, Ole Vagn Christensen, Frank Dahlgaard, Lennart Daléus, Odd Roger Enoksen, Jette Gottlieb, Per-Erik Granström, Lennart Gustavsson, May Hansen, Søren Hansen, Trond Helleland, Svend Erik Hovmand, Ísólfur Gylfi Pálmason, Bjarne Kallis, Asmund Kristoffersen, Jógvan við Keldu, Per Kaalund, Ingegerd Saarinen, Paula Lethomäki, Harriet Lindeman, Pehr Löv, Hannes Manninen, Ragnwi Marcelind, Egil Møller, Outi Ojala, Vibeke Peschardt, Dan Reinert Petersen, Riitta Prusti, Heli Paasio, Aulis Ranta-Muotio, Raymond Robertsen, Inge Ryan, Jan Sahl, Peder Sass, Sigríður Jóhannesdóttir, Daniel Skifte, Jouko Skinnari, Steingrímur J. Sigfússon, Hasse Svensson, Peder Sønderby, Hannu Takkula og Jari Vilén.

Mot Presidiets forslag stemte 18 medlemmer:
Christel Anderberg, Anne Berit Andersen, Arnbjörg Sveinsdóttir, Julie Christiansen, Drífa Hjartardóttir, Mikko Elo, Ann-Marie Fagerström, Reynoldh Furustrand, Aud Gaundal, Åke Gustavsson, Lars Hjertén, Tuula Haatainen, Margaretha Israelsson, Anita Johansson, Eva Johansson, Ola Karlsson, Elisabeth Røbekk Nørve og Sigríður Anna Þórðardóttir.

Ingen stemmer var ugyldige

2 medlemmer avsto fra å stemme:
Elver Jonsson og Kent Olsson.

Fraværende:
John Alvheim, Kim Andersen, May-Helen Molvær Grimstad, Leena Harkimo, Chris Heister, Britt Hildeng, Kaj Ikast, Lena Jensen, Øyvind Korsberg, Svend Erik Larsen, Kaj Larsson, Eva Møller, Petri Neittaanmäki, Thore A. Nistad, Rannveig Guðmundsdóttir, Petri Salo, Kristen Touborg og Jan Erik Ågren.

Presidiets forslag til intern vedtak i anledning av A 1266/p ble således vedtatt med 47 stemmer mot 18.

Rådet bifalt Presidiets forslag om å ta Dokument 8 til etterretning.
Rådet bifalt Presidiets forslag til internt vedtak i anledning av A 1181/p.

10. Opfølgning af Nordisk Råds rekommandationer

C 1: Bilag	Meddelelser vedrørende Nordisk Råds rekommandationer
Rek. 8/1999	Uppföljningen av Nordiska rådets rekommendationer
Rek. 25/2000	Ændring af overenskomsten om Nordisk Kulturfond
Fremst. 7/2001	Ændringer i overenskomsten om Nordisk Kulturfond
Rek. 22/1998	Nordisk språkpolitik
Rek. 7/2000	Ungdomsudveksling mellem Norden og de baltiske stater
Rek. 11/2000	Nordisk IT-infrastrukturstudie, E-handel (digitale signature) og regelsæt for kryptering
Rek. 12/2000	IT-innovationsstudie og makroklusters
Rek. 13/2000	IT-redskaber og deltagerdemokratiet i Norden
Rek. 14/2000	Rådgivende IT-ekspertgruppe

Rek. 8/1999 Uppföljningen av Nordiska rådets rekommendationer

Kontrollkomiteen hadde foreslået i anledning af de nordiske landes regeringers meddelelse år 2001

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rekommandation 8/1999/kk som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderer de nordiska ländernas regeringar

> *att* se över sina rutiner för handläggning och politisk behandling av Nordisk rådets rekommendationer;
>
> *att* i samråd med de nordiska samarbetsorgan utveckla informationen om ärendenas handläggning och dokumentation;
>
> *att* ta initiativ till samråd mellan ämbetsmannakommitteernas medlemmar och tjänstemän i Nordisk rådets olika sekretariat;
>
> *att* i meddelandena så långt möjligt redovisa effekterna av vidtagna åtgärder;
>
> *att* återinföra ett system där nationella bidrag till meddelandena görs tillgängliga för Nordiska rådets medlemmar.

Rek. 25/2000 Ændring af overenskomsten om Nordisk Kulturfond[3]

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

> *att* fastställa ändringar av artikel 7 och artikel 8 i den nu gällande överenskommelsen om Nordiska kulturfonden i enlighet med ministerrådsförslag B 191/nord.

[3] Meddelelsen ble gitt muntlig under denne sesjonen.

Fremst. 7/2001 Ændringer i overenskomsten om Nordisk Kulturfond[4]

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommenderer de nordiske landenes regjeringer

å endre artiklene 1, 2, 7, 9, 10, 11, 12 og 13 i overenskomsten om Nordisk Kulturfond i overensstemmelse med det vedlagte forslaget som følger:[5]

Artikel 1

Nordisk Kulturfond har til formål at fremme det kulturelle samarbejde mellem de nordiske lande **og selvstyrende områder.**

Artikel 1

Nordisk Kulturfond har til formål at fremme det kulturelle samarbejde mellem de nordiske lande og selvstyrende områder.

Artikel 2

Der kan også ydes støtte til **virksomhed** inden for eller uden for Norden vedrørende nordisk kulturelt samarbejde og de nordiske landes kulturliv.

Artikel 7

Fonden er et selvstændigt rettssubjekt. Den forvaltes, dens midler fordeles og dens virksomhed i øvrigt ledes af en styrelse.

Fondens firma tegnes av styrelsen eller af den som styrelsen bemyndiger. Styrelsen har hjemmel til at fastsætte honorar til sine medlemmer.

Artikel 9

Styrelsen kan indhente udtalelser **fra Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd eller fra andre sagkyndige.**

Artikel 10

Fondens sekretariatsarbejde og økonomiforvaltning varetages på en måde styrelsen beslutter. Sekretariatets beliggenhed skal oplyses i styrelsens arbejdsorden.

Artikel 11

Af fondens midler afholdes rejsegodtgørelse, dagpenge, **honorar, sekretariats- og forvaltningsomkostninger og** øvrige omkostninger i forbindelse med fondens virksomhed. Der kan endvidere afholdes udgifter til særlig sagkyndig bistand.

Artikel 12

Fonden har sit sæde **hvor fondens sekretariat er beliggende.**

Artikel 13

Styrelsen vedtager en forretningsorden med nærmere foreskrifter om fondens sekretariatsarbejde, økonomiforvaltning og virksomhed.

Rek. 22/1998 Nordisk språkpolitik

Nordenutskottet hade föreslagit i anledning av ministerrådets meddelande år 2001

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och avvaktar *nytt meddelande* i anledning av rekommendation 22/1998/nord till nästa år, med hänsyn till Nordenutskottets önskemål om Nordiska ministerrådets och/eller de nordiska ländernas profilering av nordisk språkpolitik i enlighet med Nordenutskottets betänkande om meddelande om rek. 22/1998/nord år 2001.

---

[4] Meddelelsen ble gitt muntlig under denne sesjonen.

[5] Fet skrift anger tillägg eller ny text i artiklarna 1, 2, 7, 9, 10, 11, 12 og 13 i överenskommelsen.

Nordenutskottet önskar i samband med rekommendation 22/1998/nord vidhålla och framföra ytterligare synpunkter. Utskottet förväntar sig att ministerrådet och/eller de nordiska ländernas regeringar också markerar den nordiska språkpolitiken genom följande:

att tillsätta en "think-tank", bestående av bl.a. nationellt ansvariga för europeiska språkåret. Dennes uppgift skulle vara att utbyta information om de nationella projekten under det europeiska språkåret och evaluera de nationella satsningarna. På bakgrund av det utarbetas förslag till uppföljning på nordisk nivå. Tillräckliga resurser för detta ändamål bör reserveras i Nordiska ministerrådets budget för år 2002 och 2003;

att undersöka möjligheten för att tillämpa det europeiska förslaget om "European Language Portfolio" nationellt eller på nordisk nivå.

att i Nordmål-programmet, i Samarbetsnämnden för nordisk kulturinformation i utlandet samt i Nordiska språkrådet inkludera specifika projekt, profileringar och satsningar angående synliggörande av nordisk språkpolitik i Europa och stärkning av de nordiska språkens status internationellt. Tillräckliga resurser för detta ändamål bör reserveras i Nordiska ministerrådets budget för år 2002 och 2003;

att evaluera erfarenheterna av omstruktureringen av det nordiska språksamarbetet i ljuset av ministerrådsförslag om nordisk språkpolitik samt ministerrådsförslag om nordiskt kultursamarbete vid årtusenskiftet.

att vidta åtgärder för att språkkunskaper som barn och unga med ett nordiskt modersmål får i samband med familjens vistelse i ett annat nordiskt land eller internationellt inte går förlorade vid flytten tillbaka.

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att samtliga huvudmålsättningar, delmålsättningar samt förslag till åtgärder som framgår av ministerrådsförslaget genomförs;

att i utarbetande av en ny handlingsplan om Nordmål beakta de synpunkter som utskottet framfört och fortsatt samråda med Nordiska rådet.

Rek. 7/2000 Ungdomsudveksling mellem Norden og de baltiske stater

Närområdesutskottet hade föreslagit i anledning av ministerrådets meddelande år 2001

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och *avvaktar* nästa års meddelande angående framst. 7/2000/när.

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd:

at i samråd med Baltisk Råd udarbejde et nordisk–baltisk program for fremme af ungdomsudveksling mellem Norden og de baltiske stater og herved specielt;

at udvikle nordiske og baltiske skolekontakter over landegrænserne, f.eks. gennem et nordisk-baltisk skolenetværk;

at udarbejde retningslinier for mulige meritoverførsler mellem de baltiske og de nordiske systemer;

at sammen med Baltisk Råd iværksætte en kampagne for at bruge og for at bekendtgøre en entydig informationsplatform for det nordisk-baltiske skole- og udvekslingssamarbejde;

at sammen med Baltisk Råd og i samarbejde med udvalgte konkrete uddannelsessteder designe interregionale nordisk-baltiske ungdomsudvekslingsaktiviteter i strategisk samordning med relevante EU-ungdomsprogrammer;

at sammen med Baltisk Råd analysere de faciliteter, af typen Interrail m.m., der er til rådighed for unges rejseaktiviteter i de respektive lande med henblik på at lette vilkårene;

at analysere hvilke restriktioner der foreligger, hvad angår arbejds- og opholdstilladelse sociale rettigheder, sygesikring m.m., og udarbejde retningslinier for deres afskaffelse – om nødvendigt ved national lovgivning;

at etablere kurser og at oprette et netværk for fritidsledere, der kan være lokale garanter for ungdomsmobilitetens sociale og kulturelle kvaliteter;

at i samarbejde med Nordisk Ministerråds informationskontorer og nationale universitetsinstitutter udarbejde rammer for sprogkurser, der kan smidiggøre ungdomsmobiliteten mellem landene;

at aflægge regelmæssige fælles nordisk-baltiske rapporter om arbejdet med rekommandationen.

Rek. 11/2000 Nordisk IT-infrastrukturstudie, E-handel (digitale signature) og regelsæt for kryptering

Europautvalget hadde foreslået i anledning av Ministerrådets meddelelse år 2001

at Nordisk Råd *afventer ny meddelelse* næste år i anledning af rek. 11/2000/euro hvad angår første at-sats og tredje at-sats;

at Nordisk Råd tager Ministerrådets meddelelse om rekommandation 11/2000/euro hvad angår andre at-satsen til efterretning og anser den som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at gennemføre et fælles nordisk IT-infrastrukturstudie. Formålet med studiet skal være at identificere kapacitetsbehov og -overskud på de nuværende transportnet, afklare hvilke aftaler som regulerer samtrafikken, samt fremkomme med scenarier for fremtidige volumeforøgelser;

at tilstræbe koordination af nordiske synspunkter i forbindelse med implementering af nuværende EU-direktiver om digitale signature, samt i udformningen af fremtidige EU-forslag på området;

at tilstræbe fælles løsninger i spørgsmålet om udvikling af regelsæt for kryptering.

Rek. 12/2000 IT-innovationsstudie og makroklusters

Europautvalget hadde foreslået i anledning av Ministerrådets meddelelse år 2001

at Ministerrådets meddelelse om rek. 12/2000/euro tages til efterretning og at Nordisk Råd *afventer* ny meddelelse til næste år.

Rekommandasjonen lyder:
Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at gennemføre et studie af det nordiske innovationsmiljø indenfor IT-teknologi, herunder

at identificere muligheder for opbygning af grænseoverskridende klusters

Rek. 13/2000 IT-redskaber og deltagerdemokratiet i Norden

Europautvalget hadde foreslået i anledning av Ministerrådets meddelelse år 2001

at Nordisk Råd *afventer ny meddelelse* næste år i anledning af rek. 12/2000/euro hvad angår første at-sats;

at Nordisk Råd tager Ministerrådets meddelelse om rekommandation 12/2000/euro hvad angår anden at-sats og tredje at-sats til efterretning og anser de som *færdigbehandlede* for Rådets vedkommende.

Rekommandasjonen lyder:
Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at undersøge hvorledes man ved hjælp af IT-teknologi kan stimulere og forøge borgerdeltagelsen i den demokratiske beslutningsproces;

at stimulere igangsætning af udvikling af IT-baseret oversættelsesteknik til brug mellem de nordiske sprog og udvalgte verdenssprog;

at stimulere til etablering af fællesnordiske *freenets*.

Rek. 14/2000 Rådgivende IT-ekspertgruppe

Europautvalget hadde foreslået i anledning av Ministerrådets meddelelse år 2001

at Ministerrådets meddelelse om rek. 14/2000/euro tages til efterretning og at Nordisk Råd *afventer ny meddelelse* til næste år.

Rekommandasjonen lyder:
Nordisk Råd rekommanderar Nordisk Ministerråd:

at nedsætte en ekstern IT-ekspertgruppe, der skal fungere som rådgivende organ overfor Ministerrådet med det formål at der på sigt etableres en overordnet strategi og handlingsplan for et nordisk IT-samarbejde.

Rek. 8/1999 Uppföljningen av Nordiska rådets rekommendationer

Vibeke Peschardt (Kontrollkomiteens talskvinne rek. 8/1999/kk): Fru præsident. Kontrolkomiteen har, så lang tid komiteen har eksisteret, arbejdet for opfølgning af Nordisk Råds rekommandationer og arbejdet for, at de bliver forbedret.

Vi har ønsket at medvirke til at indføre en række fornuftige rutiner, således at der sker en seriøs opfølgning af rekommandationerne. Vi tager derfor til efterretning, at de nordiske regeringer meddeler, at sådanne interne rutiner er indført i forbindelse med behandling af Rådets rekommandationer, både nationalt og i Ministerrådet.

Komiteen noterer sig også med tilfredshed, at landenes eventuelle divergerende holdninger vil kunne læses af meddelelserne, og den glæder sig over, at Nordisk Ministerråds Sekretariat løbende har kontakt med Nordisk Råds Sekretariat om opfølgning og udformning af meddelelser.

Kontrolkomiteen ser således med tilfredshed på, at man fra de nordiske regeringers side lægger vægt på, at man har en løbende dialog og evaluering af opfølgningen af rekommandationerne.

Kontrolkomiteen finder det vigtigt, at dialogen mellem parlamentarikere og Ministerrådet udbygges.

Vi finder bl.a., at dialogen vil kunne udbygges og gøres mere levende, hvis ministerrådene fremover daterer deres meddelelser og oversender dem løbende, når de er færdigbehandlet. Rådets organer vil da kunne have en grundigere behandling af meddelelsen, og Præsidiet og udvalgene vil have den nødvendige tid til at få klarlagt misforståelser i meddelelserne osv.

For at Ministerrådet og regeringerne skal kende begrundelsen for, hvorfor en rekommandation ikke afskrives, har Kontrolkomiteen som opfølgning på rekommandationen skrevet til Nordisk Råds organer for at minde dem om betydningen af, at der udarbejdes betænkninger på rekommandationer, der ikke bliver afskrevet. Hermed fastholdes Rådets medlemmer også i et medansvar for rekommandationernes opfølgning.

Med hensyn til den nationale forankring er det vores håb i Nordisk Råd, at den nye struktur med oprettelse af fagudvalg vil smidiggøre et samarbejde med de nationale fagudvalg, hvorved den nationale forankring skulle kunne forbedres. Kontrolkomiteen anbefaler Nordisk Råd at følge de nordiske landes regeringers indstilling og afskrive rekommandationen.

Outi Ojala overtok ledelsen av forhandlingene.

Rek. 25/2000 Ændring af overenskomsten om Nordisk Kulturfond

Fremst. 7/2001 Ændringer i overenskomsten om Nordisk Kulturfond

Kulturminister **Suvi Lindén** (Ministerrådets talskvinne rek. 25/2000/nord og fremst. 7/2001/nord): Arvoisa puhemies, arvoisat Pohjoismaiden neuvoston jäsenet! Kiitän tästä mahdollisuudesta saada vastata sopimusosapuolten nimissä Pohjoismaista kulttuurirahastoa koskevaan neuvoston esitykseen. Käytän tässä samalla tilaisuutta hyväkseni kertoakseni myös oman kantani tässä asiassa.

Pohjoismaiden neuvosto esitti pohjoismaiden hallituksille viime huhtikuussa, että rahastoa koskevaa sopimusta eli rahaston sääntöjä muutettaisiin. Muutosesityksen tavoitteena on selkiyttää rahaston oikeudellista asemaa ja hallinnollisia vastuita. Näihin asioihin oli kiinnitetty aiemmin huomiota mm. vuoden 1999 tilintarkastuskertomuksessa.

Haluan heti aluksi kiittää Pohjoismaiden neuvostoa perusteellisesti valmistellusta esityksestä.

Pohjoismaiden neuvoston esityksen saatuamme olemme keskustelleet asiasta kulttuuriministerien piirissä, ja linjaustemme mukaisesti on asiaa selvitelty edelleen virkamiestasolla ja sihteeristössä. Tämä rahastoasia on kulttuuriministerien kannalta tällä hetkellä hyvin ajankohtaisessa vaiheessa, koska käsittelemme sitä huomisessa kulttuuriministerineuvostossa.

Kerron ne periaatteet ja linjaukset, joiden mukaan olemme puheenjohtajamaana valmistelleet asiaa ja miten näen, että asiaa tulee viedä eteenpäin. Olemme käyneet kolleegoideni kanssa rakentavaa dialogia ehdotuksista. Voin sanoa, että olemme tässä vaiheessa kaikessa olennaisessa hyvin lähellä Pohjoismaiden neuvoston esitystä.

Mielestäni pitää lähteä siitä, että sääntömuutosten tulee vahvistaa kulttuurirahaston asemaa. Olemme myös halunneet selvittää, mitä konkreettisia seurauksia ehdotetuilla muutoksilla tulee olemaan.

Lähtökohta on, että kulttuuriministereillä on sopijapuolten edustajana asiassa ratkaisijan rooli. Yhteistyöministerit pidetään asiassa ajan tasalla.

Erimielisyyttä on aiheuttanut kysymys siitä, onko rahasto itsenäinen oikeushenkilö. Esityksemme ratkaisee ongelman toteamalla, että rahasto on "pohjoismainen rahasto, jolla on rahaston säännöissä mainitut kytkennät Pohjoismaiden neuvostoon ja Pohjoismaiden ministerineuvos-

toon". Tämän lisäksi lienee asiasta käydyn keskustelun perusteella paikallaan täsmentää edelleen rahaston oikeushenkilöllisyyttä.

Olemme tässä kohdassa valmiit harkitsemaan myös sellaista täsmällistä sanontaa, jonka mukaan "rahasto on itsenäinen oikeushenkilö". Olen ymmärtänyt, että tämä formulointi on erityisen tärkeä Pohjoismaiden neuvostolle. Toisin sanoen käyttäisimme tässä sanatarkasti Pohjoismaiden neuvoston esittämää muotoilua.

Keskustelua on ollut myös rahaston sihteeristö- ja hallintopalvelujen järjestämisestä. Esityksemme mukaan sihteeristön sijaintipaikkaa ei enää määrätä säännöissä. Tämäkin vastaa Pohjoismaiden neuvoston esitystä. Mikäli sihteeristö sijaitsee Pohjoismaiden ministerineuvoston yhteydessä, tulee rahastolla mielestäni olla ministerineuvoston kanssa tekninen sopimus asian järjestämiseksi.

Hyvät parlamentaarikkokolleegat! Kaikissa rahastoa koskevissa kysymyksissä on hyvä muistaa, että rahasto on ollut olemassa ennen Pohjoismaiden ministerineuvoston piirissä tapahtuvaa kulttuuriyhteistyötä. Aloite kulttuurirahaston perustamiseksi tuli aikoinaan parlamentaarikoiden piiristä. Tämä historiallinen erityispiirre on ollut leimallinen rahaston toiminnalle, ja haluan korostaa, että tämä erityispiirre on arvokas rahaston toiminnalle myös jatkossa. Pohjoismainen kulttuuriyhteistyö tarvitsee hyvän ja toimivan vuoropuhelun ministerien ja parlamentaarikkojen välille.

Toivon, että voimme rakentavan yhteistyön hengessä viedä muutoksen nopeasti läpi ja saada rahastolle sen kipeästi kaipaaman työrauhan. Tulen huomenna esittämään ministerikolleegoilleni, että annamme ministerineuvoston esityksen asiassa ensi tilassa. Tarkistamme vielä sopimuksen juridisia yksityiskohtia ja vastaamme neuvostolle ministerineuvoston esityksellä niin pian kuin se suinkin on teknisesti mahdollista. Olisi erittäin hyvä, jos Pohjoismaiden neuvosto voisi vastaavasti käsitellä tulevan esityksemme nopeutetussa aikataulussa.

Edellä sanotun perusteella tulen ehdottamaan kolleegoilleni huomenna, että me hallitustemme eli sopimuksen varsinaisten osapuolten nimissä päätämme seuraavaa:

1. Toteamme periaatteen, jonka mukaan Pohjoismaiden kulttuurirahaston on itsenäinen pohjoismainen rahasto, ja että sillä on selkeä päätöksentekovalta omissa asioissaan. Jos rahasto jatkaa ministerineuvoston osana, pitää sillä olla tekninen sopimus hallintonsa hoitamisesta Pohjoismaiden ministerineuvoston kanssa.
2. Pyydämme ministerineuvoston sihteeristöä varmistamaan virallisesti sopimusosapuolten puolesta maiden ulkoministeriöiden kansainvälisen sopimusoikeuden asiantuntijoilta sopimusluonnoksen muotoseikkojen oikeellisuuden.

Arvoisa puhemies! Haluan lopuksi vielä korostaa, että pidän tärkeänä, että toimimme hyvässä yhteistyössä Pohjoismaiden neuvoston kanssa asian jatkovalmisteluissa. Samalla toivon, että pääsemme ratkaisuun vielä Suomen puheenjohtajuuskauden aikana.

Arvoisa puhemies, Pohjoismaiden neuvoston jäsenet! Toisena asiana on suositus koko Pohjolan moniäänisyyden ja sävyjen mukaan ottamisesta kulttuuriyhteistyöhön Pohjoismaiden kulttuurirahaston kautta. Fär-saari, Gröönlanti ja Ahvenanmaa saavat kukin oman edustajansa kulttuurirahaston hallitukseen.

Kulttuurirahasto on toki tukenut itsehallintoalueiden pohjoismaista kulttuuriyhteistyötä vuosien varrella. Uskon kuitenkin, että Fär-saarten, Gröönlannin ja Ahvenanmaan täysipainoinen osallistuminen myös kulttuurirahaston hallitukseen avaa uusia näköaloja yhteistyölle. Olen vakuuttunut, että suosituksen toteuttaminen on kaikkia osapuolia hyödyttävä asia.

Ilokseni voin kertoa, että kulttuuriministerit allekirjoittavat sopimuksen maittensa edustajina huomenna.

Toivotan vielä kertaalleen tälläkin foorumilla omasta ja kolleegoitteni puolesta Fär-saaret, Gröönlannin ja Ahvenanmaan mukaan kulttuurirahaston päätöksentekoon. Työ pohjoismaisen kulttuurin edellytysten parantamiseksi ei taatusti lopu kesken.

Suvi Lindéns tale i svensk oversettelse:

Ärade president, ärade medlemmar av Nordiska rådet. Jag tackar för denna möjlighet att på avtalsparternas vägnar få lämna ett svar på rådets förslag om Nordiska kulturfonden. Jag tar tillfället i akt och redogör även för min egen ståndpunkt i denna fråga.

Nordiska rådet lade i april fram ett förslag för de nordiska regeringarna om att avtalet om fonden - dvs. fondens stadga - skall ändras. Målsättningen med ändringsförslaget är att förtydliga fondens juridiska ställning och administrativa ansvar. Redan tidigare hade dessa frågor uppmärksammats bland annat i 1999 års revisionsberättelse.

Inledningsvis vill jag tacka Nordiska rådet för ett grundligt förberett förslag.

Sedan vi hade fått rådets förslag tog vi upp det till diskussion mellan kulturministrarna, och på grundval av våra linjedragningar har frågan därefter utretts vidare på tjänstemannanivån och på sekretariatet. Fondfrågan är ur kulturministrarnas synvinkel mycket aktuell just nu eftersom vi kommer att behandla den vid vårt ministerrådsmöte i morgon.

Jag kommer att redogöra för de principer och linjedragningar som vi som ordförandeland har följt under förberedelsestadiet och hur jag anser att vi bör gå vidare. Jag och mina kolleger har fört en konstruktiv dialog om förslagen. Jag skulle kunna säga att vi i nuläget i allt väsentligt ligger mycket nära Nordiska rådets förslag.

Jag anser att vi bör utgå ifrån att stadgeändringarna skall förstärka Kulturfondens ställning. Vi har dessutom velat reda ut vilka konkreta följder de föreslagna ändringarna kommer att få.

Vår utgångspunkt är att kulturministrarna i egenskap av representanter för avtalsparterna har beslutanderätt i denna fråga. Samarbetsministrarna kommer att hållas informerade fortlöpande.

Det har rått viss oenighet om huruvida fonden är att betrakta som ett självständigt rättssubjekt. I vårt förslag har vi löst problemet genom att konstatera att fonden är en nordisk fond som har sådan anknytning till Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet som framgår av fondens stadga. Därutöver kan det vara befogat att med hänvisning till den förda debatten ytterligare precisera fondens ställning som rättssubjekt.

Vi är även beredda att överväga en mer exakt formulering på denna punkt, nämligen att fonden är ett självständigt rättssubjekt. Jag har förstått att en sådan formulering är särskilt viktig för Nordiska rådet. Vi skulle med andra ord använda exakt den formulering som Nordiska rådet har föreslagit.

Det har också förts diskussioner om hur fondens sekretariat och administrativa funktioner bör vara organiserade. Enligt vårt förslag skall stadgan inte längre innehålla någon bestämmelse om var sekretariatet skall ha sitt säte. Även på denna punkt skulle man följa Nordiska rådets förslag. Om man väljer att placera sekretariatet i anslutning till Nordiska ministerrådet bör detta enligt min mening lösas genom ett tekniskt avtal mellan fonden och ministerrådet.

Bästa parlamentarikerkolleger. I alla frågor som handlar om fonden bör man ha i åtanke att fonden har funnits till redan innan kultursamarbetet inom Nordiska ministerrådet inleddes. Initiativet till inrättandet av kulturfonden kom från början från parlamentarikerna. Detta historiska särdrag har präglat fondens verksamhet, och jag vill understryka att detta särdrag är värdefullt även för fondens fortsatta verksamhet. Det nordiska kultursamarbetet behöver en bra och fungerande dialog mellan ministrarna och parlamentarikerna.

Jag hoppas att ändringarna kan genomföras snabbt och i konstruktiv anda så att fonden äntligen får den arbetsro som den så väl behöver. I morgon kommer jag att föreslå för mina ministerkolleger att vi snarast lägger fram ett ministerrådsförslag i frågan. Vi kommer att granska avtalets juridiska detaljer ytterligare och lägga fram ministerrådsförslaget för rådet så snart som det rent tekniskt är möjligt. Det vore utmärkt om Nordiska rådet på motsvarande sätt kunde påskynda behandlingen av vårt kommande förslag.

Med hänvisning till det som jag redan har sagt kommer jag i morgon att föreslå för mina kolleger att vi på våra regeringars, dvs. på de egentliga avtalsparternas vägnar beslutar följande:

1. Vi slår fast principen att Nordiska kulturfonden är en självständig nordisk fond med uttryckligt mandat att fatta beslut i sina egna angelägenheter. Om fonden fortsätter sin verksamhet som del av ministerrådet skall den ha ett tekniskt avtal om sin administration med Nordiska ministerrådet.

2. Vi framför en begäran om att ministerrådets sekretariat på avtalsparternas vägnar och med hjälp av våra utrikesministeriers experter på internationell avtalsrätt genomför en officiell granskning av att avtalsutkastet är formellt korrekt.

Ärade ordförande. Avslutningsvis vill jag ytterligare betona att det enligt min mening är mycket viktigt att vi bereder ärendet vidare i konstruktivt samarbete med Nordiska rådet. Samtidigt hoppas jag att vi uppnår en lösning under Finlands ordförandeskap.

Ärade ordförande, Nordiska rådets medlemmar. Det andra ärendet gäller en rekommendation om att alla stämmor och klangfärger i hela Norden skall tas med i kultursamarbetet genom Nordiska kulturfonden. Färöarna, Grönland och Åland kommer att få var sin representant i kulturfondens styrelse.

Under årens lopp har Kulturfonden naturligtvis gett stöd till det nordiska samarbetet i de självstyrande områdena. Jag kan dock tänka mig att ett fullvärdigt deltagande av Färöarna, Grönland och Åland även i kulturfondens styrelsearbete kommer att öppna nya perspektiv för samarbetet. Jag är övertygad om att det kommer att vara till gagn för alla parter om rekommendationen verkställs.

Till min glädje kan jag berätta att kulturministrarna i egenskap av representanter för sina länder kommer att underteckna avtalet i morgon.

Jag vill än en gång även inför detta forum på mina egna och mina kollegers vägnar hälsa Färöarna, Grönland och Åland välkomna att delta i beslutsfattandet i kulturfonden. Arbetet med att förbättra förutsättningarna för den nordiska kulturen kommer garanterat inte att ta slut.

Lars Hjertén (Nordenutvalgets talsmann rek. 25/2000/nord og fremst. 7/2001/nord): Fru president! Jag vill tacka statsrådet Suvi Lindén för hennes anförande som hölls i en mycket konstruktiv samarbetsanda, vilket jag uppskattar.

Jag vill helt kort redogöra för frågan. Förra året ansåg Kontrollkommittén och revisorerna att stadgan för Nordiska kulturfonden var oklar. De ville gärna att vi skrev ett avtal mellan fonden och ministerrådet. Vi tyckte att det var bra, men i så fall måste vi exakt känna till fondens status. Om vår ordförande skulle skriva på ett avtal måste han – för närvarande är det en man – veta i vilken egenskap han gjorde det. Därför skrev vi fem parlamentariker i styrelsen för Kulturfonden ett medlemsförslag - vi sitter ju alla med i Nordiska rådet – och det är det medlemsförslaget som är grunden till den diskussion som vi nu för.

Vi föreslog att fonden skulle bli ett självständigt juridiskt subjekt, ett juridiskt gångbart självständigt organ. Det förslag som ni har kunnat ta del av är enhälligt godkänt av samtliga partigrupper här i Nordiska rådet – av Nordenutskottet inte bara en utan två gånger, liksom av presidiet och av de nationella delegationerna; av den svenska delegationen också två gånger. Man kan nog säga att det är få av de förslag som vi antar här som är mer demokratiskt förankrade.

Det är egentligen fråga om tre principer. Den första principen är att tydliggöra fonden som ett självständigt rättssubjekt. Den andra principen är att klargöra att styrelsen beslutar om både fondens verksamhet och administrationen. Den tredje principen är att uttrycka att fonden är en gemensam angelägenhet för både Nordiska rådet och ministerrådet.

Rådet har mot bakgrund av det här förslaget genomfört ett mycket grundligt arbete. Vi har också tillkallat juridisk expertis på högsta nivå, jurister som är experter också på nordiskt samarbete, och vi har hela tiden fått klart för oss att det måste vara så att fonden är ett självständigt rättssubjekt – för att använda sig av det uttryck som vi har använt. Det är ett konstaterande som fanns med redan från början då fonden grundades, på 1960-talet, och det har senare konfirmerats av juridikprofessorer från Danmark – professorerna Christensen och Gulmann – i en utredning som gjordes i mitten av 1980-talet. Fonden har ändrats vid två tillfällen, år 1975 och år 1990. Men i de här överenskommelserna, som bygger på de förändringarna, har egentligen ingenting hänt när det gäller fondens självständiga ställning utan det har varit så hela tiden, även om det inte framgått riktigt så tydligt som vi önskar just nu.

Vad vi vill är alltså inte att ändra på detta utan bara att förtydliga den status som fonden redan i dag de facto har. Jag nämner ännu en gång att fonden är ett självständigt rättssubjekt – för fonden mycket centrala ord. Att fonden ska vara självständig är också viktigt kanske framför allt därför att fonden kan ha en integritet när vi har kontakt med alla konstnärer – jag menar då konstnärer i mycket vid bemärkelse – som söker bidrag och stöd från fonden. Då måste de veta att det är fråga om en självständig fond. Det finns inget mellanläge; man kan inte vara lite självständig, och man kan inte exemplifiera vad som menas med att vara självständig. Antingen är man självständig eller också är man inte det. Vi menar att fonden är självständig.

Maktförhållandena ändras inte enligt vårt förslag. Regeringarna, ministerrådet och Nordiska rådet ska även i fortsättningen utse hälften var i styrelsen. Ministerrådet ska ha hand om ekonomin – anslå medel också till fonden. Vad vi är intresserade av är framför allt att vi får ett beslut som håller. Det ska inte bygga på motsättningar som eventuellt finns – jag ser inte någon anledning till motsättningar - utan det ska vara bestämmelser som gäller minst tio år framåt i tiden.

Sedan skulle jag vilja säga att Nordenutskottet senast i går – för andra gången, som jag redan sagt – beslutade att hålla fast vid det yttrande som vi tog vid ett tidigare tillfälle. Vi beslutade också att utse ordförandeskapet tillsammans med Søren Hansen och mig att slutföra arbetet med stadgan för Nordiska kulturfonden. Vi menar att det måste ske snabbt, helst så att det är klart vid årsskiftet.

Avslutningsvis, fru president! I ministerrådets gällande kulturhandlingsprogram från juni 1998 *Nordisk kultursamarbejde ved årtusindskiftet* sägs följande beträffande Nordiska kulturfonden: Fondens verksamhet är fortsatt av högsta prioritet i det nordiska kultursamarbetet.

Jag menar att Nordiska rådet bör ge fonden de förutsättningar som behövs för att fondens styrelse ska kunna leva upp till den här deklarationen, både i dag och i framtiden. Då vore det väldigt bra om frågan kunde lösas så fort som möjligt, så att fonden får den arbetsro som behövs.

Jag yrkar bifall till rekommendation 25/2000/nord samt till framställning 7/2001/nord.

Søren Hansen (den sosialdemokratiske gruppen, S): Jeg vil gerne sige tak til den finske kulturminister for det indlæg, hun har holdt her. Jeg vil også gerne sige tak, fordi der er nogle, der i denne sag har sat hælene i og fået skabt noget rimelighed i en sag, der efterhånden var kørt helt ud i det absurde.

Det ser ud til, at vi kan finde en fornuftig løsning, og jeg vil gerne stå helt bag det, som Lars Hjertén netop har sagt, fra den ene ende og til den anden. Jeg er helt enig.

Det ser ud til, og der kan knyttes håb om, at vi kan finde en fornuftig løsning, og en fornuftig løsning er den, som hele Nordisk Råd har stået bag, og som ganske få bureaukrater placeret lidt forskellige steder har sat sig imod. Det kunne enhver vel have forudset. Hvilken bureaukrat har lyst til at få reduceret sit magtterritorium? Det er vel det, absurditeten i denne sag er vokset ud af.

Nordisk Råd er ikke noget normalt parlament. I et normalt parlament skal man bare kunne tælle til halvdelen, så er sagen klar. Her er der ikke tale om halvdelen. Her er der tale om, at alle i Nordisk Råd, hele Kulturfonden, alle de fire partigrupper, fra det yderste venstre til det yderste højre, Nordenutskottet, Præsidiet med præsidenten i spidsen – hvad forlanger man mere? – har stillet sig bag dette forslag. Også alle kulturministerier, og så undtager jeg lige det ene af dem, der ikke rigtig kunne finde ud af, hvordan man respekterer det demokratiske islæt i denne her sag. Processen har bekræftet de værste antagelser om Nordisk Råd: masser af papir, bureaukrater i hobetal, masser af støv og embedsmandsvælde.

Gudskelov har vi nu sat hælene i og fået sikkerhed for, at Nordisk Kulturfond kan blive et selvstændigt retsobjekt med det, der hører til i forhold til aftaler, tekster osv.

Jeg håber meget, at den finske kulturminister på sit møde med de øvrige kulturministre i morgen kan få enighed om de synspunkter, ministeren her har givet udtryk for. Det håber jeg meget, og jeg takker endnu en gang for den klare tale fra den finske kulturminister.

Rek. 22/1998 Nordisk språkpolitik

Löv (Nordenutvalgets talsmann rek. 22/1998/nord): Fru president! Först bara helt kort ett stort tack till vår kulturminister Suvi Lindén som var mycket tydlig i sitt anförande. Det kommer att föra frågan till slut under det här året.

Språket är en viktig del av vår identitet, vår riktiga kulturbärare. Nordenutskottet har varit aktivt i sina hälsningar till och analys av ministerrådets språkpolitik. Domänförlusterna i bruket av nordiska språk måste stoppas. Globaliseringen får helt enkelt inte innebära att de skandinaviska språken och finskan talas allt mindre i offentligt och frivilligt nordiskt samarbete. Det informella samarbetet i EU och andra globala arenor flyter bäst på skandinaviska språk enligt dem som sköter våra ärenden i den sortens organisationsvärld. Tyvärr visar näringslivet dåligt föredöme: Nordea och Stora Enso till exempel talar endast "bad English" när de träffas. Det finns tolkar att ta till. Framför allt är det viktigt att våra ungdomar är motiverade att lära sig och använda nordiska språk på ett levande och naturligt sätt. Mobilitetsprogrammen har här en stor betydelse och är ytterligare ett motiv för att samarbetsbudgeten måste stärkas för att stödja dessa. Speciellt viktigt är det att vi värnar om de små språken i Norden, dvs. Isländskan, färiskan och samiskan. Enligt vissa prognoser kunde våra 5000 språk i världen reduceras till bara en tiondedel inom 50 år, och då förstår vi ju alla att språkstrukturen i Norden uppvisar en helt annan karta. Vi behöver alltså komma med motigfter.

Nordenutskottet ville därför se en stor profilering och budgetgenomslag med tanke på det europeiska språkåret 2001. En del gjordes, och ministerrådet har verkställt en utredning om de nordiska språkens status på tröskeln till det 21:a århundradet. Barns och ungas språkförståelse har fått extra stöd genom undervisningsmaterial till bruk i skolorna. Vi har nyligen varit med om en strategikonferens på Island där vi diskuterade dessa frågor. Vi kommer att få höra om dess resultat så småningom, och arbetet har tydligen förts framåt.

Nordenutskottet anser att åtgärderna bör dryftas mellan kulturministrarna, utbildnings- och forskningsministrarna eftersom språkfrågorna omfattas av båda ministerråden. Nordenutskottet efterlyser också en evaluering av erfarenheterna av omstruktureringarna av det nordiska språksamarbetet. Borde kontrollkommittén kopplas in i det här skedet? frågar jag mig.

Jag tycker att man gärna skulle evaluera i en särskilt tillsatt "think – tank" bestående av bl.a. nationellt ansvariga för det europeiska språkåret. Den gruppens uppgift skulle vara att utarbeta förslag för uppföljning på nordisk nivå. Nordenutskottet önskar också uppmärksamma att en stor del barn och ungdomar med nordiskt språk som modersmål flyttar tillsammans med familjen inom Norden och lär sig minst ett annat nordiskt språk. Detsamma gäller barn och ungdomar med nordiskt språk som modersmål och som flyttar tillsammans med familjen internationellt. Denna grupp är en värdefull resurs som bärare av deras språk och kulturer. Nordenutskottet föreslår att ländernas regeringar bedömer hur denna språkgemenskap skall tas tillvara för att inte gå förlorad. Vidare undrar Nordenutskottet om ett nordiskt språkpass av typen European Language Portfolio kunde införas.

Minister **Suvi Lindén** (Ministerrådets talskvinne rek. 22/1998/nord): Arvoisa puhemies, hyvät Pohjoismaiden neuvoston jäsenet! Aivan aluksi haluan sanoa kiitokseni Pohjola-valiokunnan puheenjohtajan puheenvuorosta, joka mielestäni merkittävällä tavalla todistaa valiokunnan osoittamasta suuresta kiinnostuksesta pohjoismaista kielipolitiikkaa kohtaan. Tämä kiinnostus näkyy muun muassa siinä, että valiokunnan jäsenet kerta toisensa jälkeen osallistuvat erilaisiin ministerineuvoston järjestämiin konferensseihin. Esimerkiksi siitä käy vaikkapa pohjoismaisesta kielipolitiikasta järjestetty strategiakonferenssi, joka pidettiin viime syyskuussa Islannissa. Me Pohjoismaiden ministerineuvostossa olemme hyvin tyytyväisiä tästä hedelmällisestä dialogista, jonka me mielellämme näemme jatkuvan myös Pohjoismaiden neuvoston uudessa kulttuuri- ja koulutusvaliokunnassa eli sivistysvaliokunnassa.

Parhaillaan vietettävän Euroopan kielivuoden puitteissa on Pohjoismaiden ministerineuvosto käynnistänyt monia kiinnostavia aloitteita, joista muun muassa kahden aloitteen tiedän myös he-

rättäneen Pohjola-valiokunnan joidenkin jäsenten erityistä kiinnostusta muun muassa aiemmin mainitussa strategiakonferenssissa. Sen lisäksi on ryhdytty selvittämään pohjoismaisten kielten statusta näin 21. vuosisadan kynnyksellä, kiinnittäen erityistä huomiota kielten käyttöympäristöön kohdistuvaan supistumiseen. Selvitystyö keskittyy muun muassa tarkastelemaan pohjoismaisten kielten asemaan suhteessa englannin kieleen. Tätä ajankohtaisempaa aihetta tuskin voisi olla juuri eurooppalaisen kielivuoden aikana. Edustaja Lövin mainitseman selvitysryhmän tekemä työ esitellään parin viikon kuluttua Paraisilla pidettävässä Nordmål-forum 2001–konferenssissa 15.-16. marraskuuta.

Tulevina vuosina Pohjoismaiden ministerineuvosto jatkaa toimintansa fokusoimista pohjoismaiseen kielipolitiikkaan, jossa Pohjoismaiden välinen kielellinen ymmärrys on ensimmäisenä prioriteettina. Tästä syystä myös muun muassa lapsille ja nuorille suunnattu liikkuvuusohjelma on korkealla prioriteettitasolla. Pohjoismaiden ministerineuvosto on jälleen mukana kehitystyössä, jonka tuloksena on toivottavasti entistä parempaa pohjoismaista kielipolitiikkaa sekä Pohjoismaiden välistä kielellistä ymmärrystä uudistava liikkuvuusohjelma.

Kun arvioidaan kokemuksia pohjoismaisen kieliyhteistyön järjestelyistä, se tulee olemaan luonnollinen asia yhdessä muiden aloitteiden rinnalla.

Edustaja Lövin esille ottamat muut kysymykset merkitsen tässä vaiheessa tiedoksi ja välitän ne eteenpäin jatkokäsittelyä varten sekä omalle ministerineuvostolleni että opetusministerineuvostolle.

Suvi Lindéns tale i svensk oversettelse:

Ärade president, bästa medlemmar av Nordiska rådet. Allra först vill jag tacka för anförandet av Nordenutskottets ordförande, som enligt min mening tydligt visar utskottets stora intresse för den nordiska språkpolitiken. Detta intresse kommer till uttryck bland annat genom att utskottsmedlemmarna gång på gång deltar i de olika konferenser som ministerrådet anordnar. Som exempel på detta kan man nämna den strategikonferens om nordisk språkpolitik som hölls på Island i september. I Nordiska ministerrådet är vi mycket nöjda med denna fruktbara dialog som vi gärna vill se en fortsättning på även i Nordiska rådets nya kultur- och utbildningsutskott.

Inom ramen för det pågående Europeiska språkåret har Nordiska ministerrådet lagt fram flera intressanta initiativ. Mig veterligen har åtminstone ett par av dem även väckt speciellt intresse hos vissa medlemmar av Nordenutskottet, bland annat på den strategikonferens som jag nämnde här tidigare. Man har dessutom inlett en utredning om de nordiska språkens status på tröskeln till tjugohundratalet, med särskild tonvikt på de alltmer begränsade möjligheterna till användning av språken. Utredningen har satt fokus bland annat på de nordiska språkens ställning i förhållande till engelskan. Ett mer aktuellt tema kan man knappast föreställa sig under det europeiska språkåret. Den utredningsgrupp som medlemen Löv nämnde här tidigare kommer att presentera sitt arbete om ett par veckor vid Nordmål-forum 2001 i Pargas den 15-16 november.

Under de närmaste åren kommer Nordiska ministerrådet att fokusera vidare på den nordiska språkpolitiken där språkförståelsen mellan de nordiska länderna får högsta prioritet. Därför har även det mobilitetsprogram som bland annat är riktat mot barn och unga prioriterats högt. Nordiska ministerrådet deltar återigen i ett utvecklingsarbete som förhoppningsvis resulterar i en förbättrad nordisk språkpolitik och ett mobilitetsprogram som ökar språkförståelsen i Norden.

En utvärdering av erfarenheterna kring det nordiska språksamarbetet kommer att ingå som en naturlig del i den framtida utvärderingen av andra initiativ.

När det gäller de övriga frågorna som medlemmen Löv har tagit upp noterar jag dem tills vidare och vidarebefordrar dem till mitt eget ministerråd och till utbildnings- och forskningsministrarna för fortsatt behandling.

Åke Gustavsson (den sosialdemokratiske gruppen, s, rek. 22/1998/nord): När man som jag i det nationella parlamentet arbetar med bl.a. språkfrågor är det intressant och viktigt att konstatera att det i det beslut som rådet fattade för en stund sedan om budgeten ligger en prioritering av den nordiska språkförståelsen och kultursamhörigheten. Allmänt sett har man i såväl Norge och

Finland som i Sverige och Danmark ökat det politiska intresset för språket. Det tycker jag är naturligt och jag tycker att det är viktigt. Jag ska tala om varför jag tycker att det är viktigt.

Först och främst har den språkliga situationen i våra länder på många sätt förändrats. Det tror jag också att man kommer att konstatera i det arbete som bedrivs inom ramen för Nordmål, vilket kommer att redovisas när man kommer till konferensen i Pargas. Det är alltså ett ökat hot om domänförluster, som språkvetarna brukar kalla det, alltså att det egna modersmålet icke blir ett fullödigt modersmål, utan att vi använder oss av facktermer från andra länder.

Det andra skälet är att vi har stora möjligheter att utveckla det egna språket och det egna kunnandet. Socialdemokratiska gruppen väcker nu en motion om att inrätta ett nordiskt filmpris. Det är alltså ett sätt att också den vägen indirekt stimulera den språkliga förståelsen, inte bara det skrivna ordet utan också det talade ordet, mellan de nordiska länderna. Idén om ett filmpris i Nordiska rådets regi kommer ursprungligen från direktören för det svenska filminstutet, Åse Kleveland. Jag tror att just ur språksynpunkt kan ett sådant pris ha betydelse.

Det bidrar självklart också till den ökade nordiska förståelsen om vi kan hantera de nordiska public service-företagen på ett bra sätt, så att man i de nordiska länderna kan erbjuda varandras public service-kanaler.

När jag gick i skolan fick vi lära oss ganska mycket "nordiska", i vart fall i relation till vad som gäller i dag. Jag tror att vi har anledning att försöka nå en återerövring i det avseendet.

Men det finns också en teknisk utveckling som möjliggör en ökad förståelse i de här sammanhangen, nämligen på det språkteknologiska området. Jag tänker speciellt på maskinöversättning av språken. Ska vi gemensamt hävda de nordiska språken gentemot omvärlden ska vi ta till vara de möjligheter tekniken ger. Då menar jag att vi kan titta närmare på maskinöversättning med hjälp av gemensamma korpusar. Inte minst är detta viktigt när vi diskuterar frågan i EU-sammanhang.

Efter det positiva inlägg som Finlands kulturminister nu har hållit ser jag fram emot att vi kan arbeta mycket konstruktivt i de här sammanhangen. Det är en viktig identitetsfråga. Det är naturligtvis också en viktig kulturpolitisk fråga.

Rek. 7/2000 Ungdomsudveksling mellem Norden og de baltiske stater

Paula Lehtomäki (Nærområdeutvalgets talskvinne rek. 7/2000/när): Nuorisovaihdolla Pohjoismaiden välillä on pitkät ja kunniakkaat perinteet. Eri ohjelmien kautta tuhannet pohjoismaiset nuoret ovat päässeet omaksumaan pohjoismaisen yhteistyön ja hyötymään siitä. On luonnollista ja tärkeää, että pohjoismaisen yhteistyön orientoituminen entistä voimakkaammin lähialueillemme heijastuu myös kasvavana panostuksena nuorisovaihtoon Pohjolan ja Baltian välillä.

Lähialuevaliokunnan ehdotus, joka koskee nuorisovaihtoa Pohjoismaiden ja Baltian maiden välillä, hyväksyttiin Reykjavikin istunnossa viime vuonna. On merkillepantavaa, että ehdotusta valmisteli lähialuevaliokunnan ja Baltian yleiskokouksen vastaavien valiokuntien jäsenistä koostuva työryhmä. Kysymyksessä oli näin ensimmäinen PN:n ja Baltian yleiskokouksen yhteisesti koottu työryhmän raportti ja sen pohjalta syntyneet esitykset käsitellään myös Baltian yleiskokouksessa. Tämä valmistelutapa antaa erinomaisen mahdollisuuden viedä ehdotuksia eteenpäin kaikkien osapuolten yhteistyönä.

Ministerineuvoston ilmoituksesta ilmenee, että nuorisovaihtoa ollaan kehittämässä monin eri tavoin eri ohjelmien puitteissa. On ilahduttavaa havaita, että lähialuestrategian linjaus priorisoida lasten ja nuorten kysymyksiä on toteutumassa ainakin tältä osin. Ministerineuvoston ilmoituksesta ei kuitenkaan kaikilta osin käy ilmi, miten pitkälle PN:n yksittäisten suositusten kohdalta on edetty. Olisi ollut toivottavaa, että ilmoituksessa olisi eritelty hieman konkreettisemmin, mitkä suosituksen esityksistä sisältyvät jo käynnissä oleviin ohjelmiin.

Suosituksessa esitetyt tavoitteet ja niiden laatimiseen johtanut työprosessi ovat alusta alkaen olleet yhteisiä. Osa esityksistä on pienehköjä, mutta hyvin konkreettisia edistyaskeleita, osa taas melko pitkälle meneviä ohjelmallisia tavoitteita. Reykjavikissa hyväksytyissä suosituksissa peräänkuulutetaan säännöllisiä Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteisiä raportteja työn edistymi-

sestä. Onko tällaisia raportteja odotettavissa ja miten tätä ennen kokeilematonta yhteistyömuotoa aiotaan kehittää?

Arvoisa presidentti, nuorisovaihdon edistäminen on ensiarvoisen tärkeä kysymys. Omakohtaiset kontaktit vieraisiin kulttuureihin ja ihmisiin ovat parhaita keinoja muokata asenteita, murtaa ennakkoluuloja ja luoda pohja luonnolliselle ja monipuoliselle kanssakäymiselle.

Työsarka Pohjoismaiden ja Baltian välisen Nuorisovaihdon edistämisessä on laaja. Siksi asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan tehokkaita ja koordinoituja toimenpiteitä kaikilta osapuolilta.

Paula Lehtomäkis tale i svensk oversettelse:

Ungdomsutbytet mellan de nordiska länderna har långa och ärevördiga traditioner. Genom olika program har tusentals nordiska ungdomar fått tillägna sig det nordiska samarbetet och dra nytta av det. Det är naturligt och viktigt att det nordiska samarbetets allt starkare orientering mot våra närområden också reflekteras i en ökad satsning på ungdomsutbyte mellan Norden och Baltikum.

Närområdesutskottets förslag om ungdomsutbyte mellan de nordiska länderna och Baltikum godkändes på sessionen i Reykjavik i fjol. Det är att observera att förslaget bereddes i en arbetsgrupp bestående av medlemmar i närområdesutskottet och motsvarande utskott i Baltiska generalförsamlingen. Det är alltså fråga om den första gemensamma rapporten för Nordiska rådet och Baltisk generalförsamling och de förslag som initieras av rapporten behandlas även i Baltisk generalförsamling. Denna typ av beredning ger en utmärkt möjlighet att föra förslag vidare som ett samarbete mellan alla parter.

Av ministerrådets meddelande framgår att man håller på att utveckla ungdomsutbytet på många olika sätt inom olika program. Det är glädjande att märka att närområdesstrategins linje, att prioritera barn- och ungdomsfrågor, håller på att förverkligas åtminstone till denna del. Av ministerrådets meddelande framgår det inte åtminstone till alla delar hur långt man har kommit med NR:s enskilda rekommendationer. Det hade varit önskvärt att man i meddelandet mer konkret hade specificerat vilka av rekommendationens förslag som redan ingår i pågående program.

Målen som presenteras i rekommendationen och den arbetsprocess som ledde fram till dem har varit gemensamma redan från början. En del av förslagen innebär rätt små, men mycket konkreta framsteg, andra är långt gående mål i form av program. I rekommendationerna som godkändes i Reykjavik efterlyser man regelbundna gemensamma rapporter för de nordiska länderna och Baltikum om hur arbetet fortskrider. Är denna typ av rapporter att vänta och hur har man tänkt utveckla denna form av samarbete som inte tidigare har prövats?

Ärade president. Främjande av ungdomsutbyte är en fråga av största vikt. Personliga kontakter med främmande kulturer och människor är det bästa sättet att förändra attityder, bryta fördomar och skapa en grund för ett naturligt och mångsidigt umgänge.

Främjandet av ungdomsutbytet mellan de nordiska länderna och Baltikum utgör ett omfattande arbetsfält. Därför behövs det effektiva och samordnade åtgärder av alla parter för att man ska kunna nå de uppställda målen.

Minister **Suvi Lindén** (Ministerrådets talskvinne rek. 7/2000/när): Arvoisa puhemies, arvoisat Pohjoismaiden neuvoston jäsenet!

Tämä suositus nostaa polttopisteeseen Pohjolan ja Viron, Latvian ja Liettuan nuorisovaihdon kehittämisen. Suositus linjaa useita rinnakkaisia ja erilaisia toimenpiteitä, joilla helpotettaisiin ja parannettaisiin maidemme välistä vuorovaikutusta liikkuvuuden parantamiseksi.

Nuorisoasiat ovat tyypillisesti eri hallinnonalojen välisiä, ja niiden kehittäminen edellyttää matalia raja-aitoja eri sektorien välillä. Itse olen myös nuorisoasioiden ministeri, mutta nämä asiat on järjestetty eri tavoin eri pohjoismaissa. Ministerineuvoston on hyvin aktiivinen tällä alueella. Ministerineuvoston ilmoituksessa on päivitys niistä toimista, kehittämisohjelmista ja projekteista, jotka juuri nyt ovat ajankohtaisia ja jotka tukevat hyvin monilta osin neuvoston suosituksen linjaa. Haluaisin nostaa niistä esiin erityisesti ministerineuvoston ohjelman "Lähialueiden ja Pohjolan lasten ja nuorten vaihto-ohjelmaksi". Ohjelman tavoitteena on lisätä kult-

tuurien välistä vuoropuhelua. Se tehdään muun muassa mahdollistamalla erilaisten lapsi- ja nuorisoryhmien ja koululaisten yhteistoiminta vapaaehtoisen kulttuurityön ja kulttuuritoimijoiden kanssa. Lähtökohtana on lasten ja nuorten oma luominen ja omat tarpeet, kuitenkin niin, että he oppivat toinen toisiltaan.

Ministerineuvosto ei ole saanut Pohjoismaiden neuvoston tiedustelemaa tietoa siitä, onko Baltian yhteisö tehnyt vastaavia suosituksia Baltian ministerineuvostolle tai Baltian maiden hallituksille.

Pohjoismaiden neuvoston suosituksen jatkokäsittelyn yhteydessä on hyvin tärkeää, että toimet tehdään yhtäaikaisesti Baltian maissa ja pohjoismaissa. Vain molemminpuolinen yhteistyö mahdollistaa parhaan tuloksen asian edelleen kehittämiseksi. Ministerineuvosto palaa tähän asiaan, kun eri tukimuotojen vaikutuksista on käytettävissä arviointitietoa. Samalla jatkamme työtä lasten ja nuorten toimintaohjelmien edelleen toteuttamiseksi.

Suvi Lindéns tale i svensk oversettelse:

Ärade president, ärade medlemmar av Nordiska rådet. Denna rekommendation kommer att sätta fokus på utvecklingen av ungdomsutbytet mellan de nordiska länderna och Estland, Lettland och Litauen. I rekommendationen drar man upp riktlinjerna för flera parallella åtgärder för att främja rörligheten genom bättre samverkan mellan länderna.

Ungdomsfrågorna är av tradition tvärsektoriella, och skiljemurarna mellan sektorerna måste vara låga om frågorna skall kunna drivas med framgång. Själv är jag ansvarig minister även för ungdomsfrågorna, men arbetet med dessa frågor har organiserats på olika sätt i de nordiska länderna. Inom detta område agerar ministerrådet mycket aktivt. I sitt meddelande har ministerrådet uppdaterat de aktuella åtgärderna, utvecklingsprogrammen och projekten som samtidigt i mycket stor utsträckning stöder den linje som rådet har rekommenderat. Av dessa vill jag särskilt lyfta fram ministerrådets utbytesprogram för barn och unga i Norden och närområdena. Programmet är avsett att öka dialogen mellan olika kulturer. Detta sker bland annat genom att möjliggöra för olika barn- och ungdomsgrupper samt skolelever att samverka med det frivilliga kulturlivet och kulturaktörerna. I arbetet utgår man ifrån barnens och ungdomarnas eget skapande och egna behov, dock så att dessa kan lära sig av varandra.

Ministerrådet har inte fått något svar på Nordiska rådets fråga om huruvida Baltiska församlingen har framfört motsvarande rekommendationer till Baltiska ministerrådet eller de baltiska regeringarna.

Vid den fortsatta behandlingen av Nordiska rådets rekommendation är det synnerligen viktigt att åtgärderna sker parallellt i de baltiska och nordiska länderna. Ömsesidigt samarbete är den enda garantin för ett lyckat resultat av arbetet. Ministerrådet återkommer till denna fråga efter att ha fått tillgång till utvärderingen av de olika stödformerna. Vi kommer samtidigt att arbeta vidare med att genomdriva de olika åtgärdsprogrammen för barn och unga.

Rek. 11/2000 **Nordisk IT-infrastrukturstudie, E-handel (digitale signature) og regelsæt for kryptering**

Rek. 12/2000 **IT-innovationsstudie og makroklusters**

Rek. 13/2000 **IT-redskaber og deltagerdemokratiet i Norden**

Rek. 14/2000 **Rådgivende IT-ekspertgruppe**

Daléus (Europautvalgets talsmann rek. 11/2000/euro, 12/2000/euro, 13/2000/euro og 14/2000/euro): Det är alltså fyra rekommendationer som har sitt ursprung i den rapport om IT som vi utarbetade i Europautskottet. När vi jobbade med de här frågorna konstaterade vi att vi har en väldigt hög IT-användning i de nordiska länderna - det är bra - och en mycket spridd verksamhet som går ut på att producera grejer, saker, maskiner som kan användas i IT- och telekomsammanhang. Vi har t.ex. telefontillverkning av Ericsson i Sverige, och det tillverkas mobiltelefoner också i Finland.

Ett tredje element är satt lite på undantag, och det är människors och företags möjligheter att nyttiggöra sig den nya tekniken genom att den är tillgänglig, med infrastruktur, utbildning, kunskap, enklare regler och liknande. De här delarna behöver också lyftas fram.

Om man inte gör det – för att ta det tydligaste exemplet, om man inte lyfter fram infrastrukturen – blir många människor lidande, framför allt människor utanför de stora tätorterna där tillgängligheten inte finns. Man får ett A- och ett B-lag. Man får ett kluvet samhälle när det gäller möjligheten att använda den nya tekniken.

Därför föreslog vi en nordisk infrastrukturstudie - fikonspråk, men vi arbetar ju med sådant ibland. Vad innebär då det? Jo, man försöker åstadkomma att alla, i det här fallet nordiska länder, har en likartad infrastruktur och fungerar på ett sådant sätt att man kan samverka. Vi kan tänka på hur det var förr i tiden. Det är väl nästan någonting att tacka högre makter för, att vi har samma spårbredd på järnvägen runt om i de nordiska länderna; för all del också i Europa. Det vore bra om vi nu kunde åstadkomma något liknande, bildligt talat, på IT-området – samma tjocka kablar, samma breda band, samma kapacitet – så att vi inte står där när vi ska börja samverka och plötsligt upptäcker att det inte går, t.ex. därför att bredband är en sak i Norge och något helt annat i Finland. Vi tyckte alltså att det behövs en infrastrukturstudie på IT-området.

Vi tyckte också att man behövde makrokluster - ett annat fånigt ord. Det kommer ur att man först får företag i en region att samverka, och sedan kan man få regionerna att samverka med varandra. Det klassiska exemplet är väl Toscana i Italien eller Norditalien i stort, där hela regioner började samverka och plötsligt blev ännu kraftfullare i utvecklingen.

Det tredje exemplet vi tog upp gällde att skapa förutsättningar för människor att bättre kunna utnyttja sitt demokratiska instrument med hjälp av IT.

Det fjärde vi sade var att det behövs en oberoende expertgrupp som kan hjälpa regeringarna att komma till rätta med de här frågorna och att ha framsyn.

Nu kommer jag till de allmänna synpunkter man kan ha. Ministerrådet är väldigt kallsinnigt och säger som vanligt överslätande ungefär: Riden inte så fort, det ni ska göra är allaredan gjort, som i den gamla svenska historien, när riksdagsmännen skulle bege sig till riksdagen. Det vill säga, Ministerrådet har gjort eller tänkt göra det som vi föreslår. Men tittar man på sakerna så ser man att det har de inte gjort – och, vad värre är, de tänker inte heller göra det!

Därför tycker jag det är skäl att upprätthålla rekommendationerna. Vi tycker det är viktigt att säga att man behöver utanförstående experter som kan hjälpa till i bedömningen, så att man inte får samma situation som vi har sett de senaste åren. När regeringarna trodde att näringslivet skulle bygga ut infrastrukturen, inträffade detta att näringslivet på IT-området sjönk ihop, och därmed sjönk också utbyggnaden av infrastrukturen ihop. Vi vill inte hamna i det läget.

Därför menar vi, till slut, fru president, att om inte Nordiska rådet genom det som är nya utskott, när nu Europautskottet saligen har lagt sig ned att dö, upprätthåller tankegångarna i de här rekommendationerna, så innebär det i realiteten att man överlåter initiativet och kraften i hela det här arbetet till Ministerrådet och de nordiska näringsministrarna, för svenskt vidkommande Björn Rosengren. Vi tror inte att detta räcker. Vi menar att det är viktigt att Nordiska rådet står fast vid dessa rekommendationer. Det är därför jag har gått upp och pratat i dag.

Presidenten: Da der ikke findes noget beslutningsforslag under dette punktet, går vi videre til neste punkt.

Debatten ble avsluttet og Presidentens informasjon tatt til etterretning.

Rådet besluttet å ta C1: bilag Meddelelser vedrørende Nordisk Råds rekommandationer til etterretning.

For vedtak vedrørende rekommandasjoner som ble tatt opp under dette dagsordenspunkt, se s. 260-262.

Presidenten meddelelte at det var tekniske problemer med veggtavlen.[6]

[6] Dagsordenspunkter samt talernes navn ble ikke vist på veggtavlen resten av denne dagen. (red.anm.)

11. Medborgerbeskyttelse

A 1267/nord	Udvalgsforslag om asylansøgernes livskvalitet i Norden
A 1268/nord	Udvalgsforslag om racisme og integration
Fremst. 1/2001	Racisme og nynazisme i Norden
A 1232/nord	Medlemsforslag om opprettelse av et vitnebeskyttelsesprogram
A 1246/nord	Medlemsforslag om et felles tiltak i Norden for å beskytte involverte i straffesaker mot vold, trusler og represalier
A 1258/nord	Utskottsförslag om kvinno- och barnhandel
A 1221/nord	Medlemsforslag om tiltak mot tvangsekteskap
A 1260/euro	Udvalgsforslag angående grundlag for regler om fødevaremærkning og vareinformation for varer markedsført i Norden
A 1261/euro	Udvalgsforslag om risikohåndtering på fødevareområdet
A 1262/euro	Udvalgsforslag om nordisk forbrugerundervisning: "Det handler om at leve", herunder undervisning i fødevaresikkerhed
A 1263/euro	Udvalgsforslag om fødevareimport til Norden fra det europæiske indre marked og fra lande udenfor EU
Rek. 22/2000	Genmodificerede levnedsmidler
A 1264/nord	Medlemsforslag angående upprättande av en Nordisk Alzheimer takorganisation

A 1267/nord Udvalgsforslag om asylansøgernes livskvalitet i Norden

Nordenudvalget hadde foreslået at Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at gøre det til en målsætning, at sagsbehandlingstiden af asylansøgninger ikke over-skrider et år uden, at kvaliteten af sagsbehandlingen hermed forringes. Under sagsbehandlingstiden skal den ansvarlige sagsbehandler kontinuerligt holde den asylansøgende underrettet om sagens gang. Den asylansøgende skal informeres om sin ret til individuel sagsbehandling.

at sørge for, at asylansøgere straks ved ankomsten modtager relevant skriftlig infor-mation på et sprog forståeligt for den pågældende. Informationen skal omfatte rettig-heder, pligter, asylproceduren, retten til juridisk rådgivning og tolk samt information om UNHCR og andre relevante frivillige organisationer. Asylanssøgerne skal have fri tilgang til organisationerne straks efter ankomsten.

at sørge for at asylansøgerens behov, hvad angår opholdssted, tilgodeses. Valg af opholdssted må ikke påvirke asylansøgerens økonomiske bevilling.

at tage hensyn til asylansøgende kvinder og mænd som ønsker særbehandling af køns- og seksuelt relaterede grunde og sørge for, at personalet i hele asylprocessen er trænet i at være sensitive overfor disse spørgsmål.

at give asylansøgere ret til at søge arbejde og ret til uddannelse så snart pågældenes identitet er verificeret, samt at oprette et fælles nordisk system for kvalifikationsvur-dering.

at sørge for, at der udarbejdes individuelle aktivitetsplaner for asylansøgere i samarbejde med den asylansøgende.

at sørge for, at alle asylcentre opretter et rådgivende organ, som består af centrenes beboere. Sammensætningen skal tage hensyn til etnicitet, alder og køn.

at tilbyde psykologisk og psykiatrisk hjælp til asylansøgere som har behov for at bearbejde oplevelser, som de har haft før eller under asylopholdet, samt at oprette specielle rehabiliteringsprogrammer for både den enkelte asylansøger og for familier der som helhed lider af post-traumatisk stress.

at sørge for, at den asylansøgende har den samme ret til den almindelige sundheds-tjeneste som landets medborgere.

at sikre, at asylansøgernes børns rettigheder opfyldes i overensstemmelse med FN's børnekonvention.

at udarbejde en individuel plan for uledsagede børn, som søger asyl. Planen skal bl.a. omfatte værgeordning, juridisk rådgivning, opholdssted, undervisning, fritidsaktiviteter og andet som er relevant for det enkelte barn. De uledsagede børns sagsbehandling skal altid prioriteres og barnets tarv altid stå i centrum. Et forsøg på sporing af og kontakt med familien af uledsagede børn skal ske så tidligt i forløbet som muligt. Ved afslag på asylansøgning må uledsagede børn aldrig udvises, medmindre de kan modtages af familiemedlemmer eller af andet netværk.

at sørge for, at asylansøgere får klar information om de konsekvenser alvorlig kriminalitet kan have på deres situation, samt sørge for, at sagsbehandlingen for kriminelle asylansøgere fremskyndes, dog uden at retssikkerheden forringes.

Nordenudvalget hadde foreslået at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at arrangere et fælles nordisk seminar, hvor ansatte på modtage- og opholdscentre for asylansøgere, relevante eksperter på området og repræsentanter fra relevante frivillige organisationer udveksle erfaringer i arbejdet for herved at fremme asylansøgernes livskvalitet.

A 1268/nord Udvalgsforslag om racisme og integration

Nordenudvalget hadde foreslået at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at sikre, at indsatsen for bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed samt arbejde som fremmer integration af etniske minoriteter i de nordiske samfund, bliver en integreret og målrettet del af virksomheden i alle sektorer i Nordisk Ministerråd;

at Nordisk Ministerråd i sektorernes samarbejdsprogrammer og handlingsplaner identificerer initiativer vedrørende arbejdet for bekæmpelse af racisme og for at fremme integration samt fremlægger en årlig skriftlig redegørelse for Nordisk Råd om udført arbejde på området;

at sikre at der i Nordisk Ministerråds budget for hvert år afsættes de nødvendige ressourcer, som arbejdet for bekæmpelse af racisme og for at fremme integration kan indebære for de respektive sektorer. Dette skal ske med start i budgettet 2003 og så vidt muligt indenfor rammen for budgettet for år 2002.

Fremst. 1/2001 Racisme og nynazisme i Norden

Præsidiet hadde foreslået i anledning af Ministerrådets meddelelse år 2001

at Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og *afventer ny meddelelse* i anledning af fremst. 1/2001/p næste år.

Rekommandasjonen lyder:
Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at komme med en årlig redegørelse for tiltag, der er gjort i de nordiske lande mod racisme, fremmedfjendtlighed og diskriminering i hverdagen.

A 1232/nord Medlemsforslag om oprettelse av et vitnebeskyttelsesprogram

A 1246/nord Medlemsforslag om et felles tiltak i Norden for å beskytte involverte i straffesaker mot vold, trusler og represalier

Nordenudvalget hadde foreslået at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at snarest muligt udarbejde et ministerrådsforslag om nordiske indsatser for beskyttelse af vidner og andre involverede i straffesager som står overfor trusler, vold og repressalier.

A 1258/nord Utskottsförslag om kvinno- och barnhandel

Nordenutskottet hade föreslagit att Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att gemensamt följa upp nuvarande lagstiftning mot kvinno- och barnhandel och att i det sammanhanget värdera behovet av eventuella lagändringar eller åtgärder;

att i europeiskt och internationellt samarbete intensifiera arbetet mot kvinno- och barnhandel;

att utveckla, bl.a. med hjälp av modern informationsteknik, snabbt och effektivt informationsutbyte mellan berörda myndigheter.

Nordenutskottet hade föreslagit att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att inom ramen för det nordiska Närområdesprogrammet ge stöd till bl.a. medborgarorganisationernas insatser mot kvinno- och barnhandel;

att medverka till information och kunskapsspridning rörande kvinno- och barnhandel.

A 1221/nord Medlemsforslag om tiltak mot tvangsekteskap

Nordenudvalget hadde foreslået at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at snarest muligt, på baggrund af erfarings- og informationsudbytte, udarbejde forslag om samordning af tiltag mod tvangsægteskab i de nordiske lande.

A 1260/euro Udvalgsforslag angående grundlag for regler om fødevaremærkning og vareinformation for varer markedsført i Norden

Europaudvalget hadde foreslået at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at udarbejde forslag til hvordan forbrugerne kan sikres tilstrækkelig fødevaremærkning og vareinformation for fødevarer markedsført i Norden. Nordisk Ministerråd bør tage udgangspunkt i konklusionerne i rapporten "Forbrugernes krav til fødevaremærkning og vareinformation" fra det tværsektorielle projekt om fødevaremærkning, Tvermerk og i overvejelserne og ideerne i dette forslag.

A 1261/euro Udvalgsforslag om risikohåndtering på fødevareområdet

Europaudvalget hadde foreslået at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at oprette en embedsmandsgruppe som indenfor en kort tidsfrist skal underrette hinanden om nationale tiltag i forbindelse med fødevarekriser og som skal forhandle og foreslå løsninger, samt udveksle informationer om risikoanalyser. Det kunne ske i forlængelse af det arbejde som allerede udføres med at udarbejde analyser af farlige stoffer.

at udarbejde en strategi for oplysning til befolkningen i fødevarekrisesituationer.

Europaudvalget hadde foreslået at Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at lægge samme kriterier til grund for risikovurderinger i internationale fora og virke for en stram risikohåndtering.

at arbejde for at alle lande som eksporterer til Norden bliver i stand til at overholde Nordens grænseværdier, f.eks. ved at sikre at de har analysemetoder og instrumenter.

at arbejde for at forsigtighedsprincippet fortolkes stramt i internationale fora.

A 1262/euro Udvalgsforslag om nordisk forbrugerundervisning: "Det handler om at leve", herunder undervisning i fødevaresikkerhed

Europaudvalget hadde foreslået at Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at indføre obligatorisk forbrugerundervisning, f.eks. under overskriften "Det handler om at leve" i undervisningsplanerne i grundskolen, således at de inddrager forhold som vil forbedre elevernes evne til at agere og træffe valg som forbrugere af såvel forbrugsvarer som fødevarer.

Europaudvalget hadde foreslået at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at skabe undervisningsmateriale til brug i forbrugerundervisning i grundskolen og komplettere dette med at oprette en hjemmeside, hvor Nordisk Ministerråds eget materiale og relevant materiale fra de nordiske lande fremgår. Nordisk Ministerråd bør afsætte tilstrækkelige midler til at udvikle undervisningsmateriale og internetside i Nordisk Ministerråds budget 2003.

A 1263/euro Udvalgsforslag om fødevareimport til Norden fra det europæiske indre marked og fra lande udenfor EU

Europaudvalget hadde foreslået at Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at skabe fælles nordisk samforståelse af i hvilke tilfælde SPS/TBT-aftalen kan anvendes;

at arbejde for at tillempe et særligt regelsæt i EU for handel med og transport af levende dyr, som sikrer etik og dyrebeskyttelse og som forebygger smittespredning.

Rek. 22/2000 Genmodificerede levnedsmidler

Europaudvalget hadde foreslået i anledning af Ministerrådets meddelelse år 2001

at Ministerrådets meddelelse om rek. 22/2000/euro tages til efterretning og at Nordisk Råd *afventer ny meddelelse* til næste år.

Opprinnelig rekommandasjon:
Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at med udgangspunkt i sluterklæringen fra ministerkonferencen om sikker mad den 26.-27. juni 2000 arbejde for en meget restriktiv politik i forhold til godkendelse af markedsføringstilladelser for genmodificerede levnedsmidler,

at med udgangspunkt i sluterklæringen fra ministerkonferencen om sikker mad den 26.-27. juni 2000 arbejde for at sikre forbrugernes frie valg af levnedsmidler, også det frie valg som kan være betinget af etiske forhold og som derfor forudsætter at levnedsmidler mærkes, hvis der på et tidspunkt i produktionskæden har været anvendt genmodificerede indholdsstoffer.

A 1264/nord Medlemsforslag angående upprättande av en Nordisk Alzheimer takorganisation

Nordenutskottet hadde föreslagit att Nordiska rådet beslutar

att Nordiska rådet inte företar sig något i anledning av medlemsförslag om upprättande av en Nordisk Alzheimer takorganisation (A 1264/nord).

A 1267/nord Udvalgsforslag om asylansøgernes livskvalitet i Norden

A 1268/nord Udvalgsforslag om racisme og integration

Charlotta L Bjälkebring (Nordenutvalgets talskvinne A 1267/nord og A 1268/nord): Fru president! Jag vill börja med att tacka gruppens medlemmar för ett gott och konstruktivt samarbete i den här gruppen.

Det är ingen tillfällighet att Nordenutskottet beslutade sig för en arbetsgrupp med uppdrag att bereda frågor kring asylsökandes livskvalitet i Norden, rasism och integration. Vi har problem i våra länder med rasism och främlingsfientlighet, och också med att asylsökande far illa i asylprocessen i alla våra länder.

I överensstämmelse med FN:s konventioner har de nordiska länderna förpliktat sig att behandla alla människor med respekt och avsätta de resurser som krävs för att också göra det.

Fru president! De asylsökande är en speciellt utsatt grupp. Det är därför viktigt att mottagarlandet hjälper den asylsökande till ett så normalt liv som möjligt och anpassar hjälpen till de behov den asylsökande har. En god hjälp, menar vi, är viktig för den asylsökande om den sökande får uppehållstillstånd. Då underlättas integrationsprocessen, och den som får avslag vänder starkare tillbaka till sitt hemland.

Vi har i Norden en lång tradition av human flyktingpolitik, och det är viktigt att vi fortsätter att värna den traditionen. Min mor och hennes familj hjälptes av finländare över Finska viken från Estland till Finland och vidare till Sverige under andra världskriget. Likaledes finns de av judisk bakgrund som hjälptes från Tyskland till Danmark och vidare till Sverige. Samarbetet är viktigt.

EU-kommissionen har betraktat det som ett viktigt mål att harmonisera ländernas asylpolitik för att undvika att asylsökande flyttar från land till land på grund av bra eller dåligt mottagande. På grundval av detta är det viktigt att vi i Norden ligger ett steg före och visar vägen när det

gäller ett humant flyktingmottagande. Det nordiska asylmottagandet är på många områden identiskt. På andra områden är vi väldigt olika.

Nordenutskottets förslag innebär att vi höjer ribban i en harmonisering av mottagarstandarden i Norden, med målet att humanisera asylprocessen. Det förslag vi har lagt fram rör barn, utbildning, boende, sjukvård och demokrati, och vi föreslår också att vi ska ha ett seminarium kring de här frågorna.

Det är en allmän tendens, inte minst efter terrorattackerna i New York, att fokusera på negativa aspekter och generalisera kring dem som ser annorlunda ut. Det är viktigt att vi i Norden inte dras med i detta utan fortsätter att arbeta för en human och rättvis asyl- och flyktingpolitik i alla våra nordiska länder och bidrar till att bekämpa rasism och arbeta för integration och mångkultur.

Nordenutskottet har föreslagit att frågor om rasism och främlingsfientlighet ska integreras i alla politikområden, handlingsplaner och program samt att Nordiska rådet varje år ska få en redogörelse på området av ministerrådet. Vi anser vidare att resurser måste avsättas för att klara det här arbetet.

De nordiska länderna är internationellt erkända för att respektera de mänskliga rättigheterna. Vi bör därför ta på oss en ledande roll i världssamfundet när det gäller att bekämpa rasism och utveckla ett samfund där alla människor oavsett etnisk bakgrund har likvärdiga möjligheter.

Härmed yrkar jag bifall till dessa förslag.

Fremst. 1/2001 Racisme og nynazisme i Norden

Chris Heister (Presidiets talskvinne fremst. 1/2001/p): Fru president! Ett rasistiskt mord i januari detta år på en ung norsk invandrare fick presidiet i Nordiska rådet att uttala sin avsky mot rasism och nynazism i Norden. Ministerrådet uppmanas att snabbt vidta åtgärder i syfte att bekämpa och förebygga nazistiska rörelser i Norden och andra strömningar som inte visar respekt för de mänskliga rätigheterna.

Uttalandet kom senare att ligga till grund för den framställan till Nordiska ministerrådet som vi nu behandlar. I framställningen uppmanas ministerrådet att årligen redogöra för de nordiska ländernas åtgärder för att bekämpa rasism, främlingsfientlighet och diskriminering i vardagslivet.

Rådet har vid många tillfällen prioriterat kampen mot rasism i alla dess former. Vi har krävt en särskild budgetpost för främlingsfientlighet och rasism. En särskild konferens som sedermera lett till bildandet av en arbetssgrupp vars arbete vi får höra lite mer om senare här i debatten är ett annat exempel.

För lite mer än en månad sedan hände det som vi aldrig hade kunnat föreställa oss, terrorattacken mot USA. Beskedet om terrordådet fick jag på Arlanda, just hemkommen från ett nordiskt möte, och den första reaktionen var att detta inte kunde vara sant. Dessvärre hade jag fel.

Terroristattackerna är ett angrepp mot värden som vi ser som centrala: frihet, demokrati, öppenhet och mångfald. Avsikten med terrordåd är att skapa skräck och rädsla. Den totala ovissheten om var och när ett attentat ska inträffa ger terrorgrupperrna maximal massmedial uppmärksamhet och ett påtagligt politiskt inflytande. Det är då lätt att hemfalla åt slutenhet och förbud. Rop på förbud riskerar dock att skada de öppna demokratiska samhällen som vi värnar om.

En nyligen genomförd SIFO-undersökning i Sverige visar att misstron mot främlingar ökar bland svenskarna efter terrordåden i USA. I en tidning som ligger utanför plenisalen kan vi ta del av några exempel på den vardagsrasism som nu växer fram.

På en S-tågsstation i Köpenhamn väser en vacker och prydligt klädd medelålders kvinna "Era råttor! Stick hem med er!" efter en pakistansk mor och hennes lilla barn.

I en annan nordisk stad säger en taxichaufför till ett ungt mörkhyat par: Jag brukar normalt inte åka med sådana som er.

I en supermarkedalternativ livsmedel affär i en tredje nordisk storstad kör en äldre dam med hatisk aggressivitet sin kundvagn upp i ryggen på en ung spansk kvinna som är gift och bosatt i Stockholm.

Rasismen sticker fram sitt ansikte över hela Norden. Denna utveckling är alarmerande, och med rätta kan man hävda att terrorism är en fara för öppenhet och demokrati.

I ministerrådets meddelande med anledning av rådets rekommendation redogörs för olika aktiviteter som genomförts på nordisk nivå för att bekämpa främlingsfientlighet och rasism. En arbetsgrupp ägnar sig åt förebyggande åtgärder för att förhindra att barn och unga dras med i extremistiska nätverk av skilda slag. En annan grupp, bestående av polis och åklagarmyndigheter, arbetar med att förebygga och bekämpa kriminalitet med nazistiska och rasistiska förtecken.

Nordiska rådet ska senare få en samlad redogörelse för de nationella åtgärder som vidtagits i arbetet mot rasism, främlingsfientlighet och diskriminering i vardagen.

Fru president! Frihet, demokrati och människors lika värde är en självklarhet för oss här i Norden. Få frågor är mera avgörande för vår framtid än hur vi hanterar den etniska mångfald som alltmer kommer att prägla våra samhällen. Det är vår förhoppning att ministerrådet snabbt tar sig an dessa frågor och snarast återkommer till rådet. Jag yrkar därför bifall till presidiets förslag att avvakta nytt meddelande i ärendet till nästa session.

Kirkeminister t.f. kulturminister **Lebech** (Ministerrådets talsmann fremst. 1/2001/p): Fru præsident! Som opfølgning på Nordisk Råds rekommandation anmodede Nordisk Ministerråd i juli i år de nordiske lande om at bidrage til en udtalelse om de tiltag mod racisme, fremmedfjendtlighed og diskriminering, som generelt er gjort i de enkelte lande.

Jeg vil først understrege, at Ministerrådet mener, at indsatsen mod racisme, fremmedfjendtlighed og diskrimination foruden at være et mål i sig selv er en nødvendig forudsætning for at sikre, at alle uanset race eller etnisk oprindelse har mulighed for at deltage i det nordiske samfunds politiske, økonomiske, sociale og kulturelle liv.

Af svarene fra de enkelte lande fremgår bl.a., at Finland har fået en ny grundlov den 1. marts 2000. En bestemmelse heri fastslår, at der ikke må ske forskelsbehandling eller diskriminering på grund af etnisk oprindelse m.v. Regeringen har endvidere godkendt et program for 2001–2003 mod etnisk diskriminering og racisme.

De danske indsatser omfatter dels en række tiltag, der specifikt retter sig mod bekæmpelse af forskelsbehandling, dels en række tiltag af mere generel karakter, som søger at bidrage til at fremme etnisk ligestilling. Der er i februar 2000 afgivet en samlet handlingsplan for en bedre integrationsindsats med forslag til 78 konkrete initiativer. Som i de øvrige nordiske lande tillægges udannelses-, arbejdsmarkeds-, kultur- og socialpolitik også i Danmark et særligt ansvar.

I juni 2001 præsenterede statsministeren og kommunal- og regionalministeren i Norge 12 nye tiltag mod racisme og diskriminering. Et af disse tiltag er fremlæggelsen af en ny handlingsplan mod racisme og diskriminering i løbet af første halvår 2002. Både i Finland og i Norge er man i øvrigt opmærksom på samernes situation.

Island har i år 2000 oprettet en komité, hvis opgave er at forbedre etableringen af et landsdækkende center for indvandrere i Island. Der er vedtaget en policy, som skal sikre ligebehandling og åbenhed i forhold til indvandrere og andre udlændinge.

Sverige har i 2001 vedtaget en omfattende national handlingsplan mod racisme, fremmedfjendtlighed, homofobi og diskriminering, som dækker et meget bredt felt af livs- og samfundsforhold. Vigtige dele af handlingsplanen vedrører formerne for samvirke mellem regeringen og andre aktører, ikke mindst frivillige organisationer.

I Norden generelt betragtes frivillige foreninger som en hovedhjørnesten i samfundets demokratiske opbygning. Frivillige foreninger letter på den ene side adgangen til de formelle politiske beslutningsstrukturer, især for de ressourcesvage grupper i befolkningen, og på den anden side udgør de en læreproces i demokratiets spilleregler.

Man har i Norden en betydelig viden om "traditionelle nordiske" foreningstyper og deres historiske rødder, men mangler tilstrækkelig viden om indvandrerforeningerne. Ud fra den betragtning kan en stærkere fokusering på indvandrerorganisationerne være en nøgle til forståelse

af interaktionen mellem indvandrere og det omgivende samfund. Der er i denne forbindelse iværksat en fællesnordisk redegørelse om dette emne, og Ministerrådet giver i øvrigt nu også støtte til ungdomsindvandrerorganisationer til at organisere sig i nordiske netværk.

Konkret bør det også nævnes, at der i august 2001 blev afviklet en kulturfestival med støtte fra Ministerrådet med titlen "Ung i Norden". Temaet var "mangfoldighed og multikultur". Der var deltagelse fra alle nordiske lande, fra de selvstyrende områder og fra samerne samt repræsentanter fra ungdomsindvandrerorganisationer.

Indsatser, som kan medvirke til at skabe et positivt samvirke med personer med anden baggrund end traditionel nordisk, og som kan åbne for globalt funderede kulturudtryk, står også højt på de nordiske kulturministres dagsorden. Kulturministrene har således besluttet, at bevillingen til strategiske kultursatsninger på godt og vel 7 millioner danske kroner i 2002 anvendes til en generel indsats under temaet "Det multikulturelle samfund i Norden".

Arbejdet for at modvirke racisme og nynazisme i Norden er vigtigt inden for alle sektorer, ikke mindst justitsområdet. En arbejdsgruppe bestående af repræsentanter fra politi, sikkerhedstjeneste, anklagemyndighed og lign. i de nordiske lande ser på de behov, som kan gøre sig gældende i det praktiske samarbejde mellem nordiske kolleger, når det gælder om at forebygge og bekæmpe udviklingen af bl.a. kriminalitet med nazistiske og racistiske fortegn.

A 1232/nord Medlemsforslag om oprettelse av et vitnebeskyttelsesprogram

A 1246/nord Medlemsforslag om et felles tiltak i Norden for å beskytte involverte i straffesaker mot vold, trusler og represalier

Ranta-Muotio (Nordenutvalgets talsmann A 1232/nord og A 1246/nord): "Maailma ei ole enää samanlainen Yhdysvaltojen syyskuun 11. päivän tapahtumien jälkeen". Tämä sanonta on toistettu jo eilisen ja tämän päivän aikana useita kertoja, ja sanonta koskee myös Pohjolaa.

Järjestäytynyt rikollisuus ja rikollisliigat toimivat kansainvälisesti maiden rajoista piittaamatta omissa verkostoissaan. Siksi olisi erittäin tärkeää, että PN saisi aikaiseksi ohjelman todistajien suojelemisesta. Kun jonkin maan poliisi onnistuu paljastamaan rikolliset ja saattamaan heidät oikeuden eteen, onkin todistajien löytäminen osoittautunut vaikeaksi. Monet pelkäävät henkensä ja perheensä puolesta.

Keskiryhmä ehdottaa pohjoismaisen todistajiensuojeluohjelman tekemistä. Useimmat lausunnonanajat kannattavat ohjelman tekemistä todeten kuitenkin, että ohjelman edut ja haitat olisi ensin kartoitettava samoin kuin niiden ihmisten piiri, joita tämä koskisi. Tämäntyyppiseen suojeluohjelmaan liittyy myös eräitä juridisia kysymyksiä, jotka on ratkaistava.

Ohjelma tulee tietenkin koordinoida niin kansallisella tasolla kuin Euroopan unioninkin tasolla. Lisäksi Itämeri-yhteistyössä on jo aloitettu yhteistoiminta todistajiensuojeluohjelman aikaansaamiseksi.

Esitän, että Pohjoismaiden neuvosto hyväksyisi pohjoismaisen keskiryhmän tekemän ehdotuksen, josta Pohjola-valiokunta on antanut puoltavan mietinnön.

Samansisältöinen ehdotus on myös Astrid Marie Nistadin tekemä ehdotus, jonka myös muutamat sosiaalidemokraatit ovat allekirjoittaneet.

Ranta-Muotios tale i svensk oversettelse:

"Världen är inte längre sig lik efter händelserna i USA den 11 september." Detta har upprepats många gånger igår och idag, och uttrycket gäller även Norden.

Den organiserade brottsligheten och kriminella ligor ignorerar nationsgränser när de opererar internationellt inom sina egna nätverk. Därför vore det av yttersta vikt att NR skulle få till stånd ett program för skydd av vittnen. När polisen i ett land lyckas avslöja brottslingar och ställa dem inför rätta har det visat sig vara svårt att finna vittnen. Många fasar för sitt liv och är rädda för sin familjs skull.

Mittengruppen föreslår att ett nordiskt vittnesskyddsprogram uppgörs. De flesta som har avgett utlåtanden understöder programmet men konstaterar ändå att man först borde kartlägga för-

delarna och nackdelarna med programmet liksom även den grupp av människor som detta skulle gälla. I ett skyddsprogram av det här slaget ingår också en del juridiska frågor som bör lösas.

Programmet bör naturligtvis koordineras både på nationell nivå och på EU-nivå. Dessutom har man i Östersjösamarbetet redan inlett samverkan med sikte på att få till stånd ett vittnesskyddsprogram.

Jag föreslår att Nordiska rådet godkänner den nordiska mittengruppens förslag, som Nordenutskottet förespråkar i sitt utlåtande.

Astrid Marie Nistad har också lämnat ett förslag med samma innehåll och det har även undertecknats av en del socialdemokrater.

Berit Brørby overtok ledelsen av forhandlingene.

A 1258/nord Utskottsförslag om kvinno- och barnhandel

Tuula Haatainen (Nordenutvalgets talskvinne A 1258/nord): Naiskauppa kasvaa koko ajan sekä Euroopassa että muualla maailmassa. Naiskauppa koskettaa myös Pohjoismaita ja meidän omia lähialueitamme. Uhreiksi päätyvät ihmiset ovat usein työttömiä, köyhiä, lukutaidottomia ja eri tavoin syrjäytyneitä. Kauppa laajenee prostituutiopalvelujen kysynnän ja muun seksuaalisen hyväksikäytön lisääntyessä. Välittäjät keräävät huomattavia voittoja ja kiinnijäämisen riski on olematon.

YK:n arvion mukaan jopa neljä miljoonaa naista joutuu vuosittain naiskaupan uhriksi, ja joka vuosi puoli miljoonaa heistä ajautuu Länsi-Eurooppaan. Ihmiskauppa on nykypäivän orjuutta ja suurin osa uhreista on naisia. Uhrien joukossa on myös lapsia, niin tyttöjä kuin poikiakin. Käytännössä kaikki uhrit joutuvat prostituution ja muun seksuaalisen hyväksikäytön uhreiksi.

YK hyväksyi joulukuussa 2000 sopimuksen, jossa annetaan suuntaviivat yhteisille keinoille nais- ja lapsikaupan ehkäisemiseksi ja uhrien auttamiseksi. Sopimukset muuttuvat teoiksi vain allekirjoittaneiden maiden konkreettisten toimien kautta.

Myös EU:n komissio on antanut neuvostolle ja Euroopan parlamentille ilmoituksen ihmiskaupan, lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja lapsipornon estämiseksi.

Pohjoismainen yhteistyö tarjoaa foorumin nais- ja lapsikaupan vastaiselle toiminnalle. Toiminta tulee asettaa etusijalle myös lähialueiden ja Baltian parlamentaarisen yleiskokouksen kanssa tehtävässä yhteistyössä.

Toiminnan pitää tähdätä ihmiskaupan lopettamiseen, välittäjien syytteeseen asettamiseen ja rankaisemiseen. Naiskaupan vastaisessa toiminnassa on tärkeää nähdä uhrin asema ja auttaa häntä. Vain yleisellä tasolla tapahtuva järjestäytyneen rikollisuuden vastustaminen unohtaa uhrien erityisavun tarpeen. Ihmiskaupan uhreille pitää voida tarjota väliaikainen suoja ja sosiaaliturva.

EU:n Tampereen huippukokouksen julkilausumat ja Euroopan parlamentin päätökset antavat täydet valtuudet toimia naisten ja lasten seksuaalista hyväksikäyttöä vastaan. Jäsenmaiden lainsäädännöstä pitääkin ilmetä selvästi, että ihmiskauppa ja kaikki siihen verrattava toiminta on rikollista ja että rikollisten kohtelulle ja uhrien auttamiselle on sovittava yhteiset suuntaviivat. Naiskaupan vastainen tehokas taistelu edellyttää yhteistä lainsäädäntöä, jossa on selkeästi nimetty kaikki orjuuteen verrattavat sietämättömät olosuhteet kuten seksuaalinen hyväksikäyttö, pakkotyö ja pakkoavioliitot.

On äärimmäisen tärkeää, että kannamme vastuumme yhteisesti tämän vastenmielisen rikollisuuden muodon vastustamiseksi ja toimimme kaikin tavoin naisten ja lasten oikeuksien toteuttamiseksi. Toivon, että tämä Pohjolavaliokunta-aloite, jonka tekemisessä olen ollut aloitteen tekijänä, hyväksytään tässä kokouksessa ja että toiminnalle annetaan riittävät resurssit.

Tässä Pohjola-valiokunnan aloitteessa esitetään, että pohjoismaiden hallitukset arvioisivat lainsäädäntönsä muutostarpeet ja että eurooppalaisessa ja muussa kansainvälisessä yhteistyössä tehostetaan kaikkea nais- ja lapsikaupan vastaista toimintaa. Siinä esitetään, että uusi tietotek-

niikka otetaan käyttöön, jonka avulla parannetaan tiedonvaihtoa pohjoismaiden kesken, ja että kansallisten järjestöjen työtä tuetaan ihmiskaupan torjumiseksi.

Aloitteessa esitetään myös, että parannetaan tiedonvaihtoa ja tiedotusta yleisölle nais- ja lapsikaupan vahingollisuudesta. Ihmisten tietoisuustasoa on lisättävä, jotta ymmärtäisimme kaikki vastuumme ihmisoikeuksien toteuttamisessa. Naisten oikeudet ovat myös ihmisoikeuksia ja toivon, että tämä Pohjola-valiokunnan aloite hyväksytään tässä kokouksessa, jotta pohjoismaisena yhteisönä voisimme olla poistamassa tätä häpeäpilkkua maailmasta.

Tuula Haatainens tale i svensk oversettelse:

Kvinnohandeln ökar hela tiden både i Europa och på annat håll i världen. Kvinnohandeln berör också de nordiska länderna och våra närområden. Människorna som blir offer för detta är ofta arbetslösa, fattiga, icke läskunniga och utslagna på olika sätt. Handeln ökar när efterfrågan på prostitutionsservice och när annan typ av sexuellt utnyttjande ökar. Förmedlarna samlar in betydande vinster och risken för att bli fast är obefintlig.

Enligt FN:s bedömning blir hela fyra miljoner kvinnor årligen offer för kvinnohandel och varje år hamnar en halv miljon av dem i Västeuropa. Människohandel är nutidens slavhandel och de flesta offren är kvinnor. Bland offren finns också barn, både flickor och pojkar. I praktiken blir alla offer utsatta för prostitution och annat sexuellt utnyttjande.

FN godkände i december år 2000 ett avtal som innehåller riktlinjer för gemensamma metoder att förebygga kvinno- och barnhandel samt för att hjälpa offren. Avtal blir till handling bara genom konkreta åtgärder i de länder som har undertecknat avtalet.

Även EU-kommissionen har gett rådet och Europaparlamentet ett meddelande om förhindrande av människohandel, sexuellt utnyttjande av barn och barnporr.

Det nordiska samarbetet erbjuder ett forum för verksamhet riktad mot kvinno- och barnhandel. Denna verksamhet bör prioriteras också i samarbetet med våra närområden och Baltiska parlamentariska generalförsamlingen.

Verksamheten ska ta sikte på att få slut på människohandeln, att ställa förmedlarna till svars och straffa dem. I verksamheten mot kvinnohandel är det viktigt att se offrets ställning och hjälpa henne. Om motståndet mot organiserad brottslighet sker enbart på en allmän nivå innebär det att offrens speciella behov av hjälp glöms bort. De som har blivit offer för människohandel ska kunna erbjudas ett tillfälligt skydd och socialskydd.

Resolutionerna från EU:s toppmöte i Tammerfors och beslut i Europaparlamentet innebär fria händer att verka mot sexuellt utnyttjande av kvinnor och barn. Det bör alltså i medlemsländernas lagstiftning klart framgå att människohandel och all med den jämförbar verksamhet är brottslig och att man bör avtala om gemensamma riktlinjer för hanteringen av dessa brottslingar och för hur man ska hjälpa offren. En effektiv kamp mot kvinnohandeln förutsätter en gemensam lagstiftning, där man klart definierar alla omständigheter som kan jämföras med slaveri, som t.ex. sexuellt utnyttjande, tvångsarbete och tvångsäktenskap.

Det är av yttersta vikt att vi tar vårt gemensamma ansvar för att kämpa mot denna motbjudande form av brottslighet och på alla sätt verkar för att förverkliga kvinnors och barns rättigheter. Jag hoppas att denna motion från Nordenutskottet, som jag har initierat, godkänns på detta möte och att verksamheten beviljas tillräckliga resurser.

I motionen från Nordenutskottet föreslås att de nordiska ländernas regeringar skall utvärdera behovet av förändringar i lagstiftningen och att man i det europeiska och det övriga internationella samarbetet efftektiverar all verksamhet mot kvinno- och barnhandel. Det framförs att man ska ta i bruk ny informationsteknik för att förbättra informationsutbytet mellan de nordiska länderna och att nationella organisationer ska stödas i arbetet mot människohandel.

I motionen föreslås också att man förbättrar informationsutbytet och informationen till allmänheten om kvinno- och barnhandelns skadlighet. Man måste öka människornas medvetenhet för att vi alla ska förstå vilket ansvar vi har för att förverkliga de mänskliga rättigheterna. Kvinnornas rättigheter är också mänskliga rättigheter och jag hoppas att denna motion från Nordenutskottet ska godkännas på detta möte så att vi i det nordiska samarbetet kan vara med om att avlägsna denna skamfläck från vår värld.

A 1221/nord Medlemsforslag om tiltak mot tvangsekteskap

Britt Hildeng (Nordenutvalgets talskvinne A 1221/nord): President! Forslaget fra sosialdemokratene om tiltak mot tvangsekteskap bygger på en erkjennelse av at en rekke kvinner går inn i ekteskap på premisser som er helt ukjente i dagens nordiske kultur.

Vi har i Norden lagt stor vekt på kvinnenes likestilling. Vi har lagt vekt på deres muligheter til utdanning, deltakelse i arbeidslivet og økonomisk selvstendighet i ekteskap og i arbeidsliv. Dette har gjort at vi har fått en generasjon kvinner som deltar på et selvstendig grunnlag i samfunnslivet og på lik linje med menn. Dette er verdier som våre samfunn hegner om.

Norden er blitt et flerkulturelt samfunn, og i møte med andre kulturer opplever vi kvinner som ligger langt tilbake i forhold til de rettighetene som vi har. Vi møter nye kulturer med en helt annen ekteskapslovgivning og praksis, som til dels setter begrensninger for kvinners deltakelse, og ofte er kvinner med minoritetsbakgrunn ikke kjent med de rettigheter og de muligheter kvinnene i våre nordiske land har gjennom vår lovgivning. I så måte har vi et stort ansvar for å informere om de rettigheter vi har, og om de mulighetene som gis. De nordiske landene har et ansvar for at også kvinner med minoritetsbakgrunn bevisstgjøres de rettigheter de har i våre samfunn. Det vil berike både deres og vår kultur.

Vi i sosialdemokratisk gruppe er derfor fornøyd med den behandlingen vårt forslag har fått i Nordenutvalget, og jeg viser til utvalgets forslag om at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd til å utarbeide forslag om samordning av tiltak mot tvangsekteskap i de nordiske landene.

May-Helen Molvær Grimstad (midtengruppen, KrF, A 1221/nord): Først vil eg gi ros til sosialdemokratane for engasjementet mot tvangsekteskap. Det er vi i Kristeleg Folkeparti glade for.

Men det undra meg litt då eg såg forslaget og grunngjevinga for det, at sosialdemokratane i sitt forslag viser til situasjonen i Noreg og ein handlingsplan mot tvangsekteskap, ein handlingsplan som dei seier inneheld bra tankar og forslag, men er lite konkret, at dei savnar konkretisering, og at handlingsplanen dessutan ikkje er følgt opp.

Det som er interessant, er at då dette var på høyring i Noreg i Barne- og familiedepartementet, sa ministeriet, altså sosialdemokratane si eiga regjering, at dei ikkje var einig i det som framgår av medlemsforslaget, at handlingsplanen savnar konkretisering, at dei meiner at den manglar oppfølging av planen. Dei peikar vidare på at handlingsplanen inneheld omkring 40 ulike tiltak som ei oppfølging av dei problema som er profilerte i planen.

Det som eg synest er litt merkeleg, er at det verkar som om sosialdemokratane her er med på å kritisere si eiga regjering i Noreg. Vi har ikkje noko behov for det. Då sosialdemokratane satt i regjering i Noreg, trur eg at dei var aktivt engasjerte for å kjempe mot tvangsekteskap, noko som er veldig viktig.

Eg er glad for den konklusjonen som blir fatta her i dag, at vi i fellesskap i dei nordiske landa skal stå på for å kjempe mot tvangsekteskap. Det er eit viktig engasjement for å sikre kvinnene likestilling og fridom.

A 1260/euro **Udvalgsforslag angående grundlag for regler om fødevaremærkning og vareinformation for varer markedsført i Norden**

A 1261/euro **Udvalgsforslag om risikohåndtering på fødevareområdet**

A 1262/euro **Udvalgsforslag om nordisk forbrugerundervisning: "Det handler om at leve", herunder undervisning i fødevaresikkerhed**

A 1263/euro **Udvalgsforslag om fødevareimport til Norden fra det europæiske indre marked og fra lande udenfor EU**

Takkula (Europautvalgets talsmann A 1260/euro, A 1261/euro, A 1262/euro og A 1263/euro): Arvoisa puheenjohtaja! Eurooppa-valiokunta on päätynyt esittämään neuvostolle neljä valiokuntaehdotusta, numerot A 1260/euro - A 1263/euro. Ne käsittelevät Pohjoismaissa markkinoitavien tuotteiden elintarvikemerkintöjen perusteita, riskien hallintaa, kuluttajatiedon opetusta sekä elintarvikkeiden tuontia Euroopan sisämarkkinoilta ja EU:n ulkopuolelta. Näissä ehdotuksissa, joita kaikkia käsittelen tässä puheenvuorossani, keskityn asioihin, joihin nykyisin kiinnitetään yhä enemmän huomiota.

Pohjoismaissa markkinoitavien tuotteiden elintarvikemerkintä- ja tuotetietosääntöjen perusteita käsittelevässä ehdotuksessa (A 1260/euro) valiokunta lähtee siitä, että kuluttajat voisivat huoleti luottaa viranomaisten sääntelyyn ja valvontaan. Valiokunta katsoo, että elintarviketuottajien vastuulla on, että ruoan nauttiminen on riskitöntä. Myös merkinnät ja tuotetiedot ovat tuottajien vastuulla.

Valiokunnan mielestä tiedon jakamisessa kuluttajille on hyödynnettävä tietotekniikkaa. Pohjoismaiden tulisi vaatia, että elintarvikkeita Pohjoismaissa markkinoivat tuottajat julkaisevat tuotetiedot Internetissä. Lisäksi myymälöille tulisi esittää näyttöpäätteiden sijoittamista liikkeisiin, jotta asiakas voisi halutessaan tutustua tuotteen tietoihin viivakoodia lukemalla.

Toisessa ehdotuksessa, joka käsittelee riskien hallintaa elintarvikealalla (A 1261/euro) valiokunta haluaa korostaa, että pohjoismaiset kuluttajat tuntevat olevansa turvassa erilaisilta riskitekijöiltä vain ja ainoastaan jos Pohjoismaat pystyvät laatimaan korkeat turvallisuusstandardit. Valiokunnan mielestä Pohjoismaiden tulee hallitustasolla - ei viranomaistasolla - päättää riskien arvioinnista eli raja-arvojen asettamisesta ja kieltojen määräämisestä sekä sen jälkeen riskien hallinnasta.

Eurooppa-valiokunnan mielestä Pohjoismaiden ministerineuvoston tulee asettaa virkamiesryhmä, joka toimisi välittömästi elintarvikekriisin ilmaantuessa, vaihtaisi tietoja riskianalyysistä ja kansallisista toimenpiteistä elintarvikekriisien yhteydessä sekä neuvottelisi ja ehdottaisi ratkaisuja. Pohjoismaiden ministerineuvoston tulee myös laatia strategia väestön informoimiseksi elintarvikekriisitilanteissa.

Tutkijat päätyvät riskien arvioinnissa useimmiten samankaltaisiin tuloksiin, kun taas eri maiden riskienhallinnassa on useinkin suuriakin eroja. Sen vuoksi tarvitaankin riskien hyväksyttävyyttä koskevia kansainvälisiä sopimuksia. Pohjoismaat voivat toimia edelläkävijöinä ja pyrkiä aikaansaamaan riskien hyväksyttävyyttä koskevan kansainvälisen sopimuksen.

Pohjoismaiden tulee myös olla yksimielisiä varovaisuusperiaatteen tulkinnasta. Varovaisuusperiaate voi johtaa väliaikaiseen myyntikieltoon. Periaatteen soveltaminen merkitsee, että "todistustaakka" on tuottajalla, toisin sanoen elintarviketeollisuuden tulee todistaa tuotteen vaarattomuus. Valiokunnan mielestä teollisuuden antamia tietoja arvioimaan tulee kuitenkin perustaa riippumaton elin.

Arvoisa puheenjohtaja,

Kolmannessa elintarvikkeita käsittelevässä ehdotuksessa, joka liittyy kuluttajatiedon, mm. elintarviketurvallisuuden opetukseen Pohjoismaissa, valiokunta katsoo, että Pohjoismaiden hallitusten tulee käynnistää jonkinlainen pakollinen kuluttajatiedon opetus. Eurooppa-valiokunta on pohtinut, olisiko kuluttajatiedosta tarkoituksenmukaisinta tehdä oma oppiaine vai pitäisikö sen sisältyä muiden aineiden opetukseen esimerkiksi teemaviikkoina tai aineopetuksen teemana. Aihe on kuitenkin valiokunnan mielestä niin tärkeä, että siitä olisi syytä tehdä oma oppi-

aineensa. Realistinen vaihtoehto olisi sisällyttää kuluttajakasvatus kiinteästi muuhun opetukseen tai järjestää aiheesta teemapäiviä koulun ulkopuolella.

Eurooppa-valiokunnan mielestä meidän on syytä panostaa erityisesti opetusmateriaalin tuottamiseen opettajien tiedonhaun ja työn helpottamiseksi. Opetusmateriaali tulee suunnata pääasiassa peruskoululaisille, mutta Internet-sivulla voidaan julkaista seikkaperäisempää aineistoa, jota opettajat voivat hyödyntää työssään ja joka soveltuu myös nuoriso- ja aikuisopetukseen. Pohjoismaiden ministerineuvoston on varattava tarpeeksi varoja oppimateriaalin ja Internet-sivun kehittämiseen ministerineuvoston vuoden 2003 budjetissa.

Neljännessä ehdotuksessa, joka koskee elintarvikkeiden tuontia Pohjoismaihin Euroopan sisämarkkinoilta ja EU:n ulkopuolelta (A 1263/euro), valiokunta kiinnittää huomiota viimeisimpään suu- ja sorkkatautikriisiin, joka muistutti meitä siitä, että elävien eläinten kuljetukset lisäävät merkittävästi tartuntavaaraa. Elävien eläinten kuljettamista pitkien välimatkojen päähän voidaan myös pitää epäeettisenä eläimille aiheutuvien kärsimysten vuoksi.

Valiokunta katsoo lisäksi, että elävien eläinten kauppa ja kuljetus maasta toiseen tulee minimoida. Elävät eläimet rinnastetaan nykyään tavaroihin, ja sellaisina ne kuuluvat tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevien EU-säännösten piiriin. Se ei Eurooppa-valiokunnan mielestä ole hyväksyttävää ajatellen tartuntariskiä ja eläinten suojelua.

Pohjoismaiden hallitusten tuleekin pyrkiä siihen, että EU laatisi elävien eläinten kauppaa ja kuljetusta koskevan erityisen säännöstön, joka takaisi eläinten suojelun ja eettisen kohtelun sekä ehkäisisi tartuntojen leviämisen.

Lopuksi, arvoisa puheenjohtaja, kiinnittäisin vielä huomiota Pohjoismaiden neuvoston viime vuoden istunnossa antamaan suositukseen nro 22/2000/euro, joka käsitteli geenimuunneltuja elintarvikkeita. Suosituksessa valiokunnan päämääränä oli, ja on edelleenkin, että Pohjoismaiden hallitukset hyödyntäisivät johtavaa asemaansa geenimuunneltujen elintarvikkeiden käsittelyssä ja puhuisivat pidättyvän markkinointipolitiikan puolesta EU:ssa ja muissa kansainvälisissä yhteyksissä. Lisäksi hallitusten tulisi vaatia sellaisten elintarvikkeiden merkitsemistä, jotka jossakin tuotantovaiheessa ovat joutuneet kosketuksiin siirtogeenisten ainesosien kanssa.

Markkinointilupien osalta valiokunta ei löydä hallitusten ilmoituksesta todisteita toimenpiteiden aktiivisesta koordinoinnista. Siksi valiokunta haluaa jäädä odottamaan hallitusten ensi vuoden ilmoitusta. Valiokunta pitää asiaa kuluttajien kannalta tärkeänä ja haluaa siksi pitää suosituksen voimassa.

Arvoisa puheenjohtaja,

Esitän, että neuvosto hyväksyisi valiokuntaehdotuksissa A 1260/euro, A 1261/euro, A 1262/euro ja A 1263/euro esitetyt ponnet ja että geenimuunneltuja elintarvikkeita (GMO) koskeva neuvoston suositus numero 22 vuodelta 2000 pidetään edelleen voimassa.

Takkulas tale i svensk oversettelse:

Ärade president! Europautskottet har beslutat sig för att för rådet framföra fyra utskottsförslag, nummer A 1260/euro – 1263/euro. De handlar om grunderna för livsmedelsmärkning, riskhantering, undervisning i konsumentkunskap gällande produkter som marknadsförs i de nordiska länderna samt livsmedelsimport från den europeiska inre marknaden och från övriga världen. I dessa förslag, vilka jag kommer att beröra i mitt inlägg, ska jag koncentrera mig på frågor som man numera fäster allt mer uppmärksamhet på.

I förslaget som gäller grunderna för regler angående livsmedelsmärkning och produktinformation (A 1260/euro) utgår utskottet ifrån att konsumenterna lugnt ska kunna lita på myndigheternas reglering och övervakning. Utskottet anser att det åligger livsmedelsproducenterna att se till att det är riskfritt att äta mat. Producenterna ansvarar också för märkningen och produktinformationen.

Enligt uskottet bör man utnyttja datateknik när man informerar konsumenterna. De nordiska länderna borde kräva att de producenter som marknadsför livsmedel i Norden ska publicera sin produktinformation i Internet. Dessutom borde man föreslå för affärerna att de ska placera ut dataterminaler för att kunden vid behov ska kunna läsa information om produkter med hjälp av streckkoden.

I det andra förslaget, som handlar om riskhantering i livsmedelsbranschen (A 1261/euro), vill utskottet betona att de nordiska konsumenterna känner sig säkra endast om de nordiska länderna kan skapa höga säkerhetsstandarder. Enligt utskottet ska de nordiska länderna på regeringsnivå – inte på myndighetsnivå – besluta om riskbedömning, d.v.s. om att definiera gränsvärden och bestämma om förbud samt därefter om riskhantering.

Enligt Europautskottet bör Nordiska ministerrådet tillsätta en tjänstemannagrupp som skulle agera omedelbart vid en livsmedelskris, utbyta information om riskanalyser och nationella åtgärder i samband med en livsmedelskris samt förhandla och komma med förslag till lösningar. Nordiska ministerrådet skall också göra upp en strategi för hur man informerar befolkningen om en livsmedelskris uppstår.

Forskarna kommer ofta till likartade resultat gällande riskbedömningar men det kan finnas stora skillnader mellan riskhanteringen i olika länder. Därför behövs internationella avtal för godkännande av risker. De nordiska länderna kan vi vara föregångare och sträva efter att få till stånd ett internationellt avtal om godkännande av risker.

De nordiska länderna ska också vara eniga om tolkningen av försiktighetsprincipen. Försiktighetsprincipen kan leda till ett tillfälligt försäljningsförbud. Tillämpningen av principen innebär att "bevisbördan" ligger hos producenten, det är alltså livsmedelsindustrin som ska bevisa att produkten är ofarlig. Utskottet anser att man ändå bör tillsätta ett oberoende organ för att bedöma den information som industrin ger.

Ärade president. I det tredje förslaget som gäller livsmedel, det om undervisning i konsumentkunskap, bl.a. livmedelstrygghet, i Norden, säger utskottet att de nordiska ländernas regeringar bör sätta igång något slag av obligatorisk undervisning i konsumentkunskap. Europautskottet har funderat på om det vore mest ändamålsenligt att göra konsumentkunskap till ett läroämne eller om det ska ingå i undervisningen av andra ämnen t.ex. under temaveckor eller som ett tema inom ämnesundervisningen. Frågan är dock enligt utskottet så viktig att det vore skäl att göra konsumentkunskap till ett eget läroämne. Ett realistiskt alternativ vore att integrera konsumentfostran i den övriga undervisningen eller att arrangera temadagar i ämnet utanför skolan.

Enligt Europautskottet borde vi satsa speciellt mycket på att producera undervisningsmaterial för att underlätta arbetet och informationssökningen för lärarna. Undervisningsmaterialet bör riktas i huvudsak till elever i grundskolan men på Internetsidor kan man publicera mer detaljerat material, som lärarna kan utnyttja i sitt arbete och som lämpar sig även för ungdoms- och vuxenundervisning. Nordiska ministerrådet bör i sin budget för år 2003 reservera tillräckligt med medel för att utveckla undervisningsmaterial och en Internetsida.

I det fjärde förslaget, som gäller import av livsmedel till Norden från den europeiska inre marknaden och från övriga världen (A 1263/euro), fäster utskottet uppmärksamhet på den senaste mul- och klövsjukeepidemin, som påminde oss om att transporter av levande djur avsevärt ökar smittorisken. Långa transporter av levande djur kan också ses som oetiskt på grund av det lidande man åsamkar djuren.

Utskottet anser dessutom att handel med och transport av levande djur mellan länderna bör minimeras. Levande djur jämställs numera med varor, och som sådana hör de under de EU-regler som gäller varornas fria rörlighet. Detta anser Europautskottet inte vara godtagbart med tanke på smittorisken och djurskyddet.

De nordiska regeringarna bör sträva efter att inom EU göra upp bestämmelser om handel med och transport av levande djur som skulle garantera djurskyddet och en etisk hantering av djuren samt förhindra spridning av smitta.

Till slut, ärade president, vill jag ännu fästa uppmärksamhet på rekommendation nr 22/2000/euro som gavs vid Nordiska rådets session i fjol och som handlar om genmanipulerade livsmedel. Utskottets avsikt med rekommendationen var, och är fortfarande, att de nordiska ländernas regeringar skall utnyttja sin ledande ställning i behandlingen av genmanipulerade livsmedel och tala för en återhållsam marknadsföringspolitik i EU och i andra internationella sammanhang. Dessutom borde regeringarna kräva märkning av sådana livsmedel som i något skede av produktionen har kommit i kontakt med transgena beståndsdelar.

Vad gäller marknadsföringstillstånden ser utskottet inte av regeringarnas meddelanden några bevis på en aktiv samordning av åtgärder. Därför vill utskottet vänta på regeringarnas med-

delande om nästa år. Utskottet anser frågan vara viktig för konsumenterna och vill därför hålla rekommendationen i kraft.

Ärade president. Jag föreslår att rådet godkänner de framförda klämmarna i utskottsförslagen A 1260/euro, A1261/euro, A 1262/euro och A 1263/euro samt att rådets rekommendation nummer 22/2000/euro från år 2000 om genmanipulerade livsmedel (GMO) fortfarande hålls i kraft.

Jord- och skogsbruksminister **Hemilä** (Ministerrådets talsmann A 1260/euro, A 1261/euro, A 1262/euro og A 1263/euro): Arvoisa puheenjohtaja, hyvät Pohjoismaiden neuvoston jäsenet! Pohjoismaiden ministerineuvosto kiittää Eurooppa-valiokuntaa sen ajankohtaisista elintarviketurvallisuutta koskevista ehdotuksista.

Elintarvikeasioita käsittelevät ministerineuvostot (maa- ja metsätalous-, kalastus- ja elintarvike-) ovat yhdistyneet yhdeksi ministerineuvostoksi 1.9.2001. Näin pystymme paremmin vastaamaan kuluttajien ja elintarviketurvallisuuden asettamiin haasteisiin ja käsittelemään koko elintarvikeketjua kokonaisuutena, pellolta pöytään-periaatteen mukaisesti.

Ensinnäkin haluan painottaa merkintäkysymysten tärkeyttä. Jotta saisimme tietoa kuluttajien tarpeista ja toivomuksista sekä mahdollisuuksista toteuttaa nämä toiveet, tulee meidän lisätä eri osapuolten – viranomaisten, tuottajien, teollisuuden ja kuluttajien – yhteistyötä merkintäasioissa. Näin pääsisimme myös yhteisymmärrykseen siitä, missä kulkee viranomaisten ja tuotantoketjun vastuun rajat.

Pohjoismaat haluavat aktiivisesti osallistua elintarvikkeiden ja elintarvikeraaka-aineiden jäljitettävyysjärjestelmiä koskevaan työhön ja tukea sitä. Kehitettävien järjestelmien on oltava läpinäkyviä ja kuluttajien on pystyttävä luottamaan niihin sekä merkinnöissä annettuihin tietoihin.

Tulee tutkia, miten kaikkien elintarvikkeiden, mukaan lukien kalan, alkuperämerkintävaatimukset voidaan toteuttaa. Metsä- ja metsätaloustuotteiden sekä EU:n lihan alkuperämerkintätyössä saadut kokemukset voisivat olla hyödynnettävissä. Jalostettujen tuotteiden alkuperämerkintä saattaa aiheuttaa vaikeuksia, joiden ratkaisemista halutaan helpottaa pohjoismaisella yhteistyöllä.

Kuluttajia tulisi informoida enemmän elintarvikkeiden tuotannon eettisistä olosuhteista, kala mukaan lukien. Pohjoismaiset ministerit näkevät eläinten hyvinvoinnin ensiarvoisen tärkeänä. Eläinten hyvinvointi tulee taata myös kuljetusten aikana, ja erityistä huomiota tulee tällöin kiinnittää kuljetusajoneuvojen laatuun, eläinten asianmukaiseen kohteluun sekä kuljettajien ammattitaitoon.

Kuluttajat haluavat ja tarvitsevat tietoa elintarvikkeista. Tiedon tulee olla selkeätä ja helposti saatavilla. Merkkien ja symbolien käyttö sekä informaatioteknologia mahdollistavat tuotekohtaisten tietojen antamisen myös muulla tavoin kuin pakkauksissa.

Valiokunnan esitys riskianalyysistä ja kansallisista toimista informoivasta virkamiesryhmästä on kannatettava. Pohjoismaista yhteistyötä kysymyksessä on jo tehty, mutta näen, että ehdotettu virkamiesryhmä takaisi asian paremman koordinoinnin ja kokonaisvaltaisen käsittelyn.

Vaikka maat tekevät itsenäisesti omat strategiansa elintarvikekriisien varalle, on pohjoismainen koordinointi ja tietojenvaihto ensiarvoisen tärkeää. Varovaisuusperiaate on tarkoituksenmukainen ja sen tulkinnan tiukkuudesta tulisi päästä yhteisymmärrykseen.

Kuluttajatiedon lisäämisessä olemme tehneet työtä niin kansallisesti kuin yhteispohjoismaisestikin. Ministerineuvostossa on parhaillaan alkamassa hanke, joka liittyy suoraan valiokunnan ehdotukseen kuluttajien koulutuksesta ja oppimateriaalin tuottamisesta.

Tätä työtä tehdään myös kansallisesti, esimerkkinä suomessa 1997 alkanut kansallinen laatustrategia.

SPS- ja TBT-sopimusten soveltamisen osalta yhteistyö voisi mahdollisesti kohdistua sopimusten edellyttämään riskinarviointiin kansallista suojatasoa asetettaessa. Sopimuksethan edellyttävät, että jos kansallista suojatasoa ei aseteta alan kansainvälisten standardien mukaisina, tulee valittu suojataso voida tieteellisesti perustella tai ainakin kohtuullisessa ajassa aloittaa tämä riskinarviointi. Täytyy kuitenkin muistaa EU-jäsenyyden asettamat ehdot kolmelle pohjoismaalle.

Ministerineuvostomme käsitteli tämän vuoden kesäkuun kokouksessa tärkeää kysymystä geenimuunnelluista elintarvikkeista, ja olimme yksimielisiä GMO-elintarvikkeiden merkintöjen tärkeydestä. Kuluttajia on informoitavaa, jos geeniteknologiaa käytetään valiokunnan ehdotuksen mukaisesti. Ministerineuvosto näkee tärkeänä pohjoismaisen yhteistyön EU:ssa ja codex alimentariuksessa tässä kysymyksessä.

Lopuksi toteaisin, että ministerineuvosto on asettanut työryhmän valmistelemaan uutta pohjoismaista elintarvikestrategiaa. Työssä käsitellään edellä mainitsemiani seikkoja sekä useita valiokunnan nyt esille nostamia kysymyksiä ja sen tulisi valmistua vuoden 2002 aikana. Kiitos.

Minister Hemiläs tale i svensk oversettelse:

President, ärade medlemmar av Nordiska rådet! Nordiska ministerrådet tackar Europautskottet för dess aktuella förslag om livsmedelssäkerhet.

Ministerråden för livsmedelsfrågor (jord- och skogsbruk, fiskeri och livsmedel) har slagits ihop till ett ministerråd från och med den 1 september 2001. Därmed kan vi bättre svara på de utmaningar som konsumenterna och livsmedelssäkerheten ställer samt behandla livsmedelskedjan som en helhet – ända från åkern till matbordet.

För det första vill jag understryka vikten av märkning. För att få information om behoven och önskemålen bland konsumenterna samt om möjligheterna att uppfylla dessa önskemål bör vi öka märkningssamarbetet mellan alla parter – myndigheter, producenter, industri och konsumenter. Då kunde vi enas om gränserna för myndigheternas och produktionskedjans ansvar.

De nordiska länderna vill aktivt delta i och stöda arbetet med spårningssystem för livsmedel och livsmedelsråvara. De system som utvecklas bör vara genomskinliga och konsumenterna bör kunna lita på dem och informationen i märkningen.

Det bör utredas hur kraven på ursprungsbeteckning kunde verkställas i samband med alla livsmedel, inklusive fisk. Erfarenheterna av märkningen av jord- och skogsbruksprodukter samt av kött inom EU kunde då utnyttjas. Märkningen av ursprunget till förädlade produkter kan orsaka problem som nordiskt samarbete lättare kan lösa.

Konsumenterna bör bättre informeras om de etiska förhållandena i produktionen av livsmedel, inklusive fisk. De nordiska ministrarna anser djurvälfärd vara en synnerligen viktig fråga. Djurens välfärd bör säkerställas även under transport och särskild uppmärksamhet bör fästas vid standarden på transportfordonen, att djuren behandlas väl samt yrkesskickligheten hos förarna.

Konsumenterna vill ha och behöver information om livsmedel. Informationen bör vara åskådlig och lättillgänglig. Användningen av märken och symboler samt IT gör det möjligt att ge produktinformation även i någon annan form än på förpackningen.

Utskottets förslag om en riskanalys och en ämbetsmannagrupp för att underrätta om nationella åtgärder bör understödas. I detta samband har det redan förekommit nordiskt samarbete men jag anser att den föreslagna ämbetsmannagruppen garanterade en bättre koordinering och en heltäckande behandling.

Fastän länderna utformar sina strategier för livsmedelskriser var för sig är koordinering och informationsutbyte på nordisk nivå mycket viktigt. Försiktighetsprincipen är ändamålsenlig och man bör försöka enas om dess tolkning.

Vi har arbetet såväl nationellt som samnordiskt med att öka konsumentinformation. Ministerrådet håller just på att starta ett projekt som hör direkt ihop med utskottsförslaget om förbrukarundervisning och produktion av undervisningsmaterial. Det arbetas även nationellt – till exempel Finland införde en nationell kvalitetsstrategi år 1997.

I fråga om tillämpningen av SPS- och TBT-avtalen kunde samarbetet eventuellt gälla den riskvärdering som avtalen förutsätter då den nationella skyddsnivån bestäms. Avtalen förutsätter att ifall den nationella skyddsnivån inte bestäms enligt internationella standarder inom området, skall man vetenskapligt kunna motivera den utvalda nivån eller åtminstone inleda en riskvärdering inom överskådlig tid. Man bör dock inte glömma de krav som EU-medlemskapet ställer på tre nordiska land.

På junimötet behandlade vårt ministerråd den viktiga frågan om genmodifierade livsmedel, och vi var eniga om betydelsen av att märka GMO-livsmedel. Konsumenterna skall informeras

om användningen av genteknologi enligt utskottsförslaget. Ministerrådet anser det nordiska samarbetet i EU och i samband med codex alimentarius vara viktigt.

Slutligen vill jag meddela att ministerrådet tillsatt en arbetsgrupp för att bereda en ny nordisk livsmedelsstrategi. Arbetet omfattar de aspekter jag nämnt tidigare samt flera frågor som utskottet nu uppmärksammat. Arbetet väntas vara slutfört under 2002.

A 1268/nord Udvalgsforslag om racisme og integration

Sigríður Jóhannesdóttir (den sosialdemokratiske gruppen, A, A 1268/nord): Ærede præsident. Jeg taler om udvalgsforslaget om racisme og integration. I de sidste år har vi i Island – måske på grund af landets beliggenhed – haft meget få politiske asylansøgere sammenlignet med de andre nordiske lande. De fleste, der dog er kommet, er fra Eksjugoslavien, og vi har gjort en stor indsats for at integrere disse. Da vi har manglet arbejdskraft i Island i de sidste år, har vi haft en øget strøm af udenlandske statsborgere, som er kommet til Island for at arbejde.

Denne tilflytning har ført til, at udlændinge udgør mellem 4 og 5 pct. af befolkningen, hvis vi indberegner dem, som allerede har fået statsborgerskab, og i nogle landsdele udgør udlændingene over 8 pct. af beboerne. Det ser ud til, at en stor del af disse vil bosætte sig permanent i landet.

Vi islændinge står derfor foran en enorm opgave med at hjælpe disse mennesker til at integrere sig i vores samfund og kultur. I denne henseende kan vi lære meget af de politikker, der er lykkedes godt i de andre nordiske lande, og ikke mindst kan vi lære af det, der er lykkedes bedst på området. Vi har derfor besluttet os til at gøre et forebyggende arbejde mod fordomme og racisme, som virkelig er noget, som vi må være på vagt over for i disse tider.

Fordomme mod udlændinge er ikke noget, som bryder ud i vold på gaderne i hverdagens Island, og det gør det besværligere at anerkende fordommenes tilstedeværelse. Der er dog mange, som udtaler sig åbent om, at de ikke har noget imod udlændinge, men at det ville være bedre, hvis de var, hvor de hørte hjemme. De, som tænker på denne måde, er lukkede for de problemer, som udlændinge, der har bosat sig i Island, møder, og der er altid fare for, at de opfører sig passivt over for de nye medborgere.

Med andre ord er der tale om, at udlændingene ikke føler sig på lige fod, og det vil på lang sigt altid føre til problemer. Derfor må vi bruge skolesystemet og andre kommunikationsveje til at ændre denne tankegang, og ikke mindst skal vi opfordre indvandrerne til at integrere sig, men samtidig bevare deres kultur og berige vores med deres bidrag. Her må vi lære af de andre nordiske landes erfaringer.

Et nyligt, positivt eksperiment i denne retning har været multikulturelle fester, der er blevet afholdt i nogle af de islandske landsbyer. Disse fester har været utrolig populære, og op til 38 nationaliteter har deltaget. Det er måske noget, andre kan lære af os.

A 1267/nord Udvalgsforslag om asylansøgernes livskvalitet i Norden

Tuija Brax (midtengruppen, Vihr.): Ärade president! Innan jag växlar till finska vill jag bara tacka hela arbetsgruppen och särskilt vill jag tacka ordföranden Charlotta Bjälkebring. Det var intressant och jobbigt, men åtminstone jag lärde mig mycket.

Ihmisoikeuksien kunnioittaminen on tänään tärkeämpää kuin ehkä koskaan aikaisemmin. Terroristit ovat päässeet askeleen eteenpäin, jos heidän toimensa heikentävät kohdemaiden asukkaiden oikeuksia ja vapauksia.

Turvapaikan tarjoaminen vainotulle ihmiselle on yksi ihmisoikeusajattelun ja sivistyksen kulmakiviä. Siksi on hyvä asia, että juuri näinä aikoina Pohjola-valiokunta esittää perusteltuja hyviä esityksiä pakolaisten kohtelun parantamiseksi ja rasismin vastaiseen taisteluun. Jos me nyt terrorismin pelosta suljemme rajamme emmekä paranna pakolaisten kohtelua, ovat terroristit voittaneet yhden erän.

Pakolaisuuden yksi perimmäisistä syistä on toivoton köyhyys. Kuilu meidän rikkaiden täällä pohjoisessa ja köyhien etelässä ja vähän idässä välillä on viime vuosikymmenellä vain kasvanut. Köyhyys synnyttää usein väkivaltaisia yhteiskuntia ja ympäristön epätoivoista loppuun kaluamista. Pakolaisuutta ei voi poistaa, jos köyhyysongelmaa ei ratkaista.

Pohjoismaat eroavat toisistaan yllättävän paljon sen suhteen, kuinka paljon varoja he käyttävät kehitysyhteistyöhön. Minusta olisi aika puhua tästä täällä pohjoismaalaisellakin foorumilla enemmän ja vaatia, että kaikki Pohjoismaat, myös kotimaani Suomi, nostaisivat kehitysyhteistyömäärärahansa ainakin 0.7 prosenttiin bruttokansantuotteestaan, mitä YK on vaatinut.

Pelkkä raha ei kuitenkaan riitä. Meidän on myös mietittävä laatua, keskityttävä olennaiseen, kuten kouluttamiseen, etenkin tyttöjen kouluttamiseen sekä veden ja ruuan saantiin. Lisäksi meidän on saatava avun vastaanottajat sitoutumaan nykyistä paremmin demokratian ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen. Köyhyysongelmaa ei voiteta diktatuurin ja korruption alaisuudessa.

Rouva puhemies! Tämä kehitysyhteistyön merkityksen korostaminen liittyy myös käynnissä olevaan sotaan terrorismia vastaan, jota nyt käydään ennen kaikkea pommein. On aika laajentaa keinovalikoimaa terrorismin vastaisessa työssä. On sanottu, että sota terrorismia vastaan kestää pitkään. Minusta se tulee kestämään ikuisuuden, jos sen osana ei ole sotaa köyhyyttä vastaan.

Tuija Brax' tale i svensk oversettelse:

Att respektera de mänskliga rättigheterna är idag kanske viktigare än någonsin tidigare. Terroristerna har kommit ett steg framåt om deras aktioner försvagar rättigheterna och friheterna för dem som bor i länder som drabbats av terrordåd.

En av människorättstänkandets och civilisationens hörnstenar är att erbjuda förföljda människor asyl. Därför är det bra att Nordenutskottet just nu i dessa tider kommer med motiverade och bra förslag till hur man kan förbättra behandlingen av flyktingar och kämpa mot rasism. Om vi nu av rädsla för terrorism stänger våra gränser och inte förbättrar vårt sätt att behandla flyktingar, har terroristerna vunnit en rond.

En av de grundläggande orsakerna till flykt är den hopplösa fattigdomen. Klyftan mellan oss rika här i norr och de fattiga i söder och i öst har under det senaste decenniet bara ökat. Fattigdom leder ofta till våldsamma samhällen och till att man desperat utarmar miljön. Flyktingskapet kan inte avskaffas om inte fattigdomsproblemet löses.

De nordiska länderna skiljer sig överraskande mycket från varandra om man ser på hur mycket medel de använder för utvecklingssamarbetet. Jag anser att det är dags att vi dryftar den här frågan mer också här i vårt nordiska forum och kräver att alla nordiska länder, även mitt hemland Finland, skall öka sina anslag för utvecklingssamarbetet till minst 0,7 procent av sin bruttonationalprodukt, enligt FN:s krav.

Enbart pengar räcker dock inte. Vi måste också fundera på kvaliteten, koncentrera oss på det väsentliga, dvs. utbildning, i synnerhet av flickor, samt vatten- och matförsörjning. Dessutom måste vi få dem som tar emot hjälpen att bättre än nu förbinda sig att respektera demokratin och de mänskliga rättigheterna. Fattigdomsproblemet övervinns inte under diktatur och korruption.

Fru president! Denna betoning av utvecklingssamarbetets betydelse har också att göra med det pågående kriget mot terrorism som nu förs framför allt genom bombningar. Det är dags att ta i bruk fler metoder i arbetet mot terrorism. Det har sagts att kriget mot terrorism blir långt. Jag tror att det kommer att ta en evighet om inte en del av kriget utgörs av kriget mot fattigdom.

A 1258/nord Utskottsförslag om kvinno- och barnhandel

Ragnwi Marcelind (midtengruppen, kd, A 1258/nord): Fru president! Det är viktigt att de nordiska länderna agerar för att stoppa människohandeln. Därför välkomnar vi det förslag som vi ska ta beslut om i dag. Norden måste ju markera mot de länder som vill legalisera prostitution. I fråga om EU:s ansökarländer måste man dessutom avkräva en demokrati som förbjuder könshandel.

Unga kvinnor ska ges stöd till utbildning så att de kan leva ett värdigt liv. Har de missbruk, ska de ha adekvat vård. Det räcker inte längre att bara komma med olika förslag och fina skrivningar, som vi så ofta har gjort, när vi ser hur den här verksamheten fortsätter. I stället måste *muskler* sättas bakom orden. Där tycker jag att förslaget i dag är ett steg i rätt riktning.

Mittengruppen har för övrigt också lagt fram ett förslag om människohandel – ett förslag som tyvärr inte finns med här i dag, men som det fattades beslut om i Åbo.

I dag vet vi att verkligheten är sådan att unga flickor spårlöst försvinner. Deras kroppar blir en marknad för köpare som åsidosätter mänskliga rättigheter. Detta är naturligtvis inte acceptabelt. Människohandel, främst med kvinnor och barn och med inriktning på prostituering av dessa, är ett stort problem över hela världen, inte minst i fråga om våra närområden. Bara i Sverige görs bedömningen att det kan röra sig om 200-500 kvinnor som årligen kommer till vårt land på detta sätt.

Jag tycker att det är bra att Nordiska rådet markerar i frågan. Det är många som har talat här i dag, så jag ska inte förlänga diskussionen utan vill bara stryka under vikten av att vi tar denna fråga så oändligt allvarlig som den är. Det är lätt att se mellan fingrarna, men att barn och kvinnor utnyttjas så skrupulöst – de får löften om arbete och en bra tillvaro, men sedan utnyttjas de; man är uppbunden av ett kontrakt som man inte har något möjlighet att komma ifrån – är inte acceptabelt. Jag gläder mig alltså åt att Nordiska rådet markerar i denna fråga.

Mot den bakgrunden hoppas jag att de beslutsskrivningar som i dag finns som underlag till beslut också ska leda till något. Det står att lagstiftningen mot kvinno- och barnhandel ska värdera behovet av eventuella förändringar. Som det ser ut i dag kan vi väl alla konstatera att det behövs lagändringar. Jag hoppas att det här också leder till detta.

A 1260/euro	**Udvalgsforslag angående grundlag for regler om fødevaremærkning og vareinformation for varer markedsført i Norden**
A 1261/euro	**Udvalgsforslag om risikohåndtering på fødevareområdet**
A 1262/euro	**Udvalgsforslag om nordisk forbrugerundervisning: "Det handler om at leve", herunder undervisning i fødevaresikkerhed**
A 1263/euro	**Udvalgsforslag om fødevareimport til Norden fra det europæiske indre marked og fra lande udenfor EU**

Landbruksminister **Sponheim**: En debatt om medborgerbeskyttelse og rettigheter favner vidt og har mange temaer, derfor også retten til trygg mat, retten til å vite om hva en spiser og kunne velge det en vil spise basert på kunnskap.

Norges statsminister Kjell Magne Bondevik redegjorde under sesjonen i går for det norske formannskapsprogrammet for Nordisk Ministerråd i 2002. Det er således allerede kjent for forsamlingen at matvaretrygghet er ett av tre overordnede satsingsområder for programmet som har tittelen "Morgendagens Norden."

Matvaretrygghet er et viktig politisk spørsmål i alle de nordiske land. Dette er et område hvor de nordiske land ha felles interesser, og et utdypet og utvidet samarbeid mellom de nordiske land har derfor stor nytte for alle. Norden har behov for å samle og koordinere sine krefter slik at Norden får gjennomslag i internasjonale fora der kriterier og standarder for matvaretrygghet bestemmes. I dette arbeidet er det viktig å ivareta både helsemessige, miljømessige, handelspolitiske og forbrukerpolitiske hensyn.

De nordiske land har også behov for å trekke forbrukerne sterkere inn i utformingen av matpolitikken og å få til en bedre dialog mellom produsenter, forbrukere og myndigheter.

Matvaretrygghet har naturlig nok på denne bakgrunn også en helt sentral plass i formannskapsprogrammet for jord- og skogbrukssektoren. Det er allerede igangsatt et prosjekt for å utarbeide en nordisk handlingsplan for økt matvaretrygghet i Norden. Planen skal legges fram for de matansvarlige ministrer i august 2002.

Fra norsk side ønsker en i særlig grad å prioritere en utdyping og konkretisering innenfor følgende områder:

For det første: Utarbeide en nordisk plattform for matvaretrygghet overfor EU/EØS, WTO, FAO, WHO, Codex Alimentarius og andre internasjonale organisasjoner, dette for å følge opp forslagene om å styrke den nordiske innflytelse i internasjonale forhandlinger og prosesser på mattrygghetsområdet.

For det andre: Utarbeide et nordisk forbrukerpolitisk handlingsprogram, dette for å følge opp forslagene i den nordiske bærekraftsstrategien og erklæringen fra ministermøtet om mat i juni 2000. Der ble det understreket at forbrukerne må sikres innflytelse på utformingen av matpolitikken. Viktige forutsetninger for å oppnå dette er full åpenhet, god dialog med forbrukerne, og at det legges til rette for at forbrukerne kan delta i fora der beslutninger fattes. Det er også et mål å styrke det nordiske samarbeidet om risikokommunikasjon og å utvikle et samarbeid med internasjonale organisasjoner om dette. Og med risikokommunikasjon mener vi dialog mellom myndigheter og forbrukere om risiko forbundet med konsum av enkelte typer mat.

Siktemålet er å ha en bred prosess som involverer de frivillige organisasjoner i utarbeiding av handlingsplanen, bl.a. slik at utkastet til plan drøftes med de frivillige organisasjoner før den legges fram for ministrene i 2002.

Minister for fødevarer, landbrug og fiskeri **Ritt Bjerregaard**: Fru Præsident! Kære nordiske venner!

Jeg vil også gerne sige tak for de forslag, som er blevet fremsat, og jeg er enig i det svar, som min finske kollega, Kalevi Hemilä, har givet i den anledning.

Fødevaresikkerhed er højt prioriteret på den nordiske dagsorden; fødevarekriser som bse, mund- og klovsyge og dioxin har indflydelse på den politiske dagsorden i alle de nordiske lande og er derfor en vigtig del af den fællesnordiske dagsorden. Erfaringen viser, at der er behov for samarbejde på tværs af mange sektorer, hvis vi skal sikre en tilstrækkelig effektiv håndtering af spørgsmålet om fødevaresikkerhed, og det er jo også baggrunden for, at vi besluttede at oprette dette nye fælles ministerråd, som min finske kollega omtalte. Fødevaresikkerhed var også på dagsordenen under det danske formandskab i 2000, hvor vi i juni afholdt en stor konference om sikker mad, og vi holdt også møde med vore baltiske kolleger.

Men jeg vil godt benytte lejligheden til at sige et par bemærkninger om genmodificerede førevarer. Vi kan fra dansk side som udgangspunkt tilslutte os rekommandationen, sådan som den foreligger, men jeg vil dog præcisere, at for så vidt angår forbrugernes frie valg og mærkning af genmodificerede førevarer, er det den danske indstilling, at animalske produkter fra dyr, der er fodret med genetisk modificeret foder, skal kunne spores og også skal mærkes. Det har vi fremført i de nylig påbegyndte forhandlinger i EU om Kommissionens forslag om nye regler for genetisk modificerede fødevarer og foderstoffer, herunder forslag om indførelse af holdbarhedssystem.

Der kunne siges meget mere om dette punkt, men da der er begrænset taletid, skal jeg nøjes med at give denne markering af, at når vi taler om mærkning, mener vi mærkning af det hele.

A 1258/nord **Utskottsförslag om kvinno- och barnhandel**

A 1260/euro **Udvalgsforslag angående grundlag for regler om fødevaremærkning og vareinformation for varer markedsført i Norden**

A 1261/euro **Udvalgsforslag om risikohåndtering på fødevareområdet**

A 1262/euro **Udvalgsforslag om nordisk forbrugerundervisning: "Det handler om at leve", herunder undervisning i fødevaresikkerhed**

A 1263/euro **Udvalgsforslag om fødevareimport til Norden fra det europæiske indre marked og fra lande udenfor EU**

Ewa Larsson (midtengruppen, mp): Jag vill passa på att ta upp två punkter som vi behandlar under det här blocket. Den ena är utskottsförslaget om kvinno- och barnhandel, där förslagen är att vi ska följa upp lagstiftningen, öka det internationella samarbetet och öka utbytet mellan berörda myndigheter. Och det är ju bra. Men jag skulle vilja belysa själva orsaken kring kvinno- och flickhandeln, själva den grundläggande attityden till att en annan människa kan köpas för pengar. Det här är ju en attityd som vi själva måste arbeta med i de nordiska länderna. Det kan vi inte lägga på någon institution att lösa, utan vi måste ställa oss själva frågan: Hur kan vi i vårt samhälle acceptera att det finns en sådan attityd att en människa kan köpas för pengar, att en människa är kropp utan själ?

Det andra er att mycket svåra sociala och ekonomiska situationen som finns i vissa länder utnyttjas av maffiauppbyggda organisationer. I dag är det mer lukrativt att lura och sälja en utsatt kvinna än att sälja knark. Dessutom är straffsatserna lägre än vid drogförsäljning. Visst har vi en del att se över.

Jag tänkte också snabbt säga ett par ord om livsmedelssäkerheten. Här tar vi upp förslaget att försiktighetsprincipen ska tolkas stramt. Det är bra. Ett sätt att tolka försiktighetsprincipen stramt är att de nordiska länderna tillåter ett fortsatt moratorium för genmanipulerade livsmedel i Norden. Som ni vet finns redan ett informellt moratorium inom EU, men om ett par år, när det beslutade märkningsdirektivet är färdigbehandlat, kommer genmanipulerade grödor tillåtas spridas på våra åkrar. Vad de kommer att ställa till med i jordbruket vet vi inte. Hur de kommer att slå ut andra grödor som inte är manipulerade vet vi inte. Vi vet inte heller hur de kommer att sprida resistens.

Tills det är färdigforskat, tills vi vet med säkerhet att det här inte är farligt för flora och fauna borde vi låta försiktighetsprincipen gälla och ha ett moratorium för dessa genmanipulerade livsmedel i Norden.

A 1260/euro **Udvalgsforslag angående grundlag for regler om fødevaremærkning og vareinformation for varer markedsført i Norden**

A 1261/euro **Udvalgsforslag om risikohåndtering på fødevareområdet**

A 1262/euro **Udvalgsforslag om nordisk forbrugerundervisning: "Det handler om at leve", herunder undervisning i fødevaresikkerhed**

A 1263/euro **Udvalgsforslag om fødevareimport til Norden fra det europæiske indre marked og fra lande udenfor EU**

Erhvervsminister **Stavad**: Fru præsident. Jeg håber ikke, at det er for forvirrende med de pludselige og meget kraftige skift i temaerne, men jeg vil gerne tillade mig at sige et par ord om forbrugerpolitikken.

Hos os i Danmark er vi faktisk en række ministre, der er stærkt optaget af og beskæftiget med det forbrugerpolitiske. Som min kollega, fødevareministeren, allerede har givet udtryk for,

ligger det fødevarepolitiske område hos fødevareministeren, og andre ministre er også involveret, men jeg har det, om jeg så må sige, overordnede ansvar inden for det forbrugerpolitiske område.

Jeg ville gerne benytte lejligheden til at komme med en opfordring til vore parlamentarikere i Nordisk Råd og også til kolleger i andre regeringer om, at vi holder fast i den forbrugerpolitiske dagsorden. Min oplevelse er, at vi i øjeblikket har nogle muligheder, som er bedre end nogensinde tidligere, for at få forbrugerpolitikken sat på den europæiske dagsorden.

Kommissionen vedtog så sent som den 2. oktober sin grønbog om forbrugerbeskyttelse, som man kalder »Forbrugerbeskyttelse i den europæiske union«. Der er mulighed for at komme med svar og kommentarer indtil den 15. januar næste år.

Når jeg ser tilbage på forløbet under det svenske formandskab tidligere på året, vil jeg gerne sige, at den svenske regering gjorde en meget flot indsats på det forbrugerpolitiske område. Vi havde et uformelt rådsmøde i Lund, hvor vi havde ngo'er med, og hvor også EØS-landene – altså Norge og Island – deltog, og her fik vi placeret forbrugerpolitikken stærkere på dagsordenen, end jeg mener, den har været tidligere.

Jeg kan give tilsagn om, at vi fra dansk side, når vi får muligheden i 2. halvår næste år, vil holde fast i den dagsorden, men hvis vi skal nå de resultater, som vi har sat os for, er det fuldstændig afgørende, at vi fra nordisk side holder fast, taler sammen, lægger strategier og arbejder målrettet på at nå målene. Så er det min opfattelse, at vi har mulighed for at slå igennem, såvel i ministerrådene som i Kommissionen, som med sin grønbog kommer med en række forslag, der faktisk ligger ganske tæt op ad den nordiske tænkning.

Hvis jeg til allersidst må gøre en enkelt bemærkning i forbindelse med et af forslagene om risikohåndtering på fødevareområdet, vil jeg opfordre til, at man også her i det videre arbejde tænker bredere. Jeg tror, det er vigtigt, at man i risikovurdering tænker bredt. Vi har haft en række eksempler her i Danmark, både med hensyn til hårfarvningsmidler, solcreme osv., som viser, at det er vigtigt, at den risikovurdering, som vi skal foretage, og de redskaber, vi skal stille til rådighed for forbrugerne, og måden, vi skal håndtere den offentlige debat på, er noget, vi må forholde os bredere til. Det gælder altså ikke blot inden for fødevareområdet, som jeg er fuldstændig enig i er utrolig vigtigt, at vi holder fast i.

Rek. 22/2000 Genmodificerede levnedsmidler

Kristen Touborg Jensen (den venstresosialistiske gruppen, SF): Fru præsident. Jeg vil tale om genmodificerede levnedsmidler. Den Venstresocialistiske Gruppe finder, at det er vigtigt, at der er en klar og tydelig genmærkning på alle produkter. Det betyder altså også på halvfabrikata; ikke kun når produktet består af GMO'er, men også når der har været anvendt GMO'er til foder til dyr eller fisk eller til at producere tilsætnings- og hjælpestoffer. Tøj og fibre, hvor der har været anvendt GMO'er, bør i princippet også mærkes.

Det betyder også, at vi vil acceptere grænseværdier for utilsigtede rester af GMO'er i de forskellige produktionsled, men grænseværdierne skal sættes meget lavt under hensyntagen til den stigende genetiske forurening, vi desværre vil opleve, hvor GMO-pollen f.eks. kan bestøve økologiske marker, og en håndfuld GMO'er i bunden ikke nødvendigvis skal betyde, at det hele skal mærkes. Der skal altså være en marginal grænseværdi.

Det bør principielt ikke være sådan, at hvis man ikke ønsker GMO-produkter, skal man betale en merpris for at få dette ønske opfyldt. Omkostninger til kontrol og mærkning bør pålægges GMO-produkterne. Derfor er vi også meget betænkelige ved negativ mærkning: »Dette produkt indeholder ikke GMO'er«, for det ville sende det signal, at så indeholder alle andre produkter GMO'er. Positiv mærkning: »Dette produkt indeholder GMO'er« er vejen frem.

Endelig vil jeg godt anføre, at etik skal indtage en mere fremtrædende rolle. Teknologien skal ikke kun give økonomiske fordele. Teknologien skal være til gavn for mennesker, samfund og den levende natur. De etiske krav skal tage befolkningens skepsis over for genteknologi alvorligt. Det betyder, at vi er forpligtet til at begrunde vores valg også etisk.

Vi i gruppen er således enige i, at der er et stort behov for at forbedre forholdene på GMO-området, men der går meget lang tid, fra en sådan sag rejses i Nordisk Råds udvalg, til der foretages en politisk handling i virkeligheden. I disse tilfælde går der faktisk hen imod 2 år. Vi håber, at den ændrede udvalgsstruktur vil medvirke til, at sagsbehandlingstiden bliver reduceret væsentligt i fremtiden.

A 1246/nord Medlemsforslag om et felles tiltak i Norden for å beskytte involverte i straffesaker mot vold, trusler og represalier

Aud Gaundal (den sosialdemokratiske gruppen, A): Mitt innlegg vil omhandle det sosialdemokratiske medlemsforslaget om felles tiltak i Norden for å beskytte involverte i straffesaker mot vold, trusler og represalier, A 1246 fra Nordenutvalget.

Organisert kriminalitet kjenner ingen landegrenser. For å få bukt med dette kreves det derfor et tett samarbeid landene imellom. I de fleste land i Europa har det i de senere år vært en betydelig økning av kriminaliteten. Et typisk trekk er at det ikke lenger bare snakkes om internasjonal narkotikakriminalitet som et hovedproblem, men om organisert internasjonal kriminalitet.

Narkotikaorganisasjonene engasjerer seg i dag innenfor mange sider av kriminaliteten, som f.eks. våpenhandel, prostitusjon, ordinær vinningskriminalitet og økonomisk kriminalitet.

I de senere år har vi sett en utvikling i retning av at profesjonelle kriminelle i større utstrekning enn tidligere benytter seg av vold, trusler og/eller represalier for å sikre sine interesser, og også for å vanskeliggjøre politiets etterforskning og iretteføring av konkrete saker.

For politiet viser det seg veldig vanskelig å få ofrene for denne type kriminalitet til å stå fram og anmelde forholdene, fordi ofrene utsettes for alvorlige trusler. Denne tilbakeholdenhet overfor politiet ser vi også i andre miljøer og sammenhenger, noe som åpenbart fører til at en del alvorlig kriminalitet ikke kommer til politiets kjennskap, eller i alle fall er det umulig å få sakene opp i domstolene. Ikke rent sjelden forekommer også trusler mot ansatte i politiet og deres familier og mot vitner.

President. Dette er svært alvorlige forhold som dessverre er aktuelle i alle nordiske land. Vi kan ikke akseptere at vitner og andre aktører i straffesaker utsettes for trusler og represalier!

I Norge har vi som eneste land i Norden åpnet opp for – under nærmere gitte vilkår – bruk av anonyme vitner. Det skal bare kunne brukes hvis det er strengt nødvendig, og det ikke medfører vesentlige betenkeligheter av hensyn til den siktedes forsvarer. Med andre ord: Listen er lagt høyt for at slike typer saker skal kunne tillates.

Det norske lovvedtaket forutsettes å være i tråd med den praksis Den europeiske menneskerettighetsdomstol har lagt til grunn for sine rettsavgjørelser på området. I Norge har Justis- og politidepartementet også sendt ut på høring forslag til regler som kan gi trusselutsatte personer økt vern av personopplysninger.

Sosialdemokratene i Norden er av den oppfatning at det er nødvendig for de nordiske land å samordne innsatsen for å beskytte vitner og andre involverte i straffesaker, som står overfor trusler. Betenkningen fra Nordenutvalget viser også at det er bred politisk enighet om dette. Vi er derfor fra sosialdemokratenes side fornøyd med hvordan vårt forslag blir fulgt opp.

Debatten ble avsluttet.

Rådet bifalt Nordenutvalgets forslag til rekommandasjoner i anledning av A 1267/nord, A 1268/nord, A 1232/nord og A 1246/nord, A 1258/nord og A 1221/nord.
Rådet bifalt Europautvalgets forslag til rekommandasjoner i anledning av A 1260/euro, A 1261/euro, A 1262/euro og A 1263/euro.
Rådet bifalt Nordenutvalgets forslag til rekommandasjon i anledning av A 1264/nord.

For vedtak vedrørende rekommandasjoner som ble tatt opp under dette dagsordenspunkt, se s. 260-262.

Rådsforhandlingene ble avbrutt kl. 17.30 og det ble meddelt at forhandlingenen skulle gjenopptas kl. 09.00 neste dag.

Onsdag 31. oktober 2001
KL. 09.00 – 17.05

Presidenter: Riitta Prusti (12), Dorte Bennedsen (12), Berit Brørby (13-19), May Helen Molvær Grimstad (19-21), Vilén (21) og Hovmand (22-25)

Dagsorden

12	**Udenrigsministrenes redegørelse**
	Forsvarsministrenes redegørelse
	med efterfølgende replikker og debat
13	**Tema: Mediepolitik; Public Service TV**
14	**Valg af Nordisk Råds Præsidium**
15 a	**Valg af medlemmer til Nordisk Råds udvalg samt Kontrolkomité**
15 b	**Suppleringsvalg av medlemmer til Nordisk Investeringsbanks kontrolkomité**
16	**Valg af formand og en viceformand i Nordisk Råds udvalg samt Kontrolkomité**
17	**Valg af Valgkomité**
18	**Tema: Grænseregionalt samarbejde**
19	**Tema: Nordisk arbejdsmarked i forandring**
20	**Tema: Næringspolitik**
21	**Tema: Bæredygtig udvikling**
22	**Afskrivning af rekommandationer og fremstillinger**
23	**Tale af den nyvalgte præsident**
24	**Fastsættelse af tid og sted for næste session**
25	**Sessionen afsluttes**

Riitta Prusti overtok ledelsen av forhandlingene.

12. Udenrigsministrenes redegørelse – Forsvarsministrenes redegørelse

Udenrigsministrenes redegørelse (Dokument 9)

Forsvarsministrenes redegørelse (Dokument 11)

B 202/när	Ministerrådsförslag om reviderad närområdesstrategi
B 209/när	Ministerrådsförslag om nytt arktiskt samarbetsprogram
Rek. 6/2001	Grundande av en demokratifond för samarbete med Ryssland
	Nordisk Ministerråds Europaaktiviteter – statusrapport 2000 (Dokument 4)

Presidiets rapport om den nordliga dimensionen (Dokument 10)

A 1234/p Medlemsförslag om konfliktförebyggande åtgärder och civil krishantering i Europa

Presidiets rapport om konfliktförebyggande och civil krishantering (Dokument 12)

A 1272/p Medlemsförslag om samnordisk utbildning i civil krishantering

A 1253/p Medlemsförslag om samverkan mellan de nordiska ländernas utrikesrepresentationer

B 202/när Ministerrådsförslag om reviderad närområdesstrategi

Närområdesutskottet hade föreslagit att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att med beaktande av de synpunkter som framförts i Närområdesutskottets betänkande över ministerrådsförslag B 202/när fastställa den reviderade nordiska närområdesstrategin.

B 209/när Ministerrådsförslag om nytt arktiskt samarbetsprogram

Närområdesutskottet hade föreslagit att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att initiera ett inledande arbete gemensamt med relevanta internationella organ om en miljöbeskrivning av Arktis som tar utgångspunkt i hur olika former av miljöfarlig aktivitet i europeiska länder utanför Arktis drabbar Arktis som miljöförorening;

att med beaktande av de synpunkter som framförts i Närområdesutskottets betänkande över ministerrådsförslag B 209/när fastställa det arktiska samarbetsprogrammet.

Rek. 6/2001 Grundande av en demokratifond för samarbete med Ryssland

Närområdesutskottet hade föreslagit i anledning av ministerrådets meddelelse år 2001

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och *avvaktar nästa års meddelande* angående framst. 6/2001/när.

Rekommandasjonen lyder:
Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

å forbedre mulighetene til brede folkelige kontakter mellom nordiske og russiske organisasjoner, partier, folkebevegelser, nettverk og institusjoner ved å etablere et samarbeid mellom nasjonale prosjekter som de nordiske landene gjennnomfører for utvikling av demokrati i Russland og Nordisk Ministerråds innsats innen blant annet nærområdeprogrammet for støtte til demokratiutvikling.

A 1234/p Medlemsförslag om konfliktförebyggande åtgärder och civil krishantering i Europa

Presidiet hade föreslagit at Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att samverka kring inriktning, uppgifter, resursinventering och resursuppbyggnad för konfliktförebyggande och civil krishantering;

att gemensamt verka för att stärka och utveckla FNs överordnade roll och uppgifter i konfliktförebyggande och civil krishantering;

att samverka för att stödja uppbyggnad av förmåga till civil krishantering inom OSCE (REACT);

att samverka för att upprätthålla initiativ, tempo och riktning vad gäller utvecklingen av konfliktförebyggande och civil krishantering i EU. De möjligheter som öppnats av EU för samverkan mellan EU- och icke-EU- länder vad avser konfliktförebyggande och civil krishantering skall tas tillvara;

att samverka för att stödja utvecklingen av civil beredskap i NATO/PfP i riktning mot ett bredare säkerhetsbegrepp och civil krishantering;

att i olika fora verka för att roll- och ansvarsfördelning mellan organisationer vad gäller konfliktförebyggande och civil krishantering blir tydlig och präglas av samsyn;

att vara beredd att ekonomiskt och på andra sätt stödja frivilligorganisationernas möjligheter att bygga upp resurser för att medverka i konfliktförebyggande och civil krishantering;

att samverka för att ekonomiskt och på andra sätt stödja forskning, utveckling, kompetensuppbyggnad och utbildning kring konfliktförebyggande och civil krishantering.

att de nordiska regeringarna verkar för att etablera en regelbundet återkommande gemensam nordisk funktion där berörda ministrar och högre tjänstemän kan överväga, diskutera och bereda nordiska samarbetsinitiativ för konfliktförebyggande och civil krishantering;

att de nordiska regeringarna tar initiativ till att bilda en samnordisk arbetsgrupp för konfliktförebyggande med uppgift att undersöka möjligheterna att närmare samordna ländernas insatser för konfliktförebyggande;

att de nordiska regeringarna tillsätter en samnordisk arbetsgrupp för civil krishantering med uppgift att utreda möjligheterna och förutsättningarna för att etablera en samnordisk civil snabbinsatsförmåga. Gruppen skall bestå av representanter från berörda departement, myndigheter, organisationer och frivilligorganisationer.

A 1272/p Medlemsförslag om samnordisk utbildning i civil krishantering

Presidiet hade föreslagit at Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att Nordiska rådet inte företar sig något i anledning av medlemsförslaget A 1272/p.

A 1253/p **Medlemsförslag om samverkan mellan de nordiska ländernas utrikesrepresentationer**

Presidiet hade föreslagit att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att uppmärksamma de erfarenheter som gjorts och de möjligheter som erbjuds vad gäller samverkan mellan de nordiska ländernas utrikestjänster;

att verka för att främja en ytterligare samverkan mellan de nordiska ländernas utrikestjänster inom de områden där sådan befinns möjlig och lämplig;

att tillse att frågan om samverkan mellan de nordiska ländernas utrikestjänster tas upp i utrikesministrarnas redogörelser vid Nordiska rådets 54:e session i Helsingfors.

Udenrigsministrenes redegørelse (Dokument 9)

Utrikesminister **Tuomioja**: Ärade president! Först behandlar jag globaliseringen och dess samband med förändringen i säkerhetsgrundvalen samt med rätts- och välfärdsstaten. Därefter ger jag en översikt av några av de mest aktuella utrikes- och säkerhetspolitiska ärenden, där den nordiska insatsen i de flesta fall är mycket stark.

Terrorattackerna i USA den 11 september 2001 håller på att grundligt förändra världen. Svårare är det att uttala sig om vad förändringarna innebär. Trots dessa fruktansvärda händelser är det dock skäl att även understryka de möjligheter som situationen öppnat för att skapa en tryggare värld och öka det multilaterala samarbetet. Vi bör på alla tänkbara sätt arbeta för att dessa möjligheter förverkligas.

De nordiska länderna har reagerat enligt detta. Vi har framförallt poängterat FN:s centrala roll, att de skyldiga skall dras inför rätta och att man skall respektera traditionella nordiska värdena såsom mänskliga rättigheterna.

Nordiska medlemsländer inom EU och Nato har aktivt verkat för att befrämja dessa organisationers roll i kampen mot terrorismen. Senast efter händelserna i USA måste säkerhetspolitiken i sin grund och till sin natur ses som global. Säkerheten är nu ett ännu mera omfattande och helhetsbetonat begrepp än tidigare. De nya säkerhetshoten, som blivit mera betydande än de traditionella militära hotiblderna, har på ett uppskakande sätt visat sig vara realiteter. Hoten mot vår gemensamma säkerhet måste bekämpas genom ett så brett internationellt samarbete som möjligt. Utgående härifrån anser jag att man åtminstone kan dra följande slutsatser gällande behovet av internationell krishantering och dess uppgifter.

För det första bör man inte lämna någon krishärd att sjuda för sig själv. Det internationella samfundet bör genom FN ingripa i krisen. Detta gäller inte enbart militära konflikter utan även kriser som föregår dem, oberoende av om det gäller etniska eller andra tvister, kontinuerliga och strukturella brott mot mänskliga rättigheter eller samhällen som brutit samman som en följd av naturkatastrofer.

För det andra är användandet av militär styrka inte nog för att lösa konflikter, fastän det i visst skede kan vara nödvändigt och berättigat. En militär insats bör följas av nödvändiga humanitära återuppbyggnads-, biståndS- och andra civila insatser.

För det tredje måste nu speciellt beredskapen för civilkrishanteirng utvecklas så att den kan utnyttjas parallellt med militär krishantering eller separat, i bästa fall för att förebygga konflikter. Beredskapen för detta är inom FN samt EU och andra regionala organisationer, tillsvidare uselt underdimensionerad.

För det fjärde måste man förbereda sig på att allt detta kommer att kosta mycket mera än man tillsvidare har varit förberedd på. Man kan inte t.ex. finansiera den humanitära hjälpen till Afghanistan genom att överföra resurser ur budgeten för utvecklingssamarbete från ett moment till ett annat. Europeiska rådet gav under sitt möte i Göteborg ett löfte om att höja EU-ländernas

insats i utvecklingssamarbetet till 0,7 procent av BNP. Nu är det dags infria det löftet samtidigt som vi vet att räkningen för både den militära och civila krishanteringen kommer att öka.

I Europa tror man på styrkan i integrationen och ett brett samarbete. Men man måste fråga sig vilken säkerhetspolitisk inverkan globaliseringen har universellt. Kan globaliseringen utjämna politiska, samhälleliga och ekonomiska skillnader och konflikter eller tillspetsar den situationen?

Man bör inte vara rädd för globaliseringen. För oss innebär den i många avseenden en fortsättning på den mycket bekanta ekonomiska internationaliseringen som började redan för några hundra år sedan och som ökat det ömsesidiga beroendet. Det nya inom globaliseringen är den strukturförändring som påskyndats av den enorma utvecklingen inom informationsteknologin.

Globaliseringen är förutom ett oundvikligt fenomen, som ingen kan vända ryggen till, också övervägande en positiv sak. Den fördjupade internationella arbetsfördelningen och den nya teknologin gör att man kan använda knappa resurser effektivare samt öka välfärden och välståndet.

Globaliseringen berikar världen i sin helhet och effekterna som skapar välmåga syns även i utvecklingsländerna. Den största utmaningen är att bevaka att resurserna också fördelas jämnt både mellan och inom länder och regioner. Den absoluta fattigdomen har tyvärr blivit större i de minst utvecklade länderna.

Utmaningen för globaliseringshanteringen är också en utmaning för demokratin. Ju äldre och stabilare demokrati, desto starkare verkar mänskorna uppleva att sakerna glidit ur händerna och är utom räckhåll, inte bara för vanliga mänskor utan också för de representanter de valt till sina parlament och för hela det demokratiska beslutsfattandet. I Norden känner vi också till detta bekymmer trots att vi obestridligen hör till de framgångsrika i globaliseringen.

Globaliseringshanteringen gäller både politikens metoder – utvecklande av övernationell demokrati – och dess innehåll. Den globala utvecklingen bör inverka på att de mänskliga rättigheterna förstärks, den ojämna resursfördelningen balanseras, fattigdomen minskas och att man får till stånd en utveckling som är både ekologiskt och ekonomiskt samt socialt hållbar i hela världen. Detta är också en förutsättning för säkerhetsutmaningarna inkl. Utrotningen av terrorism.

Terrorattackerna har accelererat det multilaterala samarbetet. Det är viktigt att man fortsätter arbetet på lång sikt, man måste stärka det internationella rättssystemet och förverkliga mänskliga och fundamentala rättigheter i hela världen. Man måste överbygga de klyfter och konflikter som splittrar världen, på grund av religion, kultur, resursfördelning eller välfärd.

De nordiska länderna är medvetna om sin position och sina skyldigheter i denna situation. Aktuella frågor i vårt samarbete är fortfarande utvecklandet av en rättvisare världsomfattande regelbaserat handelssystem så att man tar större hänsyn både till utvecklingsländernas behov och de fundamentala rättigheterna inom arbetslivet, miljöskyddet, den nationella kulturen och den offentlig servicen. Ett viktigt forum för många av dessa frågor är det kommande WTO-ministermötet i Quatar.

Ärade president! Mina Damer och Herrar! Jag går nu över till översiktsdelen i rapporten.

Sverige fungerade som EU:s ordförandeland under första hälften av detta år. Utvidgningen, miljön och sysselsättningen var prioriterade frågor. Sverige satte upp ambitiösa mål för frågorna och uppnådde goda resultat.

Under utvidgningsförhandlingarna gjorde man genombrott i två centrala frågor: mänskornas fria rörlighet och miljön. Den strategi som man kom överens om i Nice i december förra året, för att få utvidgningsprocessen att framskrida, har visat sig fungera. Jag är övertygad om att den fruktan som delvis är förknippad med arbetskraftens fria rörlighet kommer att visa sig ogrundad precis som fallet var när EES-avtalet ingicks före EU-medlemskapet.

Om anslutningskriterierna fortsätter att uppfyllas i samma takt som nu, är det möjligt att avsluta anslutningsförhandlingarna för de längst hunna ländernas del, vid utgången av år 2002. Enligt ett mål som uppsattes i Göteborg borde kandidatländerna i egenskap av medlemmar få delta i Europaparlamentsvalet redan år 2004.

Av de andra resultat som Europeiska Rådet uppnådde i Göteborg kan man nämna de godkända slutledningarna om strategierna för en hållbar utveckling av EU. Med dessa slutsatser

kompletterades Lissabons strategier för sociala och ekonomiska frågor med en tredje – ekologisk – dimension.

Under den svenska ordförandeperioden påbörjades också diskussionen om unionens framtid. Enligt beslut som man fattade i Nice har Europeiska Rådet i Laeken i december för avsikt att godkänna deklarationen gällande fortsättningen på framtidsarbetet. Deklarationen kommer sannolikt att innehålla en analys av nuläget i unionen samt beslut om beredningssätten för den nya regeringskonferensen samt preciseringar som bör göras i arbetsprogrammet i detta skede.

De nordiska länderna har beslutat effektivera sitt samarbete inom EU-politiken. Finlands, Danmarks och Sveriges statsministrar träffades inför Europeiska Rådet i Gent och man har för avsikt att fortsätta hålla närmare kontakt inför varje toppmöte. Det nordiska EES-EFTA-samarbetet fungerar bra i internmarknadsfrågor. Vi delar Islands och Norges bekymmer om EU-expansionens inverkan på EES-avtalet. Noteras bör att EFTA-länderna deltog i Europakonferensen för första gången den 20 oktober i Bryssel.

Skapandet av militär- och civilkrishanteringsförmåga har framskridit enligt de riktlinjer som Europeiska Rådet dragit upp. För att kunna förverkliga krishanteringen har man inom unionen grundat de nödvändiga organen, speciellt en kommitté för politik och säkerhet, en militärkommitté och en kommitté för civilkrishantering.

Samtidigt har unionens samarbete med såväl FN, OSSE som Nato varit effektivt. På unionens initiativ har man i samarbete med dessa organisationer aktivt kunnat påverka speciellt situationen i Makedonien.

Inom civilkrishanteringen har arbetet fått fart. Inom polis- och rättsstatsberedskapen har man redan haft möjlighet att behandla resursfrågor och övriga beredskapsfrågor. Tack vare det svenska initiativet kunde man i Göteborg nå en överenskommelse om ett EU-program för att förhindra konflikter samt om utvecklingsmålen för civilkrishanteringen. En arbetsgrupp inom Nordiska rådet gav i september en egen rapport på ämnet och denna behandlas nu under NR:s sammanträde.

Ett centralt mål är att ge också de europeiska länderna som inte är medlemmar i EU möjlighet att delta i EU-uppgifter. Det är glädjande att de nordiska länderna har satsat på att skapa militär och civil beredskap. Man kan utveckla samarbetet ytterligare så att vi vid behov också kunde delta gemensamt i genomförande av krishanteringsuppgifterna. Ett bra exempel är det nordiska projektet att bilda Nordcaps-brigaden för fredsbevarande uppgifter.

De nordiska länderna har intagit en särställning som stöttepelare för de baltiska länderna i säkerhetsfrågor. Denna situation förändras när de baltiska länderna ansluter sig till Nato och de allierade tar det huvudsakliga ansvaret för att stöda de nya medlemmarna. Oavsett blir samarbetet intensivare mellan Balticum och Norden när EU expanderar. Samarbetet mellan utrikesministrarna i Norden och Balticum blir intensivare. Utrikesministrarna från de åtta länderna (NB-8) har under den gångna sommaren sammanträtt. Denna årliga konferens har redan blivit en vedertagen kutym. Vi är med och skapar stabilitet inom våra närområden när EU och Nato expanderar och inleder ännu närmare samarbete med Ryssland än tidigare.

Genom EU är vi med i den gemensamma verksamheten som är central för att kunna hantera de nya säkerhetshoten, lösa regionala konflikter och utveckla världsordningen. Vi är med om att stärka FN:s roll som verksamhetsram för globaliseringen. De nordiska ländernas internationella involvering är stor, men man måste kontinuerligt utvärdera och utveckla dess effektivitet. Den senaste tidens händelser fungerar som en övertygande påminnelse om detta.

De nordiska länderna är eniga om att Estland och Lettland har gjort framsteg gällande minoritetsfrågor enligt de riktlinjer som OSSE dragit upp. De resterande korrigeringarna i ländernas lagstiftning håller på att slutföras eller också måste man tydligare förbinda sig till detta, vilket vore speciellt viktigt i en situation där en del länder har börjat tolka riktlinjerna snävare än OSSE-ordföranden avsett då hon definierade dem.

Utvecklingen i Ryssland är av avgörande betydelse för stabiliteten i vår del av världen. Fortsatta ekonomiska, politiska och sociala reformer i Ryssland är nödvändiga för tillväxt, välstånd och framväxten av en modern demokratisk rättsstat. Det är viktigt att vi fortsätter att utveckla samarbetet med Ryssland, bl.a. inom Europeiska unionen, OSSE, Europarådet samt inom olika regionala organisationer som Östersjöstaternas råd, Barentsrådet och Arktiska rådet. Under Sve-

riges ordförandeskap i EU togs betydelsefulla steg för att fördjupa EU:s relationer med Ryssland. Även samarbetet mellan Nato och Ryssland har fått en ny dynamik.

Ärade ordförande! När det gäller punkterna om den nordliga dimensionen, de regionala råden, Västra Balkan och Mellanöstern ingår de i de skriftliga anföranden som har distribuerats till rådet.

Presidentens klubbeslag avslutter talen.

Resten av Utrikesminister Tuomiojas tale. Ble ikke holdt under sesjonen.

Den Nordliga Dimensionen *(ND)* gjorde betydande framsteg under det svenska EU-ordförandeskapet. Den Nordliga Dimensionen har blivit en permanent del av EUs utvidgning och relationer, främst med Ryssland.

De mest konkreta resultaten har man uppnått inom miljöskyddet som från första början prioriterats i den Nordliga Dimensionen. Ett betydande framsteg för verkställandet av ND var när de internationella finansieringsinstitutionerna aktiverade sig. Nordiska Investeringsbanken NIB har tillsammans med Finland, Sverige och Europakommissionen förberett ett finansieringspaket för att slutföra bygget av vattenreningsverket sydväst om S:t Petersburg. Här är det frågan om en vattenskyddsinvestering som har de största inverkningarna på Östersjön under detta decennium.

Under ledning av EBRD (European Bank for Reconstruction and Development, Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling) och NIB har man förberett ett brett miljöpartnerskap för den Nordliga Dimensionen. Tack vare partnerskapet kan man koordinera insatserna från de internationella finansieringsinstitutionerna, kommissionen och staterna inom regionen, för projekt gällande miljö, kärnavfall och kärnkraftssäkerhet. Finland och Sverige har redan meddelat att de går med i fonden med en insats på 40 mmk. Det är önskvärt att också de övriga östersjöländerna deltar.

På Europeiska Rådets möte i Stockholm fattade man ett positivt beslut att den Europeiska Investeringsbanken EIB:s finansiering skulle utsträcka sig till miljöprojekt i nordvästra Ryssland. Det vore viktigt att de ryska myndigheterna skulle fatta de nödvändiga besluten för att EIB:s verksamhet kunde påbörjas i Ryssland.

Tuberkulosen, som man redan trodde var utrotad, och speciellt HIV/AIDS som hotar den unga arbetskraftens hälsa, är växande problem inom hälsosektorn. I östersjösamarbetet har den s.k. sjukdom task-force uppnått betydande resultat under norsk ledning.

I januari offentliggjorde kommissionen ett meddelande inom ramen av verksamhetsprogrammet för ND som behandlade särdragen för Kaliningrad.

Energidialogen mellan Europeiska unionen och Ryssland har under det senaste året intensifierats betydligt. Diskussionerna om gasledningen som skall byggas från Ryssland genom Östersjön till Västeuropa, avancerar nu mellan de företag som deltar i projektet. Om projektet med den norra gasledningen förverkligas, främjar detta utnyttjandet av de väldiga gasfynden i Barents hav.

Östersjörådet, Barents Euro-Arktiska råd och Arktiska rådet fungerar som centrala regionala samarbetsforum och främjar verkställandet av den Nordliga Dimensionen. Finland har som ordförande för Arktiska rådet fäst speciell uppmärksamhet vid sambandet mellan de nordliga naturresurserna och en hållbar utveckling samt vid klimatförändringsfrågorna och miljögifterna såväl på det arktiska cirkumpolära området som globalt inom FN:s ramar. Finland har också i samarbete med Nordiska ministerrådet fört fram frågor som gäller jämställdhet och speciellt ställningen för ursprungsbefolkningens kvinnor, till ett gemensamt tema. I syfte att förbättra samordningen mellan Barentsrådet och Arktiska rådet, har Barentsrådet beslutat att övergå till två-åriga ordförandeskapsperioder. Sverige, som nuvarande ordförande i

Barentsrådet, lägger särskild vikt vid att förbättra informationen om Barentssamarbetet, främja Barentsregionen som investerings- turistområde och att inleda ett närmare samarbete på räddningstjänstområdet i hela regionen. Inom Östersjörådet ser vi fram emot det viktiga utrikesministermötet i Kaliningrad, i anledning av rådets 10-årsjubileum.

Vi har alla på många sätt varit med och bevittnat kampen om en ljusare framtid i länderna på västra Balkan: i den fredsbevarande verksamheten, den civila krishanteringen, den humanitära hjälpen och återuppbyggnadshjälpen samt var och en naturligtvis i privata kontakter. Det nordiska insatsen märks kanske bäst i de internationella fredstyrkorna SFOR och KFOR.

Samtidigt har vi också kunnat informera länder på västra Balkan om samarbetstraditionerna mellan de nordiska länderna. Det nordiska ministerrådets seminarium i Belgrad den 16 oktober har varit det senaste konkreta beviset på nordiska samarbetet. Under seminariet hade vi en bred presentation av vårt samarbete på olika områden. Fem länder på västra Balkan samt representanter för grannländerna deltog i seminariet.

Seminariet var enligt min uppfattning mycket lyckat och en fortsättning på några tidigare likartade tillfällen. Vårt centrala budskap var att olika former av regionalt samarbete alltid lönar sig. Jag anser att det nordiska samarbetet är en samnordisk exportprodukt man i framtiden kunde dra nytta av i Västra Balkan – inte för att kopieras, utan att ses som en lösningsmodell för goda lösningar man har god erfarenhet av.

Vi är mycket bekymrade över läget i Mellanöstern. Trots otaliga internationella påtryckningsförsök, fortsätter våldsspiralen att accelerera olycksbådande. Parterna i konflikten bär det främsta ansvaret för att stoppa våldet.

Löftena om eldupphör borde respekteras och man borde fortsätta dialogen om att uppfylla rekommendationerna givna av Mitchell -kommittén. Ett bestående eldupphör skulle möjliggöra verkställandet av rekommendationerna i Mitchell - rapporten och skulle sålunda få utvecklingen gå mot en återupplivning av Oslo-processen. Förenta Staternas nya "vision om Palestina" främjar möjligheterna att uppnå målet om fredlig samlevnad mellan två självständiga stater med erkända gränser.

De nordiska länderna är redo att stöda nödvändig internationell observatörsverksamhet och dessutom att fortsätta med villkorligt ekonomiskt stöd för den palestinska förvaltningen.

Man kan få till stånd fred mellan Israel och Palestina endast genom en politisk process där man förverkligar "land for peace"-principen. Det palestinska folket måste kunna bilda en självständig stat och det israeliska folket måste få rätt att leva inom erkända och trygga gränser.

Forsvarsministrenes redegørelse (Dokument 11)

Försvarsminister **Enestam:** Fru president! Det är endast ett halvt decennium sedan alla nordiska länder var mogna att inkludera även försvarspolitiska frågor i Nordiska rådets agenda. I fjol fick jag informera om det nordiska försvarspolitiska samarbetet. Jag är glad att igen ha fått möjligheten att på samtliga nordiska försvarsministrars vägnar kort informera om nuläget och i en del avseenden om framtidsutsikterna i det nordiska försvarspolitiska samarbetet.

Tyngdpunkten inom det nordiska försvarsrelaterade samarbetet har i år legat på försvarsmaterielsidan. Det nordiska helikopterbeslutet var ett stort steg för det nordiska samarbetet och mot nordisk interoperabilitet. Därutöver har vi kunnat notera en hel del framgångar när det gäller att uveckla konceptet för en nordisk krishanteringsstyrka inom ramen för s.k. Nordcaps-konceptet (Nordic Coordinated Arrangement for Military Peace Support).

De nordiska länderna har mycket långt en likadan syn på hur situationen i vårt närområde har utvecklats under det gångna årtiondet. Utvecklingen har lett till ökad stabilitet, och risken för ett storkrig av traditionell karaktär har märkbart minskat. Samtidigt finns en strävan att inte öka försvarsutgifterna. Det finns sålunda både möjlighet och strävan till att omstrukturera respektive försvarsmakter.

Försvarsmaktens struktur kommer att förändras, både vad gäller anställd personal och beväringar, och utrustningen skall moderniseras. I Norge och Sverige är reformerna för att internationalisera och anpassa försvaret efter den nya hotbilden långt gångna. Den nya och rörliga insatsorganisationen har tillförts modern materiel, och personalstyrkan har anpassats efter behoven. I Danmark har åtgärder i samma riktning vidtagits. Finland delar den allmäneuropeiska synen på utvecklingen. Också i Finland går utvecklingen i samma riktning men är försiktigare än i våra nordiska grannländer.

Vi ser gamla hotbilder vika och ersätts av nya utmaningar och hot. Vi ser ett klart behov av att utveckla förmågan att agera tillsammans i krishanteringsfrågor. Terroristattacken den 11 september har också visat sårbarheten hos våra demokratiska samhällen. För att kunna kämpa effektivt mot terrorismen och dess hotbilder krävs mycket mera samarbete både mellan olika myndigheter och länder särskilt vad gäller informationsutbyte än vad vi hittills har haft.

Vi ser nu en stark utveckling av den europeiska säkerhets- och försvarspolitiken avseende både konfliktförebyggande åtgärder och utbyggd förmåga till integrerad civil och militär krishantering. I Makedonien förekom för några månader sedan en situation där den här förmågan kunde ha utnyttjats om EU hade varit operativt. Situationen i Makedonien utgör ett bra exempel på när endast militära åtgärder inte är tillräckliga. Därför utvecklas också en civil krishantering på europeisk nivå. Besluten i Helsingfors, Feira, Nice och i Göteborg har varit vägledande för arbetet på detta område inom unionen.

På den militära sidan har medlemsländerna gett sina preliminära truppanbud, vilka uppgår till 100 000 soldater, drygt 100 fartyg och cirka 400 flygplan. Det finns fortfarande brister inom strategisk transportkapacitet, underrättelseverksamhet och ledningssystem. I november samlas unionens utrikes- och försvarsministrar i Bryssel för att dels konstatera nuläget i arbetet, dels försöka finna sätt att avhjälpa de brister som fortfarande finns och att bygga upp den sk. översynsmekanism som borde föra jobbet framåt.

EU:s och Nato:s krishanteringsförmåga är inte substitut, utan de kompletterar varandra. Nu utreder man formerna för utnyttjande av Nato:s strukturer och planeringssystem. Nato är först och främst en försvarsallians som säkerställer starka transatlantiska band. Under de senaste åren har organisationen dessutom utvecklats genom samarbetsaktiviteter som PFP, EAPC och PJC samt i förbindelse med beslutet att utvidga alliansen från att vara en traditionell försvarsallians till att bli en gemensam säkerhetsstruktur för hela Europa. I alla fall förväntas det att EU på någon nivå deklarerar sig operativt i Laeken i december. EU:s krishanteringsstrukturer, däribland militärkommittén, och den militära staben har påbörjat sitt arbete i Bryssel i våras.

Som känt befinner sig de nordiska länderna i en något olika situation i förhållande til EU:s militära samarbete. Sverige och Finland deltar fullt ut, medan Danmark p.g.a. sitt förbehåll inte deltar, och Norge och Island står utanför unionen. Norge, i likhet med de övriga europeiska Nato-länder som inte är unionsmedlemmar, kommer dock att beredas tillfälle att delta i EU:s militära krishantering enligt det beslut som fattades i Feira. En del av dessa länder, bl.a. Norge, har redan förklarat sig villiga att ställa trupper till förfogande för EU-ledda operationer.

Det väl etablerade nordiska samarbetet i militär krishantering bedrivs inom ramen för Nordcaps-organisationen. Detta samarbete gick fr.o.m. 1.10.2000 in i ett nytt skede i och med att inrättandet av det permanenta planeringselement för Nordcaps i Näsby i Sverige. Planeringselementet, med personal från fyra nordiska länder, har i ett års tid planerat och koordinerat nordiskt samarbete inom militär krishantering.

Tyngdpunkten i arbetet ligger hos skapandet av ett realistiskt och väl underbyggt nordiskt styrkeregister. Målsättningen är att inom år 2003 kunna ställa en nordisk trupp ända upp till brigadstorlek till det internationella samfundets förfogande. Planeringselementet har hittills gjort ett utmärkt jobb, och länderna har kommit överens om olika ansvarsområden inom den nordiska truppen. T.ex. ansvarar Sverige för logistik, Finland för ledningssystem, Danmark för olika

stabstjänster, och Norge för taktiskt stöd inklusive eldledning. Planeringselementet har också undersökt möjligheterna att ställa upp gemensamma nordiska marin- och flygstyrkor. Arbetet pågår.

Jag vill gärna även i detta sammanhang betona att den planerade truppen är avsedd att kunna användas i såväl EU, OSSE och FN som Nato-ledda operationer, även om Danmark inte kan delta i EU-ledda sådana. Enligt FN:s stadga krävs mandat från FN:s säkerhetsråd för fredsframtvingande insatser.

Inrättandet av ett planeringselement är ett tecken på att de nordiska länderna undersöker möjligheter om ett mera långtgående samarbete. Under planeringselementet har t.ex. grundats en arbetsgrupp Brigad för att utveckla konceptet för en nordisk brigad. Nu gäller det för oss alla att se till att målet, en gemensam nordisk trupp för krishantering, uppnås inom 2003 som planerat. Inom både FN och EU finns stora förväntningar på en gemensam nordisk styrka och dess beredskap att genomföra krishanteringsoperationer. I diskussionerna har nämnts de europeiska närområdena, såsom Makedonien och Kosovo som potentiella krisområden där en nordisk brigad kunde användas för fredsbevarande operationer. På längre sikt kan också andra områden tänkas utgöra möjliga insatsområden för Nordcaps.

Det nordiska samarbetet inom SFOR och KFOR har varit resultatrikt. Norge och Danmark har burit huvudansvaret för KFOR-operationens ledning och bemanning av staben fr.o.m. april 2001 till september 2001. KFOR-stabens kärna bemannas av representanter för Nato-länderna, men under det här året har Sverige och Finland fått tillfälle att delta i högre grad och på större bredd än tidigare. KFOR:s utryckningsstyrka, Task Force Viking, är i detta avseende ett gott exempel på operativt nordiskt samarbete i fält.

Flaggskeppet i försvarsmaterielsamarbetet är det nordiska helikopterprojektet. Norge, Finland och Sverige har gått in för samma helikoptertyp. Projektet ger stora möjligheter för alla länders industrier att specialisera sig på de områden de är starka på. Projektet garanterar att know-how för att bygga och underhålla en helikopterflottilj inom Norden utvecklas. Nyttan av interoperabiliteten kan bedömas först i framtiden, men vi kan redan nu se synergi inom pilot- och teknikerutbildning, samövningar mellan länderna, gemensamma skjutbanor osv. Allt det här betyder ökad kostnadseffektivitet och inbesparingar.

Inom försvarsmaterielområdet finns många andra projekt som också borde noteras. Granatkastarprojektet AMOS och u-båtsprojektet Viking är även de värda att nämnas som exempel på lyckat samarbete. Vi har också undertecknat ett avtal mellan de nordiska länderna i juni detta år gällande samarbetet inom försvarsindustrin. Detta borde underlätta behandlingen av försörjningsfrågor på nordisk nivå. Vi bör undersöka möjligheterna till mera långtgående "arbetsfördelning" mellan de nordiska länderna gällande produktion och lagring av försvarsmaterial.

Det nordiska säkerhetspolitiska forskningsprogrammet lanserades redan för flera år sedan. Dess finansiering har nu blivit klar, och många viktiga undersökningar har påbörjats. Inom några år får vi se resultatet av detta projekt som sammanför forskare från alla nordiska länder kring säkerhetspolitiska frågeställningar.

Ryssland har närmat sig både EU och Nato, vilket visar att man inte mera ser USA eller västländerna som det största hotet utan hellre riktar blicken mot inhemska risker; regional separatism, terrorism samt olika sociala och ekonomiska problem. Efter terroristattackerna i USA har Ryssland stött USA:s kamp mot terrorismen och lovat att öka samarbetet med Nato.

Ryssland har beslutat omorganisera försvarsmakten. Man är redo att minska mängden anställd personal och förändra strukturerna. Ryssland kommer även i framtiden att bevara sin kärnvapenkapacitet men på en lägre nivå än hittills.

Som sagt har Rysslands förhållande till EU också förändrats. De nordiska länderna fungerar som en viktig länk mellan Ryssland och EU när det gäller att bygga upp samarbetet. De nordiska länderna har inbjudit Ryssland att delta i de s.k. Nordic Peace-övningarna. Det återstår att se om gemensam övningsverksamhet med trupper i detta sammanhang en dag kan bli verklighet.

De nordiska länderna har understrukit vikten av att de självständiga säkerhetspolitiska val som varje enskilt land gör respekteras fullt ut. Det finns ett allmänt säkerhetsintresse av att de baltiska staterna har en grundläggande nationell försvarsförmåga. Detta sker enligt ländernas ena val och tills vidare med betydande understöd från bl.a. de nordiska länderna.

Den teknologiska utvecklingen har delvis förändrat hotbilden i s.k. utvecklade länder. Faran för att dras in i traditionella krig har som vi alla vet minskat och eratts med nya hot som är lika farliga och svåra att bekämpa. Detta har medfört en ny form av sårbarhet i de mest utvecklade länderna, även de nordiska. I USA har detta hot redan konkretiserats på ett fruktansvärt sätt.

Dessa förändrade hotbilder ställer nya krav på ett brett säkerhetstänkande. Det gäller att försvara det nordiska välfärdssamhället, garantera grundrättigheter för alla ochse till att rasismen inte höjer sitt huvud. Vi måste också utöka vårt samarbete inom det brottsförebyggande och – bekämpande arbetet.

Försvar mot informationskrigföring är ett nytt område inom det nordiska samarbetet. Dess betydelse kommer sannolikt att öka snabbt inom den närmaste framtiden. "Den fattige mannens vapen" mot informationssamhället kan i värsta fall förlama såväl energiförsörjningen och bankväsendet som statens finansiella organ och stora delar av statsförvaltningen. De nordiska länderna bör sträva till att åstadkomma ett brett internationellt samarbete på detta område.

Som avslutning vill jag konstatera att det är värdefullt och ändamålsenligt att försvarsministrarna bereds tillfälle att framföra sin syn på det nordiska försvarsrelaterade samarbetet. Nya hotbilder kan bekämpas bara om vi alla på olika fronter arbetar tillsammans för att säkra en god framtid för dem som nu är unga här i Norden. Det nuvarande samarbetet är till nytta för alla parter.

Rannveig Guðmundsdóttir (den sosialdemokratiske gruppens talskvinne): Vi kommer aldri til å glemme den 11. september og terrorangrepene. Vi må ikke glemme. Det er viktig at vi på en ærlig måte finner årsakene til at mennesker utvikles til å utføre slik vold.

I den nye internasjonale sikkerhetspolitiske virkelighet har man i alt større grad forberedt seg mot nye farer – ikke tradisjonell invasjon over landegrenser, men bl.a. organisert kriminalitet, fare for spredning av smittsomme sykdommer, store flyktningstrømmer, data-hackere som kan lamme våre samfunn med hensyn til luftfart og kommunikasjon i store områder, og ikke minst har man vært klar over faren for organiserte angrep fra terrorister. Nå er vi der.

Alle er klar over at tradisjonelt forsvar, høyteknologisk utstyr og moderne våpen ikke kunne ha hindret begivenhetene den 11. september.

Den militære operasjonen i Afghanistan ble igangsatt for å nedkjempe terroristnettverket. FNs sikkerhetsråd, NATO, EU og de fleste land i verden har fordømt terrorhandlingene. Vi har fått en bred internasjonal allianse i kampen mot terrorisme, en allianse som også tar i bruk politiske, diplomatiske og økonomiske virkemidler. Vi må også rette søkelyset mot de underliggende forhold som gir grobunn for terrorisme.

Senere i dette møtet vil vi debattere presidiets betenkning og forslag angående konfliktforebygging og krisehåndtering. Det er viktig nå.

Vi må huske, men ikke for å hate. Våre samfunn står i fare for å danne grobunn for fordommer og uvilje mot andres kultur og religion. Den toleranse og åpenhet som preger våre samfunn, kommer nå på prøve. Vi har hørt røster som har prøvd å mistenkeliggjøre borgere i de nordiske land av en annen etnisk bakgrunn. Disse holdninger må vi bekjempe. Vi må bygge bro og føre folk sammen fremfor å skape kløfter i våre samfunn – over alt strekke ut hånden til de moderate krefter som arbeider for å fremme demokrati og sosial utvikling, ikke minst i de deler av verden hvor terrorismen har sitt utspring.

Vi har i mange år nøye fulgt utviklingen i Midtøsten. Noe av det viktigste med internasjonal terroristbekjempelse må være å sikre fred og stabilitet i regionen. Der har Vesten et stort ansvar. Det har vært sørgelig å se den israelske regjering gripe til grove voldelige midler mot de palestinske selvstyreområder. Samtidig har ekstremister på begge sider av konflikten bidratt til å holde voldsspiralen i gang. Situasjonen i Midtøstern truer internasjonal fred og sikkerhet. Det er på høy tid at Europa påtar seg et økt ansvar og samarbeider med USA for sammen med partene å finne en fredelig løsning i den israelsk/palestinske konflikten. Innen Europa har Norden også ansvar.

Sikkerhetsspørsmål opptar EU-landene i stigende grad, og innenfor EU er man i ferd med å bygge opp felles forsvarskapasitet innenfor det konfliktforebyggende og fredsskapende området.

Her og på området sivil krisehåndtering kan Norden spille en særlig rolle grunnet de nordiske lands gode ry og troverdighet i internasjonalt fredsarbeid.

Øverst på den europeiske dagsorden står EUs utvidelse mot øst. Utvidelsen vil styrke de nye medlemslandene, både politisk og økonomisk, og dermed være med på å sikre stabilitet og fred i Europa. Også for de land som ikke er med i EU, er utvidelsesbestrebelsene samt euroen av stor betydning. Dette gjelder f.eks. Island og Norge.

Utvidelsen vil medføre at det blir vanskeligere for EU å ta hensyn til særlige forhold i EFTA-landene. Fokus vil være rettet mot de nye medlemslandene. Endringer av EUs grunntraktater har ført til at politikkformulering vil foregå i organer hvor EFTA-landene ikke har adgang. Samtidig ser vi at EU-landene i dag samarbeider stadig tettere på områder som ikke omfattes av EØS-avtalen. Dette stiller EFTA-landene i EØS overfor utfordringer.

Av stor betydning i denne sammenheng er det nordiske samhold, hvor de nordiske landene arbeider sammen i europeiske saker. Det er viktig å huske at alle de nordiske land er en sentral del av den europeiske integrasjon, selv om landene har valgt forskjellig vei når det gjelder å delta i prosessen. Noen lands befolkninger har på en demokratisk måte valgt å slutte seg til EU, mens andre fremdeles står utenfor Unionen. Selv om vi til denne sesjon vedtar strukturendringer, må Nordisk Råd også fremover fungere som en bro mellom de nordiske EU-land og de nordiske landene som står utenfor Unionen. Vi har mye å bidra med til det europeiske fellesskap, og det gjør vi best når vi står sammen i Norden.

Nordisk samarbeid er betydningsfullt. Det har dirkete innflytelse på de nordiske lands utvikling, deres lovgivning og borgernes rettigheter. Nordisk samarbeid har også innflytelse i større sammenheng på den internasjonale scene. De siste ukers utvikling understreker betydningen av at Nordisk Råd har satt utenriks- og sikkerhetspolitiske saker på sesjonens dagsorden.

Ragnwi Marcelind (midtengruppens talskvinne): Fru president! Först ett tack till utrikes- och försvarsministrarna för deras redogörelser. Jag instämmer i mycket av det som har framförts av ministrarna.

Säkerhetspolitiken är i dag kanske än mer viktig men framför allt mer omfattande än för 30-40 år sedan. Tidigare handlade det ju mest om militära hotbilder och hur man med militära medel kunde avvärja dessa hot och, för en del av oss, hur man som alliansfri stat kunde vara neutral. Ett flertal framträdande ledare ansåg att om man enbart höll hoten utanför landets gränser så skulle de inte påverka det inhemska samhället. Man trodde sig kunna stänga ute problemen genom skyddade gränser och starka militärmakter.

I dag kan vi se att även de högteknologiska västerländska demokratierna har visat sig vara sårbara. Därför är det av största vikt att vi i Norden stärker våra gemensamma initiativ och intensifierar samarbetet.

Nordiska rådet fördömde på sitt höstmöte i Åbo skarpt de avskyvärda terroristhandlingarna den 11 september. Hela världssamfundet måste nu stå enat i kampen mot den gränslösa terrorismen.

Nordiska rådet konstaterade också i Åbo att FN fastställt att terroristattacker utgör ett hot mot internationell fred och säkerhet. Jag skulle våga påstå att det är mer än så: Det är en ny typ av brott mot mänskligheten, som den internationella folkrätten egentligen inte har redskap att hantera. Problemet är att brottsutövarna inte är traditionella stater utan individgrupperingar. Jag tror att alla kan vara överens med mig om att terrorism är ett grovt folkrättsbrott. I FN:s regi är det aktuellt att få till stånd en internationell brottsdomstol. I EU förbereds också flera lagstiftningsförslag angående aktioner mot internationell terrorism. Arbetet är naturligtvis akut, men vi måste också försäkra oss om att brådska inte leder till att rättvisa och mänskliga rättigheter äventyras.

Afghanistan står inför en stor humanitär katastrof, som framför allt drabbar kvinnor och barn. Risken finns, att det framöver kan bli problematiskt att finna folkrättsligt rättfärdigande av USA:s fortsatta attacker, om de under en längre tid helt oproportionerligt drabbar oskyldiga civila människor. Jag har inget svar på den här mycket svåra frågeställningen, men det vore intressant att höra om ministrarna har någon syn på detta.

Mittengruppen kommer inte att slå sig till ro i kampen för människors lika värde och grundläggande mänskliga rättigheter för alla människor i Norden, i våra närområden och globalt. Grova brott mot mänskliga rättigheter kan inte längre ses som en nationell, inrikes, politik. Rasism är en ideologisk uppfattning om att vissa människor har ett högre människovärde än andra. Det är således en fråga om diskriminering.

Många grova människorättsbrott fastnar i politisering, som t.ex. människohandel och hur vi behandlar flyktingar. Detta arbete går hand i hand med rätten till demokrati, t.ex. i de forna öststaterna.

Jag vill vidare understryka det som sades om att ytterligare närma Ryssland till det europeiska samarbetet. Det gäller att den nordliga dimensionen i EU får ett verkligt, substantiellt innehåll. Vi i mittengruppen vill verkligen trycka på vikten av att vidareutveckla samarbetet med Ryssland.

Senare i förmiddag kommer vi att diskutera ett förslag att stärka Nordens förmåga att delta i konfliktförebyggande och civil krishantering i Europa. Det är viktigt att vara ute i tid och förebygga konflikter. Jag vill dock instämma i minister Enestams konstaterande, att det är nödvändigt att den militära och civila krishanteringen i EU och Nato kompletterar varandra. De nordiska staternas olika internationella samarbetspartner och försvarspolitiska lösningar ska respekteras.

I dagens alltmer globaliserade samhälle, där människor, kapital, information och varor rör sig allt friare över nationsgränserna, är det uppenbart att även hoten blir alltmer gränsöverskridande och tränger sig närmare inpå den enskilda människan i samhället. Det är inte längre främst militära hot som knackar på dörren, utan det är andra allvarliga hot mot vår sociala trygghet, ekonomiska välfärd och ekologisk hållbarhet.

Fru president! Det är hotbilder inom det vidgade säkerhetsbegreppet som vi i framtiden måste bekämpa. Vi kan inte leva skyddade i våra egna nationalstater och tro att vi kan stänga ute problemen. De globaliserande krafterna och de gränsöverskridande hoten gör att vi måste samarbeta över nationsgränserna för att eliminera gemensamma hot inte bara mot nationalstaten utan framför allt mot den enskilda människan.

Vilén (den konservative gruppens talsmann): Arvoisa puhemies! Eilen päätimme uudistaa Pohjoismaiden neuvoston valiokuntarakenteen. Tämä uudistus ei meidän kaikkien mielestä mennyt riittävän pitkälle, mutta toivon, että se antaa meille kuitenkin hyvät lähtökohdat vahvistaa neuvoston ulkopoliittista toimintaa. Odotamme selkeästi puheenjohtajistolta näyttöä siitä, että toimintaa voidaan keskittää niiden painopisteiden mukaisesti, joita keskustelun aikana on käyty. Toivomme myös sitä, että jos tämä uusi rakenne ei näytä toimivalta, voimme palata asiaan tarvittaessa uudelleen.

Pohjoinen ulottuvuus on Euroopan unionin ja ennen kaikkea Suomen ja Ruotsin yhteinen aloite. Se on myös haaste Pohjoismaiden neuvostolle sen politiikan edelleen konkretisoimiseksi ja vahvistamiseksi. Pohjoinen ulottuvuus tarkoittaa ja täytyy merkitä lähialueiden kehittämistä, yhteistyön vahvistamista Venäjän ja muiden lähialueiden kanssa ja konkreettisia toimia niin ympäristöpolitiikassa, terveydenhuollossa kuin muissa kansalaisia koskevissa asioissa. Muuten ongelmamme on se, että meillä on paljon kauniita puheita ja tavoitteita mutta ei konkreettista näyttöä tästä politiikasta.

On täysin selvää, että pohjoisen ulottuvuuden politiikan kanssa kilpailee kilpailee monia muitakin politiikan sektoreita. Mielestämme meidän on kuitenkin huolehdittava yhteisiksi, tärkeiksi katsomistamme asioista ja niiden eteenpäin viemisestä niin Pohjoismaiden neuvoston puitteissa kuin myös unionin tasolla. Toivomme, että Pohjoismaiden neuvoston ja erityisesti sen puheenjohtajiston ja Euroopan unionin yhteistyö on jatkossa entistä tiiviimpää ja näkyvämpää.

Pohjoismaat ovat jo pitkään osallistuneet eri toimiin, joilla pyritään ehkäisemään ennakolta ristiriitoja ja ylläpitämään rauhaa. Pohjoismaiden tuleekin edelleen kehittää yhteistä kriisinhallintakykyään. Toivomme vakaasti, että esimerkiksi yhteinen koulutus voisi olla se tapa, jolla Pohjoismaat voivat ottaa jopa globaalista kansainvälistä merkitystä ja vaikutusvaltaa itsellensä. Presidentti Martti Ahtisaari on tehnyt aiemmin konkreettisen esityksen siitä, että johonkin Po-

hjoismaista voitaisiin perustaa esimerkiksi yhteinen siviilikriisinhallinnan koulutuskeskus. Toivomme tämän ajatuksen edelleen kehittämistä.

Syyskuun 11. päivä kaikkine tragedioineen merkitsi kuitenkin varmasti myös yhtä asiaa, sitä että meidän selkeästi on toimittava yhdessä.

Terrorismin vastaisten toimenpiteiden toteuttaminen ei saa kuitenkaan merkitä pohjoismaisen kansalaisyhteiskunnan murentamista. Toivommekin pohdittavaksi sen kaltaista vaihtoehtoa, että Pohjoismaiden neuvosto voisi mahdollisesti nimittää työryhmän tai asiantuntijajoukon, joka osaltansa arvioisi sitä, mitä mm. Euroopan unionin 79 eri toimenpide-esitystä käytännössä tarkoittaa ja miten voidaan taata, että nämä toimenpiteet eivät vaaranna sitä kansalaisyhteiskuntaa, jota me jokainen olemme osaltamme puolustamassa täällä.

EU:s utveckling har stadigt gått mot en djupare integration inom vissa sektorer, utvidgning av aktiviteten till nya områden och en geografisk expansion. Ett framtida EU med ett trettiotal medlemsländer kan leda till att Norden blir en alltmer utpräglad region inom EU, dels genom fler gemensamma nordiska intressen, dels genom ett ökat administrativt behov av att kunna styra EU-maskineriet med allt fler medlemmar och institutioner.

Man har tidigare framhållit att de nordiska länderna inte får bilda ett block inom Europeiska unionen. Någon risk för blockbildning torde knappast föreligga så länge de nordiska medlemsländerna i EU har valt olika lösningar i förhållande till EMU och EU:s säkerhetspolitik. Dessa plus avsaknaden av Island och Norge från EU och Finland och Sverige från Nato är nog de största hindren för effektivt nordiskt samarbete i internationella sammanhang. Men med kunskapen om en framtida utvidgning, det intima samarbetet mellan Frankrike och Tyskland, samt speciellt erfarenheterna från Nice borde man kanske inte vara överdrivet rädd för att anstränga sig mera för att finna gemensamma nordiska ståndpunkter. Vi bör gå ifrån en politik som skapar nordisk splittring i EU till en mera samlad nordisk insats.

Den finske delen av Viléns tale i svensk oversettelse:

Ärade president! I går beslutade vi att förnya Nordiska rådets utskottsstruktur. Vi ansåg inte all att denna förnyelse gick tillräckligt långt, men jag hoppas att den ändå ger oss goda utgångspunkter för att stärka rådets utrikespolitiska verksamhet. Vi väntar oss att presidiet visar att verksamheten kan koncentreras till de viktiga punkter som behandlats under diskussionen. Vi hoppas också att vi, om denna nya struktur inte visar sig fungera, vid behov kan återkomma till saken.

Den nordliga dimensionen är den Europeiska unionens och framför allt Finlands och Sveriges initiativ. Det är också en utmaning för Nordiska rådet att ytterligare konkretisera och stärka denna politik. Den nordliga dimensionen betyder och måste innebära utveckling av närområdena, förstärkning av samarbetet med Ryssland och andra närområden samt konkreta insatser såväl inom miljöpolitik och sjukvård som på andra områden som rör medborgarna. Annars får vi problemet att vi kommer med mycket fagert tal och har fina ambitioner men inte visar mycket konkret av denna politik.

Det är alldeles klart att många andra sektorer inom politiken konkurrerar med den nordliga dimensionens politik. Men enligt vår uppfattning bör vi vinnlägga oss om de frågor vi betraktar som gemensamma och viktiga och om att driva dem såväl i Nordiska Rådet som på unionsnivå. Vi hoppas att samarbetet mellan Nordiska Rådet och särskilt dess presidium och Europeiska unionen i framtiden blir intensivare och synligare än tidigare.

De nordiska länderna har sedan länge deltagit i åtgärder syftande till att förebygga konflikter och bevara freden. De nordiska länderna bör även i framtiden utveckla sin gemensamma krishanteringsförmåga. Det är vår starka förhoppning att t. ex. en gemensam utbildning skulle kunna vara det sätt på vilket de nordiska länderna till och med skulle kunna få en världsomspännande internationell betydelse och inflytande. President Martti Ahtisaari har tidigare framlagt ett konkret förslag om att i något av de nordiska länderna inrätta till exempel ett gemensamt utbildningscentrum för civil krishantering. Vi hoppas att denna tanke utvecklas ytterligare.

Den 11 september med alla sina tragedier hade dock även den innebörden att vi helt avgjort måste verka tillsammans.

Men att vidta åtgärder mot terrorismen får inte innebära att det nordiska medborgarsamhället bryts ner. Vi hoppas att sådana alternativ diskuteras som att Nordiska rådet eventuellt skulle kunna tillsätta en arbets- eller expertgrupp, som skulle ge sin bedömning av vad Europeiska unionens 79 olika åtgärdsförslag i praktiken betyder och hur man kan garantera att dessa åtgärder inte hotar det medborgarsamhälle som var och en av oss försvarar i detta nu.

Steingrímur J. Sigfússon (den venstresosialistiske gruppens talsmann): Fru præsident! Den venstresocialistiske gruppe har aktivt arbejdet for, at udenrigs- og sikkerhedspolitik skal ind på Nordisk Råds dagsorden. En gang var det forbudt, så blev det muligt, og nu er det helt nødvendigt. Det er derfor også glædeligt, at Rådet aktivt bruger sin mulighed for at diskutere og være aktør i international politik, hvilket vi kan se på denne session.

Vi er desuden meget glade for, at der nu er en bred erkendelse af, at sikkerhed er et bredt begreb, der går langt ud over det militære. Vores kulturaktiviteter, ungdomsudveksling, miljøsamarbejde og sociale relationer med nærområderne er en vigtig del af sikkerhedspolitikken.

Endelig er vi meget glade for, at vores medlemsforslag om civil krisehåndtering er blevet omsat til en betænkning, som har bred støtte.

Det er meget vigtigt, at vi peger på en mere aktiv fællesnordisk civil indsats med hensyn til forebyggelse og krisehåndtering, og det er ikke mindst på høje tid, at FN's rolle styrkes, og at Norden bidrager samlet i FN-regi. Det er særlig vigtigt efter det, som hændte den 11. september. Vi føler alle afsky over for terrorangrebene og forståelse for, at der må handles for at nå frem til dem, som står bag. Spørgsmålet er bare hvordan.

Det kan ikke være Nordens sag ukritisk at støtte USA's bombninger i Afghanistan. Norden skal ikke give retten fra sig til at vurdere hvert enkelt skridt, der foretages over for dem, som står bag de aktuelle terrorangreb. Når man melder ud på forhånd, at man støtter, hvad der kommer i fremtiden, så opgiver man jo at vurdere hvert enkelt skridt, der tages for at finde de skyldige i terrorangrebene. Sådanne udmeldinger kunne man næsten høre fra flere af de nordiske statsministre.

Når f.eks. den danske statsminister erklærer sig »fuldstændig sikker på, at man fra USA's og Storbritanniens side gør alt, hvad man kan for at minimere civile ofre«, samtidig med at der bruges klyngebomber i Afghanistan, bidrager statsministeren aktivt til en unødvendig militarisering af terrorbekæmpelsen, og så ser han bort fra hensynet til civilbefolkningen i Afghanistan.

Hjemme i vore nordiske lande må vi heller ikke glemme, at retssamfundets principper er udfordret. Det giver måske på kort sigt en mere »effektiv« terrorbekæmpelse at svække borgerrettigheder, men svækker vi dem, så svækker vi også demokratiet. Den gevinst må terroristerne ikke få.

Vi må også huske at bekæmpe terrorismens årsager. Nu har de afskyelige terrorister, som dræbte i tusindvis af mennesker med deres selvmordsfly, og de, som sendte biologisk død og sygdom med posten, jo ikke fortalt, hvem de er, og derfor har de synliggjort baggrunden for deres vanvid.

Men det er temmelig indlysende, at fattigdom, udbytning og sociale kontraster samt undertrykkelse af menneskerettigheder skaber grundlag for terrorisme og fanatisme i mange forklædninger og udgaver.

Om man så sprænger alle verdens nulevende terrorister i luften, hindrer man ikke terror, medmindre man retter indsatsen mod terrorismens årsager, og så er man tilbage ved den store verdensomspændende opgave: at etablere en mere retfærdig verdensorden. Det kan vi ikke løse i Norden alene, men vi kan give et kvalificeret bidrag til den. Det er også sikkerhedspolitik, det er terrorbekæmpelse.

Ligesom ved slutningen af Anden Verdenskrig befinder vi os nu i en situation, hor fremtidens verdensorden skal bygges op på en anden måde. Den verdensorden har brug for et styrket FN, for en international domstol mod terror, for en international traktat til begrænsning af og kontrol med våbenhandel. Venstresocialistisk gruppe mener, at netop begivenhederne i øjeblikket demonstrerer, at der er brug for indgreb, begrænsninger, ja, ideelt set et stop for våbenhandel. Det er jo tankevækkende, at Talebanstyret er udrustet med våben fra de lande, som netop nu

bombarderer styret. Det vlle være en naturlig opgave, hvis de nordiske lande tog initiativ til internationale aftaler om begrænsning af våbenhandel, om akut stop for våbenforsyning til kriseområder og offentlig indsigt i våbenproduktion og handel og om forbud mod våbentyper, der i særlig grad rammer civilbefolkningen. Det har vi brug for nu, og vi har brug for en kritisk dømmekraft over for hvert enkelt skridt, der tages i Afghanistan, og vi har brug for FN i bekæmpelsen af terrorisme i den nuværende situation.

Men det er også vigtigt, at vi i Norden ser fremad med hensyn til, hvad der kan gøres for fremtiden i Afghanistan. Her må vi i Norden virkelig være aktive for en samlet indsats via FN. Talebanstyret er umenneskeligt og står for fald, men Den Nordlige Alliance er ikke et folkeligt eller demokratisk alternativ. Den eneste løsning, der respekterer den afghanske befolkning og dens mange forskellige grupper, er at give FN den afgørende rolle som fødselshjælper i skabelsen af et fremtidigt Afghanistan. Således er der taget hensyn til alle interesser i det sammensatte land.

Jeg vil slutte med at vende tilbage til vores egen region: I den europæiske region har vi argumenteret for en sikkerhedsløsning, hvor alle er med. Det gælder ikke mindst i Nordens nærområder mod øst. Vi tror ikke på, at man kan nå en fornuftig sikkerhedsløsning uden at have alle med, og det vil i vores område sige både Baltikum og Rusland. Det er fra de lande, vi har gæster på denne session, og det er med de lande, vi skal lave sikkerhedsløsninger.

I Nordens vestlige region spøger et særligt projekt. Missilskjoldsplanerne er et sygt projekt, som heller ikke kan beskytte USA eller andre mod syge angreb. Det er vigtigt at forhindre projektet og at respektere modstanden i Grønland mod at blive et elektronisk brohoved i dette projekt.

Fru præsident, der findes ingen anden vej end fremover at kæmpe for en bedre og mere retfærdig verden.

Utenriksminister **Jan Petersen**: Kampen mot internasjonal terrorisme er vår alles kamp. Det er ikke snakk om gjengjeldelse, men om selvforsvar. Det er ikke snakk om massiv maktbruk, men om målrettede aksjoner. Det er ikke snakk om hevn, men om å forhindre at slike grusomheter vi var vitne til den 11. september, igjen skjer. Det internasjonale samfunn har en soleklar rett til selvforsvar. Norge står fullt og helt bak de militære operasjonene og er en del av den internasjonale koalisjonen.

Samtidig må verdenssamfunnet ha sitt engasjement rettet mot den alvorlige humanitære situasjonen i Afghanistan. Afghanistan var allerede før den senere tids utvikling ett av de største humanitære kriseområder i verden.

Den nye trusselsituasjonen gir også muligheter for et styrket nordisk samarbeid, både innen Schengen, innenfor sivil og militær etterretning og med hensyn til andre tiltak som EU nå innfører.

Den nytiltrådte norske regjering har en offensiv holdning til det nordiske samarbeidet. En videreutvikling og styrking av det nære og gode samarbeidet mellom de nordiske land vil stå sentralt, ikke minst med hensyn til kampen mot internasjonal terrorisme.

Den nye norske regjering vil føre en aktiv europapolitikk. Gjennom en aktiv dialog og et aktivt samarbeid med EUs institusjoner og EUs medlemsland vil vi søke å gi konkrete bidrag til Europas utvikling. Vårt nære samspill med de nordiske land er her av stor betydning.

Norges tilknytning til EU bygger på EØS-avtalen, som vi vil utnytte så effektivt som mulig.

Norske interesser sammenfaller svært ofte med EUs interesser på en lang rekke områder. Norge støtter aktivt opp om utvidelsen av EU, som vi forventer vil bidra til velferd og stabilitet i Europa. Det har stor verdi at integrasjonen mellom øst og vest i Europa lykkes, og at de forskjellige land kan bidra i et omfang og i et tempo som samsvarer med deres forutsetninger og befolkningens ønsker.

President. Norge vil overta formannskapet i det nordiske regjeringssamarbeidet neste år. I tillegg til et styrket nordisk samarbeid i kampen mot internasjonal terrorisme, har vi valgt å prioritere tre satsingsområder:

- barn og unges helse og levevilkår
- tryggere matvarer
- videreføring av den nordiske strategi for en bærekraftig utvikling

Dette er alle tema som har stor betydning for utviklingen av fremtidens Norden.

Neste år vil det nordiske utenrikspolitiske samarbeidet stimuleres og berikes av Danmarks EU-formannskap, Sveriges formannskap i Barentsrådet, Finlands formanskap i Arktisk Råd og i Østersjørådet og Norges medlemskap i FNs sikkerhetsråd. Dette vil ikke minst gi oss økte muligheter for å fremme viktige nordiske prioriteringer i sentrale internasjonale, europeiske og regionale fora.

Norge vil legge særlig vekt på nær kontakt og utveksling av synspunkter om aktuelle spørsmål i utviklingen innen EU, EØS og Schengen-samarbeidet. Samtidig vil vi arbeide for å styrke samarbeidet for bedre å møte felles utfordringer i Nordens nærområder og med en vektlegging av de regionale samarbeidsfora.

De nordiske land har gjennom en årrekke sett det som en hovedoppgave å styrke FNs arbeid for fred og forsoning. Som medlem av FNs sikkerhetsråd er dette en prioritert oppgave for Norge. Vi ønsker å fortsette den tette kontakten med de andre nordiske land, slik at fellesnordiske synspunkter kommer sterkere til uttrykk i Rådet.

President. Denne sesjonen av Nordisk Råd finner sted i en tid preget av stor usikkerhet internasjonalt. Sammen med en verdensomspennende koalisjon av land og organisasjoner er vi nå engasjert i en kamp mot internasjonal terrorisme. Felles innsats og et bredt internasjonalt engasjement er helt avgjørende for å vinne denne kampen. Vi må belage oss på at kampen vil bli langvarig og vanskelig; ikke minst må vi slå ring om våre felles verdier og åpne demokratiske samfunn som terroristene ønsker å ødelegge.

Dorte Bennedsen overtok ledelsen av forhandlingene.

Udenrigsminister **Mogens Lykketoft**: Præsident. Jeg skal bare gøre nogle enkelte bemærkninger i tillæg til den redegørelse, som Finlands udenrigsminister har gjort og de bemærkninger, Norges udenrigsminister har gjort.

De frygtelige begivenheder den 11. september har jo betydet for os alle sammen, at dagsordenen ser anderledes ud. Det er der sagt meget om. Jeg håber, at det kommer til at betyde, at måden, vi organiserer det internationale samarbejde på, går vores vej. Jeg håber, at vi ud af al tragedien, ud af hele terrordebatten får et stærkere internationalt samfund, et mere forpligtende multilateralt samarbejde, et styrket FN, og at det på den måde går vores vej.

At man også vil beskæftige sig i de internationale fora langt mere med at nedruste de våben, vi ikke har brug for, begrænse udbredelsen af de masseødelæggelsesvåben, som måske allerede i et omfang er i terroristernes hænder, men i hvert fald under ingen omstændigheder i større grad må komme i terroristernes hænder.

Norden har en meget stor opgave at løse og gode forudsætninger for at bidrage til løsninger, når det gælder om at bekæmpe de konflikter og bekæmpe den ulighed, der udgør den største risiko for, at de holdninger, der bærer terrorismen, det had, der bærer terrorismen, bliver en massebevægelse i den tredje verden i det 21. århundrede.

Vi har en vigtig rolle at spille sammen med EU, med USA, med FN, med Rusland i forhold til Mellemøstkonflikten. Først og fremmest har vi vel den rolle at blive ved at presse direkte på parterne – ikke mindst på Israels statsminister – men også på De Forenede Stater for at engagere sig maksimalt i at fremtvinge forhandlinger, politiske løsninger på den konflikt, som hvis den får lov til at blive ved med at udvikle sig, kan få helt katastrofale konsekvenser for vores alle

sammens sikkerhed, for ikke at tale om lidelserne for menneskene i den del af vores – i virkeligheden – nærområde.

Det er klart, vi har også en rolle at spille i det, der skal ske i Afghanistan efter Taleban. En rolle at spille ved at insistere på, at FN får en nøglerolle i at formidle de politiske løsninger mellem de etniske grupper, en rolle at spille i forhold til at levere ikke bare nødhjælp på det korte sigt, men opbygningsbistand på det lange sigt, der kan forhindre, at vi efterlader Afghanistan som en imploderet stat ligesom efter den sovjetiske tilbagetrækning i 1989.

Sidste bemærkning, jeg skal gøre, gælder det danske formandskab i EU i andet halvår næste år. Vi har meget store ambitioner, vi ved, der er meget store risici, men vi håber, at vi bliver i stand til at præsidere over den største udvidelse i EU's historie med de fleste af ansøgerlandene i Øst- og Centraleuropa, fordi det jo dybest set er den største forpligtelse, denne generation af vesteuropæere har til at investere i fremtidig stabilitet på dette kontinent.

Men når den opgave så forhåbentlig er fuldført, så skal vi aldrig glemme, at vi har væsentlige yderligere opgaver med at sørge for, at EU's udvidelse ikke bare bliver, at vi flytter fattigdomsgrænsen nogle hundrede kilometer mod øst, men netop engagerer Rusland, Ukraine og også landene syd for Middelhavet i et samarbejde, der kræver noget af os, men som, hvis vi ikke leverer det, det kræver, betyder, at den stabilitet, vi får i Europa ved at udvide EU, ikke bliver tilstrækkeligt, at den indsats, vi kan gøre for at få mennesker til at finde det værd at leve i vores naboregioner, er helt afgørende for, at vi kan håndtere – med vores politiske demokrati intakt – det pres, der er på at komme herop, fordi vilkårene ikke er tilstrækkelig gode der, hvor mennesker bor i forvejen. Det skal vi bidrage til at løse – alle disse områder mener jeg, at Norden hver for sig og i fællesskab har nogle af de bedste forudsætninger, nogle af de bedste erfaringer at bidrage med.

Jan Trøbjerg trekker seg fra talerlisten.

Landsstyreformand **Jonathan Motzfeldt:** Ja, begivenhederne i New York, Washington og Afghanistan har påvirket os alle – selvfølgelig også Grønland. Jeg vil også gerne sige, at vi er opmærksomme på – også med glæde – at Danmark som NATO-land yder et konkret bidrag til aflastning af amerikanske styrker. I Grønland har amerikanerne som bekendt en militærbase, som vi lever sammen med hver dag. Det er en del af USA's sikkerhedsforanstaltninger for os alle i det nordamerikanske kontinent, hvor Grønland er med.

Den amerikanske bases engagement i Grønland til sikkerhed for det nordamerikanske kontinent stammer jo fra forsvarsaftalen i 1951, som efter vort Landstings opfattelse er en gammel aftale, der trænger til revision. Det er jeg enig i, og det kan jo gøres til bedre arrangementer.

Alt taler for, at terrorismen også har en religiøs baggrund. Det må ikke få os til at sætte lighedstegn mellem islam og terror endsige lighedstegn mellem terroristerne og de muslimske mindretal, vi har i vores lande.

Jeg har den opfattelse, at vi i Norden, der er homogene samfund med en lang demokratisk tradition, må have en særlig forpligtelse til også i denne situation at respektere vores mindretal. Jeg ved godt, at terrorisme skal bekæmpes. Vi skal ikke vende den anden kind til, som det hedder. Men vores svar må ikke blive, at vi overtager terroristernes midler. Vi skal værne om vores åbne demokratiske samfund, og det er det, vi også vil bidrage til fra Grønlands side.

Julie Christiansen: (den konservative gruppen, Høyre): President! Jeg tar ordet i denne debatten for å understreke et poeng som flere har vært inne på, nemlig at vi kan gjøre mye også i vårt nordiske samarbeid og i vårt nærområdesamarbeid for å bekjempe terrorismen. Sagt på en annen måte: Vi må og skal ha som mål å bidra til terrorbekjempelse også i vårt samarbeid.

Terrorangrepene den 11. september har forandret folks måte å tenke på. Derfor har det forandret verden. For det første tenker vi annerledes om sikkerhet. Det er derfor meget betimelig at vi i dag skal behandle forslaget om konfliktforebyggende tiltak og sivil beredskap. For det andre tenker folk annerledes om samarbeid. Folk ser klarere at verden trenger mer og ikke mindre

samarbeid. Og det blir helt avgjørende i tiden fremover å greie å opprettholde og styrke den brede koallisjonen som USA har bygd opp mot terrorismen. Det er et ansvar USA har, og det er et ansvar også vi har. Derfor må vi utnytte de kontaktene vi har i Østersjøsamarbeidet, i Barentssamarbeidet og i den nordlige dimensjon til å bli enige om fellestiltak. Den danske statsminister Nyrup Rasmussen var inne på noe av dette i går da han nevnte arbeidsgruppen som er nedsatt for bekjempelse av kriminalitet i østersjøområdet. Også denne type arbeidsgrupper bør man vurdere å sette ned i forbindelse med Barentssamarbeidet og la terrorbekjempelse også prege arbeidet med den nordlige dimensjon.

Jette Gottlieb (den venstresosialistiske gruppen, EL): I dagens såkaldte alliance mod terrorisme ligger indbygget morgendagens konflikter. USA har i sit modsvar mod terrorismen allieret sig med ekstremt reaktionære og fundamentalistiske diktaturer, ligesom USA for 10 år siden allierede sig med Taleban og bin Laden og dermed bidrog til at styrke deres magtbastion.

Den eneste vej ud af den type kortsigtede løsninger er en styrkelse af FN's rolle i internationale konflikter og kriser. Det er vigtigt, at den rige vestlige verden ikke er ene om at vælge strategien i kriser af international karakter. Den rige vestlige verdens magtfuldkommenhed må afløses af en vilje til dialog om løsninger. Det håber jeg, at de nordiske lande kan bidrage til.

Der er nogle, der siger, at FN er for vanskeligt og for ineffektivt et forum i den slags situationer, men jeg vil understrege, at for hver gang man med sin enegang fravælger det løsningsforum, ja, så svækker man også muligheden på længere sigt, for at FN kan få sin styrke. Da NATO i Kosovo fravalgte FN som forum, så svækkede man samtidig muligheden for FN's rolle videre. Også her er der en ond cirkel, som jeg mener, de nordiske lande må have mulighed for at bryde. De nordiske lande skal ikke bidrage til at understøtte sådanne onde cirkler, men tværtimod forholde sig fremsynet og kritisk også til de militæraktioner, vi i dag er en større eller mindre del af.

Om det er forsvarsministre eller udenrigsministre, der skal svare, ved jeg ikke, men det kræver et svar, hvordan brugen af klyngebomber kan ødelægge militære installationer. Et svar må også rumme svaret på, hvordan fortsatte bombardementer i Afghanistan fremmer den erklærede målsætning med krig, mens krigen samtidig kræver flere og flere civile ofre.

Jeg er overordentlig bange for, at denne situation snarere fremmer fremkomsten af ny terrorisme, end den hindrer terrorisme. Samtidig er vi vidne til det paradoks, at de våben, som talebanerne bruger, er våben produceret i de lande, der nu bekæmper dem. Nøjagtig det samme paradoks var vi vidne til for 10 år siden i Golfkrigen og flere andre steder i verden. Krigens købmænd fortsætter med at tjene penge, fortsætter med at tjene formuer på våbenproduktion og på våbeneksport.

Det er interessant, at når man rejser den type spørgsmål, bliver man altid mødt med et svar, der hedder: Det er frygtelig naivt at antage, at man kan have kontrol med våben. Men vi er nødt til at starte den proces i dag. Selvfølgelig er det ikke naivt, det er et spørgsmål om politisk vilje.

Der er tale om, at man på den ene side må sikre en våbenkontrol, der gør, at man har overblik og indsigt i, hvad det er for våben, der produceres, men i tilfælde af krise må man også kunne etablere et internationalt totalt våbenstop i forhold til en kriseregion.

Frank Dahlgaard (midtengruppen, KRF): Fru præsident Det er klart, at det gør indtryk på os alle sammen, når man ser resultatet af bombninger i Afghanistan. De går ud over uskyldige og civile, og det er noget, som også af de amerikanske og engelske myndigheder åbent lægges frem og erkendes. Det er jo ikke sådan, det foregår fra den anden side.

I sådan en situation er det vigtigt ikke at ryste på hånden, og i sådan en situation skal man passe på med at gå ind og sige, som det bl.a. blev sagt her fra talerstolen for lidt siden, at vi skal vurdere hvert enkelt skridt. Som om nogen af os her er i stand til militært at vurdere hvert enkelt skridt. Det kan vi jo ikke. Det, der kommer ud i fjernsynet og andre steder, er jo i den grad censureret, også fra den frie verdens side, Storbritannien og USA, for at beskytte soldater og styr-

ker, så det er et spørgsmål om tillid. Det er et spørgsmål om at have tillid til det demokratiske USA og til det demokratiske Storbritannien, som står i spidsen for de militære aktioner nu.

Når der tales om en unødvendig militarisering af terrorbekæmpelsen – det skete også her fra talerstolen – jamen hvem herinde kan vurdere dét? Er der generaler og oberster til stede, er der folk, som har været på generalstabskursus? Jeg har ikke. Jeg har været værnepligtig sergent, og jeg er selvfølgelig ikke i stand til at vurdere dét. Det er andre herinde heller ikke. Det er igen et spørgsmål om tillid. Hvis man tror, at man kan sende to landbetjente ind med en politihund og anholde bin Laden i Afghanistan, så tror jeg, man tager fejl.

Jeg har tillid til dem, der vurderer de her ting og tager de nødvendige midler i brug, og det var en god og flot ting at se de fem nordiske statsministre i mandags på pressemødet stå sammen om en fuldstændig enig, ordentlig opbakning til den frie, demokratiske verdens indsats mod terrorismen. For der er jo nogle mennesker og nogle styrer i visse lande, som ikke vil gå ind i nogen dialog, og som kun forstår ét sprog, nemlig voldens, og som kun har respekt for én ting, nemlig magt eller i hvert fald truslen om magt.

Det er jo derfor, at vores lande alle sammen har militære styrker, eller som Island og Grønland accepterer at give plads til andre landes militære styrker.

Det er jo, fordi vi ved, at der findes folk som Saddam Hussein og Slobodan Milosevic, bin Laden, Talebanregimet og andre Hitlertyper, som ikke ønsker en dialog, så dette her er et spørgsmål om *tillid*. Den norske statsminister, Kjell Magne Bondevik fra Kristeligt Folkeparti, sagde det meget, meget rigtigt i mandags, og Kristeligt Folkeparti i Danmark har nøjagtig den samme holdning.

A 1234/p **Medlemsförslag om konfliktförebyggande åtgärder och civil krishantering i Europa**

Presidiets rapport om konfliktförebyggande och civil krishantering (Dokument 12)

A 1272/p **Medlemsförslag om samnordisk utbildning i civil krishantering**

Rannveig Guðmundsdóttir (Presidiets talskvinne A 1234/p, Dokument 12, og A 1272/p): Fru President. Våre land har en lang tradisjon for samarbeid og internasjonalt fredsarbeid. Dette burde gi et sterkt bidrag til det internasjonale samarbeidet for å forebygge og håndtere kriser og konflikter. De nordiske regjeringene bør snarest ta initiativ til iverksettelse av felles tiltak for å øke vår samlede evne til internasjonal konfliktforebygging og sivil krisehåndtering. Dette er noen av konklusjonene fra Nordisk Råds arbeidsgruppe for konfliktforebygging og sivil krisehåndtering.

Et av utgangspunktene for dette arbeidet har vært den venstresosialistiske gruppens medlemsforslag om konfliktforebyggende tiltak og sivil krisehåndtering i Europa. Arbeidsgruppens oppgave har vært å fremlegge en samlet rapport om saken, samt å utarbeide en betenkning om medlemsforslaget. Begge dokumenter legges frem på denne sesjonen. Representanter for samtlige partigrupper har deltatt i arbeidsgruppen og gruppen er enig i sine overveielser og forslag.

Sikkerhetssituasjonen har fullstendig endret seg, trusler, kriser og konflikter har endret karakter og stiller krav til nye måter å forholde seg på og nye former for håndtering. Forståelsen av konflikters karakter og konsekvenser må utdypes. Kvinner og barns spesielle stilling, som gjør dem skadelidende i konflikter og krig, må blant annet vies større oppmerksomhet. Kvinner og barn utgjør storparten av ofrene i en konflikt; deres stilling i samfunnet og deres kjønn gjør dem i særlig grad til mål for overgrep som utnyttes som våpen i en konflikt. I sikkerhetsrådets resolusjon 1325 fastlegges betydningen av å utvikle kjønnsperspektivet også i området for fredsfremmende arbeid. I denne sammenhengen er det gledelig å notere at den svenske regjeringen har tildelt 3 millioner kroner til utviklingen av likestillingsarbeidet innenfor internasjonalt utviklingssamarbeid.

Fru president. En viktig grunnleggende holdning til krisehåndtering er at konflikter forebygges og håndteres på et så tidlig stadium og med så fredelige midler som mulig. Ulike typer tiltak i ulike situasjoner, fra tiltak for å *forebygge og avvæpne* gryende konflikter til innsatser *etter* en konflikt for å gjenopprette sentrale funksjoner i et sivilt samfunn.

Finnes det så en nordisk merverdi som kan utnyttes som ressurs for å møte disse utfordringene? Svaret er et ubetinget ja. Den nordiske merverdien oppstår i kombinasjon av langvarige erfaringer med samarbeid på nærsagt alle samfunnsområder, bred erfaring innenfor internasjonalt samarbeid høy troverdighet på den internasjonale arena, tilgang til ekspertise på høyeste nivå samt erfaringer fra felles tiltak og innsatser i fredsfremmende øyemed. Samarbeidet i Nordscaps og militær utdanning og opplæring for fredsbevarende virksomhet fungerer godt. Et minst like aktivt og tettere nordisk samarbeid om konfliktforebygging vil gi innsatsene større tyngde, øke bredden på tilgjengelig ekspertise og sikre en mer effektiv utnyttelse av ressursene.

De forente nasjoners Brahimirapport har understreket betydningen av en raskt mobilisering, organisering og utsendelse av egnet sivil ekspertise til konfliktområder både før, under og etter konfliktens akutte fase. En sivil hurtiginnsatsstyrke bestående av eksperter som raskt gjør innsatser for å gjenskape demokratiske og politiske strukturer, forvaltning og andre sivile nøkkelfunksjoner i et skadet samfunn, ville vært en verdifull ressurs.

De nordiske landene har tilgang til relevant sivil ekspertise og bred erfaring fra samarbeid på en rekke områder. Omfattende samvirke for å identifisere, registrere, utruste, utdanne og trene egnede sivile ressurser for internasjonal sivil krisehåndtering og de oppstillinger over ressurser og nasjonal innsats som landene allerede har opprettet burde kunne samordnes. Utdanning, forskning og utviklingsarbeid om konfliktforebygging og sivil krisehåndtering er av stor betydning. Felles initiativ og ressurser for å øke samarbeidet mellom landenes institusjoner i så henseende er både mulige og ønskelige.

Fru president. Det foreligger en åpenbar mulighet for at de nordiske landene kan yte et felles bidrag til konfliktforebyggende virksomhet og sivil krisehåndtering. I sin betenkning om medlemsforslag A 1234/p foreslår derfor Nordisk Råds arbeidsgruppe for konfliktforebygging og sivil krisehåndtering at de nordiske regjeringer snarest nedsetter to samnordiske arbeidsgrupper: En som får i oppdrag å undersøke mulighetene for en tettere samordning av landenes konfliktforebyggende innsatser. En som får i oppdrag å utrede mulighetene og forutsetningene for en etablering av en samnordisk sivil hurtiginnsatsstyrke.

Fru president. Det nordiske samarbeidet har lange tradisjoner for samvirke innenfor en rekke samfunnsområder. La oss derfor dra nytte av dette for å bedre vår felles evne til konfliktforebygging og sivil krisehåndtering.

Jette Gottlieb (den venstresosialistiske gruppen, EL): Da den venstresocialistiske gruppe for 1 år siden fremlagde forslaget om civil krisehåndtering, havde vi ingen forestilling om, hvor aktuelt det ville blive i løbet af den kommende periode. På det tidspunkt så vi muligheden for, at Nordisk Råd måske ville være i stand til at spille en fremtrædende rolle i det internationale samfund, og vi ville understrege, at det var den civile side af kriseløsning – i modsætning til den militære – som vi ønskede.

Vi ønskede at understrege, at af de internationale operatører ville vi gerne betone de overordnede organisationer, først og fremmest FN og OSCE, som omfatter alle lande i verden, henholdsvis den region, vi lever i. Vi ville understrege deres rolle frem for den rolle, som vi så henholdsvis EU og NATO begynde at påtage sig, hvor NATO med et nyt charter også forsøgte at påtage sig civile opgaver. For os er bekymringen stor, når vi ser sammenblanding af civile og militære opgaver, hvilket bl.a. var tilfældet i Kosovo-konflikten, hvor vi så, at NATO forsøgte at få civile opgaver.

I arbejdsgruppen er vi nået frem til enighed om de rekommandationer, der er blevet fremlagt for Præsidiet, og Præsidiet har i enighed indstillet de rekommandationer til vedtagelse. Jeg opfatter det som en meget stærk udvikling i Nordisk Råds arbejde og et meget stort spring fremad for de opgaver, vi har.

Jeg synes, det understreger, at der er en meget stærk nordisk folkelig vilje til at finde civile løsninger på de kriser og konflikter, vi bliver stillet over for, og jeg er overbevist om, at de nordiske ministre gerne vil påtage sig den rolle i det internationale samfund.

Hasse Svensson (midtengruppen, lib): Fru president! På tio år har en ny och i grunden mer positiv säkerhetssituation uppnåtts i världen. Men fortfarande dör omkring 2.000 människor i krig och 35.000 av hunger – varje dag. Kvinnor och barn är en växande majoritet av offren i konflikter. Nya hot spänner över en bred skala och omfattar många aktörer.

Terrorattacken mot USA prövar våra värderingar. I kamp mot terrorismen skall inte principer som vi försvarar åsidosättas. Det öppna samhället och rättsstaten måste tvärtom stärkas. Den allra viktigaste insatsen för att värna det öppna samhällets grundläggande värden är att medverka till att demokratin som styrelseform sprids och förstärks.

Terrorism uppstår genom att människors desperata livsvillkor utnyttjas av religiös eller ideologisk fanatism. Mer globalt samarbete, utbyte och integration är den mest effektiva vägen att skapa en ekonomisk och social utveckling för världens fattiga. Själva integrationen, med allt närmare politiska, ekonomiska, sociala, kulturella med andra kontakter mellan länder, är förtroendeskapande och konfliktförebyggande i sig. Säkerhet växer organiskt ur samarbete.

Att avlägsna grundläggande orsaker till konflikter och hot är en bärande tanke i EU:s program för konfliktförebyggande. På vägen mot en utvidgning av EU, med en rad nya demokratier, är en första förutsättning att gamla interna och externa konflikter biläggs.

Fru President! Den civila kapacitet och kompetens som finns i Nordens länder och deras samarbete är en god resurs för civil krishantering. EU uppmanar både medlems- och icke-medlemsländer till samarbete kring konfliktförebyggande och civil krishantering. Här kan det nordiska samarbetet lämna ett substantiellt bidrag.

Det är viktigt att i tid kunna se och tolka signaler om att en konflikt är under uppseglning, innan den har gått för långt. Alldeles för ofta är det emellertid inte de tidiga signalerna som saknas, utan den politiska viljan och förmågan att agera. Det är alltså viktigt att snabbt kunna mobilisera, organisera och skicka ut civil expertis till konfliktområden, både före, under och efter en akut fas av konflikten. En civil snabbinsatsstyrka vore en värdefull resurs. Det behövs också resurser för forskning och utveckling av konfliktförebyggande och av civil krishantering.

Presidenten gjorde oppmerksom på at mobiltelefoner skal være avslått i salen siden de fører til tekniske problemer ved tolkeanlægget.

Nordisk Ministerråds Europaaktiviteter – statusrapport 2000 (Dokument 4)

Per Kaalund (Europautvalgets talsmann Dokument 4): Fru præsident! Allerførst vil jeg på Europaudvalgets vegne udtrykke tilfredshed med, at Ministerrådet i en tid, hvor EU-dimensionen bliver stadig vigtigere, fortsætter den gode tradition med at udarbejde årlige statusrapporter om samvirket med EU/EØS-institutionerne. Hermed medvirker Ministerrådet til at skabe politisk overblik og danner samtidig et forum, hvor det fremtidige arbejde i EU/EØS-søjlen kan formuleres.

Når man betragter de store linjer i EU-samarbejdet og ikke mindst har forhandlingerne om udvidelsen med nye medlemslande for øje, er der næppe tvivl om, at EU med stadig øget styrke kommer til at spille en afgørende rolle for Europas – og dermed Nordens – fremtidige udvikling.

Nordisk Råds og Nordisk Ministerråds indflydelse på de nordiske landes EU-politik er betinget og begrænset af en lang række politiske faktorer. Netop derfor er det væsentligt, at der med EU-statusrapporten skabes klarhed og praktisk overblik over EU-arbejdet på nordisk plan.

Vi har nu gennem 6 år modtaget statusrapporten, og vi hæfter os ved det stadig dybere og tættere integrerede samarbejde, der rapporteres om, vedrørende samarbejdsindsatsen inden for alle sektorer, der berøres. Rapporten er god og umådelig informativ.

Når det gælder redegørelsen for de politiske prioriteringer for arbejder, er det interessant, at det i rapporten nævnes, at udgangspunktet for Ministerrådets indsats er, at man vil åbne for varetagelsen af fælles interesser i det europæiske samarbejde gennem systematiske samråd på nordisk plan. Samråd og udveksling af information har for Nordisk Ministerråd været det nordiske samarbejdes alternativ til den nordiske blokpolitik, som landene konsekvent har afvist at føre i EU.

I forlængelse af dette standpunkt har man fokuseret på anliggender, hvor EU i vestlandene har et værdifællesskab og sammenfaldende interesser. Vi forstår det således, at man i Nordisk Ministerråds 18 fagsektioner i nært samarbejde med de nordiske hovedstæder forbereder indsatsen i forhold til EU/EØS-organerne under stadig afvejning af indsatsen »nordisk nytte« og hermed indhold af fælles værdier og sammenfaldende interesser. Det kunne måske være ønskeligt for vurderingen af den nordiske nytte, dersom man i fremtidige statusrapporter tydeligere klargjorde målsætningerne og resultaterne på de særlige indsatsområder.

For så vidt angår det fremtidige samarbejde er der en række områder, hvor Norden på den ene side bør lade sig inspirere af EU og på den anden side bør forsøge at påvirke EU. Som eksempel på det første kan gives Europa-Kommissionens ambitiøse IT-målsætninger, som kommer til udtryk i rapporten »e Europe 2002«.

Som afslutning vil jeg gerne sige, som det også er anført i Vismandsrapporten, at der er behov for, at de nordiske lande i et udvidet Europa koordinerer deres synspunkter på langt flere områder, end det er tilfældet nu, hvis de ikke skal miste indflydelse. Det handler om at få nordisk indhold i den europæiske fremtid.

Presidiets rapport om den nordliga dimensionen (Dokument 10)

Outi Ojala (Presidiets talskvinne Dokument 10): Fru president! Det finns många synpunkter på den nordliga dimensionen. Många, de flesta av dem, är positiva, andra är mer kritiska.

Det är ännu för tidigt att dela ut ett slutbetyg till den nordliga dimensionen. Jag tror dock att vi kan vara överens om att det är och förblir en viktig uppgift att fylla den nordliga dimensionen med ett användbart innehåll och att utrusta den med verksamma instrument.

Under våren har en arbetsgrupp vid Nordiska rådet arbetat med frågor om den nordliga dimensionen. Deras rapport läggs fram för denna session.

Det övergripande målet med den nordliga dimensionen är att stärka demokrati, säkerhet, stabilitet och en hållbar utveckling i norra Europa. Detta sker genom att främja politisk, ekonomisk, socialt och kulturellt samarbete i Europa och i regionen.

Den nordliga dimensionen har, och skall ha, en stark betoning på förhållandena i de nordvästra delarna av Ryssland och de baltiska staterna. Samtidigt är det viktigt att prioriteringar och åtgärder är balanserade i förhållande till de olika behov som finns i regionen. Behovet av insatser och samarbete med nordvästra Ryssland är till exempel mycket stort. Förhållandena i Barentsregionen och Arktis måste också få stor uppmärksamhet.

Den nordliga dimensionen kan ses som ett försök att bygga en plattform och ange en färdriktning för samarbetet mellan EU, länder och multilaterala organisationer i den nordliga regionen. Syftet är att ge skarpare fokusering, tydligare prioriteringar och närmare samsyn för de olika aktiviteter som görs för att bidra till utvecklingen i regionen.

Från parlamentariskt håll är det en uppgift av överordnad vikt att stärka den politiska processen för att förverkliga den nordliga dimensionen.

Vi behöver öka trycket från parlamentariskt håll för att främja och stödja praktiska ansträngningar för att förverkliga den nordliga dimensionen: detta gäller både för den nationella, regionala, subregionala och lokala nivån. Just det lokala och praktiska perspektivet är grundläggande. Verksamheten måste både ta sin utgångspunkt i de förhållanden som råder på den lokala nivån och också få påtagliga effekter på denna nivå.

Vi måste ställa ökade krav på realism och engagemang i de förslag som läggs fram inom den nordliga dimensionen. Det är viktigt att säkra alla parters åtagande och ansvar i och för projekt.

En stärkt samsyn och samordning mellan aktörer är angelägen. Detta kan höja både den samlade effekten och de individuella resultaten. Samtidigt måste samordning baseras på ömsesidighet och frivillighet.

De finansiella, legala och administrativa villkoren för investeringar och annan verksamhet måste få större uppmärksamhet. Detta omfattar både åtgärder för att undanröja legala, administrativa och andra hinder och riktade finansiella insatser för att möjliggöra etableringar av till exempel små och mellanstora företag.

Det finns stora förväntningar på att de nordiska länderna tar ett särskilt ansvar och spelar en framträdande roll i den nordliga dimensionen. Länderna deltar i Barentsområdet, Arktiska rådet, Östersjöstaternas råd m.fl., vilka alla har den nordliga dimensionen på agendan. Det finns således också stora möjligheter för de nordiska länderna att agera samlat för att arbetet skall drivas med kontinuitet och konsekvens. Det nordiska i den nordliga dimensionen måste stärkas.

Kent Olsson (den konservative gruppen, m, Dokument 10): Fru president! Som ordförande i arbetsgruppen för den nordliga dimensionen vill jag till medlemmarna i gruppen och sekreteraren framföra ett tack för ett bra arbete när nu den här rapporten läggs fram.

I rapporten ges en bred översikt över de många aktörer som arbetar med den nordliga dimensionen och olika projekt som sker inom den nordliga dimensionen, och det är mycket som ryms inom detta epitet. Men det som jag framför allt vill lyfta fram är att vi måste kraftsamla för att stärka den demokratiska, ekonomiska, sociala och miljömässiga utvecklingen i nordvästra Ryssland och i de baltiska länderna – och att något verkligen sker i framtiden. Det är nämligen ingen brist på idéer, förslag, projekt eller verksamheter. Det som nu behövs är inte ytterligare listor med förslag, utan att själva genomförandet av de förslag som finns sker gemensamt med Ryssland och de baltiska staterna:

- att vi snabbt identifierar hinder och svårigheter för genomförandet och undanröjer dessa hinder, som ofta rör sig om stelbenthet i rutiner och attityder,
- att projekten genomförs i nära samarbete med Ryssland och de baltiska staterna,
- att de projekt som planeras är de projekt som är nödvändiga för nordvästra Ryssland och för de baltiska staterna,
- att projekten startar med realistiska förutsättningar och blir lyckade,
- att det finns ett engagemang både bland dem som gör projekten och bland dem som ska utföra dem,
- att man säkrar alla parters åtagande och ansvar i ett projekt,
- att bägge parter måste vara engagerade i ett projekt, så att inte en part lägger fram idéer och låter en annan part stå för projektering och finansiering, som det tyvärr finns en del exempel på, samt
- att projekten är lokalt förankrade.

Nordiska rådet har tidigare pekat ut sex angelägna områden inom arbetet med den nordliga dimensionen. Det är atomsäkerhet och energiförsörjning i Ryssland och Baltikum, miljö och hälsa i Nordens närområde, ekonomisk tillväxt och sysselsättning, utbyggnad av infrastrukturen, bekämpande av kriminalitet och stöd till demokratiutveckling.

Inom detta område måste snabbt projekt komma i gång så att även Rysslands vice statsminister Khristenko blir nöjd och så att den nordliga dimensionen inte uppfattas som enbart ett vackert omslagspapper utan ses som ett paket med mycket stort innehåll som man gärna öppnar.

Presidentens klubbeslag avslutter taleren.

B 202/när Ministerrådsförslag om reviderad närområdesstrategi

Minister **Enestam** (Ministerrådets talsmann B 202/när): President! Ministerrådsförslaget om en reviderad närområdesstrategi är redan välbekant för denna församling. Samarbetsministrarna beslöt att tillsätta en arbetsgrupp för att utarbeta en revidering av strategin den 8 februari 2000 och rapporten förelåg samma höst, redan före senaste session i Reykjavik. Den reviderade strategin "Närmare Norden" kunde kommenteras då, även om den inte formellt förelades rådet.

Vi noterade i det sammanhanget från rådssidan positiva kommentarer. Detsamma gäller de baltiska samarbetsministrarna, som hade tillfälle att behandla utkastet vid sitt möte i Riga i oktober i fjol. Ministerrådet har på den grunden under det gångna året kunnat förbereda tillämpningen av den nya strategin. När ministerrådsförslaget B 202/när nu formellt föreligger för rådets godkännande, startar vi alltså inte från noll.

Det nya i strategin är i korthet följande:

1. Insatserna kommer att koncentreras. Vi strävar efter att utnyttja resurserna bättre genom större projekt som ger en bestående och synlig effekt i mottagarlandet. Målsättningen är likväl samma som tidigare: att främja den nordiska välfärdsmodellen, inklusive hälso- och jämställdhetsfrågor, stöda hållbar resursanvändning och göra insatser till förmån för barn och unga, kulturförmedling, konsumentpolitik och livsmedelssäkerhet. Norden stöder de baltiska ländernas förberedelse för medlemskap i Europeiska unionen. De nordiska finansieringsinstitutionerna NIB, Nopef och NEFCO skall bidra i verksamhet som gäller näringsliv, finanssektorn och investeringar.
2. Geografiskt kommer tyngdpunkten att förändras. I och med Estlands, Lettlands och Litauens medlemskap i EU förändras småningom det nordiska samarbetets karaktär med Baltikum. Nordvästra Ryssland kommer att överta rollen av huvudpartner. Målsättningen är att fortsättningsvis verka för att stöda de demokratiska strukturerna, rättsstaten och marknadsekonomin. Inom en överskådlig framtid kan man tänka sig, att baltisk sakkunskap om förhållandena i de ryska grannområdena kan kombineras med nordiska finansiella och andra resurser.
3. Ökad mottagarstyrning. Det är viktigt att insatserna blir väl förankrade så att de motsvarar mottagarländernas faktiska behov. De nordiska informationskontoren ges här ökat ansvar.
4. Informationsverksamheten anses fortsatt relevant. Stipendie- och mobilitetsordningarna har visat sig av stor betydelse för både ungdomar och tjänstemän i våra närområden.
5. Koordineringen av de nordiska insatserna skall förbättras. Det är ett faktum att inte bara de nordiska länderna individuellt är verksamma i närområdena utan även ett stort antal andra aktörer. Europeiska unionens aktionsplan för den nordliga dimensionen är den överordnade politik som Norden stöder. Nordiska ministerrådet kan utföra sina program i samfinansiering t.ex. med Östersjöstaternas råd, Barents regionalråd och Arktiska rådet.

Den reviderade närområdesstrategin innehåller som ett centralt nytt instrument en sakkunnigkommitté för koordineringsuppgifter. Jag kan meddela rådet, att samarbetsministrarna redan har tillsatt denna rådgivande kommitté, som består av östbiståndsansvariga tjänstemän vid utrikesministerierna och att den har hållit sitt första möte den 12 oktober.

Kommittén avser hålla två möten per år och bl.a. medverka vid utarbetandet av Nordiska ministerrådets ramprogram för närområdesaktiviteter 2003-2005.

Jag kan tillägga, att de baltiska samarbetsministrarna vid vårt åttalandsmöte den 28 september i Helsingfors visade stort intresse för nyordningarna inom det nordiska närområdessamarbetet och inte minst för den nya sakkunnigkommittén. Med anledning härav beslöt kommittén att inbjuda till sitt följande möte också representanter för Estland, Lettland och Litauen. Detta praktiska åttalandssamarbete kommer att vara ägnat att förstärka det pågående närområdessamarbetet med Baltikum. Samtidigt utgör det en grund för gemensamma baltisk-nordiska insatser i framtiden med nordvästra Ryssland.

Sakkunnigkommittén tog vid sitt första möte också upp frågan om koordinering med de motsvarande ryska myndigheterna. En förstärkning av ministerrådets kontakter både på projektnivå och på politiskt plan kan anses påkallade.

President! Sammanfattningsvis kan jag säga, att förslaget till en reviderad nordisk strategi för närområdessamarbete redan har fått positiv respons från alla parter och implementeringen har börjat. Vårt samarbete med Estland, Lettland, Litauen och nordvästra Ryssland är en dynamisk process där också förändringar är i sikte, och för detta ger den nya strategin "Närmare Norden" oss en god grund.

Jan Erik Ågren (Nærområdeutvalgets talsmann B 202/när): Fru president! Utvecklingen i vårt nordiska närområde har starkt präglat de förändringens vindar som svept över det nordiska samarbetet det gångna decenniet. Sovjetsamhällets upplösning och Estlands, Lettlands och Litauens självständighet gav det nordiska samarbetet en ny roll i det nordiska närområdet. I Nordiska rådet inrättades ett särskilt närområdesutskott i den nya struktur som tog form i mitten av 90-talet, och en strategi för samarbetet med närområdet antogs.

Utvecklingen har fortsatt i högt tempo. De baltiska länderna förhandlar med Europeiska unionen om medlemskap, vilket manifesterar ett snabbt närmande och en snabb integration i det europeiska samarbetet på alla plan. Men därmed förändras också på ett glädjande sätt vissa av förutsättningarna för närområdessamarbetet.

När nu ministerrådet föreslår en reviderad närområdesstrategi, där man konstaterar att samarbetet med Estland, Lettland och Litauen alltmer övergår i ett normalt myndighetssamarbete, kommer tyngdpunkten i närområdessamarbetet att förskjutas alltmer till det ryska närområdet i Östersjö- och Barentsregionerna. Den synen delas av närområdesutskottet.

När ministerrådet däremot anser att insatserna bör koncenetreras till större projekt som ger synlig effekt vill närområdesutskottet betona vikten av att det avgörande bör vara att projektet uppfyller respektive mottagarlands individuella behov. Vidare bör de ligga inom ramen för nordiska värderingar om t.ex. demokrati och minoritetsskydd.

Fru president! Det har funnits en oro hos våra systrar och bröder i Västnorden att närområdessamarbetet skulle kunna innebära en förskjutning i de nordiska ländernas uppmärksamhet rörande Västnorden. Det får inte ske. Även om denna oro skulle sakna faktisk grund, är själva oron värd att ta på allvar.

Det är därför som närområdesutskottet vill trycka på att vi inte delar ministerrådets förslag att bryta ut samarbetet i det arktiska och nordatlantiska området ur närområdesstrategin. Vi vill se detta arbete integrerat i en helhet. Vi hälsar därför med tillfredsställelse att ministerrådets förslag till reviderat arktiskt samarbetsprogram ändå till slut kan behandlas vid samma tillfälle på denna session.

Fru president! Låt mig avslutningsvis konstatera att den utskottsstruktur i Nordiska rådet som nu går i graven fungerat alldeles utomordentligt åtminstone vad gäller närområdessamarbetet. Utskottet vill betona vikten av att det samarbete och de kontaktmönster som utvecklats i närområdessamarbetet tas till vara och fördjupas i den nya struktur som vi nu har beslutat om. Behovet av att utveckla närområdesamarbetet får inte leda till att vi tappar tempo eller förlorar samarbetsytor vid vår egen omstrukturering.

B 209/när Ministerrådsförslag om ett arktiskt samarbetsprogram

Samarbejdsminister **Siv Friðleifsdóttir** (Ministerrådets talskvinne B 209/när): President. Ministerrådsforslaget om et arktisk samarbeidsprogram avløser det nåværende samarbeidsprogram som ble vedtatt i 1996.

Årsaken til denne revideringen av Ministerrådets arktiske samarbeid er at Nordisk Ministerråd i 2000 ble antatt som fast observatør i Arktisk Råd, som spiller en sentral rolle i det konsoliderte arktiske samarbeidet.

Målsettingene for det nordiske samarbeidet om arktiske spørsmål er blitt definert som følger:

- Å utvikle og forbedre livskvaliten for befolkningen samt de økonomiske og infrastrukturelle forutsetningene for fortsatt bosetting i det arktiske området, med spesielt ansvar for de samiske og inuitiske folkegruppenes økonomiske, sosiale, kulturelle og miljømessige situasjon.
- Å bidra til å bevare villmarkspreget, naturkvaliteten og det biologiske mangfoldet samt å bidra til forsvarlig og bærekraftig bruk av regionens ressurser på grunnlag av de arktiske statenes nasjonale interesser og i samsvar med de grenser som økosystemet setter for dette.
- Å begrense og avskaffe årsakene til forurensning av land- og sjøområder, isbreer og tilgrensende områder ved aktive og forpliktende felles handlinger.
- Å utvikle rasjonelle samarbeidsformer og smarbeidsorgan mellom de arktiske statene, med et forpliktende ansvar for gjennomføringen av nødvendige og felles beslutninger, bl.a. ved samfinansiering, felles prosjektorganisasjoner osv.

Det arktiske samarbeidet omfatter helse, likestilling, barn og unge, næringsutvikling, bærekraftig ressursutnyttelse, miljø og energi samt kultur, utdannelse, forskning og mobilitet. I rammeprogrammet er disse emnene fordelt på følgende tre hovedtemaer:

For det første: urbefolkningene, dvs. beskrivelse og informasjon om deres levevilkår og inntektsmuligheter samt kompetanseoppbygging og avskaffelse av hindre for produksjon av tradisjonelle arktiske produkter. Generell næringsutvikling og inntektsmuligheter i de tynt befolkede områdene.

For det andre: velferd i Arktis, spesielt helsefremmende beslutninger og nye måter å organisere helsevesenet på, bl.a. ved bruk av telemedisin, samt nettverksbygging mellom kvinnelige forskere og mellom forskjellige kvinneorganisajoner.

For det tredje: bærekraftig utvikling i de arktiske områdene, med utgangspunkt i rapporten "Ny kurs for Norden". Her inngår bl.a. handlingsplanen for natur- og miljøvern i Arktis, biologisk mangfold, økoturisme m.m.

Utover dette har også Nordisk Ministerråd innledet et arktisk forskningsprogram, "Nordic Arctic Research", som omfatter hovedbolkene: naturprosesser på land, i havområder og i atmosfæren, biologisk mangfold og miljøtrusler i Arktis samt levevilkår for innbyggerne i Arktis.

Samarbeidets struktur og organisering konsentreres om: Informasjon og kontaktvirksomhet, opprettelse av nettverk, mobilitetsprogram og samarbeidsprosjekt vil utgjøre hovedelementene i samarbeidet.

For bedre å synliggjøre Nordisk Ministerråds samarbeid om arktiske saker og styrke programmets politiske betydning, vil det arktiske samarbeidsprogrammet bli skilt ut fra nærområdeprogrammet fra og med 2003.

I takt med at det initieres relevante prosjekt som samsvarer med de felles nordiske interessene, skal det tas stilling til muligheten for å opprioritere det arktiske samarbeidet.

For bedre å koordinere Ministerrådets virksomhet i de arktiske områdene, i forhold til de øvrige aktørene, vil det bli nedsatt en ny rådgivende sakkyndig komite bestående av nordiske Senior Arctic Officials og representanter for de selvstyrte områdene.

President, det er Nordisk Ministerråds håp og ønske at dette forslaget vil bidra til at de arktiske spørsmålene får en sterkere og tydeligere plass på den nordiske dagsordenen.

Asmund Kristoffersen (Nærområdeutvalgets talsmann B 209/när): President! Den sosialdemokratiske gruppen, nærområdeutvalget og jeg er glad for at Ministerrådets forslag til arktisk samarbeid likevel kan behandles på denne sesjonen.

Det arktiske området er unikt og sårbart. Uheldige miljøpåvirkninger av dette området kan føre til store endringer vi i dag ikke kan fatte konsekvensene av. Aktiviteter i de arktiske områdene, i nærområdene og i fjerntliggende områder påvirker miljøet i Arktis. Norge har siden starten av det parlamentariske samarbeidet i Arktis i 1993 vært en pådriver i samarbeidet, både

på regjeringssiden og parlamentarikersiden. Vi er glad for at det nå foreligger et nytt arktisk samarbeidsprogram i nordisk regi.

Mange aktører arbeider med arktiske spørsmål. Det er viktig med godt samarbeid mellom disse, slik at ressursene kan brukes på best mulig måte.

Det er viktig at vi i tiden fremover har formelle og uformelle nettverk, hvor politikere kan treffes. Kjennskap til og kunnskap om hverandre gjennom personlige kontakter er viktig dersom vi skal lykkes med å få realisert det nye samarbeidsprogrammet.

Den 25.-27. august neste år arrangerer Arktisk parlamentarisk komite en konferanse i Tromsø. På denne konferansen er det tre hovedtemaer:

1. Levevilkårene for befolkningen i det arktiske området. Som et viktig bidrag til å bedre levevilkårene, vil jeg her peke på kompetansen som finnes i Tromsø i forbindelse med utviklingen av telemedisin
2. Bærekraftig utvikling. Her vil det særlig fokuseres på utfordringer i forbindelse med utvinning av olje og gass i nordområdene, samtidig som man tar hensyn til fiskerinæringens behov.
3. Utviklingen av samarbeidet innen Arktisk parlamentarisk komite og Arktisk Råd

Disse temaene er blant dem som Ministerrådet også har vektlagt i det nye samarbeidsprogrammet. Men mange andre områder er også viktig å ta fatt i.

Et av de viktigste resultatene av det arktiske miljøsamarbeidet er statusrapporten om det arktiske miljø som AMAP – Arctic Monitoring and Assessment Programme – la frem i 1997. Rapporten danner grunnlaget for Arktisk Råds handlingsplan for eliminering av forurensning i Arktis. Det er viktig at arbeidet Nordisk Råd nå har initiert i forbindelse med kartlegging av miljøsituasjonen i Arktis, tar hensyn til dette arbeidet som er gjort her.

Norge ønsker videre å utvide samarbeidet med EU og sikre at Arktis står sentralt i deres arbeid med oppfølgingen av den nordlige dimensjon. Jeg håper Ministerrådet vil arbeide videre for å involvere EU mer i det arktiske samarbeidet. Jeg vil også peke på det som skjer innenfor rammene av Barentssamarbeidet, hvor man særskilt har lykkes med å etablere et såkalt folk til folk-samarbeid.

Avslutningsvis vil jeg understreke viktigheten av at vi koordinerer den nordiske innsats med de andre aktørene i arktisk samarbeid, som Arktisk Råd, Barentsrådet og Østersjøområdet, slik at vi ikke driver dobbeltarbeid eller starter opp konkurrerende virksomhet.

Rek. 6/2001 Grundande av en demokratifond för samarbete med Ryssland

Lennart Gustavsson (Nærområdeutvalgets talsmann Rek. 6/2001/när): Fru president! Resultatet av det vänstersocialistiska förslaget om grundande av en demokratifond för samarbete med Ryssland syns i rekommendation 6/2001/när. Resultatet blev inte i dagsläget en fond, utan en rekommendation till ministerrådet om utökad samverkan mellan nationella projekt som de nordiska länderna genomför för utveckling av demokrati i Ryssland och Nordiska minsterrådets insatser inom bl.a. närområdesprogrammet för stöd till demokratiutveckling.

Närområdesutskottet menar bl.a. att målsättningen med ett demokratistöd bör vara att möjliggöra breda folkliga kontakter mellan nordiska och ryska organisationer, folkrörelser, nätverk och institutioner. Många som på lokal och regional nivå arbetat med Rysslandssamarbetet har förutom de vanliga problemen mött en brist på samordning och samverkan. Därför är det bra att ministerrådet i den nya strategin för närområdena lyfter fram stödet till demokratiutveckling.

Det är också bra att den s.k. sakkunnigkommittén, bestående av de ansvariga för östbiståndet vid de nordiska utrikesdepartementen, ska bistå med koordinering och samverkan av insatser.

Men det är inte bra att ministerrådet vill avskriva rekommendationen. Nordiska rådet ska fortsätta bevaka att de vackra orden om samordning och samverkan blir verklighet. Möjligheterna för frivilligorganisationer, för kvinnoorganisationer, för ungdomsorganisationer, för

fackliga organisationer, för miljörörelser och för partier att delta i demokratibygget måste utvecklas. Detta ska Nordiska rådet fortsätta att noga följa.

Därför, fru president, är Närområdesutskottets förslag att avvakta nästa års meddelande ett bra förslag.

B 209/när Ministerrådsförslag om nytt arktiskt samarbetsprogram

Steingrímur J. Sigfússon (den venstresosialistiske gruppen, VG, B 209/när): Fru præsident! Jeg vil ganske kort ønske Ministerrådets forslag om et nyt arktisk samarbejdsprogram velkommen.

Som Nordisk Råds observatør til den parlamentariske del af det arktiske samarbejde har jeg fulgt med i arbejdet i de sidste 2 år, og jeg mener, at der er mange positive ting på vej, og udviklingen i det arktiske samarbejde er stort set positiv.

Der er selvfølgelig også problemer, og det er jo kendt, at amerikanerne ikke hidtil har været særlig interesserede i, at samarbejdet forankres i form af strukturer eller institutter eller lignende. Alligevel er det arktiske samarbejde jo et meget vigtigt forum for kontakter mellem de aktører i det arktiske område, som helt op til Murens fald og den kolde krigs afslutning var forhindret i at møde hinanden i et nærmere samarbejde.

Nordisk Råd og det nordiske samarbejde havde en central rolle i opbygningen af det arktiske samarbejde, og det vil sige både Arktisk Råd og den parlamentariske side. Jeg ser det derfor som en meget vigtig ting, at Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd samt de enkelte landes regeringer aktivt bidrager til fortsat at styrke det arktiske samarbejde, og derfor ønsker jeg det nye samarbejdsprogram meget velkommen.

Daléus (midtengruppen, c, B 209/när): Fru president! Det är ett bra förslag till arktiskt samarbetsprogram som ministerrådet nu lägger fram. Men lite trist är det att ministerrådet över huvud inte taget nämner existensen av den gruppering som vi hört två av talarna här tala om, nämligen Arktiska parlamentarikerkommittén, som jag vet att inte minst fru presidenten mycket väl känner till. Ännu tristare är kanske att närområdesutskottet som den parlamentariska församling det är inte heller nämner att det faktiskt finns en parlamentarisk spegel av Arktiska rådet i form av den här parlamentarikerkommittén. Jag passar på att nämna den för att det ska gå fram i Nordiska rådet att den finns, existerar, och har bra förslag som bör genomföras.

I den här parlamentarikerkommittén, där jag alltså sitter med för Sverige, har vi – på förslag inte av Sverige utan av Island, ett kraftfullt isländskt agerande – ett förslag om utarbetandet av en rapport om människans levnadsvillkor i de arktiska områdena. Men nu kan parlamentarikerkommittén inte operativt genomföra detta. Vi har vädjat till Arktiska rådet om att genomföra en sådan rapport.

Lite utanför protokollet kan man kanske be den isländska ministern att ta med sig det här till inte bara ministerrådet utan till Arktiska rådet och, så att säga *off the record*, se till att detta blir genomfört och vi får fram en rapport om människans levnadsvillkor.

Jag tror att det skulle vara bra för det arktiska samarbetet och för människor i Arktis.

Presidiets rapport om den nordliga dimensionen (Dokument 10)

Lennart Gustavsson (den venstresosialistiske gruppen, v, Dokument 10): Fru president! Jag har deltagit i den arbetsgrupp som på presidiets uppdrag har tagit fram rapporten om den nordliga dimensionen, som Outi Ojala tidigare redogjorde för och som också Kent Olsson har diskuterat. I likhet med Kent Olsson vill också jag säga att det här arbetet har bedrivits i en konstruktiv anda. Till de andra i gruppen kan jag bara säga: Tack ska ni ha!

Anledningen till att jag valde att gå upp här är att jag vill peka på ett faktum som borde aktivera alla nordister, alla som tror att vi från Norden har erfarenhet, kunskaper, kultur och historia som kan utveckla den nordliga dimensionen. Jag vill peka på det faktum att EU:s ordförandeskap vid toppmötet i Göteborg den 15–16 juni i år presenterade en s.k. fullständig rapport om EU och den nordliga dimensionen – en rapport där vare sig Nordiska rådet eller Nordiska ministerrådet omnämns som aktörer i den nordliga dimensionen. Inte heller den parlamentariska Östersjökonferensen eller den parlamentariska kommittén för Arktis. Över huvud taget underlåter man i rapporten att uppmärksamma det parlamentariska samarbetets betydelse för den nordliga dimensionen. Om något torde väl detta tala för en ökad nordisk aktivitet.

Det är viktigt att vi från parlamentariskt håll kan verka för en samlad syn på den nordliga dimensionen från de nordiska ländernas sida och för att den drivs med kontinuitet och konsekvens.

Avslutningsvis: Jag tror att det finns skäl att ge Outi Ojalas ord i hennes anförande mer kött på benen, nämligen att det är dags att ge det nordiska i den nordliga dimensionen både en betydelse och en styrka.

Bendiks H. Arnesen (den sosialdemokratiske gruppen, A): President. Et godt arktisk samarbeid kan gi mange resultater og forbedringer i de arktiske områdene. I det videre må Norden bidra aktivt. Samarbeidet har allerede gitt gode og synlige resultater. Et godt eksempel er samarbeidet om telemedisin, mellom Nasjonalt senter for telemedisin i Tromsø og Nordvest-Russland.

Prosjektet skal forbedre mulighetene for kommunikasjon og gjensidig utveksling av informasjon mellom helsepersonell i Norge og Russland, og internt i Arkhangelsk fylke. Dette prosjektet skal f.eks. utvikle og teste en portabel telemedisinsk enhet til akuttberedskapen i Arkhangelsk-regionen. Første fase er avsluttet, og det er nå laget en forbedret utgave som er under testing.

Et annet eksempel er basert på et stillbildenettverk. Hensikten er å forebygge spredning av tuberkulose i Arkhangelsk gjennom fjerndiagnostisering og oppfølging av pasienter ved hjelp av et telemedisinsk nettverk. En viktig del av prosjektet er opplæring i nye behandlingsmetoder og diagnostisering av tuberkulose ved hjelp av fjernundervisning. Dette er et samarbeid der også NGO og i dette tilfellet Landsforeningen for Hjerte- og Lungesyke er med.

Nordic Telemedicine Network er etablert, og hensikten er å etablere nettverk mellom de nordiske landene. Det skal utvikles et forsknings- og utdanningsnettverk og et telemedisinsk spesialistnettverk. På denne måten kan vi også styrke det nordiske samarbeidet.

Telemedisin er ikke minst et godt tiltak for mennesker som bor spredt, slik mange gjør i de arktiske områdene. Ved bruk av telemedisin kan legespesialistene nå ut til pasienten, nesten uansett hvor vedkommende befinner seg. Brukerundersøkelser viser også at pasientene er godt fornøyd med telemedisin. Avstanden mellom spesialist og pasient blir på denne måten ikke så stor, og det skapes større faglig trygghet for det helsepersonell som befinner seg hos pasienten.

Jeg har valgt å fokusere på et område innenfor det arktiske samarbeidet. Når jeg har satt fokus på telemedisin, er det fordi det er et område som på en god måte viser hvordan ny teknologi kan tas i bruk for å bedre livsvilkårene for befolkningen i de arktiske områdene.

Landsstyremedlem **Lise Lennert** (B 209/när): Fru præsident! Det nordiske samarbejde og de nordiske værdier gør en forskel. Vi er i Grønland sikre på, at dette også vil gøre sig gældende i forhold til det nordiske samarbejde omkring Arktis.

Norden kan styrke vores indflydelse ved at tale med én stemme i Arktisk Råd. Samtidig kan vi med fordel hente inspiration fra det arktiske samarbejde.

Dette har vi gode erfaringer med i Grønland. Grønland har siden 1977 deltaget aktivt – oftest som frontfigur – i arbejdet i Inuit Circumpolar Conference. De seneste år har vi ligeledes helt konkret samarbejdet med Canada i forbindelse med oprettelsen af Nunavut og ikke mindst omkring reformeringen af vores egen undervisningssektor.

Grønlands kompetence inden for det arktiske samarbejde kan være nyttigt i nordisk sammenhæng. Her er et område, hvor Grønland – som en del af Norden – kan bidrage mere end sædvanligt.

Siden begyndelsen af 1990'erne har vi i Norden rettet stor opmærksomhed mod de østlige nærområder. Vi kan drage nytte af de erfaringer, som de baltiske lande har haft med det nordiske samarbejde, så vi sikrer, at de midler, der afsættes her, går til projekter, der vitterligt er behov for.

I dag anvendes 20 pct. af det fælles nordiske budget til nærområdeprogrammet. Fra grønlandsk side støtter vi fuldt ud Nordisk Ministerråds bestræbelser på at få adskilt budgetterne for det arktiske samarbejdsprogram og nærområdeprogrammet. Det vil synliggøre det arktiske samarbejde i Norden og således synliggøre den politiske prioritering og sikre en mere åben proces.

Jeg vil derfor opfordre til, at Nordisk Råd positivt tager imod Ministerrådets forslag om det arktiske samarbejde på Nordisk Råds session i 2001.

Miljøminister **Siv Friðleifsdóttir**: President. Vi fikk for noen minutter siden morsomme opplysninger "off record" fra Lennart Daléus. Det var litt morsomt. Han tok opp det forslaget fra Arktisk parlamentarisk komite om å gjøre en utredning om levevilkår i Arktis. Jeg er kjent med det forslaget. Det kom fra Tómas Ingi Olrich, en alltingsmann fra Island.

Nå er det slik at man allerede er i gang med en utredning om levevilkår i Arktis. Den er ledet av Grønlands Statistikk. Nordisk Ministerråd har støttet denne undersøkelsen med økonomiske midler, så dette arbeidet er på dagsordenen i det arktiske samarbeidet.

Jeg vil også si at Island vil overta formannskapet i Arktisk Råd etter Finland, og vil prøve å følge opp denne utredningen så godt vi kan. Det var likevel viktig å påpeke at det er viktig at man gjør en slik undersøkelse, men den er altså allerede i gang.

Daléus (midtengruppen, c): Fru president! Minister Siv Friðleifsdóttir tog frågan på alldeles rätt sätt: det här är ett viktigt ämnesområde och det bör genomföras. Den rapport som ministern hänvisar till är emellertid mycket mer begränsad än det förträffliga isländska förslaget.

Det isländska förslaget bygger på att man inte ska begränsa arbetet till levnadsvillkor för i första hand samer och inuiter, som ju det pågående arbetet gäller, utan det talar om människans levnadsvillkor generellt i de arktiska områdena. Det har alltså ett större och vidare – jag ska väl inte säga att det är bättre – perspektiv än det arbete som ministern refererar till.

Så jag vågar nog fortsätta det här on the record-resonemanget och ändå be ministern att ta med det isländska förslaget till Ministerrådet och till Arktiska rådet och göra det möjligt att det praktiskt genomförs i det parlamentariska arbetet.

Vågar jag säga en sak till, så är det att EU är en annan kontrahent som måste in i det här arbetet. Vi har märkt i den parlamentariska kommittén att företrädarna för EU, vare sig det gäller Kommissionen eller Parlamentet, ökar sitt intresse för Arktis. Inkörsporten är inte minst naturupplevelser. Härom dagen läste jag att man kunde se norrsken ända nere i Paris, fru ordförande. Låt det arktiska norrskenet i det här fallet nå åtminstone ner till Bryssel, så kommer vi att få hjälp också av EU i arbetet!

Minister **Siv Friðleifsdóttir**: Det er viktig at man gjør undersøkelser angående situasjonen hos inuitter og samer. Men det er riktig at det også er viktig at man gjør undersøkelser generelt hos befolkningen i Arktis. Jeg mener at man skal se på forskjellen mellom disse to prosjektene, som Lennart Daléus her har forklart.

Nå er det slik at vi ikke har inuitter og samer på Island. Det er islendinger som bor på Island. Jeg vil gjerne komme inn på dette, fordi vi har vært ganske opptatt av hvalfangst. Vi har planer om å begynne med hvalfangst. Fra USAs side – og i Canada også – har man f.eks. støttet at urbefolkninger kan fange hval. Men på Island er alle urbefolkning, så hvorfor støtter man så ikke at Island kan drive hvalfangst? Det er et paradoks.

Jeg vil gjerne ta ansvaret for det og se om man kan imøtekomme det forslaget som man har kommet med fra Arktisk parlamentarisk komite.

Debatten ble avsluttet.

Rådet bifalt presidentens forslag om å ta Dokument 4, Dokument 9, Dokument 10, Dokument 11 og Dokument 12 til etterretning.
Rådet bifalt Presidiets forslag til rekommandasjoner i anledning av medlemsforslagene A 1234/p, A 1272/p og A 1253/p.
Rådet bifalt Nærområdeutvalgets forslag til rekommandasjoner i anledning av ministerrådsforslagene B 202/när og B 209/när.

For vedtak vedrørende rekommandasjoner som ble tatt opp under dette dagsordenspunkt, se s. 260-262.

13 Mediepolitik, Public Service-TV

Public Service i Norden. Del I – Sammanställning och jämförelse av de nordiska ländernas regleringar och regleringsmetoder avseende public service verksamheten (Dokument 1)

Public Service i Norden. Del II – Redogörelse för utvecklingstendenser på radio- och TV-området, aktuella frågeställningar för public service verksamheten och de nordiska public service företagens samarbete (Dokument 2)

Rek. 20/1997 Utökat TV-samarbete i Norden

Rek. 19/1998 Samordnet lovgivning på ophavsretsområdet

Samlat material rörande nordiskt TV-samarbete (Dokument 13)

Rek. 20/1997 Utökat TV-samarbete i Norden

Nordenutskottet hade föreslagit i anledning av meddelande från ministerrådet år 2001

att Nordiska rådet avvaktar ett *nytt meddelande* i anledning av rek. 20/1997/nord till nästa år.

Rekommandasjonen lyder:
Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att avsätta medel för att förstärka ett utökat nordiskt TV-samarbete i syfte att göra det möjligt att se grannlands-TV och att stödet till nordiska samproduktioner kraftigt ökas.

Rek. 19/1998 Samordnet lovgivning på ophavsretsområdet

Nordenutskottet hade föreslagit i anledning av meddelande från Nordiska ministerrådet år 2001

att Nordiska rådet *avvaktar ett nytt meddelande* i anledning av rek. 19/1998/nord till nästa år.

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommanderar Nordiska ministerrådet

at tage initiativ til at de nordiske regeringer iværksætter en samordnet lovgivning på ophavsretsområdet, som sikrer en rationel afregning til rettighedshaverne til fordel for en mere udbredt anvendelse af de nordiske TV-stationers arkivstof.

Public Service i Norden. Del I – Sammanställning och jämförelse av de nordiska ländernas regleringar och regleringsmetoder avseende public service verksamheten (Dokument 1)

Public Service i Norden. Del II – Redogörelse för utvecklingstendenser på radio- och TV-området, aktuella frågeställningar för public service verksamheten och de nordiska public service företagens samarbete (Dokument 2)

Kulturminister **Suvi Lindén** (Ministerrådets talskvinne Dokument 1 og 2): Arvoisa puhemies, hyvät Pohjoismaiden neuvoston jäsenet! Vuonna 1997 ministerineuvoston kulttuuri- ja joukkoviestintäyhteistyön ryhmä tuotti raportin "Julkisen palvelun yhtiöiden asema digitaalisessa tulevaisuudessa". Johtoryhmä organisoi myös konferenssin "Julkisen palvelun yleisradiotoiminta digitaalisessa tulevaisuudessa", joka pidettiin Helsingissä helmikuussa 1998.

Edellä mainittujen esitysten ja aloitteiden pohjalta ministerineuvoston KM-ryhmä käynnisti julkisen palvelun toiminnan asemaa koskevan tilannekatsauksen Pohjoismaista. Tuloksena tästä työstä on ministerineuvosto toimittanut Pohjoismaiden neuvostolle kaksi nyt pöydällä olevaa raporttia "Julkinen palvelu Pohjoismaissa".

Pohjoismaiden neuvoston Pohjola-valiokunta on pyytänyt Pohjoismaiden ministerineuvostolta tilannekatsausta pohjoismaisen julkisen palvelun television asemasta. Valiokunnan pyyntö sisälsi joukon mediapoliittisia kysymyksiä, joihin on toivottu valaistusta.

Myös Pohjoismaiden julkisen palvelun televisioyhtiöiden pääjohtajat ovat parin viime vuoden ajan kääntyneet Pohjoismaiden ministerineuvoston puoleen ja esittäneet, että on tarvetta yhteisiin pohjoismaisiin aloitteisiin mm. julkisen palvelun aseman ja sääntelyn kohdalla.

Ensimmäisessä osaraportissa on katsaus Pohjoismaiden julkista palvelua koskevaan voimassa olevaan lainsäädäntöön. Siinä kuvataan maittemme sääntelymenetelmiä sekä niiden eroja ja kuvataan voimassa olevan lainsäädännön säännöksiä. Katsauksen tarkoituksena on toimia viitemateriaalina ja perustana Pohjoismaiden julkista palvelua koskevan lainsäädännön eroavuuksien vertailulle. Raportti toimii myös pohjana niiden kysymyksenasettelujen osalta, joita sisältyy toiseen osaraporttiin.

Ensimmäisessä raportissa on julkisen palvelun sääntelyn lisäksi selvitetty julkisen palvelun yritysten toimintaa koskevaa ja niiden rahoitusta koskevaa sääntelyä. Esiin on otettu myös julkisen palvelun toiminta itsehallintoalueilla – Ahvenanmaalla, Grönlannissa ja Färsaarilla.

Toisessa osaraportissa on selvitys radio- ja televisioalan kehityssuunnista ja julkisen palvelun tämänhetkisistä haasteista ja kysymyksenasetteluista. Tämä toinen raportti sisältää myös selvityksen Pohjoismaiden julkisen palvelun yritysten yhteistyöstä.

Kehityssuuntien kuvauksessa on keskeisessä asemassa tekninen kehitys, siirtyminen digitaalisiin lähetyksiin sekä viestintä-, tele- ja tietotekniikan alojen konvergenssi.

Raportissa otetaan esille myös lisääntyvä kansainvälistyminen, viestintäyritysten omistussuhteiden käynnissä olevat muutokset sekä kaupallistuminen. Nämä johtavat yhdessä teknisen kehityksen kanssa lisääntyvään kilpailuun ja kiristyviin taloudellisiin olosuhteisiin julkisen palvelun yhtiöiden toiminnassa.

Kehitys radio- ja televisioalalla on johtanut siihen, että monia audiovisuaalisen alan asioita on otettu esiin myös Euroopan unionin asialistalle.

Nämä kehityskulut merkitsevät julkisen palvelun yrityksille suuria haasteita. On avoin kysymys, miten käynnissä olevat muutokset vaikuttavat julkisen palvelun toimintaan. Tekninen

kehitys antaa toisaalta myös suuria uusia mahdollisuuksia toiminnan laajentamiseen uusilla välineillä ja uuteen palvelutarjontaan.

Toisessa osaraportissa selvitetään myös muutamia digitalisoinnin ja konvergenssin teknisiä ja taloudellisia seurauksia ja erilaisia media- ja kulttuuripoliittisia kysymyksiä.

Esiin on otettu myös kysymys kaapelioperaattorien jakeluvelvoitteesta, ns. must carry – velvoite, siirryttäessä digitaalisiin lähetyksiin, kysymys media-alan omistusoikeuksien kehityksestä ja keskittymisestä sekä erityisesti Euroopan unionissa ajankohtainen kysymys valtion tuesta julkiselle radio- ja televisiotoiminnalle. Julkisen palvelun rahoitus pitkällä tähtäyksellä ja kysymys uusista rahoituslähteistä ja toimintamuodoista on jo useiden vuosien ajan ollut esillä Euroopan unionin eri elimissä.

Uusi eurooppalainen keskusteluvaihe alkaa Brysselissä ensi viikolla, kun maanantaina komissio esittelee julkisen palvelun rahoitusta käsittelevän tiedonannon kulttuuri- ja audiovisuaaliselle ministerineuvostolle.

Raportissa on selostettu myös Pohjoismaiden julkisen palvelun yhtiöiden välistä yhteistyötä. Yhteistyömuotojen joukossa on mm. pohjoismainen televisioyhteistyörahasto, jonka pohjoismaiset julkisen palvelun yhtiöt ovat perustaneet keskinäisellä sopimuksella. Tämän rahaston tarkoitus on vahvistaa pohjoismaista kulttuuriyhteistyötä mm. lisäämällä pohjoismaisten televisio-ohjelmien tuotantoa ja rohkaisemalla pohjoismaisten tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden käyttöä tuotannoissa.

Kun joitakin vuosia sitten ulkoiset merkit viittasivat julkisen palvelun yhtiöiden pohjoismaisen yhteistyön hiipumiseen, on yhteistyö viime vuosina kokenut eräänlaisen renessanssin ja uudistumisen uusien asioiden parissa. Hyvä esimerkki uudesta yhteistyöstä on Nor-Dig -konsortion piirissä tapahtunut yhteinen standardien muodostaminen.

On yksi asia, jota käsillä olevissa raporteissa ei käsitellä mutta jonka tiedän kiinnostavan teitä suuresti, arvoisat parlamentaarikot. Naapurimaiden televisiolähetysten katselumahdollisuus on erityisen tärkeä pohjoismaisen yhteisyyden ja yhteenkuuluvuuden, kielen, kulttuurin ja kulttuuripalvelujen tarjonnan diversiteetin kannalta.

Television jakelutekniikoiden kehittyessä ja digitaalisten televisiolähetysten käyttöönoton tilanteessa voisi odottaa, että naapurimaiden televisiolähetysten jakeluun ja vastaanottoon liittyvät ongelmat poistuisivat ja kaikki ohjelmat saataisiin kaikkien saataville.

On kuitenkin paradoksaalista, että näin ei näytä ainakaan maan päällisten digitaalilähetysten alkuvaiheessa käyvän. Standardivalinnoissa on eroja, jotka muodostavat teknisiä esteitä. Televisioyhtiöiden hankkimat alueellisesti rajoitetut lähetysoikeudet näyttävät myös osaltaan rajoittavan jakelua tai edelleen lähettämistä naapurimaiden yleisölle.

Voin vakuuttaa, että tämä kysymys on ministerineuvoston huomion kohteena. Asiasta on laadittu erillinen selvitys, joka kuvailee kehitystä ja valottaa esille tulleita ongelmia. Tämä raportti on toimitettu Pohjola-valiokunnalle, ja siitä keskustellaan tämän istunnon jälkeen kulttuuriministerien ja valiokunnan välisessä kokouksessa.

Arvoisa rouva puhemies! Nyt esillä olevien raporttien tarkoitus on korostaa Pohjoismaissa vallitsevaa julkisen palvelun toiminnan ja periaatteen suojelua ja viljelyä. Pohjoismaat ovat viime vuosina toistuvasti korostaneet, esimerkiksi eurooppalaisessa debatissa, julkisen palvelun säilyttämisen ja kehittämisen merkitystä. Syynä ovat tietenkin olleet käynnissä olevat viestintämarkkinoiden suuret muutokset ja näistä aiheutuvat uhat.

Yksi keskeisistä kysymyksistä onkin se, miksi on tärkeää säilyttää julkisen palvelun toiminta ja miksi tämä voi tulla entistä tärkeämmäksi tulevaisuudessa. Tulevaisuutta sävyttää entistä kovempi kilpailu, kansainvälistyminen ja kaupallistuminen – ja tekninen kehitys, jonka suuntaa on entistä vaikeampi ennustaa.

Rouva puhemies! Perustavaa laatua oleva syy julkisen palvelun periaatteen ja toiminnan säilyttämiselle on sen merkitys demokratian, sananvapauden ja kulttuurisen monimuotoisuuden kannalta.

On tärkeää, että kaupallisen viestintätarjonnan ohessa on olemassa myös sellaista sisältötarjontaa, joka toimii ilman välittömän taloudellisen voiton tavoittelua. Julkisen palvelun laaja tarjonta suuntautuu tältä pohjalta Pohjoismaissa koko väestölle.

Sekä julkisen palvelun yhtiöt että kaupalliset toimijat panostavat kansallisesti ja kansainvälisesti uusiin viestintämuotoihin, erityisesti viestintään tietoverkoissa. Nämä panostukset saattavat olla tulevaisuuden ja toiminnan jatkuvuuden kannalta ratkaisevia.

On erinomaisen tärkeää, että myös Pohjoismaiden julkisen palvelun yhtiöt voivat kehittää toimintaansa ja strategiaansa uusien sisältöjen ja uusien välineiden avulla.

Rouva puhemies! Nyt esillä olevat raportit on tarkoitettu pohjaksi julkisen palvelun pohjoismaiselle tulevaisuuskeskustelulle.

Pohjoismaiden kulttuurien monimuotoisuus ja rikkaus vahvistuvat, jos löydämme yhteisiä säveliä tässä keskustelussa.

Suvi Lindéns tale i svensk oversettelse:

Ärade president, bästa medlemmar av Nordiska rådet. År 1997 gav Nordiska ministerrådets Styrningsgrupp för nordiskt kultur- och massmediesamarbete ut rapporten Public service selskapenes stilling i den digitale framtid. Styrningsgruppen organiserade dessutom konferensen Public service broadcasting i den digitale fremtid som hölls i Helsingfors i februari 1998.

På grundval av de framkomna förslagen och initiativen inledde ministerrådets KM-grupp arbetet med en lägesrapport om public service-verksamheten i Norden, vilket resulterade i två rapporter om public service i Norden som ministerrådet har lagt fram för behandling i Nordiska rådet.

Nordiska rådets Nordenutskott har till ministerrådet framfört en begäran om en lägesrapport om public service-televisionen i de nordiska länderna. I sin begäran tog utskottet upp en del mediepolitiska frågeställningar som man ville ha belysta.

Även generaldirektörerna för de nordiska public service tv-företagen har under de två senaste åren hänvänt sig till Nordiska ministerrådet om behovet av gemensamma nordiska initiativ bland annat vad gäller public service-verksamheten och regleringen av den.

Den första delrapporten innehåller en översikt över den aktuella lagstiftningen för public service i de nordiska länderna. Rapporten redogör för de olika ländernas regleringsmetoder och skillnader mellan dem. I rapporten ingår även en beskrivning av ländernas gällande lagbestämmelser. Översikten är avsedd dels som referensmaterial, dels som underlag för jämförelser mellan de olika ländernas reglering av public service-verksamheten. Rapporten fungerar också som underlag för de frågeställningar som ingår i den andra delrapporten.

Utöver regleringen av public service har man i den första delrapporten även redogjort för regleringen och finansieringen av public service-företagens verksamhet. Även public service-verksamheten i de självstyrande områdena – Åland, Grönland och Färöarna – har tagits upp.

Den andra rapporten redogör dels för utvecklingstendenserna på radio- och tv-området, dels för de aktuella utmaningarna och frågeställningarna för public service. Rapporten innehåller även en redogörelse för samarbetet mellan de nordiska public service-företagen.

Redogörelsen för utvecklingstendenserna handlar framför allt om den tekniska utvecklingen, övergången till digitalteknik samt konvergensen mellan medie-, tele- och IT-sektorerna.

Rapporten tar också upp den ökade internationaliseringen, de pågående förändringarna i medieföretagens ägarförhållanden samt kommersialiseringen. Alla dessa förändringar tillsammans med den tekniska utvecklingen kommer att leda till ökad konkurrens och hårdare ekonomiska villkor för public service-företagen.

Utvecklingen inom radio- och tv-området har lett till att många frågor inom det audiovisuella området har tagits upp på dagordningen även i Europeiska unionen.

Alla dessa utvecklingstendenser innebär stora utmaningar för public service-företagen. Det är en öppen fråga hur de pågående förändringarna kommer att påverka public service-verksamheten. Den tekniska utvecklingen ger samtidigt företagen stora möjligheter att utvidga verksamheten genom nya metoder och nytt serviceutbud.

I den andra delrapporten redogörs även för vissa tekniska och ekonomiska följder av digitaliseringen och konvergensen, och man tar också upp olika medie- och kulturpolitiska frågeställningar.

Rapporten tar också upp frågan om reglerna för kabeloperatörernas förmedlingsplikt, dvs. den så kallade must carry-skyldigheten vid övergången till digitala sändningar, samt de ändrade äganderättsförhållandena på medieområdet, mediekoncentrationen och den i EU aktuella frågan om statligt stöd till offentlig radio- och tv-verksamhet. Den långsiktiga finansieringen av public service-verksamheten och nya möjliga intäktskällor samt nya verksamhetsområden har redan i flera års tid behandlats av Europeiska unionens olika organ.

Ett nytt skede i den europeiska debatten kommer att inledas i Bryssel nästa vecka, när kommissionen på måndag presenterar sitt meddelande om finansiering av public service-verksamheten till kultur- och av-ministerrådet.

I rapporten redogörs även för de nordiska public service-företagens samarbete. I samarbetsformerna ingår bland annat den nordiska tv-samarbetsfonden (Kabelfonden), som etablerades genom ett särskilt avtal mellan de nordiska public service-företagen. Syftet med fonden är att styrka det nordiska kultursamarbetet genom att bland annat öka produktionen av nordiska tv-program och att stimulera användningen av nordiska upphovsmän och utövande konstnärer i produktioner.

För några år sedan tydde vissa yttre tecken på att samarbetet mellan de nordiska public service-företagen skulle förklinga men under de senaste åren har samarbetet genomgått något av en renässans och reform i och med nya uppgifter. Ett bra exempel på det nya samarbetet är framtagandet av gemensamma standarder inom ramen för NorDig-konsortiet.

Det finns en fråga som inte har behandlats i de föreliggande rapporterna men som jag vet att ni, ärade parlamentariker, är mycket intresserade av. Möjligheten att se grannländernas tv-sändningar är ytterst viktig för gemenskapen, samhörigheten, språket, kulturen och mångfalden i kulturutbudet i Norden.

I en situation då distributionstekniken för tv-sändningar hela tiden utvecklas och digitala tv-sändningar införs skulle man kunna förvänta sig att problemen med distributionen och mottagningen av grannländernas tv-sändningar skulle kunna lösas och att alla program skulle kunna bli tillgängliga för alla.

Paradoxalt nog men så verkar inte vara fallet, åtminstone inte i inledningsfasen av de markbundna digitala tv-sändningarna. Valet av olika standarder har lagt tekniska hinder i vägen. Även tv-bolagens regionalt begränsade sändningsrättigheter ser ut att sätta gränser för distributionen eller vidaresändningen till grannländernas tv-publik.

Jag kan försäkra er att ministerrådet har satt denna fråga i fokus. Man har genomfört en särskild utredning där man beskriver utvecklingen och belyser de uppkomna problemen. Rapporten har lämnats över till Nordenutskottet, och den kommer att diskuteras vid ett möte mellan kulturministrarna och utskottet efter denna session.

Syftet med de föreliggande rapporterna är att framhålla vår vilja att slå vakt om och utveckla public service och public service-principen i Norden. Under de senaste åren har de nordiska länderna vid upprepade tillfällen, bland annat i den europeiska debatten, poängterat betydelsen av att bibehålla och utveckla public service-verksamheten. Orsaken har naturligtvis varit de pågående omvälvningarna inom kommunikationsmarknaden och de hotbilder som dessa för med sig.

En av de centrala frågorna är således varför det är så viktigt att bibehålla public service-verksamheten och varför det kan bli ännu viktigare i framtiden. Framtiden präglas av en allt hårdare konkurrens, internationalisering och kommersialisering - samt av en teknisk utveckling vars riktning blir allt svårare att förutspå.

Fru president. En grundläggande motivering för bibehållandet av public service-principen och public service-verksamheten är dess betydelse för demokratin, yttrandefriheten och den kulturella mångfalden.

Det är viktigt att vid sidan av ett kommersiellt medieutbud även ha ett programutbud som inte strävar efter direkt ekonomisk vinning. Med detta som utgångspunkt riktas det breda utbudet av public service till hela befolkningen i Norden.

Både public service-företagen och de kommersiella aktörerna satsar såväl nationellt som internationellt på nya medier, i synnerhet på datakommunikation. Det är möjligt att dessa satsningar kommer att bli avgörande för verksamhetens framtid och fortlevnad.

Det är synnerligen viktigt att även de nordiska public service-företagen kan utveckla sin verksamhet och strategi med hjälp av nytt innehåll och nya redskap.

Fru president. De föreliggande rapporterna är avsedda som underlag för diskussionen om den nordiska public service-verksamhetens framtid.

Mångfalden och rikedomen i de nordiska kulturerna kommer att förstärkas om vi kan finna en gemensam ton i denna diskussion.

Berit Brørby overtok ledelsen av forhandlingene.

Löv (Nordenutvalgets talsmann Dokument 1 og 2): Fru President! Nordiska rådet har igen på sessionens agenda den stora kulturfrågan: "samnordisk TV-sebarhet". Jag upprepar gärna det som sagts många gånger tidigare: i en öppen global värld utsätts det nordiska gemensamma kulturarvet för hot i form av flödet av främmande tillgängligt TV-utbud via satellitkanalerna. Speciellt vår ungdom matas med en glamorös våldsmättad kultur som formar deras livsuppfattning. Detta är knappast ägnat att skapa en gemensam identitet för nordisk livskvalitet.

Nordenutskottet och Mittengruppen har upprepat, som också andra partigrupper i och för sig, problematiken med dels sebarhet av våra grannländers TV-kanaler i dag, men framför allt just nu hotet om att mista det vi nu har när digital-tv kommer in i bilden. Jag är glad att vi kan diskutera det här igen, att kulturministrarna nu ställer upp i debatten, och sedan om en stund mera konkret, en detaljrik diskussion med Nordenutskottet efter plenardebatten. Underlaget torde ge grund för en rekommendation från utskottet för vidare behandling i ministerrådet och ländernas regeringar. Vi väntar alltså på stora resultat från dagens överläggningar.

Ett viktigt dokument för debatten är medlemsförslaget om utökat nordiskt TV-samarbete A 1244/nord, som Åke Gustavsson i ett senare inlägg kommer att behandla; därför skall jag bara helt kort beröra en del av remissvaren. I remissvaren är public-servicebolagen i Danmark, Norge och Sverige tveksamma och påpekar de upphovsrättsliga hindren; Sveriges TV anser dessutom att frågan inte är brådskande. Islands, Finlands och Ålands televisionschefer är däremot mera positiva till ett aktivt närmande i det här skedet för att lösa problemet. Jag vill starkt framhålla att tar vi inte ett aktivt grepp nu är risken stor att vi står utan lösningsmodell den dag de analoga signalerna slocknar och upphovsrätten skarpare kan avgränsas på grund av en kryptering i den digitala världen.

Finlands kommunikationsminister har utrett frågan och konstaterat att det är möjligt att avdela ett kanalknippe för nordiska kanaler i marknätet. Förutsättningarna för detta är att man kan göra avtal om både teknik och upphovsrätt. En dialog är på gång mellan Finland och Sverige och jag väntar mig en kommentar rörande denna dialog. Jag vet bl.a. att det brev som minister Heinonen skickade till minister Ulvskog i Sverige ännu inte fått något svar och det är därför skäl att fråga med stora bokstäver: Varför icke? Får vi inte till stånd en nordisk *must carry*-lösning blir det nödvändigt att gå in för en bilateral modell som förstås ur finländsk-svensk synvinkel är acceptabel, men samtidigt måste jag konstatera att det skulle vara mycket bra för den nordiska kulturen om vi kunde hitta en mera generell lösnng som skulle garantera allmänt grannlands-TV-sebarhet av public service-kanalerna i hela Norden.

De kommersiella kanalerna lever på sätt och vis sitt eget liv och marknadsförs i kabel-TV-nätet enligt marknadens villkor. Jag är bl.a. övertygad om att Sveriges TV4 fortsättningsvis kommer att köpas in av de finska kabel-TV-bolagen på tvåspråkiga områden. Till denna del är faktiskt problematiken mindre. Pengarna kan lösa problemet. Det får ändå inte vara så att demokratiskt underställda system skulle visa en större svaghet och att vi inte kan lösa distributionen av public service-kanalerna.

Man kan fråga sig här: Finns det ett allmänt nordiskt public service-ansvar? I länderna har vi det. Ser vi på Sveriges situation har vi dagligen en halv miljon människor från andra nordiska länder som har intresse av att ta del av sina egna länders tv-kanaler under dagen eller kvällen, så vi borde ha ett allmänt intresse. Därför hoppas jag att dagens överläggningar skall leda till resultat.

Rek. 20/1997 Utökat TV-samarbete i Norden

Åke Gustavsson (Nordenutvalgets talsmann rek. 20/1997/nord): Fru president! Vi var inne lite grann på de här frågorna i går och också i förrgår. Alla talar positivt om att invånarna i de nordiska länderna ska kunna se på varandras public service-TV. Till "alla" räknar jag också *public service*-bolagen. Men så inträffar då detta att ingenting händer – man hänvisar till tekniska svårigheter och upphovsrättsliga problem. Det är en gammal visa – den har vi hört förut.

Vad som är allvarligare är den akuta situationen, där man t.o.m. minskar det samarbete som man redan har. Jag tänker på text-TV. Den gemensamma nyhetssida som de nordiska ländernas public service-företag har är alltså nedsläckt sedan ungefär ett år tillbaka, som framgick av frågestunden här i går. Där hänvisar man just till tekniska problem.

Jag tycker att detta är oacceptabelt, och jag vill gärna ha sagt det från talarstolen i Nordiska rådet. Jag tror inte att någon ledamot i Nordiska rådet finner denna utveckling acceptabel. Tekniken får inte bli vår fiende – tekniken måste bli vår vän. Jag tror att det är viktigt att lägga fast det.

Det andra – det är den allmänna principiella utgångspunkt man har – är att public service får möjligheter till en ljus framtid, att *public service* får möjligheter att fördjupa samarbetet. Ett ökat nordiskt samarbete mellan *public service*-företagen tror jag dessutom kan ge konkurrensfördelar i förhållande till de andra TV-företagen på detta område.

Pehr Löv diskuterade grannlands-TV, bl.a. i perspektivet av den digitalisering som vi nu ser framför oss. Jag delar hans uppfattning att det också här är viktigt att vi hanterar frågan så att möjligheten att följa ett annat lands TV inte försämras genom övergång från analog till digital marksänd TV.

I Finland har man valt att fatta beslut om att släcka ned det analoga nätet år 2006. I Sverige ligger ett utredningsförslag att det bör släckas ned år 2007. Den tiden har vi på oss att politiskt medverka till att nå en lösning. Det är nödvändigt att vi finner denna lösning. Vi kan inte hålla på år ut och år in och bara tala positivt och alla säger att detta ska vi hantera och göra någonting åt. Vi har den politiska viljan, och nu är det på tiden att viljan omsätts i praktisk politisk handling.

Kulturminister **Suvi Lindén** (Ministerrådets talskvinne rek. 20/1997/nord): Arvoisa puhemies, arvoisat Pohjoismaiden neuvoston jäsenet!

Aivan tähän alkuun haluaisin sen verran korjata edustaja Gustavssonin puheenvuoroa siltä osin, että Suomen hallitus ei ole tehnyt päätöstä analogisten lähetysten lopettamisesta vonna 2006. Se on meidän vakaa tavoitteemme, mutta varsinaista päätöstä ei asiasta ole tehty.

Arvoisa puhemies! Yhtenä pohjana tälle debatille on suositus 20/1997 lisätystä pohjoismaisesta televisioyhteistyöstä. Se on suunnattu Pohjoismaiden hallituksille. Niinpä tähän asia-alueeseen liittyy sekä kansallisia että pohjoismaisia pohdintoja ja toimenpiteitä.

Pohjoismaiden yhteistyössä, ministerineuvoston piirissä, on kautta vuosien jatkuvasti työskennelty pohjoismaisen televisioyhteistyön kysymysten parissa. Tavoitteena on luonnollisesti jatkuva yhteistyön vahvistaminen.

Yksi keskeisimmistä yhteistyövälineistä on se, että ministerineuvosto on osapuolena Pohjoismaiden elokuva- ja televisiorahastoa koskevassa sopimuksessa. Muina osapuolina ovat Pohjoismaiden elokuvainstituutit ja yhdeksän kansallista televisioyhtiötä. Uusi sopimus rahastosta on tehty ja se koskee viisivuotiskautta 2000 – 2005. Rahaston tarkoituksena on edistää pohjoismaisten audiovisuaalisten teosten tuotantoa ja levitystä.

Toinen merkittävä yhteistyöhanke on ollut tänään keskustelumme kohteena olleiden julkista palvelua koskevien raporttien tuottaminen. Raporttien lähtökohtana on ollut se, että Pohjoismaat vaalivat julkisen palvelun periaatetta ja toimintaa. Raporttien valmistamisen tavoitteena on ollut se, että meillä olisi jatkossa perusta julkista palvelua koskevien ajankohtaisten kysymysten työstämiselle ja että voisimme tätä kautta vahvistaa pohjoismaista yhteistyötä radion ja television alueella.

Tämä keskustelu ja työskentely liittää meidät myös laajaan eurooppalaiseen debattiin julkisen palvelun television asemasta ja rahoituksesta. Se antaa meille toivottavasti aineksia yhteisten näkemysten vahvistamiseen ja Pohjoismaiden erityisluonteen esiin tuomiseen tässä laajemmassa kontekstissa.

Televisioyhteistyön osalta – mitä naapurimaiden televisiokanavien katsomismahdollisuuksiin tulee – on syytä todeta, että Pohjoismaissa on jo olemassa melkoinen määrä mahdollisuuksia ohjelmien vastaanottoon. Jakelua on organisoitu viimeisten 15 vuoden aikana monella tavalla, ja myös hallitukset ovat osallistuneet ratkaisujen tekoon.

Ministerineuvoston kulttuuri- ja joukkoviestintäyhteistyön johtoryhmä on toimeenpannut tietojenkeruuhankkeen naapurimaiden television katsomismahdollisuuksista. Tuloksena on selvitysraportti, joka sisältää tietopohjaa näistä asioista käytävälle keskustelulle.

Rouva puhemies! Digitaalinen lähetystekniikka antaa meille todennäköisesti enemmän mahdollisuuksia kuin edes aavistamme tänään. Tulemme työskentelemään aktiivisesti televisioon liittyvien kysymysten ratkaisemiseksi.

Suvi Lindéns tale i svensk oversettelse:

Ärade president, ärade medlemmar av Nordiska rådet! Allra först vill jag korrigera medlemmen Gustavssons anförande såtillvida att Finlands regering inte har fattat något beslut om att upphöra med de analoga sändningarna år 2006. Det är i och för sig vår målsättning men något slutgiltigt beslut är ännu inte fattat.

Fru president. Denna debatt grundar sig till en viss del på rekommendation 20/1977/nord angående utökat tv-samarbete i Norden som är riktad till regeringarna i de nordiska länderna. Detta ämnesområde är således förknippat med såväl nationella som nordiska överväganden och åtgärder.

Inom ramen för det nordiska samarbetet har ministerrådet under årens lopp fortlöpande arbetat med frågor kring det nordiska tv-samarbetet med den självklara målsättningen att stärka detta samarbete.

Ett centralt redskap i detta samarbete har varit att ministerrådet är en av parterna i avtalet om Nordisk Film- och TV Fond. De övriga avtalsparterna är de nordiska filminstituten samt nio nationella tv-bolag. Man har ingått ett nytt avtal om fonden för femårsperioden 2000–2005. Fonden har som målsättning att främja produktionen och distributionen av nordiska audiovisuella verk.

Ett annat viktigt samarbetsprojekt har varit de rapporter om public service som vi i dag har diskuterat här. I rapporterna har man utgått ifrån att de nordiska länderna slår vakt om public service-principen och public service-verksamheten. Målsättningen har varit att rapporterna i fortsättningen skulle utgöra en grund för bearbetningen av aktuella frågor kring public service och att vi den vägen skulle kunna stärka det nordiska samarbetet på radio- och tv-området.

Denna debatt och detta arbete för oss också närmare den omfattande europeiska debatten om public service-televisionens ställning och finansiering. Det är vår förhoppning att denna debatt hjälper oss att stärka våra gemensamma synpunkter och att föra fram de nordiska ländernas särprägel i en bredare kontext.

När det gäller tv-samarbetet och möjligheterna att se grannländernas tv-sändningar finns det anledning att konstatera att det i Norden redan nu finns en hel del möjligheter att ta emot program. Under de senaste 15 åren har program distribuerats på många olika sätt och även regeringarna har deltagit i beslutsfattandet.

Styrningsgruppen för nordiskt kultur- och massmediesamarbete vid ministerrådet har genomfört ett projekt om informationsinsamling om möjligheterna att se grannländernas tv-sändningar. Utredningen har resulterat i en rapport som är avsedd som informationsunderlag för debatten om dessa frågor.

Fru president! Den digitala sändningstekniken ger oss sannolikt fler möjligheter än vad vi ens kan föreställa oss i dag. Vi kommer att arbeta aktivt för att lösa frågorna kring tv-verksamheten.

Åke Gustavsson: Fru president! Det är alltså en målsättning kring ett beslut som har fattats, men beslutet som har fattats är att det är en målsättning. Jag ska inte ägna mig åt något mer omfattande hårklyveri i det avseendet.

Jag delar den uppfattning som kulturministern har gett uttryck för, att det är viktigt att förstärka det samarbete TV-fonden har. Det finns andra politiska strävanden och strävanden inom public service-bolagen som går i den riktningen.

Mot den bakgrunden ställer jag frågan till Finlands kulturminister: Vilka åtgärder har kulturministrarna vidtagit i anledning av att de nordiska TV-bolagen har släckt ned text-TV vad gäller utbyte av nyhetssidor? Det har varit nedsläckt ungefär ett år nu, och jag har inte sett någon reaktion på detta, trots att vi från t.ex. den socialdemokratiska partigruppen här i Nordiska rådet reagerade mot detta i form av ett uttalande senast i samband med mötet i Åbo nu i höst.

Det andra jag vill säga är att det naturligtvis är riktigt att många har möjlighet att ta emot program från de nordiska public service-företagen. Men det vi nu har att diskutera är möjligheten att ta emot program från digitala marksändningar. Jag diskuterar inte kabel-TV, jag diskutearr inte satellit-TV, vill vi att public service ska kunna nå alla människor, inte några få, inte en del, inte en majoritet, utan alla människor är det nödvändigt att vi har en total täckning, och det kan vi bara få via digitala terrestra sändningar. Det är det som är själva poängen.

Men min fråga är: Vilka åtgärder vidtar man vad gäller det nordiska utbudet av text-TV-sidor, och om man inte har gjort något, vilka åtgärder avser man att vidta?

Minister **Suvi Lindén**: Arvoisa puhemies! Tarkasti en tunne historiaa siltä osin, mikä on johtanut tähän satelliitin kautta tarjottavan tekstitelevision toiminnan kehittämisen loppumiselle. Sen tiedän, että kun tällä hetkellä maanpäällistä digitaalista televisiotekniikkaa kehitetään, se tarjoaa aivan valtavat mahdollisuudet interaktiiviseen tekstitelevisiopalvelun hyödyntämiseen.

Tulemme ottamaan tämän edustaja Gustavssonin esiin nostamaan kysymyksen esiin myös ministerineuvoston keskustelussa, jolloin käymme tulevaisuuskeskustelua digitaalisesta televisiosta. Tällä hetkellä, huolimatta kiinteästä pohjoismaisesta yhteistyöstä, on selvästi havaittavissa se piirre, että jokainen pohjoismaa kuitenkin omalta osaltaan kehittää teknisiä ratkaisujaan itsenäisesti.

Suvi Lindéns tale i svensk oversettelse:

Fru president. Jag känner inte till den exakta orsaken till varför utvecklingen av de satellitburna text-tv-sändningarna har upphört. Jag vet dock att den pågående utvecklingen av den markbundna digitaltekniken erbjuder kolossala möjligheter för utnyttjandet av interaktiv text-tv.

Den här frågan som medlemmen Gustavsson har lyft fram kommer även att tas upp vid ministerrådets diskussioner om framtiden för digital-tv. Trots det pågående intensiva samarbetet mellan de nordiska länderna kan man se tydligt att varje nordiskt land ändå fortsätter att utveckla sina egna tekniska lösningar.

Elver Jonsson (midtengruppen, fp): Fru president! Nordiskt samarbete har många plustecken, både i ett globalt och i ett EU-perspektiv. Det är fascinerande att vi i Norden har kunnat utveckla samarbete utan att för den skull vara överstatliga. Vår värdegemenskap i de nordiska länderna har gjort det möjligt. Det finns sådant som i sina bästa stunder skulle kunna betecknas som en nordisk modell och det finns anledning att slå vakt om detta. Värdet framstår faktiskt klarare i den situation som just nu råder i världen.

Vi har haft stort utbyte på det kulturella området, men det område som gemene man får den tätaste kontakten med, nämligen televisionen, är det mer komplicerat med. Nordiska rådets försök att få till stånd ett system så att alla nordiska TV-program ska bli synliga i grannländerna är fortfarande olöst.

Trots storslagna uttalanden om att vi har ett gott samarbete i Norden är detta en svårtolkad tröghet som gör att man som nordist rent av känner sig skamsen. På alla nordiska möten jag har

varit med på de senaste åren har TV-frågan varit uppe. Alla utredningar och politiska initiativ har hittills inte lett till något. Nu ska det komma förslag, oklart vad.

Nu införs digital-TV i alla de nordiska länderna. Det blir kabel- och satellitbunden distribution. Utbyggnad av digital-TV sker också via marknätet. Genom digitalisering och den kodning som införts inom ett antal länder kommer de hittillsvarande möjligheterna att se grannlands-TV genom *overspill* rent av att gå förlorad. Det bilaterala avtalet kan komma att försvinna. Detta är en paradox, eftersom digitaliseringen just ger möjlighet att förmedla mångdubbelt fler TV-kanaler, och till en väsentligt lägre kostnad. En helt ny situation har uppstått genom detta, och nu ligger ansvaret på våra regeringar att ta ett helhetsgrepp på TV-frågan, innebärande att alla Nordens hushåll utan särskild kostnad ska kunna se varandras public service-utbud.

Frågan om nordiska grannländers TV-utbud är en fråga som faktiskt funnits på dagordningen i nära ett halvsekel. Den första diskussionen om TV-samarbete kom redan 1955. Det betyder att det skulle vara dags för jubileum. Men ännu finns inget skäl att jubla.

Betraktar man den kulturella och språkliga betydelsen av grannlands-TV, vad som skulle kunna ge en ökad förståelse och samstämmighet i de nordiska länderna, borde de nordiska regeringarna snarast se över hela TV-frågan i avsikt att finna en god lösning. Nu instämmer kulturminister Suvi Lindén, men vi får inget besked om vad som skulle kunna vara på gång.

Nordiska rådet har genom Nordenutskottets ordförandeskapsföreträdare Pehr Löv och Åke Gustavsson tydliggjort vad Nordiska rådet kräver och Nordens folk önskar. Därför är det viktigt att gå från ord till handling. Hittills har hela TV-frågan varit en lång lidandets historia. Nu är det dags att låta pratet avlösas av handling, fru president.

Rek. 19/1998 Samordnet lovgivning på ophavsretsområdet

Minister **Suvi Lindén** (Ministerrådets talskvinne rek. 19/1998/nord): Arvoisa puhemies, arvoisat Pohjoismaiden neuvoston jäsenet! Pohjoismaiden ministerineuvosto aloitti keväällä 1996 radio- ja televisioyritysten arkistoissa olevan ohjelma-aineiston käyttöoikeuksia koskevan selvityksen. Tämä selvitys johti keväällä 1997 asiaa koskevan raportin julkaisemiseen. Raportista pyydettiin lausunnot pohjoismaiden radio- ja televisioyhtiöiltä, elokuvainstituuteilta ja ohjelmien oikeuksien haltijoita edustavilta järjestöiltä.

Saaduissa lausunnoissa käsiteltiin asiaa monipuolisesti, ja Pohjoismaiden julkisen palvelun yhtiöt antoivat ministerineuvostolle yhteisen perusteellisen selvityksen asiasta. Radio- ja televisioyhtiöiden edustajat esittivät, että kysymys järjestettäisiin kansallisiin tekijänoikeuslainsäädäntöihin otettavalla säännöksillä niin sanotusta pakkolisenssistä. Tällaisten säännösten mukaan yhtöt voisivat käyttää ohjelma-aineistoa oikeuksien haltijoilta lupaa hankkimatta. Oikeuksien haltijoilla olisi kuitenkin oikeus saada kohtuullinen korvaus käyttämisestä. Oikeuksien haltijoiden järjestöt puolestaan vastustivat tällaista järjestelyä voimakkaasti ja esittivät, että ohjelmien käytön tulee pohjautua osapuolten välisiin sopimuksiin.

Pohjoismaiden neuvoston suosituksessa 19/98 käsitelty asia on siis selkeästi tunnistettu Pohjoismaiden ministerineuvostossa jo ennen suosituksen antamista.

Miksi sitten asiaa on pidetty pöydällä useita vuosia? Syynä on se, että loppuvuodesta 1997 Euroopan yhteisöjen komissio antoi ehdotuksen tekijänoikeuden ja lähioikeuksien harmonisoimisesta tietoyhteiskunnassa. Tämä ehdotus sisälsi ajatuksen tekijänoikeuden ja lähioikeuden poikkeusten ja rajoitusten täydellisestä harmonisoinnista.

Direktiiviehdotuksen käsittelyn aikana erityisesti Euroopan parlamentissa oli esillä myös kysymys siitä, että direktiiviin otettaisiin erityiset säännökset radio- ja televisioyhtiöiden arkistoissa olevan aineiston käyttöoikeuksien järjestämisestä.

Tämä tietoyhteiskunnan tekijänoikeuksia koskeva direktiivi annettiin 22. päivänä toukokuuta tänä vuonna. Sen mukaiset muutokset Euroopan unionin jäsenmaiden lainsäädäntöihin on tehtävä ennen 22. päivää joulukuuta 2002. Euroopan unionin jäsenyyttä ja ETA-sopimuksen kautta direktiivi sitoo kaikkia Pohjoismaita.

Direktiiviin ei otettu nyt esillä olevasta asiasta erityissäännöksiä. Ministerineuvoston kulttuuri- ja joukkoviestintäasioiden johtoryhmä, KM-ryhmä, aktivoi asian käsittelyn uudelleen välittömästi direktiivin antamisen jälkeen.

Tilanteen analysoimiseksi KM-ryhmä järjesti syyskuun alussa kokouksen Pohjoismaiden julkisen palvelun radio- ja televisioyhtiöiden edustajien kanssa ja valmistautui tarvittaessa tapaamaan myös oikeudenhaltijoiden järjestöjen edustajia.

Radio- ja televisioyhtiöt esittivät tuolloin ministerineuvostolle laajan kirjelmän, jossa ovat tarkistaneet aikaisempaa kantaansa. Yhtiöt esittävät kysymystä nyt ratkaistavaksi lainsäädännöllä tuetulla sopimusjärjestelyllä, niin sanotulla sopimuslisenssillä.

Arvoisa puhemies! Direktiivin antamisen jälkeen kaikissa Pohjoismaissa on alkanut uusi tekijänoikeuslainsäädännön muutosten valmistelukierros. Pohjoismaiden tekijänoikeuslainsäädännöstä vastaavat ministeriöt työskentelevät tiiviissä yhteistyössä.

Mikäli radio- ja televisioyritysten arkistoissa olevan aineiston käyttöoikeuksien järjestämistä varten tarvitaan lainsäädännöllistä tukea, ratkaisu voidaan pohjata sopimuslisenssiin. Tämä on mielestämme ratkaisu, joka ottaa tasapainoisesti huomioon osapuolten edut.

Arvoisa puhemies! Pohjoismaisten Euroopan unionin jäsenmaiden vaatimuksesta direktiivi sallii nimenomaisesti sopimuslisenssiratkaisun käyttämisen. Nyt käsillä oleva kysymys tulee ratkaista kussakin Pohjoismaassa kansallisella tasolla.

Ministerineuvosto tulee toimittamaan tämän asian käsittelyn yhteydessä kertyneen aineiston asiasta vastaaville ministeriöille.

Suvi Lindéns tale i svensk oversettelse:

Fru president, ärade medlemmar av Nordiska rådet! Våren 1996 inledde Nordiska ministerrådet en utredning om nyttjanderätten till det programmaterial som finns arkiverat hos radio- och tv-bolagen. Utredningen resulterade i en rapport som publicerades våren 1997. Utredningen skickades på remiss till de nordiska radio- och tv-bolagen, filminstituten och organisationerna som företräder innehavarna av programrättigheterna.

I de inkomna yttrandena behandlades ärendet ur flera synvinklar, och de nordiska public service-företagen lämnade gemensamt till ministerrådet en grundlig utredning i frågan. Representanterna för radio- och tv-bolagen föreslog att frågan skulle lösas genom bestämmelser om s.k. tvångslicens i ländernas nationella upphovsrättslagstiftning. Enligt dessa bestämmelser skulle företagen kunna använda programmaterialet utan att behöva begära något tillstånd från rättighetsinnehavarna. Rättighetsinnehavarna skulle dock ha rätt till rimlig kompensation för användningen. Organisationerna som representerade rättighetsinnehavarna motsatte sig starkt arrangemanget och framförde att programanvändningen måste grunda sig på avtal mellan parterna.

Problemet som togs upp i Nordiska rådets rekommendation 19/1998/nord hade alltså klart identifierats på Nordiska ministerrådet redan innan rekommendationen utfärdades.

Varför blev då frågan bordlagd i flera års tid? Orsaken är att Europeiska gemenskapernas kommission mot slutet av år 1997 lämnade ett förslag om harmonisering av upphovsrätten och närstående rättigheter i informationssamhället. Förslaget innehöll en tanke på en fullständig harmonisering av undantagen och inskränkningarna i upphovsrätten och de närstående rättigheterna.

Under behandlingen av direktivförslaget lyftes i synnerhet i Europaparlamentet upp även frågan huruvida direktivet borde inbegripa särskilda bestämmelser om nyttjanderätten till materialet i radio- och tv-bolagens arkiv.

Direktivet om upphovsrätten i informationssamhället utfärdades den 22 maj i år. De ändringar i lagstiftningen i Europeiska unionens medlemsstater som direktivet förutsätter skall genomföras före den 22 december 2002. Genom medlemskapet i Europeiska unionen samt genom EES-avtalet är direktivet bindande för alla de nordiska länderna.

Direktivet innehåller inga särskilda bestämmelser om den aktuella frågan. Styrningsgruppen för nordiskt kultur- och massmediesamarbete vid ministerrådet, KM-gruppen, tog upp frågan till behandling på nytt omedelbart efter att direktivet hade utfärdats.

För en analys av situationen ordnade KM-gruppen i början av september ett möte med representanterna för de nordiska public service radio- och tv-företagen och var samtidigt beredd att vid behov även träffa representanter för rättighetsinnehavarnas organisationer.

Radio- och tv-bolagen lämnade vid detta tillfälle till ministerrådet en omfattande skrivelse där de hade omprövat sin tidigare ståndpunkt. Nu föreslog bolagen att frågan skulle lösas med hjälp av ett kontraktsförfarande som har stöd i lagen, s.k. avtalslicens.

Ärade president. Sedan direktivet hade utfärdats inledde samtliga nordiska länder förberedelsearbetet inför ändringar i upphovsrättslagstiftningen. De ministerier som har ansvaret för upphovsrättslagstiftningen i de nordiska länderna har inlett ett intimt samarbete i frågan.

Om det skulle krävas stöd i lagstiftningen för upphovsrättsarrangemangen avseende materialet som finns arkiverat hos radio- och tv-bolagen kan beslutet baseras på avtalslicens. Detta är enligt vår mening en lösning som tar opartiskt hänsyn till samtliga parters intressen.

Ärade president. På anmodan av de nordiska medlemsstaterna i Europeiska unionen tillåter direktivet uttryckligen en lösning med avtalslicens. Den föreliggande frågan bör i varje nordiskt land lösas på nationell nivå.

Ministerrådet kommer att vidarebefordra det material som har samlats under behandlingen till de ansvariga ministerierna.

Löv (Nordenutvalgets talsmann rek. 19/1998/nord): Fru president! Vi fick en bra redovisning av minister Lindén för den här processen och den juridiska situation som vi befinner oss i. Det tycker jag var mycket förtjänstfullt.

Rekommendationen går ut på att de nordiska regeringarna samordnar lagstiftningen på upphovsrättsområdet för en mera utbredd användning av TV-stationernas arkivmaterial. Nu hänvisar meddelandet till EU-direktivet "upphovsrätten i informationssamhället". Egentligen tänker jag inte säga mer i det här skedet, utan vi förväntar oss denna tilläggsinformation så snart som möjligt till rådet som ett tilläggsmeddelande.[1]

Charlotta Bjälkebring (den venstresosialistiske gruppen, v): Fru president! Har ni tänkt på hur det kommer sig att färöingar kan göra sig så bra förstådda och att de förstår så bra nordiska språk? De har lyckats med något som inget annat nordiskt land har lyckats med. Varje torsdag i sin *public service*-TV har de valda vidaresända TV-nyheter från samtliga nordiska länder – en vidaresändning, *must carry*, som inte är textad eller dubbad. Sändningen presenteras på färöiska för att öka språkförståelsen. Det här gemensamt med deras folkliga tradition tror jag har bidragit till att de har så god språkförståelse vad gäller de nordiska språken.

Det går alltså att vidaresända nordisk TV. Digitaliseringen ger också ökade möjligheter att göra det via det markbundna digitala nätet. Eftersom möjligheten att sända fler kanaler på samma frekvensutrymme ökar och också gör sändningarna betydligt billigare med den digitala tekniken har vi stora möjligheter.

Det behövs ingen vidaresändning i kabelnät eftersom de digitala markbundna näten vid full utbyggnad i stort sett kan nås av samtliga invånare i våra nordiska länder – bara man har en s.k. box, något som kan ta emot de digitala signalerna så att vi kan se i våra analoga TV-apparater. Om vi ska ha grannlands-TV i den digitala tekniken innebär det att vi inte får kryptera våra sändningar. Inte heller när det gäller den gemensamma nordiska standarden är det något problem eftersom den redan finns. Såväl Sverige som Finland har redan tagit beslut om att sända okrypterat när det gäller *public service*-kanalerna. Därmed borde det inte vara något problem att i gränsområdena ta emot grannlands-TV.

Enligt min mening kan vi alltså med den nya tekniken öka språkförståelsen i Norden genom att också öka tillgängligheten och utsändningen i våra nordiska länder.

Jag ställer mig således något frågande till att ministern ser stora hinder i att vidaresända i de nordiska kanalerna. Man skulle kunna göra som i England, nämligen ha en multiplexoperatör

[1] Tilleggsmeddelsen, se s. 1080

som har tillgång till de här kanalerna och möjligheter att också där vidaresända beträffande de nordiska sändningarna. Det här är egentligen inget problem. Tekniken medför att det går att införa detta. Det är bara de politiska besluten som måste till.

Ewa Larsson (midtengruppen, mp): Fru president! Vi är många som hade hoppats att digitaliseringen av marknätet som Sverige, Finland och Danmark är på väg att utveckla skulle öppna möjligheter till nordisk grannlands-TV, eftersom den digitala tekniken för distribution blir så effektiv att det utrymme som räcker för en analog kanal gäller för fyra kanaler. Utrymme kommer alltså att finnas.

Men jag kan konstatera att än så länge har ingen i Sverige sökt tillstånd att få sända grannlands-TV i det digitala marknätet. Inte ens vår egen allmäntelevision, *public service*, har ännu sökt sådant tillstånd. Det beror troligtvis på att allmäntelevisionens främsta uppgift är att sända svensk TV i Sverige. De har inget nordiskt uppdrag, och det har inte heller de andra nordiska ländernas *public service*-TV. Om de skulle få ett sådant uppdrag krävs också ekonomiska förstärkningar för att kunna klara de upphovsrättliga frågorna.

Nu har den digitala tekniken inte bara bättre kvalitet utan är också mycket billigare. Därför kanske det kan finnas pengar inom befintligt utrymme när så småningom det analoga nätet släcks ned. Men för det krävs det ju initiativ från de nordiska kulturministrarna i den här frågan.

Med anledning av att Pehr Löv tog upp hotet om att mista det överspill som nu finns, kan jag informera om att den svenska digital-TV-kommittén den 13 november överlämnar sitt förslag till den svenska kulturministern om hur det digitala marknätet kan utvecklas och när vi tycker att de analoga sändningarna kan släckas ned. Vi föreslår att Sveriges Televisions TV 1 och TV 2 inte ska sändas krypterat och att de ska ligga före betalgränsen på programkortet. Men det är, som sagt var, regeringen som bestämmer.

Charlotta Bjälkebring var inne på språkförståelse. Vi kan ta exemplet Danmark, där de danska medborgarna har mycket lättare att förstå svenska språket än vad vi svenskar har att förstå det danska språket. Det beror troligtvis på att överspillet från svensk television når Danmark i större utsträckning än vad överspillet från dansk TV når Sverige. Väldigt många svenskar – huvuddelen bor dock i Mälardalsregionen – har inte den här möjligheten. Möjlighet finns dock i dag via det statliga dotterbolaget till Telia, Com.hem, att köpa sig tillgång till grannlands-TV. Men alla har inte kabel-TV. Däremot kommer alla att få tillgång till det digitala marknätet.

Ola Karlsson (den konservative gruppen, m): Fru president! Det finns mycket att lära av erfarenheterna från försöket med marksänd digital TV i Sverige. Av många har det setts som det stora språnget. Det skulle lösa frekvensbristen. Det skulle spara pengar åt de statliga medieföretagen. Det skulle ge utrymme för nordiska kanaler. Resultatet är ett misslyckande, ett fiasko. Det har låst upp breda frekvensområden. Det har blivit dyrare för företagen. Det har inte gett fler nordiska kanaler.

Trots mycket stora subventioner från statliga företag har man inte lyckats få ut särskilt många mottagare. I dag, två och ett halvt år efter starten, finns ungefär 85 000 mottagare ute. Det har kostat det statligt kontrollerade företaget Boxer mer än en halv miljard kronor i marknadsföring och subventioner – investeringarna i sändarnätet oräknade. Det har alltså kostat mer än 6 000 kronor per mottagare. De optimistiska prognoserna talar om en ökningstakt på 50 000 per år. Med den takten skulle det ta 23 år ytterligare att nå målgruppen.

I dag finns det ingenting som tyder på att ett digitalt marknät lyckas, än mindre att det löser problemen med grannlands-TV.

Det är i stället mycket som talar för att det snabbaste och enklaste sättet att få tillgång till grannlands-TV är via satellit. Sveriges, Finlands, Norges och Danmarks kanaler sänds redan i dag via Telenors satellit och når därmed hela Norden.

Vad som krävs nu är dels ett system att hantera upphovsrätt och sändningsrättigheter, dvs. någon typ av abonnemangssystem, dels en prissättning som inte avskräcker.

Jag menar att det finns skäl att i Norden pröva ett system för marginalkostnadsprissättning av *public service*-kanalerna, dvs. kostnaden att se grannlandskanaler borde bara motsvara de extra upphovs- och sändningsrättskostnaderna. Det ska inte vara ett sätt att finansiera företaget utan bara täcka de extra kostnader företaget får.

Fru president! Vissa partigrupper har surrat sig hårt vid masterna för marknätet. Det är dags att släppa de låsningarna! Låt oss nyttja de signaler som redan täcker hela Norden! Låt oss pröva möjligheten att ge våra medborgare rimliga villkor att också se de här kanalerna!

Debatten ble avsluttet.

Rådet bifalt presidentens forslag om å ta Dokument 1, Dokument 2 og Dokument 13 til etterretning.

For vedtak vedrørende rekommandasjoner som ble tatt opp under dette dagsordenspunkt, se s. 260-262.

Presidenten meddelte at det ble utskrevet valg i Danmark til 20. november.

Sesjonen ble avbrutt 12.25 - 14.00.

14 Valg af Nordisk Råds Præsidium

Berit Brørby fortsatte ledelsen av forhandlingene. **Kaj Ikast** hadde forfall.

Elver Jonsson (formann i Valgkomiteen): Fru president! Valkommittén har att förbereda Nordiska rådets val, och det som kan sägas om årets arbete är att det har varit en ny och delvis tyngre uppgift att få ett matematiskt och politiskt pussel att gå ihop. Men vi har efter dels våra formella möten, dels en stark koordinering med partigrupperna kommit fram till ett förslag som vi har kunnat enas kring.

Därför, fru president, framlägger valkommittén inför rådet gemensamma listor för de aktuella dagordningspunkterna. Valkommittén hemställer att rådet måtte besluta enligt förslaget.

Valgkomiteen hadde foreslått at for 2002 skulle Outi Ojala (Vas.), Finland, (den venstresosialistiske gruppen) velges til Nordisk Råds president og at ***presidiet*** skulle ha følgende sammensettning:

Den Socialdemokratiske Gruppe:
Dorte Bennedsen (S), Danmark
Berit Brørby (A), Norge
Rannveig Guðmundsdóttir (S), Island
Anita Johansson (s), Sverige
Riitta Prusti (SDP), Finland

Midtergruppen:
Svend Erik Hovmand (V), Danmark
Elver Jonsson (fp), Sverige
Bjarne Kallis (kd), Finland
Ragnwi Marcelind (kd), Sverige

Den Konservative Gruppe:
Chris Heister (m), Sverige
Kaj Ikast (KF), Danmark
Jari Vilén (Kok.), Finland

Den Venstresocialistiske Gruppe:
Outi Ojala, (Vas.), Finland

Rådet bifalt Valgkomiteens forslag.

15 a. Valg af medlemmer til Nordisk Råds utvalg samt Kontrollkomité

Valgkomiteen hadde foreslått at for 2002 skulle ***Kultur- og Utdannelsesutvalget*** ha følgende sammensetning:

Den Socialdemokratiske Gruppe:
Åke Gustavsson (s), Sverige
Søren Hansen (S), Danmark
Britt Hildeng (A), Norge
Saara Karhu, (SDP), Finland
Sigríður Jóhannesdóttir (S), Island

Midtergruppen:
Lennart Daléus (c), Sverige
Ísólfur Gylfi Pálmason (F), Island
Hasse Svensson (lib), Åland
Hannu Takkula (Kesk.), Finland

Den Konservative Gruppe:
Leena Harkimo (Kok.), Finland
Trond Helleland (H), Norge
Lars Hjertén (m), Sverige
Jógvan við Keldu (Ff), Færøerne

Den Venstresocialistiske Gruppe:
Lennart Gustavsson (v), Sverige
Lena Jensen (SV), Norge

Rådet bifalt Valgkomitéens forslag.

Valgkomiteen hadde foreslått at for 2002 skulle ***Medborger- og Forbrukerutvalget*** ha følgende sammensetning:

Den Socialdemokratiske Gruppe:
Ann-Marie Fagerström (s), Sverige
Eva Johansson (s), Sverige
Per Kaalund (S), Danmark
Heli Paasio (SDP), Finland
Jens Stoltenberg (A), Norge

Midtergruppen:
Arne Lyngstad (KrF), Norge
Ellen Kristensen (V), Danmark
May-Helen Molvær Grimstad (KrF), Norge
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.), Finland

Den Konservative Gruppe:
Christel Anderberg (m), Sverige
Anne Berit Andersen (H), Norge
Petri Salo (Kok.), Finland
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj), Island

Den Venstresocialistiske Gruppe:
Charlotta L. Bjälkebring (v), Sverige

Andre:
Egil Møller (DF), Danmark

Rådet bifalt Valgkomitéens forslag.

Valgkomiteen hadde foreslått at for 2002 skulle ***Miljø- og Naturresursutvalget*** ha følgende sammensetning:

Den Socialdemokratiske Gruppe:
Ruth Heilmann (S), Grønland
Asmund Kristoffersen (A), Norge
Kaj Larsson (s), Sverige
Dan R. Pedersen (Jvfl.), Færøerne

Midtergruppen:
Tuija Brax (Vihr.), Finland
Ewa Larsson (mp), Sverige
Paula Lehtomäki (Kesk.), Finland
Vibeke Peschardt (RV), Danmark
Daniel Skifte (At), Grønland

Den Konservative Gruppe:
Julie Christiansen (H), Norge
Ola Karlsson (m), Sverige
Eva Møller (KF), Danmark

Den Venstresocialistiske Gruppe:
Kristen Touborg (SF), Danmark
Inge Ryan (SV), Norge

Andre:
Øyvind Korsberg (FrP), Norge

Rådet bifalt Valgkomitéens forslag.

Valgkomiteen hadde foreslått at for 2002 skulle ***Velferdsutvalget*** ha følgende sammensetning:

Den Socialdemokratiske Gruppe:
Hanne Andersen (S), Danmark
Aud Gaundal (A), Norge
Tuula Haatainen (SDP), Finland
Margareta Israelsson (s), Sverige

Midtergruppen:
Pehr Löv (SFP), Finland
Hannes Manninen (Kesk.), Finland
Preben Rudiengaard (V), Danmark
Jan Sahl (KrF), Norge

Den Konservative Gruppe:
Eero Akaan-Penttilä (Kok.), Finland
Drífa Hjartardóttir (Sj.), Island
Harriet Lindeman (FS), Åland
Oddvard Nilsen (H), Norge

Den Venstresocialistiske Gruppe:
Jette Gottlieb (EL), Danmark
May Hansen (SV), Norge

Andre:
John I. Alvheim (FrP), Norge

Rådet bifalt Valgkomiteens forslag.

Valgkomiteen hadde foreslått at for 2002 skulle ***Næringsutvalget*** ha følgende sammensetning

Den Socialdemokratiske Gruppe:
Poul Andersen (S), Danmark
Ole Vagn Christensen (S), Danmark
Reynoldh Furustrand (s), Sverige
Per Erik Granström (s), Sverige
Jouko Skinnari (SDP), Finland

Midtergruppen:
Frank Dahlgaard (KRF), Danmark
Odd Roger Enoksen (Sp), Norge
Petri Neittaanmäki (Kesk.), Finland
Jan Erik Ågren (kd), Sverige

Den Konservative Gruppe:
Kent Olsson (m), Sverige
Raymond Robertsen (H), Norge
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj.), Island

Den Venstresocialistiske Gruppe:
Steingrímur J. Sigfússon (VG), Island

Andre:
Thore A. Nistad (FrP), Norge

Rådet bifalt Valgkomiteens forslag.

Valgkomiteen hadde foreslått at for 2002 skulle ***Kontrolkomiteen*** ha følgende sammensetning

Den Socialdemokratiske Gruppe:
Eva Johansson (s), Sverige
Aud Gaundal (A), Norge

Midtergruppen:
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.), Finland
Vibeke Peschardt (RV), Danmark

Den Konservative Gruppe:
Kent Olsson (m), Sverige
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj), Island

Den Venstresocialistiske Gruppe:
Kristen Touborg (SF), Danmark

Rådet bifalt Valgkomiteens forslag.

15 b. Suppleringsvalg af medlemmer til Nordisk Investeringsbanks kontrollkomité

Valgkomiteen hadde foreslått at for 2002 skulle Trond Helleland (H), Norge erstatte Svein Ludvigsen (H), Norge og Svend Erik Hovmand (V), Danmark erstatte Vibeke Peschardt (RV), Danmark.

Rådet bifalt Valgkomiteens forslag.

16. Valg av formand og viceformænd i Nordisk Råds udvalg og Kontrollkomité

Valgkomiteen hadde foreslått at for 2002 skulle Åke Gustavsson (s), Sverige velges til formann for Kultur- og utdannelseutvalget, med Ísólfur Gylfi Pálmason (F), Island som nestformann.

Valgkomiteen hadde foreslått at for 2002 skulle Arne Lyngstad (KrF), Norge velges til formann for Medborger- og Forbrukerutvalget, med Per Kaalund (S), Danmark som nestformann.

Valgkomiteen hadde foreslått at for 2002 skulle velges Asmund Kristoffersen (A), Norge til formann for Miljø- og Naturressurs utvalget, med Eva Møller (KF), Danmark som nestformann.

Valgkomiteen hadde foreslått at for 2002 skulle Pehr Löv (SFP), Finland velges til formann for Velferdsutvalget, med Eero Akaan-Penttilä (Kok.), Finland som nestformann.

Valgkomiteen hadde foreslått at for 2002 skulle velges Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj.), Island til formann for Næringsutvalget, med Steingrímur J. Sigfússon (VG), Island som nestformann.

Valgkomiteen hadde foreslått at for 2002 skulle velges Kent Olsson (m), Sverige til formann for Kontrollkomiteen, med Aulis Ranta-Muotio (Kesk.), Finland som nestformann.

Rådet bifalt Valgkomiteens forslag.

17. Valg af Valgkomité

Valgkomiteen hadde foreslått at for 2002 skulle ***Valgkomiteen*** ha følgende sammensetning

Den Socialdemokratiske Gruppe:
Anita Johansson (s), Sverige
Berit Brørby (A), Norge

Midtergruppen:
Svend Erik Hovmand (V), Danmark
Hasse Svensson (lib), Åland

Den Konservative Gruppe:
Kent Olsson (m), Sverige
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj), Island

Den Venstresocialistiske Gruppe:
Charlotta L. Bjälkebring (v), Sverige

Rådet bifalt Valgkomiteens forslag.

18. Grænseregionalt samarbejde

Rek. 12/1999	Handlingsplan för avskaffande av gränshinder i Norden
A 1236/nord	Medlemsförslag om åtgärder för ökad rörlighet över gränserna i Norden
A 1249/nord	Medlemsforslag om evaluering og videreutvikling av det grenseregionale samarbeidet
A 1269/nord	Udvalgsforslag om en redegørelse om at udbygge det nordiske forskningsrum som et regionalt bidrag til styrkelse og udbygning af det europæiske forskningsrum

Rek. 12/1999 Handlingsplan för avskaffande av gränshinder i Norden

Nordenutskottet hadde föreslagit i anledning av meddelande från Nordiska ministerrådet år 2001

att Nordiska rådet *avvaktar nytt meddelande* i anledning av rek. 12/1999/nord till nästa år.

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att snarast förelägga for Nordiska rådet förslag till en samlad handlingsplan för avskaffande av störande gränshinder inom Norden.

A 1236/nord Medlemsförslag om åtgärder för ökad rörlighet över gränserna i Norden

Nordenutskottet hade föreslagit at Nordiska rådet rekommanderar Nordiska ministerrådet og de nordiska ländernas regeringar

att etablera ett system för koordinerade eller gemensamma godkännanden och kontroller för företag och deras anställda när de agerar på nordiskt plan;

att skapa en instans som kan ge tillförlitliga och så långt möjligt bindande besked om vilka rättigheter och skyldigheter man har vid flyttning eller arbetspendling mellan de nordiska länderna.

A 1249/nord **Medlemsforslag om evaluering og videreutvikling av det grenseregionale samarbeidet**

Nordenutskottet hade föreslagit at plenarförsamlingen beslutar

att Nordiska rådet inte företar sig något i anledning av medlemsförslag om evaluering og videreutvikling av det grenseregionale samarbeidet (A 1249/nord). Nordenutskottet främjar i stället medlemsförslaget i sitt betänkande över ministerrådets meddelande år 2001 om framställning 3/2000/nord.

A 1269/nord **Udvalgsforslag om en redegørelse om at udbygge det nordiske forskningsrum som et regionalt bidrag til styrkelse og udbygning af det europæiske forskningsrum**

Nordenudvalget hadde foreslått, at Nordisk Råd rekommanderer de nordiske lands regjeringer

at udarbejde en redegørelse om og strategi for det nordiske forskningsrum i overensstemmelse med teksten i forslaget med henblik på politisk drøftelse med Nordisk Råd;

at afsætte tilstrækkelige nationale midler til at matche Nordisk Ministerråds pilotprojekt om nordiske spidsforskningsenheder;

at forbedre samarbejdet mellem de nationale forskningsråd med henblik på at samfinansiere programmer, f.eks. ved at de nordiske forskningsråd opretter en fond for nordisk forskning.

A 1269/nord **Udvalgsforslag om en redegørelse om at udbygge det nordiske forskningsrum som et regionalt bidrag til styrkelse og udbygning af det europæiske forskningsrum**

Sigríður Anna Þórðardóttir (Nordenutvalgets talskvinne A 1269/nord): Fru Præsident! Overskriften til dette dagsordenspunkt er "Grænseregionalt samarbejde", og netop samarbejde over grænserne i en region er omdrejningspunktet i dette udvalgsforslag fra Nordenudvalget.

Nordenudvalget mener, at de nordiske lande i langt større udstrækning bør betragte sig som en geografisk region og en integreret forskningsenhed. De nordiske lande bør i højere grad betragte Norden som ét forskningsrum, hvor der skal samarbejdes mellem universiteterne og forskningsmiljøerne. Samarbejde om forskning vil kunne skabe grundlag for udvikling og innovation og dermed vækst, hvilket er afgørende for et lands eller i dette tilfælde en geografisk regions såvel økonomiske som intellektuelle vækst.

Nordenudvalget kan konstatere, at de samlede nordiske forskningsinvesteringer beløber sig til ca. 113 mia. DKK. Tallene viser, at de nordiske lande sammenlignet med de øvrige OECD-lande har en ganske høj forsknings- og udviklingsintensitet, hvilket dog ikke betyder, at man ikke kan forbedre noget.

Nordisk Ministerråds budget til forskning beløber sig til ca. 100 mio. DKK, hvoraf ca. 20 mio. DKK går til projekter og generelle støtteordninger og ca. 80 mio. DKK til nordiske institutioner. Nordisk Ministerråds budget må unægtelig siges at være af begrænset omfang sammenlignet med de nationale midler for slet ikke at tale om EU's midler! Nordenudvalget mener derfor også, at det er magtpåliggende, at de fællesnordiske midler anvendes rationelt til at skabe inspiration til samnordiske projekter – samtænkning mellem de nationale forskningsprojekter.

Det fremgår af Nordisk Ministerråds budgetforslag for 2002, at der skal sættes fokus på forskeruddannelse og spidsforskningscentre. Nordenudvalget bifalder tankegangen bag dette projekt

og vil med dette forslag opfordre de nordiske landes regeringer til ikke at lade Nordisk Ministerråds arbejde stå alene.

Siden EU's udvidelse med flere af de nordiske lande i 1995 er det ofte blevet hævdet, at det nordiske samarbejde er passé og ikke spiller nogen rolle i forhold til EU, f.eks. i forhold til EU's rammeprogrammer for forskning, som alle de nordiske lande deltager i på trods af forskellig tilknytning til EU. Det kan man selvfølgelig hævde, men det er imidlertid Nordenudvalgets opfattelse, at samarbejdet mellem de nordiske lande kan give Norden en bedre situation i EU. Især på forskningsområdet mener Nordenudvalget, at Nordens position kan forstærkes, således at de nordiske lande kan klare sig bedre end nu i konkurrencen om forskningsmidler fra EU's 6. rammeprogram, som netop lancerer "et europæisk forskningsrum".

De nordiske landes forskningsmiljøer, som er relativt små i forhold til EU-landenes, bør sikre sig en stærk position i det europæiske forskningsrum, og Nordenudvalget mener, at dette kan ske ved at samordne de nordiske kræfter.

Det 6. rammeprogram og det europæiske forskningsrum har til formål øge koordineringen af EU- og nationale forskningspolitikker samt åbne de nationale programmer for forskere fra andre EU-lande. Tankegangen er, at kompetente nationale teams kan konkurrere om EU's forskningsmidler. EU har set betydningen af, hvilken udfordrende opgave det er at koordinere EU's midler og de nationale midler, og Nordenudvalget vil gerne sende denne udfordring videre til de nordiske regeringer, som bør sikre, at såvel de fællesnordiske midler som de nordiske landes offentlige forskningsstøtte knyttes sammen, og at de nordiske lande i fællesskab tager den europæiske udfordring op. Således skabes der reel nordisk nytte.

Nordenudvalget mener, at en mulig vej kunne være, at de nordiske landes forskningsråd opretter en fond for nordisk forskning, hvor forskningsrådene i fællesskab kan samfinansiere forskningsprojekter. Nordenudvalget ønsker en redegørelse fra de nordiske regeringer for, hvordan et sådant nordisk forskningsrum kunne realiseres. Redegørelsen skal omhandle, hvorledes de nordiske lande kan sikre kompetenceoverførsel fra højere læreanstalter til erhvervslivet, hvordan man kan sikre, at erhvervslivet har et tilstrækkeligt rekrutteringsgrundlag, og overveje, hvorledes de nationale nordiske forskningsmidler kan sikre en nordisk synergieffekt.

Med disse ord skal jeg anbefale Nordisk Råds medlemmer at vedtage forslaget og anbefale de nordiske landes regeringer at gøre en reel anstrengelse for at forbedre det nordiske samarbejde.

Undervisningsminister **Maija Rask**: Fru president, ärade medlemmar! Jag välkomnar detta förslag från Nordiska rådet. Det är i hög grad aktuellt att sätta fokus på forskningens situation i Norden.

Låt mig först konstatera att det finns långvariga och starka traditioner i Norden för samarbete om forskning och utbildning. Samarbetet har varit både formellt och informellt och försiggått på olika nivåer involverande universitet, institutioner, forskargrupper och enskilda forskare.

I förslaget påpekas att nordiska forskare och konsulter inom näringslivet borde samarbeta närmare så att de gemensamt kan bygga ut den nordiska kompetensen och därmed klara sig bättre i konkurrensen om till exempel EU-medel. Jag är av samma åsikt att det nordiska samarbetet bör vara utåtriktat och stärka Nordens internationella position. Ett nordiskt forskningssamarbete förväntas innebära flera fördelar bland annat genom att:

- öka den vetenskapliga kvaliteten i Norden
- säkra en kritisk massa av forskare på ett nordiskt plan
- säkra ett effektivt utnyttjande av nordiska resurser, speciellt användandet av dyr infrastruktur
- leda till en ändamålsenlig arbetsfördelning och specialisering mellan de nordiska länderna.

Ärade deltagare! I dessa tider försöker vi i Norden nationellt stärka forskningen och näringslivet genom nya samarbetsformer. Ett exempel på detta är konceptet med centra för framstående forskning respektive spetsforskning som skall säkra ett samarbete mellan framstående forsk-

ningsmiljöer. Detta koncept har redan med framgång introducerats i flera nordiska länder. På nordiskt plan kommer vi från och med nästa år att testa samarbetsformen genom ett pilotprojekt.

Vår målsättning bör vara att det också för de kommande generationerna skall finnas intellektuellt stimulerande arbete. Vi bör satsa på att dra till oss kompetenta unga människor till våra universitet och näringsliv.

En utredning av möjligheterna att utbygga det nordiska samarbetet om forskning utgör ett viktigt steg i att identifiera Nordens styrkepositioner och utpeka de områden där vi kan hjälpa och stärka varandra. Vi bör komma ihåg att nordiskt forskningssamarbete utgör en del av ett europeiskt och vidare nationellt forskningssamarbete. De nordiska länderna är små var för sig och det finns aktiviteter som nationellt inte kan förverkligas på ett ändamålsenligt sätt. Det gäller till exempel forskning inom små områden, där de enskilda länderna var för sig har svårt att mobilisera den behövliga expertisen.

Nordenutskottets förslag innebär att de nordiska regeringarna skall utarbeta en utredning eller en strategi för den nordiska regionen. Utredningen föreslås diskutera bland annat följande frågor:

- Hur kan de nordiska länderna säkra kompetensöverföring från högre läroanstalter till näringslivet?
- Hur kan de nordiska länderna säkra att näringslivet har ett tillräckligt rekryteringsunderlag
- Hur skall man gå till väga för att de nationella forskningsmedlen skall säkras en nordisk synergieffekt.

Fru president! Nordenutskottet önskar att utredningen läggs fram på Nordiska rådets session 2002. Det är undervisnings- och forskningsministrarnas åsikt att den kunde utgöra underlaget för en fruktbar diskussion om utbyggnaden av den nordiska forskningsregionen som ett regionalt bidrag till att stärka och bygga ut den europeiska forskningsregionen.

Rek. 12/1999 Handlingsplan för avskaffande av gränshinder i Norden

A 1236/nord Medlemsförslag om åtgärder för ökad rörlighet över gränserna i Norden

Åke Gustavsson (Nordenutvalgets talsmann A 1236/nord og rek. 12/1999/nord): Fru president! Jag ber att få yrka bifall till förslaget i Nordenutskottets betänkande.

När Norges statsminister var här och talade i måndags och kom in på gränsfrågor, illustrerade han det med att säga att det vid gränsen till Sverige vid Østfold finns en skylt där det står: "Grensen går langs bekken."

När Finlands statsminister talade sade han beträffande avtalen mellan de nordiska länderna att de inte ger tillräckligt genomslag och att det framför allt på lokal nivå uppstår problem.

Så här är det. Vi har en idé, ett ideal, där vi vill att samarbetet ska vara helt utan problem, men samtidigt innehåller det många problem. Det är i detta spänningsfält vi har att arbeta.

För två år sedan lade jag fram en rapport på uppdrag av Nordenutskottet, *Ett gränslöst Norden*. Den innehöll ett drygt tjugotal förslag till vad man borde – eller borde kunna – uppnå, t.ex.: "Se till att flyttning mellan länder inte gör att man saknar rätt till ersättning från a-kassan."

Så är det ju – än i dag. Skulle jag flytta från Sverige till Norge och ta ett jobb där men bli arbetslös efter några månader har jag inte rätt till arbetslöshetsersättning – vare sig från Norge eller från Sverige. Det är ett exempel på problemen.

I rapporten *Ett gränslöst Norden* var det inga förslag till tekniska lösningar, utan förslagen var mer att betrakta som preliminära. Nordenutskottet gick sedan vidare, och det ledde till att ministerrådet fick i uppdrag att arbeta vidare. Detta resulterade i går i att Finlands ambassadör i Oslo, Ole Norrback, avlevererade en rapport, *Nordbornas rättigheter*. Om jag har förstått det rätt, är detta första delen på ett arbete från ambassadör Norrbacks sida, och han ska komma med en slutlig version i mars nästa år.

Jag vill ha sagt att detta är en i många stycken värdefull utredning som Ole Norrback har gjort. Den ger en del fakta om dagsläget och om det pågående arbetet. Men framför allt tycker jag att man slås av hur tydligt det kommer fram att kunskapen om de regler som faktiskt finns, och som alltså redan gäller, är så bristfälliga. Bland de förslag som Ole Norrback lägger nu är att ministerrådet ska ständigt återrapportera till rådet vilka åtgärder man har vidtagit i just dessa avseenden och att rådet ska få möjlighet att göra en bättre uppföljning.

Ett allmänt resonemang, som också leder till funderingar från min sida, är att det fungerar rätt så hyggligt i ministerier som ofta sysslar med nordiska frågor. Men ute på olika myndigheter som har att tillämpa reglerna – på försäkringskassan, arbetsförmedlingen och skattemyndigheten, där den enskilde medborgaren behöver besked – klarar man inte av att lösa problemen, därför att myndigheterna har bristande kunskaper. Vi vet – det visar Norrbacks rapport på – att reglerna tolkas och tillämpas på ett inkonsekvent sätt.

Detta i sin tur illustrerar just vad jag framhöll i min rapport, och som nu bestyrks av andra, att det är inte bara reglerna som sådana som är gränshinder. Redan svårigheten att få information som är tydlig och som man kan lita på utgör ett hinder för rörligheten inom Norden.

Det var därför vi i den socialdemokratiska gruppen lade fram vårt medlemsförslag, när vi såg att vi måste gå vidare med konkreta åtgärder för att undanröja gränshindren. Det resulterar nu i det vi har att diskutera i dag, där vi föreslår bl.a. att det ska skapas en instans som kan ge tillförlitliga och så långt möjligt bindande besked om vilka rättigheter och skyldigheter man har vid flyttning eller arbetspendling mellan de nordiska länderna. Det innebär att i stället för att medborgaren ska springa runt och jaga på myndigheter som ger olika besked, är det faktiskt myndigheterna som har ett ansvar för att ge ett entydigt besked i dessa avseenden.

Det heter nu så här i betänkandetexten: "Mot bakgrund av att det är en viktig målsättning att stärka möjligheterna till integration mellan länderna, t.ex. i Öresundsområdet, bör enligt utskottets mening alla tillgängliga medel användas som kan stödja integrationen. Utskottet är därför enigt med förslagsställarna om att en instans skall etableras som kan ge tillförlitliga besked om vilka rättigheter och skyldigheter man har vid flyttning eller arbetspendling mellan de nordiska länderna.

Konsekvenserna för den enskilde av ett felaktigt besked kan bli allvarliga. Det är därför viktigt att besked från en sådan instans så långt som möjligt blir bindande."

Vi vet att medborgarna är positiva till ett bättre, ökat och fördjupat samarbete i Norden. Men det är i vardagen som det hela prövas. Den dag – om man ska spetsa till det lite – det är lättare för en svensk byggnadsarbetare eller hårfrisörska att flytta till Frankfurt eller Berlin än vad det är att flytta till Oslo eller Bergen är vår fria nordiska arbetsmarknad inte mycket att skryta med. Därför är det gränslösa Norden avgörande för tilltron till vårt samarbete.

Samarbetsminister **Enestam** (Ministerrådets talsmann rek. 12/1999/nord): Ärade president! Frågan om gränshinder i Norden kan kallas "ett kärt barn" – det nämns ofta och det har många namn. I dag behandlas frågor som ansluter sig till gränshinder också senare under punkten Näringspolitik, och i går presenterade utredningsmannen för utredningen om nordbors rättigheter sin delrapport. Temat har uppmärksammats av statsministrarna, utrikeshandelsministrarna och flera andra talare.

Nordiska rådet efterlyser i sin rekommendation nr 12/1999/nord en handlingsplan för avlägsnandet av gränshindren inom Norden. Jag kan försäkra, att ett "gränslöst Norden" är ett principiellt och permanent överordnat mål för de nordiska regeringarna.

Vi har två huvudsakliga framgångssätt: för det första likriktning av lagstiftningen inom Norden – och givetvis också med beaktande av regelverket inom Europeiska unionen – och för det andra ett utjämnande av de hinder som de existerande skillnaderna framkallar. Detta är ett kontinuerligt arbete.

I år har Finland gett frågan om avskaffande av gränshinder hög prioritet. Låt mig här bara ge några exempel – ministerrådets skriftliga svar på rekommendation 12/1999/nord är mera uttömande.

Redan i Reykjavik i fjol deklarerade Finland sin avsikt att igångsätta en ny och grundlig utredning av nordbornas rättigheter. Samarbetsministrarna tillsatte ambassadör Ole Norrback som utredningsman, och i går mottog vi alltså hans mellanrapport. Också om rapportens budskap inte kommer som en överraskning, tror jag nog både regeringssidan och parlamentarikersidan har fått sig serverad en ganska obehaglig sanning. Såsom uredningsmannen påpekade, finns det mycket att göra för att förbättra myndigheternas kunskap och tillämpning av de nordiska avtalen. Eftersom man redan i tidigare sammanhang har påtalat samma omständighet, ser samarbetsministrarna det som en särskilt viktig samordnande uppgift att uppföljа de resultat som undersökningen kommer att lägga fram då den blir färdig i mars.

President! Det finns också bättre resultat att presentera. Se bara på det bilaterala samarbetet för avlägsnande av gränshinder, där färska framgångar redovisas. Öresundsbron leder till en Öresundsregion, såsom Sveriges handelsminister Pagrotsky och Danmarks näringsminister Stavad i måndags påvisade. Kollegerna Pagrotsky och Kimmo Sasi mottog i går en rapport av en arbetsgrupp, som redovisade lösningar på en hel rad byrokratiska problem som hämmat företagsverksamhet över gränsen mellan Sverige och Finland. Också arbetsgruppen för elimineranде av gränshinder mellan Finland och Norge avgav en rapport i går till de ansvariga ministrarna Sasi och Jan Petersen. Gruppen konstaterade, att relativt få problem förekommer, men att åtgärder behövs för vissa trafikfrågor samt gällande näringslivet, kulturen, media och utbildning. Dessa bilaterala insatser för att avlägsna gränshinder har visat sig effektiva och de är värda att fortsätta.

Inom flera av ministerrådets sektorer pågår verksamhet som är ägnad att minska och eliminera gränshinder och öka mobiliteten i Norden. Det gäller utbildningssektorn med bl.a. arbetet på nordisk examensgiltighet och mobilitetsordningarna.

Social- och hälsovårdssektorns nya samarbetsprogram för 2001-2005 ägnar särskild uppmärksamhet åt avlägsnandet av hinder vid flyttning från ett nordiskt land till ett annat. Vi ser fram emot uppdateringen av de nordiska avtalen om social trygghet och om socialt bistånd och tjänster. Det är skäl att lägga märke till, att avsikten samtidigt är att förbättra avtalens tillämpning i praktiken.

Jag kan rapportera till rådet att samarbetsministrarna i september tog ett beslut som är ägnat att minska språkmurarna i Norden. Den nordiska språkkonventionen skall utvidgas till att omfatta också samiska, inte bara utökas med grönländska och färiska i enlighet med tidigare beslut.

Men kanske de största utmaningarna gäller näringssektorn och hela den nordiska inre marknaden. Det är inte en slump att vår "nya nordiska dagordning" upptar två strategiska insatsområden som berör gränshinder – dels nordbornas rättigheter, dels den inre marknaden. Båda är fundamentala och kommer att utgöra prioriteter inte bara för Norge under nästa år utan säkerligen också i längre framtid.

Jag skall inte gå in på det nya samarbetsprogrammet för näringssektorn, eftersom det skall beröras av minister Stavad inom kort. Låt mig bara säga, att också samarbetsministrarna fäster stora förhoppningar vid det, särskilt i fråga om problemområden som skattelagstiftning och företagslagstiftning med hänsyftningar till fusioner.

Manninen (midtengruppen, Kesk.): Arvoisa puheenjohtaja! Pohjoismaiden välillä on tehty lukuisia sinänsä hyviä sopimuksia ja suosituksia. Valitettavasti niissä on vain yksi vika. Ne eivät toimi käytännössä eivätkä auta juuri niitä kansalaisia, joita varten ne on tehty. Syynä on ennen kaikkea se, että ne perustuvat ylätason eli ministeriöiden ja keskusvirastojen asiantuntemukseen. Heiltä puuttuu luonnollisesta syystä käytännön ongelmien tuntemus ja tietämys. Jos jatkamme nykyisellä linjalla, Pohjoismaiden neuvosto etääntyy entisestään kansalaisista. Se olisi korvaamaton vahinko Pohjoismaille, joiden pitäisi olla esimerkillisiä kansalaisyhteiskuntia.

Suurlähettiläs Ole Norrbackin kartoitus koulutuksen, verotuksen ja sosiaaliturvan ongelmista on ensimmäinen, jossa ongelmaa lähestytään oikealla tavalla, ongelmakeskeisesti kansalaisen näkökulmasta.

Kaikkein eniten ainakin suomalaisia ärsyttää eläkeläisten verotus. Sen merkitys kasvaa koko ajan, kun avoimien työmarkkinoiden suuret ikäluokat saavuttavat eläkeiän ja osa heistä palaa synnyinmaahansa.

Verokysymysten osalta maiden pää- ja verominister esikuntineen on pantava neuvotteluun, joka päättyy vasta, kun valkoinen savu nousee ratkaisun merkiksi siitä, että sama tulo verotetaan vain yhdessä maassa, sanan todellisessa merkityksessä.

Sosiaaliturvakysymysten osalta vaikeimmat ongelmat ovat toimivaltainen valtio ja väliin putoaminen. Toisin sanoen ei tiedetä, mikä maa on velvollinen antamaan turvan, tai kansalainen ei saa sosiaaliturvaa mistään Pohjoismaasta. Näin ei saa tapahtua.

Siksi esitänkin harkittavaksi jatkotyötä varten kolme ehdotusta näiden ongelmien ratkaisemiseksi:

1. Jos viranomaisten välillä syntyy kiista siitä, onko asuin- vai työssäkäyntivaltio velvollinen antamaan sosiaaliturvan, on asuinvaltion maksettava se ja viranomaiset saavat keskenään riidellä lopullisesta maksajasta.
2. Jos viranomaiset toteavat, että kansalainen säännösten mukaan jää kokonaan sosiaaliturvan ulkopuolelle, on viimeisimmän asuinvaltion se maksettava.
3. Yhteistyöministerien alaisuuteen on asetettava virkamieskomitea, jonka tulee vuosittain koota tällaiset riita- ja väliinputoamistapaukset ja tehdä tarvittavat esitykset lainsäädäntömuutoksiksi, jotta vastaisuudessa näiltä ongelmilta vältytään.

Arvoisa puhemies! Näiden esitysten tarkoituksena on turvata kansalaisen oikeudet kaikissa olosuhteissa ja jättää erimielisyydet viranomaisten keskenään selvitettäviksi. Kansalaiset eivät saa kärsiä huonoista sopimuksista ja huonosta lainsäädännöstä. Uskon, että esitykseni voidaan myös toteuttaa, sillä valtioille kysymys on marginaalinen mutta yksittäiselle kansalaiselle se on todella suuri.

Manninens tale i svensk oversettelse:

Ärade president! De nordiska länderna har sinsemellan ingått många i sig goda avtal och gett rekommendationer. Tyvärr har dessa avtaloch rekommendationer bara ett fel. De fungerar inte i praktiken och hjälper inte just de medborgare som de är till för. Orsaken är framför allt den att de grundar sig på sakkunskap på den högre nivån, d.v.s. den sakkunskap som finns hos departement och centrala myndigheter. Där saknas av naturliga skäl kännedom och kunskap om praktiska problem. Om vi fortsätter på vår nuvarande linje kommer Nordiska rådet att fjärma sig än mer från medborgarna. Det skulle innebära en oersättlig skada för de nordiska länderna, som borde vara exemplariska medborgarsamhällen.

Ambassadör Ole Norrbacks kartläggning av problemen inom utbildning, beskattning och socialskydd är den första som närmar sig problemet på rätt sätt: problemcentrerat och ur medborgarens synvinkel.

Allra mest irriteras finländarna av beskattningen av pensionärer. Dess betydelse ökar hela tiden när de stora åldersklasserna på den öppna arbetsmarknaden uppnår pensionsåldern och en del av dem återvänder till sitt fosterland.

När det gäller beskattningsfrågor bör ländernas stats- och skatteministrar med stab sätta sig vid förhandlingsbordet tills vi kan se vit rök som tecken på att man beskattas för samma inkomst enbart i *ett* land, i ordets verkliga betydelse.

När det gäller socialskyddsfrågorna utgörs de svåraste problemen av en behörig stat och det att någon missgynnas. Med andra ord vet man inte vilket land som är skyldigt att stå för skyddet eller så åtnjuter medborgaren inte socialskydd i något nordiskt land. Så här får det inte vara.

Därför har jag inför det kommande arbetet tre förslag till hur dessa problem kunde lösas:

1. Om det uppstår oenighet mellan myndigheter om det är det land där man bor eller det land där man arbetar som ska stå för socialskyddet, ska det land där man bor betala skyddet och därefter får myndigheterna sinsemellan gräla om vem som är den slutliga betalaren.
2. Om myndigheterna konstaterar att medborgaren enligt bestämmelserna faller helt utanför socialskyddet ska det sista land han bott i betala skyddet.
3. Under samarbetsministrarna bör tillsättas en tjänstemannakommitté, som årligen skall samla dylika fall av tvister och personer som missgynnats och göra behövliga förslag till ändring av lagstiftningen för att man i framtiden ska undgå dylika problem.

Ärade president! Avsikten med dessa förslag är att under alla omständigheter trygga de medborgerliga rättigheterna och lämna meningsskiljaktigheterna till myndigheterna att reda ut sinsemellan. Medborgarna får inte lida av dåliga avtal och en dålig lagstiftning. Jag tror att mitt förslag går att genomföra eftersom frågan är marginell för staterna men verkligen betydelsefull för den enskilde medborgaren.

Ole Stavad var ikke tilstede i salen

Debatten ble avsluttet.

Rådet bifalt Nordenutvalgets forslag til rekommandasjoner i anledning av medlemsforslagene A 1269/nord, A 1236/ nord og A 1249/nord.

For vedtak vedrørende rekommandasjoner som ble tatt opp under dette dagsordenspunkt, se s. 260-262.

19 Nordisk arbejdsmarked i forandring

Nordisk arbetsmarknadsrelaterad temarapport (Dokument 5)

Rek. 15/2000 Social dumping i EU/EØS

A 1243/nord Medlemsförslag om Nordjobb

Rek. 15/2000 Social dumping i EU/EØS

Europaudvalget hadde foreslået i anledning af meddelelse fra Ministerrådet år 2001

at Nordisk Råd *afventer ny meddelelse* næste år i anledning af rek. 15/2000/euro hvad angår første at-sats og anden at-sats;

at Nordisk Råd tager Ministerrådets meddelelse om rekommandation 15/2000/euro hvad angår tredje at-sats og fjerde at-sats til efterretning og anser de som *færdigbehandlede* for Rådets vedkommende.

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at gennem erfaringsudveksling udarbejder kontrolsystemer til bekæmpelse og afsløring af virksomheder, der benytter sig af illegalt arbejde i Norden,

at indføre og samordne strenge sanktioner overfor virksomheder i Norden (f.eks. i form af bøder, skadeserstatning, erhvervsforbud), således at det ikke lønner sig at rekruttere illegal arbejdskraft,

at arbejde for at de nye medlemslande i EU får opbygget sine kontrol-myndigheder og sine faglige organisationer, således at de ved tiltrædelsen kan opfylde gældende EU-direktiver vedrørende arbejdsmarkedsforhold,

at overveje hvorledes EU's struktur- og regionalfonde kan anvendes til forbedring af arbejdsmarkedsforhold i de nye medlemslande af EU, således at EU-direktiverne overholdes og at der dermed ikke skabes urimelige konkurrencevilkår på arbejdsmarkedsforhold.

A 1243/nord Medlemsförslag om Nordjobb

Nordenudvalget hadde foreslått, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at tage initiativ til tiltag der gør det muligt for unge mennesker, som bor i de nordiske lande men som ikke er statsborgere, at deltage i udvekslingsprogrammet Nordjobb.

Nordisk arbetsmarknadsrelaterad temarapport (Dokument 5)

Arbetsmarknadsminister **Tarja Filatov** (Ministerrådets talskvinne Dokument 5): Arvoisa rouva presidentti! Kun työvoiman tarjonta vähenee, hyvällä työympäristöllä on tärkeä merkitys siinä, miten me turvaamme tulevaisuuden työvoiman saatavuuden. Pohjoismaiden neuvoston tavoite on, että yksilöt voivat ja haluavat jatkaa työelämässä niin pitkään kuin mahdollista. Tämä sopii hyvin yhteen myös EU:n tavoitteiden ja aloitteiden kanssa.

Demokraattinen kehitys ja tulevaisuudessa ilmenevä työvoimapula tietyillä aloilla ovat ajankohtaisia ongelmia paitsi Pohjoismaissa myös useissa Euroopan maissa, ja niinpä työllistyvyyden parantaminen on yksi tärkeä osa EU:n työllisyysstrategiaa. Tähän yhteyteen kuuluu myös työympäristö sekä laadun merkityksen korostaminen.

Hyvä työympäristö on asia, joka vaikuttaa ennen muuta pitkällä aikavälillä, ja se auttaa osaltaan pitämään ihmiset terveinä, jotta he voivat jatkaa työssään normaaliin eläkeikään asti. Työympäristö on myös tekijä, joka houkuttaa työntekoon, ja sen taloudellinen merkitys yhteiskunnalle, yrityksille ja muillekin organisaatioille on varsin suuri.

Ministerineuvoston yhteistyöohjelmassa ja Suomen puheenjohtajuusohjelmassakin painotetaan työmarkkinaosapuolten kanssa tehtävää yhteistyötä. Yhä useammat työelämän kehittämiskysymyksistä ovat sellaisia, että niille kyllä voidaan luoda puitteita lainsäädännöllä, mutta lait yksin eivät tuota riittävää tulosta. Niinpä esimerkiksi työn ja perhe-elämän yhteen sovittamista tai työssä jaksamista koskevissa kysymyksissä kolmikantayhteistyö on erityisen tärkeää.

Pohjoismaiden ministerineuvosto järjesti osana kolmikantadialogin kehittämistä kesäkuussa 2001 Pohjoismaisen symposiumin, jonka teemana oli työssä jaksaminen. Ministerineuvosto pitää tärkeänä, että myös Pohjoismaiden neuvoston edustaja osallistui tilaisuuteen. Symposiumissa käsiteltiin neljää teemaa: työyhteisön kehittämistä, työaikaa ja työaikajärjestelyjä, osaamisen kehittämistä sekä työssä jaksamisen taloudellista merkitystä. Symposium osoitti, että ohjelmat ja haasteet ovat varsin samankaltaisia pohjoismaissa ja että meiltä löytyy myös ratkaisumalleja, joista on syytä vaihtaa tietoa ja kokemuksia myös jatkossa.

Tätä symposiumin raporttia on muuten saatavissa täällä neuvoston istunnossa, jos joku haluaa siihen tarkemmin perehtyä. Pohjoismaiden neuvoston Eurooppa-valiokunta lähetti ministerineuvostolle kirjeen helmikuussa ja pyysi siinä selvitystä kolmesta aihealueesta: paikallistason toimenpiteistä sairaspoissaolojen ennalta ehkäisemiseksi, työntekijöiden sosiaalisten tarpeiden ja työsopimuksen välisestä suhteesta sekä toimenpiteistä työuupumuksen poistamiseksi tietyillä aloilla.

Kun puhutaan työympäristön taloudellisesta merkityksestä, esiin nousevat yleensä ne lisäkustannukset, joita työtapaturmat ja sairauspoissaolot aiheuttavat. Mutta myönteisen ja kannustavan työilmapiirin luomista ajatellen on tärkeää lähestyä asiaa kokonaisvaltaisesti, jolloin kaikkien työympäristötekijöiden ja henkilöstön hyvinvoinnin merkitys nähdään yhtenä kokonaisuutena. Henkilöstön terveydellä ja hyvinvoinnilla on ratkaiseva merkitys tuottavuudelle, tehokkuudelle ja taloudellisille tuloksille.

Tanskassa, Suomessa ja Islannissa sairaspoissaolojen määrä ei ole erityisen korkea, mutta Norjassa ja Ruotsissa sairaspoissaolot ovat lisääntyneet huolestuttavasti. Ruotsin hallitus on ehdottanut tämän syksyn budjettiesityksessään laajaa toimenpideohjelmaa ja sen käynnistämistä terveyden lisäämiseksi työelämässä. Tähän ohjelmaan sisältyy ehdotuksia työympäristön parantamiseksi, tutkimuksen ja tilastoinnin kehittämiseksi sekä ehdotuksia, jotka mahdollistavat pitkäaikaissairaiden nykyistä nopeamman työhön paluun. Ohjelman tavoitteena on selventää työnantajan vastuuta ja sitä on tarkoitus toteuttaa läheisessä yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa.

Toimintaohjelman pitkän aikavälin toimenpide-ehdotukset valmistuvat joulukuussa 2001. Myös elinkeinoministeriö on laatinut toukokuussa 2001 ehdotuksen toimintaohjelmaksi ja strategiaksi, jonka avulla työstä johtuvista terveysongelmista pystyttäisiin selviytymään ja työympäristöä pystyttäisiin puhdistamaan. Norjan hallitus ja työmarkkinajärjestöt solmivat syksyllä aiesopimuksen, jonka tavoitteena on vähentää sairauspoissaoloja 20 prosentilla vuosien 2001 ja 2005 välisenä aikana.

Tavoitteena on työllistää nykyistä enemmän henkilöitä, joilla on rajoittunut työkyky ja kohottaa todellista eläköitymisikää. Hallitus on lokakuussa Norjassa antanut esityksen aiesopimuksen budjettivaikutuksista. Näiden päätösten seurauksena tarkistetaan muun muassa työympäristölakia ja sosiaaliturvalakia. Tanskassa on vuosien 2000 ja 2000 työympäristöä koskevien lakialoitteiden pohjalta valmisteilla taloudellinen kannustuspaketti työnantajille työperäisten sairaspoissaolojen ennalta ehkäisemiseksi. Useimmissa pohjoismaissa on valmistunut tai on valmisteilla toimintasuunnitelmia, joiden tavoitteena on työntekijöiden terveyden lisääminen, edistäminen ja sairaspoissaolojen vähentäminen. Muun muassa työsuojeluviranomaisten toimintaa suunnataan aiempaa enemmän toimenpiteisiin, joilla saataisiin ihmiset jaksamaan työelämässä pidempään.

Kaikissa pohjoismaissa toteutetaan myös tutkimusta ja projekteja, joiden tarkoituksena on sairaspoissaolojen vähentäminen. Suomessa esimerkiksi on jo 90-luvun alusta panostettu työkykyä ylläpitävien ohjelmien kehittämiseen ennen kaikkea työpaikkatasolla. Suomessa on käynnissä myös ikäohjelma ja työssä jaksamisen ohjelma, jotka tukevat tätä samaa tavoitetta.

Pohjoismaiden ministerineuvoston tuella on kehitetty metodi psyykkisten ja sosiaalisten rasitusten arvioimiseksi työssä. Tämän projektin tuloksena syntynyttä kyselylomaketta käytetään yleisesti eri pohjoismaiden työterveyshuollossa silloin, kun selvitetään asiakkaiden terveyttä ja hyvinvointia työssä.

Alussa mainitsemani pohjoismainen symposium osoitti, kuinka monimutkaisesta asiakokonaisuudesta työssä jaksamisessa on oikeastaan kysymys. Voisi sanoa, että pohjoismaisten työympäristöviranomaisten, työmarkkinaviranomaisten, tutkijoiden ja työmarkkinaosapuolten välillä on hyvä jatkaa tiedon ja kokemusten vaihtoa sekä kehittää hankkeita, joilla edistetään nimenomaan kokonaisvaltaisesti hyvinvointia työelämässä ja turvataan tulevaisuuden työvoiman tarjonta.

Rouva presidentti! Kysymys työelämän vaatimusten ja yksilön sosiaalisten tarpeiden kuten perhe-elämän yhteen sovittamisesta on varsin laaja. Lainsäädäntö työ- ja loma-ajoista, vanhempain vapaista, hoitovapaasta, opintovapaasta ja muista luo kehykset, joiden puitteissa toimitaan. Mutta koska tarpeet vaihtelevat työntekijän yksilöllisen sosiaalisen tilanteen lisäksi myös työpaikoittain ja aloittain, joustavien ratkaisujen löytämisen ehdoton edellytys on työmarkkinaosapuolten yhteistyö kaikilla tasoilla.

Lainsäädäntöä tarkistetaaan ja uudistetaan pohjoismaissa jatkuvasti, jotta se paremmin vastaisi muuttuvan työelämän vaatimuksiin ja edistäisi työ- ja perhe-elämän ja yksilön muiden sosiaalisten tarpeiden yhteen sovittamista niin työntekijöitä kuin työnantajiakin tyydyttävällä tavalla. Yhtä tärkeää on käsitellä niitä muutoksia, joita työelämässä ja työyhteisöissä on viime

vuosina tapahtunut. Erilaisten epätyypillisten työmuotojen yleistymisen kielteisenä puolena on niiden aiheuttama epävarmuus, joka kärjistyessään saattaa jopa myöhentää perheen perustamista tai lasten hankintaa.

Myös työn sisällön muutos sinänsä aiheuttaa pulmia työelämän ja perheen yhteen sovittamisessa. Yhä useammat työt vaativat sellaista älyllistä ponnistelua, että työasiat seuraavat herkästi ajatuksissa varsinaisen työajan ulkopuolelle. Täysipainoinen perhe-elämä on kuitenkin vuorovaikutusta eikä pelkkää fyysistä läsnäoloa. Tätä vaikeuttavat usein myös nykyiset suorituspaineet, joita työelämässä on, ja niiden takia usein työntekijöillä on sellainen tunne, että työt eivät tule oikeastaan koskaan tehdyksi.

Vastuun delegointi organisaatioissa ja tietotekniikan suomat uudet mahdollisuudet voivat yhdessä entisestään lisätä vaaraa siitä, että työ tunkeutuu yhä voimakkaammin perhe-elämän ja vapaa-ajan alueelle.

Mutta uusilla, työmarkkinoille tulevilla ikäluokilla on omat odotuksensa elämältä, toiveensa, arvonsa ja norminsa, ja nämä voivat hyvinkin poiketa radikaalisti aiempien ikäluokkien vastaavista. Työpaikat, jotka aikovat selviytyä kunnialla tästä työvoimasiirtymästä joustavasti ja pehmeästi, joutuvat miettimään keinoja, joilla porrastetaan ikääntyvien ihmisten siirtymistä pois työmarkkinoilta, mutta yhtä lailla myös luomaan houkutuksia tilalle tuleville nuoremmille työntekijöille.

Voi hyvin olla, että perinteiset keinot eivät yksin riitä, koska uusien ikäluokkien valinnanmahdollisuudet kasvavat koko ajan. Yksi keino on tehdä työpaikasta houkutteleva ja viihtyisä. Tämä vaatisi monella työpaikalla ilmeisen suurta ja radikaalia muutosta johtamisessa, työn organisoinnissa ja monissa työyhteisötason asioissa. Tähän haasteeseen on syytä varautua myös pohjoismaisella tasolla lisäämällä yhteistyötä ja vuorovaikutusta pohjoismaisen virkamieskomitean sekä sen alaisten jaostojen ja työmarkkinaosapuolten välillä.

Vaikka työympäristö on monessa suhteessa parantunut, pohjoismaiset tutkimukset osoittavat, että stressi ja työn psyykkinen kuormittavuus on meillä lisääntynyt. Sen vuoksi kaikissa pohjoismaissa on syytä toteuttaa ja toteutetaankin työuupumukseen liittyvää tutkimusta, erilaisia projekteja ja ohjelmia.

Pohjoismaiset tutkimukset osoittavat myös, että syitä on monia. Tällaisia ovat kiristynyt työtahti, työssä koettu väkivallan ja sen uhan lisääntyminen, monotoninen työ ja liian lyhyeksi jäävä palautumisaika, työpaikkakiusaaminen tai seksuaalinen häirintä. Myös liian korkealle asetetut työvaatimukset ja vähäinen itsemääräämisoikeus aiheuttavat työpahoinvointia. Osa stressistä johtuu työntekijöistä itsestään, koska työn teolle ei osata asettaa rajoja. Turvattomuus työn jatkumisen suhteen ja myös vaikutusmahdollisuuksien puutteellisuus aiheuttaa usein voimattomuuden tunnetta. Niinpä yhteistoimintamenettelytapojen muuttaminen uusia vaatimuksia vastaavaksi on tarpeen tällaisissa tilanteissa. Tietoyhteiskunta tuo mukanaan meille myös uusia haasteita ja niihin meidän on syytä pyrkiä vastaamaan.

Filatovs tale i dansk oversettelse:

Ærede fru president! I takt med formindsket udbud af arbejdskraft vokser betydningen af et godt arbejdsmiljø for sikring af udbuddet af arbejdskraft i fremtiden. Nordisk råds mål er, at medarbejderne kan blive på arbejdsmarkedet så længe som muligt. Dette harmonerer også med EU's målsætninger og forslag.

Den demokratiske udvikling og mangel af arbejdskraft i fremtiden på visse områder er aktuelle problemer foruden i de nordiske lande også i flere andre europæiske lande, og dette fremhæver vigtigheden af effektivisering af beskæftigelsen i EU's beskæftigelsesstrategi. I denne sammenhæng må vi heller ikke glemme et godt samarbejdsmiljø samt prioritering af kvalitet.

Et godt arbejdsmiljø er en faktor, som først og fremmest har en langsigtet virkning. Et godt arbejdsmiljø hjælper mennesker med at bevare helbredet således, at de kan være med på arbejdsmarkedet op til den normale pensionsalder. Et godt arbejdsmiljø opmuntrer ligeledes én til at arbejde, og dets økonomiske betydning for samfundet, virksomheder og også for andre organisationer er kolossal.

Ministerrådets samarbejdsprogram og det finske formandskabsprogram understreger samarbejdet med arbejdsmarkedets parter. Stadig flere spørgsmål i udviklingen af arbejdslivet er

sådan, at man sagtens kan skabe rammer til dem vha. lovgivning, men lov alene kan ikke bringe et tilfredsstillende resultat. Således er for eksempel trepartssamarbejdet yderst vigtigt i forbindelse med kombinering af job og familieliv eller forebyggelse af udbrænthed.

Nordisk ministerråd arrangerede som en del af udviklingen af trepartsdialog i juni 2001 et nordisk symposium, hvor temaet var "overlevelse i jobbet". Ministerrådet anser det for vigtigt, at en repræsentant for Nordisk ministerråd også deltog i symposiet. Der blev diskuteret fire temaer: Udvikling af arbejdsfællesskabet, arbejdstid og organisering af arbejdstiden, udvikling af ekspertise samt den økonomiske betydning af "overlevelse i jobbet". Symposiet beviste, at programmerne og udfordringerne er ganske ens i de nordiske lande, og at vi også kan finde løsninger til, hvordan vi fremover udveksler viden og erfaring.

Rapporten fra symposiet kan for resten rekvireres her under rådets session, hvis nogen ønsker at nærlæse den. Europaudvalget i Nordisk råd sendte ministerrådet et brev i februar med et ønske om en redegørelse for tre temaområder: Forebyggelse af sygefravær, forholdet mellem medarbejdernes sociale behov og ansættelseskontrakten samt foranstaltninger til eliminering af udmattelse på arbejdspladsen i bestemte brancher på lokalt niveau.

Når vi taler om arbejdsmiljøets økonomiske betydning, fremhæves som regel de ekstra omkostninger, som skyldes arbejdsulykker og sygefravær. Med henblik på et positivt og opmuntrende arbejdsklima er det vigtigt at drøfte sagen på en dækkende måde ved at betragte betydningen af alle arbejdsmiljøfaktorer og personalets velvære som en helhed. Personalets helbred og velvære spiller en afgørende rolle i produktiviteten, effektiviteten og de økonomiske resultater.

I Danmark, Finland og Island er mængden af sygefravær ikke særlig stor, men i Norge og i Sverige er den vokset på en bekymrende måde. Den svenske regering har i dette efterårs budgetforslag inkluderet et bredt handlingsprogram til gavn for helbredet i arbejdslivet. Programmet inkluderer forslag til forbedring af arbejdsmiljøet, til udvikling af forskning og føring af statistik samt forslag, som muliggør hurtigere tilbagekomst af langtidssyge på arbejde. Programmets målsætning er at klarlægge arbejdsgiverens ansvar, og det er meningen at realisere programmet i tæt samarbejde med arbejdsmarkedsorganisationerne.

Handlingsprogrammets langsigtede forslag bliver færdige i december 2001. Også erhvervsministeriet har i maj 2001 udarbejdet et forslag til handlingsprogram og strategi til at kunne klare arbejdsrelaterede helbredsproblemer og skabe et renere arbejdsmiljø. Den norske regering og arbejdsmarkedsorganisationerne indgik i efterår en præliminær aftale, hvis formål er at formindske mængden af sygefravær med 20 procent i perioden 2001 – 2005.

Formålet er at beskæftige flere personer med en begrænset arbejdsevne end tidligere og forhøje den faktiske pensionsalder. Norges regering har i oktober stillet et forslag om den præliminære aftales virkning på budgettet. Som følge af disse beslutninger bliver blandt andet lov om arbejdsmiljø og social sikkerhed revideret. I Danmark er man på baggrund af lovforslagene i 2000 og 2000? vedrørende arbejdsmiljøet igangsat udarbejdelsen af en økonomisk incitamentspakke til arbejdsgivere med henblik på at forebygge arbejdsrelateret sygefravær. I de fleste nordiske lande har man udfærdiget – eller er i gang med at udfærdige – et handlingsprogram, hvis formål er at styrke medarbejdernes helbred og nedsætte mængden af sygefravær. Blandt andet arbejdssikkerhedsmyndigheders indsats vil mere end tidligere blive rettet mod foranstaltninger, som ville opmuntre folk til at blive længere i arbejdslivet.

I alle nordiske lande gennemføres også forskning og projekter med henblik på nedsættelse af mængden af sygefravær. I Finland for eksempel har man allerede fra begyndelse af 1990'erne – først og fremmest på arbejdspladsniveauet – satset på udvikling af programmer til bevaring af arbejdsevnen. I Finland pågår et aldersprogram og "program om overlevelse på jobbet", som støtter det samme mål.

Med ministerrådets støtte har man udviklet en metode til vurdering af arbejdets psykiske og fysiske belastninger. Det fra projektet resulterede spørgeskema benyttes i forskellige nordiske lande i bedriftssundhedstjeneste i forbindelse med kortlægning af kundernes helbred og velbefindende på arbejde.

Det førnævnte symposium viste, hvor kompliceret et spørgsmål det egentlig er at "at overleve på jobbet". Man kunne sige, at det fortsat er godt med udveksling af viden og erfaringer

mellem nordiske arbejdsmiljømyndigheder, arbejdsmarkedsmyndigheder, forskere og arbejdsmarkedsparter samt udvikling af projekter til altomfattende fremme af velvære i arbejdslivet og sikring af udbuddet af arbejdskraften i fremtiden.

Fru præsident! Spørgsmålet om indbyrdes tilpasning af arbejdslivets krav og individets sociale behov, såsom familieliv, er ganske omfattende. Lovgivnings vedrørende arbejdstider og ferie, forældreorlov, børnepasningsorlov, studieorlov og andre skaber rammer til handlinger. Behovene er forskellige alt efter arbejdstagerens individuelle sociale situation samt arbejdspladsen og branchen, og derfor forudsætter fleksible løsninger et samarbejde arbejdsmarkedsparterne imellem på alle niveauer.

Lovgivningen bliver konstant revideret og fornyet i de nordiske lande til bedre at kunne svare til kravene i det konstant ændrende arbejdsliv og til at skabe sammenhæng mellem arbejdslivet og familielivet og individets andre sociale behov på en måde, der tilfredsstiller både arbejdstagere og arbejdsgivere. Lige så vigtigt er det at omhandle de ændringer, som er sket i de seneste år i arbejdslivet og i arbejdsfællesskaber. Ulempen ved de forskellige atypiske arbejdsformer er usikkerheden, som i tilspidset form kan udsætte etablering af familie.

Ændringerne i arbejdets indhold skaber ligeledes problemer i indbyrdes tilpasning af arbejds- og familielivet. Stadig flere jobs forudsætter så store psykiske anstrengelser, at arbejdet nemt følger med i tankerne også udenfor den faktiske arbejdstid. Et harmonisk familieliv er dog først og fremmest vekselvirkning og ikke alene fysisk nærvær. Dette vanskeliggøres ofte også af nutidens arbejdspres, som får arbejdstageren til at føle, at man aldrig har gjort nok.

Delegering af ansvaret i organisationer og de nye muligheder, som informationsteknologien tilbyder, kan sammen øge risikoen endnu mere for at arbejdet mere og mere trænger sig ind på familielivets og fritidens område.

De nye årgange, som kommer på arbejdsmarkedet, har deres egne forventninger til livet, deres ønsker, værdier og normer, og disse kan meget nemt afvige mærkbart fra tidligere generationers tilsvarende forventninger. Arbejdspladser, som på en fleksibel måde agter, at klare denne overgangsperiode med æren i behold, bliver nødt til at overveje, hvordan man bedst kan håndtere tilbagetrækning af aldrende mennesker fra arbejdsmarkedet, men på samme måde også at opmuntre de nye unge arbejdstagere.

Det kan være, at traditionelle midler ikke er nok, idet de nye årgange får konstant nye valgmuligheder. En løsning er at gøre arbejdspladsen tiltrækkende og skabe trivsel. Dette ville uden tvivl kræve en gennemgribende holdningsændring hos mange og en radikal ændring i ledelse, organisering af arbejdet og i mange andre forhold i arbejdsfællesskabet. Der er al grund til at forberede sig til denne udfordring også i nordiske sammenhæng ved at øge samarbejde og vekselvirkning mellem den nordiske embedsmandskomite og arbejdsmarkedsparterne.

Uanset de mange forbedringer i arbejdsmiljøet beviser nordiske undersøgelser, at stress og arbejdets psykiske belastning er vokset hos os. Derfor er det vigtigt, at man i alle nordiske lande gennemfører undersøgelser om udbrændthed i arbejdet samt, udvikler forskellige projekter og programmer. Dette arbejde er allerede begyndt.

Nordiske undersøgelser viser også, at der er mange forklaringer for den nuværende situation. Af disse kan nævnes hektisk arbejdstempo, øget trussel om vold i arbejdet, ensformigt arbejde og begrænset tid til normalisering samt mobning eller seksuel chikaneri på arbejdspladser. For høje krav og begrænset medbestemmelsesret formindsker ligeledes velvære på arbejdspladsen. Stressen skyldes delvis arbejdstagerne, som ikke kan sætte deres egne grænser for arbejdsindsatsen. Usikkerhed i ansættelsen og mangel på indflydelsesmuligheder giver også tit følelse af afmagt. Derfor er det nødvendigt i denne slags situationer at ændre samarbejdsmåderne efter de nye krav. Informationssamfundet stiller også nye krav, og vi bør prøve leve op til disse.

Furustrand (Europautvalgets talsmann Dokument 5): President! Norden och övriga Europa står inför samma problem och samma möjligheter. Statsmakterna tillsammans med arbetsmarknadens parter har tre huvudsakliga sätt att befrämja ändringar i arbetslivet. Det är att stödja ändringar direkt genom olika program och projekt, att förbättra arbetskraftens kunnande med hjälp

av utbildning och att skapa gynnsamma förutsättningar för ändringar i samhället, t.ex. med hjälp av lagstiftning och kollektivavtal.

De reducerade unga åldersklasserna och de stora åldersklassernas pensionering inom de närmaste åren skärper ytterligare problemen angående arbetsmarknadens funktion. I den här situationen är det förnuftigt och nödvändigt att sträva mot att effektivt få de outnyttjade arbetskraftsresurserna till produktivt arbete. Det är ett bättre alternativ än att företagen i stor omfattning börjar rekrytera arbetskraft från andra länder, vilket skulle leda till löneglidning och accelererande inflation.

Den pågående strukturomvandlingen på arbetsmarknaden och den demografiska utvecklingen ökar behovet av livslångt lärande. Arbetskraften måste ges möjlighet att löpande stärka sin kompetens genom vidareutbildning. Kontinuerlig kompetensutveckling och flexibilitet är nödvändigt för att individen ska kunna vara aktiv på arbetsmarknaden högre upp i åldrarna.

Detta innebär, menar jag, att arbetsgivarna måste förstå att kompetensutveckling även för äldre är något som bör prioriteras och att flexibiliteten måste öka så att äldre människor kan och vill fortsätta att arbeta.

Nordiska rådet har som utgångspunkt bl.a. den demografiska utvecklingen och den närstående bristen på arbetskraft inom vissa branscher. Den här utvecklingen inom flera europeiska länder har bidragit till att frågan blivit mycket akut även ionm EU.

Förbättrandet av anställbarheten utgör den första pelaren i EU:s sysselsättningsstrategi, och arbetsmiljöns betydelse i det här sammanhanget har betonats alltmer på senare tid. Förutom färdigheter och utbildning handlar anställbarheten om hälsa och arbetsförmåga samt även om attityder, vilja och motivation.

Betydelsen av en god arbetsmiljö ses i sysselsättningspolitiken i första hand som en aspekt som verkar på lång sikt. En god arbetsmiljö bidrar till att människorna hålls friska och stannar kvar i arbetet till normal pensionsålder. En god arbetsmiljö lockar människor till arbete jämfört med en dålig, som lätt uppmuntrar speciellt unga att söka alternativa livsformer.

Våren 1999 gjorde Metall och Statistiska Centralbyrån i Sverige en arbetsmiljöundersökning som bl.a. visar att 40 % av Metalls medlemmar är oroliga för att drabbas av ohälsa på grund av arbetet, att 39 % tycker att arbetet alltid eller för det mesta är stressande och att 22 % i dag anser sig ha problem på grund av arbetet. Var fjärde kvinnlig medlem är belastningsskadad. Liknande studier har även gjorts i de övriga nordiska länderna och påvisar ungefär samma förhållanden.

Arbetsmiljön har följaktligen även en stor ekonomisk betydelse, såväl för samhället som för företag och övriga organisationer. Det är genom att öka arbetstagarnas möjligheter att påverka arbetets innehåll och organisation som man ökar arbetstillfredsställelsen, förbindningen och motivationen. Arbetsprestationerna förbättras och förekomsten av psykiska symtom liksom frånvaron minskar.

Det är en stor utmaning att förena samhällsekonomisk medvetenhet med ekonomiskt beslutsfattande på arbetsplatsnivå. De positiva företagsekonomiska effekterna av en god arbetsmiljö gäller i första hand en högre produktivitet.

Inom EU behandlas för närvarande kommissionens meddelande gällande investeringar i arbetets kvalitet inom sysselsättnings- och socialpolitiken. Dokumentet berör arbetets innehåll, färdigheter och livslång utbildning, jämställdhet, hälsa och säkerhet.

Europeiska rådet har konstaterat att det kommande decenniet ger en möjlighet att bemöta den demografiska utmaningen genom att öka sysselsättningen, minska statsskulden och åstadkomma en anpassning av de sociala skyddssystemen, inklusive pensionssystemet.

Europeiska rådet enades bl.a. om att fastställa ett mål när det gäller att öka den genomsnittliga sysselsättningsgraden bland äldre kvinnor och män, 55–64 år, till 50 % senast år 2010 och att indikatorer ska utvecklas för att tillhandahålla en omsorg för barn och andra personer i ekonomisk beroendeställning.

Fru president! Nu ser jag att tiden börjar rinna ut. Men jag hänvisar till lex Jan Erik Enestam och ber att få en minut ytterligare, eftersom jag har ett förslag som jag vill framföra.

Mot bakgrund av ministerrådets rapport kommer Europautskottet, vars uppgift i första hand övertas av det nya näringsutskottet, att föreslå att man anordnar ett symposium med deltagande av Nordiska rådet, Nordiska ministerrådet och representanter för arbetsmarknadens parter.

Symposiet ska arbeta vidare med att konkretisera de tre huvudfrågor som jag pekade på tidigare. Det blir ett arbete grundat på målsättningen att framlägga initiativ till en minskad sjukfrånvaro, preventiva insatser mot utbrändhet samt initiativ till arbetstagarnas sociala behov i avtal på arbetsmarknaden. Vi ser från utskottets sida de här frågorna som centrala för att möta konsekvenserna av det fallande utbudet av arbetskraft.

May Helen Molvær Grimstad overtok ledelsen av forhandlingene.

Rek. 15/2000 Social dumping i EU/EØS

Ryan (Europautvalgets talsmann rek. 15/2000/euro): President! På dansk initiativ ble det nedsatt en arbeidsgruppe som skulle se på sosial dumping i EU/EØS. Øystein Djupedal fra SV i Norge var leder for gruppen. Han har sluttet i Nordisk Råd, og jeg skal derfor legge fram gruppens rapport og gruppens synspunkt.

Vi må være glad for at sosial dumping og bruk av illegal arbeidskraft ikke er noe stort problem i Norden i dag, slik rek. 15/2000/euro om sosial dumping i EU/EØS konkluderer. Det er allikevel viktig å se framover og være forberedt på at situasjonen kan endre seg i forbindelse med EUs utvidelsesprosess og økende grad av globalisering. Vi må være forberedt på dette. Jeg mener den rekommendasjon som ble framlagt på Nordisk Råds 53. sesjon her i København, er et godt utgangspunkt for å forebygge bruk av illegal arbeidskraft i Norden. Vi må etablere strukturer for systematisk utveksling av erfaringer på området. Vi må etablere kontrollsystemer for å bekjempe og avsløre virksomheter som benytter seg av illegalt arbeid i Norden. Vi må også innføre og samordne strenge sanksjoner overfor virksomheter som benytter seg av illegal arbeidskraft. På den måten kan vi forhindre at det lønner seg å rekruttere illegal arbeidskraft.

Vi kan ikke bekjempe den globaliserte økonomien, som er en av årsakene til sosial dumping. Som sagt må vår strategi være å utvikle systemer som gjør sosial dumping ulønnsomt, som gjør det ulønnsomt å bruke illegal arbeidskraft. For å oppnå dette er det en forutsetning at det er et nært samarbeid mellom skattemyndighetene, Arbeidstilsynet, politiet og arbeidsmarkedets parter for å få et mest mulig gjennomsiktig system som vil ha en preventiv effekt. Fagforeningene har også en viktig rolle å spille i kampen mot sosial dumping. Vi må styrke de kontrollsystemene vi har, og styrke det nordiske samarbeidet for å også i framtiden å kunne konkludere med at sosial dumping og bruk av illegal arbeidskraft ikke er noe stort problem for oss her i Norden.

Minister **Tarja Filatov**: Rouva presidentti! Ei voi muuta sanoa kuin, että valiokunta on tarttunut varsin tärkeään asiaan puuttuessaan sosiaaliseen dumppaukseen. Meillä kaikissa Pohjoismaissa noudatetaan tiettyjä työsuhteiden minimiehtoja. Niiden valvonta on työsuojeluviranomaisten ja työmarkkinajärjestöjen tehtävä. Myös Euroopan unionissa nämä kysymykset ovat nousseet entistä keskeisemmin esille.

Näistä syistä EU:ssa onkin saatettu voimaan direktiivi lähetetyistä työntekijöistä. Se on saatettu voimaan kaikissa unionin jäsenmaissa, mutta se jättää kuitenkin tiettyä liikkumavaraa kansallisille sovellutuksille, joten myös Pohjoismaiden välillä on tiettyjä eroja.

Korkean järjestäytymisasteen vuoksi sosiaalisen dumppauksen ongelma meillä ei vielä onneksi ole niin kovin suuri, mutta tilannetta on toki tarpeen tarkastella ja varautua mahdollisiin tuleviin uhkiin ja jatkaa kokemusten vaihtoa pohjoismaisten työsuojeluviranomaisten välillä. Erityisen hallinnollisen menettelyn tai valvontajärjestelmän luominen nimenomaan tai ainoastaan Pohjoismaiden välillä ei liene tarpeen, koska direktiivi edellyttää, että kaikissa jäsenmaissa on yhteysviranomainen, joka vastaa työehtoja koskevasta tiedotuksesta ja jolla on yhteistyövelvoite muiden vastaavien viranomaisten kanssa myös väärinkäyttötilanteessa.

Juuri näiden vastuuviranomaisten yhteistoimintaa on tarpeen tehostaa. On luonnollisesti tärkeää, että tehostamiseen pyritään myös pohjoismaisten viranomaisten välillä, ja kysymys edellyttää yhteistoimintaa.

Valiokunta ehdottaa myös ankaria yhdenmukaisia sanktioita kaikissa Pohjoismaissa. Tämäkin asia koskettaa kaikkia EU:n jäsenmaita, joten sitä ei voida jättää yksistään Pohjoismaiden arvioiden varaan.

Valiokunnan ehdotukset EU-jäsenyyteen pyrkivien maiden auttamiseksi valvontaviranomaisten toiminnan ja työmarkkinajärjestelmän kehittämiseksi ovat varsin kannatettavia. Pohjoismaiden ja Baltian maiden työministerit pitivät ensimmäisen yhteisen kokouksensa pari viikkoa sitten. Tässä kokouksessa varsin yksimielisesti todettiin tarve suunnata huomiota työmarkkina- ja työympäristöpolitiikkaan ja sovittiin ministerineuvoston ja Baltian maiden välisten yhteistyömuotojen tehostamisesta, ja virkamiehiä kehotettiin edistämään yhteistyötä ja tiedonvaihtoa myös työmarkkinaosapuolia konsultoiden.

Lisäksi päätettiin tutkia mahdollisuuksia siitä, miten voisimme tehostaa tiedonvaihtoa alueellisista ja kansallisista kehityssuunnitelmista, joilla saattaa olla suurtakin vaikutusta pitkän aikavälin työvoiman kysyntään.

Tarja Filatovs tale i dansk oversettelse:

Ærede fru præsident! Man må sige, at udvalget, ved at drøfte den sociale dumpning, har taget fat på et ganske vigtigt spørgsmål. Hos os i hele Norden gælder visse minimumskrav i ansættelsesforhold. Det er op til arbejdssikkerhedsmyndighederne og arbejdsmarkedsorganisationerne at føre kontrol i disse spørgsmål. Også i den europæiske union er disse spørgsmål fået mere og mere opmærksomhed.

På denne baggrund har man i EU vedtaget et direktiv vedrørende udstationerede medarbejdere. Direktivet er ratificeret i alle unionens medlemslande, men den efterlader dog en vis handlefrihed til nationale tilpasninger, hvilket betyder, at der også findes forskelle mellem de nordiske lande.

Takket være det høje organiseringsniveau er problemet med social dumping heldigvis ikke særlig stort hos os indtil videre, men der er grund til at følge med i udviklingen og være forberedt på eventuelle vordende trusler samt fortsat udveksle erfaringer mellem nordiske arbejdssikkerhedsmyndigheder. Der er nok ikke behov for en særlig administrativ praksis eller et kontrolsystem især for og udelukkende de nordiske lande indbyrdes, idet direktivet forudsætter, at der i alle lande findes en kontaktmyndighed, som står for information om arbejdsforhold og -vilkår, og som er forpligtet til samarbejde med andre tilsvarende myndigheder også i tilfælde, hvor aftalerne bliver forsømt.

Det gælder især om at effektivisere samarbejdet disse ansvarlige myndigheder indbyrdes. Det er naturligvis vigtigt at effektivisere kontakterne mellem de nordiske myndigheder, og sagen kræver en fælles indsats.

Udvalget foreslår også strenge og ens sanktioner i alle nordiske lande. Også denne sag gælder alle EU-medlemslande, og den kan også drøftes uden Norden.

Udvalgets forslag til at hjælpe EU-medlemskandidaterne til at effektivisere kontrolmyndighedernes virke og udvikle arbejdsmarkedssystemet fortjener at blive støttet. De nordiske og de baltiske arbejdsministre holdt det første fælles møde for et par uger siden. I mødet var der en temmelig stor enighed om behovet for at rette opmærksomheden på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøpolitikken, og der blev aftalt at effektivisere samarbejdsformerne mellem ministerrådet og de baltiske lande, og embedsmændene blev opfordret til at fremme samarbejdet og informationsudvekslingen ved samtidig konsultering med arbejdsmarkedsparterne.

Herudover besluttede man at undersøge mulighederne for, hvordan vi kunne effektivisere udveksling af information om regionale og nationale udviklingsplaner, som i det lange løb kan have en stor virkning på efterspørgsel af arbejdskraft.

A 1243/nord Medlemsförslag om Nordjobb

Eva Johansson (Nordenutvalgets talskvinne A 1243/nord): Fru president! Det här förslaget handlar om att ta bort en diskriminerande bestämmelse från Nordjobbs regler. Det gäller regler som flyttats över från andra politikområden och in i Nordjobb och där får en diskriminerande verkan.

Genom vårt förslag hoppas jag att vi kan få med också ungdomar med annat medborgarskap än nordiskt i verksamheten – ungdomar som bor och lever i våra länder sedan många år och som har svårt att förstå att de inte har samma möjligheter som sina kompisar med nordiskt medborgarskap.

Alla ungdomar som bor i Norden ska naturligtvis behandlas lika. Jag har respekt för de svårigheter som en del remissinstanser redovisar, men jag är säker på att det med lite fantasi går att lösa den här frågan. I och för sig skulle det vara bra med ett besked från ministerrådet om att man delar den uppfattningen.

Kontrollkommittén har gjort en rundfråga till andra verksamheter inom Nordiska rådet. Den enkäten visar att det här är det enda programmet där skillnad görs mellan medborgare i de nordiska länderna och andra som är bosatta här. Det är bra att det är på det viset.

Nordjobb är ett viktigt verktyg för att öka unga nordbors kontakter och öka kunskapen om våra länder och språk. Därför är det också bra att Nordjobb har utvärderats av ministerrådet. Jag ser fram emot den diskussion som det kan leda till och tycker att den rapport som nu finns ställer en rad mycket spännande frågor.

Kontrollkommittén säger i ett annat sammanhang att det förväntas att ministerrådet nu överväger hur Nordjobb kan utvecklas och att det sker i kontakt med rådet – självklart också med Föreningarna Nordens Förbund.

Det har också funnits anledning att diskutera Nordjobb i samband med budgeten. Från Nordenutskottets sida har vi varit angelägna om att få bort det ackordliknande inslaget i avtalet med Föreningarna Nordens Förbund som inneburit ett hinder i deras arbete. Kvoten är nu undanröjd, och det är bra.

Detta räcker dock inte. Jag tror att det i framtiden också kommer att behövas mer pengar för att utveckla verksamheten, men det får den fortsatta diskussionen ge svar på. Denna kommentar är – det vill jag gärna betona – i hög grad min egen och ska inte tillskrivas utskottet, men jag hoppas att det är en uppfattning som delas av alla kollegerna där.

Till sist vill jag fästa rådets uppmärksamhet på att Ungdomens Nordiska Råd, som hade sitt möte strax före vårt, har uttalat sitt stöd för Nordjobb och vill se en utveckling – inte en avveckling.

Jag yrkar bifall till Nordenutskottets förslag i betänkande A 1243/nord.

Landskapsstyrelseledamoten **Ritva Sarin-Grufberg**: Fru president! Jag ser Nordjobbprogrammet som oerhört viktigt från de autonoma områdenas sida. Det är ett utomordenligt tillfälle att sprida kunskap om och utbyte också med de autonoma områdena i Norden, en erfarenhet som kanske inte är så lätt att få utan det här programmet. Jag tycker att det är bra om Nordjobbet struktureras om i enlighet med det som skissats i utvärderingen av programmet. I utvärderingen av Nordjobbsprogrammet under det finska förmanskapet 2001 framgår det även i det avsnitt om tredjelandsmedborgarnas rättigheter att problemställningen om tredjelandsmedborgare med permanent uppehållstillstånd i ett nordiskt land inte bör ses i avgränsade områden som Nordjobbprogrammet. Frågan bör ses i ett bredare helhetsperspektiv så att personer med ett permanent uppehållstillstånd behandlas på samma sätt. En möjlighet att konkretisera problemställningen om tredjelandsmedborgare i förhållande till den nordiska arbetsmarknaden är att låta Nordjobbprogrammet vara ett test case för personer med permanent uppehållstillstånd. Det kan t.ex. vara på det sättet att man kan se hur många som anmäler sig till Nordjobbprogrammet 2002 och vilka problem de kan få genom att erhålla arbets- och uppehållstillstånd i ett annat nordiskt land.

Löv (midtengruppen, SFP): Fru president! Den socialdemokratiska gruppen har föreslagit att ministerrådet borde ta initiativ för att ge unga människor som bor i de nordiska länderna men som inte är nordiska medborgare rätt att delta i utvecklingsprogrammet Nordjobb. Nordenutskottet har efter höringsrunda behandlat detta med starkt positiva förtecken. Nordjobbverksamheten har hittills varit framgångsrik och gett unga människor positiva erfarenheter av umgänge med andra likasinnade nordbor. De nordiska länderna håller ganska snabbt på att bli multietniska och multikulturella. För att garantera samhällsfred och livskvalitet för alla är det viktigt med en effektiv integrering och där är också Nordjobbprogrammet ett viktigt instrument. Mittengruppen anser också att detta initiativ är lovvärt och hoppas på en positiv behandling i ministerrådet.

Kort helt allmänt om Nordjobb. Jag vill påminna om att budgetgruppen lyckades i sina förhandlingar med ministerrådet få bort tusenjobbsgränsen. Jag tror också att vi i framtiden måste ytterligare effektivera marknadsföringen av Nordjobb. Det är ett fantastiskt instrument för ungdomar att skapa sig en nordisk identitet för att bl.a. bevara den nordiska språkförståelsen. Det får inte heller finnas ekonomiska hinder för en tillväxt av det här programmet, så därför tror jag också att vi behöver mera pengar i framtiden. Vi tycks vara eniga i alla partigrupper i den här frågan

Eva Johansson (den sosialdemokratiske gruppen, s): Fru president! Jag vill tacka för det svar vi fick från Ritva Sarin-Grufberg. Det är bra att vi är överens om att den här frågan ska komma till en lösning, och det är det allra viktigaste.

Men jag vill också understryka vikten av att det inte blir en särlösning för ungdomar med ett annat medborgarskap än nordiskt. Unga människor vill vara som alla andra och är oerhört känsliga när de känner sig utsatta för särlösningar. Då känner de sig inte riktigt välkomna i gemenskapen. Därför är det också viktigt hur lösningen ser ut.

Tack för svaret, och tack för att vi är tämligen överens om att hitta en lösning!

Minister **Tarja Filatov**: Arvoisa rouva presidentti! Eurooppa-valiokunta ehdotti, että järjestettäisiin yhteinen symposiumi neuvoston, ministerineuvoston ja työmarkkinaosapuolten kesken tämän teemaraportin pohjalta ja sen konkretisoimiseksi. Tämä on luonnollisesti varsin kannatettavaa, koska tuleehan meidän luoda niitä puitteita, joilla kolmikantayhteistyössä etsitään konkreettisia, työelämässä erilaisilla työpaikoilla toimivia ratkaisuja, koska, niin kuin aikaisemmin sanoin, pelkällä lainsäädännöllä nämä asiat eivät hoidu, vaan pitää olla myös paikallisia sovellutuksia.

Haluaisin vielä lyhyesti Nordjobb–keskustelua kommentoida. Se on asiana mielestäni varsin kannatettava, mutta kannattaa pohtia sitä juuri siitä näkökulmasta, jonka edellinen puhuja totesi, että se ei sitten erottele herkästi nuoria. Mitkä ovat ne mahdollisuudet tarjota aitoja osallistumisen mahdollisuuksia? Kun esimerkiksi kieliongelma on jo eri Pohjoismaissa yksi erottava tekijä, pitää olla kunnolla resurssoidut järjestelmät, jotta se tuottaa sen yhteisyyden tunteen eikä lisää erilaisuuden tunnetta.

Tämän vuoksi asiaa pitää mielestäni pohtia hyvin avarasti monesta näkökulmasta, vaikka se periaatteessa onkin hyvin kannatettava.

Tarja Filatovs tale i dansk oversettelse:

Ærede fru præsident! Europaudvalget har stillet et forslag om at organisere et fælles symposium mellem rådet, ministerrådet og arbejdsmarkedsparterne på baggrund af denne temarapport med henblik på konkretisering af rapporten. Dette er naturligvis en meget god ide, idet vi skal jo skabe rammer for i trefodssamarbejdet med henblik på at kunne finde konkrete løsninger, som fungerer hensigtsmæssigt på forskellige arbejdspladser, idet, som jeg sagde tidligere, disse spørgsmål ikke kan håndteres med lovgivning alene uden lokale tilpasninger.

Jeg ville endnu meget kort kommentere Nordjobb–debatten. Nordjobb som idé er meget god, men det er værd at overveje, om ikke systemet på en eller anden måde favoriserer nogle unge og

negligerer andre, som den tidligere taler konstaterede. Vi skal kortlægge de realistiske muligheder der findes for unge for at kunne deltage i Nordjobb. I en situation, hvor f.eks. sprogproblemet er en begrænsende faktor allerede i de forskellige nordiske lande, er det nødvendigt at skabe systemer med tilstrækkelige ressourcer for at undgå følelsen af forskelsbehandling samt for at skabe fællesskab.

Derfor skal sagen efter min mening drøftes meget åbent fra forskellige synsvinkler, selvom den i princippet er en meget god idé.

Debatten ble avsluttet.

Rådet bifalt Presidentens forslag om å ta Dokument 5 til etterretning.
Rådet bifalt Europautvalgets forslag til rekommandasjon i anledning av A 1243/nord

For vedtak vedrørende rekommandasjoner som ble tatt opp under dette dagsordenspunkt, se s. 260-262.

20. Næringspolitik

B 205/euro	Ministerrådsförslag om nordiskt näringspolitiskt samarbetsprogram 2002 – 2005
A 1259/euro	Udvalgsforslag om et Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere
A 1247/euro	Medlemsförslag om att få företag och kreditinrättningar i Norden att följa OECD:s riktlinjer för multinationella företag
A 1231/p	Medlemsförslag om reviderad form av nordisk näringslivsstimulans

B 205/euro Ministerrådsförslag om nordiskt näringspolitiskt samarbetsprogram 2002-2005

Europaudvalget hadde foreslået at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at vedtage Nordiskt näringspolitiskt samarbetsprogram 2002-2005;

at Nordisk Ministerråd ved implementering af programmet inddrager Europaudvalgets kommentarer som de fremgår af nærværende betænkning, herunder lægger særlig vægt på nordiske virksomheders internationale interaktion og IT-anvendelse, samt på anvendelse af eksterne vidensressourcer ved formulering af den fremtidige strategiformulering.

A 1259/euro Udvalgsforslag om et Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere

Europaudvalget hade foreslået, at Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at vedtage "Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere".

Europaudvalget hade foreslået, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at "Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere" målsætninger integreres i fremtidige erhvervspolitiske initiativer fra Nordisk Ministerråds side

at Nordisk Ministerråd snarest afholder en høring/konference med det formål at tilvejebringe viden om hvordan man bedst muligt skaber gunstige udviklingsbetingelser for "Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere" målgruppe.

A 1247/euro Medlemsförslag om att få företag och kreditinrättningar i Norden att följa OECD:s riktlinjer för multinationella företag

Europaudvalget hade foreslået, at Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

att vidta åtgärder, som innebär att företag och kreditinrättningar som helt eller delvis kontrolleras av myndigheterna, i all sin verksamhet beaktar OECD:s riktlinjer och förutsätter det samma av låntagare och samarbetspartners;

att tillämpa riktlinjerna vid offentlig upphandling och utvecklingssamarbete;

att verka för att motsvarande åtgärder genomförs i övriga EU- och EES-länder samt i EU.

Europaudvalget hade foreslået, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

att säkerställa att nordiska institutioner i all sin verksamhet beaktar OECD:s riktlinjer och förutsätter det samma av låntagare och samarbetsparners.

A 1231/p Medlemsförslag om reviderad form av nordisk näringslivsstimulans

Præsidiet hadde foreslået at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at Nordisk Ministerråd, som en opfølgning på tiltagene i Budgetanalysen, tager initiativ til specifikt at klarlægge de administrative, økonomiske og faglige gevinster ved fusion /samdrift/ samlokalisering af enkelte institutioner.

B 205/euro Ministerrådsförslag om nordiskt näringspolitiskt samarbetsprogram 2002-2005

Statsrådet i finansdepartementet **Lövdén** (Ministerrådets talsmann B 205/euro, A 1259/euro, A 1247/euro og A 1231/p): Fru president! Det är en stor glädje för mig att på de nordiska näringsministrarnas vägnar presentera det nya näringpolitiska samarbetsprogrammet. Vi har inte tidigare haft ett sådant strategiskt dokument för det näringspolitiska samarbetet. Det är bra att vi med detta har etablerat en struktur för arbetet under de kommande åren.

Samarbetsprogrammet är en utlöpare av en konferens om Norden som en gemensam näringslivsregion, där det blev konstaterat att företagen i ökande grad betraktar Norden som *en* marknad och *en* hemmabas. Samtidigt upplever företagen att de möter barriärer som inskränker deras möjligheter att utnyttja potentialen fullt ut. Detta är omständigheter som vi ska förhålla oss till och göra någonting vid.

Vi har goda förutsättningar att förbättra det nordiska samarbetet: det finns en stor folklig uppslutning, vi har låga transaktionskostnader, det finns väletablerade nätverk och där är ett stort intresse bland företagen för en ökad nordisk integration.

Samarbetsprogrammet föreslår att samarbetet framöver ska vara baserat på två politikområden, nämligen en generellt konkurrensförbättrande politik och en selektivt konkurrensförbättrande politik.

När det gäller den generella konkurrensförbättrande politiken är ambitionen att reducera gränsbarriärer som i dag på ett konkurrenshämmande sätt delar upp Norden i ett antal små, nationella näringslivsmiljöer. Det handlar om att säkra näringslivets konkurrensmässiga miljö, i form av ett lämpligt skattesystem, arbetsmarknadsregler och moderna kommunikations- och IT-strukturer.

Den selektiva konkurrensförbättrande politiken går ut på att stärka de nordiska företagens konkurrensförmåga inom utvalda områden, t.ex. innovationspolitiken. Det handlar först och främst om att stärka konkurrenskraften ute i företagen.

Jag är mycket glad att Europautskottet i sitt betänkande generellt ställer sig positivt till förslaget. Utskottet har tre bra och ytterst relevanta kommentarer till programmet. Utskottet säger att det bör läggas särskild vikt på de nordiska företagens internationella interaktion och IT-användning. Motorn i modern ekonomi är inte minst IT-utvecklingens betydelse för nya handelsmönster, heter det, och Ministerrådet bör anpassa sina aktiviteter så att det inte primärt satsas på intranordiska aktiviteter utan att nordiskt näringsliv utvecklas i samarbete med den internationella kunskapsekonomin.

Jag ansluter mig till de synpunkterna. Vi kan endast komma i framkant genom att samarbeta internationellt, ut över Nordens gränser. Jag menar också att det ryms i det föreliggande programmet, men att det kanske inte avspeglas tillräckligt tydligt.

Den andra synpunkten från Europautskottet är att man i arbetet med att minska skillnaderna i de nordiska ländernas regel- och lagsystem ska ta hänsyn till EU-reglerna. Också detta instämmer jag i. Man ska vara uppmärksam på att ramarna för en del av vårt arbete ges från EU och att det nordiska samarbetet således måste föregå inom de ramar som är etablerade i EU-traktaten och i EES-avtalet.

Till sist framför Europautskottet att det har varit av stort värde att existerande kunskapsresurser tas med i strategiformuleringen, och utskottet stödjer därför förslaget om att upprätta en nordisk näringspolitisk visionsgrupp. När vi som planlagt saken behandlar saken igen 2002 vill vi naturligtvis ta hänsyn till Europautskottets rekommendationer och erbjuder också vår medverkan.

Jag är glad för att Europautskottet ansluter sig till programmet och för de konstruktiva synpunkterna. Det föreliggande programmet kommer att vara en lämplig ram för det kommande näringspolitiska samarbetet.

Kent Olsson (Europautvalgets talsmann B 205/euro): Fru president! Vi var väldigt glada att höra att statsrådet var så positiv till de åsikter som Europautskottet kommit fram till. Jag hade kanske inte väntat mig att det här statsrådet från Sverige skulle begära ordet. Det finns tre andra svenska statsråd som normalt sysslar med näringspolitik, så detta är ett tilltag som överraskar.

Ministerrådets förslag om nordiskt näringspolitiskt samarbete åren 2002–2005 är, som statsrådet för en stund sedan sade, det första gemensamma samarbetsprogrammet inom näringssektorn i Norden. I visionen för det näringspolitiska samarbetet lyfts fram att en av huvudförutsättningarna för att säkra en fortsatt god nordisk konkurrenskraft är att vi i Norden kan behålla de välutbildade framtida ungdomsgenerationerna och att sådana villkor skapas i näringlivet och för ungdomen att man stannar i Norden och inte flyttar utomlands. Jag tycker att detta är en bra målsättning i det här programmet. Vi har haft vissa problem, eftersom både företag och ungdomar i allt större omfattning flyttat utomlands.

Det lyfts i programmet fram att det nordiska samarbetet kan avgränsas till ett antal olika roller. Låt mig peka på dem som vi i Europautskottet lyfter fram som de kanske väsentligaste.

För det första gäller det att agera som initiativtagare och förmedlande länk i arbetet med att avskaffa olika typer av integrationshinder och därmed minska gränsöverskridande transaktionskostnader. Detta har också framhållits under dessa dagar här i Nordiska rådet.

För det andra bör man dra upp riktlinjeer för och initiera gränsöverskridande kunskapsutbyte, innovationsspridning och komparativa nordiska policyanalyser och vara initiativtagare till strategiska sektors- och gränsövergripande projektallianser.

För det tredje bör man initiera samarbete kring gränsöverskridande infrastrukturella projekt.

Vi ser det här som bra förutsättningar för ett framtida näringspolitiskt program. Men man kan också konstatera att den nya näringspolitiska problematiken har gjort att den statliga politiken alltmer kommit att fokuseras på två huvudsakliga insatsområden. Det ena handlar – vilket är viktigt – om näringslivets allmänna konkurrensvillkor. Det är väsentligt att näringslivet ges bra konkurrensvillkor. Det andra gäller de mer specifika förutsättningarna för framgångsrikt nyföretagande och företagsutveckling. Ges inte näringslivet goda konkurrensvillkor med lägre skatter och förändrade arbetsrättsregler, uppstår otvivelaktigt vissa bekymmer.

I det första fallet handlar politiken primärt om olika typer av insatser för att, som jag tidigare sade, tillförsäkra näringslivet en konkurrenskraftig verksamhetsmiljö i form av ett ändamålsenligt skattesystem, rätta arbetsmarknadssregler samt en modern kommunikations- och IT-struktur. Insatserna är ofta – men inte alltid – av reaktiv karaktär, i den meningen att man fortlöpande försöker anpassa existerande regelsystem och lagstiftning till de krav som utvecklingen i omvärlden medför. Något förenklat skulle detta insatsområde kunna sammanfattas under rubriken generellt konkurrensförbättrande åtgärder.

Den nordiska dimensionen i dagens näringspolitiska agenda betyder att de kommande årens samnordiska insatser måste innehålla element av såväl en mera generellt inriktad som en mer selektiv konkkurrensförättrande politik. Insatserna i syfte att förbättra det nordiska näringslivets allmänna konkurrensmiljö berör i vissa avseenden politikområden med känsliga nationella prerogativ, som t.ex. beskattning och ekonomisk lagstiftning. Denna del av näringspollitiken präglas därför av problem och frågesställningar som förutsätter åtgärder på hög politisk nivå. Det här betyder att det formellt mindre förpliktande nordiska samarbetet inte till alla delar har den tyngd som krävs före att åstadkomma det verkligt stora genombrottet. Det är viktigt att detta kommer tilll stånd.

Vi från Europautskottet har tagit fram tre olika inriktningar som jag uppfattar att ministern är beredd att ta till sig. Jag ser därför ingen anledning att ytterligare kommentera dessa. Ministrarna tyckte att det som Europautskottet hade sagt om ministerrådets förslag var så bra att de helt och hållet kunde acceptera det.

Med detta, fru president, är både jag och Europautskottet nöjda.

A 1259/euro Udvalgsforslag om et Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere

Ole Vagn Christensen (Europautvalgets talsmann A 1259/euro): Fru præsident. I Norden får vi alt for lidt ud af vores iværksættere og vores selvstændige opfindere. Gode og sande opfindere mødes med skepsis i investeringsmiljøerne, og for små virksomheder og iværksættere er tilbud og ordninger ofte uoverskuelige og tilfældige. Man slås med bureaukrati, indviklede skatteregler, manglende investeringsstøtte og mangel på relevante netværk.

At der er behov for en særlig nordisk indsats, fremgår tydeligt af en af de seneste undersøgelser på området. »The Global Entrepreneurship Monitor 2000« viser, at de nordiske lande sakker langt bagud i forhold til lande som Brasilien, USA og Argentina. Kun Norge kan mestre en plads blandt de ti bedste, nemlig en sjetteplads. Danmark ligger som nævnt så mange gange på en trettendeplads.

Det bør også bemærkes, at kvinderne ikke rigtig er kommet med. Deres aktivitetsniveau og andel af iværksætteraktiviteter og selvstændige opfindere ligger markant under gennemsnittet.

Når man tænker på, hvor vigtige de små og mellemstore virksomheder er for lands- og regions erhvervsudvikling, er det et nedslående resultat, som vi sammen må gøre noget ved.

Hele Nordens konkurrenceevne og beskæftigelse er afhængig af, at vi sikrer fortsat innovation inden for industrien. Langt over halvdelen af Europas samlede BNP og beskæftigelse kommer fra små og mellemstore virksomheder. Kreativiteten hos opfindere og iværksættere er et centralt succeskriterium for ethvert lands erhvervspolitik. Det er derfor vigtigt, at denne kultur fremmes f.eks. ved at bedre forholdene omkring finansiering, forvaltning og retlige og vidensmæssige støttefunktioner omkring målgruppen. Vi hørte jo f.eks. så sent som i går, hvorledes den nordiske sprogkonvention heller ikke beskytter de mindre virksomheder mod krav om anvendelse af sproget i det nordiske land, hvor de vil indgive tilbud på licitationer.

Nordisk Råds Europaudvalg nedsatte derfor i november 2000 en arbejdsgruppe til at se på problematikken, og derfor står jeg her i dag med forslag til et nordisk charter for små og innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere til vedtagelse i Rådet. Europas regeringschefer har allerede ved en tidligere lejlighed vedtaget et europæisk charter for små virksomheder, men det charter, jeg står med her, inddrager i højere grad iværksættere og selvstændige opfindere, og heri består det særlige, nordiske ved charteret.

Charteret forpligter os til at styrke innovations-, iværksætter- og opfinderånden i Norden og til at stimulere målgruppens udvikling via fornuftig administration, lovgivning og lettere adgang til kapital, rådgivning, forskning og teknologi. Charteret indeholder også en række konkrete retningslinjer, der skal indgå i arbejdet med at forbedre vilkårene for målgruppen. Retningslinjerne vil bl.a. sikre målgruppen uddannelse, rådgivning, netværk, finansiering og skatteordninger, der tilskynder til ekspansion.

Hovedformålet med charteret er at fastholde os og hinanden på, at de små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere skal have en positiv særbehandling. Det er, hvad udvalget vil med sin rekommandation til regeringerne om at vedtage og implementere charteret, og det er, hvad vi vil med vores rekommandation til Nordisk Ministerråd om at indbygge charteret i Rådets erhvervspolitiske initiativer, herunder at tage afsæt med indkaldelse til en konference om charterets intentioner og visioner.

Jeg skal derfor på Europaudvalgets vegne varmt anbefale rekommandationerne til Rådets vedtagelse, fru præsident.

A 1247/euro Medlemsförslag om att få företag och kreditinrättningar i Norden att följa OECD:s riktlinjer för multinationella företag

Per Erik Granström (Europautvalgets talsmann A 1247/euro): Fru president! Medlemsförslaget från den socialdemokratiska gruppen handlar om att få kreditinrättningar i Norden att följa OECD:s riktlinjer för multinationella företag. Globaliseringen är ett faktum, och den påverkar även vår lilla del av världen. De internationella investerarna har gått i spetsen för globaliseringsprocessen, och denna har stärkt och fördjupat de band som knyter samman världens regioner. Den snabba teknologiska utvecklingen och de hastiga organisationsförändringarna har ökat variationerna i affärsformerna. Komplexiteten och hastigheten i de ekonomiska transaktionerna pålägger oss alla ett ansvar att föra de nordiska traditionerna av demokrati och öppenhet vidare.

De multinationella företag som verkar på eller från den nordiska arenan uppfyller som regel de krav som ställs i OECD:s riktlinjer. Av den anledningen kan det verka onödigt att vi som parlamentariker tar ett initiativ på det här området. I remissvaren på medlemsförslaget har de relevanta nordiska institutionerna inledningsvis framhållit att de multinationella finansieringsinstitut som upprättats och ägs av de fem nordiska länderna och de internationella organisationerna skiljer sig från varandra vad gäller rättsställning och ägarskap. Av den anledningen ifrågasätter institutionerna om OECD:s riktlinjer är tillämpliga på de nordiska institutionerna.

Det här är en helt riktig observation, men poängen är att OECD:s riktlinjer inte är juridiskt bindande utan baserar sig på en samsyn mellan de anslutna länderna och att de övriga länder som delar den samsynen är välkomna att ansluta sig till riktlinjerna. Det är därför en viktig poli-

tisk signal att de nordiska ländernas och Nordiska ministerrådets institutioner uppträder i enlighet med OECD:s riktlinjer.

I remissvaret framhåller institutionerna också när det gäller samarbete med aktörer utanför den egna kretsen att dessa som regel ingår samarbetsavtal. Det är gott och väl, men Europautskottet vill med sitt förslag säkerställa att särskild hänsyn tas till OECD:s riktlinjer när dessa samarbetsavtal upprättas.

De nordiska länderna har alltid gått i spetsen när det gäller frågor om medborgarinflytande och demokrati. I den nya globaliserade världen räcker det inte att dessa värden genomsyrar verksamheterna i Norden, utan det krävs också att vi för dessa traditioner vidare. Därför anser Europautskottet att det är viktigt att de företag och kreditinrättningar som helt eller delvis kontrolleras av myndigheterna och de nordiska institutionerna förutsätter av sina låntagare och samarbetspartner att de beaktar OECD:s riktlinjer. I och med detta kan Norden behålla sin position som föregångsområde.

Med detta, fru president, yrkar jag bifall till Europautskottets förslag.

Landskapsstyrelseledamot **Ritva Sarin-Grufberg:** Fru president! Jag tänkte tala om det näringspolitiska samarbetsprogram som näringsministrarna antog på sitt möte i juni i år. Jag kan konstatera att det är första gången ett sådant program upprättas och det kan ge en god grund för det fortsatta samarbetet. Såväl arbetet som insatserna kan prioriteras mycket bättre. Särskilt positivt är det att man vid utarbetandet av programmet tagit särskild hänsyn till de nordiska autonomierna.

Den uttalade visionen om ett mer anpassat samarbete som bör inriktas mot att säkra den nordiska näringslivsmiljön som en av de främsta och mest konkurrenskrftiga i världen är en stor utmaning.

Ännu i dag har vi många hinder mellan de nordiska länderna som företagen upplever som problematiska. Många av problemen är redan definierade, och nu krävs kraftfulla politiska beslut för att i praktiken åstadkomma förbättringar.

Strategin att effektivt och smidigt samutnyttja de nyckelresurser som finns; kunskap, innovationer, kapital, strategiska nätverk, är viktig. Det är något hela Norden gemensamt skulle kunna dra nytta av.

Det är också en utmaning att arbeta för att göra Norden intressant som arbetsmarknad och att Norden i framtiden ska vara attraktiv som bosättningsort, så att vi även i framtiden får behålla kompetensen här och därmed vara en aktör att räkna med även i ett globalt/internationellt perspektiv.

Programinsatserna är av två olika slag. Den ena där det krävs politiska beslut på hög nivå samt gemensamma överenskommelser för att resultat ska kunna uppnås. Den andra handlar mer om att skapa strategiska kontaktnätverk och hur man ska utnyttja utvecklingsresurserna för att på olika sätt underlätta företagsutvecklingen.

I bilagorna till samarbetsprogrammet har man också beaktat näringspolitiken i de nordiska autonomierna. I många av de projekt och insatser som genomförs ligger tyngdpunkterna ofta på det mellanstatliga samarbetet. Detta program kan också skapa nya förutsättningar för näringslivet i de autonoma områdena. Det är viktigt även för de företag som är mer ocentralt placerade att kunna ta del av de resurser som finns i Norden för företags- och affärsutveckling.

För att autonomierna ska utvecklas på ett positivt sätt måste det finnas ett aktivt, effektivt näringsliv som bas. Autonomierna har varit/är tämligen beroende av *en* näring och har ett behov av att differentiera det landbaserade näringslivet samt att företagen kan ges förutsättningar att utvecklas så att de kan ge sig ut på en bredare marknad. Där kan finnas en brist när det gäller forskning och utveckling, specialkompetens, internationell marknadskunskap samt riskkapital. På lämpligt sätt måste man även kunna hitta rätt samarbetsformer för en fortsatt utveckling även på Åland, Färöarna och Grönland.

Med de tre centrala aktörerna, ordförandelandet, ämbetsmannakommmittén samt de nordiska institutionerna NIB och Nordtest, där ordförande har stora möjligheter att prioritera, skapar

samarbetsprogrammet en bra plattform för fortsatt utveckling, inte bara inom Norden utan också internationellt.

Slutligen några kommentarer till Europautskottets utlåtande. Synpunkten om den ökade internationaliseringen är oerhört väsentlig, men vi kan också konstatera att det redan finns beskrivet i samarbetsprogrammet där ordförandelandet har stora möjligheter att påverka och prioritera. Anpassningen till EU:s regelverk är givetvis också helt nödvändig. Vad gäller förslaget – som utskottet också har tagit upp – om en nordisk näringspolitisk vision vill jag understryka behovet där så småningom av att näringslivets representanter kommer med.

Kent Olsson: Fru president! Den konservativa gruppen har väckt ett medlemsförslag om reviderad form av nordisk näringslivsstimulans. Det har vi gjort med anledning att det finns ett trettiotal olika institutioner som är lokaliserade på olika orter i Norden. Vi har sett den överhängande risken med att en sådan mängd institutioner styr och hämmar snarare än främjar det nordiska samarbetet.

I vårt förslag tar vi upp att det behövs ett nordiskt kompetensklimat. Vi konstaterar att utbildningens och forskningens kvalitet är avgörande för Nordens framtid i den nya ekonomin. Resurserna ska satsas där de gör mest nytta. Det tycker vi sker bäst genom interaktion mellan utbildning, forskning och näringsliv.

Det gäller alltså att skapa ett attraktivt näringslivsklimat och att vårda detta. Det kan bl.a. ske genom att de institutioner som av Nordiska ministerrådet karakteriseras under "Välfärd och näringsliv" respektive "Utbildning och forskning" i högre grad samverkar med varandra och med näringslivet.

Vi känner att det finns ett behov av en teknik- och kunskapsbrygga. Vi måste få bort barriärerna mellan de nordiska länderna. "Ett nytt NI" kan här spela en roll som överbryggare och murrivare. En ny och sammanslagen organisation måste uppnå en högre grad av kundorientering och bättre konkretisera vilka som är dess mål och tänkta kunder.

"Det nya NI" bör vara mer av smörjmedel och nätverksbyggare, i syfte att utnyttja och framkalla nordiska konkurrensfördelar, stärka nordisk konkurrenskraft och frambringa nordiska synergieffekter. "Det nya NI:s" finansieringsgrad i projekten bör minska, från nuvarande ca 40 % till exempelvis 20 %, samtidigt som stödet från näringslivet och andra intressenter måste öka.

Det förslag som vi har lagt, att lägga samman en hel del av de här institutionerna – ett trettiotal, som jag nämnde i början – har fått ett positivt gensvar från presidiet. Man säger bl.a. i sitt svar att det är presidiets uppfattning att Nordiska ministerrådet, som en uppföljning på budgetanalysen, ska kunna ta initiativ till att specifikt klarlägga administrativa och ekonomiska vinster vid fusion, samdrift och lokalisering av de enskilda institutionerna, samt att man som en uppföljning på budgetanalysen tar initiativ till att klarlägga administrativa, ekonomiska och fackliga vinster vid fusion, samdrift och samlokalisering av enskilda institutioner.

Vi tycker att det känns bra att vi lade det här förslaget. I och med att vi har lagt förslaget har vi kommit dithän att precis det vi vill tänker Nordiska rådet göra.

Debatten ble avsluttet.

Rådet bifalt Europautvalgets forslag til rekommandasjoner i anledning av B 205/euro, A 1259/euro, A 1247/euro og A 1231/p.

21. Bæredygtig udvikling

Rek. 8/2001	Nordisk Miljøhandlingsprogram 2001 – 2004
Rek. 9/2001	Strategi om en bæredygtig udvikling
B 207/när	Ministerrådsförslag om det framtida nordiska energipolitiska samarbetet
B 206/nord	Ministerrådsforslag om samarbejdsprogram for bygge- og boligsektoren 2002 – 2005
A 1250/när	Medlemsförslag om nordisk rovdjursförvaltning

Rek. 8/2001 Nordisk Miljøhandlingsprogram 2001 – 2004

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att föra in resurseffektivisering samt kärnsäkerhet som insatsområden i det nordiske miljøhandlingsprogram 2001-2004;

att vad gäller den nordiska budgeten samt arbetet under 2002 prioriteras följande:

a) Uppföljning av befintlig rekommendation om miljöräkenskaper för energi, samt etablering av ett system för prissättning av miljökostnaderna vid produktion av elektricitet samt projekt för att pröva Kyotomekanismerna i Östersjöområdet.

b) Arbeta för miljösäkerhet i hav och kustområden, bl.a. vad gäller att motverka oljeförorening.

c) Åtgärder för att stoppa utsläpp av radioaktiva ämnen till hav och luft från Sellafield m.fl. anläggningar samt att stoppa läckage av radioaktiva ämnen till hav och vattendrag från använt kärnbränsle, mot bakgrund av att den Ryska Duman beslutat om att importera använt kärnbränsle.

d) Rapportera årligen om utvecklingen i Ryssland vad gäller import av använt kärnbränsle samt vad gäller utvecklingen i Sellafieldanläggningen.

e) Vad gäller matvarusäkerhet och förbättrat djurskydd styrka det nordiska inflytandet i internationella förhandlingar och processer, särskilt i FAO, WHO och WTO samt i utvecklingen av ett nytt regelverk inom livsmedelsområdet i EU/EES.

att fastställa ministerrådsförslag B 199/när om det nordiske miljø-handlingsprogram 2001-2004 med beaktande av de synpunkter som framförts av Nordiska rådet Närområdesutskottet i dess betänkande över förslaget samt årligen rapportera om genomförandet av handlingsprogrammets olika projekt och eventuella förslag till justeringar av Nordiska rådets prioriteringar.

Rek. 9/2001 Strategi om en bæredygtig udvikling

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar och Nordiska ministerrådet

att verka för att en ratificering av Kyotoprotokollet åstadkoms under år 2001 och att protokollet träder i kraft innan 10-årsuppföljningen av FN-mötet i Rio äger rum år 2002;

att genomföra projekt för att prova Kyoto-mekanismerna i Östersjöområdet, bl.a. genom att en gemensam nordisk marknad för kvothandel upprättas senast 2005;

att ta initiativ till åtgärder på internationellt plan för att bemöta och mildra konsekvenserna av de förväntade klimatförändringarna och att därvid ta stor hänsyn till utvecklingsländernas behov och möjligheter att anpassa sig till den nya situationen;

att verka för att de indikatorer som utvecklas på internationellt plan för att mäta bärkraftig utveckling tar hänsyn till såväl sociala som ekonomiska och miljömässiga faktorer;

att som ett led i utvecklandet av en väsentligt ökad resurseffektivitet vidareföra de insatser som hittills gjorts på nationell och nordisk nivå angående reduktions- och effektiviseringsmålen faktor 4 och faktor 10, bärkraftiga produktions- och konsumtionsmönster och materialsflödesanalyser m.m;

att initiera forskning och utveckling angående teknologi för vätgas (hydrogen) som framtida energibärare;

att fastställa ministerrådsförslag B 201/när om "Bæredygtig udvikling – En ny kurs for Norden" med beaktande av de synpunkter som framförts av Nordiska rådet Närområdesutskottet i dess betänkande över förslaget.

B 207/när Ministerrådsförslag om det framtida nordiska energipolitiska samarbetet

Närområdesutskottet hade föreslagit at Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att i sitt arbete med genomförandet av ministerrådsförslaget beakta dels Nordiska rådets rekommendation 8/2001/när angående nordisk miljöhandlingsprogram 2001-2004 och därvid särskilt uppmärksamma andra att-satsens punkt a) samt vad i tredje att-satsen framförs om rapportering och dels Nordiska rådets rekommendation 9/2001/när angående strategi för bärkraftig utveckling;

att återkomma till Nordiska rådet med en argumentation om på vilket sätt en ökad gasanvändning ligger i linje med Nordiska rådets rekommendationer om en strategi för bärkraftig utveckling och det nordiska miljöhandlingsprogrammet;

att anta ministerrådsförslag B 207/när angående det framtida nordiska energipolitiska samarbetet med beaktande av de synpunkter som framförts av Nordiska rådet i dess betänkande över förslaget.

B 206/nord Ministerrådsforslag om samarbejdsprogram for bygge- og boligsektoren 2002-2005

Nordenutskottet hade föreslagit at Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att anta ministerrådsförslag B 206/nord angående samarbetsprogram för bygg- och bostadssektorn 2002-2005 med beaktande av de synpunkter som framförts av Nordiska rådet i dess betänkande över förslaget.

A 1250/när Medlemsförslag om nordisk rovdjursförvaltning

Nærområdesutvalget hade föreslagit at Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att återkomma med förslag till en gemensam förvaltningsstrategi för att bidra till långsiktigt livskraftiga rovdjursstammar och att därvid uppmärksamma behovet av att anpassa systemet för kompensation för förlust av tamdjur till den nya förvaltningsstrategin.

Rek. 8/2001 Nordisk Miljøhandlingsprogram 2001-2004

Rek. 9/2001 Strategi om en bæredygtig udvikling

Samarbetsminister **Jan-Erik Enestam** (Ministerrådets talsmann rek. 8/2001/när og rek. 9/2001/när): Ärade president! Ministerrådsförslaget angående Nordiskt miljöhandlingsprogram 2001-2004 godkändes av Nordiska rådet på dess extra session den 26 juni detta år och resulterade i två rekommendationer. Eftersom tidsperioden mellan sessionerna blev relativt kort, har ministerrådet kommit överens med rådet om att att meddelandena över rekommendationerna 8/2001 samt 9/2001 ges muntligt vid denna session:

De nordiska länderna har gemensamma drag och värderingar, vilka utgör basen för det nordiska miljösamarbetet. Även i miljöhandlingsprogrammet återspeglas detta. Med hjälp av handlingsprogrammet visar man prioriteringarna i det nordiska miljösamarbetet, samtidigt som det är ett instrument som anlitas bl.a. i Nordiska ministerrådets budgetarbete. Miljösektorn har redan under många år utarbetat miljöstrategier, i vilka man fastställt gemensamma mål för samarbetet. Med den nya miljöhandlingsplanen har man gått in för att stärka den politiska orienteringen och utöka den styrande effekten på den nordiska miljön. Man avser också att genom miljösamarbetet bidra till att implementera den nordiska strategin för hållbar utveckling.

Ministerrådet är i princip enigt med Nordiska rådet om prioriteringarna för 2001. Det finns dock några slutsatser om kopplingen mellan den nordiska strategin om hållbar utveckling och miljöhandlingsprogrammet, som vi önskar tillrättalägga. Ministerrådet önskar betona att man genom miljöhandlingsprogrammet endast skall implementera de delar i den nordiska strategin om hållbar utveckling, som miljösektorn ansvarar för i det nordiska samhället. Man borde därför överväga att avskriva de delar av rekommendationen, som miljösektorn inte ansvarar för med hänsyn till att de borde ha medtagits i rekommendation nr 9/2001 (B 201/när) om strategin för hållbar utveckling.

Ministerrådet önskar framföra följande kommentarer till de enskilda delarna i rekommendation 8/2001 Nordisk Miljøhandlingsprogram 2001-2004:

Beträffande den första att-satsen i rekommendation 8/2001 kan framhållas följande:

Resurseffektivisering är medtaget som ett insatsområde i handlingsprogrammet. Detta ämne behandlas i handlingsprogrammets kapitel om produktorienterad miljöstrategi (POMS), emedan frågan omresruseffektivitet bara är en del av det överordnade temat produktorienterad miljöstrategi. Flera grupper arbetar således redan nu med de olika konsument-, näringslivs- och miljösektorn.

Frågan om kärnsäkerhet har inte medtagits explicit i miljöhandlingsprogrammet, eftersom ämnet inte specifikt hör till de nordiska miljöministeriernas kompetensområde. Miljöministrarna behandlar dock frågor som sammanhänger med problematiken genom sina diskussioner på ministermöten. Energiministrarna behandlar även kärnkraftsfrågor i överensstämmelse med beslut vid BASREC (Baltic Sea Region Energy Co-operation)-ministermötet i Stavanger år 1998.

Slutligen kan nämnas att det finns ett nordiskt samarbetsforum Nordisk kärnsäkerhetsforskning, som behandlar kärnsäkerhetsfrågor. Detta samarbete sker inte inom Nordiska ministerrådets ram.

Beträffande den andra att-satsen i rekommendation 8/2001, önskar ministerrådet framföra följande:

Energisektorn är huvudansvarig för dessa områden. Miljösektorn delar på ansvaret för klimatdelen i det nordiska samarbetet. Till denna del förekommer det ett tvärsektoriellt samarbete mellan miljösektorn och energisektorn. Konkret har såväl energiministrarna som miljöministrarna fattat ett beslut, som innebär en uppföljning av denna sistnämnda prioritering, genom att testa Kyotomekanismerna i Östersjöområdet.

a. hav (miljösäkerhet i havet och i kustområden, oljeförorening)

Miljösektorn arbetar aktivt med detta område genom flera konkreta projekt. I detta sammanhang kan nämnas att utöver de konkreta projekten går en del av medlen från de nordiska

havs- och luftgruppen till driften av sekretariatet för Köpenhamnavtalet. Detta nordiska avtal från år 1993 handlar om gemensamma insatser och samarbete i samband med föroreningskatastrofer som förorsakas av olja och andra skadliga ämnen i de nordiska havsområdena.

b. utsläpp av radioaktiva ämnen (Sellafield, rysslands import av kärnbränsle)
Miljöministrarna har vid flera tillfällen tagit kontakt med de brittiska myndigheterna angående problem i samband med Sellafield och följer fortsatt noggranta med utvecklingen. Nu har miljöministrarna dessutom haft möte med de brittiska ministrarna Margareta Beckett och Michael Meacher i Luxemburg i förrgår, den 29 oktober, där de nordiska miljöministrarna ånyo krävde att Storbritannien gör en aktiv insats för att minska utsläppen. Diskussionen uppföljdes vid de nordiska miljöministrarnas möte i Köpenhamn i går, den 30 oktober, som resulterade i ett pressmeddelande. Vad beträffar Ryssland hade miljöministrarna vid sitt möte i augusti detta år, som hölls back to back med Barentsrådets ministermöte, en längre diskussion om såväl utvecklingen i Ryssland som om samarbetet med Ryssland. Miljöministrarna beslöt på detta möte ge följande uttalande: "Hanteringen av radioaktivt avfall är en mycket viktig fråga och det är nödvändigt att ha en säker behandling, transport och uppbevaring av dylika ämnen. Ministrarna uttryckte sitt allvarliga bekymmer beträffande planer om import av radioaktivt avfall till Ryssland".

c. anmodan om rapportering årligen angående utvecklingen i Ryssland om import av kärnbränsle samt om Sellafield.
Som jag tidigare nämnde kan rapporteringen ske i förbindelse med muntliga tillägg på sessionen – dvs. som en del av tal och inlägg under sessionen. Om det finns behov kan ministerrådet även löpande informera Nordiska rådet om den aktuella utvecklingen.

d. om livsmedelssäkerhet och djurskydd
De huvudansvariga sektorerna är jord- och skogsbruk, fiskerisektorn och livsmedelssektorn. Miljösektorn deltar emellertid i många projekt i samråd med dessa nämnda sektorer. Till orientering kan upplysas att en nordisk projektgrupp tillsatts med representanter för konsument-, fiskeri- och jord- och skogsbruk, livsmedelsfrågor samt miljöfrågor. Målsättningen för denna grupp är bl.a. att utveckla en nordisk strategi för livsmedelssäkerhet.
Skydd av växt- och djurarter omfattar i miljöhanteringsprogrammets kapitel om biologisk mångfald och genetiska resurser. Miljösektorn har redan tidigare arbetat med frågan och nya projekt har initierats för att tillmötesgå de olika konkreta målsättningar och uppställts.

Ärade president! Inom miljösektorn har man inte endast utarbetat en miljöhandlingsplan för åren 2001-2004. Man har även utarbetat en informationsstrategi för miljösektorn. Denna strategi godkändes igår på miljöministrarnas möte. Strategin har fått ett gott mottagande och väckt intresse även inom andra sektorer. Informationsstrategin bidrar till att göra informationen om nordiskt miljösamarbete lättare tillgängligt även utanför ministerrådskretsen, bl.a. för Nordiska rådet och dess medlemmar.

Vi anser att miljöhandlingsplanen är ett viktigt redskap för ett framgångsrikt samarbete mellan berörda sektorer. Med stöd av planen kan man tillägna sig en bättre miljö både för oss och för våra efterkommande.

Presidenten avbrøt taleren da taletiden var overskredet. Minister Enestams resterende redegørelse om Minsiterrådets og de nordiske landenes regjeringers meddelelse om Rek. 9/2001 återgis her neden.

Hållbar utveckling – En ny kurs for Norden

Ärade president och parlamentariker! Jag har noterat att Nordiska rådet förde en positiv och konstruktiv diskussion om strategin för hållbar utveckling i samband med att strategin godkändes under Nordiska rådets extrasession i Kungälv den 26. juni detta år. Parlamentarikerna har aktivt omfattat principen om en hållbar utveckling och stöder vår uttalade avsikt, att vi på regeringsplan och inom ministerrådet för en framsynt och målinriktad politik såväl i vart och ett enskilt nordiskt land som i de internationella samarbetsfora i vilka vi deltar.

I rekommendation 9/2001 rekommenderar Nordiska rådet länderna och Nordiska ministerrådet bland annat att arbeta för

- att konsekvenserna av klimatförändringarna minskas, härunder att Kyotoprotokollen ratificeras år 2001 och träder i kraft innan Rio + 10 mötet i Johannesburg år 2002, att Kyotomekanismerna prövas i Östersjöområdet, och att man tar hänsyn till u-länderna,
- att internationella indikatorer för hållbar utveckling tar hänsyn till både den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga dimensionen,
- att resursbesparande målsättningar och insatser främjas, samt
- att forskning och utveckling av väte som framtidens energikälla främjas.

Arbetet att uppfölja och genomföra strategin har redan satts i gång i ministerrådet. Ministerrådet har ansvaret för att genomföra strategin på de områden som inte omfattas av ländernas ansvar för uppföljningen och likaså ansvaret för information, rapportering, värdering och revision av strategin. Ministerrådet har inte problem med de rekommendationer, som rådet kommer med. De är i samstämmighet med de insatser, som man redan har satt i gång eller som planeras.

Närområdesutskottet nämner i sitt betänkande, att vissa områden bör prioriteras i den nordiska budgeten för 2002. Det handlar om energi och klimat, hav samt livsmedelssäkerhet och förbättrat djurskydd. Jag vill tala om, att ministerrådet har beslutat stöda vissa projekt inom dessa tre områden av den budgetpost på 4 miljoner DKK, som är avsedd speciellt till projekt, som följer upp strategien om en hållbar utveckling. Detta är alltså i linje med närområdesutskottets intentioner.

Den tvärsektoriella arbetsgrupp, som samarbetskommittén har utnämnt och som skall se på uppföljningen av strategin, redan har inlett sitt arbete. Ordföranden är från Norge. Detta går väl ihop med att hållbar utveckling är en av det kommande norska ordförandeskapets prioriteringar år 2002. Gruppen har till uppgift att utarbeta indikatorer, så vi får möjlighet att värdera hur det går i processen.

Min tidigare norske kollega samarbetsminister Jørgen Kosmo nämnde i sitt inlägg i Kungälv att det är viktigt, att vi också ser våra insatser i ett större internationellt perspektiv. Han hänvisade till, att OECD i maj i år godkände att hållbar utveckling är ett överordnat mål för regeringarna i OECD och för hela organisationen. Samtidigt antog ministrarna en strategi om hållbar utveckling. På toppmötet i Göteborg den 15-16 juni godkändes en strategi för hållbar utveckling i EU, som i stor utsträckning går in på samma element som den nordiska strategin.

De nordiska regeringarna ser med tillfredsställelse på de linjedragningar på ministernivå som gjordes förra våren i OECD, på resolutionerna från toppmötet i Göteborg och på godkännandet av den nordiska strategin i Kungälv. Strategiarbetet för den nordiska hållbara utvecklingen har genomförts i anknytning till förberedelserna för den nordiska närområdesstrategin, till Baltic 21, Barentsrådet, Arktiska rådet och verkställandet av EU-strategin samt toppmötet i Johannesburg 2002. Alla dessa processer kompletterar varandra.

Det är viktigt att de myndigheter som ansvarar för dessa processer under förberedelserna fortsätter att upprätthålla kontakter på det nationella och det internationella planet. Eftersom den hållbara utvecklingen till sin natur är tvärsektoriell kräver en lyckad förberedelse och uppföljning av frågor starka nätverk. Särskilt bör man se till att sakkunskapen om den sociala dimensionen är inkopplad. Vi har en unik möjlighet att lyfta fram urbefolkningarnas rättigheter i förberedandet av den internationella hållbara utvecklingen. I detta bär vi gemensamt ansvaret för våra egna områdens ursprungsbefolkningars behov och berör samtidigt även problemställningen i många u-länder. De positiva erfarenheter som erhållits lyfter fram betydelsen av samarbetet.

Förberedelserna för World Summit om hållbar utveckling i Johannesburg i september 2002 är i full gång. Ministrarna i ECE-länderna, dvs. FN:s ekonomiska

kommission för Europa, den 26 september i Genève godkände en deklaration om hållbar utveckling för regionen som omfattar Europa, USA, Kanada och Ryssland. Det kan vara värt att överväga att presentera den nordiska strategin på mötet i Johannesburg i september 2002 som vårt gemensamma nordiska bidrag för hållbar utveckling. Den kunde utgöra ett gott och starkt tillägg till det gemensamma regionala uttalandet. Den nordiska strategin visar, att vi i Norden har viljan att prioritera mål och insatser för en hållbar utveckling och att vi internationellt vill stärka samarbetet på detta område.

I COP7-mötet i Marrakesh kommer man att ta beslut om texterna i Kyotoavtalet och därefter inväntas Europeiska kommissionens förslag angående ratificeringen i gemenskapen. Alla länder förbereder sin ratificering och i Finland har man för detta ändamål grundat en arbetsgrupp av tjänstemän som representerar olika ministerier. Målet är att få förslaget till riksdagen i slutet av våren så att Finland kan ratificera Kyotoavtalet tillsammans med de övriga EU-länderna före toppmötet i Johannesburg år 2002. Det vore mycket önskvärt att staterna i Östersjöområdet skulle sluta sig till denna ratificeringstidtabell.

Ärade president och parlamentariker! Vi har i Norden en bred bas för att föra framåt vår strategi – den nya kursen för Norden. Jag ser fram emot en ytterligare förstärkt insats dels i de enskilda länderna, dels inom Nordiska rådet, som nu går in för ett helt eget utskott för miljö- och naturresursfrågor och inom Nordiska ministerrådets ram samt på internationellt plan till förmån för den hållbara utvecklingen.

Ewa Larsson (Nærområdesutvalgets talskvinne rek. 8/2001/når og 9/2001/når): Fru president! Först vill jag tacka för ministern för meddelandet över rek. 8/2001. Den ekologiska situationen ser värre ut i dag än vid uppföljningen av Rio år 1992. Utsläppen av klimatgaser fortsätter, och ökar, och kemikalietillsatserna i vår livsmiljö ökar. Vår kunskap om de olika hoten mot Moder jord är också större och mer allmänt kända än någonsin tidigare.

I rapporten *Tillståndet i världen* kan vi läsa om hur klyftan mellan olika länder ökar. Vi kan läsa att länder, såsom vi i Norden, ökar våra klimatgaser, trots att vi i dokument efter dokument fastställt det nödvändiga i att de minskar.

De nordiska miljöministrarna har tillsammans med oss i Nordiska rådet ett digert arbete framför sig när det gäller att införliva vår i dag kända kunskap med praktiskt politiskt konkret handlande i våra egna länder.

Närområdesutskottet har föreslagit rådet att rekommendera Nordiska ministerrådet till uppföljning av befintliga rekommendationer om miljöräkenskaper för energi och etablering av ett system för prissättning av miljökostnader vid produktion av elektricitet.

Efter Nordiska rådets träff med Baltiska församlingen och Beneluxländerna i våras, då vi enades om en gemensam resolution inför klimatförhandlingarna i juli i Bonn, sade vi också att det är viktigt att de enskilda länderna inte sitter och väntar på varandra utan att vi med fördel kan agera, t.ex. mot ökade koldioxidutsläpp genom exempelvis skattepolitik. Att motverka trafikdrivande infrastrukturinvesteringar till förmån för miljömässigt bättre alternativ är en verkligt stor utmaning för Norden och Europa. Vi föreslog också att definitionen av vad som ersätter ett utsläpp med ett annat utsläpp blir tydligare så att t.ex. miljöstörande kärnkraftsproduktion inte anses vara en ersättning för kolförbränning. Här vill vi att Nordiska ministerrådet återkommer till Nordiska rådet med en argumentation om på vilket sätt en ökad fossilgasanvändning ligger i linje med Nordiska rådets rekommendation om en strategi för bärkraftig utveckling och det nordiska miljöhandlingsprogrammet.

Vidare vill jag framföra att utskottet beklagar att ministerrådet i det här skedet inte kan lägga fram en konkret plan över resursåtaganden för genomförande av ministerrådets förslag. Vi uppmanar ministerrådet att snarast genomföra nödvändiga organisationsförändringar och en finansieringsanalys.

Närområdesutskottet tar också upp vikten av att initiera forskning och utveckling angående teknologi för vätgas som framtida energibärare. Det vore intressant att få en kommentar i dag.

I behandlingen av miljöhandlingsprogrammet framhåller vi att vi vill ha en årlig rapportering om utvecklingen i Ryssland och när det gäller utvecklingen vid Sellefieldanläggningen. Vi har fått höra här att det ska vi få muntligen.

Vi välkomnar gårdagens aktivitet från de nordiska miljöministrarna och Nordiska rådets presidium riktad till Tony Blair och Storbritanniens planer på att öka utsläppen av technetium 99 i Sellafieldanläggningen.

Upparbetningsanläggningen släpper dagligen ut ca 8 miljoner liter kärnavfall till Irländska sjön. Utsläppen består av 40 olika radioaktiva isotoper och förs med havsströmmarna längs norska kusten till Arktis. Även plutonium som härrör från Sellafield orsakar föroreningar i Barents hav samt i haven vid Norge och Grönland. Technetium 99 är en oönskad biprodukt vid upparbetning av utbränt kärnbränsle som lagras i bl.a. tång. Halveringstiden är drygt 200 000 år.

De här utsläppen har blivit 50 gånger större sedan början av 1990-talet. Nu har den brittiska regeringen beslutat att öka utsläppen med ytterligare 60 % fram till år 2005. I denna fråga kommer det nya miljöutskottet att återkomma, helt enkelt därför att utsläppen är oacceptabla. Enligt mitt sätt att se saken borde de också vara kriminella enligt folkrätten. Vad kommer miljöministrarna att göra efter pressmeddelandet i går? Det vore roligt att få en kommentar om det.

När det slutligen gäller matvarusäkerhet och förbättrat djurskydd vill vi stärka det nordiska inflytandet vid internationella förhandlingar, särskilt i FAO, WHO och WTO samt i utvecklingen av ett nytt regelverk inom livsmedelsområdet i EU och EES. Ett ekologiskt hållbart jordbruk torde vara vägen att nå målen. Min egen dröm är ett GMO-fritt Norden.

Med detta yrkar jag bifall till Närområdesutskottets förslag till beslut.

Jari Vilén overtok ledelsen av forhandlingene.

Jordbruksminister **Margareta Winberg**: Herr president! En viktig del i strategin för en hållbar utveckling i Norden är att inom de areella näringarna vidareutveckla miljövänliga produktionsformer som också är ekonomiskt och socialt hållbara. Säkra livsmedel har tidigare diskuterats, men om man tittar närmare på primärproduktionen finner man att våra bönder också har ett viktigt uppdrag i att producera livsmedel på ett miljövänligt och säkert sätt, så att den långsiktiga produktionsförmågan bevaras, så att resursanvändningen är varsam och så att ekosystemet inte påverkas negativt.

Målet för den europeiska jordbrukspolitiken, så som den kom att formuleras i skuggan av andra världskriget, är otidsenligt. Då var det brist på mat och ett sätt att lösa denna brist var att skydda sig – protektionismen blev ett medel för att nå målet.

I den framtida jordbruks- och livsmedelspolitiken måste konsument- och medborgarperspektivet ha en helt annan tyngd. När vi diskuterar förändringar måste vi utgå från dagens och morgondagens krav och förutsättningar. Jag ser fem dimensioner i en framtida jordbruks- och livsmedelspolitik:

- God och säker mat åt alla
- Ekologiskt hållbar produktion
- God djuromsorg
- Levande landsbygd
- Global rättvisa och fördelning

Jordbruket och bonden kan inte längre ses som en renodlad matproducent, därför att det finns andra värden som jordbruket skapar. Framtidens politik inom det här området måste därmed vägledas av nya mål och principer. Vi måste finna nya metoder för att värdera inte bara maten utan all produktion som sker på landsbygden med anknytning till lantbruket. Man skulle kunna kalla det för "bondens nya uppdrag".

Framtidens politik för ett hållbart jordbruk måste på sikt i grunden förändras. Konsumenter och skattebetalare ska inte betala för bondens nya uppdrag genom höga priser eller generella direktstöd till livsmedelsproduktionen. I framtiden bör ersättningen i högre grad än i dag utgå

för jordbrukets produktion av kollektiva nyttigheter som samhället efterfrågar, t.ex. miljötjänster. Detta är också någonting som fler länder inom EU nu arbetar för.

Den nordiska hållbarhetsstrategin innehåller viktiga uppmaningar som vi nu ska se till att omsätta i praktisk handling. Ett hållbart jordbruk kräver ett aktivt engagemang av oss alla, både på EU-nivå och på nordisk nivå.

Miljøminister **Siv Friðleifsdóttir:** President! Strategien for bærekraftig utvikling er meget viktig. Det har blitt påpekt her før at det er den første strategien man har gjort på regionalt plan etter 1992, så Norden er en foregangsregion på dette området.

Neste år holdes Rio +10, og det er meget viktig at vi tar opp spørsmål som vi er opptatt av i Norden. Da vil jeg peke på at vi er meget opptatt av havmiljøet og setter pris på få det sterkt på dagsordenen på Rio+10.

Ewa Larsson spurte om hva miljøministrene vil gjøre vedrørende Sellafield nå etter pressemøtet. Etter pressemøtet har vi samarbeidet med presidiet og ordføreren der, og det har nå blitt sendt et brev til britiske myndigheter, som Svend Erik Hovmand har skrevet under på. Det synes jeg er meget positivt. Det er et politisk press.

Vi skal også ta saken opp på Nordsjøkonferansen i Bergen i mars. Det er fem måneder til den konferansen blir holdt, og da kommer det til å bli meget sterkt for britiske myndigheter å sitte der sammen med de nordiske land og diskutere Sellafield. Jeg mener derfor at de nordiske miljøministrene har stått ganske sterkt sammen med hensyn til å presse de britiske myndigheter til å redusere utslipp fra Sellafield og oppbevare atomavfallet på land til man har fått en bedre teknikk enn man har i dag.

B 207/när Ministerrådsförslag om det framtida nordiska energipolitiska samarbetet

Samarbetsminister **Enestam** (Ministerrådets talsmann B 207/när): President! Får jag först i anslutning till den föregående debatten säga att mitt inlägg gällande "En bæredygtig udvikling – En ny kurs for Norden" (rek. 9/2001) inte kunde hållas på grund av tidsbrist. Jag hemställer om att det kan läggas till handlingarna.[2] I det här talet skall jag också svara på Ewa Larssons fråga.

President, bästa medlemmar av rådet! Eftersom min kollega, handels- och industriminister Sinikka Mönkäre inte kan delta i detta möte kommer jag i hennes ställe att kortfattat presentera ministerrådsförslagets innehåll vad gäller det energipolitiska samarbetet under de närmaste åren.

Ministerrådsförslaget baserar sig på Nordiska rådets rekommendationer under de senaste åren. Också programmet ett Hållbart Norden samt de nordiska statsministrarnas Bergendeklaration från år 1997 har spelat en viktig roll i utvecklingen av energisamarbetet under de senaste åren och för innehållet i ministerrådsförslaget. Huvuddragen i förslaget är följande:

- Ministerrådet koncentrerar sitt arbete på tre så kallade kärnområden: elmarknaderna i Norden och Nordens närområden, klimatpolitiken samt det regionala samarbetet i Östersjöområdet
- Vad gäller organiserandet av samarbetet skall en projektledare anställas för alla tre kärnområden, klimatpolitiken, elmarknadssamarbetet och det regionala samarbetet. Dessa uppgifter kommer till en början att skötas på deltid, och lämpliga personer för uppgifterna söks som bäst.
- Det är också viktigt, att kontakterna med olika samarbetsparter sköts effektivt. T.ex. kontakter med miljösektorn i fråga om arbetet för ett hållbart Norden och i klimatfrågor, med jord- och skogsbrukssektorn i bioenergifrågor samt med Europeiska kommissionen och andra aktörer i det regionala samarbetet.

[2] Inlägget återges på s- xx

- Det nordiska energiforskningssamarbetet, institutet NEFP, är en integrerad del av helheten och planerar sin verksamhet så att den på bästa sätt stöder ministerrådets målsättningar.
- De aktiviteter som inte direkt uppfattas som kärnområden organiseras under den helhet där synergieffekterna är bäst.

En omorganisering av energisamarbetet är ytterst viktig just nu av följande orsaker:

- Det nordiska energisamarbetet har - sedan det regionala arbetet påbörjats i enlighet med Rådets rekommendationer och statministrarnas deklaration från 1997 - blivit motorn för energisamarbetet i Östersjöregionen. Detta bör beaktas i organisationen.
- Den nordiska elmarknaden har varit modell för många elmarknadsreformer, visserligen för många aktörer en mycket avancerad sådan. För att Norden inte skall förlora sin ställning som modell för elsamarbetet, bör det nordiska samarbetet på denna sektor fortgå. Samarbetet är viktigt i synnerhet nu, när bl.a. nya direktiv fordrar att elmarknadsmekanismer omarbetas.
- De nordiska målsättningarna i klimatpolitiken ställer stora krav på beredningen av praktiska åtgärder i synnerhet under de närmaste åren.

Vad gäller närområdessamarbetet kan jag konstatera att tyngdpunkten hittills har legat på de baltiska länderna. Energisektorn är den första sektorn inom Nordiska ministerrådet som har organiserade regelbundna kontakter med motsvarande myndigheter i de baltiska länderna. Nu när läget i de baltiska länderna har börjat stabilisera sig kommer tyngdpunkten i arbetet allt mera att flyttas över till nordvästra Ryssland, något som gäller för hela det nordiska närområdessamarbetet.

Närområdesutskottets betänkande återspeglar det faktum att rådets representanter och ministerrådet är ganska eniga om energisamarbetets målsättningar. En del mindre anmärkningar har dock framförts. Jag kommenterar några av dem.

Det är sant att ministerrådet inte har kunnat lägga fram en detaljerad finansieringsplan för införandet av ministerrådsförslaget. En naturlig orsak är att ministerrådet tillsammans med de baltiska ländernas energiministrar har anhållit om ca 5 miljoner danska kronor från EU:s Synergy-program för Östersjösamarbetet, och beslutet kom först i början av den här månaden. Det är självklart att ministerrådet med det snaraste kommer att lägga fram sin finansieringsanalys för rådet när frågan om EU-finansieringen nu har avgjorts.

Nordiska rådet bad ministerrådet att återkomma med argument om på vilket sätt en ökad gasanvändning ligger i linje med Nordiska rådets rekommendationer och med strategin om en hållbar utveckling. I denna fråga hänvisar jag till utredningen "Naturgassens muligheder for att medvirke til reducerede miljöutslip i Norden och närområdena", TemaNord 1997:548.

Vad gäller ministerrådsförslagets förhållande till strategin för ett hållbart Norden mera generellt har ministerrådet aktivt deltagit i beredningen av strategin, och strategin återspeglar de inriktningar och åtgärder som är aktuella i det nordiska energisamarbetet. Således är ministerrådsförslagets anknytning till strategin klar och okomplicerad. Många konkreta förslag i närområdesutskottets betänkande har också beaktats, t.ex. vätgassamhället är en central del av det Nordiska Energiforskningsinstitutets nya handlingsplan för åren 2003-2006 – och här är svaret på Eva Larssons fråga. Några saker kanske kunde klargöras i dialog med utskottet, t.ex. både faktor 4 och faktor 10 har tagits upp på ministerrådets agenda, och på elsektorn är försörjningstryggheten när elkonsumtionen ökar en aktuell fråga.

Ministerrådet har nu beslutat att ge ämbetsmannakommittén till uppgift att vidta de åtgärder som behövs för att omstruktureringen av organisationen enligt ministerrådsförslaget skall vara fullbordad 1.1.2002 samt för att en arbetsplan för arbetet inom kärnområdena skall kunna godkännas i början av nästa år. Jag hoppas att Nordiska Rådet kommer fram med sina förslag och åsikter så att införandet av ministerrådsförslaget kan påbörjas på bästa möjliga sätt. Ministerrådet tänker fortsätta med gemensamma möten och seminarier tillsammans med rådets representanter om aktuella frågor och åtgärder som vidtas för att implementera ministerrådsförslaget.

Jag föreslår att Nordiska rådet godkänner ministerrådsförslaget som grundval för energisamarbetet för åren 2002-2005.

Margareta Israelsson (Nærområdesutvalgets talskvinne B 207/när): Herr president! Jag tackar för svaren från Ministerrådet. Energiproduktionen står ju för en mycket stor del av utsläppen av klimatgaser, och en mer miljövänlig energiproduktion och en mer effektiv energianvändning är därför helt nödvändig om vi ska lyckas i arbetet för att nå Kyotoavtalets målsättningar. Ministerrådets förslag som vi nu behandlar är en bra grund för goda resultat inom detta område i Norden. Det visar först och främst att vi har många möjligheter – om vi nu fattar de rätta politiska besluten.

Det förslag som den socialdemokratiska gruppen lagt i Närområdesutskottet om att göra Östersjöregionen till ett provområde för Kyotomekanismerna har mötts med stort intresse. Utskottet ser med tillfredsställelse att det initiativet följs upp av Ministerrådet. Det här behandlades också på den gemensamma konferensen mellan Nordiska rådet, Baltiska församlingen och Beneluxländernas parlamentariska församling. Deltagarna visade stort intresse och stödde också förslaget. Med ett sådant provprojekt kommer Norden att ligga i täten för utvecklingen.

Utskottet vill också understryka - som tidigare nämnts - att vi inte anser att Ministerrådet i tillräcklig omfattning tagit sin utgångspunkt i nödvändigheten av att reducera de miljöproblem, huvudsakligen CO_2-utsläpp, som kommer från energisektorn. Vi tycker att så mycket som möjligt av den ökade energiförbrukningen bör komma från förnyelsebara energikällor, och vi vill i det sammanhanget peka på behovet av att stärka forskningen på nya och förnyelsebara energikällor.

Nordiska rådet har beslutat att det ska införas miljöräkenskap för energi. Bakgrunden är att det krävs en energimekanism som dels ger tekniskt utvecklingsarbete, dels förhindrar dumpning av elkraft som är billig på grund av att kostnaden för miljöförorening inte är inlagd i priset. I Ministerrådets förslag har inte Rådets beslut fått tillräckligt genomslag, som Närområdesutskottet ser det.

Herr president! Låt mig, avslutningsvis tacka för ett mycket gott samarbete inom det Närområdesutskott som nu också går i graven och ett gott samarbete med ministrarna inom miljö- och energiområdet.

B 206/nord Ministerrådsforslag om samarbejdsprogram for bygge- og boligsektoren 2002-2005

Statsrådet i finansdepartementet **Lövdén** (Ministerrådets talsmann B 206/nord): Herr president! Att ha någonstans att bo är helt avgörande för en människas möjligheter att leva ett gott liv. När vi utarbetar riktlinjer för bostadsförsörjningen och när vi bygger våra städer och bostadsområden är det viktigt att ha detta som utgångspunkt.

Det handlar om att se till att alla kan få en bostad som motsvarar deras behov och önskemål. Det handlar om barns och ungdomars uppväxtvillkor. Det handlar helt enkelt om att boendet ska medverka till att skapa levnadsvillkor som frigör och medverkar till att vi kan förverkliga våra bästa stämningars längtan! Det är om denna sak vårt nordiska bostadspolitiska samarbete handlar.

Målsättningen för handlingsprogrammet är att det skapas goda bostads- och levnadsvillkor för alla befolkningsgrupper till rimliga kostnader, såväl för enskilda medborgare som för samhället.

Det nordiska samarbetsprogrammet ska bygga vidare på de enskilda ländernas bygg- och bostadspolitik. Samarbetet ska fokusera på erfarenhetsutbyte samt tydliggörande av gemensamma nordiska metoder och lösningar som det skulle vara irrationellt att enskilda länder gör var och en för sig.

De nordiska bostadsministrarna har med utgångspunkt i kriterierna för nordisk nytta angivit följande speciellt viktiga områden för det framtida samarbetet:

1. Det bostadssociala området.
2. Hållbar utveckling av bygg- och bostadssektorn.
3. Stadspolitik.

Målet med det nordiska samarbetet på det boendesociala området är att bidra till att ställa upp en vision för en modern, socialt välbalanserad bostadsmarknad. Av särskild vikt är lösningar som sätter bostadsmarknadens svaga grupper i centrum.

På bostadsmarknaden har det inträffat djupgående förändringar i samtliga nordiska länder, och förändringarna fortsätter. Efterfrågan och behoven är annorlunda i dag än tidigare. De regionala skillnaderna ökar också på bostadsmarknaden. Vi har både överskott och underskott på bostäder i olika delar av våra länder. Förändringarna handlar också om ökade boendekostnader.

Många av dessa förhållanden kräver snabba åtgärder.

Ett huvudmål är att bidra till att stoppa den negativa utvecklingen med segregation och uppdelning i våra städer och bostadsområden. Det behövs mer av variation när det gäller såväl upplåtelseformer som bebyggelsens innehåll och form. Vi måste skapa boendesociala och sysselsättningsmässiga förutsättningar som bidrar till integration. Då måste vi också öka de boendes inflytande och stimulera lokala initiativ för ett socialt och ekologiskt hållbart boende.

Enligt bostadsministrarnas uppfattning finns det behov av ökade insatser för en hållbar utveckling inom bygg- och bostadsområdet, som en uppföljning och konkretisering av strategin för hållbar utveckling i Norden. Ekologiskt byggmaterial, miljövänliga byggprocesser och energisparande är viktiga frågeställningar i samtliga nordiska länder. En viktig målsättning i programmet är att etablera återvinningssystem som kan verka som effektiva styrinstrument för minskad resursanvändning och miljöbelastning. Andra exempel på problemkomplex med stor inverkan på både ekonomi och inomhusmiljö finner vi i de många skador och byggfel som förekommer.

Det ekologiska samarbetet har hittills huvudsakligen omfattat enskilda byggnader och byggmaterialets kretslopp. En utvidgning av samarbetet bör i högre grad omfatta utveckling av ekologiskt funktionella system och processer. I detta sammanhang bör man genomföra gemensamma projekt och samarbetsformer som ger större inflytande på utvecklingen också på ett bredare internationellt plan.

Som ett nytt element i det nordiska samarbetet sätter vi nu i gång aktiviteter som rör stadspolitik. Ambitionen för denna del av bygg- och bostadssektorns samarbetsprogram är inte att generellt stötta en allmän tätortsutveckling. Samarbetet är snarare inriktat på erfarenhetsutbyte som rör mindre väl fungerande stadsområden och bostadssociala problemställningar. I den omfattning som de bostadssociala problemställningarna berörs av den mer generella utvecklingen i staden, är det relevant att anlägga ett bredare stadspolitiskt perspektiv, ett perspektiv som inkluderar näringslivslokalisering, privat och offentligt partnerskap, bekämpande av kriminalitet och utbud av olika typer av bostäder och ägandeformer.

Eva Møller (Nærområdesutvalgets talskvinne B 206/nord): Hr. præsident! Det nordiske samarbejde inden for bygge- og boligsektoren har gennemgået store forandringer inden for de seneste programperioder. Samarbejdet omfattede tidligere et bredt spektrum inden for bygge- og boligsektoren med særlig opmærksomhed rettet mod de erhvervspolitiske spørgsmål.

I dag er samarbejdet i højere grad koncentreret om boligsociale forhold. Nordenudvalget finder, at man også i den kommende programperiode 2002-2005 bør lægge hovedvægten af samarbejdet på det boligsociale område.

Nordenudvalget finder også, at arbejdet med de boligsociale spørgsmål særlig skal prioritere projekter, som sætter boligmarkedets svage grupper i centrum. Udvalget finder, at projektvirksomhed inden for dette område falder fint inden for handlingsplanens målsætning på det boligsociale område, nemlig at skabe gode bolig- og levevilkår for alle befolkningsgrupper til overkommelige priser for samfundet og for den enkelte.

Også Ministerrådets ønske om en styrket indsats for en bæredygtig udvikling af bygge- og boligområdet støtter udvalget og finder, at indsatserne bør indrettes således, at udviklingen rettes mod økologiske processer og systemer.

Med hensyn til Ministerrådets program for byudvikling finder udvalget det vigtigt, at udgangspunktet for samarbejdet ikke alene er den generelle byudvikling, men at der også her sættes fokus på de mindre velfungerende boligområder og de boligsociale problemstillinger.

Endelig finder udvalget, at arbejdet med boligsociale forhold med særligt sigte på løsninger, som sætter boligmarkedets svage grupper i centrum, bør få en meget høj prioritet.

Når dette er sagt, skal jeg oplyse, at Nordenudvalget foreslår, at Nordisk Råd antager Ministerrådets forslag B 206/nord angående samarbejdsprogram for bygge- og boligsektoren under hensyntagen til de synspunkter, som er fremført af Nordenudvalget i dets betænkning over forslaget.

A 1250/när Medlemsförslag om nordisk rovdjursförvaltning

Ryan (den venstresosialistiske gruppen, SV): President! Jeg vil snakke om rovdyrforvaltning. Det er svært viktig med et samarbeid i Norden for å sikre levedyktige stammer av rovdyr. Rovdyrene, i likhet med andre dyr, kjenner ikke grensene, og derfor må vi ha en felles strategi.

I forslaget er man veldig opptatt av dette med kompensasjon for tap av husdyr. Jeg tror man har for mye fokus på kompensasjon av tap, og at man kan satse mye mer på forebyggende arbeid. Det må brukes langt flere ressurser på forebyggende arbeid som gjør at man klarer å få færre tap av sau og andre husdyr.

I Norge har vi veldig mange får, eller sauer, som er ute på beite, og som forsvinner hvert eneste år, og vi bruker for mye penger på å betale skadeerstatninger og for lite på forebyggende arbeid.

Det koster å ha rovdyr, og det må betales for det. Det må settes inn tiltak som kan redusere lidelsene til husdyrene, og et godt eksempel på et slikt langsiktig arbeid har man i Abruzzo i Italia, der man bruker store ressurser hvert eneste år på et langsiktig forebyggende arbeid, slik at mennesker, husdyr og rovdyr kan leve i samme område.

Eksempel på tiltak er gjeting, man lager gjerder, man bruker vokterhunder, man har forskere i dette miljøet, og man har også utdanning av folk som skal jobbe med den type spørsmål.

Forebyggende arbeid istedenfor å bruke så mye penger på erstatninger vil også føre til at distriktene får tilført nye langsiktige arbeidsplasser der folk kan drive med oppgaver som er med på å sikre både rovdyra og de andre dyra plass på en fornuftig måte.

Jeg syns det forslaget til vedtak som ligger, er veldig bra, men jeg tror fokus framover skal være enda mer på forebyggende arbeid, der vi er villige til å bruke store ressurser på å sette inn mennesker til å drive en fornuftig forvaltning i de områdene der vi skal ha levedyktige stammer av rovdyr.

Ewa Larsson (midtengruppen, mp): Inge Ryan har sagt mycket som jag tänkte säga, och det tackar jag för – då kan jag ta det väldigt kort.

Jag vill börja med att yrka bifall till Närområdesutskottets förlsag till rekommendation till Nordiska ministerrådet.

Om det är så att man tycker att inriktningen för mycket är lagd på just kompensation, är ju det här en fråga som man ska vidga också till att se att man kan bo, leva och idka näring i hela landet. Det är ett självklart inpass i den här rekommendationen.

Precis som Inge Ryan säger, känner icke rovdjuren några gränser. Därför funderar jag om vi inte ska fråga också Ryssland och de baltiska länderna om de vill vara med och diskutera den här frågan. Även där har de en lite annorlunda syn på rovdjur, och vi behöver prata om det här. Rovdjuren rör på sig. Det handlar också om att olika arter från olika länder behöver träffas ibland för att utbyta gener, och ibland kan de bli för många.

B 207/när **Ministerrådsförslag om det framtida nordiska energipolitiska samarbetet**

Ola Karlsson (den konservative gruppe, m): Herr president! Det nordiska energipolitiska samarbetet står inför ett antal utmaningar. Jag vill peka på två av dem som jag tycker är mycket viktiga. Den ena är att vi måste möta det ökade elbehovet och den andra att vi måste klara koldioxidutsläppen.

I hela det nordiska elsystemet ser vi ett stadigt ökat elbehov. Det växer med 1-2 % per år. Nordpool redovisar ett ökat behov av el om ytterligare ungefär 40 terawattimmar fram till år 2010. Det finns flera skäl till det här.

El är ett bra sätt att effektivisera energianvändningen. Elstyrda processer är lättare att styra och effektivisera och leder därmed till lägre energiåtgång totalt. Den ökade datoranvändningen gör att fler maskiner drar el, och det leder också till ett ökat kylbehov. Utbyggda reningsanläggningar behöver el för såväl fläktar som processutrustning.

Vi ser också ett effektproblem i det nordiska elsystemet. I vintras behövde t.o.m. Norge importera kraft för att klara sina effekttoppar.

Försörjningsproblemen ställer krav på ökad produktion av både energi och effekt. Den gemensamma elmarknaden har lett till stora effektiviseringar och har inneburit att behovet av utbyggd produktionskapacitet kunnat skjutas några år framåt. Men det är viktigt att vi nu klarar en trygg elförsörjning i Norden, för att behålla och utveckla inte minst den industri vi har.

Finland tar sitt ansvar för att klara problemen genom att diskutera ökad produktion genom ett femte kärnkraftsblock. Den svenska energipolitiken däremot både försämrar försörjningsbalansen och leder till kraftigt ökade koldioxidutsläpp. Bara stängningen av den första reaktorn i Barsebäck har lett till ökade utsläpp av 4 miljoner ton koldioxid varje år. Det är dags att avveckla kärnkraftsavvecklingen och i stället öppna möjligheterna för ökad produktion.

Den danska energibeskattningen leder till onödigt stora koldioxidutsläpp när kolkondens gynnas framför kraftvärmeproduktion i Sverige eller Danmark.

Herr president! Det behövs ett ökat nordiskt samarbete, både för att klara elproduktionen och för att minska koldioxidutsläppen.

Låt mig sedan helt kort beröra frågan om den nordiska rovdjursförvaltningen. Det finns plats för rovdjur i Norden, men stammarnas storlek måste anpassas till lokalbefolkningen och deras behov. Risken är annars att vi snart behöver program för att bidra till långsiktigt livskraftiga stammar av lands- och glesbygdsbefolkningen. Det måste finnas möjlighet att leva och bo även i glesbygd.

Margareta Israelsson: Herr president! Jag begärde ordet för att konstatera vad jag tidigare sade, nämligen att vi i Närområdesutskottet har haft ett väldigt gott samarbete kring miljö- och energifrågorna. Vi har också kunnat samla oss kring gemensamma beslut och gemensamma förslag.

Jag utgår från att Ola Karlssons inlägg här mer var att betrakta som svenskt inrikespolitiskt eller partipolitiskt än som något som skulle symbolisera att det rått oenighet i utskottet kring de här frågorna.

Ola Karlsson: Herr president! Även jag kan intyga att vi har haft bra diskussioner i utskottet. Mitt inlägg har syftat till att peka på några av de problem vi har att möta och som jag tycker kanske har fått ett något för litet utrymme i utskottets betänkande.

Daniel Skifte (midtengruppen, At): Hr. præsident! Som i alle de nordiske lande er der også stor fokus på miljøet i Grønland. Derfor arbejdes der til stadighed for at opnå en bæredygtig udnyttelse af de levende ressourcer under hensyntagen til forsigtighedsprincippet.

I den forbindelse har vi derfor fastsat nogle klare politiske mål:

1. På det lovgivningsmæssige område er det på kort sigt en ny fuglebekendtgørelse, der arbejdes på. Bekendtgørelsen skulle gerne være med til at sikre en større fredning af nogle af de truede fuglearter i Grønland.
2. Ikke mindst er vi i Grønlands Landsting i øjeblikket i gang med at ratificere Kyotoprotokollen, som der ved førstebehandlingen i Landstinget var et stort flertal for at ratificere. Så inden efterårssamlingen i Grønland afsluttes, skulle vi gerne have den ratificeret, det vil sige om nogle dage.
3. På forskningsområdet er det vores mål at få styrket forskning og dokumentation, således at vi får et bedre og eksakt kendskab til naturforholdene i vores store land, Grønland. Det kræver enorme ressourcer, som vi er rede til at afsætte.
4. Uden at nedvurdere vigtigheden af de to ovenstående punkter vil vi gerne betragte det næste punkt som et af de vigtigste indsatsområder i relation til en bæredygtig udvikling. Det, jeg tænker på, er information. Vi arbejder på at få spredt informationer om miljøproblemer i Grønland ud til den grønlandske befolkning, så den i højere grad får forståelse for Grønlands miljøproblemer, for uden opbakning og forståelse af miljøproblemets omfang fra befolkningens side vil de to ovennævnte indsatsområders effekt blive begrænset.

En af måderne at fremme befolkningens bevidsthed om vores miljøproblemer på er via miljø- og fredningsorganisationer. Derfor arbejder vi bevidst på at skabe grobund for etablering af endnu flere miljø- og fredningsorganisationer.

Sagt med andre ord forsøger vi i Grønland på lige fod med de nordiske lande at arbejde hen imod et renere og sundere miljø med minimal menneskelig indblanding. Vejen hen imod dette mål er via en målrettet og konstruktiv indsats at finde løsninger, der kan minimere miljøproblemerne i Grønland.

Debatten blev afsluttet.

Rådet bifalt Nærområdesutvalgets forslag til rekommandasjon i anledning av B 207/när, B 206/nord og A 1250/när.

For vedtak vedrørende rekommandasjoner som ble tatt opp under dette dagsordenspunkt, se s. 260-262.

Svend Erik Hovmand overtok ledelsen av forhandlingene.

22. Afskrivning av rekommandationer og fremstillinger

A) Presidiet, Nordenutvalget, Nærområdesutvalget, Europautvalget og Kontrollkomittén hadde foreslått at Nordisk Råd skulle avskrive følgende meddelelser over rekommandasjoner, fremstillinger og ytring og anse dem for ferdigbehandlet for Rådets del:

17/1996/nord	Samarbete i Norden om behandling av små diagnosgrupper
18/1996/nord	Bekämpning av sexuellt missbruk av barn
12/1997/nord	Barn och ungas rättigheter vid flyttning inom Norden
17/1997/nord	Genteknologi och kloning
18/1997/nord	Flyktingpolitik i Norden och Europa
24/1997/nord	Stöd till konstnärlig utformning på CD-ROM
6/1998/euro	Nordisk netværk for analyse og idéudvikling om beskæftigelses- og erhvervspolitikken
9/1998/nord	Nordiske samordningsregler angående pensjonsrettigheter
13/1998/när	Barns och ungas situation i Nordens närområden
14/1998/nord	Insatser mot rasism och främlingsfientlighet
24/1998/kk	Samordning av biståndsinsatser i Nordens närområden
2/1999/nord	Tvärsektoriell handlingsplan och åtgärder för barn och unga
3/1999/nord	Barns rättigheter
4/1999/nord	Barn och unga i glesbygd
5/1999/nord	Mobbning och våld bland barn och ungdomar
8/1999/kk	Uppföljningen av Nordiska rådets rekommendationer
9/1999/nord	Strategi för nordiskt utbildnings- och forskningssamarbete 2000-2004
10/1999/nord	Ömsesidigt godkännande av förhandsgranskning av film
13/1999/euro	Den nordiske arbejdsformidling og formidling af arbejdsmarkedsrelevant information for at sikre en geografisk mobil arbejdskraft
14/1999/nord	Könsuppdelning i nordisk individbaserad officiell statistik
4/2000/euro	Nordiska utvecklingsfonden
8/2000/p	Intensifierat samarbete med Ryssland och de baltiska staterna (andre at-sats)
9/2000/euro	Arbejdsmarked- og arbejdsmiljøprogram 2001-2004
11/2000/euro	Nordisk IT-infrastrukturstudie, E-handel (digitale signature) og regelsæt for kryptering (andre at-sats)
13/2000/euro	IT-redskaber og deltagerdemokratiet i Norden (andre og tredje at-sats)
15/2000/euro	Social dumping i EU/EØS (tredje og fjerde at-sats)
16/2000/när	Nätverk för livsmedelsäkerhet inom Norden och EU
17/2000/när	Handlingsprogram för nordiskt jord- och skogsbrukssamarbete 2001-2004
18/2000/nær	Strategi for det nordiske fiskerisamarbejde 2001-2004
24/2000/p	Budget för det nordiska samarbetet 2001

27/2000/nord	Samarbejdsprogram for social- og sundhedssektoren 2001-2005
28/2000/nord	Nordisk samarbejde på narkotikaområdet 2001-2005
34/2000/nord	Nordiskt inflytande i internationellt samarbete (første og andre at-sats)
2/2001/nord	Samarbejdsprogram for nordisk ligestillingssamarbejde 2001-2005
3/2001/nord	Tverrsektoriell handlingsplan for barne- og ungdomspolitisk samarbeid 2001-2005
Yttrande 1/2000	Beretning fra Nordisk Kulturfond, incl. Revisions-beretning 1999

Rådet behandlet ovenfornevnte i én sammenheng.

Rådet bifalt Nordenutvalgets, Nærområdesutvalgets, Europautvalgets, Presidiets og Kontrollkomiteens forslag.

B) Presidiet, Nordenutvalget, Nærområdesutvalget, Europautvalget og Kontrollkomittén hadde foreslått at Nordisk Råd tar følgende rekommandasjoner, fremstillinger og ytring til etterretning og avventer neste års meddelelse fra Ministerrådet respektive de nordiske landenes regjeringer:

*12/1991/nord	Jämnare könsfördelning i nordiska styrelser, kommittéer, utskott, nämnder m.m.
*8/1996/när	Åtgärder för ökad kärnsäkerhet (andre og tredje at-sats)[3]
*20/1997/nord	Utökat TV-samarbete i Norden (første at-sats)[4]
*23/1997/nord	Stödfunktion för multimedieproduktion
*17/1998/nord	Strategi för samarbete med frivilligsektorn (andre og tredje at-sats)[5]
*19/1998/nord	Samordnet lovgivning på ophavsretsområdet[6]
*22/1998/nord	Nordisk språkpolitik
*31/1998/när	Miljöcertifiering av fisk (første og andre at-sats)
*36/1998/när	Gjennomføring av nordisk miljøregnskap for energi samt harmoniserte miljøskatter på el (andre og tredje at-sats)
*11/1999/euro	Ansattes representasjon i bedriftenes styrer i forbindelse med grenseoverskridende bedriftsetableringer
*12/1999/nord	Handlingsplan för avskaffande av gränshinder i Norden
*16/1999/nord	Fängelseundervisning
*17/1999/när	Nordisk handel med CO_2-kvoter
*1/2000/när	Opprettelse av Nordisk Informasjonspunkt i Kaliningrad
*2/2000/när	Idrottsutbyte med Nordens närområden
*3/2000/nord	Nordisk regionalpolitisk samarbeidsprogram 2001-2005
*5/2000/nord	Frivilligsektorn
*6/2000/nord	"Bone and Joint Decade 2000-2010"
*7/2000/när	Ungdomsudveksling mellem Norden og de baltiske stater

[3] Første, fjerde, femte og sjette at-sats ferdigbehandlet 1998-2000
[4] Andre at-sats ferdigbehandlet 1998
[5] Første at-sats ferdigbehandlet 2000
[6] Rekommendasjonen ble ferdigbehandlet etter tilleggsmeddelelse fra Nordisk Ministerråd etter den 53. sesjon

*8/2000/p	Intensifierat samarbete med Ryssland och de baltiska staterna (andra at-sats)
*10/2000/euro	Tematiseret arbejdsmarkedsrelateret debat på Nordisk Råds session
*11/2000/euro	Nordisk IT-infrastrukturstudie, E-handel (digitale signature) og regelsæt for kryptering (første og tredje at-sats)
*12/2000/euro	IT-innovationsstudie og makroklusters
*13/2000/euro	IT-redskaber og deltagerdemokratiet i Norden (første at-sats)
*14/2000/euro	Rådgivende IT-ekspertgruppe
*15/2000/euro	Social dumping i EU/EØS (første og andre at-sats)
*19/2000/euro	Handlingsprogram for det nordiske levnedsmiddelsamarbejde til 2004
*20/2000/nord	Bioetisk samarbejde
*21/2000/nord	Internasjonalt forbud mod kloning af mennesker og offentlighedens indsigt i bioteknologisk forskning
*22/2000/euro	Genmodificerede levnedsmidler
*23/2000/när	Havets miljöproblem och hållbar förvaltning av fiskeresurserna
*25/2000/nord	Ændring af overenskomsten om Nordisk Kulturfond[7]
*26/2000/kk	Nordjobb- och andra utbytesprogram för ungdom
*29/2000/nord	Demensproblematik
*30/2000/nord	Narkotikabekämpning
*31/2000/nord	Indsatser mod narkotika
*32/2000/nord	Kartlegging av organisert kriminalitet
*33/2000/nord	Demokrati och välfärd i ett globalt perspektiv
*34/2000/nord	Nordiskt inflytande i internationellt samarbete (tredje at-sats)
*35/2000/när	Ökat samarbete med frivilligsektorn i närområdena
*1/2001/p	Rasisme og nynazisme i Norden
*4/2001/nord	Narkotikahandeln
*5/2001/nord	Nordisk samarbeid om kultur og helse
*6/2001/när	Grundandet av en demokratifond för samarbete med Ryssland
*7/2001/nord	Ändringar i överenskommelsen för Nordiska kulturfonden
*8/2001/när	Nordisk Miljøhandlingsprogram 2001-2004
*9/2001/när	Strategi om en bæredygtig udvikling
*10/2001/när	Samarbetsprogram för nordiskt jämställdhetsarbete 2001 – 2005 – kvinnornas ställning i Nordens närområden

Rådet behandlet ovenfornevnte i én sammenheng.

Rådet bifalt Nordenutvalgets, Nærområdesutvalgets, Europautvalgets, Presidiets og Kontrollkomiteens forslag.

[7] Rekommendasjonen ble ferdigbehandlet etter meddelelse fra Nordisk Ministerråd etter den 53. sesjonen

C. Presidiets oppfølgning av interne vedtak

Internt vedtak 1/1997
NORD-LEX databas (A 1142/p)

Nordiska rådet uppdrar åt presidiet

> *att* i samarbete med Nordiska ministerrådet etablera en gemensam databas med utgångspunkt i vad som anges i medlemsförslaget A 1142/p.

Presidiet meddeler:
Presidiet konstaterer at arbeidet med å utvikle og utbygge Nordisk Råds og Nordisk Ministerråds hjemmesider har fått et løft i løpet av 2001 noe som for en stor del skyldes ansettelse av en egen web-redaktør. Rådssekretariatet setter derfor igang et internt arbeid, i samarbeid med den felles informasjonsavdelingen, med å gjennomgå intensjonene i medlemsforslag A 1142/p mht hva som i utredningene fra 1996 ble ønsket innenfor rammene av en database i forhold til hva som i 2002 kan legges inn på hjemmesiden og hva som allerede finnes der. Dette skal ende opp med en rapport med fremdriftsplan som vil bli forelagt presidiet.

Presidiets konklusion: Presidiet rapporterar till den 53:e sessionen att presidiet beslöt följande den 25 september 2001: Uppföljningen av internt beslut 1/1997 *fortsätter internt i rådet.*

Internt vedtak 1/1999
Helhetssyn på lärande och social utveckling (A 1196/nord)

Nordiska rådet antar följande interna beslut

> *att* uppmärksamma behovet av en helhetssyn på lärande och social utveckling med aktiv medverkan av elever, lärare och föräldrar t.ex. genom en konferens.

Presidiet meddeler:
Præsidiet oplyser, at Nordisk Råds 50-års jubilæum år 2002 har temaet demokrati og at den primære målgruppe er børn og unge. Nordisk Råds temamøde i april i Reykjavik 2002 sætter fokus på demokratiet. Nordisk Ministerråd forventes at bidrage til jubilæumsfejringen med en konferencerække i alle de nordiske lande, hvor forældre, lærer, elever, parlamentarikere m.fl. skal drøfte samfundets værdier og skolens og forældrenes rolle i at formidle disse.

Presidiets konklusion: Presidiet rapporterar till den 53:e sessionen att presidiet beslöt följande den 25 september 2001: Intentionen med internt beslut 1/1999 kan anses som *uppfylld.*

Internt vedtak 2/1999
Ökat samarbete med de baltiska staterna (A 1203/p)

Nordiska rådet antar följande interna beslut

> *att* de arbetsgrupper som tillsätts inom Nordiska rådets organ i sitt arbete, då så är lämpligt med hänsyn till arbetsuppgifterna, skall beakta möjligheterna till samarbete och informationsutbyte med parlamentariker från Baltiska församlingen.

Presidiet meddeler:
Presidiet konstaterer at flere arbeidsgrupper har hatt informasjonsutveksling med parlamentarikere fra Baltisk forsamling. Det gjelder bl.a. vedr. Nordlig Dimensjon og mht. Konfliktforebygging og sivil krisehåndtering. Forøvrig vil dette bli tatt inn i de retningslinjene for utvalgenes arbeid som er under utarbeidelse med sikte på overgang til ny utvalgsstruktur. De vil inngå i den administrative håndboken for Nordisk Råds arbeid. Det vil også bli et aktuelt tema i forbindelse med presidiets gjennomgåelse og drøfting av samarbeidsavtalen med Baltisk Forsamling.

Presidiets konklusion: Presidiet rapporterar till den 53:e sessionen att presidiet beslöt följande den 25 september 2001: Intentionen med internt beslut 2/1999 kan anses som *uppfylld*.

Internt vedtak 3/1999
Uppföljningen av rådets rekommendationer (A 1209/k)

Nordiska rådet antar följande interna beslut

att ta upp samtliga rekommendationer på sessionernas dagordningar,

att fästa ökad uppmärksamhet vid utformningen av rekommendationer och att dessa också ses i förhållande till handlingsplaner o.d. på området,

att uppmana de nationella delegationerna att behandla de förslag i rapporten "Uppföljning av Nordiska rådets rekommendationer" som rör deras respektive parlament och regering.

Presidiet meddeler:
Presidiet konstaterar att dagordningen för 52:a sessionen har utformats så att det är möjligt att få samtliga rekommendationer upp till debatt i den utsträckning som utskotten skulle önska detta.

Utskotten har uppmärksammats på beslutet och rådssekretariatet har haft en genomgång av beslutet och bakgrunden till detta.

De nationella delegationerna har uppmärksammats på beslutet och temat har behandlats på möte mellan rådssekretariatet och de nationella delegations sekretariaten.

Presidiets konklusion: Presidiet rapporterar till den 53:e sessionen att presidiet beslöt följande den 26 september 2000: Intentionen med internt beslut 3/1999 kan anses som *uppfylld*.

Internt vedtak 1/2000
Revisjonen av Nordisk Ministerråds virksomhet (C3/kk)

Nordiska rådet antar följande interna beslut

att lägga revisionsberättelsen över Nordiska ministerrådets verksamhet år 1999 till handlingarna.

Presidiets konklusjon: Presidiet konstaterer at beslutningen er *trådt i kraft*.

Internt vedtak 2/2000
Beretning til Nordisk Råd om revisionen av Nordisk Råds regnskab for 1999 (C 4/kk)

Nordiska rådet antar följande interna beslut

att uppmana Presidiet att, med beaktande av vad som anförs i detta betänkande, genomföra en översyn av Nordiska rådets ekonomi-reglemente.

att uppmärksamma Presidiet på dess ansvar för att ändamålsenliga administrativa bestämmelser för Nordiska rådet finns och efterlevs.

att lägga bokslut och revisionsberättelse för Nordiska rådets verksamhet år 1999 till handlingarna.

Presidiet meddeler:
Presidiet meddeler at det på sitt møte 25. juni 2001 behandlet en gjennomgang av bestemmelsene i økonomireglementet og besluttet å foreta endringer i økonomireglementet utfra dette. Presidiet fikk i samme sak et opplegg for hvordan Nordisk Råds administrative rutiner og bestemmelser skal gjøres bedre tilgjengelige og derfor enklere å følge opp. Det ble også på møtet vedtatt endringer i delegasjonsfullmakten til rådsdirektøren bl.a. mht. at presidiet løpende får rapport om bruken av fullmaktene.

Presidiets konklusion: Presidiet rapporterar till den 53:e sessionen att presidiet beslöt följande den 25 september 2001: Intentionen med internt beslut 2/2000 kan anses som *uppfylld.*

Internt vedtak 3/2000
Beretning fra Nordisk Kulturfond, incl. revisionsberetning for 1999 (C 5/kk)

Nordiska rådet antar följande interna beslut

> *at* godkende Nordisk Kulturfonds regnskab for 1999 og bevilge fondens bestyrelse ansvarsfrihed for 1999,
>
> *at* tage virksomheds- og revisionsberetningerne for Nordisk Kulturfond for 1999 til efterretning.

Presidiets konklusjon: Presidiet konstaterer at beslutningen er *trådt i kraft.*

Internt vedtak 4/2000
Uppföljning av Nordiska rådets konferenser, seminarier m.m
(A 1239/kk).

Nordiska rådet antar följande interna beslut

> *at* koncentrere sine konferencer, seminarer, høringer og rapporter til prioriterede politiske emner og temaer,
>
> *at* tydeligere end tidligere klargøre hensigt og formål for aktiviteter og rapporter, således at opfølgning kan sikres.

Presidiet meddeler:
Presidiet konstaterer at Nordisk Råd i 2001 har arrangert ett temamøte, to høringer, 6 seminarer og hatt 7 arbeidsgrupper i arbeid som har laget rapporter eller har dem under utarbeidelse. Alle disse aktiviteter har vært ledd i arbeidet med et medlems/utvalgs/ministerrådsforslag eller ført til senere medlems/utvalgsforslag. Unntaket her er arbeidsgruppen vedr. Nordlig Dimensjons arbeidet som rapporterer til presidiet og følges opp derfra. Malen for utarbeidelse av mandat til arbeidsgrupper/rapportører innholder også oppfølgingsaspektet. Den vil også bli innarbeidet i retningslinjene for utvalgenes arbeid som skal tas inn i den administrative håndboken.

Presidiets konklusion: Presidiet rapporterar till den 53:e sessionen att presidiet beslöt följande den 25 september 2001: Intentionen med internt beslut 4/2000 kan anses som *uppfylld.*

Internt vedtak 5/2000
Nabo-TV i digitalt marknät

Nordiska rådet antar följande interna beslut

> *att* mittengruppens förslag om att ministerrådet säkerställer fortsatt grannlands-TV i det digitala marknätet och använder den nya tekniken till ökad distribution av public service översänds till Nordenutskottet för behandling.

Presidiet meddelar:
Vid Nordiska rådets 51:a session i Stockholm 1999 stod grannlands tv-frågan i fokus, både som kulturfråga och som gränshinderfråga. Nordenutskottet efterlyste därefter i en skrivelse till Nordiska ministerrådet en redogörelse för status i frågan. Nordiska rådet har mottagit två rapporter om public service TV i Norden i perioden 2000-2001.

Nordenutskottet har under behandling medlemsförslag om nordiskt tv-samarbete (A 1244/nord), ställd av Elver Jonsson m.fl. Förslaget har remitteras till cheferna för de nor-

diska public service tv-bolagen i Norden. Remissvaren är avsedda att tjäna som underlag till betänkandet över förslaget samt till en planerad hearing/möte med kulturministrarna i saken.

Vid februarimötet i Nordenutskottet påmindes om att utskottet har ett uppdrag från plenarförsamlingen vid den 52:a sessionen att bereda mittengruppens förslag: "att ministerrådet säkerställer fortsatt grannlands-TV i det digitala marknätet och använder den nya tekniken till ökad distribution av public service". Nordenutskottet har i flera fall haft tv-saken på dagordningen under år 2001.

Ministerrådet har vid ett antal tillfällen fått framfört Nordenutskottets samt Presidiets uttalanden om vikten av att ett möte om nordisk public service tv, i synnerhet grannlands-tv, kommer till stånd år 2001.

Kulturministrarna (MR-K) har inte haft möjligheten att möta Nordenutskottet tidigare än vid den 53:e sessionen. Ett möte mellan utskottet och kulturministrarna kommer att hållas den 31 oktober 2001 kl. 12.30-14.00. Strax innan mötet har mediepolitik och public service tv debatterats i plenum. Som underlag för debatten i plenum är rek. 20/1997 Utökat tv-samarbete i Norden, medlemsförslag om nordiskt tv-samarbete (A 1244/nord) samt Nordiska ministerrådets rapporter om public service tv i Norden del 1 och del 2.

Internt beslut 5/2000 kommer att tas upp i betänkandet över medlemsförslag A 1244/nord, i betänkande över meddelande om rekommendation 20/1997 och i mötet med kulturministrarna i oktober.

Presidiets konklusion: Presidiet rapporterar till den 53:e sessionen att presidiet beslöt följande den 25 september 2001: Nordenutskottet har behandlat Internt beslut 5/2000 Nabo TV i digitalt marknät under år 2001. Intentionen med internt beslut 5/2000 kan anses som *uppfylld.*

Rådet tok Presidiets informasjon til etterretning.

23. Tale af den nyvalgte præsident

Outi Ojala: Herr president, bästa medlemmar i Nordiska rådet, kära nordiska kolleger och vänner! Det är med stor glädje och tacksamhet jag på det nyvalda presidiets men framför allt mina egna vägnar tackar för det förtroende som visats oss.

Det är också med stor glädje jag konstaterar, att det nordiska samarbetet mår bra och är livskraftigt. Den session vi just står i beråd att avsluta har visat att Nordiska rådets verksamhet är aktiv och framåtsträvande och beredd att möta de snabbt växlande krav och förväntningar vi ställs inför. Det nordiska samarbetet skall stå öppet för och anpassas efter världens vindar och axla sitt ansvar både i Norden och i vidare internationella sammanhang. Vismansrapporten från i fjol och rådets och ministerrådets gemensamma rapport Ny nordisk dagsordning visar att det inom det nordiska samarbetet finns både vilja och visioner till förnyelse. Många av de beslut vi har fattat här i Köpenhamn visar att det finns konkret beredskap att möta nya utmaningar. Behandlingen av rapporterna om den nordliga dimensionen och civil krishantering är ett gott exempel på att det nordiska samarbetet är aktuellt och i takt med tidens puls.

Nu är besluten fattade för denna gång, och det återstår att genomföra dem och förverkliga avsikterna med dem. Det kommande verksamhetsåret kommer att bjuda på många utmaningar när det gäller verkställandet av vår nya organisation och de målsättningar vi har uppställt för den. Och alla de nyvalda rådsorganen kan se fram emot ett arbetsamt men spännande år. Både när det gäller den internationella och den nationella förankringen av rådets verksamhet gäller det att komma igång i god tid. Förutom starten för vår nya organisation kommer nästa år att erbjuda oss intressanta utmaningar när det gäller att på ett synligt och värdigt sätt manifestera Nordiska rådets 50-årsjubileum.

Samtidigt står vi inför en helt ny situation i världspolitiken, en situation som kräver att också vi skall ställa upp till försvar för grundvärdena i vår verksamhet och vår nordiska värdeidentitet. Öppenhet, offentlighet, demokrati och välfärd är utsatta för hot och kräver också vår insats för att kunna tryggas, utvecklas och motstå dessa hotbilder. I dagens internationella läge finns det

ett stort behov av fredliga brobyggare, och den rollen har vi i Norden goda förutsättningar att bära. När det gäller offentligheten och öppenheten hälsar jag med tillfredsställelse ministerrådets initiativ att se över också egna offentlighetsprinciper och öppenheten i den egna verksamheten och i det nordiska samarbetet i allmänhet. Inom rådet har vi anledning att följa detta initiativ och att kanske se över också vårt eget hus och dess öppenhet.

Fortsatta satsningar på rådets närområdespolitik och inom Östersjösamarbetet behövs när det gäller t.ex. miljöskydd och insatser för bekämpandet av de enorma problem som råder inom hälso- och socialvården inom våra närområden och som ofta är förknippade med narkotika, prostitution och kvinnohandel och hiv och aids. Beträffande Östersjön, miljöskydd och konkret innehåll i den nordliga dimensionen ser jag fram emot den fortsatta behandlingen av den här på sessionen godkända rekommendationen om höjande av ramarna för Nordiska Investeringsbankens miljölånen. När det gäller närområdessamarbetet bör vi också minnas, att vi har närområden även i väster och ägna dem och Västnorden liksom Barents- och arktissamarbetet tillräcklig uppmärksamhet.

Förutom arbetet med att ge ett nordiskt innehåll åt den nordliga dimensionen och deltaga i utvecklandet och konkretiserandet av den bör vi i enlighet med globaliseringens krav fortsätta att utveckla våra internationella relationer. Särskilt vill jag nämna det nära samarbetet med Baltiska församlingen och utvecklandet av samarbetet med både duman, federationsrådet och regionala parlament i nordvästra Ryssland och det parlamentariska Östersjösamarbetet, men också våra kontakter till Europarådet och inte minst EU-parlamentet bör kunna utvecklas. Vi har ju redan goda erfarenhetr av samarbetet med Benelux-parlamentarikerna.

Samtidigt som globalisering och internationellt samarbete bidrar till att ge det nordiska samarbetet nytt innehåll och banar väg för en ny nordisk agenda är det viktigt att vi inte glömmer det traditionella nordiska samarbetet. Det kommer också i framtiden att vara den nordiska identiteten och kulturgemenskapen som utgör den fasta grunden för vår verksamhet. Och arbetet för nordbornas rättigheter och välfärd bör också i fortsättningen prioriteras högt. Inom Nordiska rådet kan vi vara tacksamma för den fasta förankring vår verksamhet har hos våra medborgare och våra medborgarorganisationer. Ingen annan form av internationellt samarbete kan uppvisa en lika utbredd och djup förankring som den nordiska. En fast grund och en viktig förutsättning för denna förankring är vårt nära samarbete med medborgarorganisationerna, kanske framförallt föreningarna Norden. En god bas för hela det nordiska samarbetet utgörs av t.ex. aktivt vänortsarbete och ungdomsarbetet med dess olika utbytesprogram. De är av avgörande betydelse när det gäller att skapa förståelse och intresse för de nordiska grannländerna. Denna typ av samarbetsformer behövs också i framtiden och förtjänar allt vårt stöd.

När det gäller arbetet för nordbornas rättigheter har vi också anledning till en god portion självkritik. Trots snart 50 år av nordiskt samarbete återstår ännu mycket att göra innan vi har nått ett gränslöst Norden och en till alla delar fungerande inre marknad. Det var med intresse men samtidigt också med en viss besvikelse man tog del av mellanrapporten om nordbors rättigheter. Det visar ju sig att mycket återstår att göra för att nordiska avtal och rättigheter skall respekteras och följas också i praktiken av myndigheterna i våra nordiska länder. När rapporten blir färdig kommer den tillsammans med Hallå Norden-verksamheten att ge oss ett utmärkt material för det fortsatta arbetet.

Arbetet med uppföljningen av vismansrapporten har utgjort ett gott exempel på nära och gott samarbete mellan rådet och ministerrådet. Utskottsreformen kommer i konkreta frågor att ytterligare underlätta detta samarbete, men det finns i alla fall ännu plats för förbättringar. Budgetdialogen och budgetberedningen ger också rum för önskemål och förbättringar. Ännu är tiden inte inne för mig att tacka Svend Erik Hovmand för hans insatser som president för Nordiska rådet, men jag vill gärna redan i detta sammanhang understryka den stora och aktiva insats han personligen gjorde som ledare för arbetet med uppföljningen av vismansrapporten och förslaget till omstrukturering och förnyelse av rådet. Han har med på en gång fast och entusiastisk hand lett detta arbete och lotsat in rådet på lösningar som varit så acceptabla som möjligt för alla partigrupper. Vi som har deltagit i denna process, som inte alltid varit så lätt, uppskattar mycket Svend Eriks insatser.

Jag vill också passa på tillfället, att på alla gästers vägnar tacka Nordiska rådets danska delegation och dess sekretariat för arrangemangen kring årets session. Christiansborg har ännu en gång visat sig vara en god arena för det nordiska samarbetet, och vi har som vanligt trivats förträffligt i Köpenhamn. Samtidigt vill jag på den finska delegationens vägnar önska er alla hjärtligt välkomna att om hålla rådets 54. session i Helsingfors den 28 - 31 oktober 2002. Det blir en jubileumssession då vi samtidigt firar Nordiska rådets 50-årsjubileum.

Lopuksi haluan vielä omalla äidinkielelläni kiittää muita poliittisia ryhmiä ja tietysti omaa ryhmääni siitä tuesta, jonka sain valinnalle neuvoston puheenjohtajaksi. Tulen tekemään parhaani, että voin osoittautua luottamuksen arvoiseksi.

Poliittisten ryhmien painoarvo pohjoismaisessa työssä on vahvistunut, ja se antaa meille hyvät eväät jatkaa rakentavaa ja hedelmällistä yhteistyötä.

Vi ser mycket fram emot att se er alla nästa år i Helsingfors. Hjärtligt välkomna. (Applåder)

En finske delen av Outi Ojalas tale i svensk oversettelse:

Till sist vill jag på mitt eget modersmål tacka de övriga politiska grupperna och naturligtvis min egen grupp för det stöd jag fått i valet av president i rådet. jag kommer att göra mitt bästa för att visa mig vara värdig detta förtroende.

De politiska grupperna har blivit betydelsefullare i det nordiska arbetet, vilket gör det lättare för oss att fortsätta det konstruktiva och fruktbara samarbetet.

24. Fastsættelse af tid og sted for næste session

Presidenten meddelte at Nordisk Råds 54. sesjon finner sted i Helsingfors 29.-31. oktober 2002.

Rådet bifalt presidentens forslag.

25. Sessionen afsluttes

Svend Erik Hovmand: Kære rådsmedlemmer, mine damer og herrer. Nordisk Råds 53. session er nu afsluttet.

Vi har fastholdt den nye skik med at koncentrere fire dages program på tre dage.

Vi ved alle, at det kan være lidt hektisk for os politikere, men vi skylder først og fremmest en varm tak til dem, som har gjort det muligt for os overhovedet at gennemføre det omfattende program i praksis. Særlig vil jeg takke Folketingets personale for den indsats, de har gjort, tak til tolkene og endelig en varm tak til personalet både i rådssekretariaterne, i de nationale sekretariater og i partigrupperne.

Må jeg dernæst sige, at vi på denne session har truffet mange vigtige beslutninger på mange fagområder og haft vigtige drøftelser på baggrund af den internationale situation efter den 11. september, men vi har også truffet beslutninger om store, vigtige ting af historisk karakter, når det drejer sig om Nordisk Råd selv.

Den nordiske svane har gennemgået en forvandling.

Nordisk Råd er blevet omdannet til en moderne, international organisation, der matcher den nye tids udfordringer og krav om grænseoverskridende samarbejde på en smidig og effektiv måde, og som samtidigt sikrer, at Nordisk Råds arbejde forankres – både i det praktiske arbejde i de enkelte parlamenter og i samarbejdet mellem parlamenterne i de nordiske lande og parlamenterne i vore naboområder uanset landenes forskellige alliancetilhørsforhold.

Hermed har vi fået et værktøj, som, hvis det bruges rigtigt, kan få stor betydning for det parlamentariske arbejde i vores del af verden.

Kære kolleger. Som nogle vil erindre, sagde jeg sidste år på sessionen i Reykjavik, da jeg blev valgt, at hvis vi skal have et Nordisk Råd i fremtiden, er der behov for ændringer, og jeg pegede på tre områder:

Jeg sagde, at for det første må Nordisk Råds struktur tilpasse sig den nye udfordring i verden, og den må indrettes på en sådan måde, at den er solidt forankret i det praktiske parlaments-

arbejde. Med vedtagelsen af den nye struktur er dette mål opfyldt. Jeg vil gerne benytte denne lejlighed til at takke alle mine kolleger i strategigruppen, Præsidiet og i Nordisk Råd for et meget, meget konstruktivt samarbejde om denne sag.

Det andet, vigtige mål, som jeg pegede på ved sessionen i Reykjavik, var, at Nordisk Råd bør være med i alle væsentlige beslutningsprocesser, som vedrører de nordiske lande som helhed. Er vi ikke det, er der nemlig andre, der træffer beslutningerne for os. I dag kan vi fastslå, at Nordisk Råd er aktivt i arbejdet i Vestnorden, Arktisk Råd, Østersøsamarbejdet og arbejdet omkring Den Nordlige Dimension. Vi har i de senere år ført forhandlinger med kolleger i Karelen, Sankt Petersborg, Kaliningrad, Polen og Statsdumaen i Moskva. Hertil kommer udviklingen i samarbejdet med vore venner i de baltiske lande og i Baltisk Råd, som nu er inde i en meget, meget positiv og ligeværdig udvikling. Med andre ord: Nordisk Råd har udviklet sig internationalt mere end nogen sinde, og med vores nye struktur har vi fået et værktøj, der inviterer til et endnu tættere samarbejde direkte mellem de faglige udvalg i vores parlamenter, de faglige udvalg i Nordisk Råd og deres kolleger på den anden side af den nordiske grænse.

Endelig skal jeg til sidst for det tredje pege på, at jeg også ved sidste års session i Reykjavik fremhævede, at det var nødvendigt at afskaffe de interne nordiske grænsehindringer. Jeg mener faktisk, at det er uacceptabelt, at vi efter 50 års samarbejde endnu har så mange uløste spørgsmål omkring arbejdsmarkedsforhold, beskatningsvilkår, pension og uddannelse, som vi vitterlig har i vores samarbejde. Det oplevede vi f.eks., da vi åbnede broen mellem Sverige og Danmark. Vi har fra Nordisk Råds side presset kraftigt på over for regeringerne i denne sag. Vi har nedsat det såkaldte Norrback-udvalg, som afgav sin midtvejsrapport her i går. Jeg synes, vi har lov at sige, at også på dette tredje område kan vi skimte et mål. Vi er ikke ved vejs ende endnu på dette område, men jeg kan forsikre vore regeringer om, at vi parlamentarikere ikke vil miste målet af syne; vi vil tværtimod holde Ministerrådet i kort snor i denne sag og løbende stille rådet til ansvar og til regnskab for de opnåede resultater eller mangel på samme.

Kære kolleger, tak for et godt og konstruktivt samarbejde.

Jeg synes, vi med udviklingen på disse tre områder har lov til at stille store forventninger til fremtiden.

Lykke til den nye ledelse og til Outi Ojala, der overtager roret fra 1. januar, og til de nye udvalg. Det er nu op til os selv at sikre en positiv udvikling i fremtiden til gavn for befolkningerne i vores del af verden.

Tak for tre travle dage. Kom godt hjem.

Sesjonen ble avsluttet kl. 17.05

Godkjennelse av protokoll

Denne protokollen, som omfatter stenografiske referater av forhandlingene på Nordisk Råds 53. sesjon i København 29.-31. oktober 2001, har blitt ført av Guðrún Garðarsdóttir og Hilde Elisabeth Haaland ved Nordisk Råds sekretariat og Eva Hjelm ved Sveriges delegasjons sekretariat.

Plenumsforsamlingens forhandlinger ble ledet i samsvar med kap. 1 § 6 i Rådets arbeidsordning.

I samsvar med kap. 1 § 21 i Rådets arbeidsordning godkjennes protokollen herved.

For Nordisk Råds presidium

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Saker m.m.

Præsidiets betænkning

Medlemsförslag om den samiska befolkningens ställning Nordiska rådet

(Medlemsforslaget se s. 278)

1. Præsidiets forslag

Præsidiet foreslår Nordisk Råd,

at ikke foretage sig noget i anledning af medlemsforslag A 1181/p angående samernes repræsentation i Nordisk Råd.

at henstille til Medborger- og Forbrugerudvalget at tage initiativ til diskussion om samernes stilling som urfolk og minoritet i det nordlige Norden. Dette skal ske i dialog med repræsentanter fra den samiske befolkning.

2. Baggrund

Historisk overblik over behandlingen af samisk repræsentation i Nordisk Råd

1. Samisk deltagelse i Nordisk Råd er blevet diskuteret flere gange i Rådet, første gang i 1970. Det var som et resultat af et initiativ fra Nordisk Sameråd rettet til Nordisk Råds præsidium i 1966. Medlemsforslaget drejede sig om at give samerne observatørstatus i Nordisk Råd. Forslaget blev behandlet af Juridisk udvalg. Flertallet i udvalget kom frem til at samerne havde tilstrækkelig mulighed til at fremme sine synspunkter gennem allerede bestående rammer, og fremmede følgende forslag til rekommandation:

   > "Nordisk Råd anbefaler regeringerne i Finland, Norge og Sverige at bevare og i takt med en yderligere intensivering af det nordiske samarbejde at udvide de bestående muligheder for samerne for at udtale sig i sager, der særlig har interesse for denne befolkningsgruppe"

   Rekommandationen blev vedtaget med 67 mod 6 stemmer.

2. Andre gang samernes forhold til Nordisk Råd blev taget op fra samisk side, var i 1974. Denne gang var det med krav om fuldgyldig medlemskab i Rådet for en samisk repræsentant. Dette samiske initiativ blev fulgt op med et medlemsforslag i 1975 om "at udrede spørgsmålet om på hvilken måde talsmænd for den samiske befolkning kan gives repræsentation i Nordisk Råd". Sagen kom op til behandling på sessionen i 1976 og forslaget om samisk repræsentation blev afvist. Stemmetallene var 46 mod 11.

3. I 1983 blev spørgsmålet rejst for tredje gang på Nordisk Råds session. Medlemsforslaget lød:

> "I samenes nasjonale grunnforutsetninger uttales, at samene er ett folk, at statenes grenser ikke skal bryte deres fellesskap, at samene har en egen historie, deres egne tradisjoner, deres egen kultur og deres eget språk.
>
> Under henvisning hertil vil det være naturlig og berettiget at samenes ønske om å bli medlem av Nordisk Råd etterkommes, og det rekommanderes derfor, at samene får egen selvstendig representasjon i rådet."

Rådets Juridiske udvalg foreslog enstemmig at man ikke skulle foretage sig noget i anledning af medlemsforslaget, men de understregede stærkt, at man burde forstærke samernes muligheder for å gøre sine synspunkter gældende. Juridisk udvalgs indstilling blev vedtaget med 46 mod 3 stemmer.

4. Næste gang Nordisk Råd havde spørgsmålet om samisk deltagelse oppe til votering på en session, var i 1994. Juridisk udvalgs forslag lød:

> "at samerne gives observatørstatus med taleret under generaldebatten ved Nordisk Råds sessioner og i øvrigt i henhold til Nordisk Råds forretningsorden"

Det forelå også et forslag om at give samerne fast repræsentation i Nordisk Råd.
Forslaget fra Juridisk udvalg blev vedtaget med 53 mod 14 stemmer.

5. Derefter blev problemstillingen taget op ved sessionen i 1995. Følgende blev foreslået:

> "at give samerne medlemskap i Nordisk Råd med fulde rettigheter og plikter. Sameparlamentet i Finland, Sametinget i Norge og Sametinget i Sverige vælger hvert et medlem til Rådet, som indgår i de respektive landes delegationer til Nordisk Råd"

Juridisk udvalg foreslog at man ikke foretog sig noget i anledning af medlemsforslaget. Juridisk udvalgs forslag blev vedtaget med 46 mod 12 stemmer.

Situationen i dag er at samerne har observatørstatus i Nordisk Råd. Denne observatørstatus indebærer følgende:

- Ret til at overvære Nordisk Råds sessioner og taleret under generaldebatten og for øvrig i henhold til §23 i Nordisk Råds forretningsorden.
- Observatørstatus gælder for en repræsentant for hvert Sameting.
- Taleret for én samisk repræsentant.

Præsidiet kan også give talret udenfor generaldebatten og Rådets udvalg kan invitere dem de ønsker på deres møder og give dem taleret.

Samisk deltagelse i Nordisk Råd blev også diskuteret af flere talere under generaldebatten på Nordisk Råds session i efteråret 1997. Under samme session blev der stillet et skriftligt spørgsmål til Nordisk Ministerråd angående mulighederne for en samisk deltagelse i Nordisk Ministerråds virksomhed. Ministerrådet svarede, at Nordisk Ministerråd ikke havde til hensigt at forandre formerne for samarbejde mellem Ministerrådet og de samiske organisationer.

I et brev dateret den 23. januar 1998 henvendte Samisk Parlamentarisk Råd sig til Nordisk Råd med anmodning om udvidet fortolkning af observatørstatus i Nordisk Råd. Samisk Parlamentarisk Råd fik det svar at Præsidiet ikke så mulighed til at tolke det foreliggende regelværk på en anden måde end hidtil og det derfor ikke var muligt at strække rettighederne ved observatørstatus i den retning Samisk Parlamentarisk Råd ønskede. Derimod, blev det konstateret at Præsidiet var positivt indstillet og at Rådet på en mere systematisk måde end hidtil, overvejede invitationer til de af Rådets møder og aktiviteter som behandler politiske spørgsmål af interesse

for samiske organisationer. På Præsidiets møde den 25. juni samme år blev det medlemsforslag, A 1181/p, som denne betænkning omhandler, fremlagt.

3. Medlemsforslaget og dets behandling

Medlemsforslaget

I medlemsforslaget foreslås det, at samerne får fuldgyldig medlemskab i Nordisk Råd og at den samiske befolkning bevilges tilstrækkelige resurser for at kunne udvikle sit politiske arbejde i Nordisk Råd.

Behandling af medlemsforslaget

1. Medlemsforslag A 1181/p om den samiske befolknings stilling i Nordisk Råd blev fremlagt ved Præsidiets møde den 25. juni 1998. Ved behandlingen på mødet blev Per Olof Håkansson udset til rapportør med den opgave at udarbejde et udkast til betænkning over medlemsforslaget.
2. Ved sit møde den 23. september 1998 vedtog Præsidiet en betænkning hvor det blev foreslået at "medlemsförslaget A 1181/p om den samiska befolkningens ställning i Nordiska rådet inte skall föranleda någon ytterligare åtgärd". Tre af Præsidiets medlemmer stillede sig dog ikke bag betænkningen men ønskede at udskyde behandlingen.
3. Ved behandling ved Nordisk Råds sessionen i november 1998 besluttede plenarforsamlingen at henvise forslaget til fornyet prøvelse (i overensstemmelse med Forretningsordens regler kap. 1, § 12). Dette var med "hänvisning till det pågående utredningsarbetet och de pågående diskussionerna om samernas ställning på olika håll, inte minst inom samernas egna organ..." (Nordisk Råds forhandlinger 1998, s. 239). Det udredningsarbejde som her henvises til drejer sig om udredning af behovet for en nordisk samekonvention og politisk bearbejdelse af den. Rapporten "Behov og grunnlag for en nordisk samekonvention" blev fremlagt i juni 1998. Præsidiet var i et brev som den norske Sametingspræsident Svend-Roald Nystø skrev på vegne af de tre Sametingspræsidenter, dateret den 23. september 1998, blevet bedt om, at vurdere at udsætte behandlingen af forslaget, indtil arbejdet med nordisk Samekonvention var kommet videre.
4. Ved Præsidiets møde den 23. oktober 1999, besluttede Præsidiet, at udskyde behandlingen af A 1181/p eftersom den politiske bearbejdelse af den ovennævnte udredning ikke var gennemført.
5. I Vismandspanelets rapport fra 2000 "Öppet för världens vindar – Norden 2000", fremlægges der en del forslag til gennemgribende omlægning af det nordiske samarbejde. Samt andet lægges der til en udredning af Helsingforsaftalen bl.a. med hensyn til udvidelse af deltagerkredsen i det traditionelle nordiske samarbejde. Det fremgår af rapporten i denne sammenhæng at nordisk samarbejde bør også fæste opmærksomhed på samernes ret til egen repræsentant i Nordisk Råd.

Præsidiet behandlede medlemsforslaget på nyt ved sit møde den 19. oktober 2000, og besluttede at udskyde behandlingen af forslaget indtil vismandsrapporten var blevet politisk behandlet.

Konstitutionel udredning

Sekretariatskollegiet, ved sit møde den 7. juni 2001, foreslog rådsdirektøren, at indhente en redegørelse af en juridisk ekspert om de konstitutionelle sider ved spørgsmålet om samernes medlemskab af Nordisk Råd. Det norske sekretariat tog kontakt med professor Eivind Smith, Institutt for offentlig ret, og ønskede hans beskrivelse af hvilke muligheder der findes for samernes repræsentation i Nordisk Råd og de juridiske problemstillinger knyttet til de forskellige alternativer.

Professor Smith henleder opmærksomhed på Helsingforsavtalens § 47 hvor det fremgår, at "Kun medlemmer af den forsamling, der har foretaget valget, kan være valgt medlem eller suppleant i Rådet". Han konkluderer, at i dette ligger uden tvivl at medlemmer fra f.eks. Norge ikke kun må være valgt af, men også blandt Stortingets egne medlemmer.

Det fremgår endvidere af Smiths redegørelse, at i den grad et eller flere medlemmer af Stortinget har samisk baggrund, er det klart nok adgang til at udpege en eller flere af dem som medlemmer af Nordisk Råd. Smith konkluderer, at det ville i dette tilfælde ikke være rimlig at tale om samiske repræsentanter (repræsentanter for Sametinget) og slet ikke i den mening Vismandsrapporten omfatter.

Professor Smiths konklusion på baggrund af ovennævnte er, at "samisk representasjon i Nordisk Råd bare lar seg muliggjøre evt. sikre ved at de fem nordiske statene blir enige om de nødvendige endringer i Helsingforsavtalen."

Afslutningsvis nævner professor Smith, at traditionel folkeret ikke ville lægge hindringer i vejen, hvis de nordiske stater ønskede at forandre status quo på dette aktuelle punkt. "Således vil f.eks. skillet mellom representasjon for territorier med utstrakt selvstyre (f.eks. Grønland eller Åland) og for folkegrupper som lever sammen med andre grupper på samme territorium (f.eks. den samiske befolkning) kunne brukes som politisk argument i en debatt om endringer i Helsingforsavtalen, men ikke legitimt som juridisk argument mot slike endringer." Dette gjælder uanset om den samiske repræsentation er fra et fælles organ for den samiske befolkning eller fra hver af de tre stater med samisk befolkning. Professor Smith slutter sin redegørelse med at hævde, at "De fem nordiske statene avgjør selv hvilken form organer for samarbeid mellom dem til enhver tid skal ha."

4. Hovedargumenterne i debatten om samisk repræsentation

Professor Smiths konklusion bekræfter den mening som flere har fremført i debatten om samernes repræsentation i Nordisk Råd i de sidste årtier. Helsingforsaftalens § 47 udelukker enhver repræsentation fra den samiske befolkning, medmindre at de er folkevalgte medlemmer af de nationale parlamenter. Hans afsluttende kommentar er også i overensstemmelse med det argument som talsmænd for samisk repræsentation har hævdet, at traditionel folkeret ikke ville lægge hindringer i vejen hvis Nordisk Råd besluttede sig for at forandre situationen. Smith afgiver hermed svar hvad angår den traditionelle folkeretslige side af sagen men tidligere er der blevet stillet spørgsmålstegn på dette punkt.

Talsmænd for samisk repræsentation i Nordisk Råd har i deres begrundelse lagt stor vægt på at samerne er Nordens urfolk, med egen kultur og sprog og at de har beboet de nordlige områder af Norden fra før nationalstaterne blev dannet. At de ikke er mindre nordiske end andre beboere i Norden og at nordisk samarbejde burde være samarbejde mellem nordiske folk men ikke nordiske lande.

Mod dette er det blevet hævdet, at beslutning om samisk repræsentation kunne åbne vejen for andre etniske, sproglige eller nationale gruppers krav om repræsentation i Nordisk Råd.

Talsmænd for samisk repræsentation henviser, som svar på dette, til forskellen på definitionen af urfolk og minoriteter, hvor minoriteter er et videre begreb. Det hævdes at samerne er urfolk men samtidig minoritet, men at ikke alle minoriteter er urfolk.

Endvidere findes der meninger om, at nationalt og internationalt har urfolkets stilling fået større opmærksomhed, de er blevet repræsenteret i flere og flere internationale organisationer og at de nordiske lande ikke må være bagud i denne sammenhæng.

Flertallet i Nordisk Råd har alligevel forholdt sig til den principielle holdning, at Nordisk Råd er et samarbejdsorgan mellem suveræne staters folkesamlinger og regeringer, hvor man har gjort undtagelser med særordninger for Færøerne, Grønland og Åland, som også har lovgivende forsamlinger. Der påpeges at samernes beboelsesområde ikke er selvstyrende områder og hvis der skal udføres en forandring af Helsingforsaftalen hvad angår samernes medlemskab, må der i hvert fald først ske en grundig diskussion om kriterier for medlemskab i Rådet.

Mod dette svares der bl.a. at Sametingenes repræsentanter er folkevalgte repræsentanter, selvom de ikke har fået status af selvstyre.

De som taler i mod samisk repræsentation har også peget på organisatoriske problemer angående medlemskab, f.eks. hvordan repræsentationen kunne lade sig gøre. Nogle mener f.eks. at hvis man ser samerne som egen befolkning så burde deres repræsentanter vælges fra et fælles repræsentativt organ. Samisk Parlamentarisk Råd har stadigvæk kun Sametinget i Norge og i Finland som fuldgyldige medlemmer. Det svenske Sameting har valgt at have observatørstatus. Samerne i Rusland har også observatørstatus.

Talsmænd for samisk deltagelse, mener at hvis samerne får medlemskab i Nordisk Råd kan man nemt finde løsninger på disse spørgsmål. Nordisk Råds delegationer i Norge, Sverige og Finland kunne f.eks. efterlade et plads fra deres delegationer til de samiske repræsentanter.

5. Præsidiets synspunkter – Konklusion

Da medlemsforslag A 1181/p blev fremlagt på Nordisk Råds session i november 1998, besluttede plenarforsamlingen at henvise forslaget til fornyet prøvelse. Dette var med henvisning til udarbejdelse af en nordisk Samekonvention og at man ønskede at afvente det videre arbejde med dette. Præsidiet gør opmærksom på, at Præsidiet i et brev fra den norske Sametingspræsident Svend-Roald Nystø, skrevet på vegne af de tre Sametingspræsidenter, dateret den 23. september 1998, blev bedt om, at vurdere at udsætte behandlingen af forslaget, indtil arbejdet med nordisk Samekonvention var kommet videre. Det fremgår også af det samme brev, at de vil fra samisk side komme tilbage til spørgsmålet.

Præsidiet har år 1999 og 2000 besluttet at udskyde behandling af medlemsforslaget på grund af, at man afventede arbejdet med nordisk Samekonvention. Ifølge ny information fra Kommunal- og regionaldepartementet i Norge foreligger en nordisk Samekonvention først efter 2005 og ifølge departementet er en beslutning om hvad den skal omfatte ikke blevet taget endnu. Præsidiet mener, at Nordisk Råd ikke bør udskyde behandling af medlemsforslaget i så lang tid, dvs. indtil denne foreligger. Sagen kan derimod tages op til diskussion igen, hvis det anses aktuelt med henblik på udviklingen i arbejdet med den nordiske Samekonvention.

Nordisk Råd har desuden ikke, efter brevet dateret i september 1998, modtaget nogen formel henvendelse fra samiske repræsentanter angående medlemsforslagets målsætninger.

Præsidiet mener dog, at diskussionen om samernes stilling som urfolk og minoritet i det nordlige Norden, burde finde sted i Nordisk Råd i dialog med samerne og evt. eksperter på området, f.eks. juridiske, sociologiske og antropologiske. Denne dialog kan fremme forståelsen for samernes situation og eventuelt føre til tættere samarbejde mellem Nordisk Råd og repræsentanter for den samiske befolkning. Præsidiet ser Medborger- og Forbrugerudvalget som et relevant forum for denne diskussion.

På baggrund af ovennævnte

foreslår Præsidiet Nordisk Råd,

at ikke foretage sig noget i anledning af medlemsforslag A 1181/p angående samernes repræsentation i Nordisk Råd;

at henstille til Medborger- og Forbrugerudvalget at tage initiativ til diskussion om samernes stilling som urfolk og minoritet i det nordlige Norden. Dette skal ske i dialog med repræsentanter fra den samiske befolkning.

København, den 10. oktober 2001

Dorte Bennedsen (S)
Svend Erik Hovmand (V)
Elver Jonsson (fp)
Kaj Ikast (KF)
Outi Ojala (Vas.)
Chris Heister (m)
Anita Johansson (s)
Riitta Prusti (SDP)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)

Medlemsförslag

om den samiska befolkningens ställning i Nordiska rådet

(Väckt av Pehr Löv, Maria Kaisa Aula, Marianne Andersson, Johan J. Jakobsen samt Ingrid Näslund)

Då det i dag finns folkvalda sameting i såväl Norge och Sverige som i Finland vore det naturligt att den samiska befolkningen bereds möjligheter att fullvärdigt delta i Nordiska rådets arbete. Som det är i dag har samerna endast möjlighet att uttala sig vid rådets session och rätt att ta del i av de ministerrådshandlingar som berör samiska frågor. Samerna bör ges fullvärdigt medlemskap i Nordiska rådet och tillräckliga resurser bör tillställas de samiska organen så att de kan vidareutveckla sitt politiska arbete till gagn för den samiska befolkningen och det nordiska samarbetet i sin helhet.

Det ligger i alla nordiska länders intresse att stärka den samiska befolkningens möjligheter att driva sina intressen. Därför föreslår undertecknade att

Nordiska rådet verkar för

att den samiska befolkningen blir fullvärdiga medlemmar i Nordiska rådet och

att de samiska organen beviljas tillräckliga resurser för att kunna utveckla det politiska arbetet inom Nordiska rådet.

Helsingfors den 12 maj 1998

Pehr Löv (SFP)
Marianne Andersson (c)
Maria Kaisa Aula (Kesk.)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Ingrid Näslund (kd)

Nordenutvalgets betenkning

Medlemsforslag om å styrke nordisk samarbeid om kultur og helse

(Medlemsforslag se s. 281)

1. Nordenutvalgets forslag

Nordenutvalget foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å arbeide for at kunst og kultur, både i teori og praksis, integreres som en viktig ressurs og vesentlig faktor i det helsefremmende, forebyggende og rehabiliterende arbeidet i de nordiske samfunn;

at kultur- og helseperspektivene blir en integrert del på alle nivåer i de helse- og sosialfaglige, medisinske og kulturfaglige utdanningene i Norden.

2. Behandling av medlemsforslaget

Nordenutvalget har behandlet medlemsforslag om å styrke nordisk samarbeid om kultur og helse (A 1210/nord) vid utvalgets møte 26. juni 2000 i Oslo – utvalget fikk da informasjon fra en ekspert i anledning av forslaget – og den 6. februar 2001 i København.

3. Bakgrunn

Nordisk arbeidsgruppe

I perioden 1987-1997 var "Arts in Hospital" ett av prosjektene i FN's kulturtiår. Som et resultat av dette internasjonale samarbeidet ble det tatt initiativ til et nordisk samarbeid om kultur og helse gjennom en konferanse på Hanaholmen i august 1994, og det ble valgt en uformell og selvstendig arbeidsgruppe med oppdrag å organisere det videre samarbeidet.

Arbeidsgruppen har hatt medlemmer fra følgende institusjoner:
Finland: Centralkommissionen för konst; Finlands Kommunförbund
Norge: Norsk Kulturråd
Sverige: Statens kulturråd; Svenska kommunförbundet; Landstingsförbundet (gikk ut fra 1997)

Danmark hadde et medlem i arbeidsgruppen det første året (representant fra UNESCO-kommisjonen), men kommisjonen trakk seg ut i 1996. Det har siden vært gjort flere forsøk på å få Danmark og Island inn i samarbeidet, men det har vist seg vanskelig å finne de riktige kontaktene. Leder- og sekretariatsfunksjoner for arbeidsgruppen har gått på omgang mellom Sverige (1994-1996), Norge (1997-1999) og Finland (fra 2000). Norsk Kulturråd anordnet et nasjonalt, treårig prosjekt "Kultur gir helse" (1996-1999) og stilte opp med sekretær for den nordiske arbeidsgruppen i den "norske perioden".

Nordiske konferanser

Det er arrangert følgende nordiske konferanser om kultur og helse: Hanaholmen i Finland, august 1994, Uppsala i Sverige, september 1996, Førde/Norge, juni 1998, og Uleåborg i Finland, mai 2000.

Faglig utgangspunkt for det nordiske samarbeidet

Det nordiske samarbeidet om kultur og helse har tatt utgangspunkt i et vidt kulturbegrep, noe som har langvarige tradisjoner i de nordiske lands kulturpolitikk. Også begrepene "helse" og "pleie/omsorg" er gitt en bred fortolking, som skal ivareta et helhetlig perspektiv på menneske, miljø og samfunn, og som omfatter alle pleie- og omsorgsfunksjoner, uansett hvem som er hovedansvarlig for disse. I det videre arbeidet vil det være behov for å drøfte mer inngående begrepene "kultur" og "helse". Målgrupper for arbeidet er personale og beslutningstakere på ulike nivåer i kultursektoren, helse- og omsorgssektoren, miljøsektoren og i samfunnet for øvrig.

4. Konklusjon

Nordenutvalget mener at det er en viktig opgave å stimulere menneskets kunstnerlige evner og kreativitet gjennom hele livet og i alle livssituasjoner og vil derfor gi sin støtte til innsatser som tar utgangspunkt i kunst- og kulturdimensjonen og som medvirker til å fremme menneskets helse og et harmonisk velvære. Utvalget påpeker at kunst og kultur må integreres som mainstreaming på alle nivåer i helse- og pleiepolitikken og danne grunnlaget for utarbeidingen av budsjettet innenfor denne samfunns-sektoren. Med hensyn til den foreslåtte satsingen bør Ministerrådet overveie om der er behov for en nordisk nettverks-koordinator.

Mot denne bakgrunn foreslår Nordenutvalget at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å arbeide for at kunst og kultur, både i teori og praksis, integreres som en viktig resurs og vesentlig faktor i det helsefremmende, forebyggende og rehabiliterende arbeidet i de nordiske samfunn;

at kultur- og helseperspektivene blir en integrert del på alle nivåer i de helse- og sosialfaglige, medisinske og kulturfaglige utdanningene i Norden.

København, 6. februar 2001

Per Berthelsen (Si)
Frank Dahlgaard (UP)
John Dale (Sp)
Ann-Marie Fagerström (s)
Tuula Haatainen (SDP)
Søren Hansen (S)
Lars Hjertén (m)
Odd Holtén (KRF)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Eva Johansson (s)
Jógvan við Keldu (Fl)
Øyvind Korsberg (FrP)
Svein Ludvigsen (H)
Pehr Löv (SFP), ordf.
Eva Møller (KF)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Torstein Rudihagen (A)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj), vice ordf
Gunilla Tjernberg (kd)
Rita Tveiten (A)

Medlemsforslag

om å styrke det nordiske samarbeid om kultur og helse

(Fremlagt av Pehr Löv, Marianne Andersson, Hannes Manninen, Petri Salo, Jouko Skinnari og Matti Vähänäkki)

I den siste tiden har man lagt mer vekt enn tidligere på kunstens og kulturens betydning for enkeltmenneskets livskvalitet. I denne forbindelsen har man ønsket å få øynene opp for kunstens muligheter også i helsesektoren og generelt i helse- og sosialsektoren slik at behovene til alle aldersgrupper imøtekommes. Hvis begrepet "kultur" utvides ytterligere, spiller det en sentral rolle i utviklingen av det nordiske velferdssamfunnet i retning av et samfunn der velferd også er mental velferd.

Dette forutsetter tiltak såvel på lokalt, regionalt, nasjonalt som også på nordisk plan. Siden 1994 har den nordiske arbeidsgruppen "Kultur gir helse" fungert som et uformelt og frivillig samarbeidsforum. Samme år ble den første nordiske konferansen innen dette fagområdet holdt i Hanaholmen i Finland. Siden er det arrangert slike konferanser med to års mellomrom: i 1996 i Uppsala og i 1998 i Førde. Neste år skal arrangementet finne sted i Uleåborg. Hovedmålet for samarbeidet må være å fremme forståelsen for at forholdet mellom kultur og helse anses som et viktig element i de ulike landenes offentlige helsetjeneste.

Forslag

Forslagstillerne foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å sette i gang tiltak for å vie større oppmerksomhet til kunstens og kulturens betydning for enkeltmenneskets velvære og utviklingen av samfunnet slik

- at det settes i gang tverrfaglig forskningsarbeid og at formidling av resultatene fra slik forskning fremmes ikke bare med tradisjonelle midler (et spesielt informasjonstidsskrift), men også ved hjelp av datanett.
- at man fremmer utveksling av kunnskap, erfaringer og spesielt "good practises" (f. eks. kunstnere som arbeider i barneinstitusjoner og i institusjonsmiljøer generelt) mellom de nordiske landene.
- at man styrker kunst- og kulturfagene ved utdanning av pleiepersonale for at personalet bedre enn hittil skulle få forståelse for kunsten og kulturens betydning for enkeltmenneskets velvære.
- at samarbeidet innen "Kultur gir helse" utvides til å omfatte også Vest-Norden (Island, Færøyene og Grønland), Nordens nærområder og andre land rundt Østersjøen.
- at det arrangeres årlige fellesnordiske konferanser vekselvis i de ulike landene.
- at forutsetningene for en allerede eksisterende nordisk arbeidsgruppe som arbeider mot de ovennevnte mål styrkes blant annet ved å støtte konferanse- og informasjonsvirksomhet og ved å muliggjøre etableringen av en stilling som nettverkskoordinator.

Helsingfors, 7. oktober 1999

Marianne Andersson (c)
Pehr Löv (SFP)
Hannes Manninen (Kesk.)
Petri Salo (Kok.)
Jouko Skinnari (SDP)
Matti Vähänäkki (SDP)
Katri Komi (Kesk.) (suppleant)
Margareta Pietikäinen (SFP) (suppleant)
Leena Rauhala (Kesk.) (suppleant)

Närområdesutskottets betänkande

Medlemsförslag om grundandet av en demokratifond för samarbete med Ryssland

(Medlemsförsalg se s. 288)

1. Närområdesutskottets förslag

Närområdesutskottet föreslår att

Nordiska Rådet rekommenderar de Nordiska ministerrådet

att förbättra möjligheterna till breda folkliga kontakter mellan nordiska och ryska organisationer, partier, folkrörelser, nätverk och institutioner genom att etablera en samverkan mellan nationella projekt som de nordiska länderna genomför för utveckling av demokrati i Ryssland och Nordiska ministerrådets insatser inom bland annat närområdesprogrammet för stöd till demokratiutveckling.

2. Bakgrund

Närområdesutskottet har vid sitt möte i Västerås den 26 september 2000, i Reykjavik den 6 november 2000,vid ordförandemöte på Arlanda den 8 januari 2001 samt vid utskottsmöte i Köpenhamn den 6 februari 2001 behandlat medlemsförslag A 1220/när, väckt av den vänstersocialistiska gruppen.

Sammanfattning av medlemsförslaget

Förslagsställarna påpekar att gränsen mellan EU och Ryssland, dvs i praktiken hela Finlands östra gräns, utgör en av de djupaste sociala och ekonomiska klyftorna i världen. Området på andra sidan gränsen utgör samtidigt en väsentlig del av Nordens närområde. Det ligger därför också i Nordiska rådets intresse att starkt arbeta för att denna klyfta minskar. I Nordiska rådets uttalande om EU:s nordliga dimension betonas den parlamentariska förankringen och att dimensionen bör utvecklas i samråd med bl.a. frivilliga organisationer och nätverk.

Ett sätt att öka Nordens roll som brobyggare mellan EU och Ryssland är att stärka det folkliga samarbetet mellan Norden och de ryska närområdena, gärna i kombination med liknande projekt inom EU.

Det påpekas att ingen i dag existerande nordisk stödordning är direkt avsedd för samarbete mellan nordiska och ryska frivilligorganisationer på "gräsrotsnivå".

Målsättningen med en sådan fond bör vara att möjliggöra breda folkliga kontakter mellan nordiska och ryska organisationer, folkrörelser, nätverk och institutioner. Som exempel nämns kulturinstitutioner, ungdoms- och kvinnoorganisationer, arbetsmarknadsparter, miljörörelser och partier. För att få understöd från den nordiska budgeten kunde krävas representanter från minst 2 deltagande nordiska länder + representanter från Ryssland.

Man framhåller ryska närområden som Norden har ett särskilt intresse av att öka sitt folkliga samarbete med: t.ex. Kaliningrad, St. Petersburg, Karelen och Murmansk. Också den mycket

fattiga Pskov-regionen kunde inkluderas i nordiskt närområdessamarbete. Det påpekas att Moskva inte bör uteslutas för att få med också större organisationer i samarbetet.

Förslagsställarna anser att den planerade informationspunkten i Kaliningrad är berättigad med tanke på att nordiska projekt i området behöver en lokal kontakt till myndigheter och organisationer. Vid ungefär samma tidpunkt som informationspunkten öppnar bör presenteras en ny stödordning som särskilt prioriterar samarbete med Ryssland, eventuellt med Kaliningrad som extra prioriterat område.

Det påtalas att det utvidgade säkerhetsbegreppet bl.a. utgår från att det folkliga gränsöverskridande samarbetet utgör en väsentlig del av fredsarbetet. Också demokratin i Ryssland måste byggas upp underifrån, precis som överallt i världen. Närområdesutskottets planerade demokrati-seminarium i Ryssland har väckt stort intresse och inrättandet av en demokratifond kunde fungera som en kanal för ett mera konkret ökat medborgarsamarbete som ett nödvändigt komplement till konferenser eller nya institutioner.

Slutligen framhålls att områden där goda resultat av samarbete mellan organisationer och folkrörelser i Norden och Ryssland kan förväntas är miljö, hälsa, jämställdhet, demokrati och utbildning, d.v.s. flera av de satsningsområden Nordiska rådet önskat poängtera vid utvecklandet av den nordliga dimensionen.

3. Redan pågående verksamhet

För att bedöma om det behövs ett ytterligare organ för finansiering av insatser för demokratiutveckling i Nordvästra Ryssland har Närområdes-utskottet inhämtat information om Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges bilaterala insatser vad gäller stöd till olika typer av projekt för utvecklande av demokrati i Ryssland. Det visar sig att de flesta har en relativt omfattande projektverksamhet. Danmark har skapat en särskild demokratifond, vilken bland annat är verksam i Ryssland. Men alla länderna genomför olika projekt i Ryssland, vilka syftar till att på olika sätt "fördjupa demokratins kultur" och att därigenom styrka uppbyggandet av ett demokratiskt medborgarsamhälle.

Den danska demokratifonden har verkat sedan 1990. Under sina 10 år av verksamhet har man genomfört 5.500 projekt i en mängd länder. Stöd till mindre projekt har hela tiden utgjort en stor del av verksamheten. År 1999 utgjorde mer än hälften av projekten sådana där stödet var mindre än 200.000 DKK.

Demokratifondens stödordning är utformad så att en enskild person, en förening eller en organisation kan ansöka om bidrag till genomförandet av ett projekt som ansökaren själv utformar för personer från länder som fonden arbetar med. Vissa krav skall uppfyllas, men ansökaren ges stort spelrum.

I början inriktades fondens verksamhet främst mot samhälls-informerande besök i Danmark, men handlar nu allt mer om utbildnings- och andra sakorienterade projekt. Fonden mottar omkring 1000 ansök-ningar per år, varav ca 600 bifalls. Huvuddelen av projekten rör Östeuropa och de baltiska staterna. En stor del av de som ansöker om projektmedel, ca 40 %, kommer från frivilligsektorn/gräsrotsnivån. År 1999 beviljades ca. 4.8 miljoner DKK och hittills år 2000 knappt 3,4 miljoner DKK till projekt rörande Ryssland.

Det norska Utenriksdepartementet beviljade 1999 knappt 10,1 miljoner NOK till demokratiutvecklande projekt i Ryssland. Under det s.k. samarbetsprogrammet har getts ett betydande stöd till uppbyggnad och samarbete med olika typer av frivilliga organisationer.

Vad gäller Finland anslogs 1999 1,9 miljoner FIM till samarbete mellan medborgarorganisationer. Ministerieutskottet för närområdena beslutade i maj 2000 om en ny inriktning av det finska närområdessamarbetet. Prioriterade områden är numera för Rysslands del bl.a. stabiliserandet av demokratin och utvecklandet av rättssamhället (befrämja demokratiska förfaringssätt och principerna för rättssamhället, utvecklandet av medborgarsamhället, främjande av jämlikhet och mänskliga rättigheter, främjandet av ursprungsbefolkningarnas ställning. Hittills har det endast inkommit få framställningar om finansiering av projekt för främjande av demokratin i Ryssland.

Sverige har 1999 genom SIDA satsat ca 11,8 miljoner SEK på projekt rörande enskilda organisationer i hela Östeuropa. Inriktningen är bred, bl.a. stöd till utvecklandet av kommunalt

styre i Kaliningradregionen genom att stärka de valda representanternas roll och att utveckla budgetprocessen på kommunal nivå, stöd till utvecklandet av en oberoende, objektiv och analytisk journalistik i länderna i det forna Sovjetunionen m.m.

Förutom ovan beskrivna bilaterala verksamhet bör också nämnas att det inom ramen för Barents- och Nordkalottssamarbetet sker vissa insatser på folkrörelsenivå som syftar till främjandet av demokrati i Ryssland.

4. Närområdesutskottets synpunkter

Närområdesutskottet instämmer i att det idag finns en alltför stor skillnad i levnadsstandard mellan Norden och Ryssland, en skillnad som på kort sikt måste fås att minskas men som på lång sikt måste utjämnas. Utskottet anser att situationen i Ryssland ännu under lång tid motiverar internationella insatser för att stödja den demokratiska utvecklingen inom olika områden.

Samtidigt står det klart att den viktigaste förändringen av levnads-situationen måste komma från och åstadkommas av det ryska folket. Skall detta lyckas inom ramen för ett demokratiskt samhälle krävs ett folkligt engagemang och en folklig medverkan i samhällsuppbyggnaden. Detta kräver i sin tur närvaron av demokratiska institutioner. De nordiska länderna har under ett antal år gjort många insatser för att stödja uppbyggnaden av demokratin i våra närområden. Också inom ramen för det nordiska samarbetet ges stöd till demokratiutvecklingen.

I detta sammanhang noterar utskottet att presidiet i sitt betänkande över förslaget till nordisk budget 2001 föreslår en höjning av anslaget till demokrati och medborgarpolitik med 1 miljon DKK.

Utskottet instämmer i att demokratistödjande insatser i Ryssland måste fortsätta under lång tid ännu. Ett problem i detta sammanhang är dock att det ryska föreningslivet har svåra villkor. Sedan sovjetsystemets tid råder en utbredd misstänksamhet mot stora organisationer. Det finns för närvarande få frivilligorganisationer och de som finns har svårt att få in medlemsavgifter för sin verksamhet.

Förslagsställarna påpekar att insatserna kan utformas på olika sätt, och ett av dem är att stärka det folkliga samarbetet mellan Norden och de ryska närområdena, gärna i kombination med liknande projekt inom EU. Man betonar också att det utvidgade säkerhetsbegreppet bl.a. utgår från att det folkliga gränsöverskridande samarbetet utgör en väsentlig del av fredsarbetet.

Förslagsställarna anser att Norden, genom att ge ekonomiskt stöd till frivilligorganisationer, bör gå ett steg längre i stödet till folkligt samarbete för demokratiutveckling. Utskottet noterar deras synpunkt att de i dag existerande nordiska stödordningarna inte är direkt avsedda för samarbete mellan nordiska och ryska frivilligorganisationer på "gräsrotsnivå". Dock nämner man i medlemsförslaget att det finns stödformer för studerande och t.ex. folkbildningsinstitutioner, och i flera länder, bl.a. i Sverige och Danmark finns demokratifonder som stöder samarbete också med andra länder i Östeuropa än Ryssland. Det framhålls också att den nordiska stipendieordningen för ryska och baltiska parlamentariker har fungerat väl.

Som redovisats ovan ger de nordiska länderna redan ett omfattande stöd till demokratiutveckling i Ryssland i form av bilaterala projekt, vilka till inte ringa del gäller stöd till frivilligorganisationer. Detta hindrar inte att det i och för sig kan finnas motiv att också på nordiskt plan utvidga stödet till demokratiutveckling i Ryssland till att mer än tidigare omfatta frivilligorganisationer.

Utskottet instämmer vidare i att målsättningen med ett demokratistöd bör vara att möjliggöra breda folkliga kontakter mellan nordiska och ryska organisationer, folkrörelser, nätverk och institutioner. Denna målsättning är giltig oavsett om insatserna sker i bilateral eller nordisk regi. I medlemsförslaget nämns kulturinstitutioner, ungdoms- och kvinnoorgani-sationer, arbetsmarknadsparter, miljörörelser och partier.

Utskottet noterar också synpunkten att lämpliga områden för samarbete mellan organisationer och folkrörelser i Norden och Ryssland såsom miljö, hälsa, jämställdhet, demokrati och utbildning ingår i de satsningsområden Nordiska rådet önskat poängtera vid utvecklandet av den nordliga dimensionen.

Med hänsyn till det redan etablerade och omfattande bilaterala stödet till demokratiutveckling är Närområdesutskottet tveksamt till behovet av att etablera en nordisk demokratifond. Det bör i stället satsas på en nordisk samverkan med den bilaterala verksamheten för att uppnå en totalt sett förbättrad verksamhet. Från nordisk sida bör säkras att en samverkan sker med det nordiska närområdesprogrammet och vad gäller andra nordiska insatser för stöd till demokratiutveckling.

Utskottet noterar att insatser vilka berör frivilligorganisationer ingår också i närområdessamarbetet och utgör ett led i den reviderade närområdesstrategi som kommer att läggas fram som ministerrådsförslag under våren 2001. Utskottet förutsätter att det utöver den samverkan som föreslås ovan också kommer att ske ett informationsutbyte, formellt eller informellt, angående vilka insatser som planeras bilateralt i länderna respektive i det nordiska närområdessamarbetet för att undvika dubbelarbete. Utskottet noterar därvid att det i förslaget till reviderad närområdesstrategi som lämnats av en arbetsgrupp inom ministerrådet föreslogs att det skall inrättas en sakkunnigkommitté för att uppnå en större genomslagskraft för närområdesprogrammet och bättre koordinering i förhållande till de nationella bilaterala insatserna. I kommittén föreslås ingå representanter för de östbiståndsansvariga enheterna vid utrikes-ministerierna. Utskottet anser att ett sådant organ kan göra stor nytta för att förhindra dubbelarbete och att det skulle kunna användas också för att genomföra en nordisk samverkan såsom skisserats ovan.

Medlemsförslaget nämner ett antal ryska närområden som man anser att Norden har ett särskilt intresse av att öka sitt folkliga samarbete med. Utskottet anser att det i första hand är projektens syfte och kvalitet som bör avgöra var de genomförs, men kan instämma i att det kan finnas områden som bör ges särskild uppmärksamhet, t.ex. Kaliningrad.

5. Konklusion

Utskottet anser att det finns motiv för att utvidga det nordiska stödet till demokratiutveckling i Ryssland till att mer än tidigare omfatta frivilligorganisationer. Målsättningen med ett sådant utvidgat stöd bör vara att möjliggöra breda folkliga kontakter mellan nordiska och ryska organisationer, partier, folkrörelser, nätverk och institutioner.

Som ett första steg för att uppnå ett utvidgat stöd till frivillig-organisationers arbete med demokratiutveckling bör det etableras en samverkan mellan Nordiska ministerrådets verksamhet och de nordiska ländernas bilaterala verksamhet för att uppnå en totalt sett förbättrad verksamhet. En sådan samverkan kunde lämpligen hanteras av en sakkunnigkommitté, organiserad i enlighet med det förslag som lagts fram i förslaget till revidering av det nordiska närområdesprogrammet.

Närområdesutskottet föreslår med hänvisning till den motivering som anförts ovan

att Nordiska Rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att förbättra möjligheterna till breda folkliga kontakter mellan nordiska och ryska organisationer, partier, folkrörelser, nätverk och institutioner genom att etablera en samverkan mellan nationella projekt som de nordiska länderna genomför för utveckling av demokrati i Ryssland och Nordiska ministerrådets insatser inom bland annat närområdesprogrammet för stöd till demokratiutveckling.

Köpenhamn den 6 februari 2001

Christel Anderberg (m)
Hanne Andersen (S)
Poul Andersen (S)
Árni Johnsen (Sj)
Per Roar Bredvold (Frp)
Gunnar Breimo (A)
Erik Dalheim (A)
Knud Enggaard (V)
Per-Kristian Foss (H

Anthon Fredriksen (K)
Lennart Gustavsson (v)
Chris Heister (m)
Randi Karlstrøm (KRF)
Ewa Larsson (mp)
Kaj Larsson (s)
Kari Myllyniemi (Kesk.)
Marja Tiura (Kok.)
Jan Erik Ågren (kd)

Medlemsförslag

om grundandet av en Nordisk demokratifond för samarbete med Ryssland

(Väckt av den vänstersocialistiska gruppen i Nordiska rådet)

Gränsen mellan EU och Ryssland, dvs i praktiken hela Finlands östra gräns, utgör en av de djupaste sociala och ekonomiska klyftorna i världen. Området på andra sidan gränsen utgör samtidigt en väsentlig del av Nordens närområde. Det ligger därför också i Nordiska rådets intresse att starkt arbeta för att denna klyfta minskar.

Sessionen i Stockholm i november 1999 antog ett uttalande om EU:s nordliga dimension. I den betonas den parlamentariska förankringen och att dimensionen bör utvecklas i samråd med bl.a. frivilliga organisationer och nätverk. Detta är ett effektivt sätt att åstadkomma en bred politisk dialog och en folklig uppslutning.

Många önskar stärka Nordens roll som brobyggare mellan EU och Ryssland. Det kan ske på många olika sätt, och ett av dem är att stärka det folkliga samarbetet mellan Norden och de ryska närområdena, gärna i kombination med liknande projekt inom EU.

Av de i dag existerande nordiska stödordningarna är ingen direkt avsedd för samarbete mellan nordiska och ryska frivilligorganisationer på "gräsrotsnivå". Det finns stödformer för studerande och t.ex. folkbildningsinstitutioner, och i flera länder, bl.a. i Sverige och Danmark finns demokratifonder som stöder samarbete också med andra länder i Östeuropa än Ryssland. Den nordiska stipendieordningen för ryska och baltiska parlamentariker har fungerat väl.

För att få understöd från den nordiska budgeten bör normalt antingen representanter från minst tre länder delta, alternativt från två länder + Baltikum, dock inte Ryssland. En möjlig modell för det kommande samarbetet kunde vara att kräva representanter från minst 2 deltagande nordiska länder + representanter från Ryssland.

Målsättningen med fonden bör vara att möjliggöra breda folkliga kontakter mellan nordiska och ryska organisationer, folkrörelser, nätverk och institutioner. Som exempel kan nämnas kulturinstitutioner, ungdoms- och kvinnoorganisationer, arbetsmarknadsparter, miljörörelser och partier.

Viktiga ryska närområden som Norden har ett särskilt intresse av att öka sitt folkliga samarbete med är t.ex. Kaliningrad, St. Petersburg, Karelen och Murmansk. Alldeles öster om norra Baltikum finns den mycket fattiga Pskov-regionen som kunde inkluderas i nordiskt närområdessamarbete. Det kan vara av betydelse att Moskva inte utesluts för att få med också större organisationer i samarbetet.

Den planerade informationspunkten i Kaliningrad är berättigad med tanke på att nordiska projekt i området behöver en lokal kontakt till myndigheter och organisationer. Det vore därför bra om man vid ungefär samma tidpunkt som informationspunkten öppnar också kunde presentera en ny stödordning som särskilt prioriterar samarbete med Ryssland, och om man så önskar, alldeles särskilt också med Kaliningrad.

Det utvidgade säkerhetsbegreppet utgår bl.a. i från att det folkliga gränsöverskridande samarbetet utgör en väsentlig del av fredsarbetet. Också demokratin i Ryssland måste byggas upp underifrån, precis som överallt i världen. Närområdesutskottets planerade demokratiseminarium i Ryssland har väckt stort intresse och inrättandet av en demokratifond kunde fungera som en kanal för ett mera konkret ökat medborgarsamarbete som ett nödvändigt komplement till konferenser eller nya institutioner.

Områden där goda resultat av samarbete mellan organisationer och folkrörelser i Norden och Ryssland kan förväntas är miljö, hälsa, jämställdhet, demokrati och utbildning, d.v.s. flera av de satsningsområden Nordiska rådet önskat poängtera vid utvecklandet av den nordliga dimensionen.

Mot bakgrund av ovanstående föreslås

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att grunda en Nordisk demokratifond för samarbete med Ryssland

Köpenhamn den 7 mars 2000

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Øystein Djupedal (SV)
Jette Gottlieb (EL)
Lennart Gustavsson (v)
Outi Ojala (Vas)
Steingrimur J. Sigfússon (VG)
Kristen Touborg (SF)

Nordenudvalgets betænkning

Medlemsforslag om tiltak mod tvangsekteskap

(Medlemsforslag se s. 300)

1. Nordenudvalgets forslag

Nordenudvalget foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at hurtigst muligt, på baggrund af erfarings- og informationsudbytte, udarbejde forslag om samordning af tiltag mod tvangsægteskab i de nordiske lande.

2. Baggrund

Nordenudvalget har behandlet et medlemsforslag om samordning af tiltag mod tvangsægteskab stillet af den socialdemokratiske gruppe i Nordisk Råd ved sit møde i København den 6. februar 2001.

3. Medlemsforslaget

I medlemsforslaget gøres der opmærksomhed på at i de senere år er det med jævne mellemrum blevet dokumenteret, at piger med minoritetsbaggrund som har statsborgerret i et nordisk land er blevet giftet bort med tvang til mænd fra forældrenes oprindelige hjemland. Det hævdes at dette ofte sker for at sikre ikke-nordiske mænd opholds- og arbejdstilladelse i et nordisk land. Der påpeges at tvangsægteskab strider imod menneskerettigheder og at konsekvenserne kan blive dramatiske for kvinder, både hvis de bliver ofre for tvangsægteskab og hvis de flygter arrangementet og bryder med deres familie.

4. Behandling af medlemsforslaget

Medlemsforslaget blev sendt ud til høring til følgende instanser:

Danmark: Sekretariatet for Ministeren for Nordisk Samarbejde, Dannerhuset, Det Danske Center for Menneskerettigheder, Nævnet for Etnisk Ligestilling, "Broen", Foreningen Norden, Indenrigsministeriet

Finland: Utrikesministeriet, Justitieministeriet, Inrikesministeriet, Undervisningsministeriet, Social- och hälsovårdsministeriet, Arbetsministeriet/Delegationen för etniska relationer, Pakolaisneuvonta ry (Flyktingrådgivningen rf), Människorättsförbundet, Dataombudsmannen

Åland: Ålands Landskapsstyrelse, social- och miljöavdelningen, Socialnämnden i Mariehamn

Island: Barnaverndarstofa (Statens Centralkontor for Børneværn), Félagsmálaráðuneyti (Socialministeriet), Menntamálaráðuneytið (Uddannelsesministeriet), Rannsóknastofa í kvennafræðum (Centeret for Kvindestudier Islands Universitet), Mannréttindastofnun Háskóla Íslands (Institut for Menneskerettigheder Islands Universitet), Kvenréttindafélag Íslands (Det Islandske Forbund for Kvinders Rettigheder)

Norge: Utenriksdepartementet, Sekretariatet for nordisk samarbeidsminister, MIRA – Ressurssenter for innvandrer- og flyktingekvinner, Kristen Innvandrerråd, Landsrådet for barne- og ungdomsorganisasjoner, Inn-vandrernes Landsorganisasjon, Islamsk Kvinnegruppe i Norge,Islamsk Råd, Norges kvinne- og familieforbund, Barn- og familiedepartementet, Organisation mod offentlig diskriminering

Sverige: Migrationsverket, Statens invandrarverk, Riksskatteverket, Brottsförebyggande rådet, Socialstyrelsen, Barnombudsmannen, Skolverket, Integrationsverket, Jämställdhetsombudsmannen, Svenska kommunförbundet, Stiftelsen Kvinnoforum, Riksförbundet internationella föreningen för invandrarkvinnor i Sverige (RIFI), SIOS – Samarbetsorgan för invandrarorganisationer i Sverige, ROKS – Riksorganisationen för kvinnojourer i Sverige

5. Høringssvar

En stor del af høringssvarene forholdt sig ikke blot til selve rekommandationsforslaget om samordning af tiltag, men også til de tiltag som i begrundelsen blev nævnt som mulige. Selv om det ikke er foreslået at Nordenudvalget tager stilling til disse mulige tiltag, bliver høringssvarenes kommentarer refereret her, som vigtig baggrundsmateriale for selve indstillingen og som væsentlige input til den videre diskussion af samordnede tiltag mod tvangsægteskaber.

Danmark

Indenrigsministeriet har i sit høringssvar sammenholdt de enkelte konkrete forslag i medlemsforslaget med de danske retsregler og foranstaltninger på området.

1) Samordning af de nordiske retsregler relateret til tvangsægteskaber: Indenrigsministeriet finder, at drøftelserne af en egentlig samordning af de nordiske retsregler relateret til tvangsægteskaber forudsætter nærmere undersøgelser vedrørende såvel de faktiske forhold som det retslige grundlag for behandlingen af sager vedrørende tvangsægteskaber.

2) Obligatorisk sprogundervisning og samfundsorientering: De danske foranstaltninger er i overensstemmelse med medlemsforslaget men ikke obligatoriske.

3) Oplysning om tvangsægteskaber skal indgå som led i skoleundervisningen samt i læreruddannelsen: Udlændingestyrelsen overvejer at udarbejde informationsmateriale om tvangsægteskaber og Indenrigsministeriet yder bl.a. økonomisk støtte til en kampagne mod vold og tvangsægteskaber blandt de etniske minoriteter.

4) Oprettelse af krisetelefoner: De danske foranstaltninger er i overensstemmelse med medlemsforlagets anbefaling.

5) Klare instrukser til de sociale myndigheder om ydelse af bistand til unge der føler sig truet af at blive giftet bort: Det vurderes, at der i Danmark foreligger de fornødne instrukser til de sociale myndigheder om at yde bistand til unge der føler sig truet af tvangsægteskaber.

6) Klare instrukser til repræsentationer i udlandet om at være restriktive med at udstede opholdstilladelser i tilfælde, hvor der er tvivl om, hvorvidt ægteskabet er indgået frivilligt: Forslagets anbefalinger vurderes ikke at være relevante for Danmark eftersom repræsentationer i udlandet ikke har nogen selvstændig kompetence til at udstede opholdstilladelser.

7) Drøftelse med indvandrergrupper og organisationer om tvangsægteskaber: De Danske foranstaltninger er i overensstemmelse med medlemsforslagets anbefaling.

8) Obligatorisk interview med den herboende før der meddeles opholdstilladelse til en potentiel ægtefælle: Det vurderes at der ikke er behov for indførelse af en bestemmelse om obligatorisk interview i forbindelse med ægtefællesammenføring.

9) Særskilt ansøgning om ægteskab mellem fætter og kusine og meddelelse heraf kun ved dispensation: Der vurderes ikke at være grundlag for at gennemføre denne foranstaltning i Danmark.

10) Øjeblikkelig meddelelse af statsborgerskab samt ny identitet til udenlandske kvinder, der flytter på krisecentre og anmoder om skilsmisse fra nordiske mænd: Der refereres til grundlovens § 44, stk. 1, at ingen udlænding kan få dansk indfødsret uden lov. Der vurderes ikke at være grundlag for at indføre en generel adgang til statsborgerskab i disse tilfælde, uden opfyldelse af de sædvanlige kriterier. Det fremgår endvidere i Indenrigsministeriets kommentarer at identitetsskifte vil i Danmark kun komme på tale i helt ekstraordinære tilfælde, hvor det formentlig af sikkerhedsgrunde ofte vil være nødvendigt at flytte vidnet til et andet land. På den baggrund vurderes det, at det ikke er hensigtsmæssigt at opstille nærmere regler om tildeling af ny identitet i tilfælde, hvor udenlandske ægtefæller søger tilflugt på krisecentre. Af Indenrigsministeriets kommentar fremgår endvidere at et eventuelt forslag om, at udenlandske kvinder, som giftes bort til nordiske statsborgere, og som søger tilflugt på krisecentre og ansøger om skilsmisse øjeblikkeligt gives opholdstilladelse vil kræve en ændring af udlændingeloven. Indenrigsministeriet finder imidlertid, at den gældende danske bestemmelse herom tager højde for de situationer der kan opstå i praksis.

Afslutningsvis redegør Ministeriet for ændring af udlændingeloven der blandt andet indebærer, at retskravet på ægtefællesammenføring er ophævet for personer under 25 år. I stedet gives der mulighed for efter et individuelt skøn at meddele tilladelse til ægtefællesammenføring til personer over 18 år, men under 25 år, såfremt ægteskabet eller samlivsforholdet utvivlsomt må anses for indgået efter den herboendes eget ønske.. Ændringerne trådte i kraft den 3. juni 2000.

Nævnet for etnisk ligestilling (NEL) støtter et forslag om indsats mod tvangsægteskaber. NEL synes at det er vigtigt at få fastslået omfanget og karakteren af tvangsægteskab som problem, da der ikke findes en undersøgelse på området i Danmark. NEL lægger vægt på at hvis man ikke afgrænser problemet klart, risikerer man ikke kun at definere tvangsægteskab som et problem men også arrangerede ægteskaber. Dermed vil man ikke kun beskytte individet mod overgreb, men også diskriminere anderledes traditioner end de skandinaviske. Der henvises til NMRs rapport "Arrangerte ekteskap og tvangsekteskap i Norden" skrevet af Anja Bredal og det opfordres kraftigt at bruge denne rapport i arbejdet med denne sag. NEL referer bl.a. i deres kommentar på punkt 1 angående samordning af lovgivning i Norden til rapportens konklusion. Her anses det som problematisk, ud fra menneskeretlige og praktiske grunde, at bruge straffeloven som middel til bekæmpelse af tvangsægteskaber ved hjælp af udlændingeloven. NEL advarer mod faren for at ansøger om opholdstilladelse pålægges bevisbyrden for, at der ikke er tale om et tvangsægteskab. Bliver der truffet en forkert afgørelse, vil dette være i strid med retten til familieliv. NEL støtter forslaget om øget dialog med de pågældende grupper, i tråd med Anja Bredals anbefaling om en konstruktiv dialog mellem majoritet og minoritet. I forbindelse med det understrege understreger NEL, at traditionen med arrangerede ægteskaber ikke er knyttet til nogen bestemt religion eller kultur. Bliver forslaget angående særskilt tilladelse til ægteskab mellem kusiner og fætre vedtaget er det en direkte eller indirekte diskrimination af etniske minoriteter og i strid med international menneskeretlige diskriminationsforbud, mener Nævnet. NEL efterlyser et forslag om tilbud om mægling i familiekonflikter. Afslutningsvis gør NEL opmærksom på at nævnet på flere punkter forholder sig kritisk til ændringerne i udlændingeloven som blev vedtaget i juni 2000.

Det Danske Center for Menneskerettigheder finder det af stor vigtighed, at der i Norden udveksles viden og erfaringer både med hensyn til forebyggende foranstaltninger og støtte tiltag. Centret finder imidlertid, at forslagene hviler på nogle ufuldstændige forudsætninger og kan derfor, på det overordnede plan, ikke bifalde dem. I øvrigt har Centeret samme kommentarer som NEL.

Finland

Udenrigsministeriet redegør for de forskellige internationale aftaler som er bindende for Finland i forbindelse med retten at indgå ægteskab, kravet på et frit og fuldstændig samtykke af partnerne som skal indgå et ægteskab, samt beskyttelse af familielivet. Ministeriet refererer også til handlingsplanen fra kvindekonferencen i Peking 1995 (Platform for Action) og FN's generalforsamlings speciale session om opfølgning af kvindekonferencen i Peking. Ministeriet påpeger at ud fra ovennævnte bør tiltag mod tvangsægteskab ske med henvisning til menneskerettigheder. Ministeriet mener at udfra det udgangspunkt findes der problemer med visse tiltag som nævnes i forslagets motivering. F.eks. er disse tiltag kun rettet mod eventuel tvangsægteskab mellem statsborgere i et nordisk land og et andet land, mens de situationer ikke kan udelukkes, hvor begge partnere er nordiske statsborgere. Ministeriet gør opmærksom på at forudsætningen for at bevillige opholdstilladelse i Finland på grund af ægteskab har i praksis som regel været at partnerne har været samboende før ankomsten til Finland. Dette indebærer også et obligatorisk interview med begge partnere, lige som foreslået i medlemsforslaget, i det finske tilfælde hos den finske ambassade i udlandet. Endvidere fremgår det at i overensstemmelse med de finske ægteskabslove skal begge partnere være til stede når de skal vies. Ministeriet finder det også urealistisk at forpligte personer som flytter til et nordisk land på grund af ægteskab til at deltage i obligatorisk kursus i sprog og samfundsorientering, fordi princippet om ligestillet modtagelse implicerer at man burde stille samme krav til alle indvandrere. Dette krav kan være problematisk og man burde udrede de økonomiske konsekvenser. Ministeriet fæster opmærksomhed på at forslaget om at en udenlandsk kvinde i visse tilfælde skal få et nyt statsborgerskab strider imod loven om statsborgerskab (401/1968). Det er således Udenrigsministeriets mening at de konkrete tiltag som listes i medlemsforslaget bør med hensyn til ovenstående overvejes mere grundigt. Afslutningsvis konstaterer Udenrigsministeriet at Nordisk Råds medlemsforslag berører flere lovområde. Derfor kræves der flere udredninger, bl.a. omkring forudsætningerne for at harmonisere love, før forslaget kan iværksættes.

Justitsministeriet har ikke fået nogen dokumentation for at tvangsægteskab er et problem i Finland, så udfra finske forhold virker medlemsforslaget overdimensioneret. Justitsministeriet fæster også opmærksomhed på det faktum at de tiltag som listes i forslaget kan indebære begrænsning af menneskers frie bevægelse og at de foreslåede tiltag kan også stride imod EU-lovgivningen i den forstand at de kan skabe ulige stilling mellem nordiske statsborgere og EU statsborgere. Justitsministeriet anser, at der på nuværende tidspunkt ikke findes grund til at foretage lovændringer i henhold til forslaget.

Indenrigsministeriet hævder at hidtil har man ikke i Finland haft behov for specielle love omkring tvangsægteskab, men at spørgsmålet kan godt blive aktuelt i fremtiden eftersom Udlændingestyrelsen har registreret tilfælde hvor man mistænker at unge udenlandske kvinder bosatte i Finland er blevet bortgifte imod deres vilje på initiativ af deres slægtninge til mænd fra familiens tidligere hjemland. Bagefter har disse mænd søgt opholdstilladelse i Finland. Ministeriet konstaterer at store dele af medlemsforslaget principielt modsvarer Finlands administrative praksis i udlændingespørgsmål. Ministeriet mener dog at til en vis grad strækkes forslaget for langt. Det involverer meget komplicerede bevisspørgsmål, om et ægteskab er et tvangsægteskab eller proforma ægteskab, i betragtning af at ægte ægteskab er effektivt støttet bl.a. af menneskerettigheder. Ministeriet mener at der er grund til at have en meget kritisk holdning til forslaget om at give et menneske et nyt statsborgerskab inklusivt et nyt identitet og mener at effekten kan blive den modsatte til hvad man ønsker, dvs. at antallet af proforma ægteskab øger på grund af muligheden for statsborgerskab. Afslutningsvis fremhæves det i Indenrigsministeriets svar som centralt at man bedre end tidligere udreder den faktiske situationen i forbindelse med behandlingen af den første ansøgning om opholdstilladelse (bl.a. interviewer partnerne) og at man ved behov gennemfører en ny udredning af ansøgningen om forlængelse af opholdstilladelsen.

Undervisningsministeriet kommenterer medlemsforslagets del angående informationshæfte om tvangsægteskab for børn og unge i skolen og mener at i stedet for at udgive et specielt hæfte

om sagen for skolebørn burde uddannelsesmyndighederne skaffe materiale om tvangsægteskab til de institutioner som har med uddannelse af lærere at gøre.

Social- og Sundhedsministeriet lige som Udenrigsministeriet refererer til FN konventioner, ægteskabsloven og andre love som er relevante for diskussionen. Det fremgår bl.a. at i de finske ægteskabslove er det tilladt for kusiner og fætre at giftes og at de som tvinges til ægteskab kan søge om at blive skilt, men først efter betænkningstid på seks måneder. Automatisk medborgerskab og ny identitet i overensstemmelse med medlemsforlaget kan dog, mener ministeriet, føre til misbrug. Hver særskilt tilfælde burde derfor undersøges specielt og forudsætningerne for forlænget opholdstilladelse bedømmes ud fra det. Ministeriet hævder at tvangsægteskab mellem finske kvinder og udlændinge hidtil ikke har været mange men at antallet kan vokse i takt med forøget antal indvandrere. Ministeriet anser at der burde oprettes en støtteordning som står til rådighed når folk ønsker at undvige ægteskab eller løsrive sig fra tvangsægteskab. Støtteordningen skal være tilstrækkelig effektiv til at hjælpe disse mennesker til at klare sig økonomisk og psykisk når de ikke har støtte fra deres tidligere sociale netværk. Ministeriet peger på den fare som kan opstå ved omfattende kampagner omkring tvangsægteskab, f.eks. i skoler, og mener at de kan føre til at flertal udlændinge stemples som mennesker der udnytter sig tvangsægteskab. Ministeriet lægger vægt på, at en mistanke om at folk har indgået et ægteskab med tvang ikke er en tilstrækkelig grund for at nægte folk om opholdstilladelse. Endvidere kan øgede kontroltiltag føre til ubehagelige konsekvenser for den majoritet af mennesker hvor tvangsægteskab ikke gælder. Derimod kunne myndighederne tilbyde bedre muligheder for nordiske statsborgere at meddele fortroligt om ægteskabets forudsætninger og deres meninger om eventuel opholdstilladelse for ægtefællen eller den blivende ægtefælle. Ministeriet påpeger at ud fra lovgivningssynspunktet berør spørgsmålet om tvangsægteskab flere forvaltningsområder og de mener at fælles lovgivning i de nordiske lande kan være tvivlsom eftersom problemet med tvangsægteskab er forskelligt i disse lande. Derimod mener de at nordisk samarbejde som rettes mod at forebygge tvangsægteskab er nødvendig, men først og fremmest som udveksling af erfaringer og kundskab i stedet for forandring af lovgivning. Medlemsforslaget giver dermed anledning til oprettelse af en fællesnordisk arbejdsgruppe eller modsvarende som baserer sit arbejde på informationsudveksling angående lovgivning og tiltag og kortlægning af problemets omfang.

Arbejdsministeriet forholder sig positivt til at Nordisk Råd fæster opmærksomhed på tvangsægteskab men foreslår at ærendet behandles inden rammen for et bredere menneskerettighedsprogram.

Flygtningerådgivningen rf maner til forsigtighed mod at generalisere ved undersøgelse af tvangsægteskab. De peger på at den model for såkaldt kærlighedsægteskab som prioriteres i vor kultur ikke gælder for alle kulturer og at ægteskab arrangeret af deres slægtninge ikke er ensbetydende med tvangsægteskab eller proforma ægteskab som tager sigte på at gå udenom indvandringsbestemmelser. På baggrund af ovennævnte advarer Flygtningsrådgivningen mod lovgivning og administrative tiltag som begrænser muligheden for at indgå et ægteskab. De nævner som et eksampel den danske lovgivning som begrænser muligheden for 18-25 år gamle til familiesammenføring med ægteskab. Flygtningsrådgivningen finder det problematisk at medlemsforslaget er så stærkt fokuseret på nordiske statsborgere og gør opmærksom på de mange udenlandske kvinder som er blevet hentet til Finland til at gifte sig med finske mænd. Flygtningsrådgivningen mener at nogle af de konkrete tiltag som er listet i forslaget er vigtige, men at i sidste hånd handler familiedannelse om en beslutning mellem to mennesker og da kan en alt for stærkt forhåndskontrol skabe mere skade end nytte.

Åland

Ålands Landsskabsstyrelse støtter forslaget og mener, at også de selvstyrende områder bør aktivt deltage i samordningen.

Island

Mannréttindastofnun Háskóla Íslands (Institut for Menneskerettigheder Islands Universitet) redegør for de islandske love hvor mennesker under 18 år kan ikke giftes uden speciel tilladelse fra myndighederne. Instituttet refererer også forskellige internationale konventioner og aftaler i dette sammenhæng som Island har tilsluttet sig og hævder at der ikke er nogen tvivl om at forslagets indhold er i overensstemmelse med disse. Instituttet oplyser at det ikke er bekendt med problemer i forbindelse med tvangsægteskab i Island. Derfor mener Instituttet, at man ikke på dette tidspunkt kan vurdere hvor vigtigt det er for Island at de nordiske lande samordner deres foranstaltninger og reglement til at bekæmpe dette problem. Derimod betragter Instituttet forslagets indstilling i overensstemmelse med den generelt accepterede indstilling på Island og at det må betragtes som en selvfølge at Island deltager i de tiltag som forslaget forudsætter hvis det bliver vedtaget. Instituttet mener at eftersom reglementer i de nordiske lande angående betingelse for ægteskab ser ud til at være sammenlignelige, burde samordning af reglement rettes mod ægteskab som er indgået i et ikke-nordisk land. Dette betyder at et ægteskab som er grundet på tvang og udført i et ikke-nordisk land burde ikke blive gyldigt i et nordisk land hvis en af ægtefællerne ønsker det.

Afslutningsvis fæster Instituttet opmærksomhed på at man altid skal respektere de forskellige minoritetsgruppers religiøse- og etiske synspunkter ved implementering af de forskellige tiltag, således at grænser for menneskerettigheder ikke overskrides.

Kvenréttindafélag Íslands (Det Islandske Forbund for Kvinders Rettigheder) forholder sig positivt til forslaget og anser spørgsmålet som vigtigt indenfor arbejdet med ligestilling og menneskerettigheder.

Barnaverndarstofa (Statens Centralkontor for Børneværn) oplyser at Kontoret ikke har haft med sager at gøre som forslaget omfatter, men lægger vægt på vigtigheden af forebyggende arbejde. Afslutningsvis advarer Kontoret mod tiltag som kun rettes mod etniske minoritetsgrupper og kan begrænse deres frihed til at indgå ægteskab af egen vilje.

Félagsmálaráðuneytið (Socialministeriet) kommenterer forslaget med hensyn til menneskerettigheder og mener at det er vigtigt at de nordiske lande kæmper mod krænkelse af menneskerettigheder udførte i kulturens og religionens navn og at man burde undersøge hvilke lovmæssige og sociale foranstaltninger er mulige til at forebygge dette.

Menntamálaráðuneytið (Uddannelsesministeriet) kommenterer spørgsmålet om obligatoriske sprogkurser og udtrykker uenighed med forslaget. Ministeriet er også skeptisk overfor den del af forslaget at uddannelses-myndighedernes bør have øget ansvar for at informere elever om problemet.

Rannsóknastofa í kvennafræðum (Centeret for Kvindestudier Islands Universitet) støtter forslaget og anser at selvom problemet med tvangsægteskab ikke har opstået på Island så ville relevant lovgivning og andre samordnede tiltag virke forebyggende.

Norge

Barn- og familiedepartementet har forberedt svar i samarbejde med andre ministerier som sagen berører: Justitsministeriet, Kirke-, Uddannelse- og Forskningsministeriet, Kommunal- og regionalministeriet, Social- og Helseministeriet og Udenrigsministeriet. Ministeriet refererer til Regeringens Handlingsplan mod tvangsægteskab og fremfører at arbejde på området er prioriteret af ministerierne. Det fremføres også at en række af de tiltag som listes i medlemsforslaget allerede er iværksat i Norge eller under udvikling. Ministeriet er ikke enigt med det som fremgår af medlemsforslaget at Handlingsplanen savner konkretisering og at der mangler opfølgning af planen. Det påpeges at Handlingsplanen indeholder omkring 40 forskellige tiltag som en opfølgning af de problemer som er profileret i planen og at planen er blevet fulgt efter med et dokumentet "Indsats mod tvangekteskab våren 2000" som yderligere konkretiserer ministeriernes konkrete tiltag.

Sådan som ministeriet vurderer medlemsforslaget, er de fleste af de listede tiltag omfattende og i begrænset grad egnet for nordisk samordning. Ministeriet refererer til det første punkt i

medlemsforslagets motivation og konkluderer at hvis dette forslag bliver gennemført vil det medføre omfattende arbejde uden garanti for at dette vil forbedre situationen for de berørte. I stedet anbefaler Ministeriet Nordisk Råd at opfordre de respektive lande til at udvikle en samlet national indsats mod tvangsægteskab. Ministeriet mener at medlemsforslagets forslag til tiltag og de forslag som foreligger i Nordisk Ministerråds rapport om arrangeret ægteskab og tvangsægteskab i Norden (TemaNord 1999:604) (bilag) bør vurderes i dette sammenhæng. Ministeriet gør også opmærksom på at det norske handlingsplan kan være af nytte i et sådan arbejde. Endvidere anbefaler Ministeriet, Nordisk Råd at rekommandere Nordisk Ministerråd at tage initiativ på de områder foreslået som nordiske tiltag i ovennævnte rapport. Afslutningsvis gør Ministeriet opmærksom på at Norge har planer om at invitere til en nordisk konference i 2001 for at drøfte sagen. I tillæg bemærkes det at en ny undersøgelse konkluderer, at lovændringer ikke er den rigtige vej i kampen mod tvangsægteskab.

Islamsk Kvindegruppe Norge (IKN) gennemgår de 10 forslag til tiltag i medlemsforslaget. Punkt 1: IKN mener at man bør evaluere og studere de forskellige love i de nordiske lande og deres effekt før man indfører samordnede lover, således at man undgår indskrænkning af menneskerettigheder. Punkt 2: IKN mener at alle som kommer til nordiske lande, bør få ret og mulighed til at deltage i sprogkurs med samfundsorientering. Punkt 3: IKN påpeger at når information spredes i skoler om kun en gruppe af elever som rammes af problemet, kan det føre til stigmatisering og tilføjer at det er forældregeneration som trænger mest til information om love og regler. Punkt 4: I Norge er der allerede blevet oprettet informations- og krisetelefoner omkring tvangsægteskab. Punkt 5: IKN støtter forslaget om at relevante myndigheder får klare instruktioner om at støtte ungdom som føler sig truet af alle former af overgreb. Punkt 6: Angående ambassadernes rolle mener IKN, at de må ændre deres rutiner for hvordan en ansøger bliver interviewet før eventuel opholdstilladelse ydes. gruppen mener at der er en svær balancegang mellem det at bryde menneskerettigheder og at forhindre "import" af ægtefæller igennem tvunget ægteskab. Punkt 7: IKN hævder at indvandrerorganisationerne i Norge arbejder med spørgsmålet om tvangsægteskab på mange forskellige måder og at dette foregår i kontinuerlig dialog med myndighederne. Punkt 8: IKN lægger vægt på, at når potentiale ægtefæller interviewes må indsatsen først og fremmest være blandt dem som allerede er blevet nordiske beboere. Punkt 9: IKN mener at forslaget om speciel tilladelse for ægteskab mellem fætter og kusine ikke er relevant eftersom disse ægteskaber er tilladt i Norge. Punkt 10: IKN gør opmærksom på at i Norge har man allerede i praksis givet kvinder som er blevet mishandlet i deres ægteskab, opholdstilladelse hvis de bryder ud af et forhold inden for 3 år (før de får varig opholdstilladelse). De mener at muligheden for automatisk statsborgerskab kan åbne for misbrug.

Innvandrernes Landsorganisation (INLO) er enig med medlemsforslaget i at ingen skal eller må udsættes for tvangsægteskab, men benytter lejligheden til at bemærke at indvandrerorganisationer i lang tid har kæmpet mod tvangsægteskab og ikke fået støtte fra offentlige myndigheder som heller ikke i nylige iværksatte tiltag har set grund til at samarbejde med disse organisationer. I sit svar stiller INLO bl.a. spørgsmål om medlemsforslagets listede tiltag gælder kun de "fremmede" eller alle borgere af samfundet og om forslaget omfatter også kvinder som er blevet tvangsgifte til mænd i Norge/Norden. INLO foreslår ændringer til nogle af medlemsforslagets forslag. (De markeres med fed skrift og citeres på norsk.)

Bestemmelsene om tvangsgifte i barneloven og straffeloven, en tvangsgiftelov med spesiell tilknytning til innvandring.

Tiltak om obligatorisk språk og samfunnsorientering er mindreverdigende/umyndiggjørende og må sløyfes.

Skoleverket må ha ekstra ansvar for å informere elever fra utsatte miljøene om at tvangsekteskap er forbudt (pakistanske, marokkanske, indiske miljøer.)

De nordiske lands utenriksstasjoner må få klare instrukser om å være restriktive med å innvilge oppholds- og arbeidstillatelse (i landene som er kjent for denne praksisen.)

Myndighetene må drøfte ordningen med bortgiftning med innvandrergruppene og organisasjonene fra utsatte grupper og gjøre dette klart.

Den enkelte fra målgruppen (ikke alle innvandrere) skal gjennom et obligatorisk intervjue før potensiell ektefelle gis oppholdstillatelse. (Dette praktiseres i Norge.)

Unge utenlandske kvinner og menn som giftes til nordiske statsborgere og som flykter til krisesentre og tar ut skilsmisse gis øyeblikkelig nordisk statsborgerskap i tillegg til ny identitet

MiRA (Ressurscenter for innvandrer- og flyktningkvinner) lægger vægt på at tiltag mod tvangsægteskab må være af langvarig karakter og at det ikke altid har været så i de Nordiske lande. De gennemgår medlemsforslagets ti forslag til tiltag:

- Punkt 1: Eventuelle lovændringer kan ikke efter MiRAs mening gælde for ungdom, afhængig af om de er etnisk norske eller om de har indvandrerbaggrund. De ser heller ikke at hårdere lovgivning om familiesammenføring er løsning i arbejdet mod tvangsægteskab og det må tages i betragtning hvorvidt de allerede prøvede reglementer i de andre nordiske lande fører til de ønskede resultater.
- Punkt 2: MiRA mener at dette forslag er meget diskriminerende, da det skal indføres kun for at gælde for indvandrere som kommer til et nordisk land ved ægteskab. En opmuntring til deltagelse i sådan kurser burde hellere prioriteres.
- Punkt 3: MiRA forholder sig positivt til dette punkt og tilføjer at det er vigtigt at også forældrene får kundskab om de love som gælder på området.
- Punkt 4: MiRA forholder sig positivt til dette punkt og lægger vægt på at mennesker som betjener kontakttelefoner har kompetence indenfor minoritetsungdomsområdet.
- Punkt 5: MiRA forholder sig positivt til dette punkt og anbefaler oprettelse af boliger for minoritetsungdom med problemer.
- Punkt 6: MiRA mener at uden tilstrækkelig kompetence i ambassaderne kan der nemt opstå situationer hvor den restriktive praksis virker udover sin hensigt.
- Punkt 7: MiRA lægger vægt på at de fleste indvandrerorganisationer tager afstand fra tvangsægteskab. De bør inddrages aktivt i dette arbejde, eftersom de har større muligheder for at påvirke de berørte grupperne end storsamfundet har.
- Punkt 8: MiRA bemærker at i de lande hvor obligatoriske interviewer er indført før bevilling af opholdstilladelse, har man ikke kunnet se at målet med at forebygge tvangsægteskab er blevet opnået. Derimod kan konsekvensen blive at det bliver sværere at få opholdstilladelse igennem familiesammenføring generelt.
- Punkt 9: MiRA bemærker, at ægteskab mellem fætter og kusiner ikke er forbudt i Norge og at forandring af loven kan blive diskriminerende for minoritetsungdom.
- Punkt 10: MiRA støtter forslaget.

Organisationen Mot Offentlig Diskriminering OMOD forholder sig generelt negativt til medlemsforslaget og mener at noget af det som der præsenteres er racistisk, svært at gennemføre og til dels absurd således, at man sidder med et indtryk af at forslagene bærer mere end noget andet præg af at stigmatisere grupper, og af princippet at med tvang skal tvang mødes.

Sverige

Socialstyrelsen redegør for de love som gælder i Sverige angående ægteskab hvor der fremgår bl.a. at udenlandske statsborgere i Sverige har ret til at gifte sig hvis de nationale love tillader dette, uden nogen granskning af ægteskabets forudsætninger. Dog får ingen under 15 år lov til at indgå ægteskab uden speciel tilladelse fra Amtsøvrighed. Socialstyrelsen referer en undersøgelse der er blevet udført af Integrationsmyndighederne om bl.a. hvorvidt unge kvinder afbryder deres uddannelse på grund af graviditet, ægteskab eller af andre familiegrunde. Konklusionen var bl.a. at et tidligt ægteskab er en usædvanlig grund for at kvinder finder sig i udsatte situationer eller afbryder uddannelse. Socialstyrelsen redegør også for ændringer i udlændingeloven som trådte i kraft i Sverige den 1. juli 2000 som indebær, at en udenlandsk kvinde kan få fortsat opholdstilladelse i landet selv om hendes forhold afbrydes inden for to år (som giver ret til fortsat opholdstilladelse), hvis hun eller hendes børn har været udsat for vold eller alvorlig krænkelse af frihed. Afslutningsvis fremgår af Socialstyrelsens svar at medlemsforslaget ikke motiverer hvad man vil opnå med at samordne tiltag mod tvangsægteskab i de nordiske lande. Socialsty-

relsen kan heller ikke se behovet for samordning af lovgivning på området. De mener at de indsatser som behøves for at støtte udsatte kvinder og piger må udarbejdes med hensyn til den lokale behov i respektive lande. Derimod, tilføjer de, er det hensigtsmæssigt, at udveksle kundskab og erfaring mellem de nordiske lande på området.

Barnombudsmannen (BO) er i hovedlinierne positiv overfor medlemsforslaget, men anser at der savnes begrundelse for de initiativer som nævnes i forslagets motivering og at man bør analysere konsekvenserne af iværksættelse af disse forslag i de nordiske lande. Med henvisning til ovennævnte anser BO sig ikke i stand til at udtale sig om hvordan forslagene bør vurderes. BO mener at spørgsmålet om tvangsægteskab ikke bør behandles isoleret, men i en større sammenhæng hvor man behandler lignende spørgsmål f.eks. spørgsmålet med børn som flyttes fra deres nordiske hjemland til familiens oprindelige hjemland for at undergå kønsomskærelse eller til at blive uddannet som børnesoldater.

Integrationsverket anser det som et godt initiativ at arbejde mod samordning af tiltag, love og reglement omkring tvangsægteskab i de nordiske lande, men knytter en række kritiske kommentarer til de foreslåede tiltag. Man støtter ikke at sprogundervisning og samfundsorientering skal gøres obligatorisk, og fremhæver at undervisningsmateriale om emnet skal anvendes til dialog med både forældre og børn. Der trænges ikke blot krisetelefoner men krisecentre som retter sig mod hele familien, mødepladser inden for indvandrerorganisationerne for diskussioner om tabubelagte familieemner, samt udvikling af metoder for socialarbejdere for at tale med piger i akutte situationer. Der bør ikke indføres særlige regler for kusine-fætre ægteskaber blandt indvandrere og der skal ikke indføres en generel regel om nordisk medborgerskab og ny identitet for udsatte kvinder, men tages hensyn til den enkeltes situation.

Migrationsverket har i princippet ikke noget imod samordning af tiltag mod tvangsægteskab. Migrationsverket kan dog ikke give en generel tilslutning til igangsættelse af en fælles nordisk lovgivning. De mener at spørgsmålet er for omfattende og kompleks, da en total samordning ville kræve lovændringer indenfor mange forskellige områder, f.eks. familieret, strafferet og udlændingeret. Migrationsverket nævner også at tiltag for samordning indenfor Norden burde være i harmoni med eventuelle lignende tiltag indenfor europisk samarbejde. Angående forslaget om at umiddelbart give statsborgerskab til kvinder som er flygtet fra tvangsægteskab, vil Migrationsverket stærkt fraråde dette og mener at det ikke er rigtigt at indføre sådanne særløsninger når det gælder retten til at få svensk statsborgerskab.

Brottsförebyggande rådet (BRÅ) stiller spørgsmålstegn ved i hvilken grad Nordisk Råds forslag skulle mindske forekomst af tvangsægteskab. De mener at der savnes bl.a. konsekvensanalyse af disse forslag.

SIOS-Samarbetsorgan för invandrarorganisationer i Sverige hævder at Sverige er bagud i behandlingen af denne sag og er bl.a. derfor af den mening at lovgivning i Norden på dette område bør være lignende i alle de nordiske lande.

Skolverket har ikke noget imod forslaget om at samordne lovgivning på området i de nordiske lande men har tvivl om de forslag til tiltag som listes i forslaget. De har valgt kun at kommentere de forslag som berører undervisning og uddannelse og kommenterer bl.a. i dette sammenhæng at sprogkurs med samfundsorientering ikke bør være obligatorisk for en speciel gruppe af indvandrere. De mener også at det burde være muligt at udarbejde fællesnordisk informationsmateriale i disse spørgsmål og at sådan materiale burde have som udgangspunkt al lovgivning omkring ægteskab og at spørgsmålet om tvangsægteskab burde således sættes ind i denne sammenhæng.

6. Konklusion

1. Høringssvarene viser en udbredt skepsis mod det mulige og ønskelige i en harmonisering af nordisk lovgivning, både fordi problemet stiller sig på forskellige måder i de enkelte lande og fordi det berører mange lovområder, som er langt fra ensartet udformet i alle nordiske lande.

2. Mange maner til forsigtighed, således at foranstaltninger mod tvangsægteskab ikke udvikler sig til det modsatte af hvad man ønsker, ved at begrænse menneskerettigheder hos etniske minoriteter, eller have andre utilsigtede konsekvenser.
3. Der er generel støtte til informationsudveksling mellem de nordiske lande, som f.eks. kan kanaliseres igennem en nordisk arbejdsgruppe. Information og udredninger om problemets karakter, om de metoder som bruges for at bekæmpe det og om de retslige rammer og regler i de enkelte lande, kan bidrage til at sprede gode praktikker og føre til samordning mellem de nordiske lande.

På baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at hurtigst muligt, på baggrund af erfarings- og informationsudbytt udarbejde forslag om samordning af tiltag mod tvangsægteskab i de nordiske lande.

København den 6. februar 2001

Per Berthelsen (Si)
Frank Dahlgaard (UP)
John Dale (Sp)
Ann-Marie Fagerström (s)
Tuula Haatainen (SDP)
Søren Hansen (S)
Lars Hjertén (m)
Odd Holten (KrF)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Eva Johansson (s)
Jógvan við Keldu (Ff)
Øyvind Korsberg (FrP)
Svein Ludvigsen (H)
Pehr Löv (SFP), ordf.
Eva Møller (KF)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Torstein Rudihagen (A)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Gunilla Tjernberg (kd)
Rita Tveiten (A)

Medlemsforslag

om samordning av tiltak mot tvangsekteskap

(Framlagt av den sosialdemokratiske gruppen i Nordisk Råd)

De nordiske land må samordne tiltak og lovgivning for å forebygge og stanse tvangsgifting av nordiske statsborgere. Dette dreier seg bl.a. om å gifte bort unge kvinner for å sikre ikke-nordiske menn oppholds- og arbeidstillatelse i et nordisk land. Følgende tiltak må vurderes:

- Bestemmelsene om tvangsgifte i straffelovverk, barnelover, utlendingelov og annet lovverk samordnes i Norden.
- De som kommer til et nordisk land ved giftemål må få obligatorisk språkkurs som inkluderer samfunnsorientering.
- Skoleverket må ha et ekstra ansvar for å informere elevene om at tvangsekteskap er forbudt. Det utarbeides veiledningshefte til bruk i skolen, og lover og regler knyttet til bortgifting og tvangsgifting tas inn som en del av lærerutdanningen.
- Det opprettes krisetelefoner som de unge kan nå raskt.
- Det gis klare instrukser til barnevernet og sosialkontorene om å bistå jenter og gutter som føler seg truet av å bli giftet bort.
- De nordiske lands utenriksstasjoner må få klare instrukser om å være restriktive med å innvilge oppholdstillatelse dersom det er tvil om at ekteskapet inngås frivillig fra den nordiske statsborgerens side.
- Myndighetene må drøfte ordningen med bortgiftning med innvandrergrupper og organisasjoner og gjøre det klart at de nordiske land ikke aksepterer kvinneundertrykking i kulturens eller religionens navn.
- Den enkelte skal gjennom et obligatorisk intervju før potensiell ektefelle gis oppholdstillatelse.
- Ekteskap mellom kusine og fetter må søkes om særskilt og må bare tillates ved dispensasjon.
- Unge utenlandske kvinner som giftes bort til nordiske statsborgere og som flykter til krisesentre og tar ut skilsmisse gis øyeblikkelig nordisk statsborgerskap i tillegg til ny identitet.

Bakgrunn

Med jevne mellomrom har det i de senere år vært dokumentert at jenter med statsborgerskap i et nordisk land og som har minoritetsbakgrunn blir giftet bort med tvang til menn fra foreldrenes opprinnelige hjemland. I de fleste tilfellene etablerer disse seg i Norden ved å søke oppholdstillatelse her eller ved at jentene nektes å reise tilbake. Ofte dreier det seg om jenter som slik får avbrutt videregående opplæring, og som nektes å fullføre skolen. Andre blir tvunget til å slutte i et lønnet arbeid.

Nylig dokumentasjon om æresdrap på norske jenter med pakistansk bakgrunn, har skapt sterke reaksjoner. Dette er en form for overgrep som verken kan forsvares av det internasjonale samfunnet eller begås mot norske statsborgere uten kraftigere straffereaksjoner fra norske myndigheters side. tilsvarende problemer har vært dokumentert bl.a. i Danmark.

Kvinner har krav på de samme menneskerettigheter og det samme rettsvern som menn. Det kan ikke aksepteres at mannlige eliter bruker kultur eller religion som begrunnelse for undertrykking av kvinner. Menneskerettigheter kan aldri være kulturrelative. F.eks. norske jenter, født i Norge - med norsk statsborgerskap - har krav på norsk rettsbeskyttelse ut ifra norske normer

og lover. Hvis vi behandler jenter med minoritetsbakgrunn mer lemfeldig enn jenter med norsk bakgrunn, må det sies å være diskriminerende og helt uakseptabelt.

Det er ulik lovgivning og ulik praksis i de nordiske land for å komme tvangsekteskap eller tvungne arrangerte ekteskap til livs.

Norge

Retten til å velge ektefelle er nedfelt i FNs menneskerettighetserklæring, som i Innst. O.nr 51 (1998-1999), (jf. Ot.prp.nr.3 (1998-1999), ble inkorporert i norsk lov. Ved en lovendring i 1994, kom det inn i ekteskapsloven § 16, tredje ledd, en regel om at den som er tvunget inn i ekteskap, kan få ekteskapet annullert. Straffeloven § 222 slår fast at tvangsekteskap er ulovlig. Straferammen er 6 år. § 31 i barneloven slår fast at fra barnets fylte 12 år, skal det kunne si sin mening om personlige forhold.

25. november 1997 behandlet Stortinget en interpellasjon fra Erna Solberg til barne- og familieministeren om tvangsekteskap. Stortinget ba enstemmig Regjeringen legge fram en handlingsplan mot tvangsekteskap. Handlingsplanen ble lagt fram i desember 1998 med to hovedformål:

- Å forebygge at ungdom utsettes for tvangsekteskap.
- Å gi bedre hjelp og støtte til de ungdommer som utsettes for, eller har vært utsatt for tvangsekteskap.

Handlingsplanen inneholder bra tanker og forslag, men er lite konkret, og vi savner konkretisering. Handlingsplanen er dessuten ikke fulgt opp. Arbeiderpartiets Stortingsgruppe har derfor fremmet et forslag om å be regjeringen legge frem sak for Stortinget mot tvangsekteskap, med vekt på følgende tiltak:

- En informasjonskampanje i skoleverket, bl.a. utarbeidelse av et veiledningshefte i ungdomsskolen og videregående skole.
- Opprettelse av et sentralt kriseteam og en sentral krisetelefon og lokale kriseteam i de største byene.
- Klarere instrukser til barnevernet og sosialkontorene om å bistå jenter og gutter som føler seg truet av mulig tvangsekteskap eller tvunget arrangert ekteskap.
- Klarere instrukser til norske utenriksstasjoner om å være restriktive med å innvilge oppholdstillatelse dersom det er det minste tvil om ekteskapet er inngått frivillig fra den norske statsborgerens side.
- Drøftinger og løpende kontakt med norske innvandrermiljøer, særlig organisasjoner drevet av og for innvandrerkvinner, for å forebygge ekteskap som ikke inngås frivillig.
- En gjennomgang av straffeloven, barneloven, utlendingsloven og eventuelt andre lover, for å vurdere nødvendige lovendringer.
- Den enkelte skal gjennom et intervju og høres før potensiell ektefelle gis oppholdstillatelse.
- Styrking av krisesentrene, MiRA-sentret og tilsvarende sentre.

Sverige

Også i Sverige har ekteskapsloven – Äkteskapsbalken 4 kap. § 2 – en bestemmelse om ugyldighet når et ekteskap ikke er inngått ved at begge parter er tilstede og samtykker til ekteskapet.

I motsetning til i Norge, hvor bestemmelsen om ugyldighet ble tatt ut og så innført igjen p.g.a. at tvangsekteskap ble et tema, har denne § stått i den svenske ekteskapsloven i lang tid og ikke knyttet til spørsmålet om tvangsekteskap blant minoritetsgrupper. Tvangsekteskap synes ikke å være et tema på den politiske dagsorden i Sverige på samme måte som i Norge og Danmark.

Danmark

Av Udlændingelovens § 9, stk. 2 fremgår at det gis oppholdstillatelse til en utledning over 18 år som enten er gift med eller lever i felles bolig med en i Danmark fastboende person over 18 år. I

samme § stk. 10 fremgår det at slik oppholdstillatelse ikke kan gis dersom ekteskapets inngåelse beror på en avtale inngått av andre enn ektefellene. Udlæningeloven har også en bestemmelse om at oppholdstillatelse kan nektes dersom der et grunn til å anta at ekteskapet er inngått proforma for å oppnå oppholdstillatelse, § 10, stk. 9.

Disse bestemmelsene kom inn i Udlændingeloven i juli 1998. Det kom kritikk fra en del humanitære og faglige organisasjoner om at myndighetene på bakgrunn av denne loven kan nekte familiegjenforening når det er tale om "arrangerede ægteskab". I følge den danske avisen Politiken i oktober 1998 hadde denne bestemmelsen til da vært lite brukt.

Danmark har dermed i større grad enn Norge knyttet spørsmålet om tvangsekteskap direkte til bestemmelser om oppholdstillatelse for utledninger. I Norge har koblingen i forbindelse med familiegjenforening ved at når ekteskap er grunnlaget for gjenforening, og dette ekteskapet er inngått i strid med norsk ekteskapslovgivning, så er ikke grunnlag for oppholdstillatelse lenger tilstede.

I februar 2000 foreslo den danske regjering å gi tillatelse til familiesammenføring, kun til unge under 25 år, så lenge det åpenbart ikke er snakk om tvangsekteskap. Forslaget forventes å bli ferdigbehandlet i juni 2000.

Europeiske Union

Ekteskapslovgivning er et område for det enkelte land og er dermed ikke regulert i EF-lovgivningen. Rådet i EU har imidlertid vedtatt en resolusjon om proforma-ekteskap – Rådets resolusjon 97/C 382/01 – som definerer et ekteskap som proforma dersom det utelukkende har som formål å skaffe vedkommende oppholdstillatelse i en medlemsstat. I denne resolusjonen heter det at når det er faktorer som støtter formodningen om at det dreier seg om et proforma-ekteskap så utsteder medlemsstatene normalt ikke oppholdstillatelse. Det heter også at dersom en medlemsstats kompetente myndigheter i henhold til nasjonal rett, fastslår at et ekteskap er et proforma-ekteskap skal oppholdstillatelse, som følge av ekteskapet, som hovedregel tilbakekalles.

For ordens skyld kan nevnes at en resolusjon fra Rådet ikke er juridisk bindende, men det er et sterkt politisk signal og blir som regel fulgt.

Internasjonale konvensjoner

FN's kvinnediskrimineringskonvensjon slår fast at menn og kvinner har samme rett til å velge partner og å inngå ekteskap på frivillig basis. I FN's ekteskapskonvensjon forplikter en kontraherende part seg til å ta alle mulige forholdsregler for å sikre frihet i valg av ektefelle. I den Internasjonale konvensjon om sivile og politiske rettigheter heter det at ekteskap ikke må inngås uten de fremtidige ektefellers frie og uforbeholdne samtykke.

På denne bakgrunn foreslås at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å samordne tiltak mot tvangsekteskap i de nordiske land.

København, Helsingfors, Reykjavík, Oslo og Stockholm, i mars 2000

Dorte Bennedsen (S)
Berit Brørby (A)
Anita Johansson (s)
Marit Nybakk (A)
Riitta Prusti (SDP)
Sighvatur Björgvinsson (A)

Nordenudvalgets betænkning

Medlemsförslag om narkotikahandeln – ett hot mot demokratin

(Medlemsforslag se s. 306)

1. Nordenudvalgets forslag

Nordenudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at udforme en fælles nordisk strategi og samordne nordiske indsatser mod hvidvaskning af penge;

at samle kundskab om narkotikabranchen som et hot mod demokratiet i Norden og dets nærområder og udforme en fælles strategi for indsatser.

2. Medlemsforslaget

Medlemsforslaget er rejst af den konservative gruppe i Nordisk Råd og behandlet ved Nordenudvalgets møde den 6. februar 2001.

I medlemsforslaget gøres der opmærksom på at i senere tid findes der infiltratorer som arbejder for at påvirke demokratisk valgte organer med det mål at skabe mere liberal narkotikapolitik. Denne fare for demokratiet, mener forslagsstillerne, truer specielt de nye demokratier i Nordens nærområder som endnu ikke er blevet så stærkt udviklede. For at møde disse problemer kræves der kundskab, samordning og fælles strategi. Hvidvaskning af penge ("penningtvätt") indenfor området er også et omfattende problem og foranstaltninger mod denne økonomiske kriminalitet bliver først effektive, fremgår det af medlemsforslaget, med samarbejde mellem lande og udformning af fælles strategi.

3. Behandling af forslaget

Medlemsforslaget har været sendt til høring hos følgende instanser:

Danmark: Justitsministeriet, Foreningen Norden

Finland: Justitieministeriet, Inrikesministeriet, Riksåklagarämbetet, Rådet för brottsförebyggande, Rättspolitiska forskningsinstitutet, Dataombudsmannens byrå, Centralkriminalpolisen, Polisyrkeshögskolan

Island: Dóms- og kirkjumálaráðuneytið (Justitsministeriet), Félagsmálaráðuneytið (Socialministeriet), Fjármálaráðuneytið (Finansministeriet)

Norge: Det Kongelige Justits- og Politidepartement, justitsmyndigheder, skattemyndigheder, Landsforbundet mot stofmisbrug, Ungdom mod narkotika, Norges Narkotika Organisasjon, Nei

til Narkotika, Folkeaksjonen mot Narkotika, Sosialantropologisk Institutt, Oslo Universitet, Statens Institutt for alkehol og narkotika forskning

Sverige: Rikspolisstyrelsen (Rikskriminalpolisen), Brottsförebygganda rådet, Riksåklagaren, E-kobrottsmyndigheten, Polishögskolan, Riksskatteverket

Danmark

Justistsministeriet finder ikke behov for en fælles nordisk strategi, da de nordiske lande samarbejder tæt i de internationale fora, hvor initiativer mod hvidvaskning af penge og korruption behandles.

Finland

Justitieministeriet støtter med henvisning til arbejdet om indsatser i EU mod pengehvidvaskning og betydningen af at også de nordiske ikke-EU-lande på et så fuldgyldigt grundlag som muligt, kunne deltage i gennemførelsen af EU's indsatser. Og på visse områder kunne de nordiske lande også have et mere intensivt samarbejde end i EU, f.eks. på det praktiske område mellem juridiske myndigheder.

Inrikesministeriet mener at det er vigtigt at man udreder hvor omfattende og effektive de iværksatte indsatser på området er og hvis konklusionen bliver at de ikke kan betragtes som tilstrækkelige bør man forholde sig positivt til forslaget.

Riksåklagarämbetet støtter forslaget, da nordisk samarbejde mod hvidvaskning er vigtigt og bør fremmes.

Dataombudsmannens byrå gør opmærksom på, at hvis der i forslaget kommer til at indgå planer om personoplysninger, så bør man tage hensyn til lovgivningen i samtlige nordiske lande, samt konsultere de nordiske datasikkerhedsmyndigheder.

Centralkriminalpolisen støtter forslaget. Der arbejdes for at bekæmpe narkotikakriminalitet, hvidvaskning af penge og korruption i mange internationale fora, men alligevel er antallet af domme meget lille, hvilket viser at internationale aftaler, national lovgivning og inkvisitoriske metoder må udvikles. Nye aftaler må sikre, at der ikke overlapper.

Polisyrkeshögskolan støtter forslaget, da de nordiske lande vil have fælles gevinst ved at have samme virksomhedslinie i EU.

Island

*Dóms- og kirkjumálaráðuneytið (Justitsministeriet),*har ingen kommentarer til forslaget.
*Félagsmálaráðuneytið (Socialministeriet),*støtter forslaget.
Fjármálaráðuneytið (Finansministeriet) støtter forslaget.

Norge

Det Kongelige Justits- og politidepartement støtter forslaget og erindrer om det nordiske samarbejde mellem politi og told myndigheder, PTN, som har været formaliseret i mere end 15 år. PTN har 33 politi- og toldembedsmænd udstationeret i Europa og Asien og 8 strategiske narkotikaprojekter.

Forslaget har været sendt til en række af justitsministeriets ansvarsområder: *Kriminalpolitisentralen* støtter forslaget med at samle viden om narkotikabranchen, da samfundets beslutningstagere må have tilstrækkelig og korrekt beslutningsunderlag. *Økokrim* oplyser, at hvidvaskning af penge er et tema i Baltic Sea Task Force, hvor de nordiske lande deltager. Økonomisk kriminalitet diskuteres årligt på et møde mellem de centrale myndigheder for økonomisk kriminalitet i Norden. ØkoKrim støtter forslaget og foreslår at Nordisk Råd samler de nordiske hvidvaskningsenheder til et møde. *Oslo Politidistrikt* støtter forslaget, det vurderes at et nordisk samarbejde med fokus på hvidvaskning af penge er nødvendigt for at kunne afdække kriminalitet. Oslo Politidistrikt vurderer det eksisterende nordiske samarbejde som godt, men ønsker at det udvikles indenfor den eksisterende form, herunder E6-gruppen, som består af kriminalchefer og narkotikachefer fra Norge, Sverige og Danmark.

Landsforbundet mot stofmisbrug støtter forslaget.
Nei til Narkotika støtter forslaget.

Sverige

Rikspolisstyrelsen (Rikskriminalpolisen) støtter forslaget.
Brottsförebygganda rådet støtter forslaget.
Riksåklagaren støtter forslaget.
Ekobrottsmyndigheten støtter forslaget, da man mener at en nordisk strategi er af stor betydning.
Riksskatteverket støtter forslaget.

4. Konklusion

Høringsinstanserne i Island, Norge, Sverige og Finland støtter forslaget. I Danmark finder man ikke behov for en fælles nordisk strategi, da de nordiske lande samarbejder tæt i de internationale fora. De øvrige lande mener også, at de nordiske lande har et godt samarbejde, men mener at dette samarbejde kan udbygges.

På baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at udforme en fælles nordisk strategi og samordne nordiske indsatser mod hvidvaskning af penge;

at samle kundskab om narkotikabranchen som et hot mod demokratiet i Norden og dets nærområder og udforme en fælles strategi for indsatser på området.

København den 6. februar 2001

Per Berthelsen (Si)
Frank Dahlgaard (UP)
John Dale (Sp)
Ann-Marie Fagerström (s)
Tuula Haatainen (SDP)
Søren Hansen (S)
Lars Hjertén (m)
Odd Holtén (KrF)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Eva Johansson (s)
Jógvan við Keldu (Ff)
Øyvind Korsberg (FrP)
Svein Ludvigsen (H)
Pehr Löv (SFP), ordf.
Eva Møller (KF)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Torstein Rudihagen (A)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Gunilla Tjernberg (kd)
Rita Tveiten (A)

Medlemsförslag

om narkotikahandeln – ett hot mot demokratin

(Väckt av den konservativa gruppen i Nordiska rådet)

Det finns beräkningar som ger vid handen att narkotikahanteringen omsätter nästan ofattbara 500 miljarder USD varje år. Det säger sig självt att när en bransch har nått en sådan omfattning så bedrivs verksamheten i allt mer välorganiserade former.

Traditionellt har insatserna i våra länder i huvudsak inriktats mot producenterna och distributörerna av narkotika. Detta är uppgifter för tullen och polisen.

På senare tid har ett annat fenomen dykt upp på arenan. Det är infiltratörerna som arbetar för att påverka demokratiskt valda organ i syfte att få till stånd en mer narkotikaliberal politik. Med de allt starkare finansiella muskler som narkotikabranschen har fått utgör detta ett hot mot hela den demokratiska samhällsstrukturen, inte minst i de nya demokratierna i Nordens närområden, där dessa strukturer ännu inte har hunnit växa sig så starka. För att möta dessa problem krävs kunskaper, samordning och en gemensam strategi.

Penningtvätt, det vill säga åtgärder som företas för att dölja eller omsätta vinningen från brottslig verksamhet, är en internationell företeelse och utgör ett stort problem i det brottsförebyggande och brottsbekämpande arbetet runt om i världen. Effektiva åtgärder mot penningtvätt är av central betydelse för möjligheterna att bekämpa den organiserade narkotikabrottsligheten. Sådana åtgärder kan inte bli effektiva utan att länder samarbetar och utformar en gemensam strategi.

Mot bakgrund av ovanstående föreslås att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utforma en gemensam nordisk strategi och samordnade nordiska insatser mot penningtvätt;

att samla kunskaper om narkotikabranschen som ett hot mot demokratin i Norden och dess närområden och utforma en gemensam strategi för insatserna.

Oslo den 27 juni 2000

Eero Akaan-Penttilä (Kok.)
Christel Anderberg (m)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj)
Per-Kristian Foss (H)
Leena Harkimo (Kok.)
Chris Heister (m)
Gun Hellsvik (m)
Hjálmar Jónsson (Sj)
Lars Hjertén (m)
Kaj Ikast (KF)
Jógvan við Keldu (Fj)
Henriette Kjær (KF)
Svein Ludvigsen (H)
Kent Olsson (m)
Petri Salo (Kok.)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Sonja Sjøli (H)
Jari Vilén (Kok.)

Presidiets betænkning

Medlemsförslag om reviderad form för näringslivsstimulans

(Medlemsforslaget, se s. 311)

1. Baggrund

Europaudvalget behandlede første gang forslaget på deres møde i november 2000, hvor udvalget foreslog at forslaget på grund af sin overordnede karakter, (sammenlægning af institutioner) oversendes til Præsidiet uden anbefalinger.

Præsidiet havde forslaget til behandling i december 2000, hvor det blev besluttet at udskyde behandlingen af forslaget til resultatet af Budgetanalysen 2000 foreligger. Under Præsidiets decembermøde Dagsordenpunkt 10b, vedlagdes notat som redegjorde for beslutningsgrundlaget.

2. Præsidiets forslag

Præsidiet foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at Nordisk Ministerråd, som en opfølgning på tiltagene i Budgetanalysen, tager initiativ til specifikt at klarlægge de administrative, økonomiske og faglige gevinster ved fusion /samdrift/samlokalisering af enkelte institutioner.

3. Resumé af medlemsforslaget

Forslagets at-satser:

att undersöka hur Nordiska industrifonden och ovan uppräknade nordiska institutioner kan slås samman;

att "Den nya industrifondens" verksamhetsområden och verksamhetsmål konkretiseras och begränsas till att vara främst smörjmedel i form av nätverksbyggare som bidrar till att skapa en teknik- och kunskapsbrygga inom Norden på områden med möjliga nordiska komparativa fördelar.

Med udgangspunkt i globaliseringens konsekvenser og udfordringerne for det nordiske kompetenceklima, mener forslagsstillerne, *at* Nordisk Industrifonds virksomhedsområde- og mål bør konkretiseres og begrænses til at være smøremiddel i netværksopbygning; *at* fondens relativt høje delfinansiering implicit indebærer at der ikke stilles tilstrækkeligt høje krav til relevansen i de ansøgte projekter; *at* Nordisk Industrifonds relative lighed i ressourcer og personale med andre nordiske institutioner gør det muligt, at finde en mere effektiv struktur via sammenlægning/samordning med blandt andet:

- Nordisk Investeringsbank (NIB), Helsingfors
- Nordisk Projekteksportfond (NOPEF), Helsingfors
- Nordisk organ for prøvnings- och kontrolområdet (NORDTEST), Esbo, Finland.
- Nordisk Forskeruddannelsessakademi (NorFA), Oslo
- Nordisk Institut for Teoretisk Fysik (Nordita), København
- Nordisk informationscenter for medie- og kommunikationsforskning (NORDICOM), Göteborg, Bergen, Århus, Tampere og Reykjavik
- Nordisk institut for odontologisk materialeprøvning (NIOM), Haslum, Norge
- Nordisk samarbejdsorgan for videnskabelig information (NORDINFO), Helsingfors
- Nordisk Energiforskningsprogram (NEFP), Ås, Norge
- Nordisk kontaktorgan for landbrugsforskning (NKJ), Stockholm
- SamNordisk Skovforskning (SNS), Stockholm
- Nordisk Miljøfinanseringsselskab (NEFCO), Helsingfors
- Nordisk Udviklingsfond (NDF), Helsingfors.

Der bør ske et "generell översyn" af institutionerne indenfor rammerne af det nordiske samarbejde, for dermed at fastslå om flere end de ovenfor nævnte institutioner kan være aktuelle for effektiviseringer og/eller sammenlægninger.

4. Høring

Forslaget har ikke været sendt til høring.

5. Præsidiets kommentarer

Nordisk Industrifonds virksomhedsgrundlag

Med hensyn til revision af fondens virksomhedsområde, skal det bemærkes, at en arbejdsgruppe under Europaudvalget har analyseret Nordisk Industrifond (NI), herunder den nye strategi i 1998-99. Formålet var at foretage de politiske vurderinger om, hvorvidt man ønskede at videreføre Industrifonden.

Europaudvalgets konklusion var, at man var tilfreds med Industrifondens nye strategi og ville give fonden arbejdsro.

Fondens nuværende arbejdsgrundlag, "Synergimodellen – Norden som et kunskapsmarknad", har 4 strategiske mål: Netværksopbygning, infrastrukturstøtte, synergiprojekter, samt aktiveringsvirksomhed.

Hertil kommer 4 projektfinansieringstyper: Innovationssystemsprojekter, innovationsprojekter, netværk, samt synergiprojekter.

Det er Præsidiets opfattelse, at fondens mulighed for at kombinere disse støtteformer, således at næringslivets forskelligartede behov kan imødekommes, er en konstruktiv platform for at fremme nordisk erhvervsliv og innovation. Forslagsstillernes ønske om at fonden skal "begränsas till att vara främst smörjmedel", vil efter Præsidiets opfattelse ikke virke fremmende for en sammenhængende innovationspolitisk og industriel målsætning.

På den baggrund mener Præsidiet, at netværksopbygning bør være et centralt element i fondens arbejdsgrundlag, og at fondens øvrige virkemidler er vigtige redskaber i den nordiske innovationspolitik.

Desuden bør man afvente effekten og resultaterne af NI's nye strategi og implementeringsværktøjer, før der ændres ved virksomhedsgrundlaget.

Støtteprocenten ved projektfinansiering

Med hensyn til støtteprocenten, finder Præsidiet ikke at fondens niveau giver anledning til ændringer.

Ifølge Nordisk Industrifonds Resultatrapport for 2000 fremgår det, at financieringsprocenten i årets 67 bevilgede projekter var 41,3% og at fonden i de fleste tilfælde er involveret i at forædle projekternes kvalitet, således at de kan leve til kravene. Der deltog i alt 1120 virksomheder og universiteter/institutioner i projekterne.

Hertil skal regnes de tidsmæssige, ressourcemæssige og praktiske omkostninger som et ansøgningsforløb indebærer. Der således tale om en de facto financieringsgrad under 40%.

Til sammenligning er EU's støtteprocenter under det 5. Rammeprogram 1998-2002 (programmet har 112 milliarder DKK) varierende afhængigt af ansøger og projekttype, således at der findes 7 forskellige kontrakttyper. Hovedparten af projektmidlerne uddeles dog som 50% tilskud til de faktiske udgifter (inklusiv overhead), mens der kan opnås 100% i forbindelse med ledsageforanstaltninger, tematiske netværk etc. Små og mellemstore virksomheder kan opnå 75% til forprojekter (partnersøgning, feasebility-studier).

Som garant for projekternes relevans, stilles der omfattende og præcise krav til beskrivelse af state-of-art, nyhedsværdi, tværnationalt samarbejde, industriel anvendelse, samt at der er tale om præ-kompetitiv forskning. Demonstrationsprojekterne har ikke samme krav til den prækompetitive karakter og har derfor kun 35% støtte. Som hovedregel støttes 25-30% af de indkomne projektansøgninger.

Argumentationen for disse støtteprocenter er blandt andet, at programmet kræver frontforskning af kvalitet, hvorfor der er tale om teknisk og kommercielt risikobetonede projekter, som ikke ville blive initieret uden mærkbar finansiel støtte. Således vil der typisk for disse projekter, være tale om 3-5 års horisont fra ansøgning til kommercialisering.

Eftersom financieringsgraden for fondens projekter i praksis er ca. 40% og at Industrifonden i hovedtræk har samme evalueringskriterier som basis for tildeling af støtte som EU, mener Præsidiet ikke at en nedsættelse af støtteprocenten er ønskelig.

Sammenlægning af de nordiske institutioner

Som det fremgår af medlemsforslaget, anføres det at NI's relative lighed i ressourcer og personale, åbner op for muligheden for en mere effektiv struktur via sammenlægning /samordning med et flertal afgrænsede nordiske institutioner.

Eftersom Nordisk Ministerråds Budgetanalyse 2000 i sin oprindelig udformning lagde op til en vurdering af mulige effektiviseringer og modernisering af det nordiske institutionssamfund, har Præsidiet afventet resultaterne af analysen.

Som det fremgår af nedenstående, har Budgetanalysens forslag dog givet anledning til ændring i processen for vurdering af institutionerne:

> "Det må imidlertid konstateres at der er varierende tilslutning til budgetanalysens forslag om systematisk gennemgang af samtlige institutioner, samt institutionernes inddeling i de fire kategorier. Dette har givet anledning til, at ministerrådet i stedet for en systematisk gennemgang af samtlige institutioner lægger op til, at fagministerrådene og institutionernes styrelser vurderer, hvilke omlægninger, der er nødvendige i den enkelte institution, bl.a. ud fra målsætninger om fleksibilitet, effektivitet, fagligt indhold og nordisk nytte. Fagministerrådene skal herefter be-slutte, hvilke ændringer af institutionerne, som skal gennemføres indenfor deres område og sikre gennemførelse af de nødvendige omlægninger. Samarbej-desministrene vil løbende følge processen og vurdere behovet for yderligere tiltag. Dette kan f.eks. gøres med målrettet rapportering om de tiltag der er blevet gennemført eller er under forberedelse på institutionsområdet.
>
> Med denne strategi er der taget højde for, at vurderingen af problemstillingerne, som er rejst i Budgetanalyse 2000, bliver foretaget på et grund-lag, hvor der sikres

inddragelse af institutionernes ekspertise og dermed en nøje indsigt i den enkelte institutions særlige forhold. I relationen mellem Ministerrådet og institutionerne kan omlægninger f.eks. gennemføres i forbindelse med forhandlinger af nye mål- og resultatstyringskontrakter."

Som det fremgår af teksten, er der primært tale om vurdering af den enkelte institution, fremfor potentialet ved sammenlægning, hvilket også var hovedmålet for Den Fællesnordiske Arbejdsgruppes rapport "Nordisk Nytte" fra 1995.

Præsidiet finder det økonomisk og politisk vigtigt, at de nordiske institutioner optimeres mest muligt og er således positivt indstillet i ønsket om at der bør "...ske en generell översyn av institutionerne inom ramen för det nordiske samarbete", herunder en vurdering af effektiviseringsgevinsten ved i relevante tilfælde at samordne enkelte institutioner.

Problemet med en sådan sammenlægning af institutionerne og deres budgetter er, at deres faglige og forvaltningsmæssige overlap ikke er konsekvent, hverken geografisk, økonomisk eller fagligt. Eksempelvis vil en fusion mellem SNS og Nordita, anses for suboptimering i relation til faglig synergi og arbejdspraksis og således ikke en ønskelig løsning.

På den anden side bør dobbeltadministration undgås, således som det allerede foregår mellem NI og Norfa (fælles administrationschef, informationsmedarbejder og reception) og mellem NIB og Nopef som er samlokaliseret (NIB's midler stammer dog ikke fra NMR's budget).

Endvidere bør det pointeres, at NMR i forlængelse af budgetanalysen, vil fremsætte forslag til en generel politik om, hvorledes støtteordningerne kan gøres mere gennemsigtige og hvorledes administrative funktioner kan placeres der hvor de løses bedst og billigst (forslag nr. 6.)

Endvidere fremgår det af Forslag nr. 9 i budgetanalysen, at institutionernes udgifter til administration skal fremgår af ministerrådsbudgettet, hvilket vil blive indarbejdet i budgetfor-slaget for 2002.

Konklusivt er det Præsidiets vurdering, at en effektivisering af de nordiske institutioner, ikke bør tage udgangspunkt i Nordisk Industrifond som angivet i forslaget, men i institutionerne som helhed. Desuden indfries forslagets målsætninger om synergi/effektiviseringer til en vis grad via Budgetanalysens tiltag.

Det er samtidigt Præsidiets opfattelse, at Nordisk Ministerråd, som en opfølgning på tiltagene i Budgetanalysen, kunne tage initiativ til specifikt at klarlægge de administrative, økonomiske og faglige gevinster ved fusion /samdrift/ samlokalisering af enkelte institutioner.

6. Præsidiets forslag

Præsidiet foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at Nordisk Ministerråd, som en opfølgning på tiltagene i Budgetanalysen, tager initiativ til specifikt at klarlægge de administrative, økonomiske og faglige gevinster ved fusion /samdrift/samlokalisering af enkelte institutioner.

Åbo, den 25. september 2001

Berit Brørby (A)
Chris Heister (m)
Svend Erik Hovmand (V)
Kaj Ikast (KF)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Anita Johansson (s)
Elver Jonsson (fp)
Bjarne Kallis (SKL)
Outi Ojala (Vas.)
Riitta Prusti (SDP)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Jari Vilén (Kok.)

Medlemsförslag

om reviderad form av nordisk näringslivsstimulans

(Väckt av den konservativa gruppen i Nordiska rådet)

Det nordiska samarbetet finansierar ett trettiotal institutioner, lokaliserade på olika orter i Norden. Den överhängande risken med en sådan mängd institutioner är att de styr och hämmar snarare än främjar det nordiska samarbetet. Då det finns behov av nordiskt kunskapsutbyte och samarbete är det därför av yttersta vikt att allvarligt fundera kring vad som är det centrala och meningsfulla i det nordiska samarbetet, inom och utanför institutionernas kompetensområden.

En av institutionerna inom ramen för det nordiska samarbetet är Nordiska industrifonden (NI). NI bildades 1973 med syfte att stärka näringslivet i Norden och budgeten är på cirka 60 miljoner norska kronor per år. Tanken med fonden är att den ska initiera och finansiera forsknings- och utvecklingsprojekt riktade till det nordiska innovationssystemet. Projekten skall bidra till att öka det nordiska näringslivets konkurrenskraft, stärka den nordiska näringskulturen samt bidra till en bärkraftig samhällsutveckling. NI:s roll var tidigare viktig, då det fanns mindre annat internationellt forsknings- och teknologisamarbete. Numera är det europeiska forskningssamar-betet väl organiserat i många verksamhetsfora varför NI:s betydelse i sin nuvarande utformning har minskat betydligt. Det är därför angeläget att ifrågasätta huruvida de ekonomiska resurser i form av nordiska skattemedel som tilldelas NI samt institutioner inom närliggande verksamhets-områden kan utnyttjas bättre.

Globaliseringens konsekvenser

Globaliseringen av ekonomierna har inneburit att varje delkomponent i en produkt eller tjänst utsätts för global konkurrens i den internationella arbetsfördelningen. Det finns ingen genetisk eller annan gudagåva som för evigt tillerkänt Nordens medborgare hög lön och hög levnadsstandard. Vi måste därmed konkurrera med kompetens, utbildning, anpassningsförmåga och annat som motiverar god lön och hög levnadsstandard.

Politikens uppgift är därför att matcha fram så många medborgare som möjligt till så bra löner och möjligheter som tänkas kan. Det innebär att medborgarna ges de bästa förutsättningarna för att utvecklas och bli kompetenta inom sina respektive yrkesområden. Dessa förutsättningar är näringsklimatet i vid bemärkelse, som i sin tur kan delas in i tre underavdelningar:

Individklimatet
Vad vore Hollywood om inte världens främsta inom filmen drogs dit? Ett framgångsrikt individklimat förutsätter internationellt konkurrenskraftiga skatter, utbildning, språk, internationell miljö och attraktiva levnadsbetingelser.

Investeringsklimatet
För att dra till sig ny kunskap, forskning och nya företag måste investeringsmöjligheterna vara konkurrenskraftiga beträffande bland annat skatter, forskning, kunskapskluster och förändringstryck.

Företagsklimatet
För att företag skall utvecklas bra måste villkoren vara mycket konkurrenskraftiga. Viktiga faktorer som jämförs är bland annat närhet/tillgång till marknaden, kommunikationer, utbildning, forskning, företagsvänliga beslutande församlingar, kostnadsläge och innovations-klimat.

Ett nordiskt kompetensklimat

Kunskapsmiljön är av strategiskt avgörande betydelse för såväl näringsklimatet som mer specifikt IT- och telekomföretagens förutsättningar. De länder som är öppna mot omvärlden och drar till sig kunniga individer, idéer, kapital, teknik och investeringar kommer att bli mer framgångsrika än andra inom IT- och telekom.

Den stora utmaningen för de nordiska länderna enskilt och tillsammans ligger i att stå starka i den öppna och snabba internationella konkurrensen där företag, individer, varor, tjänster och kapital lever i en konkurrenssituation och rör sig snabbt och fritt över nationsgränserna. Bristen på utbildad arbetskraft, inom exempelvis IT och telekom är påtagliga – och kostsamma.

Det pågående teknikskiftet kommer att få långtgående konsekvenser för hela vårt samhälle och då inte minst vårt utbildnings- och forskningsväsende. Utbildningen blir mer individuell. Här öppnar sig en helt ny marknad där ett utvecklat samarbete mellan universitet och företag skulle kunna vara ytterst lönsam för såväl utbildningsföretag och universitet som för den enskilde individen.

Avancerade kunskapscentra har stor betydelse för forskningen och utvecklingen. Trots teknikens möjligheter att minska avståndens betydelse sker en frivillig koncentration – klusterbildning – av högutbildade investerare, företagare, entreprenörer och forskare till vissa platser som upplevs som mest attraktiva ur såväl arbets- som livskvalitetsperspektiv. Utredningar visar också att det är i kunskapscentra som de största vetenskapliga – och indirekt ekonomiska – framstegen sker.

För forskningssystemen måste kvalitet och förmåga till förnyelse stå i centrum. Det förutsätter i sin tur skärpta kvalitetskrav, men också ökad flexibilitet och mångfald. Högre utbildning och forskning måste planeras utifrån långa perspektiv och får aldrig göras till en del av en kortsiktig arbetsmarknads- och regionalpolitik.

Utbildningens och forskningens kvalitet är avgörande för Nordens framtid i den nya ekonomin. Resurserna ska satsas så att de gör mest nytta. Detta sker bäst genom interaktion mellan utbildning, forskning och näringsliv.

Det gäller att skapa ett attraktivt klimat och vårda detta. Detta kan bland annat ske genom att de institutioner som av nordiska ministerrådet karakteriseras under "Välfärd och näringsliv" respektive "Utbildning och forskning" i högre grad än i dag samverkar med varandra och med näringslivet.

Behov av teknik- och kunskapsbrygga

Det finns fortfarande behov av en nordisk teknik/kunskapsbrygga för nätverken inom och mellan teknik- och kunskapsföretagen, då barriärerna mellan de nordiska länderna och affärskulturerna fortfarande är förbluffande stora. "Ett nytt NI" kan här spela en roll som överbryggare och murrivare. En ny och sammanslagen organisation måste uppnå en högre grad av kundorientering, och bättre konkretisera vilka som är dess mål och tänkta kunder.

"Den nya NI" bör vara mera av smörjmedel och nätverksbyggare, i syfte att utnyttja och framkalla nordiska konkurrensfördelar, stärka nordisk konkurrenskraft och frambringa nordiska synergieffekter. "Det nya NI:s" finansieringsgrad i projekten bör minska - till exempelvis 20 procent - samtidigt som stödet från näringslivet och andra intressenter måste öka. Därmed ökar möjligheterna att påvisa att de projekt som man sysselsätter sig med faktiskt är intressanta ur näringslivssynpunkt och därmed har större möjligheter att bli framgångsrika.

Förslag

Nordiska industrifondens relativa litenhet i både personal och budget gör det angeläget att finna en effektivare struktur genom en sammanslagning/samordning med ett flertal angränsande nordiska verksamheter. Därmed uppnås större kostnadseffektivitet. Fonden har spelat en roll och kan fortfarande fylla en funktion för det nordiska samarbetet inom industri och forskning, men det är inte självklart att det måste ske i nuvarande form och med nuvarande organisation och budget. Det krävs nämligen en effektivisering samt sammanslagning av antalet institutioner som

är verksamma inom NI:s närområde. I dag finns det allt för många parallella verksamheter och budgetar, vilket ger administrationskostnader som är större än det uppnådda resultatet.

Förslagsvis bör lämpligheten av att Nordiska industrifonden och följande nordiska institutioner och dess budgetar helt eller delvis slås samman, för att därmed uppnå ökade synergi- och effektiviseringseffekter, värderas vidare: Nordiska investeringsbanken (NIB), Nordiska Projektexportfonden (Nopef), Nordiskt organ inom provnings- och kontrollområdet (Nordtest), Nordisk Forskerutdanningsakademi (NorFA), Nordisk Institut for Teoretisk Fysik (Nordita), Nordiskt informationscenter för medie- och kommunikationsforskning (Nordicom), Nordisk institut for odontologisk materialprövning (Niom), Nordiska samarbetsorganet för vetenskaplig information (Nordinfo), Nordisk Energiforskningsprogram (NEFP), Nordiskt kontaktorgan för jordbruksforskning (NKJ), SamNordisk Skovsforskning (SNS), Nordiska miljöfinansieringsbolaget (Nefco) och Nordiska Utvecklingsfonden (NDF). Det bör dessutom ske en generell översyn av institutionerna inom ramen för det nordiska samarbete, för att därmed utröna om inte ännu fler institutioner kan vara aktuella för effektiviseringar och/eller sammanslagningar.

Vidare innebär fondens relativt höga delfinansiering i projekten en svag prövning av relevansen för avnämarna. Detta problem minskar med ett högre krav på delfinansiering från näringslivet.

Slutligen bör fondens verksamhetsområde och verksamhetsmål konkretiseras och begränsas till att vara främst smörjmedel i form av nätverksbyggare som bidrar till att skapa en teknik- och kunskapsbrygga inom Norden på områden med möjliga nordiska komparativa fördelar.

Därefter är det viktigt att den nya organisationen så småningom kan få arbetsro, och kunna inrikta sig på uppgiften snarare än de ständiga omorganiseringarna, samt kunna verka integrerande i sammanhang där de nordiska länderna var för sig är för små men som ändå är strategiskt viktiga för länderna att deltaga i.

Mot bakgrund av ovanstående föreslås att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska Ministerrådet

att undersöka hur Nordiska industrifonden och ovan uppräknade nordiska institutioner kan slås samman;

att "Den nya industrifondens" verksamhetsområden och verksamhetsmål konkretiseras och begränsas till att vara främst smörjmedel i form av nätverksbyggare som bidrar till att skapa en teknik- och kunskapsbrygga inom Norden på områden med möjliga nordiska komparativa fördelar.

Stockholm den 30 augusti 2000

Eero Akaan-Penttilä (Kok.)
Christel Anderberg (m)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj)
Per-Kristian Foss (H)
Kaj Ikast (KF)
Leena Harkimo (Kok.)
Chris Heister (m)
Gun Hellsvik (m)
Hjálmar Jónsson (Sj)
Lars Hjertén (m)
Jógvan við Keldu (Ff)
Henriette Kjær (KF)
Svein Ludvigsen (H)
Kent Olsson (m)
Petri Salo (Kok.)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Sonja Sjøli (H)
Jari Vilén (Kok.)

Nordenudvalgets betænkning

Medlemsforslag om opprettelse av et vitnebeskyttelseprogram og Medlemsforslag om felles tiltak i Norden for å beskytte involverte i straffesaker mot vold, trusler og represalier

(Medlemsforslag A 1232/nord, se s. 318
Medlemsforslag A 1246/nord, se s. 319)

1. Nordenudvalgets forslag

Nordenudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at snarest muligt udarbejde et ministerrådsforslag om nordiske indsatser for beskyttelse af vidner og andre involverede i straffesager som står overfor trusler, vold og repressalier.

2. Baggrund

Medlemsforslagene blev behandlet ved Nordenudvalgets møde i Oslo den 3. april 2001.

3. Medlemsforslagene

I medlemsforslagene gøres der opmærksom på at de nordiske lande i voksende grad bliver udsatte for organiseret kriminalitet. Det fremgår at det ofte er svært at få frem vidner i retssager som angår dette miljø eftersom de ofte oplever trusler mod deres liv og sundhed. Det fremgår af medlemsforslag A 1246/nord at et typisk træk ved de kriminelles metoder er hurtig flytning af personer, narkotika og penge mellem de forskellige lande hvilket kræver lignende lovgivning, tættere internationalt samarbejde, herunder hurtigere og mindre bureaukratiske kommunikationssystemer, samt gode koordineringsrutiner mellem de forskellige lands politimyndigheder. Det konstateres i medlemsforslag A 1232/nord at gennem fælles nordisk indsatser til beskyttelse af vidner, som indeholder bl.a. at de om nødvendigt kan flyttes over større afstande og blandt andet få en ny identitet i gennem et nyt personnummer i et andet nordisk land, vil muligheden for at beskytte vidner blive større end i dag og retsstaten der med blive styrket.

4. Behandling

Medlemsforslag A 1232/nord blev sendt ud til høring eftersom det blev fremlagt på et tidligere tidspunkt end medlemsforslag A 1246/nord, men betænkningen omfatter alligevel begge forslagene. Medlemsforslag A 1232/nord blev sendt ud til høring til følgende instanser:

Danmark: Sekretariatet for Ministeren for Nordisk Samarbejde, Det Danske Center for Menneskerettigheder, Det Juridiske Fakultet, Juridisk Institut, Advokatsamfundet, Foreningen Norden.

Finland: Justitieministeriet, Inrikesministeriet, Riksåklagarämbetet, Rådet för brottsförebyggande, Rättspolitiska forskningsinstitutet, Centralkriminalpolisen, Polisyrkeshögskolan, Helsingfors universitetet, Juridiska fakulteten, Förbundet för mänskliga rättigheter RF

Åland: Ålands polismyndighet

Island: Det Islandske Center for Menneskerettigheder, Det Islandske Advokatsamfund, Det Islandske Dommersamfund, Justitsministeriet, Rigsadvokaten, Politidirektøren

Norge: Riksadvokaten, Oslo Politidistrikt-Efterretningsseksjonen, Justits- og politidepartementet, Universitetet i Oslo – Det Juridiske Fakultet, Institutt for Kriminologi – Universitetet i Oslo, Politidirektoratet, Krisesenteret

Sverige: Rikspolisstyrelsen, Brottsförebyggande rådet, Högskoleverket, Sveriges Advokatsamfund

5. Høringssvar

Følgende har svaret:

Danmark

Justitsministeriet oplyser at der inden for samarbejdet mellem landene i Østersø-regionen under det såkaldte "Task-Force organised crime in the Baltic Sea Region", hvor bl.a. alle nordiske lande deltager, allerede er etableret et samarbejde om et vidnebeskyttelsesprogram. Justitsministeriet finder på denne baggrund *ikke*, at der er et tilstrækkeligt behov for iværksættelse af et særligt nordisk vidnebeskyttelsesprogram.

Det Danske Center for Menneskerettigheder støtter forslaget. Centeret gør opmærksom på, at der inden for samarbejdet mellem landene i Østersø-regionen under det såkaldte "Task-Force on organised crime in the Baltic Sea Region", hvor bl.a. alle nordiske lande deltager, allerede er etableret et samarbejde om sådant et vidnebeskyttelsesprogram som foreslået i medlemsforslaget. Centret mener at der imidlertid er gode grunde til, at intensivere et nordisk samarbejde om vidnebeskyttelse. Ligheder med hensyn til sprog og kultur blandt de nordiske lande ville gøre det betydeligt lettere for et vidne at flytte til et andet nordisk land og skabe sig en tilværelse der.

Juridisk Institut-Aarhus Universitet har ikke som sådan nogen fælles faglig holdning til forslaget.

Advokatsamfundet finder, at der for tiden *ikke* er behov for initiativet.

Finland

Justitsministeriet forholder sig generelt *positivt* til forslag som har som mål at forbedre vidnernes stilling i lovgivningen, men gør opmærksom på at man med hjælp af lovgivning alene ikke kan opnå nogen vigtige forbedringer i vidnernes stilling og at ændring af personbetegnelse kun i begrænsede tilfælde kan have vigtig betydning for vidnets sikkerhed. Ministeriet gør opmærksom på at også vidnets nærstående kan have behov for beskyttelse.

Inrikesministeriet meddeler at ministeriet henviser til *Centralkriminalpolisens* svar.

Centralkriminalpolisen støtter forslaget på grund af begrænsninger i vidnesbeskyttelseslovgivningen i de nordiske lande og ligeledes med hensyn til bindende resolutioner vedtagne af EU 1995 og 1996 hvor medlemsstaterne er blevet opfordret til at forsikre beskyttelse af vidner. Det påpeges at også andre deltagere end vidnerne i retsprocessen kunne have behov for beskyttelsestiltag. Centralkriminalpolisen mener dog at som et første skridt burde man kort-lægge omfanget af problemet og problemets natur og lægger vægt på at udarbejdelse af et vidnesbe-

skyttelsesprogram er en langsom proces og opfordrer derfor forslagsstillerne til at revidere den foreslåede tidsplan.

Rättspolitiska forskningsinstitutet mener at hvis sådan et vidnesbeskyttelsesprogram bliver udført så skulle det kun behøves for de mest alvorlige tilfælde, de tilfælde hvor vidnernes liv og sundhed er så truet at vidnet er motiveret til at flytte til et andet land og antage et nyt identitet for sig og sin familie. Instituttet gør opmærksom på at de ikke har oplysninger om hvor mange disse tilfælde er og at det derfor er svært at bedømme behovet for et program som foreslået. Instituttet foreslår derfor at før man indfører ændringer i befolkningsdataloven burde der foretages en nærmere udredning af antallet af mulige tilfælde og en bedømmelse af fordele og ulemper ved sådan et program.

Förbundet för mänskliga rättigheter rf forholder sig i grunden positivt til forslaget.

Helsingfors universitets rättsvetenskaplige fakultet meddeler at det ikke kommentarer forslaget.

Riksåklagarämbetet mener at det er vigtigt at forbedre vidnets situation og beskyttelse, men at tiltag til forbedring af vidnesbeskyttelse kan give svære juridiske problemer. Rigsåklagerämbetet ønsker ikke at kommentere forslaget før disse er blevet grundigt undersøgt.

Åland

Ålands polismyndighet forholder sig positivt til medlemsforslaget.

Island

Det Islandske Center for Menneskerettigheder støtter forslaget.
Det Islandske Advokatsamfund støtter forslaget.
Det Islandske Dommersamfund støtter forslaget.

Norge

Riksadvokaten opfatter medlemsforslaget som prisværdigt initiativ men mener at det er naturligt at Justitsdepartementet svarer på henvendelsen. Riksadvokaten, gør i denne sammenhæng opmærksom på, at Justitsministeriet ligesom Justitskomiteen er for nylig meget klart gået i mod at der nu udarbejdes programmer for vidnesbeskyttelse.

Oslo Politidistrikt-Efterretningsseksjonen ser *positivt* på et program som varetager individets og samfundets sikkerhed.

Justis- og politidepartementet oplyser at i Norge er der blevet vedtaget en række tiltag for at beskytte vidner og andre aktører i retsager. Det fremgår også at departementet har udtalt sig om at der er grund til at vurdere nærmere at folkeregistreringsprincipperne bør forandres således at adgangen til at beskytte personoplysninger bliver større og at der i ekstreme tilfælde åbnes for at en person får nye personoplysninger. Departementet mener at de tiltag som er under iværksættelse kan siges at være en form for vidnebeskyttelsesprogram og at departementet ser positivt på at dele af dette også kan foregå inden for rammen af det nordiske samarbejde.

Universitetet i Oslo – Det Juridiske Fakultet mener at det er fornuftigt med nordisk samarbejde på området, men fremfører at forslaget rejser svære retssikkerhedsmæssige spørgsmål. Der gøres opmærksom på at Menneskerettighedskommissionen og Domstolen i Strasbourg har gennem de sidste 10 år vurderet og afgjort en lang række klager på grund af brug af anonyme vidner i domstolene i forhold til de krav som følger af Artikel 6 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Gennem disse afgørelser har Strasbourgdomstolen udviklet en del vejledende principper. Fakultetet mener at man burde så godt som muligt prøve at tilpasse nye regler disse principper for at reducere mulighederne for at menneskerettighederne krænkes.

Sverige

Rikspolisstyrelsen ser positivt på et nordisk program for vidnebeskyttelse og gør opmærksom på at hvis det sker så burde sådan et program samordnes med program på nationale og EU niveau.

Brottsförebyggande rådet problematiserer begrebet "organiseret kriminalitet" og mener at i Sverige, i hvert fald, bruges begrebet uden præcision samtidig med at der mangler kundskab om

området. Rådet gør opmærksom på at hvis man skal kæmpe imod organiseret kriminalitet behøves også andre tiltag end kun vidnebeskyttelseseprogram, men bortset fra det så konstaterer Rådet at i visse tilfælde findes der sandsynlig grund for at beskytte vidne gennem et program.

Högskoleverket gør opmærksom på at opgaver som er hemmeligholdt hos en anden myndighed bliver i princippet offentlige hos myndigheder inden uddannelsessektoren. Högskoleverket hævder derfor at målet med program for vidnebeskyttelse kan med nuværende lovgivning omkring hemmelighed ikke tilgodeses indenfor uddannelsessektoren.

Sveriges advokatsamfund finder det svært at bedømme behovet for fællesnordisk vidnebeskyttelsesprogram. De mener at sådan bedømmelse må forudsætte en vurdering af nationale vidnebeskyttelse og at først når den foreligger er det muligt at bedømme om i hvilken grad der er behov for at strække vidnebeskyttelse over nationale grænser og til et andet nordisk land til at opnå ønsket resultat.

6. Konklusion

Flertallet af høringsinstanserne forholder sig positivt til et forslag om fælles nordisk indsats for forbedring af vidnes beskyttelse. Et mindretal ser ikke grund til oprettelse af et fælles nordisk vidnebeskyttelsesprogram. Den mest brugte begrundelse for forbehold overfor forslaget er at der mangler oversigt over problemets omfang og natur, at der mangler definition af fordele og ulemper ved et fælles nordisk vidnebeskyttelsesprogram, vurdering af national vidnebeskyttelse og de juridiske problemer som et fælles program kan give. Ligeledes gøres Nordisk Råd opmærksom på at der allerede findes etableret et samarbejde om et vidnebeskyttelsesprogram inden for samarbejdet mellem landene i Østersø-regionen under det såkaldte "Task-Force organised crime in the Baltic Sea Region", hvor bl.a. alle nordiske lande deltager. Det er også blevet påpeget at ikke kun vidner bliver truet men også ofte andre involverede, f.eks. familie, embedsmænd og journalister. Nordenudvalget mener at disse forbehold berettiger overvejelser og forudsætter at de bliver betragtet som nødvendig baggrund i det videre arbejde.

Nordenudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at snarest muligt udarbejde et ministerrådsforslag om nordiske indsatser for beskyttelse af vidner og andre involverede i straffesager som står overfor trusler, vold og repressalier.

Oslo den 3. april 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Tuija Brax (Vihr.)
Odd Einar Dørum (V)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Søren Hansen (S)
Lars Hjertén (m)
Odd Holten (KrF)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Eva Johansson (s)
Jógvan við Keldu (Ff)
Rune E. Kristiansen (A)
Svein Ludvigsen (H)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Ragnwi Marcelind (kd)
Annika Nilsson (s)
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Vibeke Peschardt (V)
Dan R. Petersen (Jvfl.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Berndt Sköldestig (s)

Medlemsforslag **A 1232/nord**

om opprettelse av et vitnebeskyttelsesprogram

(Framlagt av midtengruppen i Nordisk Råd)

Nordiske land er nå utsatt for ulike former for organisert kriminalitet. Dette er en type kriminalitet som opptrer i lukkede miljøer. Dermed blir det vanskelig å få frem vitner. Når vitner trer frem i denne typen saker, er det svært ofte med fare for liv og helse. Trusler mot vitner er trusler mot rettsstaten. Resultatet blir at rettsstaten taper når vitner ikke tør stå frem.

Nasjonalstaten blir i seg selv fort for liten om beskyttelse av denne typen vitner skal fungere mest mulig effektivt. Gjennom et felles nordisk vitnebeskyttelsesprogram der vitner om nødvendig kan flyttes over større avstander og blant annet få ny identitet gjennom et nytt personnummer i et annet nordisk land, vil muligheten for å beskytte vitner bli større enn i dag.

På bakgrunn av dette foreslås det at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å utarbeide et felles nordisk vitnebeskyttelsesprogram med sikte på at det kan tre i kraft så snart som praktisk mulig, gjerne i løpet av år 2001.

Oslo den 24. august 2000

Tuija Brax (Vihr.)
Lennart Daléus (c)
Odd Einar Dørum (V)
Olof Erland (lib)
Ragnar Erlandsson (ÅC)
Anthon Frederiksen (K)
Matz Hammarström (mp)
Valgerd Svarstad Haugland (KrF)
Odd Holten (KrF)
Svend Erik Hovmand (V)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Elver Jonsson (fp)
Bjarne Kallis (SKL)
Randi Karlström (KrF)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Pehr Löv (SFP)
Hannes Manninen (Kesk.)
Ragnwi Marcelind (kd)
Petri Neittaanmäki (Kesk.)
Vibeke Peschardt (RV)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Jens Rhode (V)
Preben Rudiengaard (V)
Hannu Takkula (Kesk.)
Jan Erik Ågren (kd)

Medlemsforslag **A 1246/nord**

om felles tiltak i Norden for å beskytte involverte i straffesaker mot vold, trusler og represalier

(Framlagt av Astrid-Marie Nistad m.fl)

I de fleste land i Europa har det i de senere år vært en betydelig økning av kriminaliteten. I tillegg utgjør internasjonal terrorisme en ikke uvesentlig trussel mot flere land i Europa.

Et typisk trekk i de senere år er at det ikke lenger bare snakkes om internasjonal narkotikakriminalitet som et hovedproblem, men om organisert internasjonal kriminalitet. Denne nye begrepsbruken illustrerer den utvikling som har skjedd. Narkotikaorganisasjonene engasjerer seg i dag innenfor mange sider av kriminaliteten, som f eks våpenhandel, prosti-tusjon, ordinær vinningskriminalitet og økonomisk kriminalitet.

Et typisk trekk ved de kriminelles metoder er raske forflytninger av personer, narkotika og penger mellom de forskjellige nasjoner. Dette er en utvikling som setter krav til likhet i lovgivning og et tettere internasjonalt samarbeid, herunder raske og ubyråkratiske kommunikasjonssystemer, samt gode koordineringsrutiner mellom de forskjellige lands politimyndigheter.

I de senere år ser vi en utvikling i retning av at profesjonelle kriminelle i større utstrekning enn tidligere benytter seg av vold, trusler og/eller represalier for å sikre sine interesser, og også for å vanskeliggjøre politiets etterforsking og iretteføring av konkrete saker.

For politiet viser det seg nærmest umulig å få ofrene for denne type kriminalitet til å stå frem og anmelde forholdene fordi ofrene utsettes for alvorlige trusler. Denne tilbakeholdenhet overfor politiet ser vi også i andre miljøer og sammenhenger, noe som åpenbart fører til at en del alvorlig kriminalitet ikke kommer til politiets kjennskap, eller i hvert fall at det blir umulig å følge opp sakene i forhold til domstolene.

I konkrete saker hender det ofte at personer endrer forklaring under etterforsking, eller at et vitne i retten benekter innholdet av tidligere avgitte forklaringer. Bakgrunnen for dette er ofte at vedkommende person har mottatt alvorlige trusler. I større utstrekning enn tidligere benyttes denne arbeidsmetode fra de kriminelles side. Særlig gjelder dette i alvorlige narkotikasaker.

Den subjektive frykten for represalier kan innebære en enorm belastning, selv om det rent faktisk fortsatt er sjelden at vitner utsettes for overgrep. En annen sak er at vi i de senere år har fått flere miljøer hvor det foreligger en reell fare for represalier. F.eks. har vi i de kriminelle motorsykkelmiljøer og i enkelte ungdomskriminelle gjenger sett en streng selvjustis og brutal voldsutøvelse, både innad og utad.

Ikke rent sjelden forekommer også alvorlige trusler mot ansatte i politiet og deres familier. Disse truslene må tas meget alvorlig, og foranlediger tiltak fra politiets side til beskyttelse av de aktuelle tjenestemenn og deres familie. Det har også vært tilfeller av alvorlige trusler rettet mot dommere.

Det er ikke sjelden at det blir fremsatt trusler mot vitner, både før og etter en hovedforhandling. Det bør også nevnes at innføringen av to-instansordningen i norsk straffeprosess medfører at langt flere fornærmede og vitner må møte i retten i en ny runde, noe som medfører at det går lengre tid før saken blir avsluttet.

Politiet benytter seg i stor utstrekning av informanter i det kriminelle miljø. Dette er en arbeidsmetode som er meget viktig og mange ganger helt nødvendig for å avsløre alvorlig kriminalitet. Sikkerheten til informantene blir i større og større utstrekning et problem for politiet med den utvikling vi ser i dag. Fra utlandet er det kjent at flere informanter er likvidert. Disse spørsmålene er aktuelle i alle nordiske land.

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å samarbeide om utforming av felles retningslinjer og innsatser for å beskytte involverte i straffesaker mot vold, trusler og represalier m.v.

København, 5. februar 2001

Per Berthelsen (Si)
Ann-Marie Fagerström (s)
Tuula Haatainen (SDP)
Astrid-Marie Nistad (A)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)

Presidiets betänkande

Medlemsförslag om konfliktförebyggande åtgärder och civil krishantering i Europa

(Medlemsförslaget, se s. 330)

1. Presidiets förslag

Presidiet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

att samverka kring inriktning, uppgifter, resursinventering och resursuppbyggnad för konfliktförebyggande och civil krishantering;

att gemensamt verka för att stärka och utveckla FN:s överordnade roll och uppgifter i konfliktförebyggande och civil krishantering;

att samverka för att stödja uppbyggnad av förmåga till civil krishantering inom OSCE (REACT);

att samverka för att upprätthålla initiativ, tempo och riktning vad gäller utvecklingen av konfliktförebyggande och civil krishantering i EU. De möjligheter som öppnats av EU för samverkan mellan EU- och icke-EU- länder vad avser konfliktförebyggande och civil krishantering skall tas tillvara;

att samverka för att stödja utvecklingen av civil beredskap i Nato/PfP i riktning mot ett bredare säkerhetsbegrepp och civil krishantering;

att i olika fora verka för att roll- och ansvarsfördelning mellan organisationer vad gäller konfliktförebyggande och civil krishantering blir tydlig och präglas av samsyn;

att vara beredd att ekonomiskt och på andra sätt stödja frivilligorganisationernas möjligheter att bygga upp resurser för att medverka i konfliktförebyggande och civil krishantering;

att samverka för att ekonomiskt och på andra sätt stödja forskning, utveckling, kompetensuppbyggnad och utbildning kring konfliktförebyggande och civil krishantering.

att de nordiska regeringarna verkar för att etablera en regelbundet återkommande gemensam nordisk funktion där berörda ministrar och högre tjänstemän kan överväga, diskutera och bereda nordiska samarbetsinitiativ för konfliktförebyggande och civil krishantering;

att de nordiska regeringarna tar initiativ till att bilda en samnordisk arbetsgrupp för konfliktförebyggande med uppgift att undersöka möjligheterna att närmare samordna ländernas insatser för konfliktförebyggande;

att de nordiska regeringarna tillsätter en samnordisk arbetsgrupp för civil krishantering med uppgift att utreda möjligheterna och förutsättningarna för att etablera en samnordisk civil snabbinsatsförmåga. Gruppen skall bestå av representanter från berörda departement, myndigheter, organisationer och frivilligorganisationer.

2. Bakgrund

Medlemsförslaget

Den vänstersocialistiska gruppen har väckt ett medlemsförslag (A 1234/p) angående konfliktförebyggande och civil krishantering i Europa. Gruppen föreslår att Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

att stärka det alleuropeiska säkerhetssystemet genom att arbeta för en överföring av uppgifter inom den civila krishanteringen från Nato till OSCE;

att verka för att EU betydligt starkare än hittills prioriterar konfliktförebyggande åtgärder och civil krishantering, samt stöder OSCE:s målsättningar;

att ta initiativ till etablerandet av ett europeiskt nätverk, vars uppgift är att samordna de europeiska människorätts- och freds, samt andra humanitära medborgarorganisationers verksamhet som en del av det europeiska konfliktförebyggande arbetet och den civila krishanteringen; och

att verka för att utbildningen av nordiska demokrati- och människorättsaktivister stöds ekonomiskt i samarbete med redan verksamma institutioner på området.

Beredningen

Presidiet beslöt vid sitt möte den 6 november 2000 i Reykjavik att tillsätta en arbetsgrupp för konfliktförebyggande och civil krishantering. I arbetsgruppen har ingått:

- Kimmo Kiljunen (SDP), FI, ordförande från och med 1 juni 2001
- Olof Erland (lib), ÅL, ordförande till och med 23 april 2001
- Sighvatur Björgvinsson (A), IS, till och med 26 januari 2001
- Jette Gottlieb (EL), DK
- Rannveig Guðmunddóttir (A), IS, från och med 12 mars 2001
- Johan J Jakobsen (Sp), NO
- Göran Lennmarker (m), SE
- Hasse Svensson (lib), ÅL, från och med 11 maj 2001

Jan Widberg, Rådssekretariatet, sekreterare från och med 1 februari 2001

Arbetsgruppens mandat och uppgifter har varit att till Presidiet ge en samlad bild av konfliktförebyggande åtgärder, civil krishantering samt Nato:s, EU:s, FN:s och OSSE:s roller angående konfliktförebyggande och att förbereda Presidiets betänkande angående medlemsförslaget A 1234/p.

Arbetsgruppen har mötts vid sex tillfällen. I april genomförde gruppen i samarbete med Ålands delegation ett endags arbetsseminarium i Mariehamn på temat konfliktförebyggande och civil krishantering. Arbetsgruppen redovisade sina samlade överväganden och förslag i en separat rapport, vilken lades fram vid Presidiets möte i Åbo den 25 september.

3. Överväganden

Från krigsplanering till krishantering

De senaste årens säkerhetspolitiska utveckling har medfört en perspektivförskjutning från krigsplanering till krishantering. Hoten om massiva väpnade angrepp och konflikter mellan nationer eller maktblock har till största delen lösts upp. Men samtidigt har latenta hot och risker av andra slag gjort sig påminda. Det internationella samfundet har också ställts inför utmaningar och krav att kunna hantera komplexa katastrofer och konflikter av det slag som t ex konfliktförloppen på Balkan varit exempel på. Denna utveckling, dessa hot och dessa situationer, som i stor utsträckning hittills bemötts med traditionella väpnade medel först då konflikterna övergått i öppna väpnade sammandrabbningar, har i ökande grad gjort det klart att det behövs ökade satsningar dels på konfliktförebyggande aktiviteter, dels på förmåga att bedriva civil krishantering på stor kompetensbredd och längs olika skeden av en konflikt.

Det är givetvis en framgång att det internationella samfundet kunnat mobilisera och samordna militära insatser tvärs över nationella och organisatoriska gränser, vilket varit i fallet med t ex IFOR, SFOR och KFOR. Insatser med militära resurser, hur nödvändiga och viktiga de än kan sägas vara, är i princip och i praktiken en bekräftelse på ett misslyckande för den civila konfliktlösningen. Militära insatser kan behövas för att skapa stabilitet och säkerhet runt en situation där civil konfliktlösning pågår. Ett nära civil-militärt samarbete är viktigt. Insatser med militära resurser skall dock alltid ses som ett medel som är underordnat de mål som primärt är civila. De militära insatserna är främst avsedda att hantera akuta väpnade skeden av ett konfliktförlopp, eller att genom närvaro verka dämpande på benägenheten hos konfliktens parter att ta till väpnad aktion. Det är emellertid viktigt att understryka att ett konfliktförlopp till största delen utgörs av civila frågor och civila problem som skall hanteras med civila instrument. Det är därför ett angeläget behov av att utveckla förmågan att framgångsrikt bedriva även civilt konfliktförebyggande och civil krishantering.

Denna utveckling mot ökad tyngd för konfliktförebyggande och civil krishantering återspeglas i medlemsförslaget A 1234/p, vilket i sig kan ses som ett karakteristiskt uttryck för utvecklingen. Förslagsställarna efterlyser ökade satsningar och prioriteringar av civila medel och en stärkt roll för icke-militära organisationer att genomföra sådana aktiviteter. I huvudsak ligger tankarna och förslagen i medlemsförslaget i linje med den omorientering av mål och medel för konfliktförebyggande och civil krishantering som pågår inom de flesta organisationer och aktörer som är verksamma inom eller i anslutning till området. Bland t ex de nordiska länderna har det under de senaste åren förts omfattande diskussioner och gjorts stora förändringar såväl i den strategiska synen på målen för utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiken som i uppgifter och utformning av säkerhetspolitikens medel. Konfliktförebyggande och krishantering har kommit i förgrunden och bland länderna pågår arbete med att anpassa och utveckla både militära och civila resurser så att de i ökad utsträckning kan bidra till att hantera svåra påfrestningar och kriser och konflikter på internationell skala.

Ett brett säkerhetsbegrepp

Det är viktigt att anlägga ett brett synsätt på konfliktförebyggande och civil krishantering. Det handlar inte bara om enstaka medlingsinsatser eller akuta räddningsinsatser vid katastrofer. Konfliktförebyggande och civil krishantering handlar dels om att kunna göra ändamålsenliga insatser längs hela skala av situationer i ett konfliktförlopp, inte minst de skeden då de förta tecknen på en allvarlig utveckling börjar komma till ytan, dels kunna göra adekvata insatser på stor facklig bredd. Detta innebär att man måste vara beredd och ha förmåga dels till insatser för t ex tyst diplomati, konfliktförebyggande utvecklingssamarbete, akuta krishantering, samt återuppbyggnad, dels kunna ställa en bred repertoar av resurser till förfogande, t ex politisk/demokratiska, ekonomiska, sociala, infrastrukturella, kulturella, med flera. Detta torde tala för att de nordiska länderna, som å ena sidan har lång erfarenhet av samarbete och har stor tillgång på högt kompetent expertis, och å andra sidan dessutom har lång erfarenhet av och trovär-

dighet i diplomati och fredsbevarande verksamhet, gemensamt borde kunna bygga upp resurser för konfliktförebyggande och civil krishantering som kunde användas på eget initiativ eller ställas till förfogande vid insatser ledda av det internationella samfundet.

Medlemsförslaget knyter an till en utveckling inom Nordiska rådet, som bl a pekar mot ett större utrymme och en större beredvillighet att på nordisk bas diskutera säkerhetspolitiska frågor med koppling till konfliktförebyggande och civil krishantering. Presidiets utnämning av en arbetsgrupp för konfliktförebyggande och civil krishantering är ett led i den utvecklingen. Arbetsgruppen redovisade sitt arbete för Presidiet vid dess möte i september 2001. Det kan i det här sammanhanget vara värt att erinra om att de nordiska länderna sedan flera år tillbaka har ett samarbete på det militära området när det gäller att utrusta och utbilda styrkor för militär fredsfrämjande verksamhet. Samarbetet, det s k Nordcaps, innebär en roll- och arbetsfördelning mellan länderna för olika moment i förmågeuppbyggnaden. Motsvarande praktiska arrangemang vore fullt tänkbara för att höja den samlade nordiska förmågan för konfliktförebyggande och civil krishantering.

EU, konfliktförebyggande och civil krishantering

Medlemsförslaget A 1234/p lades fram i augusti 2000. Presidiets arbetsgrupp för konfliktförebyggande och civil krishantering tillsattes i november 2000. Utvecklingen inom konfliktförebyggande och civil krishantering har, inte minst vad EU beträffar, sedan dess i stort sett gått i en riktning liknande den som förespråkas i medlemsförslaget. Allmänt sett kan man notera att konfliktförebyggande och civil krishantering får allt större uppmärksamhet och konkretion. Under det finska ordförandeskapet gjordes de första tydliga markeringarna av vikten av att satsa på dessa frågor och att bygga upp en förmåga till krishantering inom EU:s ram. Detta var ett sätt att bl a skapa ett reellt innehåll i EU:s ambition att kunna utföra s k Petersbergsuppgifter, vilket lades fast i Amsterdamfördraget 1997. Petersbergsuppgifterna var i sin ursprungliga form huvudsakligen av militär art. De civila aspekterna av krishanteringen vann dock snabbt insteg. Vid Europeiska Rådets möte i Feira 2000 beslutades om att inrätta en kommitté för civil krishantering. Trots en viss svacka i intresset under det efterföljande ordförandeskapet, kunde ändå arbete gå vidare med att utveckla och precisera koncept och förmågor för civil krishantering.

Vid Europeiska rådets möte i Göteborg den 15 – 16 juni antogs ett program för konfliktförebyggande. Vid mötet beslutades också om konkreta mål och samarbetsformer för den civila krishanteringen inom EU. Genom att anpassa och utveckla EU:s resurser skall förmågan att åta sig en bred skala av uppgifter inom konfliktförebyggande och krishantering förbättras. Samarbetet med andra organisationer skall stärkas.

Programmet för konfliktförebyggande omfattar fyra huvudområden: Politiska prioriteringar för konfliktförebyggande; Tidig varning, insats och samordning av policy; Instrument för långsiktig respektive kortsiktig prevention; samt Samarbete med andra organisationer.

Ansvaret för implementeringen av EU:s konfliktförebyggande förmåga delas mellan Rådet, Kommissionen och medlemsländerna. Länderna uppmanas att utveckla nationella planer och resurser för konfliktförebyggande som kan användas inom en gemensam ram. När det gäller såväl konfliktförebyggande och civil krishantering kan även icke-EU- länder som t ex Norge och Island ges tillfälle att medverka på lika villkor. Detta innebär en möjlighet för de nordiska länderna att samfällt bygga upp och tillhandahålla resurser för konfliktförebyggande och civil krishantering till EU.

Rapporten om civil krishantering beskriver hur kapacitetsmålen för de fyra civila områdena har konkretiserats och hur de skall utvecklas framöver. Utöver de nuvarande fyra områden håller man det öppet för att identifiera och utveckla även andra civila förmågor. Kapacitetsmålen skall vara uppnådda år 2003, huvudsakligen genom frivilliga bidrag från medlemsländerna.

På det polisiära området har medlemsländerna har kommit överens om att kunna bygga upp, utbilda och utrusta en styrka på 5000 poliser år 2003. På rättsväsendets område har man preciserat kapacitetsmålen till att kunna tillhandahålla 200 legala experter år 2003. Civil förvaltning omfattar ett brett spektrum av kompetenser som får allt större uppmärksamhet. Hittills har man

pekat på tre huvudområden: Allmän förvaltning (kommunal förvaltning, fastighetsväsende, skatteuppbörd, m m), social förvaltning (hälso- och sjukvård, socialtjänst, utbildning, m m), och infrastruktur (energi, vatten, avlopp, vägar, telekommunikationer, post, m m). Avsikten är att bygga upp en pool av experter inom dessa och andra områden. För räddningstjänsten har kraven på insatsförmåga preciserats.

Samarbete mellan EU, länder och organisationer

Samarbete och samordning mellan organisationer är ett återkommande tema. FN och OSCE (Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa) ses som ledande organisationer. Ett exempel som ses som förebildligt är FN-insatsen i Kosovo, där den civila operationen som helhet leds och auktoriseras av FN samtidigt som det gjorts en arbetsfördelning mellan det ledande internationella organisationerna vad gäller de olika huvudelementen i operationen: Humanitära frågor (UNHCR, FN:s flyktingkommissariat), demokrati och valövervakning (OSCE), ekonomiska resurser och återuppbyggnad (EU/ECHO), samt civil administration (FN).

EU ser det som en klar möjlighet att samfällt kunna tillhandahålla resurser för insatser ledda av FN eller OSCE, och håller också öppet för att självständigt genomföra insatser. I dokumenten från Göteborg framhålls vikten av att utveckla samarbetet och rollfördelningen med OSCE. Detta gäller särskilt mot bakgrund av att OSCE håller på att bygga upp det s k REACT (Rapid Expert and Cooperation Teams), som skall bli ett system för att identifiera, registrera, utbilda och öva en pool av civila experter inom olika sakområden vilka kan sättas in för konfliktförebyggande och civil krishantering. Eftersom EU likaså har för avsikt att bygga upp en pool av civila experter, krävs kommunikation, samordning och synkronisering för att undvika överlappningar mellan satsningarna och i ställer åstadkomma synergier mellan dem.

EU för också nära diskussioner med Nato för att klargöra principer och roller vad gäller konfliktförebyggande och krishantering. I grunden handlar det om vilka villkor och med vilka arrangemang som Nato skulle kunna ställa resurser till förfogande för krishantering i EU:s regi. Det finns däremot inte några tankar om eller planer på att EU skulle ställa resurser till förfogande för Nato-operationer.

Man kan konstatera att utvecklingen vad avser konfliktförebyggande och civil krishantering på europeisk basis för närvarande förefaller ha god dynamik och riktning. Det är viktigt att de nordiska länderna verkar för att processen upprätthåller denna dynamik under de kommande ordförandeskapen (Belgien och Spanien), och att arbetet med att utveckla mål, uppgifter och praktiska resurser för konfliktförebyggande och civil krishantering ges god ledning, uppslutning och praktiskt stöd. Det danska ordförandeskapet under hösten 2002 kommer att ha en utomordentligt viktig roll i arbetet, eftersom kapacitetsmålen enligt planerna skall vara uppnådda år 2003.

Medlemsländerna har en central roll och ett stort ansvar för att förverkliga den civila förmågan. EU räknar med att inrätta ett register för den civila krishanteringskapaciteten, och detta förutsätter att länderna tar en aktiv del i att identifiera, utrusta och rapportera resurser. Det står även öppet för icke-EU- länder att på jämställd fot med EU-länderna bidra till den civila krishanteringen i EU.

EU uppmanar och uppmuntrar länder till samarbete kring konfliktförebyggande och civil krishantering. Såväl EU- som icke-EU- medlemmar kan frivilligt lämna bidrag, t ex genom att medverka till den konceptuella utvecklingen av området och genom att anmäla experter till den pool som kommer att byggas upp. Det är uppenbart att detta innebär ett tillfälle då det nordiska samarbetet både skulle kunna bekräfta sin styrka och lämna substantiella bidrag till förmågan. De nordiska länderna skulle t ex mer systematiskt kunna eftersträva en samsyn vad gäller konfliktförebyggande och civil krishantering, t ex genom regelbundna överläggningar. Detta torde dessutom vara i överensstämmelse med den vilja till ökade kontakter och intensifierat samarbete mellan de nordiska statsministrarna när det gäller europeiska frågor och arbete i EU som kom till uttryck när statsministrarna möttes i Imatra i juli 2001. De nordiska länderna borde också kunna medverka till att en effektiv förmågeuppbyggnad kommer till stånd genom att samverka

kring identifiering, registrering, utrustning, utbildning och övning av civila resurser – både expertis och utrustning – till EU:s planerade civila pool.

Nato, EAPC och civil krishantering

Det nya strategiska koncept som antogs av Nato i Washington 1999 har medfört en förskjutning av Alliansens uppgifter från krigsplanering till krishantering och internationella fredsfrämjande operationer. Fortfarande är det dock artikel 5 i Atlantfördraget – den kollektiva säkerhetsklausulen – som utgör själva grundelementet i Alliansen. Natos roll och uppgifter inom civil beredskap och civil krishantering är förhållandevis begränsade, även om de håller på att utvidgas.

Utvecklingen av förmåga till civil beredskap (Civil Emergency Planning, CEP) och civil krishantering sker framförallt inom ramen för det Euro-Atlantiska Partnerskapsrådet (Euro- Atlantic Partnership Council, EAPC), som inrättades 1997 och utgör en samarbetsstruktur för de 19 Nato-länderna och de 27 Partnerländerna. Partnerskap för fred (Partnership for Peace, PfP) utgör sedan 1994 formen för samarbete mellan Nato- och Partnerländerna. Beslut om inriktning och innehåll i EAPC-samarbetet tas i samråd av samtliga 47 länder, och del flesta tunga Natokommittéerna, t ex militärkommittén och den civila beredskapskommittén, sammanträder i EAPC-format. I det sammanhanget har således icke-Nato-länder jämbördig tyngd med Natoländer.

Diskussionen och utvecklingen av CEP och civil krishantering i Nato/PfP under senare år har bl a gällt huruvida CEP bör ges bredare och mer självständiga civila uppgifter än de primärt stödjande uppgifter till militära operationer som varit huvuduppgiften för CEP ända fram till mitten av nittiotalet. En annan fråga har handlat om möjligheten och nyttan av att det på Nato/PfP- bas sker en överblick och samordning av de civila beredskapsresurser som skulle kunna ställas till förfogande vid internationella katastrof- och humanitära insatser. Generellt sett finns det ett brett stöd för en sådan utveckling från de flesta EAPC-länder, även om ett fåtal av Natoländerna ställer sig reserverande och hellre vill förorda en mer renodlat militär roll för Alliansen och dess olika kommittéer, inklusive den civila.

Inom ramen för EAPC-samarbetet inrättades 1998 ett organ för samordning av EAPCländernas resurser för katastrofhantering, det s k EADRCC (Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre). Hittills har EADRCC haft en relativt begränsad roll och aktivitet, även om man bl a genomfört vissa aktiviteter inom transportområdet under krisen i Kosovo samt medverkat i samordning av insatser vid översvämningar i Ukraina. EADRCC huvuduppgift är att utveckla inriktning och former för att inventera och registrera ländernas resurser för katastrofhjälp och vid behov samordna insatser av dessa. EADRCC har utfärdat en manual för sin verksamhet i vilken det understryks att FN betraktas som den ledande organisationen vad gäller humanitära insatser och insatser vid katastrofer. EADRCC ses som ett bidrag till FNs resurser för att hantera sådana situationer, även om EADRCC också självständigt kan genomföra insatser. Vidare ses det som väsentligt att ha ett nära samarbete med FN, OSCE och andra organisationer vad gäller mål- och uppgiftsformulering, planering och resursuppbyggnad. Man har för avsikt att bygga upp ett resursregister och samverkar i denna fråga nära med FN/OCHA.

Utvecklingen av CEP inom Nato/PfP mot en bredare kapacitet att verka vid svåra påfrestningar och att kunna ställa resurser till förfogande för civil krishantering i FNs och OSCEs regi bör ses som välkommen och värd att stödja. Utvecklingen kan på sikt också spilla över till Alliansens mål och prioriteringar. Därmed skulle de civila frågorna få en ökad relativ tyngd i såväl Nato som EAPC. Att reducera eller undandra de civila frågorna från Nato/PfP skulle däremot innebära att samarbete mellan de 47 EAPC-länderna fick en större militär dominans.

För de nordiska länderna borde det vara viktigt att verka för att samarbetet inom Nato/PfP i ökande grad omfattar civil krishantering och att utvecklingen av CEP i Nato/PfP leder till att den gamla rollen av militär stödfunktion läggs ner och ersätts med en mer ändamålsenlig måluppfattning. I detta sammanhang är det också viktigt att understryka FN:s och OSCEs ledande roller vad gäller civil krishantering och humanitära insatser. Överlappningar i organisation, mandat och resursuppbyggnad mellan organisationerna måste undvikas. En ökad samverkan

mellan de nordiska länderna för inventering, registrering, utrustning, utbildning och mobilisering av civila resurser för internationella insatser (se vidare arbetsgruppens rapport, avsnitt 5.3) skulle på ett förebildligt sätt kunna bidra till att motverka risken för överlappningar och dubbelarbete.

De frivilliga organisationerna (NGOs)

Konfliktförebyggande och civil krishantering är aktiviteter som till stor del bör utgå från ett lokalt, nedifrån-upp- perspektiv. Konfliktförebyggande startar i och måste få effekter hos enskilda individer och lokala politiska, ekonomiska, kulturella, sociala med flera strukturer. Metoder för konfliktförebyggande som appliceras ovanifrån och inte i tillräcklig utsträckning tar hänsyn till lokala förhållanden och de komplexa samband som vuxit fram där har inga större chanser att leda till goda, ömsesidigt tillfredsställande och varaktiga lösningar.

NGOs har följaktligen en viktig roll att spela i konfliktförebyggande och civil krishantering. De är ofta lokalt baserade, och bygger som sådana sin verksamhet på förtroendefull och långvarig närvaro i det lokala samhället. De har ofta både insikter i och erfarenheter av de komplicerade förhållanden som råder i en situation, t ex vad avser olika gruppers krav, motiv och legitimitet.

Det finns i dag ett stort antal NGOs med verksamhet som knyter an till konfliktförebyggande och civil krishantering, fredsarbete, nedrustning, m m. De sträcker sig från de stora internationella organisationerna med tusentals medlemmar till de små grupperna med några enstaka eldsjälar. Det har också upprättats ett stort antal nätverk som på olika sätt eftersträvar ett ökat informationsutbyte mellan organisationerna. Om man t ex besöker "The European Platform for Conflict prevention" (www.euconflict.org) som både är ett nätverk i sig och en plattform för andra nätverk inom detta fält, finner man för närvarande 457 medverkande NGOs, däribland tre från Danmark, en från Finland, två från Norge och tre från Sverige. Där finner man också länkar till andra nätverk.

Frågan om samordning av NGOs kommer ofta upp. På konferenser och möten framförs behovet, uttrycks önskemål och ges förslag på hur detta skulle gå till. I praktiken är det få som visar verklig vilja till att bli samordnade. Det ligger i frivilligorganisationernas natur att de är och vill vara förhållandevis självständiga organisationer, som sätter och styrs av sin egen agenda. Det förefaller därför knappast troligt att det skulle kunna ske en samordning av dessa organisationer i den meningen att de inordnade sig som delar i en övergripande organisation med en gemensam målsättning. Däremot finns en allmän önskan om att öka kunskaps- och informationsutbytet mellan organisationer för att möjliggöra gemensamma initiativ och aktiviteter och för att mer effektivt kunna samutnyttja resurser och samverka i insatser. Det finns starka strävanden att bygga nationella och internationella nätverk mellan NGOs och mellan NGOs och statliga organisationer för att öka kontakter och erfarenhetsutbyte och för att skapa överblick över de olika kapaciteter som organisationerna representerar. Det är således tveksamt om det i realiteten finns en marknad för mer genomgripande samordningsåtgärder. Vad som däremot behövs är ytterligare förbättrad överblick över NGOs roller, insatser och resultat. NGOs har lika mycket intresse som statliga organisationer av att undvika överlappningar och dubbelarbete.

När det gäller operativ fältverksamhet är läget något annorlunda. Även om NGOs i många fall söker agera självständigt även i fält, uppstår av praktiska skäl ofta ett behov av samordning och samverkan. Detta gäller t ex tillgång till och utnyttjande av resurser och utrustning. I flera av de internationella operationer som gjorts på senare tid har UNHCR spelat rollen av att vara Lead Agency på civil sida, och därmed fungera som övergripande samordnare mellan civila organisationer och mellan civila organisationer och den militära organisationen. Denna samordning är helt frivillig och icke-bindande, men har bidragit till att stärka agerandet både hos de enskilda organisationer som ingått i samarbetet och den civila insatsen som helhet. Den eventuellt fortsatta utvecklingen av UNHCRs och andra organisationers roll och mandat för samordning av NGOs bör ses som en fråga för organisationerna själva. Allmänt sett är naturligtvis en utveckling mot större överblick och samordning värd att stödja.

På nordisk grund och med roterande värdskap genomförs sedan 1997 de årliga Nordic Peace-övningarna. Dessa syftar till att öva fredsfrämjande insatser vid komplexa katastrofer och lägger stor vikt på civil konfliktutveckling och civil-militär samverkan (se www.nordicpeace.mil.se). Ett stort antal statliga och icke-statliga civila organisationer har deltagit i övningarna, och har också fått ökande inflytande i inriktning, uppläggning och planering av övningarna. Denna utveckling bör stödjas. Scenario, planeringsförutsättningar, planeringsmetoder och genomförande bör i ännu större grad utgå från och ta hänsyn till den civila sidan av krishanteringen, och civila statliga och icke-statliga organisationer bör ges större utrymme och resurser för att medverka i alla skeden av uppläggning och genomförande av Nordic Peace.

Mot denna bakgrund och det faktum att det redan existerar flera stora nätverk inom NGO-sektorn, förefaller det knappast motiverat att etablera ytterligare nätverk. När det gäller samordning av NGOs handlar det i första hand om informationsutbyte och överblick, och det torde kunna tillgodoses via de befintliga nätverken. Att eftersträva eller söka utveckla mer bindande metoder för samordning kan inte väntas möta någon större uppslutning.

Det är emellertid viktigt att på olika sätt stödja de verksamheter som strävar efter att skapa överblick och former för närmare samverkan. Det kan finnas anledning för länder eller statliga organisationer att lämna finansiella bidrag till NGOs i detta syfte, och att i ökad grad och mer systematiskt involvera NGOs i planering och verksamhet hos de civila och militära myndigheter som verkar inom konfliktförebyggande och civil krishantering. Deltagande i övningsverksamhet av typen Nordic Peace är mycket angeläget.

Forskning och utveckling

För att kunna bygga upp adekvata metoder för konfliktförebyggande och civil krishantering krävs kunskaper. Det finns ett stort behov av att vidareutveckla kunskaperna om konflikters orsaker, förlopp och hantering. Sådana kunskaper kan bl a bidra till att höja förmågan att identifiera tidiga varningssignaler om konfliktutveckling. De konflikter och humanitära katastrofer som världen skådat under senare år har visat ett komplext samspel mellan strukturella faktorer och mellan olika aktörer. Detta måste undersökas och analyseras vidare. Komplexiteten i situationerna betyder att insatserna för att hantera dem också måste bli mer sammansatta och flexibla. Utformningen av insatserna kräver utvecklingsarbete med deltagande både av praktiker och forskare.

Det är viktigt att lägga resurser på forsknings- och utvecklingsarbete kring konfliktförebyggande och civila krishantering. Här kan de nordiska länderna ta gemensamma initiativ och gemensamt avdela resurser. Det femåriga (1999-2003) nordiska säkerhetspolitiska forskningsprogrammet som delfinansieras av Nordiska ministerrådet är ett gott initiativ som bör stödjas, följas upp, och förgrena sig till olika angelägna områden. Forskning behövs om bl a konflikters orsaker och förlopp, konfliktförebyggandets natur och metoder, olika metoder för att möta och avvärja konflikter, krishanteringens dynamik, konfliktlösning, vägar till rehabilitering och försoning, med mera.

4. Slutsats och förslag till rekommendationer

Sammanfattningsvis kan konstateras att medlemsförslaget är genomtänkt och i linje med utvecklingen inom relevanta internationella organisationer, liksom med Nordiska rådets ambition att engagera sig djupare i frågor kring konfliktförebyggande och civil krishantering.

Presidiet föreslår mot den bakgrund som givits ovan att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

att samverka kring inriktning, uppgifter, resursinventering och resursuppbyggnad för konfliktförebyggande och civil krishantering;

att gemensamt verka för att stärka och utveckla FN:s överordnade roll och uppgifter i konfliktförebyggande och civil krishantering;

att samverka för att stödja uppbyggnad av förmåga till civil krishantering inom OSCE (REACT);

att samverka för att upprätthålla initiativ, tempo och riktning vad gäller utvecklingen av konfliktförebyggande och civil krishantering i EU. De möjligheter som öppnats av EU för samverkan mellan EU- och icke-EU- länder vad avser konfliktförebyggande och civil krishantering skall tas tillvara;

att samverka för att stödja utvecklingen av civil beredskap i Nato/PfP i riktning mot ett bredare säkerhetsbegrepp och civil krishantering;

att i olika fora verka för att roll- och ansvarsfördelning mellan organisationer vad gäller konfliktförebyggande och civil krishantering blir tydlig och präglas av samsyn;

att vara beredd att ekonomiskt och på andra sätt stödja frivilligorganisationernas möjligheter att bygga upp resurser för att medverka i konfliktförebyggande och civil krishantering;

att samverka för att ekonomiskt och på andra sätt stödja forskning, utveckling, kompetensuppbyggnad och utbildning kring konfliktförebyggande och civil krishantering.

att de nordiska regeringarna verkar för att etablera en regelbundet återkommande gemensam nordisk funktion där berörda ministrar och högre tjänstemän kan överväga, diskutera och bereda nordiska samarbetsinitiativ för konfliktförebyggande och civil krishantering;

att de nordiska regeringarna tar initiativ till att bilda en samnordisk arbetsgrupp för konfliktförebyggande med uppgift att undersöka möjligheterna att närmare samordna ländernas insatser för konfliktförebyggande;

att de nordiska regeringarna tillsätter en samnordisk arbetsgrupp för civil krishantering med uppgift att utreda möjligheterna och förutsättningarna för att etablera en samnordisk civil snabbinsatsförmåga. Gruppen skall bestå av representanter från berörda departement, myndigheter, organisationer och frivilligorganisationer.

Åbo den 25 september 2001

Berit Brørby (A)
Chris Heister (m)
Svend Erik Hovmand (V)
Kaj Ikast (KF)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Anita Johansson (s)
Elver Jonsson (fp)
Bjarne Kallis (SKL)
Outi Ojala (Vas.)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Riitta Prusti (SDP)
Jari Vilén (KoK.)

Medlemsförslag

om konfliktförebyggande åtgärder och civil krishantering i Europa

(Väckt av den vänstersocialistiska gruppen i Nordiska rådet)

Bakgrund

Ett välfungerande demokratiskt medborgarsamhälle är den bästa garantin för fred och säkerhet. De flesta konflikter utlöses överallt i världen i första hand av en tudelning av samhället där diskriminering, förtryck och fattigdom fått övertaget. De säkerhetspolitiska utmaningar Europa står inför i dag kan därför inte lösas utgående från en militär säkerhetspolitik, utan i stället behövs en långsiktig europeisk civil säkerhetspolitik.

De nordiska länderna har lång erfarenhet av hur en på alla nivåer välfungerande demokrati, social rättvisa och mänskliga rättigheter skapar fred och välfärd, och Norden har länge aktivt arbetat med konfliktförebyggande arbete på internationellt plan. Därför är det naturligt att de nordiska länderna tillsammans också nu aktivt bidrar till att Europa går mot en fredlig utveckling som inte baserar sig på hotbilder, upprustning och en ensidig tro på militära lösningar.

Konfliktförebyggande insatser bör sättas in före en konflikt övergått i kris, men kan också användas under krisen och efter. Civil krishantering däremot sätts in under en kris, och kan bestå av mycket annat än poliser och minröjare. Till "civila krishanterare" kan räknas även jurister, medlare, människorättsobservatörer, informatörer, administratörer, pedagoger, psykologer, gynekologer, byggnadsarbetare m.fl.

Både de konfliktförebyggande åtgärderna och den civila krishanteringen har fått en alltför undanskymd plats i den säkerhetspolitik EU under den senaste tiden gått in för. Man har endast fört fram polisens och räddningstjänstens roll och bl.a. från finsk och svensk sida har man vid flera tillfällen starkt betonat vikten av större satsningar på särskilt den polisiära krishanteringen. Beslut i den riktningen har också fattats. Däremot har de preventiva åtgärderna och alla de övriga viktiga aspekterna av den civila krishanteringen tillsvidare berörts endast i liten utsträckning, och de har också fått stå i skuggan av den mera militärt betonade europeiska debatten både i politiska sammanhang och i medierna.

EU:s militarisering – en europeisk säkerhetsrisk

EU:s säkerhetspolitik i dag betonar alltså starkt den militära krishanteringen på bekostnad av förebyggande arbete och civil krishantering. Den utveckling vi ser nu står i strid med det utvidgade säkerhetsbegreppet, som uttryckligen beaktar också många icke-militära aspekter.

Amsterdamfördraget som trädde i kraft i maj 1999 igångsatte på allvar konkreta planer på att utveckla en militär krishantering inom Unionen. Denna utveckling har haft starkt stöd särskilt i Tyskland, Frankrike, Storbritannien och Italien. Stegen i den riktningen har varit snabba. Redan på EU:s toppmöte i december i Helsingfors 1999 beslöt man att inom utgången av år 2002 grunda en militär krishanteringsenhet bestående av 50-60.000 soldater, vars uppgift är att inom 60 dagar vara på plats på krisområdet. Operationen kan utföras med hjälp av Nato-resurser, och även om den är avsedd att förverkligas i enlighet med FN:s grundstadga och OSSE:s målsättningar för europeisk säkerhet, så är i en konkret krissituation varken FN:s eller OSSE:s mandat nödvändiga. Detta utgör en allvarlig riskfaktor, och är särskilt problematiskt för de tre nordiska EU-medlemmarna i och med att Sverige och Finland är alliansfria och Danmark är Nato-

medlem, men deltar inte alls i EU:s militära krishantering. Norge och Island är Nato-medlemmar men inte EU-medlemmar.

En militarisering av EU är en säkerhetsrisk för hela Europa och kan försämra förhållandet mellan EU och Ryssland, som redan i och med Nato:s utvidgning blivit spändare. Också EU:s utvidgning kan bli problematisk ur Rysslands synvinkel i och med att EU nu beslutat gå in för att i rask takt utveckla en försvarsdimension som inte nämnvärt beaktar vare sig preventiva åtgärder eller civil krishantering. För att utvidgningen av EU inte skall drabbas av ytterligare motgångar av detta skäl, finns det orsak att öka satsningarna på det alleuropeiska säkerhetssamarbete med utgångspunkt i OSSE, där alla europeiska länder är medlemmar.

OSSE har en viktig roll som försvarare av demokratiska grundprinciper, mänskliga rättigheter och förebyggande fredsarbete i hela Europa. Vår uppfattning är att OSSE snarast bör stärkas hellre än försvagas i en tid då EU:s försvarsdimension blivit verklighet och Nato:s roll förändrats. OSSE bör också i den nya situationen garanteras en roll som aktiv fredsbevarare framför allt då det gäller att förebygga kriser, men också i återuppbyggnadsskedet efter en kris eller regelrätt krig. Det är även mycket viktigt att EU inte försöker överta den rollen, utan i stället både politiskt och med ekonomiska resurser stöder OSSE:s strävanden. Också Europarådet bör även i framtiden ha en stark position som försvarare av den demokratiska säkerheten.

Nato:s nya strategiska koncept som utgår i från Nato:s rätt att relativt självständigt agera också utanför det tidigare geografiska Nato-området är ett steg i fel riktning. En militärallians bör inte enligt eget förgottfinnande ha rätt att fungera som världssamvete och enväldig domare. Att tillföra Nato civila krishanteringsuppgifter är inte heller ägnat att öka säkerheten, och därför bör dessa uppgifter överföras till OSSE. FN:s försvagade ställning har bidragit till att Nato:s roll förstärkts, och diskussionen både bland statschefer och medborgarorganisationer om en reformering och samtidigt en effektivering av FN-systemet är mycket välkommen.

Media

Det är av största vikt att fria medier tillåts verka för att förhindra att omvärlden får felaktig eller en mycket ensidig bild av det som händer eller håller på att hända i krisområdet. Därför är det av stor betydelse att man fäster uppmärksamhet vid mediernas möjligheter att fritt förmedla information i alla skeden av en kris både i krisområdet och utanför det. Norden med sin tradition för öppenhet och mångsidig opinionsbildning har möjlighet att verka för att den fria opinionsbildningen och mediernas roll i den förebyggande krishanteringen uppmärksammas bättre.

Varje land bör upprätthålla en välfungerande och oavhängig public service som kan förmedla objektiv information. I ett krisområde behöver en av samhället garanterad nyhetsförmedling inte nödvändigtvis vara objektiv, vilket innebär att public service i sig inte räcker, utan det bör betonas att den även skall vara oavhängig.

Medborgarorganisationerna

I världen finns i dag tiotusentals medborgarorganisationer som agerar på den globala arenan. Dessa organisationers roll har stärkts avsevärt bl.a. tack vare internet, som också för resurssvaga grupper möjliggjort breda internationella kontakter (även om de allra flesta mänskor särskilt i de underutvecklade länderna helt hamnat utanför också denna teknologiska utveckling).

På potentiella krisområden fungerar ofta medborgarorganisationer som förenar olika parter och etniska grupper. Så var fallet i ex-Jugoslavien, men dessa grupper användes inte i tillräckligt hög grad för att lösa krisen, samtidigt som det fanns ett uppenbart behov av en bättre koordinering av medborgarorganisationernas insatser. Även många andra internationella aktörer hade tidvis svårigheter med samordningen, men efteråt har många åtgärder vidtagits för att samarbetet i framtiden skall fungera bättre.

Det finns ett uppenbart behov av att särskilt i det förebyggande arbetet för fred och säkerhet, men också inom den civila krishanteringen effektivare ta tillvara den kapacitet medborgarorganisationerna kan erbjuda. Dessa organisationer kunde redan i ett tidigt skede aktivt stödas och användas som expertorgan och medlare. Ofta har medborgarorganisationernas representanter

lättare att få kontakt med befolkningen än mera officiella sändebud från regeringar eller militärallianser.

För de nordiska länderna är detta en utmaning värd att anta, och framför allt gemensamma satsningar på utbildning och skolning av dessa organisationers aktiva personer kunde vara en lämplig samnordisk uppgift. I Norden finns flera högtstående freds- och konfliktforskningsinstitut och -center som profilerat sig på olika sätt, bl.a. Fredsinstitutet på det demilitariserade Åland, och dessa kan erbjuda en kvalitativt högtstående utbildning.

De nordiska länderna bör tillsammans ta initiativ och bevilja resurser till ett europeiskt nätverk för människorätts- och fredsrörelser, samt andra internationella humanitära medborgarorganisationer. Nätverket bör underlyda antingen FN eller OSSE.

Med anledning av ovanstående föreslår undertecknade att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

att stärka det alleuropeiska säkerhetssystemet genom att arbeta för en överföring av uppgifter inom den civila krishanteringen från Nato till OSSE;

att verka för att EU betydligt starkare än hittills prioriterar konfliktförebyggande åtgärder och civil krishantering, samt stöder OSSE:s målsättningar;

att ta initiativ till etablerandet av ett europeiskt nätverk, vars uppgift är att samordna de europeiska människorätts- och freds-, samt andra humanitära medborgarorganisationers verksamhet som en del av det europeiska konfliktförebyggande arbetet och den civila krishanteringen;

att verka för att utbildningen av nordiska demokrati- och människorättsaktivister stöds ekonomiskt i samarbete med redan verksamma institutioner på området.

Lycksele den 13 augusti 2000

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Øystein Djupedal (SV)
Jette Gottlieb (EL)
Lennart Gustavsson (v)
Steingrímur J. Sigfússon (VG)
Kristen Touborg (SF)

Nordenutskottets betänkande

Medlemsförslag om åtgärder för ökad rörlighet över gränserna i Norden

(Medlemsförslaget, se s. 340)

1. Nordenutskottets förslag

Nordenutskottet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet och de nordiska ländernas regeringar

att etablera ett system för koordinerade eller gemensamma godkännanden och kontroller för företag och deras anställda när de agerar på nordiskt plan;

att skapa en instans som kan ge tillförlitliga och så långt möjligt bindande besked om vilka rättigheter och skyldigheter man har vid flyttning eller arbetspendling mellan de nordiska länderna.

2. Bakgrund

Nordenutskottet har behandlat medlemsförslag A 1236/nord vid sitt möte i Oslo den 3 april 2001.

Sammanfattning av medlemsförslaget

Förslagsställarna framhåller att det nordiska samarbetet i hög grad bygger på tanken om fri rörlighet inom Norden, både som ett mål i sig och som en viktig förutsättning för övrigt samarbete. Det är viktigt att förutsättningarna för denna fria rörlighet anpassas till de förändringar som sker i våra samhällen vad gäller förbättrade kommunikationer och ny teknik.

En sådan anpassning har genomförts inom många områden, men ett antal gränshinder mellan de nordiska länderna återstår. En rad utredningar och rapporter har pekat på kvarstående problem och svårigheter. Förslagsställarna påpekar att många av dem bör kunna lösas under förutsättning att rörligheten inom Norden prioriteras framför fasthållande vid nationella regler och procedurer som visserligen är olika, men i sak ungefär likvärdiga.

Det framhålls att den enskildes svårigheter att utnyttja den fria arbetsmarknaden inom Norden ofta bottnar i regler kopplade till det sociala området. Man påpekar dock att det inte är realistiskt att tro att t.ex. socialförsäkringarnas uppbyggnad skall kunna harmoniseras inom Norden inom överskådlig tid.

Svårigheten att få tillförlitlig information om vad som gäller i det enskilda fallet, t.ex. angående sociala förmåner utgör ofta ett hinder för rörligheten. Att göra det möjligt för de nordiska medborgarna att på enkelt och säkert sätt få besked om vad som gäller i just deras fall är därför en nyckel till att öka friheten att röra sig mellan de nordiska länderna.

Också för näringslivet, inte minst för mindre företag, finns problem att bedriva sin verksamhet i flera nordiska länder. Olikartade nationella krav om godkännande, besiktning, utbildning

och behörighet försvårar eller omöjliggör för entreprenörer från nordiska grannländer att konkurrera om uppdragen. Samtidigt finns det ett stort behov av vidgade lokala marknader, särskilt i de regioner som är glest befolkade. Förslagsställarna finner det svårt att tro att kraven i sak är så olika inom Norden att man inte skulle kunna godta varandras utbildningar eller procedurer för godkännande och kontroller. I avvaktan på harmoniserade eller ömsesidigt accepterade regler finns dock ett påtagligt behov av lätt tillgänglig, precis och inte minst tillförlitlig information, såväl för företagare som för dem som söker anställning eller utbildning i ett annat nordiskt land.

Mot ovannämnda bakgrund anser förslagsställarna att ett system skall etableras för koordinerade eller gemensamma godkännanden och kontroller för företag och deras anställda när de agerar på nordiskt plan samt att en instans skall etableras som kan ge tillförlitliga och bindande besked om vilka rättigheter och skyldigheter man har vid flyttning eller arbetspendling mellan de nordiska länderna.

Remmittering av förslaget

Följande instanser har lämnat synpunkter på medlemsförslaget

Nordiska: Föreningarna Nordens Förbund, Föreningen Norden i Åland, Föreningen Norden i Sverige, Nordiska Industrifonden, NORFA, NordRegio

Nationella

Danmark: Udenrigsministeriet, Arbejdsministeriet, Skatteministeriet, Ehrvervsministeriet, Socialministeriet

Finland: Finansministeriet, Undervisningsministeriet, Handels- och industriministeriet, Social- och hälsovårdsministeriet

Åland: Ålands handelskammare, Ålandskontoret

Island: Industri- och handelsministeriet, Socialministeriet, Undervisningsministeriet, Islands industri

Norge: Arbeids- og administrasjonsdepartementet

Sverige: Näringsdepartementet , Socialstyrelsen, Sveriges hantverks- och småföretag

Sammanfattning av remissyttrandena

Nordiska instanser

Yttrandet från *Föreningen Nordens Förbund (FNF)* liksom yttrandena från den åländska och den svenska Föreningen Norden stödjer fullt ut medlemsförslaget och dess motiveringar. Vad gäller behovet av att förbättra medborgarnas rättigheter och näringslivets arbetsvillkor hänvisar FNF också till förbundets rapport "Norden i tiden og verden", vilken till stor del lyfter fram likartade behov. FNF framhåller och stödjer att det finska ordförandeprogrammet för Nordiska ministerrådet år 2001 innehåller åtgärder för att realisera det föreslagna "medborgarkontraktet" som skall säkra invånarna gensidiga sociala och kulturella rättigheter i det nordiska området. Ingångna avtal mellan nordiska länder skall följas upp aktivt genom nationella beslut och kontrollordningar och i nära samarbete med de frivilliga organisationerna. FNF anser att detta bör ske inom ramen för och med konsekvent tillämpande av EU/EES-regelverket och genom att de

nordiska ländernas ombudsmän gemensamt åläggs tillsynen av att rättigheterna efterlevs. Inte minst bör invandrarnas möjligheter att engagera sig i och delta i det nordiska samarbetet styrkas, t.ex. vad gäller att delta i nordiska utväxlingsordningar. FNF föreslår att det genom samverkan skapas ett nordiskt utbildningsutbud med ett nordiskt studiefinansieringssystem, att det öppnas för nordiska aktiebolagsordningar inom ramen för EU's regelverk, att det upprättas en samnordisk myndighetsservice för näringsfrågor gällande företag och enskilda. FNF är eniga med förslagsställarna att det är av största vikt är att säkra att den som arbetat i flera nordiska länder inte mister sociala och pensionsmässiga rättigheter. Man framhåller slutligen att erfarenheterna från servicetelefonen "Hallå Norden" visar att nordiska avtal och rättigheter inte fullt ut får genomslag för den enskildes bästa.

Föreningen Norden i Sverige (FNS) påtalar att erfarenheterna med "Hallå Norden" visar att det i många fall kräver möda att utkräva medborgarrätten för dem som rör sig över de nationella gränserna i Norden. Stor vikt bör läggas vid att reglernas tillämpning tillgodoser kraven på rättvisa. FNS påtalar att det förefaller som ländernas förvaltningar i vissa fall finner ärenden som rör nordiska medborgare mer besvärliga och mindre angelägna än landsmännens ärenden och att detta kan leda till att även rena rutinärenden som borde klaras av på kort tid får en årslång behandling.

NordRegio stödjer medlemsförslaget och påtalar att man både vad gäller de anställda och i sitt arbete som nordisk institution stöter på situationer där regelverket är svårt att förstå. Det vore i sådana situationer önskvärt med bindande besked på förhand, men man anser det mindre realistiskt att sådana skall kunna ges.

Nordisk Forskerutdanningsakademi (NorFa) påpekar att de största hindren för forskare och forskarstuderande som flyttar till annat nordiskt land inte är kopplade till deras akademiska kompetens utan till samma problem som alla andra möter – skillnader i skatteregler, sociala förmåner, pensionsrättigheter, importbegränsande regelverk (egna bilar) etc. NorFa ställer sig positiv till alla åtgärder som kan lätta rörlighet och utbyte av mänskliga resurser över gränserna i Norden. NorFa påpekar att en nordisk instans med kompetens att ge bindande besked skulle vara av stort värde, men troligen inte enkel att sätta upp och driva. NorFa anser att en "virtuell" instans som bygger på ett förpliktande samarbete mellan nationella myndigheter med en sådan kompetens och en kontaktpunkt i varje land kunde vara lättare realiserbar. Det bör evalueras i vilken grad existerande informationsinstanser som Hallå Norden kan utbyggas och utvecklas.

Nordisk Industrifond (NI) påpekar att de praktiska hindren ur medborgarnas synpunkt snarare ökat än minskat under de senaste 40 åren, trots djupare och snabbare integration av bl.a. näringsliv. NI anser att orsaken inte torde vara politisk utan att den i hög grad beror på de nationella ämbetsmannakårernas egenartade ambitioner. NI föreslår att det skall uppställas målsättningar för mobiliteten mellan länderna, innebärande på sikt att man har samma mobilitet som mellan delstaterna i USA. Därigenom skulle transaktionskostnaderna i Norden inte vara högre än i konkurrerande regioner. Tillgång till riktig information är viktig, men på sikt bör inte symptomen behandlas utan orsaken, de nationella regelverken. Parallellt med detta arbete krävs även kampanjer för att förändra attityden i de nationella ämbetsmannakårerna.

Danmark

Udenrigsministeriet informerar om det beslut som togs av de nordiska samarbetsministrarna i juni 2000 att upprätta servicetelefoner i varje nordiskt land, under namnet Hallå Norden. Telefonerna skall göra det enklare för privatpersoner att få korrekt information och behandling när man flyttar, pendlar eller av andra orsaker rör sig över nordiska landgränser. En elektronisk kunskapsbank skall upprättas som stöd för myndigheterna om nordiska avtal, regler och särskilda förhållanden vad gäller gränsgångare. Hallå Nordens besked blir ej bindande.

Det danska *Skatteministeriet* meddelar att det inom Öresundsregionen upprättats en informationsbank som heter Öresunddirekt (http://www.oresunddirekt.com) med information och möjlighet att ställa frågor via e-mail eller telefon. De upplysningar som ges av detta center får, enligt ministeriets uppfattning ej bli bindande. På skatteområdet skall endast finnas en instans som

kan ge bindande besked, Ligningsrådet. Denna exklusiva rätt måste bibehållas för att ge en enhetlig praxis i taxeringen.

Också *Erhvervsministeriet* och *Socialministeriet* hänvisar till Öresunddirekt. Det har bl.a. i den dansk-svenska Öresundsutredningen påtalats att det finns och under ett antal år kommer att existera barriärer i form av olika regelverk som den enskilde och verksamheter får förhålla sig till vid arbete på den danska respektive den svenska sidan. Relevant information är därför viktig.

Arbejdsministeriet informerar att man från dansk och svensk sida uppmärksammar behovet av att öka mobiliteten inom arbetslöshetsförsäkringesområdet. Ett samarbete har inletts mellan Direktoratet for arbejdløshedsforsikringen och den svenska Arbetsmarknadsstyrelsen. Arbetet måste dock ske med beaktande av och eventuellt i samordning med ett initiativ från EU-kommissionen från 1997 i vilket medlemsstaterna har uppmanats att upprätta s.k. contact points, innebärande dels ett centralt kontaktställe för EU-kommissionen i varje stat och dels ett antal kontaktställen där besked skall kunna ges om alla tänkbara frågor angående arbetsmarknadens regler i respektive land.

Finland

Finansministeriet påpekar att det inom ramen för det nordiska skatteavtalet redan inom vissa områden kan ges bindande förhandsuppgifter och avstyrker nya lagstiftningsåtgärder.

Social- och hälsovårdsministeriet informerar om de nationella reglerna för rätt till social- och hälsovård och konstaterar att det förekommer oklarheter i åtminstone vissa fall beträffande tillämpningen av dem gentemot nordiska överenskommelser och gentemot EU-rätten liksom av den inbördes relationen mellan dessa i förhållande till nationella regler. Ministeriet anser att dessa förhållanden borde utredas. Man påpekar vidare att Finland anser att den nordiska konventionen om social trygghet samt socialt bistånd och sociala tjänster fungerar dåligt och borde justeras. Vidare framhålls att konventionen mellan de nordiska länderna om arbetsmiljö trädde i kraft 1989 och att det kan finnas skäl att utreda eventuella problem i anslutning till dess tillämpning.

Undervisningsministeriet anser att det ömsesidiga erkännandet av examina fungerar tillfredsställande mellan länderna och hänvisar till gällande nordiska avtal och till EU/EES-reglerna. Det är med Internet lätt att få information om en fråga direkt från behöriga myndigheter och att skapa ett nytt nordiskt organ för att ge bindande besked i dessa frågor framstår inte som nödvändigt.

Åland

Ålands handelskammare anser att det är svårt att skapa en instans för hela Norden som kan ge tillförlitliga och bindande besked i olika frågor som berör all gränsöverskridande verksamhet och anser att fler regionala enheter bör byggas upp som i Öresund och som informerar om lagstiftning och regler.

Ålandskontoret i Stockholm är positivt till medlemsförslaget och menar att det inledningsvis bör undersökas vilka pågående eller liknande infoprojekt som finns eller planeras i Norden, för att finna samordningsfördelar och undvika konkurrens och dubbelarbete. Man anser vidare att de nordiska ländernas ambassader bör ha en aktiv roll i planeringsarbetet, då dessa ofta är den första instans medborgare kontaktar för att få upplysningar om sitt nya hemland.

Island

Industri- och handelsministeriet anser att det på senare år vidtagits åtgärder för att underlätta mobilitet för medborgare och för företag, men att det återstår en del att göra. Man hänvisar bl.a. till en rapport från Nordiska ministerrådet med titeln: "Lovmæssige hindringer for fusion og virksomhedskøb mellem virksomheder i de nordiske lande" i vilken framförs ett antal förslag som kunde förbättra möjligheterna till näringsverksamhet i Norden.

Socialministeriet påpekar att i det nya nordiska samarbetsprogrammet om arbetsmarknads- och arbetsmiljöfrågor 2001-2004 är en av ministerrådets fyra centrala målsättningar vad gäller sysselsättning upphävandet av gränshinder i Norden – utvecklandet av nordiskt samarbete. En metod att upphäva gränshinder kan vara via samarbete mellan ministerråd. Ett arbete i linje med medlemsförslaget pågår således redan inom sysselsättningssektorn. Ministeriet anser att de åtgärdsförslag som framförs bör bedömas bl.a. mot bakgrund av utvecklingen i EU/EES.

Islands industri instämmer i målsättningarna bakom förslaget, men anser inte att det behöver etableras nya institutioner för att lösa dessa frågor, de kan lösas inom ramen för nuvarande myndighetsstruktur. Attester och godkännanden från andra nordiska länder skall ha samma giltighet som nationella. Det bör informeras bättre om rätten för nordiska länders medborgare att hänvända sig till myndigheterna på sitt eget modersmål.

Norge

Arbeids- og Administrasjonsdepartementet delar de intentioner som ligger bakom medlemsförslaget. Departementet instämmer i att otillräcklig och bristande information om vilka bestämmelser som gäller inom arbetsmarknaden i sig själv kan vara ett mobilitetshinder. I detta avseende är departementet positivt till att det etableras en nordisk informationsservice. Innan det fattas beslut om etablering av en sådan är det viktigt att supplera befintlig information och eventuellt lägga upp till att potentiella brukare av informationen kan kanaliseras till enheter som redan har informationen tillgänglig. Frågan om eventuell finansiering av informationstjänsten måste också avklaras.

Sverige

Näringsdepartementet är positivt till förslaget, utan att ta ställning till hur en informationsservice skall ordnas. Departementet vill dock ej tillstyrka att det skapas en särskild instans som kan ge bindande besked om rättigheter och skyldigheter. Detta skulle innebära att instansen skulle utföra myndighetsutövning.

Socialstyrelsen informerar om tillämpningen av den nordiska konventionen om socialt bistånd och sociala tjänster. Socialstyrelsen informerar vidare om det nya nordiska samarbetsprogrammet för social- och hälsosektorn 2001-2005, i vilket ett av de prioriterade områdena är att avskaffa hinder för flyttning mellan de nordiska länderna. Under programperioden skall arbetsgrupper kartlägga mobiliteten och se över och anpassa de tre nordiska konventionerna om social säkring, om socialt bistånd och om gemensam nordisk arbetsmarknad. Samarbetsprogrammet skall följas upp och en delrapport skall presenteras vid samarbetsministrarnas möte sommaren 2003. Mot bakgrund av att det pågår ett arbete inom ministerrådet med syfte att söka avskaffa hinder för flyttning mellan de nordiska länderna anser socialstyrelsen att man bör avvakta resultatet av arbetet med samarbetsprogrammet och de ställningstaganden som kan bli följden av det innan ställning tas till inrättande av en informationsinstans enligt förslaget.

Sveriges hantverks- och småföretag anser att det allmänt sett vore positivt med ett system där det redan i ett inledande skede är möjligt att få tillförlitliga besked om rättigheter och skyldigheter på en större marknad.

3. Nordenutskottets synpunkter

Nordenutskottet är enigt med förslagsställarna att det är viktigt att undanröja så många återstående gränshinder som möjligt för att underlätta mobiliteten mellan länderna och därmed lägga till rätta för ökad integrering av det nordiska näringslivet, för att underlätta vardagen för den enskilde individen och för att uppnå en likartad och rättvis behandling av nordiska medborgare i de nordiska länderna.

De förhållanden som motverkar integrering och som försvårar eller förhindrar den enskildes möjligheter att arbeta tvärs över landgränser är dock inte statiska. Ökad internationalisering, förbättrade kommunikationer, ny teknik lägger nya ramar för arbetsmarknad och näringsliv.

Denna utveckling kan leda till att tidigare välmotiverade regler i stället kommer att fungera som gränshinder. Som förslagsställarna påpekar är det alltså viktigt att de regler som skall garantera fri rörlighet anpassas till de förändringar som sker i våra samhällen, t.ex. inom kommunikationsområdet och vad gäller IT.

Ett stort arbete har lagts ned under senare år på att underlätta för arbetstagare och företag i Norden att arbeta i sina nordiska grannländer. Trots dessa insatser är det uppenbart att det ännu återstår många förhållanden som försvårar eller förhindrar för den enskilde eller företaget att verka på lika villkor som grannländernas befolkningar.

Remissinstanserna bekräftar att det finns ett antal olika typer av problem förknippade med gränshinder både för enskilda och för företag. Samtliga instanser är positiva till de intentioner som ligger bakom förslaget, men man har delvis olika uppfattning om vilka åtgärder för att motverka gränshinder som är möjliga och önskvärda.

Vad gäller den enskildes svårigheter att utnyttja den fria arbetsmarknaden inom Norden bekräftar remissinstanserna att dessa svårigheter ofta kan hänföras till regler inom det sociala området. Bl.a. NorFa påtalar att de största hindren inte är kopplade till frågor om akademisk kompetens utan till samma problem som alla andra möter – skillnader i skatteregler, sociala förmåner, pensionsrättigheter, importbegränsande regelverk (egna bilar) etc.

Utskottet är eniga med förslagsställarna att det är av största vikt är att säkra att den som arbetat i flera nordiska länder får behålla de sociala och pensionsmässiga rättigheter man har upparbetat i respektive land, oavsett var man slutligen bosätter sig.

Det är vidare angeläget att ländernas förvaltningar har kompetens att behandla också nordiska fall, så att behandlingen av dessa inte försenas i onödan.

Vidare bekräftar flertalet remissinstanser att ett stort hinder för rörligheten ligger i svårigheten att få tillförlitlig information om vad som gäller i det enskilda fallet, t.ex. angående sociala förmåner. Man framhåller värdet av att det på ett enkelt sätt och centralt samlat finns tillgång till information om respektive lands regler och system, så att individen kan ta ställning till konsekvenserna för honom/henne av att flytta till annat land. Utskottet är enigt om att ett sådant informationssystem är av stort värde.

Utskottet noterar att uppfattningarna är delade om de besked som ges skall vara bindande eller ej. Vad gäller skattefrågor hänvisas till att behov av enhetlig nationell praxis medför att endast en myndighet bör rätt att ge bindande förhandsbesked och att denna rätt ej kan ges till ett informationsorgan.

Av de inkomna remissvaren framgår att det på det nordiska planet pågår eller planeras insatser av relevans för de frågeställningar som väckts i medlemsförslaget, bl.a. servicetelefonen Hallå Norden, informationsbanken Öresunddirekt m.m. Vidare framgår att det utreds hur de nordiska konventionerna inom det sociala området fungerar, med sikte på att revidera dem efter behov och likaså att behovet av att öka mobiliteten inom arbetslöshetsförsäkringsområdet utreds, med beaktande av EU-initiativ inom området angående s.k. contact points i varje land om arbetsmarknadsfrågor.

Utskottet noterar vidare att de nordiska samarbetsministrarna i mars 2001 beslutat att tillsätta en arbetsgrupp för att utreda möjligheterna att upprätta ett medborgarkontrakt, tillgängligt för alla i Norden. Finlands ambassadör i Norge, Ole Norrback, skall leda ministerrådets arbete. Utskottet anser att detta är ett mycket positivt initiativ.

Dessa utredningar kan leda till åtgärder som förbättrar situationen i framtiden, men de löser emellertid inte individens problem här och nu. Mot bakgrund av att det är en viktig målsättning att styrka möjligheterna till integration mellan länderna, t.ex. i Öresundsområdet, bör enligt utskottets mening alla tillgängliga medel användas som kan stödja integrationen. Utskottet är därför enigt med förslagsställarna om att en instans skall etableras som kan ge tillförlitliga besked om vilka rättigheter och skyldigheter man har vid flyttning eller arbetspendling mellan de nordiska länderna.

Konsekvenserna för den enskilde av ett felaktigt besked kan bli allvarliga. Det är därför viktigt att besked från en sådan instans så långt som möjligt blir bindande. I detta sammanhang anser utskottet att de tankar som framförs från NorFas sida om en "virtuell" instans med ett för-

pliktande samarbete mellan involverade myndigheter är intressant. Utskottet är dock enigt med bl.a. det norska Arbeids- og administrationsdepartementet om att befintliga informationskanaler bör användas i första hand. Det bör bl.a. prövas om servicetelefonen Hallå Norden kan utbyggas till en sådan central informationsinstans i varje land och behov av framtida samordning med ev. blivande EU contact points bör beaktas.

Beträffande frågan om problem för entreprenörer att det finns olikartade nationella krav om godkännande, besiktning, utbildning och behörighet bekräftar de remissinstanser som yttrar sig i frågan att detta försvårar eller omöjliggör för entreprenörer från nordiska grannländer att konkurrera om uppdragen. Utskottet kan instämma i förslagsställarnas undran om förhållandena i de nordiska länderna ställer så olika krav och avviker så mycket från varandra att det inte skulle vara möjligt för länderna att godta varandras utbildningar eller procedurer för godkännande och kontroller. Denna fråga borde kunna lösas med lite god vilja från myndigheterna sida. Utskottet instämmer därför i att ett system bör etableras för koordinerade eller gemensamma godkännanden och kontroller för företag och deras anställda när de agerar på nordiskt plan.

4. Konklusion

Nordenutskottet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet och de nordiska ländernas regeringar

att etablera ett system för koordinerade eller gemensamma godkännanden och kontroller för företag och deras anställda när de agerar på nordiskt plan;

att skapa en instans som kan ge tillförlitliga och så långt möjligt bindande besked om vilka rättigheter och skyldigheter man har vid flyttning eller arbetspendling mellan de nordiska länderna.

Oslo den 3 april 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Tuija Brax (Vihr.)
Odd Einar Dørum (V)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Søren Hansen (S)
Lars Hjertén (m)
Odd Holten (KrF)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Eva Johansson (s)
Jógvan við Keldu (Ff)
Rune E. Kristiansen (A)
Svein Ludvigsen (H)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Ragnwi Marcelind (kd)
Annika Nilsson (s)
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Vibeke Peschardt (V)
Dan R. Petersen (Jvfl.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Berndt Sköldestig (s)

Medlemsförslag

om åtgärder för ökad rörlighet över gränserna i Norden

(Väckt av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)

Det nordiska samarbetet bygger i hög grad på tanken om fri rörlighet inom Norden, både som ett mål i sig och som en viktig förutsättning för övrigt samarbete. Goda resultat har också uppnåtts när det gäller möjligheten till rörlighet och samarbete över gränserna.

Utvecklingen går snabbt både i Norden och i vår omvärld. Förbättrade kommunikationer och ny teknik innebär såväl möjligheter som utmaningar. Det nordiska samarbetet måste anpassas till dessa nya förhållanden. Därför har de gränshinder mellan de nordiska länderna som ändå återstår fått förnyad uppmärksamhet, såväl på nordisk nivå som bilateralt. En rad utredningar och rapporter har pekat på kvarstående problem och svårigheter.

Många av dem bör kunna lösas, under förutsättning att rörligheten inom Norden prioriteras framför fasthållande vid nationella regler och procedurer som visserligen är olika, men i sak ungefär likvärdiga. Att avskaffa gränshinder inom Norden ger fördelar för länderna och Norden som helhet, men minst lika mycket är det fråga om att göra vardagen lättare för enskilda medborgare och företag.

För den enskilde är det t.ex. ett stort beslut att flytta utomlands, eller att byta anställning och pendla över gränsen. Svårigheter att utnyttja den fria arbetsmarknaden inom Norden är ofta nära kopplade till det sociala området. Det är viktigt att få del av de sociala förmåner man betalar för, och att få ta med sig t.ex. intjänade pensionsrättigheter om man vill flytta tillbaka.

Det är inte realistiskt att tro att t.ex. socialförsäkringarnas uppbyggnad skall kunna harmoniseras inom Norden inom överskådlig tid. I kombination med svårigheten att få tillförlitlig information om vad som gäller i det enskilda fallet utgör det ett hinder för rörligheten.

Totalt sett, för en nationell myndighet eller budget, är det fråga om relativt små belopp, men för den enskilde och hans/hennes familj gäller det stora summor. Redan osäkerhet vad gäller arbetsmarknaden, studiemöjligheterna eller den sociala tryggheten kan vara ett avgörande hinder. Att göra det möjligt för de nordiska medborgarna att på enkelt och säkert sätt få besked om vad som gäller i just deras fall är därför en nyckel till att öka friheten att röra sig mellan de nordiska länderna.

Också för näringslivet, inte minst för mindre företag, finns problem att bedriva sin verksamhet i flera nordiska länder. Exempelvis innebär ofta regler om beskattning, kontroll eller behörighet svårigheter att genomföra olika slag av entreprenadarbeten i andra länder än hemlandet. Naturligt nog är svårigheterna tydligast för företag som har sin verksamhet i närheten av nationsgränserna. Samtidigt är behovet av vidgade lokala marknader är stort, särskilt i de regioner som är glest befolkade.

För många slag av maskiner och annan utrustning (hissar, kranar, grävmaskiner, etc.) finns olika nationella krav om godkännande och/eller hur ofta de skall besiktigas. Det kan innebära att samma entreprenadmaskin måste godkännas eller underkastas kontroll av det andra landets myndigheter för att få användas där. På motsvarande sätt kräver man, av arbetsmiljöskäl eller av omsorg om kundens säkerhet, att de som utför vissa typer av arbete skall ha utbildning eller på annat sätt behörighetsprövas i det land där arbetet utförs.

Denna typ av krav försvårar, ibland omöjliggör, för entreprenörer från nordiska grannländer att konkurrera om uppdragen. Det verkar inte troligt att kraven i sak är så olika inom Norden att

man inte skulle kunna godta varandras utbildningar eller procedurer för godkännande och kontroller.

Genomgående i olika undersökningar är att bristande information, osäkerhet och ibland motstridiga besked om vad som gäller i det enskilda fallet försvårar utbytet över gränserna. I avvaktan på harmoniserade eller ömsesidigt accepterade regler finns därför ett påtagligt behov av lätt tillgänglig, precis och inte minst tillförlitlig information, såväl för företagare som för dem som söker anställning eller utbildning i ett annat nordiskt land.

En sådan nordisk informationsservice kan inrättas på olika sätt. Ett är att de nordiska länderna avtalar om att acceptera besked som lämnas av varandras myndigheter. Ett annat att myndigheter i berörda länder ger ett gemensamt besked. Ett tredje att de nordiska länderna bildar en gemensam instans som kan ge bindande besked.

Med hänvisning till ovanstående föreslås att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att etablera ett system för koordinerade eller gemensamma godkännanden och kontroller för företag och deras anställda när de agerar på nordiskt plan;

att skapa en instans som kan ge tillförlitliga och bindande besked om vilka rättigheter och skyldigheter man har vid flyttning eller arbetspendling mellan de nordiska länderna.

Stockholm, Köpenhamn, Helsingfors, Oslo och Reykjavik i augusti 2000

Per Berthelsen (Si)
Anneliese Dørum (A)
Ann-Marie Fagerström (s)
Åke Gustavsson (s)
Søren Hansen (S)
Tuula Haatainen (SDP)
Eva Johansson (s)
Rune E. Kristiansen (A)
Astrid Marie Nistad (A)
Dan R. Petersen (Jvfl.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Matti Vähänäkki (SDP)

Nordenudvalgets betænkning

Medlemsforslag om Nordjobb

(Medlemsforslaget, se s. 346)

1. Nordenudvalgets forslag

Nordenudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at tage initiativ til tiltag der gør det muligt for unge mennesker, som bor i de nordiske lande men som ikke er statsborgere, at deltage i udvekslingsprogrammet Nordjobb.

2. Medlemsforslaget

I medlemsforslaget gøres der opmærksom på at unge mennesker der ikke besidder statsborgerskab i de nordiske lande i praksis er udelukket fra deltagelse i Nordjobb-programmet. Dette skyldes at de som ikke-statsborgere i Norden skal have arbejdstilladelse, hvilket normalt ikke udstedes for den type af arbejde som er typisk for Nordjobb. Forslagsstillerne mener at dette problem, uden store problemer, kan løses mellem de nordiske indvandrer-/integrationsmyndigheder, således at den ovennævnte gruppe kan deltage i Nordjobb på en enkel og ubureaukratisk måde.

3. Medlemsforslagets behandling

Forslaget blev første gang behandlet på Nordenudvalgets møde 6. februar 2001, hvor det blev besluttet at sende det til remis hos Foreningen Norden, samt andre relevante instanser. Forslaget blev færdigbehandlet i udvalget den 25. september 2001.

Nordiske

Foreningens Nordens Forbund

Nationale

Danmark: Sekretariatet for Ministeren for Nordisk Samarbejde, Foreningen Norden

Færøerne: Undervisnings- og kulturministeriet, Foreningen Norden

Finland: Arbetsministeriet, Föreningen Norden

Åland: Ålands landskapsstyrelse, Föreningen Norden

Island: Socialdepartementet, Uddannelsesdepartementet, Foreningen Norden

Norge: Sekretariat for nordisk samarbeidsminister, Foreningen Norden

Sverige: Näringsdepartementet, Föreningen Norden

4. Høringssvar

Nordiske

Foreningernes Norden Forbund støtter forslaget. Det fremgår af forbundets svar at Nordenforeningerne har forsøgt at involvere ungdommer uden statsborgerskab i de nordiske lande i programmet uden at det er lykkedes særlig godt. Det skyldes kravet om arbejdstilladelse og det sædvanligvis tage lang tid at indhente den.

Forbundet gør opmærksom på at det er foreningens erfaring at ungdommer med etnisk baggrund ikke opfatter de nordiske udvekslingsprogrammer som aktuelle for dem selv, selvom informationen også er blevet udgivet på disse ungdommers eget sprog. Dette gælder også dem som besidder statsborgerskab i et af de nordiske lande. Forbundet har også mærket en generel skepsis blandt arbejdsgivere mod at rekruttere ungdommer med en anden etnisk eller kulturel baggrund til sommerjobs.

Forbundet mener at de tiltag rekommandationen forudsætter, udover det at eliminerer kravet om arbejdstilladelse i forbindelse med Nordjobb, også omfatte tiltag til at inkludere disse ungdommer mere aktivt og naturligt i nordiske udvekslingsprogrammer generelt. Tiltag for at forstærke kundskab om nabolandene og deres sprog, netop for denne gruppe bør f.eks. styrkes.

Danmark

Sekretariatet for Ministeren for Nordisk Samarbejde (Indenrigsministeriet) forholder sig i sit svar ikke til forslagets målsætning, men alene til de juridiske aspekter i forbindelse med opnåelse af arbejdstilladelse.

Ministeriet konkluderer indledningsvist, at ikke-nordiske statsborgere, vil være nødsaget til at ansøge om en opholds- og arbejdstilladelse, hvis de vil arbejde under Nordjobb i Danmark. Opholdstilladelsen er en forudsætning for arbejdstilladelsen.

Opnåelse af denne tilladelse kan kun ske hvis den pågældende person har en uddannelse eller færdigheder som ikke findes her i landet, hvis der skal udføres arbejde af en ganske særegen karakter eller helt afgørende produktionsmæssige hensyn taler herfor. Det er således Ministeriets opfattelse at der ikke kan gives opholdstilladelse til deltagere i Nordjobb.

Dog vil der – på grundlag af individuel ansøgning – kunne bevilges opholds- og arbejdstilladelse til personer der i en årrække har været bosat i en af de nordiske lande. Det pointeres fra Sekretariatets side, at det nærmere bør fastlægges hvor længe de pågældende personer bør have været bosat i en af de nordiske lande for at kunne være omfattet af ordningen.

Endelig henleder Ministeriets opmærksomheden på den pågående evaluering af Nordjobb og forslår at Nordisk Råds vurdering af nærværende forslag inddrager konklusionerne herfra.

Finland

Arbetsministeriet, påpeger at det er vigtigt at ikke-nordiske statsborgere kan deltage i Nordjobb og stiller sig således bag målsætningen i forslaget. Dernæst bemærkes det at NMR's Embedsmandskomite for arbejdsmarkedsspørgsmål er ved at færdiggøre en evaluering af Nordjobb, og at det i denne evaluering også vil blive vurderet hvorledes programmet kan åbne for ikke-nordiske statsborgere. Evalueringen er færdig i august 2001.

Åland

Föreningen Norden konstaterer at forslaget er af største betydning for Nordjobb fremtid og at ordningen tilbyde en god mulighed for at få den arbejdserfaring som kræves for at komme videre i erhvervskarrieren. Foreningen støtter således forslagets målsætning om at unge uden nordisk statsborgerskab også skal kunne deltage i programmet.

Island

Socialministeriet har ingen kommentarer til forslaget.

Uddannelsesdepartementet bemærker indledningsvis, at unge personer med permanent opholdstilladelse, bør have adgang til Nordjobb. Departementet pointerer, at det er vigtigt at de nordiske regeringer arbejder for at unge mennesker som bor i de nordiske lande har samme sociale rammebetingelser og dermed samme muligheder som deres nordiske jævnaldrende. Dette skal også ses i led med at mindske sociale konflikter, fordomme og racisme. Det anses derfor for vigtigt at der findes en løsning på problemet, således at unge indvandrere med permanent opholdstilladelse har mulighed for at deltage i Nordjobb.

Foreningen Norden i Island refererer først Foreningen Nordens Forbunds høringssvar og bekræfter at forslaget støttes på linie hermed. Dernæst bemærkes det at Foreningen gerne indgår i samarbejde med officielle instanser, for at fremme ikke-nordiske statsborgeres deltagelse i programmet.

Norge

Det Kongelige Arbeids- og Administrasjonsdepartement (samarbeidsminister Jørgen Kosmo) bemærker indledningsvist, at den arbejdsmarkedspolitiske betydning af Nordjobb er særdeles moderat, men at det er positivt at der tilbydes jobs som også har kulturelle og sociale målsætninger integreret. Jørgen Kosmo anser det således for positivt at der tages initiativ til at ikke-statsborgere kan deltage i programmet.

Sverige

Näringsdepartementet stiller sig positivt til at fremme deltagelsen for unge personer uden medborgerskab, således at de i praksis kan deltage indenfor rammerne af Nordjobb.

Arbetsmarknadstyrelsen bemærker indledningsvist, at reglen om krav til arbejdstilladelse ikke kan fraviges uden ændring i udlændingeforordningen. En løsning kunne derfor være at styrelsen udfærdiger et "särskilt bemyndigande", hvilket bevirker at Migrationsverket kan bevilge arbejdstilladelsen til ikke-medborgere.

Styrelsen bemærker videre, at det som et andet trin skulle være muligt at de svenske udlændigemyndigheder i de nordiske lande skulle kunne bevilge arbejdstilladelse for målgruppen.

Slutteligt bemærkes det, at selvom der i Sverige kræves arbejdstilladelse, burde en løsning af problemet kunne finde sted hurtigt og enkelt.

Föreningen Norden i Sverige giver "helhjärtat" støtte til forslaget. Foreningen bemærker at ingen bør diskrimineres på grundlag af statsborgerskab og at regelsystemet for Nordjobb derfor bør ændres snarest. På tilsvarende vis bør andre udvekslingsystemer på nordisk plan gennemgås. Det oplyses, at mellem 15.000 og 20.000 unge personer har deltaget i programmet.

Det pointeres at arbejdsløsheden for den ikke-nordiske ungdom er højere end gennemsnittet, hvilket er endnu et argument for at søge at involvere denne ungdomsgruppe i Nordjobb.

Afslutningsvist giver foreningen sin fulde støtte til forslaget og ser det gerne som et indslag mod et reform af Nordjobb som indbefatter tilstrækkelige økonomiske ressourcer for en kvalitativ god virksomhed.

5. Konklusion på høringssvar

Der fremgår samstemmende fra alle høringssvarene at der bør gøres muligt at ikke-nordiske statsborgere bør kunne deltage i Nordjobb og at effekten af reglerne omkring arbejdstilladelse i dette tilfælde ikke er tilsigtet. Således er der fuld støtte til forslaget fra de involverede høringsparter.

6. Nordenudvalgets forslag

Nordenudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at tage initiativ til tiltag der gør det muligt for unge mennesker, som bor i de nordiske lande men som ikke er statsborgere, at deltage i udvekslingsprogrammet Nordjobb.

Åbo, den 25. september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Fj)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

Medlemsförslag

om Nordjobb

(Väckt av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)

Inom programmet Nordjobb erbjuds unga medborgare i de nordiska länderna möjligheter att under kortare tid arbeta i ett annat nordiskt land än det egna och samtidigt delta i en rad olika kultur- och fritidsaktiviteter. Syftet är, utöver att ge tillfälle till arbete för ungdomar, att sprida kunskap om de nordiska ländernas kultur och levnadsförhållanden.

För deltagande i programmet ställs inga formella krav på medborgarskap i ett nordiskt land. I praktiken är emellertid unga invånare i våra länder utestängda på grund av att de inte innehar medborgarskap. Skälet härför är att icke medborgare skall ha ett arbetstillstånd vilket normalt inte ges för den typ av arbete som är typiska för Nordjobb.

Ungdomar med invandrarbakgrund och som levt i våra länder kanske större delen av sina liv, bör ha samma möjligheter att delta i denna form av utbyte som andra. Begränsningen till nordiska medborgare är ologisk och otidsenlig med tanke på de senaste årtiondenas stora invandring. Det är angeläget att också de nya nordborna får tillfälle att lära känna den nordiska gemenskapen.

Problemet bör utan större svårigheter kunna lösas i samråd mellan de nordiska ländernas invandrar-/integrationsmyndigheter så att även ungdomar som inte är medborgare på ett enkelt och obyråkratiskt sätt skall kunna delta i utbytesprogrammet Nordjobb.

Mot bakgrund av det anförda föreslås att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att ta initiativ till åtgärder för att möjliggöra även för ungdomar, som är bosatta i de nordiska länderna men inte är medborgare, att delta i utbytesprogrammet Nordjobb

Reykjavik den 6 november 2000

Per Berthelsen (Si)
Ann-Marie Fagerström (s)
Åke Gustavsson (s)
Tuula Haatainen (SDP)
Søren Hansen (S)
Eva Johansson (s)
Rune E. Kristiansen (A)
Astrid Marie Nistad (A)
Dan Reinert Petersen (Jvfl.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Matti Vähänäkki (SDP)

Præsidieforslag

om tiltag mot racisme og nynazisme i Norden

(Fremlagt af Præsidiet)

Nordiske politikere har været samlet til møder i Nordisk Råd i København – samme tid som Benjamin Hermansen blev begravet i Oslo og mindet med fakkeltog både i Norge og i København. Præsidiet i Nordisk Råd vedtog ved slutningen af møderne en udtalelse for at markere sin afsky mod nynazismen i Norden:

Præsidiet i Nordisk Råd reagerer med afsky på det racistisk motiverede drab på en 15 år gammel dreng i Oslo, begået i sidste uge af organiserede nynazister. Præsidiet i Nordisk Råd vil bede Nordisk Ministerråd om at se på forskellige tiltag for at bekæmpe og forebygge nazistiske bevægelser i Norden og andre strømninger, som ikke viser respekt for menneskelige værdier.

Præsidiet i Nordisk Råd mener videre, at der er behov for en nordisk samordning for at få bugt med øget bandekriminalitet i ungdomsmiljøer og behov for konkrete udspil mod hverdagsracismen.

Præsidiet foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at komme med en årlig redegørelse for tiltag, der er gjort i de nordiske lande mod racisme, fremmedfjentlighed og diskriminering i hverdagen.

København 6. februar 2001

Dorte Bennedsen (S)
Gun Hellsvik (m)
Svend Erik Hovmand (V)
Kaj Ikast (KF)
Anita Johansson (s)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Elver Jonsson (fp)
Bjarne Kallis (SKL)
Marit Nybakk (A)
Outi Ojala (Vas.)
Riitta Prusti (SDP)
Jari Vilén (Kok.)

Europautskottets betänkande

Medlemsförslag om åtgärder för att få företag och kreditinrättningar i Norden att följa OECD:s riktlinjer för multinationella företag

(Medlemsforslag, se s. 351)

1. Europaudvalgets forslag

Europautskottet föreslår at

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att vidta åtgärder, som innebär att företag och kreditinrättningar som helt eller delvis kontrolleras av myndigheterna, i all sin verksamhet beaktar OECD:s riktlinjer och förutsätter det samma av låntagare och samarbetspartners;

att tillämpa riktlinjerna vid offentlig upphandling och utvecklingssamarbete;

att verka för att motsvarande åtgärder genomförs i övriga EU- och EES-länder samt i EU.

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att säkerställa att nordiska institutioner i all sin verksamhet beaktar OECD:s riktlinjer och förutsätter det samma av låntagare och samarbetsparners.

2. Indledning

Medlemsforslaget er rejst af den socialdemokratiske gruppe og blev første gang behandlet på Europaudvalgets møde den 3. april 2001. Udvalget besluttede at sende forslaget til høring hos NDR, NIB, Nefco og Nopef.

3. Høringssvar

Forslaget har været sendt til høring hos NDF, NIB, Nefco og Nopef. Der er modtaget et samlet svar fra de tre førstnævnte institutioner, mens Nopef "har för sin del bekräftat att man omfattar ovannämnda uttalanden (høringssvar, red.) till tillämpliga delar.".

NDF, NIB og Nefco (herefter Institutionerne) bemærker indledningsvist at de er multilaterale finansieringsinstitutioner oprettet og ejet af de fem nordiske lande. Som internationale organisationer (uden datterselskaber og filialer) adskiller de sig qua deres retsstilling og ejerskab fra multinationale selskaber (se også definition i Kapitel 1., red.). Der stilles derfor spørgsmålstegn ved om hvorvidt OECD's retningslinier er egnede overfor Institutionerne.

Endvidere bemærkes det at OECD's retningslinier allerede, implicit eller eksplicit, er repræsenteret i Institutionernes almene retningslinier, ved ansættelsesvilkår, personalepolitik etc. Herefter gennemgår høringssvaret de enkelte kapitler i OECD's retningslinier.

I relation til Kapitel 1 om "Begreber og principper", bemærker Institutionerne, at der er tale om retningslinier uden juridisk bindende effekt. Det oplyses at Institutionerne ved samarbejde med aktører uden for egen medlemskreds, som regel indgår samarbejdsaftaler.

Om kapitel 2 om "Generelle politiske retningslinier" svarer Institutionerne, at disse indgår i deres generelle policydokument og delvist i det personalepolitiske dokumenter eller i forholdsregler som er under udarbejdelse.

Til Kapitel 3 om "Offentliggørelse af oplysninger" bemærker Institutionerne at de via deres årsrapporter dækker de i Kapitel 3 nævnte områder, samt at yderligere information er tilgængelig på deres web-sider.

Til kapitel 4 om "Ansættelse og forholdet mellem arbejdsgivere om arbejdstagere" bemærker Institutionerne at regler for ansatte er ens for de 3 Institutioner.

Der gives fuld frihed til organisering i fagforbund, men Institutionerne er ikke omfattet af kollektive aftaler, hvorfor OECD's retningslinier ikke er fuld kompatible. I løn (og andre spørgsmål) indenfor bankbranchen, følges den almene udvikling i Norden.

Der findes en Personaleforening som gennemfører årlige løn- og pensionsforhandlinger med ledelsen og der oprettes et samarbejdsnævn efter nordisk arbejdsretspraksis som skal håndterer de overordnede spørgsmål om ansættelses- og arbejdsvilkår.

I Kapitel 5 (Miljø) bemærker Institutionerne at der holdes en høj miljøprofil qua miljøretningslinier og rutiner og alle låntagere skal følge disse samt lokale miljøregler. Desuden er NIB ved at undersøge muligheden for at blive ISO 14000-certificeret.

I relation til Kapitel 6 om "Bekæmpelse af bestikkelse" bemærkes det at Institutionerne har både interne "upphandlingsregler" og regler for hvorledes upphandling skal finde sted i de projekter som Institutionerne deltager i. Der lægges vægt på transparente betalingsprocedurer og der er indført antikorruptionsklausuler i retningslinierne for upphandling og kreditaftaler. Desuden har NIB vedtaget en korruptionsresolution i marts 2000.

I forhold til de resterende kapitler (Forbrugerinteresser, Videnskab og teknologi, Konkurrence samt Beskatning), bemærkes det at disse har begrænset relevans for Institutionerne.

Slutteligt bemærker Institutionerne, at man så vidt muligt tilser at de centrale retningslinier i OECD's rekommandation også følger af kunderne. Dette sker via projektanalyser og forhandlinger og gennem diverse bestemmelse i låneaftaler.

4. Europaudvalgets forslag

På denne baggrund synes konklusionen at være, at OECD's retningslinier generelt at blive efterlevet af disse institutioner, hvorfor dele af rekommandationen kan forekomme unødvendig. Tilgengæld kan der være behov for at sikre, at institutionernes kunder også pålægges at følge OECD's retningslinier, i det omfang disse er involveret i multinationale aktiviteter.

Samtidigt må det anses for at være et politisk vigtigt signal, at nordiske institutioner og deres samarbejdspartnere generelt følger OECD's retningslinier, om end de ikke er juridisk bindende. På den baggrund forslås det, at forslaget vedtages i sin helhed.

Europaudvalget foreslår at

1. Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

   att vidta åtgärder, som innebär att företag och kreditinrättningar som helt eller delvis kontrolleras av myndigheterna, i all sin verksamhet beaktar OECD:s riktlinjer och förutsätter det samma av låntagare och samarbetspartners;

   att tillämpa riktlinjerna vid offentlig upphandling och utvecklings-samarbete;

   att verka för att motsvarande åtgärder genomförs i övriga EU- och EES-länder samt i EU.

2. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att säkerställa att nordiska institutioner i all sin verksamhet beaktar OECD:s riktlinjer och förutsätter det samma av låntagare och samarbetsparners.

Kungälv, den 26. juni 2001

Eero Akaan-Penttilä (Kok.)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj)
Ole Vagn Christensen (S)
Kristian Thulesen Dahl (DF)
Lennart Daléus (c)
Øystein Djupedal (SV)
Aud Gaundal (A)
Per Erik Granström (s)
Valgerd Svarstad Haugland (KrF)
Per Kaalund (S)
Petri Neittaanmäki (Kesk.)
Marit Nybakk (A)
Karin Olsson (s)
Kent Olsson (m)
Petri Salo (Kok.)
Sonja Irene Sjøli (H)
Steingrimur J. Sigfüsson (VG)
Hasse Svensson (lib)
Hannu Takkula (Kesk.)

Medlemsförslag

om åtgärder för att få företag och kreditinrättningar i Norden att följa OECD:s riktlinjer för multinationella företag

(Väckt av socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)

Inom Nordiska rådet har frågan om de anställdas rättigheter i multinationella företag behandlats grundligt redan under 1980-talet. Rådet uppmanade då Ministerrådet att verka för de anställdas rätt till information och samråd inom multinationella företag i Norden. Förslaget ledde dock inte till några åtgärder på grund av vissa regeringars ointresse och näringslivets motstånd. Först genom EU-direktivet om europeiska företagsråd (European Works Councils) löstes frågan även i hela Norden genom EES-avtalet.

Under slutet av 1990-talet har Rådet i olika sammanhang föreslagit åtgärder för att motverka negativa effekter av den ekonomiska globaliseringen.

Industriländernas samarbetsorganisation, OECD, antog 1976 en deklaration om internationella investeringar och multinationella företag, inklusive en rekommendation riktad till de multinationella företagen, OECD:s riktlinjer för multinationella företag.

Dessa riktlinjerna behandlar de flesta aspekter på hur internationella företag bör uppträda inom OECD-området, som t.ex. att inte lägga sig i värdstaternas politik, att betala skatter men inte mutor, att garantera de anställdas rättigheter och att skydda miljön.

Riktlinjerna har reviderats ett antal gånger. Senast godkändes en omfattande vid OECDs ministermöte den 27 juni 2000. Nu sägs det klart ut, att riktlinjerna bör tillämpas överallt, att företagen måste respektera de mänskliga rättigheterna och verka för att företag de samarbetar med (leverantörer, underleverantörer mm.) ska verka i enlighet med riktlinjerna. Avsnittet om relationerna till de anställda har uppdaterats så att det motsvarar ILOs stadganden om de grundläggande arbetstagarrättigheterna.

Ministermötet beslöt även effektivera övervakningen av riktlinjerna och uppmanade alla OECD-länder att aktivt verka för att de multinationella företagen beaktar riktlinjerna i sin verksamhet.

I praktiken är OECD:s riktlinjer obekanta för de flesta multinationella företag och praktiskt taget inga företag nämner dem i sina årsberättelser eller motsvarande. Däremot har en stor del av de största multinationella företagen skapat egna etiska riktlinjer, men övervakningen sker oftast internt och kan inte kontrolleras av kunder, investerare eller myndigheter. Vissa företag har beslutat ta i bruk internationella standarder, t.ex. SA8000 (Social Accountability, socialt ansvarstagande), vilka förutsätter utomstående övervakning.

I diskussionen om globaliseringen reses ofta krav på att WTO, IMF, Världsbanken m.fl. måste ändra sina regler. Kraven är ofta berättigade. Samtidigt bör man emellertid också agera för att motsvarande åtgärder vidtas nationellt och regionalt. Dessa åtgärder blir samtidigt exempel på, att de krav som ställs kan genomföras i praktiken.

I Norden är det t.ex. angeläget att institutioner som NIB, NDF, Nopef och Nefco uppträder i enlighet med OECD:s riktlinjer.

OECD-länderna beslutade på ministermötet sommaren 2000 att göra riktlinjerna kända och tillämpade i multinationella företag. Det är angeläget att de nordiska ländernas regeringar och Nordiska ministerrådet medverkar i detta arbete.

Med hänvisning till det anförda föreslås att

1. Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

   att vidta åtgärder, som innebär att företag och kreditinrättningar som helt eller delvis kontrolleras av myndigheterna, i all sin verksamhet beaktar OECD:s riktlinjer och förutsätter det samma av låntagare och samarbetspartners.

   att tillämpa riktlinjerna vid offentlig upphandling och utvecklingssamarbete.

   att verka för att motsvarande åtgärder genomförs i övriga EU- och EES-länder samt i EU.

2. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

   att säkerställa att nordiska institutioner i all sin verksamhet beaktar OECD:s riktlinjer och förutsätter det samma av låntagare och samarbetspartners.

Köpenhamn den 5 februari 2001

Dorte Bennedsen (S)
Berit Brørby (A)
Erik Dalheim (A)
Åke Gustavsson (s)
Anita Johansson (s)
Eva Johansson (s)
Riitta Prusti (SDP)
Sighvatur Björgvinsson (A)

Nordenutskottets betänkande

Medlemsforslag om evaluering og videreutvikling av det grenseregionale samarbeidet

(Medlemsförslaget, se s. 355
Betänkande över meddelande om framställning 3/2000, se s. 1124)

1. Nordenutskottets förslag

Nordenutskottet föreslår

att Nordiska rådet inte företar sig något i anledning av "medlemsforslag om evaluering og videreutvikling av det grenseregionale samarbeidet" (A 1249/nord). Nordenutskottet främjar i stället medlemsförslaget i sitt betänkande över ministerrådets meddelande år 2001 om framställning 3/2000/nord.

2. Medlemsförslaget

Medlemsförslaget har behandlats vid Nordenutskottets möte den 25 september 2001.

Medlemsförslaget handlar om evaluering och vidareutveckling av det gränsregionala samarbetet. I förslaget anförs bl.a. att de gränsregionala samarbetsområdenas geografiska indelning och organisation bör utvärderas. I detta sammanhang bör man bl.a. uppmärksamma kulturella och historiska förhållanden och band i regionerna, och vad dessa betyder för de näringsgeografiska mönstren.

I medlemsförslaget föreslås att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att ta initiativ till en utvärdering av de gränsregionala samarbetsområdenas geografiska indelning och organisation så som den fungerar i dag och att lägga övergripande aspekter på det gränsregionala samarbetets roll i det framtida nordiska gränsregionala samarbetet till medborgarnas bästa.

3. Nordenutskottet

Medlemsförslaget är mycket nära besläktat med en framställning som Nordiska rådet redan avgivit till Nordiska ministerrådet i anledning av ministerrådsförslag angående nordiskt regionalpolitiskt samarbetsprogram 2001-2005 (B 188/nord), och som resulterade i framställning 3/2000/nord Nordiskt regionalpolitiskt samarbetsprogram 2001-2005.

Framställningen 3/2000/nord har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utreda möjligheterna att anpassa den geografiska utformningen av de nordiska gränsregionerna så att en samordning med kommande Interregprogram underlättas;

att utreda hur det nordiska samarbetet kan bidra till en bättre tillgång till tjänster såsom IT, transport tele, post och energiförsörjning i glest bebyggda områden;

att etablera ett samarbete mellan de nordiska regional- och utbildningssektorerna;

att med beaktande av de synpunkter i övrigt angående speciella insatsområden m. m. som Nordenutskottet framfört i sitt betänkande över ministerrådsförslaget, fastställa ministerrådsförslag B188/nord angående nordiskt regionalpolitiskt samarbetsprogram 2001-2005.

Till detta har Nordiska ministerrådet bl.a. meddelat år 2001 att regionalsektorn under perioden kommer att utreda möjligheterna att anpassa den geografiska utformningen av gränsregionerna för att underlätta samordning med kommande Interregprogram. Man kommer också att utreda tillgången till olika slags tjänster i glest bebyggda områden. Beredningsarbete för IT-projekt är påbörjat. Ett projekt angående aktiviteter i de nordiska skolorna kirurg-entreprenörskap är påbörjat. Den gränsregionala verksamheten i närområdet skall intensifieras. Ett seminarium om gränsregionala erfarenheter från Norden och närområdet planeras. Syftet är bl.a. att förbereda kandidatländer inför EU:s utvidgning.

Nordenutskottet anser att medlemsförslaget som sådant kan avskrivas och föreslår att Nordiska rådet inte företar sig något i anledning av medlemsförslaget. Motivet till detta är att medlemsförslaget i stora delar kan sägas vara tillgodosett i Nordiska rådets framställning 3/2000/nord och ministerrådets uppföljning av den (meddelandet respektive Nordenutskottets betänkande över framställning 3/2000/nord, se s. 1124). De synpunkter och förslag som framförs i medlems-förslaget har arbetats in i Nordenutskottets betänkande om ministerrådets meddelande om framställning 3/2000/nord. Där anförs att det är positivt att regionalsektorn aktivt och målmedvetet driver olika aktiviteter för att främja gränsregionala samarbetsmönster. I detta arbete är det emellertid viktigt att kartlägga och utvärdera de gränsregionala samarbetsområdenas geografiska indelning. Det är också angeläget att uppmärksamma övergripande kulturella och historiska förhållanden och deras betydelse för de näringsgeografiska mönstren.

Nordenutskottet föreslår därför

att Nordiska rådet inte företar sig något i anledning av medlemsförslag om evaluering og videreutvikling av det grenseregionale samarbeidet (A 1249/nord). Nordenutskottet främjar i stället medlemsförslaget i sitt betänkande över ministerrådets meddelande år 2001 om framställning 3/2000/nord.

Åbo den 25 september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

Medlemsforslag

om evaluering og videreutvikling av det grenseregionale samarbeidet

(Framlagt av midtengruppen i Nordisk råd)

Nordisk Ministerråd har tidligere gitt de nåværende nordiske grenseregionale samarbeidsområdene en rolle i det nordiske grenseregionale samarbeidet, og har foretatt en geografisk inndeling som har fungert mer eller mindre tilfredsstillende.

De senere årene har det grenseregionale samarbeidet blitt sterkt preget av Interregprogrammene i regi av EU. Dette har skapt nye organiseringer av arbeidet, og andre politiske føringer legges til grunn. Interregprogrammene bærer dessuten preg av en sterk prosjektorientering. Norge og Island kan heller ikke være prosjekteiere innenfor disse programmene. Varierende prioriteringer av EUs Interregsatsing kan også dreie fokuset vekk fra Norden over tid.

Erfaringer tyder på at de grenseregionale samarbeidsområdenes geografiske inndeling og organisering bør evalueres. I denne sammenhengen må en i tillegg til Interreg ta en gjennomgang av kulturelle og historiske bånd i regionene, ikke minst næringsmessig.

For å ivareta den nordiske profilen i det fremtidige grenseregionale samarbeidet, er det svært viktig at samarbeidsregionene tilpasses den nye situasjonen og utrustes for å ivareta oppgavene i fremtiden.

Vi foreslår derfor at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd om

å ta initiativet til en evaluering av de grenseregionale samarbeidsområdenes geografiske inndeling og organisering slik den fungerer i dag;

å legge overordnede føringer på de grenseregionale samarbeidsområdene rolle i det fremtidige nordiske grenseregionale samarbeidet til beste for innbyggerne.

København 5. februar 2001

Tuija Brax (Vihr.)
Lennart Dalèus (c)
Odd Einar Dørum (V)
Knud Enggaard (V)
Olof Erland (lib)
Anthon Frederiksen (K)
Odd Holten (KrF)
Svend Erik Hovmand (V)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Elver Jonsson (fp)
Bjarne Kallis (SKL)
Randi Karlstrøm (KrF)
Ellen Kristensen (V)
Ewa Larsson (mp)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Pehr Löv (SFP)
Hannes Manninen (Kesk.)
Ragnwi Marcelind (kd)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Vibeke Peschardt (RV)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Petri Neittaanmäki (Kesk.)
Valgerd Svarstad Haugland (KrF)
Hannu Takkula (Kesk.)
Jan Erik Ågren (kd)

Närområdesutskottets betänkande

Medlemsförslag om nordisk rovdjursförvaltning

(Medlemsförslaget, se s. 360)

1. Närområdesutskottets förslag

Närområdesutskottet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att återkomma med förslag till en gemensam förvaltningsstrategi för att bidra till långsiktigt livskraftiga rovdjursstammar och att därvid uppmärksamma behovet av att anpassa systemet för kompensation för förlust av tamdjur till den nya förvaltningsstrategin.

2. Remittering av förslaget

Följande instanser har lämnat synpunkter på medlemsförslaget

Nordiska

Nordens bondeorganisationers centralråd

Nationella

Finland: Naturresursrådet

Norge: Miljøverndepartementet, Norges Naturvernforbund, Norges Bondelag, Foreningen våre rovdyr

Sverige: Naturvårdsverket, Svenska naturskyddsföreningen

Sammanfattning av remissyttrandena

Nordens Bondeorganisationers Centralförbund (NBC) hänvisar till en av förbundet framtagen en statusrapport om förvaltningen av de stora rovdjuren i Finland, Norge och Sverige,. I alle tre länder har förvaltningspolitiken för de store rovdjuren behandlats av politiska myndigheter.

Utvecklingen visar att ett samarbete är nödvändigt och det förekommer visst forskningssamarbete och förvaltningssamarbete mellan Norge och Sverige vad gäller varg. Detta är dock inte tillräckligt. De nordiska länderna bör också diskutera och samordna sina förvaltningsåtgärder och framför allt bli eniga om beståndens storlek och tillpassa politiken till den aktuella situationen i respektive land både vad gäller husdjurshållning och användandet av utmarksbeten i lantbruk och rendrift.

NBC anser att förvaltningen skall bygga på principen att beståndet av respektive art bedöms ur biologiskt beståndsperspektiv för att avgöra hur stort beståndet minst bör vara för att vara livskraftigt på längre sikt. Frågan om hur förvaltningsansvaret för ett gemensamt bestånd skall delas måste lösas av länderna gemensamt. Beståndens storlek bör bedömas i enlighet med principerna som International Union for the Conservation of Nature (IUCN) formulerat. Lokala

myndigheter bör involveras i förvaltningen och ges beslutsrätt i förvaltningsfrågor för att tillpassa förvaltningen till lokala behov och för att dämpa konflikter.

NBC framhåller att rovdjursförvaltningen inte får reducera eller ödelägga möjligheterna för lokalsamhällena att utnyttja naturresurser och etablera ny näringsverksamhet. Dagens målsättningar för rovdjursförvaltning kommer att föra till reducerade bestånd av hjortdjur, vilket kan drabba många lokalsamhällen både vad gäller ekonomi, utvecklingsmöjligheter och livskvalitet. Jakt är en viktig del av aktiviteterna på landsbygden och rovdjursförvaltningen bör ta större hänsyn till sådana problem.

Finland

Naturresursrådet anser att medlemsförslaget i praktiken innebär en samordning av skötseln av de gemensamma rovdjursstammarna i Finland, Norge och Sverige. Behovet av en samordning blev särskilt tydligt i och med det norska beslutet om skyddsjakt på ett antal vargar i den gemensamma svensk-norska vargstammen. Naturresursrådet finner att för att trygga den ärftliga pluralismen bör man på lång sikt vid behov bereda sig på att situationen för de svensk-norska rovdjursstammarna relaterade med den finländska stammen kan ändras i en negativ riktning med tanke på skyddsmålet. Därför bör Finland vara beredd på sådana ändringar, så att man kan garantera livskraftiga stammar inom vårt lands gränser.

Naturresursrådet anser det vara viktigt att fortsätta det nuvarande samarbetet och utveckla det nordiska samarbetet för att trygga livskraftiga rovdjursstammar. Utgångspunkten bör vara skillnaderna mellan populationerna och den nationella situationen. Varje nordiskt land svarar i första hand självt för att stammarna är livskraftiga inom dess territorium. Det nordiska samarbetet kunde särskilt utvecklas i samband med observationen av och forskningen kring rovdjurssituationen, så att man får så aktuell information som möjligt om eventuella ändringar i den nationella situationen och rovdjurens förflyttning över gränserna.

Norge

Miljøverndepartementet påtalar att de nordiska länderna i stor grad har gemensamt rovdjursbestånd och ett att ett nordiskt samarbete är både nödvändigt och önskvärt för att säkra dessa gemensamma bestånd. Miljøverndepartementet tillstyrker därför ett förslag som innebär ökat nordiskt samarbete om dessa frågor. Medlemsförslaget anger dock i sin motivering bl.a. det norska förvaltningsbeslutet om att avliva en vargfamilj. Detta beslut togs för att skydda och förebygga skador på betande kreatur och på basis av en saklig bedömning av beståndets utveckling och livskraft. Departementet påpekar att norska myndigheter anser att rovdjurspolitiken, inklusive förvaltning av varg, sker i anslutning till nationell och internationell praxis. Man motsätter sig att det i direktiven för en utredning förutsätts att norsk förvaltningspraxis är i strid med nationella målsättningar och internationella förpliktelser. Bortsett från detta anser departementet att förslaget är mycket positivt.

Norges Naturvernforbund är kritisk till den norska förvaltningen av rovdjur och anser att det bör ställas upp vissa förutsättningar för den gemensamma förvaltningsstrategin. Strategin får inte fråntaga respektive lands ansvar för att hålla en livskraftig stam av de aktuella arterna. Strategin måste i högre grad än idag ta utgångspunkt i och stimulera till förebyggande åtgärder. Vandringsleder för rovdjuren skall säkra nödvändigt utbyte mellan isolerade bestånd och tillförsel av nytt genetiskt material, t.ex. för varg till Norge och Sverige från Finland och järv till det isolerade syd-norska beståndet och vidare till Sverige.

Norges Bondelag anser att ett nordiskt samarbete om förvaltningen av stora rovdjur skulle ge större möjligheter att reducera konflikter relaterade till rovdjur och samtidigt vara en styrka för att bevara bestånden. Man poängterar att Norge har en väsentligt större näringverksamhet och fritidsaktiviteter knytna till användning av glesbygd än i Finland och Sverige. Stora delar av Norges befolkning bor i distrikten, medan de svenska bygderna i jämförelse kan beskrivas som öde. Norge har dessutom mer än 2,1 miljoner får och lamm som använder de förnybara resurserna i glesbygden, medan man i Finland har 130.000 och i Sverige 420.000. Man påpekar att

Sveriges etappmål med visst antal ungar per år kommer att leda till en stor invandring av rovdjur till Norge med stora konflikter som följd.

Foreningen Våre Rovdyr anser att det är på tiden att besluta att de olika länderna i Fennoskandia skall ha livskraftiga bestånd av björn, varg, lodjur och järv på eget territorium, ett nordiskt samarbete om förvaltningen av stora rovdjur. Som ett supplement till detta kan det införas en gemensam förvaltning som har en sådan inriktning att varje enskilt land kan säkra livskraftiga bestånd innanför sina egna gränser och att stammarna förvaltas därefter.

Sverige

Naturvårdsverket påpekar att det sedan länge skett en del samarbete mellan de nordiska länderna när det gäller frågor om stora rovdjur. Inom den s.k. Nordkalottkommittén har de nordliga länen och fylkena i de tre länderna bland annat utvecklat enhetliga metoder för inventeringar och beståndsuppskattningar. Utvecklingen av ett antal forskningsprojekt har i hög grad styrts av den s.k. Koordineringsgruppen för rovdjursforskningen i Skandinavien som varit verksam de senaste 10 åren. Också på myndighetsnivå har det utvecklats ett samarbete. Ett resultat är en överenskommelse från 1998 om gemensam hantering av den skandinaviska vargstammen. Den svenska rovdjursutredningen, som skall redovisas senast den 1 juni 2002, har sommaren 2001 gett Naturvårdsverket i uppdrag att ta initiativ till att formalisera och bredda samarbetet med Norge samt att utöka det med Finland.

Sedan länge finns det alltså ett etablerat men inte formaliserat samarbete mellan Sverige och Norge i frågor som rör stora rovdjur. Också samarbetet med Finland har intensifierats under senare år och Naturvårdsverket räknar med att Finland från och med hösten 2001 kommer att vara med i arbetet på det sätt som önskats i rovdjurspropositionen och annat svenskt material.

En gemensam nordisk förvaltningsstrategi för stora rovdjur bör kunna vara ett mål att sträva efter på sikt, men inte minst överenskommelsen mellan Sverige och Norge om en gemensam strategi för förvaltningen av den skandinaviska vargstammen visar att det är en process som kommer att kräva tid. Verket anser att det är mycket positivt att det på olika håll finns stöd för tanken på en gemensam nordisk strategi. En insats från Nordiska ministerrådet av det slag som föreslås i medlemsförslaget skulle emellertid innebära risk för dubbelarbete. Verket föreslår därför att ministerrådet istället genom sina kontakter i de berörda länderna följer den process som pågår.

Svenska naturskyddsföreningen (SNF) har arbetat under mycket lång tid för att de stora rovdjuren ska kunna fortleva i livskraftiga bestånd. En av de frågor som föreningen har drivit har varit just behovet av en samordning av rovdjurs- förvaltningen mellan Sverige, Norge och Finland. Man efterlyser en ökad samstämmighet i förvaltningsprinciper och lagstiftning. En sådan samordning innebär dock inte att något lands eget ansvar rör att bevara livskraftiga bestånd inom landet minskar. Varje land måste ta sitt ansvar för att bevara den biologiska mångfalden. Samtliga tre länder har ratificerat såväl Bern-konventionen som konventionen om biologisk mångfald. EU:s art- och habitatdirektiv ställer dessutom bindande krav på medlemsländerna. Genom EES-avtalet torde även Norge vara skyldig att följa direktivet. SNF tar starkt avstånd från att ansvaret för de olika arterna delas upp mellan länderna.

3. Närområdesutskottets synpunkter och konklusion

Inledningsvis bör konstateras att de berörda nordiska länderna samtliga har ratificerat såväl Bern- konventionen som konventionen om biologisk mångfald. Vidare ställer EU:s art- och habitatdirektiv bindande krav på medlemsländerna. Frågan gäller alltså inte om rovdjursstammarna skall skyddas i länderna, frågan gäller om det bör inrättas ett nordiskt samarbete om att skydda de till stor del gemensamma stammarna.

Rovdjursförvaltning är en nödvändig, konfliktfylld och svår uppgift som angår och engagerar ett stort antal människor med vitt olika utgångspunkter för sina åsikter och reaktioner. Rovdjursförvaltning är också en regional fråga av betydlig omfattning. En nordisk förvaltningsstrategi måste ta utgångspunkt i dessa förhållanden.

Svaren från remissinstanserna bekräftar att det finns ett antal olika typer av problem förknippade med rovdjursförvaltning. Samtliga instanser utgår från att rovdjursstammarna till stor del är gemensamma. Samtliga instanser uttrycker också förståelse för behovet av att skydda rovdjursstammarna och önskar ett nordiskt samarbete om frågan. Beroende på inställningen till hur "konflikterna" mellan människa och rovdjur skall lösas gör instanserna emellertid olika bedömningar vad gäller hur stora populationerna bör vara, omfattningen av skydd för tamdjur mot rovdjur och rovdjurens påverkan/konkurrens vad gäller beståndet av hjortdjur, m.m.

Utskottet instämmer med förslagsställarnas att det behövs ett samarbete mellan de nordiska länderna med gemensamma rovdjursstammar. Annars finns det risk för en situation där rovdjuren inte kan tillväxa i tillräckligt antal och där konflikterna mellan rovdjur och människa består eftersom förvaltningen av stammarna inte kan ske på ett ändamålsenligt sätt.

Ett nordiskt samarbete bör ta utgångspunkt i den aktuella situationen. Oavsett Bernkonventionen och EU:s habitatdirektiv är det ett faktum att Finland, Norge och Sverige är direkt berörda och avhängiga av varandras målsättningar för förvaltningen. Den nordiska strategin bör ses som ett komplement till respektive lands ansvar för att hålla en livskraftig stam av de aktuella arterna. Strategin måste i högre grad än idag ta utgångspunkt i och stimulera till förebyggande åtgärder.

Det svenska naturvårdsverket pekar på att ett samordningsarbete redan etablerats och att det finns risk för dubbelarbete. Utskottet vill påpeka att förslaget inte syftar till att etablera nya samrådsorgan, förslaget tar utgångspunkt i att länderna skall komma överens om en strategi för rovdjursförvaltningen. Det konkreta fall som diskuterats mellan Sverige och Norge om vargstammen visar enligt utskottets mening att det finns ett behov av att komma överens om en mer effektiv nordisk samordning för att etablera en fungerande förvaltning.

Med hänvisning till vad ovan anförts föreslår Närområdesutskottet att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att återkomma med förslag till en gemensam förvaltningsstrategi för att bidra till långsiktigt livskraftiga rovdjursstammar och att därvid uppmärksamma behovet av att anpassa systemet för kompensation för förlust av tamdjur till den nya förvaltningsstrategin.

Åbo den 25 september 2001

Christel Anderberg (m)
Erik Dalheim (A)
Jette Gottlieb (EL)
Lennart Gustavsson (v)
Sven Hulterström (s)
Margareta Israelsson (s)
Ola Karlsson (m)
Randi Karlstrøm (KRF)
Ewa Larsson (mp)
Svend-Erik Larsen (S)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Jan Erik Ågren (kd)

Medlemsförslag

om nordisk rovdjursförvaltning

(Väckt av den vänstersocialistiska gruppen i Nordiska rådet)

Den svenska riksdagen håller för närvarande på att behandla en proposition om en sammanhållen rovdjurspolitik. Målsättningen är att Sverige skall kunna hysa livskraftiga stammar av de stora rovdjuren järv, lo, björn, varg och kungsörn. Detta är en väsentlig del i en svensk naturvårdspolitik och också i att uppfylla de internationella avtal som Sverige har på området.

Rovdjursstammarna i Norge, Finland och Sverige är till stor del gemensamma. Det är därför angeläget att få till stånd ett gott samarbete om rovdjurspolitiken och det nordiska samarbetet kan vara en lämplig plattform för detta. Behovet av en samordning blev särskilt tydlig i och med det norska beslutet om skyddsjakt på ett antal vargar i den gemensamma svensk-norska vargstammen. Ett sådant ensidigt beslut sätter Sverige i en situation där de/vi, för att inte äventyra vargstammens livskraft, får betydligt sämre möjligheter att genomföra viss vargjakt inom de områden i Sverige där vargstammen är särskilt tät och viss skyddsjakt skulle vara berättigad för att minska konflikterna mellan varg och människa.

Ett nordiskt samarbete för livskraftiga rovdjursstammar behövs. Grunden för ett sådant samarbete bör vara att rovdjursstammarna skall kunna tillåtas att växa till sådana nivåer att de kan betraktas som långsiktigt livskraftiga men samtidigt på ett sätt som minimerar konflikterna mellan rovdjur och människa. Utan ett samarbete mellan de nordiska länderna med gemensamma rovdjursstammar riskerar vi att få en situation där dels rovdjuren inte kan tillväxa i tillräckligt antal och där konflikterna mellan rovdjur och människa består eftersom förvaltningen av stammarna inte kan ske på ett ändamålsenligt sätt.

Mot bakgrund av ovanstående föreslås att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att återkomma med förslag till en gemensam förvaltningsstrategi för att bidra till långsiktigt livskraftiga rovdjursstammar.

København 5. februar 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Øystein Djupedal (SV)
Jette Gottlieb (EL)
Lennart Gustavsson (v)
Outi Ojala (Vas.)
Steingrímur J. Sigfússon (VG)
Kristen Touborg (SF)

Nordenutskottets betänkande

Medlemsforslag om endring i overenskomsten om Nordisk Kulturfond

(Medlemsförslaget, se s. 364
Bilaga, se s. 368)

1. Medlemsförslaget

Medlemsförslag A 1251/nord om endring i overenskomsten for Nordisk Kulturfond har väckts av Rannveig Guðmundsdóttir (A), Søren Hansen (s), Lars Hjertén (m), Odd Holten (KrF) och Hannes Manninen (Kesk.), den 16 mars 2001. Samtliga är medlemmar av Nordiska kulturfondens styrelse. Medlemsförslaget har behandlats vid Nordenutskottets möte den 3 april 2001.

2. Bakgrund

Medlemsförslaget ger inledningsvis en tydlig bakgrundsbeskrivning för tillkomsten av medlemsförslaget, som innehåller förslaget om att Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att ändra artiklarna 1, 2, 7, 9, 10, 11 12 och 13 i överenskommelsen för Nordiska kulturfonden i enlighet med medlemsförslaget.

Av sammanfattningen framgår att förslagsställarnas krav på ökad tydlighet i överenskommelsen och förslag till ändring handlar både om *det principiella* att bekräfta fondens juridiska ställning samt att styrelsens medlemmar kan motta arvode för styrelsearbetet och om *det praktiska* att styrelsen har möjligheten att kunna påverka fondens administration så att den på bästa sätt kan utföra sitt uppdrag och beviljas ansvarsfrihet.

Under de sista 15 åren har diskussioner kring denna problematik varit återkommande, vilket förslagsställarna ser som ett tecken på att dagens överenskommelse brister i tydlighet. Dessutom har revisorer och Nordiska rådets kontrollkommitté de två sista åren påpekat missförhållanden i dessa avseenden.

Med hänsyn till den tidskrävande process som ratificering av avtal innebär, påpekar förslagsställarna fördelen med det att ikraftträdandet av rekommendation nr 25/2000/nord Ändringar i överenskommelsen av Nordisk kulturfonden, som antogs mot bakgrund av ministerrådsförslag B 191/nord vid den 52:a sessionen i Reykjavik 2000, skulle kunna samordnas med de föreslagna ändringarna i detta medlemsförslag.

3. Konklusion

Nordenutskottet ställer sig bakom medlemsförslaget. Nordenutskottet är enigt med förslagsställarna om att det är en fördel om processen i anledning av rekommendation 25/2000/nord också kan omfatta de förslag till ändringar som medlemsförslaget föreslår. Med hänsyn till den tidskrävande process som ratificering av avtal innebär hänvisar Nordenutskottet sitt betänkande över medlemsförslaget till presidiet med begäran om framställning vid presidiets möte den 3 april 2001 så att ett genomförande av en ev. framställning över medlemsförslaget kan ingå samtidigt med genomförandet av rek. 25/2000/nord.

Nordenutvalget foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landenes regjeringer

å endre artiklene 1, 2, 7, 9, 10, 11, 12 og 13 i overenskomsten om Nordisk Kulturfond i overensstemmelse med det vedlagte forslaget som følger:

Artikel 1

Nordisk Kulturfond har til formål at fremme det kulturelle samarbejde mellem de nordiske lande **og selvstyrende områder**.

Artikel 2

Der kan også ydes støtte til **virksomhed** inden for eller uden for Norden vedrørende nordisk kulturelt samarbejde og de nordiske landes kulturliv.

Artikel 7

Fonden er et selvstændigt rettssubjekt. Den forvaltes, dens midler fordeles og dens virksomhed i øvrigt ledes af en styrelse.
Fondens firma tegnes av styrelsen eller af den som styrelsen bemyndiger.
Styrelsen har hjemmel til at fastsætte honorar til sine medlemmer.

Artikel 9

Styrelsen kan indhente udtalelser **fra Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd eller fra andre sagkyndige.**

Artikel 10

Fondens sekretariatsarbejde og økonomiforvaltning varetages på en måde styrelsen beslutter. Sekretariatets beliggenhed skal oplyses i styrelsens arbejdsorden.

Artikel 11

Af fondens midler afholdes rejsegodtgørelse, dagpenge, **honorar, sekretariats- og forvaltningsomkostninger og** øvrige omkostninger i forbindelse med fondens virksomhed. Der kan endvidere afholdes udgifter til særlig sagkyndig bistand.

Artikel 12

Fonden har sit sæde **hvor fondens sekretariat er beliggende**.

Artikel 13

Styrelsen vedtager en forretningsorden med nærmere foreskrifter om fondens sekretariatsarbejde, økonomiforvaltning og virksomhed.

(Fet skrift ovan anger tillägg eller ny text till/i avtalets artiklar).

Oslo den 3 april 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Tuija Brax (Vihr.)
Odd Einar Dørum (V)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Søren Hansen (S)
Lars Hjertén (m)
Odd Holten (KrF)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Eva Johansson (s)
Jógvan við Keldu (Ff)
Rune E. Kristiansen (A)
Svein Ludvigsen (H)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Ragnwi Marcelind (kd)
Annika Nilsson (s)
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Vibeke Peschardt (V)
Dan R. Petersen (Jvfl.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Berndt Sköldestig (s)

Medlemsforslag

om endringer i overenskomst om Nordisk Kulturfond

(Framlagt av Odd Holten (KrF), Søren Hansen (S), Lars Hjertén (m), Hannes Manninen (Kesk.) og Rannveig Guðmundsdóttir (A))

1. Bakgrunn

I oktober i året 2000 overleverte revisorene sin beretning vedrørende fondets virksomhet for året 1999 til Nordisk Råd. I revisjonsberetningen fremføres følgende: *«Under henvisning til at bestyrelsen i Nordisk Kulturfond er ansvarlig for fondets virke, samt at fondets administrative personale ansættes og aflønnes af Nordisk Ministerråds sekretariat, finder revisorerne, at der yderligere er et særligt behov for en aftale, der fastlægger arbejdsopgavernes karakter og ansvaret»*. Denne anmerkningen var en oppfølging av kommentarer i beretningen for året 1998.

I Kontrollkomiteens uttalelse understreker komiteen det revisorene anmerker vedrørende *«ansvars- og kompetenceforholdene»* mellom fondet og Ministerrådets sekretariat. Komiteen avslutter sin uttalelse i overensstemmelse med følgende: *«Kontrolkomiteen vil anbefale, at de af revisorerne foreslåede ændringer gennemføres, således at fondssekretariatets arbejdsopgavers karakter og ansvar klargøres...»*. Allerede i sin uttalelse i året 1998 gjorde komiteen en anmerkning nettopp i dette spørsmålet.

Nordisk Råd besluttet på sin sesjon den 8. november år 2000 ifølge Kontrollkomiteens forslag: *«at Nordisk Ministerråd og fondssekretariatet gennemfører de av revisorerne foreslåede ændringer»* (ytring 1/2000).

Foruten Nordisk Kulturfond finnes det ytterligere fire virksomheter av fondskarakter innen det offisielle nordiske samarbeidet: Nordisk Utviklingsfond, Nordisk Film- & TV-fond, Nordisk Prosjekteksportfond og Nordisk Industrifond. I overenskomsten om Nordisk Utviklingsfond fremgår at det fondet er en selvstendig juridisk person, når det gjelder Nordisk Film- & TV-fond er det innskrevet i statuttene at det fondet er en stiftelse og når det gjelder Nordisk Prosjekteksportfond og Nordisk utviklingsfond er de to fondene institusjoner innen Nordisk Ministerråds organisasjon.

Når det gjelder Nordisk Kulturfond, som ble opprettet først (år 1966), er det ikke presisert i overenskomsten hvilken juridisk status fondet har. Ettersom Nordisk Kulturfond ikke har sin egen fondskapital, men bevilges et årlig tilskudd, er kulturfondet ikke en fond/stiftelse ifølge dansk fondslovgivning. Dette med utgangspunkt i at fondet har sitt sete i Danmark. Vidare er Nordisk Kulturfond ikke en institusjon innen Nordisk Ministerråds organisasjon. Dette med hensyn til blant annet sammensetningen av fondets styre og at fondets statutter (overenskomsten) ikke fastsettes av ministerrådet.

2. Fondets juridiske stilling

På fondets styremøte den 11. – 12. desember 2000 ble revisjonsberetningen og Nordisk Råds vedtak diskutert. Styret mente at det var maktpåliggende først å klargjøre fondets juridiske status før fondet kunde inngå en avtale i overensstemmelse med revisorenes ønskemål. Overfor styremøtet den 22. – 23. februar 2001 ble det utarbeidet et promemoria angående fondets juridiske stilling vis å vis fondets administrasjon og styrets ansvar. I dette promemoria gjøres det klart at fondet er et selvstendig rettssubjekt, hvilket er en konklusjon som professorene Bent Christensen og Claus Gulmann avklarte i en utredning allerede i året 1984. Utredningen har ikke vært gjenstand for oppmerksomhet ved de to siste revisjonene av overenskomsten, og har i

løpet av de senere årene heller ikke vært kjent ved interne utredninger i Ministerrådets sekretariat eller i fondets styre.

Det kan likevel påpekes at utredningen fra året 1984 ble sendt til orientering til Nordisk Råds juridiske utvalg og til Nordisk Ministerråd. Følgende framgår av protokoll fra møtet i juridisk utvalg den 13.–14. november 1984: *"Udvalget tog kulturfondens notat af 30. April 1984 om fondens retlige stilling til efterretning"*. Såvel utredningens konklusjoner som utredningen i sin helhet ble også presentert i fondets årsberetning for 1984, som ble godkjent uten diskusjon eller kommentarer ved Nordisk Råds sesjon i 1986.

At det ikke fremgår av overenskomsten at fondet er et selvstendig rettssubjekt, er ifølge styret en mangel og bør derfor skrives inn i den. Dette ikke minst for å klargjøre at fondets styre kan inngå juridisk bindende avtaler, og at det er styret som representerer fondet ved eventuelle tvister med eksempelvis fondets bidragsmottagere.

3. Fondets administrasjon og styrets ansvar

Spørsmålet om fondets administrasjon og styrets ansvar er blitt diskutert frem og tilbake siden det nordiske kultursekretariatet ble integrert i Nordisk Ministerråds nye sekretariat i København i året 1986. En diskusjon som nå aktualiseres på nytt av revisorene og Kontrollkomiteen. Diskusjonen berører fremfor alt følgende tre artikler i overenskomsten:

- Artikkel 7 (første setning)
  Fonden forvaltes, dens midler fordeles og dens virksomhed i øvrigt ledes af en styrelse.
- Artikkel 10
  Sekretariatsarbejdet og økonomiforvaltningen varetages af Nordisk Ministerråds Sekretariat.
- Artikkel 16 (annet avsnitt)
  Beslutning om godkendelse af regnskabet og om bevilling af ansvarsfrihed for styret træffes af Nordisk Råd.

Når det gjelder artiklene 7 og 16, er de intakte i sitt innhold, bortsett fra redaksjonelle endringer og ny paginering, siden den opprinnelige overenskomsten fra 1967. Angående artikkel 10 er den i sitt innhold ny siden revisjonen i 1975. Den opprinnelige ordlyden var følgende: *«Styrelsen kan ansætte sekretær og andet nødvendigt personale samt fastsætte aflønning for personalet»*. Betydningen av artiklene 7, 10 og 16 kan sammenfattes som følger: Styret forvalter og leder fondets virksomhet, men Ministerrådets sekretariat vedtar hvordan virksomheten skal administreres. Samme virksomhet som styret – og ikke Ministerrådet – skal bevilges ansvarsfrihet for. Denne situasjonen skaper nettopp de problemene med grensetrekking omkring «ansvars- og kompetenceforholdene» som revisorene anmerker.

Med utgangspunkt i at fondet er et selvstendig rettssubjekt og at fondets styre har det endelige ansvar for fondets virksomhet og økonomi, må styret kunne påvirke/styre også administrasjonen av fondet. Dette gjelder primært to omstendigheter:

- Dels valget av person, og dermed vedkommendes arbeidsinstruks, som skal iverksette styrets vedtak/oppdrag; hvis iverksettelse styret – og ikke tjenestemannen – skal stå til ansvar for/bevilges ansvarsfrihet for,
- Dels omfanget (bemanning og utrustning) av administrasjonen for å garantere at det finnes nødvendige forutsetninger for at iverksettelsen/oppdraget kan utføres på en tilfredsstillende måte; slik at hverken styrets ansvar eller fondets kompetanse og service trekkes i tvil.

Styret ser det som naturlig at fondets administrasjon fortsatt utføres av Ministerrådets sekretariat. Dog vil styret selv kunne vedta administrasjonens omfang og gjennomføring. Dette vil naturligvis skje mot økonomisk godtgjørelse til sekretariatet, noe som kan reguleres i en særskilt avtale. Dermed rydder vi av veien grensetrekkingsproblemer for hva som skal finansieres av fondet eller av Ministerrådets sekretariat. Denne fremgangsmåten kan dog vanskelig gjennom-

føres med den nåværende tolkning av overenskomstens artikkel 10. For å kunne iverksette Nordisk Råds vedtak fra sesjonen i november 2000 (ytring 1/2000) er det således styrets oppfatning *dels* at artikkel 10 bør omformuleres og artikkel 12 konse-kvensendres av dette, *dels* at artikkel 7 bør gjøres tydeligere. Utover disse endringene foreslås også enkelte redaksjonelle endringer av artiklene 1, 2, 9, 11 og 13.

4. Honorarer til styrets medlemmer

Utover ovenstående endringer foreslås det også et tillegg til artikkel 7. Det gjelder spørsmålet om honorar til styrets medlemmer. Fondets medlemmer har siden 1976 mottatt honorar for sitt styrearbeid. At dette er mulig foreskrives imidlertid ikke i overenskomsten. Også dette spørsmålet har professor Christensen klarlagt, og i en utredning fra året 1983 (NKF 61/83: pkt 18) kommer han til følgende konklusjon:

«... at styrelsen for Nordisk Kulturfond har hjemmel til at fastsætte honorar til sine medlemmer».

Spørsmålet om styrets honorarer ble diskutert også ved fondets møte i februar 2001. Til tross for at det i dag er allment akseptert at fondets medlemmer kan motta honorar, og at dette bekreftes i en utredning fra 1983, er dette ifølge styret et så prinsipielt viktig spørsmål at den bør klargjøres i overenskomsten.

5. Sammenfatning

Ettersom såvel styret som personalet på Ministerrådets sekretariat skiftes ut med jevne mellomrom, er det viktig at overenskomsten er tydelig. Ikke minst i så vesentlige spørsmål som fondets juridiske stilling, fondets administrasjon og styrets ansvar.

At diskusjonene omkring fondets administrasjon har vært tilbakevendende siden 1986 er et tegn på at dagens overenskomst ikke er tilstrekkelig tydelig.

Hertil har revisorene og Kontrollkomiteen anmerket dette i sine beretninger og uttalelser i løpet av de to siste årene. Det kan således konstateres at noe må gjøres for å tydeliggjøre «ansvars- og kompetenceforholdene» mellom fondet og Ministerrådets sekretariat. Dette kan eventuelt gjøres gjennom en sideavtale eller en særskilt protokoll til nåværende overenskomst. Hertil kan fondets arbeidsordning forbedres og bli mer klargjørende. Erfaringen har dog vist at slike tiltak i løpet av en relativt kort tidsperiode skaper nye diskusjoner vedrørende grensetrekking og tolkninger. Et eksempel på dette er de to prinsipielt viktige utredningene fra 1980-tallet (av Christensen og Gulmann) som ble kjent for styret først på møtet i desember 2000.

Det er naturligvis uheldig at dette forslaget til revisjon av overenskomsten ikke inngikk i den rekommandasjon (25/2000/nord) som Nordisk Råds sesjon vedtok i november i fjor. Men ved den anledningen hadde fondets styre ikke rukket å diskutere revisjonsberetningen og fått klargjort de faktiske forholdene omkring fondets administrasjon og styrets ansvar. Med tanke på det arbeid som en ratifisering medfører, ville det naturligvis være en stor fordel om iverksettelsen av den ovennevnte rekommandasjon fra november 2000 kan samordnes med de foreslåtte endringene i dette medlemsforslaget.

Dette forslag til endring av overenskomsten er dog ifølge fondets styre av en slik prinsipiell og praktisk betydning at det motiverer en revisjon. Den prinsipielle delen gjelder en bekreftelse av fondets juridiske status og at styrets medlemmer kan honoreres for sitt styrearbeid. Den praktiske delen gjelder styrets mulighet til å kunne påvirke fondets administrasjon for at den på beste måte kan utføre sitt oppdrag og bevilges ansvarsfrihet.

Med henvisning til ovenforstående foreslås at

Nordisk Råd rekommenderer de nordiske landenes regjeringer

å endre artiklene 1, 2, 7, 9, 10, 11, 12 og 13 i overenskomsten om Nordisk Kulturfond i overensstemmelse med det vedlagte forslaget som følger:

Artikel 1

Nordisk Kulturfond har til formål at fremme det kulturelle samarbejde mellem de nordiske lande **og selvstyrende områder**.

Artikel 2

Der kan også ydes støtte til **virksomhed** inden for eller uden for Norden vedrørende nordisk kulturelt samarbejde og de nordiske landes kulturliv.

Artikel 7

Fonden er et selvstændigt rettssubjekt. Den forvaltes, dens midler fordeles og dens virksomhed i øvrigt ledes af en styrelse.
Fondens firma tegnes av styrelsen eller af den som styrelsen bemyndiger. Styrelsen har hjemmel til at fastsætte honorar til sine medlemmer.

Artikel 9

Styrelsen kan indhente udtalelser **fra Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd eller fra andre sagkyndige.**

Artikel 10

Fondens sekretariatsarbejde og økonomiforvaltning varetages på en måde styrelsen beslutter. Sekretariatets beliggenhed skal oplyses i styrelsens arbejdsorden.

Artikel 11

Af fondens midler afholdes rejsegodtgørelse, dagpenge, **honorar, sekretariats- og forvaltningsomkostninger og** øvrige omkostninger i forbindelse med fondens virksomhed. Der kan endvidere afholdes udgifter til særlig sagkyndig bistand.

Artikel 12

Fonden har sit sæde **hvor fondens sekretariat er beliggende**.

Artikel 13

Styrelsen vedtager en forretningsorden med nærmere foreskrifter om fondens sekretariatsarbejde, økonomiforvaltning og virksomhed.

(Fet skrift markerer tillegg eller ny tekst.)

Någjeldende overenskomst vedlegges i sin helhet. I det vedlagte materialet kommenteres respektive endringsforslag.

Oslo, 16. mars 2001

Søren Hansen (S)
Lars Hjertén (m)
Odd Holten (KrF)
Hannes Manninen (Kesk.)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)

Bilag

Nordisk Kulturfonds overenskomst

Den endring av overenskomsten som er blitt behandlet ved Nordisk Råds sesjon i november 2000, gjeldende primært artikkel 7 og 8, har ennå ikke ratifisert og dermed ikke trådt i kraft. Teksten som står i den venstre spalten er dermed någjeldende overenskomst fra år 1991.

I høyre spalte er tilleggs-/endringsforslag markert med fet stil. Til respektive endring finnes en kommentar som motiverer/forklarer forslaget. Dette er markert i kursiv stil.

Nå gjeldende overenskomst fra år 1991	**Forslag til endringer**
Den første overenskomst om Nordisk Kulturfond undertegnedes den 3. oktober 1966 og trådte i kraft den. 1. juli 1967. Den blev erstattet med en ny overenskomst, som undertegnedes den 12. juni 1975 og trådte i kraft den 1. december 1976 Ændringer af overenskomsten undertegnedes den 3. december 1990 og de trådte i kraft den 3. maj 1991 (overenskomstens navn og artikel 2 afsn. 1, 4, 7 afsn. 2 og 3, 8 afsn. 2, 9, 10, 18 afsn. 3, slutbestemmelser).	
OVERENSKOMST MELLEM DANMARK, FINIAND, ISLAND, NORGE OG SVERIGE OM NORDISK KULTURFOND	
Formål mm.	
Artikel 1	Artikel 1
Nordisk Kulturfond har til formål at fremme det kulturelle samarbejde mellem de nordiske lande.	Nordisk Kulturfond har til formål at fremme det kulturelle samarbejde mellem de nordiske lande **og selvstyrende områder**. Kommentar: *Fondet har i løpet av de siste 30 årene såvel mottatt som innvilget søknader dels fra de selvstyrende områdene, dels for gjeldende prosjekter der de selvstyrende områdene inngår. Dessuten inngår de selvstyrende områdene siden året 1991 i fondets styre. Tilleggsforslaget til artikkel 1 er ifølge ovennevnte således å betrakte som en konsekvens av den faktiske situasjonen.*
Artikel 2	Artikel 2
Fondens virksomhedsområde omfatter det nordiske kultursamarbejde i hele dets udstrækning. Bidrag fra fonden kan således ydes til formål inden for forskning, undervisning og almenkulturel virksomhed i vid forstand.	*(ingen endring foreslås i første punktum)*

Nå gjeldende overenskomst fra år 1991	Forslag til endringer
Der kan også ydes støtte til informationsvirksomhed inden for eller uden for Norden vedrørende nordisk kulturelt samarbejde og de nordiske landes kulturliv.	Der kan også ydes støtte til virksomhed inden for eller uden for Norden vedrørende nordisk kulturelt samarbejde og de nordiske landes kulturliv. Kommentar: *De bidrag som fondet bevilger til prosjekter utenfor Norden, har over lengre tid gjeldt eksempelvis kunstutstillinger, teateroppsetninger, konserter etc. Dette er således prosjekter som per definisjon ikke er å betrakte som «informationsvirksomhed». Endringsforslaget til artikkel 2 må ifølge ovennevnte dermed betraktes som en konsekvens av den faktiske situasjon.*
Artikel 3	Artikel 3
Af fondens midler kan der bevilges tilskud til nordiske projekter af éngangskarakter. Tilskud kan også ydes dels til nordiske projekter af mere varig karakter, dog fortrinsvis for en af styrelsen fastsat periode, dels i særlige tilfælde til regelmæssigt tilbagevendende formål.	Kommentar: *Ingen endring foreslås.*
Fondens midler	
Artikel 4	Artikel 4
Fondens virksomheds- og budgetår er kalenderåret. Midlerne, der årligt stilles til fondens rådighed, optages på Nordisk Ministerråds budget.	Kommentar: *Ingen endring foreslås.*
Artikel 5	Artikel 5
Midler, som er tilført fonden, står til rådighed for fonden også efter udgangen af det år, da indbetalingen til fonden er sket.	Kommentar: *Ingen endring foreslås.*
Artikel 6	Artikel 6
Fonden kan erhverve ejendom gennem gave eller testamente under forudsætning af, at der ikke dermed er forbundet noget vilkår, som er uforeneligt med fondens formål.	Kommentar: *Ingen endring foreslås.*
Fondens forvaltning	
Artikel 7	Artikel 7
Fonden forvaltes, dens midler fordeles og dens virksomhed i øvrigt ledes af en styrelse.	**Fonden er et selvstændigt rettssubjekt. Den** forvaltes, dens midler fordeles og dens virksomhed i øvrigt ledes af en styrelse. **Fondens firma tegnes av styrelsen eller af den som styrelsen bemyndiger.**

Nå gjeldende overenskomst fra år 1991	Forslag til endringer
Styrelsen træffer også beslutning om modtagelse af gave eller testamente, samt om anbringelse af fondens indestående midler.	*(ingen endring foreslås i annet punktum)*
Styrelsen består af elleve medlemmer. Nordisk Råd udnævner fem af medlemmerne, ét fra hvert land. Ministerrådet udnævner ligeledes fem medlemmer, ét fra hvert land. På tilsvarende måde udnævnes, for hvert medlem en personlig suppleant. Videre udnævnes ét medlem som fælles repræsentant for Færøerne, Grønland og Åland. Dette medlem vælges for hver anden mandatperiode af Nordisk Råd og for den mellemliggende mandatperiode af Ministerrådet. For dette medlem udnævnes to personlige suppleanter af Ministerrådet i de tilfælde, Nordisk Råd udnævner det ordinære medlem, og af Nordisk Råd i de tilfælde, Ministerrådet udnævner det ordinære medlem. De to suppleanter repræsenterer de, som ikke har det ordinære medlemskab i styrelsen. Medlemmerne og suppleanterne udnævnes for et tidsrum af to kalenderår ad gangen. Afgår et medlem eller en suppleant inden mandattidens udløb skal der udnævnes en efterfølger for resten af mandattiden.	Kommentar: *Ettersom Nordisk Kulturfond ikke er et fond eller en stiftelse ifølge gjengs definisjon i alminnelighet og ifølge dansk fondslovgivning i særdeleshet, og fordi fondet heller ikke er en nordisk institusjon ifølge den definisjon som foreskrives i det internordiske revisjons-reglementet, er det viktig at det i overenskomsten i det minste tydeliggjøres at fondet er et selvstendig rettssubjekt. Dette ikke minst for å klargjøre at fondet er part i rettslige tvister overfor bidragsmottagere og at fondets styre kan inngå avtaler der fondet utgjør en juridisk person. I den nåværende overenskomsten nevnes det overhodet ingen ting om hvem som tegner fondets firma.* *Bemerk at någjeldende tekst i venstre spalte ikke inkluderer de endringer som Nordisk råd vedtok ved sesjonen i november år 2000. Disse endringene, som i denne artikkel gjaldt at de selvstyrende områdene skal få hvert sitt medlem, er ennå ikke blitt undertegnet av kulturministrene.*
Styrelsen vælger blandt sine medlemmer en formand og en næstformand for ét kalenderår ad gangen. Samme land beklæder formandsposten to år i træk. Tilsvarende gælder for repræsentanten for Færøerne, Grønland og Åland.	*Tillegg (nytt punktum) til artikkel 7:* **Styrelsen har hjemmel til at fastsætte honorar til sine medlemmer.** Kommentar: *Styrets medlemmer har mottatt honorar for sitt styrearbeid siden år 1976. Spørsmålet om styrets rett til å motta honorar ble avklart av professor Christensen år 1983.* *Den foreslåtte teksten er den samme som professor Christensens konklusjon*

Nå gjeldende overenskomst fra år 1991	Forslag til endringer
Artikel 8	Artikel 8
Styrelsen er beslutningsdygtig, når formanden eller næstformanden og mindst seks andre medlemmer er til stede. Styrelsens beslutninger træffes ved simpel stemmeflerhed. I tilfælde af stemmelighed er formandens stemme udslagsgivende. Beslutning om bevilling af tilskud fra fonden må dog ikke træffes, når mindst et af landene gennem begge sine repræsentanter eller repræsentanten for Færøerne, Grønland og Åland sammen med et lands ene repræsentant modsætter sig dette.	Kommentar: *Ingen endring foreslås.* *Bemerk at någjeldende tekst i venstre spalte ikke inkluderer de endringer som Nordisk råd vedtok ved sesjonen i november år 2000. Disse endringene, som i denne artikkel gjaldt antall medlemmer for beslutningsdyktighet og fjerning av «vetoretten», er ennå ikke blitt undertegnet av kulturministrene.*
Artikel 9	Artikel 9
Styrelsen kan indhente udtalelser fra komitéer og arbejdsgrupper, som Ministerrådet har udpeget, eller fra andre sagkyndige, som fonden udpeger.	**Styrelsen kan indhente udtalelser fra Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd eller fra andre sagkyndige.** Kommentar: *Som en konsekvens av betydningen av artikkel 7 kan denne artikkelen egentlig helt utgå. Men om den skal vare med foreslås en endring i samsvar med forslaget ovenfor.*
Artikel 10	Artikel 10
Sekretariatsarbejdet og økonomiforvaltningen varetages af Nordisk Ministerråds Sekretariat.	**Fondens sekretariatsarbejde og økonomiforvaltning varetages på en måde styrelsen beslutter. Sekretariatets beliggenhed skal oplyses i styrelsens arbejdsorden.** Kommentar: *Ut fra betydningen av såvel nåværende tekst som den foreslåtte endringsteksten i artikkel 7 samt det faktum at fondet er et selvstendig rettssubjekt, foreslås en konsekvensendring av teksten i artikkel 10. I den opprinnelige overenskomsten hadde denne artikkel følgende formulering: «Styrelsen kan ansætte sekretær og andet nødvendigt personale samt fastsætte aflønning for personalet».* *Styret ser det som naturlig at fondets administrasjon fortsatt utføres av minister-rådets sekretariat. Dog vil styret selv kunne vedta administrasjonens omfang og gjen-nomføring. Dette vil naturligvis skje mot økonomisk godtgjørelse til sekretariatet, noe som kan reguleres i en særskilt avtale. Dermed rydder vi av veien grensetrek-kingsproblemer for hva som skal finansieres av fondet eller av ministerrådets sekretariat.*

Nå gjeldende overenskomst fra år 1991	Forslag til endringer
Artikel 11	Artikel 11
Af fondens midler afholdes rejsegodtgørelse, dagpenge, og øvrige omkostninger i forbindelse med fondens virksomhed. Der kan endvidere afholdes udgifter til særlig sagkyndig bistand.	Af fondens midler afholdes rejsegodtgørelse, dagpenge, **honorar, sekretariats- og forvaltningsomkostninger og** øvrige omkostninger i forbindelse med fondens virksomhed. Der kan endvidere afholdes udgifter til særlig sagkyndig bistand. Kommentar: *De foreslåtte tilleggene er konsekvensendringer på grunn av foreslåtte tillegg i artikkel 7 og ny artikkel 10. I denne sammenheng kan nevnes at Nordisk Råd i forarbeidet til fondets opprinnelige overenskomst foreslo følgende formulering: «Kostnader for styrets virksomhet og fondets forvaltning skal utgå fra fondets midler».*
Artikel 12	Artikel 12
Fonden har sit sæde i det land, hvori Nordisk Ministerråds Sekretariat er beliggende.	**Fonden har sitt sæde hvor fondens sekretariat er beliggende.** Kommentar: *Endringsforslaget er en konsekvensendring på grunn av den foreslåtte endringen i artikkel 10. I den opprinnelige overenskomsten forekom følgende formulering for denne artikkel: «Styrelsen har sit sæde i det land, som styrelsens formand repræsenterer». Ettersom Nordisk kulturfond ikke er et fond ifølge dansk fondslovgivning, behøver overenskomsten heller ikke angi en nærmere presisering av fondets sete. Om fondet skulle følge den danske fondslov-givningen er det ikke nok, som i nåværende overenskomst, å angi hvilket land fondet har sitt sete i. Ifølge fondslovgivningen skal til og med gjeldende kommune angis. På grunn av dette er det styrets oppfatning at den foreslåtte endringsteksten kan godtas.*
Artikel 13	Artikel 13
Styrelsen vedtager en forretningsorden med nærmere foreskrifter for sin virksomhed.	Styrelsen vedtager en forretningsorden med nærmere foreskrifter **om fondens sekretariatsarbejde, økonomiforvaltning og virksomhed.** Kommentar: *Ovenstående tilleggsforslag er en konsekvens av tidligere foreslåtte tillegg og endringer.*

Nå gjeldende overenskomst fra år 1991	Forslag til endringer
Regnskab og revision	
Artikel 14	Artikel 14
Fondens regnskabsår er kalenderåret.	Kommentar: *Ingen endring foreslås.*
Artikel 15	Artikel 15
Nordisk Råd træffer bestemmelsen om revision af fondens forvaltning og regnskaber.	*Kommentar: Ingen endring foreslås.*
Artikel 16	Artikel 16
Styrelsens og revisorernes beretninger skal senest den 1. oktober året efter Virksomhedsåret/budget- og regnskabsåret afgives til Ministerrådet og til Nordisk Råd.	*Kommentar: Ingen endring foreslås.*
Beslutning om godkendelse af regnskabet og om bevilling af ansvarsfrihed for styrelsen træffes af Nordisk Råd.	
Slutbestemmelser	
Artikel 17	Artikel 17
Denne overenskomst skal ratificeres og ratifikationsinstrumenterne skal snarest muligt deponeres i udenrigsministeriet i Danmark.	Kommentar: *Ingen endring foreslås.*
Overenskomsten træder i kraft den første i den måned, som begynder efter den dag, da samtlige parters ratifikationsinstrumenter er deponeret.	
Artikel 18	Artikel 18
Ønsker nogen af de kontraherende parter at opsige overenskomsten skal skriftlig meddelelse herom tilstilles den danske regering, som umiddelbart herefter skal underrette de øvrige kontraherende parter herom, samt om datoen for meddelelsens modtagelse.	Kommentar: *Ingen endring foreslås*
Overenskomsten ophører at gælde fra og med den første dag i det kalenderår, som følger efter opsigelsen, såfremt meddelelse om opsigelsen er indgået til den danske regering senest den 30. juni og ellers fra den første dag i det næstfølgende kalenderår. Når overenskomsten er ophørt at gælde, skal fondens aktiver og passiver fordeles mellem parterne i overensstemmelse med den fordelingsnøgle, som gælder for finansieringen af Nordisk Ministerråds budget.	
Overenskomsten skal være deponeret i udenrigs-ministeriet i Danmark, og bekræf-tede afskrifter skal af det danske udenrigs-	

Nå gjeldende overenskomst fra år 1991	Forslag til endringer
ministerium tilstilles hver af de kontraherende parter. Til bekræftelse heraf har undertegnede befuldmægtigede repræsentanter undertegnet denne overenskomst. Udfærdiget i Stockholm i ét eksemplar på dansk, den tolvte juni nittenhundrede og femoghalvfjerds. Slutbestemmelser for ændringerne af den 3. december 1990: Denne aftale træder i kraft 30 dage efter den dag, da samtlige parter har givet det danske udenrigsministerium meddelelse om deres godkendelse af aftalen. Det danske udenrigsministerium underretter de øvrige parter om modtagelsen af disse meddelelser og om tidspunktet for aftalens ikrafttrædelse. En part kan opsige aftalen ved skriftlig meddelelse herom til det danske udenrigsministerium, som underretter de øvrige parter om modtagelsen af meddelelsen og om dens indhold. En opsigelse gælder kun den part, som har afgivet den, og den får virkning seks måneder efter den dag, da det danske udenrigsministerium modtog meddelelsen om opsigelsen. Originalteksten til denne aftale deponeres i det danske udenrigsministerium, der tilstiller de øvrige parter bekræftede genparter heraf. Til bekræftelse heraf har undertegnede, som er behørigt befuldmægtigede, undertegnet denne aftale. Udfærdiget i København den 3. december 1990 i ét eksemplar på dansk, finsk, islandsk, norsk og svensk, hvilke tekster alle har samme gyldighed.	

Presidiets betänkande

Medlemsförslag om samverkan mellan de nordiska ländernas utrikesrepresentationer

(Medlemsförslaget, se s. 380)

1. Presidiets förslag

Presidiet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

att uppmärksamma de erfarenheter som gjorts och de möjligheter som erbjuds vad gäller samverkan mellan de nordiska ländernas utrikestjänster;

att verka för att främja en ytterligare samverkan mellan de nordiska ländernas utrikestjänster inom de områden där sådan befinns möjlig och lämplig;

att tillse att frågan om samverkan mellan de nordiska ländernas utrikestjänster tas upp i utrikesministrarnas redogörelser vid Nordiska rådets 54:e session i Helsingfors.

2. Medlemsförslaget

Den socialdemokratiska gruppen har väckt ett medlemsförslag rörande samverkan mellan de nordiska ländernas utrikesrepresentation. Förslagsställarna tar sin utgångspunkt i att världen blir allt mer globaliserad och att gränserna mellan länder suddas ut. Människor och företag rör sig över hela världen, och behovet av bred diplomatisk och konsulär representation blir allt viktigare. Denna skall bl a svara för att förmedla information om utvecklingen i länder, vilken utgör underlag för enskildas, företags, myndigheters och politikers beslut. Den skall också företräda medborgarnas intressen i andra länder.

I förslaget anförs att de nordiska länderna helt eller delvis saknar diplomatisk representation i många länder, men att det av ekonomiska skäl knappast är möjligt att förvänta sig en heltäckande representation i varje land. Samlokalisering mellan nordiska länder sker redan i flera fall, i synnerhet i utvecklingsländerna. De nordiska länderna har också ett nära samarbete i frågor om bl a utvecklingssamarbete, MR och konfliktlösning.

Enligt förslagsställarna borde de nordiska regeringarna pröva tanken på en utökad samverkan när det gäller diplomatisk representation. Detta skulle ge möjligheter till bättre stöd till nordiska medborgare och företag, samtidigt som det i sig skulle kunna vara ett belysande exempel på praktiskt nordiskt samarbete. I förslaget rekommenderas således de nordiska regeringarna

att utreda förutsättningarna för en systematiskt utbyggd samverkan mellan de nordiska ländernas utrikesrepresentationer.

3. Remissinstanserna

Medlemsförslaget har skickats ut på remiss till utrikesministerierna i de nordiska länderna.

Danmarks utrikesministerium påpekar att möjligheterna för samnordiska lösningar i utlandet undersöks och övervägs löpande i kontakterna mellan de nordiska utrikesförvaltningarna. Ambassadkomplexet i Berlin är det hittills enda exemplet på samnordiskt byggande, men på flera platser har man ett praktiskt samarbete kring olika faciliteter. Det kan gälla t ex gemensam anskaffning av byggnader, samlokalisering i gemensamt hyrda lokaler, utnyttjande av gemensamma faciliteter, gemensam upphandling, m m.

En samlokalisering ger utom tvivel de nordiska länderna en tydlig närvaro och flera samordningsvinster. En förutsättning för samlokalisering är emellertid att de nordiska ländernas närvaro i det aktuella landet bedöms bestå under lång tid framöver, eftersom det kan vara vanskligt och kostnadskrävande att dra sig ur ett gemensamt åtagande att driva och använda en anläggning. Erfarenheterna hittills visar att det finns potential för ett praktiskt betonat samarbete om ambassadfaciliteter. Möjligheterna till detta övervägs redan nu i det löpande samarbetet.

Finlands utrikesministerium erinrar om att de nordiska ländernas utrikesrepresentationer sedan gammalt har ett nära samarbete, där särskilt det informella utbytet av information ses som värdefullt. Det vore dock möjligt att överväga en ordning där de nordiska länder som inte har representation i ett land får ta del av de andra nordiska ländernas rapportering.

De nordiska länderna har en långtgående samsyn i många frågor, bl. a. vad gäller utvecklings-samarbete och MR, och i många fall sker en samordning av ländernas politiska ställningstaganden. Detta skulle kunna utvecklas ytterligare, men det får inte ske på bekostnad av EU-samarbetet eller i strid med EU-koordinationen.

De nordiska länderna står mycket nära varandra i frågor som gäller utvecklingssamarbete, vilket visar sig genom att man ofta samarbetar funktionellt och att man uppträder gemensamt inför andra parter. Detta samarbete kan givetvis utvecklas, men samtidigt bör man vara uppmärksam på att en mycket hög grad av samverkan på givarsidan kan leda till att utvecklingssamarbetet förlorar sitt värde som nationellt utrikespolitiskt redskap.

Ett ökat allmänt samarbete för att främja export av nordiska produkter är fullt tänkbart. Ett samarbete i kommersiella syften begränsas dock av att nordiska företag i många fall konkurrerar på samma marknader och att deras intressen därför står i strid med varandra.

I utlandet upplevs ofta Norden som en helhet, och det finns flera skäl att bekräfta den bilden, inte minst på informations- och kulturområdet. En ökad samverkan mellan nordiska länderna vad gäller distribution av informationsmaterial är därför tänkbar.

Det konsulära samarbetet mellan de nordiska länderna fungerar väl. De nordiska beskickningarna har vidare i många fall ett administrativt samarbete, vilket skulle kunna utökas. Gemensam upphandling av utrustning och tjänster är fullt möjlig. En fullständig samlokalisering, av den typ som ambassadkomplexet i Berlin är ett exempel på, kan bidra till att samarbetet effektiviseras och att den nordiska närvaron blir tydlig. Samlokaliseringen innebär dock inte en integration i politisk mening mellan beskickningarna, utan de fungerar fortfarande med nationella förtecken. En fullständig integration av de nordiska utrikesrepresentationerna är av flera skäl är för närvarande inte tänkbar. Förutom de hinder som ligger i att det är skillnader mellan ländernas utrikespolitiska agendor, finns det även skillnader i regelverk m m som för närvarande inte möjliggör en fullständig samordning. Det kan, enligt det finska utrikesministeriet, också ifrågasättas om en gemensam representant för de nordiska länderna tillfredsställande kan tillgodose de olika ländernas intressen. Tanken på gemensamma nordiska beskickningar kan inte förverkligas så länge ländernas utrikesrepresentation styrs av nationell utrikespolitik och lagstiftning.

Islands utrikesministerium anför att det finns många länder där ett eller flera av de nordiska länderna saknar egen utrikesrepresentation. En nordisk samordning av informationen i, från och till dessa länder skulle möjliggöras genom t ex gemensamma informationskontor.

Nordisk samverkan av utrikesrepresentationen kan medföra ekonomiska besparingar för lokaler, personal, utrustning m m. Det finns dock ingen automatik i detta, vilket exemplet Berlin visar.

På den politiska sidan kan de nordiska ländernas skillnader i t ex vissa utrikespolitiska ståndpunkter sätta en begränsning för samarbetet. De nordiska länderna har emellertid i många frågor en mycket nära överensstämmelse i sina politiska bedömningar. I ett kulturellt perspektiv har länderna stora likheter, och betraktas utifrån ofta som en helhet. Detta medför fördelar, som måste säkras.

Ett närmare nordiskt samarbete är en fråga som kontinuerligt behandlas på möten mellan ländernas utrikesförvaltningar och i möten mellan beskickningspersonal. Islands utrikesministerium menar att det finns klara skäl till att fortsätta utveckla möjligheterna till ett närmare samarbete mellan de nordiska länderna vad gäller gemensamma representationskontor.

Norges utrikesdepartement anför att de nordiska länderna under loppet av de senaste åren utvecklat ett nära samarbete vad gäller gemensam utrikesrepresentation. De nordiska utrikesministrarna beslöt 1992 att man skulle undersöka möjligheterna att etablera gemensamma nordiska ambassader. Mot denna bakgrund etablerades den gemensamma nordiska ambassaden i Berlin. Det förekommer också ett nära nordiskt samarbete i många andra länder. I samband med Schengenavtalet har de nordiska länderna ingått avtal om att kunna representera varandra i konsulära frågor.

Man ställer sig positiv till en vidare utveckling av det nordiska samarbetet när det gäller gemensam representation och samlokalisering, särskilt i de länder där Norden har gemensamma politiska, humanitära och ekonomiska intressen. På norsk sida håller man f n på att utreda möjligheterna till utvidgat samarbete.

Svar från *Sveriges utrikesdepartement* kommer att delges vid ett senare tillfälle.[1]

4. Överväganden och slutsatser

Remissvaren uppvisar en samfällt positiv inställning till att – inom vissa områden – ytterligare förstärka samverkan mellan de nordiska ländernas utrikesrepresentation. Svaren är också i det närmaste samstämmiga beträffande samordningsläget i dag, liksom vad gäller möjligheter och begränsningar till ytterligare samordningsåtgärder.

Redan i dag sker en omfattande samverkan och samordning mellan de nordiska ländernas utrikesrepresentationer. Detta gäller såväl på de platser där samtliga nordiska länder är representerade som där inte alla nordiska länder har en fysisk representation.

Samverkan och samordning hör till det vardagliga arbetet och tar sig många uttryck. Självklart varierar formerna för och frekvensen i samverkan mellan olika delar av världen, men ett antal typiska drag och aktiviteter, som torde vara allmänt giltiga, kan urskiljas: Det pågår ett kontinuerligt utbyte av information mellan tjänstemännen på utrikesförvaltningarna och beskickningarna. Gemensamma nordiska möten arrangeras återkommande. De nordiska beskickningscheferna har regelbundna möten och överläggningar. Möjligheterna till ännu närmare samverkan är en fråga som löpande dryftas mellan såväl de nordiska utrikesministerierna som mellan beskickningarna på plats. Ståndpunkter samordnas i frågor där länderna har likartade uppfattningar, och länderna agerar ofta gemensamt i sådana frågor. I många frågor och verksamheter som gäller utvecklingssamarbete sker nära samverkan mellan de nordiska länderna, vilket bl a visar sig genom gemensamt deltagande i program, gemensam finansiering av projekt och gemensamt uppträdande inför andra parter. Vid behov lånar man t ex expertis av varandra. Man hjälper varandra med t ex personella och administrativa resurser. Man kan bistå och representera varandra i konsulära tjänster. Vissa praktiska tjänster upphandlas gemensamt. I ett antal länder, framförallt i utvecklingsländerna, har man i olika utsträckning samordnat vissa fysiska faciliteter, såsom lokaler, utrustning, upphandling, bevakning, m m. Det hittills mest långtgåen-

[1] (red.anm.) Har ikke innkommet ved trykkingen.

de exemplet på samlokalisering är det nordiska ambassadkomplexet i Berlin. Här är vissa funktioner och faciliteter redan från början samordnade, samtidigt som de enskilda ländernas ambassader fortsätter att vara funktionellt självständiga.

Utöver detta redan väl fungerande samarbete pekar remissvaren på andra möjligheter att ytterligare stärka samverkan mellan utrikesrepresentationerna:

- Man kan överväga en ordning för att ytterligare stärka informationsutbytet mellan de nordiska länder som är representerade i ett land och de som inte är det;
- Man kunde i vissa fall överväga gemensam upphandling av expertis för t ex biståndsadministration och liknande;
- Ett allmänt ökat samarbete för att främja export och kommersiella kontakter är tänkbart och har också prövats, t ex genom gemensamt uppträdande vid mässor
- Ett närmare samarbete vad gäller t ex administration och praktiska frågor är fullt tänkbart: dit hör gemensam upphandling av tjänster och utrustning och anskaffande av gemensamma lokaler.

Vinsterna i en ökad samverkan kan främst förväntas bestå i minskade kostnader, högre samlad effektivitet i administration och handläggning, samt tydligare nordisk närvaro och kraftigare genomslag för nordiska ståndpunkter. Det skall dock påpekas att dessa vinster inte betraktas som självklara.

Remissvaren pekar också på ett antal begränsande faktorer för en samverkan som sträcker sig utöver den som redan äger rum:

- Redan nu hör nordisk samverkan till vardagen för utrikesrepresentationerna. Det kan förefalla obehövligt att ytterligare formalisera denna. Dess oftast informella karaktär ses som en tillgång som underlättar och effektiviserar samarbetet;
- Ett ökat informationsutbyte och samordning av politiska ståndpunkter stöter på en begränsning i att alla nordiska länder inte är medlemmar i EU, eller i Nato. Inom EU finns t ex formella restriktioner för informationsspridning till tredje land;
- I vissa frågor har de nordiska länderna i hög grad kunnat samordna politiska ställningstagande, t ex vad gäller frågor om mänskliga rättigheter. I andra frågor finns inget stort utrymme till samordning helt enkelt av det skälet att länderna önskar driva egna linjer och ståndpunkter;
- En ytterligare utveckling av den nordiska samordningen bör avvägas och anpassas till de krav som de nordiska EU-ländernas samarbete ställer;
- Det finns olikheter mellan de nordiska ländernas lagstiftning, regelverk och administration, t ex vad gäller utrikesrepresentationens mandat, organisation, procedurer, som kan vara begränsande på möjligheterna till samverkan;
- Samordning i t ex exportfrämjande syfte har en naturlig begränsning i det att företag i de nordiska länderna befinner sig i en konkurrenssituation med varandra och därför knappast är benägna att delge varandra kommersiellt relevant information;
- En långtgående samverkan och samordning av ländernas utrikesrepresentation skulle förutsätta en harmonisering av deras utrikespolitik, vilket är vare sig realistiskt eller önskvärt;
- En gemensam anskaffning av t ex lokaler innebär inte nödvändigtvis besparingar, vilket exemplet Berlin visar.

Sammanfattningsvis kan konstateras att det finns en allmänt positiv attityd till möjligheterna att ytterligare stärka samverkan mellan de nordiska ländernas utrikesrepresentationer. Ökad samverkan bedöms främst kunna komma till stånd inom bl a administration och handläggning. Den innefattar sådana åtgärder som gemensamt agerande i vissa frågor, ökat informationsutbyte, gemensam upphandling av utrustning eller tjänster, gemensamt utnyttjande av expertis, m m. Det finns vissa tveksamheter till vinsterna av en mer genomgående fysisk samlokalisering av faciliteter. Samtidigt är dock samlokalisering ett alternativ som alltid bör prövas vid övervägan-den om nedläggning eller nyetablering av beskickningar.

En mer långtgående integration av politiska ställningstagande än den som redan sker och fungerar väl förefaller inte realistisk eller aktuell. I sammanhanget bör det kanske inskjutas att de nordiska statsministrarna nyligen gett uttryck för en önskan att närmare synkronisera de nordiska EU-ländernas ståndpunkter i EU-arbetet.

Remissinstanserna framhåller tydligt att det redan i dag sker en långtgående och närmast rutinmässig dialog, samråd och samverkan mellan de nordiska ländernas utrikestjänster, både på hemmaplan och på stationeringsorterna. Detta samarbete förefaller fungera utmärkt. Det kan därför knappast anses föreligga skäl att tillsätta en särskild utredning om förutsättningarna för utbyggd samverkan. Dock kan det icke desto mindre finnas skäl – i synnerhet i dag, när de nordiska länderna överväger och också genomför rationaliseringar inom utrikesförvaltningen – att dels framhålla det existerande samarbetet och dess möjligheter, dels mer systematiskt överväga möjligheter och förutsättningar för ytterligare samverkan.

Presidiet föreslår mot den bakgrund som givits ovan att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

att uppmärksamma de erfarenheter som gjorts och de möjligheter som erbjuds vad gäller samverkan mellan de nordiska ländernas utrikestjänster;

att verka för att främja en ytterligare samverkan mellan de nordiska ländernas utrikestjänster inom de områden där sådan befinns möjlig och lämplig;

att tillse att frågan om samverkan mellan de nordiska ländernas utrikestjänster tas upp i utrikesministrarnas redogörelser vid Nordiska rådets 54:e session i Helsingfors.

Åbo den 25. september 2001

Berit Brorby (A)
Chris Heister (m)
Svend Erik Hovmand (V)
Kaj Ikast (KF)
Johan J. Jakobsen (SP)
Anita Johansson (s)
Elver Jonsson (fp)
Bjarne Kallis (SKL)
Outi Ojala (Vas.)
Riitta Prusti (SDP)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Jari Vilén (Kok.)

Medlemsförslag

om samverkan mellan de nordiska ländernas utrikesrepresentationer

(Väckt av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)

I en allt mer globaliserad värld, där gränserna suddas ut och där både människor och företag rör sig över hela världen, blir behovet av bred diplomatisk och konsulär representation allt viktigare. Den ska dels svara för att förmedla information om utvecklingen i andra länder och regioner, som ger bra underlag för både enskildas, företags, myndigheters och politikers beslut. Utlandsrepresentationen får också större betydelse när det gäller att företräda medborgarnas intressen i andra länder. Våra resvanor och företagens rörelser talar för ökat behov av sådana insatser.

Den diplomatiska representationen blir ofta också en signal om vilken vikt vi lägger vid förbindelser med olika länder. Det uppfattas som en statusfråga oavsett om vi vill det eller inte.

Vart och ett av de nordiska länderna har representation i många delar av världen. Det är bra. Men vi saknar också, helt eller delvis sådan representation i många länder. Det är inte möjligt – av rent ekonomiska skäl – att ha en heltäckande diplomatisk representation i varje land.

Samlokalisering sker redan mellan ett eller flera andra nordiska länder i exempelvis Dar es Salaam, Lusaka, Maputo, Nairobi, Winhoek, Dhaka, Jakarta och Sarajevo.

I många av dessa länder är frågor om utvecklingssamarbete, demokratisering, MR-frågor och konfliktlösning aktuella. Det är frågor där de nordiska länderna har stor samsyn.

För att bredda den diplomatiska representationen i framförallt små utvecklingsländer borde de nordiska regeringarna pröva tanken på utökad samverkan när det gäller diplomatisk representation.

Det skulle kunna ge oss alla en snabbare och djupare kunskap om den internationella utvecklingen och möjlighet till bättre stöd till nordiska medborgare och företag och det skulle också tjäna som ett bra åskådningsexempel på samarbete grannar emellan. I detta sammanhang kan nämnas att det gemensamma ambassadkomplexet i Berlin har väckt stor och positiv uppmärksamhet, särskilt i Tyskland men också i andra länder.

Det finns ett stort intresse för vårt nordiska samarbete i många regioner även om modellen inte kan kopieras. Samverkan kring utrikesrepresentationen skulle kunna tjäna som ett konkret exempel på samarbetets möjligheter och fördelar.

Med hänvisning till det anförda föreslås att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

att utreda förutsättningarna för en systematiskt utbyggd samverkan mellan de nordiska ländernas utrikesrepresentationer.

Oslo den 2 april 2001

Dorte Bennedsen (S)
Berit Brørby (A)
Anita Johansson (s)
Eva Johansson (s)
Riitta Prusti (SDP)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)

Nordenudvalgets betænkning

Medlemsförslag om reumatikernas situation i Norden og Medlemsförslag om patienträttigheter, spesiellt kostnader för kroniker

(Medlemsforslag A 1254/nord, se s. 389)
(Medlemsforslag A 1255/nord, se s. 391

1. Nordenudvalgets forslag

Nordenudvalget foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at indhente information fra de nordiske lande om reumatikere og andre langvarige syges livssituation og behandlingsmuligheder samt de totale økonomiske konsekvenser kroniske sygdomme foranleder for patienten og samfundet;

at på baggrund af information om reumatikere og andre langvarige syges livssituation, behandlingsmuligheder og de økonomiske konsekvenser sygdommen foranleder, udarbejde forslag om hvordan disse gruppers situation kan forbedres i gennem samarbejde mellem de nordiske lande.

2. Baggrund

Nordenudvalget har den 29. oktober 2001 i København behandlet et "medlemsforslag om reumatikernes situation i Norden" stillet af den socialdemokratiske gruppe i Nordisk Råd samt et "medlemsförslag angående patientsrättigheder, speciellt kostnader för kroniker", stillet af midtergruppen i Nordisk Råd.

3. Medlemsforslagene

Det fremgår af medlemsforslag A 1254/nord, at de reumatiske sygdomme er folkesygdomme som omtrent hver tiende individ lider af. Trods dette er disse sygdomme ikke prioriterede i sygepleje, behandling eller hvad gælder samfundsmæssige tiltag. Det fremgår endvidere, at kun femte delen af udgifter vedrørende sygdommen i Sverige går direkte til sygepleje og medicin, men at over 80% er indirekte udgifter, f.eks. udgifter på grund af førtidspensionering og sygemeldinger. Det hævdes, at alt peger på en lignende situationen i de øvrige nordiske lande. Det konstateres, at hvis bedre behandlingsformer kan føre til at de reumatisk syge i større grad kan deltage på arbejdsmarkedet, skulle det føre til samfundsøkonomiske gevinster og generelt forbedre patienternes livskvalitet.

Medlemsforslag A 1255/nord berører økonomiske udgifter for patienter med kroniske lidelser, hvor forslagsstillerne gør opmærksom på de tunge økonomiske konsekvenser sygdommen har for de kroniske patienter. I mange grupper tilknyttes problemet yderligere deres dårlige situation på arbejdsmarkedet. Forslagsstillerne gør specielt opmærksom på at det ikke er nok med at

sygdommen nedsætter livskvaliteten og ofte fører til dårligere situation på arbejdsmarkedet men at denne situation bliver yderligere endnu tungere med de omsorgsudgifter og de merudgifter kroniske patienter er plaget af permanent. Disse merudgifter, konkluderer forslagsstillerne, er ikke tilfredsstillende og afspejler ikke en ligestillet situation for kroniske patienter.

Behandling af medlemsforslagene

Medlemsforslaget blev sendt ud til høring. Da høringssvarene forelå besluttede Nordenudvalget på sit møde den 25. september 2001, at behandle forslagene i en fælles betænkning eftersom de omfatter i en stor grad den samme problamatik: de langvarige syges livskvalitet.

3.1 Medlemsförslag A 1254/nord om reumatikernas situation i Norden

Medlemsforslag 1254/nord blev sendt ud til følgende instanser:

Nordiske:

Nordiska hälsovårdshögskolan, Nordisk Reumaråd, NSH – Nordiska samarbetsprogrammet för handikappfrågor

Nationale:

Danmark: Sekretariatet for Ministeren for Nordisk Samarbejde, Gigtforeningen, Foreningen Norden

Finland: Finansministeriet, Social- och hälsovårdsministeriet, Folkpensionsanstalten, Reumaforbundet i Finland rf.

Åland: Ålands Reumaforening r.f., Ålands landskapsstyrelse (Social- och Miljøafdelingen), Ålands handikappförbund, Ålands hälso- och sjukvård

Island: Den islandske gigtforening, Sundheds- og socialforsikringsministeriet

Norge: Norsk Revmatikerforbund, Nordisk samarbedsminister, Utenriksdepartementet

Sverige: Reumatikerförbundet, Riksförsäkringsverket, Socialstyrelsen, Riksrevisionsverket

3.1.1 Høringssvar

Nordiske

Nordiska hälsovårdshögskolans rektor meddeler at skolen *ikke har ekspertkundskab* på området og afslår derfor tilbuddet om at svare.

Nordisk reumaråd (NRR) stiller sig *positivt* til forslaget og mener at dets målsætning bør udføres snart. Reumarådet gør opmærksom på at få sygdomme er så almindelige som de reumatiske. Reumarådet peger på at kun 20% af de totale samfundsudgifter til reumatiske sygdomme i f.eks. Sverige bruges på direkte tiltag som pleje, rehabilitering og lægemedicin. Det hævdes at for mange andre grupper som lider af lignende sygdomme er tallet 40%. Reumarådet mener at med nye revolutionære mediciner på området, findes der yderligere grund til at satse på direkte udgifter som samtidig reducerer indirekte forsikringsrelaterede udgifter.

NSH – Nordiska samarbetsprogrammet för handikappfrågor giver et fælles svar på medlemsforslag A1254/nord og A1255/nord angående patientrettigheder. NSH *støtter* forslagene og gør opmærksom på at øgede egenudgifter er et problem for mange mennesker med funktionshinder og kroniske sygdomme. NSH peger på muligheden at tilknytte forslagene til det nordiske velfærdsprograms afsnit om social- og sundhedssektoren. En pilotstudie på reumatikernes situation og behov i forbindelse med programmet kunne senere udvides til at omfatte andre grupper af kronisk syge.

Nationale:

Danmark

Socialministeriet bemærker, at der er en række andre kroniske sygdomme som også fortjener en mere dybtgående analyse. Socialministeriet foreslår derfor at man *afventer opprioritering* af denne undersøgelse til resultaterne af den brede undersøgelse foreligger (jf. A 1255/nord).

Sundhedsministeriet finder *ikke*, så vidt det angår behandling med lægemidler, at der er behov for at udarbejde en særlig redegørelse vedrørende gigtpatienters situation i sundhedssektoren i de nordiske lande.

Finland

Social- og sundhedsministeriet mener at forslaget fæster opmærksomhed på vigtige spørgsmål, men at der behøves *yderligere forberedelser* før man tager stilling til behovet af yderligere tiltag angående denne sygdomsgruppe. Ministeriet mener, at det er vigtigt at kortlægge i hvilken grad den information som forslaget anmoder om allerede findes i de nordiske lande og på grund af denne kortlægning vurdere i hvilken grad der findes merværdi i at man på nordisk niveau starter yderligere undersøgelser på området.

Finansministeriet henviser til Social- og sundhedsministeriets svar.

Folkepensionanstalten mener at før man udfører den undersøgelse medlemsforslaget henviser til *burde de undersøgelser som allerede findes samles* og på grund af dem skulle man kunne overveje hvilke sygdomsgrupper der eventuelt var berettiget at inddrage i internationale undersøgelser og hvilke lande skulle være hensigtsmæssige til at deltage i disse undersøgelser.

Reumaforbundet i Finland rf. støtter forslaget der rådet finder meget vigtigt.

Island

Den islandske gigtforening støtter forslaget.
Sundheds- og socialforsikringsministeriet støtter forslaget.

Norge

Norsk Revmatikerforbund støtter forslaget. Forbundet hævder at meget lange ventetider for vurdering og behandling er reglen men ikke undtagelsen og at mangel på eksperter på området og trussel om nedskæringer og nedlæggelser af afdelinger for reumatisk syge er blevet en del af hverdagen. Dette fører kun til at forværrelse af sygdommen og at det ikke er acceptabelt at patienterne ikke får tilgang til de behandlingsformer der trods alt findes.

Sverige

Socialstyrelsen kommenterer ikke medlemsforslaget men henviser i stedet til statistik på tre områder indenfor problematikken som kan bidrage til kortlægning af situationen.
Reumatikerförbundet støtter forslaget og opfordrer til at det godkendes således at der kan opnås konkrete forbedringer for reumatikere i Norden.
Riksförsäkringsverket er positivt overfor en redegørelse over reumatikernes situation men finder det svært at tage stilling til hvor vidt denne skal ligge til grund for nordisk samarbejde på området før resultaterne foreligger.

3.1.2 Sammenfatning af høringssvar

De fleste af høringsinstanserne støtter forslaget. Disse, hvor af de fleste er organisationer der beskæftiger sig med de reumatiske sygdomme, har ingen forbehold til forslaget. De hilser forslaget velkommen og mener at der findes stort behov for at forbedre situationen hos reumatisk syge i Norden således at deres situation bliver ligestillet med andre i samfundet.

De fleste offentlige institutioner er mere skeptiske og det menes f.eks., at det er vigtigt at kortlægge i hvilken grad den information som forslaget anmoder om allerede findes i de nordiske lande og på grund af denne kortlægning vurdere i hvilken grad der findes merværdi i at man

på nordisk niveau starter yderligere undersøgelser på området. Det bemærkes endvidere, at der er en række andre kroniske sygdomme som også fortjener en mere dybtgående analyse.

NSH, som støtter forslaget, peger på muligheden at tilknytte forslaget (samt forslag A 1255 om patienternes rettigheder, specielt udgifter for kronisk syge) til det nordiske velfærdsprograms afsnit om social- og sundhedssektoren.

3.2 Medlemsförslag 1255/nord om patienträttigheter, speciellt kostnader för kroniker

Medlemsforslag A 1255/nord blev sendt ud til høring til følgende instanser:

Nordiske: Nordiske Samarbejdsprogrammet for handikapfrågor, Nordiska hälsovårdshögskolan, Nordisk Reumaråd

Danmark: Sekretariatet for Ministeren for Nordisk Samarbejde, Gigtforeningen, Foreningen Norden

Finland: Finansministeriet, Social- och hälsovårdsministeriet, Folkpensionsanstalten, Reumaforbundet i Finland rf.

Åland: Ålands Reumaforening r.f., ., Ålands landskapsstyrele (Social- och Miljøafdelingen), Ålands handikappförbund, Ålands hälso- och sjukvård

Island: Den islandske gigtforening, Sundheds- og socialforsikringsministeriet

Norge: Norsk Reumatikerforbund, Funksjonshemmedes fellesorganisation, Nordisk samarbedsminister, Utenriksdepartementet

Sverige: Sosialstyrelsen, Riksförsäkringsverket, Reumatikerförbundet

3.2.1 Høringssvar

Nordiske

Nordiska hälsovårdshögskolan gør opmærksom på, at i takt med nedskæring og besparing i sundhedssektoren øger den økonomiske presse på enkelte patienter. Der findes, fremgår det, tydelige tendenser som peger på øget brug af lægemedicin i en situation hvor man savner personale. Hälsovårdshögskolen er positivt indstillet overfor en udredning af omsorgsudgifter for personer som lider af kroniske sygdomme i Norden. I denne udredning burde man bl.a. sammenligne de forskellige tilskudsregler der gælder i de nordiske lande og analysere hvordan disse påvirker den solidariske sygdomspleje.

Nordisk Reumaråd stiller sig positivt til forslaget. Reumarådet ser gerne at formuleringen "omsorgsudgifter i vid bemærkning" specificeres således at man tager hensyn til forringet indkomst hos kronisk syge samt at der tages hensyn til merudgifter men ikke kun udgifter i forbindelse med plejen. Rådet henviser til medlemmernes generelle fælles opfattelse, at alvorlige sygdomme fører til bortfald af indtægter som igen fører til, at de ikke har råd til den behandling de har behov for og fører dermed til at sygdommen forværres. Rådet nævner, at dyrt lægemedicin mod reumatiske sygdomme, som f.eks. Enbrel eller Remicade, kunne med fordel indbygges i en nordisk undersøgelse. Disse lægemedicin kan lindre lidelser og bremse sygdommens forløb, hvilket igen fører til mindre samfundsmæssige udgifter. Reumarådet henviser til en ny undersøgelse udført for det svenske Reumtikerforbund, hvis resultater ikke endnu er blevet offentliggjort. Det fremgår at resultaterne af denne undersøgelse bekræfter de konklusioner som andre nordiske undersøgelser omkring reumatikernes situation er kommet til.

NSH – Nordiska samarbetsprogrammet för handikappfrågor giver et fælles svar på medlemsforslag A1255/nord og A1254/nord angående patientrettigheder, specielt udgifter for kronisk syge. NSH støtter forslagene og gør opmærksom på at øgede egenudgifter er et problem for mange mennesker med funktionshinder og kroniske sygdomme. NSH peger på muligheden at

tilknytte forslagene til det nordiske velfærdsprogrammets afsnit om social- og sundhedssektoren. En pilotstudie på reumatikernes situation og behov i forbindelse med programmet kunne senere udvides til at omfatte andre grupper af kronisk syge.

Nationale:

Danmark

Socialministeriet støtter forslaget om udarbejdelse af undersøgelse om de kroniske sygdomme, bl.a. med henblik på at få belyst, hvordan disse sygdomme belaster de sociale udgifter samt mulighederne for forebyggende indsatser, der kan reducere omkostningerne for samfundene såvel som for de enkelte sygdomsramte personer. Socialministeriet gør opmærksom på at Europarådet har nedsat en ekspertgruppe, vedrørende "forebyggelse af handikap" der er forbundet med kroniske sygdomme hvilket rejser spørgsmålet om hensigtsmæssigheden af en eventuel samordning med det nordiske initiativ på området.

Sundhedsministeriet støtter ikke forslaget. Ministeriet mener, at på lægemiddelområdet er der ikke behov for, at der i Nordisk Råds regi gennemføres en undersøgelse af kronikernes sygdomsrelaterede udgifter. Det fremgår af ministeriets svar, at i Danmark tilgodeser sygesikringslovens medicintilskudsregler personer med store årlige udgifter til medicin, herunder kronikere. Sundhedsministeriet finder, at det hverken vil være muligt eller hensigtsmæssigt, at de nordiske lande koordinerer de økonomiske betingelser for patientgrupper, som lider af en kronisk sygdom. Det fremgår at det ville være i strid mod intentionen bag det danske tilskudssystem og det anses at formålet og opbygningen med medicintilskudssystemerne ikke er tilstrækkelig sammenfaldende i de nordiske lande.

Gigtforeningen støtter Nordisk råds initiativ til, at der bliver foretaget en undersøgelse, som klarlægger de økonomiske konsekvenser for personer med kronisk lidelse, f.eks. gigt. Foreningen ser også med interesse på en undersøgelse, der kan sammenligne de forskellige økonomiske vilkår for mennesker med gigt i de nordiske lande.

Finland

Social- og sundhedsministeriet mener, at medlemsforslaget gør opmærksom på vigtige spørgsmål men at forslaget behøver yderligere forberedelse inden det kan bedømmes hvor godt målsætningerne kan realiseres. Ministeriet mener at det skulle være fornuftigt at begynde med at kortlægge de undersøgelser som findes på området i de nordiske lande og vurdere deres informationsværdi. På grund af den slags udredning samt evaluering af mulighederne for at udføre den undersøgelse rekommandationen henviser skulle man først kunne tage beslutning om eventuel forskning. Ministeriet stiller sig også i tvivl over forslagets anden rekommandation og mener at det er problematisk at udarbejde økonomiske omsorgsvilkår for kronisk syge på nordisk niveau. De sociale- og sundhedssystemer i de nordiske lande er for forskellige til at det kan lade sig gøre, mener ministeriet.

Finansministeriet henviser til Social- og sundhedsministeriets svar.

Folkpensionsanstalten finder medlemsforslagets problemstilling vigtig, men mener at før man udfører den undersøgelse medlemsforslaget henviser til burde man få oversigt over de undersøgelser som allerede findes og på grund af det vurdere om der findes behov for yderligere undersøgelser. Folkepensionsanstalten peger på undersøgelser som er blevet udførte på området som delvis omfatter medlemsforslagets problematik, f.eks. undersøgelser udførte af OECD og STAKES. Folkepensionsanstalten gør også opmærksom på at NOMESCO besidder en del statistik på området.

Reumaförbundet i Finland rf. støtter forslaget som forbundet anser højaktuelt og vigtigt.

Åland

Ålands Reumaförening r.f. stiller sig positivt overfor medlemsforslaget og bruger lejligheden til at pege på at den speciale situation på Åland gør, at udgifter for mennesker som lider af kroniske sygdomme kan ofte overskride de udgifter den samme gruppe har i Finland.

Island

Den islandske gigtforening støtter forslaget.

Sundheds- og socialforsikringsministeriet støtter forslaget. Ministeriet gør dog opmærksom på, at før der udføres en større undersøgelse på området er det vigtigt at der defineres præcis hvilke grupper af kronisk syge undersøgelsen skal omfatte. Dette er vigtigt af hensyn til ligeret på området.

Norge

Norsk Revmatikerforbund (NRF) støtter forslaget. Forbundet gør opmærksom på NRFs undersøgelse om reumatikernes situation som medlemsforslaget redegør for og konkluderer at forbundet ser det som helt nødvendig at indhente det oversigt forslaget anmoder om.

Funktionshemmedes Fellsesorganisation (FFO) støtter forslaget. FFO gør dog opmærksom på, at der findes en hel del dokumentation på området allerede og organisationen spekulerer derfor på om ikke den politiske vilje mangler.

Sverige

Socialstyrelsen har ingen kommentarer til forslaget om en kortlægning af sygdomsrelaterede udgifter for kronisk syge. Til gengæld, hvad gælder forslaget om udarbejdelse af økonomiske omsorgsvilkår for specificerede kroniske syge, gør Socialstyrelsen opmærksom at udformningen af velfærdssystemet har haft ligebehandling som målsætning. Socialstyrelsen mener derfor, at hvis ambitionen med forslaget er at skabe specielle økonomiske vilkår for f.eks. reumatikere står det i modsætning til de ambitioner som har været vejledende under de seneste års forandringsarbejde inden for nuværende velfærdssystem i Sverige.

Riksförsäkringsverket (RFV) støtter forslaget om en redegørelse som kortlægger sygdomsrelaterede udgifter for personer med kronisk lidelse. RFV mener til gengæld at det er svært at tage stilling til hvor vidt den slags redegørelse skal ligge til grund for udarbejdelse af økonomiske omsorgsvilkår for kronisk syge i Norden før undersøgelsens resultater foreligger.

Reumatikerförbundet stiller sig positivt til medlemsforslaget. Forbundet, lige som Reumarådet, ser gerne at formuleringen "omsorgsudgifter i vid bemærkning" specificeres således at man tager hensyn til forringet indkomst hos kronisk syge samt at der tages hensyn til merudgifter men ikke kun udgifter i forbindelse med plejen. Förbundet, lige som Reumarådet, henviser til en ny undersøgelse udført for Reumatikerförbundet, hvis resultater ikke endnu er blevet offentliggjort. Det fremgår at resultaterne af denne undersøgelse bekræfter de konklusioner som andre nordiske undersøgelser omkring reumatikernes situation er kommet til.

3.2.2 Sammenfatning af høringssvar

De fleste af høringsinstanserne støtter forslaget. Disse, hvor af de fleste er organisationer der beskæftiger sig med kroniske sygdomme, har ingen forbehold til forslaget. De hilser forslaget velkommen og mener at der findes stort behov for at kortlægge og forbedre situationen hos kronisk syge i Norden således at deres situation bliver ligestillet med andre i samfundet.

De offentlige institutioner er mere skeptiske og det hævdes f.eks., at det skulle være fornuftigt at begynde med at kortlægge de undersøgelser som findes på området i de nordiske lande og vurdere deres informationsværdi. Det synspunkt fremhæves også, at det kan være problematisk at udarbejde økonomiske omsorgsvilkår for kroniske syge på nordisk niveau på grund af forskellige velfærdssystemer. Der gøres også opmærksom på, at før man udfører en større under-

søgelse på området er det vigtigt at definere hvilke kroniske sygdomsgrupper undersøgelsen skal omfatte.

NSH, som støtter forslaget, peger på muligheden at tilknytte forslaget (samt forslag A 1254 om reumatikernes situation i Norden) til det nordiske velfærdsprograms afsnit om social- og sundhedssektoren.

4. Konklusion

De fleste af høringsinstanserne støtter forslagene. Begge medlemsforslag får ubetinget støtte fra organisationer som beskæftiger sig med de sygdomsgrupper som forslagene henviser til. De kritiske stemmer kommer hovedparten fra offentlige institutioner. Disse gør specielt opmærksom på, at man ikke burde tage initiativ til større undersøgelser før man har kortlagt de undersøgelser som allerede findes i de nordiske lande på området og vurderet deres informationsværdi. Der stilles også spørgsmålstegn ved omfattende harmonisering i de nordiske lande hvad gælder udarbejdelse af fælles nordisk ordning af økonomiske omsorgsvilkår på grund af forskellige velfærdssystemer.

Høringssvarene viser til gengæld en generel støtte for at indhente omfattende information om de langvarige syges (herunder bl.a. reumatisk syge) livssituation hvad gælder behandlingsmuligheder og økonomiske udgifter (herunder merudgifter) og at denne information burde danne grundlaget for initiativer til tiltag på området.

Nordenudvalget mener, at der allerede findes flere indikatorer på, at en stor del af langvarige syge er på grund af sygdommen præget af bl.a. behandlingsmæssige og økonomiske problemer, der forringer deres livskvalitet i den grad at de ikke er ligestillet med andre grupper i samfundet. Nordenudvalget mener at dette er uacceptabelt i de moderne nordiske velfærdssamfund hvor ligestillingsprincippet spiller en central rolle.

Nordenudvalget mener, at hvis Nordisk Ministerråd vurderer det som for omfattende opgave at kortlægge situationen blandt alle grupper som defineres som langvarig syge, skal Nordisk Ministerråd i første omgang prioritere patientgrupper som plages af reumatiske sygdomme og parkinson.

På baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at indhente information fra de nordiske lande om reumatikere og andre langvarige syges livssituation og behandlingsmuligheder samt de totale økonomiske konsekvenser kroniske sygdomme foranleder for patienten og samfundet;

at på baggrund af information om reumatikere og andre langvarige syges livssituation, behandlingsmuligheder og de økonomiske konsekvenser sygdommen foranleder, udarbejde forslag om hvordan disse gruppers situation kan forbedres i gennem samarbejde mellem de nordiske lande.

København, den 29. oktober 2001

Andreas Andreassen (Si)
Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Odd Roger Enoksen (Sp)
Ann-Marie Fagerström (s)
Aud Gaundal (A)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
May Hansen (SV)
Søren Hansen (S)
Britt Hildeng (A)
Lars Hjertén (m)
Tuula Haatainen (SDP)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Eva Johansson (s)
Jógvan við Keldu (Ff)
Øyvind Korsberg (FrP)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Ragnwi Marcelind (kd)
Dan Reinert Petersen (Jvfl.)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

Medlemsförslag **A 1254/nord**

om reumatikernas situation i Norden

(Väckt av Ann-Marie Fagerström, Tuula Haatainen, Astrid Marie Nistad och Sigríður Jóhannesdóttir)

År 2002 är det 10 år sedan det Nordiska reumatikeråret som genomfördes 1992. Året bidrog till att sätta fokus på de reumatiska sjukdomarna, reumatikernas situation och att öka kunskapen om sjukdomarna allmänt. Men fortfarande återstod mycket att göra. Rekommendation nr 36/1989 låg till grund för det reumatikeråret och uttalade vidare att en plan för förstärkta insatser mot reumatiska sjukdomar skulle utarbetas i Norden.

De reumatiska sjukdomarna är folksjukdomar. Ungefär var tionde individ lider av någon av de ca 80 olika diagnoserna. Ändå är dessa sjukdomar inte prioriterade i vård, behandling eller samhällsåtgärder. En tydlig indikation på detta är att bara knappt en femtedel av alla de kostnader de reumatiska sjukdomarna årligen förorsakar i Sverige, går direkt till sjukvård, rehabilitering och läkemedel. Över 80 % av kostnaderna sätts in i efterhand , och är indirekta kostnader, såsom för produktionsbortfall på grund av förtidspensioneringar och sjukskrivningar. Allt tyder på att proportionerna är likartade i de andra nordiska länderna. De samhällsekonomiska vinsterna skulle vara betydande om bättre behandlingsformer skulle leda till att reumatiskt sjuka i större utsträckning skulle kunna fortsätta i sitt yrkesliv. (Jmf. CMT Rapport 1999:5 Samhällsekonomiska kostnader för reumatiska sjukdomar. Linköpings universitet.)

Forskningen i reumatologi har tagit stora steg framåt under de senaste åren och frambringat en ny generation av läkemedel med mycket god effekt. Främst är det fråga om de s k TNF-α-blockerarna. Men de nya läkemedlen är mycket dyra och kräver specialister för täta kontroller bl a. Vidare är det bara ca en tjugondel av patienterna med reumatoid artrit, RA, som fått tillgång till behandlingen.

Enligt en sammanställning över behandlingssituationen för reumatiker i Norden som de nordiska reumatikerförbunden i Nordiskt reumaråd NRR genomförde 1999 råder det idag en brist på reumatologer som väntas accentueras ytterligare p.g.a. stora väntade pensionsavgångar inom de närmaste 10 åren.

Att försöka lösa läkarbristen genom att "stjäla" specialistläkare från varandra i de nordiska länderna är ohållbart för framtiden.

Detta är enbart några bilder på situationen för de nordiska reumatikerna idag. Mycket återstår alltså att göra.

2000-2010 är utlyst till Rörelseorganens årtionde, The Bone and Joint Decade. Över 50 regeringar har idag undertecknat deklarationen som även har stöd av WHO och FN. Årtiondets syfte är att sprida kännedom om sjukdomar i rörelseorganen och att verka för ökad utbildning och forskning. Det är nu lämpligt att fokusera på situationen.

Med hänvisning till det anförda föreslås att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

att utarbeta en redovisning över reumatikernas situation i de nordiska länderna med hänsyn till vårdbehov, tillgång till vård, kostnader för samhället och individen m.m.

att på grundval av redovisningen föreslå åtgärder hur reumatikernas situation kan förbättras genom samverkan mellan de nordiska länderna.

Oslo den 2 april 2001

Ann-Marie Fagerström (s)
Tuula Haatainen (SDP)
Astrid Marie Nistad (A)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Berndt Sköldestig (s) (suppleant)

Medlemsförslag **A 1255/nord**

angående patienträttigheter, speciellt kostnader för kroniker

(Väckt av Pehr Löv m.fl.)

Begreppet patienträttigheter spänner över ett vitt fält och har varit allt mer på tapeten i olika länder på senare år. I begreppet ryms allt från möjligheterna till självbestämmande över vård, behandlingsformer, vård vid livets slutskede, information och samtycke, klagovägar, barns rättigheter, rättigheter vid felbehandling mm. De flesta nordiska länder har i dag viss lagstiftning på området också om den oftare är inriktad på vårdpersonalens skyldigheter än patienternas rättigheter.

Det finns i de nordiska länderna i varierande mån tak, så kallade loft eller maximibelopp för årliga behandlings och vårdkostnader för den enskilda patienten. Detta inkluderar läkemedel men taken varierar såväl till sin utformning som till sin nivå. I en sammanställning gjord av Nordiskt reumaråd 1999, NRR, samarbetsorgan för de nordiska reumatikerförbunden framkom bl.a. följande:

Vad gäller kostnader, tak på patientens andel av de totala kostnaderna (högkostnadsskydd) och huruvida det finns ett gemensamt tak, kan man konstatera att det i Sverige finns två s.k. separata högkostnadsskydd. Det finns inget gemensamt tak för olika högkostnadsskydd. I Norge täcks endast en liten del av alla kostnader in under ett s.k. egenandelstak. I Danmark har man ett loft på 300.00 DKK över medicinutgifter. I Finland finns ett tak på 3300 FIM per år som maximum för läkemedel. För Islands del konstateras att det er högkostnadsskydd "for behandling og også for medisin og legetjeneste. For behandling av ergoterapeuter og fysioterapeuter er pasientens andel ISK 1054 per behandling, men kostnadene minskes etterhvert, slik at barn og pensjonister ikke betaler noe etter 15 behandlinger. For legebesøk og medisin får alle frikort ved 12.500 kr, pensjonister ved 6250 kr og barn ved 3000 kr." Vad gäller Färöarna finns varken högkostnadsskydd eller gemensamt tak.

Angående statistik på reumatikers årliga utgifter för hälsan, det vill säga de kostnader man faktiskt har för att leva ett gott liv med så god hälsa som möjligt så gäller följande. Enligt Reumaförbundet i Finland är sjukdomskostnadernas medelvärde 8 330 mk per år. I Norge har man tagit initiativ till en dylik undersökning.

Enligt samhällsekonomiska kalkyler över den direkta vården och de indirekta kostnaderna, t.ex. sjukförsäkring ligger de nordiska länderna ungefär på samma nivå. I Sverige kostar de reumatiska sjukdomarna samhället minst 27 miljarder kronor per år. I Danmark är summan 21 miljarder DKK för direkt och indirekta kostnader och i Finland beräknar man kostnaderna till sammanlagt 19,3 miljarder FIM. Eftersom systemen i länderna avseende skatter och förmåner varierar är det vanskligt att gå in för total harmonisering av systemen. Man kan dock konstatera att vissa patientgrupper, kronikerna, såsom reumatiker, diabetiker, celiakidrabbade år efter år, drabbas av höga kostnader för sin sjukdom och att detta för många av grupperna ofta ytterligare är kopplat till att situationen på arbetsmarknaden är svår. Andra patienter drabbas oftare enstaka år av förhöjda sjukvårds-, läkemedels-, och andra kringkostnader men för kronikerna är situationen oftast permanent.

Nordiskt reumaråds norska medlemsförbund, NRF beställde 1999 en undersökning där 1823 svarade och åldern på flertalet av dem som svarade var i åldersgruppen 41-70. I undersökningen framkom en räcka fakta om situationen för reumatikergruppen. Nästan 4 av 10 ansåg sig inte ha råd att genomföra den behandling som läkaren tillrått. 30-38 % hade merkostnader till kläder och skor p.g.a. sjukdomen, extra transportkostnader och behov av extra värme i huset.

Av de besvarade hade 27 % över 20 000 NOK i årliga utgifter. Den genomsnittsliga norska reumatikern använder över 1 000 norska kronor i månaden för det minimum av hälsovård de behöver. Åtta av tio använde receptbelagda läkemedel, de flesta av dessa i dagligt bruk. Av den 40% som inte ansåg sig ha råd med behandlingar deras läkare föreslagit var det främst uppehåll på rehabiliteringsinstitut och behandlingsresor till utlandet som låg utanför den ekonomiska räckvidden. Men för 12 %-enheter var det faktiskt fråga om kostnader för medicin och sjukvårdsbehandling.

Medianen för reumatikernas totala hälsorelaterade kostnader per år låg i intervallet 8-12 tusen norska kronor men 9 % angav att de behövde 40 000 kronor eller mer, 7 % att de använde mellan 30-40 000 och ytterligare 12 % att de använde över 20 000 norska kronor. 70 % av reumatikerna i Norge når regelbundet år för år upp till gränsen för frikort, det vill säga slår i taket.

Nivåerna kan variera för olika kronikergrupper men motsvarande undersökningar skulle säkert komma upp med liknande resultat för dessa.

Sett ur ett mänskorätts perspektiv kan man konstatera att kronikernas situation är sådan att de årliga merutgifterna för sjukdomen är ytterligt betungande för de flesta i gruppen. Det är inte tillfredsställande eller jämlikt att vissa grupper ständigt drabbas av merutgifter. Inte nog med att sjukdomen sätter ned livs-kvaliteten och att sjukdomen ofta leder till försämringar på arbetsmarknaden och ett sämre inkomstunderlag. Situationen försämras ytterligare av de ständiga merutgifterna.

Med bakgrund av det ovan anförda föreslår förslagsställarna att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att en noggrann undersökning över kronikergruppernas sjukdomsrelaterade vårdkostnader i vid bemärkelse genomförs;

att denna undersökning utgör grunden för att utarbeta ekonomiska vårdvillkor för specificerade kroniker i Norden.

Helsingfors den 3 maj 2001

Odd-Einar Dørum (V)
Ewa Larsson (mp)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Pehr Löv (SFP)
Ragnwi Marcelind (kd)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Jan-Erik Ågren (kd)

Utskottsförslag

om ökat stöd för att stärka kvinnors ställning i Nordens närområden

(Framlagt av Närområdesutskottet)

(Medlemsförslag se s. 395)

1. Förslag

Närområdesutskottet föreslår att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att inom ramen för samarbetsprogrammet för nordiskt jämställdhetsarbete 2001-2005:

- stödja projekt, som ger kvinnor i Nordens närområden kunskap om demokrati och beslutsfattande på alla nivåer i samhället;
- verka för initierande av informationskampanjer i Nordens närområden angående reproduktion, sexualitet och kvinnohandel.

2. Bakgrund

I samband med Nordiska rådets möten i Västerås i september 2000 upprättade Nordiska rådets mittengrupp ett medlemsförslag om ökat stöd för att stärka kvinnornas ställning i Nordens närområden.

I medlemsförslaget framhålls att integreringen av jämställdhetsperspektivet i närområdesverksamheten är ett viktigt led i att trygga demokratins utveckling i närområdet. I de baltiska länderna och nordvästra Ryssland är kvinnornas andel i beslutsfattandet och deltagandet i de politiska beslutsprocesserna låg. De nordiska kvinnoorganisationernas samarbete med de baltiska och ryska motsvarande organisationerna bör stärkas. Syftet med ett liknande samarbete skulle vara att uppmuntra kvinnor till ett aktivare deltagande i det samhälleliga beslutsfattandet. I det nordiska närområdessamarbetet borde jämställdhetsfrågor och socialpolitiska frågor och projekt prioriteras högre.

Vidare framhålls att reproduktion och sexualitet är ett tema som är aktuellt i hela närområdet. Antalet aborter är mycket högre än antalet födslar och könssjukdomar sprids explosionsartat och därför är det viktigt att initiera projekt inom dessa temaområden. Målsättningen med dessa projekt är att öka kunskapen speciellt hos ungdomar. Det kan nämnas som ett exempel att i Finland skickar Social- och hälsoministeriet material om reproduktion och prevention till alla 16 åringar. Informationskampanjer kring temat på estniska, lettiska, litauiska och ryska språken borde initieras i alla dessa länder.

Slutligen påpekas att kvinnohandel är ett område, som hela tiden uppmärksammas allt mer. Detta är ett växande problem i de östeuropeiska länderna eftersom det saknas tillgång till saklig information. En gemensam nordisk-baltisk informationskampanj om kvinnohandel i hela närområdet och de nordiska länderna kunde samtidigt genomföras för att problematiken kring kvinnohandeln skulle behandlas så vitt som möjligt.

3. Motivering

Närområdesutskottet kan konstatera att sedan medlemsförslaget upprättades har ministerrådet lagt fram ett samarbetsprogram för jämställdhet 2001-2005. Förslaget har behandlats av Nordenutskottet den 6 februari 2001 och Nordenutskottets förslag till rekommendation antogs av Presidiet i form av en framställning den 3 april 2001. Samarbetsprogrammet innehåller bl.a. planer på insatser i närområdena angående demokrati, attitydskapande arbete hos ungdom om kön, könsroller och sexualitet, likartade ämnen som tas upp i medlemsförslaget.

Utskottet finner att de insatser som föreslås i medlemsförslaget med fördel kan hanteras inom ramen för ovan nämnda samarbetsprogram.

Mot denna bakgrund föreslår Närområdesutskottet att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att inom ramen för samarbetsprogrammet för nordiskt jämställdhetsarbete 2001-2005:

- stödja projekt, som ger kvinnor i Nordens närområden kunskap om demokrati och beslutsfattande på alla nivåer i samhället, samt
- verka för initierande av informationskampanjer i Nordens närområden angående reproduktion, sexualitet och kvinnohandel.

Riga den 31 maj 2001

Christel Anderberg (m)
Per Roar Bredvold (FrP)
Agneta Brendt (s)
Erik Dalheim (A)
Ann-Marie Fagerström (s)
Per-Kristian Foss (H)
Gunn Karin Gjul (A)
Lennart Gustavsson (v)
Ola Karlsson (m)
Mogens Kleist (K)
Ewa Larsson (mp)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Heli Paasio (SDP)
Jonas Ringqvist (v)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Jan Erik Ågren (kd)

Medlemsförslag

om ökat stöd för att stärka kvinnornas ställning i Nordens närområden

(Väckt av mittengruppen i Nordiska rådet)

Integreringen av jämställdhetsperspektivet i närområdesverksamheten är ett viktigt led i att trygga demokratins utveckling i närområdet. I de baltiska länderna och nordvästra Ryssland är kvinnornas andel i beslutsfattandet och deltagandet i de politiska beslutsprocesserna låg. De nordiska kvinnoorganisationernas samarbete med de baltiska och ryska motsvarande organisationerna bör stärkas. Syftet med ett liknande samarbete skulle vara att uppmuntra kvinnor till ett aktivare deltagande i det samhälleliga beslutsfattandet. I det nordiska närområdessamarbetet borde jämställdhetsfrågor och socialpolitiska frågor och projekt prioriteras högre.

Reproduktion och sexualitet är ett tema som är aktuellt i hela närområdet. Antalet aborter är mycket högre än antalet födslar och könssjukdomar sprids explosionsartat och därför är det viktigt att initiera projekt inom dessa temaområden. Målsättningen med dessa projekt är att öka kunskapen speciellt hos ungdomar. Det kan nämnas som ett exempel att i Finland skickar Social- och hälsoministeriet material om reproduktion och prevention till alla 16 åringar. Informationskampanjer kring temat på estniska, lettiska, litauiska och ryska språken borde initieras i alla dessa länder.

Kvinnohandel är ett område, som hela tiden uppmärksammas allt mer. Detta är ett växande problem i de östeuropeiska länderna eftersom det saknas tillgång till saklig information. En gemensam nordisk-baltisk informationskampanj om kvinnohandel i hela närområdet och de nordiska länderna kunde samtidigt genomföras för att problematiken kring kvinnohandeln skulle behandlas så vitt som möjligt.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår vi att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet:

att öka avsättningen av medel för att stöda projekt, som ger kvinnor i Nordens närområden kunskap om demokrati och beslutsfattande på alla nivåer i samhället.

att verka för initierande av informationskampanjer i Nordens närområden angående reproduktion, sexualitet och kvinnohandel.

Västerås den 25 september 2000

Odd Einar Dørum (V)
Olof Erland (Lib)
Ragnar Erlandsson (ÅC)
Svend Erik Hovmand (V)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Elver Jonsson (fp)
Bjarne Kallis (SKL)
Pehr Löv (SFP)
Hannes Manninen (Kesk.)
Ragnwi Marcelind (kd)
Petri Neittaanmäki (Kesk.)
Vibeke Peschardt (RV)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Valgerd Svarstad Haugland (KRF)
Hannu Takkula (Kesk.)
Jan-Erik Ågren (kd)

Närområdesutskottets betänkande

Medlemsförslag om ökning av ramarna för Nordiska investeringsbankens miljöinvesteringslåneordning

(Medlemsförslaget, se s. 400)

1. Närområdesutskottets förslag

Närområdesutskottet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

att öka ramen för Nordiska investeringsbankens miljöinvesteringslåneordning till 300 miljoner euro.

2. Medlemsförslaget

Närområdesutskottet har vid sitt möte i Kungälv den 26 juni 2001 behandlat medlemsförslag A 1257/när om ökning av Nordiska investeringsbankens miljöinvesteringslåneordning, väckt av Nordiska rådets finska delegation.

Förslagsställarna hänvisar till Nordiska rådets uttalande om starkare nordiskt engagemang för utvecklandet av EU:s politik för den nordliga dimensionen och att miljön är ett av de politikområden som Nordiska rådet har ansett att bör prioriteras i detta sammanhang. Man påpekar också att miljöproblemen inom Nordens närområden både när det gäller vattenförorening, luftförorening och risker med radioaktivt avfall och radioaktiv strålning är omfattande och att det ligger i de nordiska ländernas och hela den nordliga dimensionens regions intressen att åtgärda dessa problem.

Förslagsställarna påpekar vidare att Nordiska investeringsbankens (NIB) miljöinvesteringslåne-ordning (MIL) etablerades för att möjliggöra finansiering av angelägna miljöprojekt i Nordens närområden. MIL utgör ett led i investeringsbankens strävanden att stöda transitionsprocessen och den ekonomiska utvecklingen i dessa områden. Orsaken till att MIL etablerades var att många angelägna miljöprojekt inte uppfyllde de kreditvärdighetskrav som förutsattes för övriga lån som banken beviljar. Fortsättningsvis beviljas lån även under andra ordningar om kraven uppfylls.

Den totala kreditramen för MIL uppgår till 100 miljoner euro och avser långfristiga lån till miljöprojekt, om möjligt i samfinansiering med andra internationella banker. Av ramen är ca 94 miljoner euro redan beviljade eller reserverade för flera stora miljöprojekt.

Man framhåller att effekten av de projekt som fått lån har varit betydande. Bl.a. har lånen till Eesti Energia medverkat till att verksamheten kunnat minska svavelutsläppen i en utsträckning som motsvarar 25 procent av Sveriges och Finlands totala utsläpp. MILs verksamhet hittills har visat att ett omfattande nordiskt samarbete och aktiva insatser från NIB har haft en generellt sett positiv effekt. Problem har däremot förelegat när det gäller intresset för projekt från rysk sida.

Inom ramen för EU:s politik för den nordliga dimensionen har ett samarbete mellan de internationella finansieringsinstitutionerna samt kommersiella aktörer och länder etablerats i syfte att

få fram mer kapital för nya insatser. Förslagsställarna menar att om NIB skall kunna fungera effektivt i detta sammanhang och bidraga till aktivt nordiskt deltagande i utvecklandet av politiken för den nordliga dimensionen och utgöra ett nyttigt instrument för närområdessam-arbetet bör NIB:s resurser och utlåningsmöjligheter inom miljösektorn väsentligen utvidgas. Man anser vidare att NIB vid sidan av bekämpning av vatten- och luftföroreningar och -utsläpp också bör gå in för finansiering av projekt anknutna till riskerna med radioaktivt avfall och radioaktiv strålning inom Nordens närområden.

3. Närområdesutskottet

Trots omfattande nordiska och internationella insatser är miljösituationen inom Nordens närområden fortfarande allvarlig vad gäller vattenförorening, luftförorening och risker med radioaktivt avfall och radioaktiv strålning. Närområdesutskottet är enigt med förslagsställarna att miljön är ett av de områden som bör ges mycket hög prioritet i utvecklandet av EU:s politik för den nordliga dimensionen.

Vidare instämmer utskottet i att MIL fungerat utmärkt som ett instrument för att möjliggöra finansiering av angelägna miljöprojekt i Nordens närområden och att den utgör ett väsentligt led i investeringsbankens strävanden att stöda transitionsprocessen och den ekonomiska utvecklingen i närområdena.

Utskottet anser att de förutsättningar för genomförande av miljöprojekt som rådde när MIL upprättades 1996 inte förändrats nämnvärt i positiv riktning. Trots att ett antal projekt genomförts med stöd av MIL återstår det fortfarande många angelägna miljöprojekt som inte uppfyller bankernas normala kreditvärdighetskrav. Det finns därför även i fortsättningen behov av en låneordning av den typ som MIL representerar.

Förslagsställarna påtalar att MIL borde utvidga sitt stöd till att omfatta även projekt anknutna till riskerna med radioaktivt avfall och radioaktiv strålning inom Nordens närområden. Utskottet stödjer detta förslag. Åtgärder för att öka kärnsäkerheten i närområdena bör enligt utskottets mening ges mycket hög prioritet. Ett utsläpp av radioaktiva ämnen i samband med ett haveri i ett av de kärnkraftverk som finns i Nordens närhet kan få oerhörda konsekvenser. Det är även av största vikt att åtgärder vidtages för att förhindra läckage av radioaktiva ämnen från lagrat eller dumpat kärnavfall, dumpade reaktorer m.m.

Utskottet kan konstatera att det finns en stark vilja inom EU till satsningar på miljöprojekt inom ramen för den nordliga dimensionen. Det råder bl.a. enighet om en miljösatsning i nordvästra Ryssland omfattande bl.a. vattenrening i S:t Petersburg och Kaliningrad och en diskussion om fortsättningen och att det är angeläget att följa upp en sådan satsning med ytterligare miljöprojekt. Utskottet noterar att det inom ramen för EU:s politik för den nordliga dimensionen har etablerats ett samarbete mellan de internationella finansieringsinstitutionerna samt kommersiella aktörer och länder i syfte att få fram mer kapital för nya insatser.

Samtidigt kan utskottet notera att av MIL:s kreditram på totalt 100 miljoner euro är större delen, 94 miljoner euro, redan beviljade till olika miljöprojekt. Möjligheterna för MIL att agera är därför starkt begränsade i nuläget.

EU:s miljöpolitik inom den nordliga dimensionen ligger i Nordens intresse. Utskottet är därför enigt med förslagsställarna om att NIB:s resurser och utlåningsmöjligheter inom miljösektorn bör ökas väsentligt för att NIB skall få möjlighet att kunna fungera effektivt i EU-samarbetet. En ökning till 300 miljoner euro är inte orimlig i detta sammanhang. Med en sådan resursförstärkning kan NIB bidraga till ett aktivt nordiskt deltagande i utvecklandet av politiken för den nordliga dimensionen.

Utskottet ser inget behov av att ändra det område inom vilket MIL är avsett att verka inom: Barentsregionen, Karelen, S:t Petersburgområdet, Lettland, Litauen och Kaliningradområdet. Utskottet noterar dock synpunkten i medlemsförslaget att det ryska intresset av att använda MIL för genomförande av miljöprojekt inte varit lika stort som i de baltiska staterna. Det är därför angeläget att vidta åtgärder, t.ex. genom informationsinsatser, för att öka det ryska kännedomen om och intresset för miljöinvesteringslåneordningen.

4. Konklusion

Genom miljöinvesteringslåneordningen har det finansierats ett antal miljöprojekt, vilka har goda resultat i form av minskade föroreningar. MIL:s kreditram på totalt 100 miljoner euro är till större delen beviljade till olika miljöprojekt. Möjligheterna för MIL att agera är därför starkt begränsade i nuläget.

Det har inom ramen för EU:s politik för den nordliga dimensionen etablerats ett samarbete mellan de internationella finansieringsinstitutionerna samt kommersiella aktörer och länder i syfte att få fram mer kapital för nya insatser.

Utskottet anser att NIB bör ges möjlighet att kunna fungera effektivt i detta samarbete. NIB:s resurser och utlåningsmöjligheter inom miljösektorn bör ökas till 300 miljoner euro vilket bör ge NIB resurser att bidraga till ett aktivt nordiskt deltagande i utvecklandet av politiken för den nordliga dimensionen.

Utskottet anser vidare att MIL borde utvidga sitt stöd till att omfatta även projekt anknutna till riskerna med radioaktivt avfall och radioaktiv strålning inom Nordens närområden.

Med hänvisning till det ovan anförda föreslås att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

att öka ramen för Nordiska investeringsbankens miljöinvesteringslåneordning till 300 miljoner euro.

Kungälv den 26 juni 2001

Christel Anderberg (m)
Hanne Andersen (S)
Sinnika Bohlin (s)
Agneta Brendt (s)
Erik Dalheim (A)
Lis Greibe (S)
Jette Gottlieb (EL)
Lennart Gustavsson (v)
Hjálmar Jónsson (Sj)
Margareta Israelsson (s)
Ola Karlsson (m)
Mogens Kleist (KF)
Ewa Larsson (mp)
Kaj Larsson (s)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Hannes Manninen (Kesk.)
Marja Tiura (Kok.)
Jan Erik Ågren (kd)

Medlemsförslag

om ökning av ramarna för Nordiska investeringsbankens miljöinvesteringslåneordning

(Väckt av Finlands delegation i Nordiska rådet)

Nordiska rådet antog vid sin 51:a session ett uttalande om starkare nordiskt engagemang för utvecklandet av EU:s politik för den nordliga dimensionen. Ett av de politikområden som Nordiska rådet har ansett att bör prioriteras i detta sammanhang är miljön. Miljöproblemen inom Nordens närområden både när det gäller vattenförorening, luftförorening och risker med radioaktivt avfall och radioaktiv strålning är omfattande. Det ligger i de nordiska ländernas och hela den nordliga dimensionens regions intressen att åtgärda dessa problem. Detta kräver omfattande resurser och ekonomiska investeringar. När det gäller ekonomiska investeringar har Nordiska investeringsbanken (NIB) fått en allt mer central roll och utgör för närvarande det kanske mest effektiva instrumentet för nordiskt samarbete och nordiska insatser på detta område.

Nordiska investeringsbankens miljöinvesteringslåneordning (MIL) etablerades 1997 på beslut av de nordiska statsministrarna. Miljöinvesteringslåneordningen etablerades för att möjliggöra finansiering av angelägna miljöprojekt i Nordens närområden och utgör ett led i investeringsbankens strävanden att stöda transitionsprocessen och den ekonomiska utvecklingen i dessa områden. Målet är att minska både den lokala och den gränsöverskridande miljöbelastningen.

Orsaken till att MIL etablerades var att många angelägna miljöprojekt inte uppfyllde de kreditvärdighetskrav som förutsattes för övriga lån som banken beviljar. Fortsättningsvis beviljas lån även under andra ordningar om kraven uppfylls.

De nordiska länderna gick in för att garantera MIL-lånen till 100 procent, vilket gör att de lån som beviljas inte innebär någon belastningsrisk för banken även om kreditvärdighetskraven inte till alla delar uppfylls. Kreditramen för MIL-lånen är fastställd till 100 miljoner euro.

MIL är främst avsedd för angelägna miljöprojekt i Barentsregionen, Karelen, S:t Petersburgområdet, Lettland, Litauen och Kaliningradområdet. Miljöprojekt i Estland och Polen kan vid behov redan finansieras av NIB inom den allmänna projektinvesteringslåneordningen.

Projekt som får lån bedöms på bankmässiga grunder och bereds i bankens kreditkommitte under medverkan från Nordiska miljöfinansieringsbolaget Nefco, varefter beslut fattas i bankens styrelse.

Den totala kreditramen för MIL uppgår alltså till 100 miljoner euro och avser långfristiga lån till miljöprojekt, om möjligt i samfinansiering med andra internationella banker. Av ramen är ca 94 miljoner euro redan beviljade eller reserverade för flera stora miljöprojekt.

Inriktningen av MIL-lånen kan delas i tre kategorier:

- Vatten och avloppsrening med minskat utsläpp av fosfor och kväve som följd.
- Energiprojekt som medför minskat utsläpp av svaveldioxid, kväveoxider och koldioxid.
- Energieffektiverande projekt som leder till mindre utsläpp

Effekten av de projekt som fått lån har varit betydande. Lånen till Eesti Energia har med-verkat till att svavelutsläppen minskad i en utsträckning som motsvarar 25 procent av Sveriges och Finlands totala utsläpp. Tallinna Soojus-projektet leder till 40 procent lägre koldioxid-utsläpp och i Kaliningrad och Sestroretsk har reduktionen av fosfor och kväveutsläpp varit betydande.

Betydande projekt som fått lån är ytterligare vattenrening i S:t Petersburg och Kaliningrad och nickelverket i Pechenga på Kolahalvön. Verksamheten hittills har visat att ett omfattande

nordiskt samarbete och aktiva insatser från NIB har haft en generellt sett positiv effekt. Problem har däremot förelegat när det gäller intresset för projekt från rysk sida.

Inom ramen för EU:s politik för den nordliga dimensionen har ett samarbete mellan de internationella finansieringsinstitutionerna samt kommersiella aktörer och länder etablerats i syfte att få fram mer kapital för nya insatser. Samtidigt arbetar en grupp under Europeiska utvecklingsbanken EBRD under det svenska EU-ordförandeskapets ledning med att följa upp initiativet till gemensamma satsningar på miljöprojekt inom dimensionen. I april arrangerade EU ett uppföljningsmöte på ministernivå i Luxemburg där NIB informerade om planer som drogs upp vid de internationella finansieringsinstitutionernas överläggning i Helsingfors i mars. Den första egentliga uppföljningsrapporten om dimensionen läggs fram vid EU:s toppmöte i Göteborg i juni. Redan vid det extra toppmötet i Stockholm i mars nåddes enighet om en miljösatsning i nordvästra Ryssland omfattande bl.a. vattenrening i S:t Petersburg och Kaliningrad. De internationella institutionerna EBRD, EIB och NIB kopplades in.

För att kunna fungera effektivt i detta sammanhang och för att kunna bidraga till aktivt nordiskt deltagande i utvecklandet av politiken för den nordliga dimensionen och utgöra ett nyttigt instrument för närområdessamarbetet bör NIB:s resurser och utlåningsmöjligheter inom miljösektorn väsentligen utvidgas. Samtidigt borde man vid sidan av bekämpning av vatten- och luftföroreningar och -utsläpp gå in för även finansiering av projekt anknutna till riskerna med radioaktivt avfall och radioaktiv strålning inom Nordens närområden.

Med hänvisning till det ovan anförda föreslås att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

att öka ramen för Nordiska investeringsbankens miljöinvesteringslåneordning till 300 miljoner euro.

Mariehamn och Helsingfors den 14 maj 2001

Finlands delegation i Nordiska rådet:

Eero Akaan-Penttilä (Kok.)
Tuula Haatainen (SDP)
Bjarne Kallis (SKL)
Kimmo Kiljunen (SDP)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP)
Hannes Manninen (Kesk.)
Petri Neittaanmäki (Kesk.)
Outi Ojala (Vas.)
Heli Paasio (SDP)
Riitta Prusti (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Petri Salo (Kok.)
Jouko Skinnari (SDP)
Hasse Svensson (lib)
Jari Vilén (Kok.)
Katri Komi (Kesk.) (suppleant)
Irina Krohn (Vihr.) (suppleant)
Pekka Nousiainen (Kesk.) (suppleant)
Margareta Pietikäinen (SFP) (suppleant)
Marja Tiura (Kok.) (suppleant)

Utskottsförslag

om kvinno- och barnhandel[1]

(Framlagt av Nordenutskottet)

Enligt FN:s uppskattningar blir upp till fyra miljoner kvinnor årligen offer för kvinnohandel, och varje år hamnar en halv miljon av dessa kvinnor i Västeuropa. Människohandeln är nutidens slaveri, och största delen av dess offer är kvinnor. Bland offren finns också barn, både flickor och pojkar. Praktiskt taget alla offren blir prostituerade och föremål för andra former av sexuell exploatering.

Kvinnohandeln ökar hela tiden både globalt och i Europa. Kvinnohandeln berör också de nordiska länderna och närområdena. De som faller offer för den är ofta arbetslösa, fattiga, analfabeter och på olika sätt utslagna. Handeln ökar, då efterfrågan på prostituerades "tjänster" ökar liksom andra former av sexuell exploatering. Förmedlarna gör stora vinster, och risken att bli fast är synnerligen liten.

FN antog i december 2000 en konvention om eliminering av den organiserade brottsligheten samt till konventionen knutna tilläggsprotokoll om människohandel, i synnerhet kvinno- och barnhandel, samt om smuggling av olagliga invandrare. Konventionen anger riktlinjer för gemensamma metoder för att förebygga kvinno- och barnhandeln och för att förbättra offrens situation. För att konkretisera konventionen är det viktigt att de länder som har undertecknat konventionen samarbetar.

I EU har kommissionen lämnat ett meddelande till rådet och till Europaparlamentet om att förhindra människohandel, sexuellt utnyttjande av barn samt barnpornografi. Europeiska rådets rambeslut om detta behandlas som bäst i unionen.

Det nordiska samarbetet erbjuder ett välfungerande forum för kampen mot kvinno- och barnhandel. Denna kamp bör också prioriteras högt i samarbetet med närområdena och med Baltiska församlingen. Det är fråga om en global verksamhet som kräver gemensamma gränsöverskridande åtgärder. Målet bör vara att göra slut på människohandeln, att åtala och straffa förmedlarna samt att bistå offren.

Det är viktigt att kampen mot kvinnohandel utformas med beaktande av offrens perspektiv och med utgångspunkt i den kränkning av kvinnors mänskliga rättigheter som handeln innebär, och inte enbart som åtgärder mot organiserad brottslighet och olaglig invandring i största allmänhet. Människohandelns offer bör, när behov föreligger erbjudas tillfälligt skydd och social trygghet.

---

[1] Utskottsförslaget antogs av Nordenutskottet den 25 september 2001. Förslaget väcktes ursprungligen som ett medlemsförslag av den socialdemokratiska gruppen den 26 juni 2001 i Kungälv, sign. Ásta R. Jóhannesdóttir (A), Dorte Bennedsen (S), Berit Brørby (A), Tuula Haatainen (SDP), Anita Johansson (s) samt Riitta Prusti (SDP).

Resolutionerna från EU:s toppmöte i Tammerfors och Europaparlamentets beslut ger EU fulla befogenheter att bekämpa människohandeln och i synnerhet den sexuella exploateringen av kvinnor och barn. Det är därför viktigt att medlemsländerna i sin lagstiftning tydligt anger att människohandel, och all verksamhet som är jämförbar med den, är kriminell, och att en gemensam handlingslinje beslutas beträffande behandling av förövarna likaväl som beträffande åtgärder för att hjälpa offren. Gemensam lagstiftning som tydligt anger alla former av slaveriliknande förhållanden som inte kan tolereras, t.ex. sexuell exploatering, tvångsarbete och tvångsäktenskap, samt likartade påföljder för dessa brott är viktiga för att skapa förutsättningar för en effektiv kamp mot kvinnohandel.

Nordiska rådet bör verka för att Norden medverkar i Schengensamarbetet och Europol till att samarbetsinstrument som SIS brukas aktivt till att bekämpa människohandeln som i hög grad berör också de nordiska länderna och närområdena.

Med hänvisning till det ovan anförda föreslås att

1. Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

   att gemensamt följa upp nuvarande lagstiftning mot kvinno- och barnhandel och att i det sammanhanget värdera behovet av eventuella lagändringar eller åtgärder;

   att i europeiskt och internationellt samarbete intensifiera arbetet mot kvinno- och barnhandel;

   att utveckla, bl.a. med hjälp av modern informationsteknik, snabbt och effektivt informationsutbyte mellan berörda myndigheter.

2. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

   att inom ramen för det nordiska Närområdesprogrammet ge stöd till bl.a. medborgarorganisationernas insatser mot kvinno- och barnhandel;

   att medverka till information och kunskapsspridning rörande kvinno- och barnhandel.

Åbo den 25 september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio(Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

Udvalgsforslag

om et Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere

(Fremlagt af Europaudvalget)

(Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere, se Bilag 1 s. 407)

1. Indledning

Nordisk Råds Europaudvalg nedsatte i november 2000 en arbejdsgruppe til at undersøge etablerings- og udviklingsvilkårene for små innovative virksomheder, iværksættere og selv-stændige opfindere. Arbejdsgruppen blev ledet af Ole Vagn Christensen (S) DK. De øvrige medlemmer er Lodve Solholm (FrP.) Norge, Kent Olsson (m) Sverige, Lennart Daléus (c) Sverige. og Hasse Svensson (lib) Åland.

Udgangspunktet for gruppens arbejde har været det europæiske Charter for små virksomheder, som det blev vedtaget af regeringscheferne på EU-topmødet i Feira, juni 2000. Arbejdsgruppen har studeret charteret og kan fuldt ud støtte de industrielle ambitioner, men savner i forbindelse med målgruppen for charteret, at iværksættere og selvstændige opfindere integreres i charteret som en prioriteret industriel målgruppe på linie med små innovative virksomheder.

Europaudvalget mener, at det er af stor vigtighed, at iværksættere og selvstændige opfindere sikres konstruktive og incitamentskabende rammebetingelser. Dernæst skal der lægges vægt på at fremme et stimulerende erhvervsklima for de mindre innovative virksomheder, idet de udgør basis for en fremtidig beskæftigelsesfremgang og dermed en væsentlig præmis for velfærdsniveauet i de nordiske lande.

Det konkrete mål er således at fremsætte forslag til et Nordisk Charter som, i højere grad end det europæiske, inddrager iværksættere og selvstændige opfindere. Charteret er vedlagt som Bilag 1 til denne betænkning.

2. Motivering

Små og mellemstore virksomheders betydning for den industrielle kreativitet er et centralt succeskriterie for ethvert lands erhvervspolitik. Som det fremgår af det Europæiske Charter for små virksomheder, udgør disse virksomheder "the backbone of the European economy". Langt over halvdelen af Europas samlede GNP og beskæftigelse genereres fra små og mellemstore virksomheder.

På grund af begrænsninger i virksomhedernes organisatoriske ressourcer og økonomiske formåen er de ekstraordinært sårbare overfor økonomiske konjunkturer, administrative byrder, retslige konflikter i forbindelse med ansatte og patenter, konkurslovgivning, tekniske handelshindringer etc. Denne situation er anerkendt af det europæiske charter.

Situationen forværres dog når man inddrager de konkrete udviklingsproblemer som omgiver iværksættere og selvstændige opfindere. Her er ressourcerne endnu færre.

Behovet for en nordisk indsats, understreges yderligere af en af de seneste undersøgelser på området, The Global Entrepreneurship Monitor 2000[1], som sammenligner iværksætteraktiviteter i 21 industrilande. Her ligger de nordiske lande som nummer 13, 15 og 16 med Norge på en 6. plads. Således er Norden langt bag lande som Brasilien, USA og Australien.

Årsagen til denne placering kan diskuteres, men der er næppe tvivl om at investeringsmiljøet, mangel på iværksætteruddannelser, skattesystemet, det arbejdsretlige system samt bureaukratiske barrierer udgør væsentlige parametre. Endeligt bør det nævnes, at kvindernes aktivitetsniveau og andel af iværksætteraktiviteter ligger markant under gennemsnittet.

Arbejdsgruppen har på baggrund af landerapporter og en høring konstateret, at det endnu ikke lykkedes på nordisk plan at skabe et innovationsmiljø og en incitamentsstruktur som i tilfredsstillende grad stimulerer entrepreneurship og personligt initiativ.

Blandt hovedkonklusionerne fra den afholdte høring kan nævnes:

- Der efterlyses generelt flere incitamenter og bedre vilkår for opfinder- og iværksættermiljøet. I denne argumentation indgår problemer om bureaukrati, skatteregler, investeringsmuligheder, patentregler, konkursregler og netværksdannelse.
- Der savnes i dag brobygning mellem investeringsmidler (og miljøer) og opfindermiljøet. Det skyldes dels at de to miljøer ikke taler samme sprog og at selve kulturen i de to miljøer ikke taler godt sammen. Der eksisterer ligefrem et "attitude"-problem overfor opfindermiljøet.
- Det anses for nødvendigt med faglig og økonomisk støtte til målgruppen i alle faser af udviklingsarbejdet – fra selve ideen fostres over produktudvikling til markedsføring. Innovationssystemet blev beskrevet som fragmenteret og ikke i stand til at varetage innovatørers interesser. Eksempelvis bliver spørgsmålet om arbejdsgiveransvar relevant når opfinderne bliver virksomhedsejer.
- Innovationsmiljøet savner generelt fagkundskab til at foretage projektvurderinger.
- Investeringsmidler går primært til de etablerede virksomheder.
- Fonde og banker er i dag i besiddelse af store mængder investeringsmidler som ikke gøres aktive.
- Investeringsmiljøet og de offentlige innovationssystemer er i dag for konservative – der savnes "ufornuft" og initiativrigdom.
- Der eksisterer generelt en frygt fra opfinderside for at større virksomheder stjæler deres idé. Det gælder både i relation til patenter, men også i forbindelse med direkte bilateral kontakt med eventuelle forretningspartnere.

Konklusionen på baggrund af ovenstående er, at innovationssystemet ikke i tilstrækkelig grad imødekommer udviklingsbehovet hos de lavest placerede i innovationshierarkiet (helt små innovative virksomheder, selvstændige opfindere samt iværksættere). Det er specielt forhold omkring begrænset udviklingskapital, integreret rådgivning og manglende forståelse for målgruppens konkrete problemer som har været fremhævet.

Det er arbejdsgruppens overbevisning, at man ved at bygge bro mellem idéfolk og iværksættere på den ene side og rådgivnings- og investeringsmiljøet på den anden side – på tværs af de nordiske lande, kan skabe fornyet kraft og fremdrift i underskoven af industrielle innovationer. Udnyttelse af netværk og udviklingskapital på nordisk plan er et vigtigt delmål i den overordnede målsætning

Det er således hensigten med det Nordiske Charter, at man på nordisk plan får sat fokus på denne del af innovationsmiljøet, og at målsætningerne i Charteret integreres i fremtidige initiativer på nordisk plan.

---

[1] Udgivet af den danske Erhvervsfremme Styrelse, februar 2001, se http://www.efs.dk/publikationer/rapporter/gem/resume.html

3. Europaudvalgets forslag

Europaudvalget forslår, at

1. Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

   at vedtage "Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere".

2. Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

   at "Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere" målsætninger integreres i fremtidige erhvervspolitiske initiativer fra Nordisk Ministerråds side

   at Nordisk Ministerråd snarest afholder en høring/konference med det formål at tilvejebringe viden om hvordan man bedst muligt skaber gunstige udviklingsbetingelser for "Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere" målgruppe.

Kungälv den 26. juni 2001

Eero Akaan-Penttilä (Kok.)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj)
Ole Vagn Christensen (S)
Christian Thulesen Dahl (DF)
Lennart Daléus (c)
Øystein Djupedal (SV)
Reynoldh Furustrand (s)
Aud Gaundal (A)
Per Erik Granström (s)
Valgerd Svarstad Haugland (KrF)
Per Kaalund (S)
Petri Neittaanmäki (Kesk.)
Marit Nybakk (A)
Karin Olsson (s)
Kent Olsson (m)
Petri Salo (Kok.)
Sonja Irene Sjøli (H)
Steingrímur J. Sigfússon (VG)
Hasse Svensson (lib)
Hannu Takkula (Kesk.)

BILAG 1

Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere

Forord

Nordisk Råds Europaudvalg nedsatte ved deres møde i november 2000 en arbejdsgruppe til at undersøge erhvervsvilkårene for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere. Arbejdsgruppen ledes af Ole Vagn Christensen (S) DK. De øvrige medlemmer er Lodve Solholm (Frp.), N, Kent Olsson (m), S, Lennart Daléus (c), S. og Hasse Svensson (Lib), Åland.

Udgangspunktet for gruppens arbejde har været det europæiske Charter for små virksomheder som det blev vedtaget af regeringscheferne på EU-topmødet i Feira, juni 2000. Arbejdsgruppen har studeret charteret og kan fuldt ud støtte de erhvervspolitiske ambitioner, men savner i forbindelse med målgruppen for charteret, at iværksættere og selvstændige opfindere integreres i charteret som en prioriteret industriel målgruppe.

Europaudvalget mener, at det er af stor vigtighed, at iværksættere og selvstændige opfindere sikres konstruktive og incitamentskabende rammebetingelser. Desuden skal der lægges vægt på at fremme et stimulerende erhvervsklima for små perspektivrige virksomheder med innovationspotentiale, da de udgør en hjørnesten for beskæftigelse og økonomisk realvækst.

Det konkrete mål er således at fremsætte forslag til et nordisk Charter - som i højere grad end det europæiske – inddrager iværksættere og selvstændige opfindere.

København, juni 2001

Ole Vagn Christensen
Formand for Arbejdsgruppen

Indledning

Små og mellemstore virksomheders industrielle kreativitet er et centralt succeskriterie for ethvert lands erhvervspolitik. Som det også fremgår af det Europæiske Charter for små virksomheder, udgør disse typer af virksomheder "the backbone of the European economy". Langt over halvdelen af Europas samlede GNP og beskæftigelse genereres fra små og mellemstore virksomheder.

På grund af begrænsninger i disse virksomheders ressourcer og økonomiske formåen, er de sårbare overfor konjunkturer, administrative byrder, retslige konflikter i forbindelse med ansatte og patenter, konkurslovgivning, handelshindringer etc. Denne situation er anerkendt af det europæiske charter.

Situationen forværres når man inddrager de erhvervsmæssige realiteter som omgiver iværksættere og selvstændige opfindere. Her er ressourcerne endnu færre. På trods af mange og velmenende initiativer fra offentligt side, er det endnu ikke lykkedes på nordisk plan at skabe et innovationsmiljø og en incitamentsstruktur som i tilfredsstillende grad stimulerer entrepreneurship og personligt initiativ.

Ifølge en af de seneste undersøgelser på området, The Global Entrepreneurship Monitor 2000[2], som sammenligner iværksætteraktiviteter i 21 industrilande, ligger de nordiske lande som nummer 13, 15 og 16 med Norge på en 6. plads. Hermed ligger Norden langt bag lande som Brasilien, USA og Australien.

---

[2] Udgivet af den danske Erhvervsfremme Styrelse, februar 2001, se http://www.efs.dk/publikationer/rapporter/gem/resume.html

Årsagen til denne placering kan diskuteres, men der er næppe tvivl om at investeringsmiljøet, mangel på iværksætteruddannelser, skattesystemet, det arbejdsretlige system samt bureaukratiske barrierer, udgør væsentlige parametre. Endeligt bør det nævnes, at kvindernes aktivitetsniveau og andel af iværksætteraktiviteter ligger markant under gennemsnittet.

Arbejdsgruppen har via de nationale delegationssekretariater i Nordisk Råd fået udarbejdet landerapporter, som i grove træk skitserer hvilke tilbud og støttefunktioner som stilles til rådighed for målgruppen. Endvidere har der været afholdt en mindre høring med ni eksterne eksperter fra opfinder,- iværksætter, og innovationsmiljøet.

På baggrund af landerapporterne og høringen kan det konstateres, at der på trods af et stort udbud af offentlige ordninger og erhvervspolitiske tiltag, som hver og især må karakteriseres som nyttige, ikke er etableret et innovationssystem som i tilstrækkelig grad imødekommer udviklingsbehovet hos de lavest placerede i innovationshierarkiet (helt små innovative virksomheder, selvstændige opfindere samt iværksættere). Det er specielt forhold omkring begrænset udviklingskapital, integreret rådgivning og manglende forståelse for målgruppens konkrete problemer som har været fremhævet.

For at sikre fortsat industriel innovation - og dermed beskæftigelse og konkurrenceevne i Norden - er det essentielt at sikre de bedst mulige rammer for en iværksætterinnovationskultur og optimere forholdene omkring finansiering, forvaltning samt retslige- og vidensmæssige støttefunktioner omkring målgruppen.

Det er arbejdsgruppens overbevisning, at man ved at bygge bro mellem idéfolk og iværksættere på den ene side og rådgivnings- og investeringsmiljøet på den anden side – på tværs af de nordiske lande, kan skabe fornyet kraft og fremdrift i underskoven af industrielle innovationer. Udnyttelse af netværk og udviklingskapital på nordisk plan er et vigtigt delmål i den overordnede målsætning

Det er således hensigten med det Nordiske Charter, at man på nordisk plan får sat fokus på denne del af innovationsmiljøet, og at målsætningerne i Charteret integreres i fremtidige initiativer på nordisk plan.

Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere

Små innovative virksomheder og iværksætter/opfindermiljøet er en væsentligt drivkraft i den nordiske og europæiske økonomi, når det gælder forbedring af konkurrenceevnen og dermed også i relation til beskæftigelse og økonomisk realvækst. Dette industrielle segment er et vigtigt led i den samlede udvikling af innovative produkter og processer og udgør tillige fundamentet som leverandører til større virksomheder. Endelig kendetegnes målgruppen ved stor fleksibilitet og omstillingsparathed, hvilket er en vigtigt forudsætning i konkurrencen i den globaliserede økonomi.

Det er derfor essentielt, at der skabes det bedst mulige udviklingsmiljø for målgruppen for dette Charter, nemlig små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere.

Principper

Med dette Charter

- Anerkendes, det at målgruppen har en væsentlig rolle i skabelsen af nye job og til at imødekomme nye markedsbehov
- Anerkendes, det at entrepreneurship og industriel kreativitet er en værdifuld færdighed i processen fra idé til færdigt markedsført produkt
- Anerkendes, det at målgruppen for dette charter typisk har begrænsede økonomiske og vidensmæsige ressourcer, hvorfor det er nødvendigt med en særlig indsats i form af udviklingskapital og kommerciel rådgivning. Dette skal sikre, at målgruppen kan realisere sit udviklingspotentiale samt, gøres konkurrencedygtig og integreret i den økonomiske og industrielle udvikling.

På den baggrund forpligter vi os til

- at styrke innovations- og iværksætter/opfinderånden generelt i Norden
- at søge at etablere administrative og lovgivningsmæssige vilkår som kan virke stimulerende på målgruppens udviklingsvilkår, dels nationalt og dels i forbindelse med grænseoverskridende aktiviteter
- at arbejde for at koordinere og styrke kapitaludbuddet i Norden og sikre, at fiskale rammevilkår tager mest muligt hensyn til målgruppens udviklingsbehov
- at bidrage til, at adgangen til udviklingskapital gennem hele virksomhedens livscyklus forbedres
- at lette adgangen til rådgivning, teknologier og forskningsresultater på nordisk plan

Retningslinier

Ved tilslutningen til dette charter forpligter vi os til at inddrage følgende retningslinier i arbejdet med at forbedre målgruppens vilkår:

1. Vilkår for etablering af virksomhed i Norden

- Omkostninger i tid, procedurer og penge ved etablering af virksomhed bør reduceres mest muligt og administrative og forvaltningsmæssige regelsæt søges forenklet.
- De nordiske lande bør sigte på at opnå de korteste og enkleste godkendelsesprocedurer på globalt plan - eksempelvis via anvendelse af internetteknologi i forbindelse med registrering.
- I forbindelse med generationsskifte i familievirksomheder bør der etableres lempelige overtagelsesvilkår, som kan opmuntre til videreførsel af virksomheden.

2. Beskatning og finansiering

- Generelt bør skattesystemerne være indrettet således, at de tilskynder nyetablerede små innovative virksomheders ekspansion og jobskabelsesmuligheder, samt letter deres etablering og overtagelse, nationalt og på tværs af de nordiske grænser.
- Tilstrækkelig udviklingskapital skal tilvejebringes for at bringe nye industrielle patenter og virksomheder med innovative koncepter frem til en endelig markedsføring. Der må tilstræbes gunstige betingelser for et investeringsmiljø som, uden at skabe en tilskudskultur, kan stille risikovillig kapital til rådighed på tværs af de nordiske lande.
- For at stimulere udviklingen hos målgruppen bør der igangsættes initiativer for at aktivere de økonomiske midler, som i dag findes (inaktive) hos diverse fonde og opsparingsinstitutioner, eksempelvis via lempeligere regler for deres investering på tværs af de nordiske lande.
- Endeligt bør det tilstræbes, at samtlige teknologi-områder får tilbudt udviklingskapital.

3. Konkurslovgivning samt brugervenlighed i forvaltningsdokumenter

- Det skal være målet, at konkursregler og regler om betalingsstandsning og gældssanering ikke øver unødig negativ indflydelse på incitamentet til at starte virksomhed, samt at konkursramte personer i væsentlighed ikke forhindres i at starte egen virksomhed igen. Dette mål skal forfølges under skyldig hensyntagen til kreditorer og med øje for uhæderlig anvendelse af reglerne.
- De nordiske landes regelsystemer og administrationspraksis i forvaltningen af målgruppen skal søges forenklet og gjort brugervenlige, således at det letter målgruppens administration.

4. Patentsystemet

- Der bør søges modeller for, hvorledes patentudgifter (ansøgning og opretholdelse) kan ansøges om/opretholdes på særligt favorable vilkår, eventuelt ved at gøre det afhængigt af virksomhedens omsætning/indkomst.

- Som forebyggelse mod krænkelse af et patent, bør det overvejes at etablere et fælles nordisk forsikringssystem (delvist offentlig finansieret), så den økonomiske kapacitet for en lille virksomhed/opfinder ikke bliver afgørende for, om en retslig tvist indledes og fuldføres.

5. Netværksdannelse og projektopbygning

- Det er essentielt, at der skabes infrastruktur for et kommercielt, politisk og fagligt netværk for målgruppen. Man bør derfor aktivt støtte målgruppen i forbindelse med deltagelse i nordiske netværksmøder, kontakt til nye forbindelse i udlandet og konkret vejledning gennem de nordiske forvaltningssystemer.
- I forbindelse med netværksopbygning bør det overvejes, hvorledes deltagelse i projekter fra Nordisk Industrifond, EU-projekter og andre nordiske institutioner kan øges via spredning af information om kommende projekter i teknologi- og iværksættermiljøet.

6. Uddannelse og rådgivning

- For at fremme den industrielle kreativitet og iværksætterånd i Norden bør der på tidlige skoletrin sættes ind med undervisning om erhvervsforhold og innovation. På gymnasie- og universitetsniveau bør der søges integreret erhvervsrelaterede undervisningsmoduler.
- Der skal sikres tilstrækkelig adgang til kvalificeret rådgivning for opstartsvirksomheder om konkurrenceregler, investeringsmuligheder, arbejdsgiveransvar, momsregler etc. Det er nødvendigt at rådgivningen stilles til rådighed i hele virksomhedens udviklingscyklus.
- Rådgivningen skal være integreret, således at finansiering, regler om virksomhedsetablering, konkurrenceregler etc. vurderes i sammenhæng.

7. Internetteknologi

- Der bør tages initiativ til at sikre, at målgruppen generelt integreres i E-handelsudviklingen, eksempelvis via uddannelseprogrammer, informationskampagner og lånemekanismer til investering i soft- og hardware.

Udvalgsforslag

om grundlag for regler om fødevaremærkning og vareinformation for varer markedsført i Norden

(Fremlagt av Europaudvalget)

1. Europaudvalgets forslag

Europaudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at udarbejde forslag til hvordan forbrugerne kan sikres tilstrækkelig fødevaremærkning og vareinformation for fødevarer markedsført i Norden. Nordisk Ministerråd bør tage udgangspunkt i konklusionerne i rapporten "Forbrugernes krav til fødevaremærkning og vareinformation" fra det tværsektorielle projekt om fødevaremærkning, Tvermerk og i overvejelserne og ideerne i dette forslag.

2. Generelle bemærkninger

Kogalskab, mund- og klovesyge, dioksinkrise, smittestoffer fra mikroorganismer, rester af kemiske miljøgifte, medicinrester, hormoner, tungmetalforurening af maden, genmodifiserede føde-varer og fødevareingredienser, holdbarhed, pris, indholdsstoffer, næringsværdi osv.

Ovennævnte forhold af sikkerheds- og sundhedsmæssig, miljømæssig og etisk karakter må forbrugerne tage stilling til, når de handler fødevarer til den daglige husholdning.

Forbrugernes mistillid til fødevareproducenter og til fødevarernes sikkerhed er vokset gennem de seneste år. Mistillid begrundes ikke altid i konkrete velbegrundede fakta og kan derfor virke irrationel. Også irrationel mistillid kan imidlertid have stor betydning for livskvalitet og indkøbsmønstre og det er af største betydning, at det politiske system forholder sig til såvel faktisk velbegrundede sikkerhedsrisici som til den mere irrationelle utryghed.

Forbrugernes tryghed må genopbygges både for forbrugernes egen skyld, men også for at sikre fødevareproducenterne at reglerne er kendte og at markedet ikke reagerer med unødig bekymring.

Det politiske system må tage forbrugernes usikkerhed alvorligt. Det er det politiske systems ansvar at finde metoder, som kan øge forbrugernes kundskaber om forskellige produkter, produktionsmetoder osv., som kan give forbrugerne evnen til at vurdere pris og kvalitet. Og dermed kundskab til at vælge, hvilke varer der giver dem større tryghed.

Det kan ske ved regulering af produktionen og ved forbud mod visse produktionsformer og indholdsstoffer, ved at sikre forbrugerne muligheder for at træffe valg (tilstrækkelig information om varen og kundskab til at vælge) og det kan ske ved international markedsregulering. Det politiske system må skabe regler, som fødevareproducenterne skal overholde og som kan overskues af forbrugerne. Det er fødevareproducenternes ansvar, at der ikke markedsføres fødevarer, som ikke er sikre og som ikke overholder reglerne.

Nærområdeudvalget vedtog i juni 2001 rekommandation 8/2001 og rekommandation 9/2001, om ministerrådsforslagene B 199/nær om miljøhandlingsprogrammet og B 201/nær om strategi for holdbar udvikling, hvor spørgsmål som berører fødevaresikkerhed indenfor landbrugsproduktionen, såsom anvendelsen af GMO, økologisk dyrkning og anvendelse af bekæmpelsesmidler blev behandlet. For at opnå et helhedsperspektiv om levnedsmiddelsikkerhed, fra jord til bord, tager Europaudvalget yderligere et antal spørgsmål, som berører fødevaresikkerhed op. Dette er et af fire forslag som drejer sig om regler om fødevaremærkning og vareinformation, forbrugerundervisning og risikohåndtering i forhold til fødevareimport.

Europaudvalget mener, at de nordiske lande i fællesskab skal tage ansvar for at skabe trygge forhold for forbrugerne.

3. Baggrundsoplysninger om arbejde i Nordisk Ministerråd

Nordisk Ministerråd iværksatte i 1998 et tværsektorielt projekt om fødevaremærkning, Tvermerk. Resultatet var rapporten "Forbrugernes krav til fødevaremærkning og vareinformation", TemaNord 2001:501. Rapporten er udarbejdet af Advice Analyse A/S.

I sammenfatningen skriver Advice Analyse A/S, at "rapportens resultater er en påmindelse til Nordens fødevarepolitikere om at stå vagt om Nordens fødevarepolitiske værdier i en tid, hvor politisk og økonomisk globalisering sammen med store teknologiske landvindinger for alvor er ved at ændre forbrugernes forhold til maden."

Hovedresultaterne er:

- 86 % af forbrugerne ønsker mærkning med oprindelsesland
- 81 % ønsker produktionsdato og ikke kun sidste holdbarhedsdato
- 79 % ønsker næringsdeklaration
- 58 % ønsker ingrediensliste på varen
- 86 % ønsker stramme regler og grundig kontrol med fødevareproducenternes anvendelse af konserveringsmidler og tilsætningsstoffer
- 63 % ønsker uafhængige eksperter og myndigheder som afgør om en fødevare er sund og ernæringsrigtig.

Undersøgelsen viser samtidig at forbrugerne er bekymrede for, at for megen information på fødevaren vil skabe forvirring på grund af mange forskellige symboler og mærker.

Nordisk embedsmandskomité for næringsmiddelspørgsmål har udarbejdet en samlet beskrivelse og vurdering af "Merking af mat" af Ragnhild Kjelkevik, Tema Nord 1997:550. I denne rapport anbefales en komplet gennemgang af mærkningsområdet for at vurdere formål, egnethed som formidler af oplysninger og andre måder at give information på.

4. Europaudvalgets overvejelser

De nordiske forbrugere har i ovenfor refererede undersøgelse udtrykt klare ønsker om og behov for tilnærmelsesvis fuldstændig information. Dette er en svær opgave, men de nordiske lande må arbejde for, at der etableres systemer for information – og at forbrugerne trygt kan stole på myndighedernes regulering og kontrol.

Nordboerne har traditionelt kunnet have tillid til de nationale fødevarer og ønsker oplysninger om oprindelsesland, så de på baggrund af viden om dette land kan træffe deres valg.

Producenterne af fødevarer har et ansvar for at maden er sikker at indtage og for at give forbrugerne tilstrækkelig mærkning/vareinformation. Vareinformation kan ikke stå som et alternativ til sikre produktionsmetoder.

Information kan tilvejebringes på emballagen, gennem mærkning eller ved at oplysninger kan søges andet steds. Fremfor alt bør kravet om enkelhed stå klart. Fuldstændighed og enkelhed bør kombineres med information om indholdsstoffer, produktionsmetoder, dyrevelfærd, miljø, holdbarhed, næringsværdi osv.

Arbejdsgruppen har overvejet om en metode kunne være at udvide/komplettere anvendelsen af det nordiske miljømærke, men er gået bort fra denne tanke, da miljømærket ikke skal udvides til også at omfatte en "garanti" for indholdet.

En mere anvendelig metode kunne være at anvende informationsteknologien, Norden er højt udviklet på informationsteknologiens område. En meget stor andel af de nordiske borgere har adgang til internet. De nordiske lande burde kræve af alle producenter, som markedsfører en fødevare i Norden, at de på en www-adresse lægger al information om varen (produktionsmetode, indholdsstoffer, oprindelsesland, etiske oplysninger, oplysninger om emballage m.m) og som komplement til dette henstille til forretninger, at man bør have en dataskærm med oplysninger i butikken, hvor man ved hjælp af en scanning af varens stregkode, kan få oplysninger på en dataskærm. Forbrugerne ville således altid kunne få oplysninger på internet og i de større butikker vil oplysningerne være tilgængelige i butikken.

Europaudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at udarbejde forslag til hvordan forbrugerne kan sikres tilstrækkelig fødevaremærkning og vareinformation for fødevarer markedsført i Norden. Nordisk Ministerråd bør tage udgangspunkt i konklusionerne i rapporten "Forbrugernes krav til fødevaremærkning og vareinformation" fra det tværsektorielle projekt om fødevaremærkning, Tvermerk og i overvejelserne og ideerne i dette forslag.

Kungälv den 26. juni 2001

Eero Akaan-Penttilä (Kok.)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj.)
Ole Vagn Christensen (S)
Kristian Thulesen Dahl (DF)
Lennart Daléus (c)
Øystein Djupedal (SV)
Reynoldh Furustrand (s)
Aud Gaundal (A)
Per Erik Granström (s)
Valgerd Svarstad Haugland (KrF)
Per Kaalund (S)
Petri Neittaanmäki (Kesk.)
Marit Nybakk (A)
Karin Olsson (s)
Kent Olsson (m)
Petri Salo (Kok.)
Sonja Irene Sjøli (H)
Steingrímur J. Sigfússon (VG)
Hasse Svensson (lib)
Hannu Takkula (Kesk.)

Udvalgsforslag

om risikohåndtering på fødevareområdet

(Fremlagt av Europaudvalget)

1. Europaudvalgets forslag

Europaudvalget foreslår, at

1. Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

   at oprette en embedsmandsgruppe som indenfor en kort tidsfrist skal underrette hinanden om nationale tiltag i forbindelse med fødevarekriser og som skal forhandle og foreslå løsninger, samt udveksle informationer om risikoanalyser. Det kunne ske i forlængelse af det arbejde som allerede udføres med at udarbejde analyser af farlige stoffer.

   at udarbejde en strategi for oplysning til befolkningen i fødevarekrisesituationer.

2. Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

   at lægge samme kriterier til grund for risikovurderinger i internationale fora og virke for en stram risikohåndtering.

   at arbejde for at alle lande som eksporterer til Norden bliver i stand til at overholde Nordens grænseværdier, f.eks. ved at sikre at de har analysemetoder og instrumenter.

   at arbejde for at forsigtighedsprincippet fortolkes stramt i internationale fora.

2. Generelle bemærkninger

Kogalskab, mund- og klovesyge, dioksinkrise, smittestoffer fra mikroorganismer, rester af kemiske miljøgifte, medicinrester, hormoner, tungmetalforurening af maden, genmodifiserede fødevarer og fødevareingredienser, holdbarhed, pris, indholdsstoffer, næringsværdi osv.

Ovennævnte forhold af sikkerheds- og sundhedsmæssig, miljømæssig og etisk karakter må forbrugerne tage stilling til, når de handler fødevarer til den daglige husholdning.

Forbrugernes mistillid til fødevareproducenter og til fødevarernes sikkerhed er vokset gennem de seneste år. Mistillid begrundes ikke altid i konkrete velbegrundede fakta og kan derfor virke irrationel. Også irrationel mistillid kan imidlertid have stor betydning for livskvalitet og indkøbsmønstre og det er af største betydning, at det politiske system forholder sig til såvel faktisk velbegrundede sikkerhedsrisici som til den mere irrationelle utryghed.

Forbrugernes tryghed må genopbygges både for forbrugernes egen skyld, men også for at sikre fødevareproducenterne at reglerne er kendte og at markedet ikke reagerer med unødig bekymring.

Det politiske system må tage forbrugernes usikkerhed alvorligt. Det er det politiske systems ansvar at finde metoder, som kan øge forbrugernes kundskaber om forskellige produkter,

produktionsmetoder osv., som kan give forbrugerne evnen til at vurdere pris og kvalitet. Og dermed kundskab til at vælge, hvilke varer der giver dem større tryghed.

Det kan ske ved regulering af produktionen og ved forbud mod visse produktionsformer og indholdsstoffer, ved at sikre forbrugerne muligheder for at træffe valg (tilstrækkelig information om varen og kundskab til at vælge) og det kan ske ved international markedsregulering. Det politiske system må skabe regler, som fødevareproducenterne skal overholde og som kan overskues af forbrugerne. Det er fødevareproducenternes ansvar, at der ikke markedsføres fødevarer, som ikke er sikre og som ikke overholder reglerne.

Nærområdeudvalget vedtog i juni 2001 rekommandation 8/2001 og rekommandation 9/2001, om ministerrådsforslagene B 199/nær om miljøhandlingsprogrammet og B 201/nær om strategi for holdbar udvikling, hvor spørgsmål som berører fødevaresikkerhed indenfor landbrugsproduktionen, såsom anvendelsen af GMO, økologisk dyrkning og anvendelse af bekæmpelsesmidler blev behandlet. For at opnå et helhedsperspektiv om levnedsmiddelsikkerhed, fra jord til bord, tager Europaudvalget yderligere et antal spørgsmål, som berører fødevaresikkerhed op. Dette er et af fire forslag som drejer sig om regler om fødevaremærkning og vareinformation, forbrugerundervisning og risikohåndtering i forhold til fødevareimport.

Europaudvalget mener, at de nordiske lande i fællesskab skal tage ansvar for at skabe trygge forhold for forbrugerne.

3. Europaudvalgets overvejelser

Nordisk Råds Europaudvalg afholdt en minihøring den 3. april 2001 om risikohåndtering og forsigtighedsprincippet. Høringen bekræftede den opfattelse Europaudvalget fik på høring om fødevaresikkerhed den 6. februar, nemlig at der er behov for samarbejde mellem de nordiske lande for at opnå samstemmende holdninger til fødevaresikkerhed for at sikre gennemslagskraft i internationale organer.

De nordiske forbrugere kan kun opnå tryghed, hvis det er muligt for de nordiske lande at sætte høje sikkerhedsstandarder.

Til grund for risikohåndtering (en politisk instans eller myndigheds reaktion på en risiko) ligger en risikoevaluering (beslutningstagere evaluerer om man skal reagere i forhold til en opstået risiko/situation).

Hvis man beslutter, at reagere bestilles en risikovurdering (en strengt videnskabelig proces). Faren identificeres og karakteriseres (påvirkning af sundheden, økonomiske konsekvenser, etiske problemstillinger, sociale og politiske aspekter).

Den efterfølgende risikohåndtering kan være at fastsætte grænseværdier eller at udstede forbud. Denne foretages i nogle nordiske lande på myndighedsniveau, i nogle på regeringsniveau. Europaudvalget mener, at sådanne beslutninger bør tages på regeringsniveau.

Europaudvalget mener, at der vil være nordisk nytte ved at samarbejde om udarbejdelse af og udveksling af oplysninger om risikoanalyser. Nordisk Ministerråd har allerede nu et godt samarbejde om analyser. Europaudvalget mener, at Nordisk Ministerråd bør fortsætte det gode arbejde og foretage flere risikoanalyser.

Europaudvalget mener, at Nordisk Ministerråd skal oprette en embedsmandsgruppe som skal virke umiddelbart efter en fødevarekrise og som skal udveksle informationer om risikoanalyser, underrette hinanden om nationale tiltag i forbindelse med fødevarekriser og forhandle og foreslå løsninger. Det kunne ske i forlængelse af det arbejde som allerede udføres med at udarbejde analyser af farlige stoffer.

Nordisk Ministerråd bør også udarbejde en strategi for oplysning til befolkningen i fødevarekrisesituationer.

De nordiske lande står stærkere, hvis man i EU, Codex osv. arbejder for at bevare samme høje sikkerhedsstandarder. Det kræver et vist forarbejde at kunne foretage samstemmende risikovurderinger på baggrund af risikoanalyser.

Forskere vil oftest komme til enslydende resultater vedrørende risikovurdering, mens landenes risikohåndtering ofte er forskellig. Derfor er der behov for internationale aftaler om

risikoaccept. Her kan de nordiske lande være foregangslande og virke for at en international aftale om risikoaccept bliver udarbejdet.

Et vigtigt element i risikohåndtering er, at befolkningen/forbrugerne bliver oplyst om, hvorledes risikohåndteringsprocessen foregår i en given situation. Nordisk Ministerråd bør udarbejde fælles strategi for, hvorledes man oplyser befolkningen i krisesituationer.

Endvidere bør de nordiske lande have en samstemmende holdning til, hvordan forsigtighedsprincippet bør fortolkes. Forsigtighedsprincippet kan føre til et midlertidigt forbud mod salg. Anvendelsen af forsigtighedsprincippet betyder, at "bevisbyrden" hviler på producenten. Industrien skal levere beviser for, at varer ikke er farlig. Der må imidlertid skabes en uafhængig instans, som kan vurdere de oplysninger industrien fremkommer med.

De nordiske lande fastsætter i dag grænseværdier for forskellige indholdsstoffer i fødevarer. Det samme gør EU. Det kræver regler om kontrol og effektive kontrolmekanismer samt instrumenter til at fjerne levnedsmidler som overskrider grænseværdien fra markedet. Levnedsmidler er vigtige internationale handelsvarer, men ikke alle lande anvender de lave nordiske grænseværdier og mange lande er ikke i besiddelse af analysemetoder til at kontrollere deres produktion.

Grænseværdier må ikke anvendes som handelshindringer, men samtidig skal man sikre sine standarder. Codex afklarer tvister om handelshindringer mellem lande ved hjælp af Codex' grænseværdier.

Europaudvalget foreslår, at

1. Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

   at oprette en embedsmandsgruppe som indenfor en kort tidsfrist skal underrette hinanden om nationale tiltag i forbindelse med fødevarekriser og som skal forhandle og foreslå løsninger, samt udveksle informationer om risikoanalyser. Det kunne ske i forlængelse af det arbejde som allerede udføres med at udarbejde analyser af farlige stoffer

   at udarbejde en strategi for oplysning til befolkningen i fødevarekrisesituationer.

2. Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

   at lægge samme kriterier til grund for risikovurderinger i internationale fora og virke for en stram risikohåndtering

   at arbejde for at alle lande som eksporterer til Norden bliver i stand til at overholde Nordens grænseværdier, f.eks. ved at sikre at de har analysemetoder og instrumenter

   at arbejde for at forsigtighedsprincippet fortolkes stramt i internationale fora.

Kungälv den 26. juni 2001

Eero Akaan-Penttilä (Kok.)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj.)
Ole Vagn Christensen (S)
Kristian Thulesen Dahl (DF)
Lennart Daléus (c)
Øystein Djupedal (SV)
Reynoldh Furustrand (s)
Aud Gaundal (A)
Per Erik Granström (s)
Valgerd Svarstad Haugland (KrF)
Per Kaalund (S)
Petri Neittaanmäki (Kesk.)
Marit Nybakk (A)
Karin Olsson (s)
Kent Olsson (m)
Petri Salo (Kok.)
Sonja Irene Sjøli (H)
Steingrímur J. Sigfússon (VG)
Hasse Svensson (lib)
Hannu Takkula (Kesk.)

Udvalgsforslag

om nordisk forbrugerundervisning: "Det handler om at leve", herunder undervisning i fødevaresikkerhed

(Fremlagt av Europaudvalget)

1. Europaudvalgets forslag

Europaudvalget foreslår, at

1. Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

   at indføre obligatorisk forbrugerundervisning, f.eks. under overskriften "Det handler om at leve" i undervisningsplanerne i grundskolen, således at de inddrager forhold som vil forbedre elevernes evne til at agere og træffe valg som forbrugere af såvel forbrugsvarer som fødevarer.

2. Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

   at skabe undervisningsmateriale til brug i forbrugerundervisning i grundskolen og komplettere dette med at oprette en hjemmeside, hvor Nordisk Ministerråds eget materiale og relevant materiale fra de nordiske lande fremgår. Nordisk Ministerråd bør afsætte tilstrækkelige midler til at udvikle undervisningsmateriale og internetside i Nordisk Ministerråds budget 2003.

2. Generelle bemærkninger

Kogalskab, mund- og klovesyge, dioksinkrise, smittestoffer fra mikroorganismer, rester af kemiske miljøgifte, medicinrester, hormoner, tungmetalforurening af maden, genmodifiserede fødevarer og fødevareingredienser, holdbarhed, pris, indholdsstoffer, næringsværdi osv.

Ovennævnte forhold af sikkerheds- og sundhedsmæssig, miljømæssig og etisk karakter må forbrugerne tage stilling til, når de handler fødevarer til den daglige husholdning.

Forbrugernes mistillid til fødevareproducenter og til fødevarernes sikkerhed er vokset gennem de seneste år. Mistillid begrundes ikke altid i konkrete velbegrundede fakta og kan derfor virke irrationel. Også irrationel mistillid kan imidlertid have stor betydning for livskvalitet og indkøbsmønstre og det er af største betydning, at det politiske system forholder sig til såvel faktisk velbegrundede sikkerhedsrisici som til den mere irrationelle utryghed.

Forbrugernes tryghed må genopbygges både for forbrugernes egen skyld, men også for at sikre fødevareproducenterne at reglerne er kendte og at markedet ikke reagerer med unødig bekymring.

Det politiske system må tage forbrugernes usikkerhed alvorligt. Det er det politiske systems ansvar at finde metoder, som kan øge forbrugernes kundskaber om forskellige produkter, produktionsmetoder osv., som kan give forbrugerne evnen til at vurdere pris og kvalitet. Og dermed kundskab til at vælge, hvilke varer der giver dem større tryghed.

Det kan ske ved regulering af produktionen og ved forbud mod visse produktionsformer og indholdsstoffer, ved at sikre forbrugerne muligheder for at træffe valg (tilstrækkelig information om varen og kundskab til at vælge) og det kan ske ved international markedsregulering. Det politiske system må skabe regler, som fødevareproducenterne skal overholde og som kan overskues af forbrugerne. Det er fødevareproducenternes ansvar, at der ikke markedsføres fødevarer, som ikke er sikre og som ikke overholder reglerne.

Nærområdeudvalget vedtog i juni 2001 rekommandation 8/2001 og rekommandation 9/2001, om ministerrådsforslagene B 199/nær om miljøhandlingsprogrammet og B 201/nær om strategi for holdbar udvikling, hvor spørgsmål som berører fødevaresikkerhed indenfor landbrugsproduktionen, såsom anvendelsen af GMO, økologisk dyrkning og anvendelse af bekæmpelsesmidler blev behandlet. For at opnå et helhedsperspektiv om levnedsmiddelsikkerhed, fra jord til bord, tager Europaudvalget yderligere et antal spørgsmål, som berører fødevaresikkerhed op. Dette er et af fire forslag som drejer sig om regler om fødevaremærkning og vareinformation, forbrugerundervisning og risikohåndtering i forhold til fødevareimport.

Europaudvalget mener, at de nordiske lande i fællesskab skal tage ansvar for at skabe trygge forhold for forbrugerne.

Nordisk Råd har på en tidligere session drøftet muligheden at undervise i forhold som knytter sig til debatten om bioetik. Europaudvalget mener imidlertid, at undervisningsplanerne bør indeholde en bredere tilgang – forbrugerundervisning – "Det handler om at leve". Denne undervisning bør fortrinsvis ligge i grundskolen, hvor børns vaner dannes.

3. Baggrundsoplysninger om arbejde i Nordisk Ministerråd

Europaudvalget er bekendt med nedenstående arbejde i Nordisk Ministerråd:

"Forbrugerundervisning i Norden" (findes på alle sprog), TemaNord 2000:597 og 2000:596
De nordiske forbrugerinstitutioner (myndigheder og organisationer) har samarbejdet i 40 år. I 1995 udgav man dokumentet "Forbrugerundervisning i Norden". 1996 – 1999 har en projektgruppe gennemført en række projekter med forbrugerundervisning. Dokumentet er revideret og blev i 2000 udgivet som hæftet "Forslag til mål for forbrugerundervisning i grundskolen og videregående skole".

Hæftet indeholder overvejelser om målet med forbrugerundervisning og metoden. På 6 delområder (personlig økonomi, forbrugernes rettigheder og pligter; kommerciel påvirkning; forbrug, miljø og etik; mad; sikkerhed) stilles forslag til mål og delmål med undervisningen og stikord til områder som bør berøres.

"Pædagogiske modeller i nordisk kost- og ernæringsoplysning", TemaNord 1998:515
De nordiske landes ernæringsmyndigheder har i mange år arbejdet for at fremme sunde kostvaner og oplysningsarbejde er et vigtigt element heri. En projektgruppe under Nordisk Ministerråd indsamlede i 1998 oplysninger om kostråd og modeller i de nordiske landes oplysningskampagner.

Undersøgelsen viste, at de nordiske lande giver forskellige kostråd. Projektgruppen har ikke peget på en af de forskellige modeller, men har udarbejdet en vejledning som kan ligge til grund for et udviklingsarbejde om en eventuel fælles ny model.

"Två försök med internetstöd i konsumentundervisningen", TemaNord 2000:559
Forbrugerstyrelsen i Danmark og Skolenettet i Norge har gennemført 2 projekter om information på og mellem skoler på internet om forbrugerforhold. Disse er i 2001 udgivet i en rapport som inspiration for andre.

"Forbrukerundervisning i lærerutdanningen, konferencerapport, april 1998", TemaNord 1998;578.
Som et led i gennemførslen af den nordiske handlingsplan for konsumentundervisning afholdtes i april 1998 en konference om, hvordan man fik konsumentundervisningen placeret i lærerundervisningen.

På konferencen drøftede man hvordan man kan styrke forbrugerundervisningen og hvad man behøvede at undervise i (metode og læremidler).

Endvidere er udgivet følgende seminarrapport: Nordic-Baltic Conference on Consumer Education in school (TemaNord 201:531.)

4. Europaudvalgets overvejelser

Europaudvalget bifalder de projekter, som Nordisk Ministerråd allerede har udført om bl.a. undervisningsmaterialer i forbrugerundervisning.

Europaudvalget mener, at de nordiske landes regeringer bør indføre obligatorisk forbrugerundervisning i en eller anden form. Europaudvalget har drøftet, hvorvidt det vil være mest hensigtsmæssigt at indføre det som et selvstændigt fag eller som en integreret del af undervisningen, eventuelt som et tema for emneuger eller emneundervisning.

Ideelt set mener Europaudvalget, at emnet var så betydningsfuldt at det berettigede til et eget fag, men Europaudvalget mener, at det vil være mest realistisk, at forbrugerundervisning indgår som en integreret del af undervisningen eller som temadage, hvor man tager udenfor skolen. Undervisningen burde indeholde såvel tekniske kundskaber som etiske problemstillinger, herunder fødevaresikkerhed, mærkning og varedeklarationer, ernæring og kostplaner, økonomiske overvejelser såsom budgetlægning og prissammenligning, forbrugerrettigheder, etiske forhold, hygiejne osv.

Europaudvalget mener, at der vil være behov for en speciel indsats for at skabe undervisningsmateriale, således at lærerne får gode muligheder for at søge viden og inspiration. Nordisk Ministerråd bør udarbejde sådant materiale, og bør komplettere dette med at oprette en hjemmeside, hvor Nordisk Ministerråds eget materiale og relevant materiale fra de nordiske lande fremgår.

Undervisningsmaterialet bør fortrinsvis være rettet mod børn i grundskolen, men på internetsiden kan ligge mere grundlæggende materiale, som vil kunne anvendes af lærere og til ungdoms- og voksenundervisning. Et godt fortilfælde findes i Nordisk nett for folkeopplysning og voksenundervisning. Nordisk Ministerråd bør afsætte tilstrækkelige midler til at udvikle undervisningsmateriale og internetside i Nordisk Ministerråds budget 2003.

Europaudvalget foreslår, at

1. Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

   at indføre obligatorisk forbrugerundervisning, f.eks. under overskriften "Det handler om at leve" i undervisningsplanerne i grundskolen, således at de inddrager forhold som vil forbedre elevernes evne til at agere og træffe valg som forbrugere af såvel forbrugsvarer og fødevarer.

2. Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

   at skabe undervisningsmateriale til brug i forbrugerundervisning i grundskolen og komplettere dette med at oprette en hjemmeside, hvor Nordisk Ministerråds eget materiale og relevant materiale fra de nordiske lande fremgår. Nordisk Ministerråd bør afsætte tilstrækkelige midler til at udvikle undervisningsmateriale og internetside i Nordisk Ministerråds budget 2003.

Kungälv den 26. juni 2001

Eero Akaan-Penttilä (Kok.)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj.)
Ole Vagn Christensen (S)
Kristian Thulesen Dahl (DF)
Lennart Daléus (c)
Øystein Djupedal (SV)
Reynoldh Furustrand (s)
Aud Gaundal (A)
Per Erik Granström (s)
Valgerd Svarstad Haugland (KrF)
Per Kaalund (S)
Petri Neittaanmäki (Kesk.)
Marit Nybakk (A)
Karin Olsson (s)
Kent Olsson (m)
Petri Salo (Kok.)
Sonja Irene Sjøli (H)
Steingrímur J. Sigfússon (VG)
Hasse Svensson (lib)
Hannu Takkula (Kesk.)

Udvalgsforslag

om fødevareimport til Norden fra det europæiske indre marked og fra lande udenfor EU

(Fremlagt af Europaudvalget)

1. Europaudvalgets forslag

Europaudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at skabe fælles nordisk samforståelse af i hvilke tilfælde SPS/TBT-aftalen kan anvendes;

at arbejde for at tillempe et særligt regelsæt i EU for handel med og transport af levende dyr, som sikrer etik og dyrebeskyttelse og som forebygger smittespredning.

2. Generelle bemærkninger

Kogalskab, mund- og klovesyge, dioksinkrise, smittestoffer fra mikroorganismer, rester af kemiske miljøgifte, medicinrester, hormoner, tungmetal forurening af maden, genmodifiserede fødevarer og fødevareingredienser, holdbarhed, pris, indholdsstoffer, næringsværdi osv.

Ovennævnte forhold af sikkerheds- og sundhedsmæssig, miljømæssig og etisk karakter må forbrugerne tage stilling til, når de handler fødevarer til den daglige husholdning.

Forbrugernes mistillid til fødevareproducenter og til fødevarernes sikkerhed er vokset gennem de seneste år. Mistillid begrundes ikke altid i konkrete velbegrundede fakta og kan derfor virke irrationel. Også irrationel mistillid kan imidlertid have stor betydning for livskvalitet og indkøbsmønstre og det er af største betydning, at det politiske system forholder sig til såvel faktisk velbegrundede sikkerhedsrisici som til den mere irrationelle utryghed.

Forbrugernes tryghed må genopbygges både for forbrugernes egen skyld, men også for at sikre fødevareproducenterne at reglerne er kendte og at markedet ikke reagerer med unødig bekymring.

Det politiske system må tage forbrugernes usikkerhed alvorligt. Det er det politiske systems ansvar at finde metoder, som kan øge forbrugernes kundskaber om forskellige produkter, produktionsmetoder osv., som kan give forbrugerne evnen til at vurdere pris og kvalitet. Og dermed kundskab til at vælge, hvilke varer der giver dem større tryghed.

Det kan ske ved regulering af produktionen og ved forbud mod visse produktionsformer og indholdsstoffer, ved at sikre forbrugerne muligheder for at træffe valg (tilstrækkelig information om varen og kundskab til at vælge) og det kan ske ved international markedsregulering. Det politiske system må skabe regler, som fødevareproducenterne skal overholde og som kan overskues af forbrugerne. Det er fødevareproducenternes ansvar, at der ikke markedsføres fødevarer, som ikke er sikre og som ikke overholder reglerne.

Nærområdeudvalget vedtog i juni 2001 rekommandation 8/2001/när og rekommandation 9/20017när, om ministerrådsforslagene B 199/nær om miljøhandlingsprogrammet og B 201/när

om strategi for holdbar udvikling, hvor spørgsmål som berører fødevaresikkerhed indenfor landbrugsproduktionen, såsom anvendelsen af GMO, økologisk dyrkning og anvendelse af bekæmpelsesmidler blev behandlet. For at opnå et helhedsperspektiv om levnedsmiddelsikkerhed, fra jord til bord, tager Europaudvalget yderligere et antal spørgsmål, som berører fødevaresikkerhed op. Dette er et af fire forslag som drejer sig om regler om fødevaremærkning og vareinformation, forbrugerundervisning og risikohåndtering i forhold til fødevareimport.

Europaudvalget mener, at de nordiske lande i fællesskab skal tage ansvar for at skabe trygge forhold for forbrugerne.

Der er bred politisk opbakning til den frie handel, men de nordiske landes regeringer må tage ansvar for, at lave et regelværk som bevarer sikkerheden i en global handel med fødevarer.

3. Baggrundsoplysninger

Flere forskellige principper kan anvendes, når man laver risikovurdering på international handel.

- Forsigtighedsprincippet – ingen import hvis man ikke kender alle forhold som påvirker sikkerhed og etik.
- As Low As Reasonably Achievable (ALARA) – et elastik-princip hvor man accepterer en vis risiko fordi man gerne vil importere.
- Other Legitimate Factors (OLFs) – der kan findes andre grunde til både forbud mod risiko og accept af en mindre risiko.

Nordisk Ministerråd har nedsat en arbejdsgruppe, som skal finde nordisk samforståelse om begrebet OLF.

4. Europaudvalgets overvejelser

Den seneste mund- og klovesyge krise har sat fokus på, at transport af levende dyr øger risikoen for smitte, samtidig kan transport af levende dyr over lange afstande betragtes som uetisk, da det påfører dyret gener og ubehag.

Transport og grænseoverskridende handel med levende dyr bør minimeres. Levende dyr betragtes i dag som værende en vare og omfattes som sådan af EU's regler om varens frie bevægelighed. Dette er efter Europaudvalgets mening ikke acceptabelt udfra betragtninger om smitterisiko og dyrebeskyttelse. EU's regler om fri bevægelighed begrænser muligheden for at sikre en fuldstændig smittebeskyttelse. De nordiske landes regeringer bør derfor virke for, at EU udarbejder et særligt regelsæt i EU for handel med og transport af levende dyr, som sikrer etik og dyrebeskyttelse og som forebygger smittespredning.

Internationaliseringen af handelen er et veletableret element i forbrugernes dagligvare indkøb og skal derfor ikke ødelægges eller forbydes. Forbrugerne ønsker et bredt udbud af såvel traditionelt nationale som mere eksotiske varer. Endvidere vil handelshindringer betyde forringelse af økonomien i en række lande, international handel er et vigtigt element i udviklingen i den 3. verden.

Den internationale handel rummer imidlertid en række problemer, som der må findes løsninger på:

- Risikohåndtering
- Dyrevelfærd ved transport

WTO's sundheds- og plantesundhedsaftale (SPS-aftalen) og WTO's aftale om tekniske handelshindringer (TBT-aftalen) betyder, at de enkelte lande kan indføre handelshindringer, hvis risikoen ved import af fødevarer fra et bestemt land vurderes at være for høj.

Europaudvalget mener, at de nordiske lande bør etablere en fælles nordisk holdning til, hvornår denne aftale skal anvendes, altså en fælles forståelse af hvad der betragtes som en dramatisk situation.

Europaudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at skabe fælles nordisk samforståelse af i hvilke tilfælde SPS/TBT-aftalen kan anvendes;

at arbejde for at tillempe et særligt regelsæt i EU for handel med og transport af levende dyr, som sikrer etik og dyrebeskyttelse og som forebygger smittespredning.

Kungälv den 26. juni 2001

Eero Akaan-Penttilä (Kok.)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj.)
Ole Vagn Christensen (S)
Kristian Thulesen Dahl (DF)
Lennart Daléus (c)
Øystein Djupedal (SV)
Reynoldh Furustrand (s)
Aud Gaundal (A)
Per Erik Granström (s)
Valgerd Svarstad Haugland (KrF)
Per Kaalund (S)
Petri Neittaanmäki (Kesk.)
Marit Nybakk (A)
Karin Olsson (s)
Kent Olsson (m)
Petri Salo (Kok.)
Sonja Irene Sjøli (H)
Steingrímur J. Sigfússon (VG)
Hasse Svensson (lib)
Hannu Takkula (Kesk.)

Nordenutskottets betänkande

om medlemsförslag om upprättande av en Nordisk Alzheimer takorganisation

(Medlemsförslaget, se s. 426)

1. Nordenutskottets förslag

Nordenutskottet föreslår

att Nordiska rådet inte företar sig något i anledning av medlemsförslag om upprättande av en Nordisk Alzheimer takorganisation (A 1264/nord).

2. Medlemsförslaget

Medlemsförslaget har behandlats vid Nordenutskottets möte den 25 september 2001.

I medlemsförslaget föreslås att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att vidta åtgärder för

att upprätta en Nordisk Alzheimer takorganisation med huvuduppgiften att utbyta erfarenhet och informera om nya vetenskapliga rön, behandlingsmetoder och sociala skeenden inom området demenssjukdom.

3. Konklusion

Nordenutskottet uttrycker skepsis mot medlemsförslaget och anser att det bl.a. strider mot Nordiska rådets principiella roll. Nordenutskottet efterlyser riktlinjer om huruvida rådets kontakter med externa organisationer kan få en formell uppföljning i rådet. Riktlinjerna kunde eventuellt utarbetas av Nordiska rådets kontrollkommitté.

Nordenutskottet föreslår

att Nordiska rådet inte företar sig något i anledning av medlemsförslag om upprättande av en Nordisk Alzheimer takorganisation (A 1264/nord).

Åbo, den 25 september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Fj)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

Medlemsförslag

om upprättande av en Nordisk Alzheimer takorganisation

(Väckt av mittengruppen i Nordiska rådet)

Alzheimer är en sjukdom som blir allt vanligare i takt med att befolkningen åldras. Problematiken har uppmärksammats redan tidigare inom Nordiska rådet genom medlemsförslag A 1211/nord om skapandet av en gemensam nordisk satsning på demensproblematiken (rekommendation 29/2000). De nordiska Demens-Alzheimer-förbunden har i sin resolution från Kalmar, den 5 juni 1999 fäst uppmärksamhet vid att de nordiska länderna bör gemensamt upprätta ett program som säkerställer de dementas möjligheter till ett gott liv trots sjukdomen.

I Norden föreligger inte ett direkt organiserat samarbete inom demensvården. Men det finns redan idag samarbetsnätverk inom Norden, som är till stöd vid forskning, informationsutbyte och serviceutveckling då det gäller denna typ av sjukdom. De olika centralförbunden i de nordiska länderna samarbetar dock i viss grad och i viss mån förekommer även samarbete mellan de olika lokala avdelningarna i Norden. Samarbetet består av bl.a. rådgivning och utbyte av material. De nordiska demensförbunden hör alla till Alzheimer Europe, som kan sägas vara en paraplyorganisation till de olika förbunden. Vidare hör Danmark, Finland och Sverige till den globala organisationen Alzheimer's Disease International (ADI).

Ett samnordiskt organiserat kunskapsutbyte inom området skulle ha stora synergieffekter både humanitärt och ekonomiskt. Upprättandet av en nordisk Alzheimer takorganisation skulle fungera som ett koordinerings- och forskningscentrum på nordisk nivå. Genom ett koordinerat samarbete kunde man framför allt verka för utbyte av information mellan de nationella Alzheimer-föreningarna samt stödja och främja forskning och vetenskapliga framsteg i ämnet.

Mot bakgrund av det ovanstående föreslås att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att vidta åtgärder för

att upprätta en Nordisk Alzheimer takorganisation med huvuduppgiften att utbyta erfarenhet och informera om nya vetenskapliga rön, behandlingsmetoder och sociala skeenden inom området demenssjukdom.

Västerås, den 25 september 2000

Odd Einar Dørum (V)
Olof Erland (lib)
Ragnar Erlandsson (ÅC)
Svend Erik Hovmand (V)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Elver Jonsson (fp)
Bjarne Kallis (SKL)
Pehr Löv (SFP)
Hannes Manninen (Kesk.)
Ragnwi Marcelind (kd)
Petri Neittaanmäki (Kesk.)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Vibeke Peschardt (RV)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Valgerd Svarstad Haugland (Krf)
Hannu Takkula (Kesk.)
Jan-Erik Ågren (Kd)

Præsidieforslag

om ændringer i Nordisk Råds forretningsorden (virkefelter, struktur og arbejdsformer)

(Reservationer, se s. 429 og 430)
(Bilag: Forretningsorden for Nordisk Råd, se s. 431)

1. Præsidiets forslag

Med henvisning til bilaget til Præsidieforslag A 1266/p foreslår Præsidiet,

at Nordisk Råd godkender Præsidiets forslag til ændringer i forretningsordenen for Nordisk Råd.

2. Baggrund

Nordisk Råd modtog forud for Nordisk Råds 52. session i Reykjavik i november 2000 rapporten " Norden 2000 - Åben for verdens vinde", som var bestilt af samarbejdsministrene i sommeren 1999. Vismandspanelet skulle udrede det nordiske samarbejdes fremtidige indretning og opgaver.

På Nordisk Råds 52. session november 2000 drøftede Nordisk Råd vismandsrapporten. Der blev særligt lagt vægt på, at vismandspanelet har opstillet 10 trender, hvoraf den ene er globalisering. Nordisk Råds rolle i globale sammenhænge om handel, demokrati, miljø, fred og stabilitet med mere blev drøftet. Ligeledes var der fokus på Nordisk Råds struktur og dennes betydning for det organisatoriske arbejde såvel som for politiske prioriteringer.

Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd afholdt den 30. og 31. januar 2001 et fællesseminar i Helsingfors, hvor man drøftede vismandspanelets forslag om at det nordiske samarbejde skulle koncentreres om 10 trender og de 80 konkrete forslag som var fremsat i vismandsrapporten, samt tanker om ændringer i Nordisk Råds struktur.

Nordisk Råd afholdt den 5. februar 2001 i København et fælles møde for hele rådet, hvor man havde en indledende drøftelse af ny struktur, national forankring og politiske prioriteringer.

Den 6. februar 2001 nedsatte Nordisk Råds præsidium en arbejdsgruppe om strategi for det fremtidige nordiske samarbejde (strategiarbejdsgruppen). Strategiarbejdsgruppen skulle forberede Præsidiets behandling af strategi for det fremtidige nordiske samarbejde, herunder møder med Nordisk Ministerråd. Strategiarbejdsgruppen fik til opgave at stille forslag til Præsidiet om eventuelle ændringer med hensyn til Nordisk Råds arbejde, herunder spørgsmål om struktur og national forankring.

Strategiarbejdsgruppen har holdt 9 møder i perioden marts til september. Endvidere har der været afholdt 2 møder mellem rådets præsident og samarbejdsministrenes formand og 2 møder med alle samarbejdsministrene.

3. Præsidiets overvejelser

Globaliseringen spiller en stor rolle for samfundsudviklingen og indtager en central plads i den politiske debat i begyndelsen af det 21. århundrede. Som et regionalt samarbejdsorgan i Europa må Nordisk Råds problemstillinger være relateret til samfundsudviklingen i de nordiske lande og udviklingen i omverdenen. Globaliseringstendensen bør således også afspejle sig i de prioriteringer, Nordisk Råd foretager.

Nordisk Råd må kunne behandle problemstillinger inden for alle fagområder såvel nordisk, europæisk som globalt. I den europæiske kontekst har Nordisk Råd siden begyndelsen af 1990'erne etableret et godt samarbejde med Nordens nærområder. Dette samarbejde skal fortsat have høj prioritet.

Nordisk Råds politiske prioriteringer og arbejdsformer skal tage vare på såvel det nordiske fællesskab som sikre de fællesnordiske interesser i EU/EØS og sikre samarbejdet med Nordens nærområder.

Nordisk Råds nye struktur ændres fra geografiske udvalg til fagudvalg. Formålet med den nye struktur er at sikre et bedre samspil med Nordisk Ministerråd, de nationale parlamenter, Baltisk Forsamling og øvrige nærområder. De geografiske udvalg har spillet en væsentlig rolle for at synliggøre tredelingen af det nordiske samarbejde: samarbejde om spørgsmål af fællesnordisk interesse, samarbejde med nærområderne (Baltikum og Nordvest-Rusland) og Europa/EU/EØS. Men samtidig har de geografiske udvalg betydet en række problemer med samspil med de nationale parlamenters udvalg og med Nordisk Ministerråd. I Nordisk Råds nye struktur indarbejdes den geografiske søjleopdeling i arbejdet i de 5 fagudvalg, som alle har et ansvar for at behandle sagerne i et nordisk, et europæisk og et nærområde perspektiv.

Præsidiet har også kunnet konstatere, at en sådan faglig struktur er bedre i overensstemmelse med strukturen i andre internationale fora og derfor åbner for et tættere samarbejde med nærområderne og internationale organisationer, idet eksempelvis Baltisk Forsamling og Europa-Parlamentet arbejder med fagudvalg.

Præsidiet har set det som sin opgave at skabe en struktur, der er bedre i overensstemmelse med Nordisk Ministerråds struktur, er gennemskuelig for udenforstående f.eks. fra andre internationale organisationer, sikrer fleksibilitet, sikrer mulighed for behandling af tværfaglige emner og giver muligheder for hurtig ad hoc behandling af særlige sager.

De foreslåede ændringer til Nordisk Råds forretningsorden fremgår af bilaget til dette forslag. Motiveringerne for politiske virkefelter, ny struktur og nye arbejdsformer findes i "Ny nordisk dagsorden – opfølgning af vismandsrapporten", 1. del.

København, den 10. oktober 2001

Svend Erik Hovmand (V) *Outi Ojala (Vas.)*
Elver Jonsson (fp)

Reservation 1

Från den konservativa partigruppen i Nordiska rådet:

Den konservativa gruppen reserverar sig mot Presidieförslaget A 1266/p vad angår Nordiska rådets utskottsstruktur samt presidiets uppgifter och sammansättning.

Rådet behöver ett utrikes- och säkerhetspolitiskt utskott. Presidiets uppgifter inom utrikes- och säkerhetspolitik bör flyttas till detta utskott. För att utskotten inte skall bli fler än fem kan medborgar- och konsumentutskottets uppgifter i huvudsak flyttas till välfärdsutskottet.

Presidiets roll som samordnande organ för rådet bör framhävas. Därför bör de i framtiden bestå av rådets president, utskottens ordföranden och vice ordföranden.

Förslag till beslut:

Nordiska rådet beslutar

att inrätta ett utrikes- och säkerhetspolitiskt utskott;

att medborgar- och konsumentutskottets uppgifter i huvudsak flyttas till välfärdsutskottet;

att presidiet ska bestå av rådets president, utskottens ordföranden och vice ordföranden.

Köpenhamn den 10 oktober 2001

Chris Heister (m) *Kaj Ikast (KF)*

Reservation 2:

Från den socialdemokratiska partigruppen i Nordiska rådet:

Den socialdemokratiska gruppen reserverar sig mot Presidieförslag A 1266/p rörande sessionens förläggning inom strategin för det framtida nordiska samarbetet.

Förläggningen av huvudsessionen har föranlett många diskussioner under ett antal år. Vi socialdemokrater har i samband med diskussionerna om Nordiska rådets framtid drivit frågan om att förlägga rådets huvudsession till vårterminen. Vårt förslag innebär att Nordiska rådet håller fyra ordinarie möten där samtliga parlamentariker samlas per år. Förslaget skulle innebära att utskottsmöten läggs i början av året och efter sommaren och sessioner på försommaren och senhösten. Försommarens huvudsessionen skulle i huvudsak behandla politiska teman och senhöstens session innehålla budgetbehandling och personval.

Ett av argumenten för en sådan förändring är arbetsbelastningen i samband med budgetbehandlingen i de nationella parlamenten. Det har visat sig svårt för såväl parlamentariker som ministrar att finna tid att förbereda och delta i sessionen.

Återkopplingen till ministerrådet skulle kunna förbättras – två sessioner per år skulle ge fler tillfällen att diskutera uppföljningen av Nordiska rådets ställningstaganden gentemot ministerrådet.

Med detta förslag skulle effektiviteten i Rådets arbete kunna ökas. Som det ser ut i dagsläget har Nordiska rådet minst fyra gemensamma rådsmöten, dvs. utskotts-, presidiemöten, och session och med de temamöten som hålls blir det ofta fem möten där samtliga parlamentariker samlas. Vi föreslår att man försöker begränsa antalet gemensamma rådsmöten till fyra per år.

Förslag till beslut:

Nordiska rådet beslutar

att Nordiska rådet årligen avhåller två sessioner och att huvudsessionen hålls under våren samt att en session för budget och val hålls under hösten.

Köpenhamn den 10 oktober 2001

Dorte Bennedsen (S)
Anita Johansson (s)
Riitta Prusti (SDP)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)

BILAG 1

Forretningsorden for Nordisk Råd[1]

Nordisk Råds nugældende forretningsorden blev vedtaget i henhold til Helsingforsaftalens artikel 59 af plenarforsamlingen under Nordisk Råds 48. session den 13. november 1996 og trådte i kraft den 1. januar 1997 med undtagelse af kapitel 7 om valg, som trådte i kraft umiddelbart efter vedtagelsen i plenarforsamlingen. Samtidig ophævedes forretningsordenen af 17. februar 1971 med senere ændringer.

Nuværende ordlyd:	Forslag til ny ordlyd:
Kapitel 1 Plenarforsamlingen **Tid og sted for session** **§ 1** Plenarforsamlingen beslutter under en ordinær session tid og sted for den følgende ordinære session. Præsidiet kan på plenarforsamlingens anmodning, eller når særlige omstændigheder foreligger, træffe eller ændre beslutning om tid og sted for en ordinær session. Tid og sted for andre sessioner end de ordinære besluttes af Præsidiet.	**Kapitel 1 Plenarforsamlingen** **Tid og sted for session** **§ 1 – ikke ændret**
Gennemførelse af sessionen **§ 2** Præsidiet drager omsorg for sessionens gennemførelse gennem rådets sekretariat og delegationssekretariatet i det land, hvor sessionen skal holdes.	**Gennemførelse af sessionen** **§ 2 – ikke ændret**
Indkaldelse **§ 3** Indkaldelse til en session udarbejdes af Præsidiet. Indkaldelsen skal udsendes senest en måned før sessionens begyndelse. Det skal fremgå af indkaldelsen, hvilke sager der foreslås behandlet under sessionen.	**Indkaldelse** **§ 3 – ikke ændret**
Medlemssammensætning **§ 4** Ved sessionens begyndelse fastlægger plenarforsamlingen listen over tilstedeværende medlemmer og tilstedeværende suppleanter, som indtræder i stedet for valgte medlemmer.	**Medlemssammensætning** **§ 4 – ikke ændret**

[1] Nordisk Råds nye forretningsorden er trykket i sin helhet i Supplementet, se s. 1600

Suppleanter, der under sessionen skal indtræde i stedet for ordinære medlemmer, indkaldes i den rækkefølge, de nationale parlamenter eller delegationer har besluttet. Ændringer i medlemssammensætningen fastlægges ligeledes af plenarforsamlingen. Ændringer må ikke forekomme under behandlingen af en sag eller under en igangværende debat.	

Placering **§ 5** Under en session placeres de valgte medlemmer og regeringsrepræsentanterne hver for sig i alfabetisk orden, hvis ikke Præsidiet har besluttet andet.	**Placering** **§ 5 – ikke ændret**

Mødeledelse **§ 6** Plenarforsamlingens forhandlinger ledes af præsidenten eller af et af de øvrige præsidiemedlemmer, som præsidenten indsætter i sit sted. Den, der har deltaget i debatten om en sag, der kan munde ud i en beslutning, kan ikke lede forhandlingerne i samme sag.	**Mødeledelse** **§ 6 – ikke ændret**

Dagsorden **§ 7** Ved en sessions begyndelse fastsætter plenarforsamlingen sessionens dagsorden. Forslag til dagsorden fremsættes af Præsidiet. Dagsordenen skal indeholde de sager, der skal behandles under sessionen, og angive tidspunkterne for plenarforsamlingens møder. Dagsordenen for andre sessioner end de ordinære må kun, hvis plenarforsamlingen efter forslag fra Præsidiet og med to tredjedeles flertal beslutter det, indeholde sager, som ikke er anført i indkaldelsen. Plenarforsamlingen kan efter forslag fra Præsidiet med to tredjedeles flertal træffe beslutning om ændringer i den fastsatte dagsorden.	**Dagsorden** **§ 7 – ikke ændret**

Regler for sessionens gennemførelse **§ 8** Plenarforsamlingen kan ved en sessions begyndelse efter forslag fra Præsidiet fastsætte supplerende regler for sessionens gennemførelse. Plenarforsamlingen kan efter forslag fra Præsidiet med to tredjedeles flertal beslutte at ændre fastsatte regler.	**Regler for sessionens gennemførelse** **§ 8 – ikke ændret**

Behandling **§ 9** Et forslag, der er fremsat i henhold til Helsingforsaftalens artikel 55, skal behandles af Præsidiet, et udvalg eller kontrolkomiteen, inden det slutbehandles i plenarforsamlingen.	**Behandling** **§ 9 – ikke ændret**

Debat **§ 10** 1 Inden plenarforsamlingen træffer beslutning om en sag, skal rådsmedlemmerne have mulighed for at debattere den. Præsidiet kan fastsætte regler for, i hvilken rækkefølge de medlemmer, der har meldt sig til talerlisten, skal have ordet. Er der ikke fastsat sådanne regler, får medlemmerne ordet i den rækkefølge, de anmelder sig. Plenarforsamlingen kan under en igangværende debat efter forslag fra Præsidiet eller fra den, der leder forhandlingerne, beslutte at begrænse taletiderne for en bestemt debat eller for en del af sessionen. Efter forslag fra den, der leder forhandlingerne, eller fra fem valgte medlemmer kan plenarforsamlingen med to tredjedeles flertal beslutte, at debatten om en bestemt sag skal afsluttes. Et sådant forslag kan ikke gøres til genstand for debat.	**Debat** **§ 10 - ikke ændret**

Korte bemærkninger/Replikker **§ 11** Uanset talerrækkefølgen har et medlem, som direkte er berørt af et hovedindlæg, ret til at få ordet for indtil to korte bemærkninger. Desuden kan den, der leder mødet, uanset talerrækkefølgen give ordet til et medlem for indtil to korte bemærkninger til hvert hovedindlæg, medmindre reglerne for sessionens gennemførelse angiver andet. Medmindre reglerne for sessionens gennemførelse angiver andet, må en kort bemærkning ikke vare længere end 2 minutter. En kort bemærkning må alene indeholde oplysninger, rettelser eller imødegåelser i anledning af det nærmest foregående hovedindlæg.	**Korte bemærkninger/Replikker** **§ 11 – ikke ændret**

Afbrudt behandling og fornyet prøvelse **§ 12** Plenarforsamlingen kan beslutte, at den fortsatte behandling af en sag stilles i bero til et senere tidspunkt, som fastsættes af plenarforsamlingen. Plenarforsamlingen kan endvidere beslutte, at en sag skal henvises til fornyet prøvelse i det organ, hvis forslag ligger til grund for behandlingen. Beslutning om afbrudt behandling eller fornyet prøvelse træffes med simpelt flertal. Beslutning om at stille behandlingen i bero til en senere session kræver dog to tredjedeles flertal. Rejses der under en igangværende debat forslag om at stille behandlingen i bero eller at henvise sagen til fornyet prøvelse, skal medlemmerne uanset talerlisten umiddelbart have mulighed for at udtale sig om dette forslag, hvorefter beslutning herom træffes. Gentages forslaget, tages det op til afgørelse, når debatten på sædvanlig måde er afsluttet.	**Afbrudt behandling og fornyet prøvelse** **§ 12 - ikke ændret**

Hvis et forslag om at stille en behandling i bero eller henvise en sag til fornyet prøvelse godkendes, afbrydes behandlingen af sagen straks. I modsat fald fortsætter den igangværende debat.	

Ny begæring **§ 13** Vil et valgt medlem, inden en sag afgøres, stille forslag, som ikke fremgår af betænkningen, skal den, der leder forhandlingerne, snarest muligt underrettes herom. Det pågældende medlem kan umiddelbart få ordet uanset talerrækkefølgen for at stille et sådant forslag uden at anføre begrundelse. Forslagsstilleren skal udarbejde forslaget skriftligt, medmindre det er åbenbart, hvad det indebærer. Så snart forslaget er udarbejdet, skal det omdeles til medlemmerne. Bliver der under debatten stillet forslag, som ikke fremgår af betænkningen, kan behandlingen af sagen stilles i bero til et senere tidspunkt under samme session, hvis forslaget om afbrudt behandling får støtte af en tredjedel af de tilstedeværende medlemmer.	**Ny begæring** **§ 13 – ikke ændret**

Beslutningsdygtighed **§ 14** Plenarforsamlingen er beslutningsdygtig, når mindst halvdelen af de valgte medlemmer er til stede. I de tilfælde, hvor alene valgte medlemmer fra bestemte lande har stemmeret i en sag, er plenarforsamlingen beslutningsdygtig, når mindst halvdelen af disse landes valgte medlemmer er til stede.	**Beslutningsdygtighed** **§ 14 – ikke ændret**

Beslutninger **§ 15** Plenarforsamlingen kan vedtage rekommandationer eller træffe andre beslutninger uden afstemning, medmindre et valgt medlem begærer afstemning.	**Beslutninger** **§ 15 – ikke ændret**

Plenarforsamlingen kan alene vedtage rekommandationer eller træffe andre beslutninger vedrørende forslag, der er rejst i medfør af bestemmelserne i Helsingforsaftalens artikel 55. Hvis ikke andet er bestemt, træffes beslutninger ved simpelt flertal blandt de tilstedeværende medlemmer. I tilfælde af stemmelighed trækkes der lod om udfaldet.	

Afstemningsrækkefølge **§ 16** Når debatten er afsluttet, fremsætter den, der leder forhandlingerne, forslag til rækkefølge for afstemninger; temaerne for de enkelte afstemninger skal formuleres således, at de kan besvares med ja eller nej. Afstemningsrækkefølgen skal godkendes af plenarforsamlingen.	**Afstemningsrækkefølge** **§ 16 – ikke ændret**

Afstemning **§ 17** Hvis et valgt medlem begærer det, foretages der afstemning, som skal være åben. Ved valg gælder der særlige bestemmelser. Ved afstemning skal uforenelige forslag stilles op mod hinanden, indtil der kun foreligger et modforslag til det forslag, som ligger til grund for behandlingen. Disse to forslag skal prøves mod hinanden. Det forslag, der derefter står tilbage, skal vedtages eller forkastes. Afstemning sker ved navneopråb eller ved afstemningsanlæg. Valgte medlemmer kan stemme ja eller nej eller afstå fra at stemme. Hvis ikke andet er foreskrevet, træffes beslutninger med simpelt flertal blandt de tilstedeværende medlemmer. I tilfælde af stemmelighed trækkes der lod om udfaldet.	**Afstemning** **§ 17 - ændring i stk. 2, stk. 1, 3 og 4 uændret** Ved afstemning skal uforenelige forslag stilles op mod hinanden, indtil der kun foreligger et modforslag til det forslag, som ligger til grund for behandlingen. Disse to forslag skal prøves mod hinanden. Det af de to forslag, der herved opnår flertal, er vedtaget.

Spørgsmål **§ 18** Spørgsmål kan stilles af et valgt medlem til en regering, et landsstyre, en landskabsstyrelse eller til ministerrådet.	**Spørgsmål** **§ 18 – ikke ændret**

Skriftlige spørgsmål **§ 19** Skriftlige spørgsmål kan være ledsaget af en kort begrundelse. Præsidiet skal snarest underrette den berørte regering, landsstyret, landskabsstyrelsen eller ministerrådet om spørgsmålet. Skriftlige spørgsmål, som indleveres senest en uge før en ordinær session, skal besvares mundtligt under sessionen, medmindre der foreligger særlige forhold. Spørgeren har efter besvarelsen ret til at stille et kort supplerende spørgsmål. Skriftlige spørgsmål, som ikke besvares under sessionen, skal besvares skriftligt senest seks uger efter, at den, som spørgsmålet er stillet til, har fået det i hænde.	**Skriftlige spørgsmål** **§ 19 – ikke ændret**

Mundtlige spørgsmål **§ 20** Mundtlige spørgsmål skal stilles og besvares under en særlig spørgetid, som efter forslag fra Præsidiet kan etableres under en session. Nærmere regler for en sådan spørgetid skal indgå i reglerne for sessionens gennemførelse.	**Mundtlige spørgsmål** **§ 20 – ikke ændret**

Protokol **§ 21** Der føres protokol over en session. Protokollen skal gengive behandlede sager, udtalelser, i tilfælde af beslutninger tilbageværende begæringer og forslag, afstemningsrækkefølge, navnene på dem, der har udtalt sig, udfaldet af afstemninger og valg samt plenarforsamlingens beslutninger.	**Protokol** **§ 21 – ikke ændret**

Ved en ordinær session føres tillige fuldstændig protokol over de indlæg, som er fremsat under sessionen. Det samme gælder ved andre sessioner end de ordinære, hvis Præsidiet særligt har besluttet det. Protokollerne føres på præsidentens ansvar og justeres af Præsidiet. Protokollerne offentliggøres bortset fra de dele, der angår forhandlinger, som er foretaget i et lukket møde.	

Inviterede **§ 22** Præsidiet kan invitere repræsentanter fra folkevalgte organer, der kan gives stilling som observatører, og andre gæster til at overvære en session. Præsidiet kan beslutte at give inviterede ret til at udtale sig under sessionen.	**Inviterede** **§ 22 – ikke ændret**

Habilitet **§ 23** Et medlem må ikke deltage i behandlingen af en sag, som direkte vedrører den pågældende eller nogen, der står den pågældende nær.	**Habilitet** **§ 23 – ikke ændret**

Ordensregler **§ 24** Ingen må under et møde udtale sig utilbørligt om en anden eller anvende forulempende udtryk eller i øvrigt i ord eller handling optræde på en måde, der strider mod god orden.	**Ordensregler** **§ 24 – ikke ændret**

Tilhørere **§ 25** Tilhørere, der optræder forstyrrende, kan straks udvises. Hvis der opstår uro blandt tilhørerne, kan den, der leder forhandlingerne, udvise samtlige tilhørere.	**Tilhørere** **§ 25 – ikke ændret**

Kapitel 2 Sagernes behandling **Forslag** **§ 1** Forslag, som fremsættes i henhold til Helsingforsaftalens artikel 55, skal indleveres skriftligt til Præsidiet. Forslag kan tilbagetages på samme måde, som de er indleveret. Medlemsforslag, præsidieforslag, udvalgsforslag og forslag fra Kontrolkomiteen skal indeholde forslag til beslutning. En suppleant kan være medforslagsstiller på et forslag, der er fremsat af et ordinært medlem.	**Kapitel 2 Sagernes behandling** **Forslag** **§ 26 – ikke ændret**

Forberedelse **§ 2** Præsidiet beslutter, hvilket eller hvilke organer der skal forberede en sag.	**Forberedelse** **§ 27 – ikke ændret**

Rådførelse med et andet organ **§ 3** Præsidiet, et udvalg og Kontrolkomiteen kan indhente udtalelser fra et andet rådsorgan. Hvis samme sag vedrører flere organer, skal disse rådføre sig med hinanden. Hvis en sag skal slutbehandles af plenarforsamlingen, og sagen også vedrører et andet organ end det, der har ansvaret for at fremsætte forslag for sessionen, skal dette andet organ have mulighed for at udtale sig, inden sagen færdigbehandles i det ansvarlige organ, medmindre særlige grunde taler derimod.	**Rådførelse med et andet organ** **§ 28 – ikke ændret**

Betænkning **§ 4** Præsidiet, udvalgene og kontrolkomiteen afgiver betænkning over sager, der er henvist til deres behandling. Betænkningen skal indeholde et begrundet forslag til beslutning og skal rettes enten til plenarforsamlingen eller til Præsidiet.	**Betænkning** **§ 29 – ikke ændret**

Med mindre plenarforsamlingen beslutter andet, må en betænkning ikke behandles før dagen efter, at den er blevet tilgængelig for medlemmerne.	

Mindretalsudtalelse/Reservation **§ 5** Et medlem, der ikke kan tilslutte sig et beslutningsforslag, har ret til en mindretalsudtalelse i betænkningen eller udtalelsen. Hvis mindretalsudtalelsen indeholder forslag til beslutning, skal udtalelsen affattes i samme form som betænkningen eller flertalsudtalelsen. Tilsvarende gælder for rapporter fra samordningsgrupper og forberedelsesorganer.	**Mindretalsudtalelse/Reservation** **§ 30 – ikke ændret**

Kapitel 3 Fælles bestemmelser for Præsidium, udvalg og Kontrolkomité **Rådets organer** **§ 1** I forbindelse med en ordinær session vælger plenarforsamlingen blandt de valgte medlemmer et præsidium, en kontrolkomité, en valgkomité og udvalg for det kommende kalenderår. Plenarforsamlingen udpeger samtidig rådets præsident samt formænd og næstformænd i udvalgene og Kontrolkomiteen.	**Kapitel 3 Fælles bestemmelser for Præsidium, udvalg og Kontrolkomité** **Rådets organer** **§ 31 – ikke ændret**

Aktivt formandskab **§ 2** Præsidenten og formændene for udvalgene og Kontrolkomiteen er i overensstemmelse med det aktive formandskab ansvarlige for, at deres respektive organer har en aktuel arbejdsplan, og for forberedelsen af møder og andre sammenkomster. Det aktive formandskab udøves i samarbejde med de respektive næstformænd, rådets sekretariat, delegationerne, partigrupperne og andre berørte organer.	**Formandskab** **§ 32 – ændret** Præsidenten og formændene for udvalgene og Kontrolkomiteen er ansvarlige for, at deres respektive organer har en aktuel arbejdsplan og for forberedelsen af møder og andre sammenkomster, herunder kontakten til nationale parlamenter, nærområderne og relevante internationale organisationer. Stk. 2 slettes.

Ny paragraf	**Samarbejde med nationale udvalg** **§ 33 – Ny** Udvalgene samarbejder med nationale parlamenters tilsvarende udvalg samt med nærområdernes og relevante internationale organisationers tilsvarende organer.

Medlemmer af rådets organer **§ 3** Et valgt medlem skal som minimum være medlem af enten Præsidiet, et udvalg eller Kontrolkomiteen, medmindre særlige grunde taler derimod. For medlemmer af Kontrolkomiteen gælder der særlige regler.	**Medlemmer af rådets organer** **§ 34 – ikke ændret**

Offentlighed **§ 4** Præsidiets, udvalgenes og Kontrolkomiteens møder er ikke offentlige. Delegationssekretariaternes og partigruppesekretariaternes ansatte har dog ret til at være til stede, hvis ikke vedkommende organ beslutter andet.	**Offentlighed** **§ 35 – ikke ændret**

Forslag **§ 5** Præsidie-, udvalgs- og kontrolkomitémedlemmer kan ved skrivelse til det pågældende organ fremsætte forslag til beslutning i organet.	**Forslag** **§ 36 – ikke ændret**

Tid og sted for møder **§ 6** Præsidiet, udvalgene og Kontrolkomiteen bestemmer selv tid og sted for sine møder. Præsidiet træffer dog beslutning om tid og sted for de udvalgsmøder, der skal holdes sammen. Præsidenten, udvalgsformændene og formanden for Kontrolkomiteen kan desuden indkalde til ekstraordinære møder i de pågældende organer, når de finder behov for det. Der skal endvidere indkaldes til ekstraordinært møde, når mindst en fjerdedel af Præsidiets eller udvalgets ordinære medlemmer begærer det. For at indkalde til ekstraordinært møde i Kontrolkomiteen kræves det, at to medlemmer fremsætter ønske herom.	**Tid og sted for møder** **§ 37 – ikke ændret**

Mødeindkaldelse - mødemateriale **§ 7** Præsidenten og de pågældende formænd er ansvarlige for dagsordenernes indhold og det øvrige materiale, der er nødvendigt for at gennemføre et møde. Mødeindkaldelse bør udsendes en måned før mødets afholdelse, mens dagsorden med tilhørende mødemater-iale skal være medlemmerne og øvrige berørte i hænde senest en uge før mødetidspunktet.	**Mødeindkaldelse – mødemateriale** **§ 38 – ikke ændret**

Selvstyrende områder **§ 8** Når sager, der berører de selvstyrende områder, behandles i Præsidiet eller i Kontrolkomiteen, har et valgt medlem fra det pågældende selvstyrende område, hvis dette ikke er repræsenteret i Præsidiet, ret til at være til stede, udtale sig og fremsætte forslag. Medlemmer fra de selvstyrende områder har ret til at deltage i et udvalgs arbejde, hvis det pågældende udvalg ikke har valgte medlemmer fra de selvstyrende områder. Sådanne medlemmer kan efter aftale med de danske respektive finske medlemmer af udvalget deltage i beslutninger i stedet for et af disse.	**Selvstyrende områder** **§ 39 – ikke ændret**

Gennemførelse af møderne **§ 9** Rådets sekretariat drager omsorg for mødernes gennemførelse i samarbejde med delegationssekretariatet i det land, hvor mødet afholdes.	**Gennemførelse af møderne** **§ 40 – ikke ændret**

Særlige forberedelsesorganer **§ 10** Præsidiet, udvalgene og Kontrolkomiteen kan blandt sine medlemmer nedsætte særlige forberedelsesorganer til at udføre bestemte og tidsafgrænsede opgaver.	**Særlige forberedelsesorganer** **§ 41 – ikke ændret**

Øvrige tilstedeværende **§ 11** Præsidiet, udvalgene og Kontrol-komiteen kan invitere relevante personer til at være til stede og udtale sig ved deres møder.	**Øvrige tilstedeværende** **§ 42 – ikke ændret**

Beslutningsdygtighed **§ 12** Præsidiet og udvalgene er beslutningsdygtige, når mindst halvdelen af medlemmerne er til stede. Kontrol-komiteen er beslutningsdygtig, når mindst tre medlemmer er til stede. I de tilfælde, hvor alene valgte medlemmer fra bestemte lande har stemmeret i en sag, er Præsidiet og udvalget beslutningsdygtigt, når mindst halvdelen af disse landes valgte medlemmer er til stede.	**Beslutningsdygtighed** **§ 43 – ikke ændret**

Beslutninger **§ 13** Beslutninger træffes ved simpelt flertal. For afstemningsrækkefølge og afstemning gælder bestemmelserne om beslutninger under sessionen, medmindre andet er angivet. Ved stemmelighed er mødelederens stemme udslagsgivende.	**Beslutninger** **§ 44 – ikke ændret**

Protokol **§ 14** Ved præsidie-, udvalgs- og kontrol-komitémøder drager den, der leder forhandlingerne, omsorg for, at der bliver ført protokol. Medmindre det pågældende organ beslutter andet, justeres protokollen af den, der leder forhandlingerne, sammen med to dertil udpegede medlemmer. Protokollen skal udformes som en beslutningsprotokol og derudover i relevante dele, som foreskrevet for protokoller fra sessionerne. Træffer et organ en beslutning efter delegering fra et andet organ, føres protokollen over en sådan beslutning efter de regler, der gælder for det delegerende organ. En sådan protokol skal fremsendes til det delegerende organ.	**Protokol** **§ 45 – ændring i stk. 1** Ved præsidie-, udvalgs- og kontrolkomitémøder drager den, der leder forhandlingerne, omsorg for, at der bliver ført protokol. Protokollen skal udformes som en beslutningsprotokol, hvor relevante debatter kan gengives.

Habilitet **§ 15** Et medlem må ikke være til stede, når en sag, som direkte vedrører den pågældende eller nogen, der står den pågældende nær, er til behandling eller beslutning.	**Habilitet** **§ 46 – ikke ændret**

Ordensregler **§ 16** Ingen må under et møde udtale sig utilbørligt om en anden eller anvende forulempende udtryk eller i øvrigt i ord eller handling optræde på en måde, der strider mod god orden.	**Ordensregler** **§ 47 – ikke ændret**

Kapitel 4 Præsidiet **Sammensætning** **§ 1** Præsidiet består af præsidenten og indtil 12 andre valgte medlemmer af rådet. Til præsident vælges et valgt medlem fra det land, hvor næste ordinære session skal afholdes. Hvert land og hver partigruppe bør være repræsenteret i Præsidiet.	**Kapitel 4 Præsidiet** **Sammensætning** **§ 48 – ikke ændret**

Opgaver **§ 2** Præsidiet er rådets øverste besluttende organ, når plenarforsamlingen ikke er samlet, og har da plenarforsamlingens beføjelser til at træffe beslutninger. Præsidiet skal behandle overordnede politiske sager, sager om den almindelige tilrettelæggelse og udvikling i rådets arbejde og arbejdsformer og udenrigs- og sikkerhedspolitiske sager. Præsidiet skal endvidere lede og samordne rådets arbejde. Desuden skal Præsidiet sørge for, at rådets arbejde samordnes med arbejdet i de nationale parlamenter og i internationale organisationer. Det påhviler tillige Præsidiet at udføre de opgaver, som plenarforsamlingen pålægger det.	**Opgaver** **§ 49 – ændret i stk. 2 og 3** Præsidiet skal behandle overordnede politiske og administrative spørgsmål, herunder Nordisk Råds og Nordisk Ministerråds budget, samt udenrigs- og sikkerhedspolitiske spørgsmål. Præsidiet skal lede og samordne rådets arbejde. Præsidiet skal sikre, at rådets arbejde samordnes med arbejdet i de nationale parlamenter og internationale organisationer.

Mødeledelse **§ 3** Præsidiets forhandlinger ledes af rådets præsident. Ved præsidentens forfald udpeger de tilstedeværende medlemmer blandt sig den, der skal lede forhandlingerne.	**Mødeledelse** **§ 50 – ikke ændret**

Delegering **§ 4** Præsidiet kan for en begrænset periode nedsætte organer, hvis opgaver, beføjelser og sammensætning bestemmes af Præsidiet. Præsidiet kan nedsætte samordningsgrupper, som består af medlemmer fra flere udvalg. Ved nedsættelse af en samordningsgruppe bestemmer Præsidiet, hvilke opgaver gruppen skal udføre, og hvilket rådsorgan gruppen skal rapportere til. Præsidiet kan desuden beslutte at overlade retten til at træffe beslutninger i grupper af sager eller i specifikke sager til et andet organ inden for rådet, til en gruppe eller til et medlem af Præsidiet eller til rådets direktør.	**Delegering** **§ 51 – ændring i stk. 2** Præsidiet kan på forslag fra et eller flere udvalg eller på eget initiativ nedsætte arbejdsgrupper på tværs af udvalgene til at behandle aktuelle problemstillinger. Præsidiet udpeger ét udvalg som hovedansvarligt for en given arbejdsgruppe. Det pågældende udvalg skal stille forslag om mandat for arbejdsgruppen (gruppens opgaver, tidshorisont og hvilket rådsorgan der rapporteres til). Præsidiet godkender mandatet.

Beretning **§ 5** Præsidiet skal afgive en årlig beretning til plenarforsamlingen om rådets samlede arbejde og om retningslinjerne for det fremtidige arbejde.	**Beretning** **§ 52 – ikke ændret**

Personale **§ 6** Præsidiet ansætter det personale, der er nødvendigt for at udføre rådets sekretariatsopgaver.	**Personale** **§ 53 – ikke ændret**

Kapitel 5 Udvalgene **Sammensætning** **§ 1** Rådet skal have et Nordenudvalg, et Nærområdeudvalg og et Europaudvalg.	**Kapitel 5 Udvalgene** **Sammensætning** **§ 54 – ændret i stk. 1, 2 og 3** Rådet har et Kultur- og Uddannelsesudvalg, et Velfærdsudvalg, et Medborger- og Forbrugerudvalg, et Miljø- og Naturressourceudvalg og et Næringsudvalg.

Medmindre plenarforsamlingen beslutter andet, består Nordenudvalget af indtil 30 medlemmer og Nærområde- og Europaudvalgene hver af indtil 22 medlemmer.	Udvalgene består af 13 – 15 medlemmer.
Hvert udvalg skal have en formand og 2 næstformænd, som tilsammen udgør udvalgets formandskab.	Hvert udvalg skal have en formand og en næstformand.
Regeringsmedlemmer og medlemmer af landsstyre og lanskabsstyrelse kan deltage i udvalgenes arbejde og har i tilfælde heraf ret til at udtale sig.	

Opgaver **§ 2** Udvalgene skal inden for deres ressort arbejde i overensstemmelse med fastsatte planer og forberede sager til plenarforsamlingen.	**Opgaver** **§ 55 – Ændret, bortset fra første og sidste stk.**
Nordenudvalget skal behandle sager vedrørende fri bevægelighed, kultur, uddannelse, forskning, social tryghed, ligestilling, internordisk regionalt og grænseregionalt samarbejde og sager om medborgerrettigheder.	**Kultur- og Uddannelsesudvalget** har ansvar for kultur, undervisning, uddannelse og forskning. **Velfærdsudvalget** skal behandle spørgsmål, som knytter sig til velfærds-, social- og sundhedspolitik.
Nærområdeudvalget skal fremme og udvikle kontakten mellem Norden og dets nærområder samt mellem nærområderne og EU og forberede sager i tilslutning hertil. Desuden skal udvalget forberede sager vedrørende miljøbeskyttelse og energi.	**Medborger- og Forbrugerudvalget** skal behandle spørgsmål, som knytter sig til medborger- og forbrugerrettigheder, herunder de overordnede demokrati- og menneskerettighedsspørgsmål, ligestilling m.m.
Europaudvalget skal følge og forberede sager vedrørende EU- eller EØS-samarbejdet, som berører nordiske interesser. Udvalget skal desuden forberede sager om implementering og tillempning af EF- eller EØS-retsakter. Til udvalgets arbejdsområde hører endvidere at forberede sager om europæisk regional og økonomisk politik, erhvervs- og beskæftigelsespolitik samt sager om intrastruktur og informationsteknologi.	**Miljø – og Naturressourceudvalget** skal beskæftige sig med miljø- og naturressourcespørgsmål. **Næringsudvalget** skal beskæftige sig med rammebetingelser for økonomi, produktion og handel, herunder den frie bevægelighed på marked og arbejdsmarked i Norden.
Præsidiet kan fastsætte regler for udvalgenes arbejde.	

Mødeledelse **§ 3** Udvalgenes møder ledes af formanden. Ved formandens forfald ledes mødet af den af næstformændene, som længst har været medlem af rådet. Hvis ingen af formandskabets medlemmer er til stede, ledes mødet af det medlem, som længst har været medlem af rådet, indtil udvalget blandt dets medlemmer udpeger en midlertidig mødeleder.	**Mødeledelse** **§ 56 – ændret i stk. 1, stk. 2 udgår** Udvalgenes møder ledes af formanden. Ved formandens forfald ledes mødet af næstformanden. Ved dennes forfald af det medlem, som længst har været medlem af rådet, indtil udvalget blandt dets medlemmer udpeger en midlertidig mødeleder. Stk. 2 udgår.

Kapitel 6 Kontrolkomiteen **Sammensætning** **§ 1** Kontrolkomiteen består af en formand, en næstformand og 3 medlemmer. Hvert land skal have en repræsentant i komiteen. Et medlem af Præsidiet kan ikke være medlem af Kontrolkomiteen. Stedfortrædere i Kontrolkomiteen må ikke i mandatperioden være eller have været medlemmer af Præsidiet eller have fungeret som stedfortrædere i Præsidiet.	**Kapitel 6 Kontrolkomiteen** **Sammensætning** **§ 57 – ændret i stk. 1.** Kontrolkomiteen består af en formand, en næstformand og 5 medlemmer.

Opgaver **§ 2** Kontrolkomiteen udøver den parlamentariske kontrol med det arbejde, der finansieres af fælles nordiske midler, og drager i øvrigt omsorg for tilsyn med sådant nordisk samarbejde, som plenarforsamlingen træffer beslutning om. Kontrolkomiteen kan udtale sig om tolkningen af Helsingforsaftalen, andre aftaler om nordisk samarbejde, rådets forretningsorden og andre interne bestemmelser.	**Opgaver** **§ 58 – ikke ændret**

Mødeledelse **§ 3** Kontrolkomiteens møder ledes af formanden. Ved formandens forfald ledes møderne af næstformanden.	**Mødeledelse** **§ 59 – ikke ændret**

Kapitel 7 Valg **Valgkomiteen** **§ 1** Valgkomiteen består af 7 medlemmer. Valgkomiteen udpeger blandt sine medlemmer en formand og en næstformand.	**Kapitel 7 Valg** **Valgkomiteen** **§ 60 – ikke ændret**

Opgaver **§ 2** Valgkomiteen skal forberede og fremsætte forslag til de valg, plenarforsamlingen foretager. Beslutninger i sager om valg kan træffes uden forudgående forberedelse.	**Opgaver** **§ 61 – ikke ændret**

Indstillinger **§ 3** Partigrupperne indstiller inden et tidspunkt bestemt af Valgkomiteen kandidater til de valg, som foretages af plenarforsamlingen. Partigruppernes indstillinger og Valgkomiteens forslag skal foretages under hensyntagen til en jævn national og kønsmæssig balance.	**Indstillinger** **§ 62 – ikke ændret**

Valgkomiteens forslag **§ 4** Plenarforsamlingen vedtager Valgkomiteens forslag uden afstemning, medmindre valg skal foretages i henhold til nedenstående bestemmelser.	**Valgkomiteens forslag** **§ 63 – ikke ændret**

Valg af én person **§ 5** Hvis der alene skal vælges én person, skal afstemning foretages, hvis et valgt medlem begærer det. Et sådant valg foretages ved hemmelig afstemning, og den person erklæres for valgt, der har opnået den højeste stemmeandel.	**Valg af én person** **§ 64 – ikke ændret**

Forholdstalsvalg **§ 6** Hvis der skal vælges 2 eller flere personer, skal der foretages forholdstalsvalg, hvis der fremsættes begæring herom af mindst så mange medlemmer, som svarer til det antal, der fremkommer, hvis man dividerer antallet af tilstedeværende medlemmer med antallet af personer, som valget angår, forhøjet med 1. Hvis antallet bliver et decimaltal afrundes det til det nærmeste højere tal. Forholdstalsvalg foretages ved hemmelig afstemning.	**Forholdstalsvalg** **§ 65 – ikke ændret**
Kandidatlister **§ 7** Hvis der skal afholdes forholdstalsvalg, skal den, der leder forhandlingerne, om nødvendigt afbryde forhandlingerne for at give tilstrækkelig tid til oprettelse af kandidatlister. På kandidatlisten skal kandidaternes navne opføres i den rækkefølge, i hvilken listens underskrivere ønsker, at kandidaterne skal vælges. Listen må ikke indeholde flere kandidater end det antal medlemmer, der skal vælges. Listen skal underskrives af mindst 2 valgte medlemmer og indleveres til rådets sekretariat senest på det tidspunkt, som den, der leder forhandlingerne, har angivet. Listerne nummereres i den rækkefølge, de indkommer til rådets sekretariat. Den, der stemmer, skal på stemmesedlen angive nummeret på en kandidatliste.	**Kandidatlister** **§ 66 – ikke ændret**
Valgresultat **§ 8** Efter afstemningen optælles stemmerne på hver kandidatliste. Pladserne fordeles mellem listerne således, at pladserne en efter en tildeles den liste, som for hver gang har det største delingstal. Delingstallet er lig med listens stemmetal, så længe listen ikke har fået tildelt nogen plads. Derefter er listens delingstal stemmetallet divideret med det antal	**Valgresultat** **§ 67 – ikke ændret**

pladser, som listen allerede har fået tildelt øget med 1. De pladser, som listen opnår i henhold til stk. 1, tilfalder kandidaterne i den rækkefølge, de er opstillet på listen. Ved stemmelighed eller lige delingstal trækkes der lod om pladsen.	

Suppleringsvalg **§ 9** Bliver en plads i et af rådets organer ledig mellem to sessioner, skal Præsidiet på plenarforsamlingens vegne foretage suppleringsvalg for tiden frem til den næste ordinære session. For suppleringsvalg gælder i øvrigt i relevante henseender, hvad der er anført for ordinært valg.	**Suppleringsvalg** **§ 68 – ikke ændret**

Suppleanter og stedfortrædere **§ 10** Partigrupperne udpeger stedfortrædere for deres medlemmer i rådets organer bortset fra plenarforsamlingen, hvor suppleanter indkaldes i den rækkefølge, vedkommende nationale parlament eller delegation har besluttet. Stedfortrædere i øvrige organer skal være ordinære medlemmer eller suppleanter i rådet og bør være fra samme land, som det ordinære medlem i det pågældende organ. En suppleant, der indtræder i plenarforsamlingen i stedet for et ordinært medlem, og en stedfortræder, som indtræder i et af rådets øvrige organer, fungerer som fuldgyldigt medlem.	**Suppleanter og stedfortrædere** **§ 69 – ikke ændret**

Mødernes gennemførelse **§ 11** For Valgkomiteen gælder i relevante henseender reglerne i Kapitel 3, §§ 4-7 og §§ 9-14.	**Mødernes gennemførelse** **§ 70 – ikke ændret**

Kapitel 8 Øvrige bestemmelser **Sekretariatet** **§ 1** Præsidiet fastsætter regler for arbejdet i rådets sekretariat. Rådets sekretariat forbereder de sager, der behandles i rådets organer, og skal i den forbindelse rådføre sig med og samarbejde med delegationernes sekretariater og partigruppernes sekretariater.	**Kapitel 8 Øvrige bestemmelser** **Sekretariatet** **§ 71 – ikke ændret**
Delegationerne **§ 2** Hvert lands delegation vælger formand og næstformand blandt de valgte medlemmer. Hver delegation skal påse, at rådets og ministerrådets beslutninger gennemføres nationalt. Hver delegation ansætter det personale, der skal bistå delegationen.	**Delegationerne** **§ 72 – ikke ændret**
Partigrupper **§ 3** Rådets valgte medlemmer kan danne nordiske partigrupper. En partigruppe skal bestå af mindst 5 medlemmer og repræsentere mindst 3 lande. Præsidiet kan fastsætte regler om registrering af partigrupper og deres medlemmer. Hver partigruppe ansætter det personale, der skal bistå partigruppen.	**Partigrupper** **§ 73 – ikke ændret**
Partistøtte **§ 4** En partigruppe får økonomisk støtte til sit arbejde, hvis den inden starten på det år, støtten vedrører, indleverer en opgørelse til sekretariatet om medlemsantallet i gruppen.	**Partistøtte** **§ 74 – ikke ændret**

En partigruppe får støtte med et grundbeløb, der er det samme for hver partigruppe. Dertil kommer et mandatbeløb for hver plads, partierne har i plenarforsamlingen. Hvis en registreret partigruppe forandres, således at den ikke længere opfylder kravene til en partigruppe, jf. § 3, stk. 2, skal den pågældende partigruppering for det kommende år alene tildeles støtte som mandatbeløb beregnet på samme måde som for partigrupperne. Et medlem, der ikke tilhører nogen partigruppe, og et medlem, som tilhører en tidligere registreret partigruppe, der for en periode alene har fået mandatafhængig partistøtte, tildeles støtte, der svarer til halvdelen af mandatstøtten til et medlem af en partigruppe. Præsidiet kan fastsætte regler for regnskabsaflæggelse. Beslutning om den nærmere fordeling mellem grundbeløb og mandatbeløb træffes af Præsidiet i forbindelse med vedtagelsen af budgettet for det pågældende år.	

Fravigelse fra forretningsordenen **§ 5** I særlige tilfælde kan plenarforsamlingen efter forslag fra Præsidiet med to tredjedeles flertal beslutte at fravige bestemmelserne i denne forretningsorden.	**Fravigelse fra forretningsordenen** **§ 75 – ikke ændret**

Kommentarer til forretningsorden for Nordisk Råd

I Underordnet regelsæt

Nordisk Råds forretningsorden har et underliggende regelsæt som består af:
- Instruktion for Nordisk Råds sekretariat, af 26. juni 1997, med bilag med delegering til rådsdirektøren
- Økonomireglement for Nordisk Råds virksomhed, vedtaget den 25. september 2001
- Regnskabsinstruks for Nordisk Råds sekretariat.

Ovennævnte regelsæt samt administrative procedurer bliver i efteråret 2001 samlet i Administrativ håndbog.

II Kommentarer til enkelte paragrafer

Præamblen
Ændringerne i forretningsordenen træder i kraft umiddelbart efter, at plenarforsamlingen har vedtaget disse, således at den nye struktur kan danne grundlag for de valg, der foretages under den 53. session.

Kapitel 1 Plenarforsamlingen

§ 1 Tid og sted for session
Efter stk. 3 beslutter Præsidiet tid og sted for andre sessioner end de ordinære. I paragraffen angives ikke, hvornår ekstra (-ordinære) sessioner eller temasessioner skal afholdes, da dette spørgsmål er reguleret i Helsingforsaftalen, ifølge hvilken sådanne sessioner skal afholdes, når 2 regeringer eller 25 valgte medlemmer begærer det (art. 51). Når der skal afholdes en anden session end en ordinær, skal Præsidiet straks beslutte, hvor og hvornår sessionen skal afholdes og udsende indkaldelse i overensstemmelse med § 3, se nedenfor.

§ 2 Gennemførelse af sessionen
Præsidiet drager omsorg for sessionens gennemførelse gennem rådets sekretariat, som skal samarbejde med delegationssekretariatet i det land eller det selvstyrende område, hvor sessionen holdes.

Det praktiske arrangement for sessionerne varetages af delegationen i det land eller selvstyrende område, hvor sessionen holdes, mens Rådssekretariatet drager omsorg for dagsorden, protokol og andet, der vedrører plenarforsamlingens behandling af sagerne.

§ 3 Indkaldelse
Indkaldelse til en session skal udsendes senest en måned før sessionens begyndelse. Det forudsættes, at Rådssekretariatet som en del af sine arbejdsrutiner i god tid underretter eller påminder om rådets sessioner og møder.

§ 4 Medlemssammensætning
En liste over de tilstedeværende rådsmedlemmer, de suppleanter, der erstatter valgte medlemmer, og regeringsrepræsentanterne skal udfærdiges ved sessionens begyndelse, og listen og senere ændringer skal fastlægges af plenarforsamlingen. Fastlæggelsen kan praktisk ske ved en konstatering fra den, der leder forhandlingerne under sessionen.

§ 5 Placering
Præsidiet kan afhængig af sessionens art og eventuelle tema beslutte at fravige den sædvanlige placering i alfabetisk rækkefølge, f.eks. således at medlemmerne placeres partigruppevis i sessionssalen.

Med regeringsrepræsentanter menes i denne paragraf også repræsentanterne fra Færøernes og Grønlands landsstyrer og Ålands landskabsstyrelse.

§ 6 Mødeledelse
Rådets præsident skal lede plenarforsamlingens forhandlinger. Præsidenten skal ikke behøve at dokumentere forfald, for at nogen anden af Præsidiets medlemmer skal kunne lede forhandlingerne. Det må være op til Præsidiet at forberede og afgøre, hvem af medlemmerne der skal lede forhandlingerne i stedet for præsidenten på hvilke tidspunkter, i praksis ved at udarbejde en liste herover.

Den der har deltaget i debatten om en sag, der kan munde ud i en beslutning, skal ikke have ret til at lede forhandlingerne i samme sag. Reglens begrænsning til sager, der kan munde ud i en beslutning, medfører, at f.eks. generaldebatter ikke er omfattet af bestemmelsen.

§ 7 Dagsorden
Præsidiet fastsætter et forslag til dagsorden, af hvilken skal fremgå såvel de sager, der skal optages til behandling, som de tidspunkter, hvor rådet skal mødes under sessionen. Dagsordenen skal fastsættes af plenarforsamlingen ved sessionens begyndelse.

Der er en begrænsning i de sager, som kan optages til behandling ved andre sessioner end de ordinære. Begrænsningen har til hensigt at etablere et fleksibelt system, som gør det muligt ved sådanne sessioner undtagelsesvist at kunne behandle sager, der ikke er anmeldt i indkaldelsen.

§ 8 Regler for sessionens gennemførelse
Plenarforsamlingen skal efter forslag fra Præsidiet kunne fastsætte regler for sessionens gennemførelse. Reglerne for sessionens gennemførelse har til hensigt at supplere forretningsordenens bestemmelser og kan således ikke stride mod disse, medmindre plenarforsamlingen træffer beslutning i overensstemmelse med kap. 8, § 75, efter hvilken beslutning om at fravige bestemmelserne i forretningsordenen træffes af plenarforsamlingen med to tredjedeles flertal.

§ 9 Behandling
I Helsingforsaftalens artikel 55 er det fastsat, at forslag i rådet kan fremsættes af regeringerne, landsstyrene, landskabsstyrelsen, ministerrådet, Præsidiet, udvalgene og af valgte medlemmer.

§ 10 Debat

§ 11 Korte bemærkninger/Replikker
Reglerne om korte bemærkninger er med 2 undtagelser ikke bindende, men kan ved hver session suppleres med de regler om sessionens gennemførelse, som det foreslås, at plenarforsamlingen fastsætter.

Den, som er direkte berørt af et hovedindlæg, skal altid kunne få ordet for korte bemærkninger. Der bør foretages en relativt streng tolkning af begrebet "direkte berørt". Endvidere er reglerne om, hvad en kort bemærkning må indeholde, bindende.

En kort bemærkning til et hovedindlæg skal begæres under eller umiddelbart efter indlægget. Begrebet "hovedindlæg" er valgt for at markere, at der ikke kan gives korte bemærkninger til andre korte bemærkninger.

§ 12 Afbrudt behandling og fornyet prøvelse
Afbrudt debat og henvisning til fornyet prøvelse sker i reglen som en flertalsbeslutning, men for at træffe beslutning om at stille behandlingen i bero til en senere session stilles et krav om to tredjedeles flertal.

Beslutning om afbrudt debat på grund af, at der fremsættes ny begæring, reguleres i § 13, se nedenfor.

§ 13 Ny begæring

Valgte medlemmer skal gives mulighed for at fremsætte begæring om en ændring eller et tillæg, selv om begæringen ikke tidligere er fremsat under behandlingen og således ikke fremgår af sagens akter. Reglen er en fravigelse fra princippet om forberedelsestvang, som kommer til udtryk i kap. 1 § 9, som fastsætter, at medlemsforslag og regeringsforslag skal forberedes i et af rådets organer, men reglen er begrundet med, at plenarforsamlingens sessioner holdes meget sjældent. For at plenarforsamlingen skal få mulighed for at få den nye begæring begrundet, kræves det, at en så lille andel af forsamlingen som en tredjedel skal have mulighed for at få en sag udsat under en session. For at stille en sag i bero til en senere session kræves dog i overensstemmelse med § 12 to tredjedeles flertal.

Da plenarforsamlingen i henhold til § 15 kun kan træffe beslutninger om forslag fremsat i overensstemmelse med Helsingforsaftalens artikel 55, skal en begæring for at kunne vedtages af plenarforsamlingen falde inden for forslaget.

§ 14 Beslutningsdygtighed

§ 15 Beslutninger

I paragraffen reguleres beslutninger, der træffes af plenarforsamlingen med eller uden afstemning. Procedurer ved valg reguleres i kapitel 7.

Reglerne om, hvordan der træffes beslutninger i rådet, tager højde for den øgede partipolitisering, som blev gennemført i 1996.

En rekommandation, en udtalelse eller en anden beslutning kan vedtages (§ 12) med simpelt flertal blandt de tilstedeværende medlemmer. Medlemmerne har ret til at afstå fra at stemme.

Beslutninger, der træffes af plenarforsamlingen, skal altid forberedes i et af rådets organer. En beslutning skal falde inden for det forslag, der ligger til grund for behandlingen. Da plenarforsamlingen som regel kun mødes en gang om året, er der stræbt efter en vis fleksibilitet, således at begæring om ændring eller tillæg også skal kunne fremsættes, mens behandlingen foregår.

Paragraffen indledes med en bestemmelse, der fastsætter, at rådet kan vedtage rekommandationer eller træffe andre beslutninger uden afstemning, medmindre et valgt medlem begærer afstemning. Det er således tilstrækkeligt at ét valgt medlem begærer afstemning, for at en sådan skal afholdes.

Andre beslutninger kan være beslutninger om udtalelser, om vedtagelse af en resolutionstekst eller sådanne beslutninger, som i dag betegnes som øvrige beslutninger dvs. eksempelvis beslutninger om ikke at foretage sig noget eller interne beslutninger.

Efter stk. 2 kan plenarforsamlingen alene vedtage rekommandationer eller træffe andre beslutninger vedrørende forslag, der er rejst i medfør af bestemmelserne i artikel 55 i Helsingforsaftalen. Det kan være svært at trække grænsen for, hvad der skal anses at falde inden for det fremsatte forslag. Af tradition har fortolkningen af tilsvarende begreber i de nordiske parlamenter i almindelighed været restriktiv, men det forekommer, som om parlamentarikernes ændringsret i praksis har udviklet sig i noget friere retning. (I Danmark har udviklingen været den modsatte.) Større og mere gennemgribende ændringsforslag, som ikke har nogen direkte sammenhæng med den behandlede sag, bør dog i reglen ikke kunne rejses.

I betragtning af, at rådet alene holder få sessioner om året, kan der være grund til at foretage en noget friere tolkning end den, som foretages af de nationale parlamenter, specielt da det drejer sig om beslutninger, der ikke er bindende.

§ 16 Afstemningsrækkefølge

§ 17 Afstemning

I paragraffen reguleres det, hvordan forslagene til afstemningsrækkefølge skal udformes. Den, der leder forhandlingerne, skal fremsætte forslag til afstemningsrækkefølge. Da afstemningsrækkefølgen kan påvirke afstemningens udfald, skal plenarforsamlingen godkende afstemningsrækkefølgen. Om nødvendigt stemmes der tillige om selve forslaget til afstemningsrækkefølge.

Afstemning skal foretages efter udelukkelsesmetoden i kombination med retten til at afstå fra at stemme på den måde, at to forslag altid stilles op mod hinanden, hvorved forslagene udelukkes et for et. Det forslag, der vinder, går videre til næste afstemning, indtil der kun foreligger et forslag som modforslag til det forslag, som ligger til grund for behandlingen, dvs. betænkningen fra det organ, der har forberedt sagen.

Af paragraffen fremgår det ikke, i hvilken rækkefølge forslagene skal stilles op mod hinanden. Hensigten er dog, at de forslag, som afviger mest fra det forslag, der ligger til grund for behandlingen, først skal stilles op mod hinanden.

For at sikre at det forberedende organs forslag prøves ordentligt, foreslås det, at dette altid skal optages til afstemning sidst i rækken, når modforslag stilles op mod hinanden.

Praksis i de nordiske parlamenter varierer på dette punkt, samtidig med at ingen afstemningsmetode fuldt ud forekommer at opfylde kravene om at være let at tillempe, at kunne forhindre taktisk afstemning, forhindre beslutninger, der kun har tilslutning fra en minoritet, og at kunne give hver politisk gruppe mulighed for at markere sit standpunkt og give udtryk for sine subsidiære præferencer osv.

§ 18 Spørgsmål

Paragraffen er en indledning til bestemmelserne om spørgsmål og regulerer, hvem der kan stille spørgsmål, og til hvem spørgsmål kan stilles. Paragraffen gælder både skriftlige og mundtlige spørgsmål.

§ 19 Skriftlige spørgsmål

§ 20 Mundtlige spørgsmål

Under en session kan der etableres en særlig spørgetid, hvor rådsmedlemmerne får mulighed for at stille ikke forhåndsanmeldte spørgsmål til repræsentanter for ministerrådet. Ved ordinære sessioner forekommer det nærliggende at etablere spørgetid med de nordiske samarbejdsministre, mens det ved temasessioner kan være af interesse at etablere spørgetid med de ministre, hvis ansvarsområde svarer til det aktuelle tema.

Beslutning om spørgetid kan træffes af plenarforsamlingen i forbindelse med, at Præsidiets forslag til dagsorden for sessionen fastsættes i overensstemmelse med kapitel 1, § 7.

Plenarforsamlingen fastlægger ligeledes efter forlag fra Præsidiet i overensstemmelse med kapitel 1, § 8, reglerne for sessionens gennemførelse, hvori nærmere bestemmelser om spørgetiden forudsættes at indgå.

§ 21 Protokol

For at sikre fleksibiliteten er paragrafen udformet således, at der føres protokol over trufne beslutninger ved alle sessioner, mens protokol over indlæg altid skal føres ved ordinære sessioner og desuden ved ekstra sessioner, hvis Præsidiet beslutter det.

Paragraffens stk. 1 indeholder regler om, hvad protokollen skal indeholde. Ansvaret for protokolføringen påhviler i sidste ende rådsdirektøren.

§ 22 Inviterede
Rådet har ved intern beslutning nr. 1/1994, som stadig er i kraft, besluttet, at samerne skal gives observatørstatus med taleret under generaldebatten ved Nordisk Råds sessioner og i øvrigt i overensstemmelse med rådets forretningsorden.

§ 23 Habilitet
Bestemmelsen bør tolkes således, at spørgsmålet om habilitet alene kommer på tale ved personindividualiserede sager, dvs. når sagen direkte vedrører et medlem personligt. Et medlem skal således ikke hindres i at deltage i en beslutning, som han eller hun berøres af som medlem af et kollektiv.

Habilitetsspørgsmål kommer heller ikke på tale i forbindelse med valg inden for rådet. Bestemmelsen skulle være i overensstemmelse med nordisk parlamentarisk praksis i spørgsmål om habilitet.

§ 24 Ordensregler
Bestemmelsen er i overensstemmelse med nordisk parlamentarisk praksis.

§ 25 Tilhørere
Reglen skal muliggøre indgreb mod forstyrende tilhørere.

Kapitel 2 Sagernes behandling

§ 26 Forslag
Tilbagetagelse af et forslag skal ske på samme måde som indlevering af et forslag, hvilket bl.a. indebærer, at samtlige forslagsstillere skal underskrive tilbagetagelsen, for at forslaget kan anses for tilbagetaget.

Et medlem, men ikke en suppleant der ikke fungerer som fuldgyldig medlem, har ret til at fremsætte forslag i rådet. Suppleanter har alene ret til at være medforslagsstiller på et medlemsforslag, der er fremsat af et ordinært medlem i overensstemmelse med Helsingforsaftalen. Suppleanternes ret til at være medforslagsstillere blive således en ret til en politisk meningstilkendegivelse og ikke en ret til formelt at fremsætte forslag.

§ 27 Forberedelse
I henhold til kap. 1, § 9, skal forslag forberedes af Præsidiet, et udvalg eller Kontrolkomiteen, inden de slutbehandles i plenarforsamlingen. Opgaven at fordele arbejdet mellem rådets organer påhviler Præsidiet.

Da et forslag kan indeholde flere elementer, har Præsidiet mulighed for at beslutte, at forslaget skal forberedes af flere organer. En sådan beslutning skulle passende kunne kombineres med en beslutning om en vis arbejdsfordeling, således at de berørte organer forbereder de aspekter af forslaget, som falder inden for det pågældende organs ansvarsområde. Hvis Præsidiet ikke ønsker at beslutte, at en sag skal deles og forberedes af flere organer, kan Præsidiet i stedet f.eks. fremføre ønsker om, at det forberedende organ skal indhente udtalelser fra et bestemt andet organ i rådet i overensstemmelse med kap. 2, § 28.

§ 28 Rådførelse med et andet organ
Rådets organer har mulighed for at indhente udtalelser fra hinanden. Paragraffen muliggør samordning mellem rådets organer. Bestemmelsen udelukker ikke, at udtalelser også kan indhentes fra f.eks. midlertidige arbejdsgrupper.

Der er endvidere en udtrykkelig bestemmelse om rådførelse mellem organer, der er berørte af den samme sag.

§ 29 Betænkning

§ 30 Mindretalsudtalelse/Reservation
En mindretalsudtalelse kan indeholde et forslag til beslutning og skal i så fald affattes i samme form som en betænkning.

Kapitel 3 Fælles bestemmelser for præsidium, udvalg og kontrolkomité

§ 31 Rådets organer
Præsidiet, udvalgene, Kontrolkomiteen og Valgkomiteen defineres i forretningsordenen som rådets organer.

I henhold til artikel 51 i Helsingforsaftalen skal plenarforsamlingen holde ordinær session mindst én gang om året. Plenarforsamlingen vælger i forbindelse med ordinær session præsidium og øvrige organer. Hvis der mod formodning skulle blive holdt flere sessioner end en, kan plenarforsamlingen enten beslutte at fravige forretningsordenen, j f kap. 8, § 75, eller foretage omvalg.

§ 32 Aktivt formandskab
I perioden 1995 – 2001 har Nordisk Råds udvalg arbejdet med aktivt formandskab, hvor formand og 2 næstformand har fungeret som politisk forberedende organer. Formandskaberne nedlægges ved seneste ændring.

Det vil i fremtiden være formandens opgave at sammensætte dagsordenen i samarbejde med rådssekretariatet og lede arbejdet i udvalget, forberede møder og andre sammenkomster, herunder kontakten til nationale parlamenter, nærområderne og relevante internationale organisationer. Næstformandens rolle er at lede arbejdet i formandens fravær.

§ 33 Samarbejde med nationale udvalg
Det er en vigtig opgave for Nordisk Råd at sikre den nationale forankring; derfor må kontakten mellem Nordisk Råds udvalg og de nationale udvalg forbedres.

Udvalgenes og Præsidiets samarbejde med nærområderne og relevante internationale organisationers tilsvarende organer omfattes også af denne §.

Udvalgenes formænd kan f.eks. gennemføre samarbejdet gennem møder med korresponderende nationale udvalg, evt. med deltagelse af medlemmer af internationale parlamentariske forsamlinger eller andre samarbejdende organer. Mødets dagsorden skal i givet fald udarbejdes i samarbejde med formændene for de nationale udvalg. Sådanne møder kan tjene til erfaringsudveksling om nationale løsninger på et givent område, som de øvrige nordiske lande kan drage nytte af at kende. Endvidere kan møderne tjene til at sikre nordisk koordinering på internationalt niveau med henblik på eventuel fælles ageren.

Endelig må kommunikation og informationsudveksling forbedres på sekretariatsniveau, således at de nationale udvalg er bedre orienteret om Nordisk Råds aktiviteter og omvendt.

§ 34 Medlemmer af rådets organer
Begrebet "særlige grunde" skal tolkes restriktivt, således at i princippet kun medlemmer, der ikke selv ønsker at besætte en plads i noget af rådets organer, skal kunne være uden en sådan plads.

§ 35 Offentlighed

§ 36 Fremme af forslag
Paragraffen giver medlemmerne en i forretningsordenen reguleret mulighed for at fremsætte forslag i det organ, de er medlemmer af.

§ 37 Tid og sted for møder
Præsidiet, som bestemmer tid og sted for egne møder, anses at have mulighed for at holde møder med anvendelse af teknik, der ikke forudsætter, at medlemmerne er til stede fysisk samtidigt.

§ 38 Mødeindkaldelse – mødemateriale

§ 39 Selvstyrende områder
Paragraffen skal sammenholdes med bestemmelsen i kap. 4, § 48, efter hvilken hvert land skal være repræsenteret i Præsidiet. De selvstyrende områder kan deltage i Præsidiets møder med ret til at være til stede, udtale sig og stille forslag, når "sager, som vedrører de selvstyrende områder, behandles." I overensstemmelse med gældende spørgsmålspraksis må det anses at være op til de selvstyrende områder selv at afgøre, hvornår de berøres af de sager, der behandles.

Samme regler gælder for udvalgene.

§ 40 Gennemførelse af møderne
Bestemmelsen svarer til bestemmelsen i kap. 1, § 2, om gennemførelse af en session.

§ 41 Særlige forberedelsesorganer
Paragraffen vedrører sådanne forberedelsesorganer, som udvalgene nedsætter blandt sine medlemmer. I kap. 4, § 51, findes bestemmelser om nedsættelse af samordningsgrupper, som består af medlemmer fra flere udvalg.

§ 42 Øvrige tilstedeværende

§ 43 Beslutningsdygtighed

§ 44 Beslutninger

§ 45 Protokol
Paragraffen indeholder en generel bestemmelse om, at der skal føres protokol over møderne. Det forudsættes, at det fremgår af protokollen, hvilke medlemmer der har deltaget i beslutningerne, og at der gøres rede for mindretalsudtalelser.

Protokollen udsendes så tidligt som muligt til medlemmerne som godkendt af formanden og justeres på førstkommende møde.

§ 46 Habilitet
Bestemmelsen bør tolkes således, at spørgsmålet om habilitet alene kommer på tale ved såkaldte personindividualiserede sager, dvs. når sagen direkte angår et medlem personligt. Et medlem skal således ikke hindres i at deltage i en beslutning, som han eller hun berøres af som medlem af et kollektiv. Spørgsmål om habilitet kommer heller ikke på tale i forbindelse med valg inden

for rådet. Bestemmelsen skulle være i overensstemmelse med nordisk parlamentarisk praksis i spørgsmål om habilitet.

En tilsvarende bestemmelse vedrørende plenarforsamlingen findes i kap. 1, § 23.

§ 47 Ordensregler

Bestemmelsen er i overensstemmelse med nordisk parlamentarisk praksis.

Kapitel 4 Præsidiet

§ 48 Sammensætning

Præsidiet består af præsidenten og indtil 12 medlemmer. Muligheden for fleksibilitet i antallet skal sikre, at alle lande og partigrupper sikres repræsentation.

I paragraffen fastsættes det, at til præsident skal vælges et valgt medlem fra det land, hvor den næste ordinære session skal holdes. Værtskabet for sessionerne og præsidentskabet roterer mellem landene i følgende rækkefølge: Danmark, Finland, Norge, Sverige, Island.

§ 49 Opgaver

Ledelsesfunktionen skal efter plenarforsamlingens beslutninger først og fremmest udøves af plenarforsamlingen selv. Det indebærer, at det er plenarforsamlingen, som har rådets formelle beslutningskompetence, og som tager stilling til prioriteringer, overordnede politiske spørgsmål og den almindelige udvikling af rådets arbejde. Det er Præsidiets opgave at forberede spørgsmål af principiel og overordnet karakter for plenarforsamlingen.

Præsidiet er Nordisk Råds højeste organ mellem plenarforsamlingerne og må som sådant behandle de overordnede politiske og administrative spørgsmål, herunder behandlingen af såvel Nordisk Råds interne budget som Nordisk Ministerråds budget for det nordiske samarbejde.

Udenrigs- og sikkerhedspolitik har været et fast punkt på Nordisk Råds sessioner efter den kolde krigs afslutning. At fremme demokratisk udvikling, fred og sikkerhed, velfærd og bærekraftig udvikling er centrale spørgsmål for såvel Nordisk Råd som andre internationale organisationer. Det er derfor en opgave af højeste prioritet at udvikle samspillet mellem det internationale samarbejde og det nordiske samarbejde. Udenrigs- og sikkerhedspolitikken er et vigtigt og overordnet område og bør derfor være Præsidiets hovedansvar, herunder konflikt-forebyggelse og civil krisehåndtering og den nordlige dimension.

Præsidiet varetager de overordnede kontakter med regionale og internationale organisationer om nærområdesamarbejde, EU/EØS, Europarådet, OSCE, FN osv., mens Nordisk Råds udvalg varetager sektorfaglige relationer, særligt når det drejer sig om nærområde- og EU/EØS-spørgsmål.

Nordisk Råd arbejder fortsat på at varetage arbejdet indenfor de 3 søjler, som blev fastlagt ved reformprocessen i 1995: Norden-, Nærområde- og Europa-søjlerne. Arbejdet ændres blot således, at det opdeles på fagudvalg, som varetager kontakterne på hvert fagområde.

Præsidiet har en ledende og samordnende/koordinerende rolle, hvilket betyder, at præsidenten skal holde jævnlige møder med udvalgenes formænd og partigruppernes formænd, hvor man drøfter fremdriften i rådets arbejde og de konkrete arbejdsplaner i udvalg.

National forankring af Nordisk Råds beslutninger og Nordisk Råds dagsorden er af største betydning for resultaterne af Nordisk Råds arbejde. Præsidiet skal derfor etablere samarbejdsformer, som sikrer dette, som nævnes i kapitel 3, § 33, og ved at sikre samarbejdsrelationer med andre internationale organisationer. Nordisk Råds arbejde skal forholde sig til emner med en nordisk dimension på de aktuelle dagsordener i andre regionale og globale organisationer.

Det påhviler endvidere Præsidiet at lede og samordne rådets interne virksomhed. Dette indebærer bl.a., at det påhviler Præsidiet at fordele arbejdet mellem rådets organer, at sørge for samordningen dem imellem og selv at forberede sager, som ikke naturligt hører hjemme i noget af de øvrige organer. Til de sidstnævnte sager hører bl.a. udarbejdelse af forslag til rådets arbejdsplan og budget. Til Præsidiets opgaver hører endvidere at samordne rådets behandling af mini-

sterrådets arbejdsplan og budget. Præsidiet skal tillige i samarbejde med den berørte delegation drage omsorg for forberedelserne til og ledelsen af rådets sessioner.

§ 50 Mødeledelse

§ 51 Delegering

Af § 51, stk. 1, fremgår, at Præsidiet kan nedsætte organer, hvis medlemmer ikke nødvendigvis skal være præsidiemedlemmer. Sådanne organers opgaver og sammensætning bestemmes af Præsidiet. Bestemmelsen er formuleret med henblik på at give hvert præsidium størst mulig frihed til selv at organisere sit arbejde.

I stk. 2 fremgår det, at Præsidiet på forslag fra et eller flere udvalg skal kunne nedsætte arbejdsgrupper med repræsentanter fra flere udvalg. Dette begrundes i, at selvom den nye struktur formodes at kunne håndtere de fleste emner inden for fagudvalgene, så vil der være tværgående sager eller sagskomplekser, som behøver samordning mellem flere udvalg. Det udvalg, som af Præsidiet pålægges hovedansvaret for en given sag/sagskompleks, skal stille forslag om mandat for arbejdsgruppen, hvilke organer som bør være repræsenteret, tidshorisont for arbejdet og rapportering. Præsidiet godkender dette mandat.

Da udvalgene har til opgave at forberede sagernes behandling i rådet, burde det i de fleste tilfælde være formålstjenligt, at arbejdsgruppens udtalelse rettes til det udvalg, som har hovedansvaret via Præsidiets beslutning, men det er også tænkeligt, at gruppens udtalelse rettes til Præsidiet selv.

I stk. 3 fremgår det, at Præsidiet kan beslutte at overlade retten til at træffe beslutninger også til et andet organ inden for rådet, ligesom den naturlige mulighed for at delegere til rådsdirektøren fremgår.

Det vigtigste er, at Præsidiets arbejde koncentreres om politiske spørgsmål, særligt internationale spørgsmål og udenrigs- og sikkerhedspolitik. Præsidiets dagsorden vedrørende sager til behandling bør struktureres i 2 dele: punkter til diskussion og beslutning (f.eks. A-punkter), og punkter alene til beslutning (f.eks. B-punkter). Opdelingen bør foretages af præsident og rådsdirektør; indstillinger til den sidste kategori konfereres med præsidenten.

Rådsdirektøren har fuldmagt fra Præsidiet til at agere på en række områder, hvilket bør udnyttes. Rådsdirektøren konfererer med sekretariatsmødet i forberedelsen af B-punkterne. Sekretariatsmødet består af lederne af de nationale delegationers sekretariater til Nordisk Råd. Partigruppesekretærerne møder til disse møder.

§ 52 Beretning

§ 53 Personale

Kapitel 5 Udvalgene

§ 54 Sammensætning

Rådets tidligere struktur med 3 geografiske udvalg (Norden-, Nærområde- og Europaudvalg) ændres til 5 fagudvalg (Kultur- og Uddannelses-, Velfærds-, Medborger- og Forbruger-, Miljø- og Naturressource- og Næringsudvalg).

Præsidiet er i udgangspunktet på 13 medlemmer, men med mulighed for fleksibilitet. Udvalgene består af 13 – 15 medlemmer; i udgangspunktet således at udvalgene har 15 medlemmer, bortset fra Næringsudvalget, som består af 14 medlemmer. Præsidiet har lagt vægt på, at alle lande og partigrupper skal være repræsenteret i alle rådets organer.

Hvert udvalg har 1 formand og 1 næstformand.

§ 55 Opgaver

Nordisk Råds nye struktur skal sikre et bedre samspil med Nordisk Ministerråd og de nationale parlamenter, med Baltisk Forsamling samt øvrige nærområder og relevante internationale orga-

nisationer. De tidligere geografiske udvalg har spillet en væsentlig rolle for at synliggøre tredelingen af det nordiske samarbejde, men har samtidig betydet en række problemer med samspil med de nationale parlamenters udvalg og med Nordisk Ministerråd. I Nordisk Råds nye struktur indarbejdes den geografiske søjleopdeling i arbejdet i de 5 fagudvalg, som hvert tillægges et ansvar for at behandle sagerne i et nordisk, et europæisk og et nærområde perspektiv.

Arbejdsgruppen om strategi for det fremtidige nordiske samarbejde har set det som sin opgave at skabe en struktur, der er i harmoni med Nordisk Ministerråds struktur, er gennemskuelig for udenforstående f.eks. fra andre internationale organisationer, sikrer fleksibilitet, sikrer mulighed for behandling af tværfaglige emner og giver muligheder for hurtig ad hoc behandling af særlige sager.

Kultur- og Uddannelsesudvalget skal behandle spørgsmål om almen kultur og kunst i Norden og internationalt, et mangekulturelt og multietniskt Norden, film og medier, sprog, idræt, Foreningerne Norden og den frivillige sektor, børne- og ungdomskultur, grund- og sekundær skole, det nordiske uddannelsesmarked, folkeoplysning og voksenoplæring, livslang læring, forskning, forskeruddannelse og -udveksling.

Velfærdsudvalget skal behandle spørgsmål om velfærds- og tryghedsordninger, social og sundhed, handicap, byggeri og bolig, familie, børn og unge, narko, alkohol og andre former for misbrug.

Medborger- og Forbrugerudvalget skal behandle spørgsmål om demokrati, menneskerettigheder, medborgerrettigheder, ligestilling, forbrugerspørgsmål, sikre fødevarer, kriminalitetsbekæmpelse, justitspolitiske sager, indvandring og flygtninge og samarbejde mod racisme.

Miljø- og Naturressourceudvalget skal behandle spørgsmål om miljø, jord- og skovbrug, fiskeri, bæredygtig udvikling og energi. Udvalget har det overordnede ansvar for bæredygtig udvikling (dermed for fødevaresiden af jordbrug, skovbrug og fiskeri).

Næringsudvalget skal behandle spørgsmål om rammebetingelser for økonomi og produktion, næring/industri, indre marked, fri bevægelighed, fjernelse af grænsehindringer, handel, regioner og strukturstøtte, beskæftigelse og arbejdsmarked, arbejdsmiljø, intrastruktur/transport, kommunikation og IT.

Præsidiet er ansvarlig for henvisning af sager til udvalgene. Præsidiet bør udpege et hovedansvarligt udvalg på de områder, hvor sagerne berører flere udvalg. Udvalgenes arbejdsform bør derfor tilrettelægges således, at sager kan behandles i flere udvalg.

Udvalgene kan, som det hidtil har været praksis, tilrettelægge deres arbejde frit og f.eks. udpege rapportører eller nedsætte ad hoc arbejdsgrupper. En rapportør eller en arbejdsgruppe kan afhængig af sagen og andre omstændigheder gives opgaver som at forberede eller udarbejde udvalgets betænkning, at indlede diskussionen i den aktuelle sag i udvalget, at præsentere udkast til betænkning og derefter bearbejde forslaget på baggrund af medlemmernes kommentarer og ændringsforslag.

§ 56 Mødeledelse

Udvalgets ledelse består af formand og næstformand.

Udvalgenes møder ledes af formanden. Ved formandens forfald ledes mødet af næstformanden. Ved dennes forfald af det medlem, som længst har været medlem af rådet, indtil udvalget blandt dets medlemmer udpeger en midlertidig mødeleder.

Kapitel 6 Kontrolkomiteen

§ 57 Sammensætning

Præsidiet har lagt vægt på, at alle lande og partigrupper skal være repræsenteret i alle rådets organer, også Kontrolkomiteen, hvorfor antallet medlemmer er forøget med 2, således at Kontrolkomiteen består af en formand, en næstformand og 5 medlemmer.

§ 58 Opgaver
Komiteen kan alene afgive udtalelse i spørgsmål om tolkning af Helsingforsaftalen, ikke fungere som fortolker af samarbejdet mellem regeringer. Det samme gælder om andre aftaler og bestemmelser. I sidste ende bør retten til at fortolke en råds bestemmelse anses at ligge hos plenarforsamlingen.

§ 59 Mødeledelse

Kapitel 7 Valg

§§ 60 – 70
Forretningsordenen giver mulighed for forholdstalsvalg i overensstemmelse med den d'Hondtske metode.

Valg
Rådets valgkomité skal forberede alle valg, som foretages af plenarforsamlingen.

I overensstemmelse med nordisk parlamentarisk tradition skal valgene være forholdstalsvalg, hvilket indebærer, at de forskellige politiske grupperinger i princip bliver repræsenterede i rådets organer i forhold til deres størrelse. Til udregning af fordelingen af mandater foreslås den enkleste divisormetode - den d'Hondtske metode eller heltalsmetoden - hvor man for hver partigruppe eller valgforbund udregner et antal delingstal ved at dividere gruppens totale stemmetal med en stigende talserie (1, 2, 3, 4 osv.).

Præsidiet besluttede den 28. februar 1998, at valg af rådets repræsentanter i Nordisk Kulturfonds styre, Nordisk Investeringsbanks kontrolkomité og Handicappolitisk Råd i princip skal træffes af plenarforsamlingen og således beredes af valgkomiteen. Endvidere besluttede man, at Præsidiet kunne vælge at forelægge forslag til repræsentation i andre permanente organer for plenarforsamlingen.

Valgbestemmelserne har en funktion derved, at det allerede på forhånd står klart for de politiske grupper, hvordan fordelingen af pladser i rådets organer vil falde ud ved forholdstalsvalg, hvorfor plenarforsamlingen traditionelt tilslutter sig Valgkomiteens forslag. Der findes dog regler, som kan anvendes, hvis der bliver rejst modforslag til Valgkomiteens forslag.

I paragraffen anvendes begrebet "suppleant" i den betydning, det har i Helsingforsaftalen, hvilket indebærer, at en suppleant udpeges af de nationale parlamenter og indtræder i stedet for et ordinært medlem i plenarforsamlingen.

Partigrupperne skal udpege stedfortrædere for deres medlemmer på forhånd og ikke først ved de ordinære medlemmers forfald. Stedfortrædere kan være ordinære medlemmer eller suppleanter i rådet.

Kapitel 8 Øvrige bestemmelser

§§ 71 - 75

§ 73 Partigrupper
En af de centrale ændringer i 1996 var styrkelsen af arbejdet i partigrupperne, som gav partigrupperne bedre muligheder for aktivt at kunne deltage i initiering, prioritering og forberedelse af rådets sager. Reglerne om partistøtte skal sikre, at partigrupperne får økonomiske ressourcer til aktiviteten. Teksten har først og fremmest til hensigt at give partigrupperne mere indflydelse og give partigruppernes sekretariater adgang til information.

Definitionen på en partigruppe er, at en sådan skal bestå af mindst 5 medlemmer fra mindst 3 lande.

Udvalgsforslag

om asylansøgernes livskvalitet i Norden

(Fremlagt af Nordenudvalget, på initiativ af Nordenudvalget arbejdsgruppe)

(Bihang 1: Mandat, se s. 484)
(Bihang 2: Nordenudvalgets arbejdsgruppe og arbejdets forløb, se s. 486)

1. Forslaget

Nordenudvalget foreslår, at

1. Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

   at gøre det til en målsætning, at sagsbehandlingstiden af asylansøgninger ikke over-skrider et år uden, at kvaliteten af sagsbehandlingen hermed forringes. Under sagsbehandlingstiden skal den ansvarlige sagsbehandler kontinuerligt holde den asylansøgende underrettet om sagens gang. Den asylansøgende skal informeres om sin ret til individuel sagsbehandling.

   at sørge for, at asylansøgere straks ved ankomsten modtager relevant skriftlig infor-mation på et sprog forståeligt for den pågældende. Informationen skal omfatte rettig-heder, pligter, asylproceduren, retten til juridisk rådgivning og tolk samt information om UNHCR og andre relevante frivillige organisationer. Asylanssøgerne skal have fri til-gang til organisationerne straks efter ankomsten.

   at sørge for at asylansøgerens behov, hvad angår opholdssted, tilgodeses. Valg af op-holdssted må ikke påvirke asylansøgerens økonomiske bevilling.

   at tage hensyn til asylansøgende kvinder og mænd som ønsker særbehandling af køns- og seksuelt relaterede grunde og sørge for, at personalet i hele asylprocessen er trænet i at være sensitive overfor disse spørgsmål.

   at give asylansøgere ret til at søge arbejde og ret til uddannelse så snart pågældenes identitet er verificeret, samt at oprette et fælles nordisk system for kvalifikationsvur-dering.

   at sørge for, at der udarbejdes individuelle aktivitetsplaner for asylansøgere i samarbejde med den asylansøgende.

   at sørge for, at alle asylcentre opretter et rådgivende organ, som består af centrenes be-boere. Sammensætningen skal tage hensyn til etnicitet, alder og køn.

   at tilbyde psykologisk og psykiatrisk hjælp til asylansøgere som har behov for at bear-bejde oplevelser, som de har haft før eller under asylopholdet, samt at oprette specielle rehabiliteringsprogrammer for både den enkelte asylansøger og for familier der som hel-hed lider af post-traumatisk stress.

at sørge for, at den asylansøgende har den samme ret til den almindelige sundhedstjeneste som landets medborgere.

at sikre, at asylansøgernes børns rettigheder opfyldes i overensstemmelse med FN's børnekonvention.

at udarbejde en individuel plan for uledsagede børn, som søger asyl. Planen skal bl.a. omfatte værgeordning, juridisk rådgivning, opholdssted, undervisning, fritidsaktiviteter og andet som er relevant for det enkelte barn. De uledsagede børns sagsbehandling skal altid prioriteres og barnets tarv altid stå i centrum. Et forsøg på sporing af og kontakt med familien af uledsagede børn skal ske så tidligt i forløbet som muligt. Ved afslag på asylansøgning må uledsagede børn aldrig udvises, medmindre de kan modtages af familiemedlemmer eller af andet netværk.

at sørge for, at asylansøgere får klar information om de konsekvenser alvorlig kriminalitet kan have på deres situation, samt sørge for, at sagsbehandlingen for kriminelle asylansøgere fremskyndes, dog uden at retssikkerheden forringes.

Nordenudvalget foreslår, at

2. Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at arrangere et fælles nordisk seminar, hvor ansatte på modtage- og opholdscentre for asylansøgere, relevante eksperter på området og repræsentanter fra relevante frivillige organisationer udveksle erfaringer i arbejdet for herved at fremme asylansøgernes livskvalitet.

2. Baggrund

År 2001 fejrer FN's flygtningekonvention 50 års jubilæum. I overensstemmelse med denne konvention, samt dens protokol fra 1967, andre internationale konventioner og internationale love om menneskerettigheder har de nordiske lande forpligtet sig til at behandle alle mennesker med respekt og yde de nødvendige ressourcer til, at det kan lade sig gøre. Dette er specielt vigtigt for mennesker, som netop flygter fra situationer, hvor deres grundlæggende rettigheder er blevet krænket og ofte har været udsat for vold og tortur.

Asylansøgere er en specielt udsat gruppe, de er flygtninge og befinder sig som asylansøgere i en usikker situation, ofte gennem længere tid. Det er derfor vigtigt, at modtagerlandet hjælper asylansøgerne til et "normaliseret" liv så hurtigt som muligt og yder særlig bistand til asylansøgere med særlige behov. Det er almindeligt anerkendt, at en sådan bistand er gunstig for integrationsprocessen, hvis ansøgeren får asyl, og at de som får afslag, vender stærkere tilbage til det land de kom fra.

De nordiske lande har set en væsentlig øgning af asylansøgere i årene 1996-2000. Det totale antal af ansøgninger var i år 1996 14.139 og er vokset til 40.686 i år 2000 (bilag 1). Samme år udgjorde denne gruppe næsten 400.000 i de 15 EU lande. Omkring fjerdedelen af disse fik asylumstatus (kilde: The Economist/EIU ViewsWire 2. juli 2001). EU-kommissionen har betragtet det som et vigtigt mål at harmonisere modtagelsesstandarden i medlemslandene i videst mulige omfang, bl.a. for at undgå at asylansøgere flytter fra land til land, afhængigt af modtagelsesstandarden. I april 2001 præsenterede Kommissionen et forslag til et Rådsdirektiv som indeholder en række forslag om minimumstandarder for modtagelse af asylansøgere i medlemslandene. Nogle af de rekommandationer som præsenteres i Nordenudvalgets forslag svarer til dette forslag.

Standarder for modtagelse af asylansøgere i de nordiske lande er på mange områder identiske, på andre områder er de forskellige (bilag 2). Nordenudvalgets forslag indebærer i nogen grad en harmonisering af modtagelsesstandarder i Norden men hovedsagelig er målet en humanisering i modtagelsen af asylansøgere. Nordenudvalget anser det derfor for vigtigt, at de nordi-

ske landes regeringer henviser udvalgets rekommandationer til de relevante ansvarlige myndigheder i de respektive lande.

3. Asylansøgernes livssituation og Nordenudvalgets motivering

Driften af asylcentrerne

De nordiske lande har forskellige ordninger for drift af asylcentre. I Island er det Røde Kors som udfører opgaven og i Danmark driver Røde Korset hovedparten af asylcentrene. I Sverige er Udlændingestyrelsen (Migrationsverket) ansvarlig for driften, i Finland er det staten, Finlands Røde Kors, Folkhälsans center og kommunerne og i Norge private virksomheder, frivillige organisationer og kommunerne. Der findes således ingen "nordisk model" for driften.

Forslag nr. 1: Den gennemsnitlige behandlingstid af ansøgninger

Gennemsnitlig ventetid for asylansøgere i Danmark, Norge, Finland og Sverige ligger mellem ca. 8 måneder til 12.9 måneder. Ventetiden kan dog variere meget og kan i visse tilfælde være blot 1 måned, mens andre må afvente svar i over to år. Nogle af de asylansøgere, som får afslag og anker sagen, afventer svar endnu længere, ofte flere år. Situationen i Island er lidt anderledes, idet sagsbehandlingstiden i gennemsnit er 4.5 måneder, men til gengæld varer det ofte længe inden politiet sender afviste asylansøgere ud af landet.

Nordenudvalgets kommentar:

Selvom arbejdsgruppens hovedopgave er asylansøgernes sociale situation/livskvalitet under sagsbehandlingstiden, men ikke procedureaspektet af beslutningen om flygtningenes status, mener gruppen, at spørgsmålet om asylansøgernes livskvalitet er afhængig af sagsbehand-lingstiden. Lang sagsbehandlingstid kan medføre store udgifter, både menneskelige og økono-miske. Undersøgelser har vist, at des længere sagsbehandlingstiden varer, des større er riskoen for psykisk belastning for asylansøgeren. Udgifter til ophold af asylansøgere skulle også kunne reduceres med øgede ressourcer til sagsbehandling.

På denne baggrund foreslår Nordenudvalget at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske regeringer

at gøre det til en målsætning, at sagsbehandlingstiden af asylansøgninger ikke overskrider et år uden, at kvaliteten af sagsbehandlingen hermed forringes. Under sagsbehandlingstiden skal den ansvarlige sagsbehandler kontinuerligt holde den asylansøgende underrettet om sagens gang. Den asylansøgende skal informeres om sin ret til individuel sagsbehandling.

Forslag nr. 2: Information om rettigheder og forpligtelser

Danmark, Finland, Norge og Sverige udgiver informationsmateriale om asylansøgernes rettigheder og pligter på forskellige sprog. I Island gives informationen via en tolk. I Norge deltager alle asylansøgere i et obligatorisk informationsprogram af 60 timers varighed. Programmet indeholder blandt andet information om asylansøgernes rettigheder og pligter inden for en ræk-ke samfundsområder.

Nordenudvalgets kommentar:

Information om asylansøgerens rettigheder og forpligtelser er grundlæggende for asylansøgerens velbefindende og bidrager til at sikre, at modtagerlandene opfylder deres forpligtelser overfor asylansøgerne. Det er vigtigt, at informationen gives straks ved indlevering af ansøg-ning om asyl.

På baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske regeringer

at sørge for, at asylansøgere straks ved ankomsten modtager relevant skriftlig infor-mation på et sprog forståeligt for den pågældende. Informationen skal omfatte rettig-heder, pligter, asylproceduren, retten til juridisk rådgivning og tolk samt information om UNHCR og andre relevante frivillige organisationer. Asylansøgerne skal have fri tilgang til organisationerne straks efter ankomsten.

Forslag nr. 3: Opholdssted under ventetiden

I alle de nordiske lande bor samtlige nyankomne asylansøgere på et modtagecenter. I Sverige er asylansøgerne ikke forpligtede til at bo på modtagecenteret, bortset fra nogle dage mens de registreres. I Norge strækker opholdet i modtagecentrene sig til op til 4 uger og i Danmark op til 6 uger, indtil ansøgerne bliver huset andre steder. Politiet og Udlændingestyrelsen bruger opholdstiden på modtagecentrene til at interviewe ansøgerne og til at indsamle andre informationer til behandling af deres asylsager. I Finland og Island skelner man ikke mellem modtagecentre og opholdscentre.

På opholdscentrene i Danmark, Norge og Finland er det almindeligt at enlige bor sammen på et værelse 2-8 personer sammen, mens familier er huset sammen i et værelse. De fleste centre har køkkener, hvor beboerne kan lave egen mad. I Danmark bor et mindre antal ansøgere i såkaldte anneksboliger, hvilket er mindre almindelige lejligheder, hvorimod en stor del af ansøgerne i Sverige bor i almindelige lejligheder, specielt familier med børn, men også enlige kan dele en lejlighed, således at der bor 2 personer sammen i hvert værelse. I Island bor asylansøgere på et opholdscenter som rummer 20 personer, der bor 2 på et værelse. Der lægges vægt på at placere børnefamilier i privat indkvartering.

I Norge får asylansøgere lov til at bo privat hos familie eller venner, men mister herved den økonomiske bevilling, som ydes, hvis de bor på centrene. I Danmark er der mulighed for at bo uden for centrene, men det beror på en konkret og individuel vurdering fra Udlændingestyrelsen, om en asylansøger kan opretholde sin økonomiske bevilling (til dækning af kost, tøj og lommepenge), hvilket særligt gør sig gældende hvis opholdet uden for centeret begrundes i sundheds- eller psykosociale årsager. Ønsker man i Finland og Island at bo privat, opretholder ansøgerne den samme økonomiske bevilling som beboere på modtagecentrene får. Sverige er det eneste af de nordiske lande som yder et mindre ekstra økonomisk bidrag, hvis asylansøgerne vælger at bo uden for centrene. Flere end 50% af asylansøgere i Sverige bor udenfor opholdscentrene.

Asylansøgere boende på asylcentre i Norden har ret til at flytte fra deres centre på enkelte betingelser, bl.a. skal myndighederne informeres om opholdssted.

Nordenudvalgets kommentar:

For mange asylansøgere kan et langvarigt ophold på asylcentre føre til "institutionalisering", isolation og depression. Muligheden for en normaliseret tilværelse er større hvis asylansøgerene bor blandt slægtninge, venner eller privat, hvilket også kan fremme integrationsprocessen. Udgifterne til asylsystemet vil efter Nordenudvalgets opfattelse kunne reduceres med denne ordning.

På baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske regeringer

at asylansøgerens behov, hvad angår opholdssted, tilgodeses. Valg af opholdssted må ikke påvirke asylansøgerens økonomiske bevilling.

Forslag nr. 4: Kvindelige asylansøgere

Dansk Røde Kors stræber efter at placere kvinder og mænd i værelser på adskilte korridorer i modtage- og opholdscentrene og i 2000 åbnede et center udelukkende for kvindelige asylansøgere. I Finland, Norge og Sverige findes der ingen speciel procedure omkring placering af kvindelige asylansøgere, men i Finland og Island tilstræbes også adskilt placering af kvinder og mænd. Norge er det eneste land som har formuleret politik angående behandling af speciel kvinderelateret problematik. Den består i at modtagecentrene skal bidrage til, at kvinder opretter kvindegrupper på centrene. Gruppen skal behandle særlige kvinderelaterede temaer, herunder sundhed og kvinders rettigheder. Forhold omkring tvangsægteskab, omskæring m.m. kan også behandles i disse grupper, men forudsætningen er, at kvinder selv beslutter hvilke temaer de finder aktuelle og ønsker at diskuterer. I Danmark findes der særlige kvindegrupper på enkelte kurser i Røde Kors Kulturhus, disse behandler dog ikke kvinderelaterede problemer. På enkelte centre findes der kvindegrupper, der behandler kvinderelaterede temaer.

Nordenudvalgets kommentar:

Eftersom kvindelige og også homoseksuelle asylansøgere ofte, på grund af kulturel baggrund og/eller køns- eller seksuelt relaterede erfaringer i den krisesituation de flygter fra har behov for særbehandling, er det vigtigt at der tages hensyn hertil.

På baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske regeringer

at tage hensyn til asylansøgende kvinder og mænd som ønsker særbehandling af køns- og seksuelt relaterede grunde og sørge for, at personalet i hele asylprocessen er trænet i at være sensitive overfor disse spørgsmål.

Forslag nr. 5: Arbejde i ventetiden

Asylansøgere i Danmark og Island får ikke lov til at tage lønnet arbejde i ventetiden. I Sverige og Finland får asylansøgerne lov til at arbejde når de har opholdt sig en vis tid i landet. I Finland gives arbejdstilladelse efter tre måneders bosættelse i landet, dog skal arbejdsgiveren søge særlig tilladelse hos arbejdsmarkedsmyndighederne. I Sverige er reglen den, at hvis behandlingen af asylansøgerens ansøgning ser ud til at overskride 4 måneder får ansøgeren lov til at arbejde og er undtaget for kravet om arbejdstilladelse. I Norge kan asylansøgeren under sit første interview søge arbejdstilladelse. Hvis der ikke er nogen tvivl om ansøgerens identitet modtager de fleste ansøgere tilladelse uden problemer. På enkelte områder, hvor der er stort behov for arbejdskraft, er over 25% af asylansøgerne på arbejdsmarkedet. Dette er et højt tal i forhold til Sverige og Finland hvor det ifølge udlændingemyndighederne kun lykkes meget få asylansøgere at finde arbejde.

Indkomst påvirker den økonomiske ydelse som asylansøgerne modtager.

Nordenudvalgets kommentar:

Retten til at søge arbejde er en af grundforudsætningerne for menneskelig værdighed. Deltagelse i arbejdslivet kan bidrage til at forebygge psykiske sygdomme og påskynde integrationsprocessen. Undersøgelser har vist, at også de som får afslag på deres ansøgning, bedre kan tackle tilbagekomsten på grund af en bedre psykisk tilstand. Økonomiske udgifter skulle også kunne reduceres, hvis asylansøgere får adgang til arbejdsmarkedet og kan sørge økonomisk for sig selv.

På baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske regeringer

at give asylansøgere ret til at søge arbejde og ret til uddannelse så snart pågældenes identitet er verificeret, samt at oprette et fælles nordisk system for kvalifikations-vurdering.

Forslag nr. 6 og 7: Alternativ til at modarbejde passivisering og øge social kompetence

I Sverige, Norge og Finland er deltagelse i kurser og andre organiserede aktiviteter i et bestemt antal timer om ugen obligatorisk (15-25 timer om ugen). Hvis asylansøgerne ikke deltager i disse kurser og aktiviteter risikerer de reduceret økonomisk bidrag. I Danmark er deltagelse i kurser og forskellige andre aktiviteter ikke obligatoriske, men tilbuddene findes på centrene. Asylafdelingens Kulturhus i København tilbyder desuden en række kurser. Ligeledes foregår voksenaktivisering i Danmark ofte i samarbejde med lokalsamfundet såsom arbejdsmarkedsrelaterede projekter og erhvervspraktik udenfor centret. På Island tilbydes kurser i sprog og IT og frivilligt arbejde.

I alle de nordiske lande er asylansøgerne forpligtede til at deltage i de nødvendige gøremål på centrene, rengøring, oprydning o.s.v.

I Norge, Danmark og Sverige tager centrene udgangspunkt i de behov, interesser og den kompetence centrets beboere besidder, beboerne kan således påvirke de aktiviteter, som finder sted på centrene. I Sverige og Danmark udarbejdes der individuelle aktivitetsplaner med henblik på tilrettelæggelsen af uddannelse og aktiviteter under opholdet i præ-asylfasen. I Sverige er sprogindlæring en obligatorisk del af planen.

Alle modtagecentre for asylansøgere i Norge skal nedsætte et samarbejdsråd bestående af repræsentanter fra beboere og ansatte i modtagecentret. Beboerne skal have en reel indflydelse på modtagelsesdriften og gennemførelsen af aktiviteter og på driften.

Asylansøgere i alle de nordiske lande risikerer at miste den økonomiske bevilling, såfremt de ikke deltager i de aktiviteter, de er forpligtet til at deltage i. Dette gælder også for ansøgere, som bor privat uden for centrene.

Nordenudvalgets kommentar:

En passiv hverdag, præget af usikkerheden om fremtiden, kan efterhånden føre til psykiske sygdomme og tab af social kompetence. Det er derfor enormt vigtigt at aktivere asylansøgere på den bedst mulige måde med forskellige opgaver. Nogle af disse opgaver kan være obligatoriske og andre frivillige. Disse bør for eksampel omfatte sprogkurser, knyttet til asylansøgerens hverdag og arbejdsområde. Det er vigtigt, at der tages hensyn til de forskellige interesser og forskellige kompetencer som asylansøgere har. Børn tilhører den mest udsatte gruppe blandt asylansøgere. Det er derfor specielt vigtigt at deres hverdag er udstyret med muligheder for forskellige aktiviteter som støtter dem i deres liv på centrene.

På denne baggrund foreslår Nordenudvalget at

Nordisk Råd foreslår de nordiske regeringer

at sørge for, at der udarbejdes individuelle aktivitetsplaner for asylansøgere i samarbejde med den asylansøgende.

at sørge for, at alle asylcentre opretter et rådgivende organ, som består af centrenes beboere. Sammensætningen skal tage hensyn til etnicitet, alder og køn.

Forslag nr. 8 og 9: Fysisk og psykisk sundhed under ventetiden

I alle de nordiske lande får asylansøgeren et tilbud om en helbredsundersøgelse. I Island og Finland er ansøgerne forpligtet til at undergå denne undersøgelse. I Norge er alle asylansøgere, flygtninge og indvandrere forpligtet til at undergå en tuberkuloseundesøgelse. Den offentlige sundhedssektor sørger for sundhedstjenesten under opholdet, med undtagelse af Danmark, hvor Dansk Røde Kors er ansvarlig for at yde denne service. Alle centre i Danmark er derfor udstyret med en syge- og en sundhedsplejerske og en læge er tilknyttet alle centrene. I Norge og Island har asylansøgerne den samme ret til den offentlige sundhedstjeneste som andre, mens denne ret i Danmark, Finland og Sverige, kun tilkommer asylansøgere med akutte symptomer. I Sverige betaler asylansøgeren SEK 50,00 for lægebesøg og SEK 50,00 for medicin. I alle de nordiske lande har børn af asylansøgere den samme ret til sundhedstjenesten som andre børn, f.eks. vaccinationsprogrammer. Gravide asylansøgere får samme tilbud som andre gravide kvinder i landet.

Traumatiserede asylansøgere tilbydes ingen systematisk behandling i de nordiske lande, men tilbydes psykologisk hjælp i akutte tilfælde. I Finland, Sverige og Danmark findes der et specielt center for torturofre, hvor asylansøgerne kan søge hjælp, men ventetiden for en plads på disse centre er ofte lang. Dansk Røde Kors driver desuden et særligt omsorgscenter med pladser til traumatiserede.

Nordenudvalgets kommentar:

Alle asylansøgere skal have adgang til medicinsk pleje efter behov. Specielt når det gælder psykiske lidelse, som følge af traumatiske oplevelser, er det vigtigt, at behovet for behandling vurderes af medicinsk fagekspertice - en psykolog eller af andre eksperter- således at ansvaret ikke ligger hos personalet på centrene, der ikke besidder den fornødne ekspertise. Ofre for tortur, organiseret vold, voldtægt og anden køns- eller seksuel relateret vold samt anden grov vold i øvrigt, bør gives særlig opmærksomhed. Denne gruppes situation bliver ofte dårligere des længere tid der går, før de undergår behandling, hvilket også er med til at udskyde integrationsprocessen og vanskeliggør tilbagevenden, hvis de får afslag på deres asylansøgning. Børn fra traumatiserede familier bør gives særlig opmærksomhed.

På baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske regeringer

at tilbyde psykologisk og psykiatrisk hjælp til asylansøgere, som har behov for at bearbejde oplevelser, som de har haft før eller under asylopholdet, samt at oprette speci-elle rehabiliteringsprogrammer for både den enkelte asylansøger og for familier der som helhed lider af post-traumatisk stress.

at sørge for, at den asylansøgende har den samme ret til den almindelige sundheds-tjeneste som landets medborgere.

Forslag nr. 10: Asylansøgende børn

Denne gruppe omfatter børn under 18 år i overensstemmelse med FN's definition af børn. Disse ankommer sammen med deres forældre eller andre som har myndighed over barnet. Alle de nordiske lande har ratificeret FN's konvention om barnets rettigheder og har dermed forpligtet sig at sørge for "barnets tarv", uanset om barnet er statsborger i landet eller ej. I alle de nordiske lande stræber man efter at opfylde denne konvention, f.eks. med hensyn til uddannelse og sundhedstjeneste.

Nordenudvalgets kommentar:

Nordenudvalget gør opmærksom på, at børn tilhører den gruppe af asylansøgere, som har størst behov for omsorg og social og psykologisk støtte. Det er vigtigt at sikre børnenes rettigheder, og at børnenes forældre eller deres formyndere er informerede herom.

På baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske regeringer

at sikre, at asylansøgernes børns rettigheder opfyldes i overensstemmelse med FN's børnekonvention

Forslag 11: Uledsagede børn blandt asylansøgere

Denne gruppe omfatter børn under 18 år som ankommer alene og søger asyl. I Danmark, Sverige og Finland findes der særlige opholdscentre for uledsagede mindreårige børn som søger asyl. I Norge bor de på egne afdelinger og der findes også et særligt modtagecenter for uledsagede børn under 15 år. I Island har man endnu ikke modtaget nogen fra denne gruppe.

I Sverige, Norge og Finland får børnene beskikket en værge af det offentlige. Værgen har til opgave at varetage barnets rettigheder og interesser under hele asylprocessen. I Danmark får barnet beskikket 2 kontaktpersoner af Røde Kors, disse udgør barnets faste og daglige voksenkontakt.

I Norge er asylansøgninger fra uledsagede mindreårige prioriterede.

Nordenudvalgets kommentar:

Blandt den mest sårbare gruppe af asylansøgere er uledsagede børn. Ifølge UNHCR er de nordiske lande blandt de europæiske lande som modtager de fleste børn fra denne gruppe. Disse børn kommer uden forældre eller andre som kan varetage deres interesser og støtte dem igen-nem den komplicerede asylproces og integration i en ny kultur. De bør derfor gives særlig opmærksomhed og følelsesmæssig, social og juridisk støtte.

På baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske regeringer

at udarbejde en individuel plan for uledsagede børn, som søger asyl. Planen skal bl.a. omfatte værgeordning, juridisk rådgivning, opholdssted, undervisning, fritidsaktiviteter og andet som er relevant for det enkelte barn. De uledsagede børns sagsbehandling skal altid prioriteres og barnets tarv altid stå i centrum. Et forsøg på sporing af og kontakt med familien af uledsagede børn skal ske så tidligt i forløbet som muligt Ved afslag på asylansøgning må uledsagede børn aldrig udvises, medmindre de kan modtages af familiemedlemmer eller af andet netværk.

Forslag nr. 12: Kriminelle asylansøgere

En asylansøger som begår kriminalitet under ventetiden bliver i samtlige nordiske lande anmeldt til politiet og retsforfulgt på linie med øvrige i landet. I samtlige nordiske lande gælder den praksis, at personalet i asylcentrene anmelder til politiet, hvis asylansøgere begår kriminalitet. I Danmark har politiet mulighed for at flytte en kriminel person til Røde Kors modtagecenter for herved at have den pågældende tæt på de sagsbehandlende myndigheder i forbindelse med hastebehandlingen af sagen. Dansk Røde Kors har indledt en såkaldt "nultolerance" kampagne (d. v. s. at personalet iagttager alle tendenser til kriminel opførsel og anmelder forbrydelse til politiet) i centrene som de hævder har ført til mindre kriminalitet blandt asylansøgerne. De har også

lokalt og på landsplan et tæt kriminalpræventivt samarbejde med politiet og kommunerne og Røde Kors' personale får undervisning i kriminalpræventivt arbejde. Der bliver holdt informationsmøder på centrene og udarbejdet kriminalpræventivt informationsmateriale.

I de tilfælde, hvor der er begået kriminalitet, lægger udlændingemyndighederne i de nordiske lande vægt på en hurtig sagsbehandling og i enkelte tilfælde kan alvorlig kriminalitet påvirke asylmyndighedernes beslutning i forbindelse med behandlingen af pågældendes ansøgning.

Nordenudvalgets kommentar:

Kriminalitet blandt enkelte grupper af asylansøgere er vokset i de nordiske lande i de sidste år samtidig med at Norden har oplevet et voksende antal ansøgere. I de fleste tilfælde er kriminaliteten begået af mindre grupper eller af enkeltindivider, men faren er at kriminalitetsstemplet overføres til alle asylansøgere. Dette kan føre til, at forholdet mellem lokalsamfundet og asylcentrene bliver forringet samt til fremmedfjendtlige/ racistiske tendenser, som hver enkelt asylansøger muligvis er i fare for at møde.

På baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske regeringer

at sørge for at asylansøgere får klar information om de konsekvenser alvorlig kriminalitet kan have på deres situation, samt sørge for, at sagsbehandlingen for kriminelle asylansøgere fremskyndes, dog uden at retssikkerheden forringes.

Forslag nr. 13: Seminar om gode erfaringer

Nordenudvalgets kommentar:

Omfattende arbejde for at forbedre asylansøgernes livssituation under sagsbehandlingstiden er udført i alle de nordiske lande og selvom der er mange ligheder i disse bestræbelser findes også forskelle på de metoder og principper som danner grundlag for arbejdet. Det ville derfor være interessant for de respektive lande at udveksle erfaringer om asylsystemernes praksis og for herved at lære af hinanden, hvad angår positive erfaringer, "best practice".

På denne baggrund foreslår Nordenudvalget at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at arrangere et fælles nordisk seminar, hvor ansatte på modtage- og opholdscentre for asylansøgere, relevante eksperter på området og repræsentanter fra relevante frivillige organisationer udveksler erfaringer i arbejdet for herved at fremme asylansøgernes livskvalitet.

Åbo den 25. september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

Asylsökandens livskvalitet i Norden

1. Vem är ansvarig för att driva flyktingmottagningarna

Danmark	Finland	Sverige	Norge	Island	Förslag till Rådsdirektiv *
Danska Röda Korset driver huvuddelen av asylcentrerna och utöver det även skolor och kultur- och aktivitetshus för asylsökande. Civilförsvaret driver 5 center och 1 skola. Sedan augusti 2001 driver Hanstholm kommun ett center.	Arbetsministeriet ansvarar för verksamheten i anslutning till mottagande av asylsökande. Arbetskrafts- och näringscentralerna sluter avtal med kommunen eller en organisation om anordnande av mottagning inom sitt område. I Finland finns för närvarande 17 mottagningscentraler, varav tre drivs av staten, två av Finlands Röda Kors, en av Folkhälsans center och övriga 11 av kommunerna.	Migrationsverket är ansvarigt. Frivilligorganisationer bjuds in till mottagningarna för att stödja sysselsättningen under väntetiden. När en asylsökande har beviljats uppehållstillstånd är det kommunen som tar över ansvaret för att integrera flyktingen. Det är i detta skede som Integrationsverket träder in.	Utlänningsdirektoratet (UDI) köper denna tjänst av privata företag, frivilligorganisationer och kommuner	Isländska Röda Korset	* Detta omfattar EU kommissionens förslag till ett Rådsdirektiv om miniminormer för mottagande av asylsökande i medlemsstaterna, presenterat i april 2001

2. Hur lång är den genomsnittliga ansökningstiden?

Danmark	Finland	Sverige	Norge	Island	Förslag till Rådsdirektiv
8-10 månader, men ofta betydligt längre	Asylansökningar behandlas av Utlänningsverket. År 2000 var den genomsnittliga handläggningstiden 12,9 månader. Spridningen var stor: från 2,7 år till 0,1 månad.	Målsättningen är en handläggningstid på max 6 månader men på grund av ökad tillströmning är det svårt att nå denna målsättning. Det är vanligt med överklaganden vilket gör att ärendet kan dra ut på tiden, ända upp till ca 3 år.	10-12 månader, men ofta betydligt längre	4,5 månader, men det är ofta lång väntetid innan polisen skickar hem de som avvisats	

3. Vilken information ges till de asylsökande om deras rättigheter och skyldigheter?

Danmark	Finland	Sverige	Norge	Island	Förslag till Rådsdirektiv
Danska Röda Korset utarbetar och ger skriftlig information på en rad olika språk om bl.a. rättigheter och skyldigheter och information för att förebygga kriminalitet. Utlänningsstyrelsen utarbetar information om asylproceduren i Danmark, vilket även Dansk flyktinghjälp gör.	De anställda vid mottagningscentralen informerar bl. a. om frågor i anslutning till boendet och mottagningscentralens verksamhet, om regler, anvisningar, rättigheter och skyldigheter. Mottagningscentralens socialarbetare informerar om utkomstfrågor och om annat socialtjänsten kan erbjuda. Mottagningscentralens hälsovårdare svarar för information om frågor rörande den asylsökandes hälsa. Den asylsökande får juridisk rådgivning av Flyktingrådgivningen rf:s jurist som regelbundet besöker mottagningscentra-len. Den juridiska rådgiv-ningen innehåller belysning av hela asylprocessen.	Migrationsverket har skyldighet att informera skriftligt och muntligt. Både Migrationsverket och Integrationsverket har informationsmaterial på olika språk.	Alla flyktingar ska delta i ett obligatoriskt informationsprogram på 60 timmar. Programmet innehåller bl. a information om asylsökandes rättigheter och skyldigheter inom en rad samhällsområden. De får även information vid asylintervjun och individuell information vid behov. Norsk Organisation för Asylsökande (NOAS) ger också information.	En representant från Isländska Röda Korset är med vid alla förhör och intervjuer och det är också de som ska säkra att de asylsökandes rättigheter efterföljs.	Medlemsstaterna skall omedelbart efter det att de asylsökande har lämnat in sina ansökningar informera dem om vilka förmåner de är berättigade till och vilka skyldigheter de skall uppfylla för att komma i åtnjutande av mottagningsvillkoren. Medlemsstaterna skall se till att de sökande informeras om organisationer eller enskilda som kan tillhandahålla särskilt juridiskt bistånd och om organisationer som kan hjälpa dem i fråga om de tillgängliga mottagningsvillkoren. Medlemsstaterna skall se till att informationen är skriftlig och, så långt möjligt, på ett språk som de sökande förstår. (Artikel 5)

4. Bomiljön i flyktingmottagningarna

Danmark	Finland	Sverige	Norge	Island	Förslag till Rådsdirektiv
Det finns flera olika flyktingmottagningar efter olika behov. Utöver detta är det möjligt att inkvarteras i s.k. decentraliserade boenheter, annex, eller privat hos familjer eller andra. Den asylsökande som väljer att bo utanför mottagningen får inget ekonomiskt bidrag. Asylsökande får ekonomisk hjälp (mat, kläder och fickpengar) om man bor i annex och får också betald hyra, Asylsökande som bor privat kan, beroende på omständigheterna, få ekonomiskt bidrag (mat, kläder och fickpengar).	Den asylsökande erbjuds en sovplats på mottagningscentralen. Ensamstående asylsökande bor i rum för 2 till 8 personer. Familjer får eget rum. En asylsökande kan inte själv välja mottagningscentral eller rum där han skall bo. En asylsökande kan även bo i enskilt boende hos släktingar eller bekanta. Privat boende får samma utkomststöd som han skulle få om han bodde på mottagningscentralen.	De asylsökande kan antingen ordna bostad på egen hand, då oftast hos släktingar och vänner, eller bo på ett av Migrationsverkets mottagningscenter. Anläggningsboende sker många gånger i vanliga lägenheter med självhushåll. För asylsökande som saknar medel är bostaden gratis. Migrationsverket har inga krav på standarden i det boende som asylsökande valt på egen hand. Det är vanlig att de asylsökande bor trångt på mottagningarna, en familj får t.ex. kanske inte bo själv i en lägenhet, men de får alltid ett eget rum.	Asylsökande bor både på opholdscentre och i vanliga bostadsområden, s.k. decentraliserat boende. Självförsörjande asylsökande som skaffar egen bostad och asylsökande som blir försörjda av, och bor hos, släktingar eller vänner, kan flytta ut från mottagningen. De får då ingen ekonomisk ersättning.	Asylsökande bor på ett center för 20 människor och där två delar rum. Man försöker placera barnfamiljer i egen bostad. Om de asylsök-ande önskar kan de bo utanför flyktingmottag-ningen, t.ex. hos släktingar.	Inkvartering skall beviljas i en eller flera av följande former: anläggningar som upprättats i särskilt syfte att hysa asylsökande och deras medföljande familjemedlemmar under prövningen av en ansökan, flyktingförläggningar, privathus, lägenheter eller hotell, ett ekonomiskt bidrag eller kuponger som räcker för att ge de sökande möjlighet att finna en bostad på egen hand. (Artikel 16)

5. Ekonomisk hjälp

Danmark	Finland	Sverige	Norge	Island	Förslag till Rådsdirektiv
Ersättning per dag för asylsökande enligt följande: Vuxen: -mat 33.00 -fickpeng 30.75 -kläder7.75 Ung (14-17 år) -mat 36.25 -fickpeng 16.50 -kläder7.75 Barn (under 14 år): -mat 39.75 -fickpeng 6.50 -kläder7.75 Utlänningsstyrelsen kan besluta att man i stället för pengar bara ska få en matkassa om man inte samarbetar om sin asylansökan eller utresa. De asylsökande som bor utanför en mottagning får ingen ekonomisk ersättning.	Asylsökande i Finland får följande belopp FIN per månad. Detta ska inkludera all kostnader utöver boendet. Ensamstående 1829 Samb. par 1555 Barn (+18)m. föräld 1335 Barn 1 (10-17) 1205 Barn 2 (10-17) 1119 Barn 3 (10-17) 1033 Barn 1 (0-9) 1085 Barn 2 (0-9) 998 Barn 3 (0-9) 913	En asylsökande familj som bor hos släktingar eller vänner kan få bidrag till hyran med 1000 SEK /mån. En ensamstående kan få 500 kr/mån. Om de inte har egna pengar kan de söka dagersättning (inkl. helg) enligt följande: Vuxen 71 Sammanboende 61/pers Barn (0-17) år 37-50 *(fr.o.m. 3:e barnet halveras bidraget)* Asylsökande som bor på mottagning och får mat där har följande dagersättning: Vuxen 24 Sammanboende 19/pers Barn (0-17) år 12 Dagersättningen kan sänkas om den asylsökande t.ex. håller sig undan och försvårar utredningen eller inte deltar i den organiserade verksamheten.	Asylsökande boende på mottagningar där de får mat och husrum får följande belopp NOK per månad: Vuxen 1100 Barn 800 Ensam förälder 300 extra Fri bostad, men eget matinköp: Vuxen 2700 Samb. par 4500 Barn (0-18) 1300 Ensam förälder 600 extra Om en asylsökande inte samarbetar med myndigheterna kan de bestämma att man reducerar denna ersättning. De asylsökande som bor utanför en mottagning får ingen ekonomisk ersättning.	Asylsökande får fri bostad och sjukvård (förutom medicin) men betalar för mat, transporter, fritid osv. De mottar veckovis följande ISK belopp: Vuxen 10500 Samb. par 21000 Barn 5000	Medlemsstaterna skall se till att det totala beloppet i form av bidrag eller kuponger som är avsett att täcka de materiella mottagningsvillkoren är tillräckligt för att undvika att de asylsökande och deras medföljande familjemedlemmar hamnar i fattigdom. I fall där sökande som är berättigade till sådana bidrag eller kuponger, tillåts bo med släktingar eller vänner, får medlemsstaterna bevilja dem 50 % av de bidrag eller kuponger som de har rätt till. Bidraget kan minskas eller dras in om den asylsökande t.ex. fått arbete, hålls i förvar eller har ett negativt beteende.

6. Arbete under väntetiden

Danmark	Finland	Sverige	Norge	Island	Förslag till Rådsdirektiv
Asylsökande har inte rätt att arbeta under den tid ärendet behandlas. Danska Röda Korset erbjuder dock vuxenaktiviteter bl.a. möjlighet till oavlönad yrkespraktik (vara på en arbetsplats en kortare period utan att arbeta).	En asylsökande kan få utföra avlönat arbete när han vistats tre månader i landet. Innan en arbetsgi-vare kan avlöna en asylsök-ande för hans arbete, måste arbetsgivaren inhämta sär-skilt tillstånd från arbetskraftsmyndigheten att avlöna den asylsökande för den aktuella arbetsupp-giften.	Om beskedet ser ut att dröja mer än 4 månader kan den asylsökande få arbeta och blir då undantagen regeln om att ha arbetstillstånd.	Under asylintervjun blir den sökande frågad om vederbörande söker arbetstillstånd, vilket man vanligtvis får. Arbetsförmedlingen förmedlar arbete till dem som önskar. På enstaka ställen i Norge finns ett stort behov av arbetskraft och på några ställen arbetar över 25 % av de asylsökande.		Medlemsstaterna får inte neka de sökande och deras medföljande familjemedlemmar tillträde till arbetsmarknaden under längre tid än sex månader från det att de lämnade in sin ansökan. Medlemsstaterna skall själva fastställa villkoren för tillträde till arbetsmarknaden efter denna period. (Artikel 13)

7. Utbildning under väntetiden

Danmark	Finland	Sverige	Norge	Island	Förslag till Rådsdirektiv
Asylsökandes barn har skolplikt som andra barn i Danmark. Undervisning av barn i förskoleålder sker på samma villkor som för tvåspråkiga danska barn, men på Röda Korset center. Därutöver ingår danska Röda Korset ad-hoc avtal med offentliga undervisningsinstitutioner för barn/unga och vuxna. Unga över 16 år kan ansöka om att komma in på gymnasiet eller andra skolor för barn i denna ålder och på universitet.	Barnen går i grundskolan, liksom finländska barn. I kommuner där det finns fler invandrare försöker man ordna s.k. förberedande undervisning för sådana invandrarbarn som just har kommit till landet. Förberedande undervisning meddelas i allmänhet i 6 månader, varefter barnet flyttar till en grundskolegrupp. För vuxna asylsökande ordnas undervisning i finska/sven-ska 2-6 timmar i veckan. Den asylsökande kan dess-utom delta i medborgarinstitutens kurser om han själv betalar deltagaravgiften. En asylsökande kan inte delta i yrkesutbildning.	Alla barn, även de som bor i eget boende, erbjuds att delta i öppen förskola anordnat av kommunen eller i Migrationsverkets regi. Asylsökandes barn har rätt att gå i skola, men de har inte skolplikt, kommunen ansvarar för undervisningen, men staten betalar. Barnen placeras i introduktionsklasser och i takt med att svenskakunskaperna ökar, integreras de i en vanlig klass. Ungdomar i gymnasieål-dern erbjuds gymnasieersättande verksamhet. Många av de ungdomar som kan och vill erbjuds undervisning i ordinarie gymnasieskola och i vissa fall kan folkhögskola vara ett alternativ. Vuxna invandrare får svenskundervisning under väntetiden. De kan erbjudas annan utbildning, t.ex. data eller engelska och i vissa fall även få praktikplats.	Barn och unge i åldern 6-16 år är skyldiga att delta i grundskoleundervisning i den kommunala grundskolan. Kommunen har ansvar för aktiviteter utöver skolan för de som är 16-18 år. Kommunen har också ansvar för att alla över 16 år blir erbjudna norskundervisning och samhällskunskap. Deltagande är obligatorisk och är vanligtvis 15 timmar i veckan. De som har en utbildning motsvarande norsk grundskolenivå kan få 850 timmar undervisning och de som har lite, eller ingen utbildning kan få 3000 timmar. Unga över 16 år kan ansökan om att få gå i gymnasium, eller på universitet eller liknande institutioner.	Asylsökande har tillgång till isländsk språkundervisning om de är intresserade. Asylsökandes barn har tillgång till det isländska utbildningssystemet, dvs de går i lekskola eller skola med andra isländska barn. Barn över 16 år kan an-söka om att på skola för barn i denna ålder eller på universitet.	Medlemsstaterna skall se till att underåriga barn till asylsökande och underåriga asylsökande har tillgång till utbildnings-systemet på samma vill-kor som de egna medborgarna så länge ett utvisningsbeslut mot dem eller deras föräldrar inte kan verkställas. Medlemsstaterna får begränsa sådan tillgång till utbildning till det offentliga utbildningssystemet. Tillgång till utbildningssystemet skall ges senast 65 dagar efter det att ansökan inlämnats av den underårige eller av dennes föräldrar. Medlemsstaterna skall se till att underåriga erbjuds språkkurser, om bristande kunskaper i medlems-statens språk omöjliggör normal skolgång. (Artikel 12).

8. Alternativ till att motarbeta passivisering och förebyggande av tappande av social kompetens

Danmark	Finland	Sverige	Norge	Island	Förslag till Rådsdirektiv
Det finns vuxenundervisning och vuxenaktiviteter. Det finns också arbetsmarknadsanpassade projekt där det eftersträvar att asylsökande utvecklar sig inom sitt fack. Det är möjligt med yrkespraktik. Asylsök-ande ska delta i obligatoriska aktiviteter såsom städning och underhåll av centret. Asylsökande kan delta i oavlönat humanitärt arbete eller annat frivilligt arbete.	Arbete och undervisning är lagstadgade verksam-hetsformer på mottagnings-centralerna. Det är obligatoriskt att delta i arbets- och undervisningsverksamhet ett visst antal timmar i veckan. Om en asylsökande utan giltigt skäl vägrar att delta i arbets- och undervisningsverksamhet kan hans utkomststöd sänkas med 20 % under begränsad tid. Arbetsverksamheten består i av mottagnings-centralen organiserat oavlönat arbete, t. ex. inre och yttre städning och vård av mottagningscentralen, arbetsträning, frivilligt arbete i en organisation, ordnande av barncirklar på mottag-ningscentralen.	Migrationsverket har skyldighet att erbjuda organiserad verksamhet till alla vuxna asylsökande och ungdomar över 16 år. Deltagande i verksamheten är obligatoriskt och om man utan giltigt skäl vägrar att delta i den organiserade verksamheten, reduceras dagersättningen. Under år 1999 har målsättningen varit att man ska delta i den organiserade verksamheten under minst 25 timmar per vecka. Aktiviteterna kan variera på de olika mottagningarna och lite beroende på vilka frivilligorganisationer som är verksamma där. Det är tillåtet att arbeta under väntetiden, men det är inte så vanligt att en asylsökande får jobb. Att bo i en homogen miljö kan motverkas genom att man väljer eget boende. Dock måste man komma till mottagningen för att få sin ersättning, delta i aktiviteterna och språkundervisningen.	De boende på mottagningarna ska ha inflytande över planerandet av driften, informationspro-gram och aktiviteter. De ska delta i den dagliga driften och så långt det är möjligt delta i informa-tionprogram och aktivi-teter. Aktiviteterna kan vara kurser och fritidsaktiviteter och de ska, så långt det är möjligt, förläggas utanför flyktingmottagningen. Alla mottagningar ska ha ett program för information och aktivi-teter och för förvaltande arbete i lokalmiljön.	De asylsökande erbjuds frivilligarbete som organiseras av Det Isländska Röda Korset. Dessutom är flyktingmottagningarna centralt placerade så att de boende lätt kan delta i samhällslivet. De asylsökande får umgås med frivilliga unga från isländska Röda Korset. Asylsökande får samma ekonomiska ersättning som en arbetslös får från socialtjänsten. På så vis kan de själv välja att delta i olika verksamheter och aktiviteter.	Medlemsstaterna får inte neka de sökande och deras medföljande familjemedlemmar tillgång till yrkesutbildning under längre tid än sex månader från det att de lämnade in sin ansökan. Medlemsstaterna skall själva fastställa villkoren för tillgång till yrkesutbild-ning efter denna period. (Artikel 14). Medlemsstaterna får låta de asylsökande delta i förvalt-ningen av materiella resur-ser och icke-materiella aspekter på livet i förlägg-ningen genom en represen-tativ rådgivande styrelse eller ett råd, som skall ha en jämn könsfördelning. (Artikel 16)

9. Asylsökandes fysiska och psykiska hälsa under väntetiden

Danmark	Finland	Sverige	Norge	Island	Förslag till Rådsdirektiv
Danska Röda Korset har en egen "friskvårdstjänst". Alla asylsökande får en hälsoundersökning vid ankomsten. Det är därefter möjligt att få hänvisning till specialistvård i akuta fall. Traumatiserade asylsökande får akut hjälp men ingen systematisk behandling. Danska Röda Korset driver ett särskilt omsorgscenter med platser till traumatiserade flyktingar. Det finns en sjuk/hälsoklinik på alla center och alla har en ansluten läkare. Dess-utom har danska Röda korset en rad psykologer och psykiatrier anslutna.	I varje mottagningscentral finns en hälsovårdare. Den asylsökande har rätt till s.k. förstahjälpsbetonad och oundgänglig sjukvård. Den asylsökandes eget bidrag är 60 FIM i månaden för sjukvårdsinsatser som gäller honom själv. Barnen har sjukvård på samma nivå som finländska barn. Gravida kvinnor får rådgivning på samma nivå som finländska kvinnor. Asylsökande som lider av psykiska problem får specialisthjälp efter remiss från mottag-ningscentralens hälso-vårdare. I Finland finns Rehabiliteringscentralen för tortyroffer, som tar emot även remitterade asylsökande. Dessutom finns Kriscentrum för utlänningar som vid behov ger terapeutisk vård även till asylsökande under kortare tid.	Landstingen är ansvariga för att asylsökande får akut sjuk- och tandvård. Utöver detta ges mödravård och en hälsoundersökning, som alla asylsökande erbjuds. Asylsökandes barn (under 18 år) och barn som hålls gömda har rätt till sjuk- och tandvård på samma villkor som övriga barn i Sverige. Vid behov kan asylsökande få fortsatt sjukvård, för fysiska eller psykiska besvär. Asylsökande betalar själva en patientavgift på 50 kronor och även 50 kronor för receptbelagd medicin. På flyktingmottagningarna finns ingen anställd sjukvårdspersonal eller psykologer.	Det är det kommunala, "fylkeskommunala" och statliga hälsosektorn som har ansvar för de asylsökandes fysiska och psykiska hälsa. Under väntetiden i flyktingmottagningen ska alla genomgå en första hälsoundersökning där en tuberkoloseundersökning ingår enligt lag. De erbjuds också vanligtvis andra undersökningar, t.ex. HIV/AIDS-test för gravida. Vården för psykiskt sjuka är knapp för såväl asylsökande som för medborgarna.	De asylsökande genomgår en hälsoundersökning efter ankomst. Vid behov ges en påföljande behandling gratis (som för medborgarna) Vid akuta tandbesvär är den vården också gratis. Asylsökande har inte direkt tillgång till psykologisk hjälp, men vid behov får de behandling på samma villkor som övriga medborgare.	Medlemsstaterna skall se till att de asylsökande och deras medföljande familjemedlemmar har tillgång till akutvård, primärvård som tillhandahålls av allmänpraktiserande läkare, psykologiskt stöd och vård som inte kan uppskjutas. Medlems-staterna skall tillgodose de särskilda behoven för asylsök-ande och deras medföljande familjemedlemmar som är gra-vida, underåriga, psykiskt sjuka, funktionshindrade eller offer för våldtäkt eller andra former av könsrelaterat våld. Medlemsstaterna får begära att sökande som har ekonomiska förutsättningar bidrar till kost-naderna för sin vård eller sitt psykologiska stöd eller täcker hela kostnaden. (Artikel 20 och 21) Medlemsstaterna skall se till att offer för tortyr eller organiserat våld, våldtäkt, annat könsrelaterat våld eller andra grova våldshandlingar om nöd-ändigt inkvarteras i särskilda anläggningar för traumatiserade människor eller har tillgång till särskilda rehabiliteringsprogram. Särskild psykiatrisk vård skall om nödvändigt tillhandahållas personer som lider av posttraumatisk stress. (Artikel 26)

10. Föräldralösa barn och ungdomar i flyktingmottagningarna

Danmark	Finland	Sverige	Norge	Island	Förslag till Rådsdirektiv
Danska Röda Korset har ett särskilt "barncentersystem". Barn utan ledsagare får sig inte tilldelat en förmyndare, utan danska Röda Korset träder, i viss utsträck-ning, in i föräldrarnas ställe. Barnen har två kontaktpersoner som är deras fasta och dagliga vuxenkontakt. De minsta barnen bor i fosterhem under tillsyn av danska Röda Korset och kommunen. Lite äldre barn kan också bo hos en fosterfamilj eller inkvarteras på barncenter. All personal som arbetar med ensamkommande barn är särskilt utbildade att arbeta med barn.	Minderåriga asylsökande som anländer till Finland utan vårdnadshavare placeras i s. k. grupphem, av vilka det finns fyra och som verkar i samarbete med mottagningscentralerna. Personalen har dimensionerats enligt barnskyddsförordningen, som reglerar gruppernas storlek och personalens omfattning För varje minderårig kan utses ett ombud som för den minderåriges talan. Ombudet utses av tingsrätten på mottagningscentralens förslag. Ombudet bevakar barnets intressen bl. a. vid asylförhör samt vid vård- och fostringsarbetet. Den minderårige kan bo även hos sina släktingar i enskilt boende, vilket förutsätter medgivande från socialförvaltningen i den kommun där det aktuella grupphemmet finns.	Alla ensamkommande barn har rätt till en god man. De flesta av dessa barn bor, efter socialnämndens medgivande, hos släktingar. De kan även bo på Migrationsverkets särskilda anläggningar för ungdomar. De yngre placeras vanligen i grupphem där det finns personal dygnet runt. De som är i övre tonåren flyttar till ungdomsboende och i vissa fall får en del plats på folkhögskola. Barnen får själva välja om de vill bo hos anhöriga eller i eget boende. Cirka 1/3 bor i grupphem eller ungdomsboende. Alla barn är inskrivna på en mottagningsenhet, även om de bor någon annan stans.	Ensamma minderåriga asylsökande har rätt till en förmyndare. I praktiken kan det vara svårt att få tillräckligt. Det finns riktlinjer för arbetet med ensamkommande. I stora drag kan sägas att staten ger erbjuder bostad och livsuppehälle, men övrigt ansvar har faller under samma inrättningar som för andra barn i Norge. De bor på egna avdelningar för ensamkommande minderåriga. Det finns också en speciell statlig mottagning för ensamkommande under 15 år. Flyktingmottagningen ansvarar bl.a. för att barnet har en fast kontakt bland de anställda, de ska anmäla till barnnämnden och överförmynderiet när barnet ankommer, de ska samarbeta med UDI och aktuell kommun för en snabb och bra bosättning av ensamkommande, med eller utan uppehållstillstånd. Ärendebehandlingen av ensamkommande minderåriga prioriteras.	Det har ännu inte kommit någon föräldralös asylsökande. Isländska Röda Korset har utarbetat en plan för hur föräldra-lösa barn och ungdomar ska mottas.	Medlemsstaterna skall se att det så snabbt som möjligt utses en vårdnadshavare för varje underårig utan medföljande vuxen. Behöriga sociala myndigheter skall utföra regelbundna utvärderingar. Underåriga utan medföljande vuxen som lämnar in en asyl-ansökan placeras i följande prioriteringsordning: hos vuxna familjemedlemmar, hos en fosterfamilj, i förläggningar som utformats särskilt för mottagande av underåriga, eller i annan typ av inkvartering med lämpliga förhållanden för underåriga. Syskon skall hållas samman. Underåriga skall byta inkvartering så sällan som möjligt. Personal som arbetar med underåriga utan medföljande vuxen skall erhålla lämplig utbildning om barnens behov. (Artikel 25)

11. Kriminella som missbrukar asylinstitutet

Danmark	Finland	Sverige	Norge	Island	Förslag till Rådsdirektiv
Asylsökande som begår brott under väntetiden blir åtalade som övriga personer, som vistas i Danmark. Därutöver har politikerna möjlighet att flytta en kriminell person till Danska Röda Korsets center i Sandholm i syfte att ha vederbörande nära den behandlande myndigheten i samband med en skyndsam behandling av ärendet. Danska Röda Korset utför en del kriminalförebyggande arbete bl.a. genom informationsmaterial och undervisning till med-arbetarna på asylcen-trerna. Danska Röda Korset har också ett nära samarbete med kommu-nerna och polisen, såväl lokalt som nationellt om det förebyggande kriminella arbetet.	Kriminella asylsökande behandlas på samma sätt som andra kriminella, d.v.s. de måste ansvara för sina brott. Om personalen på mottagningscentralen märker att någon asylsökan-de begår olagliga handling-ar anmäls ärendet till polisen. Polisen kan rappor-tera till utlänningsmyndig-heten om en asylsökande som begår brott, vilket kan påverka beslutets innehåll och påskynda beslutsfattan-det.	Generellt kan sägas att den som väntar på uppehållstillstånd minskar möjligheten att få stanna om denne begår brott, även bagatellartade brott kan påverka. Om man har starka skäl att få stanna, kan ett ringa brott inte ha en stor betydelse, men om man av humanitära skäl vill stanna kan man bli avvisad om man upprepade gånger har begått småbrott. Den som är flykting och har behov av fristad i Sverige får utvisas endast om han har begått ett synnerligen grovt brott och det skulle medföra allvarlig fara för allmän ordning och säkerhet att låta honom stanna.	När det blir känt på mottagningen att en av de boende är kriminell, ska det anmälas till polisen och UDI. UDI:s juridiska avdelning försöker då skynda på behandlingen så att den som får avslag på asylansökan snabbt kan skickas ut ur landet.	Asylsystemet har inga speciella regler för asylsökande, men om de begår brott gäller samma lag som för andra Islänningar.	Medlemsstaterna får inskränka eller dra in mottagningsvillkoren om den sökande anses som ett hot mot den nationella säkerheten eller om det finns allvarliga skäl att anta att den sökande har begått en krigsförbrytelse eller ett brott mot mänskligheten, eller om det under pröv-ningen av asylansökan framkommer allvarliga och påtagliga skäl för att anta att artikel 1.F i Genève-konventionen kan vara tillämplig på den sökande. (Artikel 22)

BIHANG 1

Mandat

for Nordenudvalgets arbejdsgruppe om racisme, fremmedfjendtlighed, integration og livskvalitet i asylcentrene i Norden

(Godkendt i Nordenudvalget den 6. november 2000 med justeringer den 4. april 2001 og den 25. juni 2001)

1. Baggrund

I kølvandet af Nordenudvalgets møde med flygtninge- og indvandringsministrene i 1996 fik udvalgets daværende medlem Birthe Sörestedt (s) den opgave at aflevere en rapport til Nordenudvalget om fremmedfjendtlighed og racisme. Udvalget modtog rapporten i januar 1997. Nordenudvalget fremsatte derefter et udvalgsforslag med henvendelse til Præsidiet om fremstilling men fik afslag. Som opfølgning af Sörestedt's rapport og i anledning af at EU deklarerede år 1997 et år mod racisme afholdt Nordenudvalget en høring om fremmedfjendt-lighed og racisme og om det multikulturelle Norden i forbindelse med Nordisk Råds session i Helsingfors i november 1997. Der foreligger en rapport "Norden bekämpar rasism" fra denne høring.

Nordenudvalget har løbende haft sagen på sin dagsorden. På grund af intensiveret samfundsdebat og voksende trusler i de nordiske lande fra ekstreme grupper mod individer, grupper og organisationer tog Nordenudvalget initiativ til en fælles høring i Nordisk Råd den 25. oktober 2000 i Västerås. Høringen omfattede problematikken om fremmedfjendtlighed, racisme og integration. Der er udarbejdet en rapport fra denne høring. Som opfølgning af høringen diskuterede Nordenudvalget at oprette en arbejdsgruppe om fremmedfjendtlighed, racisme og integration. Formandskabet har videre behandlet forslaget til en arbejdsgruppe og foreslår at Nordenudvalget godkender forslaget og et mandat for arbejdsgruppen.

Nordisk Råds Nordenudvalg fokuserede på flygtningeproblematikken år 1997 i anledning af medlemsforslag om flygtningepolitik (stillet af midtergruppen). Nordenudvalget udnævnte Anne-Birgitte Lundholt (KF) som udvalgets rapportør med mandat til at præsentere et udkast til betænkning om medlemsforslaget. Betænkningen blev til rekommandation nr. 18/1997 Flygtningepolitik i Norden og Europa (til de nordiske landes regeringer). Denne rekommandationen står på Nordisk Råds dagsorden for den 52. session i Reykjavík. Rekommandationen omfatter dog ikke en konkret henvendelse til spørgsmål angående livskvalitet under asylansøgernes ophold i asylcentrene i Norden. Denne situation har i mellemtiden fået stadig mere opmærksomhed i Norden og internationalt.

2. Fokusering på racisme, fremmedfjendtlighed og integration

Arbejdsgruppens arbejde tager udgangspunkt i:

- Racisme og fremmedfjendtlighed
- Integration i et multietnisk/multikulturelt samfund (bl.a. arbejdsmarked og integration; skolens rolle i integrationen)

Arbejdsgruppens grundlæggende opgave er i overensstemmelse med Nordenudvalgets beslutning:

a) at udarbejde konkrete forslag til tiltag og indsatser mod racisme og fremmedfjendtlighed
b) at analysere begrebet integration og foreslå fælles nordiske indsatser i integrationsarbejdet
c) at inkludere kriminalitet på det lokale og det globale niveau i diskussionen om bekæmpelse af racismen
d) at fokusere på forebyggende arbejde på området
e) at bruge rapporten fra høringen i Västerås som baggrundsmateriale for arbejdet i gruppen
f) at fremme folkeoplysningens (folkbildningens) rolle i bekæmpelsen af racismen
g) at ikke acceptere kriminelle som misbruger asylinstituttet

Arbejdsgruppen har i opgave at forberede aktiviteter omkring temaet som fremgår af udvalgets aktivitetsplan.

3. Fokusering på livskvalitet i asylcentrene

Arbejdsgruppens fokusering tager udgangspunkt i:

a) asylansøgernes fysiske og psykiske sundhed under opholdet
b) forældreløse børn og unge i asylcentrene
c) uddannelse under opholdet
d) alternativ til at modarbejde en passivisering på grund af langvarig afskærmning fra arbejdsliv
e) alternativ til at forebygge tab af social kompetence på grund af langvarig ophold i et homogent miljø og ubearbejdet traumatisk oplevelse
f) boligmiljøet i asylcentrene i Norden

Arbejdsgruppen har i opgave at forberede aktiviteter omkring temaet som fremgår af udvalgets aktivitetsplan.

Det foreslås at den grundlæggende opgave defineres som: at udarbejde konkrete forslag til fælles nordiske tiltag og indsatser for en forbedret situation for asylansøgernes ophold i asylcentrene i Norden.

4. Arbejdsform

Fælles arbejdsgruppe omkring racisme og fremmedfjendtlighed, integration og livskvalitet i flygtningemodtagninger i Norden. Arbejdsgruppen består af Nordenudvalgets medlemmer som partigrupperne udnævner dvs. to (2) medlemmer fra den socialdemokratiske gruppe, et (2) medlem fra midtergruppen, et (2) medlem fra den konservative gruppe og et (1) medlem fra den venstresocialistiske gruppe. Nordenudvalget skal udse formand for gruppen.

5. Tidsplan

Arbejdsgruppens mandat er i perioden fra februar 2001 til sessionen 2002. På arbejdsgruppens første møde godkendes forslag til tidsplan og arbejdsplan med temaer for hvert enkelt møde. Arbejdsgruppens fremlægger et eller flere forslag til rekommandationer som behandles i Nordenudvalget senest på septembermødet 2002.

6. Budget

Arbejdsgruppens rejser betales af Nordenudvalgets budget år 2001. Evt. eksperters honorar og rejseudgifter betales af arbejdsgruppens budget. Der foreslås afsat TDKK 180 til gruppens arbejde.

BIHANG 2

Nordenudvalgets arbejdsgruppe og arbejdets forløb

Nordenudvalget besluttede ved sit møde den 6. november 2000 at nedsætte en arbejdsgruppe vedrørende racisme, fremmedfjendtlighed og integration samt asylansøgernes livskvalitet i Norden. Samtidig vedtog Nordenudvalget et mandat for gruppens arbejde (bilag). Mandatet opdeles i to: I den enedel beskæftiger gruppen sig med asylansøgernes livskvalitet i Norden og i den anden del med racisme, fremmedfjendtlighed og integration.

Arbejdsgruppen besluttede først, at behandle den del som vedrører asylansøgere og at fremlægge forslag angående dette på Nordisk Råds session 2001. Den anden del behandles ved sessionen 2002.

Arbejdsgruppen har som grundlag for sit arbejde indhentet, bl.a. information om asylansøgernes situation i de nordiske lande, information om EU's arbejde på området, samt rapporter og information fra de forskellige frivillige organisationer som beskæftiger sig med området. Arbejdsgruppen har i sit arbejde bl.a. besøgt et asylmodtagecenter i Sverige og asylop-holdscenter i Danmark og modtaget eksperter på arbejdsgruppens møder, bl.a. en repræsentant fra UNHCR. En repræsentant fra UNHCR har ligeledes læst og kommenteret Nordenudvalgets forslag.

Nordenudvalget valgte følgende medlemmer til arbejdsgruppen: Charlotta L. Bjälkebring (v), formand, Sverige, Eva Møller (KF), Danmark, Tuija Brax (Vihr.), Finland, Odd Einar Dørum (V), Norge, Rita Tveiten (A) Norge, Lars Hjertén (m), Sverige, Eva Johansson (s), Sverige. Arbejdsgruppens sekretær: Kristín Ólafsdóttir. De nationale delegations sekretariater har deltaget i arbejdet.

Udvalgsforslag

om racisme og integration

(Fremlagt af Nordenudvalget på initiativ af Nordenudvalgets arbejdsgruppe)

1. Forslaget

Nordenudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at sikre, at indsatsen for bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed samt arbejde som fremmer integration af etniske minoriteter i de nordiske samfund, bliver en integreret og målrettet del af virksomheden i alle sektorer i Nordisk Ministerråd;

at Nordisk Ministerråd i sektorernes samarbejdsprogrammer og handlingsplaner identificerer initiativer vedrørende arbejdet for bekæmpelse af racisme og for at fremme integration samt fremlægger en årlig skriftlig redegørelse for Nordisk Råd om udført arbejde på området;

at sikre at der i Nordisk Ministerråds budget for hvert år afsættes de nødvendige ressourcer, som arbejdet for bekæmpelse af racisme og for at fremme integration kan indebære for de respektive sektorer. Dette skal ske med start i budgettet 2003 og så vidt muligt indenfor rammen for budgettet for år 2002.

2. Baggrund og motivering

Nordisk Råd rekommanderede Nordisk Ministerråd i rekommandation 14/1998/nord bl.a. at præsentere en langsigtet handlingsplan for at modvirke segregation, racisme og fremmedfjendtlighed. Nordisk Ministerråd har ikke udarbejdet en plan men har meddelt at Ministerrådet er af den opfattelse at resultaterne bliver større med "styrkelse af dette arbejde som en naturlig og integreret del af virksomheden". Nordisk Råd har udtrykt sin enighed i denne opfattelse og opfordret Nordisk Ministerråd til at sætte fokus på problematikken i Ministerrådets samarbejdsprogrammer og handlingsplaner.

I Nordisk Ministerråd meddelelser om rekommandation 14/1998/nord år 2000 og 2001 fremgår det at en række initiativer er blevet iværksat i nogle sektorer indenfor Ministerrådet, men i meget begrænset grad eller slet ikke i andre sektorer. Denne mangel kan muligvis skyldes at der ikke findes en formel politisk beslutning herom, hverken fra Nordisk Ministerråd eller Nordisk Råd.

I lyset af problemets omfang og karakter samt den voksende betydning af indsatsen mod racisme og foranstaltninger rettet mod integration af etniske minoriteter i de nordiske samfund, mener Nordenudvalget at arbejdet på området bør forankres i alle sektorer under Nordisk Ministerråd.

Implementering af forslagets målsætninger kan kræve ekstra ressourcer for de enkelte sektorer. I Nordisk Ministerråds budget må der derfor hvert år afsættes de nødvendige

ressourcer, som dette kan indebære for de respektive sektorer. Dette skal ske indenfor rammen for det nordiske samarbejdets totalbudget.

På baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at sikre, at indsatsen for bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed samt arbejde som fremmer integration af etniske minoriteter i de nordiske samfund, bliver en integreret og målrettet del af virksomheden i alle sektorer i Nordisk Ministerråd.

at Nordisk Ministerråd i sektorernes samarbejdsprogrammer og handlingsplaner identificerer initiativer vedrørende arbejdet for bekæmpelse af racisme og for at fremme integration samt fremlægger en årlig skriftlig redegørelse for Nordisk Råd om udført arbejde på området.

at sikre at der i Nordisk Ministerråds budget for hvert år afsættes de nødvendige ressourcer, som arbejdet for bekæmpelse af racisme og for at fremme integration kan indebære for de respektive sektorer. Dette skal ske med start i budgettet 2003 og så vidt muligt indenfor rammen for budgettet for år 2002.

Åbo, den 25 september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

Udvalgsforslag

om en redegørelse om at udbygge det nordiske forskningsrum som et regionalt bidrag til styrkelse og udbygning af det europæiske forskningsrum

1. Nordenudvalgets forslag

Nordenudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at udarbejde en redegørelse om og strategi for det nordiske forskningsrum i overensstemmelse med teksten i forslaget med henblik på politisk drøftelse med Nordisk Råd;

at afsætte tilstrækkelige nationale midler til at matche Nordisk Ministerråds pilotprojekt om nordiske spidsforskningsenheder;

at forbedre samarbejdet mellem de nationale forskningsråd med henblik på at samfinansiere programmer, f.eks. ved at de nordiske forskningsråd opretter en fond for nordisk forskning.

2. Nordenudvalgets motivation for forslaget

Såvel offentlig som privat finansieret forskning og udvikling er afgørende for et lands, en virksomheds eller den geografisk regions økonomiske vækst.

Nordenudvalget mener, at de nordiske lande i langt højere udstrækning bør betragte sig som en geografisk region og en integreret forskningsenhed, som i samarbejde skal skabe grundlag for udvikling og innovation, hvilket bl.a. handler om at skabe et gunstigt miljø for forskere og give disse muligheder for udveksling af erfaringer, samt sikre at forskningsverdenen og erhvervslivet har et udbytterigt samspil. De nordiske lande bør derfor i højere grad arbejde for, at skabe samarbejde mellem universiteterne og forskningsmiljøerne i Norden.

Både når det drejer sig om forskning og udvikling og om uddannelse af forskere kan de nordiske lande hver for sig være for små. Det kan være svært at få en kritisk masse på alle forskningsområder.

Ikke alene er forskningsudgifterne af stor betydning for udviklingen i væksterhvervene, tilstedeværelsen af højt uddannet personale er også vigtig. Forskeruddannelsen er derfor vigtig.

3. Baggrundsoplysninger

I de følgende gennemgås en række undersøgelser, som danner baggrund for Nordenudvalgets forslag:

Norden som forskningsregion, af Norsk institutt for studier af forskning og utdanning, NIFU

NIFU har udarbejdet en artikel om Norden som forskningsregion på baggrund af data og analyser i en artikelsamling om nordisk FoU-virksomhed, som NIFU har redigeret for Nordisk Ministerråd, efteråret 2000.

De samlede nordiske forskningsinvesteringer beløber sig til 14,2 mia. USD (ca. 113 MDKK).

Forsknings- og udviklingsinvesteringer er vokset i alle de nordiske lande, nogle dog mere end andre. FoU-indsatsen i Norden steg fra 2,19% af BNP i 1991 til 2,65% i 1997. I EU gik andelen fra 1,86% til 1,79%, og i hele OECD-området fra 2,29% til 2,19%. Fordelt på de nordiske lande svarede det i 1997 til følgende % satser af BNP: Danmark: 1,94, Finland 2,78, Island 1,82, Norge 1,68, Sverige 3,85.

Den private sektors forsknings- og uddannelsesinvesteringer udgjorde i 1997 68,7 % af de samlede forskningsinvesteringer i de nordiske lande (varierende fra 40,6 % i Island, 56,9 % i Norge, 62,5% i Danmark, 66,0 % i Finland og 74,8% i Sverige), altså en meget stor variation.

Alle de nordiske lande har haft en relativt høj vækst. Der er relativt lille forskel mellem den offentlige finansierings størrelse, hvorimod forskellene i erhvervslivets investeringer er øget i 1990'erne. I 1997 kommer i gennemsnit 31% af alle FoU-midler i Norden fra offentlige kilder, mod 39% i 1991. I OECD er andelen reduceret fra 36% til 31%. I Danmark har nedgangen af det offentliges andel været mindst (40% til 38%), i Sverige størst (46% til 25%). NIFU mener, at årsagen til disse forskelle skal findes i landenes forskellige erhvervsstruktur og erhvervspolitik.

Nordenudvalget kan konkludere, at de nordiske lande i.f.t. de øvrige OECD-lande har en ganske høj forsknings- og udviklingsintensitet. Nordenudvalget ønsker med dette forslag at sætte fokus på, om de nordiske lande ved at samarbejde på forskellige felter kan udnytte forskningsinvesteringerne bedre. Nordenudvalget mener, at der vil kunne opnås nordisk nytte, hvis forskningsmiljøerne i de nordiske lande samarbejder mere samt at der ville kunne knyttes givende kontakter mellem forskningsmiljøer og erhvervsliv på tværs af de nordiske lande (i forlængelse af tankegange i Nordisk Industrifond).

Nordisk Ministerråds arbejde med forskning og udvikling

Det danske formandskab for Nordisk Ministerråd satte i 2000 fokus på forskeruddannelse og spidsforskningscentre, hvilket afspejler sig i budgetforslaget for 2002. Der er afsat 3 mio. DKK til et pilotprojekt, hvor man skal afprøve erfaringer med at udbygge nationale spidsforskningsenheder til forskning på nordisk niveau.

Nordisk Ministerråds budget til forskningssamarbejde udgør ca. 100 MDKK, hvoraf ca. 20 MDKK går til projekter og generelle støtteordninger, ca. 80 MDKK til nordiske institutioner.

Det står klart for Nordenudvalget, at hvis det nordiske samarbejde reelt skal gøre en forskel, så er 100 MDKK ikke tilstrækkeligt mange midler. Man må i stedet stræbe efter samtænkning mellem de nationale forskningsbudgetter.

EU's rammeprogrammer for forskning

De nordiske lande har forskellig tilknytning til EU, men deltager alle i samarbejdet under EU's nuværende 5. rammeprogram og det kommende 6. rammeprogram for forskning.

Nordenudvalget mener, at de nordiske lande bør samarbejde om at forstærke Nordens position ind i den europæiske konkurrence om forskningsmidler i EU's rammeprogrammer.

Med EU's 6. rammeprogram lanceres projekt "et europæisk forskningsrum".

Forskningen gør sig i stigende grad gældende som et centralt led i økonomien og det globale vidensamfund. EU har derfor sat fokus på at styrke både den offentlige og den private forskning for at sikre, at Europa fortsat er med i forreste række. De relativt små nordiske lande og deres

forskningsmiljøer, som i forhold til de store EU-landes også er relativt små, bør sikre sig en stærk position i det europæiske forskningsrum. Nordenudvalget mener, at dette kan ske ved at samordne de nordiske kræfter.

Det europæiske forskningsrum er en del af det 6. rammeprogram, som bl.a. har til formål at øge koordineringen af EU's og nationale forskningspolitikker samt åbne de nationale programmer for forskere fra andre EU-lande. Tankegangen er, at kompetente nationale teams kan konkurrere om EU's forskningsmidler.

Nordenudvalget mener, at det vil være til gavn for de nordiske lande, hvis de nordiske forskningsmiljøer kan tage afsæt i et eget "nordisk forskningsrum", hvor der kan udarbejdes og støttes f.eks. forprojekter til EU-ansøgninger.

Nordiske undersøgelser

Norden som sammenhængende erhvervsregion
Nordisk Ministerråd afholdt den 6. december 2000 en konference om "Norden som sammenhængende erhvervsregion". En af konferencens work shops beskæftigede sig med innovations- og erhvervspolitik i Norden. Man stillede spørgsmålet: hvor skal der samarbejdes, koordineres og harmoniseres for at fremme en samlet innovations- og erhvervspolitik i Norden.
Workshoppen opstillede særligt 4 forhold, som vedrører forskningssektoren:

- Harmonisering på uddannelsesområdet (kompetenceklassificering på alle niveauer)
- Åbning af nationale forskningsprogrammer (således at nordiske ansøgere kan søge støtte)
- Fusion af universiteter (for at samle kundskaber)
- Bedre forståelse for og konkret kendskab til nordiske sprog (bedre sprogforståelse ville virke befordrende for at skabe nordiske netværk for forskningssamarbejde og uddannelse).

NorFA's arbejdsgruppe om forskeruddannelse
NorFA nedsatte i maj 2000 en arbejdsgruppe, som i marts 2001 udgav en rapport med forslag til nordisk forskeruddannelse.
NorFA's arbejdsgruppe stillede 5 forslag:

- At de nordiske lande skal lave en fælles målsætning for forskeruddannelse
- At der laves et nordisk samarbejde om spidsforskning
- At der etableres forskerskoler på tværs af landene
- At der arbejdes for en fælles markedsføring i og udenfor Norden af nordisk forskeruddannelse
- Et nordisk "ikke-tilbagebetalingsprincip" hvor f.eks. 10% af kursuspladserne var reser-veret studerende fra de øvrige nordiske lande. Samtidig må man tage stilling til, hvordan man vil forholde sig til internationale studerende.

Ökat nordiskt samarbete om forskarutbildning och centres of excellence, av Bertel Ståhle
Bertel Ståhle har på opdrag af det danske formandskab for Nordisk Ministerråd i 2000 belyst forskelle og ligheder i forskeruddannelsessystemerne i de nordiske lande. Ståhle konkluderer, at de nordiske landes målsætninger er ens, forskellene er kvalitet og effektivitet. Han mener, at vigtige spørgsmål er forskeruddannelsens finansiering og hvorvidt man skal udsætte forskeruddannelser for konkurrence.

4. Nordenudvalgets synspunkter

Nordenudvalget bifalder Nordisk Ministerråds aktiviteter på forskningsområdet og ser frem til at se hvordan pilotprojektet om nordiske spidsforskningsenheder vil forløbe.

Nordenudvalget retter denne rekommandation mod de nordiske landes regeringer, da man mener, at de fællesnordiske midler skal fungere som "seed-capital" for en samlet nordisk tænkning på de områder, hvor Norden har fælles interesser.

Nordenudvalget mener, at de nordiske landes forskere og udviklere i erhvervslivet burde samarbejde, således at de i fællesskab kan udbygge den nordiske kompetence og dermed klare sig bedre i konkurrencen, f.eks. om EU-midler. De fællesnordiske midler på Nordisk Ministerråds budget og samnordiske midler bør betragtes som et smøremiddel (som tidligere angivet er modellen fra Nordisk Industrifond god), disse skal i udgangspunktet ikke være støtte for selvstændig forskning.

Nordenudvalget mener, at de fællesnordiske forskningsmidler ikke må bevilges i et tomrum for specielle "nordiske forskningsprojekter", derimod skal f.eks. de nordiske forskningsprogrammer være samlende for de særlige nordiske interesser for at opnå merværdi – nordisk nytte.

Nordenudvalget mener derfor, at den vigtigste udfordring for de nordiske lande i de kommende år er spændingsfeltet mellem de fællesnordiske midler og de nordiske landes offentlige forskningsstøtte. Hvordan kan f.eks. de nordiske midler afsat til spidsforskning knytte de nationale spidsforskningssatsninger sammen på de særligt nordiske områder?

Nordenudvalget mener, at det er vigtigt at inddrage erhvervslivet behov i overvejelserne om offentlige forskningsinvesteringer, f.eks. på forskerskoler og i forskningsprogrammer.

Nordenudvalget ser det som en mulighed, at de nordiske landes forskningsråd opretter en fond for nordisk forskning, hvor forskningsrådene i samarbejde kan samfinansiere forskningsprojekter.

Nordenudvalget ønsker, at de nordiske regeringer udarbejder en redegørelse/strategi for det nordiske forskningsrum. En sådan redegørelse skal behandle, hvorledes de nordiske lande kan sikre kompetenceoverførsel fra højere læreanstalter til erhvervsliv, sikre at erhvervslivet har et tilstrækkeligt rekrutterings grundlag, overveje hvorledes de nationale nordiske forskningsmidler kan sikre en nordisk synergi-effekt.

Nordenudvalget ønsker, at regeringerne fremlægger denne redegørelse for drøftelse på Nordisk Råds session. Redegørelsen skal indeholde en strategi bl.a. om:

- At åbne de nationale forskerkurser for deltagere fra andre nordiske lande, f.eks. 10% af pladserne, herunder sammenkoble og etablere databaser over hvor samtlige forskerkurser fremgår
- At samarbejde om nordiske forskerskoler på særlige nordiske interesseområder
- At gennemføre erfaringsudveksling om virtuel undervisning/e-learning
- Hvordan samspillet mellem erhvervslivets behov og forskningsverdenen forenes, således at den støtte som gives til anvendt forskning har relevans for Nordens udviklingspotentiale, f.eks. gennem instrumenter som patentordninger og erhvervsuddannelser.

Åbo, den 25. september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Fj)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

Komitéforslag

om dialog med Nordisk Ministerråd om planer og programmer

(Fremlagt av Kontrolkomiteen)

1. Forslag

Kontrolkomiteen foreslår, at

1. Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

   at i forbindelse med det nye formandskabsprogram at oversende Nordisk Råd en oversigt over planlagte forslag til planer, strategier m.m. og i den forbindelse overveje enslydende navngivning af planer og programmer;

   at de relevante ministerråd inddrager Nordisk Råd i behandlingen af diverse planer før disse godkendes endeligt i det relevante ministerråd, således at Nordisk Råds bemærkninger reelt kan inddrages;

   at oversende årlige rapporter om fremdriften i forskellige planer til Nordisk Råd med sigte på en dialog med Nordisk Råds organer.

Kontrolkomiteen foreslår at

2. Nordisk Råd beslutter

   at Nordisk Råd så vidt muligt afskriver rekommandationer om Nordisk Ministerråds planer/programmer, når disse er iværksat. Dette set i lyset af ønsket om årlige rapporter om fremdriften i vedtagne planer;

   at Nordisk Råd tilrettelægger sit arbejde således, at Nordisk Råds organer kan indgå i dialog med de modsvarende ministerråd om planer/programmer og årlige rapporter om disse.

2. Baggrund

Nordisk Råds Kontrolkomité har i sit arbejde med meddelelse om rek. 8/1999 om opfølgning af Nordisk Råds rekommandationer drøftet de rekommandationer, som omhandler Nordisk Ministerråds forslag om strategier, handlingsplaner m.m.

Nordisk Råds Kontrolkomité mener, at der er behov for en bedre dialog med Nordisk Ministerråd om planer og programmer. Kontrolkomiteen finder, at overgangen til en ny struktur ved årsskiftet 2001 – 2002 er det optimale tidspunkt til at forbedre dialogen og fremsætter dette forslag med et ønske om, at forslaget kan være medvirkende til, at dialogen mellem Nordisk Råds nye fagudvalg og de respektive ministerråd vil forbedres.

Kontrolkomiteen konstaterer, at Nordisk Ministerråds sektorer vælger forskellige former for deres planer, navngiver dem forskelligt (strategiprogram, et eller flerårige handlingsplan, samarbejdsprogrammer m.m.) og oversender dem til Nordisk Råd på forskellig vis.

Også Nordisk Råds organer har behandlet Nordisk Ministerråds forskellige former for forslag til planer forskelligt, både i den fase hvor der skrives betænkning og i den fase hvor man behandler meddelelser om rekommandationer.

Kontrolkomiteen mener, at Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd generelt bør forbedre dialogen om planer.

Kontrolkomiteen mener, at det omfatter flere elementer på begge sider: Nordisk Ministerråd bør opstille retningslinier for sektorerne, således at terminologien anvendes på samme måde. Nordisk Ministerråd bør inddrage Nordisk Råd i behandlingen af diverse planer før disse godkendes endeligt i det relevante ministerråd, således at Nordisk Råds bemærkninger reelt kan inddrages. Nordisk Ministerråd bør oversende årsberetninger om fremdriften i forskellige planer til Nordisk Råd.

Nordisk Råd afskriver så vidt muligt rekommandationer om planer året efter.

Nordisk Råds udvalg indgår i dialog med de modsvarende ministerråd i hele planens periode, hvilket også vil give et bedre grundlag for behandling af den følgende flerårige plan i både Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd.

Kontrolkomiteen vil i den forbindelse understrege betydningen af, at Nordisk Ministerråds planer indeholder konkrete tiltag – målbare elementer, som kan danne grundlag for rapporteringen. Kontrolkomiteen understreger, at skrivningen i planerne bør være fremadrettede, ikke begrænse sig til konstateringer om enighed om samarbejde på forskellige områder.

Kontrolkomiteen mener, at dialogen mellem Nordisk Ministerråds sektorer og Nordisk Råds udvalg kan ske på flere måder. Den enkleste måde er skriftlig ved overlevering af ovennævnte årsberetninger og skriftlig reaktion fra udvalgene. Endvidere kan anvendes møder mellem udvalg og ministre (eller embedsmænd på højt niveau).

Kontrolkomiteen understreger, at dialogen som beskrives i ovenstående ikke må fjerne dialogen fra plenarforsamlingen og at Nordisk Råd altid vil kunne anvende muligheden med at stille spørgsmål om en plan til ministrene, også selvom denne er afskrevet og ikke optræder på listen over levende rekommandationer.

København, Stockholm, Oslo, Helsingfors, Reykjavik, den 4. oktober 2001

Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj)
Erik Dalheim (A)
Eva Johansson (s), formand
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Vibeke Peschardt (RV)

Presidiets betänkande

Medlemsförslag om samnordisk utbildning i civilkrishantering

(Medlemsförslaget se s. 497)

1. Presidiets förslag

Presidiet föreslår att

Nordiska rådet inte företar sig något i anledning av medlemsförslag A 1272/p om samnordisk utbildning i civilkrishantering.

2. Bakgrund och överväganden

Medlemsförslaget

Den konservativa gruppen har väckt medlemsförslag (A 1272/p) om samnordisk utbildning i civilkrishantering. Gruppen föreslår att Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna att regeringarna tillsammans vidtar åtgärder för att starta en samnordisk utbildning för civilpersonal till olika internationella krishanteringsuppdrag.

Överväganden

Medlemsförslag A 1272/p är angeläget och väl motiverat. Det ligger i linje med den utveckling avseende konfliktförebyggande och civil krishantering som pågår inom relevanta internationella organisationer. Nordiska rådet har också ambitionen att engagera sig djupare i frågor kring konfliktförebyggande och civil krishantering. Detta kan bl a ske genom att Nordiska rådet initierar eller främjar åtgärder för att höja den samlade nordiska förmågan inom dessa områden.

Medlemsförslaget pekar mycket riktigt på att de nordiska länderna rymmer såväl erfarenheter som kompetens som borde utnyttjas för att på en gemensam grund skapa effektiva och ändamålsenliga system för utbildning inom civilkrishantering. Vidare är det förtjänstfullt och viktigt att medlemsförslaget lyfter fram de samordningsvinster som kan uppstå i ett nordiskt samarbete kring konfliktförebyggande och civil krishantering, både vad gäller kostnadseffektivitet och operativ förmåga. Det finns således alla skäl att ställa sig jakande till medlemsförslaget.

Emellertid skall också erinras om att medlemsförslaget mycket nära ansluter till ett betänkande som presidiet avgivit över ett tidigare medlemsförslag på detta område (A 1234/p). I allt väsentligt kan rekommendationen i medlemsförslaget A 1272/p anses vara omfattad av de förslag som lämnas i presidiets betänkande över A 1234/p.

Den vänstersocialistiska gruppen vid Nordiska Rådet väckte hösten 2000 ett medlemsförslag (A 1234/p) angående konfliktförebyggande åtgärder och civil krishantering i Europa. Nordiska rådet beslöt i november 2000 att tillsätta en arbetsgrupp för konfliktförebyggande och civil krishantering. Gruppens uppgift var att till Presidiet ge en samlad bild av konfliktförebyggande åtgärder och civil krishantering, samt att förbereda Presidiets betänkande över medlemsförslaget. Samtliga partigrupper har varit representerade i arbetsgruppen. Gruppen beslöt redan från början

att dess arbete ej skall vara bundet till de förutsättningar och frågeställningar som tas upp i medlemsförslaget, utan att man kan förhålla sig mer förutsättningslöst till frågorna om krisförebyggande och civil krishantering. Arbetsgruppen redovisade sin rapport och sitt förslag till betänkande vid presidiets möte i Åbo den 25 september 2001, varpå presidiet godtog förslaget.

I presidiets betänkande över A 1234/p föreslås bl a att Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna att tillsätta en samnordisk arbetsgrupp för civil krishantering med uppgift att utreda möjligheterna och förutsättningarna för att etablera en samnordisk civil snabbinsatsförmåga. Vidare rekommenderas bl a att regeringarna samverkar för att ekonomiskt och på andra sätt stödja forskning, utveckling, kompetensuppbyggnad och utbildning kring konfliktförebyggande och civil krishantering.

I betänkandets överväganden anförs bl a att "samarbetet, det s k Nordcaps, innebär en roll- och arbetsfördelning mellan (de nordiska) länderna för olika moment i förmågeuppbyggnaden. Motsvarande praktiska arrangemang vore fullt tänkbara för att höja den samlade nordiska förmågan för konfliktförebyggande och civila krishantering" (sid 4-5). Det påpekas att "de nordiska länderna borde också kunna medverka till att en effektiv förmågeuppbyggnad kommer till stånd genom att samverka kring identifiering, registrering, utrustning, utbildning och övning av civila resurser – både expertis och utrustning – till EU:s planerade civila pool" (sid 7). Vidare hävdas att "en ökad samverkan mellan de nordiska länderna för inventering, registrering, utrustning, utbildning och mobilisering av civila resurser för internationella insatser skulle på ett förebildligt sätt kunna bidra till att motverka risken för överlappningar och dubbelarbete" (sid 8).

I arbetsgruppens rapport "Presidiets rapport om konfliktförebyggande och civil krishantering" sägs bl a vad avser utbildning att den föreslagna samnordiska arbetsgruppen för civil krishantering i sitt arbete skall "uppmärksamma möjligheterna till och formerna för nordisk samordning av utbildning för personal med inriktning på konfliktförebyggande och civil krishantering. Detta omfattar mål, utbildningsprogram, aktiviteter och samordning. Förutsättningar och möjligheter för att använda civilpliktig personal som en resurs vid internationella insatser bör studeras" (sid 49).

Sammanfattningsvis kan således konstateras dels att medlemsförslaget A 1272/p är väl motiverat, väl värt att bejaka, och helt i linje med Nordiska rådets ambitioner på området, dels att rekommendationen i medlemsförslaget ansluter till och omfattas av presidiets betänkande över medlemsförslaget A 1234/p. Av dessa skäl kan medlemsförslag A 1272/p som sådant lämnas utan åtgärd.

Presidiet föreslår att

> Nordiska rådet inte företar sig något i anledning av medlemsförslag A 1272/p om samnordisk utbildning i civilkrishantering.

Köpenhamn den 29 oktober 2001

Dorte Bennedsen (S)
Berit Brørby (A)
May-Helen Molvær Grimstad (KrF)
Chris Heister (m)
Svend Erik Hovmand (V)
Kaj Ikast (KF)
Anita Johansson (s)
Elver Jonsson (fp)
Bjarne Kallis (KD)
Outi Ojala (Vas.)
Riitta Prusti (SDP)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Jari Vilén (Kok.)

Medlemsförslag

om samnordisk utbildning i civilkrishantering

(Väckt av den konservativa gruppen i Nordiska rådet)

De senaste konflikterna i olika delar av världen har visat att enbart militära medel inte kan avsluta kriser. En framgångsrik krishantering bör få samhället tillbaka på fötter och institutionerna, politiken och ekonomin att fungera. För detta behövs civila resurser i form av utbildad civilpersonal som är i beredskap att rycka ut då det behövs. Utbildning för dessa civila krishanterare kunde ges på samnordisk bas.

De nordiska länderna har gjort starka insatser inom FN:s militära fredsbevarande operationer. Utbildningen av militära fredsbevarare är väl organiserat i Norden och sker delvis på samnordisk bas. Det senaste tillskottet inom den nordiska militära krishantering är grundandet av Nordcaps.

De nordiska ländernas expertis inom militärt fredsbevarande ger en bra grund att skapa och utveckla effektiv och snabb civilkrishantering. Detta ett naturligt samarbetsområde för de nordiska länderna.

Målsättningen för det nordiska samarbetet inom krishantering bör vara att få till stånd ett sådant krishanteringssystem där civila och militära resurser kan mobiliseras snabbt och samtidigt. I krishanteringen är tidsfaktorn är viktig. Ju snabbare man kommer igång, desto bättre möjligheter har man att begränsa konflikten eller krisen. En samnordisk utbildning skulle innebära bättre kostnadseffektivitet. Dessutom skulle den skapa en enhetlig förvaltnings- och arbetskultur för de nordiska krishanterarna.

Med hänvisning till det ovan anförda föreslår vi, att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

att regeringarna tillsammans vidtar åtgärder för att starta en samnordisk utbildning för civilpersonal till olika internationella krishanteringsuppdrag.

Kungälv den 25 juni 2001

Eero Akaan-Penttilä (Kok.)
Christel Anderberg (m)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj)
Chris Heister (m)
Hjálmar Jónsson (Sj)
Lars Hjertén(m)
Kaj Ikast (KF)
Ola Karlsson (m)
Svein Ludvigsen (H)
Eva Møller (KF)
Kent Olsson (m)
Petri Salo (Kok.)
Sigriður Anna Þórðardóttir (Sj)
Sonja Sjøli (H)
Jari Vilén (Kok.)

Nordenudvalgets betænkning

Ministerrådsforslag om samarbejdsprogram for Nordisk ligestillingssamarbejde 2001-2005[1]

(Reservation, se s. 501)
(Ministerrådssforslag, se s. 502)

1. Nordenudvalgets forslag

Nordenudvalget foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at vedtage Nordisk Ministerråds Samarbejdsprogram for Nordisk Ligestillingssamarbejde 2001-2005 og inddrage Nordenudvalgets kommentarer som de fremgår af Nordenudvalgets betænkning

2. Ministerrådsforslaget og Nordenudvalgets kommentarer

Nordisk Råds Nordenudvalg har modtaget ovennævnte ministerrådsforslag til behandling. Forslaget er blevet behandlet på udvalgets møde i København den 6. februar 2001.

Hovedmålsætninger

Samarbejdsprogrammet bygger på tre hovedmålsætninger i perioden:

1) Et køns- og ligestillingsperspektiv i nordisk økonomisk politik
Nordisk Ministerråds arbejde med mainstreaming indenfor Nordisk Ministerråds sekretariat er et godt forbillede. Det er derfor positivt at Nordisk Ministerråd har planer om at udvikle metoder for at vurdere hvilke virkninger Nordisk Ministerråds budgetter har for ligestillingsudviklingen. Nordenudvalget forholder sig positivt til ministerrådets vægt på indarbejdning af kønsperspektivet i nationale budgetter og økonomisk politik så vidt det er muligt. Under den international konference om mainstreaming i Paris, organiseret af Nordisk Ministerråd i samarbejde med OECD, var der flere deltagere som lagde vægt på at mainstreaming af nationale budgetter burde prioriteres i de kommende år. Nordenudvalget støtter disse synspunkter.

2) Mænd og ligestilling
Nordenudvalget ser meget positivt overfor denne prioritering og de konkrete målsætninger som listes i samarbejdsprogrammet. Nordenudvalget mener at i dette arbejde er ligestillede regler angående forældrenes ledighed omkring barns fødsel grundlæggende. Ligestillede regler giver manden øgede muligheder for dybere relationer med sit barn og dermed bedre forudsætninger for ligestillet familieliv. Endvidere er en sådan ordning også grundlæggende for at forbedre kvinders situation på arbejdsmarkedet. En af Nordisk Ministerråds mål-

[1] (red.anm.) Går også under tittelen "Nordiskt jämställdhetssamarbete 2002 - 2005"

sætninger er at arbejde aktivt igennem fælles nordiske kampagner at mænd udnytter deres rettigheder til barselsorlov og til forældreorlov. Dette er vigtigt skridt på vejen, men samtidig er det grundlæggende at Nordisk Ministerråd bør gå videre og bidrage til fælles nordisk diskussion om ligestillede regler grundet på ordning som ikke påvirker mandens økonomiske situation mere end kvindens.

3) "Kvindefrid"
Vold mod kvinder er et symptom på kvinders situation i samfundet samtidigt med at vold er med til at opretholde denne situation. Nordenudvalget ser meget positivt på Nordisk Ministerråds planerede indsatser på området. Der savnes imidlertid flere konkrete ideer om hvordan dette skal udføres, men det forventes at denne konkretisering kommer i kølevandet af den planerede fællesnordisk informations- og erfaringsudveksling og bliver redegjort for i de årlige handlingsplaner. Nordenudvalget foreslår at bekæmpelse af handel med kvinder bliver en af de prioriterede satsninger på området i det kommende år.

Øvrige indsatsområder

Nordisk Ministerråds øvrige indsatsområder, Køn og magt – i økonomi og politik, Et ligestillet arbejdsliv og en ligestillet arbejdsmarket, Ungdom og ligestilling og Kønsperspektivet på minoritetspolitik, anses som vigtige og relevante. Det er dog uklart hvilken status disse har i handlingsplanen og hvilke opgaver Nordisk Ministerråd sigter efter at udføre på området. Teksten er mere en almen hensigtserklæring, hvor man taler om hvad er "vigtigt" og hvad man "burde" gøre på området, uden præcisering af hvad Nordisk Ministerråd kommer til med at tage initiativ til under planperioden. Nordenudvalget mener at klarere målrettede tiltag er specielt vigtige når det gælder fokus på et ligestillet arbejdsliv og en ligestillet arbejdsmarked (punkt 3.2). Følgende fremgår af samarbejdsprogrammet: "En forbedring af kvindens økonomiske stilling er et grundlæggende mål i arbejdet for ligestilling, eftersom det påvirker ligestilling på alle plan i samfundet." Endvidere fremgår det at på flere område er tendensen i dag at lønforskellen mellem kvinder og mænd øges. På baggrund af ovennævnte skal Nordenudvalget opfordre til oppriioritering af dette område i samarbejdsprogrammet. I Nordenudvalgets udtalelse om handlingsplan for det nordiske ligestillingsarbejde 2000 kommenterede Nordenudvalget: "Det betragtes som positivt at der under året samles lønstatistik som giver oversigt over situationen i de nordiske lande og gør sammenligning mellem landene mulig." Dette er ikke blevet udført. Nordenudvalget kommenterede endvidere: "Der påmindes om, at i samarbejdsprogrammet for 1995-2000 lægges der vægt på forskning i kønsbetingede lønsforskelle og andre aspekter af kønsforskelle på arbejdsmarkedet og i økonomien. Disse programpunkter må anses at være den mindst opfyldte del af programmet, hvilket burde give anledning til målrettede tiltag allerede fra begyndelsen af det nye samarbejdsprogram." Nordenudvalget forventer at Nordisk Ministerråd tager hensyn til Rådets synspunkter om dette.

De kønsrelaterede betingelser, som private forsikringsselskaber har i visse nordiske lande hvad angår pensionsforsikring, således at kvinder har dårligere vilkår end mænd er blevet diskuteret i udvalget.

Det fremgår af samarbejdsprogrammet at det er "en udfordring for de nordiske lande at integrere kønsperspektivet i minoritetspolitikken og minoritetsperspektivet i ligestillingpolitikken." Det konstateres at det lykkes Ligestillingssektoren godt at inddrage minoritetsperspektivet i hele samarbejdsprogrammets politik.

Forskning, uddannelse og faktaproduktion

Nordenudvalget støtter forstærkning på dette område og de ideer som præsenteres i denne sammenhæng. Igen savnes der dog flere oplysninger om tiltag som forventes udført på området under andre fortegn end "bør" som gør det svært at overskue hvilken status disse ideer har.

Internationalt samarbejde for ligestilling

Det fremgår af samarbejdsprogrammet at bedre koordinering af de nordiske landes samarbejde indenfor alle deler af FN-systemet kommer at bidrage til at forstærke ligestillingsarbejdet inden for FN. Det fremgår ligeledes at i bistandssamarbejdet har alle de nordiske lande som mål at forbedre kvinders stilling i udviklingslandene. Nordenudvalget opfordrer Nordisk Ministerråd til at bidrage til at forstærke dette samarbejde og lægge speciel vægt på forbedring af kvindernes stilling i udviklingslandene.

Nordisk Ministerråd har planer om omfattende samarbejde med nærområderne på ligestillingsområdet. Nordenudvalget forholder sig positivt til de overordnede linier som redegøres for i samarbejdsprogrammet ligesom det planerede program for dette samarbejde hvor de prioriterede opgaver bliver beskrevet. Nordenudvalget skal anmode om at problematikken omkring handel med kvinder bliver indarbejdet i dette program.

Det fremgår ikke af samarbejdsprogrammet hvilke målsætninger Nordisk Ministerråd har angående samarbejde om ligestilling med EU. Nordisk Ministerråd afholdt år 2000 en fælles konference med OECD omkring mainstreaming som lykkedes godt med hensyn til international dialog og erfaringsudveksling. Nordenudvalget foreslår at Nordisk Ministerråd under planperioden overvejer, i samarbejde med OECD, en opfølgning af denne konference hvor resultatet af arbejdet med mainstreaming bliver evalueret og de redskaber som bruges for at måle resultater diskuteret. Nordenudvalget gør opmærksom på at problemet omkring vold mod kvinder og børn samt handel med kvinder har fået voksende opmærksomhed inden for EU og opfordrer derfor til yderligere informations- og erfaringsudveksling med de relevante EU-instanser om problemet.

Organisering og finansiering af det nordiske ligestillingsarbejde

Angående integrering af mainstreamingprincippet i Nordisk Ministerråds alle sektorer, forventer Nordenudvalget at dette bliver gjort synligt i Nordisk Ministerråds samtlige sektorers samarbejdsprogrammer og årlige handlingsplaner. I samarbejdsprogrammet fremgår det at Nordisk Ministerråd kommer til med at lave årlige handlingsplaner som konkretiserer samarbejdsprojekterne. Nordenudvalget ønsker at modtage disse til behandling som de forrige år, samt budget for det årlige arbejde.

3. Konklusion

Nordenudvalget udtrykker sin tilfredshed med de overordnede linier i samarbejdsprogrammet. Det udgør et fornuftigt kontinuitet og udvikling fra handlingsplanen 1995-2000 samt at det indeholder vigtige og relevante nye prioriteringer. Samarbejdsprogrammets formulering er nuanceret og konkret i sine hovemålsætninger, om end der savnes præcisering af tiltag på s.k. øvrige indsatsområde Endvidere er samarbejdsprogrammet i harmoni med internationalt arbejde på området f.eks. slutdokumentet fra Verdenskonferencen i Beijing 1995 (f.eks. mainstreaming) og de målsætninger som er blevet vedtaget i EU's handlingsprogram for ligestilling for 2001-2005 (f.eks. mainstreaming og kampen mod vold mod kvinder og børn). De resultater som forhåbentlig kommer til med at opnås med Nordisk Ministerråds samarbejdsprogram betragtes også som vigtig inspirationskilde for internationalt arbejde på området, specielt indenfor EU. Med hensyn til opfølgning af samarbejdsprogrammet og synliggørelse af resultaterne er det yderst vigtigt, at foretage efter planperioden evaluering af resultaterne af hovedsatsningerne, de forskellige projekter og de årlige handlingsplaner.

På baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at vedtage Nordisk Ministerråds Samarbejdsprogram for Nordisk Ligestillingssamarbejde 2001-2005 og inddrage Nordenudvalgets kommentarer som de fremgår af Nordenudvalgets betænkning.

København, den 6. februar 2001

John Dale (Sp)
Ann-Marie Fagerström (s)
Tuula Haatainen (SDP)
Søren Hansen (S)
Lars Hjertén (m)
Odd Holtén (KrF)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Eva Johansson (s)
Jógvan við Keldu (Ff)
Svein Ludvigsen (H)
Pehr Löv (SFP) ordf.
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Eva Møller (KF)
Torstein Rudihagen (A)
Gunilla Tjernberg (kd)
Rita Tveiten (A)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj.)vice ordf.

Reservation:

Utskottsmedlemmarna Frank Dahlgaard (UP) och Øyvind Korsberg (FrP) omfattar inte beslutet med hänsyn till nedanstående formulering, se s. 498 punkt 2) Mænd og ligestilling:
"Nordenudvalget mener at i dette arbejde er ligestillede regler angående forældrenes ledighed omkring barns fødsel grundlæggende. Ligestillede regler giver manden øgede muligheder for dybere relationer med sit barn og dermed bedre forudsætninger for ligestillet familjeliv. Endvidere er en sådan ordning også grundlæggende for at forbedre kvinders situation på arbejdsmarkedet."

Ministerrådsförslag

om nordiskt jämställdhetssamarbete 2001 – 2005[2]

(Överlämnad av Nordiska ministerrådet)

Bifogat översänds Nordiskt jämställdhetssamarbete 2001 – 2005 till behandling i Nordiska rådet.

København den 7 september 2000

Søren Christensen
Generalsekretær
(sign.)

Nordiskt jämställdhetssamarbete 2001 – 2005

1. Målet ett jämställt samhälle

De nordiska ländernas gemensamma kultur och historia samt demokratiska traditioner har gjort det möjligt att utveckla ett nära och konstruktivt samarbete inom olika områden, däribland jämställdhetsområdet.

Jämställdhet innebär en jämn fördelning av makt och inflytande, att kvinnor och män skall ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom alla områden i livet samt ett samhälle fritt från könsrelaterat våld. För att uppnå ett jämställt och rättvist samhälle krävs en överordnad jämställdhetspolitik som omfattar både kvinnor och män. Jämställdhet handlar om grundläggande värden som respekt, lika värde, förståelse, livskvalitet och identitet.

De nordiska kvinnornas situation i dag när det gäller möjligheterna att kombinera yrkesarbete och familj och politisk medverkan står i nära sammanhang med välfärdsstatens utveckling. Även om utvecklingen i de nordiska länderna på många områden har gått i riktning mot bättre villkor för kvinnorna och ökad jämställdhet är det fortfarande så att kvinnorna strukturellt och ideologiskt är underordnade männen. Arbetsmarknaden är fortsatt könsindelad så att kvinnorna genomgående har lägre lön och mindre inflytande än männen. Kvinnorna väljer utbildningar som understryker detta och kvinnorna har mindre inflytelserika positioner än männen i politiken. Kvinnornas starka ställning och jämställdhetsideologin har t.ex. inte heller utrotat mäns våld mot kvinnor. Samtidigt har också avståndet mellan formella rättigheter och kvinnors vardagsliv skärpt medvetandet om motsägelser i jämställdhetsprocessen.

En väl utvecklad jämställdhetspolitik gagnar inte bara individerna. När både kvinnors och mäns kompetens, kunskaper, erfarenheter och värderingar tas till vara och får påverka och berika utvecklingen inom alla områden av samhället utvecklas detta i mer demokratisk riktning. För att jämställdhetspolitiken skall få ordentligt genomslag i vardagslivet - både på arbetsplatsen och i hemmet och i andra sammanhang - måste både kvinnor och män ha intresse av och vilja att

[2] (red.anm.) Går også under tittelen Samarbejdsprogram for Nordisk ligestillingssamarbejde 2001-2005

ta på sig nya uppgifter och utmaningar. Männens aktiva deltagande är viktigt för att jämställdhetsmålet skall nås.

Den nordiska jämställdhetspolitiken utformas i nära samarbete med de frivilliga organisationerna och nätverken. Kännetecknande för det nordiska samarbetet skall vara att olika befolkningsgruppers och minoriteters behov uppmärksammas och beaktas. Det innebär bl.a. att i jämställdhetsarbetet skall hänsyn tas till kvinnors och mäns, flickors och pojkars delvis olika villkor i de nordiska samhällena, beroende på bl.a. social tillhörighet, spridd bosättning, inflyttning från länder med andra kulturmönster eller handikapp som kan göra det svårare att delta i samhällslivet etc.

Kultursamarbetet har en viktig plats i det nordiska samarbetet, nästan hälften av de ekonomiska satsningarna. Detta skall även synas i ett ökat stöd för att synliggöra kultur skapad av kvinnor. I enlighet med integreringsprincipen bör även könsperspektiv på kulturpolitiken genomföras.

Under de senaste åren har de nordiska länderna och även Nordiska ministerrådet påbörjat processen för att integrera ett köns- och jämställdhetsperspektiv (gender mainstreaming) i all verksamhet. Detta ersätter inte s.k. traditionellt jämställdhetsarbete. Samtidigt som jämställdhetsfrågorna måste bli en integrerad del i varje politikområde är det fortfarande angeläget att motverka könsdiskriminering och driva ett aktivt utvecklingsarbete. Utan integrering erhålls inte den nödvändiga dialogen mellan de sakkunniga på jämställdhets-området och dem som har ansvaret. Utan särskilda jämställdhetsinsatser utvecklas inte sakkunskapen.

Under den kommande samarbetsperioden gäller följande överordnade mål för det nordiska jämställdhetssamarbetet:

- Samarbetet skall leda till en fortsatt utveckling av en gemensam nordisk hållning och plattform i ett vidare europeiskt och internationellt samarbete.
- Samarbetet skall bidra till ett effektivare och rikare nationellt jämställdhetsarbete i varje enskilt nordiskt land.
- Jämställdhetsperspektivet skall integreras i alla områden av samhället, också i Nordiska ministerrådets verksamhet.

2. Huvudsatsningar 2001-2005

En grundhållning i programmet är att det på alla områden av samhället är nödvändigt att arbete mer målmedvetet för att främja jämställdhet, lika värde och lika möjligheter för kvinnor och män och motarbeta de barriärer för kvinnors och mäns utveckling som fortfarande finns.

Programmet skall stärka en bred insats för att integrera ett könsperspektiv inom alla fält av politiken. Samtidigt skall det skapa initiativ på utvalda områden som är särskilt viktiga, som kan lära oss något nytt eller som hittills har varit försummade.

Ländernas politik på jämställdhetsområdet är mycket omfattande och det nordiska samarbetet kan inte beröra alla olika aspekter av jämställdheten. Därför har Nordiska Ministerrådet valt ut tre huvudsatsningsområden för det nordiska jämställdhetsarbetet 2001-2005. Dessa tre områden skall presenteras först, i detta kapitel. Därefter presenteras övriga insatsområden i kapitel 3.

Enligt beslut av de nordiska samarbetsministrarna i juni 2000 skall Ministerrådet framgent ha det överordnade ansvaret att främja jämställdheten inom sin egen sektor, inklusive institutionerna, och alla sektorer skall formulera jämställdhetspolitiska mål. Detta skall ske under hösten år 2000. MR-SAM väntar sig en rapportering från sektorerna i början av år 2001. Genomförandet av denna integreringsstrategi kommer att innebära förändrade och förbättrade villkor för att förverkliga jämställdhet i det nordiska samarbetet. Jämställdhetssektorn kommer inom ramen för existerande resurser att bistå sektorerna i att formulera sina jämställdhetspolitiska målsättningar.

Eftersom processen med att integrera köns- och jämställdhetsaspekter i det nordiska samarbetet nu påbörjas utgår jämställdhetsministrarna från att många av de satsningar som förs fram i detta samarbetsprogram skall utföras i samarbete med berörda sektorer. Konkreta projekt på

jämställdhetssektorn kommer att utarbetas i en årlig handlingsplan som godkänns av jämställdhetsministrarna (MR-JÄM).

2.1 Ett köns- och jämställdhetsperspektiv i nordisk ekonomisk politik

De nordiska länderna har genom sin anslutning till slutdokumentet från Världskvinnokonferensen i Beijing 1995 förpliktat sig till att inarbeta ett könsperspektiv i alla väsentliga politiska beslut (Gender Mainstreaming). Detta gäller också de nationella statsbudgeterna som spelar en nyckelroll i ländernas politiska prioriteringar.

I korthet innebär gender mainstreaming som strategi att alla förslag och beslut inom en verksamhet normaliseras ifrån ett köns- och jämställdhetsperspektiv för att se hur olika förslag påverkar kvinnor resp. män. Med denna kunskap kan man därefter göra sina val och prioriteringar. Denna mainstreaming skall också bedömas i förhållande till hur den verkar för minoritetskvinnor som invandrar- och flyktingkvinnor och funktionshämmade. En jämställdhetsanalys som är bra genomförd kan av och till visa att det behövs olika insatser gentemot kvinnor och män för att nå ett gemensamt mål om jämställdhet. Av särskild vikt här är åtgärder för att främja kvinnornas ställning.

Att inarbeta ett könsperspektiv i nationella budgeter och ekonomisk politik är en mycket svår utmaning som i sig själv inte kan mötas inom ramen för det nordiska jämställdhetssamarbetet. Det nordiska samarbetet kan skapa inspiration, sätta projekt i gång, utveckla metoder, pröva ut redskap och evaluera de framsteg som görs. Man kan bl.a. lära av varandras goda erfarenheter (best practices).

En statsbudget med ett konsekvent, synligt och genomarbetat könsperspektiv kommer att ha stor betydelse för att tillvarata en utveckling mot jämställda samhällen i Norden. Att ett köns- och jämställdhetsperspektiv inarbetas i statsbudgeterna kommer att också medverka till att få fram fakta och ny kunskap. På längre sikt kommer det att säkerställa att länderna vet vilka verkningar statens totala användning av pengar kommer att ha för jämställhdet mellan kvinnor och män.

Ett medel blir också att systematiskt inarbeta ett köns- och jämställdhetsperspektiv i Nordiska ministerrådets egna budgeter, administration och politik. Centrala utmaningar kommer att bestå i att utveckla kunskap och metoder för gender mainstreaming i praktiken, att utbilda anställda i jämställdhetsfrågor och att ändra och anpassa organisation och ledning så att jämställdhetsperspektivet genomsyrar all verksamhet.

I dagens Norden är det dessutom en central utmaning att inarbeta ett könsperspektiv på nordisk välfärd. De nordiska länderna undergår en förändring. I alla länder pågår en process för att förnya välfärdsstaten, och vi vet i dag lite om hur dessa förändringar kommer att påverka kvinnors och mäns liv. Talrika kvinnor arbetar inom den offentliga sektorn och ändringarna kommer utan tvivel att beröra deras arbetsvillkor, lön och lönesystem, inflytande och makt.

Med ett jämställdhetsperspektiv för ögonen kommer vi också att se hur avhängiga vi är av välfärdsstatens arrangemang. En förutsättning för jämställdhet mellan kvinnor och män är att det offentliga fortfarande tar sin stora del av ansvaret för barn och unga, äldre och sjuka, och därmed lägger grundvalen för att bägge könen skall kunna engagera sig på samma linje i samhället, både i arbetslivet och familjelivet.

Nordiska ministerrådets program för välfärdsforskning som antogs våren 2000 kommer att kunna ge viktiga bidrag till en kartläggning och analys av hur utvecklingen av välfärdsstaten påverkar jämställdheten mellan könen i samhälls- och arbetsliv.

Nordiska ministerrådets målsättning under perioden är:

- att inarbeta ett köns- och jämställdhetsperspektiv i Nordiska ministerrådets verksamhet enligt beslutet i MR-SAM, juni 2000
- att utveckla metoder för att värdera vilka verkningar Nordiska ministerrådets budgeter har för jämställdheten mellan könen
- att etablera ett samarbete mellan ländernas finansministerier och andra aktuella aktörer kring metoder för att jämställdhetsvärdera den ekonomiska politiken

- att säkra att köns- och jämställdhetsperpsektivet blir synligt inom ramen för ändringar i de nordiska välfärdsstaterna
- att i slutet av perioden lägga fram de erfarenheter som har gjorts med att inarbeta ett könsperspektiv i den ekonomiska politiken.

2.2 Män och jämställdhet

För att jämställdhet skall bli en realitet på alla områden i samhället krävs det en vilja till förändring och ett aktivt deltagande av både kvinnor och män. En viktig utmaning i dag är att inkludera männen i jämställdhetsarbetet och att integrera frågor som är knutna till männens roller.

Arbetslivet i Norden ställer höga krav på effektivitet och kompetens och kan lägga en stor press på dem som jobbar. Detta kan i och för sig göra det svårt för både män och kvinnor att finna en bra balans mellan ett yrkesliv som ger både lön och belöning, status och position och de värden som ligger i det privata omsorgsarbetet för barn och familj. I arbetet för män och jämställdhet behövs det lösningar som ser värdet av att stimulera både manliga och kvinnliga arbetstagare till att finna en bättre balans mellan yrkesarbete och omsorgsarbete.

Arbetsmarknaden i de nordiska länderna är starkt könssegregerad. Fram till nu har det nordiska jämställdhetsarbetet först och främst varit inriktat på att förbättra kvinnornas situation i arbetslivet och på arbetsmarknaden. För att uppnå resultat är det nödvändigt att också männens anknytning till arbetslivet och maskulina värden blir belysta. Hur fria är männens yrkesval och karriärer? Vad styr männens val? Varför är männen i så hög grad frånvarande i skola och daghem och omsorgsyrken? En viktig uppgift är att samla statistiska uppgifter om männens och kvinnornas liv i Norden och få fram ny kunskap om mäns och kvinnors arbetskultur och deras förhållande till jobb och karriär. Det är också viktigt att fokusera på olika pojk- och manskulturer i relation till skola, utbildning och arbetsliv. Frågan om män som eventuella förlorare i det jämställda samhället bör problematiseras och forskas i.

Män i Norden har under de senaste åren visat ökat deltagande vid sina barns födelse, uppväxt och vardag. Ändå är det alltjämt så att kvinnorna har huvudomsorgen om barn och familj medan männen har en dominerande position i arbetslivet. Ett stort flertal i nordiska familjer - både kvinnor och män - önskar en lika delning av försörjaransvaret och omsorgen om barnen.

Många nordiska fäder har de sista åren valt att utnyttja öronmärkta pappaledigheter av olika typ för att ta omsorg om sina barn. Dagens olika nationella system för föräldraledighet ger i princip rum för mera jämställdhet mellan mödrar och fäder, men i praktiken är det få fäder som utnyttjar sin möjlighet utöver de öronmärkta pappaledigheterna. Samtidigt är det ett faktum att många familjer i några av de nordiska länderna kan förlora ekonomiskt på en mer jämställd delning av ledighetstiden eftersom rättigheterna kan vara knutna till kvinnans ofta lägre lön. Kontantstöd och andra former av offentliga bidrag har nu den verkan att många småbarnsfamiljer av ekonomiska skäl måste välja att låta far arbeta medan mor tar huvudansvaret för barnen. Både män och kvinnor upplever också konflikten mellan arbetslivets förväntningar, krav och konkurrens å ena sidan och barnens behov av föräldrarnas tid å andra sidan.

I fråga om graviditet varierar lösningarna en hel del mellan länderna både med hänsyn till längd och ekonomisk kompensation. Även om det är önskvärt och viktigt att fäderna får större rättigheter och i högre grad använder dem bör en miniminivå av ledighet med ekonomisk kompensation säkras för kvinnor. Både mors behov av återhämtning efter födelsen och barnets behov att bli ammat fordrar detta.

Nordiska familjer har behov av ledighetssystem som i ännu högre grad främjar jämställdhet i familjen. Det är viktigt att regelsystemet inte stöttar ett föråldrat könsrollsmönster. Vid en skilsmässa bör huvudmålet vara att tillvarata barnens bästa och trygga möjligheten till nära och goda relationer till bägge föräldrarna. Ett flexibelt och jämställt arbetsliv där både mäns och kvinnors omsorgsansvar är synligt, respekterat och värdesatt kommer också att bidra till att fäderna ser det som naturligt och förnuftigt att röja plats för daglig omsorg om barnen ända från barnens första levnadsår.

Nordiska ministerrådets målsättning under perioden är:

- att skapa ett fungerande samarbete med arbetsmarknadssektorn och arbetsmarknadens parter för att effektivisera arbetet i riktning mot ett mer jämställt arbetsliv
- att främja kunskap och forskning som belyser männens val samt moderna och traditionella maskulina värden i arbets- och familjelivet
- att ta initiativ till insatser som ökar kunskaperna hos i första hand lärare och arbetsledare om hur de kan stödja elever/medarbetare som väljer otraditionella utbildningar och yrken
- att genom gemensamma nordiska kampanjer aktivt arbeta för att män utnyttjar sina rättigheter till pappaledigt och till föräldraledighet
- att samla statistiska uppgifter om mäns liv i Norden som en del av en bredare kartläggning (se punkt 4.2) och få fram ny kunskap om mäns och kvinnors roller och förhållande till arbete och karriär
- att arrangera en konferens om män i arbetslivet och arbeta för en FN-konferens om Män och jämställdhet.

2.3 "Kvinnofrid"

De nordiska välfärdsstaterna har en mörk frånsida. Många kvinnors och barns välfärd och liv begränsas och påverkas kraftigt av det våld som män utövar inom ramen för en familj eller ett parförhållande. Varje år utsätts många kvinnor i Norden för våld, sexuella övergrepp och tvång. Kvinnor blir också terroriserade, förföljda och dräpta av sina tidigare partner. Mäns bruk av tvång och våld mot kvinnor utövas inom olika kulturella ramar och traditioner, också i de nordiska länderna.

De klart flesta våldshandlingarna begås av män. När våldet riktas mot kvinnor sker det oftast i nära relationer och är i stor utsträckning ett uttryck för den obalans som råder i maktförhållandet mellan kvinnor och män. Att hindra våld mot kvinnor är därför en viktig del av arbetet för jämställdhet mellan könen. Kvinnorörelserna och frivilliga har i flera tiotals år arbetat systematiskt med att ge utsatta kvinnor och barn skydd och stöd. Men i storsamhället har familjevåldet ända till senaste tid blivit privatiserat och marginaliserat. Först nu har våld mot kvinnor på allvar satts upp på den politiska dagordningen i Norden - som ett viktigt samhällsproblem.

I våra närområden har samhällets förmåga att se det privata våldet och skapa skydd för utsatta kvinnor och barn varit ännu svagare än i de nordiska länderna. Vidare erfar vi att en hel del nordiska män utnyttjar sin ekonomiskt överlägsna position till att köpa sexuella tjänster, inte minst av kvinnor i närområdena. Ökad sexhandel över gränserna och nordiska mäns sexturer till fattigare länder är viktiga problem för både Norden och närområdena. Det är ytterst allvarligt om Nordens bidrag till kvinnors ekonomiska frihet i realiteternas värld knyts till förnedrande anbud om att sälja sin kropp och sexualitet till nordiska män.

Vi saknar fortfarande tillräcklig kunskap om orsakerna till våldet och dess verkningar och vad som är effektiva åtgärder mot våld och övergrepp. Nordiska Ministerrådet har därför tagit initiativ till ett omfattande forskningsprogram "Kön och våld i Norden" för åren 2000-2004.

I nordiska länder finns det flera manliga nätverk som arbetar för att motverka mäns våld mot kvinnor. Kampanjen Vitt Band (White Ribbon) lägger stor vikt på att få män att bryta tystnaden om mäns våld. I Norden har det också under de senaste åren gjorts viktiga och framgångsrika erfarenheter av att hjälpa män som slår att finna alternativa handlings- och reaktionssätt, och det har dessutom utvecklats terapiutbud för våldsamma ungdomar. Behandlingserbjudandena är viktiga källor till kunskap, och det finns ett behov av dokumentation, systematisering och utbyte av erfarenheter också mellan de nordiska länderna.

De nordiska länderna saknar ett heltäckande utbud av hjälp och stöd till kvinnor som vill bryta sig ut ur ett våldsamt samliv och parförhållande. Kvinnorörelsen och frivilliga har etablerat ett omfattande nätverk av kriscentra och incestcentra för våldsutsatta kvinnor och barn. Storsamhällena har i mycket lägre grad varit i stånd till att förebygga våld och tillmötesgå de utsatta kvinnornas behov. Dålig ekonomi, bostadsnöd eller social isolering är ofta viktiga hinder för att bryta sig ut ur en våldsrelation. Svagheter i lagstiftningen, bevisproblem och ambivalens till

följd av nära relationer får många kvinnor att låta bli att polisanmäla misshandel och våldtäkt, och kvinnornas säkerhet tillvaratas inte tillräckligt bra. Också inom hälsovården har våld och sexuella övergrepp delvis frånsetts som en viktig orsak till fysiska och psykiska hälsoproblem bland kvinnor och unga flickor.

Några kvinnogrupper är särskilt sårbara. Kvinnor med funktionshämning erfar att deras synliga handikapp och avhängighet av andra människor gör dem speciellt utsatta för övergrepp. Många funktionshämmade kan dessutom vara beroende av praktisk hjälp av den som förgriper sig och kan ha större begränsningar i sina möjligheter till ett ekonomiskt och socialt självständigt liv. Kvinnor och flickor med invandrarbakgrund kan uppleva att de mister sin familj och sitt sociala nätverk, medan kvinnor som inte har bott i Norden länge nog riskerar att sändas tillbaka till sitt ursprungliga hemland. Äldre som utsätts för våld i hemmet når i ringa grad fram till något hjälputbud.

I flera av de nordiska länderna har åtgärds- och handlingsplaner nu satts i gång för att bekämpa handel med kvinnor och våld i familjer och nära relationer. Det är därför av särskild betydelse att det nordiska jämställdhetssamarbetet satsar brett på att skapa dialog, utväxla erfarenheter länderna emellan, sprida kunskap och förebygga mäns våld mot kvinnor och barn. Det är också av stor betydelse att den kvalitativa forskningen fokuserar på våld mot minoritetskvinnor, särskilt våld i hemmet, och det bristande rättsliga skydd dessa kvinnor erfar.

Nordiska ministerrådets målsättning under perioden är:

- att skapa ett fungerande samarbete mellan berörda ministerråd och myndigheter för att motverka våld mot kvinnor och handel med kvinnor och göra en kartläggning av situationen i de nordiska länderna och närområdena
- att stöda nordiskt samarbete för mansgrupper som arbetar för att stoppa våld mot kvinnor
- att följa med resultaten av forskningsprogammet Kön och våld för eventuell uppföljning av programmet.

3. Övriga insatsområden

Eftersom processen med att integrera köns- och jämställdhetsaspekten i det nordiska samarbetet nu påbörjas utgår jämställdhetsministrarna från att många av de satsningar som förs fram i detta samarbetsprogram skall utföras av eller i samarbete med berörda sektorer. Konkreta projekt för jämställdhetssektorn kommer att utarbetas i en årlig handlingsplan som godkänns av jämställdhetsministrarna (MR-JÄM).

3.1 Kön och makt – i ekonomi och politik

Även om kvinnorna har skaffat sig stadigt inflytande i nationella och lokala politiska beslutsprocesser är det framöver en utmaning att tillvarata jämställdhet mellan kvinnor och män innanför de nordiska demokratiernas institutioner och politiska organ. Ännu har det inte på alla nivåer uppnåtts en könsfördelning på 40-60 procent. Vidare är det viktigt att rikta uppmärksamheten på makt på andra arenor - korporativ makt, makt i näringslivet, på internationella och övernationella forum. Kvinnor har svag representation i sådana sammanhang som ökar i betydelse. Det gäller att säkerställa att kvinnorna inte förlorar inflytande när makt förskjuts till internationella och övernationella forum.

Under de senaste åren har kvinnor kommit in i nyckelställningar i fackföreningsrörelsen, men frågan är i vilken mån de har makt, eller om deras makt kan förändra något. Kvinnorna har haft begränsad möjlighet att påverka fackförbundens verksamhet. Kvinnorna har kommit med i den manliga avtals- och förhandlingskulturen, och jämställdhet och principen för lika lön för arbete av lika värde är inte tillräckligt bra inarbetade i denna kultur. Att ändra en organisationskultur och skapa nya procedurer går långsamt och sker ofta under tvång. Jämställdhet har tills nu inte varit ett centralt tema i löneförhandlingar i Norden.

Samtidigt är det i Norden så att stora delar av näringslivet knappt anlitar kvalificerade kvinnor i ledande jobb och maktpositioner. Också inom den offentliga sektorn i de nordiska länderna är kvinnorna ännu relativt svagt representerade i högre ledarställningar.

Det är viktigt att kartlägga orsakerna till kvinnornas svaga inflytande i nordiskt näringsliv och utveckla metoder som påskyndar och säkerställer att kvinnor - och deras kunskaper, resurser och ledarkapacitet - tas i bruk. Mycket tyder på att arbetsmiljö, organisering och ledning fungerar bättre på arbetsplatser där kvinnor och män arbetar tillsammans på lika villkor. Sådana arbetsplatser är inte vanliga i de nordiska länderna i och med att vi har en mycket könsindelad arbetsmarknad. Den nordiska arbetsmarknaden är delad både vertikalt - i den meningen att kvinnor och män i stor omfattning jobbar i olika sektorer och yrken - och horisontalt i den meningen att toppen av hierarkierna i hög grad utgörs av män medan kvinnor är i klar majoritet på bottnen. Det är ett mål att ingen skall uppleva att hans eller hennes inflytande och makt är begränsade på grund av kön.

Det är också viktigt att sörja för representation av minoritetskvinnor på alla forum i samhället. Jämställdhet mellan kvinnor och män eller en kvotering av kvinnor räcker inte till för att säkerställa minoritetskvinnornas närvaro och deltagande i viktiga samhällspositioner. Frånvaron av minoritetskvinnor på viktiga samhällsarenor och deras marginaliserade representation i högre ställningar ger en bild av ett Norden som inte är jämställt. Det bör utarbetas en plan för hur minoritetskvinnornas representation skall öka i de nordiska länderna.

3.2 Ett jämställt arbetsliv och en jämställd arbetsmarknad

Varje kvinna och man har rätt till egen inkomst och ansvar för sin egen försörjning. En förbättring av kvinnans ekonomiska ställning är ett grundläggande mål i arbetet för jämställdhet, eftersom det påverkar jämställdheten på alla plan i samhället.

Lika lön för arbete av lika värde är en lagfäst rättighet och ett mål för det jämställdhetspolitiska arbetet i alla nordiska länder. Kvinnorna i Norden har fortfarande en timlön som är ca 85 procent av mannens och i det praktiska livet är principen om lika lön i dag under press. På 1990-talet utvecklades nya lönesystem. Också inom den offentliga sektorn i Norden är man i färd med att ta i bruk modeller för lönesättning som inte bara är baserade på arbetsuppgifternas karaktär utan också belönar personlig insats och arbetsplatsens resultat. Inom den privata sektorn handlar det mindre om solidarisk lönepolitik och mer om personliga värderingssystem och bonussystem. I dag vet vi för lite om hur nya metoder för lönesättning med tiden kommer att påverka principen om lika lön för arbete av lika värde, men på flera områden är tendensen i dag att löneskillnaderna mellan kvinnor och män ökar. Uppmärksamheten bör riktas på lönebildningen, strukturer för lönesättning och system för arbetsvärdering.

Analyser visar att lönenivån är lägre i kvinnodominerade yrken än i mansdominerade yrken oavsett om kraven på utbildning, skicklighet och ansvar är jämförbara. Det bör utvecklas bättre metoder att jämföra kvinno- och mansdominerat arbete tvärs över fack- och organisationsgränser. Det är viktigt att utbyta erfarenhet och kunskaper om olika metoder i länderna - det nordiska JämO-samarbetet är här av stor betydelse.

I Norden finns det ett stort antal arbetsplatser med stor övervikt av ett kön. Kvinnor och män väljer fortfarande olika yrken och de nordiska arbetsmarknaderna är könsindelade - både vertikalt och horisontalt. Det finns därför behov av mer forskning om hur könsfördelningen på arbetsplatsen inverkar på produktivitet, kreativitet och arbetsglädje. Mycket tyder på att de flesta arbetsmiljöerna är där kvinnor och män arbetar sida vid sida, där båda könen har makt och inflytande och är förhållandevis jämt fördelade på alla nivåer i hierarkin.

Ett jämställt arbetsliv bör bedöma alla former av diskriminering som existerar i arbetslivet, däribland etnisk diskriminering, som kanske är särskilt utbredd gentemot minoritetskvinnor. Många upplever avslag på jobbansökningar, förbigående vid befordran, lägre lön och andra former av diskriminering motiverade av etnisk bakgrund eller handikapp.

Åren 1995-2000 drev Nordiska ministerrådet ett mainstreamingprojekt som hade till uppgift att inarbeta ett jämställdhetsperspektiv i arbetsmarknadspolitiken i de nordiska länderna. Projektet har lagt stor vikt på att kartlägga hur olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder kan tas i bruk

för att bryta upp en könsdelad arbetsmarknad. Detta arbete är en långsiktig process som bör fortsätta. Metoderna bör vidareutvecklas och inarbetas i den ordinarie verksamheten på arbetsförmedlingarna i Norden.

3.3 Ungdom och jämställdhet

De senaste 20-30 åren har jämställdheten förändrat människornas liv i Norden. Dagens unga skördar frukten av detta och många unga tar jämställdhet för givet. Könsrollerna håller på att förändras. För de flesta unga kvinnor är det självfallet att de skall ha utbildning, arbete och karriärmöjligheter. Yngre fäder är också i rörelse i riktning mot att ta mer omsorg om sina barn. En viktig fråga är om samhället och arbetslivet anpassar sig till de ändrade könsrollerna eller om unga kvinnor och män i dag i alltför hög grad måste anpassa sig till eller underordna sig system och strukturer som upprätthåller traditionella könsrollsmönster.

Samtidigt finns det mycket som tyder på att dagens flickor och pojkar i Norden ganska tidigt erfar att könet faktiskt är en begränsning - delvis en tvångströja - i deras liv. Inte minst skönhetstyranni, snäva mediebilder av kvinnor och män och stränga krav på kropp, utseende eller konkurrenskraftigt beteende ger de unga - pojkar såväl som flickor - ett begränsat utrymme för att utveckla identitet och aktivitet på egna premisser.

Dagens kultur är starkt individualistisk med fokus på att "skapa sig själv". Därför kan flickor lätt uppleva det som om det var deras eget fel att de blir utsatta för särbehandling. I stället för att se att det beror på att vi ännu inte lever i ett jämställt samhälle förklarar de olika behandling med att det är de själva som inte räcker till. Pojkar kan uppleva att friheten att vara sig själv begränsas av förväntningar om att de skall lyckas inom ramarna för en krävande och prestationsorienterad kultur. Samtidigt ser det ut som om en hel del pojkar i dagens samhälle får det svårt. De kan komma till korta inom skol- och utbildningssystemen och får senare svårigheter med att etablera sig på arbetsmarknaden. Åter kan strukturella förhållanden i samhällen reduceras till personliga nederlag.

En ny, ung och individualistisk feministbölja i Norden tyder på att många unga reagerar mot stereotypa könsbilder i kultur, medier, arbets- och samhällsliv. Från feminismens historia känner vi balansgången mellan kampen för kvinnors gemensamma rättigheter och protesten mot att bli kategoriserad som kön. Det är bara kvinnor som vid vilken som helst tidpunkt och på vilket som helst ställe - i det privata såväl som det offentliga rummet - kan reduceras till kropp och kön.

Yngre kvinnor med invandrarbakgrund kan uppleva starka personliga konflikter mellan familjens traditionella kvinnoroller och den fria, jämställda roll som förmedlas i skola, kultur och samhälle i Norden. Deras roll i den nya feministböljan bör synliggöras och deras bakgrund framhävas som en resurs i den nya kvinnorörelsen. Pojkar med invandrarbakgrund är enligt undersökningar mestadels välintegrerade i skola och samhälle, men samtidigt faller en stor minoritet helt utanför skolan och arbetslivet. De marginaliserade pojkarna har lätt att söka tillflykt, erkännande och social tillhörighet i gäng och subkulturer. Det finns ett stor behov att få fram kunskap om villkor, integrering, nya kulturella identiteter och ändring i könsrollerna bland pojkar och flickor som är andra generationens nordbor.

Det är också viktigt att följa upp tidigare års arbete med att motivera unga män och kvinnor att välja utbildning och yrke utifrån personlig lust och egen förmåga och inte låta valmöjligheterna begränsas av att de tillhör ett bestämt kön. Det är särskilt viktigt att motarbeta tendenser till att det etableras nya könsskillnader som följd av införandet av den nya informationsteknologin (IT). Undersökningar i Norden visar att färre flickor än pojkar har tillgång till den nya teknologin och att flickor är långt mindre intresserade av IT. Det har också visat sig en tendens till att pojkar är särskilt upptagna av de tekniska aspekterna av IT medan flickorna är mera intresserade av bruket av Internet som kommunikationskanal. Integreringen av IT i skolan och särskilda undervisningsprojekt som medvetengör och utvecklar både pojkars och flickors förhållande till den nya teknologin har visat sig ge goda resultat.

Kulturministrarna har utarbetat en tvärsektoriell handlingsplan för barn- och ungdomspolitiskt samarbete 2001-2005, Norden in i ett nytt årtusende. Detta program lägger grunden till integrering av köns- och jämställdhetsaspekter i den nordiska barn- och ungdomspolitiken.

3.4 Könsperspektivet på minoritetspolitik

Det är viktigt i jämställdhetsarbetet att inkludera och inte exkludera den mångfald vi i dag finner inom minoritetsgrupper och kulturer med tanke på till exempel ras, etnicitet och sexuell läggning. Majoritetssamfundets värden och normer i familjeliv och arbetsliv kan lätt leda till att kvaliteter, resurser och kompetens gentemot minoritetsgrupper inte uppskattas och att deras behov av jämställdhet inte tillvaratas. Konsekvenserna blir tendenser till isolering, avvisning och marginalisering.

Det finns i Norden i dag ett stort antal invandrar- och flyktingkvinnor. Av dem är omkring en fjärdedel av icke-europeiskt ursprung. Det är denna grupp kvinnor som upplever de grövsta formerna av diskriminering i samhället. Diskrimineringen är inte baserad bara på kön utan också på deras hudfärg och deras kulturella eller etniska bakgrund. Uppmärksamheten gentemot jämställdhetsförhållandena för minoritetskvinnor ökar i Norden, men det är fortfarande en lång väg till en verklig integrering och en reell jämställdhet för invandrar- och flyktingkvinnor. Utvecklingen i de nordiska länderna bör reflektera de nya utmaningarna i våra pluralistiska samhällen och genomför de nödvändiga ändringarna både socialekonomiskt, politiskt och juridiskt sett.

Det finns många hinder för minoritetskvinnor när det gäller deras integrering i till exempel arbetsmarknaden, utbildningssystemet och andra socialekonomiska och politiska sfärer. Några av dessa hinder ligger lokalt i samhället medan andra beror på bristen på reella jämställdhetspolitiska mekanismer, som kan integrera minoritetskvinnornas resurser i storsamhället.

Man bör därför bedöma de olika faktorerna i ett multikulturellt och mångskiktat samhälle för att utveckla procedurer och mekanismer som kan eliminera alla former av diskriminering mot kvinnor generellt och mot minoritetskvinnor speciellt.

Etniska och andra minoritetskvinnor lever och existerar i Norden i en gemensam, multikulturell kontext. Integrering bör ses som en ömsesidig process och även integrering på minoritetens premisser bör läggas till rätta så att man kan utveckla ett samarbete om gemenskapen. Bara på detta sätt inbjuder man till integrering snarare än assimilering.

Det är också av avgörande betydelse för integreringen att förutsättningar skapas för ökat deltagande av minoriteter också på den politiska arenan. Först när både män och kvinnor från alla minoritetsgrupper ges rum på den offentliga arenan kan ett samhälle med rätta kallas jämställt och multikulturellt.

Det är en utmaning för de nordiska länderna att integrera könsperspektiv i minoritetspolitiken och minoritetsperspektiv i jämställdhetspolitiken.

4. Forskning, utbildning och information

4.1 Kunskap och faktaproduktion

Arbetet för jämställdhet och integrering av könsperspektivet måste underbyggas med välgrundad kunskap och fakta. Det nordiska jämställdhetsarbetet har därför en lång tradition i att samarbeta med forskare och andra kunskapsproducenter.

Inrättandet av Nordiska institutet för kvinno- och könsforskning (NIKK) under den föregående femårsperioden innebar en kraftig stärkning av samarbetet med nordiska forskare. Med NIKK fick det nordiska jämställdhetsarbetet en ny informations- och kontaktförmedlare, en institution som driver, samordnar och initierar forskning med relevans för jämställdheten. Forskare, politiker och journalister och offentliga myndigheter och frivilliga organisationer är grupper som tar kontakt med NIKK bl.a. för att få forskningsinformation och jämställdhetsfakta. Tillgången till nordisk forskningsinformation har därmed väsentligt förbättrats.

4.2 Statistik

Jämförbar nordisk statistik, som belyser olika aspekter av kvinnors och mäns levnadsvillkor, är ett viktigt redskap i det nordiska jämställdhetssamarbetet. Faktaunderlag är nödvändigt för att få kunskap om och för att kunna följa och påverka utvecklingen inom olika områden. Det kan också ge ökad medvetenhet om och nya infallsvinklar till olika jämställdhetsproblem.

Fortfarande saknas emellertid en samlad, löpande, nordisk statistik om jämställdhet och andra centrala fakta. Detta är en brist som får konsekvenser när könsperspektivet i dag skall inarbetas och integreras i alla verksamheter. De nya utmaningarna ställer större krav på kunskap både när det gäller fakta och metoder för ändring.

Statistik och fakta om kvinnor och män bör ses i relation till den samhälleliga, politiska och historiska kontexten, eventuellt också i relation till ländernas jämställdhetslagar, jämställdhetsarbete och -politik. Utan sådana fakta om historiska, lokala, nationella, nordiska och internationella förhållanden blir statistiska jämförelser meningslösa eller missvisande. Det är därför en särskild utmaning att skaffa fram och förmedla god, jämförbar kunskap om kön och jämställdhet i Norden. Här bör man stärka det existerande samarbetet mellan dem som arbetar med jämställdhetsstatistik i Norden. Samspel med annan pågående forskning om jämställdhetsfrågor är oumbärligt.

Det är nödvändigt med en genomgång och förbättring av de nordiska statistiska årsböckerna. Enligt en rekommendation godkänd av Nordiska Rådet är målet att all statistik skall vara könsuppdelad och det bör satsas på att få fram mer intressant statistik utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Det bör presenteras uppdaterad och samlad information om nordiska jämställdhetsfakta inklusive statistik som också kan användas i internationella sammanhang. Det bör utvecklas en webbplats som samlar denna information och uppdaterar den kontinuerligt, t.ex. i anslutning till val och andra tilldragelser. Informationen skall vara lättillgänglig både i och utanför Norden.

4.3 Utbildning i jämställdhet

Det är viktigt att jämställdhet mellan kvinnor och män betraktas som ett kunskapsområde och inte enbart som en fråga om attityder och värderingar på individuell nivå.

För att kunna förstå de strukturer, som ligger bakom bristande jämställdhet på olika områden i samhällslivet, för att kunna analysera problemen samt föreslå och genomföra lämpliga åtgärder, krävs grundläggande kunskaper om kvinnors och mäns hela livssituation och hur utvecklingen sett ut i ett längre perspektiv.

Ett aktivt och framgångsrikt jämställdhetsarbete kräver kunskap och kompetens bl.a. hos dem som har ansvaret för jämställdhetsfrågorna på arbetsplatser och i andra sammanhang. Yrkesinriktad utbildning på universitetsnivå är ett sätt att stärka kompetensen bland de jämställdhetsansvariga.

Den nya strategin med att integrera ett köns- och jämställdhetsperspektiv i verksamheten kräver en utbildning av alla samt fortlöpande lättillgänglig och aktuell information. Det är viktigt att organisera nordisk utbildning i s.k. gender mainstreaming. Denna skall även erbjudas tjänstemännen i Nordiska ministerrådet. Utbildningen planeras i samarbete med Nordens Folkliga Akademi.

4.4 Informations- och kunskapsspridning

Informationsförmedling är ett viktigt led i den process som leder till jämställdhet. En effektiv förmedling av resultaten från det nordiska jämställdhetssamarbetet, vilken förmår väcka både flickors och pojkars, kvinnors och mäns intresse, kan bli av stor betydelse för jämställdhetsdebatten i de nordiska länderna och för den vidare opinionsbildningen i samhället.

Sedan starten av det nordiska jämställdhetssamarbetet för tjugofem år sedan har många projekt genomförts, som givit intressanta och användbara resultat. Erfarenheten visar emellertid att publikationer och arbetsrapporter inte alltid fått den spridning de förtjänat. När det gäller effekten av seminarier är den ofta god i det land där seminariet hålls, men resultaten når ut sämre i övriga nordiska länder. Det är därför viktigt att utveckla en informationsstrategi som leder till att resultaten av det nordiska jämställdhetssamarbetet blir mer allmänt kända. Jämställdhetssektorn kommer under perioden tillsammans med NIKK att satsa på informationsförmedling via Internet.

Resultaten från undersökningar och forskning inom jämställdhetsområdet - nationellt såväl som nordiskt - skall presenteras på ett sådant sätt att de är användbara för politiker och andra

beslutsfattare samt opinionsbildare i de nordiska länderna. Nätverksbygge är en metod som kan vara mycket effektiv för att sprida erfarenheter och öka kunskaperna om olika jämställdhetsfrågor.

5. Internationellt samarbete för jämställdhet

I ett internationellt perspektiv har de nordiska länderna kommit långt på vägen mot jämställda samhällen. För en fortsatt positiv utveckling är det mycket viktigt att de nordiska länderna gemensamt kan tillvarata de framsteg som har gjorts för att få gehör för nordiska synpunkter i EU och andra internationella forum.

De nordiska länderna har arbetat för jämställdhet i internationellt samarbete, särskilt i arbetet inom FN och FN:s olika organisationer och specialorgan. Inom FN:s kvinno-kommission har de nordiska länderna haft ett nära samarbete. Det gäller också koordineringen av arbetet mellan utrikesministeriernas enheter för jämställdhet och nationella jämställdhetsorgan. En bättre koordinering av de nordiska länderna jämställdhetsarbete inom alla delar av FN-systemet kommer att bidra till att stärka jämställdhetsarbetet inom FN. Också i biståndssamarbetet har alla nordiska länder som mål att förbättra kvinnornas ställning i utvecklingsländerna.

5.1 Närområdena

Nordens närområden - Baltikum och Nordvästryssland - undergår omfattande förändringar. En central uppgift är att etablera och utveckla samarbetet mellan de officiella jämställdhetsinstitutionerna i Norden och närområdena, inte minst för att stöda den demokratiska utvecklingsprocess som pågår i dessa länder. Genom att arrangera möten, seminarier och konferenser kan man förmedla erfarenheter av det nordiska jämställdhets-arbetet och vara ett stöd för länderna i närområdena när de utvecklar sin jämställdhetspolitik och -administration.

Målet för samarbetet är att stöda integrering av jämställdhetsfrågor i de politiska beslutsprocesserna på lokal, regional och nationell nivå. Lagstiftning, arbetsliv, utbildning och ekonomi är områden som bör belysas och diskuteras från ett köns- och jämställdhets-perspektiv. Samtidigt kommer det fortfarande att vara viktigt att stöda kvinnornas aktiva deltagande, makt och inflytande i de nya demokratiska institutionerna. En målsättning är även att stöda kvinnornas möjlighet att etablera småföretag.

Samarbetet skall bygga på en dialog mellan de nordiska länderna, Nordvästryssland och de baltiska länderna. De nordiska länderna har delvis valt olika vägar i arbetet för jämställdhet mellan könen och det är viktigt att få fram olika strategier och handlingssätt som bygger på varje enskilt lands säregna historia och situation. Samtidigt bör samarbetet utnyttja baltisk, rysk och nordisk expertis på kön och jämställdhet och bygga upp strategier för att genomföra program som har gemensamma mål.

Våld mot kvinnor och prostitution är teman som efterhand har fått uppmärksamhet på nordiska och nationella konferenser och samarbetsmöten och i medier och offentlighet. Det blir viktigt att fortsätta samarbetet med att etablera kriscentra för kvinnor i de baltiska länderna och bidra till att medvetengöra offentligheten i allmänhet - och polis, hälsovårds-väsendet och andra myndigheter i synnerhet - om hur viktigt det är att skydda kvinnors och barns hälsa och trygghet. Ungdmen är en särskilt viktig målgrupp i ett attitydskapande arbete kring temana kön, könsroller och sexualitet. Det är också viktigt att involvera män i arbetet för att motverka våld mot kvinnor.

En annan satsning i jämställdhetssamarbetet är att initiera och stöda uppbyggnaden av nätverk mellan Norden och närområdena. Nätverksbygge handlar om att föra samman grupper av personer för att samtala om gemensamma aktuella frågor. Nätverksmöten mellan kvinnliga politiker är viktiga för att tillvarata kvinnornas inflytande och för att diskutera politiska initiativ som låter sig genomföra. Nätverk för kvinnoforskare har stor betydelse eftersom ändringsprocesser i jämställdhetsarbete är beroende av fakta och forskning, kunskap och ny insikt. Kvinnorörelsen, kriscentra och andra frivilliga organisationer har spelat och spelar en stor roll i det nordiska jämställdhetsarbetet. I närområdena utvecklas frivilliga organisaitoner. De behöver erfarenheter och samarbete med den nordiska kvinnorörelsen i bred mening.

Information och jämställdhet är en central del av jämställdhetssamarbetet mellan Norden och närområdena. Informationsutväxling kommer att ske genom publicering av gemen-samma böcker, rapporter, broschyrer och faktasamlingar.

De prioriterade uppgifterna i jämställdhetssamarbetet mellan Norden och närområdena under femårsperioden kommer att beskrivas i ett nytt samarbetsprogram, som skall utarbetas tillsammans med de ministrar som är ansvariga för jämställdhet i de baltiska länderna och med motsvarande myndigheter i nordvästra Ryssland.

5.2 Köns- och jämställdhetsarbete i EU/EES

Jämställdhet mellan kvinnor och män är ett av de områden som Norden prioriterar högt i sitt arbete inom EU. Det finns ett stort internationellt intresse för nordisk jämställdhets-politik. Kunskapen om betydelsen av jämställdhet i familj-, arbets- och samhällslivet växer internationellt.

Genom Amsterdamfördraget har jämställdhetspolitik blivit en väsentlig del av EU-samarbetet. Jämställdhet mellan kvinnor och män ingår nu som ett av de grundläggande målen. Förbudet mot lönediskriminering omfattar nu också en lag om lika lön för arbete av lika värde. En strategi för mainstreaming, dvs. att inarbete ett köns- och jämställdhetsperspektiv i all verksamhet i EU, har också antagits. I Daphneprogrammet ger EU arbetet mot våld mot kvinnor och barn, kvinnohandel och prostitution hög prioritet.

Områden i det nordiska jämställdhetsarbetet som är särskilt viktiga i ett europeiskt sammanhang är kvinnors deltagande i beslutsprocesserna inklusive kvotering för att säkerställa inflytande för det kön som är underrepresenterat. Därtill kommer lagstiftning om jämställdhet och möjligheterna för småbarnsfamiljer att kombinera familjeliv och arbetsliv. Den nordiska satsningen på män och jämställdhet väcker stort internationellt intresse.

Det nordiska mainstreamingprojektet, som genomfördes 1997-2000, kommer troligen att resultera i att de erfarenheter vi har fått i Norden får stort inflytande på hur metoderna för integrera ett köns- och jämställdhetsperspektiv genomförs i andra länder.

6. Organisering och finansiering av det nordiska jämställdhetssamarbetet

6.1 Integrering av könsperspektivet i Nordiska ministerrådets övriga verksamhet

Hittills är det främst jämställdhetsministrarna som har haft ansvar för den centrala målsättningen för Nordiska ministerrådets jämställdhetspolitik.

För att ge jämställdhetsarbetet en bredare förankring beslutade de nordiska samarbetsministrarna (MR-SAM) i juni 2000 integrera jämställdhet i NMR:s verksamhet för att bättre genomföra NMR:s mål om jämställdhet mellan könen.

Strategin, som skall säkerställa en bred måluppfyllelse, innebär att alla samarbetsområden (sektorer) framgent skall integrera ett köns- och jämställdhetsperspektiv i sin verksamhet. Integreringen skall försiggå genom att samarbetsområdena använder redskap och rutiner som synliggör könsproblematiken i verksamheten samt medför värderingar av de jämställdhetsmässiga konsekvenserna av verksamheten.

Avsikten med denna integreringsstrategi är att sektorerna var för sig får ansvaret för att främja jämställdheten mellan könen inom sitt samarbetsområde. Detta kommer också att medföra ett ansvar för att formulera och genomföra konkreta och specifika mål för jämställdheten mellan könen med utgångspunkt i det enskilda samarbetsområdets särskilda problemställningar.

Även om varje enskild sektor framdeles får det fulla ansvaret för att främja jämställdheten inom sin verksamhet är det viktigt att bevara kunskapsområdet för jämställdhetsfrågor som en egen sektor. Jämställdhetssektorn skall bevara en initiativtagande och utvecklande expertis till stöd för integreringsmålsättningen samt fortsätta en aktiv jämställdhetspolitik.

Strategin för integrering av jämställdhet kan förhoppningsvis leda till bättre jämställdhet mellan könen. En motsvarande integreringsprocess pågår i alla medlemsländer i större eller mindre grad.

Enligt rekommendation av Nordiska rådet och beslut i MR-SAM skall Nordiska ministerrådet också verka för en jämn fördelning av kvinnor och män i alla styrelser, kommittéer, utskott

m.m. under Nordiska ministerrådet. Den procentuella målsättningen är 40/60, som ännu inte uppnåtts på alla nivåer.

6.2 Jämställdhetssektorns samarbetsstruktur

Ansvaret för att genomföra samarbetsprogrammet på jämställdhetsområdet ligger hos Nordiska ministerrådet (jämställdhetsministrarna, MR-JÄM). En ämbetsmannakommitté - Nordiska ämbetsmannakommittén för jämställdhetsfrågor (ÄK-JÄM) - förbereder minister-rådets arbete och verkställer dess beslut. Ordförandeskapet har ansvaret för helheten och leder samarbetet i MR-JÄM och i ÄK-JÄM.

Jämställdhetssamarbetet bedrivs genom projekt och utredningar, vilka beslutas av ministerrådet. Det Nordiska kvinno- och könsforskningsinstitutet NIKK har en väsentlig roll i samarbetet. Ämbetsmannakommittén svarar för att programmet för det nordiska jämställdhetssamarbetet genomförs. Jämställdhetsombudens samarbete bör integreras i det nordiska jämställdhetssamarbetet. Ministerrådet gör upp årliga handlingsplaner som konkretiserar samarbetsprojekten.

Arbetet för att främja jämställdheten i de nordiska länderna genomförs också inom andra samarbetsområden under Nordiska ministerrådet i enlighet med beslut om integrering av köns- och jämställdhetsaspekten i Nordiska ministerrådets verksamhet. För att underlätta det arbetet och som ett led i samarbetet framöver behövs en dialog mellan de sakkunniga på jämställdhetsområdet (MR-JÄM, ÄK-JÄM) och olika ministerråd, ämbetsmanna-kommittéer, styrelser, utskott mm. under Nordiska ministerrådet. Jämställdhetssektorn kommer att inom ramen för existerande resurser att bistå sektorerna i att formulera sina jämställdhetspolitiska målsättningar.

Målet är att jämställdhetsaspekter skall genomsyra alla samarbetsområden (sektorer), som ingår i Nordiska ministerrådets egen verksamhet. Varje samarbetsområde ansvarar för att jämställdhetsaspekter integreras i arbetet. Sektorerna skall i årsberättelsen redogöra för hur köns- och jämställdhetsperspektivet har beaktats.

6.3 Finansiering av jämställdhetssatsningarna

Programmet för det nordiska jämställdhetssamarbetet genomförs inom ramen för Nordiska ministerrådets budget. Sektorns andel av den nordiska budgeten är ca 1 %. Enligt integreringsstrategin skall de övriga sektorernas budget också komma jämställdhetsarbetet till godo. Då det gäller genomförande av olika projekt och utredningar förutsätts att länderna deltar med nationella resurser. Via den årliga budgeten finansieras även det Nordiska Institutet för kvinno- och könsforskning (NIKK).

Nordenudvalgets betænkning

Ministerrådsforslag "Norden inn i et nytt årtusen" – Tverrsektoriell handlingsplan for barne- og ungdomspolitisk samarbeid 2001 – 2005

(Ministerrådssforslag se s. 519)

1. Nordenudvalgets forslag

Nordenudvalget foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at vedtage Nordisk Ministerråds Tverrsektoriell handlingsplan for barne- og ungdomspolitisk samarbeid 2001 – 2005 og inddrage Nordenudvalgets kommentarer som de fremgår af Nordenudvalgets betænkning.

2. Baggrund

Nordisk Ministerråd har anmodet om Nordisk Råds synspunkter på ovennævnte ministerrådsforslag, inden der træffes beslutning om gennemførelsen. Forslaget er blevet behandlet på Nordenudvalgets møde i København den 6. februar 2001.

Nordisk Råd vedtog på Nordisk Råds session 1999 en rekommandation om udarbejdelse af en tværsektoriel handlingsplan for det nordiske børne- og ungdomssamarbejde. Planen skulle afleveres Nordisk Råd i efteråret 2000 og afløse kulturhandlingsplanen "Et kommende Norden".

3. Handlingsplanen

Handlingsplanen for det nordiske børne- og ungdomspolitiske samarbejde 2001-2005 omfatter forslag knyttet til mange forskellige sektorer inden for Nordisk Ministerråds virksomhed. Det foreliggende forslag er ment som en overordnet ramme for det nordiske børne- og ungdomspolitiske samarbejde. Handlingsplanen er opdelt i fem hovedkapitler, som beskriver baggrund, fælles mål, fælles virkemidler og forskellige indsatser for at nå målene samt implementeringen af planen.

Planen synliggør de fælles mål, de forskellige sektorer skal søge at nå inden for deres område, samtidig med at sektorerne selv afgør hvilke aktiviteter, der skal sættes i gang og hvordan det skal ske.

De fælles mål er:

- Børn og unges deltagelse og indflydelse;
- Børn og unges egne kulturudtryk og forstærkning af nordisk identitet;
- Unges ret til kvalificering;
- Ligestilling mellem generationer, køn og regioner i Norden;
- Tolerance og etnisk mangfoldighed samt sikring af bærekraftig udvikling.
- Fokus på særlig udsatte børn og ungdommer

Planen søger også at skitsere hvilke fælles virkemidler og infrastruktur, der findes eller bør udvikles som instrumenter til at virkeliggøre en tværsektoriel plan for det børne- og ungdomspolitiske arbejde.

De fælles virkemidler er:

- Fælles kundskabsgrundlag,
- Støtte til børn og unges egen virksomhed,
- Media, information og IT,
- Mobilitet

4. Nordenudvalgets kommentarer

Hensigten med planen er ikke mindst at imødekomme Nordisk Råds ønske fra efteråret 1999 at foretage en større integrering af de nordiske tiltag overfor børn og unge, tiltag som skønnes at omfatte omkring 10% af Nordisk Ministerråds budget. Dette indebærer at planen omfatter flere områder end tidligere plan på området, og overordnet må planen betragtes som ambitiøst og konkret i sine aktivitetsplaner og et vigtigt skridt til bedre integrering af området. Der savnes enkelte områder i planen, primært "miljøarbeid, rusmidler, psykisk og fysisk helse og forebygging, samt bekjempelse af vold." Ifølge planen skyldes dette at vedkommende sektorer ikke har leveret input til planen. Dette må betragtes som kritisabelt af disse sektorer. Det må alvorligt henstilles til Nordisk Ministerråd at disse mangler i forhold til helheden bliver udbedret i løbet af 2001.

De fælles mål

I tråd med andre områder er de fælles mål opstillet ud fra et nordisk værdigrundlag (kap 2, s. 19), centreret omkring seks overordnede mål: deltagelse/indflydelse, nordisk identitet, kvalificering, ligestilling, tolerance og fokus på særlig udsatte børn og unge (i sammendraget s. 6 er det første mål dog faldet ud). Denne værdiorientering er vellykket, fordi den på en gang sætter en operationel ramme for det nordiske børne- og ungdomsarbejde og placerer det klart i forhold til overordnede nordiske målsætninger. Det er vigtigt at værdiorienteringen videreudvikles samtidig med implementeringen.

De seks fælles mål betragtes som værende i hovedtræk i overensstemmelse med Nordisk Råds prioriteringer inden for området i de senere år (f.eks. rekommandationer 2/1999, 3/1999 og 4/1999). Det konstateres også at handlingsplanen har sat fokus på både arbejde med ligestilling og indsatser mod racisme og fremmedfrygt. Dette er i overensstemmelse med ministerrådets bekendtgørelse om at disse områder skal være indarbejdet i ministerrådets handlingsplaner.

I kapitel 2 hvor man redegør for de seks fælles mål fremgår det at "Konkretiseringen gjennom tiltak og implementeringen av disse framkommer i egne kapitler". Dette er udmærket udført i præsentationen af fem af de seks fælles mål. Redegørelsen er omfattende og konkret med hensyn til tiltag og ansvar. Det forekommer dog både som mærkeligt og kritisabelt at det sjette område slet ikke er redegjort for. Den sjette punkt i kapitlet bliver i stedet en redegørelse for det internationale samarbejde. Derimod findes der et kort kommentar i indledningen hvor det fremgår at "Når den tversektorielle handlingsplanen konkretiseres bør spesiell oppmerksomhed rettes mot, at barn og unge i fare for at marginaliseres beaktes." Nordenudvalget lægger stor vægt på opfølgning af dette, eftersom området psykisk og socialt udsatte børn betragtes som vigtigt og fordi fællesnordisk forskning og fællesnordisk indsatser på området er yderst begrænset.

Det forekommer også mærkeligt at i handlingsplanen har man under en af de seks punkter pladseret to fagområder som er svært at se at hører sammen, dvs. tolerance og etnisk mangfoldighed, samt sikring af en bærekraftig udvikling. I kapitlet hvor man redegør for de seks punkter findes der ingen diskussion als om bærekraftig udvikling og heller ikke øvrige steder i planen. Nordenudvalget ønsker en mere fornuftig behandling af dette og redegørelse for de målsætninger man har angående bærekraftig udvikling.

Fælles virkemidler

Det fremgår af handlingsplanen at Nordisk Ministerråd er involveret i mange tiltag overfor børn og unge indenfor de forskellige sektorer. Det er forståeligt at disse tiltag i høj grad er heterogene. Som et vigtigt skridt på vej mod en mere helhedsorienteret ungdomspolitik lægger handlingsplanen vægt på fælles virkemidler som består i: fælles kundskabsgrundlag, støtte til børn og unges egen virksomhed, media, information og IT og mobilitet

I flere sammenhænge fremhæves vigtigheden af at basere ungdomspolitik på solidt kundskab og dermed af at forbinde den til den nordiske børne- og ungdomsforskning som er højt respekteret internationalt. Nordenudvalget støtter denne vægtning, efter som en af de vigtige hjørnesten i nordisk børne- og ungdomspolitik er forskning som er rettet mod de vigtige indsatsområder men samtidig selvstændig.

Handlingsplanen fremhæver endvidere udstrakt medindflydelse fra børn og unge som en hjørnesten for det nordiske samarbejde på området samt at det er vigtigt med udviklingsarbejde på området. Nordenudvalget støtter denne prioritering, men påpeger at udviklingsarbejdet bør perspektiveres klarere igennem de særlige problemer som gør sig gældende på området – at hidtidige kanaler for børns og unges indflydelse er blevet udhulet i løbet af de seneste årtier, ved svigtende deltagelse i ungdomsorganisationerne (s. 33), samtidig med at børn og unges medindflydelse bliver vigtigere end nogen sinde før, af hensyn til fremtidens demokrati.

Ideer om medier, information og IT, samt om mobilitet er gennemtænkte og bygger på solidt udviklingsarbejde. Nordenudvalget vil dog i forbindelse med mobilitet anmode om at Nordisk Ministerråd arbejder for at Nord-job programmet bliver lige så tilgængeligt for ikke-nordiske statsborgere bosatte i de nordiske lande som for andre nordiske borgere.

Som sagt er denne fremhævning af fælles virkemidler et vigtigt skridt i at styrke den nordiske børne- og ungdomspolitik, og det er forståeligt at der ikke er en stram sammenhæng mellem de overordnede mål og de mangfoldige praktiske tiltag. (F.eks. i kap. 4.2 om nordisk identitet). Problemet bliver dog unødvendigt stort i kraft af en dårlig struktureret og ofte uklar fremstilling med mange gentagelser. Desuden er definitioner ofte mangelfulde og argumentationen uklar. F.eks. letter det indledende definitionsafsnit ikke forståelsen af det efterfølgende. Det fremgår af handlingsplanen at planen følges op med mere konkrete aktivitetsplaner indenfor de enkelte sektorer, at der laves årlige oversigter og en midtvejsrapport i 2003, samt at målene for det tværsektorielle arbejde indgår i Nordisk Ministerråds årlige budgetter. Nordenudvalget mener at det er imidlertid grund til at gå et skridt videre og anmode om årlige helhedsorienterede aktionsplaner samt budget således at prioriteringer bliver gennemskuelige. Afslutningsvis informerer Nordenudvalget at handlingsplanen blev oversendt til Ungdommens Nordiske Råd for kommentarer, men udvalget har ikke modtaget et svar.

5. Konklusion

Nordenudvalget er i hovedtrækkerne tilfreds med Nordisk Ministerråds tværsektorielt handlingsplan for børn- og ungdomspolitisk samarbejde. De mangler i programmet som her er blevet fremhævet er for det meste forståelige i lyset af at denne handlingsplan er et pionerarbejde som involverer mange sektorer på en kompliceret måde. I det hele taget er det et vigtigt skridt på vej mod en mere helhedsorienteret nordisk indsats på området og opfylder i hovedtræk Nordisk Råds forventninger.

På baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at vedtage Nordisk Ministerråds Tverrsektoriell handlingsplan for barne- og ungdomspolitisk samarbeid 2001-2005 og inddrage Nordenudvalgets kommentarer som de fremgår af Nordenudvalgets betænkning.

København, den 6. februar 2001

Per Berthelsen (Si)
Frank Dahlgaard (UP)
John Dale (Sp)
Ann-Marie Fagerström (s)
Tuula Haatainen (SDP)
Søren Hansen (S)
Lars Hjertén (m)
Odd Holten (KrF)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Eva Johansson (s)
Jógvan við Keldu (Ff)
Øyvind Korsberg (FrP)
Svein Ludvigsen (H)
Pehr Löv (SFP) ordf.
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Eva Møller (KF)
Torstein Rudihagen (A)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj.) vice ordf.
Gunilla Tjernberg (kd)
Rita Tveiten (A)

Ministerrådsforslag

"Norden inn i et nytt årtusen" Tverrsektoriell handlingsplan for barne- og ungdomspolitisk samarbeid 2001 – 2005

(Overlevert av Nordisk Ministerråd)

Med henvisning til Nordisk Råds rekommandation 2/1999 fremsender Nordisk Ministerråd hermed et ministerrådsforslag om en tværsektoriel handlingsplan for det nordiske børne- og ungdomssamarbejde, "Norden inn i et nytt årtusen". Planen afløser handlingsplanen «Ett kommande Norden», der afsluttes med udgangen af år 2000.

Udkastet til ministerrådsforslaget er udarbejdet af Nordisk Ungdomskomité, der er Ministerrådets rådgivende organ på det børne- og ungdomspolitiske område. Alle relevante sektorer i Nordisk Ministerråd har været inddraget i arbejdsprocessen, og det færdige udkast til den tværsketorielle handlingsplan er blevet forelagt alle ministerråd. Da Nordisk Ungdomskomité organisatorisk hører under ministerrådet for kultur, afgiver kulturministrene det færdige forslag på vegne af det samlede ministerråd.

Handlingsplanen for det nordiske børne- og ungdomspolitiske samarbejde 2001-2005 omfatter forslag knyttet til mange forskellige sektorer inden for Nordisk Ministerråds virksomhed. Det foreliggende forslag er ment som en overordnet ramme for det nordiske børne- og ungdomspolitiske samarbejde. Handlingsplanen er opdelt i fem hovedkapitler, som beskriver baggrund, fælles mål, fælles virkemidler og forskellige indsatser for at nå målene samt implementeringen af planen.

Planen synliggør *de fælles mål*, de forskellige sektorer skal søge at nå inden for deres område, samtidig med at sektorerne selv afgør hvilke aktiviteter, der skal sættes i gang og hvordan det skal ske. Kulturministrene agter således for deres del at fortsætte arbejdet inden for rammerne af en ny handlingsplan for det nordiske børne- og ungdomskultursamarbejde.

De fælles mål er:
- Børn og unges deltagelse og indflydelse;
- Børn og unges egne kulturudtryk og forstærkning af nordisk identitet;
- Unges ret til kvalificering;
- Ligestilling mellem generationer, køn og regioner i Norden;
- Tolerance og etnisk mangfoldighed samt sikring af bærekraftig udvikling.
- Fokus på særlig udsatte børn og unge

Planen søger også at skitsere hvilke *fælles virkemidler* og infrastruktur, der findes eller bør udvikles som instrumenter til at virkeliggøre en tværsektoriel plan for det børne- og ungdomspolitiske arbejde.

De fælles virkemidler er:
- Fælles kundskabsgrundlag
- Støtte til børn og unges egen virksomhed
- Media, information og IT
- Mobilitet

Fælles for de nordiske landes børne- og ungdomspolitik er ønsket om at forbedre børn og unges levevilkår, og også de nordiske lande og de selvstyrende områder betragter spørgsmål, som vedrører børn og unge, i et tværsektorielt perspektiv. Dette indebærer, at børne- og ungdomspolitiske mål på nationalt plan opnås gennem et antal forskellige tiltag fra flere departementer, og Nordisk Ministerråd vil tilsvarende sikre, at de enkelte sektorer gennemfører deres virksomhed på dette område inden for handlingsplanens samlede overordnede rammer.

Nordisk Ministerråd anmoder om Nordisk Råds synspunkter på forslaget, inden der træffes beslutning om gennemførelsen.

København den 13.12.2002

Elsebeth Gerner Nielsen
Formand for Nordisk Ministerråd (kulturministrene)
(sign.)

Søren Christensen
Generalsekretær
(sign.)

"Norden inn i et nytt årtusen" – Tverrsektoriell handlingsplan for barne- og ungdomspolitisk samarbeid 2001 – 2005

Forord

Nordisk Råd vedtok på sin sesjon høsten 1999 en rekommandasjon til Nordisk Ministerråd om å utarbeide en tverrsektoriell handlingsplan for det nordiske barne- og ungdomssamarbeidet. (Rek. 2/1999). Planen skulle forelegges Nordisk Råds sesjon høsten 2000 og avløse kulturhandlingsplanen "Ett kommande Norden". Nordisk Ungdomskomité fikk i oppdrag å lage et utkast til ministerrådsforslag, da komiteen bl.a. er ministerrådets rådgivende organ på det barne- og ungdomspolitiske området. I arbeidet med utarbeidelsen av planen satte Nordisk Ungdomskomité ned en arbeidsgruppe, som har vært ansvarlig for prosjektet, i tett dialog med Ungdomskomiteen, samt Styringsgruppen for nordisk barne- og ungdomskultur. Arbeidsgruppen besto av Joachim Clausen (DK) leder av Nordisk Ungdomskomité, Lise Grette (N), Henrik Gustafsson (S) og rådgiver Ragnheiður H. Þórarinsdóttir (NMR). Arbeidsgruppens sekreter var cand. polit., Vedis Vik.

Det har vært en stor utfordring å utarbeide en handlingsplan som skal omhandle barn og unges levekår i et bredt perspektiv. Under arbeidsprosessen har man prøvd at inndra alle sektorer i Nordisk Ministerråd. Alle relevante organer og alle nordiske embetsmannskomiteer, de nordiske ministerier med ansvar for barne- og ungdomsspørsmål, de nordiske ungdomsorganisasjonene og fællesnordiske styringsgupper og insititusjoner på kultur- og undervisningsområdet har hatt mulighet til å uttale seg om forslaget til tverrsektoriell handlingsplan. Sekretariatet mottok i overkant av 35 høringssvar. Selv om høringssvarene ga en bred bakgrunn for arbeidet med planen, har det likevel vært områder hvor man ikke har mottatt forslag fra sektorene, og hvor Ungdomskomiteen selv ikke sitter på tilstrekkelig kunnskap til å foreslå tiltak. Områder som er særlig viktige i så måte, og hvor det anbefales en videreutvikling gjennom egne aktivitetsplaner for den enkelte sektor, omfatter blant annet følgende temaer: miljøarbeid, rusmidler, psykisk og fysisk helse og forebygging, samt bekjempelse av vold.

Det ligger en stor utfordring i å foreslå tiltak som kan nå ut til bredden av barn og unge i Norden og det foreliggende forslag dekker ikke alle aspekter ved barn og unges livsvilkår. Det er stor forskjell mellom barn og unges oppvekst og levekår i en bydel i Stockholm, og på et lite sted i Nord-Norge, eller på et øysamfunn i Vest-Norden. Det er i nordisk sammenheng også forskjell på de unge som kan snakke sitt eget morsmål, og de som må gå veien om et av de felles skandinaviske språk.

Felles for de nordiske landenes barne- og ungdomspolitikk er ønsket om å forbedre barn og unges levekår. På dette vis har man i de nordiske landene og selvstyreområder betraktet spørsmål som gjelder barn og unge i et tverrsektorielt perspektiv. Dette innebærer at barne- og ungdoms-politiske mål oppnås gjennom et antall ulike tiltak fra flere departementer.

Det nordiske samarbeidet har ikke kommet like langt i sin tverrpolitiske tenking, og en vellykket implementering av handlingsplanen forutsetter at Ministerrådets sektorer også vurderer sin virksomhet i forhold til arbeidet som gjennomføres i og sammen med øvrige sektorer. Et tverrsektorielt samarbeid innebærer at samtlige sektorer har et ansvar for å gjennomføre handlingsplanens mål, både i egen virksomhet og i samarbeid med andre.

Innledning

Ny tverrsektoriell handlingsplan

Det foreliggende forslag til tverrsektoriell handlingsplan for nordisk barne- og ungdomspolitisk samarbeid 2001-2005 omfatter forslag knyttet til mange ulike sektorer innenfor Nordisk Ministerråds virksomhet. Planen synliggjør de felles mål som de ulike sektorene skal søke å innfri innenfor sine sektorers tiltak, samtidig som sektorene selv skal ha mulighet til å påvirke hvilke aktiviteter som skal settes i gang. Planen søker også å skissere hvilke felles virkemidler og infrastruktur som er eller bør utvikles som instrumenter for å kunne virkeliggjøre en tverrsektoriell plan for det barne- og ungdomspolitiske arbeidet. Det gir en struktur med fem hovedkapitler som beskriver bakgrunn, felles mål, felles virkemidler, ulike innsatser for å nå målene og om implementeringen av planen.

Handlingsplanen omfatter barn og ungdom opp til 25 år som er bosatt i Norden. Handlingsplanen er konsentrert rundt politikk knyttet til de brede barn- og ungdomsgruppene, i tråd med forslaget fra Nordenutvalget. Når den tverrsektorielle handlingsplanen konkretiseres bør spesiell oppmerksomhet rettes mot, at barn og unge i fare for at marginaliseres beaktes.

Barn og unge som vokser opp i Norden lever i samfunn som preges av raske og store endringer. Barn og ungdom benytter andre metoder i sitt samarbeid enn tidligere, både på grunn av generelt større mobilitet, og ved bruk av nye kontaktveier. Utviklingen i retning av stadig mer kunnskapsbaserte samfunn byr også på utfordringer, blant annet i forhold til å inkludere flest mulig i samarbeidet. Det nordiske samarbeidet må forholde seg til disse endringene. En videre utvikling av arbeidet bør skje i samarbeid med barn og unge selv.

Mangfoldet i det uformelle og folkelige samarbeidet preger det nordiske samarbeidet, både med hensyn til volum og innhold. Dette samarbeidet er i kontinuerlig utvikling, og endres avhengig av situasjon og behov, samtidig som nye nettverk oppstår. Det er viktig at det nordiske samarbeidet klarer å fange opp også disse gruppene.

Definisjoner og begreper

Handlingsplanen omfatter barn og ungdom opp til 25 år. Begrepet barn er i mange relasjoner definert i samsvar med FNs barnekonvensjon som de under 18 år. Problemet med begrepene barn og ungdom i alle nordiske land er at de ofte er forstått forskjellig av ulike myndigheter, på bakgrunn av politiske, økonomiske eller sektorpolitiske grunner. Dette fører til at de forskjellige sektorene ofte snakker om «forskjellige» barn og unge, med hensyn til alder. Dette må vi leve med, men desto viktigere er det å være tydelig på hvilken aldersgruppe som er hovedmålgruppe for den enkelte innsatsen.

Med begrepet barne- og ungdomspolitisk samarbeid, forstås det samarbeid, virksomhet og tiltak som bidrar til å forbedre barn og unges levekår i Norden, øke kunnskapen om barn og unges levekår, samt tiltak som bedrer forutsetningene for et nordisk barne- og ungdomssamarbeid.

Med begrepet barne og ungdomssamarbeid forstås det samarbeid, prosjekter og utveksling mellom barn og unge i Norden som bidrar til å styrke den nordiske identiteten, til å gi økt kunnskap om, og til å gi barn og unge større innflytelse på, og deltakelse i, utformingen av de nordiske velferdssamfunn.

Med begrepet barne- og ungdomskultursamarbeid menes den virksomhet som er initiert av og gjennomført av barn og unge, aktiviteter med barn og unge i et samarbeid med voksne, samt aktiviteter for barn og unge i et samarbeid med voksne, inkludert profesjonelle kunstnere.

Med begrepet co-management menes virksomhet der myndighetene og barne- og ungdomsorganisasjonene/valgte representanter for barn og ungdom sammen er ansvarlig for det barne- og ungdomspolitiske samarbeidet.

I likhet med det øvrige nordiske samarbeidet, bygger det barne- og ungdomspolitiske samarbeidet på prinsippet om nordisk nytte. Dette innebærer at utgangspunktet for samarbeidet skal være at det:

- Gir positive fordeler som man ikke ville kunne oppnå med utelukkende nasjonale tiltak,
- Styrker og utvikler nordisk samhørighet, solidaritet og felles verdigrunnlag,
- Øker den nordiske kompetansen.

I den foreliggende handlingsplanen er begrepet »unge nyboere» benyttet gjennomgående. Begrepet er hentet fra islandsk, og inkluderer barn og unge som har en etnisk bakgrunn som er forskjellig fra den "tradisjonelle" nordiske.

Sammendrag

Kapittel 1 er ment å gi en felles inngang til hvorfor forslaget om denne tverrsektorielle handlingsplanen er fremmet – og på hvilken bakgrunn den skrives.

Kapittel 2 presenterer kort felles overordnede mål for det nordiske barne- og ungdomssamarbeidet, den nordiske identiteten, økt vekt på kvalifisering, likestilling, økt toleranse og fokus på særlig utsatte barn og unge. Dette er de seks målene som hele planen knyttes rundt, som virkemidlene skal bidra til å innfri og som sektorene skal strekke seg etter å innfri på sin måte.

Kapittel 3 beskriver ganske omfattende de felles virkemidler som vi ser det er behov for å utvikle videre for å kunne gi en felles basis for det tverrsektoriell arbeidet.

Kapittel 4 er også omfattende og beskriver tiltakene som skal bidra til å nå målene i kapittel 2. Det er pekt på hvem som må ha ansvar for det enkelte tiltak alene eller i samarbeid med andre. Kapittel 5 beskriver hva som skal til for at gjennomføringen av planen skal lykkes. Det er ikke beregnet de økonomiske konsekvenser av forslagene. Det forutsettes at de fleste tiltakene dekkes innenfor sektorenes budsjetter og at det legges fram en budsjettplan for disse når planen er endelig behandlet og en kjenner de vedtatte tiltak. Det foreslås at Nordisk Ungdomskomite har ansvar for å koordinere implementeringen av planen og at det må reserveres spesielle ressurser til dette.

1. Bakgrunn for et nordisk barne- og ungdomspolitisk samarbeid

1.1 Bakgrunn for handlingsplanen

Fra sektorinnretning til helhetssyn

Ett av de viktigste spørsmål i det nordiske samarbeidet har vært å sikre barn og unge et godt oppvekstmiljø, gode livsvilkår og likeverdige rettigheter. I dette arbeidet har Norden vært en foregangsregion. I det nordiske samarbeidet har satsingen på barn og unge vært omfattende. De fleste av sektorene og aktivitetene i Nordisk Ministerråd har berøringspunkter til barn og unge. Satsingen kan inndeles i fire brede områder:

- Kunnskap om barn og unges situasjon,
- Utvikling av utvekslingsordninger, prosjekter og nettverk på nordisk og nasjonalt plan,
- Aktiviteter rettet direkte mot barn og unge i Norden og i nærområdene, og
- Prosjekter på barne- og ungdomskulturområdet som omfatter den kultur som skapes av barn og unge, og den kultur som skapes av voksne med barn og unge som målgruppe.

Satsningen har også vært av økonomisk art. I Nordisk Ministerråds budsjett for 2000 benyttes omlag 10 % av midlene, eller 70 millioner DKK, på innsatser som omfatter barn og unge.

Innsatsene har vært sektorbasert og i liten grad knyttet opp mot andre sektorers tiltak. Likevel har de fleste innsatser gitt en nordisk merverdi som man ikke ville ha oppnådd gjennom rene nasjonale tiltak. På midten av 90-tallet startet imidlertid de første mer tverrsektorielle tiltak overfor barn og unge. Handlingsplanen "Ett kommende Norden" har bidratt til et bredere syn på barn og unge i nordisk sammenheng. Senere har også handlingsplanen om barn og unge i Nordens nærområder initiert tiltak på tvers av sektorgrensene i Nordisk Ministerråd.

På bakgrunn av endringer i de nordiske samfunn, og endringer i nasjonal barne- og ungdomspolitikk, finnes det et behov for å fornye arbeidsmetoder og gjøre handlingsplanene for den nordiske barne- og ungdomspolitikken mer sektoroverskridende.

Handlingsplanen "Et kommende Norden"

"Ett kommende Norden – handlingsplan for nordisk barne- og ungdomskultursamarbeid 1996-2000", ble godkjent av Ministerrådet ved kulturministrene i desember 1995, etter behandling på Nordisk råds 47. sesjon i Kuopio, Finland. Handlingsplanen omhandler både målsetting, strategier for og organisering av det nordiske barne- og ungdomskultursamarbeidet for årene 1996-2000, samt forslag til konkrete tiltak og prosjekter. For å styrke denne satsingen ble "Nordisk kontaktgruppe for barn og kultur" omdannet til "Styringsgruppen for nordisk barne- og ungdomskultur". Handlingsplanens hovedintensjon og mål for det nordiske barne- og ungdomskultursamarbeidet er å styrke den nordiske identitet ved å stimulere barn og unges interesse for nordisk kultur. «Ett kommende Norden» la opp til at det skal utarbeides en ny handlingsplan for barne- og ungdomskulturområdet innen utgangen av 2000, og at de aktiviteter og tiltak som er gjennomført i perioden 1996-2000 skal evalueres. Det henvises til sluttrapporten over de tiltak og aktiviteter som er gjennomført, samt Nordisk Ministerråds andre redegjørelse om gjennomføringen av planen.

Nordisk Råds sesjon 1999

Nordisk Råds Nordenutvalg foreslo høsten 1999 at det skulle utarbeides en tverrsektoriell handlingsplan for barn og unge, med følgende begrunnelse:

"Nordisk Ministerråd har allerede et omfattende arbeid for barn og unge, noe handlingsplanen for nordisk barne- og ungdomskultur-samarbeide viser. Arbeidet er i stor grad orientert rundt de tradisjonelle samarbeidsområder for Nordisk Råd, nemlig nordisk identitet, utdannelse, kultur og språk, og dessuten forskning på disse områdene. Den nordiske identiteten skapes i barndommen og ungdommen. Arbeidsgruppen ser med bekymring at den gjensidige språkforståelsen er i ferd med å forsvinne, og dermed en viktig del av den nordiske identiteten. Ministerrådet har mye og viktig arbeid innen kultur og utdannelse, såvel gjennom praktiske prosjekter som innen forskning. Arbeidsgruppen anser at dette arbeidet er viktig.

Arbeidsgruppen ser imidlertid et behov for å utvide det nordiske samarbeidet om barn og unge, til også å omfatte andre aspekter ved oppvekst. Vi verdsetter ministerrådets arbeid med å gjøre arbeidet for barn og unge i større grad tverrsektorielt, men vil påpeke at barn og unges levekår påvirker nesten alle samfunnsområder. Vi ser derfor et behov for et enda mer helhetlig arbeid med spørsmål som angår barn og unge, der også andre sider av barn og unges levekår belyses enn de som ble omfattet av Handlingsplanen for nordisk barne- og ungdomskultursamarbeid 1996-2000" (Nordenutvalget, 1999:9).

Barn- og ungdomspolitikken i de nordiske land

Nordenutvalget peker på en viktig ny innfallsvinkel ved at man vil benytte et helhetsperspektiv i det barne- og ungdomspolitiske samarbeidet, med fokus på barn og unges levekår. De nordiske lands barne- og ungdomspolitikk har siden slutten av 90-tallet gjennomgått store endringer. Disse endringene bidrar også til at det er et behov for å fornye og endre det nordiske barne- og ungdomspolitiske samarbeidet.

Sentrale elementer i den nye ungdomspolitikken er tverrsektorielt samarbeid og nettverksbygging, en ungdomspolitikk basert på forskning, utredning og målbare indikatorer, barn og unges innflytelse, samt informasjon til, fra og om barn og unge.

Landenes ungdomspolitikk er fornyet gjennom omfattende prosesser, som har resultert i et bredt bakgrunns- og kunnskapsunderlag. Et uttrykk for slike prosesser på europeisk plan er at Europarådet har satt i gang en evaluering av medlemslandenes ungdomspolitikk. Hittil har Finland og Sverige gjennomgått en slik evaluering.

1.2 Barne- og ungdomsspørsmål i Nordisk Ministerråd

Overordnede mål

Det overordnede mål for barne- og ungdomssamarbeidet er å gi barn og unge mulighet til å:

- få kjennskap til,
- ha innflytelse på utformingen av, og
- delta i de nordiske velferdssamfunnene.

Det nordiske barne- og ungdomssamarbeidet skal bidra til å øke barns og unges medvirkning i og innflytelse på nordiske aktiviteter og i det nordiske samarbeidet. Gjennom en slik deltakelse og innflytelse kan barn og unge få erfaring fra demokratiske prosesser, og vil kunne ta ansvar for de nordiske demokratienes fremtid. Ungdom utgjør en stor ressurs i det nordiske samarbeidet, og barn og unge har en egen kompetanse som det er viktig å synliggjøre og verdsette. Deltakelse i nordiske aktiviteter, spesielt innen kulturområdet, vil også gi barn og unge mulighet til å oppleve egen kreativitet i tillegg til det nordiske samarbeidets kvaliteter. Likestillingsperspektivet skal ivaretas i all virksomhet. I internasjonal sammenheng har de nordiske land kommet langt når det gjelder likestilling mellom kjønnene. På samme måte er det et mål at det nordiske barne- og ungdomssamarbeidet skal føre til økt bevissthet om det nordiske fellesskapet og fremme gjensidig interesse, kunnskap og respekt mellom folk med ulik sosial og etnisk bakgrunn i Norden.

Også FNs barnekonvensjon (1989) er et viktig utgangspunkt for det nordiske barne- og ungdomssamarbeidet. Spesielt artiklene 12, 13, 29 og 31 er sentrale:

"Artikkel 12:
Partene skal garantere et barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, retten til fritt å gi uttrykk for disse synspunkter i alle forhold som vedrører barnet, og gi barnets synspunkter behørig vekt i samsvar med dets alder og modenhet.

Artikkel 13:
Barnet skal ha rett til ytringsfrihet; denne rett skal omfatte friheten til å søke, motta og utbre informasjon og ideer av ethvert slag uten hensyn til grenser, hva enten det skjer muntlig, i skrift eller på trykk, i kunstnerisk form eller gjennom noe annet medium etter barnets valg.

Artikkel 29:
Partene er enige om at barnets utdanning skal ta sikte på:
(a) å utvikle barnets personlighet, talenter og mentale og fysiske evner så langt det er mulig;
(b) å utvikle respekt for menneskerettighetene og grunnleggende friheter og for de prinsipper De Forente Nasjoners pakt verner om;

(c) å utvikle respekt for dets foreldre, dets egen kulturelle identitet, språk og verdier, for de nasjonale verdier i det land barnet bor, landet hvor han eller hun måtte komme fra og for kulturer som er forskjellige fra hans eller hennes egen;
(d) å forberede barnet til et ansvarlig liv i et fritt samfunn i en ånd av forståelse, fred, toleranse, likestilling mellom kjønnene og vennskap mellom alle folkeslag, etniske, nasjonale og religiøse grupper og personer som tilhører urbefolkningen;
å fremme respekten for naturmiljøet.

Artikkel 31:
Partene anerkjenner barnets rett til hvile og fritid og til å delta i lek og fritidsaktiviteter som passer for barnets alder og til fritt å delta i kulturliv og kunstnerisk virksomhet.

Partene skal respektere og fremme barnets rett til fullt ut å delta i det kulturelle og kunstneriske liv og skal oppmuntre tilgangen på passende og like muligheter for kulturell, kunstnerisk, rekreasjons- og fritidsaktivitet."

Arbeidet for å bedre barns- og unges deltakelse i og innflytelse på de nordiske demokratiene foregår på flere nivåer, lokalt og kommunalt, regionalt og nasjonalt. De fleste nordiske landene har Barneombud og Barneråd som skal ivareta og fremme barn og unges rettigheter. Mange frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner er også sterke pådrivere for barn og ungdoms synspunkter og interesser i politiske prosesser. En styrking av det nordiske barne- og ungdomssamarbeidet skal bidra til å inkludere barn og unge i det nordiske samarbeidet, og vil kunne gi nye impulser til eksisterende oppfatninger og bidra til at det nordiske samarbeidet videreutvikles. Det er et sterkt behov for at barn og unges deltakelse i det nordiske samarbeidet ikke begrenses til å gjelde en bestemt sektor, men at Ministerrådets satsing tar utgangspunkt i flere aspekter ved barns og unges livsvilkår. Ved flere av ministerrådets sektorer er det allerede utarbeidet handlingsplaner for sektorenes arbeid vedrørende barn og unge. Vesentlige deler av disse handlingsplanene er integrert i denne tverrsektorielle handlingsplanen for det nordiske barne- og ungdomspolitiske samarbeidet.

Eksisterende virksomhet

Nordisk Ministerråds arbeid i forhold til barn og unge spenner over de fleste av ministerrådets sektorer. Når det gjelder kunnskap, er en stor del av arbeidet knyttet til ulike forskningstiltak. Disse spenner fra spesifikke prosjekter som utarbeidelse av nordisk kunnskapsstatus om barn og unge med innvandrerbakgrunn, eller utvikling av levekårsindikatorer for barn og unge, til mer generelle prosjekter som det planlagte forskningsprogrammet om de nordiske velferdssamfunn i europeisk perspektiv, eller det planlagte nordiske ungdomsforsknings-programmet.

Utvikling av tjenesteapparatet omfatter en store og variert mengde tiltak som skjer innenfor utvekslingsordninger, i nordiske institusjoner, særlig på kultur- og undervisningssektoren, og til mer spesifikke, som for eksempel prosjektet om kvalitetsutvikling i de nordiske kommuners sosiale tjenester rettet mot barn og unge. En nordisk koordinator arbeider blant annet for å øke kvalitet og interdisiplinært samarbeid i nasjonal og nordisk ungdomsforskning, og for å stimulere utviklingen av nasjonale nettverk. Ministerrådet støtter også et tverrfaglig forskernettverk på barnekulturområdet.

Med direkte tiltak menes de prosjekter som iverksettes t. ex. gjennom handlingsplanen for barn og unge i Nordens nærområder. Selv om disse primært er rettet mot nærområdene, er det også meningen at de skal omfatte nordiske barn og unge gjennom ulike kontakt- og utvekslingsordninger. På kultur- og undervisningsområdet arbeides det med prosjekter og tiltak med tilknytning til handlingsplanen "Et kommende Norden", som omhandler nordisk barne- og ungdomskultursamarbeid for perioden 1996-2000. Et viktig mål for planen er at alle nordiske organer på kulturområdet skal arbeide med barn og unge.

Sektorprogrammer i Nordisk Ministerråd

Alle sektorer i Nordisk Ministerråd har egne sektorprogrammer, og de fleste av disse inneholder forslag til tiltak og virksomhet som vil påvirke barn og unges levekår i Norden. Sektorprogrammene er av stor betydning for implementeringen av det nordiske barne- og ungdomspolitiske samarbeidet. De mest sentrale av disse planene er oppført under bibliografien som følger denne planen.

1.3 Barne- og ungdomsorganiseringen i Nordisk Ministerråd

De tre organene Nordisk Ungdomskomite (NUK), Styringsgruppen for nordisk barne- og ungdomskultur (BUK) og Styringsgruppen for nordisk skolesamarbeid (NSS) arbeider i dag med barn og ungdom som hovedmålgruppe. Nordisk Ungdomskomite har i sitt mandat ansvar for å koordinere barne- og ungdomspolitiske spørsmål generelt, og er Nordisk Ministerråds rådgivende organ i nordiske og internasjonale barne- og ungdomspolitiske spørsmål. Komiteens virksomhetsområde skal inkluderer samtlige av ministerrådets sektorer. Styringsgruppen for nordisk barne- og ungdomskultur er ansvarlig for barne- og ungdomskulturelle spørsmål, mens Styringsgruppen for nordisk skolesamarbeid har ansvaret for å koordinere samarbeidet innen skolesektoren. Her følger en presentasjon av de tre organene.

1.3.1 Nordisk Ungdomskomite (NUK)

Nordisk Ungdomskomite ble opprettet på begynnelsen av 70-tallet, og er Nordisk Ministerråds rådgivende organ i nordiske og internasjonale barne- og ungdomspolitiske spørsmål. Ungdomskomiteens oppgaver er blant annet å:

- Ta initiativ til å utvikle det nordiske samarbeidet i barne- og ungdomspolitiske spørsmål,
- Følge opp arbeidet med barne- og ungdomspolitiske spørsmål innenfor alle sektorene i ministerrådet,
- Gjennom et samarbeid med Styringsgruppen for barne- og ungdomskultur sikre koordineringen av arbeidet innenfor barne- og ungdomsområdet, og oppfølgingen av de sentrale målsettinger og strategier i handlingsplanen for nordisk barne- og ungdomskultursamarbeid («Ett kommande Norden»),
- Være høringsinstans i spørsmål relatert til barn og unge,
- Ha ansvaret for å koordinere den nordiske ungdomsforskningen,
- Ta initiativ til og støtte prosjekter og forsøksvirksomhet innenfor barne- og ungdomsområdet,
- Ha ansvar for å koordinere det nordiske engasjementet innenfor internasjonale ungdomspolitiske spørsmål, spesielt i forhold til det europeiske området,
- Fordele organisasjons- og prosjektstøtte til nordiske barne- og ungdomsorganisasjoner og -grupper.

Komiteen består av 13 medlemmer, og er oppnevnt etter co-management prinsippet. I det ligger det at hvert av landene er representert med en fra regjeringen og en fra landsrådet for barn og ungdom. I tillegg har selvstyreområdene en representant hver. Disse har forslags- og talerett, men ikke stemmerett.

Det nordiske samarbeidet mellom barn og unge er det siste tiåret utvidet, og omfatter i dag nye grupper, blant annet på grunn av en revidering av kriteriene til støtteordningene under Nordisk Ungdomskomite. En vesentlig endring er at man stiller færre krav til søkergruppenes oppbygging og størrelse enn tidligere. I perioden 1996-99 har over 12 millioner danske kroner blitt utdelt til nordiske samarbeids-organisasjoner og -grupper gjennom Nordisk Ungdomskomites to støtte-ordninger, og en rekke aktiviteter har blitt holdt i alle de nordiske landene og selvstyreområdene. Det anslås at omlag 9000 barn og unge har deltatt på arrangementer som har mottatt støtte fra Ungdomskomiteens tilskuddsordninger i løpet av de fire siste årene. En rapport om hvordan støtten fordeles og hvilke virkninger som oppnås, er utarbeidet av Nordisk Ungdomskomite.

Nordisk Ungdomsforskning, NYRI

Det nordiske ungdomsforskningssamarbeidet er initiert av Nordisk Ungdomskomite. I dag finansierer komiteen en ungdomsforskningskoordinator som har ansvaret for å koordinere og informere om eksisterende ungdomsforskning i de nordiske landene, å delta i det internasjonale ungdomsforskningssamarbeidet, samt å initiere nye tiltak innenfor sektoren. En rekke aktiviteter er etablert, blant annet en informasjonsbibliografi om ungdomsforskning (NYRIB), en ungdomsforskningsdatabase (NYRID) og et nyhetsbrev (NYRIN). I tillegg arrangeres et nordisk ungdomsforskningssymposium hvert andre år, samt kontaktmøter mellom nordiske ungdomsforskere. Det er også utviklet en internettside knyttet til den nordiske ungdomsforskningskoordinatoren (NYRI) med informasjon om aktuell ungdomsforskning og -politikk i de nordiske landene, aktiviteter initiert av koordinatoren og oppdatert oversikt over arrangementer og møter i Norden og i europeiske forskningsfora.

1.3.2 Styringsgruppen for nordisk barne- og ungdomskultur (BUK)

Kulturministrene besluttet i 1995 å opprette et nytt samarbeidsorgan på kulturområdet, Styringsgruppen for nordisk barne- og ungdomskultur. Styringsgruppen har følgende oppgaver:

- Iverksette vedtatte handlingsplaner om nordisk barne- og ungdomskultursamarbeid, samt utvikle mulighetene for å integrere barne- og ungdomskultur i det nordiske samarbeidet på kunstområdet,
- Følge utviklingen innen området barn, ungdom og kultur, samt holde kontakt med det arbeidet som utføres nasjonalt og innenfor andre nordiske samarbeidsorganer, samt fungere som høringsinstans i spørsmål vedrørende barn, ungdom og kultur,
- Bidra til en dialog med Nordens nærområder og Europa i samarbeid med relevante nordiske og nasjonale organer,
- Rapportere kontinuerlig om utviklingen samt legge fram forslag, utkast og ideer til spesielle nordiske prosjekter, samt gjennomføre konferanser, seminarer og lignende om barn, ungdom og kultur,
- Følge forskningsvirksomheten innen området barn, ungdom og kultur i kontakt med relevante forskningsinstanser, og eventuelt ta initiativ til en slik virksomhet,
- Medvirke til at informasjon og erfaringer innen området spres gjennom ulike kanaler mellom relevante instanser i de nordiske land,
- Sammen med ministerrådets samarbeidsorgan på kulturområdet, nordiske barn, ungdommer, kunstnere, skoler, utdannings- og kulturinstitusjoner styrke og formidle en nordisk kulturidentitet.

Styringsgruppen er sammensatt av fem representanter fra de nordiske regjeringer. I tillegg deltar tre representanter fra selvstyreområdene med forslags- og talerett, men ikke stemmerett.

Nordisk barnekulturforskningsnettverk, BIN-Norden

Nordisk Ministerråd ved Styringsgruppen for nordisk barne- og ungdomskultur støtter et tverrfaglig forskernettverk på barnekulturområdet, BIN-Norden. Nettverket stimulerer tverrsektorielt forskningssamarbeid innenfor barnekulturområdet, og er en møteplass mellom forskere innenfor det nordiske samarbeidet.

1.3.3 Styringsgruppen for nordisk skolesamarbeid (NSS)

Skolesamarbeidet i Nordisk Ministerråd (undervisnings- og forskningsministrene) er forankret i Styringsgruppen for nordisk skolesamarbeid (NSS). De nordiske undervisnings- og forskningsministrene har gitt NSS følgende hovedoppgaver:

- Gi råd til de nordiske undervisnings- og forskningsministrene (MR-U) i spørsmål vedrørende nordisk skolesamarbeid,
- Medvirke til å realisere MR-Us strategi for nordisk utdanning og forskning,

- Utforme og gjennomføre en 5-årig handlingsplan for skolesamarbeid,
- Ha tilsyn i forhold til nordiske avtaler på området.

Styringsgruppen er sammensatt av fem representanter fra de nordiske regjeringer. I tillegg deltar tre representanter fra selvstyreområdene med forslags- og talerett, men ikke stemmerett.

Barne- og ungdomsspørsmål i ministerrådets andre sektorer

Av de øvrige sektorer i Nordisk Ministerråd, har framfor alt Nordisk sosialpolitisk komite, EK-S, tatt initiativ for å initiere tiltak knyttet til barn og unge. Andre viktige sektorer er Helse, Lovgivning, Forbruker, Arbeid og Fiskeri samt programmer som Nærområdeprogrammet.

1.4 Nye utfordringer i det nordiske samarbeidet

Kontakt til nye nettverk av ungdom og nye arbeidsformer

Lokale og regionale medbestemmelsesprosjekter er eksempler på nye aktører i den nordiske barne- og ungdomspolitikken. Siden midten av 90-tallet har det vokst fram en mengde slike prosjekter i alle nordiske land. Mange av disse er utformet som lokale barne- eller ungdomsråd, ungdomsparlamenter og lignende. Det er viktig at det skapes kontakter og nettverk slik at disse aktørene kan delta i utviklingen av barne- og ungdomspolitikken i Nordisk Ministerråd.

Også erfaringer fra prosjekter knyttet til ungdomsarbeidsledighet viser at ungdom og aktører innen denne sektoren har et stort behov for nordisk informasjons- og erfaringsutveksling. Disse gruppene blant såkalt marginalisert ungdom skal også kunne påvirke utformingen av det nordiske barne- og ungdomspolitiske samarbeidet.

Andre grupper som har bygget opp egne nettverk er de mange IT-baserte ungdomsnettverk som finnes i Norden, eller grupper som arbeider mot rasisme og diskriminering og for miljøvern.

En utfordring for det nordiske samarbeidet er å disse involvere nye og andre aktører og nettverk i dette samarbeidet.

Endrede omgivelser

Dagens nordiske samarbeid opplever en rekke utfordringer. Økt globalisering, både gjennom et omfattende europeisk samarbeid og innenfor Østersjø- og Barentsområdet setter preg på de nordiske landene og selvstyreområdene. Forholdet til Nordens nærmiljøer utgjør i seg selv en viktig utfordring for det nordiske samarbeidet. Samtidig er det fortsatt viktig å sikre at Nordens utkantsområder er inkludert i samarbeidet, områder som i større grad enn tidligere vender sin oppmerksomhet videre vestover. Innen det nordiske samarbeidet er Vestnordisk Råd et viktig organ. Rådet arbeider med spørsmål knyttet til barn og unges situasjon i Vestnorden, herunder å bedre kunnskapen om barn og unges situasjon, bidra til flere muligheter til utveksling av erfaringer, samt å øke samarbeidet med det øvrige Norden. I tillegg arbeider rådet med emner knyttet til språk, kultur og informasjon.

Utviklingen av nye samarbeidsstrukturer i nordens nærmiljø, som også inkluderer barne- og ungdomsstrukturer, setter sitt preg på de nordiske land og selvstyreområders samarbeid. Det er et sterkt behov for å analysere det nordiske samarbeidets rolle i forhold til disse nye strukturene.

Nye ungdomspolitiske arenaer

Europa-samarbeidet

I samsvar med det øvrige nordiske samarbeidets oppbygging over de tre peler er en av Nordiske Ungdomskommiteens oppgaver å ha ansvar for å koordinere det nordiske engasjementet innenfor internasjonale ungdomspolitiske spørsmål, spesielt i forhold til det europeiske området. Ungdomskomiteen har søkt å løse oppgaven gjennom å holde et årlig Europamøte mellom parter i Norden som er involvert på området.

Samarbeid med nærområdene

Det nordiske samarbeidet med nærområdene omfatter:
- De baltiske land
- Det nordvestlige Russland
- Arktis

De overordnede målsettingene er å fremme sikkerhet og bidra til en trygg og stabil utvikling, samt økt felles verdigrunnlag og økonomisk samarbeid. Relativt høy grad av likestilling mellom kjønnene kan forstås som en viktig felles identitet for Nordens barn og unge, ikke minst i det internasjonale samarbeidet. Særlig viktig er det å fremheve likestilling som en positiv identitet som kan bidra til å fremme likestilling mellom kjønnene i oppfølgingen av Handlingsplanen om barn og unge i nærområdene, der selve likestillingsbegrepet har kommet i miskreditt etter de gamle kommunistregimenes fall.

Nærområdesamarbeidet styres av et rammeprogram for årene 1999-2002 og årlige arbeidsprogram. De nordiske Informasjonskontorene spiller en vesentlig rolle i implementeringen av Nærområdeprogrammet. Nordisk Ministerråds barne- og ungdomssatsinger i nærområdesamarbeidet styres av «Handlingsplan for barn og unge i nærområdene».

Østersjøsamarbeidet

Østersjøsamarbeitets struktur minner om det nordiske samarbeidet. I dag skjer samarbeidet på så vell parlamentariker-, regerings-, som organisasjonsnivå. I tillegg kommer samarbeidet mellom regionale administrasjoner. Det mellomstatlige samarbeidet skjer innenfor rammen av CBSS (Council of the Baltic Sea States), med årlige statsministerkonferanser.

Sverige tok i 1998 initiativet til den første ungdomsministerkonferansen i Visby, som godkjente en felles aksjonsplan for det ungdomspolitiske samarbeidet i Østersøregionen. Et resultat av Visbykonferansen var også at Sverige, Finland og Tyskland opprettet og finansierte et kontor for koordineringen av det ungdomspolitiske samarbeidet i Østersøregionen og fulgte opp realiseringen av aksjonsplanen. Kontoret er plassert i Kiel. Kontoret har ansvaret for en oppfølgingskonferanse, som ble arrangert i Lübeck i juni år 2000.

Barne- og ungdomsorganisasjonene representert ved de nasjonale/regionale landsrådene i Østersjø-medlemsstatene har organisert sitt samarbeide innenfor rammen av Baltic Youth Forum BYF, seden 1996. Nå er BYF en aktiv aktør i Østersjøsamarbeidet.

På ungdomsforskningsområdet har det nordiske ungdomsforskningsnettverket NYRI aktivt samarbeidet for å involvere Østersjølandene i sitt nettverk. Den 7. NYRIS-konferansen i Helsingfors 2000 er et skritt videre mot dette målet. Et tilsvarende initiativ er tatt gjennom BIN-Nordens forskerkonferanse på Gotland høsten 2000.

Barents-Euroarktisk samarbeid.

Barents samarbeidet administreres innenfor rammen av Barents Euroarctic Council. I mars 1999 ble det opprettet en ungdomspolitisk ad-hoc gruppe innenfor dette samarbeidet. Fra 1999 har den ungdomspolitiske strukturen i regionen økt med to sentrale aktører, Barents ungdomsforskningsnettverk og Barents Regional Youth Forum.

Nordkalottsamarbeidet og senere Barentssamarbeidet har tradisjonelt vært et virksomhetsfelt for Nordisk Ministerråd. Etableringen av en struktur for det barne- og ungdomspolitiske samarbeidet i Barentsregionen vil også få innvirkning på det framtidige nordiske barne- og ungdomspolitiske samarbeidet.

Arktisk samarbeid

Det arktiske samarbeidet organisere innenfor rammen av Arctic Council. Samarbeidet startet opp i 1996. Nordisk Ministerråd har bedt om å få observatørstatus i Artic Council. I Nordisk Ministerråd er det arktiske samarbeidet en del av nærområdeprogrammet. Innenfor det arktiske samarbeidet vil Canadas invitasjon til et samarbeid, kunne være starten på et samarbeid om bar-

ne- og ungdomspolitiske spørsmål i regionen. I Nordisk Ministerråd bør man i første rekke satse på i regi av Artic Council å skaffe seg kunnskap om levekårene for barn og ungdom av urbefolkningen og utvikle deres rettigheter til velferd, kultur, utdanning og deltakelse.

2. Felles mål for samarbeidet

Det nordiske fellesskapet bygger på et verdigrunnlag basert på et felles syn på demokrati, likestilling, menneskerettigheter og samfunnsoppbygging, tjenester og prinsipper. Det nordiske fellesskapet kommer også til uttrykk i språk og kultur. Denne handlingsplanen for det nordiske barne- og ungdomspolitiske samarbeidet er bygget opp omkring seks felles overgripende mål:

- Barn og ungdoms deltakelse og innflytelse
- Barn og ungdoms egne kulturuttrykk og styrking av nordisk identitet
- Ungdoms rett til kvalifisering
- Likestilling mellom generasjoner, kjønn og regioner i Norden
- Toleranse og etnisk mangfold, samt sikring av en bærekraftig utvikling
- Fokus på særlig utsatte barn og ungdommer

Dette er mål som alle sektorer skal rette innsatser for barn og ungdom for å oppnå, basert på en videre utvikling av virkemidler og infrastruktur. Konkretiseringen gjennom tiltak og implementeringen av disse framkommer i egne kapitler.

Barn og unges innflytelse i lokale beslutninger er i varierende grad forankret i nasjonale lovverk. Skolens rolle som aktør og pådriver i forhold til lokale beslutningsprosesser og nærmiljøprosjekter er beskrevet i nasjonale lærerplaner. I tillegg er FNs barnekonvensjon og Agenda 21 relevante nasjonale dokumenter som sier noe om landenes forpliktelser på området.

En rekke regioner og kommuner i de nordiske land har iverksatt prosjekter som skal øke barn og unges deltakelse i og påvirkning på spørsmål som angår dem. Gjennom aktiv deltakelse i slike beslutningsprosesser, får barn og unge verdifull mulighet til å utvikle et forhold til sine egne demokratiske rettigheter. Nordisk Råds nordenutvalg la under sin sesjon i 1999 vekt på betydningen av økt erfaringsutveksling mellom de nordiske land med hensyn til barn og unges medbestemmelse og innflytelse.

Utvikling av den nordiske identiteten blant barn og unge i Norden, er en viktig utfordring for det nordiske samarbeidet. Nordisk identitet er sammensatt av det mangfoldet som finnes i de fem land og tre selvstyreområder, og vil alltid være i utvikliing. Samtidig er det viktig å ta vare på urbefolkningens og de selvstyrende områders kultur og tradisjoner i det nordiske samarbeidet. Betydningen av gode mobilitetsprogrammer og andre utveklingsordninger må ikke undervurderes i dette arbeidet. I tillegg er det viktig å ta i bruk mulighetene for bruk av nye informasjonskanaler slik at barn og unge i ulike deler av Norden kan stifte bekjentskap med hverandre, og kan utveksle erfaringer og synspunkter med andre barn og unge i Norden.

Det nordiske samarbeidet omkring utdanningsspørsmål har pågått siden 1950-tallet, og utgjør en viktig del av samarbeidet på det barne- og ungdomspolitiske området. Samarbeidet inkluderer både grunnskolen og høyere utdanning. I forslaget til tverrsektoriell handlingsplan, fremmes også forslag knyttet til kvalifisering ut over dette samarbeidet. I dette begrepet inkluderes tiltak knyttet til bolig- og forbrukerspørsmål, samt lovgivingssamarbeid mellom de nordiske land og selvstyreområder. Dette er områder som er viktige for barn og ungdoms deltakelse i de nordiske samfunn.

Likestilling mellom generasjoner, kjønn og regioner er en viktig betingelse for en fortsatt god utvikling av det nordiske samarbeidet. En sterkere inkludering av Vest-Norden i det barne- og ungdomspolitiske samarbeidet er viktig. Det er også viktig å være oppmerksom på de forskjeller som finnes mellom Nordens rurale og urbane strøk med hensyn til barn og unges oppvekst. Videre er det viktig å integrere likestillingsperspektivet i det nordiske barne- og ungdomspolitiske samarbeidet.

Arbeidet mot rasisme og fremmedfrykt blant barn og unge i Norden må forsterkes. Dette arbeidet må i større grad enn tidligere dra nytte av erfaringer fra allerede gjennomførte prosjekter i

Norden, samt inkludere barn og unge i gjennomføringen av tiltak. Spesielt bør det utvikles møteplasser der barn og unge kan utveksle synspunkter og erfaringer. Et viktig mål for samarbeidet på det barne- og ungdomspolitiske området er å øke den gjensidige respekten og anerkjennelsen mellom majoriteter og minoriteter i Norden.

Det er viktig å bedre forholdene for de svakeste barn og ungdommer, bl.a. med fokus på områder der barn og unge er særlig utsatte.

3. Felles virkemidler

I arbeidet med å implementere handlingsplanen er det viktig å benytte og videreutvikle allerede eksisterende virkemidler innenfor det nordiske samarbeidet. Disse virkemidlene inkluderer blant annet utvikling av et felles kunnskapsgrunnlag basert på barne- og ungdomsforskning innenfor de ulike nordiske land og selvstyreområder, samt koordinering av nordisk forskning på området. Det er videre viktig å fortsatt satse på barn og unges egen virksomhet og deltakelse, utvikle bruk av ny informasjonsteknologi, samt å bygge ut allerede eksisterende mobilitetsprogrammer for barn og unge.

De fleste av disse virkemidlene eksisterer allerede innen Ministerrådets virksomhet, og det er derfor mer et spørsmål om å videreutvikle disse enn å etablere nye instrumenter.

3.1 Felles kunnskapsgrunnlag

Barne- og ungdomspolitikken skal fortløpende utvikles og fornyes, slik at den kan møte de utfordringer og muligheter de unge stilles overfor. Barne- og ungdomspolitikken må derfor sikres at det stadig samles inn ny viten om unges levekår og unges synspunkter.

Et felles kunnskapsgrunnlag er et viktig fundament for politiske beslutninger innenfor det nordiske samarbeidet og bør omfatte:

- Barne- og ungdomspolitisk forskning
- Et system for sammenlignende nordiske levekårsindikatorer

Nordisk forskningspolitisk råd startet i og med år 2000, to forskningsprogram som også relaterer seg til barn og ungdom; "Kjønn og vold" og "Velferdsforskning". Nordisk Sosialpolitisk komite har i lengre tid arbeidet med å belyse barn og unges levekår i de nordiske land og selvstyreområder. Det er blant annet utarbeidet en rekke rapporter om emnet, og en viktig oppgave er å skape en status over den kunnskap som finnes i Norden om emnet.

Det eksisterer i dag godt utviklede forskernettverk innenfor både barne- og ungdomsforskningen, noe som bidrar til verdifull informasjon om barn og unges levekår i de nordiske land og selvstyreområder. Det er i kommende periode viktig å etablere et godt samarbeid mellom barneforskningen og ungdomsforskningen slik at man kan dra nytte av hverandres erfaringer og kunnskap.

Det er viktig at forskningen om barn og ungdom kan skje innen rammen for samarbeid i Nordisk forskningspolitisk råd.

En annen viktig del av et felles kunnskapsgrunnlag er å skape felles levekårsindikatorer som kan gi muligheter til sammenlikning om å måle utviklingen, men også skape ny kunnskapsstatus. EK-S har vært aktiv i å forsøke og utvikle levekårsindikatorer. Det er viktig at dette arbeidet fortsetter i samarbeid med Nordisk statistisk årbok, NYRI og Nordisk Ungdomskomite og tilsvarende organ på nasjonalt nivå.

De nordiske landene har gjennom tidene hatt som mål å skape de best mulige oppvekstvilkår for barn og unge samt sikre deres rettigheter. Denne politikken bygger bl.a. på undersøkelser om barn og unges forhold, undersøkelser, som de nordiske landene har vært initiativtakere til. Nordiske forskere har vært banebrytende og Norden har vært et forbilde på området. Det eksisterer i dag et godt utviklet forskernettverk og struktur både innenfor barne- og ungdomsforskningen, noe som bidrar til å gi verdifull informasjon om barns og unges levevilkår i de nordiske landene og selvstyreområdene. Dette samarbeidet skjer innen rammen av Nordisk ungdomsforskningsnettverk, NYRI og Nordisk barnekulturforskningsnettverk.

I arbeidet med å videreutvikle nordisk barne- og ungdomsforskning er det viktig at nasjonale myndigheter legger vekt på å bygge ut egne nasjonale nettverk som kan koordinere forskningen nasjonalt, og som kan bidra til å gjøre utvekslingen av informasjon innen de nordiske land og selvstyreområder enklere. Det er også viktig å inkludere relevante sektorer innen ministerrådets i arbeidet som skjer på forskningsområdet, slik at sektorene kan få tilgang på relevant bakgrunnsinformasjon som kan benyttes i sektorenes videre arbeid med barn og unge. Det bør videre satses spesielt på å videreutvikle samarbeidet mellom forskere, brukere og myndigheter innenfor den nordiske barne- og ungdomsforskningen. Bidrag fra frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner bør i større grad trekkes inn i barn- og ungdomsforskningen.

Nordisk Ungdomskomite har utarbeidet et forslag til et ungdomsforskningsprogram. Målet for programmet er å produsere aktuell kunnskap om barn og unge i Norden, samt å produsere bakgrunnsinformasjon for den politiske debatten rundt barne- og ungdomspolitiske spørsmål i Nordisk Ministerråd og de nordiske land. Innholdet i programmet er konsentrert rundt ungdoms levekår og livsstil, utdanning, nordisk identitet og kultur.

Det nordiske samarbeidet på statistikkområdet knyttet til barn og ungdom er relatert til levekårsindikatorer. Det er et behov for at statistikken i større grad er Internett-basert, slik at det er mulig å hente ut sammenlignende profiler, grafikk, kart, rangeringer for statistikk og levekårsindikatorer på Nordisk, nasjonalt, regionalt og lokalt nivå. Eksempler på slik statistikk finnes i Statistisk Sentralbyrås «Aktuell statistikk. Barn og unge», og i rapporten fra Nordisk Ministerråd: «Barn og ungdoms levekår i Norden – Sociale indikatorer på børns levekår». I en slik sammenheng vil det være viktig at en på nordisk nivå blir enige om et sett med levekårsindikatorer og at de enkelte land har relevant og sammenlignbar statistikk som kan danne utgangspunkt for å etablere eventuelle felles nordiske indikatorer. Dette er viktig for å sikre at det er mulig å bruke indikatorene komparativt. Et slikt tiltak vil bidra til å etablere et felles kunnskapsgrunnlag som vil være av stor nordisk nytte.

De nordiske landene skaffer seg på ulike måter indikatorer på levekår for barn og ungdom. Etablering av et system for sammenlignbare levekårsindikatorer for barn og ungdom er en viktig del av en basis for å kunne utvikle en nordisk tverrsektoriell barne- og ungdomspolitikk.

En god basis for å utvikle et system for levekårsindikatorer finnes allrede i Nordisk Statistisk årbok. Levekårsindikatorer skal utgjøre en basis for en årlig analyse av utviklingen av barn og ungdoms levekår i Norden og være underlag for en årlig rapport til Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd.

Forslag til tiltak:

1. Samarbeidet innenfor barneforskningen utvides slik at man får mer informasjon om den barneforskningen som finnes i de ulike nordiske land og selvstyreområder, også utenfor kulturområdet. I dette arbeidet er det viktig å involvere frivillige organisasjoner som har en bred kompetanse på barnespørsmål, og som i mange tilfeller selv utfører forskning på området. Samarbeidet mellom ungdomsforskningen og barnekulturforskningen må styrkes. Ansvarlig for tiltaket er Styringsgruppen for nordisk barne- og ungdomskultur og Nordisk Ungdomskomite.
2. I framtiden skal barne- og ungdomsforskningen inngå som bakgrunnsdokumentasjon i forhold til Nordisk Ministerråds forslag vedrørende barn og unge. Ansvarlig for tiltaket er Styringsgruppen for nordisk barne- og ungdomskultur og Nordisk Ungdomskomite.
3. Det foreslåtte ungdomsforskningsprogrammet iverksettes. Programmet skal finnes innenfor rammen av Nordisk Ministerråds Forskningspolitiske Råd.
4. Nordisk Ungdomskomite og EK-S har ansvaret for å utrede muligheten for å utvikle et system med sammenlignbare nordiske levekårsindikatorer.

3.2 Barn og unges innflytelse

Et viktig element i arbeidet for å utvikle og forbedre barn og unges levekår, er å styrke barn og unges egen innflytelse på barne- og ungdomspolitikken, og på sin egen hverdag. Det nordiske samarbeidet på dette området kan inndeles i to deler;

- Styrke barn og unges innflytelse på ungdomspolitikken innenfor Nordisk Ministerråd,
- Utvikle muligheter for å øke barn og unges innflytelse på sin egen hverdag.

Det nordiske samarbeidet kjennetegnes ved en sterk deltakelse fra den frivillige sektoren. Denne deltakelsen må utvikles videre. Nordisk Ungdomskomite, som fungerer etter co-managementprinsippet, er et viktig eksempel på barn og unges innflytelse på det nordiske samarbeidet. Innenfor rammen av Nordisk Ministerråd kan barn og unges deltakelse og innflytelse økes ved å:

- Forsterke eksisterende nettverk,
- Øke muligheten til å skape nye kanaler
- Bedre de frivillige barne- og ungdomsorganisasjonenes muligheter til nordisk samarbeid.

Det er viktig å forbedre kommunikasjonen med de eksisterende nettverk, samt å øke deres mulighet til å påvirke barn- og ungdomspolitiske beslutninger innenfor Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd. De viktigste eksisterende kanalene i så måter er Ungdommens Nordiske Råd, som holdes årlig i forbindelse med Nordisk Råds sesjon, og landsrådenes nordiske kontaktmøter, som koordinerer landsrådenes internasjonale aktiviteter.

Det er også viktig å involvere nye barn- og ungdomspolitiske nettverk i det nordiske samarbeidet, spesielt i forhold til de beslutninger som tas innenfor området.

I de fleste nordiske land er det satt i gang ulike typer lokale prosjekter som skal øke barn og unges innflytelse over sin egen hverdag. En rekke steder er disse prosjektene organisert som lokale ungdomsråd, eventuelt med regelmessige nasjonale møter. Dette er modeller man kan ta utgangspunkt i også i forhold til et nordisk arbeid på området.

Det må i kommende periode legges spesiell vekt på å inkludere barn og unge fra Nordens utkantsområder (vest-Norden, Nordkalotten og øst-Finland) til å delta i det nordiske samarbeidet. Disse regionene har spesielle utfordringer, blant annet i forbindelse med særskilte språkforhold og ekstra høye transportkostnader ved deltakelse på nordiske arrangementer.

Forslag til tiltak:

5. Det må utredes hvordan et system med høringer i større prinsipielle barn- og ungdomspolitiske spørsmål kan tilføye Nordisk ministerråds organer noe nytt.

3.3 Media, informasjon og IT

Den nye informasjonsteknologien er et godt redskap i arbeidet med å utvikle effektive kommunikasjons og informasjonskanaler. Et viktig element i den nye barne- og ungdomspolitikken er informasjon til, fra og om barn og ungdom. Samtidig som det er viktig å huske at ikke alle har tilgang til disse verktøyene. Ministerrådet må derfor ha en informasjonsstrategi som vender seg til flertallet av barn og ungdom i Norden.

Styringsgruppen for nordisk kultur- og mediesamarbeid er ansvarlige for å initiere tiltak som skal bidra til å øke og effektivisere distribusjonen av film og TV-programmer mellom de nordiske landene. Arbeidet innebærer både kommersiell og ikkekommersiell distribusjon, blant annet gjennom alternative formidlingskanaler som skoler, de nordiske kulturhusene og gjennom bibliotekssamarbeidet.

Internett-aktiviteter

Nordisk Ministerråd har etablert en omfattende hjemmeside på Internett, som også inkluderer informasjon om Ministerrådets virksomhet vedrørende barn og unge. Siden inneholder også

lenker til Nordisk skoledatanett, ODIN, til barne- og ungdomskultursiden Valhalla og til hjemmesiden til den nordiske ungdomsforskningskoordinatoren, NYRI.

Nordisk skoledatanett ble initiert av de nordiske lands statsministre i 1994, og er et virkemiddel som skal øke det nordiske skolefellesskapet, og forenkle skoleelevers og læreres kommunikasjon og pedagogiske samarbeid. Skoledatanettet er en internett-basert kommunikasjonstjeneste som blant annet inneholder informasjon om de enkelte lands skolesystemer, samt opplysninger om relevante stipendordninger i det nordiske kultur- og utdanningssamarbeidet.

Styringsgruppen for nordisk barne- og ungdomskultur tok i 1996 initiativ til opprettelsen av en nordisk barne- og ungdomskulturside på Internett, «Valhalla - nordisk nettverk for barne- og ungdomskultur». Foruten de nordiske land og selvstyreområder har Valhalla-nettverket siden 1998 også omfattet de baltiske landene. Valhalla inneholder en omfattende informasjonsdel som primært henvender seg til fagfolk og eldre ungdommer med opplysninger om nordisk samarbeid, institusjoner, støttemuligheter og aktuelle prosjekter, samt nyhetsstoff levert av nasjonale redaktører i alle land, kalender, publikasjoner, lenker m.m. FORUM-delen, som inneholder en barneside med populære web-steder for barn og et debattforum for unge, er tenkt ytterligere utviklet i samarbeid med ungdom selv.

For å øke tilgjengeligheten og stimulere kontakten mellom barn og unge i Norden, foreslås det at det utvikles og bygges opp et Nordisk Ungdomsforum på internett, en internettportal som inneholder en informasjonsdatabase, de nordiske lands egne ungdomswebsider, samt plass til interaktivitet. Barne- og ungdomsorganisasjoner inviteres til å legge ut eget materiell på siden. Målgruppen for portalen er ungdom i alderen 16-25 år. Det forutsettes at en slikt portal vil bygge på og inneholde linker til allerede eksisterende barne- og ungdomssider. Det foreslås også at det skal være mulig å søke om midler til utvikling av internettsider eller annen interaktiv virksomhet for/blant barn og unge. Også kommuner, regioner og frivillige organisasjoner skal kunne søke om disse midlene. Ordningen skal også benyttes til å stimulere ulike typer demokratiprosjekter basert på bruk av ny teknologi.

Forslag til tiltak:

6. Det etableres et Nordisk Ungdomsforum på Internett. Internett-siden Valhalla udvides og videreutvikles til også at indeholde idéen bag ved Nordisk Ungdomsforum. Ansvarlig er Nordisk Ungdomskomite og Styringsgruppen for nordisk barn- og ungdomskultur.

3.4 Støtte til mobilitet og prosjekter

Et hovedmål i det nordiske barne- og ungdomssamarbeidet er å fremme den nordiske identiteten blant barn og unge, samtidig som det legges vekt på internasjonal forståelse.

Mobilitetsprogrammet Nordplus ble introdusert i 1988, med formål om å øke utveksling av studenter og lærere ved høyere utdanningsinstitusjoner i Norden. Nordplus-Junior henvender seg til en yngre målgruppe, de mellom 16-19 år, og pilotprosjektet Nordplus-Mini til barn mellom 12-16 år. Programmene bidrar til å øke språkforståelsen og kunnskapen mellom ungdom fra ulike deler av Norden. Samtidig er det også startet et prosjekt som tar sikte på å skape en organisert utveksling av ungdom innen landbrukssektoren. Antallet mobilitetsprogrammer er kraftig utvidet det siste tiåret, og i dag er følgende programmer finansiert ved hjelp av midler fra Nordisk Ministerråd:

I. Nordplus-Mini. Pilotprosjekt i 1999-2000. Ansvarlig organ er Styringsgruppen for Nordisk Skolesamarbeid, NSS. Prosjektet støtter utveksling av barn og unge i grunnskolen. Aldersgruppe 12-16 år.
II. Nordplus-Junior. Ansvarlig organ er Styringsgruppen for Nordisk Skolesamarbeid. Målet for programmet er å øke elevmobiliteten. Aldersgruppe 16-19 år.
III. Nordplus. Ansvarlig organ er HØGUT, nordisk samarbeid om høyere utdanning. Målgruppen er studenter og lærere ved høyere utdanningsinstitusjoner i Norden. Programmet bygger på et nettverkssamarbeid og gir støtte til stipendier, kurs, seminarer og utviklingsarbeid.

IV. Nordjobb. Målgruppen er ungdom i alderen 18-26 år. Ansvarlig organ er arbeidssektoren i Nordisk Ministerråd. I 1998 ble 815 utvekslinger gjennomført. Målet for 2000 er 1000 utvekslinger.

V. Elevutveksling Vest-Norden. Ansvarlig organ er Styringsgruppen for nordisk skolesamarbeid. Formålet med programmet er å støtte utveksling av elever mellom vest-Norden og det øvrige Norden, og dermed øke språkforståelsen og kjennskapet til de andre nordiske land, deres kultur og samfunnsforhold.

VI. Nordpraktik. Programmet ga i 1998 130 unge fra nærområdene anledning til å arbeide i nordiske bedrifter. Østjobb ga samme år 20 nordiske ungdommer samme mulighet i Baltikum. Ansvarlig: MR-sam/Nordisk samarbeidskomite.

VII. Utveksling med nærområdene. Et pilotprosjekt som omfatter kultur- og skolesektorene. Målgruppen er barn og unge 7 – 20 år. Programmet administreres av Ministerrådets informasjonskontorer i nærområdene.

VIII. Utvekslingsprogrammer innen landbrukssektoren.

IX. I tillegg finnes et utvekslingsprogram for unge kunstnere under 36 år, Sleipner.

De nordiske mobilitetsprogrammene er svært ulike og dette gir potensielle søkere problemer når de skal søke seg inn til programmene. Det bør derfor startes en diskusjon om hvordan informasjonen kan forbedres på nasjonalt nivå.

Utover mobilitetsprogrammene fins det ulike støtteordninger som også stimulerer fellesprosjekter og mobilitet. Ungdomskomiteens støtteordning er en av dem, Nordisk Kulturfond er en annen, og Styringsgruppen for nordisk barn- og ungdomskultur har også mulighet for å støtte regionalt samarbeid.

Det er viktig å fortsatt fokusere på barn og unges mulighet til å reise og bo i andre nordiske land. Dette innebærer at mobilitetsprogrammene bør utvikles løpende, slik at de omfatter stadig flere barn og unge, herunder at det skapes reell mulighet for at barn og unge fra utkantsområdene kan delta i utvekslingen. I flere av de nordiske landene utgjør visumregler for ikke-nordiske statsborgere en betydelig hindring for deltakelse. For å øke unge nyboeres mulighet til å delta i den nordiske utvekslingen bør derfor slike regler samkjøres.

Forslag til tiltak:

7. De eksisterende mobilitetsprogrammene bør kontinuerlig utvikles for å kunne øke bredden i deltakelsen. Samtidig må Nordisk Ministerråd utarbeide informasjon som gir bedre oversikt over de programmer som finnes. Spesielt bør det utarbeides materiell som retter seg mot unge nyboere.
8. Kontakten mellom barn og unge fra ulike deler av Norden og Nordens nærområder må bedres. Dette kan blant annet gjøres ved å øke antallet møteplasser. Her kan forskjellige eksisterende ungdomssenter, både offentlige og organisasjons eide, spille en viktig rolle. Det er spesielt viktig å sikre at Nordens utkantsområder er inkludert i det nordiske samarbeidet, og at barn og unge med ulik kulturell bakgrunn møtes. Ansvarlig for tiltaket er Nordisk Ungdomskomite og Styringsgruppen for nordisk barne- og ungdomskultur.
9. Nærområdeprogrammet må videreutvikles slik at utveksling mellom barn og unge kan økes. Ansvarlig for tiltaket er barn- og ungdomssektoren (kultur) i samarbeid med skolesektoren i Nordisk Ministerråd og nærområdeprogrammet.
10. Det undersøkes hvordan organisert utveksling for landbruksungdom kan gjøres mer tilgjengelig. Ansvarlig er Nordisk embetsmannskomite for jord- og skogbruksspørsmål.
11. Midler som benyttes til barne- og ungdomsprosjekter skal koordineres bedre. Nordisk Ministerråds sekretariat samordner og utarbeider et system for registrering og håndtering av søknader om økonomiske bidrag.
12. Støtteordningene innenfor kulturområdet samkjøres med henblikk på søknadstidspunkter og informasjon. Antallet søknadsfrister på mindre støttebeløp bør økes.

13. Informasjon om støtteordningene innenfor kulturområdet skal være lett tilgjengelig, og skal finnes i/på/blant kommuner, kinoer, bibliotek, skoler, idrettsbevegelsen, ungdomshus og lignende. Internett må benyttes flittig for å sikre at informasjonen når ut til flest mulig.

4. Tverrsektoriell virksomhet basert på sektoransvar

4.1 Barn og unges deltakelse og innflytelse

Barn og unges medvirkning og innflytelse på egen hverdag står sentralt i alle de nordiske land og selvstyreområders eget barne- og ungdomspolitiske arbeid. I det nordiske samarbeidet er betydningen av barn og unges deltakelse i nordiske aktiviteter sentral, og det er et viktig mål for arbeidet å finne flere måter barn og unge kan bidra til videreutviklingen av det nordiske samarbeidet.

I kommende periode er det viktig å finne fram til hvordan barn og unges innflytelse innenfor det nordiske samarbeidet kan styrkes. Ministerrådets ulike sektorer må i sine aktivitetsplaner vurdere hvordan dette forslaget kan innfris. Det må for eksempel vurderes om barn og unge bør være representert i enkelte nordiske organer, for eksempel i Kulturfondet. Nordisk Ungdomskomite skal i perioden utarbeidet et forslag til hvordan alle barn og unge i Norden kan gis større innflytelse over det nordiske arbeidet. Forslaget skal inkludere tiltak som spesielt fokuserer på unge nyboeres spesielle situasjon i forhold til denne problemstillingen.

Det må i kommende periode legges spesiell vekt på å inkludere barn og unge fra Nordens utkantsområder (vest-Norden, Nordkalotten og øst-Finland) til å delta i det nordiske samarbeidet. Disse regionene har spesielle utfordringer, blant annet i forbindelse med særskilte språkforhold og ekstra høye transportkostnader ved deltakelse på nordiske arrangementer.

Ungdommens Nordiske Råd, UNR, utgjør i dag en mulighet for ungdom til å influere på Nordisk Råds virksomhet. Det foreslås at det igangsettes et samarbeid mellom Ungdommens Nordiske Råd og Nordisk Ungdomskomite som tar sikte på å videreutvikle UNR som et viktig ungdomspolitisk forum, med bred deltakelse fra ulike typer barne- og ungdomsorganisasjoner og -grupper. Det er viktig å utvikle UNR til også å ta tak i spørsmål som berører ungdom og deres levekår i Norden.

Et særtrekk ved de nordiske demokratiene er den frivillige sektorens sterke stilling og betydning for folkelig deltakelse. Også i det nordiske samarbeidet har forholdet til de frivillige organisasjonene og det sivile samfunn vært vesentlig, og det er viktig at det finnes møteplasser der representanter fra de nordiske regjeringer og fra frivillige organisasjoner kan møtes. Innen barne- og ungdomssamarbeidet er Nordisk Ungdomskomite et eksempel på dette, ettersom komiteen bygger på co-management prinsippet. I den senere tid er det også utviklet en rekke strategier og planer for forholdet mellom Ministerrådet og den frivillige sektoren, og kontakten må videreutvikles også innenfor det nordiske barne- og ungdomssamarbeidet. Det er viktig at man sikrer at barne- og ungdomsperspektivet er inkludert i ministerrådets handlingsplaner for likestilling, og i ministerrådets arbeid på området.

Mange politiske beslutninger som direkte påvirker barn og unges oppvekst tas i kommunene. For å sikre at barn og unges synspunkter innhentes og brukes har de nordiske land (og i selvstyreområdene) utviklet forskjellige former for systematisk medvirkning og innflytelse. Det finnes ingen fasit for hvordan barn og ungdom skal delta i lokale plan – og beslutningsprosesser. Dette vil variere fra land til land og fra kommune til kommune. Dette er et viktig mangfold og et godt utgangspunkt for å lære av hverandre. Et eksempel på et tiltak som kan gi et godt grunnlag for felles erfaringsutveksling er opprettelse av ungdomsråd som mange kommuner i Norden har etablert. Spørsmål som omfatter sammensetning, hvordan rådene velges (skoler, postavstemming etc), hvilken aldersgrupper er representert, saker som behandles, muligheter for å ta egne initiativ er relevante spørsmål i en slik nordisk erfaringsutveksling. I tillegg vil det være relevant å få opplysninger om grad av formaliserte møter med kommunens beslutningstakere, om det er avsatt egne midler til rådet og grad av innflytelse i forhold til saker.

Opprettelse av barn og ungdomsråd er et eksempel på hva som kan gjøres for å sikre systematisk medvirkning fra barn og unge på lokalt nivå. I tillegg kan det være aktuelt å invitere barn

og ungdom med på ulike prosjekter for forbedring av nærmiljø og planlegging og gjennomføring av aktiviteter i hverdagen.

I mange kommuner er skolene engasjert i det lokale arbeidet med barn og ungdoms medvirkning. Det er utviklet metoder for hvordan barn og ungdom kan komme med innspill til den lokale barne – og ungdomspolitikken og dette arbeidet er integrert i skolens undervisning. Klasseråd og elevråd er trukket aktivt inn i klassenes arbeid med medvirkning og innflytelse. Det er relevant å sammenlikne på et nordisk nivå skolens rolle som aktør i lokal planlegging og utvikling av lokal barne – og ungdomspolitikk. Dette vil være en viktig del av den felles erfaringsutveksling mellom de nordiske landene.

Det regionale nivået har også utviklet kanaler for barn og unges muligheter for innflytelse på politiske prosesser som kan danne grunnlaget for en erfaringsutveksling på det regionale nivå. Det er ukjent i hvilken grad ungdom har dannet regionale eller nasjonale nettverk som ledd i deres engasjement og lokale deltakelse. Ved hjelp av IT burde det være mulig for barn og unge å få til en felles erfaringsutveksling om sitt arbeid og engasjement på regionalt nivå.

Det er også viktig å utvikle og iverksette gode metoder for barn og unges medbestemmelse og innflytelse på lokalt, regionalt og nasjonalt plan. Nordisk Ungdomskomite skal i samarbeid med relevante partnere utarbeide en veileder som inneholder ulike modeller for barn og unges innflytelse og medbestemmelse, med vekt på modeller som gir reell innflytelse.

Spesiell vekt bør legges på betydningen av deltakelse for å motvirke fremmedfrykt blant ungdom i Norden.

Forslag til tiltak:

14. Det gjennomføres en kartlegging av villkår for barn og unges medvirkning og innflytelse i de nordiske land. Kartleggingen skal ta utgangspunkt i lovverk, nasjonale lærerplaner og andre nasjonale eller regionale retningslinjer. Ansvarlig for tiltaket er Nordisk Ungdomskomite.
15. Det lages en nordisk samling med eksempler på ulike former for ungdomsråd. Ansvarlig for tiltaket er Nordisk Ungdomskomite.
16. Det arrangeres en nordisk konferanse hvert 2.år for beslutningstakere og ungdom der hensikten er erfaringsutveksling på medvirkning og innflytelse. Ansvar for organisering av konferansen ligger hos det land som har formannskapet i Nordisk Ministerråd.
17. Det utvikles et treffsted på nettet der ungdom kan utveksle erfaringer fra lokal medvirkning og arbeid.
18. Det etableres et forum for erfaringsutveksling mellom nordiske «deltakelsesprosjekter». Ansvarlig for tiltaket er Nordisk Ungdomskomite, i samarbeid med de nordiske landsråd.
19. Det igangsettes et arbeid som tar sikte på å øke barn og unges innflytelse innenfor Nordisk Ministerråd.
20. Det utarbeides et forslag til hvordan barn og unge i Norden kan få større innflytelse over egen hverdag. Nordisk Ungdomskomite er ansvarlig for tiltaket. En viktig del av prosjektet er å bidra til erfaringsutveksling mellom de nordiske land når det gjelder barn og unges medbestemmelse og innflytelse på lokalt og regionalt plan.
21. De frivillige barne- og ungdomsorganisasjonene skal, gjennom sine landsråd, være høringsinstanser for forslag fremmet av Nordisk Ministerråds organer vedrørende barn og unge.
22. Barn og unge i Nordens utkantsområder skal sikres reell mulighet for deltakelse i det nordiske samarbeidet ved at det tas hensyn til de særlige forhold med hensyn til språk, organisasjons- og transportforhold.
23. Det igangsettes et arbeid som tar sikte på å bygge nettverk til nye aktører av barn og unge.
24. Det foreslås at Nordisk Råd, i forbindelse med sitt 50-års jubileum i 2002, legger vekt på å synliggjøre barn og unges betydning for det nordiske samarbeidet.
25. Det må arbeides med å integrere likestillingsperspektivet i ungdomspolitikken.

4.1.1 Barn og ungdoms innflytelse på sin arbeidsplass - skolen

Barn og unge har i dag ikke samme rettigheter på sin arbeidsplass - skolen - som de voksne har gjennom arbeidsmiljøloven. Dette til tross for at barn og unge gjennom sitt engasjement i for eksempel arbeid mot rasisme og i kampen mot mobbing har vist seg å være en stor ressurs. Det er viktig at skolen gir rom for barn og unges innflytelse over skolemiljøet, undervisningen og arbeidsformer. Skolen bør fremme og oppmuntre barn og unges engasjement i samfunnsspørsmål.

Forslag til tiltak:

26. Det startes et prosjekt for å se på ulike modeller for barns og unges innflytelse i skolen.

4.1.2 Støtte til barn og unges initiativ innen fritidssektoren

Et særtrekk ved de nordiske demokratiene er den frivillige sektorens sterke stilling og betydning for folkelig deltakelse. Det er derfor viktig at det nordiske samarbeidet støtter barn og unges egen organisering, videreutvikling av organisasjonslivet, samt støtte utvikling og fornyelse i organisasjonene De nordiske barne- og ungdomsorganisasjonene bør også sikres reelle forutsetninger for nordisk erfaringsutveksling. Selv om barne- og ungdomsorganisasjonenes arbeide i de nordiske landene er fruktbart og av stor betydning viser forskningen at medlemsgrunnlaget er sviktende og at aktørene er færre.

Det er også viktig å øke barn og unges brukerinnflytelse og eget initiativ i de kommunale fritidsklubbene.

Det som er felles for de vestnordiske land, sameland i Norge, Sverige og Finland, samt de nye nærområdene er, at det ikke alltid finnes et kulturelt miljø der barne- og ungdomskulturen kan bygges opp. De kan sjelden konkurrere med de folketette storbyregionene der det finnes både økonomiske midler og fagfolk. Utenfor disse storbyområdene er det største hinderet ofte at avstandene er store, samtidig som man sjelden har kulturarbeidere med kompetanse om barn og unge.

Kultur- og fritidssektoren er samtidig i stor utvikling i de nordiske land og selvstyreområder. Frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner spiller fortsatt en stor rolle i mange barn og unges hverdag, samtidig som en rekke nye aktivitetsformer har vokst fram. Eksempler på dette er at det finnes stadig flere klubber eller grupper som driver med skateboard, rollespill og videoverksteder, i tillegg til fritidsklubbene. Dette innebærer også utfordringer for det nordiske samarbeidet. Det er blant annet viktig at man klarer å knytte nye nettverk med brede ungdomsgrupper slik at flest mulig kan delta i det nordiske samarbeidet.

Idrett er en vesentlig del av de fleste barn og unges liv i Norden. Nordisk idrettssamarbeid er en betydningsfull del av barne- og ungdomsarbeidet, og også foreldrene er en viktig målgruppe i dette arbeidet. Ministerrådets muligheter til å støtte idrettsvirksomheten er begrenset i forhold til hva som kan gjøres på nasjonalt plan. Det er derfor viktig at de nasjonale idrettsorganisasjonene også inkluderer en nordisk dimensjon i deres ordinære virksomhet.

Samarbeidet mellom nasjonale idrettsforbund i de nordiske land og selvstyreområder bidrar til at spesielt Nordens utkantsområder får anledning til å delta i det nordiske samarbeidet. En vesentlig del av midlene fordeles til idrettsforeninger i forbindelse med deltakelse på arrangementer i andre nordiske land. I tillegg er det nordiske idrettssamarbeidet meget aktive i forhold til å bekjempe rasisme og fremmedfrykt

Forslag til tiltak:

27. Det tas initiativ til et prosjekt for utveksling av metoder for brukerinnflytelse i de kommunale og andre fritidsklubber. Ansvarlig for tiltaket er Nordisk Ungdomskomite.

4.2 Nordisk identitet

De nordiske landene gjennomgår i dag en utvikling der samfunnet blir mer flerkulturelt enn det har vært tidligere. Det er viktig å synliggjøre denne utviklingen i det nordiske samarbeidet, gjennom å sikre bredde i deltakelsen, og å styrke det allerede eksisterende arbeidet mot fremmedfrykt og rasisme blant barn og unge i Norden. Nordisk identitet er sammensatt av det mangfold som finnes i de respektive land, og vil alltid være i utvikling. Samtidig er det viktig å ta vare på urbefolkningens og de selvstyrende områders kultur og tradisjoner i det nordiske samarbeidet.

For mange barn og unge utgjør en deltakelse i det nordiske samarbeidet en forsmak på et internasjonalt engasjement. Det er viktig at man innen det nordiske samarbeidet legger til rette for at barn og unge både kan oppleve det nordiske samarbeidets egne kvaliteter, samtidig som man også bidrar til å forberede et bredere internasjonalt engasjement blant barn og unge.

Det nordiske samarbeidet har også andre utfordringer. Blant barn og unge i Norden benyttes engelsk i stadig større grad som kommunikasjon, blant annet ved kontakter som knyttes på Internett. Dette gjør terskelen til et aktivt internasjonalt engasjement lavere, samtidig som de nordiske språk i mindre grad benyttes, også i nordisk sammenheng. Dette kan også få konsekvenser for utviklingen av en nordisk identitet blant barn og unge.

I forhold til tidligere, har antallet barn og unge som benytter nordiske mobilitetsprogrammer økt. Samtidig bidrar blant annet Ministerrådets ulike støtteordninger til at stadig flere barn og unge deltar på arrangementer i andre nordiske land. En slik utvikling medfører at muligheten for kjennskap til og interesse for andre nordiske lands kulturer er stor.

I arbeidet med å utvikle skolen som skaper og formidler av nordisk identitet er det viktig at samarbeidet mellom kultur- og skolesektorene innen Nordisk Ministerråd videreutvikles og forsterkes ytterligere, blant annet gjennom arbeidet til et nyopprettet arbeidsutvalget bestående av representanter fra Styringsgruppen for nordisk barne- og ungdomskultur og Styringsgruppen for nordisk skolesamarbeid. Målene for samarbeidet er å finne frem til prosjekter som bedrer samarbeidet mellom kultur og læring, som styrker barne- og ungdomskulturforskningen, og som videreutvikler den nordiske kulturpedagogikken. Et konkret tiltak er å etablere tettere kontakt mellom kulturinstitusjoner og skoler, både på nasjonalt og på nordisk plan. Et annet eksempel på et slikt tiltak er samarbeidet rundt temaet «Skogen i skolen», som er konsentrert rundt å bygge opp under en nordisk identitet hos ungdom, med grunnlag i den viktige rolle skogen i Norden har for vår felles kulturarv. Dette samarbeidet bør utvikles videre og konkretiseres.

Forslag til tiltak:

28. Vest-nordiske mediaverksteder har blitt evaluert med hensyn til eventuell utvidelse. Idéen om et ungdomsmagasin videreutvikles i samarbeid med ungdom selv, og legges inn under Nordisk ungdomsforum. Styringsgruppen for nordisk barne- og ungdomskultur er ansvarlig for tiltaket.
29. Ministerrådet oppfordrer Nordisk Film- og TV-fond til å forsterke innsatsen når det gjelder barn og ungdom, f.eks. gjennom bidrag til kopier, teksting og markedsføring. Film og TV-produksjoner av høy kvalitet som retter seg mot barn og unge skal prioriteres.
30. Styringsgruppen for Kultur og Massemedia, Styringsgruppen for nordisk barne- og ungdomskultur og Nordisk Ungdomskomite skal fremlegge et forslag om samnordiske relevante mediaprojekter for barn og unge.
31. Unge innen radio og TV må i større grad prioriteres i forhold til eksisterende stipendier og ordninger.
32. Det skal utvikles et nordisk samarbeid for lærere som gjelder medie-undervisning og medieutdanning med hensyn til ulike undervisningsformer
33. I forbindelse med utviklingen av Ungdommens Internettportal, og videreutviklingen av Valhalla, igangsettes det et samarbeid med institusjoner og internettsider som har oversikt over aktiviteter og andre tiltak innenfor barne- og ungdomskulturområdet.

4.2.1 Synliggjøring av barne- og ungdomskulturen i Norden

Den nordiske barne- og ungdomskulturen er en viktig del av det nordiske kultursamarbeidet. Dette innebærer også at den må synliggjøres og presenteres både i nordisk sammenheng, og i de tilfellene der den nordiske kulturen skal presenteres utenlands. Dette kan for eksempel gjøres ved å inkludere barne- og ungdomskulturen i tidsskrifter og utstillinger der nordisk kultur presenteres. Det er i tillegg viktig at minoriteters – inkluderende urbefolkningens- mulighet til å fremføre sin kultur for et større publikum styrkes, for dermed å bidra til å skape et kulturinntrykk som i større grad viser mangfoldet i dagens nordiske samfunn. Dette er særlig viktig i barne- og ungdomskulturen.

De nordiske hus og -institutter i Reykjavik, Tórshavn, Mariehamn og i Nuuk har alle aktiviteter for barn og unge som en del av deres virksomhet. Disse aktivitetene varierer mye fra land til land og Hus til Hus, men kan for eksempel være barneteater, filmvisninger, konserter av og med barn og unge og utstillinger. De nordiske kulturinstitutter og Hus må fortsatt være en garantist for kontinuitet og kvalitet i barnekulturarbeidet. Nordisk kulturfond er også et viktig instrument i det nordiske kultursamarbeidet. Fondet gir tilskudd til samarbeidsprosjekter som blant annet skal øke den nordiske språkforståelsen og kulturformidlingen.

Forslag til tiltak:

34. Ved nordiske kulturprosjekter i utlandet skal den nordiske barne- og ungdomskulturen synliggjøres. Dette skal skje i et samarbeid mellom Styringsgruppen for nordisk barne- og ungdomskultur og Styringsgruppen for kulturprosjekter i utlandet.

4.2.2 Nordisk språkforståelse

Det er viktig å øke kjennskapen til de nordiske språkenes særpreg og fellestrekk, blant annet for å gjøre kommunikasjonen mellom barn, unge og voksne fra ulike deler av Norden enklere, i tillegg til at kunnskapen om de nordiske lands kultur og samfunnsliv bedres. Mange barn og unge kommuniserer på engelsk i nordisk sammenheng, og utfordringen for å øke kunnskapen om og bruken av nordiske språk er stor. Samtidig er mulighetene til å utveksle informasjon og ideer innenfor barne- og ungdomsmiljøene større enn tidligere, blant annet gjennom aktiv bruk av nye informasjonskanaler og –metoder.

Grunnlaget for nordisk språkforståelse legges i skolen. Som et minimum bør grunnskolen gjøre elevene kjent med og vekke interesse for de nordiske språk. Det er igangsatt et samarbeid mellom kultur og skolesektoren som blant annet skal vurdere muligheten for felles tiltak. I tillegg er utvekslingsprogrammene viktig for å øke språkforståelsen. Spesielt langvarige opphold i andre nordiske land, som for eksempel gjennom studier eller arbeidsopphold, bidrar til økt språkforståelse. Det er viktig å finne måter slik at disse tilbudene kan markedsføres mer aktivt.

Det er etterspurt arbeid på kulturområdet som går utover allerede fastlagte baner. Det foreslås derfor at det igangsettes et pilotarbeid som konsentreres om emnet "Nordisk identitet" - hva er nordisk identitet i forhold til den lokale barne- og ungdomskultur. Pilotarbeidet bør kunne gi input til forskningssektoren vedrørende behov for konkret forskning.

Forslag til tiltak:

35. Det startes et prosjekt som tar sikte på å øke barn og unges forståelse av de nordiske språkene. Ansvarlig for prosjektet er Styringsgruppen for nordisk barne- og ungdomskultur i samarbeide med Styringsgruppen for nordisk skolesamarbeid, Nordmål og Nordisk Institutt i Finland (NIFIN).
36. Informasjonen om barn og unges muligheter til å delta på språkkurs i de nordiske land må bedres. Man bør i tillegg se på hvilke andre tiltak som kan øke deltakelsen fra barn og unge på slike språkkurs. Ansvarlig for tiltaket er Nordisk Språkråd.
37. Det skal vurderes å utarbeide en svensk/norsk - grønlandsk og en grønlandsk - svensk/norsk ordliste.

4.3 Internasjonalt samarbeid

Det internasjonale samarbeidet på barne- og ungdomskulturområdet består blant annet av et samarbeid mellom nasjonale myndigheter, og mellom frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner. I tillegg organiseres det et uttall festivaler, både i de nordiske land og selvstyreområder, i Nordens nærområder og i Europa for øvrig. Eksempler på dette kan være festivalene Ung i Norden, den Europeiske kulturfestivalen samt ungdomskulturfestivalen i Barentsområdet. I det nordiske samarbeidet legges det stor vekt på internasjonal forståelse, og et godt samarbeid med Nordens nærområder og Europa forøvrig. Det er i så måte viktig å understreke de nordiske lands mangfoldighet og ulike nyanser.

Barne- og ungdomssamarbeidet står overfor to viktige utfordringer i forhold til å videreutvikle det internasjonale samarbeidet; styrke samarbeidet med Nordens nærområder, og bedre koordineringen av de nordiske lands internasjonale arbeid. Som Nordens nærområder forstås de baltiske land og nordvest-Russland. I 1998 vedtok Ministerrådet «Handlingsplan for barn og unge i Nordens nærområder», med tilhørende årlige aksjonsplaner. Handlingsplanen understreket betydningen av en koordinering av allerede eksisterende tiltak innen området, overføring av kompetanse mellom Norden og Nordens nærområder, samt iverksetting av kulturelle initiativ som for eksempel støtte til opprettelse av lokale ungdomsråd og offentlige bibliotek. Sosial og helse, kultur og skolesektorene er ansvarlig for oppfølgingen av handlingsplanens forslag. Et konkret resultat av arbeidet med handlingsplanens forslag er at de baltiske landene siden 1998 har deltatt i Valhalla-nettverket, den nordiske barne- og ungdomskultursiden på Internett.

Det nordiske barne- og ungdomssamarbeidet bør konsentrere sin aktivitet i Nordens nærområder rundt et samarbeid med de frivillige barne- og ungdomsorganisasjonene og de offentlige myndigheter, i Norden og i Nordens nærområder. Det er særlig viktig å øke antallet møteplasser mellom ungdom og myndighetsrepresentanter fra de Nordiske landene og fra nærområdene, samt å bidra til økt erfaringsutveksling.

Hovedområder for arbeidet er å utveksle informasjon om nasjonale synspunkter og forslag på internasjonale barne- og ungdomsspørsmål. Samarbeidet er spesielt viktig i forhold til samarbeidet innenfor EU og Europarådet, og i forhold til samarbeidet rundt Østersjøen og i Barents.

Forslag til tiltak:

38. Antallet møteplasser mellom barn og unge fra Norden og fra Nordens nærområder økes gjennom å gi støtte til nettverksoppbygging og organisasjonsdanning i Nordens nærområder.
39. De eksisterende støtteordningene under Nordisk Ungdomskomite må inkludere deltakere fra og prosjekt i Nordens nærområder.
40. Arbeidet med å koordinere de nordiske land og selvstyreområders internasjonale arbeide styrkes ytterligere.
41. Videreutvikle Europamøtene der nasjonale representanter til europeiske organer innenfor barne- og ungdomsområdet kan utveksle erfaringer og synspunkter.

4.4 Kvalifisering

4.4.1 Utdanningssamarbeid

Det nordiske skolesamarbeidet har pågått siden 1950-tallet, og koordineres av Styringsgruppen for Nordisk skolesamarbeid (NSS). En handlingsplan for skolesamarbeidet 2000-2004 ble vedtatt i februar 2000.

Nordisk Ministerråds skolesamarbeid har som mål å gjøre skolen bedre i Norden. Samarbeidet skal bygge videre på og nyttiggjøre skoleutvikling i de nordiske land og i internasjonal sammenheng innenfor prioriterte områder, i de tilfeller der nordisk merverdi oppnås. Det er videre skolesam-arbeidets målsetting å fremme et helhetssyn på barn og unges utdanning fra førskole til ungdomsutdanning.

Med utgangspunkt i Nordisk Ministerråds overordnede strategi for utdanning og forskning 2000-2004, «Norden som foregangsregion for utvikling av menneskelige ressurser», skal Nordisk skolesamarbeid fremme ovenfornevnte mål ved å:

- bringe relevante skolepolitiske temaer fram på Ministerrådets dagsorden,
- samle god praksis og gode erfaringer og formidle dem til en bredest mulig krets i Norden,
- synliggjøre dynamikken i nordisk skoleutvikling via Internett og bidra til en diskusjon og debatt som profilerer det nordiske perspektivet,
- satse på et politisk høyprioritert samarbeid med nærområdene
- prioritere internasjonalt samarbeid,
- aktivt bidra til at skolebasert/utdanningsbasert forskning inngår i Ministerrådets Forskningspolitiske strategi,
- samarbeide med voksenutdanning og høyere utdanning for å fremme en helhetlig tenking vedrørende utdanning.

Styringsgruppen for nordisk skolesamarbeid har i sin handlingsplan definert følgende fokusområder for perioden 2000-2004:

- Nye kompetansekrav i kunnskapssamfunnet,
- Livslang læring,
- Evaluering,
- Verdier og kultur i skolen,
- En åpen dialog om sammenheng og helhet,
- Prioritering av tverrgående aktiviteter i Ministerrådet, herunder
- IKT, kvalitet, læring og synliggjøring, samt språkforståelse.

4.4.2 Samarbeid om høgre utdanning

Samarbeidet om høyere utdanning, HØGUT, har til oppgave å fremme nordisk samarbeid innen høyere utdanning, samt utvikle og styrke det nordiske utdanningsfellesskap. Prioriterte oppgaver er prosjekter/initiativ som tar sikte på å øke kvaliteten innenfor høyere utdanning, masseutdanning, gjensidig godkjenning av utdanninger, grader og annen studiedokumentasjon samt utvikling av IT i høgre utdanning. HØGUT arbeider også med å etablere et felles utdanningsrom for Norden og Baltikum.

Også andre sektorer innen Ministerrådet er engasjert i problemstillinger vedrørende høyere utdanning. Ett eksempel på dette er Fiskerisektoren, som i særlig grad er opptatt av at et økt nordisk samarbeid om høyere utdanning innenfor fiskerifag, kan bidra til å øke rekrutteringen til næringen.

4.4.3 Kvalifisering og arbeid

De fleste ungdommer i Norden fullfører sin utdanning og får et arbeid. Samtidig er det en altfor stor andel som forlater videregående skole eller som ikke avslutter sine studier. I lang tid har arbeidsløsheten blant unge vært dobbelt så høy som blant voksne. Ungdomsarbeidsledighet eller etableringsproblemer på arbeidsmarkedet vil i framtiden være en av de viktigste ungdomspolitiske spørsmålene i det nordiske samarbeidet. Dette innebærer et behov for ny innsats, utvikling av idé- og utviklingssentra eller andra former som støtter ungdoms kreativitet og initiativ. Ett nordisk utviklingsarbeid omkring ungdoms kompetanseutvikling er etablert innen Nokonprosjektet, som har fått støtte av Nordisk Ungdomskomite og Embetsmannskomiteen for arbeidsmarked og arbeidsmiljøspørsmål de siste to år. Det er spesielt viktig å bruke allerede opparbeidet kunnskap og erfaringer i forhold til å arbeide med å begrense antallet barn og unge som slutter skolen tidlig, samtidig som det er et behov for pedagogisk innsikt i og nye former for utdanning og kompetanseutvikling i Norden.

Aldersstrukturen i Norden er samtidig i endring, og de nærmeste tiårene vil medføre en stadig synkende andel unge i forhold til resten av befolkningen. Dette vil medføre store utfordringer for arbeidsmarkedet med blant annet såkalte flaskehalser og mangel på arbeidskraft.

Et viktig tiltak innenfor arbeidssektorens arbeid med ungdomsspørsmål er å spre informasjon om arbeidsmarkedssituasjonen for unge i Norden. I tillegg er det viktig å i større grad enn tidligere utveksle forskningsresultater mellom de nordiske landene, samt benytte det eksisterende forskernettverket på ungdom og arbeidsledighet. For å styrke dette arbeidet er det spesielt viktig å benytte den ekspertisen som finnes i det ungdomspolitiske miljøet, samt i andre relevante ungdomsorganisasjoner og forskningsinstitusjoner.

Forslag til tiltak:

42. Det igangsettes et arbeid som skal øke erfaringsutvekslingen, spre ideer og kunnskap mellom prosjekter og utviklingsvirksomheter innenfor arbeidsmarkedsområdet, kompetanseutvikling og de frie/alternative utdanningsformer. I den forbindelse arrangeres et årlig nordisk forum for ungdom. Ansvarlig for tiltaket er Nordisk Ungdomskomite.
43. En felles nordisk ide- og prosjekt-webside utvikles i forbindelse med etableringen av Nordisk Ungdomsforum på Internett.

4.4.4 Ungdom og bolig

På boligområdet er målsettingen at det skal skapes gode bo- og levekår for alle grupper av befolkningen. Det nordiske boligsamarbeidets virksomhet i forhold til ungdom må ta utgangspunkt i at situasjonen for ungdom i etableringsfasen er meget ulik i de forskjellige nordiske land. Samarbeidet bør derfor fokusere på å utveksle informasjon om landenes tiltak med hensyn til utbygging av student og ungdomsboliger, og å samarbeide om å utvikle nye løsninger, blant annet ved å benytte allerede eksisterende forskning om ungdoms- og boligspørsmål. Det må legges vekt på å vurdere situasjonen for unge nyboere på boligmarkedet i de nordiske land og selvstyreområder. Det bør også i større grad utveksles informasjon om søknadskriterier og hybeltilbud ved de nasjonale universitetene og høyskolene, slik at ungdom i andre nordiske land kan få tilgang på slik kunnskap. Eksisterende informasjon om boligsituasjonen ved høyere utdanningsinstitusjoner bør gjøres mer tilgjengelig, blant annet gjennom den foreslåtte ungdomsportalen på Internett[1].

Forslag til tiltak:

44. Det igangsettes et arbeid som tar sikte på å øke informasjonen og kunnskapen om boligsituasjonen for unge i de ulike nordiske land og selvstyreområder. Ansvarlig for tiltaket er Nordisk Ungdomskomite i samarbeid med EK-Byg, HØGUT og den nordiske ungdomsforskningskoordinatoren.

4.4.5 Barn og unge som forbrukere

Et hovedmål for det nordiske samarbeidet innenfor forbrukersektoren er å sikre god og riktig merking av varer i Norden. Samarbeidet skal også bidra til å bevisstgjøre forbrukerne, utvikle effektiv informasjon og relativt like regelverk i de nordiske land og selvstyreområder. Barn og unge er en forbrukergruppe som er særdeles utsatt for reklame og produktinformasjon, og det er derfor spesielt viktig å utvikle forbrukerkrav som sikrer at barn og ungdom er i stand til å ta selvstendige og bevisste valg med hensyn til sitt eget forbruk.

I det nordiske samarbeidet innen forbrukerspørsmål er betydningen av å utvikle forbrukerkrav som forsterker konkurranseevnen og gjør markedet mer gjennomsiktig understreket. I det nordiske samarbeidet på barne- og ungdomsområdet er den høye prisen på transporttjenester innen og mellom de nordiske land ofte det største hinderet for et nærmere nordisk samarbeid. Det foreslås derfor at man iverksetter et arbeid som har som mål å etablere rabattordninger til barn og unge som deltar på nordiske barne- og/eller ungdomsarrangementer.

---

[1] Det eksisterer i dag en web-side med boliginformasjon fra høyere utdanningsinstitusjoner i Norden. Siden har adresse: http://www.abo.fi

Det er viktig at barn og unge får kunnskap om media og medias påvirkningskraft, og læres til å bli selvstendige og bevisste forbrukere. Det er også viktig at barn og unge lærer å lese og forstå avtaler, og lærer når de bør søke råd. I tillegg er det viktig å fokusere på virkningen av at de unge ofte streber etter å leve opp til medieskapte idealer. Ett eksempel er problemer unge har i forhold til spiseforstyrrelser.

Forslag til tiltak:

45. Det innledes et samarbeid mellom EK-Konsum, EK-Livs, EK-Jäm og Nordisk Ungdomskomite for å vurdere hvordan man kan styrke barn og unges mulighet til å være bevisste forbrukere, spesielt i forhold til produkter som skaper idealer med hensyn til utseende. Ansvarlig er EK-konsum.
46. Det iverksettes et arbeid som har som mål å etablere rabattordninger til barn og unge som deltar på nordiske barne- og/eller ungdomsarrangementer. Ansvarlig for tiltaket er EK-Transport og EK-Konsum.

4.4.6 Samarbeid på lovgivningsområdet

De nordiske land og selvstyreområder har endel felles utfordringer knyttet til barne- og ungdomspolitiske problemstillinger på det juridiske området. Et samarbeid om en felles problemstillinger er allerede innledet, og er forventet å forsterkes ytterligere. Det er nedsatte en arbeidsgruppe som har som formål å arbeide med ungdomskriminalitet for å utveksle erfaringer mellom de nordiske land og selvstyreområder. Arbeidsgruppen skal fungere som et forum for utveksling av erfaringer vedrørende strafferettslige foranstaltninger og alternativer til strafferettslige foranstaltninger. Arbeidsgruppen skal dessuten se på initiativer på forebyggelsesområdet. Videre har Lovgivningssektoren i 1998 innledet et samarbeid med Sosialsektoren om utarbeidelse av en rapport, samt arrangering av et seminar om seksuelt misbruk av barn. Bekjempelse av barnepornografi på Internett er et prioritert satsingsområde i handlingsplanen for justissektoren 1999-2000.

Gjennom EUs handlingsplan for sikrere bruk av Internett bør det vurderes om det er grunnlag for å lage en felles nordisk søknad på dette temaet. Som utgangspunkt ville det være interessant å konkretisere hovedemner for «Nannyens» oppmerksomhet til følgende temaer:

- rasisme og nynazisme
- pornografi, barnepornografi
- pedofili
- underholdningsvold

Forslag til tiltak:

47. Iverksette et arbeide for nærmere å konkretisere begrepet «barnets beste», og vurdere aktuelle tiltak for å øke debatten og oppmerksomheten rundt begrepets innhold både i fagmiljøer og i den allmenne befolkning.
48. Innlede et nordisk samarbeid som skal belyse barnets prosessuelle stilling, for å sikre at barnets beste ivaretas i alle sammenhenger.
49. Avklare om det er mulig å finne et mere tydelig og et felles nordisk syn på aldersgrensene i definisjonene av begrepene barn og ungdom, for å lette tverrsektoriell kommunikasjon.
50. Utrede mulighetene for en felles nordisk internettvakt i samarbeid med barneombudene/barnerådene.

4.5 Likestilling mellom generasjoner, kjønn og regioner

De nordiske landene har gjennom tidene hatt som mål å skape de best mulige oppvekstvilkår for barn og unge samt sikre deres rettigheter. Denne politikken bygger bl.a. på undersøkelser om barn og unges forhold, undersøkelser, som de nordiske landene har vært initiativtakere til. Nordiske forskere har vært banebrytende og Norden har vært et forbilde på området. Diskusjonen omkring barn og unges situasjon i Norden har for det meste vært fokusert på de grupper, som

bor i hovedstedene og i de større byer. Det er også naturlig, idet disse grupper er store, meget synlige og problemene påtrengende.

Felles for de nordiske landene er, at det er store områder med spredt bebyggelse. Det gjelder for eksempel for store deler av Norge, Sverige og Finland, og for det vestnordiske området: Island, Færøyene og Grønland. En utredning om oppvekstvilkår i spredt bebyggelse vil være en oppgave, hvor man med en felles nordisk innsats kan oppnå bedre resultater enn med nasjonale initiativer.

Der finnes mange positive aspekter ved å vokse opp i spredt bebyggede områder og bygder, hvor det kun er få beboere. I spredt bebyggede områder har barn til dels bedre muligheter for at vokse opp i takt med naturen samt stifte bekjentskap med, eller delta i arbeidslivet og det sosiale liv. Storbyenes problematikk er forståelig nok ikke kjent i spredt bebyggede områder og i mindre byer. Der hvor man har tette, men isolerte sosiale relasjoner, er det på mange måter lettere å løse problemer som for eksempel vold, mobbing eller ensomhet. Derfor er det viktig å analysere, hvilke kvaliteter man finner i spredt bebyggede områder, og om de evt. kan anvendes som et grunnlag for innsatser i større byer. Med andre ord: en utveksling av erfaring på forskjellige områder skal tilstrebes. Der foreligger imidlertid svært lite viten om barn og unges situasjon og livsvilkår i spredt bebyggede områder.

Det er svært viktig, at barn og unges muligheter og rettigheter blir sikret, uavhengig av hvor de bor. I FNs barnekonvensjon står det at alle barn har rett til utdannelse, og på grunnlag av likestillingsprinsippet skal grunnutdannelse og høgere utdannelse være oppnåelig for ethvert barn (Artikkel 28). Videre står der i barnekonvensjonen, at ethvert barn har rett til den levestandard, som kreves for barnets fysiske, psykiske og sosiale utvikling (Artikkel 27). En felles utfordring for de nordiske landene er en sikring av disse rettighetene på alle områder, hvilket må løses på basis av forskning og ny viten om barn og unges situasjon og sosiale kontekst også i spredt bebyggede områder. Det er foreslått at Ministerrådet iverksetter en utredning som bør danne grunnlag for et bredere anlagt forskningsprosjekt om barns oppvekst i spredt bebyggede områder, som har en direkte tilknytning til dagens velferdspolitikk, skolepolitikk og regionalpolitikk.

Forslag til tiltak:

51. Det lages en utredning om barn og unges situasjon i spredt bebyggede områder i Norden. Utredningen skal blant annet fokusere på om barn og unges rettigheter blir ivaretatt i like stor grad i rurale som i sentrale områder. Ansvarlig for tiltaket er Nordisk Ungdomskomite.
52. Det samles ny viten om barn og unges situasjon med fokus på fordeler og ulemper ved oppvekst i spredt bebyggede områder; hvordan informasjonsteknologien kan bidra til å minimere periferiens ulemper for barn og unge, og hvordan denne utvikling kan forsterkes.
53. Innenfor de eksisterende støtteordninger skal det fremmes og oppmuntres til samarbeid og erfaringsutveksling mellom spredt bebyggede områder i de nordiske landene med henblikk på deres arbeid for barn og unge.

4.6 Toleranse og kulturmangfold

Til tross for stor samfunnsinnsats finnes det i dag lite som tyder på at rasisme og fremmedfrykt i Norden er mindre utbredt enn tidligere. Dette innebærer at innsatsen mot rasisme og fremmedfrykt må fortsette, og videreutvikles.

Særskilte tiltak og aktiviteter innenfor kultursektoren må iverksettes for å møte utfordringene og øke den gjensidige respekten og anerkjennelsen mellom majoriteter og minoriteter i Norden. Slike aktiviteter kan igangsettes innenfor allerede eksisterende møteplasser, samtidig som det er et behov for nye arenaer i dette arbeidet. Kultursektoren har en spesiell mulighet til å gi bidra til bred deltakelse i aktiviteter og til å bekjempe rasisme og fremmedfrykt.

Nordisk Ungdomskomite publiserte i 1997 en forskningsantologi basert på ungdoms syn på rasisme og fremmedfrykt, kalt «*Black Light - White Shadow*». Antologien gir uttrykk for at det finnes like mange former for rasisme og fremmedfrykt som det finnes ungdommer. Samtidig vet vi at slike holdninger spres raskest blant barn og unge med svak selvfølelse. Innsatsen mot rasisme og fremmedfrykt må derfor konsentreres rundt slike grupper. Arbeidet må dra nytte av er-

faringer fra tidligere prosjekter innen samme område, og må i stor grad utnytte barn og unges eget engasjement, samt barne- og ungdomskulturenes uante muligheter.

Forslag til tiltak:

54. Kunnskapen om metoder som kan benyttes i arbeidet mot rasisme og fremmedfrykt må økes. Det igangsettes et samarbeid mellom Nordisk Ungdomskomite, de nordiske landsråd og organisasjoner som er engasjert innenfor temaet.
55. Eksisterende støtteordninger under Nordisk Ungdomskomite bør utvikles videre slik at de i større grad enn i dag inkluderer barne- og ungdomsgrupper og -organisasjoner der barn og unge med ulik kulturell bakgrunn møtes. Tilskudd til nordiske prosjekter som fremmer flerkulturell forståelse prioriteres. Det skal utarbeides materiell som i særlig grad henvender seg til unge nyboere.

5. Sammendrag og implementering av planen

5.1 Forslag til organisering av arbeidet

Nordisk Ministerråds engasjement i forhold til barn og unge er allerede omfattende, og sektoren spenner vidt, både i oppgaver og i målgruppenes alder. Dette fordrer en best mulig tilrettelegging av koordineringen av det arbeidet som gjøres, samtidig som en deling av ansvaret vil gjøre innsatsen på området effektiv.

I dette forslaget til handlingsplan legges det opp til at Nordisk Ungdomskomite gis ansvaret for å koordinere en oppfølging slik at handlingsplanens forslag implementeres. Dette er naturlig i forhold til det mandat som komiteen har i dag. Arbeidet skal skje i nært samarbeid med de øvrige sektorene innenfor ministerrådet. Når den endelig planen er vedtatt og rammer og ressurser for implementering av planen er klar, skal det i løpet av våren 2001 fremmes forslag til den videre organiseringen av arbeidet innen barne- og ungdomsområdet i Nordisk Ministerråd.

I tillegg til de forslag som ligger i den foreliggende handlingsplanen, må mange av de tiltakene som er startet under «Ett kommende Norden» videreføres. Dette gjelder spesielt arbeidet med å inkludere flere kunstarter, samarbeidet med forskningen og arbeidet for å øke barns deltakelse.

Gjennom arbeidet med implementeringen av denne handlingsplanen vil Nordisk Ungdomskomite i større grad kunne ta initiativ overfor andre sektorer innenfor ministerrådet, men det skal understrekes at de øvrige sektorene har et eget ansvar for gjennomføring av egne innsatser som er oppført i planen. Dette innebærer også et økonomisk ansvar.

Det foreslås at ministerrådets sektorer skal utarbeide en aktivitetsplan om hvilke tiltak som skal iverksettes for å følge opp handlingsplanens mål. Det gjelder de tiltak som er oppført i denne planen og øvrige innsatser. Planene skal foreligge i løpet av året 2001.

Det foreslås videre at målene for det tverrsektorielle arbeidet med barn og unge inkluderes i Nordisk Ministerråds årlige budsjetter. Dette vil bidra til en synliggjøring av det arbeidet som er igangsatt, og til gode rapporteringsrutiner. Erfaringer viser at tverrsektorielle handlingsplaner er tidkrevende, og man må vurdere om det er et behov for å avse ekstra ressurser og arbeidskraft for å sikre oppfølgingen av planen.

Samarbeidet mellom ministerrådets sektorer som arbeider med barn og ungdom vil bli forsterket i perioden, blant annet ved at det holdes et årlig møte der innsatsen på barne- og ungdomsfeltet evalueres, slik at initiativ og prosjekter kan koordineres bedre i den kommende femårsperioden. Det skal utarbeides en oversikt og en analyse av ministerrådets satsing på barn og unge i forkant av dette møtet, blant annet gjennom innspill fra barnekultur- og ungdomsforskningsnettverkene. Ved utarbeidelsen av en slik analyse skal også barn og unge trekkes med i drøftingene. Et slikt dokument vil gi et bredere bilde over hva som skjer på området, det vil øke bevisstheten i alle ministerrådets sektorer vedrørende barn og unges rolle i det nordiske samarbeidet, og det vil kunne bedre informasjonsutvekslingen mellom de ulike sektorene og overfor barn og unge.

Forslag til tiltak:

56. Alle sektorer i Ministerrådet har et ansvar for det nordiske barne- og ungdomssamarbeidet. Samtlige sektorer skal utarbeide en aktivitetsplan for egen sektor med konkrete tiltak for å gjennomføre handlingsplanens forslag. Aktivitetsplanene skal foreligge innen utgangen av 2001. Ansvarlig er den enkelte sektor.
57. Det tas initiativ til at det lages en årlig oversikt over og vurdering av det som skjer på det barne- og ungdomspolitiske området innenfor Nordisk Ministerråd. Ansvarlig for tiltaket er Nordisk Ungdomskomite.
58. I forbindelse med gjennomføringen av handlingsplanen skal det utarbeides en «midtveisrapport» år 2003 som evaluerer Nordisk Ministerråds arbeid i forhold til barn og unge. Likestillingsdimensjonen skal synliggjøres i disse rapportene. Ansvarlig for tiltaket er Nordisk Ungdomskomite.
59. En analyse av barn og unges levekår i Norden innarbeides som en del av Nordisk Statistisk Årbok. Statistikken må være kjønnsoppdelt, og analysen skal problematisere kjønnsdimensjonen. Nordisk Ungdomskomite tar initiativ til gjennomføring av tiltaket.
60. I mål- og rammestyringskontrakter som opprettes mellom Nordisk Ministerråd og nordiske institusjoner skal det i de sammenhenger hvor dette er relevant, inngå både ungdomspolitiske mål og forventede resultater.

5.2 Økonomi

Det er ikke utarbeidet et eget forslag over handlingsplanens implementeringskostnader. De enkelte områdene må selv vurdere hvor mye tiltakene koster og legge dette inn i sine budsjetter.

Det må settes av særskilte arbeidsressurser til Nordisk Ungdomskomite for at denne skal kunne stå for implementeringen av handlingsplanen.

Bibliografi:

FN, 1989: FNs konvensjon om barnets rettigheter av 20. november 1989.
Nordisk Ministerråd, 2000. "Handlingsplan for nordisk skolesamarbejde 2000-2004"
Nordisk Ministerråd, 1999. "Norden som foregangsregion for udvikling af menneskelige ressources. Strategi for nordisk uddannelses- og forskningssamarbejde 2000-2004"
Nordisk Ministerråd, 1999. "Profildokument for Nordisk Ministerråds sprogpolitiske referencegruppe"
Nordisk Ministerråd, 1999. "Nordmål 2000-2004. Program for nordisk sprogforståelse"
Nordisk Ministerråd, 1999: "Ett kommande Norden. Nordiska Ministerrådets andra redogörelse om gjennomförandet av handlingsplanen för nordiskt barn- och ungdomssamarbete 1996-2000"
Nordisk Ministerråd, 1999, "Ramprogram för Närområdesaktiviteter"
Nordisk Ministerråd, 1999. "Barn- och ungdomsarbete i Norden" Serie: Nord, 1999:23.
Nordisk Ministerråd, 1999. "Ungdom, språk og identitet" Serie: Nord, 1999:30.
Nordisk Ministerråd, 1998. "Black Light, White Shadows" Serie: TemaNord, 1998:538.
Nordisk Ministerråd, 1998. "Nordisk Kultursamarbejde ved årtusenskiftet. En strategisk redegjørelse"
Nordisk Ministerråd, 1998. "Nordisk sprogpolitik - politik for nordisk sprogsamarbejde i det 21. Århundrede"

Nordisk Ministerråd, 1998. "Handlingsplan for barn og unge i Nordens nærområder"
Nordisk Ministerråd, 1997. "Nordisk samarbejde på narkotikaområdet 1997-2000"
Nordisk Ministerråd, 1996. "Program för Nordiskt ministerråds samarbete på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet 1995 – 2000"
Nordisk Ministerråd, 1995. "Program for det nordiske likestillingsarbeidet 1995-2000"
Nordisk Råds Nordenutvalg, 1999: Utvalgsforslag om barn og unge i Norden. A 1194/nord.
Nordisk Råds Nordenutvalg, 1999: Utvalgsforslag om undersøkelse av barn og unges situasjon i spredt bebyggede områder. A 1195/nord.
Nordisk Ungdomskomite, 1999. Evaluering av Nordisk Ungdomskomites støtteordninger.
Nordisk Ungdomskomite, 1999. Nordiskt ungdomsforskningsprogram.

BILAG 1
Barn og unge (TDKK)

Budsjettpost		Budsjett 2001	Budsjett 2000	Disponert 1999
1-2203-2	Strategiske kultursatsinger	900	-	-
1-2204-2	Dispositionsmidler - Kultur	-	500	300
1-2205-1	Nordisk kulturfond	5.000	5.000	4.820
1-2210-2	Nordisk idrottsamarbete	1.378	1.000	1.125
1-2212-2	Nordisk Ungdomskomité	5.533	5.000	5.319
1-2214-2	Styringsgruppen (BUK)	5.775	5.500	5.524
1-2216-2	Årtusendeskiftet med barn och unga	-	1.000	1.023
1-2220-2	KM-gruppen	-	500	-
1-2222-1	Nordisk Film- og TV-Fond	450	7.600	450
1-2224-2	Prioriterade insatser film media	1.600	1.000	1.600
1-2230-2	NORDBOK	50	1.000	1.276
1-2234-2	Samisk samarbeid	300	300	300
1-2239-2	Det nordiska kulturarvet	-	300	414
1-2255-3	Teater och Dans	-	1.000	632
1-2256-3	NOMUS	1.000	1.000	1.420
1-2270-3	Nordens Hus i Reykjavik	200	500	565
1-2272-3	Nordens Hus på Færøerne	395	395	893
1-2274-3	Nordens Institut på Åland	500	150	569
1-2277-3	Nordens Institut på Grønland	1.000	150	544
1-2296-2	Kulturprojekter i udlandet	100	2.000	1.550
	Sum kultur	**24.181**	**33.895**	**28.324**
1-2510-1	NSS	5.428	4.911	5.215
1-2512-1	NORDPLUS-junior	9.382	9.180	9.090
1-2514-1	Elevudveksling Vestnorden	1.708	1.671	1.638
1-2516-1	NORDPLUS-mini	5.367	3.251	1.187
1-2542-2	NORDKURS	1.995	1.842	1.916
1-2543-1	NORDMÅL	3.500	5.500	3.500
1-2548-3	NIFIN	2.000	2.300	2.000
1-2552-2	IDUN	918	1.000	921
	Sum utdanning og forskning	**30.298**	**29.655**	**25.467**
2-6510-2	Prosjektmidler jord- & skogbruk	-	200	-
	Sum jord- og skogbruk	**-**	**200**	**-**
2-6610-2	Prosjektmidler- fiskeri	600	200	375
	Sum fiskeri	**600**	**200**	**375**
3-6710-2	Projektmidler-konsument	300	200	737
	Sum konsument	**300**	**200**	**737**
3-4310-2	Prosjektmidler helse & sosial	500	500	400
3-4384-3	NSH	1.500	1.500	1.400
3-4385-3	NUD	2.500	2.500	2.300
3-4386-3	NOPUS	200	200	200
	Sum helse & sosial	**4.700**	**4.700**	**4.300**
3-4620-2	Velferdsforskning	2.000	2.000	-
	Sum velferd	**2.000**	**2.000**	**-**
2-0830-2	Demokrati- och medborgarpolitik	1.500	2.000	1.800
	Sum Nærområdeprogrammet	**1.500**	**2.000**	**1.800**
Sum barn & unge satsinger i NMR		**63.579**	**72.850**	**61.003**

Närområdesutskottets betänkande

Ministerrådsförslag om reviderad nordisk närområdesstrategi

(Ministerrådförslaget, se s. 553)

1. Närområdesutskottets förslag

Närområdesutskottet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att med beaktande av de synpunkter som framförts i Närområdesutskottets betänkande över ministerrådsförslag B 202/när fastställa den reviderade nordiska närområdesstrategin.

2. Bakgrund

Närområdesutskottet har vid sitt möte i Kungälv den 26 juni 2001 behandlat ministerrådsförslag om reviderad nordisk närområdesstrategi B 202/när.

3. Närområdesutskottets synpunkter

Det nordiska samarbetet för att stärka en stabil och fredlig utveckling i Nordens närområden har blivit en viktig beståndsdel av det nordiska samarbetet. Man insåg tidigt att det med hänsyn till de stora behoven av insatser för uppbyggnad av demokratiska institutioner, övergång till marknadsekonomi och förbättring av miljön krävdes en strategi för att sätta inresurserna på de områden där de gör störst nytta.

Den nuvarande strategin för samarbetet reviderades senast 1996. Utvecklingen sedan 1996 har gått snabbt och Närområdesutskottet välkomnar därför att ministerrådet gjort en ny översyn av målsättningarna, av närområdesbegreppet och av metoder och instrument vid implementeringen.

Utskottet kan till stor del instämma i den analys av omvärldsförändringar som ligger till grund för översynen av strategin, både vad gäller de baltiska ländernas utveckling och vad gäller utvecklingen i Ryssland samt vad gäller påverkan på närområdet via EU:s politik om medlemskap för de baltiska staterna, EU:s Rysslandspolitik och EU:s nordliga dimension. Utskottet instämmer också i behovet av konsolidering av det arktiska samarbetet vid Arktiskt Råd.

Utskottet noterar att den rapport som ligger till grund för ministerrådsförslaget också diskuterats med de baltiska samarbetsministrarna samt med representanter för den Ryska federationens utrikesministerium i Moskva.

Utskottet noterar vidare att det arktiska samarbetsprogrammet från 1996 revideras och att ministerrådet avser att lämna ett nytt ministerrådsförslag angående arktiskt samarbete till Nordiska rådet inför 53:e sessionen 2001.

Närområdesutskottet har följande kommentarer till de övervägningar som framförs i ministerrådsförslaget:

Utskottet delar uppfattningen att samarbetet med de baltiska länderna allt mer övergår till "normalt myndighetssamarbete" och att tyngdpunkten i närområdessamarbetet bör flyttas allt mera till det ryska närområdet i Östersjö- och Barentsregionerna. Utskottet är positivt till att det gränsöverskridande samarbetet med de ryska gränsområdena till de baltiska länderna och samarbetet med Leningrads oblast, Pskov och Kaliningrad särskilt kommer att uppmärksammas och att ministerrådet också aviserar en beredskap att vid behov stödja demokratiutvecklingen i Vitryssland.

Utskottet anser att närområdesstrategin skall utgöra en helhet, i vilken de arktiska och nordatlantiska frågorna ingår. Mot denna bakgrund beklagar utskottet att ministerrådsförslaget om det arktiska samarbetet inte behandlas som en integrerad del av närområdesstrategin.

Ministerrådet anser att insatserna bör koncentreras till större projekt, som ger en synlig effekt i mottagarlandet och är politiskt relevanta. Utskottet kan instämma i att det ligger en styrka i att koncentrera insatserna till större projekt och att det är positivt om projekten har en synlig effekt i mottagarlandet. Dessa kriterier är dock enligt utskottets mening sekundära, avgörande för prioriteringen bör rimligen vara att projektet uppfyller respektive mottagarlands individuella behov samt att projektet ligger inom ramen för nordiska värderingar, t.ex. om demokrati, minoritetsskydd m.m. Möjligen är det detta som avses med kravet om politisk relevans.

Om denna koncentration av verksamheten skall lyckas krävs bättre kunskap om ländernas behov. Utskottet tillstyrker att Ministerrådets informationskontor i samarbete med de nordiska ambassaderna utvecklar kontakterna till de koordinerande myndigheterna i respektive mottagarland för att identifiera behoven. Utskottet ser det vidare som ändamålsenligt att separata s.k. länderprogram tas fram för att uppfylla närområdesländernas olika behov och välkomnar att det etableras en rådgivande sakkunnigkommitté, bestående av representanter för de östbiståndsansvariga enheterna vid utrikesministerierna. Därigenom kan implementeringen av närområdesprogrammet bättre koordineras med nationella bilaterala insatser, en process som hittills varit komplicerad att genomföra i praxis. Utskottet är också positivt till att näringslivs- och finansieringsfrågor i större omfattning än för närvarande överlåts till de nordiska finansieringsinstitutionerna.

Vidare är utskottet enigt med ministerrådet om att de baltiska länderna bör erbjudas möjligheter att delta i ordinarie nordiskt projektsamarbete och övrigt utvecklingsarbete, enligt överenskommelse, när sådant deltagande är ändamålsenligt.

Utskottet tillstyrker förslaget att informationen om ministerrådets och ländernas insatser effektiviseras, att informationskontorens aktivitetsprofil revideras, så att kontoren effektivare kan leva upp till sin roll som implementerande parter i närområdesprogrammet samt att stipendieprogrammen revideras.

En viktig fråga är vilka teman som man från nordiskt samarbetsperspektiv bör fokusera på i närområdessamarbetet. Ministerrådet lyfter fram den nordiska välfärdsmodellen inklusive hälsa och jämlikhet, bärkraftigt resursutnyttjande med miljö och energi, barn och unga, kulturförmedling, konsumentpolitik och livsmedelssäkerhet. Dessa teman kan också utskottet prioritera. Vad gäller miljö och bärkraftig utveckling vill dock utskottet påpeka behovet av en tydlig koppling och samordning mellan insatserna inom ramen för strategin för bärkraftig utveckling – vilken också innefattar närområdena – och insatserna inom ramen för den nya närområdesstrategin.

Utskottet noterar slutligen synpunkten vad gäller de budgetmässiga konsekvenserna att den föreslagna revideringen av strategin inte föranleder omedelbara förändringar av Ministerrådets samlade insats.

4. Konklusion

Närområdesutskottet är enigt med ministerrådet om att närområdesstrategin bör revideras. Utskottet hade dock gärna sett att de arktiska och nordatlantiska frågorna ingått som en del av helheten. Utskottet tillstyrker ministerrådets förslag att tyngdpunkten i det "östra" närområdessamarbetet allt mer läggs på Nordvästra Ryssland och att de ryska gränsområdena mot de baltiska staterna samt Leningrad oblast, Pskov och Kaliningrad ges särskild uppmärksamhet. Vad gäller behovet av nordiska insatser i Arktis avvaktar utskottet det kommande ministerrådsförslaget, men beklagar att det inte behandlas som en integrerad del av närområdesstrategin.

Vad gäller närområdessamarbetets utformning anser dock utskottet att kriterierna för vilka projekt som skall prioriteras är oklart formulerade. Avgörande för prioriteringen bör vara att projektet uppfyller respektive mottagarlands individuella behov samt att projektet ligger inom ramen för nordiska värderingar, t.ex. om demokrati och minoritetsskydd. Utskottet tillstyrker förslagen till åtgärder för att i större omfattning än hittills anpassa verksamheten till respektive lands speciella behov.

Vad gäller inriktningen av insatserna vill utskottet påpeka behovet av en tydlig koppling och samordning mellan insatserna inom ramen för strategin för bärkraftig utveckling – vilken också innefattar närområdena – och insatserna inom ramen för den nya närområdesstrategin.

Närområdesutskottet föreslår, med hänvisning till vad ovan anförts, att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att med beaktande av de synpunkter som framförts i närområdesutskottets betänkande över ministerrådsförslag B 202/när fastställa den reviderade nordiska närområdesstrategin.

Kungälv den 26 juni 2001

Christel Anderberg (m)
Hanne Andersen (S)
Sinnika Bohlin (s)
Agneta Brendt (s)
Erik Dalheim (A)
Lis Greibe (S)
Jette Gottlieb (EL)
Lennart Gustavsson (v)
Hjálmar Jónsson (Sj)
Margareta Israelsson (s)
Ola Karlsson (m)
Mogens Kleist (KF)
Ewa Larsson (mp)
Kaj Larsson (s)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Hannes Manninen (Kesk.)
Marja Tiura, (Kok.)
Jan Erik Ågren (kd)

Ministerrådsförslag

om reviderad nordisk närområdesstrategi

(Överlämnad av Nordiska ministerrådet)

Nordiska ministerrådet översänder härmed ministerrådsförslag om reviderad nordisk närområdesstrategi för behandling i Nordiska rådet.

Helsingfors den 17 april 2001

Jan Erik Enestam
Nordisk samarbeidsminister
(sign.)

Søren Christensen
Generalsekretær
(sign.)

Reviderad nordisk närområdestrategi

Nordiska samarbetsministrarna beslutade i februari 2000 att tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att revidera Ministerrådets strategi för samarbete med närområdena. De strategiska målsättningarna för samarbetet har reviderats senast i 1996 i samband med den s.k. Lyrautredningen. Samma år definierades också de strategiska målsättningarna för det arktiska samarbetet, som numera omfattas av närområdesprogrammet.

Sedan 1996 har det skett en del omvärldsförändringar, som föranleder en ny översyn av målsättningarna, den geografiska definitionen av närområdesbegreppet samt ändamåls-enligheten av de metoder och instrument som i dag används vid implementeringen.

När samarbetsministrarna beslutade om mandatet för den ovannämnda arbetsgruppen, ansåg de att bl.a. följande omvärldsförändringar borde beaktas i det fortsatta samarbetet med närområdena:

- de baltiska ländernas utveckling i ekonomisk, administrativ och demokratisk bemärkelse, samt EU:s beslut att inkludera alla baltiska stater in i förhandlingsprocessen om medlemskap,
- fokusering av intresse på Ryssland i form av EU:s Rysslandspolitik och den Nordliga dimensionen samtidigt med en stagnerande utveckling i Ryssland samt ekonomiska problem och bristande stabilitet,
- ökade internationella och nordiska bilaterala insatser i närområdena samt konsolideringen av det arktiska samarbetet vid Arktiska rådet.

Arbetsgruppen lämnade sin rapport "Närmare Norden" till samarbetsministrarnas ordförande i augusti 2000. Därefter har rapporten diskuterats

- på Nordiska samarbetskommitténs och Samarbetsministrarnas möten den 9.10.2000
- på mötet mellan Nordiska och Baltiska Samarbetsministrar i Riga den 10.10. 2000
- på Nordiska rådets 52:a session i Reykjavik i november 2000.[1]

Rapporten har också diskuterats på tjänstemannaplan med representanter för den Ryska federationens utrikesministerium i Moskva den 14.12.2000.

Sammanfattningsvis kan sägas att det råder en relativt bred enighet om att arbetsgruppens konklusioner och rekommendationer kan utgöra utgångspunkt för det vidare samarbetet med närområdena på medellång sikt.

På basis av arbetsgruppens konklusioner och rekommendationer föreslår Ministerrådet att:

Geografiska prioriteringar: inga omedelbara förändringar föreslås när det gäller Ministerrådets definition av närområdena. På grund av EU:s utvidgningsprocess kommer tyngdpunkten dock successivt att flyttas mera och mera till det ryska närområdet i Östersjö- och Barentsregionerna.

Det gränsöverskridande samarbetet med de ryska gränsområdena till de baltiska länderna, Leningrads oblast, Pskov och Kaliningrad kommer särskilt att uppmärksammas. Beredskap bör också finnas att stödja demokratiutvecklingen i Vitryssland. Samarbete med de baltiska länderna förändrar successivt karaktär till normalt myndighetssamarbete inom den nordisk- baltiska regionen. Det Arktiska samarbetsprogrammet från 1996 revideras mot bakgrunden av Arktiska rådets etablering och utveckling och ett nytt ministerrådsförslag angående arktiskt samarbete och förslaget lämnas till Nordiska rådet inför sessionen 2001.

Koncentration av insatser: insatserna bör koncentreras till större projekt, som ger en synlig effekt i mottagarlandet och är politiskt relevanta. Detta innebär en ökad tema- och problemfokusering i stället för fokusering i administrativa sektorer.

Ökad mottagarstyrning: insatserna koncentreras till större projekt och förankras att bättre motsvara mottagarländernas behov genom att Ministerrådets informationskontor i samarbete med de nordiska ambassaderna utvecklar kontakterna till de koordinerande myndigheterna i respektive mottagarland.

Differentiering, länderprogram: samtidigt, som man fortsättningsvis arbetar för att främja regionalt samarbete, lägger man större vikt på närområdesländernas olika behov samt strävar till att differentiera metoderna i förhållande till Ryssland och de baltiska länderna. Detta kan göras genom separata länderprogram. De baltiska länderna erbjuds successivt möjligheter att delta i ordinarie nordiskt projektsamarbete och övrigt utvecklingsarbete, enligt överenskommelse, när sådant deltagande är ändamålsenligt.

Koordinering, administration: i syfte att uppnå en större genomslagskraft för närområdesprogrammet och bättre koordinering i förhållande till de nationella bilaterala insatserna etableras under MR-SAM eller NSK en rådgivande sakkunnigkommitté, bestående av representanter för de östbiståndsansvariga enheterna vid utrikesministerierna. Denna kommitté får i uppgift att medverka till att implementera och följa upp de beslut angående närområdesprogram, som formuleras i ovannämnda politiska organ samt att rådgiva härom.

De nordiska Senior Arctic Officials dras in som sakkunniga i beredningen av arktiska frågor. Vid ministerrådssekretariatet kommer koordineringsfunktionen att förstärkas och ansvars- och kompetensförhållanden att förtydligas. Dessa organisatoriska förslag torde bidra till att kraven i Nordiska rådets rekommendation 24/1998/kk angående samordning av biståndsinsatser i Nordens närområden (A 1190/k) kan uppfyllas.

Information: Ministerrådssekretariatet kommer att effektivisera informationen om Ministerrådets och ländernas insatser. Nationella informationskällor länkas till registret över närområde-

[1] (red.anm.) Se Rådsforhandlingene 52. sesjon 2000, s. 117 f.f. og 1525

saktiviteter på Ministerrådets hemsidor. Informationskontoren får i uppdrag att i samarbete med ambassaderna att för sin del finna de riktiga formerna för information.

Koordinering i förhållande till andra aktörer: i verkställandet av EU:s handlingsplan för nordlig dimension samt stödet till de baltiska ländernas tillträde till EU kommer Ministerrådet att fokusera på samarbetsområden av gemensamt intresse, vilka bidrar till hållbara samarbetsrelationer i Östersjö- och Barents-området. I förhållande till andra aktörer, bl.a. CBSS, Barentssamarbetet och Arktiska rådet kommer samarbetet att förstärkas och synliggöras.

Instrument: Ministerrådets nuvarande instrument – informationskontoren, stipendieprogrammen och projektverksamheten – anses tills vidare vara relevanta. För informationskontorens del revideras aktivitetsprofilen, så att kontoren effektivare kan leva upp till sin roll som implementerande parter i närområdesprogrammet. Vid den kommande revideringen av stipendieprogrammen kartläggs eventuella överlappningar med bl.a. EU:s olika program. I detta sammanhang evalueras också nackdelarna och fördelarna av nätverksstipendier i förhållande till individuella stipendier. Vid projektverksamheten förverkligas en koncentration till större politiskt relevanta teman enligt samarbetsministrarnas tidigare strategibeslut från 1996. Näringslivs- och finansieringsfrågorna överlåts till lämpliga delar till de nordiska finansieringsinstitutionerna.

Prioriterade teman: mot bakgrunden av nationella bilaterala program och speciellt EU:s olika program kommer man i det fortsatta samarbetet att särskilt fokusera på följande teman: Den nordiska välfärdsmodellen inklusive hälsa och jämlikhet, bärkraftigt resursutnyttjande med miljö och energi, barn och unga, kulturförmedling, konsumentpolitik och livsmedelssäkerhet.

Närområdessamarbetets omfattning och finansiella ramar: revideringen av strategin i enlighet med ovannämnda principer föranleder inga omedelbara förändringar av Ministerrådets samlade insats.

Budgetmässiga konsekvenser

De föreslagna revideringarna av samarbetet innebär inga direkta konsekvenser, varken för Ministerrådets eller nationella närområdesbudgetar. Däremot kan vissa effektiviseringsvinster förväntas genom bättre koordinering av samnordiska och nationella resurser.

Presidiets betänkande

Ministerrådsforslag om budgetanalysen

(Ministerrådförslaget, se s. 561)
(Bilaga, se s. 568)

1. Presidiets förslag

Presidiet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utveckla budgetens roll som ett politiskt styrningsverktyg och redskap till att främja det nordiska samarbetet;

att med beaktande av de synpunkter som framförts i presidiets betänkande, ändra budgetprocessen så, att möjligheterna till politisk diskussion mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet om innehållet i och riktlinjerna för det nordiska samarbetet reellt förbättras. Det innebär:

att dialogen såväl inom Nordiska rådet som mellan Rådet och Nordiska ministerrådet om budgetdirektiven inleds direkt efter sessionen, i syfte att öka de politiska prioriteringarnas tydlighet. Rådet förväntar sig att budgetdirektiven föreligger den 1 januari.

att Nordiska rådet får tillgång till generalsekreterarens budgetförslag senast den 1 maj och Ministerrådets ändringar av denna senast den 15 juni.

Nordiska rådet vill i sammanhanget även hänvisa till presidiets kommentar nedan under punkt 4. om budgetanalysens förslag 6. om mer genomskinliga stödordningar.

2. Bakgrund

Presidiet har vid sitt möte i Kungälv den 26 juni 2001 av samarbetsministern Jørgen Kosmo fått redovisning av ministerrådsförslaget om budgetanalysen. Bakgrundsmaterialet "Budgetanalyse 2000 – Det nordiske budget" presenterades av samarbetsministrarnas ordförande för Nordiska rådet vid mötet i Oslo, juni 2000.

Ministerrådsförslaget har sitt ursprung i ett initiativ till att genomföra en analys av Nordiska ministerrådets budgetstruktur, som det danska ordförandeskapet antog i december 1999. Målet var att undersöka möjligheterna till att utveckla budgeten som ett politiskt styrinstrument och redskap för att främja det nordiska samarbetet.

Samarbetsministrarnas beslutade i juni 2000 att budgetanalysen skall vara utgångspunkten för vidare arbete med budgetomläggning, och att ändringsförslag av administrativ och teknisk karaktär används i budgetarbetet för 2002.

Efter att budgetanalysen presenterats för Nordiska rådet har Ministerrådet genomfört en formel "höringsrunda" hos samtliga ministerråd, ämbetsmannakommittéer, samnordiska institutioner och enskilda samarbetsorgan. Presidiet noterar med tillfredsställelse att Ministerrådsförslaget B 204/p tar hänsyn till höringssvaren.

3. Sammanfattning av ministerrådsförslaget

Budgetanalysen innehåller 12 förslag som uppdelats i tre grupper:

- Principiella förslag som behandlas av Nordiska rådet
- Tekniska förslag som genomförts i ministerrådets budgetförslag för 2002
- Driftmässiga förslag som berör ekonomistyrningen

Ministerrådsförslaget omfattar endast de principiella förslagen i budgetanalysen. De tekniska och driftsmässiga förslagen liksom planerna för fortsatt process i arbetet redovisas i en kortfattad sammanställning.

Med de *principiella* förslagen avses följande:

Förslag 1 i Budgetanalysen:

Budgettet ændres til det centrale blandt flere *politiske styringsinstrumenter og budgetprocessen omlægges* gennem

- Inddragelse af embedsmandskomitéerne inden generalsekretærens budgetforslag udarbejdes.
- Sammenkobling mellem styringsdokumenterne i sektorernes budgetforslag.
- I budgetdokumenter kobles mål og resultater sammen med afsatte ressourcer.
- Budgettet angives på et ensartet detailleringsniveau.
- Tidsplanen for budgetlægningen ændres

Förslag 2 och 3 i Budgetanalysen:

Oprettelse af en ny budgetpost forvaltet af Samarbejdsministrene til brug for nye politiske initiativer, formandsskabsprogrammer og tværsektorielle projekter. Hensigten er at skabe en større grad af overordnet politisk fleksibilitet.

Oprettelse af en fælles budgetpost af projektmidler for ministerråd med mindre bevillinger. Posten disponeres under medvirken af samarbejdsministrene. Ordningen vil give mulighed for at gennemføre større, herunder tværsektorielle, projekter.

Förslag 10 i Budgetanalysen:

Institutioner inddeles i fire kategorier, hvis styring og budget tilrettelægges under hensyn til den enkelte kategoris formål.

Med tekniska förslag avses följande:

Förslag 4 i Budgetanalysen:

Udvidet anvendelse af forundersøgelser og forprojekter. Dette kan sikre bedre kvalitet i beslutningsgrundlaget.

Förslag 7 i Budgetanalysen:

Midler til drift af et samarbejdsorgan og midler til organets udførende aktiviteter (projekter m.v.) skal fremgå af budgettet hver for sig. Derved øges gennemsigtigheden.

Förslag 9 i Budgetanalysen:

Institutioners udgifter til administration skal fremgå af Nordisk Ministerråds budget.

Förslag 11 i Budgetanalysen:

Der gennemføres en nedsættelse af likviditeten over en 5-årig periode ved en nedsættelse i landenes indbetaling til Nordisk Ministerråd på 100 MDKK.

Förslag 12 i Budgetanalysen:

Der udarbejdes et særskilt likviditetsbudget, der bliver bestemmende for landenes indbetalinger til Ministerrådet.

Med driftsmässiga förslag avses:

Förslag 5 i Budgetanalysen:

Der indføres en generel politik for landenes medfinansiering af sektorprojekterne. Hensigten er at forbedre og skabe en så ensartet national projektforankring som muligt.

Förslag 6 i Budgetanalysen:

Mere gennemsigtige støtteordninger:

- Administration af støtteordninger placeres, hvor opgaven løses bedst og billigst. Dvs. at støtteordninger, hvor ikke særlige forhold taler imod, udbydes regelmæssigt til ekstern opgaveløsning (udlicitering).
- Støtteordningers budgetomfang, forvaltningsprocedurer og tildelingskriterier tydeliggøres. Ordningernes støttemidler og administrative udgifter budgetteres hver for sig.
- For at undgå overlapning foretages en gennemgang af mindre, uformaliserede støtteordninger, i første række inden for kultur samt forskning og uddannelse.
- Støtteordningernes styrende organer bør koncentrere sig om udformning af støttepolitik og retningslinjer, mens behandling af ansøgninger bør delegeres.

Förslag 8 i Budgetanalysen:

Der indføres en særskilt procedure for godkendelse af organisationsbidrag.

4. Presidiets kommentarer till ministerrådsförslaget om budgetanalys 2000

Ministerrådets förslag syftar till att öka flexibiliteten på politisk nivå och att öka genomskinligheten i budgeten. Att genom omstrukturering av själva budgeten såväl som genom förnyelser i budgetprocessen skapa rådrum för nya politiska initiativ under budgetåret välkomnas av Nordiska rådet. Presidiet vill påpeka att den ökade flexibiliteten förutsätter också ett närmare samråd mellan Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet vad gäller nya politiskt prioriterade initiativ.

Ministerrådet har önskat att begränsa Rådets behandling till de principiella förslagen. Presidiet vill emellertid kommentera även förslag 6, "Mere gennemsigtige støtteordninger" som innehåller vissa politiskt centrala problemställningar, särskilt med tanke på stöd-ordningarnas genomskinlighet för de nordiska medborgarna.

Förslag till ändringar i budgetprocessen

Förslaget att stärka budgetens roll som ett centralt politiskt styrinstrument ligger i linje med Nordiska rådets uttalanden i tidigare budgetbetänkanden.

Vad gäller de föreslagna ändringarna i budgetprocessen är det angeläget att Rådet kommer med i processen redan under utarbetandet av budgetdirektiven, d.v.s. så snart som möjligt efter Rådets session. Därmed skulle den politiska tyngdpunkten i budgetprocessen bli tydligare och Rådet skulle kunna lägga större vikt på att uppföljningen av de politiska prioriteringarna får genomslag i budgetprocessen. Detta skulle med all säkerhet ytterligare minska arbetet med ändringar av anslagen för enskilda budgetposter.

I stället skulle Rådet kunna inrikta sig på politiska budgetspörsmål och peka ut riktlinjer för det nordiska samarbetet på längre sikt än till nästa budgetår.

För att budgeten skall kunna bli det centrala politiska styrinstrumentet förutsätter det att budgetdirektiven kan grundligt dryftas mellan samarbetsministrarna och presidiet innan de slutligen fastställs. Därmed skapas en gemensam politisk grund att bygga det kommande budgetarbetet på.

En så omfattande kursändring av budgetprocessen i riktning mot mer långsiktiga politiska direktiv och prioriteringar kräver emellertid ökad samordning mellan de politiska och operativa nivåerna. Det i sin tur medför vissa justeringar i tidsschemat för budgetarbetet.

Presidiet har lyft fram tidsmässiga problemställningar gällande den föreslagna budgetprocessen i ministerrådsförslaget bl.a. under diskussionen med samarbetsministern vid Rådets möten i juni 2001. Presidiet har ställt krav på att skapa en grundlig dialog mellan rådet och ministerrådet om budgetdirektiven, samt att i möjligaste mån anpassa tiderna i den föreslagna budget-processen för att ge tillräckligt utrymme för den parlamentariska behandlingen av den samnordiska budgeten.

Presidiet ser positivt på "at embedsmandskomitéer skal inddrages i budgetprocessen på et tidligere tidspunkt, således at aktiviteterne, som optræder i generalsekretærens budgetforslag, er konkretiserede og operationalisérbare fra starten af budgetåret. Der skal ske en sammenkobling mellem styringsdokumenterne i sektorernes budgetforslag, således at budgetdokumentet får status som det overordnede prioriteringsværktøj."

Presidiet ser gärna att informella kontakter mellan Ministerrådet och Rådet tas under arbetet med generalsekreterarens budgetarbete för att budgetprocessen i slutändan skall bli enklare och smidigare. Detta är också förutsättningen för att den föreslagna tidtabellen kan koordineras med rådets arbetsschema, så att Ministerrådets budgetförslag kan behandlas av sessionen.

Förslag gällande projektmedel

Ministerrådet föreslår

- at der skabes mulighed for en større grad af overordnet politisk fleksibilitet og tværsektorielt samarbejde i Nordisk Ministerråds budget
- at udarbejdelsen af de konkrete forslag ud fra disse principper indgår i budgetprocessen

Presidiet vill instämma i båda ovanstående att-satserna. För att skapa största möjliga politiska flexibilitet krävs emellertid ett ökat, grundläggande, samråd mellan de politiska nivåerna.

Förslag gällande de samnordiska institutionerna

Ministerrådet föreslår

- at de forskellige fagministerråd og institutionsstyrelser vurderer muligheder for even-tuelle omlægninger indenfor institutionsområdet, som fremmer fleksibilitet, effektivitet, fagligt indhold og nordisk nytte.
- at fagministerrådene herefter træffer beslutning om, hvilke eventuelle omlægninger, der skal gennemføres indenfor deres ansvarsområde
- at MR-SAM løbende følger processen med henblik på at vurdere behovet for yderligere tiltag.

Presidiet accepterar ministerrådets slutsatser utifrån höringssvaren gällande institutionerna.

Kommentarer över budgetanalysens förslag 6. betr. stödordningar

I budgetanalysen (kapitel 6)[1] görs en redogörelse kring ministerrådets olika stödordningar. Presidiet konstaterar att dessa är av mycket skiftande storlek och fördelade över olika verksamhetsområden. Det gäller inte minst kulturområdet där även administrationen är utspridd på ett 10-tal olika kommittéer, styrelser och institutioner. Av konstkommittéerna utdelar någon bidrag, någon inte. Någon stödordning administreras inom ministerrådets sekretariat och några är utlokaliserade till en annan administratör utanför sekretariatet.

För den enskilde medborgaren, som inte är bekant med ministerrådets organisation, är det inte lätt att veta var, när och hur som han/hon kan söka om bidrag för ett nordisk projekt. Presidiet ser gärna att stödordningarna inom kulturområdet i allmänhet, och stödordningar som direkt eller indirekt vänder sig till frivilligsektorn i synnerhet, blir tydligare och genomskin-ligare för medborgarna i Norden. Det gäller, förutom information och service till den sökande, framför allt optimeringen av de administrativa resurserna.

Presidiet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utveckla budgetens roll som ett politiskt styrningsverktyg och redskap till att främja det nordiska samarbetet;

att med beaktande av de synpunkter som framförts i presidiets betänkande, ändra budgetprocessen så, att möjligheterna till politisk diskussion mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet om innehållet i och riktlinjerna för det nordiska samarbetet reellt förbättras. Det innebär:

att dialogen såväl inom Nordiska rådet som mellan rådet och Nordiska ministerrådet om budgetdirektiven inleds direkt efter sessionen, i syfte att öka de politiska prioriteringarnas tydlighet. Rådet förväntar sig att budgetdirektiven föreligger den 1 januari.

att Nordiska rådet får tillgång till generalsekreterarens budgetförslag senast den 1 maj och Ministerrådets ändringar av denna senast den 15 juni.

Åbo den 25 september 2001

Berit Brørby (A)
Chris Heister (m)
Svend Erik Hovmand (V)
Kaj Ikast (KF)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Anita Johansson (s)
Elver Jonsson (fp)
Bjarne Kallis (SKL)
Outi Ojala (Vas.)
Riitta Prusti (SDP)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Jari Vilén (Kok.)

[1] Ikke trykket her. Budgetanalyse 2000 – Det nordiske budget, Nordisk Ministerråds publikasjon AIP 2000:707

Ministerrådsforslag

om budgetanalysen

(Overleveret av Nordisk Ministerråd)

Nordisk Ministerråd (samarbejdsministrene) fremsender hermed ministerrådsforslag om budgetanalysen til Nordisk Råds behandling med anmodning om rådets bemærkninger til forslaget.

København den 14. juni 2001

Søren Christensen
Generalsekretær
(sign.)

Budgetanalysen

Dokumenthenvisning:
Budgetanalyse 2000 – Det nordiske budget (Nordisk Ministerråds publikation: AIP 2000:707)[2]

1. Indledning

Det danske formandskab tog i december 1999 initiativ til, at der blev gennemført en analyse af Nordisk Ministerråds budgetstruktur. Hensigten var at undersøge, om det var muligt at forbedre budgettet som politisk styringsværktøj og redskab til at fremme det nordiske samarbejde. Det var generalsekretæren i Nordisk Ministerråd, der fik i opdrag at gennemføre analysen, som blev afleveret til samarbejdsministrene i maj måned 2000.

Under møde 14. juni 2000 besluttede MR-SAM, *at* budgetanalysen danner udgangspunkt for det videre arbejde med budgetomlægningen og *at* ændringsforslag af administrativ og teknisk karakter anvendes på budgetlægningen for 2002.

Efterfølgende er budgetanalysen blevet præsenteret for Nordisk Råd og der er gennemført en formel høringsrunde hos samtlige ministerråd, embedsmandskomitéer, fælles nordiske institutioner og enkelte samarbejdsorganer. Der henvises til rapporten "Budgetanalyse 2000 – det nordiske budget", hvor generalsekretærens forslag er fremsat og argumenteret. Det er dette materiale som har været til høring. Ministerrådsforslaget er udarbejdet under hensyn hertil.

Budgetanalysen indeholder 12 forslag og i den videre proces med budgetreformen er de opdelt i 3 grupper:

- *Principielle* forslag, som også må behandles i Nordisk Råd. I budgetanalysen er det forslagene 1, 2, 3 og 10.
- *Tekniske* forslag, som vil blive indarbejdet i ministerrådets kommende budget. Det er forslag 4, 7, 9, 11 og 12.

[2] Ikke trykket her

- *Driftsmæssige* forslag, som vedrører økonomistyringen. Her skal der foreligge selvstændige beslutninger i forbindelse med gennemførelsen. Det er forslagene 5, 6 og 8.

Det er kun de principielle forslag, som indgår i ministerrådsforslaget. Under afsnit 5 er der imidlertid kort gjort rede for de tekniske og driftsmæssige forslags høringsresultater og planlagte videre proces.

2. Forslag til ændringer i budgetprocessen

MR-SAM foreslår

- at budgettet ændres til at være det centrale blandt flere politiske styringsinstrumenter.
- at tidsplanen for udarbejdelsen af budgettet ændres.

Dette forslag er relateret til *forslag 1* i Budgetanalyse 2000.

Høringssvar:

Fagministerrådene/ embedsmandskomitéerne giver udtryk for almindelig tilslutning til målet, at budgettet ændres til at være det centrale blandt flere politisk styringsinstrumenter. Der gives udtryk for, at forslaget vil kunne bidrage positivt til at forstærke den politiske relevans, sammenhæng og synlighed i den nordiske fællesindsats.

Kommentarer:

I "Budgetanalysen 2000" er der gjort nærmere rede for indholdet i forslaget. Initiativerne, som skal gennemføres for at budgettet kan blive det centrale blandt flere politiske styringsinstrumenter, indebærer en mere omfattende budgetproces, som skal sikre en større sammenhæng mellem det politiske og det operative niveau i organisationen.

Den mere omfattende budgetteringsproces indebærer, at det er nødvendigt at justere tidspunkterne for udarbejdelsen af budgettet.

Embedsmandskomitéer skal inddrages i budgetprocessen på et tidligere tidspunkt, således at aktiviteterne, som optræder i generalsekretærens budgetforslag, er konkretiserede og operationaliserbare fra starten af budgetåret. Der skal ske en sammenkobling mellem styringsdokumenterne i sektorernes budgetforslag, således at budgetdokumentet får status som det overordnede prioriteringsværktøj.

En ændret budgetproces vil forbedre muligheden for en politisk diskussion mellem Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om indholdet og retningen i det nordiske samarbejde:

- Ændringen i tidsplanen muliggør flere anledninger til dialog
- Budgetdokumentet kommer til at henvise til og præcisere indholdet i de vedtagne strategier og handlingsplaner, der ligger bag budgetforslaget.
- Strategiske budgetposter oprettes, hvor samråd med Nordisk Råd kan indpasses.
- Koblingen mellem budgettet og Nordisk Råds rekommandationer kan forbedres

Følgende er en sammenligning mellem den nuværende og den foreslåede budgetproces.

	Nuværende budgetproces	Foreslået budgetproces
Sessionen	November Visse år har rådet givet signaler til prioriteringer i fremtiden.	November Rådet angiver politiske prioriteringer for de kommende år.
Budgetdirektiv	Februar/marts Budgetdirektiv udarbejdes. Rådet har haft mulighed for at udtale sig om direktivet. Møde mellem præsidiet og ordførende for MR-sam	December/januar Budgetdirektiv udarbejdes. Rådet får mulighed for at udtale sig om direktivet. Møde mellem præsidiet og ordførende for MR-sam, prioriteringer for de kommende år drøftes.
Udarbejdelse af generalsekretærens budgetforslag	Februar – april Budgetarbejde internt i ministerrådssekretariatet.	Februar – maj Opfølgning på rekommandationer søges indarbejdet i generalsekretærens budgetforslag. Endvidere inddrages embedsmandskomiteér i ministerrådssekretariatets budgetarbejde
National behandling	Maj Generalsekretærens budgetforslag sendes til national behandling i landene. De seneste 3 år har Nordisk Råd samtidig modtaget forslaget til orientering. Ministerrådssekretariatet har stået til rådighed overfor Nordisk Råd m.h.p. besvarelse af tekniske spørgsmål.	Juni – august Generalsekretærens budgetforslag sendes til Nordisk Råd til orientering og landene til behandling. Ministerrådssekretariatet står til rådighed overfor Nordisk Råd m.h.p. besvarelse af tekniske spørgsmål.
MR-sam beslutter budgetforslaget	Juni MR-sam budgetforslag oversendes til Nordisk Råd.	September MR-sam budgetforslag oversendes til Nordisk Råd.
Budgetforhandlinger	Oktober Fra og med 1998 har der været en procedure, hvor rådets budgetgruppe og ordførende i MR-sam har "forhandlet" om budgetforslaget, med henblik på at opnå en fælles forståelse om budgetforslaget, forud for Nordisk Råds behandling.	Oktober "Budgetforhandlinger" mellem Nordisk Råds budgetgruppe og ordførende i MR-sam, med henblik på at opnå en fælles forståelse om budgetforslaget, forud for Nordisk Råds behandling.
Session (se også øverst i tabellen)	November Nordisk Råd behandler budgetforslaget for det kommende budgetår. MR-Sam beslutter budgettet.	November Nordisk Råd behandler budgetforslaget for det kommende budgetår. MR-Sam beslutter budgettet samt flerårsplan på grundlag af bl.a. rådets langsigtede prioriteringer.

Ændringen medfører, at Nordisk Råd får oversendt generalsekretærens budgetforslag til orientering i juni måned, samtidig med, at det sendes til behandling i landene. Behandlingen i Nordisk Råd kan således påbegyndes på dette tidspunkt, og ministerrådssekretariatet står til rådighed for at besvare tekniske spørgsmål. Efter at den politiske behandling i ministerrådet er gennemført, fremsendes ministerrådets budgetforslag til Nordisk Råd i starten af september, i stedet for som nu i slutningen af juni. Forslaget vil imidlertid være mere gennemarbejdet, og bedre forankret i landene end i dag, idet embedsmandskommitéerne, har været inddraget i processen helt fra starten, i modsætning til nu, hvor de først er med i udmøntningen, efter at budgettet endeligt er vedtaget.

3. Projektmidler

MR-SAM foreslår:

> at der skabes mulighed for en større grad af overordnet politisk fleksibilitet og tværsektorielt samarbejde i Nordisk Ministerråds budget.
>
> at udarbejdelsen af de konkrete forslag ud fra disse principper indgår i budgetprocessen

I budgetanalysen er der to forslag, som har med disse områder at gøre: Forslag 2 og 3.

Høringssvar:

Forslag 2 indebærer, at der oprettes en ny budgetpost, der forvaltes af Samarbejdsministrene til brug for nye politiske initiativer, formandsskabsprogrammer og tværsektorielle projekter. Fagministerrådene/ embedsmandskomitéerne giver udtryk for bred tilslutning til målet med dette forslag og anser forslaget for hensigtsmæssigt. MR-Finans finder, at budgetpostens relative volumen bør være på mindst de 5 %, der angives som eksempel i budgetanalysen, og at satsen successivt øges. Enkelte (MR-Miljø; MR-Lov) bemærker, at der bør være mulighed for finansiering af presserende projekter ikke alene ved budgetårets begyndelse, men også i løbet af budgetåret. Også fra kultursektoren (MR-K) støttes forslaget, idet man gør opmærksom på, at kultursektoren allerede har oprettet en central pulje til brug for politiske, strategiske satsninger. Andre fagministerråd (MR-U) stiller spørgsmål til kriterierne for Samarbejdsministrenes anvendelse af en sådan pulje og argumenterer for en fortsat inddragelse af fagministerrådenes fagkundskab.

Forslag 3 indebærer, at der oprettes en fælles budgetpost af projektmidler for ministerråd med mindre bevillinger. Posten skulle disponeres under medvirken af Samarbejdsministrene. Flere fagministerråd (bl.a. MR-Miljø; MR-Lov; MR-Trafik) stiller sig tøvende eller afvisende overfor dette forslag, bl.a. under henvisning til, at det er vanskeligt allerede ved budgetårets start at forudse, alle de projekter, der er behov for at iværksætte i løbet af budgetåret. MR-Finans stiller sig meget kritisk til forslaget, idet man finder det uacceptabelt at sidestille et fagministerråds budgetvolumen med dets politiske relevans. Endvidere sættes spørgsmålstegn ved de kriterier, som vil skulle være grundlaget for NSK/MR-SAM's administration (fordeling) af budgetposten. Behovet for en fast dispositionsramme for sektorerne understreges. Kun ministerrådene for transport samt for byggeri & bolig har i udgangspunktet budgetposter under 1 MDKK. En kommentar (MR-Lov) foreslår, at der i stedet satses på at gøre den overordnede fælles budgetpost (Forslag 2) større, samtidig med at sektorerne fortsat tildeles en vis fast dispositionsramme.

Kommentarer:

Der er generel tilslutning til det ønskelige i opnåelse af en større grad af politisk fleksibilitet i Nordisk Ministerråds budget. Forslaget i denne retning vil blive indarbejdet i kommende ministerrådsbudget.

Der er imidlertid varierende tilslutning til forslagene til modeller; størst skepsis er der overfor forslag 3 (vedr. de mindre ministerråd). På denne baggrund foreslås det at der ikke arbejdes videre med denne mulighed på nuværende tidspunkt.

4. Institutioner

MR-SAM foreslår:

at de forskellige fagministerråd og institutionsstyrelser vurderer muligheder for eventuelle omlægninger indenfor institutionsområdet, som fremmer fleksibilitet, effektivitet, fagligt indhold og nordisk nytte.

at fagministerrådene herefter træffer beslutning om, hvilke eventuelle omlægninger, der skal gennemføres indenfor deres ansvarsområde.

at MR-SAM løbende følger processen med henblik på at vurdere behovet for yderligere tiltag.

Dette forslag er relateret til *forslag 10* i Budgetanalyse 2000.

Høringssvar:

Forslaget om ændringer i institutionernes relationer i Nordisk Ministerråds budget er uden sammenligning det element i Budgetanalyse 2000, som påkalder sig de mest divergerende - og ofte skeptiske/negative – kommentarer. De fleste høringsparter anerkender et behov for med mellemrum at tage den institutionsbaserede samarbejdsform og dens finansiering op til revurdering. Nogle ministerråd/embedsmandskomitéer (Jord&Skov; Energi) udtaler sig til fordel for øget fleksibilitet via en reduktion af antallet af faste institutioner.

Hovedparten af *fagministerrådene* giver imidlertid udtryk for en vis betænkelighed eller usikkerhed og understreger, at den foreslåede institutionsreform må forberedes grundigt for hver enkelt institution, bl.a. gennem en indgående forhandlingsproces med deltagelse af alle de berørte instanser. I flere tilfælde peges på, at den institutionaliserede samarbejdsform har særlige fordele i relation til det nordiske samarbejdes muligheder for at deltage i et videregående internationalt samarbejde, bl.a. i EU. Dette hævdes især for så vidt angår institutioner med spidskompetence.

Med visse undtagelser er de hørte institutioner selv klart skeptiske i deres respons på de stillede reformforslag for institutionsområdet. I begrænset udstrækning sættes spørgsmålstegn ved den foreslåede kategorisering af institutionerne i fire grupper efter det dominerende formål. Et synspunkt, der i denne forbindelse gøres gældende er, at alle nordiske institutioner tjener samtlige fire hovedformål, blot i varierende udstrækning. Ret beset er dette ingen indvending mod Budgetanalyse 2000's valg af kategorier.

Den dominerende kommentar fra *institutionerne* peger på, at samarbejdsopgaverne menes bedst fortsat at kunne varetages i institutionsform baseret på overvejende direkte finansiering gennem det fællesnordiske budget. Der understreges behov for kontinuitet og stabilitet både af faglige grunde og af hensyn til eksisterende såvel som kommende kontraktlige forpligtelser. Der ytres også i flere tilfælde en vis betænkelighed overfor forslagets intention om at skabe et tættere samspil (dybere forankring) mellem den nordiske institution og beslægtede fagmiljøer samt de berørte sektormyndigheder i domicillandet. Opfattelsen er, at en sådan forankring risikerer at udviske den nordiske profil af institutionen.

Institutionerne lægger i deres respons afgørende vægt på at blive fuldt inddraget i forhandling/ drøftelser om den konkrete opfølgning af reformforslaget. Der henvises til vedhæftede bilag med oversigt over institutionernes høringssvar.

Kommentarer:

Blandt høringssvarene er der generel tilslutning til budgetanalysens betragtninger vedrørende væsentligheden af, at institutionernes styringsform er fleksibel og effektiv; der er endvidere ikke taget afstand fra den overordnede forudsætning i budgetanalysen om budgetneutralitet. Den generelle samfundsudvikling i de nordiske lande medfører, at det til stadigt er nødvendigt at vurdere, hvorvidt institutionsformen er den mest relevante måde, hvorpå det nordisk samarbejde indenfor et bestemt aktivitetsområde kan sikres. Det store antal små institutioner kan være en

barriere i denne henseende. Der vil derfor løbende være behov for at omlægge budget- og styringsformen i relation til den enkelte institution.

Det må imidlertid konstateres at der er varierende tilslutning til budgetanalysens forslag om systematisk gennemgang af samtlige institutioner, samt institutionernes inddeling i de fire kategorier. Dette har givet anledning til, at ministerrådet i stedet for en systematisk gennemgang af samtlige institutioner lægger op til, at fagministerrådene og institutionernes styrelser vurderer, hvilke omlægninger, der er nødvendige i den enkelte institution, bl.a. ud fra målsæt-ninger om fleksibilitet, effektivitet, fagligt indhold og nordisk nytte. Fagministerrådene skal herefter beslutte, hvilke ændringer af institutionerne, som skal gennemføres indenfor deres område og sikre gennemførelse af de nødvendige omlægninger. Samarbejdesministrene vil løb-ende følge processen og vurdere behovet for yderligere tiltag. Dette kan f.eks. gøres med mål-rettet rapportering om de tiltag der er blevet gennemført eller er under forberedelse på institu-tionsområdet.

Med denne strategi er der taget højde for, at vurderingen af problemstillingerne, som er rejst i Budgetanalyse 2000, bliver foretaget på et grundlag, hvor der sikres inddragelse af institutionernes ekspertise og dermed en nøje indsigt i den enkelte institution særlige forhold. I relationen mellem Ministerrådet og institutionerne kan omlægninger f.eks. gennemføres i forbindelse med forhandlinger af nye mål- og resultatstyringskontrakter.

5. Øvrige forslag

De øvrige forslag i Budgetanalyse 2000 er *forslagene 4 til 9 samt 11 og 12*. Disse forslag er af teknisk og driftsmæssig karakter og kan enten indarbejdes i ministerrådets budgetforslag eller besluttes selvstændigt. Forslagene er ikke af principiel betydning i relation til Nordisk Råd, og de indgår derfor ikke i ministerrådsforslaget. I det følgende refereres helt kort, hvad der vil ske med forslagene.

I *forslag 4* anbefales en udvidet anvendelse af forundersøgelser og forprojekter, for at sikre en bedre kvalitet i beslutningsgrundlaget. I høringssvarene er der almindelig tilslutning til dette forslag. Ændringerne vil blive indarbejdet i budgettet og i virksomhedsstyringen i øvrigt.

I *forslag 5* forslås indførelse at en generel politik for landenes medfinansiering af sektorprojekterne. Hensigten er at forbedre og skabe en så ensartet national projektforankring som muligt. Flere ministerråd advarer i høringssvarene mod denne ændring, idet den kan komplicere samarbejdet og medføre unødigt samordningsbesvær samt barrierer i form af "mindste fællesnævner", hvilket kan reducere fleksibiliteten i det nordiske samarbejde. De anførte betænkeligheder vil indgå i ministerrådets overvejelser af, om der skal udarbejdes et forslag til generel politik på området.

I *forslag 6* behandles støtteordningerne som foreslås gjort mere gennemsigtige. Administrationen bør placeres, hvor den løses bedst og billigst. Forvaltningskriteriene skal tydeliggøres og overlapninger mellem ordningerne afklares. De styrende organer bør koncentrere sig om støttepolitik og retningslinjer, mens behandlingen bør delegeres. Høringssvarerne er positive og ministerrådet vil udarbejde et forslag til en generel politik på området.

I *forslag 7* bliver det forslået, af midlerne til drift af et samarbejdsorgan budgetmæssigt bliver adskilt fra midlerne til organets udførende aktiviteter. Der er almindelig tilslutning til forslaget i høringssvarene. Ændringerne vil blive indarbejdet i budgettet.

I *forslag 8* forslås indførelse af en særskilt procedure for godkendelse af organsiationsbidrag. Der er kun positive tilkendegivelser i høringsrunden, og der vil blive udarbejdet regler for, hvorledes godkendelsen skal håndteres.

I *forslag 9* bliver det foreslået, at institutionernes udgifter til administration skal fremgå af ministerrådsbudgettet. Der er ikke indvendinger mod forslaget, men der er behov for afklaring af kriterierne for klassifikation af "drift". Ændringerne vil blive indarbejdet i budgetforslaget for 2002.

I *forslag 11* anbefales en nedsættelse af likviditeten over en 5-årig periode ved en nedsættelse af landenes indbetalinger til Nordisk Ministerråd med 100 MDKK. Forslaget noteres positivt i høringsparternes generelle kommentarer. Ændringsforslaget er allerede indarbejdet i budgettet for 2001 samt budgetdirektivet for 2002.

I *forslag 12* er det foreslået, at der udarbejdes et særskilt likviditetsbudget, der bliver bestemmende for landenes indbetalinger til ministerrådet. Der er kun positive høringssvar, og ændringerne vil blive indarbejdet i budgetforslaget for 2002.

6. Afslutning

Det er ministerrådets vurdering at en gennemførelse af ministerrådsforslaget vil indebære mulighed for betydelige effektiviseringer af de nordiske aktiviteter. Ministerrådsforslaget har ingen ligestillingsmæssige konsekvenser.

BILAGA

Høringssvar fra de fællesnordiske institutioner – Budgetanalyse 2000

Oversigt over høringssvar fra institutionerne

Navn	Institut.-kategori	Indikator	Kommentar
Teater & dans	d)	Kritisk/negativ	Stiller sig skeptisk til den foreslåede indplacering i kategori d) og stiller samtidig spørgsmål ved kriterierne for den foreslåede inddeling, som ikke ses at være nuanceret nok. – Forslaget vedrørende budgetprocessen støttes, mens en central, strategisk budgetpost savner beskrivelse med hensyn til anvendelse i praksis.
NIFCA	a)	Neutral	Kommenterer overvejende egne, igangværende tiltag i lyset af BA-2000, helt konkret. Har ikke egentlige indsigelser overfor budgetanalysen.
NHREY	a)	Positiv/kritisk	Fællesudtalelse fra de nordiske huse: Generelt positiv kommentar til budgetanalysen. Er betænkelig ved hvad der opfattes som stigende centralisering af styringen af de nordiske institutioner. Finder at også andre institutioner end kategori a) bidrager til nordisk samhørighed. Ønsker fortsatte drøftelser.
NHFÆ (Nordens Hus, Færøerne)	a)	Positiv/kritisk	Se om ovennævnte fællesudtalelse
NIPÅ	a)	Positiv/kritisk	Se om ovennævnte fællesudtalelse
NAPA	a)	Positiv/kritisk	Se om ovennævnte fællesudtalelse
NJC	d)	Negativ/kritisk	Argumenterer imod den foreslåede indplacering i kategori d), som ikke modsvarer mediernes stadigt stigende betydning i samfundet. Peger på, at NJC allerede i sin udførende virksomhed arbejder meget på projektbasis.
NORDICOM	d)	Negativ/kritisk	Meget omfattende kommentering af BA-2000. Afviser inddelingen af institutioner i de fire kategorier, som anses for dårligt argumenterede. Afviser egen placering i kategori d), idet aktiviteten ikke vil kunne drives alene i projektform. Plæderer for en styrkelse som institution.
NOMUS			Ingen kommentarer. (Er omlagt til samarbejdsorgan)
NFA	d)	Kritisk/negativ	Argumenterer for at NFA i vid udstrækning allerede tilgodeser de ønskede mål med BA-2000, da man arbejder gennem netværk og projekter. Anser det for kompliceret, hvis styringen skal være overladt til et projekt. Nuværende opdrag forudsætter en institution.
NIFIN	a)	Neutral	(Kommentarer afgivet før den officielle høring). Anser forslagene for forbundet med store konsekvenser, der bør analyseres nærmere. Finder en remiss nødvendig.

Navn	Institut.-kategori	Indikator	Kommentar
NSI	c)	Negativ/kritisk	Stiller sig meget tvivlende til om den nordiske profil/ det nordiske perspektiv kan opretholdes under den foreslåede styringsform, som lægger større vægt på domicillandets indflydelse. Ønsker en uændret videreførelse som integreret nordisk institution. Se også om fællesudtalelse fra de nordiske kulturhuse.
NORDITA	c)	Neutral/kritisk	Er enig i indplaceringen i kategori c), men peger på, at værtslandets prioriteringer alene ikke er tilstrækkelig. Peger på nødvendighed af nordisk regionalt samarbejde inden for EU hhv. globalt.
NORFA	d)	Negativ/kritisk	Mener, at det vil være modproduktivt at søge at omlægge NORFA til projekt/programform. uden meget grundige strategiske overvejelser. Tværtimod tilbyder institutionen sig som operatør for koordinering og samling af de mindre samnordiske indsatser på forskningens og højere uddannelsers område.
NIfS	c)	Positiv/ kritisk	(Kommentarer afgivet før den officielle høring). Finder placeringen af NIFS rigtig og i god tråd med det aktuelle finansieringsgrundlag. Går klart ind for bruttobudgettering, trods faktiske vanskeligheder med at skønne omkostningsfordelingen i en meget integreret institution. Ville dog alt i alt foretrække at tingene "forbliver som de er i dag", idet der ses risici i en 50/50 finansieringsmodel, bl.a. i relation til nordisk profil og i relation til ønsket om fleksibilitet i finansieringsformer.
NIAS	c)	Negativ	Finder den foreslåede bevillingsstyring direkte uhensigtsmæssig i relation til intentionerne. Forudser langsom økonomisk kvælning i stedet for dynamik og høj kvalitet. Finder også af rent faglige grunde, at øget domicilland-stilknytning vil være et forkert skridt.
NORDINFO	d)	Kritisk/negativ	Savner en femte institutionskategori: Samarbejdsorgan. Peger på, at kontinuitet er meget vigtig både fagligt og af hensyn til administrative omkostninger. Ser gerne regelmæssig dialog med politisk niveau – og gerne tilbagevendende forvaltningsrevision.
NORDVULK	c)	Kritisk	Er betænkelig ved konsekvenserne af et større nationalt, ensidigt ansvar for den enkelte institution.
NI	d)	Kritisk/negativ	Med sin ny strategi finder NI, at den bør placeres i institutionskategori a) i stedet for d). Strategiens aktiviteter egner sig ikke til udlicitering.
NORDTEST	b)	Kritisk/positiv	Peger på, at institutionen er meget afhængig af politisk opbakning for at kunne fungere i europæisk smh. Stiller sig meget spørgende til den faktiske tilrettelæggelse af den foreslåede budgetstyring. Hvem skal forhandle med hvem etc.
NORDREGIO	b)	Kritisk	Finder at institutionskategoriseringen ikke er god. Er meget betænkelig ved at bestilleransvaret i høj grad 'nationaliseres', når det dog er policy og opgaver af stor fællesnordisk interesse, som skal løses.

Navn	Institut.-kategori	Indikator	Kommentar
NGB	c)	Positiv/kritisk	Ser positivt på placeringen som kundskabscenter og på ønsket om en større forankring i nationale, professionelle miljøer. Som modvægt til øget nationalt budgetansvar, må nordisk forankring tydeliggøres, bl.a. gennem bestyrelsen.
SNS	d)	Kritisk/negativ	Overvejende positive kommentarer til BA-2000's øvrige forslag, men klart afvisende til en indplacering af SNS i institutionskategori d). Henviser bl.a. til evaluering samt krav afledt af internationalt samarbejde/ EU.
NIVA	d)	Negativ	Argumenterer for en fortsat placering af NIVA i kategori a) under henvisning til nødvendig kontinuitet og krav til faglighed. Nordisk identitet særlig vigtig for aktiviteten vis-a-vis EU og øvrig international smh.
NLN	b)	Positiv/kritisk	Finder intentionen/princippet om en større national konkurrence om budgetmidler rigtig, men peger samtidig på risici for udsultning/nedlæggelse. Mener at der bliver behov for enkle styringsformer, med tydeligere ansvar hos styret; eller hel fjernelse fra NMR-regi.
NHV			Ingen kommentarer
NIOM			Ingen kommentarer
NAD	d)	Negativ/kritisk	Afviser den foreslåede placering og styringsform. Mener, at fortsat mål- og rammestyring sammen med tilbagevendende behovsprøvning og evaluering samt kontaktmøder med det politiske niveau vil være det rigtige.
NSH	d)	Negativ/kritisk	Finder, at NSH i meget høj grad er et samhørigheds- og identitetsskabende nordisk organ, som bør videreføres i institutionsform. Peger på, at dets virksomhed ofte udløser betydelig national aktivitet, 'ringvirkning'.
NUD	b)	Kritisk/negativ	Ser visse muligheder for øget fokus på institutionen i det enkelte land, men er afgørende betænkelig ved den foreslåede finansieringsform, som også anses for uklar. Der stilles en række spørgsmål vedrørende forudsætninger og fremtidig forhandlingsproces.
NOPUS	d)	Kritisk/negativ	Generelt positiv ytring til BA-2000's mål om fleksibilitet og transparens, men uforstående overfor hvorledes udlicitering skulle kunne sikre nordiske fællesløsninger, kompetence og konkurrencekraft. Savner en faglig diskussion af konceptet.
NIKK	d)	Negativ/kritisk	Stiler sig afvisende til overgang fra institution til aktivitet på projekt/programbasis, idet NIKK i sig selv fremholdes som tværsektorielt arbejdende, som et kompetencecenter med bred nordisk medarbejdergruppe. Stiller en lang række spørgsmål.
NOPEF	d)	Negativ	Argumenterer for at NOPEF's aktivitet ikke vil kunne opretholdes under en projekt/programstyringsform. At der vil blive tale om mindsket effektivitet og ringere kvalitet, bl.a. fordi der er tale om mange løbende kontraktlige forpligtelser. Mener at NOPEF hører hjemme i kategori a)

Navn	Institut.-kategori	Indikator	Kommentar
NEFP	b)	Positiv/Kritisk	Giver udtryk for generel tilslutning til budgetanalysens mål og indhold. Peger på de små nordiske institutioners uundgåelige vanskeligheder med at bygge op en egen administration og at drive denne forsvarligt. Finder at institutionen NEFP placerer sig også i kategori c (Spidskompetence). Mener at udbud af opgaver i konkurrence kan indebære en risiko for fragmentering af det nordiske samarbejde

I en fællesudtalelse fra 15 institutioner (Nordinfo, 27. oktober 2000) lægges vægt på øget information og dialog om de fællesnordiske institutioners rolle i det nordiske samarbejde. Der lægges afstand til budgetanalysens forslag vedrørende de nordiske institutioner. Samtidig ser man frem til uddybende diskussioner om institutionernes rolle og placering.

Europaudvalgets betænkning

Ministerrådsförslag om nordiskt näringspolitiskt samarbetsprogram 2002 – 2005

(Ministerrådsforslaget, se s. 575)

1. Europaudvalgets forslag

Europaudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at vedtage nordiskt näringspolitiskt samarbetsprogram 2002 – 2005;

at Nordisk Ministerråd ved implementering af programmet inddrager Europaudvalgets kommentarer som de fremgår af nærværende betænkning, herunder lægger særlig vægt på nordiske virksomheders internationale interaktion og IT-anvendelse, samt på anvendelse af eksterne vidensressourcer ved formulering af den fremtidige strategiformulering.

2. Ministerrådsforslaget

Nordisk Råd har modtaget ministerrådsforslag om nordisk næringspolitisk samarbejde 2002-2005. Forslaget er delegeret til Europaudvalget, som har behandlet det på sit møde den 25. september 2001 og vedtaget nedenstående betænkning.

Udover den strategiske beskrivelse af indsatsområder, indeholder programmet Bilag 1: "De nordiska ländernas och autonomiernas näringspolitik vid ingången i 2000-talet", samt Bilag 2: "Den näringspolitiska sektorn inom NMR:s verksamhet".

Det pointeres i programmets kapittel 3, at det nordiske erhvervsliv er vendt tilbage til at fokusere på Norden som hjemmemarked i relation til arbejdskraftens kompetence, innovationer, strategiske netværk etc. Det fastslås derefter at "/../den nordiska näringslivets nya samarbetsoffensiv bärs upp av tre huvudsakliga element:

- Ökad integration av varu- och servicemarknaderna
- Ökad integration gennom gemensamt utnyttjande av underlevantörer, strategisk produktionsallianser etc.
- Ökad integration genom samverkan kring utnyttjande av tillgängeliga kapitalresurser, företagskunnande, FOU, innovationer och marknadsnätverk."

I Afsnit 8: Programindsatser for 2002-2005 opstilles 2 hovedambitioner:

- At fremme Norden som et internt grænseløst miljø for virksomhedsudvikling
- At styrke de nordiske virksomheders internationale konkurrenceevne og etablering af en erhvervspolitisk strategiudvikling

3. Europaudvalgets kommentarer

Generelt stiller Europaudvalget sig positivt til ministerrådets prioriteringer på området, og mener at de udvalgte emner udgør en konstruktiv platform for arbejdet med at tackle de væsentligste erhvervspolitiske problemstillinger.

Efter Europaudvalgets opfattelse kan programmet dog forbedres på enkelte punkter, og har i det nedenstående skitseret 3 forslag.

A. Internationalt samarbejde og konkurrence er afgørende for Nordens erhvervspolitiske udvikling

Der kan næppe herske uenighed om at virksomhedsudvikling i dag (teknologi, handelsmønstre, organisationsudvikling, teknologiformidling, globalt knowhow management etc.) skal betragtes ud fra et globalt synspunkt – og ikke et regionalt. Økonomier, teknologiudvikling og arbejdskraft er ikke lokalt forankret, men i konstant berøring og udveksling med regionale og globale bevægelser. Motoren i moderne økonomi er i udpræget grad drevet at effekten af kon-takt mellem vidensmiljøer, teknologiudviklingsprojekter mellem virksomheder og ikke mindst IT-udviklingens betydning for nye handelsmønstre.

I Ministerrådets beskrivelse af ønsket om at styrke den internationale konkurrenceevne, vil Europaudvalget derfor indstille til at der ikke primært satses på intranordiske aktiviteter. Naturligvis findes der i Norden strategiske udviklingsresourcer som i dag ikke udnyttes optimalt og derfor har udvikling af netværk etc. sin berettigelse. Men hvis Nordens virksomheder skal opnå og udvikle sin "internationella spetskompetens", kan det efter udvalgets opfattelse ikke alene ske ved eksempelvis at skabe et "integrerad nordiske kunskapsmarknad".

Tværtimod er der behov for at bringe nordiske personer, virksomheder og vidensinstitutter ud på den internationale arena, for der at opnå teknisk og produktionsmæssig knowhow, op- og udbygge handelsrelationer og skabe kontakt til strategiske udviklingsprojekter.

Et nordisk kundskabsmarked bør præges af omstillingsparathed og evne til at optage og udnytte vidensproduktionen fra den omgivende verden. Dertil kræves hyppig og bevidst kontakt til ressourcepuljer på internationalt niveau. Det er her den primære kilde til international spidskompetence findes. Dette synspunkt kan også genfindes i Bilag 1 til programmet, men synes ikke afspejlet i indsatsområderne.

Derfor foreslår Europaudvalget, at Ministerrådet former sine aktiviteter således, at det prioriteres at nordisk erhvervsliv bringes i vidensmæssig samarbejde og konkurrencemæssig berøring med den internationale videnøkonomi.

B. Relationen til EU's erhvervspolitiske regelsystem

EU har længe haft stor indflydelse på virksomheders eksistensvilkår. Det gælder lige fra arbejdstidsdirektivet, beskatning af renter og royalties, ligestilling mellem mænd og kvinder, støj på arbejdspladsen, regler for digitale signaturer, moms- og handelsregler, tekniske handelshindringer, EMC-direktivet, energiproduktion, CE-mærkning, karteldannelser etc.

Det er med andre ord af stor betydning af de nordiske virksomheder er på forkant med at implementerer EU's regelsystem og anvende deres eksistens til egen fordel.

Derfor finder Europaudvalget det nødvendigt, at man i arbejdet med at reducerer ulighederne i de nordiske landes regel- og lovsystemer, inddrager og vurderer betydningen af EU's regler på området.

C. Strategiudvikling af det fremtidige erhvervspolitiske design

Som det fremgår af indsatsområde 3 (Näringspolitisk strategiutveckling), kræves der en visionær orienteret diskussion om forandringer og udviklingsbehov for det nordiske erhvervsliv, herunder en vurdering af forudsætningerne for en systematisk politisk indsats for at påvirke udviklingen. Der foreslås en "benchmarking" af den internationale konkurrencekraft, hvilket Europaudvalget kan støtte fuldt ud.

I formuleringen af den fremtidige erhvervspolitik, anser Europaudvalget det endvidere for naturligt, at Ministerrådet sikre at eksterne vidensressourcer og industriel/kommerciel forankring er tilstede.

Det vil efter udvalgets opfattelse være af stor værdi, hvis eksterne personer med industrielle, teknologiske og virksomhedsorganisatoriske spidskompetencer inddrages i processen med at formulere fremtidens strategi.

På linie med Europaudvalgets forslag om oprettelsen af en ekstern ekspertgruppe under NMR-IT, udtrykker udvalget derfor sin støtte til det fremsatte forslag fra MR-Nærings dagsorden den 20. juni 2001 om oprettelsen af en "Nordisk Næringspolitisk Visionsgruppe" og bidrager gerne til den konkrete formulering af mandatet for gruppen. Endvidere ønsker Europaudvalget at inddrages i arbejdet med sammensætning af et sådant visionsforum og forslår at medlem(mer) fra Nordisk Råd deltager som medlemmer".

4. Europaudvalgets forslag

Europaudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at vedtage nordiskt näringspolitiskt samarbetsprogram 2002-2005;

at Nordisk Ministerråd ved implementering af programmet inddrager Europaudvalgets kommentarer som de fremgår af nærværende betænkning, herunder lægger særlig vægt på nordiske virksomheders internationale interaktion og IT-anvendelse, samt på anvendelse af eksterne vidensressourcer ved formulering af den fremtidige strategiformulering.

Åbo, den 25. september 2001

Eero Akaan-Penttilä (Kok.)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj)
Ole Vagn Christensen (S)
Lennart Daléus (c), næstformand
Øystein Djupedal (SV)
Reynoldh Furustrand (s)
Aud Gaundal (A)
Per Erik Granström (s)
Per Kaalund (S), formand
Petri Salo (Kok.)
Jouko Skinnari (SDP)
Steingrímur J. Sigfússon (VG)
Hasse Svensson (lib)
Hannu Takkula (Kesk.)
Kari Økland (KrF)

Ministerrådsförslag

om nordiskt näringspolitiskt samarbetsprogram 2002-2005

(Överlämnad av Nordiska ministerrådet)

Med henblik på behandling på Nordisk Råds session den 29. – 31. oktober 2001 fremsendes hermed "Nordiskt näringspolitiskt samarbetsprogram 2002 – 2005".

Samarbejdsprogrammet er godkendt af MR-Næring.

København, 28. juni 2001

Søren Christensen
Generalsekretær
(sign.)

Nordiskt näringspolitiskt samarbetsprogram 2002 – 2005

(Bilaga 1: De nordiska ländernas och autonomiernas näringspolitik vid ingången i 2000-talet, se s. 586; Bilaga 2: Den näringspolitiska sektorn inom NMR:s verksamhet, se s. 595)

1. Förord

Under det danska ordförandeskapsåret 2000 blev det beslutat att ta fram ett sammanhållet program för den långsiktiga utvecklingen av samarbetet inom näringssektorn. Arbetet påbörjades i slutet av året av en av ämbetsmannakommittén (ÄK-näring) särskilt tillsatt arbetsgrupp med representanter för samtliga fem länder och de tre självstyrda områdena. I gruppen ingick Olve Engbrethsen (Norge), Gorm Hansen (Danmark), Kristín Haraldsdóttir (Island), Linnéa Johansson (Åland), Lene Brinch Knudsen (Grönland), Kjartan Kristiansen (Färöarna), Åsa Sohlman (Sverige) och Taru Rastas (Finland). Från nordiska ministerrådssekretariatet deltog Stefan Kovacs. Till gruppen knöts även en konsulent; Bjarne Lindström från *Ålands statistik- och utredningsbyrå* (ÅSUB) i Mariehamn. Resultatet av gruppens arbete godkändes av ämbetsmannakommittén i april 2001 och programmet antogs under finskt ordförandeskap av ministrarna i juni samma år.

Som underlag för programmet har arbetsgruppen producerat två underlagsrapporter, ett gällande viktiga trender inom den nationella näringspolitiken runt om i Norden (*"De nordiska ländernas och autonomiernas näringspolitik vid ingången av 2000-talet"* Bilag 1) och ett gällande den näringspolitiska sektorns verksamhet inom ministerrådet (*"Den näringspolitiska sektorn inom NMR's verksamhet"* Bilag 2).

Programmet som gäller huvudinriktningen på de kommande fyra årens näringspolitiska satsningar i nordisk regi är det första gemensamma samarbetsprogrammet inom näringssektorn. Av denna orsak är programtexten relativt utförlig och inkluderar – förutom förslagen till konkreta

insatsområden – även en analys av de mer grundläggande förutsättningarna för det nordiska samarbetet inom den näringspolitiska sektorn. Det faktum att dagens näringspolitik tenderar att bli allt mer sektorövergripande till sin karaktär, har även motiverat en något bredare programansats än vad som kanske är brukligt i en del andra nordiska sektorprogram.

Det är min förhoppning att föreliggande samarbetsprogram skall kunna fungera som basen för de nordiska regeringarnas målmedvetna och konkreta insatser i syfte att främja Norden som en internt gränslös och därmed också bättre fungerande och mer konkurrenskraftig miljö för företagsutveckling. Med detta program får den nordiska näringspolitiken därtill ett tydligt fokus på offensiva åtgärder för att stärka de nordiska företagens internationella konkurrensförmåga inom särskilt utvalda verksamhetsområden och beträffande tillgängligheten av vissa strategiska utvecklingsresurser.

Søren Christensen
Generalsekreterare

2. Bakgrund

Det nordiska samarbetet är sedan början av 1970-talet uppbyggt kring ett antal ministerråd som vart och ett svarar för samarbetet inom ett visst fackområde, till exempel näringspolitik, regionalpolitik, hälso- och socialpolitik, fiskerifrågor m.m. Samarbetet sker formellt på ministernivån, vilket i praktiken innebär att respektive fackministerium i de fem nordiska länderna och de tre självstyrda områdena svarar för samarbetet med stöd av en gemensam sekretariatsfunktion inom det nordiska ministerrådssekretariatet i Köpenhamn

Det nordiska näringspolitiska samarbetet har relativt små resurser. Sektorbevillningen har under senare år legat på i storleksordningen 65-70 miljoner DKK/år. Anslaget har uppvisat en svagt sjunkande tendens och är dessutom nästan i sin helhet knutet till två fasta institutioner: Nordiska Industrifonden och Nordtest. Av en total bevillning på knappt 68 miljoner DKK år 2001 avsattes sålunda ca en miljon DKK i form av fria projektmedel till ämbetsmannakommitténs/ministerrådets förfogande.

Under de första åren efter Sveriges och Finlands EU-medlemskap och fram till 1998/1999 låg de övergripande prioriteringarna på sysselsättning, arbetsmarknad, energi och hållbar utveckling. Mot slutet av decenniet lyftes IT-frågorna – med särskild inriktning på de små och medelstora företagen - på ett tydligare sätt in i det nordiska näringssamarbetet. Efter EU/EES anslutningens starka dominans i de nordiska ländernas arbete med konkurrens- och gränsharmoniseringsfrågorna, återkom under 1990-talets sista år ett gradvis växande intresse för Norden som en sammanhängande gränslös näringsutvecklingsregion. Det har också skett en höjning av den nordiska samarbetsprofilen beträffande näringslivsinriktad FoU och företagsnära innovationsspridning.

Nordiska Industrifonden har under senare år gått in för en ny verksamhetsinriktning med fokus satt på en ökad nordisk samverkan kring kunskaps- och innovationsfrågorna. De kommande årens verksamhet inom Nordtest kommer att ges en tydligare orientering mot aktiviteter kopplade till det nordiska näringslivets internationella konkurrenskraft.

Under år 2000 höjde sektorn sin profil när det gäller miljö- och jämställdhetsfrågorna. Förutom en intensifiering av ett pågående samarbete kring produktorienterade nordiska miljöstrategier, godkände samarbetsministrarna i slutet av året en strategi för hållbar utveckling i Norden och dess närområden ("Bæredygtig udvikling – en ny kurs for Norden") där ett av kapitlen uttryckligen behandlade miljöstrategier inom näringslivet. Under år 2000 påbörjade näringssektorn även ett arbete med att formulera sina egna målsättningar för jämställdhets-frågorna i enlighet med samarbetsministrarnas beslut i juni samma år.

3. En vision för det näringspolitiska samarbetet i Norden

Det nordiska näringslivet har genom decennier utvecklat en verksamhet med global räckvidd och kompetens i yppersta världsklass, åtminstone inom vissa sektorer och produktområden. Ett bra företagsklimat och ett konkurrenskraftigt näringsliv är i ett längre perspektiv den enda säkra garantin för ett fortsatt välstånd i Norden. Tekniskt högtstående, effektiva och konkurrenskraftiga företag är därtill en nödvändig – om än inte alltid tillräcklig - förutsättning för en miljömässigt hållbar näringslivsutveckling.

Näringslivet i de nordiska länderna har under de senaste 30-40 åren genomgått två faser av intensifierat samarbete, och är idag på god väg in i en tredje integrationsfas. I den första fasen utvecklades och konsoliderades Norden som en form av utvidgad hemmamarknad för den egna industrin. I den andra fasen skedde, med utgångspunkt i de styrkepositioner som den nordiska 'exporthemmamarknaden' givit, en penetration av den europeiska marknaden - inte minst inom ramen för Nordens under första halvan av 1990-talet nyvunna EES- och EU-positioner.

I dag har intresset inom näringslivet åter riktats mot Norden som hemmamarknad. Nu är dock infallsvinkeln annorlunda än tidigare. Intresset gäller inte längre i första hand exportmöjligheterna på de nordiska närmarknaderna, utan snarare ett ökat samutnyttjande av vissa nyckelelement i den infrastruktur som utgör skillnaden mellan framgång och misslyckande på dagens allt mer konkurrensutsatta internationella marknad: arbetskraft, kunnande, forskningsresurser, innovationer, kvalificerade företagstjänster och strategiska nätverk. Intresset har därmed omorienterats mot Norden som en gränslös inre marknad och gemensam resursbas för viktiga företagssatsningar inom den nya 'kunskapsekonomin'.

Resultatet har blivit att det nordiska näringslivet sedan ett par år tillbaka genomfört ett antal företagssammanslagningar av vida större omfattning och med betydligt mer djupgående intregrationseffekter än vad som någonsin tidigare varit fallet. Detta gäller särskilt det växande företagssamarbetet inom den avancerade IT-ekonomin, inom finanssektorn och inom delar av basindustrin. Den nordiska näringslivets nya samarbetsoffensiv bärs upp av tre huvudsakliga element:

- Ökad integration av varu- och servicemarknaderna
- Ökad integration genom gemensamt utnyttjande av underleverantörer, strategiska produktionsallianser etc
- Ökad integration genom samverkan kring utnyttjande av tillgängliga kapitalresurser, företagskunnande, FoU, innovationer och marknadsnätverk

Den här typen av nära nordiskt företagssamarbete medverkar till att förstärka den 'kritiska massa' av infrastruktur, kapital och spetskompetens som är så viktig för dagens företagande. Det växande intresset inom näringslivet för att mera aktivt än hittills utnyttja Norden som en resursstark 'hemmabas' för sin globalt inriktade verksamhet ställer även nya krav på den politiska delen av det nordiska samarbetet. Tidigare perioders strävanden mot gemensamma särlösningar i syfte att skapa en avgränsad nordisk hemmamarknad för den egna industrin, egna tekniska och andra typer av säkerhetsstandards etc, är inte längre ändamålsenliga. Istället för 'särlösningar' krävs idag snarare vad som skulle kunna kallas nordiska 'framkantslösningar', alltså policyinsatser som medverkar till att näringslivets verksamhetsbetingelser i Norden ligger i den absoluta fronten av den internationella utvecklingen.

Den gamla visionen om en fungerande inre marknad i kraft av egna nordiska lösningar och markerade gränser mot omvärlden måste alltså ersättas med något nytt. En till dagens behov och näringspolitiska möjligheter mer anpassad samarbetsvision bör istället inriktas mot att säkra den nordiska näringslivsmiljön som en av de främsta och mest konkurrenskraftiga i världen.

För att förverkliga en så pass ambitiös målsättning krävs att företagen har goda möjligheter att på ett effektivt och smidigt sätt samutnyttja de nyckelresurser som finns utspridda på olika håll i de nordiska länderna. Detta förutsätter i sin tur att Norden utvecklas till en intimt sammanflätad 'hemmabasmiljö' där kunskap, innovationer, kapital och inträdesbiljetterna till olika typer

av strategiska nätverk kan flöda lika fritt, tätt och smidigt över de nordiska gränserna som över delstatsgränserna i federala stater som till exempel Tyskland och USA.

Särskilt för en del av de mer framgångsrika nordiska 'näringslivsklustren', där en fortsatt positiv utveckling av den internationella konkurrenskraften kräver ett allt effektivare utnyttjande av strategiska utvecklingsresurser i företagens närmiljö, ligger en sådan övergripande vision för det nordiska samarbetet väl i tiden. En välintegrerad och därmed mera optimalt utnyttjad nordisk infrastruktur bestående av kompetens, kapital och avancerad teknik är därtill en god – för att inte säga den enda möjliga – utgångspunkt för en miljöanpassad produktionsteknisk utveckling. Ett effektivt nyttjande av hela den nordiska näringslivsmiljön minskar också risken för ett strukturellt betingat under- eller felutnyttjande av viktiga arbetskraftsresurser, till exempel genom könsdiskriminering eller diskriminering av inflyttad arbetskraft.

Ett annat sätt att uttrycka en sådan vision för det näringspolitiska samarbetet är att ministerrådet vill medverka till att skapa ett nordiskt näringsliv som gör att våra allt mera internationellt orienterade barn och barnbarn även framdeles både kan och vill välja Norden framom övriga världen för sina liv, sin kreativitet och sin yrkesverksamhet. Att få behålla de välutbildade framtida ungdomsgenerationerna är sannolikt en av huvudförutsättningarna för att säkra en fortsatt god nordisk konkurrenskraft inom ramen för den globala 'kunskapsekonomin'.

4. Det nordiska samarbetets position och möjligheter

I den s.k. Vismanspanelens rapport "Öppet för världens vindar – Norden 2000" hävdas att den växande internationaliseringen av ekonomi och samhälle ökar vikten av samarbete mellan länder och regioner med gemensamma intressen och värderingar. Mot bakgrund av de nordiska ländernas relativt likartade samhällsstruktur, historia och kulturella bakgrund, hävdas vidare att Norden är en naturlig bas för en nödvändig och i grunden positiv internationalisering av samhälle och näringsliv.

Detta styrks av det faktum att det nordiska samarbetet har en betydligt starkare folklig förankring än vad som är vanligt i andra mellanstatliga sammanhang, bland annat inom EU. Samtidigt står det klart att det nordiska samarbetet har en svagare legal bas än samarbetet inom en del andra transnationella organisationer, återigen med EU som det kanske tydligaste exemplet på en annan typ av formellt mera förpliktande samarbetsstrukturer.

Kombinationen av stark gräsrotsförankring och en förhållandevis svag legal position skapar speciella förutsättningar för det nordiska samarbetet – även inom den näringspolitiska sektorn. De särskilda förutsättningarna gäller inte bara de begränsningar som detta ger, utan också de unika möjligheter som ligger i det specifikt nordiska samarbetskonceptet.

Samarbetets i formell mening mindre förpliktande karaktär i kombination med de senaste årens framväxt av allt mer fasta kanaler mellan de nordiska staterna och Bryssel, sätter klara gränser för möjligheterna att etablera nordisk samverkan som en viktig faktor i 'mellanrummet' mellan den nationella och den transnationella EU-nivån. De nordiska samarbetsstrukturerna måste därför i huvudsak betraktas som något som ligger utanför, snarare än inom, det strategiska gränsskiktet mellan den statliga nivån och EU. Om man härtill tar i beaktande samarbetets blygsamma budgetomslutning, inses snabbt att det finns klara begränsningar för vad som realistiskt sett kan förväntas uppnås.

Samtidigt står det ändå klart att det nordiska samarbetet har en del starka sidor vilka, rätt utnyttjade, i viss mån väger upp dess begränsningar. Förutom den goda folkliga förankringen gäller detta de internationellt sett låga 'transaktionskostnaderna' i samarbetet, de väl etablerade nätverken på minister- och myndighetsnivå samt det växande intresset bland företagen för en ökad nordisk integration. Det är i de flesta fall betydligt enklare och smidigare att träffas och diskutera i en nordisk än i en bredare internationell eller europeisk kontext. Det här är särskilt tydligt på minister- och myndighetsnivån, där det nordiska samarbetet utan större åthävor faktiskt kan uppnå en del konkreta resultat med hjälp sina sedan gammalt väl utbyggda kanaler till den centrala nationella nivån.

Viktigast i detta sammanhang är dock det nya intresset inom näringslivet för olika former av nordisk samverkan kring vissa för företagens utveckling strategiska resurser. Om de finansiella

resurser som detta intresse redan idag visat sig kunna frambringa kan kombineras med det mer politiskt och administrativt orienterade samarbetets låga transaktionskostnader, smidighet och väl inarbetade kanaler, så torde det inte vara någon omöjlighet att genom väl valda gemensamma nordiska insatser aktivt medverka till en positiv utveckling av näringslivsmiljön i Norden.

Med dessa förutsättningar i åtanke, kan det nordiska näringspolitiska samarbetet avgränsas till följande huvudsakliga roller:

- Agera som initiativtagare och förmedlande länk i arbetet med att avskaffa olika typer av integrationshinder och därmed minska gränsöverskridandets transaktionskostnader
- Dra upp riktlinjer för och initiera gränsöverskridande kunskapsutbyte, innovationsspridning och komparativa nordiska policyanalyser
- Agera som nätverksbyggare mellan Nordens nationella myndigheter och andra viktiga aktörer
- Vara initiativtagare till strategiska sektor- och gränsövergripande projektallianser
- Främja en gemensam nordisk 'näringslivsprofilhöjning' i omvärlden
- Ta initiativ till internationell 'benchmarking' av nordisk näringspolitik
- Initiera samarbete kring gränsöverskridande infrastrukturella projekt
- Lyfta upp framgångsrika nationella policyinitiativ och program till den nordiska samarbetsnivån

5. Det nya millenniets näringspolitiska agenda

För att få största möjliga slagkraft förutsätts att det nordiska näringspolitiska samarbetet utformas så att det har en klar och tydlig bäring på den övergripande agenda och de fokusområden som gäller för den nationella näringspolitiken runt om i Norden. Vid ingången i det nya millenniet var näringspolitiken i Norden starkt påverkad av två tunga trender. Den första av dessa är den allt snabbare integrationen av inte bara den europeiska och nordiska utan hela den internationella ekonomin. Den andra tunga trenden är den utomordentligt snabba utvecklingen inom tekniken i allmänhet och informations- och kommunikationsteknologin i synnerhet, en trend som ibland brukar sammanfattas i begreppet 'den nya IKT-ekonomin'.

Dessa två trender är av stor betydelse för utvecklingen av de mer grundläggande förutsättningarna för den statliga näringspolitiken. Så har till exempel globaliseringen följts av en tydlig trend mot privatisering och konkurrensutsättning av stora delar av den offentliga sektorn. En annan viktig förskjutning i politikens mer grundläggande förutsättningar är den nationella nivåns förändrade roll och det krympande utrymmet för en traditionellt utformad statlig näringspolitik.

Globaliseringstrenden och den IT-ledda omvandlingen av näringslivet har också haft betydande inverkan på förutsättningarna för ett framgångsrikt företagande. Detta kan gälla allt från en allmänt sett skärpt internationell konkurrens till kortare produktions- och marknadscykler för de enskilda företagens produkter och tjänster. Den allt mer integrerade internationella marknaden och den accelererande tekniska utvecklingen har lett till ständigt växande krav på spetskompetens i produktionen, bättre och snabbare information om utvecklingen på marknaderna, flexibla och anpassningsbara företagsstrukturer, internationellt konkurrenskraftiga statliga regelverk, god tillgång till riskkapital och välutbildad arbetskraft. Samma utvecklingstrender har även medfört en ökad fragmentering inom arbetsmarknaden. Detta har lett till nya problem med att 'matcha' utbud och efterfrågan på arbetskraft – och därmed också ökande svårigheter att integrera nya grupper av arbetssökande i den reguljära arbetsmarknaden.

Ytterligare en viktig faktor som växer i betydelse är insikten om behovet av en miljömässigt hållbar utveckling inom ekonomi och näringsliv. I den inledningsvis nämnda strategiplanen för en "Bæredygtig udvikling i Norden" fastslås också att omställningen mot en mer hållbar samhällsutveckling måste kopplas till de tunga trenderna mot ökad globalisering och den nya informationsteknologins utbredning.

Den nya näringspolitiska problematiken har gjort att den statliga politiken allt mer kommit att fokuseras på två huvudsakliga insatsområden. Det ena handlar om näringslivets allmänna

konkurrensvillkor, dess 'konkurrensmiljö' om man så vill. Det andra gäller de mer specifika förutsättningarna för framgångsrikt nyföretagande och företagsutveckling.

I det första fallet handlar politiken primärt om olika typer av insatser för att tillförsäkra näringslivet en konkurrenskraftig verksamhetsmiljö i form av ett ändamålsenligt skattesystem, rätt arbetsmarknadsregler, en modern kommunikations och IT-struktur etc. Insatserna är ofta - men inte alltid - av re-aktiv karaktär i den meningen att man fortlöpande försöker anpassa existerande regelsystem och lagstiftning till de krav som utvecklingen i omvärlden medför. Något förenklat skulle detta insatsområde kunna sammanfattas under rubriken generellt konkurrensförbättrande åtgärder.

I det andra fallet handlar det om skräddarsydda insatser för att tillförsäkra vissa typer av företag och näringsområden det konkurrensövertag som krävs för att överleva och utvecklas i ett allt hårdare internationellt klimat. Politiken kan till exempel gälla insatser för att förbättra den forskning och den innnovationsspridning som företagen är beroende av, förbättrad riskkapitalförsörjning eller insatser för att höja företagens internationella profil. Till skillnad från det första fokusområdets mer generella policyinsatser ligger inriktning här på en mera pro-aktiv och selektivt konkurrensförbättrande politik.

6. Den nordiska dimensionen

Det nya millenniets näringspolitiska agenda kan också ses i ett nordiskt perspektiv. Genom den integration av företag och marknader som sker runt om i Norden växer behovet av en bättre koordinering av de nationella insatserna för en förbättrad och mer konkurrenskraftig – men också ur miljösynpunkt mer hållbar - näringslivsmiljö. Detta gäller även den selektivt inriktade politiken, där en fördjupad nordisk samverkan framstår som särskilt angelägen i anslutning till en del av de nordiska företagskluster (funktionellt länkade företag inom till exempel IT, bio-tech och medicin) som under senare år vuxit sig allt starkare.

Den nordiska dimensionen i dagens näringspolitiska agenda betyder med andra ord att de kommande årens samnordiska insatser måste innehålla element av såväl en mera generellt inriktad som en mer selektiv konkurrensförbättrande politik.

Insatserna i syfte att förbättra det nordiska näringslivets allmänna konkurrensmiljö berör i vissa avseenden politikområden med känsliga nationella 'prerogativ' som till exempel beskattning och ekonomisk lagstiftning. Denna del av näringspolitiken präglas därför av problem och frågeställningar som förutsätter åtgärder på hög politisk nivå. Det här betyder att det formellt mindre förpliktande nordiska samarbetet inte till alla delar har den tyngd som krävs för att åstadkomma de verkligt stora genombrotten. Samtidigt innebär de sedan gammalt upparbetade och väl fungerande kanalerna på myndighets- och ministernivå att grund-förutsättningarna finns för intressanta nordiska initiativ. Det står också klart att de nordiska traditionerna när det gäller gränsnedbrytande åtgärder och harmonisering av vissa typer av tekniska krav och regelverk på ett fruktbart sätt skulle kunna vidareföras och revitaliseras inom ramen för den idag aktuella näringspolitiska agendan.

Mot denna bakgrund är det inte svårt att se en möjlig nordisk samarbetsdimension i det pågående arbetet på den nationella nivån med att konkurrensanpassa näringslivsmiljöerna runt om i Norden. Den nordiska policydimensionen är tydligast i anslutning till olika åtgärder i syfte att stärka näringslivets konkurrenskraft genom att reducera eller avskaffa barriärer som försvårar för företagen att på ett rationellt sätt utnyttja viktiga nyckelresurser i den nordiska närmiljön. Sådana insatser kan gälla initiativ till nordiska 'högnivå-överenskommelser' om gemensamma regler för vissa typer av för näringslivets verksamhet särskilt viktiga myndigheter, mer likartad ekonomisk lagstiftning, skatteregler, tekniska standards, underlättande av arbetskraftens fria rörligheten över gränserna etc. Viktigt är här att betona att denna typ av 'harmonisering' inte bör utformas så att den sätter nya spärrar för företag från andra delar av EU/EES-området, utan att fokus istället ligger på åtgärder som placerar Norden i framkanten på – och därmed också normgivande för - utvecklingen mot en allt mer öppen och produktiv näringslivsmiljö.

Även den andra huvudpunkten på det nya millenniets näringspolitiska agenda, de mer selektivt inriktade insatserna för att höja företagens kompetensnivå och konkurrenskraft, kan utveck-

las i ett nordiskt sammanhang. I detta fall ligger insatserna ofta inom ur nationell syn-punkt sett mindre känsliga politikområden, varför de traditionella nordiska samarbetsstruk-turernas tonvikt vid frivilliga 'lågnivå-överenskommelser' är särskilt väl lämpade för denna typ av åtgärder.

Här handlar det framför allt om att med gemensamma insatser stärka företagsmiljöer och strategiska nätverk där det nordiska näringslivet har särskilda förutsättningar att utveckla en global spetskompetens. Den nordiska policydimensionen bör koncentreras till en väl avvägd kombination av bransch- och produktfokus (vissa strategiska 'kluster') samt insatsområde (vissa nyckelresursområden som t ex kompetensutveckling eller FoU). Sådana gemensamma näringspolitiska insatser kan till exempel gälla att utveckla och dra nytta av etablerade nätverk kring nordiska styrkepositioner inom IT-sektorn, att initiera ett samarbete för att underlätta omvandlingen av grundforskningsresultat till kommersiella produkter eller gemensamma forskningsinsatser och 'benchmarking' i syfte att utveckla effektivare instrument inom policyområdet.

7. Synergieffekter

De finansiella resurserna för det nordiska samarbetet inom näringssektorn är i stor utsträckning bundna till de två institutionerna Nordiska industrifonden och Nordtest. Det här betyder att större och mer resurskrävande insatser på nordisk botten med nödvändighet måste involvera dessa två institutioner. En annan slutsats som kan dras av detta är behovet av strategisk samverkan över sektorgränserna och betydelsen av ett målmedvetet nationellt stöd för de samnordiska näringspolitiska insatserna.

En viktig ingrediens i den underliggande strategin för de kommande årens nordiska näringspolitik måste därför – vid sidan av ett sektorövergipande perspektiv - vara att bygga upp en åtgärdsprofil som så långt som möjligt kan dra nytta av verksamheten inom Nordiska Industrifonden och Nordtest.

Industrifonden har från att tidigare ha varit mera entydigt inriktad på teknologirelaterade FoU-projekt inom ramen för vissa programområden under senare år omorienterat verksamheten mot aktiviteter och projekt som syftar till att utveckla hela det nordiska systemet för innovationsutveckling och öka tillgängligheten till kommersiellt gångbar kunskap. Liksom Nordiska Industrifonden har även Nordtest nyligen sett över sin verksamhetsstrategi. I den gällande verksamhetsplanen betonas särskilt en ökad satsning på vad som kallas 'conformity assessment', en aktivitet vars syfte är att säkra att internationella standardspecifikationer utformas så att de inte skadar nordiska näringslivsintressen. Detta är av stor betydelse för företagens förutsättningar att sälja konkurrenskraftiga produkter på den nordiska såväl som på den vidare internationella marknaden. Här fungerar Nordtest även som en gemensam plattform för de nordiska ländernas agerande i de viktiga internationella organ (t ex inom EU) där nya tekniska och andra typer av produktstandards avgörs.

Mot bakgrund av de två institutionernas olika verksamhetsinriktning framstår det som rimligt att utnyttja delar av Nordtests verksamhet i anslutning till samnordiska insatser för att förbättra Nordens näringslivsmiljö genom konkurrenskraftiga och till det nordiska näringslivets behov välanpassade regelverk och tekniska standards. Nordtest skulle därmed också kunna spela en viktig roll inom ramen för ett bredare arbete med att avlägsna ur företagens synpunkt onödiga hinder för ett fritt utnyttjande av resurser och marknader inom Norden som helhet. Den Nordiska Industrifonden åter, med sin inriktning på uppbyggnaden av en gemensam nordisk kunskaps- och innovationsmarknad, är en självklar huvudaktör i en nordisk satsning på ett mer konkurrenskraftigt företagande genom att göra vissa nyckelresurser (arbetskraft, kompetens, teknik, riskkapital etc) mer eller mindre fritt tillgängliga oberoende av riksgränserna.

Det på motsvarande sätt mycket viktiga samarbetet med andra sektorer inom det nordiska ministerrådet bör ges hög prioritet, men valet av sektor måste ske från fall till fall beroende på den konkreta insatsens utformning och syfte. Några sektorer torde dock vara av särskilt vikt att rikta blickarna mot sett ur ett näringspolitiskt perspektiv. Bland dessa märks kanske främst det nordiska samarbetet inom arbetsmarknads-, regional-, energi-, transport-, IT-, utbildning/FoU-, miljö- och finanssektorerna.

8. Programinsatser 2002 – 2005

Mot bakgrund av ovanstående står det klart att ett verkningsfullt nordiskt samarbete under perioden 2002 till 2005 måste inriktas mot två huvudsakliga politikområden. Det första av dessa gäller en målmedveten satsning från ministerrådets sida i syfte att "främja Norden som en internt gränslös och därmed också bättre fungerande och mer konkurrenskraftig miljö för företagsutveckling. Det andra insatsområdet gäller mera selektivt inriktade åtgärder för att stärka de nordiska företagens internationella konkurrensförmåga inom särskilt utvalda verksamhetsområden och beträffande tillgängligheten av vissa strategiska utvecklingsresurser."

I det först fallet kommer det nordiska samarbetet främst att handla om en reduktion av de gränsbarriäreffekter som idag på ett konkurrenshämmande sätt delar upp Norden i ett antal små nationella näringslivsmiljöer. I det andra fallet ligger samarbetets tyngdpunkt vid insatser i syfte att stärka strategiska kontaktnätverk och skapa nya och mer integrerande mönster för företagens utnyttjande av de utvecklingsresurser som finns runt om i Norden.

Ministerrådet avser lägga stor vikt vid att insatserna inom dessa två fokusområden utnyttjar de näringspolitiska möjligheter som ett offensivt miljötänkande och likvärdiga arbetsmarknadsförutsättningar för olika grupper (bl a invandrare, kvinnor och män) ger. Ministerrådet kommer därtill att initiera ett visionsarbete på hög nivå kring det nordiska näringslivets framtida utvecklingsförutsättningar, liksom en fördjupad analys av handlingsutrymmet för en fungerande samnordisk näringspolitik.

Ovan nämnda insatsområden är inte varandra ömsesidigt uteslutande. Tvärtom skall de ses som olika sidor av ett och samma gemensamma policyprojekt: ambitionen att stärka det nordiska näringslivets internationella konkurrenskraft inom ramen för de sociala och miljömässiga parametrar som en långsiktigt hållbar utveckling förutsätter.

8.1 Konkurrenskraftiga regler och en attraktiv näringslivsmiljö

Åtgärderna inom detta insatsområde förutsätter i flera fall nordiska överenskommelser på hög politisk nivå, inte minst med tanke på att en bättre fungerande och mer konkurrenskraftig nordisk näringslivsmiljö ofta kräver koordinerade anpassningar av nationella regelsystem, lagstiftning, tekniska standards etc. Samarbetets politiska fokus måste därför ligga på en tillräckligt hög nivå, ofta ministeröverenskommelser med till dessa kopplade uppföljningar på central nationell myndighetsnivå.

Huvudambitionen är att bidra till en påtaglig reduktion av de olikheter i nationella regelsystem och lagstiftning som fortfarande försvårar utvecklingen mot en mer välintegrerad och därmed internationellt konkurrenskraftigare nordisk näringslivsmiljö. Fokus på denna typ av 'barriäreffekter' och behovet av att utveckla till den nordiska näringslivsmiljön passande internationella tekniska och andra standards, gör att verksamheten inom Nordtest här spelar en viktig roll. Det är också viktigt att i detta sammanhang säkra ett fungerande nordiskt samarbete kring arbetsmarknadsfrågor med fokus på arbetskraftens möjlighet till fri rörlighet.

Ambitionen att skapa en mer konkurrenskraftig näringslivsmiljö genom rätt utformade regler för företagen och företagandet förutsätter ett intimt samarbete med de sektorer som helt eller delvis ansvarar för berörd lagstiftning. Förutom att detta främjar kunskaperna om berörda nationella regelverk, så underlättar täta kontakter mellan ansvariga myndigheter nödvändiga åtgärder i syfte att bryta ner oönskade gränsbarriärer mellan de nordiska ländernas ekonomier.

Under de kommande fyra åren kommer ministerrådets näringspolitiska insatser i syfte att främja framväxten av en mer integrerad och konkurrenskraftig nordisk näringslivsmiljö att omfatta följande huvudsakliga fokusområden:

- Koordinerade nordiska myndighetsinitiativ - inklusive informationsutbyte och kontaktförmedling - i syfte att underlätta gränsöverskridande mobilitet inom arbetsmarknad och näringsliv (individer, entreprenader, underleveranser och företag)
- Bättre samordnad nordisk näringslagstiftning (bolags- och konkurrenslagstiftning, arbetsmarknadsregler, viss skattelagstiftning, arbetsmiljö- och bygglagstiftning)

- Offensiv för bättre nordisk samordning av vissa strategiska kvalitetsnormer, tekniska standards, handel med immateriella rättigheter, miljöcertifiering (gäller såväl revideringar som framtagning av nya regelverk och normer)

8.2 Tillgång till strategiska utvecklingsresurser

Åtgärderna inom detta område är inriktade på att stärka konkurrenskraften ute i företagen snarare än den nordiska näringslivsmiljön som helhet. Ministerrådets insatser måste därför vara mera selektivt utformade och fokuserade på att förbättra företagens möjlighet att utnyttja vissa för sin konkurrenskraft avgörande resurser såsom kunnande, innovationer, kapital och olika typer av infrastrukturella och logistiska resurser. De skall också vara inriktade mot områden där nordiska styrkepositioner kan identifieras.

Om satsningarna när det gäller den mer övergripande näringslivsmiljön i viss mån präglas av ett i princip re-aktivt arbete med att minska befintliga negativa barriäreffekter i de nationella regelsystemen, så är det nordiska samarbetet inom detta fokusområde mera inriktat på pro-aktiva insatser för att bygga upp de nätverk och kontaktkanaler som krävs för att skapa bättre integrerade och mer effektiva nordiska marknader för basresurser av stor betydelse för företagens utvecklingsmöjligheter. Detta betyder att det nätverksbyggande kring tunga nordiska företagskluster, innovationssystem, IT-utvecklings- och FoU-frågor som den Nordiska Industri-fonden arbetar med här är utomordentligt viktigt. De sektorer på vars ansvar faller att hantera den här typen av för företagens konkurrenskraft så avgörande resursutveckling (t ex forskning/utbildning och IT-utveckling), bör också ses som potentiellt viktiga partner i det näringspolitiska samarbetet.

Under den kommande programperioden avser ministerrådet att i sitt näringspolitiska samarbete prioritera följande frågor inom ramen för arbetet med att utveckla de nordiska företagens konkurrensförmåga och internationella spetskompetens:

- Gemensam innovationspolitik för en integrerad nordisk kunskapsmarknad (underlätta teknologispridning mellan företag, stärka den nordiska forskarmobiliteten, FoU-samarbete, tillgänglighet till IT och digital service i perifera regioner, aktiva nordiska nätverk mellan nationella teknik- och företagsutvecklingsorgan)
- Nätverk kring och analyser av vissa särskilt starka näringslivssektorer och företagskluster i Norden (t ex IT, bio-tech, energi/miljö, maritima näringar inkl. fiskerisektorn, hållbar turism)
- Samarbete kring utveckling av gränsöverskridande nordiska logistik- och varudistributionssystem med tonvikt på de små och medelstora företagens behov, t ex inom byggvarusektorn
- Samarbetsprojekt och erfarenhetsutbyte kring möjligheterna att bättre utnyttja samhällsintresset i en bättre miljö, flexibla arbetsorganisationsmodeller, en kvalitetsinriktad nordisk affärsetik och ett könsjämställt arbetskraftsutnyttjande som konkurrensfördelar på den internationella marknaden

8.3 Näringspolitisk strategiutveckling

Det är av stor vikt att redan under den pågående programperioden säkra den mer långsiktiga utvecklingen av det nordiska näringspolitiska samarbetet i allmänhet och programmets två huvudsakliga fokusområden i synnerhet.

Vad som krävs är en visionärt inriktad diskussion och analys av aktuella förändringar i den gemensamma nordiska näringslivsmiljön - inklusive de framtida möjligheterna att i växande utsträckning tillvarata gemensamma resurser och internationella styrkepositioner. För att en sådan diskussion skall få rätt bärkraft och koppling till företagens långsiktiga behov och förutsättningar måste den ske i nära samspel med ledningen för det nordiska näringslivet.

Ett annat viktigt övergripande tema i detta sammanhang är en kartläggning och bedömning av förutsättningarna för den nationella nivån att genom systematiska politiska insatser påverka utvecklingen inom det nordiska näringslivet i önskvärd riktning.

För att säkra en sådan fördjupad policydiskussion under den kommande programperioden kommer ministerrådet att initiera följande konkreta aktivitet:

Av ämbetsmannakommittén koordinerade satsningar på 'benchmarking' av den internationella konkurrenskraften inom olika delar av de nordiska ländernas näringslivsmiljö (skattesystem, myndighetsrutiner, arbetsmarknadsregler etc.). Arbetet skall ske i nära anslutning till liknande aktiviteter inom EU, EES och OECD. Förutom syftet att får fram värdefull kunskap om de nordiska ländernas näringspolitiska profil, bör en del av aktiviteterna utformas så att de tydliggör den nordiska näringslivsmiljön på ett positivt sätt i viktiga internationella fora.

9. Förmedling av resultat och näringslivsförankring

En viktig del i programstrategin är att de konkreta aktiviteterna inom ministerrådet så långt som möjligt genomförs med aktivt deltagande från kompetenta nationella myndigheter och, inte minst, berörda delar av näringslivet. Myndighetsrepresentationen kan gälla såväl den nationella som den regionala eller lokala nivån. Förutom enskilda företag eller grupper av företag kan deltagandet från näringslivets sida även omfatta arbetsmarknadens parter eller andra typer av till ekonomi och arbetsmarknad anknutna intressegrupper.

En aktiv involvering i nordiska ministerrådets näringspolitiska samarbete från näringsliv, myndigheter och andra berörda aktörer eller intressegrupper är viktig. Detta gäller inte minst företrädarna för det privata näringslivet som ju kan ses som en mycket viktig målgrupp för de näringspolitiska insatserna. För det första så är detta något av en grundförutsättning för att insatserna över huvud skall kunna genomföras på ett meningsfullt sätt. För det andra så underlättar ett aktivt deltagande från centralt placerade aktörer spridningen av viktig information om verksamheten och dess resultat inom sektorn som helhet. För det tredje, och kanske allra viktigast, så är ett sådant samarbete den enda till buds stående sättet att inom ramen för det formellt sett mindre förpliktande nordiska samarbetet säkra en mer långsiktig uppföljning av programperiodens insatser.

En annan viktig del i strategin för att öka 'synligheten' hos ministerrådets näringspolitiska samarbetsaktiviteter är att höja profilen som arrangör av olika typer av konferenser och seminarier kring programaktiviteterna. Med tanke på framtida uppföljning avser ministerrådet att mot programperiodens slut arrangera en eller flera temakonferenser med fokus på resultatet av programaktiviteterna och utvecklingen inom de två övergripande insatsområdena (näringslivets konkurrensmiljö och företagens konkurrenskraft). I ett sådant sammanhang bör de näringslivsorienterade miljö- och jämställdhetsfrågorna ges särskild uppmärksamhet.

I den här typen av utåtriktad aktivitet i syfte att sprida kunskap om sektorns aktiviteter och de resultat som uppnåtts bör de två institutionerna Nordiska Industrifonden och Nordtest kunna axla en viktig roll.

10. Programimplementering samt administrativa och ekonomiska konsekvenser

En flexibel organisationsstruktur under ämbetsmannakommittén (ÄK-näring) är en förutsättning för en effektiv implementering av det näringspolitiska programmet för perioden 2002-2005. De viktigaste ansvariga aktörerna är ordförandelandet, ämbetsmannakommittén och ledningen för de två institutionerna Nordtest och Nordiska industrifonden. Härtill kommer möjligheten att vid behov tillsätta olika typer av mera *ad hoc*-betonade arbetsgrupper inom relevanta sakområden (t ex inom IT- och turismsektorerna).

Programmet skall ses som riktgivande för det nordiska näringspolitiska samarbetet under de kommande åren. I programmet fastslås endast tematisk inriktning och de huvudsakliga ramarna för det nordiska samarbetet inom sektorn fram till år 2006. Det här innebär att den mer detaljerade planeringen av programimplementeringen med nödvändiga prioriteringar av projekt och val av samarbetspartners inom andra sektorer måste göras från år till år. Programmet förutsätter även en fortlöpande uppföljning och revidering av inriktningen på de mer konkreta insatserna med hänsyn till viktigare förändringar i de näringspolitiska förutsättningarna under programperioden.

Det är också viktigt att under programperioden följa upp resultatet av de pågående diskussionerna i Nordiska Ministerrådet och Nordiska Rådet utgående från den s.k. "Vismansrapporten", och vad dessa diskussioner kan komma att innebära beträffande de näringspolitiska samarbetsprojektens anknytning till den mer övergripande profilen ('temaområden' kontra geografiska 'samarbetspelare' såsom närområdet, EU/EES och Norden) på den nordiska verksamheten.

För att klara detta förutsätts att ordförandelandet tar ett aktivt ansvar för utformningen av programmets konkreta genomförande och uppföljning under sitt ordförandeår. Detta sker genom att en konkret implementerings- och uppföljningsplan presenteras av ordförandelandet i början av vart och ett av programperiodens år. Detta dokument, som antas av ämbetsmannakommittén, tas fram i samarbete med ledningen för de två tunga sektorinstitutionerna Nordisk Industrifond och Nordtest. Ämbetsmannakommittén säkrar därefter på näringsministrarnas vägnar att de i de årliga verksamhetsplanerna föreslagna projekten faller inom ramarna för det övergripande samarbetsprogrammet samt tillgängliga budgetmedel.

Programmet skall förverkligas inom de finansiella ramar som för närvarande gäller för det nordiska näringspolitiska samarbetet. Där tilläggsfinansiering krävs bör denna komma från olika samarbetspartners inom berörda delar av näringslivet, andra närliggande nordiska samarbetssektorer samt nationella insatser.

BILAGA 1

De nordiska ländernas och autonomiernas näringspolitik vid ingången i 2000-talet

1. Inledning

Detta notat syftar till en översiktlig genomgång av den strategiska huvudinriktningen på de fem nordiska staternas och de tre autonoma territoriernas näringspolitik på tröskeln till det nya millenniet. Papperet skall ses som en del av det bakgrundsunderlag som tagits fram inom ramen för arbetet med att utveckla ett nytt program för det nordiska samarbetet inom det näringspolitiska området gällande för perioden 2002 – 2005.

Analysen är i första hand strukturell och kvalitativt inriktad, vilket betyder att den inte innehåller någon systematisk genomgång av de samlade budgetsiffrorna för de insatser som kan anses ligga inom det näringspolitiska fältet. Bortsett från att en mer detaljerad kvantitativ kartläggning av näringsstödens omfattning inte heller är nödvändig för huvudsyftet med detta papper, så är det näringspolitiska fältet i dag så pass brett och sektorövergripande att det skulle vara en mycket omfattande – för att inte säga omöjlig - uppgift i sig att komma fram till en säker och oomstridd definition av vilka åtgärder/kostnader som faktiskt skall inkluderas just i näringspolitiken och inte i andra policyområden, t ex utbildnings- och forskningspolitik, infra-strukturpolitik m.m. Ytterligare en svårighet är att en växande del av den uttalade närings-politiken idag handlar om insatser som är svåra att sätta en tydlig prislapp på, t ex ändrade och mer konkurrenskraftiga regler för företagens verksamhet, ny regler för arbetsmarknadens funktionssätt osv.

Det finns dock en enighet om att det näringspolitiska kärnområdet i grunden handlar om de olika typer av insatser som har som uttalat kort- eller långsiktigt mål att stärka eller utveckla verksamheten inom den privata företagssektorn. En grov avgränsning enligt detta kriterium framkommer också rätt klart vid en genomgång av de policydokument som respektive land/autonomi producerat inom ramen för vad man själv anser vara det näringspolitiska området. Typiska målområden för politiken är sålunda t ex direkta och indirekta företagsstöd, stöd till utveckling av företagens/arbetskraftens kompetens och internationella nätverk, särskilt sektorstöd till nyckelbranscher, företagsrådgivning, bidrag med riskkapital för nya projekt eller nystartade företag samt förändringar i det regelverk och den beskattning som är en mycket viktig ingrediens i företagens internationella konkurrenskraft.

I det följande beskrivs och analyseras den nordiska näringspolitiken med utgångspunkt i detta kärnområde – utan att för den skull några absoluta gränser dras upp i förhållande till andra policyområden av mera indirekt betydelse för näringslivets utvecklingsförutsättningar. Näringspolitiken ses alltså nedan snarare som ett politikområde med en kärna av mer eller mindre typiska insatsområden och målsättningar, men som i varierande grad omfattar även i förhållande till 'kärnområdet' mer perifera insatser och policyarenor – ungefär som den avtagande intensiteten i ringarna kring en sten som kastas i ett stilla vatten.

2. Globalisering och ny ekonomi

Samtliga nordiska länders och autonomiers näringspolitiska programformuleringar tar idag – i varierande grad - sin utgångspunkt i två övergripande trender. Den första av dessa är den allt snabbare integrationen av inte bara den europeiska och nordiska utan också den globala ekonomin – kort sagt: globaliseringen av ekonomin. Den andra av dessa centrala bakom-liggande trender är den utomordentligt snabba utvecklingen inom tekniken i allmänhet och IT- och kommunikationsteknologin i synnerhet, en trend som ibland brukar sammanfattas i begreppet 'den nya e-ekonomin'.

I inledningsstycket på det nyutkomna danska näringspolitiska strategidokumentet "Government Industrial Development Strategy/.dk21" (maj 2000) definieras utgångspunkten för strategin sålunda som det faktum att "the global market is a reality, and we are being challenged by new technologies" (s. 9). I de inledande motiveringarna till den senaste norska budgeten för det näringspolitiska området (St.prp.nr.1, 2000-2001) framhålls att globaliseringen och internettek-

nologin i grunden förändrat hela det norska samhället och därmed också de näringspolitiska förutsättningarna (s. 11), och i svenska NUTEKs nyutkomna rapport "Svenskt näringsliv och näringspolitik 2000" fastslås i det inledande kapitlet som näringsdepartementet bidragit med att dagens allt snabbare internationaliseringen och tekniska utveckling får "genomgripande effekter för både marknader och politik" (s. 7). I en färsk sammanställning över den finska näringspolitiken som gjorts inom handels- och industriministeriet (*PM 2000-11-10*) betonas det faktum att den ökande internationella konkurrensen sätter ny press på redan etablerade företag och ger ändrade förutsättningar för framväxten av helt nya företag. Samtidigt fastslås att politiken för att stödja företagens möjligheter att hänga med i den allt snabbare teknologiutvecklingen därmed blir allt viktigare och att detta skall ske genom aktiv innovationspolitik. I ett motsvarande notat från Island (PM 2000-11-06) betonas internationaliseringens betydelse för den framtida politiken samtidigt som "large scale research and supporting the development of new fields of knowledge" framhålls som ett av de viktigaste insatsområdena.

Samma tongångar går igen i de tre nordiska autonomiernas övergripande näringspolitiska programformuleringar. Det senaste färöiska näringspolitiska programmet *"The industrial policy"* (mars 1999) inleds sålunda med konstaterandet att den internationella konkurrensen växer sig allt starkare och att hela den färöiska näringspolitiken nu måste omstruktureras med hänsyn till detta faktum: "The industrial policy must take in account the present global economy" (s. 3). Vidare sägs att nyckeln till en mer framgångsrik och konkurrenskraftig ekonomi är att politiken tillser att de färöiska företagen ges möjlighet att hänga med i och kunna utnyttja den nya IT-teknologin: "The new industrial branches must be innovative and have access to updated information and versatile forms of communication" (s. 3). I den senaste åländska budgetens näringspolitiska målformuleringar ("Förslag till budget för år 2001", november 2000) betonas att företagen måste ha sådana villkor att de kan överleva och expandera på den konkurrensutsatta internationella marknaden samtidigt som en av de viktigaste delmålsättningarna är att uppmuntra och utveckla de etablerade företagens IT-utnyttjande och främja nya nischföretag inom högteknologiområdet (s 3. och 289). Och i det nyligen offentliggjorda grönländska utkastet till näringspolitiskt handlingsprogrammet "En vision for fremtiden: Oplæg til strukturpolitiskt handlingsprogram" (september 2000) framhålls i den inledande portalformuleringen att "det globale samfund kommer stadigt nærmere og verdensøkonomien undergår markedssmæssige ændringer i et voksende tempo" (s. 5). Även här är teknologiutvecklingen viktig, men kanske mera som en av flera insatsområden snarare än som en utgångspunkt för politiken på samma nivå och tyngd som globaliseringen och den växande internationella konkurrensen.

3. Näringspolitikens nya förutsättningar

Den bakomliggande trendanalysen med fokus på 'globaliseringen' och den 'nya e-ekonomin' kopplas ofta, men inte alltid helt explicit, samman med ett flertal för det näringspolitiska fältet centrala – men i förhållande till globaliseringen och den nya e-ekonomin sekundära – omställningsprocesser i det nordiska samhället. Effekterna gäller dels utvecklingen inom den offentliga sektorn och de allmänna förutsättningarna för en nationellt inriktad statlig politik, och dels kraven på och förutsättningarna för ett framgångsrikt företagande.

4. Staten och den offentliga sektorn

Förändringstrycket och kravet på omställningar inom den offentliga sektorn och det statliga politikområdet kan enligt de nordiska näringspolitiska program- och strategianalyserna något förenklat sammanfattas i två tunga trender: privatiseringen och konkurrensutsättningen av allt större delar av den offentliga verksamheten å ena sidan, och den centrala statsmaktens förändrade roll och krympande handlingsutrymme å den andra sidan.

I de ovan citerade grönländska och färöiska strategidokumenten sägs sålunda klart ut att hela näringslivspolitiken måste inriktas på att minska den offentliga sektorns ekonomiska dominans och öka utrymmet för en mer marknadsorienterad utveckling av ekonomin som helhet. I de åländska budgetmotiveringarna framkommer bekymmer över den offentliga sektorns storlek

och behoven av en ökad tillväxt inom den konkurrensutsatta delen av ekonomin. I ovan nämnda näringspolitiska dokument från NUTEK hävdas att ekonomin – åtminstone inom vissa gränser – "fungerar bättre ju mindre av statliga ingripanden som görs och ju mer som överlämnas till marknaden" (s. 14). Och i det finska näringspolitiska dokumentet (se ovan) betonas att den allmänna sektorns uppgift i första hand är att tillse att regelverket för företagande och näringsliv är sådant det kan förbättra och upprätthålla sin internationella konkurrenskraft.

Statsmaktens allt mer beskurna handlingsutrymme och därmed ändrade roll i politiken betonas i den ovan refererade norska stortingspropositionen där man konstaterar att den europeiska utvecklingen med avreglering och gemensamma konkurrens- och statsstödsregler starkt beskurit statsmaktens aktionsmöjligheter samtidigt som den regionala nivåns relativa betydelse som bas för näringspolitiken ökat (s. 11). I Sverige har denna insikt medfört att näringspolitiken under senare år blivit allt mer 'regionaliserad', dvs att man satsar på en politik där regionerna har större möjligheter att vara med och utforma en politik som är mer eller mindre 'skräddarsydd' för de egna näringslivsförutsättningarna (jfr de s.k. tillväxtavtalen på regional nivå).

Självfallet hänger dessa två slutsatser om de förändringar i näringspolitikens förutsättningar som globaliseringen och den nya e-ekonomin leder fram till nära samman med varandra. Tendensen till privatisering och ökad konkurrensutsättning av den statliga verksamheten leder – allt annat lika – till en förändrad roll för staten, något som i sin tur leder till omstruktureringar och förändrad arbetsfördelning även inom den offentliga sektorn, t ex mellan den statliga och den regionala nivåns aktörer. Viktigt är också att ha klart för sig att båda dessa faktorer ytterst handlar om grundläggande förändringar i statsmaktens, eller i en vidare mening 'det offentligas', möjligheter och förutsättningar att bedriva en effektiv näringspolitik.

5. Företagens verksamhetsvillkor

Globaliseringstrenden och framväxten av en ny typ av 'e-ekonomi' har också en rad effekter på de enskilda företagens och själva företagandets grundläggande förutsättningar. Dessa kan gälla allt från en allmänt sett skärpt internationell konkurrens till allt kortare produktions- och marknadscykler för de enskilda företagens produkter/tjänster. Vad som framför allt framhålls i praktiskt taget samtliga ovan nämnda näringspolitiska strategidokument är dock att den allt mer integrerade internationella marknaden och den accelererande tekniska utvecklingen leder till ständigt växande krav på 'spetskompetens' i produktionen (av såväl varor som tjänster), bättre och snabbare information om utvecklingen på marknaderna, flexibla och anpassningsbara företagsstrukturer och god tillgång till riskkapital och välutbildad arbetskraft.

De nordiska strategitexterna pekar i detta sammanhang sålunda ut behovet av bättre fungerande faktormarknader, högre kvalitet på 'humankapitalet' (kunnande, kompetens), snabbare informationsöverföring i effektiva kontaktnätverk, god tillgång till FoU och snabb spridning av nyheter och tekniska innovationer och stor omställnings- och förnyelseförmåga hos de enskilda företagen.

I kondenserad form skulle man alltså kunna säga att de nya förutsättningarna på företagsnivån ger sig tillkänna i ständigt växande krav på 1) effektivare marknader, 2) företag organiserade i flexibla och öppna nätverksstrukturer snarare än i slutna hierarkier, 3) kompetenta medarbetare och fokus på nytänkande och tekniska innovationer och 4) effektivt informationsutbyte och god kännedom om utvecklingen i relevanta delar av omvärlden.

Om man ställer samman de viktigaste inslagen den dagsaktuella nordiska analysen av näringspolitiska situationen, framträder sålunda nedanstående bild av huvudstrukturen och de drivande elementen i vad som skulle kunna kallas det nya millenniets näringspolitiska problematik:

Figur 1: Den nya näringspolitiska situationen

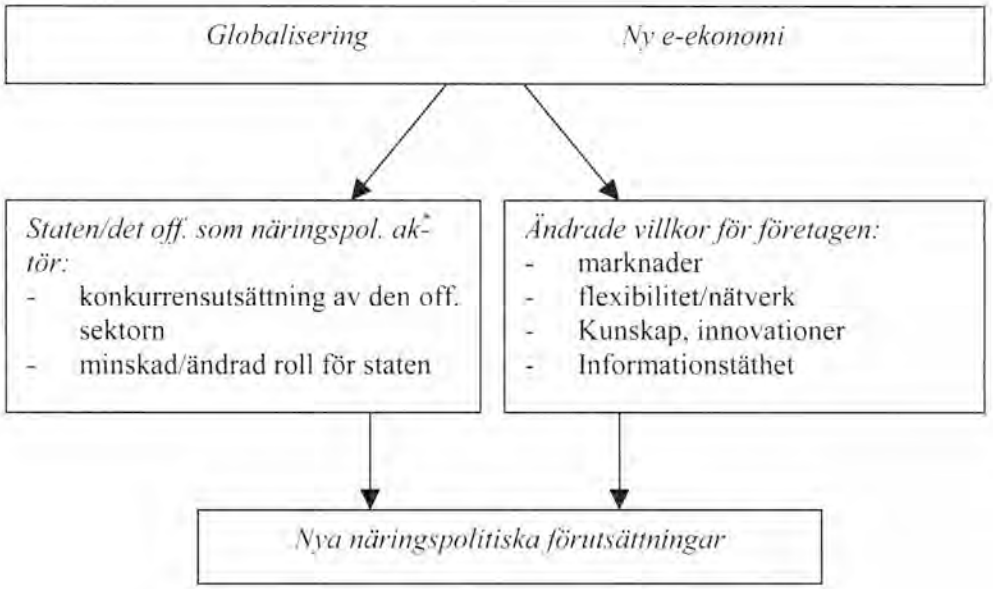

Den nya situationen beskrivs naturligtvis på olika sätt och med lite olika infallsvinklar i de olika nationella strategidokumenten, men i stort så innehåller samtliga i princip någon form av variant på den typ av resonemang och argumentationslogik som sammanfattas i *figur 1* ovan. Den centrala frågan är dock hur tolkningen av detta nya näringspolitiska läge görs runt om i Norden i termer av mera konkreta näringspolitiska strategier. Eller annorlunda uttryckt: Vilken typ av näringspolitiska prioriteringar och insatser leder denna relativt likartade bakgrundsanalys fram till i de olika länderna/autonomierna?

6. Den nationella näringspolitiken på tröskeln till ett nytt millennium

En snabb blick på dagsläget i de enskilda länderna/autonomierna ger följande bild av gjorda prioriteringar och huvudsakliga satsningsområden inom det näringspolitiska fältet.

Danmark

Det danska näringspolitiska handlingsprogrammet så som det formuleras av regeringen i dokumentet *"Government Industrial Development Policy/.dk21"* (se ovan) innehåller inga direkta stöd till företagen. Istället är åtgärderna helt fokuserade på olika typer av insatser för att främja de grundläggande konkurrensförutsättningarna för det danska näringslivet i stort samt vissa typer av mer avgränsade åtgärder i syfte att stödja företagens mer konkreta utvecklingsförutsättningar i termer av kapitaltillgång, tillgång till kunskap och kvalificerad arbetskraft, ny teknik etc.

Det förstnämnda området omfattar främst åtgärder som t ex en fortlöpande bevakning av Danmarks relativa kostnadsläge, genomgång av skattesystemet med hänsyn till företagens internationella konkurrensläge, utveckling och konsolidering av en flexibel och välfungerande dansk arbetsmarknad samt fortsatta satsningar på den fysiska infrastrukturen (motorvägsnätet med bro till Tyskland, el- och telekommunikationsnäten).

Det sistnämnda området är indelat i sex insatsgrupper: kunskap och kompetens, internationalisering, riskkapitalmarknaden, innovationer, kvalitetssäkring av företagsnära lagar och regelverk, social och miljömässig hållbarhet. Satsningarna gäller bland annat uppstartning eller nysatsningar i olika typer av kunskaps- och kompetenscentra, e-handelssatsningar, teknik- och innovationscentra, centra för export av danska kunskapsindustrier, internationell ledningsrekrytering, statliga satsningar på riskkapital till småföretag, ny enhet för genomgång och för-

bättringar i företagens regelverk, stöd för utveckling av företagens kommersiella utnyttjande av internet samt introduktion av ett system för miljöcertifiering av danska produkter.

Finland

Enligt den ovan refererade översikten från det finska industri- och handelsministeriet (PM 2000-11-10) inriktas näringspolitiken allt mer bort från traditionellt företagsstöd. Politiken skall istället "säkerställa att de företag som är verksamma i Finland har förutsättningar att upprätthålla och förbättra sin internationella konkurrenskraft". Det här betyder att den särskilt skall inriktas "på att undanröja verksamhetsproblem på marknaden genom att främja konkurrens, investeringar i basstrukturen, utbildning och FoU och en fungerande kapitalmarknad".

Från detta konstaterande om politikens övergripande inriktning och roll tar den finska näringspolitiken direkt fasta på den typ av konkreta insatser och projekt som i så hög grad präglade de sex insatsgrupperna i det ovan refererade danska strategiprogrammet. De mer övergripande insatserna för att stärka företagandet och företagsmiljön som helhet är något mindre uttalade i det finska än i det danska strategiprogrammet. De lyser dock inte helt med sin frånvaro. Särskilt när det gäller två insatsområden – företagande och konkurrens – så föreslås fler åtgärder av denna typ.

I övrigt är åtgärderna i princip – om än inte i sin konkreta utformning – mycket lika de som nämndes ovan inom ramen för de sex danska insatsområdena. Åtgärder för att öka arbetskraftens kompetens, insatser för att förbättra möjligheterna att kommersialisera FoU-resultaten, stöd till immateriella investeringar och innovationsspridning, satsning på nytt forsknings- och teknikutvecklingsorgan, satsning på vissa konkurrenskraftiga företagskluster, satsning på institutioner och åtgärder som gynnar utvecklingen av en effektivare IT-miljö, insatser för att trygga tillgången på energi och säkra en miljövänlig utveckling av produktionen inom den privata sektorn osv. Två konkreta finländska insatsområden som helt saknas i den danska 'strategilistan' är satsningen på den regionala näringsutvecklingen genom ökade resurser till regionala organisationer av näringspolitisk betydelse samt betoningen av betydelsen för det finska näringslivet av utvecklingen i närområdet, och särskilt då de arktiska delarna av detta.

Finland deltar även i ett större EU-projekt där näringspolitiken i ett antal medlemsstater jämförs och utvärderas ('benchmarking') i syfte att förbättra politiken.

Färöarna

Även Färöarna vänder sig i sin nya näringspolitiska strategi (*'The Industrial Policy'*) från de mer traditionella formerna av näringsstöd mot en politik som i första hand avser främja de mer allmänna förutsättningarna för att de färöiska näringslivet skall kunna överleva och utvecklas/diversifieras i en alltmer konkurrensutsatt och internationaliserad miljö. Politiken skall därför vara okomplicerad och 'transparent' och så lång som möjligt undvika direkta subsidier till enskilda företag.

De generella insatserna för att förbättra näringslivets allmänna utvecklingsbetingelser omfattar främst en översyn av företagsbeskattningen och regelsystemen för företagande, ytterligare investeringar i förbättrade omvärldskommunikationer och en regionalpolitiskt inriktad satsning på en intern fysisk infrastruktur som möjliggör likartade näringslivsbetingelser i alla regioner.

Givet dessa mer övergripande åtgärder avser man att göra särskilda insatser inom ett begränsat antal nyckelområden: fiskeriindustrin inklusive fiskodlingen, oljeindustrin med särskild tonvikt vid möjligheterna till utveckling av en färöisk underleverantörssektor samt satsningar på olika typer av 'bio-tech' projekt.

Grönland

Också på Grönland är kursen tydligt lagd bort från mer direkta företagssubsidier mot ett mera självbärande, utvecklingsbart och diversifierat privat näringsliv. I det grönländska fallet betyder detta även en politik för en omfattande omstrukturering av hela ekonomin i riktning mot en

minskad offentlig sektor till förmån för ett växande privat näringsliv. ('En vision for fremtiden. Oplæg til Strukturpolitisk Handlingsplan').

Denna jämfört med de övriga nordiska länderna/autonomierna mer genomgripande strukturella kursändring har inneburit att näringspolitiken mer eller mindre fullständigt inriktas mot de insatser som gäller de mer allmänna förutsättningarna för näringslivets och ekonomins utveckling som helhet. De tre övergripande insatsområdena gäller 1. Omläggning av samhällets basstrukturer (privatisering, reform av prissystemet, bostadspolitiken m.m.), 2. utveckling av näringslivets rambetingelser (ändrade regelverk för beskattning, företagslagstiftning etc) och 3. Kompetensutveckling (till näringslivets behov bättre anpassat utbildningssytem, bättre integration av olika grupper på arbetsmarknaden m.m.)

Island

Den isländska näringspolitiken så som den träder fram i ovan nämnda notat (PM 2000-11-06) från ministeriet för handel och finans innehåller i princip två olika typer av insatsområden. Det ena gäller mer generella insatser för att förbättra hela näringslivets utvecklingsförutsättningar och internationella konkurrensbetingelser, medan det andra gäller mer konkret avgränsade insatser för att få fram en bredare funktionell (diversifiering) och geografisk (regionalisering) spridning av det privata näringslivet på Island.

När det gäller de mer allmänt inriktade insatserna tycks fokus ligga på att förbättra företagens legala infrastruktur, tillgången på riskkapital samt utveckling av FoU-sektorn så att den ger ett bättre kunskapsunderlag för expansionen inom det privata näringslivet. De mer konkreta satsningarna omfattar, förutom regionala utvecklingsbidrag, t ex satsning på den isländska energisektorn, insatser för att attrahera mer utländska investeringar och satsningar på att utveckla av e-handeln.

Norge

Även den norska näringspolitiken (St.prp.nr.1, 2000-2001) är på väg att ändra inriktning från den mer traditionella stödpolitiken mot att i "sterkere grad fokusere på nyskapning og kompetanse" (s. 12). Detta tar sig uttryck i en ökande tonvikt vid åtgärder som avser förbättra det norska näringslivets verksamhetsvillkor och internationella konkurrenssituation med avseende på områden som skatter/avgifter, tillgång på riskkapital, 'mjuk' och 'hård' infrastruktur, miljö och energi. Den konkreta utformningen av politiken sker genom en löpande process och i förbindelse med framställningen av de årliga statsbudgetarna. En offentlig kommitté (referansetestingsutvalget) arbetar med olika frågeställningar kring utformningen av politiken och deras slutsatser och förslag kommer att offentliggöras under sommaren 2001.

De mer avgränsade näringspolitiska insatserna under de kommande åren har dock en tydlig slagsida mot kunskaps- och IT-frågor: program för utveckling av e-handeln, IT-portal för 'turistnorge', nya satsningar på teknologiförmedling till företagen, samordnade åtgärder för att främja FoU, kapitaltillförsel och exportfrämjande åtgärder. Bland de mer konkreta näringspolitiska insatserna finns även särskilda åtgärder för utveckling på lokal och regional nivå, handlingsplan för småföretag, kvinnoföretagarforum etc. Särskilda sektorinsatser av betydelse där Norge av naturliga skäl avviker från flertalet övriga nordiska länder/autonomier gäller oljeekonomin och den maritima sektorn.

Sverige

Sverige har under 1990-talet övergått från 1970- och 1980-talens periodvis massiva stödåtgärder i syfte att underlätta omstruktureringen av enskilda företag och branscher till mera horisontellt inriktade insatser såsom t ex arbetsmarknadsstöd, stöd till utbildning och FoU samt ett mera utvecklingsinriktat regionalpolitiskt stöd. Under de närmaste åren avser man ta ytterligare ett steg i riktning mot en mer framtidsinriktad och offensiv näringspolitik där huvudsyftet är att förbättra företagssektorns allmänna verksamhetsbetingelser och konkurrenskraft. Enligt det näringspolitiska avsnittet i budgetpropositionen för 2001 skall sålunda politikens tyngdpunkt "i första

hand ligga på generella åtgärder som skapar goda förutsättningar och incitament för företagande" (s. 18).

Strävan mot ett bredare och mer tillväxtorienterad synsätt har även medfört en genomgripande översyn av hela policyområdets uppbyggnad och organisationsstruktur. På den centrala nivån har tillskapats ett 'superdepartement' som förutom de traditionella näringslivsfrågorna innefattar flera tidigare separata sektorer såsom arbetsmarknad, energi, kommunikationer och regional utveckling. Man stuvar även ordentligt om bland de centrala myndighetsfunktionerna: en ny myndighet för företagsutveckling, en för analyser, omvärldsbevakning och utvärderingar och en för finansiering av FoU inom teknik, kommunikation och arbetsmarknad/arbetsliv. På den regionala nivån utvecklas näringspolitiken genom en ny typ av partnerskap kring tillväxtfrågorna och genom försök med nya typer av självstyrelseorgan.

Inom ramen för denna nya struktur är de mer konkreta policyinsatserna uppbyggd kring teman som känns väl igen från övriga delar av Norden: konkurrensfrämjande åtgärder, översyn över skatter och regler, förbättrad riskkapitalförsörjning (bl a i samarbete med Norge), information och rådgivningsservice och satsning på innovationer, innovationsspridning och FoU (med särskild tonvikt på IT-frågor), småföretagsprogram, satsningar på utbyggd IT-infrastruktur etc. Ett intressant särdrag är det uttalade försöket att lyfta in den regionala dimensionen i centrala delar av denna breda policyansats via begreppet en 'regional näringspolitik'. Ett annat särdrag är den förhållandevis stora satsningen på energistöd.

Åland

På samma sätt som på andra håll i Norden har den åländska näringspolitiken utvecklats från direkta företagsstöd, främst inom turistsektorn och vissa typer av småindustri, till en politik som syftar till en bredare och mer offensiv utveckling av näringslivets verksamhetsbetingelser. Enligt den översikt över näringspolitiken som finns i förslaget till nytt åländskt mål 2-program är den övergripande målsättningen för politiken att "ge goda verksamhetsförutsättningar för företagandet utan stora offentliga ingripanden i enskilda företag".

Den starkt sjöfartsdominerade åländska ekonomin (ca 40 % av BNP) gör dock att mycket av politiken tar sikte på att utveckla verksamhetsförutsättningarna inom den maritima sektorn och öka möjligheten till företagsavknoppningar inom denna del av ekonomin.

Insatserna har två huvudsakliga inriktningar. Den första handlar primärt om olika typer av offentliga satsningar av bredare infrastrukturellt slag: transfereringarna till kommunerna (inkl. resurserna för den lokala utvecklingspolitiken), övergripande utbildnings- och arbetsmarknadssatsningar samt satsningar på ny kommunikationsinfrastruktur (med särskilt fokus på IT, bredband etc). Det andra insatsområdet gäller åtgärder i syfte förbättra företagens direkta verksamhetsförutsättningar (skattefrågor, handel/export, ökad användning av e-handel, 'starta eget' rådgivning, förbättrad tillförsel av riskkapital, utbildning av personal etc).

7. Den nordiska ansatsen

Ur ovanstående genomgång växer bilden fram av en relativt likartad nordisk syn, inte bara på de viktigaste förändringarna i näringspolitikens grundläggande förutsättningar, utan också på den mera konkreta inriktningen på de näringspolitiska insatserna. Samtliga ovan refererade nordiska näringspolitiska strategidokument synes sålunda – i större eller mindre utsträckning – bygga på en grov uppdelning av åtgärderna i sådana som (1) syftar till en allmän 'uppgradering' och förbättring/ konkurrensanpassning av de grundläggande regelverket och villkoren för företagande (inklusive nyföretagande) samt (2) en uppsättning mer konkreta åtgärder för att höja kvaliteten på den omgivande infrastruktur och de resurser i form av arbetskraft, riskkapital etc som företagen är beroende av.

Den här strukturen är kanske allra tydligast i det danska exemplet. Här är hela den näringspolitiska strategin tydligt uppbyggd kring dessa två insatsområden. Och inte nog med det. Det finns också en klar analys av dessa två satsningsområdens roll inom näringspolitiken som helhet såväl som i förhållande till varandra. Det första satsningsområdet som kallas de basala näringslivsvillkoren ('basic industrial conditions' eller 'competetive climate') behandlas som ett in-

satsområde där huvudinriktningen är att genom olika typer av generellt inriktade anpassningar i det danska systemet för beskattning, tele- och energipriser, arbetsmarknadens funktionssätt, basinfrastrukturens utformning etc, i en fortlöpande process vidmakthålla och förbättra företagens internationella konkurrenskraft. Politiken inom detta område anses i och för sig vara mycket viktig, men den är mera re-aktivt anpassande till sin karaktär än pro-aktiv och offensiv. De mer offensiva och selektiva åtgärderna i syfte att bygga ut och stärka vad som på engelska brukar kallas företagens 'competitive edge' är förbehållna det andra insatsområdet, ett område som i det danska strategiprogrammet fritt översatt från engelskans 'industrial framework conditions' kallas företagandets ramvillkor.

Viktigt är här att den danska strategin explicit tydliggör arbetsfördelningen mellan de två policyområdena. I det första fallet handlar det om en form av 'anpassningspolitik' till motsvarande utveckling i omvärlden. Här handlar det således i första hand om att tillse att de allmänna konkurrensförutsättningarna för näringslivet ligger på ungefär samma nivå som i de viktigaste konkurrentländerna och EU som helhet ('competetive climate'). I det andra fallet däremot, handlar det om selektiva insatser anpassade till den danska ekonomins särbehov i syfte att inom vissa styrkeområden, näringslivskluster eller liknande skapa ett konkurrensövertag ('competetive edge') gentemot utländska konkurrenter.

Den danska strategin, som alltså kan ses som ett typexempel på huvudstrukturen i en mer allmänt nordisk näringspolitisk ansats, sammanfattas i *figur 2* nedan.

Figur 2: Den tvådelade danska näringspolitiken

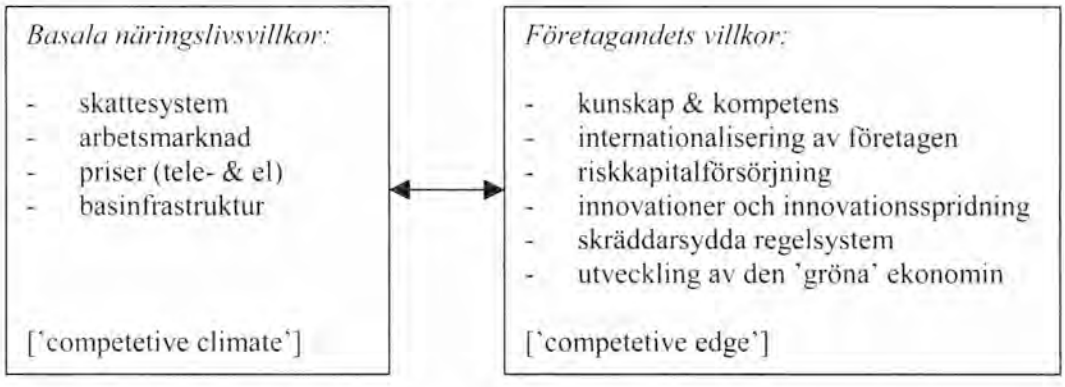

Även om denna struktur på de näringspolitiska satsningarna i olika varianter återfinns i hela det övriga Norden, så varierar självfallet de mer konkreta insatserna beroende på det aktuella landets/autonomins näringsstruktur och de specifika policyförutsättningar och behov som denna ger. I de flesta andra nordiska länder/autonomier ingår sålunda den regionala problematiken i den högra 'åtgärdsboxen' ovan, och specialiteter som IT-ekonomi, maritima näringar, bio-tech etc ger ytterligare nationella variationer. På det stora hela är det dock rimligt att uppfatta ovan skissade danska näringspolitiska modell som något av en gemensam nordisk referensram för de kommande årens näringspolitiska insatser.

En samlad bild av karaktären på den nordiska näringspolitiska diskursen – inklusive den bredare bakgrundsanalysen , synen på statens/det offentligas roll och företagens utvecklings-behov – kan utgående från ovanstående genomgång avslutningsvis sammanfattas i följande grova modellform:

Figur 3: Den nordiska näringspolitiska modellen anno 2000

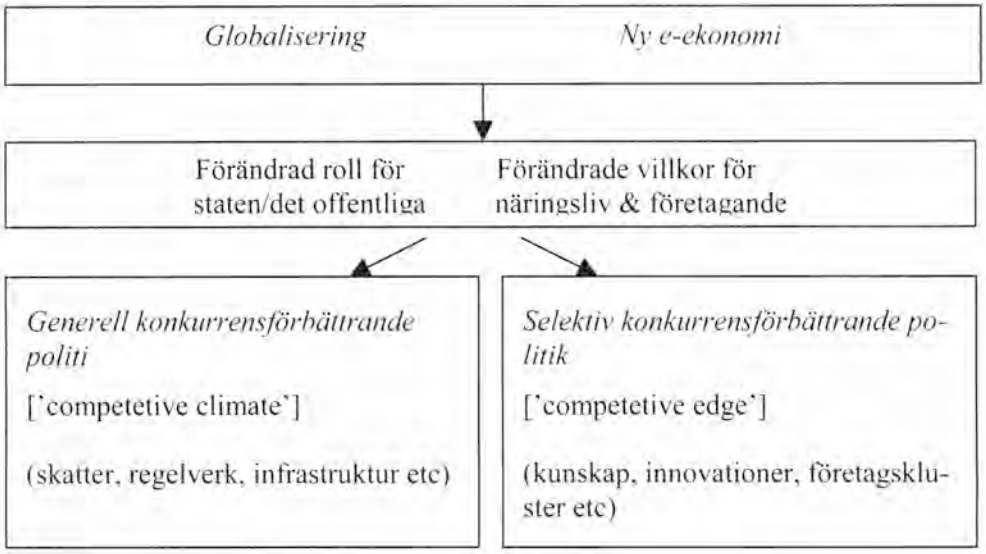

8. Referenser

A Short Description of Current Main Objectives of the Ministery of Trade and Finance. (PM 2000-11-06) Ministry of Trade and Finance, Reykjavik 2000.
Dagsaktuella linjer och aktiviteter i finsk näringspolitik. (PM 2000-11-10) Handels- och industriministeriet, Helsingfors 2000.
En vision for fremtiden. Oplæg til strukturpolitisk handlingsplan. Landsstyret, Nuuk 2000.
Förslag till budget för år 2001. Ålands landsskapstyrelse, Mariehamn 2000.
Government Industrial Development Policy: A New Strategy .dk21 for Denmark's Industrial Development Policy. Danmarks regering, København 2000.
Stortingsprop. Nr. 1, 2000-2001. Det Konglige Nærings- og Handelsdepartement, Oslo 2000.
Svenskt näringsliv och näringspolitik 2000. Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK), Stockholm 2000.
The Industrial Policy. Faroese Government, Torshavn 1999.

BILAGA 2

Den näringspolitiska sektorn inom NMR:s verksamhet

1. Inledning

Det nordiska samarbetet är sedan början av 1970-talet uppbyggt kring ett antal ministerråd som vart och ett svarar för det nordiska samarbetet inom ett visst fackområde, t ex näringspolitik, regionalpolitik, hälso- och socialpolitik, fiskerifrågor m.m. Samarbetet sker formellt på ministernivån, vilket i praktiken innebär att respektive fackministerium i de fem nordiska länderna och de tre självstyrda territorierna svarar för samarbetet med stöd av en gemensam sekretariatsfunktion inom det nordiska ministerrådssekretariatet i Köpenhamn. Det praktiska samarbetet sker inom ramen för en kommitté av nationella tjänstemän, en s.k. 'ämbetsmannakommitté', som också ansvarar för sin del av den gemensamma nordiska budgeten. Der ansvariga ministrarna inom de olika ministerråden träffa som regel en gång per år för att diskutera övergripande samarbetsfrågor, sätta igång nya aktiviteter och projekt samt diskutera gemensamma intressen etc.

2. Samarbetsresurserna inom näringssektorn

Det nordiska näringspolitiska samarbetet har relativt små resurser. Sektorbevillningen har under senare år legat på i storleksordningen 65-70 miljoner DKK/år. Anslaget har dock uppvisat en svagt sjunkande tendens och är dessutom nästan i sin helhet knutet till två fasta institutioner: Nordiska industrifonden och Nordtest. Av en total bevillning på ca 66 miljoner DKK år 2000 avsattes sålunda knappt 1,0 miljoner DKK i form av fria projektmedel till ämbetsmannakommitténs/ministerrådets förfogande.

Under åren 1998 till 2001 utvecklades sektorns totala resurser i miljoner DKK (löpande priser) på följande sätt: 71,2 (1998), 68,7 (1999), 65,7 (2000) och 67,8 (budget 2001).

Fram till och med 1997 bedrevs det nordiska samarbetet inom närings- och energisektorerna inom ramen för samma sektorministerråd (NMR-energi/näring) varför det inte utan vidare går att få fram en separat budget för näringssamarbetet före 1998. Med tanke på att sektorns finansiellt sett helt dominerade institution (Nordiska industrifonden) minskade sin volym med drygt 40 procent under åren 1991-1997, så ser det dock ut som om de samlade nordiska näringspolitiska resurserna minskat betydligt – särskilt under 1990-talets första hälft.

De senaste årens samarbetsprofil

Under de senaste tre åren har Sverige (1998), Island (1999) och Danmark (2000) innehaft ordförandeskapet inom NMR. Det här betyder också att dessa tre länder haft stort inflytande över 'agendan' under dessa år för det nordiska näringspolitiska samarbetet. Den slutliga näringspolitiska samarbetsagendans utformning beror på ett samspel mellan ordförandelandets mer allmänna prioriteringar för det nordiska samarbetet, dess egen nationella näringspolitiska agenda samt, inte minst, den redan etablerade inriktningen på det nordiska samarbetet inom det näringspolitiska området.

Under det svenska ordförandeskapsåret, alltså 1998, låg de övergripande prioriteringarna på sysselsättning, energi, hållbar utveckling och Östersjöregionen. Om man ser till det mer konkreta samarbetet under året avspeglade sig dessa prioriteringar framför allt i sjösättningen av ett nytt tvärsektoriellt projekt kallat 'Produktorienterad miljöstrategi' (POMS). I övrigt startade man upp flera projekt kring den nya IT-ekonomin och det växande fenomenet elektronisk handel – med särskild inriktning på de små och medelstora företagens behov och möjligheter. Efter EU/EES anslutningens starka dominans inom de nordiska ländernas arbete med konkurrens och gränsharmoniseringsfrågor återkommer också – mot slutet av året ett projekt om Norden som en sammanhängande gränslös näringsregion.

Under det isländska ordförandeåret (1999) följdes den svenska politiken rörande avskaffande av för näringslivsintegration och handel onödiga barriärer mellan de nordiska länderna upp samtidigt som det skedde en förskjutning av intresset mot inom Norden effektivare och mer en-

hetliga regelverk rörande näringslivets allmänna verksamhetsvillkor – alltså ett försök till bättre nordisk koordinering av det för företagens utveckling relevanta politiska och institutionella systemet. Man betonade också behovet av en ökad samordning av näringspolitiken med arbetsmarknads- och utbildningspolitiken. Ett fokusområde av särskilt isländskt intresse gällde utvecklingen av en bärkraftig glesbygdsturism i Nordens arktiska områden. I övrigt vidareförs tidigare projektsatsningar rörande IT-frågor, små och medelstora företag, den produktorienterade miljöstrategin och den mera rutinmässiga bevakningen av EU/EES-frågor.

Under det nyligen avslutade danska ordförandeskapsåret har verksamheten dominerats av en förstärkt tonvikt på Norden som en integrerad och internationellt konkurrenskraftig näringslivsregion och en höjning av den nordiska samarbetsprofilen när det gäller näringslivsinriktad FoU och innovationsspridning. En arbetsgrupp kring den nordiska utvecklingen av e-handel och näringslivsrelaterad IT-utveckling har etablerats under året. Sektorn tog också initiativ till och genomförde mot slutet av det danska förmanskapsåret en större konferens på temat 'Norden som sammanhängande näringslivsregion'. Konferensen var klart policyinriktad och syftade till att få fram idéer till konkreta initiativ för att stärka det nordiska näringslivets internationella konkurrenskraft genom att utveckla samarbetet inom närings- och forsknings/innovationspolitiken. Det isländska projektet kring arktisk glesbygdsturism vidarefördes också. En nordisk ad hoc arbetsgrupp för turism har under året etablerats. Arbetsgruppen vars mandattid löper till slutet av år 2001 har bl a lett till ett nytt samarbetsprojekt kring temat 'Pro-aktiv hållbar turism och samhällsutveckling i Norden'.

Under 2001 övertas ordförandeskapet av Finland. Planerna från finsk sida är att lägga fortsatt tonvikt vid gemensamma insatser och kunskapsutbyte beträffande åtgärder som på ett generellt plan främjar företagsamheten i Norden – med särskild tonvikt på nyetablering av små företag. Ett särskilt fokusområde är Norden som en gemensam marknad för innovationer. Finland kommer också att betona vikten av att den Nordiska Industrifonden och Nordtest som aktiva byggstenar i det näringspolitiska samarbetet. I detta sammanhang betonar man också vikten av ökat samarbete över sektorgränserna med andra aktörer av vikt för näringspolitiken.

Sett med ett 'utifrånperspektiv' på de senaste årens verksamhet kan denna karaktäriseras som präglad av begränsade resurser och ett flertal relativt små projekt. Den näringspolitiska samarbetsprofilen i Norden ter sig därför en aning splittrad. Några få miljoner DKK, ibland visserligen förstärkta med vissa tilläggsresurser, delas ut på ett antal relativt ad hoc-betonade projekt inom en blandad kompott av områden: turism, IT-frågor, gränshandelshinder, könsrelaterade frågeställningar, miljöanpassad produktion, harmonisering av produktstandards etc. Härtill kommer vissa specifika satsningar på det s.k. närområdessamarbetet ('Nordpraktik' och 'Östjobb') med svaga eller obefintliga kopplingar till övriga projekt inom den näringspolitiska sektorn.

När detta väl är sagt är det ändå viktigt att notera att det idag tycks vara en utveckling på gång mot en mer sammanhållen och enhetlig struktur på det nordiska samarbetet inom den näringspolitiska sektorn. Trenden tycks nu gå mot en mer profilerad satsning inom två nära sammanhängande fokusområden, nämligen (1) Norden som en internt 'gränslös' och därmed också mer eller mindre väl integrerad företagsutvecklingsmiljö, och (2) Norden som en med internationella mått mätt framgångsrik och gemensam 'inre marknad' för näringslivsrelaterad FoU och kommersiellt gångbara innovationer.

Profileringen mot dessa två – delvis överlappande – fokusområdet för det näringspolitiska samarbetet i NMR's regi påbörjades så smått under det svenska ordförandeskapsåret men blev ordentligt tydlig under det danska ordförandeskapet.

De två institutionerna

Som redan framgått ovan ingår det två större fasta institutioner i den nordiska budgeten för näringssektorsamarbetet: Nordiska Industrifonden (NI) och Nordtest (NT). Båda dessa är dock fristående organ med egna verksamhetsstrategier och en agenda som inte utan vidare kan styras från NMR-näring centralt.

Den största av dessa två institut är NI (grundad 1973). Industrifonden är med sin nuvarande budget på i storleksordningen 55 miljoner DKK/år faktiskt den största institutionen inom hela det nordiska samarbetet. NI har relativt nyligen genomgått en rätt omfattande evaluering vilken lett fram till en delvis ny verksamhetsinriktning ('Synergimodellen'). Från att tidigare ha varit mera entydigt inriktad på teknologirelaterade FoU-projekt inom ramen för vissa programområden (t ex bioteknologi-, miljöteknologi- eller livsmedelsteknikprogrammen) skall verksamheten omorienteras mot aktiviteter och projekt som syftar till att utveckla hela det nordiska systemet för innovationsutveckling och öka tillgängligheten till kommersiellt gångbar kunskap. Denna förändring står för övrigt väl i samklang med utvecklingen inom EU. Det femte ramprogrammet för det europeiska FoU-samarbetet har nämligen medfört minskade resurser för traditionell teknologiutveckling och mer koncentration på den långsiktiga utvecklingen av ett väl fungerande europeiskt innovationssystem.

Målsättningen är att aktivt bidra till att Norden utvecklas till en fungerande och väl integrerad 'kunskapsmarknad' med hög inre mobilitet där samarbetet mellan de viktigaste aktörerna i de nordiska länderna på sikt blir lika naturligt som t ex mellan närliggande delstater i USA. Förutom ett utbyggt nordiskt nätverk kring industriella innovationer och deras kommersiella utnyttjande förutsätter detta också att NI verkar för harmonisering och förenkling av berörda nationella regelsystem, bl a beträffande mobilitetsmöjligheterna för personer med olika typer av nyckelkompetens. NI har under det gångna året koncentrerat sina insatser på att få igång projekt och verksamhet som passar in i den nya verksamhetsvisionen.

Nordtest grundades samma år som industrifonden, alltså 1973. Den är betydligt mindre än NI, men är ändå med sin årsbudget på ca 11 miljoner DKK en av de större fasta nordiska institutionerna. Liksom NI har även NT nyligen sett över sin verksamhetsstrategi. I den nya verksamhetsplanen för perioden 2000-2005 betonas särskilt en ökad satsning på vad som kallas 'conformity assessment', dvs en fortlöpande utvärdering av företagens produktspecifikationer och deras konkurrenskraft i förhållande till rådande marknadsnormer. Detta är av stor betydelse för de nordiska företagens förutsättningar att sälja konkurrenskraftiga produkter på den egna nordiska såväl som på den vidare internationella marknaden. Här fungerar NT även som en gemensam nordisk plattform för de nordiska ländernas agerande i de viktiga internationella organ (t ex inom EU) där nya tekniska och andra typer av produktstandard avgörs. NT får därmed en viktig roll som nordiskt 'språkrör' i det pre-normativa standardiseringsarbete som – särskilt på lite längre sikt - är av så stor vikt för den internationella konkurrenskraften hos de nordiska företagens produkter.

Industrifonden och Nordtest är med sina betydande finansiella resurser och sedan gammalt etablerade nordiska nätverk av stor betydelse för det nordiska samarbetet inom näringssektorn som helhet. Sett i ett längre historiskt perspektiv verkar dock kopplingarna och synergieffekterna mellan dessa två institutioners verksamhet och det mer övergripande NMR-samarbetet inom näringssektorn inte ha varit särskilt väl utvecklade. Medan samarbetet i ministerrådet och ämbetsmannakommittén präglats av små resurser och småskalig verksamhet av mer eller mindre ad hoc-karaktär, har de fasta institutionerna arbetat med mer långsiktiga och resursstarka program med en egen profil och 'utvecklingslogik'.

Intrycket är att särskilt NT utvecklat en egen nisch inom det pre-normativa produktkravområdet där professionella överväganden och kontaktnät inom det egna fackområdet (industriell design, kontroll, testmetoder etc) i hög grad styr en väl fungerande verksamhet. Det här gör att det inte är särskilt lätt att förändra verksamheten utan att helt förändra institutionens mer grundläggande karaktär och verksamhetsförutsättningar. En fungerande synergi mellan NT och

sektorns i övrigt förutsätter sannolikt därför en övergripande strategi för verksamheten där NT's nuvarande verksamhet ges en klar och tydlig funktion (i förhållande till övriga aktiviteter).

Verksamheten inom den betydligt större NI är mer omfattande, mer blandad och har också till sitt innehåll varierat mera över tiden än vad som varit fallet med NT. NI har därmed inte heller samma relativt smala professionella 'fackkaraktär' som NT och är därför sannolikt betydligt lättare att styra in i sådana verksamhetsbanor att kopplingen till sektorns mer övergripande målsättningar och aktiviteter blir tydligare, något som också tycks ha skett i samband med övergången till den ovan relaterade nya verksamhetsstrategin ('Synergimodellen').

Närliggande sektorer/ministerråd

Inom det nordiska samarbetet är idag 19 fackministerråd verksamma, en form av nordiskt sektorsamarbete på ministernivå – varav ett gäller sektorn för näringspolitik. Självfallet så tangerar eller till och med överlappar ett så pass brett policyområde som det näringspolitiska med samarbetet väldigt många av dessa övriga 18 ministerråd.

Det finns dock några samarbetssektorer som är av särskilt intresse ur näringspolitisk synvinkel. Sektorn i fråga kan allmänt sett och av tradition ligga mycket när näringspolitiken, t ex arbetsmarknads- och regionalpolitik. Den kan också vara särskilt aktuell för ett närmare samarbete därför att näringspolitiken för tillfället av olika skäl är starkt inriktad på frågor som berör just denna sektor, t ex IT- och undervisning/forskningssektorn. Man kan också tänka sig mera ad hoc-betonade skäl, t ex att en 'grannsektor' för tillfället är igång med några ur näringspolitisk synvinkel särskilt intressanta samarbetsinsatser.

En snabb genomgång av det nordiska sektorsamarbetet ger vid handen att verksamheten inom sex andra fackområden torde vara av särskilt intresse för de kommande årens näringspolitiska samarbete. Vi tänker här på följande samarbetsområden: miljö, arbetsmarknad, regional utveckling, informationsteknologi, utbildning och FoU samt finansverksamhet.

Regionalsektorns (MR-R) budgetvolym ligger idag på knappa 30 miljoner DKK per år. Det mesta av detta går till det gränsregionala samarbetet samt det regionalpolitiska forskningsinstitutet Nordregio. Sektorn har nyligen antagit ett nytt samarbetsprogram gällande för åren 2001-2005. Förutom det inom sektorn av tradition budgetmässsigt dominerande gränsregionala samarbetet innehåller programmet två övergripande satsningsområden: målinriktat erfarenhetsutbyte och kunskapsutveckling (forskning och kompetensspridning). Det är framför allt inom det sistnämnda regionalpolitiska satsningsområdet, där IT-utvecklingens möjligheter står i centrum, som det förefaller naturligt med någon form av mer sektorövergripande samverkan.

IT-frågorna är i formell mening rätt färska inom det nordiska samarbetet. Ett separat ministerråd för informationsteknologi (MR-IT) inrättades så sent som under 1998. Tidigare låg ansvaret för IT-frågor hos utbildnings- och forskningssektorn (MR-U). Man har enats om verksamhet inom fem satsningsområden varav åtminstone två, nämligen elektronisk handel och utveckling av nätverk mellan små/medelstora företag, är av direkt relevans för näringssektorn. Hittills har dock någon egentlig egen aktivitet inte kommit igång. Inget möte med IT-ministararna har heller hållits. Budgeten på 1,5 miljoner DKK/år har knappt använts. Problemet är att det mesta av ministerrådets IT-aktiviteter finns inom andra ministerråd (främst MR-U) som inte utan vidare låter sig styras utifrån. Samtliga IT-ministrar har också andra sektorer som sina egentliga huvudansvarsområden, t ex näringssektorn (de svenska och norska IT-ministrarna) och finans (den finska IT-ministern). En kartläggning av IT-aktiviteterna inom ministerrådets övriga samarbetssektorer har dock gjorts. Beträffande näringssektorns IT-aktiviteter nämns särskilt ad hoc-gruppen för elektronisk handel.

Utbildning och FoU (MR-U) är ett sedan gammalt väletablerat och resursstarkt nordiskt samarbetsområde. Sektorn torde, särskilt om man räknar in den forsknings- och utvecklingsverksamhet som ingår i andra ministerrådssamarbeten, var den budgetmässigt största inom NMR med ca 250 miljoner DKK eller ca 35 procent av den totala nordiska samarbetsbudgeten. Samarbetet inom sektorn är aktivt och ministrarna möts som regel hela tre gånger per år. Samarbetet har sex fokusområden med i flera fall med egna styrgrupper, målsättningar etc. Dessa är (1) samarbete kring grundskolefrågor, (2) högskola- och universitetssamarbete, (3) samarbete

kring vidare- och vuxenutbildning (4) FoU-samarbete, (5) samarbete kring nordiska språk och språklig kommunikation och (6) IT-samarbete. Av dessa torde särskilt IT-frågorna, men även FoU-samarbetet, vara av särskilt intresse för näringssektorn. Av intresse i detta sammanhang är också att notera att Norfa (Nordisk Forskaruddanelsesakademien) är samlokaliserad med NI och under senare tid orienterat sig allt mer i riktning mot mobilitetsfrågor inom den nordiska forskningsmiljön.

Miljösamarbetet (MR-M) är även det ett relativt väletablerat område inom NMR. Sektorns budget ligger på dryga 45 miljoner DKK/år, varav det mesta är bundet i pågående program, arbetsgrupper och bidrag till den nordiska miljöutvecklingsfonden. Lösa projektmedel till ministerrådets och ämbetsmannakommitténs förfogande rör sig i dagsläget på omkring 3 miljoner DKK per år. Sektorn har nyligen utarbetat ett nytt handlingsprogram för åren 2001-2004 som i sin tur bygger på ett mera övergripande nordiskt miljöprogram ('Bæredygtig udvikling. En ny kurs för Norden'), där för övrigt näringssektorn ingår som ett av sex särskilda insatsområden. I detta program ligger fokus dels på ett antal specifika miljöfrågor (t ex klimat, biologisk mångfald, landskaps- och kulturmiljö osv) strukturerade efter de tre 'pelarna' (Norden, närområdet och EU), och dels på ett sektorövergripande samarbete omfattande bl a jord- och skogsbruk, transportverksamhet, hälso- och sjukvård samt närings- och ekonomiområdet. Miljösektorns mera konkreta program för de kommande årens samarbete med näringssektorn är helt fokuserat på arbetet med en fortsatta utvecklingen av 'produktorienterade miljöstrategier' (POMS), ett projekt som påbörjades under det isländska ordförandeskapsåret 1999 (se ovan). På ett mer övergripande plan pekar man också på behovet av ett långsiktigt samarbete rörande 'gröna näringslivsstrategier', IT-teknologins bidrag till en hållbar utveckling, satsning på 'miljöledningssystem' och en utveckling av mera hållbara transportsystem inom näringslivet.

Det nordiska arbetsmarknadssamarbetet (MR-A), som även omfattar arbetsmiljöfrågorna, har för närvarande en årlig NMR-budget på ca 13 miljoner DKK. Av dessa medel går i storleksordningen 7 miljoner DKK till en fast institution (NIVA) samt Nordjobb-projektet (plus vissa mindre EU- och informationsprojekt). Resterande 6 miljoner är 'lösa' projektmedel som disponeras av fem olika specialutskott antingen för projekt som man själva initierar eller i form av medel för externa projektansökningar. Dessa fem 'fackutskott' arbetar med följande frågor/sakområden: arbetsmiljö, arbetsmiljöforskning, arbetslivs- och arbetsrättsproblem, migrationsfrågor (inkl. integration och invandring) samt arbetsmarknadspolitik. De politiskt sett tyngsta frågorna med tonvikt på flexibilitet och marknadsreformer, ligger idag inom det sistnämnda sakområdet som också har en betydligt större budget än övriga kommittéer. Detta torde också höra till de delar av det nordiska arbetsmarknadssamarbetet som är av betydande intresse för samarbetet inom näringssektorn. I det nyligen antagna samarbetsprogrammet för åren 2001-2004 betonas fyra övergripande mål för samarbete inom sektorn under de kommande åren: full sysselsättning, trygghet i arbetet, nedbrytning av gränshinder inom Norden samt främjande av den nordiska välfärdsmodellen. Här torde åtminstone det första och det tredje målet (full sysselsättning samt nedbrytning av gränsbarriärer) vara av direkt relevans för näringssektorn.

Samarbetet inom finanssektorn (MR-Finans) är ett samarbete som i huvudsak dras av finansministerierna och syftar till erfarenhetsutbyte och samarbete kring tillväxt- och kunjunkturfrågor samt utformningen av den ekonomiska politiken på nationell nivå. Viktiga teman är även den nordiska välfärsstatliga modellen och dess framtida konkurrenskraft liksom de konsekvenser för produktiviteten (och hur man mäter denna!) som den ny IT-ekonomin medför. Sektorn har ca 1,5 miljoner DKK till sitt förfogande i form av lösa projektmedel men står därtill för den nordiska delen av budgeten för NOPEF (den nordiska projektexportfonden). Man har även sektoransvaret för två tunga – men utanför den nordiska budgeten finansierade verksamheter - nämligen Nordiska Investeringsbanken och det Baltiska Investeringspro-grammet. Verksamheten dras av ett tiotal mer eller mindre ad hoc-betonade projektgrupper varav den äldsta och mest väletablerade är den som gäller samarbetet kring konjunkturfrågorna. Under årets finska ordförandeskap kommer arbetsgrupperna kring finansieringen av den nordiska välfärdsmodellen samt denna modells internationella konkurrenskraft att ges ökad prioritet. En relativt nyinrättad grupp är den som arbetar med frågorna kring den nya IT-ekonomin och möjligheterna att via statistis-

ka indikatorer mäta produktivitetseffekterna av informationsteknologiutvecklingen, ett arbete som torde vara av visst intresse även för samarbetet inom näringssektorn.

Samlad värdering av det nordiska näringspolitiska samarbetet

Som framgått av ovanstående sammanställning är det nordiska samarbetet inom den näringspolitiska sektorn en sedan gammalt väl etablerad verksamhet med stark förankring i två tunga institutioner: Nordiska industrifonden och Nordtest. Det har en god koppling till de prioriteringar och de teman som är aktuella inom de nationella näringspolitiska miljöerna runt om i Norden. Det är också verksamt i en vidare nordiska samarbetsmiljö (NMR) där många sektorer arbetar med angränsande eller till och med överlappande problemområden.

Som redan nämnts ovan finns det dock vissa problem förknippade med samarbetet. Kärnproblemet kan sammanfattas i två ord: bristande fokus. Ser man tillbaka på aktiviteten under 1990-talet så framstår nämligen verksamheten som rätt splittrad med en snabb omsättning av projekt av skiftande slag i kombination med en av den övriga projektverksamheten relativt oberörd och mer långsiktigt upplagd verksamhet inom de två stora sektorinstitutionerna NI och NT. Med enstaka undantag kan någon större koordinering med tangerande/överlappande verksamhet inom närliggande sektorer inte heller skönjas. Detta har lett till att det är svårt att se någon riktigt tydlig linje i verksamheten, och att det därmed också är svårt att urskilja några mer konkreta och tydliga effekter av de gemensamma insatserna.

Den splittrade resursanvändningen hänger sannolikt åtminstone delvis samman med de rätt små resurserna för strategiskt inriktade aktiviteter för att utveckla sektorsamarbetet som helhet i kombination med stora resurser i de två fasta institutionerna.

Den nu pågående omorienteringen mot en tydligare profilering mot Norden som gränslös företagsmiljö och sammanhängande innovationsmarknad är därför ett steg i rätt riktning. För att detta skall lyckas krävs dock sannolikt att de små resurserna för det övergripande samarbetet kan kompletteras med koordinerad 'draghjälp' från verksamheten inom de två fasta institutionerna och aktiviteten inom vissa närliggande andra nordiska samarbetssektorer.

Nordenutskottets betänkande

Ministerrådsförslag om samarbejdsprogram for bygge- og boligsektoren 2002 – 2005

(Ministerrådsförslaget, se s. 605)

1. Nordenutskottets förslag

Nordenutskottet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att anta ministerrådsförslag om samarbetsprogram för bygg- och bo-stadssektorn 2002-2005 B 206/nord med beaktande av de synpunkter som framförts av Nordenutskottet i dess betänkande över förslaget.

2. Bakgrund

Nordenutskottet har vid sitt möte den 25 september 2001 i Åbo behandlat ministerrådsförslag om samarbetsprogram för bygg- och bostadssektorn 2002 – 2005 B 206/nord.

3. Sammanfattning av ministerrådsförslaget

Samarbetsprogrammet är tänkt att ersätta handlingsprogrammet 1997 – 2001. Programmet ger en överordnad ram för det nordiska samarbetet inom bygg- och bostadssektorn under perioden 2002-2005. Målsättningen för det nordiska bygg- och bostadssamarbetet anges vara att det skall beredas goda bostads- och levnadsvillkor för alla befolkningsgrupper, till en kostnad som är överkomlig för samhället och för den enskilde.

Ett nytt element i programmet är aktiviteter angående stadsplanering. Stadens fysiska ramar har ett väsentligt inflytande på den enskilda människans livskvalitet. Man eftersträvar en samordnad politik som tar tillvara städernas olika intressen och lägger ramarna för en hållbar utveckling, - ekonomisk, social och miljömässig.

Sektorns årliga budget har under perioden 1992-2001 reducerats från ca 6,7 MDKK till 0,85 MDKK. Förändringarna har medfört nya utmaningar och möjligheter till samarbete. De grundläggande förutsättningarna för ett fortsatt nordiskt samarbete inom sektorn är dock oförändrade.

Följande insatsområden föreslås prioriteras under perioden:

- det bostadssociala område
- hållbar utveckling av bygg- och bostadssektorn
- stadsplanepolitik.

Det framhålls att områdena avspeglar politiskt högt prioriterade problemställningar i respek-tive land och ministerrådet bedömer att ett nordiskt samarbete om dessa teman kommer att kunna ge en synergieffekt.

Målsättningen för arbetet inom det *bostadssociala området* är att bidraga till en modern bostadsmarknad i social balans. Ett viktigt led är arbetet med bostadssociala förhållanden, med särskild strävan efter lösningar som sätter bostadsmarknadens svaga grupper i centrum. Arbetet skall bidra till att skapa ett underlag för en sammanhängande stads- och bostadspolitik med ökad välfärd som målsättning och att stoppa den negativa utvecklingen och att introducera helhetslösningar i ensidigt sammansatta bostadsområden.

Ministerrådet framhåller att bostadsmarknaderna i de nordiska länderna har genomgått och genomgår omfattande förändringar. Särskilt betydelsefulla är stora variationer i bostadspriserna, tomma bostäder på vissa platser, brist på bostäder på andra platser eller olikartade behov i olika befolkningsgrupper, medborgarnas ändrade preferenser, regionala skillnader i efterfrågan, bostadsutbudet och bostadsbehovet. Många av dessa förhållanden kräver snabba åtgärder.

Det är vidare ministerrådets uppfattning att det finns behov av en stärkt insats för en *hållbar utveckling på bygg- och bostadsmarknaden*, som en uppföljning och konkretisering av strategin för bärkraftig utveckling i Norden. Ekologiska byggmaterial och införandet av miljövänliga bostäder, innefattande energifrågor är idag viktiga frågor i alla de nordiska länderna. Målsättningen är att etablera återvinningssystem som kan verka som effektiva styrinstrument för mindre resursanvändning och miljöbelastning. Insatserna skall inriktas på att etablera ekologiska system och processer.

Andre exempel på problemkomplex med stor inverkan på både ekonomin och hälsan finner man i de många skador som finns på byggnader. Ministerrådet anser att det i alla de nämnda exemplen finns behov av nordiskt samarbete för att stödja utvecklandet av nya insatser från samhällets sida. Ett effektivt system skall etableras för utbyte av erfarenheter bl.a. vad gäller internationellt arbete inom området. Utvecklandet av samhällen som uppfyller principerna för bärkraftig utveckling blir allt mer nödvändiga efterhand som det ställs högre krav till den globala utvecklingen.

Vad gäller det nya insatsområdet *stadsplanepolitik* framhåller ministerrådet att utgångspunkten för samarbetet inte är den generella tätortsutvecklingen utan att det även i detta fall läggs fokus på de mindre väl fungerande bostadsområdena och de bostadssociala problemställningarna. I de fall där bostadssociala problemställningar bottnar i den mer generella utvecklingen i tätorterna menar dock ministerrådet att det är relevant att anlägga ett bredare stadsplaneperspektiv, som ser de olika tätorternas utveckling i ett sammanhang – ett perspektiv som inkluderar näringslivslokalisering, privata och offentliga partnerskap, bekämpande av tätortskriminalitet, utbudet av olika typer av bostäder och former av ägande.

Ministerrådsförslaget nämner inga specifika insatser i närområdena utöver att ett generellt samarbete kan ske.

Det påpekas vidare att bostadsfrågorna till största delen ligger utanför EU-traktaten. Bostadspolitiska teman behandlas dock på årliga informella ministermöten och att det inför des-sa möten sker en nordisk koordinering och informationsutbyte. Social samhörighet och utstöt-ande ingår dock klart i EU:s befogenheter och bostadspolitiken pekas ut som ett politikområde som kan åstadkomma social samhörighet och att medel från EU:s strukturfonder kan användas.

Samarbetet kommer att bedrivas inom ramen för av de riktlinjer som är fastslagna i sektorns *"Målsättningar och prioriteringar för integrering av jämställdhetsaspekten inom bygg- och bostadssektorn"*, daterad den 7. december 2000.

Ministerrådet lägger fast de överordnade ramarna för sektorns samarbete, godkänner samarbetsprogrammen som manifesteras i årliga aktivitets/handlingsplaner, vilkas omfång be-stäms av medelsbeviljningen. Vid brist på projektmedel behandlas inte projektansökningar. MR-BO är dessutom ett forum för temadiskussioner, ömsesidig orientering och erfarenhetsutbyte. Genomförandet av arbetet görs i ämbetsmannakommitténs regi. Tvärsektoriellt samarbete sker inom en rad områden: arbetsmiljö, energi, miljö, social- och hälsosektorn och konsumentsektorn.

Nordiska institutioner, offentliga och privata institutioner i Norden, EU och andra internationella organisationer samt myndigheter från närområdena kan inbjudas att deltaga i samarbetet. Informella kontakter och nätverksbyggande understöds.

4. Nordenutskottet

Nordenutskottet kan inledningsvis konstatera att det nordiska samarbetet om bygg- och bostadsfrågor genomgår stora förändringar som en följd av revideringen av det nordiska samarbetet. Från att ha omfattat en mångfald aspekter av bygg- respektive bostadsfrågor där de näringspolitiska frågorna tilldrog sig mest uppmärksamhet fokuserades samarbetet redan under det tidigare samarbetsprogrammet 1992-1996 till färre samarbetsområden och denna tendens har fortsatt under programperioden 1997-2001. Tilltagande europeisk integration har påverkat samarbetet genom att den internationella dimensionen fått större utrymme i samarbetet. Vidare har förutsättningarna för samarbetet förändrats på grund av minskade budgetmedel till bygg- och bostadssamarbetet.

Redan under hittillsvarande programperiod har sektorns arbete i allt högre grad har kommit att lägga huvudvikten vid de bostadspolitiska frågorna. Nordiska rådet har tillstyrkt denna utveckling och Nordenutskottet anser att även under kommande programperiod 2002-2005 bör huvudinriktningen av verksamheten vara bostadssocial och att budgetmedel i första hand bör användas till projekt av denna typ.

Utskottet instämmer i ministerrådets analys av utvecklingen på bostadsmarknaderna i de nordiska länderna. Situationen är komplicerad, med stora prisvariationer, överskott av bostäder på ett håll och brist på ett annat, olikartade behov i olika befolkningsgrupper, osv. Mot denna bakgrund anser utskottet att arbetet med bostadssociala förhållanden, med särskild inriktning på lösningar som sätter bostadsmarknadens svaga grupper i centrum, bör ges hög prioritet.

Utskottet anser att projekt inom detta område har stort allmänt intresse, de tangerar socialpolitiska mekanismer och problem i lika hög grad som de rent bostadspolitiska och handlar i grunden om olika aspekter av välfärd. Utskottet anser också att projektverksamhet av denna typ passar väl in i handlingsplanens målsättning på det bostadssociala området, att skapa goda bostads- och livsvillkor för alla befolkningsgrupper till överkomliga kostnader för samhället och den enskilde.

Utskottet noterar vidare ministerrådets önskan om en stärkt insats för en hållbar utveckling på bygg- och bostadsmarknaden, som en uppföljning och konkretisering av strategin för bärkraftig utveckling i Norden. Arbetet med strategin för en hållbar utveckling är viktigt och utskottet anser i likhet med ministerrådet att bygg- och bostadssektorn har en väsentlig roll i genomförandet. Utskottet tillstyrker därför att insatserna inriktas mot att etablera ekologiska system och processer. Miljö- och hälsoaspekter bör betonas.

Nordenutskottet noterar att aktiviteter angående stadsplanering föreslås införas i programmet. Stadens fysiska ramar har ett väsentligt inflytande på den enskilda människans livskvalitet. Man eftersträvar en samordnad politik som tar tillvara städernas olika intressen och lägger ramarna för en hållbar utveckling, - ekonomisk, social och miljömässig.

Detta nya samarbetsområde är vittfamnande och utskottet ser det som viktigt att utgångspunkten för samarbetet inte är den generella tätortsutvecklingen utan att det även i detta fall läggs fokus på de mindre väl fungerande bostadsområdena och de bostadssociala problemställningarna. Det kan dock vara riktigt att det, när bostadssociala problemställningar bottnar i den mer generella utvecklingen i tätorterna, kan vara relevant att anlägga ett bredare stadsplaneperspektiv som inkluderar frågor om näringslivslokalisering, bekämpande av tätortskriminalitet, utbudet av olika typer av bostäder och former av ägande.

Vad gäller insatser i närområdena bör i första hand finansiering ske genom närområdesbudgeten.

5. Konklusion

Bygg- och bostadssektorns arbete har i allt högre grad kommit att lägga huvudvikten vid de bostadspolitiska frågorna. Nordiska rådet har tillstyrkt denna utveckling och Nordenutskottet anser att även under kommande programperiod 2002-2005 bör huvudinriktningen av verksam-heten vara bostadssocial och att budgetmedel i första hand bör användas till projekt av denna typ. Arbetet med bostadssociala förhållanden, med särskild inriktning på lösningar som sätter bostadsmarknadens svaga grupper i centrum, bör ges hög prioritet.

Med hänvisning till vad ovan framförts föreslår Nordenutskottet att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att anta ministerrådsförslag om samarbetsprogram för bygg- och bostadssektorn 2002 – 2005 B 206/nord med beaktande av de synpunkter som framförts av Nordiska rådet i dess betänkande över förslaget.

Åbo den 25 september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

Ministerrådsforslag

om samarbejdsprogram for bygge- og boligsektoren 2002 - 2005

(Overleveret af Nordisk Ministerråd)

Med henblik på behandling på Nordisk Råds session den 29. – 31. oktober 2001 fremsendes hermed "Samarbejdsprogram for bygge- og boligsektoren 2002 – 2005", dateret den 22. juni 2001.

Samarbejdsprogrammet er godkendt af MR-BO.

København, 28. juni 2001

Søren Christensen
Generalsekretær
(Sign.)

Samarbejdsprogram for bygge- og boligsektoren 2002 – 2005

1. Indledning

Dette samarbejdsprogram afløser det handlingsprogram, som i perioden 1997 - 2001 har udgjort den overordnede ramme for det nordiske samarbejde på bygge- og boligområdet.

Hensigten med samarbejdsprogrammet er at opstille en overordnet ramme for det nordiske samarbejde indenfor bygge- og boligsektoren i en fireårig periode. Udmøntningen af samarbejdsprogrammet sker i årlige aktivitetsplaner for det nordiske samarbejde indenfor bygge- og boligsektoren.

2. Målsætning

Som for andre fællesnordiske samarbejdsområder gælder, at det bygge- og boligpolitiske samarbejde skal tage udgangspunkt i aktiviteter, som fører til nordisk nytte. Det vil for denne sektors vedkommende sige, at samarbejdet navnlig skal fokuseres på erfaringsudveksling samt synliggørelse af fællesnordiske metoder og løsningsmuligheder, som det ville være irrationelt at lade hvert enkelt land gøre hver for sig.

På boligområdet er målsætningen, at der skabes gode bolig- og levevilkår for alle befolknings-grupper, med udgifter som er overkommelige for samfundet og den enkelte.

Det nordiske samarbejdes indhold og delmål skal udspringe af og bygge videre på de enkelte landes bygge- og boligpolitik. Det nordiske samarbejde skal være et redskab for de nordiske lande, som kan bidrage til at opfylde nationale målsætninger på områder, hvor udveksling af oplysninger giver bedre resultater end nationale eller andre internationale løsninger.

Som et nyt element i det nordiske samarbejde iværksættes aktiviteter vedrørende bypolitik. Byens fysiske rammer for den enkelte nordboers liv har en væsentlig indflydelse på det enkelte menneskes livskvalitet. Landene vil samarbejde om erfaringsudveksling omkring udvikling af sunde, smukke og spændende byer, der kan fungere som en tryg ramme for borgernes tilværel-

se. Samarbejdet har til formål at udveksle erfaringer og at iværksætte mulige initiativer vedrørende en samordnet politik, der skal sikre sammenhængen mellem de forskellige interesser i byerne og lægge rammerne for en bæredygtig udvikling, – økonomisk, erhvervsmæssigt, socialt og miljømæssigt.

3. Baggrund

Bygge og boligsektoren som helhed er af central betydning såvel for det enkelte menneske som i samfundsmæssig henseende. På trods af store samfundsmæssige forandringer er bygge og boligsektoren (planlægnings- og byggeprocessen, byggeriet og boligen som slutprodukt) fortsat af central betydning såvel for det enkelte menneske, som for samfundet som helhed. Et samarbejde inden for dette felt opfylder alle kriterier for nordisk nytte.

Den samlede bygningsmasse udgør en stor del af nationernes kapital. Byggeri, reparation og vedligeholdelse har også stor beskæftigelsesmæssig betydning. Også i spørgsmål om energiforbrug er byggesektoren vigtig. Eftersom bygninger har lang holdbarhed og er relativt svære at omforme og forandre, sker bygningsændringer kun langsomt. Derfor er det også vanskeligt at korrigere forkerte løsninger, og de nationaløkonomiske omkostninger som følge af fejlinvesteringer kan blive betydelige. I bestræbelserne på at minimere disse risikofaktorer har samarbejdet mellem de nordiske lande vist sig frugtbart.

Arkitektur og miljøplanlægning indgår som væsentlige elementer i det nordiske samarbejde.

Det nordiske samarbejde inden for bygge- og boligsektoren har skabt en synergieffekt, som danner et godt grundlag for i de kommende år at gennemføre fællesnordiske aktiviteter, som kan erstatte enkeltstående nationale indsatser. Samarbejdet vil blive søgt udbygget og fokuseret på særligt nyttevirkende områder i fremtiden.

4. Nye forudsætninger for et nordisk samarbejde inden for bygge- og boligsektoren

For bygge- og boligsektoren har de nævnte forandringer i vilkårene for det nordiske samarbejde medført, at sektorens årlige budget i løbet af perioden 1992-2001 blev reduceret fra 6,777 MDKK til 0,85 MDKK.

Forandringerne i det nordiske samarbejde medfører nye udfordringer og nye muligheder for det nordiske bygge- og boligpolitiske samarbejde. De grundlæggende forudsætninger for et fortsat nordisk samarbejde inden for sektoren er uændret.

5. Indsatsområder

De nordiske boligministre har, med udgangspunkt i kriterierne for nordisk nytte, angivet følgende specielt vigtige områder for det fremtidige samarbejde:

- det boligsociale område
- bæredygtig udvikling af bygge- og boligsektoren
- bypolitik.

Områderne afspejler politisk højt prioriterede problemstillinger i de enkelte lande, og det er vurderingen, at et nordisk samarbejde om disse temaer vil kunne udvirke en synergieffekt.

Det boligsociale område

Målet med det nordiske samarbejde på det boligsociale område er at bidrage til at opstille en vision for et moderne, socialt afbalanceret boligmarked. Et vigtigt led heri er at arbejde med boligsociale forhold med særlig vægt på løsninger, som sætter boligmarkedets svage grupper i centrum. Det tilsigtes, at det nordiske samarbejde omfatter problemstillinger og løsningsforslag i relation til samfundets svageste grupper, herunder svage ældre, mennesker med handicap, udstødte og hjemløse samt flygtninge, indvandrere/etniske minoriteter. Arbejdet skal bidrage til at skabe et grundlag for sammenhængende by- og boligpolitik med øget velfærd som målsætning.

Det primære formål er at bidrage til at stoppe de negative udviklingsspiraler og at introducere en mere bredspektret og helhedsorienteret afhjælpning af problemer i ensidigt sammensatte boligområder. Hermed tænkes bl.a. på en kraftigere integration af boligmæssige, sociale, beskæftigelsesmæssige, byplanmæssige og økologiske løsninger på tværs af admini-strative sektorer samt på inddragelsen af lokale kræfter for at fremme en bæredygtig udvikling.

Alle nordiske lande har været tvunget til at begrænse udgifterne til forvaltningen. Behovet for at spare på de offentlige udgifter kræver særlig opmærksomhed for så vidt angår effektiviteten af boligpolitikken, og hvilke konsekvenser forskellige foranstaltninger får. Denne proces bør støttes gennem det nordiske samarbejde.

På boligmarkedet er der indtruffet dybtgående forandringer i samtlige nordiske lande og forandringerne fortsætter. Af særlig vigtighed er store variationer i boligpriserne, tomme boliger (nogle steder), mangel på boliger (andre steder) eller divergerende behov i forskellige befolkningsgrupper, borgernes ændrede præferencer i almindelighed, regionale uligheder i efterspørgslen, boligtilbuddet og boligbehovet. Mange af disse forhold kræver hurtige foranstaltninger.

Bæredygtig udvikling af bygge- og boligsektoren

Det er boligministrenes opfattelse, at der er behov for en styrket indsats for en bæredygtig udvikling på bygge- og boligområdet, som en opfølgning og konkretisering af strategien for bæredygtig udvikling i Norden. (*"Bæredygtig udvikling- en ny kurs for Norden"*, Tema Nord 2001:505). Økologiske byggematerialer og etablering af miljøvenlige boliger, herunder energispørgsmål er i dag vigtige spørgsmål i samtlige nordiske lande. Det er målsætningen at etablere genbrugssystemer, som kan virke som effektive styringsinstrumenter for mindre ressourceforbrug og miljøbelastning.

Andre eksempler på problemkomplekser med stor indvirkning på både økonomien og sundheden finder man i de mange skader på bygningerne. I alle de nævnte eksempler er der behov for nordisk samarbejde for at støtte udviklingen af nye foranstaltninger fra samfundets side.

Embedsmandskomiteen har ansvaret for, at der mellem de nordiske landes regeringer etableres et effektivt system til udveksling af erfaringer, bl.a. med henblik på det internationale arbejde inden for området.

Det økologiske samarbejde har hidtil hovedsageligt omfattet enkelte bygninger og byggematerialers kredsløb. En udbygning af dette samarbejde bør i højere grad omfatte udviklingen af økologisk funktionelle systemer og processer. I denne sammenhæng bør man gennemføre fælles projekter og samarbejdsformer, som giver større indflydelse på udviklingen, - også på et bredere internationalt plan. Udviklingen af samfund som opfylder principperne for bæredygtige bebyggelser bliver stadig mere nødvendige, efterhånden som der stilles større krav til den globale udvikling, f.eks. med hensyn til energiøkonomi og klimaforandringer.

Byudvikling & Bypolitik

Udviklingen i et byområde kan sjældent ses isoleret fra udviklingen i de øvrige byområder – økonomisk, socialt, kulturelt, miljømæssigt etc. Derimod er der ofte tale om en gensidig positiv/negativ påvirkning, således at for eksempel en positiv byudvikling i et byområde medfører en "tilsvarende" negativ udvikling i et andet byområde. Som et nyt element i det nordiske samarbejde iværksættes derfor aktiviteter vedrørende bypolitik. Ambitionen for denne del af by og boligsektorens samarbejdsprogram er dog ikke generelt at støtte egentlige helhedsorienterede bypolitiske projekter, der har fokus på hele byen/alle byområder. Udgangspunktet for samarbejdet er fortsat mindre velfungerende byområder og boligsociale problemstillinger. I det omfang de boligsociale problemstillinger er berørt af den mere generelle udvikling i byen er det dog relevant at anlægge et bredere bypolitisk perspektiv, der ser byområdernes udvikling i sammenhæng med hinanden – et perspektiv der inkluderer lokalisering af erhverv, privat-offentlige partnerskaber, bekæmpelse af bykriminalitet, udbud af forskellige typer af boliger og ejerformer, etc

Byens fysiske rammer for den enkelte nordboers liv har en væsentlig indflydelse på det enkelte menneskes livskvalitet. Landene vil - med udgangspunkt i den boligsociale dimension - samarbejde om erfaringsudveksling omkring udvikling af sunde, smukke, og spændende byer, der kan fungere som tryg ramme for borgernes tilværelse. Samarbejdet har til formål at udveksle erfaringer og at iværksætte initiativer vedrørende en samordnet politik, der skal sikre sammenhængen mellem de forskellige interesser i byerne og lægge rammerne for en bæredygtig udvikling – økonomisk, erhvervsmæssigt, socialt og miljømæssigt.

Nærområdet

Sektoren gennemfører aktiviteter og samarbejder med aktører uden for Nordens geografiske område i henhold til de overordnede principper og målsætninger, som forventes udstukket af samarbejdsministrene og Nordisk Råd i løbet af år 2001, som opfølgning på vismandsrapporten "Öppet för världens vindar – Norden 2000" og rapporten "Närmare Norden".

EU/EØS

Boligområdet ligger for den største dels vedkommende uden for EU-traktaten. Boligpolitiske temaer behandles imidlertid på årlige uformelle ministermøder. Op til disse møder gennemføres en nordisk koordinering og informationsudveksling, ligesom der på embedsmandskomiteniveau udveksles oplysninger om aktuelle EU/EØS-aktiviteter.

Dog hører social samhørighed (cohesion) og social udelukkelse (exclusion) klart til EU's beføjelser. For eksempel nævnes i slutdokumentet fra statschefernes topmøde i Lissabon den 23.-24. marts 2000 boligpolitikken som et politikområde, som kan virkeliggøre social samhørighed og til hvilket formål også midler fra EU's strukturfond kan anvendes.

Ligestilling

Det nordiske samarbejde inden for bygge- og boligområdet vil finde sted inden for rammerne af de retningslinjer, som er udstukket i sektorens *"Målsætninger og prioriteringer for integrering af ligestillingsasspektet inden for bygge- og boligsektoren"*, dateret den 7. december 2000. Disse målsætninger og prioriteringer, der er godkendt af alle landene, angiver retningslinjer for, hvorledes køns- og ligestillingsaspektet - og i forlængelse heraf grundlæggende værdier som respekt, ligeværd, forståelse, livskvalitet og identitet - kan indarbejdes i sektorens aktiviteter.

6. Organisering af samarbejdet

Aktører og samarbejdsformer

Det nordiske samarbejde inden for sektoren styres af Ministerrådet, MR-BO. Boligministrene bistås af en embedsmandskomité EK-BYGG.

Nordisk Ministerråd ved boligministrene fastlægger de overordnede rammer for sektorens samarbejde med særlig vægt på de politiske prioriteringer. MR-BO er desuden et forum for temadrøftelser, gensidige orienteringer og erfaringsudveksling.

Samarbejdet udspringer af det fireårige samarbejdsprogram udmøntet i årlige aktivitets-/handlingsplaner, som skal gennemføres inden for rammerne af samarbejdsprogrammet. Såvel samarbejdsprogrammet som handlingsplanerne godkendes af MR-BO.

Selve gennemførelsen af samarbejdet foregår i embedsmandskomitéens regi. De nordiske landes regeringsmyndigheder har en central rolle i forbindelse med gennemførelsen af det praktiske arbejde. Inden for de områder, som tages op som indsatsområder vil embedsmandskomitéen søge at etablere et tværsektorielt samarbejde med - i første omgang - andre embedsmandskomitéer.

Andre samarbejdsparter

Også nordiske institutioner, offentlige og private institutioner i Norden, EU og andre internationale organisationer samt myndigheder fra Nærområderne kan være potentielle samarbejdsparter. Disse indbydes efter embedsmandskomitéens beslutning til at deltage i samarbejdet.

Der tilskyndes til etablering af uformelle kontakter og afholdelse af uformelle møder. Et løbende nordisk samarbejde forudsætter, at der uden embedsmandskomitéens medvirken etableres direkte kontakter mellem myndigheder, institutioner, og organisationer og personer, som inden for de nordiske lande udøver virksomhed inden for sektorens arbejdsfelt. Der tilskyndes tillige samarbejde om tværsektorielle emner.

Erfaringen fra det hidtidige samarbejde viser, at det formelle samarbejde og dannelsen af de uformelle netværk virker gensidigt supplerende og understøtter udbyttet af det nordiske samarbejde.

Tværsektorielt samarbejde

Lovgivning om kvalitetsstyring berører også områder, som grænser op til byggesektoren, som f.eks. arbejdsmiljø, energi, miljø, social- og sundhedssektoren samt forbrugersektoren. På denne baggrund understreges behovet for et så bredspektret samarbejde som muligt med andre berørte ministerråd og embedsmandskomiteer. Dette er særlig vigtigt for at vinde gehør for den fælles nordiske opfattelse af behovet for gode bolig- og levevilkår for samtlige befolkningsgrupper.

7. Årlige aktivitetsplaner for programperioden

Årlige aktivitetsplaner udarbejdes på baggrund af bevilgede midler.

8. Projektaktiviteter og retningslinjer for bevillinger

Forslag til samarbejdsprojekter, aktiviteter og forslag til temaer udspringer fra lande, organisationer, m.fl. Ved mangel på projektmidler behandler bygge- og boligsektoren ikke projektansøgninger.

Formandskabslandet påtager sig en aktiv planlægnings- og ledelsesrolle i det år, hvor landet har ansvaret for formandskabet.

9. Opfølgning

Ministerrådet følger kontinuerligt op på handlingsplanen og projektplanerne og i forbindelse med den årlige godkendelse af aktivitetsplanen for det efterfølgende år. I aktivitetsplanen indgår en rapportering om det foregående års aktiviteter, en plan og budget for det kommende år samt en plan for den derpå følgende fremtid.

Närområdesutskottets betänkande

Ministerrådsförslag om det framtida nordiska energipolitiska samarbetet

(Ministerrådsforslag, se s. 617)

1. Närområdesutskottets förslag

Närområdesutskottet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att i sitt arbete med genomförandet av ministerrådsförslaget beakta dels Nordiska rådets rekommendation 8/2001/när angående nordisk miljöhandlingsprogram 2001-2004 och därvid särskilt uppmärksamma andra att-satsens punkt a) samt vad i tredje att-satsen framförs om rapportering och dels Nordiska rådets rekommendation 9/2001/när angående strategi för bärkraftig utveckling;

att återkomma till Nordiska rådet med en argumentation om på vilket sätt en ökad gasanvändning ligger i linje med Nordiska rådets rekommendationer om en strategi för bärkraftig utveckling och det nordiska miljöhandlingsprogrammet;

att anta ministerrådsförslag om det framtida nordiska energipolitiska samarbetet B 207/när med beaktande av de synpunkter som framförts av Närområdesutskottet i dess betänkande över förslaget.

2. Bakgrund

Närområdesutskottet har vid möte den 25 september 2001 i Åbo behandlat ministerrådsförslag B 207/när angående det framtida nordiska energipolitiska samarbetet.

Sammanfattning av ministerrådsförslaget

Målsättningen med det nordiska energipolitiska samarbetet är att främja en effektiv, konkurrenskraftig, säker och bärkraftig energiförsörjning. Energiresurserna bör användas på ett effektivt sätt för att stärka sysselsättningen och ekonomin samtidigt som man tar miljöhänsyn. Verksamheten och de projekt som genomförs skall vara politiskt relevanta för de nordiska länderna. Uppföljningen av Nordiska rådets rekommendationer är centralt i arbetet.

Det framhålls att reducerande av växthusgasutsläppen, bevarandet av de starka sidor som har karakteriserat den nordiska energimarknaden (effektivitet som baseras på fri konkurrens, leveranssäkerhet och transparenta och möjligast förutsebara ramvillkor för investerare) är utmaningar som Ministerrådet och länderna under de närmaste åren skall arbeta med.

Det energipolitiska samarbetet har under de senaste åren intensifierats, utvidgats geografiskt och fått nya verksamhetsformer och -områden samt nya samarbetspartners både inom och utanför Norden. Ministerrådet anser, att man med beaktande av de begränsade resurserna och

det stora arbetsfältet bör fokusera på vissa, väl valda kärnområden för att värna om substansen och kvaliteten i arbetet.

Arbetet med dessa frågor kommer att läggas upp så att Ministerrådet definierar kärnområden med en klar inriktning och konkreta mål för varje ingående projekt och pekar på de frågor som önskas analyserade, utredda eller verkställda. En arbetsplan inklusive en budget utarbetas för varje kärnområde för två till fyra år framåt. Nödvändiga resurser är till exempel att en projektledare anställs och att en ad hoc-grupp tillsätts med uppgift att leda och samordna arbetet på kärnområdet eller på något delprojekt. Insatserna inom samtliga dessa områden skall beakta regionala perspektiv och vid behov omfatta såväl utrednings- och forskningssamarbete som policyutveckling.

Ministerrådet föreslår följande prioriterade kärnområden för de närmaste åren:

- Den öppna elmarknaden
- Klimatpolitiska frågor
- Samarbete i Östersjöregionen och med Nordens närområde

Alla kärnområden och i synnerhet kärnområdena för klimatpolitiska frågor samt verksam-heten i Östersjöregionen/närområdena omfattar en väsentlig del av de aktiviteter, som ingår i EU's politik för en Nordlig Dimension. Norden bör fungera som initiativtagare och pådrivare i det regionala samarbetet för att utveckla energimarknaderna och infrastrukturen i regionen.

Det framhålls att det utöver satsningen på kärnområden kan aktualiseras andra frågor och initiativ under perioden. I en arbetsplan för ett kärnområde kan ingå insatser från flera, på ett smalare område aktiva ad hoc-grupper eller samarbetsorgan. Ministerrådet nämner utvecklingen av gasmarknaden, beaktande av förnybar energi i utvecklingen av ramvillkoren för elmarknaden och som verktyg för klimatpolitiken, samarbete inom energiforskningen.

För den nordiska institutionen Nordisk energiforskning har en ny strategi och en handlingsplan tagits fram.

Beträffande kärnområdet *Den öppna elmarknaden* nämns bland annat följande behov:

- Utveckla samarbetet mellan ländernas systemansvariga bolag angående hantering av effektproblem och utnyttjande av reservkapaciteten. Marknadsbaserade lösningar eftersträvas i största möjliga grad.
- Samarbetet mellan de nordiska systemoperatörerna om det överordnade transmissionsnätet i ett nordiskt perspektiv.
- Elhandeln - de systemansvariga nätbolagen i Finland och Danmark skall ingå i ägarkretsen bakom börsbolaget Nordpool Nordisk Elspot.
- Nordisk samordning vid en fortsatt integrering med övriga europeiska elmarknader, bl.a. harmonisering av nättarifferna både med hänsyn till producenter och konsumenter.
- Utvecklandet av ett gemensamt certifieringssystem/marknad för "gröna certifikat" beaktande EU direktivförslag om marknadstillgång för el baserad på förnybara energikällor.
- Marknadsbaserade lösningar för att stimulera förnybar elproduktion och system för ursprungsmärkning av förnybar el - gemensamma modeller för den nordiska elmarknaden.
- Utveckling av lämpliga indikatorer samt utförliga analyser av den nordiska elmarknaden som underlag för gemensam uppföljning och vidareutveckling.

Ministerrådet förmedlar sakkunskapsstöd för marknadsreformer i närområdena. Vidare fortsätter Ministerrådet arbetet med att tydliggöra miljökonsekvenser av det nordiska elmarknadsarbetet och rapporterar om resultaten till Nordiska rådet.

Beträffande kärnområdet *klimatfrågor – en utmaning för energisektorn* nämns bland annat följande:

En viktig del av kärnområdet klimatpolitik är det fortsatta arbetet med att utveckla Östersjöregionen som en "Testing Ground" för att driva försöksverksamhet med Kyoto-proto-kollets flexibla mekanismer. Arbetet är baserat på Ministerrådets beslut år 2000 och omfattar:

- Ramavtal för en Testing Ground i Östersjöregionen mellan de länder som är intresserade av att delta i verksamheten.
- I NEFCO:s regi skapas en investeringsfacilitet för klimatrelaterade projekt, primärt Joint Implementation-projekt med start år 2003.
- att det, för att få näringslivets aktiva deltagande i klimatsamarbetet i Östersjöregionen mot bakgrund av överväganden i de enskilda nordiska länderna, värderas om en nordisk kvotmarknad kan etableras. Detta skall ses i samband med EU:s arbete för att etablera en europeisk kvotmarknad.
- ett program för ökad kompetens och kapacitet i Östersjöregionen för dels att genomföra Testing Ground-samarbetet om Kyoto-mekanismerna i regionen och dels om klimat i allmänhet.
- en klimatkonferens arrangeras i början av år 2002 där resultat och konklusioner från arbetet hitintills presenteras inklusive principer och perspektiv för den fortsatta implementeringen av en "Testing Ground". Konferensen kommer att vara öppen för ett brett forum deltagare inklusive myndigheter, det privata näringslivet och NGO.

Arbetet med att etablera en "Testing Ground"genomförs i nära samarbete med BASREC (Baltic Sea Region Energy Co-operation) inom Council of the Baltic Sea States (CBSS).

Därtill omfattar det klimatpolitiska samarbetet följande element, som ingår i den nordiska strategin för en hållbar utveckling:

- stor vikt vid att Kyoto-protokollet snabbt skall bli ratificerbart;
- en reduktion av industriella växthusgaser;
- CO_2-upptag som medel för att minska effekterna av CO_2-utsläpp; samt
- nordisk forskningssamarbete på klimatområdet.

Kärnområdet *Regionalt samarbete - en nyckel till hållbar utveckling* består av samarbete inom BASREC, insatser på klimatområdet i det nordiska och Östersjösamarbetet som brobyggare mellan olika förhandlingskonstellationer samt medverkan till förbättrade förutsättningar för investeringar i energisektorn;

Medlemsskapsförhandlingarna med EU betyder klara riktlinjer också för de principer till vilka energisektorn och lagstiftningen som berör energisektorn i ansökarländerna skall anpassas. Norden kommer att understödja utvecklandet av elmarknaden i de baltiska länderna, utvidga stipendiat- och praktikantutbytet samt samarbetet inom energiforskningen.

Man vill i samarbete med den Ryska Federationen och de ryska regionerna stödja projekt som parterna identifierar som viktiga och som också kan ha en positiv inverkan till inriktningen av den påbörjade dialogen mellan EU och Ryssland, främja energisparandet och användningen av förnybara energikällor, verka för en utbyggnad av gasledningssystemet till att omfatta hela Norden och förena gasanvändarna med både ryska och norska leverantörer. Samarbetet och dess kontaktnät i Barentsområdet skall beaktas.

Energieffektivisering och förnybar energi utgör ett centralt inslag i de nordiska ländernas energipolitik och är ett viktigt område i det internationella energipolitiska samarbetet. Samarbetet på energieffektiviseringsområdet bör ha en nära anknytning till det arbete som pågår inom EU, Energy Charter och IEA. Arbetet för energieffektivisering koncentreras till nationella insatser och gemensamma insatser i Östersjö- och andra internationella samarbetsforum. Den nordiska energiforskningsinstitutionen beaktar energieffektivisering i sin målsättning och val av forskningsområden.

Sektorn fortsätter uppmärksamt att följa utvecklingen av förhållandet mellan EU och Nordens nordatlantiska region: Island, Grönland och Färöarna, i synnerhet inom klimatområdet, energiforskningen och energiförsörjningen.

Ministerrådet har fäst speciell uppmärksamhet vid energiförsörjningen i de glest bebyggda områdena och vid speciella förhållanden vad gäller klimatfrågorna i mindre länder. Tre projekt har inletts och åtgärder för att belysa problematiken med bland annat mindre kraftvärmeanläggningar initierats.

Nordisk energiforskning har fått i uppdrag att speciellt beakta vätgasens möjlighet i glest bebyggda områden och att föra en speciell diskussion om hur vätgasbaserade åtgärder kunde användas för att lösa en del av energiförsörjningsproblemen.

I relation till arbetet med energifrågor inom EU kommer Ministerrådet förutom ett generellt utbyte av information, att prioritera diskussion om förslag till nya direktiv m.m. inom energisektorn; utbyte av information om implementeringen av och rapporteringen om direktiven om den inre marknaden för el och naturgas; diskussion om direktivförslaget om marknadstillgång för el baserad på förnybara energikällor; diskussion om en gemensam europeisk handlingsplan för energieffektivisering och klimatfrågor, härunder särskilt gemensamma styrmedel för att minska emissionerna av växthusgaser samt diskussion och granskning av EU:s ramprogram inom energisektorn.

Nordisk energiforskning (Nefp) är en institution som skall verka för energiforskning, bl.a. vad avser teknologiska förutsättningar för en kostnadseffektiv sänkning av energiförbrukningen och utveckling av nya förnybara energikällor och miljövänlig energiteknik. Man skall verka genom att stärka grundkompetensen vid universitet och högskolor och andra forskningsinstitutioner samt genom att skapa väl fungerande forskarnätverk mellan de nordiska länderna och mellan forskning och näringsliv.

I ett förslag till handlingsplan för Nefps verksamhet och nästa programperiod från år 2003, framförs fem utvalda insatsområden: 1) Integration av energimarknaden, 2) Förnybara energikällor, 3) Energieffektivitet, 4) Vätgassamhället och 5) Klimatförändringarnas energikonsekvenser

Utöver energiforskningssamarbetets förvaltningsuppgifter har Nefp under åren 1999-2001 också fått ansvar för vissa förvaltningsuppgifter för energiämbetsmannakommitten och dess ad hoc-arbetsgrupper samt informationen till forskarmiljön. Förutom det nordiska energiforskningsprogrammet förvaltar institutionen Ministerrådets energisamarbetsprojekt med Nordens närområde, energisektorns samarbetsprojekt med andra sektorer och BASREC (Baltic Sea Region Energy Co-operation) konferens 2001. Institutionen har tillsvidare en gemensam ledning i Oslo med Nordisk Industrifond (deltid per kontrakt) och personalen inhyrs av Forskningsparken i Ås.

Ministerrådet avser att genomföra sitt samarbete, projekten och aktiviteterna i förslaget med en viss utvidgning, effektivisering och omorganisering av den existerande samarbetsstrukturen, -instrumenten och -resurserna. De nya utmaningarna medför ett behov av att rationalisera och koncentrera verksamheten samt en utökning av resurserna med cirka 25 procent för full implementering av förslaget.

3. Närområdesutskottets synpunkter

De nordiska ländernas energisektorer har stor betydelse för ländernas ekonomi och miljö. Energisektorn utgör en mycket viktig komponent i arbetet med en hållbar utveckling. Många av de energikällor som används vid energiproduktion förorsakar utsläpp av klimatgaser och olika typer av luftföroreningar och förluster av icke förnybara resurser. Det nordiska energisamarbetet har därför stor relevans i arbetet med genomförandet av den nordiska strategin för hållbar utveckling. Vidare ger det nordiska och regionala arbetet med en gemensam elmarknad goda möjligheter till resurseffektivisering och miljöförbättrande åtgärder vad gäller energiproduktionen såväl i Norden som i Nordens närområden.

Målsättningarna för det nordiska energisamarbetet anges vara att främja en effektiv, konkurrenskraftig, säker och bärkraftig energiförsörjning. Energiresurserna bör användas för att

effektivt stärka sysselsättningen och ekonomin samtidigt som man tar miljöhänsyn och arbetar för att uppfylla Kyoto-målsättningarna som komplement till nationella målsättningar om minskande av CO_2-utsläpp.

Vad gäller ministerrådets förslag att verka för en utbyggnad av ett nordiskt ledningssystem för naturgas ber utskottet ministerrådet att återkomma med en argumentation om på vilket sätt en ökad gasanvändning ligger i linje med Nordiska rådets rekommendationer om en strategi för bärkraftig utveckling och det nordiska miljöhandlingsprogrammet.

Vad gäller ovan angivna generaliserade målformuleringar vill utskottet betona att ministerrådet inte i tillräcklig omfattning tagit utgångspunkt i nödvändigheten av att reducera de miljöproblem – i första hand CO_2-utsläpp – som åstadkoms av energisektorn. Ett problem är möjligen att målformuleringarna är så brett skrivna att de nästan blir meningslösa. Vidare kan konstateras att ministerrådsförslaget till stor del innehåller åtgärder av teknisk och administrativ art och att det endast i mindre omfattning tar upp de viktiga framtidsinriktade politiska frågorna.

Ordet "bärkraftig"torde bl.a. innefatta att sektorn har reducerat utsläppen av klimatgaser till en bärkraftig nivå och att användningen av energi (genom energieffektivisering och energibesparing) är optimal. Utskottet vill i detta sammanhang hänvisa till de rekommendationer om hållbar utveckling och det nordiska miljöhandlingsprogrammet som antogs under Nordiska rådets extra session i Kungälv. Det är viktigt att det finns en gemensam syn på frågorna och utskottet anser att Ministerrådsförslaget borde tydligare ha angivit kopplingen till det nordiska miljöhandlingsprogrammet, vilket till stor del handlar om uppföljningen av den nordiska strategin om bärkraftig utveckling. Utskottet anser också att ministerrådet ännu tydligare borde ha poängterat behovet av resurssparande och fortsatt resurseffektivisering, i enlighet med begreppen faktor 4/faktor 10.

Väsentligt ökad resurseffektivitet och resurssparande är en av nyckelfaktorerna i arbetet med bärkraftig utveckling och utskottet har i andra sammanhang påtalat att insatser angående ovannämnda faktor 4 och faktor 10 (resursbesparings- och -effektiviseringsmål på kort och lång sikt) bör ges en mycket hög prioritet.

Utskottet har tidigare vad gäller arbetet med bärkraftig utveckling påtalat vätgasens (hydrogen) potential som energibärare i samband med transporter, i industrin m. m. och anser att vätgasen kan få en stor betydelse i framtidens energisystem. Utskottet vill än en gång framhålla att det bör göras en satsning i strategiarbetet på forskning och utveckling av teknologi för att använda vätgas som energibärare. Utskottet noterar att energiforskningen föreslås "föra en speciell diskussion"angående användandet av vätgasteknologi i glest bebyggda områden samt om hur vätgasbaserade åtgärder kunde användas för att lösa en del av energiförsörjningsproblemen. Utskottet anser för sin del att forskningen bör vara bred, ett mer generellt perspektiv bör anläggas.

Av ministerrådets översändelsebrev till Nordiska rådet framgår att man arbetar med en programperiod från 2002-2005. Detta framgår inte helt tydligt i MR-förslaget, vilket i vissa avseenden är övergripande (bl.a. avsnitt 1) medan resterande avsnitt tar upp det kommande arbetet "de närmaste åren".

Utskottet noterar beskrivningen av utvecklingen av energisamarbetet de senaste åren vad gäller geografisk utveckling, nya verksamhetsformer och -områden samt nya samarbetspartners både inom och utanför Norden och instämmer i att denna utveckling bör beaktas vad gäller uppläggningen av samarbetet. Vidare tillstyrker utskottet att ministerrådet, av resursskäl, väljer att arbeta med tre kärnområden.

- "Den öppna elmarknaden – en fortsatt framåtriktad verksamhet"
- "Klimatpolitiska frågor – en utmaning för energisektorn"
- "Regionalt samarbete – en nyckel till hållbar utveckling"

Utskottet kan vidare i princip tillstyrka de förslag till tekniska och administrativa insatser som redovisas under respektive kärnområde. Som tidigare påtalats är det dock viktigt att de energipolitiska frågorna tas upp till diskussion och förankras i de enskilda ländernas parlament. Vad gäller arbete med en gemensam elmarknad för Norden/Östersjön vill utskottet påtala vikten

av att de nordiska länderna uppmärksammar försörjningsfrågorna i den gemensamma energipolitiken.

De planerade insatserna inom ramen för den öppna elmarknaden har främst ett storskaligt perspektiv, men utskottet anser att det är viktigt att behovet av åtgärder i alla led uppmärksammas. Även privatkonsumtionen av el bör beaktas. Denna ökar i flera nordiska länder, medan det inom industrin vidtas effektiviseringsåtgärder.

Nordpool redovisar ett ökat behov av el som till år 2010 uppgår till ytterligare 40 TWh i det sammankopplade nordiska elsystemet. Försörjningstryggheten kommer att vara ett betydande problem de kommande åren.

Utskottet noterar i detta sammanhang att även det danska Energimiljørådet i ett uttalande till de nordiska energiministrarna påtalat behovet av att de nordiska länderna tar försörjningsfrågorna på allvar. Bl. a. påminner man om att dansk industri varnat för risken för elbrist på grund av den omfattande vindkraften, "der enten er eller ikke er". Vidare påtalas bl.a. att i Sverige och Norge fortsätter elförbrukningen att växa – utan att det byggs nya kraftverk.

EU-kommissionen har år 2001 utgivit en grönbok om elförsörjningssäkerhet. I denna påtalas att flera medlemsstater vill slopa kärnkraften samtidigt som elförbrukningen stiger i EU och utsläppen av klimatgaser skall reduceras. Utskottet är enigt med Energimiljörådet om att Norden bör arbeta i EU för att det satsas på förnybar energi, energisparande och –effektivisering.

Utskottet noterar vidare att ministerrådet meddelar att uppföljningen av Nordiska rådets rekommendationer står centralt i arbetet. Detta är självklart en positiv inställning, men den är inte helt tydligt manifesterad i själva ministerrådsförslaget.

Nordiska rådet har vad gäller elmarknaden rekommenderat införandet av "miljöräkenskaper" för energi. Bakgrunden är att det behövs en prismekanism som dels ger utrymme för förnyelse och ett tekniskt utvecklingsarbete och dels förhindrar dumping av elkraft som är billig på grund av att kostnader för miljöförorening inte ingår i priset. Nordiska rådet har vidare pekat på handel med CO_2-kvoter som ett sätt att dämpa dessa kostnader för miljöanpassning. Utskottet har också påpekat att handel med utsläppskvoter skall ses som ett komplement till högt ställda nationella krav.

Utskottet anser att Nordiska rådets rekommendation om nordiska miljöräkenskaper för energi inte har fått tydligt genomslag i ministerrådsförslaget. Insatser av relevans för arbetet med miljöräkenskaper kan skönjas i avsnittet om Den öppna elmarknaden – en fortsatt framåtriktad verksamhet, men utan tydlig referens. Sist i avsnittet sägs att man "fortsätter arbetet med att tydliggöra miljökonsekvenser av det nordiska energisamarbetet och rapporterar om resultaten till Nordiska rådet".

Utskottet är enigt med ministerrådet att utmaningarna för det nordiska energipolitiska samarbetet kommer att fordra en fördjupning och fokusering av det arbete som utförts de senaste åren. Denna intensiva verksamhet ser ut att fortgå ytterligare flera år och kräva en ökning av resurserna med ca 25%. Utskottet noterar ministerrådets synpunkt att det är nödvändigt att utveckla samarbetsorganisationen och analysera förutsättningarna för tillräcklig finansiering från den nordiska budgeten och andra källor under de kommande åren. Utskottet beklagar att ministerrådet inte i detta skede kan framlägga en konkret plan över resursåtgången för genomförandet av ministerrådsförslaget och ber ministerrådet att snarast genomföra nödvändiga organisationsändringar och att genomföra finansieringsanalysen.

4. Konklusion

Energisamarbetet har de senaste åren genomgått stora förändringar vad gäller geografisk utveckling, nya verksamhetsformer och -områden samt nya samarbetspartners både inom och utanför Norden. Närområdesutskottet är enigt med ministerrådet att denna utveckling bör beaktas vad gäller uppläggningen av det framtida samarbetet. Vidare tillstyrker utskottet att ministerrådet, av resursskäl, väljer att arbeta med tre kärnområden.

Ministerrådsförslaget innehåller en stor mängd åtgärder av teknisk och administrativ art. Utskottet önskar att det i högre grad tar upp de viktiga framtidsinriktade politiska frågorna och

att samarbetsprogrammets roll i genomförandet av den nordiska strategin för hållbar utveckling tydligare markeras.

Vad gäller arbete med en gemensam elmarknad för Norden/Östersjön vill utskottet påtala vikten av att de nordiska länderna än mer uppmärksammar försörjningsfrågorna i den gemensamma energipolitiken. De planerade insatserna inom ramen för den öppna elmarknaden har främst ett storskaligt perspektiv, men utskottet anser att det är viktigt att behovet av åtgärder i alla led uppmärksammas.

De nya insatserna gör det nödvändigt att utveckla samarbetsorganisationen. Ministerrådet avser också att analysera förutsättningarna för tillräcklig finansiering från den nordiska budgeten och andra källor under de kommande åren. Utskottet beklagar att ministerrådet inte i detta skede kan framlägga en konkret plan över resursåtgången för genomförandet av ministerrådsförslaget. Ministerrådet bör snarast genomföra nödvändiga organisationsändringar och genomföra finansieringsanalysen.

Med hänvisning till ovanstående föreslår Närområdesutskottet att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att i sitt arbete med genomförandet av ministerrådsförslaget beakta dels Nordiska rådets rekommendation nr 8/2001/när angående miljöhandlingsprogram 2001-2004 och därvid särskilt uppmärksamma andra att-satsens punkt a) samt vad i tredje att-satsen framförs om rapportering och dels Nordiska rådets rekommendation nr 9/2001/när angående strategi för bärkraftig utveckling;

att återkomma till Nordiska rådet med en argumentation om på vilket sätt en ökad gasanvändning ligger i linje med Nordiska rådets rekommendationer om en strategi för bärkraftig utveckling och det nordiska miljöhandlingsprogrammet;

att anta ministerrådsförslag om det framtida nordiska energipolitiska samarbetet B 207/när med beaktande av de synpunkter som framförts av Närområdesutskottet i dess betänkande över förslaget.

Åbo den 25 september 2001

Christel Anderberg (m)
Erik Dalheim (A)
Jette Gottlieb (EL)
Lennart Gustavsson (v)
Sven Hultersträm (s)
Margareta Israelsson (s)
Ola Karlsson (m)
Randi Karlstrøm (KrF)
Ewa Larsson (mp)
Svend-Erik Larsen (S)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Jan Erik Ågren (kd)

Ministerrådsförslag

om det framtida nordiska energipolitiska samarbetet

(Överlämnad av Nordiska ministerrådet)

Nordiska ministerrådet överlämnar härmed ett ministerrådsförslag om det framtida nordiska energipolitiska samarbetet för behandling under nordsika rådets 53:e session i Köpenhamn. Ministerrådet ber om Rådets synspunkter på förslaget.

Helsingfors den 6 augusti 2001

Sinikka Mönkäre
Handels- och industriminister
(sign.)

Søren Christensen
Generalsekretær
(sign.)

Det framtida nordiska energipolitiska samarbetet

1. Till Nordiska rådet

Nordiska ministerrådet gav år 1996 en redogörelse till Nordiska rådet angående "Det nordiska energipolitiska samarbetet". Redogörelsen kompletterades och konkretiserades ett och ett halvt år senare med "Rapport till de nordiska statsministrene i anledning av Bergen-deklarationen" 1998.

Det konkreta arbetet för att fullfölja Nordiska rådets rekommendationer och statsministrarnas Bergendeklaration angående en hållbar energiförsörjning i Östersjöregionen igångsattes grundligt redan under åren 1997-98. Därmed påbörjade energisektorn arbetet med att förverkliga en hållbar utveckling i Norden och dess närområde innan strategin för ett Hållbart Norden presenterades.

Under de senaste åren har det nordiska energipolitiska samarbetet i ökande grad fokuserats på tre områden:

- En avreglering och öppning av såväl elektricitets- som gasmarknaderna. EU-direktiven och den allmänna tendensen att ta fram förutsättningar för en ökad konkurrens inom näringssektorn har varit den drivande kraften i arbetet;
- De klimatpolitiska frågorna. Kyoto-protokollet och partkonferenserna därefter, EU:s bördefördelning och såväl nationella som nordiska handlingsplaner samt regionala initiativ har varit dagordning för verksamheten;
- Samarbetet mellan Östersjöländerna. Två ministerkonferenser, etablerandet av ett formaliserat regionalt samarbete - Baltic Sea Region Energy Co-operation (BASREC) - samt specifika nordiska handlingsprogram och projekt i Nordens närområde har märkbart utvidgat det nordiska samarbetets horisont.

De senaste årens ökade uppgifter i energisamarbetet har kunnat genomföras tack vare att den nordiska energisektorn har fått de finansiella resurser från den nordiska budgeten som sektorn förvaltade i början av 1990-tallet samt projektmedel från närområdesbudgeten återställda. Därtill har länderna bidragit med utökade direkta bidrag till Nordisk energiforskning. Ökningen i verksamheten ser ut att bevaras åtminstone en bit in i framtiden och det är nödvändigt att utveckla samarbetsorganisationen och analysera förutsättningarna för tillräcklig finansiering från den nordiska budgeten och andra källor under de kommande åren.

Utmaningarna för det nordiska energipolitiska samarbetet kommer att fordra en fördjupning och fokusering av det arbete som utförts de senaste åren. Ministerrådet kommer därför att arbeta med tre kärnområden.

Ministerrådet är övertygat om att ett arbete på dessa tre områden av det nordiska samarbetet kommer att ge de bästa resultaten i programperioden 2002-2005.

6 augusti 2001

Nordiska ministerrådet Energiministrarna

Sinikka Mönkäre
Handels- och industriminister

Søren Christensen
Generalsekretær

2. Mål och strategier

Målsättningen med det nordiska energipolitiska samarbetet är att främja en effektiv, konkurrenskraftig, säker och bärkraftig energiförsörjning. Energiresurserna bör användas på ett effektivt sätt för att stärka sysselsättningen och ekonomin samtidigt som man tar miljöhänsyn. Verksamheten och de projekt som genomförs skall vara politiskt relevanta för de nordiska länderna. Uppföljningen av Nordiska rådets rekommendationer är centralt i arbetet.

Norden

Norden har en modern, mångsidig och välutvecklad energi-industri. Samtidigt är de nordiska ländernas energikällor och produktionsstruktur mycket olika, vilket har gett och ger en utmärkt grund för samarbetet och för alla parter nyttigt energiutbyte. Alla nordiska länder har en topplacering i någon sektor av energiproduktionen också globalt – vindenergi samt kraftvärmeproduktionen i Danmark, bioenergi och kraftvärmeproduktionen i Finland, vattenkraft samt gas- och oljeproduktion i Norge, vatten- och kärnkraft i Sverige samt geotermisk energi och vattenkraft i Island. Således är den nordiska energiförsörjningen totalt sett väl diversifierad vilket ger trygghet mot ändringar i utvecklingen, till exempel ändringar i världsmarknadspriser eller ändringar i väderleken och nederbörden. Anmärkningsvärd är också den höga andelen förnybar energi, primärt vattenkraft och bioenergi, samt den höga standarden och säkerheten på de nordiska kärnkraftverken.

Traditionellt är utvecklingen av ramvillkoren för energisektorn och samarbetet mellan myndigheter och energiaktörerna en styrka i de nordiska länderna. Denna bas ger goda förutsättningar för ett gott energisamarbete med konkreta resultat också i framtiden. Utmaningen är, att resultatet av nya konkreta energipolitiska åtgärder, ofta med högre målsättningar än vad som är möjliga att förverkliga i andra länder, också i fortsättningen kan upplevas i länderna som nyttiga och förändringar i ramvillkoren som välmotiverade. Som bas för det fortsatta samarbetet kan följande starka sidor framföras:

- Hög teknisk kvalitet och effektivitet, vilket gör energisektorn till en av grundpelarna för nordisk samhällsekonomi och välfärd samt livskvalitet;
- Forskning och utveckling i nya energiteknologier.
- Lång och mångsidig erfarenhet av användning av förnybara energikällor;

- Traditionellt samarbete mellan myndigheter och energiföretag både nationellt men också mellan länderna;
- Erfarenhet av liberalisering och mellanstatligt samarbete inom elsektorn, bl. a. energiförsörjning och – handel;
- Energieffektivisering, bl. a. utveckling av effektiva uppvärmningssystem inkl. värmeplanering och – besparing.
- Miljömässiga hänsyn i samband med utvinning och utnyttjande av energiresurser;
- Demokratiska traditioner som ger medborgarna möjlighet att medverka i beslutsprocesser.

Energisektorn bör också i fortsättningen vara en av de nordiska sektorer som kan vara en förebild för regeringar och energiföretag i andra länder. Minskningen av växthusgasutsläppen, bevarandet av de starka sidor som har karakteriserat den nordiska energimarknaden (effektivitet som baseras på fri konkurrens, leveranssäkerhet och transparenta och möjligast förutsebara ramvillkor för investerare) är utmaningar som Ministerrådet och länderna under de närmaste åren skall arbeta med.

Samarbetet med Nordens närområde och i Östersjöregionen

Villkoren för energipolitiken i Norden är mycket beroende av utvecklingen i andra länder och ett utvidgat samarbete med andra länder är nödvändigt för att uppnå goda resultat.

Nordens närområde omfattar Estland, Lettland och Litauen samt nordvästra Ryssland. I Östersjöregionen är de viktigaste samarbetspartnerna Östersjörådets medlemsländer och EU-kommissionen.

De långsiktiga målen för energisamarbetet med andra Östersjöländer är givna i statsministrarnas Bergendeklaration och i programmet Hållbart Norden samt i den vision som de nordiska energiministrarna och deras kollegor i Östersjöregionen samt EU-kommissionen gav uttryck för i Stavanger 1998: "Guided by a common vision of the Baltic Sea Region as an area of democracy, stability and open interacting economies, we are committed to making energy co-operation a key vehicle in generating further progress. It is our conviction that energy should remain a focal point in the co-operation activities of the Baltic Sea Region. Our energy co-operation in the Baltic Sea Region may serve as a model for other areas."

Europeiska rådets beslut i Feira i juni 2000 om en aktionsplan för den Nordliga dimensionen, med en stor vikt på energifrågor, ger möjligheter till ett omfattande och framgångsrikt regionalt samarbete med EU.

Som närmaste grannar till flera Östersjöländer, som håller på att omstrukturera eller redan har omstrukturerat sitt samhällssystem, har de nordiska länderna ett särskilt intresse att främja demokratisk utveckling, ekonomisk framgång och minskande välfärdsklyftor i dessa länder. Energisektorn svarar för viktiga grundläggande behov som ljus, värme och drivmedel. Den har en nyckelställning som en av grundpelarna för både ekonomisk utveckling och befolkningens välfärd såväl i Norden som i Nordens närområden och som en drivkraft för samhällelig stabilitet och ekonomisk utveckling i hela Östersjöregionen.

Nordens närområden har från tidigare makthavare ärvt ett energisystem med flera problem i produktionsstrukturen, prissättningen och distributionen. Nyckelproblemen är ineffektivitet och att energisektorn under dagens förhållanden inte kan bära de kostnader som investeringar eller i vissa fall upprätthållandet av transmissionsnätverk och produktionsanläggningar förorsakar – i flera fall kan enbart finansieringen av de löpande kostnaderna vara ett problem. Också de starkaste sidorna från det gamla systemet – en viss samordning och tekniska förutsättningar för ett samarbete också under nya förhållanden – upplevas ofta mer som en belastning än som en tillgång och en möjlighet.

Norden och det nordiska energisamarbetet åtnjuter förtroende och uppskattning i Nordens närområden och har därför möjligheter att stödja ländernas ansträngningar att omstrukturera och utveckla sina system. Det är fråga om en lång och besvärlig process som skall förverkligas steg för steg under delvis svåra politiska förhållanden.

Energisektorns utveckling inom Nordens närområden kan också skapa nya marknader för Norden. Den moderna nordiska energiteknologin har stora möjligheter i Nordens närområde om investeringar i modernisering, effektivisering och omstruktureringen av energisektorn kunde påbörjas på bred front. Detta igen kunde ge arbete och ökande välfärd åt energiutrustningsindustrin både i de nordiska länderna och i närområdena. Ett stegvis öppnande av Östersjöområdets el- och naturgasmarknader och investeringar i nätverken skulle kunna öka välståndet i hela regionen.

Viktiga mål är ökad värdegemenskap, ökat ekonomiskt samarbete samt en bärkraftig utveckling. Det energipolitiska samarbetet i Östersjöregionen bör ses i ljuset av detta. Därutöver bör samarbetet fokusera på frågor som är av sådan karaktär att insatser på Östersjönivå kan ge särskilt mervärde jämfört med om arbetet bedrivits uteslutande bilateralt eller i andra internationella samarbetsforum.

3. Uppgifter och arbetsformer de närmaste åren

Prioriteringar genom fokus på kärnområden

Det energipolitiska samarbetet har under de senaste åren intensifierats, utvidgats geografiskt och fått nya verksamhetsformer och -områden samt nya samarbetspartners både inom och utanför Norden. Ministerrådet anser, att man med beaktande av de begränsade resurserna och det stora arbetsfältet bör fokusera på vissa, väl valda kärnområden för att värna om substansen och kvaliteten i arbetet. Vissa sektorer inom energipolitiken är också mer centrala eller aktuella än andra och deras ställning i arbetet bör tydliggöras bättre än i dag. Det rör sig om större energipolitiska frågor som är särskilt viktiga för att de samlade övergripande målen skall kunna nås, och där de nordiska länderna önskar ta initiativ och vara drivande.

Arbetet med dessa frågor kommer att läggas upp så att Ministerrådet definierar kärnområden med en klar inriktning och konkreta mål för varje ingående projekt och pekar på de frågor som önskas analyserade, utredda eller verkställda. En arbetsplan inklusive en budget utarbetas för varje kärnområde för två till fyra år framåt. Nödvändiga resurser är till exempel att en projektledare anställs och att en ad hoc-grupp tillsätts med uppgift att leda och samordna arbetet på kärnområdet eller på något delprojekt. Insatserna inom samtliga dessa områden skall beakta regionala perspektiv och vid behov omfatta såväl utrednings- och forskningssamarbete som policy-utveckling.

Beaktande Nordiska rådets rekommendationer, energipolitikens utmaningar till följd av globala utvecklingstendenser, Nordens ställning som föregångare i synnerhet i elmarknadsfrågor och organiseringen av välfungerande el- och gasmarknader i Östersjöregionen samt de stora behoven i Nordens närområden anser Ministerrådet att prioriterade kärnområden för de närmaste åren skall vara:

- Den öppna elmarknaden
- Klimatpolitiska frågor
- Samarbete i Östersjöregionen och med Nordens närområde

Alla kärnområden och i synnerhet i kärnområdet för klimatpolitiska frågor, verksamheten i Östersjöregionen och med närområdena omfattar en väsentlig del av de aktiviteter, som ingår i EU's politik för en Nordlig Dimension. Norden bör fungera som initiativtagare och pådrivare i det regionala samarbetet som samlar EU-medlemsländer, kandidatländer, EES-medlemmar, EU-kommissionen och Ryssland för att utveckla energimarknaderna och infrastrukturen i regionen.

Satsningen på kärnområden innebär givetvis inte att andra frågor och initiativ inte kan komma att aktualiseras under perioden. I en arbetsplan för ett kärnområde kan ingå insatser från flera, på ett smalare område aktiva ad hoc-grupper eller samarbetsorgan. Utvecklingen av gasmarknaden har en stor betydelse i normaliseringen av energisituationen i Nordens närområden och för klimatpolitiken samt el- och värmemarknaderna i hela Östersjöområdet. Förnybar energi skall beaktas i utvecklingen av ramvillkoren för elmarknaden och samtidigt vara ett av de viktigaste verktygen för klimatpolitiken. Samarbetet inom energiforskningen

stöder på lång sikt utvecklingen och skall som målsättning ha en naturlig växelverkan till arbetet med kärnområden.

För den nordiska institutionen Nordisk energiforskning har en ny strategi och en handlingsplan tagits fram.

Arbetet inom kärnområden

Den öppna elmarknaden - en fortsatt framåtriktad verksamhet

Inom Norden finns en lång tradition av samarbete inom elområdet både på politisk och på teknisk och företagsnivå. Ländernas stora samhällsägda elproducenter inledde ett omfattande tekniskt samarbete (Nordel-samarbetet) redan i början av 1960-talet, med harmoniserade tekniska lösningar och en optimal användning av produktionskapaciteten i hela Norden som huvudmålsättningar.

Marknadsreformerna i början och mitten av 1990-talet betydde stora förändringar av det traditionella Nordel-samarbetet. Den producentledda optimeringen av elutbytet ersattes med en ny marknadsvillkorbaserad konkurrens i produktion och elhandel. Riktlinjerna till det nya samarbetet gavs av energiministrarna år 1995 i den s.k. Louisiana-deklarationen. I stället för producenterna har systemoperatörerna nu ansvaret för Nordel-samarbetet och de tekniska besluten som tas på grund av arbetet i olika Nordel-arbetsgrupper.

Nu står den nordiska elmarknaden inför nya utmaningar och Nordiska ministerrådet avser därför att inleda arbetet på kärnområdet Den öppna elmarknaden som syftar till att i synnerhet vidareutveckla den nordiska elmarknaden på basen av Ministerrådets beslut år 2000, dvs bland annat följande:

- Det finns behov att ytterligare utveckla samarbetet mellan ländernas systemansvariga bolag i syfte att säkra en effektiv hantering av eventuella effektproblem och ett rationellt utnyttjande av reservkapaciteten. I detta arbete bör marknadsbaserade lösningar eftersträvas i största möjliga grad.
- Utbyggnaden och förstärkningen av det överordnade transmissionsnätet är idag inte enbart en nationell angelägenhet. Det finns behov för att vidareutveckla samarbetet mellan de nordiska systemoperatörerna så att det överordnade systemansvaret i högre grad ses i ett nordiskt perspektiv.
- För att utveckla elhandeln på ett balanserat sätt arbetar Ministerrådet för att de systemansvariga nätbolagen i Finland och Danmark skulle ingå i ägarkretsen bakom börsbolaget Nordpool Nordisk Elspot.
- Samordning av de nordiska ländernas intressen vid en fortsatt integrering med övriga europeiska elmarknader bl.a. inom den s.k. Florens-processen.
- Nättarifferna utgör basen för en effektiv användning av överföringskapaciteten i elnätet och avspeglar de kostnader, som finns i nätverksamheten. Inom dessa kostnadsramar bör de nordiska länderna aktivt arbeta för en harmonisering av nättarifferna både med hänsyn till producenter och konsumenter.
- EU-kommissionens direktivförslag om marknadstillgång för el baserad på förnybara energikällor från våren 2000 innebär bl. a. ett förslag om ett certificeringssystem för förnybara energikällor. Det finns en rad frågor kring en sådan certifieringsordning som först måste besvaras. De nordiska länderna kunde ha en fördel av att inom direktivförslagets ramar arbeta vidare med utvecklandet av ett gemensamt certificeringssystem och på sikt en gemensam marknad för "gröna certifikat".
- Undersökningar och erfarenhetsutbyte vad gäller marknadsbaserade lösningar för att stimulera förnybar elproduktion och system för ursprungsmärkning av förnybar el med sikte att komma överens om gemensamma modeller för den nordiska elmarknaden.
- Utveckling av lämpliga indikatorer, tillsammans med mer utförliga analyser av den nordiska elmarknaden som underlag för gemensam uppföljning och vidareutveckling.

Arbetet med att utveckla elmarknaderna omfattar såväl åtgärder för effektivare resursutnyttjande och förbättringar av elmarknadens funktion på nordisk nivå som relationerna mellan den nordiska marknaden och elsystemen i angränsande regioner. Ministerrådet förmedlar sakkunskapsstöd för marknadsreformer i närområdena, bl.a. genom att

stödja de baltiska länderna i deras utveckling av Baltic Common Electricity Market och att arbeta på en effektivisering av hela elområdet i Östersjöregionen.

Ministerrådet fortsätter arbetet med att tydliggöra miljökonsekvenser av det nordiska elmarknadsarbetet och rapporterar om resultaten till Nordiska rådet.

Klimatpolitiska frågor - en utmaning för energisektorn

Energiministrarna har sedan 1994 analyserat, diskuterat och behandlat energirelaterade klimatfrågor med utgångspunkt i att insatser mot klimatförändringar är ett mycket viktigt område i den framtida energipolitiken och att åtgärder för att reducera utsläppen från energiproduktionen skall effektiveras. Därtill önskar Ministerrådet bidra till fokuseringen på klimatfrågorna i det nordiska samarbetet bland annat i strategin för ett Hållbart Norden och i samarbetet med den nordiska miljösektorn och implementeringen av dess handlingsplan. Nordiska rådet har också fäst uppmärksamhet på klimatfrågorna i rekommendationerna, bland annat om handel med CO_2-kvoter.

ÄK-Energi:s tidigare grupp för energirelaterade klimatfrågor och senare ÄK-Energi:s och -Miljös gemensamma energi- och miljögrupp har i flera år utfört ett utredningsarbete om klimatpolitik som även uppmärksammats internationellt. Detta har återspeglat sig i de nordiska ländernas insatser i internationella klimatförhandlingar.

Ministerrådet anser att de klimatpolitiska frågorna också i framtiden bör ägnas stor uppmärksamhet med en tillräcklig fokusering på det internationella samarbetet.

En viktig del av kärnområdet klimatpolitik är det fortsatta arbetet med att utveckla Östersjöregionen som en "Testing Ground" för att driva försöksverksamhet med Kyotoprotokollets flexibla mekanismer. Detta arbete är baserat på Ministerrådets beslut år 2000 och omfattar

- ett beslut om ett ramavtal för en Testing Ground i Östersjöregionen mellan de länder som är intresserade av att delta i verksamheten.
- att det i NEFCO:s regi skapas en *investeringsfacilitet* för klimatrelaterade projekt, primärt Joint Implementation-projekt och att verksamheten kan börja år 2003.
- att det, för att skapa incitament för näringslivets aktiva deltagande i klimatsamarbetet i Östersjöregionen mot bakgrund av överväganden i de enskilda nordiska länderna, värderas om en *nordisk kvotmarknad* kan etableras. Detta skall ses i samband med EU:s arbete för att etablera en europeisk kvotmarknad.
- ett program för ökad *kompetens och kapacitet* i Östersjöregionen för dels att genomföra Testing Ground-samarbetet om Kyoto-mekanismerna i regionen och dels om klimat i allmänhet.
- en klimatkonferens arrangeras i början av år 2002 där resultat och konklusioner från arbetet hittintills presenteras inklusive principer och perspektiv för den fortsatta implementeringen av en "Testing Ground". Konferensen kommer att vara öppen för ett brett forum deltagare inklusive myndigheter, det privata näringslivet och NGO's.

Arbetet med att etablera en "Testing Ground"genomförs i nära samarbete med BASREC Working Group for Climate Changes.

Därtill omfattar det klimatpolitiska samarbetet följande element, som ingår i den nordiska strategin för en hållbar utveckling:

- de nordiska länderna fäster stor vikt vid att Kyoto-protokollet snabbt skall bli ratificerbart;
- att det sker en reduktion av industriella växthusgaser;
- CO_2-upptag som medel för att minska effekterna av CO_2-utsläpp; samt
- nordisk forskningssamarbete på klimatområdet.

Regionalt samarbete - en nyckel till hållbar utveckling

Det nordiska regionala energisamarbetet är fördelat på ett samarbete med Nordens närområde och inom hela Östersjöregionen. Det senare bedrivs med BASREC (Baltic Sea Region Energy Co-operation) inom Council of the Baltic Sea States (CBSS).

Ministerrådet anser att energisektorn är en viktig element i Östersjöområdets utveckling till en demokratisk och stabil region med en dynamisk ekonomisk utveckling och avser att fortsätta sitt arbete bland annat genom att

- stödja de överordnade mål som har godkänts av de nordiska energiministrarna och deras Östersjökolleger i Stavanger 1998 och Helsingfors 1999;
- sträva till att aktivt medverka i Östersjösamarbetet på energiområdet så att man redan i slutet av BASREC's mandatperiod år 2002 kan bokföra konkreta resultat och besluta om ett fortsatt samarbete;
- verka på klimatområdet i det nordiska och Östersjösamarbetet som brobyggare mellan
- olika förhandlingskonstellationer;
- medverka till förbättrade förutsättningar för investeringar i energisektorn;
- beakta att för fyra Östersjöländer betyder medlemsskapsförhandlingar med EU klara
- riktlinjer också för de principer till vilka energisektorn och lagstiftningen som berör energisektorn skall anpassas.

Det nordiska närområdessamarbetet koncentreras till gemensamma projekt med nordvästra Ryssland och de baltiska länderna med allt tyngre fokus på nordvästra Ryssland. Nordiska ministerrådets styrka i närområdessamarbetet i jämförelse med andra aktörer är ett snabbt och smidigt beslutsfattande, lokalkännedom och goda kontakter till närområdets aktörer. Genom att utnyttja dessa starka sidor effektivt är det möjligt att med små insatser och ett samarbete med andra aktörer få goda resultat. En ny möjlighet erbjuds av EU-Ryssland –dialogen, vars syften kan effektivt stödjas av konkreta nordiska samarbetsprojekt t.ex. i nordvästra Ryssland, där förhållandena och behoven bäst motsvarar förhållandena i Norden.

Viktiga element i detta samarbete är att

- arbeta i nära kontakt och samråd med det Baltiska ministerrådet i utvecklandet av samarbetet;
- understödja utvecklandet av elmarknaden i de baltiska länderna;
- utvidga stipendiat- och praktikantutbytet samt samarbetet inom energiforskningen;
- koordinera den nordiska samarbetsorganisationen bättre och samla krafterna i samarbete med den Ryska Federationen och de ryska regionerna till projekt som parterna identifierar som viktiga och som också kan ha en positiv inverkan till inriktningen av den påbörjade dialogen mellan EU och Ryssland;
- främja energisparandet och användningen av förnybara energikällor genom ett mera omfattande samarbete med Ryssland och i synnerhet med nordvästra Ryssland;
- föra fram samarbetet med Ryssland i de nordiska finansieringsinstitutionerna NIB och Nefco och kontakterna till andra finansiärer;
- verka för en utbyggnad av gasledningssystemet till att omfatta hela Norden och förena gasanvändarna med både ryska och norska leverantörer;
- beakta samarbetet och dess kontaktnät i Barentsområdet.

Samarbetet på andra verksamhetsområden

Ministerrådet samarbetar med andra sektorer, organisationer och organ då det är ändamålsenligt med hänsyn till målen för verksamheten inom kärnområdena.

Insatser för energieffektivisering och förnybar energi utgör ett centralt inslag i de nordiska ländernas energipolitik och är ett viktigt område i det internationella energipolitiska samarbetet. Samarbetet på energieffektiviseringsområdet bör ha en nära anknytning till det arbete som pågår inom EU, Energy Charter och IEA. För att främja effektiv resursanvändning och nå bästa

möjliga resultat koncentreras arbetet för energieffektivisering till nationella insatser och gemensamma insatser i Östersjö- och andra internationella samarbetsforum. Eftersom energieffektivisering och förnybar energi är centrala verktyg för ett av kärnområdena, dvs klimatpolitiken, har den nordiska energiforskningsinstitutionen beaktat detta i sin målsättning och val av forskningsområden.

Ministerrådet och ämbetsmannakommittén fortsätter uppmärksamt att följa utvecklingen av förhållandet mellan EU och Nordens nordatlantiska region: Island, Grönland och Färöarna, i synnerhet inom klimatområdet, energiforskningen och energiförsörjningen.

Ministerrådet har fäst speciell uppmärksamhet vid energiförsörjningen i de glest bebyggda områdena och vid speciella förhållanden vad gäller klimatfrågorna i mindre samhällen. På basen av ett seminarium "Is, klimat och vatten"i samband med Ministerrådets möte i Grönland år 2000 påbörjades tre projekt och åtgärder för att belysa problematiken med bland annat mindre kraftvärmeanläggningar initierades.

Nordisk energiforskning har fått i uppdrag att speciellt beakta vätgasens möjlighet i glest bebyggda områden och att föra en speciell diskussion om hur vätgasbaserade åtgärder kunde användas för att lösa en del av energiförsörjningsproblemen.

I relation till arbetet med energifrågor inom EU kommer Ministerrådet förutom ett generellt utbyte av information, att prioritera diskussion om förslag till nya direktiv m.m. inom energisektorn; utbyte av information om implementeringen av och rapporteringen om direktiven om den inre marknaden för el och naturgas; diskussion om direktivförslaget om marknadstillgång för el baserad på förnybara energikällor; diskussion om en gemensam europeisk handlingsplan för energieffektivisering och klimatfrågor, härunder särskilt gemensamma styrmedel för att minska emissionerna av växthusgaser samt diskussion och granskning av EU:s ramprogram inom energisektorn.

Ministerrådet avser att verka för en fortsatt medverkan av EU-kommissionen i samarbetet i Östersjöregionen, med de Baltiska länderna och med Ryssland.

Nordisk energiforskning

Nordisk energiforskning är en institution som skall verka för energiforskning av hög kvalitet på energiområdet. Man skall försöka skapa nytt vetande och samla krafter för utveckling och tillämpning av nya energilösningar. Nefp skall långsiktigt bidra till teknologiska förutsättningar för en kostnadseffektiv sänkning av energiförbrukningen och utveckling av nya förnybara energikällor och miljövänlig energiteknik genom att stärka grundkompetensen vid universitet och högskolor och andra forskningsinstitutioner samt genom att skapa väl fungerande forskarnätverk mellan de nordiska länderna och mellan forskning och näringsliv.

Ministerrådet har noterat en strategi för Nordisk energiforskning, i vilken följande element framförs: a) en starkare fokusering på behov och problemlösning och som följd härav vilka forskningsutmaningar detta innebär; b) ökad kontakt med nordisk industri och c) behovet av att stärka internationellt forskningssamarbete och ett fortsatt främjande av nordiskt samarbete mellan specialområden, vilket kan bidra till ökad konkurrenskraft för de nordiska energiforskningsmiljöerna vis à vis EU.

I den av styrelsen presenterade handlinsgplanen, som kommer att behandlas av ministerrådet och som skall ligga som grund för institutionens verksamhet och forskningsprogrammets nästa programperiod från år 2003, framförs fem utvalda insatsområden: 1) Integration av energimarknaden, 2) Förnybara energikällor, 3) Energieffektivitet, 4) Vätgassamhället och 5) Klimatförändringarnas energikonsekvenser.

Ministerrådet fortsätter att utvidga och fördjupa kontakter med den nordiska energiforskningsinstitutionen för att öka och accelerera växelverkan med forskningen och det energipolitiska arbetet. Energiforskningsprogrammet skall ge ett stöd till arbetet på kärnområdena, i synnerhet på el- och klimatområdena bland annat genom insatser som främjar utvecklingen och kommersialiseringen av ny energiteknologi.

Energiforskningsprogrammet fortsätter att utvidga sin verksamhet i Nordens närområde på basen av Ministerrådets tidigare beslut.

Utöver energiforskningssamarbetets förvaltningsuppgifter har Nefp under åren 1999-2001 också fått ansvar för vissa förvaltningsuppgifter för energiämbetsmannakommitten och dess ad hoc arbetsgrupper samt informationen till forskarmiljön. Förutom det nordiska energiforskningsprogrammet förvaltar institutionen Ministerrådets energisamarbetsprojekt med Nordens närområde och energisektorns samarbetsprojekt med andra sektorer. Institutionen har tillsvidare en gemensam ledning i Oslo med Nordisk Industrifond (deltid per kontrakt) och personalen inhyrs av Forskningsparken i Ås.

4. Konsekvenser

Ministerrådet avser att genomföra sitt samarbete, projekten och aktiviteterna i förslaget med en viss utvidgning, effektivisering och omorganisering av den existerande samarbets-strukturen, -instrumenten och –resurserna. De nya utmaningarna medför ett behov av att rationalisera och koncentrera verksamheten samt en utökning av resurserna med cirka 25 procent för full implementering av förslaget.

Præsidiets betænkning

Ministerrådsforslag om nye strategiske satsninger i Norden

(Ministerrådsforslag, se s. 628
Ny nordisk dagsorden, se Dokument 8 s. 1354)

1. Præsidiets forslag

Præsidiet foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at fortsætte arbejdet med realisering af de strategiske satsninger og så hurtigt som muligt forelægge Nordisk Råd forslag til, hvordan de enkelte foranstaltninger skal tilrettelægges ved at fremlægge konkrete ministerrådsforslag til behandling og vedtagelse i Nordisk Råd.

at årligt rapportere til Præsidiet om fremdriften og resultater af de strategiske satsninger.

2. Baggrund

Præsidiet har modtaget ministerrådsforslag om Nye strategiske satsninger i Norden af 27. september 2001.

Præsidiet har i kraft af arbejdsgruppen om strategi for det fremtidige nordiske samarbejde sammen med samarbejdsministrene udarbejdet den fælles rapport "Ny nordisk dagsorden – opfølgning af vismandsrapporten".[1] Ministerrådsforslag B 208/p henviser til 2. del af denne rapport.

3. Præsidiets overvejelser

Præsidiet mener, at de nye strategiske satsninger giver et spændende grundlag for de fremtidige forandringer i prioriteringerne af det nordiske samarbejde.

Vedrørende indholdet værdsætter Præsidiet den dialog, som har været ført mellem samarbejdsministre og Præsidiets arbejdsgruppen. Dog mener Præsidiet, at Nordisk Ministerråd burde fremhæve samarbejdet om forbrugerpolitik og fødevaresikkerhed mere, end det sker i afsnittet om "Miljö och hållbar utveckling", 2. afsnit, særligt set i lyset af at samarbejdsministrene primo 2001 besluttede at oprette et særligt ministerråd for fødevarer.

Vedrørende iværksættelsen af de nye strategiske satsninger vil Præsidiet fremhæve, at Nordisk Råd tager det for givet, at Nordisk Ministerråd forelægger Nordisk Råd forslag til, hvordan de enkelte foranstaltninger skal tilrettelægges i form af konkrete ministerrådsforslag til behandling og vedtagelse i Nordisk Råd.

---

[1] Se s. 1354

Nordisk Ministerråd skriver i ministerrådsforslaget, at samarbejdsministrene anmoder de berørte fagministerråd om at indarbejde forslagene i sektorstrategier. Nordisk Råd afventer derfor at få forslag til ændringer af disse strategier til behandling.

Nordisk Ministerråd skriver, at "De budgetmæssige konsekvenser vil fremgå som led i den almindelige budgetproces." Nordisk Råd vil understrege vigtigheden af, at det præciseres i budgetforslag, hvor der er tale om ændringer i budgettet som følge af de nye strategiske satsninger.

Vedrørende fremdrift og resultater ønsker Nordisk Råd at modtage årlige rapporter til Præsidiet om denne.

København, den 10. oktober 2001

Dorte Bennedsen (S)
Svend Erik Hovmand (V)
Elver Jonsson (fp)
Kaj Ikast (k)
Outi Ojala (Vas.)
Chris Heister (m)
Anita Johansson (s)
Riitta Prusti (SDP)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)

Ministerrådsforslag

om nye strategiske satsninger i Norden

(Overleveret af Nordisk Ministerråd)

Nordisk Ministerråd (Samarbejdsministrene) oversender hermed et ministerrådsforslag om "Nye strategiske satsninger i Norden" til behandling under Nordisk Råds 53.session den 29.-31. Oktober 2001 i København.

Ministerrådet anmoder om Nordisk Råds synspunkter på forslaget. Ministerrådet vil derefter endeligt fastlægge strategien.

København, den 19 oktober 2001

Jan Erik Enestam
Nordisk samarbeidsminister
(sign.)

Søren Christensen
Generalsekretær
(sign.)

Nye strategiske satsninger i Norden

Under henvisning til

- Rapporten "Norden 2000 - Öppet för Världens Vindar" (Vismandsrapporten) afgivet den 20. september 2000 af det af Samarbejdsministrene nedsatte 'Nordisk Vismandspanél'[2]
- Nordisk Råds drøftelse af Vismandsrapporten under Rådets session i Reykjavik november 2000[3]
- Det finske formandsskabsprogram for Nordisk Ministerråd 2001: "Nordbo"[4]
- Høringen i 2001 af Vismandsrapporten i Nordisk Råds udvalg samt i Nordisk Ministerråds forskellige fag-ministerråd
- Rapporten "Ny Nordisk Dagsorden"[5] udarbejdet af Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd og afgivet oktober 2001

beslutter Nordisk Ministerråd (Samarbejdsministrene) at iværksætte nye strategiske satsninger som beskrevet i rapporten "Ny Nordisk Dagsorden", afsnit 3: "Nordisk Ministerråds forslag til strategiske satsninger".

---

[2] Ikke trykket her. Se Rådsforhandlingene 2000. s. 1358
[3] Se Rådsforhandlingene 2000, s. 117 f.f.
[4] Ikke trykket her
[5] Se s. 1354

Iværksættelsen forudsættes at ske i form af anmodning fra Samarbejdsministrene til de berørte fag-ministerråd om snarest at indarbejde forslagene til nye strategiske satsninger i de respektive sektorstrategier. De budgetmæssige konsekvenser vil fremgå som led i den almindelige budgetproces for Nordisk Ministerråd.

Det forudsættes, at Nordisk Ministerråd rapporterer om fremdrift og resultater af de strategiske satsninger som integreret del af ministerrådets arbejde med budgetlægning og resultatrapportering.

De strategiske satsningsområder er:

- Teknologisk udvikling, særligt informationssamfundets spørgsmål samt nordisk spidsforskning
- Velfærd, inkl. nordboeres rettigheder og muligheder for at leve, arbejde, studere i et andet land, samt demografi- og migrationsspørgsmål
- Det indre marked i Norden, inkl. samarbejde for at fjerne grænsehindringer
- Samarbejdet med nabolande og -regioner
- Miljø og holdbar udvikling.

Begrundelse og formål

Vismandspanelet fik af Samarbejdsministrene til opgave at undersøge, hvilke udviklingsmuligheder og tendenser, der gør sig gældende for de nordiske lande i begyndelsen af dette århundrede og at overveje, hvilke krav og ønsker dette stiller til det fremtidige fællesnordiske samarbejde.

Inspireret af panelets rapport og under indtryk af de senere års erfaringer i det nordiske samarbejde finder Samarbejdsministrene, at der er behov for nye strategiske satsninger, der modsvarer de udfordringer, de nordiske velfærdssamfund står overfor som del af en europæisk og global udvikling.

Med forslaget om de 5 strategiske satsningsområder understreger de nordiske landes regeringer nødvendigheden af at fokusere og fortætte det nordiske samarbejde.

Närområdesutskottets betänkande

Ministerrådsförslag om nytt arktiskt samarbetsprogram

(Ministerrådsförslag, se s. 635)

1. Närområdesutskottets förslag

Närområdesutskottet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att initiera ett inledande arbete gemensamt med relevanta internationella organ om en miljöbeskrivning av Arktis som tar utgångspunkt i hur olika former av miljöfarlig aktivitet i europeiska länder utanför Arktis drabbar Arktis som miljöförorening, samt

att med beaktande av de synpunkter som framförts i Närområdesutskottets betänkande över ministerrådsförslag B 209/när fastställa det Arktiska samarbetsprogrammet.

2. Bakgrund

Närområdesutskottet har vid sitt möte i Köpenhamn den 29 oktober 2001 behandlat ministerrådsförslag om nytt arktiskt samarbetsprogram B 209/när.

3. Närområdesutskottets synpunkter

Utvecklingen av det internationella samarbetet om Arktis tog ett viktigt steg framåt i och med bildandet av Arktiska rådet. Förutom de arktiska nordiska länderna är USA, Kanada och Ryssland medlemmar av det Arktiska rådet.

Utöver arbetet i Arktiska rådet som rör hela Arktis sker ett omfattande regionalt samarbete inom Barentsregionen, dvs de norra delarna av Finland, Norge, Sverige och Nordvästra Ryssland. Samarbetet sker genom Barentsrådet och Barents regionråd.

Även det nordiska samarbetet innehåller många element som har relevans för det arktiska området. Den nordiska strategin för bärkraftig utveckling tar upp inte bara utvecklingen i Norden utan uppmärksammar också utvecklingen i Nordens närområden. Vidare genomförs inom ramen för det nordiska samarbetet många aktiviteter som rör de nordiska områdena av Arktis. I ministerrådsförslaget framhålls att sektorer som bedriver omfattande arktiskt samarbete är bl.a. hälsa och jämställdhet, miljö, fiske, jord- och skogsbruk inklusive rendrift, utbildning och forskning samt kultur, inklusive det nordiska samarbetet om samefrågor. Utskottet noterar vidare att det västnordiska och Nordatlantiska samarbetet har ett antal samarbetsområden som har arktisk anknytning.

På alla områden, miljömässigt, ekonomiskt och socialt finns behov av åtgärder för att styrka utvecklingen i Arktis. Det är därför på många sätt positivt att allt fler aktörer har blivit verksamma i området. Kravet på balans mellan å ena sidan den speciella och sårbara naturens behov av skydd och å andra sidan behovet av goda levnadsvillkor och ekonomisk bärkraftighet för be-

folkningen i området medför dock att utvecklingsåtgärder i Arktis måste vara noga underbyggda.

Utskottet vill betona vikten av att de olika aktörernas åtgärder inte ensidigt uppmärksammar det ena eller andra behovet. För att politiken för Arktis skall bli bärkraftig krävs i stället tillrättalägganden och avvägningar mellan intressena. Det är också angeläget att nya möjligheter till ekonomisk och social utveckling och ändrade arbetsmarknadsförutsättningar till följd av globalisering, utveckling av informationsteknologi och annan teknologi uppmärksammas och utnyttjas aktivt i processen. Ett exempel på utnyttjande av informationsteknik är det virtuella arktiska universitetet, som kan få en stor positiv betydelse i områdets framtida möjligheter till bl.a. kompetensutveckling. Samtidigt är det också viktigt att urbefolkningarnas speciella kompetens - s.k. traditional knowledge - tillvaratas, beaktas och kan samspela med andra åtgärder i utvecklingsarbetet.

Att många aktörer är verksamma ökar samtidigt risken för dubbelarbete. Utskottet anser det därför positivt att Nordiska ministerrådet sedan oktober 2000 har fått status som permanent observatör vid Arktiska Rådet. Utskottet är enigt med ministerrådet om utgångspunkterna för observatörskapet, nämligen att finna synergifördelar när det gäller att arbeta för en i alla avseenden hållbar utveckling i de arktiska områdena och att det samnordiska intresset berörande hela det cirkumpolära området kan tillvaratas.

Också vad gäller den nordiska arktiska regionens intresse är det, mot bakgrund av de övriga arktiska samarbetspartnernas storlek och betydelse, viktigt att de nordiska länderna arbetar gemensamt för att få stöd för sina utgångspunkter både i Arktiska rådet, i Barentssamarbetet och i arbetet inom ramen för EU:s nordliga dimension.

Mot bakgrund av ovan angivna utveckling av samarbetet och förändringar vad gäller samarbetsstrukturen i Arktis välkomnar Närområdesutskottet att Nordiska ministerrådet framlägger ett nytt arktiskt samarbetsprogram som ersätter det hittills gällande från 1997.

Det arktiska samarbetsprogrammet har sedan 1999 ingått som en del i närområdesprogrammet. Utskottet noterar att ministerrådet anser att det arktiska samarbetsprogrammet, i syfte att bättre synliggöra Ministerrådets samarbete om arktiska frågor och att understryka dess växande politiska betydelse, skall separeras från närområdesprogrammet från och med 2003. Motivet är att man effektivare skall kunna involvera den befintliga expertisen inom Ministerrådets olika sektorer i det arktiska samarbetet. Det framhålls att i den takt som relevanta projekt motsvarande de samnordiska intressena initieras, tas ställning till möjligheterna att upprioritera det arktiska samarbetet.

Utskottet finner det förvånande att den projektinriktade delen av närområdessamarbetet måste separeras från den projektmässiga delen av det arktiska samarbetsprogrammet för att underlätta att befintlig expertis inom ministerrådets sektorer kan involveras. Oavsett om ett projekt initieras inom ramen för det ena eller andra samarbetsprogrammet borde tillgänglig expertis kunna användas. Men om denna separation faktiskt medför en styrka i projektarbetet anser utskottet att den kan accepteras.

Vad gäller övergripande, strategiska överväganden inför framtiden anser dock utskottet att det nya arktiska samarbetsprogrammet och närområdesstrategin har likartade och i många fall gemensamma utgångspunkter. Utskottet anser att det arktiska samarbetsprogrammet och den nya nordiska närområdesstrategin kompletterar varandra och att de även i framtiden bör ses som en helhet och samordnas.

Hittillsvarande överordnade målsättningar angående livskvalitet för de boende i området och angående miljöutveckling som gällt vid planeringen av Ministerrådets arktiska samarbetsaktiviteter speglar enligt utskottets mening områdets speciella behov för att uppnå bärkraftig utveckling och utskottet instämmer i att de är relevanta även i det fortsatta samarbetet. Pågående ramprogram 2000 – 2002 om urbefolkningar, välfärd i Arktis och bärkraftig utveckling samt det arktiska forskningsprogrammet 1999 – 2003 bör genomföras och koordineras med andra arktiska aktiviteter, som bedrivs inom ramen av den ordinarie nordiska budgeten samt med andra aktörers aktiviteter.

Närområdesutskottet har följande kommentarer till de förslag till framtida temaområden som framförs i ministerrådsförslaget:

Välfärd inklusive hälsa och jämställdhet: Utskottet tillstyrker den föreslagna inriktningen och vill särskilt prioritera samarbetet om utvecklandet av telemedicin i det arktiska området. Det är också angeläget att insatserna att definiera levnadsvillkorsindikatorer på de arktiska befolkningarnas egna premisser fortsätts, bl.a. för att säkerställa ursprungsbefolkningarnas fortsatta existensmöjligheter i de arktiska områdena.

Barn och unga: Utskottet instämmer i att uppväxtvillkoren för barn och unga är ett nyckeltema med tanke på den framtida utvecklingen i Arktis. Det är angeläget att man i Aktionsprogrammet för barn och unga i närområdena speciellt beaktar de arktiska samhällenas behov.

Näringslivsutveckling: Utskottet tillstyrker åtgärder av intensifierade insatser som befrämjar den ekonomiska utvecklingen i tunt befolkade områden. Därvid behövs dels ett utvecklingsarbete angående infrastruktur och kommunikationssystem, som bas för att traditionella och nya arktiska näringsgrenar kan utvecklas vidare, dels produktutveckling m.m. för att utveckla basnäringarna. Ministerrådet nämner som exempel utvecklande av en bärkraftig turism i sociokulturell, ekonomisk och miljömässig bemärkelse,

Bärkraftigt resursutnyttjande: Utskottet har även i andra sammanhang, bl.a. vad gäller strategin för bärkraftig utveckling, påtalat behovet av ett bärkraftigt resursutnyttjande. Utskottet instämmer i att detta måste vara ett mycket högt prioriterat tema i det arktiska samarbetet. De nordiska länderna skall arbeta aktivt för att utveckla Arktiska rådet att tillvarata och befrämja en regional bärkraftig utveckling i Arktis.

Miljö och energi: Utskottet vill betona att miljöproblemen i Arktis till större delen är ett resultat av föroreningar som inte har sitt upphov i regionen utan har förts till Arktis via vindar och havsströmmar. Dessa föroreningar kommer från alla industrialiserade länder. Bekämpandet av miljöproblemen kräver därför internationella åtgärder. Det är därför positivt att ministerrådet avser att 2001-2004 speciellt arbeta för att stödja implementeringen av internationella avtal, som begränsar bruket och därmed transporten av persistenta organiska föroreningar (POP) och tungmetaller till och i Arktis.

Implementering av internationella avtal underlättas av en internationell opinion som fungerar som påtryckare för att åstadkomma förändringar. Ett problem i detta sammanhang är bristande kunskaper både hos beslutsfattare och hos allmänheten i länder utanför Arktis om hur t.ex. användandet av olika bekämpningsmedel i dessa länders jordbruk och hur olika former av miljöfarlig industriell aktivitet drabbar Arktis som miljöförorening. Vidare bör konsekvenserna för Arktis av den pågående klimatförändringen göras mer kända.

Utskottet anser att det borde prövas om det är möjligt att öka befolkningarnas i industrialiserade länder förståelse för behov av och stöd till implementering av internationella avtal. En metod kunde vara att ta fram och sprida information som på ett klart och tydligt sätt beskriver Arktis och hur miljösituationen i Arktis påverkas av olika aktiviteter också i länder långt borta. Europas påverkan på Arktis kunde vara en första utgångspunkt. I ett senare skede bör redovisningen omfatta andra länders påverkan på Arktis. Utskottet anser att ministerrådet redan nu bör initiera ett gemensamt inledande arbete om en miljöbeskrivning av Europas påverkan på Arktis ur denna aspekt. Arbetet kunde bedrivas tillsammans med EU inom ramen för EU's nordliga dimension. Medverkande organ kunde förutom Nordiska ministerrådet vara EU's miljöagentur, Arktiska rådets miljöorgan och FN:s miljöorgan UNEP.

Vad gäller insatser för bärkraftig utveckling i de arktiska områdena instämmer utskottet i att dessa - i likhet med vad gäller övriga Norden - bör ta utgångspunkt i rapporten Ny kurs för Norden och att man, i enlighet med slutdeklarationen (Barrow Declaration) från Arktiska Rådets möte i oktober 2000, i nära samarbete med övriga arktiska länder koordinerar behandlingen av relevanta frågor rörande miljö och hållbar utveckling i Arktis i olika internationella fora.

Beträffande insatser inom energiområdet finner utskottet det bl.a. positivt att ministerrådet föreslår att utreda nya alternativa former för energiförsörjningen i de tunt befolkade arktiska områdena.

Kärnsäkerhet är ett viktigt område som inte nämns specifikt i ministerrådsförslaget, men där ministerrådet redan bedriver aktiviteter. Området prioriteras mycket högt av utskottet och aktiviteterna bör fortsätta. Av potentiellt stor betydelse är bl.a. förhandlingarna om ett "Multilateral Nuclear Environmental Programme in the Russian Federation – MNEPR". Avsikten är att bl.a. reglera frågor om skatter, tullar och ansvar samt juridisk status för utländsk personal engagerad i biståndssatser på det nukleära området i Ryssland.

Ministerrådet meddelar i annat sammanhang att ett undertecknande av MNEPR-avtalet skulle innebära tillskapandet av en juridisk plattform för biståndsinsatser i Ryssland. Tillsammans med det arbete som bedrivs inom CEG (Contact Expert Group for Radioactive Waste in the Russian Federation), avseende en ryskt strategi för omhändertagande av radioaktivt avfall och utbränt kärnbränsle (även från ubåtar och andra atomdrivna fartyg), utgör de grundbultarna i arbetet med att attrahera och möjliggöra internationellt miljöbistånd på det nukleära området i Ryssland.

Uppgiften är i sig positiv, men utskottet noterar samtidigt att man från rysk sida internationellt gått ut och erbjuder sig att mot avgift omhändertaga också andra länders kärnavfall. Utskottet vill påtala att de nordiska insatserna inte är avsedda att främja en sådan utveckling.

Kultur, utbildning , forskning och mobilitet: Utskottet instämmer med ministerrådet om behovet av att bibehålla kulturella kontakter över landgränserna i de arktiska områdena i Norden. Det är vidare angeläget att bibehålla en forskningsmässig fokus i det arktiska området, inklusive forskning, som utgår från universitet i det arktiska området och att fortsätta insatserna inom ramen för Nordic Arctic Research Programme. De huvudteman som etablerats - naturprocesser i land, havsområden och atmosfär, biologisk mångfald och miljöhot i Arktis samt levnadsförhållandena för invånarna i Arktis - är samtliga av stort intresse och bör fortsätta planperioden ut.

Mobilitetsprogram har stor betydelse för utveckling, nätverksbyggande och upprätthållande av kulturgemenskapen. Det är viktigt att sådana utvecklas och skräddarsys för de aktuella behoven och att de bl.a. bidrar till att utveckla en ändamålsenlig arbetsfördelning och ett utbud av relevanta utbildningsmöjligheter. Vad gäller utbildning anser utskottet det positivt att ministerrådet vill initiera aktiviteter på grundskolenivå, som syftar till bevarandet av de arktiska befolkningarnas kulturarv och förståelse för naturfenomen.

Utskottet tillstyrker sammanfattningsvis förslagen till att ytterligare utveckla "instrumenten" såsom nätverksbyggnad, mobilitetsprogram, projektverksamhet etc för det arktiska samarbetet och att ministerrådet strävar efter att använda möjligheterna till synergifördelar.

Vidare noterar utskottet de kontakter som upprätthålls med Arktiska rådets arbetsgrupper.

Slutligen noterar utskottet att konkretiseringen av målsättningarna samt genomförandeplanerna för det arktiska samarbetet redovisas i särskilda årliga arbetsprogram i likhet med närområdessamarbetet. Med hänvisning till helhetsperspektivet är det positivt att samtidigt som det nya Ramprogrammet för samarbete med närområdena 2003-2005 sammanställs, sammanställs också ett treårigt ramprogram för arktiskt samarbete. En ny revidering av Ministerrådets arktiska samarbetsprogram förutsätts att bli genomförd i 2005. I översynen beaktas Ministerrådets arktiska aktiviteter i sin helhet.

Utskottet tillstyrker bildandet av en rådgivande sakkunnigkommitté bestående av de nordiska Senior Arctic Officials Kommittén och de självstyrande områdena som har en rådgivande roll vid sammanställandet, implementeringen och uppföljningen av Ministerrådets arktiska samarbete.

4. Konklusion

Utskottet ser de övergripande närområdesfrågorna samt de övergripande arktiska och nordatlantiska frågorna som en helhet. Närområdesutskottet är enigt med ministerrådet att det arktiska samarbetsprogrammet bör revideras och kan i huvudsak tillstyrka vad som föreslås angående temaområden, m.m.

Vad gäller implementering av internationella avtal av betydelse för utvecklingen i Arktis har utskottet pekat på behovet av en internationell opinion som fungerar som påtryckare för att åstadkomma förändringar och att ett problem i detta sammanhang är bristande kunskaper både

hos beslutsfattare och allmänheten i länder utanför Arktis om hur olika former av miljöfarlig aktivitet i dessa länder drabbar Arktis som miljöförorening. Utskottet anser att ministerrådet bör initiera ett gemensamt inledande arbete om en miljöbeskrivning av Arktis ur denna aspekt. Medverkande organ kunde vara FN:s miljöorgan UNEP, Arktiska rådets miljöorgan, EU:s miljöagentur, Nordiska ministerrådet och vid behov ytterligare organisationer.

Närområdesutskottet föreslår, med hänvisning till vad ovan anförts, att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att initiera ett inledande arbete gemensamt med relevanta internationella organ om en miljöbeskrivning av Arktis som tar utgångspunkt i hur olika former av miljöfarlig aktivitet i europeiska länder utanför Arktis drabbar Arktis som miljöförorening;

att med beaktande av de synpunkter som framförts i Närområdesutskottets betänkande över ministerrådsförslag B 209/när fastställa det Arktiska samarbetsprogrammet.

Köpenhamn den 29 oktober 2001

John I. Alvheim (FrP)
Christel Anderberg (m)
Jette Gottlieb (EL)
Lennart Gustavsson (v)
Leena Harkimo (Kok.)
Drífa Hjartardóttir (Sj)
Margareta Israelson (s)
Lena Jensen (SV)
Svend Erik Larsen (S)
Ola Karlsson (m)
Asmund Kristoffersen (A)
Ewa Larsson (mp)
Kaj Larsson (s)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Hannes Manninen (Kesk.)
Mikko Elo (SDP)
Jonas Ringqvist (v)
Peder Sass (S)
Daniel Skifte (A)
Jan Erik Ågren (kd)

Ministerrådsförslag

om nytt arktiskt samarbetsprogram

(Överlämnad av Nordiska ministerrådet)

Nordisk Ministerråd (Samarbejdsministrene) oversender hermed et ministerrådsforslag om "nytt arktiskt samarbetsprogram" til behandling under Nordisk Råds 53. Session den 29. – 31. oktober 2001 i København.

Ministerrådet anmoder om Nordisk Råds synspunkter på forslaget. Ministerrådet vil derefter endeligt fastlægge strategien.

København, den 19 oktober 2001

Jan Erik Enestam
Nordisk Samarbeidsminister
(sign.)

Søren Christensen
Generalsekretær
(sign.)

Nytt arktiskt samarbetsprogram

1. Bakgrund

Nordiska ministerrådets Arktiska samarbetsprogram härstammar från 1996 och baserar sig på Ministerrådsförslaget B 157/m från 1995.

På grund av bl.a. konsolideringen av det Arktiska samarbetet vid Arktiska rådet, som grundades år 1996, samt på grund av att Ministerrådet antogs till permanent observatör vid Arktiska rådet i oktober 2000 har en revidering av Ministerrådets arktiska arbetsprogram blivit nödvändig. Detta har redan tidigare konstaterats i rapporten Närmare Norden samt i det ministerrådsförslag till reviderad strategi för samarbete med närområdena, som antogs av samarbetsministrarna i mars 2001.

2. Ministerrådets samarbete om arktiska frågor

Målsättningarna för det nordiska samarbetet om arktiska frågor hittills har i enlighet med 1996 års arktiska samarbetsprogram definierats enligt följande:

- att utveckla och förbättra livskvalitén för befolkningen och de ekonomiska och infrastrukturella förutsättningarna för fortsatt bosättning i det arktiska området med speciellt ansvar för de samiska och inuitiska folkgruppernas ekonomiska, sociala, kulturella och miljömässiga situation.

- att bidra till att bevara vildmarksprägeln, naturkvalitéerna och den biologiska mångfalden och att garantera ett försvarligt och hållbart bruk av regionens resurser på grundlag av de arktiska staternas nationella intressen och i överensstämmelse med de gränser som ekosystemet ställer till detta,
- att genom aktiva och förpliktande gemensamma aktioner förminska och avskaffa orsakerna till föroreningar i land och sjöområdena samt på glaciärer och tillgränsande områden,
- att utveckla rationella samarbetsformer och samarbetsorgan mellan de arktiska staterna med ett förpliktande ansvar för genomförandet av nödvändiga och samlade åtgärder bl.a. genom samfinansiering, gemensamma projektorganisationer osv.

Dessa överordnade målsättningarna har varit vägledande vid planeringen av Ministerrådets arktiska samarbetsaktiviteter och de är relevanta även i det fortsatta samarbetet. De överordnade målsättningarna konkretiseras i treåriga ramprogram och årliga arbetsprogram. Det arktiska samarbetet fördelas i ramprogrammet för 2000-2002 i följande tre temaområden:

Urbefolkningarna, beskrivning och information av deras levnadsvillkor och utkomstmöjligheter samt kompetensuppbyggnad och avskaffande av hinder avseende produktion av traditionella arktiska produkter. En del av detta arbete har berört även mera generellt de arktiska områdenas näringslivsutveckling och utkomstmöjligheterna i de tunt befolkade områdena.

Välfärd i Arktis, speciellt hälsobefrämjande åtgärder och nya sätt att organisera delar av hälsovården genom bl.a. telemedicin har varit viktiga ämnesområden liksom nätverksuppbyggnad mellan kvinno-organisationer och kvinnliga forskare i Arktis.

Bärkraftig utveckling i de arktiska områdena tar utgångspunkt i rapporten Ny kurs för Norden. I temaområdet ingår bl.a. Handlingsplanen för natur- och miljöskydd i Arktis, biologisk mångfald, ekoturism, insamling och uppföljning av miljödata, lokal Agenda 21 for Arktis, samt analyser av nivåer och effekter av PCB i ekosystem och hos befolkningen i Arktis.

Utöver det speciella arktiska arbetsprogrammet som sedan 1999 har ingått som en del i närområdesprogrammet har Ministerrådet inlett ett arktiskt forskningsprogram. Programmet har indelats i tre huvudteman: naturprocesser i land, havsområden och atmosfär, biologisk mångfald och miljöhot i Arktis, levnadsförhållandena för invånarna i Arktis. Arbetsmetoderna har bestått av nätverksuppbyggnad, utbildning av och mobilitetsprogram för forskare, forskarseminarier, och pilotprojekt. Programmet som har planerats att löpa över perioden 1999-2003 har en total budget på drygt 30 MDKK.

Som exempel på andra omfattande arktiska aktiviteter, som bedrivs inom ramen av den ordinarie nordiska budgeten kan omnämnas Same- samarbetet, med ett speciellt informellt Ministerråd för samefrågor, Västnorden - samarbetet samt de aktiviteter som inom ramen av närområdesprogrammet genomförs i Barents-området. Härtill kommer att NAMMCO har fått observatör status i Arktiska rådet.

Nordiska ministerrådet anser att det är viktigt att fasthålla och utbygga den existerande praxis, där Ministerrådet stödjer de samnordiska insatserna i arktiskt samarbete.

3. Framtida målsättningar för Nordiska ministerrådets arbete om arktiska frågor

3.1 Geografiska målsättningar

Flera av Ministerrådets sektorer bedriver omfattande arktiska aktiviteter, vilka riktar sig till de nordiska cirkumpolära områdena. Sektorer som bedriver omfattande arktiskt samarbete är bl.a. hälsa och jämställdhet, miljö, fiske, jord- och skogsbruk inklusive rendrift, utbildning och forskning samt kultur, inklusive det nordiska samarbetet om samefrågor.

Nordiska ministerrådet har under 1999 –2000 deltagit som ad hoc-observatör vid Arktiska rådets möten. I oktober 2000 erhöll Ministerrådet en permanent observatörsstatus. Syftet med Ministerrådets deltagande i Arktiska rådets aktiviteter har varit att finna synergifördelar när det gäller att arbeta för en i alla avseenden hållbar utveckling i de arktiska områdena. Härvid är

målsättningen att det samnordiska intresset berörande hela det cirkumpolära området kan tillvaratas. I praktiken betyder detta att Nordiska ministerrådet aktivt i samarbete med de nordiska länderna arbetar för det nordiska intresset i de arktiska samarbetsstrukturerna, i första hand inom ramen av Arktiska rådet.

Utöver de nordiska länderna är tre stora länder – USA, Kanada och Ryssland – medlemmar vid Arktiska rådet. Denna geografiska omfattning gör det speciellt angeläget att de nordiska länderna strävar till att från sina gemensamma utgångspunkter tillsammans påverka processen i de områden, där de har utvecklat en gemensam politik.

3.2 Temaområden

Utgångspunkten vid val av temaområden är de arktiska befolkningarnas och de arktiska områdenas behov. Ministerrådet riktar sina insatser till samarbetsområden, som väljs på grundval av dels kriterierna för den s.k. Nordiska Nyttan, dels på grundval av den speciella kompetens, som Ministerrådets olika sektorer har och som man kan dra nytta av även i det arktiska samarbetet. Utgående från dessa kriterier kommer Ministerrådet att speciellt arbeta med följande temaområden:

Välfärd inklusive hälsa och jämställdhet: härvid fortsätts det redan etablerade samarbetet för hälsobefrämjande åtgärder, speciellt bekämpningen av smittsamma sjukdomar samt samarbetet om utvecklandet av telemedicin i det arktiska området. Nätverksuppbyggnad mellan kvinnoorganisationer samt speciellt kvinnornas situation och utkomstmöjligheter i det arktiska området kommer att stå i fokus. Vad gäller insatsen för personer med begränsad arbetsförmåga, kan samarbete, erfarenhetsutväxling och nätverksuppbyggnad förbättra möjligheterna för att dessa integreras i arbetslivet och samhället i de arktiska områdena. Det långsiktiga utvecklingsarbetet i syfte att definiera levnadsvillkorsindikatorer på de arktiska befolkningarnas egna premisser fortsätts. Målsättningen är bl.a. att kunna beskriva speciellt urbefolkningarnas levnadsvillkor i syfte att säkerställa dessa befolkningars fortsatta existensmöjligheter i de arktiska områdens.

Barn och unga: Uppväxtvillkoren för barn och unga är ett nyckeltema med tanke på den framtida utvecklingen i Arktis. Både i de nordiska arktiska områdena och speciellt i de ryska arktiska områden finns synliga problem, som tyder på att det behövs speciella insatser i syfte att garantera att barn och ungdomar blir integrerade i samhället. Ministerrådet kommer att genomföra insatser i syfte att säkerställa den växande generationens uppväxtvillkor utgående från befintliga erfarenheter inom områdena hälsa, utbildning, social välfärd, kulturförmedling och frivilligsektorn. I Aktionsprogrammet för barn och unga i närområdena kommer man att speciellt beakta de arktiska samhällenas behov.

Näringslivsutveckling: härvid intensifierar man insatserna i syfte att befrämja den ekonomiska utvecklingen i tunt befolkade områden. Den regionala utvecklingen är av avgörande betydelse för den arktiska befolkningens framtida utkomstmöjligheter. Härvid bör man å ena sidan bidra till utvecklingsarbete berörande den infrastruktur och kommunikationssystem, som är nödvändiga för att traditionella arktiska näringsgrenar kan utvecklas vidare och att nya näringsgrenar som turism kan erbjudas rimliga villkor. Å andra sidan är det viktigt att fortsätta samarbetet om dels kompetensuppbyggnad angående förädling av produkter från primärnäringarna och avskaffande av handelshinder för dessa och dels berörande moderna näringsgrenar, vilka kan utvecklas som en naturlig förlängning till de traditionella arktiska primärnäringarna. Som exempel på dessa kan omnämnas bärkraftig turism i socio-kulturell, ekonomisk och miljömässig bemärkelse,

Bärkraftigt resursutnyttjande: På grund av det arktiska områdets sårbara miljöförhållanden är bärkraftigt resursutnyttjande ett av de högst prioriterade teman i det arktiska samarbetet. Ministerrådet kommer även i fortsättningen att speciellt medverka i arbetet för bärkraftig utveckling i de olika arbetsgrupperna och projekten inom ramen av Arktiska rådet. Härvid arbetar de nordiska länderna aktivt för att utveckla Arktiska rådet att tillvarata och befrämja en regional bärkraftig utveckling i Arktis tvärs över landgränser, en utveckling som baserar sig på ett gemensamt godkännande av begreppet bärkraftig utveckling.

Miljö och energi: utgående från strategin för Bärkraftig utveckling – en ny kurs för Norden, kommer man att under åren 2001-2004 att speciellt arbeta för att stödja implementeringen av internationella avtal, som begränsar bruket och därmed transporten av persistenta organiska föroreningar (POP) och tungmetaller till och i Arktis, stödja implementeringen av Århuskonventionen, bidra till att utveckla effektiva lokala förvaltning att säkerställa en bärkraftig utveckling, bidra till att intensifiera indikatorer för bärkraftig utveckling och rapportering

I de tunt befolkade arktiska områdena utreds nya alternativa former för energiförsörjningen.

Kultur, utbildning, forskning och mobilitet: Nordiska ministerrådet har ett speciellt kunnande när det gäller samarbete mellan högskolor och universitet. De nordiska universiteten och deras rektorer har ett etablerat samarbete. Det nordiska universitetssamarbetet kommer att användas som exempel för utvecklandet av samarbete och virtuella undervisningsformer inom ramen av det s.k. Arktiska universitetet, som består av ett nätverk av universitet och högskolor i det arktiska området. Ministerrådet anser att det är ytterst relevant att utveckla forskningen berörande arktiska områden och härvid kan ett nätverk av arktiska utbildnings- och forskningsinstitutionerna spela en viktig roll även i det internationella forskarsamfundet.

Kulturella samkväm över landgränserna har långa traditioner i de arktiska områdena i Norden. Detta är traditioner som *bör* föras vidare, förstärkas och ses i sammanhang med det kulturella samarbetet som sker inom ramen av Barents-samarbetet. Forskning: Nordiska ministerrådet finner det viktigt att bibehålla det forskningsmässiga fokus i det arktiska området, inklusive forskning, som utgår från universitet i det arktiska området. Nordic Arctic Research Programme, som finansieras av Ministerrådet, har varit av stor betydelse.

Ministerrådet har utvecklat en del nordiska mobilitetsprogram samt det Nordiska stipendieprogrammet för Baltikum och Nordvästra Ryssland. Dessa kan användas som exempel för mobilitetsprogram som utvecklas i syfte att erbjuda invånare i Arktis möjligheter till utbildning och undervisningsinstitutioner i Arktis tillfälle att utveckla en ändamålsenlig arbetsfördelning och ett utbud av relevanta utbildningsmöjligheter. Vid den konkreta planeringen av mobilitetsprogram beaktas de redan existerande programmen i syfte att undvika överlappningar.

På grundskolenivån initieras aktiviteter, som syftar till bevarandet av de arktiska befolkningarnas kulturarv och förståelse för naturfenomen.

3.3 Samarbetets instrument

De nuvarande instrumenten för det arktiska samarbetet utvecklas och synergifördelar utnyttjas när det arktiska samarbetsprogrammets temaområden och instrument sammanfaller med övriga aktiviteter. I likhet med närområdessamarbetet utnyttjas bl.a. följande instrument:

Informations- och kontaktverksamhet samt nätverksuppbyggnad: Ministerrådet deltar i arktiska samarbetsstrukturer och utvecklar informationsutbytet för sin egen del till exempel via information på sina hemsidor. I kontaktverksamheten utnyttjar i möjligaste mån de existerande nordiska samarbetsstrukturerna, bl.a. nordiska institutioner och Nordens hus i det nordiska arktiska området, Nordens hus samt Ministerrådets informationspunkter i Barents-området.

Mobilitetsprogram: för det arktiska området stöds stipendieprogram, som tillåter studerande och forskare att delta i universitetssamarbetet inom det arktiska området. I stipendieprogram utnyttjas erfarenheterna av Ministerrådets övriga stipendie- och mobilitetsprogram, speciellt det nordiska stipendieprogrammet för Baltikum och Nordvästra Ryssland. Genom stipendieprogram finansieras närmast de nordiska och ryska deltagarnas resor till relevanta aktiviteter. Mobilitesprogrammen kan med fördel koordineras i förhållande till mobilitetsprogram, som andra arktiska länder finansierar för sina egna medborgares del. Bland annat Kanada har tagit initiativ till samarbete om och koordinering av denna typ av program.

Samarbetsprojekt: vid val av projekt prioriteras projekt, som är av gemensamt Nordisk intresse och där samarbetet stödjer den nordiska politiska profilen och ur nordisk synpunkt ger mervärde speciellt inom ramen av Arktiska rådets cirkumpolära samarbete. Samfinansiering av projekt är möjlig och härvid riktas finansieringen till nordiskt deltagande i samarbetsprojekt berörande Arktis. Det läggs speciell vikt vid utvecklandet av nya idéer till arktiska samarbetsprojekt.

4. Samarbetsstrukturer och kontakter till andra relevanta aktörer

Ministerrådet deltar i Arktiska rådets arbete som permanent observatör. Därtill deltar Ministerrådet finansiellt i samarbetet inom ramen av Arktiska rådets arbetsgrupper Sustainable Development Working Group (SDWG), Arctic Monitoring and Assesment Programme (AMAP), Conservation of Arctic Flora and Fauna (CAFF), Emergency Prevention, Preparedness and Response (EPPR), Protection of the Arctic Marine Environment (PAME), samt en del ad-hoc-arbetsgrupper upprättade av ministermöten vid Arktiska rådet. Detta är också aktuellt för två nya program som blev introducerade på Arktiska rådets ministermöte hösten 2000: Arctic Council Action Plan to Eliminate Pollution of the Arctic (ACAP) och Arctic Climate Impact Assessment (ACIA). Dessa program har viktiga uppgifter i arktiska sammanhang inom områden som har stor betydelse för Ministerrådet.

Arktiska frågor diskuteras också på andra arenor där de nordiska länderna och Nordiska ministerrådet medverkar. Härvid kan speciellt omnämnas Barents Euro-Arktiska Råd och Barents regionråd. Arktiska frågor ingår som ett viktigt element i utvecklingen av samarbetet om EU:s Nordliga Dimension samt EU:s s.k. Arktiska fönster.

I enlighet med slutdeklarationen (Barrow Declaration) från Arktiska rådets möte i oktober 2000, skall de arktiska länderna i nära samarbete koordinera behandlingen av relevanta frågor rörande miljö och hållbar utveckling i Arktis i olika internationella fora.

5. Samarbetets organisering

Det arktiska samarbetsprogrammet har sedan 1999 ingått som en del i närområdesprogrammet.

I syfte att bättre synliggöra Ministerrådets samarbete om arktiska frågor och att understryka dess växande politiska betydelse separeras det arktiska samarbetsprogrammet från närområdesprogrammet från och med 2003. Härvid syftar man till att effektivare kunna involvera den befintliga expertisen inom Ministerrådets olika sektorer i det arktiska samarbetet. Allt efter relevanta projekt motsvarande de samnordiska intressena initieras, tas ställning till möjligheterna att opprioritera det arktiska samarbetet.

Konkretiseringen av målsättningarna samt genomförandeplanerna för det arktiska samarbetet redovisas i särskilda årliga arbetsprogram i likhet med närområdessamarbetet. Samtidigt som det nya Ramprogrammet för samarbete med närområdena 2003-2005 sammanställs, sammanställs också ett treårigt ramprogram för arktiskt samarbete. En ny revidering av Ministerrådets arktiska samarbetsprogram förutsätts att bli genomförd i 2005. I översynen beaktas Ministerrådets arktiska aktiviteter i sin helhet.

För att bättre kunna koordinera Ministerrådets insatser i förhållande till de nationella nordiska insatserna och att effektivare kunna arbeta för det gemensamma nordiska intresset utses under Samarbetsministrarna och Samarbetskommittéen en ny rådgivande sakkunnigkommitté bestående av de nordiska Senior Arctic Officials Kommittéen och de självstyrande områdena som har en rådgivande roll vid sammanställandet, implementeringen och uppföljningen av Ministerrådets arktiska aktiviteter. De nordiska Senior Arctic Officials har redan tidigare inlett ett informellt samarbete i syfte att utbyta information och att koordinera nordiska ståndpunkter inför Arktiska rådets möten. Ministerrådet har sedan år 2000 deltagit i dessa möten. Inuit Circumpolar Conference, ICC, Grönland, samt Samerådet inbjuds till att deltaga i arbetet i överensstämmelse med Ministerrådets rättningslinjer för samarbete med de frivilliga organisationerna.

Ministerrådssekretariatet ombesörjer sekretariatsfunktionen för den nya sakkunnigkommittéen.

Nordenutskottets betänkande

om ministerrådsforslag om ændring af overenskomsten mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om Nordisk Kulturfond (Kulturfondens administration m.v.)

(Bihang: Mandat til Nordenutskottets beredningsgrupp, se s. 645)
(Ministerrådsförslaget se s. 646
Bilag: Overenskomst mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om Nordisk Kulturfond, se s. 648)

1. Nordenutskottets förslag

Nordenutskottet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att besluta om ändringar i "Overenskomst mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om Nordisk Kulturfond" i enlighet med Bilaga till ministerrådsforslag om ændring af overenskomsten om Nordisk Kulturfond (B 210/nord) med följande ändringar:

att artikel 9 utgår i sin helhet ur överenskommelsen.

att Ministerrådets tilläggsmening i artikel 10 stryks. Om Ministerrådet vidhåller sin tilläggsmening bör den justeras enligt följande: *Der kan indgås en forvaltningsaftale mellem fonden og Nordisk Ministerråd, Nordisk Råd eller en anden juridisk person om sekretariatsarbejdet og økonomiforvaltningen.*

att första meningen i artikel 16 ändras i enlighet med rekommendation 13/2001 till följande: *Styrelsens og revisorernes beretninger skal senest den 1. september året efter virksomhedsåret/budget og regnskabsåret afgives til Ministerrådet og til Nordisk Råd.*

att ministerrådet utreder skyndsamt i början av år 2002 huruvida Nordiska kulturfonden kan omfattas av det rättsställningsavtal som omfattar Nordiska ministerrådets sekretariat respektive Nordiska rådets sekretariat.

2. Bakgrund

Medlemsförslag A 1251/nord; Framställning 7/2001/nord

De av Nordiska rådet utpekade medlemmarna av Nordiska kulturfonden ställde den 16 mars 2001 i Nordiska rådet ett medlemsförslag om ändringar i Överenskommelse om Nordiska kulturfonden. Medlemsförslaget hänvisades till Nordenutskottet. Förslaget behandlades vid Nordenutskottets möte den 3 april 2001 och översändes för beslut i Rådet samma dag.

Nordiska rådets presidium gjorde, mot bakgrund av Nordenutskottets enhälliga betänkande över medlemsförslaget, en framställning i saken den 3 april 2001 och antog enhälligt en rekommendation till de nordiska ländernas regeringar i samma ordalag som medlemsförslagets förslag till rekommendation respektive Nordenutskottets förslag.

Från det att beslutet togs i Nordiska rådet har samråd och skriftlig korrespondens ägt rum inom kretsen av kulturfondens parter. Nordenutskottet respektive Presidiet har genom processen enhälligt stått fast vid beslutet till rådets rekommendation till de nordiska ländernas regeringar. Det framfördes senast formellt i plenum av Nordenutskottets talesman vid Nordiska rådets 53:e session 2001, i anslutning till ministerrådets muntliga redogörelse om uppföljningen av rådets framställning 7/2001/nord.

De nordiska kulturministrarna enades vid sitt möte den 31 oktober 2001 om att i ett ministerrådsförslag till Nordiska rådet föreslå ändringar i Överenskommelse om Nordiska kulturfonden.

Nordenutskottet tillsatte vid sitt möte den 29 oktober 2001 en beredningsgrupp att bereda Nordenutskottets betänkande över det väntade ministerrådsförslaget. Beredningsgruppens mandat, se Bihang.

3. Ministerrådsförslaget

Nordiska ministerrådet har till Nordiska rådet den 30 november 2001 överlämnat ministerrådsforslag om ændring af overenskomsten mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om Nordisk Kulturfond (B 210/nord) inkl. Bilag. Av missivskrivelsen framgår att ministerrådet anmodar om Nordiska rådets synpunkter på förslaget och avser fatta beslut om ändringen av överenskommelsen när Rådets synpunkter föreligger. Överenskommelsen är ursprungligen av den 3 oktober 1966 och har, förutom den senast föreslagna ändringen den 31 oktober 2001, även ändrats genom avtal den 12 juni 1975 och den 3 december 1990.

Ministerrådsförslaget beskriver och förklarar de senast föreslagna ändringarna i överenskommelsen av den 31 oktober 2001 med utgångspunkt i de av Rådet föreslagna ändringarna jfr. med framställning 7/2001/nord. Av ministerrådsförslaget framgår att ministerrådet har behandlat Nordiska rådets framställning 7/2001/nord i flera sammanhang och att ministerrådet till stora delar kan tillsluta sig innehållet. Av ministerrådsförslaget förklaras dock inte anledningen till varför Rådets förslag till ändringar ej beaktats vad avser artikel 9 (det hänvisas till framställning 7/2001/nord ang. artikel 9). Härutöver konstaterar Nordenutskottet att ministerrådsförslaget, förutom några ändringar av mer redaktionell karaktär, innefattar tillägg av en ny mening i artikel 6 och en ny mening i artikel 10.

4. Nordenutskottets synpunkter

Av missivskrivelsen till ministerrådsförslaget framgår att ministerrådet anmodar om Nordiska rådets synpunkter på förslaget och avser fatta beslut om ändringen av överenskommelsen när Rådets synpunkter föreligger. Nordenutskottet tillsluter sig ministerrådets förslag om ändringarna i överenskommelsen men avger, med hänsyn till ministerrådets anmodan om Rådets synpunkter, följande:

Allmänt understryker Nordenutskottet vikten av att så långt som möjligt undvika bindningar som kan göra det aktuellt att på nytt ändra överenskommelsen inom en nära framtid för att tillgodose nyuppkomna praktiska behov. Överenskommelsen bör enligt utskottet kunna stå sig i åtminstone tio år.

Mot *artiklarna 1, 2, 3 och 5* har Nordenutskottet inga invändningar.

Beträffande *artikel 4* fästs uppmärksamheten på att det blir en dubblering genom *artikel 14* som inte heller föreslås ändrad. Eventuellt borde den senare kunna utgå eller om möjligen kunde ordalagen samordnas. Det förefaller onödigt att tala om både "virksomheds- og budgetår" (art. 4) och om "regnskabsår" (art. 14).

Artikel 6 har fått önskvärd klarhet genom tillägget att Fonden är ett självständigt rättssubjekt. Ministerrådets förslag att det inledningsvis slås fast, att "Nordisk Kulturfond er et nordisk fond med den særlige tilknytning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd, som fremgår af denne

overenskomst" har förtjänster. Det är en bra komplettering som slår fast att rättssubjektiviteten inte bryter det nära nordiska sambandet och att Fonden är anknuten till både Rådet och Ministerrådet.

Av *artikel 7* framgår att styrelsen själv får besluta om arvoden till sina medlemmar. Frågan har ingående diskuterats, och det finns inget att tillägga.

Artikel 8 föreslås oförändrad.

Däremot vill utskottet aktualisera *artikel 9*. Begränsningen till kommittéer och arbetsgrupper "som Ministerrådet har udpeget" finner Nordenutskottet inte godtagbar. Inte minst med tanke på tillägget i artikel 6 om Fondens särskilda anknytning "til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd" måste åtminstone Nordisk Råd tillfogas i artikel 9. Enligt utskottet vore det bästa - och det mest naturliga - att låta artikeln helt utgå, eftersom det torde vara självklart att Fonden får inhämta alla de yttranden etc. som den anser sig behöva. Om Ministerrådet inte delar denna uppfattning vidhåller utskottet den formulering som föreslås i Rådets framställning 7/2001/nord: "Styrelsen kan indhente udtalelser fra Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd eller fra andre sagkyndige". Utskottets förslag är dock att hela artikeln utgår i sin helhet.

Artikel 10: I ministerrådsförslaget framförs följande ang. artikel 10: "Nordisk Ministerråd deler Rådets ønske om, at fondens styre som en del af ansvaret for ledelsen af fondens virksomhed, jf. artikel 7, tillægges ret til selv at træffe beslutning om sekretariatsbetjeningen m.v. Bestemmelsen i artikel 10 foreslås derfor ændret således, at fondens sekretariatsarbejde og økonimiforvaltning varetages på en måde, styrelsen beslutter". Med detta uttalande från Ministerrådet ställer sig utskottet frågande till avsikten med Ministerrådets tilläggsförslag i artikel 10: "Der kan indgås en forvaltningsaftale mellem fonden og Nordisk Ministerråd eller en anden forvaltningsmyndighed om sekretariatsarbejdet og økonomiforvaltningen". Nordenutskottet har inte funnit någon förklaring i ministerrådsförslaget som motiverar detta tillägg till Rådets framställning 7/2001/nord. Eftersom Fondens styrelse består till hälften av representanter för Nordiska rådet och till hälften av representanter för Nordiska ministerrådet utgår utskottet ifrån att Fondens styrelse fattar de beslut som är bäst för fonden; vad gäller såväl dess verksamhet som dess administration. Det är således utskottets uppfattning att det inte behövs föreskrivas i överenskommelsen vem fonden kan ingå avtal med. Härtill skall beaktas, såsom framförs i inledningen till detta betänkande, att man i överenskommelsen skall undvika att föreskriva bindningar som kan göra det aktuellt att på nytt ändra överenskommelsen inom en nära framtid för att tillgodose nyuppkomna praktiska behov.

Om Ministerrådet trots allt vidhåller att tilläggsförslaget är motiverat så är det enligt utskottet felaktigt att endast nämna Nordisk Ministerråd men inte Nordisk Råd. Av tillägget "eller en anden forvaltningsmyndighed" kan man förvisso uppfatta som inneslutande även Nordisk Råd. Bättre vore dock att uttryckligen nämna Nordisk Råd så att den parlamentariska anknytningen blir tydlig och att artikel 10 därmed också blir i konsekvens med artikel 6 om att Fonden har en anknytning till både Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. Frågetecken kan också sättas inför uttrycket "forvaltningsmyndighed". Det utesluter privaträttsliga organ, som kan få praktisk aktualitet om Fonden skulle nödgas flytta till andra lokaler. Särskilt med tanke på tjänster i samband med reception och vaktmästeri. Avsikten med Rådets framställning är att Fonden skall ha full befogenhet att ordna sekretariatsfrågorna som den vill men att just nu ett avtal med Nordiska ministerrådet är den praktiska lösningen. Fonden skulle alltså i princip kunna sluta avtal även med annan än en förvaltningsmyndighet. Även om detta inte är aktuellt för dagen bör det inte uteslutas.

Angående artikel 10 anser utskottet sammanfattningsvis att Ministerrådets förslag på tilläggsmening inte är motiverat varför artikel 10 endast bör föreskriva följande: *Fondens sekretariatsarbejde og økonimiforvaltning varetages på en måde, styrelsen beslutter*. Om Ministerrådet vidhåller sin tilläggsmening bör den justeras enligt följande: *Der kan indgås en forvaltningsaftale mellem fonden og Nordisk Ministerråd, Nordisk Råd eller en anden juridisk person om sekretariatsarbejdet og økonomiforvaltningen*.

I anslutning till artikel 10 har utskottet fört ett resonemang kring frågan om *rättsställningsavtal* för Fonden. När det nu formellt klargörs att Fonden är ett självständigt rättssubjekt, kan det framstå som viktigt att stryka under, att det förutsätts att Fonden sluts av ett rättsställningsavtal. Huruvida detta skall föreskrivas i överenskommelsen kan enligt utskottet diskuteras. En möjlighet skulle kunna vara att till artikel 10 tillägga följande: *För Fonden sluts ett rättsställningsavtal som följer innehållet i det avtal som gäller för Nordisk Råds och Nordisk Ministerråds sekretariat.* Med en sådan svag formulering borde man också kunna undgå invändningen att man drar upp nya frågor på ett sent stadium.

Om inte frågan om rättsställningsavtal i överenskommelsen kan beaktas får frågan inte ligga öppen eller halvdan lösning av typen att Fonden får "hänga på" gällande avtal t.ex. genom en bestämmelse i ett sekretariatsavtal accepteras. Om Fonden verkligen skall vara ett självständigt rättssubjekt, måste den se till att ha alla formaliteter klara och inte bli beroende av att vissa idag gällande lösningar består.

Om Ministerrådet väljer att inte omnämna rättsställningsavtalet i överenskommelsen är det därför utskottets mening att frågan om huruvida Nordiska kulturfonden kan omfattas av rättsställningsavtalet för Nordiska ministerrådets sekretariat respektive Nordiska rådets sekretariat, som en tredje part, måste skyndsamt utredas under år 2002.

Mot *artiklarna 11, 12, 13 och 15* finns inga invändningar.

Artikel 14 har redan kommenterats i anslutning till artikel 4., där det ifrågasattes om den inte kan utgå.

Angående *artikel 16* påpekar Nordenutskottet att Nordiska rådet antog vid den 53:e sessionen, på förslag av Nordiska rådets kontrollkommitté, rekommendation 13/2001 Ny dato for modtagelse af revisionsberetning for Nordisk Kulturfond (C 5/kk). Rekommendationen lyder: "Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd at ændre det angivne tidspunkt for styrelsens og revisorernes beretninger i overenskomsten om Nordisk Kulturfond, art. 16, således at Nordisk Råd skal modtage revisionsberetning senest 1. september." Nordenutskottet anser att ministerrådet bör beakta denna rekommendation nu i samband med beslutet om ändringar av överenskommelsen.

5. Nordenutskottets konklusion

Nordenutskottet uttrycker sin belåtenhet med att de nordiska kulturministrarna framlagt ett ministerrådsförslag om ändring av Överenskommelse om Nordiska kulturfonden och som överlämnats till Nordiska rådet. De ansträngningar som gjorts ömsesidigt från Ministerrådet och Rådet för att kunna avsluta processen under innevarande år visar sig härmed ha lyckats. Det är en seger för det nordiska kultursamarbetet och ett bevis på att Nordiska kulturfonden fortsatt tillhör de högsta prioriteringarna i kultursamarbetet.

Den rekommendationen till ländernas regeringar som antogs av Rådet den 3 april 2001 (framställning 7/2001/nord) var genomtänkt och långsiktig och har kommit att kräva arbete och insatser från samtliga fondens parter då rekommendationen innebär ett djupgående ändrat synsätt och förhållningssätt till Fonden. Det är därför särskilt glädjande att Ministerrådet tillslutit sig Rådets rekommendation i allt väsentligt vad gäller ändringarna av överenskommelsen.

Nordenutskottet finner det särskilt tillfredsställande att Rådet och Ministerrådet nu enats om klargörandet av Nordiska kulturfondens juridiska status som ett självständigt rättssubjekt och hyser förhoppningen om att Fonden sluts av det rättställningsavtal som omfattar Nordiska ministerrådets sekretariat respektive Nordiska rådets sekretariat. Detta kräver emellertid en utredning som Nordenutskottet förväntar kan utföras skyndsamt i början av år 2002.

Nordenutskottet tillsluter sig till stora delar ministerrådets (kulturministrarna) förslag om ændring af overenskomsten mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om Nordisk Kulturfond inkl. Bilag (B 210/nord). Ministerrådet har emellertid anmodat om Rådets synpunkter och Nordenutskottet hänvisar därför utöver avsnitt 1 *Nordenutskottets förslag* till betänkandets avsnitt 4 *Nordenutskottets synpunkter* ang. artiklarna 9, 10 och 16 för beaktande.

Nordenutskottet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att besluta om ändringar i "Overenskomst mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om Nordisk Kulturfond" i enlighet med Bilaga till ministerrådsforslag om ændring af overenskomsten om Nordisk Kulturfond (B 210/nord) med följande ändringar:

att artikel 9 utgår i sin helhet ur överenskommelsen.

att Ministerrådets tilläggsmening i artikel 10 stryks. Om Ministerrådet vidhåller sin tilläggsmening bör den justeras enligt följande: Der kan indgås en forvaltningsaftale mellem fonden og Nordisk Ministerråd, Nordisk Råd eller en anden juridisk person om sekretariatsarbejdet og økonomiforvaltningen.

att första meningen i artikel 16 ändras i enlighet med rekommendation 13/2001 till följande: Styrelsens og revisorernes beretninger skal senest den 1. september året efter virksomhedsåret/budget og regnskabsåret afgives til Ministerrådet og til Nordisk Råd.

att ministerrådet utreder skyndsamt i början av år 2002 huruvida Nordiska kulturfonden kan omfattas av det rättsställningsavtal som omfattar Nordiska ministerrådets sekretariat respektive Nordiska rådets sekretariat.

Arlanda och Reykjavík den 3 december 2001

För Nordenutskottet

Nordenutskottets beredningsgrupp:

Pehr Löv (SFP) ordf.
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Sigríður A. Þórðardóttir (Sj.) vice ordf.
Charlotta L. Bjälkebring (v)
Lars Hjertén (m)

Bihang

Mandat

till Nordenutskottets beredningsgrupp

om ministerrådets uppföljning av rekommendation 25/2000/nord respektive framställning 7/2001/nord om ändringar i överenskommelsen för Nordiska kulturfonden

Nordenutskottet tillsätter en beredningsgrupp inom utskottet om ministerrådets uppföljning av rekommendation 25/2000/nord respektive framställning 7/2001/nord om ändringar i överenskommelsen för Nordiska kulturfonden. Anledningen är att fler möten i Nordenutskottet är inte planerade under året.

Beredningsgruppen består av Nordenutskottets ordförandeskap tillsammans med utskottsmedlemmarna Lars Hjertén (m) och Søren Hansen (S). Tidsramen för beredningsgruppen är den 29 oktober 2001 – den 31 december 2001.

Om beredningsgruppen skall hinna bereda betänkandena inom den närmaste tiden behöver beslutsprocessen i ärendena på Ministerrådssidan bli snabb eftersom Nordenutskottet formellt upphör som rådsorgan vid årsskiftet 2001/2002 och Presidiet håller sitt sista möte den 10 december 2001.

Syftet med tillsättningen av beredningsgruppen är att avstyra förseningar på Rådssidan i beredningsprocessen av ministerrådets uppföljning av rekommendation 25/2000 respektive framställning 7/2001.

Nordenutskottet ger beredningsgruppen mandat att utarbeta och godkänna Nordenutskottets betänkanden över dessa ärenden och översända betänkandena till Presidiet för beslut i Rådet. Rådets beslut översänds därefter genast till ministerrådet.

Beredningsgruppen har rätten i detta sammanhang att ta behövliga kontakter bl.a. till sakkunniga och experter samt till ministernivå.

Nordenutskottets direktiv till beredningsgruppen är att vidhålla de fundamentala juridiska principerna i rådets framställning 7/2001 samt att hålla fast vid att det skrivs in i Överenskommelse om Nordiska kulturfonden att Nordiska kulturfonden är ett självständigt rättssubjekt.

Mandatet gäller förutsatt att ministerrådets beslut om uppföljning av de aktuella ärendena har inkommit till Rådet inom den närmaste tiden från och med den 1 november 2001 till årsskiftet 2001/2002.

Ministerrådsforslag

om ændring af overenskomsten mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om Nordisk Kulturfond (Kulturfondens administration m.v.)

(Overleveret af Nordisk Ministerråd)

Nordisk Ministerråd (Kulturministrene) fremsender hermed et ministerrådsforslag om ændring af overenskomsten om Nordisk Kulturfond.

Ministerrådet anmoder om Nordisk Råds synspunkter på forslaget og har til hensigt at træffe beslutning om ændringen af overenskomsten, når Rådets synspunkter foreligger.

København den 30. november 2001

Suvi Lindén
Formand for Nordisk Ministerråd (kulturministrene)
(sign.)

Søren Christensen
Generalsekretær
(sign.)

Ændring af overenskomsten mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om Nordisk Kulturfond (Kulturfondens administration mv)

På baggrund af et medlemsforslag fra de af Nordisk Råd udpegede repræsentanter i Nordisk Kulturfonds styre fremsatte Rådet i fremstilling nr. 7/2001/nord en række anbefalinger om ændringer i overenskomsten om Nordisk Kulturfond.

Forslagene var ikke mindst udtryk for et ønske om en tydeliggørelse af fondens juridiske status, ligesom man ønskede at fremhæve en afgørende indflydelse fra styrets side på omfanget og varetagelsen af fondens sekretariatsforretninger og økonomiforvaltning.

Hertil kom et ønske om, at styret fik tillagt kompetencen til at fastsætte honoraret til medlemmerne, ligesom man foreslog en række mindre ændringer og ajourføringer af overenskomstens bestemmelser.

Nordisk Ministerråd har behandlet Nordisk Råds fremstilling i flere sammenhænge og kan tilslutte sig indholdet, herunder ønsket om klarere afgrænsninger og præciseringer på de omtalte områder. Enkelte bestemmelser må dog gives en lidt anden formulering end foreslået i fremstillingen.

På denne baggrund foreslås det, at overenskomstens *artikel 1* ændres således, at den udtrykker mange års praksis, hvorefter de selvstyrende områder har haft muligheder på linie med de nordiske lande i relation til Nordisk Kulturfonds bidragsvirksomhed og senest også i Fondens styre.

Bestemmelsen i *artikel 2* foreslås ændret således, at det klart fremgår, at virksomhed omfattet af det nordiske kultursamarbejdes brede kulturbegreb også kan støttes uden for Norden.

Da Nordisk Kulturfond ikke kan betragtes som en fond eller stiftelse efter gældende nationale regler og fonden ej heller er en fællesnordisk institution, vil det også efter Ministerrådets opfattelse være hensigtsmæssigt at tydeliggøre fondens specielle status, som den også blev beskrevet i den juridiske redegørelse, fondens styre indhentede i 1984.

I *artikel 6* foreslås det således anført, at Nordisk Kulturfond er en nordisk fond med den særlige tilknytning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd, som fremgår af overenskomsten. Fonden er et selvstændigt retssubjekt.

Endvidere angives, at fonden tegnes af styrelsen eller dem, som styrelsen bemyndiger, jf. også bemærkningerne nedenfor vedrørende *artikel 10*.

Medlemmerne af Nordisk Kulturfonds styre modtager et honorar, der i år 2000 udgjorde DKK 18.350 til formanden, DKK 15.443 til næstformanden og DKK 12.387 til de øvrige medlemmer. Honoraret reguleres i overensstemmelse det danske finansministeriums indeksregulering for tilsvarende ydelser.

Kulturfondens styre har tidligere tilkendegivet ønske om en ændring af honoreringen under hensyn til et øget antal ansøgninger og Nordisk Råd har i sin fremstilling støttet styrets ønske om selv at fastsætte honoraret. Under hensyn hertil foreslås en bestemmelse herom indført sidst i *artikel 7*.

Som tidligere nævnt er det fra Rådets side tillagt stor betydning, at fondens styre tillægges en afgørende indflydelse på omfanget og varetagelsen af fondens sekretariatsforretninger og økonomiforvaltningen.

I henhold til *artikel 10* i gældende overenskomst varetages Nordisk Kulturfonds sekretariatsarbejde og økonomiforvaltning af Nordisk Ministerråds sekretariat. Dette betyder, som det også følger af den ovenfor omtalte redegørelse fra 1984, at fondens styre har krav på sekretariatsbetjening m.v., men at det er Ministerrådssekretariatet, der træffer beslutning om de ressourcer, der anvendes på opgaven og hvordan den løses.

En konsekvens har været, at styret, af fondens egen bevilling, har afholdt udgifter til løsning af opgaver af administrativ karakter, styret selv har prioriteret, hvilket har medvirket til at skabe uklarhed om ressourceanvendelsen.

Nordisk Ministerråd deler Rådets ønske om, at fondens styre som en del af ansvaret for ledelsen af fondens virksomhed, jf. *artikel 7*, tillægges ret til selv at træffe beslutning om sekretariatsbetjeningen m.v.

Bestemmelsen i *artikel 10* foreslås derfor ændret således, at fondens sekretariatsarbejde og økonimiforvaltning varetages på en måde, styrelsen beslutter.

Fondens styre kan indgå aftale om løsningen af denne opgave, herunder om omfanget af ressourceanvendelsen m.v. og betalingen herfor, med en forvaltningsmyndighed, som naturligt kan være Nordisk Ministerråd, men som også kan være enhver anden forvaltningsmyndighed, med hvilken fondens styre kan opnå enighed om en aftale.

Når aftalen om ændring af overenskomsten træder i kraft, overføres et beløb, svarende til hvad Ministerrådssekretariatet anvender af ressourcer på Nordisk Kulturfonds sekretariatsbetjening og økonomiforvaltning, fra sekretariatets bevilling på Nordisk Ministerråds budget til Kulturfondens bevilling. Alle udgifter i forbindelse med Nordisk Kulturfonds virksomhed afholdes herefter af fondens midler, hvilket nødvendiggør en mindre ændring af *artikel 11*.

Endelig foreslås *artikel 12* om fondens hjemsted ændret i konsekvens af, at det ikke længere vil fremgå af overenskomsten, hvor sekretariatet er beliggende.

I bilaget er foretaget en sammenstilling af den gældende overenskomst om Nordisk Kulturfond, som den senest er ændret ved aftale af 31. oktober 2001, og de her foreslåede ændrede bestemmelser.

BILAG

Overenskomst mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om Nordisk Kulturfond

Overenskomst af 12. juni 1975 som ændret ved aftaler af 3. december 1990 og 31. oktober 2001	Forslag til ændrede bestemmelser
Formål m.m. *Artikel 1* Nordisk Kulturfond har til formål at fremme det kulturelle samarbejde mellem de nordiske lande.	*Artikel 1* Nordisk Kulturfond har til formål at fremme det kulturelle samarbejde mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige og de selvstyrende områder Færøerne, Grønland og Åland.

Artikel 2 Fondens virksomhedsområde omfatter det nordiske kultursamarbejde i hele dets udstrækning. Bidrag fra fonden kan således ydes til formål inden for forskning, undervisning og almen kulturel virksomhed i vid forstand. Der kan også ydes støtte til informationsvirksomhed inden for eller uden for Norden vedrørende nordisk kulturelt samarbejde og de nordiske landes kulturliv.	*Artikel 2* Fondens virksomhedsområde omfatter det nordiske kultursamarbejde i hele dets udstrækning inden for og uden for Norden. Bidrag fra fonden kan således ydes til formål inden for forskning, undervisning og almen kulturel virksomhed i vid forstand. Der kan også ydes støtte til informationsvirksomhed inden for og uden for Norden vedrørende nordisk kulturelt samarbejde og de nordiske landes kulturliv.

Artikel 3 Af fondens midler kan der bevilges tilskud til nordiske projekter af éngangskarakter. Tilskud kan også ydes dels til nordiske projekter af mere varig karakter, dog fortrinsvis for en af styrelsen fastsat periode, dels i særlige tilfælde til regelmæssigt tilbagevendende formål.	

Artikel 4 Fondens virksomheds- og budgetår er kalenderåret. Midlerne, der årligt stilles til fondens rådighed, optages på Nordisk Ministerråds budget.	

Artikel 5 Midler, som er tilført fonden, står til rådighed for fonden også efter udgangen af det år da indbetalingen til fonden er sket	

Artikel 6 Fonden kan erhverve ejendom gennem gave eller testamente under forudsætning af, at der ikke dermed er forbundet noget vilkår, som er uforeneligt med fondens formål.	*Artikel 6* Nordisk Kulturfond er en nordisk fond med den særlige tilknytning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd, som fremgår af denne overenskomst. Fonden er et selvstændigt retssubjekt. Fonden tegnes af styrelsen eller dem, som styrelsen bemyndiger. Fonden kan erhverve ejendom gennem gave eller testamente under forudsætning af, at der ikke dermed er forbundet noget vilkår, som er uforeneligt med fondens formål.
Fondens forvaltning *Artikel 7* Fonden forvaltes, dens midler fordeles og dens virksomhed i øvrigt ledes af en styrelse. Styrelsen træffer også beslutning om modtagelse af gave eller testamente, samt om anbringelse af fondens indestående midler. Styrelsen består af tretten medlemmer. Nordisk Råd udnævner fem af medlemmerne, ét fra hvert land. Ministerrådet udnævner ligeledes fem medlemmer, ét fra hvert land. På tilsvarende måde udnævnes for hvert medlem en personlig suppleant. Videre udnævnes tre medlemmer fra henholdsvis Færøerne, Grønland og Åland. Det medlem, der repræsenterer Færøerne, samt en personlig suppleant vælges for hver anden mandatperiode af Nordisk Råd og for den mellemliggende mandatperiode af Ministerrådet. De medlemmer, der repræsenterer henholdsvis Grønland og Åland, samt personlige suppleanter for disse vælges for hver anden mandatperiode af Ministerrådet og for den mellemliggende mandatperiode af Nordisk Råd. Medlemmerne og suppleanterne udnævnes for et tidsrum af to kalenderår ad gangen. Afgår et medlem eller en suppleant inden mandattidens udløb skal der udnævnes en efterfølger for resten af mandattiden. Styrelsen vælger blandt sine medlemmer en formand og en næstformand for ét kalenderår ad gangen. Samme land beklæder formandsposten to år i træk.	Styrelsen kan fastsætte honorar til sine medlemmer

Artikel 8 Styrelsen er beslutningsdygtig, når formanden eller næstformanden og mindst syv andre medlemmer er til stede. Styrelsens beslutninger træffes ved simpel stemmeflerhed. I tilfælde af stemmelighed er formandens stemme udslagsgivende.	

Artikel 9 Styrelsen kan indhente udtalelser fra komitéer og arbejdsgrupper, som Ministerrådet har udpeget, eller fra andre sagkyndige, som fonden udpeger.	

Artikel 10 Sekretariatsarbejdet og økonomiforvaltningen varetages af Nordisk Ministerråds Sekretariat.	*Artikel 10* Fondens sekretariatsarbejde og økonomiforvaltning varetages på en måde, styrelsen beslutter. Der kan indgås en forvaltningsaftale mellem fonden og Nordisk Ministerråd eller en anden forvaltningsmyndighed om fondens sekretariatsarbejde og økonomiforvaltning.

Artikel 11 Af fondens midler afholdes rejsegodtgørelse, dagpenge og øvrige omkostninger i forbindelse med fondens virksomhed. Der kan endvidere afholdes udgifter til særlig sagkyndig bistand.	*Artikel 11* Af fondens midler afholdes honorarer, rejsegodtgørelse, dagpenge, sekretariats- og forvaltningsomkostninger samt øvrige omkostninger i forbindelse med fondens virksomhed. Der kan endvidere afholdes udgifter til særlig sagkyndig bistand.

Artikel 12 Fonden har sit sæde i det land, hvori Nordisk Ministerråds Sekretariat er beliggende.	*Artikel 12* Fonden har sit sæde i det land, hvori fondens sekretariat er beliggende.

Artikel 13 Styrelsen vedtager en forretningsorden med nærmere foreskrifter for sin virksomhed.	

Regnskab og revision *Artikel 14* Fondens regnskabsår er kalenderåret.	

Artikel 15 Nordisk Råd træffer bestemmelsen om revision af fondens forvaltning og regnskaber.	

Artikel 16 Styrelsens og revisorernes beretninger skal senest den 1. oktober året efter virksomhedsåret/budget og regnskabsåret afgives til Ministerrådet og til Nordisk Råd. Beslutning om godkendelse af regnskabet og om bevilling af ansvarsfrihed for styrelsen træffes af Nordisk Råd.	

Presidiets betänkande

Nordisk Råd, Præsidiets rapport om virksomhedsåret (Dokument 3)
Nordisk Ministerråds virksomhedsberetning 2000 (C 1)
Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet (C 2)
Ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets budget för år 2002 (B 203/p)

(Reservation, se s. 654 og 661
Dokument 3, se s. 666
C 1, se s. 675
C 2, se s. 803
B 203/p, se s. 811)

Nordiska ministerrådet har till Nordiska rådet överlämnat Nordisk ministerrådes virksomhedsberetning 2000 (C 1), Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet 2002 (C 2), samt ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets budget för år 2002 (B 203/p).

1. Presidiets förslag

Presidiet föreslår att

1. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att dialogen mellan Nordiska rådet och Ministerrådet gällande budgetdirektiven inför 2003 års budgetarbete inleds så snart som möjligt efter sessionen, i syfte att öka de politiska prioriteringarnas tydlighet inför kommande budgetarbete. Budgetgruppen vill här hänvisa till Presidiets betänkande över Ministerrådsförslaget B 204/p beträffande budgetproceduren;

att beslut över disponering av medel såväl inom ramen för budgetposterna 1-2203-2 för Strategiska och kulturpolitiska insatser som gällande 4-0445-2 Ministerrådets strategiska initiativ sker i enlighet med Nordiska rådets rekommendationer, Rådets politiska prioriteringar och att bevillningarna sker efter närmare samråd med Nordiska rådet;

att Ministerrådet i sitt kommande budgetarbete konkretiserar innehållet i de enskilda budgetposterna i syfte att ytterligare reducera andelen odisponerade medel för projekt och stödordningar;

att Ministerrådet i sitt budgetarbete inför 2003 uppmärksammar budgetkonsekvenser av Rådets rekommendationer;

att Ministerrådet i sitt budgetarbete inför 2003 prioriterar områden som ligger i linje med strategidokumentet Ny nordisk dagsorden, uppföljning av vismansrapporten kap. 2, samt Nordiska rådets riktlinjer för 2002 som behandlas av Nordiska rådets 53:e session. Budgetgruppen vill inom ramen för detta särskilt peka på följande verksamhetsområden:

den nordiska språkförståelsen och kultursamhörigheten

åtgärder mot främlingsfientlighet och rasism i Norden

nordisk samverkan om konfliktförebyggande åtgärder och civil krishantering i Europa

konsumentområdet och livsmedelssäkerheten

ökade insatser inom samarbetet med Nordens närområden även gällande miljö, den nordiska modellen för arbetsmarknad och arbetsmiljö samt jämställdhet
ökade satsningar på miljöområdet, i synnerhet gällande Kyotomekanismerna i Östersjöområdet och resurseffektivisering inom transportsektorn
uppföljning av aktuella strategier och handlingsplaner enl C 2

Presidiet föreslår plenarförsamlingen att besluta om följande ändringar i budgeten för år 2002, jämfört med Ministerrådets förslag av den 14 juni 2000

Ökning av anslagen till

1-3110-2	Støtteordning for nordisk folkeopplysning og Voksenopplæring FOVU, varav 500.000 DKK avses för andra sökanden än de fem inom s.k blocktillskottet	800.000 DKK
1-2510-1	Nordiskt skolsamarbete, NSS	1.200.000 DKK
	Nordiska forskningspolitiska rådet, FPR för igångsättning av det epidemiologiska forskningsprogrammet	(se kommentarer sid 657 och 659)
1-3140-2	Nordisk kommitté för bioetik	300.000 DKK
2-0830-2	Demokrati och medborgarpolitik	1.000.000 DKK
	Summa	**3. 300.000 DKK**

Minskning av anslagen till

1-2520-2	Styrgruppen för FOVU	-800.000 DKK
3-4380-3	Nordiska Läkemedelsnämnden (NLN)	-1.000.000 DKK
3-4620-2	Välfärdsforskning	-1.000.000 DKK
4-0445-2	Ministerrådets strategiska initiativ	-500.000 DKK
	Summa	**3. 300.000 DKK**

Presidiet föreslår att

2. Nordiska rådet beslutar

att ministerrådets årsberättelse för år 2000, C 1, samt ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet 2002, C 2, läggs till handlingarna;
att i övrigt instämma i vad presidiet anför i detta betänkande.

Reservation från den konservativa gruppen

Sammanfattning

Den konservativa gruppen motsätter sig den höjning om 10 MDKK, som Ministerrådet föreslår gällande budgetramen.

Den konservativa gruppen hemställer att Ministerrådet återkommer med förslag till mer detaljerad användning av de föreslagna ökade satsningarna utifrån de riktlinjer vi angett.

Av de i reservationen förda resonemangen framgår att den konservativa gruppen föreslår nettobesparingar på 10 MDKK.

Den konservativa gruppen hemställer därför att

Nordiska Ministerrådet beslutar om en oförändrad budgetram för år 2002

ytterligare 8,902 MDKK satsas på närområdena

ej biträda förslagen om förhöjningar inom följande områden på sammanlagt 1.500.000 DKK:

1-2510-1	Nordiskt skolsamarbete, NSS	1.200.000 DKK
1-3140-2	Nordisk kommitté för bioetik	300.000 DKK

föreslå reduceringar med 18.902.000 DKK utöver presidiets förslag enligt redovisning i reservationen.

2. Presidiets kommentarer till Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet (C 2)

Presidiet kan med tillfredsställelse konstatera att Nordiska ministerrådets förslag till Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet i allt väsentligt genomsyras av innehållet i Nordiska rådets rekommendationer från de senaste åren.

Det är också positivt att samverkan med ideella organisationer står högt upp på ministerrådets agenda. Det gäller även planerna för särskilda insatser för att belysa "nynordbornas" faktiska och möjliga medverkan i samhällslivet inom befintliga demokratiska strukturer.

Presidiet välkomnar den utredning som tillkom på det finska ordförandeskapets initiativ och som skall granska de nordiska medborgarnas rättigheter när de arbetar, studerar eller av andra orsaker vistas i ett annat nordiskt land. Nordiska rådet ser fram emot att få ta del av utredningens resultat i mars 2002.

Vad gäller plandokumentets (C 2) övriga verksamhetsområden vill presidiet hänvisa till budgetkommentarerna nedan.

3. Presidiets kommentarer till Ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets budget för år 2002 (203/p)

3.1 Övergripande kommentarer

Ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets budget för år 2002 har aktivitetsram om 774,4 MDKK, det vill säga samma som för 2001. Samtidigt föreslår Ministerrådet en reducering av likviditetsbudgeten med 10 MDKK, vilket i praktiken innebär att länderna sammanlagt betalar 10 MDKK mindre till den samnordiska budgeten, utan att man för den skull minskar omfattningen av de planerade aktiviteterna.

Presidiet ser positivt på att likviditetsramen härmed minskas och förutsätter att motsvarande minskningar vidtas årligen, tills likviditetsramen kommer ner på en rimlig nivå för att säkerställa de planerade aktiviteterna och bemöta de löpande förpliktelserna: utbetalningar till programverksamhet/projekt, institutioner och sekretariatets utgifter.

Presidiet konstaterar med tillfredsställelse att ministerrådets budgetdirektiv och budgetförslag i allt högre grad följer rådets intentioner vad gäller prioriterade verksam-hetsområden. Detta framgår också med all tydlighet av samarbetsministrarnas direktiv för budget 2002. För att den samnordiska budgeten fullt ut skall kunna fungera som ett politiskt styrinstrument, önskar Rådet emellertid en grundligare dialog med Ministerrådet redan om förslaget till budgetdirektiven.

Närmare kommentarer gällande önskemål om samrådet och dialogen i budgetprocessen framgår av rådets betänkande över Ministerrådsförslag om budgetanalysen B 204/p.

3.2 Odisponerade medel

Nordiska ministerrådet har inlett arbetet för att reducera andelen odisponerade medel för projekt och stödordningar som överförs mellan budgetåren. Från 53.7 MDKK år 1999 till 31.4 MDKK år 2000 har summan odisponerade medel minskat med ca 22 MDKK (41%). Enligt ministerrådets prognos för år 2001 skulle summan odisponerade medel bli 11.6 MDKK, vilket tyder på ytterligare minskning.

Presidiet konstaterar emellertid att ministerrådets motsvarande prognos från augusti 2000 visade att 11.4 MDKK skulle vara odisponerade vid utgången av året, medan det faktiska resultatet per den 31 december 2000 var 31.8 MDKK. En stor del, 13.6 MDKK, gällde odisponerade medel inom kulturbudgeten. Bortsett från detta återstår från år 2000 18.2 MDKK odisponerade medel inom de övriga verksamhets- och aktivitetsområdena.

Ministerrådet har i sitt budgetförslag 2002 delvis använt dessa odisponerade medel när man har föreslagit reduceringar av budgetramarna för enskilda sektorer och enskilda budgetposter, utan att minska aktiviteter på berörda områden.

Presidiet utgår från att andelen odisponerade medel, i takt med att budgetanalysens tekniska och administrativa reformer fått fullt genomslag, ytterligare kan minskas.

3.3 Ny budgetpott/pulje för Ministerrådets strategiska initiativ

Ministerrådet föreslår att en ny budgetpott om 10 MDKK upprättas för Ministerrådets strategiska initiativ. Den tidigare potten för ministerådsreserven skall därmed föras samman med den nya potten. Som mål för detta anges:

"Bidra til å skape større overordnet fleksibilitet i det nordiske samarbeidet gjennom finansiering av nye strategiske politiske initiativer og aktiviteter fra formannskapsprogrammene og andre overgripende innsatser. Det skal spesielt legges vekt på nye initiativer med tverrsektorielle dimensjoner.

Tildeling av midler forutsetter medfinansiering fra berørte fagssektorer. Flerårige aktiviteter skal fortrinnsvis kun finansieres når det også samtidig besluttes om mer permanente finansieringsløsninger. På denne måten skapes ikke uløste fremtidige budsjettbindinger og budsjettpostens fleksibilitet videreføres.

For anvendelse av midler gjelder en samrådsordning med Nordisk Råd. Når det skal vedtas en bevilgning fra budsjettposten, sendes samarbeidskomitéens beslutningsforslag til Rådets sekretariat til orientering innen samarbeidsministrene fatter sitt vedtak."

Nordiska rådet har under åren ställt sig positivt till ökad flexibilitet för politiska initiativ och prioriteringar inom ramen för den samnordiska budgeten, allt i linje med att stärka budgetens roll som ett politiskt styrinstrument i det nordiska samarbetet. Det gäller även denna nya budgetpost.

Presidiet vill emellertid fästa uppmärksamheten på att samrådet mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet vid bevillningar ur potten för strategiska initiativ bör bli betydligt bättre än vad hittills varit fallet. Presidiet vill härvid hänvisa till betänkandet över ministerrådsförslag om budgetanalysen.

4. Presidiets kommentarer gällande enskilda verksamhetsområden

4.1 Budgetutveckling inom kulturområdet

Presidiet ser med oro på budgetutvecklingen inom kulturområdet. Fortsatta nedskärningar i kulturbudgeten kan innebära en olycklig sänkning av kvaliteten i det nordiska kultursamarbetet.

År 1998 antog Nordiska rådet rekommendation 20/1998/nord "Strategimodell för nordisk kulturpolitik" med anledning av ministerrådsförslag om nordisk kultursamarbejde ved årtusindskiftet. I rekommendationen ombads ministerrådet bl.a. att årligen ge rapport om verksamhetsplan, tidsplan och budgetplan för strategin samt att på en tidig tidpunkt i budgetprocessen samråda med rådet om prioriteringarna på kulturområdet. En av tyngdpunkterna i ministerrådsförslaget var behovet av ökad flexibilitet i kulturbudgeten. Budgetposten 1-2203-2 Strategiska kultursatsningar som infördes i ministerrådets budgetförslag år 2001 ska därför uppfattas som en lösning av detta behov. Rekommendationen avskrevs år 2000.

Presidiet konstaterar, att sedan år 2000 då 1-2233-2 Nordiska konst- och konstindustrikommittén (NKKK) övergick i 1-2258-3 Nordiska institutet för samtidskonst (NIFCA) och budgetposten 1-2244-1 Särskilda aktiviteter på konstområdet och slagits samman med 1-2203-2 Strategiska kultursatsningar, har de "öronmärkta" anslagen på konst- och konstindustriområdet minskat med ca 3 MDKK. Presidiet anser detta vara en olycklig utveckling.

Ministerrådet föreslår att bevillningen till strategiska kultursatsningar fokuseras och används under år 2002 till en, på kulturområdet generell, insats under temat *det multikulturella samhället*. Presidiet ser positivt på valet av tema, men vill samtidigt erinra om ökade behov av stöd inom de konstområden som fick sina särskilda anslag infogade i den nya potten.

Vidare föreslår Ministerrådet att vid fördelning av anslaget prioriteras projekt eller samarbetsområden som uppfyller följande kriterier:

- Är av tvärsektoriell karaktär
- Har en kort tidsram
- Organens egen finansiering ses som positivt
- Är i genomsnitt större än de projekt som organ under Nordiska ministerrådet vanligen själv stöder
- De självstyrande områdenas specialsituation tas i beaktandet.

Presidiet instämmer i dessa kriterier, men vill i sammanhanget erinra om Nordiska rådets påpekanden i ovannämnd rekommendation 20/1998/nord, att på en tidig tidpunkt i budgetprocessen samråda med Rådet om prioriteringarna på kulturområdet.

Vad gäller Nordiska kulturfonden vill presidiet understryka att framställning 7/2001/nord samt rekommendation 25/2000 ang. ändring i överenskommelsen av Nordiska kulturfonden bör uppföljas av de nordiska ländernas regeringar.

4.2 Frivilligsektorn

Ministerrådet skriver i förslaget till verksamhetsplanerna för 2002 (C2) att samverkan med ideella organisationerna "står högt upp på agendan". Sett mot bakgrund av Rådets rekommendationer 17/1998/nord "Strategi för samarbete med frivilligsektorn" och 5/2000/nord "Frivilligsektorn", stöder presidiet att totalanslaget för sektorn ökas med 4.5 MDKK. Det kan emellertid ifrågasättas om alla budgetposter i Ministerrådets sammanställning av medel som inräknats till frivilligsektorn i verkligheten hör hemma där. Det gäller t.ex ateljévistelser och resestipendier för enskilda konstnärer.

Ministerrådet meddelar betr. rekommendation 5/2000/nord att man har inlett undersökning om ideella organisationer i Norden i relation till personer med invandrarbakgrund, andra minoritetsgrupper och invandrarorganisationer. En första redovisning väntas föreligga inom loppet av 2001.

Ytterligare redovisningar gällande utvärdering av Ministerrådets initiativ för att stärka frivilligsektorns möjligheter till samarbete med den officiella delen av nordiskt samarbete förväntas

föreligga under år 2002. Parallellt utvärderas situationen för frivilligorganisationerna i Nordens närområden.

Slutligen vill presidiet påpeka att rekommendation 5/2000/nord om en rad problemställningar knutna till ideella organisationer och deras roll i samhället följs upp.

4.3 Insatser för barn och unga

Området har under årens lopp varit ett högt prioriterat område för Nordiska rådet. Mot den bakgrunden är det glädjande att budgeten för de sammanlagda insatserna på området föreslås en höjning från 63.9 MDKK till 65.5 MDKK. Presidiet ser det som angeläget att Ministerrådet aktivt skall följa upp de tre omfattande handlingsplanerna "Norden inn i et nytt årtusen –tverrsektoriell handlingsplan for barne- og ungdomspolitisk samarbeid 2001–2005," "Handlingsplan for nordisk skolesamarbejde 2000-2004"och "Handlingsplan for børn og unge i Nordens nærområder" .

Presidiet vill, beträffande den tvärsektoriella handlingsplanen för barn- och ungdomspolitiskt samarbete, anmoda ministerrådet att årligen sätta upp helhetsorienterade aktionsplaner och budgetprioriteringar för att tydligare belysa arbetet och uppföljningen av handlingsplanen.

4.4 Forskningsinsatser

Det danska ordförandeskapet för Nordiska ministerrådet satte år 2000 fokus på forskarutbildning och spetsforskningscentra, vilket också avspeglas i budgetförslaget för 2002. Ministerrådet föreslår 3 MDKK till ett pilotprojekt med nationella spetsforskningsenheter för forskning på nordiska nivå.

Nordiska ministerrådets budget för forskningssamarbete utgör ca. 100 MDKK, varav ca 20 MDKK går till projekt och generella stödordningar och ca 80 MDKK till nordiska institutioner.

I Nordiska ministerrådets budget för 2001 redovisas flerårsplan för forskningsprogram 1998 – 2005, där programmet om epidemiologi för åren 2002 – 2005 har reserverats sammanlagt 24.5 MDKK. I budget för 2002 återfinns forskningsprogrammet om epidemiologi emellertid inte längre som en egen budgetpost, utan enbart som ett mindre påslag om 500.000 DKK inom ramen för Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR) för administration av programmet. Ministerådets avsikt är att medlen till epidemiologiforskning skall sökas från nationella finansieringskällor. Presidiet beklagar att Ministerrådet i budgeten för 2002 i så stor omfattning ändrat det planerade forskningsprogrammet om epidemiologi utan att under hand orientera Rådet om detta.

Presidiet anser att forskningsprogram av detta aktuella slag, och för de nordiska länderna värdefulla område, behöver samnordiska medel i sådan omfattning att projektet kan utgöra en bas, som kan väcka intresse för nationell finansiering.

4.5 Behov av nya forskningsinsatser på språk- och jämställdhetsområdet

Presidiet konstaterar att den nordiska språkförståelsen stadigt blir sämre samtidigt som man berörda strategidokument och handlingsplaner beskriver språkförståelsen som ett fundament i det nordiska samarbetet.

Det finns behov av tvärsektoriell forskning på området som inriktas på språkförståelsens nyttoaspekt för att säkra den nordiska språkförståelsens framtid.

Med tanke på den nordiska jämställdhetsmodellen vill presidiet uppmärksamma och ge sitt stöd för ministerrådets program inom jämställdhetssektorn och för de planerade forskningsprojekt på området.

4.6 Närområdesinsatser

Under år 2000 har *Ministerrådets strategi för samarbete med närområdena* varit under revidering. Samarbetsministrarna har under våren 2001 lämnat ett ministerrådsförslag till Nordiska rådet angående de nya strategiska satsningarna (B 208/p). Enligt Ministerrådet finns det utrymme i budgeten att till vissa delar inleda implementeringen av den nya strategin.

Under 2002 avslutas och revideras en del av de verksamheter som ingår i ramprogrammet för Ministerrådets aktiviteter i samarbete med närområdena för 2000-2002. Härmed skapas utrymme för de nya prioriteringarna som den reviderade strategin (B 202/när) medför.

Ministerrådet lyfter fram den nordiska välfärdsmodellen inklusive hälsa och jämlikhet, bärkraftigt resursutnyttjande med miljö och energi, barn och unga, kulturförmedling, konsumentpolitik och livsmedelssäkerhet. Dessa teman kan också presidiet stödja. Vad gäller miljö och bärkraftig utveckling vill presidiet dock påpeka behovet av en tydlig koppling och samordning mellan insatserna inom ramen för strategin för bärkraftig utveckling – vilken också innefattar närområdena – och insatserna inom ramen för den nya närområdesstrategin (B 202/när).

På grund av den ökande handeln med kvinnor vill presidiet även lyfta fram ett ökat behov av nordisk-baltisk-ryska insatser för att motverka detta. Det kräver såväl tvärsektoriellt samarbete mellan jämställhets- och justitiesektorerna som parallella kampanjer i de nordiska och de baltiska länderna samt i Nordvästra Ryssland.

Mot bakgrund av ovanstående vill presidiet föreslå att Ministerrådet intensifierar insatserna för att motverka den ökade handeln med kvinnor.

5. Kommentarer gällande enskilda budgetposter

1-2203-2 Strategiska kultursatsningar

Ministerrådet föreslår att temat/kravet för bevillningar inom budgetposten om 6.699 TDKK skall vara det *multikulturella samhället*. Presidiet vill i sammanhanget erinra att insatser mot främlingsfientlighet kan omfatta aktiviteter som nödvändigtvis inte gäller kulturområdet, men kan vara minst lika viktiga i arbetet för att motverka racistiska tendenser. Det kan gälla t.ex. projekt inom utbildnings/forsknings-social- och/eller arbetsmarknadsområdet.

Presidiet lägger stor vikt vid ökade insatser mot främlingsfientlighet och rasism, och är därmed tillfreds med att anslaget 1-2203-2 under år 2002 generellt används för projekt på detta område.

1-2210-2 Nordisk Idrætssamarbejde

Presidiet noterar att budgetposten minskats från 1.378 TDKK år 2001 med 200.000 DKK.

Det är presidiets uttryckliga önskan att denna minskning inte drabbar barn och unga i Västnorden och deras möjligheter till idrottsutbyte mellan de västnordiska länderna, eller utbytet mellan Västnorden och andra nordiska länder.

1-2510-1 Nordiskt skolsamarbete (NSS)

Presidiet noterar att budgetposten i budgetförslaget 2002 skurits ner med 1.671.000 DKK. Mobilitetsordningarna Nordplus-mini och Nordplus-junior har fått ökade bevillningar med sammanlagt 500 TDKK, men på bekostnad av Nordiskt skolsamarbete i övrigt.

Bakgrunden till nedskärningen enligt Ministerrådet är att NSS i mindre grad än tidigare skall motta och behandla externa projektansökningar, vilket minskar behovet av projektmedel.

Presidiet lägger emellertid stor vikt vid att den samnordiska budgeten alltjämt möjliggör tydliga insatser inom skolan för Nordisk språkförståelse och kulturgemenskap, Livslångt lärande, samt Demokrati som värdegrund, såväl i skolan som i det omgivande samhället.

Presidiet anbefaler att budgetposten 1-2210-2 Nordiskt skolsamarbete ökas med 1.200.000 DKK.

1-2522-1 Støtteordning for nordisk folkeopplysning og voksenopplæring

Presidiet vill framhålla att stödordningen utgör ett viktigt redskap i arbetet att utveckla de nordiska nätverken inom folkbildning och vuxenundervisning, däri ideella organisationers aktiviteter spelar en central roll. Det breda folkliga engagemanget inom området har en klar tillväxtpotential och bör i högre grad brukas och ges stöd för att stärka det nordiska samarbetet.

Presidiet föreslår att budgetposten 1-2522-1 Støtteordning for nordisk folkeopplysning og voksenopplæring höjs med 800.000 DKK varav 300.000 DKK skall vara avsedda för nordiska projekt inom de 5 studieförbundssammanslutningar (s.k. blocktillskottet) och 500.000 DKK för andra studieförbund, folkhögskolor och allmän vuxenundervisning samt för mobilitetsstipendier för folkhögskoleelever.

1-3110-2 Nordisk Forskningspolitisk Råd (FPR)

FPR skall enligt ministerrådets budgetförslag inleda förhandlingar med nationella finansieringsorgan om finansieringsmodell av ett Nordisk program för epidemiologi i syfte att programmet skall kunna genomföras under perioden 2002-2006.

Mot bakgrund av att de smittsamma sjukdomarna under de senaste åren visat tendens till kraftig ökning ser presidiet forskningsprogrammet för epidemiologi som ett särskilt viktigt forskningsområde som behöver samnordiska medel av sådan omfattning att programmet kan utgöra en bas som kan väcka intresse för nationell finansiering.

Ministerrådet hade i budgeten för 2001 planerat 3.5 MDKK för forskningsprogrammet år 2002 och därefter med 7 MDKK per år t.o.m. år 2005, sammanlagt 24.5 MDKK. I ministerrådets budgetförslag för 2002 har detta reducerats till att FPR tilldelas 500 TDKK för administration av forskningprogrammet.

Presidiet beklagar djupt att Ministerrådet i budgeten för 2002 i så avgörande omfattning ändrat det planerade forskningsprogrammet om epidemiologi utan att på förhand orientera Rådet om detta. Presidiet anser att forskningsprogram av detta aktuella slag, och för de nordiska länderna värdefulla område, behöver samnordiska medel i sådan omfattning att projektet kan utgöra en bas, som kan väcka intresse för nationell finansiering.

Presidiet anbefaler att Ministerrådet reserverar minst 1 MDKK för år 2002 inom ramen för 4-0445-2 Ministerrådets strategiska initiativ för forskningsprogrammet "Nordisk program for epidemiologi", i det fall att förhandlingarna gällande den nationella finansieringen för forskningsprogrammet inte ger positiva resultat. Presidiet förväntar sig att hela programmet för epidemiologi därefter genomförs antingen genom nationell eller samnordisk finansiering.

1-3140-2 Nordisk Komité for Bioetik

Presidiet konstaterar att ministerrådet i sin budget för år 2001 inte avsatt tillräckliga medel till Nordisk Komité for Bioetik projekt om forskelle og ligheder mellem lovgivningen i de nordiske lande om genteknologi.

Presidiet ser det som ytterst angeläget att detta projekt i budgeten 2002 får tilldelat ytterligare 300.000 DKK.

3-4120-2 Nordjobb

Presidiet lägger stor vikt vid att ungdomarna genom Nordjobb-programmet ges möjlighet att under sommarmånaderna arbeta i och bli bekant med arbetslivet, språket och kulturen i ett annat nordiskt land. Ministerrådet meddelar att programmet evalueras för närvarande. Mot den bakgrunden ser presidiet med tillfredsställelse att bevillningen år 2002 för Nordjobb inte ska innehålla begränsningar gällande antalet förmedlade Nordjobb.

Presidiet har fått information om att Ministerrådet förhandlar om ett nytt kontrakt med Föreningarna Nordens Förbund (FNF) om förmedling av Nordjobb. Presidiet förutsätter att kontraktet upprättas med rimlig balans mellan de mål som sätts och de medel som beviljas.

Det är presidiets uttryckliga önskan att Nordjobb-programmet i fortsättningen finansieras så att den ursprungliga målsättningen för programmet uppfylls.

4-0460-2 Holdbart Norden

Ministerrådet upprättade i budgeten för 2001 en samlad budgetpost för implementering av "Bæredygtig udvikling – En ny kurs for Norden". Budgetposten kan jämföras med 1-2203-2 Stategiska kultursatsningar, där institutioner och organ inom under ministerrådet kan söka medel för större tvärsektoriella projekt.

Beträffande bevillningar ur budgetposten utgår presidiet från att det sker i linje med rekommendationerna 8/2001/när og 9/2001/när som togs vid Nordiska rådets extrasession 2001 i anledning av ministerrådsförslag om det nordiske miljøhandlingsprogram 2001 – 2004 (B 199/när) och "Bæredygtig udvikling – En ny kurs for Norden" (B 201/när). Dialogen mellan rådet och ministerrådet om bevillningarna är därför ytterst viktig.

3-4385-3 Utdannelsescenter for Døvblindepersonale, NUD

Presidiet vill lyfta fram vikten av att NUD i sitt arbete uppmärksammar värdet av att de flerhandikappade unga får möjlighet att möta ungdomar från andra nordiska länder.

Köpenhamn den 29 oktober 2001

Dorte Bennedsen (S)
Berit Brørby (A)
May-Helen Molvær Grimstad (KrF)
Chris Heister (m)
Svend Erik Hovmand (V)
Kaj Ikast (KF)
Anita Johansson (s)
Elver Jonsson (fp)
Bjarne Kallis (KD)
Outi Ojala (Vas.)
Riitta Prusti (SDP)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Jari Vilén (Kok.)

BILAGA

Reservation från den konservativa gruppen i Nordiska rådet

Den konservativa gruppen motsatte sig förra året den utökning av ramen på 10 MDKK som en majoritet inom rådet beslutade. Vi föreslog besparingar på sammanlagt 16,4 MDKK i förhållande till vad majoriteten beslutade och föreslog ytterligare satsningar på närområdena med 6,4 MDKK. I förra årets reservation skrev vi bland annat följande:

> "Den konservativa gruppen motsätter sig den föreslagna ökningen av budgetramen med 10 MDKK. Med oförändrad budgetram finns utrymme att på en hög ambitionsnivå driva en bra och effektiv verksamhet. Det nordiska samarbetet blir inte bättre eller effektivare genom att man anslår ytterligare medel som man ändå inte kan förbruka. Konservativa gruppen anser därför att nuvarande ram för budgeten skall gälla även för 2002.
>
> Genom Ministerrådets förslag är tanken att medlemsländerna ska ha en skuld till ministerrådet på 10 MDKK. Denna skuld kommer med en oförändrad utökad ram att öka med 10 MDKK per år. Vi anser att det är ett anmärkningsvärt förfarande som vi inte kan ställa oss bakom".

Nordiska ministerrådet föreslår även inför 2002 en utgiftsnivå som är 10 MDKK högre än intäkterna. Det innebär att ländernas skuld till ministerrådet kommer att bli 20 MDKK nästa år. Att år efter år ha en utgiftsnivå som är 10 MDKK högre än intäkterna är ohållbart. Den förra nordiska samarbetsministern påpekade redan förra året att ett sådant tillvägagångssätt möjligen kan vara acceptabelt under något enstaka år, men är i längden ohållbart. Den konservativa gruppen vidhåller sin uppfattning att en höjning av ramen är oacceptabel. Precis som förra året anser vi att det finns utrymme att med oförändrad budgetram driva en bra och effektiv verksamhet.

Budget för år 2002

Eftersom förra årets höjning av ramen redan är beslutad och genomförd accepterar vi nu detta faktum. Men vi motsätter oss, mot bakgrund av vad som ovan framförts, att budgeten även år 2002 får en förhöjd budgetram med 10 milj DKK. Vi föreslår därför, att Nordiska rådet inför 2002 återgår till tidigare utgiftsnivå. Vi föreslår därför, liksom förra året, nettobesparingar på 10 milj DKK.

Presidiets förslag

Presidiet föreslår höjningar inom några områden. Vi biträder förslaget om att öka anslaget till Stödordning för nordisk folkupplysning och vuxenupplärning FOVU. (Motsvarande reducering sker på anslaget styrgruppen för FOVU).

Det är viktigt att det epidemiologiska forskningsprogrammet kommer igång såsom planerat. Det är därför tillfredsställande att det i budgeten reserveras minst 1 MDKK av Ministerrådets strategiska initiativ till detta i det fall förhandlingarna gällande den nationella finansieringen för forskningsprogrammet inte ger positiva resultat.

Även ökningen av anslaget till demokrati och medborgarpolitik biträdes. Detta är en satsning inom närområdena som ska användas för en nordisk-baltisk-rysk kampanj mot handel med kvinnor.

Vi biträder presidiets samtliga förslag till reduceringar.

Den konservativa gruppens förslag:

Närområdena

I ministerrådets budgetförslag föreslås, i motsats till föregående år, en viss ökning till närområdena. Detta är mycket tillfredsställande. Den konservativa gruppen anser dock inte att denna satsning är tillräcklig. Trots vårt förslag om en oförändrad ram har vi i vårt budgetförslag utrymme för ytterligare satsningar på 9,9 miljoner DKK till närområdessamarbetet. (1 milj DKK av denna ökning biträds även av övriga partier). Den konservativa gruppen har under flera år hävdat att stödet till närområdena är en högt prioriterad angelägenhet och att det behövs en mer samlad strategi för samarbetet. Såsom vi skrev redan förra året, krävs en bättre koordinering och komplettering av ländernas och andra organisationers insatser, som till exempel EU och EBRD. Detta kommer att göra samarbetet mer målinriktat och mer verkningsfullt.

Nordiska rådet bör utarbeta en strategi för hur man ska stödja de baltiska länderna att bli medlemmar av Nordiska rådet, i enlighet med det medlemsförslag som väcktes förra året av den konservativa gruppen. Detta är nu än mer angeläget, eftersom Estland, Lettland och Litauen på det senaste mötet med Baltiska församlingen beslutade om att man önskade ett betydligt djupare samarbete med Nordiska rådet. Resurser för att förbereda detta måste frigöras. Någon form av förmedlemskapsstöd bör ges till de baltiska länderna. Där så är möjligt bör man försöka fasa in de baltiska länderna i det nordiska samarbetet.

Även i år vill vi poängtera att insatserna gentemot Baltikum och Nordvästryssland i hög grad uppfyller kravet på nordisk nytta. De nordiska länderna har en särskild uppgift att stödja den demokratiska utvecklingen där. En uthållig informations- och kontaktverksamhet är viktig. Stödet till de baltiska staterna är speciellt viktigt i ett kortare perspektiv fram till att länderna om ca 30 månader förmodligen blir medlemmar i EU. I takt med den snabba utvecklingen i Baltikum är det dock viktigt med en successiv tyngdpunktsförskjutning mot Nordvästryssland inklusive Kaliningrad. Även stöd till en demokratisk utveckling i Vitryssland är viktig.

Sammanfattningsvis vill den konservativa gruppen öka stödet till närområdena på tre områden:

- Förmedlemskapsstöd till de baltiska länderna.
- Stöd till Nordvästryssland inklusive Kaliningrad.
- Demokratistöd till Vitryssland.

Nordiska industrifonden

Vad gäller Nordiska industrifonden föreslås i Ministerrådets förslag ett i stort sett oförändrat anslag. Vi hänvisar till vårt förra året väckta medlemsförslag "Reviderad form av nordisk näringslivsstimulans" (A 1231/p, rek. 42/2001/næring), där vi föreslog att Nordiska ministerrådet bör undersöka hur Nordiska industrifonden helt eller delvis kan slås samman med ett stort antal institutioner inom det nordiska samarbetet. Detta borde kunna ge en bättre och mer effektiv verksamhet med mer av nordisk nytta samtidigt som anslagna medel kan minskas. Vid presidiets möte den 25 september 2001 beslöts att delvis tillmötesgå vårt förslag. Presidiet beslutade då att "Nordiska ministerrådet, som en uppföljning av förslagen i budgetanalysen, ta initiativ till att specifikt klarlägga de administrativa, ekonomiska och faktiska vinsterna vid fusion/ samdrift/samlokalisering av vissa institutioner." Vi föreslår att anslaget minskas med 5 MDKK."

Forskning

En mycket stor del av forskningsprogrammen finansieras inom den samnordiska budgeten. Ett ökat inslag av nationell finansiering skulle totalt sett öka utrymmet för forskning. De totala anslagen till forskning uppgår till över 100 milj DKK.

3-4620-2 Välfärdsforskning föreslås i Ministerrådets förslag få ett ökat anslag på 1.150.000 DKK till något över 5,2 milj DKK. Projektet ska bland annat analysera den så kallade nordiska välfärdsmodellen. Budgetgruppen föreslår en minskning av anslaget med 1 milj DKK i förhål-

lande till Ministerrådets förslag. Vi föreslår att anslaget blir oförändrat i förhållande till föregående år. Vi föreslår således en ytterligare minskning med 150.000 DKK i förhållande till budgetgruppen.

Vi föreslog förra året att 4-0462-2 Nordiskt forskningsprogram om oceanografi på 2,5 milj DKK inte skulle igångsättas. Detta projekt har nu påbörjats, men borde i huvudsak kunna finansieras av nationella medel. Vi föreslår således en reducering med 1,5 milj DKK.

Odisponerade medel

Det är positivt att andelen odisponerade medel sjunker. Man kan dock ifrågasätta realismen i prognoserna om hur mycket som kommer att vara odisponerat vid årsskiftet, inte minst mot bakgrund av hur mycket som är odisponerat den 16 augusti i år. Förra årets prognos vid motsvarande tid visade att 11,4 MDKK skulle vara odisponerade vid årsskiftet. Faktiskt utfall blev 31,8 MDKK. Ett par exempel:

	Prognos 00	Utfall 00	Odisp. aug.	Prognos
2220 Styrgruppen för nordiskt kultur- och massmediesamarbete	0,6	2,0	2,4	0,3
4110 Projektmedel – arbetsmarknad och miljö	1,0	1,4	3,2	0,2

Vi föreslår därför att 2220 Styrgruppen för nordiskt kultur- och massmediesamarbete minskas med 0,5 MDKK och 4110 Projektmedel –arbetsmarknad och miljö minskas med 1,0 MDKK.

Övriga anslag

Vi har under flera år föreslagit att anslaget 1-3140-2 Nordisk kommitté för bioetik ska minska, eftersom vi anser att detta i första hand är ett nationellt ansvar. Vi föreslår at detta anslag minskar med 300.000 DKK. Budgetgruppen vill tvärtemot öka detta anslag med 300.000 DKK. Vår nettobesparing blir därför 600.000 DKK i förhållande till budgetgruppen.

Vad gäller 3-4410-2 Projektmedel jämställdhet gäller samma resonemang som Nordisk kommitté för bioetik. Vi önskar, liksom föregående år, att detta anslag reduceras med 200.000 DKK.

Anslaget till 3-5310-2 Bygg och bolig föreslås i Ministerrådets förslag minska med 100.000 DKK till 752.000 DKK. Vi anser, liksom tidigare, att denna verksamhet inte är en uppgift som ska finansieras via ministerrådsbudgeten. Vi föreslår därför att detta anslag avvecklas, vilket innebär en reducering med 752.000 DKK.

Vad gäller 2-6110-2 Projektmedel – regionalpolitik överförs 2 MDKK av förra årets odisponerade medel till i år. Dessa medel föreslås delvis användas till att öka aktivitetsnivån under 2002. Vi föreslår en reducering med 1 MDKK.

Anslagen till Hallå Norden, Nordplus Mini och Nordplus Junior föreslås öka. Detta är viktiga Nordiska projekt. Dessutom vänder de sig direkt till medborgarna. Vi biträder ökningarna på dessa områden.

1-2203-2 Strategiska kultursatsningar föreslås få en viss minskning av anslaget. Projekten mot främlingsfientlighet ger vi vårt fulla stöd till. Det totala anslaget till denna post borde dock kunna minskas. Vi föreslår att anslaget reduceras med 1,5 MDKK.

Den nordiska nyttan med anslaget 3-4120-2 Nordjobb kan ifrågasättas. Vi föreslår dock ingen minskning av detta anslag. Anslaget bör dock flyttas till kultursektorn.

Anslaget 3-6710-2 Projektmedel Konsument föreslås minskas från knappt 8,7 MDKK till knappt 8,3 MDKK. Enbart 86 % av anslaget disponerades förra året. Vi föreslår, liksom förra året, att anslaget reduceras med 1 milj DKK.

4-0460-2 Hållbart Norden föreslås få ett oförändrat anslag på drygt 4 MDKK. Vi föreslår liksom förra året en besparing på 2 MDKK.

1-2530-2 Ledningsgruppen för högre utbildning får ett mer än fördubblat anslag till 2 ,5 MDKK. Den 16 augusti i år fanns det över 1,2 MDKK odisponerat. Vi föreslår en reducering med 1 MDKK.

4-0445-2 Ministerrådets strategiska initiativ föreslås i Ministerrådets förslag öka från 4,6 MDKK till 10 milj DKK. Den konservativa gruppen motsätter sig att en så stor del av budgeten ska ligga utanför Nordiska rådets inflytande. Budgetgruppen föreslår en smärre minskning med 0,5 MDKK i förhållande till Ministerrådets förslag. Vi föreslår en ytterligare minskning med 1,5 MDKK. I vårt förslag blir således budgetposten 8 MDKK.

Sammanställning av förslagen från den konservativa gruppen

Vi biträder förslagen till ökningar på följande punkter:

1-2522-1	Stödordning för nordisk folkupplysning och vuxenupplärning	800.000 DKK
2-0830-2	Demokrati och medborgarpolitik	1.000.000 DKK
	Summa:	**1.800.000 DKK**
	Reduceringar i enlighet med presidiet	3.300.000 DKK
	Nettoreduceringar i förhållande till presidiets förslag	**1.500.000 DKK**

Vi motsätter oss således budgetgruppens förslag till ökningar på följande poster:

1-2510-1	Nordiskt skolsamarbete, NSS	1.200.000 DKK
1-3140-2	Nordisk kommitté för bioetik	300.000 DKK

Vi föreslår ytterligare reduceringar enligt följande:

3-5180-3	Nordisk Industrifond	5.000.000 DKK
3-4620-2	Välfärdsforskning	150.000 DKK
4-0462-2	Nordiskt forskningsprogram om oceanografi	1.500.000 DKK
1-2220-2	Styrgruppen f nordiskt kultur- och massmediesamarbete	500.000 DKK
2-4110-2	Projektmedel – arbetsmarknad och miljö	1.000.000 DKK
1-3140-2	Nordisk kommitté för bioetik	300.000 DKK
3-4410-2	Projektmedel jämställdhet	200.000 DKK
3-5310-2	Bygg og bolig	752.000 DKK
2-6110-2	Projektmedel – regionalpolitik	1.000.000 DKK
1-2203-2	Strategiska kultursatsningar	1.500.000 DKK
3-6710-2	Konsument	1.000.000 DKK
4-0460-2	Hållbart Norden	2.000.000 DKK
1-2530-2	Ledningsgruppen för högre utbildning	1.000.000 DKK
4-0445-2	Ministerrådets strategiska initiativ	1.500.000 DKK
Summa egna reduceringar:		**17.402.000 DKK**
	Nettoreduceringar i förhållande till budgetgruppen:	1.500.000 DKK
Summa reduceringar:		**18.902.000 DKK**

Sammanfattning

Den konservativa gruppen hemställer att Ministerrådet återkommer med förslag till mer detaljerad användning av de föreslagna ökade satsningarna utifrån de riktlinjer vi angett.

Av ovan förda resonemang framgår att den konservativa gruppen föreslår nettobesparingar på 10 MDKK.

Den konservativa gruppen hemställer därför

att Nordiska ministerrådet beslutar om en oförändrad budgetram för år 2002;

att ytterligare 8,902 MDKK satsas på närområdena;

att ej biträda förslagen om förhöjningar inom följande områden på sammanlagt 1.500.000 DKK:

1-2510-1	Nordiskt skolsamarbete, NSS	DKK 1.200.000
1-3140-2	Nordisk kommitté för bioetik	DKK 300.000

att föreslå reduceringar med 18.902.000 DKK utöver budgetgruppens förslag enligt redovisning ovan.

Køpenhamn den 29 oktober 2001

Jari Vilén (Kok.)
Chris Heister (m)
Kaj Ikast (KF)

Nordisk Årsberetning 2000
Nordisk Råd, Præsidiets rapport om virksomhedsåret

Et – næsten symbolsk – møde karakteriserede starten af året for Nordisk Råd. I slutningen af januar 2000 mødte repræsentanter fra Rådet nemlig en gruppe russiske politikere og diskuterede her de kommende samarbejdsrelationer.

Et nok så symbolsk møde, fordi Rådet i de senere år stærkere og mere tydeligt har indledt et tættere samarbejde med Rusland. Eller mere præcist: Med de russiske regioner, som grænser op til Norden.

Kontakterne blev intensiveret, da Den parlamentariske Østersøkonference fandt sted i begyndelsen af september – hvor også en række russiske politikere var til stede, for at diskutere Østersøpolitik. Og endelig besøgte præsidiet i oktober Moskva, og havde møder med repræsentanter fra Dumaen og Føderationsrådet.

Det er en kontakt, der har skabt grundlag for yderligere samtaler med Rusland, hvad understreger, at Norden sammen med EU nødvendigvis må inddrage Rusland i et tættere samarbejde. Grundlaget er bl.a. en rekommandation herom, vedtaget på sessionen.

Fra grænseløst Norden til en ny vismandsrapport

Årets session fandt sted i Reykjavík på Island i dagene 6.-8. november. Der var flere nordiske mærkesager fremme på dagsordenen. En af de vigtigste debatter fandt sted, da parlamentarikerne diskuterede den rapport, som en vismandsgruppe, nedsat af Nordisk Ministerråd, forinden havde fremlagt.

Rapporten leverer en ny vision for det nordiske samarbejde set i globalt perspektiv, og foreslår bl.a. at samarbejdet fremover i højere grad fokuserer på temaer og i øvrigt organiseres i tematiske cirkler, i modsætning til den eksisterende opdeling i tre søjler.

Debatten om vismandsrapporten kaldte på både ris og ros fra parlamentarisk side. Men samlet var der enighed om, at det nordiske samarbejde skal skærpes, så det lever op til de nye ændrede politiske vilkår i Europa.

Det betyder også ændringer i den måde samarbejdet skal organiseres. Der er nu nedsat en arbejdsgruppe i henholdsvis Ministerrådet og Nordisk Råd, hvor vismændenes råd skal omsættes til praktisk hverdag.

Rådet valgte også ny præsident blandt præsidiemedlemmerne.

Den afgående Sigríður Anna Þórðardóttir fra Selvstændighedspartiet på Island blev afløst af Svend Erik Hovmand fra partiet Venstre i Danmark, medlem af Nordisk Råds præsidium.

Hovmand har været medlem af Rådet siden 1993. I det sidste år har han i særlig grad været engageret i det parlamentariske Østersøsamarbejde. Han har især tre mærkesager, som han vil prioritere: Østersøsamarbejdet, EU's nordlige dimension og det vestnordiske samarbejde.

Forholdet til de baltiske lande blev diskuteret. Bl.a. var Ministerrådets nye nærområdestrategi "Nærmere

Norden" til debat. Der er enighed i Rådet om at fortsætte og udvide samarbejdet med Baltikum, dog sådan, at landene mere ligeværdigt indgår i samarbejdet.

I den sammenhæng blev også et forslag om baltisk medlemsskab af Rådet behandlet. Men det var der ikke enighed om at vedtage.

En anden vigtig diskussion på sessionen var spørgsmålet om et grænseløst Norden. I den sammenhæng giver det problemer med kriminalitet, som især kommer fra de tidligere østlande

og fra Baltikum og Rusland. En løsning forudsætter et tættere samarbejde i Norden og i forholdet mellem Norden og dets nærområder omkring kriminalitetsbekæmpelse.

På foranledning af Nordenudvalget blev public service-begrebet diskuteret. Det er et aktuelt emne i alle de nordiske lande, og debatten herom vil fortsætte i nordisk regi.

Den tidligere tema-konference om "Viden og Vækst" fik også en opfølgning på sessionen, idet et forslag om, at Ministerrådet skal nedsætte en IT-gruppe, der skal fremlægge en IT-strategi for Norden, blev vedtaget.

Dette års session fik i øvrigt en medieomtale ud over det sædvanlige. Til sammen bragte de nordiske medier 334 indslag fra sessionen.

Præsidiet og det globale perspektiv

Præsidiet har holdt otte møder i årets løb. De overordnede mål for arbejdet har handlet om det interne nordiske samarbejde og om samarbejdet med Nordens nærområder. Præsident var Sigríður Anna Þórðardóttir, Selvstændighedspartiet, Island.

Temamøde

I marts afholdt Nordisk Råd sin årlige temakonference – denne gang ud fra temaet "Viden og vækst".

Temakonferencens hensigt var bl.a. at skabe en debat omkring Nordisk Ministerråds strategi for uddannelses- og forskningssamarbejde 2000-2004 "Norden som foregangsregion for udvikling af menneskelige ressourcer". I debatten indgik også beskæftigelses- og arbejdsmarkedsspørgsmål – og hvordan man med hjælp af ny teknologi kan fremme uddannelse og beskæftigelse – bl.a. i tyndt beboede områder.

Den nordlige dimension

Nordisk Råd har, ligesom Den europæiske Union, konstateret at den nordlige dimension er en løbende proces der forudsætter, at handlingsplanerne hele tiden ændres i takt med at arbejdet skrider frem. Det betyder igen at nye projekter og initiativer skal udformes. På denne baggrund besluttede Nordisk Råds Præsidium ved sit møde i januar at nedsætte en arbejdsgruppe, der skulle have til opgave at komme med forslag til en opfølgning af udtalelsen fra Plenarforsamlingen.

Arbejdsgruppens rapport, der blev lagt frem på sessionen, indeholder en række forslag til aktiviteter fra Nordisk Råds side. Den danner baggrund for Nordisk Råds fortsatte arbejde med den nordlige dimension af EU's politik, bl.a. gennem at sammenstille Rådets arbejde med sine sager med de spørgsmål, der behandles i Europaparlamentet. Der lægges også op til at arrangere en international konference om vilkår og muligheder for at investere i det nordvestlige Rusland.

Rådets internationale relationer

Ved sit møde i maj vedtog præsidiet retningslinier for Rådets internationale virksomhed. Tyngdepunkterne i Rådets internationale virksomhed og internationale kontakter skal først og fremmest baseres på nordiske vurderinger og interesser inden for EU, samt på samarbejdet med Nordens nærområder.

Rådet skal videreudvikle kontakterne og samarbejdet med Baltisk Forsamling og – hvad gælder fred og sikkerhed i bred betydning – med Organisation for Security and Coordination in Europe's (OSCE) Parlamentariske Forsamling, samt søge at forbedre dialogen med Europaparlamentet og dets nordiske medlemmer – på særligt nordisk-relevante områder.

Når det gælder kontakter med andre interparlamentariske forsamlinger, såsom Europarådets og Commonwealth of Independent States (CIS) landenes parlamentarikerforsamlinger, tager Rådet stilling fra situation til situation. Det gælder såvel bilateralt som inden for rammerne af de eksisterende regionale samarbejdsstrukturer i den nordlige del af Europa, og det gælder de euro-

pæiske kontakter med såvel det russiske parlament i Moskva som med de regionale parlamentariske organer i Nordvestrusland.

Rådet fortsætter i øvrigt med at bidrage til at opretholde de parlamentariske kontakter – og andre netværkskontakter – i Arktis-, Barents- og Østersøregionen.

Præsidiets møde med Dumaen og Føderationsrådet

Besøget kan ses som en udvidelse af de officielle kontakter mellem den føderale forsamling og Nordisk Råd. Det var første gang det samlede præsidium besøgte Moskva. Ved mødet diskuteredes bl.a. Barentssamarbejdet, den nordlige dimension og i denne forbindelse særligt miljø, energi, investeringer og kriminalitet. Flere konkrete forslag blev bragt frem, blandt dem planerne om en fælles konference om Den nordlige dimension.

Udvalgene – en krumtap i rådets arbejde

De tre udvalg i Nordisk Råd – Nordenudvalget, Nærområdeudvalget og Europaudvalget – udgør en krumtap i Rådets daglige arbejde. Det er her en række af de politiske initiativer bliver til.

Nordenudvalget

Nordenudvalget har holdt seks møder i løbet af året. Pehr Löv (SFP), Finland, har været formand i hele perioden. Udvalget har prioriteret følgende områder: Bioteknologi/bioetik, regionalpolitik, et grænseløst Norden, frivillige organisationer, globalisering, racisme og fremmedfrygt, ligestilling og uddannelse, forskning og sprog.

Bioteknologi/bioetik

Med afsæt i en rekommandation om bioetik afholdt udvalget i samarbejde med Forskningspolitisk Råd et bioetik-seminar i Sveriges Riksdag i maj. En rapport herfra blev fremlagt på sessionen og en tilknyttet rekommandation om bioetisk samarbejde blev vedtaget af plenarforsamlingen sammen med en rekommandation om internationalt forbud mod kloning af mennesker og offentlig kontrol med bioteknologisk forskning.

Regionalpolitik – Et grænseløst Norden

På udvalgets sommermøde i Torneå-Haparanda debatterede man regionalpolitik. Her deltog bl.a. repræsentanter fra den svenske og finske regering. Hovedtemaet var regional udvikling i tyndtbefolkede områder. Udvalget har også behandlet et forslag fra den socialdemokratiske gruppe om øget bevægelighed henover de nordiske grænser. En rekommandation om regionalpolitik blev sendt videre til Nordisk Ministerråd. Med hensyn til grænsehindringer så er det stadig en vigtig prioritet for Nordenudvalget.

Frivillige organisationer og Globalisering

Disse områder er fortsat vigtige spørgsmål for udvalget. Hvad angår frivillig-sektoren venter den tidligere fremsatte rekommandation på at blive gennemført af Ministerrådet. Med hensyn til globalisering har rapporten "Globaliseringen och Norden" resulteret i nogle rekommandationer – om bl.a. velfærd og demokrati i globalt perspektiv.

Racisme og fremmedfrygt

Begge områder er vigtige for udvalget, der bl.a. på en fælles høring i forbindelse med septembermøderne tog sagen op. Ved sessionen redegjorde kulturminister Björn Bjarnason, Island, for opfølgningen af rekommandation 14/1998/ nord om indsats mod racisme og fremmedhad og om Flygtningepolitik i Norden og Europa. Det er nedsat en arbejdsgruppe om disse spørgsmål.

Ligestilling, uddannelse og forskning

Andre vigtige spørgsmål på Nordenudvalgets dagsorden er ligestilling, uddannelse, forskning og sprog og medier og demokrati.

Hvad angår ligestilling var udvalget bl.a. involveret, da Nordisk Ministerråd og OECD afholdt en ligestillingskonference i Paris og i en tilsvarende konference i Berlin – der begge havde indlæg fra repræsentanter fra Nordenudvalget.

Omkring uddannelse, forskning og sprog så besluttede sessionen at de selvstyrende områder får større indflydelse på Nordisk kulturfonds bevillinger. Omkring sprog, så er det vedtaget, at Nordenudvalget engagerer sig med hensyn til det europæiske sprogår 2001. I øvrigt efterlyser man en markering af sprogåret hos Nordisk Ministerråd.

Hvad angår medier og demokrati så har udvalget sat fokus på public service og på de nordiske TV-stationers manglende samarbejde. Flere udspil forventes.

Sociale spørgsmål, sundhed og kriminalitet

Sociale spørgsmål, sundhed og kriminalitet er også vigtige temaer for udvalget, og en rekommandation om et samarbejdsprogram for social- og helsesektoren 2001-2005 blev vedtaget af sessionen. En høring om narkotika fandt sted i januar – det er der kommet en særskilt rapport om samt efterfølgende rekommandationer. Og på fire andre områder er der fremsat rekommandationer om kriminalitet, tvangsægteskaber, kultur og sundhed og demens og aldring.

Nærområdeudvalget

Udvalget har holdt seks møder i årets løb. Per-Kristian Foss (H), Norge, var udvalgets formand under hele perioden.

Samarbejde med nærområderne

Udvalgets sommermøde afholdtes i september i Vilnius. I denne forbindelse blev et møde med repræsentanter fra Baltisk Forsamling gennemført. Her diskuterede man dels energispørgsmål og dels samarbejdet med den russiske enklave i Kaliningrad.

Udvalget tog derefter til Kaliningrad, hvor man bl.a. mødte formanden og andre repræsentanter fra den regionale duma til en diskussion om regionenens relationer til lande som Litauen og Polen.

Man diskuterede også Kaliningrads forventninger og holdninger omkring fremtiden hvad angår den isolerede situation – væk fra det øvrige Rusland. Denne debat blev også taget op på et møde med viceguvernøren, hvor der bl.a. blev peget på det uheldige i de store forskelle i levevilkår som ses i landene omkring Østersøen.

Udvalget besøgte også Østersøinstituttets Kaliningradkontor, hvor man fik en drøftelse af Østersøsamarbejdet – og diskuterede miljø- og sundhedsspørgsmål med forskellige miljøorganisationer, og man besøgte centralsygehuset, hvor man fik et indblik i, hvordan narkomaner afvænnes m.m.

Udvalget var i øvrigt initiativtager til Børnekonferencen i Tallin 17.-18. september, der blev gennemført af Baltisk Forsamling og Nordisk Råd i fællesskab.

Folkeligt samarbejde og demokratiudvikling

Ved udvalgets januarmøde fik man en diskussion med repræsentanter fra Nordvestruslands Parlamentariske Forsamling om behovet for initiativer, der kan være med til at udvikle og styrke demokratiet i Rusland.

En række forslag fra de prioriterede områder blev præsenteret på årets session. Hvad gælder indsatser omkring øgede kontakter, fremlagde man et udvalgsforslag om øget ungdomsudveksling mellem Baltikum og Norden (et Baltplus-program svarende til Nordplus), hvilket førte til rekommandationer både til Ministerrådet og til de nordiske regeringer om forskellige indsatser.

For at fremme udvekslingsordninger i skolesystemerne i den nordisk-baltiske region blev det bl.a. foreslået, at skolerne i Norden og Baltikum gør deres systemer så kompatible som muligt. Forslaget kom fra en fælles nordisk-baltisk arbejdsgruppe og er identisk med et forslag, der også blev fremsat i Baltisk Forsamling.

Et forslag om øget idrætsudveksling med Nordens nærområder (fra Midtergruppen) blev behandlet og knyttet til en større udveksling mellem de frivillige organisationer i Norden og nærområderne. I øvrigt blev forslaget fulgt op af præsidiet, der siden har rekommanderet Nordisk Ministerråd at nedsætte en ekspertgruppe, der skal kortlægge vilkårene for frivilligt arbejde i nærområderne, overveje nærmere kontakt og formulere et forslag til strategi for fremtidigt samarbejde.

Miljø-, energi og ressourcespørgsmål, fødevaresikkerhed

Udvalget behandlede blandt andet et ministerrådsforslag om et handlingsprogram for nordisk jord- og skovbrugssamarbejde. Handlingsprogrammet omfatter bl.a. strategier for bæredygtigt skovbrug, biologisk mangfoldighed og levnedsmiddelsikkerhed.

Programmet skal bl.a. sikre, at Norden lever op til Agenda 21-formuleringen om en bæredygtig udvikling. Udvalget har dog pointeret, at ministerrådsforslaget om at afsætte 23 millioner DKK, for 2001 ikke står mål med de ambitiøse formuleringer. I øvrigt foreslog udvalget, at de nordiske regeringer etablerer et netværk blandt relevante myndigheder, der kan levere hurtig information, hvis levnedsmiddelsikkerheden trues.

Også det nordiske fiskerisamarbejde har udvalget forholdt sig til. Det gælder strategi for det nordiske fiskerisamarbejde 2001-2004, som afløser et tidligere lignende program. Også her ser udvalget denne strategi som et vigtigt instrument i en overordnet nordisk strategi for bæredygtig udvikling.

Et udspil om hav og miljø har også været til diskussion i udvalget. Forslaget har ført til en rekommandation til Ministerrådet, hvori det bl.a. foreslås, at de kommende Nordsøkonferencer bruges som et tværsektorielt instrument til at begrænse forureningen af havet, at der sker en bedre dokumentation af omfanget af forureningen og at en informationskampagne skal iværksættes omkring sikker og sund mad fra de nordiske have.

Udvalget gennemførte et fælles seminar og møde med Nordisk Ministerråd (energiministrene) i oktober i Helsingfors, hvor man dels diskuterede opfølgningen af udvalgets rekommandationer inden for energi, og dels diskuterede det fremtidige energisamarbejde på nordisk og regionalt niveau. Hvilket vil sige Østersøen, Barents og Arktis, ligesom man diskuterede formen for det fremtidige samarbejde mellem udvalg og ministerråd.

Europaudvalget

Udvalget har afholdt seks møder i 2000. Per Kaalund (S), Danmark, var formand i hele perioden. I tillæg til fortløbende arbejdsopgaver har udvalget i løbet af året prioriteret følgende opgaver:

Nordisk IT-samarbejde

Med Lennart Daléus (c), Sverige, i spidsen for en arbejdsgruppe, præsenteredes en rapport om Norden som spydspids i IT-udviklingen. Heri foreslås det bl.a., at der etableres et særligt IT-råd under Nordisk Ministerråd, som kan fungere som ekspertgruppe for Ministerrådet og dermed de nordiske regeringer. Ydermere foreslår arbejdsgruppen, at der etableres en fælles nordisk strategi for udbygningen af bredbåndsnettet.

Europæisk erhvervsbeskatning og svindel med EU-midler

På udvalgets møder i Bruxelles, blev der sat fokus på europæiske skatteregler, specielt i relation til forsøget på at etablere et adfærdskodeks for erhvervsbeskatning i Europa. Endvidere afhold-

tes der møde med Det Europæiske Kontor for Bekæmpelse af Svig (OLAF) i forbindelse med bekæmpelse af svindel med EU-tilskud.

Brug af illegal arbejdskraft i Norden

Øystein Djupedal (SV), Norge, ledte udvalgets arbejde i udarbejdelsen af en rapport og udvalgsforslag om bekæmpelse af brugen af illegal arbejdskraft – et arbejde samlet under begrebet Social Dumping og som resulterede i et udvalgsforslag om bl.a. strengere sanktioner overfor virksomheder som anvender illegal arbejdskraft.

Beskæftigelsesredegørelsen 2000

Europaudvalget behandlede på sessionen årets redegørelse som (på udvalgets initiativ) omhandlede IT-kompetencer i arbejdsstyrken, konsekvenser af den aldrende befolkning samt integration af udlændinge. På baggrund af rapporten blev der fremsat et nyt udvalgsforslag om rapporten for 2001, som således kommer til at omhandle arbejdsmiljø set i lyset af et svigtende udbud af arbejdskraft.

Erhvervsmæssig skattekonkurrence

Udvalget besluttede at igangsætte et mere langsigtet arbejde omkring skattekonkurrence mellem de nordiske lande. Formålet er bl.a. at få klarlagt om det eksisterende arbejde som udføres i OECD og EU i tilstrækkelig grad tager hensyn til de nordiske forhold.

Innovative virksomheder og selvstændige opfindere

På baggrund af det Europæiske Charter for små og mellemstore innovative virksomheder, startede udvalget en arbejdsgruppe med Ole Vagn Christensen (S), Danmark, i spidsen angående etablerings- og udviklingsvilkårene for helt små innovative virksomheder i Norden. Formålet er at skabe et nordiskt charter, som tager særligt hensyn til den nordiske erhvervsstruktur og mindre innovative virksomheder.

Vurdering af EU's regionalpolitik

Med Olof Erland (lib), Åland, i spidsen for en arbejdsgruppe, har udvalget påbegyndt et udredningsarbejde vedrørende hvorledes EU's regionalfonde imødekommer særlige nordiske behov, specielt også set i lyset af konsekvenserne af den forestående øst-udvidelse.

Fødevaresikkerhed

Udvalget besluttede på baggrund af et forslag vedrørende genmodificerede organismer, at afholde en offentlig høring med deltagelse af Europa-kommissionen, Nordisk Ministerråd samt fødevareproducenter og forbrugerinteressegrupper.

Endelig har udvalget holdt en række orienterende møder i diverse EU-sager, blandt andet om EU's Charter for Grundlæggende Rettigheder og prioriteringerne for det svenske formandskabsprogram.

Kontrolkomiteen
Granskning af regnskaber og konferencer

Komiteen har i årets løb afholdt seks møder. Komiteens formand er Eva Johansson (s), Sverige.

Udover de ordinære kontrolopgaver med granskning af Nordisk Råd og Nordisk Ministerråds regnskaber vælger Kontrolkomiteen hvert år en eller flere særlige opgaver at granske.

Kontrolkomiteen har i 2000 arbejdet med at evaluere Nordisk Råds konferencer, seminarer, høringer og rapporter. Arbejdet ledte til vedtagelse af en intern beslutning rettet til alle Nordisk Råds organer om, at Nordisk Råd skal koncentrere sine konferencer, seminarer, høringer og

rapporter om prioriterede politiske emner og temaer, og at man tydeligere end tidligere klargør hensigt og formål for aktiviteter og rapporter, således at opfølgning kan sikres.

Kontrolkomiteen har endvidere udarbejdet en rapport om Nordjobb (udvekslingsprogram for 18-26 årige som ønsker feriejob), hvilket resulterede i en rekommandation til Nordisk Ministerråd om i samråd med Foreningerne Nordens Forbund at gennemgå Nordjobb-virksomheden og overveje andre/yderligere former for nordisk ungdomsudveksling samt overveje, hvordan Nordisk Ministerråd bedre kan informere om udvekslingsprogrammerne.

Valgkomiteen
Valg af medlemmer til Nordisk Råds organer

Valgkomiteen mødtes to gange under sessionens fire dage. Alle fire partigrupper i Nordisk Råd var repræsenteret i Valgkomiteen. Per-Kristian Foss (H), Norge, var formand i hele perioden.

Opgaven er at komme med forslag til Plenarforsamlingens valg af Nordisk Råds præsidiemedlemmer, herunder præsident, samt øvrige udvalg, herunder formænd og næstformænd.

Valgkomiteen indstiller også medlemmer til andre styrelser og komiteer, hvor Nordisk Råd er repræsenteret. I 2000 indstillede man således medlemmer til Nordisk Investeringsbanks Kontrolkomité og medlemmer og suppleanter til Nordisk Kulturfond samt revisorer og revisorsuppleanter til Nordisk Kulturfond.

Partigrupperne
Arbejde på tværs af landegrænserne

Rådets valgte medlemmer kan danne nordiske partigrupper i Rådet. Partigrupperne arbejder sammen på tværs af landegrænserne. En partigruppe må omfatte mindst fem medlemmer og repræsentere mindst tre nordiske lande. En række indspil til Rådets arbejde kommer fra partigrupperne.

Den socialdemokratiske gruppe

Den socialdemokratiske gruppe har i årets løb indgående diskuteret indhold og form for det fremtidige nordiske samarbejde. Et velfungerende nordisk samarbejde er af stor betydning for samarbejdet med landene i Nordens nærområder – økonomisk, socialt og politisk. Dette samarbejde blev bl.a. drøftet ved et seminar om Østersøsamarbejdet, som var arrangeret af Den nordiske arbejderbevægelses samarbejdskomité, SAMAK.

Samarbejdet mellem de nordiske og de baltiske lande bør videreudvikles. Dette samarbejde bliver lettere at udvikle, når det officielle nordiske samarbejde udvikles og forstærkes. Via strategien for Den nordlige dimension kan Nordisk Råd bruges som et værktøj til at udforme også samarbejdet med Rusland.

Det er vigtigt, at de nordiske lande finder fælles holdninger omkring øget beskæftigelse – bl.a. satsning på uddannelse og kompetenceudvikling, miljø- og energipolitisk samarbejde, samt et samarbejde omkring gode og sikre fødevarer.

Den socialdemokratiske gruppe har taget initiativer omkring grænseregionalt samarbejde, genmodificerede organismer, havets miljøproblemer og holdbar udvikling angående fiskeressourcer, mulighed for at deltage i Nordjobb for ikke-nordiske medborgere (bosat i Norden) samt indsatser mod tvangsægteskaber.

I årets løb har gruppen også arrangeret seminarer for unge nordiske parlamentarikere, hvor man bl.a. diskuterede det fremtidige nordiske samarbejde, det europæiske samarbejde og aktuelle demokrati-udredninger i de nordiske lande.

Den konservative gruppe

Den konservative gruppe vil forstærke det nordiske samarbejde gennem at Nordisk Råd koncentrerer sin virksomhed omkring færre områder. Et forslag i den retning er medlemsforslaget om at slå Nordisk Industrifond sammen med en række andre organer, som har lignende opgaver.

Sikkerheden i Norden og nærområderne, samarbejdet med Barents-, Østersøområdet og de arktiske områder bør prioriteres. Det er vigtigt med omfattende kontakter til de baltiske lande. Efter forslag fra den konservative gruppe indbydes representanter fra disse lande til at deltage i forskellige nordiske arbejdsgrupper. Landene bør også blive medlemmer af Rådet. Gruppen tog reservation mod beslutningen om at øge Nordisk Råds budget.

Gruppen har tilrettelagt seminarer i uddannelsespolitik, sikkerhedspolitik og velfærdsspørgsmål. Der er også arrangeret konferencer for unge parlamentarikere og politiske rådgivere.

Kontinuerligt er der arrangeret møder med ordførere inden for sikkerhedspolitik, økonomisk politik, miljø- og energispørgsmål samt juridiske emner. En konference for kvinder på ledende poster i Norden og Baltikum er blevet gennemført. En sådan vil fremover blive afholdt årligt. Narkotikaspørgsmålet er blevet tilgodeset via flere medlemsforslag. Også et medlemsforslag om øget samarbejde med de frivillige organisationer har været rejst.

Midtergruppen

Aktiviteten i Nordisk Råds Midtergruppe handlede især om regionalpolitik. Året indledtes med et regionalpolitisk seminar i Helsingfors i forbindelse med udvalgets møder i Helsingfors i slutningen af januar. Temaet blev bl.a. fulgt op i forbindelse med arbejdet omkring Nordisk Råds budget for 2001.

Midtergruppen rejste et medlemsforslag om formulering af en fælles nordisk satsning på demensproblematikken, og om at indrette et program til beskyttelse af vidner og et om kortlægning af organiseret kriminalitet. Ligeledes har gruppen behandlet forslaget om samarbejde med den frivillige sektor, som igen blev behandlet i Nordenudvalget og endelig kom gruppen også med et forslag om at oprette et informationskontor i Kaliningrad – som siden er blevet fulgt op af Ministerrådet. Ved sessionen i Reykjavik fremlagde man desuden et forslag om fælles TV-sendinger i Norden.

Midtergruppen har endvidere arbejdet på at udforme en fælles politisk platform for gruppens arbejde. Dette arbejde har været ledet af Svend Erik Hovmand. Johan J. Jakobsen har været formand i gruppen.

Den venstresocialistiske gruppe

Gruppen afholdt i januar i København en konference "Norden i verden" for gruppens medlemmer og for de nordiske venstresocialistiske partiers ledelser, herunder ledelserne i de enkelte parlamentsgrupper. Hovedtemaerne var europæisk sikkerhedspolitik, ØMU'en og det nordiske samarbejdes fremtid.

Hensigten er i øvrigt at arrangere et årligt seminar, som tager aktuelle politiske spørgsmål op, og som kan give anledning til mere konkrete spørgsmål, som skal tages op i Nordisk Råd. Et af forslagene på seminaret var skabelsen af en demokratifond for Rusland. Derudover diskuterede man demokratiudvikling, uddannelse og ligestilling i alle nærområderne. Og betonede, at Vestnorden ikke må glemmes midt i fokuseringen på nærområderne østpå.

Det nordiske samarbejdes fremtid har været en vigtig debat i gruppen, og udgangspunktet for gruppens drøftelser har været, at en udvalgsopdeling baseret på sagsområder er en nødvendig reform, som snarest bør gennemføres.

Et andet hovedtema var udviklingen af civil krisehåndtering og konfliktforebyggelse i Norden og det øvrige Europa. Disse diskussioner er udmøntet i et medlemsforslag. I slutningen af august arrangerede Venstrepartiet en stor konference i Stockholm for organisationer, folkebevægelser og enkelte personer fra hele Europa. Den venstresocialistiske gruppe bidrog med to mindre seminarer, et om den nordiske velfærdsmodel og et om Østersøsamarbejdet.

Energispørgsmålet har haft en fremtrædende rolle i gruppen i flere år, og i maj arrangeredes et møde for energieksperter tilknyttet medlemspartierne. Et af gruppens medlemmer stillede et skriftligt spørgsmål om tidspunktet for lukning af Barsebäck.

Et andet skriftligt spørgsmål blev stillet omkring nordisk kompetence inden for reumatologi. Endelig har gruppen taget spørgsmålet om handel med kvinder op til debat. Problemet er større

end nogensinde, især i Nordens nærområder. Der er blevet afleveret et skriftligt spørgsmål om sagen til Nordisk Ministerråd. Det har resulteret i et positivt svar og spørgsmålet debatteres nu i såvel Nordisk Råd som Nordisk Ministerråd.

De nationale delegationer
En vigtig del af samarbejdet

En vigtig del af det nordiske samarbejde finder sted i de enkelte landes nordiske delegationer, der jævnligt mødes for at planlægge det nordiske samarbejde. Der sker også en sagsforberedelse i delegationerne og deres nationale sekretariater, ligesom forankringen til det nationale parlamentariske arbejde forsøges tilgodeset.

De nationale delegationer har også en vigtig rolle i forbindelse med planlæggelse af session i de enkelte lande, ved de fire øvrige årlige fælles møder, og ved andre arrangementer.

Den finske delegation består af 20 medlemmer – heri indgår Åland med 2 medlemmer. Den svenske delegation består ligeledes af 20 medlemmer. Den norske delegation har ligeledes 20 medlemmer. Det danske Rigsfællesskabs delegation er på 20 medlemmer, nemlig 16 fra Danmark, 2 fra Færøerne og 2 fra Grønland. Den islandske delegation har 7 medlemmer.

Hver enkelt delegation har sit eget sekretariat, der indgår som en del af de enkelte parlamenters internationale afdelinger. Se i øvrigt fortegnelsen over Nordisk Råds delegationer på hjemmesiden www.norden.org

I øvrigt kan man også via Internettet gå ind på hvert enkelt lands parlament, og på deres hjemmeside finde afsnit om det nordiske samarbejde. De enkelte landes delegationer har dog en forskellig praksis, hvad angår den årlige beretning.

Nordisk Årsberetning 2000
Nordisk Ministerråds virksomhedsberetning 2000

Den store udfordring for de nordiske lande er nu at kunne bevare grundpillerne i velfærdssamfundet, samtidig med at der skal gennemføres fornyelse og udvikling. Globaliseringen rummer store muligheder, men den stiller også store krav. Her i begyndelsen af det ny årtusinde er der således en række ændringer i samfundsstrukturen at tage stilling til og tackle:

Hvordan sikrer vi en fortsat høj social beskyttelse og skaber en god ældrepleje for det stigende antal pensionister? Hvordan sikrer vi miljøet for de fremtidige generationer? Hvordan integrerer vi på bedste vis flygtninge, indvandrere og deres efterkommere? Hvordan skaber vi en bedre tilværelse for børn og sikrer dem gode uddannelser? Hvordan forbedrer vi sundhedssektoren og forhindrer livstilssygdomme?

Danmark har gennem sit formandskab sat fokus på såvel disse punkter som en række andre. Der er gennemført en lang række konferencer og møder for at belyse problemerne og søge at finde løsnings- og samarbejdsmodeller. Her følger enkelte eksempler på aktiviteterne.

Den nordiske velfærd

Udviklingen i de nordiske velfærdsstater var temaet for en stor konference i august 2000. Deltagerne konkluderede at 'den nordiske model' historisk og aktuelt har vist sig fleksibel, og at den med nødvendige tilpasninger også fremover kan sikre social velfærd.

Det for nyligt opståede skift fra høj arbejdsløshed til mangel på kvalificeret arbejdskraft i hele Norden er en stor udfordring. Der er udarbejdet en rapport, "Arbejdstilbudet i Norden – erfaringer, udvikling og politiske overvejelser", der analyserer hovedproblemerne på det arbejdsmarkedspolitiske område og stiller en række handlingsforslag.

Et aktuelt problem er f.eks. at få højtuddannet etnisk arbejdskraft integreret på de nordiske arbejdsmarkeder.

Grænsehindringer

Nationale myndigheder i Norden har tit for lidt kendskab til de regler der eksisterer i forbindelse med flytning eller pendling over grænserne.

Siden 1998 har servicetelefonen "Hallo Norden" i Stockholm svaret på spørgsmål omkring disse problemer. Aktiviteterne vil fra 2001 blive udbygget med servicepunkter også i de øvrige nordiske lande, med en central koordinering i Nordisk Ministerråds sekretariat.

I løbet af år 2000 er der etableret tre nye nordiske såkaldte informationsvinduer – Norden i Fokus – i henholdsvis Oslo, Stockholm og København.

Den nordiske pasunion og Schengen-samarbejdet i EU samordnes, under målsætningen maksimal fleksibilitet for borgerne i Norden. Schengen-reglerne bringes i anvendelse med virkning fra 25. marts 2001.

Inden for rammerne af det nordiske lovgivningssamarbejde på justitssektoren gennemgås aktuelle EU/EØS-retsakter, som er under forberedelse og implementering.

Formålet med lovchefernes gennemgang af listen er at sikre at nordisk samarbejde indledes på så tidligt et stadie som muligt omkring de retsakter, hvor der er en fælles nordisk holdning.

Demokrati og menneskerettigheder

Handel med kvinder er et stort problem, ikke mindst i Nordens nærområder. Emnet blev diskuteret på justitsministrenes og ligestillingsministrenes møder sommeren 2000. Det bliver taget op på ny i en workshop ved konferencen "WoMen and Democracy" i Vilnius i juni 2001.

Ligestillingsspørgsmål på internationalt plan blev diskuteret i Paris den 23.-24. november på en stor konference arrangeret af Nordisk Ministerråd og OECD. Nordisk Ministerråd arbejder også for en konsekvent ligestillingspolitik inden for sin egen virksomhed.

Samerne er nu blevet omfattet af et uformelt ministersamarbejde mellem Finland, Sverige og Norge. Det indebærer gensidig orientering, drøftelse og behandling af samiske spørgsmål, som berører fælles nordiske interesser.

Den globale konkurrence

Der er i år 2000 sket flere store fusioner mellem virksomheder på nordisk plan. Geografisk lighed, ensartede traditioner og ligheder i markedsstrukturer gør virksomhedssamarbejdet over grænserne i Norden lettere.

På dansk initiativ er der gennemført en udredning "Konkurrencekraft i Norden", som viser at erhvervslivet i Norden i stigende grad anlægger et nordisk perspektiv, når det gælder om at fremme konkurrenceevnen. Som et konkret skridt til opfølgning på udredningen gennemførtes i december 2000 en nordisk "Konference om viden, teknologispredning og konkurrencekraft".

Inden for rammerne af det danske formandskab arrangerede Nordisk Ministerråd den 22. juni 2000 en konference om "Euroen og de nordiske lande". I panelet sad eksperter der både var for og imod euroen. De nordiske økonomi- og finansministre samt Hollands finansminister deltog også.

Debatten var livlig og uformel, på samme måde som ude blandt det danske folk, der som bekendt efterfølgende med et lille flertal stemte nej til euroen den 28. september.

Det nordiske samarbejde inden for børs- og værdipapirmarkedet blev konkretiseret gennem etablering af Norex-børsen – en alliance mellem Stockholms og Københavns børser, med forventet senere tilslutning fra Oslo og Reykjavik. Også de baltiske landes børser har underskrevet "letters of intent" med henblik på et fremtidigt medlemskab af Norex.

Bæredygtig udvikling

Siden slutningen af 1999 har man arbejdet intensivt med at udmønte statsministrenes beslutning i en strategi for et holdbart Norden.

Arbejdet foregår på tværs af sektorerne og indbefatter en række områder, med hav og fiskeri, klima, jord- og skovbrug, energi og transport som eksempler.

Der er sat ekstra fokus på fødevaresikkerheden, under helhedsperpektivet "fra jord/fjord til bord". I juni 2000 blev der således holdt en tværsektoriel ministerkonference om "Sikker mad".

Strategiforslaget om bæredygtig udvikling blev behandlet på Nordisk Råds session i Reykjavik i november 2000 og fulgt op på en temakonference i Oslo i april 2001.

Uddannelse og forskning

Også på uddannelses- og forskningsområdet vil Norden være en foregangsregion. Undervisningsministrene underskrev allerede i 1996 en overenskomst om adgang til højere uddannelse inden for Norden, der foreløbig er forlænget frem til udgangen af 2001. Den overordnede målsætning er et fælles nordisk uddannelsesmarked med øget mobilitet og samarbejde over grænserne, og med gensidig anerkendelse af studier og eksaminer. Arbejdet ledes af styringsgruppen HØGUT.

Over 20 lande i Europa har underskrevet Bologna-deklarationen, der søger at tilrettelægge en fælles europæisk studiestruktur inden for højere uddannelse. Undervisnings- og forskningsministrene har ført diskussioner omkring dette i år 2000. Emnet tages op på en EU-konference i Prag i maj 2001.

Hvordan kan uddannelsessystemet i fremtiden skabe rum for formidling af værdier og visioner? Dette blev diskuteret på undervisnings- og forskningsministrenes temakonference i september 2000. Konferencen fik internationalt perspektiv gennem deltagere fra 13 ikke-nordiske lande.

Også på forskningsområdet arbejdes der for et øget samarbejde over grænserne. Fem nordiske forskningsprogrammer er påbegyndt i år 2000. De er alle flerårige og har som overordnet målsætning at sammenknytte små og spredte forskningsmiljøer i de nordiske lande til støtte for kompetenceopbygning og forskeruddannelse.

Kultursamarbejdet

Et højdepunkt under det danske formandskabsår var konferencen om nordisk værdigrundlag og identitet i august 2000. Essays fra hele verden dannede udgangspunkt for drøftelser omkring de nordiske fællestræk. Resultatet af konferencen indgår i grundlaget for fordelingen af en ny pulje på 7 millioner. DKK for strategiske kultursatsninger i 2001.

Den folkelige forankring i det nordiske samarbejde skal styrkes og udbygges. Ministerrådet har i den forbindelse udarbejdet nye retningslinier for samarbejdet med den frivillige sektor. Synspunkter, viden og kompetence herfra skal inddrages for beslutninger tages.

Samarbejdets fremtid

Samarbejdsministrene besluttede i juni 1999 at indsætte et Nordisk Vismandspanel med den opgave at beskrive udviklingsmuligheder for det nordiske samarbejde i starten af det ny årtusinde. Panelet afgav den 20. september 2000 sin rapport "Norden – öppet för världens vindar". Rapporten analyserer ti centrale udviklingstræk ved det moderne nordiske samfund og stiller vidtgående ændringsforslag. Blandt andet foreslås det at den nuværende struktur med tre søjler (Norden/ Nærområderne/Europa) lægges om til en fleksibel, temaorienteret cirkelstruktur, som også åbner for en variabel geografi, hvad angår samarbejde med Nordens nabolande.

I februar 2000 nedsatte samarbejdsministrene en nordisk arbejdsgruppe, der skulle komme med forslag til revision af nærområdesamarbejdet. Gruppen aflagde i august sin rapport og konkluderede blandt andet at samarbejdets tyngdepunkt successivt flyttes til Nordvestrusland, samtidig med at samarbejdet med de baltiske lande ændrer karakter til normalt myndighedssamarbejde. Det danske formandskab tog ved årsskiftet 1999/2000 initiativ til en vurdering af, om det fællesnordiske budget er et hensigtsmæssigt politisk styringsværktøj. Generalsekretæren afgav den 15. maj 2000 sin redegørelse, "Budgetanalyse 2000 – det nordiske budget". Samarbejdsministrene besluttede efterfølgende at budgetanalysen skal danne udgangspunkt for en reform af det fællesnordiske budgetsystem. Denne vil blandt andet indebære oprettelse af nye puljer for finansiering af tværsektorielle indsatser, og større gennemskuelighed for brugerne af støtteordninger.

Studier over grænserne – mobilitet i Norden

Gennem Nordisk Ministerråds Nordplus-ordninger har unge mennesker mulighed for at kombinere rejselyst med studier. Lærere og forskere får stort udbytte af faglig udveksling. Og alle knytter venskabsbånd for livet på tværs af de nordiske grænser.

Der findes tre slags Nordplus-stipendier – Nordplus for studerende, lærere og forskere fra universiteter og andre postgymnasiale uddannelser, Nordplus-junior for de 16-19-årige og deres lærere, og endelig Nordplus -mini for skoleklasser og lærere, hvor eleverne er 13-16 år. Nordplus -programmerne bygger i høj grad på netværkssamarbejde.

Hvert år rejser cirka 3.500 studerende og lærere fra universiteter og andre videregående uddannelser ved hjælp af Nordplus ud for at opleve studiemiljøet i et andet nordisk land. Tit kan de komplettere deres uddannelse med specialfag og kurser, som de ikke har mulighed for hjemme. Flittigst til at rejse ud er finnerne, mens Danmark er det land som modtager flest studerende udefra.

Identiteten viktigere

Pia Mietala forlod studierne i finsk ved Vasa universitet i Finland for at læse ved Tromsø universitet i studieåret 2000-2001. Hun fortæller: – Foruden de fantastiske omgivelser er det folks totale uvidenhed om hvad en finlandssvensker er for noget, der giver den stærkeste følelse af at være udenlands. Alle hører at du ikke er nordmand, altså må du være svensker. Næsten ingen har hørt om at der også bor svensksprogede mennesker i Finland.

– Din identitet bliver vigtigere når du flytter udenlands, både for dig selv og andre. For mig personlig er det vældig vigtigt at klargøre hvem jeg er og hvordan jeg afviger fra alle de andre udlændinge – for andre er det vigtigt at vide hvor jeg kommer fra og hvordan jeg er havnet her i Tromsø.

Pia Mietala kom med på et afbud, efter at ansøgningstiden allerede var udløbet: – Det var nok skæbnebestemt at jeg skulle afsted, for i april takkede en af de andre ansøgere nej til sit stipendium, og så var der frit frem. Jeg tog kontakt med det humanistiske fakultet ved Tromsø Universitet og spurgte om de ville have mig. Det ville de. Så kontaktede Nordplus-repræsentanten ved Vasa Universitet sin koordinator og i løbet af to uger i maj var det hele klaret.

At Pia Mietala stortrives i Tromsø er der ingen tvivl om.

– De har en helt fantastisk introduktionsuge for udenlandske studerende her på universitetet. Man samler dem alle i begyndelsen af studieåret og informerer om livet i Tromsø. Dette fører til at du hurtigt lærer både byen og andre studerende at kende.

– I efteråret studerede jeg norsk grammatik (bokmål), sproghistorie, kultur og litteratur. Desuden har jeg gået lange ture på fjeldet, filosoferet over livets væsentligheder sammen med nye venner på studenterhuset og tavst beundret nordlyset, som kan ses så snart det er stjerneklart.

– I dag er der gode muligheder for at prøve livet et andet sted på jorden end der, hvor du er vokset op. Og da kan jeg varmt anbefale Nordplus. Du behøver ikke at rejse langt væk for at opleve noget eksotisk, siger Pia Mietala.

Lærte mange nye at kende

På et advokatkontor i Reykjavik sidder Svavar Pálsson i dag og mindes med længsel Nordplus-tiden med jurastudier i Århus.

– De fire måneder jeg skulle læse i Århus blev til et helt år – et år jeg altid vil huske som året, hvor jeg igen blev voksen. Det var en kæmpestor oplevelse i det hele taget. Jeg lærte sproget sådan nogenlunde, jeg lærte mange nye mennesker at kende, og fik venner for livet.

– Det var også en stor oplevelse at prøve at fungere og følge med i et nyt samfund og lære de forskellige nationalkarakterer at kende. Jeg var så heldig at komme til at bo på et kollegium i Universitetsparken, sammen med kun danskere og nogle få nordmænd. På den måde fik jeg lært deres mentalitet og moral godt at kende.

– Mit ophold i Danmark var et værdifuldt eventyr, som jeg stadig har glæde af. De sjove minder, ugentlige e-mails og besøg af gamle Århusvenner garanterer dette, slutter Svavar Pálsson.

Hvordan søger man?

Nordplus -programmet for studenter og lærere ved universiteter og andre højere uddannelsesinstitutioner har eksisteret siden 1988. Omtrent 3.500 enkeltpersoner får hvert år stipendium for studier i et andet nordisk land. I år 2000 blev der fordelt 32,6 MDKK, inklusive midler for netværkssamarbejde og kursusvirksomhed.

Fra 1. januar 1999 administreres stipendieordningen for alle de nordiske lande af SIU (Senter for internasjonalt samarbeid) i Bergen. Ansøgningsfristen er 1. februar. Hver uddannelsesinstitution har en Nordplus -koordinator der informerer og assisterer ansøgerne, og derefter indsender ansøgningerne. Alle oplysninger om proceduren, der nu om stunder udelukkende foregår elektronisk, findes på www.siu.no

Nordisk Ministerråds udvalg for højere uddannelse, Høgut, har det overordnede ansvar for Nordplus. I år 2000 havde Høgut øremærket 200.000 DKK til handikappede studenter, men der kom ingen ansøgninger.

Åbning mod øst

Nordplus -samarbejdet giver også studenter og lærere fra højere uddannelsesinstitutioner i nærområderne en mulighed for at deltage i netværkssamarbejde med nordiske fagfæller. Cirka en femtedel af Nordisk Ministerråds samlede budget går til aktiviteter rettet mod Baltikum, Nordvestrusland og det arktiske område. Her er stipendieordningen den største enkeltsatsning.

Ansøgningerne med baltisk/russisk islæt er blevet mere end fordoblet. 33 netværk søgte om midler i år 2000, sammenlignet med 14 i 1999. Her er proceduren den, at Høgut behandler den nordiske del af ansøgningerne, og derefter sender dem til Det baltiske stipendieprogram for videre stillingtagen.

Resultatet blev i år 2000 at 11 Nordplus -netværk med baltisk deltagelse fik sammenlagt 193.000 DKK.

På sessionen i Reykjavík rekommanderede Nordisk Råd at ungdomsudvekslingen mellem Norden og de baltiske stater udbygges, for eksempel med nordisk-baltiske skolenetværk.

Skolesamarbejde

Elever/lærlinge i alderen 16-19 år og deres lærere kan søge om midler fra stipendieprogrammet Nordplus -junior. På den måde vil Nordisk Ministerråd stimulere til lærer- og elevud-veksling i Norden og opmuntre til kontakt og samarbejde mellem nordiske skoler. Både enkelte elever og lærere samt mindre grupper kan søge om stipendier.

Skolerne skal selv sørge for at etablere kontakt til en samarbejdsskole. Dette kan ske via Kontaktgalleriet, som er en elektronisk opslagstavle på ODIN, det nordiske skoledatanetværk (www.odin.dk). Man kan også henvende sig til Foreningen Norden i de enkelte lande. Nordens Institut i Helsingfors hjælper desuden gerne med kontakt til skoler i Finland.

Stipendierne, der tillige omfatter rejsebidrag, skal søges via Internationella Programkontoret för utbildningsområdet i Stockholm. Der er ansøgningsfrist to gange årligt. Hjemmesiden www.norden.org fortæller mere.

Også for de helt unge

Det nyeste skud på stammen er Nordisk Ministerråds pilotprojekt Nordplus -mini, der henvender sig til grundskoleelever i alderen 13-16 år, som samarbejder med en anden nordisk klasse. Ordningen startede med en forsøgsperiode i skoleåret 1999-2000.

Nordplus-mini gør det muligt for hele skoleklasser at besøge hinanden inden for Norden. Hensigten er at eleverne skal få mere viden om hinandens lande, opnå bedre sprogforståelse gennem naturlig indlæring, samt få inspiration til nye undervisningsmåder. Den modtagende skole sender en invitation til gæsteklassen, der så kommer på besøg i 3-7 dage. Ansøgningsfristen er to gange årligt. Foreningen Norden i de enkelte lande modtager ansøgningerne. Mere information: www.norden.se/nordplusmini/

Fra aktivist til aktør – Bellona fik miljøpris for fokus på forurening

Siden 1989 har den norske miljøstiftelse Bellona kæmpet mod radioaktiv forurening i Nordvestrusland og Barentshavet.
Enorme atomaffaldsdepoter truer befolkningens sundhed. Kursk-katastrofen satte problemerne i relief. Nu er Bellona blevet prisbelønnet for sine indsatser.

Da ubåden Kursk sank i Barentshavet sidste år, var det svært for både verdenspressen og den russiske befolkning at finde ud af hvad der egentlig foregik. Det var tydeligt at de russiske myndigheder trak tiden i langdrag og kom med vildledende oplysninger. Men miljøstiftelsen Bellona fulgte begivenhederne på tæt hold. Takket være websiden www.bellona.no kunne både medier

og almindelige mennesker verden over holde sig ajour med de nyeste faktiske oplysninger. Hjemmesiden havde fem millioner besøg på bare en uge – så mange, at serveren gik ned på grund af overbelastning.

Det siger meget om Bellonas ry som pålidelig informationskilde. Og hvad enten Kursk-ulykken var en bidragende årsag eller ej – fem uger senere blev miljøstiftelsen Bellona udnævnt til modtager af Nordisk Råds Natur- og Miljøpris 2000. To repræsentanter for gruppen, Thomas Nilsen og Frederic Hauge, modtog prisen på 350.000 DKK ved Nordisk Råds session i Reykjavik den 8. november.

Temaet for årets miljøpris var Nordens samarbejde med nærområderne. Bellona fik prisen for sit arbejde med miljøproblemerne i arktiske havområder og Nordvestrusland. Bedømmelseskomiteen begrundede sit valg blandt andet med at "Bellonas aktiviteter har virket som en katalysator for oprettelsen af russiske miljøgrupper, sat fokus på regionens største miljøproblem og dermed bidraget til et samarbejde mellem Norden og dens nærområder omkring miljøbevarelse".

International

Starten er allerede klassisk: to unge gutter der i 1983 sad på et afløbsrør ved Jøssingfjorden i Norge og blev mistænksomme overfor udledningerne fra en lokal virksomhed. De lavede ulovlige aktioner og fik opmærksomhed. Og efter reaktoreksplosionen i Tjernobyl i 1986 var der ingen vej udenom: Frederic Hauge og Rune Haaland stiftede en ny miljøstiftelse. Navnet fandt de i et leksikon: Bellona er navnet på en streng, men retfærdig romersk stridsgudinde, der har magt over naturen.

I dag er de to unge drenge voksne mænd, der sidder i ledelsen for miljøstiftelsen Bellona, en international organisation med kontorer i Oslo, Skt. Petersborg, Bruxelles og Washington. Næsten 40 personer er ansat i eller tilknyttet organisationen, der har en omsætning på cirka 21 millioner NOK om året. Indtægterne kommer i stor udstrækning fra 3.500 støttemedlemmer.

Protestaktioner

Det er ikke småting miljøvogterne i Bellona har nået i de femten år organisationen har eksisteret. I starten handlede det mest om protestaktioner mod ulovlige udslip, der truede fiskebestanden i Norge, men efterhånden har medlemmerne sat særlig fokus på atom(u)sikkerheden i Barentsområdet.

I 1990 lagde de f.eks. ud i en egen båd til Novaja Semlja, for at protestere mod prøvesprængningerne dér. Og de har tit peget på de store problemer med radioaktivt affald der truer lokalbefolkningens helbred, ikke mindst på Kolahalvøen.

Bellonafolkene har opbygget et omfattende kontaktnet i Rusland og været til stor inspiration for den spirende russiske miljøbevægelse.

Det er slut med de ulovlige aktioner, nu handler det i stedet om samarbejde – sågar med atomindustrien. Bellona er forlængst blevet til en respekteret organisation, der råder over ekspertise inden for atomfysik, biologi, energi, kemi, økonomi, jura, samfundsgeografi og antropologi.

Og prissummen, hvad skal den bruges til?

– Med de penge kan vi drive vores kontor i Murmansk i to år, sagde en glad Thomas Nilsen efter prisoverrækkelsen i Reykjavik.

Ti års selvstændighed i Baltikum et historisk kvantespring

I år 2001 er der ti år siden de baltiske lande igen blev selvstændige.
Udviklingen går meget stærkt. Velstanden er øget, men de svageste grupper i samfundet er kommet i klemme.
Vejen frem hedder styrkelse af demokratiet og et udstrakt samarbejde, ikke mindst med de nordiske lande.

Det vigtigste der er sket inden for de sidste ti år er at vi har kunnet lægge en grund for den demokratiske udvikling, siger Siiri Oviir, estisk præsidiemedlem i Baltisk Forsamling.

– Vi har lavet en grundlov, vi har fået ytringsfrihed og vi har opbygget et retssamfund. Medlemskabet i FN i 1991 betød for Estland skridtet ud i verden, siger hun.

Siiri Oviir mener at den demokratiske opbygning i Letland og Litauen er omtrent på samme niveau som i Estland. Men der er alligevel store forskelle mellem de tre lande. Estland er på flere områder kommet længst i udviklingen og ligner de nordiske lande mest. Så følger Letland. Litauen adskiller sig på mange måder, blandt andet fordi det er et katolsk land og meget orienteret mod Polen.

Da de tre lande generobrede deres selvstændighed i 1991 kom halvdelen af indbyggerne i Estland fra russisktalende områder. I Litauen var det kun 15 procent, mens 60 procent af befolkningen i Letland havde russisk oprindelse, som følge af de store militærbaser i landet. Situationen i Letland er fortsat spændt, med konfrontationer og skarpe ordvekslinger mellem russere og lettere.

Øget integration

I Estland er der sket meget på integrationsområdet i de sidste ti år. I dag har en tredjedel af befolkningen i Estland russisk som modersmål, men der er stort set ingen antagonisme mellem sproggrupperne, kun i den østligste del af landet, omkring Narva, hvor 98 procent af indbyggerne er russisktalende.

– I Tallinn har vi ingen problemer på grund af de to sprog. Estere og russere samarbejder, og russerne vil gerne lære estisk, siger Siiri Oviir.

Hendes parti, Centerpartiet, går heller ikke ind for at lukke de russiske gymnasier i byen inden 2007, som der ellers har været fremsat forslag om.

– Det ville være urimeligt. Estisk er godt nok rigssprog nu, og det er i orden med rent estiske universiteter. Men grunduddannelsen må de russisktalende få på deres modersmål. Det mest skadelige for et menneske er, at det ikke kender sine rødder.

Fra 1998 er der lagt et program for at integrere russerne, og Estland har fået en særlig integrationsminister.

– Integrationen er lykkedes den dag vi ikke længere har partier der bygger på etnicitet. Vi når det nok ikke til 2003, men måske til valget i 2007. I dag er der endnu to partier der har det russiske sprog som fundament, fortæller Siiri Oviir.

Medaljens bagside

Udviklingen i de baltiske lande er gået meget stærkt i de sidste ti år. På nogen områder måske for stærkt. Omstillingen fra planøkonomi til markedsøkonomi har sammen med den ny åbenhed medført at kriminaliteten og de sociale problemer er øget kraftigt.

– Segregeringen er blevet meget større. De midaldrende og de gamle er kommet i klemme. FN's sidste rapport om situationen i Estland viser at en tredjedel nu lever under fattigdomsgrænsen, mens en anden tredjedel befinder sig lige på grænsen – to tredjedele af befolkningen kan altså klassificeres som fattige, siger Siiri Oviir.

Hun mener at det kommer sig af at politikken helt og holdent har været fokuseret på finanserne. Det er pengene der har styret udviklingen, det enkelte menneske er blevet glemt.

Et lyspunkt er at de unge er kommet så godt med. De lærer sprog og skaffer sig hurtigt en god uddannelse.

– Mange tager på studieophold udenlands, men ikke for at flygte – de kommer tilbage. Vi har for eksempel et godt samarbejde mellem universiteterne i Tartu og Århus, og Tartu og Uppsala, fortæller Siiri Oviir.

– Her er stipendieprogrammerne til stor glæde og nytte. Dog har vi ingen nordiske studerende på udvekslingsophold i Estland, hvorfor mon?

Små lande

Samarbejdet med de nordiske lande er særdeles vigtigt for de baltiske stater.

– Vi gik allerede fra starten i 1991 sammen i Baltisk Forsamling, som har et tæt samarbejde med Nordisk Råd. Der har jo været diskussioner om at indlemme Baltisk Forsamling i Nordisk Råd, men selvom det ikke sker, så tror jeg at der vil blive en slags union eller organisation hvor begge organer kommer til at virke sammen, siger Siiri Oviir.

– Også de nordiske lande er små. Derfor tror jeg at de vil få brug for de baltiske lande når vi kommer ind i EU – vore stemmer tæller jo også. Og et godt samarbejde mellem Baltikum og Norden er en forudsætning for at vi får et godt samarbejde inden for EU. Sammen er vi meget stærkere, fastslår Siiri Oviir.

Arbejdet i Baltisk Forsamling handlede i starten meget om at stå sammen og skrive deklarationer. Nu er samarbejdet blevet mere konkret.

– De baltiske regeringer har dannet Baltisk Ministerråd, og blandt de ting vi behandler er for eksempel grænsespørgsmål mellem vore lande. Det bliver mere attraktivt for andre at samarbejde med os, hvis vi får afskaffet samhandelsforhindringerne mellem de baltiske lande.

Det samme gælder grænseproblemerne mod øst.

– Det vi i Estland arbejder mest på lige nu er at få afskaffet den dobbelte told som estiske eksportvarer til Rusland bliver belagt med, fortæller Siiri Oviir. Forhandlingerne begynder nu at give resultater.

Dybere samarbejde

Nogle af samarbejdsområderne med de nordiske lande vil Siiri Oviir fremhæve i særlig grad.

– Det er vigtigt at vi får et tættere samarbejde mellem de politiske partier, for det er her de virkelige drøftelser sker. At styrke det område bliver helt nødvendigt når vi kommer ind i EU.

– Og så vil jeg fremhæve samarbejdet inden for de frivillige organisationer. Her er mulighederne store, fordi vi har så mange kulturelle ligheder med de nordiske lande. Der er en mangelfuld regeringspolitik på det område i Estland i dag, men vi vil snart tage spørgsmålet op på parlamentarikerniveau.

At give den næste generation bedre opvækstvilkår er også et vigtigt samarbejdsområde. Nordisk Ministerråds aktionsplan for børn og unge i nærområderne går blandt andet ud på at bekæmpe udbredelsen og anvendelsen af narkotika.

Problemet med ungdom og hårde stoffer var et af temaerne på BarnForum II i Tallinn i september 2000. Konferencen var en opfølgning af BarnForum I i Stockholm 1998, og blev arrangeret af Nordisk Råd sammen med Baltisk Forsamling og Unicef.

Vindere og tabere

Ebbe Flatau, cand. mag. og tidligere leder af Nordisk Ministerråds informationskontor i Vilnius, har fulgt situationen i Baltikum igennem mange år.

Han mener at den synlige udvikling i de sidste ti år har været noget nær et kvantespring, og giver en række eksempler:

- fra russisk som første fremmedsprog til engelsk
- fra triste køer foran de få statsejede dagligvarebutikker til moderne supermarkeder
- fra overfyldte trolleybusser til byer der kvæles i privatbilisme
- fra udslidte bymiljøer til smukt renoverede bykerner og nye villakvarterer
- fra forudbestilte udlandssamtaler via Moskva til udbredt brug af mobiltelefoner.

Men også Ebbe Flatau peger på taberne i de sidste ti års udvikling:

– Det er landbefolkningen, de offentligt ansatte, pensionister, syge, arbejdsløse og børnefamilier med kun én forsørger. Med andre ord halvdelen af befolkningen.

– Og den fortsatte kurs mod en bæredygtig markedsøkonomi indebærer stigende risiko for at disse mennesker mister tålmodigheden. Derfor må den offentlige sektor kvalitetsforbedres, så at sundhed og uddannelse ikke kommer på private hænder.

– Skattesystemet fungerer heller ikke. Også landbrugssystemet må omstruktureres.

Noget af det vigtigste er at styrke demokratiets basis. Vejen dertil hedder for eksempel vælgerforeninger, interesseorganisationer, samarbejdsudvalg og lokalråd – græsrodsarbejde af en type der tidligere ikke var kendt i de baltiske lande.

– Den overordnede løsning for både Litauen og de to andre baltiske lande hedder sikkerhed og tryghed. Dette tror de på at kunne opnå økonomisk og demokratisk gennem medlemskab i EU, militært gennem medlemskab i NATO, siger Ebbe Flatau.

Målet må være at befolkningerne i de baltiske lande på sigt opnår ligeså gode og trygge levevilkår som indbyggerne i de nordiske lande. Indtil nu er det kun de privilegerede grupper der er kommet så vidt.

Fagre nye fremtid – hvordan skal den se ud?

Genmanipulerede fødevarer og skræmmende sygdomme som kogalskab er blandt de emner der stærkt optager både medierne og forbrugerne.
Kan vi stole på den mad vi putter i munden? Giver den os skjulte sygdomme?
Kan den sågar forandre vores arvemasse? Hvor langt kan vi tillade den bioteknologiske forskning at styre udviklingen, og hvilke omkostninger har det for almindelige mennesker?

Spørgsmål som disse står højt på den politiske dagsorden inden for det nordiske samarbejde. Hvor langt kan vi tillade den bioteknologiske forskning at styre udviklingen, og hvilke omkostninger har det for almindelige mennesker?

– Gennem genmodificering af planter kan vi i dag frembringe tomater, majs og andre afgrøder med helt nye egenskaber som længere holdbarhed, og resistens mod skadedyr eller sprøjtemidler.

– Et andet område, hvor man bruger genmodificering er i medicinalindustrien, hvor genmanipulerede planter og bakterier kan producere medicin eller vacciner i renere form og billigere end det ellers ville være mulig i traditionelle fremstillingsprocesser.

Blandt andet dette kom professor Gisela Dahlquist, formand for Nordisk komité for bioetik, ind på under seminaret "En nordisk dimension i bioetikken", der blev holdt i Stockholm i maj 2000, med Nordisk Råds Nordenudvalg og Nordisk komité for bioetik som arrangører. Hensigten var at give de nordiske parlamentarikere en oversigt over aktuelle bioetiske spørgsmål ud fra et teknisk, etisk og juridisk perspektiv, samt en mulighed for diskussion. Og det etiske perspektiv er nok det vigtigste. Det er for eksempel muligt at undersøge fostre for arvelige sygdomme før de fødes, men hvem skal sætte en grænse for hvor meget man skal kunne teste for?

Den nye genteknologi vil nemt kunne få samme effekt som tidligere tiders racehygiejne. Derfor er det vigtigt med information, debat og medindflydelse for befolkningen i hvordan de nye teknologier bruges og hvilke konsekvenser forskningen kan få.

Kloning af mennesker

Stamceller fra menneskefostre kan teoretisk set bruges til kloning. Dette er endnu ikke gennemført, og det er fortsat et meget kontroversielt emne i hele verden.

Nordisk Råd rekommanderede på sessionen i Reykjavík i november 2000 de nordiske landes regeringer at arbejde aktivt for at gennemføre et internationalt forbud mod kloning af mennesker, i overensstemmelse med Europarådets konvention om menneskerettigheder og biomedicin.

– Nordisk Råd laver rekommandationer der maner til eftertanke. Vi vil gerne prøve at tænke tyve år frem i tiden, for at komme de nyeste genvidenskabelige resultater i forkøbet, siger Per Kaalund (S), formand for Nordisk Råds Europaudvalg.

– Kortsigtet hensyn til effektivitet bør ikke være det eneste der gælder. Sikkerhed for forbrugerne er kernen i det hele.

– Det er jo ikke kun os selv, men lige så meget fremtiden for vore børn og børnebørn det handler om.

Sikker mad

Genmodificerede fødevarer (GMO) var et af temaerne på Nordisk Ministerråds tværsektorielle konference om "Sikker mad" i juni 2000. De samlede nordiske ministre fra fiskeri-, jord- og skovbrug-, levnedsmiddel-, forbruger- og miljøområderne var enige i at der på dette område kræves en streng sundhedsmæssig og miljømæssig risikovurdering. Det er også vigtigt at få sikret en tilfredsstillende mærkning af GMO.

– Forbrugerne bør informeres, når genteknologi er anvendt ved fremstilling af fødevarer, uanset om der kan måles DNA eller protein fra genmodificeringen i produkterne. Herved får forbrugerne mulighed for at træffe et reelt valg, også ud fra etiske overvejelser, siger fødevareminister Ritt Bjerregaard (S), DK.

– Det er samtidig vigtigt at fremme udviklingen af internationale systemer, som sikrer sporbarheden af GMO-baserede fødevarer i international handel, da det er en forudsætning for at kunne give forbrugerne dette valg.

Kogalskab og salmonella

Overdrevet brug af antibiotika bevirker at sygdomsfremkaldende bakterier udvikler resistens, noget der skaber stigende problemer i behandlingen af infektionssygdomme. De nordiske lande vil derfor samarbejde om at mindske behovet for antibiotika til behandling af dyr, og at fjerne antibiotika som vækstfremmer i dyrefoder.Sygdomme overført fra dyr til mennesker skal videre bekæmpes. Det kræver en indsats både nationalt og i det internationale samarbejde. Her er problemet med kogalskab et aktuelt eksempel.

Salmonellasmitte er ligeledes et jævnligt tilbagevendende problem. Derfor har jord- og skovbrugssektorerne i Nordisk Ministerråd sammen med levnedsmiddelsektoren taget initiativ til et projekt angående risikovurdering for spredningen af antibiotikaresistent salmonella. De nordiske ministre vedtog ved Sikker mad-konferencen desuden at beskyttelsesniveauet mod salmonella i de nordiske lande ikke må sænkes som følge af en EU-harmonisering.

Rent hav og vand, ren jord og luft er forudsætninger for en bæredygtig udvikling. Derfor skal dioxiner og tungmetaller holdes borte fra levnedsmidler og brugen af pesticider reduceres mest muligt. Tilsætningsstoffer bør kun tillades, hvis det er sundhedsmæssigt risikofrit.

De nordiske lande har indtil nu været førende og vil fortsat profilere sig internationalt inden for fødevaresikkerhedsområdet. Dette fremgår af ministrenes sluterklæring efter konferencen Sikker mad. For bedst at kunne fremme den nordiske holdning i EU og andre fora, er det vigtigt at det nordiske samarbejde bliver yderligere styrket.

Samlet lovgivning?

Den hurtige udvikling inden for bio- og genteknologien har medført stor uro hos almindelige mennesker. Der er derfor opstået et behov for en samlet lovgivning f.eks. inden for spørgsmålet om biobanker. Hvor går grænsen for hvad videnskaben kan og må bruge vores arvemasse til? Hvem ejer menneskets gener?

Debatten er aktuel ikke mindst på Island, hvor det privatejede firma deCode har fået licens til at undersøge og udnytte en database, der omfatter helbredsoplysninger om de fleste områder hos den islandske befolkning.

Der er endnu mange uafklarede bioetiske spørgsmål. Nordisk Råd har derfor anbefalet Ministerrådet at Nordisk komité for bioetik gennemfører en komparativ analyse af lovgivningen og den administrative praksis i de nordiske lande.

Samarbejde

De nordiske og baltiske jord- og skovbrugsministre mødtes i København i december 2000 for at drøfte en bæredygtig udvikling af landdistrikterne, herunder fødevaresikkerhed.

Dette har medført et styrket samarbejde. De samlede ministre blev enige om en erklæring, der sigter til bæredygtig udvikling af landdistrikterne og en bæredygtig fødevareproduktion, hvor der er kontrol "fra jord/fjord til bord".

Inden for levnedsmiddelsektoren er der etableret et tæt samarbejde mellem de nordiske og baltiske myndigheder i form af NordBalt, "The Nordic Baltic Project Group on Food Control", med det formål at sikre en hurtig udvikling af en moderne fødevarelovgivning og effektiv fødevarekontrol i Baltikum.

Nordisk hjælp til smittebekæmpelse i nærområderne

Smitsomme sygdomme, særligt HIV/AIDS og tuberkulose, spreder sig med lynets hast i Nordvestrusland og Baltikum.
Hvis situationen ikke bringes under kontrol, vil det på sigt føre til en kraftig vækst i disse sygdomme også i Norden, som følge af en øget samhandel og turisme.
Derfor stiller de nordiske lande både professionel kompetence og økonomiske ressourcer til rådighed, i den hensigt at stoppe smittespredningen både i de pågældende nærområder og i de nordiske lande.

– På bare otte måneder er antallet af HIV-tilfælde i de baltiske lande og Skt. Petersborg-området fordoblet. Samtidig er der sket en vækst på 80 procent i antallet af tilfælde af multiresistent tuberkulose, der ikke kan behandles medicinsk.

– Det er et spørgsmål om tid, før det angår os. Vi kan ikke øge samhandlen og turismen med disse lande, uden at sygdommene også kommer.

Dette sagde den norske statsminister Jens Stoltenberg (Ap), på de nordiske socialdemokratiers såkaldte SAMAK-møde i Norge i januar 2001. Han opfordrede samtlige lande i Østersøområdet samt Rusland til omgående at skride til handling for at stoppe de livstruende sygdomme.

Udbredelsen accelererer

Foruden HIV/AIDS og tuberkulose drejer det sig også om kønssygdomme (syfilis, gonorré, klamydia) og leversygdomme. Sexturisme kombineret med narkoprostitution er en af årsagerne til at smittespredningen også truer de nordiske lande.

Havnebyerne Kaliningrad, Skt. Petersborg og Murmansk har en høj forekomst af traditionelle kønssygdomme. Kaliningrad er i øvrigt indehaver af et trist verdensrekord: Ingen steder spredes HIV-smitten hurtigere end her. Men udbredelsen accelererer i hele Rusland; f.eks. i den sibiriske by Irkutsk er antallet af HIV-smittede på små to år steget fra 37 til mere end 7.500!

De nordiske regeringer har i flere år været klar over det stigende problem med smitsomme sygdomme i nærområderne. Statsepidemiologerne i de nordiske lande foreslog i 1997 iværksættelsen af en samlet indsats, og Nordisk Ministerråd godkendte projektet "Smitteværn i Barents- og Østersøområdet". Der blev bevilget 8,5 millioner DKK i støtte for projektperioden 1998-2001.

Hvorfor hjælpe?

Der er flere årsager til at de nordiske lande går ind og tilbyder sin støtte.

– For det første handler det om gensidig hjælp. Når vi driver forebyggende arbejde mod udbredelsen af sygdomme i nærområderne er det jo også i egen interesse, siger projektleder Stein Andresen fra Statens institutt for folkehelse i Oslo, der er ansvarligt for gennemførelsen af projektet. Gennem bistanden får de nordiske lande kendskab til smitteværnssituationen i nabolandene og kan på dette grundlag give saglig information til sine egne befolkninger. Derigennem kan man forhåbentlig reducere smitteimporten. Samtidig får sundhedsmyndighederne i nabolandene information om situationen i de nordiske lande.

Den politiske ambition med projektet er at genoprette det gode naboforhold, understøtte handelsforbindelser og rejsevirksomhed. Derigennem er vi i Norden med til at eliminere forskellen mellem dem og os. Dette er i sig fredsskabende og et vigtigt udenrigspolitisk virkemiddel.

Et højt og til dels ukontrolleret smittepres er også en hindring for økonomisk udvikling, fordi mange arbejdsdygtige er syge, og der skal bruges store ressourcer til behandling af dem.

Den nordiske hjælp er desuden et felt som er velegnet til kompetenceoverføring. Myndighederne i nærområderne har ofte et brugbart udgangspunkt for bekæmpelse, i og med at de fører statistik, har indkaldelsesrutiner med mere – mens de nordiske lande kan tilbyde opdateret kundskab om vacciner, epidemiologi, strategi, IT-værktøj og organisering, og ikke mindst ressourcer til indkøb og spredning af f.eks. vacciner.

Netværk

Projektet har bidraget til at styrke samarbejdet mellem de fem nordiske smitteværnsinstitutter. Der er desuden knyttet gode kontakter med tilsvarende institutioner i Murmansk, Archangelsk, Nenetske autonome kreds (nordøst for Archangelsk), russisk Karelen, Leningrads amt, Skt. Petersborg by, Estland, Letland og Litauen. Og i 2001 vil Kaliningrad blive inkluderet i netværket.

– Så vidt vi ved findes der ikke andre projekter der har så bredt et geografisk virkeområde som dette nordiske, siger Stein Andresen.

I forbindelse med projektet drives der en omfattende kursusvirksomhed for sundhedspersonale, ved hjælp af forelæsere fra de nordiske lande. Temaerne har været smitsomme sygdommes epidemiologi, vaccination og hospitalsinfektioner – sidstnævnte er et stort problem i nærområderne.

Hvert år bliver der arrangeret et videreuddannelseskursus i epidemiologi med deltagere fra hvert land og hver region i projektområdet. Desuden har de nordiske lande indtil nu haft 15 stipendiater på besøg i perioder på 1-8 uger.

Vaccinationsprogram

Statens institutt for folkehelse i Norge og sundhedsmyndighederne i Archangelsk samarbejder også om et stort vaccinationsprojekt. I år 2000 blev alle 13-14-årige piger (24.000 i alt) vaccineret mod røde hunde (rubella), og i 2001 vil lige så mange piger få samme tilbud. Når de engang bliver mødre vil deres børn være meget godt beskyttet mod det alvorlige rubella-syndrom. Desuden bliver alle nyfødte i Archangelsk i 2001 (cirka 12.000 i alt) vaccineret imod Hepatitis B. Dette forventes at føre til en mærkbar reduktion af leversygdomme hos disse børn senere i livet. Vaccinationsprojektet finansieres hovedsagelig af det norske Barentshelseprogram og Nordisk Ministerråds "Nordic Action Plan for Children and Young Adults in the Adjacent Areas".

Hvad med fremtiden?

Østersørådet etablerede i april 2000 en arbejdsgruppe "Task Force on Communicable Disease Control in the Baltic Sea Region". Gruppen fremlagde i december 2000 sin rapport med de nye alarmerende smittetal. Konklusionen er at smittebekæmpelsesarbejdet i Barents- og Østersøregionen må styrkes yderligere.

Østersørådets medlemmer opfordres til at bevilge op til 25 millioner ECU hvert år til de prioriterede områder – overvågning og varsling af smitsomme sygdomme, vaccination, tuberkulose, HIV/AIDS, kønssygdomme, resistente bakterier, hospitalsinfektioner og primærsundhedstjeneste.

Den norske regering lægger ud med at skyde 20 MNOK til det nye initiativ, som Nordisk Ministerråd også er med til at finansiere, efter at det nuværende projekt afsluttes i 2001.

Elektronisk kammermusik prisbelønnet

Den finske komponist Kaija Saariaho fik Nordisk Råds musikpris 2000.
Kaija Saariaho regnes blandt de fornemste nutidige komponister ikke bare i Norden, men i hele Europa. Selv udtrykte hun stor glæde over at den musikform hun repræsenterer – moderne elektronisk musik – blev tildelt prisen.
Udnævnelsen gav genlyd langt udenfor Nordens grænser.

Kaija Saariaho, født 1952, er måske heller ikke en helt almindelig finne. Hun studerede oprindelig billedkunst, men flyttede i 1976 over til Sibeliusakademiet i Helsingfors for studier i musikkomposition. Siden 1982 har hun haft fast bopæl i Paris. Her arbejder hun tit ved IRCAMs elektronmusikstudio (Institut de Recherche et de Coordination Acoustique/Musique). Allerede i 80'erne fik Kaija Saariaho ry for at være en af de mest kendte komponister inden for den elektroakustiske musik. Hendes værker er siden blevet opført i adskillige lande. Kendetegnende for hendes produktion er at hun ynder at blande klange, stemmer og instrumenter sammen på en ny og utraditionel måde. Hendes yndlingsinstrumenter er dog klassikere som cello og fløjte.

Prisbelønnet for "Lonh"

Det værk hun nu blev prisbelønnet for hedder "Lonh". Navnet er et occitansk ord der betyder "fjern". Stykket er en blanding af gammelt og nyt. Det giver en genklang fra middelalderen gennem sin gammelprovencalske tekst, der oprindelig blev sunget i 1100-tallet af troubadouren Jaufré Rudel. Saariaho har som ledsagelse hertil komponeret et kammermusikværk for sopran og elektronik, tilegnet sopranen Dawn Upshaw. Det opførtes første gang i Wien i 1996. Teksten handler om kærlighedslængsel, hvor genstanden for følelserne er fjern og uopnåelig.

Storslåethed og enkelhed

"Lonh" var en forløber til operaen "Clémence", der omhandler troubadouren Rudels liv og fjerne kærlighed til grevinden af Tripoli.

Værket blev komponeret som et bestillingsarbejde for operafestspillene i Salzburg, hvor det havde premiere den 15. august 2000. Saariaho har tit produceret nye versioner med ny instrumentbesætning af tidligere kompositioner.

Bedømmelseskomiteen motiverede sit valg af "Lonh" med at den er et musikværk der "i sin skønhed forener storslåethed med enkelhed. De oldprovencalske tekster i et klanglig raffineret sopranparti, kombineret med et mesterligt brug af moderne teknologi, spænder en vid bue mellem fortid og fremtid. Lonh er et tidløst værk på grænsen mellem to årtusinder."

Andre nyere større værker af Kaija Saariaho er bl.a.:

- Amers (1992) koncert for cello, ensemble og elektronik
- NoaNoa (1992) for fløjte og elektronik
- Solar (1993) for kammerensemble
- Graal théâtre (1994) for violin og orkester
- Folia (1994) for dobbelt bas og elektronik
- Neiges (1998) for otte celloer

Hallo Norden viser vej gennem den nordiske paragrafjungle

Selvom de nordiske lande i mange henseender ligner hinanden lovmæssigt og administrativt, er der alligevel forskelle.
Og flytter man fra et nordisk land til et andet, er det nemt at komme i klemme mellem systemerne.
Det får de ansatte på Hallo Norden daglig beviser på.

Siden juni 1998 har den nordiske servicetelefon Hallo Norden i Stockholm besvaret utallige spørgsmål omkring blandt andet pension, skat, studiestøtte, sygedagpenge, tolkehjælp, toldproblemer, arbejdsløshedslovgivning og børnetilskud.

Mange problemer

Hvad sker der for eksempel når Pekka Nurminen efter at have arbejdet 30 år i Sverige gerne vil flytte tilbage til Finland for at nyde sin pensionisttilværelse der?

Ja, hvis han er lige så uheldig som mange af sine landsmænd, så får han sandsynligvis problemer med både udbetalinger og skat af pensionen. Eller hvad med Anna Snorradóttir, der flyttede fra Island til Danmark for at studere. Da hun ikke kom ind på nogen af de uddannelsesinstitutioner hun havde ønsket, tog hun tilbage for at læse ved universitetet i Reykjavik. Men da var hun ikke berettiget til studiestøtte, fordi hun ikke havde opholdt sig i landet året inden.

En urimelig situation!

Og Lasse Svensson der bor i Malmö, men har fået arbejde i København. Hvad med hans tjenestebil – skatteforvaltningen på begge sider af Øresund interesserer sig for den.

Lasse kan heller ikke gennemskue om han bliver beskattet for sin indtægt i både Sverige og Danmark. Heldigvis kan Hallo Norden fortælle hvem han kan spørge for at få rede på tingene.

Service for alle

Hallo Norden er en service hovedsagelig for privatpersoner. Den har ikke nogen ombudsmandsfunktion, men personalet lodser de spørgende på rette vej igennem systemerne. Institutionen har også en alment oplysende funktion.

Hvor mange nordboere er f.eks. klar over at de har ret til pension fra et andet nordisk land, hvis de har boet eller arbejdet der i mere end et år? Hallo Nordens hjemmeside fortæller hvor man skal henvende sig i den slags ærinder og hvordan forretningsgangen er.

Et vigtigt formål med servicen er desuden at finde frem til forhindringer og mangler i de systemer, der skal sikre nordiske statsborgere fri bevægelighed over grænserne. Problemerne bliver løbende dokumenteret og rapporteret videre til Nordisk Ministerråd.

Hallo Nordens hjemmeside vil efterhånden blive udbygget og markedsført som en nordisk vidensbank, til gavn ikke blot for enkelte borgere men også for myndighederne. Det har nemlig vist sig at såvel nationale som lokale myndigheder i Norden tit har alt for mangelfuld kendskab til lovgivningen omkring flytning over grænserne og de problemer som kan opstå i forbindelse hermed. Hallo Norden er derfor et vigtigt trin på vejen mod et "grænseløst Norden".

Virksomheden udbygges

Hallo Norden har efter en forsøgsperiode på to et halvt år fået permanent status. Den har under forsøgsperioden været drevet af Foreningen Norden i Sverige, med Nordisk Ministerråd som opdragsgiver. I den tid har borgere i alle de nordiske lande kunnet nå institutionen på et fælles telefonnummer, med spørgsmål på dansk, finsk, islandsk, norsk og svensk.

Hallo Norden-virksomheden udbygges i år 2001 med servicetelefoner også i Danmark, Finland, Island og Norge. Aktiviteterne koordineres via Nordisk Ministerråd i København. Foreningen Norden står fortsat for det praktiske arbejde. Hallo Nordens hjemmeside finder man via www.norden.org

Et velfærdssamfund med ligestilling også for indvandrere

Vismandsrapporten tager det nordiske samarbejde op til revision. Informationssamfundet og den ny teknologi har sammen med den videnskabelige udvikling forandret vores livsgrundlag. Også her må de nordiske lande finde fælles løsninger.

Det overordnede tema for det danske formandskabsår 2000 var velfærdssamfundet som helhed, men også sat ind i et internationalt, ud-over-Norden-perspektiv.

– Vi har gennemført mange store konferencer og seminarer, over emner om alt fra kultur og velfærdssamfundets fremtid, til euroens betydning for de nordiske lande. Planen er blevet fulgt. Vores ambition var at synliggøre det nordiske samarbejde, især bredden og omfanget af det. Og det synes jeg er lykkedes, siger Marianne Jelved, dansk økonomiminister og nordisk samarbejdsminister.

Der har også stået reformarbejde på programmet, igangsat af det danske formandskab. Vismandsrapporten kom, der blev udarbejdet en ny nærområdesstrategi, og en budgetanalyse.

– Tiden er nu inde for os til at se på hvordan det nordiske samarbejde skal forme sig fremover. Det er disse tre initiativer en god forberedelse til, og de bliver nu udmøntet. På baggrund af vismandsrapporten har vi fået en meget spændende debat mellem parlamentarikersiden og samarbejdsministrene. Det har jeg oplevet som utrolig konstruktivt og fremadrettet, siger Marianne Jelved.

Hvad med de unge?

Fremtiden udgøres af dem der er unge i dag. Hvordan får vi dem til at interessere sig for det nordiske samarbejde?

– Det er vigtigt at vi har initiativer på det nordiske budget, der handler om udvekslinger. Samtidig har vi jo også en tradition med frivillige foreninger – frivilligsektoren, som det hedder på nordisk – der laver utrolig mange ting, hvor de unge er involveret. Det er både på skoleplan, på idrætsplan og på venskabsbyplan.

– Så der er hele tiden et græsrodsarbejde omkring de unge, som jo støttes på forskellig vis, både nationalt og igennem det nordiske samarbejde og Kulturfonden.

– Derudover mener jeg at vores informationsvinduer Norden i Fokus spiller en vigtig rolle, idet de bruger nye kommunikationsformer som internet, og også har som opgave at henvende sig til studerende og unge mennesker. Det samme gør det nordiske skoledatanetprogram ODIN, som Nordisk Råd finansierer.

– Desuden har vi jo de unge med i Ungdommens Nordiske Råd, der har taleret på sessionerne. Og så er der nabosprogsundervisningen i folkeskolen og gymnasierne – den er ligeledes en del af sprogpolitikken. Dertil er det jo i det hele taget en opgave at få vore politiske ungdomsorganisationer involveret.

Hvordan integreres flygtninge ?

Det danske formandskab har foreslået at der indstiftes en særlig Integrationspris. Tanken er at den én gang årligt tildeles en nordisk erhvervsvirksomhed, organisation, offentlig institution eller person, som på forbilledlig vis har virket for, at flygtninge og indvandrere kan opnå muligheder for at deltage i alle dele af samfundslivet på lige fod med andre borgere.

Et andet kriterium for at få prisen er at skabe gensidig respekt og forståelse i forholdet mellem de etniske minoriteter og befolkningen i øvrigt.

Indvandrere og flygtninge har tit en helt anden kulturel og social baggrund end nordboere. Hvordan får de en "nordisk identitet"?

– Det følger med at blive integreret i de enkelte lande, siger Marianne Jelved. Det er en del af nordboernes selvforståelse, som vi må hjælpe de nye nordiske borgere til selv at opleve. Det kan gerne ske gennem for eksempel deltagelse i foreningslivet, venskabsbyarrangementer og lejrskoler.

Hvis flygtninge og indvandrere er statsborgere i et nordisk eller EU-land har de naturligvis på papiret de samme rettigheder. Men i praksis fungerer det langtfra altid. Højtuddannede indvandreres problemer på jobmarkedet er et godt eksempel herpå.

Måske skulle man i de nordiske institutioner indføre en personalepolitik, som tilgodeser andre etniske grupper? Tanken er ny, men Marianne Jelved er ikke fremmed for den.

– Man kunne med god grund rejse spørgsmålet, sammenholdt med at man i den offentlige sektor tilstræber en rimelig andel repræsentanter fra andre etniske grupper end vore egne. I stort omfang tror jeg faktisk at de nordiske institutioner allerede gør det, fordi de fungerer på lige fod med de nationale institutioner, hvor de er placeret.

Holde fast

Marianne Jelved ser to områder som helt centrale i det fremtidige nordiske samarbejde.

– Hvis jeg skal konkludere på baggrund af vismandsrapporten, så bør vi for det første forbedre sammenhængen i det nordiske samarbejde, mellem Nordisk Råd, de nordiske parlamenter og Ministerrådet. Her er det nye at se om vi kan inddrage parlamenterne i større omfang end før.

– For det andet synes jeg at det nordiske samarbejde skal holde fast i at det er de fem nordiske lande og de tre selvstyrende områder som er kernen. Men den kerne skal være en motor og en katalysator, der kan drive på en lang række samarbejdsområder, som der er fælles interesse om udenfor kredsen af det rent nordiske samarbejde. Det vil kræve en stor fleksibilitet, derfor tror jeg ikke at man skal lægge det i så faste rammer.

Del-medlemskaber i det nordiske samarbejde går Marianne Jelved ikke ind for.

– Vismandsrapporten lægger op til at man kan have et samarbejde som hedder Norden plus en række andre lande, som er med i større eller mindre omfang. Men det tror jeg ikke er muligt.

Man kan ikke have del-medlemskaber, det ville blive alt for uoverskueligt, komplekst og bureaukratisk. Derimod tror jeg meget på en stor fleksibilitet og bevægelighed i det nordiske samarbejde, også til at skifte prioriteringer. Opgaven at skabe et bæredygtigt samfund er et oplagt samarbejdsområde for Norden og de baltiske lande.

– På miljøområdet kan de nordiske lande gå foran. Og nu hvor de baltiske lande snart bliver medlemmer af EU, så kunne vi indgå i et samarbejde med dem om hvordan man styrker forholdet til Rusland, og derigennem få et tættere samarbejde med russerne.

– Sådan noget kan man udmærket godt gøre uden at balterne er medlemmer af Nordisk Råd, understreger Marianne Jelved.

Nordisk Råd som katalysator

Marianne Jelved giver yderligere et eksempel på et samarbejdsområde, som kunne være en udfordring for de nordiske lande, med Nordisk Råd som katalysator: Hvordan kan vi i Norden imødegå de negative konsekvenser af globaliseringen?

– En af dem er marginaliseringen, polariseringen. Der sker helt klart, hvis vi ikke gør noget, en udstødning, også fra arbejdsmarkederne, på grund af ny teknologi og så videre. Det gælder jo både de ældre, de mindre uddannede, dem der er lidt skæve – alle der ikke er 110% effektive – hvordan løser vi den opgave?

– For det er jo en tendens som er negativ, set i lyset af de nordiske velfærdssamfunds traditioner og mål, der går ud på at mindske ulighederne.

– Dette er en problemstilling der optager alle lande, langt udenfor den nordiske kreds. Men her kunne vi fra de nordiske lande sætte os sammen og sige, hvordan arbejder vi med det? Det er en opgave vi bliver nødt til at tage fat på, hvis vi vil kalde os et anstændigt samfund.

– Vi behøver ikke at gøre det på samme måde, men hvis vi har det mål at vi vil halvere den udstødning, og hvis vi hele tiden fulgte hinanden for at se hvad virker, hvad virker ikke, hvordan kan vi supplere hinanden – så kunne vi udvikle nogle løsningsmodeller som andre måske kunne blive inspireret til at bruge!

Vigtigt at styrke grunduddannnelserne

Og hvordan når vi dertil? Der findes ingen her-og-nu-løsninger, siger Marianne Jelved.

– Men når vi drøfter det i Danmark, slår vi især ned på grunduddannelserne. Hvordan kan vi styrke dem, så at der ikke er børn der bliver sorteret fra allerede i folkeskolen? Hvordan gør vi ny teknologi til allemandseje?

– Og hvordan skaber vi den menneskelige basis der skal til for at håndtere informationsstrømmen og de muligheder som ligger i den ny teknologi?

– Desuden har vi en række eksistentielle spørgsmål at tage stilling til. Hvordan bliver vi for eksempel i stand til at vælge ud fra nogle grundlæggende værdier når vi taler om genteknologi og bioteknologi?

Alle disse spørgsmål er vanskelige. Og der kommer flere og flere af dem, efterhånden som videnskaben og den ny teknologi udvikles. Også her må de nordiske lande prøve at finde en fælles holdning, konkluderer Marianne Jelved.

Verden bliver mindre, integrationen større

Island ønsker sammen med Grønland og Færøerne at udvide nærområdessamarbejdet vestpå. Tyngdepunktet har hidtil været østover. Men Vestnorden har meget til fælles med de øvrige øsamfund i Nordatlanten. Derfor ville et tættere samarbejde med dem være nærliggende.

De tre vestnordiske områder Færøerne, Grønland og Island ligger ude i Atlanterhavet, ret isoleret fra det øvrige Norden. For dem er et samarbejde vestover oplagt.

– Vi har fra islandsk side fremlagt forslag om at man skulle starte et samarbejde med de britiske øgrupper Hebriderne, Shetlandsøerne og Orkenyøerne. Det er stadigvæk på idéplanet, men også vismandsrapporten går i den retning, siger Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj), Nordisk Råds præsident i år 2000.

Også Irland og Newfoundland har været nævnt i sammenhængen. De nordatlantiske engelsksprogede øer har mange fælles berøringsflader med Vestnorden. Alle har en interesse i et rent havmiljø. For de øsamfund, der baserer sine indtægter på eksport af fiskeprodukter, er et rent hav afgørende for den fortsatte eksistens.

Men fiskeriinteresserne kan også kollidere. Ikke mindst derfor ville et formaliseret samarbejde i Nordatlanten være gavnligt. Et første skridt bliver måske taget i forbindelse med den store konference om miljø- og fiskerispørgsmål, der bliver holdt på Færøerne i juni 2001. År 2001 bliver også vestnordisk temaår om fangst og udnyttelse af havressourcerne.

– Allerede i vikingetiden, da de internationale kontakter var meget livlige, havde man et udstrakt samarbejde mellem øerne i Nordatlanten. Derfor ville det være ganske nærliggende for os at udvide nærområdessamarbejdet vestpå igen, siger Sigríður Anna Þórðardóttir.

Vigtige områder

Foruden miljø- og fiskerispørgsmålene handler det for de nordatlantiske samfund også om kulturel overlevelse, om at bevare deres traditioner i en verden, der bliver alt mere globaliseret.

– I fremtiden vil alle nationer lægge større og større vægt på deres særpræg. Siden verden er blevet så lille og integrationen så omfattende, er det vigtigt at man dyrker sin kultur og egenart. Og det er jo det som gør det hele så spændende, mener Sigríður Anna Þórðardóttir.

– Identitet spiller en stor rolle for nationerne. Vi snakker ofte om nordisk samhørighed og identitet, og vi har mange ting til fælles i Norden, selvom vi er så forskellige. På samme tid er det nødvendigt for os at holde fast i vore rødder og kende vores historie og kultur.

Et stort og nærliggende projekt er at nedskrive den fælles vestnordiske historie. Vestnordisk Råd besluttede på sit årsmøde i Tórshavn i september 2000 at anmode landsstyrerne på Grønland og Færøerne samt den islandske regering om at forske i og publicere den fælles historie.

Vestnorden som region har eksisteret i meget lang tid, længe før det første formaliserede samarbejde påbegyndtes i 1985. Særlig inden for fiskeriområdet har der været mange forbindelser.

Alligevel har den fælles baggrund, set fra de tre områders synsvinkel, endnu ikke fundet sin plads i historieskrivningen. Dette gælder særlig for de sidste hundrede år. Så det er et stort fremskridt at projektet nu ser ud til at blive sat i værk, inden de sidste levende informanter forsvinder.

Et udvidet samarbejde vestover ville ikke betyde at kommunikationen skulle foregå på engelsk?

– Nej, bestemt ikke, siger Sigrí›ur Anna Þór›ardóttir. Der ville blive tolkning på samme måde som med de baltiske lande. Disse øsamfund vestpå ville sandsynligvis få status som nærområde i lighed med Baltikum. Det er meget vigtigt at man beholder det nordiske særpræg ved at benytte nordiske sprog i det nordiske samarbejde.

Besøg hos Dumaen

Nordisk Råd har med Sigríður Anna Þórðardóttir i spidsen også styrket samarbejdet østover.

I oktober 2000 var det samlede præsidium fra Nordisk Råd for første gang på officielt besøg hos den russiske Duma, hvor der blev holdt givende møder med den øverste ledelse.

– Ruslandsbesøget var en meget vellykket oplevelse. Vi havde nogen gode diskussioner, og der blev knyttet nye venskabsbånd. Det er forudsætningen for vort fortsatte samarbejde med Rusland, siger Sigríður Anna Þórðardóttir.

De russiske parlamentarikere viste en stor og positiv interesse for at styrke samarbejdet mellem Rusland og de nordiske lande. Taknemmeligheden for den norske hjælp i forbindelse med Kursk-ulykken var tydelig, og det førte til drøftelser angående et tættere samarbejde omkring beredskab ved eventuelle fremtidige katastrofer i Østersø- eller Barentsområdet.

– Generelt var besøget i Rusland et led i arbejdet med at støtte udviklingen af demokrati og respekten for menneskerettighederne i Rusland, siger Sigríður Anna Þórðardóttir. Og hun fortsætter:

– Der vil blive lagt mere og mere vægt på regionalt samarbejde i hele Europa. I og med at de baltiske lande forventes at blive optaget i EU inden for en årrække, vil tyngdepunktet for nærområdesamarbejdet flytte mere over til Barentsområdet, Nordvestrusland og de arktiske områder.

At russerne i forbindelse med præsidiebesøget i Moskva uformelt diskuterede muligheden af russisk medlemskab i Nordisk Råd ser Sigríður Anna Þórðardóttir nærmest som et politisk udspil og en markering af at man fra Ruslands side var klar over at der i Nordisk Råd foregik drøftelser angående baltisk medlemskab – russerne ville ikke glemmes i denne debat.

Tæt samarbejde

Nordisk Råd har haft et tæt samarbejde med de baltiske lande siden 1992, da samarbejdsaftalen blev indgået. Et lignende samarbejde findes også på ministerrådssiden. Samarbejdsaftalen indebærer blandt andet at man kan invitere repræsentanter fra de baltiske lande, når fælles aktiviteter behandles. I slutningen af maj 2001 holdes det tredje fællesmøde mellem Nordisk Råd og Baltisk Forsamling i Riga.

Et punkt der i år 2000 har været diskuteret, er et eventuelt samarbejde mellem de baltiske lande og Nordiska Investeringsbanken.

Sigríður Anna Þórðardóttir mener, at hvis man vil vise de baltiske lande en konkret gestus, der virkelig kunne være til gavn for dem, så var dette et skridt i den rigtige retning. Men det ville samtidig forandre hele systemet inden for Nordisk Råd.

Det fremtidige samarbejde

Sigríður Anna Þórðardóttir har store forventninger til opfølgningsarbejdet med vismandsrapporten. Vigtigst i denne sammenhæng er dog indholdet af det nordiske samarbejde. Og det er afgørende at alle de nordiske lande engagerer sig i samarbejdet:

– Vi er stærkere sammen end hver for sig. Det har ofte vist sig i internationale sammenhænge at Norden kan tale med én stemme. Det nordiske samarbejde er også en styrke inden for EU og EØS.

Selvom verden er skrumpet sammen og globaliseringen er en realitet, så bliver det måske vigtigere end nogensinde at deltage aktivt i det nordiske samarbejde.

Norden går foran med bæredygtig udvikling

Der er i løbet af de seneste 100 år forsvundet mange biologiske arter og levesteder i Norden og mange er stadigvæk truet.
Tungmetaller og svært nedbrydelige stoffer bliver stadigvæk udledt i havet, hvor de optages af fisk og havpattedyr. Udslippene af CO_2 og drivhusgasser stiger fortsat, og truer klimasystemet. Den øgede vej- og flytransport bidrager i høj grad til drivhuseffekten. Usikre og forældede atomkraftværker i nærområderne udgør sammen med radioaktivt affald en trussel og alvorlig risiko også for de nordiske lande.

Kendsgerninger som disse er baggrunden for at de nordiske statsministre og de politiske ledere for de tre selvstyrende områder i november 1998 vedtog en deklaration om et fælles samarbejde for "Ett hållbart Norden". Målet for erklæringen, der omfattede elleve punkter, ligger i forlængelse af Agenda 21, Rio-deklarationen og Brundtlandkommissionens definition af en bæredygtig udvikling. Denne går i korthed ud på "en udvikling som opfylder nuværende generationers behov uden at bringe fremtidige generationers mulighed for at opfylde deres behov i fare".

Med denne deklaration som udgangspunkt har elleve udvalgte sektorer inden for Nordisk Ministerråd bidraget til udarbejdelsen av en strategi for et tværgående samarbejde omkring bæredygtig udvikling i Norden og Nærområderne.

De elleve sektorer er energi, transport, landbrug, erhvervsliv, fiskeri, finans, arbejdsmarked, regional, byg og bolig, skovbrug samt miljø.

Strategien indeholder mål og indsatser for perioden 2001-2004 og samtidig langsigtede mål for en bæredygtig udvikling i Norden frem til 2020. Den skal tages op til revision hvert fjerde år, for at inkludere eventuelle nye målsætninger.

Samtidig fokuserer strategien på fem indsatsområder, som er tværgående i forhold til de økonomiske sektorer: klima, biodiversitet, havet, kemikalier og fødevaresikkerhed.

Den oprindelige baggrund er Rio-konferencen i 1992, hvor man besluttede at landene skulle udarbejde nationale handlingsprogrammer. De nordiske lande har nu taget skridtet videre gennem også at lave dette regionale handlingsprogram.

Foregangsregion

Strategien er unik, fordi det er første gang på verdensplan at så mange sektorer inden for en række lande går sammen om en fælles målsætning.

– Vi står nu ved en milepæl, siger Siv Friðleifsdóttir (F), miljøminister på Island. De nordiske lande går i spidsen på dette område, og vi kan derfor være en forgangsregion for andre lande, der sikkert vil følge efter.

– Her har vi endnu et bevis på hvor vigtigt det nordiske samarbejde er – at vi kan lave en fælles strategi for så stort et område, der omfatter fem lande og tre selvstyrende områ-der, som alle skal arbejde sammen de næste tyve år med en fælles målsætning inden for bæredygtig udvikling.

For islændingene handler strategien om nogle særdeles vigtige områder.

– På Island har vi altid været meget optaget af spørgsmål omkring havet, siger Siv Friðleifsdóttir. Vi har jo en stor interesse i at værne om det rene hav rundt om Island. Nordatlanten er et af de mindst forurenede havområder i verden.

– På grund af at vi er så afhængige af fiskeindustrien behøver vi et rent hav for at kunne sælge vore produkter. Og helse er et vældig vigtigt spørgsmål for alle. Havet spiller desuden en meget vigtig rolle i hele klodens økologi. Rene have er en af hovedforudsætningerne for at liv på jorden kan udvikles på bæredygtig måde.

Fællesstrategien om bæredygtig udvikling har allerede haft indvirkning på internationalt plan:

– De nordiske lande har været forgængere for at drive en international aftale igennem vedrørende POPs, persistent organic polluters, fortæller Siv Fri›leifsdóttir. Den kom på plads i december 2000 i Johannesburg i Sydafrika, og skal nu ratificeres i forskellige lande. Dette er et stort og vigtigt område som de nordiske lande har arbejdet længe med. Bekæmpelse af havforurening er med i både den nationale islandske og i den fællesnordiske strategi.

– Vi er også meget årvågne når det gælder at støtte bæredygtig fiskeri og udnyttelse af ressourcerne i havet, både når det gælder fisk og havpattedyr. Vi mener at man skal udnytte alle arter på en bæredygtig måde, og der er hvalen inkluderet, siger Siv Fri›leifsdóttir. Dette er også med i den nordiske strategi, selvom Sverige har reserveret sig imod fuld udnyttelse af havpattedyrene.

De nordiske lande har også stået sammen for at få lagt pres på de britiske myndigheder til at lukke kernekraftværket Sellafield. Sidste år sendte miljøministrene et fælles protestbrev, fortæller Siv Friðleifsdóttir.

Arktisk Råd

Siv Friðleifsdóttir er særdeles tilfreds med miljøsamarbejdet inden for Arktisk Råd.

– Det er et meget vigtigt arbejde. Det arktiske område er blevet glemt – man har kigget mod syd, øst og vest, men ikke mod nord. Men miljøet der oppe er vældig følsomt, og det er meget positivt at Norden har taget initiativ til Arktisk Råd, så at vi nu arbejder tæt sammen med Canada, Rusland og USA omkring problemerne i dette område.

– Især er det fint at de gamle fjender USA og Rusland sidder med ved bordet sammen med Canada og de nordiske lande. Vi har en fælles interesse i at værne om miljøet, og samarbejdet bliver stærkere og stærkere.

– Det er et fantastisk naturområde, heldigvis ganske lidt udbygget, men med meget sårbar natur. Og det er jo her i det arktiske område at POPs ender, som for eksempel dioxin og PCB.

– De kommer mest fra syd, med vinde, regn og havstrømme, og ophober sig i fedtstofferne hos isbjørne og andre dyr. Nu har vi så fået denne globale konvention om en regulering af tolv typer POPs – til dem hører dioxin og PCB.

– Og så er det nødvendigt at vi finder frem til at mindske udledningerne af drivhusgasser og CO_2, slutter Siv Friðleifsdóttir. Det er en opgave både for Norden og for det internationale samfund generelt.

– Det er vigtigt at vi stræber efter at opfylde Kyoto-protokollens målsætninger. Der er endnu ikke noget industriland som har ratificeret den, kun nogle få udviklingslande. Det må vi arbejde med at få på plads.

Samarbejde vigtigt

Det er ikke kun på Island, at det nordiske samarbejde om at forbedre miljøet bliver værdsat. Den danske miljøminister Svend Auken (S), der samtidig er energiminister, fremhæver de to sektorer for at være eksempler til efterfølgelse for andre dele af det nordiske samarbejde. Som eksempel nævner han, at de nordiske ministre på miljø- og energiområdet har en tradition for uformelle formøder inden vigtige møder i EU. Det betyder at de to nordiske lande udenfor EU, Island og Norge, også er godt informeret om udviklingen i den europæiske politik.

Svend Auken er optaget af at den meget omtalte globalisering medfører globale regelsæt ikke mindst på miljøområdet. På en del områder har de nordiske mærkesager efterhånden ført til globale regler – f.eks. når det gælder eksport af miljøfarligt affald.

Åben mod verden

Selv om Svend Auken er optaget af at få taget sagerne op på internationalt niveau, så er han ikke tilhænger af at nedprioritere det nordiske samarbejde.

– Jeg tror det er vigtigt at bevare det nuværende nordiske samarbejde som kerne i et åbent samarbejde overfor andre partnere. Det vil svække den nordiske identitet og det gode sammenhold at inddrage flere lande – som for eksempel de baltiske stater – i dette samarbejde.

– Omvendt går jeg absolut ind for et samarbejde, der er åbent mod verden – for eksempel vil jeg gerne have flere regelmæssige møder med nabolande som de baltiske stater.

– I en tid, hvor EU-udvidelsen endelig står for døren, er det samtidig meget vigtigt ikke at skabe en ny skillelinje gennem Europa med et udvidet EU på den ene side, og stater fra det opløste Sovjetunionen på den anden side.

Forholdet til Rusland er også meget vigtigt, illustreret for eksempel ved, at ny spildevandsrensning i Skt. Petersborg etableret med nordisk støtte får langt større betydning for vandkvaliteten i Østersøen end endnu et filter på et nordisk rensningsanlæg.

Fjorten miljøpunkter

Også inden for parlamentarikersamarbejdet står miljøspørgsmålene højt på dagsordenen.

– Vi har fjorten konkrete punkter i det nordiske miljøhandlingsprogram, siger Erik Dalheim (A), Norge, næstformand i Nordisk Råds nærområdeudvalg og socialdemokratisk gruppeformand sammesteds.

– Her er det vigtigt at gøre nogle prioriteringer, således at vi kan se resultater inden for tidsrammen 2001-2004. Øverst sætter vi en opfølgning af Kyoto-protokollens ambitioner om reduktion af udslip af klimagasser.

Dette bliver konkretiseret ved udprøvning af kvotesystemer og introduktion af grønne certifikater i Norden og Baltikum. Højt prioriteret er også udfordringerne i forbindelse med havforurening, særlig med henblik på fiskeriet i Østersøen og Nordsøen. Et andet meget aktuelt tema er madvaresikkerhed og et dertil knyttet fælles nordisk mærkningssystem.

– Desuden har vi en fælles nordisk ambition om fællesregler omkring håndtering af specialaffald og husholdningsaffald. På grund af forskellige regler og afgifter fragter vi nu for eksempel genbrugspapir fra Norge til Sverige, mens der fra Sverige transporteres knust glas til Norge.

– Det er første gang der er lagt op til at vi skal gennemføre en fælles forbedring af miljøet i Norden. Det er utrolig spændende, og en stor udfordring for os som politikere, slutter Erik Dalheim.

Bæredygtig udvikling

En omstilling af samfundet til bæredygtig udvikling kan også indebære væsentlige fordele med hensyn til økonomisk udvikling og beskæftigelse. Nye teknologier og kompetencer skal udvikles, og dette medfører forhåbentlig at der skabes nye markeder for produkter og tjenesteydelser. Her kan de nordiske lande opnå en fordelagtig position i konkurrencen, gennem en konsekvent satsning på bæredygtig udvikling.

Vækst, beskæftigelse og velfærd øger, samtidig med at miljøhensyn får større opmærksomhed, i både Norden og Nærområderne. Der er derfor behov for at udvikle produktions- og forbrugsmønstre, hvor den økonomiske vækst er afkoblet fra øget miljøbelastning og øget ressourceanvendelse. Frem til 2020 skal der være opnået væsentlige resultater i forhold til de presserende problemer. Det kræver at der allerede i dag tages fremsynede beslutninger!

Litteraturprisen til en poet der lever i evig længsel

Da den danske digter Henrik Nordbrandt blev nomineret til Nordisk Råds litteraturpris 2000, var det ikke første gang hans navn var fremme.
Allerede midt i 1980'erne var han kandidat med samlingen "84 digte" (1984), og senere har han været nomineret to gange mere. Så selvom prisen må siges at være velfortjent, var det en overrasket Nordbrandt der modtog den glædelige besked i slutningen af januar 2000:
"Du har vundet Nordisk Råds litteraturpris på 350.000 kroner for "Drømmebroer"!"

Henrik Nordbrandt er født i 1945 på Frederiksberg. Fra 1965 studerede han forskellige fag ved Københavns universitet, blandt andet kinesisk, tyrkisk og arabisk. Efter sin første rejse til Grækenland i 1967 har Henrik Nordbrandt i lange perioder levet i Middelhavsområdet, foruden på græske øer også blandt andet i Tyrkiet, Spanien, Marokko og Israel. Her nede er en stor del af hans omtrent tyve digtsamlinger vokset frem. Ved siden af digtene har Nordbrandt også skrevet to essaysamlinger, to børnebøger, en agentroman, en kogebog over tyrkisk mad og en dagbog.

Han debuterede allerede som 21-årig med samlingen Digte, året efter fulgte Miniaturer (digte, 1967) og siden er det blevet til omtrent en bog om året. Sideløbende med sit produktive forfatterskab har han i en årrække skrevet litteraturanmeldelser og kronikker til forskellige danske dagblade, og lavet programmer om Grækenland og Tyrkiet til Danmarks Radio.

Præg af længsel

Middelhavsområdet er noget som de fleste forbinder med varme og lys. Men meget af Nordbrandts litterære produktion bærer præg af sortsyn, skrøbelighed og længsel.

Kærligheden, eller savnet af den elskede, er et gennemgribende tema. Et digt fra samlingen *Syvsoverne* (1969) har titlen "Sørgmodigt digt i anledning af hendes bortnærværelse".

Nordbrandt er en melankoliets og paradoksets digter. Fraværet, fremmedheden i det nærværende og nærværet i det fraværende, er tilbagevendende temaer i mange af digtene, ligesom opbrud og ankomst – og hvordan kan det være anderledes for en nomade.

Drømme er et andet nøgleord i Nordbrandts lyrik. Digtene bærer enten drømmenes, uvirkelighedens skær – eller de udgør i sig selv bizarre drømme. I et digt i samlingen Glas (1976) hedder det: "at indtage Byzantium er en opgave for drømmere".

Enig priskomité

Så det faktum at digtsamlingen Henrik Nordbrandt fik sin store pris for hedder "Drømmebroer", falder godt i tråd med hans begrebsverden.

Drømme bygger broer mellem det bevidste og det ubevidste, mellem da og nu, mellem det fjerne og det nærværende. Fjorten af samlingens godt halvtreds digte bærer i øvrigt ordet "drøm" i titlen. En enig priskomite begrundede valget således: "Henrik Nordbrandt har med Drømmebroer skrevet en af sine smukkeste digtsamlinger. En både melankolsk, legende og søgende digtsuite. Broen bliver i digtsamlingen et gennemgående billede på livet mellem ankomst og afsked, og desuden et billede på oplevelsen af det tabte og i poesien genfundne."

Vikingerne indtager Amerika – igen

Succesudstillingen "Vikings: The North Atlantic Saga" har slået i hvert fald én ting fast for det amerikanske publikum: Columbus var ikke den første europæer der opdagede Amerika. Allerede 500 år tidligere steg nemlig en lille flok norskættede vikinger, anført af Leif Eriksson, i land på Newfoundland.

Dette faktum er baggrunden for den store udstilling om vikingernes liv og færden, produceret af Smithsonian Institution, National Museum of Natural History i Washington. En lang række museer og institutioner fra alle de nordiske lande samt Storbritannien, Canada og USA har bidraget med ekspertise og genstande til udstillingen, der under stor mediebevågenhed åbnede i Wash-

ington i slutningen af april 2000. I de næste femten uger blev den set af ikke mindre end 2 millioner besøgende.

Fra oktober 2000 til januar 2001 stod The American Museum of Natural History i New York for tur. Her var besøgstallet 300.000. Og fremgangen fortsætter. Denver, Houston og Los Angeles er de næste byer på programmet, indtil udstillingen lukker i Ottawa i august 2002. Det samlede besøgstal forventes da at være oppe omkring de fem millioner.

– Vikingeudstillingen er en succes i enhver henseende, siger Danmarks kulturminister Elsebeth Gerner Nielsen (RV).

Hun fortsætter: – Den har synliggjort Norden, og den har samtidig skabt nye samarbejdsrelationer, ikke mindst mellem de involverede nordiske museer, der alle har gjort en meget stor indsats. Udstillingen viser endnu en gang, at de nordiske kulturprojekter i udlandet ikke bare er en fin præsentation af nordisk kultur – projekterne styrker samtidig det nordiske samarbejde i sig selv.

Elsebeth Gerner Nielsen betoner Nordisk Ministerråds rolle i sammenhængen:

– Udstillingen viser også, at bidraget fra Nordisk Ministerråd ofte er den startkapital, der sætter hele projektet i gang.

En tredjedel af udstillingens totalbudget kommer også fra Ministerrådet, og to tredjedele kommer fra institutioner, sponsorer og forskellige andre indtægter i modtagerlandet. "Vikings: The North Atlantic Saga" viser alle sider af vikingernes liv. Den tager glorien fra romantikken – vikingerne var tit nogle brutale og rå børster, der plyndrede og voldtog, hvor de kom frem. Men de udviklede sig også til dygtige handelsmænd og politikere, der udvidede Europas horisont.

Cirklen sluttet

Vikingeudstillingen er ikke den eneste præsentation af vikingerne, som Nordisk Ministerråd har været involveret i under år 2000. I begyndelsen af juni åbnede udstillingen "Full Circle" i St. John's på Newfoundland. Den kaster nyt lys over det første møde mellem vikingerne og den canadiske urbefolkning, som nybyggerne kaldte skrællinger.

Udstillingen præsenterer tusind år gammelt værktøj og andre brugsgenstande af sten, træ, jern og hvalrostænder, lavet af vikingerne og de oprindelige beboere i området. Over 3.000 genstande er blevet hentet fra canadiske og nordiske museer og vises nu for første gang samlet. Men baggrunden for udstillingen er endnu ældre: For cirka 50.000 år siden vandrede vore forfædre nordpå fra Afrika. En gruppe tog vejen vestover og endte i Europa, en anden gruppe vandrede østpå og kom til Asien. De der tog vestpå endte ved Atlanterhavet, de asiatisk orienterede nåede i første omgang ikke længere end til Beringsstrædet, før de omsider indtog det amerikanske kontinent. Først for tusind år siden mødtes repræsentanter for begge grupperne igen, i L'Anse aux Meadows på Newfoundland, vikingernes første boplads. Cirklen var sluttet.

– Så al den snak om forskellige racer er unødvendig, konstaterer Elsebeth Gerner Nielsen. Langt tilbage i historien har vi nøjagtig de samme rødder.

– For tusind år siden, under vikingetiden, havde vi ét stort fælles kulturelt område, der strakte sig fra den Finske Bugt over Østersøen og op til Island. Dagens nationalstater er noget nyt og småt, måske et forbigående fænomen.

Begge udstillingerne satser meget på skoleelever og unge.

– Et af målene er at man vil tage denne viden om vikingerne med i læreplanen for de nordamerikanske skolebørn, siger Elsebeth Gerner Nielsen. Tidligere har de stort set kun lært om Columbus og om begivenhederne i de to sidste århundreder. Derfor er begge udstillinger skræddersyede til det nordamerikanske publikum, som et bidrag til deres egen historieskrivning. Amerikanerne får på denne måde en ny historieforståelse.

Blev kristnet

Og hvor har vi så hovedpersonerne selv, vikingerne?

Historien tager sin begyndelse i 986, da Erik den Røde sammen med en lille gruppe frænder og fæller fra Island slog sig ned på Brattahlíð i Sydgrønland. Nogle år forinden var han blevet dømt fredløs for drab, og landsforvist i tre år.

Dén tid havde han brugt til at udforske sydvestkysten af det "grønne land", som han så kom hjem og fortalte om. 25 skibe med nybyggere og deres husdyr sejlede derefter afsted fra Island, men bare 14 af dem nåede frem. Østerbygden, omkring det nuværende Nuuk, og Vesterbygden, med Brattahlíd som vigtigste boplads, blev koloniseret.

Eriks søn Leif voksede op til en ung mand med rejser i blodet. Fra Olav Tryggvasons hof i Norge bragte han en præst med sig tilbage til Grønland, som blev kristnet omkring år 1000.

Leifs mor Þórhildur lod sig døbe og fik navnet Þjóðhildur. Hun pressede Erik til at bygge en lille kirke. Den er for længst gået til, men arkæologer fandt år 1961 resterne af den. På initiativ af Vestnordisk Råd er den nu blevet genopført, ikke langt fra den oprindelige kirke i Brattahlíd. Her har man også opført en tro kopi af Erik den Rødes langhus. Begge bygningerne blev højtideligt indviet i juli 2000, i forbindelse med de store jubilæumsfestligheder i Grønland.

Tusindåret for kristendommens indførelse blev fejret med en stor økumenisk gudstjeneste i Igaliku, historiens Gardar, hvor det første grønlandske bispesæde lå.

Opdagelsen af Vinland

Stor opmærksomhed fik også skibet Íslendingur, bygget som en tro kopi af Leif Erikssons knarr. Tusind år tidligere havde Leifs rejser nemlig bragt ham til både Helluland (nuværende Baffin Island), Markland (Labrador) og endelig til nordøstspidsen af det nuværende Newfoundland, hvor han overvintrede. Stedet hedder i dag L'Anse aux Meadows, et fransk-engelsk hybridnavn der betyder "vigen ved engene".

Leif kaldte landet Vinland. Om der virkelig voksede vinranker, eller om navnet stammer fra det gamle norrøne ord vin, der betyder græsrigt område – derom tvister man stadig.

Den norske eventyrer Helge Ingstad hælder til den sidstnævnte teori. Ingstad, foretog i 1960'erne sammen med sin kone, arkæologen Anne Stine Ingstad, udgravninger i L'Anse aux Meadows. Han blev ledt til stedet ved hjælp af et gammelt kort fra 1670'erne, "Promontorium Winlandiæ", tegnet af islændingen Sigurður Stefánsson.

Udgravningerne lagde mange fund af norrøn bosættelse for dagen. C14-analyser har vist at de stammer fra Leif Erikssons tid. Leif selv fik kælenavnet Leifr inn Happni, Leif den Lykkelige, efter sin opdagelse af Vinland.

Endnu en gang

Vikingeskibet Íslendingur ankom til Qassiarsuk, historiens Brattahlíð, den 15. juli 2000, efter fire ugers strabadsfyldt sejlads fra Island. Mange hundrede mennesker var samlet i anledning af jubilæumsfestlighederne for at modtage det. Skibets kaptajn, Gunnar Marel Eggertsson, er i øvrigt ætling i 28. ret nedstigende led fra Leif Erikssons tipoldefar Úlfur Högnason, født år 845. Skibet fortsatte derefter vestpå og ankom via de canadiske kystegne til New York den 5. oktober. Her blev det modtaget med stor festivitas af blandt andre Hillary Clinton, nu senator i New York.

Fra året der gik

Emigranter finder sine rødder

Emigranter der stammer fra de nordiske lande har fået en ny mulighed for at finde sine rødder. Vandreudstillingen "Scandinavian Roots – American Lives", der i år 2000 og 2001 i flere kopier turnerer på det nordamerikanske kontinent, indeholder nemlig foruden et væld af gamle fotografier også et redskab til via internet at bedrive slægtsforskning.

På hjemmesiden http://migrationsinstitute.fi/nordic er de nordiske emigrationsdatabaser nu for første gang samlet. Baggrunden er den store emigration i årene mellem 1825 og 1925. Da udvandrede næsten 3 millioner mennesker fra de nordiske lande til Nordamerika. En tiendedel af dem endte i Canada. Mange af disse emigranter har i mellemtiden mistet forbindelsen med deres rødder.

Nordisk vindue i New York

Scandinavia House i New York blev indviet den 17. oktober 2000, omtrent samtidig med at den store vikingeudstilling slog dørene op på American Museum of Natural History.

En uges nordisk kulturelt program ledsagede indvielsen. Den 30. oktober åbnedes på Scandinavia House en udstilling med omtrent 50 unge designere fra alle de nordiske lande, "Young Nordic Design – Generation X". Udstillingen er produceret af Design Forum Finland, i fællesskab med tilsvarende organisationer i de øvrige nordiske lande. Den turnerer i USA og Canada i år 2001 og 2002.

Hjemmeside med nyt ansigt

Fra december 2000 præsenterer Nordisk Råd og Ministerråd sig med en ny hjemmeside. Adressen er som tidligere www.norden.org, men indholdet er blevet mere brugervenligt og byder på flere links end før. Siden afspejler organisationens virksomhed og det nordiske samarbejde, samtidig med at den vil være en Nordenportal for alle der ønsker at vide mere om Nordens lande, folk og kultur.

Særlige målgrupper er politikere og tjenestemænd inden for det nordiske samarbejde, samt journalister der beskæftiger sig med nordiske spørgsmål. Hjemmesiden findes foruden i en skandinavisk udgave også på islandsk, finsk og engelsk.

Russere på NGO-lederkursus

Som en del af Nordisk Ministerråds nærområdesprogram er der igangsat et treårigt udviklingsprogram for ledere af frivillige organisationer i Rusland. Tredive russiske ledere deltog i det første to ugers kursus, der blev holdt på Nordens folkliga akademi i Göteborg i år 2000. Temaet var nordisk voksenuddannelse og dens rolle i et demokratisk samfund. Kurset præsenterede desuden erfaringer fra nordisk-baltisk NGO-samarbejde, noget som er af stor betydning for russiske forhold.

Efter kurset fulgte en uges studiebesøg i Danmark og Sverige, hvor deltagerne mødte eksempler på voksenuddannelse og frivilligorganisationer i praksis, og på den måde fik fordybet og konkretiseret sine kursuskundskaber.

De fleste russiske frivilligorganisationer er forholdsvis nystartede. Kursusdeltagerne er blevet rekrutteret med assistance fra Nordisk Ministerråds informationskontor i Skt. Petersborg. Der blev i den forbindelse lagt vægt på at få flere deltagere fra samme geografiske område, for at understøtte et fremtidigt netværkssamarbejde.

Parlamentarikere fra nærområderne på norsk visit

Nordisk Råds udvekslingsprogram for parlamentarikere fra Baltikum og Rusland har som overordnet mål at fremme demokratiudvikling og knytte kontakter mellem Norden og nærområderne. Programmet har eksisteret i cirka ti år. I maj 2000 var en gruppe bestående af femten parlamentarikere fra Baltikum og Rusland i Oslo for at deltage i et seminar om ligestilling.

Kaliningrad må med i Østersøsamarbejdet

Den russiske enklave Kaliningrad har en strategisk beliggenhed ved Østersøen, klemt inde mellem Polen og Litauen, og 500 kilometer fra moderlandet.

Det tidligere Königsberg er nu et område der er præget af høj arbejdsløshed, lave fødselstal, sygdomme og miljøproblemer. Enklaven trues af tiltagende isolation, når de omkringliggende lande bliver medlemmer i EU.

Frem til Sovjetunionens kollaps i 1991 var Kaliningrad et lukket samfund, præget af den militære flådebase.

Nordisk Ministerråd arrangerede sammen med Udenrigsministeriet i maj 2000 en stor konference i København om Kaliningrads forhold og fremtid. Her blev det understreget at Kaliningrad må inddrages aktivt i samarbejdsstrukturerne omkring Østersøen. Dette samarbejde må udvikles som en del af "den nordlige dimension", i nøje overensstemmelse med EUs andre regionale strategier.

Kaliningrad er med i Nordisk Ministerråds nærområdeprogram. Et nordiskt informationscenter forventes at åbne i byen Kaliningrad i 2001.

Nyt arktisk studium

En fælles bachelorgrad, Bachelor of Circumpolar Studies, er det første skud på stammen i et nyt arktisk universitetsnetværk, University of the Arctic. Det er tanken at opbygge et uddannelsesnetværk mellem universiteter, der forsker i arktiske emner. Det nye studium blev besluttet, da repræsentanter for universiteter og uddannelsesmiljøer fra de arktiske lande sidst i oktober holdt rådsmøde på Grønlands Universitet, Ilisimatusarfik, i Nuuk.

I mødet deltog repræsentanter fra Danmark, Norge, Sverige, Finland, Island, Færøerne, Canada, USA, Rusland og Grønland.

Værdier og visioner til debat

Hvordan kan uddannelsessystemerne i fremtiden skabe rum for formidling og udvikling af værdier og visioner, således at mennesker med forskellig baggrund kan komme i dialog med hinanden om disse ting?

Har de nordiske lande nogen fælles værdier i et internationalt perspektiv?

Blandt andet disse ting blev diskuteret på de nordiske uddannelses- og forskningsministres temakonference i København i september 2000. Emnet var "Værdier og visioner – uddannelsernes rolle i det nye årtusinde". Hensigten var ikke at nå frem til fælles løsninger om hvordan fremtidens udfordringer skal imødegås, men i stedet at inspirere til en kreativ debat omkring grundlæggende værdier i uddannelserne, og til at finde visioner der kan være ledetråde i den videre udvikling. Konferencen havde lokket deltagere fra tretten lande, foruden de nordiske. Blandt andet deltog Sydafrikas kulturminister Kader Asmal.

Samisk kompetencecenter planlægges

Samerne har meget gamle erhvervstraditioner inden for rensdyrdrift, håndværk og turisme. Det er vigtigt at disse overlever og føres videre i det moderne samfund. Derfor har Nordisk Ministerråd og dets referencegruppe for det arktiske samarbejdsprogram i år 2000 gennemført en udredning, med henblik på etablering af et Nordisk kompetencecenter for samisk erhvervsudvikling. Centerets opgave skal være at skabe forudsætninger for udvikling af et bæredygtigt samisk

næringsliv. Gennem nordisk samarbejde kan man mere effektivt udnytte de eksisterende kompetencemiljøer og ved behov udvikle nye kompetenceområder for det samiske erhvervsliv.Centerets virksomhed skal organiseres som et internetbaseret netværk med et lille sekretariat, og stå på tre ben. Disse ben er uddannelse, rådgivning inklusive finansiering, samt initiering og gennemførelse af konkrete udviklingsprojekter. Kompetencecenteret skal være netværksbaseret, med lokale kontakter i hver kommune, og have et begrænset sekretariat.

Sameting indviet i Karasjok

Onsdag den 2. november 2000 var en historisk dag i Karasjok i det nordlige Norge. Kong Harald V indviede de nye bygninger til et meget smukt Sameting – en halvcirkelformet bygning med en mødesal udformet som en forstørret udgave af et samisk telt, en lavvu. Her mødtes denne dag for første gang de ansvarlige ministre for samespørgsmål i Norge, Sverige og Finland med sametingspræsidenterne for disse tre lande. De vedtog en erklæring om nordisk samarbejde om samiske spørgsmål. Blandt de emner erklæringen berører er en nordisk samekonvention, som underskriverne var enige om er vigtig at få vedtaget. Erklæringen sætter særlig fokus på øst/ skoltesamernes sprog og kultur. Endelig var ministre og sametingspræsidenter enige om, at det er positivt at dyrke sametingenes samarbejde over grænserne bl.a. gennem et Samisk Parlamentarisk Råd.

Fabergé-konkurrence for unge juvelerere

Et af de større kulturprojekter for Nordisk Ministerråds informationskontor i Skt. Petersborg i år 2000 var at arrangere den tredje internationale juvelererkonkurrence, udskrevet af The Fabergé Arts Foundation. I konkurrencen deltog unge kunstnere fra Finland, Island og Estland, samt lokale kunstnere fra Skt. Petersborg. I forbindelse med konkurrencen var der arrangeret seminarer og en stor udstilling i slutningen af maj 2000.

Carl Fabergé (1846-1920) var en russisk guldsmed af hugenotafstamning. En af hans specialiteter var de emaljerede og diamantbesatte æg, som blandt andre den russiske tsar forærede sin hustru i påskegave.

Oprindelige folk på EXPO 2000

Samer og inuiter præsenterede sig selv og sine livsbetingelser på verdensudstillingen EXPO 2000 i Hannover. Udstillingsprojektet havde titlen "Indigenous Peoples' Wisdom from the Earth". Nordisk Ministerråds sektion for Nærområder var inviteret med som partner, i samarbejde med Inuit Circumpolar Conference (ICC) og Samiraddi/Sami Council. Udstillingens mål var at fjerne det stereotype billede af samer og inuiter, som mange europæere har. Disse to oprindelige folk ønskede at præsentere sig som moderne og effektive samfund, der vil udvikle en bæredygtig benyttelse af naturressourcerne.

Yderligere et mål var at give europæiske dyreværnsforeninger en forbedret forståelse af de oprindelige folks kultur og livsbetingelser, for eksempel med hensyn til sælfangst. Udstillingsprojektet blev arrangeret med tilskud fra Nordisk Ministerråd.

Havene har det skidt

De nordiske fiskeriministre mødtes i august 2000 på Svalbard. Her blev en statusrapport, udarbejdet af Det internationale Råd for havforskning (ICES), præsenteret.

Rapporten viser at havområderne stadigvæk trues af miljøgifte, der blandt andet påvirker fiskenes forplantningsevne. Brugen af DDT og PCB er godt nok mindsket, men nye, og også helt ukendte miljøgifte kommer til. Forskerne har endnu ingen oversigt over konsekvenserne.

Det er første gang der er lavet en så omfattende statusrapport. Den omhandler både fiskebestanden og miljøforholdene i de nordlige havområder. Rapporten han læses i trykt form eller hentes ned fra http://fisk.norden.org

Åbent for verdens vinde

Den med spænding imødesete Vismandsrapport blev præsenteret for de nordiske samarbejdsministre i oktober 2000. I rapporten giver et panel bestående af otte vise mænd og kvinder fra hele Norden dels en fremstilling af hvilke trends der påvirker samfundsudviklingen her i begyndelsen af det ny årtusinde, dels et bud på hvilke konsekvenser disse har for det nordiske samarbejde.

Panelet foreslår i sin konklusion blandt andet at der gennemføres en gennemgribende omlægning af den nordiske samarbejdsstruktur, fra de tre søjler Norden, Europa og Nærområderne, til en fleksibel temaindrettet cirkelstruktur, der er åben for nærområder i øst og naboer i vest.

Vismandsrapporten har fået sit navn, "Åbent for verdens vinde", efter den første linie i et digt af den danske poet Piet Hein. Rapporten kan læses i trykt form (Nord 2000:15) eller hentes ned fra http://vismandspanel.norden.org

Nordiske informationsvinduer åbnet

Tre nye nordiske informationsvinduer, kaldt Norden i Fokus, åbnede i år 2000. De ligger i Sverige, Norge og Danmark, og drives af Foreningen Norden sammen med Nordisk Råd og Ministerråd.

ormålet er at sprede oplysning om nordisk kultur, erhvervsliv og samfundsdebat i de pågældende lande. Det sker hovedsagelig gennem foredrag, udstillinger og kurser.

Samtidig besvarer kontorerne mange forespørgsler om forholdene i de enkelte lande. Særlige målgrupper er skoleelever, lærere, journalister, kulturarbejdere og bibliotekarer.

Nordens Institut i Finland satser på sprog

Nordens Institut i Finland (Nifin) har lidt af en særstilling i rækken af nordiske informations- og kulturcentre. Undervisning, med særlig fokus på det sproglige, har en fremtrædende plads i instituttets virksomhed, hvor et af hovedformålene er at skabe en bedre sprogforståelse inden for Norden.

Nifin satser i høj grad på at blive kendt hos lærere der underviser i svensk i finsksprogede skoler rundt om i landet. Mange skoleklasser finder vej til instituttet, hvor de lærer om sprog og leveforhold i det øvrige Norden. Og hvis eleverne ikke kommer til Nifin, så tager Nifin ud til eleverne: instituttet har tilknyttet en gruppe skandinaver, der turnerer i skoler i hele landet. Tit har de følge af en finlandssvensk skuespiller der med et lille teaterstykke, en "hurripjäs", fortæller eleverne om den svensksprog-ede befolkning i landet. ("Hurri" er finnernes øgenavn for de svensktalende).

Instituttet arrangerer kurser i de forskellige nordiske sprog, både i Finland og i de øvrige lande. – Vi vil sænke tærskelen for nøglegrupperne, der har faglig nytte af at blive kendt med Finland, siger Henrik Wilén, Nifins direktør siden august 2000. Det drejer sig om blandt andre journalister, offentligt ansatte, bibliotekarer og lærere.

For at opnå sine mål laver instituttet jævnligt forskellige små kampagner. Et hæfte, "Bli kjent med finsk", deles ud i Norge. Og i flyene til og fra Island kan man finde en lille finsk-islandsk ordliste. Næste mål er at få danskerne og finnerne til at blive mere fortrolige med hinanden.

Fra efteråret 1998 har Nifin haft til huse på Fabiansgatan 34 i centrum af Helsingfors, sammen med flere andre nordiske institutioner.

En vigtig del i instituttets virksomhed er biblioteket med både skøn- og faglitteratur og AV-materiale, heriblandt 450 videoer med nordiske film, der har et stort udlån.

Biblioteket er ligesom resten af instituttet åbent for alle, og besøges flittigt af ikke mindst skoleklasser. Skønlitteraturen findes hovedsagelig på de nordiske originalsprog, men også oversat, når det gælder bøger på islandsk, grønlandsk, færøsk, samisk og finsk. Materialesamlingen kan ses på instituttets hjemmeside.

BIHANG 1

Økonomisk oversigt over den fælles nordiske virksomhed i 2000

Nordisk Ministerråds økonomi

Nordisk Ministerråds virksomhed finansieres af de 5 nordiske lande, og hvert lands bidrag er fastlagt ud fra en fordelingsnøgle, som angiver landets andel af den samlede bruttonationalindkomst i landene.

Fordelingsnøgle 2000

Danmark	25,0%
Finland	17,8%
Island	1,0%
Norge	22,5%
Sverige	33,7%
I alt	100,0%

I 2000 var budgettet for Nordisk Ministerråds virksomhed i alt 741,5 MDKK. Af dette beløb blev 726,7 MDKK finansieret direkte fra landene, mens resten blev finansieret gennem øvrige indtægter, som er: renteindtægter, det interne afgiftssystem samt tilbagebetalinger af forældede budgetmidler m.m.. De øvrige indtægter var 6,5 MDKK højere end forventet, og dette er samtidig det opgjorte overskud for regnskabsåret.

Ministerrådet anvender et tillempet kontantprincip i regnskabsaflæggelsen og de bogførte udbetalinger fra ministerrådssekretariatet var i 1999 i alt 740,4 MDKK.

Nordisk Ministerråd har ret til at disponere over budgetmidlerne i 3 år, hvilket er hensigtsmæssigt for den type virksomhed, som bliver gennemført i fælles nordisk regi. Den største andel af midlerne anvendes direkte til projektvirksomhed og støtteordninger i alt 58%, og af midler der udbetales til institutionerne, i alt 42%, bliver også en helt betydelig andel anvendt til projektvirksomhed. Der er i alt 32 nordiske institutioner, som er fordelt over alle landene og de selvstyrende områder.

Virksomhedsområdet for Nordisk Ministerråd er opdelt i tre søjler:

1. Samarbejde inden for Norden
2. Norden og Europa/EU/EØS
3. Norden og deres nærområder

Opgørelser over aktiviteterne fordelt på de tre søjler viser at 71% bliver brugt til samarbejde inden for Norden, 20% går til Nærområderne mens 9% anvendes til Europa m.m.

Fordelingen af de samlede udgifter fordelt på samarbejdsområder viser, at 45% af midlerne bliver anvendt til kultur, uddannelse og forskning. Miljø-, ressource- og nærområdeprogrammet tegner sig for 25%, mens velfærds- og erhvervspolitik har 19%. Øvrig virksomhed er i alt 11%, hvoraf Ministerrådssekretariatet udgør de 8%.

Nordisk Råds økonomi

Nordisk Råd havde i 2000 samlede indtægter på 32,5 MDKK, hvoraf hoveddelen 30,0 millioner DKK blev finansieret af de nationale parlamenter. Fordelingsnøglen er den samme, som anvendes for landenes indbetaling til Nordisk Ministerråds budget.

Nordisk Råds samlede udgifter var på i alt 31,5 MDKK og nedenstående diagram viser, hvordan udgiftsstrukturen er fordelt på hovedaktivitetsområder.

Præsidiets almene virksomhed tegnede sig for 29% af udgifterne i 2000, – aktiviteter inden for dette område er Nordisk Råds session, temakonferencer samt informationsvirksomhed i bred

forstand. Rådsorganerne er de faste udvalg under Nordisk Råd: Nordenudvalget, Nærområdeudvalget, Europaudvalget samt Kontrolkomitéen. Disse stod for 8% af udgifterne i 2000. En del af Rådets budget anvendes til at støtte de politiske partier, som har medlemmer i Nordisk Råd. I 2000 udgjorde denne støtte 18% af udgifterne. Rådssekretariatet forbereder og servicerer alt arbejde, der foregår inden for Rådet og 45% af budgettet anvendes til dette formål. Den største del af disse fællesudgifter kunne i princippet godt blive delt til de øvrige udgiftsområder, da den største udgift er personale, der indgår i virksomheden.

Nordisk Råd havde i 2000 et årsresultat på i alt 1,8 MDKK.

Nordisk Ministerråd 2000 Udgiftsfordeling

Institutioner 58% Projekter 42% (mørkegrå)

Nordisk ministerråd 2000 Virksomheden – søjlefordelt

Norden 71% Europa 9% (lysgrå) Nærområder 20% (mørkgrå)

Nordisk Ministerråd 2000 Udgiftsfordeling per område

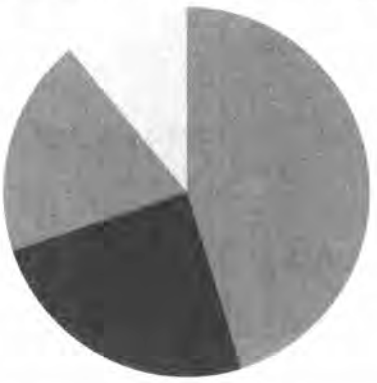

Kultur-/uddannelses- og forskningspolitik samt IT-samarbejde 45% (+0,5%)*
Miljø-, ressourcepolitik og nærområderne 24,6% (-0,4%)* (mørkegrå)
Velfærds- og erhvervspolitik 19,2% (-0,2%)* (mellemgrå)
Øvrig virksomhed 10,8% (0,0%)* (lysgrå)

Nordisk råd 2000 Udgiftsfordeling per område

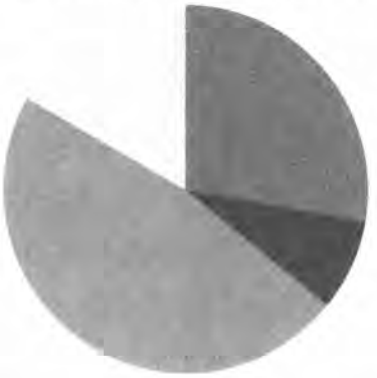

Præsidiets almene virksomhed 29%
Rådsorganernes virksomhed 8% (mørkgrå)
Sekretariatets administration 45% (mellemgrå)
Partistøtte 18% (lysgrå)

*Ændring i forhold til 1999 i parantes

BIHANG 2

Nordisk Ministerråd, samlet virksomhed, resultatregnskab 2000

	Note		2000	1.000 DKK 1999
INDTÆGTER				
De nordiske landes bidrag	(1)		726.712	714.008
Andre indtæger				
Afgift af løn	(2)	8.715		
Renteindtægter	(3)	12.203		
Andre indtæger	(4)	1.063	21.981	19.699
Indtægter i alt			748.693	733.707
UDGIFTER				
Udbetalinger i året	(5)	739.585		
Andre udgifter	(6)	871		
Midler fra foregående år	(7)	-200.381		
Midler overført til kommende år	(8)	202.308	742.383	732.308
Resultat i regnskabsåret	(9)		6.310	1.399
Udgifter i alt			748.693	733.707

København, den 14. februar 2001

Søren Christensen
Generalsekretær

Sigurður Helgason
Afdelingschef

BIHANG 3

Nordisk Ministerråd, balance den 31.12.2000

AKTIVER	Note		31.12.2000	1.000 DKK 31.12.1999
Omsætningsaktiver				
Likvide midler				
Bank	(10)		212.244	275.818
Fordringer				
Personalefordringer	(11)	780		
Øvrige fordringer	(12)	10.521		
Periodeafgrænsninger	(13)	1.767	13.067	13.455
Andre aktiver				
Materielle	(14)	2.343		
Finansielle	(15)	1.062	3.405	3.335
I alt			228.716	292.608

PASSIVER				
Gæld				
Leverandørgæld	(16)	-15.475		
Anden kortfristet gæld	(17)	-2.155		
Personaleforpligtigelser	(18)	-134	-17.764	-88.563
Overførte midler	(19)		-202.308	-200.381
Ejendomsamortisering	(20)		-2.334	-2.264
			-222.406	-291.208
Resultat i regnskabsåret			-6.310	-1.399
I alt			-228.716	-292.608

BIHANG 4

Nordisk Ministerråd, Udgifter 2000

BUDGETPOSTER	Overf. fra tidl. år	Budget 2000	Tværsekt budget	Til rådighed	Udbetalt	1.000 DKK Saldo 31.12.00
KULTURSAMARBEJDET						
Institutioner	-3	48.032	0	48.029	48.029	0
Projektmidler	29.857	47.019	2.756	79.632	59.287	20.345
Støtteordninger	26.668	48.330	1.000	75.998	40.886	35.112
I alt	56.522	143.381	3.756	203.659	148.202	55.457
UDDANNELSE OG FORSKNING						
Institutioner	-11	57.024	0	57.013	57.013	0
Projektmidler	34.181	42.659	1.615	78.454	51.298	27.156
Støtteordninger	3.888	93.424	4.676	101.988	92.662	9.325
I alt	38.057	193.107	6.291	237.455	200.973	36.482
NÆROMRÅDERNE						
Institutioner	533	11.730	1.800	14.063	13.089	974
Projektmidler	6.080	54.978	-40.217	20.841	15.679	5.162
I alt	6.613	66.708	-38.417	34.904	28.768	6.136
ENERGI						
Projektmidler	4.724	6.120	2.150	12.994	8.816	4.177
I alt	4.724	6.120	2.150	12.994	8.816	4.177
MILJØ						
Projektmidler	10.698	39.392	4.666	54.756	41.416	13.340
I alt	10.698	39.392	4.666	54.756	41.416	13.340
ØKONOMI OG FINANSPOLITIK						
Institutioner	0	10.082	0	10.082	10.082	0
Projektmidler	1.258	1.020	2.365	4.642	3.833	810
I alt	1.258	11.102	2.365	14.724	13.915	810
REGIONALSAMARBEJDE						
Institutioner	-551	9.750	0	9.199	9.199	0
Projektmidler	11.466	19.380	605	31.451	19.012	12.439
I alt	10.914	29.130	605	40.649	28.211	12.439
TRANSPORT						
Projektmidler	756	264	250	1.270	573	697
I alt	756	264	250	1.270	573	697
JORD- OG SKOVBRUG						
Institutioner	0	14.063	0	14.063	14.063	0
Projektmidler	7.941	8.093	2.693	18.727	11.853	6.874
I alt	7.941	22.156	2.693	32.790	25.916	6.874
FISKERI						
Projektmidler	5.825	7.189	1.025	14.039	8.011	6.028
I alt	5.825	7.189	1.025	14.039	8.011	6.028

BUDGETPOSTER	Overf. fra tidl. år	Budget 2000	Tværsekt budget	Til rådighed	Udbetalt	1.000 DKK Saldo 31.12.00
ARBEJDSMARKED						
Institutioner	0	2.604	300	2.904	2.904	0
Projektmidler	8.426	10.581	775	19.782	12.115	7.667
I alt	8.426	13.185	1.075	22.686	15.019	7.667
SOCIAL- OG SUNDHED						
Institutioner	5	29.419	0	29.424	29.419	6
Projektmidler	5.342	4.799	8.060	18.201	11.185	7.016
I alt	5.347	34.218	8.060	47.625	40.603	7.022
LIGESTILLING						
Institutioner	0	4.642	0	4.642	4.642	0
Projektmidler	2.481	2.735	1.722	6.938	5.698	1.240
I alt	2.481	7.377	1.722	11.580	10.340	1.240
NARKOTIKASAMARBEJDE						
Projektmidler	604	1.136	-95	1.645	426	1.219
I alt 604	1.136	-95	1.645	426	1.219	
VELFÆRDSINITIATIVER						
Projektmidler	2.225	5.090	-140	7.175	687	6.489
I alt	2.225	5.090	-140	7.175	687	6.489
ERHVERV						
Institutioner	0	64.049	0	64.049	64.049	0
Projektmidler	3.471	1.646	3.700	8.817	6.700	2.117
I alt	3.471	65.695	3.700	72.866	70.750	2.117
BYG OG BOLIG						
Projektmidler	985	834	0	1.819	798	1.021
I alt	985	834	0	1.819	798	1.021
KONSUMENT						
Projektmidler	6.187	8.501	1.240	15.928	7.418	8.511
I alt	6.187	8.501	1.240	15.928	7.418	8.511
LEVNEDSMIDLER						
Projektmidler	7.538	5.210	450	13.198	7.500	5.699
I alt	7.538	5.210	450	13.198	7.500	5.699
JUSTITS						
Projektmidler	1.766	1.275	-77	2.964	995	1.970
I alt	1.766	1.275	-77	2.964	995	1.970
ØVRIG VIRKSOMHED						
Institutioner	3.488	56.444	0	59.932	55.887	4.044
Projektmidler	14.557	23.998	-1.319	37.236	24.363	12.872
I alt	18.045	80.442	-1.319	97.167	80.251	16.916
NMR I alt	200.381	741.512	0	941.893	739.585	202.308

BIHANG 5

Noter til Nordisk Ministerråds regnskab 2000 for den samlede virksomhed

(1) Finansieringen af Nordisk Ministerråd består af direkte indbetalinger fra landene samt andre indtægter, som er afgift af løn, renteindtægter og andre indtægter/udgifter.

FINANSIERINGEN AF NORDISK MINISTERRÅDS BUDGET I 1.000 DKK

	Budget 2000	Bogført 2000	Overskud 2000	Budget 1999	Bogført 1999	Overskud 1999
Danmark	160.013	160.013		166.001	166.001	
Finland	144.453	144.453		139.563	139.563	
Island	7.267	7.267		7.140	7.140	
Norge	186.759	186.759		176.538	176.538	
Sverige	228.220	228.220		224.766	224.766	
Landene i alt*	726.712	726.712		714.008	714.008	
Afgift af løn	7.000	8.715	1.715	7.000	8.451	1.451
Renteindtægter	7.000	12.203	5.203	10.500	9.396	-1.104
Øvrige indtægter	800	1.063	263	800	1.853	1.053
Øvrige udgifter	0	-871	-871	0	0	0
I alt	741.512	747.822	6.310	732.308	733.707	1.399

** Efter indregning af betalingsordningen for højere uddannelse*

BETALINGSORDNINGEN FOR HØJERE UDDANNELSER

	2000	1999
Danmark	-21.665	-16.071
Finland	15.098	13.183
Island	0	0
Norge	23.249	21.599
Sverige	-16.682	-18.711
I alt	0	0

(2) Afgift af løn er afgiftspligtig lønsum for de ansatte i ministerrådssekretariatet

(3) I budgettet var det forventet at renteniveauet på pengemarkedet ville være på 2,8% i gennemsnit i budgetåret.
Renteniveauet har i gennemsnit ligget på 4,4%, hvilket har medført at renteindtægterne har været betydeligt højere end budgetteret.

(4) Andre indtægter er bl.a. tilbageførsler af projektmidler som er forældede, i henhold til økonomireglementet.

(5) Udbetalinger i året er alle udbetalinger som er foretaget til institutioner, projekter, støtteordninger samt drift af ministerrådssekretariatet. I opgørelsen over sektorernes udgifter fremgår fordelingen af udbetalingerne. (se tabel 1)

(6) Andre udgifter er kursdifferencer (553.000 DKK), afskrivninger (288.000 DKK) og renteudgifter (30.000 DKK).

(7) Fordelingen af sektorernes overførte midler fra foregående år fremgår af tabel 1.

(8) Fordelingen af sektorernes overførte midler til kommende år fremgår af tabel 1. Den helt overvejende del af de overførte midler er disponerede til bestemte projekter, men endnu ikke udbetalte fra ministerråds
sekretariatet

(9) Årsresultatet bliver i henhold til økonomireglementet tilbagebetalt til landene.

(10) Af bankindestående på i alt 212.000 DKK er den overvejende del (202.000 DKK) placeret på aftaleindskud.

(11) Personalefordringer består af interne afgifter (260.000 DKK), stående rejseforskud for ministerrådssekretariatets medarbejdere (339.000 DKK) samt øvrige fordringer på personale (180.000 DKK).

(12) Øvrige fordringer består af momsfordringer (4,74 millioner DKK), som er tilgodehavende hos de danske myndigheder. Kortfristede fordringer (5,794 millioner DKK) som er indtægter, der hører til regnskabsåret, men som først bliver indbetalt i det følgende år. Herudover er der publikationsfordringer på i alt 180.000 DKK.

(13) Periodeafgrænsningen vedrører udgifter som er betalt i regnskabsåret, men som skal belaste følgende års omkostninger.

(14) Materielle anlægsaktiver består af generalsekretærboligen (1,1 millioner DKK købsværdi fra 1982) og kontorlokaler i Skt. Petersborg (1,173 millioner DKK). Generalsekretærboligen er solgt pr. 31.12.2000, men ikke overdraget. Der er indsat 70.000 DKK på en deponeringskonto vedrørende salget.

(15) Finansielle anlægsaktiver er depositum for lokaleleje og maskinleje.

(16) Leverandørgæld består af korfristet gæld til leverandører (5,605 millioner DKK) samt til projekter og forvaltningsorganer (9,869 millioner DKK). Det er omkostningsførte udgifter, som bliver udbetalt i det følgende år.

(17) Anden kortfristet gæld er primært udgifter, som indgår i regnskabet, men hvor betalingen finder sted
i det nye regnskabsår.

(18) Personaleforpligtigelser er svensk socialafgift (109.000 DKK) og ikke betalte pensioner (29.000 DKK).

(19) Overførte midler er i overvejende grad disponerede til bestemte projekter.

(20) Vedrører ministerrådets ejendomme, som er generalsekretærboligen og kontorlokalerne i Skt. Petersborg. Nordisk Ministerråd

BIHANG 6

Nordisk Råd, Årsregnskab 2000

DRIFTSREGNSKAB

	Note	Budget 2000 1.000 DKK	Regnskab 2000 1.000 DKK	Regnskab 1999 1.000 DKK
INDTÆGTER				
Delegationers bidrag	(1)	30.000	30.000	30.000
Internt afgiftssystem		2.150	2.078	2.121
Renteindtægter	(2)	350	911	408
Øvrige indtægter	(3)	50	295	1
Indtægter i alt		32.550	33.284	32.529
UDGIFTER				
Præsidiets almene virksomhed	(4)	7.870	9.074	8.090
Rådsorganernes virksomhed	(5)	3.925	2.566	3.286
Sekretariatets administration	(6)	14.910	14.302	14.125
Partistøtte	(7)	5.500	5.560	4.863
Dispositionsmidler	(8)	345	2	40
Udgifter i alt		32.550	31.504	30.404
RESULTAT			1.781	2.126

BALANCE DEN 31.12.2000

	Note	31.12.2000 1.000 DKK	31.12.1999 1.000 DKK
AKTIVER			
Likvide midler	(9)	12.446	12.737
Fordringer	(10)	940	512
Aktiver i alt		13.385	13.248
PASSIVER			
Interimskonto	(11)	0	5.473
Leverandører	(12)	1.356	1.405
Periodeafgrænsning	(13)	3.988	50
Andre passiver		25	-64
Jubilæumssatsninger	(14)	6.236	4.259
Resultat	(15)	1.781	2.126
Passiver i alt		13.385	13.248

København, den 14. februar 2001

Frida Nokken
Rådsdirektør

D 2001: Meddelelser vedrørende Nordisk Råds rekommandasjoner

Red.anm.
Nordisk Ministerråd har, etter at nedenstående meddelser ble oversent til Rådet informert om at statusredegjørelse i anledning av følgende fremstillinger og rekommandasjoner fremføres ved den 53. sesjonen:

Fremst. 25/2000/nord: Ændring af overenskomsten om Nordisk Kulturfond
Fremst. 7/2001/nord: Ändringar i överenskommelsen för Nordiska kulturfonden
Rek. 8/2001/när: Nordisk Miljøhandlingsprogram 2001-2004
Rek. 9/2001/när: Strategi om en bæredygtig udvikling

Senere ble skriftlige meddelelser om rek. 25/2000/nord, fremst. 7/2001/nord samt tilleggsmeddelelse om rek. 19/1998/nord oversendt til Nordisk Råd. Disse meddelelsene er lagt inn i dokumentet i nummer- og årsrekkefølge.

Innhold

Rek. 12/1991/nord Jämnare könsfördelning i nordiska styrelser, kommitéer, utskott, nämnder m.m. 716
Rek. 8/1996/när Åtgärder för ökad kärnsäkerhet (A 1135/när) 717
Rek. 17/1996/nord Samarbete i Norden om behandling av små diagnosgrupper (A 1132/nord) 719
Rek. 18/1996/nord Bekämpning av sexuellt missbruk av barn (A 1140/nord) 719
Rek. 12/1997/nord Barn och ungas flyttning inom Norden (A 1160/nord) 720
Rek. 17/1997/nord Genteknologi och kloning (A 1161/nord) 721
Rek. 18/1997/nord Flyktingpolitik i Norden och Europa (A 1134/nord) 722
Rek. 20/1997/nord Utökat TV-samarbete (A 1138/nord) 723
Rek. 23/1997/nord Stödfunktion för multimedieproduktion (A 1156/nord) 724
Rek. 24/1997/nord Stöd till konstnärlig utformning på CD-ROM (A 1157/nord) 724
Rek. 6/1998/euro Nordisk netværk for analyse og idéudvikling om beskæftigelses- og erhvervspolitikken (A 1171/euro) 725
Rek. 9/1998/nord Nordiske samordningsregler angående pensjonsrettigheter (A 1169/nord) 726
Rek. 13/1998/när Barns och ungas situation i Nordens närområden (B 184/när) 726
Rek. 14/1998/nord Insatser mot rasism och främlingsfientlighet (B 174/nord) 727
Rek. 17/1998/nord Strategi för samarbetet med frivilligsektorn (B 178/nord) 733
Rek. 19/1998/nord Samordnet lovgivning på ophavsretsområdet (A 1166/nord) 734
Rek. 19/1998/nord Samordnet lovgivning på ophavsretsområdet (A 1166/nord) Tilleggsmeddelelse 734
Rek. 22/1998/nord Nordisk Språkpolitik (B 177/nord, A 1182/nord) 735
Rek. 24/1998/kk Samordning av biståndsinsatser i Nordens närområden (A 1190/k) 736
Rek. 31/1998/när Miljöcertifiering av fisk (A 1184/när) 738
Rek. 36/1998/när Gjennomføring av nordisk miljøregnskap for energi samt harmoniserte miljøskatter på el (A 1188/när) 739
Rek. 2/1999/nord Tvärsektoriell handlingsplan och åtgärder för barn och unga (A 1194/nord) 740
Rek. 3/1999/nord Barns rättigheter (A 1194/nord) 741
Rek. 4/1999/nord Barn och unga i glesbygd (A 1195/nord) 742
Rek. 5/1999/nord Mobbning och våld bland barn och ungdomar (A 1196/nord) 743

Rek. 8/1999/kk Uppföljningen av Nordiska rådets rekommendationer (A 1209/k) 744
Rek. 9/1999/nord Strategi för nordiskt utbildnings- och forskningssamarbete 2000-2004 (B 186/nord) 745
Rek. 10/1999/nord Ömsesidigt godkännande av förhandsgranskning av film (A 1193/nord)..... 747
Rek. 11/1999/euro Ansattes representasjon i bedriftenes styrer i forbindelse med grenseoverskridende bedriftsetableringer (A 1198/euro) 747
Rek. 12/1999/nord Handlingsplan for afskaffelse af grænsehindringer i Norden (A 1207/ nord)..... 748
Rek. 13/1999/euro Den nordiske arbejdsformidling og formidling af arbejdsmarkedsrelevant information for at sikre en geografisk mobil arbejdskraft (A 1200/euro)..... 752
Rek. 14/1999/nord Könsuppdelning i nordisk individbaserad officiell statistik (A 1192/nord)..... 753
Rek. 16/1999/nord Fengselsundervisning i et nordisk perspektiv (A 1199/nord)..... 753
Rek. 17/1999/när Nordisk handel med CO_2-kvoter (A 1201/när)..... 754
Fremst. 1/2000/nær Opprettelse av et Nordisk informationspunkt i Kaliningrad (A 1206/nær)..... 755
Fremst. 2/2000/när Idrottsutbyte med Nordens närområden (A 1212/när)..... 756
Fremst. 3/2000/nord Nordisk regionalpolitisk samarbeidsprogram 2001-2005 (B 188/nord)..... 757
Fremst. 4/2000/euro Nordiska utveklingsfonden (B 190/euro) 758
Fremst. 5/2000/nord Frivilligsektorn (A 1213/nord, A 1214/nord og (A 1216/nord)..... 758
Fremst. 6/2000/nord "Bone and Joint Decade 2000-2010" (A 1242/nord) 760
Rek. 7/2000/när Ungdomsudveksling mellem Norden og de baltiske stater (A 1238/när)..... 761
Rek. 8/2000/p Intensifierat samarbete med Ryssland och de baltiska staterna (A 1224/p) 763
Rek. 9/2000/euro Arbejdsmarked- og arbejdsmiljøprogram 2001-2004 (B 198/euro)..... 764
Rek. 10/2000/euro Tematiseret arbejdsmarkedsrelateret debat på Nordisk Råds session (A 1235/euro) 765
Rek. 11/2000/euro Nordisk IT-infrastrukturstudie, E-handel (digitale signature) og regelsæt for kryptering (A 1226/euro)..... 765
Rek. 12/2000/euro IT-innovationsstudie og makroklusters (A 1227/euro) 767
Rek. 13/2000/euro IT-redskaber og deltagerdemokratiet i Norden (A 1228/euro)..... 768
Rek. 14/2000/euro Rådgivende IT-ekspertgruppe (A 1229/euro)..... 769
Rek. 15/2000/euro Social dumping i EU/EØS (A 1237/euro)..... 770
Rek. 16/2000/när Nätverk för livsmedelssäkerhet inom Norden och EU (B 196/när)..... 771
Rek. 17/2000/när Handlingsprogram för nordiskt jord- och skogsbrukssamarbete 2001-2004 (B196/när) 775
Rek. 18/2000/nær Strategi for det nordiske fiskerisamarbejde 2001-2004 (B 197/nær)..... 775
Rek. 19/2000/euro Handlingsprogram for det nordiske levnedsmiddelsamarbejde til år 2004 (B 194/euro) 776
Rek. 20/2000/nord Bioetisk samarbejd (A 1218/nord)..... 777
Rek. 21/2000/nord Internationalt forbud mod kloning af mennesker og offentlighedens indsigt i bioteknologisk forskning (A 1218/nord) 777
Rek. 22/2000/euro Genmodificerede levnedsmidler (A1222/euro)..... 778
Rek. 23/2000/när Havets miljöproblem och hållbar förvaltning av fiskeresurserna (A 1225/när) 780
Rek. 24/2000/p Budget för det nordiska samarbetet 2001 (C 2; B 189/p)..... 782
Rek. 25/2000/nord Ändring i överenskommelsen för Nordiska kulturfonden (B 191/nord)..... 783
Rek. 26/2000/kk Nordjobb- och andra utbytesprogram för ungdom (A 1240/kk)..... 784
Rek. 27/2000/nord Samarbejdsprogram for social- og sundhedssektoren 2001-2005 (B 192/nord) 784
Rek. 28/2000/nord Nordisk samarbejde på narkotikaområdet 2001-2005 (B 193/nord)..... 785
Rek. 29/2000/nord Demensproblematik (A 1211/nord) 786
Rek. 30/2000/nord Narkotikabekämpning (A 1205/nord)..... 787
Rek. 31/2000/nord Indsatser mot narkotika (A 1205/nord)..... 787
Rek. 32/2000/nord Kartlegging av organisert kriminalitet (A 1233/nord) 788
Rek. 33/2000/nord Demokrati och välfärd i ett globalt perspektiv (A 1241/nord)..... 789

Rek. 34/2000/nord Nordiskt inflytande i internationellt samarete (A 1241/nord) 791
Fremst. 35/2000/när Ökat samarbete med frivilligsektorn i närområdena (A 1215/när) 795
Fremst. 1/2001/p Rasisme og nynazisme i Norden (A 1245/p) 797
Fremst. 2/2001/nord Samarbejdsprogram for nordisk ligestillingssamarbejde 2001-2005 (B 195/nord) 798
Fremst. 3/2001/nord Tverrsektoriell handlingsplan for barne- og ungdomspolitisk samarbeid 2001-2005 (B 200/nord) 798
Fremst. 4/2001/nord Narkotikahandeln (A 1223/nord) 799
Fremst. 5/2001/nord Nordisk samarbeid om kultur og helse (A 1210/nord) 800
Fremst. 6/2001/nær Grundandet av en demokratifond för samarbete med Ryssland (A 1220/när) 800
Fremst. 7/2001/nord Grundandet av en demokratifond för samarbete med Ryssland (A 1220/när) 801
Ytring 1/2000/kk Beretning fra Nordisk Kulturfond, incl. Revisionsberetning, 1999 (C 5/kk) 802

Meddelelse
om rekommandasjon 12/1991/nord
Jämnare könsfördelning i nordiska styrelser, kommitéer, utskott, nämnder m.m.

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

> *å* kartlegge kvinnerepresentasjonen i de nordiske styrer, komiteer, utvalg, nemnder m.v. under Nordisk Ministerråd, samt å utarbeide retningslinjer som kan sikre en så jevn representasjon av menn og kvinner som mulig i disse styrer, komiteer, utvalg, nemnder m.v. slik at målsettingen om en jevnere kjønnsfordeling skal være gjennomført i 2000, herunder som delmål å gjennomføre minst 25% representasjon av hvert kjønn i 1992, 35% i 1994 og 40% i 1996.

Nordiska ministerrådet meddelar:

Under de senaste årens tid har Ministerrådet försökt att fästa uppmärksamhet på frågan om en jämn könsfördelning vid utnämningar till de nordiska organen. MR-SAM godkände på sitt möte i juli 1998 Retningslinier vedrørende kønsfordelningen i embedsmandskomitéer, styrelser i fællesnordiske institutioner samt udvalg, komitéer og arbejdsgrupper, som definierar målsättningen (40/60 %) och ansvaret för implementeringen. Dessa riktlinjer antagna av MR-SAM är utsända till samtliga ämbetsmannakommittéer för att efterföljas.

Nordiska ministerrådet har sedan 1995 årligen publicerat en kartläggning över mäns och kvinnors representation i nordiska samarbetsorgan: Män och kvinnor i nordiskt samarbete.[1] I den senaste kartläggningen som utkom i maj 2001 presenteras situationen i de olika kategorierna.

Ämbetsmannakommittéer

Utvecklingen från år 1999 är positiv gällande andelen kvinnor i ämbetsmannakommittéer, eftersom andelen kvinnor har gått upp från 29 % till 35 % och andelen ämbetsmannakommittéer med stark manlig över representation har sjunkit.

Av 20 ämbetsmannakommittéer är det 1 år 2000 mot 4 år 1999 som har jämn representation, vilket innebär att från år 1998 har ämbetsmannakommittéerna med jämn representation sjunkit från 6 till endast 1. I 8 kommittéer är männen starkt överrepresenterade och i 2 kommittéer svagt överrepresenterade. Tre kommittéer saknar helt kvinnor vilket är detsamma som år 1999. De tre är NEJS, ÄK-EK och ÄK-LOV. I NEJS ingår i allt 14 medlemmar och inget av länderna har en kvinnlig representant. Ingen ämbetsmannakommitté består enbart av kvinnor.

Av länderna är det endast Sverige som har en jämn könsfördelning totalt sett i ämbetsmannakommittéerna.

Rådgivande kommittéer och utskott

Nästan ingen förändring från år 1999. Av medlemmarna är 34 % kvinnor. Av fyra utskott har två jämn representation, dvs budgetexpertgruppen och det Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR). I de övriga är männen överrepresenterade och avgiftexpertgruppen har enbart manliga representanter.

Samnordiska institutioner

Utvecklingen har varit svagt negativ under året. Av inalles 35 institutionsstyrelser var det jämn könsfördelning i 12 styrelser, vilket är minskning med 1 från år 1999. Av 188 medlemmar i des-

[1] Ikke trykket her

sa styrelser var 37 % kvinnor vilket är samma som år 1999. År 1990 var kvinnornas andel av styrelseposterna 22 %.

Av de 13 styrelser som tillsatts under år 2000 har 4 en jämn könsfördelning, vilket har inneburit en försämring från 1999. Tre av de nyutnämnda styrelserna har överrepresentation av kvinnor och fyra har en överrepresentation av män. Två styrelser som utnämnts år 2000, dvs. NIfS och Nordvulk består av enbart män

Övriga permanenta institutioner, kommittéer och andra samarbetsorgan

Av inalles 31 kommittéer och andra samarbetsorgan var det jämn könsfördelning i 13 organ. Av 200 medlemmar var 45 % kvinnor.

Av de 31 styrelser år 2000 hade 18 en jämn könsfördelning. Tre styrelser har överrepresentation av män, medan Nordmål och NORA består av enbart män. Endast Sleipnirs styrelse består enbart av kvinnor.

Nordiska ministerrådets sekretariat

Kvinnornas andel i chefsgruppen är 29 %, vilket är en märkbar försämring från 1999. Av rådgivarna är 49 % män och av sekreterarna är 8 % män.

Utvecklingen 1990 – 2000

Utvecklingen mot en jämnare könsfördelning har varit långsam och målsättningen som Nordiska Rådets fastställt är inte uppnådd. Under år 2000 utsågs i allt 13 styrelser varav 4 hade en jämn könsfördelning. Detta är en försämring jämfört med år 1999, och Ministerrådet konstaterar att målsättningen uppnås endast om sektorernas beredande och beslutande organ är uppmärksamma på gällande regler. Samarbetsministrarna har inbett om rapportering om på vilket sätt sektorn avser uppnå målsättningen.

Ministerrådet anser att arbetet med rekommendationen skall fortsätta tills målsättningen uppnåtts.

Meddelelse om rekommandasjon 8/1996/när Åtgärder för ökad kärnsäkerhet (A 1135/när)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

> *att* följa upp och koordinera nordisk aktivitet och nya initiativ vad gäller kärnsäkerhet inom ramen för internationellt pågående samarbete;[2]
>
> *att* fortsätta ansträngningarna att förbättra kärnsäkerheten i Nordens närområden och Arktis samt att få till stånd bindande internationella avtal om strikt kontroll av all civil och militär kärnteknisk verksamhet, inklusive slutförvaring av använt kärnbränsle m.m.;
>
> *att* fortsätta arbetet med att minska riskerna från atomdrivna fartyg, på fartyg lagrat material samt dumpat material i Ishavet.
>
> *att* snarast ta initiativ till stöd i lämpliga former i syfte att förbättra den energirelaterade miljösituationen i Norden-Östersjö-Nordkalottområdet;[3]

[2] Første at-sats ferdigbehandlet 1999
[3] Fjerde at-sats ferdigbehandlet 2000

att för att förhindra att kunskap om kärnvapenproduktion sprids, stödja pågående projekt med uppbyggande av forskningscentra där forskare i Ryssland, vilka tidigare sysslat med utvecling och produktion av kärnvapen, kan ges alternativa arbetsuppgifter, att stödja omställningsprojekt och att ta initiativ för att underlätta övergången från kärnvapenproduktion till civil produktion; samt[4]

att stödja utvecklandet av säkra metoder för destruktion av kärnvapen.[5]

Nordiska ministerrådet meddelar:

Arbetet med att förbättra kärnsäkerheten i närområdet pågår med oförminskad styrka inom olika bilaterala och internationella kärnsäkerhetsprogram. Insatserna från nordisk sida är främst koncentrerade till de två ryska kärnkraftverken på Kolahalvön och i S:t Petersburgsområdet, det Litauiska kärnkraftverket vid Ignalina samt kärnavfallsproblemen i nordvästra Ryssland, främst hantering av använt bränsle och radioaktivt avfall från den ryska ishavsflottan.

Avsaknaden av ett fungerande juridiskt ramverk är och har varit ett stort hinder för bistånd till Ryssland på det nukleära området. De nordiska länderna undertecknade tillsammans med andra stater, däribland den Ryska federationen, en deklaration vid Barentsrådets utrikesministermöte i Bodö den 5 mars 1999. I denna deklarerer de undertecknande staterna sin vilja att förhandla fram ett multilateralt ramavtal för biståndsinsatser på det nukleära området i Ryssland. Avtalet förväntas få namnet "A Multilateral Nuclear Environmental Programme in the Russian Federation - MNEPR". Avtalet skall i huvudsak reglera frågor om skatter tullar och ansvar samt juridisk status för utländsk personal engagerad i biståndssatser på det nukleära området i Ryssland. Förhandlingarna har pågått i drygt två år.

Ett undertecknande av MNEPR-avtalet skulle innebära tillskapandet av en juridisk plattform för biståndsinsatser i Ryssland. Tillsammans med det arbete som bedrivs inom CEG (Contact Expert Group for Radioactive Waste in the Russian Federation), avseende en ryskt strategi för omhändertagande av radioaktivt avfall och utbränt kärnbränsle (även från ubåtar och andra atomdrivna fartyg), utgör de grundbultarna i arbetet med att attrahera och möjliggöra internationellt miljöbistånd på det nukleära området i Ryssland.

Förhoppningen är att ett MNEPR-avtal skulle kunna bli klart för undertecknande under det svenska ordförandeskapet inom Europeiska Unionen.

De nordiska ländernas samarbete kring kärnsäkerhetsfrågorna fortsätter och det informella samarbetet fungerar väl.

De nordiska länderna deltar aktivt i det ökade internationella engagemanget för förbättrad säkerhet vid hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall i nordvästra Rysland härrörande från atomdrivna ubåtar och isbrytare. Den på nordiskt initiativ etablerade Contact Expert Group, CEG, utnyttjas för internationell samordning och förankring hos de ryska ansvariga ministerierna av de nordiska insatserna på området. CEG har tillsammans med ryska myndigheter identifierat en 7-punktslista över de mest angelägna projekten för vilka man från rysk sida önskar internationellt bistånd. Listan åskådliggör den kedja av åtgärder som behövs för ett omhändertagande av det använda kärnbränslet och det radioaktiva avfallet i nordvästra Ryssland.

IAEA:s verksamhet är knuten till den fredliga användningen av kärnenergi vilket medför att riktlinjer och förslag som utarbetats inom IAEA i första hand avser civil kärnteknisk verksamhet.

Miljöfarliga produktionsformer kan ersättas genom att stödja satsningar på energieffektivisering och miljöanpassning av energisystem. Insatser i större skala inom energisektorn kräver samverkan mellan internationella finansiella institutioner men i de nordiska ländernas bilaterala bistånd ingår också projekt inom energiområdet.

---

[4] Femte at-sats ferdigbehandlet 1998

[5] Sjette at-sats ferdigbehandlet 1998

Vad gäller Litauen har en internationellt finansierad avvecklingsfond för kärnkraftverket Ignalina inrättats. Fonden administreras av EBRD (Europeiska utvecklingsbanken). Största bidragsgivare är Europeiska Gemenskapen.

Meddelelse
om rekommandasjon 17/1996/nord
Samarbete i Norden om behandling av små diagnosgrupper (A 1132/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at iværksætte en udvidet kortlægning af behovet for fælles nordisk samarbejde om behandlingen af små diagnosegrupper;

at sætte yderligere initiativer i gang der skal fremme samarbejde om behandlingen af små diagnosegrupper.

Nordisk Ministerråd meddeler:

I samsvar med siste års meddelelse er det avholdt to fagkonferanser og utarbeidet en sluttrapport. Rapporten har på bakgrunn av prosjektets avgrensningsarbeide fått tittelen "Organiseringen av behandlingen av kraniofaciale misdannelser i Norden", og anbefaler et videre samarbeide mellom nordiske fagmiljøer. Det pekes konkret på følgende forslag:

Opprettelse av en katalog over kompetanse- og behandlingssentre i Norden, bl.a. som grunnlag for nettverksdannelse

- Protokoller for diagnostikk og behandling
- Aktivitets- og kvalitetsdatabase
- Avholdelse av nordisk fagkonferanse i 2002
- Norge har sagt seg villig til å ta ansvaret for avvikling av konferansen.

Nordisk Ministerråd vil i samarbeide med landene vurdere det nå etablerte grunnlaget for videre arbeide, og anser for sin del at rekommandasjonen kan avskrives.

Meddelelse
om rekommandasjon 18/1996/nord
Bekämpning av sexuellt missbruk av barn (A 1140/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at prioritere bekæmpelse af seksuelt misbrug af børn og gennemføre nødvendige foranstaltninger for dette ved at

- gennemgå love i de respektive nordiske lande, med det formål at gennemføre ændringer som kan bidrage til bekæmpelsen af seksuelt misbrug af børn, herunder også bekæmpelsen af børnepornografi;
- vurdere behandling som tillæg til straf for dem som har begået seksuelle overgreb mod børn;
- sørge for at sprede kundskab og information om seksuelt misbrug af børn til dem, der arbejder med børn, f.eks. sundhedspersonale, lærere og pædagoger;

- sørge for at sprede kundskab og information til børn om faren for at blive udsat for seksuelle overgreb;
- sørge for nødvendig hjælp til børn, som er blevet ofre for seksuelle overgreb.

at bekæmpe sexturisme ved at

- forstærke politisamarbejdet både inden og uden for Norden, herunder ansættelse af flere nordiske forbindelsesofficerer;
- gøre rejsebureauer opmærksomme på deres ansvar.

at i samarbejde med engagerede organisationer, bl.a. UNICEF og Red Barnet, igangsætte en målrettet oplysningskampagne for at øge forståelsen for, hvilket alvorligt overgreb seksuelt misbrug af børn er.

Nordisk Ministerråd meddeler:

Med bakgrunn i de siste års meddelelser konstaterer Nordisk Ministerråd at rekommandasjonens punkter er besvart, og at et nordisk samarbeide er igangsatt på de områder der dette ansees hensiktsmessig. På de områder der det nasjonale ansvar er fremtredende, i hovedsak rekommandasjonens punkt 1, er det igangsatt arbeide bl.a. som følge av erfaringsutvekslinger på nordisk plan.

Nordisk Ministerråd vil ta stilling til oppfølgning av konferansen om behandling eller straff for mennesker som begår seksuelle overgrep på bakgrunn av nasjonale initiativ. Konferanserapporten har allerede gitt anledning til overveielser i landene om behandlingens plass i forbindelse med fengselsstraff for overgripere, og utvikling av behandlingsformer. I forlengelsen av dette vil Nordisk Ministerråd peke på sosial- og helsesektorens nye samarbeidsprogram, der nettopp utveksling av nasjonale erfaringer og kunnskap er en av de fire hovedmålsetninger for programperioden 2001 – 2005. Bekjempelse av seksuelt misbruk av barn er et aktuelt saksområde for aktivitet under dette punkt.

Med tanke på samarbeidsprogrammets halvveisrapportering sommeren 2003 og de tidligere meddelelser, anser Nordisk Ministerråd for sin del at rekommandasjonen kan avskrives.

Meddelelse om rekommandasjon 12/1997/nord Barn och ungas flyttning inom Norden (A 1160/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at påse, at aftalen om "Utbildningsgemenskap på gymnasial nivå" overholdes, når det gælder gensidig godkendelse af gymnasieuddannelse.

Nordisk Ministerråd meddeler:

Ministerrådet gav i 1999 et udførligt svar på behandlingen af rekommandationen. I den forbindelse blev det slået fast, at det var et nationalt ansvar at sikre, at informationer om gymnasieoverenskomsten kom ud til de lokale beslutningstagere. Dette ville ske via relevante datanet. I den forbindelse meddelte ministerrådet til Nordisk Råd i 2000, at landene var blevet bedt om i løbet af efteråret 2000 at give ministerrådets sekretariat besked om, hvor informationerne kunne findes på de forskellige nationale datanet med henblik på en samlet opstilling. På den baggrund meddelte Nordisk Råd, at de ville afvente næste års meddelelse (2001) med henblik på at se en sådan opstilling, der hermed forelægges Nordisk Råd.

Hvor findes der information på Internettet om den nordiske gymnasieoverenskomst

Land:	Datanet:
Danmark	Det danske undervisningsministeriums hjemmeside: www.uvm.dk Det nordiske skoledatanet Odin: www.odin.dk
Norge	Det norske skoledatanets hjemmeside: www.skolenettet.ls.no Det nordiske skoledatanet Odin: www.odin.dk
Sverige	Det svenske skoleverkets hjemmeside : www.skolverket.se Det nordiske skoledatanet Odin: www.odin.dk
Finland	Det finske utbildningsstyrelses hjemmeside : www.oph.fi Det nordiske skoledatanet Odin: www.odin.dk
Island	Det islandske undervisningsministeriums hjemmeside: www.stjr.is Det islandske udviklingsskolernes hjemmeside: www.ismennt.is Det nordiske skoledatanet Odin: www.odin.dk

Information om den nordiske gymnasieoverenskomst findes således i dag tilgængeligt, dels på det nordiske skoledatanet ODIN, dels på relevante nationale datanet. Dertil kommer, at der er "link" mellem alle de nationale skoledatanet og det nordiske skoledatanet Odin. Der er således mange forskellige indgangsvinkler for de lokale beslutningstagere.

Ministerrådet anser, at rekommandationen kan afskrives.

Meddelelse om rekommandasjon 17/1997/nord Genteknologi och kloning (A 1161/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

> *at* indlede et nordisk lovgivningssamarbejde om genteknologi og kloning med henblik på at opnå en ensartet lovgivning på området.

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådet bad 1999 Nordisk kommitté för bioetik (NKB) uttala sig om möjligheter till och behov för ett nordiskt samarbete inom lagstiftning på genteknologiområdet . NKB ansåg att det knappast fanns ett behov för en gemensam lagstiftning men att det var önskvärt med en kartläggning av skillnader och likheter mellan lagstiftningen i de nordiska länderna. NKB behandlade och godkände vid ett möte den 19 januari 2000 ett konkret projektförslag vidrörande en sådan utredning. Projektet leds av professor Linda Nielsen och cand. jur. Berit Faber och förväntas ta drygt två år i anspråk och kosta 600.000 DKK. Det står klart att det existerar betydande skillnader både i fråga om lagstiftning och praxis i de nordiska länderna. I projektet kommer man att karakterisera viktiga skillnader och likheter i de nordiska länderna och definiera om råden som lämpar sig för samarbete. Syftet med projektet är också att etablera ett nätverk för nordiska beslutsfattare och administratörer där frågor om lagstiftning inom detta område kan diskuteras. Projektet har påbörjats.

I betänkning til rekommendation 20/2000/nord rekommenderade Nordenutskottet att Ministerrådet skulle reservera 600.000 DKK för den ovannämnda utredningen. Då detta förslag på grund av ett misstag inte togs med i Nordiska rådets budgetrekommendation, tog Ministerrådet inte ställning till förslaget då den slutliga budgeten för 2001 fastställdes. NKB och ÄK-LOV har finansierat projektet under år 2001.

Ministerrådet anser, att rekommendationen kan avskrivas.

Meddelelse
om rekommandasjon 18/1997/nord
Flyktingpolitik i Norden och Europa (A 1134/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att verka för en mer human och helhetsorienterad flyktingpolitik i Norden och Europa;

att verka för inrättandet av en europeisk ordning baserad på en rimlig ansvarsfördelning mellan EES-länderna till skydd för de personer/grupper som fördrivits på grund av väpnad konflikt eller kränkningar av mänskliga rättigheter och som inte omfattas av FN:s flyktingkonvention. Ordningen bör även omfatta förebyggande insatser samt prioritera hjälp i närområdet.

att i internationella fora (EU, Europarådet och FN) verka för att i varje enskild konflikt uppnå enighet om när tillfälliga flyktingar kan anses vara permanenta

att aktivt verka för ytterligare samordning av regelverk och asylpraxis i syfte att få en bättre ansvarsfördelning av flyktingar i Norden.

De nordiska regeringarna meddelar:

De nordiska länderna anser att de för en human flyktingpolitik och strävan är att fortsatt upprätthålla denna. Detta visar sig bl a i att de nordiska länderna beviljade ca. 32.000 personer och anhöriga till dem skydd under 2000. De nordiska länderna tillhör även de länder som har speciella flyktingkvoter för överföringar av flyktingar i samarbete med UNHCR och verkar i internationella sammanhang för att utöka antalet länder som deltar i detta samarbete.

De nordiska länderna har varit och är aktiva med att bidra till att bygga upp en human och rättssäker flyktingpolitik som generellt kommer skyddsbehövande till del i Baltikum och Östeuropa, däribland även Västra Balkan, Ryssland och Ukraina.

I flera av de nordiska länderna pågår reformarbete för att ytterligare stärka rättssäkerheten och säkerställa humanitära aspekter i enskilda ärenden. Särskilt påtagligt är att barnens bästa ges ökad tyngd i handläggningen och beslutsfattandet. Detta har även uppmärksammats i ett särskilt nordiskt möte om ensamkommande barn.

I det pågående arbetet med att utarbeta en gemensam asyl- och migrationspolitik inom EU utgör de nordiska medlemsländernas position och strävan en gemensam plattform för en human flyktingpolitik som präglas av så långtgående humanitära hänsyn som möjligt.

De nordiska ländernas flyktingpolitik kännetecknas i internationell jämförelse av en helhetssyn inte minst i de nordiska ländernas stöd till de baltiska länderna. I de nordiska länderna och genom EU-arbetet används helhetsperspektivet i allt större utsträckning i diskussioner och åtgärder på det migrationspolitiska området som berör bl a biståndet, handel, mänskliga rättigheter och allmänna politiska frågor.

De nordiska länderna avser även fortsatt att verka för och driva en helhetsorienterad flyktingpolitik i de internationella fora man verkar i. De nordiska länderna kommer samtidigt att verka för att detta synsätt får ett mer praktiskt genomslag. Exempelvis kan nämnas att strävan på helhetssyn har förts fram i Europarådet, OSSE, Högnivågruppen för asyl och migrationsfrågor och UNHCR:s nu inledda globala konsultationer.

De nordiska regeringarna anser att rekommendationen kan avskrivas.

Meddelelse
om rekommandasjon 20/1997/nord
Utökat TV-samarbete (A 1138/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

> *att* avsätta medel för att förstärka ett utökat nordiskt TV-samarbete i syfte att göra det möjligt att se grannlands-TV och att stödet till nordiska samproduktioner kraftigt ökas;
>
> *att* regeringarna i Norden i sina kontakter med de nordiska public service bolagen och de nordiska distributions-/telebolagen främjar initiativ om att hitta gemensamma nordiska, eller nationella, tekniska lösningar som är kompatibla i hela Norden.[b]

De nordiska ländernas regeringar meddelar:

I rapporten Public Service i Norden del II, av Styrningsgruppen för Nordiskt Kultur- och Massmediesamarbete (KM-gruppen), har frågan om grannlands-TV tagits upp. Där framgår bl.a. följande:

> "Beträffande möjligheterna att ta del av de nordiska grannländernas TV-utbud, har man tidigare generellt trott att övergången till digital sändningsteknik skulle vara lösningen på denna s.k. grannlands-TV frågan. Som ovan kortfattat redogjorts för medför dock inte den digitala sändningstekniken i sig att ett land kan ta del av grannlandets digitala TV-sändningar. Möjligheterna finns där, men det krävs dock både att en rad tekniska frågor, som nämnts ovan, får en lösning och att de olika aktörerna i de nordiska länderna lyckas i samarbetet att nå överenskommelser, som medför att möjliga lösningar kan genomföras."

KM-gruppen har framfört till Ministerrådet att man avser att behandla frågan om grannlands-TV vidare, genom att under året inhämta relevant information om den tekniska utvecklingens konsekvenser vad beträffar förutsättningarna att ta del av grannlands-TV. Beträffande NorDig-samarbetet - ett samarbete mellan de nordiska aktörerna på TV-/Tele-området i syfte att nå fram till standardiseringar beträffande teknik, åtkomstkontroll och kundhantering, ett samarbete som Ministerrådet tidigare ställt sig bakom - har meddelats att NorDigs medlemmar nu träffat avtal om en övergång till DVB-MHP (Digital Video Broadcasting - Multimedia Home Platform) som gemensam standard för digitala sändningar. Då avtalet träffades och meddelades strax efter public service rapportens färdigställande, ingår denna information inte i rapporten, men kommer att ingå i det underlag av information som avses sammanställas.

Beträffande stöd till nordiska samproduktioner hänvisas till avtalet om Nordisk Film- och TV-Fond - avtal mellan de nordiska filminstituten, nio nationella TV-företag samt Nordiska Ministerrådet om främjande av produktion och distribution av nordiska audiovisuella verk – som gäller för perioden 01.01.2000 - 31.12.2004.

---

[b] Andre at-sats ferdigbehandlet 1998

Meddelelse om rekommandasjon 23/1997/nord Stödfunktion för multimedieproduktion (A 1156/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att undersöka förutsättningarna för att i Norden etablera en stödfunktion för multimediaproduktion med utgångspunkt i/på det kulturella planet. Stödfunktionen bör vara mångfacetterad och kunna ge både råd och information till en bred krets om både det nordiska och det internationella multimedieområdet.

Nordiska ministerrådet meddelar:

Angående det multimedieseminarium som tidigare hänvisats till, lyftes detta ut ur aktivitetsplanen för Styrningsgruppen för Nordiskt Kultur- och Massmediesamarbete (KM-gruppen), då det finska ordförandeskapet år 2000 meddelade att de i sitt arbetsprogram för år 2001 planerade en större multimediekonferens, vilken KM-gruppen tillsammans med det finska ordförandeskapet skall arrangera. Denna konferens kommer att inriktas på digital innehållsproduktion och multimedia.

Beträffande frågan om finansiering av projekt inom multimediaområdet, skall under året möjligheterna att etablera en nordisk multimediafond utredas, ett projekt som lagts fram i det finska ordförandeskapets arbetsprogram och vilket Ministerrådet (kulturministrarna) tagit upp som en av de strategiska kultursatsningarna på kultursektorn. Om utredningen visar att förutsättningar föreligger för ett nordiskt samarbete om en multimediafond, planeras en sådan fond etableras i början av år 2002. En nordisk multimediafond kommer att främja området för, och projekt inom, multi/interaktiva medier, finansieringsmässigt, och som följd av det nätverk som samarbetet kring fonden kommer att resultera i, även informations- och rådgivningsmässigt.

Mediedeskarna i respektive nordiskt land har vidare en bra funktion vad gäller information på multimedieområdet, och har fortgående kontakt med varandra.

Ministerrådet anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Meddelelse om rekommandasjon 24/1997/nord Stöd till konstnärlig utformning på CD-ROM (A 1157/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att i de nordiska länderna bemöta den konkurrens som råder på CD-ROM området genom att mobilisera en skapande initiativkraft och koncentrera insatserna till innehållskvalitet, genom att öka stödet till konstnärlig produktion samt genom att uppmuntra de ungas kreativitet.

De nordiska ländernas regeringar meddelar:

Inom Ministerrådets kultursektor har under de senaste åren givits stöd till projekt rörande CD-ROM produktion, särskilt med inriktning mot barn och unga.

Som nämnts i svaret på rek. 23/1997/nord har ett tidigare planerat multimedieseminarium ersatts av en konferens, kring frågor om digital innehållsproduktion och multimedia, som finska ordförandeskapet lagt fram i sitt arbetsprogram för år 2001 och som skall arrangeras av Styr-

ningsgruppen för Nordiskt Kultur- och Massmediesamarbete tillsammans med det finska ordförandeskapet. Konferensen omfattar hela multimediaområdet, med inriktning på innehållsproduktion. Pga den snabba tekniska utvecklingen med nya medier och kommunikationsformer, har frågan om insatser beträffande innehållskvalitet på CD-ROM-området enskilt, inte längre samma aktualitet som tidigare. Diskussioner och insatser beträffande innehållsproduktion bör omfatta och riktas till multimediaområdet i sin helhet, vilket bl.a. kommer att göras genom nämnda konferens.

De nordiska regeringarna anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Meddelelse
om rekommandasjon 6/1998/euro
Nordisk netværk for analyse og idéudvikling om beskæftigelses- og erhvervspolitikken (A 1171/euro)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

> *at* gennemføre en udredning af organisation og kompetence hos eksisterende forskningsog analyseinstitutioner inden for beskæftigelsespolitikken og erhvervspolitikken og ud fra resultaterne af et sådant udredningsarbejde stille forslag om, hvordan man kan etablere et nordisk netværk, som skal stimulere analyse og idéudvikling på dette område.

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordisk Ministerråd havde som opfølgningen på rekommandationen planlagt et seminar om Behovsanalyse for etablering af et nordisk netværk for beskæftigelse- og erhvervspolitik den 13.-14. november 2000 i København. Formålet var at undersøge, hvordan de nordiske lande bedre kan samarbejde om at analysere, stimulere og udvikle erhvervs- og arbejdsmarkedspolitikken i Norden.

Nordisk Industrifond var arrangør af seminaret, der skulle indledes af de danske erhvervs- og arbejdsministre og indeholde 3 workshops. De inviterede personer var hovedsageligt fremtrædende forskere, embedsmænd, erhvervsfolk og medlemmer af Nordisk Råd. Seminaret blev imidlertid aflyst 3 uger før afholdelsen, idet der kun var kommet få bindende tilmeldinger på det tidspunkt. Nordisk Industrifond gennemførte imidlertid - for de tilmeldte til det aflyste seminar – et møde i maj 2001, hvor man drøftede, hvilke muligheder der er for etablering af andre former for samarbejde mellem eksisterende forsknings- og analyseinstitutioner. Mødet følges op med en sammenstilling over nationale analyseinstitutter inden for beskæftigelses- og erhvervspolitikken. Ud fra denne oversigt besluttes om der er behov for etablering af et egenligt netværk. Der kom ved mødet flere forslag til fællesnordiske analyser, som man vil se nærme på.

Ministerrådet vil i øvrigt fortsat fokusere sin indsats på igangværende aktiviteter som Nordisk Ministerråds velfærdsforskningsprogram, forskernetværk under arbejdsmarkedssektoren og Nordisk Industrifonds strategi til styrkelse af små- og mellemstore virksomheder (SMB).

Ministerrådet anser for sit vedkommende, at rekommandationen kan afskrives.

Meddelelse
om rekommandasjon 9/1998/nord
Nordiske samordningsregler angående pensjonsrettigheter (A 1169/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

> *at* undersøge behovet for en udvidet samordning af national lovgivning mellom de nordiske land vedrørende pensionsregler og vurderingskriterier for udbetaling av pension, og at resultaterne lægges frem til drøftelse i Nordisk Råd.

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordisk Ministerråd gir høy prioritet til dette saksområde. På bakgrunn av Nordisk Råds betenkning i forhold til denne rekommandasjon samt Rådets rekommandasjon vedr. sosial- og helsesektorens samarbeidsprogram 2001 – 2005 (rek. 27/2000) er det i samarbeidsprogrammets tekst ytterligere understreket at de nordiske land skal samarbeide om nasjonal lovgivning vedr. pensjonsrettigheter.

Det skal i tillegg bemerkes at arbeidsgruppene rundt begge sosialkonvensjoner, som ble omtalt i fjorårets meddelelse, er i gang med sin virksomhet.

På denne bakgrunn, og med tanke på at sektorens samarbeidsprogram forutsetter en halvveisrapportering sommeren 2003, anser Nordisk Ministerråd at rekommandasjonen kan avskrives.

Meddelelse
om rekommandasjon 13/1998/när
Barns och ungas situation i Nordens närområden (B 184/när)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

> *att* anta det föreliggande ministerrådsförslaget som ett ramprogram för att förbättra barns och ungas situation i Nordens närområden;[7]
>
> *att* för Nordiska rådet presentera en årlig aktionsplan för genomförandet som inkluderar ansvarsfördelning och budgetreservering. Den första handlingsplanen bör finnas Nordiska rådet tillhanda i maj 1999;
>
> *att* till Nordiska rådet årligen rapportera framsteg och svårigheter i relation till genomförandet av handlingsplanen;
>
> *att* via samarbetsministrarna verka för koordinering av de nordiska ländernas insatser för barn och unga i närområdet.
>
> *att* under utarbetandet av Nordiska ministerrådets budget för år 2000 bättre möta resursbehovet för genomförandet av handlingsplanen.[8]

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordisk Ministerråd oversendte Aksjonsplan 2002 til Rådet i juni 2001. Dokumentet følger den tidligere utforming som Rådet har stilt seg positiv til. I tillegg har Nordisk Ministerråd utarbeidet den katalog over igangsatte prosjekter som er etterlyst i Presidiets uttalelse på bakgrunn av

[7] Første at-sats ferdigbehandlet 2000
[8] Femte at-sats ferdigbehandlet 2000

Nærområdeutvalgets uttalelse om Aksjonsplanen 2001. Katalogen viser at det i regi av Handlingsplan for barn og unge i Nordens nærområder ble igangsatt i alt 123 prosjekter i 2000. Katalogen vil bli oppdatert to ganger årlig, og vil forefinnes på Internet på det nordiske samarbeides hjemmeside, www.norden.org. Det arbeides samtidig med videreføring av programmet også i 2003 og videre fremover.

Arbeidet med gjennomføring av de årlige aksjonsplaner utføres i samarbeide mellom kultur-, undervisnings-, sosial- og helsesektorene, med sosialsektoren som koordinerende instans. De nordiske informasjonskontorer utgjør en vesentlig del av samarbeidet, både gjennom planlegning og utførelse. Arbeidsformen sikrer en god gjennomføring, og legger stor vekt på koordinering av både den samlede nordiske innsats og de nordiske lands innsatser på området.

Nordisk Ministerråd anser på dette grunnlag at rekommandasjonen kan avskrives.

Meddelelse om rekommandasjon 14/1998/nord Insatser mot rasism och främlingsfientlighet (B 174/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at gennemføre de planlagte indsatser som redegjort for i ministerrådsforslaget 1999; B 174/nord samt i overensstemmelse med forslaget til budget for ministerrådet 1999;

at samarbejdsministrene inden juni 1999 præsenterer en sektorovergribende, langsigtet handlingsplan inklusiv tidstabel for at modvirke segregation, racisme og fremmedfjendtlighed, hvor følgende områder indgår: opinionsdannelse og forandring af holdninger; forskningssamarbejde vedr. kortlægning af racistiske netværk i Norden; samarbejde med og støtte til frivillige organisationer; indsatser rettet mod børn og unge; samvirke indenfor lovgivning og retsarbejde.

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordisk Ministerråd har det multikulturelle samfund, integration og indsatser for bekæmpelse af fremmedfjendtlighed som en fortløbende, højprioriteret, integreret tværsektoriel opgave inden for alle relevante sektorer. De af Rådet fremhævede prioriteringer indgår som væsentlige elementer i arbejdet, og det er fortsat Ministerrådets opfattelse, at langsigtede og holdbare resultater i høj grad sikres gennem en fortsat styrkelse af dette arbejde som en naturlig og integreret del af virksomheden.

Status i foråret 2001 er følgende:

Kulturområdet:
Kulturministrene har igangsat et overordnet arbejde, hvis mål er at integrere den kulturelle mangfoldighed i Norden i den institutionelle virkelighed og styrke en ny nordisk kulturel identitet, som bygger på mangfoldighed, tolerance og tillid. Et værktøj i processen er blandt andet støtte til oprettelse af netværk på nordisk niveau for erfaringsudveksling og drøftelse af strategier. Netværket skal inddrage også den kundskab, som findes i lande udenfor Norden.

Konkret har kulturministrene i 2000 bevilget midler til Nifca (Nordisk Institut for Samtidskunst) til opbygning af netværk, en samling af *best practice* på kulturområdet/ kunstområdet og afholdelse af en konference/seminar under overskriften "Det gode kulturmøde". Seminaret afholdes den 10. – 11. oktober 2001. Repræsentanter fra frivilligsektoren indgår som naturlige partnere i dette arbejde. Målgruppen er først og fremmest personer, som er centrale aktører i forhold til formuleringen af kunst og kulturpolitikken i relation til kunst- og kulturinstitu-

tionerne i Norden. Formålet er at finde instrumenter for rummelighed i forhold til minoritetskulturerne, den kulturelle mangfold og fremme det gode kulturmøde, herunder øge mulighederne for de etniske minoriteters deltagelse i kunst- og kulturinstitutionernes virksomhed. På konferencen præsenteres således forskellige projekter og strategier, som fremmer mangfoldighed/gode kulturmøder.

Som en del af aktiviteterne forbundet med satsningen "Det gode kulturmøde" har Nifca modtaget en særskilt bevilling til projektet "Det ny Norden", som anvendes til støtte til nye produktionsmiljøer, og indsatser i forhold til kuratorer fra de nye og gamle minoriteter for blandt andet at opbygge kompetence. Endvidere iværksættes kritisk dialog, forskning og informationstiltag. Kunstskoler deltager blandt andet i processen.

Det multikulturelle samfund samt indsatser, der øger tolerancen, står generelt højt på kulturministrenes dagsorden. Det har i 2001 været reflekteret i prioriteringerne for den strategiske kultursatsningspulje, hvor der har været anvendt ca. 1,7 MDKK til det formål. Bevilgningen til strategiske kultursatsninger foreslås endvidere fokuseret og anvendt i år 2002 til en på kulturområdet generel indsats under temat det multikulturelle samfund.

I 2001 har ministrene givet støtte til igangsættelse af et projekt, som handler om at styrke grundlaget for rekruttering af etniske minoriteter til journalisterhvervet og deres adgang til journalistisk uddannelse gennem praktisk støtte til og samarbejde med relevante uddannelsesinstitutioner.

Kulturprojekter i udlandets satsning for 2002, som har fokus på Vestnorden, inddrager Storbritanniens mangeårige erfaringer med kunst som et integrerende værktøj. Der vil i løbet af 2001 bl.a. blive udarbejdet en undersøgelse af, hvordan kunst, (forstået som musik, teater, visuel kunst, performance, dans og lignende), har været anvendt som et integrerende værktøj vedrørende social inklusion for etniske minoriteter i Storbritannien. Det vil herunder blive vurderet om succesrige projekter/projektmetoder kan overføres til danske forhold. Undersøgelsen omfatter bl.a. er kort opregning af forskelle vedr. de etniske minoriteter i UK og Danmark. Hvordan ser minoriteterne på deres "værtslande", hvordan influerer det på forholdet imellem dem og hvad gøres henholdsvis af UK og Danmark for at bruge kunst/kultur til yderligere integration og forståelse.

Flere episoder i de nordiske lande indefor de seneste år har aktualiseret behovet for at reaktivere en historisk bevidsthed, blandt andet for at imødegå en tiltagende og mere synlig fremmedfjendtlighed. Racistiske overgreb og en stadig intensivering af nynazistisk propaganda via internet og storproduktion af hvid magt musik stiller krav om tiltag, der retter et koncentreret fokus på problemet. Ministerrådet har på den baggrund støttet realiseringen af projektet Historia-Minne-Gestaltning (Terezin), der som centralt tema har begrebet "Vergangenheitsbewaltigung". To seminarer og workshops samler 5 kunststuderende fra hvert nordisk land og kunststuderende fra Tjekkiet. Dette skal videre resultere i en eller flere udstillinger, som skal kunne vises i norden og eventuelt Terezin, Tjekkiet. Endvidere har Ministerrådet givet støtte til et projekt "Vitt oljud nordiska mörker", hvis realisering er påbegyndt i 2000/2001 af Stockholms National Museum. Den overordnede målsætning er at give ungdommen et aktuelt perspektiv på racisme og fremmedfjendtlighed i Norden og få den til selv at analysere sin holdning til nynazisme, diskriminering, national identitet og det at være sat udenfor. I den forbindelse har projektet bl.a. som målsætning at belyse rekrutteringen af nynazister og med hvilken logistik deres propaganda fungerer. Projektet tager udgangspunkt i musik med racistiske budskab. Internettet bruges som værktøj, hvor information kan findes på www.historiska.se/vittoljud.

Nordisk Kulturfond:

Nordisk Kulturfond har fortsat indsatsen mod fremmedfjendtlighed som et prioriteret område. Der arbejdes på at etablere en detaljeret statistik for fremtidige ansøgninger indenfor området, hvilket vil blive muligt fra og med år 2002 når fonden installerer et nyt datasystem for sin bidragsvirksomhed. Hvad gælder "profilen" på fondens bidragsvirksomhed har den under de seneste år været stort set uændret.

Indsatserne mod fremmedfjendtlighed består i fonden fortsat af tre forskellige dele:

- Indvandrernes eget nordiske samarbejde. I forbindelse med konferenceserien Nordens Folkliga Församling kom det frem, at indvandrerorganisationerne i Norden generelt set ikke har noget nordisk samarbejde som det øvrige foreningsliv i Norden. Dette afspejles fortsat i indkomne ansøgninger til fonden.
- Det mangekulturelle Norden. De nordiske lande er generelt set i løbet af de seneste 20 - 30 år blevet mere kulturelt heterogene, men det er stadig sjældent, at der indkommer ansøgninger til fonden, hvor formålet er (noget forenklet) at vise det lige og det ulige mellem det "nordiske" og det "ikke-nordiske".
- Indvandrernes deltagelse i nordiske projekter. Indenfor fonden virker det som om det stadig er ganske sjældent, at invandrere deltager/involveres i nordiske projekter. I Sverige har eksempelvis hver tiende indvandrer "ikke-nordisk" baggrund, men dette faktum afspejler sig sjældent i de svenske ansøgninger.

Fonden har i 2000 diskuteret ovenstående fakta og resultaterne heraf er, at sekretariatet skal gennemføre en mindre undersøgelse af, hvordan invandrerne/invandrerforeningerne ser på muligheden for at samarbejde nordisk og/eller indgå i nordiske samarbejdsprojekter. For fonden handler det primært om at få flere og bedre ansøgninger ind, hvad angår indsatser mod fremmedfjendtlighed, eller indsatser for at øge forståelsen mellem forskellige mennesker og kulturer. Dette fremmes blandt andet ved at fonden ændrer sin annoncering, sin ansøgningsblanket etc.

Uddannelses- og forskningsområdet:

Der tages nye og vigtige initiativer på undervisningsområdet, for at problemstillinger om det multikulturelle kan blive inddraget i arbejdet om voksnes deltagelse i uddannelse.

Ministerrådet har således fået gennemført et fordybningsstudie, baseret på OECD's læse- og skriveprojekt IALS og SIALS kaldet NOMAD-projektet (Nordic Model of Adult Education). Gennem analyse af empiriske data fra OECD's undersøgelser har projektet vurderet kvalitet, berettigelse og effektivitet i nordisk voksenoplæring. NOMAD-rapporten konkluderer, at alle nordiske lande set ud fra et internationalt perspektiv er et foregangsområde. Det påpeges samtidigt, at der er udfordringer knyttet til *at-risk-groups* med svag førstegangsuddannelse; bl.a. er der fokus på problemstillingen vedr. indvandreres deltagelse i demokratiske processer og i arbejdslivet.

Som opstart på et nyt 2-årig projekt, som har hovedfokus på korttidsuddannede voksne, er der på baggrund af et af FOVU afholdt seminar, marts 2001, opnævnt en nordisk projektgruppe, som skal arbejde videre med problemstillingen. Aktuelle fokusgrupper kan være indvandrere og flygtninge.

Et flerårigt nordisk forskningsprogram med titlen "Velfærdsforskning – de nordiske velfærdssamfund i en europæisk sammenhæng " (2001-2005) er nu vedtaget. Som meddelt i tidligere rekommandationssvar, er formålet med forskningsprogrammet at analysere den nordiske velfærdsmodel fra et europæisk perspektiv. Man ønsker også at præcisere, hvordan modellen kan moderniseres for at fastholde og forbedre de samfundsmodeller, som styrker den nordiske kulturelle identitet og udvikler den nordiske fællesskabsstruktur. Dette vedrører spørgsmål om ligestilling mellem kønnene, reduceret segregation, regional balance og højere grad af ligestilling mellem grupper og individer. Et prioriteret forskningsområde indenfor programmet er marginalisering og udstødning. Først og fremmest beror dette fænomen på mennesker med lave indkomster, de arbejdsløse og invandrere. Invandrerne har i samtlige nordiske lande haft meget svært ved at finde en plads på arbejdsmarkedet. Information om Velfærdsforskningsprogrammet findes på internet (www.forskningsradet.no/program/nmr/). Det totale budget er 35 MDKK. En programkomité med ti styremedlemmer fra myndigheder og forskningsmiljøer i de nordiske lande samt observatører fra de tre selvstyrende områder og to observatører, repræsenterende MR-S resp MR-U, har ansvaret for programmet. Norges Forskningsråd administrerer og er ansvarlig for sekretariatet:

Indenfor Forskningsprogrammet Kön och Vold er der udarbejdet forskellige afgrænsninger af fire særskilte forskningsområder. En af disse satsningsområder er Køn, vold og seksualitet i

minoritets- och majoritetskulturelle sammenhænge, som kommer til udtryk f.eks. i begrebet "institutionaliseret heteroseksualitet" og "kulturel heterosexisme" (homofobisk vold mod homoseksuelle), samt i flerkulturelle perspektiver, set i lyset af kvinders generelle udsathed for mænds vold. Forskelle når det gælder urbana og rurale omgivelser, racisme og seksualiseret vold.

Konsumentområdet:
Konsumentsektoren har siden 1997 løbende haft aktiviteter med relation til etniske minoriteter. Nordisk Konsumentudvalg (NKU) har (som nævnt i rekommandationssvaret i år 2000) i perioden 1997-99 arbejdet med temaet "Socioøkonomisk og kulturel mangfoldighed som forbrugerpolitisk forudsætning". Man har bl.a. afholdt seminarer om etniske minoriteter samt økonomisk udsatte grupper. Baggrunden var tendensen til, at udligning af sociale og økonomiske forskelle, den etniske homogenitet samt den kulturelle identitet, som i en lang periode har kendetegnet de nordiske samfund, i stigende grad er afløst af en økonomisk og socio-kulturel differentiering. Inden for forskellige konsumentgrupper f.eks. unge, ældre, indvandrere findes konsumenter, som har en særlig udsat situation. NKU ønskede at beskrive uligheder i behov for forbrugerpolitisk støtte og ønskede at initiere diskussioner om betydningen af den socio-kulturelle differentieringstendens for udvikling af de forbrugerpolitiske strategier. Arbejdet viste, at der er tale om et meget kompliceret og bredt emneområde og at samtidigt er vigtigt at fokusere på forbrugerrollen i et bredere perspektiv, idet man gør sig klart, at problemområdet og strategier i den forbindelse ikke kan generaliseres.

Sammen med Embedsmandskomiteen for Konsumentspørgsmål er der på denne baggrund nu igangsat et arbejde for konkretisering af problemstillingen, idet der er ved at blive udarbejdet et "problemkatalog vedr. udsatte grupper". Dette problemkatalog kan danne grundlag for fremtidig forskning vedr. udsatte grupper af forbrugere, herunder særlige problemstillinger vedr. etniske minoriteter. Desuden er afholdt to forskerseminarer om etniske minoriteters forbrug, bl.a. som forberedelse af projektansøgninger på området til NMR's Velfærdsforskningsprogram.

Arbejdsmarkedsområdet:
I programmet for Nordisk Ministerråds samarbejde på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet 2001-2004 indgår det som en målsætning, at ministerrådet for arbejdsmarkedsforhold arbejder for integration af flygtninge og indvandrere på arbejdsmarkedet, med henblik på at disse kan blive selvforsørgende samt opbygge faglige og sociale netværk, der modvirker diskrimination og fremmedfjendtlighed i samfundet. Integrationen af indvandrerne og flygtninge vil samtidigt kunne modvirke ubalancer på arbejdsmarkedet.

Den 23 - 24 august 2001 afholder nordisk migrationsudvalg under embedsmandskomiteen for arbejdsmarked- og arbejdmiljøpolitik (EK-A) et seminar om arbejdsmarkedet og indvandrernes integration. Seminariet skal bl.a. informere om integrationspolitik i respektive nordiske lande med tyngdepunkt i arbejdslivet samt bidrage til, at et trepartsamarbejde i migrations- og integrationsspørgsmål på nordisk niveau kommer i gang. Der tages højde for, at der i landene findes eksempler på lykkedes aktiviteter, hvor arbejdsmarkedets parter har medvirket. Hovedspørgsmålene ved seminaret bliver etnisk mangfoldighed som ressource, arbejdslivets betydning for invandrernes integrationsproces og tiltag mod etnisk diskriminering på arbejdsmarkedet. Deltagere er bl.a. arbejdsmarkedsmyndigheder, arbejdsmarkedsparter, invandrerforskere med anknytning til arbejdsmarkedet, og invandrernes repræsentanter i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige.

Der er givet støtte til afholdelse af en konference med deltagelse af embedsmænd og eksperter fra de nordiske lande for at drøfte, hvorledes unge med en anden etnisk baggrund bedre kan fastholdes i uddannelsessystemerne i de nordiske lande. Baggrunden er, at tal viser, at en stor andel af blandt andet libanesiske, tyrkiske og marokkanske unge i Danmark, kun har grundskolen som højeste fuldførte uddannelse. Det danske Indenrigsministerium er ansvarlig for konferencen, som vil blive afviklet i løbet af 2001.

Bygge- og boligområdet:
Af handlingsplanen for bygge- og boligsektoren for 1998 – 2001, fremgår at en af målsætningerne for det fællesnordiske boligpolitiske samarbejde er at bidrage til at skabe gode bolig- og levevilkår for alle befolkningsgrupper, med udgifter som er overkommelige for samfundet og den enkelte.

Som opfølgning på studiet omkring Boligpolitik mod segregation har Ministerrådet som nævnt i en tidligere besvarelse af rekommandationen gennemført en udredning om "Framgångsrika exempel i det nordiska integrationsarbetet", set ud fra et boligpolitisk perspektiv.

Som en videre opfølgning på denne rapport/udredning gennemførtes i februar 2001 i Stockholm, en konference med titlen "Fördel mångfald", hvor eksempler fra rapporten blev præsenteret og drøftet i en bred kreds. Konferencen blev fulgt op med et arbejdsmøde for en mindre kreds, som diskuterede erfaringer og konklusioner vedrørende integrationspolitikken. I dette møde deltog chefer for centrale myndigheder og organisationer i de nordiske lande. Der blev på mødet sat fokus på beboerintegration, beskæftigelse og udbud af arbejdskraft, demokrati og medborgerdeltagelse.

Et nyt samarbejdsprogram for bygge- og boligsektoren for 2002 – 2005 er under udarbejdelse. I dette program lægges op til et samarbejde om problemstillinger og løsningsforslag i relation til samfundets svageste grupper, herunder svage ældre, mennesker med handicap, udstødte og flygtninge og hjemløse.

Social- og sundhedsområdet:
De tre nordiske rapporter vedr. barn og ungdoms levekår i Norden er, som omtalt i fjorårets svar, under oversættelse til engelsk og vil blive udgivet sommeren 2001. Rapporterne omhandler både børn og unge med invandrerbaggrund og marginaliserede børn og unge, og har i høj grad rettet opmærksomheden mod grundlaget for fremvækst af fremmedfjendtlige holdninger.

Embedsmandskomitéen for social og helsespørgsmål (EK-S) har i tillæg drøftet andre initiativer for at modvirke fremmedfjendtlige holdninger i Norden. På sit møde i marts 2001 blev det besluttet, at vurdere deltagelse i en tværsektoriel, nordisk ekspertgruppe på baggrund af MR-SAMs beslutning. Arbejdet skal indeholde en fællesnordisk indsats mod nynazisme og ekstremistiske bevægelser, som dyrker fremmedhad og racisme, med særlig fokus på børn og unge. Sektorens deltagelse vil blive yderligere diskuteret i løbet af året.

Narkotikaområdet:
Embedsmandskomiteen for narkotikaspørgsmål, EK-Narko's bevilling til projektet "Narkotikamisbrug blandt indvandrere- erfarings- og informationsudbytte om insatser" er ikke blevet realiseret som planlagt på grund af praktiske besværligheder relateret til opdragstager.

På et møde i efteråret 2001 i embedsmandskomiteen vil man diskutere prioriteringer på baggrund af situationen på området med henblik på at aktualisere spørgsmålet.

Lovgivningsområdet:
Med henblik på at etablere et tættere nordisk samarbejde omkring forebyggelse og bekæmpelse af kriminalitet af racistisk eller nazistisk karakter, har Ministerrådet (Justitsministrene) taget initiativ til nedsættelse af en nordisk ekspertgruppe på området. Ekspertgruppen, der består af repræsentanter fra såvel efterforsknings- som anklagemyndighederne i de nordiske lande, vil have til opgave at analysere problemer og rutiner for håndtering af udviklingen i nazistisk og racistisk motiveret kriminalitet samt til at udarbejde rutiner for håndtering af informationsudveksling på nordisk plan. Resultaterne af ekspertgruppens arbejde forventes at foreligge i efteråret 2001 og vil blive fremlagt i en slutrapport som præsenteres på et fællesnordisk seminar.

Samarbejdsministrene har givet støtte til igangsættelse af en systematisk undersøgelse og evaluering af initiativer/aktiviteter for børn og unge i kommuner/regioner i Norden, som forholder sig til problemstillingen omkring ekstremistiske bevægelser, som dyrker fremmedhad og racisme. Undersøgelsen skal munde ud i afholdelse af et seminar i begyndelsen af 2002. Arbejdet vil have en umiddelbar nytteværdi i form af dannelse af netværk og formidling af *best prac-*

tice fra ungdomsforskere og på længere sigt vil seminaret være basis for forslag og idéer, som kan videreudvikles til nødvendige initiativer. Initiativet vil blive koordineret i forhold til blandt andet arbejdet omkring "Vitt oljud - nordiska mörker". Endvidere koordineres i forhold til FN-året (2001) mod racisme og for respekt og tolerance, herunder Europarådets konferencen i oktober 2001. Forskningsarbejdet/undersøgelsen påbegyndes allerede i sommeren 2001.

Den frivillige sektor

Befolkningssammensætningen i Norden er ændret og det er en udfordring, som må håndteres i de demokratiske strukturer for at sikre bred folkelig deltagelse i en fortsat udvikling af en fælles demokratisk kultur. Som et første skridt i retning af øget kundskab, vil der i løbet af 2001 blive iværksat en nordisk udredning, som forholder sig til relationen mellem de idéelle organisationer i Norden og personer med indvandrerbaggrund og andre minoritetsgrupper samt idéelle indvandrerorganisationer.

Afsluttende bemærkninger: Nordisk Ministerråd har inden for alle relevante sektorer i Nordisk Ministerråd nu integreret indsatserne mod fremmedfjendtlighed og for det multikulturelle samfund som en del af sektorernes løbende arbejde med inddragelse af Nordisk Råds fremhævede prioriteringer som et væsentligt element.

På foranledning av Nordisk Råds Kontrollkomités forespørsel av 13. januar 2000, har Nordisk Ministerråd henvendt seg til alle institusjoner, støtteordninger og fond finansiert over det nordiske budsjettet, med spørsmål om det finnes aktiviteter i deres regi som utelukker borgere fra ikke-EU/EØS-land, bosittende i Norden, fra å delta eller søke støtte.

Besvarelsen viser at det i svært lite omfang finnes hindringer for deltakelsen til ikke-EU/EØS-statsborgere, bosatt i Norden. Nordjobb-programmet representerer et unntak. For å kunne delta i Nordjobb skal man være statsborger i et nordisk land og kunne tale skandinavisk. Kretsen av deltakere i Nordjobb kunne tenkelig utvides til hele EU/EØS-områdets statsborgere, da disse automatisk har oppholds- og arbeidstillatelse i Norden. Det ville imidlertid være vanskeligere å utvide deltakerkretsen til personer med statsborgerskap utenfor EU/EØS-området, idet de ikke automatisk får oppholds- og arbeidstillatelse i Norden. Spesielt arbeidstillatelse vil være vanskelig å få utstedt i forbindelse med de ufaglærte jobber som Nordjobb tilbyr. Dette skyldes at EU-regelverket kun gir tillatelse til å utstede arbeidstillatelser til statsborgere utenfor EU/EØS-området, hvis jobben ikke kan besettes med arbeidskraft fra EU/EØS eller arbeidskraften ikke kan utdannes i løpet av tre måneder.

Nordjobb-virksomheden er imidlertid under evaluering. Resultaterne vil blive sammenholdt med evalueringerne af de nordiske udvekslingsordninger for unge på uddannelsesområdet samt EU's rammeprogrammer. Formålet med at sammenholde ungdomsudvekslingsprogrammerne med hinanden er, at undersøge hvilken information og type af udvekslingsprogrammer målgruppen er interesseret i. Denne sammenligning vil muligvis kunne give inspiration til eventuelle forandringer i Nordjobb-virksomheden, herunder om den også kan omfatte unge med (permanent) opholdstilladelse i Norden, som ikke er nordiske statsborgere.

Ministerrådet kan også orientere om en endring i Avtale mellom Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om rettstilling for samnordiske institusjoner og deres ansatte som angår spørsmålet om ikke-nordboeres adgang til deltakelse i nordiske aktiviter/støtteordninger. I hht. gjeldende avtale artikkel 2 skal ansatte i nordiske institusjoner være nordiske statsborgere, dog kan utenlandske statsborger ansettes etter særskilt godkjenning av ministerrådet. Etter en beslutning av de nordiske samarbeidsministrene 6. mars 2001, er avtalebestemmelsen under endring slik at utenlandske statsborgere heretter skal ansettes etter samme prosedyre som nordiske statsborgere.

På den baggrund foreslår Nordisk Ministerråd, for sin del, at rekommandationen afskrives.

Meddelelse
om rekommandasjon 17/1998/nord
Strategi för samarbetet med frivilligsektorn (B 178/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att genomföra föreliggande strategi för samarbete med frivilligsektorn samt att redovisa hur samarbetet framskrider genom årlig rapportering till Nordiska rådet;[9]

att ministerrådet i dialog med Nordiska rådet preciserar kriterier för vilken typ av organisationer som kan omfattas av samarbetet samt presenterar en förteckning över organisationer som omfattas av samarbetet;

att delge Nordiska rådet redogörelsen över det sektorspecifika samarbetet med frivilligorganisationerna samt tillhörande verksamhetsplan och budget.

Nordisk Ministerråd meddeler:

Som redegjort for i rekommandationssvaret i år 2000 er det vanskeligt at lave klare grænsedragninger definitionsmæssigt indenfor området frivilligsektoren. Nordisk Ministerråd har tidligere i sit rekommandationssvar anført, at man i øvrigt ikke finder det foreneligt med det holdnings- og værdimæssige grundlag for frivillig og/eller ideel virksomhed og for udviklingen i det folkelige arbejde, hvis man gennem en præcisering af kriterier for, hvilke typer af organisationer, som kan omfattes af samarbejdet, på forhånd udelukker nogle organisationer. Det må dog tilføjes, at ministerrådet, som et led i arbejdet med strategien for samarbejdet med frivillig sektoren, har iværksat et arbejde med indsamling af oplysninger fra sektorerne om, hvilke organisationer under frivilligsektoren, sektorerne de facto har et samarbejde med. Som en del af strategien skal sektorerne forholde sig åbne, aktive i forhold til samarbejdet med frivilligsektoren, og sigte på en dialog, som inddrager deres synspunkter, viden og kompetence før beslutningerne tages. Sektorerne har endvidere til opgave, at overveje indsatser til at fremme samspillet med frivilligsektoren. Dette forudætter en mere bevidst holdning til en afgrænsning af samarbejdspartnere. Ministerrådets vil på den baggrund i 2002 kunne give et billede af, hvilken type af organisationer, der faktisk samarbejdes med på de enkelte sektorer samt hvilke organisationer, der tilstræbes samarbejde med.

For en detaljeret redegørelse over, hvorledes man i de enkelte sektorer arbejder med at forstærke samarbejdet med den frivillige sektor, henvises til Nordisk Ministerråds forslag til budget for år 2002. (Budsjetteksten vedr. Ministerrådets samarbeid med den frivillige sektor (Generalsekretærens budsjettforslag, s 33)). Heraf fremgår, at støtten er ganske omfattende og er øget siden 2000. Redegørelsen for samarbejdet med og støtten til den frivillige sektor er udbygget i budgetforslaget for 2002. Endvidere må henvises til svaret på rekommandation nr. 5/2000/nord.

Nordisk Ministerråd foretager nu årligt i budgettet rapportering om overvejelser i de enkelte sektorer, hvad angår understøttelse og etablering af et forstærket samspil med frivilligsektoren. Der er etableret retningslinier for frivilligsektorens samspil med de officielle nordiske samarbejds-strukturer. Endelig vil Ministerrådet i 2002 kunne give et billede af, hvilke frivillige organisationer, som indgår i det officielle nordiske samarbejde på de enkelte sektorer.

Nordisk Ministerråd foreslår for sin del, at rekommandationen afskrives.

---

[9] Første at-sats ferdigbehandlet 2000

Meddelelse
om rekommandasjon 19/1998/nord
Samordnet lovgivning på ophavsretsområdet (A 1166/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

> *at* tage initiativ til at de nordiske regeringer iværksætter en samordnet lovgivning på ophavsretsområdet, som sikrer en rationel afregning til rettighedshaverne til fordel for en mere udbredt anvendelse af de nordiske TV-stationers arkivstof.

Nordiska ministerrådet meddelar:

Beträffande frågan om bruksrättigheterna till material i radio- och TV-företagens arkiv, har, såsom tidigare meddelats, det pågående arbetet i EU avvaktats. På våren 2001 har man i EU nått beslut om innehållet i EU-direktivet Upphovsrätten i Informationssamhället. I enlighet med det finska ordförandeskapets arbetsprogram skall det utredas huruvida det behövs ett nordiskt samordnat lagstiftningsprojekt för att lösa "arkivrättighetsfrågan". Styrningsgruppen för Nordiskt Kultur- och Massmediesamarbete kommer under året att, med EU-direktivet som grund, utreda denna fråga. Detta kommer bl.a. att ske genom kontakter med TV-företag samt organisationer som tillvaratar upphovsmännens rättigheter.

Tilleggsmeddelelse
om rekommandasjon 19/1998/nord
Samordnet lovgivning på ophavsretsområdet (A 1166/nord)

Nordiska ministerrådet lämnar följande tillägg till sitt meddelande 2001:

Nordiska ministerrådet har i tidigare meddelanden angående rekommendation 19/1998 framfört att man, beträffande frågan om bruksrättigheterna till material i radio- och TV-företagens arkiv, bör avvakta det arbete som pågår i EU med harmonisering av upphovsrätten i informationssamhället. Den 22 maj 2001 togs beslut om direktiv 2001/29/EG om upphovsrätten i informationssamhället.

Direktivet tar inte upp frågan om bruksrättigheter till material i radio- och TV-företagens arkiv till behandling. Frågan utgör en lagstiftningsfråga som anknyter till direktivets område men för vilkens vidkommande direktivet inte ställer några krav på ändringar. Eventuellt beslut om lagstiftningsändringar beträffande den aktuella frågan överlämnas således till respektive nation. I direktivet framgår vidare att avtalslicensordningen inte utesluts som en möjlig metod att reglera upphovsrättsliga frågor på. De nordiska länderna skall senast den 31 december 2001 implementera direktivet. Arbetet med denna implementering sker bl.a. vid de departement i de nordiska länderna som handhar upphovsrätten som sakområde. Varje land har att ta ställning till huruvida man i samband med implementeringen av direktivet också vill behandla frågan om bruksrättigheter till material i radio- och TV-företagens arkiv. Beslut om en avtalslicensordning är en nationell lagstiftningsprocedur. Ett samarbete pågår emellertid kontinuerligt mellan de nordiska enheter som arbetar med upphovsrättsliga frågor och för närvarande rör diskussionerna bla.a implementeringen av direktivet om upphovsrätten i informationssamhället. NMR kommer att översända samtliga relevanta handlingar, bl.a. public service företagens senaste rapport "Døde Arkiver?" rörande "arkivrättighetsfrågan" till de respektive nationella departement som nu handhar implementeringen av direktivet.

Nordiska ministerrådets Styrningsgrupp för Nordiskt Kultur- och Massmediesamarbete (KM-gruppen) har emellertid, efter det att direktivet lades fram, arrangerat ett möte med representanter för de nordiska public service företagen för att diskutera "arkivrättighetsfrågan"; nuläget i de nordiska länderna (förhandlingar, avtal, lösningar, problem), direktivets innehåll

och påverkan på saken samt lösningsmodeller och vidare steg. Med vid mötet var ett par representanter som vid de nationella departementen handhar upphovsrättsfrågor och nu bl.a. implementeringen av direktivet om upphovsrätten i informationssamhället.

Som ovan redogjorts för skall frågan om lagstiftningsåtgärder som lösning på "arkivrättighetsfrågan" behandlas nationellt. KM-gruppen har emellertid, dels genom samrådsmöte med representanter för de nordiska public service företagen, dels genom kontakt med, och översändande av aktuellt material till, de nordiska enheter som handhar upphovsrättsfrågor och implementeringen av aktuellt direktiv, verkat för att lyfta fram frågan. Det nu beskrivna samarbetet får anses utgöra en nyttig funktion i den vidare processen.

Ministerrådet anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Meddelelse om rekommandasjon 22/1998/nord Nordisk Språkpolitik (B 177/nord, A 1182/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

> *att* samtliga huvudmålsättningar, delmålsättningar samt förslag till åtgärder som framgår av ministerrådsförslaget genomförs;
>
> *att* i utarbetande av en ny handlingsplan om Nordmål beakta de synpunkter som utskottet framfört och fortsatt samråda med Nordiska rådet.

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordisk Ministerråd gav i 2000 en udførlig meddelse på rekommendationen, som Nordenudvalget i deres betænkning fandt på et tilfredsstillende sæt tog hensyn til udvalgets betænkning over ministerrådsforslaget om nordisk sprogpolitik. I forbindelse med Nordenudvalgets betænkning udtrykte udvalget også, at de forventer, at Nordisk Minsterråd markerer den nordiske sprogpolitik i forbindelse med Europarådets sprogår 2001 gennem følgende :

> "*att* inkludera specifika projekt, profileringar och satsningar i Nordmål-programmet för år 2001;
>
> *att* tillräckliga resurser reserveras i Nordiska ministerrådets budget för år 2001 så att nordisk språkpolitik blir synlig i Europa under språkåret;
>
> *att* säkra aktivt deltagande från det formella nordiska samarbetet vid Europeiska språkårets invigning."

På den baggrund meddelte Nordisk Råd, at de vil afvente næste års meddelse (2001) med hensyn til udvalgets ønske om ministerrådets særskilte profilering i Europarådets sprogår 2001 i overenstemmelse med Nordenudvalgets betænkning over meddelse om rekommendation 22/1998/nord.

På baggrund af ovenstående meddeler ministerrådet, at det i anledning af Europarådets sprogår 2001 har iværksat en række projekter, profileringer og satsninger inden for Nordmålprogrammet og i den forbindelse afsat tilstrækkeligt ressourcer. Der er blandt andet blevet igangsat :

1) et udredningsarbejde om de nordiske sprogs status på tærsklen til det 21. århundrede – især med henblik på tab af brugsområder. Udredningsarbejdet sætter fokus på de nordiske sprogs stilling i forhol ditl engeslk (såkaldt domænetab). For færøst, grønlandsk, svensk i Finland og finsk i Sverige gælder det i varierende udstrækning endvidere i forhold til respektive

dansk, fians, norsk og svensk. Arbejdet præcenteret ved Nordmål-forum 2001 den 15. og 16. november i Finland, hvor der dermed skabes øget sporgpolitisk debat og opmærksomhed om det nordiske sprogrum i en global tid.

2) Derudover er det blevet igangsat et projekt om børn og unges sprogforståelse, hvor der udvikles et undervisningsmateriale til brug for alle skoletrin i modersmål- undervisnigen i de nordiske lande.

3) Endelig blev der afholdt en strategikonference på Island 21.-23. september, hvor formålet var at diskutere, hvordan der kan skabes sammenhæng, synergi og helhed i det nordiske sprogsamarbejde.

De igangsatte projekter i anledning af sprogåret vil på sigt kunne give gode erfaringer om udviklingsmuligheder for den nordiske sprogpolitik.

Med hensyn til at sikre aktivt deltagende fra det formelle nordiske samarbejde ved sprogsårets invielse var der møder mellem ministerrådets sekretariat og de ansvarlige for sprogåret ved Europarådet. Udover ordinær deltagelse som konferencedeltagere inviteret af Europarådet betød forhinderinger af mere strukturel karakter, at der ikke var anledning til en præsentation af det formelle nordiske samarbejde.

Ministerådets anser, at rekommandationen kan afskrives.

Meddelelse om rekommandasjon 24/1998/kk Samordning av biståndsinsatser i Nordens närområden (A 1190/k)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att överväga de i sex punkter angivna åtgärderna för att förbättra samordningen av de nordiska regeringars insatser i Nordens närområden genom;

- ett mer systematiserat informationsutbyte
- att underlätta de lettiska myndigheters samordning av egna och andra länders insatser;
- att utveckla de nordiska finansieringsinstitutionerna
- att förstärka dialogen på nordisk plan i policyfrågor
- en stärkt politisk dialog mellan de nordiska och baltiska staterna
- beakta de särskilda behoven i fråga om samordning av biståndsinsatser i Ryssland

att i lämplig form, och senast inför Nordiska rådets 51:a session, för Rådet redovisa resultatet av dessa överväganden.

De nordiska ländernas regeringar meddelar:

Nordiska ministerrådet och de nordiska regeringarna ingår i ett antal samarbetsstrukturer med systematiskt och regelbundet informationsutbyte om insatser i närområdena. Samarbetet inom ramen för bl.a. Östersjörådet, Barentsrådet har intensifierats och Ministerrådet har ansökt och i oktober 2000 erhållit observatörsstatus vid Arktiskt Råd. Samarbetet inom de ovannämnda strukturerna har utöver informationsutbytet resulterat i ett antal konkreta samarbetsprojekt.

I mars 2001 antog de nordiska Samarbetsministrarna ett Ministerrådsförslag om reviderad nordisk strategi för samarbete med närområdena. Ministerrådsförslaget tog utgångspunkt i den översyn av Ministerrådets strategi för samarbete med närområdena som i augusti 2000 hade pre-

senterats i rapporten Närmare Norden. Ett av de mest centrala intentionerna vid detta beslut var att kunna koordinera Ministerrådets insatser i förhållande till övriga aktörers insatser samt att finna sådana mekanismer, som tillåter närområdesländerna koordinera biståndsinsatser utgående från sina egna behov.

I syfte att för Ministerrådets del underlätta koordinering av insatser har ett projektregister upprättats, som finns tillgänglig på Ministerrådets hemsidor. Detta register kommer i ett senare skede att länkas till de motsvarande nordiska nationella databaserna, vilket kan avsevärt bidra till samordningen av insatser så väl i Lettland som i de övriga länderna i närområdet. I samband med ovannämnda Ministerrådsförslag beslöt Samarbetsministrarna även att Ministerrådets insatser bör förankras att bättre motsvara mottagarländernas behov genom att Ministerrådets informationskontor i samarbete med de nordiska ambassaderna utvecklar kontakterna till de koordinerande myndigheterna i respektive mottagarland.

De nordiska finansieringsinstitutionerna spelar en viktig roll vid allokeringen av medel till närområdessamarbetet. Nordiska Investeringsbanken NIB bidrar med bl.a. lån till miljöinvesteringar, modernisering av samhälleliga infrastrukturer samt med en speciell låneordning för kvinnlig företagsamhet. Nordiska miljöfinansieringsbolaget Nefco:s verksamhet evaluerades i 2000, varvid man konstaterade att verksamheten har bidragit till effektivare utnyttjande av förnybara energikällor, renare produktion i Ryssland och Baltikum, till uppbyggande av vatten- och avloppsledningar i Estland och Lettland samt till att förnya kollektivtrafiken i St. Petersburg. Nefco:s roll i närområdessamarbetet kommer att utvecklas vidare med sikte på användning av fondens medel till gynnsamma effekter på miljön och på mobilisering av ytterligare resurser från andra källor. Nordiska projektexportfonden Nopef, vars verksamhet huvudsakligen riktar sig till närområdena föreslås i 2002 års budgetförslag att bli omfattad av närområdesprogrammet, vilket förbättrar vidare möjligheterna att utveckla verksamheten i enlighet med närområdessamarbetets överordnade målsättningar. I samband med det ovannämnda Ministerrådsförslaget beslöt Samarbetsministrarna att tillsätta en ny rådgivande sakkunnigkommitté bestående av representanter för de östbiståndsansvariga enheterna vid de nordiska utrikesministerierna. Denna kommitté skall få i uppgift att medverka vid implementeringen och uppföljningen av närområdesprogrammet, vilket på ett naturligt sätt också kan bidra till dialogen om policyfrågor på nordisk plan. På motsvarande sätt skall de nordiska Senior Arctic Officials bilda en rådgivande sakkunnigkommitté när det gäller arktiska frågor.

De nordiska Samarbetsministrarna har sedan 1996 haft regelbundna årliga sammanträden med de baltiska Samarbetsministrarna. Vid dessa möten har dels samarbetets målsättningar och prioriteringar, dels erfarenheterna av de genomförda aktiviteterna diskuterats. På motsvarande sätt har flera sektoriella ministerråd och ämbetsmannakommittéer inlett samarbete med årligen eller vart annat år förekommande gemensamma möten. Härvid bör också nämnas att de nordiska och baltiska ministrarna numera för politisk dialog i varierande konstellationer i ett stort antal möten inom ramen av de existerande samarbetsstrukturerna runt Östersjön.

När det gäller de särskilda behoven av samordning av biståndsinsatser i Ryssland, har man från Ministerrådets sida under de senaste åren anordnat en del seminarier, där bl.a. guvernörer och viceguvernörer för länsförvaltningarna i nordvästra Ryssland har inviterats att delta. Därtill har både Ministerråddssekretariatet och respektive ordförandeland i regel haft kontakter till de federala myndigheterna. Ministerrådets deltagande vid Barents Euro-Arktiska Råds och regionråds möten har också syftat till samordning av aktiviteter i Ryssland. Dialog av ovannämnd art kommer att fortsättas och fördjupas, samtidigt som man genom upprättandet av kontaktverksamhet i St. Petersburgs region, Barents-regionen och i Kaliningrads region strävar till att intensifiera samordningsmekanismer på basis av de lokalt definierade behoven.

De nordiska regeringarna anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Meddelelse
om rekommandasjon 31/1998/när
Miljöcertifiering av fisk (A 1184/när)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att på tvärsektoriell nivå fortsätta arbetet med att definiera bärkraftigt fiskeri och att utveckla kriterier för certifiering;

att undersöka möjligheterna att införa en nordisk miljömärkning för fisk, omfattande hela processen från fångst till försäljning;

att undersöka möjligheterna att hantera miljömärkningen av fisk inom ramen för den nordiska miljömärkningen (Svanen);[10]

att ministerrådet fortsätter med insatser av typ "Den Grønne Bølgen" för att vitalisera den politiska debatten rörande fiskeriets bärkraftighet.[11]

Nordisk Ministerråd meddeler på de nordiske regeringers vegne:

Mærkning af fisk fra bæredygtigt fiskeri er et område af stadig interesse for det nordiske fiskerisamarbejde. Ministerrådet (Fiskeri) har siden 1996 beskæftiget sig med området og foretaget sig en række initiativer desangående.

Indenfor det tværsektorielle samarbejde, i regi af Nordisk Miljø- og Fiskeristrategi 1999-2001 (MiFi), har emnet også været drøftet. En ekspertgruppe med fiskerifaglig kompetence har udviklet grundlæggende kriterier for bæredygtigt fiskeri. Gruppen har afgivet rapporten: "An Arrangement for the Voluntary Certification of Products of Sustainable Fishing" (Ministerrådets rapportserie DIVS 2000:841, på engelsk og svensk). Rapporten blev forelagt Ministerrådet (fiskeriministre) i august 2000, som besluttede at offentliggøre den. Rapporten fremtræder herefter som Nordisk Ministerråds officielle tilkendegivelse af mulighederne for at definere bæredygtigt fiskeri og kriterier for evaluering af dette.

Ministerrådet har med offentliggørelsen af rapporten inviteret til en bred international drøftelse af problemområdet. Rapporten er af Island, på vegne Nordisk Ministerråd, forelagt EU-kommissionen og EU-kommissæren for fiskeri, FN's fiskerikommission (COFI), samt WTO.

Rapporten blev umiddelbart efter Ministerrådsmødet omtalt i pressemelding og gjort offentlig tilgængelig via Ministerrådets hjemmeside. Ministerrådet har således fulgt op på tidligere beslutning om at føre debatten om dette emne i et internationalt fora.

Rapporten kan også forventes at spille en rolle under revision af EU's fælles fiskeripolitik (2001), hvor integration af miljøhensyn i en fremtidig politik er prioriteret. EU's fiskerikommissær har således inviteret til fortsatte drøftelser på området.

På vegne af Ministerrådet afholdt Nordisk Embedsmandskomité for Fiskeripolitik (NEF) en workshop om mærkning af bæredygtigt fiskeri og produkter derfra. Repræsentanter fra bl.a. KRAV og DEBIO deltog. De nordiske lande afgav her status for arbejdet med mærkning nationalt. KRAV tilkendegav ved denne lejlighed, at man indstillet på at udarbejde kriterier for mærkning af vildfanget fisk med henblik på KRAV mærkning af produkter herfra..

NEF har, efter indstilling fra arbejdsgruppen om mærkning af fisk, vedtaget at afholde en åben konference/høring/seminarom mærkning af bæredygtigt fiskeri, som forventes at ville finde sted i efteråret 2001.

Ministerrådet har ladet udarbejde en brochure om det videnskabelige grundlag for fiskeriforvaltning: "Fiskekvotene, hvordan bliver de til ?"

---

[10] Tredje at-sats ferdigbehandlet 2000
[11] Fjerde at-sats ferdigbehandlet 2000

Videre har Ministerrådet, i regi af miljø- og fiskerisamarbejdet, ladet rapporten: "International co-operation on fisheries and environment" opdatere. Rapporten giver en oversigt over alle relevante aftaler, konventioner og samarbejdsorganisationer af betydning for miljø- og fiskerispørgsmål.

Ministerrådet mener ikke, at det vil være muligt at udforme en mærkningsordning omfattende alle aspekter fra 'fjord til bord'. Foruden spørgsmålet om bæredygtighed i fangstledet, kriterier for dette og en certificeringsordning, kan dette indebære miljøkonsekvensanalyser ved fangst (biodiversitetstab, kabitatsforringelser, selektion etc.), forarbejdning (vandforbrug, miljøbelastning/forurening/genindvinding) , lagring (energiforbrug, genbrugsmaterialer) og transport (energiforbrug, forurening) samt anvendelse af den miljømæssige bedst tilgængelige teknologi (BAT). Ministerrådet har derfor igangsat et arbejde om livscyklusanalyse (LCA) af fiskeprodukter. Der er ikke tidligere udarbejdet retningslinier for "vugge til grav" analyser indenfor dette felt så der er tale om et vanskeligt pionerarbejde.

For at kunne kontrollere, at et givet produkt reelt stammer fra bæredygtigt fiskeri, reelt er forædlet ved brug af BAT, samt opfylder eventuelt andre aspekter af livscyklusvurdering, som er indeholdt i en mærkningsordning, er det essentielt for konsumenten, at det er muligt at spore produktet baglæns gennem distributionskæder, produktion og helt ud til fangstfeltet. Ministerrådet har gennem en årrække støtte initiativer indenfor området sporbarhed. Disse aktiviteter videreføres nu dels nationalt i Norden, dels gennem det EU-støttede projekt "Tracefish".

Ministerrådet foreslår den sidste punkt i rekommandationen afskrevet.

Meddelelse om rekommandasjon 36/1998/när Gjennomføring av nordisk miljøregnskap for energi samt harmoniserte miljøskatter på el (A 1188/när)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderar de nordiske lands regjeringer

at det innen år 2001 utføres en grunnleggende analyse av tiltak som vil føre til at det nordiske elmarkedet i større grad blir bærekraftig, gjennom økt samordning av de forskjellige energibærerne. I denne analysen bør følgende momenter være grunnleggende:

- det nordiske markedets pris på elektrisitet skal gjenspeile de ulike energibærernes miljøkostnader,
- de forskjellige energibærernes fortrinn skal utnyttes, slik at energiproduksjonen gjennom året foregår på en mest mulig miljøvennlig måte,
- subsidier og andre regler som favoriserer bruk av ikke fornybare og forurensende energikilder skal reduseres.[12]

å et innen år 2001 gjennomføres tiltak i det nordiske elmarkedet for innføring av et enhetlig system der miljøkostnadene prises i produksjonsleddet. Formålet skal være å minimalisere utslipp av CO_2 og andre klimagasser;

å det til år 2001 etableres et nordisk miljøregnskap for energi som et verktøy for å oppnå miljøgevinster gjennom en optimal utnyttelse av landenes energikilder med det formål å begrense miljøskadelige utslipp.

at det gjennomføres en konferanse i løpet av 1999, som en delrapportering til Nordisk Råd om det pågående arbeidet på dette området.[13]

---

[12] Første at-sats ferdigbehandlet 2000

[13] Fjerde at-sats ferdigbehandlet 2000

De nordiska ländernas regeringar meddelar:

Ministerrådet har på basen av rekommendationen och diskussionerna med Nordiska rådets närområdesutskott senaste året fortsatt arbetet med att kartlägga och bedöma existerande metoder för att mäta, redovisa och konsekvensbedöma energi-investeringarnas miljöpåverkan som ett stöd i beslutsfattandet om nya energiprojekt.

Ministerrådet avser att presentera resultaten av detta arbete under hösten 2001 och arbetet beräknas vara slutfört våren 2002. Ministerrådet inviterar Nordisk Råd till en presentation av och diskussion om resultaten tisdagen den 11 september 2001 i Helsingfors.

De nordiska regeringarna anser att rekommendationen därefter kan avskrivas.

Meddelelse
om rekommandasjon 2/1999/nord
Tvärsektoriell handlingsplan och åtgärder för barn och unga (A 1194/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å utarbeide en tversektoriell handlingsplan for barn og unge;

å utvikle et nordisk samarbeid om barns psykiske helse;

å i samarbeid med de nordiske barneombud se på behovet for en klarlegging av begrepet "barnets beste", og vurdere aktuelle tiltak for å øke debatt og oppmerksomhet rundt begrepets innhold både i fagmiljøer og i den allmenne befolkning;

å i samarbeid med barneombud og rettsvesen, innlede et nordisk samarbeid for å belyse barnets prosessuelle stilling, for å sikre at barnets beste ivaretas i alle sammenhenger;

å sammen med barneombudene og internettleverandørene utrede mulighetene for en felles nordisk internettvakt;

å utvikle en erfaringsutveksling mellom de nordiske land når det gjelder barn og unges medbestemmelse og innflytelse på lokalt og regionalt plan.

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordisk Ministerråd har fremsendt til Nordisk Råd et ministerrådsforslag , "Norden ind i et nyt årtusind" – Tværsektoriel handlingsplan for børne- og ungdomspolitisk samarbejde 2001-2005. Nordisk Råd har behandlet forslaget og foreslået Nordisk Ministerråd at vedtage forslaget og inddrage Nordenudvalgets kommentarer som de fremgår af Nordenudvalgets betænkning (B 200/nord).

Nordisk Ungdomskomité, som er ministerrådets rådgivende organ på børne- og ungdomspolitiske spørgsmål har fået hovedansvaret for implementeringen af handlingsplanen i samarbejde med de mange sektorer inden for Nordisk Ministerråds virksomhed, som forslaget berører.

Vedrørende børns psykiske helse har der ikke været meget samarbejde på området i Norden, men i Syd- og Øst-Europa har man arbejdet meget med problemet. Der er et behov for at udvikle en politik omkring problemet på nordisk plan og der vil blive taget initiativ for at lægge grundlag til en sådan politik.

Den tværsektorielle handlingsplan behandler samarbejdet på lovgivningsområdet og indeholder forslag om tiltag som berører bl.a. begrebet "barnets bedste", barnets processuelle stilling og om internetvagt.

Den tværsektorielle handlingsplan for det nordiske barne- og ungdomspolitiske samarbejde er bygget op omkring seks fælles overgrebene mål. Børn og unges deltagelse og indflydelse er et af disse mål.

Dette er mål som alle sektorer skal rette indsatser for barn og ungdom for at opnå, baseret på en videre udvikling av virkemidler og infrastruktur.

Børn og unges indflydelse i lokale beslutninger er i varierende grad forankret i nationale løvværk.

En række regioner og kommuner i de nordiske lande har iværksat projekter som skal øge barn og unges deltagelse i og påvirkning på spørgsmål som angår dem. Gennem aktiv deltagelse i forskellige beslutningsprocesser, får barn og unge værdifuld mulighed til å udvikle et forhold til sine egne demokratiske rettigheder.

Der er allerede sat i gang aktiviteter omkring emnet inden for Nordisk Ministerråd. Således arrangerede Nordisk Ungdomskomité i samarbejde med det finske formandskab et seminar den 4.-6. april 2001 omkring temaet "Børn og unges deltagelse og delagtighed på lokalt og regionalt niveau". Målet med seminaret var at forstærke unges deltagelse og indflydelse i samfundsprocessen på alle niveauer i Norden, at forøge erfarings- og informationsudvekslingen om og mellem nordiske delagtighedsprojekter, at stimulere til opbygningen af netværk mellem delagtighedsprojekter i Norden og at forstærke det uformelle netværk: "Nordisk Ungdomsråds Forum".

Norge planlægger sammen med Europarådet et seminar i Norge år 2002 om børn og unges medbestemmelse.

Ministerrådet anser for sit vedkommende at rekommandationen kan afskrives.

Meddelelse om rekommandasjon 3/1999/nord Barns rättigheter (A 1194/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske lands regjeringer

> *å* aktivt implementere barnekonvensjonen, initiere kommunene til å anta barnekonvensjonen og følge opp sin forpliktelse etter konvensjonens art 42 til å spre kunnskap om den;
>
> *å* arbeide for å utvikle og iverksette gode metoder for barn og unges medbestemmelse og innflytelse på lokalt, regionalt og nasjonalt plan.

De nordiske regjeringer meddeler:

Indsatsen i de enkelte lande er beskrevet i det svar på rekommandationen, som blev givet på sessionen i november 2000.

Nordisk Ministerråd har senere fremlagt et ministerrådsforslag til en handlingsplan for nordisk samarbejde på det børne- og ungdomspolitiske område 2001-2005. FN's børnekonvention danner udgangspunktet for dette samarbejdsforslag, hvis hovedmål bl.a. er at arbejde for at øge børn og unges indflydelse lokalt, regionalt, nationalt og nordisk.

De nordiske regeringene anser at rekommandationen kan afskrives.

Meddelelse
om rekommandasjon 4/1999/nord
Barn och unga i glesbygd (A 1195/nord).

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at udarbejde en udredning om børn og unges situation i spredt bebyggede områder i Norden. Udredningen bør være færdig i løbet af efteråret 2000 og skal bl.a. fokusere på

- Hvorvidt børn og unges rettigheder, med hensyn til uddannelsesmuligheder og sociale forhold i spredt bebyggede områder, bliver varetaget i lige så høj grad som for børn og unge i centrale områder;
- At samle ny viden om børn og unges situation med fokus på fordele og ulemper ved opvækst i spredt bebyggede områder:
- Hvordan informationsteknologi (Fx Internet) kan bidrage til at minimere periferiens ulemper for børn og unge, og hvordan denne udvikling kan forstærkes.

at indenfor de eksisterende støtteordninger fremme og opmuntre samarbejde og erfaringsudveksling mellem spredt bebyggede områder i de nordiske lande med henblik på deres arbejde for børn og unge.

Nordisk Ministerråd meddeler:

I den tværsektorielle handlingsplan for det nordiske børne- og ungdomspolitiske samarbejde 2001-2005 er der blandt andet sat fokus på børn og unges livsvilkår i spredt bebyggede områder. Handlingsplanen har et eget kapitel om sagen med flere forslag til tiltag omkring emnet. Forslagene tager udgangspunkt i Nordisk råds rekommandation.

De nordiske kulturministre har, som et led i de strategiske kultursatsninger bevilget DKK 900.000 til Nordisk ungdomskomité og Styringsgruppen for nordisk børne- og ungdomskultur i fællesskab til projektet "Barn och ungas levnadsvillkor i glest bebodda områden i Norden". Projektet består af tre delprojekter som gennemføres i 2001-2002 med hovedvægt på 2001.

"Utredning av barns och ungas levnadsvillkor i glest bebodda områden på basen av existerande barn- och ungdomsforskning i Norden och Europa (Initiativ NR utskottsförslag A 1195/nord undersøgelse af børn og unges situation i spredt bebyggede områder.)"

"Nordiskt temaseminarium 4 - 6.10.2001 Vaasa; "Barns och ungas levnadsvillkor i glest bebodda områden - ett nordiskt och europeiskt perspektiv"

"Nordisk barn och ungdomspolitisk årsbok med temat barns och ungas levnadsvillkor i glest bebodda områden."

Projektet består således af en undersøgelse, et seminar og en præsentation af resultatet på tryk.

Ministerrådet anser for sin del at rekommandationen kan afskrives.

Meddelelse
om rekommandasjon 5/1999/nord
Mobbning och våld bland barn och ungdomar (A 1196/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att genomföra en studie om på vilket sätt den fysiska miljön i skolan samt minskad vuxentäthet i skolor och efter skoltid leder till en försämrad skolmiljö med mobbning och våld som vardagsinslag och att barn och ungdomar i allt högre grad upplever ensamhet i hemmet;

att stödja och utveckla nordiskt forskarsamarbete och utväxling av forskningsresultat om mobbning;

att utarbeta en nordisk handbok baserad på lokala erfarenheter av motverkande av mobbning bland barn och ungdomar;

att utvidga det nordiska skolsamarbetet till att även omfatta frågor om skolans fysiska och psykiska miljö.

Nordisk Ministerråd meddeler:

Mobning og vold er et alvorligt problem, som optager regeringerne i de nordiske lande. I naturlig forlængelse heraf ligger blandt andet udveksling af erfaringer m.v. på skoleområdet med at finde løsninger på denne komplekse problemstilling, hvor også bekæmpelse af racisme og anden krænkende behandling bør indarbejdes. Og der er basis for denne udveksling, idet der allerede ligger mange gode erfaringer med og eksempler på netværk, handlingsplaner, antimobnings-programmer m.v. som andre skoler i de nordiske lande med fordel kan blive inspireret af.

På den baggrund har styringsgruppen for det nordiske skolesamarbejde (NSS) taget flere initiativer på skoleområdet med henblik på at arbejde med at undgå mobning, vold og racisme med alle de negative konsekvenser, som der er for ofrene, mobberne og for samfundet som helhed.

For det første er der nedsat en arbejdsgruppe i NSS regi som blandt andet skal kortlægge de nationale tiltag, herunder også forskningsresultater, som kan have nytte for de øvrige lande. Resultaterne af dette arbejde er planlagt til at blive lagt ud på det nordiske skoledatanet ODIN, hvilket vil være med til fremover at sikre en opdateret nordisk "håndbog" om disse vigtige emner.

For det andet er temaet "vold, mobning og racisme" også blevet lagt ind i temarammen for én af NSS nedsat arbejdsgruppe, som arbejder med at forberede nordiske tiltag vedrørende værdidiskussionen.

For det tredje er mobning og vold også et vigtigt tværsektorielt tema, hvorfor det også er blevet et væsentligt tema for den permanent nedsatte arbejdsgruppe mellem NSS og Børne- og Unge Komiteen (BUK). Arbejdsgruppen har fået mandat til at se på samt forelægge forslag til samarbejdsinitiativer vedrørende skolens betydning for børnekulturen og børnekulturens betydning for skolen blandt andet med fokus på mobning og vold.

For det fjerde vil temaet jævnligt blive taget op på NSS møderne med henblik på løbende at vurdere, om der er behov for yderligere tiltag i nordisk regi på skoleområdet. Dette vil blandt andet ske i form af diskussionsoplæg til styregruppens møder.

Ministerrådet anser at rekommandationen kan afskrives.

Meddelelse
om rekommandasjon 8/1999/kk
Uppföljningen av Nordiska rådets rekommendationer (A 1209/k)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att se över sina rutiner för handläggning och politisk behandling av Nordisk rådets rekommendationer;

att i samråd med de nordiska samarbetsorgan utveckla informationen om ärendenas handläggning och dokumentation;

att ta initiativ till samråd mellan ämbetsmannakommitteernas medlemmar och tjänstemän i Nordisk rådets olika sekretariat;

att i meddelandena så långt möjligt redovisa effekterna av vidtagna åtgärder;

att återinföra ett system där nationella bidrag till meddelandena görs tillgängliga för Nordiska rådets medlemmar.

De nordiske lands regjeringer meddeler:

Rekommandasjoner og fremstillinger er et viktig styringsinstrument i det nordiske samarbeidet, og fra regjeringssiden legges det vekt på at man har velfungerende prosedyrer for håndtering av rekommandasjonene. En løpende dialog om og evaluering av oppfølgningen, bidrar til å sikre dette.

Regjeringene vil dog bemerke at resultatet av oppfølgning av rekommandasjonene, ikke er uavhengig av rekommandasjonenes antall, innhold og utforming. Regjeringene har derfor med interesse merket seg kontrollkomiteens egne kommentarer til denne rekommandasjonen. Der henvises bl.a. til at rekommandasjoner ikke har sterk forankring i de nasjonale parlamenter, at det avgis et for stort antall rekommandasjoner og at rekommandasjonene har for lang levetid.

Nasjonal saksbehandling og politisk behandling av rådets rekommandasjoner

Ministerrådets oppfølgning av rekommandasjoner og fremstillinger omtales kortfattet i Helsingforsavtalens artikkel 65, hvor det framgår at det skal avgis meddelelser før hver ordinære sesjon. Forøvrig finnes ikke bestemmelser i avtalen eller arbeidsordningene.

Nasjonalt og i ministerrådet har man således utviklet interne rutiner for oppfølgningen av rekommandasjonene. Rutinene er dog temmelig likeartede i de respektive nordiske land. Den enkelte rekommandasjon vurderes av det (de) berørte departement. Hvornår og hvorledes ministrene forelegges rekommandasjonene og forslag til håndtering og besvarelse av disse, varierer avhengig av rekommandasjonens innhold. Man er forøvrig av den oppfatning av landenes respektive interne rutiner for politisk behandling av rekommandasjonene skaper et godt grunnlaget for politisk styring.

Informasjon om saksbehandling og dokumentasjon

I understøttelsen av ministerrådets og regjeringenes oppfølgning av rekommandasjonene og utforming av meddelelsene, har Nordisk Ministerråds sekretariat en løpende kontakt med nordisk Råds sekretariat, som derigjennom får gode muligheter for å holde de øvrige sekretariater under Nordisk Råd orienterte. Man vil vektlegge betydningen av denne løpende kontakten.

Nordisk samarbeidskomité vedtok for øvrig den 23. mai 2001 interne retningslinjer for behandling av rekommandasjoner og fremstillinger i Nordisk Ministerråd.

Kontaktene mellom embetsverket og Nordisk råds sekretariater

I nasjonale overveielser vedrørende oppfølging av rekommandasjoner og utformingen av meddelelser, kan det ved behov tas kontakt mellom embetsverket og rådets sekretariater. Denne muligheten, bedømmes fra landenes side som tilfredstillende på nåværende tidspunkt.

Gjennom året er det forøvrig også flere forum for kontakt mellom ministre og representanter fra Nordisk Råd i de respektive land, hvor det gis muligheter for å drøfte rekommandasjonene og oppfølgningen av disse. Det arrangeres møter mellom det enkelte lands samarbeidsminister og rådsdelegater, likeledes avlegger regjeringene årlige redegjørelser eller meldinger – med etterfølgende debatter - vedrørende det nordiske samarbeid til de respektive parlamenter.

Redegjørelse for resultater av tiltak

For regjeringene og ministerrådet er meddelelsene et sentralt instrument for redegjørelse for sin virksomhet og for å få en dialog med Rådet om denne. Man legger derfor vekt på at det, så langt som mulig på tidspunktet for avgivelse av en meddelelse, redegjøres for resultatene av tiltak som er iverksatt på bakgrunn av rekommandasjonen eller som er relevant for rekommandasjonens gjennomførelse. I de tilfeller der det fra avgivelsen av meddelelsene og fram til sesjonen skjer vesentlig utvikling i saker, kan det avgis tilleggsmeddelelser.

For øvrig vil redegjørelser for ulik tiltak med bakgrunn i eller tilknytning til rekommandasjonene også framgå av budsjettdokumenter og årsrapporter.

Ministerrådet vil også bemerke at det ville være nyttig for Ministerrådets oppfølgning av rekommandasjonene, at Rådet opplyser om begrunnelsen i de tilfeller der rekommandasjoner ikke avskrives.

Innsyn i landenes innspill til meddelelser

Gjeldende praksis for besvarelse av rekommandasjoner rettet til regjeringene, er at eventuelle divergerende holdninger mellom landene avspeiles i meddelelsen til rekommandasjonen. Dersom landene kan enes om en felles holdning, anser man ikke at det er behov for å redegjøre for de enkelte lands innspill til meddelelsen.

Regjeringene anser, for sin del, at rekommandasjonen kan avskrives.

Meddelelse om rekommandasjon 9/1999/nord Strategi för nordiskt utbildnings- och forskningssamarbete 2000-2004 (B 186/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

> *att* fastställa ministerrådsförslag B 186/nord angående Norden som foregangsregion for udvikling af menneskelige ressourcer, strategi for nordisk uddannelses- og forskningssamarbejde 2000-2004, med beaktande av de synpunkter som framförts av Nordiska rådet.

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordisk Ministerråd har i foråret 2001 intensiveret dialogen med Nordisk Råd om opfølgning af Strategi for nordisk uddannelses- og forskningssamarbejde 2000-2004. Fremdriften i implementeringen af strategien er således blevet drøftet på to møder mellem Ministerrådet og Nordenudvalget i februar måned.

På mødet med Nordenudvalget den 6. februar på Christiansborg tog man under overskriften "Udfordringer for det nordiske samarbejde inden for højere uddannelse og forskning" tog man fire emner op":

1. Nordiske spidsforskningsenheder (Centres of Excellence)
2. Nordisk samarbejde om forskeruddannelse
3. Transnationale uddannelser
4. Morgendagens undervisning, læring og forskning.

Nordisk Ministerråd for uddannelse og forskning (MR-U) har på anbefaling af Nordisk Forskningspolitisk Råd (FPR) foreslået samarbejdsministrene, at Nordisk Ministerråd i budget 2002 satser på etablering af et pilotprojekt om nordiske Centres of Excellence og på at styrke samarbejde om forskeruddannelse.

Under overskriften "Transnationale uddannelser" og "Morgendagens undervisning, læring og forskning" berørtes problematikken om internationalisering og kommercialisering af uddannelsesmarkedet. Uddannelse bliver i højre grad en handelsvare, der stiller andre krav til uddannelsesinstitutionerne. Dette er også aktuelt ved udbygning af undervisningsmarkedet til et virtuelt marked hvor de studerende kan sammenstykke deres uddannelser fra flere institutioner. Her er der behov for nationale og nordiske strategier for udvikling af virtuelle undervisningskoncepter på universitetsniveau (pædagogiske principper, teknologiske løsninger, samarbejdsrelationer, meritoverførsel).

I forbindelse med åbningskonferencen for det europæiske sprogår, der fandt sted den 19. februar 2001 i Lund, blev Nordenudvalget orienteret om udviklingen af det nordiske sprogsamarbejde. Nordisk Ministerråds sprogpolitiske referencegruppe påbegynder i år arbejdet med at skabe større helhed, synergi og synlighed i sprogsamarbejdet. En strategikonference, hvor repræsentanter for samtlige sprogaktiviteter indbydes til at deltage, holdes i Island 21.-23. september. Sprogkonferencen NORDMÅL-forum tematiserer de nordiske sprogs status ved tærskelen til det 21. århundrede set i forhold til engelsk. Rådet indbydes til at spille en aktiv rolle i begge konferencer.

På embedsmandskomitemødet (EK-U) i maj drøftedes en årsberetning, der med analytisk tilgang ser på implementering af strategien år 1 i år 2000. Årsberetningen oversendes til Rådet til orientering. Man vil endvidere se på mulighederne for en konsultation mellem undervisnings- og forskningsministrene og Nordenudvalget, hvor Rådet sammen med ministrene diskutere de videre perspektiver for opfølgning af strategien.

Dialogen mellem Ministerrådet og Rådet om strategiens implementering er dermed i god gænge. Ministerrådet har opfattet dialogen som positiv og konstruktiv og ser frem til, at den fortsættes fremover.

Ministerrådet anser, at rekommandationen kan afskrives.

Meddelelse
om rekommandasjon 10/1999/nord
Ömsesidigt godkännande av förhandsgranskning av film (A 1193/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska Rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

> *att* utreda förutsättningarna för en nordisk överenskommelse om ömsesidigt godkännande av förhandsgranskning av film och att, som ett första steg i genomförandet av en sådan överenskommelse, införa en samordnad finsk-svensk filmgranskning.

De nordiska ländernas regeringar meddelar:

Styrningsgruppen för Nordiskt Kultur- och Massmediesamarbete (KM-gruppen) har genomgått strukturen för regleringen av förhandsgranskning av film i de nordiska länderna. Av flera skäl, främst p.g.a. de olikheter som råder mellan ländernas nuvarande regleringar, har KM-gruppen uppfattningen att det inte föreligger några förutsättningar för en nordisk överenskommelse om ömsesidigt godkännande av förhandsgranskning av film. Inte heller föreligger förutsättningar att, som ett första steg, införa en samordnad finsk-svensk filmgranskning. Bestämmelser om, och genomförandet av, förhandsgranskning av film, bör enligt KM-gruppens mening även fortsättningsvis beslutas nationellt.

De nordiska regeringarna anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Meddelelse
om rekommandasjon 11/1999/euro
Ansattes representasjon i bedriftenes styrer i forbindelse med grenseoverskridende bedriftsetableringer (A 1198/euro)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

> *at* undersøge hvordan man sikrer de ansattes muligheder for indflydelse og repræsentation i virksomhedernes bestyrelser i forbindelse med grænseoverskridende selskabsdannelser i Norden. Undersøgelsen skal ses i forhold til både EU's lovgivning og de nordiske landes forskellige lovgivning om ansattes repræsentation i virksomhedernes styrende organer.

Nordisk Ministerråd meddeler:

MR-Næring stillede sig år 2000 positivt over for forslaget om at deltage i en undersøgelse af mulighederne for harmonisering af de gældende regler om medarbejderrepræsentation i virksomhedernes bestyrelser i forbindelse med grænseoverskridende selskabsdannelser i Norden.

Samtidigt blev det imidlertid understreget, at eventuelle initiativer naturligvis bør tages inden for rammerne af EU-traktaten og med respekt af samarbejdet inden for EU.

Der er taget et EU-initiativ i forbindelse med forhandlingerne om forslag til Rådets Statut for Det Europæiske Selskab og direktiv om supplerende bestemmelser til SE-statutten med hensyn til arbejdstageres stilling.

På Rådsmødet (beskæftigelses- og socialpolitik) den 20. december 2000 opnåedes politisk enighed om direktivet om supplerende bestemmelser i SE-statutten med hensyn til arbejdstagernes stilling. Forslaget er i øjeblikket fremsendt til Europa Parlamentet til 2. udtalelse. Medio juni 2001 forelå endnu ikke nogen udtalelse fra Europa Parlamentet og det vides på nu-

værende tidspunkt ikke, hvornår forslag til Rådets Statut for Det europæiske Selskab og forslag til direktiv om supplerende bestemmelser kan forventes vedtaget.

På den baggrund finder Nordisk Ministerråd ikke, at gennemførelsen af en undersøgelse som omtalt i rekommandation 11/1999/euro har interesse på nuværende tidspunkt.

Ministerrådet anser for sit vedkommende, at rekommandationen kan afskrives.

Meddelelse om rekommandasjon 12/1999/nord Handlingsplan for afskaffelse af grænsehindringer i Norden (A 1207/ nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd

> *at* snarest forelægge for Nordisk Råd forslag til en samlet handlingsplan for afskaffelse af ødelæggende grænsehindringer inden for Norden.

Nordisk Ministerråd meddeler:

De nordiske landes regeringer har gennem årtier prioriteret ønsket om, at nordiske borgere skal kunne bevæge sig uhindret over grænserne mellem landene indbyrdes. Udstrækning af nationale rettigheder til at gælde nordiske borgere, som flytter til et andet nordisk land, er et grundlæggende middel i denne overordnede politik, der bl.a. omfatter den nordiske pasunion og en lang række andre konkrete mellemstatslige aftaler indenfor rammerne af det officielle nordiske samarbejde.

En fuldstændig fri mobilitet mellem landene ville forudsætte fuldkommen retslighed mellem landene. En sådan forudsætning ville kun være opfyldt, såfremt Norden udgjorde én region med ét og samme retsgrundlag. Dette er ikke tilfældet og indgår heller ikke i de politiske målsætninger. Derimod tilstræber de nordiske lande den størst mulige grad af retlig ensartethed. I den forbindelse samarbejder de nordiske lande også om udformning og opfølgning af EU-regulering.

Opgaven omkring barrierer for frit samkvem over grænserne vil derfor fortsat bestå i at fjerne eller minimere grænsehindringer som følge af de faktiske, legale nationale regelsæt og landenes tilrettelæggelse af deres administrationer. Erfaringerne viser, at der er behov for vedvarende politisk opmærksomhed omkring grænsebarrierer. (se også Nordisk Ministerråds meddelelse i 2000 på rek. 12/1999/nord). Behovet for vedvarende politisk opmærksomhed skyldes også, at politiske krav om fjernelse af en grænsehindring ofte vil møde institutionel modstand.

Den nyetablerede borgerorienterede service-telefon "Hallo Norden" (se nærmere nedenfor) skal fungere som problemløser for den enkelte borger, som i hverdagen møder konkrete grænsehindringer. Samtidig skal servicetelefonen fungere som en katalysator for formidling af kundskab om borgernes opfattelse af grænseproblemerne. Det er ikke mindst vigtigt, at denne indsigt erhverves af de berørte nationale myndigheder.

For at sikre, at borgernes erfaringer kan nyttiggøres agter Nordisk Ministerråds Sekretariat at afgive en årlig redegørelse på baggrund af de registreringer og observationer, som gøres af "Hallo Norden". Redegørelsen vil blive forelagt de berørte ministerråd samt Nordisk Råd. Det er i sidste instans et politisk spørgsmål, hvilke hindringer der anses for uacceptable, og hvilke man finder 'naturlige' eller blot uproblematiske.

"Hallo Norden" og den planlagte, tilbagevendende rapportering om erfaringer og resultater fra denne servicefacilitet, kan i sig selv betragtes som et væsentlig led i en handlingsplan. Ministerrådet vil vurderer behovet for en udvidet handlingsplanlægning efter at udredningen om nordboeres rettigheder i Norden (se nedenfor) er ferdigstillet.

Det finske formandskab år 2001 har valgt at prioritere arbejdet for nordboerens individuelle rettigheder og muligheder inden for Norden meget højt. Dette går som en rød tråd gennem for-

mandsskabsprogrammet "Nordbo 2001", hvor den nordiske borgers ret til fri og uhindret rørlighed og bosætning inden for Norden fremhæves sammen med retten til et sikkert og sundt livsmiljø med høj trivsel. En central prioritet er derfor fjernelse af grænsehindringer.

Formandsskabsprogrammet betoner den såkaldte "Vismandsrapports" forslag om at uddybe det nordiske samarbejde til fordel for borgerne og virksomhederne i Norden. I fortsættelse heraf har Samarbejdsministrene besluttet at lægge en særlig vægt på følgende 5 satsningsområder:

- Den teknologiske udvikling, særligt informationssamfundets spørgsmål samt nordisk spidsforskning
- Velfærd inkl. nordboens rettigheder og muligheder for at leve, arbejde, studere i et andet nordisk land samt demografi- og migrationsspørgsmål
- Det indre marked i Norden inkl. samarbejde for at fjerne grænsehindringer
- Samarbejdet med nabolande og -regioner
- Miljø og holdbar udvikling

På alle fem områder er der iværksat et strategiarbejde, som også forventes forelagt Nordisk Råd.

Medborgerrettigheder. - Som en direkte udløber af denne prioritering har Samarbejdsministrene på finsk initiativ iværksat en udredning om de gældende nordiske medborgerrettigheder for bosætning, arbejde, studier, besøg o.l. i et andet nordisk land og om de største tilbageværende grænsehindringer. Udredningsarbejdet foretages af en utreder, Finlands ambassadør i Oslo, Ole Norrback, som støttes av en særligt nedsat fællesnordisk arbejdsgruppe, hvis resultater skal fremlægges for Samarbejdsministrene senest 1. marts 2002. Rapporteringen skal være egnet for effektiv information af offentligheden samt borgerne i Norden, inkluderet en nemt tilgængelig oversigt over borgerens rettigheder på nordisk plan. Udredningen forventes præget af en borgerorienteret synsvinkel, men kan også indeholde nationale såvel som fællesnordiske tilgange.

Manglende kundskab. - Erfaringerne og tidligere undersøgelser viser, at den måske væsentligste barriere udgøres af manglende kundskab om gældende fællesnordiske aftaler/regelværk. Beklageligvis findes den manglende kundskab om rettigheder/ muligheder ikke alene hos nordiske borgere i almindelighed, men også i betydelig udstrækning hos de fagmyndigheder, som bl.a. skulle kunne informere borgere og virksomheder. Rapporteringen fra ovennævnte udredning skal medvirke til bedre kundskab.

Servicetelefon – "Hallo Norden". En væsentlig kilde til erfaringer har været den tidligere forsøgsordning med en nordisk servicetelefon. Fra begyndelsen af 2001 iværksættes en helt omorganiseret, permanent servicetelefon – "Hallo Norden" – med det formål at formindske grænsehindringer i Norden, særligt i forbindelse med borgeres flytning over de nordiske grænser i forbindelse med arbejde, studier, bosætning etc.

Servicetelefonen er baseret på nationale modtagestationer, som lokaliseres i tilknytning til en allerede igangværende nordisk virksomhed og betjenes på landets sprog. I tilknytning til servicetelefonen findes i Nordisk Ministerråds Sekretariat en central database med information om nordiske regelværk og forvaltning heraf. Databasen er under udbygning. Funktionen understøttes af dedikerede faglige sekretariatsressourcer. Landene har til opgave at markedsføre servicetelefonen på nationalt plan og i øvrigt samordne med tilsvarende regionale servicefunktioner, f.eks. dansk-svenske indsatser i Øresundsregionen.

Der pågår en række aktiviteter indenfor de forskellige fag- og sektorområder med det formål at fjerne eller formindske grænsebarrierer mellem de nordiske lande. I det følgende omtales nogle af de aktuelle indsatser.

Sprog. - Selv om de skandinaviske sprog ligger tæt på hinanden er sprogbarrieren betydningsfuld. Det gælder særligt i forholdet mellem de skandinaviske sprog og finsk, men også i relation til små sprog som f. eks. grønlandsk. For at modvirke den grænsehindring, som ligger i sprogbarrierer, skal den nordiske sprogkonvention tilsikre, at nordiske borgere kan benytte sig af eget sprog i kontakten med myndigheder i andre nordiske lande. I år 2000 besluttede de nordiske lande at man vil udvide sprogkonventionen til også at omfatte grønlandsk og færøsk for-

uden de nordiske hovedsprog. Der pågår overvejelser om eventuel inddragelse af samisk i sprogkonventionens gyldighedsområde.

Erhverv. - Næringssektoren lod i 1999 udarbejde en rapport med titlen "Konkurrencekraft i Norden" (TemaNord 2000:537), som dokumenterede, at erhvervslivet i Norden i stigende grad anlægger et nordisk perspektiv. Virksomhedssammenlægninger, opkøb og strategiske samarbejder over grænserne blomstrer i disse år, og Norden indtager en særstatus for virksomhederne på grund af geografisk nærhed, traditioner og som følge af ligheder i markedsstrukturer.

Rapporten pegede blandt andet på nødvendigheden af at:

- øge tilgængeligheden af viden og information om mulighederne for at skabe samspil, netværk og strategiske alliancer i Norden, for eksempel gennem etableringen af en fælles portal til den teknologiske infrastruktur i de nordiske lande,
- styrke samarbejdet mellem de nordiske forskningsenheder og de teknologiske serviceinstitutter,
- koordinere forsknings-, innovations- og erhvervspolitikken i de nordiske lande, så der eksempelvis etableres mere ensartede regler for virksomhederne, samt
- opprioritere fælles indsatser på erhvervsområder som repræsenterer fælles nordiske styrkepositioner, for eksempel inden for områder som medico/sundhed, energi og miljø, fødevarer/jord-til-bord samt IT/kommunikation.

Som opfølgning på denne rapport arrangerede NMR, Nordisk Industrifond og det danske formandskab i fællesskab en konference (december 2000) med det formål at diskutere og udvikle konkrete initiativer til styrkelse af konkurrencekraften i Norden og med henblik på at tilvejebringe et grundlag for en videreudvikling af det nordiske samarbejde om erhvervspolitik i et længere perspektiv.

På indeværende tidspunkt drøfter Nordisk Industrifonds bestyrelse, hvordan Industrifonden gennem konkrete aktiviteter kan følge op på rapporten og konferencen. Blandt tiltagene kan nævnes: Kortlægning af forskning og forskningsressourcerne i Norden, nordisk samarbejde mellem innovationscentre og incubators (styrkelse af nye teknologiorienterede virksomheder, "branding" af Norden, åbne nationale forskningsprogrammer, kortlægning af "klustre" i Norden.

Social- og helseområdet. - I sosial- og helsesektorens nye samarbeidsprogram 2001 – 2005 er fjerning av hinder for flytting mellom de nordiske land et sentralt tema. Sektorens arbeide med temaet tar utgangspunkt i de tre nordiske sosialkonvensjoner:

- Om sosial sikring
- Om sosial bistand og sosiale tjenester
- Om gjensidig anerkjennelse av utdannelser innenfor helse- og veterinærvesenet

I løpet av programperioden skal de tre konvensjonene gjennomgås for å sikre en problemfri passering av landegrensene i Norden gjennom

- å samordne konvensjonene med nasjonal og internasjonal lovgivning
- å gjøre nødvendige endringer i konvensjonene for å oppnå dette
- å overvåke implementeringen av konvensjonene
- å påvirke andre sektorer med sikte på å fjerne grensehindringer i Norden.
- Gjennom denne virksomhet skal sektoren gi sitt bidrag til at det nordiske samarbeidet får en praktisk og synlig nytte for borgerne i Norden.

I tråd med de finske formannskapsprioriteringer er det opprettet arbeidsgrupper som dels skal oppdatere den nordiske konvensjon om sosial sikring i forhold til endring i nasjonal og internasjonal lovgivning, og dels skal gjennomgå og overvåke den nordiske konvensjon om sosial bistand og sosiale tjenester. Konvensjonen om gjensidig godkjennelse av utdannelser har en permanent arbeidsgruppe for oppdatering og utvikling av konvensjonens bestemmelser.

I regi av Nordisk Handikappolitisk Råd er det igangsatt en utredning om grensehindre for funksjonshemmede i Norden.

Gjennom det finske formannskaps prioriteringer og målene i sektorens samarbeidsprogram arbeider sosial- og helsesektoren målbevisst på å bidra til fjerning av grensehindre i Norden.

Uddannelse. - De formelle hindringer for et åbent uddannelsesmarked i Norden er få. Både enkeltinstitutioner og nationale myndigheder er kommet langt i arbejdet med at nedbryde formelle barrierer for mobilitet. Gennem mange år har Sigtuna-aftalen eksisteret som en vigtig nordisk komponent i begrebet nordisk nytte og nordisk samvirke i spørgsmål om nordisk tentamensgyldighed. Desuden findes overenskomsten om adgang til højere uddannelse, en aftale som giver søgende fra andre nordiske lande adgang til offentlig højere uddannelse på samme måde som landets egne ansøgere. Forskellige instanser indenfor det nordiske samarbejde arbejder for yderligere at mindske grænsehindringerne. Evalueringer gennemføres kontinuerligt for at garantere at f.eks. den kvalitetsstyrede mobilitet videreudvikles og at koblingen mellem uddannelse og arbejdsmarked styrkes. Gennem den øgede internationalisering øges konkurrencen mellem universitet og andre højere uddannelsesinstitutioner om studenter og forskere, hvilket medfører at der fortsat findes et stort potentiale for institutionerne til at udvikle deres modtagelsesprogrammer og generelle politik for mobilitet.

Forskning. - Forskere og forskerstuderende inden for EØS kan frit søge stillinger i de nordiske lande, mens der er relative strikte immigrationsregler for alle andre. Det statistiske materiale for mobilitet af offentlig ansatte forskere er sparsomt, men viser at Danmark og Sverige har en netto import af forskere, mens de øvrige nordiske lande har en netto eksport. Undersøgelser viser imidlertid, at de praktiske problemer ofte er betydelige ved import af kvalificeret arbejdskraft. Selvom flere af de nordiske lande gjort forsøg på at lette de administrative procedurer ved immigration og har indført favorable beskatningsforhold for højt kvalificeret arbejdskraft, er der fortsat behov for at indføre en langt mere aktiv politik for at skaffe kvalificeret arbejdskraft til offentlige institutioner og erhvervslivet. Hertil kommer behovet for gode modtagelsesprogrammer for immigranter og deres familier til både den offentlige forskning og erhvervslivet.

Nordisk Forskningspolitisk Råd (FPR) har i maj 2001 foreslået MR-U at iværksætte en kortlægning af barrierer for mobilitet for forskere og forskerstuderende indenfor og til Norden. Undersøgelsen skal omfatte de mere praktiske aspekter af mobilitet: finansiering, skatteforhold, sociale forhold, introduktionsprogrammer, information om forskeruddannelser i Norden og baserer sig på erfaringer fra de der har prøvet.

Tidligere undersøgelser. - Indenfor de seneste år har Nordisk Ministerråd ladet udarbejde et antal undersøgelser med det særskilte sigte at belyse grænsehindringer i forbindelse med uddannelse, arbejdsformidling samt daglig pendling. Også spørgsmål og lovgivningsmæssige hindringer for virksomhedsfusioner og forretningssammenslutninger i Norden er blevet undersøgt (den såkaldte Werlauff-rapport). Alle disse undersøgelser beskriver forskellige former for grænsebarrierer og indeholder samtidig konkrete forslag til nationale foranstaltninger, som kan modvirke hindringerne. Undersøgelserne er af Samarbejdsministrene blevet tilstillet de berørte fagministerråd med henstilling om at regeringerne sætter ind overfor de påpegede hindringer af såvel administrativ som reguleringsmæssig karakter.

Meddelelse
om rekommandasjon 13/1999/euro
Den nordiske arbejdsformidling og formidling af arbejdsmarkedsrelevant information for at sikre en geografisk mobil arbejdskraft (A 1200/euro)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at pålægge de centrale arbejdsmarkedsmyndigheder at oprette forbundne hjemmesider på Internet for internet-arbejdsformidling, således at arbejdsgivere og arbejdstagere kan udbyde og efterspørge arbejdskraft i alle de nordiske lande,

at pålægge en central instans i hvert land (f.eks. arbejdsmarkedsmyndighederne) at sikre, at oplysninger, som er relevante for mennesker, som ønsker at søge/tage arbejde i et andet nordisk land, er tilgængelige på internet. Det kan være oplysninger om reglerne for arbejdsløshedsforsikring, socialforsikring, skat, told, sygesikring, ferie-/orlovsregler, børnepasning, skoleforhold m.m.),

at de ansatte på arbejdsformidlingskontorerne uddannes til bedre at leve op til Retningslinier for nordisk arbejdsformidlingssamarbejde og de bilaterale aftaler om arbejdsformidlingssamarbejde,

at arbejdsmarkedspolitiske tiltag udvides til at omfatte hele Norden,

at udforme kriterier for sammenligning af uddannelser, erhvervserfaring og andre meritter, således at arbejdsgiverne kan vurdere ansøgere relativt enkelt.

Nordiska ministerrådet meddelar:

Nordiska ministerrådet konstaterar att dagens arbetsmarknad är dynamisk och har att ta hänsyn till arbetstagare med olika slags bakgrund och utbildning. Dokumentation av utbildning står i fokus såväl inom Nordiska ministerrådet som i Europa, speciellt i diskursen om Bolognadeklarationen och det kommande mötet i Prag.

I ett eurpoeiskt sammanhang pågår sedan några år en diskussion om ömsesidigt godkännande av (akademisk) kompetens och godkännande av studiets längd, Bologna-deklarationen. För att berörda parter, t ex arbetsgivare, lättare skall förstå en examens innehåll har man i arbetet med Bologna-deklarationen även konstruerat ett "Diploma Supplement", vilket är ett dokument som biläggs en examen där beståndsdelarna i examen tydligt förklaras.

Inom det nordiska samarbetet har Sigtunavtalet om nordisk tentamentsgiltighet funnits sedan 1975. Avtalet avser såväl vidgade möjligheter för studerande och andra hemmahörande i ett nordiskt land att utbilda sig och avlägga examen vid de övriga nordiska ländernas utbildningsanstalter, som ömsesidigt erkännande av examina, delexamina och andra prestationsbeskrivningar. En expertgrupp har avlämnat en rapport där man konstaterar att avtalet är obsolet. Gruppen föreslår därför att avtalet upphävs och ersätts av en politisk deklaration. Arbetet går vidare med att Arbetsgruppen för Överenskommelsen om tillträde till högre utbildning av ÄK-U och MR-U fått i uppgift att skapa ett underlag för diskussion om överenskommelsen skall ersättas av en politisk deklaration. Diskussionsunderlaget kommer att presenteras för ÄK-U i december 2001.

I diskussionen om dokumentation av kompetens är frågan om realkompetens central. Realkompetens är en persons faktiska kompetens, vilken är tillägnad genom formell, icke-formell och informell utbildning i utbildningsinstitutioner, på arbetsplatsen och som medborgare. MR-U har genomfört en kartläggning av de nordiska ländernas initiativ knutna till realkompetens. Fokus riktades mot hur realkompetens värderas och erkänns i utbildningssystemen och i arbetslivet. Ett seminarium i ämnet kommer att avhållas i augusti 2001.

För närvarande arbetar ministerrådet inom ramen för Vismansrapporten med medborgarkontrakt och nordbornas rättigheter för att bryta ned gränshindren och öka möjligheterna till mobilitet mellan de nordiska länderna i framtiden.

Ministerrådet anser att rekommendationen kan avskrivas.

Meddelelse om rekommandasjon 14/1999/nord Könsuppdelning i nordisk individbaserad officiell statistik (A 1192/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

> *at* påse, at nordisk individbaseret officiel statistik skal være kønsopdelt, såfremt ikke særlige grunde taler imod dette.

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådet producerar tre officiella statistikprodukter – Nordisk statistisk årsbok, Social trygghed i de nordiske lande och Helsestatistik for de nordiske lande.

I Nordisk statistisk årsbok för år 2000 är all relevant statistik könsuppdelad. De uppgifter som inte har fått plats i boken, finns tillgängliga i själva databasen.

I de två andra officiella statistikprodukterna Social tryghed i de nordiske lande och Helsestatistik for de nordiske lande som publiceras år 2001 är all den statistik som har varit möjlig könsuppdelad. I de nuvarande kontrakten med NOMESKO och NOSOSKO finns inskrivet bestämmelser om jämställdhet. År 2001 förhandlas nya kontrakt, i vilka kravet om könsuppdelad statistik kommer att inarbetas.

Nordiska ministerrådet anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Meddelelse om rekommandasjon 16/1999/nord Fengselsundervisning i et nordisk perspektiv (A 1199/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

> *at* utrede mulighetene for samarbeidsprojekter om fengselundervisning i et nordisk perspektiv;
>
> *at* komme tilbake til Nordisk Råd med forslag til tiltak.

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordisk Ministerråd tilkjennegav i 2000 en positiv holdning til å reservere midler for en systematisk kartlegging av landenes innsatser innen kriminalomsorgen.

De sentralt ansvarlige for fengselsundervisning i de nordiske landene har et nært samarbeid gjennom et nordisk nettverk.

Nordisk Ministerråd gir det nordiske nettverket i oppdrag å utarbeide et grunnlagsmateriale for endelig beslutning om fellesnordiske initiativer om fengselsundervisning. Et nordisk initiativ kan være gjennomføring av en framtidsrettet nordisk kartlegging som har et livslang læring perspektiv og ivaretar et kriminalitetsforebyggende aspekt. Opplæring innen kriminalomsorgen står

overfor mye av de samme samfunnsmessige og pedagogiske utfordringer som utdanningssystemet forøvrig, spesielt når det gjelder svake målgrupper. Det er derfor naturlig at en kartlegging om fengselsundervisning beskriver og analyserer de enkelte lands initiativer med henblikk på erfaringsutveksling og utvikling som ses i sammenheng med innsats for tilsvarende målgrupper i et helhetlig utdanningsperspektiv.

Ministerrådets medvirkning vil kunne skje i et samarbeid mellom utdanning- og lovgivningsområdet med utgivelse av en nordisk rapport.

Ministerrådet anser at rekommandasjonen kan avskrives.

Meddelelse om rekommandasjon 17/1999/när Nordisk handel med CO_2-kvoter (A 1201/när)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska Rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna

att de i arbetet med att etablera ett gemensamt system för prissättning av miljökostnaderna vid elproduktion utformar ett gemensamt system för handel med CO_2-kvoter;

att de, när ett nordiskt kvotsystem har etablerats, arbetar för att inbegripa övriga länder i Östersjöregionen i en dylik marknad.

De nordiska ländernas regeringar meddelar:

Det fortsatta arbetet med att utveckla Kyotomekanismerna under perioden både före och efter 2008 är beroende av resultaten från den sjätte partskonferensen om klimatkonventionen (COP6). COP6, som hölls i november 2000, avslutades emellertid utan resultat, och konferensen blev uppskjuten till juli 2001 (COP6-bis). Av samma skäl har ännu inget klarläggande av reglerna och riktlinjerna för handel med utsläppskvoter eller de projektbaserade mekanismerna gjorts. Resultatet av COP6-bis kan få stor betydelse för den fortsatta processen kring ratificeringen och ikraftträdandet av Kyotoprotokollet.

Den vidare utvecklingen och försöksverksamheten med mekanismerna i Norden och Östersjöregionen avvaktar således också resultatet från COP6-bis. Förseningen har emellertid inte medfört att arbetet med etableringen av en "Testing Ground" i Östersjöregionen har stannat upp, och det förväntas fortsättningsvis bli möjligt att politiskt ta ställning till initiativ i denna fråga under år 2002

Det skall vidare nämnas att de nordiska miljö- och energiministrarna i augusti – september 2000 beslöt arbeta vidare med följande element för en "Testing Ground" för Kyotomekanismer före år 2008 i Östersjöregionen:

- ett *ramavtal* för de länder i regionen som önskar delta i samarbetet gällande projektet med gemensamt genomförande
- etablering av en *investeringsanläggning* för klimatrelaterade projekt i Nefco:s regi
- etablering av en *kvotmarknad* i Norden
- *kompetens- och kapacitetsuppbyggnad* för Kyotomekanismer i Östersjöregionen

Med hänvisning till det fortsatta arbetet med att etablera en kvotmarknad i Norden kan följande meddelas:

Danmark har infört en CO_2-kvot och avgifter för överskridningar av kvoten för elproduktionssektorn, och de övriga nordiska länderna fortsätter att arbeta med att utvärdera de nationella klimatpolitiska åtgärderna, bl.a. möjligheterna att etablera nationella kvotsystem och att

samarbeta med andra länder. Detta arbete ingår i ländernas utvärderingar av möjligheterna att uppfylla förpliktelserna enligt Kyotoprotokollet samt bördefördelningen inom EU.

Utöver detta har EU-kommissionen våren 2000 offentliggjort en grönbok om ett europeiskt system för handel med utsläppskvoter fr.o.m. 2005, och i mitten av 2001 förväntas ytterligare en analys bli framlagd.

I enlighet med resultatet av såväl de nationella processerna som mottagandet av EU-kommissionens förslag kan man i Norden dra nytta av att gå i spetsen för utvecklingen och sätta i gång ett pilotprojekt för en nordisk kvotmarknad. Etableringen av en tidig nordisk kvotmarknad kunde dels fungera som en modell för övriga europeiska länder, dels skapa en bakgrund för ett avtal mellan Östersjöländerna.

Därutöver hänvisas det till motsvarande meddelande från 2000 med hänvisning till två rapporter som gäller analys av förutsättningarna för en nordisk kvotmarknad.

Utgående från detta har det beslutats att ett gemensam nordisk notat skall utarbetas, vilket dels redogör för status vad gäller de nationella processerna i vart och ett av de nordiska länderna, dels beskriver vad som skall göras för att de eventuella nationella kvotmarknaderna skall kunna utvidgas till en gemensam nordisk kvotmarknad.

Ad hoc –gruppen BASREC (Baltic Sea Region Energy Co-operation) om klimatfrågor, som efter ministermötet i Helsingfors i oktober 1999 fick till uppgift att utarbeta ett förslag till etablering av en "Testing Ground" i Östersjöregionen, arbetar med frågan om en projektbaserad kvothandel inom Östersjöområdet. Gruppen har också beslutat att genomföra ett simuleringsspel för handel med kvoter under hösten 2001. Arbete med att skapa förutsättningar att tillämpa en kvothandel utförs också på företagssidan i ett nära samarbete med Ministerrådet.

Regeringarna anser därför att rekommendationen kan avskrivas.

Meddelelse
om fremstilling 1/2000/nær
Opprettelse av et Nordisk informationspunkt i Kaliningrad (A 1206/nær)

Fremstillingen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att snarast möjligt etablera en nordisk infopunkt i Kaliningrad.

Nordiska ministerrådet meddelar:

Nordiska Samarbetsministrarna beslöt i samband med fastställandet av år 2000 närområdesprogram etableringen av en informationspunkt i Kaliningrad. Efter förberedande diskussioner mellan den Ryska federationens myndigheter och Ministerrådet meddelade det Ryska utrikesministeriet i augusti 2000 att man önskade att informationspunkten etablerades genom godtagande av ett motsvarande Memorandum of Understanding som hade tillämpats för etableringen av Ministerrådets informationskontor i St. Petersburg. Ministerrådet levererade omedelbart ett utkast till avtal, som de ryska myndigheterna preliminärt förhöll sig positivt till. Utkastet är identiskt med det avtal som har tillämpats för kontoret i St. Petersburg och är härmed också förankrad i den existerande ryska lagstiftningen och kan härmed beredas till beslut på tjänstemannaplan.

Rysslands utrikesministerium har under vintern 2000-2001 bett ett stort antal ryska myndigheter och organisationer att lämna remissvar angående avtalsutkastet. Nordiska Ministerrådet har meddelats att både de ryska federala myndigheterna, myndigheterna i Kaliningrads län samt bl.a. Kaliningrads universitet förhåller sig positivt till etablerandet av informationspunkten i Kaliningrad och att avtalsfrågan skulle vara färdigbehandlad i en inte alltför avlägsen framtid.

Nordiska Ministerrådet kommer att upprätta informationspunkten så snart de ryska myndigheterna har godtagit avtalet och de tillhörande nationella ratifieringsprocedurerna genomförts.

Meddelelse om fremstilling 2/2000/när Idrottsutbyte med Nordens närområden (A 1212/när)

Fremstillingen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

> *att* med beaktande av finansierings- och stödmöjligheter inom ramen för en ideell föreningsverksamhet utarbeta ett program för ett idrottsutbyte på folkrörelsenivå med Nordens närområden.

Nordisk Ministerråd meddeler:

I nærområdeprogrammet 1998 blev der bevilget DKK 1.200.000 til et udvekslingsprogram for børn og unge (inkl. Kontaktprogram mellem skoler). "Udvekslingsprogram for børn og unge i Norden og nærområderne" kom dog først i gang år 2000. I Nærområdeprogrammet for år 2000 bevilgedes yderligere DKK 660.000 til projektet. Projektet er et pilotprojekt og administreres af informationskontorerne i de baltiske lande og St. Petersborg. Projektets mandat er sålydende:

"Programmets formål er at skabe en kulturel dialog mellem Norden og nærområderne gennem forbedret kontakt mellem forskellig børne- og ungdomsgrupper, inklusiv skoleelever, i Norden og nærområderne. En udveksling mellem børne- og ungdomsgrupperne burde lede til en videre netværksdannelse med en langvarig effekt.

Programmet har som mål at styrke børn og unges deltagelse i samfundet med en aktiv deltagelse i kultur- og samfundslivet i øvrigt. Endvidere skal programmet fremme samarbejdet og aktivere skoler, kulturinstitutioner og den frivillige sektor/ frivillige organisationer i et nyt samarbejde for børne- og ungdomskultur mellem Norden og nærområderne.

Projekter som tager udgangspunkt i børn og ungdommers kunstnerlige udøvelse og som opstår på børn og unges egne initiativer, samtidig som det bygger på børn og unges egne erfaringer skal prioriteres.

Aldersgrænsen for de deltagende børn og unge skal være mellem 7-20 år. Undtagelsesvis kan støtten gå til ungdomsgrupper som har deltagere op til 25 år."

Projektet udløber i slutningen af 2001 og efter det laves der en vurdering af resultatet med fokus på hvilke grupper programmet har gavnet, hvad slags projekter har fået støtte og hvordan programmet kan videreføres.

Den tværsektorielle handlingsplan for det børne- og ungdomspolitiske samarbejde 2001-2005 har følgende forslag til dette emne:

"Kontakten mellom barn og unge fra ulike deler av Norden og Nordens nærområder må bedres. Dette kan blant annet gjøres ved å øke antallet møteplasser. Her kan forskjellige eksisterende ungdomssenter, både offentlige og organisasjons eide, spille en viktig rolle. Det er spesielt viktig å sikre at Nordens utkantsområder er inkludert i det nordiske samarbeidet, og at barn og unge med ulik kulturell bakgrunn møtes. Ansvarlig for tiltaket er Nordisk Ungdomskomité og Styringsgruppen for nordisk barne- og ungdomskultur". (forslag 8)

"Nærområdeprogrammet må videreutvikles slik at utveksling mellom barn og unge kan økes. Ansvarlig for tiltaket er barn- og ungdomssektoren (kultur) i samarbeid med skolesektoren i Nordisk Ministerråd og nærområdeprogrammet." (forslag 9)

Handlingsplanen for børn og unge i Nordens nærområder inkluderer også støtte til idrætsaktiviteter og der er blevet bevilget støtte idrætsprojekter.

Det vil være naturligt at se på udveksling på idrætsområdet i forbindelse med ovennævnte forslag og vurdering af udvekslingsprogrammet. Det er ligeledes naturligt at inddrage de nor-

disk rigsidrætsforbund ind i det arbejde eftersom de forvalter størstedelen af den støtte der gives til nordisk idrætssamarbejde.

Ministerrådet foreslår at Nordisk Råd afventer resultatet af vurderingen af udvekslingsordningen og handlingsplanens forslag.

Meddelelse
om fremstilling 3/2000/nord
Nordisk regionalpolitisk samarbeidsprogram 2001-2005 (B 188/nord)

Fremstillingen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utreda möjligheterna att anpassa den geografiska utformningen av de nordiska gränsregionerna så att en samordning med kommande Interreg-program underlättas;

att utreda hur det nordiska samarbetet kan bidra till en bättre tillgång till tjänster såsom IT, transport, tele, post och energiförsörjning i glest bebyggda områden;

att etablera ett samarbete mellan de nordiska regional- och utbildningssektorerna;

att med beaktande av de synpunkter i övrigt angående speciella insatsområden m.m. som Nordenutskottet fremfört i sitt betänkande över ministerrådsförslaget, fastställa ministerrådsförslag B 188/nord angående Nordiskt regionalpolitiskt samarbetsprogram 2001-2005.

Nordiska ministerrådet meddelar:

Regionalsektorn planerar att under perioden utreda möjligheterna att anpassa den geografiska utformningen av de nordiska gränsregionerna så att en samordning med kommande Interregprogram underlättas.

Regionalsektorn kommer också på olika sätt att utreda tillgången till tjänster såsom IT, transport, tele, post och energiförsörjning i glest bebyggda områden. Ett par mindre projekt inom IT-området har tidigare genomförts och ett beredningsarbete har igångsatts för några större IT-projekt som kommer igång under 2001.

I syfte att etablera närmare kontakt med utbildningssektorn har regionalsektorn påbörjat ett projekt för att kartlägga vilka aktiviter kring entreprenörskap som finns i de nordiska skolorna. Rapportering för detta sker i början på 2002.

Regionalsektorn kommer också att intensifiera sin gränsregionala verksamhet i närområdet. En start på detta utgör ett gränsregionalt seminarium om erfarenheter från Norden och närområdet. Huvudsyftet för denna typ av verksamhet är att förbereda kandidatländer inför EU:s utvidgning.

Meddelelse
om fremstilling 4/2000/euro
Nordiska utvecklingsfonden (B 190/euro)

Fremstillingen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at vedtage ministerrådsforslag B190/euro om en kapitalforhøjelse i NDF, deltagelse i gældssaneringsinitiativet HIPC, overgang fra SDR til Euro i regnskab- og kapitalvaluta med tilsvarende ændringer i statutterne.

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ovan nämnda ministerrådsförslag (B190/euro) har fastställts av samarbetsministrarna genom beslut i skriftlig procedur den 10 augusti 2000 efter behandling i Nordiska rådets europautskott och presidium i juni 2000, samt

Ministerrådet anser att ärendet av denna anledning kan avskrivas.

Meddelelse
om fremstilling 5/2000/nord
Frivilligsektorn (A 1213/nord, A 1214/nord og (A 1216/nord)

Fremstillingen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att i budgetarbetet prioritera stöd för ideella organisationer inom respektive verksamhetsområde;

att genom särskilda informationsinsatser riktade till de ideella organisationerna synliggöra de olika samnordiska stödordningarna och på alla sätt förenkla ansökningsförfarandet;

att kartlägge på vilket sätt de ideella organisationerna i Norden arbetar för att integrera medlemmar med invandrarbakgrund i sin verksamhet;

att kartlägga vilket samarbete som de ideella invandrarorganisationerna har i Norden;

att redovisa hur EU definierar och involverar de ideella organisationerna i det europeiska samarbetet;

att inventera och utvärdera bevillningarna från de olika nordiska stödordningarna till den ideella sektorn under de senaste pren. Genomgången bör innehålla en värdering av kriterierna för vad som skall räknas som frivilliga/ideella aktiviteter samt i vilken omfattning som stöd har utgått till att underlätta utbyte och mobilitet mellan organisationer;

å utrede en tilpasning av relevante skatter og avgifter med utgangspunkt i de ordninger som i dag fungerer gunstigst for organisasjonene;

at det for Nordisk Kulturfond fastsettes som et mål at Kulturfondets midler i høy grad skal benyttes til å stimulere kulturaktiviteter arrangert av frivillige organisasjoner. Det er naturlig at kulturfondets styre utarbeider nærmere retningslinjer;

at man vurderer å igangsette et nytt nordisk forskningsprogram viet problemstillinger knyttet til de frivillige organisasjonene i deres rolle i samfunnet.

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordisk Ministerråd har, som opfølgning på den strategi for samarbejdet, som blev behandlet på Nordisk Råds session i Oslo, 1998, vedtaget retningslinier for samarbejdet med frivilligsektoren. Retningslinierne er implementeret i de enkelte sektorer i Nordisk Ministerråd ud fra en overordnet målsætning om at skabe folkelig forankring, troværdighed samt fremme et kvalitativt samspil. Retningslinierne åbner op for en systematisk, styrket kontakt og udbytte samt vidensmæssig vekselvirken mellem frivilligsektoren og den officielle del af det nordiske samarbejde. Flere sektorer i Nordisk Ministerråd har allerede lange traditioner for samarbejde med den frivillige sektor, men implementeringen af NMR's retningslinier betyder imidlertid, at ministerrådet generelt vil have yderligere fokus i 2002 på samarbejdet.

Særligt fremhæves kan det mangeårige samarbejde med arbejdsmarkedsorganisationerne vedrørende arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøspørgsmål, som er afspejlet ved en løbende dialog med arbejdsmarkedets parter om de emner, som diskuteres på regeringsniveau mellem landene Arbejdsmarkedets parter deltager således i udvalgsmøder, symposier, konferencer og det årlige samrådsmøder med arbejdsministrene, som formandskabet i Nordisk Ministerråd arrangerer.

Der blev, for at fremme samarbejdet blandt de frivillige organisationer i Norden, i budgettet for 1999 oprettet en særskilt budgetpost, som sigter til at lette mulighederne for at mødes gennem etablering af en rejsestøtteordning. Endvidere blev oprettet en tolkestøtteordning. Der til kommer, at der i budgettet har været afsat penge til projektsamarbejde for frivilligsektoren. Omtalte rejsestøtte- og tolkningsstøtteordning samt en udvekslingsordning for repræsentanter for den frivillige sektor var tiltag som led i strategiplanen fra 1998. De videreføres i budgettet for år 2002, hvorefter ordningerne vil blive evalueret ved udgangen af 2002 med henblik på eventuelle ændringer.

Frivilligsektoren indgår som samarbejdspartner og støttemodtager for en lang række støtteordninger og aktiviteter i de enkelte fagsektorer i Nordisk Ministerråd.

Som det fremgår af oversigten i budgetforslaget for henholdsvis 2000, 2001 og 2002, er frivillig sektoren således tilgodeset i ikke ubetydeligt omfang i budgettet indenfor de respektive virksomhedsområder. I 2000 modtog sektoren MDKK 67.

I 2001 er beløbet estimeret til MDKK 71 og i 2002 vil frivilligsektoren estimeret modtage MDKK 75. Det henvises til teksten i Budsjettforslaget 2002 vdr. Ministerrådets samarbeid med den frivillige sektor (Generalsekretærens budsjettforslag, s 33)

Nordisk Kulturfond yder allerede i dag et væsentlig bidrag til samarbejdet med frivillig sektoren; Fonden har under de tre seneste år uddelt ca. 50% af sine bevillinger til denne sektor. Fondens positive holdning til involvering og engagering af foreningslivet i det nordiske kultursamarbejde er reflekteret i fondens fordelingsprinciper/prioriteringer. Kulturfondets midler benyttes således allerede i dag i høj grad til at stimulere kulturaktiviteter arrangeret af frivillige organisationer.

Gennem et påbegyndt struktureret, fast samarbejde med de bilaterale fonde i Norden, kan man på et vist sæt sige, at de frivillige organisationer i Norden inddrages indirekte i beslutningsprocessen. Dette samarbejde med de bilaterale fonde medfører i øvrigt, at fonden bliver mere kendt blandt frivillig sektoren.

Derudover arbejder kulturfonden på at tilrettelægge rutiner, så at der skabes større fleksibilitet og frivilligsektoren får lettere ved at søge om støtte.

Nordisk Ministerråd har med Foreningen Nordens regionale informationskontorer indgået aftaler, som indebærer et tættere samarbejde om løsning af regionalkontorernes nordiske informationsopgave i lokalsamfundet. Herunder har kulturfonden indledt et samarbejde, som skal føre til, at specielt kulturfondens støttemuligheder, men også de forskellige samnordiske støtteordninger synliggøres overfor de ideelle organisationer i regionalområderne. Kulturfonden, som forvalter den største samlede støtteordning under Nordisk Ministerråd har taget initiativ til en diskussion af, hvorledes fondens ansøgningproces kan forenkles. Norden i Fokus, som er beliggende i København, Oslo, Stockholm, Reykjavik og Helsingfors, har blandt andet som opgave at informere om de nordiske støtteordninger og giver dels ved afholdelse af informationsmøder dels ved individuel henvendelse vejledning til organisationer og foreninger. Orienteringen om

støtteordningerne i henholdsvis de regionale informationskontorer og Fokus i Norden er dels generel dels rettet mod specifikke fagsektorer i frivilligsektoren.

Nordisk Ministerråd har generelt på alle sektorer opmærksomhed omkring nødvendigheden af indsatser, som tager højde for den forandrede befolkningssammensætning i Norden. En forandring, som tydeligere fører de nordiske samfund i retning af mangfold og multikultur. Der gøres i 2001/2002 en særlig indsats for at belyse "nynordboeres" faktiske og mulige deltagelse indenfor de eksisterende demokratiske strukturer. Som et første skridt i retning af øget kundskab, er der i løbet af 2001 iværksat en nordisk udredning, som forholder sig til relationen mellem de idéelle organisationer i Norden og personer med indvandrerbaggrund og andre minoritetsgrupper samt idéelle invandrerorganisationer.

Med hensyn til spørgsmålet, hvorledes EU definerer og involverer de ideelle organisationer i det europæiske samarbejde henvises til vedlagte dokument fra 1993 (93/C 63/02) "En åben og struktureret dialog mellem kommissionen og interessegrupperne."

For så vidt angår opfølgning af dokumentet henvises til følgende webadresse: http://europa.eu.int./comm/secretariat_general/sgc/lobbies/approche/approche_en.htm

I øvrigt er reglerne for offentlighed interessante i denne sammenhæng, da de er en forudsætning for den frivillige sektors muligheder for reaktion og samarbejde. Se hertil følgende webside:
http://europa.eu.int/ISPO/eif/InternetPoliciesSite/PublicSector/KeyReferences.html#Europe

Hva gjelder spørgsmålet om beskatning av frivillige organisasjoner, meddeler økonomi- og finansministerne (MR-Finans) følgende:

- att skattefrågor behandlas kontinuerligt i Nordiska ministerrådets ekonomi- och finanssektor,
- att MR-Finans har noterat att Nordiska rådet fäster uppmärksamhet vid frågan om beskattning av frivilliga organisationer i de nordiska länderna,
- att MR-Finans kommer att ombe härför ansvariga tjänstemän att behandla ärendet, samt
- att MR-Finans därefter kommer att återvända till saken."

Der foreligger, som det fremgår af ovenstående, i Nordisk Ministerråd forskellige udredninger, handlingsplaner og erklæringer, som foreholder sig til problemstillinger knyttet til de frivillige organisationer og deres rolle i samfundet. Den mest aktuelle er den udredning, som vil blive iværksat i løbet af 2001 og som vedrører indvandreres deltagelse i de frivillige organisationer i Norden og de frivillige indvandrerorganisationers situation i Norden.

Meddelelse
om fremstilling 6/2000/nord
"Bone and Joint Decade 2000-2010" (A 1242/nord)

Fremstillingen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Danmarks, Islands og Norges regeringer

at undertegne deklarationen "Bone and Joint decade 2000-2010".

Danmarks, Norges och Islands regeringer meddeler:

Danmark

Det kan oplyses, at ministeren mødte den danske del af initiativet, professor Ivan Hvid, den 29. januar 2001. Ministeren stillede sig ved dette møde positiv til initiativet. Efterfølgende skrev ministeren vedlagte brev til foreningen.[14]

Norge

Norge støtter erklæringen. Sosial- og helsedepartementet arbeider nå med en strategiplan for styrking av habilitering og rehabilitering hvor personer med revmatologiske lidelser og ben- og leddsykdommer er en av målgruppene. Strategiplanen vil legge vekt på at rehabiliteringstiltak skal være en planlagt prosess med klare mål og virkemidler, der flere aktører samarbeider om å gi nødvendig assistanse til brukerens egen innsats for å oppnå best mulig funksjons og mestringsevne, selvstendighet og deltagelse sosial og i samfunnet. I strategiplanen vil det spesielt bli fokusert på habilitering av barn, arbeidsrettet rehabilitering og tilbudet i opptreningsinstitusjoner og spesielle helseinstitusjoner og helsesportsentra. Departementet har også nylig etablert et kunnskapssenter for rehabilitering (SKUR) som skal bidra til økning og spredning av kunnskap og kompetanse på rehabiliteringsfeltet. Dette vil også komme til nytte for personer med sykdommer og skader i ben og ledd.

I et brev til Norsk Ortopedisk Forening og Norsk Revmatologisk forening understreker Sosial- og helsedepartementet den positive betydningen av tiltaket. Departementet håper de ulike prosjekter vil bidra til økt kunnskap om denne typen lidelser, og økt innsats for å bedre situasjonen for de personer som blir rammet av sykdom eller skade i ben og ledd.

Departementet finner det viktig at det i en rekke land, både i industrialiserte land og i utviklingsland, settes fokus på lidelser i bevegelsesapparatet.

Island

Sundhed og socialforsikringsministeriet bereder för närvarande frågan med avsikt att regeringen snarast undertecknar deklarationen.

Meddelelse om rekommandasjon 7/2000/när Ungdomsudveksling mellem Norden og de baltiske stater (A 1238/när)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

> *at* i samråd med Baltisk Råd udarbejde et nordisk–baltisk program for fremme af ungdomsudveksling mellem Norden og de baltiske stater og herved specielt;
>
> *at* udvikle nordiske og baltiske skolekontakter over landegrænserne, f.eks. gennem et nordisk-baltisk skolenetværk;
>
> *at* udarbejde retningslinier for mulige meritoverførsler mellem de baltiske og de nordiske systemer;
>
> *at* sammen med Baltisk Råd iværksætte en kampagne for at bruge og for at bekendtgøre en entydig informationsplatform for det nordisk-baltiske skole- og udvekslingssamarbejde;

[14] Brevet er ikke trykket her.

at sammen med Baltisk Råd og i samarbejde med udvalgte konkrete uddannelsessteder designe interregionale nordisk-baltiske ungdomsudvekslingsaktiviteter i strategisk samordning med relevante EU-ungdomsprogrammer;

at sammen med Baltisk Råd analysere de faciliteter, af typen Interrail m.m., der er til rådighed for unges rejseaktiviteter i de respektive lande med henblik på at lette vilkårene;

at analysere hvilke restriktioner der foreligger, hvad angår arbejds- og opholdstilladelse sociale rettigheder, sygesikring m.m., og udarbejde retningslinier for deres afskaffelse – om nødvendigt ved national lovgivning;

at etablere kurser og at oprette et netværk for fritidsledere, der kan være lokale garanter for ungdomsmobilitetens sociale og kulturelle kvaliteter;

at i samarbejde med Nordisk Ministerråds informationskontorer og nationale universitetsinstitutter udarbejde rammer for sprogkurser, der kan smidiggøre ungdomsmobiliteten mellem landene;

at aflægge regelmæssige fælles nordisk-baltiske rapporter om arbejdet med rekommandationen.

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordisk Ministerråd har udarbejdet og vedtaget forskellige strategiske dokumenter og handlingsplaner som berører rekommandationens forslag. Disse er bl.a.:

- den nye nærområdestrategi "Nærmere Norden", som har børn og unges livsvilkår og opvækstmuligheder som et af de prioriterede satsningsområder;
- Handlingsplan for børn og unge i Nordens nærområder, som berører sektorerne for social og helse, kultur, samt uddannelse og forskning. Handlingsplanen blev vedtaget på sessionen 1998 og er blevet fulgt op af årlige aktionsplaner hvor implementeringen bliver nærmere beskrevet og konkretiseret. Nordisk Ministerråd oversender Aktionsplan 2002 til behandling på Nordisk Råds session 2001. Handlingsplanens mål er at iværksætte, justere og finansiere projekter og forbedre sociale, helsemæssige og kulturelle forhold for børn og unge i Nordens nærområder i et langtidsperspektiv ved at koordinere tiltag, overføre og udveksle kompetence og medvirke til at bygge og udvikle lokalt demokrati. Der er mange projekter som får støtte direkte gennem handlingsplanen, men de aktionsplaner som er blevet udarbejdet i forbindelse med implementeringen af handlingsplanen viser at der også foregår mange projekter i Ministerrådets regi inden for handlingsplanens område, men ikke med de midler som er direkte afsat til gennemførelse af handlingsplanen.
- "Udvekslingsprogram for børn og unge i Norden og nærområderne". Projektets mandat er sålydende:

  " Programmets formål er at skabe en kulturel dialog mellem Norden og nærområderne gennem forbedret kontakt mellem forskellig børne- og ungdomsgrupper, inklusiv skoleelever, i Norden og nærområderne. En udveksling mellem børne- og ungdomsgrupperne burde lede til en videre netværksdannelse med en langvarig effekt.

  Programmet har som mål at styrke børn og unges deltagelse i samfundet med en aktiv deltagelse i kultur- og samfundslivet i øvrigt. Endvidere skal programmet fremme samarbejdet og aktivere skoler, kulturinstitutioner og den frivillige sektor/ frivillige organisationer i et nyt samarbejde for børne- og ungdomskultur mellem Norden og nærområderne.

  Projekter som tager udgangspunkt i børn og ungdommers kunstnerlige udøvelse og som opstår på børn og unges egne initiativer, samtidig som det bygger på børn og unges egne erfaringer skal prioriteres.

  Aldersgrænsen for de deltagende børn og unge skal være mellem 7-20 år. Undtagelsesvis kan støtten gå til ungdomsgrupper som har deltagere op til 25 år."

Projektet er et pilotprojekt og administreres af informationskontorerne i de baltiske lande og St. Petersborg. Projektet udløber i slutningen af 2001 og efter det laves der en vurdering af resultatet med fokus på hvilke grupper programmet har gavnet, hvad slags projekter har fået støtte og hvordan programmet kan videreføres.

- "Norden ind i et nyt årtusind", den nye tværsektorielle handlingsplan for det nordiske børne- og ungdomspolitiske samarbejde 2001-2005 sætter også fokus på samarbejdet med nærområderne. Den har følgende forslag til dette emne:

  "Kontakten mellom barn og unge fra ulike deler av Norden og Nordens nærområder må bedres. Dette kan blant annet gjøres ved å øke antallet møteplasser. Her kan forskjellige eksisterende ungdomssenter, både offentlige og organisasjons eide, spille en viktig rolle. Det er spesielt viktig å sikre at Nordens utkantsområder er inkludert i det nordiske samarbeidet, og at barn og unge med ulik kulturell bakgrunn møtes. Ansvarlig for tiltaket er Nordisk Ungdomskomité og Styringsgruppen for nordisk barne- og ungdomskultur". (forslag 8)

  "Nærområdeprogrammet må videreutvikles slik at utveksling mellom barn og unge kan økes. Ansvarlig for tiltaket er barn- og ungdomssektoren (kultur) i samarbeid med skolesektoren i Nordisk Ministerråd og nærområdeprogrammet." (forslag 9)
- Nordisk – Baltisk støtteordning inkluderer også børn- og unge som en del af den støtte som gives til frivillige organisationer. Denne støtteordning er nu under evaluering.

Nordisk Ministerråd vil vende tilbage til sagen bl.a. på baggrund af resultatet af evalueringerne af de forskellige støtteordninger. Tilsvarende vil Ministerrådet også arbejde med de to handlingsplaner på børne- og ungdomsområdet.

Meddelelse
om rekommandasjon 8/2000/p
Intensifierat samarbete med Ryssland och de baltiska staterna (A 1224/p)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att samarbetet med de baltiska staterna intensifieras;

att samarbetet med Ryssland angående de sju områdena i nordvästra Ryssland intensifieras.

Nordiska ministerrådet meddelar:

Flera av Ministerrådets samarbetssektorer har etablerade, kontinuerliga kontakter till de baltiska förvaltningarna. I takt med den snabba utvecklingen i de baltiska länderna fördjupas och utvecklas dessa kontakter successivt. Genom de snabbt förbättrade möjligheterna till gensidigt informationsutbyte, speciellt med hjälp av elektronisk kommunikation har de baltiska länderna alltefter blivit involverade i aktiviteterna på att stort antal för dem relevanta områden i det nordiska samarbetet.

De nordiska och baltiska samarbetsministrarna har samlats till årliga möten regelbundet sedan 1996. Motsvarande möten har anordnats även mellan nordiska och baltiska statsministrar, utrikesministrar, undervisningsministrar, jämställdhetsministrar, justitieministrar och jordbruksministrar. Ytterligare möten mellan ministrar ansvariga för dessa sektorer planeras för 2001-2002. I 2001 inleds nordiskt-baltiska ministermöten även inom energi- och transportsektorerna. På motsvarande sätt har Ministerrådet intensifierat samarbetet på tjänstemannanivån.

I samband med ministerrådsförslaget om reviderad strategi för samarbete med närområdena konstaterade Samarbetsministrarna, att samarbetet med de baltiska länderna på grund av EU:s utvidgningsprocess successivt förändrar sin karaktär till normalt myndighetssamarbete inom det nordisk- baltiska regionen. De baltiska länderna deltar redan med ekonomiskt stöd ur när-

områdesbudgeten i flera nordiska forsknings- och utbildningsprogram samt kursaktiviteter och man strävar till att utvidga dessa möjligheter.

Förutsättningarna för samarbetet med den Ryska federationen skiljer sig avsevärt från förhållandena berörande de baltiska staterna. Ministerrådet har vid flera tillfällen sammankallat möten i syfte att skapa kontinuerliga kontakter till de nordvästra länen. Bl.a. med hjälp av dessa möten samt dialogen inom ramen av Barents-samarbetet har samarbetsrelationer kunnat etableras och gemensamma projekt inledas. Ministerrådet räknar med att de ryska federala myndigheterna godtar avtalet angående status för Ministerrådets informationspunkt i Kaliningrad inom en inte alltför avlägsen framtid och att verksamheten i Kaliningrad därmed kan inledas. Därefter kan ytterligare åtgärder vidtas i syfte att intensifiera samarbetet med de ryska gränsregionerna till Baltikum.

Meddelelse om rekommandasjon 9/2000/euro Arbejdsmarked- og arbejdsmiljøprogram 2001-2004 (B 198/euro)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd

> *at* vedtage ministerrådsforslaget om Program for Arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet 2001-2004 (B 198/euro) og inddrage Europaudvalgets kommentarer som de fremgår af udvalgets betænkning.

Nordisk Ministerråd meddeler:

I betænkningen fra Nordisk Råds Europaudvalg stiller man sig positiv til Ministerrådets prioriteringer på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet. Man beklager imidlertid at programmet er udformet i overordnede termer så det er svært at vurdere, hvilke konkrete mål der ønskes opnået.

Nordisk Ministerråd finder det positivt, at Nordisk Råds Europaudvalg støtter de prioriterede fokusområder, hvorfor man har vedtaget samarbejdsprogrammet som rekommanderet. Med hensyn til den konkrete udmøntning ønsker man at påpege, at den hovedsageligt vil ske gennem landenes aktive formandskabsprogrammer.

Det finske formandskab i Nordisk Ministerråd 2001 har således igangsat et arbejde omkring "att orka längre" i arbetslivet som både omhandler matchningen af udbud/efterspørgsel på arbejdskraft og sikringen af det gode arbejde. Finland vil endvidere prioritere indvandrernes integration på arbejdsmarkedet og i samfundet, ved at afholde et seminar med bred deltagerkreds. Det bør endvidere nævnes, at Nordisk Ministerråd (arbejdsministrene) planlægger at mødes med de baltiske arbejdsministre under det finske formandskab for blandt andet at drøfte fri bevægelse af arbejdskraften.

Den konkrete implementering af samarbejdsprogrammet vil blive udført af en række udvalg og arbejdsgrupper på embedsmandsniveau. Disse organer vil, afhængig af tilstrækkelige bevillinger fra det nordiske budget, gennemføre de relevante initiativer. Dette indbefatter koordinationen af Nordens holdning forud for Rådsmøder i EU og den senere implementering af EU-direktiver.

Ministerrådet anser for sit vedkommende at rekommandationen kan afskrives.

Meddelelse
om rekommandasjon 10/2000/euro
Tematiseret arbejdsmarkedsrelateret debat på Nordisk Råds session (A 1235/euro)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

> *at* forud for Nordisk Råds session at udarbejde et baggrundsoplæg til en tematiseret arbejdsmarkedsrelateret debat på sessionen. Emnet/emnerne anvises hvert år ultimo marts af Nordisk Råds Europaudvalg.

De nordiske landes regeringer meddeler:

Nordisk Råds Europaudvalg fremsætter i brev af den 31 marts 2001 ønske om at de nordiske regeringer udarbejder et baggrundsoplæg vedr. temaet arbejdsmiljøets rolle set i lyset af et begrænset arbejdskraftudbud til brug for debatten på Nordisk Råds 53. session i København 2001.

De nordiske regeringer finder, at Nordisk Råds fokusering på et enkelt tema for diskussionen på Nordisk Råds 53. session er en god afløsning af de tidligere års beskæftigelsesredegørelser. Temaet arbejdsmiljøets rolle set i lyset af et begrænset arbejdskraftudbud indgår også i dette års finske formandskab på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet i Nordisk Ministerråd.

Meddelelse
om rekommandasjon 11/2000/euro
Nordisk IT-infrastrukturstudie, E-handel (digitale signature) og regelsæt for kryptering (A 1226/euro)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

> *at* gennemføre et fælles nordisk IT-infrastrukturstudie. Formålet med studiet skal være at identificere kapacitetsbehov- og overskud på de nuværende transportnet, afklare hvilke aftaler som regulerer samtrafikken, samt fremkomme med scenarier for fremtidige volumeforøgelser;
>
> *at* tilstræbe koordination af nordiske synspunkter i forbindelse med implementering af nuværende EU-direktiver om digitale signaturer, samt i udformningen af fremtidige EU-forslag på området;
>
> *at* tilstræbe fælles løsninger i spørgsmålet om udvikling af regelsæt for kryptering.

Nordisk Ministerråd meddeler:

Ad første at-sats:

IT infrastrukturudviklingen er et centralt fokusområde for flere af Nordisk Ministerråds IT-rådgivende grupper.

"Næringssektorens ad hoc arbejdsgruppe for elektronisk handel og næringsrelaterede IT-spørgsmål" agter d.å. at initiere et IT-infrastrukturstudie, hvis sigte det er at kortlægge status for og betydningen af bredbåndsnet i de mere tyndt befolkede egne af Norden. En rapport forventes forelagt EK-näring inden årets udgang. Spørgsmålene om kapacitetsbehov- og overskud, aftaler og regulering mv. forventes at være en del af denne.

IT-policygruppen har i deres handlingsplan for år 2000-2002 valgt fire fokusområder for gruppens initiativer. I fokusområde 3 (Forskning og udvikling inden for IT-området) har man

valgt at følge og analysere forskning, udvikling og initiativer indenfor bredbånds konsekvenser for uddannelses- og forskningsområdet.

Især mulighederne for at etablere et nordisk samarbejde som øger forudsætningerne for synliggørelse og eksport af nordiske netværksbaserede uddannelser, samt udviklingen indenfor virtuelle uddannelsesudbud har *IT-policygruppens* interesse. Således har man d.å. igangsat en udredning om nordisk distanceundervisning og nordiske virtuelle højskole- og universitetsmiljøer, for hvilket infrastruktur er væsentlig.

Det nordiske IT-samarbejde startede i 1985 netop som et infrastrukturprojekt: NORDUnet. Projektet – som blev til et aktieselskab – forbinder alle Nordens universitetsmiljøer, centraladministrationer samt i nogen grad også skoler i ét samlet datanetværk af overordentlig høj kvalitet. De nordiske regeringer investerer p.t. godt DKK 330 millioner årligt i denne infrastruktur. Med ca. en million tilkoblede brugere svarer dette til ca. DKK 330 årligt pr. bruger.

Nordisk embedsmandskomite for undervisning og forskning nedsatte i år 2000 *NORDUnet-kontaktgruppen* med henblik på *at studere og analysere fordele og ulemper ved NORDUnets virksomhed, i relation til såvel den nuværende som fremtidige markedssituation på IT-infrastrukturområdet.* Gruppen har i denne forbindelse bedt NORDUnet-bestyrelsen om en redegørelse, som nu foreligger, og en endelig konklusion fra gruppens arbejde forventes forelagt for nordisk embedsmandskomite for undervisning og forskning ultimo 2001.

Gruppen af højtstående embedsmænd vedr. nordisk IT-samarbejde under Ministerrådet for Informationsteknologi (MR-IT) har foreslået tre fokusområder for MR-IT virksomhed, hvoraf Digital Divide, også kaldt A/B-holds problematikken er det ene. Denne forholder sig til polariseringen af samfundet i grupper som kan/vil henholdsvis ikke kan/vil tilpasse sig videnssamfundets nye udfordringer. Gruppen ser IKT-infrastruktur, herunder kapacitetsbehov- og overskud, aftaler og regulering m.v. som en central del af visionen om "et videnssamfund for alle", og således for A/B-holds problematikken.

Ad anden at-sats:

De nordiske lande samarbejder omkring såvel forberedelse som gennemføring af EU-direktiver på området. En nordisk arbejdsgruppe for samordnet forberedelse og implementering har således samarbejdet i relation til EU-initiativer på området, herunder ved gennemføringen af EU's rammedirektiv om digitale signaturer. Der vil også i fremtiden være nordisk samarbejde om eventuelle EU-direktiver på området e-handel og digitale signaturer.

Ad tredje at-sats:

Gruppen af højtstående embedsmænd vedr. nordisk IT-samarbejde har behandlet spørgsmålet om regelsæt for kryptering. Gruppen finder ikke, at der er grundlag for særligt nordisk samarbejde om regelsæt på dette område, dels idet internationale aftaler om teknologioverførelser (fx. Wassenaar-aftalen) med nordisk tilslutning allerede er effektueret, og dels i lyset af at selv stærk kryptering i stigende grad er blevet allemandseje gennem Internettet, og således kun i ringe grad regulerbart gennem regelsæt.

Ministerrådet anser at rekommandationen kan afskrives.

Meddelelse
om rekommandasjon 12/2000/euro
IT-innovationsstudie og makroklusters (A 1227/euro)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at gennemføre et studie af det nordiske innovationsmiljø inden for IT-teknologi;

at identificere muligheder for opbygning af grænseoverskridende klusters.

Nordiska ministerrådet meddelar:

Nordiska ministerrådet finner förslaget intressant och aktuellt. En del av de nyckelfaktorer som styr näringslivets investeringar idag belyses i rapporten TemaNord 2000:537 Konkurrencekraft i Norden. Muligheder og barrierer for erhvervsmessig synergi i Norden. En djupare förståelse för vilka nyckelfaktorerna är, och hur de prioriteras av olika beslutsfattare i och utanför Norden kräver dock ytterligare sammanställning av befintligt material, och dessutom ny attitydkartläggning.

Nordiska Ministerrådet överväger att genom Nordisk Industrifond, via ett förprojekt och eventuellt en workshop, kartlägga befintligt material och behovet av kompletterande forskning.

I de nordiska länderna har man redan utfört en hel del kartläggningar av innovationsmiljöerna och innovationssystemens funktionalitet. En studie över speciellt IT-teknologiernas innovationsförlopp i de nordiska länderna skulle dock underlätta valet av riktiga stödåtgärder från offentliga sektorn, såväl nationellt som gemensamt nordiskt. Nordisk Industrifond har för avsikt att snarast initiera och vid behov delfinansiera en eller flera dylika studier. Även här kan en förstudie eller en workshop bli aktuella.

Samtliga nordiska länder är mer eller mindre engagerade i klusterutredningar eller stödprogram för nationella kluster. Betraktelsesättet är rätt snävt nationellt, trots att alla viktigare kluster är en del av ett vidare internationellt samarbete innefattande bl.a. internationell arbetsfördelning. På samma sätt kan man säga ett det inte existerar nordiska kluster, men nog kluster i Norden.

Nordisk Ministerråd anser att det inte mera är nödvändigt att identifiera möjligheter för att bygga upp gränsöverskridande kluster, de finns redan där. Uppgiften blir att öka samverkan mellan de instanser i Norden som forskar i, eller utvecklar kluster i Norden. Hur kan vi öka vår kunskap om hur kluster fungerar, speciellt internationellt, hur kan vi stärka dem, och hur kan vi maximera nyttan för samtliga nordiska länder av kluster i Norden. Genom att öppna upp de nationella aktiviteterna för internationell (nordisk) samverkan i större grad än idag, kan de nordiska länderna spara resurser och få större internationellt genomslag för sin (nationella) näringspolitik.

Nordiska Ministerrådet överväger att genom Nordisk Industrifond åstadkomma en bättre samverkan mellan nationella ambitioner och aktiviteter än vad fallet är idag.

Nordiska Ministerrådet konstaterar att Europautskottets rapport om IT-frågor innehåller förslag som Nordisk Industrifond framgent kommer att åtaga sig att genomföra.

Ministerrådet anser for sit vedkommende, at rekommandationen kan afskrives.

Meddelelse
om rekommandasjon 13/2000/euro
IT-redskaber og deltagerdemokratiet i Norden (A 1228/euro)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at undersøge hvorledes man ved hjælp af IT-teknologi kan stimulere og forøge borgerdeltagelsen i den demokratiske beslutningsproces;

at stimulere igangsætning af udvikling af IT-baseret oversættelsesteknik til brug mellem de nordiske sprog og udvalgte verdenssprog;

at stimulere til etablering af fællesnordiske *freenets*.

Nordisk Ministerråd meddeler:

Ad første at-sats:

Under Nordisk Ministerråd for Informationsteknologi (MR-IT) findes *Gruppen af højtstående embedsmænd vedr. nordisk IT-samarbejde*. Denne har foreslået tre fokusområder for MR-IT's virksomhed, hvoraf det ene er *digital forvaltning*, også kaldet *eGovernment* eller *24-timers regering*. Det centrale er her dels at kunne levere information direkte til borgerne 24 timer i døgnet via Internettet, og dels at tilbyde service til borgere og virksomheder, så som muligheder for elektronisk indberetning, ansøgning om nyt kørekort etc.

Gruppen af højtstående embedsmænd vedr. nordisk IT-samarbejde finder at Europaudvalgets forslag er i forlængelse af dette tiltag. Gruppen ser det således som naturligt også at undersøge, udfra et deltagerdemokratisk perspektiv, hvorledes IT-baserede dialogformer kan anvendes til at forstærke den demokratiske proces og forbedre sociale services.

Ministerrådet for Informationsteknologi har på dagsorden for sit ministermøde ultimo 2001 spørgsmålet om *eGovernment*, og vil se spørgsmålet om demokratiske beslutningsprocesser i lyset af "et videnssamfund for alle", hvor deltagerdemokrati (for alle) er en del af A/B-holdsproblematikken (*Digital Divide*), som er et andet tema ved ministermødet.

Ad anden at-sats:

Det Forskningspolitiske Råd under Ministerrådet for Forskning og Uddannelse initierede i år 2000 *Det Sprogteknologiske Forskningsprogram*. Forskningsprogrammet har til formål gennem sprogteknologi at give de små nordiske sprog en plads i en digitaliseret verden. IT baserede oversættelsessystemer er et centralt element i den sprogteknologiske forskning.

Det forventes at programkomiteen vil fremsætte forslag til Ministerrådet ved programmets afslutning i år 2004.

Ad tredje at-sats:

Gruppen af højtstående embedsmænd vedr. nordisk IT-samarbejde finder p.t. ikke at den har ressourcer til en selvstændig forfølgelse af spørgsmålet om *freenets*, men henviser til *IT-policygruppens* igangsatte kortlægning af nordisk distanceundervisning og nordiske virtuelle højskole- og universitetsmiljøer. Information om gratis eller meget billige uddannelsestilbud vil være et element i paletten af virtuelle uddannelsestilbud på højskole- og universitetsniveau.

Ministerrådet anser at rekommandationen kan afskrives.

Meddelelse
om rekommandasjon 14/2000/euro
Rådgivende IT-ekspertgruppe (A 1229/euro)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

> *at* nedsætte en ekstern IT-ekspertgruppe, der skal fungere som rådgivende organ overfor Ministerrådet med det formål at der på sigt etableres en overordnet strategi og handlingsplan for et nordisk IT- samarbejde;

Set i lyset af de fundamentale og multi-spektrerede samfundsændringer anvendelsen af informationsteknologien indebære, skal gruppen have til opgave at identificere på hvilke IT-områder en fællesnordisk indsats bør prioriteres, samt at sikre koordinering med EU's initiativer.

Nordisk Ministerråd meddeler:

I 1996 nedsatte forsknings- og uddannelsesministrene *IT-policygruppen* (IT-P) bestående af højtstående embedsmænd med IT-kompetence. Gruppen er en *policygruppe* i modsætning til styregruppe, og er sat til at sikre den meste tidssvarende og fremadrettede rådgivning om vidensamfundets udvikling. Gruppen gennemfører studieprogrammer, foretager analyser, designer projekter og deltager i udviklingen af det nordiske IT-samarbejde. I år 2000 fik gruppen sit mandat forlænget frem til og med 2002, hvor fokus i højere grad vil blive koncentreret på at akkumulere og formidle viden om vidensamfundets udvikling generelt og særligt indenfor *forskning og uddannelse.*

I 1998 nedsatte de nordiske handelsministre en *referensgruppe for elektronisk handel* bestående af nordiske erhvervsledere. Formålet var at akkumulere ideer og forslag fra næringslivet til hvorledes anvendelsen af elektronisk handel kunne fremmes i Norden. I 1999 afgav gruppen rapportering og blev derefter opløst. I erkendelse af behovet for en mere permanent IT rådgivningsstruktur for næringssektoren, på linie med den for forsknings- og uddannelsessektoren, besluttede EK-näring i 1999 at nedsætte *Næringssektorens ad hoc arbejdsgruppe for elektronisk handel og næringsrelaterede IT-spørgsmål* (IT-N). Gruppen består af embedsmænd og fageksperter, og har i første omgang et mandat som udløber med udgangen af 2001.

Nordisk IT samarbejde som en *selvstændig sektor* blev etableret 1998 ved oprettelsen af et Nordisk Ministerråd for Informationsteknologi (MR-IT). Samarbejdsministrene enedes ved oprettelsen af MR-IT om et fortsat og fordybet samarbejde på følgende fem områder:

- Anvendelse af IT for at styrke demokratiet,
- Sikre at alle får samme muligheder i informationssamfundet,
- Styrke de nordiske sprog og kulturer,
- Bane vejen for elektronisk handel,
- Stimulere netværksdannelsen blandt små og mellemstore virksomheder.

Det er *Gruppen af højtstående embedsmænd vedr. nordisk IT-samarbejde* (GHE-IT) under MR-IT som har til opgave at konkretisere det nye selvstændige samarbejdsområde. Dette er en særlig udfordring i lyset af, at IT er et fagområde uden et traditionelt afgrænset ressort, idet IT indgår som en naturlig del af mange departementers og nordiske ministerråds virksomhed. Afklaring af overordnet mål og navnlig udarbejdelsen af et arbejdsprogram nødvendiggør, at mange departementer inddrages i håndteringen af de ressortmæssige udfordringer.

IT som en samlet og selvstændig sektor kan siges at være i sin skabelse og i løbende udvikling. Et planlagt ministermødet den 27 september 2001 forventes at blive næste milepæl for arbejdet med at styrke den nye sektors selvstændige profil.

Der er således i alt tre arbejdsgrupper hvis opgave det udelukkende er at beskæftige sig med IT rådgivning: én for forsknings- og uddannelsessektoren (IT-P), én for næringssektoren (IT-N) samt én overgribende og tværsektoriel (GHE-IT).

I lyset af IT's tværsektorielle egenskaber og det at IT som en selvstændig sektor er noget forholdsvis nyt, finder Nordisk Ministerråd ikke, at der er behov for flere IT-rådgivende grupper, og særligt ikke en ekstern, idet behovet for departemental koordinering og politisk prioritering samt løbende ressortafklaring kræver den tætteste mulige kontakt til departementerne for at rådgivningen skal kunne effektueres.

Dog har *Gruppen af højtstående embedsmænd vedr. nordisk IT-samarbejde* foreslået, at der i forbindelse med et årligt ministerrådsmøde i Ministerrådet for Informationsteknologi afholdes en konference, hvor såvel nordiske ministre som andre - eksterne - personer med relevant baggrund kan drøfte såvel problemstillingerne om nordiske forslag og tiltag til løsningen af disse. Nordisk Ministerråd finder således forslaget om at sammensætte en ekstern gruppe som afspejler informationsteknologiens effekt på erhvervslivet, forskning, uddannelse, kultur, forvaltning, sprog, internationalt samarbejde, innovation etc., meget interessant. Ministerrådet vil derfor sigte efter igen at tage spørgsmålet om *ekstern* rådgivning op ved en senere lejlighed.

Ministerrådet anser at rekommandationen kan afskrives.

Meddelelse om rekommandasjon 15/2000/euro Social dumping i EU/EØS (A 1237/euro)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

> *at* gennem erfaringsudveksling udarbejder kontrolsystemer til bekæmpelse og afsløring af virksomheder, der benytter sig af illegalt arbejde i Norden;
>
> *at* indføre og samordne strenge sanktioner overfor virksomheder i Norden (f.eks. i form af bøder, skadeserstatning, erhvervsforbud), således at det ikke lønner sig at rekruttere illegal arbejdskraft;
>
> *at* arbejde for at de nye medlemslande i EU får opbygget sine kontrolmyndigheder og sine faglige organisationer, således at de ved tiltrædelsen kan opfylde gældende EU-direktiver vedrørende arbejdsmarkedsforhold;
>
> *at* overveje hvorledes EU's struktur- og regionalfonde kan anvendes til forbedring af arbejdsmarkedsforhold i de nye medlemslande af EU, således at EU-direktiverne overholdes og at der dermed ikke skabes urimelige konkurrencevilkår på arbejdsmarkedsforhold.

De nordiske landes regeringer meddeler:

De nordiske regeringer finder i lighed med rapporten fra Nordisk Råds Europaudvalg om Social dumping inom EU/EES, at der ikke er nogen store problemer med illegal arbejdskraft i Norden. Der findes dog enkelte eksempler på social dumping. Eksemplerne har været indenfor byggebranchen, ejendomstilsyn, rengøring og etniske restauranter. I de enkeltstående tilfælde, hvor der har været problemer med illegal arbejdskraft eller andre forhold der har lignet social dumping, har landene undersøgt disse forhold og kun haft behov for at udveksle oplysninger mellem landene. På nuværende tidspunkt er der således ikke behov for at udarbejde et kontrolsystem.

De nordiske regeringer anser det for vigtigt, at man videreudvikler det nordiske samarbejde for at forebygge social dumping, idet social dumping også omfatter anvendelse af illegal arbejdskraft. Det er vigtigt at samarbejdet mellem skattemyndigheder, arbejdstilsynet, politiet og

arbejdsmarkedets parter er veludbygget for at have den preventive effekt, der opfattes som nødvendig i dag. Det begrænsede omfang af social dumping kræver ikke, at der indføres strenge sanktioner i de nordiske lande.

Set ud fra en nordisk synsvinkel kan der importeres tilstrækkeligt med lovlig arbejdskraft fra for eksempel de baltiske lande, Polen og de russiske nærområder. Der er bl.a. derfor vigtigt, at arbejdsmarkedernes aftalesystem og arbejdslovgivningen i Nordens nærområder udvikler sig i en nordisk retning. De nordiske regeringer har gennem Nordisk Ministerråd og nationalt støttet opbygningen af de demokratiske strukturer og faglige organisationer i Østeuropa, specielt i Baltikum. Der er bl.a. iværksat et trepartsprojekt mellem de baltiske og nordiske lande koordineret af Nordens Fackliga Samorganisation (NFS). De nordiske landes regeringer vil fortsat arbejde for at kandidatlandene til EU udvikler strukturerne på arbejdsmarkedsområdet, således at de ved tiltrædelsen kan opfylde gældende EU-direktiver vedrørende arbejdsmarkedsforhold. Som et led i denne proces er planlægger Nordisk Ministerråd (arbejdsministrene) et fælles møde med de baltiske arbejdsministre i 2001.

De nordiske lande har mange overvejelser i gang vedrørende mulige omlæggelser af EU's støttefonde. De nordiske regeringer arbejder for at EU's regional- og strukturfonde også i fremtiden vil fremme den sociale sammenhæng og støtte de områder hvor konkurrencekraften er svag. På denne måde forbedres selv beskæftigelsessituationen og arbejdsforholdene i de kommende EU-medlemslande.

De nordiske regeringer anser for sit vedkommende, at rekommandationen kan afskrives.

Meddelelse om rekommandasjon 16/2000/när Nätverk för livsmedelssäkerhet inom Norden och EU (B 196/när)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

> *att* införa ett nätverk på myndighetsnivå nationellt för att ge snabb information när det inträffar fall som hotar livsmedelssäkerheten och att verka för att det inom EU byggs upp motsvarande nätverk.

De nordiske landes regeringer meddeler:

De nordiske lande finder det afgørende at sikre et højt forbrugerbeskyttelsesniveau, og der må derfor på såvel nationalt som EU-plan findes integrerede varslingssystemer/netværk, som fungerer hurtigt og effektivt, hvis der opstår mistanke om fødevarer, der kan udgøre en sundhedsrisiko for borgerne. Velfungerende nationale netværk eksisterer (og forbedres løbende), og der er allerede i EU et system for hurtig varsling af fødevarer, som fremover vil blive udbygget til også at omfatte foder.

EU-netværket, RAPEX

I forslag til ny EU-forordning om fødevarelovgivningen indgår et udvidet system for hurtig varsling med hensyn til både fødevarer og foder i forbindelse med krisesituationer, det såkaldte RAPEX-system.

Inden for rammerne af direktivet om produktsikkerhed i almindelighed eksisterer der allerede et hurtigt varslingssystem, i henhold til hvilket medlemsstaterne skal underrette Kommissionen om foranstaltninger, de har truffet, som begrænser markedsføringen af en vare, eller som kræver, at en vare eller et parti varer bliver trukket tilbage. Er der tale om varer, der frembyder en alvorlig og umiddelbar risiko, skal Kommissionen hurtigt sende oplysningerne om de foran-

staltninger, en medlemsstat har truffet eller har truffet beslutning om at ville træffe, til alle medlemsstater, herunder EØS- og EFTA-lande, via Fællesskabets hurtige varslingssystem.

Det eksisterende hurtige varslingssystem gælder udelukkende forbrugsvarer (fødevarer og industriprodukter), men vil nu blive udvidet til at omfatte foder. I fødevaresektoren har det hurtige varslingssystem udviklet sig til at omfatte situationer, hvor det er nyttigt for medlemsstaterne at blive informeret om sundhedsrisici (navnlig i situationer, hvor varer afvises ved EU's ydre grænser).

I det nye system er følgende notifikationer om fødevarer og foder obligatoriske: notifikationer om en alvorlig direkte eller indirekte sundhedsrisiko, notifikationer om foranstaltninger, der er blevet truffet i forbindelse med fødevarer eller foder og notifikationer om afvisning af varer ved EU's ydre grænser.

I planerne for det nye system er der taget hensyn til de forbedringer, der indgik i forslaget om ændring af direktivet om produktsikkerhed. Således især, at de foranstaltninger, som medlemsstaterne skal give underretning om, er dem som vedrører en alvorlig direkte eller indirekte sundhedsrisiko og som kræver hurtig indsats, herunder underretning om frivillige foranstaltninger truffet af virksomhederne på eget initiativ eller efter aftale med myndighederne. Forslaget giver mulighed for, at lande uden for EU eller internationale organisationer kan få adgang til at deltage i det hurtige varslingssystem på grundlag af princippet om gensidighed og på bestemte vilkår.

EFTA landene deltager gennem EØS-aftalen i EUs varslingssystem og modtager via EFTA's overvågningsorgan, ESA, alle Rapexmeldinger fra EU kommissionen. Ligeledes bliver meldinger fra EFTA landene om mistanke om fødevarer, som kan udgøre en helserisiko meldt ind til EU systemet via ESA.

De nordiske landes regeringer finder det afgørende for fødevaresikkerheden, at der eksisterer dette Rapexsystem, som omfatter både EU og EØS, og man støtter udvikling og udbygning af systemet, der grundlæggende fungerer godt (specielt efter at meldingerne udsendes via e-mail og internet). Man lægger vægt på, at det er hurtigt og effektivt, men også at det er selektivt i den forstand, at ubetydelige meddelelser sorteres fra, således at reelle risikomeldinger ikke drukner i en uoverskuelig mængde. Kommissionen arbejder således for en harmonisering mht. hvad der skal notificeres og i hvilken form.

Nationale netværk

De nordiske lande har alle på nationalt myndighedsniveau netværk og varslingssystemer, som i tilfælde af krisesituationer sikrer hurtig information til relevante parter.

Danmark

Fødevaredirektoratet behandler meddelelser over EU's Rapid Alert system i henhold til en skriftlig intern procedure for sagsbehandlingen "Rapid Alert vejledningen". Fødevaredirektoratets Kontor for egenkontrol, import og eksport (FA-05) er ansvarlig for sagsbehandlingen. I arbejdstiden sker sagsbehandlingen i henhold til en vagtplan, hvor den vagthavende er forpligtet til, i samråd med øvrige kontorer i direktoratet jf. vejledningen, at vurdere ind- og udgående meddelelser fra og til systemet. Meddelelserne modtages fra EU's kontaktpunkt pr. e-mail, og videre formidling til fødevareregionerne sker ligeledes pr. e-mail eller telefon. Udenfor arbejdstiden kan EU's kontaktpunkt, hvis der er tale om en akut situation, orientere FA-05's chef eller souschef pr. telefon.

I forbindelse med sygdomsudbrud i Danmark sker der et samarbejde mellem Fødevaredirektoratet (Kontor for fødevaresikkerhed, FA-02), fødevareregionerne og institutioner under Sundhedsministeriet. Samarbejdet er beskrevet i "Vejledning om information ved udbrud af fødevarebårne sygdomme". Samarbejdet sikrer, at der sker hurtig information til og fra de decentrale fødevarekontrolmyndigheder (fødevareregionerne) og embedslægerne til og fra de centrale fødevare- og sundhedsmyndigheder.

Finland

Livsmedelsverket är den nationella kontaktmyndigheten för Rapid Alert System for Foodstuffs i Finland och tar hand om både inkommande och utgående varningsnotifikationer. Livsmedelsverket skickar ut notifikationerna per e-mail till livsmedelsmyndigheter på läns- och kommunalnivå likaså som till andra centrala myndigheterna, till eksempel till tullanstalten så snart som de kommer till Livsmedelsverket. Om det är frågan om en hälsofara i en alkoholdryck (t.ex. gifter) eller en speciell epidemiologisk fara (t.ex. sällsynta virusar), skickas notifikationen till kännedom till ifrågavarande centrala myndigheter. Utanför arbetstiden nås kontaktpersonen dygnet runt per mobiltelefon med e-mailkontakt. På detta sätt tryggas möjligheten till omedelbara åtgärder vid behov.

RASFF notifikationerna skickas också alltid till importörerna och handelssektorn via dessa sektorers centralorganisationer och huvudkontor. Livsmedelsindustriförbundet tar emot notifikationer som gäller råvaror. Avsikten med dessa åtgärder är att vid behov tillbakakalla de hälsofarliga produkter som finns på marknaden. Veckolistorna av notifikationerna skickas till de ministerier som handskas med livsmedels- och hälsofrågor samt till alla konsumentorganisationer. Finland har också under de gångna åren aktivt sänt varninsnotifikationer till EU-komissionen.

Island

Miljö- och livsmedelsstyrelsen är den nationella kontaktmyndigheten för Rapid Alert System for Foodstuffs (FASFF) i Island och tar hand om både inkommande och utgående varningsnotifikationer. Officiellt är det ESA som är Islands kontaktpunkt men nu har Island fått direkt kontakt med Circa databasen och har börjat motta notifikationer direkt därifrån. När Island sänder notifikationer görs det gennom Circa till ESA som är en undergrupp av Circa.

Om inkommande varningsnotifikationer handlar om färska kött- eller fiskprodukter skickas de vidare till The Cief Veterinary Officer eller The Directorate of Fisheries.

Miljö- och livsmedelsstyrelsen har tillgång till tullanstaltens database och när varningsnotifikationer kommer kan databasen sökas för tulltariffsnumer för att se om produkten importeras till Island och i vilken kommun importören är lokaliserat.

I fall produkten har importerats skickar Miljö- och livsmedelsstyrelsen ut notifikationen per e-mail till livsmedelskontrolmyndigheterna i den vederberörande kommun. Varningsnotifikationen skickas också till andra kommunala livsmedelskontrolmyndigheter som tillbakakallar hälsofarliga produkter.

Miljö- och livsmedelsstyrelsen och de kommunala livsmedelsmyndigheterna har en utarbetat procedur om åtgärder ved sjukdomsutbrott. Ved stora nationala sjukdomsutbrott finns en utarbetat procedur och en officiell kommitté som koordinerar åtgärder mellom de ansvariga myndigheterna, inklusive Miljö- och livsmedelsstyrelsen, The Chief Veterinary Officer och The Chief Medical Officer.

Norge

Statens næringsmiddeltilsyn (SNT) er nasjonalt kontakt punkt for RAPID Alert System for Food (RASFF) og en har laget en bemanningsliste for innkomne e-mail i SNTs arbeidstid 08.00-15.45. Tre nærmere angitte personer i SNT betjener denne. Offisielt er det ESA som benyttes som kontaktpunkt for Norge, men vi er nå gitt direkte aksess til Circa databasen og vil etter hvert motta notifikasjoner direkte fra den. Når Norge ønsker å sende notifikasjoner gjøres det via Circa til ESA som er en definert undergruppe på Circa. Det finnes interne SNT-prosedyrer for behandling av Rapid Alert meldinger og kontaktpunktet som ligger i Tilsynsavdelingens seksjon 2, har ansvar for en faglig vurdering og hurtigst mulig videresending av meldingen til rett seksjonsleder i Tilsynsavdelingen. Seksjonsleder finner egnet saksbehandler som vurderer hvem som skal ha informasjon internt/eksternt (lokalt tilsyn/ BIP/ importkontroll/ bransje). Mye internt materiell som standardmaler etc har blitt utarbeidet for å kvalitetssikre og lette arbeidet. Meldinger om funn av helsefarlige produkter i Norge eller på grensen kommer til den nasjonale kontaktpunktets e-mail adresse. Notifikasjoner som sendes av Norge har for tiden først blitt vurdert av en intern kvalitetssikringsgruppe i SNT.

Ved større sykdomsutbrudd og nasjonale kriser har en utarbeidet en intern SNT- prosedyre som indikerer hvem som skal oppnevnes i en intern gruppe for krisehåndtering. Ved større akutte nasjonale sykdomsutbrudd har en god erfaring med koordinasjonsmøter mellom berørte tilsynsetater: Dyrehelsetilsyn, Helsetilsyn og Næringsmiddeltilsyn, samt rådgivere og koordinatorer som Statens institutt for Folkehelse, Norges veterinærhøgskole, Veterinærinstituttet og Norsk Zoonosesenter. Det er også utarbeidet en norsk veileder for oppklaring av utbrudd med næringsmiddelbåren sykdom av SNT og Folkehelsa i fellesskap, som også angir rapporteringsveier.

Det finnes også varslingsnettverk for Atomulykker i Norge, hvor Statens Strålevern er koordinator.

Sverige

Livsmedelsverket er det nationale kontaktpunkt for RAPID Alert System for Food (RASFF). Såfremt en "alert notification" kan omfatte et produkt i Sverige, videredistribueres denne til de knap 300 lokale levendsmiddelkontrolenheder via internet/fax og pressemeddelelser udsendes, hvis nødvendigt. Levnedsmiddelkontrolenhederne er ansvarlige for at sikre de videre nødvendige foranstaltninger.

Foretagender (industri/handel osv.), der er direkte berørt af situationen, informeres specielt. Øvrige foretagender eller forbrugerorganisationer kan få relevant information via Livsmedelsverkets hjemmeside.

Såsnart der opstår et problem i forbindelse med en notification etableres en arbejdsgruppe/task force for at evaluere, hvilken eventuel fare og risiko situaionen kan medføre for forbrugerne i Sverige.

I forbindelse med sygdomsudbrud i Sverige eller mistanke om alvorlige dyresygdomme som BSE eller mund- og klovsyge følges en detaljeret kriseplan, der bl.a. inkluderer, at der straks går pressemeddelelse ud med information om, hvordan situationen vil blive håndteret.

Med henvisning til ovennævnte beskrivelse af de nationale varslingssystemer og netværk kan de nordiske landes regeringer således ikke tilslutte sig Nærområdeudvalgets betragtning (jf. beretningen), der lyder: "Med nuvarande tröga varningssystem på myndighetsnivå får ofta massmedia tidigare och bättre information om uppkomna problemen än de ansvariga myndigheterna. Den onödigt långa tid som förflyter innan ett myndighetsingripande får till konsekvens att fler smittas än nödvändigt."

Det skal samtidig påpeges, at myndighederne med baggrund i de erfaringer, der opnås gennem tiden, fortsat vil arbejde for en forbedring af de nationale netværk og varslingssystemer.

Nordiske netværk

Det nordiske samarbejde på levnedsmiddelområdet omfatter en række formelle og uformelle netværk – der tænkes specielt på:

Nordisk Embedsmandskomite for Levnedsmiddelspørgmål (EK-Livs), hvis medlemmer bl.a. er de øverste chefer for de nationale fødevaredirektorater (med overordnet ansvar for risikohåndtering)

- Arbejdsgruppen for Levnedsmiddelkontrol (NNK)
- Arbejdsgruppen for Lovgivningsspørgsmål (NNL)
- Arbejdsgruppen for Levnedsmiddeltoxikologi og risikovurdering (NNT)
- Arbejdsgruppen for Mikrobiologi og Risikovurdering (NNM)

I tilfælde af krisesituationer er de nordiske netværk også til stor nytte, da kommunikation via disse netværk kan ske enkelt og hurtig.

Sammenfattende finder de nordiske landes regeringer spørgsmålet om varslingssystemer og netværk af stor vigtighed, hvorfor man til stadighed vil arbejde for sikring af netværkenes/ varslingssystemernes effektivitet og hurtighed.

De nordiske lande regeringer anser for sit vedkommende, at rekommandationen kan afskrives.

Meddelelse
om rekommandasjon 17/2000/när
Handlingsprogram för nordiskt jord- och skogsbrukssamarbete 2001-2004 (B196/när)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

> *att* fastställa ministerrådsförslag B 196/när med beaktande av de synpunkter som framförts i utskottets betänkande över förslaget.

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådet (jord- och skogsbruksministrarna) beslutade den 15 augusti 2000 att godkänna förslaget till Handlingsprogram för nordiskt jord- och skogsbrukssamarbete 2001 - 2004, samt att översända handlingsprogrammet till Nordiska rådet för behandling vid sessionen den 6-8 november 2000 i Reykjavik.

Nordiska ämbetsmannakommittén för jord- och skogsbruksfrågor (NÄJS) noterade vid möte den 12 december 2000 för ministerrådets räkning Nordiska rådets behandling av handlingsprogrammet samt de synpunkter som framförts av närområdesutskottet.

Nordiska rådets synpunkter ligger väl i linje med handlingsprogrammets intentioner. Handlingsprogrammet betraktas därmed som fastställt av ministerrådet och implementeringen startade den 1 januari 2001. Nordiska rådets synpunkter ska beaktas vid genomförandet av handlingsprogrammet.

Ministerrådet anser, att rekommendationen kan avskrivas.

Meddelelse
om rekommandasjon 18/2000/nær
Strategi for det nordiske fiskerisamarbejde 2001-2004 (B 197/nær)

Rekommandasjonen lyder

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

> *att* med beaktande av de synpunkter som framförts i närområdesutskottets betänkande över ministerrådsförslag B 197/när fastställa strategin för det nordiska fiskerisamarbetet 2001 – 2004.

Nordisk Ministerråd meddeler på de nordiske regeringers vegne:

Ministerrådet har noteret sig Rådets bemærkninger til den fremlagte 'Strategi for Nordisk Fiskerisamarbejde 2001-2004' og vil ved gennemførelsen af strategien tage hensyn til disse.

På denne baggrund anbefaler Ministerrådet at rekommandation 18/2000/nær afskrives.

Meddelelse
om rekommandasjon 19/2000/euro
Handlingsprogram for det nordiske levnedsmiddelsamarbejde til år 2004
(B 194/euro)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

> *at* vedtage ministerrådsforslag om handlingsplan for det nordiske levnedsmiddelsamarbejde frem til år 2004 (B 194/euro) og tage hensyn til Europaudvalgets bemærkninger, herunder afsætte tilstrækkelige midler til den omtalte forskningsindsats og databaseudbygning.

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordisk Ministerråd finder det positivt, at Nordisk Råd grundlæggende er meget godt tilfreds med handlingsprogrammet, og at man mener de definerede mål og den foreslåede samarbejdsmetode er en ønskværdig og effektiv måde at fremme det nordiske samarbejde på levnedsmiddelområdet. Man har endvidere noteret sig Europaudvalgets enkelte bemærkninger, som dog ikke vedrører det overordnede indhold i handlingsplanen. Handlingsprogrammet betragtes dermed som fastlagt af ministerrådet og implementeringen er startet.

Europaudvalget har i betænkningen angivet, at man fuldt støtter handlingsplanens synspunkt om, at der er et stigende behov for vidensopbygning som grundlag for myndighedernes beslutninger vedrørende risikovurderinger (der i programmet er nævnt som én af flere vigtige problemstillinger i relation til fødevaresikkerhed og -sundhed). Desuden støttes intentionerne om udvikling af samarbejdsmuligheder og informationsdeling, hvad angår analyseresultater og anden viden, eventuelt i form af databaseopbygning.

Nordisk Ministerråd kan meddele, at levnedsmiddelsektoren i det kommende år vil arbejde videre med spørgsmålet om, hvorledes man kan bidrage til at styrke mulighederne for samarbejde og forskning vedrørende ovennævnte problemstillinger, eksempelvis via en katalysatorvirkning og bedre koordination af nationale tiltag. Embedsmandskomiteen for Levnedsmiddelspørgsmål planlægger således at afholde en workshop med henblik på nærmere at afdække status og drøfte, hvordan man mest hensigtsmæssigt kan fremme målsætningen om styrkelse på området.

Implementering af handlingsplanen er en prioriteret opgave i Nordisk Ministerråd. Hvad angår spørgsmålet om afsættelse af økonomiske midler til gennemførelse af programmets mange væsentlige indsatsområder (herunder også området forskningsindsats og databaseopbygning, som Nordisk Råd specielt peger på) og en eventuel øgning af bevillingen til levnedsmiddelsektoren, vil dette blive behandlet i forbindelse med den almindelige budgetprocedure for Nordisk Ministerråd.

Nordisk Ministerråd anser for sit vedkommende at rekommandationen kan afskrives.

Meddelelse om rekommandasjon 20/2000/nord Bioetisk samarbejd (A 1218/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at undersøge hvordan den frivillige sektor, særligt forbruger- og miljøorganisationer kan få større påvirkningsmuligheder i forhold til etiske og sundhedsmæssige vurderinger;

at afsætte tilstrækkelige midler på budgettet for 2001 til Nordisk Komité for bioetik til en redegørelse for reglerne i Norden på det bioteknologiske område, de etiske dilemmaer og politiske styringsmuligheder.

Nordiska ministerrådet meddelar:

Nordisk kommitté för bioetik poängterar att det utredningsprojekt som igångsatts med medel från NKB och ÄK-LOV (se även 17/1997) skall utgöra grund för varje övervägande av lagstiftningssamarbete i de nordiska länderna på genteknologiområdet. Projektets målsättning är att redogöra för reglerna i Norden på det bioteknologiska området, etiska dilemman och politiska styrningsmöjligheter. I ett senare skede bör frågan om koordination diskuteras av lagstiftare, bioetiska kommittéer och andra berörda parter.

I betänkning til rekommendation 20/2000/nord rekommenderade Nordenutskottet att Ministerrådet skulle reservera 600.000 DKK för den ovannämnda utredningen. Då detta förslag på grund av ett misstag inte togs med i Nordiska rådets budgetrekommendation, tog Ministerrådet inte ställning till förslaget då den slutliga budgeten för 2001 fastställdes. Nordisk kommitté för bioetik har rekommenderat Ministerrådet att ställa tillräckliga medel till förfogande för finansiering av projektet 2002, eftersom det fortfarande finns ett trängande behov för den information det föreslagna projektet kan tillhandahålla.

Ministerrådet föreslår att saken tas upp under de fortsatta budgetdiskussionerna för budget 2002.

Meddelelse om rekommandasjon 21/2000/nord Internationalt forbud mod kloning af mennesker og offentlighedens indsigt i bioteknologisk forskning (A 1218/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at arbejde aktivt for at gennemføre et internationalt forbud mod kloning af mennesker i overensstemmelse med Europarådets konvention om menneskerettigheder og biomedicin;

at overveje, hvorledes man i de nordiske lande kan sikre offentligheden indsigt i forskning på det bioteknologiske område.

De nordiska regeringarna meddelar:

Det är av växande betydelse att informera offentligheten om konsekvenserna av genteknologi, speciellt i fråga om tillämpningar på människor. Det finns ett behov för ökad utbildning både när det gäller frågor om genteknologi som sådan och om etiska konsekvenser av tillämpningen av genteknologi. Nordisk kommitté för bioetik (NKB) anordnar i november 2001 en konferens

som behandlar utbildning på bioetikområdet i de nordiska länderna. Konferensen och konferensrapporten torde bidra till att identifiera tillvägagångssätt och möjliga samarbetsformer för att höja det offentliga medvetandet om etiska frågor förbundna med genteknologi.

Regeringarna anser att rekommendationen kan avskrivas.

Meddelelse om rekommandasjon 22/2000/euro Genmodificerede levnedsmidler (A1222/euro)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

> *at* med udgangspunkt i sluterklæringen fra ministerkonferencen om sikker mad den 26.-27. juni 2000 arbejde for en meget restriktiv politik i forhold til godkendelse af markedsføringstilladelser for genmodificerede levnedsmidler;
>
> *at* med udgangspunkt i sluterklæringen fra ministerkonferencen om sikker mad den 26.-27. juni 2000 arbejde for at sikre forbrugernes frie valg af levnedsmidler, også det frie valg som kan være betinget af etiske forhold og som derfor forudsætter at levnedsmidler mærkes, hvis der på et tidspunkt i produktionskæden har været anvendt genmodificerede indholdsstoffer.

De nordiske landes regeringer meddeler:

De nordiske lande ligger langt fremme, hvad angår håndteringen af genmodificerede levnedsmidler, og man ønsker at bevare en ledende position på området, også med henblik på at kunne præge EU og internationale mærkningsregler.

Godkendelse af markedsføringstilladelser for genmodificerede levnedsmidler

Hvad angår spørgsmålet om en meget restriktiv politik i forhold til godkendelse af markedsføringstilladelser for genmodificerede levnedsmidler er det fast praksis i de nordiske lande at stille strenge sundhedsmæssige og miljømæssige krav til produkter, som ønskes markedsført. Vurderingerne foretages under inddragelse af al relevant videnskabelig viden på området, og de nordiske lande deltager aktivt i de internationale fora, som løbende arbejder med opdatering og udvikling af den viden, som er nødvendig for at kunne vurdere genetisk modificerede produkters mulige effekter på såvel kort som lang sigt. Tillige skal etiske aspekter inddrages i vurderingen.

Når der træffes beslutninger om markedsføring af genmodificerede produkter lægges forsigtighedsprincippet klart til grund i tilfælde af, at der resterer videnskabelig usikkerhed med hensyn til vurdering af produktet – også på denne måde fører de nordiske regeringers en meget restriktiv politik mht. markedsføringstilladelser.

Under forudsætning af, at sikkerheden for forbrugeren og miljøet er i orden, og produktionen kan ske på en etisk og samfundsmæssigt forsvarlig måde, vil de nordiske lande søge at drage nytte af de muligheder, som anvendelsen af genmodificerede afgrøder kan indebære for forbrugerne, landbruget og industrien samt miljøet.

Sikring af forbrugernes frie valg af levnedsmidler

Som opfølgning på sluterklæringen fra ministerkonferencen om sikker mad den 26.-27. juni 2000 er spørgsmålet om at sikre forbrugernes frie valg af levnedsmidler medtaget som en del af strategien vedr. *fødevaresikkerhed* i Bæredygtig udvikling – En ny kurs for Norden. De nordiske lande vil således arbejde for at sikre en tilfredsstillende mærkning af produkter også på interna-

tionalt niveau. Man finder, at forbrugerne bør informeres, når genteknologi er anvendt ved fremstilling af fødevarer, uanset om der kan måles DNA eller protein fra genmodificeringen i produkterne. Informationen skal sikre, at forbrugerne gives et reelt valg mellem traditionelle produkter og produkter, som er fremstillet af genteknologi. Det er dog vigtigt med et velfungerende system, bygget på såvel dokumentation som analyse, for at sikre valgfrihed for brugere og konsumenter.

Målsætningen om at sikre forbrugerne et frit valg, også ud fra etiske overvejelser, må nødvendigvis udmøntes i konkrete ændringer af det nuværende regelværk i EU. Der planlægges således i øjeblikket en nærmere drøftelse heraf på et fælles ministermøde (fisk, jord/skov, levnedsmidler) i juni 2001, idet man her vil fokusere dels på forskellige alternative ændringer af mærkningsreglerne i EU og det internationale Codex, dels på spørgsmålet om at sikre dokumenterbare sporbarhedssystemer i en situation, hvor det ikke er muligt at kontrollere analystisk, hvorvidt en fødevare er fremstillet ved genteknologi. Diskussionen på ministermødet vil danne udgangspunkt for de nordiske landes videre bestræbelser i international sammenhæng.

Flere nordiske projekter vedr. genteknologi

De nordiske landes regeringer ønsker samtidig at informere om, at der i regi af det nordiske levnedsmiddelsamarbejde er igangsat flere aktiviteter inden for det genteknologiske område:

Som en del af *Tværsektoriel handlingsplan for forbrugeraspekter i levnedsmiddelspørgsmål* gennemføres projektet *Genteknologi og fødevarer – forbrugerindflydelse og forbrugerpolitik i en nordisk sammenhæng*. Projektets mål er at formulere forbrugerkrav til den teknologiske udvikling ved produktion af fødevarer med henblik på at øge forbrugernes indflydelse på udviklingen samt skabe grundlag for en mere nuanceret forståelse for genteknologiens muligheder og risici i et forbrugerperspektiv. Projektet afsluttes sommeren 2001.

Desuden er der i november 2000 blevet afholdt en workshop, hvor de nordiske myndigheder (videnskabelige og administrative repræsentanter) *udvekslede viden og erfaringer omkring risikovurdering af genetisk modificerede mikroorganismer*.

På analysesiden er igangsat et projekt, der skal undersøge muligheder og potentiale for en ny *mikrochips-teknik til karakterisering af genmodificerede planter* som led i vurderingen af de sikkerhedsmæssige aspekter af genteknologisk modificerede fødevareplanter og deres produkter.

Desuden skal bemærkes, at der under jord- og skovbrugssektoren netop er oprettet *Nordisk Genresursråd*, som har til formål at yde rådgivning i spørgsmål af strategisk betydning mht. anvendelse og bæredygtig udnyttelse af de genetiske ressourcer. Rådet er sammensat af repræsentanter for dels jord- og skovbrugs-, dels miljøsektoren og stræber efter at behandle aktuelle spørgsmål så bredt og tværsektorielt som muligt.

Endelig kan oplyses, at der også indgår tanker om projekter vedr. GMO i planlægningen af den nordiske projektvirksomhed i levnedsmiddelsektoren for år 2002, nemlig et projekt vedr. nordiske retningslinier for risikovurdering af GMO-levnedsmiddel/mikroorganismer samt et projekt om erfaringsudveksling mht. sporbarhed og kontrol vedr. GMO.

De nordiske landes regeringer anser for sit vedkommende, at rekommandationen kan afskrives.

Meddelelse
om rekommandasjon 23/2000/när
Havets miljöproblem och hållbar förvaltning av fiskeresurserna (A 1225/när)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att säkra ett nordiskt tvärsektoriellt engagemang för att kommande Nordsjökonferenser prioriterar frågeställningen om att reducera föroreningarna till haven;

att på ett tvärsektoriellt plan (fisk, konsument, livsmedel och miljö) dokumentera föroreningstillståndet för att säkra att fisk från Nordens hav är sund och säker mat;

att i relevanta internationella organ verka för utveckling av en mer enhetlig förvaltning av havsområdena med en samlad värdering av alla viktiga påverkande faktorer;

att verka för utveckling och enhetligt bruk av selektiva fångstredskap;

att genom medverkan av relevanta sektorer, exempelvis konsument, fiske, skol och ungdom, kultur och information, initiera en informationskampanj om sund och säker mat från Nordens hav.

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordsøkonferencerne har haft fokus på reduktion av forureninger siden den første konference i Bremen i 1984. Alle Nordsølande har været enige om at vedtage fælles mål for reduktion af bl.a. miljøgifte, radioaktive stoffer, olie og næringssalte. Det såkaldte "generationsmål" for stop af udledning af miljøgifte fra Esbjergkonferencen i 1995 repræsenterer en milepæl i samarbejdet.

Der har også vært afholdt to såkaldte "mellem-ministerkonferencer" (IMM) med fokus på henholdsvis forureninger fra landbruget (IMM93) og om integrering af miljø- og fiskerispørgsmål (IMM97). I den såkaldte "Statement of Conclusions" fra IMM97 fastsættes principper, strategier og konkrete tiltag for at sikre en bæredygtig forvaltning av fiskeressourcerne. Landene skal rapportere om deres opfølgning på den femte Nordsøkonference, som finner sted i Bergen i marts 2002.

Når det gælder spørgsmålet om dokumentation af forureningstilstanden, er dette noget som gøres både af det enkelte land og i fælles overvågningsrapporter. OSPAR konventionen om beskyttelse af det marine miljø i det nordøstlige Atlanterhav fremlagde i 2000 den såkaldte "Quality Status Report 2000", som beskriver miljøtilstanden i hele konventionsområdet. Nordisk Ministerråd fremlagde også i 2000 en rapport, udarbejdet af ICES, om "The Status of Fisheries and Related Environment of Northern Seas", som giver en statusoversigt for såvel det marine miljø såvel som fiskebestandenes tilstand. I tillæg til disse helhedsrapporter udarbejdes der også status for miljøsituationen i de enkelte landes havområder, hvor lokale variationer, forureningsbelastninger og miljøtilstand beskrives. Som udgangspunkt er fisk og sømadsprodukter fra 'Nordens hav' en sikker og sund spise. En fortsat kontaminering af vandmiljøet og tilførsel af nye miljøfremmede stoffer kan dog på sigt føre til, at myndighederne må tage restriktive skridt med hensyn til anbefaling af daglig indtag af fisk/ fiskeprodukter fra bestemte belastede farvande.

De nordiske lande er forpligtiget til at levere analysedata for kontaminanter/miljøfremmede stoffer overfor OSPAR respektive HELCOM eller AMAP. Endvidere foretages der i alle de nordiske lande analyser med henblik på at forsyne fødevareprodukter med en næringsdeklaration. For at sikre konsumenterne mod unødig uro, er det en fordel, at anbefalinger bygger på de samme bagved liggende data og, at de positive aspekter ved fiskeindtagelse kan vejes op mod de negative.

Da flere fællesbestande befiskes af flere landes fiskeflåder antages der at være en vis rationaliseringsgevinst i at koordinere analyserne. Ministerrådet har taget skridt til at undersøge mulighederne for en nordisk koordinering. En sådan vil umiddelbart kunne give en række 'tidsserier' således at variation i f.eks. fedtindholdet over året og over årene kan tydeliggøres og det bliver muligt at følge ændringer i f.eks. indhold af PCB i en bestemt fiskebestand over tid. Sømad er ikke nødvendigvis af lokal oprindelse, men er blevet en global handelsvare. FAO har i lyset af dette initieret opbygningen af et "Seafood Information System", som bl.a. skal indeholde oplysninger af ovennævnte karakter. Det er hensigten at de nordiske data bliver blandt de første i FAO's system og derved medvirker til at påvirke verdensopinionen. Gennemførelse af det nordiske projekt vil også være et vægtigt argument/dokumentation i forbindelse med den kommende Nordsøkonference og fokusering på nødvendigheden af målbare reduktioner i udledning af forurenende stoffer til havet.

Der er nu en øgende forståelse for, at man bør søge at opnå en mere økosystembaseret tilnærmelse i forvaltningsstrategier for havmiljøet, således at de forskellige aktiviteter forvaltes udfra et helhedssyn, som sikrer at de samlede belastninger holdes indenfor de grænser hensynet til økosystemernes struktur og funktionsmåde sætter. Dette vil også være et vigtigt tema på den næste Nordsøkonference. De nordiske landene vil bidrage til at en sådan økosystemforvaltning vinder indpas i andre internationale fora.

Ministerrådet har etableret en nordisk netværksgruppe, hvor medlemmerne i gruppen bistår hinanden på relevante områder. Netværket har som stående instruks at være opmærksom på tilfælde, hvor der kunne vindes en stærkere forhandlingsposition ved at de nordiske lande aktivt koordinerer indsatsen.

Ministerrådet har gennem mange år støttet forskning og udvikling for at fremme selektive fangstredskaber. I 2000 afsluttedes et større projekt i Østersøen, samfinansieret med EU-kommissionen, om "Baltic Cod Fishery Management". Det er vist at anvendelse af selektive redskaber tillader en næsten 100 % overlevelse af undslupne mindre torsk. Tilsvarende har Ministerrådet støttet et forsøgsfiskeri med selektive redskaber i Nordatlanten, i den lukkede såkaldte "Rødfiskekasse", hvor hensigten var at undersøge reduktion i bifangst af primært rødfisk ved rejefiskeri. Det står klart, at de kendte metoder, som anvendes i selektive redskaber, ikke alene kan forhindre bifangst. Andre metoder, som f.eks. lys, lyd og adfærdsbetingede fangstmetoder, må overvejes som supplement. Et eksempel på dette er reduktion af bifangst af marsvin/tumlare/nyser ved anvendelse af interaktive lydgivere, såkaldte "pingere". Metoden, hvor småhvalens egen lydafgivelse, fra sonarsystemet, aktiverer "pingerne", afprøves i øjeblikket og støttes af Ministerrådet.

Ministerrådet vil fortsat støtte udvikling og forskning på dette felt og også på andre måder virke for at sikre et mere ansvarsfuldt fiskeri. I et oplæg til Ministerrådets møde i juni 2001 opfordres ministrene til at overveje en nordisk overenskomst, som global foregangsregion, om at alt fiskeri i Norden bør foregå med selektive redskaber inden udgangen af dette årti.

I oktober 2001 er Island vært og sponsor for FAO konferencen "Responsible fisheries in the ecosystem". Norge er medsponsor af konferencen, og Norden markerer hermed internationalt sit bidrag til, og ønsker om, en mere helhedspræget tankegang når det gælder forvaltning og udnyttelse af de marine økosystemer.

Det er vigtigt, at vi i vor påvirkning af de kommende generationer, sikre en helhedsforståelse af de marine økosystemer og den menneskelige påvirkning og udnyttelse af disse. For at sikre dette må vi møde børn og unge på deres præmisser. Ministerrådet gennemførte i 1999 en konference om "Fisk og Ungdom i Norden". Som en udløber af denne konference har Ministerrådet i 2001 initieret et forprojekt, der skal beskrive et elektronisk undervisningsspil, der kan anvendes af børn og unge i undervisning såvel som i fritiden, idet denne medieform vurderes at være særlig anvendelig for at nå de unge. Når forprojektet er gennemført skal det undersøges om det er muligt at gennemføre hovedprojektet på tværsektorielt plan, med inddragelse af andre nordiske samarbejdssektorer, som f.eks. konsument, skole-, ungdom- og uddannelsessektorerne.

Meddelelse
om rekommandasjon 24/2000/p
Budget för det nordiska samarbetet 2001 (C 2; B 189/p)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att dialogen mellan Nordiska rådet och ministerrådet inför 2002 års budgetarbete inleds så snart som möjligt efter sessionen;

att budgetarbetet baseras på konkreta förslag, varvid budgetens roll som styrinstrument stärks och andelen odisponerade medel i slutet av budgetåret minskas;

att beslut över disponering av medel inom ramen för den nya budgetposten 1-2203-2 för Strategiska och kulturpolitiska insatser sker efter samråd med Nordiska rådet;

att i sitt budgetarbete inför 2002 uppmärksammar eventuella budgetkonsekvenser av Rådets rekommendationer;

att i sitt budgetarbete inför 2002 prioriterar ytterligare insatser inom följande områden:

- Ett konkurrenskraftigt Norden
- Regionalpolitiska åtgärder
- Barn och unga i Norden och Nordens närområden
- Insatser mot främlingsfientlighet och för integration av icke-nordbor bosatta i Norden
- Kulturområdet med särskild uppmärksamhet på Orkester Norden, den nordiska biblioteksveckan, frivilligorganisationerna (särskilt utökat stöd till ungdomsorganisationernass nordiska samarbete folkrörelsernas samarbebetsprojekt i Ryssland och Baltikum) samt utökning av bevillningsramen för Nordiska kulturfonden
- Mobilitet och minskning av gränshinder, därinom Hallå Norden, NordplusMini och NordplusJunior
- Västnorden och det arktiska samarbetet
- Demokrati och medborgarinflytande
- Närområdesprogrammet inkl. sektorernas aktiviteter inom närområden
- Jämställdhet
- Sociala och hälsopolitiska områden
- *att* genomföra följande ändringar i budgetförslaget för 2001:
- Förhöjning av anslagen till:

1-2298-2 Insatser mot främlingsfientlighet	med	1.000.000 DKK
1-2230-2 NORDBOK	med	300.000 DKK
1-2522-1 Stötteordningen för Nordisk folkupplysning och vuxenutbildning	med	500.000 DKK
2-0830-2 Demokrati och medborgarpolitik	med	1.000.000 DKK
2-6110-2 Projektmedel för regionalsamarbete	med	1.000.000 DKK
1-2256-2 Nordiska musikkommittén, NOMUS för ökat stöd för Orkester Norden	med	500.000 DKK

Reducering av anslagen till:

1-2203-2 Strategiska kultursatsningar	med	11.000.000 DKK
1-2520-2 Styrningsgruppen for Nordisk folkeopplysning og voksenopplæring	med	500.000 DKK
1-3410-2 Projektmedel – IT-samarbete	med	500.000 DKK
3-4110-2 Projektmidler – Arbejdsmarked og miljø	med	500.000 DKK
1-3132-2 Nordisk forskningsprogram om språkteknologi	med	300.000 DKK
3-4620-2 Velfærdsforskning	med	1.000.000 DKK
4-0445-2 Ministerrådsreserven	med	500.000 DKK

att i övrigt tillgodose de synpunkter som framförts i Presidiets betänkande.

Nordisk Ministerråd meddeler :

Den delen av rekommandasjonen som vedrører budsjettet for 2001 er gjennomført i kraft av samarbeidsministrenes beslutning om budsjettet for 2001.

Når det gjelder rådets prioriteringer for budsjett 2002, henvises det til samarbeidsministrenes budsjettforslag for 2002.

Ministerrådet betrakter dialogen med Nordisk Råd som en viktig del av budsjettprosessen. I forhold til budsjettarbeidet for 2002 vises blant annet til den dialog som har vært vedrørende budsjettdirektivet for neste budsjettår.

Ministerrådet har gjennom flere år vektlagt å nedbringe andelen av udisponerte midler som overføres mellom budsjettårene. I løpet av 2000 er de udisponerte midlene i Ministerrådet redusert fra 53,7 MDKK til 31,4 MDKK dvs. en reduksjon på 22,3 MDKK eller 41 %. Ministerrådet vil arbeide for ytterligere å redusere andelen av udisponerte midler. Det bør være realistisk på sikt å bringe de udisponerte midlene ned til 3-5 % av de budsjetterte midler til prosjekter og støtteordninger. Et viktig element i denne prosessen vil være de endringer som foreslås i Ministerrådets budsjettprosess med utgangspunkt *i "Budsjettanalyse 2000 Det nordiske budsjettet"* vedrørende et budsjett som i større grad er basert på allerede planlagte og konkrete aktiviteter. Nordisk råd vil få dette til nærmere behandling i forbindelse med ministerrådsforslaget om *"Budsjettanalyse 2000 Det nordiske budsjettet"*.

Ministerrådet anser for sin del at rekommandasjonen kan avskrives.

Meddelelse om rekommandasjon 25/2000/nord Ändring i överenskommelsen för Nordiska kulturfonden (B 191/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa ändringar av artikel 7 och artikel 8 i den nu gällande överenskommelsen om Nordiska kulturfonden i enlighet med ministerrådsförslag B 191/nord.

Nordisk Ministerråd meddeler:

De nordiske kulturministre underskrev den 31. oktober 2001 en aftale om ændring af overenskomsten om Nordisk Kulturfond i overensstemmelse med Nordisk Råds rekommandation. Aftalen er nu sendt til godkendelse i landene.

Meddelelse
om rekommandasjon 26/2000/kk
Nordjobb och andra utbytesprogram för ungdom (A 1240/kk)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att i samråd med Föreningarna Nordens Förbund se över Nordjobb-verksamheten och överväga andra/ytterligare former för nordiskt ungdomsutbyte;

att överväga hur Nordiska ministerrådet bättre kan bidra till att informera och sprida kunskap om de nordiska utbytesprogrammen för främst ungdom.

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordisk Ministerråd har i Samarbejdsprogrammet for arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet 2001-2004 besluttet at evaluere Nordjobb-programmet i løbet af programperioden, herunder dets arbejdsmarkedspolitiske betydning. Ministerrådet stiller sig i den forbindelse positiv overfor at inddrage Nordisk Råds rekommandation i evalueringen som igangsættes i 2001.

Evalueringen af Nordjobb-virksomheden vil ske i kontakt med centrale aktører som for eksempel Foreningen Nordens Forbund, Nordjobb-deltagerne og arbejdsmarkedsmyndighederne. Resultaterne vil blive sammenholdt med evalueringerne af de nordiske udvekslingsordninger for unge på uddannelsesområdet samt EU's rammeprogrammer. Formålet med at sammenholde ungdomsudvekslingsprogrammerne med hinanden er, at undersøge hvilken information og type af udvekslingsprogrammer målgruppen er interesseret i. Denne sammenligning vil muligvis kunne give inspiration til eventuelle forandringer i Nordjobb-virksomheden, herunder om den også kan omfatte unge bosiddende i Norden som ikke er nordiske statsborgere.

Meddelelse
om rekommandasjon 27/2000/nord
Samarbejdsprogram for social- og sundhedssektoren 2001-2005 (B 192/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at vedtage ministerrådsforslag om samarbejdsprogram for social- og sundhedssektoren 2001-2005 og inddrage de synspunkter som fremgår af Nordenudvalgets betænkning om ministerrådsforslag B 192/nord.

Nordisk Ministerråd meddeler:

På bakgrunn av Nordenutvalgets betenkning om sosial- og helsesektorens samarbeidsprogram, har Embetsmannskomiteen gjort endringer i ministerrådsforslaget om sektorens samarbeidsprogram. Endringene tar hensyn til de kommentarer som er fremført i Nordenutvalgets betenkning. Det endelige program er godkjent av de nordiske sosial- og helseministre i april 2001, og vil bli oversatt og trykket i løpet av forsommeren.

Nordisk Ministerråd anser for sin del at rekommandasjonen kan avskrives.

Meddelelse om rekommandasjon 28/2000/nord Nordisk samarbejde på narkotikaområdet 2001-2005 (B 193/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

> *at* vedtage ministerrådsforslag om nordisk samarbejde på narkotikaområdet 2001-2005 og inddrage de synspunkter som fremgår af Nordenudvalgets betænkning om ministerrådsforslag B 193/nord og at oversende de årlige handlingsplaner til Nordisk Råd.

Nordiska ministerrådet meddelar:

De nordiska länderna har länge samarbetat inom narkotikaområdet och i vissa fall agerat gemensamt i olika europeiska och internationella organ. Samarbetets huvudsakliga syfte är att främja ett kontinuerligt samråd och ömsesidigt informationsutbyte mellan länderna om insatser mot narkotika. Det är ett forum för informella diskussioner om de nordiska ländernas insatser och strategier i avsikt att bidra till tydligare profilering av de nordiska synpunkterna i internationellt samarbete. Grunden för samarbetet om narkotikafrågor är sektorns samarbetsprogram "Nordiskt samarbete på Narkotikaområdet 2001-2005". I samarbetsprogrammet lyfter man fram narkotikapolitiken som en del av den nordiska välfärdspolitiken och särskilt det förebyggande arbetet, inklusive insatser från polis och tull.

Som komplement till det mer långsiktiga samarbetsprogrammet utarbetas årliga handlingsplaner på grundval av det aktuella ordförandelandets nordiska program och de prioriteringar man där framhäver. Dessa handlingsplaner avser att konkretisera och tidsavgränsa angelägna aktiviteter och möjliggöra kontinuerlig uppföljning av insatserna. För år 2001 är det finska ordförandeskapsprogrammet centralt. Prioriterade områden under året är bland annat att effektivisera kontrollen av syntetiska narkotika, att utveckla kunskaper om effekterna av kontroll vis à vis straff för narkotikamissbrukare och att fokusera på tidiga ingripanden mot narkotikaproblem. Narkotikasektorn följer narkotikautvecklingen i Nordens närområden och kommer under året att tillsammans med berörda myndigheter att identifiera angelägna samarbetsinitiativ samt följa upp det samarbete som sker i olika former med närområdena.

Såväl det långsiktiga samarbetsprogrammet med dess övergripande mandat och mål, som aktuell handlingsplan med dess konkreta mål och prioriteringar inom narkotikaområdet, föregås av samverkan mellan ansvariga sektorer i de nordiska länderna där hänsyn tas till sådana synpunkter som framkommer i Nordenutskottets betänkande. Samarbetsprogram och handlingsplan föreläggs Nordiska rådet så snart dessa godkänts av ministrarna med ansvar för narkotikafrågor och senast vid dess årliga session. Sektorns nuvarande samarbetsprogram samt Handlingsplan 2000 godkändes av MR-Narko i juli 2000 och förelades Nordiska rådets session samma år. Sektorns Handlingsplan 2001 har utsänts för godkännande av MR-Narko i juni/juli innevarande år och översänds därefter till Nordiska rådet. Sektorn strävar efter att påskynda arbetsprocessen kring de årliga handlingsplanerna i syfte att kunna presentera ett material för

diskussion i god tid innan gällande implementeringsår. Vid ÄK-Narkos möte 12-13 september ska därför prioriteringar mm i Handlingsplan 2002 diskuteras, med avsikt att också kunna ta in synpunkter från andra berörda innan slutgiltig plan fastställs inför år 2002.

Nordiska ministerrådet anser att rekommendationen kan avskrivas.

Meddelelse om rekommandasjon 29/2000/nord Demensproblematik (A 1211/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd at træffe foranstaltninger for:

at der skabes en fælles nordisk satsning for at udvikle pleje af demente, herunder metoder til at støtte de pårørende og udvikle en klar og anvendelig plejefilosofi;

at der skabes et effektivt netværk for uddannelse af personale indenfor pleje af demente, hvor de eksisterende kundskabscentre anvendes;

at styrke, videreudvikle og initiere fællesnordisk forskning om demenssygdomme og forebyggelsen af dem, indenfor biologi, farmakologi psyko-sociale fag og plejevidenskaben;

at oprette en tværfaglig projektgruppe, som har det som opgave at samle og vurdere den kundskab som findes på området og på baggrund af den udarbejde konkret forslag om realiseringen af ovennævnte mål.

Nordiska ministerrådet meddelar:

Frågor med anledning av demensproblematik av olika slag är alltmer angelägna i samtliga nordiska länder. Det handlar om diagnos, vård och omsorg om de sjuka men också stöd till anhöriga. Frågorna berör ett spektrum av sociala och hälsomässiga insatser inom flera av samhällets sektorer.

Nordiska ministerrådet kommer att tillsätta en tvärfacklig projektgrupp med uppdrag att kartlägga nuvarande kunskap om demensproblematiken i de nordiska länderna och värdera behovet av åtgärder inom ramen för det nordiska samarbetet. Kontakt har tagits med Nordiska hälsovårdshögskolan (NHV) som sagt sig intresserade av att ansvara för koordineringen av en sådan projektgrupp. Finansiering av projektarbetet förväntas ske över MR-S projektbudget.

Som information vill vi också nämna att Nordisk socialpolitisk kommitté (ÄK-S) kommer att anordna en temadiskussion om demensproblematiken i de nordiska länderna vid sitt möte i Rovaniemi den 8-9 november 2001.

Vi kommer att hålla Nordiska rådet underrättat om det vidare projektarbetet om demensproblematiken.

Meddelelse om rekommandasjon 30/2000/nord Narkotikabekämpning (A 1205/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att intensifiera deras åtgärder mot narkotika;

att prioritera det förebyggande och attitydpåverkande arbetet för att förhindra spridningen av narkotikabruk i Norden och spridning av narkotika till och mellan de nordiska länderna.

De nordiska ländernas regeringar meddelar:

I de nordiska länderna lyfts narkotikapolitiken fram som en del av välfärdspolitiken och särskilt det förebyggande arbetet, omfattande såväl allmänt förebyggande insatser inom skola, socialtjänst mm som riktade insatser i tidiga skeden av missbruk. Under år 2001 prioriteras, inom ramen för det nordiska samarbetet, tidiga insatser mot narkotikaproblem hos barn och unga.

Tillgången på narkotika ökar alltmer och särskilt inflödet från Ryssland och de baltiska länderna har antagit oroande proportioner och bl a lett till prisras på tung narkotika och fler dödsoffer bland ungdomar. Narkotikasektorn följer aktivt narkotikautvecklingen i Nordens närområden och samarbetar både på strategisk och operativ nivå, inte minst genom det nordiska samarbetet mellan justitie- polis och tullväsendena (PTN-samarbetet), för att bekämpa narkotikahandel och kriminalitet.

Trots den delvis skiljaktiga narkotikapolitiken mellan de nordiska länderna och skillnader i missbrukets omfattning och former finns en grundläggande gemensam nordisk syn att bekämpa narkotikamissbruket och dess följder.

Regeringarna anser att rekommendationen kan avskrivas.

Meddelelse om rekommandasjon 31/2000/nord Indsatser mot narkotika (A 1205/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at Nordisk Ministerråd sørger for at fremskaffe en kvalificeret, faglig vurdering af erfaringer og resultater af de seneste års indsatser mod narkotika i de nordiske lande, med vægt på stærke og svage sider ved disse indsatser set i lyset af narkotikasituationen som den ser ud og kan forudses i dag.

Nordiska ministerrådet meddelar:

De nordiska ländernas insatser mot narkotika är tvärsektoriella, det handlar om förebyggande insatser, vård- och behandling, kontroll, rättsväsende och kriminalvård. I flera av länderna följs och utvärderas insatserna och deras effekter kontinuerligt, bland annat har den svenska Narkotikakommissionen nyligen lämnat sitt slutbetänkande "Vägval" och implementering av förslagen har påbörjats. För närvarande sammanställer och analyserar Nordiska nämnden för alkohol- och narkotikaforskning (NAD) – på uppdrag av Ämbetsmannakommittén för narkotikafrågor – de senaste årens utveckling av narkotikakonsumtionen i de nordiska länderna, sett bland annat i

relation till de olika narkotikapolitiska strategier som tillämpas i länderna. Rapportens resultat kommer att vara en viktig grund för ämbetsmannakommitténs vidare ställningstaganden och insatser för att bekämpa narkotikamissbruk de närmaste åren..

I NAD:s regi kommer under året evalueringsfrågor med anknytning till narkotikapolitiska åtgärder att belysas av erfarna forskare och praktiker i ett expertseminarium och ligga till grund för fortsatta diskussioner om s k evidence-baserade insatser mot narkotikamissbruk i de nordiska länderna.

Nordiska ministerrådet anser att rekommendationen kan avskrivas.

Meddelelse
om rekommandasjon 32/2000/nord
Kartlegging av organisert kriminalitet (A 1233/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd

> *å* utarbeide en faktabeskrivelse av hva som nå er utviklingstrekkene innenfor organisert kriminalitet og hva som må gjøres for å bekjempe denne typen kriminalitet.

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordisk Ministerråd (Justitsministrene) lægger stor vægt på bekæmpelse af organiseret kriminalitet såvel i de enkelte nordiske lande som henover de nordiske grænser. Initiativer på nordisk plan til samarbejde omkring forebyggelse, bekæmpelse samt efterforskning i relation til kriminalitet af en mere organiseret form udgør således en væsentlig faktor i det nordiske samarbejde på justitsområdet.

Nordisk Ministerråd har således siden 1997 i sine årlige handlingsplaner på justitssektoren prioriteret fælles nordiske initiativer til bekæmpelse af organiseret kriminalitet. Væsentlige aspekter af organiseret kriminalitet er løbende på dagsordenen for justitsministrenes møder i Nordisk Ministerråd. Således har problemstillinger i relation til økonomisk kriminalitet og hvidvask af penge, retshjælpsamarbejde i et grænseløst Norden, efterforskningsmetoder, vidnebeskyttelse samt udvikling af et nordisk straffeprocessuelt samarbejde været emner der særligt er blevet drøftet af de nordiske justitsministre. Til opfølgning af drøftelserne på ministerniveau, er der iværksat en række konkrete projekter inden for rammerne af Nordisk Ministerråd. En rapport om organiseret kriminalitet med særligt fokus på mc-kriminaliteten blev således udarbejdet af den nordiske strafferetsekspertgruppe i 1997. Med udgangspunkt i denne rapport er der i 1999 udgivet yderligere 2 rapporter om den strafferetslige regulering af henholdsvis hvidvask af penge samt kriminalitet af en nazistisk/racistisk karakter. Den nordiske strafferetsekspertgruppe følger udviklingen i organiseret kriminalitet og med udgangspunkt i regelmæssige møder udgør ekspertgruppen en vigtig del af informationsudveksling og initiativ på et fælles nordisk plan.

Af aktuelle initiativer skal særligt fremhæves en rapport om bekæmpelse af børnepornografi på internettet som er under udarbejdelse samtidig med at en opdateret oversigt over indsatsen til bekæmpelse af handel med kvinder forventes fremlagt for Justitsministrene som underlag for diskussion på næste møde der finder sted i august 2001.

Organiseret kriminalitet er et internationalt problem og de nordiske lande samarbejder således i internationale fora; FN, EU-kommissionen, Europarådet samt i Østersørådet.

Nordisk Ministerråd følger således løbende udviklingen i organiseret kriminalitet og sikrer at nordisk samarbejde indledes til sikring af en mere effektiv indsats på området samt at resultater af dette arbejde publiceres bredt. Ministerrådet vil arbejde for at information der gives på internationalt plan, sammenstilles i nordisk regi inden for rammerne af Ministerrådet.

Med udgangspunkt i ovenstående initiativer, foreslår Nordisk Ministerråd for sin del, at rekommandationen kan afskrives.

Meddelelse
om rekommandasjon 33/2000/nord
Demokrati och välfärd i ett globalt perspektiv (A 1241/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att klarlägga vilka delar av den nordiska välfärdsmodellen som det finns samstämmighet om att man skall värna;

att i det planerade välfärdsforskningsprogrammet inkludera en undersökning av i vilken utsträckning harmoniseringar, och med särskilt beaktande av skattebasernas rörlighet, påverkar handlingsfriheten när det gäller val av välfärdsmodell;

å i det planlagte velferdsforskningsprogrammet inkludere en undersøkelse av hvordan utviklingen med stadig større enheter med påfølgende sterke konsentrasjon i finansnæringen og øvrig næringsliv påvirker maktforholdene i samfunnet og forbrukernes situasjoner;

att det i de fortsatta förberedelsearbetet med globaliseringsfrågorna tas hänsyn till demokrati- och framtidsutredningarna i de nordiska länderna;

att med utgångspunkt i bl.a. demokratiutredningarna presentera gemensamma handlingslinjer för att stärka demokratins ställning i de nordiska länderna och förnya deras former;

att innanför och utanför Norden sprida kunskap om de nordiska ländernas erfarenheter av folkrörelser, medbestämmande, byalag och folkbildning samt att skapa ett forum för inbördes kommunikation mellan dessa och att undersöka möjligheterna för att upprätta en databas för detta syfte.

Nordiska ministerrådet meddelar:

Den nordiska välfärdsmodellen

I Nordiska ministerrådets välfärdsforskningsprogram, som startade under år 2000, ingår bland annat att klarlägga inom vilka områden det finns en specifik nordisk välfärdsmodell och framgångar respektive tillkortakommanden för modellen i jämförelse med andra utvecklade industrinationer i Europa. En viktig fråga gäller hur modellen ska moderniseras och anpassas till förändrade ekonomiska och sociala villkor med avsikt att behålla eller förbättra nordisk samhällsstruktur och samhällsmål, dvs vilka delar av den nordiska välfärdsmodellen som det finns samstämmighet om att man skall värna.

Harmoniseringar och val av välfärdsmodell

I rekommendationen finns två nya förslag, angivna i de andra och tredje att-satserna, med hänvisning till det nya Välfärdsforskningsprogrammet. Dessa två teman är av viktig överordnad karaktär, med relevans för välfärdspolitik och -forskning. Förslagen uppmärksammas och tillvaratas för närvarande av finans- respektive konsumentsektorn inom ministerrådssekretariatet. Globaliseringen och den ev. ökade integrationen inom EU medför sannolikt ökad press när det gäller finansieringen av de nordiska ländernas välfärdssystem. I ljuset av detta beslutade Nordiska ministerrådet (ekonomi- och finansministrarna) vid sitt möte den 21 juni 2000 att i syfte

att säkra en fortsatt finansiering av de nordiska välfärdssystemen ge ämbetsammankommittén för ekonomi- och finanspolitik (ÄK-Finans) i uppdrag (i) att genomföra en utredning om de framtida utmaningarna för de nordiska skattesystemen i ljuset av den ökade globaliseringen, samt (ii) att det härvidlag genomförs en värdering av vilken ev. anpassning och omläggning av de nordiska avgifts- och skattesystemen som kan anses nödvändiga de närmaste 10-15 åren. En nordisk arbetsgrupp under danskt ordförandeskap har upprättats i syfte att leda utredningsarbetet. Avrapportering väntas ske i mitten av år 2002.

Konsumenternas villkor
Nordisk Ministerråds konsumentsektor har igangsat et projekt for at belyse virkningerne for de nordiske forbrugere af de grænseoverskridende nordiske finansfusioner samt eventuelle ønskelige og mulige ændringer i gældende regelsæt. Projektet afsluttes i 2002 og på grundlag af resultatet kan vurderes behovet for eventuelle nødvendige tiltag. Hvad angår velfærdsforskningsprogrammet er analyser af de generelle ændringer af konsumenternes vilkår og situation som følge af hurtige samfundsændringer et prioriteret tema , men det er ikke på nuværende tidspunkt afklaret, hvilke projekter der igangsættes inden for området Konsumenternes vilkår og strategi i et velfærdsperspektiv.

Demokrati- och framtidsutredningar
Problemställningar med anknytning till maktförhållanden bör ses i sammanhang med dels nyligen avslutade och pågående forskningsprojekt, dels demokrati- och maktutredningarna i Danmark, Finland, Sverige och Norge. I Nordiska Ministerrådets nyligen avslutade forskningsprogram "Norden och Europa" har demokratifrågor i Norden behandlats. Hänsyn till sådana problemställningar kommer också att tas inom Välfärdsforskningsprogrammet vid behandlingen av inkomna projektskisser. Vidare har Styrgruppen för nordisk folkupplysning och vuxenutbildning (FOVU) sammanställt rapporten "Demokratiutviklingen 2000", på basis av pilotprojekt redovisade vid seminarium i mars 2000 och rapporten har översänts till vuxenutbildningsmiljöerna i de nordiska länderna för implementering. Ett tre-årigt projekt "Læring for aktivt medborgerskap" planeras för närvarande av FOVUs projektgrupp.

Kunskapsspridning om erfarenheter av folkrörelser mm
Kundskab om de nordiske landes erfaringer med folkebevægelser/frivillig organisationer, medbestemmelse og folkbildning spredes naturligt gennem ministerrådets virksomhed på de enkelte fagområder. En stor del af ministerrådets støtte går til netværksopbygning, som omfatter ikke mindst frivilligsektoren. En betydelig del af det nordiske samarbejdes iværksættelse sker i øvrigt under medvirken af frivilligorganisationer. På den baggrund har det været nærliggende for Nordisk Ministerråd at udforme både en strategi og nærmere retningslinjer for samarbejdet med frivillig-organisationer. Der tilskyndes således i ministerrådets politik i vidt omfang til dannelse af nordiske fora for indbyrdes kommunikation mellem de frivillige organisationer.

Der ligger i den førte politik i de nordiske lande en generel accept af forudsætningen om staternes indtræden i et samspil med det civile samfund som nødvendig for skabelsen af en mere demokratisk verden. Med udgangspunkt i den nordiske model og erfaringer lægges således vægt på, at folkelige bevægelser og NGO'er inddrages i informations- og konsultationsprocesser med sigte på demokratisering af de offentlige styringsstrukturer såvel nationalt som i bredere international sammenhæng. Information om frivillig organisationers rolle viderebringes således indirekte gennem såvel Nordisk Ministerråds virksomhed som landenes regeringers arbejde i forhold til FN, WTO som EU.

Oprettelse og vedligeholdelse af en database, vil være et særdeles omkostningskrævende instrument og det kan være tvivlsomt, om der er et rimeligt forhold mellem omkostningerne og nytten set i forhold til den tilsigtede målsætning.

Der henvises i øvrigt til besvarelsen af følgende rekommandationer: 17/1998/nord og 34/2000/nord, og fremstillinger 5/2000/nord og 35/2000/när.

Meddelelse
om rekommandasjon 34/2000/nord
Nordiskt inflytande i internationellt samarete (A 1241/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at i internationale sammenhænge efterstræbe en fælles indflydelse for at fremme de europæiske positioner i retning af et dynamisk velfærdssamfund i lighed med de nordiske;

at i internationalt samarbejde stræbe efter fælles nordisk handling med det formål at fremme gode levevilkår i udviklingslande og i nyindustrialiserde lande;

at i internationale arenaer, f.eks. EU, FN, WTO virke for at folkebevægelsers og frivilligorganisationers rolle styrkes med sigte på at øge demokratiseringen af den globale styring.

Nordisk Ministerråd meddeler på vegne av de nordiske lands regeringer:

Om fælles indflydelse på europæiske positioner vedr. velfærdssamfundet

Det har tidligt stået de nordiske regeringer klart, at de nordiske velfærdssamfund må videreudvikles i en dialog med udviklingen i det øvrige Europa. Den *"nordiske model"* kan ikke bestå isoleret allerede af den grund, at tre lande er medlemmer af EU. De nordiske regeringer søger indflydelse. Samtidig må de nordiske lande være rede til at lære af andres erfaringer.

Nordisk Ministerråd (Samarbejdsministrene) forstår første del af rekommandationen som orienteret mod det europæiske samarbejde indenfor rammerne af den Europæiske Union. *De nordiske velfærdsstater* har rod i et langt indbyrdes historisk udviklingsforløb , som har indebåret et dybtgående værdifællesskab. Den fælles kulturarv er grundlaget for den moderne udvikling af ganske ensartede samfund i Norden. Væsentlige karakteristika er: Respekt for den enkelte borger, ligestilling mellem mænd og kvinder, demokratiske styreformer med høj grad af medbestemmelse, et højt uddannelsesniveau, stabile aftaleregulerede arbejdsmarkeder, socialt ansvar gennem omfattende sociale sikkerhedsnet, solidarisk finansiering af velfærdsydelser (primært offentlig skattefinansiering), offentlig regulering af markedsøkonomiens rammevilkår og spilleregler, udbyggede velfungerende offentlige sektorer. Undertiden tales derfor om "Den Nordiske Model" - ikke mindst i internationale sammenhænge udenfor Norden.

Nordisk Ministerråd kredser i store dele af sit virke om at forbedre forudsætningerne for en fortsat udvikling af det moderne velfærdssamfund. Det gælder uddannelse, beskæftigelse og arbejdsmarked, social sikring, men tillige forskning, erhvervsvilkår, miljø etc. Helhedsorienteringen er netop ét af de særlige kendetegn ved den nordiske velfærdsmodel og velfærdspolitik.

Det var grunden til, at Nordisk Ministerråd allerede i Reykjavik-konferencen 1996 *"Morgendagens Velfærdssamfund"* inddrog EU-kommissionen i dialog. Under Nordisk Råds efterfølgende session i København understregede Statsministrene, at der var behov for at arbejde videre med den nordiske velfærdsmodel. Der blev fulgt op gennem fællesnordisk udarbejdelse af to forskellige, men indbyrdes supplerende, analyser:

- Det nordiske Velfærdssamfund – udvikling af initiativer inden for det Nordiske Velfærdssamfund
- Budgetkonsolidering i de nordiska Länderna - Finanspolitik för hållbar ekonomisk tillväxt och välfärd.

Samarbejdsministrene nedsatte i januar 1997 "Arbejdsgruppen til udvikling af initiativer inden for det nordiske velfærdssamfund (Velfærdsgruppen)". Gruppen havde repræsentation fra samtlige nordiske lande, selvstyreområderne samt EU-Kommissionen. Rapporten *"Det nordiske*

Velfærdssamfund" præsenteredes som et statuspapir med følgende temaer : Aktiv arbejdsmarkedspolitik, opkvalificeringsstrategi på arbejds-markedet, ligestillingens betydning, virksomhedernes sociale ansvar, øget inddragelse af den frivillige sektor, børne- og familievenlighed i samfundet, demografiske aldringsproblemstillinger som de ældres sundhedstilstand og tilknytning til arbejdsmarkedet, forbrugerpolitik m.v.

Rapporten foreslog regelmæssige "serviceeftersyn" af de nordiske velfærdssystemer og udpegede fire hovedudfordringer: 1. At skaffe arbejde til alle 2. At undgå passivisering via overførsler 3. At sikre en effektiv og kvalitativ offentlig service 4. At revurdere opgavefordelingen mellem det offentlige og markedet hhv. den tredje sektor (frivillig-sektoren).

Ved *europæiske topmøder* i slutningen af 1990'erne førte ikke mindst den danske og den svenske statsminister an i bestræbelserne for at sætte beskæftigelse og velfærd på dagsordenen i EU.

Statsministrenes initiativ resulterede også i en *fællesnordisk analyse af finanspolitik for holdbar økonomisk vækst og velfærd.* Rapporten indeholder sammenlignende analyser og beskrivelser af de nordiske landes forskellige finans- og budgetpolitiske situation over en årrække.

Initiativer og virkemidler i landene har alle været orienteret mod at sanere og konsolidere de offentlige budgetter og samtidig fastholde en social balance set under en fordelingspolitisk synsvinkel. Rapporten beskriver de valgte strategier og de nationale erfaringer med gennemførelsen heraf - i relation til fortsat vækst og velfærd.

En direkte udløber af prioriteringen af velfærdstemaet blev et uafhængigt udredningsarbejde *"The Nordic Model and the Modernisation of Social Protection in Europe"* (v/ Joakim Palme). Analysen blev i 1999 præsenteret for Kommissionen ved møde i Bruxelles. Parallelt hermed besluttede Nordisk Ministerråd at iværksætte en større tværsektoriel forskningsindsats "Velfærdsforskning - De Nordiske Velfærdssamfund set i et Europæisk Perspektiv" indenfor en budgetramme på 10 mio. DKK. Der stilles bl.a. spørgsmålet om den nordiske velfærdsmodel skiller sig distinkt ud som et alternativ i europæisk perspektiv. De demografiske og økonomiske konsekvenser for velfærdsudviklingen i Norden fokuseres og der søges svar på spørgsmålet om den nordiske velfærdsstat er en forudsætning eller en trussel for de nordiske landes konkurrenceevne?

Problemstillingen blev markant fulgt op i det danske ordførerskab år 2000, der som hovedtema havde *"De Nordiske Velfærdsstater".* Under dette formandsskabsprogram blev en række udfordringer for de nordiske velfærdsstater sat under kritisk diskussion, herunder i form af en

konference i København i august 2000 *"De Nordiske Velfærdsstater – faglig indsigt, menneskelig udsyn"* med bred politisk og faglig deltagelse fra Norden og internationalt. Der var enighed om, at de nordiske velfærdssamfund står over for store udfordringer, især finansielt, på grund af den demografiske udvikling (aldring samt migration), stigende forventninger samt vigende yderligere beskatningsmuligheder. Det konstateredes, at den 'nordiske model' historisk og aktuelt har vist sig fleksibel og at den har særlige fortrin i modvirkning af fattigdom. Visionen er, at modellen med nødvendige tilpasninger også fremover kan sikre en høj grad af solidarisk velfærd på et højt niveau. Blandt nødvendige tilpasninger blev der peget på en senere tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet samt mere udbredt anvendelse af arbejdsmarkeds- og forsikringsordninger i kombination med en fortsat grundlæggende skattefinansiering af offentlige velfærdsydelser.

I slutningen af 2000 afsluttedes forhandlinger mellem de nordiske landes regeringer med godkendelse af en strategi for et holdbart Norden, *"Bæredygtig udvikling - en ny kurs for Norden".* Samarbejdet om bæredygtig udvikling bæres af en positiv vision om velfærd i og udenfor Norden. Der er tale om en regional strategi, som skal supplere de nordiske landes nationale strategier samt andre internationale og regionale strategier for bæredygtig udvikling. Nordisk Ministerråd fremfører strategien aktivt som model og inspiration i andre fora, først og fremmest EU og OECD, men også i det internationale miljøsamarbejde Rio + 10 m.v. Det er en ambition i strategien, at princippet om bæredygtighed over tid skal integreres i alle samfundets sektorer. I den forbindelse fokuseres i første række – ud over miljøområdet som sådan – på udvikling af

strategier for hhv. social og økonomisk bæredygtig samfundsudvikling. Implementeringen tager sigte på et kortere sigt, årene 2001 - 2004, såvel som et længere sigt til år 2020.

Velfærdssamfundets bevarelse og udvikling føres klart prioriteret videre under det finske formandskab i 2001. Med reference til det forudgående danske formandskab fokuserer det finske program *"Nordbo 2001"* på velfærdssamfundet i et individperspektiv. I den forbindelse har Samarbejdsministrene på finsk initiativ blandt andet valgt at sætte strategisk ind på satsningsområdet *"Velfærd inkl. nordboens rettigheder og muligheder for at leve, arbejde, studere i et andet nordisk land samt demografi- og migrationsspørgsmål"*. Et udredningsarbejde i perioden til foråret 2002 kortlægger området og skal medvirke til at Norden også fremover kan fremstå som en foregangsregion for medborgerrettigheder og medborgeransvar i et moderne velfærdssamfund. Indsatsen er ikke mindst motiveret i et ønske om, at den nordiske velfærdsmodel og det internordiske samarbejde herom skal være toneangivende i den europæiske dialog om fremtidens velfærdssamfund.

Et andet prioriteret satsningsområde under det finske formandskab er *"Miljø og holdbar udvikling"*. Det drejer sig om implementering af den ovenfor nævnte strategi for et holdart Norden. Der arbejdes målrettet både fagligt, på myndighedsniveau og på politisk plan for at integrere de nordiske visioner og fremgangsmåder i den europæiske diskussion og den europæiske udvikling af dynamiske velfærdssamfund.

Om fælles handling for at fremme gode levevilkår i udviklingslande

Der er flere måder, hvorpå de nordiske lande samordner holdninger og handlinger, som har betydning for målsætninger om at fremme gode levevilkår i udviklingslande og i nyindustrialiserede lande. Det kendetegner de nordiske lande, at de lægger stor vægt på politikker, som kan støtte udviklingslandenes muligheder for selv at udvikle levevilkårene for deres borgere. Alle nordiske lande driver betydelig *udviklingsbistand*, for nogles vedkommende – globalt førende – på niveau med FN's målsætning om, at de rige, udviklede lande bør allokere mindst 1 % af BNP til udviklingsbistand.

Der er stor grad af overensstemmelse mellem de nordiske landes *præmisser for bistandspolitikken*, Det drejer sig om hjælp til selvhjælp, om fattigdomsorientering, om ligestilling bl.a. i form af uddannelse, om netværks-projekter f.eks. understøttelse af kvinders selvstændige erhvervsmuligheder gennem småkreditter, om sammenkædning af bistand med krav til modtagerlande hvad angår udvikling af demokratiske politiske strukturer og sikring af basale retsstatslige forhold for borgerne. Nordiske lande står i front med international kritik af lande – såvel udviklingslande som nyindustrialiserede lande f.eks. i fjernøsten – som tilsidesætter fundamentale *menneskerettigheder*. Det er en kendsgerning, at nordiske lande undertiden betaler en politisk pris for deres skarpe internationale profil på disse områder.

Nordisk bistandspolitik betragtes som forbilledlig internationalt. Det gælder såvel den bilaterale støtte som den multilaterale, der formidles gennem FN-Systemet samt i stigende grad gennem EU. Selv om de nordiske lande er små, betyder deres relativt store bistandsindsats, at flere multilaterale organisationer er helt beroende på de nordiske donorlande, der således også får gode muligheder for at øve indflydelse på de førte politikker. Dette forpligter samtidig de nordiske lande – også til kritisk vurdering af præmisserne for andre udviklede landes bistandspolitik.

Der har tidligere været tale om et formaliseret samarbejde i form af et nordisk ministerråd for udviklingsbistand, men dette blev i midten af 1990'erne afløst af mere smidig, uformel informationsudveksling og netværksbaserede relationer mellem de nordiske landes bistandsorganer. Det er ikke tilfældigt, at f.eks. kritik af børnearbejde – ikke mindst i nyindustrialiserede lande – formuleres klart i de nordiske lande. Det kan heller ikke betragtes som tilfældigt, at etiske og forretningsmæssige præmisser for eksempelvis medicinalindustriens virksomhed i udviklingslande bliver genstand for kritisk debat netop i de nordiske lande. Befolkningernes kundskabsniveau, etiske krav og handlingsnormer som 'politiske forbrugere' spiller her en afgørende rolle også for de officielle politikkers indhold.

Det afgørende *handlingsniveau for de nordiske regeringer* er at insistere på øget og stadig forbedret international regulering af de internationale økonomi- og handelsrelationer. Kampen

for troværdig international miljøregulering er et grundlæggende led i bestræbelserne for at civilisere de internationale samkvem. De nordiske landes erfaringer med at udvikle velregulerede velfærdssamfund kan ses som platform for en tilsvarende *udbygning af internationale regelværk* omkring private og offentlige virksomheders adfærd på de internationale markeder. Derfor gøres betydelige indsatser for at samstemme de nordiske landes holdninger til den langsigtede politiske regulering, som forberedes og gennemføres af internationale samarbejdsorganisationer som WTO (World Trade Organisation) og EU (Europæiske Union). De nordiske lande vil også fremover tilstræbe en intensiveret international regulering af rammerne for handelsrelationer og kapitalbevægelser mellem verdens lande.

Om fælles nordisk indsats for at styrke folkebevægelsers og NGO'ers rolle i demokratiseringen af den globale styring

I alle de nordiske lande spiller *folkelige bevægelser og frivilligorganisationer* (NGO'er) en fundamental rolle i landenes kulturelle og politiske struktur. De folkelige bevægelser har historisk set været vækstlag for udviklingen af rodfæstede demokratiske normer og strukturer i Norden, og selve det formelle og det uformelle nordiske samarbejde har sit udspring i en udstrakt folkelig legitimitet.

En betydelig del af det nordiske samarbejdes iværksættelse sker under medvirken af frivilligorganisationer. På den baggrund har det været nærliggende for Nordisk Ministerråd at udforme både en *strategi og nærmere retningslinjer* for samarbejdet med frivilligsorganisationer. Værdien af samarbejdet med NGO'er understreges og der lægges vægt på et struktureret samspil baseret på åbenhed, konsultation og inddragelse.[15]

Også udadtil, i bredere international sammenhæng, lægger Nordisk Ministerråd afgørende vægt på at folkelige bevægelser og NGO'er inddrages i informations- og konsultationsprocesser med sigte på demokratisering af de offentlige styringsstrukturer. Dette værdigrundlag kommer bl.a. til udtryk i Nordisk Ministerråds strategi for et holdbart Norden, "Bæredygtig udvikling – en ny kurs for Norden", Kbh. 2001. Strategien understreger betydningen af en bred offentlig deltagelse i beslutningsprocesserne som en grundlæggende forudsætning for bæredygtig udvikling. Dette forudsætter på sin side adgang til information om miljø og udvikling.

Statsministrene har erklæret, at et bæredygtigt samfund må bygge på demokrati, åbenhed og deltagelse i lokalt, regionalt og internationalt samarbejde. De nordiske lande har i denne sammenhæng arbejdet aktivt gennem FN-systemet for at sikre åbenhed og deltagelse, bl.a. gennem vedtagelsen af den såkaldte *Århus-konvention*, som handler om ret til aktindsigt, aktiv oplysningspligt samt krav om inddragelse i myndighedernes beslutninger på miljøområdet.

De nordiske landes regeringer arbejder tilsvarende aktivt for at *fremme åbenhed såvel i EU som i WTO* for at styrke grundlaget for indsigt, deltagelse og demokrati på alle områder, som er vitale for den globale styring. Konkret henvises for så vidt angår EU til dokument fra 1993 (93/C 63/02) "En åben og struktureret dialog mellem kommissionen og interessegrupperne." og opfølgning heraf. (Se svar på fremstilling 5/2000/når).

Der ligger således i den førte politik i de nordiske lande en generel accept af forudsætningen om staternes indtræden i et samspil med det civile samfund som nødvendig for skabelsen af en mere demokratisk verden.

De nordiske regeringer anser at rekommandationen kan afskrives.

---

[15] * Nordisk Ministerråds strategi for samarbejdet med frivilligorganisationer, 1998.
* Retningslinier for Nordisk Ministerråds samarbejde med frivilligsektoren, 2000
* Nordisk Ministerråds budgetter for 1999, 2000 hhv. 2001 indeholder nærmere redegørelser forsamarbejdet.

Meddelelse
om fremstilling 35/2000/när
Ökat samarbete med frivilligsektorn i närområdena (A 1215/när)

Fremstillingen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

> *att* en grupp tillsätts med experter, inkl. representanter för frivilligorganisationer, med uppdrag att kartlägga situationen för frivilligorganisationerna i närområdena, bedöma möjligheterna till samarbete och att lämna förslag till en samlad nordisk strategi för samarbetet med de frivilliga organisationerna;
>
> *att* det som ett led i arbetet att förstärka de ungdomspolitiska nätverken i närområdena arrangeras ett seminarium för baltiska, nordiska och ryska ungdomar om demokratins villkor i östersjöregionen. Deltagandet bör omfatta ett brett spektrum av frivilliga organisationer som arbetar med samhälleliga frågor, bl.a. miljö- och sociala frågor.

Nordisk Ministerråd meddeler:

Ministerrådet vil i løbet af 2001/2002 se yderligere på mulighederne for samarbejde med frivilligsektoren i nærområderne i forhold til det nordiske samarbejde. Vurderingen vil ske i lyset af eksisterende strategi, handlingsplaner og aktiviteter vedr. nærområderne. Frivillige organisationer repræsenterer et svært vidt spekter af organisationer. Det er derfor NMRs erfaring, at indsatsen først og fremmest må rettes mod specifikke grupper af frivillige organisationer.

Eksisterende støtteordninger og samarbejdsprojekter inddrager allerede i betydeligt omfang frivillig-organisationer i de baltiske lande og Nordvestrusland. Der henvises først og fremmest til nærmområdeprogrammet for 2001. Fra programmet skal specielt fremhæves, punkt 2a "Idéelle organisationer og folkeoplysning i nærområderne", samt programmets punkt 2b "Demokrati og NGOs i Nordvest-Rusland". Formålet med disse indsatser er at sprede kundskab om nordiske modeller fra folkeoplysning gennem skolering af ledere samt videreudvikle nordisk-baltiske NGO-netværk. Prioriteringerne i nærområdeprogrammet har udgangspunkt i behov defineret af baltiske paraplyorganisationer og disse er aktive parter i gennemførelsen af programmerne. Erfaringerne fra de baltiske landes implementering af nordiske erfaringer om frivillige organisationer, anvendes nu i forhold til indsatsen for skoling af ledere i Nordvest Rusland. Nordens Folkelige Akademi er gennem flere år tillagt ansvar for gennemførelse af projekterne og administrerer en database for nordiske samarbejdsprojekter i nærområderne. Nærområde programmet for 2001 samt katalog over projekter i nærområderne findes på Nordisk Råd og Ministerråds fælles hjemmeside www.norden.org. Oplysninger om projekter, som har modtaget bevilling under programmet "Action plan for children and young adults in the adjacent areas" bliver ligeledes lagt på hjemmesiden.

Organisationer/frivillig sektoren i Baltikum indgår således som en vigtig samarbejdspartner for den samarbejdsvirksomhed, som er etableret mellem norden og de baltiske lande indenfor en bred vifte af sektorer; social, helse, uddannelse, konsument, miljø osv.

Børne- og ungdomssektoren vil tage forslaget op om at arrangere et seminar for baltiske, nordiske og russiske unge om demokratiets vilkår i Østersøregionen. Man vil herunder behandle forslaget om at deltagelse bør omfatte et bredt spektrum af frivillige organisationer, som arbejder med samfundsfaglige spørgsmål, bl.a. miljø- og sociale spørgsmål.

I øvrigt erindres, at Nordisk Ministerråd har udarbejdet og vedtaget forskellige strategiske dokumenter og handlingsplaner, som berører rekommandationens forslag. Disse er bl.a.:

- Den nye nærområdestrategi "Nærmere Norden, som bl.a. har børn og unge samt demokrati i fokus".
- Handlingsplan for børn og unge i Nordens nærområder, som berører sektorerne for social og helse, kultur, samt uddannelse og forskning. Handlingsplanen blev vedtaget på sessionen

1998 og er blevet fulgt op af årlige aktionsplaner hvor implementeringen bliver nærmere beskrevet og konkretiseret. Nordisk Ministerråd oversender Aktionsplan 2002 til behandling på Nordisk Råds session 2001. Handlingsplanens mål er at iværksætte, justere og finansiere projekter og forbedre sociale, helsemæssige og kulturelle forhold for børn og unge i Nordens nærområder i et langtidsperspektiv ved at koordinere tiltag, overføre og udveksle kompetence og medvirke til at bygge og udvikle lokalt demokrati. Der er mange projekter som får støtte direkte gennem handlingsplanen, men de aktionsplaner, som er blevet udarbejdet i forbindelse med implementeringen af handlingsplanen, viser, at der også findes mange projekter i Ministerrådets regi inden for handlingsplanens område, som er finansieret af andre midler end de, som er direkte afsat til gennemførelse af handlingsplanen.

- "Udvekslingsprogram for børn og unge i Norden og nærområderne". Projektets mandat er sålydende:

  "Programmets formål er at skabe en kulturel dialog mellem Norden og nærområderne gennem forbedret kontakt mellem forskellig børne- og ungdomsgrupper, inklusiv skoleelever, i Norden og nærområderne. En udveksling mellem børne- og ungdomsgrupperne burde lede til en videre netværksdannelse med en langvarig effekt.

  Programmet har som mål at styrke børn og unges deltagelse i samfundet med en aktiv deltagelse i kultur- og samfundslivet i øvrigt. Endvidere skal programmet fremme samarbejdet og aktivere skoler, kulturinstitutioner og den frivillige sektor/ frivillige organisationer i et nyt samarbejde for børne- og ungdomskultur mellem Norden og nærområderne.

  Projekter som tager udgangspunkt i børn og ungdommers kunstneriske udøvelse og som opstår på børn og unges egne initiativer, samtidig som det bygger på børn og unges egne erfaringer skal prioriteres."

  Projektet er et pilotprojekt og administreres af informationskontorerne i de baltiske lande og St. Petersborg. Projektet udløber i slutningen af 2001 og efter det udarbejdes der en vurdering af resultatet med fokus på hvilke grupper, der har fået gavn af programmet, hvad slags projekter har fået støtte og hvordan programmet kan videreføres.
- "Norden ind i et nyt årtusind", den nye tværsektorielle handlingsplan for det nordiske børne- og ungdomspolitiske samarbejde 2001-2005 sætter også fokus på samarbejdet med nærområderne. Den har følgende forslag til dette emne:

  "Kontakten mellom barn og unge fra ulike deler av Norden og Nordens nærområder må bedres. Dette kan blant annet gjøres ved å øke antallet møteplasser. Her kan forskjellige eksisterende ungdomssenter, både offentlige og organisasjons eide, spille en viktig rolle. Det er spesielt viktig å sikre at Nordens utkantsområder er inkludert i det nordiske samarbeidet, og at barn og unge med ulik kulturell bakgrunn møtes. Ansvarlig for tiltaket er Nordisk Ungdomskomite og Styringsgruppen for nordisk barne- og ungdomskultur". (forslag 8)

  "Nærområdeprogrammet må videreutvikles slik at utveksling mellom barn og unge kan økes. Ansvarlig for tiltaket er barn- og ungdomssektoren (kultur) i samarbeid med skolesektoren i Nordisk Ministerråd og nærområdeprogrammet." (forslag 9)
- Den nordiske stipendieordning for Baltikum og Nordvest Rusland inkluderer også børn- og unge som en del af den støtte som gives til frivillige organisationer.

Der henvises i øvrigt til besvarelsen af følgende rekommendationer: 13/1998/när, 7/2000/när og 2/2000/när.

Nordisk Ministerråd anser for sin del, at rekommendationen kan afskrives.

Meddelelse
om fremstilling 1/2001/p
Rasisme og nynazisme i Norden (A 1245/p)

Fremstillingen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

> *at* komme med en årlig redegørelse for tiltag, der er gjort i de nordiske lande mod racisme, fremmedfjendtlighed og diskriminering i hverdagen.

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordisk Ministerråd har modtaget kontakter i de nordiske lande, som kan bidrage til en redegørelse for tiltag, der er gjort i de nordiske lande mod racisme, fremmedfjendtlighed og diskriminering.

De enkelte landes redegørelser forventes modtaget, således at en sammenstilling kan finde sted i løbet af efteråret 2001.

Ministerrådet ser det som vigtigt, at der tages initiativer i forhold til de udfordringer, som kriminelle ungdomsbander og nynazister byder. Ministerrådet har på den baggrund igangsat følgende projekter:

- Samarbejdsministrene har givet støtte til et forslag fra Nordisk Ungdomskomité om fællesnordiske indsatser mod nynazisme og racisme med fokus på ungdommen.

Indsatsen består af to dele:

1. En undersøgelsesdel med evaluering af initiativer/ aktiviteter rettet mod børn og unge i kommuner/regioner i Norden
2. En formidlingsdel i form af blandt andet seminar/konference. Som forberedelse hertil vil der blandt andet blive satset på netværksetablering for erfaringsudveksling.

Der er indgået en aftale med Helsingfors Universitet om at stå for undersøgelsesdelen

Undersøgelsen skal forestås af en ungdomsforsker, Helena Helve, med en referencegruppe, der omfatter forskere fra de øvrige nordiske lande.

Forskergruppen vil være i tæt dialog med den arbejdsgruppe i Nordisk Ministerråd som leder den nordiske indsats rettet mod børn og unge mod nynazisme og ekstremistiske bevægelser, som dyrker fremmedhad og racisme.

Resultatet af undersøgelsen skal formidles på et seminar, som bliver arrangeret i begyndelsen af 2002 i Norge. Forskningsrapporten vil foreligge offentliggjort inden seminaret.

- Der er af Nordisk Ministerråd (justitsministrene) i 2000 nedsat en arbejdsgruppe bestående af repræsentanter fra Politi, sikkerhedstjeneste, anklagemyndighed o.l. i de nordiske lande. Udgangspunktet for arbejdsgruppens opgave er de behov, som kan gøre sig gældende i det praktiske samarbejde mellem nordiske kolleger, når det gælder om at forebygge og bekæmpe udviklingen af kriminalitet med nazistiske og racistiske fortegn.

Med dette udgangspunkt skal arbejdsgruppen:

1. undersøge hvordan politimæssigt og retsligt samarbejde over de nordiske grænser fungerer og tage stilling til om det bør forenkles.
2. overvåge om udbyttet af informationen mellem myndighederne i de nordiske lande fungerer på en tilfredsstillende måde, når det gælder eksempelvis begivenheder som hvid magt koncerter og ulovlige eller voldsomme demonstrationer.
3. udrede om rutinerne i dette eller andre sager behøver forbedres og om myndighederne har de rette værktøj at arbejde med.

4. tage stilling til hvordan eventuelle hindringer kan overvindes samt evt. behov for lovændringer og levere konklusioner og forslag i en samlet rapport med rekommandationer for et nordisk samarbejde, som forebygger og bekæmper racistisk-nazistisk motiveret kriminalitet.

En delrapport fremlægges på et nordisk seminar i Island den 29. – 30. november 2001. Anbefalingerne herfra indarbejdes i den endelige rapport, som forventes klar i begyndelsen af 2002. Slutrapporten fremlægges af justitsministrene på et møde i sommeren 2002.

Nordisk Råd vil modtage en samlet redegørelse for tiltag, der er gjort i de nordiske lande mod racisme, fremmedfjendtlighed og diskriminering i hverdagen, så snart den foreligger klar efteråret 2001.

Meddelelse om fremstillling 2/2001/nord Samarbejdsprogram for nordisk ligestillingssamarbejde 2001-2005 (B 195/nord)

Fremstillingen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

> *att* vedtage Nordisk Ministerråds Samarbejdsprogram for handlingsplan for Nordisk Ligestillingssamarbejde 2001-2005 og inddragge Nordenudvalgets kommentarer som de framgår av Nordenutvalgets betænkning.

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådet (jämställdhetsministrarna) beslutade den 28-29 augusti 2000 att godkänna förslaget till Nordiskt jämställdhetssamarbete 2001 – 2005, samt att översända handlingsprogrammet till Nordiska rådet för behandling.

Nordiska ämbetsmannakommittén för jämställdhet noterade vid möte den 24 april 2001 för ministerrådets räkning Nordiska rådets behandling av handlingsplanen för Nordiskt jämställdhetssamarbete på presidiets möte den 2 april 2001 i Oslo samt de synpunkter som framförts av nordenutskottet.

Nordiska rådets synpunkter ligger väl i linje med handlingsprogrammets intentioner. Handlingsprogrammet betraktas därmed som fastställt av ministerrådet och implementeringen startade den 1 maj 2001. Nordiska rådets synpunkter skall beaktas vid genomförandet av handlingsprogrammet.

Ministerrådet anser att fremstillingen kan avskrivas.

Meddelelse om fremstilling 3/2001/nord Tverrsektoriell handlingsplan for barne- og ungdomspolitisk samarbeid 2001-2005 (B 200/nord)

Fremstillingen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

> *at* vedtage Nordisk Ministerråds Tverrsektoriell handlingsplan for barne- og ungdomspolitisk samarbeid 2001-2005 og inddrage Nordenudvalgets kommentarer som de fremgår af Nordenudvalgets betænkning.

Nordisk Ministerråd meddeler:

Den 7. juni 2001 vedtog Nordisk Ministerråd (Kulturministrene) den tværsektorielle handlingsplan for børne- og ungdomspolitisk samarbejde 2001-2005 med den ændring at en del af teksten om handlingsplanens mål ændres fra formuleringen "Toleranse og etnisk mangfold, samt sikring av en bærekraftig utvikling" til "Sikring av en bærekraftig utvikling, toleranse og etnisk mangfold".

I arbejdet med implementeringen af handlingsplanen vil de synspunkter, Nordisk råd har fremført, løbende blive inddraget.

Ministerrådet anser for sit vedkommende, at fremstillingen kan afskrives.

Meddelelse om fremstilling 4/2001/nord Narkotikahandeln (A 1223/nord)

Fremstillingen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at udforme en fælles nordisk strategi og samordne nordiske indsatser mod hvidvaskning af penge;

at samle kundskab om narkotikabranchen som et hot mod demokratiet i Norden og des nærområder og udforme en fælles strategi for indsatser.

Nordiska ministerrådet meddelar:

Insatser mot "penningtvätt"

Ämbetsmannakommittén för lagstiftningsfrågor (NÄL) har tidigare uppdragit åt sin straffrättsexpertgrupp att behandla frågor om penningtvätt. Arbetsgruppen har utarbetat rapporten "De nordiske landes strafferetslige regulering af hvidvask af penge" publicerad i Ministerrådets publikationsserie TemaNord 1999:583. Straffrättsexpertgruppen får nu i uppdrag att värdera de nordiska ländernas insatser mot penningtvätt under de senaste åren och dessas betydelse för att bekämpa olika former av brottslighet.

Narkotika som hot mot demokratin

Ämbetsmannakommittén för narkotikafrågor (ÄK-Narko) följer aktivt narkotika-utvecklingen i de nordiska länderna och i Nordens närområden, och de nordiske lande samarbetar både på strategisk och operativ nivå, inte minst genom det nordiska samarbetet mellan justitie-, polis- och tullväsendena (PTN-samarbetet), för att bekämpa narkotikahandel och kriminalitet. Under de närmaste åren kommer de nordiske lande att tillsammans med berörda myndigheter i Nordens närområden att identifiera angelägna samarbetsinitiativ samt följa upp det samarbete som sker i olika former med närområdena. Ett mål är att i ökad utsträckning involvera närområdena i det gemensamma samarbetet mot narkotika.

Meddelelse
om fremstilling 5/2001/nord
Nordisk samarbeid om kultur og helse (A 1210/nord)

Fremstillingen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

> *å* arbeide for at kunst og kultur, både i teori og praksis, integreres som en vigtig resurs og vesentlig faktor i det helsefremmede, forebyggende og rehabiliterende arbeidet i de nordiske samfunn;
>
> *at* kultur- og helseperspektivene blir en integrert del på alle nivåer i de helse- og sosialfaglige, medisinske og kulturfaglige utdanningene i Norden.

Nordiska ministerrådet meddelar:

Sosial- og helseministrene vedtar 28. august 2001 det endelige handlingsprogram for perioden 2001-2005. Innenfor programmets rammer vil det framover bli utformet og iverksatt en rekke prosjekter. Ministerrådet vil være oppmerksom på kultur- og helseperspektivene ved prioriteringer av disse prosjektene og ved tilsvarende aktiviteter også innen andre berørte områder.

Nordisk Kulturfond har for øvrig bevilget DKK 175 000 til en nordisk konferanse om kultur, natur og helse som finner sted på på Voksenåsen, Oslo, 23. – 25. november 2001, hvor blant annet Norden i Fokus, Norge, er medarrangør.

Meddelelse
om fremstilling 6/2001/nær
Grundandet av en demokratifond för samarbete med Ryssland (A 1220/när)

Fremstillingen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

> *å* forbedre mulighetene til brede folkelige kontakter mellom nordiske og russiske organisasjoner, partier, folkebevegelser, nettverk og institusjoner ved å etablere et samarbeid mellom nasjonale prosjekter som de nordiske landene gjennnomfører for utvikling av demokrati i Russland og Nordisk Ministerråds innsats innen blant annet nærområdeprogrammet for støtte til demokratiutvikling.

Nordisk Ministerråd meddeler:

I mars 2001 vedtok de nordiske Samarbeidsministrene et ministerrådsforslag om revidert nordisk strategi for samarbeide med nærområdene. Forslaget tok utgangspunkt i utredningen av Ministerrådets strategi for samarbeide med nærområdene som i august 2000 ble presentert i rapporten "Nærmere Norden". En av de mest sentrale målsetningene var da å få koordinert Ministerrådets innsats i forhold til øvrige aktørers innsats, samt å komme frem til mekanismer som tillater landene i nærområdet å koordinere aktivitetene utfra egne behov.

Støtte til demokratisk utvikling står sentralt i den nye strategien for nærområdene. Denne støtten omfatter allerede i dag utstrakt støtte til ikke-statlige organisasjoner, via stipendprogram, utvekslingsprogram, prosjektvirksomhet, seminar m.m. Nevnte program omfatter ikke kun studenter, men også parlamentarikere.

Det årlige samarbeidsprogrammet utvikler løpende prosjekt og planer for å styrke den demokratiske utviklingen i nærområdet, og omfatter allerede i betydelig grad frivillige organisasjoner i Nordvest Russland. Spesielt kan nevnes Nærområdeprogrammets pkt. 2a "Ideelle orga-

nisasjoner og folkeopplysning i nærområdet" og pkt. 2b "Demokrati og NGO's i Nordvest Russland".

For øvrig vil den nylig opprettede Sakkyndigkomitéen, bestående av øst-bistandsansvarlige ved de nordiske utenriksdepartement, bistå med koordinering og samvirke mellom de nasjonale innsatsene og Nordisk Ministerråds Nærområdeprogram.

Nordisk Ministerråd anser, for sin del, at fremstillingen kan avskrives.

Meddelelse om fremstilling 7/2001/nord Ændringer i overenskomsten om Nordisk Kulturfond (A 1251/nord)

Fremstillingen lyder:

Nordisk Råd rekommenderer de nordiske landenes regjeringer

å endre artiklene 1, 2, 7, 9, 10, 11, 12 og 13 i overenskomsten om Nordisk Kulturfond i overensstemmelse med det vedlagte forslaget som følger:[16]

Artikel 1

Nordisk Kulturfond har til formål at fremme det kulturelle samarbejde mellem de nordiske lande **og selvstyrende områder.**

Artikel 1

Nordisk Kulturfond har til formål at fremme det kulturelle samarbejde mellem de nordiske lande og selvstyrende områder.

Artikel 2

Der kan også ydes støtte til **virksomhed** inden for eller uden for Norden vedrørende nordisk kulturelt samarbejde og de nordiske landes kulturliv.

Artikel 7

Fonden er et selvstændigt rettssubjekt. Den forvaltes, dens midler fordeles og dens virksomhed i øvrigt ledes af en styrelse.

Fondens firma tegnes av styrelsen eller af den som styrelsen bemyndiger. Styrelsen har hjemmel til at fastsætte honorar til sine medlemmer.

Artikel 9

Styrelsen kan indhente udtalelser **fra Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd eller fra andre sagkyndige.**

Artikel 10

Fondens sekretariatsarbejde og økonomiforvaltning varetages på en måde styrelsen beslutter. Sekretariatets beliggenhed skal oplyses i styrelsens arbejdsorden.

Artikel 11

Af fondens midler afholdes rejsegodtgørelse, dagpenge, **honorar, sekretariats- og forvaltningsomkostninger og** øvrige omkostninger i forbindelse med fondens virksomhed. Der kan endvidere afholdes udgifter til særlig sagkyndig bistand.

Artikel 12

Fonden har sit sæde **hvor fondens sekretariat er beliggende.**

Artikel 13

Styrelsen vedtager en forretningsorden med nærmere foreskrifter om fondens sekretariatsarbejde, økonomiforvaltning og virksomhed.

[16] Fet skrift anger tillägg eller ny text i artiklarna 1, 2, 7, 9, 10, 11, 12 og 13 i överenskommelsen.

De nordiske landes regeringer meddeler:

Et ministerrådsforslag om en aftale mellem de nordiske landes regeringer om en ændring af overenskomsten om Nordisk kulturfond i overensstemmelse med principperne i fremstilling nr. 7/2001/nord er netop oversendt til Nordisk Råd.

Meddelelse
om ytring 1/2000/kk
Beretning fra Nordisk Kulturfond, incl. Revisionsberetning, 1999 (C 5/kk)

Ytringen lyder:

Nordiska rådet ytrer til Nordiska ministerrådet

> *at* Nordisk Ministerråd og fondssekretariatet gennemfører de af revisorerne foreslåede ændringer.

Nordiska ministerrådet meddelar:

Revisorernas påpekanden gällande Nordiska kulturfondens verksamhet för år 1999 kan sammanfattas till följande: Att fondssekretariatets arbetsuppgifter, befogenheter och ansvar klargörs, att det införs kortfattade referat angående behandlingen/ uppföljningen av beviljade projektbidrag, att det upprättas ett konto för varje enskilt projekt, att införandet av fondens ADB-system för behandlingen av ansökningarna får en slutgiltig och tillförlitlig lösning samt att fondens räkenskaper undertecknas av hela styrelsen.

Beträffande revisorernas påpekan om klargörande av fondssekretariatets arbetsuppgifter, befogenheter och ansvar, så berörs detta även i Nordiska rådets framställan om ändringar i fondens överenskommelse (7/2001/nord). Framställan ankom till Nordiska ministerrådet den 26 april år 2001 och ministerrådets sekretariat bereder för närvarande de problem och ändringsförslag som Nordiska rådet föreslår. Gällande detta påpekande från revisorerna hänvisar således ministerrådet till sitt kommande yttrande över rådets framställan

För att ge största möjliga service till de sökande kommer fonden att från och med år 2002 att införa ett nytt ADB-system. Detta primärt för att kunna ta emot ansökningar elektroniskt. Härtill för att få ett mer lättarbetat och driftsäkert system. Det nya system kommer att vara ett standardprogram för bidragshantering, vilket möjliggör en integration med ministerrådssekretariatets övriga datasystem. I det nya systemet kommer det också vara möjligt att göra kortfattade referat angående behandlingen/ uppföljningen av beviljade projektbidrag. Det nya datasystemet kommer även möjliggör ett införande av ett konto för varje enskilt projekt.

Vad gäller fondens årsräkenskaper för år 2000, så är de undertecknade av samtliga ledamöter i fondens styrelse enligt revisorernas önskemål.

C 2; B 203/p

Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet och Ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets budget för år 2002

Nordiska ministerrådet överlämnar härmed sitt förslag till budget för år 2002 för yttrande. I överensstämmelse med artikel 53 i samarbetsavtalet den 23 mars 1962 (Helsingforsavtalet) överlämnas samtidigt Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det fortsatta nordiska samarbetet.

Nådendal den 13 juni 2001

Jan-Erik Enestam
Nordisk samarbetsminister
(sign.)

Søren Christensen
Generalsekretær
(sign.)

C 2 se s. 804
B 203/p, se s. 811

Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet (C 2)[1]

Indledning

Nordisk Ministerråds budgetforslag for 2002 udtrykker både fornyelse og kontinuitet. Fornyelsen drejer sig om nye prioriteringer i det nordiske samarbejde, men også om fornyelse af selve budgettet som værktøj for politisk styring. Nye overordnede strategiarbejder indgår i beslutningsgrundlaget. Ved udarbejdelsen af budgetforslaget er der taget udgangspunkt i Nordisk Råds rekommandationer, herunder budgetrekommandation (B 189/p) samt Samarbejdsministrenes budgetdirektiv.

Det såkaldte "Vismandspanél" afgav i efteråret 2000 sin rapport til Samarbejdsministrene, "Norden 2000 - Öppet för Världens Vindar". Panélet fremhæver globaliseringens betydning for de nordiske lande i form af hastig teknologisk udvikling og intensivering af de vidensbaserede økonomiske strukturer - den såkaldte "Ny økonomi". De nordiske lande integreres stadig tættere indbyrdes og internationalt i øvrigt. Dette stiller nye krav til det nordiske samarbejde om strategisk fokusering. Nordisk Ministerråds drøftelser af samarbejdets udviklingsretning har bl.a. drejet sig om:

- Den teknologiske udvikling, særligt informationssamfundets spørgsmål samt nordisk spidsforskning
- Velfærd inkl. nordboens rettigheder og muligheder for at leve, arbejde, studere i et andet nordisk land, herunder demografi- og migrationsspørgsmål
- Det indre marked i Norden inkl. samarbejde for at fjerne grænsehindringer
- Samarbejdet med nabolande og -regioner, herunder EU/EØS-spørgsmål
- Miljø og holdbar udvikling - ikke mindst virkeliggørelsen af den vedtagne strategi: "Bæredygtig Norden".

Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd arbejder samordnet om opfølgning af Vismandsrapporten og dens omkring 80 forskellige forslag. Der forventes nærmere stillingtagen hertil i løbet af 2001.

Et forslag til revision af Nordisk Ministerråds strategi for samarbejde med Nærområderne – "Närmare Norden" – blev på Samarbejdsministrenes initiativ fremlagt i midten af 2000. På baggrund heraf har Ministerrådet godkendt en revideret Nærområdestrategi i form af et ministerrådsforslag, som forelægges Nordisk Råd. Strategien vil bl.a. indebære øget vægt på samarbejde med Nordvest-Rusland, øget modtagerstyring samt koncentration og koordination af de politiske indsatsområder.

Samarbejdsministrene har besluttet at "Budgetanalyse 2000 – det nordiske budget" skal danne udgangspunkt for en budgetreform. Formålet er at skabe øget politisk fleksibilitet og større gennemskuelighed i budgettet, sådan at budgettet bliver et bedre værktøj for politisk styring af det nordiske samarbejde. En række af de mere teknisk betonede forslag er allerede indarbejdet i budgetforslaget. Det drejer sig om adskillelse af de administrative omkostninger fra de udadrettede aktivitetsomkostninger samt udarbejdelse af et likviditetsbudget.

---

[1] Dokumentet er redigert teknisk av redaksjonen i den form det ble mottatt fra Nordisk Ministerråd med enkelte språklige endringer slik at avsnittene skrives på samme språk.

De politisk principielle forslag vedrørende selve budgetprocessens tilrettelæggelse samt etablering af centrale budgetpuljer for nye initiativer og forslag til løsning af problemer i de fællesnordiske institutioners styring og finansiering gennemføres først efter, at Nordisk Råd har haft lejlighed til at behandle sagen på baggrund af et ministerrådsforslag.

Samarbetet inom Norden

Under 2001 inleddes arbetet med att implementera de många strategier och handlingsplaner som beslutades under 2000 och dessa åtgärder fortsätter år 2002. Arbetet bygger generellt på erfarenhetsutbyte och utveckling av gemensamma nordiska metoder och lösningar som ger ett mervärde i tillägg till nationella insatser.

Samverkan med ideella organisationer står högt upp på agendan. En aktiv kontinuerlig dialog i samverkan med nationella, transnationella och internationella nätverk eftersträvas i syfte att stärka det nordiska samarbetet i en ökad globalisering.

Inom alla sektorer uppmärksammas behovet av åtgärder som tar hänsyn till förändringen av befolkningsstrukturen i Norden. En förändring som leder det nordiska samhället mot en större mångfald och gör det flerkulturellt. Under 2002 görs en särskild insats för att belysa "nynordbornas" faktiska och möjliga medverkan inom befintliga demokratiska strukturer.

Under det finska ordförandeskapet 2001 valdes Medborgaren som tema för det nordiska samarbetet. En utredningsgrupp tillsattes för att granska de nordiska medborgarnas rättigheter när de arbetar, studerar eller av andra orsaker vistas i ett annat nordiskt land. Dessa rättigheter bygger på ett stort antal nordiska avtal, särskilt inom social-, hälsovårds- samt utbildningsområdet. Utredningen skall vara klar den 1 mars 2002. Syftet med utredningen är att presentera rättigheterna i en koncentrerad och översiktlig form för att tillgodose medborgarnas informationsbehov. Ett annat väsentligt mål är att se till att alla berörda myndigheter har aktuell kunskap om gällande nordiska rättigheter.

I ett handlingsprogram för arbetsmarknad och arbetsmiljö 2001-2004 är ett av de 4 huvudmålen "Avskaffande av gränshinder i Norden – utbyggnad av det nordiska samarbetet". Ministerrådet kommer under programperioden att följa upp arbetet för att undanröja informationsbarriärer för arbetstagare och arbetsgivare, kartlägga eventuella nya problemområden, och samarbeta med relevanta fackministerråd för att avskaffa av sektorövergripande gränshinder.

Uppföljning av arbetet beträffande gränsbarriärer i Norden utvecklas vidare genom projektet "Hallå Norden". Hallå Norden-verksamheten kom till för att skapa klarhet kring frågor som rör förhållanden i samband med flyttning över gränserna. Verksamheten syftar till att ge medborgarna råd och vägledning om de nordiska regelverken, samt bidra till politisk fokus på komplicerade frågeställningar. Målet med verksamheten är att minska gränshinder i Norden. Hallå Norden-verksamheten har hittills bedrivits som en försöksverksamhet i regi av Föreningen Norden i Stockholm. Under 2000 fattades beslut om en ökad satsning på Hallå Norden. Till följd av detta inrättas under 2001 en servicetelefon i samtliga nordiska länder och en post som koordinator har inrättats vid sekretariatet i Köpenhamn.

När det gäller utmaningarna inom det flerkulturella samhället finns det inom kultursektorn ambitionen att arbeta för att skapa bättre förutsättningar för mötet med nya och mindre kända kulturer. Mot denna bakgrund inriktas under 2002 det politiska aktualitetsstödet på strategiska kultursatsningar på en allmän insats på temat det flerkulturella samhället.

Under mitten av 1990-talet genomfördes olika utvärderingar av ministerrådets handlingsplan om nysatsningar och ny struktur inom kultur, utbildning och forskning. Som ett resultat av dessa diskussioner påbörjades år 1998 ett treårigt utvärderingsprojekt om reformer i den nordiska kulturpolitiken. Utvärderingen kommer att belysa hur kulturpolitiken, dess mål och medel, har förändrats under 1990-talet i de nordiska länderna och de självstyrande områdena, varmed också avses det samiska kulturområdet. Projektet finansieras med medel från Nordiska kulturfonden och de nationella kulturdepartementen/kulturmyndigheterna. Projektet kommer att redovisas under hösten år 2001 och i anslutning till projektet kommer olika publikationer också att ges ut.

Inom barn- och ungdomssektorn har arbetet med "Ett kommande Norden", kulturhandlingsplan för barn- och ungdomskultur 1996-2000, avslutats och ministerrådet har antagit en ny sek-

torsövergripande handlingsplan 2001 – 2005 för det nordiska barn- och ungdomspolitiska området. Ministerrådets implementering på respektive facksektorer påbörjades 2001 och fortsätter under det norska ordförandeskapet 2002.

Utbildnings- och forskningsstrategin fokuserar under perioden 2000 – 2004 på följande områden: Kompetens och livslångt lärande, utvärdering, informations- och kommunikationsteknologi, språksamarbete, mobilitet och ömsesidig erkännande, arbetsfördelning i en ny tid samt nordisk utbildning och forskning i ett internationellt perspektiv. I strategin kan man finna följande tre huvudpunkter: samtidighet, sammanhang och synlighet. Genomförandet av strategin under det första året har koncentrerats på dessa huvudpunkter. Samtidighet: En av utgångspunkterna är att nordiskt samarbete inom utbildnings- och forskningssektorn skall aktualiseras och den politiska förankringen förstärkas. Relevanta nationella problemställningar bör i högre grad stå på den nordiska agendan. Aktuella teman skall behandlas på ordförandeskapets temakonferenser och sektorns rådgivande organ skall identifiera högaktuella politiska problemställningar som lyfts upp på ministerrådets dagordning. Sammanhang: Strävan är att skapa större helheter och sammanhang i det nordiska samarbetet inom sektorn. Bland annat skall alla stödordningar utvärderas och på basen av utvärderingsresultaten skall stödordningarnas roll och syfte i framtiden omvärderas. Särskild vikt skall läggas vid sektorövergripande teman, t.ex. rörlighet, informationssamhällets krav och virtuell undervisning, forskningssamarbete inklusive utveckling av nordiska spetsenheter och forskarutbildning, samt livslångt lärande. Synlighet: Det är ett faktum att det nordiska samarbetet inom området inte är tillräckligt synligt i förhållande till kvaliteten på verksamheten och att det är relativt svårt att finna information om nordiskt samarbete riktad till den stora allmänheten. Inom sektorn har man bl.a. påbörjat ett projekt för att förbereda webbaserad informationsverksamhet om samarbetet.

Strategin för hållbar utveckling i Norden och dess närområden trädde i kraft 2001. Strategin skall fungera som nordiska ministerrådets sektorövergripande styrinstrument för hållbar utveckling och skall genomföras och följas upp av berörda sektorer.

Strategin för hållbar utveckling fokuserar på områden där de nordiska länderna har gemensamma intressen och särskilda förutsättningar för att bidra till en hållbar utveckling och där det nordiska samarbetet skapar ett särskilt mervärde. Strategins insatsområden kan indelas i tre kategorier: Insatser som genomförs inom ramarna för NMR genom att de uppfyller kravet på nordisk nytta, insatser som genomförs nationellt samt insatser som huvudsakligen genomförs nationellt, men med nordisk samordning. Strategin omfattar bl.a. sektorer som energi, transport, lantbruk, miljö, näringsliv, fiske, fångst och vattenbruk samt skogsbruk och tar hänsyn till ekonomiska förhållanden. Vidare omfattar strategin sektorövergripande områden som bland annat klimatförändringar, biologisk mångfald och genetiska resurser, havet, kemikalier samt livsmedelssäkerhet. Slutligen berörs områden som byggverksamhet, bostäder samt fysisk planering.

Arbetet inom miljösektorn kommer 2002 att präglas av uppföljning och implementering av det nya miljöhandlingsprogram som trädde i kraft 2001 och av strategin för hållbar utveckling i Norden och dess närområden. Miljöhandlingsprogrammet täcker miljödelen av strategin för hållbar utveckling och är därför ett mycket viktigt instrument för genomförandet av denna strategi. I miljösektorn införs 2002 en ny struktur för arbetet som baseras på det nya miljöhandlingsprogrammets prioriteringar och i denna sektorn kommer en informationsstrategi för det nordiska miljösamarbetet att genomföras.

Jord- och skogsbrukets betydelse för de nordiska länderna leder till ett behov av samarbete i många viktiga samhällsfrågor. Ett nytt handlingsprogram och en ny strategi för samarbetet om genetiska resurser är viktiga styrinstrument. Samarbetet skall förstärkas i frågor som rör livsmedelssäkerhet, landsbygdsutveckling samt biologisk mångfald och bevarande av genetiska resurser. Hållbart jord- och skogsbruk är fortfarande en mycket viktig fråga. Särskilda satsningar på att utarbeta gemensamma nordiska handlingsplaner för att minska användningen av bekämpningsmedel och övergödningen skall göras.

Under 2002 skall en mer detaljerad analys göras av jord- och skogsbrukssektorns behov av förstärkt forskningssamarbete.

I det nordiska livsmedelssamarbetet prioriteras 2002 en bred fackkunskap och effektivt utbyte av synpunkter i syfte att stödja de nordiska ländernas möjligheter att förbättra livsmedelssäkerhet och konsumentinformation. Vidare läggs vikt vid att utforma en nordisk politik beträffande kost och födoämnen för att förbättra kosthåll och god hälsa i den nordiska befolkningen.

Inom konsumentsektorn fortsätter arbetet för att integrera konsumentpolitiken på alla övriga relevanta politiska områden. Konkreta åtgärder kommer sålunda att vidtas för att säkerställa att marknaden behåller konsumenternas förtroende genom att hålla en hög informations- och skyddsnivå som innefattar etiska värderingar. Konsumentskydd i samband med den ständigt ökande gränshandeln är också ett prioriterat område liksom att vidareutveckla konsumentaspekter i miljöstrategierna i samarbete med miljösektorn och näringslivssektorn. Resultatet av utvärderingen av Svanen-märkningen som miljö- och konsumentpolitiskt instrument kommer att föreligga under 2001, och kommer att ge förutsättningar för en rad nya aktiviteter. På forskningssidan har NMR:s välfärdsforskningsprogram hög prioritet och därutöver främjas också en gemensam nordisk forskarutbildning.

Nordiskt IT-samarbete har stärkts genom upprättandet av Ministerrådet för Informationsteknologi. Mot bakgrund av kunskapssamhällets snabba utbredning är bedömningen att det finns ett behov av ett särskilt IT- ministerråd, trots att det redan pågår mycket IT-samarbete i de övriga fackministerråden, särskilt inom forsknings- och utbildningssektorn samt inom näringslivssektorn. En särskild grupp sammansatt av högre tjänstemän inom det nordiska IT-samarbetet har konkretiserat MR-IT:s fokus på politiska diskussioner om aktuella samhällsfrågor som uppstår som följd av den informationsteknologiska utvecklingen. Samtidigt fortsätter IT-samarbetet i facksektorerna och har särskilt stärkts inom forsknings- och utbildningssektorn samt näringslivssektorn, där man i båda fallen har särskilda IT-rådgivande tjänstesmannagrupper.

Inom näringslivssektorn har man inrättat en tillfällig arbetsgrupp för e-handel och näringsrelaterade IT-frågor. Arbetsgruppen utbyter nationella erfarenheter av e-handel och IT och undersöker begreppet självreglering i relation till e-handel i nordiska sammanhang.

På ekonomi- och finansområdet behandlades bl.a. följande centrala teman i ministerrådet under året: Den gemensamma europeiska valutan, euron, och dess effekter för de nordiska länderna, den framtida finansieringen av pensionssystemen i de nordiska länderna samt konkreta åtgärder för att utveckla en konkurrenskraftig nordisk och nordisk-baltisk värdepappersmarknad.

På jämställdhetsområdet har ett nytt samarbetsprogram för åren 2001-2005 godkänts. Samarbetsprogrammet åtföljs av en årlig handlingsplan och skall leda till en fortsatt utveckling av en gemensam nordisk hållning och plattform i ett vidare europeiskt och internationellt perspektiv och skall bidra till ett effektivare och rikare nationellt jämställdhetsarbete i varje enskilt nordiskt land. Under de senaste åren har de nordiska länderna och även Nordiska ministerrådet påbörjat processen för att låta jämställdhetsdimensionen genomsyra all verksamhet. Detta ersätter inte s.k. traditionellt jämställdhetsarbete. Under åren 2001-2005 görs huvudsatsningarna på temat att införliva jämställdhetsperspektivet i nordisk ekonomisk politik, män och jämställdhet samt "kvinnofrid", dvs. att motverka våld mot kvinnor och handel med kvinnor.

Närområdena

Samarbetet med närområdena har ingått som ett element i det nordiska samarbetet sedan 1990. Samarbetet inleddes i syfte att stödja de baltiska ländernas självständighetsprocess och utvidgades i mitten av 1990-talet att omfatta även de nordvästra delarna av Ryssland. Numera omfattas också det arktiska samarbetet av närområdesprogrammet.

Den överordnade målsättningen för Ministerrådets samarbete med närområdena är att bidra till en stabil och demokratisk utveckling i närområdena. Under år 2000 har de strategiska målsättningarna för närområdessamarbetet reviderats. Bland annat följande omvärldsförändringar och ändringar i politiken under senare delen av 1990-talet har föranlett en översyn av samarbetet:

De baltiska ländernas utveckling i ekonomisk, administrativ och demokratisk bemärkelse, samt att alla de tre baltiska länderna förhandlar om medlemskap i den Europeiska Unionen,

Fokusering av intresse på Ryssland i form av EU:s Rysslandspolitik och den Nordliga Dimensionen samtidigt med behov av fortsatt stöd till den ryska reformpolitiken.

Ökade internationella och nordiska bilaterala insatser i närområdet samt konsolideringen av det arktiska samarbetet vid Arktiskt Råd. Härvid bör också omnämnas att Nordiska Ministerråd i 2000 antogs som permanent observatör vid Arktiskt Råd.

För översynen av de strategiska målsättningarna tillsattes i februari 2000 en arbetsgrupp, som i augusti samma år lämnade sin rapport "Närmare Norden" till Samarbetsministrarna. Efter konsultationer med de Baltiska Samarbetsmionistrarna och den Ryska Federationens utrikesministerium samt diskussioner vid Nordiska Rådets session hösten 2000 beslöt Samarbetsministrarna om ett Ministerrådsförslag i mars 2001. Enligt Ministerrådsförslaget revideras Ministerrådets samarbete med närområdena vid bl.a. följande punkter:

Geografiska prioriteringar; på grund av EU:s utvidgningsprocess kommer tyngdpunkten successivt att flyttas mera och mera till det ryska närområdet i Östersjö- och Barentsregionerna. Det gränsöverskridande samarbetet med de ryska gränsområdena till de baltiska länderna, Leningrads oblast, Pskov och Kaliningrad kommer särskilt att uppmärksammas. Beredskap finns också att stödja demokratiutvecklingen i Vitryssland. Samarbetet med de baltiska länderna förändrar successivt karaktär till normalt myndighetssamarbete inom den nordisk-baltiska regionen.

Koncentration av insatser: insatserna koncentreras till större projekt, som ger en synlig effekt i mottagarländerna och är politiskt relevanta. Detta innebär en ökad tema- och problemfokusering i stället för fokusering på administrativa sektorer. Som prioriterade teman mot bakgrunden av bilatera program och EU:s olika program kommer man att särskilt fokusera på följande teman: den nordiska välfärdsmodellen inklusive hälsa och jämlikhet, bärkraftig resursutnyttjande med miljö och energi, barn och unga, kulturförmedling samt konsumentpolitik och livsmedelssäkerhet.

Ökad mottagarstyrning; man strävar till att förankra insatserna bättre i mottagarländernas behov genom att Ministerrådets informationskontor i närområdena i samarbete med de nordiska ambassaderna utvecklar kontakterna till relevanta myndigheter och organisationer i mottagarländerna Härvid kommer också möjligheten till differentiering av metoderna i förhållande till de baltiska länderna och Ryssland aktualisera sig. Separata länderprogram övevägs och de baltiska länderna erbjuds successivt möjligheter att delta i ordinarie nordiskt projektsamarbete och utvecklingssamarbete, enligt överenskommelse, när sådant deltagande visar sig vara ändamålsenligt .

Koordinering i förhållande till andra aktörer; i verkställandet av EU:s handlingsplan för Nordlig Dimension samt stödet till de baltiska ländernas tillträde till EU:s utvidgningsprocess kommer Ministerrådet att fokusera på samarbetsområden av gemensamt intresse, vilka bidrar till hållbara samarbetsrelationer i Östersjö- och Barents-området. I förhållande till andra aktörer bl.a. CBSS, Barents-samarbetet och Arktiskt Råd kommer samarbetet att förstärkas och synliggöras.

I syfte att uppnå en större genomslagskraft för närområdesprogrammet och bättre koordinering i förhållande till de nationella bilaterala insatserna har man under år 2001 upprättat en sakkunnigkommitté bestående av representanter för de östbiståndsansvariga enheterna vid de nordiska utrikesministerierna. Denna kommitté har till uppgift att medverka vid implementeringen och uppföljningen av närområdesprogrammet samt att ha en rådgivande roll vid sammanställandet av det nya ramprogrammet för perioden 2003-2006 samt de årliga arbetsprogrammen. På motsvarande sätt har de Nordiska Senior Arctic Officials dragits in som sakkunniga vid beredningen av arktiska frågor.

Samarbetet med Europa/EU/EES

Samarbetet kring EU/EES-frågor fokuserar på frågor där de nordiska länderna har en värdegemenskap och gemensamma intressen. Diskussionerna kring de europeiska frågorna är huvudsakligen av informell karaktär. De nordiska regeringarna vill inte framstå som ett block i EU, utan söker hellre informellt samråd och utbyter information vid behov. Systematisk samråd på nordisk nivå ger de nordiska länderna möjlighet att tillvarata gemensamma intressen inom ramen för det europeiska samarbetet och är av stor informativ betydelse för de enskilda länderna i deras förberedelser av och ställningstagande till aktuella frågor i det europeiska samarbetet. Målet är att skapa en plattform för initiativ i sådana frågor där länderna vill påverka den europeiska dagordningen.

Samarbetet inom den nordiska kretsen, mellan huvudstäderna, EU/EES-representationerna i Bryssel och ministerrådssekretariatet i Köpenhamn byggs ut och fördjupas löpande. Ministerrådet samarbetar även i allt högre grad direkt med EU/EES-institutionerna. Samarbetet i europeiska frågor utanför ramarna för EU/EES-samarbetet bedrivs även inom ramarna för Europarådet, OECD, OSSE och andra internationella organisationer.

Det nordiska samarbetet är dynamiskt och utvecklas och anpassas löpande i förhållande till den internationella utvecklingen, särskilt vad avser det europeiska samarbetet. Prioriteringarna i förhållande till Europa/EU/EES framgår därför inte i ett enda program, utan ingår som en integrerad del av de enskilda sektorernas handlingsplaner, samarbets- och ordförandeskapsprogram. Dessa prioriteringar påverkas i hög grad av de frågor som finns på EU:s dagordning. De olika sektorernas arbete tar, i detta avseende, i första hand sikte på samarbete kring EG/EES-rättsakter samt förslag och genomförande av nya EU-program och EU/EES-initiativ.

Genomförandet av de bestämmelser som antogs genom Nicefördraget och utgången av utvidgningsförhandlingarna kommer att få en stor inverkan på det nordiska samarbetet. Fullt genomfört kommer Nicefördraget medföra ny röstviktning i rådet, utökat tillämpningsområde för kvalificerad majoritet, ny mandatfördelning i Europaparlamentet och det faktum att antalet kommissionärer kommer att understiga antalet medlemsstater. Detta och ett kraftigt stigande antal medlemsstater ställer det nordiska samarbetet inför helt nya förutsättningar och utmaningar. Här kan det nordiska samarbetet ställas inför utmaningar av en mera regionalpolitisk karaktär.

Under våren 2001 innehar Sverige ordförandeskapet i EU och det kan antas att utgången av detta ordförandeskap kommer att sätta sin prägel på de mellanliggande ordförandeskapen innan dess att Danmark så tar vid under hösten 2002. Även om ett ordförandeland inte till fullo är herre över sin dagordning kan man räkna med att det nordiska EU/EES-samarbetet under de närmaste åren kommer att präglas av frågor som EU:s relation till Ryssland och den nordliga dimensionen, civil och militär krishantering samt frågor kring jämställdhet, sysselsättning, miljö och konsumentskydd. Förberedelserna inför det danska ordförandeskapet – och dess prioriteringar kring miljöfrågor, unionens utvidgning och den kommande regeringskonferensen 2004 – kommer här att spela en viktig roll i det nordiska samarbetet.

Bland de mera centrala enskilda frågorna märks de nordiska ländernas ställningstaganden och relation till den gemensamma europeiska valutan euron. Ländernas ställningstaganden till den gemensamma europeiska valutan och dess effekter bland annat när det gäller den nordiska ekonomiska utvecklingen kommer att bevakas noggrant inom ramen för det nordiska samarbetet inom finans- och ekonomisektorn.

Inom ramen för miljösamarbetet kommer EU:s arbete avseende en bärkraftig utveckling och genomförandet av det nya handlingsprogrammet för perioden 2001 – 2010 att inta en central roll.

Livsmedelssäkerhet är en angelägen fråga för nordborna. Detta är ett tema där det nordiska samarbetet kan påverka den europeiska dagordningen. En EG-förordning om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska livsmedelsmyndigheten och om förfaranden i frågor som gäller säkra livsmedel kommer att vara central för det nordiska samarbetet. Som uppföljning av ett tvärsektoriellt ministermöte i juni 2001 mellan ministrarna

med ansvar för fiskeri, jord- och skogsbruk samt livsmedel kommer en serie initiativ att inledas i syfte att säkerställa en hög konsumentskyddsnivå och att ge fullgod information till konsumenterna. Inom konsumentområdet kommer de nordiska länderna fortsatt verka för integration av konsumentskyddsaspekter i andra politikområden, så som föreskrivs i Amsterdamfördraget.

Slutligen kommer uppföljningen av Schengenavtalet och utvecklingen av det europeiska samarbetet kring rättsliga och inrikes frågor att utgöra ett centralt nordiskt samarbetsområde.

Ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets budget för år 2002 (B 203/p)

Budsjettet for 2002 innebærer en videreføring av aktivitetsrammen for 2001 og omfatter 774,4 MDKK. Samtidig er det fastsatt et likviditetsbudsjett på 764,4 MDKK som er 10 MDKK lavere enn aktivitetsrammen på 774,4 MDKK. De 10 MDKK som ikke innbetales, innbærer en fordring på landene med et tilsvarende beløp.

Karakteristika ved det nordiske samarbeidet bør være fleksibilitet og evne til omprioritering for å sette fokus på områder med høy politisk relevans og stor nordisk nytte. "Budsjettanalyse 2000 – Det nordiske budsjettet" viste at det gjennom den siste 10-årsperioden har vært mulig å prioritere inne nye områder i det nordiske samarbeidet på tross av en uforandret budsjettramme. Dette innebærer imidlertid et stort "press" på det nordiske budsjettet.

Prioriteringene i årets budsjett er foretatt med utgangspunkt i Nordisk Råds rekommendasjoner samt de prioriteringer som er konsekvenser av landenes ordførerprogrammer. Det foreslås en budsjettpost Ministerrådets strategiske initiativer (tidligere MR-reserven) på 10 MDKK. Det er i budsjettposten utførlig beskrevet hvordan midlene skal anvendes, men Ministerrådets strategiske initiativer skal prinsippielt benyttes til engangsinnsatser. Beslutninger om anvendelse til formål av mer varig karakter skal også omhandle den fremtidige finansiering.

I løpet av 2000 utarbeidet generalsekretæren "Budsjettanalyse 2000 – Det nordiske budsjettet" på oppdrag fra samarbeidsministrene. Formålet var å foreta et gjennomsyn for å vurdere det nordiske budsjettet som styringsinstrument og redskap i budsjettprosessen. Analysen inneholder forslag som berører budsjettprosessen, finansieringen av institusjonene og en rekke tiltak for å øke gjennomsiktigheten i budsjettet av teknisk karakter. De tekniske forslagene innarbeides i budsjettet for 2002. Dette gjelder :

En separat budsjettering når det gjelder støtteordningenes midler til utdeling og den del av bevilgningen som kan anvendes til å drive og administrere ordningen.

For samarbeidsorganene vil det bli gitt informasjon om hvilke beløp som planlegges til aktivitetsstyring/administrasjon og til prosjekter.

Det vil bli gitt informasjon om planlagte utgifter til ledelse og administrasjon ved institusjonene.

Den praktiske utformingen av disse endringene er behandlet seinere i budsjettet i delen "Forklaringer til budsjettstruktur og budsjettposter".

Det presenteres også i år en flerårig planleggingsramme for å skape større synlighet og skape et inntrykk av hvilken budsjettfleksibilitet som finnes for nye aktiviteter, samt de kjente krav som stilles til omprioriteringer i de nærmeste årene. Rammen avspeiler allerede fattede beslutninger samt for øvrige aktiviteter en videreføring på uendret nivå.

I budsjettet er det forøvrig en særlig presentasjon av ministerrådets aktiviteter innenfor temaene frivilligesektoren og barn & unge. Bakgrunnen er den sterke politiske prioriteringen av disse to områdene som er tverrsektorielle i sin karakter. I tillegg gis en oversikt vedrørende forskningsprogrammenes planlagte utvikling pga. deres betydelige fremtidige "bindinger" i budsjettsammenheng.

I juni 2000 vedtok samarbeidsministrene å integrere kjønns- og likestillingsaspektet i Nordisk Ministerråds virksomhet. De enkelte fagsektorer har fått ansvar for å fremme likestilling innen egen sektor og formulere likestillingspolitiske målsetninger. Ministerrådet vil fortsette arbeidet med å integrere dette aspektet innenfor de ulike deler av virksomheten.

Utviklingen i udisponerte midler 1999-2000

Sektor (TDKK)	Udisp. 31.12.99	Udisp. 31.12.00	Endring 99-00
Kultursamarbejdet	12.082	13.288	1.206
Utbildning och forskning	12.601	2.920	-9.681
IT-ministerråd	(Etablert i 2000)	1.020	1.020
Nærområderne	4.417	2.900	-1.517
Energi	202	610	408
Miljö	2.874	559	-2.315
Ekonomi	472	36	-436
Regionalpolitik	5.613	2.035	-3.578
Transport	166	206	40
Jord- och skogsbruk	3.151	164	-2.987
Fiskeri	102	41	-61
Arbetsmarknad och -miljö	1.365	1.432	67
Social- och hälsovård	541	447	-94
Jämställdhet	37	284	247
Narkotikasamarbejde	403	46	-357
Välfärdsinitiativ	2.075	718	-1.357
Näring	732	152	-580
Bygg- og bolig	0	282	282
Konsument	1.131	868	-263
Levnedsmidler	0	478	478
Lagstiftning	757	851	94
Øvrig virksomhet	4.989	2.109	-2.880
Samlet for NMR	53.710	31.446	-22.264

I tilknytning til prosjektmidler og støtteordninger som totalt utgjør 55 % av ministerrådets budsjett, vil det hvert år overføres udisponerte midler. I løpet av 2000 er de udisponerte midlene i ministerrådet redusert med over 22 MDKK dvs. 41 %. Udisponerte midler er definert som midler hvor det ikke er foretatt en beslutning om anvendelse til et bestemt formål. De fleste sektorer som hadde betydelige udisponerte midler ved utgangen av 1999 har i løpet av 2000 brakt disse ned i størrelse. Untaket er kultursektoren, som ved inngangen til 2001, står for over 40 % av de udisponerte midlene i ministerrådet. I denne sammenhengen skal det bemerkes at 5,5 MDKK av de udisponerte midlene innenfor kultursektoren er i Nordisk Kulturfond.

Ved utarbeidelsen av budsjettet for 2002 har størrelsen på de udisponerte midlene fra 2000 vært anvendt aktivt ved fastleggelsen av budsjettrammene for sektorene og bevilgningene på de enkelte budsjettposter. Dette betyr at på tross av reduksjoner på enkelte budsjettposter i 2002-budsjettet kan aktivitetsnivået delvis opprettholdes på 2001-budsjettnivå pga overførte udisponerte midler fra 2000. I detaljbudsjettet under hver sektor viser rubrikken "Disp00/Bud 00" for prosjektmidlenes budsjettposter hvor stor andel av 2000-bevilgningen som har blitt disponert i budsjettåret 2000 under forutsetning om at tidligere års midler allerede er disponert. Ministerrådet vil arbeide for ytterligere å redusere andelen av udisponerte midler som overføres mellom budsjettårene. Det bør være realistisk på sikt å bringe de udisponerte midlene ned til 3-5 % av de budsjetterte midler til prosjekter og støtteordninger.

Større forandringer

I budsjettforslaget er det økninger på budsjettposter som tilsammen beløper seg til 23.802 TDKK Nedenunder i tabellen er det vist hvordan de største økningene er fordelt på de respektive budsjettpostene i 2001-priser. Det er også vist de største reduksjonene og hvilke budsjettposter dette henfører seg til. Til sammenligning var omprioriteringene i 2001-budsjettet på 36.436 TDKK i (inkl. budsjettforhøyelsen på 10 MDKK).

Større økninger (TDKK)		Budsjett 2002	Budsjett 2001	Endring
1-2220-2	Styrgruppen for kultur- og massemedie-samarbeid *	5.862	3.241	2.621
1-2530-2	Ledn.gruppen för högre utbildning-HÖGUT	2.500	1.066	1.434
1-3110-2	Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR)	2.278	778	1.500
1-3111-2	Nordiske spidsforskningenheder, pilotprosjekt	3.000	0	3.000
2-5280-3	Nordiska Projektexportfonden (NOPEF)	15.500	11.282	4.218
3-4620-2	Välfärdsforskning	5.213	4.063	1.150
4-0445-2	Ministerrådets strategiske initiativer	10.000	4.616	5.384
4-1030-2	Hallo Norden	3.000	1.022	1.978
	Andre mindre økninger			2.517
Sum økninger				23.802

Større reduksjoner (TDKK)		Budsjett 2002	Budsjett 2001	Endring
1-2224-2	Prioriterade insatser i nord. film- och mediasam-arb.*	0	4.121	-4.121
1-2510-1	Nordiskt skolsamarbete (NSS)	3.757	5.428	-1.671
1-2532-1	NORDPLUS	30.538	31.972	-1.434
1-2552-2	Informasjonsteknologi og datapedagogikk i un-dervisningen	0	3.127	-3.127
1-3125-2	Nordisk netværk for folkloristik	0	1.090	-1.090
1-3115-1	Nordisk forskerutdanningsakademi (NorFA)	34.965	35.965	-1.000
2-0825-2	Nya närområde-initiativ	0	1.042	-1.042
2-0850-2	Marknadsekonomi	5.528	8.528	-3.000
	Andre mindre reduksjoner			-7.317
Sum reduksjoner				-23.802

*Økningen for budsjettpost 1-2220-2 Styrgruppen for kultur- og massemediesamarbeid må ses i sammenheng med reduksjonen for budsjettpost 1-2224-2 Prioriterade insatser i nord. film- och mediasamarb. De to budsjettpostene foreslås lagt sammen. Nettovirkningen for film- og mediasamarbeidet er en reduksjon på 1.500 TDKK.

Flerårig planleggingsramme for Nordisk Ministerråd

Den flerårige planleggingsrammen viser i et 3 årig perspektiv, hvordan budsjettet utvikler seg, hvis forutsatte forhold på budsjetteringstidspunktet videreføres i budsjettoverslagsårene (BO-årene).

Forutsetningene for den flerårige planleggingsrammen er følgende for den enkelte budsjettpost :

- Hvis annet ikke er besluttet eller planlagt, er aktivitetsnivået i 2002-budsjettet videreført for BO-årene 2003 og 2004.
- Finansieringen av aktiviteter som etter planen skal falle bort, er ikke tatt med i BO-årene.

Opplysningene i BO-årene er kun veiledende og viser utviklingen hvis det besluttede budsjettet blir videreført i de to etterfølgende årene, samtidig med at kjente og planlagte endringer er medregnet. Det er på denne måten ikke tale om et flerårig budsjett hvor det er sikkerhet omkring beløpene i BO-årene. Beløpet som er til disposisjon, er fortsatt kun de årlige bevilgninger knyttet til det aktuelle vedtatte budsjett. Totalrammen for budsjettet fastsettes årlig og er ikke kjent for BO-årene. I oppstillingen antas det at rammene for BO-årene er de samme som for budsjettåret 2002.

Oversikten på neste side er en oppsummering av budsjettpostene for sektorene. I tillegg finnes en detaljert oversikt på budsjettpostnivå i bilaget: Flerårig planleggingsramme samlet.

Begrepet "Ikke budgetteret indenfor budgetrammen" er differansen mellom summen av de enkelte budsjettposter og budsjettrammen. Når tallet er negativt, innebærer dette et udekket finansieringsbehov. Et positivt tall betyr at det er midler til rådighet.

Ved en uendret totalramme på 774,4 MDKK i BO-årene vil det være et udekket finansieringsbehov på 1,6 MDKK i 2003 og 6,1 MDKK til rådighet i 2004 med de forutsetninger som er nevnt ovenfor.

I oversikten er det laget en oppstilling for de 4 hovedsamarbeidsområdene under forutsetning av en uendret budsjettramme for det enkelte område.

For "Kultur-, utdanning og forskning" vil det være 0,6 MDKK og 6,3 MDKK til rådighet i henholdsvis 2003 og 2004. Årsaken til dette er utfasingen av det arktiske forskningsprogrammet (budsjettpost 1-3130-2) som har sin siste planlagte bevilgning i 2003.

For samarbeidsområdet "Miljø-, ressurspolitikk og nærområdene" er det udekkede finansieringsbehov på 1,5 MDKK i 2003 og 3,0 MDKK i 2004. Dette skyldes avtalen mellom landene fra 2000 når det gjelder finansieringen av NOPEF (budsjettpost 2-5280-3). Landene har avtalt at Ministerrådets finansiering vedrørende NOPEF skal økes med ytterligere 1,5 MDKK i hvert av BO-årene.

"Velferd og næring" har et udekket finansieringsbehov på 0,8 MDKK og 1,8 MDKK i henholdsvis 2003 og 2004. Årsaken til dette er den planlagte utviklingen av velferdsforskningsprogrammet (budsjettpost 3-4620-2).

Beløpet som fremstår til rådighet innenfor "Øvrig virksomhet" i 2004 skyldes informasjonsvinduene, Norden i Fokus (budsjettpost 4-1025-2). Disse informasjonsaktivitetene har en prøveperiode på 3 år og skal evalueres i løpet av denne perioden. Det er ikke tatt stilling til den videre drift etter prøveperioden.

Flerårig planlægningsramme fordelt på sektorer (TDKK)

	Budget 2001	Budget 2002	Budget overslag 2003	Budget overslag 2004
Kultur-, uddannelse og forskningspolitik	342.465	338.227	338.227	338.227
Kultursamarbejdet	146.980	144.830	144.830	144.830
Utbildning och forskning	194.954	193.066	192.421	186.811
IT	531	331	331	331
Ikke budgetteret indenfor budgetrammen			645	6.255
Miljø-, resourcepolitik og nærområderne	189.426	187.335	187.335	187.335
Nærområderne	81.502	81.002	82.502	84.002
Energi	6.285	6.000	6.000	6.000
Miljö	38.200	37.615	37.615	37.615
Ekonomi och finanspolitik	1.553	1.504	1.504	1.504
Regionalpolitik	29.379	29.379	29.379	29.379
Transport	1.022	1.000	1.000	1.000
Jord- och skogsbruk	24.138	23.713	23.713	23.713
Fiskeri	7.347	7.122	7.122	7.122
Ikke budgetteret indenfor budgetrammen			-1.500	-3.000
Vælfærds- og erhvervspolitik	145.292	145.442	145.442	145.442
Arbetsmarknad och –miljö	12.851	12.551	12.551	12.551
Social- och hälsovård	35.804	35.704	35.704	35.704
Jämställdhet	7.674	7.774	7.774	7.774
Narkotikasamarbejde	1.161	1.161	1.161	1.161
Välfärdsinitiativ	4.063	5.213	6.000	7.000
Näring	67.775	67.675	67.675	67.675
Bygg- og bolig	852	752	752	752
Konsument	8.688	8.288	8.288	8.288
Levnedsmidler	5.325	5.325	5.325	5.325
Lovgivning på Justitssektor området	1.099	999	999	999
Ikke budgetteret indenfor budgetrammen			-787	-1.787
Øvrig virksomhed	97.212	103.391	103.391	103.391
Øvrig virksomhed i alt	97.212	103.391	103.391	98.791
Ikke budgetteret indenfor budgetrammen			0	4.600
TOTALT	774.395	774.395	774.395	774.395
Ikke budgetteret indenfor budgetrammen			-1.642	6.068

Budgetens fördelning på de tre pelarna

(Det vises til diagrammene på side 817 og 818)

Samarbeid innen Norden

Til det indre nordiske samarbejde forventes i 2002 anvendt omkring 74 procent af Nordisk Ministerråds budget. Der er tale om et fald på blot 1 procent i forhold til den forventede fordeling i 2001. Der er enkelte mindre forskydninger i opadgående retning på sektorerne konsument og kultur og mindre forskydninger i nedadgående retninger på sektorerne arbejdsmarked og arbejdsmiljø, jord- og skogbruk, energi samt uddannelse og forskning.

Som hidtil er det imidlertid fortsat kultur, uddannelse og forskning samt social og helse, bygge og bolig samt næringssektoren som tegner sig for den største andel af aktiviteterne på nordensøjlen

Samarbete med Nordens närområden

Enligt budgetförslaget kommer cirka 140 MDKK att användas till samarbete med närområdena. Detta betyder att den totala allokeringen av medel till närområdessamarbetet ligger på ungefär samma nivå som i 2001.

Budgeten för själva närområdesprogrammet ökar med cirka 11 MDKK på grund av att Nordiska projektexportfonden NOPEF:s hela institutionsbudget nu kommer att omfattas av närområdesbudgeten. För övrigt räknar man med att det förslag till ny närområdesstrategi, som presenterades i rapporten Närmare Norden och fastställdes av Samarbetsministrarna i Ministerrådsförslaget om reviderad nordisk närområdesstrategi i mars 2001, kommer att medföra vissa omprioriteringar vid sammanställandet av 2002 års arbetsprogram för samarbete med närområdena. Med de nya strategiska riktlinjerna som utgångspunkt kommer ett nytt ramprogram för perioden 2003-2005 att sammanställas under budgetåret.

Europasamarbetet

Initiativ för att genomföra konkreta projekt vad avser Europa/EU/EES tas av ett antal sektorer där nordiskt samråd, informationsutbyte och gemensamma aktiviteter prioriteras särskilt. Finansieringen prioriteras i sektorernas egna budgetar för fritt disponibla medel i förhållande till de prioriteringar som framgår av sektorernas handlingsplaner, samarbets- och ordförandeskapsprogram samt i förhållande till Nordiska rådets rekommendationer.

För budgetåret 2002 förväntas 8 % användas till EU/EES-aktiviteter. Detta skall ses i ljuset av den resultatmässiga pelarfördelningen för 2000 som visar att ministerrådet i sina aktiviteter har disponerat 6 % av budgetmedlen till aktiviteter som är direkt relaterade till EU/EES-samarbetet. Den budgetmässiga dispositionen avspeglar det nordiska samarbetets politiska karaktär när det gäller EU/EES-pelaren, där samråd och informationsutbyte i högre grad präglar den informella aspekten av det nordiska samarbetet än vad fallet är inom Norden- respektive Närområdespelarna. Av de budgeterade medlen för 2002 skall särskilt betonas livsmedels- justitie-, narkotika- och miljö-sektorerna som områden där medel budgeteras för särskilda insatser. Så beräknar konsument- och livsmedels- och justitiesektorerna att avsätta 40 % vardera av sina allmänna budgetmedel till Europasamarbetet. Nämnas bör även jämställdhetssektorns 29 % och narkotikasektorns 25 %. Å andra sidan budgeterar bl.a. närings-, bygg och bostads-, transport- utbildning och forskning samt kultursektorerna med maximalt 6 % för EU/EES-aktiviteter.

Budsjett 2002 fordelt sektorvis på søylene

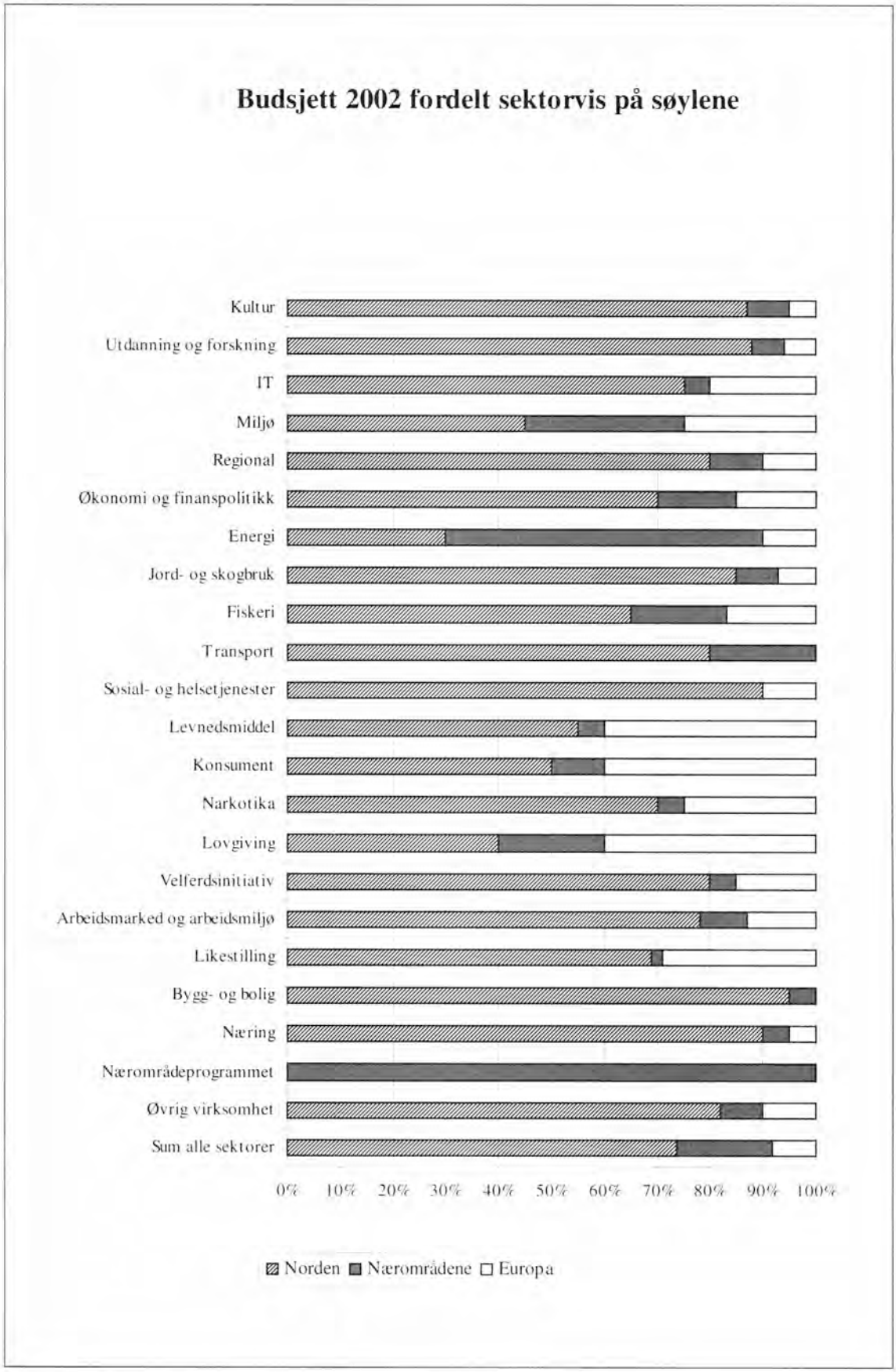

Søylefordeling 1999 – 2002

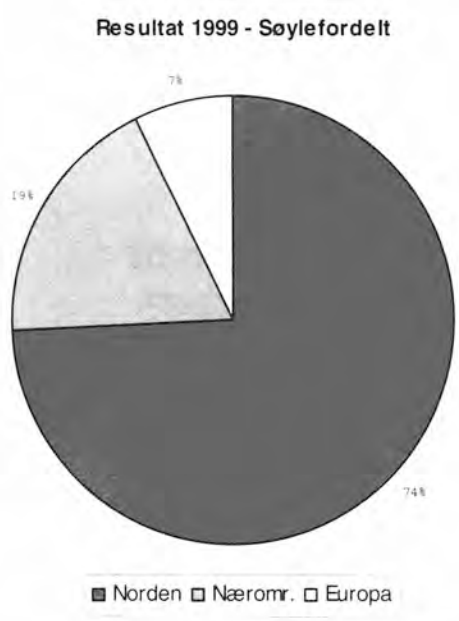

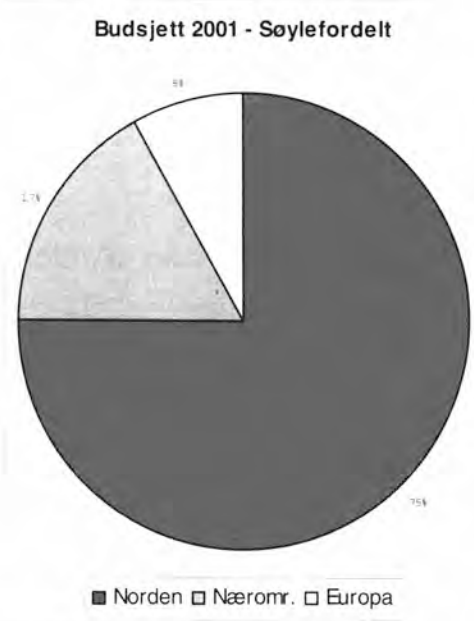

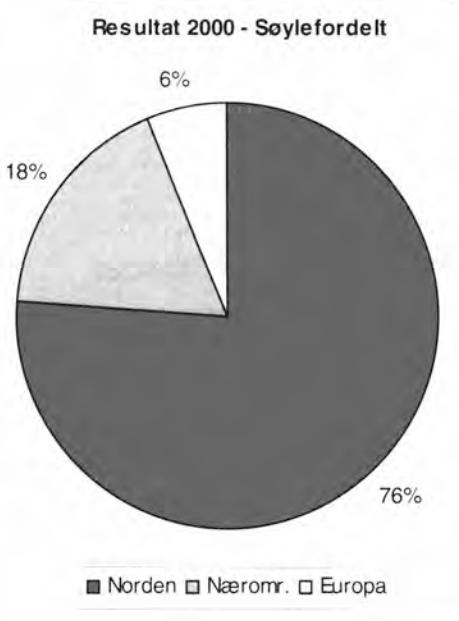

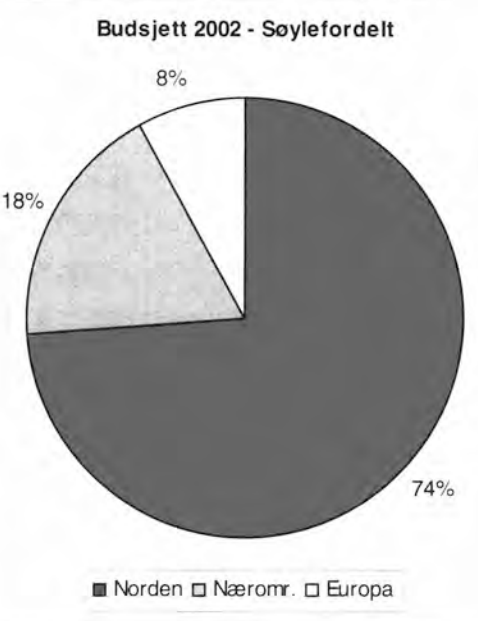

Budsjettets utvikling perioden 1992 – 2002

Virksomhetens overskudd

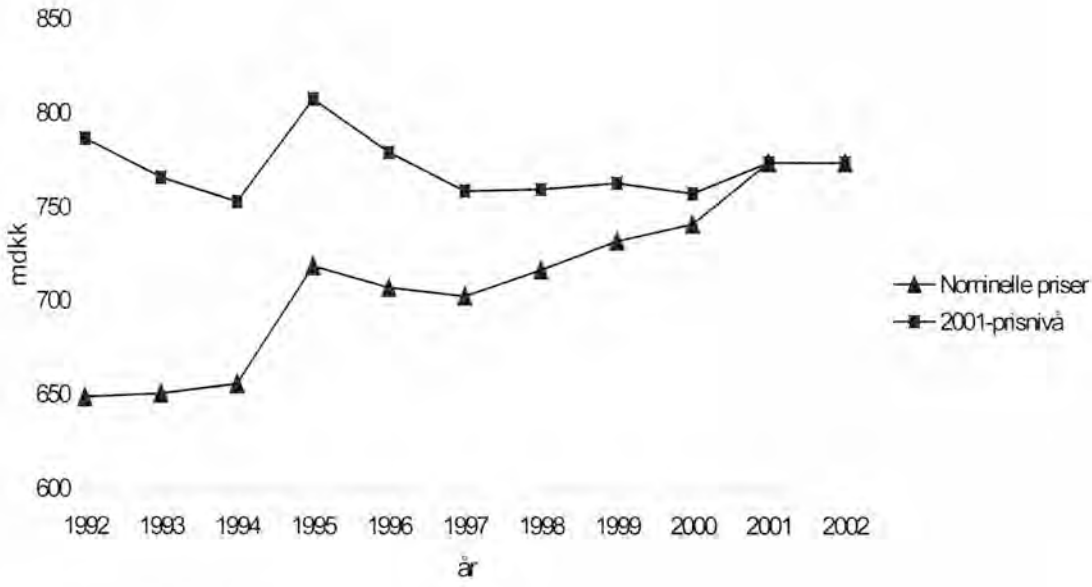

Virksomhetens overskudd

TDKK	1997**)	1998	1999	2000	2001	2002
Overskudd *)	2.500	1.689	3.616	1.399	6.310	
derav:						
tilbake til landene	0	1.689	3.616	1.399	6.310	
til NMRs disposisjon	2.500	0	0	0	0	0
Budsjett	702.636	716.931	732.308	741.512	774.395	774.395
Til NMR:s rådighet	705.136	716.931	732.308	741.512	774.395	774.395

*) Overskuddet stammer fra siste kjente regnskap innen budsjettåret. Dvs. for 1997 er det overskuddet fra 1995. Fom. 1998 er dette imidlertid endret slik at overskuddet dette år stammer fra foregående år dvs. 1997. Dette skjedde i forbindelse med at økonomireglementet i 1998 ble endret slik at overskudd alltid betales tilbake til landene.

**) Et underskud på 2.314 TDKK fra 1996 blev dækket ind i 1997 ved tilbagebetalinger fra nedlagte institutioner.

Virksomhetens overskudd har i løpet av 1990-tallet blitt redusert. Dette skyldes i første rekke at renteinntektene har minsket. Overskuddet defineres i denne sammenhengen som differansen mellom budsjetterte inntekter og faktisk realiserte inntekter.

Budsjettets inntekter

Nordisk Ministerråds virksomhet finansieres i første rekke av direkte bidrag fra landene, som innbetales i henhold til en særskilt fordelingsnøkkel. Fordelingsnøkkkelen beregnes på basis av det respektive lands andel av den samlede bruttonasjonalinntekten til faktorpris i Norden for de to seneste kjente årene, dvs. 1998 og 1999.

Inntekter TDKK	Regnskap 2000*	Fordelnings-nøkkel 2000	Budsjett 2001	Fordelnings-nøkkel 2001	Budsjett 2002	Fordelnings-nøkkel 2002
Avgift på lønn	8.715		7.000		7.000	
Renteinntekter	12.203		8.000		9.120	
Øvrige inntekter/(ev. tap)	192		800		800	
Landenes bidrag			***758.595		***757.475	
Derav:						
- Danmark	181.678	25,0 %	184.339	24,3 %	186.339	24,6%
- Finland	129.355	17,8 %	138.823	18,3 %	140.133	18,5%
- Island	7.267	1,0 %	8.344	1,1 %	8.332	1,1%
- Norge	163.510	22,5 %	166.891	22,0 %	163.615	21,6%
- Sverige	244.902	33,7 %	260.198	34,3 %	259.056	34,2%
Sum :	748.693	100,0%	774.395	100,0%	774.395	100,0%
- overskudd	**6.310					
netto inntekt	741.512					

* Når det gjelder landenes bidrag, er regnskapstallene gjengitt eksklusiv betalingsordningen for høyere utdanning jfr. de 2 tabellene under "Betalingsordningen for høyere utdanning".
** Tilbakebetales til landene etter fordelingsnøkkelen, i det påfølgende år
*** I 2001 og 2002 rekvirerer Ministerrådet et beløp som er 10 MDKK lavere enn det egentlige bidraget fra landene. Dette fordi Ministerrådets likviditetsbeholdning skal reduseres. Det vises forøvrig til redegjørelsen på neste side.

Kommentarer:

Avgift på lønn

Beregnes ut i fra den avgiftspliktige lønnsummen for de ansatte ved sekretariatet

Renteinntekter

Det er budsjettert med en renteinntekt på 9,12 MDKK, som er beregnet ut i fra en forventet gjennomsnittlig plasseringsrente på 3,8 % i 2002 og en gjennomsnittlig likviditet under året på 240 MDKK.

Øvrige inntekter
Under dette inntektsbegrepet forventes tilbakebetalinger av foreldede prosjektmidler fra ulike forvaltningsorganer.

Fordringer på landene

På grunn av de likviditetsnedsettelsene som er besluttet for 2001 og foreslås for 2002 oppstår fordringer på landene. Fordelingen mellom landene bestemmes av fordelingsnøkkelen for det

respektive budsjettår. Dette innebærer at landene vil ha en gjeld til Nordisk Ministerråd som er rentefri, og det er heller ikke bestemt tilbakebetalingstidspunkt. Fordringene fordeler seg på landene i henhold til nedenforstående tabell. Det er også angitt hvor stor de samlede fordringer vil være ved utgangen av 2002.

Fordringer fordelt på land og budsjettår (TDKK)	Fordringer 2001	Fordringer 2002	Tilsammen 31.12.2002
Danmark	2.430	2.460	4.890
Finland	1.830	1.850	3.680
Island	110	110	220
Norge	2.200	2.160	4.360
Sverige	3.430	3.420	6.850
Likviditetsreduksjon	10.000	10.000	20.000

Betalingsordningen for høyere utdanning

Avtalen om en overrenskomst om tilgang til høyere utdanning påvirker landenes bidrag til det nordiske budsjettet ved at betalingsordningen og innbetalingene håndteres via Ministerrådets budsjett. Betalingsordningen gjelder Danmark, Finland, Norge og Sverige. Island, Grønland, Færøyene og Åland står utenfor betalingsordningen. Informasjon om antallet studenter hentes fra ASIN-databasen og innleveres av arbeidsgruppen for
betalingsordningen. Det er tatt hensyn til landenes gjensidige betalinger i de endelige bidragene og avtalen påvirker bare den interne fordelingen mellom landene (Danmark, Finland, Norge og Sverige).

Overrenskomsten om høyere utdanning ble i 2000 besluttet å fortsette frem til 31.12.03

Betalingsordningen, TDKK	Regnskap 2000	Budsjett 2001	Budsjett 2002
Danmark	-21.665	-24.998	-28.545
Finland	15.098	14.372	13.794
Island	0	0	0
Norge	23.249	21.945	15.972
Sverige	-16.682	-11.319	-1.221
Sum:	0	0	0

Innbetalinger fra landene

Landenes innbetalinger til Nordisk Ministerråd etter at betalingsordningen for høyere utdanning og likviditetsreduksjonen på 10 MDKK for både 2001 og 2002 er innregnet er følgende :

Innbetalinger inkl. betalningsordningen og reduksjon av likviditeten, TDKK	Regnskap 2000	Budsjett 2001	Budsjett 2002
Danmark	160.013	156.911	155.334
Finland	144.453	151.365	152.077
Island	7.267	8.234	8.222
Norge	186.759	186.636	177.427
Sverige	228.220	245.449	254.415
Sum:	726.712	*748.595	*747.475

* 10 MDKK av landenes bidrag finansieres midlertidige ved å redusere Ministerrådets likviditet med et tilsvarende beløp. De 10 MDKK skal ikke innbetales fra landene i budsjettårene, men vil fremgå som en fordring på landene i samsvar med fordelingsnøkkelen for 2001 og 2002 i Ministerrådets regnskap for det respektive år. Se forøvrig pkt. "Fordringer på landene" på foregående side.

Sammenstilling av budsjett 2002 og 2001

2001-prisnivå TDKK	Budsjett 2002	Andel	Budsjett 2001	Andel	Differanse 02-01 +/-	%
Kultur-, uddannelse og forskningspolitik	338.227	43,7%	342.465	44,2%	-4.238	-1,2%
Kultursamarbejdet	144.830	18,7%	146.980	19,0%	-2.150	-1,5%
Utbildning och forskning	193.066	24,9%	194.954	25,2%	-1.888	-1,0%
IT-ministerråd	331	0,0%	531	0,1%	-200	-37,7%
Miljø-, resourcepolitik og nærområderne	187.335	24,2%	189.426	24,5%	-2.091	-1,1%
Nærområderne	81.002	10,5%	81.502	10,5%	-500	-0,6%
Energi	6.000	0,8%	6.285	0,8%	-285	-4,5%
Miljö	37.615	4,9%	38.200	4,9%	-585	-1,5%
Ekonomi	1.504	0,2%	1.553	0,2%	-49	-3,2%
Regionalpolitik	29.379	3,8%	29.379	3,8%	0	0,0%
Transport	1.000	0,1%	1.022	0,1%	-22	-2,2%
Jord- och skogsbruk	23.713	3,1%	24.138	3,1%	-425	-1,8%
Fiskeri	7.122	0,9%	7.347	0,9%	-225	-3,1%
Vælfærds- og erhvervspolitik	145.442	18,8%	145.292	18,8%	150	0,1%
Arbetsmarknad och -miljö	12.551	1,6%	12.851	1,7%	-300	-2,3%
Social- och hälsovård	35.704	4,6%	35.804	4,6%	-100	-0,3%
Jämställdhet	7.774	1,0%	7.674	1,0%	100	1,3%
Narkotikasamarbejde	1.161	0,1%	1.161	0,1%	0	0,0%
Välfärdsinitiativ	5.213	0,7%	4.063	0,5%	1.150	28,3%
Näring	67.675	8,7%	67.775	8,8%	-100	-0,1%
Bygg- og bolig	752	0,1%	852	0,1%	-100	-11,7%
Konsument	8.288	1,1%	8.688	1,1%	-400	-4,6%
Levnedsmidler	5.325	0,7%	5.325	0,7%	0	0,0%
Lagstiftning	999	0,1%	1.099	0,1%	-100	-9,1%
Øvrig virksomhed	103.391	13,4%	97.212	12,6%	6.179	6,4%
TOTALT	774.395	100,0%	774.395	100,0%	0	0,0%

Budsjettets fordeling på institusjoner og prosjekter 2002 og 2001

2001-prisnivå TDKK	2002 TDKK	Andel %	2001 TDKK	Andel %
Kultur	144.830	18,7%	146.980	19,0%
Prosjektmidler, programmer og støtteordninger	101.671	70,2%	103.891	70,7%
Institusjoner	43.159	29,8%	43.089	29,3%
Utdanning, forsking og IT	193.397	25,0%	195.485	25,2%
Prosjektmidler, programmer og støtteordninger	99.779	51,6%	100.867	51,6%
Institusjoner	93.618	48,4%	94.618	48,4%
Miljø og ressurser	187.335	24,2%	189.426	24,5%
Prosjektmidler, programmer og støtteordninger	139.061	74,2%	145.797	77,0%
Institusjoner	48.274	25,8%	43.629	23,0%
Velferd og næring	145.442	18,8%	145.292	18,8%
Prosjektmidler, programmer og støtteordninger	40.979	28,2%	40.129	27,6%
Institusjoner	104.463	71,8%	105.163	72,4%
Øvrig virksomhet	103.391	13,4%	97.212	12,6%
Prosjektmidler, programmer og støtteordninger	42.295	40,9%	36.116	37,2%
Institusjoner	61.096	59,1%	61.096	62,8%
I alt	774.395	100,0%	774.395	100,0%
Prosjektmidler, programmer og støtteordninger	423.785	54,7%	426.800	55,1%
Institusjoner	350.610	45,3%	347.595	44,9%

Institusjonene er definert ut i fra organisering og ikke innholdsmessige forhold. Det innebærer at støtteordningene Nordisk Forskerakademi, Nordisk Industrifond og Nordisk prosjekteksportfond (NOPEF) inngår i institusjonsandelen. I tillegg er bevilgningene til ministerrådssekretariatet og informasjonskontorene i St. Petersburg og de baltiske land definert som institusjonsdrift. Dette er forøvrig i samsvar med tidligere års praksis. Endringen i institusjonsandelen fra 2001 til 2002 skyldes i første rekke en økning av bevilgningen til NOPEF samt at ministerrådets samlede bevilgning inngår i institusjonsbevilgningen for nevnte institusjon. Tidligere ble en del av NOPEF's midler bevilget over budsjettposten Markedsøkonomi i nærområdprogrammet.

Forklaringer til budsjettstruktur og budsjettposter

Hovedinndeling	Budsjettets hovedinndeling er den enkelte sektor. En sektor er de aktiviteter med tilhørende budsjettposter som styres av det enkelte ministerråd. Sektoren innledes med en oppsummering av hele sektorarbeidet med fokus på politiske målsetninger, nye initiativ og endringer i forhold til foregående budsjettår. I tillegg viser oppsummeringen avslutningsvis sektorens budsjettmidler sammen med den planlagte fordelingen på de 3 søylene
Budsjettposter	De enkelte budsjettposter presenteres ensartet innholdsmessig ved hjelp av to budsjettpost-typer: a) Prosjekt/støttemidler og b) Institusjoner/virksomheter som styres gjennom mål- og resultatkontrakter.
Nummerering	Hver budsjettpost har en 6 sifret nummerering. Det første sifferet angir samarbeidsområde, andre og tredje siffer angir sektor og de to neste er et løpe nummer innenfor sektoren. Det siste sifferet viser hvilken type budsjettpost det er ; 1 = støtteordning, 2 = prosjektmidler, 3 = institusjon eller selvstendig driftsorgan.
Spesielle rubrikker	I budsjettpostene for prosjekt/støtteordninger viser rubrikk, Disp00/Bud00, prosentvis hvor stor andel av 00-budsjettet som er disponert i løpet av 00. En disposisjon er en beslutning om å bruke penger fra en budsjettpost til et bestemt formål. Det disponerte beløpet kan utbetales til formålet i budsjettåret og i de 2 påfølgende år, og NMR har en forpliktelse overfor det angitte formålet i denne tidsperioden. En ikke-utbetalt disposisjon vil ved disposisjonstidens utløp inntektsføres i ministerrådets regnskap. Resultatrubrikken for budsjettpostene er basert på de resultater som konkret har kommet til uttrykk i løpet av 2000. Resultatene kan på denne måten både være finansiert av 2000-midler eller tidligere års bevilgninger. I budsjettpostene for institusjoner/virksomheter styrt ved mål- og resultat kontrakt viser rubrikken, NMR fin. 00, prosentvis andelen av institusjonens totale inntekter i 2000 som ble finansiert av NMR (fra regnskapet). Finansieringen fra NMR omfatter både basisbevilgning og eventuelle prosjektmidler.

Utgifter som ikke er direkte aktivitet- og prosjekt relaterte

For å følge opp "Budsjettanalyse 2000 – Det nordiske budsjettet" blir det i budsjett 2002 gitt informasjon vedrørende de utgifter som ikke er direkte knyttet til aktiviteter og prosjekter. Det vil si de utgifter som er nødvendige for å styre, utvikle samarbeidsområder samt sekretariatsbetjene støtteordninger, samarbeidsorganer og institusjoner. Det er valgt ulike løsninger for de 3 kategoriene.

Støtteordninger

I budsjettet blir admininstrasjonsutgifter til støtteordningene med untak av Nordisk Film- og TV-fond og Nordisk Kulturfond hvor spesielle forhold gjelder, budsjettert separat. Det innebærer at det på budsjettleggingsnivå fastsettes et beløp for administrasjon av den enkelte støtteordning. Administrasjonsutgiftene omfatter sekretariatsbetjening, informasjon, søknadsbehandling og møter for ordningens beslutningsorgan. Det angis også hvem som er sekretariat for støtteordningen. Støtteordningene betaler ikke utgiftene til sekretariatetsbetjening når sekretariatsfunksjonene utføres av NMRS. I budsjettpostenes resultatrubrikk gis det informasjon om størrelsen på de administrative utgiftene i 2000.

Samarbeidsorganer

En rekke budsjettposter i kategorien prosjektmidler innholder ett eller flere samarbeidsorganer. En del av bevilgningen vil derfor anvendes til å drive disse organene. I budsjettet gis informasjon om størrelsen på det beløp som planlegges anvendt til aktivitetsstyring og administrasjon for de respektive samarbeidsorganer. Begrepet aktivitetsstyring og administrasjon vil typisk omfatte utgifter til utvikling av samarbeidsorganets fagområde, initiering og oppfølging av aktiviteter/prosjekter, sekretariatsbetjening samt samarbeidsorganets møter og reiser. Noen samarbeidsorganer får sine reiseutgifter dekket av landene. I disse tilfellene er dette spesielt opplyst. Samarbeidsorganene betaler ikke utgiftene til sekretariatetsbetjening når sekretariatsfunksjonene utføres av NMRS. Det angis også hvem som er sekretariat for samarbeidsorganene. I budsjettpostenes resultatrubrikk gis det informasjon om størrelsen på utgifter til aktivitetsstyring/administrasjon i 2000.

Institusjoner

Når det gjelder de nordiske institusjonene vil det bli gitt opplysninger vedrørende planlagte utgifter til ledelse og administrasjon i budsjettåret og siste kjente regnskapsår (2000). Budsjettårets opplysninger er basert på gjeldende kontrakt for institusjonen og informasjonen for 2000 fra institusjonene årsrapportering. Institusjonene har i dag ulike definisjoner og systemer ved fordeling av utgifter til administrasjon og ledelse. Dette innbærer at sammenlingninger mellom institusjoner ikke nødvendigvis gir noen mening på grunn av ulike forutsetninger. Noen institusjoner har også endret prinsipper når det gjelder ledelse og administrative utgifter fra en kontraktsperiode til en annen. På denne måten kan sammenligning mellom år også være mindre relevant. Ministerrådet arbeider med utvikling av standardiserte definisjoner og systemer som vil muliggjøre sammenligninger i fremtiden mellom og over tid for denne typen utgifter ved institusjonene.

Overføring og sammenlegging av budsjettposter

Sammenlignet med budsjettet for 2001 er det noen enkeltstående budsjettposter som er overført og lagt sammen med andre budsjettposter. Nedenforstående tabell viser hvilke budsjettposter dette gjelder, og til hvilken budsjettpost overføringen har skjedd. Den siste kolonnen viser endringen i den "nye" samlede budsjettposten, dvs nettovirkningen av sammenleggingen, i forhold til budsjettpostenes størrelse i 2001-budsjettet.

Budsjettpost		Sammenlagt til budsjettpost		Endring TDKK i 2000-priser
1-2220-2	Styrgruppen for kultur- og massemediesamarbeid	1-2220-2	Styrgruppen for kultur- og massemediesamarbeid	-1.500
1-2224-2	Prioriterade insatser i nord. film- och mediasamarbete			

Tabell med alle budsjettposter

2001 priser TDKK		Budsjett 2002	Budsjett 2001	Differanse +/-	%
	Kultursamarbeidet	144.830	146.980	-2.150	-1,5%
	Generelle kulturinnsatser	32.708	33.328	-620	-1,9%
1-2203-2	Strategiske kultursatsinger	6.699	7.319	-620	-8,5%
1-2204-2	Dispositionsmedel-Kultur	0	0	0	
1-2205-1	Nordisk Kulturfond	26.009	26.009	0	0,0%
	Barn och unga	12.786	12.686	100	0,8%
	Projektmedel och generella stödordningar	*12.786*	*12.686*	*100*	*0,8%*
1-2210-2	Nordiskt idrottssamarbete	1.178	1.378	-200	-14,5%
1-2212-2	Nordiska ungdomskomittén	5.833	5.533	300	5,4%
1-2214-2	Ledningsgrupp för nordisk barn- och ungdomskultur	5.775	5.775	0	0,0%
1-2216-2	Årtusende med barn och unga	0	0	0	
	Film och media	30.478	31.978	-1.500	-4,7%
	Projektmedel och generella stödordningar	*25.767*	*27.267*	*-1.500*	*-5,5%*
1-2220-2	Styrgruppen for kultur- og massemediesamarbeid	5.862	3.241	2.621	80,9%
1-2222-1	Nordisk Film- og TV-fond	19.905	19.905	0	0,0%
1-2224-2	Andre insatser i nordisk film- och mediasamarbete.	0	4.121	-4.121	-100,0%
	Institutioner	*4.711*	*4.711*	*0*	*0,0%*
1-2228-3	NORDICOM	1.548	1.548	0	0,0%
1-2229-3	Nordisk Journalistcenter (NJC)	3.163	3.163	0	0,0%
	Konstområdet	34.174	34.374	-200	-0,6%
	Projektmedel och generella stödordningar	*17.818*	*18.018*	*-200*	*-1,1%*
1-2230-2	Nordisk litteratur och bibliotekskommitté (Nordbok)	7.262	7.062	200	2,8%
1-2238-1	Sleipnir	2.558	2.558	0	0,0%
1-2239-2	Den nordiska kulturarv (Musèkomitèen)	1.136	1.536	-400	-26,0%
1-2244-1	Särskilda aktiviteter på konstområdet	0	0	0	
1-2246-2	Skandinavisk förenings Konstnärskollegium i Rom	792	792	0	0,0%
1-2256-2	Nordisk Musikkommitté (Nomus)	6.070	6.070	0	0,0%
	Institutioner	*16.356*	*16.356*	*0*	*0,0%*
1-2255-3	Teater och Dans i Norden	6.690	6.690	0	0,0%
1-2257-3	Nordisk Kunstnercentrum (Dalsåsen)	1.472	1.472	0	0,0%
1-2258-3	Nordiskt Institut för Samtidskonst	8.194	8.194	0	0,0%
	Nordiska kulturhus (institutioner)	23.158	23.088	70	0,3%
1-2270-3	Nordens hus i Reykjavik	6.602	6.602	0	0,0%
1-2272-3	Nordens hus på Färöarna	9.569	9.569	0	0,0%
1-2274-3	Nordens institut på Åland	1.690	1.620	70	4,3%
1-2277-3	Nordens institut på Grönland (NAPA)	4.231	4.231	0	0,0%
1-2279-2	Vedlikehold kulturhusene	1.066	1.066	0	0,0%

2001 priser TDKK		Budsjett 2002	Budsjett 2001	Differanse +/-	%
	Andra kultursatsningar	11.526	11.526	0	0,0%
	Projektmedel och generella stödordningar	*11.526*	*11.526*	*0*	*0,0%*
1-2234-2	Samisk samarbeid	3.901	3.901	0	0,0%
1-2296-2	Nordiska kulturprojekt i utlandet	6.657	6.657	0	0,0%
1-2298-2	Indsatser mod fremmedfjentlighed	0	0	0	
1-2299-2	Sessionsländernas kulturprogram	0	0	0	
1-2545-1	Nordenundervisning i utlandet	968	968	0	0,0%
Utdanning og forskning samt IT		193.397	195.485	-2.088	-1,1%
	Utdanning og forskning	193.066	194.954	-1.888	-1,0%
	Generelle utdannings- og forskningsinnsatser	1.981	1.981	0	0,0%
1-2505-2	Dispositionsmedel – Utbildning och forskning	1.981	1.981	0	0,0%
	Utbildningssamarbete	88.201	92.499	-4.298	-4,6%
	Skolsamarbete	20.714	21.885	-1.171	-5,4%
	Projektmedel och generella stödordningar	*20.714*	*21.885*	*-1.171*	*-5,4%*
1-2510-1	Nordiskt skolsamarbete (NSS)	3.757	5.428	-1.671	-30,8%
1-2512-1	NORDPLUS- junior	9.582	9.382	200	2,1%
1-2514-1	Elevudveksling Vestnorden	1.708	1.708	0	0,0%
1-2516-1	Nordplus mini (pilotprosjekt)	5.667	5.367	300	5,6%
	Folkeopplysning og voksenopplæring	17.131	17.131	0	0,0%
	Projektmedel och generella stödordningar	*10.524*	*10.524*	*0*	*0,0%*
1-2520-2	Styr.gruppen for folkeopplysning og voksenopplæring	2.912	2.912	0	0,0%
1-2522-1	Støtteordning for nordisk folkeoppl. og voksenopplæring	7.612	7.612	0	0,0%
	Institutioner	*6.607*	*6.607*	*0*	*0,0%*
1-2524-3	Nordens Folkliga Akademi (NFA)	6.607	6.607	0	0,0%
	Högre utbildning	34.104	34.104	0	0,0%
	Projektmedel och generella stödordningar	*34.104*	*34.104*	*0*	*0,0%*
1-2530-2	Ledn.gruppen för högre utbildning-Högut	2.500	1.066	1.434	134,5%
1-2532-1	Nordplus	30.538	31.972	-1.434	-4,5%
1-2534-2	Bidrag till Nordisk Sommaruniversitet (NSU)	1.066	1.066	0	0,0%
	Språkligt samarbete	15.252	15.252	0	0,0%
	Projektmedel och generella stödordningar	*10.222*	*10.222*	*0*	*0,0%*
1-2540-2	Stöd till nordiska språknämnder	1.941	1.941	0	0,0%
1-2542-2	Nordiska kurser i språk och litteratur (Nordkurs)	1.995	1.995	0	0,0%
1-2543-1	Språkligt samarbete i Norden (Nordmål)	6.286	6.286	0	0,0%
	Institutioner	*5.030*	*5.030*	*0*	*0,0%*
1-2548-3	Nordens institut i Finland	5.030	5.030	0	0,0%

2001 priser TDKK		Budsjett 2002	Budsjett 2001	Differanse +/-	%
	Generella program – alla nivåer IT	1.000	4.127	-3.127	-75,8%
1-2550-2	Ministerrådets (MR-U) IT-policygrupp	521	521	0	0,0%
1-2552-2	Informasjonsteknologi og datapedagogikk i undervisningen	0	3.127	-3.127	-100,0%
1-2554-2	Udviklingsprojektet NORDUnet2	479	479	0	0,0%
	Forskningssamarbete	102.884	100.474	2.410	2,4%
	Projektmedel och generella stödordningar	*20.903*	*17.493*	*3.410*	*19,5%*
1-3110-2	Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR)	2.278	778	1.500	192,8%
1-3111-2	Nordiske spidsforskningsenheder, pilot-projekt	3.000	0	3.000	
1-3120-2	Forskningsprogrammet Norden och Europa	0	0	0	
1-3125-2	Nordisk netværk for folkloristik	0	1.090	-1.090	-100,0%
1-3130-2	Nordisk arktisk forskningsprogram	6.255	6.255	0	0,0%
1-3131-2	Nordisk forskningsprogram om køn och våld	3.649	3.649	0	0,0%
1-3132-2	Nordisk forskningsprogram om språkteknologi	4.875	4.875	0	0,0%
1-3135-2	Implementering av forskningsstrategi	0	0	0	
1-3140-2	Nordisk komité for Bioetikk	846	846	0	0,0%
	Institutioner	*81.981*	*82.981*	*-1.000*	*-1,2%*
1-3115-3	Nordisk forskerutdanningsakademi (NorFA)	34.965	35.965	-1.000	-2,8%
1-3180-3	Nordisk Institut for Teoretisk Fysik (Nordita)	18.119	18.119	0	0,0%
1-3181-3	Nordisk Institutt for Sjørett (NIfS)	2.644	2.644	0	0,0%
1-3182-3	Nordisk Institutt for Asiastudier (NIAS)	6.779	6.779	0	0,0%
1-3183-3	Nordisk samarbetsorgan för vetenskaplig information	5.267	5.267	0	0,0%
1-3184-3	Nordisk vulkanologisk institut (Nordvulk)	7.923	7.923	0	0,0%
1-3185-3	Nordisk Samisk Institutt (NSI)	6.284	6.284	0	0,0%
	IT-ministerråd	331	531	-200	-37,7%
1-3410-2	Prosjektmidler-IT-samarbete	331	531	-200	-37,7%
Miljø-, ressurspolitikk og nærområdene		187.335	189.426	-2.091	-1,1%
	Nærområderne	81.002	81.502	-500	-0,6%
2-0810-3	Informations- och kontaktverksamhet	12.488	11.988	500	4,2%
2-5280-3	Nordiska projektexportfonden (NOPEF)	15.500	11.282	4.218	37,4%
2-0820-1	Stipendieprogrammet for Baltikum og Russland	15.241	15.741	-500	-3,2%
2-0825-2	Nya närområde-initiativ	0	1.042	-1.042	-100,0%
	Projektmedel	*37.773*	*41.449*	*-3.676*	*-8,9%*
2-0830-2	Demokrati och medborgarpolitik	14.991	14.991	0	0,0%
2-0840-2	Kulturförmedling	3.997	4.497	-500	-11,1%
2-0850-2	Marknadsekonomi	5.528	8.528	-3.000	-35,2%
2-0860-2	Bärkraftig resurshushållning	10.239	10.739	-500	-4,7%
2-0870-2	Arktiskt samarbete	3.018	2.694	324	12,0%

2001 priser TDKK		Budsjett 2002	Budsjett 2001	Differanse +/-	%
	Energi	6.000	6.285	-285	-4,5%
2-3210-2	Projektmedel - Energi	5.000	5.212	-212	-4,1%
2-3220-2	Nordisk energiforskning (Nefp)	1.000	1.073	-73	-6,8%
	Miljö	37.615	38.200	-585	-1,5%
2-3310-2	Projektmedel - Miljø	32.177	32.762	-585	-1,8%
2-3320-2	NEFCOs miljøudviklingsfond	5.438	5.438	0	0,0%
2-3330-2	Nordisk resurseffektivisering, Faktor 4/10	0	0	0	
2-3340-2	Miljökvalitetsmål	0	0	0	
	Ekonomi och finanspolitik	1.504	1.553	-49	-3,2%
2-5210-2	Projektmedel- Ekonomi och finanspolitik	1.504	1.553	-49	-3,2%
	Regionalpolitik	29.379	29.379	0	0,0%
2-6110-2	Projektmedel - Regionalpolitik	18.903	18.903	0	0,0%
	Institutioner	*10.476*	*10.476*	*0*	*0,0%*
2-6180-3	Nordisk Center för regional utveckling och planering (NORDREGIO)	10.476	10.476	0	0,0%
	Transport	1.000	1.022	-22	-2,2%
2-6210-2	Projektmedel - Transport	1.000	1.022	-22	-2,2%
	Jord- och skogsbruk	23.713	24.138	-425	-1,8%
	Projektmedel	*14.903*	*15.328*	*-425*	*-2,8%*
2-6510-2	Prosjektmedel- Jord- och skogsbruk	4.273	4.698	-425	-9,0%
2-6520-2	Nordiskt kontaktorgan för jordbruksforskning (NKJ)	1.066	1.066	0	0,0%
2-6530-2	Nordisk handlingsplan om livsmedelssäkerhet	1.042	1.042	0	0,0%
2-6540-2	Nordisk genbank för husdjur	3.066	3.066	0	0,0%
2-6581-2	Samnordisk skogsforskning (SNS)	5.456	5.456	0	0,0%
	Institutioner	*8.810*	*8.810*	*0*	*0,0%*
2-6580-3	Nordiska genbanken (NGB)	8.810	8.810	0	0,0%
	Fiskeri	7.122	7.347	-225	-3,1%
2-6610-2	Projektmedel - Fiskeri	7.122	7.347	-225	-3,1%
Velferd- og næringspolitikk		145.442	145.292	150	0,1%
	Arbetsmarknad och –miljö	12.551	12.851	-300	-2,3%
	Projektmedel	*9.900*	*10.200*	*-300*	*-2,9%*
3-4110-2	Prosjektmedel – Arbetsmarknad och miljø	6.197	6.197	0	0,0%
3-4120-2	Nordjobb	2.477	2.777	-300	-10,8%
3-4130-2	Informationsprojektet	1.226	1.226	0	0,0%
	Institutioner	*2.651*	*2.651*	*0*	*0,0%*
3-4180-3	Institut för vidareutbildning inom arbetsmiljö (NIVA)	2.651	2.651	0	0,0%

2001 priser TDKK		Budsjett 2002	Budsjett 2001	Differanse +/-	%
	Social- och hälsovård	35.704	35.804	-100	-0,3%
	Projektmedel	*5.104*	*4.904*	*200*	*4,1%*
3-4310-2	Projekmedel - Social- och hälsovårds-politik	4.166	3.966	200	5,0%
3-4320-2	Nordiska handikappolitiska rådet (NHR)	938	938	0	0,0%
3-4330-2	Støtteordning for tegnspråktolkning	0	0	0	
	Institutioner	*30.600*	*30.900*	*-300*	*-1,0%*
3-4380-3	Nordiska läkemedelsnämnden (NLN)	3.171	3.171	0	0,0%
3-4381-3	Nordiska hälsovårdshögskolan (NHV)	34.528	34.528	0	0,0%
3-4382-3	Institutt for odontologisk materialprøv-ning (NIOM)	8.924	8.924	0	0,0%
3-4383-3	Nord. nämnden för alkohol- och drog-forsk. (NAD)	2.579	2.579	0	0,0%
3-4384-3	Nord. samarbetsorgan för handikappfrågor (NSH)	7.671	7.971	-300	-3,8%
3-4385-3	Uddannelsescenter for døvblindepersonale (NUD)	6.857	6.857	0	0,0%
3-4386-3	Nord. utbildningsprogram för social servi-ce (Nopus)	1.398	1.398	0	0,0%
	Jämställdhet	7.774	7.674	100	1,3%
3-4410-2	Projektmedel - Jämställdhet	2.895	2.795	100	3,6%
	Institutioner	*4.879*	*4.879*	*0*	*0,0%*
3-4480-3	Nordiskt institutt for kvinde og kønsforsk. (NIKK)	4.879	4.879	0	0,0%
	Narkotikasamarbejde	1.161	1.161	0	0,0%
3-4510-2	Projektmedel - Narkotikasamarbejde	1.161	1.161	0	0,0%
	Välfärdsinitiativ	5.213	4.063	1.150	28,3%
3-4610-2	Projektmedel - Välfärdsinititiv	0	0	0	
3-4620-2	Välfärdsforskning	5.213	4.063	1.150	28,3%
	Näring	67.675	67.775	-100	-0,1%
3-5110-2	Projektmedel - Näring	1.342	1.042	300	28,8%
3-5120-2	IT-samarbete mellan små och medelstora företag	0	0	0	
	Institutioner	*66.333*	*66.733*	*-400*	*-0,6%*
3-5180-3	Nordisk Industrifond	54.882	55.082	-200	-0,4%
3-5181-3	Nordtest	11.451	11.651	-200	-1,7%
	Bygg- og bolig	752	852	-100	-11,7%
3-5310-2	Projektmedel – Bygg og Bolig	752	852	-100	-11,7%
	Konsument	8.288	8.688	-400	-4,6%
3-6710-2	Projektmedel - Konsument	6.112	6.512	-400	-6,1%
3-6720-2	SVANEN – Nordisk miljömärkning	2.176	2.176	0	0,0%
	Levnedsmidler	5.325	5.325	0	0,0%
3-6810-2	Projektmedel - Levnedsmidler	5.325	5.325	0	0,0%
	Lagstiftning	999	1.099	-100	-9,1%
3-7110-2	Projektmedel - Lagstiftning	999	1.099	-100	-9,1%

NHV's virksomhet finansieres direkte fra landene og belaster ikke sektorbudsjettet for Social- och hälsovård.

2001 priser TDKK	Budsjett 2002	Budsjett 2001	Differanse +/-	%
Øvrig virksomhet	103.391	97.212	6.179	6,4%
4-0180-3 Ministerrådets sekretariat (NMRS)	61.096	61.096	0	0,0%
4-0410-2 Föreningarna Nordens Förbund	2.821	2.821	0	0,0%
4-0425-2 Bidrag för Västnorden	2.559	2.559	0	0,0%
4-0430-2 Nordiskt statistiskt samarbete	1.620	1.597	23	1,4%
4-0435-2 Generalsekreterarens disponeringsreserv	553	576	-23	-4,0%
4-0445-2 Ministerrådets strategiske initiativer (MR-reserven)	10.000	4.616	5.384	116,6%
4-0450-2 Stöd till frivillig sektorn	953	953	0	0,0%
4-0460-2 Holdbart Norden	4.088	4.088	0	0,0%
4-0461-2 Nordisk Sikkerhetspolitisk Forskningsprogram	1.533	1.533	0	0,0%
4-0462-2 Nordiskt Forskningsprogram om Oceanografi	2.555	2.555	0	0,0%
4-1010-2 Informationsverksamhet	3.596	3.596	0	0,0%
4-1020-2 Informationsverksamhet utanför Norden	921	1.022	-101	-9,9%
4-1025-2 Norden i Fokus (info.vinduene)	4.600	4.701	-101	-2,1%
4-1030-2 Hallå Norden	3.000	1.022	1.978	193,5%
4-1040-2 Översättning och tolkning	1.022	1.022	0	0,0%
4-1050-2 Tjänstemannautbyte	2.000	2.091	-91	-4,4%
4-8030-2 Publikationsverksamheten	474	1.364	-890	-65,2%
Totalt	774.395	774.395	0	0,0%

Nordisk Ministerråds samarbejde med den frivillige sektor

Nordisk Ministerråd har, som opfølgning på den strategi for samarbejdet, som blev behandlet på Nordisk Råds session i Oslo, 1998, vedtaget følgende retningslinier for samarbejdet med frivilligsektoren:

- "Nordisk Ministerråds målsætning er løbende at have åbne, transparente og strukturerede kontakter med NGO/interesseorganisationer med sigte på en dialog, der inddrager deres synspunkter, viden og kompetence før beslutningerne tages.
- Kontakten skal være forudsigelig, dvs. interesseorganisationerne skal være forberedte på inddragelse og den skal efterfølgende kunne dokumenteres.
- De inddragne NGO/interesseorganisationer skal være repræsentative, der skal være en synlig og veldefineret relation mellem organisationen og dens "interessent-bagland".
- Kontakten til NGO/interesseorganisationerne sker i de enkelte fagsektorer. Nordisk Ministerråds fagafdelinger har løbende, proaktivt til opgave i forbindelse med udarbejdelse af Ministerrådsforslag, udformning af sektor-handlingsplaner samt behandling af Nordisk Råds rekommandationer og henstillinger at vurdere:
  - Hvorvidt NGO inddragelse allerede finder sted eller bør finde sted.
  - Hvorledes eventuelt fortsat eller øget NGO-inddragelse hensigtsmæssigt kan ske.
  - Hvilken indsats sektoren har gjort for at fremme samspillet med NGO.
  - Hvilke resultater kontakten/samspillet med NGO har givet anledning til.
- Samlet rapportering om samarbejdet med NGO/interesseorganisationer sker som led i NMRs budget og årsberetning samt via Ministerrådets hjemmeside.
- NGOerne deltager ikke i Ministerrådets og embedsmandskomitéernes beslutninger.
- Hvor forvaltningsopgaver udlægges til NGOer, sker det som resultat af en vurdering af hvem, der kan udføre opgaven bedst og billigst. Der ydes således ikke tilskud til organisationen via opgaven."

Retningslinierne er implementeret i de enkelte sektorer i Nordisk Ministerråd ud fra en overordnet målsætning om at skabe folkelig forankring, troværdighed samt fremme et kvalitativt samspil. Retningslinierne åbner op for en systematisk, styrket kontakt og udbytte samt vidensmæssig vekselvirken mellem frivillig-sektoren og den officielle del af det nordiske samarbejde. Flere sektorer i Nordisk Ministerråd har allerede lange traditioner for samarbejde med den frivillige sektor, men implementeringen af NMR's retningslinier betyder imidlertid, at ministerrådet generelt vil have yderligere fokus i 2002 på samarbejdet.

Befolkningssammensætningen i Norden er ændret og det er en udfordring, som må håndteres i de demokratiske strukturer for at sikre bred folkelig deltagelse i en fortsat udvikling af en fælles demokratisk kultur. Som et første skridt i retning af øget kundskab, er der i løbet af 2001 iværksat en nordisk redegørelse, som forholder sig til relationen mellem de frivillige organisationer i Norden og personer med indvandrerbaggrund og andre minoritetsgrupper samt frivillige invandrerorganisationer.

Det forventes således, at der allerede i løbet af 2002 vil kunne foretages en første vurdering af resultaterne af de initiativer, som er taget i Nordisk Ministerråd for at styrke frivilligsektorens muligheder for samarbejde med den officielle del af det nordiske samarbejde.

Situationen for frivilligorganisationer i nærområderne og muligheder for samarbejde vil blive taget op til vurdering i løbet af 2002.

Udvekslingsordningen for repræsentanter for den frivillige sektor, rejsestøtteordningen og tolkningsstøtten, som var tiltag som led i strategiplanen fra 1998, videreføres i øvrigt i budgettet for år 2002, hvorefter ordningerne evalueres, efter af have fungeret i tre år.

For de enkelte sektorer kan oplyses følgende:

Nordisk Ministerråd har med Foreningen Nordens regionale informationskontorer indgået aftaler, som indebærer et tættere samarbejde om løsning af regionalkontorernes nordiske informationsopgave i lokalsamfundet. Samarbejdet med Foreningen Norden som varetager af arbejdet med nordjobb-programmet og nordplus-mini fortsætter i 2002.

Kulturen er det område i Norden sammen med idrætten, hvor det største antal frivillig organisationer findes. Kultursektoren ser det som en vigtig opgave at føre en proaktiv kontinuerlig dialog også forankret i frivilligsektoren, för att stärka det nordiska kulturella samarbetet i en ökad globalisering. En vigtig del af budgetmidlerne på hele kunstområdet rettes til projekter, som involverer de frie kunstnere i form af netværksstøtte, projektstøtte, rejsestipendier og ateliestipendier. Kunstnerforbundene har ikke formelle repræsentative mandatpladser i respektive organers styrelser. Men kunstnere, som kunne betragtes som hørende til den frivillige sektor, er repræsenterede med deres fagekspertise i styringsgrupper/styrelser. Kontakten med kunstnersorganisationer kommer endvidere ved udnævnelsen af de nationale repræsentanter i de nordiske organer indirekte ved at departementerne hører sine kunstnersorganisationer ved udnævnelsen.

På idrættens område har Kulturministrene givet støtte til tre store begivenheder : "Nordisk miljøkonference for idrætten", "Idræts og kulturfestival" på Færøerne og samarbejdsprojektet "Women and Sport in Estonia". Indenfor Nordisk Idrætssamarbejde går støtten i øvrigt generelt til rejser for børn- og unge i de frivillige idrætsorganisationer i Vestnorden og til idrætsstævner, og -lejre for børn og unge, arrangeret af idrætsorganisationer og ungdomsidrætten i de samiske områder.

Ungdomsområdet er karakteriseret ved et tæt samarbejde med de frivillige organisationer gennem organsiationsstøtte til et bredt udsnit af organisationer og projektstøtte samt direkte repræsentativitet i Ministerrådets rådgivende organ, Nordisk Ungdomskomité. De projekter, som støttes planlægges og gennemføres af nordiske ungdomsorganisationer.

De nordiske huse/- institutter samarbejder med kunstnerorganisationer i mange af husenes projekter. De tre vestnordiske huse/institut administrerer i øvrigt rejsestøtten til de frivillige organisationer, hvorved der opnås kontakt til et bredt udsnit at friviligsektoren – ikke kun på kulturens område. På Film og mediaområdet integreres frivilligsektoren i aktiviteter blandt andet gennem deltagelse i udredninger og rapporter, enten ved at varetage opgaven med at sammenstille materiale og skrive rapport, eller ved at indgå som reference til det rapporten omhandler. Når det gælder seminarer rettes disse oftest til enkelte kunstnere og udøvere indenfor film- og TV-området. Frivilligsektorens indflydelse på virksomheden i øvrigt sker først og fremmest på nationalt niveau gennem ledelsesmøder og respektive ministeriers kontakt med organisationer, foreninger og de enkelte udøvere.

Arbejdet med Nordisk profilering udenfor Norden har en sådan karakter, at det ofte er en forudsætning for gennemførelse af et projekt, at frivillig organisationer inddrages som samarbejdspartnere. Når styringsgruppen nedsætter arbejdsgrupper og forberedende grupper i øvrigt og delegerer praktiske opgaver ud, indddrages frivillig sektoren på mange planer.

Nordisk Kulturfond yder allerede i dag et væsentlig bidrag til samarbejdet med frivillig sektoren. Fonden har under de tre senaste åren utdelat ca 50% av sina bevillningar till frivilligsektorn Fondens positive holdning til involvering og engagering af foreningslivet i det nordiske kultursamarbejde er reflekteret i fondens fordelingsprinciper/prioriteringer. Der sker ikke direkte inddragelse af frivilligsektoren i beslutningsprocessen. Gennem et påbegyndt struktureret, fast samarbejde med de bilaterale fonde i Norden, inddrages imidlertid de frivillige organisationer i Norden indirekte. Dette samarbejde medfører tillige, at fonden bliver mere kendt blandt frivillig sektoren. Derudover arbejder kulturfonden på at tilrettelægge rutiner, så at der skabes større fleksibilitet og frivilligsektoren får lettere ved at søge om støtte.

Miljøsektoren har tradition for at samarbejde med frivillige organisationer og i et vist omfang inddrage dem i beslutningsprocesserne. Således blev strategien for bæredygtig udvikling sendt på en bred høring til frivillige organisationer i hele Norden og de fik ligeledes mulighed for at kommentere miljøhandlingsprogrammet gennem nationale processer. Udviklingen af en informationsstrategi for det nordiske miljøarbejde er direkte knyttet til ønsket om mere infor-

mationsformidling og et tættere samarbejde med den frivillige sektor. En af forudsætningerne for implementeringen af strategien for bæredygtig udvikling lykkes er, at den frivillige sektor på lokalt og regionalt niveau bliver aktivt inddraget i processen.

Konsumentsektoren har et fast formaliseret samarbejde med forbrugerorganisationerne i form af Nordisk Konsumentudvalg (NKU). Nordisk Konsumentudvalg er et samarbejdsforum for myndigheder, forskere og repræsentanter fra de frivillige organisationer i Norden på forbrugerområdet og har status af et rådgivende, fritstående organ for Nordisk Ministerråd, de for forbrugerspørgsmål ansvarlige ministre.

Det overordnede formål for Nordisk Konsumentudvalg er:

- at være idéforum; at forny og opretholde den forbrugerpolitiske debat,
- at uddybe samarbejdet mellem myndigheder og forbrugerorganisationer,
- at støtte forbrugermyndighedernes nordiske samarbejde,
- at støtte forbrugerorganisationernes arbejde nationalt , nordisk og internationalt,
- at støtte og inspirere forbrugerforskningen.

I flere projekter inden for konsumentsektoren indgår repræsentanter for de frivillige forbrugerorganisationer i projektgruppen. Eksempelvis kan nævnes et løbende projekt siden 1993 om konsumentinteresser mht. fødevarer i et nordisk perspektiv.

I den nordiska handlingsplanen för livsmedelssäkerhet, som behandlades av Nordiska rådet vid sessionen 1997, betonas at folkligt deltagande är en förutsättning för att uppnå målsättningen om livsmedelssäkerhet. Under 2000 hölls en tvärsektoriell ministerkonferens "Sikker mad", med brett deltagande från organisationer på området, forbruger-, miljø- og erhvervsorganisationer, vilket möjliggjordes genom bidrag från den nordiska budgeten.

På fiskerisektoren er der givet støtte til Nordisk Kontakorgan for Kyst- og Fiskekvinder i nærområderne til etablering af netværk. Endvidere er der givet støtte til Nordiske Fiskehandleres Råd og Nordiske fiskeres Råd. Endelig er der bevilget penge til fiskeorganisationer til mærkning af fisk fra bæredygtigt fiskeri.

Jord- och skogsbrukssektorn har 1996 – 2000 finansierat ett informationsprojekt mellan frivilligorganisationer med sammanlagt 500.000 DKK, ett projekt som nu övergår till nationell finansiering. I den nordisk-baltiska ministerdeklarationen om landsbygdsutveckling (Copenhagen Declaration 2000) betonas det civila samhällets betydelse för utvecklingen i enlighet med Århus-konventionen. Frivilligorganisationer kommer när så är ändamålsenligt att konsulteras. I samarbetet om husdjurens och kulturväxternas genresurser prioriteras kontakter och stöd till nätverksbygge med de många frivilligorganisationer samt allmänhet som engagerar sig i bevarandefrågor. I Nordiskt kontaktorgan för jord- och skogsbruk har företrädare för sektorns intresseorganisationer möjlighet att bryta synpunkter med den politiska sfären och förvaltningen om aktuella politiska teman. Organisationerna har inför 2001 års möte varit med och påverkat dagordningen. Kontaktorganet finansieras nationellt

På Uddanelses- og forskningssektoren har Styringsgruppen for Folkeopplysning og Voksenopplæring, FOVU, et velfungerende samarbeid med mangfoldet av brukermiljøer, bl.a. studieforbund og folkehøgskoleforeninger. Organisasjonene er representert i flere av FOVUs arbeidsgrupper (referansegruppe, internasjonal kontaktgruppe, redaksjonsråd for FOVU-Dialog) og deltar i kontaktmøter og temakonferanser/-seminarer. Miljøene inviteres også med i konkrete prosjekter, f.eks. Demokratiudvikling år 2000. I støtteordningen er det en øremerket bevilging til nordiske studieforbundsammenslutninger (blokktilskudd), endvidere bevilges størstedelen av ordningens øvrige midler til prosjekter organisert av folkehøgskoler og studieforbund.

Et viktig innsatsområde for Nordens Folkelige Akademi er å utvikle spisskompetanse, som fremmer forsøks- og utviklingsarbeid i feltet mellom nordiske folkelige organisasjoner, det formelle utdanningssystemet og arbeidsmarkedsområdet. NSU er en frivillig organisasjon som gis støtte til prosjektvirksomhet fra Ministerrådet.

Sosial- og helsesektorens arbeide med frivilligsektoren er hovedsaklig delt i to grupper; bidrag til prosjekter over det ordinære prosjektbudsjettet, samt de relativt betydelige bidrag som overføres til de nordiske handikaporganisasjoners samarbeide.

Jämställdhetssektorn har i sin verksamhet sett samarbetet med både nordiska och nationella kvinno-organisationer och nätverken som en natrurlig del av sektorns verksamhet. Organisationernas och nätverkens representanter bjuds in till konferenser, seminarier och olika evenemang. Organisationerna är även med om att utforma samarbets- och handlingsprogram och utlåtande om viktiga politiska frågeställningar. Jämställd-hetssektorn har samarbete med en lang række nordiska kvinno-organisationer och nätverk:

Nordisk Organisation för Kvinno-organisationerna i Samarbete, NOKS, är en nordisk paraplyorganisation för de enskilda nordiska ländernas kvinno-organisationer i samarbete. Organisationerna presenterade sin verksamhet på Women's World konferensen i Tromsö i juni 1999 i det Nordiska Rummet, och arrangerar ett möte per år i det land som innehar ordförandeskapet i Nordiska Ministerrådet. Under mötet arrangeras träffar med nationella kvinno-organisationer och man bekantar sig med "good practises". Under 2002 kommer NOKS att inleda samarbete med motsvarande paraplyorganisationer i närområden. NOKS samarbetar även med EU:s Women's Lobby. QUIN - är ett nätverk för kvinnliga uppfinnare i Norden. Dessa har varit med om att ha informationsstands under mässor i de enskilda nordisk länderna. QUIN arrangerar gemensamma nordiska träffar och har startat samarbete med kvinnliga uppfinnare i närområden. MIRA, resurscenter for invadrer- og flyktingkvinner har under år 2000 initierat ett nordiskt nätverk för invandrar- och flyktingkvinnor i Norden. Det nordiska nätverket för handikapade kvinnor i Norden - är med under olika nordiska evenemang och har arrangerat egna workshops och utställningar i samband med Nordiska Ministerrådets arrangemang.

Frivilligesektoren (TDKK)

Budsjettpost		Budsjett 2002	Budsjett 2001	Disponert 2000	Bidragsmottakere
1-2203-2	Strategiske kultursatsinger	1.000	900	0	Organisasjoner
1-2204-2	Dispositionsmidler - Kultur	0	-	491	
1-2205-1	Nordisk kulturfond	14.000	10.000	14.021	
1-2210-2	Nordisk idrottsamarbete	1.178	1.225	1.148	Idrætsorg.
1-2212-2	Nordisk Ungdomskomité	4.500	3.950	3.937	Børn og unges org.
1-2214-2	Styringsgruppen (BUK)	2.500	2.000	635	Foreninger, inst. mv
1-2220-2	KM-gruppen		200		
1-2224-2	Prioriterade insatser film media		1.300		Filmkontakt Nord
1-2228-3	Nordicom		200		
1-2230-2	Nordbok		0		Foreningerne Norden
1-2234-2	Samisk kulturverksamhet	3.901	2.500	2.500	Samiske frivillig-org. og kunstnere
1-2231-1	Sleipnir	2.600	2.558	2.609	Kunstnerrejse-stipendier
1-2246-2	Kunstnerkollegiet i Rom	650	792	653	Kunstnerophold
1-2255-3	Teater och Dans	750	1.460	760	Amatørteaterorg.
1-2256-3	NOMUS	400	0	397	Orkester Norden
1-2257-3	Dalsåsen	700	700	700	Atelierstipendier
1-2258-3	NIFCA	700	3.000	700	Atelierstipendier
1-2270-3	Nordens Hus i Reykjavik	200	300	250	Frie kunstnere
1-2272-3	Nordens Hus på Færøerne	300	300	300	Frie kunstnere
1-2274-3	Nordens Institut på Åland	200	200	200	Frie kunstnere
1-2277-3	Nordens Institut på Grønland	200	200	250	Frie kunstnere
1-2296-2	Kulturprojekter i udlandet	50	0	750	Frie kunstnere
	Sum kultur	**33.829**	**31.785**	**30.301**	
1-2514-1	Elevutveksling Vest-Norden	1.708	1.708	1.671	Foreningerne Norden
1-2526-1	Nordplus-mini	5.667	5.367	3.251	Foreningerne Norden
1-2520-2	FOVU	1.300	1.700	1.200	Oplysningsfor-bund m.v.
1-2522-1	Støtteordningen FOVU	4.900	4.900	4.800	Oplysningsforb., folkehøjskoler
1-2524-3	Nordens Folkelige Akademi	2.500	2.500	2.400	Opl.forb./folkehøj sk.
1-2534-2	Nordisk Sommeruniversitet	1.066	1.066	1.043	NSU er en frivil-lig.org
1-2543-1	Nordmål	1.700	1.300	1.000	Nordspråk
	Sum utdanning og forskning	**18.841**	**18.541**	**15.365**	

Budsjettpost		Budsjett 2002	Budsjett 2001	Disponert 2000	Bidragsmottakere
2-0810-3/-2-0860-2	Nærområdeprogrammet	14.000	11.700	13.000	Frivillig org, udveksling- og mobilitetsprogram
	Sum nærområde-programmet	**14.000**	**11.700**	**13.000**	
2-6510-2	Prosjektmidler jord- & skog-bruk	0	450	260	
2-6530-2	Nordisk handlingsplan om livsmedelssäkerhet	0	0	320	
	Sum jord- og skogbruk	**0**	**450**	**580**	
2-6610-2	Prosjektmidler-fiskeri	210	610	248	Fiskeri-organisationer
	Sum fiskeri	**210**	**610**	**248**	
3-6710-2	Projektmidler-konsument	410	1.500	410	Forbrugerorg. m.v.
	Sum konsument	**410**	**1.500**	**410**	
3-4120-2	Nordjobb	2.477	2.777	2.200	Foreningerne Norden
	Sum arbeidsmarked & miljø	**2.477**	**2.777**	**2.200**	
3-4310-2	Projekmedel - Social- och hälsovårdspolitik	450	0	300	
3-4384-3	Nord. samarbetsorgan för handikappfrågor (NSH)	1.700	0	1.463	Støtteordning til handikaporg.
	Sum helse & sosial	**2.150**	**0**	**1.763**	
3-4410-2	Projektmedel-jämställdhet	250	300	200	Kvinneorganisa-sjoner
	Sum jämdställdhet	**250**	**300**	**200**	
4-0410-2	Foreningarna Nordens for-bund	2.821	2.821	2.760	Foreningerne Norden
4-0450-2	Støtte til frivilligsektoren	953	953	932	Sektoren generelt
	Sum øvrig virksomhet	**3.774**	**3.774**	**3.692**	
Sum frivilligesektoren i NMR		**75.941**	**71.437**	**67.759**	

Innsatser for barn og unge

En af de vigtigste opgaver i det nordiske samarbejde er at sikre børn og unge et godt opvækstmiljø, gode livsvilkår og ligeberettigelse, og i Nordisk Ministerråd har satsningen på børn og unge været omfattende i det sidste årti. Satsningen kan inddeles i fire brede områder:

- Kundskab om børn og unges situation
- Udvikling af udvekslingsordninger, projekter og netværk på nordisk og nationalt plan
- Aktiviteter rettet direkte mod børn og unge i Norden og nærområderne og
- Styrkelse af børne- og ungdomskulturen, som omfatter den kultur som skabes af børn og unge, og den kultur som skabes af voksne med børn og unge som målgruppe.

Nordisk Ministerråd har vedtaget tre handlingsplaner som har børn og unge som målgruppe og berører deres hverdag. Den mest omfattende er "Norden inn i nytt årtusen", en tværsektoriel handlingsplan for børne- og ungdomspolitisk samarbejde 2001-2005. Den omfatter forslag knyttet til mange forskellige sektorer i Ministerrådets virksomhed og synliggør de fælles mål for børne- og ungdomssamarbejdet. De overordnede mål for samarbejdet er at give børn og unge muligheder til at få kendskab til og have indflydelse på udformningen af samt at deltage i de nordiske velfærdssamfund.

Ligestillingsperspektivet skal være integreret i all virksomhed. I international sammenhæng er de nordiske lande kommet langt når det gælder ligestilling mellem kønnene. På samme måde er det et mål at det nordiske børne- og ungdomssamarbejdet fører til forøget bevidsthed om det nordiske fællesskab og fremmer gensidig interesse, viden og respekt mellem folk med forskellig social og etnisk baggrund i Norden.

Handlingsplanen for det nordiske børne- og ungdomspolitiske samarbejde koncentreres om seks fælles overordnede mål:

- Børn og unges deltagelse og indflydelse
- Børn og unges egne kulturudtryk og styrkelse af nordisk identitet
- Unges ret til kvalificering
- Ligestilling mellem generationer, køn og regioner i Norden
- Tolerance og etnisk mangefold
- Fokus på særlig udsatte børn og unge.

Handlingsplanen fremhæver, at det er vigtigt at benytte de fælles virkemidler som allerede eksisterer i det nordiske samarbejde. De inkluderer bl.a. udvikling af et fælle kundskabsgrundlag baseret på børne- og ungdomsforskning, samt koordinering af nordisk forskning på området. Det er også vigtigt at skabe fælles levevilkårs-indikatorer, som giver mulighed for at måle udviklingen og skabe en ny kundskabsstatus.

Et vigtigt element i arbejdet for at udvikle og forbedre børn og unges livsvilkår er at styrke deres egen indflydelse på børne- og ungdomspolitikken i Nordisk Ministerråd og at udvikle deres muligheder for at have indflydelse på deres egen hverdag.

Støtte til mobilitet og projekter er fortsat meget vigtig i det nordiske samarbejde på børne- og ungdomsområdet.

For mange børn og unge udgør deltagelse i det nordiske samarbejde en forsmag på et internationalt engagement. Det er derfor vigtigt at man indenfor det nordiske samarbejdet giver mulighed for at børn og unge både kan opleve det nordiske samarbejdes egne kvaliteter, samtidig med at man bidrager til at forberede et bredere internationalt engagement blandt børn og unge.

Handlingsplan for nordisk skolesamarbejde 2000-2004. Nordisk Ministerråds skolesamarbejde har som mål at gøre skolen bedre i Norden. Samarbejdet skal bygge videre på og nyttiggøre skoleudviklingen i de nordiske lande og i international sammenhæng indenfor prioriterede områder i de tilfælder hvor nordisk merværdi opnås. Det er endvidere en målsætning at fremme et helhedssyn på børn og unges uddannelse fra forskole til ungdomsuddannelse.

I handlingsplanen er defineret følgende fokusområder:

- Nye kompetancekrav i vidensamfundet
- Livslang læring
- Evaluering
- Værdier og kultur i skolen
- En åben dialog om sammenhæng og helhed
- Prioritering af tværgående aktiviteter i Nordisk Ministerråd, f.eks. Information-, og kommunikationsteknologi, kvalitet, læring og synliggørelse, samt sprogforståelse.

Handlingsplan for børn og unge i Nordens nærområder 1999-. Handlingsplanen har som hovedmål at forbedre børn og unges livsvilkår i Nordens nærområder. Den understreger betydningen af en koordinering af allerede eksisterende aktiviteter inden for området, overføring af kompetence mellem Norden og nærområderne, samt iværksættelse af kulturelle initiativ som f.eks. støtte til oprettelse af lokale ungdomsråd og offentlige biblioteker. Handlingsplanen er tværsektoriel og det er social- og helsesektoren, kultursektoren og skolesektoren som i fællesskab er ansvarlige for opfølgningen af handlingsplanens forslag.

Med disse handlingsplaner er grundlaget dannet for at næsten alle sektorer inden for Nordisk Ministerråd har, i større eller mindre grad, aktiviteter rettet mod børn og unge.

Kultursektoren har haft en egen kulturhandlingsplan for børne- og ungdomskulturen i perioden 1996-2000, og erfaringerne fra den danner grundlaget for arbejdet på kulturområdet de kommende år. Kunst og kultursektoren har børn og unge som en klar prioritering i arbejdet. Målsætningerne er forankret i samtlige strategidokumenter og i hoveddelen af de forskellige institutioners og ekspertorganers vedtægter.

Tre budgetposter i kulturbudgettet går alene til aktiviteter for børn og unge.

Film og media området har støttet mange store projekter for børn og unge, som f.eks. går ud på at udvikle nordiske samproduktioner af høj kvalitet til børn og unge.

Nordisk Kulturfond bruger ca. 20% af årets bevilling til projekter for børn og unge.

Skolesektoren. I Nordiska Ministerrådets nærområdesbudget för 1999 och 2000 blev der afsat 3.000.000 DKK pr. år til programmet "Development of a School for all" og for år 2001 2.800.000 DKK. Styringsgruppen for nordisk skolesamarbejde poengterer, at Ministerrådet bør se dette samarbejde som et langsigtigt engagement. Programmets overgribende målsætning er, ud fra de baltiske landes behov og ønsker, at støtte kompetenceudviklingen på forskellige niveauer med det mål at forbedre forudsætningerne for elever med behov for speciel støtte til at få en uddannelse af høj kvalitet inden for det ordinære skolesystem i de respektive lande. "Statens Institut för Handikappfrågor i skolan", SIH, er projektforvaltningsorgan for programmet, som udarbejdes med hjælp af en nordisk kontaktgruppe og repræsentanter for baltiske ministerier. Programmet ledes af en nordisk styringsgruppe, kompletteret med repræsentanter for de baltiske ministerier for at sikre at gennemførelsen sker i samklang med nationale prioriteringer. Indsatserne er koncentrerede til tre hovedområder: "Co-operation", "Teacher training/Classroom practice" og "Transition", hvert med et hovedprojekt i ét baltisk land og to mindre i de øvrige baltiske lande.

Boligsektoren. På boligområdet er målsætningen at der skal skabes gode bolig- og levekår for alle grupper af befolkningen. Det nordiske boligsamarbejde i forhold til unge tager udgangspunkt i at situationen for unge i etableringsfasen er meget forskellig i de forskellige nordiske lande. Der arbejdes på at information om boligsituationen ved højere uddanningsinstitutioner gøres lettere tilgængelig, bl. a. gennem Internet.

Fiskerisektoren afholdt i 1999 en konference , hvor en af konklusionerne er, at et tættere samarbejde med undervisning/skole og barn og unge samarbejdet er nødvendig for et øget samarbejde om højere uddannelse, f.eks. gennem gensidig anerkendelse af uddannelse indenfor fødevarefag og gerne med et fælles nordisk basisår, som kunne give adgang til at tage resten af uddannelsen i et andet nordisk land. En af måderne at øge interessen blandt ungdommen kunne være brug af multimediateknik til såvel hjemme- som skolebrug.

Jord- og skovbrugssektoren støttede i år 2000 Kultur & Ungdom, en stor ungdomskomference i Reykjavik.

"Skoven i skolen" er et igangværende samnordisk projekt som retter sig mod unge. Videreudvikling af projektet i Nordisk Ministerråds regi under år 2000, er under overvejelse.

Forbrugersektoren. Et hovedmål for det nordiske samarbejdet indenfor forbrugersektoren er at sikre god og rigtig mærkning af varer i Norden. Samarbejdet skal også bidrage til at bevidstgøre forbrugerne, udvikle effektiv information og relativt ensartet regelværk i Norden. Børn og unge er en forbrugergruppe som er særdeles udsat for reklame og produktinformation, og det er derfor specielt vigtigt at udvikle forbrugerkrav som sikrer at børn og unge er i stand til at tage et selvstændigt og bevidst valg med hensyn til deres eget forbrug.

Lovgivningssektoren. Der er en del fælles udfordringer knyttet til børne- og ungdomspolitiske problemstillinger på det juridiske område. Et samarbejde om en fælles problemstillinger er allerede indledt og forventes at forstærkes yderligere. Der er nedsat en arbejdsgruppe som har som formål at arbejde med ungdomskriminalitet for at udveksle erfaringer mellem de nordiske lande og selvstyrende områder. Arbejdsgruppen skal fungere som et forum for udveksling af erfaringer vedrørende strafferetslige foranstaltninger og alternativer til strafferetslige foranstaltninger. Den skal desuden se på initiativer på forebyggelsesområdet. I samarbejdet med socialsektoren har lovgivningssektoren udarbejdet en rapport og arrangeret et seminar om seksuelt misbrug af børn. Bekæmpelse af børnepornografi på Internet har været et prioriteret satsningsområde de sidste år.

I den følgende tabel vises hvilke budgetposter, der indeholder indsatser vedrørende børn og unge. De angivne beløb er udtryk for et skøn over det forventede omfang af virksomhed i samarbejde med eller i relation til børn og unge i år 2002 baseret på erfaringerne fra tidligere år. Der er således ikke tale om nøjagtige opgørelser.

Barn og unge (TDKK)

Budsjettpost		Budsjett 2002	Budsjett 2001	Disponert 2000
1-2203-2	Strategiske kultursatsinger	2.000	900	0
1-2204-2	Dispositionsmidler - Kultur	0	0	350
1-2205-1	Nordisk kulturfond	5.000	5.000	5.000
1-2210-2	Nordisk idrottsamarbete	1.178	1.378	1.148
1-2212-2	Nordisk Ungdomskomité	5.883	5.533	5.278
1-2214-2	Styringsgruppen (BUK)	5.775	5.775	6.042
1-2216-2	Årtusendeskiftet med barn och unga	0	-	1.043
1-2220-2	KM-gruppen	1.600	0	0
1-2222-1	Nordisk Film- og TV-Fond	450	450	0
1-2224-2	Prioriterade insatser film media	0	1.600	2.329
1-2230-2	NORDBOK	500	50	500
1-2234-2	Samisk kulturverksamhet		300	
1-2255-3	Teater och Dans	400	0	374
1-2256-3	NOMUS	1.500	1.000	1.464
1-2270-3	Nordens Hus i Reykjavik	500	200	980
1-2272-3	Nordens Hus på Færøerne	400	395	200
1-2274-3	Nordens Institut på Åland	350	500	131
1-2277-3	Nordens Institut på Grønland	500	1.000	783
1-2296-2	Kulturprojekter i udlandet	2.000	100	2.300
	Sum kultur	**28.036**	**24.181**	**27.922**
1-2510-1	NSS	3.757	5.428	4.911
1-2512-1	NORDPLUS-junior	9.582	9.382	9.180
1-2514-1	Elevudveksling Vestnorden	1.708	1.708	1.671
1-2516-1	NORDPLUS-mini	5.667	5.367	3.251
1-2542-2	NORDKURS	1.995	1.995	1.842
1-2543-1	NORDMÅL	2.500	3.500	2.300
1-2548-3	NIFIN	2.000	2.000	2.000
1-2552-2	IDUN	1.000	918	1.000
	Sum utdanning og forskning	**28.209**	**30.298**	**26.155**
2-6510-2	Prosjektmidler jord- & skogbruk	0	0	200
	Sum jord- og skogbruk	**0**	**0**	**200**
2-6610-2	Prosjektmidler- fiskeri	450	600	75
	Sum fiskeri	**450**	**600**	**75**
3-6710-2	Projektmidler-konsument	450	300	600
	Sum konsument	**450**	**300**	**600**
3-4310-2	Prosjektmidler helse & sosial	500	500	500
3-4384-3	NSH	1.500	1.500	1.500
3-4385-3	NUD	2.500	2.500	2.500
3-4386-3	NOPUS	300	200	200
	Sum helse & sosial	**4.800**	**4.700**	**4.700**
3-4620-2	Velferdsforskning	2.000	2.000	0
	Sum velferd	**2.000**	**2.000**	**0**
2-0830-2	Demokrati- och medborgarpolitik	2.500	1.500	2.500
	Sum Nærområdeprogrammet	**2.500**	**1.500**	**2.500**
Sum Barn & unge satsinger i NMR		**66.445**	**63.579**	**62.152**

Forskningsinsatser

På forskningsområdet præges den internationale udvikling af stigende investeringer i forskning, der skal sikre fortsat udvikling af kundskabsbaserede samfund. Det resulterer i øget konkurrence mellem universiteter, forskningsinstitutioner og forskningsbaserede virksomheder om ressourcer og om at rekrutter de bedste studerende, forskere og andre medarbejdere. På europæisk plan vurderes mulighederne for at udbygge et europæisk forskningsrum (European Research Area) og Norden står overfor samme udfordring at udvikle regionens samlede forskningspotentiale.

Det nordiske samarbejde om forskning og forskeruddannelse bör derför vara utåtriktat och styrka nordiska forskares internationella position. Det skulle främja Nordens konkurrenskraft på lång sikt att bygga upp internationellt erkända center för framstående forskning som drar till sig högklassiga internationella forskare. Det nordiska forskningssamarbetet skall ge ett mervärde til nationale investeringer. Detta kan realiseras genom samarbejde om bedre forskarutbildning, gemensamt lärande och problemlösande, bättre nordiskt resursutnyttjande och stärkt nordisk konkurrensförmåga.

Det nordiske budget

Det nordiske forsknings- og udviklingssamarbejde (FoU) har et meget begrænset budget på under 1% af de samlede nationale forskningsmidler i Norden. Ministerrådets forskningssatsninger må derfor hovedsagelig bidrage til afprøvning af nye koncepter og stimulering af specifikt nordiske aktiviteter, der må samordnes og koordineres med nationale prioriteringer.

Nordisk Ministerråds FoU indsats fordeler sig på tre typer af virksomhed:

- tidsbegrænsede forskningsprogrammer
- nordiske forskningsinstitutioner
- fonde og stipendieordninger (Nordisk Forskeruddannelsesakademi, NorFA).

Nordisk Forskningspolitisk råd (FPR) har ansvar for at rådgive om og initiere nye ideer til forskningssamarbejde. Retningslinier for arbejdet er givet i Nordisk forskningspolitisk strategi, der blev vedtaget i 1999. I tillæg har FPR i rapporten Norden - en arena för framstående forskning, 2000 givet en analyse af de fremtidige udfordringer.

Forskningsprogrammer 1999 – 2006 i TDKK

Forskningsprogrammer	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Norden og Europa	10.093	5.936						
Nettverk for Folkloristikk	2.000	1.067	1.090					
Arktisk forskning	500	6.120	6.255	6.255	5.610			
Velferdsforskning	1.637	4.476	4.063	5.213	6.000	7.000	6600	
Kjønn og vold		3.570	3.649	3.649	3.649	3.649		
Språkteknologi		3.570	4.875	4.875	4.875	4.875		
Epidemiologi				500	500	500	500	500
Sikkerhetsforskning			1.533	1.533	1.533			
Vestnordisk Oceanklima			2.555	2.555	2.555	2.555	2.555	
Nordiske spidsforskningsenheder, pilotprojekt				3.000	3.000	3.000	3.000	3000
Nye aktiviteter					2.278	8.421	17.345	26.500
Total	14.230	24.739	24.020	27.580	30.000	30.000	30.000	30.000

Oversigt over igangværende og foreslåede forskningsprogrammer for perioden 1999-2006 i TDKK i løbende priser for 1999 – 2000 og 2001 priser for perioden 2001-2006. Planlægningsrammerne for 2003-2006 er udarbejdet under forudsætning af at NMR's budgetramme for 2002 videreføres i de kommende år.

Forskningsprogrammer

De nordiske forskningsprogrammer iværksættes på højt prioriterede områder, hvor de nordiske lande har speciel ekspertise og interesse. De nordiske forskningsprogrammer skal blandt andet bidrage til at:

- fremme dannelse af netværk og forskermobilitet samt sikre en kritisk masse
- sikre en effektiv udnyttelse af nordiske ressourcer
- fremme arbejdsdeling og specialisering i Norden
- fremme nordisk deltagelse i europæisk og internationalt FoU samarbejde

Det samlede budget for medfinansiering af forskningsprogrammerne er på 24,58 MDKK i 2002, se tabel på foregående side. Hertil kommer midler, 3 MDKK, til et pilotprojekt om nordiske Centres of Excellence (nordiske spidsforskningsenheder for fremragende forskning).

Nordiske forskningsinstitutioner.

De nordiske forskningsinstitutioner er institutioner, der højt specialiserede på fagområder, hvor de nordiske lande har en fordel i at samarbejde. Af Ministerrådets 34 institutioner anvender 14 institutioner mere end 50% af budgettet på forskning og innovation, mens yderligere 6 institutioner anvender mellem 10 og 50 % af budgettet på forskning. Som eksempler på rene forskningsinstitutioner kan nævnes: Nordisk Institut for Asienstudier (NIAS), Nordisk institut for Sjørett og Nordisk institut for teoretisk fysik (Nordita).

Nordisk Forskeruddannelsesakademi (NorFA)

Nordisk Forskeruddannelsesakademi (NorFA) har ansvar for at udvikle og administrere samarbejdsaktiviteter og støtteordninger med hovedvægt på forskeruddannelse og forskermobilitet.

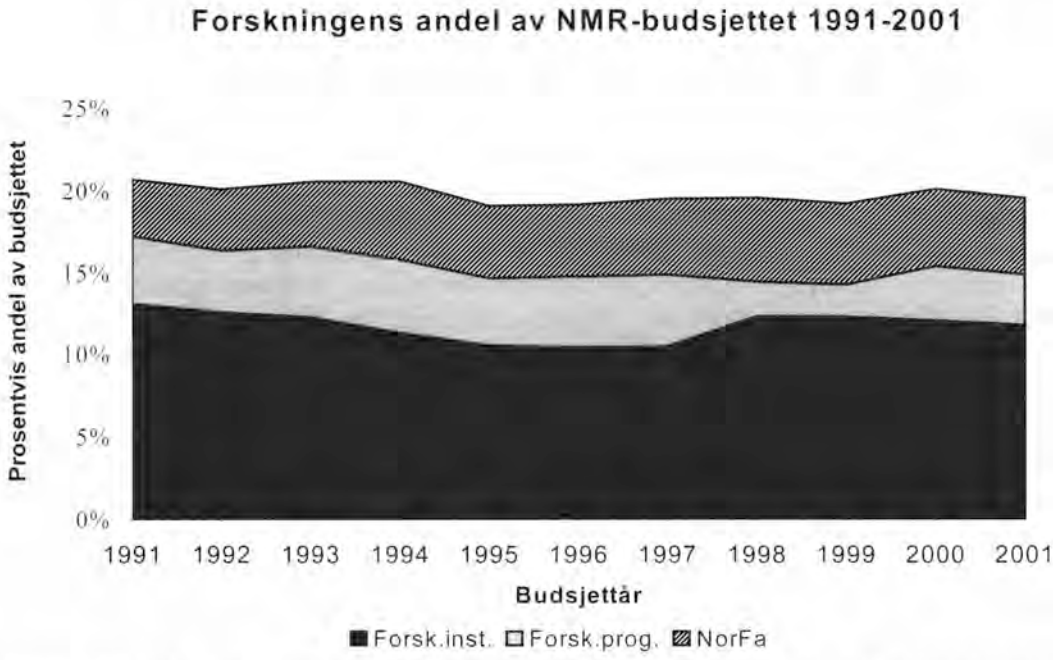

Figuren viser at Nordisk Ministerråds investeringer i forskningsprogrammer, forskningsinstitutioner, der bruger mere end 50% af budgettet på forskning og Nordisk Forskeruddannelsesakademi (NorFA) i perioden 1991-2001 har ligget på omkring 20% af det samlede budget. Ministerrådet anvender yderligere 10-15 % af budgettet til forskningsrelaterede projekter på de forskellige fagområder samt til Nordisk Industrifond, som har ansvar for at stimulere udviklingen af det nordiske innovationssystem.

Kultursamarbetet

Kulturministrarna fortsätter arbetet med att vidareutveckla det nordiska, kulturella samarbetet innanför ramarna av kulturavtalet och den av kulturministrarna godkända handlingsplanen "Nordisk kultursamarbejde ved årtusindskiftet". Handlingsplanens överordnade principer om politisk aktualitet, flexibilitet og koncentration på insatsområden har understötts genom etableringen i 2001 av en ny budgetpost "Strategiska kultursatsningar", där medel har fördelats av kulturministrarna för konkreta satsningsområden fastsatta på bakgrund av en dialog med Nordiska rådet och kultursektorns institutioner, komitéer och ledningsgrupper. Erfarenheterna från första året har vistat, att förväntningarna uppfyllts, och att det skapats en bas för aktuella och klara satsningar, som hittills inte varit möjligt.

Det eftersträvas en proaktiv kontinuerlig dialog i samverkan med nationella, transnationella, internationella nätverk, formella som informella, för att stärka det nordiska kulturella samarbetet i en ökad globalisering. Ambitionen är bland annat att skapa bättre förutsättningar för mötet med nya och mindre kända kulturer.

Budgetposten till strategiska kultursatsningar fortsätter i budgeten för 2002 och samtidigt sker en justering av satsningsområden med hänsyn till de synpunkter, som framkommit bland annat från Nordiska rådet.

Man fortsätter arbetet med att förenkla administrationen avseende de styrande organen på konstområdet med hänsyn till sänkta administrativa omkostnader och skapar därmed ökad flexibilitet utan att den fackliga kompetensen nedprioriteras.

Budgetramen för kultursektorn föreslås reduceras för år 2002 med 2,15 MDKK i förhållande till år 2001. Detta grundar sig på att sektorn överför 13,3 MDKK i odisponerade medel från år 2000, vilket är 40 procent av Ministerrådets totala odisponerade medel. Nordiska Kulturfonden står härvid för 5,5 MDKK av de odisponerade medlen inom kultursektorn. Nedskärningen av budgeten medför emellertid inte en reducerad aktivitetsnivå inom kultursektorn under år 2002 jämfört med år 2001, på grund av att odisponerade medel från år 2000 kan användas. Aktuella reduceringar görs på budgetposter med väsentliga odisponerade medel.

Vad gäller insatserna inom kultursektorns enskilda områden kan följande framhävas:

Nordiska kulturfonden

År 2002 påbörjar Nordiska kulturfonden sitt 35:e verksamhetsår. Antalet ansökningar och det ansöka beloppet har sedan dess hela tiden ökat. En generell uppskattning är att fondens bidrag genererar drygt 3 - 4 gånger ytterligare projektmedel från andra finansiärer. Under åren 1990 - 2000 utdelade fonden sammanlagt ca 225 MDKK och vid en försiktig uppskattning skulle det i så fall innebära att fondens bidrag under de senaste 10 åren har resulterat i ytterligare ca 675 MDKK.

Drygt 45% av ansökningarna till fonden kommer från de nordiska huvudstads-regionerna. Under år 2002 kommer därför fonden att arbeta för att stimulera till fler projekt i mindre städer och kommuner. Som ett led i detta arbete har fonden ingått samarbetsavtal med de nio nordiska regionala informationskontoren.

Fonden kommer även under år 2002 fördjupa sitt samarbete med de 13 bilaterala fonder som finns i Norden. Syftet är att utbyta erfarenheter och kunskaper vad gäller fondernas olika verksamheter. Detta inte minst beträffande satsningar kring ökad språkförståelse i Norden.

Barn och unga

Huvudmålsättningen för ministerrådets kultursamarbete på barn- och ungdomsområdet är att förstärka den nordiska identiteten genom att öka barns kunskap om kultur i Norden och intresse för denna.Utgångspunkten för samarbetet är att Nordiska ministerrådet skapar ramarna och aktörerna, dvs. barn och unga, skall få möjlighet att påverka innehållet.

Handlingsplanen för nordisk barn- och ungdomskultursamarbete 1996-2000, "Ett kommande Norden" avslutades i slutet av år 2000 och är, mot bakgrund av Nordiska rådets rekommendation 2/1999 avlöst av en tvärsektoriell handlingsplan för det nordiska samarbetet 2001-2005 på det barn- och ungdomspolitiska området, Norden in i ett nytt årtusende". Innanför denna överordnade ram och utifrån erfarenheter från arbetet med "Ett kommande Norden" utarbetas ett nytt ministerrådsförslag till en femårig handlingsplan för barn- och ungdomskultursamarbetet.

Under det senaste året har det tvärsektoriella samarbetet på barn- och ungdomssektorn förstärkts och ett samarbete med skol-, social och arbetsmarknadssektorerna inletts. Implementeringen av den nya tvärsektoriella handlingsplanen förutsätter en ytterligare intensivering av samarbetet mellan ministerrådets olika sektorer.

Det nordiska idrottssamarbetet gör en stor insats för att förbättra barn och ungas möjligheter att deltaga i nordiska idrottsevenemang. Arbetet focuseras på barn och unga i Västnorden och de samiska områdena, där pga geografiska och ekonomiska orsaker deltagandet i nordiska evenemang utgör svårigheter.

Centrala begivenheter på barn- och ungdomskulturfronten är en fortsatt etablering av nordiska mötesplatser, där barn och unga samlas för att presentera egna eller andras verk för varandra och för allmänheten. Nordens ungdomsorkester, Orkester Norden, är ett mycket gott exempel på ett högt kvalitativt samarbetsprojekt som har väckt uppmärksamhet långt utanför Nordens gränser.

Ministerrådet vill fortsätta med att stödja finansieringen av regionala barn- och ungdomskulturprojekt med prioritering av det mångkulturella, Nordens utkants- och närområden.

Ministerrådet satsar också på barn- och ungdomsforskningen genom att stärka nätverksskapandet på barnkulturforskningsområdet och genom koordinering av ungdomsforskningen. Ministerrådet fortsätter med att stödja informationsverksamheten och skapandet av mötesplatser på Internet bl.a.

i projektet Valhalla, Nordiskt nätverk för barn- och ungdomskultur.

En uppföljning av handlingsplanen för barn och unga i närområdena kommer också i fortsättningen att vara ett prioriterat område.

Media och Film

Utöver ovannämnda handlingsplaner och antagna dokument för kulturområdet, följer medie- och filmområdet närmast det nordiska ordförandeskapets handlingsprogram, för år 2001 Finland. Vidare riktas uppmärksamhet på det europeiska ordförandeskapets handlingsprogram inom området, för år 2001 Sverige.

Mot bakgrund av nämnda dokument arbetas med en aktivitetsplan, omfattande bl.a. en fortsatt inriktning på att följa utvecklingen av ny teknik, nya medier och kommunikationsformer, liksom satsningar på projekt inom dessa områden. I enlighet med det finska ordförandeskapets handlingsplan kommer en utredning beträffande möjligheterna att etablera en nordisk multimediefond att genomföras. Konstateras att möjligheter finns för ett nordiskt samarbete om en dylik fond, kan etablerandet av en fond ske år 2002. En konferens kring digital innehållsproduktion kommer att följas upp under 2002.

Övriga frågor som kommer att vara aktuella under 2002 är frågan om tillgång till information i digital miljö och frågan om bruksrättigheterna till material i radio- och TV-företagens arkiv, vilken aktualiseras då beslut fattas om EU-direktiv om Upphovsrätt i informationssamhället.

Frågor rörande radio och TV i allmänhetens tjänst kommer att fortsatt följas upp, liksom satsningarna på nordiskt samarbete inom film- och radio- och TV-områdena. Främjandet av produktion och distribution av nordiska audiovisuella verk sker på grundlag av ett femårigt avtal för Nordisk Film- och TV-fond (NFTF) till vilken Nordiska Ministerrådet bidrar med en tredjedel av fondens tillskott från avtalsparterna. Satsningar görs även fortsättningsvis på filmkulturell verksamhet, på att öka spridningen av och kunskapen om nordisk film samt på vidareutbildning av yrkesverksamma inom film- och radio/TV-områdena. Projekt inom området för film och radio/TV, som riktar sig till barn och unga prioriteras fortsatt. Enligt det finska ordförandeskapets handlingsplan kommer det att genomföras en utredning med syfte att skapa en nordisk virtuell eller reell "pulje" för satsning på främjande av film- och TV-produktion för barn och unga. Om utredningen kommer fram till att ett sådant nordiskt samarbete är genomförbart avses att etablera en nordisk satsning på detta område i början av år 2002.

Inom området för media och film är anknytningarna till EU/EES-frågor relativt stor.

Flera av de frågor som diskuteras nationellt och i nordiska sammanhang, t.ex. frågor rörande public service verksamheten, digitalisering, konvergens, nya medier och filmstöd, utgör aktuella och relevanta frågor i EU/EES-sammanhang, varför det kommer att läggas vikt på att följa dessa frågor.

Konstområdet

Det överordnade målet för samarbetet inom konstområdet är att synliggöra resultaten av det konstnärliga skapandet i Norden och att öka och effektivera förmedlingen av nordisk konst i hela Norden och att genom konstupplevelser förstärka den nordiska gemenskapen och närvaron. Konsten är ett uttryck för människans kreativa förmåga och konstnärens behov att kommunicera. Ministerrådet arbetar för att konstnärer, konsten och den nordiska publiken skall mötas. Genom detta förstärks och förnyas den nordiska identiteten.

Samtliga organ på kultursektorn har genomgått en analys av sin verksamhet som följd av implementeringen av kulturhandlingsplanen och administrationen av organen har förenklats. Målsättningen är att organen fångar de kulturpolitiska signalerna och reagerar på att fältets initiativ är i samspel och kompletterar den nationella kulturpolitiken. Styrkan i det nordiska kultursamarbetet nås genom fungerande, effektiva och små nätverk och hög kvalitetsförsäkran inom de olika fackområdena och tvärsektoriellt. Det arbetas för en större synlighet och konkreta och större projekt. Även på konstområdet fäster man uppmärksamhet vid projekt i anknytning till barn och unga samt motverkan av främmandefientlighet.

Kulturarvet omfattar förutom den fysiska kulturmiljön också de konstnärliga uttrycksformerna.

Till kulturarvet räknas även arkiv och bibliotek. Det ingås ett tätare samarbete mellan samhällets minnesorganisationer i ministerrådets regi.

De nordiska kulturhusen

De fyra nordiska kulturhusen och instituten på Grönland, Island, Färöarna och Åland har utvecklat ett internt samarbete och skapat ett nätverk för samproduktion av projekt för förbättrad kvalitet och bättre nordisk nytta som ändamål. Målet är att tillsammans producera minst ett stort och kvalitativt kulturprojekt per år. Samarbetet har visat sig förmedla goda projekt institutionerna emellan. Barn och unga och utveckling av information är högprioriterade områden.

Kulturprojekt i utlandet

Kulturministrarna beslöt vid sitt möte i juni 2000 om en projektplan för åren 2001-2004. Projektplanen innebär att utställningen Vikings – The North Atlantic Saga år 2002 fortsätter sin turné till Ottawa/Hull, Kanada, och Minneapolis, USA. Kring utställningen arrangeras sidoprogram som belyser det moderna Norden. Huvudsatsningen år 2002 omfattar de västnordiska närområdena: Skottland, Republiken Irland, Nord-Irland och ösamhällena på Hebriderna, Shetland och Orkney-öarna. Enligt ministrarnas beslut skall de självstyrande områdena integreras i arbetet och barn-och ungdomskulturen skall ha en central plats. En stor del av projekten genomförs i samarbete med de samnordiska institutionerna/organen/expertgrupperna.

Målet med de samnordiska kulturprojekten är att profilera nordisk kultur och dess kopplingar till det nordiska samhället. Ledningsgruppen samarbetar med nordiska och nationella kulturinstitutioner och ett övergripande mål med kulturprojekten är att skapa nätverk för det nordiska konst – och kulturområdet, både inom och utanför Norden.

Det multikulturella samhället

Kulturlandskapet i Norden förändrar sig. Konstnärer från många länder och nya nordbor med andra och blandade kulturella rötter/historia arbetar och verkar i Norden och upprättar nya globala gemenskaper. Detta reflekterars emellertid inte tillräckligt på institutioner och i offentligheten i övrigt. Mot denna bakgrund har kulturministrarna startat ett samarbete vars mål är att integrera den kulturella mångfalden i Norden i den institutionella verkligheten och stärka en ny nordisk kulturell identitet, som bygger på mångfald, tolerans och förtroende. Ett redskap i processen är att stödja uppkomsten av nätverk på nordisk nivå med erfarnehetsutväxling och diskussion om strategier. Nätverket indrar också den kunskap, som finns i länder utanför Norden. Vidare utgår det bl a stöd till skapande av nya produktionsmiljöer.

Det multikulturella samhället och dess insatser, vilka ökar toleransen, står generellt högt på kulturministrarnas dagsordning. Det har i år 2001 märkts i prioriteringarna för den strategiska kultursatsningsordningen, där det använts 1,73 MDKK till detta ändamål. Således har ministrarna stött ett projekt som handlar om att stärka grunden för rekrytering av etniska minoriteter till journalistyrket och inträdet till journalistisk utbildning genom praktiskt stöd till och samarbete med relevanta utbildningsinstitutioner.

Flera episoder i de nordiska länderna under de senaste åren har aktualiserat behovet av att

reaktivera en historisk medvetenhet, bl a för att tillmötesgå en tilltagande och mera synlig främlingsfientlighet. Rasistiska övergrepp och en intensifiering av nynazistisk propaganda via internet och storproduktion av vit makt musik ställer krav på handling, som kan fokusera på problemet.

Ministrarna har mot denna bakgrund stött realiseringen av projektet Historia-Minne-Gestaltning (Terezin), som har som centralt tema begreppet "Vergangenheitsbewaltigung".

Två seminarier och workshops skall samla 5 konststuderande från varje nordiskt land och konststuderande från Tjeckien. Detta skall resultera i en eller flera utställningar, som skall kunna visas i Norden och eventuellt i Terezin, Tjeckien.

Vidare har ministrarna gett stöd till projektet "Vitt oljud nordiskt mörker", som realiseras av Stockholms Nationalmuseum,. Den överordnade målsättningen skall vara att ge ungdomar ett aktuellt perspektiv på rasism och främlingsfientlighet i Norden och få ungdomar att själva analysera sin hållning till nynazism, diskiminering, nationell identitet och utanförskap. I denna förbindelse har projektet bl.a. som målsättning att belysa rekrytteringen av nynazister och med vilken logik denna propaganda fungerar. Projektet tar sin utgångpunkt i musik med ett rasistiskt budskap. Internet kommer att användas som verktyg i detta projekt.

Också samarbetsministrarna har gett stöd till igångsättande av en systematiskt undersökning och evaluering av initiativet/aktiviteter för barn och unga i kommuner/regioner i Norden som förhåller sig till problemställningen kring ekstremistiska rörelser, som främjar främlingshat och rasism. Undersökningen skall utmynna i ett seminarium i början av år 2002. Arbetet kommer att

ha ett omedelbart nyttovärde i form av bildandet av nätverk och förmedling av best practice från ungdomsforskare och på längre sikt kommer seminariet att vara en bas för förslag och idéer, som kan vidareutvecklas till nödvändiga initiativ. Initiativet kommer att koordineras i förhållande till bl.a. arbetet kring "Vitt oljud – nordiskt mörker". Vidare koordineras i förhållande till FN-året (2001) mot rasism och för respekt och tolerans, under Europarådets konferens i oktober 2001.

Budgetutvecklingen: Kultursamarbetet				
TDKK	2002	2001	2000	Ändring 01-02
	01-priser	01-priser	00-priser	Pct.
Budget	144.830	146.980	144.358	-1,5

Söjlefördelning: Kultursamarbetet		iallt 2002: 144.830 TDKK
Norden	Närområdena	Europa
126.002 (87%)	11.586 (8%)	7.242 (5%)

Generella kulturinsatser

1-2203-2 Strategiska kultursatsningar					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	6.699.000	7.319.000	-	-	MR-K/EK-K

Föremål Strukturellt nytt budgetinstrument, som infördes i budgeten 2001, för implementering av samnordiska kulturpolitiska beslut inom ramen för Nordiska ministerrådet. Målet med budgetposten är att:

- Etablera ett första steg i riktning mot en kulturbudgetstruktur som i större grad gör det möjligt att fokusera på mål och resultat.
- Försäkra möjlighet till snabbare respons på politiskt intressanta initiativ, idet detaljbudgeteringen (fördelningen) av budgetposten sker tidsmässigt närmare budgetåret 2002.
- Bereda kulturministrarna ekonomiskt handlingsutrymme under budgetåret och ett direkt inflytande på beslut om större strategiska och viktiga projekt.
- Stimulera de underordnade fackorganens och kommittéernas möjligheter och förmåga att agera aktivt och komma med nya initiativ.
- Förbereda underlag för att granska och evaluera de olika organens och kommittéernas framtida funktioner, arbetsuppgifter och struktur inom kultursamarbetet.
- Skapa mera transparenta och reaktionskraftiga element i kulturbudgeten och dess disponering och därmed utforma ett bättre styrinstrument för Nordiska rådet och kulturministrarna.

Av beviljningen används DKK 250 000 till kultursektorns förmansmöte, vilket äger rum i jaunari/februari och till oförutsägbara mindre utgifter i anknytning till verksamheten.

Prioriteringar i 2002

Beviljningen till strategiska kultursatsningar fokuseras och användes under år 2002 till en på kulturområdet generell insats under temat det multikulturella samhället.

Vid fördelning av anslaget prioriteras projekt eller samarbetsområden som uppfyller följande kriterier:

- Är av tvärsektoriell karaktär
- Har en kort tidsram
- Organens egen finansiering ses som positivt
- Är i genomsnitt större än de projekt som organ under Nordiska ministerrådet vanligen själv stöder
- De självstyrande områdenas specialsituation tas i beaktandet.

Under budgetprocessen har förts en dialog med kultursektorens organ. Resultatet av dialogen har samman med Nordisk Råds budgetrekommendation skapat en utgångspunkt för prioriteringen på insatsområdena.

Resultater i 2000

Budgetposten er ny i 2001.

1-2204-2 Dispositionsmidler – Kultur					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.af
DKK	0	0	3.211.000	82%	MR-K/EK-K

Formål

Bevillingen er anvendt til at finansiere politisk aktuelle projekter, der initieres i det løbende budgetår.

Prioriteringr i 2002

Bevillingen indgår i den nye budgetpost 1-2203-2 , Strategiska kultursatsningar.

Resultater i 2000

Bevillingen er bl.a. blevet anvendt til en koncert med Orkester Norden i anledning af milleniumskiftet, en kulturministerkonference om nordiske værdier, støtte til Nordens Institut på Ålands 15 års jubilæum, støtte til nordisk miljøkonference for idrætten samt kultursektorens formandsmøde 2000. Et uforbrugt beløb fra 2000 har dækket udgifterne til formandsmødet 2001.

1-2205-1 Nordiska kulturfonden					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	26.009.000	26.009.000	25.449.000	79%	Fondsstyret

Föremål

Nordiska kulturfondens syfte är att främja det kulturella samarbetet mellan de nordiska länderna genom att bevilja bidrag till samarbetsprojekt inom allmänkultur, konst, utbildning och forskning. Fondens verksamhet baserar sig på ett särskilt avtal mellan de nordiska länderna, vilket ingicks år 1966. Prioriterade områden är bland annat projekt för och med barn och ungdomar, projekt som främjar nordisk språkförståelse, projekt som befrämjar användningen av nya medier samt projekt som syftar till att minska främlingshat och rasism. Härtill prioriteras projekt som initieras av frivilligsektorn, tvärsektoriella projekt och projekt som genomförs utanför huvudstadsregionerna.

Prioriteringar i 2002

Intentionen med att inrätta Nordiska kulturfonden år 1966 var "at opnå en hurtigere og smidigere finansiering af det nordiske kultursamarbejdet". Under åren 1990 – 1997 ökade antalet ansökningar till fonden med 40%. Detta medförde att fonden under år 1997 övergick från fyra till två ansökningstillfällen/år. Anledningen härtill var att anpassa bidrags-administrationen till befintliga personella resurser. Under åren 1998 – 2000 har antalet ansökningar ökat med nästan ytterligare 10 %-enheter. Samtidigt har det sedan år 1998 framförts krav från organisationer, enskilda konstnärer, ministrar och rådsmedlemmar om att fonden borde återgå till en ordning med fler ansökningstillfällen. Det är fondstyrelsens uppfattning att nuvarande ordning med två ansökningstillfällen/år inte uppfyller intentionerna med fonden. Att få en ökad flexibilitet och förenklad ansökningsprocedur, härmed inkluderat fler ansökningstillfällen, har den högsta prioritet i fondstyrelsens arbete under år 2002. En prioritering som ligger i linje med Nordiska rådets påpekanden.

Under år 2002 vill fonden fortsätta att utveckla samarbetet med de åtta nordiska regionala informationskontoren i syfte att stimulera till fler nordiska kulturprojekt utanför huvudstads-regionerna. Vidare kommer fonden att förstärka sitt samarbete med de 13 bilaterala fonderna i Norden. En gemensam samarbetsfråga är bland annat den nordiska språkförståelsen och hur de olika fondernas satsningar genom ett bättre erfarenhetsutbyte kan optimeras. Härutöver kommer fonden även att återuppta den tidigare satsningen på "Årets nordiska utställning". Detta för att dels stimulera till ett ökat samarbete mellan museerna i Norden, dels att genom olika former av utställningar synliggöra kulturella likheter och olikheter i Norden för en bred publik. Denna satsning vill fonden göra i samarbete med Nordiska museikommittén.

Resultater i 2000

Under år 2000 inkom totalt 879 ansökningar till fonden, av vilka 704 var giltiga. Det sammanlagda ansökta beloppet (de giltiga ansökningarna) var ca 160 MDKK. Fondens administrativa kostnader finansierades under år 2000, i likhet med år 1999, uteslutande av ränteintäkter och tillbakaförda medel. Det vill säga tidigare beviljade bidrag till projekt som inte har kunnat genomföras enligt ansökarnas uppsatta planer. De tillbakaförda medel mot-svarade ca 13.5% av anslaget för år 2000. Omfattningen av dessa medel varierar från år till år beroende på olika omständigheter för projekten. Under de tio senaste åren har de tillbaka-förda medlen varit i genomsnittet ca 9.9% (lägst 5.2% och högst 15.4%). De administrativa kostnaderna, inkluderat NMRS kostnader för fonden, uppgick till 8.6 % av budgetomslut-ningen, vilket var ca 1 %-enhet lägre än förra året. Under år 2000 utdelade fonden projektbidrag motsvarande totalt ca 26.6 MDKK, vilket är ca 1.0 MDKK utöver anslaget. I förhållande till det totala ansökta beloppet motsvarade detta ca 16.6%. Uppskattningsvis genererar fonden bidrag ca 3 – 4 gånger ytterligare projektmedel från andra finansiärer. För år 2000 har således fondens bidrag genererat ytterligare ca 75 MDKK till nordiska projekt.

Barn och unga

1-2210-2 Nordisk idrætssamarbejde					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.af
DKK	1.178.000	1.378.000	1.148.000	100%	MR-K/EK-K.

Formål

Hovedformålet med bevillingen er at støtte idrætssamarbejde mellem Grønland, Island og Færøerne, samt mellem de vestnordiske lande på den ene side og det øvrige Norden på den anden side.

Prioriteringer i 2002

Indsatser for børn og unge, indsatser for at fremme kvinders stilling indenfor idrætslivet og handicappedes integration i idrætsorganisationerne er et prioriteret område. Bevillingen bruges hovedsageligt til at sikre vestnordisk deltagelse i større idrætsbegivenheder i Norden, i overensstemmelse med nævnte prioritering. Indsatser for børn og unge og deres deltagelse i idrætsorganisationerne og nordiske idrætsarrangementer er en hovedprioritering i år 2002.

I budgettet for 2001 blev denne post ved omprioriteringer inden for børn og unge sektoren, forhøjet med DKK 200.000. P. g. a. omprioriteringer kan denne forhøjelse ikke blive stående.

Sekretariatsfunksjonen ivaretas af de nationale rigsidrætsforbund i henholdsvis Grønland, Island og Færøerne som har forpligtet sig til at stå for administrationsudgifterne. Ministerrådssekretariatet administrerer den lille del af budgetposten, som går til nordisk skoleidræt og samisk idrætssamarbejde.

Resultater i 2000

Nordisk fælleskomité (Rigsidrætsforbundernes samarbejdsorgan) har besluttet at prioritere indsatser for børn og unge, indsatser for at fremme kvinders stilling indenfor idrætslivet og handicappedes integration i almene idrætsorganisationer. Nordisk skoleidræt og samiske idrætforeningers børne- og ungdomsarbejde blev støttet med henholdsvis 100 og 50 TDKK. I 2000 blev den resterende bevilling delt på følgende måde: Island 50%, Grønland 22% og Færøerne 28%. Grønlandske, islandske og færøske idrætsforeninger fik støtte til at deltage i nordiske stævner for børne og unge.

Udgifter til aktivitetsstyrning/administration: 0

1-2212-2 Nordisk Ungdomskomité					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.af
DKK	5.833.000	5.533.000	5.728.000	98%	Komiteen

Formål

Nordisk Ungdomskomité er Ministerrådets rådgivende og koordinerende organ i nordiske og internationale ungdomspolitiske spørgsmål, og skal virke for at øge kendskabet til og forståelsen for kulturelle, politiske og sociale spørgsmål blandt børn og unge i de nordiske lande samt fremme samarbejdet på området i international sammenhæng. Komiteens virksomhedsområde omfatter alle Ministerrådets sektorer. Komiteen har ansvar for fordeling af projekt- og organisationsstøtte til nordiske ungdomsorganisationer og grupper.

Prioriteringer i 2002

Implementeringen af den tværsektorielle handlingplan "Norden inn i ett nytt årtusen" bliver Ungdomskomitéens hovedopgave. Støtteordningen får den største del af komitéens midler. Komiteen vil via Europamøder bidrage til øget koordinering af det nordiske samarbejde i international sammenhæng. Samarbejdet med ungdomsorganisationerne og samarbejds-projekter med Nærområderne og Østersøområdet vil blive højt prioriteret.

Av bevillingen planlægges 400 TDKK anvendt til aktivitetsstyring/ administration. Sekretariatsfunktionen ivaretages af Ministerrådets sekretariat.

Budgetøgning i henhold til Rådets budgetrekommandation.

Resultater i 2000

Komiteens vigtigste opgave i år 2000 var at udarbejde et udkast til en tværsektoriel handlingsplan for det børne- og ungdomspolitiske område for perioden 2001-2005. Den største del af Ungdomskomitéens midler blev brugt til finsansiering af støtteordningen hvor samarbejdsprojekter med Nærområderne og Vestnorden blev højt prioriteret. Der blev bevilget projektstøtte til 96 ansøgninger og organisationsstøtte til 29 ansøgninger. Komitéen brugte en del midler på egne projekter og større projekter som ikke falder under støtteordningen. Koordinering af nordisk ungdomsforskning var fortsat en vigtig opgave.

Udgifter til aktivitetsstyrning/administration: 494 TDKK

1-2214-2 Styringsgruppen for Nordisk Børne- og Ungdomskultur					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	5.775.000	5.775.000	6.042.000	100%	Styr.gr.

Formål

Styringsgruppen for Nordisk Børne- og Ungdomskultur er Ministerrådets rådgivende, koordinerende og initierede organ i nordiske og internationale børne- og ungdomskulturelle spørgsmål. Styringsgruppen har haft hovedansvaret for gennemførelsen af Et kommende Norden – Handlingsplan for nordisk børne- og ungdomskultursamarbejde 1996-2000 og som fastsætter retningslinjer og kriterier for bidragsgivning og som også foreslår en række konkrete tiltag for at styrke og formidle en nordisk kulturidentitet på børne- og ungdomsområdet.

Prioriteringer i 2002

Styringsgruppens midler vil blive anvendt til finansiering af regionale børne- og ungdomskulturprojekter med prioritering af det flerkulturelle og Nærområderne samt til øvrige projekter. Samarbejdet med Ungdomskomitéen vil blive forstærket, ligeledes samarbejdet med skolesektoren (NSS). Støtte til projekter indenfor børnekulturforskningen vil fortsat blive prioriteret. Informationsvirksomheden og skabelsen af mødepladser på Internet vil gennem projektet Valhalla være central. En opfølgning af handlingsplanen for børn og unge i nærområderne vil også være et prioriteret område. Tilsvarende gælder opfølgningen af den tværsektorielle handlingsplan på børne- og ungdomsområdet.

Av bevillingen planlægges 400 TDKK anvendt til aktivitetsstyring/administration. Sekretariatsfunktionen ivaretages af Ministerrådets sekretariat.

Resultater i 2000

Styringsgruppens støttede 27 store og mindre projekter med prioritering af det flerkulturelle og Nærområderne. Samarbejdet med Ungdomskomitéen blev styrket med fælles projekter, f.eks. et seminar for unge i udkantsområderne, som blev holdt i Grønland efteråret 2000. Forskernetværk inden børnekulturforskningen blev støttet og der blev arbejdet på en fortsat udvikling af informationsvirksomheden og skabelsen af mødespladser på Internet gennem projektet Valhalla. Handlingsplanen "Et kommende Norden" blev afsluttet og dens slutrapport vil bl.a. danne grundlaget for en ny handlingsplan på børne- og ungdomskulturområdet. Opfølgning af handlingsplanen for børn og unge i nærområderne vil også være et prioriteret område. Ungdomsstævnet Kultur & ungdom i Island med ca. 3000 unges deltagelse fik en stor støtte.

Udgifter til aktivitetsstyring/administration: 534 TDKK

1-2216-2 Årtusendeskiftet med barn och unga					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	0	0	1.043.000	98%	MR/EK-k

Föremål

Målet är att göra barnens och ungdomarnas röster hörda och förmedla deras syn på samhället inför det nya årtusendet genom utställningssamarbete mellan museerna i samarbete med barn och unga.

Prioriteringar i 2002

Projektet är genomfört under år 2000.

Resultater i 2000

Projektet resulterade i ett antal samnordiska utställningsprojekt och program vilka genomfördes under år 2000 för barn och med barn under jubileumsåret. Bl.a Barnens liv och rättigheter (DK, samnordiskt) Framtidsvisioner-vägval (SE, FI, IS), Föränderlig museipedagogik (FI, samnordiskt), Symbolbruk (SE, NO, DK), Tre Nationer -Ett folk (SE, NO, DK), Lille Margarete (DK, IS, GR, Fär). Efter projektet arrangerades en evalueringskonferens. Evalueringsrapport utkommer i 2001.

Film och media

1-2220-2 Styrningsgruppen för nordiskt kultur- och massmedie samarbete					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	5.862.000	3.241.000	3.322.000	39%	Styr.gr.

Föremål

Styrningsgruppen för Nordiskt Kultur- och Massmediesamarbete (KM-gruppen) är rådgivande organ till Ministerrådet i kultur- och mediepolitiska frågor. KM-gruppens uppgift är att följa utvecklingen på medieområdet i Norden liksom internationellt och verka för ett ökat nordiskt samarbete inom film- och medieområdet, såväl inom Norden som i förhållande till internationella organ. KM-gruppen skall vidare stödja förmedlingen av information om film med syfte att öka spridningen av och kunskapen om nordisk film samt stödja nordiskt samarbete avseende utbildning inom området för film- och TV-produktion. Arbetet sker främst genom att KM-gruppen fungerar som ett samrådsorgan på film- och medieområdet, med verksamhet såsom utredningar, seminarier och konferenser rörande aktuella frågor, samt fördelar stöd till nordiska samarbetsorgan och samarbetsprojekt inom film- och medieområdet.

Prioriteringar i 2002

Beviljningen Andra insatser i Nordiskt Film- och Mediesamarbete är fr.o.m år 2002 sammanslagen med denna budgetpost. Den sammanlagda beviljningen avses således användas till att främja det nordiska samarbetet för film och media genom bl.a. satsningar på filmkulturella ändamål, vidareutbildning av professionellt verksamma inom film- och TV-området, projekt inom det multi/interaktiva området samt stöd till samarbetsorgan för aktiviteter inom medie- och filmområdet. KM-gruppen kommer fortsatt att följa utvecklingen på medieområdet och de EU/EES-frågor inom film- och medieområdet som är aktuella och relevanta för de nordiska länderna, såsom public service verksamhet, digitalisering, konvergens och nya medier, både vad gäller tekniska frågor och lagstiftningsmässiga frågor m.m. För år 2002 är den totala beviljningen nedsatt med 1,5 MDKK, som motsvaras av oförbrukade medel från föregående år.

Av bevillningen planeras 250 TDKK brukas till aktivitetsstyrning/ administration. Sekretariatsfunktionen tas hand om av Ministerrådets sekretariat.

Resultater i 2000

Under året har inriktning gjorts på att följa utvecklingen på medieområdet, både i Norden och i EU/EES. Aktuella frågor har härvid varit digitalisering och konvergens av media, telekommunikation och informationsteknik, både vad gäller den tekniska utvecklingen och de konsekvenser för medieområdet som följer härav. KM-gruppen har under året initierat utarbetandet av två rapporter om public service verksamheten i de nordiska länderna mot bakgrund av de många frågeställningar som public service verksamheten står inför, bl.a. nämnda tekniska utveckling. KM-gruppen har vidare givit stöd bl.a. till filmkulturella ändamål och till projekt inom området för film och media.

Utgifter till aktivitetsstyrning/administration: 206 TDKK

1-2222-1 Nordiska film- och TV-fonden					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	19.905.000	19.905.000	19.477.000	100%	Fondstyret

Föremål

Nordisk film- och TV-fond har till uppgift att främja produktion och distribution av nordiska audiovisuella verk (film och TV). Fonden kan delta i finansieringen av audiovisuella produk-tioner av hög kvalitet, omfattande alla former av fiktion (spelfilm, TV-fiktion, TV-serier) samt kreativa dokumentärfilmer, som är ägnad för biografvisning, videodistribution, TV-visning och/eller andra distributionsformer, och som anses ha en tillfredsställande marknads /publik-potential i Norden. Särskild hänsyn tas till produktioner riktade till barn och unga.

Prioriteringar i 2002

Ett nytt avtal för Nordisk Film- och TV-Fond trädde ikraft den 01.01.2000. Avtalet gäller för en femårsperiod, dvs. fram till den 31.12.2004. Avtalet är, liksom det föregående avtalet, inriktat på att främja produktion och distribution av nordiska audiovisuella verk av hög kvalitet, (se ovan). NFTF:s verksamhet är också inriktad på andra filmkulturella åtgärder, såsom filmfestivaler, workshops och seminarier samt vidareutbildning av professionellt verksamma inom film- och TV-området.

Resultater i 2000

Av en totalram på NOK 71 113 204 i 2000, beviljade Fonden projektstöd för NOK

66 240 824 till produktion av 23 spelfilmer, 5 TV-serier, 5 kortfilmer, 22 dokumentärfilmer, projektutveckling av 21 filmprojekt och distribution av 14 filmer. Fonden förvaltade DKK

1 750 000 från Nordiska Ministerrådet till filmkulturella- och distributionsändamål.

Av Fondens filmer med premiär under 2000, har de tre filmerna "Sånger från andra våningen" (Anderssons Filmproduktion/Andersson), "Dancer in the dark" (Zentropa/Trier) och "Trolösa" (SVT Drama/Ullmann) deltagit i huvudkonkurransen vid filmfestivalen i Cannes, och varav tre av de mest åtråvärda prisen gick till två av filmerna.

Internationellt sett var år 2000 ett särskilt succerikt år som har synliggjort att Norden kan göra film i världsklass. Projekt med stark nordisk förankring har haft större möjligheter för bred europeisk finansiering och internationellt samarbete än de projekt som endast har en nationell förankring.

1-2224-2 Andre indsatser i nordisk film- og mediesamarbeide					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	0	4.121.000	4.244.000	70%	MR-K/EK-K

Föremål

Syftet med bevillningen har varit att främja det nordiska samarbetet inom området för film och media. Samtliga bidragsposter har förvaltats av Styrningsgruppen för Nordiskt kultur- och massmediesamarbete (KM-gruppen). Bevillningen är, med hittillsvarande syfte, fr.o.m. år 2002 sammanslagen med budgetposten för Styrningsgruppen för Nordiskt kultur- och massmediesamarbete.

Prioriteringar i 2002

Bevillningen är fr.o.m. år 2002 sammanslagen med budgetposten 1-2220-2, Styrningsgruppen för Nordiskt Kultur- och Massmediesamarbete.

Resultater i 2000

Under år 2000 har satsningar gjorts på projekt inom multi/interaktiva medier, filmkulturell verksamhet i regi av Nordisk Film- og TV-Fond, vidareutbildning av professionellt verksamma inom film- och TV-området, nordisk kort- och dokumentärfilm genom Filmkontakt Nord, nordisk filmfestival-verksamhet genom Scandinavian Films, projekt avs. TV/Film- samarbete för barn och unga, det flerkulturella samhället samt på samnordisk informationstjänst betr. medieutvecklingen i Norden genom Nordiskt informationscenter för medie- och kommunikationsforskning (Nordicom).

1-2228-3 Nordiskt informationscenter för medie- och kommunikationsforskning (Nordicom)						
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	NMR fin. 00	Bud.disp av	Kontrakt
DKK	1.548.000	1.548.000	1.518.000	23%	Institutionen	2000-02

Föremål

Nordicoms uppgift är att genom informations- och dokumentationsverksamhet främja och vidareutveckla det nordiska samarbetet vad gäller forskningsområdet medier och kommunikation. Syftet är att bidra till en fruktbar medieforskning, en konstruktiv mediepolitik och utveckling av mediebranschen i de nordiska länderna samt stärka utbytet med europeiska och internationella mediemiljöer. Institutionen skall genom olika kanaler förmedla kunskap om forskningen till olika brukargrupper i samhället samt främja kontakterna mellan nordiska forskare och internationella forskningsmiljöer.

Prioriteringar i kontrakten

Nordicom avser att genomföra en mer genomgripande förändring av forskningsdokumenta-tionen. Syftet är att förbättra och öka utnyttjandet av den information Nordicom förmedlar till sina brukare. Förändringsarbetet skall bl.a. utmynna i ett antal nya eller uppdaterade tjänster av relevans för Nordicoms brukare. Arbetet skall vidare inriktas på uppdatering av institutionens databaser samt på att utveckla och effektivisera Nordicoms Internettjänster.

Planerade utgifter till ledning och administration: 270.000 DKK

Resultater i 2000

Under år 2000 har främst fem aktiviteter dominerat Nordicoms arbete: 1.utveckling av nya Nordicom-tjänster på Internet, 2.utarbetande skrifter på engelska i syfte att bl.a. presentera den nordiska medieforskningens bredd och djup. 3.utarbetande av översikter över medieägandet i de nordiska länderna ur ett baltiskt, europeiskt och internationellt perspektiv samt insamling av uppgifter till ny mediestatistik. 4. deltagande i europeiskt och internationellt samarbete rörande audiovisuell statistik, 5. intensifiering av forskningsinformation om barn och ungdom i den digitala tidsåldern, (fortsatt etableringen av ett International Clearinghouse for Children and Media Violence).

Kontrakt: Uppfyllt
Ekonomi: Inga anmärkningar
Ledning och administrativa utgifter: 262.000 DKK

1-2229-3 Nordisk Journalistcenter (NJC)						
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	NMR fin. 00	Bud.disp av	Kontrakt
DKK	3.163.000	3.163.000	3.101.000	77%	Institutionen	2000-02

Föremål

NJC:s överordnade uppgift är att erbjuda vidareutbildning för journalister i de nordiska länderna, de baltiska länderna och i Nordvästra Ryssland. Institutionen arrangerar den årliga huvudkursen på åtta veckor, olika seminarier, korta kurser och konferenser för journalister vid dagspress, radio, TV och andra medier. Målet är att upprätthålla en kärna av mediefolk med särskilda förutsättningar att se Norden som en kulturell och politisk enhet och som i detta perspektiv kan se Nordens plats i Europa.

Prioriteringar i kontrakten

NJC planerar att i högre grad utnyttja nätverket av de mest kvalificerade journalister, forskare och experter i de nordiska länderna och förmedla deras kunskaper i undervisningen vid institutionen. Vidare avser man att öka antalet gemensamma nordiska arrangemang samt öka flexibiliteten avseende vilka temakurser som skall erbjudas. NJC vill under perioden också öka samarbetet med andra nordiska institutioner samt fortsätta och vidareutveckla kursverksamheten i Baltikum och Nordvästra Ryssland.

Planerade utgifter till ledning och administration: 1.644.000 DKK

Resultater i 2000

Under år 2000 har NJC, utöver den ordinarie verksamheten med vidareutbildning av journalister genom "innehållskurser", engagerat sig i nya arbetsområden. Detta gäller främst utvecklingsprojektet om rekrytering och utbildning av journalister med etnisk minoritetsbakgrund. Utarbetad projektrapport har i stor grad lagt grunden för diskussion om förändringar betr. hållning i mediemiljön. Under år 2000 avhölls 25 kurser och seminarier i NJC:s regi. Av dessa var 6 för nordiska journalister och 19 för journalister i närområdena. Totalt deltagarantal var 603, 139 nordiska journalister och 464 journalister från närområdena. 21 stipendiater från närområdena besökte under året nordiska redaktioner och utbildningsinstitutioner.

Kontrakt: Uppfyllt
Ekonomi: Inga anmärkningar
Ledning och administrativa utgifter: 1.705.000 DKK

Konstområdet

1-2230-2 Nordiska litteratur- och bibliotekskommittén, Nordbok					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	7.262.000	7.062.000	6.888.000	89%	MR-K/EK-K

Föremål

Nordbok är en av Nordiska ministerrådets konstkommittéer med litteraturen och folkbiblioteken som sitt fackmässiga område: Nordbok skall utveckla och stärka det nordiska samarbetet när det gäller kunskapen om och utbredningen av nordisk litteratur både för barn och vuxna, utveckla och stödja särskilda åtgärder för utbredningen av litteratur på minoritetsspråk i Norden samt stärka och stödja samarbetet mellan de nordiska folkbiblioteken i Norden, Nordens närområden och Europa. Det läggs vikt vid åtgärder som kan värna om och stärka den nordiska språkgemenskapen och främja nordisk språkförståelse. Tyngdpunkten inom verksamheten är att det ständing finns ett betydande utbud av kvalitetslitteratur från alla nordiska länder tillgängligt på flera nordiska språk. Nordbok är ett rådgivande organ för Nordiska ministerrådet och Nordiska kulturfonden.

Prioriteringar i 2002

Kommitténs policyförberedelse inför fältet och ministerrådet kommer att fortsätta, bl.a med att skapa sammanhang mellan litteratur- och bibliotekssamarbetet. Bibliotekspolitiken skall utvecklas som ett instrument i informations-, och nätverkssamhället och globaliseringens utfordringar tas upp. Målet med stödordningarna är: översättningsstöd inom Norden ca. 150 st., översättningsstöd till baltiska språk ca. 20 st. och ca. 10 st. från de baltiska språken till nordiska. Översättarsstipendier ca 3 st. Folkbiblioteksstöd till ca. 20 projekt ink. författarbesök i nordiska

folkbibliotek, stöd till ca. 20 kurser och projekt. Nordiska författarkurser 4 st. samt en översättarkurs. Tidskriften Nordisk Litteratur skall utvecklas som ett eget projekt och utkommer 2 ggr/år istället för en och informerar om Nordisk litteratur inom och utanför Norden.

DKK 890.000 anvendes til Nordisk Råds Litteraturpris. Der nedsættes en arbejdsgruppe med repræsentanter for bedømmelseskomitéen og Nordbok med den opgave at udarbejde forslag til, hvordan administrationen og samarbejdet kan udvikles og effektiviseres bl.a. således, at oversættelsen af nominerede værker kan anvendes også i en bredere sammenhæng og således at der opnås en bredere eksponering af priskandidaterne.

Det är avsatt DKK 800 000 till genomförandet av Nordiska biblioteksveckan.

Av bevillningen planeras 800 TDKK brukas till aktivitetsstyrning/administration. Sekretariatsfunktionen tas om hand av Bibliotekstyrelsen i Danmark.

Ökning i överensstämmelse med Rådets budgetrekommendation till biblioteksveckan.

Resultater i 2000

Bibliotekstyrelsen i Danmark övertog den 1. Januari 2000 administrationen av Nordbok-sekretariatet. Nordbok-kommittén är även i framtiden ansvarig för kommitténs drift, fackliga och kulturpolitiska profil.

Översättningsstöd inom Norden beviljades till 163 titlar, 20 titlar fick översättningsstöd till baltiska språk. På folkbibliteksområdet fick sammanlagt 24 projekt stöd varav 13 författarbesök i nordiska folkbibliotek. Sammanlagt 4 författarkurser och en översättarkurs fick stöd. Nordbok stödde Nordiska biblioteksveckan och 7 andra litteraturprojekt. Tidskriften Nordisk Litteratur utgavs med en upplaga på 32 000 ex, med prenumeranter i 63 länder. Nordbok journalispris utdelades. Nordbok arrangerade tre seminarier på Bok & Biblioteksmässan i Göteborg. Förutsättningarna till att bevilja översättningsstödet från Baltikum till Norden är etablerade, så att stödordningen kan utvidgas. Nordbok har satsat på att förstärka informationen med bl.a en ny hemsida.

Utgifter till aktivitetsstyrning/administration: 765 TDKK

1-2238-1 Sleipnir – resestipendieordningen för unga konstnärer i Norden					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	2.558.000	2.558.000	2.609.000	97%	Styr.gr
Derav adm. utgifter	400.000	Förvaltningskontrakt med Nordiska Instituttet för Samtidskonst, Nifca			

Föremål

Programmets målsättning är att öka rörligheten inom Norden bland unga (under 36 år) professionella nordiska utövande inom alla konstarter samt att uppmuntra dem att resa i hela Norden och Nordens närområden, dessutom att stimulera till kunskap om och nytänkande kring nordisk kultur, att främja nordisk identitet och språkförståelse samt att etablera nya samarbetsformer mellan konstarterna. Programmet fortsätter under åren 2002-2003. Stipendierna beviljas av Sleipnirkommittén, som består av representanter för Nordiska ministerrådets konstkommittéer och Nordiska Film- och TV-fonden.

Prioriteringar i 2002

En analog ordning för konstnärers resor från Nordens närområden till Norden fortsätter inom ramen av ministerrådets närområdesprogram och administreras av de nordiska informationskontoren i dessa områden. Det läggs vikt vid att ansökningarna kan behandlas snabbt och effektivt med hög kvalitet.

Resultater i 2000

Sammanlagt 469 ansökningar varav 332 fick ett resestipendium. Fördelningen mellan konstarterna var: Teater 29 st. (11 %), dans 43 st. (17 %), bildkonst 130 st. (30 %), design 32 st. (8 %), arkitektur 11 st. (4 %), musik 55 st. (17 %), film och tv 19 st. (6 %), litteratur 13 st. (7 %).

Fördelningen mellan länderna var: Danmark 81 st (25 %), Färöarna 1 st, Finland 51 st (14 %), Island 9 st (3,5%), Norge 104 st (32 %), bosatta i andra länder 6 st (2 %). Utöver resor mellan de nordiska länder beviljades stipendier från Norden till närområden på följande sätt: 9 st till Estland, 8 st till Lettland, 9 st till Litauen och 24 st till Ryssland, sammanlagt 34 stipendier.

Administrativa utgifter: 384 TDKK

1-2239-2 Det nordiska kulturarvet (Nordiska museikommittén)					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	1.136.000	1.536.000	1.566.000	42%	Komittén

Föremål

Museikommittén är en expertgrupp för Nordiska ministerrådet. Den skall främja, vidareföra och synliggöra det nordiska samarbetet inom hela sitt fackområde. I alla aktiviteter eftersträvas en hög nordisk profil, hög kvalitet och nordiskt mervärde. Kommittén fokuserar på nätverksbyggande och utbyte av facklig erfarenhet för att förbättra det nordiska samarbetet på museiområdet. Museikommittén är ett rådgivande organ för Nordiska ministerrådet och Nordiska kulturfonden.

Prioriteringar i 2002

Prioriteringar för året är etablera nya samarbetsprojekt och synliggöra museerna i det nordiska kultursamarbetet genom information, seminarier och nätverksbyggande samt projektstöd. Kommittén har en ny mandatperiod för åren 2002-2004, under perioden skall kommittén fokusera på samarbetet mellan arkiv, museer och bibliotek i koordinering med ministerrådets andra organ. Kommittén samarbetar med Nordiska kulturfonden för att återetablera konceptet "Årets Nordiska utställning", genomföra en fortbildningskurs för museichefer som pilotprojekt och slutföra projektet för bevaring av industriminnen i Baltikum.

Av bevillningen planeras 150 TDKK brukas till aktivitetsstyring/administration. Sekretariatsfunktionen tas om hand av Nordiska ministerrådets sekretariat.

Resultater i 2000

"Årtusendeskiftet med barn och unga" paraplyprojekt i samråd med kulturministrarna gavs stöd till 8, främst samnordiska utställningsprojekt, som verkställts under året. Projektet avslutades med en evauleringskonferens i november år 2000. Tre projekt med fokus på tillgänglighet till museerna, som påbörjades under 1999 har slutförts under år 2000. Därtill har kommittén beviljat bidrag till ytterligare ett seminarium på området och ordnat ett seminarium för samarbete mellan samhällets minnesorganisationer: museer-, arkiv- och bibliotek. Kommittén stödde sammanlagt 13 projekt varav 5 var seminarier på olika aktuella temaområden, 2 delstöd till utgivning av museidokumentation och 6 projektstöd, som t.ex stöd till nordisk mobilitet för museitjänstemän. Det största enskilda projektet var initieringen av Nordisk Museiledarkurs. Kommittén var remissinstans för Nordiska kulturfonden.

Utgifter till aktivitetsstyrning/administration: 121 TDKK.

1-2244-1 Särskilda aktiviteter på konstområdet					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	0	0	795.000	14%	MR/EK-K

Föremål

Målet med anslaget är att i överenstämmelse med aktuella prioriteringar uppfånga nya initativ för att förstärka samarbetet inom konstområdet.

Prioriteringar i 2002

Budgetposten ingår i posten 1-2203-2 "Strategiska kultursatsningar".

Resultater i 2000

Med budgetposten har man möjliggjort aktuella mindre evalueringar och kunnat stöda strategiarbetete för minoritetskulturer. Projektstöd till ett antal intitiativ som är av tvärfacklig karaktär eller faller mellan gränserna av de olika sektorerna.

1-2246-2 Skandinaviska föreningens konstnärskollegium i Rom					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	792.000	792.000	653.000	100%	Styret

Föremål

Kollegiets målsättning är att ställa uppehållslokaler i Rom till rådighet för nordiska konstnärer samt att tillvarata egendom och bibliotek som har tillhört "Skandinaviska föreningen i Rom för konstnärer och vetenskapsutövare". Kollegiet erbjuder lokaler från 1 till 4 månader.

Prioriteringar i 2002

Kollegiet kommer sannolikt att ha flyttat till nya lokaler i början av året. Målsättningen är att hitta lokaler som har kapacitet till att ta emot 5 konstnärer på en gång i stället för det nuvarande 4. Dessutom undersöks möjligheten att hitta ateljéer/arbetsrum.

Resultater i 2000

Sammanlagt 200 söknader, varav 60 % bildkonstnärer. 48 st. 1 månaders uppehåll.

1-2256-2 Nordiska musikkommittén, Nomus					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	6.070.000	6.070.000	5.590.000	100%	Komittén

Föremål

Nomus är en av Ministerrådets konstkommittéer med musik som sitt verksamhetsområde. Kommittén skall främja, vidareförmedla och utveckla kunskapen om det nordiska musiklivet och musiksamarbetet i Norden. Verksamheten skall omfatta musiklivets alla delar. Kommittén driver egna musikprojekt, deltar i samarbetsprojekt samt fördelar projektstöd. NOMUS informerar om nordiskt musikliv inom och utanför Norden samt är priskommitté och administrerar Nordiska rådets musikpris. NOMUS är ett rådgivande organ för Nordiska ministerrådet och Nordiska kulturfonden.

Prioriteringar i 2002

Kommittén skall utveckla samarbetet med de samnordiska musikinstitutionerna och musiknätverken samt fördjupa kontakten med de nationella institutionerna och organisationerna både inom och utanför musikområdet. En fokusering skall göras på internordisk musikinformation. En internetbaserad informationsverksamhet skall permanentas och fungera som nordisk portal för musiksamarbete, bl.a. genom publicering av Nomus-katalogen.
Det är avsatt 1.500.000,- DKK till finansiering av Orkester Norden.
Av bevilgningen planlegges 1.070 TDKK anvendt til aktivitetsstyring/administrasjon. Sekretariatsfunksjonen ivaretas av Svenska Rikskonserter i Stockholm.

Ökningen till Orkester Norden i 2001 vidareföras i 2002 i överensstämmelse med Rådets budgetrekommendation.

Resultater i 2000

Svenska rikskoncerter i Stockholm övertog den 1 januari 2000 administrationen av Nomus-sekretariatet. Nomus-kommittén är även i framtiden ansvarig för kommitténs drift, fackliga och kulturpolitiska profil.

En stor repertoarundersökning om nordiska symfoniorkestrars repertoar under 1900 talet slutfördes och publiceras år 2001. Sammanlagt 22 nya kompositioner beställdes av lika många artister/ensembler som uruppförde/skall uruppföra verken. Bidrag till 22 samnordiska turnéer/festivaler, 15 kurser/symposier, två samnordiska musiknätverk, ett internetprojekt. Barn och ungdom, Västnorden samt Åland prioriterades. Tidskriften Nordic Sounds utgavs med fyra nr, upplaga 6000

ex, disttribution i 96 länder. NOMUS-katalogen utkom i 2000 ex. Och distribueras runt hela världen. Nordiska rådets musikpris utdelades. Bidrag till Orkester Norden utdelades. Kommittén beställde en ny komposition från Danmark till Orkester Nordens sommarturné i Norge, Sverige och på Åland. Av det totala projektverksamheten omfattade 53 % projekt, som riktas mot barn- och ungdomsverksamhet.

Utgifter till aktivitetsstyrning/administration: 1.334 TDKK.

1-2255-3 Konstkommittén teater och dans i Norden						
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	NMR fin. 00	Bud.disp av	Kontrakt
DKK	6.690.000	6.690.000	6.796.000	94%	Komittén	2000

Föremål

Konstkommittén för teater och dans i Norden är en av ministerrådets konstkommittéer med professionell teater, musikteater och dans som sitt fackmässiga område. Kommittén eftersträvar en hög nordisk profil och skall skapa ett nordiskt mervärde inom hela sitt verksamhetsområde. Seminarier: kommittén driver seminarieverksamhet främst på vidare- och efterutbildningsområdet, stödfunktion: kommittén administrerar en stödordning för gästspel gästanställningar och projekt mellan de nordiska länderna och information: den bedriver informations- och rådgivningsverksamhet. Teater och dans i Norden är ett rådgivande organ för Nordiska ministerrådet och Nordiska kulturfonden.

Prioriteringar i kontrakten

Initiativ och genomförande av nordisk efter- och fortbildning på fackfältet teater och dans förstärkts ytterligare med aktuella temaområden. Kommitténs roll som samfinansiär och aktiv samarbetspartner förstärks. Kommittén stöder kvalitativa gästspel mellan de nordiska länderna, förmedlar gästanställningar mellan de nordiska teatrarna och stöder projektverksamhet inom sitt professionella fackfält. Det läggs speciell vikt på projekt med barn och unga.

760.000 DKK avsatt till Nordiska amatörteaterrådet, har skilts ut från kommitténs verksamhet till särkilt projektstöd.

Planerade utgifter till ledning och administration: Ny kontrakt utarbetas 2001.

Resultater i 2000

Förmedling av scenkonst: Nordisk sektion på tre internationella festivaler "Primo-festival för modern dans", "Baltic Circle Theatre Festival", Helsingfors, "New Baltic Dance festival", Vilnius. Stöd till 45 gästspel mellan nordiska länder och Balticum, 10 gästansättelser av scenkonstnärer, projektstöd till 10 nordiska och 3 baltiska projekter. Kompetenceutveckling: "dramaturgi – det sceniske språk" nordiskt symposium, "Volt" – första nordiska nycirkus-konferansen, barnteaterseminariet "Bravo" i samarbete med Finska ASSITEJ. "Danser brug ditt fag"-seminariet. Två vidaretubildningskurser inom scenhantverk. Projektutveckling: Fleråriga utvecklingsprojektet "Nordisk dans för kamera" för koreografer och filmregissörer. Initiering av nordiska projekt, stöd till pedagog- och elevnätverk och konstfacklig forskning. Service: information om nordisk scenkonst, egen hemsida, två nr. av publikationen "Norden kallar Norden". Stöd till Nordiska amatörteaterrådet.

Kontrakt: Uppfyllt
Ekonomi: Inga anmärkningar
Ledning och administrativa utgifter: 2.019.000 DKK.

1-2257-3 Nordisk kunstnersentrum Dalsåsen					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
NOK	1.618.000	1.618.000	1.574.000	100%	Centret
Motsvarar i DKK	1.472.000	1.472.000	1.401.000		

Föremål

Dalsåsens huvudmål är att främja och utveckla det nordiska samarbetet inom konst-, konsthantverks-, och arkitekturområdet genom att driva gästateljéer och annan konstnärlig verksamhet. Centret omfattar fem ateljéer samt därtill hörande fem lägenheter, två gästrum, en träverkstad samt en administrationsbyggnad med lägenhet.

Prioriteringar i 2002

Institutionen erbjuder sammanlagt 60 stipendiemånader för sina gästateljéer. Det organiseras mindre seminarier och föreläsningar.

Resultater i 2000

Gästateljéerna delades på följande områden: bildkonst, design, konsthantverk och arkitektur. Totalt utdelades 59,5 stipendiemånader, i genomsnitt har en konstnär arbetat 4 månader i Dalsåsen. Styret har valt konstnären. Stipendiemånaderna fördelades nationsvis Norge 8,5, Sverige 0,5, Danmark 3,5, Finland 12,5, Island 0, Närområden 7,5, Europa 18,5, andra 9. Procentfördelningen var Norden 42 %, närområden 13 % , Europa 31 % och andra 14 %.

Det organiserades mindre seminarier, workshops och föreläsningar.

1-2258-3 Nordiska institutet för samtidskonst - Nordic Institute of Contemporary Art, NIFCA						
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	NMR fin. 00	Bud.disp av	Kontrakt
EUR	1.102.500	1.102.500	1.127.700	95%	Institutionen	2001-03
Motsvarar i DKK	8.194.000	8.194.000	8.381.000			

Föremål

NIFCA skall vara en spjutspetsinstitution som synliggör resultaten av konstnärligt skapande i Norden och har en övergripande koordineringsroll av samtida nordiska bildkonsten. Institutionen främjar produktion, visning och kritik av samtida konst. Uppgifterna är: Förmedling: initiering, koordinering och produktion av projekt och utställningar.

Information: information om sin verksamhet och nordisk samtidskonst.
Kritik: att ha en kritisk och debattväckande roll.
Mobilitet: gästateljéer och resestipendier för konstnärer
Service: information om, dokumentation av och kommunikation kring samtida konst i Norden. NIFCA är också ett rådgivande organ för Nordiska ministerrådet och Nordiska kulturfonden.

NIFCA fungerar som sekretariet för Nordiska resestipendieordningen SLEIPNIR för unga konstnärer (under 36 år).

Prioriteringar i kontrakten

NIFCA skall koncentrera arbetet på områden där institutionens flexibilitet kan göra en skillnad i förhållande till det övriga konst- och kulturfältet. Koordinering: kontaktskapande och informationspridning inom fackområdet, planering av framtida projektverksamhet, utveckling av kuratorsamarbete i Norden. Förmedling: utveckling av nya former för utställnings-, och seminarieprojekt stöd till konstprojekt i Norden. Service: operativ användning av WWW, publikationsverksamhet. Kritik: utge relevant information både om sin egen verksamhet och det nyskapande i den nordiska visuella kulturen. Mobilitet: vidareutveckling av gästateljéprogrammet och konstnärernas resestipendieordning Sleipnir.

Planerade utgifter till ledning och administration: 253.000,- EUR

Resultater i 2000

Efter omfattande förändringar i NIFCAs arbete har verksamhetet fått ny dynamik.

Förmedling: formulering av 15 nya projekt, som förverkligas från år 2001, samt genomföring av 8 mindre projekt, avveckling av tidigare NKKK. Viktigaste utställningar, NORDEN-Contemporary Art from Northern Europe, Wien, Nordiska webgalleriet n2art, fotoutställningen existence, Fitting Room och Open på Sveaborg och Blind room i Oslo. Huvudseminarieriet Photography- curatorial practice, Helsingfors, och organisering av ca. 30 kuratorbesök. Information: Etablering av nyhetsbladet "Nifca-info, första upplaga 5000 ex, utarbetning av informationsfolder om NIFCAs aktiviteter, utarbetning av digitalt baserad informations- och kommunikationsstrategi, utveckling av hemsidor. Kritik: Stöd till tidskriften NU:Siksi-Index, som utkom med 5 nr. Mobilitet: Sammanlagt 447 ansökningar till ateljéstipendier, 57 konstärer från hela Norden och närområdena tilldelades 139 månaders ateljevistelsestipendier. Inledning av evalueringen av gästateljeprogrammet.

Kontrakt: Uppfyllt
Ekonomi: Inga anmärkningar
Ledning och administrativa utgifter: 265.100 EUR

Nordiske kulturhus

1-2270-3 Nordens Hus i Reykjavík						
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	NMR fin. 00	Bud.disp af	Kontrakt
ISK	66.017.000	66.017.000	64.064.000	88%	Institutionen	1999-2001
Motsvarer DKK	6.602.000	6.602.000	5.766.000			

Formål

Nordens Hus i Reykjavík, Norræna húsið, startede sin virksomhed i 1968. Huset skal være et nordisk kulturcenter og et bindeled mellem Island og øvrige nordiske lande. I husets virksomhed bliver der lagt særlig vægt på formidling inden for kultur-, undervisnings- og forskningsområderne, samtidigt med at det står for omfattende informationsvirksomhed om nordisk samfunds- og næringsliv.

Prioriteringer i kontrakten

År 2001 er det tredje og sidste år for gældende mål- og resultatskontrakt. Institutionen har valgt tre satsningsområder, som er nødvendige for at tilpasse virksomheden nye tider og for at huset skal kunne fungere godt i fremtiden. Prioriteringerne bygger alle på en modernisering og prioritering af husets "infrastruktur". Satsningsområderne er bibliotekets drift og modernisering, økonomistyring og husets vedligeholdelse. Kulturprojekter med vægt på litteratur, sprog og information, samt børn og unge er prioriterede områder.

Institutionen skal have en ny kontrakt for perioden 2002-2004.

Et beløb på DKK 150.000 er reserveret i basisbevillingen til vedligehold og investeringer.

Planlagte udgifter til ledelse og administration: Ny kontrakt udarbejdes i løbet af 2001.

Resultater i 2000

Året 2000 var et positivt år for NHR og driftsresultatet viser et overskud på ca. 2,4 mill. ISK. Institutionens virksomhed som et nordisk kulturcentrum blev indholdsmæssigt vellykket. Samarbejdet som en medspiller inden for det øvrige store nordiske kultrufeltet har formået at garantere bedre kvalitet af programmet og bedre udnyttelse af resurserne. Programrepertoaret vagte både publikums og mediernes opmerksomhed og fik en positiv kritik. Det blev betydningsfuldt at i temaprogrammerne løfte frem kunstnere og artister som står på tærskelen til en stor nordisk karriere. Programmet blev gennemført i en stor grad med støtte fra eksterne projekt- og samfinansiering (ca. 30% af totalbudgettet). Langt den største del af institutionens aktiviteter kommer under Norden søjlen, men Nærområderne har dog en lille andel.

Kontrakt: Opfylt
Økonomi: Ingen bemærkninger
Ledelse og administrative udgifter: 49.717.000,- ISK

1-2272-3 Nordens Hus på Færøerne						
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	NMR fin. 00	Bud.disp af	Kontrakt
DKK	9.569.000	9.569.000	9.607.000	74%	Institutionen	1999-2001

Formål

Nordens Hus på Færøerne, Norðurlandahúsið, startede sin virksomhed i 1983. Husets opgave er at formidle nordisk kultur på Færøerne og færøsk kultur i de øvrige nordiske lande, samtidig med at huset har en vigtig funktion som færøsk kulturhus. Færøernes Landstyre finansierer dele af husets drift. Bidraget udgør 8% af Ministerrådets basisfinansiering.

Prioriteringer i kontrakten

Nordens Hus på Færøerne satser på et aktivt samråd og samarbejde med relevante organer inden for det nordiske samarbejdet, og man satser specielt på at udvikle det eksisterende samarbejde med Nordens Institut på Åland, Nordens Institut på Grønland og Nordens Hus i Reykjavik. Nordens Hus vil i samarbejde med universitetet på Færøerne udarbejde et kvalitativt rapporteringssystem for programvirksomheden.

Satsningsgsområder er: Kulturprojekter for børn og unge; Kulturprojekter for voksne, IT, PR og Media og udarbejdelse af et nyt produktionskoncept for husets cafeteria.

Et specielt beløb på DKK 500.000 er reserveret i basisbevillingen til husets vedligehold og investeringer.

Planlagte udgifter til ledelse og administration: Ny kontrakt udarbejdes i løbet av 2001.

Resultater i 2000

Huset har fortsat lagt vægt på arbejde med børn og unge, store arrangementer for voksne, IT og samarbejde med de nordiske kulturbyer i 2000. Endvidere har huset etableret en abonnementsordning til film og kammermusik og ved postomdelt materiale udvidet kundergruppen. Huset samarbejder aktivt med de nordiske huse og institutter og lægger vægt på arbjede i Vestnorden. Hovdevægten har været på de tre områder: Norden til Færøerne, Færøerne til Norden og stotte til den færøske kultur på Færøerne. Huset har støttet koncerter i Europa, én udstilling i New York, koncerter i USA, samt koncerter i Nærområderne.

Kontrakt: Opfylt
Økonomi: Ingen bemærkninger
Ledelse og administrative udgifter: 3.311.000,- DKK

1-2274-3 Nordens institut på Åland (NIPÅ)						
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	NMR fin. 00	Bud.disp af	Kontrakt
EUR	227.400	218.000	220.500	81%	Institutionen	99-01
Motsvarer DKK	1.690.000	1.620.000	1.639.000			

Formål

Nordens Institut på Åland blev oprettet i 1985. Instituttets opgave er at styrke det ålandske kulturliv, fremme Ålands aktive deltagelse i det nordiske samarbejde og udvikle samarbejdet mellem Åland og de øvrige nordiske lande på det almenkulturelle område, med særlig vægt på kunstområdet, undervisning og forskning. Ministerrådets bevilling dækker instituttets projektvirksomhed og direktørens løn. Øvrige udgifter, ca. 300.000 FIM, dækkes af Ålands landsskabsstyrelse og indgår ikke i instituttets regnskab.

Prioriteringer i kontrakten

NIPÅ søger alsidighed i sine programaktiviteter, men vil i aftaleperioden satse flest ressourcer inden for tre områder: Børne- og ungdomskultur, forankring af professionel teaterkunst på Åland og synliggørelse af professionel kulturvirksomhed på Åland. Herudover vil institutionen drive kulturudveksling mellem Åland og det øvrige Norden.

Institutionen skal have en ny kontrakt for perioden 2002-2004.

Bugdgetforhøjelsen er kompensation for større udgifter omkring bestyrelsesmøder p.g.a. nye vedtægter.

Planlagte udgifter til ledelse og administration: Ny kontrakt udarbejdes i løbet av 2001.

Resultater i 2000

Under år 2000 har NIPÅ bibeholdt og forøget det høje aktivitetsniveau som blev lagt i 1999. Instituttets aktiviteter nåede ud til sammenlagt 32.072 deltagere og publikummer, næsten en fordobling i forhold til 1999. Indholdet i virksomheden var tilfredsstillende. Aktiviteterne blev gennemført som planlagt og mål- og resultatskontrakens mål blev opfyldt, både kvantitativt og kvalitativt. Antallet aktiviteter produceret/arrangeret af NIPÅ, eller med støtte fra NIPÅ var i 2000 på 225. I 1999 var antallet 219.

NIPÅ har i kraft af informationsprojektet "Se Norden" haft en stor gennemslags-

kraft i de ålandske medier, med forøget synlighed af instituttet og dets mange aktiviteter.

NIPÅ gennemførte et seminar, med 70 gæster fra det ålandske kulturliv, som deltog i en evaluering af instituttets virksomhed og i en bredere diskussion om kulturen på Åland i dag. Feed-back'en til instituttet var meget positiv.

Kontrakt: Opfylt
Økonomi: Ingen bemærkninger
Ledelse og administrative udgifter: 109.300,- EUR

1-2277-3 Nordens Institut på Grønland (NAPA)						
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	NMR fin. 00	Bud.disp af	Kontrakt
DKK	4.231.000	4.231.000	4.233.000	86%	Institutionen	1999-2001

Formål

Nordens Institut på Grønland blev oprettet i 1986 i samarbejde med Grønlands hjemmestyre og Nuuk kommune. Instituttets opgave er at styrke det grønlandske kulturliv, fremme Grønlands aktive deltagelse i det nordiske samarbejde og udvikle samarbejdet mellem Grønland og de øvrige nordiske lande, med særlig vægt på kultur-, undervisnings- og forskningsområderne. Grønlands hjemmestyre finansierer en del af Instituttets virksomhed. Dette bidrag udgjorde i 2000-regnskabet 576.000 DKK.

Prioriteringer i kontrakten

NAPA skal være projektorienteret inden for hovedsatsningsområderne almenkultur, uddannelse og forskning. Øget indsats bliver lagt på styring og koordinering af egne initierede projekter. Samarbejdet med de andre nordiske kulturinstitutioner skal udvikles og forbedres. NAPA skal aktivt initiere og medvirke i nordiske kulturfestivaler på Grønland og forøge mulighederne for engagement for professionelle kulturarbejdere. Institutionen skal have en ny kontrakt for perioden 2002-2004.

Planlagte udgifter til ledelse og administration: Ny kontrakt udarbejdes i løbet av 2001.

Resultater i 2000

Under året fik NAPA en ekstern finansiering til sine projekter på 275.000 DKK foruden normalbevillingen fra Nordisk Ministerråd og Grønlands hjemmestyre. Dette medførte at NAPA's egne projekter kunne have en højere profil og være større i deres omfang. Det kan konstateres at de fleste projekt bliver dyrere i forhold til antal deltagere end hvad modsvarende projekter havde været i det øvrige Norden på grund af høje rejsekostnader, men at dette er et faktum, som også NAPA må rette sig efter.

Et vellykket projekt mellem finner og estlændinger gjorde at NAPA åbnede et samarbejdsprojekt med det baltiske nærområdet. Dette har resulteret i en meget god kontakt med Nordisk Informationskontor i Tallinn. Med hjælp af hjemmesiden og udarettet mediekampanjer er det lykkedes NAPA at få større spalteplads og TV dækning end nogen sinde tidligere. Samarbejdet med Grønlands kulturhus, Katuaq, kan anses for at være på et professioelt plan med gensidigt samarbejde. Dette forhold har fortsat store udviklingsmuligheder.

Kontrakt: Opfylt
Økonomi: Ingen bemerkninger
Ledelse og administrative udgifter: 2.689.000,- DKK

1-2279-2 Vedlikehold av kulturhusene					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.af
DKK	1.066.000	1.066.000	1.043.000	100%	MR/EK-K

Formål

De nordiske kulturhuse på Færøerne og Island har revideret deres langsigtede vedligeholdsplaner. Midlerne skal bidrage til at planlægge og dække vedligeholdsoppgaver som der ikke er plads til indenfor husenes ordinære budgetrammer.

Prioriteringer i 2002

Etter ansøgning fra kulturhusene vil midlerne blive disponeret i samsvar med husenes langsigtede vedligeholdsplaner og iht. deres egne vurderinger av de mest nødvendige reparationsoppgaver.I det ordinære budget for husene, er der i tillæg reserveret DKK 150.000 og DKK 500.000 til henholdsvis Nordens Hus i Reykjavik og Nordens Hus på Færøerne til vedligehold og investeringer.

Resultater i 2000

Budgetposten blev delt i to, da der skal laves stort vedligeholdsarbejde i begge de nordiske huse. På Færørerne er arbejdet lavet med baggrund i en 3-års reparationsplan som blev udarbejdet i 1999 og en tilstandsrapport udarbejdet i 2000.

I Reykjavik tog arbejdet udgangspunkt i en to-års reparationsplan som blev udarbejdet i 1998, og som skulle være gennemført inden en længere plan blev udarbejdet. En detaljeret 10-års reparationsplan for årene 2001-2010 blev udarbejdet i 2000.

Andre kultursatsinger

1-2234-2 Samisk kulturvirksomhed					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.af
DKK	3.901.000	3.901.000	3.817.000	100%	MR/EK-K

Formål

Formålet med bevillingen er 1) at styrke det samiske samarbejde på kulturområdet og 2) at støtte Samerådet, som er en paraplyorganisation for samiske organisationer i Finland, Sverige Norge og Rusland. Samerådet er en regeringsuafhængig og frit opererende organisation og et kulturpolitisk og politisk samarbejdsorgan, som skal arbejde for at fremme den samiske befolknings økonomiske, sociale og kulturelle stilling. Medlemmerne af rådet har NGO-status. Bevillingen til kultursamarbejet forvaltes af et kulturudvalg udnævnt af samiske kunstnerorganisationer i Norden og af Samerådet.

En del af bevillingen er øremærket som støtte til Samisk Kunstnerråd, DKK 663.000

Budgetposten dækker såvel samisk kulturvirksomhed som nordisk samesamarbejde i øvrigt.

Prioriteringer i 2002

Der vil fortsat blive lagt vægt på projekter, som fremmer og udvikler det samiske samarbejde på kulturområdet. Ministerrådets støtte til det samiske samarbejde vil i løbet af 2002 blive taget op til vurdering i lyset af konklusioner fra Samisk Kulturpolitisk Plan. Samerådets endelige behandling af planen er blevet udskudt og forventes først klar slutningen af 2001.

Endvidere vil Ministerrådets samarbejde i forhold til samiske sager blive vurderet i lyset af blandt andet det nyetablerede Samisk Parlamentarisk Råds virksomhed og det uformelle sameministersamarbejde.

Samerådets arbejde knyttet til Arktisk Råd fortsætter med status som permanent deltager.

Samisk Kunstnerråd fortsætter arbejdet med at fremme et fælles nordisk samarbejde med en samordning af samisk kunst og kulturpolitik for de nordiske lande som målsætning.

Resultater i 2000/2001

Samerådet har blandt andet prioriteret følgende temaer;samerådets rolle i international sammenhæng, samepolitisk indflydelse i lyset af øget europæisering, urfolkspolitiske strategier i nordområderne og strategivalg i forhold til selvstyre.

Samisk Kunstnerråd har igangsat et IT-projekt hvis formål er at gøre det enklere for samiske kunstnere at formidle sine produkter, både billedkunst, litteratur, joik, teater, m.m. Samisk Kunstnerråd har endvidere påbegynt arbejdet med at finde mulige samarbejdspartnere for etablering af en fremtidig kunst og kulturfond for samere, andre urbefolkninger og minoriteter i Europa, m.h.p. såvel individuelle som fælles projekter

Der har været afholdt to uformelle sameministermøder vedrørende samespørgsmål, hvoraf sametingspræsidenterne har deltaget i ét. Ændrede vedtægter for det nye samarbejde, hvor det fastslås, at der skal være nær tilknytning til Nordisk Ministerråd, har været drøftet og forventes vedtaget i løbet af 2001.

NMR holdes informeret om de sager som tages op, og sameministermøderne forudsættes at fungere som høringsinstans for NMR i sager vedr. samiske spørgsmål. NMR bistår og vejleder i øvrigt i forberedelse og opfølgning af sager, som tages op på møderne. Finansiering af Samisk Parlamentarisk Råd har blandt andet været på dagsordenen.

1-2296-2 Nordiska kulturprojekt i utlandet					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	6.657.000	6.657.000	6.514.000	98%	Ledn.gr.

Föremål

Budgetposten utgör basen för samnordiska målinriktade kulturprojekt i syfte att öka kunskapen om nordisk kultur internationellt och att befrämja det nordiska kultursamarbetet med länder och regioner utanför Norden.

Prioriteringar i 2002

En projektplan för åren 2001-2004 beslöts på ministerrådets möte i juni 2000. Planen omfattar kulturprojekt med det västliga närområdet Skottland, Irland, Hebriderna, Shetland, Orkney-öarna. Projektet indleds på sommaren 2001 och löper till hösten 2002. Projektet omfattar musik, litteratur, film, bildkonst i olika former, utställningar och nordiska inslag på festivaler. De självstyrande områdena integreras i projekten, likaså barn – och ungdomskultur. En stor del av projekten planeras och genomförs i samarbete med de samnordiska organen inom kultursektorn. Projektet syftar till att bygga nätverk.

Vid sidan om det västnordiska projektet fortsätter vikingautställningarna i USA och Kanada. Utställningen Vikings – The North Atlantic Saga, som öppnades i Washington i april 2000, visas i början av år 2002 ännu i Los Angeles, varefter den under sommaren 2002 visas i Ottawa/Hull, Kanada, för att under slutet av år 2002 visas i Minneapolis. Utställningen Full Circle, också den med vikingatema, öppnades i Newfoundland i juni 2000, och har sedan dess turnerat i Kanada. Under år 2002.

Utställningen turnerar i USA.

Av bevillningen planeras 300 TDKK brukas till aktivitetsstyring/administration (länderna finansierar ledn.gr. ordinära möten). Sekretariatsfunktionen tas om hand av Nordiska ministerrådets sekretariat.

Resultater i 2000

Huvudsatsningen år 2000 var Vikings – The North Atlantic saga, som öppnades i Washington i april. Utställningen har producerats av Smithsonian Institutions, Museum of Natural History. I förberedelsearbetet deltog en expertgrupp från Norden.

Utställningen har lånat material från mer än 30 muséer i Norden, Europa och Kanada.

Utställningens budget var USD 3 miljoner, varav NMR:s andel USD 1 miljon.

De nordiska ambassaderna i Washington och generalkonsulaten i New York bidrog med omfattande sidoprogram kring utställningen, både i Washington och New York.

I Washington sågs utställningen av nästan 2 miljoner besökare. I New York sågs utställningen av 300.000 besökare. Utställningen har också väckt stor genklang i amerikansk media, mer än 100 tidskifter har skrivit om den. Också amerikansk

TV har sänt program om utställningen, samt andra program med kopplingar till vikingatiden och Norden.

Utställningens katalog, som har sålts i över 100.000 ex., tilldelades år 2001 ett pris. Katalogen har av Society for American Archaeology utsetts till årets bok inom sitt område.

Utgifter till aktivitetsstyring/administration: 289 TDKK.

1-2298-2 Indsatser mod fremmedfjendtlighed					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.af
DKK	0	0	1.596.000	72%	MR/EK-K

Formål

Formålet med bevillingen har været at skabe et grundlag for gennemførelse af de prioriterede satsninger mod fremmedfjendtlighed, der indgår i Ministerrådets strategi på området.

Prioriteringer i 2002

Budgetposten blev integreret i ministerrådets ordinære virksomhed i 2001, bl.a. via budgetpost 1-2203-2 "Strategiske kultursatsninger" og denne særskilte budgetpost blev således nedlagt.

Resultater i 2000

Følgende projekter, som startede i 1998, fortsatte i 1999 og 2000:

"Multikultur - online", udvikling af en databank om flerkulturelle aktiviteter.

"Role Models", en TV-serie om ledende personer med forskellig etnisk baggrund.

"Nordisk Identitet i udvikling", en tegne- og digtekonkurrence for børn og unge med offentliggørelse af de bedste bidrag i de forskellige nordiske lande.

Uddannelse af Idrætsledere og "Nordisk Gymnastik mod racisme", hvor idrætsledere fra Norden samles for at samordne indsatser til modarbejdelse af fremmedfjendlighed, danne erfaringsnetværk og øge integration i idrætslivet.

"Världen i Norden", en musikfestival, arrangeret skiftevis af de nordiske lande. Formålet har været at styrke festivalens flerkulturelle dimension.

Følgende projekter blev bevilget til afholdelse i løbet af 1999:

"Seminar for journalister", et seminar arrangeret af Nordisk Journalistcenter med deltagelse af journalister fra Nordvest-Rusland, Estland, Letland og Litauen.

Tegnefilmserie, som skal visualisere det nordiske syn på ligestilling som en del af kulturel mangfoldighed.

Følgende projekter startede i 1999:

"Vitt Oljud – Nordiske Mörker," et projekt initieret af Statens Museum för Kunst i Sverige, hvor man med udgangspunkt i musik med racistiske budskaber - white power musik – ønsker at give ungdommen et aktuelt perspektiv på racisme og fremmedfjendtlighed i Norden.

Alle projekter forventes afsluttet senest ved udgangen af år 2000.

1-2299-2 Sessionslandenes kulturprogram					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.af
DKK	0	0	204.000	100%	MR-K/EK-K

Formål: Bevillingen blev afsat i forbindelse med nysatsningen inden for kulturområdet 1994-96 og er senere fortsat til delvis finansiering af kulturarrangementer i overensstemmelse med sessionslandets prioriteringer.

Prioriteringer i 2002: Sessionslandenes kulturprogram er over årene blevet et nationalt ansvar.

Resultater i 2000: Bevillingen blev anvendt til forskellige musikarrangementer og kunstudstilling på nettet i forbindelse med sessionen i Reykjavik.

1-2545-1 Nordenundervisning i udlandet					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.af
DKK	968.000	968.000	977.000	80%	Samarbejdsnævnet
Deraf adm. udgifter	50.000	Sekretariatet varetages af Nordisk Ministerråds sekretariat.			

Formål: Samarbejdsnævnet for nordenundervisning i udlandet er et samarbejdsorgan for de nordiske landes administrationer af sprogundervisning ved udenlandske universiteter. Nævnet er et rådgivende organ for Nordisk Ministerråd og andre instanser på sit sagsområde.
Samarbejdsnævnets hovedformål er at styrke og koordinere undervisningen i nordiske sprog og nordisk litteratur ved de udenlandske universiteter. Undervisning i nordiske sprog og nordisk kultur foregår ved over 200 universiteter forskellige steder i verden.

Prioriteringer i 2001: Nævnet vil dele sin virksomhed på tre hovedopgaver med omtrent en tredjedel af budgettet på hver opgave:

At bevilge støtte til at fremme samarbejdet mellem de lektorer, som underviser i nordiske sprog ved udenlandske universiteter. 2) At holde faglige, regionale konferencer for lektorerne. 3) At foretage større, regionale satsninger for at styrke samarbejdet mellem norden-undervisere/ institutioner.

Resultater i 2000: Totalt 27 ansøgninger til et sammenlagt ansøgt beløb på TDKK 1.550 indkom, heraf fik 14 bevilget midler til et sammenlagt beløb på TDKK 533.

De 14 bevilgede lektorsinitiativer fordeltes til følgende lande:

Bulgarien, Rusland, Finland, Schweitz, Island, Slovakien, Tyskland, Spanien, Polen, Østrig.

Årets lektorskonference blev afholdt i Berlin med temaer som blandt andet "Forholdet mellem tysk-sprogede lande og Norden" og "Europa i forandring: Hvor går Norden", "Historiske, officielle og nyfødte sprog – ny svensk sprogpolitik".

Nævnets regionale satsning i USA fortsatte og en særlig indsats i Japan for at fremme interessen for især nordisk kultur men også sprog har været under forberedelse med henblik på gennemførelse i 2001/2002.

Administrative udgifter : 41 TDKK (Landene betaler nævnets rejseudgifter)

Utbildnings- och forskningssamarbetet

De nordiska utbildnings-och forskningsministrarna har som överordnat mål för samarbete att profilera Norden som en föregångsregion för utveckling av mänskliga resurser. Norden skall framstå som ett intressant utbildnings-och forskningsområde för både Europa och resten av världen. Samtidigt får man genom nordiskt samarbete ett aktivt forum för politisk behandling av aktuella frågor av gemensamt intresse, utväxling av goda erfarenheter och utveckling av innovativa nordiska initiativer på området.

I strategin för utbildnings-och forskningssamarbetet 2000-2004 kan man finna tre huvudpunkter: samtidighet, sammanhang och synlighet. Implementeringen av strategin under det första året har koncentrerat sig på dessa huvudpunkter.

Samtidighet: Ett av utgångspunkterna för strategin är att nordiskt samarbete inom utbildnings-och forskningssektorn skall aktualiseras och den politiska förankringen förstärkas. Relevanta nationella problemställningar skall i högre grad tas upp på den nordiska agendan. Som resultat av detta kan nämnas, att utbildnings-och forskningsministrarna på sina möten har behandlat aktuella gemensamma temaområden som t.ex. "Social snedrekrytering till högre utbildning ", "Framtidens goda högskola" samt "Dimensionering av universitet-och högskoleutbildning".

Aktuella teman har också behandlats på ordförandeskapens temakonferenser Værdier og visioner - uddannelsernes rolle i det nye årtusinde" och " Udfordringar for det nordiske forskningssamarbejde" under det danska ordförandeskapet samt " Utbildningens och forskningens verkningar på den regionala utvecklingen " under det finska ordförandeskapet.

En av förutsättningarna för en starkare politisk förankring är, att väsentliga utbildnings-och forskningspolitiska frågor lyfts fram från både Nordiska rådets och Ministerrådets sida och att man förstärker samarbetet mellan dessa två organisationer. En annan utfodring är också att sektorns rådgivande organ i större utsträckning identifierar högaktuella politiska problemställningar och lyfts upp på ministerrådets dagordning.

Sammanhang: Utbildnings-och forskningsstrategin har som syfte att skapa en större helhet och sammanhang i det nordiska samarbetet inom sektorn. Detta innebär, att små projekt och aktiviteter samt stipendieprogram skall formas till större helheter. Alla stödordningar skall evalueras och på basis av evalueringsresultaten skall man omvärdera deras roll och syfte i framtiden. De nordiska samarbetesprogrammen inom utbildning och forskning skall utvecklas så att deras verksamhet effektiveras och görs mera synlig och användarvänlig. De nordiska institutionernas framtida roll skall också omvärderas i samarbete med institutionernas ledning.

Särskild vikt skall läggas på tvärsektoriella teman, t.ex. mobilitet, informationssamhällets krav och virtuell undervisning, forskningssamarbete inklusive utveckling av nordiska spetsenheter och forskarskolning samt livslångt lärande. De fyra rådgivande ledningsgrupperna (NSS, Högut, Fovu och FPR) har haft ett gemensamt årligt möte med det aktuella ordförandeskapet , vars syfte har varit att samla alla grupper för att diskutera tvärsektoriella gemensamma teman och att knyta ihop den politiska och den operationella nivån.

Synlighet: Strategin på utbildnings-och forskningsområdet fokuserar också på det faktum, att det nordiska samarbetet inom området inte är tillräckligt synligt i förhållandet till kvaliteten på verksamheten. Det är dessutom relativt svårt att finna information om nordiskt samarbete som är riktad till den stora allmänheten. Därför skall man satsa på effektivare synliggörande av det nordiska samarbetet inom utbildnings-och forskningssektorn på alla nivåer.

Resultaten skall synliggöras på konferenser som organiseras av ordförandeskapen, ledningsgrupperna och institutioner. Inom ramen av nordiska ministerrådet har man också påbörjat ett projekt för att förbereda den webbaserade synligheten av samarbetet. I projektets första fas är det fråga om att etablera en portal för utbildnings- och forskningssamarbetet med interaktiva linkar mellan Ministerrådets hemsida och alla program och aktiviteter inom sektorn. Mera vikt skall också läggas på lansering av ministerrådets projekt och publikationer.

Det nordiska skolsamarbetet (NSS) för förskola, grundskola och ungdomsstudier har valt värdegrunder, livslångt lärande, kvalitet och synliggörelsen som de prioriterade områdena i sin

handlingsplan 2000-2004, vilket även avspeglar sig i budgeten för 2002. I de nordiska länderna tecknas en bild av en mer öppen skola där det satsas på växelverkan med det omgivande samhället, på tydliggörelse och förmedling av värdegrunder, på arbete i språk och kultur samt inte minst på att skolan aktivt och motiverande påbörjar barns och ungas väg mot livslångt lärande. NSS har bl a tillsatt en arbetsgrupp om livslångt lärande som arbetar med att skolan som lärande organisation naturligt skall ha ett livslångt lärande-perspektiv. Helhetstänkande i skolan och sambandet mellan barnomsorg och grundskola är ett annat centralt samarbetsområde. Ett projekt om värdegrunder i skolan fokuserar på demokrati som värdegrund både i skolplanen, i det konkreta utvecklingsarbete i skolorna samt på de visioner barn och unga har om framtidens demokrati i skolan, vilket ingår som en del i firandet av Nordiska rådets 50 års jubileum. Synliggörande av den nordiska gemenskapens språkliga gemenskap talar för att mobiliteten även fortsättningsvis bör stödjas för att öka barns och ungas inblick i de övriga nordiska ländernas språkliga och kulturella förhållanden. Nordplus-junior kommer att under 2002 vidareutvecklas mot bakgrund av en evaluering, som har till syfte att finna ett helhetstänkande inom de nordiska stipendie- och utvecklingsprogrammen. Nordplus-mini, inom grundskolenivån, lanseras och skall bidra till att så tidigt som möjligt ge unga i Norden konkreta nordiska erfarenheter, lära dem att skapa kontakt med andra unga i Norden och motivera dem till nordiskt språk- och kulturförståelse. Långt mer av den största delen av budgeten på grundskole- och ungdomsutbildningsområdet går till stöd till liknande mobilitetsordningar.

Skolsamarbetet prioriterar samarbete med sådana aktörer, t ex län och kommuner, som till följd av decentralisering i de nordiska länderna fått nya utvecklingsuppgifter på skolområdet. Skolsamarbetet kommer att vidareutveckla Odin – det nordiska skoldatanätet som sammankopplar de nationella skolnätverken – till ett informations- och kommunikationsforum för den nordiska skolvärlden. På det internationella planet arbetar NSS speciellt med förhållandet till närområdena. NSS har ansvaret för att främja specialundervisningens utbildningskvalitet i de baltiske länderna genom projektet "A school for all". Ett angeläget projekt då kvaliteten på denna undervisning är avgörande för elevernas studieval och möjlighet till ett gott liv.

En handlingsplan för perioden 2000-2004 har utarbetats för samarbetet inom området folkupplysning och vuxenundervisning. Livslångt lärande är grundlag och utgångspunkten för den 5-åriga planen. Fokuseringen görs i ett livslångt lärande-perspektiv, vilket skall säkra en flexibel, användaranpassad och kvalitativ kompetensutveckling för vuxna, där det tas hänsyn till såväl personliga som ämnesmässiga kvalifikationer. Aktivt medborgarskap, motivation för vuxnas deltagande i utbildning och validering av realkompetens skall vara de centrala teman för en nordisk debatt och utredning. Nordiska initiativ inom området för livslångt lärande skall även identifiera möjliga nordiska perspektiv i förhållande till strategier inom framför allt EU/OECD. Styrgruppen Fovu lägger vikt på en aktiv dialog med en mångfald av aktörer och miljöer inom området samt på att ta till vara deras erfarenheter och kompetens.

Inom det nordiska samarbetet för högre utbildning kommer det överordnade målet för 2002 att vara livslångt lärande samt ett stärkande av kunskapsområdet. Utöver detta skall ökad kvalitet i utbildningen och synliggörandet av Ministerrådets arbete utgöra centrala fokus på området. Arbetet med att stimulera till ökad mobilitet kommer att få förnyad kraft genom utvärderingen av alla mobilitetsprogrammen inom utbildningsområdet. Nordplus-programmen kommer även i fortsättningen att vara ett viktigt redskap och reflektera prioriteringarna i det nordiska samarbetet. Problemställningar knutna till transnationell utbildning och virtuella läromiljöer kommer att få ökad uppmärksamhet och spela en central roll i den nordiska utbildningspolitiska debatten.

På bakgrund av Nordisk sprogpolitik (november 1998) har det nordiska språksamarbete utvecklats till en väsentligt tvärsektoriellt satsningsområde, förankrat hos utbildnings- , forskningsministrarna samt kulturministrarna. Nordiska Ministerrådet språkpolitiska referensgrupp har lagt ramarna för ett nytt Nordmål program 2000- 2004 med huvudsatsningsområdena inom; De icke skandinaviska språken, barn och ungas språkförståelse, utveckling av ett nordiskt språknätverk, tolkning, och synliggörelsen av det nordiska språksamarbetet. Utläggningen av verksamheten gjordes i 2001 till Senter for internasjonalt univeristetssamarbeid (SIU). Uppföljning av nordiska satsningar under det europeiska språkåret 2001 skall bidra till, att skapa en

klarare bild av de nordiska språkens status på tröskeln till det 21. århundrade, speciellt i förhållande till det engelska språket. Näringslivets täta samarbete i Norden ger nya möjligheter och utmaningar som bör följas upp. Det skall arbetas för att styrka de Nordiska språkens status i ländernas utbildningssystem. Referensgruppen medverkar till, att språksamarbetet prioriteras högt i utvecklingen av stipendie- och utväxlingsprogrammerna. Ministerrådets många språkaktiviteter skall utnyttja synergieffekter och synliggöras på nätet.

I ljuset av vetenskapssamhällets fortlöpande utbredning och en tilltagande globalisering får Nordens förmåga att utveckla spetskompetens i gränsområdet mellan modern informations- och kommunikationsteknologi å den ena sidan och forskning och utbildning å den andra sidan ökad betydelse. Ministerrådet önskar fortsättningsvis säkra en modern och framsynt rådgivning om vetenskapssamhällets utveckling. Vikt läggs på att tillgänglig IT-teknologi och IT-infrastruktur utnyttjas inom forskning och utveckling. Fokus har bl.a. satts på IT som verktyg för undervisning, inlärning och personnätverk, virtuell undervisning samt på användning och utveckling av Internet. Inom det nordiska forskningsprogrammet Språkteknologi arbetar man på att ge de små nordiska språken en plats i en digitaliserad värld.

Utmaningen för det nordiska samarbetet inom forskning och forskarutbildning är att utveckla Norden till ett regionalt forskningsområde som ett led i strävan att utveckla An European Research Area (ERA). Nordisk forskning och forskarutbildning skall uppfylla samhällets behov för högt kvalificerat vetande. Målet är att stärka de områden där Norden kan hävda sig internationellt där de nordiska länderna har speciella intressen och förutsättningar. De nordiska länderna står dessutom inför utmaningen att lyckas attrahera ett tillräckligt antal forskare främst inom naturvetenskaperna och att få unga människor intresserade av en forskningskarriär i allmänhet. Utmaningarna under 2002 kommer bl.a. att vara att prova konceptet om nordiska Centres of Excellence som en överbyggnad på motsvarande nationella koncept som också kallas sentre for fremragande forskning eller spetsforskningsenheter. Det finns dessutom goda möjligheter att utvidga samarbetet inom forskarutbildning, eventuellt i form av nordiska forskarskolor.

Nordiska ministerrådet använder en stor del av budgeten på direkta stöd av forskningssamarbete i form av tidsbegränsande forskningsprogram, stödordningar och högt specialiserade forskningsinstitutioner. Forskningsprogrammen skall bidra till ett formaliserat samarbete mellan nordiska forskargrupper och en kompetensutveckling i de nordiska länderna på områden som är politiskt högt prioriterade. Programmen stöder etablering av nätverk, forskarutbildning och mobilitet, medan grundkostnaderna för forskningen finansieras nationellt. Nordisk Forskaruddannelsesakademi (NorFA) stöder forskarutbildning och forskarmobilitet främst i form av forskarnätverk och forskarutbildningskurser.

De nordiska forskningsinstitutionerna fungerar som nordiska kompetenscentra på ofta mycket specialiserade forskningsområden där de nordiska länderna sett en fördel i att gå ihop om en gemensam institution. Institutionen har som uppgift att bedriva forskning på internationell nivå i nära samarbete med nationella och internationella forskningsinstitutioner.

Budgetutvecklingen: Utbildnings- och forskningssamarbetet				
TDKK	2002	2001	2000	Ändring 01-02
	01-priser	01-priser	00-priser	Pct.
Budget	193.066	194.954	191.110	-1,0

Söjlefördelning: Utbildnings- och forskningssamarbetet		iallt 2002: 193.066 TDKK
Norden	Närområdena	Europa
169.898 (88%)	11.584 (6%)	11.584 (6%)

Generella utbildnings- och forskningsinsatser

1-2505-2 Disposisjonsmidler - Uddannelse og Forskning					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.af
DKK	1.981.000	1.981.000	1.938.000	86%	MR/EK-U

Formål — Dispositionsmidlerne anvendes til at finansiere politisk relevante projekter, der initieres i det løbende budgetår og giver mulighed for at opfange og støtte vigtige tiltag, der ikke kunne forudses ved budgetteringen. Dispositionsmidlerne er således et vigtigt redskab til initiering og gennemførelse af formandslandets prioriteringer.

Prioriteringer i 2002 — Dispositionsmidlerne vil blive anvendt til finansiering af prioriteringer fra formandskabet, der ikke dækkes af andre bevillinger, samt – i overensstemmelse med formålet – til imødekommelse af pludseligt opståede behov.

Resultater i 2000 — Der er i 2000 bl.a. givet bevillinger til: Oceanklimaforskning, Epidemiologiprogrammet, seminariet om EU's nye uddannelsesprogram, opfølgning af strategi vedrørende MR-U's synlighed, kortlægning af realkompetence, omstrukturering af Nordisk Samisk Institut samt til gennemførelse af Formandskabets temakonference

Skolsamarbete

1-2510-1 Nordisk skolesamarbejde (NSS)					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.af
DKK	3.757.000	5.428.000	4.911.000	96%	Styret NSS

Formål — Skolesamarbejdets overordnede mål er at gøre skolen bedre i Norden. Styregruppen for nordisk skolesamarbejde (NSS) har følgende hovedopgaver:

- rådgive MR-U i spørgsmål om nordisk skolesamarbejde
- medvirke til at gennemføre MR-Us strategi for nordisk uddannelses- og forskningssamarbejde
- udforme og gennemføre en 5-årig handlingsplan for skolesamarbejde
- have tilsynsfunktion i forhold til nordiske aftaler på området

Prioriteringer i 2002 — NSS handlingsplan 2000-2004 konkretiseres gennem en årlig virksomhedsplan, denne vil år 2002 afspejle det norske formandskabs prioriteringer. Følgende områder prioriteres højt i handlingsplanen: Værdier, livslang læring, kvalitet og synliggørelse.

Av bevillingen planlægges 500 TDKK anvendt til aktivitetsstyring/administration. Sekretariatsfunktionen ivaretages af Nordisk Ministerråds sekretariat.

Resultater i 2000

NSS virksomhed har år 2000 været koncentreret om udvikling af følgende hovedområder: Indhold: På værdiområdet er der igangsat et projekt med fokus på demokrati i skolen. Samarbejdet vedrører 3 niveauer: læseplansudvikling på myndighedsniveau, netværkssamarbejde mellem forskere og lærere, der udvikler konkrete projekter på institutionsniveau og initiativer for elever, hvor der skal arbejdes med visioner. En tænketank er etableret med henblik på at udrede muligheder for og etablere projekter om livslang læring på skoleområdet. Der er igangsat udvikling af det nordisk skoledatanet Odin.

Nærområdeprojektet "A school for all" kom i gang, hvor det er hensigten at fremme kvaliteten af specialundervisningen på grundskole-/ungdomsuddannelsesniveauet i de baltiske lande.

Mobilitetsprogrammer: Et forslag om etablering af et Nordplus–mini blev forelagt NSS i juni, og siden er der arbejdet videre med selve programteksten. Tilsvarende har NSS også udviklet Nordplus-junior med udgangspunkt i evalueringen fra 2000.

Tre store projekter blev afsluttet: Entreprenørskabsprojektet, lærerrolleprojektet og evaluering i skolen.

Udgifter til aktivitetsstyring/administration: 443 TDKK

1-2512-1 Nordplus-junior					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	9.582.000	9.382.000	9.180.000	98%	Styret NSS
Derav adm. utgifter	402.000	Sekretariatet tas om hand av Internationella programkontoret för utbildningsområdet, Sverige			

Föremål

Nordplus-junior är ett stipendieprogram som riktar sig till elever och lärare i gymnasieskolan inom de nordiska länderna. Sedan hösten 1997 är Svenska EU Programkontoret, numera Internationella programkontoret för utbildningsområdet, ansvarigt för administrationen av Nordplus-junior. Internationella programkontorets kontrakt har förlängts och kommer gälla intill utgången av år 2001.

Prioriteringar i 2002

Förutsättningen för att kunna få Nordplus-junior stipendier är, att det ingås ett avtal mellan de deltagande skolorna, som fastsätter lärarnas och elevernas rättigheter och plikter. Följande stödformer kan ansökas om:

- stipendier till elever
- stipendier till lärare
- reseutgifter till elever och lärare
- planläggnings- och initieringsarbete
- samt till incitament/stöd till lärarutbyte
- stöd till lärarutgifter

Evaluering över programmet blev klart i marts 2001.
Budgetökning i överensstämmelse med Rådets budgetrekommendation.

Resultater i 2000

År 2000 har 1.487 elever och 402 lärare mottagit stipendiemedel. Totalt behandlades 378 ansökningar mot 367 år 1999. Antalet beviljade ansökningar för år 2000 är 287 mot 296 år 1999.

Administrativa utgifter: 360 TDKK

1-2514-1 Elevudveksling Vestnorden					
Valuta	Budsjett 02	Budsjett 01	Budsjett 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	1.708.000	1.708.000	1.671.000	100%	Styret-NSS
Derav adm. utgifter	160.000	Sekretariatet ivaretas av Foreningene Norden			

Formål

Den særskilte støtte til elevudveksling mellem Vestnorden (Island, Grønland og Færøerne) og det øvrige Norden skal ses på baggrund af de betydelig større rejseomkostninger, som er forbundet med elevudveksling til og fra Vestnorden. Samtidig er projektets formål at øge den nordiske kultur- og sprogforståelse samt kendskabet til de øvrige nordiske landes samfundsforhold.

Prioriteringer i 2002

Elevudveksling Vestnorden er forlænget til og med år 2001. I 2001 er der som opfølgning på evauleringerne af de forskellige mobilitetsprogrammer på grundskoleområdet igangsat et eftersyn med sigte på en større samordning af de forskellige programmer fremover. Elevudveksling Vestnorden blev evalueret i 1999.

Resultater i 2000

I 2000 deltog der 60 skoleklasser med i alt 1.256 skoleelever i udvekslingen inden for Elevudveksling Vestnorden, hvilket er ca. 28% under niveauet i 1999. Faldet i antallet af deltagere fra 1999 til 2000 er primært sket i Sverige, Norge, Danmark og Island.

I 2000 kom ca. 26% af deltagerne fra Vestnorden (primært Island). Ca. 74% af deltagerne kom fra "Østnorden" (Norge, Sverige, Finland, Åland og Danmark) og primært fra Danmark og Norge.

Administrative udgifter: 149 TDKK.

1-2516-1 Nordplus-mini					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	5.667.000	5.367.000	3.251.000	99%	Styret NSS
Derav adm. utgifter	500.000	Sekretariatet tas om hand av Föreningarna Nordens Förbund			

Föremål

Det huvudsakliga målet för pilotprojektet är att utveckla en nordisk mobilitetsdidaktik som kan utgöra ytterligare ett underlag för utvecklingen av Nordplus-mini och som kan vara med och säkra att nordiska medel används så att den nordiska språk- och kulturförståelsen ökas.

Föreningarna Nordens Förbund, FNF, är ansvarigt för projektet. Handläggning av ansökningar sker i de nationella Föreningarna Norden i de fem nordiska länderna och i de tre självstyrande områdena. Beslut om medelstilldelning skall baseras på en geografisk fördelning mellan de fem länderna och de tre självstyrande områdena, men med hänsyn tagen till antalet inkomna ansökningar i respektive land och dessas kvalitet. Medlen fördelas först när Föreningarna Norden ser antalet inkomna ansökningar.

Inom ramen för pilotprojektet skall cirka 2.300 elever (inklusive lärare) få stöd till ett besök i ett annat nordiskt land. Erfarenheterna av resorna, tillsammans med erfarenheter från administrationen av projektet ligger därefter till grund för en rapport om resultatet av pilotprojektet.

Prioriteringar i 2002

Bidrag till resa kan erhållas för elever i de tre äldsta klasserna i grundskolan (plus elever i Danmarks tionde klass), men en flexibilitet i åldersgruppen medges ner till den fjärde klassen från slutet (12-åringar). Bidrag till resa kan också erhållas för medföljande lärare och eventuell annan ledare. Antalet lärare och eventuella ledare som får stöd får dock ej överskrida det antal som det aktuella transportsällskapet (flyg/båt /tåg/buss) kräver för att kunna arrangera resan som en gruppresa. Nordplus-mini pilotprojektet förlängs till och med utgången av 2001. Budsjettøkning i henhold til rådets budsjettrekommendasjon.

Resultater i 2000

Under år 2000 har Föreningarna Norden beviljat Nordplus-mini stipendier till 166 klasser, 3464 elever och 349 ledare. Danmark hade flest ansökningar. Antalet ansökningar och bevillingar var färre på hösten p.g.a. klasserna i större utsträckning väljer att åka på våren än hösten.

Vid utdelning krävs det att klasserna ska ha minst tre dagars och mest 7 dagars gemensamt pedagogiskt program med den mottagande skolan. Inbjudan från mottagande skola är obligatorisk. Skolorna ska redovisa förberedande aktiviteter och pedagogiskt uppföljning av besöket. Alla skolor måste i ansökan visa en fullständig budget med egen finansiering.

Nordplus-mini har annonserats ut på hemsidor, i skoltidningar, nyhetsbrev och föreningen Nordens tidningar.

Administrativa utgifter: 264 TDKK.

Folkeopplysning og voksenopplæring

1-2520-2 Styringsgruppen for nordisk folkeopplysning og voksenopplæring (FOVU)					
Valuta	Budsjett 02	Budsjett 01	Budsjett 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	2.912.000	2.912.000	2.550.000	99%	St.gr. FOVU

Formål

Styringsgruppen for samarbeidet innen folkeopplysning og voksenopplæring, FOVU, skal arbeide for fornyelse og utvikling innen området i Norden og utvikle samarbeidet med Nordens nærområder og øvrig internasjonalt arbeid.

Livslang læring er grunnlag og utgangspunkt for den 5-årige Handlingsplan 2000-2004 og fokuserer et livslang læring-perspektiv som skal sikre en fleksibel, brukertilpasset og kvalitativ kompetanseutvikling for voksne hvor det tas hensyn til både personlige og faglige kvalifikasjoner.

FOVU legger vekt på en aktiv dialog med mangfoldet av aktører og miljøer innen området og på å involvere deres erfaring og kompetanse.

Prioriteringer i 2002

Nye initiativer i 2002 vil ha utgangspunkt i den 5-årig handlingsplanen og formannskapets prioriteringer, bl.a. knyttet til lærings- og kompetansebegrepet, aktivt medborgerskap og voksnes deltakelse i utdanning. Initiativer innen livslang læring knyttes opp til rapporten fra NOMAD-prosjektet og kartleggingen om realkompetanse og vil også ha fokus på om det kan identifiseres noen spesielle nordiske perspektiver i forhold til strategier i henholdsvis EU/OECD.

Av bevilgningen planlegges 300 TDKK anvendt til aktivitetsstyring/administrasjon. Sekretariatsfunksjonen ivaretas av Nordisk Ministerråds sekretariat.

Resultater i 2000

Gjennom en årlig arbeidsplan har FOVU fokusert satsningsområder i Handlingsplan 2000-2004 og formannskapets prioriteringer. Det er bl.a. igangsatt to nye prosjekter. Kartlegging av landenes parallelle systemer for vurdering og godskriving av realkompetanse og Motivasjon for voksnes deltakelse i utdanning med spesiell oppmerksomhet mot korttidsutdannede. FOVU initierte i 1999 en nordisk fordypningsstudie om voksnes deltakelse i utdanning (NOMAD-prosjektet) basert på materiale fra OECDs Literacy-prosjekter IALS/SIALS som framlegger rapport våren 2001. Rapporten "Et nordisk løft for voksnes læring" beskriver satsingene i de nordiske land.

Det 2-årige demokratiprosjektet ble avsluttet med et seminar våren 2000 og FOVU har distribuert materiell fra prosjektet samt utviklet grunnlaget for et flerårig forskningsprosjekt, "Læring for aktivt medborgerskap".

I forhold til nærområdene har FOVU videreutviklet nettverksoppbygging mellom nordiske, baltiske og russiske prosjekter bl.a. gjennom oppstart av et 3-årig program for ledere i frivillige organisasjoner i NV-Russland.

Utgifter til aktivitetsstyring/administrasjon: 200 TDKK

1-2522-1 Støtteordningen for nordisk folkeopplysning og voksenopplæring					
Valuta	Budsjett 02	Budsjett 01	Budsjett 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	7.612.000	7.612.000	6.948.000	98%	St.gr. FOVU
Derav adm. utgifter	70.000	Sekretariatet ivaretas av Nordisk Ministerråds sekretariat			

Formål

Støtteordningen er et viktig redskap for å iverksette den 5-årige handlingsplanen for nordisk folkeopplysning og voksenopplæring gjenom å bidra til videreutvikling og fornyelse ved å stimulere fellesnordiske prosjekter innen området. Ordningen omfatter tre kategorier; mobilitetsstipend for folkehøgskoleelever, prosjekter i 5 nordiske studieforbundssammenslutninger (blokktilskudd) og enkeltprosjekter som kan søkes av øvrige studieforbund, folkehøgskoler og allmen voksenopplæring.

Prioriteringer i 2002

FOVU oppfordrer til samarbeidsprosjekter mellom ulike voksenopplæringsmiljøer og at bl.a. forskningsmiljøene inndras i prosjektene. Spredning av interessante prosjekterfaringer skjer gjennom seminar med brukermiljøene og tidsskriftet FOVU-Dialog. I samsvar med prioriteringer i handlingsplanen for 2001-2002 stimuleres spesielt prosjekter om motivasjon for voksnes deltakelse og læring for aktivt medborgerskap.

Resultater i 2000

Evalueringen av støtteordningen i 1999/2000 påpekte behov for kvalitative forbedringer i søknader og rapportering. FOVU hadde evalueringsrapportens forslag til høring og avholdt våren 2000 et seminar med brukermiljøene og utarbeidet deretter ny veiledning som understreker kvalitative kriterier og spredning av resultater. Informasjon er sendt flere fagtidsskrifter på området, bl.a. FOVU-Dialog og det er avholdt eget kontaktmøte med blokkorganisasjonene.

I 2000 var bevilgningen fordelt slik på de 3 kategorier: folkehøgskolestipend 2 MDKK, blokktilskudd 2,7 MDKK og enkeltprosjekter 2,248 MDKK. Det ble tildelt vel 300 elevstipend som er en liten økning fra 1999. 26 enkeltprosjekter ble tildelt støtte i 2000, en liten nedgang som refereres til redusert rammebeløp for denne kategori.

Administrative utgifter: 65 TDKK

1-2524-3 Nordens folkliga akademi (NFA)						
Valuta	Budsjett 02	Budsjett 01	Budsjett 00	NMR fin. 00	Bud.disp av	Kontrakt
SEK	7.423.000	7.423.000	7.321.000	73%	Institusjonen	1999-01
Motsvarer DKK	6.607.000	6.607.000	6.149.000			

Formål

NFA skal fremme utvikling, fornyelse og samarbeid innen området folkeopplysning og voksenopplæring. Dette skjer gjennom å være et faglig kompetansesentrum og forum for idé- og erfaringsutveksling for et bredt spekter av folkeopplysnings- og voksenopplæringsinstitusjoner i Norden.

NFA skal styrke den nordiske dimensjonen i internasjonal sammenheng og utfører informasjons- og serviceoppgaver for brukermiljøene, spesielt i forhold til Baltikum og EU.

Prioriteringer i kontrakten

Institusjonen skal ha ny 3-årig mål- og rammestyringskontrakt fra 2002. Virksomhetsområdene antas fortsatt å være konsentrert til kurs-, konferanse- og prosjektvirksomhet, dokumentasjons- og formidlingsarbeid samt nordisk og internasjonal nettverksbygging. Innen rammen for basisvirksomheten skal institusjonen utvikle faglig kompetanse som fremmer utvikling og fornyelse av metoder og samarbeidsstrukturer samt drive forskningsformidling. Til institusjonens drift og administrasjon knyttes spesielle oppgaver til utleie av internat og kurslokaler samt forvaltningsoppgaver bl.a. for Ministerådet/FOVU.

Planlagte utgifter til ledelse og administrasjon: Ny kontrakt utarbeides i løpet av 2001.

Resultater i 2000

NFA har fortsatt arbeidet med å tydeliggjøre sin profil som en attraktiv møteplass og et utviklingsmiljø for livslang læring samt videreutvikling av systemer for mål- og resultatstyring.

Til tross for at det i 1999 var utskifting i store deler av det pedagogiske personalet har institusjonen i 2000 opprettholdt en omfattende virksomhet og oppfylt kvalitets- og produksjonsmålene for nær alle virksomhetsområdene. Biblioteket benyttes aktivt i kurs- og konferansevirksomheten, spesielt stipendiatmåneden. NFA er partner i flere EU-prosjekter og administrerer 3 prosjekter innen Ministerrådets nærområdeprogram samt har flere forvaltningsoppgaver for FOVU.

Kontrakt: Oppfylt
Økonomi: Ingen bemerkninger
Ledelse og administrative utgifter: 4.034.918,- SEK

Högre utbildning

1-2530-2 Styringsgruppen for nordisk samarbeide innen høgre utdanning (HØGUT)					
Valuta	Budsjett 02	Budsjett 01	Budsjett 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	2.500.000	1.066.000	1.043.000	50%	HØGUT

Formål

HØGUT har som oppgave å fremme nordisk samarbeid innen høgre utdanning samt utvikle og styrke det nordiske utdanningsfellesskap. Dette gjelder samtlige postgymnasiale utdanningsnivå ved universitet og høgskoler.

Prioriteringer i 2002

HØGUT evaluerer sin handlingsplan 1999-2001 i løpet av 2001. En ny plan vil som overordnete mål inneholde en styrking av livslang læringprinsippet og kunnskapsgrunnlaget for utdanningsområdet. Styringsgruppen vil fortsatt fokusere økt kvalitet på utdanningen og synliggjøring av Ministerrådets arbeide. NORDPLUS-programmet er evaluert og er et sentralt virkemiddel for å nå de overordnete utdanningspolitiske mål.

HØGUT legger vekt på best mulige nasjonale forankring av sine prosjekter, og styringsgruppens brukermiljøer spiller en sentral rolle i arbeidet i tillegg til utdanningsministrenes og ordførerlandets prioriteringer. HØGUT vil fortsatt gi aktuelle innspill til den nordiske utdanningspolitiske debatt, og problemstillinger knyttet til transnasjonal utdanning og virtuelle læringsmiljøer vil få økt oppmerksomhet.

Av bevilgningen planlegges 800 TDKK anvendt til aktivitetsstyring/administrasjon. Sekretariatsfunksjonen ivaretas av Nordiska Ministerrådets sekretariat.

Resultater i 2000

HØGUT arrangerte i april en av NMRs temakonferanser i Reykjavik. Tema var finansiering av høgre utdanning, og hadde deltakere fra Norden, Baltikum, England, Kanada, Nederland og Europarådets sekretariat. Styringsgruppen har arbeidet med og støttet prosjekter innenfor finansiering, tentamensgyldighet, utdanningssystemene i et komparativt perspektiv, pedagogisk fornyelse, overenskomsten om tilgang til høgre utdanning, Bolognadeklarasjonens konsekvenser, nordisk antagningsmanual, nordisk utdanningsterminologi, kvalitet i utdanningen, oppfølging av Sigtunaavtalen, nordisk dimensjon i utdanningen, nettverkssamarbeide og utvikling av engelskspråklige Norden-websider.

HØGUT har ellers oppnevnt en rekke arbeidsgrupper og gitt mange oppdrag til kompetente utdannings- og forskningsmiljøer for å utarbeide forslag til oppfølging av styringsgruppens arbeid. Styringsgruppens medlemmer har videre deltatt i flere internasjonale konferanser og har gitt flere høringsuttalelser.

Utgifter til aktivitetsstyring/administrasjon: 708 TDKK

1-2532-1 Nordplus					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	30.538.000	31.972.000	30.284.000	100%	Högut
Derav adm. utgifter	900.000	Sekretariatet tas om hand av Senter for internasjonalt universitets-samarbeid, Norge			

Föremål

Nordplus (Nordiskt mobilitets- och samarbetsprogram för studenter och undervisningspersonal inom institutioner för högre utbildning i Norden) bygger på nätverkssamarbete. Nordplus har tre huvudmålsättningar: att stödja och intensifiera samarbetet mellan nordiska universitet och högre utbildningsinstitutioner, att öka antalet studenter som tar delar av sina studier i ett annat nordiskt land samt att höja utbildningskvaliteten vid de nordiska utbildningsinstitutionerna genom ökad mobilitet av undervisningspersonal. Programmet utgörs av mobilitetsstipendier till studenter och lärare samt stöd till utvecklingsprojekt, kurser och seminarier.

Prioriteringar i 2002

De prioriteringar som görs inom Nordplus-programmet relateras till Ministerrådets och Högut (Styrningsgruppen för nordiskt samarbete inom högre utbildning) prioriteringsområden samt till respektive ordförandelands särskilda prioriteringar. Huvudprioriteringar för 2002 är: deltagande av institutioner från väst-norden (Grönland, Färöarna och Island), nätverk som representerar små och smala ämnesområden, ökat antal utresande från Danmark till Finland samt nätverkens betoning av god balans och arbetsfördelning mellan student- och lärarutväxling.

Resultater i 2000

Sedan den 1 januari 1999 är SIU (Senter for Internasjonalt Universietssamarbeid) i Bergen ansvarig för administrationen av Nordplus-programmet, medan Högut är huvudansvarig för programmets genomförande samt för dess ämnesmässiga och politiska profil.

År 2000 inkom 307 ansökningar omfattande totalt 80,7 MDKK. Mobilitetsansökningarna utgjorde 52,4 MDKK. Summan av antalet ansökningar minskade i förhållande 1999, då antalet ansökningar var 341 och summan 84,2 MDKK. Mobilitetsansökningarna 1999 var dock högre, totalt 59,9 MDKK. Antalet ansökningar med baltiskt/ryskt inslag fördubblades under 2000 i förhållande till 1999. Högut utdelade 2000 cirka 3000 stipendier, vilket var en ökning med 100 stipendier från 1999. Nordlys-nätverket fick 10% av utdelningen. Lärarmobilitet, nätverksaktiviteter samt kurser fick 2000 större utdelning i linje med Högut prioriteringar.

En av anledningarna till minskningen av antalet ansökningar var att nätverken uppmanats att söka gå ihop till större nätverksenheter, vilket resulterat i en minskad ansökningskvantitet. En annan anledning är att rapporteringsrutinerna från nätverken till Nordplus förbättrats, vilket medfört mer realistiska ansökningar.

Administrativa utgifter: 785 TDKK

1-2534-2 Nordisk Sommeruniversitet (NSU)					
Valuta	Budsjett 02	Budsjett 01	Budsjett 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	1.066.000	1.066.000	1.043.000	100%	NSU

Formål

NSUs hovedoppgave er å fremme det nordiske forskningssamarbeidet gjennom å styrke vitenskapelig idé- og nettverksutvikling innen tverrfaglige problemområder som ikke har gitt grunnlag for felles nordiske forskningsprosjekter. Virksomheten bygger på at deltakere på tvers av fag, karriere, generasjoner, institusjoner og språk samles om felles studier knyttet til tverrvitenskapelige problemstillinger. NSU er en frivillig organisasjon som støttes med et virksomhetsbidrag fra NMR gjennom en årlig prosjektkontrakt.

Prioriteringer i 2002

Ministerrådets bidrag forutsettes benyttet til aktiviteter i form av nettverksskapende seminarer og aktiv publikasjons- og informasjonsvirksomhet. Administrative kostnader dekkes av egenfinansiering.

Resultater i 2000

Hovedaktivitetene med sommersesjon, vintersymposier og tidsskrift er gjennomført som planlagt. Organisasjonene har foretatt ytterligere organisatoriske justeringer for å redusere de administrative kostnader. Ministerrådets bidrag går utelukkende til konkrete aktiviteter.

Språkligt samarbete

1-2540-2 Nordisk Sprogråd					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.af
DKK	1.941.000	1.941.000	1.899.000	99%	Nord. Sprogråd.

Formål

Nordisk Sprogråd skal virke for at fremme den internordiske sprogforståelse, som er grundlæggende tilgang for det politiske, kulturelle og økonomiske samarbejde i Norden. Nordisk Sprogråd skal desuden fremme og lette anvendelsen af de nordiske sprog såvel i Norden som uden for Norden, for eksempel også i det europæiske samarbejde. Sprogrådet skal samvirke med andre sprog- og terminologiorganer i og uden for Norden.

Prioriteringer i 2002

Nordisk Sprogråd vil også i 2002 arbejde for at styrke de små sprogområder i Norden, bl.a. ved forsat at støtte ordbogsarbejdet og tematisere de små sprogs stilling i det moderne samfund.

Det store samarbejdsprojekt mellem sprognævnene i Norden om importord fortsættes.

Nordisk Sprogråds websted, www.nordisk-sprograad.dk, vedligeholdes og udbygges.

De nordiske sprogs stilling i det moderne informationssamfund tematiseres blandt andet gennem konferencer/seminarer.

Nordisk Sprogråd vil vedligeholde og om muligt udbygge kontakten til sprognævn og tilsvarende institutioner uden for Norden, herunder i de Baltiske Lande.

Resultater i 2000

Nordisk Sprogråd har i 2000 arrangeret fire store konferencer under overskriften "Det umistelige" i samarbejde med de nordiske kursussteder Voksenåsen og Lysebu i Norge, Stiftelsen Hässelby slott i Sverige, Hanaholmens kulturcentrum i Finland og Schæffergården i Danmark; hovedtemaet for konferenceserien var den nordiske sprogforståelse set fra såvel et lingvistisk som et praktisk-politisk perspektiv. Endvidere er der blev afholdt en konferencer og symposier med forskellige sprogrelaterede temaer. Følgende publikationer er blevet udgivet: Årsskriftet Språk i Norden – Sprog i Norden 2000, LexicoNordica 7, rapporten Utanlandske namn i Norden, rapport fra Språkteknologiskt seminarium den 3-4 december 1999. - Sprogrådet har igangsat et omfattende nordisk projekt om importord. Sprogrådet har samarbejdet med Nordiska föreningen för lexikografi, Nordterm (nordiske terminologiorganers samarbejdsorganisation) samt med NIFIN (Nordens institut i Finland).

1-2542-2 Nordiske kurser i språk og litteratur (NORDKURS)					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.af
DKK	1.995.000	1.995.000	1.842.000	100%	NORDKURS

Formål

NORDKURS styrker undervisningen i nordiske sprog for især nordiske modersmålsstuderende på universitetsniveau gennem afholdelse af meritgivende intensivkurser. Programmet tilgodeser de små sprog ved alternerende at afholde kurser i grønlandsk, færøsk og samisk. Kursernes nordiske nytte ligger såvel i kompetenceopbygning inden for nordiske sprog som medvirken til at skabe en sprogkulturel ramme, der levendegør arbejdet med nordiske sprog. Sammen med det Nordplus støttede sprognetværk Nordlinks udgør NORDKURS Ministerrådets væsentligste bidrag til støtte for det nordiske sprogfælleskab på universitært niveau.

Prioriteringer i 2002

Hovedlinjen i Nordkurs prioritering af virksomheden er udfra den eksisterende blanding af samnordiske kurser (ca. halvdelen af kurserne) og kurserne for enkelte nationaliteter at fortsætte og videreudvikle den faglige kompetence, som kurserne giver deltagerne. Vestnorden og baltisk deltagelse i kurserne prioriteres.

Av bevillingen planlægges 100 TDKK anvendt til aktivitetsstyring/ administration. Sekretariatsfunktionen ivaratages af Færøernes Universitet.

Resultater i 2000

NORDKURS afholdt sommeren 2000 16 sommerkurser, iberegnet de internationale finske kurser, hvor også nordiske studerende kan deltage. Der har i 2000 været i alt 328 deltagere, hvoraf 313 nordiske og 15 baltiske.

Udgifter til aktivitetsstyring/administration: 107 TDKK.

1-2543-1 Språklig samarbejde i Norden, NORDMÅL					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.af
DKK	6.286.000	6.286.000	6.151.000	93%	MR-U/EK-U

Formål

NORDMÅL programmet 2000-2004 har følgende formål:

- at nordiske satsninger inden for ikke skandinaviske sprog styrkes (færøsk, grønlandsk og samisk samt finsk og islandsk)
- at nordiske satsninger inden for området børn og unges sprogforståelse udbygges
- at NORDMÅL-forum udvikles til et nordisk sprognetværk
- at det nordiske samarbejde i forbindelse med tolkeuddannelserne og tolkeformidling styrkes – også i forhold til EU
- at det nordiske sprogsamarbejde styrkes

Nordisk Ministerråds sprogpolitiske referencegruppe, der har som opgave at udvikle al nordisk sprogsamarbejde, er samtidig styregruppe for NORDMÅL. Omkostningerne forbundet med referencegruppens virksomhed dækkes af NORDMÅL-programmet.

Prioriteringer i 2002

Hovedprioriteringerne i NORDMÅL er følgende:

De ovennævnte satsninger konkretiseres gennem en årlig virksomhedsplan, der omhandler kurser, projekter, seminarer og udgivelser inden for hver af de ovennævnte områder. I år 2002 følges satsningerne under det europæiske sprogår op. Det drejer sig om status over de nordiske sprog på tærskelen til det 21. århundrede Der arbejdes med udgivelse af en sprogpakke for børn og unge.

Av bevillingen planlægges 740 TDKK anvendt til aktivitetsstyring/ administration. Sekretariatsfunksjonen ivaratages af Senter for internasjonale universitetsstudier, Norge og Nordisk Ministerråds sekretariat.

Resultater i 2000

Der er år 2000 gennemført følgende: Samarbejde om små sprogområder: Herunder afholdelse af NORDMÅL-konferencen om samisk sprog og kultur. Et dataprojekt på Færøerne. Sprogkonsulenttjeneste i Island 500.000. Læreruddannelsen: Herunder nordiske kurser for grundskolelærere og læreruddannere; kurser for nordiske lærerstuderende ved nordiske kursusgårde; Nordskol; Nabosprogskurser for lærerstuderende; efteruddannelse af lærere: Nordisk sommerkursus 2000 på Færøerne; nordisk kursus i nabosprogsdidaktik. Lærermidler: Herunder sprogprøver på CD: Nordiske Bilder-videoproduktion; Nordisk tidsskrift: fokus på nordiske dialekter, kanonlæsning i nordiske lande; seminar om klarsprog; Litteraturnetværk. Tolkning: Støtte til NIFINs tolkeefteruddannelsesprojekt; kursus om nordisk konferenstolkning; konferens / textkompetence; sprogmøde på Grønland; Nordspråkmøde. Den sprogpolitiske referencegruppens mødesaktiviteter i 2000 250.000.-.

Udgifter til aktivitetsstyring/administration: 297 TDKK (I 2000 blev all sekretariatsbetjening udført af Nordisk Ministerråds sekretariat).

1-2548-3 Nordens institut i Finland, Nifin						
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	NMR fin. 00	Bud.disp af	Kontrakt
EUR	676.800	676.800	664.800	89%	Institutionen	1999-01
Modsvarer DKK	5.030.000	5.030.000	4.941.000			

Formål

NIFIN skal med udgangspunkt i sprog og kultur danne et formidlende bindeled mellem det finsksprogede Finland og det øvrige Norden. Hovedopgaven er dermed at synliggøre finsk sprog og kultur i de nordiske lande og samtidig formidle kundskab om og engagement for nordiske sprog og kulturer til den finsktalende befolkning i Finland.

Prioriteringer i kontrakten

For at løfte denne hovedopgave inddrager instituttet områderne uddannelse, kultur, medier og samfundsliv i virksomheden. Instituttets nordiske nytte ligger i at udvikle og styrke en nordiske samhørighedsfølelse baseret på sproglig og kulturel mangfold.. Med særlig fokus på ungdommen skal instituttet medvirke til, at nordiske sprog og kulturer profilere Norden i en international tid. En ny mål-og resultatkontrakt for perioden 2002-2004 er godkendt af Ministerrådet i efteråret 2001.

Planlagte udgifter til ledelse og administration: Ny kontrakt udarbejdes i løbet af 2001.

Resultater i 2000

NIFINs nordiske nytte ligger i at styrke det nordiske sproglige og kulturelle nærvær i Finland og styrke det finske sprog og finlandske kulturs rolle i det øvrige Norden. Hertil har følgende projekter bidraget: Nordiske temadage i finske skoler med besøg af blandt andet unge skandinaver; elev og lærerudveksling mellem tre nordiske kulturhovedstæder i Europa (Bergen, Helsingfors og Reykjavik). "Bli kjent med finsk"-kampagne i Norge. Udvikling af en demoversion af det virtuelle børnebibliotek Bibbi lanceredes i efteråret. Bibbi er markedsført på NIFINs hjemmeside, på seminariet Marknadsplatser för nordisk litteratur (Hanaholmen) og Bok och biblioteksmässan i Göteborg. Ved siden af kontrakten har NIFIN indarbejdet koordinering nordisk tolkevirksomhed og videreuddannelse af tolke i sin virksomhed.

Kontrakt: Opfylt
Økonomi: Ingen bemærkninger
Ledelse og administration: 268.500,- EUR

Utbildnings- og forskningssektorns samarbete innom IT

1-2550-2 Ministerrådets (MR-U) IT-policygrupp					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.af
DKK	521.000	521.000	510.000	63%	Policy-gr.

Formål

Ministerrådet for Uddannelse og Forskning oprettede i 1996 IT-policygruppen, hvis nuværende mandat løber frem til og med 2002. IT-policygruppen arbejder med at udvikle spidskompetence inden for grænsefladen mellem moderne informations- og kommunikationsteknologi på den ene side og forskning og uddannelse på den anden.

IT-policygruppen søger at sikre den meste tidssvarende og fremadrettet rådgivning om videnssamfundets udvikling, ved at foretager analyser og udgive redegørelser. IT-policygruppen et rådgivende policyorgan for NMR og driver således ikke egen projektvirksomhed udover mindre udredningsopgaver.

Prioriteringer i 2002

IT-policygruppens mandat fokuser på at akkumulere og formidle viden om videnssamfundets udvikling - nationalt og internationalt. Fire områder har særligt IT-policygruppens opmærksomhed frem til udgangen af år 2002:

IT udviklingen i nationalt, nordist, europæisk og globalt perspektiv.

Morgendagens undervisning, læring og forskning.

Forskning og udvikling inden for IT-området.

Nordisk kunnen på den globale markedsplads.

Av bevillingen planlægges 521 TDKK anvendt til aktivitetsstyring/ administration. Sekretariatsfunktionen ivaratages af Nordisk Ministerråds sekretariat.

Resultater i 2000

Gruppen har fastlagt en handlingsplan for 2000-2002, gennemført flere studieprogrammer og samlet indtryk fra nordiske og internationale udviklingsmiljøer, eksperter og forskere. Tre møder er blevet afhold i løbet af året, hver med eget tema:

Internetapplikationer (NORDUnet2); bredbånd; sprogteknologi; "disruptive technology"

IKT-indikatorer og benchmarking af brugen af IKT i nordisk skoleundervisning; Små samfund (Færøerne) og IKT i lyset af telekommunikationsudviklingen

Eksperimentel problemløsning - IKT og LEGO

IT-P har fået udarbejdet en rapport om "Indicators of ICT in Lower Secondary Education in Northern European countries". Ved gruppens sidste møde 2000 blev det besluttet, at det primære fokusområde for år 2001 skulle være nordisk distanceundervisning og nordiske virtuelle højskole- og universitetsmiljøer, og at der skulle igangsættes et kortlægningsarbejde om udviklingen i Norden.

Udgifter til aktivitetsstyring/administration: 360 TDKK.

1-2552-2 IT indenfor undervisning og indlæring - IDUN II					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.af
DKK	0	3.127.000	3.060.000	100%	MR-U/EK-U

Formål

IDUN2-projekt er en opfølgning af IDUN1 men med et nyt fokus. I IDUN2 koncentreres indsatsen på eksisterende IKT-satsninger inden for undervisning og indlæring, med det sigte at anvende IKT som pædagogisk værktøj. IDUN2, der afvikles i en tre årsperiode f.o.m. 1999, bruger det nordiske skoledatanet ODIN som platform og har tre delområder: Innovative skolemiljøer; IT i læreuddannelsen; samt Voksenundervisning og fleksibel læring. Projektet administreres af en styregruppe med repræsenterer fra styregrupperne for nordisk skolesamarbejde (NSS), højere uddannelse (HØGUT) og folkeoplysning og voksenuddannelse (FOVU).

Prioriteringer i 2002

IDUN2 projektet afsluttes medio 2002. I det sidste halvår vil fokus være på at sikre, at de igangværende underprojekter afsluttes indenfor tids- og budgetrammerne, og med slutrapportering. Den tekniske platform vil være fuldt operationel, og viden om diskussionsfora, tjenester og erfaringsudveksling omkring anvendelsen af IKT som pædagogisk redskab vil blive opsamlet. Der vil endvidere blive planlagt og gennemført en overdragelse af projektets resultater til tredjepart med henblik på at bevare og videreføre de investeringer som er foretaget i projektet efter at projektet er afsluttet.

Resultater i 2000

Projektet har opbygget en organisatorisk IKT-platform, som samler og betjener de deltagende aktører og andre interesserede i personnetværk. I opstartsfasen har fokus været på teknisk opbygning og IKT-tjenester. Nu er fokus på det pædagogiske indhold samt pædagogiske aktiviteter for herigennem at få resultater og erfaringer udvekslet over landegrænserne inden for alle tre delområder.

Siden projektets opstart er 40 institutioner blevet udvalgt til at opbygge den organisatoriske platform og til at definere den nye lærerolle. 20 skoler deltager i NSS delprojektet Innovative skolemiljøer, og disse har peget på en række projekter til realisering under IDUN2. I alt 10 lærerhøjskoler er med i HØGUT's delprojekt IT i læreuddannelsen, hvor der er igangsat en udvikling af et kursus i vejledningspædagogik og et i IT-pædagogik, et tværgående projekt, samt en database med information og oplysninger. FOVU's delprojekt Voksenundervisning og fleksibel læring har åbnet en web-platform for projektsamarbejde og erfaringsudveksling.

1-2554-2 Udviklingsprojektet Nordunet2					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.af
DKK	479.000	479.000	469.000	100%	MR-U/EK-U

Formål

Universiteter, forskningsinstitutioner og de nordiske centraladministrationer bliver stadig mere afhængige af avanceret kommunikation- og informationshåndtering såvel kvalitativt som kvantitativt. Hvor det gamle NORDUnet-projekt (nu et aktieselskab) sørger for Internet infrastrukturen, har NORDUnet2 til opgave at udvikle avancerede Internetapplikationer og nettjenester, og derved sikre landenes tætte samarbejde om netværksanvendelse og –udvikling, og Nordens medindflydelse over den globale Internetudvikling.

NORDUnet2 råder over en samlet bevilling på DKK 30 millioner i perioden 1999-2001, hvor kun sekretariatsfinansieringen går over det nordiske budget. Fokus er opdelt i fire projekt- og forskningsprogrammer: 1) fjernundervisning; 2) telemedicin; 3) digitale biblioteker; 4) Infraservices (grænsefladen mellem infrastruktur og nettjenester).

Prioriteringer i 2002

For at forskningsprogrammet kan tiltrække de bedste projektforslag er projektperioden blevet forlænget således, at der kan tilbydes yderligere en ansøgningsrunde. De enkelte projektforløb skal dermed nu afsluttes senest 31. december 2002.

Programperiodens sidste år vil omfatte tre hovedaktiviteter:
- at sikre at igangværende projekter opfylder såvel mål som tidsrammer;
- at formidle resultater gennem publicering og præsentationer på konferenser;
- at udarbejde en statusrapport over den samlede nordiske forskning indenfor de fire delområder.

Resultater i 2000

I år 2000 har NORDUnet2 evalueret 39 projektansøgninger hvoraf 14 er startet med en samlet omkostningsramme på DKK 22,5 millioner. Projekterne er fordelt på alle fire fokusområder, og involvere alle de nordiske lande i forskellige konstellationer.

Et udvalg af de igangværende projekter under NORDUnet blev præsenteret på konferencen NORDUnet2000 i Helsinki i september. NORDUnet-projektet selv er blevet præsenteret ved nordiske og amerikanske konferencer, samt med møde i de nordiske lande og for Internet2 i USA.

Forskningssamarbete

1-3110-2 Nordisk Forskningspolitisk Råd (FPR)					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.af
DKK	2.278.000	778.000	761.000	5%	FPR

Formål

Nordisk Forskningspolitisk Råd (FPR) er Ministerrådets rådgivende organ for langsigtede forskningspolitiske spørgsmål. Rådet skal fremme nordisk samarbejde om forskning og forskeruddannelse. Rådet skal udfra analyser af den forskningspolitiske udvikling både i Norden og i Europa rådgive om forskningspolitiske problemstillinger, som er relevante for Norden.

Prioriteringer i 2002

FPRs anbefalinger for det fremtidige arbejde er samlet i rådets Indstilling om nordisk forskningssamarbejde til Nordisk Ministerråd for uddannelse og forskning (MR-U), oktober 2000 samt i et visionspapir: Norden en arena för framstående forskning, oktober 2000. Der peges på muligheder for at forstærke samarbejdet om en nordisk forskningsregion som led i bestræbelserne på at udbygge et europæisk forskningsområde (ERA). FPR anbefalede specifikt nordisk samarbejde om Centres of Excellence og forskeruddannelse, samt at styrke samarbejde med nationale myndigheder og forskningsråd.

FPR indleder i 2001 forhandlinger med nationale finansieringsorganer om en finansieringsmodel af et Nordisk program for epidemiologi efter "COST-modellen" med henblik på at programmet kan gennemføres i perioden 2002-2006.

Det lave forbruket i 2000 og økningen for 2002 skyldes at bevilgningen til implementering av den forskningspolitiske strategien, budsjettpost 1-3135-2, opphørte i 2000. FPR er nå samlet under en budsjettpost.

Av bevillingen planlægges 521 TDKK anvendt til aktivitetsstyring/ administration. Sekretariatsfunktionen ivaratages af Nordisk Ministerråds sekretariat.

Resultater i 2000

FPR arrangerede i september 2000 et seminar om Udfordringer for nordisk forskningssamarbejde, hvor man diskuterede udviklingen af det nordiske forskningssamarbejde som underlag for FPR's anbefalinger til ministerrådet (MR-U). I rådets indstilling til MR-U gav FPR desuden anbefalinger om en forenkling af støtteordningerne for forskermobilitet og at konceptet nordiske Centres of Excellence indgår en vurderingen af de nordiske forskningsinstitutionerne fremtidige rolle.

FPR har arbejdet med analyser og projekter på områderne: forskeruddannelse og forskerskoler, international forskermobilitet, de nordiske forskningsråds rolle og organisation samt potentialet for nordisk engagement i international oceanklimaforskning. Rådet har desuden afgivet et antal udtalelser og rådets medlemmer har deltaget i en række internationale konferencer.

I 2000 bidrog FPR til iværksættelse af forskningsprogrammer på følgende områder:

- Nordisk forskningsprogram om køn og vold, 2000-2004
- Nordisk forskningsprogram om sprogteknologi, 2000-2004
- Nordisk velfærdsforskningsprogram, 2000-2004
- Nordisk sikkerhedspolitisk forskningsprogram 2000-2003
- Forskningsprogrammet Vestnordisk Oceanklima, 2001-2005

FPR og MR-U har i 2000/2001 bevilget 1.3 MDKK til et forberedende seminar for Nordisk program for epidemiologi og til initiering af programmet. Denne fase af programmet administreres af NorFA.

Udgifter til aktivitetsstyring/administration: 1.100 TDKK (incl. en projektansat forskningsrådgiver)

1-3111-2 Nordiske spidsforskningsenheder, pilotprojekt					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.af
DKK	3.000.000	-	-	-	FPR

Formål

Et pilotprojekt skal afprøve erfaringer med at udbygge nationale spidsforskningsenheder (Centres of Excellence) til forskning på nordisk niveau med henblik på at give større gennemslagskraft og indflydelse end de enkelte lande kan opnå hver for sig og samtidig øge ikke nordiske forskeres interesse for at komme til Norden.

En nordisk spidsforskningsenhed bør være en struktur hvor forskning og udvikling er på højt internationalt niveau med hensyn til målbar videnskabelig produktion og/eller teknologisk innovation. En sådan struktur skulle indebære flere fordele såsom at:

- øge den videnskabelige kvalitet i Norden og sikre en kritisk nordisk masse
- sikre en effektiv udnyttelse af nordiske resurser, specielt anvendelsen af dyr infrastruktur
- støtte kreative og effektive forsknings- og uddannelsesmiljøer og øge den nordiske forsknings synlighed og attraktionskraft internationalt.
- øge mobiliteten specielt blandt yngre forskere og forskerstuderende
- stimulere tværvidenskabelige projekter
- bidrage til arbejdsfordeling og specialisering mellem de nordiske forskningsinstitutioner.

Prioriteringer i 2002

Det foreslås at Nordisk Ministerråd i etablerer et pilotprojekt med 2-3 spidsforskningsenheder (Centres of Excellence) for perioden 2002 -2006, med en midtvejsevaluering i 2004. Finansieringen er en blanding af nationale basisbevillinger og medfinansiering til nordiske aktiviteter fra Nordisk Ministerråd. Der må udarbejdes klare procedurer for udlysning og evaluering.

Status som nordisk spidsforskningsenhed (Center of Excellence) baseres enten på netværk mellem institutioner eller en enkelt institution, og gives for en tidsbegrænset periode på f.eks. 5 år med mulighed for forlængelse. Til en nordisk spidsforskningsenhed bør knyttes post.doc stipendier, gæsteforskere og forskeruddannelse (Ph.D. – stipendier). Etableringen forudsætter, at det på forhånd fastlægges, hvordan aktiviteterne videreføres, når den nordiske finansiering ophører

Resultater i 2000

Konceptet Nordic Centres of Excellence har været diskuteret i flere sammenhænge i løbet af 2000. Et Nordic Centres of Excellence Programme, fra Nordisk Samarbeidsnemnd for Naturvitenskap (NOS-N), maj 2000, har bidraget til diskussionen, som også føres på nationalt plan i Norden og i EU- regi.

1-3120-2 Forskningsprogrammet Norden og Europa					
Valuta	Budsjett 02	Budsjett 01	Budsjett 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	0	0	5.936.000	98%	Prog.styret

Formål

Forskningsprogrammet Norden og Europa har til formål å høyne kvaliteten av den nordiske samfunnsvitenskapelige og humanistiske forskningen. Programmet skal åpne nye faglige og tverrfaglige perspektiver og fremme forskningsbaserte innspill i den pågående nordiske samfunnsdebatt om den nordiske profil i europeisk sammenheng. Programmet organiseres omkring fire emneområder: det nordiske språksamfunnet, religiøsitet og verdier i Norden, nordisk litteratur og livssyn samt nordiske politiske verdier og sosiale institusjoner.

Prioriteringer i 2002

Forskningsprogrammet Norden og Europa var ferdig med den fastsatte femårige programperioden i 2000.

Resultater i 2000

Forskningsprogrammet har i 2000 hatt et svært aktivt forskningsår. Ut over en rekke seminarer arrangert av programmets prosjekter, avholdt programmet sitt tredje tverrseminar i februar 2000 med temaet "Modernisering av de nordiska samhällena i komparativt perspektiv: värden, normer, visioner". Formålet med slike tverrseminarer er å skape kontakt mellom nærstående prosjekter og bidra til utarbeidelse av en seminarbok rettet mot målgrupper ut over de involverte forskermiljøene. Seminarrapporten vil bli publisert i TemaNord serien. I løpet av 2000 utkom det ytterligere 12 bøker samt 150 artikler og forskningspapirer, slik at det totalt vil bli utgitt ca 50 bøker innenfor programmets ramme. Programmets sluttrapport leveres i juni 2001.

1-3125-2 Nordisk nettverk for folkloristikk (NNF)					
Valuta	Budsjett 02	Budsjett 01	Budsjett 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	0	1.090.000	1.067.000	94%	NNF

Formål

Nettverket skal være et forum for å koordinere og styrke samarbeidet mellom samtlige folkloristiske forskningsmiljøer i Norden og utvikle kontakten til nærliggende fagområder. Nettverket skal, gjennom formidlende aktiviteter, sikre kvalitet, relevans og bredde i disiplinen og spesielt styrke og sikre unge forskeres stilling.Nettverket er etablert for en 5-års periode fra 15/1-1998.

Prioriteringer i 2002

Prosjektet hadde siste bevilgningsår i 2001 og nettverket forventes i 2002 å gi en samlet resultatrapportering, spesielt knyttet til unge forskeres aktiviteter.

Resultater i 2000

Nettverket er etablert med to poler som administreres av Åbo Akademi (informasjon og formidling) og Universitetet i Bergen (forskningsvirksomheten). NOS-H administrerer i en 3-års periode midler for å styrke forskning innen feltet og i 2000 ble det bevilget midler til 6 prosjekter. Forskningsmidlene og nettverket skal gjensidig utvikle hverandre. NNF har således arrangert både tverrvitenskapelige og emnespesifikke seminarer og kongresser, utviklet tverrvitenskaplige nettverk samt utlyst prosjektutviklingsstipend for unge forskere. Initiativene for å utvikle internasjonale kontakter er videreutviklet i 2000. NNF-News spiller en betydelig rolle for å knytte sammen forskning og formidling og har i stor grad en internasjonal mottakerkrets.

1-3130-2 Nordiskt arktiskt forskningsprogram					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	6.255.000	6.255.000	6.120.000	100%	Prog. ledn.

Formål

Avsikten med det femåriga programmet (1999-2003) är att öka den nordiska kompetensen och forskningssamarbetet inom tre prioriterade områden:

- Naturprocesser – land, hav och klimat
- Biologisk mångfald och miljöhot i det arktiska området
- Arktiska folkgruppers levnadsvillkor

Prioriteringer i 2002

Programkommittén utlyser våren 2001 programmets resterande medel. De prioriterade forskningsområdena är de som listats ovan och av speciellt intresse är projekt inom den tredje gruppen, "Arktiska folkgruppers levnadsvillkor". Aktiviteterna skall utföras under 2002-2003.

Resultater i 2000

Under år 2000 finansierade programmet 28 projekt och av dessa avslutades 6 i slutet av året.

Projektaktiviteterna har inkluderat nätverksbyggande, workshops, forskarutbildning och mobilitet. Den andra utlysningen av programmedel ledde till 50 ansökningar. Programkommittén beviljade 29 av dessa medel. Aktiviteterna skall starta år 2001. Under år 2001 kommer programmet m.a.o. att stödja 51 projekt.

Programmet har en hemsida med adressen http://thule.oulu.fi/narp.

1-3131-2 Nordiskt forskningsprogram om kön och våld					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	3.649.000	3.649.000	3.570.000	100%	Progr. ledn.

Föremål

Avsikten med programmet (2000-2004) är först och främst att knyta samman små och spridda forskningsmiljöer i Norden och att styrka kompetensuppbyggningen och forskarutbildningen i de nordiska länderna. Programmet skall bl.a. bidra till att öka synlighet, höja status och bidra till bättre institutionalisering för forskningsområdet i Norden.

Prioriteringar i 2002

Programmets prioriterade forskningsområdena är:

- Makt, våld, sexualitet och offerskapande (victimization) som könsspecifik process
- Föräldraskap, kön och våld: föräldraskapet som könsbaserad samhällsinstitution
- Maskulinitet och våld som ömsesidigt konstituerande samt kulturella definitioner av sexualitet som överordnar mäns och underordnar kvinnors sexualitet
- "Kulturens" och "kulturernas" betydelse för sambandet mellan kön och våld

Resultater i 2000

En programkommitté med det överordnande ansvaret för programmet utnämndes. Kommittén utsåg en deltidsanställd programkoordinator. Programmet administreras av Nordisk Forskarutdanningsakademi (NorFA). Den första utlysningen av programmedel resulterade i 14 ansökningar varav 9 beviljades medel. I de beviljade projekten ingår ca 50 forskargrupper med ca 160 forskare från samtliga nordiska länder. Ungefär halvdelen är forskarstuderande. I projekten ingår också deltagare från Estland, Lettland, Litauen och Nordväst Ryssland samt flera andra europeiska länder. En konferens har planlagts för november 2001.

Programmet har en hemsida med adressen http://www.norfa.no/konogvold.

1-3132-2 Nordiskt forskningsprogram om språkteknologi					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	4.875.000	4.875.000	3.570.000	100%	Progr. ledn.

Föremål

Avsikten med det femåriga programmet (2000-2004) är att profilera den nordiska språkliga gemenskapen och säkra/öka användningen av de nordiska språken inom språkteknologin. Samtidigt stöds de nordiska samfunden som en del av det större omgivande lingvistiska samfundet. Avsikten är också att säkra en god nordisk språkteknologi för avnämare.
Programmet skall bidra till att:

- förbättra kommunikationen mellan nordiska språkteknologiforskare
- förbättra samarbetet inom Ph.D. utbildningen
- etablera faciliteter/dokumentationscenter för att säkra att forskningsresultat, textsamlingar, verktyg etc. finns lätt tillgängliga och kan brukas

Prioriteringar i 2002

Programmet prioriterar följande tre forskningsområden inom språkteknologi:

1. Datorstödd inlärning av nordiska språk
2. Tvärspråklig informationsbehandling på de nordiska språken
3. Interaktion på ett naturligt språk mellan människa och datamaskin

Resultater i 2000

En programkommitté med det överordnande ansvaret för programmet utnämndes. Kommittén utsåg en deltidsanställd programkoordinator. Programmet administreras av Nordisk Forskarutdanningsakademi (NorFA). Den första utlysningen av programmedel resulterade i 9 ansökningar varav 8 beviljades medel. En broschyr på danska och engelska som informerar om programmet har tryckts. En konferens har planlagts för maj 2001.

Programmet har en hemsida med adressen http://www.norfa.no/sprak.

1-3135-2 Implementering af Nordisk forskningspolitisk strategi					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.af
DKK	0	0	522.000	100%	MR/EK-U

Formål

I 1998 blev Nordisk forskningspolitisk strategi indført for at sikre en samlet procedure for iværksættelse af nye forskningsinitiativer på områder med høj politisk prioritering. Nordisk Ministerråds initiativer omfatter forskningsprogrammer, -netværk, støtteordninger for styrkelse af forskeruddannelse og mobilitet og projekter ved nordiske institutioner.

Prioriteringer i 2002

Virksomheden er fra 2001 integreret i Nordisk Forskningspolitisk Råds (FPR) øvrige virksomhed, jvf. budgetpost 1-3110-2.

Resultater i 2000

Nordisk Forskningspolitisk Råd (FPR) afholdt i september 2000 et seminar om muligheder for nordisk forskningssamarbejde. Seminaret pegede på muligheder for samarbejde om især områder hvor nordiske forskning kan konkurrere internationalt (nordiske Centres of Excellence) og samarbejde om forskeruddannelse.

I 2000 bidrog FPR desuden til iværksættelse af forskningsprogrammer på følgende områder:

- Nordisk forskningsprogram om køn og vold, 2000-2004
- Nordisk forskningsprogram om sprogteknologi, 2000-2004
- Nordisk velfærdsforskningsprogram, 2000-2004
- Nordisk sikkerhedspolitisk forskningsprogram 2000-2003
- Forskningsprogrammet Vestnordisk Oceanklima, 2001-2005

FPR og MR-U har i 2000/2001 bevilget 1.3 MDKK til et forberedende seminar for Nordisk program for epidemiologi og til initiering af programmet. Denne fase af programmet administreres af NorFA.

1-3140-2 Nordisk Komitté för bioetik					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	846.000	846.000	828.000	93%	Komittén

Föremål

Nordisk kommitté för bioetik upprättades 1989 som en nordisk referensgrupp på bioetikområdet i syfte att verka i nära samarbete med nationella rådgivande kommittéer. Den nordiska kommittén har som uppgift att identifiera etiska problem med genteknologisk eller annan bioteknologisk forskning och modifiering av mikroorganismer, plantor, djur och människor. Kommittén har dessutom som uppgift att följa med lagstiftning och reglering av det bioteknologiska området och att bidra till ökad information och debatt i de nordiska länderna om bioetiska frågor.

Prioriteringar i 2002

Kommittén för bioetik kommer att diskutera aktuella och kontroversiella frågor inom området bioetik och komma med uttalanden när situationen så kräver. En årlig konferens planeras avhållen. Nordiska rådet rekommenderade vid sessionen år 2000 att en utredning om lagstiftningen i de nordiska länderna på det bioteknologiska området skulle utföras. Nordisk kommitté för bioetik igångsatte projektet under 2001. Rapporten förväntas föreligga i början av 2003.

Av bevillningen planeras 150 TDKK brukas till aktivitetsstyring/administration. Sekretariatsfunktionen tas om hand av Juridisk fakultet, Universitetet i København.

Resultater i 2000

Nordisk kommitté för bioetik har under året arrangerat två konferenser. Den första konferensen hade titeln "En nordisk dimension i bioetiken?" och anordnades för medlemmarna av Nordiska rådet. Årets andra konferens behandlade den etiska problematiken med human stamcell-forskning. Föredragshållarna/deltagarna var läkare, etiker, jurister, medlemmar av nationella etiska råd och journalister. En rapport från konferensen i Tallinn 1999 har utgivits (Who owns our genes?, Nord 2000:11). Köpenhamns universitet övertog den 1 mars den ekonomiska förvaltningen som tidigare skötts av Det Etiske Råd, Danmark.

Kommittén har en hemsida med adressen http://www.ncbio.org.

Utgifter till aktivitetsstyrning/administration: 137 TDKK

1-3115-1 Nordisk Forskeruddannelsesakademi (NorFA)						
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	NMR fin. 00	Bud.disp af	Kontrakt
NOK	38.423.000	39.522.000	39.283.000	97%	Institutionen	99-01
Modsvarer DKK	34.965.000	35.965.000	34.962.000			

Formål

NorFA er en institution i Nordisk Ministerråds organisation, som har til formål at udvikle og administrere samarbejdsaktiviteter og støtteordninger med hovedvægt på forskeruddannelse og forskermobilitet. NorFA skal desuden være et kundskabs- og informationscenter om forskeruddannelse i Norden.

Prioriteringer i kontrakten

Hovedmålsætningen for NorFA er at bidrage til at øge kvaliteten og konkurrencekraften i de nordiske landes forskeruddannelse samt bidrage til mere effektiv udnyttelse af nationale ressourcer. Den største satsning ligger fortsat på forskeruddannelseskurser og forskernetværk. I tillæg opretholdes et individuelt stipendieprogram.

NorFA arbejder desuden for at gøre information om forskeruddannelser i Norden tilgængelig via NorFA's hjemmeside. NorFA har også ansvar for at rådgive om udviklingsmuligheder for samarbejde om forskeruddannelse i Norden.

Den nuværende kontrakt er indgået for perioden 1999-2001

Bevilgningsreduksjonen skal skje gjennom en besparelse på ordinære driftsutgifter.

Planlagte udgifter til ledelse og administration: Ny kontrakt udarbejdes i løbet af 2001.

Resultater i 2000

NorFA støttede i 2000 nordisk forskningssamarbejde med vægt på forskeruddannelse med 41 forskerkurser og 45 forskernetværk som udgør 2/3 af de bevilgede midler. Hertil kommer 88 individuelle stipendier til længere forskningsophold for yngre forskere og forskerstuderende, 34 gæsteprofessorer samt 5 post.doc. stipendier. Antallet af forskere og forskerstuderende der i 2000 deltog i NorFA aktiviteter er fortsat stigende og passerede 7000 deltagere med omkring 550 forskergrupper som deltager i netværkssamarbejdet. NorFA støtter fortsat deltagelsen af forskere fra de baltiske stater og Rusland i NorFAs aktiviteter.

NorFA's ansvar som kundskabs- og informationscenter resulterede i tættere samarbejde med nationale organisationer samt i udarbejdelsen af en rapport om Forskeruddannelse i Norden, Udfordringer og samarbejdsmuligheder (udgives januar 2001). NorFA har i 2000 fornyet og øget indsatsen på trykt og elektronisk information. Sammen med EU-kommissionen forbereder NorFA en konference om Women in Academia. NorFA har desuden indgået kontrakt med Nordisk Ministerråd om forvaltning af tre tematiske forskningsprogrammer: Køn og vold i Norden, Sprogteknologi og Vestnordisk oceanklimaforskning.

Kontrakt: Faglige mål opfylt, men institutionens ordinære driftsudgifter er høyere enn forudsatt.

Økonomi: Se ovenfor under pkt. kontrakt
Ledelse og administrative udgifter: 7.818.000 NOK

1-3180-3 Nordisk Institut for Teoretisk Fysik (Nordita)						
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	NMR fin. 00	Bud.disp av	Kontrakt
DKK	18.119.000	18.119.000	17.464.000	96%	Institusjonen	1999-2001

Formål

Nordita er et nordisk kompetencecenter for grundforskning i teoretisk fysik som skal bidrage til at styrke forskeruddannelse og samarbejde mellem nordiske fysikere.

Prioriteringer i kontrakten

Nordita's hovedformål er at opretholde forskning og forskeruddannelse i teoretisk fysik af høj kvalitet og bredde, med en stab af internationalt ansete forskere. Instituttet skal tiltrække kompetente gæsteforskere fra både de nordiske lande og internationalt. Instituttet skal desuden bidrage til opbygningen af nye forskningsområder i Norden indenfor teoretisk fysik og bidrage til bred anvendelse af fysikkens metoder på andre forskningsområder.

Planlagte udgifter til ledelse og administration: Ny kontrakt udarbejdes i løbet af 2001.

Resultater i 2000

Nordita's forskning omfatter områderne: astrofysik, faststof og biologisk fysik samt højenergi- og kernefysik. Samarbejdet med Niels Bohr instituttet er af afgørende betydning for Nordita's muligheder for at drive forskning på internationalt niveau. Nordita har desuden gode kontakter til forskningsmiljøer i Øresundsområdet, Baltikum og Rusland samt internationalt.

Forskere ved Nordita deltager blandt andet i to treårige EU projekter, to netværksprojekter indenfor rammen af European Science Foundation og et antal INTAS projekter med østeuropæisk deltagelse. I 2000 vandt professor Alan Luther fra Nordita sammen med en amerikansk forsker den højt ansete "Buckley Price" for deres forskning i kondenserede materiales fysik.

Kursus- og projektvirksomheden omfattede konferencer, seminarer og nordiske samarbejdsprojekter.

Nordita's forskerstipendier på normalt 1+1 år finansierede i 2000 omkring 15 stipendiater (fortrinsvis post.docs.) Nordita fik i 2000 status som EU- "Marie Curie Training site" indenfor området "Field Theory in Particle and Nuclear Physics", der medfører besøg af europæiske forskerstuderende i samlet 72 måneder over de næste fire år. Nordita arrangerede desuden for fjerde gang Nordita Master Class in Physics for 50 nordiske og baltiske fysikstuderende samt Fifth Nordic Summer School in Nuclear Physics med kendte forskere fra Norden, Europa og USA som forelæsere.

Kontrakt: Opfylt
Økonomi: Ingen bemærkninger
Ledelse og administrative udgifter: 3.327.000,- DKK

1-3181-3 Nordisk Institutt for Sjørett (NIfS)						
Valuta	Budsjett 02	Budsjett 01	Budsjett 00	NMR fin. 00	Bud.disp av	Kontrakt
NOK	2.905.000	2.905.000	2.826.000	27%	Institusjonen	1999-01
Motsvarer DKK	2.644.000	2.644.000	2.516.000			

Formål

Nordisk Institutt for Sjørett (NIfS) har til oppgave å fremme forskning og utdanning i de nordiske landene innen sjørett, allmen transportrett, olje- og gassrett samt tilgrensende områder. NIfS skal være et internasjonalt kompetansesenter innen sine fagfelt.

Prioriteringer i kontrakten

I løpet av 2001 skal det forhandles fram ny kontrakt mellom Nordisk Institutt for Sjørett og Nordisk Ministerråd gjeldende fra 2002. Det forventes at kontrakten i hovedsak følger opp den virksomheten NIfS har hatt i kontraktsperioden 1999-2001.

Instituttet forventes å opprettholde sin nåværende fagprofil og ytterligere befeste sin stilling som kompetansesenter. NIfS skal generelt styrke sitt internasjonale engasjement, men utviklings- og forskningssamarbeid overfor Baltikum og nordvest-Russland vil få økt oppmerksomhet. I tillegg til ansvar for undervisning og veiledning av studenter, har instituttet som årlig målsetting å bidra til at avlegges doktoravhandlinger, publikasjoner i serie og bøker samt at man aktivt deltar i nordiske og internasjonale forskningsprogram. NIfS bør selv fortsatt arrangere seminarer og være aktiv i internasjonale nettverk, organisasjoner og arbeidsgrupper.

Planlagte utgifter til ledelse og administrasjon: Ny kontrakt utarbeides i løpet av 2001.

Resultater i 2000

Virksomheten ved NIfS har i 2000 forløpt som planlagt. NIfS har befestet sin posisjon som et unikt kompetansesenter i nordisk og europeisk sammenheng. Samtidig har arbeidet med å videreutvikle den internasjonale status fortsatt.
Det har vært betydelig økning i forskningsinnsatsen i 2000, med sterk økning både i publiseringer og pågående forskningsarbeider. Blant NIfS' igangværende forskningsprosjekter bør spesielt nevnes det nordiske forskningsprosjektet Havneprosjektet 1999-2001 og Omorganisering av kraftmarkedet.
Interessen for undervisnings- og etterutdanningsvirksomheten blant studenter og praktiserende jurister er forsatt meget stor. NIfS har utarbeidet master-program i sjørett som starter høsten 2001.
NIfS' virksomhet i 2000 har vært preget av en ytterligere fokusering mot Europa. Dette har først og fremst materialisert seg gjennom internasjonalt rettede seminarer og utveksling av gjesteforskere. Andelen publikasjoner på engelsk er også økende.
Som tidligere forestår NIfS ekspertbistand overfor offentlige myndigheter og praktiserende jurister og videreutvikler biblioteket, som forsatt fremstår som et av verdens beste.

Kontrakt: Oppfylt
Økonomi: Ingen bemerkninger
Ledelse og administrative utgifter:

1-3182-3 Nordisk Institut for Asiastudier (NIAS)						
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	NMR fin. 00	Bud.disp av	Kontrakt
DKK	6.779.000	6.779.000	7.946.000	68%	Institutionen	1999-2001

Föremål

Nordisk Institut for Asiastudier (NIAS) har som huvuduppgift att främja och utveckla det nordiska samarbetet inom forskning och studier i och om Asien. Syftet med NIAS är att genom en samlad nordisk insats optimera användningen av forskningsfaciliteter och kompetens om Asien samt fungera som ett resurscentrum för aktiviteter som annars inte skulle existera i de nordiska länderna. NIAS skall genom en samlad nordisk insats skapa ett nordiskt mervärde och ett bättre utnyttjande av resurser. Institutet skall också göra nordisk forskning och forskarutbildning om Asien mer konkurrenskraftig i internationella sammanhang samt bidra till att förbättra nordiskt beslutsfattande vad gäller de nordiska ländernas relationer till Asien på olika områden.

Prioriteringar i kontrakten

I NIAS tre-åriga kontrakt (1999-2001) poängteras att satsning på multi-disciplinär forskning inom samhällsvetenskaperna är av särskild betydelse. Viktigt är även satsningen på ett ökat forskningssamarbete både i och utanför Norden samt att vidareutveckla institutets roll som en brobyggare mellan Europa och Asien. I detta arbete fungerar institutets publikationsavdelning och bibliotek som strategiska kunskapsleverantörer. Vidare kommer en stadigt ökande efterfrågan på Asienkunskap i de baltiska länderna att leda till en ökad satsning på att utveckla forskarmiljöerna i dessa länder.

Planerade utgifter till ledning och administration: Ny kontrakt utarbetes 2001.

Resultater i 2000

NIAS verksamhet karakteriserades under 2000 av konsolidering av de landvinningar och den expansion som skett under de senaste åren samt av en gradvis implementering av den övergripande strategi för NIAS verksamhet som utarbetades under 1999. Ett dussintal forskare från flertalet samhällsvetenskapliga discipliner bidrog till att upprätthålla NIAS profil som ett öppet multi-disciplinärt institut. Forskningen har Asiatiska samhällen i omvandling som övergripande tematiskt ramverk, men karakteriserades för övrigt av betydande geografisk och tematisk bredd. Huvuddelen av forskningen bedrivs i samarbete med andra forskare i Norden, Europa och Asien. Samarbetet inom den Stategiska Alliansen liksom det expanderande publikationsprogrammet bidrog till att ge NIAS fortsatt hög internationell profil, samtidigt som stor vikt läggs vid en fördjupning av samarbetet inom Norden och Baltikum. Ett allt närmare samarbete med nordiska och internationella biståndsorgan tog sig bland annat uttryck i samfinansiering av tre internationella konferenser och workshops. Satsningen på att stödja den framväxande generationen av yngre, odisputerade, asienforskare fördjupades och har kommit att utgöra ett centralt inslag i NIAS verksamhet.

Kontrakt: Uppfyllt
Ekonomi: Inga anmärkningar
Ledning och administrativa utgifter: 1.328.000 DKK

1-3183-3 Nordisk samarbejdsorgan for videnskabelig information (NORDINFO)						
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	NMR fin. 00	Bud.disp af	Kontrakt
EUR	708.700	708.700	696.100	89%	Institutionen	2000-2002
Modsvarer DKK	5.267.000	5.267.000	5.174.000			

Formål

NORDINFO, det nordiske samarbejdsorgan for videnskabelig information, har som hovedopgave at fremme og videreføre nordisk samarbejde om videnskabelig information og dokumentation indenfor fag- og forskningsbiblioteksektoren. NORDINFO skal også formidle nordiske interesser i internationale fora. Samtlige NORDINFO's aktiviteter skal vise en høj nordisk profil og bidrage til stor nordisk nytte således at projekter i NORDINFO's regi skaber nordisk merværdi også ud over de rent faglige samarbejdsresultater.

Prioriteringer i kontrakten

I 1999 fik NORDINFO en ny treårig kontrakt med NMR frem til udgangen af 2002. I år 2000 har NORDINFO, i overensstemmelse med kontrakten, prioriteret arbejdet mod ét nordisk elektronisk forskningsbibliotek. I lyset af den hastige og meget innovativ udvikling indenfor teknologi, forbrugsmønstre og leverandører af forskningslitteratur, søges målet, som stadig er en viseion, forfulgt gennem IKT relateret kompetenceopbygning samt forsknings- og udviklingsprojekter.

Planlagte udgifter til ledelse og administration: 319.600,- EUR

Resultater i 2000

NORDINFO har også i 2000 medfinansieret en mængde projekter og aktiviteter i både nordisk og internationalt regi, herunder:

Nordisk policy-samordning (3 aktiviteter)

Forskning og udvikling (13 aktiviteter)

kompetenceopbygning (31-42 aktiviteter)

publicering og informationsvirksomhed (18-22 aktiviteter)

Kontrakt : Opfyldt
Økonomi : Ingen bemærkninger
Ledelse og administrative udgifter: 319.600,- EUR

1-3184-3 Nordisk vulkanologisk institut (NORDVULK)						
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	NMR fin. 00	Bud.disp af	Kontrakt
ISL	79.227.000	79.227.000	76.180.000	92%	Institutionen	2000-02
Modsvarer i DKK	7.923.000	7.923.000	6.856.000			

Formål

Nordvulk er et nordisk kompetencecenter for forskning i geovidenskab med fokus på vulkanologi og pladebevægelser samt hertil miljørelaterede områder. Nordvulk skal samtidig bidrage til forskeruddannelse og samarbejde mellem geologiske institutter i Norden og internationalt.

Prioriteringer i kontrakten

Nordvulk's hovedformål er at drive forskning i geologi med fokus på vulkanologi og pladebevægelser i tæt samarbejde med nordiske institutter og andre institutter over hele verden, som driver vulkanologiske undersøgelser. Nordvulk giver nordiske forskere adgang til instituttets faciliteter herunder et avanceret massespektrometer.

Nordvulk opretholder et stipendieprogram og arrangerer sommerskoler for unge nordiske forskere.

Det planlægges at Nordvulk i løbet af 3-4 år flytter tilbage til Islands Universitets campus sammen med øvrige naturvidenskabelige fagområder.

Den nuværende kontrakt er indgået for perioden 2000-2002

Planlagte udgifter til ledelse og administration: 23.700.000,- ISK

Resultater i 2000

Året 2000 var præget af kraftig vulkansk aktivitet og jordskælv på Island som resulterede i en række samarbejdsprojekter med andre islandske forskningsinstitutioner om blandt andet askeanalyser, deformationsstudier omkring vulkanerne Katla og Eyjafjallajökull og generelle målinger af jordskorpebevvægelser.

Arbejdet med eksperimentelle målinger på nye massespektrometer optog en del instrumenttiden i 2000. I tillæg blev gennemført isotopanalyser af jern-magnesium mineraler fra basalter fra den islandske mantle plume samt et miljøprojekt om spredning af 99Tc isotoper fra kernekraftværker.

En sommerskole for 50 forskere og forskerstuderende blev arrangeret i samarbejde med National Science Foundation i USA med temaet: Plume-Ridge Interactions.

Fem nordiske forskere blev i 2000 finansieret af stipendiatprogrammet heraf 2 post.docs. Hertil kom en ekstern finansieret amerikansk forsker.

Kontrakt: Opfylt
Økonomi: Ingen bemærkninger
Ledelse og administrative udgifter: 23.340.000,- ISK

1-3185-3 Nordisk Samisk Institutt (NSI)						
Valuta	Budsjett 02	Budsjett 01	Budsjett 00	NMR fin. 00	Bud.disp av	Kontrakt
NOK	6.905.000	6.905.000	6.717.000	70%	Institusjonen	1999-2001
Mot-svarer DKK	6.284.000	6.284.000	5.978.000			

Formål

Nordisk Samisk Institutt (NSI) har som formål gjennom forskning å styrke og utvikle samisk språk, kultur og samfunnsliv.

Prioriteringer i kontrakten

I løpet av 2001 skal det forhandles fram ny kontrakt mellom Nordisk Samisk Institutt og Nordisk Ministerråd gjeldende fra 2002. Det forventes at kontrakten i hovedsak følger opp den virksomheten NSI har hatt i kontraktsperioden 1999-2001. I denne kontrakten er det fastsatt at NSI skal skape en egen samisk ekspertise, fast plassert i og med direkte tilknytning til nordlig, subarktiske og arktiske forhold. Videre skal NSI bidra til vitenskapelig basert rådgiving på nordisk og internasjonalt nivå og være tilgjengelig med ekspertise inn mot utformingen av en moderne urfolkspolitikk. Instituttet skal prioritere prosjekter innenfor virksomhetsområdene samfunnsforskning, samisk språk og rettsforskning.

Planlagte utgifter til ledelse og administrasjon:Ny kontrakt utarbeides i løpet av 2001.

Resultater i 2000

Nordisk Samisk Institutt har totalt sett hatt en positiv utvikling i 2000. Omfanget av forskningen er stadig økende og har gitt tilfredsstillende resultater. Antallet nummer av skriftsserien Diedut er rekordstort i 2000 (8). NSI er i økende grad en god samarbeidspartner for andre forskningsinstitusjoner og oppdragsgivere. NSI har i 2000 hatt gjesteforskere fra Finland, India og Russland, og er ellers aktiv innen urfolksnettverket. I tillegg har NSI deltatt i EU-prosjekter innen rettsforskning og språk og også hatt engasjementer utenfor Europa. NSI har styrket sin nordiske profil med en bred internasjonal kontaktflate. Budsjettmessig er det som før området samfunnsforskning som er størst og som også viser en liten økning i 2000, mens samisk språkforskning og rettighetsforskning stort sett er på samme nivå som før.

Kontrakt : Oppfylt
Økonomi: Ingen bemerkninger
Ledelse og administrative utgifter: 3.739.000,- NOK

IT-samarbejde

Nordisk IT-samarbejde fik en overbygning idet Samarbejdsministrene besluttede at oprette et Ministerråd for Informationsteknologi. I lyset af videnssamfundets hastige udbredelse vurderede man, at der var behov for et særligt IT ministerråd, selvom der allerede foregik og fortsat foregår meget IT-samarbejde i de øvrige fagministerråd, herunder særligt inden for forskning og uddannelsessektoren og erhvervssektoren.

En særlig Gruppe af højtstående embedsmænd vedr. nordisk IT-samarbejde (AH-IT) har konkretiseret MR-IT's fokus til politiske diskussioner af aktuelle samfundsmæssige problemstillinger afstedkommet af den informationsteknologiske udvikling, samt mindre midlertidige opgaver og støtte til projekter kan effektueres.

Som fokusområder er valgt:

- at "A- og B-holds problematikken" ("Digital divide") var velegnet til en overordnet politisk drøftelse. Nordiske bredbåndsplaner blev foreslået som et supplerende emne.
- at digital forvaltning og IT-indikatorer/benchmarking var velegnet til konkrete projektudformning. Eksempelvis bør samarbejde mellem de nordiske statistikkontorer støttes således, at de kan bidrage med et sagligt grundlag for de politiske drøftelser.

Budgetudviklingen: IT-samarbejde				
TDKK	2002	2001	2000	Ændring 01-02
	01-priser	01-priser	00-priser	Pct.
Budget	331	531	1.020	-37,7

Søjlefordeling: IT-samarbejde		ialt 2001: 331 TDKK
Norden	Nærområdene	Europa
248 (75%)	17 (5%)	66 (20%)

1-3410-2 Projektmidler – IT-samarbejde					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.af
DKK	331.000	531.000	1.020.000	0%	MR/EK-IT

Formål

At initierer aktiviteter som direkte forbereder og giver grundlag for ministrenes diskussion om aktuelle spørgsmål af betydning for vidensamfundets udvikling. Aktiviteterne skal gennem det nordiske samarbejde give tydelig synergieffekt og skabe merværdi i internationalt perspektiv. IT-spørgsmål behandles også under andre sektorer. Det er derfor vigtigt at samarbejdet tydeligt profilere området politisk ved at satse på et tværsektorielet og overordnet IT-samarbejde samt på helhed ved opbygningen af samarbejdsrelationer til de andre nordiske ministerråd, der beskæftiger sig med IT.

Prioriteringer i 2002

Arbejdet vil koncentrere sig om at følge op på ministerkonferencen 2001 om A- og B-holds problematikken ("Digital Divide") og såfremt handlingsplanen tiltrædes igangsætte aktiviteter indenfor:

- Digital divide: såvel nationalt som internationalt,
- Indikatorer for og benchmarking af vidensamfundet,
- eGovernment,
- Bredbånd

Resultater i 2000

På initiativ af det danske formandskab blev Gruppen af højtstående embedsmænd vedr. nordisk IT-samarbejde etableret. Gruppen udarbejdede et konsensuspapir hvor ministerrådets målsætning og virksomhed blev præciseret, og fokusområder blev valgt.

Nærområdene

I budsjettet for 2002 er det totalt planlagt å bruke ca. 140,207 MDKK til nærområdeaktiviteter. Innenfor ministerrådets budsjett finansieres disse aktivitetene av 2 finansieringskilder; nærområdeprogrammet og sektorenes egne budsjettmidler. I det egentlige nærområdeprogrammet vil det i 2002 bli stilt 81.002 (inkl. NOPEF) MDKK til rådighet for nærområdeaktiviteter, mens 59,205 MDKK brukes til nærområdeaktiviteteter fra sektorenes egne budsjettmidler. Nærområdeprogrammet opplever et tilnærmet uforandret nivå, mens sektorenes midler til nærområdeaktiviteter øker med ca. 4 MDKK sammenlignet med budsjettet for 2001. Det er nedenunder i forbindelse med budsjettpostene 2-0810-3/2-0870-2 redegjort for hvordan midlene i nærområdeprogrammet er planlagt benyttet i 2002.

Innledningsvis gis en redegjørelse og eksempler på nærområdeaktiviteter finansiert over sektormidlene.

Sektorenes egne midler til nærområdeaktiviteter

Sektorenes egne midler til nærområde aktiviteter er tentativt planlagt til totalt 59,205 MDKK i 2002. Dette er basert på en vurdering utført på sektornivå. En beløpsmessig fordeling er gjengitt i sektortekstene for den respektive sektor i budsjettet under "søylefordelingen". Dette er ingen eksakt oppgjørelse, men en forventet fordeling av sektorens midler på de 3 søylene. Det inngår også en tekstmessig behandling av sektorenes egne nærområdeaktiviteter i de sektortekster hvor dette er relevant.

Midler fra sektorene til nærområde aktiviteter blir generelt benyttet til å inititere særskilte sektorspesifikke nærområdeaktiviteter, nærområdeaktiviteter ved de nordiske institusjonene integrert i basanslaget og til delfinansiering av prosjekter som "samfinansieres" med midler fra nærområde-programmet. I det følgende gis en kort eksempelvis oversikt vedrørende nærområdeaktiviteter som planlegges finansiert med sektorenes egne midler i 2002. Oversikten er begrenset til de sektorer med de største planlagte nærområdeaktiviteter fra et økonomisk perspektiv. De tentative vurderinger jfr søylefordelingene, som er gjort av sektoren, når det gjelder bruk av sektorens egne midler til nærområdeaktiviteter i 2002 er angitt.

Sektor	Eksempler på aktiviteter planlagt i 2002
Kultur 11.586 TDKK	Barn og unge: *Idrætssamarbejdet*: Idrætsaktiviteter blandt samiske børn *Nordisk Ungdomskomité*: Opfølgning af den tværsektorielle handlingsplan "Norden inn i et nytt årtusen" med bl.a. øget samarbejde med ungdomsorganisationer i nærområderne. *Styringsgruppen for nordisk børne- og ungdomskultur*: Opfølgning af handlingsplanen for børn og unge i nærområderne, fortsat udvikling af Valhalla projektet til også at dække NV-Rusland, støtte til nord-balt. Projekter. De nordiske kulturhuse og -institutter: Vil arbejde videre med projekter som har samarbejdspartnere i nærområderne. Film og media: *Styrningsgruppen för nordiskt kultur- och massmediesamarbete*: Medel avsatta för projektansökningar från närområdena samt för samarbete på medieområdet mellan Baltikum och de nordiska länderna. Ev. fortsättning på närområdes/sektor-projekt om export av nordiska film- och TV-produktioner till Baltikum. Kunstområdet: *Nifca*: Gästateljéprogrammet inkluderar konstnärer från närområden, institutionens informationsverksamhet täcker närområden, Teater och dans i Norden: Projektstöd och erfarenhets- och kompetensutveckling på valda områden *Dalsåsen*: Ateljéstipendier är tillgängliga också för konstnärer från närområden.

	Sleipnir: Mobilitetsprogrammet täcker nordiska konstärers resor till närområden *Teater och dans i Norden*: Gästspel-, anställningar och projekt i närområdena
Forskning & utdanning 11.584 TDKK	Høyere utdanning: Prosjekter knyttet til videreutviklingen av et felles Nordisk-Baltisk utdanningsrom. Voksenopplæring og folkeopplysning: Medfinansiering i prosjekter om opplæring av frivillige ledere i NV-Russland – under nærområdeprogrammet.
Energi 3.600 TDKK	Implementeringen av Agreed minutes mellan de nordiska och baltiska ministerråden. Sekretariatsfunktionen under perioden 2000-2002 för energisamarbetet i Östersjöregionen i samarbete med Östersjörådet CBSS i Stockholm. Common Baltic Electricity Market CBEM - Project director
Miljø 11.285 TDKK	Miljøovervågning og data: Overvågning af natur- og kulturminder i Arktis. Statistisk analyse og modeller for eutrofieringstilstanden Produkter og affald: Affaldshåndtering i Arktis. Kemikalier: Arbejde med bekæmpelsesmidler. Udfasning og substitution af ozonreducerede stoffer. Nordisk-baltisk kemikaliesamarbejde. Natur og friluftsliv: Traditionelt jordbrugslandskab. NEFCO: Bidrager til reduktion af miljøbelastning
Regional 2.938 TDKK	Gränsregionala aktiviter i Östersjöområdet
Jord- og skogbruk 1.897 TDKK	*Projektmedel - Jord- och skogsbruk:* En nordisk-baltisk samrådskommitté upprättades 2001 och ska genomföra "Copenhagen Declaration on Sustainable Rural Development". *Samnordisk skogsforskning:* Genomföra utredningsförslag om ökat samarbete på skogsforskningssidan mellan Norden och dess närområden *Nordiskt kontaktorgan för jordbruksforskning:* Nätverksbygge.
Fiskeri 1.282 TDKK	Integreret kystzoneplanlægning, forvaltningmodeller for Østersøens skærgårdsfiskeri. Baltic Fisheries Cooperation (BAFICO). Nordisk kontaktorgan for kyst- og fiskekvinner, nettverksdannelse i nærområdene. Sikkerhed og arbejdsmiljø ombord.
Arbeidsmarked & miljø 1.130 TDKK	Fri bevægelse af arbejdskraft og kapital i Norden og de kommende EU-medlemslande. Trepartssamarbejde i Baltikum
Næring 3.384 TDKK	Utvikling av små- og mellomstore foretak i de baltiske land.
Andre sektorer 10.520 TDKK	Ikke spesifisert pga. sektorenes enkeltstående økonomiske betydning når det gjelder nærområdaktiviteter.

Närområdesprogrammet

Under år 2000 har Ministerrådets strategi för samarbete med närområdena varit under revidering. Samarbetsministrarna har under våren 2001 lämnat ett ministerrådsförslag till Nordiska rådet angående de nya strategiska riktlinjerna. Budgeten tillåter att man i samband med de konkreta arbetsprogrammet till vissa delar inleder implementeringen av den nya strategin.

Under 2002 avslutas och revideras en del av de verksamheter som ingår i Ramprogrammet för Ministerrådets aktiviteter i samarbete med närområdena för 2000-2002. Härmed skapas utrymme för de nya prioriteringarna som den reviderade strategin medför.

I 2002 års budget och arbetsprogram indelas samarbetsaktiviteterna i enlighet med det gällande ramprogrammet fortfarande i tre huvudkategorier – informationskontor och kontaktverksamhet, stipendieprogram och samarbetsprojekt. Vidare indelas projektverksamheten enligt tidigare års praxis i följande fyra temaområden:

- Demokratiutveckling och välfärdspolitik; varvid man speciellt erfarenheterna av den nordiska välfärdsmodellen är ett högt prioriterat tema i samarbetet.
- Kulturförmedling, varvid prioriteras förmedling av närområdenas kulturutbud och kulturtradition till Norden
- Befrämjande av marknadsekonomin; speciellt stöd till etablering av små och mellanstora företag
- Bärkraftig resursförvaltning, speciellt bekämpning av gränsöverskridande föroreningar samt vidareutveckling av det energipolitiska samarbetet inom Östersjöregionen.

I närområdesbudgeten ingår från och med år 2002 hela Nordiska projektexportfondens (Nopef) budget. Detta motiveras dels med att Nopef:s verksamhet huvudsakligen riktar sig till närområdet.. Dels strävar man till större genomskådbarhet genom att placera Nopef:s samnordiska anslag under en budgetpost. Tidigare har den fått sin finansiering genom en institutionsbudget och genom ett anslag i närområdesbudgeten.

Under två tidigare år har ett anslag för nya initiativ ingått i närområdesbudgeten. Inga nya medel reserveras för detta ändamål på grund av att de tidigare års medel inte har blivit disponerade.

Under år 2002 sammanställs ett nytt ramprogram för åren 2003-2004. Den sakkunnigkommitté bestående av de s.k. östbiståndsansvariga myndigheterna, som under 2001 har utsetts kommer att spela en viktig roll vid sammanställandet av detta program. I närområdesländerna effektiviseras på motsvarande sätt det redan nu välfungearnde samarbetet mellan Ministerrådets informationskontor och de Nordiska ambassaderna (generalkonsulaten i St. Petersburg).

Närområdesprogrammet omfattar också ett speciellt arktiskt arbetsprogram, som kommet att revideras på basis av ett Ministerrådsförslag, som Nordiska rådet planerar att behandla på sin session hösten 2001

De allmänna målsättningarna och temaområdena för närområdessamarbetet kommer att vara vägledande även för det arktiska samarbetet. På grund av att Ministerrådet på hösten 2000 blev permanent observatör vid Arktiskt Råd, kommer Ministerrådets arktiska aktiviteter allt tätare att samordnas med Arktiskt Råd. För detta syfte involveras de nordiska Senior Arctic Officials att bidra som sakkunniga till planeringen av Ministerrådets arktiska aktiviteter.

Ministerrådet har sedan år 2000 ett speciellt projektregister med information om närområdesakativiteterna. Registret är tillgängligt genom Ministerrådets hemsidor och under ständig utveckling. Syftet är att under 2001-2002 kunna länka det till relevanta bilaterala och övriga aktörers register.

De nordiska finansieringsinstitutionerna Nordiska investeringsbanken (NIB) och Nordiska miljöfinansieringsbolaget (Nefco) spelar en viktig roll i närområdessamarbetet. Genom sin finansieringsverksamhet i de baltiska länderna och norvästra Ryssland bidrar NIB och Nefco till implementeringen av EU:s aktionsprogram för Nordliga dimensionen.

I följande tabell redovisas förslag till fördelningen av medel mellan olika aktivitetsformer och temaområden:

Aktivitet/sektor	Sammanlagt		
	2002	2001	2000
Informationskontor och nätverksaktiviteter	12.488	11.988	11.730
Nordiska Projektexport-fonden NOPEF	15.500		
Stipendieordningar	15.241	15.741	15.402
Projektverksamhet			
Nya Initiativ	0	1.042	1.020
Demokrati och välfärd	14.991	14.991	13.668
kulturförmedling	3.997	4.497	4.080
Marknadsekonomi	5.528	8.528	7.344
Bärkraftigt resursutnyttjande	10.239	10.739	10.828
Arktiskt samarbetsprogram	3.018	2.694	2.636
Sammanlagt	**81.002**	**70.220**	**66.708**
Inkl. Nopef	81.002	81.502	80.302

Budgetutvecklingen: Närområdena				
TDKK	2002	2001	2000	Ändring 01-02
	01-priser	01-priser	00-priser	Pct.
Budget	81.002	81.502*	80.302*	-0,6

*For å gjøre disse årene sammenlignbare med 2002 er også Nopef inkludert.

Søjlefordeling: Närområdena		iallt 2002: 81.002 TDKK
Norden	Närområdena	Europa
(0%)	81.002 (100%)	(0%)

2-0810-3 Informations- och kontaktverksamhet					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	12.488.000	11.988.000	11.730.000	100%	MR-sam/NSK

Föremål
- Förmedling av närområdenas behov och förankring av Ministerrådets aktiviteter i närområdena.
- Samarbete, informationsutbyte och lokal koordinering av Ministerrådets aktiviteter i förhållande till andra aktörers verksamheter i närområdena

Prioriteringar i 2002
- Slutförande av formaliteterna kring etableringen av Ministerrådets informationspunkt i Kaliningrad samt uppbyggande av informationspunktens verksamhet
- Medverkan vid implementering av den nya närområdesstrategin, speciellt när det gäller ökad mottagarstyrning och information om Ministerrådets närområdesaktiviteter
- Medverkan i gränsregionala samarbetsstrukturer speciellt i det baltiskt-ryska gränsområdet
- Utveckling av kompetensuppbyggnad för litauiska översättare och tolkar
- Förstärkning av Riga-kontorets nätverk av lokala samarbetsparter
- Baltisk-nordisk konferens om regional utveckling och turism i Estland
- Kulturutväxlingsprogram mellan Estland och Grönland
- Förberedelser för S:t Petersburgs och Petrozavodsks 300-års jubileum i 2003.

Resultater i 2000

Under året har detta bl.a. uppnåtts:
- Informationskontoren;
- Etablering av en ny informationspunkt i Klaipeda Litauen,
- Omorganisering av kontaktverksameheten i Petrozavodsk och Archanglesk samt etablering av en kontaktpunkt i Murmansk,
- Medfinansiering vid Fabergé-tävlingen för unga nordiska och ryska juvelerare,
- Genomförandet av konferensen "Accesibility for All" om handikappvänligt byggande i Lettland
- Genomförandet av Child Forum II i Estland i samarbete med Nordiskt råd och Baltic Assembly,
- Genomförandet av en studentkonferens "Transformation of Economic and Political Systems in the Baltic Sea Region i Tartu i Estland med deltagare från nordiska och baltiska länder och Ryssland.
- Genomförande av Nordisk biblioteksvecka i Litauen med 56 tillställningar och 8000 deltagare.

2-5280-3 Nordiska projektexportfonden (Nopef)						
Valuta	Budget 02*	Budget 01	Budget 00	NMR fin. 00	Bud.disp av	Kontrakt
EUR	2.085.500	1.518.100	1.356.600	82%	Institutionen	2001-04
Motsvarar DKK	15.500.000	11.282.000	10.082.000			

*Bevilgningen er økt med 1,5 MDKK i samsvar med avtale mellom landene. I tillegg er midler til NOPEF som tidligere var bevilget over budsjettpost 2-0850-2 Marknadsekonomi i Nærområdeprogrammet lagt direkte på institusjonsbevilgningen.

Föremål

Nopef:s syfte är att stärka små och medelstora företags internationella konkurrenskraft genom att ge förmånliga villkorslån till projektstudier och förberedande affärsaktiviteter som bidrar till att främja företagens internationalisering och deltagande i projekt internationellt. För ändamålet samarbetar Nopef bl.a. med NIB, Nefco och NDF. Nopef:s resurser används i verksamheten bl.a. till förmånliga villkorslån för delfinansiering av förstudier, till projektidentifiering i egen regi, projektexport och till informationsverksamhet bland nordiska företag.

Prioriteringar i kontrakten

Efterfrågan på Nopef:s verksamhet väntas fortsätta att öka liksom Nopef:s betydelse och relevans för utvecklingen av småföretagssektorn fr.a. i Norden och närområdet. Nopef fyller vid sidan av projektverksamheten en viktig funktion också som kontakts- och informationskälla för småföretag både i Norden och i närområdet. Det nya resultatkontraktet med NMR sammanfaller med en ny finansieringslösning för Nopef som innebär att Nopef under åren 2001-2004 finansieras dels med medel från NMR:s budget och dels med bilaterala medel enligt den nordiska fördelningsnyckeln. Nopef:s totala budgetvolym uppgår enligt finansieringsmodellen till ca. 30 MDKK per år under perioden. Liksom tidigare gäller för avtalsperioden 2001-2004 ett fortsatt fokus på mikro, små och medelstora företag. Nopef:s samlade verksamhet koncentreras till östersjöområdet och ska uppgå till minst den andelen av Nopef:s samlade resurser som under föregående avtalsperiod. Den delen av Nopef:s resurser som härrör från bilaterala medel ska användas för projekt i östersjöområdet, främst de baltiska länderna och nordvästra Ryssland. Nya länder i OSS samt i centrala och östra Europa inklusive Balkan får ökad betydelse. Det nordiska näringslivet och det offentliga nordiska samarbetet gör stora insatser för att skapa en fungerande marknadsekonomi samt att öppna för en ökad handel med området. Nopef har en aktiv roll i detta tillsammans med NIB och Nefco. I Nopef:s verksamhet utanför närområdet bör projekt som har ett stort nordiskt intresse prioriteras. Miljöprojekt har hög prioritet. En fortsatt aktiv verksamhet inom Norden är viktig i syfte att nå fler företag med potential att satsa i närområdet. Nopef:s resurser är dimensionerade under fyraårsperioden för en volym på ca 200 ansökningar per år och 80 - 90 villkorslån. En förutsättning för detta är att en årlig finansiering på minst 4,20 miljoner Euro kan uppnås. En satsning från Nopef på 4,20 miljoner Euro innebär en total satsning på internationalisering och projektutveckling uppgående till ca 16,82 miljoner Euro företagens andel i varje projekt inräknad.

Planerade utgifter till ledning och administration: 50.500,- EUR (Ändring i definition sett tilsammans med 2000)

Resultater i 2000

Under år 2000 har verksamheten utvecklats bättre än vad som förutsågs i kontraktet med NMR. Enligt kontraktet planerades för 200 ansökningar, 100 bevillingar och 22 realiserade projekt. Utfallet blev 204 ansökningar, 112 bevillingar och 31 realiserade projekt. Som en följd av realiserade och avslutade projekt återfördes och återbetalades under året sammanlagt 9,0 mFIM och 13,7 mFIM efterskänktes. Verksamheten har i enlighet med kontraktet haft huvudinriktningen på Nordens närområden (82%) och på små och medelstora nordiska företag (75%). Därutöver har projekt med brett nordiskt intresse och i samverkan med bl.a. NIB varit aktuella i huvudsak med inriktning på Asien (15%).

Kontrakt: Uppfyllt
Ekonomi: Inga anmärkningar
Ledning och administrativa utgifter: 518.700 EUR

2-0820-1 Stipendieordningen för Baltikum och Ryssland					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	15.241.000	15.741.000	15.402.000	95%	MR-sam/NSK

Föremål

Att bidra till mobilitet samt långsiktig kompetensutveckling och nätverksuppbyggande mellan Norden och närområdena.

Prioriteringar i 2002

Stipendieordningarna är:
Stipendieordningen för Baltikum och nordvästra Ryssland skall bidra till långsiktigt samarbete inom högre utbildning och forskning samt inom den ideella sektorn mellan Norden och närområdena. Ordningen skall stärka samarbetet genom nätverksbyggande och omfattar stöd till utväxling av forskare, lärare och studenter. En del av stipendieordningen berör frivilligsektorn. Programmet kommer att ses över under 2001, men beräknas att fortsätta ännu under 2002 med de nu gällande prioriteringarna:

- nordiska språk, kultur och samhälle samt miljöteknologi för nätverk inom utbildning och forskning
- hälsa och social välfärd, barn och unga samt kvinnor och demokrati för den frivilliga sektorns nätverk

Stipendieordningen för tjänstemän administreras av Ministerrådets informationskontor i syfte att bättre kunna beakta behoven i närområdena. I stipendieprogrammet prioriteras speciellt baltiska sökanden med behov av samarbetskontakter och kunskaper som är relevanta med tanke på integrationsprocessen och förhandlingarna om medlemskapet i EU. För Rysslands del syftar man att stödja en demokratisk, stabil och förutsägbar utveckling genom att bidra till utvecklingen av styrsystem och administrativa strukturer i den offentliga förvaltningen. I programmet prioriteras:

- kompetensuppbyggnad inom demokratiutveckling och medborgarpolitik
- stöd till de baltiska ländernas förberedelser inför medlemskapet i EU.

Stipendieprogrammet för parlamentariker administreras även i fortsättningen av Nordiska rådet med syfte att förmedla erfarenheter av nordiskt parlamentariskt arbete och representativ demokrati. De delar av programmet, som är avsedda för baltiska parlamentariker kommer att ses över. Den demokratiska utvecklingen i de baltiska länderna har varit mycket snabb, vilket tillåter nya former av erfarenhetsutbyte mellan baltiska och nordiska parlamentariker. Bland annat nordisk-baltiska workshops övervägs i stället för tidigare studieresor och studieprogram.

Under 2001 utvärderas Stipendieordningen för Baltikum och Nordvästra Ryssland samt ordningen med tjänstemannastipendier. På basis av denna evaluering beslutas om eventuella nyprioriteringar av programmen. Nyprioriteringarna kan effektueras i full skala i samband med besluten om det nya ramprogrammet för 2003-2006.

Resultater i 2000

Under året har detta bl.a. uppnåtts :

- Stöd har beviljats åt 98 ansökanden varmed över 500 nätverkspartners har involverats i stipendieprogrammet för Baltikum och Ryssland
- Stipendieprogrammet för tjänstemän: antalet deltagare: 130, speciella framgångar vid intresse från rysk sida
- Ett program om jämställdhetsfrågor i Norden genomfördes mot bakgrunden av Nordiska rådets sessionsbeslut i 1999. I programmet deltog både ryska och baltiska parlamentariker.

2-0825-2 Nya närområdesinitiativ					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	0	1.042.000	1.020.000	0%	MR-sam/NSK

Föremål

Att kunna öka den politiska styrningen av närområdesaktiviteter genom att skapa flexibilitet och utrymme för beredning av nya initiativ och implementering av förstudier och pilotprojekt under budgetåret.

Prioriteringar i 2002

- Nya närområdesprojekt på basis av strategiarbetet under 2000
- Ad-hoc-projekt initierade i samråd mellan NSK/MR-SAM och samarbetsparter i närområdena.

Under året används de odisponerade medlen från 2000 och 2001

Resultater i 2000

På grund av det pågående strategiarbetet har inga nya initiativ inletts och inga medel disponerats i år 2000.

2-0830-2 Demokrati och medborgarpolitik					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	14.991.000	14.991.000	13.668.000	100%	MR-sam/NSK

Föremål

Samarbete om en stabil utveckling i Norden och dess närområden genom förmedling av relevanta aspekter vid och erfarenheter av den nordiska välfärdsmodellen och genom förstärkandet av demokratiska strukturer i närområdena

Prioriteringar i 2002

- Förmedling av erfarenheter av den nordiska välfärdsmodellen
- Fortsatt implementering och uppföljning av aktionsprogrammet för barn och unga i närområdena
- Utveckling av den offentliga sektorn med speciell tyngd på lokal förvaltning och demokratiska strukturer i lokalsamhällen.
- Samarbete om utveckling av den idéella sektorn och de för fortsatt utveckling nödvändiga nätverk mellan frivilligorganisationerna, speciellt i Ryssland.
- Utveckling av rättsväsende samt bekämpning av våld och organiserad kriminalitet
- Utbildning av myndigheter på alla förvbaltningsnivåer i jämställdhetsfrågor med St. Petersburg som ett nytt prioriterat område
- Samarbete med kvinno-organisationernas paraplyoriganisationer i närområdena

- Integreringen av jämställdhetsperspektivet i närområdesverksamheten
- Ett samarbetsprojekt mellan nordiska och baltiska samarbetsministrar om fri rörlighet av arbetskraft.

Resultater i 2000

Under året har detta bl.a. uppnåtts :

- Aktiviteterna inom handlingsplanen för barn och unga har kommit för fullt i gång under år 2000 och 119 projekt, varav de flesta har varit initierade lokalt i närområdena
- Det första utbildningsprogrammet för ryska nyckelpersoner i frivilligorganisationerna organiserades av Nordens Folkliga Akademi. Representanter för 30 ryska frivilligorganisationer deltog.
- Uppföljningsarbetet för konferensen "Women and Democracy" inleddes och en uppföljningskonferens anordnades i Helsingfors med cirka 600 deltagare Konferensen var banbrytande i den bemärkelse att Ryssland för första gången var starkt representerat med en delegation på 40 deltagare.
- Projektet för bekämpning av smittosamma sjukdomar har genomförts planenligt och återrapporteringen från närområdesländerna har påvisat stora framgångar.
- Samarbetet om trepartssamarbete på arbetsmarknaden har inletts med ett utbildningsprogram för baltiska arbetsmarknadsrepresentanter. I 2000 har man genomfört ett utbildningsprogram i Baltikum och en studievistelse i Strassburg.

2-0840-2 Kulturförmedling					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	3.997.000	4.497.000	4.080.000	100%	MR-SAM/NSK

Föremål

Förmedling av nordisk kultur och värdegemenskap till närområdena samt presentation av närområdenas kulturtradition och kulturutbud i Norden.

Prioriteringar i 2002

- Förberedelsearbetet för S:t Petersburgs och Petrozavodsks 300-års firande i 2002
- Utbyte mellan unga konstnärer i Norden och närområdena
- Utvecklande av kulturens infrastrukturer och den kulturpolitiska expertisen i förvaltningen i Baltikum i dialog med de baltiska länderna
- Folkligt samarbete

Resultater i 2000

- Genom stöd till översättning av litteratur har 20 kvalitetstitlar översatts från nordiska språk till estniska, lettiska eller litauiska.
- Genom nya medier ökat kännedomen om nordisk folkkultur i Ryssland. För ryska barn har producerats en internet sagoprotal (www.skazka.ru) för sagor med nordisk dimension, sagobok "Skandinavskie skazki" (upplaga 10 000), 2 audiokasetter, Filmserie "Skandinavskie skazki" på 10 x 13 min på kanalen TVZentr.
- Stipendieprogrammet Sleipnir- närområden för unga konstnärer och kritiker i närområden har ökat professionella konstnärers kontakter till Norden.
- Industrial Heritage platform är ett treårigt samarbetsprojekt för bevaring av industriminnen i de baltiska länderna. Projektet har byggt upp ett nordiskt-baltiskt nätverk, utarbetat ett långsiktigt utbildningsprogram samt praktiska multidiciplinära pilotkurser.

2-0850-2 Marknadsekonomi					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	5.528.000	8.528.000	7.344.000	100%	MR-SAM/NSK

Föremål

Kunskapsuppbyggande angående nödvändiga regelverk, strukturer, kultur, företagsadministration och -etik samt stöd till små och medelstora företag i syfte att skapa en funktionsduglig marknadsekonomi

Prioriteringar i 2002

- Kompetensuppbyggnad i energieffektivisering, energiekonomi och planläggning
- Vidareutveckling av mobilitetsprogrammet Nordpraktik.
- Utvecklande av samarbete om konsumentskydd, speciellt konsumentinformation och konsumentutbildning inklusive produktion och översättning av informationsmaterial att användas i bl.a. ryska grundskolor. När det gäller konsumenternas rättigheter undersöks de baltiska ländernas intresse att införa ett system motsvarande de nordiska konsumentombudsmän. I de baltiska länderna bistår man genom nordisk expertis att bygga upp och utveckla landsomfattande konsumentorganisationer. I Kaliningrad och det övriga Ryssland inleds en del projekt i syfte att bidra till konsumenternas organisering. Kunskapsuppbyggande och förmedling av erfarenheter angående hushållningsekonomi, produktsäkerhet och varumärkningar är också prioriterade områden.

Budgetförminskningen på 3 MDKK beror på att Nopef:s hela bevilling redovisas under en separat budgetpost 2-5280-3.

Resultater i 2000

Under året har detta bl.a. uppnåtts :

- Mobilitetsprogrammet Nordpraktik har evaluerats och reviderats så att utbudet på praktikplatser i Norden och efterfrågan av praktikvistelser hos unga företagsanställda i närområdena på ett effektivare sätt kunde möta varandra. Programmety har under året erbjudit 80 ungdomar från närområdena sammanlagt cirka 480 praktikveckor i Norden.
- Inom programmet för kompetensuppbyggnad för energisektorn har 18 "energipraktikanter" erbjudits sammanlagt 101 praktikveckor i Norden.
- Projektet "kvinnor och småföretag " – mikrokrediter för kvinnor i landsbygden i Baltikum har ett tiotal kvinnogrupper kommit i gång med sina affärsplaner.
- Inom konsumentsektorn har märkbara resultat nåtts inom utveckling av regelverk för konsumentskydd samt system för behandling av reklamationer. På basis av önskemål från närområdesländerna har samarbete om bland annat vilseledande reklam riktade till barn och unga, konsumentens rättigheter och medvetenhet om dessa rättigheter, standardavtal och monopol, försäljning av tjänster, garantivillkor och köplagstiftning inletts.

2-0860-2 Bärkraftigt resursutnyttjande					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	10.239.000	10.739.000	10.828.000	100%	MR-SAM/NSK

Föremål

Att genom såväl politiska insatser i Norden och internationellt som genom kompetensuppbyggnad, erfarenhetsutbyte och metodutveckling främja ett bärkraftigt resursutnyttjande i närområdena.

Prioriteringar i 2002

- Fortsatt utveckling av Nefco:s roll i närområdessamarbetet med sikte på användning av fondens medel till gynsamma effekter på miljön och på mobilisering av ytterligare resurser från andra finansieringskällor
- Kompetensuppbyggnad i de resursförvaltande administrationerna, och erfarenhetsutbyte angående nödvändiga regelverk och styrinstrument i syfte att stödja de baltiska ländernas anpassning till EU.
- Stöd till reduktion av miljöbelastning med speciell vikt på minskning av gränsöverskridande förorening.
- Energipolitiskt samarbete i Östersjöregionen
- Samarbete om regional utveckling, speciellt gränsregionalt samarbete i det baltiskt-ryska gränsområdet

Resultater i 2000

Under året har detta bl.a. uppnåtts :

- Miljöfinansieringsbolaget Nefco:s verksamhet evaluerades i 2000, varvid man konstaterade att verksamheten har bidragit till effektivare utnyttjande av förnybara energikällor, renare produktion i Ryssland och Baltikum, till uppbyggande av vatten- och avloppsledningar i Estland och Lettland samt till att förnya kollektivtrafiken i S:t Petersburg.
- Stöd till de baltiska ländernas och Rysslands uppföljning av handlingsplanen Agenda 21 för Östersjön, härunder stöd till deltagande av flera tiotals intresseorganisationer.
- Novaba – det nordiskt-baltiska lantbruksuniversitetet – 12 MSc-kurser har hållits i de baltiska länderna inom jord- och skogsbruksämnena som en led i uppbyggandet av ett virtuellt jord- och skogsbruksnätverk för forskning och utbildning.
- Växt- och husdjursgenetiska arvet i Baltikum; ett beslut på att etablera nationella genbanksenheter i de baltiska länderna har gjorts. I anknytning till restaureringen av Vavilov-institutet i S:t Petersburg och tillvaratagandet av det baltiska växtgenetiska arvet där, har unikt nordiskt frömaterial (raps) kunnat återföras till Nordiska genbanken.
- Baltiska ministerrådet har med Nordiska ministerrådets stöd inrättat ett samarbetssekretariat för energifrågor, vilket beräknas bidra till den baltiska elmarknadsprocessen.
- Ett projekt för hållbart skogsbruk och bevarande av biodiversitet i Barentsregionen har avslutats. Inom projektet har inletts arbetsprogram för skogsföryngring, landskapsekologi och ekoturism.
- Ett utbildningsprogramkurs för 28 planläggare från Baltikum har genomförts och en statistikpublikation beskrivande regional utveckling i Baltikum "Regions of the Baltic States, Nordregio, R 2000:2" har publicerats.

2-0870-2 Arktiskt samarbete					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	3.018.000	2.694.000	2.636.000	55%	MR-sam/NSK

Föremål
- Att försäkra möjligheterna till ekonomisk och samhällelig utveckling på naturens villkor i de arktiska områdena.
- Att bidra till att ursprungsbefolkningarna kan vidareföra sitt kulturella arv, utveckla sina traditionella näringsgrenar enligt marknadens villkor samt att förbättra sina levnadsvillkor.

Prioriteringar i 2002
- Effektivisering av Ministerrådets arktiska samarbete genom upprättandet av en ny expertgrupp bestående av de nordiska Senior Arctic Officials och därmed bättre koordinering i förhållande till Arktiska rådets aktiviteter
- Utveckling av nätverk mellan universitet och högskolor i Arktis inklusive utveckling av virtuella undervisningsformer
- Den vidare implementeringen av den nordiska handlingsplanen för natur-och miljöskydd i Arktis
- Utvecklande av mobilitetsprogram för det Arktiska området
- Regional utveckling och näringslivsutveckling i Arktis
- Levnadsvillkor och välfärd generellt och speciellt bland urbefolkningar
- Samarbete om kvinnonätverk inom ramen av Arktiskt Forum

Budgetökning bl.a. i överensstämmelse med Rådets budgetrekommendation.

Resultater i 2000

Under året har detta bl.a. uppnåtts :
- Nordiska ministerrådet har blivit antagen som permanent observatör vid Arktiska rådet
- Ett förslag till etablering av ett kompetenscenter för samiskt näringsliv har utarbetats i samarbete med de samiska organisationerna,
- Den nordiska handlingsplanen för natur- och miljöskydd i Arktis- Grönland, Island och Svalbard har följts upp. Ett antal aktiviteter med tvärsektoriell karaktär har inletts.
- Uppföljningsarbetet inom ramen av den arktiska milljöskyddsstrategin AEPS har varit under implementering, Projektstöd har beviljats till det övervakningsarbete som j bedrivs i AMAP och det naturskyddsarbete som bedrivs i CAFF.
- Relevanta faser med tanke på definitionen av levnadsvillkorsindikatorer ur de nordiska urbefolkningarnas synvinkel har genomförts i utvecklingen av levnadsvillkorsstatistik för urbefolkningar.
- Stöd beviljades till nordisk handlingsplan för natur- och miljövård i Arktis och till uppföljningen av miljöarbetet under Arktiska rådet.
- De nordiska urbefolkningarna samerna och inuiterna deltog i den speciella urbefolkningsutställningen vid EXPO-2000 i Hannover. Utställningen var lyckad och väl besökt.

Energi

Östersjöländernas energiministrar har inlett ett omfattande energisamarbete i Östersjöregionen genom att bland annat framföra: "Guided by a common vision of the Baltic Sea Region as an area of democracy, stability and open interacting economies, we are committed to making energy co-operation a key vehicle in generating further progress.It is our conviction that energy should remain a focal point in the co-operation activities of the Baltic Sea Region. Our energy co-operation in the Baltic Sea Region may serve as a model for other areas." Nordiska ministerrådet har tillsammans med EU-kommissionen lagt grunderna för samarbetet och fortsätter att utveckla verksamheten i samarbete med Östersjörådet.

Ministerrådet har godkänt ett "Ramprogram för det nordiska energipolitiska samarbetet". På basen av ramprogrammet har ämbetsmanakommittén godkänt ett aktionsprogram för energisektorns projekt i Nordens närområde. Aktionsplanen uppdateras årligen. Ministerrådet har presenterat ett ministerrådsförslag om "Det nordiska energipolitiska samarbetet i framtiden" som bas för verksamheten. Därtill har Ministerrådet medverkat till att lägga ett arbetsprogram för samarbetet i hela Östersjöregionen åren 2001-2003 inom ramen för Baltic Sea Reion Energy Co-operation. Ministerrådets planer anger målsättningen för det nordiska energipolitiska samarbetet som "att främja en effektiv, konkurrenskraftig, säker och bärkraftig energiförsörjning i Norden och dess närområde. Energiresurserna och energin bör användas på ett effektivt sätt för att stärka sysselsättningen och ekonomin samtidigt som man tar miljöhänsyn. Verksamheten och de projekt som genomförs skall vara politiskt relevanta för de nordiska länderna".

Ministerrådet fortsätter att utveckla samarbetsorganisationen inom Norden med en institution (Nordisk energiforskning) och arbetsgrupper på relevanta områden samt i Östersjöregionen med ministerkonferenser, en ämbetsmannakommitté (GSEO) som möts kontinuerligt, arbetsgrupper och en sekretariatsfunktion. Aktuella projekt med Nordens närområde är att understöda utvecklandet av elmarknaden i Baltikum, stipendiat- och praktikantutbyte samt samarbete inom energiforskningen.

Ministerrådet fortsätter det etablerade samarbetet med de nordiska miljö-, transport- samt jord- och skogsbrukssektorerna angående framförallt miljörelaterade frågor och forskningsfrågor. Elförsörjning i glest bebyggda områden ingår som ett prioriterat samarbetsområde. Ministerrådet avser därtill att lyfta fram frågor om utvecklandet av gasnätverket inom ramen för det regionala samarbetet mellan Östersjöländerna och inom Norden. Ministerrådet fortsätter samarbete på alla de tre verksamhetspelarna med betoning på Nordens närområde och Östersjöregionen. Ministerrådet avser under året att utveckla det tvärsektoriella samarbete i Norden och i Östersjöregionen för erhållande av synergieffekter, informationsutbyte och koordinering av åtgärder.

Uppföljningen av EU:s program och projekt fortsätter med utredning om möjligheter till nordiska lösningar. Ministerrådet avser att fortsätta att behandla EU-frågor och samarbeta med den EU och andra internationella organisationer i Östersjöregionen för undvikande av dubbelarbete och för att få koordinering av insatser.

Ministerrådet fortsätter samarbetet med miljösektorn i fråga om klimatfrågor, speciellt energirelaterade klimatfrågor. Ministerrådets fortsätter därtill samarbetet med samarbete med transportsektorn om alternativa drivmedel som en del i samarbetet om en bärkraftig utveckling.

Budgetutvecklingen: Energi				
TDKK	2002	2001	2000	Ändring 01-02
	01-priser	01-priser	00-priser	Pct.
Budget	6.000	6.285	6.120	-4,5

Söjlefördelning: Energi		iallt 2002: 6.000 TDKK
Norden	Närområdena	Europa
1.800 (30%)	3.600 (60%)	600 (10%)

2-3210-2 Projektmidler – Energi					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	5.000.000	5.212.000	5.100.000	88%	MR/EK-Energi

Föremål

Ministerrådets projektmedel används i enlighet med det godkända ramprogrammet, ministerrådsförslaget, ordförandelandets program, Nordiska rådets rekommendationer samt övriga beslut och planer för att ta fram för de nordiska länderna energipolitiskt relevanta utredningar, analyser och förslag samt för att driva energisamarbetet inom Norden och de glest bebyggda områdena, i Östersjöregionen och med Nordens närområden samt Arktis.

Prioriteringar i 2002

Ministerrådet prioriterar frågor angående 1) användningen av förnybara energikällor och energieffektivisering, 2) det offentliga ramverket för ledningsnät och infrastruktur, 3) harmoniseringen av avgiftssystemen, 4) kraftvärmeanvändningen, 5) finansieringen av energi-investeringar och 6) samarbetet med Östersjöländernas energimyndigheter. De nordiska elmarknads- och klimatfrågorna kommer speciellt att vara på dagordningen.

Ministerrådet fortsätter att prioritera energisamarbetet (klimat-, el-, gas- och energieffektivseringsfrågor) i Östersjöregionen och upprätthållandet av samarbetets sekretariatsfunktion samt utvecklandet av det regionala samarbetet med de baltiska länderna och Ryssland. Ministerrådet har de glest befolkade områdenas energiförsörjning som ett projektområde och kommer att därtill prioritera det tvärsektoriella samarbetet.

Resultater i 2000

Ministerrådet har i ett möte på Grönland bland annat fokuserat på de tunt befolkade områdena, klimatfrågorna och elmarknaden och arrangerat ett seminarium om "Klimat, Is och Vatten". Den allt mera omfattande dialogen med Nordiska rådet har fortsatt med en workshop i Helsingfors om energisamarbetet och rekommendationerna.

Inom det nordiska samarbetet har en omfattande verksamhet i sektorgrupperna för el-, gas- och klimatfrågor resulterat i ett brett underlag för diskussioner i Ministerrådet och samarbetet i Östersjöregionen, bland annat om utvecklingen av den nordiska elmarknaden och Östersjöregionen som ett testområde för Kyotomekanismer. Bergengruppen har fortsatt att utveckla samarbetet i Östersjöregionen som en del av den ämbetsmannakommitté GSEO, som styr energisamarbetet i regionen. En speciell närområdesgrupp har ansvarat för två stora projekt: ett för energiexperter i Ryssland och ett för myndighetssamarbete i Baltikum. Grupperna och deras arbete har samtidigt fungerat som stomme i Östersjösamarbetet. Samarbetet med den nordiska miljö-, transport- samt jord- och skogsbruksssektorn har varit omfattande.

2-3220-3 Nordisk energiforskning (Nefp)						
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	NMR fin. 00	Bud.disp av	Kontrakt
NOK	1.099.000	1.179.000	1.147.000	8%	Institutionen	1999-2002
Motsvarar DKK	1.000.000	1.073.000	1.020.000	-		

Föremål

Nordisk energiforskning skall bidra till en kostnadseffektiv minskning av energiförbrukningen och utvecklingen av förnybara energikällor och miljövänlig energiteknik genom att stärka grundkompetensen vid universitet, högskolor och andra forsknings-institutioner samt skapa fungerande forskarnätverk mellan länderna. Institutionen skall förstärka de nationella energiforskningsprogrammen och institutionerna i Norden samt öka konkurrenskraften inom energiområden av centralt gemensamt nordiskt intresse för näringslivet. Energiforskningsprogrammet finansieras direkt från länderna under perioden 1999-2002 årligen med ett 25 MNOK bidrag samt ett extra bidrag på 2,5 miljoner NOK för utvidgningen till Nordens närområde. Institutionens sekretariat, informations-verksamhet och utvecklingsarbete finansieras delvis över den nordiska budgeten.

Prioriteringar i kontrakten

Institusjonens virksomheter vil med basis i ovennevnte være:

- Forskningsfremmende virksomhet - bland annat genom stipendier
- Rådgivning og strategiarbeid
- Interaksjon med Nordens nærområder
- Administrasjon av institusjonen

En handlingsplan framläggs för Ministerrådet i september på basen av den redan presenterade. Handlingsplanen skal gälla från början av år 2003.

Resultater i 2000

Nordisk Energiforskningsprogram, som utgjør institusjonens hovedvirksomhet, hadde 81 engasjerte forskere: 12 forskningsprofessorer, forskningssjefer eller seniorforskere, og 69 doktorstipendiater, hvorav 9 fra de baltiske land. I regi av de 8 fagprogrammene ble det arrangert 35 kurs, seminar, symposier, workshops og konferanser. Av disse arrangementene var 15, foruten å være forskningsrelatert, også rettet mot myndighetene og næringslivet/industrien. 5 arrangementer ble avholdt i Baltikum. Institusjonen har vært engasjert i 7 nordiske prosjekt, dels med prosjektlederansvar og dels ved prosjektforvaltning. Ministerrådet har i augusti behandlat en ny strategi, som institutionens styrelse tagit fram. En konkret handlingsplan bereds.

Kontrakt: Uppfyllt
Ekonomi: Inga anmärkningar
Ledning och administrativa utgifter: 2.378.000,- NOK

Miljøsamarbejdet

Det miljøpolitiske samarbejde

Det nordiske miljøsamarbejde tager sit udgangspunkt i handlingsprogrammet for det nordiske miljøsamarbejde 2001-2004. Handlingsprogrammet er målrettet på implementering og konkretisering af miljødelen af den overordnede strategi for bæredygtig udvikling i Norden og dets nærområder og bidrager til øget integration af miljøhensyn i sektorerne samt ligger til grund for en policyorienteret virksomhed. En ny organisation og en informationsstrategi for det nordiske miljøsamarbejde forventes at træde i kraft i begyndelsen af 2002. Miljøsektorens faste arbejdsgrupper indtager en central rolle i det miljøpolitiske samarbejde. Miljøsamarbejdet forventes i den kommende periode særligt koncentreret omkring indsatser vedrørende hav- og luft, natur- og friluftsliv, produkter og affald samt kemikalier. Sektorsamarbejdet forventes blandt andet at fokusere på produktorienteret miljøstrategi og nye indsatsområder som f.eks. miljø og helse. Indsatsen i forhold til de internationale miljøprocesser styrkes yderligere. For hvert område er opstillet en række prioriterede indsatsområder. I forhold til disse er der opstillet overordnede og specifikke mål, aktiviteter og forventede resultater.

Norden

I samarbejdet om indsatser inden for Norden står beskyttelse af natur og miljø, herunder den biologiske mangfoldighed samt mangfoldigheden af landskaber, kulturminder og kulturmiljø højt på dagsordenen. Temaer som blandt andet miljø og sundhed, miljø og jordbrug samt miljø og økonomi er ligeledes væsentlige nordiske indsatsområder i miljøhandlingsprogrammet. Endelig skal forbrugerne sikres sunde produkter og levnedsmidler samt oplyses bedst muligt herom, hvilket blandt andet sker gennem den nordiske miljømærkeordning, Svanen.

Nordisk Råds Natur- og Miljøpris bliver uddelt til en virksomhed, en organisation, et nyhedsmedium eller en person, der på fortrinlig vis har integreret miljøhensyn i sin virksomhed eller på anden vis har gjort en ekstraordinær indsats for natur og miljø.

Nærområdet, herunder Arktis

Handlingsprogrammet for det nordiske miljøsamarbejde omfatter også Nordens nærområder, idet der lægges stor vægt på at løse miljøproblemerne også i disse områder. Indsats mod akutte miljøproblemer, støtte til miljøadministrationen i nærområderne herunder kundskabsopbygning, kompetanceopbygning og informationsformidling prioriteres. På nærområdet har sektoren såvel egne finansierede aktiviteter, som aktiviteter der finansieres over det selvstændige nærområdebudget.

Miljøfinansieringsselskabet NEFCO spiller en central rolle i nærområdet. Virksomheden i Nefco's Nordisk Miljøudviklingsfond, fortsætter med samfinansiering fra de nordiske lande. Ministerrådet arbejder for at anvendelsen af fondens midler bidrager til en gunstig effekt på miljøet samt mobiliserer yderligere ressourcer fra andre finansieringskilder. Gennem NEFCO bidrager de nordiske lande konkret til at gennemføre miljøforbedrende projekter og investeringer i miljøvenlig teknik og infrastruktur, samt til at opbygge og styrke landene i nærområdernes administrationer.

På det arktiske område er særligt implementeringen af handlingsprogrammet for natur og kulturmiljøbeskyttelse i Arktis i fokus. Blandt prioriterede projekter indenfor handlingprogrammet er Lokal Agenda 21 i Arktis, overvågning af natur- og kulturminder i Arktis og vurdering af miljøeffekterne af trawling og bundskrabning. Endvidere bliver der lagt vægt på en effektiv gennemførelse af miljøprogrammerne indenfor Arktis Råd. Derudover overvejes muligheden for et samarbejde med regioner af betydning for miljøet i nordvestatlanten.

EU samt internationalt i øvrigt

I det nordiske miljøhandlingsprogram udgør EU/EØS relaterede spørgsmål et højt prioriteret indsatsområde. EU's dagsorden på miljøområdet følges nøje og påvirkning af EU's miljøpolitik står højt på den politiske dagsorden og gennemsyrer miljøsektorens arbejde. Et af miljøhandlingsprogrammets vigtigste mål er at de nordiske lande samarbejder om at identificere og varetage fælles nordiske interesser i Europapolitikken og gennem en fælles indsats skaber opmærksomhed om nordiske værdier og prioriteringer, samt et forhøjet ambitionsniveau. Endvidere sættes fokus på integrering af miljøhensyn i alle EU's sektorer og støtteordninger samt miljølovgivning. Implementeringen af såvel det nordiske miljøhandlingsprogram som strategien for bæredygtig udvikling anses som vigtige indspil i EU's arbejde med det 6 miljøprogram og en europæisk strategi for bæredygtig udvikling. Også den internationale dagsorden følges af ministrene med henblik på en styrket indsats i forhold til relevante internationale processer.

Særligt produkter og affald, hav og luftområdet samt kemikalier er stærkt knyttet til EU og øvrige internationale processer. I arbejdet med kemikalier vil den vigtigste opgave fortsat være at styrke den nordiske indsats på kemikalieområdet i europæiske og andre internationale fora som f.eks. OECD og UNEP. Arbejdet vil koncentrere sig om fareindikation, klassificering, risikovurdering samt riskobegrænsning. Der arbejdes især for at udvikle fælles nordiske kriterier for sundheds- og miljøklassificering på et acceptabelt niveau. Derudover vil kemikaliearbejdet i det kommende år være koncentreret om et fælles nordisk initiativ om kviksølv og andre tungmetaller med det mål at starte forhandlinger om en ny global konvention på området.

Tværsektorielt samarbejde

Sektorintegration er et vigtigt element i at opnå en bæredygtig udvikling. Det nordiske miljøsamarbejde præges således i stadig større grad af tværsektorielt samarbejde og strækker sig over alle de 3 søjler, Norden, EU og Nærområdet. Implementeringen af strategien for bæredygtig udvikling vil automatisk styrke og øge det tværsektorielle samarbejde. Miljøsektoren forventer fremover at fortsætte sit samarbejde med økonomi, fiskeri, energi, jord og skovbrug, POMS (næring og konsument) samt konsumentsektorerne. Endelig findes der forslag i det nye miljøhandlingsprogram om at samarbejdet på sigt udvides til også at omfatte transport og sundhed.

I sektorerne og i det tværsektorielle samarbejde er samarbejdet baseret på fælles strategier, handlings- og arbejdsprogrammer m.v. I forhold til de enkelte sektorområder kan blandt andet nævnes, at implementering af et handlingsprogram for en nordisk produktorienteret miljøstrategi vil blive højt prioriteret i de kommende år. Den produktorienterede miljøstrategi vil fremme en bæredygtig udvikling i Norden, herunder øge konkurrenceevnen samt livskvaliteten. For så vidt angår samarbejdet med energi vil dette fortsat være delvis styret af den klimapolitiske dagsorden, herunder opfølgningen af klimakonventionen.

Budgetudviklingen: Miljøsamarbejdet				
TDKK	2002	2001	2000	Ændring 01-02
	01-priser	01-priser	00-priser	Pct.
Budget	37.615	38.200	39.392	-1,5

Søjlefordeling: Miljøsamarbejdet		ialt 2002: 37.615 TDKK
Norden	Nærområdene	Europa
16.927 (45%)	11.285 (30%)	9.403 (25%)

2-3310-2 Projektmidler – miljø					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.af
DKK	32.177.000	32.762.000	33.357.000	99%	MR/EK-miljø

Formål

Det nordiske miljøsamarbejde stræber efter at skabe øget indflydelse og gehør for nordisk miljøpolitik i et større internationalt perspektiv, samt at styrke integration af miljøhensyn indenfor øvrige sektorer herunder samarbejdet vedrørende de ægte nordiske spørgsmål. Arbejdet koncentreres omkring områder, hvor de nordiske lande har fælles interesser og hvor man opnår nordisk nytte og lægges til grund for en policyorienteret virksomhed.

Prioriteringer i 2002

- Implementering af det nordiske miljøhandlingsprogram 2001-2004
- Opfølgning af en informationsstrategi for det nordiske miljøsamarbejde
- Implementering af en ny organisation for det nordiske miljøsamarbejde
- Opfølgning af strategien for bæredygtig udvikling for Norden og dets nærområder
- Forstærkelse af samarbejdet om hav- og luft, natur- og friluftsliv, kemikalier og produkter og affald, herunder mere policy orienteret virksomhed.
- Fortsat sektorsamarbejde på blandt andet energi, fisk, konsument, POMS (produktorienteret miljøstrategi), kulturmiljø, jord og skov samt økonomiområdet, endvidere forventes tiltag i forhold til blandt andet sundhed og transport
- Fortsættelse af NEFCOs miljøudviklingsfond

En stor del af miljøsektorens projektvirksomhed udfører af faste arbejdsgrupper, som er opdelt efter emne – henholdsvis produkt- og affaldsgruppen, kemikaliegruppen, natur- og friluftslivgruppen, miljøovervågning og –datagruppen samt hav- og luftgruppen. Av bevilgningen planlegges 2.400 TDKK anvendt til aktivitetsstyring/administrasjon (landene finansierer styr.gr. ordinære møter.) Sekretariatsfunktionen varetages af de respektive miljødepartementer/styrelser i de nordiske lande.

Resultater i 2000

På hav- og luftområdet har virksomheden sigtet på at styrke forhandlingsunderlaget for beskyttelse af de marine områder samt beskyttelse mod effekter af grænseoverskridende luftforurening.

Kemikalie virksomheden har blandt andet været fokuseret på at styrke tilsynet med kemiske stoffer og produkter samt afholdelse af seminarer og kurser om ozonreduserende stoffer og klassificering og mærkning af stoffer.

Miljøovervågning- og dataarbejdet har blandt andet været koncentreret om at samordne overvågningspraksis og rapportering af miljøets tilstand samt at udvikle miljøovervågningspraksis for Nordens arktiske områder.

På natur- og friluftslivs området har indsatsen blandt andet prioriteret handlingsprogrammet for natur og kulturmiljøbeskyttelse i Arktis, friluftsliv ved Nordens kyster, overgræsning og erosion samt naturgenopretning.

På produkter og affalds området har indsatsen været fokuseret omkring bæredygtig produktion og konsumption, renere teknologier, herunder BAT (Best Available Technology) samt affald og genindvinding.

Sektorsamarbejdet i forhold til jord- og skovbrug respektiv fiskerisektorerne har forsat på baggrund af de respektive sektorstrategier. Samarbejdet med finanssektoren har blandt andet fokuseret på naturens økonomiske værdi, mens samarbejdet med konsumentsektoren var koncentreret omkring evaluering af miljømærket Svanen. I relation til energisektoren har samarbejdet været fokuseret mod klimaspørgsmål i relation til FNs klimakonvention. Videre har gennemførelsen af handlingsplanen for kulturmiljø i landskabet været fokuseret på blandt andet den nordiske kystkultur. Endelig har POMS samarbejdet med konsument og næringssektorerne ført til vedtagelse af en tværsektoriel produktorienteret miljøstrategi.

Nordisk råds natur- og miljøpris blev tildelt Miljøstiftelsen Bellona i Norge for deres arbejde med miljøproblemerne i Rusland, særligt nordvest Rusland vedrørende blandt andet radioaktiv forurening.

Udgifter til aktivitetsstyring/administration: 2.400 TDKK

2-3320-2 NEFCO's miljøudviklingsfond					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.af
DKK	5.438.000	5.438.000	5.321.000	100%	MR/EK-miljø

Formål: Det nordiske miljøfinansieringsselskab NEFCO's miljøudviklingsfond er målrettet mod at muliggøre finansiering af miljøforbedrende foranstaltninger i nærområdet på vilkår, som er mere fordelagtige end sædvanlige bankvilkår.

Prioriteringer i 2002: Virksomheden er rettet mod indsatser overfor vand- og luftforurening samt energieffektivisering, renere teknologi samt sanering efter kernebrændselsanvendelse. En forstærkning af den katalytiske effekt medfører at færre men større projekter gennemføres i samarbejde med de store finansieringsinstitutioner i nærområdet. Virksomhedens samlede ramme forventes af være på 40 MDKK, hvoraf sammenlagt 11,5 MDKK finansieres over Ministerrådets budget (Det beløb som ikke dækkes over 2-3320-20 kommer fra nærområdeprogrammet og budgetpost 2-3310-2), mens de resterende 28,5 MDKK kommer direkte fra de nordiske lande.

Resultater i 2000: NEFCO fejrede i 2000 sit 10 års jubilæum og i den forbindelse blev afholdt et seminar i København med de nordiske miljøministre. Endvidere blev NEFCO's virksomhed evalueret i 2000. Virksomheden har blandt andet bidraget til udnyttelse af fornybar energi, renere produktion i Rusland og Baltikum, vand og afløbsanlæg i Estland og Letland samt fornyelse af kollektivtrafikken i St. Petersburg.

2-3330-2 Nordisk resurseffektivisering, faktor 4/10					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.af
DKK	0	0	306.000	59%	MR/EK-miljø

Formål: For at sikre en bæredygtig udvikling skal energi- og naturressourcer anvendes betydeligt mere effektivt end i dag. De industrialiserede lande som i dag forbruger ca. 5 gange så mange ressourcer som udviklingslandene har et særligt ansvar for grundliggende forandringer i eksisterende produktions- og konsumptionsmønstre. Langsigtede strategiske mål er at øge ressourceeffektiviteten med en faktor 4 på mellemlang sigt og med en faktor 10 på længere sigt

Prioriteringer i 2002: Projektet er afsluttet i 2000

Resultater i 2000 To projekter blev udført i 2000, såvel et om håndtering af ressource- og energieffektivisering i udviklingen af en produktorienteret miljøstrategi samt et om Faktor 4/10 i energisektoren. Det første projekt resulterede i rapporten "Functionality in Product Policy", mens det andet projekt resulterede i 2 rapporter, henholdsvis "Eco-effeciency and Factor 4/10 in the energy sector" og "Energy use and energy efficiency in the nordic countries 1900-1999".

2-3340-2 Miljøkvalitetsmål					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.af
DKK	0	0	408.000	100%	MR/EK-miljø

Formål Projektet skulle danne grundlag for de nordiske regeringers udvikling af fælles nordiske miljøkvalitetsmål som element i miljøpolitikken. Målsætningen med projektet var at analysere og formulere miljøkvalitetsmål på forskellige områder samt udvikle miljøkvalitetsmål for et holdbart Norden

Prioriteringer i 2002 Projektet er afsluttet i 2000

Resultater i 2000 Rapporten "Nordiska Miljökvalitetsmål – sammanställning" (TN 1999:577) blev videreudviklet til konkrete forslag til fælles nordiske miljøkvalitetsmål, som blev forelagt forhandlingsgruppen for arbejdet med en strategi for bæredygtig udvikling i Norden og dets nærområder. De foreslåede miljøkvalitetsmål blev i videst muligt omfang anvendt i forhold til ovennævnte strategi.

Ekonomi och finanspolitik

Nordiska ministerrådets samarbete inom de ekonomiska och finansiella områdena skall bidra till en balanserad ekonomisk, ekologisk och socialt hållbar tillväxt i Norden, lägga grunden för en mer omfattande ekonomisk integration med Europa samt främja nordiska intressen internationellt. Med syfte att stärka den nordiska välfärdsmodellen bör finanspolitiken formuleras så att den främjar strukturreform, tillväxt och sysselsättning. I detta syfte förs en aktiv dialog om den ekonomiska politiken i Norden, Närområdet och EU inom Ministerrådet. Vidare fokuserar samarbetet på den offentliga sektorn, struktur- och stabiliseringspolitik, skatter och avgifter, infrastruktur och arbetsmarknad. Ett viktigt instrument i det nordiska samarbetet och samarbetet med närområdet utgörs av de fyra nordiska finansieringsinstitutionerna i Helsingfors (NIB, NDF, Nopef och Nefco). Frågor relaterade till de nordiska finansieringsinstitutionerna i Helsingfors liksom samarbetet mellan miljö- och finanssektorn (miljö- och ekonomigruppen) väntas utgöra viktiga delar av arbetet inom sektorn under år 2002.

Det Baltiska investeringsprogrammet som upprättades 1992 har bidragit verksamt till utvecklingen av den finansiella sektorn samt små och medelstora företag i de baltiska länderna. Finansieringen av programmet avslutades 1999. Enligt MR-Finans beslut kvarstår dock en större del av de nordiska resurserna i programmet under ett antal år framöver i syfte att fortsättningsvis främja utvecklingen av små- och medelstora företag i de baltiska länderna.

EU-frågor har hög prioritet inom det nordiska ekonomiska och finansiella samarbetet. Den europeiska ekonomiska och monetära unionen och dess påverkan på de nordiska ländernas ekonomi diskuteras inom sektorn. Vissa övriga EU-relaterade ekonomisk-politiska frågor som skatter, miljöekonomiska frågor, finansiella tjänster, budget och sysselsättning kan också bli aktuella för nordiskt samarbete.

Det tvärsektoriella samarbetet mellan miljö- och ekonomisektorn

Syftet med Ministerrådets tvärsektoriella arbetsgrupp för miljö och ekonomi är (i) att genomföra miljöekonomiska analyser på för Norden gemensamma intresseområden såsom ekonomiska styrmedel, kostnadseffektiva lösningar på internationella miljöproblem samt finansiering, samt (ii) att sprida ömsesidig information och analyser av miljöekonomiska frågor i de nordiska länderna och internationellt, särskilt i relation till EU. Härutöver väntas en fortsatt aktiv dialog vidrörande relevanta frågeställningar om bl.a. ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken. Samarbetet med EU/ENVECO-gruppen samt beredningen av frågor inför dess möten kommer liksom tidigare att utgöra en viktig komponent i arbetet. Även internationella frågeställningar berörs i gruppens arbete.

Budgetutvecklingen: Ekonomi och finanspolitik				
TDKK	2002	2001	2000	Ändring 01-02
	01-priser	01-priser	00-priser	Pct.
Budget	1.504	1.553	1.020	-3,2

Söjlefördelning: Ekonomi och finanspolitik		iallt: 2002 1.504 TDKK
Norden	Närområdena	Europa
1.052 (70%)	226 (15%)	226 (15%)

2-5210-2 Projektmedel - Ekonomi- och finanssektorn					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	1.504.000	1.553.000	1.020.000	97 %	MR/EK-Finans

Föremål

Nordiska ministerrådets ekonomi- och finanssektor har som målsättning att främja det nordiska samarbetet vad gäller ekonomiska och finanspolitiska frågor.

Prioriteringar i 2002

En fortsatt aktiv dialog mellan de nordiska länderna om ekonomisk politik prioriteras under år 2002 inom ramen för MR/ÄK-Finans samt den nordiska konjunkturgruppen. Härvidlag riktas under året särskild uppmärksamhet till frågor relaterade till den nordiska välfärdsmodellens framtida finansiering, effektivitet och konkurrenskraft. Vidare väntas sektorn under 2002 fokusera på den så kallade nya ekonomin och dess ev. konsekvenser för bland annat produktivitet och finanspolitiken i stort, samt på ökat nordiskt samarbete vad gäller indrivningsfrågor. Härutöver planeras en fortsatt dialog om aktuella EU/EES-relaterade frågor, informationsutbyte om skattefrågor, en fortsättning av det nordiska och nordiskt-baltiska samarbetet om värdepappersmarknadsfrågor liksom bevakning av status i det Baltiska investeringsprogrammet. Frågor relaterade till de nordiska finansieringsinstitutionerna i Helsingfors liksom samarbetet mellan miljö- och finanssektorn (miljö- och ekonomigruppen) utgör också viktiga delar av arbetet inom sektorn under år 2002. Den tvärsektoriella arbetsgruppen för miljö och ekonomi väntas under 2002 fokusera på följande områden: (i) Uppdatering av rapporten om ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken, (ii) Ekonomiska styrmedel och den framtida finansieringen av den nordiska välfärdsmodellen, (iii) miljöräkenskaper, samt (iv) en fortsatt dialog om aktuella regionala (Norden och EU) och internationella frågor vad angår miljö och ekonomi.

Resultater i 2000

Under det danska ordförandeskapet under år 2000 fortsatte dialogen mellan de nordiska ekonomi- och finansministrarna om den ekonomisk-politiska situationen i Norden. I den årligen utgivna rapporten "Ekonomiska utsikter i Norden" redogörs för den nordiska konjunkturgruppens bedömning av utvecklingen. Det nordiskt och nordiskt-baltiska myndighetssamarbetet fortsatta under året med flera initiativ till stöd för de baltiska länderna på området samt ett aktivt nordiskt samarbete kring aktuella EG-direktiv. Utredningen om förutsättningar för framtida finansiering av pensionssystemen i de nordiska länderna avrapporterades under året. Uppföjningsarbetet har inletts. Tre nya utredningar har påbörjats under år 2000, nämligen (i) Förutsättningar för den framtida finansieringen av den nordiska välfärdsstaten, (ii) Effektiviseringen av den offentliga sektorn samt (iii) Den nya ekonomin och de nordiska länderna. Härutöver har ett nordiskt samarbete vad gäller indrivningsfrågor etablerats. Införandet av en den gemensamma europeiska valutan dryftades under året och en särskilt Euro-konferens arrangerades i Köpenhamn den 22 juni 2000 med representanter från ett brett spektrum av samhället. Flera andra aktuella EU-frågor behandlades under året. Status i det Baltiska investeringsprogrammet dryftades vid ett antal möten i Kommittén för investeringar i Baltikum. NIBs aktier i den Litauiska investeringsbankens avyttrades i december 2000. Den tvärsektoriella arbetsgruppen för miljö och ekonomi avhöll under året två möten. Tre projekt avslutades under året inom ramen för gruppens arbete nämligen (i) "Vurdering af de grønne afgifters effekter i de nordiske lande", (ii) "Virkemidler for å ta vare på det biologiske mangfoldet i skogen" samt (iii) "Miljøets økonomiske værdi". I samband med utarbetandet av strategin för ett hållbart Norden (mot bakgrund av de nordiska statsministrarnas gemensamma deklaration om ett hållbart Norden som undertecknades hösten 1998) genomförde ekonomi- och finanssektorn under året en samhällsekonomisk värdering av strategin.

Regionalsamarbete

Det nordiska regionalpolitiska samarbetet baseras på ett samarbetsprogram som gäller för perioden 2001-2005. Programmet omfattar tre delar:

- Erfarenhetsutväxling
- Kunskapsutveckling (Nordregio)
- Samarbete mellan regioner

Regionalministrarna har det övergripande ansvaret för Nordregio där den övervägande delen av kunskapsutveckling sker. Nordregio blev etablerat 1997 och från 2001 löper ett nytt kontrakt för perioden 2001-2003. Ett femårigt forskningsprogram med sikte på den framtida regionalpolitiken går in på sitt tredje år under 2002. Av regionalsektorns projektmedel går en väsentlig del till samarbetet mellan regioner till de nordiska gränsregionerna. Under 2000 skrevs nya handlingsplaner för 2001-2006. De nordiska gränsregionerna är 2001:

- NORA- Nordiska Atlantsamarbetet
- Nordkalottsamarbetet
- Kvarkensamarbetet
- Mittnordensamarbetet
- Skärgårdssamarbetet
- ARKO-samarbetet (Arvika-Kongsvinger)
- Gränssamarbetet Östfold-Bohuslän/Dalsland
- Öresundssamarbetet

Delar av medlen kommer även i framtiden att användas som medfinansiering till EU:s nya Interregprogram. Arbetet inriktas bland annat på att undanröja gränsbarriärer och att ytterligare tydliggöra mål och resultat.

Målet med verksamheten i Baltikum är främst att stötta de baltiska ländernas förberedelser inför EU-medlemskapet. Det kommer under 2002 bli aktuellt att tydligare stötta de baltiska gränsregionerna.

Budgetutvecklingen: Regionalsamarbete				
TDKK	2002	2001	2000	Ändring 01-02
	01-priser	01-priser	00-priser	Pct.
Budget	29.379	29.379	29.130	0,0

Söjlefördelning: Regionalsamarbete		iallt 2002: 29.379 TDKK
Norden	Närområdena	Europa
23.503 (80%)	2.938 (10%)	2.938 (10%)

2-6110-2 Projektmidler – Regionalsamarbete					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	18.903.000	18.903.000	19.380.000	89%	MR-reg/närp

Föremål

Regionalsektorns projektmedel används främst i enlighet med det nya samarbetsprogrammet och ordförandelandets program. En större del, cirka 75 procent, går till det gränsregionala samarbetet. Övriga medel används för forskning, analyser och utredningar som underlag för att utveckla nationell regionalpolitik och planläggning.

Prioriteringar i 2002

Regionalsektorn avser att vidareutveckla de nordiska gränsregionerna, utveckla analyser och forskning, främst genom att stötta Nordregio, för att ge ett bättre beslutsunderlag för ministrar och andra beslutsfattare.

Med anledning av Nordenutskottets betänkande angående samarbetsprogrammet 2001-2005 planerar regionalsektorn också att göra vissa satsningar inom framförallt IT-området.

En Nordisk jämförande studie om entreprenörskap och lokal näringsutveckling i nordiska skolor planeras avrapporteras under 2001.

Regionalsektorn avser också att på olika sätt stötta de baltiska ländernas förberedelser inför ett framtida medlemskap i EU. Vilka eventuella projekt som skall företas under 2002 planeras under senare delen av 2001.

Budgetökning i 2001 pga. rådets budgetrekommendation är vidareförd i 2002.

Resultater i 2000

En omfattande rapport med regionala data i de baltiska länderna presenterades under 2000.

Ännu en kurs för baltiska planläggare genomfördes.

Nya handlingsplaner för de Nordiska gränsregionerna har presenteras och fastställts för perioden 2001-2006. Detta arbete har följts med stort intresse av EU-kommissionen.

Regionalsektorn har också deltagit i den vidare utvecklingen av Hallå Norden som ett resultat av det tidigare utredningsarbetet om gränsbarriärer i Norden.

Regionalsektorn har under året också understött utvecklandet av nya program för Interreg 3B.

En stor utvärdering har också skett av Nordregio som underlag för etablerandet av ett nytt kontrakt för perioden 2001-2003.

2-6180-3 Nordiskt center för regional utveckling och planering (Nordregio)						
Valuta	Budsjett 02	Budsjett 01	Budsjett 00	NMR fin. 00	Bud.disp av	Kontrakt
SEK	11.771.000	11.771.000	11.608.000	61%	Institusjonen	2001-03
Motsv. DKK	10.476.000	10.476.000	9.750.000			

Formål

Å være et fagmiljø for forskning, dokumentasjon, utredning, rådgivning og undervisning om romlig utvikling på et nordisk og europeisk nivå som kompletterer nasjonale institusjoner og blir ledende på området.

Prioriteringer i kontrakten

Den økonomiske globaliseringen og den forestående EU-utvidelsen innebærer utfordringer for Nordens land og regioner. Nordregios arbeid skal, ut fra et nordisk/europeisk perspektiv, styrke grunnlaget for fysisk funksjonell planlegging og regional utviklingspolitikk. Nordregios fire arbeidsområder er:

- komparative indikatorer for romlig utviklingen
- planlegging og bypolitikk
- regionalpolitikk og regional næringspolitikk
- bærekraftig utvikling og miljøspørsmålenes plass i planlegging og regionalpolitikk

Planlagte utgifter til ledelse og administrasjon: 6.000.000,- SEK

Resultater i 2000

Institutionen har stått som arrangör eller medarrangör för cirka 15 kurser/seminarier med tillsammans 724 deltagare från 18 länder. Nordregio har producerat 8 forskningsrapporter, 12 arbetspapper och ett betydande antal artiklar. En kurs för baltiska planläggare har genomförts

Institutionen har som europeisk koordinator genomfört Study Programme on European Spatial Planning med deltagare från alla 15 EU-länder under 2000. Institutionen har också deltagit i utarbetandet av ett antal nya Interreg-program samt genomfört utredningsarbete kring de svenska tillväxtavtalen samt de norska regionala utvecklingsprogrammen.

Nordregio har under 2000 varit nordisk knutpunkt för Strategic Environmental Assessment and Environmental Impact Assessment som har analyserat systemen för genomförandet av miljökonsekvensanalyser i de nordiska länderna.

Kontrakt: Oppfylt
Økonomi: Ingen bemerkninger
Ledelse og administrative utgifter: 6.859.000,- SEK

Transport

Ministerrådet har godkänt "Handlingsplan för det nordiska samarbetet på trafik-, transport- och kommunikationsområdet åren 2001-2003" och överlämnat den i formen av en redogörelse till Nordiska rådet i mars 2001. Redogörelsen är ett svar på rekommendation 35/1998 angående nordiskt samarbete inom transport, kommunikations- och trafiksäkerhetsområde, enligt vilken resursbehovet för samarbetet skulle redovisas. Ministerrådet har i handlingsplanen redovisat konkreta projekt och åtgärder samt planerna för perioden 2001- 2003. Transport- och trafiksektorn, som i detta avseende betyder alla fyra transportslagen (land-, järnväg, luft- och sjöfart), är en viktig del av det nordiska samarbetet. Utgångspunkten för transportsamarbetet är bland annat att främja en effektiv, konkurrenskraftig, säker och miljövänlig transport och trafik i Norden och dess närområde med beaktande också av kvalitetsaspekter och tillgänglighetskrav. Ministerrådet kommer att fästa speciell uppmärksamhet på logistik, telematik samt näthandeln i syfte att skapa intelligenta och bärkraftiga transport- och trafiksystem i Norden och Östersjöregionen.

Utvecklingen av EU:s transportpolitik skall ägnas särskild uppmärksamhet med sikte på att öka samarbetet och diskussionerna om aktuella EU-frågor. Ministerrådet avser att följa upp transporterna och deras utveckling i Östersjöregionen ur fler synvinklar, speciellt miljö- och säkerhetsfrågorna. Ministerrådet kommer i sina diskussioner och projekt att särskilt beakta de regionalpolitiska aspekten. Ett annat viktigt element av stor betydelse är den kommande utvidgningen av EU till att bland annat omfatta de tre baltiska länderna Estland, Lettland och Litauen med vilka innehållet och formerna för en intensifiering av samarbetet avses bli fastlagt.

Ministerrådet arbetar på fyra temaområden med speciella temagrupper inom ramen för den godkända handlingsplanen, dvs 1) trafiksäkerhet i Norden, 2) bärkraftig mobilitet, 3) intelligenta transportsystem och 4) samarbete i Östersjöregionen.

De nordiska länderna har en god trafiksäkerhetsnivå sett i ett europeiskt perspektiv och Ministerrådet avser att fortsatt aktivt utveckla och prioritera trafiksäkerheten också i framtiden. Den informella nordiska gruppen, som består av ämbetsmän från ministerierna i de nordiska länderna, tilldelas ansvar för detta temaområde. Gruppen möts regelbundet och på möten diskuteras bland annat frågor som behandlas i internationella fora såsom EU/EES och CEMT.

Arbetet med miljöfrågor inom sektorn bör stödja transportministrarnas arbete och politiska diskussioner samt innebära ett tätare projektsamarbete med den nordiska miljösektorn speciellt angående strategin om ett "Hållbart Norden".

Intelligenta transportsystem kommer i framtiden att ha en allt större betydelse för en bärkraftig mobilitet och den hållbara utvecklingen. Med beaktande av de begränsade resurser som Ministerrådet har inom ramen för budgeten bör projekt med politisk relevans prioriteras och de bör huvudsakligen finansieras med alternativa finansieringskällor såsom Nordisk industrifond, relevant industri och användarna.

Östersjöregionen är en transport- och trafikpolitisk region under utveckling. Ministerrådet avser att prioritera samarbete med Nordens närområde och samarbetet i hela Östersjöregionen. Identifieringen och behovet av konkreta projekt bör ske i samarbete med de baltiska länderna. Ministerrådet har därför inlett samarbete speciellt med det Baltiska ministerrådet i ett möte i augusti 2001.På basen av ett kartläggningsarbete genomförs gemensamma projekt och beslutas om de institutionella ramarna för samarbetet.

Budgetutvecklingen: Transport				
TDKK	2002	2001	2000	Ändring 01-02
	01-priser	01-priser	00-priser	Pct.
Budget	1.000	1.022	264	-2,2

Söjlefördelning: Transport		iallt 2002: 1.000 TDKK
Norden	Närområdena	Europa
800 (80%)	200 (20%)	(0%)

2-6210-2 Projektmedel – Transport					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	1.000.000	1.022.000	264.000	22%	MR/EK-T

Föremål

Målsättningen för samarbetet på transportområdet är att lyfta fram viktiga och aktuella transportpolitiska frågor och understöda politiska diskussioner och befrämja informationsutbytet. Ambitionsnivån i det konkreta nordiska transport- och trafiksamarbetet måste på 2000-talet även ses i belysning av det europeiska samarbetet och de tillgängliga nationella och nordiska resurserna. Ambitionen bör vara hög men realistisk. Det nordiska samarbetet bör huvudsakligen baseras på konkreta projekt, ad hoc samarbete och ett ökat erfarenhetsutbyte mellan de nordiska länderna. Projekten skall bilda underlag för Ministerrådets transportpolitiska diskussioner. I projekten skall man genom samverkan mellan länderna, andra ministerråd och internationella aktiviteter undvika dubbelarbete. Det tvärsektoriella samarbetet med energisektorn fortsätter utgående från en granskning av alternativa drivmedel för motorfordon.

Prioriteringar i 2002

Ett intensifierat och förstärkt nordiskt samarbete på transportområdet inom ramen för givna budgetmedel bör fokusera på ett begränsat antal prioriterade och viktiga temaområden, för vilka utses temagrupper med mandat och budget. Dessa är 1) trafiksäkerheten i de nordiska länderna, 2) bärkraftig mobilitet, 3) intelligenta transportsystem samt 4) samarbetet inom Östersjöregionen.

Resultater i 2000

Ministerrådet (transportministrarna) har mötts till ett formellt nordiskt möte och lagt ramarna för det framtida samarbetet och tagit initiativ till uppgörande av en handlingsplan för samarbetet. De nordiska transportministrarna har även mötts regelbundet bilateralt samt i samband med transportrådets möten i EU. Ett nordisk seminarium om bärkraftiga nordiska godstransporter har arrangerats på basen av Nordiska rådets rekommendation. Nordiska ämbetsmannakommittén för transportfrågor (NÄT) har mötts 2 gånger. Under NÄT har följande ad hoc arbetsgrupper verkat:

- arbetsgruppen för transporttelematik och dess nordiska nätverksgrupp som presenterat förstudier om bland annat en grön reseplanläggare, säkra godstransporter, samhälle och individ;
- arbetsgruppen för transport och miljö, som bland annat arrangerat ett seminarium om avgifter inom transportsektorn samt
- en nordisk styrgrupp för Närområdesprojektet "Trafiksäkerhet " i Nordens närområde.

För trafiksäkerhet och sjöfart finns därtill informella nordiska ämbetsmannagrupper, vilka möts regelbundet.

Jord- och skogsbruk

Jord- och skogsbrukssektorn arbetar under perioden 2001 – 2004 efter sitt handlingsprogram som fastställts av ministerrådet (jord- och skogsbruksministrarna) den 15 augusti 2000. Fem områden prioriteras:

- Hållbart jordbruk
- Hållbart skogsbruk
- Genetiska resurser och biologisk mångfald
- Livsmedelssäkerhet
- Landsbygdsutveckling.

Handlingsprogrammet operationaliserar de målsättningar som lagts fast i strategin för hållbart Norden. Jord- och skogsbrukssektorn har hel- eller delansvar för att uppfylla en tredjedel av målsättningarna i strategin och detta präglar arbetet. Jord- och skogsbrukssektorn har stark tradition av att söka samarbete över sektorsgränserna och samverkar idag med åtta andra sektorer i det nordiska samarbetet, bland annat med miljösektorn i enlighet med en nyutvecklad strategi. Denna inriktning kommer att fortsätta, inte minst för att effektivast möjligt arbeta för hållbar utveckling i Norden. Samverkan söks också med intresseorganisationer inom sektorn, främst inom ramen för Nordiskt kontaktorgan för jord- och skogsbruk. De områden som prioriterats för 2001 – 2004 väntas ha politiskt genomslag på alla tre pelarna av nordiskt samarbete, men budgetmässigt ligger betoningen på den nordiska pelaren.

Betoningen på jordbrukets miljöaspekter i vid mening är stark. Hållbara driftsformer och ökad resurseffektivitet är nyckelbegrepp. Genom att fokusera på detta ska övergödning och pesticidanvändningen minskas. Djurhälsa och etiska frågor i djurhållningen betonas.

Hållbart skogsbruk prioriteras och speciell vikt ska läggas vid att öka förädlingsgraden av trä och utveckla nya produkter, skogens potential som kolsänka, natur- och miljövänliga driftsformer, skogens sociala och kulturella värde, samt slutligen förnybara energikällor från skogsprodukter.

De nordiska länderna strävar efter att i förstärkt samverkan kartlägga, bevara och nyttja de genetiska resurserna, något som utvecklats i en separat strategi. Cirka hälften av budgetresurserna används till detta område. Nordiska genbanken, Nordiska genbanken för husdjur samt nätverket för skogsgenetiska resurser är kärnan i samarbetet och former för integration ska utvecklas. Nordiska genresursrådet inrättas i samarbete med miljösektorn för att ge råd i frågor av strategisk betydelse. Bevarandet av kulturlandskapet är av stor vikt för den biologiska mångfalden och prioriteras.

Livsmedelssäkerhet är en huvudfråga för ministerrådet, speciellt insatser som syftar till att värna om konsumenternas rätt till säker mat. Ett tvärsektoriellt synsätt – från jord/fjord till bord – är väsentligt för att detta ska lyckas och ministerdeklarationen om säker mat, antagen 2000, ger tydliga direktiv. Gemensam nordisk politik ska utvecklas rörande salmonella och andra djuröverförda sjukdomar samt användning av foderantibiotika, och en politik som säkrar mat fri från miljöföroreningar ska föras. Konsumenternas möjlighet att göra medvetna val ska underlättas, bland annat genom en utvecklad politik för märkning.

Ministerrådet understryker jord- och skogsbrukssektorns grundläggande betydelse för hållbar landsbygdsutveckling i glesbygdsregioner i Norden och är uppmärksamt på Nordiska rådets prioritering av dessa frågor. Syftet är att förbättra befolkningens livsvillkor genom att med koppling till jord- och skogsbruket förbättra sysselsättnings- och inkomstmöjligheter, skydda miljön samt bevara kultur- och naturvärden. Samarbetet ska inriktas på kunskapsutbyte. En analys av betydelsen för hållbart naturresursutnyttjande för utvecklandet av lokala strategier och nätverk, alternativa sysselsättningsmöjligheter, speciellt för kvinnor samt faktorer som gör det mer attraktivt att bosätta sig på landet är ämnen som ska behandlas under 2002.

Forskning kommer att vara av betydelse för den nödvändiga kunskapsutvecklingen på de prioriterade områdena. Verksamheten i Nordiskt kontaktorgan för jordbruksforskning och Samnordisk skogsforskning inriktas så att den ger underlag för politiska beslut.

Stor vikt läggs även fortsättningsvis vid samarbetet med närområdet i öster. Fokus sätts på landsbygdsutveckling och politisk plattform för detta är "Copenhagen Declaration on Sustainable Rural Development" som antagits i december 2000 av de nordiska och baltiska jord- och skogsbruksministrarna. En gynnsam landsbygdsutveckling innefattande utveckling av basnäringarna utgör en av förutsättningarna för en demokratisk och stabil samhällsutveckling. Ett prioriterat samarbetsområde är hållbar jord- och skogsbruksutveckling kopplat till förberedelse för EU:s utvidgning österut. Speciell vikt läggs vid det framgångsrika samarbetet omkring genetiska resurser.

Samråd om aktuella EU/EES-frågor är en stående punkt på ministerrådets dagordning. Bland de frågor som kommer att stå centralt finns livsmedelssäkerhet. Andra aktuella EU/EES-frågor rör genresursarbete på europeiskt plan och utarbetandet av EU:s sjätte ramprogram för forskning och utveckling.

Internationellt sett är uppföljningen av Agenda 21 av speciell vikt och sektorn vill aktivt medverka på internationellt plan så att ett reellt innehåll ges till hållbarhetsbegreppet. Fokusområden är de internationella skogsfrågorna och utvecklingen mot ett permanent bindande samarbete för skogsfrågor, genresursområdet samt frågor rörande världshandeln.

Budgetutvecklingen: Jord- och skogsbruk				
TDKK	2002	2001	2000	Ändring 01-02
	01-priser	01-priser	00-priser	Pct.
Budget	23.713	24.138	22.156	-1,8

Söjlefördelning: Jord- och skogsbruk		iallt 2002: 23.713 TDKK
Norden	Närområdena	Europa
20.156 (85%)	1.897 (8%)	1.660 (7%)

2-6510-2 Prosjektmedel – Jord- og skogsbruk					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	4.273.000	4.698.000	5.951.000	100%	MR-JS/NEJS

Föremål

Projektmedlen ska användas till att följa upp målsättningarna i sektorns handlingsprogram. Ordförandelandet har stor möjlighet att sätta sin prägel på detta, med uttalat syfte att skapa tät koppling mellan verksamheten och ordförandeprogrammet.

Prioriteringar i 2002

Handlingsprogrammets koppling till strategin för hållbar utveckling i Norden står i fokus. En tredjedel av tillgängliga medel används för genomförande av för ordförandelandets temaprojekt. En andra tredjedel av medlen ska användas för samarbete med miljösektorn inom ramen för en gemensam strategi. Som exempel på konkreta prioriteringar kan nämnas arbetet för en gemensam nordisk handlingsplan om övergödning och om reduktion av pesticidanvändningen, i enlighet med hållbarhetsstrategin, samt metoder för kontroll av innehållet av genmodifierat material i foder och utsäde.

Resultater i 2000

Arbetet med bevarande av skogsbrukets genetiska resurser har intensifierats,

Konkreta förslag om hur träprodukters miljöegenskaper bäst kan kommuniceras till konsumenterna har lämnats från ett projekt om livscykelanalys för trä,

Det tvärsektoriella samarbetet har prioriterats:

Satsningen på landsbygdsutveckling i samarbete med regionalsektorn har vidareförts, innehållande en nordisk forskarskola samt en analys av faktorer som styr flytt från glesbygder,

Slutrapport har lämnats i FoU-samarbetet med energisektorn om bioenergi (halm, flis/ved, pellets och salix (vide)) och förslag har lagts fram som ska tas upp till politisk behandling,

Flera projekt inom ramen för samarbetet med miljösektorn är i slutfasen, bland annat har projektresultat om pesticider och hållbart skogsbruk har varit nyttiga i nationell policyutformning,

Ett nordiskt-baltiskt jord- och skogsbruksministermöte hölls i december 2000 och resulterade i "Copenhagen Declaration on Sustainable Rural Development" samt upprättandet av en gemensam kommitté för samråd. Mötet stöddes av en konsultrapport som identifierar ländernas gemensamma prioriteringar.

Ett femårigt informationsprojekt om ekologiskt lantbruk mellan nordiska och estniska frivilligorganisationer har avslutats. Som enda tillgängliga informationskälla på estniska i ämnet har projektet haft stor betydelse för policyutveckling och för att underlätta för ekologisk produktion i Estland.

2-6520-2 Nordiskt kontaktorgan för jordbruksforskning (NKJ)						
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	NMR fin. 00	Bud.disp av	Kontrakt
DKK	1.066.000	1.066.000	0	-	NKJ	1998-2000

Föremål

Nordiskt kontaktorgan för jordbruksforskning (NKJ) främjar och stödjer forskning till gagn för jordbrukssektorn i Norden. NKJ är rådgivande till Nordiska ministerrådet i forskningspolitiska frågor rörande jordbruksforskning. Man fungerar också som kontaktorgan mellan de nationella forskningsråden och koordinerar en omfattande forskningsverksamhet som finansieras nationellt.

Prioriteringar i 2002

NKJ prioriterar att:

- Stödja forskning och nätverksbygge om Livsmedelssäkerhet, Ekologisk produktion, Djurens hälsa och välbefinnande, Landsbygdsutveckling, Cirkumpolara områden, Genteknik, Genetiska resurser och Biologisk mångfald,
- Genomföra åtgärder baserade på en utredning om de cirkumpolara områdena
- Genomföra åtgärder baserade på förslagen från två nya arbetsgrupper om genteknik respektive genetiska resurser och biologisk mångfald,
- Genomföra åtgärder baserade på förslagen från en utredning om forsknings- och utvecklingsbehov inom djurhälsoområdet,
- Bidra aktivt till att föra fram nordiska synpunkter på jordbruksforskningens roll vid utformningen av EU:s sjätte ramprogram för forskning.

Av bevillningen planeras 326 TDKK brukas till aktivitetsstyring/administration Sekretariatsfunktionen är placerad vid Norges forskningsråd från 1 april 2001.

Resultater i 2000

En ny strategi för 2001 - 2004 och ett nytt kontrakt för 2001 – 2003 har utarbetats.

NKJ har startat 5 nya samnordiska projekt, samt fortsatt driften av 9 pågående projekt. De samlade nationella bevillningarna för dessa projekt under 2000 uppgick till ca 21 miljoner SEK,

Två nätverk för samordning av utveckling och forskning om värphönsens trivsel respektive homeopati för lantbrukets djur har startats,

En nordisk workshop rörande kvalitet i ekologisk lantbruk har planerats.

Utgifter till aktivitetsstyring/administration: 294 TDKK

2-6530-2 Nordisk handlingsplan for livsmedelssäkerhet					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	1.042.000	1.042.000	1.020.000	85%	MR-JS/NEJS

Föremål

Målsättningen är att genom tvärsektoriellt, regionalt samarbete följa upp åtagandena vid FAO:s toppmöte om livsmedelssäkerhet, i enlighet med Nordiska rådets rekommendation. Säker mat, hållbart jordbruk, genetiska resurser, närområdena och internationellt samarbete prioriteras i handlingsplanen.

Prioriteringar i 2002

- Ministerdeklarationen om säker mat från juni 2000 ska fortsatt följas upp, liksom de målsättningar om livsmedelssäkerhet som fastslagits i strategin för hållbart Norden. Konsumenternas behov står i fokus.
- Ett beslut väntas i juni 2001 av livsmedelsansvariga ministrar om hur frågan om säker mat bäst ska hanteras organisatoriskt inom ramen för Nordiska ministerrådet. Att implementera beslutet prioriteras under 2002.

Resultater i 2000

- I juni 2000 genomfördes en ministerkonferens om säker mat. Ministerkonferensen antog en ambitiös deklaration. Bland annat enades man om att samarbeta för att harmoniseringen i EU inte får leda till att skyddsnivån mot salmonellasmitta sänks i de nordiska länderna. Man betonade också i deklarationen konsumenternas rätt till full insyn och information för att kunna fatta informerade beslut. I linje med detta enades man om att samarbeta för att utveckla EU:s informationssystem för krishantering vid livsmedelslarm till ett verksamt redskap.
- De tre sektorerna närmast berörda av frågan om säker mat i livsmedelskedjan från jord/fjord till bord – fiske, jord- och skogsbruks- samt livsmedelssektorerna – diskuterade intensivt under året möjligheterna att skapa effektivast möjliga samverkansformer. Vid ministermöte i augusti beslutades att under kommande år samarbeta tätt på ad hoc-basis, för att till sommaren 2001 återkomma till frågan vid ett gemensamt ministermöte.
- Förslagen från ad hoc-gruppen om antibiotika och salmonella har följts upp, bland annat genom ett större projekt om modeller för riskvärdering av spridning av antibiotikaresistent salmonella.

2-6540-2 Nordiska genbanken för husdjur (NGH)						
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	NMR fin. 00	Bud.disp av	Kontrakt
DKK	3.066.000	3.066.000	1.122.000	97%	NGH	2000

Föremål

Nordiska genbanken för husdjur (NGH) ska arbeta för ett ändamålsenligt bevarande och en hållbar utveckling av de husdjursgenetiska resurserna. Man ska skapa mervärde med utgångspunkt i bevarandet och det hållbara nyttjandet av de husdjursgenetiska resurserna, höja kunskapsnivån hos brukare och allmänhet samt att främja samarbete både inom Norden och de enskilda länderna, för att därigenom bidra till utveckling och effektivt utnyttjande av kompetens och teknologi.

Prioriteringar i 2002

NGH prioriterar att:

- Bistå med kunskapsförmedling, särskilt att informera allmänheten om hållbar förvaltning av husdjursgenetiska resurser. Nätverksbygge inom forskning och praktiskt avelsarbete betonas fortsatt, särskilt att resultatförmedling mellan forskare och brukare som bidrar till att bevarandearbetet i Norden kan bedrivas rationellt.
- En speciell satsning ska göras på att i samarbete med de nationella genresursråden arbeta fram affärsidéer baserade på gamla husdjursraser.
- En utredning om patentlagens konsekvenser för ägarskap av husdjurens genresurser i Norden och i förhållande till den globala utvecklingen ska genomföras.
- Stödja samnordiska forskningsprojekt inom strategiskt viktiga områden.
- Den budgetförstärkning som genomfördes 2001 får fullt genomslag 2002 genom att nyrekrytering på personalsidan avslutas. Den nyanställda informationsrådgivaren ska bidra till sammanfattande information om hela det nordiska samarbetet på genresurssidan, det vill säga om husdjur, kulturväxter och skog.

Av bevillningen planeras 837 TDKK brukas till aktivitetsstyring/administration. Sekretariatsfunktionen är placerad vid Norges lantbrukshögskola.

Resultater i 2000

- En ny strategi och ett nytt kontrakt för 2001 - 2003 har utarbetats.
- Sex samnordiska projekt har vidareförts, bland annat om bevarandeprinciper för små populationer.
- Det första nordisk-baltiska samarbetsprojektet om husdjursgenetiska resurser har startat med datainsamling och analys. Syftet är att bygga upp kunskap för effektiv genresursförvaltning i Nordeuropa.
- Ett större projekt om genetiska profiler hos nordiska nötkreatur har slutrapporterat. Data från projektet efterfrågas och används i EU-samarbetet.

Utgifter till aktivitetsstyring/administration: 702 TDKK

2-6581-2 Samnordisk skogsforskning (SNS)						
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	NMR fin. 00	Bud.disp av	Kontrakt
DKK	5.456.000	5.456.000	5.339.000	94%	SNS	2001-2003

Föremål

Samnordisk skogsforsknings (SNS) övergripande målsättning är att främja forskning om skogens mångsidiga funktion i ett hållbart skogsbruk, samt att bistå med rådgivning till Nordiska ministerrådet i frågor som rör skog och skoglig forskning. Genom framsynta aktiviteter inom forskningssamarbete, kunskapsförmedling, etc, vill SNS medverka till att utveckla framtidens socialt, ekologiskt och ekonomiskt ansvarsfulla skogsbruk och nyttjande av träråvara.

Prioriteringar i 2002

SNS prioriterar att:

- Verka som strategisk, initierande kraft inom nordisk skogsforskning, i en förstärkt rådgivande roll till Nordiska ministerrådet,
- Stödja samnordiska forskningsprojekt och nätverksaktiviteter inom de prioriterade strategiområdena: Genetiska resurser, Hållbara skogsskötselformer, Skog och klimat, Skogens sociala funktioner, Miljövänliga produkter från skogsbruket, Bioenergi samt Familjeskogsbrukets ekonomi,
- Genomföra åtgärder för samordning av skoglig forskarutbildning i Norden,
- Genomföra åtgärder för ökat samarbete på skogsforskningssidan mellan Norden och dess närområden,
- Bidra aktivt till att framföra nordiska synpunkter på skogsforskningens roll vid utformningen av EU:s sjätte ramprogram för forskning.

Av bevillningen planeras 600 TDKK brukas till aktivitetsstyring/administration Sekretariatsfunktionen tillvaratas av Norges forskningsråd från 1 januari 2002.

Resultater i 2000

- En ny strategi och ett nytt kontrakt för perioden 2001 – 2003 har utarbetats.
- 9 samnordiska forskningsprojekt och 13 nätverksaktiviteter stötts, med en nationell medfinansiering på 69%,
- I samarbete med Nordiskt kontaktorgan för jordbruksforskning har SNS planerat ett policyutvecklande seminarium utgående från resultaten i forskningsprogrammet om miljöfrågor i jord- och skogsbruket (klimat, kväve- och fosforläckage samt skogförsurning/vitalitet) som drevs inom sektorn under 90-talet (totalfinansiering ca 29 MDKK).
- Två utredningar har tillsatts, den första för att föreslå åtgärder för samordning av skoglig forskarutbildning i Norden, den andra gällande ökat forskningssamarbete på skogssidan med Nordens närområden.
- En nordisk-baltisk EU-ansökan om trädbränslen som formulerats genom planeringsanslag från SNS har beviljats totalt 13,4 MSEK i finansiering från EU och nationellt,
- Nordiska skogsforskares deltagande i EU:s femte ramprogram för forskning har kartlagts och visat på nordiskt deltagande i 85 av 137 skogsforskningsprojekt,
- SNS har övergått till att vara permanent samarbetsorgan, för att betona nätverkskaraktären.

Utgifter till aktivitetsstyring/administration: 565 TDKK

2-6580-3 Nordiska genbanken (NGB)						
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	NMR fin. 00	Bud.disp av	Kontrakt
SEK	9.899.000	9.899.000	10.386.000	77%	NGB	2001-2003
Motsvarar i DKK	8.810.000	8.810.000	8.724.000			

Föremål

Nordiska genbanken (NGB) ska bevara och dokumentera nordiskt material av arter av värde för jord- och trädgårdsbruk som en grund för framtida nyttjande av den genetiska variationen. Man ska dessutom initiera och koordinera aktiviteter som bidrar till bättre kunskap om de växtgenetiska resurserna, bidra till ett långsiktigt hållbart nyttjande av de växtgenetiska resurserna samt ställa expertis och tjänster till förfogande i samband med utredningar och uppdrag.

Prioriteringar i kontrakten

I kontraktet för 2001 - 2003 prioriteras fyra verksamhetsområden.

- Bevarande: Den nordiska samlingen av frön och vegetativt material ska bli komplett och livskraften ska garanteras långsiktigt. Mandatet ska utökas till att omfatta även krydd-, medicinal-, landskaps- och prydnadsväxter.
- Nyttjande: Kunskap om och praktisk användning av det bevarade materialet ska öka. Stor vikt läggs vid att ge service till brukare och allmänhet.
- Kunskapsöverföring: Genbanken ska bidra till ökad kunskap om växtgenetiska resurser både inom Norden och internationellt. Stor vikt läggs vid pågående samarbete med de baltiska länderna och Nordvästryssland.
- Expertmedverkan: Genbankens experter ska bidra med sin kunskap i det nationella arbetet inom Norden samt i det europeiska samarbetet.

Planerade utgifter till ledning och administration: 837.000,- SEK

Resultater i 2000

- En ny strategi för Nordiska genbankens uppgifter under det kommande decenniet har färdigställts, liksom nytt kontrakt för 2001 - 2003.
- Inventering och insamling av både frö- och vegetativt förökade växtslag av kulturväxter har genomförts i de nordiska länderna. Beskrivning och evaluering av material i både frösamlingar och klonarkiv har utgjort en betydande del av aktiviteterna i NGB:s arbetsgrupper,
- NGB:s expertis inom området växtgenetiska resurser har använts som en resurs i nationella och nordiska utbildningssammanhang. NGB intar en central roll inom det svenska nationella programmet för växtgenetiska resurser som etablerades under året
- NGB:s samarbete med de baltiska länderna och Nordvästryssland har fortsatt. Vid en konferens i Vilnius om resultaten av det nordisk-baltiska samarbetet konstaterades att projektet haft stor nytta och en stark önskan från den baltiska sidan om fortsatt samarbete uttrycktes,
- Intresset för NGB som partner i EU-projekt är mycket stort. Flera nya projekt har beviljats finansiering med start under 2000.

Kontrakt: Uppfyllt
Ekonomi: Inga anmärkningar
Administrativa utgifter: 1.134.000,- SEK

Fiskerisamarbejdet

Havet er en fortsat kilde til sund og sikker mad. Her er ikke tale om fødevarer der er produceret intensivt, i monokulturer og under brug af menneskelige hjælpestoffer.

Vi har alle del i det kollektive ansvar for havets velbefindende og bør optræde ansvarsfuldt og dermed sikre udnyttelsesmulighederne af havet for de kommende generationer. Det kræver blandt andet en moderne velfungerende fiskeriforvaltning, som bygger på forsigtighedsprincippet og sikrer en bæredygtig udnyttelse af de levende marine ressourcer - med bevarelse af habitater og hele økosystemer med tilhørende biodiversitet.

En ligeså vigtig forudsætning for at vedligeholde havets produktivitet og udnyttelse af dets ressourcer er et rent havmiljø. Dette pålægger alle sektorer, som bruger og påvirker havet, et specielt ansvar for at undgå aktiviteter, der påvirker havmiljøet negativt og dermed produktionen eller kvaliteten som føde for verdens befolkning.

Disse forhold er elementer i det fundament, som det nordiske fiskerisamarbejde bygger på. De nordiske lande har traditioner for et tæt samarbejde og åben dialog. Fiskerisektoren er åben overfor samarbejde på tværs af sektorgrænser og andre skel. I den intensiverede internationale debat om havet bør de nordiske lande være proaktive og initiativrige og sikre sig en plads som aktive og konstruktive aktører, når miljøhensynene integreres i fiskeriforvaltningen.

Fiskerisamarbejdet styres af en strategi, som er ny og dækker perioden 2001-2004. Herudover er samarbejdet med miljøsiden formaliseret i 'Nordisk Miljø- og Fiskeristrategi - 1999-2002' . Samarbejde mellem fiskeri-, konsument- og fødevaresektorerne er styrket i gennem afholdelse af Ministerrådskonferencen om madsikkerhed og efterfølgende fælles Ministerrådsmøder.

Budgetudviklingen: Fiskerisamarbejdet				
TDKK	2002	2001	2000	Ændring 01-02
	01-priser	01-priser	00-priser	Pct.
Budget	7.122	7.347	7.189	-3,1

Søjlefordeling: Fiskerisamarbejdet		ialt 2002: 7.122 TDKK
Norden	Nærområdene	Europa
4.629 (65%)	1.282 (18%)	1.211 (17%)

2-6610-2 Prosjektmidler - Fiskeri					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	7.122.000	7.347.000	7.189.000	99%	MR-fisk/nef

Formål

Den overordnede målsætning for det nordiske fiskerisamarbejde er, at arbejde for en bæredygtig udvikling af de nordiske landes fiskerisektorer, som sektorer med væsentligt samfundsøkonomisk betydning, en bæredygtig udnyttelse af de levende marine ressourcer og et godt havmiljø. Dette indebærer også påvirkning af internationale processer af betydning for fiskeriet og havmiljøet.

Samarbejdet skal bidrage til og fremme sunde og sikre fødevarer fra et sundt og rent hav.

Prioriteringer i 2002

For at kunne imødekomme de fremtidige krav til ressourceforvaltning og fødevareproduktion bør fiskerisektoren engagerer sig mere aktivt i de internationale processer.

Hensynet til konsumenters ret til sund og sikker mad samt information om oprindelse, produktion, næringsindhold og kvalitet vil i fremtiden blive tillagt større vægt i samarbejdet.

Norden bør fortsat lægge stor vægt på at beskytte det marine miljø. Et rent havmiljø er en forudsætning for at bevare eller forbedre havets produktivitet, og dermed også en bæredygtig udnyttelse af havets ressourcer og deres kvalitet.

Det er fiskerisektorens erfaring, at et tværsektorielt samarbejde er én af forudsætningerne for at løse de udfordringer, som dækker flere ansvarsområder. Dette fordrer, at såvel fiskerisektoren som andre sektorer er sig deres ansvar bevidst og samarbejder om fælles løsninger.

I 2002 vil man fortsætte at styrke informationsindsatsen gennem hjemmeside, nyhedsbreve, brochurer, seminarer og lign. om aktuelle emner til brug indad i sektoren, såvel som rettet mod konsumenter, ungdom og andre målgrupper.

Av bevillingen planlægges 450 TDKK anvendt til aktivitetsstyring/administration av Nordisk arbejdsgruppe for fiskeriforskning og Styringsgruppen for nordisk miljø- og fiskeristrategi. Sekretariatsfunktionene ivaretages af henholdsvis Danmarks Fiskeri Undersøgelser og det finske Miljöministeriet.

Resultater i 2000

Fiskerisektoren har erkendt et rekrutteringsproblem. I den anledning, og i forlængelse af konferencen om Fisk og Ungdom i 1999, har der været afholdt en workshop for at belyse mulighederne for at øge ungdommens interesse for det marine felt. En anbefaling fra workshoppen var at fremstille et computerspil for unge. Mulighederne for at realisere dette undersøges i 2001 og det er tanken at et tværsektorielt projekt kan sættes op i 2002.

De nordiske fiskehandlere blev under 2000 samlet i Nordiske Fiskehandleres Råd, som skal tjene som branchen interesseorgan i nordiske og europæiske sager. Informationsaktiviterene førte i 2000 bl.a. til udgivelse af en brochure om hvordan fiskekvoterne bliver til, om arbejdet i det internationale havforskningsråd, en stor rapport om tilstanden i de nordlige havområder for så vidt angår bæredygtigheden af fiskerierne som havets sundshedstilstand. For fiskere, forskere og forvaltere blev der afholdt et seminar om forsigtighedsprincippets integrering i forvaltningen. En Minister-konference om sikker mad, i samarbejde med sektorerne for landbrug, miljø, konsument og fødevarer fandt sted i juni 2000. Embedsmandskomiteen havde 3 møder og en workshop om mærkning under det danske formandskab. Ministerrådet mødtes på Svalbard og initierede samtidig fællesmøder med de øvrige fødevareansvarlige nordiske ministre. Der var gennem året løbende kontakt med EU-systemet, hovedvægten var på mærkning af fisk fra bæredygtigt fiskeri. Årets møde i BAFICO, med repræsentanter for fiskeriorganisationerne og fiskeriforvaltningerne i landene rundt Østersøen, fandt sted under tysk værtsskab i Rostock. Emnet var de fremtidige krav til indretning af fiskerihavne.

Under Nordisk Råds Session i Reykjavik blev der afgivet rekommandation 23/2000 som giver væsentlige retningslinier for fiskerisamarbejdet fremover.

Udgifter til aktivitetsstyring/administration: 350 TDKK

Arbejdsmarkeds og arbejdsmiljø

Det nordiske samarbejde på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet tager udgangspunkt i samarbejdsprogrammet 2001-2004 som blev godkendt på Nordisk Råds Session 2000. På sessionen 2000 støttede Nordisk Råd, Ministerrådets overordnede strategi om at fremme en høj beskæftigelsesandel og en lav ledighed på et arbejdsmarked med et godt arbejdsmiljø, fysisk og psykisk

I 2002 vil det norske formandskab prioritere følgende emner indenfor samarbejdsprogrammet fire hovedområder:

1. Fuld beskæftigelse – matchning af udbud/efterspørgsel på arbejdskraft
2. Det gode arbejde – tryghed i arbejdsmiljøet og arbejdslivet
3. Nedbrydelse af grænsehindringer i Norden – udbygning af det nordiske samarbejde
4. Den nordiske velfærdsmodel, det europæiske perspektiv og samarbejdet med nærområderne

Formandskabet vil specielt fokusere på arbejdskraftsbehovet, udstødning fra arbejdsmarkedet og det gode arbejde. Fokusområderne konkretiseres på seminarer, konferencer og i policyoplæg som skal diskuteres af Nordisk Ministerråd (arbejdsministrene) og i samråd med arbejdsmarkedets parter for senere at blive præsenteret på Nordisk Råds Session. Projektaktivitet vil i størst muligt omfang blive rettet mod aktuelle politisk temaer som Nordisk Råd har indflydelse på gennem opfølgningen af specielt rekommendation 10/2000/euro om en tematiseret arbejdsmarkedsrelateret debat på Nordisk Råds Session.

Det tværsektorielle samarbejde vil fortsat blive prioriteret i forhold til udbygge Norden som en sammenhængende region uden grænsehindringer. Der vil blive arbejdet videre med Nordisk Råds ønske om en tættere kobling mellem det nordiske arbejdsmarked og erhvervsområde, ligestilling på arbejdsmarkedet samt en Bæredygtig strategi for Norden. Opnåelsen af resultaterne afhænger af, hvor mange projektmidler der er til rådighed for gennemførelsen af tværsektorielle aktiviteter.

Ministerrådet vil fortsat prioritere samråd med arbejdsmarkedets parter i form af temadrøftelser med arbejdsministrene og ved inddragelse i sektorens konferencer og projektvirksomhed.

I EU/EØS samarbejdet vil Ministerrådets EU-koordinationsgruppe forberede EU-rådsmøderne gennem informationsudveksling om dagsordener og temadrøftelser for at fremme den nordiske model på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet i EU. EU-direktiver vil fortsat blive forsøgt implementeret ensartet i de nordiske lande. Ministerrådet vil udbygge kontakter til EU, ILO og OECD med henblik på at fremme nordiske synspunkter.

Samarbejdet med Nordens nærområder – specielt Baltikum – ønskes udbygget i forbindelse med EU's udvidelse mod øst. Støtten til de baltiske landes forberedelser til EU-medlemskab vil blive opprioriteret samtidigt med at det skal undersøges, hvad den frie bevægelighed af arbejdskraft og kapital vil betyde for relationerne mellem Norden og de kommende EU-medlemslande. Ambitionsniveauet afhænger af sektorens egne midler og tildeling fra de nordiske nærområdebudget.

Budgetudviklingen: Arbejdsmarkeds og -miljøområdet				
TDKK	2002	2001	2000	Ændring 01-02
	01-priser	01-priser	00-priser	Pct.
Budget	12.551	12.851	13.185	-2,3

Søjlefordeling: Arbejdsmarkeds og -miljøområdet		ialt 2002: 12.551 TDKK
Norden	Nærområdene	Europa
9.790 (78%)	1.130 (9%)	1.631 (13%)

3-4110-2 Projektmidler – Arbejdsmarkeds og -miljøområdet					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.af
DKK	6.197.000	6.197.000	6.407.000	78%	MR/EK-A

Formål

Iværksættelse af politiske prioriteringer til sikring af arbejdsudbudet i Norden samt udvikling af et bedre arbejdsmiljø. Deltage i tværsektorielt arbejde, herunder nedbrydelse af grænsehindringer i Norden. Støtte de kommende EU-medlemslande i forberedelserne og fremme den nordiske arbejdsmarkedsmodel internationalt.

Prioriteringer i 2002

- Politiske handlemuligheder til sikring af arbejdskraftsbehovet i Norden
- Tiltag imod udstødning og marginalisering på arbejdsmarkedet
- Udvikling af det gode arbejde
- Tværsektorielt samarbejde: Ligeløn for mænd og kvinder, et Bæredygtigt Norden samt arbejdsmarked og erhverv, nedbrydelse af grænsehindringer
- Integration af indvandrer på arbejdsmarkedet og i samfundet som helhed
- Øget mobilitet af arbejdskraft mellem Norden og Baltikum
- Fremme af den nordiske arbejdsmarkedsmodel i et internationalt perspektiv

Av bevillingen planlægges 700 TDKK anvendt til aktivitetsstyring/administration. Der er 7 organer under Arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøsektoren som har egne sekretariater. Sekretariaterne er placeret i de nordiske landes administrationer og koster i gennemsnit 100.000 DKK om året.

Resultater i 2000

Nordisk Ministerråd (Arbejdsministrene) fik til brug for deres eget møde og deres samrådsmøde med arbejdsmarkeds parter udarbejdet en redegørelse som kortlagde handlemulighederne for Arbejdsudbudet i Norden. Publikationen og diskussionerne indgår i dag i fundamentet for de nordiske landes arbejdsmarkedspolitikker og de diskussioner landene fører internationalt.

Arbejdsmarkedets parter indgår stadig mere i sektorens arbejde. Parterne deltog i møder med politiske beslutningstagere og sektorens udvalg. Parterne igangsatte også et trepartsprojekt med de baltiske lande finansieret af nærområdemidler.

Det tværsektorielle samarbejde udviklede sig i 2000. Der blev afholdt et uformelt ministermøde mellem arbejdsmarked- og ligestillingssektorerne i forbindelse med Nordisk Ministerråd/OECD konferencen om Gender Mainstreaming i Paris og der blev forsøgt afholdt en konference vedr. arbejdsmarked og erhverv.

Af publikationer der fik særlig opmærksomhed skal nævnes TN 1999:604 Arrangerte ekteskap og tvangsekteskap i Norden. Den medførte diskussioner i alle nordiske medier.

Udgifter til aktivitetsstyring/administration: 700 TDKK

3-4120-2 Nordjobb					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.af
DKK	2.477.000	2.777.000	2.817.000	100%	FNF
Deraf adm. udgifter	2.477.000	Sekretariatet ivaretages af Foreningerne Nordens Forbund			

Formål

Formålet med Nordjobb-programmet er, at give den nordiske ungdom mulighed for at tage sommerjob i et andet nordisk land samt at deltage i kulturelle aktiviteter under opholdet.

Prioriteringer i 2002

Formidling af 1000 Nordjobb-pladser i år 2002 til nordiske medborgere i alderen 18-26 år. Foreningene Nordens Forbund (FNF) har oplyst, at basisorganisationen for Nordjobb har en kapacitet til at formidle 1000 Nordjobbpladser. Programmet tildeles en økonomisk sikkerhed på 2.2 mill DKK, mens de resterende midler tildeles i forbindelse med at målet om formidling af 1000 Nordjobbpladser opnås.

Resultater i 2000

I 2000 foretog organisationen 791 udvekslinger, hvilket er mindre end de forventede 1000 udvekslinger. Heraf deltog fra Sverige 240, fra Danmark 67, fra Norge 46, fra Island 156, fra Finland 265, fra Åland 2, fra Færøerne 9 og fra Grønland 6.

Udgifter til aktivitetsstyring/administration: 2.200 TDKK (alle midler går til FNF's administration inkl. kulturelle arrangementer og informationsmateriale)

3-4130-2 Informationsprojektet					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.af
DKK	1.226.000	1.226.000	1.357.000	96%	Projektet

Formål

Projektets mål er at sprede information om aktuelle spørgsmål på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet i Norden, samt at sprede viden om det europæiske samarbejde i Norden. Projektet skal formidle viden om de grundlæggende elementer i den nordiske arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøpolitik i Europa samt formidle anden løbende information.

Prioriteringer i 2002

Udbredelsen af information om udviklingen på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet i de nordiske lande prioriteres. Informationen er rettet mod Norden, Nærområderne og Europa

Resultater i 2000

Projektet har udgivet 2 numre af tidsskriftet Arbejdsliv i Norden som er rettet mod myndighederne og andre professionelle indenfor Norden, 2 numre af tidsskriftet Nordic Labour Journal rettet mod professionelle i de ikke nordiske EU-lande og deltaget med udstillinger ved konferencer. Dette omfattede en fælles nordisk stand om informationsteknologi på Employment Week i Bruxelles.

Informationsprojektet har ændret tidsskrifternes lay out og profilerer i større grad de politiske diskussioner som foregår indenfor arbejdsmarkedsområdet i Norden.

3-4180-3 Vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet (NIVA)						
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	NMR fin. 00	Bud.disp av	Kontrakt
EUR	356.700	356.700	350.300	77%	Institutionen	2000-2002
Modsvarer i DKK	2.651.000	2.651.000	2.604.000			

Formål: NIVAs hovedopgave er, at sprede kundskab på basis af nordisk viden til fremme af et godt arbejdsmiljø og det gode arbejde. Dette sker ved at bedrive tværfaglig videnskabelig videre- og specialistuddannelse af høj kvalitet indenfor arbejdsmiljø- og arbejdslivsområdet. Sådan uddannelse skal foregå i forskellige former, f.eks. kurser, seminarer, symposier og være baseret på nordisk og international arbejdsmiljø- og arbejdslivsforskning samt nordisk arbejdsmiljø- og arbejdslivspolitik.

Prioriteringer i kontrakten: I NIVAs kontrakt for 2000-2002 skal der årligt gennemføres 10-13 kurser/symposier. Der skal samtidigt ske en IT-pædagogisk udvikling i kursusvirksomheden

Resultater i 2000: I 2000 blev der gennemført 11 kurser, hvoraf 1 var i Baltikum og 2 havde IT støtte. Der var samlet 283 deltagere på i alt 1381 elevdage. Kun antal elevdage opfyldte ikke kontraktens krav på min. 300 elevdage.

NIVAs fokusering på elektronisk afholdelse af kurser har gjort at institutionen er på forkant indenfor dette område, ikke blot i Norden men i hele verden.

Kontrakt: Opfylt
Økonomi: Ingen bemærkninger
Ledelse og administrative udgifter: 259.700,- EUR

Sosial- og helsesektoren

Sosial- og helsesektoren bygger från och med år 2001 sitt arbete på det nya femåriga samarbetsprogrammet, Samarbetsprogram för social- och hälsosektorn 2001-2005. Programmet er blitt til gjennom en lengere prosess der embetsmannskomitéen og institusjonene har deltatt. Prosessen har vært fokusert på å lage et samarbeidsprogram som er kort, og som fokuserer på nordisk nytte for borgerne i Norden. Programmets tre hovedpunkter dreier seg om fjerning av grensehindere i Norden innenfor sektoren og i samarbeid med andre sektorer, vårt forhold til Nordens Nærområder, og vårt forhold til Europa. Det har vært lagt spesielt stor vekt på å inkludere sektorens institusjoner i arbeidet, og programmet understreker disses betydning som synliggjøringen av felles nordisk politikk i landene.

Sosial- og helsesektorens virksomhet domineres av institusjonsdriften. På sektoren finnes 7 nordiske institusjoner og merparten av sektorens budsjett er bundet i disse. Institusjonenes konkrete resultater har ofte oppnådd betydelig gjennomslagskraft på nasjonalt plan, og derved har de overordnede målsetninger innen for det nordiske samarbeid kunnet omsettes til konkrete resultater i landene. Sosial- og helsesamarbeidets tyngde vil også i det kommende år være forankret i samarbeidsinstitusjonene. Gjennom bl.a. bruken av tre-årige mål- og resultatstyringskontrakter skal institusjonenes virksomhet i sterkere grad fokuseres på de tre søyler. Nye prosjekter og samarbeidsområder skal i videst mulig utstrekning forankres i institusjonene.

Tverrsektorielle initiativer på velferdsområdet prioriteres høyt och de nordiske velferdsstater et prioritert virksomhetsområde. Gjennom et fem-årig forskningsprogram skal de nordiske vel-

ferdsstater granskes, og forskningstemaene dreier seg både om hvorvidt man faltisk kan tale om en nordisk modell for velferd, hvilke hovedutfordringer de nordiske land står overfor, og mer tematiske forskningsprosjekt innen sektorene sosial, helse, arbeidsmarked, forbrukerpolitikk og likestilling. Rapporter fra tidligere satsinger på dette område er et viktig grunnlag for denne virksomheten, sammen med en aktiv politisk diskusjon i embetsmannskomité og ministerråd basert bl.a. på det finska ordförandeskapets prioriteringer år 2001. Arbeidet vil bli satt inn i de nordiske lands forhold til Europa, og vil således utgjøre en viktig del av sektorens EU/EØS relaterte samarbeide.

Den nordiske familiepolitikken vil fortsatt bli et satsningsområde. På bakgrunn av de kunnskapsstatuser og det forskningsarbeid som er igangsatt ved hjelp av sektorens prosjektmidler, vil ny forskning bli initiert og relevante institusjoner aktivisert. Marginaliserings- og utstøtingsmekanismer med særlig vekt på unge utgjør en viktig del av denne satsingen. Forebyggelsespolitikk og helsefremmende tiltak prioriteres fortsatt høyt primært innenfor institusjonenes arbeid.

På handikappområdet vil man særlig følge virksomheten i Nordisk Handikappolitisk Råd. Rådets unike sammensetning der såvel brukere som embetsmenn og parlamentarikere er representert, gjør Rådet til en spennenede samarbeidsarena. Prinsippene med sektoransvar og deltakelse er fremdeles bærende for det nordiske samarbeide på dette område. Informasjon og tilgjengelighet i vid forstand er hovedtemaer som videreføres. Innenfor sosialsektorens ansvarsområde legges fortsatt vekt på styrking av hjelpemiddel-samarbeidet med sikte på konkuransedyktig utvikling og produksjon av høyteknologiske hjelpemidler.

Sosial- og helsesektorens samarbeid med Nordens Nærområder er preget av prosjektvirksomhet der kompetanseoverføring, forebyggelse og nettverksdannelse står sentralt. To hovedområder vies spesiell oppmerksomhet:

Den tverrsektorielle handlingsplan for barn og unge i Nærområdene ble første gang behandlet av Nordisk Råd på sesjonen i 1998. Planen følges opp med årlige, konkretiserte handlingsplaner. Arbeidet omfatter sosial-, kultur- og undervisningssektoren, og de ansvarlige politiske organ er Nærområdegruppen under EK-S, ledningsgruppen for barne- og ungdomskultur i Norden (BUK), og det nordiske skolesamarbeidet (NSS). 2002 vil være preget av gjennomføring av prosjekter, og en stadig større grad av lokal forankring for disse. I 2001 ble i alt 119 prosjekter igangsatt under handlingsplanen, 100 av disse som lokalt besluttede og forankrede tiltak.

Prosjektet for bekjempelse av smittsomme sykdommer i Nærområdene vil fortsette også i 2002. Det er vårt klart største helseprosjekt i regionen, selv om NMR's deltagelse blir tonet ned i forhold til tidligere. Smittevern er identifisert som et av de aller viktigste helseproblem i vårt samarbeid med Nærområdene, og prosjektet satser kraftig på kompetanseoverføring med mange samarbeidsrelasjoner til både bi- og multilaterale tiltak. I tillegg til dette er videreføringen av BRIMHEALTH-programmet om utdannelse i folkehelsevitenskap et viktig ledd i sektorens Nærområde-aktivitet, også dette med en nær tilknytning til de baltiske land. Det legges særlig vekt på koordinering med Østersjørådets aktiviteter på dette feltet.

Ministerrådet arbeider for at fundamentale verdier i den nordiske modell kan bevares innenfor Norden og at den dessuten kan påvirke utviklingen i andre europeiske land. Slik påvirkning kan bl.a. sees i innsatser vedrørende utveckling av kvalitativt goda forbrukermaterial, brukerorganisering og deltagelse, opplæring og internasjonalt samarbeide.

Budsjettutviklingen: Sosial- og helsesektoren				
TDKK	2002	2001	2000	Endring 01-02
	01-priser	01-priser	00-priser	Pct.
Budsjett	35.704	35.804	34.218	-0,3

Søjlefordeling: Sosial- og helsesektoren		ialt 2002: 35.704 TDKK
Norden	Nærområdene	Europa
32.134 (90 %)	*0%	3.570 (10%)

* Sektorens betydelige aktivitet i Nordens Nærområder er finansiert over midler fra Nærområdeprogrammet, mens denne oppstilling bare tar hensyn til bruken av sektormidler. I tillegg til midler fra Nærområdeprogrammet, (i 2001 DKK 5.4.mill.) yter sektoren også betydelige bidrag til aktiviteten gjennom institusjonenes arbeide og sekretariatets virksomhet i tilknytning til Nærområdegruppen under EK-S, administrasjon av prosjektvirksomhet og gjennomføring av handlingsplanen for barn og unge i Nærområdene.

3-4310-2 Prosjektmidler – Sosial- og helsepolitikk					
Valuta	Budsjett 02	Budsjett 01	Budsjett 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	4.166.000	3.966.000	3.881.000	100%	MR/EK-S

Formål

Å implementere sektorens politiske målsettinger slik de kommer til uttrykk i samarbeids-programmet gennom aktiviteter med høy nordisk nytte på områder som ikke ivaretas av sektorens samnordiske institusjoner samt å igangsette nye initiativer/idéskapende prosjektvirksomhet, herunder forstudier til evt. senere nordiske prosjekter

Prioriteringer i 2002

På bakgrunn av drøftinger i EK-S vil støtte til det nordiske samarbeide på sosial- og helsestatistikk fortsatt bli finansiert over sektorens prosjektmidler. NOMESKO og NOSOSKO vil få ny tre-årig kontrakt fra 2002, og arbeidet omfattes med stor interesse i landene. Forøvrig vil man fortsette prioriteringen av midler til lengrevarende prosjekter fremfor støtte til enkeltarrangementer som kurser og seminarer, og det vil legges vekt på aktiviteter som har en nettverksskapende eller -utviklende karakter. Det ventes at arbeide med oppfølgning av rekommendasjoner fra Nordisk Råd vil innebære bruk av prosjektmidler i relativt stor grad. Fokus på kvalitetsutvikling, barn og ungdom, aktører i velferdsstaten og øket samarbeide med Europa vil også stå sentralt, i tråd med sektorens samarbeidsprogram.

Resultater i 2000

Løpende prosjekter fyller mer enn halvparten av sektorens tilgjengelige prosjektmidler. I tillegg til NOMESKO og NOSOSKO gjelder dette utgiftene til sektortidsskriftet "Social- och Hälsovårdsnytt i Norden", samt det nordiske Cochrane-samarbeidet. Av nye initiativer bør særlig nevnes:

Igangsettelse av prosjekt om kvalitetsmåling i helsevesenet, initiert av det danske formannskap

Oppstart av prosjekt om sosial ulikhet i helse, initiert av det danske formannskap

Igangsettelse av prosjekt vedr. bruk av tvang i barnevernet i Norden, en oppfølgning av et tidligere prosjekt om tvangslovgivning i barnevernet i Norden

Gjennomføring av prosjekt vedr. offentlige og private/frivillige aktørers medvirkning i velferdsstatens tjenester, samfinansiert med EU-kommisjonen

Støtte til oppbygging av nettverk mellom de nordiske krisesentre for mishandlede kvinner og barn

3-4320-2 Nordiska handikappolitiska rådet					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	938.000	938.000	918.000	100%	NHR

Föremål

Nordiska handikappolitiska rådet är ett rådgivande och policyskapande organ för Nordiska ministerrådet och dess olika samarbetsorgan och institutioner.

Rådet skall främja nordiskt samarbete i handikappfrågor på alla relevanta samhällsområden och bidra till förverkligandet av gemensamma handikappolitiska mål om jämlikhet och full delaktighet i samhället för människor med funktionshinder.

Prioriteringer i 2002

Gjennomføring av en nordiske konkurranser innenfor hovedområdet "Tilgjengelighet for alle"

Økt gjennomslag for "planlegging og utforming for alle" som underlag for politisk nytenkning innenfor ulike samfunnssektorer.

Resultater i 2000

En rekke utredninger ble gjennomført, og arbeidet med en større utredning om grensehindre for funksjonshemmedes bevegelsesfrihet i Norden ble igangsatt. Fire nye sektorsoversikter ble utgitt (arbeidsmarked, utdannelse, kultur og transport). Nye fremganger er oppnådd i rådets arbeid for å fremme "design for alle perspektivet" innenfor ulike sektorer i de nordiske land.

Administrative utgifter: Ingen, sekretariatsbistand fra NSH.

3-4330-2 Støtteordning for tegnspråktolkning					
Valuta	Budsjett 02	Budsjett 01	Budsjett 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	0	0	0	0%	MR/EK-S
Derav adm. utgifter	0	Sekretariatet ivaretas av Nordisk Uddannelsescenter for Døvblindepersonale, Danmark			

Formål

- Å underlette deltakelse i aktiviteter under Nordisk Ministerråd for personer som behøver å anvende tegnspråk.
- Å øke språkforståelse og minske språkhindringer.
- Å bidra til like muligheter for deltakelse i nordiske aktiviteter.
- Å legge til rette for at nordiske institusjoner og prosjekter kan praktisere sektoransvaret når det gjelder handikap-politikk.

Prioriteringer i 2002

Støtteordningen etableres i 2001 på bakgrunn av godkjente retningslinjer og anvender midler bevilget i 1999. Aktivitet i 2002 er avhengig av resultatene fra driften.

Resultater i 2000

Retningslinjer er utarbeidet og godkjent av EK-S, og støtteordningen skal administreres av NUD fra 2001.

3-4380-3 Nordiska läkemedelsnämnden (NLN)						
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	NMR fin. 00	Bud.disp av	Kontrakt
SEK	3.563.000	3.563.000	3.514.000	96%	Institutionen	1999-01
Motsvarar DKK	3.171.000	3.171.000	2.951.000			

Föremål

NLN är de nordiska ländernas samarbetsorgan på läkemedelsområdet. NLNs uppgift är att främja och utveckla det nordiska samarbetet inom läkemedelsområdet.

Verksomheten ska ha nordisk profil och bidra till nordisk nytta för offentliga myndigheter, forsknings- och utbildningsinstitutioner, producenter och distributörer av läkemedel samt för konsumenter och patienter. NLN stödjer utvecklingen i Närområdena och tillvaratar nordiska värden i ett europeiskt perspektiv.

Prioriteringar i kontrakten

Prioriteringarna gäller det nordiska samarbetet i EU, läkemedelssäkerhet och effekter, läkemedelsinformation och rationell användning av läkemedel. Vidare prioriteras utvecklingen av närområdesamarbetet och utvecklingen av utbildningsverksamheten. Betydelsefulla frågor de senaste åren har gällt "riktig läkemedelsanvändning" och rationell förskrivning, vilken lyfts fram i seminarier, konferenser och rapporter.

Resultater i 2000

Verksamheten har under de senaste åren förändrats jämfört med tidigare, bl a har frågor om harmonisering och godkännande av nya läkemedel övertagits av det internationella samarbetet inom EU/EES, nationella databaser om läkemedelsstatistik har ersatt den tidigare nordiska databasen och det tidigare informations- och juridiska stödet sker inom det kontinuerliga EU-arbetet. NLN har utvecklat ett internationellt klassifikationssystem för veterinära läkemedel som nu distribueras (finns på CD) till länderna inom EU/EES. Detta har fr o m 1 januari 2001 övertagits av WHO. Under året har NLN särskilt prioriterat det nordiska samarbetet med inriktning mot riktig läkemedelsanvändning och har bl a förberett en utveckling av kvalitetsmärkning av läkemedelsinformationen på internet. NLN har också arbetat med frågor kring de ökade läkemedelskostnaderna och insatser för att nedbringa dessa.

Kontrakt: Uppfyllt.
Ekonomi: Inga bemärkningar
Ledning och administrativa utgifter: 2.211.000,- SEK

3-4381-3 Nordiska Hälsovårdshögskolan (NHV)						
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	NMR fin. 00	Bud.disp av	Kontrakt
SEK	38.796.000	38.796.000	38.260.000	83%	Institutionen	2001-03
Motsvarar DKK	34.528.000	34.528.000	32.138.000			

* NHV:s verksamhet finansieras direkt från länderna. Ialt 84 % av finansieringen kommer från det ordinära budget samt projektbidrag från NMR.

Föremål

NHV skall med Norden som bas och med en unik nordisk förankring skapa och sprida kunskap som främjar en god och jämlik hälsa. Detta förverkligas genom att

- Bedriva flervetenskaplig och mångprofessionell utbildning och forskning av hög kvalitet, baserad på nordisk social- och hälsopolitik
- Erbjuda en inlärningsmiljö som inspirerar dem som på olika sätt er verksamma inom Nordens hälso-, sjuk- och socialtjänst till kreativt folkhälsovetenskapligt tänkande och handlande
- Stimulera till aktivt nordiskt samarbete mellan nordiska utbildnings- och forskningsinstitutioner inom folkhälsovetenskap genom konkreta samarbetsavtal och nätverksbyggande

Prioriteringer i kontrakten

NHV's nye kontrakt har disse overordnede mål:

- Jevnt høy kvalitet som et fortrinn i konkurransen med nasjonalt baserte utdannelsestilbud
- Måling og vektlegging av nordisk merverdi
- Å bli et nordisk knutepunkt for utdannelser innen offentlig helse/folkehelse
- Utvikling av samarbeidet med Nordens Nærområder
- Utvikling av samarbeidet mellom Norden og Europa

Med bakgrunn i endringer på både den nordiske og internasjonale arena skal NHV profilere seg innenfor forskerutdannelsen. I denne satsingen er viktige områder: 1) Helse og samfunn, 2) Ledelse og 3) Epidemiologi.

Planlagte utgifter til ledelse og administrasjon: 14.027.000,- SEK

Resultater i 2000

NHV's aktivitet i 2000 har stort sett tilsvart kontraktens krav. Gjennom året har det vært gjennomført ulike tiltak innenfor økonomi og undervisningsvirksomhet for å tilpasse driften til rammer og behov. Det foregår et aktivt oppfølgningsarbeide med å utvikle skolens innretning på undervisnings- og forskningssiden, basert på en internasjonal evaluering gjennomført i 1999. Såvel styret som personalet og studentene er med i denne prosess. Det gis fremdeles svært gode tilbakemeldinger på skolens virksomhet innen undervisning og forskning. Aktiviteten i Baltikum er i 2000 ytterligere konkretisert og avklart i forhold til finansiering og fremtid.

Kontrakt: Oppfylt
Ekonomi: Ingen bemerkninger
Ledelse og administrative utgifter: 21.914.000,- SEK

3-4382-3 Nordisk Institutt for Odontologisk Materialprøvning (NIOM)						
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	NMR fin. 00	Bud.disp av	Kontrakt
NOK	9.807.000	9.807.000	9.540.000	75%	Institutionen	2001
Modsvarar DKK	8.924.000	8.924.000	8.491.000			

Föremål

Niom är rådgivande organ och kompetenscentrum inom området dentala biomaterial och riktar sig till de nordiska hälso- och sjukvårdsmyndigheterna, tandvårdspersonal och allmänheten. Niom testar, kvalitetssäkrar och certifierar material för den nordiska och europeiska marknaden. Niom:s informationsverksamhet omfattar kurser, seminarerier, forskningsrapporter, vetenskapliga publikationer m.m.

Prioriteringar i kontrakten

Niom:s funktion som rådgivande organ och kompetescentrum för de nordiska social- och hälso-,sjukvårdsmyndigheterna, tandvårdspersonal m.m. inom området dentala biomaterial har fortsatt hög prioritet. Niom ska också utveckla och genomföra forskningsprojekt i samarbete med de nordiska forskningsmiljöerna. Niom:s informationsverksamhet ska omfatta kurser, seminarer mm och bland annat omfatta information om kvalitetssäkring riktad till tandvårdspersonal. Niom ska genomföra prövning och godkännande av dentala material, bl a certifieringsverksamhet, som innebär godkännande av tandvårdsmaterial i förhållande till EU-direktiv om medicinska material. Certifieringsverksamheten ska vare en självfinansierad enhet.

Planerade utgifter till ledning och administration: Ny kontrakt utarbetes i 2001.

Resultater i 2000

Niom har prioriterat forskningsverksamheten. Ett flertal forskningsartiklar om dentala biomaterial har publicerats i nordiska tidskrifter. Certifieringsverksamheten och Niom:s övriga verksamhet åtskiljdes under förra året så att Niom Certnumer är en egen resultatenhet. NIom Cert är tekniskt kontrollorgan för medicinska material inom ramen för EU:s direktiv och är s k Notified body för Norge. Niom har satsat på det europeiska samarbetet och deltar i ett flertal arbetsgrupper i EU-regi.

Kontrakt: Uppfyllt.
Ekonomi: Inga anmärkningar
Ledning och administrativa utgifter:

3-4383-3 Nordiska nämnden för alkohol och drogforskning (Nad)						
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	NMR fin. 00	Bud.disp av	Kontrakt
EUR	347.000	347.000	340.900	69%	Institutionen	2001-03
Modsvarar DKK	2.579.000	2.579.000	2.534.000			

Föremål

Nads huvuduppgift är att verka för ett ökat forsknings- och informationssamarbete om samhälleligt viktiga alkohol- och drogfrågor. Sina uppgifter fullgör Nad genom att

- främja och utveckla tvärvetenskapliga kontakter inom området
- initiera och planera samnordiska forskningsprojekt
- främja nordiskt informations- och dokumentationssamarbete
- arrangera nordiska forskarkonferenser och stimulera forskarutbildning och forskarutväxling.

Prioriteringar i kontrakten

Initiera forskning och samarbete kring: Den nordiska alkoholkontrollen och dess betydelse för konsumtion och -skador samt eventuella förändringar av de kontrollpolitiska instrumenten och deras effekter, utmaningar inom narkotikapolitiken på nordisk, europeisk och internationell nivå, prevention av missbruk och –skador, konsumtion av rusmedel och sociala faktorer.

Resultater i 2000

Under året har två stora projekt avslutats, Balticaprojektet om sociala problem kring Östersjön och Snaps-projektet om alkoholpolitiska system. Projekten har redovisats i rapporter, "Statistics on alcohol, drugs and crime in the Baltic sea region" (Nad-publikation 37) och "Broken Spirits-Power and Ideas in Nordic Alcohol Control" (Nad-publikation 38). Den tidigare rapporten om Narkotikasituationen i Norden 1990-1996 har uppdaterats fram till år 2000 och ges ut under 2001. Nya satsningar har varit frågor om bl a korttidsinterventioner, behandling och evidensbaserade interventioner, straff och behandling av narkotikamissbrukare.

Kontrakt: Uppfyllt.
Ekonomi: Inga anmärkningar
Ledning och administrativa utgifter: 152.200,- EUR

3-4384-3 Nordistk samarbetsorgan för handikappfrågor (NSH)						
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	NMR fin. 00	Bud.disp av	Kontrakt
SEK	8.619.000	8.957.000	8.833.000	98%	Institutionen	1999-01
Motsvarar DKK	7.671.000	7.971.000	7.419.000			

Föremål

NSH är Nordiska ministerrådets institution för nordiskt samarbete om handikappfrågor, främst inom socialministeriernas/social- och hälsovårds-ministeriernas ansvarsområde. NSH driver bl.a. Nordisk utvecklingscentral för handikapphjälmedel (NUH) och administrerar stödordning för bidrag till handikapporganisationernas nordiska samarbete. NSH är sekretariat för Nordiska handikappolitiska rådet.

Prioriteringar i kontrakten

NSH:s arbete omfattar följande programområden: (1) Handikappolitiska strategier, (2) Hjälpmedel och ny teknik, (3) Samhällets utformning, (4) Brukarinflytande, (5) Europeiskt och internationellt samarbete samt (6) Extern information. Disse hovedområder vil bli videreført i NSH:s nye kontrakt fra 2002. Den nye kontraktsperioden vil være den andre etter en omfattende omorganisering av det nordiske samarbeide på handikapområdet, og med unntak for mindre endringer i kriterier for måloppnåelse er institusjonens hovedoppgaver fremdeles relevante.

Planerade utgifter till ledning och administration: Ny kontrakt utarbetes i 2001

Resultater i 2000

NSH's aktivitet har vært i samsvar med kontrakten, trass i vakanse i stillinger over lengre perioder av 2000. Utvikling av rutiner for samarbeidet på området, primært i forhold til Nordisk Handikappolitisk Råd og sektornettverkene, har ytterligere forbedret virksomhetens gjennomslag og synlighet.

Kontrakt: Uppfyllt
Ekonomi: Inga anmärkningar
Ledning och administrativa utgifter: 1.403.000 SEK

3-4385-3 Nordisk Uddannelsescenter for Døvblindepersonale (NUD)						
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	NMR fin. 00	Bud.disp av	Kontrakt
DKK	6.857.000	6.857.000	6.723.000	83%	Institutionen	1999-2001

Föremål

NUD skall bl.a. bidra till professionell utveckling av dövblindmedarbetare och de institutioner/ organisationer som är anslutna. Med en stimulerande och utvecklande miljö skall det skapas möjlighet till ny kunskap, utväxling av erfarenheter och öppen, tvärfacklig diskussion. Med det nordiska samarbetet skall verksamheten för dövblinda få höjd kvalitet och de verksamma på fältet en nordisk identitet.

NUD driver også ressursservice i form av bibliotek og informasjonsvirksomhet til såvel nordiske som internasjonale netverk. NUD samarbeider med nordiske institusjoner på døvblindeområdet om utviklingsprosjekter i Baltikum hvor NUD har en koordinerende rolle.

Prioriteringar i kontrakten

NUD får ny kontrakt fra 2002. Den nye kontrakt vil videreføre hovedmålsetningene i den gamle, men på bakgrunn av nær kontakt med målgruppene, skal det legges øket vekt på et mer fleksibelt utdannelsestilbud, og en mer tverrfaglig tilnærming. NUD's hovedfunksjon vil fremdeles være utdannelsesvirksomhet. I tillegg til sedvanlig undervisning ved NUD eller i landene, skal forsøk med alternative undervisningsmetoder, herunder fjernundervisning, fortsette i kontraktsperioden. Funksjonen som ressurs-service for landene skal forsterkes gjennom oppdatering av bibliotekstjenesten og institusjonens hjemmesider på Internet slik at dette blir et aktivt tilbud til fagfeltet både nordisk og internasjonalt. Man vil fortsatt initiere og koodinere utviklings- og forskningsarbeidet med sikte på utvikling av døvblindearbeidets teori og praksis i Norden.

Planerade utgifter till ledning och administration: Ny kontrakt utarbetes i 2001.

Resultater i 2000

NUD har oppfylt sine kontraktsforpliktelser med unntak for bilbiotekstjenesten, der vakanse i stillinger har redusert servicen. Dette er nå rettet på, og NUD vil i tillegg til oppdatering av sin ressurs-service, også arbeide videre med utvikling av alternative undervisningsmetoder og -tilbud, i nært samarbeide med fagfeltet.

Kontrakt: Delvis uppfyllt (se ovan)
Ekonomi: Inga anmärkningar
Ledning och administrativa utgifter: 4.351.000,- DKK

3-4386-3 Nordiskt utbildningsprogram för utveckling av social service (Nopus)						
Valuta	Budsjett 02	Budsjett 01	Budsjett 00	NMR fin. 00	Bud.disp af	Kontrakt
SEK	1.571.000	1.571.000	1.549.000	47%	Institutionen	1999-01
Modsvarer DKK	1.398.000	1.398.000	1.301.000			

Formål

Nopus får ny kontrakt fra 2002 etter et omfattende evaluerings- og planlegningsarbeide. Det nye Nopus skal være et nordisk vitensenter som skal utvikle kompetansegivende etter- og videreutdanningstilbud for ledere i sosialtjenesten i Norden, på bakgrunn av identifiserte utdannelsesbehov og i samarbeide med nordiske høyskoler og universitet. Nopus skal også fungere som et nettverksbyggende senter, bl.a. med en oppdatert oversikt over relevant forskning i Norden.

Prioriteringer i kontrakten

Kontrakt vil bli utarbeidet høsten 2001. Hovedprioriteringene vil ventelig bli utarbeidelse av utdannelsesforløp, gjennomføring og koordinering av kursaktiviteter på nasjonalt og nordisk plan, samarbeide med institusjonens målgrupper og opprettelse av formelt samarbeide med universitet og høyskoler i Norden. I tillegg vil den første kontraktsperiode være preget av iverksettelse av den nye organisasjon og rekruttering av nytt personale.

Planlagte udgifter til ledelse og administration: Ny kontrakt udarbejdes i 2001.

Resultater i 2000

Nopus har i 2000 arbeidet med opprydding i økonomi og administrasjon ved siden av løpende undervisningsaktiviteter både nordisk og nasjonalt. Dette innebærer at institusjonen ved årsskiftet hadde et oppdatert arkiv, en økonomi i balanse og en positiv egenkapital. I tillegg til nasjonalt arrangerte kurser er det også gjennomført avsluttende del av diplomkurs for de studenter som har ønsket dette. kontinuitet i kontakt med målgruppen har også vært prioritert i 2000.

Kontrakt: Opfylt
Økonomi: Ingen bemærkninger
Ledelse og administrative udgifter: 2.287.000,- SEK

Jämställdhet

Ministerrådet (MR-JÄM) har ett nytt nordiskt samarbetsprogram för åren 2001-2005. Samarbetsprogrammet kompletteras årligen med en handlingsplan. Målet för samarbetsprogrammet för åren 2001-2004 är ett jämställt samhälle. En grundhållning i programmet är att det på alla områden av samhället är nödvändigt att arbeta mer målmedvetet för att främja jämställdhet, lika värde och lika möjligheter för kvinnor och män och motarbeta de barriärer för kvinnors och mäns utveckling som fortfarande finns. Under samarbetsperioden gäller följande överordnade mål för det nordiska jämställdhetssamarbetet:

- samarbetet skall leda till en fortsatt utveckling av en gemensam nordisk hållning och plattform i ett vidare europeiskt och internationellt samarbete
- samarbetet skall bidra till ett effektivare och rikare nationellt jämställdhetsarbete i varje enskilt nordiskt land
- jämställdhetsperspektivet skall integreras i alla områden av samhället, också i Nordiska Ministerrådets verksamhet.

Nordiska ministerrådet har valt ut tre huvudsatsningsområden för det nordiska jämställdhetsarbetet 2001-2005. Dessa tre områden är att inarbeta ett köns- och jämställdhetsperspektiv i nordisk ekonomisk politik, män och jämställdhet och "kvinnofrid". Under år 2001 började arbetet med dessa tre områden och de flesta initiativ och projet är tvärsektoriella. Integrering av ett köns- och jämställdhetsperspektiv i nordisk ekonomisk politik är ett nytt samarbete mellan finans-och jämställdhetssektorn och år 2002 skall ett nordiskt projekt som arbetar med dessa frågeställningar starta. Män och jämställdhet fortsätter arbetet med projektet om skola/utbildning och könsroller och detta utförs tillsammans med utbildningssektorn. Det nordisk-baltiska nätverket för män och jämställdhet arrangerar ett gemensamt seminarium kring aktuella frågeställningar.

Kvinnohandel behandlades på konferensen Women & Democracy år 2001 i ett brett nordiskt och europeiskt perspektiv och arbetet kring detta tema förtsätter under år 2002. Målsättningen är att skapa ett fungerande samarbete mellan berörda ministerråd och myndigheter för att motverka våld mot kvinnor och att göra en kartläggning av situationen i de nordiska länderna och närområden. Det nordiska samarbetet mellan mansgrupper som arbetar för att stoppa våld mot kvinnor fortsätter.

Arbetet med integrering av jämställdhet inom ministerrådets egen verksamhet påbörjades år 2000. År 2001 formulerade alla sektorer och institutioner sina jämställdhetspolitiska mål, och jämställdhetssektorn kommer att fortsätta att arbeta med sektorerna med integreringsstrategin för att förändra och förbättra villkoren för att förverkliga jämställdhet i det nordiska samarbetet. En evaluering av denna verksamhet skall ske år 2002. Arbetet med gender mainstreaming som metod kommer ytterligare att vara en del av jämställdhetssektorns arbete inom det nordiska samarbetet. Nordiska Rådet har i en rekommendation uppmanat ministerrådet att verka för en jämn sammansättning (minst 40 %) av kvinnor och män i kommittéer, styrelser utskott etc.. En jämn sammansättning av kommittéer, styrelser, utskott etc har ännu inte uppnåtts varför sektorn fortsätter med att arbeta för att Nordiska Rådets rekommendation skall förverkligas.

Många av de aktiviteter som behandlas i det nordiska samarbetsprogrammet är områden som även är aktuella i EU:s jämställdhetsarbete. Därför satsas på ökad information gentemot de nordiska representationerna i Bryssel och EU:s olika institutioner om det nordiska samarbetet och samnordiska projekt.

Institutet för Kvinno- och könsforskning (NIKK) har en stor betydelse i det nordiska och europeiska jämställdhetssamarbetet för att initiera forskning och sprida information och bidrar på detta sätt i en hög grad till att forma den samnordiska plattform som är så viktig i internationella fora. Både NIKK och jämställdhetssektorn utger ett nyhetsblad som sprids på engelska till en europeisk och internationell publik.

Enligt det nu gällande programmet skall samarbetet leda till en fortsatt utveckling av en nordisk samsyn och en gemensam nordisk plattform inför ett vidare europeiskt och internationellt perspektiv

Ministerrådet vill även i fortsättningen bidra till att skapa förutsättningar för jämställdhet mellan könen i närområdena och har därför godkänt ett närområdesprogram samt godkänt ett samarbetsprogram med de baltiska jämställdhetsministrarna. De tre baltiska ländernas ansökan om medlemsskap i EU ställer även krav på jämställdhetslagstiftningen och i dessa frågor är ett samarbete nyttigt. Under verksamhetsåret kommer man att fördjupa myndighetssamarbetet, speciellt genom att tillsammans arrangera utbildningsseminarier om gender mainstreamingstrategien samt intensifiera samarbetet med S:t Petersburgregionen. Sektorn kommer aktivt att delta i planeringen av det Arktiska Kvinnoseminariet som skall arrangeras under år 2002. Man försöker även initiera projekt inom andra sektorer som stöder kvinnors ekonomiska självständighet som en följd av de initiativ, som förs fram på de olika jämställdhetskonferensenserna, som arrangeras i närområdet.

Budgetutvecklingen: Jämställdhet				
TDKK	2002	2001	2000	Ändring 01-02
	01-priser	01-priser	00-priser	Pct.
Budget	7.774	7.674	7.377	1,3

Söjlefördelning: Jämställdhet		iallt 2002: 7.774 TDKK
Norden	Närområdena	Europa
5.364 (69%)	156 (2%)	2.254 (29%)

3-4410-2 Prosjektmidler-Ligestilling					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	2.895.000	2.795.000	2.735.000	90%	MR/EK-Jäm

Föremål

MR-JÄM förverkligar samarbetsprogrammet genom en handlingsplan som fastställer den årliga projektverksamheten. Samarbetet skall leda till en fortsatt utveckling av en nordisk samsyn och en gemensam nordisk plattform inför ett vidare europeiskt och internationellt perspektiv och bidra till ett effektivare och rikare nationellt jämställdhetsarbete i vart och ett av de nordiska länderna.

De olika projekten syftar till att stärka den nordiska jämställdhetsmodellen, främja kvinnors och mäns lika tillgång till politiska och ekonomiska beslutsprocesser, främja kvinnors och mäns lika ekonomiska ställning och inflytande samt förbättra möjligheterna för både kvinnor och män att förena föräldraskap och förvärvsarbete.

Prioriteringar i 2002

Prioriteringarna och projekten för år 2002 fastställs i handlingsplanen som utarbetas i enlighet med samarbetsprogrammet för åren 2001-2005. I enlighet med MR-SAM beslut från år 2000 om att integrera jämställdhet inom ministerrådets all verksamhet kommer jämställdhetssektorn att prioritera aktiviteter på nya och ibland svåra områden. Detta gäller bl.a. frågor om hur integrera jämställdhetsaspekten i nordisk ekonomisk politik, hur förebygga våld mot kvinnor, handel med kvinnor och prostitution. Sektorn fortsätter även att utarbeta och utveckla nya metoder för hur könsperspektivet kan integreras i verksamheten. Projektet Likalön för kvinnor och män och kvinnors och mäns situation på arbetsmarknaden är en gemesam satsning med arbetsmarknadssektorn. I frågor som är relate-

rade till EU satsas på en aktivare insats och förbättrad informationsverksamhet. Närområdessamarbetet genomförs i enlighet med det samarbetsprogram som godkändes år 2001. Speciellt genom att fördjupa och utvidga kontakterna i samarbetet med myndigheter, som arbetar med jämställdhet i hela närområdet. Det nordisk-baltiska samarbetet om män och jämställdhet förtsätter under året via olika gemensamma aktiviteter. Tillsammans med NIKK arrageras en forskningskonferens Subject, politik och konstruktion: Det jämställda Norden som framtidsverkstad i början av år 2002.

Budgetökning följer Rådets budgetrekommendation.

Resultater i 2000

Tillsammans med arbetsmarknadssektorn och OECD arrangerades en ministerkonferens Gender Mainstreaming Competitivness & Growth i Paris i november. Konferensen samlade deltagare från alla OECD:s medlemsländer. Sektorn deltog aktivt i 2nd Baltic Sea Women's Conference, och deltog i planeringen av konferensen WoMen & Democracy, som arrangerades år 2001. Tillsammans med NIKK arrangerades en nordisk forskningskonferens Över gränserna - kön mellan politik, arbetsliv och vardagsliv, och ett nordiskt seminarium om förslaget till nytt samarbetsprogram för åren 2001-2005. Det Nordiska mainstreaming projektet slutfördes under år 2000, och slutrapporten Gender Mainstreaming i Norden - en strategi för jämställd arbetsmarknads- och ungdomspolitik publiserades. Under konferensen Ungdomar, Fritid och Jämställdhet på Nordens Folkliga Akademi var huvudinslaget en presentation av resultaten i det ungdomspolitiska delprojektet.

Boken Kann Menn?, som är ett idédokument om män, arbetsliv och jämställdhet publicerades i december 2000. Under året utgav sektorn Nyhetsbrev: Likestilling i Norden på skandinaviska, finska, isländska och engelska, och i elektronisk form.

3-4480-3 Nordiskt institut för kvinno- och könsforskning (Nikk)						
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	NMR fin. 00	Bud.disp av	Kontrakt
NOK	5.362.000	5.362.000	5.216.000	87%	Institutionen	1999-01
Motsvarar i DKK	4.879.000	4.879.000	4.642.000			

Föremål

NIKK skall befrämja, initiera, koordinera och informera om nordisk kvinno- och könsforskning och om undervisning på området både i Norden och internationellt, och skall bedriva egen forskning.

Prioriteringar i kontrakten

Prioriteringarna för år 2002 framgår av kontraktet för åren 2002-2004. Nikk önskar att stärka sin egen forskning och kunskapsproduktion. Forskningsprojekten, som är anknutna till Nikk är klart tvärvetenskapliga med en samhällsvetenskaplig inriktning. Forskningen fokuserar på förståelser av jämställdhetsfrågor knutet till politik, arbets- och familieliv, och på en könsteoretisk vetenskapskritik och metodutveckling. Det samnordiska forskningsprojektet Jämställdheterna i Norden mellan retorik och praktik är finansierat av NOS-S och genomförs med deltagare från alla de nordiska länderna. Koordinering av nordisk mansforskning och initiering av forskning av män och maskuliniteter är en central del av Nikk:s verksamhet. Nikk:s verksamhet strävar även till att stöda forskning inom områden och miljöer, som är små eller har små resurser. Det är viktigt att Nikk bidrar till att stimulera att samnordisk verksamhet på nationell och lokal nivå integrera kvinno- och könsforskning för att stärka nordisk forskning.

Under år 2002 arrangeras en nordisk forskarkurs och en nordisk forskningskurs: Subject, politik och konstruktion: Det jämställda Norden som framtidsverkstad. Nikk publiserar NIKK magasin och News from NIKK, och arbetar i detta sammanhang för att informera och presentera köns- och jämställdhetsforskning i Norden.

Planerade utgifter till ledning och administration: Ny kontrakt utarbetes i 2001.

Resultater i 2000

Forskningsprojektet Jämställdheterna i Norden mellan retorik och praktik har fortsatt under året. Projektet Psykologins kön i nordiskt sammanhang är ett vetenskapskritiskt projekt om informationsmaterial och psykologiutbildning i alla nordiska länderna. Båda projekten arbetar även med metodutveckling, och en nordisk antologi artikel publicerades om temat under året. Nikk har under året varit med om att utarbeta forskningsprogrammen Kön och våld, Välfärdsprogrammet, Handlingsplanen för män och jämställdhet och det nya samarbetsprogrammet för jämställdhetssektorn. En nordisk forskarkurs Metod, makt och etik i kvalitativ forksning arrangerades i Oslo. Nikk var via AOIFE medarrangör för Fourth European Feminist Research Conference som finansierades av EU. Projektet Nordisk koordinator för mansforskning arbetade med att utarbeta ett idédokument Kann Menn? om män, jämställdhet och arbetsliv. Nikk är även partner i EU:s temanätverket The Social Problem and Societal Problematisation of Men and Masculinities. Under året samlades in artiklar, statistik, juridiska och politiska dokument om män och jämställdhet för att publiseras under år 2001. Under år 2000 slutfördes det treåriga forsknings- och utvecklingsprojektet Living for Tomorrow.

NIKK magasin och News from NIKK utkom under året och båda publikationernas abonenttal ökade från år 1999.

Kontrakt: Uppfyllt.
Ekonomi: Inga anmärkningar
Ledning och administrativa utgifter: 1.660.000,- NOK

Narkotikasamarbete

Grunden för Nordiska ministerrådets samarbete om narkotikafrågor är sektorns samarbetsprogram "Nordisk Samarbejde på Narkotikaområdet 2001-2005". Det nya samarbetsprogrammet antogs av Nordiska Rådet vid sessionen i november år 2000. Som ett komplement till det mer långsiktiga samarbetsprogrammet utarbetas årliga handlingsplaner på grundval av respektive lands ordförandeprogram och de prioriteringar man där framhäver. För år 2002 kommer det norska ordförandeprogrammet att vara centralt.

Samarbetets huvudsakliga syfte är att främja ett kontinuerligt samråd och ömsesidigt informationsutbyte mellan länderna om insatser mot narkotika. Det är vidare ett forum för informella diskussioner om de nordiska ländernas insatser och strategier i avsikt att bidra till en tydligare profilering av de nordiska synpunkterna i internationellt samarbete. I samarbets-programmet lyfter man fram narkotikapolitiken som en del av den nordiska välfärdspolitiken och särskilt det förebyggande arbetet inklusive insatser från polis- och tull.

Den tvärsektoriella representationen i Ministerrådet för narkotikafrågor (MR-Narko) och i ämbetsmannakommittén (ÄK-Narko) - med ministrar och tjänstemän som ansvarar för förebyggande insatser, vård- och behandling, kontroll, rättsväsende och kriminalvård – ska bidra till att sektorns mål och prioriteringar fullföljs. Samarbetet med bland annat PTN (Polis och Tull i Norden) och NAD (Nämnden för Alkohol- och Drogforskning) har stor betydelse för sektorns arbete. Projektverksamheten och dess resultat ska vara en grund för ländernas informationsut-

byte och agerande. Prioriterade projekt under år 2001 kommer att slutföras och redovisas i olika fora år 2002, bl a om narkotikasituationen i Norden, narkotikapolitiken i de nordiska länderna, förebyggande arbete bland barn och unga och förhållandet mellan behandling och straff av narkotikamissbruk.

Narkotikasektorn kommer att följa narkotikautvecklingen i nordens närområden och tillsammans med berörda myndigheter identifiera angelägna samarbetsinitiativ samt följa upp det samarbete som sker i olika former med närområdena.

Budgetutvecklingen: Narkotikasamarbete				
TDKK	2002	2001	2000	Ändring 01-02
	01-priser	01-priser	00-priser	Pct.
Budget	1.161	1.161	1.136	0,0

Söjlefördelning: Narkotikasamarbete		iallt 2002: 1.161 TDKK
Norden	Närområdena	Europa
813 (70%)	58 (5%)	290 (25%)

3-4510-2 Projektmedel – Narkotikasamarbete					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	1.161.000	1.161.000	1.136.000	96%	MR/EK-Narko

Föremål — Att initiera och genomföra de aktiviteter och prioriteringar som ligger till grund för narkotikasektorns samarbetsprogram och den årliga handlingsplanen. Projektverksamhetens innehåll och resultat ska ligga till grund för en kunskapsstyrd politisk debatt, praktisk verksamhet och erfarenhetsutbyte mellan länderna om narkotikasituationen, insatser mot missbruk mm.

Prioriteringar i 2002 — Samarbete om förebyggande insatser, särskilt inriktat på barn och unga kommer även under det kommande året att vara ett prioriterat område. Vidare kommer frågor om behandling och straff av narkotikamissbruk att lyftas fram. Samarbetet med Närområdena ska utvecklas i dialog mellan länderna och på grundval av hittills gjorda erfarenheter. Kunskaps-sammanställningar och annat underlagsmaterial ska utarbetas till grund för ländernas erfarenhets- och kunskapsutbyte på narkotikaområdet. Vidare önskar man ytterligare stärka samordningen av nordiska synpunkter på narkotikapolitiken i internationella samarbetsfora och samarbetet kring olika frågor inom narkotikaområdet.

Resultater i 2000 — Det är främst två områden som lyfts fram under året. För det första behandling av kriminella narkotikamissbrukare genom att erbjuda drogfria avdelningar på fängelserna, behandling som alternativ till fängelsestraff och utveckling av samarbetet mellan kriminalvård, social- och hälso/sjukvård. Temadiskussionen vid årets ministerrådsmöte i augusti 2000 var "Behandling av kriminella narkotikamissbrukare". Diskussionsunderlaget publiceras i TemaNord-serien. För det andra förebyggande arbete mot missbruk av amfetamin och nya syntetiska preparat som exempelvis ectasy. Vikten av att att satsa på många olika initiativ riktade till olika målgrupper framhålls och nödvändigheten att stärka det nätverk som omger de unga. Inom sektorn har olika projekt inom prioriterade områden erhållit finasiellt stöd, bland annat projekt om narkotikasituationen i Norden, behandling av narkotikamissbrukare och vidareutbildningsprogram för tjänstemän verksamma i Närområdena.

Velferdsinitiativ

Nordisk Ministerråd har i en årrekke arbeidet med temaer relatert til de nordiske velferdsstater og de utfordringer som de nordiske land blir konfrontert med. Som en oppfølging til NMRs tverrsektorielle velferdskonferanse i Reykjavik i juni 1996 besluttet MR-SAM våren 1998 at en rapport om de nordiske velferdssamfunn, særlig myntet på anvendelse i EU/EØS regi. Rapporten "Den nordiske modellen og moderniseringen av de sosiale trygghetssystemer i Europa" skrevet av senior forsker Joakim Palme ble fremlagt for de nordiske samarbeidsministre i desember 1999.

Lenger levealder, lavere pensjonsalder, synkende fertilitet, stigende antall skilsmisser og aleneforeldre, arbeidsløshet som akkompagneres av fattigdom og sosial utestenging, spesielt av store innvandrergrupper, er stikkord for noen av de utfordringer og det press som våre lands velferdssystemer er i dag stilt overfor og som Palme presenterer i sin rapport. En modernisering av de sosiale trygghetssystemer i Europa er derfor en nødvendighet og Palme viser til den pågående diskusjon i Europa-kommisjonen med tre definerte nøkkelområder: den forandrede karakter av arbeidsformer; den aldrende befolkning som tidligere nevnt; og ikke minst debatten rundt den nye kjønnsbalanse i samfunnet generelt og på arbeidsmarkedet spesielt. Et annet viktig aspekt er at vi i Norden og i resten av Europa har systemer som ble gunnlagt for mange ti-år siden som muligens ikke er adekvate svar på de forandringer vi ser i samfunnet i dag. Det danske formannsskap satte under år 2000 de nordiske velferdsstater i fokus. En internasjonal konferanse om dette tema arrangerades av Nordisk Ministerråds sekretariat, Socialforsikringsinstituttet og Dansk Udenrigspolitisk Institut (DUPI) som ledd i Danmarks formannsskap i august 2000. Finlands formannskap følger i 2001 opp velferdstemaet i sitt program "Nordbo" hvor den enkelte medborgerens velferd løftes frem og kompletterer det kollektive velferdsstatlige perspektivet.

Det tverrsektorielle Velferdsforskningsprogrammet inleddes under 2000, en programkomité blir utpekt i løpet av hösten. Programkommittén har mötts två gånger och bl a utarbetat slutgiltig programtext, kriterier för ansökningar, ansökningsprocess, utlysningstext mm. Norges Forskningsråd administrerar programmet. Innsatsområdene vil i hovedsak forskning innenfor arbeidsmarkedspolitikk, sosial–helse, likestilling og konsumentområdet samtidig som det vil prøve å belyse bl. a. de følgende problemstillinger:

- Finnes det en distinkt nordisk velferdsmodell - og representerer den i så fall et alternativ sett i et europeisk perspektiv?
- Hvilke utfordringer innebærer utviklingen i Norden på områdene demografi og økonomi for velferdssamfunnets utvikling?
- Representerer velferdsstaten en forutsetning eller en trusel i de nordiske lands konkurransesituasjon?

Budgetutviklingen: Velferdsinitiativ				
TDKK	2002	2001	2000	Endring 01-02
	01-priser	01-priser	00-priser	Pct.
Budsjet	5.213	4.063	5.090	28,3

Søjlefordeling: Velferdsinitiativ		ialt 2002: 5.213 TDKK
Norden	Nærområdene	Europa
4.170 (80%)	261 (5%)	782 (15%)

3-4610-2 Projektmidler – Velfærdsinistiativ					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.af
DKK	0	0	614.000	7%	mr/ek-s

Formål — At initiere aktiviteter, der sigter mod en tværsektoriel satsning inden for velfærdspolitikken. Dette er tenkt som et supplement til sektorenes satsinger, med særlig vekt på det tverrsektorielle perspektiv.

Prioriteringer i 2002 — Aktiviteten forventes avsluttet i år 2001.

Resultater i 2000 — Joakim Palme rapport "Den nordiske modellen og moderniseringen av de sosiale trygghetssystemer i Europa" har tryckts i ytterligare exemplar och utsänts som underlag för diskussioner om välfärdsfrågor i avdelingens embetsmannskomiteer och i Välfärdsforskningsprogrammets programkommitté/styrgrupp med sikte på innvirkning på prosjektvirksomhet og forskningspolitisk strategi.

3-4620-2 Velfærdsforskning – De nordiske velfærdssamfund set i europæisk perspektiv					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	5.213.000	4.063.000	4.476.000	97%	*mr/ek-s*

Föremål — Syftet med det femåriga forskningsprogrammet är att analysera den nordiska välfärdsmodellen ur ett europeiskt perspektiv. Det innebär dels att klarlägga om man kan identifiera en specifik nordisk modell och inom vilka områden, dels att analysera den relativa framgången för denna. Ett viktigt syfte är att specificera på vilka områden den nordiska modellen varit framgångsrik (och på vilka områden den inte varit det) i jämförelse med andra utvecklade nationer, främst västeuropeiska länder. Ett huvudsyfte är även att söka precisera inom vilka områden som modellen måste moderniseras och anpassas till samhällen med andra ekonomiska och sociala villkor än de som gällde för 20-30 år sedan. Speciellt gäller detta hur modellen kan moderniseras för att bibehålla och förbättra de samhällsmål som stärker den nordiskt kulturella identiteten och utvecklar den nordiska samhällsstrukturen.

Prioriteringar i 2002 — Den övergripande målsättningen är att öka kunskapen om de nordiska välfärdssamhällena i ett tvärsektoriellt forskningsprogram och det är helt naturligt att man ur denna utgångspunkt lägger olika aspekter på den nordiska välfärdsmodellen. En del kan direkt relateras till den särprägel som kännetecknar varje enskilt nordiskt land och andra kan studeras utifrån grupptillhörighet t ex kön, civilstånd, ålder, etnicitet, sexuell läggning och regional tillhörighet. Programmet kommer att innehålla forskning inom arbetsmarknad, social–hälsa, jämställdhet och konsumentområdet samtidigt som det kommer att försöka besvara följande frågeställningar:

Finns det en distinkt nordisk välfärdsmodell - och utgör den i så fall ett alternativ i ett europeiskt perspektiv?

Vilka utmaningar innebär utvecklingen i Norden inom demografi och ekonomi för välfärdssamhällets utveckling?

Utgör välfärdsstaten en förutsättning eller ett hot i de nordiska ländernas konkurrensförmåga

Resultater i 2000

Välfärdsforskningsprogrammet startade sitt arbete under året. Programtext och sammanställning av en översikt över nordisk välfärdsforskning slutfördes.

En programkommitté, dvs styrgrupp, för forskningsprogrammet utsågs och inledde sitt arbete. Utlysningstext, ansökningsförfarande mm har sänts till berörda myndigheter och forskningsmiljöer i de nordiska länderna. Programmet administreras och koordineras av Norges Forskningsråd.

Erhverv

Virksomhedsåret vil være første år i et overordnet samarbejdsprogram for næringssektoren, som omfatter tidsrummet 2002 – 2005. Samarbejdet tager sigte på forbedring af de nordiske virksomheders rammevilkår og det nordiske erhvervslivs konkurrenceevne. Man vil i virksomhedsåret i stigende grad arbejde for en øget erhvervsmæssig integration med henblik på udvikling af Norden som én sammenhængende, konkurrencekraftig region.

Aktiviteterne bliver hovedsageligt rettet imod to overordnede politikområder. Det første af disse vedrører en målrettet satsning på at fremme Norden som en internt grænseløs og dermed bedre fungerende og et mere konkurrencekraftigt miljø for erhvervsvirksomhedernes udvikling. Det andet område vedrører mere selektivt udvalgte foranstaltninger med henblik på at styrke de nordiske virksomheders internationale konkurrencekraft inden for særligt udvalgte områder og vedrørende tilgængeligheden af visse strategisk vigtige udviklingsressourcer.

Man vil lægge vægt på, at indsatserne inden for disse to fokusområder udnytter de erhvervspolitiske muligheder som en offensiv miljøbevidsthed og ligeværdige arbejdsmarkedsforudsætninger for kvinder og mænd giver.

I virksomhedsåret vil man arbejde for at lette den grænseoverskridende mobilitet, som berører erhvervslivet. Man vil forsøge at få en bedre samordnet nordisk erhvervslovgivning, herunder selskab- og konkurrencelovgivning. Endvidere vil man arbejde for en bedre nordisk samordning af visse strategiske kvalitetsnormer, tekniske standarder og handel med immaterielle rettigheder.

Også på virksomhedsniveau vil man styrke konkurrencekraften. Ministerrådet vil støtte virksomhedernes mulighed for at udnytte visse for deres konkurrencekraft afgørende ressourcer som viden, innovation og kapital samt forskellige typer af infrastrukturelle og logistiske ressourcer. Man vil etablere og fortsætte allerede eksisterende netværk for særligt stærke nordiske "erhvervsklusters", f.eks. IT, bio-tec, energi/miljø, maritime erhverv og bæredygtig turisme.

Man vil i virksomhedsåret fortsat lægge vægt en mere langsigtet udvikling af det nordiske erhvervspolitiske samarbejde i almindelighed.

Nordisk Industrifond får - med sin nye strategi fra september 1999 - en central rolle med hensyn til etablering af synergiskabende netværk, navnlig mellem små og mellemstore virksomheder. Samarbejde om turisme, IT og elektronisk handel har fortsat høj prioritet.

Det tværsektorielle samarbejde med bl.a. arbejdsmarkeds-, regional- og miljøsektorerne vil blive fortsat. Små og mellemstore virksomheders rammevilkår vil fortsat udgøre en central del af samarbejdet. Man vil i Nærområderne i muligt omfang gennemføre aktiviteter for at stimulere internationale investeringer samt etablering og udvikling af små og mellemstore virksomheder.

I forhold til EU/EØS fortsættes det nordiske erhvervspolitiske samarbejde omkring erfaringsudveksling og samråd om aktuelle og mere langsigtede spørgsmål. Landene tager endvidere sager af fælles interesse op så tidligt som muligt i forhold EU-beslutningsprocessen.

Budgetudviklingen: Erhverv				
TDKK	2002	2001	2000	Ændring 01-02
	01-priser	01-priser	00-priser	Pct.
Budget	67.675	67.775	65.695	-0,1

Søjlefordeling: Erhverv		ialt 2002: 67.675 TDKK
Norden	Nærområdene	Europa
60.907 (90%)	3.384 (5%)	3.384 (5%)

3-5110-2 Projektmidler – Erhverv					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.af
Dkk	1.342.000	1.042.000	1.020.000	85%	MR/EK-Erhverv

Formål

At fremme Norden som et internt grænseløs og dermed bedre fungerende og mere konkurrencedygtigt miljø for virksomhedsudvikling. I budgetåret iværksættes tiltag med henblik på at styrke de nordiske virksomheders internationale konkurrenceevne inden for særligt udvalgte virksomhedsområder og vedrørende adgang til særligt vigtige strategiske udviklingsressourcer.

Prioriteringer i 2002

Der bliver taget udgangspunkt i aktiviteter, som kan bidrage til forbedring af de nordiske landes konkurrenceevne. Der vil blive lagt vægt på opfølgning på et studie fra 2000 om Norden som én sammenhængende konkurrencedygtig region og en derpå følgende konference, som blev gennemført i december 2000. Gennem disse tiltag har man identificeret barrierer og styrkepositioner for de nordiske landes erhvervsliv, som der vil blive fulgt op på. Som led i implementeringen af næringssektorens nye samarbejdsprogram, som omfatter tidsrummet 2002 – 2005, vil man udvikle de nordiske virksomheders konkurrenceevne og internationale spidskompetence gennem etablering af et integreret nordisk kundskabsmarked. Man vil iværksætte netværk omkring og analyser af særligt stærke erhvervssektorer og virksomhedsklustre i Norden (f.eks. bio-tec, energi/miljø, maritime erhverv og bæredygtig turisme). Man vil samarbejde om udvikling af grænseoverskridende nordiske logistik- og varedistributionssystemer med særlig vægt på byggevaresektoren og små og mellemstore virksomheders behov. Der vil blive etableret en "Visionsgruppe" med virksomhedsledere på højt niveau, som får til opgave at fremkomme med idéer og forslag til næringsministrene, som skal styrke Norden som en velintegreret og ressourcestærk "hjemmebase" for virksomhedernes globalt orienterede aktiviteter. Man vil endvidere koordinere nordiske indsatser omkring "benchmarking" af landenes internationale konkurrencekraft.

Endelig vil der blive lagt vægt på gennemførelse af aktiviteter inden for områderne turisme, IT og elektronisk handel.

Resultater i 2000

Ministerrådet har specielt fokuseret på de nordiske landes erhvervsliv i det 21. århundredes videnssamfund. Man satte fokus på, det nordiske erhvervspolitiske samarbejdes udvikling fra målsætningen om at skabe et fælles hjemmemarked til en vision om et fælles kundskabsmarked.

Ministerrådet tog skridt til en generel styrkelse af turismeerhvervet, herunder navnlig kvalitetsturisme og økoturisme i de nordiske landes uberørte udkantsområder. For at fremme det faglige samarbejde omkring turisme samt elektronisk handel og IT blev der etableret ad hoc arbejdsgrupper under erhvervssektoren for disse områder. Inden for arbejdsgruppen for IT og elektronisk handel blev et arbejde omkring tryg elektronisk handel igangsat.

3-5120-2 IT-samarbejde mellem små og mellemstore virksomheder					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.af
DKK	0	0	626.000	100%	MR/EK-Erhverv

Formål: Gennem anvendelse af IT i praksis at etablere nye konkrete samarbejdsforbindelser mellem små og mellemstore virksomheder i de nordiske lande. Det skal i praksis demonstreres, hvilke fordele og ulemper der findes ved et sådant netværkssamarbejde. Projektet var oprindeligt planlagt som toårigt for budgetårene 1999 og 2000.

Prioriteringer i 2002: Prosjektet er under afslutning.

Resultater i 2000: Projektet, som samfinansieres med Nordisk Industrifond, startede i fuld skala i slutningen af rapporteringsåret. En stor del af året blev brug til forberedende aktiviteter. Der blev udarbejdet en informationsfolder og indgået aftaler med virksomheder, som skal deltage i samarbejdet. I slutningen af året blev første informations- og styregruppemøde afholdt.

3-5180-3 Nordisk Industrifond						
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	NMR fin. 00	Bud.disp av	Kontrakt
NOK	60.310.000	60.530.000	59.106.000	85%	Institutionen	2001-03
Motsvarer i DKK	54.882.000	55.082.000	52.604.000			

* Foruden den årlige bevilling foreslås en tilsagnsfuldmagt på 70 MNOK. Tilsagnene vil komme til udbetaling med maksimalt 50 MNOK i 2003 og 20 MNOK i 2004

Formål: Nordisk Industrifond arbejder for at Norden skal blive til ét sammenhængende kundskabsmarked for at gøre det nordiske erhvervsliv konkurrencekraftigt på det europæiske og internationale marked.

Prioriteringer i kontrakten: Virksomhedsåret vil være det andet år i en ny treårskontrakt mellem Industrifonden og Ministerrådet for perioden 2001 – 2003. Fonden vil fortsætte processen i retning af en gradvis ændring fra teknologiorienterede FoU-projekter til mere innovationssystemrelaterede policylignende projekter efter "synergimodellen". Dette indebærer, at Fonden skal fungere som et samarbejdsskabende organ mellem de miljøer, som danner det nordiske innovationssystem, bl.a.: Erhvervsliv, forskningsinstitutioner, universiteter og nationale myndigheder. I denne forbindelse vil der blive lagt vægt på projektinitiering, informations- og resultatformidling og projektfinansiering.

Planlagte udgifter til ledelse og administration: 10.400.000,- NOK

Resultater i 2000: Virksomheden bar præg af, at Industrifonden i løbet af året fik en ny strategi. Der blev sat større fokus på udvikling af det nordiske innovationssystem gennem en synergiskabende og aktiv indsats i forhold til de relevante nationale miljøer. Aktiviteterne kan opdeles i tre hovedarbejdsområder: Projektinitiering, informations og resultatspredning samt projektfinansiering. I virksomhedsåret bevilgedes midler til 67 projekter med et samlet beløb på 66,2 MNOK. Der blev afholdt 4 seminarer, workshops og konferencer med i alt 270 deltagere, herunder konferen-

cen "Norden som én sammenhængende erhvervsregion", som arrangeredes sammen med Nordisk Ministerråd og det danske formandskab. Konferencen bidrog gennem fire workshops med indspil og idéer, som vil blive fulgt op i de efterfølgende år. Endvidere udgav fonden et nyhedsbrev fire gange i løbet af virksomhedsåret, som distribueredes til ca. 7.000 læsere i Norden.

Kontrakt: Opfylt
Økonomi: Ingen bemærkninger
Ledelse og administrative udgifter: 9.900.000,- NOK

3-5181-3 Nordtest						
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	NMR fin. 00	Bud.disp av	Kontrakt
EUR	1.540.700	1.567.700	1.539.900	97%	Institutionen	2001-03
Modsvarer i DKK	11.451.000	11.651.000	11.445.000			

Formål

Nordtest har til formål at arbejde for nordiske interesser som en effektiv markedsorienteret organisation indenfor overensstemmelsesbedømmelse ("conformity assessment"). Hermed bidrager Nordtest til at styrke de nordiske landes konkurrenceevne. Nordtest har til formål at styrke små og mellemstore virksomheders konkurrenceevne gennem nedbrydning af tekniske handelshindringer.

Prioriteringer i kontrakten

Virksomhedsåret vil være det andet år i en ny treårskontrakt mellem Nordtest og Ministerrådet for perioden 2001 – 2003. I overensstemmelse med institutionens strategi for perioden 2000 – 2005 vil Nordtest arbejde for at blive anerkendt som en effektiv, markedsorienteret organisation for nordisk samarbejde indenfor conformity assessment. I denne forbindelse vil man fremme nordiske interesser på internationalt plan og arbejde for tilpasning og harmonisering til internationale standarder og gensidig anerkendelse i det Nordiske regionale område. Introduktion af conformity assessment i alle Nordtests faglige områder bliver en dominerende opgave.

Planlagte udgifter til ledelse og administration: 386.800,- EUR

Resultater i 2000

Nordtests virksomhed har på de indre linjer været præget af udarbejdelsen af en ny strategi med en fornyet vision, om blev godkendt af erhvervsministrene i juni 2000, og indledning til fornyelse af organisationen.

I virksomhedsåret blev hovedparten af Nordtests budget anvendt til udvikling af kompetence, teknik og metoder for teknisk vurdering, prøvning samt måle og analyseteknik. 12 nye Nordtest-metoder blev godkendt, og 10 nye og reviderede metoder fra Nordisk Metodikkomité for Næringsmidler blev godkendt. I virksomhedsåret publicerede Nordtest 13 tekniske rapporter. Der blev bevilget 56 nye projekter. Der blev holdt 22 ekspertgruppemøder og syv seminarer og workshops. Nordtest har deltaget i ni europæiske samarbejdsmøder og publicerede en række generelle informationsdokumenter.

Kontrakt : Opfylt
Økonomi : Ingen bemerkninger
Ledelse og administrative udgifter: 409.700,- EUR

Byg og bolig

Virksomhedsåret vil være det første år i et overordnet samarbejdsprogram for bygge- og boligsektoren, som omfatter tidsrummet 2002 – 2005. Det bygge- og boligpolitiske samarbejde i virksomhedsåret ligger i en naturlig forlængelse af sektorens hidtidige samarbejdsprogram med hovedprioritering af det boligsociale område og en bæredygtig udvikling inden for bygge- og boligsektoren. Som noget nyt vil der blive lagt vægt på byudvikling og bypolitik. Samarbejdet har til formål at udveksle erfaringer og at iværksætte initiativer vedrørende en samordnet politik, der skal sikre sammenhængen mellem de forskellige interesser i byerne og lægge rammerne for en bæredygtig udvikling – økonomisk, erhvervsmæssigt, socialt og miljømæssigt. Samarbejdet har endvidere til formål at udvikle fællesnordiske metoder og løsningsmuligheder, som det ville være irrationelt at lade hvert enkelt land gøre hver for sig.

Der vil fortsat blive iværksat projekter, som fremmer det bæredygtige samfund gennem øget fokus på miljømæssigt bæredygtigt byggeri. Dette arbejde vil blive gennemført på tværfagligt grundlag og i et bredt forskningssamarbejde med medvirken fra miljøsektoren.

Man vil over for nærområderne så vidt muligt formidle information og erfaringer fra den nordiske bygge- og boligsektor.

Budgetudviklingen: Byg- og bolig				
TDKK	2002	2001	2000	Ændring 01-02
	01-priser	01-priser	00-priser	Pct.
Budget	752	852	834	-11,7

Søjlefordeling: Byg- og bolig		ialt 2002: 752 TDKK
Norden	Nærområdene	Europa
714 (95%)	38 (5%)	(0%)

3-5310-2 Byg og bolig					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.af
DKK	752.000	852.000	834.000	66%	MR/EK-Byg

Formål

Samarbejdet har til formål at udveksle erfaringer og udvikle fællesnordiske metoder og løsningsmuligheder, som det ville være irrationelt at lade hvert enkelt land gøre hver for sig, med særlig fokus på det boligsociale område, en bæredygtig udvikling i byggeri og bolig og – som noget nyt – byudvikling og bypolitik.

Prioriteringer i 2002

Hovedindsatsen vil blive lagt på:

- det boligsociale område
- en bæredygtig udvikling i byggeri og bolig for at modvirke udstødelse af svage samfundsgrupper
- byudvikling og boligpolitik

med hovedvægt på projekter på det boligsociale område. I 2002 prioriteres afslutningen af igangværende projekter samt opfølgning af disse med seminarer. Der vil blive gennemført en konference om "Gode boliger for alle", hvori der lægges vægt på boligbehovene for det stigende antal ældre, de studerendes og unge men-

neskers boligbehov samt hjemløses boligproblemer. Endvidere planlægges en konference med titlen "Regioner i balance" om de boligpolitiske implikationer af den tiltagende polarisering af - på den ene side - et lille antal ekspansive regioner og kommuner og - på den anden side – det store flertal af regioner og kommuner med vigende befolkningsgrundlag og overskud af boliger.

Resultater i 2000

I årets løb blev en lang række nye aktiviteter sat i gang. Det drejede sig først og fremmest om en række på fem konferencer med den overordnede titel "Hållbar utveckling av bostadsmarknaden i Norden – Fem nordiska konferenser om aktuella bostadspolitiska frågor". Endvidere igangsattes - i samfinansiering med forbrugersektoren - en udredning om de nordiske boligbrugeres rolle i forbindelse med målsætningen om at gøre boligerne mere bæredygtige. Derudover gennemførtes et forseminar for nordiske forskere og eksperter forud for en konference om "Rimliga boendekostnader", som gennemføres i 2001. Endvidere fortsattes arbejde med en beskrivelse af de nordiske landes boligpolitik, "Housing in the Nordic Countries". Endelig blev der i årets løb gennemført en række seminarer, f.eks. de forskellige landes regler for lejeregulering.

Konsument

Rammerne for konsumentsektoren er fastlagt i "Handlingsplan for det nordiske forbrugersamarbejde til år 2004", der er gældende for perioden 2000-2004. Den nordiske forbrugerpolitiks kerneområde og overordnede mål er at forbedre forbrugernes retlige og økonomiske stilling, at fremme forbrugerinformation og – uddannelse, at sikre forbrugernes mulighed for at organisere sig samt varetage forbrugernes mulighed for at opnå sundhed og sikkerhed inden for en økonomisk ramme, der bygger på en bærekraftig udvikling.

Med henblik på at nå de overordnede mål har de nordiske forbrugerministre fastlagt følgende delmål:

- Deltage i og påvirke den europæiske udvikling på forbrugerområdet
- Udvikle gunstige vikår for forbrugerforskningen i Norden og internationalt
- Indarbejde miljøaspektet i forbrugerpolitikken
- Udvikle forbrugerpolitikken som et instrument i velfærdssamfundet
- Indarbejde forbrugerpolitikken som en del af erhvervsudviklingen og –politikken
- Støtte den demokratiske udvikling i Nordens nærområder for sikring af de basale forbrugerrettigheder

Forbrugersektoren ønsker at fortsætte den lagte linie, hvor der arbejdes for en integration af forbrugerpolitikken i alle øvrige relevante politikområder. Der vil således blandt andet blive taget konkrete tiltag til sikring af, at markedet understøtter forbrugertilliden gennem f.eks. højt informations- og beskyttelsesniveau og indtænkning af etiske værdier.

EU/EØS-vinklen er betydelig og forbrugersektoren prioriterer ad-hoc arbejdet i EU-aktuelle spørgsmål, bl.a. via drøftelser i EK-Konsument og et effektivt samarbejde i ad-hoc grupper, der skal bidrage til en hurtig nordisk eller europæisk koordinering og eventuel arbejdsdeling, når sager med en nordisk dimension aktualiseres i EU. Samarbejdet forventes i 2002 at have fokus på bl.a. direktiver om finansielle tjenester og produktsikkerhed.

Forbrugerbeskyttelse i forbindelse med den stadigt mere grænseoverskridende handel er et højt prioriteret område, hvor fokus vil ligge dels på forbrugernes retstilling i fht. bank- og forsikringsfusioner over grænserne, dels på forbrugerbeskyttelse og –tillid vedr. internethandel. Internet som informationsredskab er ligeledes i fokus, men samtidig understreges betydningen af, at forbrugerinformation også må være tilgængelig gennem andre kanaler.

Forbrugeraspektet ved miljøstrategier vil blive videreudviklet i samarbejde med miljøsektoren og erhvervssektoren. Resultatet af evalueringen af Svanen som miljø-og forbrugerpolitisk instrument vil således give anledning til en række nye aktiviteter i de kommende år. Fokus vil ligge på forbrugernes behov for god vejledning vedr. produkters miljøaspekter samt udvikling af

forbrugerpolitiske strategier på områder, hvor den potentielle miljøgevinst er størst (transport, evt. levnedsmidler).

På forskningssiden har såvel EU's 6. rammeprogram som NMR's velfærdsforskningsprogram høj prioritet. Mens de seneste år har haft fokus på at skabe bedre rammebetingelser for den nordiske konsumentforskning i form af strategi, organisering og finansiering rettes fokus fremover på at fremme konkrete forskningsaktiviteter inden for prioriterede temaer og inden for fælles nordisk forskeruddannnelse.

Hvad angår Nordens nærområder vil man i overensstemmelse med den nye nærområdestrategi "Närmere Norden" styrke indsatsen over for de russiske regioner. Endvidere vil man udvikle samarbejdet med myndigheder i de baltiske lande med ansvar for konsumentspørgsmål – et kontaktnet, der også er relevant i forbindelse med EU's udvidelse. Samtidig fortsættes samarbejdet vedr. konsumentrettigheder, -undervisning og –organisering samt produktsikkerhed.

Budgetudviklingen: Konsument				
TDKK	2002	2001	2000	Ændring 01-02
	01-priser	01-priser	00-priser	Pct.
Budget	8.288	8.688	8.501	-4,6

Søjlefordeling: Konsument		ialt 2002: 8.288 TDKK
Norden	Nærområdene	Europa
4.144 (50%)	829 (10%)	3.315 (40%)

3-6710-2 Prosjektmidler – Konsument					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.af
DKK	6.112.000	6.512.000	6.372.000	86%	MR/EK-Konsum

Formål

Det overordnede mål er at forbedre forbrugernes retlige og økonomiske stilling, at fremme deres ret til information og undervisning og til at organisere sig for at beskytte sine interesser samt varetage deres muligheder for opnåelse af sundhed og sikkerhed inden for en økonomisk ordning bygget på en bærekraftig udvikling.

Prioriteringer i 2002

- Arbejde aktivt for at styrke forbrugerindflydelsen, også på andre politikområder
- Videreudvikle forbrugerlovgivningen, bl.a. markedsføringslovgivning og tvistløsning ved grænseoverskridende handel
- Videreudvikle systemer for europæisk samarbejde om markedskontrol, informationsudvikling og notifikation om produktsikkerhed
- Fremme undervisning om forbrugerkundskaber og stimulere til anvendelse af informationsteknologi
- Sikre forbrugerrettigheder i fht. finansielle tjenester og nødvendighedstjenester
- Formulere og drive nordiske forbrugerkrav i standardiseringspolitikken
- Videreudvikle den nordiske miljømærkningsordning samt generel påvirkning af forbrugs- og produktionsmønstret i en miljøvenlig retning, bl.a. ved samarbejde med miljø- og erhvervsektoren
- Fremme forskningsaktiviteter inden for prioriterede temaer og støtte fælles nordisk forskeruddannnelse
- Fortsætte forbrugerarbejdet i nærområderne med fokus på russiske regioner samt myndighedssamarbejde

Resultater i 2000

- Udviklet påvirkningsmuligheder og samarbejdet mht. EU-indspil (bl.a. gennem Bruxellesmøder mellem EK-Konsument og relevante EU-parter)
- Evalueret den nordiske organisering af standardiseringsarbejdet
- Gennemført projekter på en lang række vigtige områder. 15 TemaNord-rapporter er udgivet. Specielt skal nævnes: Sponsring i skolan, Konsumenterne og personbeskyttelse i Norden, Out-of-Court Dispute Resolution, Analysis of the possibility of introducing a general clause on good behaviour into Community law
- Udviklet database med nordiske konsumentforskere samt hjemmeside for konsumentforksning.
- Påvirket EU's 6. rammeprogram for forskning med henblik på at sikre, at forbrugerforskning eksplicit bliver inkluderet i programmet.
- Gennemført et bredt spektrum af tværsektorielle projekter: Evaluering af miljømærkningen Svanen, Ministerkonferencen om "Sikker mad", implementering af handlingsplanen om forbrugeraspekter vedr. levnedsmidler, "Tvermerk" om forbrugernes krav til fødevaremærkning Gode resultater på nærområdet, bl.a. kontaktmøde med baltiske og russiske konsumentorganisationer samt seminarer, som har bidraget til højnelse af kompetancen hos frivilligorganisationer m.v.

3-6720-2 Nordisk Miljømærkningsnævn SVANEN					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.af
DKK	2.176.000	2.176.000	2.129.000	100%	Nævnet

Formål

Den nordiske miljømærkning er en frivillig, positiv mærkning af varer og tjenester, som via markedskræfterne skal bidrage til et mindre miljøbelastende forbrug. Miljømærkningens opgave er at vejlede forbrugere og indkøbere i deres ønske om at handle miljørigtigt og at stimulere til en udvikling af varer og tjenester, der er mindre miljøbelastende end i øvrigt ligeværdige produkter. NMR's andel af Svanens budget bruges til nævntes sekretariat og til videre styrkelse af en nordisk profil i ordningen.

Prioriteringer i 2000

Avtalen er blevet fornyet for perioden 2001-2003 med forbehold for evt. ændringer som følge af evalueringen af Svanen, der blev afsluttet ved årskiftet 2000/2001. I løbet af 2001 vil blive vedtaget evt. ændringer af miljømærkningsordningen og udarbejdet en fremtidig strategi for aktiviteterne omkring Svanen - prioriteringerne i avtalen vil blive tilpasset resultatet af dette arbejde.

Med forbehold for ændringer prioriteres følgende:

- Koordinere aktiviteter i de nationale sekretariater og administrere NMN
- Skabe grundlag for internationale tiltag, oversættelser m.v.
- Skabe en nordisk profil udadtil, bl.a. gennem produktion af fælles informationsmateriale til pjecer, hjemmesider m.v.
- Højne kvaliteten på de fælles nordiske tiltag gennem egne kurser og andre kvalitetsrettede aktiviteter over for administration og tillidsvalgte.

Resultater i 2000

- To nye produktgrupper til ialt 52 og netto 207 nye licenser til ialt 982.
- Ny miljøfilosofi vedtaget af NMN. Rekommandation om nyt afgiftssystem vedtaget af NMN.
- Selvevaluering af Svanens miljøeffekter.
- Positiv udvikling i forbrugernes kendskab til Svanen.

Levnedsmidler

Levnedsmiddelsektoren arbejder i perioden 2001 – 2004 efter "Handlingsprogram for det nordiske levneds-middelsamarbejde frem til år 2004". Det nordiske levnedsmiddelsamarbejde i 2002 vil være præget af en fortsat implementering af dette handlingsprogram samt opfølgning af temaet Fødevaresikkerhed i strategien "Bæredygtig udvikling – En ny kurs for Norden".

De overordnede mål er at beskytte forbrugerne mod sundhedsrisici ved mad og drikke og mod vildledende markedsføring af varerene, at sikre levnedsmidlernes kvalitet samt at opmuntre befolkningen til bedre kostvaner.

Det nordiske samarbejde udvikler sig dynamisk i takt med de samfundsmæssige betingelser og krav. Beslutningsprocessen i mangfoldige spørgsmål, der har konsekvenser for de nordiske landes levnedsmiddelpolitik, foregår i EU, WTO og Codex Alimentarius, og sektoren prioriterer i 2002 en bred fagkundskab og videnskabelig ekspertise samt en effektiv udveksling og koordinering af synspunkter med henblik på at støtte de nordiske landes mulighed for at udøve størst mulig indflydelse på lovgivningen til forbedring af fødevaresikkerhed og - mærkning.

Samarbejdet struktureres i overensstemmelse med "jord/fjord til bord" filosofien, således at planlægningen af samarbejde på specifikke felter altid gennemføres inden for rammerne af det helhedssyn, som "jord/fjord til bord" tankegangen er udtryk for. Tværsektorielt samarbejde er således også vigtigt. Der lægges vægt på, at risikovurderinger systematisk indgår som et væsentligt element i arbejdet med at opretholde det ønskede høje beskyttelsesniveau.

Med henblik på at nå de overordnede mål lægges der i handlingsprogrammet vægt på følgende indsatsområder:

- Udvikle et effektivt levnedsmiddelkontrolsystem
- Styrke beredskabet i forbindelse med sygdomme, som kan overføres fra dyr til mennesker (zoonoser)
- Reducere risikoen for antibiotikaresistens
- Fastholde de nordiske landes ledende postion mht. håndtering af såkaldte "novel foods", herunder genmodificerede levnedsmidler
- Forbedre forbrugerinformation/-kommunikation i relation til levnedsmidler
- Udforme nordiske politikker vedr. kost og ernæring for at forbedre kostindtag og sundhed i den nordiske befolkning
- Fremme samarbejde om forskning og analysemetoder, specielt som grundlag for risikovurdering og anbefalinger til kosten

Der forventes i løbet af 2001 at ske en en afklaring mht. strukturen for det nordiske fødevaresikkerhedssamarbejde på minister- og embedsmandskomiteniveau, og EK-Livs virksomhed vil skulle tilpasses den nye struktur. Som en del heraf vil det tætte samarbejde med andre embedsmandkomiteer, specielt jord/skov (NEJS) og fisk (NEF) fortsat blive udbygget og optimeret i 2002. Der kan også blive tale om udvidet samarbejde med øvrige sektorer, f.eks. Konsument og Social/Helse.

Budgetudviklingen: Levnedsmidler				
TDKK	2002	2001	2000	Ændring 01-02
	01-priser	01-priser	00-priser	Pct.
Budget	5.325	5.325	5.210	0,0

Søjlefordeling: Levnedsmidler		ialt 2002: 5.325 TDKK
Norden	Nærområdene	Europa
2.929 (55%)	266 (5%)	2.130 (40%)

3-6810-2 Projektmidler – Levnedsmidler					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.af
DKK	5.325.000	5.325.000	5.210.000	91%	MR/EK-Livs

Formål

De overordnede mål er at beskytte forbrugerne mod sundhedsrisici ved mad og drikke og mod vildledende markedsføring af varerene, at sikre levnedsmidlernes kvalitet samt at opmuntre befolkningen til bedre kostvaner.

Prioriteringer i 2002

- Fortsat implementering af "Handlingsprogram for det nordiske levnedsmiddelsamarbejde frem til år 2004"
- Styrkelse af nordiske "mærkesager" i EU (bl.a. i forbindelse med den ny EU-fødevarelov) og i internationale fora (bl.a. vedr. risikoanalyse)
- Udvikling af risikoanalyse som værktøj. Gennemførelse af konkrete risikovurderinger, såvel mikrobiologiske som kemiske og naturlige toxiner samt GMO
- Nordisk samarbejde vedr. levnedsmiddelbårne sygdomme, inkl. zoonoser
- Kontrol og overvågning af antibiotikaresistens
- Forbedring af forbrugerinformation/mærkning
- Udvikling og effektivisering af tilsynskontrollen
- Fokus på sammenhængen mellem kosten, motion og befolkningens sundhedstilstand. Indsamling af kostdata
- Fortsættelse af det omfattende arbejde med revision af de nordiske næringsstofanbefalinger.
- Tværsektorielt samarbejde med Konsument m.fl.

Resultater i 2000

Sektoren havde aktiviteter i alle 3 søjler og tværsektorielt samarbejde med de tilgrænsende sektorer; konsument, jord/skov, fisk, miljø. Af resultater kan nævnes:

- Nyt handlingsprogram udarbejdet for det nordiske levnedsmiddelsamarbejde frem til 2004
- Ministerkonferencen Sikker mad i juni i København blev arrangeret i et tværsektorielt samarbejde (livs, jord/skov, fisk, miljø og konsument).
- Etableret yderligere to nordiske netværk for hhv. mærkning og indtagsberegning
- Samordnet nordiske tiltag og påvirket udviklingen på levnedsmiddelområdet europæisk og internationalt

- EK-Livs' projektvirksomhed omfattede en lang række områder til stor nordisk nytte. Bl.a. kan nævnes workshop om "Nordiske principper for risikovurdering", projket om sundhedsanprisninger, flere projekter om sygdomsfremkaldende bakterier samt seminarer om levnedsmiddelkontrolspørgsmål.13 af projekterne afsluttede deres arbejde i løbet af 2000 med tilhørende udgivelse af projektresultaterne i TemaNord-serien.
- Tvermerk-projektet (tværsektorielt) gennemførte en stor undersøgelse af forbrugernes krav til fødevaremærkning (rapport offentliggjort primo 2001)
- Fortsat implementeringen af Tværsektoriel handlingsplan for forbrugeraspekter i levnedsmiddelspørgsmål.
- Nordbalt, Nordic-Baltic Project Group on Food Control afholdt 2 arrangementer vedr. levnedsmiddelkontrol samt et seminar om WTO

Lovgivning på justitssektorens område

Med utgångspunkt i ett samarbetsprogram och en årlig handlingsplan antagen av de nordiska justitieministrarna samarbetar justitiesektorn kring utarbetandet av ny lagstiftning samt utbyte av information och erfarenheter rörande befintlig lagstiftning. Handlingsplanen stöder en fokusering på nordiskt samarbete i lagstiftiningsprocessen och främjar nya initiativ med ett gemensamt nordiskt intresse. Vidare innehåller handlingsplanen riktlinjer för fördelningen av sektorns projektmedel, varefter ekonomiskt stöd ges för genomförande av konferenser, seminarier, forskning eller studier i syfte att belysa en politisk eller juridisk fråga som är aktuell inom sektorn. Ämbetsmannakommittén tilldelar genom budgetprioriteringar medel till initiativ avseende samarbete kring EG/EES-integrationsrätt, ungdomskriminalitet, samarbete med de baltiska ländernas rättsväsenden samt till fortsatt stöd till initiativ för att främja nordisk rättslikhet.

Vad gäller det traditionella nordiska lagstiftningssamarbetet utgör privaträtten, främst familje-, bolags- och skadeståndsretten en stor del av aktiviteterna. Under senare år har strafferättsligt samarbete fått allt mer uppmärksamhet. De nordiska länderna samarbetar kring initiativ avseende bla. förebyggande och bekämpande av brottslighet i allmänhet, och särskilt förebyggande av brott med nazistiska og rasistiska förtecken. Särskilda åtgärder vidtas för att säkerställa effektiviteten i det nordiska samarbetet kring brottmål. Vidare fortsätter – och förstärks – det nordiska samarbetet vad avser organiserad brottslighet och penningtvätt. Frågan om det nordiska samarbetets roll inom lagstiftningspolitiken är aktuell och kommer också att behandlas.

Samarbetet kring EU/EES-frågor är en viktig del av det nordiska lagstiftningssamarbetet eftersom en stadigt ökande andel av den nya lagstiftningen härrör från EG/EES-regelverket. Också arbetet i andra internationella sammanheng, t.e.x. inom Europarådet och FN har inflytande på lagstiftningsarbetet. I det internationella samarbetet inom justitiesektorn strävar man efter att säkerställa nordisk kontakt, diskussioner och vid behov samordning i förberedelsefasen, detta såväl på politisk som tjänstemannanivå. Särskilt prioriterade områden är samarbete och gemensam nordisk analys av EU/EES-förslag samt EG/EES-rättsakter i ett så tidigt skede av EU-processen som möjligt.

Med utgångspunkt i ett möte 1999 mellan de nordiska och baltiska justitieministrarna, och med beaktande av slutsatsarna från deras möte på hösten 2001, kommer samarbetet med närområdenas rättsväsen att fortsätta. Här kommer man särskilt att ta initiativ vad avser förebyggande och bekämpande av brottslighet, utveckling av ett fungerande rättsväsende, organiserad brottslighet, handel med kvinnor etc.

Budgetutvecklingen: Lovgivning på justitssektorens område				
TDKK	2002	2001	2000	Ändring 01-02
	01-priser	01-priser	00-priser	Pct.
Budget	999	1.099	1.275	-9,1

Söjlefördelning: Lovgivning på justitssektorens område		iallt 2002: 999 TDKK
Norden	Närområdena	Europa
400 (40%)	199 (20%)	400 (40%)

3-7110-2 Projektmidler – Lovgivning på justitssektorens område					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	999.000	1.099.000	1.275.000	33%	MR/EK-Lov

Föremål

Med utgångspunkt i den årliga handlingsplanen säkra genomförandet av de prioriteringar som antagits av justitieministrarna. Samarbetet rör förberedelser inför lagstiftning, initiativ avseende förebyggande och bekämpande av brottslighet, samarbete med de rättsvårdande myndigheterna i de baltiska länderna samt gemensamt nordiskt samarbete rörande EG/EES-rätt.

Prioriteringar i 2002

Förebyggande och bekämpande inom norden av kriminalitet, framför allt organiserad brottslighet, barnpornografi, brottslighet med rasistiska och nazistiska förtecken sam handel med kvinnor. Vidare prioriteras civilrättsligt samarbete, särskilt inom familjerätten och samarbete rörande lagstiftningspolitik, samt ett fortsatt samarbete vid utarbetandet och genomförandet av EG/EES-rättsakter.

I samarbetet med närområdena fokuseras på utvecklingen av fungerande rättsväsenden, erfarenhetsutbyte rörande initiativ kring förebyggande och bekämpande av kriminalitet, frågor som aktualiseras i och med utvidgningen av EU, samt frågor i anledning av implementeringen av den s.k. Romstadgan för Internationalla brottmålsdomstolen.

Resultater i 2000

Tillsättande av arbetsgrupper för att följa upp justitieministrarnas prioriteringar samt för att genomföra konkreta samarbetsprojekt rörande rasism och nazism, ungdomskriminalitet, och nordiskt-baltiskt juridiskt samarbete.

Seminarium om utveckling av det nordiska lagstiftningssamarbetet under inverkan av EU och EES (Stockholm); rapport i TemaNord 2000:614. Medverkan i Nordisk räddningstjänstkonferens (Malmö); rapport i TemaNord 2000:577, finansiering av konferens om brottsofferfond för de nordiska länderna (Umeå) samt finansiering av konferens om förlikning vid brott- och tvistemål (Tammerfors).

Publikation av rapporter om ungdomskriminalitet (Nord 2000:30), parallellimport ur ett nordiskt perspektiv (TemaNord 2000:582), de nordiska förvaltningslagarna i utveckling (TemaNord 2000:518), personer som begår sexuella övergrepp mot barn (TemaNord 2000:547) och från ett nordiskt arbetsseminarium i skuldsaneringsfrågor (TemaNord 2000:529).

Øvrig virksomhed

Budgetudviklingen: Øvrig virksomhed				
TDKK	2002	2001	2000	Ændring 01-02
	01-priser	01-priser	00-priser	Pct.
Budget	103.391	97.212	80.442	6,4

Søjlefordeling: Øvrig virksomhed		ialt 2001: 103.391 TDKK
Norden	Nærområdene	Europa
84.781 (82%)	8.271 (8%)	10.339 (10%)

4-0180-3 Ministerrådets sekretariat (NMRS)					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	61.096.000	61.096.000	59.898.000	100 %	Generalsekr.

Föremål

Sekretariatet skall påta sig en tydlig och professionell roll vid politikförberedelser på det samnordiska planet samt uppföljning av de politiska besluten.
Sekretariatet skall vara ett professionellt och efterfrågat administrativt organ, när samnordiska uppgifter skall lösas.

De resultatkrav och succeékriterier som gäller är:

- sekretariatets ledning, organisation och arbetssmetoder skall vara flexibla och resultatinriktade
- sekretariatet skall vara omvärldsorienterat och aktivt finna relevanta politiska beslutstema och underlag
- administrationen och styrningen av samnordiska uppgifter skall leva upp till Nordisk-Nytta-kriterierna
- budgetarbetet och resultatrapporteringen skall matcha de politiska kraven – bl a de tre pelarna
- administration och styrning av institutioner, projekt och stödordningar skall vara effektiv och resultatorienterad
- personal- och lönepolitiken skall vara ett stöd för att uppnå uppsatta mål.

Prioriteringar i 2002

Sekretariatet kommer att fokusera sin verksamhet på att implementera de förändringar som blir följden av det omfattande strategiarbete som genomförs under år 2002. Det omfattar inriktningen av det nordiska samarbetet i framtiden (vismanspanelens resultat), inriktningen av det framtida närområdessamarbetet (närområdesstrategi-gruppens resultat) och tillrättaläggning av en ny budgetprocess (budgetöversynens resultat).

Uppgiftsbelastningen på sekretariatet som helhet och prioriteringen av tvärsektoriell och policyorienterad verksamhet gör det nödvändigt med en medarbetarstab som besitter en hög och flexibel kompetensnivå. Rekryteringspolitiken inriktas därför särskilt på att både chefer och medarbetare har dokumenterad generalistkompetens utöver mer sektorspecifika kompetenser. Den sakmässiga kompetensen skall vara bred för att kunna vara relevant i förhållande till sekretariatets ministerrådsbetjäning och politikutveckling.

Resultater i 2000

I oppfølgingen av ansvars- og kompetansefordelingen er implementeringen av nye vedtekter for institusjonene ferdigstilt.

Sekretariatet utarbeidet "Budsjettanalyse 2000 – Det nordiske budsjett" på initiativ fra det danske formannskapet. Flere av analysens forslag implementeres i budsjettet for 2002.

Det er høstet gevinster ved det nye prosjektestyringssystemet som ble innført i 1999. Dette gjelder spesielt i forhold til ressursanvendelse og presisjonsnivå knyttet til rapportering av økononomisk informasjon.

Personal har blitt en selvstendig avdeling for å tydeligjøre ansvaret for strategiske oppgaver innenfor det personalpolitiske området.

Et gjennomsyn av retningslinjene innenfor hele personalområdet er startet, bla. er visse ansettelsesvilkår og reisereglementet endret.

Innenfor opplæring er et utviklingsprogram for sekretariatets ledere påbegynt.

4-0410-2 Foreningene Nordens Forbund					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.af
DKK	2.821.000	2.821.000	2.760.000	100%	MR-sam/NSK

Formål

Bevillingen til Foreningen Nordens Forbund er et alment virksomheds bidrag, men dækker også omkostninger ved visse faste aktiviteter i FNFs regi.

En del af bevillingen DKK 1.560000 reservers til Foreningernes drift af deres informationskontorer i de nordiske lande og informationspunktet i Syd-Slesvig. Udbetalingen af bevillingen sker direkte til informationskontorerne og infopunktet.

Prioriteringer i 2002

FNF vil fortsat administrere implementeringen af et antal projekter for Nordisk Ministerråd, bl.a. ungdomsudvekslingsprogrammet "Nordjob" for unge mellem 18 og 26 år.

Bidrag til kurser i nordisk samarbejde indgår i bevillingen.

Resultater i 2000

En udredning foretaget af sekretariatet på baggrund af oplysninger og kommentarer fra FNF og de regionale informationskontorer har dannet grundlag for en ændret strukturering af Nordisk Ministerråds samarbejde med de regionale informationskontorer. Den ændrede struktur med guidelines for samarbejdet trådte i kraft 2001 og skal fungerer i en prøveperiode på tre år til udgangen af 2003, hvorefter der foretages en ny samlet evaluering.

Der er gjort rede for de enkelte projekter, som FNF administrerer i forbindelse med årlig rapportering for de sektorer projekterne tilhører.

4-0425-2 Bidrag för Västnorden					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	2.559.000	2.559.000	2.504.000	100%	Generalsekr.

Föremål — Bidraget används framförallt till resestöd för att underlätta för västnordiska tjänstemän att delta i det nordiska samarbetet. Bidraget utgår till Färöarna, Grönland och Island efter en fördelning från 1992.

Prioriteringar i 2000 — Fördelningen för år 2002 blir 43 % till Island, 35 % till Grönland och 22 % till Färöarna, vilket är samma fördelning som för tidigare år.

Resultater i 2000 — Närmare 500 resor företogs med bidrag av dessa medel.

4-0430-2 Nordiskt statistiskt samarbete					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	1.620.000	1.597.000	1.563.000	100%	Generalsekr.

Föremål — Det nordiska samarbetet inom statistikområdet ombesörjs helt av de olika statistikbyråerna i Norden. Nordiska ministerrådet framför önskemål om utvecklingen av verksamheten samt finansierar produkterna Nordisk statistisk årsbok och ministatistiken Norden i tal, som nu utges på tre språk, nämligen engelska, svenska och finska. Ett femårigt avtal slöts (1997-2001) med Danmarks Statistik som på de övriga statistikbyråernas vägnar tar fram underlaget för produkterna. Ett nytt femårigt avtal för åren 2002-2006 är i princip färdigförhandlat.

Prioriteringar i 2002 — Att fortsätta arbetet med att komplettera årsboken med fler texter på bekostnad av tabellerna, samt att täcka upp fler ämnesområden. Avsikten är att göra boken mer användarvänlig utan att omfånget blir större. Det innebär att materialet på cd-romskivan ökar ytterligare.

Resultater i 2000 — 2000 års utgåva av Nordisk Statistisk årsbok hade en omfattning som var ungefär lika stor som 1999 års utgåva, men med fler sektorer representerade. En fokusering på "De nordiska välfärdsstaterna" i enlighet med det danska ordförandeprogrammet hade gjorts. Boken bygger på uppgifter från drygt 200 matriser som finns på den cd-romskiva som medföljer boken. Arbetet med att bygga upp den nordiska databasen till de 200 matriserna, som var målet enligt kontraktet med Danmarks Statistik, uppnåddes redan för tre år sedan.

4-0435-2 Generalsekretærens dispositionsreserve					
Valuta	Budget 01	Budget 00	Budget 99	Disp99/Bud.99	Bud.disp.av
DKK	553.000	576.000	564.000	48%	Generalsekr.

Formål

Generalsekretærens dispositionsreserve er afsat til rådighed for Generalsekretæren med henblik på at imødekomme eksterne ansøgninger om f.eks projekter, seminarer etc. Reserven skal give sekretariatet fleksibilitet i relation til indledende projekter og undersøgelser samt mulighed for at dække uforudsete udgifter i forbindelse med afslutningen af projekter etc. Det er derimod ikke meningen, at Generalsekretærens reserve skal benyttes til tillægsbevillinger til institutioner, embedsmandskomiteer eller sekretariatet til formål, som er prøvet i den ordinære budgetbehandling.

Prioriteringer i 2002

I første række prioriteres projekter, som ikke naturligt kan henføres til en særskilt sektor.

Fra og med år 2000 har bl.a. Nordisk Administrativt Forbund, herunder Nordisk Administrativt Tidsskrift (NAF/NAT) kunnet søge midler fra denne reserve (se evtl. budget 2000, post 4-0415-2). Det forudsættes i denne forbindelse, at forbundet arbejder videre med en udmøntning af, hvorledes forbundet kan dokumentere resultater og tilgodese kravet om at bidrage til nordisk nytte.

I konsekvens af formålet med reserven angives ingen specifikke forhåndsprioriteringer.

Resultater i 2000

Eksempler på projekter/aktiviteter, som er (med-)finansieret i 2000:

- Konference om den parlamentariske situation i EU
- Rapport om fusioner og virksomhedsopkøb, trykning
- Seminar om "Norden i fokus" - informationsvinduer i de nordiske hovedstæder
- Kulturarrangement i anledning af milleniumskiftet
- Nordisk Administrativt Forbund
- Samisk Kulturnat
- Udstillingsvirksomhed i Nordisk Ministerråds Sekretariat

4-0445-2 Ministerrådets strategiske initiativer (MR-reserven)					
Valuta	Budsjett 02	Budsjett 01	Budsjett 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	10.000.000	4.616.000	5.017.000	92%	MR-sam/NSK

Formål

Bidra til å skape større overordnet fleksibilitet i det nordiske samarbeidet gjennom finansiering av nye strategiske politiske initiativer og aktiviteter fra formannskapsprogrammene og andre overgripende innsatser. Det skal spesielt legges vekt på nye initiativer med tverrsektorielle dimensjoner.

Tildeling av midler forutsetter medfinansiering fra berørte fagssektorer. Flerårige aktiviteter skal fortrinnsvis kun finansieres når det også samtidig besluttes om mer permanente finansieringsløsninger. På denne måten skapes ikke uløste fremtidige budsjettbindinger og budsjettpostens fleksibilitet videreføres.

For anvendelse av midler gjelder en samrådsordning med Nordisk Råd. Når det skal vedtas en bevilgning fra budsjettposten, sendes samarbeidskomitéens beslutningsforslag til Rådets sekretariat til orientering innen samarbeidsministrene fatter sitt vedtak.

Prioriteringer i 2002

- Tverrsektorielle innsatser i oppfølgingen av "Vismannsrapporten"
- Nye initiativer og prosjekter fra formannskapsprogrammene. De temamessige prioriteringene i det norske formannskapsprogrammet for 2002 vil være; barn og unge, matvaresikkerhet og oppfølging av strategien for bærekraftig utvikling.
- Nordisk råds rekommendasjoner.
- Strategiske aktiviteter fra sektorovergripende handlingsplaner

Samarbeidsministrene vil utarbeide nærmere prioriteringskriterierer for tildeling av midler. Disse vil danne utgangspunkt for en formalisert tildelingsprosess tidlig i budsjettåret. Midlene er i første rekke beregnet på aktiviteter og prosjekter initiert av Nordisk Ministerråd.

Resultater i 2000

I 2000 ble det bevilget midler til :

- Videreføring av servicetelefonen "Hallå Norden"
- Oppstart forskningsprogram vedrørende oceanklima.
- Etablering av Norden i Fokus i Oslo, Stockholm og København.
- Vismannspanelet
- Nordisk redningstjeneste konferanse

4-0450-2 Støtte til frivilligsektoren					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.af
DKK	953.000	953.000	932.000	45%	NSK/Gen.sekr.

Formål

- Øge kundskaberne om frivllig-sektorens rolle i de nordiske samfund
- Styrke organisationernes og netværkernes muligheder for nordisk samarbejde
- Styrke frivillig-sektorens muligheder for samarbejde med den officielle del af det nordiske samarbejde, forbedre kontakten udbyttet og den vidensmæssige vekselvirken mellem Nordisk Ministerråd og frivillig-sektoren
- Styrke samarbejdet mellem Nordisk Ministerråd og frivillig-sektoren i hele Norden for at skabe forudsætninger for at et større antal nye aktører kan tage del i det nordiske samarbejde

Prioriteringer i 2002

Der foretages ved udgangen af 2001 efter at ordningerne har fungeret i 3 år en evaluering af

- rejsestøtteordningen, som retter sig til vestnordiske deltagere i nordiske samarbejdsfora (administreret af Nordens Hus i Reykjavik, Nordens Hus på Færøerne og Nordens Institut på Grønland)
- tolkningsstøtteordningen, hvorefter der er givet støtte til tolkning for frivllig-sektor-deltagere fra områder, hvor de nordiske hovedprog ikke er dækkende.

Evalueringen vil danne grundlag for eventuelle ændringer allerede for 2002.

Som en indsats under temaet "projektsamarbejde og dannelse af netværk" er der i løbet af 2001 iværksat en redegørelse, som forholder sig til relationen mellem de ideelle organisationer i Norden og personer med indvandrerbaggrund samt mere specifikt frivillige invandrerorganisationer. Arbejdet fortsætter i 2002.

Resultater i 2000

Nordens Hus i Reykjavik innvilget 53 rejsestipendier, Nordens Hus på Færøerne gav 26 rejsestipendier og Nordens Institut på Grønland innvilget 15 rejsestipendier.

Der blev givet tolkningsstøtte til 4 møder.

Der blev givet støtte til en konference med temaet "Findes der en nordisk frivillighedstradition" og "Nordisk hovedstadskonference".

For at styrke frivillig-sektorens muligheder for samarbejde med den officielle del af det nordiske samarbejde, forbedre kontakten, udbyttet og den vidensmæssige vekselvirken mellem Nordisk Ministerråd og frivillig-sektoren har de enkelte sektorer i Nordisk Ministerråd implementeret den af samarbejdsministrene i juni 2000 vedtagne strategi for samarbejdet med frivilligsektoren. Målsætningen i strategien er blandt andet løbende at have åbne, transparente og strukturerede kontakter med NGO/interesseorganisationer med sigte på en dialog, der inddrager deres synspunkter, viden og kompetence før beslutningerne tages.

4-0460-2 Holdbart Norden					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.af
DKK	4.088.000	4.088.000	-	-	MR-SAM/NSK

Formål

Implementere en tværsektoriel forankret strategi for en holdbar udvikling i Norden og dets nærområder. Strategien fokuserer på områder, hvor Norden har fælles interesser og særlig gode forudsætninger for at bidrage til en holdbar udvikling og hvor det nordiske samarbejde skaber en særlig merværdi.

Prioriteringer i 2002

Arbejdet med opfølgningen og implementeringen af strategien skal fortsætte i 2002. Strategien omfatter såvel langsigtede målsætninger for perioden 2001-2020 som mere kortsigtede målsætninger for perioden 2001-2004. Ansvaret for opfølgningen og implementeringen af strategien påhviler først og fremmest de nordiske lande men ligeledes Nordisk Ministerråd. Disse midler skal støtte fælles nordiske initiativer på de berørte sektorområder til samfinansiering med højst 50 %. Kriterier er fastlagt for at søge midler fra denne centrale pulje og forudsætter blandt andet, at projekter under iagttagelse af de diskussioner, som fandt sted i forhandlingsgruppen om fordeling af aktiviteter på de forskellige områder:

- opfylder kravet om nordisk nytte
- udgør en direkte opfølgning af strategien
- er forankret i den/de ansvarlige sektor/er
- samfinansieres af den/de sektor/er med mindst 50%
- udgør merværdi; løftestangsprincippet

Endvidere vil der blive lagt vægt på, at ansøgningen:

- bør være tværsektoriel
- bør være ny og/eller innovativ
- såvidt muligt indeholder og/eller integrerer de tre komponenter af holdbar udvikling (miljø/økonomi/social)"

Strategien omfatter blandt andet sektorer som energi, transport, landbrug, erhvervsliv, fiskeri, fangst og akvakultur samt skovbrug og tager endvidere højde for økonomiske forhold. Endelig berøres områder som levnedsmidler, byg og bolig, planlægning samt tværsektorielle områder som blandt andet klimaændringer, biologisk mangfoldighed og genetiske ressourcer, havet, kemikalier samt fødevaresikkerhed. Strategien skal fungere som det overordnede tværsektorielle styringsinstrument for bæredygtig udvikling i Nordisk Ministerråd og skal følges implementeres og følges op af de berørte sektorer. Strategien forventes at udgøre et nordisk bidrag til opfølgningen af Riokonferencen, UNCED+10

Resultater i 2000

En tværsektoriel forhandlingsgruppe udpeget af samarbejdsministrene med repræsentanter fra en række ministerier afsluttede i 2000 forhandlingerne om udvikling af strategien for et holdbart Norden og dets nærområder. Strategien blev godkendt af samarbejdsministrene. Under forhandlingerne blev udkastet til strategien sendt til høring blandt en række nordiske interesseorganisationer. Baggrunden for arbejdet var en statsministerdeklaration om "Et holdbart Norden" vedtaget på Nordisk Råds session november 1998.

4-0461-2 Nordisk Sikkerhetspolitisk Forskningsprogram					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	1.533.000	1.533.000	*	-	Progr. styr.

*900 TDKK ble i 2000 bevilget over Forskningspolitisk råds budsjettposter

Föremål

Avsikten med det femåriga (1999-2003) säkerhetspolitiska forskningsprogrammet är att stimulera en ny forskargenerations kompetensutveckling innanför samnordiska ramar. Programmet skall fungera som ett forum och nätverk för nordiska forskare som studerar säkerhetspolitiska frågor.

Prioriteringar i 2002

Programmet prioriterar följande forskningsområden:

- Militära styrkors roll och funktion i ljuset av den nya säkerhetsordningen
- Interventionsproblematik (Peace Support Operations)
- Komparativ nordisk säkerhetspolitisk doktrin – nu och i framtiden
- Samarbete, konflikt eller kaos – den framtida ryska säkerhetspolitiken och dess konsekvenser för den nordisk-baltiska regionen
- Komparativ nordisk säkerhetspolitik under det kalla kriget
- Funktionell säkerhet i en globaliserad värld

Resultater i 2000

Nordiska ministerrådet medfinansierar programmet, men ingen förbrukning av medlen från Nordiska ministerrådet skedde under år 2000 utan hela beloppet är överfört till budget år 2001. Bidrag från svenska försvarsdepartementet har använts för verksamheter inom tre av de sex projektgrupperna. Grupperna "Peace Support Operations", "Comparative Nordic Security Thinking"och "Russia and Nordic Security: Cooperation or Conflict, Order or Chaos" har anordnat arbetsseminarier där planerna för den framtida verksamheten har utformats.

En "nystart"-konferens för ca 50 nordiska forskare har planerats för april 2001. Programmet administreras av Försvarshögskolan i Stockholm.

4-0462-2 Nordiskt forskningsprogram om oceanografi					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	2.555.000	2.555.000	*	-	Progr..styr-

*1.000 TDKK ble i 2000 bevilget over Utdanning- og forskingsektorens disposisjonsmidler og MR-reserven

Föremål

Avsikten med programmet (2000-2005) är att med hjälp av observationer och modellering ta fram en kvantitativ beskrivning av områdets tre viktigaste havsströmmar, förändringar i dessa och påföljande inverkan på plant- och djurliv. Ändringar i dessa havsströmmar dvs den varma Golfströmmen och de kalla Östgrönländska och Östisländska havsströmmarna påverkar starkt livsvillkoren och fiskeriet i de västnordiska länderna. En modell som belyser de observerade ändringarna skall utvecklas. Denna modell skall kunna användas till prognoser under givna atmosfäriska förhållanden. Programmet skall också bidra till att kompetensen på små västnordiska institut utbyggs och förstärks genom ett formaliserat samarbete.

Prioriteringar i 2002

Fortsatt insamlandet och behandling av data och utvecklandet av en numerisk modell.

En forskarutbildningskurs anordnas endera på Island eller Färöarna.

Resultater i 2000

En programkommitté med det överordnande ansvaret för programmet utnämndes. Programmet administreras av Nordisk Forskarutdanningsakademi (NorFA). Programkommittén utlyste 3 Ph.D. stipendier (vid Färöarnas Fiskerilaboratorium, Islands Meteorologiska Institut/Havsforskningsinstitutet och Grönlands Naturinstitut/Danmarks Meteorologiska Institut) samt ett post doc stipendium (vid Nansensentret i Bergen). Utlysningen ledde till 7 ansökningar och de 4 personer som fick stipendier presenterade sina forskningsprojekt vid ett seminarium på DMI i december. En forskarutbildningskurs med titeln "De västnordiska havsområdenas oceanografi" har planlagts för september 2001 på Grönland. Programmet har en hemsida med adressen http://www.norfa.no/oceanklima.

4-1010-2 Informationsverksamhet					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	3.596.000	3.596.000	3.519.000	100%	Generalsekr.

Formål

Informationsverksamheten bedrivs gemensamt med Nordiska rådet. Den strategiska utgångspunkten för den gemensamma verksamheten är informationstrategin "Ut ur Cirkeln", som antogs av samarbetsministrarna och Nordiska rådets presidium i januari 1999 och förslaget från en intern arbetsgrupp, som godkänts av de nordiska samarbetsministrarna och NR:s presidium. Syftet är att skapa större synlighet genom att fokusera på nordiska projekt och satsningar som är lämpade för kommunikation till en bredare allmänhet. Samtidigt förstärks den interna informationsgången genom tekniska förbättringar inom ramen för elektronisk informationsförmedling. Budgetmedlen är Ministerrådets nettotillskott till verksamheten.

Prioriteringar i 2002

Fortsatt satsning på utbyggandet av hemsidan, www.norden.org Ökad satsning på direktkontakt med journalister i de nordiska länderna, förmedling av dagliga nordiska nyheter på skandinaviska, finska, isländska och engelska och fler nordiska teman i de nationella debatterna, bl a via tidskriften Politik i Norden. Mer material om det nordiska samarbetet i fler språkversioner. Kontakten med delegationer och parlament utvecklas inom ramen för ett informationsnätverk.

Resultater i 2000

Den gemensamma informationsavdelningen utvärderades under år 2000. Bland de positiva effekterna av sammanslagningen kan nämnas mediaarrangemangen, bl a en journalistresa, i anslutning till sessionen i Reykjavik, som resulterade i mer synlighet i nordisk media. Vidare ökade produktionen av informationsmaterial i form av mer faktablad, hemsidorna utvecklades tekniskt och fick en ny layout, antalet besök på hemsidan tilltog och fler översättningar till finska, isländska och engelska på hemsidan gjordes. Journalistresa till Grönland genomfördes. Omläggningen av Politik i Norden med fyra temanummer (nynazism, bioetik, kvinnohandel och kulturskillnader i Norden) genomfördes och fick ett positiv mottagande.

4-1020-2 Informationsverksamhet utanför Norden					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	921.000	1.022.000	1.000.000	50%	Generalsekr.

Föremål

Informationsaktiviteterna utanför Norden skall framhäva ämnesområden där Norden har ett väletablerat samarbete och svara på en efterfrågan. Ministerrådet har för avsikt att hålla ett antal specialprofilerade seminarier i tätt samarbete med sektorerna. Vissa satsningar genomförs gemensamt med Nordiska rådet. Budgetmedlen är Ministerrådets nettotillskott till verksamheten.

Prioriteringar i 2002

Ämnesorienterade seminarier, främst i de baltiska länderna och andra EU-kandidatländer samt Ryssland, briefings för diplomater och stöd till kulturprojekt i utlandet.

Resultater i 2000

Seminarier hölls bl.a. i Ljubljana och Johannesburg, det sistnämnda som uppföljning till kulturutbytesprogrammet "Shuttle 99". Diplomatbriefings hölls både i Oslo och i Köpenhamn. En pressresa för internationella journalister till sameområdena genomfördes i januari.

4-1025-2 Norden i Fokus, NiF					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	4.600.000	4.701.000	-	-	Generalsekr.

Formål

Informationskonceptet "Norden i Fokus" er udformet for at øge tilstedeværelsen og synligheden af det officielle nordiske samarbejde i de nordiske hovedstæder. Konceptet er et prøveprojekt i perioden 2000-02. NiF skal informere generelt (informationstjeneste) om det nordiske samarbejde og udtrykke dette gennem kulturaktiviteter og arrangementer (programaktiviteter) som blandt andet giver bidrag til samfundsdebatten. NiF er etableret i København, Oslo og Stockholm, hvor NiF drives af Foreningen Norden på vegne af NMR.

Når det gælder Helsingfors og Reykjavik har etablering fundet sted i 2001 og opgaven varetages dér af eksisterende fællesnordiske institutioner - Nordens Hus på Island og Nordens Institut i Finland (NIFIN) - som allerede har lignende opgaver.

Prioriteringer i 2002

Koordinere og anvende de muligheder, NiF repræsenterer indenfor NMR's totale informationsindsatser.

Fortsat integrere NiF i netværk, som omfatter de nordiske kulturinstitutioner (husene og instituttene inkl. NIFIN) og informationskontorene i Baltikum og St. Petersburg. Formålet er at opnå synergieffekter ved forskellige samproduktioner, når det gælder kultur og informationstiltag.

Resultater i 2000

Der blev åbnet et Norden i Fokus i København i 2000. Der er etableret et netværk mellem afdelingerne af Norden i Fokus i Oslo, København og Stockholm og i mellem de eksisterende informations- og kulturhuse og institutter i Vestnorden og Baltikum.

4-1030-2 Hallå Norden					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	3.000.000	1.022.000	-	-	Generalsekr.

Föremål

Hallå Norden är en servicetelefon i de nordiska länderna som syftar till att ge medborgarna råd och vägledning vad gäller det nordiska regelverket. Syftet är framför allt att ge klarhet kring frågor som rör förhållanden i samband med flyttningar över gränserna. Verksamheten är uppbyggd kring servicetelefoner i samtliga nordiska länder och en koordinator på sekretariatet i Köpenhamn.

Servicetelefoner finns nu i samtliga nordiska länder och en omfattande marknadsföringsinsats sker under våren 2001. Ett komplement till servicetelefonerna är den hemsida som finns under Nordiska Ministerrådets hemsida och den databas där de enskilda operatörerna kan besvara förfrågningar från medborgarna direkt på Internet. Det finns också en databas med det nordiska regelverket tillgängligt i Nordiska ministerrådssekretariatet. Denna bas skall även ge information till institutioner och myndigheter i de nordiska länderna om gällande regelverk.

Verksamheten går framför allt ut på att lotsa medborgarna till rätt instanser och få kontakt med rätt tjänsteman för att medborgaren skall kunna få sitt problem löst. En annan viktig uppgift är att analysera de problem som uppstår när en medborgare hamnar mellan två stolar och lyfta fram dessa problem till ansvarig myndighet.

Målet med verksamheten är att minska gränshinder i Norden.

Prioriteringar i 2002

År 2001 räknas som ett uppbyggnadsår och under år 2002 kommer verksamheten var fullt fungerande med en omfattande och användarvänlig hemsida och en funktionell databas där de enskilda operatörerna kan besvara förfrågningar från medborgarna direkt on-line.

Marknadsföringen under 2002 kan fokusera på speciella områden där vi vet att det ofta finns problem. Koordinatorn kommer att arbeta med att föra fram dessa problemställningar till de nordiska samarbetsorganen.

En samnordisk utredning angående nordbornas rättigheter i Norden har tillsatts. Hallå Norden kommer att vara delaktig genom att bidra med relevanta problemställningar.

Resultater i 2000

Hallå Norden-verksamheten har hittills bedrivits som en försöksverksamhet i regi av Föreningen Norden i Stockholm. Ministerrådets samarbetsministrar (MR-SAM) fattade i juni 2000 ett beslut om ökade satsningar på Hallå Norden. Det beslutades att en koordinator kommer att anställas för att bygga upp hemsidan och bidra till politisk fokus på komplicerade problemställningar. Det ökade anslaget från MR-SAM innebar också en kraftig förbättring av medborgarservicen genom att en servicetelefon kommer att upprättas i samtliga nordiska länder. Servicetelefonerna drivs av Föreningen Norden i respektive land och de har också fått beviljat ett anslag för att genomföra marknadsföringinsatser i respektive land under 2001.

4-1040-2 Oversettelse og tolkning					
Valuta	Budsjett 02	Budsjett 01	Budsjett 00	Disp 00/Bud 00	Bud.disp.av
DKK	1.022.000	1.022.000	283.000	64%	Generalsekr.

Formål

Midlene er beregnet for oversetting av Ministerrådets publikasjoner, hjemmesider, trykksaker ol. til finsk og islandsk samt for dekking av spesielle behov for tolking først og fremst i finsk. Midlene brukes ikke til lønnskostnadene for de ordinære tolkestillingene ved sekretariatet.

Prioriteringer i 2002

Midlene skal først og fremst brukes til den type virksomhet som det ikke har vært mulig å budsjettere kostnader for når det gjelder tolking og oversettelse. Det legges spesiell vekt på oversettelse av informasjonsmaterial, men det kommer også til å være stort etterspørsel etter annet material på finsk. Også behov for tolking vil være større under det finske formannskapet.

Resultater i 2000

I 2000 ble midlene brukt til å oversette informasjonsmaterial, bl.a. nyhetsfaksen Norden i Veckan og daglige nyheter til finsk og islandsk. Årsberetningen ble delvis oversatt av eksterne oversettere i likhet med ministerrådsforslag ol. i forbindelse med sesjonen. På grunn av forestående finsk formannskap ble flere EK-møter tolket til finsk, hvilket ble finansiert av oversettelsemidlene. Flere av Ministerrådets publikasjoner fikk et sammendrag på finsk eller på islandsk. En beskjeden del av midlene ble brukt til å finansiere en prosjektmedarbeider for å styrke innsamling og systematisering av den nordiske terminologien ved sekretariatet. Oppdatering av oversettelsesteknisk EDB-ustyr ble også finansiert av budsjettposten.

4-1050-1 Tjänstemannsutbyte och utbyte för frivilligesektorn					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	2.000.000	2.091.000	1.067.000	69%	Generalsekr.
Derav adm. utgifter	30.000	Sekretariatet ivaretas av länderna och Nordiska ministerrådets sekretariat			

Föremål

Tjänstemannautbytet ger statligt annställda i Norden och medarbetare i nordiskt orienterade frivilligorganisationer möjlighet att lära känna förvaltningen eller motsvarande frivilligorganisationers arbete i ett annat nordiskt land.

Det årliga anslaget fördelas mellan länderna av en grupp bestående av kontaktpersoner från varje land plus Färöarna och Grönland. Utbytesstipendierna fördelas, utbetalas och redovisas nationellt.

Prioriteringar i 2001

Något jämnare spridning av stipendieuppehåll i de olika nordiska länderna. Större deltagande av frivilligorganisationer.

Resultater i 2000

Information om ordningen fanns på NMR:s hemsida.I 2000 var budgeten tillfälligt nere på 1.067.000 DKK vilket innebar att endast cirka 50 nordiska tjänstemän kunde delta i utbytesprogrammet. Efterfrågan var fortfarande stor. Därför var det väl motiverat att återställa tidigare nivån i 2001 års budget. Oavsett ansträngningar att sprida information om ordningen, hade frivilligsektorn inte ännu lärt sig att använda ordningen som öppnades för frivilligsektorn i 1999.

4-8030-2 Publikationsverksamhet					
Valuta	Budget 02	Budget 01	Budget 00	Disp00/Bud.00	Bud.disp.av
DKK	474.000	1.364.000	1.335.000	100 %	Generalsekr.

Föremål

Syftet med Publikationsenheten (PUB) är att genom publicering av publikationer och andra trycksaker via olika medier, sprida information om det nordiska samarbetet inom alla områden. PUB skall också samarbeta med Nordiska rådet och särskilt med dem som producerar olika typer av publikationer.

Prioriteringar i 2002

1. Att fortsätta satsningen på att ge råd om en flexiblare publicering genom att i vissa fall få möjlighet att välja elektronisk publicering.
2. Att förenkla så mycket som möjligt för intresserade att köpa våra publikationer både via agenter och internet.
3. Att ajourhålla publikationsdatabasen, som vi hoppas kunna förnya under 2001, så att den passar ihop med den nya hemsidan och även kan användas som underlag för elektronisk försäljning av publikationer. Det skall vara lätt för alla intresserade att via PUB få information om publikationerna och att på ett smidigt sätt kunna få tillgång till publiceringsdata.

Fr.o.m 1 mars 1999 har Ministerrådet och Nordiska rådet en gemensam informationsavdelning. Publikationsenheten ingår i denna. Budgetmedlen är ministerrådets nettotillskott till verksamheten.

Budgetreduktionen är midlertidig, och är tilpassat verksamhetens behov av nettotilskott i 2002. Det vil i 2001/02 bli genomfört en ekonomisk analys av publikationsverksamheten.

Resultater i 2000

Under 2000 utgav PUB mer än 200 publikationer. Av dessa utgavs cirka 120 i TemaNord-serien och drygt 30 i Nord-serien. De övriga publikationerna har huvudsakligen utgivits i DIVS och AIP-serierna, drygt 60 stycken.

Publikationsdatabasen har underlättat för externa kunder att från PUB få snabb och tillförlitlig information om både nyutkomna och äldre publikationer, men den behöver förnyas för att bli mer stabil, så att den kan användas vid publikationsförsäljning.

PUB:s externa kontaktnät som nu täcker framställningen av väldigt många olika typer av publicering har visat sig mycket värdefullt vid kontakter med dem som producerar publikationer. Den grafiska kompetensen på PUB har också höjts under året.

Bilag: flerårig planlægningsramme, samlet

		Budget 2001	Budget 2002	Budget overslag 2003	Budget - overslag 2004
Nordisk Ministerråd i alt		774.395	774.395	776.037	768.327
	Ikke budgetteret indenfor budgetrammen			-1.642	6.068
	I alt	774.395	774.395	774.395	774.395
Kultur-, uddannelse og forskningspolitik i alt		342.465	338.227	337.582	331.972
	Ikke budgetteret indenfor budgetrammen			645	6.255
	I alt	342.465	338.227	338.227	338.227
Kultursamarbejdet i alt		146.980	144.830	144.830	144.830
	Generelle kulturinnsatser	33.328	32.708	32.708	32.708
1-2203-2	Strategiske og kulturpolitiske satsinger	7.319	6.699	6.699	6.699
1-2204-2	Dispositionsmedel – Kultur	0	0	0	0
1-2205-1	Nordisk kulturfond	26.009	26.009	26.009	26.009
	Barn och unga	12.686	12.786	12.786	12.786
	Projektmedel och generella stödordningar	12.686	12.786	12.786	12.786
1-2210-2	Nordiskt idrottssamarbete	1.378	1.178	1.178	1.178
1-2212-2	Nordiska ungdomskomittén	5.533	5.833	5.833	5.833
1-2214-2	Ledningsgrupp för nord. barn- och ungdomskultur	5.775	5.775	5.775	5.775
1-2216-2	Årtusende med barn och unga	0	0	0	0
	Film och media	31.978	30.478	30.478	30.478
	Projektmedel och generella stödordningar	27.267	25.767	25.767	25.767
1-2220-2	Styrgruppen for kultur- og massemediesamarbeid	3.241	5.862	5.862	5.862
1-2222-1	Nordisk Film- och TV-fond	19.905	19.905	19.905	19.905
1-2224-2	Prioriterade insatser i nord. film- och mediasamarb.	4.121	0	0	0
	Institutioner	4.711	4.711	4.711	4.711
1-2228-3	NORDICOM	1.548	1.548	1.548	1.548
1-2229-3	Nordisk Journalistcenter (NJC)	3.163	3.163	3.163	3.163

		Budget 2001	Budget 2002	Budget overslag 2003	Budget - overslag 2004
	Konstområdet	34.374	34.174	34.174	34.174
	Projektmedel och generella stödordningar	18.018	17.818	17.818	17.818
1-2230-2	Nordisk litteratur och bibliotekskommitté (Nordbok)	7.062	7.262	7.262	7.262
1-2231-1	Sleipnir	2.558	2.558	2.558	2.558
1-2239-2	Den nordiska kulturarv	1.536	1.136	1.136	1.136
1-2244-1	Särskilda aktiviteter på konstområdet	0	0	0	0
1-2246-2	Skandinavisk förenings Konstnärskollegium i Rom	792	792	792	792
1-2256-3	Nordisk Musikkommitté (Nomus)	6.070	6.070	6.070	6.070
	Institutioner	16.356	16.356	16.356	16.356
1-2255-3	Teater och Dans i Norden	6.690	6.690	6.690	6.690
1-2257-3	Nordiskt Kunstnercentrum (Dalsåsen)	1.472	1.472	1.472	1.472
1-2258-3	Nordiskt Institut för Samtidskonst	8.194	8.194	8.194	8.194
	Nordiska kulturhus (institutioner)	23.088	23.158	23.158	23.158
1-2270-3	Nordens hus i Reykjavik	6.602	6.602	6.602	6.602
1-2272-3	Nordens hus på Färöarna	9.569	9.569	9.569	9.569
1-2274-3	Nordens institut på Åland	1.620	1.690	1.690	1.690
1-2277-3	Nordens institut på Grönland (NAPA)	4.231	4.231	4.231	4.231
1-2279-2	Vedlikehold kulturhusene	1.066	1.066	1.066	1.066
	Andra kultursatsningar	11.526	11.526	11.526	11.526
	Projektmedel och generella stödordningar	11.526	11.526	11.526	11.526
1-2234-2	Samisk samarbeid	3.901	3.901	3.901	3.901
1-2296-2	Nordiska kulturprojekt i utlandet	6.657	6.657	6.657	6.657
1-2298-2	Indsatser mod fremmedfjentlighed	0	0	0	0
1-2299-2	Sessionsländernas kulturprogram	0	0	0	0
1-2545-1	Norden-undervisning i utlandet	968	968	968	968

		Budget 2001	Budget 2002	Budget overslag 2003	Budget - overslag 2004
Utbildning och forskning samt IT					
Uddannelse, forskning og IT i alt		195.485	193.397	192.752	187.142
Utdanning og forskning samlet		194.954	193.066	192.421	186.811
	Generelle utdannings- og forskningsinnsatser	1.981	1.981	1.981	1.981
1-2505-2	Dispositionsmedel - Utbildning och forskning	1.981	1.981	1.981	1.981
	Utbildningssamarbete	92.499	88.201	88.201	88.201
	Skolsamarbete	21.885	20.714	20.714	20.714
	Projektmedel och generella stödordningar	21.885	20.714	20.714	20.714
1-2510-1	Nordiskt skolsamarbete (NSS)	5.428	3.757	3.757	3.757
1-2512-1	NORDPLUS- junior	9.382	9.582	9.582	9.582
1-2514-1	Elevudveksling Vestnorden	1.708	1.708	1.708	1.708
1-2516-1	Nordplus mini	5.367	5.667	5.667	5.667
	Folkeopplysning og voksenopplæring	17.131	17.131	17.131	17.131
	Projektmedel och generella stödordningar	10.524	10.524	10.524	10.524
1-2520-2	Styr.gruppen for folkeoppl. og voksenopplæring	2.912	2.912	2.912	2.912
1-2522-1	Støtteordning for nordisk folkeoppl. og voksenopplæring	7.612	7.612	7.612	7.612
	Institutioner	6.607	6.607	6.607	6.607
1-2524-3	Nordens Folkliga Akademi (NFA)	6.607	6.607	6.607	6.607
	Högre utbildning	34.104	34.104	34.104	34.104
	Projektmedel och generella stödordningar	*34.104*	*34.104*	*34.104*	*34.104*
1-2530-2	Ledn.gruppen för högre utbildning-HÖGUT	1.066	2.500	2.500	2.500
1-2532-1	NORDPLUS	31.972	30.538	30.538	30.538
1-2534-2	Bidrag till Nordisk Sommaruniversitet (NSU)	1.066	1.066	1.066	1.066
	Språkligt samarbete	15.252	15.252	15.252	15.252
	Projektmedel och generella stödordningar	10.222	10.222	10.222	10.222
1-2540-2	Stöd till nordiska språknämnder	1.941	1.941	1.941	1.941
1-2542-2	Nordiska kurser i språk och litteratur (NORDKURS)	1.995	1.995	1.995	1.995
1-2543-1	Språkligt samarbete i Norden (NORDMÅL)	6.286	6.286	6.286	6.286
	Institutioner	5.030	5.030	5.030	5.030
1-2548-3	Nordens institut i Finland	5.030	5.030	5.030	5.030

		Budget 2001	Budget 2002	Budget overslag 2003	Budget - overslag 2004
	Generella program – alla nivåer IT	4.127	1.000	1.000	1.000
1-2550-2	Ministerrådets (MR-U) IT-policygrupp	521	521	521	521
1-2552-2	Informasjonsteknologi og datapedagogikk i undervisningen	3.127	0	0	0
1-2554-2	Udviklingsprojektet NORDUnet2	479	479	479	479
	Forskningssamarbete	100.474	102.884	102.239	96.629
	Projektmedel och generella stödordningar	17.493	20.903	20.258	14.648
1-3110-2	Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR)	778	2.278	2.278	2.278
1-3111-2	Nordisk spidsforskningenheder, pilotprosjekt	0	3.000	3.000	3.000
1-3120-2	Forskningsprogrammet Norden och Europa	0	0	0	0
1-3125-2	Nordisk netværk for folkloristik	1.090	0	0	0
1-3130-2	Nordisk arktisk forskningsprogram	6.255	6.255	5.610	0
1-3131-2	Nordisk forskningsprogram om køn och våld	3.649	3.649	3.649	3.649
1-3132-2	Nordisk forskningsprogram om språkteknologi	4.875	4.875	4.875	4.875
1-3135-2	Implementering av forskningsstrategi	0	0	0	0
1-3140-2	Nordisk komitè for Bioetikk	846	846	846	846
	Institutioner	82.981	81.981	81.981	81.981
1-3115-3	Nordisk forskerutdanningsakademi (NorFA)	35.965	34.965	34.965	34.965
1-3180-3	Nordisk Institut for Teoretisk Fysik (NORDITA)	18.119	18.119	18.119	18.119
1-3181-3	Nordiska Institutet for Sjörett (NIfS)	2.644	2.644	2.644	2.644
1-3182-3	Nordisk Institutt for Asiastudier (NIAS)	6.779	6.779	6.779	6.779
1-3183-3	Nord. samarbetsorgan för vetenskaplig information	5.267	5.267	5.267	5.267
1-3184-3	Nordisk vulkanologisk institut (NORDVULK)	7.923	7.923	7.923	7.923
1-3185-3	Nordisk Samisk Institutt (NSI)	6.284	6.284	6.284	6.284
	IT-ministerråd	531	331	331	331
1-3410-2	**Prosjektmidler-IT-samarbete**	531	331	331	331

		Budget 2001	Budget 2002	Budget overslag 2003	Budget - overslag 2004
Miljø-, resourcepolitik og nærområderna					
Miljø-, resourcepolitik og nærområderne		189.426	187.335	188.835	190.335
	Ikke budgetteret indenfor budgetrammen			-1.500	-3.000
	I alt	189.426	187.335	187.335	187.335
	Nærområderne	81.502	81.002	82.502	84.002
2-0810-3	Informations- och kontaktverksamhet	11.988	12.488	12.488	12.488
2-5280-3	Nordiska Projektexportfonden (Nopef)	11.282	15.500	17.000	18.500
2-0820-1	Stipendieprogrammet for Baltikum og Russland	15.741	15.241	15.241	15.241
2-0815-2	Nya nærområde-initiativ	1.042	0	0	0
	Projektmedel	41.449	37.773	37.773	37.773
2-0830-2	Demokrati och medborgarpolitik	14.991	14.991	14.991	14.991
2-0840-2	Kulturförmedling	4.497	3.997	3.997	3.997
2-0850-2	Marknadsekonomi	8.528	5.528	5.528	5.528
2-0860-2	Bärkraftig resurshushållning	10.739	10.239	10.239	10.239
2-0870-2	Arktiskt samarbete	2.694	3.018	3.018	3.018
	Energi	6.285	6.000	6.000	6.000
2-3210-2	Projektmedel - Energi	5.212	5.000	5.000	5.000
2-3220-2	Nordiska Energiforskningsprogramm	1.073	1.000	1.000	1.000
	Miljö	38.200	37.615	37.615	37.615
2-3310-2	Projektmedel - Miljø	32.762	32.177	32.177	32.177
2-3320-2	Mjukgöringsfacilitet	5.438	5.438	5.438	5.438
2-3330-2	Nordisk resurseffektivisering, Faktor 4/10	0	0	0	0
2-3340-2	Miljökvalitetsmål	0	0	0	0
	Ekonomi och finanspolitik	1.553	1.504	1.504	1.504
2-5210-2	Projektmedel – Ekonomi och finanspolitik	1.553	1.504	1.504	1.504
	Regionalpolitik	29.379	29.379	29.379	29.379
2-6110-2	Projektmedel - Regionalpolitik	18.903	18.903	18.903	18.903
	Institutioner	10.476	10.476	10.476	10.476
2-6180-3	Nordisk Center för regional utveckling och planering (NORDREGIO)	10.476	10.476	10.476	10.476
	Transport	1.022	1.000	1.000	1.000
2-6210-2	Projektmedel – Transport	1.022	1.000	1.000	1.000

		Budget 2001	Budget 2002	Budget overslag 2003	Budget - overslag 2004
	Jord- och skogsbruk	24.138	23.713	23.713	23.713
	Projektmedel	15.328	14.903	14.903	14.903
2-6510-2	Prosjektmedel- Jord- och skogsbruk	4.698	4.273	4.273	4.273
2-6520-2	Nordiskt kontaktorgan för jordbruksforskning (NKJ)	1.066	1.066	1.066	1.066
2-6530-2	Nordisk handlingsplan om livsmedelssäkerhet	1.042	1.042	1.042	1.042
2-6540-2	Nordisk genbank för husdjur	3.066	3.066	3.066	3.066
2-6581-2	Samnordisk skogsforskning (SNS)	5.456	5.456	5.456	5.456
	Institutioner	*8.810*	*8.810*	*8.810*	*8.810*
2-6580-3	Nordiska Genbanken (NGB)	8.810	8.810	8.810	8.810
	Fiskeri	7.347	7.122	7.122	7.122
2-6610-2	Projektmedel - Fiskeri	7.347	7.122	7.122	7.122
Vælfærds- og erhvervspolitik					
Vælfærds- og erhvervspolitik		145.292	145.442	146.229	147.229
	Ikke budgetteret indenf. rammen			-787	-1.787
	I alt	145.292	145.442	145.442	145.442
	Arbetsmarknad och –miljö	12.851	12.551	12.551	12.551
	Projektmedel	10.200	9.900	9.900	9.900
3-4110-2	Prosjektmedel – Arbetsmarknad och miljø	6.197	6.197	6.197	6.197
3-4120-2	Nordjobb	2.777	2.477	2.477	2.477
3-4130-2	Informationsprojektet	1.226	1.226	1.226	1.226
	Institutioner	2.651	2.651	2.651	2.651
3-4180-3	Institut för vidareutbildning inom arbetsmiljö (NIVA)	2.651	2.651	2.651	2.651
	Social- och hälsovård	35.804	35.704	35.704	35.704
	Projektmedel	4.904	5.104	5.104	5.104
3-4310-2	Projektmedel – Social- och hälsovårdspolitik	3.966	4.166	4.166	4.166
3-4320-2	Nordiska Handikappolitiska Rådet	938	938	938	938
	Institutioner	30.900	30.600	30.600	30.600
3-4380-3	Nordiska Läkemedelsnämnden	3.171	3.171	3.171	3.171
3-4382-3	Institutt for odontologisk materialprøvning (NIOM)	8.924	8.924	8.924	8.924
3-4383-3	Nord. nämnden för alkohol- och drogforsk. (NAD)	2.579	2.579	2.579	2.579
3-4384-3	Nord. samarbetsorgan för handikappfrågor (NSH)	7.971	7.671	7.671	7.671
3-4385-3	Uddannelsescenter for døvblindepersonale (NUD)	6.857	6.857	6.857	6.857
3-4386-3	Nord. utbild.program social ser.	1.398	1.398	1.398	1.398

		Budget 2001	Budget 2002	Budget overslag 2003	Budget - overslag 2004
	Jämställdhet	7.674	7.774	7.774	7.774
3-4410-2	Projektmedel - Jämställdhet	2.795	2.895	2.895	2.895
	Institutioner	4.879	4.879	4.879	4.879
3-4480-3	Nordiskt institutt for kvinde og kønsforsk. (NIKK)	4.879	4.879	4.879	4.879
	Narkotikasamarbejde	1.161	1.161	1.161	1.161
3-4510-2	Projektmedel – Narkotika-samarbejde	1.161	1.161	1.161	1.161
	Välfärdsinitiativ	4.063	5.213	6.000	7.000
3-4610-2	Projektmedel - Välfärdsinititiv	0	0	0	0
3-4620-2	Välfärdsforskning	4.063	5.213	6.000	7.000
	Näring	67.775	67.675	67.675	67.675
3-5110-2	Projektmedel - Näring	1.042	1.342	1.342	1.342
3-5120-2	IT-samarbete mellan små och medelstora företag	0	0	0	0
	Institutioner	66.733	66.333	66.333	66.333
3-5180-3	Nordisk Industrifond	55.082	54.882	54.882	54.882
3-5181-3	Nordtest	11.651	11.451	11.451	11.451
	Bygg- og bolig	852	752	752	752
3-5310-2	Projektmedel – Bygg och Bolig	852	752	752	752
	Konsument	8.688	8.288	8.288	8.288
3-6710-2	Projektmedel – Konsument	6.512	6.112	6.112	6.112
3-6720-2	SVANEN – Nordisk mi-jömärkning	2.176	2.176	2.176	2.176
	Levnedsmidler	5.325	5.325	5.325	5.325
3-6810-2	Projektmedel – Levnedsmidler	5.325	5.325	5.325	5.325
	Lagstiftning	1.099	999	999	999
3-7110-2	Projektmedel – Lagstiftning	1.099	999	999	999

		Budget 2001	Budget 2002	Budget overslag 2003	Budget - overslag 2004
Øvrig virksomhed					
Øvrig virskomhed i alt		97.212	103.391	103.391	98.791
	Ikke budgetteret indenfor budgetrammen			0	4.600
	I alt	97.212	103.391	103.391	103.391
4-0180-3	Ministerrådets sekretariat (NMRS)	61.096	61.096	61.096	61.096
4-0410-2	Föreningarna Nordens Förbund	2.821	2.821	2.821	2.821
4-0425-2	Bidrag för Västnorden	2.559	2.559	2.559	2.559
4-0430-2	Nordiskt statistiskt samarbete	1.597	1.620	1.620	1.620
4-0435-2	Generalsekreterarens disponeringsreserv	576	553	553	553
4-0445-2	Ministerrådets strategiske initiativer	4.616	10.000	10.000	10.000
4-0450-2	Stöd till frivillig sektorn	953	953	953	953
4-0460-2	Holdbart Norden	4.088	4.088	4.088	4.088
4-0461-2	Nordisk Sikkerhetspolitisk Forskningsprogram	1.533	1.533	1.533	1.533
4-0462-2	Nordiskt forskningsprogram om Oceanografi	2.555	2.555	2.555	2.555
4-1010-2	Informationsverksamhet	3.596	3.596	3.596	3.596
4-1020-2	Informationsverksamhet utanför Norden	1.022	921	921	921
4-1025-2	Norden i Fokus (info.vinduene)	4.701	4.600	4.600	0
4-1030-2	Hallo Norden	1.022	3.000	3.000	3.000
4-1040-2	Översättning och tolkning	1.022	1.022	1.022	1.022
4-1050-2	Tjänstemannautbyte	2.091	2.000	2.000	2.000
4-8030-2	Publikationsverksamheten	1.364	474	474	474

Kontrolkomiteens betænkning

om Rigsrevisionens beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed 2000

(Revisionsberetningen, se s. 994)

1. Kontrolkomiteens forslag

Til Kontrolkomiteens opgaver hører at granske revisionsberetningen om Nordisk Ministerråd virksomhed og at forelægge denne for plenarforsamlingen.

Kontrolkomiteen foreslår med henvisning til det nedenfor anførte

at Nordisk Råd med hensyntagen til Kontrolkomiteens motiveringer tager revisions-beretningen om Nordisk Ministerråds virksomhed år 2000 til efterretning.

2. Gennemgang af revisionsberetningen

Rigsrevisionens konklusion

Rigsrevisionen har revideret Nordisk Ministerråds regnskab for 2000 og er af den opfattelse at årsregnskabet er aflagt i overensstemmelse med gældende regler, og at regnskabet giver et retvisende billede af Nordisk Ministerråds resultat og økonomiske stilling.

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Betingelser for revisionsberetningen (afsnit I)

I overensstemmelse med de internordiske revisionsregler udføres revisionen af Nordisk Ministerråds institutioner, projekter m.m. af de respektive landes statslige revisionsmyndigheder og i overensstemmelse med gældende regler i domicillandet. I praksis udføres revisionen dog i en vis udstrækning af private revisorer. Institutioner og projekter udenfor de nordiske lande, f.eks. de nordiske informationskontorer, revideres af Rigsrevisionen.

Rigsrevisionen har endvidere kontrolleret, at regnskaberne er retvisende, at de er udarbejdet i overensstemmelse med Nordisk Ministerråds reglement og at Nordisk Ministerråd har givet de oplysninger som var nødvendige for at bedømme forvaltningen af Nordisk Ministerråds budget.

Rigsrevisionens konkluderer, at årsregnskabet er aflagt i overensstemmelse med gældende regler, og at regnskabet giver et retvisende billede af Nordisk Ministerråds resultat for 2000 og økonomiske stilling pr. 31. december 2000.

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Økonomistyring og regnskabsprincip (afsnit II)

Nordisk Ministerråds institutioner har i løbet af 2000 implementeret ændrede normalvedtægter for de fællesnordiske institutioner, og skal fremover udarbejde forretningsorden og instruks for bestyrelsen på baggrund af normalforretningsorden for bestyrelse og normalinstruks for bestyrelsen, dette er sket på opfordring af Rigsrevisionen.

På baggrund af "Budgetanalyse 2000 – det nordiske budget" er der udarbejdet ministerrådsforslag, som behandles på Nordisk Råds session i oktober 2001. Nordisk Ministerråds institutioner har i 2000 modtaget en institutionshåndbog med instrukser for økonomistyring.

Rigsrevisionen finder, at disse reformer af det nordiske budget og regnskab er vigtige og at de vil effektivisere arbejdet.

Pr. 1. januar 2001 trådte et nyt økonomireglement for Nordisk Ministerråd i kraft (med en overgangsperiode på et år), som betyder at regnskabet fremover vil være baseret på et modificeret omkostningsprincip, at revisorerne skal have direkte adgang til at kontrollere institutionerne og at institutionerne trinvis vil gå over til ensartede regnskabsprincipper.

Regnskab (afsnit III og IV)

I afsnit II i revisionsberetningen gennemgås Nordisk Ministerråds regnskab for 2000. Regnskabet viser et overskud på 6,3 MDKK i forhold til budgettet. Samarbejdsministrene har godkendt regnskaberne. I overensstemmelse med Ministerrådets økonomireglement er overskuddet tilbagebetalt til landene i 2001.

Ministerrådets indtægter udgøres af de nordiske landes bidrag, intern afgift af løn, renteindtægter og andre indtægter. De samlede indtægter var i 2000 budgettet til 741,5 MDKK, de faktiske indtægter var på 748,7 MDKK. Afvigelsen skyldes væsentligt større renteindtægter og noget større intern afgift og andre indtægter. Bidraget fra de nordiske lande ligger fast.

Nordisk Ministerråds regnskabsprincip betyder, at de budgetterede indtægter er lig de budgetterede udgifter. De faktiske udgifter udgjorde 742,4 MDKK, 0,9 MDKK mere end budgetteret.

Af balanceoversigten ses at den største del af aktiverne, nemlig 212,2 MDKK udgøres af de likvide midler, denne post er så stor da Nordisk Ministerråd i 2000 har modtaget bidrag fra de nordiske lande til brug for projekter i 2001. I 2000 overføres således 202,3 MDKK til 2001.

Iagttagelser om Nordisk Ministerråds virksomhed i 2000

Rigsrevisionens beretning indeholder i lighed med tidligere år omtale af en række elementer i Nordisk Ministerråds virksomhed:

Vedrørende *Samarbejdsaftalen med Nordisk Råd (afsnit V)* har Rigsrevisionen intet at bemærke.

Informationsafdelingen (afsnit VI) havde et samlet budget på 12,6 MDKK. I 2000 viste der sig et underskud på 315.000 DKK, som blev dækket af et overskud fra tidligere år.

Nordisk Ministerråds publikationsvirksomhed (afsnit VII) drives som en selvstændig resultatenhed, som i 2000 fik 1,5 MDKK (fra Nordisk Råd 0,2 og fra Nordisk Ministerråd 1,3) til dækning af lønudgifter. Endvidere havde enheden indtægter på 5,1 MDKK. Udgifterne var på 6,0 MDKK, hvilket giver et overskud på 0,6 MDKK. Enheden overfører disse til reserverne, som derefter udgør 3,8 MDKK.

Nordisk Ministerråds informationskontorer i Baltikum og Nordvest-Rusland og Nordisk Ministerråds projekter i nærområderne (afsnit VIII) havde i 2000 til drift og projekter en samlet ramme på 73,3 MDKK (66,7 MDKK fra budget 2000 samt 6,6 MDKK overført fra tidligere år). Disse midler blev fordelt med 13,7 til informationskontorerne og 59,6 MDKK til projekter (heraf 40,2 MDKK til nærområdeaktiviteter styret af sektorerne). Der blev af midlerne overført 6,1 MDKK til 2001.

Rigsrevisionen har tidligere udtalt kritik af informationskontorernes regnskaber. I 1999 besøgte Rigsrevisionen kontorerne i Tallinn og Sct. Petersburg og konstaterede væsentlige forbedringer. Igen i 2000 har Rigsrevisionen besøgt informationskontoret i Sct. Petersburg og konsta-

terede denne gang, at der er sket administrative forbedringer, særligt nævnes at der nu er indgået samarbejdsaftaler med de enkelte ansatte. Forbedringer er dog stadig mulige, Nordisk Ministerråds sekretariat vil indgå i en dialog med Rigsrevisionen om, hvordan dette kan ske.

Rigsrevisionen har anbefalet en ændring af bogføring ved udbetaling af projekter. Rigsrevisionen vil følge udviklingen.

Kontrolkomiteen bifalder, at Nordisk Ministerråds sekretariat har fået hold på den lange række af brister, som har været i forvaltningen af informationskontorerne i nærområderne.

Budgettet for *Nordisk Ministerråds projektvirksomhed, støtteordninger mv. (afsnit IX)* er på 578,2 MDKK, inkl. 193,4 MDKK som er bevilget til projekter, men ikke udbetalt og således overført fra tidligere år. I 2000 udbetales 386,6 MDKK og 191,6 MDKK blev overført til 2001. De enkelte projekter m.m. revideres af Rigsrevisionen i de lande de er henlagt til. Der har ikke været bemærkninger fra disse.

Revisionen af *Nordisk Ministerråds institutioner* foretages ligeledes af rigsrevisionerne i de lande, hvor institutionerne er placeret. I hoslagte revisionsberetning er 9 udvalgte er særligt behandlet. Den samlede drift var i 2000 på 275,3 MDKK for 34 institutioner. Revisionen har vist, at flere nordiske organer har problemer med at aflægge et korrekt regnskab efter konkantprincippet.

Flere institutioner (2 i Danmark, 3 i Finland og 2 i Norge) har fået revisionspåtegninger med forbehold.

For Nordisk Uddannelsescenter for Døvblindepersonale (NUD), Danmark, skyldes påtegningen at det ikke har været muligt at foretage afstemning af lønninger (dette løses pr. 1. januar 2001, hvor NUD selv overtager lønadministrationen). Samme problem gælder for Nordisk Institut for Asienstudier (NIAS), Danmark. I Finland har problemet for alle været manglende periodisering af gældsposter samt manglende specifikation af statusposter.

3. Kontrolkomiteens bemærkninger

Kontrolkomiteen behandler hermed den 6. revisionsberetning om Nordisk Ministerråds virksomhed efter sin etablering i 1996, og kan konstatere, at den tidligere berettigede kritik er rettet fra Nordisk Ministerråds side. Et betydeligt arbejde er gennemført, bl.a. for at gennemføre normalvedtægter for de fællesnordiske institutioner (institutionerne mangler at udarbejde forretningsorden og instruks for bestyrelsen på baggrund af normalforretningsorden for bestyrelse og normalinstruks for bestyrelsen) og Nordisk Ministerråds institutioner har i 2000 modtaget en institutionshåndbog med instrukser for økonomistyring.

Kontrolkomiteen konstaterer med tilfredshed, at der pr. 1. januar 2001 er trådt et nyt økonomireglement for Nordisk Ministerråd i kraft, baseret på et modificeret omkostningsprincip, hvilket betyder at institutionerne trinvis vil overgå til ensartede regnskabsprincipper, hvilket har været efterlyst i flere år.

Kontrolkomitéen ser frem til behandlingen af ministerrådsforslaget om "Budgetanalyse 2000 – det nordiske budget" på Nordisk Råds kommende session.

Kontrolkomiteen foreslår med henvisning til det nedenfor anførte

at Nordisk Råd med hensyntagen til Kontrolkomiteens motiveringer tager revisionsberetningen om Nordisk Ministerråds virksomhed år 2000 til efterretning.

Åbo, 25. september 2001

Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj) — *Eva Johansson (s), formand*
Erik Dalheim (A) — *Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)*

Beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed for 2000

Juni 2001

I. Indledning

1. I overensstemmelse med økonomireglementet for virksomheder finansieret over Nordisk Ministerråds budget afgiver Rigsrevisionen hermed revisionsberetning for regnskabsåret 2000 til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd.

Ifølge §22 i Nordisk Ministerråds økonomireglement skal der før 1. juli i året efter budgetåret afgives en samlet beretning om revisionen af den samlede virksomhed i henhold til bud-gettet.

2. I henhold til reglementets §21 revideres regnskaberne efter de gældende regler i de internordiske revisionsordninger.

3. Rigsrevisionens beretning for 2000 omfatter hele Nordisk Ministerråds budget og regnskab for 2000.

For Nordisk Kulturfond, der hører under Nordisk Ministerråds budget, udarbejder de beskikkede revisorer en særskilt beretning om revisionen af dette regnskab.

I henhold til revisionsreglementets § 4 varetages revisionen af Nordisk Ministerråds institutioner, støtteordninger, projekter mv. af de respektive landes statslige revisionsmyn-digheder på grundlag af de gældende bestemmelser i domicillandet. Revisionsmyndighederne har dog i et vist omfang delegeret revisionsopgaven til private revisorer. Institutioner, støtteordninger og projekter mv. uden for de nordiske lande revideres af Rigsrevisionen.

Rigsrevisionen har fra de statslige revisionsmyndigheder i de øvrige nordiske lande modtaget korte sammenfatninger af resultatet af årets revision af institutioner, projekter mv. Et sammendrag af disse bemærkninger er indarbejdet i denne beretning.

4. Revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed, herunder ministerrådssekretariatets administration, er foretaget som stedlig revision og har været tilrettelagt med henblik på at efterprøve, om regnskabet er udarbejdet i overensstemmelse med Nordisk Ministerråds økono-mireglement af 1. juli 1998 for virksomheder finansieret over Nordisk Ministerråds budget. Det er påset, at regnskabet er retvisende og giver de fornødne oplysninger til bedømmelse af sekretariatets forvaltning af ministerrådets budget.

5. Et udkast til beretningen har været fremsendt til Nordisk Ministerråds sekretariat, hvis bemærkninger i videst muligt omfang er blevet indarbejdet i beretningen. De øvrige nordiske rigsrevisioner har ligeledes haft et udkast til høring.

6. De 3 årlige revisionsberetninger om Nordisk Råd, Nordisk Ministerråd og Nordisk Kulturfond bliver ikke offentliggjort i forbindelse med fremsendelsen til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd, men er sammen med Nordisk Råds kontrolkomités betænkninger over revisionsberetningerne mv. fuldt tilgængelige for offentligheden, herunder pressen, på linje med andet materiale, der fremlægges på Nordisk Råds årlige, ordinære session, og bliver i øvrigt optrykt sammen med det øvrige sessionsmateriale.

7. Budgettet for 2000 blev på samarbejdsministrenes møde den 10. november 1999 fastsat til 741,5 MDKK. Budgettet var på dette tidspunkt ikke behandlet på sessionen, men blev senere godkendt uden ændringer.

Ud over denne bevilling havde Nordisk Ministerråd overførte projektmidler mv. fra tidligere år på i alt 200,4 MDKK, og der var således for 2000 budgetmidler for i alt 941,9 MDKK. Størstedelen af de overførte projektmidler var dog disponeret til konkrete formål, men endnu ikke udbetalt fra sekretariatet.

II. Økonomistyring og regnskabsprincip

8. Samarbejdsministrene vedtog på et møde i august 1999 et forslag til ændring af normalvedtægterne for de fællesnordiske institutioner. Ministerrådet har herudover udarbejdet forslag til normalforretningsorden for bestyrelsen og normalinstruktioner fra bestyrelsen til institutionslederen ved nordiske institutioner. Materialet blev udsendt til de enkelte institutioner.

Ved udgangen af 2000 var vedtægterne for alle institutioner godkendt af de respektive bestyrelser og embedsmandskomitéen. For den enkelte institution resterer fortsat et arbejde med at udarbejde en forretningsorden for bestyrelsen og en instruks fra bestyrelsen til institutions-lederen.

9. Det danske formandskab tog initiativ til en vurdering af, om det fællesnordiske budget var hensigtsmæssigt som politisk styringsværktøj og redskab til at fremme det nordiske samarbejde.

Generalsekretæren fik af samarbejdsministrene i december 1999 til opgave at udarbejde en rapport om forbedringsmuligheder i det fællesnordiske budgetsystem. Der blev lagt vægt på, at ændringsforslagene tilsigtede såvel en høj grad af nordisk målopfyldelse som en forenkling, herunder højere grad af gennemskuelighed og fleksibilitet. I maj 2000 fremkom rapporten: "Budgetanalyse 2000 – det nordiske budget".

Rapporten lægger bl.a. op til, at institutionerne fremover inddeles i 4 kategorier, hvis styring og budget tilrettelægges under hensyn til den enkelte kategoris overordnede formål og særpræg.

Derudover foreslås bl.a. en ændret likviditetsstyring, hvor en del af likviditetsbeholdningen vil komme til at ligge i landene i stedet for i Nordisk Ministerråd.

I maj 2001 vedtog samarbejdsministrene et ministerrådsforslag om budgetreformen. For-slaget blev sendt til Nordisk Råd.

10. Nordisk Ministerråds sekretariat har i 2000 udarbejdet en institutionshåndbog, som bl.a. giver retningslinjer og vejledning for institutionerne i økonomistyringen. Håndbogen er sendt ud til institutionerne i marts 2001.

11. Rigsrevisionen finder, at der som helhed er tale om vigtige reformer og reformprocesser, der må forventes at bidrage til at effektivisere Nordisk Ministerråds arbejde.

12. På foranledning af en nordisk ressourcegruppe med deltagere fra de 5 nordiske landes rigsrevisioner har Nordisk Ministerråds sekretariat udarbejdet et nyt økonomireglement. Heraf fremgår det bl.a.: At regnskabet skal være baseret på et modificeret omkostningsprincip (modified accrual accounting). At revisorerne skal have direkte adgang til at kontrollere institu-tioner og projekter uden forudgående aftale med Nordisk Ministerråds sekretariat. At institu-tionerne trinvis vil gå over til ensartede regnskabsprincipper.

Det nye økonomireglement blev godkendt på samarbejdsministrenes møde i marts 2001 og træder i kraft 1. januar 2001. Indtil 1. januar 2002 kan institutionerne dog bruge det hidtil anvendte regnskabsprincip.

Nordisk Ministerråd har udarbejdet forslag til proces og vejledning til institutionerne i forbindelse med ændringen af regnskabsprincip. Forslaget blev sendt til høring hos de nordiske rigsrevisioner i marts 2001. Ressourcegruppen havde nogle spørgsmål til Nordisk Ministerråds oplæg. Ressourcegruppen samledes i Danmark i juni 2001, hvor der blev holdt et møde med Nordisk Ministerråds sekretariat. På mødet blev bl.a. de nye regnskabsprincipper og udmøntningen heraf drøftet.

III. Nordisk Ministerråds regnskab for 2000

13. I det følgende omtales forskellige forhold i forbindelse med Nordisk Ministerråds regnskab for 2000 og revisionen heraf.

De anvendte regnskabsprincipper, der bl.a. er beskrevet i Nordisk Ministerråds økonomireglement, er baseret på kontantprincippet. I praksis anvendes et tillempet kontant-princip, hvilket medfører, at aktiver og passiver omfatter visse tilgodehavender og anlægs-aktiver samt nogen gæld. Ved udarbejdelsen er anvendt samme regnskabspraksis som sidste år.

Aktiver/passiver

14. Aktiver og passiver pr. 31. december 2000 kan specificeres således:

Aktiver/passiver	Mio. DKK	%
Aktiver:		
Likvide midler	212,2	92,8
Personalefordringer	0,8	0,3
Øvrige fordringer	10,5	4,6
Periodeafgrænsning	1,8	0,8
Materielle anlægsaktiver	2,3	1,0
Finansielle anlægsaktiver	1,1	0,5
I alt	228,7	100,0
Passiver:		
Leverandørgæld	15,5	6,8
Personaleforpligtigelse	0,1	0
Anden kortfristet gæld	2,2	1,0
Overførte midler til 2001	202,3	88,4
Egenkapital knyttet til de materielle anlægsaktiver	2,3	1,0
Resultat	6,3	2,8
I alt	228,7	100,0

Af oversigten ses, at de likvide midler udgør langt hovedparten af aktiverne, nemlig 212,2 MDKK eller ca. 93 %. Den relativt store likvide beholdning skyldes hovedsageligt, at Nordisk Ministerråd i 2000 har modtaget bidrag fra de nordiske lande til brug for projekter i 2001. Midlerne er for en stor dels vedkommende allerede disponeret til løbende projekter mv.

Passiverne består hovedsageligt af overførte midler til 2001, nemlig 202,3 MDKK, hvilket svarer til ca. 88% af de samlede passiver. Årets resultat er på 6,3 MDKK. Rigsrevisionen har kontrolleret, at beløbet er tilbagebetalt til landene i 2001.

15. De likvide midler er afstemt med kontoudskrifter fra pengeinstitutterne.

Under finansielle anlægsaktiver er opført 0,9 MDKK som huslejedepositum. Nordisk Ministerråds sekretariat har ikke over for Rigsrevisionen kunnet fremskaffe dokumentation for beløbet. Det er dermed ikke sandsynliggjort, om der er tale om penge, som Nordisk Ministerråd har til gode, eller om der er tale om et beløb, som burde have været udgiftsført. Nordisk Ministerråds sekretariat har oplyst, at man er ved at undersøge baggrunden for kontering af huslejedeponeringen på 0,9 MDKK.

Revisionen af aktiver og passiver har givet Rigsrevisionen anledning til følgende anbefalinger:

- Frister vedrørende betaling af leverandører bør overholdes.
- Mellemregningen med Nordisk Råd bør løbende udlignes.
- Kvaliteten af de af Nordisk Ministerråd udarbejde afstemninger og specifikationer bør forbedres.

Indtægter

16. Ministerrådets budgetterede og faktiske indtægter i 2000 kan specificeres således:

	Budgetterede indtægter	Faktiske indtægter	Afvigelse
	----- Mio. DKK -----		
De nordiske landes bidrag	726,7	726,7	-
Intern afgift af løn	7,0	8,7	1,7
Renteindtægter	7,0	12,2	5,2
Andre indtægter	0,8	1,1	0,3
I alt	741,5	748,7	7,2

Regnskabet for 2000 viser samlede indtægter på 748,7 MDKK. I forhold til budgettet er der en merindtægt på 7,2 MDKK, som kan specificeres på intern afgift af løn (1,7 MDKK), renteindtægter (5,2 MDKK) og andre indtægter (0,3 MDKK).

Hovedparten af indtægterne kommer fra de nordiske landes bidrag. Herudover er der kun mindre indtægter vedrørende intern afgift af løn, renteindtægter samt andre indtægter.

17. De nordiske landes budgetbidrag beregnes ud fra det enkelte lands andel af den samlede nordiske bruttonationalindkomst til faktorpriser for de 2 seneste opgjorte år ved brug af valutakurser for de samme 2 år. I beregningen af landenes budgetbidrag for 2000 er anvendt bruttonationalindkomsterne for 1996 og 1997.

Rigsrevisionen har kontrolleret, at landenes bidrag til Nordisk Ministerråd svarer til den fordeling, som blev besluttet på Præsidiets møde den 27. september 1999.

Rigsrevisionen har ikke kunnet gennemgå det underliggende materiale for udregningen af fordelingsnøglen, da materialet er bortkommet i Nordisk Ministerråds sekretariat.

18. Ved indbetalingen til Nordisk Ministerråd korrigeres det enkelte lands andel af den samlede nordiske bruttonationalindkomst for landets træk på de andre nordiske landes højere uddannelsessystem.

Rigsrevisionen har gennemgået materialet vedrørende udregning af det enkelte lands træk på de andre nordiske landes højere uddannelsessystem. Gennemgangen har ikke givet anledning til bemærkninger.

19. Rigsrevisionen har ved gennemgang af løn kontrolleret afstemningen for intern afgift af løn mellem lønbogholderisystemet og regnskabet. Gennemgangen har ikke givet anledning til bemærkninger.

Renter er afstemt til årsopgørelser fra pengeinstitutter.

Udgifter

20. Ministerrådets budgetterede udgifter i 2000 var i alt 741,5 MDKK. Ministerrådet har ret til at disponere over det årlige budget i budgetåret og de efterfølgende 2 regnskabsår. Ikke udbetalte budgetmidler overføres til kommende år. De fleste af disse midler er disponerede, dvs. man har taget stilling til, hvad midlerne skal anvendes til.

21. Udgifterne til institutioner og de samlede projekter fastlægges på budgettidspunktet. De faktiske udgifter svarer normalt til de budgetterede udgifter.

De budgetterede udgifter er normalt i overensstemmelse med de budgetterede indtægter.

Nordisk Ministerråds sekretariat har i 2000, ud over de budgetterede udgifter på 741,5 MDKK, haft andre udgifter på i alt 871 TDKK, som består af kursdifference 553 TDKK, afskrivninger 288 TDKK og renteudgifter 30 TDKK.

22. De faktiske udgifter på i alt 742,4 MDKK i 2000 kan specificeres således:

	Mio. DKK	%
Drift af Nordisk Ministerråds sekretariat	56,4	7,6
Nordisk Ministerråds informations- og publikationsvirksomhed mv.	8,3	1,1
Nordisk Ministerråds informationskontorer i Baltikum og Nordvest-Rusland	11,7	1,6
Nordisk Ministerråds projektvirksomhed mv., herunder Nordisk Kulturfond	389,5	52,5
Nordisk Ministerråds institutioner mv.	275,6	37,1
Udgifter svarende til budgettet for 2000	**741,5**	**99,9**
Andre udgifter	0,9	0,1
I alt udgifter	**742,4**	**100,0**

Af oversigten ses, at ca. 53% af udgifterne vedrører projektvirksomhed mv. inkl. Nordisk Kulturfond, mens udgifterne til Nordisk Ministerråds 34 institutioner udgør ca. 37% af de samlede udgifter. Resten, ca. 10%, vedrører aktiviteter, der mere eller mindre er knyttet til virksomheden af Nordisk Ministerråds sekretariat.

IV. Nordisk Ministerråds sekretariat

23. Sekretariatets budget omfatter driftsbevillinger på 56,4 MDKK, 3,5 MDKK til den fælles informationsafdeling, en indtægt på 3,1 MDKK, som hovedsagelig består af Nordisk Råds sekretariats andel af udgifterne til den fælles administration og overførsel fra 1999 på 3,5 MDKK. Herefter er der i alt 66,5 MDKK til disposition.

I 2000 var de faktiske udgifter 62,4 MDKK, så der blev 4,1 MDKK til rest til overførsel til 2001.

24. De faktiske udgifter i 2000 kan specificeres således:

Nordisk Ministerråds sekretariats udgifter	Mio. DKK	%
Lønudgifter	38,2	61,2
Lokaleudgifter	8,4	13,5
Kontorudgifter	4,0	6,4
Edb-udgifter	2,2	3,5
Mødeservice, kantine mv.	0,8	1,3
Rejseudgifter	3,8	6,1
Udgifter til udviklingsarbejde mv.	1,5	2,4
Overført til informationsafdelingen	3,5	5,6
I alt	**62,4**	**100,0**

Af oversigten ses, at lønudgifterne udgør ca. 61% af driftsudgifterne. Herudover er den væsentligste post udgifterne til lokaler, der udgør ca. 14%.

Rigsrevisionen har stikprøvevis revideret udgifter fra diverse udgiftskonti. Revisionen har ikke givet anledning til bemærkninger.

Rigsrevisionen har ved gennemgang af løn kontrolleret afstemningen mellem lønbogholderisystemet og regnskabet. Gennemgangen har ikke givet anledning til bemærkninger.

V. Samarbejdsaftale med Nordisk Råd

25. Nordisk Ministerråds sekretariat og Nordisk Råds sekretariat har indgået en samarbejdsaftale om en række tjenesteydelser, som Nordisk Ministerråds sekretariat stiller til rådighed for Nordisk Råds sekretariat. Det drejer sig bl.a. om løn- og personaleadministration, regnskabsopgaver, databehandling, lokaler, kantinedrift og reception.

Betalingen beregnes på grundlag af de budgetterede fællesudgifter, og der benyttes en fordelingsnøgle, der bygger på forholdet mellem antallet af ansatte i sekretariaterne. I 2000 udgjorde Nordisk Ministerråds andel 11,9 MDKK, mens Nordisk Råds andel udgjorde 2,7 MDKK.

Rigsrevisionen har gennemgået beregningen af Nordisk Ministerråds andel af fællesudgifter.

VI. Informationsafdelingen

26. Informationsafdelingen har i 2000 fået 3,5 MDKK fra Nordisk Ministerråds sekretariat, 3,5 MDKK fra Nordisk Ministerråds budget og 5,6 MDKK fra Nordisk Råd.

Informationsafdelingen havde i 2000 et underskud på 315 TDKK. Overskuddet fra tidligere år var på 319 TDKK, og der overføres således 4 TDKK til kommende år.

VII. Nordisk Ministerråds publikationsvirksomhed

27. Virksomheden er en selvstændig resultatenhed inden for sekretariatets informationsafdeling. Publikationsvirksomheden har i 2000 fået en bevilling på 1,3 MDKK fra ministerrådsbudgettet til dækning af lønudgifter mv. Tilskuddet fra Nordisk Råd var på 0,2 MDKK.

Ud over overførslerne fra Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd var der indtægter fra salg af publikationer på ca. 1,4 MDKK og intern fakturering på ca. 3,7 MDKK.

Publikationsvirksomheden havde således i 2000 indtægter på i alt 6,6 MDKK.

Udgifterne blev på 6,0 MDKK i 2000, hvoraf publikationsudgifterne beløb sig til 4,0 MDKK, personaleudgifter til 1,6 MDKK og øvrige udgifter til 0,4 MDKK.

For 2000 var der et overskud på 0,6 MDKK.

Publikationsvirksomheden har ultimo 2000 reserver på 3,8 MDKK, som overføres til 2001. Reserven (egenkapitalen) består af resultatet fra 2000 på 0,6 MDKK og overførsler fra tidligere år på 3,2 MDKK.

VIII. Nordisk Ministerråds informationskontorer i Baltikum og Nordvest-Rusland

28. I 2000 var der afsat en bevillingsramme på 66,7 MDKK til Nordens nærområder. De nordiske informationskontorer i Estland, Letland, Litauen og Nordvest-Rusland fik bevillinger på 11,7 MDKK til driften, mens der blev bevilget 55,0 MDKK til projekter i nærområdet.

Med tillæg af en overførsel fra 1999 på 0,5 MDKK til informationskontorerne og 6,1 MDKK til projekter var der i alt 73,3 MDKK til disposition i 2000.

Ministerrådssekretariatet, som styrer og følger op på de enkelte aktiviteters gennemførelse, overflyttede i 2000 40,2 MDKK af projektmidlerne til andre sektorer, mens yderligere 1,8 MDKK blev tilført informationskontorerne. Der var herefter 34,9 MDKK til disposition.

I 2000 er der udbetalt 13,1 MDKK til informationskontorerne, mens projekter i nærområderne beløb sig til 15,7 MDKK. Der resterede således 0,9 MDKK vedrørende informationskontorerne og 5,2 MDKK vedrørende projekterne, som blev overført til 2001.

29. I august 2000 aflagde Rigsrevisionen besøg ved informationskontoret i St. Petersborg. Rigsrevisionen konstaterede, at der var sket forbedringer af de administrative forhold. For de ansatte på informationskontoret er der nu indgået en ansættelsesaftale mellem den enkelte ansatte og Nordisk Ministerråd.

De administrative forhold og forretningsgange kan dog stadig forbedres, fx bør regnskabsinstruksen ajourføres.

Nordisk Ministerråds sekretariat har oplyst, at regnskabsinstruksen vil blive ændret, så den opfylder Rigsrevisionens anbefalinger. Nordisk Ministerråds sekretariat har derudover oplyst, at

man er interesseret i at drøfte med Rigsrevisionen, hvordan forholdene kan blive yderligere forbedret på informationskontoret.

Rigsrevisionen fik i forbindelse med revisionen i 2000 oplyst, at Nordisk Ministerråd i februar 2000 blev optaget på det russiske Kulturministeriums liste over velgørenhedsorganisationer mv., som uddeler tilskud til den russiske kultur. Dette betyder, at personer, som modtager kulturstipendier, fritages for indkomstskat af stipendiet.

Nordisk Ministerråds sekretariat har i skrivelse den 16. maj 2001 til Rigsrevisionen oplyst, at Nordisk Ministerråd pr. 5. marts 2001 tillige er optaget på den russiske regerings liste over internationale og udenlandske organisationer, som uddeler tilskud til videnskab, uddannelse, kunst og kultur. Stipendiemodtagerne er fritaget for indkomstskat af stipendierne.

Rigsrevisionen vil fortsat følge udviklingen ved informationskontoret i St. Petersborg samt de øvrige informationskontorer.

30. Rigsrevisionen har over for Nordisk Ministerråds sekretariat anbefalet, at sekretariatet tilrettelægger bogføringen ved udbetaling af projekter således, at informationskontorernes regnskab kan afstemmes til Nordisk Ministerråds regnskab. Nordisk Ministerråds sekretariat har hertil oplyst, at man ved næste ændring af kontostrukturen vil søge at tilgodese revisionens ønsker.

IX. Nordisk Ministerråds projektvirksomhed, støtteordninger mv.

Generelt

31. Budgettet til projektvirksomhed, støtteordninger mv. inkl. Nordisk Kulturfond samt nærområdet omfattede i 2000 samlede bevillinger på 389,5 MDKK. Overførelsen fra tidligere år var på 193,4 MDKK. Efter omdisponering på 4,7 MDKK var der i alt 578,2 MDKK til rådighed.

Der blev i 2000 udbetalt 386,6 MDKK, hvorefter 191,6 MDKK kunne overføres til 2001.

32. I projektbevillingerne indgår midler til et betragteligt antal mindre, enkeltstående projekter af midlertidig karakter. Herudover er der midler til et mindre antal institutionslignende bidragsmodtagere samt til forskellige støtteordninger. Desuden findes bevillinger til reserver.

33. Bevillingerne til projekter, støtteordninger mv. administreres dels af sekretariatet, dels af en række statslige, kommunale eller private institutioner, hovedsagelig i de nordiske lande.

34. Projekter, støtteordninger mv. revideres som hovedregel stikprøvevis af de enkelte landes rigsrevisioner som led i revisionen af regnskaberne for de pågældende institutioner eller forvaltningsorganer. For så vidt angår projekter, støtteordninger mv., der ikke er henlagt til statslige institutioner, varetages revisionen af private revisorer.

Rigsrevisionen reviderer de projekter, der er henlagt til sekretariatet.

35. Rigsrevisionen har i forbindelse med revisionen for 2000 gennemgået et antal projekter i Nordisk Ministerråds sekretariat. Gennemgangen har ikke givet anledning til væsentlige bemærkninger.

36. I de korte sammenfatninger om revisionen, som Rigsrevisionen har modtaget fra de andre nordiske landes rigsrevisioner, er der enkelte generelle bemærkninger vedrørende revisionen af projekter.

37. Statens Revisionsverk (den finske rigsrevision) oplyser, at de projektmidler, som ligger inden for Statens Revisionsverks ansvarsområde, som hovedregel er revideret som en del af myndighedens årsrevision ud fra væsentlighed og risiko. Undtagelsesvis kan et projekt revideres af en intern revisor inden for forvaltningen.

Fortegnelser fra Nordisk Ministerråd over bevilgede projektmidler er blevet videregivet til de berørte revisorer i Statens Revisionsverk med anmodning om tilbagemelding. De berørte revisorer i Statens Revisionsverk har ikke fremkommet med nogle væsentlige bemærkninger vedrørende revisionen af projektmidler.

Statens Revisionsverk har derudover gennemført en specialgennemgang af et større projekt, hvilket ikke gav anledning til bemærkninger.

38. Riksrevisjonen (den norske rigsrevision) har oplyst, at projektmidler revideres i tilknytning til revisionen af forvaltningsinstitutionens regnskab. For de fleste norske statslige forvaltningsinstitutioner er revisionen ikke afsluttet pr. 15. maj 2001. Der er ikke modtaget bemærkninger, som tyder på mangelfuld kontrol af midler modtaget af Nordisk Ministerråd vedrørende de forvaltningsinstitutioner, hvor revisionen er afsluttet. Der er på rapporteringstidspunktet heller ikke modtaget bemærkninger om svagheder eller mangler vedrørende projekter, som hører under ikke-statslige forvaltningsinstitutioner.

39. Revisionsbyrån fra Ålands landskapsstyrelse oplyser, at der ikke er blevet foretaget revision på projekter for 2000, da ingen projekter er afsluttet i 2000.

X. Nordisk Ministerråds institutioner mv.

Generelt

40. Budgettet omfatter bevillinger på tilsammen 275,6 MDKK til driften af 34[1] fællesnordiske institutioner. Inkl. mellemværende med Nordisk Ministerråds sekretariat fra 1999 på ÷0,6 MDKK og en intern overførsel på 0,3 MDKK har Nordisk Ministerråds sekretariat i alt stillet 275,3 MDKK til disposition for institutionerne i 2000.

Der er i 2000 udbetalt 275,3 MDKK. Der overføres således ikke noget til 2001.

41. Ansvaret for revision af regnskaber for aktiviteter, hvor den forvaltende enhed ligger i Norden, er ifølge økonomireglementets § 21 placeret hos den statslige revisionsmyndighed i den forvaltende enheds domicilland. Dette indebærer i princippet, at revisionen kan ske uden udgift for det nordiske budget. Efter aftale med vedkommende rigsrevision kan revisionen dog varetages af et privat, anerkendt revisionsfirma.

42. Ifølge revisionsreglementets §6 skal en afsluttet revision af en institution afrapporteres i form af en revisionspåtegning, der efter behov kan suppleres med en revisionsrapport. Desuden skal den myndighed, der har revisionsansvaret, inden 15. maj sende en sammenfatning til Rigsrevisionen af det forløbne års revision med henblik på eventuel omtale i den årlige revisionsberetning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af ministerrådets virksomhed. Rigsrevisionen har modtaget sammenfatninger fra alle nordiske lande inkl. de selvstyrende områder.

43. Rigsrevisionen har gennemgået revisionsrapporter og andre meddelelser om gennemført revision vedrørende 2000 for Nordisk Ministerråds institutioner, som er fremsendt fra de øvrige nordiske landes rigsrevisioner og de private revisionsfirmaer.

Desuden har Rigsrevisionen gennemgået de modtagne sammenfatninger.

44. Sammenfatningerne indeholder såvel generelle bemærkninger som mere specifikke bemærkninger om enkelte institutioner.

45. Revisionen af 2000-regnskaberne har afdækket, at flere institutioner og andre nordiske organer har problemer med at aflægge et korrekt regnskab efter kontantprincippet, sådan som dette er defineret af Nordisk Ministerråds sekretariat. Dette har bl.a. medført, at der i nogle tilfælde ikke har kunne gives en revisionspåtegning uden forbehold. Revisionen har derudover påpeget flere kritikpunkter eller forhold, som bør ændres, jf. de efterfølgende bemærkninger.

46. De 5 fællesnordiske institutioner i Danmark revideres alle af Rigsrevisionen. For 3 institu-tioner er der afgivet en revisionspåtegning uden forbehold, mens der for de resterende 2 institutioner måtte tages forbehold, idet Rigsrevisionen ikke har modtaget en tilfredsstillende afstemning af institutionernes lønninger.

---

[1] Ultimo 2000 var der 35 institutioner; Nordiska Hälsovårdshögskolan er en nordisk institution, som bliver finansieret direkte fra landene, men er omfattet af Nordisk Ministerråds kontraktstyringssystem.

47. Der er 7 fællesnordiske institutioner i Finland, hvoraf de 6 revideres af eksterne autoriserede revisorer, mens én revideres af Statens Revisionsverk.

Der er afgivet en revisionspåtegning for alle 7 institutioner for regnskabsåret 2000. Heraf er de 4 revisionspåtegninger uden forbehold, mens 3 revisionspåtegninger er med forbehold.

I 3 af revisionspåtegningerne påpeges bl.a. manglende periodisering af gældsposter samt manglende specifikation til statusposter.

I revisionspåtegningen for Nordisk Institut for Samtidskunst kritiseres det manglende transaktionsspor mellem regnskab og bogholderi. Revisionen har i en særskilt redegørelse til bestyrelsen rapporteret om manglerne i bogføringen og fremført, at bogføringen bør indrettes, så regnskabets rigtighed kan dokumenteres ud fra bogføringen.

48. I Island har 2 nordiske institutioner hjemsted, nemlig Nordisk vulkanologisk institut (Nordvulk) og Nordens hus. Førstnævnte revideres af Rikisendurskodun (den islandske rigsrevision), mens den sidstnævnte på Rikisendurskoduns vegne revideres af en privat praktiserende statsautoriseret revisor. Der er afgivet en revisionspåtegning uden forbehold til begge institutioner.

49. Riksrevisjonen varetager revisionen af 6 ud af de 8 nordiske institutioner, der er beliggende i Norge. De sidste 2 institutioner revideres af private statsautoriserede revisorer.

For 6 institutioner er der afgivet en revisionspåtegning uden forbehold.

For 2 institutioner har Riksrevisjonen ikke kunnet afgive revisionspåtegning inden den fastsatte frist på grund af for sent modtagelse af regnskab aflagt efter korrekte regnskabs-principper eller for sent modtagelse af underskrevet regnskab.

50. Af de 10 nordiske institutioner, som er beliggende i Sverige, revideres de 8 af Riksrevisionsverket.

Riksrevisionsverket har for de 8 institutioner afgivet en revisionspåtegning uden forbehold.

51. Endvidere har de 3 selvstyreområder Færøerne, Grønland og Åland hver en nordisk institu-tion.

For institutioner på Færøerne og Grønland varetages revisionen af private revisorer, mens institutionen på Åland varetages af Revisionsbyrån fra Ålands landskapsstyrelse.

Regnskaberne for de 3 institutioner er alle forsynet med revisionspåtegning uden forbehold.

Bemærkninger vedrørende revisionen af udvalgte institutioner

Nordisk Uddannelsescenter for Døvblindepersonale (NUD), Danmark

52. Det har ikke været muligt at foretage afstemning af lønninger, hvorfor Rigsrevisionen har måttet tage forbehold herfor i revisionspåtegningen. Det kan oplyses, at lønadministrationen, der tidligere er blevet varetaget eksternt uden for Nordisk Ministerråds regi, fra 1. januar 2001 varetages af NUD.

Nordisk Institut for Asienstudier (NIAS), Danmark

53. Det har ikke været muligt at foretage afstemning af lønninger, hvorfor Rigsrevisionen må tage forbehold herfor.

Nordens Hus på Færøerne

54. Nordens Hus på Færøerne revideres af et statsautoriseret revisionsfirma. Regnskabet er forsynet med en revisionspåtegning uden forbehold. Revisor har fået bekræftet, at bygninger samt udstyr og inventar i Nordens Hus på Færøerne er fuld- og nyværdiforsikret for 17 MDKK.

Nordens Institut i Grønland (N.A.P.A.)

55. N.A.P.A.'s regnskab revideres af et statsautoriseret revisionsfirma. Regnskabet er forsynet med en revisionspåtegning uden forbehold. Som supplerende oplysning anføres det, at revisionen ikke har omfattet de i regnskabet oplistede budgettal.

Anskaffelse af inventar og maskiner udgiftsføres fuldt ud i anskaffelsesåret, mens automobiler afskrives lineært over 5 år.

Nordisk Industrifond, (NI), Norge

56. Riksrevisjonen har afgivet en revisionspåtegning uden forbehold. Mangelfulde interne kontrolrutiner og brug af satser for rejseafregninger er påpeget i brev. Riksrevisjonen har efter gentagne påmindelser endnu ikke modtaget en regnskabsinstruks fra NI.

Nordisk Institutt for Odontologisk Materialprøvning (NIOM), Norge

57. NIOM er fra og med 2000 gået over til at benytte rets-erhvervelsesprincippet efter tilladel-se fra Nordisk Ministerråd.

Regnskabet, som var undertegnet af bestyrelsen og institutionschefen, blev først modtaget den 14. maj 2001, hvorfor Riksrevisjonen ikke har kunnet afgive en revisionspåtegning inden tidsfristen. Der er således ikke afgivet en revisionspåtegning uden forbehold med baggrund i den forsinkede aflæggelse af det underskrevne regnskab.

Nordisk Institutt for Sjørett (NIfS), Norge

58. Et regnskab aflagt efter korrekte regnskabsprincipper blev først afleveret i uge 19, 2001. Som følge af dette kan Riksrevisjonen ikke udtale sig om regnskabet for NIfS inden fristen 15. maj 2001.

Nordiska hälsovårdshögskolan, Sverige

59. Riksrevisionsverket har over for Nordiska hälsovårdshögskolan gjort opmærksom på bestemmelserne i ALFA. Såfremt de lokale parter ikke er enige om andet, skal centrale og lokale bestemmelser om arbejdstid, arbejdsforpligtigelse og godtgørelse, som gjaldt inden ALFA trådte i kraft i januar 1997, medtages i de lokale aftaler.

Nordisk hälsovårdshögskolan har i et antal år ved rejser indenlands i Sverige fejlagtigt brugt Nordisk Ministerråds godtgørelsessatser for udenlandsrejser

Riksrevisionsverket har bedt om at blive informeret om de foranstaltninger, som Högskolan træffer på baggrund af rapporten.

Nordens Institut på Åland

60. Nordens Institut på Åland revideres af Revisionsbyrån fra Ålands landskapsstyre. Regnskabet er blevet forsynet med en revisionspåtegning uden forbehold.

XI. Rigsrevisionens konklusion

61. Rigsrevisionen har revideret Nordisk Ministerråds regnskab for 2000.

Det er Rigsrevisionens opfattelse, at årsregnskabet er aflagt i overensstemmelse med gældende regler, og at regnskabet givet et retvisende billede af Nordisk Ministerråds resultat for 2000 og økonomiske stilling den 31. december 2000.

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Rigsrevisionen skal i øvrigt henvise til foranstående beretning.

København, den 27. juni 2001

Henrik Otbo
Rigsrevisor

Inger Danrud

Kontrolkomiteens betænkning

om Rigsrevisionens beretning om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 2000

(Revisionsberetning, se s. 1008)

1. Kontrollkomiteens forslag

Til Kontrolkomiteens opgaver hører at gennemgå Nordisk Råds regnskab og revisionsberetning og at forelægge plenarforsamlingen resultatet av denne gennemgang.

Kontrolkomiteen foreslår med henvisning til det nedenfor anførte, at

Nordisk Råd, plenarforsamlingen beslutter

at ta regnskab og revisionsberetning for Nordisk Råd år 2000 til efterretning.

2. Baggrund

Regnskab

Nordisk Råds indtægter var i 2000 33,3 mio. DKK. Indtægterne består af bidrag fra delegationerne (30,0 mio. DKK), intern afgift af løn, renteindtægter og andre indtægter. De 2 sidstnævnte er større end forventet, derfor var de faktiske indtægter 0,7 mio. DKK større end de budgetterede.

Udgifterne var på 31,5 mio. DKK, hvilket var 1,1 mio. mindre end de budgetterede. Udgifterne består af Præsidiets almene virksomhed, rådsorganernes virksomhed, sekretariatets administration, partistøtte og dispositionsmidler.

Præsidiet har på sit møde den 26. juni 2001 taget regnskabet til efterretning. Samtidig vedtog Præsidiet i overensstemmelse med økonomireglementets § 7, at overføre overskuddet til det følgende regnskabsår til en række specifikke formål.

Revisionsberetningen

Rigsrevisionen har revideret Nordisk Råds regnskab for 2000. Rådssekretariatet har haft mulighed for at udtale sig om et udkast til revisionsberetning, disse kommentarer har Rigsrevisionen inddraget i beretningen. De øvrige nordiske landes statslige revisionsmyndigheder har ligeledes haft mulighed for at ytre sig om et udkast.

Regnskaberne er revideret efter gældende regler i de internordiske revisionsordninger. Revisionen har kontrolleret om regnskabet er udarbejdet i overensstemmelse med Nordisk Råds økonomireglement mv. og at regnskabet er retvisende og giver de fornødne oplysninger til bedømmelse af sekretariatets forvaltning af rådets budget.

Rigsrevisionen konkluderer, at årsregnskabet er aflagt i overensstemmelse med gældende regler og at regnskabet er retvisende. Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Visse iagttagelser i Rigsrevisionens beretning om Nordisk Råds regnskaber

Vedrørende regnskab

Rigsrevisionen påpeger, at man tidligere har henstillet at rådets sekretariat overvejer anvendelsen og udformningen af økonomireglementet, bl.a. af anvendelsen af et tillempet kontantprincip. Sekretariatet har oplyst, at der vil blive fremlagt forslag om ændring til et modificeret bogføringsprincip.

Rigsrevisionen har konstateret en række mindre fejl i revisionen af aktiver og passiver:

- manglende registrering af 0,4 mio. DKK i forudbetalt januarløn,
- fejlpostering af 3,4 mio. DKK som periodeafgrænsning i stedet for som gæld til Nordisk Ministerråd,
- at mellemregningen med Nordisk Ministerråd ikke løbende udlignes.
- Sekretariatet har oplyst, at disse fejl fremover vil blive rettet.

Rigsrevisionen anbefaler at Nordisk Råds kontoplan konstrueres således at både formål og art på kontostrengen specificeres. Sekretariatet har hertil oplyst, at man forventer at overgå til et andet bogføringssystem fra regnskabsåret 2002.

Vedrørende fælles aktiviteter med Nordisk Ministerråds sekretariat (afsnit III)

Rigsrevisionen har ingen bemærkninger til samarbejdsaftalen om en række tjenesteydelser og om informationssamarbejde og fælles publikationsafdeling.

Vedrørende sessionen og konferencer (afsnit IV)

Rigsrevisionen har gennemgået budget og regnskab for session, temakonference og Østersøkonference og har ikke fundet anledning til bemærkninger.

Vedrørende partistøtte (afsnit V)

Der er i 2000 afvendt 5,5 mio. DKK til partistøtte, fordelt med 20% som grundbidrag og 80% i mandatbeløb. Grundbidraget blev udbetalt med lige store dele til alle partigrupper med mindst 5 medlemmer fra mindst 3 lande. Partistøtten udbetales som bloktilskud, hvorfor den ikke kan revideres.

Vedrørende opfølgning af iagttagelser fra tidligere år (afsnit VI)

Nordisk Råd har siden flytningen fra Stockholm til København i 1996 haft en række tilgodehavender hos tidligere ansatte på 53.607 DKK. Dette beløb er blevet afskrevet i regnskabet for 2000.

Rigsrevisionen har tidligere år henstillet, at Nordisk Råd fastlægger procedurer for planlægning, gennemførelse og opfølgning af session m.m., herunder budgetlægning, økonomistyring og regnskabsaflæggelse. Rådssekretariatet har oplyst, at en administrativ håndbog er under udarbejdelse og forventes færdig i efteråret 2001.

Vedrørende anvendelse af Nordisk Råds overskud (afsnit VII)

I henhold til § 7 i Nordisk Råds økonomireglement skal et eventuelt overskud som hovedregel tilbagebetales til medlemslandene. Præsidiet kan dog beslutte at overføre overskud helt eller delvist til følgende regnskabsår til et eller flere specifikke formål.

Præsidiet overførte overskuddet fra 1999 (2,1 mio. DKK) til anvendelse i 2001 til Nordisk Råds 50-års jubilæum. Præsidiet dispenserede dermed fra økonomireglementet ved at overføre midlerne til senere en "følgende regnskabsår".

Ved revisionens afslutning havde Præsidiet ikke truffet beslutning om overskuddet for 2000.

Kontrolkomiteens bemærkninger

Kontrolkomiteen konstaterer, at Præsidiet på sit møde den 25. september 2001 behandlede en række spørgsmål, som opfølgning på Kontrolkomiteens betænkning af 26. september 2000, herunder ændringer af økonomireglementet.

Vedrørende økonomireglement

Præsidiet godkendte ændringer af §§ 5, 7, 13 og 17 i økonomireglement.

Ændringen af § 5 svarer til at gøre økonomireglementet i overensstemmelse med eksisterende praksis og har sammenhæng med den nationale budgetproces.

Ændringen af § 7, stk. 2, betyder, at beslutning om anvendelse af evt. overskud vil finde sted tidligere på året end som hidtil på septembermødet. Beslutning på septembermødet medfører at den tid som er tilbage af året for eventuelt at gennemføre aktiviteterne/projekterne, som skal finansieres med disse midler ikke er særlig lang.

Med ændringen åbnes mulighed for, at overskuddet overføres til specifikke formål i de to efterfølgende regnskabsår, hvilket gør det muligt at igangsætte projekter, som ikke skal afsluttes i de travle efterårsmåneder.

Ændringen lægger ikke op til "fondsdannelse", idet det er fastlagt at midlerne skal anvendes til specifikke formål indenfor en bestemt periode.

Ændringen af §13, stk. 3, betyder en ændring af regnskabsprincippet for Nordisk Råd i overensstemmelse med de henstillinger de nordiske rigsrevisioner har fremsat i revisionsberetningerne i de senere år, og som Nordisk Ministerråd har foretaget.

Ændringen i §17 omhandler ikrafttræden fra starten af kommende regnskabsår.

Vedrørende budgetprocedurer og opfølgning af budgetter

Kontrolkomiteen omtalte i sin betænkning i 2000, at forholdet mellem Nordisk Råds budgetterede og faktiske indtægter og udgifter ikke har været fuldstændigt i overensstemmelse i Nordisk Råd. Kontrolkomiteen fremførte, at man mente, at årsagen i første omgang skulle søges i manglende præcisering af virksomhedsplanerne for Nordisk Råds organer og dermed et dårligt budgetteringsgrundlag. Kontrolkomiteen har derfor ment, at virksomhedsplanerne kunne forbedres (dog uden at dette måtte gå ud over behovet for fleksibilitet).

Budgetprocedure indgår i Økonomireglementets §§ 3 –5. Rådssekretariatet vil indarbejde retningslinier for plan- og budgetarbejde i administrativ håndbog, som er under udarbejdelse.

Budgettering af større arrangementer

Kontrolkomiteen behandlede i betænkningen for regnskabet 1999 rådssekretariatets budgettering ved større arrangementer og Rigsrevisionen har tidligere henstillet, at Nordisk Råd fastlægger procedurer for planlægning, gennemførelse og opfølgning af session m.m., herunder budgetlægning, økonomistyring og regnskabsaflæggelse. Rådssekretariatet har oplyst, at en administrativ håndbog er under udarbejdelse og forventes færdig i efteråret 2001. Kontrolkomiteen konstaterer dog, at Rigsrevisionen ikke har fundet anledning til bemærkninger for de større arrangementer i 2000. Kontrolkomiteen tager dette som udtryk for, at rådssekretariatet allerede er opmærksomme på forholdet og har udarbejdet mere detaljerede budgetter end ved tidligere større arrangementer.

Udestående fordringer

Nordisk Råd har siden flytningen fra Stockholm til København i 1996 haft en række tilgodehavender hos tidligere ansatte på 53.607 DKK, hvilket har været nævnt i Rigsrevisionens beretning og Kontrolkomiteens betænkninger om disse i de seneste år. Dette beløb er blevet afskrevet i regnskabet for 2000. Præsidiet behandlede dette på sit møde den 26. juni 2001 og sagen kan dermed betragtes som afsluttet.

Anvendelse af overskuddet for 2000

Præsidiet besluttede på sit møde den 26. juni 2001 at overføre overskuddet til regnskabsåret 2001 jf. Økonomireglementets § 7. Overskuddet skal anvendes til følgende specifikke formål: Blå bog, Østersøkonference, Sessionen i Reykjavik i 2000 (regninger kommet efter regnskabsårets afslutning), Hvem er hvem, præsentationsbrochure på 5 sprog, jubilæumsaktiviteter i 2001 (cd-rom, bogmærke, informationsfolder, Videorejse i Norden, planlægning af jubilæumssession).

Forvaltningsrutiner i øvrigt

Kontrolkomiteen pegede i betænkningen i 2000 på visse andre brister i overholdelse af Økonomireglementet og andre administrative rutiner (f.eks. løbende ajourføring af regnskabsinstruksen). Kontrolkomiteen kan konstatere, at regnskabsinstruksen er blevet revideret i det forløbne år.

Sammenfatning

Kontrolkomiteen er ligesom Rigsrevisionen af den opfattelse, at Nordisk Råds regnskaber er aflagt i overensstemmelse med gældende regler og at de giver et retvisende billede af Nordisk Råds økonomiske resultat for 2000 og den økonomiske stilling 31. december 2000.

Åbo, den 25. september 2001

Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj)
Erik Dalheim (A)
Eva Johansson (s), formand
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)

Beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 2000

I. Indledning

1. Nærværende beretning afgives i henhold til § 15 i økonomireglementet for virksomhed finansieret over Nordisk Råds budget, hvorefter revisionsberetningen for den samlede virksomhed på budgettet skal afgives til Nordisk Råd før 1. juli i året efter budgetårets udgang.

2. I henhold til reglementets § 14 revideres regnskaberne efter de gældende regler i de internordiske revisionsordninger.

3. Revisionen af Nordisk Råds sekretariat har været tilrettelagt med henblik på at efterprøve, om sekretariatets regnskab er udarbejdet i overensstemmelse med Nordisk Råds økonomireglement mv. Det er påset, at regnskabet er retvisende og giver de fornødne oplysninger til bedømmelse af sekretariatets forvaltning af rådets budget.

4. Rigsrevisionen afgiver hermed revisionsberetning for regnskabsåret 2000 til Nordisk Råd. Et udkast til beretning har været fremsendt til Nordisk Råds sekretariat, hvis bemærkninger i videst muligt omfang er indarbejdet i beretningen. De øvrige nordiske rigsrevisioner har ligeledes haft et udkast til høring.

II. Nordisk Råds regnskab for 2000

5. I det følgende omtales forskellige forhold i forbindelse med Nordisk Råds regnskab og revisionen heraf.

De anvendte regnskabsprincipper, der bl.a. er beskrevet i Nordisk Råds økonomireglement, er baseret på kontantprincippet. I praksis anvendes dog et tillempet kontantprincip, hvilket bl.a. medfører, at aktiver og passiver omfatter visse tilgodehavender og gæld, men ikke aktiver til varig brug, da disse udgiftsføres ved anskaffelsen.

Rigsrevisionen har konstateret, at sekretariatet på anden vis fører kontrol med aktiverne til varig brug.

Ved udarbejdelsen af regnskabet er anvendt samme regnskabspraksis som sidste år.

6. Rigsrevisionen har tidligere henstillet over for Nordisk Råds sekretariat, at man overvejer anvendelsen og udformningen af det eksisterende økonomireglement. Nordisk Råds sekretariat har oplyst, at der vil blive fremlagt ændringsforslag til økonomireglementet, således at Nordisk Råd på samme måde som Nordisk Ministerråd fremover aflægger et regnskab efter et modificeret bogføringsprincip (modified accrual accounting).

Aktiver/passiver

7. Nordisk Råds aktiver og passiver pr. 31. december 2000 kan specificeres således:

Aktiver/passiver	Mio. DKK	%
Aktiver:		
Likvide midler	12,5	93,3
Fordringer	0,9	6,7
I alt	13,4	100,0
Passiver:		
Leverandørgæld	1,4	10,4
Periodeafgrænsning	4,0	29,9
Jubilæumssatsninger	6,2	46,3
Resultat	1,8	13,4
I alt	13,4	100,0

Af oversigten ses, at de likvide midler udgør langt hovedparten af aktiverne, nemlig 12,5 MDKK eller ca. 93 %. De største passiver består af jubilæumssatsninger på 6,2 MDKK og en periodeafgrænsningspost på 4,0 MDKK, hvilket svarer til henholdsvis 46 % og 30 % af de samlede passiver. Jubilæumssatsningerne vedrører overskud fra 1998 og 1999, som præsidiet har vedtaget skal anvendes til aktiviteter, der markerer Nordisk Råds 50-års jubilæum i 2002. Af overskuddene fra 1998 og 1999 er 0,1 MDKK anvendt i 2000. Årets resultatet er på 1,8 MDKK.

8. De likvide midler er afstemt med kontoudskrifter fra pengeinstitutterne.

9. Revisionen af Nordisk Råds aktiver og passiver har givet Rigsrevisionen anledning til følgende bemærkninger:

- Forudbetaling af januarløn på i alt 0,4 MDKK er fejlagtigt hverken registreret på bank eller optaget som forudbetalt omkostning i regnskabet.
- 3,4 MDKK, som er opført under periodeafgrænsning, vedrører mellemregning med Nordisk Ministerråd. Beløbet burde have været opført særskilt som gæld til Nordisk Ministerråd.
- Mellemregning med Nordisk Ministerråd bør løbende udlignes.

Nordisk Råds sekretariat har oplyst, at forudbetalt løn fremover vil blive opført under aktiver i regnskabet. Sekretariat vil endvidere holde øje med, at der sker en løbende udligning af mellemværendet med Nordisk Ministerråd, således at store beløb ikke står som mellemværende mellem organisationerne.

Indtægter

10. På præsidiets møde den 7.-9. april 1999 blev bidraget fra de nationale parlamenter for 2000 fastsat til 30,0 MDKK.

Herudover indeholdt budgetrammen for 2000 indtægter fra det interne afgiftssystem, renteindtægter samt øvrige indtægter på i alt 2,6 MDKK.

11. Nordisk Råds budgetterede og faktiske indtægter i 2000 kan specificeres således:

	Budgetterede indtægter	Faktiske indtægter
	----- Mio. DKK -----	
De nordiske landes bidrag	30,0	30,0
Intern afgift af løn[1)]	2,1	2,1
Renteindtægter	0,4	0,9
Andre indtægter	0,1	0,3
I alt	32,6	33,3

[1)] Personalet ansat ved Nordisk Råd er ikke indkomstskattepligtig, men betaler en intern afgift, som tilfalder Nordisk Råd som indtægt.

Regnskabet for 2000 viser samlede indtægter på 33,3 MDKK, hvoraf bidragene fra de nordiske lande udgør 90%. I forhold til budgettet er der en merindtægt på 0,7 MDKK fra henholdsvis renter (0,5 MDKK) og andre indtægter (0,2 MDKK).

Rigsrevisionen har foretaget en gennemgang af afstemningen af intern afgift af løn. Gennemgangen har ikke givet anledning til bemærkninger.

Renter er afstemt til årsopgørelser fra pengeinstitutter.

12. De nordiske landes bidrag beregnes ud fra det enkelte lands andel af den samlede nordiske bruttonationalindkomst til faktorpriser for de 2 seneste opgjorte år ved brug af valutakurser for de samme 2 år. I beregningen af landenes bidrag for 2000 er anvendt bruttonational-indkomsterne for 1996 og 1997. Bidragenes fordeling er stort set den samme som i 1999.

Rigsrevisionen har kontrolleret, at landenes bidrag til Nordisk Råd svarer til den fordeling, som blev besluttet på præsidiets møde den 27. september 1999.

Rigsrevisionen har ikke kunnet gennemgå det underliggende materiale for udregningen af fordelingsnøglen, da materialet er bortkommet i Nordisk Ministerråds sekretariat.

13. Der ydes også bevillinger fra parlamenterne til de respektive nationale delegationer. Disse bevillinger ligger uden for Nordisk Råds budget.

Udgifter

14. Nordisk Råds budgetterede og faktiske udgifter i 2000 kan specificeres på hovedaktiviteter således:

	Budgetterede udgifter	Faktiske udgifter
	----- Mio. DKK -----	
Præsidiets almene virksomhed	7,9	9,1
Rådsorganernes virksomhed	3,9	2,6
Sekretariatets administration	14,9	14,3
Partistøtte	5,5	5,5
Dispositionsmidler	0,4	0,0
I alt	32,6	31,5

Af oversigten fremgår, at de samlede udgifter i 2000 i alt udgør 31,5 MDKK, hvilket svarer til et mindreforbrug i forhold til det budgetterede på 1,1 MDKK eller 3,4 %. Det kan oplyses, at lønudgifter på 8,7 MDKK udgør den væsentligste post af sekretariatets administration på i alt 14,3 MDKK.

15. Rigsrevisionen har stikprøvevis revideret udgifter fra diverse udgiftskonti. Revisionen har ikke givet anledning til bemærkninger.

Rigsrevisionen har ved gennemgang af løn kontrolleret afstemningen mellem lønbogholderisystemet og regnskabet. Gennemgangen har ikke givet anledning til bemærkninger.

16. Nordisk Råd har en kontoplan, der primært er opbygget ud fra en formålsgruppering af rådets og udvalgenes aktiviteter. Kontoplanen er suppleret med en artsopdeling af de væsentligste udgiftsarter for nogle aktiviteter, men benyttes ikke for alle aktiviteter.

På Rigsrevisionens anbefaling af at kontostrengen konstrueres, så både formål og art specificeres, har Rådssekretariatet oplyst, at man forventer at overgå til et andet bogføringssystem med virkning fra regnskabsåret 2002. Rådssekretariatet vil, uanset om der bliver skiftet til et andet økonomisystem, justere kontoplanen med virkning fra januar 2002. I den forbindelse vil man se på de forhold, som Rigsrevisionen har påpeget.

III. Fælles aktiviteter med Nordisk Ministerråds sekretariat

17. Nordisk Råds sekretariat og Nordisk Ministerråds sekretariat har indgået en samarbejdsaftale om en række tjenesteydelser, som Nordisk Ministerråds sekretariatet mod betaling stiller til rådighed for Nordisk Råds sekretariat. Det drejer sig bl.a. om løn- og personaleadministration, regnskabsopgaver, databehandling, lokaler, kantinedrift og reception.

Betalingen beregnes på grundlag af de budgetterede fællesudgifter, og der benyttes en fordelingsnøgle, der bygger på forholdet mellem antallet af ansatte i sekretariaterne. I 2000 udgjorde Nordisk Råds andel af fællesudgifterne 2,7 MDKK.

Beløbet til fællesudgifter er indeholdt i posten "Sekretariatets administration".

Rigsrevisionen har gennemgået beregningen af Nordisk Råds andel af fællesudgifter.

18. Nordisk Råd har ligeledes et fælles informationssamarbejde med Nordisk Ministerråd. Nordisk Råd har i 2000 betalt 5,6 MDKK til den fælles informationsafdeling. Beløbet er posteret på "Præsidiets almene virksomhed" med 4,4 MDKK og på "Sekretariatets administration" med 1,2 MDKK.

19. Nordisk Råd har derudover en fælles publikationsafdeling med Nordisk Ministerråd. Nordisk Råds andel af fællesudgifter til den fælles publikationsafdeling var 0,2 MDKK. Posten er i Nordisk Råds regnskab opført under "Sekretariatets administration".

IV. Sessionen og konferencer

20. Nordisk Råd har i 2000 afholdt en ordinær session i Reykjavik. Derudover har der været afholdt en Temakonference om viden og vækst samt en Østersøkonference. Der er blevet udarbejdet regnskab for sessionen samt de 2 konferencer. Regnskaberne er blevet gennemgået af Rigsrevisionen. I forbindelse med gennemgangen af regnskaberne er de faktiske udgifter blevet sammenholdt med de budgetterede udgifter. Gennemgangen har ikke givet anledning til bemærkninger.

V. Partistøtte

21. På præsidiets møde i december 1999 blev det besluttet, at det afsatte beløb til partistøtte på 5,5 MDKK i 2000 skulle fordeles med 20% i grundbidrag og 80% i mandatbeløb. Grundbidraget blev udbetalt med lige store beløb til partigrupper med mindst 5 medlemmer af Nordisk Råd og medlemmer fra mindst 3 lande. Mandatbeløbet blev udbetalt i forhold til medlemsantallet.

Udbetaling af grundbidrag og mandatbeløb er fastsat i "Arbetsordning för Nordiska rådet".

Partistøtten udbetales som bloktilskudsordning, hvorfor Rigsrevisionen ikke har foretaget nogen revision af midlernes anvendelse.

Rigsrevisionen omtalte i beretningen for 1999, at en ekstrabevilling på 0,5 MDKK i 1999 fejlagtigt ikke var fordelt på grundbidrag og mandatbeløb, men alene blev udbetalt som mandatbeløb. Ved udbetaling af partistøtte for 2000 har Rigsrevisionen konstateret, at der er blevet korrigeret for fejludbetalingen i 1999.

VI. Opfølgning af iagttagelser fra tidligere år

22. Primo 2000 havde Nordisk Råd tilgodehavender fra 1995 og 1996 på i alt 53.607 DKK hos tidligere ansatte, som fratrådte deres stillinger i forbindelse med flytningen af sekretariatet fra Stockholm til København i 1996. Enkelte af de tidligere ansatte har henvist til den overenskomst, som blev indgået i forbindelse med ansættelseskontrakternes ophør, hvori det var nævnt, at ingen af parterne havde yderligere krav mod den anden på løn, erstatninger eller andre udgifter. På baggrund af dette har sekretariatet vurderet, at der ikke var mulighed for at inddrive det tilbageværende skyldige beløb, hvorfor dette er blevet afskrevet i 2000.

23. Rigsrevisionen har tidligere henstillet, at Nordisk Råd fastlægger procedurer for planlægning, gennemførelse og opfølgning af sessioner, temakonferencer og andre rådsaktiviteter, herunder budgetlægning, økonomistyring og regnskabsaflæggelse. Dette kunne fx ske ved samling af allerede udarbejdede vejledninger og nye vejledninger i en administrativ håndbog. En koordinering af ansvaret for udgifterne ved sessioner og temakonferencer hos sekretariatet kunne i denne forbindelse overvejes.

Nordisk Råds sekretariat oplyste i forbindelse med revisionen for 1999, at man var enig i Rigsrevisionens henstilling og man var i gang med at udarbejde en administrativ håndbog. Nordisk Råds sekretariat har i maj 2001 oplyst, at den administrative håndbog forventes færdig i efteråret 2001.

VII. Anvendelse af Nordisk Råds overskud

24. I henhold til § 7 i Nordisk Råds økonomireglement skal et eventuelt overskud som hovedregel tilbagebetales til medlemslandene efter samme fordelingsnøgle, som anvendes ved ydelsen af bidraget. Præsidiet kan dog beslutte, at et eventuelt overskud overføres helt eller delvis til det følgende regnskabsår til et eller flere specifikke formål.

25. På præsidiets møde den 26. september 2000 blev det besluttet at overføre overskuddet fra 1999 på 2,1 MDKK til anvendelse i 2001 til aktiviteter, der markerer Nordisk Råds 50-års jubilæum.

Rigsrevisionen har konstateret, at præsidiet har valgt at dispensere fra økonomireglementet ligesom året før, hvor overskuddet for 1998 også blev overført til anvendelse af Nordisk Råds 50-års jubilæum. Pr. 31. december 2000 var der i alt henlagt 6,2 MDKK til 50-års jubilæet.

Der er endnu ikke truffet beslutning om, hvorvidt overskuddet fra 2000 på 1,8 MDKK skal tilbagebetales til landene eller anvendes til et eller flere specifikke formål.

VIII. Rigsrevisionens konklusion

26. Rigsrevisionen har revideret Nordisk Råds regnskab for 2000.

Det er Rigsrevisionens opfattelse, at årsregnskabet er aflagt i overensstemmelse med gældende regler, og at regnskabet giver et retvisende billede af Nordisk Råds resultat for 2000 og økonomiske stilling den 31. december 2000.

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Rigsrevisionen skal i øvrigt henvise til foranstående beretning.

København, den 27. juni 2001

Henrik Otbo *Inger Danrud*

Kontrolkomiteens betænkning

om Nordiska kulturfondens årsberättlese för år 2000
Beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Kulturfonds virksomhed for 2000

(Nordisk Kulturfonds årsberetning, se s. 1016)
(Rigsrevisionens beretning, se s. 1039)

1. Forslag

Nordisk Råds Kontrolkomite har modtaget Nordisk Kulturfonds årsberetning for virksomheden i 2000 samt revisorernes beretning om revision af Nordisk Kulturfonds virksomhed 2000.

Kontrolkomiteen foreslår, at

Nordisk Råd beslutter

at godkende Nordisk Kulturfonds regnskab for 2000 og bevilge fondens bestyrelse ansvars-frihed for 2000;
at tage virksomheds- og revisionsberetningerne for Nordisk Kulturfond for 2000 til efterretning.

Endvidere foreslår Kontrolkomiteen, at

Nordisk Råd ytrer til Nordisk Ministerråd

at Nordisk Ministerråd og fondssekretariatet gennemfører de af revisorerne foreslåede ændringer.

Endelig foreslår Kontrolkomiteen, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at ændre det angivne tidspunkt for styrelsens og revisorernes beretninger i overenskomsten om Nordisk Kulturfond, art. 16, således at Nordisk Råd skal modtage revisionsberetning senest 1. september.

2. Virksomhedsberetningen

Kulturfondens årsberetning indeholder oplysninger om fondens organisation (formål, økonomi, bestyrelse og forvaltning) og om fondens bidragsvirksomhed (opdelt på antal, fordeling mellem lande/områder, fordeling mellem sektorer og oplysninger om bevillinger).

Endvidere indeholder denne årsberetning en omtale af den omverdensanalyse fondens styrelse har iværksat i år 2000 og omtale af tidligere arbejder om fondens juridiske stilling.

Det samlede ansøgte beløb var i 2000 159.3 MDKK fordelt på 723 gyldige ansøgninger. Der blev bevilget 26.6 MDKK fordelt på 211 modtagere. Disse tal betyder en fald i ansøgt beløb

i.f.t. 1999, hvor det samlede ansøgte beløb var 215 MDKK fordelt på 953 ansøgninger; 18.7 MDKK. blev bevilget fordelt på 199 modtagere.

Fordelingen mellem ansøgninger fra de respektive lande og selvstyrende områder og bevillinger til samme samt fordeling på forskellige virksomhedsområder analyseres. Virksomhedsberetningen viser, at princippet om spændvidde i bevillingerne efterleves, da såvel små som store projekter støttes og mange forskellige målgrupper og støttes, hvilket er i overensstemmelse med fondens interne fordelingsprincipper, bilag 2 til virksomhedsberetningen.

Revisionsberetningen

I overensstemmelse med bestemmelserne i overenskomst om Nordisk Kulturfond træffer Nordisk Råd beslutning om revision af fondens forvaltning og regnskab. Siden sammenlægningen af Nordisk kultursekretariat og Nordisk ministerråds sekretariat har det været fast praksis, at fondens regnskab revideres i samarbejde mellem et medlem af Folketinget og rigsrevisor. I 2000 er revisionen foretaget af folketingsmedlem Hanne Andersen og rigsrevisor Henrik Otbo.

Regnskaberne er undersøgt efter gældende regler i internordiske revisionsreglement, som trådte i kraft 1. januar 1999. Revisionen har kontrolleret, at regnskabet er udarbejdet i overensstemmelse med Nordisk Ministerråds økonomireglement, at regnskaberne er retvisende og at de giver de fornødne oplysninger til bedømmelse af fondens forvaltning af fondens budget.

Det er de valgte revisorers opfattelse, at årsregnskabet er aflagt i overensstemmelse med gældende regler og at regnskabet giver et retvisende billede af Nordisk Kulturfonds resultat for 2000 og økonomiske stilling den 31. december 2000. Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Revisorerne har gennemgået en stikprøve på 22 afsluttede og uafsluttede projekter som er bevilget i 1999 og 2000 og har i flere tilfælde konstateret, at fonden ikke har foretaget opfølgning af projekter, hvor slutdatoen er overskredet. Revisorerne finder det påkrævet, at fonden udarbejder en forretningsbeskrivelse for administration af projekter, herunder retningslinier for opfølgning.

Revisorerne har overordnet gennemgået uafsluttede projekter. Antallet er aftagende (46 uafsluttede projekter som er bevilget før 1999 pr. 25. maj 2001 mod 105 pr. 31. december 1999). Revisorerne er tilfredse med denne udvikling og bifalder, at der er fundet en smidig procedure for beslutning om hvilke sager, der skal til inkasso.

Nordisk Råd vedtog på 52. session at rekommandere Nordisk Ministerråd og fondssekretariatet at gennemføre de af revisorerne foreslåede bemærkninger. Det drejer sig om følgende 5 forhold:

- "At der stadig er betydelige problemer med at få projektrapporter og projektregnskaber indsendt til tiden."
- "At fondssekretariatet må anvende uforholdsmæssigt megen tid på at udsende påmindelser og rykkere m.v."
- "At det burde overvejes at indføre kortfattede sagsreferater e.l., idet det i nogle sager var vanskeligt hurtigt at få et overblik over sagsforløb og baggrund for de trufne beslutninger."
- "Endvidere fandt revisorerne, at der snarest muligt bør oprettes en konto for hvert enkelt projekt, så der problemfrit kan ske afstemning til det samlede bogholderi."
- "Revisorerne henstillede i beretningen for 1998, at Nordisk Kulturfond snart fik edb-systemet til projektstyring implementeret fuldt ud."

Revisorerne konstaterer, at de forhold man fremførte i 1999 stadig er udestående. Vedrørende 1. og 2. punkt mener revisorerne, at det kan afhjælpes ved at indføre retningslinier for opfølgningsarbejde, som revisorerne også omtaler andetsteds. Vedrørende 3., 4. og 5. punkt vil der blive iværksat et nyt edb-system pr. 1. januar 2002. Med dette kan der indføres sagsreferater og oprettes en konto for hvert projekt.

Endelig henviser revisorerne til tidligere års bemærkninger om integreringen af Nordisk Kulturfond i Nordisk Ministerråds sekretariat, og behovet for at præcisere ansvars- og kompetenceforholdene i forbindelse med fondens virke. Revisorerne henviste til at bestyrelsen i Nor-

disk Kulturfond er ansvarlige for fondens virke, samt at fondens administrative personale ansættes og aflønnes af Nordisk Ministerråds sekretariat, og fandt derfor, at der var et særligt behov for en aftale, som fastlægger arbejdsopgavernes karakter og ansvaret.

Revisorerne er blevet orienteret om, at fondens bestyrelse har anset det for magtpåliggende, at fondens juridiske status blev afklaret, forinden fonden kunne indgå aftale om præcisering af ansvar- og kompetence og at fonden fortsat søger at afklare dette spørgsmål. Revisorerne peger igen på, at det er yderst vigtigt, at ansvars- og kompetenceforhold præciseres, hvorfor de vil følge sagen.

Revisorerne og Kontrolkomiteen fremhævede i 1999, at man fremover ville lægge vægt på, at fondens regnskab bliver underskrevet af den samlede bestyrelse, da det er denne, der har det økonomiske og faglige ansvar for fondens aktiviteter. Revisionen konstaterer med tilfredshed, at dette er sket.

Kontrolkomiteens overvejelser

Revisionsberetningen viser, at fonden har forbedret sit arbejde med opfølgning af de ældre uafsluttede projekter, hvilket Kontrolkomiteen finder positivt, men at der stadig er problemer med sagsbehandlingen, som ville kunne betyde en ny ophobning af uafsluttede sager, hvor opfølgning mangler. Kontrolkomiteen tilslutter sig derfor revisorernes bemærkninger om, at der bør udarbejdes retningslinier for opfølgningsarbejde i sekretariatet.

Kontrolkomiteen konstaterer som revisorerne, at der stadig foreligger en række mindre brister i de administrative forhold (fondens edb-system og registrering/afrapportering af de enkelte projekter), men konstaterer, at disse forventes at kunne udbedres ved indførelse af det nye edb-system pr. 1. januar 2002.

Kontrolkomiteen vil understrege at fremstilling 7/2001/nord samt rekommandation 25/2000 om ændringer i overenskomsten om Nordisk Kulturfond bør følges op at de nordiske landes regeringer og at Kontrolkomiteen som revisorerne afventer, at der sker en præcisering af ansvars- og kompetenceforholdet mellem fondssekretariatet og Nordisk Ministerråds sekretariat.

Kontrolkomiteen vil således anbefale, at de af revisorerne foreslåede ændringer gennemføres, herunder præciseringen af fondssekretariatets arbejdsopgavers karakter og ansvar i forhold til Nordisk Ministerråds sekretariat.

Kontrolkomiteen har endvidere oplevet et tidsmæssigt problem i forbindelse med revisorernes aflæggelse af revision af Nordisk Kulturfonds virksomhed. I den nugældende overenskomst skal denne afgives senest 1. oktober, hvilket imidlertid giver tidsmæssige proble-mer i forhold til, at Nordisk Råd afholder sin årlige session i oktober/november. Kontrol-komiteen vil derfor foreslå, at tidspunktet for afgivelse af revision ændres.

Kontrolkomiteen skal på baggrund af ovenstående anbefale, at Nordisk Råd godkender Nordisk Kulturfonds regnskab for 2000 og bevilge fondens bestyrelse ansvarsfrihed for 2000 og at Nordisk Råd tager virksomheds- og revisionsberetningerne for Nordisk Kulturfond for 2000 til efterretning.

København, Stockholm, Reykjavik og Helsingfors, den 4. oktober 2001

Eva Johansson (s), formand — *Vibeke Peschardt (RV)*
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj) — *Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)*

Nordiska kulturfondens årsberättelse för år 2000

Sammanfattning

Fondens organisation och administration

Nordiska Kulturfonden bildades år 1966 genom ett särskilt mellanstatligt avtal (överenskommelse) mellan de nordiska länderna. Fonden har som ändamål att främja det kulturella samarbetet mellan de nordiska länderna och fondens verksamhetsområde omfattar det nordiska kultursamarbetet i hela dess utsträckning. Bidrag från fonden kan således beviljas till olika projekt inom forskning, undervisning och allmänkultur i en vid mening. Styrelsen består av 11 ledamöter; två från vardera nordiskt land och en ambulerande representant för de självstyrande områdena. Av de två representanterna från vardera nordiskt land utses en av Nordiska Rådet och en av Ministerrådet. Angående fondens överenskommelse och styrelsens fördelningsprinciper hänvisas till bilaga 1 och 2[1].

Administrationen av Nordiska Kulturfonden sköts av Nordiska Ministerrådets sekretariat i Köpenhamn. Fondens administrationskostnader under år 2000 uppgick till *totalt* 2.949 MDKK, vilket motsvarar 8.8% av budgetomslutningen. Styrelsens arvoden uppjusterades under år 2000 med 0.47% i enlighet med danska finansministeriets indexreglering. Sammanlagt uppgick arvodena till 145.298 DKK under år 2000, vilket motsvarar ca 5% av fondens *totala* administrationskostnader.

Med anledning av Kontrollkommitténs betänkande och revisorernas berättelse för år 1999 aktualiserade styrelsen under år 2000 frågan om fondens juridiska status. Detta bland annat med anledning av att fonden dels inte är en ordinär kapitalfond, och därmed ej heller lyder under dansk fondlag, dels inte är en institution inom Nordiska rådets eller ministerrådet organisation och därmed ej heller omfattas av något befintligt rättsställningsavtal. Inför fondens styrelsemöte i december år 2000 sammanställdes en promemoria angående fondens tillkomst och andra dokument rörande fondens juridiska ställning. Promemorian framgår av bilaga 3[2].

Fondens ekonomi

Fonden får ett årligt anslag för sin verksamhet av Nordiska Ministerrådet. För år 2000 uppgick anslaget till totalt 25 449 000 DKK, vilket var en ökning med ca 2% jämfört med föregående år. Utöver anslaget tillförs fonden intäkter i form av räntor och tillbakaförda medel. De senare innefattar tidigare beviljade projekt som av olika anledningar inte har kunna genomföras. De tillbakaförda medlen skiftar, av förklarliga skäl, från år till år och de är att betrakta som osäkra intäkter under pågående verksamhetsår. Därav kan styrelsen också endast göra en schablonmässig budgetering av dessa intäkter.

Totalt utdelade fonden bidrag motsvarande ca 26.6 MDKK, det vill säga ca 1.1 MDKK utöver anslaget från ministerrådet. Fondens resultat för år 2000 redovisade ett överskott motsvarande ca 5.6 MDKK. De huvudsakliga förklaringarna till resultatet är bland annat följande: Tillbakaförda bidrag uppgick till ca 3.6 MDKK, ränteintäkterna blev ca 0.8 MDKK *större* än budgeterat och de administrativa kostnaderna blev ca 0.5 MDKK *lägre* än budgeterat.

Fonden mottog inga gåvor eller donationer under år 2000 och fonden har inte fonderat några medel under årens lopp och har därmed ej heller något fondkapital. Det redovisade överskottet för år 2000 överförs således oavkortat till nästa års verksamhet. I övrigt gällande fondens ekonomi se bilaga 6[3].

Fondens allmänna verksamhet

Under år 2000 påbörjade Nordiska kulturfonden ett närmare samarbete med de tolv bilaterala nordiska fonder som finns i Norden; det vill säga de fonder som utdelar bidrag för kulturutbyte

[1] Er ikke trykket her.
[2] Er ikke trykket her.
[3] Er ikke trykket her.

mellan två nordiska länder/självstyrandeområde. Dessa fonder är dock, förutom organisation och verksamhet, inbördes mycket olika vad gäller ekonomiska resurser. Eftersom Nordiska kulturfonden har som grundregel för sin bidragsverksamhet att *minst tre* nordiska länder/självstyrande områden skall vara involverade i ett projekt, så har kulturfondens styrelse diskuterat den eventuella risken med att utbytet mellan de nordiska länderna kan bli relativt ojämn. Det gäller inte minst utbytet mellan Västnorden (Island, Färöarna och Grönland) och de övriga nordiska länderna. Detta med anledning av att de bilaterala fonderna gällande Västnorden är relativt ekonomiskt svaga i kombination med att resekostnaderna för bilateralt utbyte med Västnorden är relativt höga.

Fonden påbörjade även under år 2000 ett närmare samarbete med de åtta regionala nordiska informationskontoren för att stimulera fler nordiska projekt utanför huvudstadsområdena i Norden. Dessa kontor, vilka till viss del finansieras av Nordiska ministerrådet och till viss del administreras av Föreningarna Norden, är förlagda till följande orter: Umeå, Göteborg, Vasa, Jyväskylä, Alta, Arendal, Akureyri och Flensburg.

Under år 2000 avhöll fonden ett samrådsmöte med de nordiska kulturministrarna och Nordiska rådets nordenutskott. Samrådsmötet avhölls i Reykjavik, i samband med Nordiska rådets session, och vid mötet diskuterades fondens framtida verksamhet. Inför mötet hade fondens styrelse, med hjälp av en finsk konsultbyrå, sammanställt en omvärldsanalys gällande fondens framtida utmaningar och möjligheter. Diskussionerna och analysen kommer att utgöra underlag för nya fördelningsprinciper som styrelsen planerar att fastställa under år 2001. Ett sammandrag av analysen framgår av bilaga 4[4].

Fondens bidragsverksamhet

Fonden har sedan år 1998 två ansökningstillfällen/år och under år 2000 inkom totalt 898 ansökningar, varav 175 ansökningar av olika orsaker var ogiltiga. Av de giltiga 723 ansökningarna beviljades 211 projekt. De giltiga ansökningarna uppgick till totalt ca 159.3 MDKK och fondens bevillning motsvarade ca 26.6 MDKK. Som framgår av fondens ändamål är spännvidden i bidragsverksamheten mycket stor. Detta kan beskrivas med följande exempel på projekt som fonden gav bidrag till under år 2000 till:

- nordiskt ungdomsläger för döva och till en konferens om skolundervisningen i nordiska språk;
- samisk kulturpresentation i Japan och till en vandringsutställning om fångkultur i Västnorden;
- etablerandet av ett nätverk mellan nordiska och baltiska idrottshistoriker och till utställningen
- "The Generation X – Young Nordic Design" i Scandinavian House i New York;
- databildbas om medeltida kyrkomålningar i Norden och till ett nordiskt virtuellt barnbibliotek;
- nordiska mästerskap för unga serietecknare och till ett seminarium om kriminalromanens ställning i Norden samt till ett samarbete mellan unga tjejrockband i Norden.

Det minsta bidraget var 8 000 DKK och det största uppgick till 900 000 DKK under år 2000. Hälften av de beviljade ansökningarna låg i intervallet 50 000 - 149 000 DKK. Fondens bevillningar under år 2000 gällde i huvudsak utbyte inom Norden (94%) och inom kulturområdet (68%). Knappt hälften (49%) av bevillningarna gällde projekt inom huvudstadsområdena i Norden och drygt en tiondel (13%) av fondens bevillningar anslogs under år 2000 till projekt där Västnorden var involverat. Denna "bidragsprofil" motsvarar i stora drag fondens bidragsverksamhet under år 1999.

Den del av fondens "bidragsprofil" där det förekommer en skillnad mellan åren 1999 och 2000 är i huvudsak bidrag till dels målgruppen frivilligsektorn, dels till projekt gällande barn och ungdomar.

---

[4] Er ikke trykket her.

Till frivilligsektorn beviljades under år 2000 projektbidrag motsvarande totalt 14.021 MDKK, vilket motsvarar ca 53% av totalt beviljade bidrag. Det är 5%-enheter mer jämfört med år 1999. Till projekt gällande målgruppen barn- och ungdomar beviljade fonden under år 2000 totalt 4.230 MDKK, vilket är ca 16% av totalt beviljade bidrag. Detta kan jämföras med år 1999 då fonden beviljade 4.820 MDKK, vilket motsvarade 26% av totalt beviljade bidrag år 1999. En sammanställning av samtliga beviljade projekt finns i bilaga 7[5].

Avslutningsvis

Den stora spännvidd som fondens bidragsverksamhet inrymmer gör fonden till en viktig och unik "kugge" i det nordiska kultursamarbetet. Det skulle givetvis vara enklare för fondens beredningsarbete om spännvidden minskade; om fonden bestämde sig för att endast ge bidrag till vissa målgrupper eller vissa konstformer. Men då skulle samtidigt det unika med fonden gå förlorat.

Det finns i dag en allmän tendens till att allt fler fonder och olika bidragsgivare "snävar in" sitt ändamål. Syftena till detta kan vara många; bland annat att minska mängden och hanteringen av ansökningarna – helt enkelt få en smidigare och mindre administration, få bättre ansökningar – mer precisa projekt – som är lättare att bedöma, kunna bevilja fler ansökningar om ändock inom ett snävare område etc.

Men i en tid då de allmänna bidragen till föreningar och konstnärer inte ökar, och härtill allt mer omvandlas till specifika projektbidrag, samtidigt som allt fler verksamheter blir gränsöverskridande mellan olika konstformer är det viktigt att det åtminstone finns *en* fond i Norden som är relativt "ospecificerad"; såsom Nordiska Kulturfonden. Detta medför dock en ganska arbetskrävande administration, för såväl fondens styrelse som sekretariat, vilket bör beaktas i samband med finansieringen och granskningen av fondens verksamhet.

1. Fondens organisation

1.1 Överenskommelsen om fonden

Nordiska kulturfonden etablerades genom en särskild överenskommelse mellan de nordiska regeringarna år 1966. Överenskommelsen, som trädde i kraft den 1 juli år 1967, har ändrats två gånger, åren 1975 och 1990. Överenskommelsen i sin helhet framgår av bilaga 1[6].

De nordiska regeringarna är fondens stiftare; de kan ändra och upphäva överenskommelsen och de tar emot fondens tillgångar/skulder vid ett upphävande av fonden.

Vid Nordiska rådets 52:e session i november år 2000 antogs en rekommendation (nr 25/2000) om att ändra överenskommelsen för att *dels* de självstyrande områdena skall få varsin ledamot i styrelsen, i dag har de *en* gemensam, och att styrelsen därmed utökas från 11 till 13 ledamöter (artikel 7), *dels* att stryka formuleringen i överenskommelsen om att ett lands båda två ledamöter tillsammans kan motsätta sig en bevillning (artikel 8). Rekommendationen var inte slutbehandlad vid utgången av år 2000.

1.2 Fondens ändamål och verksamhet

Fondens ändamål regleras i överenskommelsens artikel 1 och 2, vilka föreskriver följande:

"Nordisk Kulturfond har til formål at fremme det kulturelle samarbejde mellem de nordiske lande. Fondens virksomhedsområde omfatter det nordiske kultursamarbejde i hele dets udstrækning. Bidrag fra fonden kan således ydes til formål inden for forskning, undervisning og almenkulturel virksomhed i vid forstand. Der kan også ydes støtte til informationsvirksomhed inden for eller uden for Norden vedrørende nordisk kulturelt samarbejde og de nordiske landes kulturliv."

---

[5] Er ikke trukket her.
[6] Er ikke trykket her.

Vad gäller fondens bidragsverksamhet föreskrivs följande i överenskommelsen artikel 3:

"Af fondens midler kan der bevilges tilskud til nordiske projekter af engangskarakter. Tilskud kan også ydes dels til nordiske projekter af mere varig karakter, dog fortrinsvis for en af styrelsen fastsat periode, dels i særlige tilfælde til regelmæssigt tilbagevendende formål."

Styrelsen kan inhämta yttranden från kommittéer och arbetsgrupper, som ministerrådet utser, eller från sakkunniga som fonden själv utser. Enligt överenskommelsens artikel 13 fastställer styrelsen en arbetsordning/fördelningsprinciper som närmare föreskriver fondens verksamhet och prioriteringar. Gällande fördelningsprinciper, vilka antogs år 1997, framgår av bilaga 2[7].

1.3 Fondens kapital och ekonomi

Fondens verksamhets- och budgetår är kalenderår. Fonden har inget eget fondkapital utan finansierar sin verksamhet genom ett årligt anslag från Nordiska ministerrådets budget.

I överenskommelsens artikel 4 föreskrivs följande gällande fondens medel:

"Midlerne, der årligt stilles til fondens rådighed, optages på Nordisk Ministerråds budget. Midler, som er tilført fonden, står til rådighed for fonden også efter udgangen af det år, da indbetalingen til fonden er sket. Fonden kan erhverve ejendom gennem gave eller testamente under forudsætning af, at der ikke dermed er forbundet noget vilkår, som er uforeneligt med fondens formål."

Fonden har under verksamhetsåret 2000 inte mottagit några gåvor eller donationer.

Under år 2000 motsvarade fondens omslutning ca 33.6 MDKK. Övrigt gällande fondens ekonomi, se avsnitt 4 samt bilaga 6[8].

1.4 Fondens säte och förvaltning

1.4.1 Allmänt

Fonden har sitt säte i det land där Nordiska ministerrådets sekretariat är beläget. Fondens verksamhet leds av en styrelse som disponerar fondens medel. Styrelsen har i dag 11 medlemmar som utses för två kalenderår åt gången. Av dessa utser Nordiska rådet 5 medlemmar och Nordiska ministerrådet 5. Medlemmarna har personliga suppleanter. En gemensam styrelserepresentant väljs för de självstyrande områdena Färöarna, Grönland och Åland. Denna utses växelvis av Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet.

Styrelsen utser bland sina medlemmar en ordförande och en vice ordförande för ett kalenderår åt gången. Samma land innehar ordförandeposten två år i följd.

Fondens sekretariatsarbete och ekonomiförvaltning utförs enligt överenskommelsens artikel 10 av Nordiska ministerrådets sekretariat. Beträffande fondens juridiska ställning, se avsnitt 1.7.

Fonden lyder inte under den danska fondlagen.

[7] Er ikke trykket her.
[8] Er ikke trykket her.

1.4.2 Styrelsens sammansättning

Vid fondens möte i december år 1999 utsågs Norge till ordförandeland för åren 2000 och 2001. För år 2000 valdes stortingsrepresentant Odd Holten till ordförande och departementsrådet Per Haga till vice ordförande. Styrelsen hade följande sammansättning under år 2000.

Ordinarie medlemmar	**Suppleanter**
Danmark:	
Søren Hansen (NR) Medlem av Folketinget	Jann Sjursen (NR) Medlem av Folketinget
Lene Witte (NMR) Avdelningschef (avgick den 1 sept.)	Peter van Zaane (NMR) Fullmäktig
Finland:	
Hannes Manninen (NR) Riksdagsledamot	Riitta Prusti (NR) Riksdagsledamot
Paula Tuomikoski (NMR) Konsultativ tjänsteman	Margareta Mickwitz (NMR) Direktör
Island:	
Rannveig Guðmundsdóttir (NR) Altingsmedlem	Steingrímur J Sigfússon (NR) Altingsmedlem
Þorsteinn Gunnarsson (NMR) Arktitekt	Karitas H Gunnarsdóttir (NMR) Avdelningschef
Norge:	
Odd Holten (NR) Stortingsrepresentant *(ordf.)*	Kjellaug Nakkim (NR) Stortingsrepresentant
Per Haga (NMR) Departementsråd *(vice ordf.)*	Arne Holen (NMR) Avdelningsdirektör
Sverige:	
Lars Hjertén (NR) Riksdagsledamot	Åke Gustavsson (NR) Riksdagsledamot
Göran Lannegren (NMR) Generaldirektör (avgick den 1 juli)	Brita Lundh (NMR) Kansliråd
Grönland:	Färöarna (1:e suppleant):
Otto Steenholdt (NR) Landstingsmedlem	Jóannes Dalsgaard (NMR) Avdelningsdirektör
	Åland (2:e suppleant):
	Harriet Lindeman (NMR) Landskapsstyrelseledamot

(Not: NR = utsedd av Nordiska rådet, NMR = utsedd av Nordiska ministerrådet.

Generaldirektör Göran Lannegren (Sverige) och avdelningschef Lene Witte (Danmark) av-gick från styrelsen den 1 juli respektive den 1 september på grund av nya befattningar. Deras suppleanter inträdde vid fondens möte i december.)

1.4.3 Avhållna styrelsemöten

Styrelsen hade under år 2000 tre möten:

1. Möte 128/00	den 29 februari – 1 mars, Köpenhamn
2. Möte 129/00	den 7 juni – 8 juni, Trondheim
3. Möte 130/00	den 11 – 12 december, Köpenhamn

Styrelsen var beslutsmässig vid samtliga möten.

1.4.4 Styrelsens arvode

Styrelsens ledamöter erhåller ett årligt arvode, vilket uppgick till följande under år 2000:

ordförande	18.350 DKK
vice ordförande	15.463 DKK
övriga ledamöter	12.387 DKK

Arvodena uppjusterades under år 2000 med 0.47% i enlighet med danska finansministeriets indexreglering. Totalt uppgick arvodena till 145.298 DKK under år 2000, vilket motsvarar ca 5% av fondens totala administrationskostnader, se vidare avsnitt 4.4.

1.4.5 Fondsekretariatet

Administrativt och personellt är "fondsekretariatet" en integrerad del av Nordiska ministerrådets kulturavdelning. Under år 2000 hade "sekretariatet" fyra anställda:

- Kirsi Abrahamsson, rådgivare (till och med den 30 april)
- Heli Hirsch, rådgivare (från och med den 1 augusti)
- Mats Jönsson, specialrådgivare
- Rita Pate, administrativ sekreterare.

Bemanningen om totalt tre heltidstjänster var densamma under år 2000 som under föregående år.

1.5 Revision

Revisionen av fondens verksamhet regleras i överenskommelsens artikel 15 och 16, vilka föreskriver följande:

"Nordisk Råd træffer bestemmelsen om revision af fondens forvaltning og regnskaber" (artikel 15). Styrelsens og revisorernes beretninger skal senest den 1. oktober året efter virksomhedsåret/budget- og regnskabsåret afgives til Ministerrådet og til Nordisk Råd. Beslut-ning om godkendelse af regnskabet og om bevilling af ansvarsfrihed for styrelsen træffes af Nordisk Råd" (artikel 16).

Revisorer för fondens verksamhetsår 2000 har varit folketingsmedlem Hanne Andersen och riksrevisor Henrik Otbo. Gällande uppföljning av revisionsberättelsen för år 1999, se avsnitt 5.

1.6 Medlemskap i andra organisationer

Fonden var under år 2000 medlem i European Foundation Center (EFC), vilket fonden har varit sedan år 1997. Medlemsavgiften för år 2000 uppgick till 2.000 ECU.

1.7 Fondens juridiska ställning

Inför fondens styrelsemöte den 11 – 12 december år 2000 sammanställdes en promemoria angående fondens tillkomst och andra dokument rörande fondens juridiska status. Promemorian framgår av bilaga 3[9].

Anledningen till att frågan diskuterades i styrelsen var primärt revisorernas berättelse angående fondens verksamhet för år 1999. I berättelsen framför revisorerna att det finns behov för ett avtal som preciserar "ansvars- og kompetenceforholdene" mellan fonden och ministerrådets sekretariat. Innan ett sådant avtal kan utarbetas och undertecknas ansåg dock styrelsen att det var viktigt att klargöra vilken juridisk status fonden har.

Frågan om fondens juridiska ställning utreddes senast år 1984 av professorerna Christensen och Gulmann, vilka konstaterade att fonden har partshabilitet; att fonden är ett självständigt rättssubjekt (se fondens årsberättelse 1984: avsnitt 6). Professorerna Christensen och Gulmann ansåg i sin utredning att detta var så pass uppenbart att det inte behövde tydliggöras i fondens överenskommelse, vilket sannolikt är anledningen till att utredningen inte uppmärksammades vid den senaste revideringen av fondens överenskommelse år 1990.

Eftersom utredningen gjordes efter att ministerrådet och det nordiska kulturavtalet tillkom år 1971 ansåg styrelsen vid sitt möte i december år 2000 att utredningen var av stor betydelse och att dess konklusioner ånyo borde uppmärksammas och klargöras. Styrelsen kommer därför under år 2001 att fortsätta diskutera frågan om fondens juridiska ställning, *se vidare avsnitt 5.3.*

2. Fondens allmänna verksamhet

2.1 Fondens "omvärldsanalys"

Sedan fonden bildades år 1966 har de nordiska samhällena och dess omvärld genomgått stora förändringar. Det har skett en ökad internationalisering, möjligheter till utbyte med före detta Östeuropa har radikalt förändrats, de nordiska samhällena har blivit mer mångkulturella, den nya informationstekniken har skapat nya former för kontakter etc. Härtill har det under de dryga 30 åren tillkommit många nya stödordningar inom fondens verksamhetsområden. Dessa omständigheter var anledningen till att styrelsen under år 2000 beslutade om att genomföra en "omvärldsanalys" i syfte att omarbeta nuvarande fördelningsprinciper, *se vidare avsnitt 3.1.*

Analysen, vilken genomfördes av Municel AB/Finland och överlämnades i oktober år 2000, diskuterades vid samrådsmötet (se avsnitt 2.3) och fondens decembermöte. Analysen består av 13 rekommendationer och en sammanfattning av "omvärldsanalysen" framgår av bilaga 4[10].

Diskussionerna kring "omvärldsanalysen" kommer att fortsätta under år 2001 och styrelsen ambition är att antaga nya fördelningsprinciper som skall börja att gälla från och med år 2002.

2.2 Samrådsmötet med Nordiska rådets nordenutskottet och kulturministrarna

En gång per år avhålls ett gemensamt möte mellan Nordiska Kulturfonden, de nordiska kulturministrarna och Nordiska Rådets Nordenutskott. Mötet brukar avhållas i anslutning till Nordiska Rådets session. Mötet är informellt; ett samrådsmöte för diskussion och utbyte av information. Värdskapet för mötet alternerar mellan de tre parterna. Under år 2000 var det fonden som hade värdskapet. Mötet avhölls den 8 november år 2000 i anslutning till Nordiska rådets 52:e session i Reykjavik. Temat för mötet var fondens framtida verksamhet och prioriteringar, med utgångspunkt i "omvärldsanalysens 13 rekommendationer. Såväl rådsdelegaterna som ministrarna var överlag positiva till analysen och de såg fram emot att få ta del av fondens fortsatta diskussioner.

2.3 Mötet med de bilaterala fonderna i Norden

Det första medlemsförslaget i Nordiska rådet om att bilda en nordisk kulturfond uppkom redan år 1955 och förebild var de vid den tiden verksamma bilaterala fonderna i Norden. Sedan fon-

[9] Er ikke trykket her.
[10] Er ikke trykket her.

dens tillkomst år 1966 har det därför varit naturligt att ha ett samarbete/utbyte med de totalt 15 bilaterala fonder som finns i dag. Härtill finns även två "nordiska" fonder: Letterstedtska föreningens fond och Clara Lachmann fond, vilka båda två har ett likartat syfte jämfört med Nordiska kulturfonden.

Under 1990-talet förekom, på grund av olika anledningar, endast ett fåtal möten med de bilaterala fonderna. Fondens styrelse återupptog därför under år 2000 ånyo utbytet med dessa fonder. Den 14 - 15 oktober år 2000 avhölls ett möte på Voksenåsen, Oslo, och temat för mötet var "Det framtida nordiska samarbetet". Vid mötet diskuterades bland annat rapporterna "Öppet för världens vindar" av Nordiska ministerrådets visemanspanel, "Norden i tiden och verden" av Föreningarna Nordens Förbund och fondens egen "omvärldsanalys". Härutöver diskuterade fonderna olika satsningar för en ökad nordisk språkförståelse samt projekt för barn och ungdomar. Det är styrelsens ambition att avhålla ett nytt möte till hösten år 2001.

2.4 Samarbetet med de regionala nordiska informationskontoren

Som ett led i att nå presumtiva bidragssökande utanför huvudstadsområdena beslöt styrelsen under år 2000 att genomföra regelbundna möten/kontakter med de åtta nordiska regionala informationskontor som stöds av Nordiska Ministerrådet. Dessa kontor är placerade på följande orter: Jyväskylä, Vasa, Umeå, Akureyri, Alta, Göteborg, Arendal och Flensburg. Fonden hade ett möte med informationskontoren den 26 maj år 2000. Vid mötet diskuterades olika förslag kring hur kontoren skulle kunna utgöra "filialer" till fonden genom att bedriva en utåtriktad information om fonden, hjälpa sökande att fylla i ansökningsblanketter etc. Dessa diskussioner kommer att fortsätta under år 2001.

3. Fondens bidragsverksamhet

3.1 Fondens prioriteringar

Fondens huvudsakliga syfte är att utdela projektbidrag. Sedan år 1998 har fonden två ansökningstillfällen/år: Den 15 mars och den 15 september. Styrelsen har under 2000 diskuterat möjlighet att införa fler ansökningstillfällen. En diskussion som fortsätter under år 2001.

Fondens prioriteringar omnämns i fördelningsprinciperna som är ett komplement till fondens överenskommelse och en form av förtydligande av fondens ändamålsparagraf (se avsnitt 1.2, bilaga 1[11]). Fördelningsprinciperna, vilka delges de sökande, preciserar vad fonden kan/vill ge stöd till och vad fonden inte ger stöd till. Härtill består fördelningsprinciperna av mer tekniska upplysningar vad gäller regler för redovisning av beviljat bidrag etc. Fördelningsprinciperna fastställs av styrelsen och under 1990-talet har de ändrats vid två tillfällen, år 1995 och år 1997.

Allmänt kan sägas att fonden under hela 1990-talet har hållit fast vid principen att minst tre nordiska länder, eller självstyrande områden, skall ingår i ett projekt för att få bidrag (en regel som dock inte omnämns i överenskommelsen). Fram till år 1997 påpekades dock i fördelningsprinciperna att fonden kunde göra avsteg från "trelandsregeln" när det gällde gränsregionalt samarbete inom exempelvis Kvarken, Västnorden och Mittnorden. I de nya fördelningsprinciperna är detta omformulerat till att avsteg kan göras från "trelandsregeln" när det rör sig om områden med långa avstånd.

Under hela 1990-talet har fonden prioriterat projekt gällande Nordens ytterområden/randområden. Detsamma gäller samarbetsprojekt för barn och ungdomar och projekt som ökar den nordiska språkförståelsen.

Vad gäller projekt som motverkar främlingsfientlighet och rasism, så omnämns de som särskilt prioriterade redan från och med år 1992. Från och med år 1993 prioriteras även mediasamarbete och från och med år 1994 nämns även nyskapande projekt och tvärkulturella samarbetsprojekt som prioriterade områden i fondens bidragsverksamhet.

År 1997 omarbetades fördelningsprinciperna och bland annat gjordes tillägg om att fonden vill utöka samarbetet inom den frivilliga sektorn och att fonden prioriterar projekt från - eller

[11] Er ikke trykket her.

som gäller – Nordens glesbygd. Vidare infördes begreppet "nordisk nytta" på ansökningsblanketten.

I samband med de nya fördelningsprinciperna år 1997 gjordes också några inskärpningar/avgränsningar. Det gällde framför allt inom områdena utbildning och forskning. Projekt inom dessa områden skall numera primärt ha en anknytning till kultur; exempelvis kulturforskning, kulturpolitik, kulturpedagogik och utbildning inom kulturområdet. Härtill preciseras i de nya fördelningsprinciperna att fonden inte ger bidrag till ordinärt vänortsutbyte.

Efterföljande statistik skall användas med viss försiktighet. Den utgår ifrån de uppgifter som den sökande själv har angivet i ansökan och vid vissa fall kan det ha uppgivits mer än ett svarsalternativ. För mer statistik gällande fondens bidragsverksamhet hänvisas till fondens årsberättelse för år 1999, vilken även sammanfattar fondens verksamhet under hela 1990-talet.

3.2 Annonsering och information

Fonden annonserade, vid två tillfällen, i totalt 24 nordiska dagstidningar samt sände information (miniaffischer) till ca 300 regionsbibliotek runt omkring i Norden. Härtill finns information om fonden på Nordiska ministerrådets hemsida (www.norden.org) och fonden har även en egen hemsida (www.nordiskkulturfond.dk), vilken hade ca 23 000 besökare under år 2000.

3.3 Allmän statistik

Tab. 1: Antal ansökningar och belopp år 2000

Möte	Antal ansökningar	Antal beviljade	Ansökt belopp MDKK	Beviljat belopp MDKK
128/feb.	(19)	9	9.1	1.097
129/juni	418 (+97 ogilt.)	102	85.6	12.464
130/dec.	286 (+78 ogilt.)	100	64.6	13.041
Totalt	**723 (+175 = 898)**	**211**	**159.3**	**26.602**

(Not: I det ansökta beloppet ingår endast giltiga ansökningar)

De ansökningar som behandlades vid möte 128/00 är bordlagda ansökningar från mötet i december år 1999. Det beviljade beloppet om 1.097 MDKK belastar dock årsräkenskaperna för år 2000.

Eftersom ansökningarna behandlades under år 2000 ingår de därmed i ovanstående statistik.

Som en jämförelse till ovan redovisad statistik kan nämnas att antalet ansökningar för år 1999 var totalt 953 (745 giltiga och 208 ogiltiga) och det ansökta beloppet (för de giltiga ansökningarna) uppgick till totalt 190.391 MDKK. För jämförelser med andra verksamhetsår under 1990-talet, se bilaga 5[12]. För information om de enskilda projekt som beviljades bidrag under år 2000, se bilaga 7[13].

3.3.1 Ogiltiga ansökningar

Anledningen till att det *totala* antalet ansökningar redovisas är att även antalet ogiltiga ansökningar medför ett arbete för styrelsen och sekretariatet. Dessa ansökningar måste exempelvis genomläsas för att kunna klassificeras som ogiltiga, ansökaren skall i sin tur få ett besked om att ansökan inte kan behandlas av fonden, en förteckning skall utarbetas och behandlas etc. De ogiltiga ansökningarna förtecknas landsvis och utifrån vilken orsak som de ogiltigförklaras. Orsaken till att en ansökan klassificeras som ogiltig kan exempelvis vara att ansökan har inkommit försent, att projektet är bilateralt eller uteslutande nationellt. Antalet ogiltiga ansök-ningar har

[12] Er ikke trykket her.
[13] Er ikke trykket her.

under åren 1990 – 1999 varit i genomsnitt 20.2%/år. Under år 2000 var motsvarande siffra 19.5%, vilket kan jämföras med år 1999 då antalet ogiltiga ansökningar vara 21.8%.

3.3.2 Antalet beviljade ansökningar och beviljat belopp

Eftersom antalet beviljade ansökningar och beviljat belopp skiftar från år till år beroende på det totala antalet ansökningar och ansökningarnas kvalitet, så redovisas i nedanstående tabell en jämförelse med indextal för *dels* de senaste tre åren (åren 1997 – 1999), *dels* hela 1990-talet.

Tab. 2: Beviljade ansökningar i % av totalt antal giltiga ansökningar

År 2000	År 1999	Index för 1997 - 99	Index för 1990-talet
29.2%	26.7%	29.7%	32.6%

Tab. 3: Beviljat belopp i % av totalt ansökt belopp

År 2000	År 1999	Index för 1997 - 99	Index för 1990-talet
16.7%	8.8%	10.6%	13.8%

Det beviljade beloppet var i genomsnitt ca 79% av det ansökta beloppet *för respektive* beviljad ansökan under år 2000. Motsvarande siffra för år 1999 var ca 55%.

3.4 Beviljade ansökningar i olika storleksordningar

I detta avsnitt redovisas inom vilka intervaller (i DKK) som de *beviljade ansökningarna* ligger. Med anledning av tidigare nämnda svängningar mellan åren innefattar även denna sammanställning ett indextal för åren 1997 – 1999.

Tab. 4: Beviljade ansökningar fördelade i olika storleksordningar

År	0 - 49.000 DKK	50.000-149.000 DKK	150.000-299.000 DKK	300.000-499.000 DKK	500.000-999.000 DKK	Över 1.000 000 DKK	Totalt antal beviljade ansökningar
2000	24%	49%	21%	4%	2%	0 ansök.	211
1999	27 %	52 %	17 %	3 %	1 %	0 ansök.	199
Genomsnitt åren 97-99	25%	56%	15%	3%	0.5%	0.5%	225

3.4.1 Ansökt belopp

Fonden har som regel att ansökningar över 100 000 DKK skall sändas till remiss/utlåtande hos ministerrådets konstkommittéer/sakkunniga. Under år 2000 hade 58% av ansökningarna ett ansökt belopp på mer än 100 000 DKK. För år 1999 var motsvarande siffra 56%.

Under år 2000 hade 19% av ansökningarna ett ansökt belopp på mindre än 50 000 DKK. Motsvarande siffra för år 1999 var 18%. Av ansökningarna år 2000 hade 9% ett ansökt belopp på mer än 500 000 DKK, vilket kan jämföras med år 1999 då motsvarande siffra var 11%.

3.5 Fördelningen mellan länder och områden

För såväl styrelsen som sekretariatet är det viktigt att med jämna mellanrum studera statistiken gällande antalet ansökningar från de olika länderna/områdena. Detta för att konstatera om särskilda annonseringsinsatser bör göras i något land/område.

Beträffande den nationella fördelningen gällande beviljade ansökningar bör i detta sammanhang poängteras att det är ansökans *angelägenhet* vad gäller syfte och mål samt ansökans *tillförlitlighet* vad gäller projektets budget och organisation som styr fondens bevillningar. Detta oavsett från vilket land/område som ansökan kommer.

Som tidigare har framhållits bör statistiken användas med viss försiktighet. I det ansökta beloppet kan exempelvis ingå ett fåtal ansökningar som sammantaget omfattar orealistiska summor, vilket i sin tur får konsekvenser för statistiken. Det bör beaktas att efterföljande redovisningarna i % är avrundade till närmaste heltal.

Tab. 5: Fördelning mellan länder/områden under år 2000

Land/områd.	Beviljat belopp MDKK	Antal beviljade ansökningar	Beviljat belopp i % av totalt *beviljat* belopp	Antal ansökningar (endast giltiga)	Ansökt belopp MDKK /% av totalt belopp	Beviljat belopp i förhållande till ansökt belopp för respektive land/område
Danmark	7 009	43	26%	166	37 407 (24%)	18%
Finland	4 189	45	16%	138	27 270 (17%)	15%
Färöarna	1 280	6	5%	11	2 776 (2%)	46%
Grönland	0.525	3	2%	6	2 159 (1%)	24%
Island	1.580	11	6%	26	4 924 (3%)	32%
Norge	4 071	41	16%	133	22 671 (14%)	18%
Sverige	5 468	49	21%	204	53 030 (34%)	10%
Åland	0.650	1	2%	12	1 585 (1%)	41%
Närområde	0.660	6	2%	13	2 365 (1%)	28%
Övriga Europa	0.920	6	3%	11	3 681 (2%)	25%
Övriga världen	0.250	1	1%	3	1 458 (1%)	16%
Summa	**26.602**	**211**	**100%**	**723**	**159.326 100%**	**---**

(Not: I kategorin "Närområdena" ingår de baltiska länderna samt västra och nordvästra Ryssland.)

Åren 1997 – 1999 jämfört med år 2000

Tab. 6: Fördelning av antal ansökningar samt beviljade ansökningar och beviljat belopp mellan länder/områden

Land/ Område	Genomsnitt år 1997 - 99			År 2000		
	Antal ansök	Antal bevilj. ansök	Bevilj. belopp i %	Antal ansök	Antal bevilj. ansök	Bevilj. belopp i %
Danmark	21%	22%	21%	23%	20%	26%
Finland *)	20%	23%	18%	19%	21%	16%
Färöarna	2%	2%	3%	2%	3%	5%
Grönland	1%	1%	3%	1%	1%	2%
Island	4%	6%	12%	3%	5%	6%
Norge	18%	16%	17%	18%	19%	16%
Sverige	29%	25%	22%	28%	23%	21%
Åland	Ingår år 1997 och 1998 i statistiken för Finland			1%	1%	2%
Närområdena	2%	2%	1%	2%	3%	2%
Övriga Europa	2%	2%	2%	2%	3%	3%
Övriga världen	1%	1%	1%	1%	1%	1%

*) Jämförelsen mellan genomsnitt och år 2000 blir något missvisande för Finland eftersom Åland ingår i statistiken för Finland under åren 1997 och 1998.

3.6 Fördelning av beviljat belopp mellan de olika "pelarna"

Sedan år 1996 är Nordiska rådets och ministerrådets verksamhet indelad i tre olika "pelare": *Norden* (de fem länderna och de tre självstyrande områdena), *Närområdet* (i huvudsak de baltiska länderna samt västra och nordvästra Ryssland) samt övriga *Europa*. Denna sammanställning redovisar fördelning av fondens bevillningar i respektive "pelare" för år 2000.

Tab.7: Fördelning av beviljat belopp år 2000 mellan de olika "pelarna" Norden, Närområdena, Europa samt härutöver övriga världen

Område	Beviljat belopp i MDKK år 2000	Beviljat belopp i % år 2000	Beviljat belopp i % - index åren 1997 - 1999
Norden	24.772	94%	96%
Närområdena	0.660	2%	1%
Europa	0.920	3%	2%
Övriga världen	0.250	1%	1%
Summa	**26.602**	**100%**	**100%**

3.7 Ansökningar från huvudstadsområdena visavi övriga städer/områden

Enligt fondens fördelningsprinciper prioriteras initiativ från "Nordens glesbygds- och randområden", vilket i detta sammanhang motsvarar Nordkalotten, östra Finland, södra Jylland och Västnorden (Färöarna, Grönland och Island). Vad gäller de ansökta projektens geografiska genomförande (var de skall genomföras) så sammanfaller de till stora delar med det område vari-

från den sökande kommer. Undantag är de ansökningar som gäller turnéer/vandringsutställningar.

Tab. 8: Ansökarens geografiska hemvist uppdelad i huvudstad/huvudstadsområde visavi övriga städer/områden under år 2000.

Ansökaren hemvist	Antal ansökningar		Antal beviljade		Ansökt belopp MDKK	Beviljat belopp MDKK
	Antal	%	Antal	%		
Huvudstad/huvudstadsområde	315	44%	879	42%	78.712	13.222 (49%)
Övriga städer/områden	408	56%	122	58%	80.588	13.380 (51%)
Total	723	100%	211	100%	159.326	26.602

(Not: Statistiken utgår ifrån den klassificering som den sökande gör. Sökande från Nuuk, Tors-havn och Mariehamn klassificerar sig mestadels som huvudstad eller regionscentrum. I ovan-stående tabell ingår därför även dessa tre städer i kategorin huvudstad/ huvudstadsområde. Det ansökta beloppet inkluderar endast giltiga ansökningar.)

Av Nordens ca 24.175 milj. innevånare bor ca 5.080 milj i huvudstäder/ huvudstadsområden (Nuuk, Torshavn och Mariehamn inräknat), vilket motsvarar ca 21%. Utifrån denna jämförelse kan konstateras att såväl antal ansökningar som beviljade ansökningar är ca dubbelt så många (ca 44%) vad gäller kategorin huvudstäder/huvudstadsområden. Dock bör i sammanhanget beaktas att det förekommer en koncentration av kulturmanifestationer/kulturinstitutioner till huvudstäderna, vilket givetvis påverkar ovanstående statistik.

3.8 Ansökningar från Nordkalotten och Västnorden

Två särskilt prioriterade "regioner" inom kategorin Nordens randområden är Nordkalotten och Västnorden. Nedanstående sammanställning redovisar utfallet av fondens beviljade ansökningar och beviljat belopp gällande dessa två "regioner".

Tab. 9: Fördelningen gällande Nordkalotten

År	Beviljat belopp MDKK	Beviljat belopp i %	Antal beviljade ansökningar	Antal beviljade ansökningar i %
2000	2.336	9%	21	10%
1999	1.750	9%	21	10%
Genomsnitt för åren 1997-199	1.476	7%	17	7%

(Not: I begreppet "Nordkalotten" ingår Lapplands län i Finland, Norrbottens län i Sverige, Finnmark fylke, Troms fylke och Nordland fylke i Norge).

Tab. 10: Fördelningen gällande Västnorden

År	Beviljat belopp MDKK	Beviljat belopp i %	Antal beviljade ansökningar	Antal beviljade ansökningar i %
2000	3.385	13%	20	9%
1999	2.512	14%	19	9%
Genomsnitt för åren 1997-1999	3.460	17%	24	10%

(Not: I begreppet "Västnorden" ingår Färöarna, Grönland och Island)

3.9 Bidrag till projekt vars målgrupp är barn och ungdomar

Målgruppen barn och ungdomar är en prioriterad målgrupp för fonden. Under år 2000 beviljades projektbidrag för denna målgrupp till totalt 4.230 MDKK, vilket är ca 16% av totalt beviljade bidrag. Detta kan jämföras med år 1999 då fonden beviljade 4.820 MDKK, vilket motsvarade 26% av totalt beviljade bidrag år 1999.

3.10 Bidrag till projekt gällande främlingsfientlighet och rasism

I fondens fördelningsprinciper omnämns att fonden prioriterar projekt som syftar till att minska främlingsfientlighet och rasism. Med viss reservation för att det är svårt att klassificera de olika ansökningarna inom denna prioriteringsgrupp inom totalt 10 ansökningar, till ett totalt ansökt belopp om 1.582 MDKK, gällande projekt om främlingsfientlighet och rasism. Av dessa beviljades totalt 2 ansökningar om ett totalt beviljat belopp på 190 000 DKK. Dessvärre finns ingen statistik att jämföra med gällande tidigare år. Utöver att det inkommer relativt få ansökningar inom denna prioriteringsgrupp har styrelsen även konstaterat att antalet ansökningar från icke nordiska invandrare/invandrarföreningar är mycket få. Anledningen till detta är något som styrelsen kommer att diskutera under år 2001. En diskussion som bland annat gäller fondens annonsering, ansökningshandlingarnas komplexitet, hemsidans språkversioner etc.

3.11 Beviljat bidrag till olika mottagare; inkluderat bland annat frivilligsektorn

Redovisad statistik i nedanstående tabell utgår från den klassificering som den sökande gör själv utifrån fondens anvisningar. Gränsdragningarna mellan de olika "mottagarkategorierna" är inte helt tydlig och detsamma kan även gälla själva definitionen av vissa enskilda kategorier. Redovisningen bör därmed betraktas och användas med viss försiktighet.

Tab. 11: Fördelning av antal beviljade ansökningar i % av totalt antal beviljade ansökningar mellan olika mottagare

Mottagare	år 2000	år 1999	Genomsnitt åren 1997-1999
Enskild person	3%	8%	4%
Fri/informell arbetsgrupp.	15%	12%	13%
Frivillig org/föreningar	42%	42%	39%
Privata inst.	7%	6%	10%
Offent. Inst.	27%	27%	30%
Annan verk.	6%	5%	4%

Tab. 12: Jämförelser gällande ansökt belopp och beviljat belopp för olika mottagare år 2000.

Mottagare	Ansökt belopp i MDKK	Ansökt belopp i % av totalt ansökt belopp	Beviljat belopp i MDKK	Beviljat belopp i % av *totalt* beviljat belopp	Beviljat belopp i % av *ansökt* belopp
Enskild person	16.662	10%	1.474	6%	9%
Fri/informell arbetsgrupp.	32.612	20%	3.475	13%	11%
Frivillig org/föreningar	49.966	31%	10.546	40%	21%
Privata inst.	9.052	6%	1.321	5%	15%
Offent. Inst.	33.272	21%	8.290	31%	25%
Annan verk.	17.762	12%	1.496	5%	8%
Summa	**159.326**	**100%**	**26.602**	**100%**	**index 16.7%**

(Not: Index = totalt beviljade bidrag % av totalt ansökta bidrag, se tabell 3 – sidan 6)

Fonden prioriterar ansökningar som gäller frivilligsektorn, vilket i ovanstående statistik innefattas i kategorierna "fria/informella arbetsgrupper och frivilliga organisationer/föreningar.

Under år 2000 beviljades totalt 14.021 MDKK till projekt gällande frivilligsektorn, vilket motsvarar ca 53% av totalt beviljade bidrag. Detta kan jämföras med år 1999 då fonden beviljade 8.964 MDKK, vilket motsvarade ca 48% av totalt beviljade bidrag.

3.12 Ansökt och beviljat belopp mellan olika verksamhetsområden

Enligt överenskommelsen från år 1966 omfattar fondens verksamhetsområde det nordiska kultursamarbetet i hela sin utsträckning (se avsnitt 1.2 samt bilaga 1[14]). I artikel 2 i överenskommelsen preciseras detta enligt följande: "Bidrag fra fonden kan således ydes til formål inden for forskning, undervisning og almenkultur virksomhed i vid forstand".

Under åren 1972 – 1986 har fonden årligen redovisat hur bidragsverksamheten har fördelats mellan de tre områdena forskning, undervisning och allmän kultur. Från och med år 1987 utökades dessa tre områden med ytterligare ett område i den årliga redovisningen. Detta område är "annan verksamhet", vilket innefattar bland annat idrott och friluftsliv, fackligt-, politiskt- eller kyrkligt samarbete, jämställdhetsfrågor, samarbete mellan etniska minoriteter, barn- och ungdomssamarbete.

För att kunna få någon form av relevant uppfattning av utvecklingen under 1990-talet redovisas ett indextal - ett genomsnitt - för åren 1990 - 1999. För närmare jämförelser mellan de olika verksamhetsåren under 1990-talet hänvisas till årsberättelsen för år 1999 och dess bilaga 3[15].

Inledningvis presenteras en sammanställning för år 2000 gällade de fyra verksamhetsområdena. Därefter redovisas respektive verksamhetsområde med jämförelser till de två indextalen.

Tab. 13: Sammanställning över fördelning mellan ansökningar och bevillningar under år 2000 gällande fondens verksamhetsområden

Verksamhets-område	Antal ansök.	Antal ansök. i % av totalt antal ansök.	Antal beviljade	Antal beviljade i % av totalt antal beviljade	Ansökt belopp i MDKK	Beviljat belopp i MDKK
Utbildning	116	16%	40	19%	27.635	5.999
Allmän kultur	484	67%	144	68%	109.440	17.249
Forskning	45	6%	12	6%	7.017	1.609
Annan verksamh.	78	11%	15	7%	15.234	1.745
Summa	723	100%	211	100%	159.326	26.602

3.12.1 Utvecklingen beträffande området undervisning/utbildning

I området undervisning/utbildning ingår exempelvis projekt rörande utbildning inom konst och kultur, pedagogiskt utvecklingsarbete och sektorsövergripande utbildningsprojekt. I området ingår ej bidrag till enskilda personers studier, lärar- och elevutbyte, studieresor eller lägerskolor, vilket fonden inte ger bidrag till.

[14] Er ikke trykket her.
[15] Er ikke trykket her.

Tab.14: Utvecklingen inom verksamhetsområdet undervisning/utbildning

År	Antal ansökningar i % av totalt antal ansökningar	Antal bevillningar i % av totalt antal bevillningar	Ansökt MDKK i % av totalt ansökt belopp	Bevilj. MDKK i % av totalt beviljat belopp
2000	16%	19%	17%	23%
1999	17%	19%	16%	16%
Index (genomsnitt för 1990 – 1999)	12%	11%	12%	10%

(Not: I samband med de nya fördelningsprinciperna, vilka godkändes år 1997, gjordes en sär-skild prioritering/inskärpning om att projekten inom verksamhetsområdena undervis-ning/utbildning respektive forskning skall ha en klar anknytning till området kultur.)

3.12.2 Utvecklingen beträffande området allmän kultur

I området allmän kultur ingår exempelvis projekt rörande film och video, hantverk och formgivning, bildkonst, litteratur, musik, dans, teater samt multimedia och IT.

Tab. 15: Utvecklingen inom verksamhetsområdet allmän kultur

År	Antal ansökningar i % av totalt antal ansökningar	Antal bevillningar i % av totalt antal bevillningar	Ansökt MDKK i % av totalt ansökt belopp	Bevilj. MDKK i % av totalt beviljat belopp
2000	67%	68%	69%	65%
1999	68%	69%	72%	72%
Index (genomsnitt för 1990 – 1999)	66%	75%	70%	78%

(Not: Antalet ansökningar inom området allmän kultur har aldrig varit under 50% sedan år 1972. Lägsta notering var 51% år 1987. Den högsta noteringen var 72% åren 1977 och 1981. Vad gäller antalet beviljade ansökningar var den lägsta noteringen 51% år 1988 och den högsta 80% år 1998)

Tab. 16: Sammanställning över hur ansökningar och bevillningar fördelar sig inom verksamhetsområdet allmän kultur

Sektor	Antal ansökningar år 2000	Antal ansökningar genomsnitt åren 1997 - 1999	Beviljade ansök. år 2000	Beviljade ansök. i genomsnitt åren 1997 - 1999	Beviljat belopp i MDKK under år 2000
Museer	7	15	2	6	0.255
Film/video	32	30	11	9	0.881
Hantverk/ formgivning	22	14	7	4	1.205
Bildkonst	71	60	17	19	1.552
Litteratur/ översättning	36	45	14	15	0.898
Musik	105	113	36	39	4.421
Dans	18	18	8	6	1.004
Teater	34	49	11	18	2.165
Multimdia/IT	14	12	1	4	0.100
Övrigt	145	142	37	67	4.768
Summa	484	498	144	187	17.249

(Not: I kategorin "övrigt" ingår i huvudsak tvärkulturella projekt, vilka involverar minst två av ovanstående sektorer).

Den dominerande sektorn inom verksamhetsområdet allmän kultur är musik. Det gäller såväl ansökningar som bevillningar. Totalt beviljades under år 2000 ca 4.421 MDKK till olika musikprojekt, vilket motsvarar ca 17% av totalt beviljade bidrag om ca 26.6 MDKK under år 2000. Detta kan jämföras med år 1999 då fonden beviljade totalt 3.352 MDKK till olika musikprojekt, vilket motsvarade ca 18% av totalt beviljat belopp om ca 18.6 MDKK.

Det kan av ovanstående statistik också konstateras att bevillningar till projekt inom sektorn multimedia/IT är relativt blygsam. Detta trots att denna sektor är prioriterad enligt fondens fördelningsprinciper.

3.12.3 Utvecklingen beträffande området forskning

I området forskning ingår exempelvis projekt rörande konstforskning, kulturpolitisk forskning, popularisering av forskningsresultat och tvärvetenskaplig forskning.

Tab. 17: Utvecklingen inom verksamhetsområdet forskning

År	Antal ansökningar i % av totalt antal ansökningar	Antal bevillningar i % av totalt antal bevillningar	Ansökt MDKK i % av totalt ansökt belopp	Bevilj. MDKK i % av totalt beviljat belopp
2000	6%	6%	4%	6%
1999	6%	5%	6%	8%
Index (genomsnitt för 1990 – 1999)	10%	8%	9%	8%

(Not: I samband med de nya fördelningsprinciperna, vilka godkändes år 1997, gjordes en särskild prioritering/inskärpning om att projekten inom verksamhetsområdena undervisning/utbildning respektive forskning skall ha en klar anknytning till området kultur.)

Vid en jämförelse mellan respektive verksamhetsår under hela 1990-talet kan konstateras att *antalet ansökningar* inom området forskning var högst år 1990 då de uppnådde 21 % och lägst åren 1997 och 1999 då de uppgick till 6%.

Beträffande *beviljade ansökningar* var den högsta noteringen även i detta fall år 1990 då de uppgick till 23%. Den lägsta noteringen om 5% förekom vid hela fem år under 1990-talet. Det var år 1992 och åren 1996 – 1999.

Det finns förmodligen ett antal olika förklaringar till den allmänna minskningen inom området forskning. En kan vara att det under 1990-talet har inrättats andra forskningsstipendier/fonder såväl nationellt och nordiskt som inom det europeiska samarbetet. En annan förklaring kan vara att fonden i samband med de nya fördelningsprinciperna år 1997 inskärpte att i första hand prioritera forskningsansökningar inom området kultur och kulturpolitik.

3.12.4 Utvecklingen beträffande området annan verksamhet

I området annan verksamhet ingår exempelvis projekt rörande idrott och friluftsliv, fackligt-, politiskt- eller kyrkligt samarbete, jämställdhetsfrågor, samarbete mellan etniska minoriteter, barn- och ungdomssamarbete.

Tab. 18: Utvecklingen inom verksamhetsområdet annan verksamhet

År	Antal ansökningar i % av totalt antal ansökningar	Antal bevillningar i % av totalt antal bevillningar	Ansökt MDKK i % av totalt ansökt belopp	Bevilj. MDKK i % av totalt beviljat belopp
2000	11%	7%	10%	6%
1999	9%	7%	6%	4%
Index (genomsnitt för 1990 – 1999)	12%	6%	9%	4%

Detta är – som framgår av rubriken för verksamhetsområdet – ett obestämt område och dess spännvidd är därmed också ganska stor. Det innehåller exempelvis allt från projekt gällande friluftsliv till multietniska samarbetsprojekt.

3.13 Bidrag till samiska projekt

Under år 2000 beviljade fonden bidrag till totalt 6 samiska projekt, vilka tillsammans motsvarade 870 000 DKK. Projekten hade en stor spännvidd och gällde bland annat projektbidrag till en samisk ordbok, en samisk kulturpresentation i Japan, ett internetprojekt samt en samisk musikfestival.

Härtill ingår som en del i forskningsprojektet "Nordisk kulturpolitisk under förändring", vilket fonden är huvudfinansiär av och som påbörjades år 1998, en rapport av Harald Gaski med rubriken "Samisk kulturpolitik vid en skiljeväg". Rapporten förväntas utkomma under våren år 2001.

3.14 Bidrag till Nordiska ministerrådets institutioner

Revisorerna och Kontrollkommittén har vid vissa tillfällen framfört tveksamhet till att fonden beviljar bidrag till Nordiska ministerrådets institutioner. Det gäller exempelvis till de nordiska informationskontoren och de "nordiska husen". Detta är i grund och botten en principiell fråga gällande å ena sidan att fonden skall vara suverän i sin bidragsverksamhet, å andra sidan att fondens årliga bidrag för utdelning beviljas ur Nordiska ministerrådets budget, vilket är samma "källa" som finansierar institutionerna. I fondens fördelningsprinciper nämns inget särskilt om bidrag till dessa institutioner. Den formulering som tangerar detta är att fonden att inte ger stöd till institutioners ordinarie verksamhet.

I detta sammanhang bör observeras att de "nordiska institutionerna" i bland endast är ansökare/projektkoordinatör och att aktiviteten utförs av någon annan eller genomförs - geografiskt eller lokalmässigt - utanför själva institutionen. Det kan exempelvis gälla en vandringsutställning.

Under år 2000 beviljades totalt 7 ansökningar till institutioner inom ministerrådets organisation. Dessa ansökningar motsvarade totalt 2.085 MDKK, vilket är 8% av det totala beviljade beloppet under år 2000. Detta kan jämföras med år 1999 då totalt 3 ansökningar beviljades motsvarade ett sammanlagt beviljat belopp om 440 000 DKK, vilket utgjorde ca 2% av det totala beviljade beloppet år 1999.

Med anledning av dels revisorernas påpekanden, dels att ministerrådet från och med år 2001 inrättade en särskild "pott" för strategiska kultursatsningar, till vilken ministerrådets institutioner kan ansöka om projektbidrag, beslutade fondens styrelse vid decembermötet år 2000 enligt följande: "Att fonden från och med år 2001 endast i undagsfall beviljar bidrag till Nordiska ministerrådets institutioner".

(Not: Med formuleringen "Nordiska ministerrådets institutioner" åsyftas institutioner vars stadgar fastställs av ministerrådet.)

4. Fondens årsräkenskaper för år 2000

4.1 Allmänt angående fondens resultat för år 2000

Det ekonomiska resultatet för år 2000 uppgick till ca + 5.6 MDKK och omslutningen motsvarade ca 33.6 MDKK. Resultatet överförs till fondens bidragsverksamhet för år 2001.

De *huvudsakliga* förklaringarna till resultatet är enligt följande: Tillbakaförda bidrag uppgick till ca 3.6 MDKK, ränteintäkterna blev ca 0.8 MDKK *större* än budgeterat och de administrativa kostnaderna blev ca 0.5 MDKK *lägre* än budgeterat. Styrelsen budgeterar aldrig tillbakaförda bidrag som en intäkt, eftersom de endast är tentativa.

Tillbakaförda bidrag är en återbetalning av tidigare beviljade bidrag till projekt som inte har kunnat genomföras enligt ansökarnas uppsatta planer, vilka motsvarade ca 13.5% av fondens

anslag för år 2000. Omfattningen av de tillbakaförda bidragen varierar från år till år beroende på olika omständigheter för projekten. Under de tio senaste åren har de varit i genomsnittet ca 9.9% av anslaget (lägst 5.2% och högst 15.4%). Se vidare avsnitt 4.3 angående fondens överskott för år 2000.

Under år 2000 utdelade fonden bidrag motsvarande ca 26.6 MDKK, vilket är ca 1.1 MDKK *mer* är anslaget från Nordiska ministerrådet. Anslaget uppgick till ca 25.5 MDKK. Det kan jämföras med år 1999 då fonden utdelade totalt 18.675 MDKK.

Kostnaderna för fondens administration finansierades genom ränteintäkter, överförda medel från föregående år och av ministerrådet sekretariatsanslag, se vidare avsnitt 4.4.

I övrigt angående fondens ekonomi och årsräkenskaper för år 2000, se bilaga 6[16].

(Not: I bilaga 6:2[17] redovisas en sammanställning över fondens ekonomi under år åren 1990 - 2000).

4.2 Fondkapital och placeringar

I fondens överenskommelse föreskrivs bland annat följande: "Midler, som er tilført fonden, står til rådighed for fonden også efter udgangen af det år, da indbetalingen til fonden er sket" (artikel 5). Denna artikel har varit oförändrad sedan den ursprungliga överenskommelsen från år 1966.

I regeringarnas bakgrundmaterialet till fondens överenskommelse år 1966 skrivs följande gällande ovanstående artikel: "Ehuru de medel, som tillföres fonden, är avsedda att förbrukas under det löpande budgetåret eller inom en relativt kort tidsrymd efter detta, är det icke helt uteslutet, att det i något fall kan visa sig påkallat att göra en värdebeständig placering av någon del av dessa medel. Med stadgandet, att styrelsen beslutar om placering av fondens innestående medel, avses i första hand, att styrelsen beslutar om deponering av likvida medel i penninganstalt och om i vilken valuta dessa medel skall innestå, men därmed bemyndigas styrelsen även om behov därav yppas besluta om en värdebeständig placering t.ex. i värde-papper".

Fonden har inte fonderat några medel under årens lopp och har därmed ej heller något fondkapital. Det uppkomna överskottet överförs således oavkortat till nästa års verksamhet.

4.3 Kommentarer angående de tillbakaförda medel

4.3.1 Skillnaden mellan en institution och en fond/stödordning

Inom ministerrådets kulturområde/avdelning förekommer två olika verksamhetsformer: *Dels* ordinära institutioner (exempelvis Nordens hus i Reykjavik och Nordens institut på Åland), *dels* fonder/stödordningar (exempelvis Nordiska kulturfonden och Film- och TV-fonden).

Institutionernas verksamhet utgår ifrån – något generellt – de initiativ som institutionens styrelse företar och det målstyrningskontrakt som institutionen har med ministerrådet. Denna verksamhet – dess omfattning och inriktning – kan således genom "egna initiativ" styras *direkt* av styrelserna.

Fondernas/stödordningarnas verksamhet utgår emellertid ifrån – nästan uteslutande – inkomna ansökningar; dess antal och kvalitet. Den styrning som styrelserna för fonderna/ stödordningarna kan göra är endast *indirekt*; det vill säga styra antalet ansökningar genom annonsering, förbättra ansökningarnas kvalitet genom ordentliga anvisningar etc.

Detta medför att fondernas/stödordningarnas bidragsverksamhet kan "svänga" från ett verksamhetsår till ett annat. Ett år kan det förekomma många kvalitativa ansökningar och nästa år kan dess motsatta situation uppstå. Detta vet inte styrelserna i förväg utan det är ett konstaterande som görs under pågående verksamhetsår.

Härtill finns ytterligare en omständighet att beakta. Om en fond/stödordning har mer än ett ansökningstillfälle per år måste styrelsen göra en avvägning så att det årliga anslaget disponeras någorlunda jämt mellan de olika ansökningtillfällena. Detta kan medföra att styrelsen något år är allt för återhållsam vid ansökningstillfällena i början av året, så att det uppstår en allt för stor utdelningsvolym - i förhållande till inkomna ansökningar - vid årets sista ansökingstillfälle. Något

[16] Er ikke trykket her.
[17] Er ikke trykket her.

år kan den motsatta situationen uppstå. Eftersom de fonder/stödordningar som finns inom ministerrådet inte är några ordinära kapitalfonder, så kan inte styrelserna "reglera" sitt överskott/underskott genom att antingen fondera eller utnyttja en reserv (= ett eget kapital).

4.3.2 Revisorernas påpekande

I samband med revisionsberättelserna för åren 1996, 1997 och 1998 framförde revisorerna kritik gällande - i detta sammanhang - två omständigheter: Dels att fonden vid sitt utdelningsmöte i december "förskotterade" av anslaget för det kommande året, dels att fonden inte var mer aktiv med att följa upp beslutade projekt och återkräva anslag om de inte genomfördes enligt ansökan/fattat beslut.

Från och med år 1999 tillämpar fonden inte principen om "förskottering" och fondens sekretariat lägger nu ner extra mycket tid på att följa upp projekt och återkräva anslag såsom revisorerna påpekade.

I och med att fonden inte längre kan "förskottera" av anslaget måste styrelsen vara något mer återhållsam vid utdelningsmötet i juni för att på så vis ha en väl tilltagen utdelningsvolym vid utdelningsmötet i december i fall det då skulle finnas många kvalitativa projekt. Detta som en form av "reserv kapital".

4.3.3 Sammanfattande kommentarer angående överskottet för år 2000

Förklaringen till det relativt stora överskottet är sammanfattningsvis följande: Fondens verksamhet/resultat styrs av antalet inkommande ansökningar och dessa ansök-ningars kvalitet. Vid vissa beslutstillfällen föreligger det bättre ansökningar och vid vissa be-slutstillfällen föreligger det sämre ansökningar.

Förvisso skulle styrelsen kunna vara mer liberal vid sin behandlingen - inte minst vid decembermötet - för att på så vis "göra av med anslaget" och därmed uppvisa ett noll resultat. Detta är dock ingen ansvarsfull bidragsverksamhet som styrelsen eftersträvar. Härtill skulle det medföra *dels* att fondens rykte försämrades; att fondens "kvalitetsstämpel" skulle bli utan värde, *dels* skulle det medföra en orättvis behandling gentemot de ansökningar som behandlas vid junimötet; det skulle bli olika kvalititetsbedömningar mellan två utdelningstillfällen.

Problemet är att styrelsen vid junimötet inte kan utdela allt för mycket eftersom styrelsen då inte vet hur många ansökningar - och dess kvalitet - som föreligger vid mötet i december. Så här i efterhand kan konstateras att fonden eventuellt kunde utdelat mer vid sitt junimöte år 2000.

Om fonden skulle utdela mer i juni - låt säga ca 65 - 70% av anslaget - så skulle det medföra att de som sökte vid decembermötet skulle ha en sämre chans; detta oavsett kvaliteten av ansökningarna. Detta inte minst med tanke på att revisorerna inte tillåter att fonden förskotterar av nästa års anslag, såsom fonden har gjort tidigare.

Detta är ett generellt problem som alla fonder har. Undantaget de fonder som endast har ett utdelningstillfälle/år. De kan nämligen utdela hela den avsatta bevillningsramen på en gång. Dock förutsatt att ansökningarna håller erforderlig kvalitet.

Vad gäller de tillbakaförda bidragen framgår av statistikken för 1990-talet att dessa motsvarar i genomsnitt ca 10% av fondens årliga anslag. Förvissor skulle styrelsen, på bakgrund av denna statistik, kunna budgetera de tillbakaförda bidragen som en schablonmässig intäkt. Men eftersom dessa är högst osäkra, åtminstone vad gäller dess storlek, har styrelsen undvikit att göra så.

Styrelsen är medveten om att överskottet från år 2000 är osedvanligt stort och ovanstående redogörelse är ett försök till att förklara varför. Det ligger i själva fondkonstruktionen och att fonden har mer än ett utdelningstillfälle/år, vilket fonden var observant på redan när den tillkom år 1966.

I sammanhanget kan nämnas att styrelsen vid decembermötet bordlade 5 ansökningar motsvarande ca 2.0 MDKK. Förvisso skulle styrelsen ha kunna beviljat dessa istället för att bordlägga dem och därmed få ner överskottet, men det är som ovan nämnt inte en bidragspolitik som styrelsen bedriver.

4.4 De administrativa kostnaderna

Administrationskostnaderna kan "mätas" på olika sätt och i budgeten för år 2000 har styrelsen fastställt följande definition: Som administrationskostnader räknas kostnader för att dels upprätthålla en god service gentemot fondens olika intressenter, dels säkerställa en god kvalitet vad gäller förberedelser och uppföljning av styrelsens beslut.

Med denna definition gör styrelsen således uppdelning mellan fondens administrationskostnader och verksamhetskostnader. De sistnämnda gäller fondens omvärldsanalys (101 000 DKK), möte med de bilaterala fonderna (115 000 DKK) och möte med informationskontoren (15 000 DKK).

Vad gäller de redovisade administrativa kostnaderna i räkenskaperna så inkluderar de i huvudsak kostnader för styrelsens möten, styrelsens arvoden, annonsering, tolkning /översättning och kostnader för kontorsmaterial. Dessa motsvarade under år 2000 totalt 1.226 MDKK. Härutöver tillkommer ministerrådets sekretariatskostnader för löner, hyra, porto, telefon, resor, inventarier etc. Dessa kostnader belastar ministerrådets budget och uppskattas till ca 1.733 DKK för år 2000, se bilaga 6.1[18]: pkt 4.

De faktiska administrationskostnaderna för år 2000 är således 2.959 DKK (1.226 MDKK + 1.733 DKK), vilket motsvarar 8.8% av budgetomslutningen. Motsvarande kostnader för år 1999 var 2.857 MDKK eller 9.8% av budgetomslutningen.

5. Kontrollkommitténs betänkande och revisorernas berättelse gällande fondens verksamhetsår 1999

5.1 Kontrollkommitténs betänkande

Kontrollkommittén sammanfattar i sitt betänkande revisorernas påpekanden enligt följande: "Kontrolkomiteen vil anbefale, at de af revisorerne foreslåede ændringer gennemføres, således

- at fondssekretariatets arbejdsopgavers karakter og ansvar klargøres;
- at projektadministration forbedres på enkelte punkter;
- at implementering af fondens edb-system færdiggøres; og
- at fondens regnskab fremover underskrives af den samlede bestyrelse".

Fonden avhöll den 6 mars år 2000 ett möte med Nordiska rådets kontrollkommitté. Vid mötet deltog från fonden det avgående danska ordförandeskapet och det nytillträdda norska ordförandeskap.

5.2 Kommentarer till Kontrollkommitténs betänkande

Den första "att-satsen" syftar på revisorernas påpekan i pkt 13, på sidan 8 i deras berättelse: "Revisorerne fandt det tilfredsstillende, jf. beretningen for 1998, at man ved integreringen af Nordisk Kulturfond i Nordisk Ministerråds sekretariat havde søgt at præcisere ansvars- og kompetenceforholdene i forbindelse med fondens virke. For Nordisk Kulturfond er der imid-lertid endnu ikke udarbejdet en egentlig ansvars- og kompetencebeskrivelse. Under henvisning til at bestyrelsen i Nordisk Kulturfond er ansvarlig for fondens virke, samt at fondens admini-strative personale ansættes og aflønnes af Nordisk Ministerråds sekretariat, finder revisorerne, at der yderligere er et særligt behov for en aftale, der fastlægger arbejdsopgavernes karakter og ansvaret".

Detta omnämns även i revisorernas avslutande bemärkningar (pkt 43) enligt följande: "Revisorerne anbefaler, at ansvars og kompetenceforholdene præciseres i forbindelse med fondens virke, jf. pkt. 13."

[18] Er ikke trykket her.

Den andra "att-satsen" syftar på följande generella bemärkningar i revisionsberättelsen gällande projektadministrationen (projektgennemgangen, pkt 35 – sidan 25 i berättelsen):

- "At der stadig er betydelige problemer med at få projektrapporter og projektregnskaber indsendt til tiden.
- At fondssekretariatet må anvende uforholdsmæssig megen tid på at udsende påmindelser og rykkere mv.
- At det burde overvejes at indføre kortfattede sagsreferater e.l., idet det i nogle sager var vanskeligt hurtigt at få et overblik over sagsforløb og baggrund for de trufne beslutninger. Endvidere finder revisorerne, at der snarest muligt bør oprettes en konto for hvert enkelt projekt, så der problemfrit kan ske afstemning til det samlede bogholderi".

Av ovanstående är de två första "att-satserna" att betrakta som konstateranden och det är således egentligen endast den tredje "att-satsen" och det efterföljande förslaget om att det "oprettes en konto" som är att betrakta som direkta påpekanden.

Den tredje "att-satsen" syftar på pkt 42 i revisorernas avslutande bemärkningar, sidan 30 i berättelsen: "Revisorerne henstillede i beretningen for 1998, at Nordisk Kulturfond snarest fik edb-systemet til projektstyring implementeret fuldt ud. Revisorerne har konstateret, at systemet, som blev taget i brug i efteråret 1998, fortsat ikke fungerede tilfredsstillende. Fondssekretariatet er ved bestyrelsesmødet i juni 2000 blevet bedt om at redegøre for fejl og mangler ved systemet samt at fremkomme med forslag til alternative forbedringer. Ved anskaffelsen af edb-systemet var det hensigten, at systemet også skulle bruges af Nordisk Ministerråd, men det benyttes i dag kun af Nordisk Kulturfond. Revisorerne vil følge udvik-lingen på området meget tæt".

Den fjärde "att-satsen" syftar på pkt 41 i revisorernas avslutande bemärkningar, sidan 29 i berättelsen: "Revisorerne lægger vægt på, at fondens regnskab fremover underskrives af den samlede bestyrelse, da det er denne, der har det økonomiske og faglige ansvar for fondens aktiviteter".

5.3 Kommentarer till revisorernas och kontrollkommitténs påpekanden

Revisorernas påpekanden gällande Nordiska kulturfondens verksamhet för år 1999 kan sammanfattas till följande;

att fondssekretariatets arbetsuppgifter, befogenheter och ansvar klargörs,
att det införs kortfattade referat angående behandlingen/uppföljningen av beviljade projektbidrag,
att det upprättas ett konto för varje enskilt projekt,
att införandet av fondens ADB-system för behandlingen av ansökningarna får en slutgiltig och tillförlitlig lösning,
att fondens räkenskaper undertecknas av hela styrelsen.

Den 6 oktober år 2000 avhöll fondens ordförandeskap ett möte med fondens revisorer. Vid mötet diskuterades bland annat ovanstående påpekanden.

Beträffande revisorernas påpekan om klargörande av fondssekretariatets arbetsuppgifter, befogenheter och ansvar (första att-satsen), så har styrelsen diskuterat detta ingående. Enligt styrelsen måste dock först den grundläggande frågan om fondens juridiska ställning klargöras, se avsnitt 1.7. Vid fondens möte den 22 - 23 februari år 2001 konstaterade styrelsen att det var nödvändigt att göra vissa förtydliganden i fondens överenskommelse för att på så vis kunna få tillstånd en klarare administrativ gränsdragning mellan fonden och ministerrådet. Styrelsen beslöt därmed att Nordiska rådets fem ledamöter i fondens styrelse skulle inlämnar ett medlemsförslag om ändringar i fondens överenskommelse. Medlemsförslaget (A 1251/nord) inlämnades den 16 mars år 2001 till Nordiska rådets presidium, vilka biföll förslaget vid sitt möte den 3 april och överlämnade en framställan (nr 7/2001) till de nordiska regeringarna den 25 april år 2001.

För att ge största möjliga service till de sökande kommer fonden att från och med år 2002 att införa ett nytt ADB-system. Detta primärt för att kunna ta emot ansökningar elektroniskt. Härtill för att få ett mer lättarbetat och driftsäkert system. Det nya system kommer att vara ett standardprogram för bidragshantering, vilket möjliggör en integration med ministerrådssekretariatets övriga datasystem. I det nya systemet kommer det också vara möjligt att göra kortfattade referat angående behandlingen/uppföljningen av beviljade projektbidrag. Det nya datasystemet kommer även möjliggör ett införande av ett konto för varje enskilt projekt. Detta som en kommentar till påpekandena i andra, tredje och fjärde att-satsen. Det nya datasystemet kommer att inköpas under hösten år 2001 och i samband med upphandlingen kommer revisorerna att involveras.

Vad gäller fondens årsräkenskaper för år 2000, så är de undertecknade av samtliga ledamöter i fondens styrelse enligt revisorernas önskemål (den femte att-satsen), bilaga 6[19].

[19] Er ikke trykket her.

Beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Kulturfonds virksomhed for 2000

Oktober 2001

I. Indledning

1. I henhold til artikel 16 i "Overenskomst om Nordisk Kulturfond" afgives hermed revisionsberetning for regnskabsåret 2000 til Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd.

Beslutning om godkendelse af regnskabet og om bevilling af ansvarsfrihed for fondens bestyrelse træffes af Nordisk Råd.

2. Ifølge overenskomstens artikel 15 træffer Nordisk Råd bestemmelse om revision af fondens forvaltning og regnskaber.

Det har siden sammenlægningen i 1986 af Nordisk Kultursekretariat og sekretariatet for Nordisk Ministerråds almene virksomhed været fast praksis, at fondens regnskaber revideres af et medlem af Folketinget og den til enhver tid siddende rigsrevisor i forening.

Nordisk Råd har ved sessionen i Oslo i november 1998 valgt folketingsmedlem Hanne Andersen og rigsrevisor Henrik Otbo som revisorer af Nordisk Kulturfond for årene 1999 og 2000.

Nordisk Råd genvalgte revisorerne på sin session i Reykjavik i november 2000 for årene 2001 og 2002.

3. Fondens formål er ifølge overenskomstens artikel 1 og 2 at fremme det kulturelle samarbejde mellem de nordiske lande. Fondens virksomhedsområde omfatter det nordiske kultursamarbejde i hele dets udstrækning. Bidrag fra fonden kan således ydes til formål inden for forskning, undervisning og almenkulturel virksomhed i vid forstand. Der kan også ydes støtte til informationsvirksomhed inden for eller uden for Norden vedrørende nordisk kulturelt samarbejde og de nordiske landes kulturliv.

4. Fonden forvaltes, dens midler fordeles, og dens virksomhed i øvrigt ledes af en bestyrelse, jf. overenskomstens artikel 7.

Bestyrelsen består af 11 medlemmer. Nordisk Råd udnævner 5 af medlemmerne, ét fra hvert land. Ministerrådet udnævner ligeledes 5 medlemmer, ét fra hvert land. Videre udnævnes ét medlem som fælles repræsentant for Færøerne, Grønland og Åland. Dette medlem vælges for hver anden mandatperiode af Nordisk Råd og for den mellemliggende mandatperiode af Ministerrådet.

5. I overenskomstens artikel 10 er nævnt, at sekretariatsarbejdet og økonomiforvaltningen skal varetages af ministerrådssekretariatet.

Det daglige arbejde varetages af Nordisk Kulturfonds sekretariat, der er placeret ved ministerrådssekretariatet i København, mens bogføring mv. varetages af ministerrådssekretariatets økonomiafdeling.

6. Overenskomsten om Nordisk Kulturfond mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige blev undertegnet i oktober 1966 og trådte i kraft i juli 1967. En ny overenskomst blev undertegnet i juni 1975 og trådte i kraft i december 1976. Denne blev senere ændret i december 1990 med ikrafttrædelse i maj 1991.

Revisionens formål, tilrettelæggelse og udførelse

7. Formålet med revisionen er at konstatere, om regnskabet er udarbejdet i overensstemmelse med Nordisk Ministerråds økonomireglement af 1. juli 1998 for virksomheder finansieret over Nordisk Ministerråds budget, og at regnskabet giver et retvisende billede af Nordisk Kulturfonds resultat og økonomiske stilling.

8. Revisionen er, i henhold til § 21 i økonomireglementet af 1. juli 1998 for virksomheder finansieret over Nordisk Ministerråds budget, udført efter de gældende regler i det internordiske revisionsreglement.

Den 16. oktober 1998 vedtog cheferne for de nordiske revisionsmyndigheder det nye revisionsreglement for midler bevilget af de nordiske parlamenter til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd. Revisionsreglementet trådte i kraft den 1. januar 1999.

Revisionen er tilrettelagt inden for rammerne af god revisionsskik. Revisionen er tilrettelagt således, at revisionsindsatsen prioriteres på grundlag af væsentlighed og risiko. Revisionen vil derfor ikke nødvendigvis omfatte alle regnskabsposter, men de poster, som vi vurderer, kan indeholde fejl af væsentlig betydning for årsregnskabet. Det må således ikke forventes, at revisionen vil afdække alle fejl og mangler, som bogføringen og årsregnskabet eventuelt måtte indeholde.

Rapportering til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd

9. Beretningen har i udkast været fremsendt til fondens sekretariat og Nordisk Ministerråds sekretariat, hvis bemærkninger i videst muligt omfang er indarbejdet i beretningen.

10. Beretningen bliver, ligesom det er tilfældet for de årlige revisionsberetninger om Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd, ikke offentliggjort i forbindelse med fremsendelsen til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd. Sammen med Nordisk Råds kontrolkomités betænkning over revisionsberetningen mv. er beretningen imidlertid fuldt tilgængelig for offentligheden, herunder pressen, på linje med andet materiale, der fremlægges på Nordisk Råds årlige, ordinære session, og bliver i øvrigt optrykt sammen med det øvrige sessionsmateriale.

II. Anvendt regnskabspraksis og økonomistyring

11. Nordisk Kulturfonds regnskabsprincipper, der bl.a. er beskrevet i Nordisk Ministerråds økonomireglement, er baseret på kontantprincippet. Ifølge kontantprincippet foretages indtægts- og udgiftsføring på betalingstidspunktet. I praksis anvender Nordisk Kulturfond dog et tillempet kontantprincip. I årsregnskabet er de meddelte bevillinger til projekter udgiftsført på bevillingstidspunktet, og aktiver og passiver omfatter mellemregning med Nordisk Ministerråds sekretariat samt ikke-udbetalte bevillinger og ikke-disponerede midler.

12. Ved udarbejdelsen af regnskabet for 2000 er anvendt samme regnskabspraksis som sidste år.

13. Nordisk Ministerråds sekretariat har udarbejdet et nyt økonomireglement for virksomheder finansieret over Nordisk Ministerråds budget. Det fremgår af §19 i økonomireglementet, at regnskabet skal være baseret på et modificeret bogføringsprincip (modified accrual accounting). Den store forskel mellem kontantprincippet og bogføringsprincippet ligger i, hvornår en hændelse skal indtægts- og omkostningsbogføres. Ifølge kontantprincippet skal bogføringen ske, når betalingen finder sted. Efter bogføringsprincippet skal bogføringen finde sted, når transaktionen er indtruffet, uanset hvornår betalingen sker. Nordisk Ministerråds sekretariat har i udkast til vejledning af 1. juli 2001 beskrevet regnskabsprincipperne nærmere. Den endelige vejledning forventes udsendt i oktober 2001.

Det nye økonomireglement blev godkendt på samarbejdsministrenes møde i marts 2001 og træder i kraft 1. januar 2001. I forbindelse med beslutningen om at ændre regnskabsprincip blev

det besluttet af ministerrådet: "at indtil et modificeret regnskabsprincip kan gennemføres, senest den 1. januar 2002, tillades institutioner, som har anvendt et andet regnskabsprincip at følge den nuværende praksis".

Økonomireglementet er gældende for Nordisk Kulturfond. Vi er informeret om, at fonden anvender det modificerede princip fra regnskabsåret 2002.

14. Det danske formandskab tog i 1999 initiativ til en vurdering af, om det fællesnordiske budget er hensigtsmæssigt som politisk styringsværkstøj og redskab til at fremme det nordiske samarbejde.

I maj 2000 fremkom generalsekretæren med en rapport, hvoraf det bl.a. fremgår, at Nordisk Ministerråd helt eller delvist finansierer 17 støtteordninger svarende til i alt 228 MDKK i 2000, herunder Nordisk Kulturfond.

Rapporten lægger bl.a. op til følgende ændringer vedrørende støtteordningerne:

- Administrationen af støtteordningerne placeres, hvor opgaven løses bedst og billigst (udliciteres), hvor ikke særlige forhold taler imod.
- Støtteordningernes budgetomfang, forvaltningsprocedurer og tildelingskriterier tydeliggøres.
- For at undgå overlapning foretages en gennemgang af mindre, uformaliserede støtteordninger.
- Støtteordningernes styrende organer bør koncentrere sig om udformningen af støttepolitik og retningslinjer, mens behandling af ansøgninger uddelegeres.

I juni 2000 besluttede samarbejdsministrene, at budgetanalysen danner udgangspunkt for det videre arbejde med budgetomlægningen, og at ændringsforslag af administrativ og teknisk karakter anvendes på budgetlægningen for 2002.

Revisorerne har fået oplyst, at samarbejdsministrene har vedtaget et ministerrådsforslag om budgetanalysen, som er sendt til Nordisk Råd med anmodning om deres kommentarer. Ministerrådsforslaget vil blive behandlet på sessionen i slutningen af oktober 2001.

III. Revisionen af Nordisk Kulturfond

15. I det følgende omtales forskellige forhold i forbindelse med Nordisk Kulturfonds regnskab og revisionen heraf.

Fondens regnskab for 2000 er underskrevet af den samlede bestyrelse og den øverste administrative ledelse.

Tabel 1. Nordisk Kulturfonds regnskab for 1996-2000

Resultatopgørelse	1996	1997	1998	1999	2000
	----- 1.000 DKK -----				
Tilgang af midler:					
Nordisk Ministerråds budget	22.000	22.440	22.889	24.950	25.449
Tilbageførte midler	1.919	3.469	1.188	3.096	3.567
Renteindtægter	732	696	865	922	1.682
Overførte projektmidler			206		
Ikke-disponerede midler fra tidligere år	734	2.058	615	9	2.960
I alt	25.385	28.663	25.763	28.977	33.658
Udgifter:					
Litteraturpris		127	1.002		
Jubilæumssatsning		350	12		
Administrationsudgifter	940	1.590[1)]	1.403[2)]	1.142	1.457
I alt	940	2.067	2.417	1.142	1.457
Bevilgede beløb til projekter	22.387	25.981	23.337	24.875	26.602
I alt (udgifter og bevillinger)	23.327	28.048	25.754	26.017	28.059
Resultat (ikke-disponerede midler)	2.058	615	9	2.960	5.599

[1)] Inkl. en hensættelse på 206.000 DKK.
[2)] Inkl. udgifter vedrørende anvendelsen af hensættelsen på 206.000 DKK.

Balance	1996	1997	1998	1999	2000
	----- 1.000 DKK -----				
Aktiver:					
Mellemregning med Nordisk Ministerråd (i regnskabet benævnt likvide midler)	14.235	15.207	19.248	26.052	34.026
Periodeafgrænsning		174			
I alt	14.235	15.381	19.248	26.052	34.026
Passiver:					
Periodeafgrænsning	107	1.426	323		
Ikke-udbetalte bevillinger	12.070	13.340	18.916	23.092	28.427
Ikke-disponerede midler	2.058	615	9	2.960	5.599
I alt	14.235	15.381	19.248	26.052	34.026

Tilgang af midler og resultat

16. Nordisk Ministerråds budget for 2000, som blev fastsat på samarbejdsministrenes møde den 10. november 1999, indeholdt en bevilling til Nordisk Kulturfond på 25.449.000 DKK.

Ud over denne driftsbevilling havde Nordisk Kulturfond ikke-disponerede midler fra tidligere år på 2.959.902 DKK.

Herudover havde fonden i 2000 andre indtægter på i alt 5.249.475 DKK, som bestod af tilbageførte midler på 3.566.621 DKK samt renteindtægter på 1.682.854 DKK, så det samlede disponible beløb for 2000 blev 33.658.377 DKK.

17. Fra 1996 til 2000 har fondens indtægter samt øvrige midler til rådighed udviklet sig, som det fremgår af tabel 1. Fondens resultat for 2000 blev 5.598.951 DKK.

Revisorerne har kontrolleret, at bevillingen fra Nordisk Ministerråd er korrekt medtaget i regnskabet, og at ikke-disponerede midler fra tidligere år er korrekt overført fra 1999.

Revisorerne har endvidere ved stikprøvevis bilagsrevision kontrolleret rigtigheden af tilbageførte midler.

Fondens midler forrentes efter særlig aftale med ministerrådssekretariatet, og renterne er tilskrevet pr. 31. december 2000. Renteindtægterne er kontrolleret ved gennemgang af underliggende specifikation.

Administrationsudgifter

18. Fra 1996 til 2000 har fondens administrationsudgifter udviklet sig, som det fremgår af tabel 1.

Udgifterne i 2000 er øget med 315 TDKK i forhold til 1999. Stigningen forklares dels af udgifter til fondens formålsdokument (102 TDKK) som vedrører en omverdensanalyse, der indgår i bestyrelsens arbejde om en mulig ændring af fordelingsprincipperne og, dels af møder med bilaterale fonde (115 TDKK). Udgiften i 2000 er dog ca. 500.000 DKK mindre end budgetteret.

19. Fondens administrationsudgifter udgør 1.457.425 DKK. Heraf andrager udgifter til bestyrelseshonorar 145.298 DKK.

Bestyrelseshonoraret er indeksreguleret og følger det danske finansministeriums lønindeks.

Revisorerne har påset, at honorar til bestyrelsens medlemmer er korrekt bogført og reguleret i overensstemmelse med finansministeriets lønindeks.

20. Ifølge §16 i økonomireglementet af 1. juli 1998 for virksomheder finansieret over Nordisk Ministerråds budget skal der udarbejdes instrukser til sikring af, at der gennemføres fornøden kontrol forud for udbetaling. Nordisk Ministerråds sekretariats regnskabsinstruks, der senest er opdateret den 1. april 1999, er ligeledes gældende for Nordisk Kulturfond.

Revisorerne har stikprøvevis revideret administrationsudgifter.

21. Regnskabet over fondens administrationsudgifter omfatter kun de udgifter, der er afholdt af fonden.

Sekretariatsarbejdet og økonomiforvaltningen for fonden varetages af en særlig enhed, fondssekretariatet, med støtte fra ministerrådssekretariatets økonomi- og administrationsafdeling. Udgifterne til lønningerne for fondssekretariatets 3 heltidsansatte medarbejdere på i alt 1.367.722 DKK belaster ikke fondens regnskab, men derimod ministerrådssekretariatets regnskab. Personalets rejseudgifter på 92.392 DKK belaster ligeledes ministerrådssekretariatets regnskab.

Udgifter til lokaler, tekniske faciliteter og arbejde knyttet til fonden, fx løn- og personaleadministration, regnskabsopgaver og edb-behandling mv., afholdes tillige af ministerrådssekretariatet. Udgifterne beregnes skønsmæssigt som 20 % af de samlede lønudgifter til fondssekretariatets 3 heltidsansatte medarbejdere, i alt 273.544 DKK.

Ovennævnte administrationsudgifter, der alle er afholdt af ministerrådssekretariatet, er vist i en oplysende note i Nordisk Kulturfonds regnskab.

Revisorerne har ved gennemgang af ansættelseskontrakter og lønsedler vedrørende 2 af fondssekretariatets ansatte påset, at lønudgifterne er korrekt opgjort, herunder at fradrag og afgifter er korrekte.

Revisorerne har endvidere foretaget bilagsrevision af udvalgte rejseafregninger samt kontrolleret beregning af kontorhold mv.

Projekter

22. Det følger af tabel 1, at meddelte bevillinger til projekter i perioden 1996-2000 har udgjort 91 %-96 % af de samlede udgifter.

I 2000 har fonden ydet bevillinger på i alt 26.602 TDKK til projekter svarende til 95 % af de samlede udgifter. Bevillingerne fordeler sig på 211 ansøgninger mod 199 bevilgede ansøgninger i 1999.

Revisorerne har kontrolleret rigtigheden af udgiftsførte bevillinger på 26.602 TDKK ved sammenholdelse til bevillinger meddelt af bestyrelsen i følge protokol nr. 128, 129 og 130.

23. Fondens årsregnskab indeholder noteoplysning om udbetalte bevillinger.

Fonden udbetaler 60% af den bevilgede støtte i forbindelse med projektets start og de resterende 40%, når revideret projektregnskab er tilgået fonden. Fondens udbetalinger af støtte var i 2000 21.266.676 DKK og i 1999 20.698.395 DKK.

Revisorerne har kontrolleret noteoplysningen ved afstemning til projektlister udvisende bevillinger og udbetalinger. Endvidere er bevillinger og udbetalinger stikprøvevist kontrolleret som led i projektrevisionen, jf. pkt. 25.

24. Bestyrelsen har vedtaget interne regler for, hvordan bestyrelsen ønsker at arbejde og tildele støtte. Fordelingsreglerne blev vedtaget i juni 1997.

Efter reglerne kan fonden yde støtte til projekter, hvor mindst 3 nordiske lande/selvstyrende områder indgår, og hvor projektet er af engangskarakter. Projektet må endvidere ikke være påbegyndt, inden bevillingen gives af bestyrelsen.

Bevillingen udbetales i 2 rater. Fonden udbetaler 60% ved projektets start og de resterende 40 %, når projektrapport og revideret regnskab er tilgået og godkendt af fonden, hvilket skal ske inden 3 måneder efter, at projektet er afsluttet.

25. Revisorerne har udtaget en stikprøve på 22 afsluttede og uafsluttede projekter, som har fået bevilget støtte i 1999 og 2000.

Ved gennemgangen er det kontrolleret, at fordelings- og udbetalingsreglerne omtalt i punkt 24 er overholdt.

26. Revisorerne kan knytte følgende bemærkning til gennemgangen:

Det er i flere tilfælde konstateret, at fonden ikke har foretaget opfølgning på projekter, hvor slutdatoen er overskredet.

Revisorerne har fået oplyst af fondssekretariatet, at sekretariatet og bestyrelsen bl.a. har drøftet fastlæggelse af regler for hyppigere udsendelse af påmindelser om fremsendelse af projektrapport og revideret regnskab til fonden.

Revisorerne finder det påkrævet, at fonden udarbejder en samlet forretningsgangsbeskrivelse for administration af projekter, herunder kriterier for opfølgning.

27. Revisorerne har foretaget en overordnet opfølgning på uafsluttede projekter. Antallet af ældre uafsluttede sager er aftagende, hvilket vi finder tilfredsstillende.

Pr. 25. maj 2001 forelå i alt 136 uafsluttede projekter: 10 bevilget i perioden 1988-1995, 5 bevilget i 1996, 7 bevilget i 1997, 24 bevilget i 1998 og 90 bevilget i 1999. Til sammenligning kan oplyses, at der pr. 31. december 1999 var 19 uafsluttede projekter bevilget i 1995 og tidligere og 86 uafsluttede bevilget i 1996 og 1997.

Det besluttedes på bestyrelsesmøde den 11.-12. juni 2001, at beslutningen om, hvilke sager der skal til inkasso, uddelegeres til bestyrelsesformanden med efterfølgende orientering af bestyrelsen. Revisorerne finder, at der herved opnås en løbende og mere smidig behandling.

Aktiver og passiver

28. I tabel 1 vises sammensætningen af fondens aktiver og passiver pr. 31. december 1996-2000.

Revisorerne har kontrolleret, at mellemregning med Nordisk Ministerråd (i regnskabet benævnt likvide midler) stemmer til passivpost i Nordisk Ministerråds regnskab. Ikke-udbetalte bevillinger vedrører midler bevilget til projekter i 1999 og 2000. Ikke-udbetalte bevillinger er dels afstemt til projektlister og, dels stikprøvevist kontrollerede i forbindelse med revisionen af projekter. De ikke-disponerede midler overføres til næste regnskabsår.

IV. Opfølgning af bemærkningerne i revisionsberetningen for 1999

29. På Nordisk Råds 52. session i Reykjavik i 2000 blev regnskabet, revisionsberetningen og kontrolkomitéens betænkning for 1999 forelagt. Komitéen foreslog Nordisk Råd at godkende Nordisk Kulturfonds regnskab og årsberetning for 1999 samt at bevilge fondens bestyrelse ansvarsfrihed for 1999. Derudover blev det foreslået at tage revisionsberetningen for 1999 til efterretning.

Kontrolkomitéen foreslog endvidere, at Nordisk Råd meddelte Nordisk Ministerråd, at Nordisk Ministerråd og fondssekretariatet skulle gennemføre de af revisorerne foreslåede ændringer.

Nordisk Råd havde ingen bemærkninger hertil, og kontrolkomitéens forslag blev godkendt uden diskussion.

30. Beretningen for 1999 indeholdt følgende bemærkninger angående projekter og projektstyringen:

- "At der stadig er betydelige problemer med at få projektrapporter og projektregnskaber indsendt til tiden."
- "At fondssekretariatet må anvende uforholdsmæssig meget tid på at udsende påmindelser og rykkere mv."
- "At det burde overvejes at indføre kortfattede sagsreferater e.l., idet det i nogle sager var vanskeligt hurtigt at på et overblik over sagsforløb og baggrund for de trufne beslutninger."
- "Endvidere finder revisorerne, at der snarest muligt bør oprettes en konto for hvert enkelt projekt, så der problemfrit kan ske afstemning til det samlede bogholderi."
- "Revisorerne henstillede i beretningen for 1998, at Nordisk Kulturfond snart fik edb-systemet til projektstyring implementeret fuldt ud. Revisorerne har konstateret, at systemet, som blev taget i brug efteråret 1998, fortsat ikke fungerer tilfredsstillende. Fondssekretariatet er ved bestyrelsesmødet i juni 2000 blevet bedt om at redegøre for fejl og mangler ved fremkomme med forslag til alternative forbedringer. Ved anskaffelsen af edb-systemet var det hensigten, at systemet også skulle kunne bruges af Nordisk Ministerråd, men det benyttes i dag kun af Nordisk Kulturfond. Revisorerne vil følge udviklingen på området meget tæt."

Revisorerne har konstateret, at ovennævnte forhold fortsat er udestående. De forsinkede projektrapporter og projektregnskaber og den uforholdsmæssigt store tidsanvendelse, der anvendes på udsendelse af påmindelser og rykkere, skyldes bl.a. efter revisorernes vurdering, at forretningsgangene i fondssekretariatet ikke har været optimale.

Revisorerne har fået oplyst af fondssekretariatet, at sekretariatet er i gang med at styrke projektadministrationen generelt. Revisorerne vil følge det videre arbejde med fastlæggelse af retningslinjer for projektadministrationen.

Revisorerne forventer, at det nye edb-system, der planlægges iværksat fra 1. januar 2002, vil give mulighed for dels at indføre sagsreferater, dels at oprette en konto for hvert projekt. Revisorerne finder det tilstrækkeligt, at sagsreferater udarbejdes til brug for komplicerede og længerevarende projekter.

31. Beretningen for 1999 indeholdt endvidere følgende:

- "Revisorerne fandt det tilfredsstillende, jf. beretningen for 1998, at man ved integreringen af Nordisk Kulturfond i Nordisk Ministerråds sekretariat havde søgt at præcisere ansvars- og kompetenceforholdene i forbindelse med fondens virke. For Nordisk Kulturfond er der imidlertid endnu ikke udarbejdet en egentlig ansvars- og kompetencebeskrivelse. Under henvisning til at bestyrelsen for Nordisk Kulturfond er ansvarlig for fondens virke, samt at fondens personale ansættes og aflønnes af Nordisk Ministerråds sekretariat, finder revisorerne, at der yderligere er et særligt behov for en aftale, der fastlægger arbejdsopgavernes karakter og ansvaret."

Fondens bestyrelse drøftede på sit møde den 11.-12. december 2000 revisionsberetningen. Bestyrelsen anså det for magtpåliggende, at fondens juridiske status blev afklaret, forinden fonden kunne indgå aftale om præcisering af ansvar- og kompetence.

Revisorerne er orienteret om, at fonden fortsat søger at afklare dette spørgsmål, men at der endnu ikke er fundet en løsning på problemet. Revisorerne finder, at det er yderst vigtigt, at ansvars- og kompetenceforhold præciseres, hvorfor vi følger sagen.

V. Bestyrelsens protokol

32. Revisorerne har påset, at der føres protokol for afholdte bestyrelsesmøder, og at dispositioner vedtaget af bestyrelsen er kommet rigtigt til udtryk i regnskabet. Revisorerne har læst protokollen for året 2000 til og med møde nr. 132/2001 den 11.-12. juni 2001.

VI. Afsluttende bemærkninger

33. De valgte revisorer har revideret Nordisk Kulturfonds regnskab for 2000.

Det er revisorernes opfattelse, at årsregnskabet er aflagt i overensstemmelse med gældende regler, herunder de af Nordisk Ministerråd udarbejdede forskrifter, og at regnskabet giver et retvisende billede af Nordisk Kulturfonds resultat for 2000 og økonomiske stilling den 31. december 2000.

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Revisorerne skal i øvrigt henvise til foranstående beretning.

København, den 1. oktober 2001

Hanne Andersen *Henrik Otbo*

*Rek. 12/1991/nord
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 12/1991/nord Jämnare könsfördelning i nordiska styrelser, kommittéer, utskott, nämnder m.m.

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å kartlegge kvinnerepresentasjonen i de nordiske styrer, komiteer, utvalg, nemnder m.v. under Nordisk Ministerråd, samt å utarbeide retningslinjer som kan sikre en så jevn representasjon av menn og kvinner som mulig i disse styrer, komiteer, utvalg, nemnder m.v. slik at målsettingen om en jevnere kjønnsfordeling skal være gjennomført i 2000, herunder som delmål å gjennomføre minst 25% representasjon av hvert kjønn i 1992, 35% i 1994 og 40% i 1996.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 716
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1048)

Nordenudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation Jämnare könsfördelning i nordiska styrelser, kommittéer, utskott, nämnder m.m.

Nordenudvalget beklager hvor langsomt det går at opfylde rekommandationen og at situationen er forværret fra 1999 hvad angår kønsfordeling i styrelser. Nordenudvalget ser positivt på at samarbejdsministrene har bedt om rapportering om på hvilken måde sektorerne har planlagt at opnå rekommandationens målsætning.

På baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget

at Nordisk Råd afventer næste års meddelelse fra Ministerrådet i anledning av rek. 12/1991/nord.

Åbo den 25. september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

*Rek. 8/1996/när
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 8/1996/när
Åtgärder för ökad kärnsäkerhet (A 1135/när)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att följa upp och koordinera nordisk aktivitet och nya initiativ vad gäller kärnsäkerhet inom ramen för internationellt pågående samarbete;[1]

att fortsätta ansträngningarna att förbättra kärnsäkerheten i Nordens närområden och Arktis samt att få till stånd bindande internationella avtal om strikt kontroll av all civil och militär kärnteknisk verksamhet, inklusive slutförvaring av använt kärnbränsle m.m.;

att fortsätta arbetet med att minska riskerna från atomdrivna fartyg, på fartyg lagrat material samt dumpat material i Ishavet;

att snarast ta initiativ till stöd i lämpliga former i syfte att förbättra den energirelaterade miljösituationen i Norden-Östersjö-Nordkalottområdet;[2]

att för att förhindra att kunskap om kärnvapenproduktion sprids, stödja pågående projekt med uppbyggande av forskningscentra där forskare i Ryssland, vilka tidigare sysslat med utvecling och produktion av kärnvapen, kan ges alternativa arbetsuppgifter, att stödja omställningsprojekt och att ta initiativ för att underlätta övergången från kärnvapen-produktion till civil produktion; samt[3]

att stödja utvecklandet av säkra metoder för destruktion av kärnvapen.[4]

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 717
Nærområdeutvalgets betenkning, se s. 1050)

[1] Første at-sats ferdigbehandlet 1999
[2] Fjerde at-sats ferdigbehandlet 2000
[3] Femte at-sats ferdigbehandlet 1998
[4] Sjette at-sats ferdigbehandlet 1998

Närområdesutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation Åtgärder för ökad kärnsäkerhet

Nordiska rådet bör avvakta utfallet av förhandlingarna om ett "Multilateral Nuclear Environmental Programme in the Russian Federation, MNEPR". Utskottet noterar vidare uppgiften att det inom Contact Expert Group for Radioactive Waste in the Russian Federation, CEG pågår ett samarbete med ryska myndigheter angående omhändetagande av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall. Uppgiften är i sig positiv, men utskottet noterar samtidigt att man från rysk sida erbjuder sig att mot avgift omhändertaga också andra länders kärnavfall.

Mot bakgrund av meddelandet föreslår Närområdesutskottet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och *avvaktar nästa års meddelande* angående rek. 8/1996/när.

Longyearbyen den 30 juli 2001

Christel Anderberg (m)
Poul Andersen (S)
Gunnar Breimo (A)
Erik Dalheim (A)
Per-Kristian Foss (H) ordförande
Jette Gottlieb (EL)
Leena Harkimo (Kok.)
Ola Karlsson (m)
Randi Karlstrøm (KrF)
Mogens Kleist (KF)
Ewa Larsson (mp)
Kaj Larsson (s)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Hannes Manninen (Kesk.)
Jonas Ringqvist (v)
Preben Rudiengaard (V)
Christopher Stensaker (FrP)
Ilkka Taipale (SDP)
Jan Erik Ågren (kd)

Meddelelse

om rekommandasjon 17/1996/nord Samarbete i Norden om behandling av små diagnosgrupper (A 1132/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at iværksætte en udvidet kortlægning af behovet for fælles nordisk samarbejde om behandlingen af små diagnosegrupper;

at sætte yderligere initiativer i gang der skal fremme samarbejde om behandlingen af små diagnosegrupper.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 719
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1052)

Nordenudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation
Samarbete i Norden om behandling av små diagnosgrupper

Nordenudvalget anser at rekommandationen har ført til fælles nordisk netværk på området, som har ført til erfaringsudveksling og skabt grundlag for videre nordisk samarbejde på området. Nordenudvalget ser positivt på rapportens "Organiseringen av behandlingen av kraniofaciale misdannelser i Norden" anbefalinger og forslag og håber på at den planlagte fagkonference i 2002 lægger grunden for at disse forslag bliver realiserede.

På baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rekommandation 17/1996/nord som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Åbo den 25 september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

Rek. 18/1996/nord
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 18/1996/nord
Bekämpning av sexuellt missbruk av barn

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at prioritere bekæmpelse af seksuelt misbrug af børn og gennemføre nødvendige foranstaltninger for dette ved at

- gennemgå love i de respektive nordiske lande, med det formål at gennemføre ændringer som kan bidrage til bekæmpelsen af seksuelt misbrug af børn, herunder også bekæmpelsen af børnepornografi;
- vurdere behandling som tillæg til straf for dem som har begået seksuelle overgreb mod børn;
- sørge for at sprede kundskab og information om seksuelt misbrug af børn til dem, der arbejder med børn, f.eks. sundhedspersonale, lærere og pædagoger;
- sørge for at sprede kundskab og information til børn om faren for at blive udsat for seksuelle overgreb;
- sørge for nødvendig hjælp til børn, som er blevet ofre for seksuelle overgreb.

at bekæmpe sexturisme ved at

- forstærke politisamarbejdet både inden og uden for Norden, herunder ansættelse af flere nordiske forbindelsesofficerer;
- gøre rejsebureauer opmærksomme på deres ansvar.

at i samarbejde med engagerede organisationer, bl.a. UNICEF og Red Barnet, igangsætte en målrettet oplysningskampagne for at øge forståelsen for, hvilket alvorligt overgreb seksuelt misbrug af børn er.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 719
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1054)

Nordenudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation
Bekämpning av sexuellt missbruk av barn

Nordisk Ministerråd har meddelt at denne rekommandation har ført til en række fælles nordiske og nationale aktiviteter. Nordenudvalget konkluderer på baggrund af Nordisk Ministerråds meddelelse at denne rekommandation ikke vil føre til flere initiativer på området. Nordisk Ministerråd har til gengæld meddelt at temaet er et aktuelt sagsområde under punktet erfarings- og kundskabsudveksling, indenfor social- og helsesektorens samarbejdsprogram 2001-2005. Nordenudvalget forventer at dette tema får opmærksomhed inden for dette punkt.

På baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rekommandation 18/1996/nord som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Åbo den 25 september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

Rek. 12/1997/nord
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 12/1997/nord
Barn och ungas rättigheter vid flyttning inom Norden (A 1160/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at påse, at aftalen om "Utbildningsgemenskap på gymnasial nivå" overholdes, når det gælder gensidig godkendelse af gymnasieuddannelse.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 720
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1056)

Nordenudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation Barn och ungas rättigheter vid flyttning inom Norden

Nordenudvalget finder Nordisk Ministerråds oversigt over de lokale skoledatanet tilfredsstillende.

På baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget

at Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rekommandation 12/1997/nord som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Åbo den 25. september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

Rek. 17/1997/nord
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 17/1997/nord Genteknologi och kloning (A 1161/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at indlede et nordisk lovgivningssamarbejde om genteknologi og kloning med henblik på at opnå en ensartet lovgivning på området.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 721
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1058)

Nordenudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation Genteknologi och kloning

Nordisk Ministerråd henviser i meddelelsen til professor Linda Nielsen og ekspert Berit Fabers projekt om forskelle og ligheder mellem lovgivningen i de nordiske lande om genteknologi. Linda Nielsen og Berit Faber redegjorde for dette projekt i forbindelse med Nordenudvalgets møde den 25. september 2001. Ministerrådet henviser endvidere til rek. 20/2000/nord, som der ikke blev afsat midler til i budget 2001. Udvalget mener at ministerrådet ikke kan undslå sig en rekommandation p.g.a. at denne ikke er optaget i budgetbetænkningen. Nordenudvalget henviser til rek. 20/2000/nord, som vil videreføre indholdet i rekommandationen.

På baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rekommandation 17/1997/nord som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Åbo den 25. september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

Rek. 18/1997/nord
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 18/1997/nord
Flyktingpolitik i Norden och Europa (A 1134/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

att verka för en mer human och helhetsorienterad flyktingpolitik i Norden och Europa;

att verka för inrättandet av en europeisk ordning baserad på en rimlig ansvarsfördelning mellan EES-länderna till skydd för de personer/grupper som fördrivits på grund av väpnad konflikt eller kränkningar av mänskliga rättigheter och som inte omfattas av FN:s flyktingkonvention. Ordningen bör även omfatta förebyggande insatser samt prioritera hjälp i närområdet;

att i internationella fora (EU, Europarådet och FN) verka för att i varje enskild konflikt uppnå enighet om när tillfälliga flyktingar kan anses vara permanenta;

att aktivt verka för ytterligare samordning av regelverk och asylpraxis i syfte att få en bättre ansvarsfördelning av flyktingar i Norden.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 722
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1060)

Nordenudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation Flyktingpolitik i Norden och Europa

Nordenudvalget har nu i 2 år modtaget meddelelse fra de nordiske regeringer hvor det konstateres at det arbejde rekommandationen anmoder om er dækket i regeringernes arbejde. Nordenudvalget mener at denne rekommandation ikke kommer til med at føre til videre arbejde på området.

På baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rekommandation 18/1997/nord som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Åbo den 25. september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

*Rek. 20/1997/nord
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 20/1997/nord Utökat TV-samarbete i Norden(A 1138/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Norden

att avsätta medel för att förstärka ett utökat nordiskt TV-samarbete i syfte att göra det möjligt att se grannlands-TV och att stödet till nordiska samproduktioner kraftigt ökas;

att regeringarna i Norden i sina kontakter med de nordiska public service bolagen och de nordiska distributions-/telebolagen främjar initiativ om att hitta gemensamma nordiska, eller nationella, tekniska lösningar som är kompatibla i hela Norden.[1]

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 723, samt muntlig meddelelse gitt under sesjonen 2001, se Protokoll s. 202 og 208
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1062)

[1] Andre at-sats ferdigbehandlet 1998

Nordenutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation Utökat TV-samarbete i Norden

Nordiska rådet har mottagit två rapporter från Nordiska ministerrådet om Public Service TV i Norden. Dessa rapporter kommer att bilda underlag till den mediepolitiska debatt som står på dagordningen för Nordiska rådets 53:e session.

Det framgår av meddelandet att KM-gruppen har framfört till Ministerrådet att man avser att behandla frågan om grannlands-TV vidare, genom att under året inhämta relevant information om den tekniska utvecklingens konsekvenser vad beträffar förutsättningarna att ta del av grannlands-TV.

Rekommendationen står på dagordningen för Nordiska rådets 53:e session. Mötet som hålls mellan kulturministrarna och Nordenutskottet den 31 oktober 2001 förväntas omfatta ytterligare dryftelser kring uppföljning av denna rekommendation.

Med hänsyn till ovanstående och vad som framgår av ministerrådets meddelande föreslår Nordenutskottet

> *att* Nordiska rådet *avvaktar ett nytt meddelande* i anledning av rek. 20/1997/nord till nästa år.

Åbo den 25 september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

*Rek. 23/1997/nord
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 23/1997/nord
Stödfunktion för multimedieproduktion (A 1156/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att undersöka förutsättningarna för att i Norden etablera en stödfunktion för multimediaproduktion med utgångspunkt i/på det kulturella planet. Stödfunktionen bör vara mångfacetterad och kunna ge både råd och information till en bred krets om både det nordiska och det internationella multimedieområdet.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 724
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1064)

Nordenutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation Stödfunktion för multimedieproduktion

Nordenutskottet uttrycker sin tillfredsställelse med ministerrådets uppföljning av denna rekommendation. Ministerrådets ansträngningar till etablering av en nordisk multimediefond är glädjande. Nordenutskottet understryker dock att förslaget inte presenterats för Nordiska rådet. Trots det ställer Nordenutskottet sin förhoppning till att en Nordisk multimediefond kan etableras och i den takt som planerats samt att finanser är säkrade. Nordenutskottet önskar motta en närmare redogörelse för fondens etablering.

Nordenutskottet föreslår med hänsyn till det ovannämnda och vad som framgår av meddelandet

att Nordiska rådet *avvaktar nytt meddelande* i anledning av rekommendation 23/1997/nord till nästa år.

Åbo den 25 september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

Rek. 24/1997/nord
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 24/1997/nord
Stöd till konstnärlig utformning på CD-ROM (A 1157/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att i de nordiska länderna bemöta den konkurrens som råder på CD-ROM området genom att mobilisera en skapande initiativkraft och koncentrera insatserna till innehållskvalitet, genom att öka stödet till konstnärlig produktion samt genom att uppmuntra de ungas kreativitet.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 724
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1066)

Nordenutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation Stöd till konstnärlig utformning på CD-ROM

Nordenutskottet är enigt med ministerrådet i att stöd till CD-ROM projekt enskilt inte längre är så tidsenligt som när rekommendationen antogs i rådet år 1997. Det är positivt att ministerrådet de sista åren kunnat stödja flera CD-ROM projekt samt att ministerrådet koncentrerar sin uppmärksamhet och verksamhet på innehållsproduktion och produktkvalitet. Nordenutskottet är enigt i det att diskussioner och insatser beträffande innehållsproduktion framöver bör omfatta och riktas till multimediaområdet i sin helhet.

Nordenutskottet finner mot bakgrund härav att ytterligare åtgärder med anledning av rekommendationen från rådets sida ej är påkallade och föreslår

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendation 24/1997/nord för rådets del är *slutbehandlad.*

Åbo den 25 september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

Rek. 6/1998/euro
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 6/1998/euro
Nordisk netværk for ideudvikling og beskæftigelses- og erhvervspolitikken

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at gennemføre en udredning af organisation og kompetence hos eksisterende forsknings- og analyseinstitutioner inden for beskæftigelsespolitikken og erhvervspolitikken og ud fra resultaterne af et sådant udredningsarbejde stille forslag om, hvordan man kan etablere et nordisk netværk, som skal stimulere analyse og ideudvikling på dette område.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 725
Europautvalgets betenkning, se s. 1068)

Europaudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation Nordisk netværk for ideudvikling og beskæftigelses- og erhvervspolitikken

Nordisk Ministerråd planlagde et seminar i november 2000, for at undersøge hvorledes de nordiske lande bedre kan samarbejde om at analysere, stimulere og udvikle erhvervs- og arbejdsmarkedspolitikken i Norden. Seminariet blev aflyst på grund af manglende interesse, hvorfor Europaudvalget ikke vil efterlyse yderligere initiativer.

Samtidigt kan udvalget konstatere, at der i det Næringspolitiske Samarbejdsprogram for 2002-2005 lægges stor vægt på etableringen af stærke strategiske kontaktnetværk indenfor næringslivet. Europaudvalget ønsker information om den udarbejdede sammenstilling over nationale analyseinstitutter.

På baggrund af ovennævnte foreslår Europaudvalget

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rekommandation 6/1998/euro som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Åbo, den 25. september 2001

Eero Akaan-Penttilä (Kok.)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj)
Ole Vagn Christensen (S)
Lennart Daléus (c)
Øystein Djupedal (SV)
Reynoldh Furustrand (s)
Aud Gaundal (A)
Per Erik Granström (s)
Per Kaalund (S)
Petri Salo (Kok.)
Jouko Skinnari (SDP)
Steingrimur J. Sigfússon (VG)
Hasse Svensson (lib)
Hannu Takkula (Kesk.)
Kari Økland (KrF)

Rek. 9/1998/nord
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 9/1998/nord Nordiske samordningsregler angående pensjonsrettigheter (A 1169/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at undersøge behovet for en udvidet samordning af national lovgivning mellom de nordiske land vedrørende pensionsregler og vurderingskriterier for udbetaling av pension, og at resultaterne lægges frem til drøftelse i Nordisk Råd.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 726
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1070)

Nordenudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation Nordiske samordningsregler angående pensjonsrettigheter

Eftersom Nordisk Ministerråd har givet høj prioritet til dette sagsområde indenfor social- og sundhedssektorens samarbejdsprogram 2001-2005 anser Nordenudvalget at denne rekommandation kan afskrives. Nordenudvalget ser frem til en redegørelse om sagens fremskridt i sektorens halvvejsrapportering 2003.

På baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget

at Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rekommandation 9/1998/nord som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Åbo den 25 september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

Meddelelse

om rekommandasjon 13/1998/när Barns och ungas situation i Nordens närområden (B 184/när)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska Ministerrådet:

att anta det föreliggande ministerrådsförslaget som ett ramprogram för att förbättra barns och ungas situation i Nordens närområden;[1]

att för Nordiska rådet presentera en årlig aktionsplan för genomförandet som inkluderar ansvarsfördelning och budgetreservering. Den första handlingsplanen bör finnas Nordiska rådet tillhanda i maj 1999;

att till Nordiska rådet årligen rapportera framsteg och svårigheter i relation till genomförandet av handlingsplanen;

att via samarbetsministrarna verka för koordinering av de nordiska ländernas insatser för barn och unga i närområdet;

att under utarbetandet av Nordiska ministerrådets budget för år 2000 bättre möta resursbehovet för genomförandet av handlingsplanen.[2]

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 726
Nærområdeutvalgets betenkning, se s. 1072)

[1] Første at-sats ferdigbehandlet 2000
[2] Femte at-sats ferdigbehandlet 2000

Närområdesutskottets betänkande

om meddelande om rekommendation Barns och ungas situation i Nordens närområden

Ett arbete har etablerats i enlighet med rekommendationens inriktning. Rekommendationen bör kunna avskrivas.

Mot bakgrund av meddelandet anser Närområdesutskottet att ytterligare åtgärder med anledning av rekommendationen från rådets sida ej är påkallade och föreslår

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendation 13/1998/nord för rådets del är *slutbehandlad.*

Longyearbyen den 30 juli 2001

Christel Anderberg (m)
Poul Andersen (S)
Gunnar Breimo (A)
Erik Dalheim (A)
Per-Kristian Foss (H) ordförande
Jette Gottlieb (EL)
Leena Harkimo (Kok.)
Ola Karlsson (m)
Randi Karlstrøm (KrF)
Mogens Kleist (KF)
Ewa Larsson (mp)
Kaj Larsson (s)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Hannes Manninen (Kesk.)
Jonas Ringqvist (v)
Preben Rudiengaard (V)
Christopher Stensaker (FrP)
Ilkka Taipale (SDP)
Jan Erik Ågren (kd)

Meddelelse

om rekommandasjon 14/1998/nord
Insatser mot rasism och främlingsfjentlighet (B 174/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at gennemføre de planlagte indsatser som redegjort for i ministerrådsforslaget 1999; B 174/nord samt i overensstemmelse med forslaget til budget for ministerrådet 1999;

at samarbejdsministrene inden juni 1999 præsenterer en sektorovergribende, langsigtet handlingsplan inklusiv tidstabel for at modvirke segregation, racisme og fremmedfjendtlighed, hvor følgende områder indgår: opinionsdannelse og forandring af holdninger; forskningssamarbejde vedr. kortlægning af racistiske netværk i Norden; samarbejde med og støtte til frivillige organisationer; indsatser rettet mod børn og unge; samvirke indenfor lovgivning og retsarbejde.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 727
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1074)

Nordenudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation Insatser mot rasism och främlingsfjentlighet

I Nordenudvalgets kommentar til Nordisk Ministerråd meddelelse sidste år, erklærede Nordenudvalget sig enigt i Nordisk Ministerråds opfattelse at langsigtede og holdbare resultater på området sikres bedre gennem en fortsat styrkelse af dette arbejde som en integreret del af sektorernes arbejde fremfor arbejde grundet på tidsbegrænset handlingsplan.

I Nordisk Ministerråds meddelelse om rekommandation 14/1998/nord år 2000 og 2001 fremgår det at en række initiativer er blevet iværksat i nogle sektorer indenfor Ministerrådet, men i meget begrænset grad eller slet ikke i andre sektorer. Denne mangel kan muligvis skyldes at der ikke findes en formel politisk beslutning herom, hverken fra Nordisk Ministerråd eller Nordisk Råd.

I lyset af problemets omfang og karakter samt den voksende betydning af indsatsen mod racisme og foranstaltninger rettet mod integration af etniske minoriteter i de nordiske samfund, mener Nordenudvalget at arbejdet på området bør forankres i alle sektorer under Nordisk Ministerråd. Derfor har Nordenudvalget fremlagt et udvalgsforslag derom.

På baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rekommandation 14/1998/nord som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Åbo den 25 september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Fj)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

*Rek. 17/1998/nord
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 17/1998/nord
Strategi for samarbete med frivilligsektorn (B 178/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att genomföra föreliggande strategi för samarbete med frivilligsektorn samt att redovisa hur samarbetet framskrider genom årlig rapportering till Nordiska rådet;[1]

att ministerrådet i dialog med Nordiska rådet preciserar kriterier för vilken typ av organisationer som kan omfattas av samarbetet samt presenterar en förteckning över organisationer som omfattas av samarbetet;

att delge Nordiska rådet redogörelsen över det sektorspecifika samarbetet med frivilligorganisationerna samt tillhörande verksamhetsplan och budget.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 733
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1076)

[1] Første at-sats ferdigbehandlet 2000

Nordenutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation Strategi for samarbete med frivilligsektorn

Ministerrådet konstaterar i sitt meddelande att det är svårt att precisera kriterier för vilken typ av organisationer som skall omfattas av det officiella samarbetet och att man "øvrigt ikke finder det foreneligt med det holdnings- og værdimæssige grundlag for frivillig og/eller ideel virksomhed og for udviklingen i det folkelige arbejde, hvis man gennem en præcisering af kriterier for, hvilke typer af organisationer, som kan omfattes af samarbejdet, på forhånd udelukker nogle organisationer." Vidare hänvisar Ministerrådet att man som ett led i arbetet med strategin för samarbetet med frivilligsektorn "har iværksat et arbejde med indsamling af oplysninger fra sektorerne om, hvilke organisationer under frivilligsektoren, sektorerne de facto har et samarbejde med. Resultatet av undersökningen väntas komma under år 2002.

I meddelandet hänvisas till Nordiska ministerrådets budgetförslag för år 2002 där det ges en närmare redogörelse för samarbetet med den frivilliga sektorn.

Nordenutskottet konstaterar att Ministerrådets kontakter med de frivilliga organisationerna i regel omfattar traditionellt utsändning av förslag till de frivilliga organisationernas synpunkter (remiss), och detta verkar vara den mest använda samarbetsformen. Utöver detta tar Ministerrådet i några avseenden inom vissa avgränsade områden de frivilliga områden de frivilliga organisationerna med i förberedelser av förslag och beslut. Det gäller i första hand jämställdhets- och konsumentområdet. "Bl.a. har ikke Norden-foreningene eller Foreningene Nordens Forbund (FNF) under de senere årene blitt trukket med i forberedelser av forslag og beslutninger, utover mulighetene for å gi remissuttalelser til forliggende forslag". (Detta meddelar FNF.)

Ministerrådet ingår avtal med frivilliga organisationer om genomförande av projekt som ligger i Ministerrådets intresse som t.ex. Nordpraktik, Nordplus-mini. Då jämställs frivilliga organisationer med andra projektadministratörer.

Den tydligaste samarbetsformen mellan Ministerrådet och de frivilliga organisationer gäller emellertid olika former av ekonomiskt stöd. I budgetförslaget för 2002 presenterar Ministerrådet en förteckning över områden där det ges ekonomiskt stöd till organisationerna. Enligt budgetförslaget ökar detta stöd från 67,759 MDKK år 2000 till 71,437 MDKK år 2001 och år 2002 föreslås stödet omfatta 75,941 MDKK år 2002.

Nordenutskottet konstaterar emellertid att Ministerrådet i sin uppställning medräknar projekt och aktiviteter som inte kan sägas vara stöd till frivilliga organisationer som t.ex. "Elevutveksling Vest-Norden" och "Nordplus- mini". Båda dessa är projekt som Ministerrådet önskar genomföra och där Föreningarna Norden är "projektleverantörer" på under normala konkurrensvillkor. Motsvarande gäller stödet till Nordjobb, som Ministerrådet rekommenderats av Nordiska rådets att genomföra.

Dessutom har Ministerrådet i sin förteckning över stöd till frivilliga organisationer räknat med stödet till Konstnärskollegiet i Rom, ateljestipendier till Dalåsen, stipendier genom Nordens Hus i Reykjavik och Torshavn, samt Nordens Institut i Nuuk och på Åland.

Nordenutskottet anser att Ministerrådet i sin sammanställning av stöd visar en oklar uppfattning om vad som menas med frivilliga organisationer.

Nordenutskottet ber om att Ministerrådet under 2002 ger en bild av vilka organisationer som ingår i det officiella nordiska samarbetet på de enskilda sektorerna, samt att Ministerrådet i sin kommande redogörelse konkretiserar formerna för samarbetet med frivilligsektorn.

Nordenutskottet finner mot bakgrund härav att ärendet inte är avslutat och föreslår

att Nordiska rådet *avvaktar nytt meddelande* i anledning av rekommendation 17/1998/nord till nästa år.

Åbo den 25 september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

*Rek. 19/1998/nord
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 19/1998/nord
Samordnet lovgivning på ophavsretsområdet (A 1166/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommanderar Nordiska ministerrådet

at tage initiativ til at de nordiske regeringer iværksætter en samordnet lovgivning på ophavsretsområdet, som sikrer en rationel afregning til rettighedshaverne til fordel for en mere udbredt anvendelse af de nordiske TV-stationers arkivstof.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 734
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1079)

Nordenutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation Samordnet lovgivning på ophavsretsområdet

Rekommendationen står på dagordningen för Nordiska rådets 53:e session och rådet förväntas motta en redogörelse från MR-K i plenum i saken bl.a. ny upplysning i anledning av EU-direktivet. Mötet mellan kulturministrarna och Nordenutskottet den 31 oktober 2001 förväntas ge möjligheter till ytterligare dialog om saken.

Med hänsyn till ovanstående samt till vad som framgår av ministerrådets meddelande föreslår Nordenutskottet

att Nordiska rådet *avvaktar ett nytt meddelande* i anledning av rek. 19/1998/nord.

Åbo den 25 september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

Tilleggsmeddelelse

om rekommandasjon 19/1998/nord Samordnet lovgivning på ophavsretsområdet (A 1166/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommanderar Nordiska ministerrådet

at tage initiativ til at de nordiske regeringer iværksætter en samordnet lovgivning på ophavsretsområdet, som sikrer en rationel afregning til rettighedshaverne til fordel for en mere udbredt anvendelse af de nordiske TV-stationers arkivstof.

(Tilleggsmeddelelse se nedenfor
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1082)

Nordenutskottet har tidigare den 26 september 2001 avgivit sitt betänkande över Nordiska ministerrådets meddelande om rekommendationen 19/1998/nord. Ministerrådet har därefter vid Nordiska rådets 53:e session framfört en redogörelse i anledning av uppföljningen av rekommendationen, som Nordenutskottets talesman saken begärde att översändes till Nordiska rådet i form av ett tilläggsmeddelande.

Nordiska ministerrådet lämnar följande tillägg till sitt meddelande 2001:

Nordiska ministerrådet har i tidigare meddelanden angående rekommendation 19/1998 framfört att man, beträffande frågan om bruksrättigheterna till material i radio- och TV-företagens arkiv, bör avvakta det arbete som pågår i EU med harmonisering av upphovsrätten i informationssamhället. Den 22 maj 2001 togs beslut om direktiv 2001/29/EG om upphovsrätten i informationssamhället.

Direktivet tar inte upp frågan om bruksrättigheter till material i radio- och TV-företagens arkiv till behandling. Frågan utgör en lagstiftningsfråga som anknyter till direktivets område men för vilkens vidkommande direktivet inte ställer några krav på ändringar. Eventuellt beslut om lagstiftningsändringar beträffande den aktuella frågan överlämnas således till respektive nation. I direktivet framgår vidare att avtalslicensordningen inte utesluts som en möjlig metod att reglera upphovsrättsliga frågor på. De nordiska länderna skall senast den 31 december 2001 implementera direktivet. Arbetet med denna implementering sker bl.a. vid de departement i de nordiska länderna som handhar upphovsrätten som sakområde. Varje land har att ta ställning till huruvida man i samband med implementeringen av direktivet också vill behandla frågan om bruksrättigheter till material i radio- och TV-företagens arkiv. Beslut om en avtalslicensordning är en nationell lagstiftningsprocedur. Ett samarbete pågår emellertid kontinuerligt mellan de

nordiska enheter som arbetar med upphovsrättsliga frågor och för närvarande rör diskussionerna bla.a implementeringen av direktivet om upphovsrätten i informationssamhället. NMR kommer att översända samtliga relevanta handlingar, bl.a. public service företagens senaste rapport "Døde Arkiver?" rörande "arkivrättighetsfrågan" till de respektive nationella departement som nu handhar implementeringen av direktivet.

Nordiska ministerrådets Styrningsgrupp för Nordiskt Kultur- och Massmediesamarbete (KM-gruppen) har emellertid, efter det att direktivet lades fram, arrangerat ett möte med representanter för de nordiska public service företagen för att diskutera "arkivrättighetsfrågan"; nuläget i de nordiska länderna (förhandlingar, avtal, lösningar, problem), direktivets innehåll och påverkan på saken samt lösningsmodeller och vidare steg. Med vid mötet var ett par representanter som vid de nationella departementen handhar upphovsrättsfrågor och nu bl.a. implementeringen av direktivet om upphovsrätten i informationssamhället.

Som ovan redogjorts för skall frågan om lagstiftningsåtgärder som lösning på "arkivrättighetsfrågan" behandlas nationellt. KM-gruppen har emellertid, dels genom samrådsmöte med representanter för de nordiska public service företagen, dels genom kontakt med, och översändande av aktuellt material till, de nordiska enheter som handhar upphovsrättsfrågor och implementeringen av aktuellt direktiv, verkat för att lyfta fram frågan. Det nu beskrivna samarbetet får anses utgöra en nyttig funktion i den vidare processen.

Ministerrådet anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Nordenutskottets betänkande

över tilläggsmeddelande om rekommendation 19/1998/nord Samordnet lovgivning på ophavsretsområdet

Ang. Nordiska ministerrådets meddelande 2001:

I Nordenutskottets betänkande av den 29 oktober 2001 över ministerrådets meddelande om rekommendationen sägs: "Rekommendationen står på dagordningen för Nordiska rådets 53:e session och rådet förväntas motta en redogörelse från MR-K i plenum i saken bl.a. ny upplysning i anledning av EU-direktivet. Mötet mellan kulturministrarna och Nordenutskottet den 31 oktober 2001 förväntas ge möjligheter till ytterligare dialog om saken. Med hänsyn till ovanstående samt till vad som framgår av ministerrådets meddelande föreslår Nordenutskottet att Nordiska rådet avvaktar ett nytt meddelande i anledning av rek. 19/1998/nord.

Ang. Nordiska ministerrådets tilläggsmeddelande 2001:

Nordenutskottet uttrycker sin tillfredsställelse över ministerrådets uppföljning av rekommendationen. Som framgår av meddelandet tar direktivet 2001/29/EG om upphovsrätten i informationssamhället inte upp frågan om bruksrättigheter till material i radio- och TV-företagens arkiv till behandling. Frågan utgör en lagstiftningsfråga som anknyter till direktivets område men för vilkens vidkommande direktivet inte ställer några krav på ändringar. Eventuellt beslut om lagstiftningsändringar beträffande den aktuella frågan överlämnas således till respektive nation. Nordenutskottet noterar KM-gruppens förtjänstfulla insatser för att verka för frågans belysning hos aktuella parter i länderna i fortsättningen och ställer sin förhoppning till en positiv utgång i saken i den fortsatta processen.

Mot bakgrund av tilläggsmeddelandet föreslår Nordenutskottet

> *att* Nordiska rådet lägger ministerrådets meddelande respektive tilläggsmeddelande till handlingarna och anser rekommendation 19/1998/nord som *slutbehandlad* för rådets del.

Helsingfors, Stockholm och Reykjavík den 4 december 2001

För Nordenutskottet

Nordenutskottets beredningsgrupp:

Pehr Löv (SFP) ordf.
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Sigríður A. Þórðardóttir (Sj.) vice ordf.
Charlotta L. Bjälkebring (v)
Lars Hjertén (m)

*Rek. 22/1998/nord
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 22/1998/nord Nordisk språkpolitik (B 177/nord, A 1182/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att samtliga huvudmålsättningar, delmålsättningar samt förslag till åtgärder som framgår av ministerrådsförslaget genomförs;

att i utarbetande av en ny handlingsplan om Nordmål beakta de synpunkter som utskottet framfört och fortsatt samråda med Nordiska rådet.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 735
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1084)

Nordenutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation Nordisk språkpolitik

Önskemålen från utskottet för år 2001 angående synliggörande av nordisk språkpolitik i Europa framgår av ministerrådets meddelande med en redogörelse för ministerrådets aktiviteter i detta sammanhang. Nordenutskottet hade gärna sett en mera kraftfull markering av nordisk språkpolitik i Norden och i Europa i anledning av det europeiska språkåret 2001 än vad som visat sig vara möjligt för ministerrådet att åstadkomma i år.

Nordenutskottet förväntar att ministerrådet ställer nordisk språkpolitik i en internationell fokus framöver. Nordenutskottet menar att åtgärderna bör dryftas mellan kulturministrarna och utbildnings- och forskningsministrarna eftersom språksektorn omfattas av bägge ministerråden.

Nordenutskottet efterlyser även en evaluering av erfarenheterna av omstruktureringen av det nordiska språksamarbetet.

Nordenutskottet föreslår att de nationella satsningarna i samband med det europeiska språkåret evalueras t.ex. i en särskilt tillsatt "think-tank", bestående av bl.a. nationellt ansvariga för europeiska språkåret. Dennes uppgift skulle vara att utarbeta förslag till uppföljning på nordisk nivå.

Nordenutskottet önskar än vidare uppmärksamma att en stor mängd barn och unga med nordiskt språk som modersmål flyttar tillsammans med familjen inom Norden och lär sig minst ett annat nordiskt språk. Samma gäller barn och unga med nordiskt språk som modersmål och som flyttar tillsammans med familjen internationellt. Denna grupp är en värdefull resurs som bärare av flera språk och kulturer.

Nordenutskottet föreslår att i de nordiska länderna vidtas åtgärder för att inte denna språkkunskap går förlorad vid flytten tillbaka. I detta sammanhang är det viktigt att avgöra vem som har ansvaret för att upprätthålla och utveckla språkkunskapen. I detta sammanhang påpekar Nordenutskottet också det europeiska förslaget om "European Language Portfolio" och uppmanar till att det undersöks huruvida ett sådant "språkpass" skulle kunna genomföras nordiskt.

Därför önskar Nordenutskottet att i samband med rekommendation 22/1998/nord vidhålla och framföra ytterligare synpunkter. Utskottet förväntar sig att ministerrådet och/eller de nordiska ländernas regeringar också markerar den nordiska språkpolitiken genom följande:

> *att* tillsätta en "think-tank", bestående av bl.a. nationellt ansvariga för europeiska språkåret. Dennes uppgift skulle vara att utbyta information om de nationella projekten under det europeiska språkåret och evaluera de nationella satsningarna. På bakgrund av det utarbetas förslag till uppföljning på nordisk nivå. Tillräckliga resurser för detta ändamål bör reserveras i Nordiska ministerrådets budget för år 2002 och 2003;
>
> *att* undersöka möjligheten för att tillämpa det europeiska förslaget om "European Language Portfolio" nationellt eller på nordisk nivå.

att i Nordmål-programmet, i Samarbetsnämnden för nordisk kulturinformation i utlandet samt i Nordiska språkrådet inkludera specifika projekt, profileringar och satsningar angående synliggörande av nordisk språkpolitik i Europa och stärkning av de nordiska språkens status internationellt. Tillräckliga resurser för detta ändamål bör reserveras i Nordiska ministerrådets budget för år 2002 och 2003;

att evaluera erfarenheterna av omstruktureringen av det nordiska språksamarbetet i ljuset av ministerrådsförslag om nordisk språkpolitik samt ministerrådsförslag om nordiskt kultursamarbete vid årtusenskiftet.

att vidta åtgärder för att språkkunskaper som barn och unga med ett nordiskt modersmål får i samband med familjens vistelse i ett annat nordiskt land eller internationellt inte går förlorade vid flytten tillbaka.

Nordenutskottet föreslår

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och *avvaktar nytt meddelande* i anledning av rekommendation 22/1998/nord till nästa år, med hänsyn till Nordenutskottets önskemål om Nordiska ministerrådets och/eller de nordiska ländernas profilering av nordisk språkpolitik i enlighet med Nordenutskottets betänkande om meddelande om rek. 22/1998/nord år 2001.

Åbo den 25 september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

Rek. 24/1998/kk
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 24/1998/kk
Samordning av bistandsinsatser i Nordens närområden (A 1190/kk)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att överväga de i sex punkter angivna åtgärderna för att förbättra samordningen av de nordiska regeringars insatser i Nordens närområden genom:

- ett mer systematiserat informationsutbyte
- att underlätta de lettiska myndigheters samordning av egna och andra länders insatser
- att utveckla de nordiska finansieringsinstitutionerna
- att förstärka dialogen på nordisk plan i policyfrågor
- en stärkt politisk dialog mellan de nordiska och baltiska staterna
- beakta de särskilda behoven i fråga om samordning av biståndsinsatser i Ryssland

att i lämplig form, och senast inför Nordiska rådets 51:a session, för Rådet redovisa resultatet av dessa överväganden.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 736
Kontrollkomitéens betenkning, se s. 1087)

Kontrollkomiteens betænkning

om meddelelse om rekommandation Samordning av bistandsinsatser i Nordens närområden

Rekommandationens 6 punkter omhandler forbedringer i samordningen af de nordiske regeringers indsatser i Nordens nærområder gennem et mere systematisk informationsudbytte.

Nordisk Ministerråd meddeler, at man indgår i et antal samarbejdsstrukturer med de nordiske landes regeringer, som sikrer regelbundet informationsudbytte, som udover information også har ført til et antal konkrete samarbejdsprojekter.

I marts 2001 vedtog samarbejdsministrene en ny nærområdestrategi, som skal sikre koordinering af Nordisk Ministerråds indsatser og som skal sikre, at indsatsen passer til de behov nærområdelandene har. Nordisk Ministerråd henviser til et projektregister på hjemmesiden.

Nordisk Ministerråd meddeler, at såvel NIB's som NEFCO's roller er blevet og vil blive udviklet. Nordisk Ministerråd har nedsat en rådgivende komité af sagkyndige fra de øst-bistandsansvarlige enheder i de nordiske udenrigsministerier. Komiteen skal medvirke ved implementering og opfølgning af nærområdeprogrammet.

De nordiske og baltiske samarbejdsministre har siden 1996 haft regelmæssige møder, ligesom flere fagministerråd har indledt samarbejde.

Vedrørende de særlige behov i Rusland har Nordisk Ministerråd i de seneste år afholdt en række seminarer og haft kontakter til føderale myndigheder.

De nordiske landes regeringer mener, at rekommandationen kan afskrives.

Kontrolkomiteen anbefaler Nordisk Råd at følge de nordiske landes regeringers indstilling om at afskrive rekommandationen.

Kontrolkomiteen forudsætter at Nordisk Ministerråd vil afgive årlige rapporteringer til Nordisk Råd om arbejdet med nærområdestrategien.

På baggrund af ovennævnte foreslår Kontrollkomiteen,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rekommandation 24/1998/kk som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Åbo, den 25. september 2001

Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj)
Erik Dalheim (A)

Eva Johansson (s) formand
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)

*Rek. 31/1998/när
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 31/1998/när Miljöcertifiering av fisk (A 1184/när)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

att på tvärsektoriell nivå fortsätta arbetet med att definiera bärkraftigt fiskeri och att utveckla kriterier för certifiering;

att undersöka möjligheterna att införa en nordisk miljömärkning för fisk, omfattande hela processen från fångst till försäljning;

att undersöka möjligheterna att hantera miljömärkningen av fisk inom ramen för den nordiska miljömärkningen (Svanen);[1]

att ministerrådet fortsätter med insatser av typ "Den Grønne Bølgen" för att vitalisera den politiska debatten rörande fiskeriets bärkraftighet.[2]

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 738
Nærområdeutvalgets betenkning, se s. 1089)

[1] Tredje at-sats ferdigbehandlet 2000
[2] Fjerde at-sats ferdigbehandlet 2000

Närområdesutskottets betänkande

om meddelande om rekommendation Miljöcertifiering av fisk

Utskottet noterar synpunkterna angående svårigheten att åstadkomma en nordisk miljömärkningsordning, omfattande hela processen från "fjord till bord", men att ministerrådet igångsatt ett arbete vilket kommer att fånga upp vissa av de åtgärder som framförs i rekommendationen.

Mot bakgrund av meddelandet föreslår Närområdesutskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och *avvaktar nästa års meddelande* angående rek. 31/1998/när.

Longyearbyen den 30 juli 2001

Christel Anderberg (m)
Poul Andersen (S)
Gunnar Breimo (A)
Erik Dalheim (A)
Per-Kristian Foss (H) ordförande
Jette Gottlieb (EL)
Leena Harkimo (Kok.)
Ola Karlsson (m)
Randi Karlstrøm (KrF)
Mogens Kleist (KF)
Ewa Larsson (mp)
Kaj Larsson (s)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Hannes Manninen (Kesk.)
Jonas Ringqvist (v)
Preben Rudiengaard (V)
Christopher Stensaker (FrP)
Ilkka Taipale (SDP)
Jan Erik Ågren (kd)

*Rek. 36/1998/när
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 36/1998/när Gjennomføring av nordisk miljøregnskap for energi samt harmoniserte miljøskatter på el (A 1188/när)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommenderar de nordiske lands regjeringer

at det innen år 2001 utføres en grunnleggende analyse av tiltak som vil føre til at det nordiske elmarkedet i større grad blir bærekraftig, gjennom økt samordning av de forskjellige energibærerne. I denne analysen bør følgende momenter være grunnleggende:

det nordiske markedets pris på elektrisitet skal gjenspeile de ulike energibærernes miljøkostnader,

de forskjellige energibærernes fortrinn skal utnyttes, slik at energiproduksjonen gjennom året foregår på en mest mulig miljøvennlig måte,

subsidier og andre regler som favoriserer bruk av ikke fornybare og forurensende energikilder skal reduseres,[1]

at det innen år 2001 gjennomføres tiltak i det nordiske elmarkedet for innføring av et enhetlig system der miljøkostnadene prises i produksjonsleddet. Formålet skal være å minimalisere utslipp av CO_2 og andre klimagasser;

at det til år 2001 etableres et nordisk miljøregnskap for energi som et verktøy for å oppnå miljøgevinster gjennom en optimal utnyttelse av landenes energikilder med det formål å begrense miljøskadelige utslipp;

at det gjennomføres en konferanse i løpet av 1999, som en delrapportering til Nordisk Råd om det pågående arbeidet på dette området.[2]

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 739
Nærområdeutvalgets betenkning, se s. 1091)

[1] Første at-sats ferdigbehandlet 2000
[2] Fjerde at-sats ferdigbehandlet 2000

Närområdesutskottets betänkande

om meddelande om rekommendation Gjennomføring av nordisk miljøregnskap for energi samt harmoniserte miljøskatter på el

Utskottet noterar att arbetet beräknas vara slutfört först under 2002.

Mot bakgrund av meddelandet föreslår Närområdesutskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och *avvaktar nästa års meddelande* angående rek. 36/1998/när.

Longyearbyen den 30 juli 2001

Christel Anderberg (m)
Poul Andersen (S)
Gunnar Breimo (A)
Erik Dalheim (A)
Per-Kristian Foss (H) ordförande
Jette Gottlieb (EL)
Leena Harkimo (Kok.)
Ola Karlsson (m)
Randi Karlstrøm (KrF)
Mogens Kleist (KF)
Ewa Larsson (mp)
Kaj Larsson (s)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Hannes Manninen (Kesk.)
Jonas Ringqvist (v)
Preben Rudiengaard (V)
Christopher Stensaker (FrP)
Ilkka Taipale (SDP)
Jan Erik Ågren (kd)

Rek. 2/1999/nord
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 2/1999/nord Tvärsektoriell handlingsplan och åtgärder för barn och unga (A 1194/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å utarbeide en tversektoriell handlingsplan for barn og unge;

å utvikle et nordisk samarbeid om barns psykiske helse;

å i samarbeid med de nordiske barneombud se på behovet for en klarlegging av begrepet "barnets beste", og vurdere aktuelle tiltak for å øke debatt og oppmerksomhet rundt begrepets innhold både i fagmiljøer og i den allmenne befolkning;

å i samarbeid med barneombud og rettsvesen, innlede et nordisk samarbeid for å belyse barnets prosessuelle stilling, for å sikre at barnets beste ivaretas i alle sammenhenger;

å sammen med barneombudene og internettleverandørene utrede mulighetene for en felles nordisk internettvakt;

å utvikle en erfaringsutveksling mellom de nordiske land når det gjelder barn og unges medbestemmelse og innflytelse på lokalt og regionalt plan.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 740
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1093)

Nordenudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation Tværsektoriell handlingsplan och åtgärder för barn och unga

Nordisk Råd har allerede godkendt Nordisk Ministerråds forslag om tværsektoriel handlingsplan for børne- og ungdomspolitisk samarbejde 2001-2005 og foreslået Nordisk Ministerråd at vedtage forslaget. Det konstateres i overensstemmelse med Nordisk Ministerråds meddelelse, at også andre at-sætninger i rekommandationen er blevet opfyldt således at de er blevet indarbejdet i handlingsplanen. Dette gælder dog ikke den at-sætning som vedrører udvikling af nordisk samarbejde om børns psykisk sundhed, men ifølge Nordisk Ministerråds meddelelse vil der blive taget initiativ til at lægge grundlag for en sådan politik. Nordenudvalget påminder at i udvalgets betænkning over handlingsplanen, kritiseres planen for at ikke indeholde noget som helst program for en af handlingsplanens 6 hovedpunkter: fokus på særlig udsatte børn og ungdommer. Det fremgår af Nordenudvalgets betænkning at området psykisk og socialt udsatte børn betragtes som vigtigt og at fællesnordisk forskning og fællesnordisk indsatser på området er yderst begrænset. Nordenudvalget forventer derfor at denne del af handlingsplanen bliver udarbejdet snarest muligt og at spørgsmålet om børns psykiske sundhed bliver inddraget der til.

På baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rekommandation 2/1999/nord som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Åbo den 25 september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

Rek. 3/1999/nord
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 3/1999/nord Barns rättigheter (A 1194/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske lands regjeringer

å aktivt implementere barnekonvensjonen, initiere kommunene til å anta barnekonvensjonen og følge opp sin forpliktelse etter konvensjonens art 42 til å spre kunnskap om den;

å arbeide for å utvikle og iverksette gode metoder for barn og unges medbestemmelse og innflytelse på lokalt, regionalt og nasjonalt plan.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 741
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1095)

Nordenudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation Barns rättigheter

Det konstateres at rekommandationens at-sætningers hovedmålsætninger er blevet inddraget i Nordisk Ministerråds handlingsplan for nordisk samarbejde på det børne- og ungdomspolitiske område 2001-2005.

På baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget

at Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rekommandation 3/1999/nord som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Åbo den 25 september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

Rek. 4/1999/nord
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 4/1999/nord Barn och unga i glesbygd (A 1195/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at udarbejde en udredning om børn og unges situation i spredt bebyggede områder i Norden. Udredningen bør være færdig i løbet af efteråret 2000 og skal bl.a. fokusere på

- hvorvidt børn og unges rettigheder, med hensyn til uddannelsesmuligheder og sociale forhold i spredt bebyggede områder, bliver varetaget i lige så høj grad som for børn og unge i centrale områder;
- at samle ny viden om børn og unges situation med fokus på fordele og ulemper ved opvækst i spredt bebyggede områder;
- hvordan informationsteknologi (fx. Internet) kan bidrage til at minimere periferiens ulemper for børn og unge, og hvordan denne udvikling kan forstærkes.

at indenfor de eksisterende støtteordninger fremme og opmuntre samarbejde og erfaringsudveksling mellem spredt bebyggede områder i de nordiske lande med henblik på deres arbejde for børn og unge.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 742
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1097)

Nordenudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation Barn och unga i glesbygd

Det konstateres at rekommandationens at-sætningers hovedmålsætninger er meget grundigt blevet inddraget i Nordisk Ministerråds handlingsplan for nordisk samarbejde på det børne- og ungdomspolitiske område 2001-2005. Det fremgår ligeledes af Nordisk Ministerråds meddelelse, at en række aktiviteter er blevet planlagt på området.

På baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rekommandation 4/1999/nord som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Åbo den 25 september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

Rek. 5/1999/nord
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 5/1999/nord
Mobbning och våld bland barn och ungdomar (A 1196/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att genomföra en studie om på vilket sätt den fysiska miljön i skolan samt minskad vuxentäthet i skolor och efter skoltid leder till en försämrad skolmiljö med mobbning och våld som vardagsinslag och att barn och ungdomar i allt högre grad upplever ensamhet i hemmet;

att stödja och utveckla nordiskt forskarsamarbete och utväxling av forskningsresultat om mobbning;

att utarbeta en nordisk handbok baserad på lokala erfarenheter av motverkande av mobbning bland barn och ungdomar samt

att utvidga det nordiska skolsamarbetet till att även omfatta frågor om skolans fysiska och psykiska miljö.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 743
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1099)

Nordenudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation Mobbning och våld bland barn och ungdomar (A 1196/nord)

Nordenudvalget mener at temaet om mobning og vold blandt børn og ungdommer er kommet godt på Nordisk Ministerråds dagsorden, men anmoder om at det også indarbejdes under relevante punkter ind i handlingsplan for nordisk samarbejde på det børne- og ungdomspolitiske område 2001-2005.

På baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rekommandation 5/1999/nord som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Åbo den 25 september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

Rek. 8/1999/kk
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 8/1999/kk
Uppföljningen av Nordiska rådets rekommendationer (A 1209/kk)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderer de nordiska ländernas regeringar

att se över sina rutiner för handläggning och politisk behandling av Nordisk rådets rekommendationer;

att i samråd med de nordiska samarbetsorgan utveckla informationen om ärendenas handläggning och dokumentation;

att ta initiativ till samråd mellan ämbetsmannakommitteernas medlemmar och tjänstemän i Nordisk rådets olika sekretariat;

att i meddelandena så långt möjligt redovisa effekterna av vidtagna åtgärder;

att återinföra ett system där nationella bidrag till meddelandena görs tillgängliga för Nordiska rådets medlemmar.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 744
Kontrollkomiteens betenkning, se s. 1101)

Kontrollkomiteens betænkning

om meddelelse om rekommandation
Uppföljningen av Nordiska rådets rekommendationer

Rekommandationens 5 at-sætninger er rettet til de nordiske landes regeringer og handler om procedure for behandling af rekommandationer og indhold i meddelelser.

De nordiske landes regeringer meddeler, at rutinerne i de nordiske lande er temmelig ensartede. Det enkelte departement vurderer rekommandationen, hvornår og hvordan den forelægges ministeren afhænger af indhold. Landene mener, at disse rutiner er tilfredsstillende.

Det understreges, at Nordisk Ministerråds sekretariat har løbende kontakt med Nordisk Råds sekretariat om opfølgning og udformning af meddelelser. Det oplyses, at den Nordiske Samarbejds Komité den 23. maj d.å. vedtog interne retningslinjer for behandling af rekommandationer og fremstillinger i Nordisk Ministerråd. Endvidere peges på, at de nationale embedsværker kan tage kontakt med Nordisk Råds nationale sekretariater og at ministre og nationale repræsentanter for Nordisk Råd i årets løb kan have kontakter og har det i forbindelse med afgivelse af årlige redegørelser/meldinger i parlamenterne.

Regeringerne understreger dialogen som instrument og vil også gennemføre en sådan løbende, hvis der kommer nye oplysninger, f.eks. gennem tillægsmeddelelser, endvidere vil forskellige tiltag fremgå af budgetdokument og årsrapporter. Såfremt der er nationalt afvigende holdninger til en rekommandation vil dette fremgå af teksten.

Ministerrådet påpeger, at kvaliteten i opfølgningen vil blive forbedret, såfremt Nordisk Råd oplyser begrundelsen for, at en rekommandation ikke afskrives.

Regeringerne mener, at denne rekommandation kan afskrives.

Kontrolkomiteen anbefaler Nordisk Råd at følge de nordiske landes regeringers indstilling og afskrive rekommandationen.

Kontrolkomiteen har som opfølgning på rekommandation skrevet til Nordisk Råds organer for at erindre om betydningen af, at der udarbejdes betænkninger på rekommandationer som ikke afskrives.

Kontrolkomiteen vil gøre Nordisk Ministerråd opmærksom på, at man ville finde det hensigtsmæssigt, hvis ministerrådene daterer sine meddelelser og oversender disse løbende, når de færdigbehandles, da det vil gøre dialogen med Nordisk Råd mere levende.

På baggrund af ovennævnte foreslår Kontrollkomiteen

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rekommandation 8/1999/kk som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Åbo, den 25. september 2001

Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj)
Erik Dalheim (A)
Eva Johansson (s) formand
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)

Rek. 9/1999/nord
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 9/1999/nord Strategi för nordiskt utbildnings- och forskningssamarbete 2000-2004 (B 186/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet:

att fastställa ministerrådsförslag B 186/nord angående Norden som foregangsregion for udvikling af menneskelige ressourcer, strategi for nordisk uddannelses- og forskningssamarbejde 2000-2004, med beaktande av de synpunkter som framförts av Nordiska rådet.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 745
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1103)

Nordenudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation Strategi för nordiskt utbildnings- och forskningssamarbete 2000-2004

Ministerrådssekretariatet og Nordenudvalget har som det beskrives i meddelelsen haft en række møder under 2001 og holder endnu et møde den 25. september. I meddelelsen hedder det, at man vil se på mulighederne for en konsultation mellem undervisnings- og forskningsministre og Nordenudvalget, hvor man kan drøfte de videre perspektiver for opfølgning af strategien.

Nordisk Råd får næste år ny struktur, så den foreslåede dialog vil skulle føres med Kultur- og Uddannelsesudvalget.

I meddelelsen nævnes en række konferencer, bl.a. 2 hvor Nordenudvalget vil blive indbudt. Der er tale om konferencer om sprog, hvorfor denne tekst er irrelevant i meddelelsen.

Der nævnes 2 konferencer, som angiveligt har været afholdt: "Transnationale uddannelser" og "Morgensdagens undervisning, læring og forskning".

Endelig omtales en årsberetning om implementeringen af strategien. Rådssekretariatet har drøftet, at årsberetninger fra sektorerne om strategier, handlingsplaner m.v. kan erstatte årlige meddelelser, da disse kan behandles i udvalget på det tidspunkt i de kommer og ikke er afhængig af behandling på sessionen. Det foreslås, at denne rekommandation afskrives med den bemærkning, at rådet forventer årlige beretninger om implementeringen og at man gerne vil deltage i den dialog, som ministrene indbyder til.

Nordenudvalget har oplevet en meget positiv indstilling til dialog fra Nordisk Ministerråds sekretariats side og bifalder at man ser på mulighederne for en konsultation mellem undervisnings- og forskningsministre og Nordisk Råd. Nordisk Råd får i 2002 en ny struktur, hvorfor dialogen om de videre perspektiver for opfølgning af strategien skal finde sted med Kultur- og Uddannelsesudvalget. Nordisk Råd vil sikre, at dette udvalg primo 2002 tager kontakt for at tilrettelægge et møde.

Nordenudvalget mener, at det er en god praksis, at alle konferencer som Nordisk Ministerråd afholder har deltagelse af et medlem fra Nordisk Råd. Det kan medvirke til at sikre dialogen, at Nordisk Råds medlemmer er tilstede på konferencer hvor fagfolk, embedsmænd og ministre mødes.

Nordenudvalget mener at denne rekommandation kan anses som færdigbehandlet. Dette sker i forventning om, at Nordisk Råds nye Kultur- og Uddannelsesudvalg vil modtage årlige beretninger om implementeringen af strategien. For en uddybning af dette synspunkt henvises til forslag fra Kontrolkomiteen om ministerrådets planer og om dialog med Nordisk Råd.

På baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rekommandation 9/1999/nord som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Åbo den 25 september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

Rek. 10/1999/nord
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 10/1999/nord Ömsesidigt godkännande av förhandsgranskning av film (A 1193/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att utreda förutsättningarna för en nordisk överenskommelse om ömsesidigt godkännande av förhandsgranskning av film och att, som ett första steg i genomförandet av en sådan överenskommelse, införa en samordnad finsk-svensk filmgranskning.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 747
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1106)

Nordenutskottets betänkande

over meddelelse om rekommandation 10/1999/nord
Ömsesidigt godkännande av förhandsgranskning av film

Som framgår av meddelandet har Nordiska ministerrådets expertorgan på filmområdet Styrningsgruppen för Nordiskt Kultur- och Massmediesamarbete (KM-gruppen) utrett förutsättningarna för att genomföra rek. 10/1999/nord.

Då utredningen visar att förutsättningar för ett samnordiskt agerande på filmcencuområdet inte föreligger och att gruppens konklusion är att förhandsgranskning av film fortsatt bör beslutas nationellt föreslår Nordenutskottet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rek. 10/1999/nord för rådets del *slutbehandlad.*

Åbo den 25 september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

*Rek. 11/1999/euro
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 11/1999/euro
Ansattes representasjon i bedriftenes styrer i forbindelse med grenseoverskridende bedriftsetableringer (A 1198/euro)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at undersøge hvordan man sikrer de ansattes muligheder for indflydelse og repræsentation i virksomhedernes bestyrelser i forbindelse med grænseoverskridende selskabsdannelser i Norden. Undersøgelsen skal ses i forhold til både EU's lovgivning og de nordiske landes forskellige lovgivning om ansattes repræsentation i virksomhedernes styrende organer.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 747
Europautvalgets betenkning, se s. 1108)

Europaudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation Ansattes representasjon i bedriftenes styrer i forbindelse med grenseoverskridende bedriftsetableringer

Som det fremgår af Ministerrådets svar, afventer man pt. EU's vedtagelse af ændringer i SE-statutten vedrørende arbejdstagernes stilling. Eftersom denne vedtagelse mod forventning ikke blev vedtaget i Europa-Parlamentet, ønsker Europaudvalget at opretholde rekommandationen indtil Nordisk Ministerråd eller EU har taget afgørende skridt for at sikrer de ansattes muligheder for indflydelse og repræsentation i virksomhedernes bestyrelser i forbindelse med grænseoverskridende selskabsdannelser i Norden.

På baggrund af ovennævnte foreslår Europaudvalget

at Ministerrådets meddelelse om rek. 11/1999/euro tages til efterretning og at Nordisk Råd *afventer ny meddelelse* til næste år.

Åbo, den 25. september 2001

Eero Akaan-Penttilä (Kok.)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj)
Ole Vagn Christensen (S)
Lennart Daléus (c)
Øystein Djupedal (SV)
Reynoldh Furustrand (s)
Aud Gaundal (A)
Per Erik Granström (s)
Per Kaalund (S)
Petri Salo (Kok.)
Jouko Skinnari (SDP)
Steingrímur J. Sigfússon (VG)
Hasse Svensson (lib)
Hannu Takkula (Kesk.)
Kari Økland (KrF)

*Rek. 12/1999/nord
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 12/1999/nord Handlingsplan för avskaffande av gränshinder i Norden (A 1207/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att snarast förelägga for Nordiska rådet förslag till en samlad handlingsplan för avskaffande av störande gränshinder inom Norden.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 748
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1110)

Nordenutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation Handlingsplan för avskaffande av gränshinder i Norden

Ministerrådet meddelar att ett stort antal aktiviteter genomförts, pågår eller planeras för att avskaffa gränshinder i Norden. Det finska ordförandeskapet under 2001 ger hög prioritet till åtgärder för att undanröja gränshinder. Utredningar och konkreta åtgärder inom en rad fackområden (språk, näringsliv, social- och hälsovård, utbildning, forskning, m m) håller på att genomföras för att så långt möjligt harmonisera lagstiftning, regelverk och rutiner. Servicetelefonen "Hallå Norden" har permanentats. Ministerrådet avser att lägga fram en årlig redovisning till bl a Nordiska Rådet om de erfarenheter och resultat som vunnits med denna servicefunktion. En insats med stor vikt i arbetet med att avlägsna gränshinder är att Samarbetsministrarna tillsatt en utredning under ledning av den finska ambassadören i Oslo, Ole Norrback, med uppgift att undersöka gällande nordiska medborgarrättigheter för bosättning, arbete, studier, besök i andra nordiska länder samt att inventera de största kvarvarande gränshindren. Utredningen skall präglas av ett medborgarperspektiv. Arbetet skall redovisas den 1 mars 2002.

Nordenutskottet ser med tillfredsställelse på att Ministerrådet initierar och främjar ett flertal verksamheter för att fjärna gränshinder. Att eliminera gränshinder för såväl det professionella som det personliga umgänget mellan de nordiska länderna är en fråga av fundamental betydelse för det nordiska samarbetets effektivitet, förankring och trovärdighet. Det nordiska samarbetet framhålls ofta som förebildligt och många länder, inte minst bland dem vars demokratiska system ännu är relativt unga, ser detta samarbete som en modell som gynnar ömsesidig demokratisk stabilitet, säkerhet och välfärdstillväxt. Detta understryker ytterligare vikten av att det nordiska samarbetet håller även för en mycket närgången granskning och fungerar smidigt även i komplicerade situationer.

Nordenutskottet instämmer i Ministerrådets påstående att Norden förvisso inte är en enhetlig region med en enhetlig lagstiftning, men att länderna likväl skall eftersträva högsta möjliga grad av rättslig m m harmonisering. En viktig uppgift är därför att avlägsna sådana hinder som följer av olikheter i lagstiftning och regelverk.

Nordenutskottet instämmer också i Ministerrådets påpekande att det alltfort finns starka skäl att bibehålla den politiska uppmärksamheten på gränshindren i Norden. Ministerrådets konstaterandet att politiska krav på att undanröja gränshinder ofta möter institutionellt motstånd måste tas på största allvar. Nordenutskottet anser att de nordiska regeringarna måste uppfatta detta konstaterande som en direkt uppmaning att informera ministerier, myndigheter och andra aktörer om vilka överenskommelser de nordiska länderna faktiskt har träffat, samt att tydligt göra klart för dessa aktörer att det finns en bred önskan från politiker och medborgare att överenskommelserna verkställs.

Nordenutskottet vill erinra om att dess rapportör för gränshinder, Åke Gustavsson (s), redan till Nordiska rådets 51:a session lade fram en rapport som utförligt beskrev olika former av gränshinder men som också föreslog olika slags åtgärder för att komma över dessa. Diskussionerna i anslutning till bl a denna rapport har entydigt visat att det finns en bred uppslutning bland nordiska politiker bakom kravet på att få undan gränshinder. Det måste nu ses som ytterst angeläget att kraftfulla insatser faktiskt vidtas för att snabbt och slutligt undanröja kvarvarande hinder.

Nordiska rådet har i sin rekommendation till Ministerrådet efterfrågat en samlad handlingsplan för att avskaffa gränshinder i Norden. Nordenutskottet finner att Ministerrådets meddel-

ande snarast utgör en lägesrapport över pågående och planerade aktiviteter, men att den tack vare sina utförliga redogörelser över olika aktiviteter ändå kan sägas ha karaktär av handlingsplan.

Att upprätta och implementera en handlingsplan för att avskaffa gränshinder är både tids- och arbetskrävande. Det kräver i sin tur målmedvetenhet, kontinuitet utvärdering och erfarenhetsåterkoppling. Nordenutskottet ser det som angeläget att Nordiska rådet regelbundet hålls underrättat om hur arbetet med handlingsplanen fortskrider.

Nordenutskottet finner mot bakgrund härav att ärendet inte är avslutat och föreslår

att Nordiska rådet *avvaktar nytt meddelande* i anledning av rek. 12/1999/nord till nästa år.

Åbo den 25 september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

Rek. 13/1999/euro
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 13/1999/euro Den nordiske arbejdsformidling og formidling af arbejdsmarkeds-relevant information for at sikre en geografisk mobil arbejdskraft (A 1200/euro)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer,

at pålægge de centrale arbejdsmarkedsmyndigheder at oprette forbundne hjemmesider på Internet for internet-arbejdsformidling, således at arbejdsgivere og arbejdstagere kan udbyde og efterspørge arbejdskraft i alle de nordiske lande,

at pålægge en central instans i hvert land (f.eks. arbejdsmarkedsmyndighederne) at sikre, at oplysninger, som er relevante for mennesker, som ønsker at søge/tage arbejde i et andet nordisk land, er tilgængelige på internet. Det kan være oplysninger om reglerne for arbejdsløshedsforsikring, socialforsikring, skat, told, sygesikring, ferie-/orlovsregler, børnepasning, skoleforhold m.m.),

at de ansatte på arbejdsformidlingskontorerne uddannes til bedre at leve op til Retningslinier for nordisk arbejdsformidlingssamarbejde og de bilaterale aftaler om arbejdsformidlingssamarbejde,

at arbejdsmarkedspolitiske tiltag udvides til at omfatte hele Norden,

at udforme kriterier for sammenligning af uddannelser, erhvervserfaring og andre meritter, således at arbejdsgiverne kan vurdere ansøgere relativt enkelt.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 752
Europautvalget betenkning, se s. 1113)

Europaudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation Den nordiske arbejdsformidling og formidling af arbejdsmarkeds-relevant information for at sikre en geografisk mobil arbejdskraft

Som anført i Ministerrådets svar, finder arbejdet på internationalt plan med sammenligning af uddannelser primært sted indenfor udviklingen af den såkaldte Bologna-deklaration som er udmøntet i et "Diploma-Supplement" der i nærmere detaljer beskriver uddannelsens pensum og indhold.

Der afholdes løbende konferencer om videreudvikling af modellen, som kommer til at omfatte alle medlemmer af Europa-Rådet.

Idet målet med sammenligning af uddannelser, er at skabe basis for international fælles anerkendelse – og ikke alene nordisk – anses det for ønskeligt at det fortsatte arbejde med kriterier for sammenligning, finder sted indenfor rammerne af Diploma-Supplement.

På baggrund af ovennævnte foreslår Europaudvalget

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rekommandation 13/1999/euro som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Åbo, den 25. september 2001

Eero Akaan-Penttilä (Kok.)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj)
Ole Vagn Christensen (S)
Lennart Daléus (c)
Øystein Djupedal (SV)
Reynoldh Furustrand (s)
Aud Gaundal (A)
Per Erik Granström (s)
Per Kaalund (S)
Petri Salo (Kok.)
Jouko Skinnari (SDP)
Steingrímur J. Sigfússon (VG)
Hasse Svensson (lib)
Hannu Takkula (Kesk.)
Kari Økland (KrF)

Rek. 14/1999/nord
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 14/1999/nord Könsuppdelning i nordisk individbaserad officiell statistik (A 1192/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at påse, at nordisk individbaseret officiel statistik skal være kønsopdelt, såfremt ikke særlige grunde taler imod dette.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 753
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1115)

Nordenudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation Könsuppdelning i nordisk individbaserad officiell statistik

Nordenudvalget anser at rekommandationen om kønsopdeling af officiel nordisk statistik er opfyldt.

På baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget

at Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rekommandation 14/1999/nord som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Åbo, den 25. september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

*Rek. 16/1999/nord
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 16/1999/nord Fengselsundervisning i et nordisk perspektiv (A 1199/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd

att utrede mulighetene for samarbeidsprojekter om fengselsundervisning i et nordisk perspektiv;

att komme tilbake til Nordisk Råd med forslag til tiltak.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 753
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1117)

Nordenudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation Fengselsundervisning i et nordisk perspektiv

Ministerrådet har givet det nordiske netværk for de centralt ansvarlige for fængselsundervisning i opdrag at udarbejde et grundlagsmateriale for beslutning om fællesnordiske initiativer om fængselsundervisning. Opgaven beskrives nærmere i meddelelsen.

Nordenudvalget anbefaler, at denne rekommandation *opretholdes* og afventer det grundlagsmateriale, som det nordiske netværk for de centralt ansvarlige for fængselsundervisning skal udarbejde. Materialet skal danne grundlag for beslutning om fællesnordiske initiativer om fængselsundervisning i ministerrådet. Nordenudvalget foreslår, at ministerrådet evt. kunne oversende dette til Nordisk Råd på et tidligt tidspunkt, således at ministerrådet kunne have Nordisk Råds nye Kultur- og Uddannelsesudvalgs høringssvar før ministerrådet træffer beslutning.

Nordenudvalget foreslår

> *at* Ministerrådets meddelelse om rek. 16/1999/nord tages til efterretning og at Nordisk Råd *afventer ny meddelelse* til næste år.

Åbo den 25 september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

*Rek. 17/1999/när
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 17/1999/när
Nordisk handel med CO_2-kvoter (A 1201/när)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna

att de i arbetet med att etablera ett gemensamt system för prissättning av miljökostnaderna vid elproduktion utformar ett gemensamt system för handel med CO_2-kvoter;

att de, när ett nordiskt kvotsystem har etablerats, arbetar för att inbegripa övriga länder i Östersjöregionen i en dylik marknad.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 754
Nærområdeutvalgets betenkning, se s. 1119)

Närområdesutskottets betänkande

om meddelande om rekommendation Nordisk handel med CO_2-kvoter

En redovisning av arbetet med rekommendationen gavs vid mötet mellan representante för utskottet och för energiministerrådet i Helsingfors den 11 september 2001.

På basis av rekommendationen har ministerrådet beslutat att arbeta med etableringen av en kvotmarknad i Norden. Konsultrapporter visar att det kan uppnås betydlig reduktion av CO_2-utsläppen genom att införa ett system med handel med CO_2-kvoter i Norden, ev. också i Östersjöområdet och redovisar modeller för ett pilotsystem, krav beträffande koordinering och harmonisering.

Konsultrapporternas konklusioner analyseras nu och följs upp. Det pågår också nationella initiativ och utredningar. Danmark har redan etablerat ett kvotsystem för elsektorn och i övriga länder har utredningar på gång om nationella kvotsystem och förhållandet till ev. europeiska system för handel med kvoter.

Avslutningsvis konstaterades att arbetet med pilotprojekt på nordisk nivå inte kommit långt och att det mot bakgrund av ett ev. införande av ett europeiskt kvothandelssystem är tveksamt om det finns basis för ett nordiskt kvothandelsystem.

Från utskottets sida ansåg Erik Dalheim att situationen i Norden är komplicerad, men att ambitionen att åstadkomma ett nordiskt system inte borde överges.

Sammanfattningsvis anser utskottet att ministerrådet bör fortsätta ansträngningarna att använda östersjöregionen som ett provområde för alla Kyoto-mekanismerna och att ett första steg bör vara att införa ett nordiskt kvothandelssystem.

Mot bakgrund av meddelandet föreslår Närområdesutskottet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och *avvaktar nästa års meddelande* angående rek. 17/1999/när.

Longyearbyen den 30 juli 2001

Christel Anderberg (m)
Poul Andersen (S)
Gunnar Breimo (A)
Erik Dalheim (A)
Per-Kristian Foss (H) ordförande
Jette Gottlieb (EL)
Leena Harkimo (Kok.)
Ola Karlsson (m)
Randi Karlstrøm (KrF)
Mogens Kleist (KF)
Ewa Larsson (mp)
Kaj Larsson (s)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Hannes Manninen (Kesk.)
Jonas Ringqvist (v)
Preben Rudiengaard (V)
Christopher Stensaker (FrP)
Ilkka Taipale (SDP)
Jan Erik Ågren (kd)

*Fremst. 1/2000/nær
D 2001

Meddelelse

om fremstilling 1/2000/nær
Opprettelse av et Nordisk Informasjonspunkt i Kaliningrad
(A 1206/nær)

Fremstillingen lyder:

Nordiska Rådet rekommenderar Nordiska Ministerrådet

att snarast möjligt etablera en nordisk infopunkt i Kaliningrad.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 755
Nærområdeutvalgets betenkning, se s. 1121)

Närområdesutskottets betänkande

om meddelande om fremstilling
Opprettelse av et Nordisk Informasjonspunkt i Kaliningrad

Av meddelandet framgår att arbetet med att upprätta en informationspunkt pågår men att det ej slutförts.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår Närområdesutskottet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och *avvaktar nästa års meddelande* angående framst. 1/2000/nær.

Longyearbyen den 30 juli 2001

Christel Anderberg (m)
Poul Andersen (S)
Gunnar Breimo (A)
Erik Dalheim (A)
Per-Kristian Foss (H) ordförande
Jette Gottlieb (EL)
Leena Harkimo (Kok.)
Ola Karlsson (m)
Randi Karlstrøm (KrF)
Mogens Kleist (KF)
Ewa Larsson (mp)
Kaj Larsson (s)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Hannes Manninen (Kesk.)
Jonas Ringqvist (v)
Preben Rudiengaard (V)
Christopher Stensaker (FrP)
Ilkka Taipale (SDP)
Jan Erik Ågren (kd)

*Fremst. 2/2000/när
D 2001

Meddelelse

om fremstilling 2/2000/när
Idrottsutbyte med Nordens närområden (A 1212/när)

Fremstillingen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att med beaktande av finansierings- och stödmöjligheter inom ramen för en ideell föreningsverksamhet utarbeta ett program för ett idrottsutbyte på folkrörelsenivå med Nordens närområden.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 756
Nærområdeutvalgets betenkning, se s. 1123)

Närområdesutskottets betänkande

om meddelande om framställning Idrottsutbyte med Nordens närområden

Ministerrådets insatser riktar sig enbart till unga, vilket inte varit avsikten. Utskottet önskar att också åtgärder vidtages för att åstadkomma ett idrottssamarbete på folkrörelsenivå för vuxna.

Mot bakgrund av meddelandet föreslår Närområdesutskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och *avvaktar nästa års meddelande* angående framst. 2/2000/när.

Longyearbyen den 30 juli 2001

Christel Anderberg (m)
Poul Andersen (S)
Gunnar Breimo (A)
Erik Dalheim (A)
Per-Kristian Foss (H) ordförande
Jette Gottlieb (EL)
Leena Harkimo (Kok.)
Ola Karlsson (m)
Randi Karlstrøm (KrF)
Mogens Kleist (KF)
Ewa Larsson (mp)
Kaj Larsson (s)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Hannes Manninen (Kesk.)
Jonas Ringqvist (v)
Preben Rudiengaard (V)
Christopher Stensaker (FrP)
Ilkka Taipale (SDP)
Jan Erik Ågren (kd)

*Fremst. 3/2000/nord
D 2001

Meddelelse

om fremstilling 3/2000/nord
Nordisk regionalpolitisk samarbeidsprogram 2001-2005 (B 188/nord)

Fremstillingen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utreda möjligheterna att anpassa den geografiska utformningen av de nordiska gränsregionerna så att en samordning med kommande Interreg-program underlättas;

att utreda hur det nordiska samarbetet kan bidra till en bättre tillgång till tjänster såsom IT, transport, tele, post och energiförsörjning i glest bebyggda områden;

att etablera ett samarbete mellan de nordiska regional- och utbildningssektorerna;

att med beaktande av de synpunkter i övrigt angående speciella insatsområden m.m. som Nordenutskottet framfört i sitt betänkande över ministerrådsförslaget, fastställa ministerrådsförslag B 188/nord angående Nordiskt regionalpolitiskt samarbetsprogram 2001-2005.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 757
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1125)

Nordenutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation Nordisk regionalpolitisk samarbeidsprogram 2001-2005

Ministerrådet meddelar bl a att Regionalsektorn under perioden 2001-05 kommer att utreda möjligheterna att anpassa den geografiska utformningen av gränsregionerna för att underlätta samordning med kommande Interreg-program. Man kommer också att utreda tillgången till olika slags tjänster i glest bebyggda områden. Beredningsarbete för IT-projekt är påbörjat. Ett projekt angående aktiviteter i de nordiska skolorna kirurg entreprenörskap är påbörjat. Den gränsregionala verksamheten i närområdet skall intensifieras. Ett seminarium om gränsregionala erfarenheter från Norden och närområdet planeras. Syftet är bl a att förbereda kandidatländer inför EU:s utvidgning.

Nordenutskottet ser det som mycket positivt att Regionalsektorn tagit ett antal initiativ för att implementera det Nordiska regionalpolitiska samarbetsprogrammet 2001-2005. De aktiviteter som planeras och hittills igångsatts är adekvata och kan verksamt bidra till att förverkliga ambitionerna i samarbetsprogrammet. Det är viktigt att bibehålla ett starkt engagemang i arbetet och att främja såväl genomförandet av befintliga initiativ som tillkomsten av nya. Man bör mycket kraftfullt verka för att de utredningar och liknende som föreslås utmynnar i konkreta aktiviteter som får praktiska och gynnsamma effekter för berörda områden och grupper.

Nordenutskottet vill i detta sammanhang erinra om att Mittengruppen ställt ett medlemsförslag (A 1249/nord) som innehållsligt är nära besläktat med Nordiska rådets framställning 3/2000 Nordiskt regionalpolitiskt samarbetsprogram 2001-2005. Medlemsförslaget 1249/nord handlar om evaluering och vidareutveckling av det gränsregionala samarbetet. I förslaget anförs bl a att de gränsregionala samarbetsområdenas geografiska indelning och organisation bör utvärderas. Härvid anses att man bl a bör uppmärksamma kulturella och historiska förhållanden och band i regionerna, och undersöka vad dessa betyder för de näringsgeografiska mönstren.

Nordenutskottet föreslår att medlemsförslaget 1249/nord som sådant kan avskrivas. Samtidigt vill emellertid utskottet starkt förespråka att de synpunkter och förslag som framförs i medlemsförslaget beaktas i det fortsatta genomförandet av det Nordiska regionalpolitiska samarbetsprogrammet. I detta arbete är det således viktigt att kartlägga och utvärdera de gränsregionala samarbetsområdenas geografiska indelning. Det är också angeläget att uppmärksamma övergripande kulturella och historiska förhållanden och deras betydelse för de näringsgeografiska mönstren.

Att genomföra det Nordiska regionalpolitiska samarbetsprogrammet är ett omfattande arbete som rymmer många skiftande aktiviteter över tid. Under arbetet genereras också erfarenheter och resultat som skall tillvaratas och nyttiggöras i kommande verksamheter. Det är därför väsentligt att arbetet drivs med kontinuitet och målmedvetenhet och att det sker en regelbunden uppföljning och värdering av dess resultat och måluppfyllelse. Nordenutskottet ser det som angeläget att Nordiska rådet regelbundet hålls underrättat om hur arbetet fortskrider.

Nordenutskottet finner mot bakgrund härav att ärendet inte är avslutat och föreslår

att Nordiska rådet *avvaktar nytt meddelande* i anledning av framställning 3/2000/nord till nästa år.

Åbo den 25 september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

Fremst. 4/2000/euro
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 4/2000/euro Nordiska utvecklingsfonden (B 190/euro)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderar Nordisk Ministerråd

at vedtage ministerrådsforslag B 190/euro om en kapitalforhøjelse i NDF, deltagelse i gældssaneringsinitiativet HIPC, overgang fra SDR til Euro i regnskab- og kapitalvaluta med tilsvarende ændringer i statutterne.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 758
Europautvalgets betenkning, se s. 1128)

Europaudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation Nordiska utvecklingsfonden

På baggrund af Ministerrådets meddelelse foreslår Europaudvalget

at Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rekommandation 4/2000/euro som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Åbo, den 25. september 2001

Eero Akaan-Penttilä (Kok.)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj)
Ole Vagn Christensen (S)
Lennart Daléus (c)
Øystein Djupedal (SV)
Reynoldh Furustrand (s)
Aud Gaundal (A)
Per Erik Granström (s)
Per Kaalund (S)
Petri Salo (Kok.)
Jouko Skinnari (SDP)
Steingrimur J. Sigfússon (VG)
Hasse Svensson (lib)
Hannu Takkula (Kesk.)
Kari Økland (KrF)

*Fremst. 5/2000/nord
D 2001

Meddelelse

om fremstilling 5/2000/nord
Frivilligsektorn (A 1213/nord, A 1214/nord og A 1216/nord)

Fremstillingen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att i budgetarbetet prioritera stöd för ideella organisationer inom respektive verksamhetsområde;

att genom särskilda informationsinsatser riktade till de ideella organisationerna synliggöra de olika samnordiska stödordningarna och på alla sätt förenkla ansökningsförfarandet;

att kartlägga på vilket sätt de ideella organisationerna i Norden arbetar för att integrera medlemmar med invandrarbakgrund i sin verksamhet;

att kartlägga vilket samarbete som de ideella invandrarorganisationerna har i Norden;

att redovisa hur EU definierar och involverar de ideella organisationerna i det europeiska samarbetet;

att inventera och utvärdera bevillningarna från de olika nordiska stödordningarna till den ideella sektorn under de senaste pren. Genomgången bör innehålla en värdering av kriterierna för vad som skall räknas som frivilliga/ideella aktiviteter samt i vilken omfattning som stöd har utgått till att underlätta utbyte och mobilitet mellan organisationer;

å utrede en tilpasning av relevante skatter og avgifter med utgangspunkt i de ordninger som i dag fungerer gunstigst for organisasjonene;

at det for Nordisk Kulturfond fastsettes som et mål at Kulturfondets midler i høy grad skal benyttes til å stimulere kulturaktiviteter arrangert av frivillige organisasjoner. Det er naturlig at kulturfondets styre utarbeider nærmere retningslinjer;

at man vurderer å igangsette et nytt nordisk forskningsprogram viet problemstillinger knyttet til de frivillige organisasjonene i deres rolle i samfunnet.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 758
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1130)

Nordenutskottets betänkande

över meddelande om fremstilling Frivilligsektorn

Det hänvisas även till Nordenutskottets betänkande över meddelande om rekommendation 17/1998/nord. Den sammanställning av stöd till ideella organisationer som Ministerrådet i sina meddelanden om rek. 17/1998/nord och i meddelande om framställning 5/200/nord hänvisar till innehåller också kostnader för Ministerrådets egna projekt.

Att i detta sammanhang räkna med bevillningar som Nordiska kulturfonden ger till ideella organisationer kan ifrågasättas. Kulturfonden har sina egna riktlinjer för bevillningar. Därför kan man inte utgå ifrån att fonden skall ansvara för de prioriteringar som Nordiska rådet har bett Ministerrådet göra för de ideella organisationerna. Det är positivt att Kulturfonden tagit initiativ till ökade kontakter till de bilaterala nordiska fonderna, men detta kan Ministerrådet knappast ta till intäkt för sin uppföljning av Rådets framställning. Dessa bilaterala fonder är självständiga institutioner med egna prioriteringar.

Ministerrådet hänvisar till samarbetet med arbetsmarknadens parter och de årliga trepartsmöten som hålls mellan Ministerrådet, Nordens Fackliga Samorganisation och arbetsgivarnas organisationer. Detta är inskrivet i överenskommelsen från 1982, artikel 10, om gemensam arbetsmarknad. Detta trepartssamarbetet är således avtalsmässigt fastställt mellan de nordiska regeringarna och följer således de regelmässiga nationella trepartsrelationer som finns i de nordiska länderna. Därför kan Ministerrådets trepartsmöten knappast räknas som en insats för ideella organisationer, särskilt när parterna själva tar avstånd från en sådan definition.

Nordenutskottet kommenterar medelandet över rekommendationens att-satser nedan:

Rekommendationens andra att-sats:
att genom särskilda informationsinsatser riktade till de ideella organisationerna synliggöra de olika samnordiska stödordningarna och på alla sätt förenkla ansökningsförfarandet.

Ministerrådet hänvisar i sitt meddelande till samarbetsavtalet med Norden-föreningarnas regionala informationskontor och till upprättandet av Norden i Fokus. Emellertid redogörs inte närmare i vilken grad som detta har lett till att t.ex. de mindre organisationerna hittar fram till aktuella finansieringsmöjligheter inom Ministerrådets stödordningar. Ansökningsprocedurerna är fortfarande komplicerade och tidskrävande särskilt för organisationer som inte har tillgång till eget sekretariat. Ett särskilt problem utgör det krav Ministerrådet ställer vid bevillningar, som innebär att stödet utbetalas i delar och slutbetalningen när projektet är avlutat och rapport och ekonomisk redovisning föreligger. Små organisationern har begränsade möjligheter till att vänta i praktiken ett år för att hela beloppet är tillgängligt.

Rekommendationens tredje att-sats:
att kartlägga på vilket sätt ideella organisationer i Norden arbetar för att integrera medlemmar med invandrarbakgrund i sin verksamhet

Meddelandet ger ingen information om vilka åtgärder som Ministerrådet vidtagit för att kartlägga detta.

Rekommendationens fjärde att-sats:

att kartlägga vilket samarbete som de ideella invandrarorganisationerna har i Norden

Nordiska ministerrådet meddelar att man "har generelt på alle sektorer opmærksomhed omkring nødvendigheden af indsatser, som tager højde for den forandrede befolkningssammensætning i Norden. En forandring, som tydeligere fører de nordiske samfund i retning af mangfold og multikultur. Der gøres i 2001/2002 en særlig indsats for at belyse "nynordboeres" faktiske og mulige deltagelse indenfor de eksisterende demokratiske strukturer. Som et første skridt i retning af øget kundskab, er der i løbet af 2001 iværksat en nordisk udredning, som forholder sig til relationen mellem *de idéelle organisationer i Norden og personer med indvandrerbaggrund og andre minoritetsgrupper samt idéelle invandrerorganisationer.*" Nordenutskottet avser avvakta utredningen.

Rekommendationens femte att-sats:

att redovisa hur EU definierar och involverar de ideella organisationerna i det europeiska samarbetet.

Ministerrådets meddelande ger ingen substantiell information om de ideella organisationernas involvering i det officiella europeiska samarbetet. Rådet ville med denna att-sats, att Ministerrådet med tanke på de nordiska ländernas uttryckliga krav på medborgarnas möjlighet till inflytande, skulle deklarerat en mer aktivt att ideella organisationer får möjlighet till öppnare och konstruktiv dialog mellan de politiska organen inom EU.

Rekommendationens sjätte att-sats:

att inventera och utvärdera bevillningarna från de olika nordiska stödordningarna till den ideella sektorn under de senaste åren. Genomgången bör innehålla en värdering av kriterierna för vad som skall räknas som frivilliga/ideella aktiviteter samt i vilken omfattning som stöd har utgått till att underlätta utbyte och mobilitet mellan organisationer.

Ministerrådets meddelande innehåller inget som kan peka på resultat av "inventering och utvärdering" av bevillningarna från de olika nordiska stödordningarna till den ideella sektorn.

Rekommendationens sjunde att-sats:

att utreda en tilpasning av relevante skatter och avgifter osv.

Meddelandets information om att MR-finans för närvarande behandlar frågan säger inget annat än att beskattningen tas upp i berörda organ. Nordenutskottet förväntar sig att frågan blir behandlad av MR-finans med hög prioritet.

Rekommendationens åttonde att-sats:

å det for Nordisk Kulturfond fastsettes som et mål at Kulturfondets midler i høy grad skal benyttes til å stimulere kulturaktiviteter arrangert av frivillige organisasjoner. Det er naturlig at kulturfondets styre utarbeider nærmere retningslinjer.

Ministerrådets meddelande ger ingen närmare redogörelse för detta.

Rekommendationens nionde att-sats:

å man vurderer å igangsette et nytt nordisk forskningsprogram viet problemstillinger knyttet til de frivillige organisasjonene i deres rolle i samfunnet.

Ministerrådet hänvisar även här att det föreligger olika utredningar och handlingsplaner beträffande problemställningar knutna till ideella organisationer och deras roll i samhället.

Nordenutskottet finner mot bakgrund härav att framställning 5/2000/nord inte är avslutad och föreslår

att Nordiska rådet *avvaktar nytt meddelande* i anledning av framställning 5/2000/nord till nästa år.

Åbo den 25 september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

*Fremst. 6/2000/nord
D 2001

Meddelelse

om fremstilling 6/2000/nord "Bone and Joint Decade 2000-2010" (A 1242/nord)

Fremstillingen lyder

Nordisk Råd rekommanderer Danmarks, Islands og Norges regeringer

at undertegne deklarationen "Bone and Joint decade 2000-2010".

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 760
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1134)

Nordenudvalgets betænkning

om meddelelse om fremstilling "Bone and Joint Decade 2000-2010"

Nordenutskottet anser att uppföljningen av framställningen är framskriden, men det framgår inte med tydlighet av meddelandet huruvida deklarationen "Bone and Joint Decade 2001-2010" undertecknas av länderna i fråga.

Mot bakgrund av meddelandet föreslår Nordenutskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och *avvaktar nytt meddelande* i anledning av framställningen 6/2000/nord till nästa år.

Köpenhamn den 29 oktober 2001

Anders Andreassen (S)
Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Odd Roger Enoksen (Sp)
Ann-Marie Fagerstöm (s)
Aud Gaundal (A)
Åke Gustavsson (s)
Tuula Haatainen (SDP)
May Hansen (SV)
Søren Hansen (S)
Britt Hildeng (A)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Eva Johansson (s)
Jógvan við Keldu (Ff.)
Øyvind Korsberg (FrP)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP)
Ragnwi Marcelind (kd)
Eva Møller (KF)
Heli Paasio (SDP)
Dan R. Petersen (Jvfl.)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður A. Þórðardóttir (Sj)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)

Meddelelse

om rekommandasjon 7/2000/när
Ungdomsudveksling mellem Norden og de baltiske stater (A 1238/när)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at i samråd med Baltisk Råd udarbejde et nordisk–baltisk program for fremme af ungdomsudveksling mellem Norden og de baltiske stater og herved specielt:

at udvikle nordiske og baltiske skolekontakter over landegrænserne, f.eks. gennem et nordisk-baltisk skolenetværk;

at udarbejde retningslinier for mulige meritoverførsler mellem de baltiske og de nordiske systemer;

at sammen med Baltisk Råd iværksætte en kampagne for at bruge og for at bekendtgøre en entydig informationsplatform for det nordisk-baltiske skole- og udvekslingssamarbejde;

at sammen med Baltisk Råd og i samarbejde med udvalgte konkrete uddannelsessteder designe interregionale nordisk-baltiske ungdomsudvekslingsaktiviteter i strategisk samordning med relevante EU-ungdomsprogrammer;

at sammen med Baltisk Råd analysere de faciliteter, af typen Interrail m.m., der er til rådighed for unges rejseaktiviteter i de respektive lande med henblik på at lette vilkårene;

at analysere hvilke restriktioner der foreligger, hvad angår arbejds- og opholdstilladelse sociale rettigheder, sygesikring m.m., og udarbejde retningslinier for deres afskaffelse – om nødvendigt ved national lovgivning;

at etablere kurser og at oprette et netværk for fritidsledere, der kan være lokale garanter for ungdomsmobilitetens sociale og kulturelle kvaliteter;

at i samarbejde med Nordisk Ministerråds informationskontorer og nationale universitetsinstitutter udarbejde rammer for sprogkurser, der kan smidiggøre ungdomsmobiliteten mellem landene;

at aflægge regelmæssige fælles nordisk-baltiske rapporter om arbejdet med rekommandationen.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 761
Nærområdeutvalgets betenkning, se s. 1136)

Närområdesutskottets betänkande

om meddelande om rekommendation Ungdomsudveksling mellem Norden og de baltiske stater

Av meddelandet framgår inte om man från Baltiska rådets sida vidtagit åtgärder för att uppfylla sin del av åtagandet. Vad gäller nordiska insatser framgår endast vilka stödordningar, m.m. som kan tänkas utgöra grunden för aktiviteter. Det nämns att en evaluering skall ske av ett antal olika befintliga utväxlingsordningar, men det framgår inte klart vilka framtida aktiviteter man planerar att genomföra.

Mot bakgrund av meddelandet föreslår Närområdesutskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och *avvaktar nästa års meddelande* angående framst. 7/2000/när.

Longyearbyen den 30 juli 2001

Christel Anderberg (m)
Poul Andersen (S)
Gunnar Breimo (A)
Erik Dalheim (A)
Per-Kristian Foss (H) ordförande
Jette Gottlieb (EL)
Leena Harkimo (Kok.)
Ola Karlsson (m)
Randi Karlstrøm (KrF)
Mogens Kleist (KF)
Ewa Larsson (mp)
Kaj Larsson (s)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Hannes Manninen (Kesk.)
Jonas Ringqvist (v)
Preben Rudiengaard (V)
Christopher Stensaker (FrP)
Ilkka Taipale (SDP)
Jan Erik Ågren (kd)

*Rek. 8/2000/p
Rek. 8/2000/p
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 8/2000/p
Intensifierat samarbete med Ryssland och de baltiska staterna
(A 1224/p)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att samarbetet med de baltiska staterna intensifieras;

att samarbetet med Ryssland angående de sju områdena i nordvästra Ryssland intensifieras.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 763
Presidiets betenkning, se s. 1138)

Presidiets betänkande

över meddelelse om rekommendation
Intensifierat samarbete med Ryssland och de baltiska staterna

Ministerrådet meddelar att flera av Ministerrådets samarbetssektorer har etablerade, kontinuerliga kontakter till de baltiska förvaltningarna. I takt med den snabba utvecklingen i de baltiska länderna fördjupas och utvecklas dessa kontakter successivt. Genom de snabbt förbättrade möjligheterna till gensidigt informationsutbyte, speciellt med hjälp av elektronisk kommunikation har de baltiska länderna alltefter blivit involverade i aktiviteterna på att stort antal för dem relevanta områden i det nordiska samarbetet.

De nordiska och baltiska samarbetsministrarna har samlats till årliga möten regelbundet sedan 1996. Motsvarande möten har anordnats även mellan nordiska och baltiska statsministrar, utrikesministrar, undervisningsministrar, jämställdhetsministrar, justitieministrar och jordbruksministrar. Ytterligare möten mellan ministrar ansvariga för dessa sektorer planeras för 2001-2002. I 2001 inleds nordiskt-baltiska ministermöten även inom energi- och transport-sektorerna. På motsvarande sätt har Ministerrådet intensifierat samarbetet på tjänstemannanivån.

I samband med Ministerrådsförslaget om reviderad strategi för samarbete med närområdena konstaterade Samarbetsministrarna, att samarbetet med de baltiska länderna på grund av EU:s utvidgningsprocess successivt förändrar sin karaktär till normalt myndighetssamarbete inom det nordisk- baltiska regionen. De baltiska länderna deltar redan med ekonomiskt stöd ur närområdesbudgeten i flera nordiska forsknings- och utbildningsprogram samt kursaktiviteter och man strävar till att utvidga dessa möjligheter.

Angående samarbetet med Ryssland meddelar Ministerrådet att förutsättningarna för samarbetet med den Ryska federationen skiljer sig avsevärt från förhållandena berörande de baltiska staterna. Ministerrådet har vid flera tillfällen sammankallat möten i syfte att skapa kontinuerliga kontakter till de nordvästra länen. Bl.a. med hjälp av dessa möten samt dialogen inom ramen av Barents-samarbetet har samarbetsrelationer kunnat etableras och gemensamma projekt inledas. Ministerrådet räknar med att de ryska federala myndigheterna godtar avtalet angående status för Ministerrådets informationspunkt i Kaliningrad inom en inte alltför avlägsen framtid och att verksamheten i Kaliningrad därmed kan inledas. Därefter kan ytterligare åtgärder vidtas i syfte att intensifiera samarbetet med de ryska gränsregionerna till Baltikum.

Presidiet anser att första delen av rekommendationen kan avskrivas men att samarbetet mellan Ministerrådet och de sju områden i Nordens närområden inte ännu utvecklats tillräckligt till regelbundna och fungerande kontakter Det är också viktigt att informationspunkten i Kaliningrad skulle öppnas.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår Presidiet

att Nordisk Råd lägger meddelandet till handlingarna och *avvaktar nytt meddelande* till nästa år i anledning av rek. 8/2000/p, andra att-sats;

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendation 8/2000/p första att-satsen för rådets del är *slutbehandlad.*

Åbo, den 25. september 2001

Berit Brørby (A)
Chris Heister (m)
Svend Erik Hovmand (V)
Kaj Ikast (KF)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Anita Johansson (s)
Elver Jonsson (fp)
Bjarne Kallis (SKL)
Outi Ojala (Vas.)
Riita Prusti (SDP)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Jari Vilén (Kok.)

Rek. 9/2000/euro
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 9/2000/euro Arbejdsmarked- og arbejdsmiljøprogram 2001 – 2004 (B 198/euro)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at vedtage ministerrådsforslaget om Program for Arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljø-området 2001-2004 (B 198/euro) og inddrage Europaudvalgets kommentarer som de fremgår af udvalgets betænkning.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 764
Europautvalgets betenkning, se s. 1141)

Europaudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation Arbejdsmarked- og arbejdsmiljøprogram 2001 – 2004

På baggrund af Ministerrådets meddelelse foreslår Europaudvalget

at Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rekommandation 9/2000/euro som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Åbo, den 25. september 2001

Eero Akaan-Penttilä (Kok.)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj)
Ole Vagn Christensen (S)
Lennart Daléus (c)
Øystein Djupedal (SV)
Reynoldh Furustrand (s)
Aud Gaundal (A)
Per Erik Granström (s)
Per Kaalund (S)
Petri Salo (Kok.)
Jouko Skinnari (SDP)
Steingrímur J. Sigfússon (VG)
Hasse Svensson (lib)
Hannu Takkula (Kesk.)
Kari Økland (KrF)

*Rek. 10/2000/euro
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 10/2000/euro
Tematiseret arbejdsmarkedsrelateret debat på Nordisk Råds session (A 1235/euro)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at forud for Nordisk Råds session at udarbejde et baggrundsoplæg til en tematiseret arbejdsmarkedsrelateret debat på sessionen. Emnet/emnerne anvises hvert år ultimo marts af Nordisk Råds Europaudvalg.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 765
Europautvalgets betenkning, se s. 1143)

Europaudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation
Tematiseret arbejdsmarkedsrelateret debat på Nordisk Råds session

Europaudvalget udtrykker sin tilfredshed med de nordiske lande regeringers indsats i forbindelse med udarbejdelse af en årlig temarapport. Udvalget anser temarapporten som en konstruktiv metode til kontinuerligt at monitorere centrale udviklingstræk på de nordiske arbejdsmarkeder

På baggrund af ovennævnte foreslår Europaudvalget

> *at* Ministerrådets meddelelse om rek. 10/2000/euro tages til efterretning og at Nordisk Råd *afventer ny meddelelse* til næste år.

Åbo, den 25. september 2001

Eero Akaan-Penttilä (Kok.)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj)
Ole Vagn Christensen (S)
Lennart Daléus (c)
Øystein Djupedal (SV)
Reynoldh Furustrand (s)
Aud Gaundal (A)
Per Erik Granström (s)
Per Kaalund (S)
Petri Salo (Kok.)
Jouko Skinnari (SDP)
Steingrimur J. Sigfüsson (VG)
Hasse Svensson (lib)
Hannu Takkula (Kesk.)
Kari Økland (KrF)

*Rek. 11/2000/euro
Rek. 11/2000/euro
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 11/2000/euro Nordisk IT-infrastrukturstudie, E-handel (digitale signature) og regelsæt for kryptering (A 1226/euro)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at gennemføre et fælles nordisk IT-infrastrukturstudie. Formålet med studiet skal være at identificere kapacitetsbehov og -overskud på de nuværende transportnet, afklare hvilke aftaler som regulerer samtrafikken, samt fremkomme med scenarier for fremtidige volumeforøgelser;

at tilstræbe koordination af nordiske synspunkter i forbindelse med implementering af nuværende EU-direktiver om digitale signature, samt i udformningen af fremtidige EU-forslag på området;

at tilstræbe fælles løsninger i spørgsmålet om udvikling af regelsæt for kryptering.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 765
Europautvalgets betenkning, se s. 1145)

Europaudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation Nordisk IT-infrastrukturstudie, E-handel (digitale signature) og regelsæt for kryptering

Ad første at-sats:
Europaudvalget finder det positivt at MR-IT allerede har planlagt aktiviteter indenfor infrastruktur-studier, men beklager at det påtænkte studie er begrænset til at omhandle status for og betydning af bredbåndsnettet i tyndt befolkede regioner.

Som det fremgår af rekommandationen (og som det er nærmere beskrevet i udvalgets IT-rapport som danner baggrund for forslagene), er der efter udvalgets mening behov for et mere komplet analyse af blandt andet kapacitetsbehov på nordisk plan.

Udvalget ønsker derfor at opretholde at-satsen indtil der foreligger konkrete resultater fra IT-infrastrukturstudiet, udredningen om nordisk distanceundervisning, samt konklusionerne fra NORDUnet-bestyrelsens redegørelse.

På baggrund af disse resultater, vil udvalget vurderer hvorledes det fremtidige arbejde med kortlægning af den nordiske infrastruktur bedst mulig kan prioriteres.

Anden at-sats:
At-satsen afskrives idet Ministerrådet allerede efterlever ønsket om nordisk koordination.

Tredje at-sats:
Som MR-IT rigtigt påpeger, er krypteringsprodukter i dag tilrådighed via internettet, hvorfor regulering omkring disse produkter må anses for urealistisk.

Samtidigt må det konstateres at den eksplosive udvikling i mængden og følsomheden af information som overføres digitalt, stiller krav til datasikkerheden og dermed muligheden for kryptering.

Eksempelvis kan nævnes behov for beskyttelse indenfor den forskningsverdenen (virksomheder og universiteter), indenfor den offentlige forvaltning / *e*Government (personoplysninger) og ikke mindst i forbindelse med handel mellem virksomheder og deres kunder.

Kryptering på disse 3 områder har afgørende betydning for beskyttelse af knowhow og innovation i Norden, for indførsel af øget, hurtigere og sikker kommunikation mellem borgere og offentlige institutioner, samt hastigheden hvormed E-handel kan udvikles.

Derfor er det afgørende, at de nordiske lande får udviklet en fælles politik for håndtering af krypteringsspørgsmålet. Europaudvalget anser det for nødvendigt, at MR-IT aktivt og konkret bidrager til at kryptering i Norden ikke bliver en begrænsning og forhindring for borgere, forvaltningen, forskningsverdenen og den kommercielle sfære.

Europauvalget foreslår

> *at* Nordisk Råd *afventer ny meddelelse* næste år i anledning af rek. 11/2000/euro hvad angår første at-sats og tredje at-sats;
>
> *at* Nordisk Råd tager Ministerrådets meddelelse om rekommandation 11/2000/euro hvad angår andre at-satsen til efterretning og anser den som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Åbo, den 25. september 2001

Eero Akaan-Penttilä (Kok.)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj)
Ole Vagn Christensen (S)
Lennart Daléus (c)
Øystein Djupedal (SV)
Reynoldh Furustrand (s)
Aud Gaundal (A)
Per Erik Granström (s)
Per Kaalund (S)
Petri Salo (Kok.)
Jouko Skinnari (SDP)
Steingrímur J. Sigfússon (VG)
Hasse Svensson (lib)
Hannu Takkula (Kesk.)
Kari Økland (KrF)

*Rek. 12/2000/euro
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 12/2000/euro IT-innovationsstudie og makroklusters (A 1227/euro)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at gennemføre et studie af det nordiske innovationsmiljø indenfor IT-teknologi, herunder

at identificere muligheder for opbygning af grænseoverskridende klusters.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 767
Europautvalgets betenkning, se s. 1148)

Europaudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation IT-innovationsstudie og makroklusters

Første at-sats:
Europaudvalget konstaterer med stor tilfredshed at Ministerrådet (via Nordisk IndustriFond) har overvejelser om initiering om innovationsstudier.

Rekommandationen opretholdes indtil der foreligger resultater fra Fondens forprojekt/ workshop om komplementerende forskning, studierne om IT-teknologiernes innovationsforløb, samt om Fondens eventuelle af aktiviter indenfor IT-rapportens forslag.

Anden at-sats
Europaudvalget ser med tilfredshed på Ministerrådets ambition om at åbne de nationale aktiviteter for nordisk og international interaktion, men efterlyser respons på hvorledes man vil "åstadkomma en bättre samverkan mellan nationella ambitioner och aktiviteter än vad fallet är i dag".

På baggrund af ovennævnte foreslår Europaudvalget

> *at* Ministerrådets meddelelse om rek. 12/2000/euro tages til efterretning og at Nordisk Råd *afventer ny meddelelse* til næste år.

Åbo, den 25. september 2001

Eero Akaan-Penttilä (Kok.)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj)
Ole Vagn Christensen (S)
Lennart Daléus (c)
Øystein Djupedal (SV)
Reynoldh Furustrand (s)
Aud Gaundal (A)
Per Erik Granström (s)
Per Kaalund (S)
Petri Salo (Kok.)
Jouko Skinnari (SDP)
Steingrímur J. Sigfússon (VG)
Hasse Svensson (lib)
Hannu Takkula (Kesk.)
Kari Økland (KrF)

*Rek. 13/2000/euro
Rek. 13/2000/euro
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 13/2000/euro IT-redskaber og deltagerdemokratiet i Norden (A 1228/euro)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at undersøge hvorledes man ved hjælp af IT-teknologi kan stimulere og forøge borgerdeltagelsen i den demokratiske beslutningsproces;

at stimulere igangsætning af udvikling af IT-baseret oversættelsesteknik til brug mellem de nordiske sprog og udvalgte verdenssprog;

at stimulere til etablering af fællesnordiske *freenets*.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 768
Europautvalgets betenkning, se s. 1150)

Europaudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation IT-redskaber og deltagerdemokratiet i Norden

Første at-satsen
Europaudvalget finder det positivt at MR-IT har forslået *e*Government som et fokus-område for sine aktiviteter og imødeser derfor undersøgelsen om hvorledes IT-baserede dialogformer kan anvendes til at forstærke den demokratiske proces.

At-satsen opretholdes indtil undersøgelsen er gennemført og resultaterne formidlet til udvalget.

Anden at-satsen
Idet oversættelsesteknik er et centralt element i Det Sprogteknologiske Forskningsprogram, synes at-satsen imødekommet og afskrives derfor.

Tredje at-satsen afskrives på baggrund af Minsterrådets svar.

På baggrund af ovennævnte foreslår Europauvalget,

> *at* Nordisk Råd *afventer ny meddelelse* næste år i anledning af rek. 12/2000/euro hvad angår første at-sats;
>
> *at* Nordisk Råd tager Ministerrådets meddelelse om rekommandation 12/2000/euro hvad angår anden at-sats og tredje at-sats til efterretning og anser de som *færdigbehandlede* for Rådets vedkommende.

Åbo, den 25. september 2001

Eero Akaan-Penttilä (Kok.)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj)
Ole Vagn Christensen (S)
Lennart Daléus (c)
Øystein Djupedal (SV)
Reynoldh Furustrand (s)
Aud Gaundal (A)
Per Erik Granström (s)
Per Kaalund (S)
Petri Salo (Kok.)
Jouko Skinnari (SDP)
Steingrímur J. Sigfússon (VG)
Hasse Svensson (lib)
Hannu Takkula (Kesk.)
Kari Økland (KrF)

*Rek. 14/2000/euro
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 14/2000/euro Rådgivende IT-ekspertgruppe (A 1229/euro)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderar Nordisk Ministerråd:

at nedsætte en ekstern IT-ekspertgruppe, der skal fungere som rådgivende organ overfor Ministerrådet med det formål at der på sigt etableres en overordnet strategi og handlingsplan for et nordisk IT-samarbejde.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 769
Europautvalgets betenkning, se s. 1152)

Europaudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation Rådgivende IT-ekspertgruppe

Europaudvalget takker Ministerrådet for sit udførlige svar på rekommendationen og finder det positivt at Ministerrådet finde udvalgets forslag om en ekstern ekspert-gruppe "meget interessant".

Udvalget udtrykker samtidigt sin forståelse for at IT-området kræver en høj grad af interdepartementel koordinering og ressortafklaring.

Udvalget vil der gerne understrege, at der i forslagets betænkning, lægges vægt på at en ekstern ekspert-gruppe ikke nødvendigvis har til formål at definerer og designe konkrete initiativer, men derimod at imødekomme behovet for: "...en responsiv og dynamisk stillingtagen til IT-udviklingen og dens konsekvenser. Denne stillingtagen bør både være af teknisk/infrastrukturel og lovgivningsmæssig karakter, men også være et redskab til at udnytte de samfundsmæssige og økonomiske værdier frembruddet af vidensøkonomien indebærer. Endeligt bør det være et redskab til at kunne forudse og afbøde de negative konsekvenser af udviklingen.

Som en naturligvis konsekvens heraf, bør ekspertgruppens sammensætning afspejle informationsteknologiens effekt på erhvervslivet, forskning, uddannelse, kultur, forvaltning, sprog, internationalt samarbejde, innovation etc..."

Der lægges således op til et mandat for en sådan gruppe, som i høj grad er af strategisk og visions-orienteret karakter. Det vil være en force ved den eksterne gruppe, at den uafhængigt af ressort-problematikken kan bidrage med forslag til MR-IT. Det kunne herefter være op til MR-ITs ressort-afgrænsede enheder, at formulerer konkrete initiativer på baggrund af input fra ekspert-gruppen.

Det er således Europaudvalgets hensigt, at ekspertgruppen skal være en IT-politisk tænke-tank som uafhængigt og med det brede overblik kan bidrage til formulering af IT-politikken på nordisk plan.

I Ministerrådets svar, nævnes endvidere at Ministermødet i september 2001, forventes at blive en milepæl for arbejdet med at styrke sektorens selvstændige profil. Europaudvalget vil vurdere situationen efter ministermødet i september 2001 og på den baggrund få klarlagt potentialet for den eksterne ekspert-gruppe.

På baggrund af ovennævnte foreslår Europaudvalget

> *at* Ministerrådets meddelelse om rek. 14/2000/euro tages til efterretning og at Nordisk Råd *afventer ny meddelelse* til næste år.

Åbo, den 25. september 2001

Eero Akaan-Penttilä (Kok.)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj)
Ole Vagn Christensen (S)
Lennart Daléus (c)
Øystein Djupedal (SV)
Reynoldh Furustrand (s)
Aud Gaundal (A)
Per Erik Granström (s)
Per Kaalund (S)
Petri Salo (Kok.)
Jouko Skinnari (SDP)
Steingrímur J. Sigfússon (VG)
Hasse Svensson (lib)
Hannu Takkula (Kesk.)
Kari Økland (KrF)

*Rek. 15/2000/euro
Rek. 15/2000/euro
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 15/2000/euro Social dumping i EU/EØS (A 1237/euro)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at gennem erfaringsudveksling udarbejder kontrolsystemer til bekæmpelse og afsløring af virksomheder, der benytter sig af illegalt arbejde i Norden,

at indføre og samordne strenge sanktioner overfor virksomheder i Norden (f.eks. i form af bøder, skadeserstatning, erhvervsforbud), således at det ikke lønner sig at rekruttere illegal arbejdskraft,

at arbejde for at de nye medlemslande i EU får opbygget sine kontrol-myndigheder og sine faglige organisationer, således at de ved tiltrædelsen kan opfylde gældende EU-direktiver vedrørende arbejdsmarkedsforhold,

at overveje hvorledes EU's struktur- og regionalfonde kan anvendes til forbedring af arbejdsmarkedsforhold i de nye medlemslande af EU, således at EU-direktiverne overholdes og at der dermed ikke skabes urimelige konkurrencevilkår på arbejdsmarkedsforhold.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 770
Europautvalgets betenkning, se s. 1155)

Europaudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation Social dumping i EU/EØS

Europaudvalget udtrykker sin tilfredshed med at NMR allerede har et samarbejde i gang med de baltiske lande angående opbygningen af demokratiske strukturer og faglige organisationer.

Med hensyn til etablering af kontrolsystemer overfor virksomheder som benytter sig af illegal arbejdskraft, anser udvalget det for nødvendigt at der som minimum sker en systematisering af oplysninger angående sådanne virksomheder, for på det sæt at kunne bekæmpe organiseret indførsel af illegal arbejdskraft bedst muligt.

Endvidere finder udvalget det ønskeligt at man, ud fra hensigten om en præventiv effekt, indfører strenge sanktioner, således at niveauet for anvendelse af illegal arbejdskraft kan begrænses mest muligt i fremtiden. Som konsekvens af den demografiske udvikling, vil arbejdsudbuddet komme under voksende pres, og det må derfor forventes at anvendelse af illegal arbejdskraft vil stige som funktion heraf.

På baggrund af ovennævnte foreslår Europauvalget

at Nordisk Råd *afventer ny meddelelse* næste år i anledning af rek. 15/2000/euro hvad angår første at-sats og anden at-sats;

at Nordisk Råd tager Ministerrådets meddelelse om rekommandation 15/2000/euro hvad angår tredje at-sats og fjerde at-sats til efterretning og anser de som *færdigbehandlede* for Rådets vedkommende.

Åbo, den 25. september 2001

Eero Akaan-Penttilä (Kok.)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj)
Ole Vagn Christensen (S)
Lennart Daléus (c)
Øystein Djupedal (SV)
Reynoldh Furustrand (s)
Aud Gaundal (A)
Per Erik Granström (s)
Per Kaalund (S)
Petri Salo (Kok.)
Jouko Skinnari (SDP)
Steingrímur J. Sigfússon (VG)
Hasse Svensson (lib)
Hannu Takkula (Kesk.)
Kari Økland (KrF)

Meddelelse

om rekommandasjon 16/2000/när
Nätverk för livsmedelssäkerhet inom Norden och EU (B 196/när)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att införa ett nätverk på myndighetsnivå nationellt för att ge snabb information när det inträffar fall som hotar livsmedelssäkerheten och att verka för att det inom EU byggs upp motsvarande nätverk.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 771
Nærområdeutvalgets betenkning, se s. 1157)

Närområdesutskottets betänkande

om meddelande om rekommendation Nätverk för livsmedelssäkerhet inom Norden och EU

Av meddelandet framgår att det både på EU-nivå och nationellt existerar nätverk och varselssystem för att motverka att livsmedel med hälsorisker säljs för konsumtion. Utskottet kan därmed konstatera att det man framfört i betänkandet över ministerrådsförslaget i ett avseende inte stämmer. Nationella myndigheter har - åtminstone numera - i ett tidigt stadium tillgång till god information om hälsorisker.

Av svaret kan det förefalla som konsumenterna lever i den bästa av alla tänkbara världar, där man får snabb och kompetent information om varje hälsorisk. Att systemen kan klicka är dock uppenbart. Vidtagandet av åtgärder för att skydda konsumenterna från BSE i Storbritannien var ineffektivt. Det rådde länge osäkerhet om BSE var farligt för människor, en osäkerhet som inte kom konsumeterna till godo i form av preventiva åtgärder.

Det framgår också av svaret att all information inte vidarebefordras till konsumenterna, endast vad gäller allvarliga fall. En orsak kan vara att man inte vill översvämma konsumenterna med information om mindre problem. Men förekomsten av hälsofarliga livsmedel, exempelvis smittade med BSE, försämrar också kraftigt lantbrukets och livsmedelsproducenternas konkurrenskraft, vilket bl.a. hänt i Storbritannien och Tyskland. Likaledes har mul- och klövsjukan i England och på kontinenten fått fruktansvärda konsekvenser inte bara för jordbruket utan också för turistindustrin.

Det förefaller inte otroligt att myndigheterna kan hamna i en dubbelroll där man för utom ansvar för konsumenterna också känner ansvar för att skydda livsmedelsindustrin mot ett "onödigt" köpmotstånd på grund av falska larm om hälsofaror. Motivet för att endast larma när hälsofaran är uppenbar kan vara att man inte önskar att väcka konsumenternas oro angående nationella produkter. Den nationella pressen har uppenbarligen inte samma rädsla och har bl.a. under 2001 avslöjat fall där det förefaller som information förhalats som det kunde varit i konsumenternas intresse att få del av.

Utskottet finner det inte självklart att nya och nu okända hälsohot, t.ex. relaterade till GMO, kommer att fångas upp av de nationella systemen, effektiva eller ej, så länge man inte låter konsumenternas intressen gå först och tillämpar försiktighetsprincipen. Utskottet vill därför hävda att den andra delen av utskottets kommentar fortfarande äger giltighet: i osäkra fall går det onödigt lång tid innan konsumenterna underrättas om hälsofaror.

Utskottet kan konstatera att åtminstone rekommendationens syfte om *tillgång* till nationella nätverk är uppfylld. Vidare kan konstateras att en positiv utveckling aviseras inom EU, där varningssystemet också kommer att omfatta foder. Utskottet föreslår därför att rekommendationen avskrivs.

Mot bakgrund av meddelandet anser Närområdesutskottet att ytterligare åtgärder med anledning av rekommendationen från rådets sida ej är påkallade och föreslår

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendation 16/2000/när för rådets del är *slutbehandlad.*

Longyearbyen den 30 juli 2001

Christel Anderberg (m)
Poul Andersen (S)
Gunnar Breimo (A)
Erik Dalheim (A)
Per-Kristian Foss (H) ordförande
Jette Gottlieb (EL)
Leena Harkimo (Kok.)
Ola Karlsson (m)
Randi Karlstrøm (KrF)
Mogens Kleist (KF)
Ewa Larsson (mp)
Kaj Larsson (s)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Hannes Manninen (Kesk.)
Jonas Ringqvist (v)
Preben Rudiengaard (V)
Christopher Stensaker (FrP)
Ilkka Taipale (SDP)
Jan Erik Ågren (kd)

Rek. 17/2000/när
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 17/2000/när Handlingsprogram för nordiskt jord- och skogsbrukssamarbete 2001-2004 (B 196/när)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet:

att fastställa ministerrådsförslag B 196/när med beaktande av de synpunkter som framförts i utskottets betänkande över förslaget.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 775
Nærområdeutvalgets betenkning, se s. 1160)

Närområdesutskottets betänkande

om meddelande om rekommendation Handlingsprogram för nordiskt jord- och skogsbrukssamarbete 2001-2004

Utskottet noterar att ministerrådets och utskottets synpunkter stämmer väl överens och att handlingsprogrammet godkänts. Utskottet föreslår mot denna bakgrund att rekommendationen avskrivs.

Mot bakgrund av meddelandet anser Närområdesutskottet att ytterligare åtgärder med anledning av rekommendationen från rådets sida ej är påkallade och föreslår

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendation 17/2000/när för rådets del är *slutbehandlad.*

Longyearbyen den 30 juli 2001

Christel Anderberg (m)
Poul Andersen (S)
Gunnar Breimo (A)
Erik Dalheim (A)
Per-Kristian Foss (H) ordförande
Jette Gottlieb (EL)
Leena Harkimo (Kok.)
Ola Karlsson (m)
Randi Karlstrøm (KrF)
Mogens Kleist (KF)
Ewa Larsson (mp)
Kaj Larsson (s)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Hannes Manninen (Kesk.)
Jonas Ringqvist (v)
Preben Rudiengaard (V)
Christopher Stensaker (FrP)
Ilkka Taipale (SDP)
Jan Erik Ågren (kd)

Meddelelse

om rekommandasjon 18/2000/när
Strategi for det nordiske fiskerisamarbejde 2001-2004 (B 197/nær)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

att med beaktande av de synpunkter som framförts i närområdesutskottets betänkande över ministerrådsförslag B 197/när fastställa strategin för det nordiska fiskerisamarbetet 2001 – 2004.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 775
Nærområdeutvalgets betenkning, se s. 1162)

Närområdesutskottets betänkande

om meddelande om rekommendation
Strategi for det nordiske fiskerisamarbejde 2001-2004

Utskottet noterar att ministerrådets kommer att ta hänsyn till rådets synpunkter och att strategin godkänts.

Mot bakgrund av meddelandet anser Närområdesutskottet att ytterligare åtgärder med anledning av rekommendationen från rådets sida ej är påkallade och föreslår

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendation 18/2000/när för rådets del är *slutbehandlad.*

Longyearbyen den 30 juli 2001

Christel Anderberg (m)
Poul Andersen (S)
Gunnar Breimo (A)
Erik Dalheim (A)
Per-Kristian Foss (H) ordförande
Jette Gottlieb (EL)
Leena Harkimo (Kok.)
Ola Karlsson (m)
Randi Karlstrøm (KrF)
Mogens Kleist (KF)
Ewa Larsson (mp)
Kaj Larsson (s)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Hannes Manninen (Kesk.)
Jonas Ringqvist (v)
Preben Rudiengaard (V)
Christopher Stensaker (FrP)
Ilkka Taipale (SDP)
Jan Erik Ågren (kd)

*Rek. 19/2000/euro
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 19/2000/euro Handlingsprogram for det nordiske levnedsmiddelsamarbejde til 2004 (B 194/euro)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at vedtage ministerrådsforslag om handlingsplan for det nordiske levnedsmiddelssamarbejde frem til år 2004 (B 194/euro) og tage hensyn til Europaudvalgets bemærkninger, herunder afsætte tilstrækkelige midler til at iværksætte den omtalte forskningsindsats og databaseudbygning.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 776
Europautvalgets betenkning, se s. 1164)

Europaudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation
Handlingsprogram for det nordiske levnedsmiddelsamarbejde til 2004

Europaudvalget finder Nordisk Ministerråds meddelelse god og informativ og værdsætter at implementeringen er startet.

Nordisk Ministerråd mener, at rekommandationen kan afskrives. Europaudvalget vil imidlertid gerne afvente meddelelse næste år, særligt resultatet af embedsmandskomiteens planlagte workshop, som skal afdække drøfte, hvordan man mest hensigtsmæssigt kan styrke samarbejde og forskning vedrørende fødevaresikkerhed- og sundhed, eksempelvis via en nordisk katalysatorvirkning og bedre koordination af nationale tiltag.

Europaudvalget konstaterer, at Nordisk Ministerråds budgetforslag for 2002 at bevillingen til levnedsmiddelsektoren 3-6810-2 blev hævet fra 5.210.000 DKK i 2000 til 5.325.000 i 2001. I 2002 er bevillingen som i 2001.

Europaudvalget peger i sin betænkning på, at der behøves flere midler til en øget forskningsindsats og databaseopbygning, hvilket også nævnes i budgetforslaget.

På baggrund af ovennævnte foreslår Europaudvalget

> *at* Ministerrådets meddelelse om rek. 19/2000/euro tages til efterretning og at Nordisk Råd *afventer ny meddelelse* til næste år.

Åbo, den 25. september 2001

Eero Akaan-Penttilä (Kok.)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj)
Ole Vagn Christensen (S)
Lennart Daléus (c)
Øystein Djupedal (SV)
Reynoldh Furustrand (s)
Aud Gaundal (A)
Per Erik Granström (s)
Per Kaalund (S)
Petri Salo (Kok.)
Jouko Skinnari (SDP)
Steingrímur J. Sigfüsson (VG)
Hasse Svensson (lib)
Hannu Takkula (Kesk.)
Kari Økland (KrF)

*Rek. 20/2000/nord
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 20/2000/nord Bioetisk samarbejde (A 1218/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at undersøge hvordan den frivillige sektor, særligt forbruger- og miljøorganisationer kan få større påvirkningsmuligheder i forhold til etiske og sundhedsmæssige vurderinger;

at afsætte tilstrækkelige midler på budgettet for 2001 til Nordisk Komité for bioetik til en redegørelse for reglerne i Norden på det bioteknologiske område, de etiske dilemmaer og politiske styringsmuligheder.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 777
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1166)

Nordenudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation Bioetisk samarbejde

Ministerrådet meddeler, at der er iværksat et udredningsarbejde med midler fra Nordisk Komité for Bioetik (NKB) og embedsmandskomiteen for lovgivning (EK-LOV). Ministerrådet henviser til, at Nordisk Råd har lavet en fejl og ikke taget rek. 20/2000/nord med i budgetbetænkningen 2000, hvilket er korrekt. Det må dog peges på, at rekommandationer som ikke er med i budgetbetænkningen stadig er gældende. Ministerrådet har for 2001 løst problemet via NKB og EK-LOV, og siger selv, at sagen skal tages op i budgetdiskussionen for budget 2002.

Nordenudvalget anbefaler, at denne rekommandation *opretholdes*. Nordenudvalget forventer, at ministerrådet i 2002 afset tilstrækkelige midler til udredningen.

Nordenudvalget vil endvidere oplyse, at man på sit møde den 25. september 2001 fik en redegørelse om udredningens indhold af professor Linda Nielsen og ekspert Berit Faber. Nordenudvalget afventer den endelige udredning og hvordan ministrene vil reagere på denne i forhold til et eventuelt behov for koordinering af lovgivning.

På baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget

> *at* Ministerrådets meddelelse om rek. 20/2000/nord tages til efterretning og at Nordisk Råd *afventer ny meddelelse* til næste år.

Åbo den 25 september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

*Rek. 21/2000/nord
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 21/2000/nord Internationalt forbud mod kloning af mennesker og offentlighedens indsigt i bioteknologisk forskning (A 1218/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at arbejde aktivt for at gennemføre et internationalt forbud mod kloning af mennesker i overensstemmelse med Europarådets konvention om menneskerettigheder og biomedicin;

at overveje, hvorledes man i de nordiske lande kan sikre offentligheden indsigt i forskning på det bioteknologiske område.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 777
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1168)

Nordenudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation
Internationalt forbud mod kloning af mennesker og offentlighedens indsigt i bioteknologisk forskning

De nordiske landes regeringer svarer alene på den 2. at-sætning. Nordenudvalget må derfor efterlyse svar på, hvad de nordiske landes regeringer aktivt gør for at gennemføre et internationalt forbud mod kloning af mennesker.

Vedrørende den 2. at-sætning oplyses det, at Nordisk Komité for bioetik i november 2001 afholder en konference, som skal behandle spørgsmålet om uddannelse på bioetikområdet og samarbejdsformer, som kan højne offentlighedens indsigt på området. Nordenudvalget afventer rapport fra konferencen i næste års meddelelse.

Nordenudvalget anbefaler, at Nordisk Råd *opretholder* denne rekommandation.

På baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget

> *at* Ministerrådets meddelelse om rek. 21/2000/nord tages til efterretning og at Nordisk Råd *afventer ny meddelelse* til næste år.

Åbo den 25 september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

Meddelelse

om rekommandasjon 22/2000/euro
Genmodificerede levnedsmidler (A 1222/euro)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at med udgangspunkt i sluterklæringen fra ministerkonferencen om sikker mad den 26.-27. juni 2000 arbejde for en meget restriktiv politik i forhold til godkendelse af markedsføringstilladelser for genmodificerede levnedsmidler,

at med udgangspunkt i sluterklæringen fra ministerkonferencen om sikker mad den 26.-27. juni 2000 arbejde for at sikre forbrugernes frie valg af levnedsmidler, også det frie valg som kan være betinget af etiske forhold og som derfor forudsætter at levnedsmidler mærkes, hvis der på et tidspunkt i produktionskæden har været anvendt genmodificerede indholdsstoffer.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 778
Europautvalgets betenkning, se s. 1170)

Europaudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation Genmodificerede levnedsmidler

Europaudvalgets hensigt med rekommandationen var, at Nordisk Ministerråd skulle præcisere sin sluterklæringen fra ministerkonferencen om sikker mad den 26.-27. juni 2000 i forhold til 2 punkter: 1) markedsføringstilladelser for genmodificerede levnedsmidler og 2) forbrugernes frie valg af levnedsmidler, hvor der på et tidspunkt i produktionskæden har været anvendt genmodificerede indholdsstoffer.

Europaudvalgets hensigt var, at de nordiske landes regeringer skulle bruge sin ledende position i håndteringen af genmodificerede levnedsmidler til at stå til lyd for en restriktiv politik i forhold til markedsføringstilladelser i EU og andre internationale sammenhænge og at de nordiske landes regeringer skulle kræve, at alle levnedsmidler mærkes, hvis de på et tidspunkt i produktionskæden havde været i kontakt med GMO.

Vedrørende markedsføringstilladelser

De nordiske landes regeringer oplyser, at de deltager aktivt i de internationale fora, som løbende opdaterer og udvikler den viden, som er nødvendig for at kunne vurdere genetisk modificerede produkters mulige effekter på såvel kort som lang sigt. Og at beslutninger om markedsføring af genmodificerede produkter baseres på forsigtighedsprincippet, hvilket af de nordiske landes regeringer fremføres som bevis for en restriktiv politik.

De nordiske landes regeringer meddeler, at de under forudsætning af, at sikkerheden for forbrugeren og miljøet er i orden, og produktionen kan ske på en etisk og samfundsmæssigt forsvarlig måde, vil drage nytte af de muligheder, som anvendelsen af genmodificerede afgrøder kan indebære for forbrugerne, landbruget og industrien samt miljøet.

Europaudvalget er ikke uenige med den nordiske regeringer, men finder ikke at regeringernes meddelelse vidner om en aktiv samordning af indsatsen, som de selv har annonceret med sluterklæringen og vil afvente næste års meddelelse.

Vedrørende forbrugernes frie valg

Regeringerne meddeler, at spørgsmålet om at sikre forbrugernes frie valg af levnedsmidler er medtaget som en del af strategien vedr. *fødevaresikkerhed* i Bæredygtig udvikling – En ny kurs for Norden, hvilket betyder, at de nordiske lande vil arbejde for at sikre en tilfredsstillende mærkning af produkter også på internationalt niveau.

Med tilfredsstillende mener man, at forbrugerne bør informeres, når genteknologi er anvendt ved fremstilling af fødevarer, uanset om der kan måles DNA eller protein fra genmodificeringen i produkterne.

De nordiske regeringer omtaler et et fælles ministermøde (fisk, jord/skov, levnedsmidler) i juni 2001, hvor man vil fokusere dels på forskellige alternative ændringer af mærkningsreglerne i EU og det internationale Codex, dels på spørgsmålet om at sikre dokumenterbare sporbarhedssystemer i en situation, hvor det ikke er muligt at kontrollere analystisk, hvorvidt en fødevare er fremstillet ved genteknologi.

Europaudvalget afventer resultatet af diskussionen på ministermødet i næste års meddelelse.

I meddelelsen omtaler de nordiske landes regeringer endvidere projektet "Genteknologi og fødevarer – forbrugerindflydelse og forbrugerpolitik i en nordisk sammenhæng", som skal formulere forbrugerkrav til den teknologiske udvikling ved produktion af fødevarer samt skabe

grundlag for en mere nuanceret forståelse for genteknologiens muligheder og risici i et forbrugerperspektiv. Europaudvalget ser frem til en redegørelse om projektet, som skulle være afsluttet i sommeren 2001.

Europaudvalget bemærker, at denne meddelelse giver et godt grundlag for dialog mellem Nordisk Råd og de nordiske landes regeringer/Nordisk Ministerråd, da den giver oplysninger ud over rekommandationens snævre indhold, og henleder opmærksomheden på relevante projekter.

Det giver Europaudvalget et godt billede af, at videnskabelige og administrative repræsentanter for de nordiske myndigheder samarbejder om udveksling af viden og information.

På baggrund af ovennævnte foreslår Europaudvalget

> *at* Ministerrådets meddelelse om rek. 22/2000/euro tages til efterretning og at Nordisk Råd *afventer ny meddelelse* til næste år.

Åbo, den 25. september 2001

Eero Akaan-Penttilä (Kok.)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj)
Ole Vagn Christensen (S)
Lennart Daléus (c)
Øystein Djupedal (SV)
Reynoldh Furustrand (s)
Aud Gaundal (A)
Per Erik Granström (s)
Per Kaalund (S)
Petri Salo (Kok.)
Jouko Skinnari (SDP)
Steingrimur J. Sigfússon (VG)
Hasse Svensson (lib)
Hannu Takkula (Kesk.)
Kari Økland (KrF)

*Rek. 23/2000/när
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 23/2000/när Havets miljöproblem och hållbar förvaltning av fiskeresurserna (A 1225/när)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

att säkra ett nordiskt tvärsektoriellt engagemang för att kommande Nordsjökonferenser prioriterar frågeställningen om att reducera föroreningarna till haven;

att på ett tvärsektoriellt plan (fisk, konsument, livsmedel och miljö) dokumentera föroreningstillståndet för att säkra att fisk från Nordens hav är sund och säker mat;

att i relevanta internationella organ verka för utveckling av en mer enhetlig förvaltning av havsområdena med en samlad värdering av alla viktiga påverkande faktorer;

att verka för utveckling och enhetligt bruk av selektiva fångstredskap;

att genom medverkan av relevanta sektorer, ex.vis konsument, fiske, skol och ungdom, kultur och information, initiera en informationskampanj om sund och säker mat från Nordens hav.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 780
Nærområdeutvalgets betenkning, se s. 1173)

Närområdesutskottets betänkande

om meddelande om rekommendation Havets miljöproblem och hållbar förvaltning av fiskeresurserna

Av meddelandet framgår att en verksamhet i rekommendationens anda pågår avseende bl.a. att ta upp frågan om bärkraftig fiskeriförvaltning på kommande Nordsjökonferens 2002, med projekt för att förhindra bifångst som ett led i "ansvarsfullt fiskeri" m.m. Nordiska rådet bör avvakta nästa års meddelande.

Mot bakgrund av meddelandet föreslår Närområdesutskottet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och *avvaktar nästa års meddelande* angående rek. 23/2000/när.

Longyearbyen den 30 juli 2001

Christel Anderberg (m)
Poul Andersen (S)
Gunnar Breimo (A)
Erik Dalheim (A)
Per-Kristian Foss (H) ordförande
Jette Gottlieb (EL)
Leena Harkimo (Kok.)
Ola Karlsson (m)
Randi Karlstrøm (KrF)
Mogens Kleist (KF)
Ewa Larsson (mp)
Kaj Larsson (s)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Hannes Manninen (Kesk.)
Jonas Ringqvist (v)
Preben Rudiengaard (V)
Christopher Stensaker (FrP)
Ilkka Taipale (SDP)
Jan Erik Ågren (kd)

Rek. 24/2000/p
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 24/2000/p
Budget för det nordiska samarbetet 2001 (C 2; B 189/p)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att dialogen mellan Nordiska rådet och ministerrådet inför 2002 års budgetarbete inleds så snart som möjligt efter sessionen;

att budgetarbetet baseras på konkreta förslag, varvid budgetens roll som styrinstrument stärks och andelen odisponerade medel i slutet av budgetåret minskas;

att beslut över disponering av medel inom ramen för den nya budgetposten 1-2203-2 för Strategiska och kulturpolitiska insatser sker efter samråd med Nordiska rådet;

att i sitt budgetarbete inför 2002 uppmärksammar eventuella budgetkonsekvenser av Rådets rekommendationer;

att i sitt budgetarbete inför 2002 prioriterar ytterligare insatser inom följande områden:

- Ett konkurrenskraftigt Norden
- Regionalpolitiska åtgärder
- Barn och unga i Norden och Nordens närområden
- Insatser mot främlingsfientlighet och för integration av icke-nordbor bosatta i Norden
- Kulturområdet med särskild uppmärksamhet på Orkester Norden, den nordiska biblioteksveckan, frivilligorganisationerna (särskilt utökat stöd till ungdomsorganisationernass nordiska samarbete folkrörelsernas samarbebetsprojekt i Ryssland och Baltikum) samt utökning av bevillningsramen för Nordiska kulturfonden
- Mobilitet och minskning av gränshinder, därinom Hallå Norden, Nordplus-mini och NordplusJunior
- Västnorden och det arktiska samarbetet
- Demokrati och medborgarinflytande
- Närområdesprogrammet inkl. sektorernas aktiviteter inom närområden
- Jämställdhet samt
- Sociala och hälsopolitiska områden

att genomföra följande ändringar i budgetförslaget för 2001:

Förhöjning av anslagen till		
1-2298-2 Insatser mot främlingsfientlighet	med	1.000.000 DKK
1-2230-2 NORDBOK	med	300.000 DKK
1-2522-1 Stötteordningen för Nordisk folkupplysning och vuxenutbildning	med	500.000 DKK
2-0830-2 Demokrati och medborgarpoliti	med	1.000.000 DKK
2-6110-2 Projektmedel för regionalsamarbete	med	1.000.000 DKK
1-2256-2 Nordiska musikkommittén, NOMUS för ökat stöd för Orkester Norden	med	500.000 DKK
Reducering av anslagen till		
1-2203-2 Strategiska kultursatsningar	med	1.000.000 DKK
1-2520-2 Styrningsgruppen for Nordisk folkeopplysning og voksenopplæring	med	500.000 DKK
1-3410-2 Projektmedel – IT-samarbete	med	500.000 DKK
3-4110-2 Projektmidler – Arbejdsmarked og miljø	med	500.000 DKK
1-3132-2 Nordisk forskningsprogram om språkteknologi	med	300.000 DKK
3-4620-2 Velfærdsforskning	med	1.000.000 DKK
4-0445-2 Ministerrådsreserven	med	500.000 DKK

att i övrigt tillgodose de synpunkter som framförts i Presidiets betänkande.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 782
Presidiets betenkning, se s. 1176)

Præsidiets betænkning

om meddelelse om rekommandation Budget för det nordiska samarbetet 2001

Nordisk Ministerråd meddeler, at den del af rekommandationen som gælder budgettet for 2001 er gennemført gennem samarbejdsministrenes beslutning om budget for 2001.

Præsidiet bifalder, at samarbejdsministrene indarbejdede alle rådets forslag til budgetændringer i budget for 2001. Præsidiet vil vende tilbage til budgetprocessen i betænkning om budgetanalysen.

På baggrund af meddelelsen foreslår Presidiet

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rek. 24/2000/p for *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Åbo, den 25. september 2001

Berit Brørby (A)
Chris Heister (m)
Svend Erik Hovmand (V)
Kaj Ikast (KF)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Anita Johansson (s)
Elver Jonsson (fp)
Bjarne Kallis (SKL)
Outi Ojala (Vas.)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Riita Prusti (SDP)
Jari Vilén (Kok.)

Meddelelse

om rekommandasjon 25/2000/nord
Ändring i överenskommelsen för Nordiska kulturfonden (B 191/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa ändringar av artikel 7 och artikel 8 i den nu gällande överenskommelsen om Nordiska kulturfonden i enlighet med ministerrådsförslag B 191/nord.

(Meddelelse ble gitt muntlig under sesjonen 31. oktober 2001, se s. 131 og 136; ny meddelelse, se nedenfor
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1178)

Nordisk Ministerråd meddeler:

De nordiske kulturministre underskrev den 31. oktober 2001 en aftale om ændring af overenskomsten om Nordisk Kulturfond i overensstemmelse med Nordisk Råds rekommandation. Aftalen er nu sendt til godkendelse i landene.

Nordenutskottets betänkande

över rekommendation 25/2000/nord
Ändring i överenskommelsen för Nordiska kulturfonden (B 191/nord)

Nordenutskottet uttryckte i sitt betänkande över ministerrådsförslaget B 191/nord sin tillfredsställelse över förslaget om utökad representation från de självstyrande områdena i kulturfondens styrelse och därmed ett mera jämlikt inflytande från hela Norden i kulturfondens verksamhet. Nordenutskottet välkomnar rekommendationens uppföljning.

Mot bakgrund av meddelandet föreslår Nordenutskottet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rek. 25/2000/nord som *slutbehandlad* för rådets del.

Helsingfors, Stockholm och Reykjavík den 4 december 2001

För Nordenutskottet

Nordenutskottets beredningsgrupp:

Pehr Löv (SFP) ordf.
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Sigríður A. Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Charlotta L. Bjälkebring (v)
Lars Hjertén (m)

*Rek. 26/2000/kk
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 26/2000/kk
Nordjobb – och andra utbytesprogram för ungdom (A 1240/kk)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att i samråd med Föreningarna Nordens Förbund se över Nordjobb-verksamheten och överväga andra/ytterligare former för nordiskt ungdomsutbyte;

att överväga hur Nordiska ministerrådet bättre kan bidra till att informera och sprida kunskap om de nordiska utbytesprogrammen för främst ungdom.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 784
Kontrollkomiteens betenkning, se s. 1180)

Kontrolkomiteens betænkning

om meddelelse om rekommandation Nordjobb och andra utbytesprogram för ungdom

Kontrolkomiteen er bekendt med, at MR-A forventes at behandle rapport om evaluering af Nordjobb den 25. oktober. Kontrolkomiteen forventer at blive orienteret om ministrenes indstilling i denne sag og henstiller til, at Nordisk Ministerråd inddrager Nordisk Råd i overvejelserne om Nordjobbs fremtid.

Kontrolkomiteen vil endvidere henvise til Nordenudvalgets betænkning om A 1243/nord om Nordjobb.

På baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget

at Ministerrådets meddelelse om rek. 26/1000/kk tages til efterretning og at Nordisk Råd *afventer ny meddelelse* til næste år.

Åbo, den 25. september 2001

Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj)
Erik Dalheim (A)
Eva Johansson (s) formand
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)

Rek. 27/2000/nord
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 27/2000/nord Samarbejdsprogram for social- og sundhedssektoren 2001-2005 (B 192/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at vedtage ministerrådsforslag om samarbejdsprogram for social- og sundhedssektoren 2001-2005 og inddrage de synspunkter som fremgår af Nordenudvalgets betænkning om ministerrådsforslag B 192/nord.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 784
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1182)

Nordenudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation
Samarbejdsprogram for social- og sundhedssektoren 2001-2005

Nordisk Råd har vedtaget social- og sundhedssamarbejdsprogram og rekommanderet Nordisk Ministerråd at vedtage ministerrådsforslaget med nogle små ændringer. Nordenudvalget konstaterer at Nordisk Ministerråd har taget hensyn til Nordenudvalgets betænkning og inddraget Nordenudvalgets forslag i samarbejdsprogrammet. Nordenudvalget forventer at modtage den midtvejsrapport som er omtalt i samarbejdsprogrammet.

På baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rekommandation 27/2000/nord som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Åbo den 25 september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

Rek. 28/2000/nord
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 28/2000/nord
Nordisk samarbejde på narkotikaområdet 2001-2005 (B 193/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at vedtage ministerrådsforslag om nordisk samarbejde på narkotikaområdet 2001-2005 og inddrage de synspunkter som fremgår af Nordenudvalgets betænkning om ministerrådsforslag B 193/nord og at oversende de årlige handlingsplaner til Nordisk Råd.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 785
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1184)

Nordenudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation Nordisk samarbejde på narkotikaområdet 2001-2005

Nordisk Råd har vedtaget samarbetsprogram *"Nordiskt samarbete på Narkotikaområdet 2001-2005"* og rekommanderet Nordisk Ministerråd at vedtage ministerrådsforslaget og inddrage de synspunkter der fremgår af Nordenudvalgets betænkning om forslaget. I Nordenudvalgets betænkning fremgår bl.a. at udvalget anser de overordnede linier i programmet værende for generelle og anmoder om specificering af prioriteringer inden for området. Nordisk Ministerråd har ikke taget hensyn til betænkningen men ønsker fortsat at konkretisering af de overordnede målsætninger bliver udført i de årlige handlingsplaner. Disse bliver oversendt til Nordisk Råd til behandling. Nordenudvalget beklager at sektoren ikke har taget hensyn til Nordisk Råds betænkning. Nordenudvalget beklager også at udvalget ikke har modtaget de årlige handlingsplaner før planperioden og lægger vægt på at disse bliver oversendt Nordisk Råd før implementering af planerne indledes.

På baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rek. 28/2000/nord som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Åbo den 25 september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Fj)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

*Rek. 29/2000/nord
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 29/2000/nord Demensproblematik (A 1211/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd at træffe foranstaltninger for

at der skabes en fælles nordisk satsning for at udvikle pleje af demente, herunder metoder til at støtte de pårørende og udvikle en klar og anvendelig plejefilosofi;

at der skabes et effektivt netværk for uddannelse af personale indenfor pleje af demente, hvor de eksisterende kundskabscentre anvendes;

at styrke, videreudvikle og initiere fællesnordisk forskning om demenssygdomme og forebyggelsen af dem, indenfor biologi, farmakologi psyko-sociale fag og plejevidenskaben;

at oprette en tværfaglig projektgruppe, som har det som opgave at samle og vurdere den kundskab som findes på området og på baggrund af den udarbejde konkret forslag om realiseringen af ovennævnte mål.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 786
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1186)

Nordenudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation Demensproblematik

På baggrund af Ministerrådets meddelelse foreslår Nordenudvalget

at Ministerrådets meddelelse om rek. 29/2000/nord tages til efterretning og at Nordisk Råd *afventer ny meddelelse* til næste år.

Åbo den 25 september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

*Rek. 30/2000/nord
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 30/2000/nord Narkotikabekämpning (A 1205/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att intensifiera deras åtgärder mot narkotika;

att prioritera det förebyggande och attitydpåverkande arbetet för att förhindra spridningen av narkotikabruk i Norden och spridning av narkotika till och mellan de nordiska länderna.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 787
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1188)

Nordenudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation Narkotikabekämpning

Nordenudvalget modtager med glæde Nordisk Ministerråds information om prioritering af tidlige indsatser mod narkotikaproblemet blandt børn og unge i det nordiske samarbejde. Nordenudvalget savner alligevel yderligere information om og hvordan de nordiske regeringer har intensiveret deres indsatser mod narkotika og hvordan de nordiske regeringer har, igennem at prioritere det forebyggende og attitudpåvirkende arbejde, reageret mod øget spredning af narkotika til og mellem de nordiske lande.

På baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget

> *at* de nordiske landes regeringers meddelelse om rek. 30/2000/nord tages til efterretning og at Nordisk Råd *afventer ny meddelelse* til næste år.

Åbo den 25 september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

*Rek. 31/2000/nord
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 31/2000/nord Indsatser mod narkotika (A 1205/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at Nordisk Ministerråd sørger for at fremskaffe en kvalificeret, faglig vurdering af erfaringer og resultater af de seneste års indsatser mod narkotika i de nordiske lande, med vægt på stærke og svage sider ved disse indsatser set i lyset af narkotikasituationen som den ser ud og kan forudses i dag.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 787
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1190)

Nordenudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation Indsatser mod narkotika

Det fremgår af Nordisk Ministerråds meddelelse at Nordiska nämnden for alkohol- og narkotika-forskning (NAD) arbejder nu med spørgsmål som har tilknytning til rekommandationens målsætning. Nordenudvalget mener dog at rekommandationen ikke kan afskrives før end NADs resultater foreligger, således at Nordenudvalget kan evaluere om disse svarer på de spørgsmål rekommandationen stiller.

På baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget

> *at* Ministerrådets meddelelse om rek. 31/2000/nord tages til efterretning og at Nordisk Råd *afventer ny meddelelse* til næste år.

Åbo den 25 september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

*Rek. 32/2000/nord
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 32/2000/nord
Kartlegging av organisert kriminalitet (A 1233/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd

å utarbeide en faktabeskrivelse av hva som nå er utviklingstrekkene innenfor organisert kriminalitet og hva som må gjøres for å bekjempe denne typen kriminalitet.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 788
Nordenudvalgets betenkning, se s. 1192)

Nordenudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation Kartlegging av organisert kriminalitet

I Nordisk Råds rekommandation 32/2000 anmodes der om "faktabeskrivelse av hva nå er utviklingstrekkerne innenfor organisert kriminalitet" og " hva som må gjøres for å bekjempe denne typen kriminalitet". I Nordisk Ministerråds meddelelse fremgår, at flere initiativer og aktiviteter er blevet udført på de forskellige områder inden for organiseret kriminalitet, men så vidt Nordenudvalget kan se af meddelelsen findes der ingen sammenfatning der svarer på de spørgsmål Nordisk Råds rekommandation stiller. Der gives f.eks. ingen faktuel sammenfatning af trusselbilledet og der siges lidt om hvad der må ske i bekæmpelsen af denne type af kriminalitet.

På baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget

> *at* Ministerrådets meddelelse om rek. 32/2000/nord tages til efterretning og at Nordisk Råd *afventer ny meddelelse* til næste år.

Åbo den 25 september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

*Rek. 33/2000/nord
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 33/2000/nord
Demokrati och välfärd i ett globalt perspektiv (A 1241/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att klarlägga vilka delar av den nordiska välfärdsmodellen som det finns samstämmighet om att man skall värna;

att i det planerade välfärdsforskningsprogrammet inkludera en undersökning av i vilken utsträckning harmoniseringar, och med särskilt beaktande av skattebasernas rörlighet, påverkar handlingsfriheten när det gäller val av välfärdsmodell;

å i det planlagte velferdsforskningsprogrammet inkludere en undersøkelse av hvordan utviklingen med stadig større enheter med påfølgende sterke konsentrasjon i finansnæringen og øvrig næringsliv påvirker maktforholdene i samfunnet og forbrukernes situasjoner;

att det i de fortsatta förberedelsearbetet med globaliseringsfrågorna tas hänsyn till demokrati- och framtidsutredningarna i de nordiska länderna;

att med utgångspunkt i bl.a. demokratiutredningarna presentera gemensamma handlingslinjer för att stärka demokratins ställning i de nordiska länderna och förnya deras former;

att innanför och utanför Norden sprida kunskap om de nordiska ländernas erfarenheter av folkrörelser, medbestämmande, byalag och folkbildning samt att skapa ett forum för inbördes kommunikation mellan dessa och att undersöka möjligheterna för att upprätta en databas för detta syfte.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 789
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1194)

Nordenudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation Demokrati och välfärd i ett globalt perspektiv

Nordenudvalget anser at arbejdet med rekommandationen er kommet godt i gang.

Med baggrund i ovennævnte foreslår Nordenudvalget

> *at* Ministerrådets meddelelse om rek. 33/2000/nord tages til efterretning og at Nordisk Råd *afventer ny meddelelse* til næste år.

Åbo den 25 september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

*Rek. 34/2000/nord
Rek. 34/2000/nord
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 34/2000/nord
Nordiskt inflytande i internationellt samarbete (A 1241/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at i internationale sammenhænge efterstræbe en fælles indflydelse for at fremme de europæiske positioner i retning af et dynamisk velfærdssamfund i lighed med de nordiske;

at i internationalt samarbejde stræbe efter fælles nordisk handling med det formål at fremme gode levevilkår i udviklingslande og i nyindustrialiserde lande;

at i internationale arenaer, f.eks. EU, FN, WTO virke for at folkebevægelsers og frivilligorganisationers rolle styrkes med sigte på at øge demokratiseringen af den globale styring.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 791
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1196)

Nordenudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation Nordiskt inflytande i internationellt samarbete

Nordenudvalget mener at de nordiske regeringer udfører omfattende arbejde på de områder som rekommandationens to første at-sætninger omfatter og anser disse to at-sætninger opfyldt. Til gengæld savner Nordenudvalget en tilstrækkelig redegørelse for hvordan de nordiske regeringer har planlagt at virke for at folkebevægelsers og frivilligorganisationers rolle *styrkes* i internationale arenaer med henblik på øget demokratisering af den globale styring.

På baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget

at Nordisk Råd *afventer næste års meddelelse* vedrørende rekommandationens tredje at-sætning;

at tage Ministerrådets meddelelse til efterretning hvad angår den første at-sætning og den anden at-sætning, og anse disse som *færdigbehandlede* for Rådets vedkommende.

Åbo den 25 september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

*Fremst. 35/2000/när
D 2001

Meddelelse

om fremstilling 35/2000/när
Ökat samarbete med frivilligsektorn i närområdena (A 1215/när)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att en grupp tillsätts med experter, inkl. representanter för frivilligorganisationer, med uppdrag att kartlägga situationen för frivilligorganisationerna i närområdena, bedöma möjligheterna till samarbete och att lämna förslag till en samlad nordisk strategi för samarbetet med de frivilliga organisationerna;

att det som ett led i arbetet att förstärka de ungdomspolitiska nätverken i närområdena arrangeras ett seminarium för baltiska, nordiska och ryska ungdomar om demokratins villkor i östersjöregionen. Deltagandet bör omfatta ett brett spektrum av frivilliga organisationer som arbetar med samhälleliga frågor, bl.a. miljö- och sociala frågor.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 795
Nærområdeutvalgets betenkning, se s. 1198)

Närområdesutskottets betänkande

om meddelande om fremstilling Ökat samarbete med frivilligsektorn i närområdena

Ministerrådet meddelar att man under 2001-2002 "skall se på" möjligheterna till nordiskt samarbete mellan frivilligsektorn i närområdena. Det är oklart vad som egentligen menas, men utskottet tolkar formuleringen som att man, möjligen för att man redan anser sig ha tillräcklig kunskap, inte avser att tillsätta den expertgrupp som Nordiska rådet rekommenderar.

Utskottet noterar vidare att ministerrådet anser att det inte behövs någon separat strategi för samarbetet med frivilligsektorn i närområdena, befintliga strategier, bl.a. närområdesstrategin, är tillräckliga som beslutsunderlag. Utskottet noterar att prioriteringarna i den nya närområdesstrategin läggs på stora, synbara projekt med politisk relevans och att inriktningen anges vara: den nordiska välfärdsmodellen inklusive hälsa och jämlikhet, bärkraftigt resursutnyttjande med miljö och energi, barn och unga, kulturförmedling, konsumentpolitik och livsmedelssäkerhet. Att ministerrådet i meddelandet påstår att strategin har barn och unga samt demokrati i fokus förefaller något överdrivet och relevansen för samarbetet med frivilligsektorn något oklar.

Utskottet noterar hänvisningen till befintliga projekt, aktionsplaner m.m. vilka alla i ett eller annat sammanhang nämner samarbete med frivilligsektorn och byggande och utvecklande av lokal demokrati. Vad gäller den projektverksamhet som hänvisas till inom ramen för närområdesprogrammet noterar utskottet bl.a. projekten "ideelle organisasjoner og folkeoplysning" och "demokrati og NGO:s i NV Russland". En viss del av projekten vänder sig uppenbarligen till frivilligsektorn, men utskottet finner att samarbetet med de baltiska sterna överväger kraftigt. Utskottet finner det sannolikt att verksamheten kunde utökas vad gäller NV Ryssland.

Sammanfattningsvis ifrågasätter utskottet inte att en del av närområdesverksamheten är inriktad på att samarbeta med frivilligsektorn i närområdena, men anser ändå att omfattningen kan diskuteras. I kommande meddelanden om rekommendationen förväntar utskottet att ministerrådet lämnar en redogörelse angående vad man kommit fram till efter att ha "sett på" möjligheterna till utökat samarbete med frivilligsektorn i närområdena.

Vad gäller rekommendationen att arrangera ett seminarium om demokratins villkor i Östersjöregionen noterar utskottet att ministerrådet avser att "ta op forslaget i børne- og ungdomssektoren.

Mot bakgrund av meddelandet föreslår Närområdesutskottet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och *avvaktar nästa års meddelande* angående rek. 35/2000/när.

Longyearbyen den 30 juli 2001

Christel Anderberg (m)
Poul Andersen (S)
Gunnar Breimo (A)
Erik Dalheim (A)
Per-Kristian Foss (H) ordförande
Jette Gottlieb (EL)
Leena Harkimo (Kok.)
Ola Karlsson (m)
Randi Karlstrøm (KrF)
Mogens Kleist (KF)
Ewa Larsson (mp)
Kaj Larsson (s)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Hannes Manninen (Kesk.)
Jonas Ringqvist (v)
Preben Rudiengaard (V)
Christopher Stensaker (FrP)
Ilkka Taipale (SDP)
Jan Erik Ågren (kd)

*Fremst. 1/2001/p
D 2001

Meddelelse

om fremstilling 1/2001/p
Rasisme og nynazisme i Norden (A 1245/p)

Fremstillingen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at komme med en årlig redegørelse for tiltag, der er gjort i de nordiske lande mod racisme, fremmedfjendtlighed og diskriminering i hverdagen.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 797
Presdiets betenkning, se s. 1201)

Præsidiets betænkning

om meddelelse om fremstilling
Rasisme og nynazisme i Norden

Præsidiet foreslår Nordisk Råd at afvente de nordiske landes redegørelser.

På baggrund af ovennævnte foreslår Præsidiet

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og *afventer ny meddelelse* i anledning af fremst. 1/2001/p næste år.

Åbo, den 25. september 2001

Berit Brørby (A)
Chris Heister (m)
Svend Erik Hovmand (V)
Kaj Ikast (KF)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Anita Johansson (s)
Elver Jonsson (fp)
Bjarne Kallis (SKL)
Outi Ojala (Vas.)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Riita Prusti (SDP)
Jari Vilén (Kok.)

Fremst. 2/2001/nord
D 2001

Meddelelse

om fremstilling 2/2001/nord
Handlingsprogram for Nordisk Ligestillingssamarbejde 2001-2005
(B 195/nord)

Fremstillingen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att vedtage Nordisk Ministerråds Samarbejdsprogram for handlingsplan for Nordisk Ligestillingssamarbejde 2001-2005 og inddrage Nordenudvalgets kommentarer som de framgår av Nordenutvalgets betænkning.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 798
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1203)

Nordenudvalgets betænkning

over meddelelse om fremstilling
Handlingsplan for Nordisk Ligestillingssamarbejde 2001-2005

Nordisk Råd har rekommanderet Nordisk Ministerråd at vedtage Samarbejdsprogram for handlingsplan for nordisk Ligestillingssamarbejde 2001-2005 og inddrage Nordenudvalgets kommentarer som de framgår av Nordenutvalgets betænkning. Dette er blevet udført. Nordisk Råd ønsker dog fortsat at modtage de årlige handlingsplaner.

På baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser fremst. 2/2001/nord som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Åbo den 25 september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

Fremst. 3/2001/nord
D 2001

Meddelelse

om fremstilling 3/2001/nord
Tverrsektoriell handlingsplan for barne- og ungdomspolitisk samarbeid 2001-2005 (B 200/nord)

Fremstillingen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at vedtage Nordisk Ministerråds Tverrsektoriell handlingsplan for barne- og ungdomspolitisk samarbeid 2001-2005 og inddrage Nordenudvalgets kommentarer som de fremgår af Nordenudvalgets betænkning.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 798
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1205)

Nordenudvalgets betænkning

over meddelelse om fremstilling
Tværsektoriell handlingsplan for barne- og ungdomspolitisk samarbeid 2001-2005

Nordisk Råd har rekommanderet Nordisk Ministerråd at vedtage den tværsektorielle handlingsplan for børne- og ungdomspolitisk samarbejde 2001-2005. Det fremgår af Nordisk Ministerråds meddelelse at i arbejdet med implementeringen af handlingsplanen vil de synspunkter, Nordisk råd har fremført, løbende blive inddraget.

Nordenudvalget påminder at i udvalgets betænkning over handlingsplanen, kritiseres planen for, at ikke indeholde noget som helst program for en af handlingsplanens 6 hovedpunkter: fokus på særlig udsatte børn og ungdommer. Det fremgår af Nordenudvalgets betænkning at området psykisk og socialt udsatte børn betragtes som vigtigt og at fællesnordisk forskning og fællesnordiske indsatser på området er yderst begrænsede. Nordenudvalget forventer derfor at denne del af handlingsplanen bliver udarbejdet snarest muligt. Endvidere påminder Nordenudvalget, at i betænkningen har Nordenudvalget anmodet om årlige helhedsorienterede aktionsplaner samt budget således at prioriteringer på området bliver gennemskuelige.

På baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rekommandation 14/1999/nord som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Åbo den 25 september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

*Fremst. 4/2001/nord
D 2001

Meddelelse

om fremstilling 4/2001/nord Narkotikahandeln (A 1223/nord)

Fremstillingen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at udforme en fælles nordisk strategi og samordne nordiske indsatser mod hvidvaskning af penge;

at samle kundskab om narkotikabranchen som et hot mod demokratiet i Norden og dets nærområder og udforme en fælles strategi for indsatser.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 799
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1207)

Nordenudvalgets betænkning

over meddelelse om fremstilling
Narkotikahandeln

På baggrund af Ministerrådets meddelelse foreslår Nordenudvalget

at Ministerrådets meddelelse om rek. 4/2001/nord tages til efterretning og at Nordisk Råd *afventer ny meddelelse* til næste år.

Åbo den 25 september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

*Fremst. 5/2001/nord
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 5/2001/nord
Nordisk samarbeid om kultur og helse (A 1210/nord)

Fremstillingen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å arbeide for at kunst og kultur, både i teori og praksis, integreres som en vigtig resurs og vesentlig faktor i det helsefremmede, forebyggende og rehabiliterende arbeidet i de nordiske samfunn;

at kultur- og helseperspektivene blir en integrert del på alle nivåer i de helse- og sosialfaglige, medisinske og kulturfaglige utdanningene i Norden.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 800
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1209)

Nordenutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation Nordisk samarbeid om kultur og helse

Nordenutskottet efterlyser en översikt över de projekt som väntas igångsättas inom ramen för handlingsprogram på social- och hälsoområdet 2001-2005. Av meddelandet framgår inte om åtgärder vidtagits angående rekommendationens andra att-sats. Den bevillning från Nordiska kulturfonden som nämns i meddelandet är i sig själv positiv, men har inget sammanhang med uppföljningen av denna framställning.

Nordenutskottet anser att ärendet inte är färdigt utrett och föreslår

att Nordiska rådet *avvaktar nytt meddelande* i anledning av framställningen 5/2001 till nästa år.

Åbo den 25 september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

*Rek. 6/2001/när
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 6/2001/när Grundandet av en demokratifond för samarbete med Ryssland (A 1220/nær)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å forbedre mulighetene til brede folkelige kontakter mellom nordiske og russiske organisasjoner, partier, folkebevegelser, nettverk og institusjoner ved å etablere et samarbeid mellom nasjonale prosjekter som de nordiske landene gjennnomfører for utvikling av demokrati i Russland og Nordisk Ministerråds innsats innen blant annet nærområdeprogrammet for støtte til demokratiutvikling.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 800
Nærområdeutvalgets betenkning, se s. 1211)

Närområdesutskottets betänkande

om meddelande om rekommendation Grundandet av en demokratifond för samarbete med Ryssland

Närområdesutskottet anser att erfarenheterna av arbetet inom den nya närområdesstrategin och särskilt den nyinrättade sakkunnigkommittén bör avvaktas innan Nordiska rådet tar ställning till när och om avskrivning bör ske.

Mot bakgrund av meddelandet föreslår Närområdesutskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och *avvaktar nästa års meddelande* angående framst. 6/2001/när.

Longyearbyen den 30 juli 2001

Christel Anderberg (m)
Poul Andersen (S)
Gunnar Breimo (A)
Erik Dalheim (A)
Per-Kristian Foss (H) ordförande
Jette Gottlieb (EL)
Leena Harkimo (Kok.)
Ola Karlsson (m)
Randi Karlstrøm (KrF)
Mogens Kleist (KF)
Ewa Larsson (mp)
Kaj Larsson (s)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Hannes Manninen (Kesk.)
Jonas Ringqvist (v)
Preben Rudiengaard (V)
Christopher Stensaker (FrP)
Ilkka Taipale (SDP)
Jan Erik Ågren (kd)

*Fremst. 7/2001/nord
D 2001

Meddelelse

om fremstilling 7/2001/nord
Ændringer i overenskomsten om Nordisk Kulturfond (A 1251/nord)

Fremstillingen lyder:

Nordisk Råd rekommenderer de nordiske landenes regjeringer

å endre artiklene 1, 2, 7, 9, 10, 11, 12 og 13 i overenskomsten om Nordisk Kulturfond i overensstemmelse med det vedlagte forslaget som følger:[1]

Artikel 1

Nordisk Kulturfond har til formål at fremme det kulturelle samarbejde mellem de nordiske lande **og selvstyrende områder.**

Artikel 1

Nordisk Kulturfond har til formål at fremme det kulturelle samarbejde mellem de nordiske lande og selvstyrende områder.

Artikel 2

Der kan også ydes støtte til **virksomhed** inden for eller uden for Norden vedrørende nordisk kulturelt samarbejde og de nordiske landes kulturliv.

Artikel 7

Fonden er et selvstændigt rettssubjekt. Den forvaltes, dens midler fordeles og dens virksomhed i øvrigt ledes af en styrelse.
Fondens firma tegnes av styrelsen eller af den som styrelsen bemyndiger.
Styrelsen har hjemmel til at fastsætte honorar til sine medlemmer.

Artikel 9

Styrelsen kan indhente udtalelser **fra Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd eller fra andre sagkyndige.**

Artikel 10

Fondens sekretariatsarbejde og økonomiforvaltning varetages på en måde styrelsen beslutter. Sekretariatets beliggenhed skal oplyses i styrelsens arbejdsorden.

[1] Fet skrift anger tillägg eller ny text i artiklarna 1, 2, 7, 9, 10, 11, 12 og 13 i överenskommelsen.

Artikel 11
Af fondens midler afholdes rejsegodtgørelse, dagpenge, **honorar, sekretariats- og forvaltningsomkostninger og** øvrige omkostninger i forbindelse med fondens virksomhed. Der kan endvidere afholdes udgifter til særlig sagkyndig bistand.

Artikel 12
Fonden har sit sæde **hvor fondens sekretariat er beliggende**.

Artikel 13
Styrelsen vedtager en forretningsorden med nærmere foreskrifter om fondens sekretariatsarbejde, økonomiforvaltning og virksomhed.

(Meddelelse ble gitt muntlig undersesjonen 31. oktober 2001, se s. 131 og 136; ny meddelelse se nedenfor
Nordenutvalgets betenkning, se s. 1214)

De nordiske landes regeringer meddeler:

Et ministerrådsforslag om en aftale mellem de nordiske landes regeringer om en ændring af overenskomsten om Nordisk kulturfond i overensstemmelse med principperne i fremstilling nr. 7/2001/nord er netop oversendt til Nordisk Råd.

Nordenutskottets betänkande

över meddelande om framställning 7/2001/nord
Ændringer i overenskomsten om Nordisk Kulturfond

Nordiska ministerrådet har förtjänstfullt utarbetat ett ministerrådsförslag som uppföljning av rådets framställning 7/2001/nord till ländernas regeringar. Nordenutskottet uttrycker sin tillfredsställelse över att beredningsprocessen kunnat avslutas, med god utgång, under innevarande år.

Nordenutskottet avgav sitt betänkande över ministerrådsforslag om ændring af overenskomsten mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om Nordisk Kulturfond (Kulturfondens administration m.v.) B 210/nord inkl. Bilag den 3 december 2001 och anmodar Præsidiet om att den 10 december 2001 göra en framställning i anledning av Nordenutskottets betänkande över ministerrådsförslaget inkl Bilag.

Nordenutskottet är inte på denna tidpunkt berett att föreslå avskrivning av framställningen då genomförandet av ministerrådsförslaget B 210/nord inte är avslutat.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår Nordenutskottet

att Nordiska rådet lägger meddelande om framställning 7/2001/nord till handlingarna och avvaktar ett nytt meddelande.

Helsingfors, Stockholm och Reykjavik den 4 december 2001

För Nordenutskottet

Nordenutskottets beredningsgrupp:

Pehr Löv (SFP) ordf.
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Sigríður A. Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Charlotta L. Bjälkebring (v)
Lars Hjertén (m)

Meddelelse

om rekommandasjon 8/2001/när
Nordisk Miljøhandlingsprogram 2001-2004 (B 199/när)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att föra in resurseffektivisering samt kärnsäkerhet som insatsområden i det nordiske miljøhandlingsprogram 2001-2004;

att vad gäller den nordiska budgeten samt arbetet under 2002 prioriteras följande:

a) Uppföljning av befintlig rekommendation om miljöräkenskaper för energi, samt etablering av ett system för prissättning av miljökostnaderna vid produktion av elektricitet samt projekt för att pröva Kyotomekanismerna i Östersjöområdet.

b) Arbeta för miljösäkerhet i hav och kustområden, bl.a. vad gäller att motverka olje-förorening.

c) Åtgärder för att stoppa utsläpp av radioaktiva ämnen till hav och luft från Sellafield m.fl. anläggningar samt att stoppa läckage av radioaktiva ämnen till hav och vattendrag från använt kärnbränsle, mot bakgrund av att den Ryska Duman beslutat om att importera använt kärnbränsle.

d) Rapportera årligen om utvecklingen i Ryssland vad gäller import av använt kärnbränsle samt vad gäller utvecklingen i Sellafieldanläggningen.

e) Vad gäller matvarusäkerhet och förbättrat djurskydd styrka det nordiska inflytandet i internationella förhandlingar och processer, särskilt i FAO, WHO och WTO samt i utvecklingen av ett nytt regelverk inom livsmedelsområdet i EU/EES.

att fastställa ministerrådsförslag B 199/när om det nordiske miljø-handlingsprogram 2001-2004 med beaktande av de synpunkter som framförts av Nordiska rådet Närområdesutskottet i dess betänkande över förslaget samt årligen rapportera om genomförandet av handlingsprogrammets olika projekt och eventuella förslag till justeringar av Nordiska rådets prioriteringar.

(Meddelelse ble gitt muntlig under sesjonen 31. oktober 2001, se s. 246)

*Rek. 9/2001/när
D 2001

Meddelelse

om rekommandasjon 9/2001/när
Strategi for en bæredygtig udvikling (B 201/när)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar och Nordiska ministerrådet

att verka för att en ratificering av Kyotoprotokollet åstadkoms under år 2001 och att protokollet träder i kraft innan 10-årsuppföljningen av FN-mötet i Rio äger rum år 2002;

att genomföra projekt för att prova Kyoto-mekanismerna i Östersjöområdet, bl.a. genom att en gemensam nordisk marknad för kvothandel upprättas senast 2005;

att ta initiativ till åtgärder på internationellt plan för att bemöta och mildra konsekvenserna av de förväntade klimatförändringarna och att därvid ta stor hänsyn till utvecklingsländernas behov och möjligheter att anpassa sig till den nya situationen;

att verka för att de indikatorer som utvecklas på internationellt plan för att mäta bärkraftig utveckling tar hänsyn till såväl sociala som ekonomiska och miljömässiga faktorer;

att som ett led i utvecklandet av en väsentligt ökad resurseffektivitet vidareföra de insatser som hittills gjorts på nationell och nordisk nivå angående reduktions- och effektiviseringsmålen faktor 4 och faktor 10, bärkraftiga produktions- och konsumtionsmönster och materialsflödesanalyser m.m;

att initiera forskning och utveckling angående teknologi för vätgas (hydrogen) som framtida energibärare;

att fastställa ministerrådsförslag B 201/när om "Bæredygtig udvikling – En ny kurs for Norden" med beaktande av de synpunkter som framförts av Nordiska rådet Närområdesutskottet i dess betänkande över förslaget.

(Meddelelse ble gitt muntlig under sesjonen 31. oktober 2001, se s. 246)

Meddelelse

om ytring 1/2000/kk
Beretning fra Nordisk Kulturfond, incl. Revisionsberetning, 1999 (C 5/kk)

Ytringen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at Nordisk Ministerråd og fondssekretariatet gennemfører de af revisorerne foreslåede ændringer.

(Meddelelsen, se C 1; Bilag, se s. 802
Kontrollkomitéens betenkning, se s. 1218)

Kontrolkomiteens betænkning

om meddelelse om ytring
Beretning fra Nordisk Kulturfond, incl. Revisionsberetning, 1999
(C 5/kk)

Kontrolkomiteen anbefaler Nordisk Råd at afskrive denne ytring, da det samme spørgsmål tages op i årets arbejde med Kulturfondens regnskab.

På baggrund af ovennævnte foreslår Kontrolkomiteen,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser ytring 1/2000/kk som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Åbo, den 25. september 2001

Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj)
Erik Dalheim (A)

Eva Johansson (s) formand
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)

Skriftlig fråga angående omräkningsskala för betyg vid tillträde till högre studier i Sverige

Till Sveriges regering

Vid tillträde till högre studier i Sverige omräknas andra länders betygskalor enligt en omräkningsskala.

För åländska studerande har skalan, som på Åland och i övriga Finland är 4-10, nu ändrats på ett sätt som i praktiken omöjliggör ett betyg som motsvarar 5,0 enligt det svenska systemet med skalan 1-5. Också Danmark har påtalat problem med de höga kraven enligt den svenska omräkningsskalan.

Det svenska systemet strider mot målsättningen om fritt tillträde till studier i Norden. I praktiken blir det en barriär.

Med hänvisning till ovanstående ställer jag följande fråga till Sveriges regering:

Vad avser Sveriges regering göra för att i praktiken bereda åländska studerande tillträde till högre studier på rimliga villkor.

Mariehamn den 15 januari 2001

Olof Erland (lib)

Svar fra Sveriges Regjering, avgitt 12. februar 2001

Olof Erland har frågat vad Sveriges regering avser att göra för att i praktiken bereda åländska studerande tillträde till högre studier på rimliga villkor. Frågan är ställd mot bakgrund av att Högskoleverket den 8 juni 2000 utfärdat föreskrifter om bl.a. värdering av utländska gymnasiebetyg.

Eftersom det inom regeringen är jag som ansvarar för frågor om högre utbildning och forskning, har jag fått frågan för besvarande.

Av den överenskommelse som träffats mellan Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar om tillträde till högre utbildning framgår av Artikel 1 att de avtalsslutande parterna ömsesidigt förpliktigat sig att ge utbildningssökande som är bosatta i ett annat nordiskt land tillträde till sina offentliga högre utbildningar på samma eller likvärdiga villkor som gäller för sökande från det egna landet.

Om tillträde till högre utbildning är begränsat skall, enligt Artikel 4 i nämnda överenskommelse, urvalet av sökande från de andra nordiska länderna göras efter samma eller likvärdiga regler som gäller för sökande från det egna landet. Strävan skall därvid vara att använda sådana urvalsregler som så långt som möjligt likställer utbildningssökande från de andra nordiska länderna med sökande från det egna landet.

De svenska bestämmelserna om behörighet och urval till grundläggande högskoleutbildning finns i högskolelagen (1992:1434) och i högskoleförordningen (1993:100).

Av 4 kap. 2 § högskolelagen framgår att om inte annat följer av föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, avgör den högskola som anordnar en utbildning vilka behörighetsvillkor som skall gälla för att bli antagen till utbildningen. Av 4

kap. 3 § samma lag framgår att om inte alla behöriga sökande kan tas emot till en utbildning, skall urval göras bland de sökande. Vidare framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om urval.

Med stöd av bestämmelser i högskolelagen har regeringen i 7 kap. högskoleförordningen bl.a. meddelat bestämmelser om behörighet och urval samt i bilaga 3 till samma förordning meddelat bestämmelser om meritvärdering av betyg från bl.a. utbildning vid svensk gymnasieskola och svensk gymnasial vuxenutbildning. Av 7 kap. 13 § andra stycket högskoleförordningen framgår att övriga föreskrifter om värdering av betyg meddelas av Högskoleverket.

Högskoleverket har – med stöd av 7 kap. 4 § andra stycket och 13 § andra stycket högskoleförordningen – utfärdat föreskrifter om grundläggande behörighet samt urval (HSVFS 1996:22). Av 8 § nämnda föreskrifter framgår att platserna i betygsurvalet skall fördelas på tre grupper i förhållande till antalet behöriga sökande i var och en av de tre grupperna. Till grupp II hänförs bl.a. sökande som har grundläggande behörighet på grund av att han eller hon avslutat en utländsk gymnasieutbildning (motsvarande).

I juni 2000 beslutade Högskoleverket om vissa ändringar och tillägg i nyss nämnda föreskrifter (HSVFS 2000:4). Bland annat har en ny paragraf, 7 a §, och en ny bilaga, bilaga 2, införts. Bestämmelserna skall tillämpas första gången vid antagning till högskoleutbildning höstterminen 2001. Av 7 a § framgår att betyg från en utländsk gymnasieutbildning (motsvarande) skall överföras till skalan 3.0 – 5.0, varvid den s.k. betygspoängen erhålls. I bilaga 2 till föreskrifterna anges bl.a. hur betyg från Ålands Lyceum, Finland, skall värderas.

Jag har erfarit att den nyligen beslutade ändringen av föreskriften föregicks av ett omfattande utredningsarbete i Högskoleverket. Ett förslag till omräkningsskala remitterades till Ålands landskapsstyrelse, som avstyrkte förslaget. Landskapsstyrelsen överlämnade samtidigt betygsstatistik för åren 1989 – 2000. De två sista årens statistik hänförde sig till ett nytt betygssystem. Utifrån de ingivna uppgifterna reviderade Högskoleverket betygsskalan för sökande från Åland. Enligt den reviderade skalan, som fastställdes i HSVFS 2000:4, skall betygets medelvärde för de högsta betygen räknas om enligt följande:

9,0 – 9,1	4,5
9,2	4,6
9,3	4,7
9,4	4,8
9,5	4,9
9,6 – 10	5,0

Som framgår av min redogörelse har den svenska regeringen delegerat frågan om värdering av utländska betyg till Högskoleverket. Jag anser inte att det finns skäl att föreslå regeringen att besluta om ändringar i högskoleförordningen vad gäller beslutanderätten i dessa frågor. Jag har dessutom erfarit, att Högskoleverket uttalat, att frågan om omräkningsskalans utformning kan komma att tas upp till förnyad prövning när ytterligare erfarenhet vunnits av det nya åländska betygssystemet.

Stockholm den 12 februari 2001

Thomas Östros
Utbildningsminister
(sign.)

Skriftlig fråga om befriande av renskötseln från drivmedelsskatt

Till Sveriges regering

De ökade kostnaderna för produktionssatsningarna och framför allt för driv- och smörjmedel har försatt rennäringen i ett ekonomiskt nödläge. De höga priserna har alltför stor inverkan på hur renskötseln bedrivs. Förflyttning måste inskränkas till ett minimum och arbetets avkastning blir lidande framför allt i samernas hemtrakter, där renbeteslanden är vidsträckta, avstånden stora och renskötseln inte bedrivs som vanlig djuruppfödning.

EU har inneburit att fiskerihushållningen har fått återbäringsrätt på drivmedelsskatt såväl i Finland som Sverige. Återbäringsrätten ansluter till ett EU-direktiv som stadgar att havsfiskare som använder mineralolja på gemenskapens territorialvatten har möjlighet att till sänkt skattesats få drivmedel ur skattefria lager. Författningen utsträcktes senare till att gälla insjöfiskare, som i efterhand kan söka återbäring på drivmedelsskatten. Jord- och skogsbruket har däremot principiellt använt drivmedel med lägre skattesats.

Kostnaderna för de drivmedel som årligen används i Finland inom rennäringen uppgår till 6,5 miljoner mark. Dessutom användes inom rennäringen i Finland lika mycket driv- och smörjmedel på arbetsresor med skåpbil. I Sverige har åtgången bedömts vara i samma storleksordning. Finlands och Sveriges renskötare har haft överläggningar om drivmedelsskattefrågan och kräver av sina länders regeringar att rennäringen befrias från drivmedelsskatt eller att ett system för återbäring av drivmedelsskatt skapas. Ett positivt beslut från regeringarna förutsätter dessutom ett godkännande från EU.

Med hänvisning till ovanstående hemställer jag högaktningsfullt att ansvarig minister svarar på följande fråga:

Har Sveriges regering behandlat frågan och avser den att vidta åtgärder för att även för renskötare skapa ett system likt det som finns för havsfiskare och därigenom i samarbete med Finlands regering och Sveriges och Finlands rennäringsrepresentanter befria rennäringen från drivmedelsskatt.

Helsingfors den 24 januari 2001

Hannes Manninen (Kesk.)

Svar fra Sveriges regjering, avgitt 27. februar 2001

Hannes Manninen, som är finsk ledamot i Nordiska rådet, har frågat den svenska regeringen om den har behandlat frågan om att befria renskötseln från drivmedelsskatt och avser vidta åtgärder för att även för renskötare skapa ett system likt det som finns för havsfiskare och därigenom i samarbete med Finlands regering och Sveriges och Finlands rennäringsrepresentanter befria rennäringen från drivmedelsskatt.

De ökade kostnaderna för bl.a. drivmedel sägs ha försatt rennäringen i ett ekonomiskt nödläge. Hannes Manninen hänvisar till att skattefrihet gäller för drivmedel som används inom fiskenäringen och anför att Sveriges och Finlands renskötare kräver av sina länders regeringar att rennäringen befrias från drivmedelsskatt eller att ett system för återbäring av sådan skatt skapas.

Hannes Manninen anför vidare att jord- och skogsbruket principiellt har använt driv-medel med lägre skattesats.

Det är riktigt att den svenska lagen om skatt på energi medger skattebefrielse för drivmedelsförbrukningen i fartyg som används yrkesmässigt. Enligt mineraloljedirektivet får skatt inte tas ut för fartygsbränsle som används i yrkesmässig sjöfart inom EU:s farvatten. Sverige har, i likhet med Finland, undantagit den yrkesmässiga sjöfarten oavsett vilka farvatten som används.

Någon särskild skattelättnad finns dock inte i svensk lagstiftning för drivmedelsanvändningen inom jord- och skogsbruket. Detsamma gäller för transportnäringen.

Frågor om beskattningen för arbetsmaskiner kommer att tas upp av den trafikbeskattningsutredning som aviserades i budgetpropositionen för år 2001 och som kommer att tillsättas inom kort. Jag är därför inte beredd att nu lämna förslag till ändringar i drivmedels-beskattningen för fordon som används inom rennäringen.

Stockholm den 27 februari 2001

Bosse Ringholm
Finansminister
(sign.)

Skriftlig fråga angående Finlands tillämpning av avtalet om harmonisering av yrkesbevis mellan Sverige - Finland.

Till Finlands regering

Enligt uppgifter i bl.a. Huvudstadsbladet den 16 mars 2001 tillämpar inte Finland avtalet om harmonisering av yrkesbevis mellan Sverige - Finland.

Detta har bl.a. inneburit att en finsk medborgare med svensk examen och yrkesbevis för kranbil inte kan tillämpa sina kunskaper och utöva sitt yrke i Finland.

Nordiska rådet har vid flera tillfällen betonat hur viktigt det är att få bort de gränshinder som fortfarande existerar mellan de nordiska länderna.

Med hänvisning till ovanstående vill jag ställa följande fråga.

Vad avser regeringen göra för att överenskommelsen om harmonisering av yrkesbesvis Sverige-Finland skall få giltighet också i Finland?

Stockholm den 22 mars 2001

Per Erik Granström (s)

Svar fra Finlands regjering, avgitt 23. april 2001

Medlemmen i Nordiska Rådet, riksdagsledamot (s) Per Erik Granström har den 22 mars 2001 tillställt Finlands regering följande skriftliga fråga nr E 3/2001:

"Vad avser ministern göra för att överenskommelsen om harmonisering av yrkesbevis Sverige-Finland skall få giltighet också i Finland ?"

Som svar på denna fråga får jag inledningsvis anföra att frågan berör ett angeläget ämne och att de specifika omständigheter frågan avser – nämligen ömsesidigt erkännande av yrkesbevis för kranbilsförare – har uppmärksammats i Finland och bringats till de berörda myndigheternas kännedom för åtgärder. Jag delat helt frågeställarens och Nordiska rådets syn att existerande gränshinder mellan de nordiska länderna är ett aktuellt och angeläget område för det nordiska samarbetet.

Arbete pågår i detta syfte både bilateralt och på ett samnordiskt plan. Den 9 juni 2000 avgav den finsk-svenska arbetsgruppen för ökad integration sin första rapport "Integrationsfrämjande mellan Sverige och Finland". Rapporten behandlar ingående och på ett konkret sätt ännu kvarstående hinder som försvårar rörligheten för medborgare och näringsidkare i länderna ur ett generellt, regionalt och lokalt perspektiv. Arbetet, som fortsätter med uppföljning och nya förslag, engagerar en bred samling myndigheter i båda länderna. (Harmonisering av yrkesbevis eller andra former att underlätta ömsesidigt erkännande av kompetens för bl.a. maskinförare är ett av de områden som detta samarbete omfattar.)

De nordiska samarbetsministrarna beslöt den 6 mars 2001 att igångsätta en ny samnordisk utredning över nordbors rättigheter vid bosättning, arbete, studier, besök och liknande i ett annat nordiskt land. Utredningen bör leda till en samlad och lätttillgänglig information till medborgare och myndigheter i Norden om vilka rättigheter nordbor har. Utredningen skall redovisa de viktigaste slagen av gränshinder som försvårar rörligheten i Norden. Utredningen leds av

utredningsmannen, Finlands ambassadör i Oslo, Ole Norrback. Arbetet skall vara färdigt den 1 mars 2002 för att presenteras till Nordiska rådet vid sessionen hösten 2002 i Helsingfors.

Vad avser den konkreta situation som riksdagsledamot Per Erik Granström lyfter fram är det gällande läget det att något mellanstatligt avtal mellan Finland och Sverige om ömsesidigt erkännande av yrkesbevis i allmänhet eller avseende examensbevis för fordonskranförare inte existerar. Inom ramen för en projektstudie åren 1999-2000, där Nordiska ministerrådet medverkat finansiellt, har man dryftat bl.a. harmonisering av kompetenskraven eller ömsesidigt erkännande av yrkesbevis för maskinförare. Detta arbete bör drivas vidare.

Vid erkännande av examensbevis som utfärdats i Sverige iakttas lagen (1597/1992) och förordningen (520/1997) om genomförande av en generell ordning för erkännande av examina inom Europeiska gemenskapen. Enligt EU-reglerna är godkännande av ett utomlands erlagt yrkesbevis eller en examen inte automatiskt, utan ett förfarande samt behörig myndighet eller instans hos vilken godkännande sökes kan stipuleras särskilt. Av till exempel säkerhetshänsyn kan därvid ställas tilläggskrav för godkännande av utomlands erlagd yrkesexamen.

Om behörighet för fordonskranförare bestäms i Finland medelst statsrådets beslut om anskaffning, trygg användning och besiktning av maskiner och annan arbetsutrustning som används i arbete (856/1998). Enligt beslutets 59 § skall den som för en mobilkran ha avlagt en i lagen om yrkesexamina (306/1994) avsedd yrkesexamen. Enligt beslutets 60 § behandlas behörigheten för en person som avlagt examen utomlands att föra en mobil- eller tornkran samt behovet av eventuell tilläggsutbildning av de läroinrättningar som tar emot yrkesexamina för fordonskranförare.

Examenskommissionen för yrkesexamen för fordonskranförare har ingått ett avtal om anordnande av examina med vuxenutbildningscentret i Forssa (Forssan ammatillinen aikuiskoulutuskeskus) och i Uleåborg (Oulun ammatillinen aikuiskoulutuskeskus). Forssan ammatillinen aikuiskoulutuskeskus har färdighet att sköta uppgiften också på svenska. Om grundexamen redan erlagts utomlands prövas i Finland närmast kunskap i de säkerhetsföreskrifter som krävs i Finland i de fall då väsentliga skillnader mellan grundexamina i utlandet och Finland inte föreligger.

Förhållandena och säkerhetskraven bör i Finland och Sverige vara likartade. Detta bör innebära att ömsesidigt godkännande av yrkesexamen avlagd i Finland respektive i Sverige för fordonskranförare bör gå smidigt. Det arbete som arbetsskyddsmyndigheterna redan inlett på nordisk bas om harmonisering av kraven för yrkesexamina måste uppmuntras och stödas.

Helsingfors den 23 april 2001

Jan-Erik Enestam
Samarbetsminister
(sign.)

Skriftlig spørsmål angående avvisning av henvendelser og prekvalifikasjoner eller tilbud som ikke er skrevet på det angjeldende lands eget språk

Til Nordisk Ministerråd

Offentlige myndigheter i de nordiske land avviser henvendelser om prekvalifikasjoner eller tilbud som ikke er skrevet på det angjeldende lands eget språk. Hvilken begrunnelse har man for ikke å respektere den nordiske språkkonvensjon i slike saker?

Det er av vesentlig betydning for nordiske virksomheter, at de i så stor utstrekning som mulig kan virke med hele Norden som hjemmemarked. Dette innebærer også muligheten til å gjøre seg gjeldende ved prekvalifikasjoner (forhåndskvalifiseringer) eller anbud i forbindelse med offentlige utlysninger. Kravet om at henvendelser/anbud alltid skal skrives på det angjeldende lands språk, er en vesentlig hindring for særlig små og mellomstore bedrifter, og deres mulighet for å søke prekvalifikasjon eller å legge inn anbud på tvers av landegrensene i Norden i forbindelse med offentlige utlysninger.

Den nordiske språkkonvensjonen, som ble undertegnet i 1981 og som trådte i kraft i 1987, er inngått nettopp for å likestille de nordiske språk overfor offentlige myndigheter i de nordiske land. Konvensjonen inneholder ingen bestemmelser om at visse områder i forhold til offentlige myndigheter ikke er omfattet av konvensjonen.

I artikkel 3 gis det mulighet for at myndighetene, i visse tilfeller, kan kreve utgifter til oversettelse dekket av den som har innlevert dokumentene. Dette indikerer klart at en myndighet ikke kan avvise et dokument kun med den begrunnelse at det er innlevert på et annet språk enn det som brukes i det land saken gjelder.

Oslo, 23. mars 2001

Johan J. Jakobsen (Sp)

Svar fra Nordisk Ministerråd, avgitt den 7. mai 2001

Spørgsmål E 4/2001 fra medlem af Nordisk Råd, Johan J. Jakobsen, til Nordisk Ministerråd angående afvisning af henvendelser og prækvalifikationer eller tilbud som ikke er skrevet på det pågældende lands eget sprog.

Med henvisning til Nordisk Råds sekretariats brev af 29. marts 2001 (j.nr. 01-347-01) følger hermed Ministerrådets svar, baseret på en national høring af næringsdepartementerne.

Den nordiske konvention af 17. juni 1981 om nordiske statsborgeres ret til at anvende deres eget sprog i et andet nordisk land trådte i kraft den 1. marts 1987 for Danmark, Finland, Norge og Sverige og den 25. juli 1987 for Island.

De sprog, der er omfattet af konventionen, er dansk, finsk, islandsk, norsk og svensk.

Det følger af artikel 2 i den nordiske sprogkonvention, at statsborgere i et andet nordisk land ved henvendelse til myndigheder og andre offentlige organer i almindelighed uden særlig omkostninger skal kunne anvende deres eget sprog. Efter bestemmelsen gælder dette foruden domstolene først og fremmest i forhold til offentlige myndigheder som social-, sundheds-, arbejdsmarkeds-, skatte-, politi-, og skolemyndigheder.

I sager, der er til behandling ved domstolene og andre offentlige organer, skal myndighederne således så vidt muligt stille den fornødne tolkebistand til rådighed.

Den nordiske sprogkonventions regler vedrører alene sagsbehandling i forbindelse med udfærdigelsen af offentlige retsakter, men derimod ikke indgåelse af kontraktforhold eller andre privatretslige dispositioner. En række former for kontakt med offentlige myndigheder er således ikke omfattet af konventionen. F.eks. falder henvendelse til myndigheder med serviceprægede funktioner udenfor, ligesom skoler og andre undervisningsinstitutioner falder udenfor, når det drejer sig om selve undervisningsvirksomheden.

Det er på den baggrund Nordisk Ministerråds opfattelse, at konventionen heller ikke omfatter den situation, hvor en offentlig myndighed, bl.a. i medfør af EU-direktiver, er forpligtet til at fremsætte en opgave (kontrakt) i offentligt udbud, f.eks. en bygge- og anlægskontrakt.

Søren Christensen
Generalsekretær
(sign.)

Stefan Kovacs
Rådgiver
(sign.)

Skriftligt spørgsmål angående grænseoverskridende fusioner og spaltninger mellem selskaber

Til Finlands regering

Kan man i formandsskabets programs målsætning om at afvikle grænsebarriererne også påtænke at gøre grænseoverskridende fusioner og spaltninger mellem selskaber mulige, og i øvrigt lave mere ensartede skatte- og selskabsregler, som forbedrer de nordiske virksomheders muligheder for vækst over de nordiske landes grænser?

Det nordiske samarbejde bør forbedres, så det er lettere at kommunikere og krydse landegrænser for både mennesker og varer. Virksomheder bør have nemmere ved at arbejde på tværs af landegrænser. I Werlauff rapporten og andre undersøgelser påpeges forbedrings-muligheder, som vil lette de grænseoverskridende barrierer for de nordiske virksomheder, bl.a. med mulighed for grænseoverskridende fusioner.

København, den 5. april 2001

Svend Erik Hovmand (V)

Svar fra Finlands regjering, avgitt 10. maj 2001

Presidenten för Nordiska rådet Svend Erik Hovmand har den 5 april 2001 tillställt Finlands regering följande skriftliga fråga nr. E 5/2001.

"Kan man i ordförandeskapsprogrammets målsättning om avvecklandet av gränshinder också verka för att göra gränsöverskridande företagsfusioner och –uppspjälkningar möjliga ,och även i övrigt driva på bättre harmonisering av skatte-och bolagsreglerna i syfte att förbättra nordiska företags tillväxtmöjligheter över de nordiska ländernas gränser ? "

Med anledning av frågan får jag anföra följande. Sedan ett tiotal år har företagskoncentrationen och utökad samverkan över gränserna varit utmärkande för företag i Norden. Strategiska marknads-positioner med hela Norden som hembas söks målmedvetet inom många branscher. Det är viktigt att lagstiftningen och ekonomiska och sociala betingelser för näringslivet i de nordiska länderna stöder denna utveckling, och att onödiga gränshinder som försvårar företagssamarbetet uppmärksammas.

Som en del av den mera övergripande gränshindersproblematiken har även näringslivets problem under de senaste åren varit föremål för undersökningar och rapporter i Nordiska rådet och i Nordiska minister-rådet. En omfattande undersökning av återstående rättsliga hinder och systemskillnader mellan de nordiska länderna i fråga om företagsfusioner och –köp gjordes av professor Erik Werlauff i 1998 på uppdrag av de nordiska utrikeshandelsministrarna. I professor Werlauffs rapport redovisas för existensen av hinder för bl.a. gränsöverskridande fusioner, uppspjälkning och förflyttning av företags hemvist och för vissa skatte- och avgiftsmässiga hinder för internationella företagsköp,ävensom för skill-nader i börs-, konkurrens- och anställningsrättsliga regler. Det framläggs i rapporten förslag till åtgärder och lösingar på nordisk bas för att söka avhjälpa existerande hinder.

Rapporten behandlades under 1999 i länderna nationellt på remiss hos fackmyndigheter för bolagsrättslig lagstiftning, näring samt arbetsmarknad. I flera länder gavs remisssvar även av in-

dustri- och fackliga kretsar. Rapporten jämte inhämtade remissvar har behandlats av samarbetsministrarna samt av berörda facksektorer, däribland näringsministrarna och ämbetsmannakommittén för lagstiftningsfrågor under sommaren och hösten 2000.

I näringsministrarnas regi verkställdes 1999 en kompletterande undersökning om Norden som en konkurrensstark region. Utredningen fokuseras på perspektiven för och hindren mot en ökad näringsintegration i Norden.

Vissa allmänna slutsatser kan dras med avseende på den remissbehandling som utredningarna varit föremål för. För det första synes man i alla länderna generellt betona vikten av att de lösningar som eftersträvas vad avser hinder för företagsköp och –fusioner över gränserna i Norden är kompatibla med EU-rätten. Detta framhålls för övrigt även i Werlauff-rapporten. Bättre satsningar från nordiskt håll för att pådriva utvecklandet av normer på EU-planet föredras framom rent nordiska lösningar.

En annan – och viktig – synpunkt är att samarbete och bättre kontakter mellan de berörda nordiska myndigheterna kan vara ett effektivare medel att avskaffa praktiska och konkreta svårigheter och hinder än att lagstifta. Mot bakgrund av den intensiva företagsintegration som faktiskt pågår inom Norden är det angeläget att lystra till signaler från företagen, dvs. kon-centrera sig från regeringarnas håll att lösa problem där dessa påtalas av aktörerna själva.

Med stöd i det nordiska ordförandeskapsprogrammet för år 2001 har samarbetsministrarna den 6 mars 2001 fattat beslut om att låta utreda nordbors rättigheter vid bosättning, studier, arbete eller vistelse i ett annat nordiskt land. Till utredare utsågs Finlands ambassadör i Norge Ole Norrback och en referensgrupp tillsattes med medlemmar från alla nordiska länder och de självstyrande områdena.Utredningen skall vara färdig till den 1 mars 2002 med tanke på att dess resultat kan presenteras vid Nordiska rådets session hösten 2002. Enligt utredninsmandatet skall existerande nordiska överenskommelser och deras faktiska tillämpning gås igenom och återstående hinder för den fria rörligheten undersökas. Ett primärt mål blir vidare att sammanställa information till såväl medborgare i Norden som myndigheter om vilka rättigheter nordborna faktiskt har. Detta uppdrag gäller i första hand individers rättsliga ställning. Företags-specifika gränshinder faller således utanför mandatet för denna utredning.

Den inre marknaden i Norden inklusive avskaffandet av gränshinder kvarstår på Nordiska ministerrådets dagordning. I den diskussion som förts om uppföljning av Visemanspanelens rapport framstår detta tema som ett av de prioritetsområden som man i det framtida nordiska samarbetet fortsatt bör satsa på.

Helsingfors den 10 maj 2001

Jan-Erik Enestam
Samarbetsminister
(sign.)

Skriftlig fråga angående tidpunkten för stängning av Barsebäck[1]

Till Sveriges regering

Denna fråga är en uppföljning av E 26/2000 angående tidpunkten för stängning av Barsebäck, se bihang. Som en precisering av tidigare lämnat svar önskar jag ställa följande frågor.

Hur stort anser den svenska regeringen att effektbehovet är i Sydsverige före och efter att kraftledningen Alvesta-Hemsjö tas i bruk?

Hur preciseras innehållet i de villkor som den svenska regeringen anser skall vara uppfyllda för att Barsebäck 2 ska kunna stängas före 2003 års utgång?

Stockholm den 17 mars 2001

Jette Gottlieb (EL)

Svar fra Sveriges regjering, avgitt 18. mai 2001

Jette Gottlieb har efterfrågat en precisering av det svar jag den 16 januari i år lämnade på hennes fråga om tidpunkten för stängning av Barsebäck. Jette Gottlieb frågar nu hur stort den svenska regeringen anser att effektbehovet är före och efter idrifttagningen av kraftledningen Alvesta-Hemsjö, samt hur innehållet preciseras i de villkor som regeringen anser skall vara uppfyllda för att Barsebäck 2 skall kunna stängas före utgången av år 2003.

Som jag framhöll i mitt svar den 16 januari påverkar naturligtvis idrifttagningen av kraftledningen mellan Alvesta och Hemsjö effektsituationen i södra Sverige. Det positiva bidrag till effektsituationen som ledningen ger kompenserar endast bortfallet av det spänningsstöd för stamnätet som gavs av generatorn i Barsebäck 1. Dessutom är det så att den svenska effektbalansen tidvis kan bli kritisk för hela området söder om Gävle ner till Skåne. Det kan helt enkelt bli ett underskott på produktion och import till området i sådana situationer och detta avhjälps inte av att stamnätet i Sydsverige har förstärkts.

När det gäller villkoren för stängning av Barsebäck 2 vill jag anföra följande. Riksdagen har uttalat att ett villkor för stängning är att bortfallet av elproduktion kan kompenseras genom tillförsel av ny elproduktion och minskad användning av el. Regeringen anser att de viktigaste kriterierna för om villkoret skall kunna sägas vara uppfyllt är att kraftbortfallet kan kompenseras så att stängningen inte medför påtagligt negativa effekter för elpriset, tillgången på el för industrin, effektbalansen eller för miljön och klimatet. Regeringen avser att återkomma till riksdagen hösten 2001 i anslutning till budgetpropositionen för år 2002 med en förnyad bedömning av i vilken utsträckning villkoren är uppfyllda för att stänga den andra reaktorn i Barsebäcksverket.

Stockholm den 18 maj 2001

Björn Rosengren
Energiminister
(sign.)

[1] Se forøvrig E 26/2000, Rådsforhandlingene 2000, se s. 1271

Skriftligt spørgsmål om Sveriges forbehold i ministerrådets rapport *Bæredygtig udvikling - en ny kurs for Norden*, for fangst og jagt af fortrinsvis hvaler

Til Sveriges regering

På Nordisk Råds temekonference i Oslo 2.-3. April 2001, hvor ministerrådets rapport "Bæredygtig udvikling- en ny kurs for Norden" blev diskuteret, blev der fra flere sider ført frem bekymringer over Sveriges forbehold i kapitel 11. Fiskeri, fangst og akvakultur. Trods disse bekymringer blev sagen ikke kommenteret fra svensk side.

Beskyttelse af havets biodiversitet og miljø er et mål for os alle sammen, og især os i vestnorden, som i alle sammenhænge er dybt afhængige af det, som havet giver. Derfor er en bæredygtig udvikling i bredeste forstand, basert på en bæredygtig udnyttelse af havets ressourcer en forudsætning for vores eksistensgrundlag.

Det er derfor med stor beklagelse, at vi ser Sverige tage forbehold for dette for vestnorden og Færøerne så vigtige område. Vi har svært ved at se, hvorfor Sverige ikke kan acceptere de formuleringer, som omhandler fangst i rubrikker og målsætninger og de tekster, som handler om eksport af produkter af sæler og hvaler.

Med henvisning til ovenforstående stille undertegnede følgende spørgsmål til den ansvarlige minister i Sveriges regering:

> Hvorfor og på hvilket grundlag tager Sverige forbehold i Nordisk Ministerråds rapport "Bæredygtig udvikling - en ny kurs for Norden" afsnit 11. Fiskeri, fangst og akvakultur (note 55)?

Tórshavn, den 27. april 2001

Jógvan við Keldu (Ff)
Dan Reinert Petersen (Jvfl)

Svar fra Sveriges regjering, avgitt 28. mai 2001

Från svensk sida delar vi era synpunkter angående såväl behovet av skydd för havets biodiversitet och miljö som principen om ett uthålligt nyttjande av havets resurser. Samtidigt kräver emellertid enligt vår mening dessa principer ett helhetstänkande, som innebär att hänsyn måste tas till de praktiska möjligheterna att också internationellt uppnå dessa mål.

Grunden till vår reservation var endast texten som behandlar handel med produkter av marina däggdjur. Eftersom internationell handel med valprodukter idag inte är tillåten enligt CITES-konventionen ansåg Sverige, att det nordiska strategidokumentet inte borde behandla frågor om internationell handel av produkter från stora valar. Den svenska synen var att detta klart skulle framgå av texten.

På övriga punkter bedömde vi det som fullt möjligt att komma överens. Förhandlingsgruppen enades emellertid om att Sverige istället skulle lägga en reservation för hela avsnittet, vilket vi också gjorde.

Stockholm den 28 maj 2001

Kjell Larsson
Miljöminister
(sign.)

Skriftligt spørgsmål om begrundelse for tilbageholdelse av danske medborgere i forbindelse med lovlig demonstration i Gøteborg

Til Sveriges regering

Ministeren bedes oplyse med hvilke begrundelse, med hvilket formål og med hvilken hjemmel 95 danskere, som var på vej til en lovlig anmeldt og i øvrigt fredelig demonstration i Gøteborg, fredag 15. juni blev tilbageholdt i 5 timer ved ankomsten til Gøteborg med færge fra Frederikshavn?

Ministeren bedes oplyse med hvilken begrundelse, med hvilket formål og med hvilken hjemmel Henning Bek blev tilbageholdt i et døgn ved ankomsten til Gøteborg fredag den 15. juni, hvor Henning Bek ønskede at deltage i en lovlig anmeldt og i øvrigt fredelig demonstration?

Ministeren bedes oplyse, hvorfor – og om det er acceptabelt at - kvindelige tilbageholdte blev kropsvisiteret af mandlige betjente i forbindelse med, at 95 danskere blev tilbageholdt ved ankomsten fra Frederikshavn i Gøteborg den 15 juni?.

København, 18. juni 2001

Jette Gottlieb (EL)

Svar fra Sveriges regjering, avgitt 17. juli 2001

Jette Gottlieb har ställt ett antal frågor angående ingripanden mot danska medborgare den 15 juni i samband med ankomst till Göteborgs hamn.

Utan att gå in på detaljer i de enskilda fallen kan jag berätta att polismyndigheten i Västra Götaland beslutade att vidta åtgärder för att kontrollera passagerarna ombord på den aktuella färjan. Detta grundade sig på information man fått från dansk polis om att det ombord på färjan fanns flera personer som kunde misstänkas komma att delta i brottsliga handlingar i anslutning till demonstrationer i Göteborg under EU-toppmötet.

En utlänning som på grund av tidigare ådömt fängelsestraff eller annan särskild omständighet kan antas komma att begå brott i Sverige får avvisas enligt 4 kap 2 § 1 st 3 pkt utlänningslagen (1989:529). Att dessa kontroller tog lång tid är beklagligt men det var å andra sidan ett stort antal passagerare ombord på färjan och polisens resurser var engagerade på annat håll.

Stöd för beslutet om att tillfälligt införa gränskontroller mot Schengenländer återfinns i 5 kap 2 § 3 st (1989:547) utlännings-förordningen som i sin tur grundar sig på artikel 2.2 i Schengenkonventionen.

Enligt svensk lagstiftning har manliga poliser i undantagsfall rätt att kroppsvisitera kvinnor. Enligt 28 kap 13 § 3 st Rättegångsbalken anges att "Kroppsvisitation som enbart innebär att föremål som en kvinna har med sig undersöks får dock verkställas och bevittnas av en man.".

En polisman som med laga stöd griper eller annars omhändertar eller avlägsnar någon får i anslutning till ingripandet kroppsvisitera denne i den utsträckning denne i den utsträckning som är nödvändig av säkerhetsskäl för att vapen eller andra farliga föremål skall kunna tas om hand, eller för att hans identitet skall kunna fastställas enligt 19 § 1 st polislagen (1984:387). Även en sådan s.k. skyddsvisitation, dvs. genom att söka igenom fickor eller känna utanpå kläder, av kvinna får verkställas av en manlig polis. I normalfallet skall alltså en kvinnlig polis eller annan kvinna utföra kroppsvisitation av kvinna.

Stockholm 17 juli 2001

Thomas Bodström
Justitieminister
(sign.)

Skriftlig tilleggsvar fra Norges regjering, 19. november 2001[1]

På Nordisk Råds sesjon i København stilte du et spørsmål til den norske samarbeidsministeren der du bl.a. omtalte de russiske krav om toll og avgifter for teknisk og humanitær bistand.

Vi har etter sesjonen fått en orientering om situasjonen når det gjelder nikkelverket i Nikel og samarbeidsminister Svein Ludvigsen har bedt oss om på hans vegne å bringe disse opplysningene videre til deg.

Norge har gitt et tilskudd på NOK 270 mill. til rensetiltak på nikkelverket i Nikel, drevet av et privat selskap, Kola gruve- og metallurgiselskap, datterselskap av Norilsknikel. Tilskuddet regnes av russiske myndigheter som teknisk bistand (Technical assistance) og tilfredsstiller kravene i russisk lov for fritak fra skatter og toll. Under statsminister Stoltenbergs besøk i Moskva 18.-19.6 d.å. undertegnet miljøvernminister Bjerke en statsavtale, som strengt tatt ikke var nødvendig, men som likevel var ønskelig, og som stadfester skattefritaket for denne tekniske bistanden. Det er nå Nordisk Investeringsbank som forvalter tilskuddet, og det er opprettet en forvaltningsavtale mellom Miljøverndepartemetentet og NIB. NIB på sin side holder nå på med å ferdigforhandle avtaler med Kola gruveselskap og Norilsknikel.

Man sikret seg også en erklæring fra lokale myndigheter i Murmansk oblast ved guvernør Jevdokimov om at hverken oblast eller rajon ville ilegge lokale skatter/avgifter, eller mer presist at det ikke fantes regler for skatter/avgifter som ville ramme den norske bistanden.

Som det fremgår at dette synes det klart at i alle fall visse typer av teknisk bistand kan fritas for toll og avgifter.

Vi håper at disse utfyllende opplysningene kan være av interesse.

Svein Ludvigsen
Samarbeidsminister
(sign.)

Fridtjov Clemet
Ekspedisjonssjef
(sign.)

Eilif Gundersen
Rådgiver
(sign.)

[1] Spørsmålet ble stilt under den 53. sesjonen, 30. oktober, se s. 94

Public service i Norden - Del I

Sammanställning och jämförelse av de nordiska ländernas gällande regleringar och regleringsmetoder avseende public service verksamheten

(Bilaga 1, se s. 1257; Bilaga 2, se s. 1259; Bilaga 3, se s. 1261)

Styrningsgruppen för Nordiskt Kultur- och Massmediesamarbete

(KM-gruppen)
Lars Banke, Kulturministeriet, Danmark
Karitas H. Gunnarsdóttir, Undervisnings-, forsknings- och kulturministeriet, Island
Göran Blomberg, Kulturdepartementet, Sverige
Roy Kristiansen, Kulturdepartementet, Norge
Jukka Liedes, Undervisningsministeriet, Finland
Christina Ridderman Karlsson, Ministerrådssekretariatet i Köpenhamn

Inledning

Bakgrund till rapportens genomförande

Nordiska Rådets Nordenutskott har anmodat Nordiska Ministerrådet om en statusrapport angående nordisk public service TV. Utskottets anmodan av den 17 november 1999 innehåller en rad mediepolitiska problemställningar, som man gärna önskar få belysta i statusrapporten.

Vidare har direktörerna för de nordiska public service företagen riktat en hänvändelse till de nordiska kulturministrarna; "Samordning av nordisk public service reglering – En nordisk utredning" där man framför att det föreligger ett behov av gemensamma nordiska initiativ vad gäller regleringen av public service området. Hänvändelsen skall ses i förlängning av tidigare hänvändelser från public service företagen, av den 5 november 1998 - vilket ledde till ett möte i Ministerrådets regi mellan ministrarna och direktörerna den 4 december 1998- samt av den 1 juni 1999.

Nordiska Ministerrådet (Styrningsgruppen för Nordiskt Kultur- och Massmediesamarbete) har tidigare initierat rapporten "Public serviceselskabernes stilling i den digitale fremtid" (Nord 1997:3) och konferencen om "Public service broadcasting i den digitale fremtid" som hölls i Helsingfors den 19-20 februari 1998, (konferensrapport TemaNord 1998:535).

Med anledning av nämnda hänvändelser och mot bakgrund av tidigare initiativ ansåg Styrningsgruppen för Nordiskt Kultur- och Massmediesamarbete (KM-gruppen) att det förelåg grund för att genomföra en lägesrapport beträffande Public service verksamheten i de nordiska länderna.

Den 25 februari 2000, vid MR-K 1/2000, beslutade de nordiska kulturministrarna om kommissorium till en public service rapport, (bilaga 1). På grundval av detta kommissorium har en delrapport utarbetats som redogör för de regelverk som gäller för public service verksamheten i de nordiska länderna. En andra delrapport kommer att innehålla en beskrivning av utvecklingstendenserna inom radio- och TV-området, en kartläggning av de aktuella frågeställningar som public service verksamheten står inför samt en redogörelse för det samarbete som råder mellan public service företagen.

Syftet med rapporten

Rapporten innehåller en sammanställning av de nordiska ländernas gällande regleringar avseende public service verksamheten samt en beskrivning av ländernas regleringsmetoder av denna verksamhet. Redogörelsen, som återges i en tvärgående struktur, lämnar hänvisningar till aktuella lagrum och övriga bestämmelser. Syftet är att denna översikt skall kunna användas, dels som ett referensmaterial, dels som underlag vid jämförelser mellan ländernas reglering av public service verksamheten. Beskrivningen har lämnats mot bakgrund av de aktuella frågeställningar som, enligt kommissoriet också skall redovisas. Materialet i rapporten utgör därmed också ett underlag för redogörelsen av dessa frågeställningar, med syfte att förenkla förståelsen för de enskilda ländernas utgångspunkter vid formulerandet av och diskussioner kring de aktuella frågeställningarna.

Rapporten omfattar både radio- och TV-mediet även om många av frågeställningarna, grundade på de båda hänvändelserna, och därmed också underlaget för redogörelsen av dessa, är fokuserade på TV-mediet. Rapporten omfattar huvudsakligen programföretagen Rundradion Ab, Danmarks Radio, Sveriges Television AB, Sveriges Radio AB, Sveriges Utbildningsradio AB, Norsk Rikskringkasting AS och Islands radio, dvs. de public service företag som representerar de nordiska länderna och som till övervägande del är licensfinansierade. Som jämförelse lämnas korta redogörelser för programföretagen TV 2 i Danmark, TV 4 AB i Sverige, TV 2 AS och Radio Hele Norge AS (P 4) i Norge, vilka alla har public service förpliktelser i olika omfattning, men huvudsakligen finansieras genom kommersiella intäkter, (bilaga 2).

Redogörelse för public service verksamheten i de självstyrande områdena Åland, Grönland och Färöarna lämnas av de självstyrande områdena, (bilaga 3).

Sammanfattning

Rapporten om public service verksamheten i de nordiska länderna innehåller en redogörelse för de nordiska ländernas regleringar och regleringsmetoder vad gäller denna verksamhet. Rapporten utgör en första delrapport om den nordiska public service verksamheten, vilket arbete initierats av Styrningsgruppen för Nordiskt Kultur- och Massmediesamarbete, (KM-gruppen), bland annat mot bakgrund av hänvändelser från Nordiska Rådet och de nordiska public service företagen. I enlighet med det av kulturministrarna antagna kommissoriet, skall även en beskrivning av utvecklingstendenserna inom radio- och TV-området och en kartläggning av de aktuella frågeställningar som public service verksamheten står inför läggas fram. Detta kommer att göras i en andra delrapport.

Denna rapport omfattar huvudsakligen programföretagen Rundradion Ab, Danmarks Radio, Sveriges Television AB, Sveriges Radio AB, Sveriges Utbildningsradio AB, Norsk Rikskringkasting AS och Islands radio, dvs. de public service företag som representerar de nordiska länderna och som till övervägande del är licensfinansierade. Redogörelsen av public service verksamhetens reglering återges i en tvärgående struktur med hänvisningar till aktuella lagrum och övriga bestämmelser. Syftet är att denna översikt skall kunna användas dels som referensmaterial, dels som underlag vid jämförelser mellan ländernas reglering av public service verksamheten. Rapporten har delats in i tre avsnitt; regleringen av public service verksamheten i de nordiska länderna, regler om verksamhet och regler om finansiering. Dessa områden och beskrivningar har valts mot bakgrund av de aktuella frågeställningar som skall redovisas i delrapport II.

I avsnitt 2 redogörs för regleringen av public service verksamheten i de nordiska länderna generellt. Uppgifter lämnas om ländernas generella radio- och TV-lagstiftning, om public service verksamhetens reglering och om public service företagens uppdrag. Vidare ges en kortare redogörelse för ytterligare aktuell reglering knuten till veksamheten samt en beskrivning av bakgrunden till ländernas reglering och regleringsmetoder. Avsnitt 2.1 omhandlar de regler som gäller public service företagens verksamhet. Här redogörs för respektive programföretag och dess reglering av verksamheten. Vidare redovisas för de regler som gäller avgränsningar mellan public service företagens huvudsakliga verksamhet och annan verksamhet och de möjligheter företagen har att bedriva sådan annan verksamhet. I avsnitt 2.2 redovisas regleringen av public

service verksamhetens finansiering. Inledningsvis redogörs för vad som gäller i respektive land beträffande finansieringen genom licensmedel. Härefter beskrivs ländernas regler beträffande reklam och sponsring och de möjligheter public service företagen har att erhålla intäkter som härrör från sådan verksamhet. Varje nu omnämnt avsnitt avslutas med en sammanfattning av avsnittets innehåll i sak.

I två bilagor redogörs dels för övriga programföretag med public service förpliktelser, dels för public service verksamheten i de självstyrande områdena Åland, Grönland och Färöarna.

1. Public service verksamhet

Ända sedan uttrycket Public Service Broadcasting (PSB) uppstod på 1920-talet i England, har det som begrepp och med det innehåll det då gavs, varit vägledande för all nationell radio- och TV-verksamhet i Europa och för utvecklingen av public service verksamheten.

Även om de kriterier och tankegångar, som redan från början knutits till uttrycket public service, har blivit grundläggande för beskrivningen av begreppet kan nog sägas att det, både i nationella regleringar av public service verksamheten liksom i internationella forskningsrapporter, artiklar och i mediediskussioner, förekommer variationer av begreppet både till antal och formulering.[1]

För den nationella regleringen av programföretagens public service uppdrag definieras public service verksamheten i de nordiska länderna på ett parlamentariskt plan. Uppdragen för programföretagen, såsom redogörs för i avsnitt 2, överensstämmer i stort sett vad avser överordnade principer vartill uppdraget är knutet samt förpliktelserna i sak. Grundläggande överensstämmelser är bl.a. redaktionell självständighet, stödet för demokratiska värden, rikstäckande sändningar, främjandet av den nationella kulturen och det nationella språket och erbjudandet av ett brett programutbud.

2. Regleringen av public service verksamheten i de nordiska länderna

Public service verksamhetens reglering följer av statens uppdrag till programföretagen att bedriva radio- och TV-verksamhet i allmänhetens tjänst samt programföretagens erhållande av medel för finansiering av denna verksamhet.

Nedan följer en redovisning av hur de nordiska länderna valt att reglera public service verksamheten för programföretagen Rundradion Ab (YLE), Danmarks Radio (DR), Sveriges Television AB (SVT), Sveriges Radio AB (SR), Sveriges Utbildningsradio AB (UR), Norsk rikskringkasting AS (NRK) och Islands radio (RUV). Utöver en sammanställning av gällande lagar och andra regleringar beskrivs respektive lands regleringsmetod för frågor rörande programföretagens public service verksamhet. Vidare redogörs för programföretagens public service uppgifter i sak. Redogörelsen för respektive land avslutas med ett försök att beskriva varför landet har ifrågavarande regleringskonstruktion. I en sammanfattning görs slutligen jämförelser mellan ländernas regler och regleringsmetoder.

Finland - YLE

Generell radio- och TV-lagstiftning

I Finland trädde ny lagstiftning om TV- och radioverksamhet i kraft den 01.01.1999. En av de nya lagarna är lagen om televisions- och radioverksamhet (744/1998), vilken är gemensam för dem som sänder radio eller TV till allmänheten i Finland. Lagen gäller de som driver radio- och TV-verksamhet under finsk jurisdiktion. Jurisdiktionsreglerna framgår av 1 kap. 3 § nämnda lag och överensstämmer med de jurisdiktionsregler som följer av EU:s TV-direktiv. Lagen innehåller förutom allmänna bestämmelser om tillämpningsområde, etablering och utövandet av

[1] "Att det inte finns någon standard definition av betydelsen av public service är en gammal sanning inom området för mediaforskning." ; Trine Syvertsen i artikel i Nordicom Review 1/99. I sitt arbete med en doktorsavhandling om BBC och NRK sökte hon efter en definition av public service begreppet och tog då del av mer än trettio olika definitioner av begreppet.

TV-verksamhet, styrning, tillsyn och påföljdregler, även regler om fastställandet av en frekvensplan och regeringens beviljande av koncessioner. Lagen innehåller vidare regler om programutbud, reklam, sponsring och teleköpsändningar samt särskilda bestämmelser om informationsplikt samt skyldighet att distribuera vissa televisions- och radiosändningar (must carry förpliktelse).

Public service verksamhetens reglering

Rundradion Ab (YLE) regleras genom lag om televisions- och radioverksamhet och lag om Rundradion Ab (1380/1993) jämte följande lagar om ändringar i denna lag (340/1995 och 746/1998). Enligt lag om Rundradion Ab jämte ändring i denna lag behöver YLE inte erhålla koncession, utan programföretagets rätt att bedriva rundradiosändningar regleras i lagen om Rundradion Ab. I denna lag finns bestämmelser om företagets ställning, ägandeförhållanden, förvaltning, verksamhet och finansiering. Lag om Rundradion Ab utgör lex specialis, dvs. bestämmelserna i denna lag tar över eventuella bestämmelser i lag om televisions- och radioverksamhet.

Public service uppdraget

I lag om Rundradion Ab 3 kap 7 § finns en definition av public service verksamheten –"Allmännyttig verksamhet – tillhandahållandet av ett heltäckande programutbud för alla på lika villkor". Definitionen är ett uttryck för YLE:s public service uppdrag och kompletteras med vissa i lagen fastställda uppgifter för denna allmännyttiga verksamhet.

Dessa särskilda uppgifter för YLE är:

1) stöda en fungerande demokrati genom att tillhandahålla ett mångsidigt utbud av fakta, åsikter, och diskussioner i samhällsfrågor, även för minoriteter och specialgrupper,
2) stöda, skapa och utveckla den inhemska kulturen och förmedla dess resultat till allas förfogande,
3) främja programutbudets allmänbildande karaktär, stöda medborgarna i deras studier samt tillhandahålla andaktsprogram,
4) behandla de finskspråkiga och svenskspråkiga medborgarna på lika grunder i programverksamheten och tillhandahålla tjänster på samiska, romani och teckenspråk och i tillämpliga delar även för andra språkgrupper i landet (lag 746/1998),
5) förmedla myndighetsmeddelanden som anges närmare genom förordning och bereda sig på att sköta rundradioverksamheten under undantagsförhållanden, samt
6) framställa, producera och sända finländska program och förmedla nyheter och program mellan Finland och andra länder.

Ytterligare bestämmelser om YLE:s verksamhet stadgas i YLE:s bolagsordning.

Förvaltningsrådet är YLE:s högsta beslutande organ och enligt 6 § p. 3 har rådet bl.a. till uppgift att besluta om omfattningen av bolagets verksamhet. Enligt p. 5 samma lagrum ankommer det på YLE:s förvaltningsråd att besluta om YLE:s budget för det följande året. Förvaltningsrådet kan då uppställa vissa krav.

YLE:s förvaltningsråd har också, enligt p. 4 nämda lagrum, till uppgift att tillse att de uppgifter som hör till den programverksamhet som bedrivs i allmännyttigt syfte blir fullgjorda, dvs att programföretagets public service förpliktelser uppfylls. Det finns inte något reglerat om hur denna kontroll skall ske. I praktiken sker kontrollen via förvaltningsrådets möten.

Ytterligare reglering

Utöver lag om televisions- och radioverksamhet samt lag om Rundradion Ab, regleras YLE:s verksamhet av lag om statens televisions- och radiofond (745/1998). Syftet med denna lag är att ordna finansieringen av YLE:s verksamhet. Lagen reglerar fastställandet och indrivandet av te-

levisionsavgifterna (TV-licens avgifter) och koncessionsavgifterna, vilka utgör grunden för YLE:s finansiering. YLE omfattas regleringsmässigt även generellt av upphovsrättslagstiftningen, aktiebolagslagstiftningen m.fl. allmänna lagstiftningar.

Bakgrund

De bakomliggande orsakerna till Finlands beskrivna regleringsmetod är bl.a. följande. Systemet med att den kommersiella TV-verksamheten "deltar" i finansieringen av public service verksamheten har gällt ända sedan 1957 då Oy Mainos-TV-Reklam Ab (nuvarande MTV3) startade. Ursprungligen sände reklam-TV-bolaget i fönster i public service företagets kanaler och betalade ersättning för detta. Senare, då det tredje TV-nätet byggdes uppkom begreppen public service avgift och näthyra. Från den 01.01.1994 fick systemet större tyngd genom att YLE:s verksamhet kom att bygga på en egen lag och reklam-TV-bolaget hade fått en egen koncession efter att tidigare ha verkat inom ramen för YLE:s koncession.

Den nya lagstiftingen; lag (744/1998) om televisions- och radioverksamhet, lag (745/1998) om statens televisions- och radiofond, lag (746/1998) om ändring av lagen om Rundradion Ab, vilka redovisats ovan, trädde ikraft 01.01.1999. Lagstiftningen ersatte lagen angående radioanläggningar från 1927 och kabelsändningslagen från år 1987. Den nya lagstiftningen implementerade EU:s TV-direktiv i finsk lagstiftning. Härvid beaktades också övriga principer inom EU:s reglering, bl.a. krav på transparens och gränsdragning mellan kommersiell och icke-kommersiell verksamhet. Från den 01.01.1999 kallas public service avgiftens motsvarighet för koncessionsavgift och den betalas inte längre direkt till YLE utan till Statens televisions- och radiofond, varifrån den kanaliseras till YLE.

Danmark - DR

Generell radio- och TV-lagstiftning

Bekendtgørelse av lov om radio- og fjernsynsvirksomhet (LBK nr 551 af 20/06/2000), (Lag om radio- och fjernsynsverksamhet), är gemensam för alla som sänder radio eller TV till allmänheten i Danmark. Lagen reglerar de som bedriver radio- och TV-verksamhet under dansk jurisdiktion och överensstämmer med de jurisdiktionsregler som framgår av EU:s TV-direktiv. Lagen är grundläggande för all radio- och TV-verksamhet och innehåller bestämmelser om rätten att sprida program, fördelning av program i kabelanlæg, programverksamhet via satellit eller kabel, lokal radio- och TV-verksamhet, radio- och TV-licens, reklam och sponsring. Vidare innehåller lagen särskilda kapitel som reglerar DR:s verksamhet samt verksamheten för TV 2. Lagen kompletteras av en rad kungörelser och föreskrifter för reglering av vissa frågor t.ex. om reklam och sponsring i radio och TV, användandet av TV-rättigheter till begivenheter av väsentligt samhällsintresse och radio- och TV-verksamhet med hjälp av satellit eller kabel.

Public service verksamhetens reglering

Danmarks Radio (DR) regleras genom lag om radio- och fjernsynsverksamhet. Rätten för DR att bedriva radio- och TV-verksamhet stadgas i 1 kap. 1 § jämte 1 kap 2 § lag om radio och TV-verksamhet. Programföretaget behöver således inte någon koncession för sin verksamhet. I ett särskilt kapitel i nämnda lag, 3.kap, finns bestämmelser om Danmark Radios verksamhet. Här framgår DR:s förpliktelser och rättigheter avseende radio- och TV-sändningar, möjligheterna till annan verksamhet, finansiering samt bestämmelser om ledningen av DR.

Public service uppdraget

Den överordnade redogörelsen av DR:s public service uppgifter görs i 3 kap. 7 § lagen om radio- och fjernsynsverksamhet. Denna redogörelse är det närmaste man kommer en beskrivning av public service begreppet. Av lagrummet framgår att programföretaget är förpliktat att sprida radio- och TV-program till hela befolkningen. Programmen skall omfatta nyhetsförmedling, upplysning, underhållning och konst. Vid programläggningen skall det läggas avgörande vikt

vid att beakta informations- och yttrandefriheten. I programutbudet skall eftersträvas kvalitet, allsidighet och mångfald. Vid informationsförmedlingen skall det läggas vikt vid saklighet och opartiskhet. Enligt samma lagrum framgår att kulturministern kan fastställa närmare regler om DR:s public service förpliktelser.

Enligt 3 kap. 10 § 4 st. samma lag fastställer kulturministern stadgar för DR. Dessa stadgar, kungörelse nr. 38 av 21.01.1999, innehåller närmare bestämmelser om DR:s verksamhet och programföretagets public service förpliktelser. Enligt 3 kap. 10 § lag om radio- och fjernsynsverksamhet är det för närvarande DR:s styrelse som tillser att programföretaget uppfyller sina förpliktelser enligt lagen. Styrelsen avger också räkenskaper för public service verksamheten. Från och med 1 januari 2001, då det danska medieavtalet för år 2001-2004 träder i kraft, kommer ett självständigt public service råd att tillsättas. Rådet skall säkra en "revision" av public service räkenskaperna från DR.

Ytterligare reglering

Lag om radio- och fjernsynsverksamhet kompletteras av en rad kungörelser vilka gäller även för DR:s versamhet. Dessa är:

Kungörelse nr. 874 av 09.12.1998 om radio- och fjernsynsverksamhet med hjälp av satellit eller kabel.

Kungörelse nr. 489 av 11.06.1997 om reklam och sponsring i radio och fjernsyn.

Kungörelse nr. 809 af 19. november 1998 om utnyttjande av TV-rättigheter till begivenheterav väsentligt samfundsmässigt intresse.

Kungörelse nr. 483 av 09.06.1997 om radio- och fjernsynsavgift, ändrad genom kungörelse nr. 589 av 09.07.1997 om ändring av kungörelse om radio- och fjernsynslicens,som reglerar fastställandet och indrivandet av radio- och televisionsavgifterna.

Som redogjorts för ovan har också, genom kungörelse, stadgar antagits för DR – Kungörelse nr. 38 av 21.01.1999 om stadgar för Danmarks Radio. Dessa stadgar innehåller närmare bestämmelser om DR:s verksamhet, dess public service uppgifter, möjligheterna att utöva annan verksamhet, programföretagets organisation och styrelsens uppgifter. Vidare finns bestämmelser om DR:s finansiering och räkenskaper.

Utöver nämnda regleringar omfattas DR av ett fyraårigt medieavtal. Avtalet är en överenskommelse mellan regeringen och ett antal politiska partier i Folketinget, tillsvarande säkrad majoritet, om dels DR:s ekonomiska ramar, genom fastställande av radio- och TV-licensens storlek, dels vilka förändringar som skall genomföras på medieområdet de närmaste fyra åren. DR omfattas också generellt av upphovsrättslagstiftningen m.fl. allmänna lagstiftningar.

Bakgrund

Det finns inte någon direkt beskrivning i förarbeten e.dyl. av bakgrunden till Danmarks sätt att reglera public service verksamheten. Man har i Danmark utgått från en generell lag om radio- och TV-verksamhet. Den nuvarande lag om radio- och fjernsynsverksamhet trädde i kraft den 01.01.1993. Denna lag har byggts på med regler efter hand och till följd av utvecklingen på området. Lagen har på motsvarande sätt fortlöpande kompletterats med kungörelser, innehållande närmare bestämmelser på vissa sakområden.

Sverige - SVT, SR och UR

Generell radio- och TV-lagstiftning

Radio- och TV-lagen (1996:844) är gemensam för alla som sänder radio eller TV till allmänheten i Sverige. Lagen reglerar de som driver radio- och TV-verksamhet under svensk jurisdiktion och överensstämmer med de jurisdiktionsregler som följer av EU:s TV-direktiv. Lagen innehåller i stort sett samtliga relevanta regler beträffande radio- och TV-sändningar. Förutom allmänna bestämmelser om tillämpningsområde, tillstånd, registrering, tillsyn och påföljdsregler, innehåller lagen även bestämmelser om de villkor som kan förenas med sändningstillstånd,

sändningarnas innehåll, reklam och sponsring, vidaresändningar i kabelnät samt särskilt kapitel om närradio.

Public service verksamhetens reglering

Sverige är det enda nordiska land där public service verksamheten genom radio och TV är uppdelad på tre olika företag. Sveriges Television AB (SVT) som public service företag regleras dels genom radio- och TV-lagen, dels genom SVT:s sändningstillstånd. Sändningstillståndet, som regeringen beslutat om i enlighet med 2 kap. 2 § Radio- och TV-lagen, reglerar SVT:s verksamhet under en tillståndsperiod. Det nu gällande tillståndet avser perioden 01.01.1997 - 31.12.2001. Sveriges Radio (SR) som public service företag regleras dels genom radio- och TV-lagen, dels genom SR:s sändningstillstånd. Detta sändningstillstånd, som beslutats enligt samma regler som SVT:s tillstånd, reglerar SR:s verksamhet för motsvarande tidsperiod. Sveriges Utbildningsradio (UR) som public service företag regleras genom radio- och TV-lagen jämte UR:s sändningstillstånd, vilket beslutats enligt samma regler som de övriga programföretagens tillstånd och reglerar UR:s verksamhet för perioden 01.01.1999 – 31.12.2001. Enligt 3 kap.1 § i radio- och TV-lagen kan beslut om sändningstillstånd förenas med villkor om bl.a. programföretagens uppdrag och programutbud. Regeringsbeslutet om sändningstillstånd jämte sändningsvillkor föregås av ett riksdagsförfarande, genom vilket den huvudsakliga inriktningen av programföretagets uppgifter bestäms av riksdagen efter förslag från regeringen.

Sändningstillstånden för samtliga tre programföretag har förenats med villkor som programföretagen godtagit i enlighet med 3 kap. 8 § i radio- och TV-lagen. Dessa avser allmänna bestämmelser om sändningsrätten, bl.a. dess utformande och distribution, innehållet i sändningarna samt villkoren för reklam och sponsring.

Public service uppdraget

Vad gäller en definition av public service verksamheten finns i kommittédirektiven (dir. 1999:74) till utredningen "Radio och TV i allmänhetens tjänst" följande formulering: "Uppgifterna för en radio och TV i allmänhetens tjänst kan således på ett mycket allmänt plan beskrivas som att ge alla tillgång till ett allsidigt och oberoende programutbud av hög kvalitet."

SVT:s, SR:s och UR:s public service uppgifter framgår av programföretagens sändningstillstånd. Dessa tillstånd överensstämmer i stort sett med varandra vad gäller de allmänna villkoren. I de inledande bestämmelserna föreskrivs att sändningsrätten skall utövas opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet skall råda i televisionen. Vidare föreskrivs krav på rikstäckande sändningar och sändningar av hög teknisk kvalitet. I 7-20 §§ respektive 8-22 §§ och 6-14 §§ föreskrivs villkoren beträffande innehållet i SVT:s, SR:s och UR:s sändningar. Redogörelsen i tillstånden av dessa villkor är detaljerad och hänsyn har tagits till en rad olika aspekter avseende TV- och radiosändningarnas syfte och målsättningar. Villkoren innebär att programföretagen i sina sändningar skall sörja för programmässiga prioriteringar, tillgänglighet för funktionshindrade och beaktande av språkliga och etniska minoriteter. SVT och SR skall härutöver sörja för insatser beträffande fortbildning samt att vidga och fördjupa sitt kulturansvar.[2] UR, som har till uppgift att bedriva programverksamhet inom utbildningsområdet skall utforma program så att de genom tillgänglighet och mångsidighet i skälig omfattning tillgodoser olika utbildningsbehov och intressen hos landets befolkning. (Villkoren in extendo, se SVT:s sändningstillstånd 01.01.1997 – 31.12.2001, SR:s sändningstillstånd 01.01.1997 – 31.12.2001 samt UR:s sändningstillstånd 01.01.1999 - 31.12.2001.)

Regeringen lade i propositionen En radio- och TV i allmänhetens tjänst 1997– 2001 (Prop. 1995/96:161), fram förslag angående public service uppdragets utformning beträffande verksamheten för perioden 1997– 2001. Av propositionen följer att innebörden av public service i detta sammanhang kan sammanfattas i målsättningen att säkerställa rikstäckande sändningar, redaktionell självständighet, opartiskhet och saklighet, demokratiska värden, mångfald och de-

[2] Kommittédirektiv - Radio och TV i allmänhetens tjänst, Dir. 1999:74. Sändningstillstånden för SVT och SR, 01.01.1997 - 31.12.2001.

centralisering, hög kvalitet, kulturansvar, minoritetsprogram, folkbildningsambitioner och speglande av hela landet. De verksamheter som omfattas av detta ansvar utgörs av de s.k. public service företagen Sveriges Television, Sveriges Radio och Sveriges Utbildningsradio.[3]

Utöver villkoren i sändningstillstånden innehåller de särskilda anslagsvillkor, som beslutas av regeringen i samband med medelsanvisningen varje år, villkor om SVT:s, SR:s och UR:s ekonomiska förutsättningar samt programföretagens organisation. SVT, SR och UR har härutöver som aktiebolag var sin bolagsordning med ytterligare bestämmelser om företagens verksamhet.

Enligt programföretagens sändningstillstånd skall SVT, SR och UR lämna de uppgifter till Granskningsnämnden för radio och TV som nämnden behöver för att bedöma om sända program överensstämmer med de villkor som gäller för programföretagen. Vidare sker uppföljning av hur SVT, SR och UR uppfyllt sina public service uppdrag enligt sändningstillstånden och anslagsvillkoren. Detta sker årligen genom att programföretagen lämnar en s.k. public service uppföljning till Granskningsnämnden för radio och TV.

Ytterligare reglering

Utöver radio- och TV-lagen samt SVT:s, SR:s och UR:s respektive sändningstillstånd omfattas programföretagens verksamhet bl.a. av lagen (1989:41) om TV-avgift. Denna lag reglerar den TV-avgift som finansierar public service verksamheten i Sverige och lagen innehåller bestämmelser om avgiftens fastställande och förvaltning. Vidare omfattas SVT, SR och UR generellt av upphovsrättslagstiftning, aktiebolagslagstiftning m.fl. allmänna lagstiftningar.

Bakgrund

SVT, SR, UR och deras verksamheter regleras, som tidigare nämnts, både av radio- och TV-lagen och av programföretagens sändningstillstånd jämte anslagsvillkor. Redan från starten 1925, då AB Radiotjänst fick ensamrätten i Sverige till radiosändningar, betraktades radion som ett företag i allmänhetens tjänst som i princip skulle stå fritt gentemot staten och andra maktcentra. Staten skulle emellertid utföra en kontrollerande verksamhet och ytterst garantera den ekonomiska basen genom att radion finansierades genom licensavgifter. Alltifrån starten reglerades verksamheten genom avtal mellan staten och programföretaget. Sedan dess har nya avtal mellan staten och programföretagen, som under denna tid omorganiserats och bl.a. delats upp i flera olika bolag, slutits fem gånger. Avtalen har omfattat tidsperioder på mellan tre år och tolv år, inkl. förlängning. De senaste avtalen gäller för en period om fem år, 01.01.1997 - 31.12.2001.[4] Då det ansetts värdefullt att villkoren för radio och TV i allmänhetens tjänst har haft en bred politisk förankring har, inför tillståndsperioderna, en proposition med förslag till riktlinjer för verksamheten tagits fram under medverkan av en beredningsgrupp där samtliga riksdagspartier varit företrädda.[5]

Då den nu gällande Radio- och TV-lagen, (1996:844) trädde i kraft den 01.12.1996 innebar detta att den tidigare lagstiftningen på radio- och TV-området sammanfördes från sju lagar, med olika regleringsområden, till en lag.[6]

Norge - NRK

Generell radio- och TV-lagstiftning

Lov om kringkasting (1992-12-04 nr 127), (Lag om kringkasting), jämte Forskrift om kringkasting (1997-02-28 nr 153), (Förordning om kringkasting), är gemensamma regleringar för alla som sänder radio och TV till allmänheten i Norge. Lagen reglerar de som driver radio- och TV-

[3] Prop. 1995/96:161 s. 45 ff. Betänkandet Konvergens och förändring - Samordning av lagstiftningen för medie- och telesektorerna (SOU 1999:55) s. 275.
[4] Prop. 1995/96 :161 s. 7-9
[5] Kommittédirektiv - Radio- och TV i allmänhetens tjänst, Dir. 1999:74, s. 1
[6] Betänkandet Konvergens och förändring (SOU 1999:55) s. 157

verksamhet under norsk jurisdiktion. Jurisdiktionsreglerna framgår av lag om kringkasting jämte förordning till lagen, och överensstämmer med de jurisdiktionsregler som följer av EU:s TV-direktiv. Lagen om kringkasting innehåller generella bestämmelser om koncession, sändningsutrustning m.m., bestämmelser om reklam och sponsring, vidaresändning i kabelnät, genmäle, Kringkastingsrådet, TV-innehav och TV-avgift, vissa förbud mot TV-sändningar samt påföljdsregler. Vidare finns ett särskilt kapitel med bestämmelser om NRK: s verksamhet. Lagen kompletteras av förordning om kringkasting, med närmare reglering av vissa frågor.

Public service verksamhetens reglering

Lag om kringkasting jämte förordning reglerar också Norsk rikskringkasting AS (NRK) som public service företag och dess verksamhet. Kulturministern har härutöver fastställt stadgar med ytterligare bestämmelser om NRK:s verksamhet. Enligt § 2-1 lag om kringkasting har NRK rätt att bedriva TV-sändningar och behöver inte, som övriga programföretag, någon koncession för detta.

Ett särskilt kapitel, kap. 6, i lag om kringkasting tar upp bestämmelser om NRK:s verksamhet. Här finns grundläggande regler om NRK:s organisation, ägarförhållanden och ändamål, samt om dess styrelse, VD och finansiering. Kap. 7 i lagen innehåller regler om Kringkastingsrådet, som har till uppgift att uttala sig om programverksamheten i NRK.

Public service uppdraget

Enligt § 6-1 3 st. lag om kringkasting har NRK till uppgift att driva allmennkringkasting i allmänhetens tjänst och annan verksamhet i samband med denna uppgift. Begreppet allmennkringkasting (radio- och TV-verksamhet i allmänhetens tjänst) beskrivs inte i lag eller förordning om kringkasting. Lag om kringkasting fastslår att programföretagets ändamål är att driva allmennkringkasting och verksamhet som har samband med detta, men lagen innehåller inte någon mer precis ändamålsbestämmelse. NRK:s stadgar, § 3 innehåller emellertid en precisering och fördjupning av lagens ändamålsbestämmelse och en redogörelse av programföretagets public service uppgifter.

Dessa är:

1. Konsekvent fremme ytrings- og informasjonsfriheten, de demokratiske grunnverdier og de grunnleggende menneskerettigheter og det enkelte menneskes frihet og verdighet. Programvirksomheten skal preges av allsidighet, upartiskhet, saklighet og skal legge vekt på det vesentlige.
2. Støtte demokratiet gjennom et mangfoldig tilbud av nyheter, fakta, kommentarer og debatt om samfunnsspørsmål, også for mindretall og spesielle grupper.
3. Støtte, skape og utvikle norsk kultur, kunst og underholdning.
4. Legge vekt på programtilbudets allmenndannende karakter, og formidle livssynsprogrammer og religiøse programmer.
5. Produsere og formidle kvalitetsprogram for barn og ungdom.
6. Fremme bruk og respekt for norsk språk og tilse at de to målformene er representert med minst 25 prosent av verbalsendingene i radio og fjernsyn og i NRKs informasjonsvirksomhet.
7. Bidra til å sikre og utvikle samisk språk og kultur.
8. Sende programmer for etniske og språklige minoriteter.

En av de första politiska diskussionerna av principerna för allmennkringkasting fördes i Stortingsmelding (politiskt dokument från regeringen till Stortinget), nr 32 (1992– 1993) Media i tida. Här framgår att begreppet togs i bruk i slutet på 1980-talet, då det uppkom behov av att göra ett klarläggande beträffande skillnaden mellan NRK som traditionell offentlig kringkastare och nya kommersiella kanaler. Enligt meldingen innehåller begreppet allmennkringkasting tre centrala element. Allmennkringkastingen skall vara ett tillbud till hela befolkningen, dvs. sänd-

ningarna skall vara rikstäckande. Allmenn-kringkastingen skall vidare säkra den allmänna samhällsdebatten genom att utgöra en kanal för offentlig debatt. Det tredje elementet handlar om att allmennkringkastingen skall tjäna publiken, med syftet att det skall finnas ett programutbud riktat både till breda och smala tittargrupper.

NRK:s public service uppgifter framgår således dels av de överordnade målsättningar för allmennkringkasting som redogjorts för i nämnda Stortingsmelding, dels av de regler som finns i kringkastingslagen och programföretagets stadgar. Av nämnda melding framgår att allmennkringkastingskraven på NRK följer av många års behandling av frågeställningar beträffande NRK och ärenden rörande radio- och TV-verksamhet i Stortinget. NRK har generellt följt upp de politiska signalerna om att NRK som allmennkringkaster i sin programpolitik skall ta hänsyn till de plikter NRK har som politisk, kulturell och social kulturbärare, genom att upprätta ett särskilt måldokument. NRK avger dessutom årligen räkenskaper för sin kringkastingsverksamhet. Av stadgarna framgår att NRK skall ha en oavhängig ställning inom de generella medie- och kringkastingspolitiska rättningslinjerna och ekonomiska ramarna som Stortinget fastställer. Allmänkringkastingsrådet bedömer generellt om programverksamheten i allmennkringkasterne, häribland NRK, överensstämmer med principerna för allmennkringkasting.

Ytterligare reglering

Utöver lag om kringkasting och förordning om kringkasting omfattas NRK generellt av de norska regelverken, t.ex. upphovsrättslagstiftningen, aktiebolagslagen m.fl. allmänna lagstiftningar.

Bakgrund

Kringkastingsverksamheten regleras genom lov om kringkasting av 4 december 1992, nr. 127, som trädde i kraft den 01.01.1994. Kringkastingslagen kan karakteriseras som en fullmaktslag. Kulturdepartementet ges i lagen möjligheter att utfärda förordningar, och lagen har kompletterats med förordning om kringkasting. Kringkastingsloven ersatte fyra tidigare lagar, som reglerade olika områden av kringkastingsverksamheten. Bakgrunden till den nya lagen var dels lagtekniska hänsyn om att samla bestämmelserna i en lag, dels de internationella förpliktelser som Norge påtagit sig genom EES-samarbetet. Härutöver hade avskaffandet av NRK:s ensamrätt till att bedriva kringkastingsverksamhet skapat ett behov för revision av regelverket.[7]

Island - RUV

Generell radio- och TV-lagstiftning

En ny lag om radio och TV, Radiolov nr 53/2000, gemensam för de som sänder radio och TV till allmänheten i Island, har trätt i kraft den 08.05.2000. Lagen ersätter, (utom beträffande reglerna om RUV), den tidigare Radioloven (1985, nr 68, 27 juni) och bygger i stort sett på den tidigare lagen. Lagen reglerar de som driver radio- och TV-verksamhet under isländsk jurisdiktion och överensstämmer med de jurisdiktionsregler som följer av EU:s TV-direktiv.

Den nya lagen innehåller rambestämmelser för radio- och TV-verksamhet, härvid bl.a. bestämmelser om rätten att sända radio och TV, tillstånd att driva radio- och TV-verksamhet, Radiospridningsnämnden, radio- och TV-stationers förpliktelser, reklam, betal-TV och sponsring.

Public service verksamhetens reglering

RUV regleras av Radiolagen (53/2000) och Lov om Rikisutvarpid (122/2000), (Lag om Islands radio), som innehåller samma bestämmelser om RUV som tidigare fanns i radio-lagen (68/1995). Rätten för RUV att bedriva radio- och TV-verksamhet stadgas i 1 § i lag om Islands radio. Här finns bestämmelser om bl.a. distribution av sändningar, sändningarnas innehåll och programföretagets organisation.

---

[7] Konvergens - Sammansmelting av tele-, data- og mediesektorene (NOU 1999:26), s. 92.

Public service uppdraget

Enligt 1 § lag om Islands radio har RUV till uppgift att bedriva radio- och TV-verksamhet. I lagen redogörs för RUV:s public service förpliktelser. Dessa är i huvudsak följande: Tillvarata det isländska språket, nationens historia och kulturarv, respektera demokratiska grundprinciper och yttrandefrihet, visa objektivitet i sändningsverksamheten, tillhandahålla ett utbud av nyheter, underhållning och program inom områdena för bl.a. konst, litteratur, vetenskap, historia och musik.

Radiorådet har till uppgift att tillse att programföretagets public service uppgifter uppfylls.

Ytterligare reglering

Utöver lag om Islands radio omfattas RUV av särskilda regler beträffande nyhetssändningar samt reklam och sponsring, vilka, enligt 6 § lag om Islands radio, är fastställda av radiodirektören efter godkännande av Radiorådet. Vidare omfattas RUV av förvaltningslagen, offentlighetslagen och annan generell lagstiftning inom den offentliga sektorn.

RUV har vidare stadgar (357/1986, med senare ändringar) med närmare bestämmelser om sin verksamhet.

Bakgrund

Fram till 1985 var det statligt monopol inom radio- och TV-området. Med Radiolagen nr. 68 1985 infördes generella regler för samtliga de som bedriver radio och TV-verksamhet i Island. Den nya Radioloven, som trädde ikraft den 08.05.00 har tillkommit bl.a. mot bakgrund av de bestämmelser, som enligt EU-direktiv skall implementeras i lagstiftning. Bestämmelserna om RUV, som tidigare ingick i ett särskilt kapitel i Radio-lagen från 1985, har, i samband med den nya Radiolagens ikraftträdande, tagits in i en ny särskild lag om Islands Radio.

Sammanfattning

Generell radio- och TV-lagstiftning

I samtliga nordiska länder finns det en grundläggande lag avseende radio- och televisionsverksamhet, som är gemensam för samtliga som sänder radio eller TV i landet, (fortsättningsvis kallad generella radio- och TV-lagen).[8]
Dessa är:

- Lag om televisions- och radioverksamhet (744/1998) i Finland
- Lag om radio- och fjernsynsverksamhet (LBK nr 551 av 20/06/2000) i Danmark
- Radio- och TV-lagen (1996:844) i Sverige
- Lag om kringkasting (1992-12-04 nr 127) i Norge
- Radiolagen (nr. 53/2000) i Island

Lagarna omfattar i samtliga länder de som bedriver radio- och TV-verksamhet under landets jurisdiktion. I samtliga nordiska länder finns jurisdiktionsregler fastställda i lag, som överensstämmer med EU:s TV-direktiv.

Ländernas generella radio- och TV-lagar överensstämmer på det sättet att de innehåller de grundläggande reglerna vad gäller bedrivandet av radio- och TV-verksamhet. Lagarna skiljer sig dock något åt vad gäller uppbyggnaden samt omfattningen av de frågor som regleras. I Finland, Sverige och Island regleras i stort sett samtliga frågor rörande sändningsverksamheten i den generella radio- och TV-lagen, medan den norska och danska lagen kompletteras av en förordning respektive ett flertal kungörelser med ytterligare bestämmelser på området.

[8] De nordiska ländernas generella radio- och TV-lagstiftningar återfinns på Medier i Nordens hemsida: http://www.nmn.org/Lover/lover.htm. Där finns även lag om Rundradion Ab och lag om Islands radio.

Public service verksamhetens reglering

När det gäller de nordiska ländernas sätt att reglera public service företagen och deras verksamhet råder det något större skillnader. I Danmark och Norge föreskrivs public service företagens rätt att bedriva radio- och TV-verksamhet i den generella radio- och TV-lagen. I Finland föreskrivs motsvarande rättighet för YLE i lag om Rundradion Ab och i Island föreskrivs RUV:s rättighet i lag om Islands radio. Inte något av programföretagen behöver härutöver något särskilt sändningstillstånd (koncession).

I Sverige erhåller SVT, SR och UR med hänvisning till bestämmelse i radio- och TV-lagen, sina sändningsrättigheter genom tillstånd av regeringen (koncession). Dessa sändningstillstånd som också innehåller avtal om sändningsvillkor, reglerar SVT:s, SR:s och UR:s verksamhet utöver den generella radio- och TV-lagen. I sändningstillstånden, vilka beslutas för viss tidsperiod, redogörs detaljerat för programföretagens public service uppgifter och ändamålen med deras verksamhet som public service företag.[9]

I Finland regleras public service företaget YLE:s verksamhet i en särskild lag - lag om Rundradion Ab. Lag om televisions- och radioverksamhet är således subsidiär i förhållande till denna lag. I lag om Rundradion Ab redogörs för YLE:s public service förpliktelser. Härutöver finns närmare bestämmelser om YLE:s verksamhet som public service företag i företagets bolagsordning. I Island regleras RUV:s verksamhet jämte programföretagets public service förpliktelser i den särskilda lagen om Islands radio, som nyligen trätt ikraft.

I Danmark och Norge finns regler om public service företagens verksamhet i ett särskilt kapitel i den generella radio- och TV-lagen. DR:s verksamhet och företagets public service uppgifter är utförligt redovisade i det särskilda kapitlet i radio- och TV-lagen och kompletteras härutöver av stadgar fastställda av kulturministern. Bestämmelserna om NRK:s verksamhet är mer utformade som rambestämmelser i den generella radio- och TV-lagen, och närmare bestämmelser om verksamheten och programföretagets public service förpliktelser är intagna i NRK:s stadgar.

Public service uppdraget

Som framgått ovan fastställs programföretagens public service uppgifter inte på samma sätt i de olika länderna. I Finland, Danmark och Island stadgas de närmare public service förpliktelserna för YLE, DR och RUV i lag, dvs. beslut om förpliktelserna tas av riksdagen (parlamentet). I Norge är en överordnad rambestämmelse intagen i lag, av vilken framgår att NRK:s ändamål är att driva allmennkringkasting och verksamhet som har samband med detta. En precisering av denna ändamålsbestämmelse jämte en redogörelse av NRK:s public service förpliktelser är fastställda i programföretagets stadgar av kulturministern. I Sverige stadgas inte något om SVT, SR och UR som public service företag i lag. SVT:s, SR:s och UR:s public service uppdrag fastställs genom de särskilda villkor som ingår i de gällande sändningstillstånden. Regeringens beslut om dessa villkor föregås emellertid av en parlamentarisk beredning.

Vad gäller programföretagens public service uppdrag i sak överensstämmer dessa i stort sett vad avser överordnade principer, vartill uppdraget är knutet, samt förpliktelserna i sak.

Grundläggande överensstämmelser är bl.a. redaktionell självständighet, stödet för demokratiska värden, rikstäckande sändningar, främjandet av den nationella kulturen och det nationella språket och erbjudandet av ett brett programutbud.

Vad gäller bedömning av huruvida programföretagen uppfyllt sina public service uppdrag, skiljer sig länderna åt beträffande sättet att förfara. I Finland är det YLE:s förvaltningsråd som har att tillse om YLE fullgjort sina public service uppgifter. I Norge finns ett särskilt Allmennkringkastingsråd som bedömer programverksamheten i allmennkringkasterne generellt, häribland NRK. I Danmark är det för närvarande DR:s styrelse som står för ifrågavarande tillsyn. Enligt mediaavtalet, med ikraftträdande den 01.01.2001, skall dock ett självständigt public

[9] Sändningstillstånden för programföretagen SVT, SR och UR återfinns på Granskningsnämnden för radio och TV:s hemsida: www.grn.se

service råd, efter norsk modell, tillsättas för att säkra en revision av DR:s public service räkenskaper. I Sverige sker en uppföljning av hur SVT, SR och UR uppfyllt sina public service uppdrag genom att programföretagen årligen lämnar en s.k. public service uppföljning till Granskningsnämnden för radio och TV. Granskningsnämnden har i uppdrag att bedöma om rapporterna ger statsmakterna och allmänheten tillräckligt underlag. I Island är det Radiorådet som tillser att RUV uppfyller public service förpliktelserna.

Ytterligare reglering

Utöver nu nämnda regelverk omfattas programföretagen av ytterligare lagar om finansiering m.m. samt av stadgar och bolagsordningar, vilka redogörs för enskilt. Vidare omfattas programföretagen av andra generella lagar, förordningar m.m. beträffande upphovsrätt, beskattning, aktiebolagsregler osv, områden som vi i denna rapport inte kommer att närmare redogöra för.

Bakgrund

Vad gäller bakgrunden till varför länderna valt ifrågavarande reglering av public service verksamheten är det svårt att finna någon klar beskrivning av detta. Istället har en kort redogörelse över den nuvarande och tidigare regleringen lämnats. Följande har framkommit i detta avsnitt. Samtliga länder, Sverige undantaget, har valt att reglera public service företagens sändningsrätt, samt programföretagets public service förpliktelser i lag. I Norge redogörs dock närmare för NRK:s förpliktelser i programföretagets stadgar. Sverige har sedan starten med public service verksamhet haft en konstruktion med avtal mellan programföretaget och staten.

Flera länder, härvid Finland, Sverige, och Norge, har de senaste åren 1994-1999, erhållit en ny generell lag för radio- och TV-området. Syftet har varit att ersätta flera tidigare lagar på området och samla dessa i en lag. I Danmark har man också en generell TV-lag. Denna kompletteras emellertid av en rad kungörelser med närmare bestämmelser på olika sakområden. Det finns för närvarande inte några planer på att ändra denna konstruktion och samla samtliga regler i en enda lag istället för i en lag jämte kungörelser. I Island har den 08.05.00 en ny generell radio- och TV-lag trätt ikraft, främst i syfte att implementera bestämmelser i EU-direktiv.

2.1 Regler om verksamhet

De här aktuella programföretagen har alla som huvudsaklig uppgift att bedriva radio- och TV-verksamhet och omnämns i detta sammanhang just som programföretagen eller, pga sina uppdrag, public service företagen. YLE, DR, SVT, SR, UR, NRK och RUV har emellertid som juridiska personer en rad regleringar som rör deras verksamheter allmänt. Dessa regleringar skiljer sig dock åt beroende på vad för slags juridisk person programföretaget är. Nedan följer en sammanställning av uppgifter om, samt grundläggande regler för, programföretagen och deras verksamhet. Vidare redogörs för programföretagens möjligheter till annan verksamhet än den huvudsakliga uppgiften.

Avsnittet om verksamhetsregler utgör underlag för de frågor om bl.a. äganderättsförhållanden och nya intäktskällor och verksamhetsområden, som kommer att behandlas i den andra delen av rapporten.

Finland - YLE

Programföretaget och dess reglering

Enligt 1 kap. 1 § lag (1380/1993) om Rundradion Ab, är Rundradion Ab ett aktiebolag inom trafikministeriets förvaltningsområde, som bedriver allmännyttig rundradioverksamhet enligt 7 § lag om Rundradion Ab. YLE:s uppgifter enligt 3 kap. 7 § samma lag är att tillhandahålla ett heltäckande programutbud för alla på lika villkor, dvs. Rikstäckande sändningar.

Bolaget omfattas av lagen (734/1978) om aktiebolag, med de undantag som stadgas i lag om Rundradion Ab. Av 2 § lag om Rundradion Ab framgår att av bolagets aktier skall staten äga

och besitta ett antal som utgör minst 70 procent av samtliga aktier i bolaget och av det röstetal som samtliga aktier medför. För närvarande äger staten 99,98 procent av YLE.

YLE har i enlighet med aktiebolagslagen en bolagsordning med bestämmelser om verksamheten.

Av bolagsordningen framgår att YLE har rätt att äga och råda över fast egendom och aktier.

Angående YLE:s möjligheter att uppta lån följer detta vanliga regler för aktiebolag. Några ytterligare regler i lagtext eller i bolagsordningen vidrörande detta finns inte. Enligt bolagsordningen ankommer det på förvaltningsrådet bl.a. att besluta i ärenden som avser betydande inskränkningar eller utvidgning av verksamhet och att besluta om budgeten för det följande året. Ekonomiskt betungande projekt förs till förvaltningsrådet för godkännande. Gränsen för vad som bör föras till förvaltningsrådet dras upp genom interna beslut.

Annan verksamhet

Enligt 3 kap 8 § lag om Rundradion Ab kan YLE:s bolagsstämma besluta om att ändra bolagsordningen så att bolaget kan bedriva även annan verksamhet än rundradioverksamhet i allmännyttigt syfte. Denna verksamhet skall i bokföringshänseende organiseras separat från den allmännyttiga rundradioverksamheten. Lagen behandlar i övrigt inte vad en sådan annan verksamhet kan utgöra. Bolagsstämman, dvs. trafikministeriet, kan formellt fritt besluta om vilken slags annan verksamhet programföretaget kan bedriva. Av YLE:s bolagsordning framgår att YLE kan idka televerksamhet i enlighet med beviljade koncessioner för televerksamhet.

Danmark - DR

Programföretaget och dess reglering

Enligt 3 kap. 7 § lag om radio- och fjernsynsverksamhet är DR en självständig offentlig institution som har till uppgift att utöva programverksamhet och till hela befolkningen sända radio- och TV-program.

Juridiskt sett är DR en icke statsägd offentlig stiftelse, som lyder under den allmänna förvaltningslagen. Programföretagets saker och dokument som rör programverksamheten och affärsmässiga förhållanden är dock undantagna från offentlighetsprincipen som annars gäller enligt förvaltningslagen.

Enligt 3 kap. 10 § 4 st. lag om radio- och fjernsynsverksamhet fastställer kulturministern stadgar för DR, efter förslag utarbetat av DR:s styrelse. De nu gällande stadgarna är kungörelse nr 38 av 21.01.1999 om stadgar för DR. Samtliga de i 3 kap 7 § stadgade bestämmelserna framgår också av DR:s stadgar. Av 3 kap. 7 § 7 st. lag om radio- och televisionsverksamhet framgår indirekt att DR kan äga aktier. Enligt 19 § i stadgarna kan utläsas att DR också kan äga fast egendom. I kapitel 4 i stadgarna finns bestämmelse om DR:s finansiering, budget och räkenskaper. Där framgår att DR kan uppta lån på allmänna marknadsvillkor till finansiering av institutionens investeringar, förutsatt att det samlade lånet inte överstiger fyra procent av intäkterna enligt de senaste räkenskaperna. Upptagande av lån härutöver skall godkännas av kulturministern. DR kan inte uppta lån till finansiering av driften. Allmänna driftskrediter betraktas inte som lån. Kautions (borgen) - och finansiella leasingförpliktelser jämställs med lån.

Annan verksamhet

Enligt 3 kap. 7 § 2 st. lag om radio- och fjernsynsverksamhet kan DR utöva annan programverksamhet, såsom sändningar till utlandet och produktion av program till distribution på annat sätt än genom sändning. Enligt 3 st. kan DR härutöver utöva annan programverksamhet till följd av tillåtelse enligt kap. 5 om programverksamhet med hjälp av satellit eller kabel.

Enligt 3 kap. 7 § 6 st. lag om radio- och fjernsynsverksamhet kan DR utöva annan verksamhet, såsom teletjänstverksamhet, i anknytning till programverksamheten eller för användandet av institutionens tekniska utrustning, särskild sakkunskap m.m.

Enligt 7 st. samma lagrum kan DR upprätta nya bolag eller tillskjuta kapital i existerande bolag för att utöva programverksamhet liksom sådan annan verksamhet som framgått ovan, samt för att ingå samarbete om medierelaterade aktiviteter med andra verksamheter. I 9 § i DR:s stadgar framgår vidare att DR:s samlade ekonomiska risk i förbindelse med sådana engagemang skall begränsas genom styrelsens fastställande av de ekonomiska ramarna för DR:s deltagande i varje enskilt engagemang. DR kan inte använda licensmedel, uppta lån eller ställa garanti för lån från andra långivare till sådan verksamhet. Det är DR:s styrelse som tolkar lagbestämmelsernas möjligheter till annan verksamhet än programverksamhet. Detta är ett uttryck för DR:s självständighet.

Sverige - SVT, SR och UR

Programföretaget och dess reglering

Av SVT:s, SR:s resp. UR:s sändningstillstånd framgår inledningsvis att programföretagen är aktiebolag med uppgift att bedriva TV-, radio- resp. programverksamhet i allmänhetens tjänst. SVT och SR har enligt sändningstillstånden rätt att sända rikstäckande television resp. ljudradio samt rätt att sända tilläggstjänster i den utsträckning som behövs för programverksamheten t.ex. osynlig resp. ohörbar programidentifikation. UR har enligt sitt sändningstillstånd rätt att sända rikstäckande ljudradio och television för att bedriva programverksamhet inom utbildningsområdet i allmänhetens tjänst.

I SVT:s, SR:s resp. UR:s anslagsvillkor för år 2000 uppställs villkor för programföretagens ekonomiska förutsättningar. Av p. 1 framgår krav på att verksamheten skall bedrivas rationellt och att utvecklingen av verksamheten bl.a. skall syfta till ökad effektivitet och förbättrad produktivitet.

SVT, SR och UR ägs av Förvaltningsstiftelsen för SVT, SR och UR, kallad "Ägarstiftelsen". Bestämmelser om denna konstruktion finns i stiftelseförordnandet.

Det finns inte några särskilda bestämmelser i SVT:s, SR:s resp. UR:s bolagsordning beträffande ägande av aktier och fast egendom eller möjligheterna för programföretagen att uppta lån. SVT, SR och UR omfattas emellertid beträffande dessa frågor av de allmänna reglerna för aktiebolag i aktiebolagslagen.

Annan verksamhet

När det gäller möjligheterna att bedriva annan verksamhet framgår, som nämnts, av SVT:s och SR:s sändningstillstånd att programföretagen kan sända tilläggstjänster i den utsträckning som behövs för programverksamheten. Denna möjlighet får dock anses ligga inom den huvudsakliga programverksamheten. Vad gäller annan verksamhet än sändningsverksamhet framgår av SVT:s, SR:s resp. UR:s anslagsvillkor att sidoverksamheter till programföretagens sändningsverksamhet skall täcka sina kostnader. Det anges emellertid inte vad som skall anses utgöra sidoverksamhet. I direktiven "Radio och TV i allmänhetens tjänst", (dir 1999:74), ingick denna fråga i den särskilde utredarens uppdrag att behandla. Utredaren skulle föreslå vilka verksamheter som skall räknas till kärnverksamheten och hur en uppdelning mellan denna och sidoverksamheter kan åstadkommas. Utredaren skulle också överväga huruvida programföretagens möjligheter att bedriva sidoverksamheter bör regleras samt föreslå hur redovisningen av sidoverksamheterna skall vara ordnad. Utredarens förslag, redovisade i SOU 2000:55, är för närvarande under behandling och en proposition förväntas läggas fram våren 2001.

Norge - NRK

Programföretaget och dess reglering

Enligt § 6-1 lag om kringkasting är NRK ett aktiebolag med ändamål att bedriva allmenkringkasting och verksamhet som har samband med detta. Om inte annat följer av kringkastingslagen så gäller lagen om aktiebolag för NRK. Enligt kringkastingslagen skall staten äga samtliga aktier i NRK.

Av norsk aktielagstiftning följer att ett aktiebolag skall ha egna stadgar. Stadgarna för NRK fastställs av generalförsamligen (kulturministern).

Enligt § 9 i stadgarna är det NRK:s styrelse som beslutar om programföretagets och eventuella dotterbolags huvudsakliga verksamhet för de kommande åren, härvid bl.a. större omorganiseringar, vidareutveckling av existerande verksamheter och utvecklandet av nya verksamheter, väsentliga investeringar och köp/försäljning av fast egendom. Vissa av dessa beslutssaker skall, innan beslut fattas av styrelsen, föreläggas NRK:s generalförsamling. Av nämnda bestämmelser framgår således att NRK kan äga fast egendom. Enligt 3 § 2 st. i stadgarna kan programföretaget även äga aktier.

Annan verksamhet

Av § 6-1 i lag om kringkasting framgår att NRK, utöver allmennkringkastingsverksamhet, genom dotterbolag kan delta i annan verksamhet. Detta framgår också av NRK:s stadgar där det i 3 § 2 st. föreskrivs att NRK med samtycke från generalförsamlingen kan upprätta dotterbolag eller delta i andra bolag som driver annan verksamhet än allmänkringkasting. I praxis betyder detta att NRK har möjlighet att engagera sig i varje form av affärsmässig verksamhet. Genom behandlingen av Ot.prp. nr 55 (1998-99) är det en förutsättning att kringkastingsavgiften inte skall användas till att kryssubsidiera sådana dotterbolag. I lagens § 6-1 3 st. har det tagits in en bestämmelse som innebär att det i förordning kan ges närmare regler för att hindra eventuell kryss-subsidiering. Det är vidare en förutsättning att överskott i dotterbolag skall användas till att styrka verksamheten i NRK. Grunden för ändringarna i kringkastingslagen har varit att styrka NRK:s position som allmennkringkaster.

Island - RUV

Programföretaget och dess reglering

Enligt 2 § lag om Islands Radio är RUV en självständig institution som skall bedriva radio- och TV-verksamhet. Programföretaget ägs helt av den isländska staten. RUV som institution lyder under den allmänna förvaltningslagen och offentlighetslagen.

Enligt Finansloven ägs i princip RUV:s fastighet av staten, dock att RUV med Alltingets samtycke har full rådighet över fastigheten. Upptagande av lån förutsätter medgivande i statsbudgeten.

Annan verksamhet

Enligt 10 § lag om Islands radio har RUV en självständig ekonomi och programföretagets intäkter får endast användas till radio- och TV-verksamhet.

Sammanfattning

Programföretagen och dess reglering

Aktuella uppgifter om företagets rättsliga status och vilka regler de omfattas av är, för i stort sett samtliga länders del, reglerade i programföretagens "egen lag" eller "eget kapitel" i generell radio- och TV-lag, jämte stadgar eller bolagsordning. För SVT:s, SR:s och UR:s del regleras frågorna i programföretagens sändningstillstånd.

De nordiska public service företagen YLE, SVT, SR, UR och NRK är aktiebolag och lyder således generellt under den nationella aktiebolagslagen. Enligt gällande regler om ägandet av dessa programföretag skall, beträffande YLE, staten äga ett antal aktier som utgör minst 70 procent av samtliga aktier i bolaget och av det röstetal som samtliga aktier medför. Detta framgår av lag om Rundradion Ab. SVT, SR och UR ägs av Förvaltningsstiftelsen för SVT, SR och UR, kallad "Ägarstiftelsen". Beträffande NRK stadgas i lag om kringkasting att staten skall äga samtliga aktier i bolaget.

YLE, SVT, SR och UR har, i enlighet med de finska och svenska aktiebolagslagarna, bolagsordningar med bestämmelser om bolagens verksamhet. NRK har istället, i enlighet med bestämmelserna i den norska aktiebolagslagen, upprättade stadgar för sin verksamhet. Enligt generella regler för aktiebolag, som egna juridiska personer, gäller att dessa kan äga aktier och annan egendom, inklusive fast egendom. Härutöver följer att de som aktiebolag kan uppta lån. Närmare regler om ägande samt upptagande av lån finns i respektive nationell aktiebolagslag. Särskilda bestämmelser om dessa frågor kan också finnas i programföretagens bolagsordning respektive stadgar. Sådana eventuella bestämmelser har redogjorts för under varje enskilt land.

DR och RUV är båda självständiga institutioner som omfattas av den nationella förvaltningslagen. Av lag om Islands radio framgår att RUV ägs av den isländska staten. DR däremot är inte statsägt.

Både DR och RUV har stadgar innehållande bestämmelser om programföretagets verksamhet. DR:s stadgar är beslutade om i en särskild kungörelse. Indirekt av lag om radio- och fjernsynsverksamhet framgår att DR kan äga aktier. Av DR:s stadgar framgår att programföretaget också kan äga fast egendom. När det gäller upptagande av lån föreskrivs i stadgarna för DR att programföretaget under vissa förutsättningar, kan uppta lån till finansiering av institutionens investeringar, dock inte till finansiering av programföretagets drift.

För RUV:s del förutsätter upptagande av lån medgivande i statsbudgeten.

Annan verksamhet

För programföretagen utgör den huvudsakliga verksamheten bedrivande av radio- och TV-verksamhet i allmänhetens tjänst, vilket oftast omnämns såsom omfattande sändning av radio- och TV-program samt produktion av radio- och TV-program.[10] Detta är också programföretagens uppdrag gentemot staten. Avgränsningen regleringsmässigt av den huvudsakliga radio- och TV-verksamheten kan dock vara svår. Uppgifterna om den huvudsakliga verksamheten och programföretagens uppdrag framgår av bestämmelse i lag, förutom beträffande SVT, SR och UR där ifrågavarande uppgifter, genom hänvisning i lag, framgår av programföretagens sändningstillstånd.

Frågan om *annan verksamhet* har i rapporten utgått från programverksamhet som huvudsaklig verksamhet hos programföretagen. Således har redovisningen av möjligheterna till annan verksamhet varit inriktad på sådan annan verksamhet än programverksamhet. Gränsdragningen för programverksamhet såsom huvudsaklig verksamhet kan dock vara svår att precisera. Som exempel kan nämnas att det i den danska lagen, lag om radio- och fjernsynsverksamhet, stadgas att DR kan utöva *annan programverksamhet* och som exempel ges bl.a. sändningar till utlandet,

[10] I samtliga länder, utom Sverige, omfattar programföretagens huvuduppdrag både radio- och TV-verksamhet. I Sverige har Sveriges Radio, SR, uppdraget att bedriva radioverksamhet och Sveriges Television, SVT, uppdraget att bedriva TV-verksamhet.

medan sändningar till utlandet, i direktiven till den svenska utredningen om radio och TV i allmänhetens tjänst, omnämns som exempel på sidoverksamhet till programföretagets kärnverksamhet. Den uppdelning som görs i den danska lagen vid beskrivningen av annan verksamhet, har inte någon motsvarighet hos de övriga länderna och det finns generellt inte några definitioner eller tydliga gränsdragningar för annan verksamhet i ländernas regleringar. Nedan följer därför endast en jämförande sammanställning av hur möjligheterna till *annan verksamhet* nu stadgats i ländernas regleringar.

I Finland finns i lag om Rundradion Ab en bestämmelse om att YLE:s bolagsstämma, genom att ändra bolagsordningen, kan besluta om att YLE kan bedriva även *annan verksamhet än rundradioverksamhet* i allmännyttigt syfte. Lagen behandlar inte härutöver vad en sådan annan verksamhet kan utgöra. Bolagsstämman, dvs. Trafikministeriet, kan formellt fritt besluta om vilken slags annan verksamhet programföretaget kan bedriva. I YLE:s bolagsordning har föreskrivits att YLE kan idka televerksamhet i enlighet med beviljade koncessioner för televerksamhet.

I Danmark framgår av lag om radio- och fjernsynsverksamhet, utöver vad som stadgas om annan programverksamhet, att DR kan utöva *annan verksamhet, såsom teletjänstverksamhet, i anknytning till programverksamheten eller för användandet av institutionens tekniska utrustning, särskild sakkunskap m.m.* DR kan också enligt lagen upprätta nya bolag eller tillskjuta kapital i existerande bolag för att, förutom att utöva programverksamhet, även utöva ovan nämnd annan verksamhet samt ingå samarbete om *medierelaterade aktiviteter* med andra verksamheter.

I Sverige föreskrivs i SVT:s resp. SR:s sändningstillstånd att programföretagen har rätt att sända tilläggstjänster i den utsträckning det behövs för programverksamheten. Denna verksamhet får dock anses ligga inom den huvudsakliga programverksamheten. Av SVT:s, SR:s resp. UR:s anslagsvillkor framgår emellertid att det finns möjligheter för programföretagen att bedriva *sidoverksamheter till sändningsverksamheten*. Det anges dock inte vad som anses utgöra sådan sidoverksamhet. Denna fråga fanns emellertid med i uppdraget hos den utredning, som berett underlag beträffande de villkor som skall gälla för radio och TV i allmänhetens tjänst under kommande tillståndsperiod. En proposition som behandlar bl.a. dessa frågor förväntas läggas fram våren 2001.

I Norge stadgas i lag om kringkasting att NRK har rätt att driva *allmennkringkasting och verksamhet som har samband med detta*. Nyligen har en ytterligare bestämmelse intagits i lagen. Denna lyder; *NRK kan genom dotterbolag delta i annan verksamhet*. Av stadgarna framgår vidare att NRK också kan delta i andra bolag som driver annan typ av verksamhet än allmännkringkasting.

I Island framgår av lag om Islands radio att RUV:s intäkter endast får användas till *radio- och TV- verksamhet*.

2.2 Regler om finansiering

Radio- och TV-verksamhet kan finansieras på olika sätt; genom licensmedel, koncessionsavgifter, statligt stöd, sponsorsintäkter, reklamintäkter eller genom kommersiell verksamhet som programföretaget bedriver. Bland programföretag med public service verksamhet i Europa är blandfinansiering den vanligaste finansieringsformen. Blandfinansiering kan utgöras av, förutom licensmedel, även sponsorsintäkter, reklamintäkter samt intäkter från kommersiell verksamhet som bedrivs av programföretaget självt eller tillsammans med något annat företag. Sådana intäkter, utöver licensmedel, utgör en viktig del av finansieringen hos de flesta public service företag i Europa. Detta gäller dock inte de nordiska public service företagen YLE, DR, SVT, SR, UR och NRK. Dessa programföretag, jämte BBC i Storbritannien, finansieras direkt eller indirekt i stort sett uteslutande med licensmedel. Beträffande YLE består dock de medel programfö-

retaget erhåller från statens televisions- och radiofond även av koncessionsavgiftsmedel. Isländska RUV finansieras genom både licensmedel och reklamintäkter.[11]

I det följande redogörs för gällande regler och status beträffande finansieringen av public service verksamheterna. En redovisning görs av finansieringen genom licensmedel samt möjligheterna till finansiering genom reklam- och sponsringsintäkter.

Finland - YLE

Licensfinansiering

Enligt 4 kap. 9 § lag om Rundradion Ab finns för finansieringen av den allmännyttiga rundradioverksamheten och för främjande av rundradioverksamheten statens radiofond. Av 4 kap. 10 § samma lag framgår att de avgifter som betalas för användandet av mottagare av rundradiosändningar uppbärs till denna fond. Lag om statens televisions- och radiofond (745/1998) har till syfte att ordna finansieringen av YLE:s verksamhet. Fondens medel består av televisionsavgifter (TV-licensavgifter) och koncessionsavgifter. Enligt 3 kap. 7 § ifrågavarande lag skall televisionsavgift betalas för innehav av televisionsapparat. Enligt 6 § samma kapitel är det statsrådet (regeringen), som fastslår avgiftens storlek och denna meddelas i statsrådets beslut om televisionsavgifter. Avgiften drivs in av Teleförvaltningscentralen.

Koncessionsavgifterna betalas av innehavarna av koncession för televisions- och radioverksamhet. Skyldigheten att betala koncessionsavgift framgår av 5 kap. 23 § lag om statens televisions- och radiofond. Avgiften är bunden till bolagens omsättning enligt en i lagen fastställd konstruktion. Enligt 8 kap. 40 § samma lag tillämpas koncessionsavgift på radioverksamhet dock från och med 01.01.2004. De intäkter som är avgiftsgrundande är reklam- och sponsringsintäkter samt andra inkomster av sändningsverksamheten. Koncessionsavgiften ersatte vid lagens ikraftträdande den public serviceavgift som de riksomfattande kommersiella TV-kanalerna MTV3 och Fyran tidigare ålagts att betala.

I 5 § lagen om statens televisions- och radiofond stadgas att statsrådet för varje kalenderår beslutar i en dispositionsplan om fördelningen av fondens medel för olika ändamål. Av särskilda skäl kan dispositionsplanen beträffande medlen ändras även under kalenderåret. Medel ur fonden betalas till Rundradion Ab i poster och vid tidpunkter som godkänts av finansministeriet, i enlighet med dispositionsplanen och bolagets finansieringsbehov. Teleförvaltningscentralen ombesörjer utbetalningarna.

Reklam och sponsring

Angående möjligheter till intäkter till följd av reklamsändningar framgår av 12 § lag om ändring av lagen om Rundradion Ab att YLE i anslutning till sitt programutbud inte får sända televisions- eller radioreklam. Statsrådet har dock enligt samma lagrum rätt att av särskilda skäl bevilja programföretaget rätt att i samband med enskilda program sända sådan reklam. Av lagförslagets detaljmotiveringar framgår att statsrådet skall ha rätt att bevilja undantagstillstånd för reklamsändningar när det gäller finansieringen av sändningskostnader för exempelvis kostsamma evenemang som intresserar den stora allmänheten. Det här betyder i praktiken speciella sportsändningar, t.ex. VM och olympiska spel. År 2000 har YLE fått rätt att sända reklam i samband med 5 sportevenemang. YLE säljer inte själv reklamtiden utan avtalar om detta med kommersiella TV-bolag. År 1999 uppgick reklamtiden på YLE:s TV1 och TV2 till sammanlagt 8 timmar. YLE har inte någon reklam i radion.

[11] En ny tid for public service - Rapport om konkurransesituasjonen i et kommersielt marked og den fremtidige finansiering av public service radio og TV. Rapport från arbetsgrupp med representanter från YLE, DR, RUV, SVT, SR och NRK.

När det gäller sponsring stadgas i 12 § lag om ändring av lag om Rundradion Ab att YLE inte får producera sponsrade program. Tidigare fick YLE sända sponsrade program enligt regler som godkänts av YLE:s förvaltningsråd. Sponsrade program sändes då emellertid i synnerligen liten utsträckning. De ändrade reglerna beträffande sponsring trädde i kraft 01.01.1999, (Lag om ändring av lag om Rundradion Ab 746/1998).

Danmark - DR

Licensfinansieringen

Enligt 3 kap. 8 § lag om radio- och fjernsynsverksamhet finansieras DR:s verksamhet genom DR:s andel av licensavgifterna samt genom intäkter vid försäljning av program och andra tjänster m.m. Detta framgår också av DR:s stadgar i 4 kap. 25 §.

Enligt 7 kap. 61 § lag om radio- och fjernsynsverksamhet skall avgift betalas för radio- och TV-mottagare. Avgiftens storlek fastställs av kulturministern tillsammans med Folketingets Finansutskott för ett eller flera år åt gången och redovisas i medieavtalet. Avgifterna krävs in av Danmarks Radio och fördelas enligt kulturministerns närmare bestämmelser till DR, TV 2 och eventuellt också till andra medierelaterade ändamål. För närvarande finansieras DR:s verksamhet till ca 95 procent av licensmedel. Kulturministern fastställer närmare regler om avgiftspliktens inträde, betalningsfrister, indrivning m.m. Kungörelse nr. 483 av 09.06.1997 om radio- och fjernsynsavgift, ändrad genom kungörelse nr. 589 av 09.07.1997 om ändring av kungörelse om radio- och fjernsynslicens, innehåller de närmare bestämmelserna om fastställandet och indrivandet av avgifterna.

Reklam och sponsring

Angående DR:s möjligheter till intäkter genom reklam och sponsring gäller följande. Reklam och sponsring regleras i kap. 8 i lag om radio- och TV-verksamhet. Enligt 8 kap. 70 § denna lag fastställer kulturministern närmare regler om hur reklam kan ingå i programverksamheten. Dessa närmare regler finns i kungörelsen om reklam- och sponsring i radio och TV, (489/1997). Enligt 1 kap. 2 § nämnda kungörelse stadgas att reklam inte får ingå i DR:s programverksamhet.

Enligt 3 kap. 7 § 5 st. lag om radio- och TV-verksamhet regleras möjligheterna till sponsrade program enligt de allmänna reglerna i 8 kap. 73 § samma lag. I 73 § 8 st i detta kapitel fastställer kulturministern, efter inhämtande av synpunkter från bl.a. Danmarks Radio, närmare regler om sponsring. Dessa regler finns i ovan nämnda kungörelse, och gäller således också för DR. Bestämmelserna innebär i huvudsak följande. DR kan som huvudregel presentera sponsorsmeddelanden i program och motta intäkter för detta. Innehållet och programsättningen av ett program som erbjuds sponsorsbidrag får dock inte påverkas av bidragsgivaren på sådant sätt att det inverkar på programföretagets ansvar och redaktionella självständighet med hänsyn till programmen. Vidare får DR inte sända program som sponsras av någon vars huvudsakliga verksamhet utgörs av produktion eller försäljning av drycker med viss angiven alkoholsats, tobaksprodukter, jämte varor som används i samband med rökning, samt läkemedel. DR får heller inte sända program sponsrade av arbetsgivarorganisationer, fackföreningar, politiska partier, eller religiösa rörelser. Inte heller får sponsrade nyhets- och aktualitetsprogram sändas.

Sverige - SVT, SR och UR

Licensfinansiering

Det framgår inte i radio- och TV-lagen eller i SVT:s, SR:s resp. UR:s sändningstillstånd hur ifrågavarande programföretags verksamhet finansieras. I lagen (1989:41) om TV-avgift stadgas emellertid fastställandet av TV-avgiften samt lämnas redogörelse för förvaltningen av dessa medel. Bestämmelser rörande förvaltning av avgiftsmedlen finns även i SVT:s, SR:s resp. UR:s anslagsvillkor. Verksamheten i SVT, SR och UR finansieras i princip uteslutande av TV-avgiftsmedel (licensmedel) via det s.k. rundradiokontot.

Lagen om TV-avgift reglerar fastställandet och indrivandet av den TV-avgift som skall erläggas för innehav av TV-mottagare. TV-avgiftens storlek beslutas, enligt 7 § lag om TV-avgift, av riksdagen och avgiften anges till beloppet i lagen. Avgiften erläggs till Radiotjänst i Kiruna AB. TV-avgiftsmedlen utbetalas till SVT, SR och UR från rundradiorörelsens resultatkonto (rundradiokontot) hos Riksgäldskontoret. TV-avgiftsmedlen betalas ut genom att riksdagen fattar beslut om medelstilldelning. I samband med denna tilldelning uppställer regeringen vissa villkor - anslagsvillkor - beträffande SVT:s, SR:s resp. UR:s ekonomiska förutsättningar, deras organisation och krav på utvärdering.

Av den public service uppföljning för år 1999 som SVT ingivit till Kulturdepartementet framgår att SVT:s verksamhet finansieras till knappt 95 procent av licensmedel. Denna andel har i stort sett varit konstant sedan 1996. SR:s verksamhet finansieras till 97 procent av licensmedel år 1999. 37

Reklam och sponsring

De villkor som gäller angående användandet av reklam och sponsring i SVT:s, SR:s resp. UR:s sändningar framgår av programföretagens sändningstillstånd. Regler om reklam och sponsring finns även i radio- och TV-lagen, vilket beror på EU-direktiv om implementering i lag av vissa minimiregler på området.

Enligt 22 § , 24 § , resp. 16 § i sändningstillstånden får SVT, SR och UR inte sända reklam. Förbudet omfattar dock inte sponsringsmeddelanden, reklam för egen programverksamhet, utbildningsmaterial eller andra liknande produkter med anknytning till programmen.

Vad gäller sponsring får SVT, SR och UR inte sända sådana sponsrade program där sponsorsbidraget har tillfallit programföretagen direkt eller medfört att programföretagens kostnader för programmet påtagligt har minskat. Utan hinder av detta får dock sponsring förekomma i SVT:s och SR:s program som innebär utsändning av en allmän sammankomst eller offentlig tillställning där SVT resp. SR är arrangör, under förutsättning att det är ett arrangemang inom ramen för ett åtagande gentemot Europeiska Radiounionen (EBU) eller ett arrangemang av liknande betydelse samt att programmet direktsänds till flera länder. Vidare får sponsring förekomma i SVT:s sändningar i samband med sportevenemang. SVT och SR får enligt bestämmelserna inte sända sponsrade program som huvudsakligen vänder sig till barn under 12 år.

Norge - NRK

Licensfinansiering

Av § 6-4 lag om kringkasting framgår att verksamheten i NRK finansieras genom kringkastingsavgifter, försäljningsintäkter m.m. Kringkastingsavgiften fastställs av Stortinget, efter förslag från Regeringen, för ett år i taget i samband med de årliga behandlingarna av statsbudgeten. Av kap. 8 i lag om kringkasting framgår att NRK själv driver in avgiften. Alla som säljer/ hyr ut TV-mottagare är förpliktad att meddela NRK om vem som köpt/hyrt sådan mottagare. Kringkastingsavgiften går i sin helhet till NRK. Norge har inte någon särskild lag som reglerar fastställandet och indrivningen av TV-avgiften.

Skyldigheten framgår indirekt av lagen om kringkasting jämte beslut av Stortinget och meddelandet i statsbudgeten.

Reklam och sponsring

Vad gäller regler om reklam framgår av § 6-4 lag om kringkasting att NRK inte kan finansieras genom reklam i NRK:s allmennkanaler. Av lagens förarbeten framgår att NRK inte heller kan reklamfinansiera radio- eller TV-kanaler som är direkt riktade till den norska marknaden utan Stortingets explicita samtycke. Detta innebär att de nuvarande TV-kanalerna NRK1 och NRKTO inte kan finansieras genom reklamsändningar. Vidare innebär det att NRK inte kan etablera specialiserade kanaler (nischkanaler) som finansieras med reklam i de fall dessa är riktade mot den norska marknaden. Detta hindrar inte att NRK kan ha ägarandelar i generella ka-

naler som t.ex. har hela eller delar av Europa som målgrupp; t.ex. Eurosport. Förbudet är inte heller ett hinder för att NRK kan ha ägarandelar - och därmed få intäkter från - reklamfinansierade kanaler som driver sin verksamhet i andra länder, så länge Norge inte är målgruppen för sändningarna från en sådan kanal.

NRK kan däremot sända reklam i text-TV, då NRK:s text-TV inte anses som en del av NRK:s allmennkanaler. De generella reglerna om förbud mot reklam riktat till barn, gäller dock även för reklam i text-TV. Bestämmelserna, som nyligen införts i lag, innebär således att NRK kan ha inkomster från reklam i NRK:s text-TV.

Angående sponsring gäller per oktober månad år 2000 kringkastingslovens generella regler om sponsring för NRK. Genom behandlingen av Ot.prp. nr 63 (1998-99) har det vidtagits begränsningar angående i vilka typer av program som NRK kan presentera sponsorsmeddelanden och motta sponsorsmedel för detta. NRK kan då bara motta sponsorsmedel till sändning av program från idrottsarrangemang samt till program av samhällsintresse eller kulturell betydelse. Av förarbetena framgår att det förutsättningsvis skall vara fråga om en relativt begränsad mängd program. Närmare regler kommer att fastställas i förordning; troligen gällande från årsskiftet 2000/2001.

Island - RUV

Licensfinansiering

Enligt 10 § lag om Island radio utgör RUV:s huvudsakliga intäktskällor licensavgifter, reklamintäkter och andra intäkter som Alltinget eventuellt beslutar om. Av samma lagrum framgår att Undervisningsministeriet fastställer licensavgiften efter förslag från generaldirektören. Av 12 § lag om Islands radio framgår att alla som äger radio- och TV-mottagare skall erlägga licens. Avgiften redovisas i statsbudgeten, som fastställs av Alltinget.

Reklam och sponsring

För RUV gäller samma regler i Radiolagen beträffande reklam och sponsring som för övriga programföretag i Island. Huvudregeln i 17 § Radiolagen är därvid att reklam får sändas under vissa fastställda villkor om bl.a. synlighet och tidsramar för reklaminslagen. Enligt 18 § samma lag får antalet reklamtimmar i TV inte överstiga femton procent av den dagliga sändningstiden.

När det gäller sponsring är huvudregeln i 21 § Radiolagen att det är tillåtet att sända sponsringsmeddelanden och erhålla sponsorsbidrag för detta. Detta gäller dock inte om bidragsgivaren skulle få inflytande på programmets innehåll eller det riskerar uppfyllandet av programföretagets ansvar eller redaktionella självständighet. Det är vidare förbjudet att sponsra nyhetsprogram.

Sammanfattning

Licensfinansiering

I Danmark och Norge framgår av respektive lands generella radio- och TV-lag att licensavgifterna utgör den grundläggande finansieringen av public service företagens verksamhet. I Finland framgår av lag om Rundradion Ab att YLE finansieras genom statens televisions- och radiofond, vars medel huvudsakligen består av TV-avgifter och till en del av koncessionsavgifter. I Island framgår av lag om Islands radio att, utöver licensavgifterna, utgör även reklam en av de huvudsakliga intäktskällorna för RUV. Licensfinansieringen av de svenska public service företagen framgår av lag om TV-avgift.

Samtliga de nordiska public service företagen finansieras således huvudsakligen av en licensavgift, som är knuten till innehav av en TV-apparat - i Danmark och Island även till en radioapparat. Fastställandet av licensavgiftens storlek, och meddelandet av denna, skiljer sig emellertid åt mellan länderna.

I Sverige och Norge framgår av lag att licensavgiften fastställs av riksdagen respektive Stortinget. Avgiften redovisas i Sverige i lag om TV-avgift och i Norge i den årliga statsbudgeten.

Även i Danmark fastställs licensavgiften parlamentariskt då denna, enligt lag, beslutas av kulturministern tillsammans med Folketingets Finansutskott. Avgiften meddelas i medieavtalet, ett avtal mellan regeringen och ytterligare politiska partier i Folketinget.

I Finland framgår av lag om statens televisions- och radiofond att licensavgiften fastställs av Statsrådet. Avgiften meddelas i statsrådets beslut om televisionsavgifter. I Island fastställs avgiften, enligt lag om Islands radio, av Undervisningsministeriet efter förslag från generaldirektören för RUV. Avgiften redovisas i statsbudgeten, som fastställs av Alltinget.

Alla de nordiska länderna, Norge och Island undantagna, reglerar fastställandet och indrivandet av licensavgiften i en särskild lag. I Norge och Island framgår av lag om kringkasting resp. lag om Islands radio att en licensavgift fastställs. Avgiften redovisas i resp. statsbudget. Beträffande indrivandet av avgiften har länderna, bortsett från Sverige, en konstruktion innebärande att antingen programföretagen själva kräver in TV-avgiften eller att programföretagen får medlen från en fond som drivit in avgifterna. NRK, DR och RUV driver själva in sina avgifter medan avgifterna i Finland erläggs till en fond varifrån medlen sedan utbetalas till programföretaget. I Sverige erläggs licensavgifterna till ett särskilt bolag, RIKAB, och går in på rundradioorörelsens resultatkonto, från vilket medel sedan utbetalas till programföretagen. SVT, SR och UR är delägare till RIKAB. I Finland utgörs en del av de intäkter som YLE erhåller från statens televisions- och radiofond även av koncessionsavgifter erlagda av kommersiella programföretag.

Finansieringen i övrigt för YLE, DR, SVT, SR, UR och NRK består av marginella intäkter till följd av sponsringsmeddelanden, (utom YLE), samt försäljningsintäkter.

Reklam och sponsring

Beträffande möjligheterna för programföretagen att finansiera verksamheten genom reklam i sändningarna finns för samtliga företag, utom RUV, uttryckliga förbud mot reklamsändningar. Förbudsbestämmelsen, som är formulerad på varierande sätt, är dock intagen på regleringsmässigt olika ställen. I Finland är förbudet stadgat i den särskilda lagen om Rundradion Ab, liksom det i Norge finns en bestämmelse i det särskilda kapitlet om NRK i lagen om kringkasting. I Danmark finns förbudet reglerat i en särskild kungörelse om reklam och sponsring i radio och TV, dit lag om radio- och fjernsynsverksamhet hänvisar. I Sverige är bestämmelsen intagen i SVT:s resp. SR:s sändningstillstånd.

Förbudet mot reklam är vidare formulerat på lite olika sätt. I Finland och Sverige stadgas att programföretagen inte får sända reklam. I Danmark föreskrivs att det i DR:s programverksamhet inte får ingå reklam, vilket enligt 1 kap. 1 § jfr med 1 kap. 2 § lag om radio- och fjernsynsverksamhet innebär att DR inte får sända reklam. I Norge däremot, till skillnad mot de övriga länderna, står bestämmelsen under regler om finansiering och lyder "Verksamheten kan inte finansieras med reklam i NRK:s allmennkanaler.", dvs. förbudet är i sin ordalydelse inriktat på reklam som finansieringsmöjlighet. Frågan om huvudargumentet för förbud mot reklam i de nordiska ländernas public service kanaler kan mot denna bakgrund diskuteras. Är det viktigaste argumentet för reklamförbud att public service företagen inte bör finansieras med reklamintäkter, eller väger argumentet att det inte bör förekomma reklaminslag i public service kanalernas sändningar tyngst? I Norge har man nyligen genomfört en lagändring som innebär att NRK:s verksamhet kan finiansieras genom vissa reklamsändningar. Dessa sändningar kan dock inte föregå i NRK:s allmennkanaler. Förbudsbestämmelsen, såsom den tidigare var skriven var kanske därför, trots sin ordalydelse, inriktad även på sändningsinnehållet. I Norge har det under lång tid funnits en bred politisk enighet om att man beträffande TV-utbudet önskar att ha ett reklamfritt alternativ. I de övriga nordiska länderna är kanske omvänt förbudet mot reklam inriktat mot finansieringsaspekten även om det till ordalydelsen är stadgat förbud mot sändningar av reklam. Sammanfattningsvis kan man nog utgå från att förbudet mot reklam i de nordiska länderna åsyftar både aspekten om innehållet i sändningarna och aspekten om public service företagens finansiering.

Angående reglerna om reklam skiljer sig RUV från de övriga public service företagen, då det isländska programföretaget har möjlighet, efter särskilda regler, att finansiera sin verksamhet med reklamintäkter.

Härutöver har man i Finland möjlighet till undantag från huvudregeln, om förbud för YLE att sända reklam. Statsrådet har rätt att bevilja reklamsändningar när det gäller finansiering av sändningskostnader för exempelvis kostsamma evenemang som intresserar den stora allmänheten, vilket i praktiken betytt stora sportevenemang.

Vad gäller regler om sponsring tillåts samtliga programföretag, utom YLE, att sända sponsringsmeddelanden och finansiera sin verksamhet med intäkter som följer av detta.

I Finland trädde en ny bestämmelse i kraft den 01.01.1999 med förbud för YLE att producera sponsrade program, vilket innebar en förändring mot tidigare.

I Sverige regleras sponsring för SVT:s, SR:s och UR:s del, genom hänvisning i lag, i programföretagens sändningstillstånd. I övriga länder regleras bestämmelserna i lag, vilket i Danmark kompletteras med bestämmelser i särskild kungörelse.

Beträffande sponsringsbestämmelserna i sak har programföretagen något olika regler att följa.

För DR gäller som huvudregel att programföretaget kan sända sponsrade program. Härtill uppräknas en rad undantag huvudsakligen för politiska sponsorsmeddelanden samt meddelanden rörande alkohol, tobak och läkemedel. Vidare får inte nyhets- och aktualitetsprogram sponsras.

I Norge har NRK:s möjligheter att sända sponsrade program begränsats till program från idrottsarrangemang samt program av samhällsintresse eller kulturell betydelse. I Sverige får sponsring i stort sett endast förekomma i SVT:s och SR:s program innebär utsändning av en allmän sammankomst eller offentlig tillställning där SVT resp. SR är arrangör, under förutsättning att det är ett arrangemang inom ramen för ett åtagande gentemot Europeiska Radiounionen (EBU) eller ett arrangemang av liknande betydelse samt att programmet direktsänds till flera länder. Sponsring får vidare, för SVT:s del förekomma i sändningar i samband med sportevenemang. SVT och SR får enligt bestämmelserna inte sända sponsrade program som huvudsakligen vänder sig till barn under 12 år. I Island är huvudregeln att det är tillåtet att sända sponsringsmeddelanden och erhålla sponsorsbidrag för detta. Detta gäller dock inte om bidragsgivaren skulle få inflytande på programmets innehåll eller det riskerar uppfyllandet av programföretagets ansvar eller redaktionella självständighet. Det är vidare förbjudet att sponsra nyhetsprogram.

Vad gäller möjligheterna till intäkter från annan verksamhet - redogörs för detta ovan, under regler om verksamhet.

BILAGA 1

Kommissorium till rapport om public service verksamheten i de nordiska länderna

Inledning

Nordiska Rådets Nordenutskott har anmodat Nordiska Ministerrådet om en statusrapport angående nordisk public service TV. Utskottets anmodan av den17 november 1999 innehåller en rad mediepolitiska problemställningar, somman gärna önskar få belyst i statusrapporten.

Vidare har direktörerna för de nordiska public service företagen riktat en hänvändelse till de nordiska kulturministrarna; "Samordning av nordisk public service reglering - En nordisk utredning" där man framför att det föreligger ett behov av gemensamma nordiska initiativ vad gäller regleringen av public service området. Hänvändelsen skall ses i förlängning av tidigarehänvändelser från public service företagen, av den 5 november 1998 - vilket ledde till ett möte i Ministerrådets regi mellan ministrarna och direktörerna den 4 december 1998- samt av den 1 juni 1999.

Nordiska Ministerrådet (Styrningsgruppen för Nordiskt Kultur- och Massmediesamarbete) har tidigare initierat rapporten "Public serviceselskabernes stilling i den digitale fremtid" (Nord 1997:3) och konferencen om "Public service broadcasting i den digitale fremtid" som hölls i Helsingfors den 19-20 februari 1998, (konferensrapport TemaNord 1998:535).

Med anledning av nämnda hänvändelser och mot bakgrund av tidigare initiativ anser Styrningsgruppen för Nordiskt Kultur- och Massmediesamarbete (KM-gruppen) att det föreligger grund för att genomföra en lägesrapport beträffande Public service verksamheten i de nordiska länderna.

Kommissorium

Med hänvisning till innehållet i Nordiska Rådets anmodan samt Public service företagens hänvändelse bör det enligt KM-gruppen framställas en rapport som huvudsakligen redovisar status för public service verksamheten i de nordiska länderna. Innehållet i rapporten bör läggas upp enligt följande.

- Rapporten skall fokusera på regleringen av public service företagens verksamhet. En sammanställning över de regelverk som gäller för public service företagen i de nordiska länderna skall redovisas. Det skall även redogöras för aktuella områden/frågor som saknar reglering. En kartläggning bör göras av skillnader mellan de nordiska ländernas metoder att reglera public service verksamheten, både vad gäller regleringsmetoden som sådan och olika regleringsaspekter.
- Rapporten bör kartlägga vilka aktuella frågeställningar som public service verksamheten står inför bl.a. i samband med införandet av digital teknik.
- Mot bakgrund av vad som framkommit av ovan nämnda redovisning kan man i rapporten diskutera för- och nackdelar med att försöka nå enhetliga eller harmonierande regleringar i de nordiska länderna eller finna andra gemensamma nordiska lösningar.
- I rapporten bör även ingå en redogörelse för det nuvarande samarbetet mellan de nordiska public service företagen.

Angående aktuella frågeställningar för public service verksamheten kommer sekretariatet och KM-gruppen i sitt arbete att ta utgångspunkt i de områden som Public service företagen framfört i sin hänvändelse. Det upphovsrättsliga området kommer dock inte att ingå i underlaget för rapporten.

Tidplan m.v.

Ministerrådssekretariatet har meddelat Nordenutskottet att KM-gruppen skall utarbeta en redogörelse om status i det nordiska TV-samarbetet, som skall behandlas på ministrarnas möte i den 7 juni 2000. Public service företagen har meddelat att de önskar en relativt snabb behandling av hänvändelsen från deras sida. KM-gruppen föreslår därför att ifrågavarande rapport med ovan nämnda innehåll läggs fram vid ministermötet den 7 juni 2000.

Arbetet med rapporten genomförs av ministerrådssekretariatet och KM-gruppen. De nordiska public service företagen förväntas bidra med relevant material och utpekar en kontaktperson som är ansvarig för kontakten med sekretariatet.

BILAGA 2

Kort redogörelse för övriga programföretag med public service förpliktelser

Nedan lämnas korta redogörelser för programföretagen TV 2 i Danmark, TV 4 AB i Sverige, TV 2 AS och Radio Hele Norge AS (P 4) i Norge. Gemensamt för dessa programföretag är att de har public service förpliktelser i olika omfattning, men huvudsakligen finansieras genom kommersiella intäkter.

TV 2 Danmark

TV 2 är en självständig institution, som i likhet med Danmarks Radio (DR) erhåller sin sändningsrätt genom lagen om radio- och fjernsynsverksamhet. På samma sätt som DR har TV 2 enligt radio- och fjernsynslagen vissa public service förpliktelser. Programföretagens förpliktelser är i stort sett identiska. Det betyder, att det i programutbudet skall eftersträvas kvalitet, allsidighet och mångfald, samt at det vid informationsförmedlingen skall läggas vikt på saklighet och opartiskhet. Båda programföretagen är förpliktade att sända program till hela befolkningen, härunder program, riktade till mindre målgrupper. Till skillnad mot DR producerar inte TV 2 mer än sina egna nyhetssändningar. Övriga produktioner som TV 2 sänder köper de in utifrån.

DR finansieras nästan uteslutande av licensavgifter och budgeterade 1999 med licensintäkter om 2.523 MDKK, jämte övriga intäkter genom försäljning, räntor, extraordinära intäkter m.m. om 204 MDKK. TV 2 finansieras, till ca 70 procent, av reklamintäkter. Programföretaget har dock också, genom en särskild konstruktion, licensintäkter genom att de mottar en del av de licensmedel som DR erhåller. Licensintäkterna utgjorde 1999 393,8 MDKK.

TV 4 AB Sverige

TV 4 AB har tillstånd (koncession) att sända rikstäckande television i enlighet med 2 kap. 2 § första stycket radio- och TV-lagen (1996:844). Nuvarande sändningstillstånd gäller perioden 01.01.1997 – 31.12.2001. I sändningstillståndet anges villkor för sändningsrätten, vilka till viss del överensstämmer med de förpliktelser som gäller för SVT. Detta innebär bl.a. att sändningsrätten skall utövas opartiskt och sakligt och med beaktande av att en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet skall råda i televisionen. Vidare föreskrivs krav på rikstäckande sändningar. Härutöver uppställs krav på att TV 4 skall sända ett visst antal timmar program, erbjuda ett mångsidigt programutbud av hög kvalitet, utforma program som tillgodoser skiftande behov och intressen hos landets befolkning, sända vissa typer av program, t.ex. nyheter, kulturprogram och program avsedda för barn under 12 år. Vidare finns ett krav på att under tillståndsperioden vidga sitt kulturansvar.

TV 4 finansieras genom reklamintäkter. Även om programgramföretaget har vissa förpliktelser av public service karaktär, erhåller det inte några medel från det s.k. radiokontot, via vilket licensmedel utbetalas till SVT, SR och UR för finansiering av dessa programföretags public service verksamhet.

TV 2 AS Norge

TV 2 har tillstånd (koncession) att driva rikstäckande reklamefinansierad fjernsyn. Koncessionen gavs år 1991, och gäller till och med 31 december 2002. Företagets verksamhet är reglerad i särskilda koncessionsvillkor. I koncessionsvillkoren pkt. 6 regleras programverksamheten i företaget, enligt följande:

" TV 2 AS skal etablere en egen nyhets- og aktualitetsavdeling.

Programprofilen i TV 2 skal baseres på prinsippene om allmennkringkasting. Dette innebærer at:

1. Det skal være et langsiktig mål at sendingene kan mottas av hele befolkningen.
2. Sendingene skal over tid inneholde en variert programmeny med program for så vel brede som smale seergrupper, herunder den samiske befolkningsgruppe og minoriteter.
3. Det skal være daglige nyhetssendinger.
4. Allmennkringkastingsprogrammene skal bidra til å styrke norsk språk, identitet og kultur.
5. TV 2 AS skal ha redaksjonell selvstendighet.

TV 2 AS skal selv hovedsakelig produsere nyhets- og aktualitetsprogrammer. Den øvrige programvirksomhet skal fortrinnsvis baseres på innkjøp av programmer fra andre norske og utenlandske produsenter.

Minst 50 % av kanalens programmer skal være norskprodusert i løpet av 8-9 år. I forhold til sine egne ansatte skal TV 2 AS sikre seg rettighetene til programmene på en måte som muliggjør sekundærutnyttelse av programmene."

Radio Hele Norge AS (P 4)

P 4 har koncession att driva rikstäckande reklamefinansierad radio. Koncessionen gavs i januari 1993, och gäller till och med 31 december 2003. Liksom för TV 2 AS är företagets verksamhet reglerad i egna koncessionsvillkor. Programverksamheten är reglerad i pkt. 5 i koncessionsvillkoren, enligt följande:

"Radio Hele Norge AS skal opprette en egen nyhetsavdeling.
Programprofilen skal baseres på prinsippene om allmennkringkasting. Dette innebærerat:

1. Det skal være et langsiktig mål at sendingene kan mottas av hele befolkningen.
2. Sendingene skal inneholde en variert programmeny med program for så vel brede som smale lyttergrupper, herunder barn og unge, den samiske befolkningsgruppe og minoriteter.
3. Det skal være daglige nyhetssendinger.
4. Allmennkringkastingsprogrammene skal bidra til å styrke norsk språk, identitet og kultur.
5. Radio Hele Norge skal ha redaksjonell selvstendighet."

BILAGA 3

Redogörelse för public service verksamheten i de självstyrande områdena Åland, Grönland och Färöarna

Bidrag från:
Ålands Landskapsstyrelse
Grönlands Hjemmestyre
Undervisnings- och Kulturministeriet i Färöarna

Regleringen av public service verksamheten på Åland

I samband med den nya självstyrelselagen för Åland (ÅFS 71/1991, FFS 1144/1991) överfördes lagstiftningsbehörigheten beträffande radio- och televisionsfrågor till landskapet Ålands behörighet.

Radio- och televisionsverksamheten regleras i landskapslagen om rundradioverksamhet (ÅFS 117/93), landskapslagen om kabelsändningsverksamhet till allmänheten (ÅFS 53/93) och landskapsförordning om rundradio- och kabelsändningsverksamhet. Dessa författningar har kompletterats 1999 i överensstämmelse med EU:s s.k. TV-direktiv i fråga om bestämmelserna om reklam etc.

För att bedriva rundradioverksamhet krävs tillstånd av Ålands landskapsstyrelse. Tillstånden beviljas för viss tid och mot en mindre avgift. I lagen bestäms att den som erhållit sådant tillstånd är skyldig att tillse att programmen är opartiska och sakliga samt att ingens rätt kränks. Därtill skall beaktas att en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet skall råda i rundradiosändningarna. Programverksamheten som helhet skall präglas av det demokratiska samhällsskickets grundidéer samt principerna om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet.

I landskapet verkar en public service-radio och en kommersiell radio. Vidare finns ett lokaltevebolag. Public service-radion inledde sin verksamhet 1996 och övertog då den verksamhet som tidigare Finlands rundradio bedrivit på Åland. Ett åländskt radio-och televisionsbolag bildades med landskapsstyrelsen som aktieinnehavare. Public serviceverksamheten finansieras i huvudsak med licensmedel (avgifter för innehav av televisionsapparater). Avgifterna bestäms genom ett särskilt beslut av Ålands landskapsstyrelse. Därtill utbetalas ett bidrag från landskapsstyrelsen under en försöksperiod. Den kommersiella radion finansieras med reklamintäkter.

Frekvensfrågorna hör till rikets lagstiftningsbehörighet och den finska teleförvaltningscentralen har tilldelat de åländska radioföretagen frekvenser.

Public service-företaget Ålands radio och TV Ab:s målsättning är enligt bolagsordningen att främja och bedriva allmännyttig rundradioverksamhet. Den allmännyttiga verksamheten skall särskilt:

- främja demokratin genom att tillhandahålla ett mångsidigt utbud av fakta, åsikter och diskussion i samhällsfrågor
- värna om yttrande- och åsiktsfriheten, vara kritiskt granskande och följa principen om fri och obunden journalistik
- främja insikterna i och förståelsen för de grundläggande principerna för självstyrelsen d.v.s. bevarandet av det svenska språket, utvecklandet av kulturlivet, stärkande av samhörighetskänslan hos befolkningen och fördjupandet av den samhällspolitiska debatten och demokratin
- främja programutbudets allmänbildande karaktär och stöda studieverksamhet samt
- förmedla myndighetsmeddelanden

Landskapets inflytande utövas av ett förvaltningsråd . Dess mandatperiod sammanfaller med lagtingets. Förvaltningsrådet utser bolagets styrelse.

Regleringen av public service verksamheten i Grönland

Generel TV-lovgivning

Landstingsforordning nr. 3 af 17. maj 1990 (radio- og TV-forordningen) med senere ændringer regulerer al radio- og fjernsynsvirksomhed i Grønland. Forordningen indeholder bl.a. bestemmelser om spredning og fordeling af lyd- og billedprogrammer, KNR den landsdækkende radio- og TV-station, lokal radio- og fjernsynsvirksomhed samt reklamer og sponsorering. Med hjemmel i forordningen har Landsstyret udstedt en række bekendtgørelser om bl.a. reklame og sponsorering, KNR samt lokal radio- og fjernsynsvirksomhed.

Public service virksomhedens regulering

KNR´ s grundlæggende ret til at drive radio- og fjernsynsvirksomhed fremgår af kap. 1, § 1, stk. 1 i radio- og TV-forordningen. KNR behøver således ikke nogen koncession. Endvidere findes der en række bestemmelser om KNR´ s programvirksomhed, herunder ret til at sende reklamer, ledelse og finansiering i kap. 2 i forordningen.

Public service pligten

KNR's forpligtelse som public service virksomhed fremgår af kap. 2, § 8, stk. 1 i radio- og TV-forordningen:

KNR er en selvstændig offentlig institution, der er forpligtet til at udsende radiofoni- og fjernsynsprogrammer omfattende nyhedsformidling, oplysning, underholdning og kunst. Der skal ved programlægningen lægges afgørende vægt på hensynet til informations- og ytringsfriheden. Der skal i programudbuddet tilstræbes kvalitet, alsidighed og mangfoldighed. Ved informationsformidlingen skal der lægges vægt på saglighed og upartiskhed.

Disse pligter genfindes i hjemmestyrets bekendtgørelse nr. 2 af 24. januar 1991 om vedtægt for KNR og svarer til betingelserne i § 1, stk. 3 i lov nr. 815 af 19. december 1989 (bemyndigelsesloven), iht. hvilken hjemmestyret overtog den regelfastsættende myndighed for samt administrationen af radio- og fjernsynsvirksomheden i landet.

I overensstemmelse med almindelige ledelsesprincipper er det bestyrelsen, der har det overordnede ansvar, mens direktøren har det daglige ansvar for KNR´ s virksomhed, herunder for opfyldelse af public service pligten, jf. kap 2, § 11, stk. 1 og § 12, stk. 1 i radio- og TV-forordningen.

Det kan her tilføjes, at de lokale radio- og TV-stationer, der almindeligvis er etableret på foreningsbasis, er underlagt en tilsvarende public service pligt, og at deres programmer yderligere så vidt muligt skal bestå af egenproduktion eller anden grønlandsk produktion og benytte det grønlandske sprog.

Yderligere regulering

Der er udstedt følgende bekendtgørelser med hjemmel i landstingsforordning nr. 3 af 17. maj 1990 (radio- og TV-forordningen):

Hjemmestyrets bekendtgørelse nr. 2 af 24. januar 1991 om vedtægt for Kalaallit Nunaata Radioa.

Hjemmestyrets bekendtgørelse nr. 3 af 25. januar 1991 om reklame og sponsorering i radio og fjernsyn.

Hjemmestyrets bekendtgørelse nr. 34 af 26. november 1991 om lokal radio- og fjernsynsvirksomhed.

Hjemmestyrets bekendtgørelse nr. 14 af 26. marts 1998 om honorering af og udgiftsgodtgørelse til bestyrelsen i Kalaallit Nunaata Radioa (KNR).

Baggrund

Den 1. januar 1991 overtog Grønlands Hjemmestyre den regelfastsættende myndighed for samt administrationen af radio- og fjernsynsvirksomheden i landet iht. lov nr. 815 af 19. december 1989 (bemyndigelsesloven). Loven blev sat i kraft ved bekendtgørelse nr. 599 af 22. august 1990.

Radio- og TV-området blev overtaget med tilskud fra den danske stat, jf. kap. 2, § 5, stk. 1 i lov nr. 577 af 29. november 1978 (hjemmestyreloven), og hjemmestyret fastsætter derfor nærmere regler om radio- og fjernsynsvirksomhed ved landstingsforordning, jf. kap. 2, § 5, stk. 2.

Hjemmestyrets lovgivning om radio- og fjernsynsvirksomhed er udarbejdet på baggrund af tilsvarende dansk lovgivning og under hensyntagen til de særlige grønlandske forhold.

Regler om virksomhed

Programforetagendet og dets regulering

KNR er en selvstændig offentlig institution, der har til opgave at udsende radio- og fjernsynsprogrammer, jf. kap. 2, § 8, stk. 1 i radio- og TV-forordningen.

Bestyrelsen er KNR´s øverste ledelse, jf. kap 2, § 11, stk. 1 i radio- og TV-forordningen.

Bestyrelsen består af 9 medlemmer. Formanden udpeges af Landsstyret. 5 medlemmer udpeges af Landsstyret efter indstilling fra Landstinget. 1 medlem udpeges af Landsstyret efter indstilling fra Fællesforeningen af lokale TV- og radiostationer. 1 medlem udpeges af Landsstyret efter indstilling fra de fastansatte medarbejdere ved KNR´s regionale afdelinger, og 1 medlem udpeges af Landsstyret efter indstilling fra de fastansatte medarbejdere ved KNR´s centrale afdeling. Bestyrelsen skal tilsammen repræsentere mediemæssig, kulturel, ledelsesmæssig og erhvervsmæssig indsigt. Medlemmer af Landstinget kan ikke være medlemmer af bestyrelsen, jf. kap. 2, § 10, stk. 1 og 5 i radio- og TV-forordningen som ændret ved landstingsforordning nr. 17 af 6. november 1997.

Bestyrelsen ansætter og afskediger en direktør, der har det daglige programansvar samt varetager den daglige administration og økonomiske ledelse, jf. kap. 2, § 11, stk. 3 og § 12, stk. 1 i radio- og TV-forordningen.

Landsstyret har ved bekendtgørelse nr. 2 af 24. januar 1991 udstedt en vedtægt for KNR

Anden virksomhed

KNR kan udøve anden programvirksomhed, herunder ved udsendelse til udlandet og ved fremstilling af programmer til distribution på anden måde end gennem udsendelser, jf. kap. 2, § 8, stk. 2 i radio- og TV-forordningen.

Ligeledes kan KNR udøve anden virksomhed i tilknytning til programvirksomheden eller med henblik på udnyttelse af institutionens særlige sagkundskab m.v., jf. kap. 2, § 8, stk. 3 i radio- og TV-forordningen.

Reklamer og sponsorering kan endelig indgå i programvirksomheden, jf. kap. 2, § 8, stk. 4 i radio- og TV-forordningen.

Grønland - KNR

Regler om finansiering

Offentlig finansiering

Kap. 2, § 9, stk. 1 og 2 i radio- og TV-forordningen regulerer forhold vedr. finansieringen. Heraf fremgår, at KNR modtager midler fra hjemmestyret i form af årlige bevillinger på finansloven. Bevillingen udgør ca. 86 % af KNR´s samlede indtægter. Licensfinansiering forekommer derimod ikke.

Reklamer og sponsorering

Af kap. 2, § 9, stk. 1 i radio- og TV-forordningen fremgår, at KNR´ s virksomhed kan finansieres ved bl.a. reklame- og sponsorindtægter. Kap. 4 i samme forordning bestemmer bl.a., at radio- og TV-reklamer kun må sendes i blokke af maksimalt 5 minutters varighed placeret mellem udsendelserne og ikke må udgøre mere end 10 % af den daglige sendetid. Der må ikke reklameres for øl, vin, spiritus, tobak og lægemidler. I fjernsynet må der endvidere ikke reklameres for økonomiske interessegrupper samt religiøse og politiske anskuelser. Endelig må indholdet og programsætningen af et sponsoreret program ikke påvirkes af tilskudsgiveren på en sådan måde, at det indvirker på den redaktionelle selvstændighed m.h.t. programmerne. Landsstyret har ved bekendtgørelse nr. 3 af 25. januar 1991 fastsat nærmere regler om reklame og sponsorering i radio og fjernsyn. Heraf fremgår bl.a. yderligere, at nyheds- og aktualitetsprogrammer ikke må sponsoreres. Reklame- og sponsorindtægterne udgør ca. 13 % af KNR´ s samlede indtægter.

Regleringen av public service verksamheten i Färöarna

Generel lovgivning

På Færøerne trådte ny lov om radio- og TV i kraft 1. marts 1998 (ll. nr. 22/1998). Loven erstatter den gamle radiolov fra 1957 og TV-loven fra 1984, og den regulerer al radio- og TV-virksomhed. Den indeholder bestemmelser om retten til at udsende radio og TV-programmer og spredning af programmer gennem kabelanlæg. Desuden indeholder loven tre særskilte kapitler for regulering af Færøernes Radio (ÚF), Færøernes TV (SvF) og private radio- og TV-stationer. Lovens rammer udfyldes desuden med bekendtgørelser for henholdsvis ÚF og SvF.

Færøerne er hverken med i EU eller EØS, og EU's TV-direktiv har ingen direkte indflydelse haft på lovgivningen.

Public service virksomhedens regulering

ÚF og SvF reguleres gennem den generelle lov om radio- og TV. I kap. 1 er ÚF' s og SvF' s ret til at drive virksomhed fastsat. I kap. 3 findes regler om ÚF' s virksomhed, og i kap 4 regler om SvF' s virksomhed. Her fastsættes ÚF' s og SvF's forpligtelser og rettigheder, finansiering, og organisationernes ledelse. ÚF og SvF har ingen bestyrelse, direktørerne står til ansvar direkte overfor kulturministeren.

Public Service opdraget

ÚF' s og SvF's public service opdrag er fastsat i henholdsvis lovens § 5 og § 17. Radio- og TV-programmer skal sendes til hele befolkningen, og de skal indeholde nyheder, oplysning, kultur og underholdning. I programlægningen skal der lægges vægt på informations- og ytringsfriheden, saglig og uafhængig oplysning og et alsidigt tilbud, som har til formål at stimulere og værne om færøsk sprog, kultur, og religion. Desuden henvises til lovens mere generelle betingelser i kap 5 § 33, der indeholder retningslinjer til værn mod at skade børns og unges legemlige, mentale og moralske udvikling, foruden krav om, at programmerne ikke må tilskynde til ydmygelse, vold eller had pga. hudfarve, køn, religion eller nationalitet. Det fremgår desuden af § 33, at kulturministeren kan udstede nærmere regler for særlige hensyn til børn og unge.

Radiodirektøren og TV-direktøren har programansvaret i sin egenskab af øverste myndighed i programanliggender. Kulturministeren udpeger dog et programråd, hvis medlemmer skal repræsentere en bred samfundsmæssig vifte, og hvis opgave det er at rådgive direktørene mht. programvirksomheden.

Public Service begrebet udmøntes i en række guidelines i en intern programerklæring fra 15. november 1997 (Øravíkarskjalio/Øravík-dokumentet), som er forfattet af ledelsen og det daværende programudvalg i fællesskab.

Yderligere regulering

Rammerne i loven om radio og TV er udfyldt med bekendtgørelse nr. 60/1998 for SvF og nr. 61/1998 for ÚF som fastsætter nærmere regler for ledelse, det rådgivende programråd, finansiering og udarbejdelse og aflæggelse af årsregnskab.

Baggrund

Færøsk radio, som blev etableret i 1957, og færøsk TV, som blev etableret i 1984, drives som to uafhængige, selvstændige offentlige institutioner. Frem til 1. marts 1998 havde det offentlige eneret til at sende radio og TV, men med den nye lov for radio og TV, blev monopolet ophævet. Loven om radio og TV (Ll nr. 22 fra 20. februar 1998) følger for SvF's vedkommende Ll nr. 141 fra 20. desember 1996, der tillempede den oprindelige TV-lovgivning fra maj 1982, bl.a. med afskaffelse af SvF's monopolstatus.

Regler om virksomhed

Programvirksomheden og dens regulering

I henhold til loven om radio- og TV er ÚF og SvF selvstændige offentlige institutioner, som har til opgave at udsende henholdsvis radio- og TV-programmer til hele befolkningen.

Juridisk har praksis hidtil været, at ÚF og SvF er selvstændige instituitoner, som er underlagt den offentlige forvaltningslov. Den økonomiske tilknytning til det offentlige har bestået i, at regnskabsresultat og status medtages i det offentliges regnskab. Efter at den nye færøske styrelsesordning er trådt i kraft sammen med ny lovgivning for det offentliges regnskabsforhold, er det gennemført den praksis, at ÚF' s og SvF' s udgifter, som finansieres med licens, reklame og spil, bevilges på finansloven, og institionens regnskab er integreret i landskassens regnskab. Dette harmonerer ikke med hensigtet i den nye lov for radio og TV, og i efteråret 2000 planlægges der en lovrevision, som skal sikre intentionerne i loven om, at radio og TV skal være selvstændige offentlige institutioner.

I henhold til § 7 og § 19 kan ÚF og SvF med kulturministerens godkendelse stifte selskab til at administrere indtægtsgivende aktiviteter.

I henhold til § 5 og § 17 er fastsat at ÚF og SvF også kan udøve anden virksomhed, som naturligt er knyttet til programvirksomheden. Denne virksomhed har til formål at opnå en optimal udnyttelse af udstyr, arkiver, og sagkundskab m.m.

Regler om finansiering

Finansiering

I henhold til § 7 og § 19 i loven om radio- og TV finansieres ÚF' s og SvF' s virksomhed med indtægter fra licens, reklame og spil (fordeling for ÚF: 65%, 20% og 15%). Virksomhed kan desuden finansieres med tilskud fra landskassen over den årlige finanslov. Dette har dog ikke været praksis for ÚF' s vedkommende.

Licens

I henhold til § 8 og § 20 i loven om radio- og TV fastsætter kulturministeren radio- og TV-licensen for et eller flere år ad gangen efter indstilling fra radio- og TV-direktørerne. Kulturministeren fastsætter i en særlig bekendtgørelse (pt. bekendtgørelse nr. 109/1999 for ÚF og nr. 110/1999 for SvF) de nærmere regler for, hvem der er betalingspligtig og for hvilket udstyr. Loven fastsætter dog, at hver husholdning udelukkende skal betale én licens. Pt. financieres ca 65 % af ÚF's drift med licens, og ca. 60 % af SvF' s drift financieres med licens. Radiolicensen indkræves særskilt af ÚF, og TV-licensen indkræves af SvF.

Reklamer og sponsorering

I henhold til den nye lov for radio og TV har ÚF og SvF tilladelse til at sende reklamer, som kan bringes i blokke mellem to udsendelser. Reklamerne skal udformes således, at de udskiller sig fra det redaktionelle stof. Loven sætter også andre begrænsninger for reklamernes udforming, og nogle varer og tjenester må det ikke reklameres med.

I henhold til loven for radio og TV kan ÚF og SvF anvende sponsorering af udsendelser. I dette tilfælde er det tilladt at nævne sponsorens navn før og efter udsendelsen. Det er også tilladt at nævne sponsorer, som yder sponsorering af gevinster m.m. i forbindelse med konkurrencer i programmerne.

Spil

ÚF har gennem de sidste 30 år været delvist finansieret gennem et ugentligt lottospil. Frem til 1. maj 2000 var der gældende en særlov for radioens lottospil, men nu udsteder kulturministeren tilladelse til spillet i henhold til § 12 i loven for Radio og TV.

SvF' s rettigheder til at finansiere en del af driften med indtægter fra spil reguleres i loven for Radio og TV §§ 19 og 24 og i §§ 11-13 i bekendtgørelse nr. 60 fra 17. juni 1998 om regler for SvF. Der kræves en særlig tilladelse fra kulturministeren til hvert spil, og denne tilladelse skal fornyes en gang om året. Tilladelsen henviser til en udførlig angivelse fra SvF af spillets indehold, organisation, gevinststruktur, priser o.lign. Iflg. bekendtgørelsens § 12, stk. 2 har SvF dog tilladelse til visse justeringer i gældende spil uden forudgående samtykke fra kulturministeren. Iflg. bekendtgørelsens § 13 har SvF ikke tilladelse til at arrangere spil søn- og helligdage eller i påskeugen.

Tilladelsen til spil er et resultat af, at det offentlige over en årrække i 1990erne skar drastisk ned på sin tidligere deltagelse i finansieringen af SvF's drift over finansloven. Den skal ses som udtryk for, at driften af SvF kun hviler på ca. 15.000 husholdninger, der udgør et meget svagt licensgrundlag.'

Public service i Norden Del II

Redogörelse för utvecklingstendenser på radio- och TV-området, aktuella frågeställningar för public service verksamheten och de nordiska public service företagens samarbete

(Bilaga, se s. 1283)

Inledning

I november 2000 utgav Nordiska Ministerrådets Styrningsgrupp för Nordiskt Kultur- och Massmediesamarbete (KM-gruppen) en rapport om public service verksamheten i de nordiska länderna. Rapporten innehåller en sammanställning av de nordiska ländernas gällande regleringar och regleringsmetoder avseende public service verksamheten. Syftet med sammanställningen är att den skall kunna användas, dels som ett referensmaterial, dels som underlag vid jämförelser mellan ländernas reglering av public service verksamheten.

I denna rapport lämnas en kortare beskrivning av utvecklingstendenserna på radio- och televisionsområdet. Vidare redovisas de aktuella frågeställningar som public service verksamheten står inför samt det nuvarande samarbetet mellan de nordiska public service företagen. Sammanställningen i den tidigare utgivna rapporten kan, då den redogör för de enskilda ländernas utgångspunkter regleringsmässigt, användas som underlag för genomgången av frågeställningarna.

Syftet med att kartlägga några av de mest aktuella frågeställningarna som public service verksamheten står inför är att sammanställa ett underlag och skapa möjlighet för de nordiska länderna att formulera vissa gemensamma beskrivningar och problemdefinitioner, som kan användas vid framtida diskussioner och samarbete kring public service frågor.

Rapporten med sammanställning av regleringar och regleringsmetoder avseende public service verksamheten i Norden och nu föreliggande rapport, har båda utarbetats av KM-gruppen och ministerrådssekretariatet, i enlighet med av Ministerrådet antaget kommissorium, (bilaga 1). Rapporterna har initierats, dels som en fortsättning på KM-gruppens arbete med public service frågor, som bland annat resulterat i rapporten "Public service-selskabernes stilling i den digitale fremtid" (Nord 1997:3) och konferencen om "Public service broadcasting i den digitale fremtid" som hölls i Helsingfors den 19–20 februari 1998, (konferensrapport TemaNord 1998:535), dels med anledning av hänvändelse från Nordiska Rådets Nordenutskott om en statusrapport angående nordisk public service TV samt hänvändelse från direktörerna för de nordiska public service företagen angående behov av gemensamma initiativ vad gäller regleringen av public service området.

Sammanfattning

Rapporten Public Service i Norden, del II, redogör dels för utvecklingstendenserna på radio- och TV-området, dels för de aktuella frågeställningar som public service verksamheten står inför. Rapporten innehåller också en redovisning av samarbetet mellan de nordiska public service företagen.

I avsnitt 1 lämnas en beskrivning av utvecklingstendenserna på radio- och TV-området. Det handlar framför allt om den tekniska utvecklingen, med övergång till digital teknik samt konvergensen mellan medie-, tele- och IT-sektorerna. En ökad internationalisering, en pågående förändring av ägandestrukturen avseende medieföretagen samt kommersialiseringen är, jämte den tekniska utvecklingen, tendenser som bidrar till en ökad konkurrens och skärpta ekonomiska villkor för public service företagen och dess verksamhet. Tendenserna på radio- och TV-området har bidragit till att flera frågor på det audiovisuella området har tagits upp på dagordningen i EU. Tendenserna innebär stora utmaningar för public service företagen och dess verksamhet och frågan är hur public service verksamheten kommer att påverkas av rådande förändringar. Den tekniska utvecklingen ger emellertid också stora möjligheter, bland annat till en utvidgad verksamhet med nya kommunikationsformer och ett nytt utbud av tjänster.

I avsnitt 2 redogörs för några av de aktuella och överordnade frågeställningar som public service verksamheten står inför och som följer av utvecklingstendenserna på området. Många frågor rör den tekniska utvecklingen – digitaliseringen och konvergensen. Här uppkommer frågor av både teknisk och ekonomisk natur samt diverse medie- och kulturpolitiska frågor.

Övriga aktuella frågeställningar som redovisas är; reglerna om must carry (förmedlingsskyldighet) i samband med övergången till digitala sändningar, äganderättsförhållandena på medieområdet och tendensen mot en ökad mediekoncentration, den i EU nu aktuella frågan rörande statligt stöd till offentlig radio- och TV-verksamhet samt public service verksamhetens långsiktiga finansiering, nya möjliga intäktskällor och nya verksamhetsområden. Samtliga överordnade frågeställningar har också aktualitet i EU, varför hänvisningar görs till relevanta uttalanden och ställningstaganden från EU:s olika institutioner.

Rapporten avslutas med att i avsnitt 3 redovisa större delen av det samarbete som pågår mellan de nordiska public service företagen.

1. Utvecklingstendenser inom radio- och TV-området

Under senare år har en rad tendenser utvecklats inom radio- och TV-området. Samtidigt som en mycket snabb teknisk utveckling har ägt rum, har även en ökad internationalisering skett. De ekonomiska villkoren för programföretagen har skärpts till följd av utvecklingen av området och en ökad konkurrens. Den ökade konkurrensen har främst uppstått till följd av en ökad kommersialisering. En rad frågor på det audiovisuella området, vissa speciellt inriktade på public service verksamheten, har blivit aktuella i EU-sammanhang.

Den tekniska utvecklingen har de senaste åren medfört stora förändringar inom radio, men framför allt, TV-området. I och med starten av satellitsändningar och vidaredistribution i kabelnät ökade möjligheterna att ta del av olika TV-kanaler dramatiskt. Istället för enbart de nationella kanalerna kunde man bland annat se program från en rad europeiska länder. Med möjlighet till flera distributionsformer har också programföretagens programutbud utökats. Denna utveckling har medfört att konkurrensen om tittarna har skärpts. Genom införandet av digital teknik ökar programutrymmet ytterligare. Fler företag inom radio- och TV-området kan få möjlighet att verka på marknaden och de redan befintliga programföretagen kan utöka sitt programutbud. Konkurrensen på mediemarknaden kommer att bli hård när systemet med digitala kanaler blir helt utbyggt. Public service utbudet kommer då endast att utgöra en del av ett mycket omfattande radio- och TV-utbud.

Konvergensen mellan medie-, tele- och IT-sektorerna, möjliggörs bland annat av att medietekniken digitaliseras. Den digitala tekniken skapar en gemensam plattform för hantering av olika typer av information, såsom text, ljud och bild. Detta innebär att många tjänster som tidigare

varit åtskilda – tele-, data-, radio- och TV-tjänster – kan förmedlas genom samma typ av infrastrukturer.

Konvergensen kommer att skapa en ny mediesituation och ge det audiovisuella området en ytterligare dimension. Radio- och TV-kanalerna kommer inom loppet av några år att vara integrerade med andra former av kommunikationssystem. Detta gäller främst i riktning mot Internet, där elektroniska informationssystem och elektronisk handel erbjuds av medieföretagen. Programföretagen kommer att kunna erbjuda en rad tilläggstjänster till exempel on-lineverksamhet på Internet, vilket redan introducerats av programföretagen, interaktiva tjänster kopplade till programverksamheten och WAP – att sända ut text och viss bildinformation till mobiltelefoner.

Den internationalisering som skett kan ses både som en förändring vad avser utbudet, samt som en förändring avseende ägandebilden på marknaden. Som ovan nämnts har den tekniska utvecklingen medfört att vi fått ett mycket större radio- och TV-utbud och kan ta del även av internationella programkanaler. Detta bidrar naturligtvis också till en ökad konkurrens om tittarna.

Ägandestrukturen avseende medieföretagen är under förändring. Färre men större företag inom medieområdet håller på att skapas. I flera sammanslagningar av olika medieföretag ingår nu utländska företag som ägare eller delägare. Detta innebär att public service företagen i framtiden får en allt hårdare konkurrens från stora kommersiella medieföretag, som även kan vara utlandsägda.

De ekonomiska villkoren för programföretagen har skärpts till följd av den kostsamma tekniska utvecklingen och den ökade konkurrensen på området. Även om den digitala produktions- och distributionstekniken är billigare än den analoga innebär övergången, med investeringar och ett parallellt användande av de olika teknikerna en tid, att programföretagen åsamkas stora kostnader. Vidare kommer, trots billigare produktions- och distributionskostnader till följd av ny teknik, kostnaderna för programrättigheter att öka markant på grund av den skärpta konkurrensen.

Det grundläggande skälet till den ökande konkurrensen på radio- och TV-marknaden är den kommersialisering som ägt rum de senaste femton åren. Fram till den första hälften av åttiotalet hade public service företagen i stort sett monopol på TV-verksamheten i de nordiska länderna. Finland med kommersiell TV-verksamhet sedan början av 1960-talet utgör dock ett specialfall. Från mitten av åttiotalet gav tekniken och upphörandet av monopolet möjligheter för andra aktörer att verka på området med resultat av att det mycket snabbt tillkom ett flertal TV-kanaler. Till följd av utbredd användning av de tekniska möjligheterna samt den betydande internationaliseringen konkurrerar public service företagen idag med ett stort antal kommersiella TV-kanaler.

Utvidgningen av det audiovisuella området, den därmed skärpta konkurrensen inom, och ökande ekonomiska betydelsen av området, har medfört att flera frågor på det audiovisuella området har tagits upp på dagordningen i EU. Detta gäller både frågor rörande sakområden gemensamma för samtliga radio- och TV-företag såsom den nya teknologin, rättighetsfrågor m.m. samt frågor om public service verksamheten och dess finansiering, utbud och framtida roll. Frågorna behandlas både i EU-kommissionen, i EU:s ministerråd och i EU-parlamentet. Beslut i EU beträffande aktuella frågor kommer att få betydelse för hur den framtida public service verksamheten kommer att se ut.

Utgångspunkten för rapporten är det värnande om public service verksamheten som råder i de nordiska länderna. De nordiska länderna har under de senaste åren kontinuerligt framhållit betydelsen av att bevara och främja public service verksamheten, trots, eller kanske just på grund av, de stora pågående förändringar som sker på mediemarknaden. En aktuell fråga är härvid, varför det är så viktigt att bevara public service verksamheten och varför detta kan bli allt mer betydelsefullt i en framtid med ökad internationalisering, kommersialisering och en stark teknisk utveckling. Det grundläggande skälet till public service verksamhetens bevarande är den roll den spelar för demokratin och yttrandefriheten. Trots ett allt större utbud på medieområdet är det oerhört viktigt att värna om en radio och TV i allmänhetens tjänst, som verkar oberoende av vinstintressen och som ansvarar för ett radio- och TV-utbud riktat till hela befolkningen.

Det mest grundläggande instrumentet för EU, när det gäller public service radio och TV är det protokoll om systemet för radio och TV i allmänhetens tjänst i medlemsstaterna, som, efter beslut i juni 1997, fogades till Amsterdamfördraget (Mera om protokollet i kap. 2.4.) EU:s ministerråd har också vid flertalet tillfällen uttryckt sitt stöd till public service verksamheten. Genom ministerrådets resolution, av den 25 januari 1999, om public service-radio och TV-verksamhet (1999/C 30/01) bekräftade ministerrådet att det är samtliga medlemsstaters önskan att betona den funktion som radio- och TV-verksamhet i allmänhetens tjänst fyller och framhöll vidare medlemsstaternas behörighet att svara för finansiering av radio- och TV i allmänhetens tjänst, genom att bevilja finansiering till radio- och TV-företagen för att utföra sina tilldelade uppdrag att verka i allmänhetens tjänst, i den utsträckning som finansieringen inte påverkar handelsvillkoren och konkurrensen inom gemenskapen i en omfattning som kan strida mot det gemensamma intresset. En annan aspekt av varför det är viktigt att värna om public service verksamheten är det förtroende och stöd som en stor del av befolkningarna i de nordiska länderna än i dag, trots konkurrensen från andra TV-kanaler, ger till public service företagen och dess utbud. Detta förtroende och stöd bör följas upp.

Public service verksamheten kommer emellertid, som beskrivits ovan, att inom den närmaste framtiden ställas inför nya stora utmaningar. Mediemarknaden blir mer kommersiell och internationell och aktörerna på marknaden kommer allt mer att satsa även på andra nya medieformer. Frågan är hur public service verksamheten kommer att påverkas av rådande förändringar och hur den framtida verksamheten kommer att utformas både avseende utbud av innehåll och kommunikationsformer. Hur kommer public service företagen att lyckas med att uppfylla sina public service uppdrag och hur kommer de framtida uppdragen till företagen att se ut? Den tekniska utvecklingen ger även public service företagen nya möjligheter till förändringar i verksamheten. Många frågor följer av den utveckling som sker på radio- och TV-området just nu. För att följa upp vad detta innebär, främst avseende public service företagen och deras verksamhet, har nedan sammanställts några för public service verksamheten viktiga frågeställningar av överordnad karaktär.

2. Aktuella frågeställningar

Avsikten med den följande redogörelsen är att, utan alltför omfattande beskrivningar av bakgrund och faktiska förhållanden, till exempel av tekniska och ekonomiska förutsättningar, kortfattat sammanställa några av de mest aktuella frågeställningarna, som följer av nämnda utvecklingstendenser, beskriva dessa utifrån public service verksamhetens synvinkel och försöka redogöra för den betydelse dessa frågor kan ha för public service verksamheten och public service företagen. De frågeställningar som public service verksamheten står inför kan säkert variera i omfattning och detaljinnehåll från land till land. Frågeställningarna beskrivs därför generellt utifrån sakfrågan, oftast med utgångspunkt i vad som sker på EU-plan, och det redogörs således inte för förhållandena för verksamheten i respektive nordiskt land. En närmare redogörelse för public service verksamhetens reglering som utgångspunkt för respektive verksamhets förhållande, lämnas i delrapport I – "Public Service i Norden – Sammanställning och jämförelse av de nordiska ländernas gällande regleringar och regleringsmetoder avseende public service verksamheten".

Såsom framkommer kan det ibland vara svårt att avgränsa beskrivningarna av de aktuella frågeställningarna då flertalet av dessa löper in i varandra och är avhängiga av varandra. Detta gäller till exempel frågorna om nya verksamhetsområden, finansiering och nya intäktskällor, äganderättsförhållanden samt konkurrens- och statsstödsfrågor.

2.1 Digitalisering och konvergens

Digitalisering handlar om övergången från analog till digital teknik beträffande både produktion av radio- och TV-program och distribution av programmen. Övergången till digital produktion har redan genomförts hos de nordiska public service företagen. Frågeställningarna som följer handlar därför enbart om digitalisering av distribution av program.

Övergången från analoga till digitala sändningar innebär en mängd fördelar, bland annat bättre bildkvalitet, ökat programutrymme, möjlighet till interaktiva tjänster samt lägre sändningskostnader för programföretagen. Den digitala tekniken ger också än mer flexibla möjligheter att använda frekvenskapaciteten. Fram till dess att övergången till digital teknik är helt genomförd föreligger emellertid en rad frågor att ta ställning till. Det rör frågor av såväl teknisk som ekonomisk karaktär. Härutöver kommer de medie- och kulturpolitiska frågeställningarna till förändringarna samt de frågor som följer av de ökade utbudsmöjligheterna och konkurrenssituationen. Nedan följer några av de frågor som är aktuella.

Tekniskt

Digital TV kan sändas via tre transmissionsformer; satellit, kabel och markbundet. När det gäller public service företagens förpliktelse att nå ut med sändningar till hela befolkningen, har detta varit uppfyllt genom att det analoga markbundna sändarnätet har i det närmaste hundraprocentig täckning i de nordiska länderna. Frågan är om en utbyggnad och drift av ett markbundet digitalt sändarnät med hundraprocentig täckning kommer att bli aktuell i samtliga nordiska länder, med hänsyn till framväxten av flera distributionsformer. I det analoga markbundna sändarnätet och genom kabel (med must carry) kan public service företagen nå alla hushåll direkt och utan att vara avhängig av mellanmän som kräver intäkter eller kan påverka innehållet. Med digital sändningsteknik är frågan om denna distribution mer komplicerad. Beslut har tagits och kommer att tas i de nordiska länderna beträffande distributionssätt för public service företagens digitala sändningar. Tre av de nordiska länderna – Sverige, Danmark och Finland – har fattat beslut om att införa markbundna digitala TV-sändningar. Diskussioner förs emellertid även om övriga alternativa distributionssätt, nu även om bredband. Av diskussionerna framgår att det inte kommer att handla om att välja en enda distributionsform, utan att flera olika distributionsformer sannolikt kommer att komplettera varandra.

Införandet av den digitala sändningstekniken medför också att ett antal olika tekniska funktioner skall införas, såsom EPG (Elektonisk Programguide), SMS (Subscriber Management System – bland annat system till administration av dekoderkort och dess eventuella avgift), CA (conditional access – åtkomstkontroll) och multiplexering (teknisk sammanfogning av de olika programtjänsterna i en signal). I Europa är sändarsystemet för digital TV standardiserat av DVB (Digital Video Broadcasting). I denna organisation samarbetar programbolag, tillverkare, nätoperatörer och regleringsorgan från cirka 30 länder. DVB har tagit fram internationella standarder för såväl mark-, kabel- som satellitsänd TV. Vidare har DVB svarat för utvecklingen av de digitala överföringssystemen för digital TV. DVB utarbetar förslag till standarder som sedan antas av standardiserings-organisationerna ETSI (European Telecommunications Standards Institute) och CENELEC (Comitté Europen de Normalisation Electronique). DVB:s utarbetade standard för digitala marksändningar benämns DVB-T (terrestrial). Detta sändarsystem ger, förutom ett bättre användande av frekvenserna, möjlig tillgång till informations-teknologin med bland annat e-mail, internet och beställnings-TV. Det finns emellertid fortfarande vissa delar inom standardiseringsarbetet kvar att lösa. Bland annat innehåller som framgått DVB tre standarder – en för respektive distributionsform; satellit, kabel och markbunden sändning. Vidare finns det flera olika standarder för åtkomstkontroll (CA) samt styrsystem, Application Programming Interface (API). Det är bland annat fortfarande öppet att inom DVB-T bestämma sig för olika system för API och åtkomstkontroll.[1]

[1] En guide till digital-TV, Radio- och TV-verket, Sverige.

Samtidigt som frågeställningarna om de tekniska funktionerna förs i ett europeiskt sammanhang, pågår utredningar och förhandlingar av och mellan aktörerna på marknaden nationellt. På nordiskt plan startade 1997 NorDig – ett samarbete mellan TV-företag, sändaroperatörer och teleföretag i de fem nordiska länderna. Syftet är att ta fram en teknisk kravspecifikation för mottagarutrustning för digital-TV. Arbetet sker med utgångspunkt i de standarder som är satta av DVB. NorDigs tekniska kravspecifikation ryms således inom DVB-standarden. På sikt arbetar man inom NorDig för att nå fram till teknisk kravspecifikation som innebär att man skall kunna ta emot digital-TV som distribueras på olika sätt och som använder olika tekniska system för åtkomstkontroll. NorDig tog fram en första teknisk kravspecifikation för digital-TV-box i oktober 1998. Denna tekniska specifikation möjliggör mottagning av två olika distributionsformer, varvid kombinationen av de två fritt kan väljas.[2] NorDig kommer fortsatt att arbeta med specifikationer för digital-TV med målsättning att få fram öppna enhetliga lösningar visavi åtkomstsystem, elektronisk programguide och API i varje land.

För public service företagens del är det viktigt att de får möjlighet att utveckla sin programverksamhet med samma digitala möjligheter som de kommersiella medieföretagen kommer att använda. En av de viktigaste frågorna för public service verksamheten är nämligen att upprätthålla tillgängligheten till public service kanalernas utbud. Detta gäller till exempel de elektroniska programguiderna (EPG) utformning. En betydelsefull sak i detta sammanhang är frågan om operatörernas avgörande roll beträffande distributionen av programföretagens tjänster. Avtal måste träffas mellan sändaroperatörer och programföretag avseende operatörsskapet, multiplexering, åtkomstkontroll och elektronisk programguide.

Ett samarbete som det NorDig står för är viktigt, dels för att möjliggöra för tittarna att ta del av digitala sändningar, via samtliga distributionsformer, med samma mottagarutrustning, dels för att de nordiska public service företagens sändningar skall kunna vara tillgängliga i hela Norden. Ett sådant samarbete är också betydelsefullt då man genom en nordisk marknad kan få den storskalighet som behövs för en snabb spridning av mottagarapparater – set-top boxar och digitala TV-apparater.

Beträffande möjligheterna att ta del av de nordiska grannländernas TV-utbud, har man tidigare generellt trott att övergången till digital sändningsteknik skulle vara lösningen på denna så kallade grannlands-TV frågan. Som ovan kortfattat redogjorts för medför dock inte den digitala sändningstekniken i sig att ett land kan ta del av grannlandets digitala TV-sändningar. Möjligheterna finns där, men det krävs dock både att en rad tekniska frågor, som nämnts ovan, får en lösning och att de olika aktörerna i de nordiska länderna lyckas i samarbetet att nå överenskommelser, som medför att möjliga lösningar kan genomföras.

På radio-området har försöksverksamhet med digitala sändningar pågått i flertalet länder under en längre tid. Som standard för digitala radiosändningar har DAB (Digital Audio Broadcasting) tagits fram. Drygt tjugotalet länder i Europa, däribland samtliga nordiska, har beslutat sig för det digitala systemet DAB, liksom ett tiotal länder i Asien samt Australien, Kanada, Mexiko och Sydafrika. Systemet har funnits i omkring tio år och radioföretagen har ansett systemet vara överlägset för radioändamål. Trots detta råder det svårigheter för DAB radio att få fullt genomslag på marknaden, vilket beror på olika omständigheter, såsom en avvaktan aktörer emellan på produktion, vidareutveckling och finansiella satsningar, frekvenstillgången i länderna och befolkningens efterfrågan av digitala radiomottagare. För att den digitalt distribuerade radion skall fungera fullt ut på marknaden krävs antagligen ett samarbete på europeiskt plan. Från radiosidans håll har framhållits att radiofrågan måste få samma dignitet på den europeiska agendan som TV- och film har i dag, bland annat mot bakgrund av att radion är det mest använda av alla massmedier i Europa.

Den digitala tekniken och de digitala sändningarna kommer framöver, både på radio- och TV-området, att ersätta den analoga tekniken och de analoga sändningarna helt och hållet. Frågan är bara när och hur. För att övergången skall gå så snabbt som möjligt och för att de mest

[2] En guide till digital-TV, Radio- och TV-verket, Sverige.

effektiva tekniska lösningarna, som också gynnar konsumenterna på bästa sätt, skall nås krävs samarbete mellan aktörerna på området.

Som tidigare nämnts bidrar den digitaliserade medietekniken till att möjliggöra en konvergens mellan medie-, tele-, och IT-sektorerna. I den av EU-kommissionen utfärdade grönboken om konvergens definierades konvergensen på två olika sätt;

- möjligheten att via olika nätplattformar överföra i grunden samma typ av tjänster
- sammanförandet av olika utrustningar för konsumentbruk, till exempel telefon, television och persondator.

Konvergensen kan beskrivas på olika sätt beroende på vilket perspektiv man utgår från. Effekterna av konvergensen kan beskrivas i förhållande till nätkonvergens, tjänstekonvergens, apparatkonvergens och marknadskonvergens. Med nätkonvergens menas att olika infrastrukturer för distribution av olika typer av tjänster nu kan integreras och förmedla "varandras" tjänster. Tjänstekonvergens, som innebär att olika tjänstetyper kan sammansmältas, kan delas upp i kommunikationstjänster och innehållstjänster. Med kommunikationstjänst avses tjänster som förmedlar information mellan användare, till exempel telefoni, fax, e-mail och videokonferens. Innehållstjänster avser tjänster där någon tillhandahåller eller förmedlar ett visst innehåll till andra, till exempel radio, television, informationsdatabaser och webbplatser på Internet. Apparatkonvergensen innebär sammansmältning mellan olika apparater som används för olika typer av tjänster, till exempel radiomottagare och telefoner som kan vara mottagare av text och rörliga bilder, TV-mottagare och mobiltelefoner som kan användas för informationsbehandlig såsom datorer och datorer som kan användas som TV-mottagare. Marknadskonvergens innebär att den konvergens som avser nätverk, tjänster och apparater möjliggör att företag inom viss mediesektor kan utvidga sin verksamhet genom samarbete och eventuellt samgående med andra medieföretag som verkar inom angränsande mediesektorer.[3]

Konvergensen mellan radio/TV, teletjänster och datatjänster kommer i sin helhet att medföra stora förändringar vad avser distributionen av information och tjänster och flera nya kommunikationsformer kommer att framträda. Detta kommer att innebära att lyssnarna och tittarna får en stor valfrihet, inte bara vad gäller det innehållsmässiga utbudet utan även utbudet av olika kommunikationsformer som förmedlar det innehållsmässiga utbudet. För public service företagens del kommer detta att medföra att den redan nu ökade konkurrensen, på grund av allt fler radio- och TV-företag, kommer att förstärkas ytterligare på grund av än fler marknadsaktörer och flera nya kommunikationsformer. Public service företagens utbud kommer att ingå som en del av ett mycket stort utbud av tjänster. Förutom intresset på marknaden att utveckla kommunikationsformerna är det naturligtvis också stora ekonomiska intressen förbundna med denna utveckling. En ny trend är att medieföretag med olika tjänster och kunnande, till exempel radio- och TV-företag, telekommunikationsföretag och IT-företag går samman för att bedriva medieverksamhet. Genom dessa sammanslagningar erhåller man ett samlat kunnande inom flera olika områden samt sannolikt en starkare förhandlingsposition och ett bättre ekonomiskt läge i en hårt konkurrerande marknad.

EU:s ministerråd har, den 28 juni 1999 vid uppföljning av grönboken om konvergens, understrukit att det utöver de tekniska och ekonomiska aspekterna, också är sociala, kulturella och demokratiska aspekter av stor betydelse för informationssamhället. Ministerrådet underströk vidare att en lösning på frågan, om hur public service verksamheten bäst kan fortsätta spela sin roll fullt ut i denna nya miljö, bland annat bör bekräfta medlemsstaternas behörighet att tilldela, definiera och utforma public service uppdragen i varje enskild medlemssland, i enlighet med det till Amsterdam-traktatet fogade protokollet om offentlig radio- och TV-verksamhet, samt motivera public service företagen att utnyttja ny teknologi.

---

[3] Konvergens och förändring – Samordning av lagstiftningen för medie- och telesektorerna. Betänkande från den svenska konvergensutredningen, SOU 1999:55. Se även Konvergens i netværkssamfundet – delrapport af det danske Udvalget vedr.
konvergens i netværkssamfundet.

EU-parlamentet framförde i resolutionen om principer och riktlinjer för gemenskapens audiovisuella politik i den digitala eran, den 6 september 2000, att man bör tillse att det görs åtskillnad mellan infrastrukturrelaterade och innehållsrelaterade bestämmelser, så att de tekniska aspekterna och marknadsaspekterna inte blir förhärskande och därmed hotar pluralismen och den kulturella mångfalden, (A5-0209/2000).

Ekonomiskt

Övergången till digital teknik innebär att programföretagen även ställs inför ekonomiska ställningstaganden. Detta gäller främst finansieringen av de investeringar som krävs i samband med övergången till digital teknik. Förutom programföretagens investeringar vid införandet av digital produktion och distribution, tillkommer så även kostnader till följd av nödvändigheten för programföretagen att under en tid sända både analogt och digitalt. Frågan är hur övergången till digitala sändningar, och den tid under vilken det parallellt skall sändas både analogt och digitalt, skall finansieras? I några nordiska länder – Sverige, Danmark och Norge – har regeringarna avsatt särskilda medel för public service företagens digitala satsningar. I Finland och Sverige pågår under våren 2001 parlamentariska utredningar angående finansiering av TV-verksamheten i framtiden.

Medie- och kulturpolitiska frågor

Med övergången till den nya miljön med nya medier, kommunikationsformer och allt fler olika medieaktörer aktualiseras också väsentliga frågor beträffande public service verksamheten. En av de stora mediepolitiska frågorna är hur public service verksamheten kommer att se ut i framtiden. Vilken omfattning och inriktning kommer verksamheten att ha – vilket innehåll skall det utökade kanalutrymmet fyllas med och vilka nya tjänster, verksamheter tillkommer? Genom vilka kommunikationsformer skall företagens utbud och tjänster förmedlas? Kulturpolitiskt sett är public service verksamhetens utbud, i de nordiska länderna, en av de viktigaste faktorerna i vardagslivet.

Public service verksamheten i allmänhetens tjänst är dock i princip att förstå på två sätt. Dels kan public service verksamheten ses som tillhandahållandet av en tjänst av allmännyttigt utbud, vilket traditionellt erbjuds av oftast offentligägda TV-företag. Dels kan verksamheten ses som en funktion i form av utbud av visst allmännyttigt medieinnehåll. En funktion som vilka TV-operatörer som helst kan inneha, både i form av förpliktelser eller som val av visst utbud. I Norden har det i praktiken varit de offentligägda TV-företagen som haft förpliktelse att bedriva TV-verksamhet i allmänhetens tjänst. Detta betyder dock inte att man inte också kan tala om public service som en funktion, vilken kan ingå även i andra företags verksamhet. Vad innebär det för public service företagen och deras verksamhet med TV- och radiosändningar i allmänhetens tjänst i det fall det ökade kanalutbudet medför att fler programkanaler erbjuder "public service" utbud?

En annan fråga som hänger samman med det allt större, och internationella, utbudet är hur det nationella programutbudet på det egna språket kommer att utvecklas.

Genom införandet av digital-TV kommer i framtiden också helt nya operatörer utan TV-bakgrund att bedriva TV-verksamhet. Frågan är vad denna aspekt kan komma att föra med sig på TV-marknaden och vad det kan komma att betyda avseende det framtida utbudet på marknaden.

En viktig mediepolitisk fråga är när avvecklingen av analog radio och TV kommer att äga rum. Det råder förväntningar om att markbunden digital TV införs i hela Europa inom de närmaste åren och att markbunden analog TV skall kunna avvecklas inom 10–15 år. EU:s ministerråd, understryker, i sina konklusioner angående Kommissionens meddelande om principer och riktlinjer för gemenskapens audiovisuella politik i den digitala eran, att det är medlemsstaternas ansvar att definiera nationella regler för innehåll och grundläggande frågor som till exempel tidsplanen för upphörandet av analoga markbundna sändningar, men att ett europeiskt samarbete också är viktigt, särskilt i samband med spektrumplanläggning – härvid frekvenskoordinering

och informationsutväxling, (Rådets möte den 16 maj 2000). I EU-parlamentets resolution, angående nämnda meddelande, framför parlamentet att de uppmärksammar de slutsatserna från det seminarium om markbunden digital-TV som hölls i Lissabon samt den verksamhet som bedrivs av DVB. Parlamentet uppmanar vidare EU:s ministerråd och medlemsstaterna att komma överens om och vidta åtgärder för att uppnå en successiv övergång till digital TV, framför allt till markbunden digital TV. Vidare understryker parlamentet i resolutionen att radio och TV i allmänhetens tjänst och de privata radio- och TV-företagen bör vara nyskapande och gå i täten för den digitaliserade audiovisuella industrin.

Beslut om upphörande av analoga sändningar kommer dock att bli en kontroversiell fråga, särskilt om det innebär att tittarna får lägga ut relativt stora kostnader för att kunna se de digitala sändningarna. Ett beslut om sådant upphörande blir ännu svårare att fatta innan man nått fram till en lösning på att samordna mottagningen av digitala sändningar genom olika distributionssätt på så sätt, att tittarna med samma mottagningsutrustning kan ta del av samtliga digitala sändningar oavsett om de är markbundna eller distribuerade med kabel eller via satellit.

Övriga frågor – utbud, konkurrens, lagstiftning med mera

Den digitala tekniken ger, jämfört med analog teknik, utrymme för fler kanaler. Det får vidare plats fler digitala än analoga programtjänster på samma utrymme. Skälet är att digitala sändningar kräver mindre utrymme än analoga sändningar. Nämnda förutsättningar för med sig frågor om vilka som skall få sända på de ytterligare kanalplatser som kommer att kunna erbjudas samt vad man skall fylla det utökade utrymmet på respektive kanalplats med för innehåll. Med ökat utrymme följer ökat utbud och en allt mer skärpt konkurrens om tittare och lyssnare.

Utbudet kommer att bli omfattande, både kvantitativt och nischmässigt. En mängd TV-kanaler kommer att erbjuda publiken en uppsjö av program med olika inriktningar. En intressant fråga blir då, huruvida det ökade radio- och TV-utbudet medför att behovet av public service kanalernas utbud, såsom något säreget och speciellt, också ökar? Eller kommer public service företagen i framtiden att få erfara en hård konkurrens även beträffande det utbud som de tidigare varit relativt ensamma om och som varit public service företagens främsta konkurrensmedel hittills? Public service verksamhet kan som nämnts även ses som en funktion att erbjuda ett visst allmännyttigt medieinnehåll och denna funktion har redan i dagsläget fler programföretag, än de vi i denna rapport benämner public service företagen, lagt in som en del av sin verksamhet och sitt utbud.

Med konvergensen följer frågor om hur de nya medieområdena med olika sändningstekniker och innehåll skall regleras. Dessa frågor är ännu inte lösta, men ett intensivt utredningsarbete pågår både nationellt och i EU. Det gäller nu generellt olika lagstiftningar för de olika områdena kommunikationsmedier, telekommunikation och data i de nordiska länderna. Den tekniska utvecklingen och konvergensen mellan de olika kommunikationsformerna innebär dock att lagstiftningarna på området inte alltid är anpassade till, och fullt ut reglerar, de nya kommunikationsformer och tjänster som uppstår. En tjänst kan omfattas av olika regelverk, beroende på vilket medium som används för distribution till mottagaren, eller på vilket sätt mottagaren tar del av tjänsten.

EU har redan börjat dra politiska konklusioner av utvecklingen, särskilt på telekommunikationsområdet. Kommissionen utgav i november 1999 meddelandet "Mot ett nytt regelverk för infrastruktur för elektronisk kommunikation och tillhörande tjänster, 1999 års kommunikationsöversyn", (KOM (1999) 539). I april följde kommissionen upp med meddelande redovisande resultaten av de yttranden, som inkommit över meddelandet med kommunikationsöversyn, (KOM (2000) 239). Den 12 juli 2000 antog kommissionen förslag om ett nytt regelverk för infrastruktur för elektronisk kommunikation och tillhörande tjänster. Behandlingen av dessa förslag pågår både i EU-parlamentet och i EU-ministerrådet.

I de nordiska länderna har tillsatts olika utredningar för att kartlägga de lagstiftningsmässiga konsekvenserna av konvergensen. I Finland bereds en allmän lag om kommunikationsmarknaden. Tanken är att ge alla distributionskanaler och ägare av kommunikationsnät lika ställning beträffande förutsättningarna för verksamheten, oberoende av anlitad teknik. Medieinnehållet skall regleras separat från nätverken och infrastrukturen.

2.2 Must carry regler – förmedlingsplikt

Must carry står för en förmedlingsplikt innebärande att det råder en skyldighet för kabeloperatörer att vidarebefordra vissa kanalers hela utbud. Detta gäller för public service kanalerna i samtliga nordiska länder. Denna förmedlingplikt är i de nordiska länderna lagstadgad vad gäller analoga sändningar av public service kanalerna. I Sverige har bestämmelsen om must carry utvidgats till att omfatta även digitalt sända SVT24. Regeln gäller dock endast då operatören sänder digitalt. I Finland omfattar must carry principen alla radio- och TV-sändningar som är landstäckande samt alla YLE:s sändningar som är avsedda att mottas regionalt. Detta gäller såväl analoga som digitala sändningar. I Danmark har must carry principen utvidgats att omfatta public service kanalernas digitala sändningar i de fall då operatören sänder digitalt.

Frågan är nu om motsvarande förmedlingsplikt i sin helhet skall gälla även beträffande de digitala sändningarna av public service kanalerna? Must carry kommer att analyseras på nytt av EU för den digitala TV-verksamhetens del. Frågan om att bibehålla must carry skyldigheten för public service verksamheten kommer härvid att vara viktig att framhålla.

EU-parlamentet uppmanar i sin resolution, av den 6 september 2000, angående principer och riktlinjer för gemenskapens audiovisuella politik i den digitala eran, medlemsstaterna, de behöriga statliga myndigheterna och dem som är ansvariga för förvaltningen att tydligt utforma radio och TV i allmänhetens tjänst genom att garantera allmän spridning och tillgång och rättsligt garantera denna tjänst genom must carry-bestämmelser, och på så sätt understryka den viktiga roll offentlig markbunden digital-TV skall spela samt hur viktigt det är att denna plattform blir så intressant som möjligt i den digitala konkurrensen, genom att kapaciteten ökar och mottagningen förbättras.

EU-kommissionens nya förslag till reglering av på Telekommunikationsområdet innehåller bland annat förslag om must carry förpliktelser beträffande digitala sändningar. Enligt förslaget skall must carry förpliktelse finnas, men enligt kommissionen skall de vara begränsade till public service kanaler och kabelföretagen skall kompenseras för vidareförmedlingen.

De nya EU-direktiv som är under beredning gällande telenät (inkl. radionät, EPG, API) kommer att utmynna i ändringar i de nationella lagarna. EU-kommissionens huvudprincip avseende medieinnehåll är att det främst är en nationell angelägenhet. I samband med lagreformer i de enskilda länderna kan frågeställningar som är viktiga ur public service verksamhetens synvinkel komma att analyseras.

2.3 Äganderättsförhållanden – mediekoncentration

Den snabba tekniska utvecklingen, skärpta konkurrensen och därmed hårdare ekonomiska förutsättningar medför att ägandet inom medieområdet mer och mer samlas i ett färre antal företag, som besitter allt större ekonomisk del av marknaden. Detta innebär att mindre programföretag kan få allt svårare att konkurrera på marknaden. Om tendensen med mediekoncentration fortsätter, främst då företag inom olika sektorer på medieområdet såsom IT, telekommunikation, radio-TV-företag går samman till stora medieföretag, kan det uppstå problem ur konkurrenssynpunkt.

Flera av de TV-företag som har sändningar i radio och TV på de nordiska språken och som de nordiska public service företagen konkurrerar med, ägs idag av utländska mediekoncerner. Med ny teknologi öppnas möjligheterna för att använda nordisk text och tal i programmen, varmed svårigheterna för utländska medieföretag att agera på de nordiska marknaderna minskar. För att hävda sig i den kommersiella konkurrensen bildas internationella allianser baserade på betydligt riskkapital.

Frågan är hur den framtida bilden av äganderättsförhållandena inom medieområdet kommer att se ut och vad detta kommer att innebära för public service företagen och deras verksamhet? Mycket tyder på att de redovisade förhållandena med allt färre men större medieföretag kommer att innebära en hårdare konkurrens om sändningsrättig-heter och om publiken. Detta kommer att innebära att public service företagen måste styrka sitt utbud genom att utvidga detta i takt med de tekniska möjligheter som ges samt publikens behov. Detta kräver också resurser.[4] (Se även avsnitt 2.5 och 2.6 om långsiktig finansiering och nya verksamhetsområden.)

I EU-parlamentets resolution angående principer och riktlinjer för gemenskapens audiovisuella politik i den digitala eran (A5-0209/2000), uttalar parlamentet att konkurrenspolitiken måste kunna fungera på ett lämpligt och effektivt sätt för att förhindra att någon får en dominerande ställning, både när det gäller ägarkoncentrationen inom medierna i den nya digitala miljön och när det gäller skydd av mångfalden. Konkurrenspolitiken får dock enligt parlamentet inte leda till att förstärkningen av ett konkurrenskraftigt och varierat utbud av europeiskt audiovisuellt innehåll kringskärs genom att man drar in på det statliga stödet till sådan produktion. Parlamentet uppmanar vidare i resolutionen kommissionen och de övriga behöriga myndigheterna att slå vakt om mångfalden genom att hindra att företag på den audiovisuella marknaden får och behåller en dominerande ställning. Parlamentet uppmanar kommissionen att bedöma de audiovisuella tjänsternas dominerande ställning efter ekonomiska och allmänna kriterier, och analysera hur marknaden fungerar vertikalt, horisontellt och mellansektoriellt, och inte endast procentuellt, och ta hänsyn till inverkan på de europeiska språken och den kulturella identiteten (artikel 151.4 i fördraget). Vidare lyfter parlamentet i resolutionen fram den avgörande roll som radio och TV i allmänhetens tjänst skall spela när det gäller att garantera mångfalden.

2.4 Konkurrens- och statsstödsfrågor

Det till Amsterdamfördraget fogade protokollet om offentlig radio- och TV-verksamhet (protokollet om systemet för radio och TV i allmänhetens tjänst i medlemsstaterna), visar på den betydelse medlemsstaterna ger ifrågavarande verksamhet, vilken är knuten till de demokratiska, sociala och kulturella behoven i samhället och som är nödvändiga för att bevara mångfalden i medierna. Enligt tilläggsprotokollet konstateras att den enskilda medlemsstaten har möjlighet att definiera och organisera den offentliga radio- och TV-verksamheten enligt de rättningslinjer som anses mest ändamålsenliga och tilldela verksamheten de uppgifter som kan genomföras på bästa möjliga sätt i allmänhetens intresse. Traktaten reglerar inte medlemsstaternas rätt att finansiera den offentliga radio- och TV-verksamheten såvida denna finansiering används med syfte att utföra de offentliga uppgifter som ställts upp för verksamheten. Sådana finansieringar får emellertid inte påverka handelsvillkoren och konkurrensen inom den europeiska gemenskapen i en omfattning som kan strida mot det gemensamma intresset. Angående frågan om finansiering av public service verksamheten är, enligt tolkning av konkurrensdirektoratet, inte bara direkt statsstöd utan även finansiering genom licensmedel, att anse såsom statstöd. Vidare skall, enligt det så kallade transparensdirektivet, eventuella kommersiella verksamheter särredovisas och hållas bokföringsmässigt åtskilda från public service verksamheten.

Frågan om hur finansieringen av public service verksamheten i form av offentligt stöd förhåller sig till gällande konkurrensregler inom gemenskapen, har under en tid varit aktuell i EU-sammanhang. Detta gäller främst sådan public service verksamhet som finansieras såväl med reklam som licensavgifter, så kallad blandfinansiering. Kommersiella TV-företag i flera europeiska länder menar att offentligt stöd (både licensavgifter och annat statsstöd) till public service företag, som dessutom har möjligheter att erhålla reklamintäkter, inte överensstämmer med unionens konkurrensregler. Klagomål till EU-kommissionen i denna fråga har lämnats beträffande public service bolag i Portugal, Frankrike, Spanien och Italien. Några slutliga beslut har ännu inte tagits av kommissionen. Diskussioner i frågan har förts både mellan generaldirekto-

[4] En ny tid for public service – Rapport om konkurransesituasjonen i et kommersielt marked og den fremtidige finansiering av public service radio og TV, utarbetad av arbetsgrupp inom de nordiska public service företagen, 19.12.1999.

raten för Kultur och Konkurrens samt mellan kulturministrarna och kommissionären för Konkurrensdirektoratet.

EU-parlamentet framhöll, i resolution angående principer och riktlinjer för gemenskapens audiovisuella politik i den digitala eran, (A5-0209/2000) medlemsländernas befogenheter beträffande den offentliga radio- och TV-verksamheten, som framgår av tilläggs-protokollet till Amsterdamfördraget. Strax efter utfärdandet av EU-parlamentets resolution i september 2000, gjordes ett uttalande av konkurrens-kommissionären om att det inte enbart är en rättighet för medlemsstaterna att definiera public service verksamheten, utan också en skyldighet. Skulle det inte föreligga något klart definierat offentligt uppdrag, är det inte heller tillåtet att bevilja statligt stöd till verksamheten.

Klagomålen och diskussionerna på EU-plan kan ses som en följd av den skärpta konkurrensen mellan medieaktörerna på marknaden och det ökande intresse för det audiovisuella innehållet. Frågan är vad diskussionerna i EU kommer att leda till för public service företagen, dess finansiering och dess framtida verksamhet och utbud.

2.5 Långsiktig finansiering av public service verksamheten – samt nya intäktskällor

Public service företagen i de nordiska länderna har sedan starten av sina verksamheter i stort sett uteslutande finansierats med licensavgifter knutna till innehav av radio och/eller TV-apparat. Som framgår av delrapport I – Public Service i Norden är licensavgiften idag den största intäktskällan hos samtliga de nordiska public service företagen. De ytterligare intäktskällor som är möjliga för public service företagen redovisas i nämnda rapport. En av anledningarna till att public service företagens verksamhet till största delen finansieras av licensmedel är att public service företagen skall ha möjlighet att uppfylla sina public service uppgifter. För att åstadkomma ett utbud som har till syfte att tillgodose hela befolkningen och dess olika intressen, krävs att public service företagen inte styrs av samma ekonomiska villkor som de kommersiella programföretagen. Public service företagen måste ha tillgång till en stabil intäktskälla för att kunna uppfylla uppdragen att driva radio- och TV-verksamhet i allmänhetens tjänst.

Tendenser inom medieområdet, som tidigare redovisats, kommer emellertid att påverka finansieringsunderlaget för public service verksamheten. Det handlar främst om den tekniska utvecklingen och övergången till digital teknik samt den ökade konkurrensen, som bland annat medför att priserna på rättigheter till programinnehåll blir allt högre. Frågan är, hur man i EU-sammanhang framöver kommer att se på statsfinansiering av public service företagens framtida verksamhet, framför allt mot bakgrund av frågan om en definition av public service verksamhet. En annan viktig fråga är huruvida licensfinansiering på sikt kommer att vara tillräcklig för att ge public service företagen möjlighet att konkurrera på den kommersiella och starkt konkurrenspräglade mediemarknaden. Om inte, hur kommer då den framtida finansieringen av public service verksamheten att se ut? Som tidigare redovisats har EU-parlamentet i sin resolution om gemenskapens audiovisuella politik i den digitala eran framfört att konkurrenspolitiken, i sitt syfte att skydda mångfalden och förhindra dominerande ställningar när det gäller ägarkoncentration, dock inte får leda till att förstärkningen av ett konkurrenskraftigt och varierat utbud av europeiskt audiovisuellt innehåll kringskärs genom att man drar in på det statliga stödet till sådan produktion.

De nordiska public service företagen tillsatte sommaren 1999 en arbetsgrupp med uppgift att bland annat värdera licensfinansiering av public service verksamheten i ljuset av de tekniska utvecklingen, ökat radio- och TV-utbud och framväxten av en mer internationell och kommersiell TV-marknad. I rapporten framgår bland annat att, avgörande för att public service företagen i framtiden, med licensavgifter som huvudsakligt finansieringsunderlag, skall klara sin verksamhet ekonomiskt och kunna fullgöra sina uppdrag, är att de erhåller ramvillkor som gör det möjligt att utvidga programföretagens tjänster, dels för att framställa produkter som bygger upp och styrker kärnverksamheten, dels för att öka sina intäkter. Enligt arbetsgruppens mening är det dock också nödvändigt för public service företagen att ha möjlighet till en begränsad tillgång till

sponsring/reklam, för att kunna tillförsäkra sig attraktiva sändningsrättigheter för till exempel sportevenemang.[5]

Det kan, främst mot bakgrund av den tekniska utvecklingen, bli aktuellt att diskutera olika lösningar på frågan om public service verksamhetens finansiering i framtiden. Hur skall till exempel nya tjänster som möjliggörs med ny teknik och konvergens finansieras? (Se vidare nedan kap. 2.6). En annan aspekt är att licensavgiften i dag knuten till innehavet av en radio och/eller TV-apparat. Då det nu är möjligt att ta in TV-program även genom pc, och i framtiden även genom mobiltelefon, kan frågan hur man säkrar uppslutningen om att betala licens för radio- och TV-innehav bli aktuell.

Public service verksamhetens framtida finansiering är en aktuell och viktig fråga, som är uppe till diskussion och behandling nationellt i de nordiska länderna. Som tidigare nämnts pågår under våren 2001 parlamentariska utredningar i Sverige och Finland, där frågan om public service verksamhetens finansiering behandlas.

2.6 Nya verksamhetsområden

Som en följd av den digitala tekniken och konvergensutvecklingen, där massmedier, telekommunikation och informationsteknik stegvis integreras, kommer radio- och TV-medierna inom en snar framtid att vara integrerade med andra former av kommunikationssystem. Därvid följer möjligheter till nya verksamhetsformer, till exempel on-line verksamhet på Internet, interaktiva tjänster och WAP.

För radio- och TV-företagen innebär detta eventuella möjligheter att övergå från att vara företag som "enbart" bedriver programverksamhet (radio/TV-sändningar), till att bli medieföretag med även andra verksamheter. Mot bakgrund av den ökande integreringen av olika kommunikationssystem inom telekommunikation, IT och media, de möjligheter till andra närliggande verksamheter som detta medför, samt den allt hårdare konkurrensen, vill public service företagen få möjlighet att utvidga sina verksamheter. Från public service företagens håll har också uttryckts önskemål om att kunna vara väsentliga aktörer på mediemarknaden i framtiden. Det är enligt public service företagen avgörande för public service verksamheten att det för verksamheten möjliggörs en utvidgning av tjänster och att utbudet även i framtiden kommer att vara lättillgängligt med ny distribution och nya kommunikationsformer. Detta innebär att public service företagen antagligen vill få möjligheter att bedriva nya tjänster och verksamheter inom områden, som till viss del kanske inte faller in under de för programföretagen nu föreskrivna verksamheter. Frågan är då vilka andra verksamheter som kan anses ingå i programföretagens ordinarie kärnverksamhet och således, eller huruvida de också, anses ingå i den verksamhet som programföretagen enligt lag eller sändningstillstånd har rätt att bedriva med licensmedel.

Som framgår av delrapport I – Public service i Norden, råder något olika bestämmelser beträffande public service företagens verksamhetsområde och hur en utvidgning av detta område kan göras. Vissa ändringar beträffande programföretagens tillstånd kan eventuellt behöva göras vid en utvidgning av verksamheten i form av nya kommunikationsformer. Om det annars handlar om konvergens och den digitala tekniken för att erbjuda samma innehåll (public service utbud) fast i flera olika kommunikationsformer, är frågan om den nuvarande licensfinansieringen kan användas även till denna utvidgning av verksamheten. Vidare uppkommer naturligtvis frågan om licensfinansieringen kan användas till de eventuella nya verksamheter, det vill säga verksamheter med annat innehåll än den nuvarande. Om inte, kan public service företagen behöva se på möjligheter till nya intäktskällor för att kunna finansiera den framtida verksamheten. Svaret på frågan om licensfinansieringens möjliga omfattning, blir också beroende av hur man bedömer frågan om statligt stödd TV- och radioverksamhet i EU-sammanhang.

I den tidigare nämnda resolutionen, angående principer och riktlinjer för gemenskapens audiovisuella politik i den digitala eran, uttalar EU-parlamentet att uppgifterna för public ser-

[5] En ny tid for public service – Rapport om konkurransesituasjonen i et kommersielt marked og den fremtidige finansiering av public service radio og TV, utarbetad av arbetsgrupp inom de nordiska public service företagen, 19.12.1999.

vice radio och TV även bör omfatta ett potentiellt obegränsat utnyttjande av nya tekniska möjligheter och distributionsformer, för att public service radio och TV skall få möjlighet att konkurrera på marknaden på lika villkor.

När det gäller kommersiella verksamheter bör enligt lagstiftning i samtliga nordiska länder och enligt EU hållas bokföringsmässigt åtskilda från public service verksamheten. Risk föreligger ändå för att misstanke om subventionering av kommersiella aktiviteter med TV-licensmedel kan uppstå och komma till uttryck antingen genom klagomål från konkurrenter eller som diskussionsfrågor hos EU-Kommissionen. Då nya former av tjänster integreras i digitala TV-tjänster krävs därför noggrann gränsdragning bland annat visavi finansieringsformerna.

Med de möjligheter tekniken skapar och med hänsyn till den konkurrenssituation som public service företagen kommer att verka i, kommer public service verksamheten i framtiden sannolikt att utvidgas att använda även andra kommunikationsformer, dels för att uppfylla sina åtaganden men kanske också för att bredda sin verksamhet. Frågan är då hur man kommer att utveckla public service uppdraget i den nya mediesituationen.

I EU-ministerrådets resolution, av den 25 januari 1999, om radio och TV i allmänhetens tjänst bekräftade rådet att public service verksamheten fyller en viktig funktion genom att ge allmänheten möjlighet att dra nytta av fördelarna med de nya audiovisuella tjänsterna, informationstjänsterna och den nya tekniken. Vidare bekräftade rådet att förmågan hos radio- och TV-företag i allmänhetens tjänst, att erbjuda allmänheten program och tjänster av hög kvalitet, måste bibehållas och förbättras bland annat genom utveckling och diversifiering av verksamheten i den digitala tidsåldern.

Ovan har redogjorts för de mest överordnade frågorna som public service verksamheten står inför. Härutöver finns naturligtvis en rad övriga frågor som följer av den rådande utvecklingen på området, till exempel rättigheterna till attraktiva sändningsrättigheter såsom sportsändningar, samt rättighetsfrågorna beträffande nya medier – om att istället för sändningsrättigheter tala om överföringsrättigheter. Angående frågan om rättigheter beträffande nya medier avser KM-gruppen att följa upp denna fråga i samband med att EU-direktivet om Upphovsrätten i Informationssamhället beslutas om av EU:s ministerråd, vilket förväntas ske under våren 2001.

3. De nordiska public service företagens samarbete

Nedan redovisas en del av det samarbete som sker mellan public service företagen, både internationellt och nordiskt. Underlaget för redogörelserna har lämnats av de nordiska public service företagen.

EBU

EBU, med säte i Genève, grundades 1950 och är världens största sammanslutning av nationella radio- och TV-bolag. EBU har 69 ordinarie medlemmar i 50 länder i och runtom Europa och dessutom 49 associerade medlemmar. EBU förhandlar för sina medlemmars räkning om TV-sändningsrättigheter för stora sportevenemang, driver Eurovisions- och Euroradiosändningsnätet, organiserar utbyte av nyheter, sport och kulturprogram, koordinerar samproduktioner och erbjuder en mängd operativa, kommersiella, tekniska, juridiska och strategiska tjänster samt arbetar med att försvara public service-värden. Vid sin byrå i Bryssel företräder EBU public service-bolagens intressen inför EU-institutionerna.

EBU har lett eller medverkat i utvecklingsarbetet bakom en mängd nya radio- och TV-system, däribland RDS (Radio Data System), DAB (Digital Audio Broadcasting) och DVB (Digital Video Broadcasting).

Public service-bolagen och med dem EBU står för grundläggande demokratiska, kulturella och sociala behov och värderingar, för kvalitet och mångfald. EBU alltid haft en viktig roll avseende att försvara public service då viktiga frågor har varit aktuella. Denna uppgift har blivit alltmer central och komplex i och med att EU i allt högre grad har gått in med direktiv som gäller eller har relevans för den audiovisuella sektorn. Här har EBU en viktig roll i att öka förståelsen för public service verksamheten.

Nordvisjonen

Nordvisjonen (NV) är beteckningen på ett samarbete mellan public service TV-företagen i de fem nordiska länderna; DR, NRK, RUV, SVT och YLE. Samarbetet etablerades redan 1959. Nordvisjonssamarbetet syfte och mål är att utveckla och styrka varje form av samarbete mellan medlemsföretagen, med särskild vikt på programutväxling, samproduktioner och olika former av löpande samarbete inom teknik och administration. Samarbetet syftar också till att utveckla och styrka NV-företagens samarbete med utomstående parter. Den principiella grunden för samarbetet är formulerat av direktörerna för public service företagen vid ett möte i Köpenhamn 7–8 november 1969:

"Programsamarbetet i de nordiska radioorganisationerna emellan utgör en viktig del av det kulturella samarbetet i Norden och måste utöver samarbetets ekonomisk-praktiska sidor anses ha ett självständigt kulturpolitiskt värde."

Den nordiska TV-samarbetsfonden

1987 etablerades Den nordiska TV-samarbetsfonden (Kabelfonden) genom ett särskilt avtal mellan de fem NV-företagen. Avtalet förnyades 1995. Fonden finansieras genom de intäkter public service företagen erhåller genom kabeldistributionen av deras program i Norden. Fonden är öppen även för tillskott från andra grupper av rättighetshavare.

Syftet med fonden är att styrka det nordiska kultursamarbetet, härvid att öka produktionen och distributionen av nordiska TV-program och att stimulera att man i produktioner använder nordiska upphovsmän och utövande konstnärer.

Nordmagi A/S

Nordmagi A/S stiftades 1999 av de nordiska public service företagen DR, NRK och SVT, och har sitt ursprung i Nordvisjons Barn- och ungdomsgrupp. Sedermera har också YLE anslutit sig på ägarsidan. Nordmagis uppgift är att administrera, utveckla, producera, köpa in och sälja TV-program och programformater med tilhörande sekundärrättigheter ägnat för barn och unga. Syftet med bolaget är att bidra till att det i Norden produceras fler program riktat till denna målgruppen utgående från de nordiska språken. Nordmagi är tänkt att vara en aktiv och synlig aktör på den nordiska marknaden med en målsättning att styrka nordisk kultur och språk, vilket också är ett viktigt medel i konkurrensen med ett ökande antal internationella barnkanaler. Målet är också att bolaget liksom de internationella aktörerna också skall kunna utnyttja stordriftsfördelar genom en gemensam nordisk marknad som kan komma ägarna tillgodo i form av billigare program. Bolaget har i dag en adminstration med två anställda som styr projektarbetet i ägarorganisationerna. Den första produktionen från bolaget är en serie, småbarnsmagasinet "Nu är det Nu" i 52 delar, som sänds i alla de nordiske länderna i loppet av 2000–2001.

Scandinavian Channel

De fem nordiska public service-bolagen DR, NRK, RUV, SVT och YLE är involverade i den samnordiska satellitkanalen Scandinavian Channel i USA. Scandinavian Channel Inc. etablerades 1997. Satellitsändningar startade i september 1999 och kabel-TV-förmedlingen började i juni 2000. Förhandlingar förs kontinuerligt med olika kabel-TV-operatörer och satellit-TV-bolag för att få dem att ta med Scandinavian Channel i sitt digitala utbud som en del av de kanalpaket (tiers) de erbjuder. I slutet av år 2000 förmedlades kanalen av över 25 kabel-TV-nät och hade cirka 1 000 abonnerande hushåll.

De nordiska rundradiobolagen äger små aktieposter i Scandinavian Channel Inc (Denver, Colorado). Övriga ägare är Meridian Capital, Telenor, International Channel och privata investerare i Nord-Amerika. I slutet av år 2000 fick kanalen en ny amerikansk investerare (Charles F Dolan) och framsteg i standardiseringen av set top boxen för kabel-TV-mottagning väntas ge fart åt kanalens spridning.

Kanalens primära målgrupp är de 16 miljoner personer med nordiskt ursprung som i dag bor i Nord-Amerika. Minst 60 % av kanalens program består av program som köps av de nordiska public service-rundradiobolagen. Programmen består av underhållning, film, nyheter, sport, kultur och barnprogram och textas till engelska. Den dagliga sändningstiden är 24 timmar. Avtalet gällande programinköpet mellan de nordiska public service-rundradiobolagen och Scandinavian Channel går ut sommaren 2001 och nu förhandlar man om fortsättningen. Mera information om kanalen finns på www.scanchan.com. Under planeringsprocessen beviljade Nordiska Ministerrådet 1997 DKK 500 000 för projektet.

ERN-N

Som en fristående del av nyhetssamarbetet inom EBU, har de fem Nordvijonsföretagen sedan 1994 haft en egen daglig nyhetsutväxling, den så kallade ERN-N. Även dessa nordiska inslag läggs ut på EBU-nätet och är, om inte något annat sagts, till disposition för andra medlemmar av EBU.

Särskilt om radio-området

På radioområdet pågår ett antal nordiska samarbeten. Sedan flera år samarbetar de samiska radioredaktionerna på norska NRK, finska YLE och Sveriges Radio, med stöd också från EU. Nyhets- och programmaterial från de tre ländernas redaktioner sänds i respektive länders samiska program. Det uttalade och beslutade målet är att starta en gemensam nordisk samekanal. För det krävs ett genomslag och framgång för digitalradion eftersom frekvens- och utrymmesbrist i det analoga utrymmet och i de befintliga kanalerna förhindrar en utökning av samiska sändningar.

I Öresundsområdet pågår ett samarbete mellan Danmarks Radio och SR genom att Radio Malmöhus (P4) och Danmarks Radios Köpenhamnsredaktion sänder gemensamma program. Även detta är ett frö till vad som kan komma att bli en gemensam digital radiokanal för en befolkning där gränserna inte längre är så relevanta. Allt fler människor bor på ena sidan av sundet och arbetar på den andra, man får allt mer gemensamt, rörelserna är fler och större efter Öresundsbrons tillkomst. Behovet av ett nyhets-, samhälls- och kulturutbud i radion som ser Öresundsområdet som den helhet det redan är ökar. Det naturliga steget är möjligen att starta en gemensam Öresundskanal.

För att det nordiska radiosamarbetet med till exempel en samekanal och en Öresundsradio skall kunna förverkligas krävs dock en nordisk samstämmighet om vilka regler som skall gälla för en sådan verksamhet. Idag gäller varje lands regler för sig och dessa är på några väsentliga punkter olika.

Ytterligare samarbete mellan public service företagen, både internationellt och nordiskt, pågår också i specifika frågeställningar. I redovisningen av de aktuella frågeställningarna har till exempel omnämnts NorDig-samarbetet samt samarbetet beträffande DVB och DAB.

BILAGA

Kommissorium till rapport om public service verksamheten i de nordiska länderna

Inledning

Nordiska Rådets Nordenutskott har anmodat Nordiska Ministerrådet om en statusrapport angående nordisk public service TV. Utskottets anmodan av den 17 november 1999 innehåller en rad mediepolitiska problemställningar, som man gärna önskar få belyst i statusrapporten.

Vidare har direktörerna för de nordiska public service företagen riktat en hänvändelse till de nordiska kulturministrarna; "Samordning av nordisk public service reglering – En nordisk utredning" där man framför att det föreligger ett behov av gemensamma nordiska initiativ vad gäller regleringen av public service området. Hänvändelsen skall ses i förlängning av tidigare hänvändelser från public service företagen, av den 5 november 1998 – vilket ledde till ett möte i Ministerrådets regi mellan ministrarna och direktörerna den

4 december 1998- samt av den 1 juni 1999. Nordiska Ministerrådet (Styrningsgruppen för Nordiskt Kultur- och Massmediesamarbete) har tidigare initierat rapporten "Public serviceselskabernes stilling i den digitale fremtid" (Nord 1997:3) och konferencen om "Public service broadcasting i den digitale fremtid" som hölls i Helsingfors den 19–20 februari 1998, (konferensrapport TemaNord 1998:535).

Med anledning av nämnda hänvändelser och mot bakgrund av tidigare initiativ anser Styrningsgruppen för Nordiskt Kultur- och Massmediesamarbete (KM-gruppen) att det föreligger grund för att genomföra en lägesrapport beträffande Public service verksamheten i de nordiska länderna.

Kommissorium

Med hänvisning till innehållet i Nordiska Rådets anmodan samt Public service företagens hänvändelse bör det enligt KM-gruppen framställas en rapport som huvudsakligen redovisar status för public service verksamheten i de nordiska länderna. Innehållet i rapporten bör läggas upp enligt följande.

- Rapporten skall fokusera på regleringen av public service företagens verksamhet. En sammanställning över de regelverk som gäller för public service företagen i de nordiska länderna skall redovisas. Det skall även redogöras för aktuella områden/frågor som saknar reglering. En kartläggning bör göras av skillnader mellan de nordiska ländernas metoder att reglera public service verksamheten, både vad gäller regleringsmetoden som sådan och olika regleringsaspekter.
- Rapporten bör kartlägga vilka aktuella frågeställningar som public service verksamheten står inför bland annat i samband med införandet av digital teknik.
- Mot bakgrund av vad som framkommit av ovan nämnda redovisning kan man i rapporten diskutera för- och nackdelar med att försöka nå enhetliga eller harmonierande regleringar i de nordiska länderna eller finna andra gemensamma nordiska lösningar.
- I rapporten bör även ingå en redogörelse för det nuvarande samarbetet mellan de nordiska public service företagen.

Angående aktuella frågeställningar för public service verksamheten kommer sekretariatet och KM-gruppen i sitt arbete att ta utgångspunkt i de områden som Public service företagen framfört i sin hänvändelse. Det upphovsrättsliga området kommer dock inte att ingå i underlaget för rapporten.

Tidplan med mera

Ministerrådssekretariatet har meddelat Norden-utskottet att KM-gruppen skall utarbeta en redogörelse om status i det nordiska TV-samarbetet, som skall behandlas på ministrarnas möte i den 7 juni 2000. Public service företagen har meddelat att de önskar en relativt snabb behandling av hänvändelsen från deras sida. KM-gruppen föreslår därför att ifrågavarande rapport med ovan nämnda innehåll läggs fram vid ministermötet den 7 juni 2000.

Arbetet med rapporten genomförs av ministerrådssekretariatet och KM-gruppen. De nordiska public service företagen förväntas bidra med relevant material och utpekar en kontaktperson som är ansvarig för kontakten med sekretariatet.

Præsidiets rapport om virksomhedsåret

Dokument 3

(Se s. 666)

Nordisk Ministerråds Europaaktiviteter - statusrapport 2000

1. Inledning ved Generalsekretæren

På opfordring af Nordisk Råd, har Nordisk Ministerråd siden 1996 udarbejdet en årlig redegørelse over Ministerrådets sektorarbejde med EU/EØS-spørgsmål. Rapporten giver et indblik i fagsektorernes arbejde omkring EU/EØS-spørgsmål. Rapporten dækker aktiviteter i år 2000, der er direkte underlagt Ministerrådets ansvarsområde. Uformelt nordisk samarbejde initieret i landene, uden for rammerne af Ministerrådet, er ikke gengivet i rapporten.

Aktuelle EU-sager er et fast dagsordenspunkt ved møder på såvel minister- som embedsmandsniveau. Ministerrådets forberedelse af EU-sager udføres i et tæt samarbejde med hovedstæderne, men der samarbejdes også i mere og mere udbredt grad med EU-organer i landene, EU-institutionerne samt en række andre internationale organisationer.

Udgangspunktet for Ministerrådets EU-aktiviteter er, at systematisk samråd på nordisk plan giver de nordiske lande mulighed for at varetage fælles interesser i relation til det europæiske samarbejde. Drøftelserne af europæiske spørgsmål med en nordisk dimension er som udgangspunkt af uformel karakter. De nordiske regeringer ønsker ikke at føre blokpolitik i EU, men søger samråd og informationsudveksling efter behov. Dette bekræftedes også af Samarbejdsministrene ved deres møde i Bruxelles i år 2000. Ministrene anså det for væsentligt, at fagministrene har tætte kontakter til de nationale repræsentanter i Bruxelles og med EU's institutioner, og mente endvidere at formøder kan være vigtige.

En central del af aktiviteterne sker med baggrund i Nordisk Råds rekommandationer. Det er derfor positivt, at aktiviteten i år 2000 har været præget af en konstruktiv dialog mellem Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd.

2000 har været et år præget af stor aktivitet i sektorarbejdet med EU-spørgsmål. Det skal særligt fremhæves, at antallet af konkrete projekter i relation til EU-spørgsmål er forøget i det forgangne år. Sektorernes behandling af aktuelle EU-sager er yderligere intensiveret og der er sket en betydelig forøgelse af eksterne aktiviteter og samarbejde med EU-institutioner og andre internationale organisationer.

Europaarbejdet har mange facetter og jeg kunne have taget flere områder op. Jeg håber, at læseren får et billede af, hvordan Europaspørgsmålene – såvel indenfor rammerne af EU/EES, Europarådet og andre fora – i stadig højere grad udgør en integreret del af Nordisk Ministerråds daglige arbejde og derigennem også afspejler den internationaliseringsproces, som det nordiske samarbejde befinder sig i.

Søren Christensen
Generalsekretær

2. Politiska prioriteringar för Europaarbetet

Det nordiska samarbetet är ett dynamiskt samarbete som ständigt utvecklas och anpassas till den internationella utvecklingen, särskilt i förhållande till Nordens närområden och till Europeiska unionen. Tre av de nordiska länderna – Danmark, Finland och Sverige – är medlemmar i Europeiska unionen, medan Norge och Island har en nära anknytning genom EES-avtalet.

Utgångspunkten för Nordiska Ministerrådets EU-arbete är att ett systematiskt samråd på ett nordiskt plan ger de nordiska länderna möjlighet att ta tillvara gemensamma intressen i det europeiska samarbetet. Eftersom de nordiska regeringarna inte vill föra blockpolitik inom Europeiska unionen är utgångspunkten den att man vid behov hellre samråder och utbyter information.

Det nordiska samarbetet i EU/EES-frågor kraftsamlar till spörsmål där de nordiska länderna har en värdegemenskap och sammanfallande intressen. Målet är att skapa en plattform för initiativ i frågor där länderna vill kunna påverka den europeiska dagordningen. Vidare bör det nordiska samarbetet bygga en bro mellan samtliga fem länder.

I konkreta EU-frågor varierar samarbetet från att uteslutande bestå i informationsutbyte till egentlig ärendehantering. Samarbetet får på detta vis en naturlig karaktär av samråd och informationsutbyte.

Det nordiska samarbetet skall även medverka till att göra genomförandet av direktiv av andra gemenskapsrättsakter enhetligt, varigenom den nordiska rättslikheten bevaras. Det är därför som samarbetet tar sin början på ett tidigt stadium av beslutsprocessen och fortsätter till och med genomförandet i nationell rätt. Vid genomförandet är hänsynen till den nordiska rättslikheten avgörande för tolkningen av gemenskapsrättsakterna. Ministerrådets arbete med EG-direktiv är särskilt ingående på livsmedels- och konsumentområdena. Här omfattar samarbetet såväl informationsutbyte som förberedelser inför och genomförande av EG-direktiv, vidare till nordiskt samarbete i särskilda arbetsgrupper sammansatta av experter på det aktuella området.

Ministerrådets förberedelser av EU-frågor utförs i rådets 18 facksektorer i nära samarbete med huvudstäderna och i allt högre grad med nationella organ med ansvar för EU-frågor samt med EU:s institutioner och organ. Nordiskt samarbete i EU/EES-frågor kan inte enbart ses i ljuset av initiativ från de nordiska institutionerna. Ministerrådet har ett brett samarbete med EU:s och EES institutioner samt med flera internationella institutioner och organ i syfte att säkerställa nordiskt samarbete kring, och inflytande på, initiativ av vikt för de nordiska länderna i förhållande till deras närområden.

Nordiska Ministerrådet samarbetar även informellt med de nordiska ländernas representationer och delegationer i Bryssel vad gäller informationsutbyte i aktuella frågor av nordiskt intresse på den europeiska dagordningen. Det finns även en utstationeringssystem där Ministerrådets handläggare (rådgivere) ges möjlighet till en kortare tjänstgöring vid en av de nordiska ländernas EU-representationer samt deltagande i Europaparlamentets och kommissionens besöksprogram för experter – The European Union Visitors Programme.

Inom de prioriterade sektorerna miljö, kultur, forskning och utbildning, sysselsättning, regionalt samarbete samt konsumentpolitik har informationsutbytet fått en fastare form. Detta sker genom att rapporter från Ministerrådets möten, och annat informationsmaterial från sektorerna, sänds till representationernas och delegationernas fackattachéer. Inom vissa sektorer deltar Ministerrådets handläggare regelbundet i möten med de nordiska representationernas och delegationernas attachéer.

Ministerrådets kontinuerliga strävanden att etablera ett tätare samarbete med EU-institutionerna bar frukt även under 2000. Från flera sektorer togs direktkontakter med Europeiska kommissionen genom möten på tjänstemanna- och organisationsnivå samt genom utbyte av information om bl.a. publikationer och konferenser. Så har t.ex. ÄK Konsument och ÄK Byg og Bolig tillsammans med nordiska nationella myndigheter besökt kommissionen och representanter från denna har närvarat vid olika arrangemang i Norden.

Europarådet är en viktig samarbetspartner inom kultur- och utbildningsområdena, särskilt som EU-samarbetet här inte nått samma omfattning. Även inom sektorerna för ungdomsfrågor,

social och hälsa, samt narkotikafrågor utgör Europarådet ett viktigt forum för det nordiska samarbetet.

Slutligen skall nämnas att Ministerrådets samarbete med andra större internationella samarbetsorganisationer - som OECD, FAO, WHO och UNESCO – och forskningsinstitutioner och universitet, i och utanför Europa har fortsatt under 2000.

3. Översikt över de olika sektorerna

3.1 Kultur

3.1.1 Inledning

Inom kultursektorns olika områden följer man aktuella EU/EES-frågor. Informationen om dessa frågor har fått en fast plats på Ministerrådets och ämbetsmannakommitténs möten. Under året har vid denna punkt, Kultursamarbetet i EU, bl.a. lämnats redogörelser av Finland om erfarenheter som ordförandeland i EU. Vidare har det danska ordförandeskapet i NMR redogjort för pågående aktiviteter, beslut och frågor som varit aktuella i EU under året och från Sverige har man informerat om det kommande svenska ordförandeskapet i EU.

På kulturområdet finns också målsättningen att de nordiska länderna inte bara bör följa, utan även bör kunna påverka både dagordningen i EU/EES och i specifika frågor som är aktuella. De ökade föresatserna grundar sig bl.a. på genomförandet av det finska ordförandeskapet i EU, som visade på möjligheterna till delaktighet i viktiga frågor, samt på den ökande internationalisering, som medför att de nordiska länderna måste värna om sina intressen som små länder.

3.1.2 Media och film

Inom området för media och film är anknytningarna till EU/EES-frågor relativt stor. Många av de frågor som diskuteras nationellt och i nordiska sammanhang, t.ex. frågor rörande television, public service, digitalisering, konvergens och nya medier, utgör samtidigt relevanta och aktuella frågor i EU/EES-sammanhang. Några av de i de nordiska länderna mer konkreta frågeställningarna tar även sin utgångspunkt i frågor som initierats i någon av EU:s institutioner, t.ex. frågor om public service-företagens finansiering och filmstöd. Flertalet av de för samtliga europeiska länder aktuella frågeställningar följer emellertid av den utveckling som sker inom medieområdet, främst vad gäller den tekniska utvecklingen, som innebär stora förändringar och nya möjligheter för olika medieverksamheter, men också vad gäller en ökad internationalisering, en ökad konkurrens och en pågående förändring av äganderättsförhållandena.

Inom Nordiska Ministerrådet behandlar Styrgruppen för Nordiskt Kultur- och Massmediesamarbete (KM-gruppen) de mediepolitiska frågorna med EU-anknytning. Detta sker genom att KM-gruppen följer upp aktuella EU/EES-frågor inom medie- och filmområdet, dels genom att ta upp frågor till behandling vid ministerrådsmöten, dels genom information, utredningar och konferenser i syfte att möjliggöra ett samarbete och eventuell genom koordinering av frågorna på nordiskt plan. Målsättningen är att ge de nordiska länderna ökade möjligheter att påverka i mediepolitiska frågor som står på EU/EES:s dagordning.

I Ministerrådet har flera aktuella EU-frågor diskuterats under år 2000. Vid mötet i februari höll Nordiska Ministerrådet under det danska ordförandeskapet ett särskilt temamöte i samband med ministerrådsmötet. Vid detta temamöte diskuterade kulturministrarna bl.a. public service-verksamhet, grannlands-TV och införandet av digitala markbundna TV-sändningar. Ett kommissorium (mandat) till utredning om public service-verksamheten i de nordiska länderna antogs och en första delrapport har utarbetats av KM-gruppen. Vid ministerrådsmötena, under punkten "Kultursamarbete i EU", har det danska ordförandeskapet redogjort för aktuella EU-frågor. Detta har på medie- och filmområdet bl.a. handlat om Media Plus-programmet, finansiering av public service verksamhet, filmstöd, upphovsrätt i informationssamhället.

3.1.3 Barn och ungdom – Nordisk Ungdomskommitté

På *barn- och ungdomsområdet* har det under år 2000 utarbetats och antagits ett ministerrådsförslag om en *tvärsektoriell handlingsplan* för det nordiska barn- och ungdomspolitiska samarbetet 2001-2005. I den riktas särskild uppmärksamhet mot det internationella samarbetet, speciellt i Norden, dess närområden och Europa.

Nordisk Ungdomskommitté är Ministerrådets rådgivande och koordinerande organ i frågor rörande barn- och ungdomspolitik, såväl på nordiskt som internationellt plan. Ungdomskommittén samarbetar med Europarådets ungdomsdirektorat och med GD Utbildning och kultur i Europeiska kommissionen omkring frågor som relateras till ungdomspolitik och ungdomsforskning. Ungdomskommittén har diskuterat EU-ungdomsprogram på sina möten under 2000 och har också involverat sin koordinator för ungdomsforskning i Europasamarbetet.

Nordisk ungdomskommitté arrangerar årligen ett *informations- och diskussionsmöte* med de nordiska aktörerna på Europaområdet för att diskutera nordiska synpunkter och strategier i Europasamarbetet. En representant från EU-kommissionen deltog på mötet. På mötet diskuterades bl. a.:

- EU:s vitbok om ungdomspolitik med hänsyn till Sveriges ordförandeskap i EU under första halvdelen av 2001;
- EU och den nordiska dimensionen i ungdomspolitiken;
- Presentation och diskussion av möjliga gemensamma initiativ för nordiska Europa/EU-relaterade projekt;
- Orientering om aktuella prioriteringar i Europarådets ungdomsarbete och om aktiviteter och nya initiativ med relevans för det nordiska samarbetet.

3.1.4 Nordiska kulturfonden

Styrgruppen för nordisk barn- och ungdomskultur har givit stöd till några projekt med europeisk vinkel, men har inte Europafrågor som en fast punkt på dagordningen. *Till Nordiska kulturfonden* inkom under året sammanlagt elva ansökningar från övriga europeiska länder. Av dessa beviljade fonden ett bidrag till fem ansökningar. Fonden har under året fortsatt varit medlem i *European Foundation Centre* (EFC).

3.1.5 Projekt inom kultursektorn

Styrgruppen för Nordiskt Kultur- och Massmediesamarbete (KM-gruppen) har under året initierat en utredning om public service-verksamheten i de nordiska länderna. Utredningen har bl.a. sin bakgrund i de många frågeställningar som public service-verksamheten nu står inför, varav flertalet har EU-anknytning. Ministerrådet antog ett kommissorium till utredning i februari 2000. KM-gruppen har under året färdigställt den del av utredningen som avser en jämförelse av de nordiska ländernas regler och regleringsmetoder avseende public service verksamheten. Jämförelsen är sammanställd i rapporten *Public service i Norden*, utgiven av NMR i TemaNord-serien. Arbetet med den del som avser utvecklingstendenserna på radio- och televisionsområdet samt de aktuella frågeställningar som public service-verksamheten står inför, har pågått under hösten 2000 och förväntas bli behandlat av Ministerrådet under våren 2001.

Beträffande *filmområdet* har Ministerrådet beviljat medel till ett ökat främjandet av informationsverksamheten om nordisk film, i syfte att inom och utanför Norden öka spridningen av och kunskapen om nordisk film. KM-gruppen har givit *Scandinavian Films* (de nordiska filminstituten) uppdraget att uppfylla denna målsättning, bl.a. genom *filmfestivalverksamhet*. KM-gruppen har vidare under året givit stöd till ett nordiskt/europeiskt seminarium om barnfilm med deltagare från både Norden och Europa.

Ungdomskommittén har utöver det generella Europaarbetet givit stöd till två projekt med europeiskt perspektiv, nämligen arrangemangen *Conference on Baltic Sea Youth Co-operation* och *Baltic Sea States Youth Festival*. De projekt som fått stöd från Styrgruppen för nordiskt

barn- och ungdomskultur är *LYDyngel* – en skolkoncertfestival i Bergen – och *Nordisk barnkultur* ett projekt i Spanien arrangerat av de nordiska ambassaderna.

3.2 Forskning, utbildning och IT

3.2.1 Inledning

Den 5-årig strategien for utdannings- og forskningsområdet 2000-2004, *Norden som foregangsregion for utvikling av menneskelige ressurser* understreker at det nordiske utdannings- og forskningssamarbeidet skal fremme mulighetene for å styrke nordiske grunnsynspunkter i internasjonale fora, bl.a. OECD. Europasamarbeidet skal sentreres om at styringsgruppene holder et høgt informasjonsnivå om europeisk utdannings- og forskningssamarbeid og hvor nordiske satsninger innen EUs utdannings- og forskningsprogrammer står sentralt. Skole- og voksenopplæringssamarbeidet har utarbeidet nye handlingsplaner 2000-2004 hvor disse målsettinger er innarbeidet.

Som ledd i implementeringen arrangerte Ministerrådet i desember 2000 *et seminar om EUs nye utdanningsprogrammer*. Seminaret hadde hovedfokus på livslang læring med spesiell oppmerksomhet mot det nye Grundtvigprogrammet. Temaet for første dag var en diskusjon og erfaringsutvekling med Europakommisjonen spesielt om Grundtvigprogrammet og Kommisjonens *Memorandum on Lifelong Learning*. Andre dag fokuserte på hvordan det nordiske samarbeidet kan supplere de europeiske utdanningsprogrammene - og om de kan bidra til å fremme nordiske vurderinger i EU-sammenheng. På seminaret deltok nasjonale medlemmer i Sokrates- og Leonardokomitéene, medlemmer i styringsgruppene på utdanningsområdet samt EU-programkontorene. Dessuten deltok to av de nordiske utdanningsattachéene i Brüssel.

Både EK-U og MR-U har et fast punkt på dagsorden om aktuelle EU-spørsmål. I den policyorienterte behandling av europaspørsmålene har godkjenning av prøver og eksamener knyttet til Bolognaprosessen vært de viktigste. Likedan har EK-U og MR-U tatt del i arbeidet innen Europarådets komité for høgre utdanning og forskning.

Ministerrådet var representert på Europarådets ministermøte i Krakow i oktober 2000. I møtets *Draft resolution on the activity programme 2001-2003* rekommenderes at utdanningskomitéen skal søke synergi eller tverrgående samarbeid med Nordisk Ministerråd, på linje med EU og UNESCO.

Værdier og visioner - uddannelsernes rolle i det nye årtusinde var tema på utdannings- og forskningsministrenes temakonferanse i København i september 2000. I tillegg til alle de nordiske land hadde konferansen deltakere fra 13 land utenfor Norden. Konferansen reiste spørsmål om hvordan utdanningssystemet kan skape rom for formidling og utvikling av verdier og visjoner slik at mennesker med forskjellig bakgrunn kan være i dialog og prøve deres verdier og synspunkter i et likeverdig samspill, samt om de nordiske land har noen felles verdier sett i et internasjonalt perspektiv. Blandt inlederne var undervisningsminister Kader Asmal, Sør Afrika og generaldirektør i det tyske undervisningsdepartement Veronika Pahl. Konferansens hensikt var å inspirere til en kreativ debatt om grunnleggende verdier i utdanningene og om visjoner som kan være ledetråder i den videre utviklingen, ikke å nå fram til felles løsninger eller dra felles konklusjoner.

Nordens folkliga akademi (NFA) har også i 2000 vært partner i flere EU-prosjekter innen voksenopplæringsområdet og var koordinator for Sokrates-prosjektet IMITATE, et europeisk voksenpedagogisk studium.

3.2.2 Forskningssamarbeidet

I forhold til befolkningenes størrelse er Norden en av de regioner i verden som investerer mest i forskning. Diskusjonen i EU-regi om å skape et *European research Area* er derfor også høgaktuell i Norden. Det nordiske forskningssamarbeidet har som formål at styrke nordiske forskeres posisjon internasjonalt og å skape en nordiske merverdi til nasjonale investeringer og må derfor ses som en plattform for internasjonalt samarbeid. Det nordiske samarbeidet fokuserer på å fremme forskermobilitet, - uddanning, -kompetanseoppbygning og etablering av forskernettverk

og uttrykkes i stipendordninger, forskningsprogrammer og en rekke nordiske forskningsinstitusjoner.

Utdannings- og forskningsministrene har fulgt opp den forskningspolitiske diskusjonen i EU ved et ministermøde med spesiell fokusering på konseptene forskerskoler og *Centres of Excellence* samt på et seminar om utfordringer for det nordiske forskningssamarbeidet i internasjonalt perspektiv. Med deres ensartede struktur har de nordiske land gode muligheter for at styrke samarbeidet om forskerutdanning og på spissforskningsområder.

Nordisk Forskeruddannelsesakademi (NorFA) har som formål å styrke forskermobiliteten og forskningssamarbeidet i Norden. NorFAs hovedsatsing på forskernettverk og forskerkurs er åpne for forskere og forskergrupper utenfor Norden på egen finansiering og internasjonale forskere deltar ofte som forelesere.

De nordiske forskningsinstitusjoner er kompetansesentre på internasjonalt nivå og fungerer som et bindeledd mellom nordisk og internasjonal forskning. De deltar derved aktivt i europeiske og internasjonale forskningsprogrammer og øvrig forskningssamarbeid. Fjorten av de nordiske institusjonene bruker mellom 50 og 100 % av deres budsjett på forskningsformål og dekker forskning i blant annet vulkanologi, teoretisk fysikk, Asiaforskning, samisk forskning, havrett, vitenskapelig informasjon.

Nordisk Ministerråd har *i 2000 igangsatt følgende nordiske forskningsprogrammer*: kjønn og vold, språkteknologi, arktiske områder, vestnordisk oceanklima-forskning, sikkerhetspolitikk og velferdsforskning samt humanistisk forskning om Nordens rolle i europeisk perspektiv. I flere av disse programmer inngår en europeisk vinkling. Det nordisk arktiske forskningsprogrammet som startet sin virksomhet i 1999 har bevilget midler til et 50-tall prosjekter, hvorav ca 15 % har deltakere fra andre europeiske land enn fra Norden. Flere prosjekter som startet som nordiske prosjekter har senere blitt utvidet og mottatt midler fra EU.

3.2.3 Språksamarbeidet

Nordisk Ministerråds språkpolitiske referansegruppe har utarbeidet et nytt NORDMÅL-program som inneholder de *overordnede retningslinjer for språksamarbeidet i perioden 2000-2004*. Programmet avspeiler globaliseringens innflytelse på språksituasjonen i Norden, hvor de nordiske språks framtid særlig i forhold til engelsk har aktualisert språksamarbeidet. I NORDMÅL-programmet prioriteres derfor initiativer som styrker små språkområder og tolkerutdanning hvor det arbeides målrettet med å forbedre kvaliteten blandt annet i europeisk tolkning. Den språkpolitiske referansegruppen har innledet et samarbeid med Europarådet i første rekke om det forestående europeiske språkåret 2001. Samarbeidet i 2000 har siktet mot å utrede mulighedene for å iverksette felles initiativer.

3.2.4 IT-samarbeidet

Gruppen av høytstående embetsmenn vedrørende nordisk IT-samarbeid under MR-IT, har som et av deres konsensusområder Nordens biddrag til *eEurope 2001 - An Information Society*. Europakommission, GD Informasjionssamfunnet, har kontaktet Ministerrådet med henblikk på å invitere til et samarbeid om *The Promise Work Programme 2000*. I april 2001 vil DG Information Society møtes med MR-Us IT-policygruppe for å drøfte eventuelt fremtidig samarbeid særlig i lys av *The Northern Dimension Action Plan*.

3.2.5 Projekt inom forskning, utbildning och IT

Etter beslutning i EK-U ble det i 2000 igangsatt en *nordisk fordypningsstudie om voksnes deltakelse i utdanning* (NOMAD-prosjektet) med utgangspunkt i OECDs literacy-studier (IALS/SIALS). Prosjektet er en komparativ studie mellom de nordiske land og Norden i forhold til OECD-land. Undersøkelsen er det første prosjekt hvor man på nordisk plan sammenligner innsamlede OECD-data på området og derved har mulighet for å besvare spørsmålet om det finnes en nordisk modell i voksenopplæringen.

Med sikte på å utbedre kjennskap til nordiske diskusjoner om livslang læring hos en international leserkrets utgir styringsgruppen for folkeopplysning og voksenopplæring (FOVU) *tidsskriftet Golden Riches – Nordic Adult Learning*. Tidsskriftet forefinnes også som nett-utgave for de nordiske miljøenes internasjonale arbeid. FOVU viderefører kontaktgruppen for internasjonale spørsmål med representanter fra brukermiljøene og utgir elektroniske nyhetsbrev med aktuelle spørsmål bl.a. i EU, OECD og Europarådet.

Det 2-årige prosjektet *Demokratiutvikling år 2000* ble avsluttet våren 2000. Som en videreføring har FOVU initiert utvikling av et tre-årig forskningsprosjekt *Læring for aktivt medborgerskap*. Det har foreløpig ikke lykkes å få finansiering for forskningsprosjektet. I tilknytning til prosjektet har det vært kontakt med Europarådets *prosjekt Education for Democratic Citizenship* (EDC-prosjektet), bl.a. med deltakelse på EDCs sluttkonferanse i Strasbourg i september 2000 hvor også UNESCO og EU-kommisjonen deltok.

På NSS' område er *evalueringsprosjektet* det største enkeltprosjekt som har en europæisk dimensjon. De foreløpige resultater av prosjektet er en nordisk konferanse om evaluering i skolen. En nordisk utdanningsstatistisk publikasjon om utdanningsindikatorer (Nord 1999:13) omtaler en nordisk viderebehandling av OECD materiale.

I 2000 ble det engelskspråklige *tidsskriftet Nordic School* konvertert til nettidsskrift med adressen www.school.odin.dk. F.o.m. 2001 offentliggjøres artiklene suksessivt og tilknyttes *Nordisk Skolenetts* (Odin) elektroniske nyhetsbrev. Det nordiske skolenett har jevnlig kontakt med *European Schoolnet* (EUN). Odins prosjektleder deltar i nettets *Editorial Board* og en nordisk webmaster hos EUN deltar i Odin- koordineringsgruppens møter. Her får Odin-prosjektlederen førstehånds kjennskap til prosjekter som de nordiske landene involveres i på europeisk plan. I 2000 ble det foretatt en framtidsrettet evaluering av Odin, den første siden Odin ble etablert i 1994. Odin var et forbilde for det europeiske nett. Siden 1994 har forutsetningene endret seg, både hva angår skoleverdenens pc-dekning og den pedagogiske utvikling i bruk av nettet. I 2001 utarbeides forslag til hvordan Odin bør fortsette, bl.a. som en nisje mellom de nasjonale og det europeiske skolenett.

Styringsgruppen for høgre utdanning, HØGUT, har i 2000 fått utarbeidet dels en *analyse av Bologna-deklarasjonens konsekvenser* for de nordiske landenes utdanningsstrukturer og det nordiske utdanningssamarbeidet. Videre har HØGUT utredet *relasjonem mellom Sigtunaavtalen og Lissabonkonvensjonen*. I utredningen konstateres at Sigtunaavtalen og dens nordiske forgjengere har fungert parallellt med konvensjoner inne Europa og UNESCOs europaregion.

Nordisk Forskeruddannelsesakademi (NorFA) deltar i EUs satsing på *Women and Science* under femte rammeprogram. Som et ledd i dette planlegger NorFA en konferanse om *Kvinder i Akademia* juni 2001 medfinansieret av EU's femte rammeprogram.

Forskningsprogrammet *Norden og Europa* (1996-2000) skal ut fra et humanistisk og samfunnsvitenskapelig perspektiv belyse hvordan det spesifikke nordiske påvirkes av og kan påvirke det øvrige Europa. Programmet har tre tverrgående perspektiver: Det folkelige samarbeide i Norden, likestillings- og kjønnsaspekter samt multikulturelle forhold i Norden. Programmet består av 19 prosjekter og ca 175 forskere er involvert i arbeidet. Forskningsprogrammet hadde sitt siste aktive forskningsår i 2000. Ut over en rekke seminarer arrangert av programmets prosjekter, har programmet avholdt flere intensivseminar og tverrseminar, som både skal skape kontakt mellom nærstående prosjekter og bidra til utarbeidelse av en seminarbok rettet mot målgrupper ut over de involverte forskermiljøene. I 2000 kom det ytterligere 12 bøker samt mer enn 150 artikler og forskningspapirer. I mars 2001 avholdes en større avslutningskonferanse for forskningsprogrammet. Når programmet avgir sluttrapport i juni 2001, vil totalt ca 50 bøker ha utkommet eller være under trykking.

IT-policygruppen har i 2000 hatt et prosjekt med målsetting om å analyserer hva som kan være *gode kvalitative og kvantitative indikatorer for IT-utviklingen* i Norden i sammenligning med andre EU- og OECD-land. En rapport foreligger nå, men prosjektet anses av IT- policygruppen som en enkelt del i en større prosess. Det arbeides derfor med å fortsette med en ny fase – eventuelt i samarbeid med andre sektorer i NMR.

3.3 Miljö- och resurspolitik

3.3.1 Miljö

Det nordiske miljøarbejdet styres af den *nordiske miljøstrategi 1996-2000*. Målet med arbejdet er at identificere fælles nordiske interesser og synspunkter og derigennem at arbejde for et højt ambitionsniveau i miljøarbejdet i EU/EØS.

I den nordiske miljøstrategi udgør EU/EØS-spørgsmålene et højt prioriteret indsatsområde, ikke mindst fordi en vigtig del af den europæiske miljøregulering sker i EU/EØS-processerne. Et af strategiens vigtigste mål er, at de nordiske lande *samarbejder om at identificere og varetage fælles nordiske interesser i Europapolitikken* og gennem en *fælles indsats søger at vindegehør for nordiske synspunkter* i EU's miljøarbejde. Det nordiske samarbejde omkring Europasøjlen er indrettet mod et forhøjet ambitionsniveau, integrering af miljøhensyn i alle EU's sektorer og støtteordninger samt skærpet miljølovgivning. Således anvendte miljøsektoren ca. 34 % af sit budget til EU/EØS spørgsmål.

Med udgangspunkt i den nordiske miljøstrategi har de nordiske miljøministre søgt at yde en indsats for at følge op på *EU's 6. miljøhandlingsprogram* og EU's strategi for en bæredygtig udvikling. Ved EU's udvidelsesforhandlinger med de nye ansøgerlande i Østersøregionen har man fra miljøministrenes side fra begyndelsen lagt stor vægt på miljøhensyn. Endvidere har den nordiske koordinering af synspunkter og påvirkningen af EU's arbejde med den Nordlige Dimension været højt prioriteret.

I miljøsamarbejdet har de nordiske lande som mål at opnå det højeste ambitionsniveau samt at skabe en platform for initiativer i sager, hvor landene har et ønske om at påvirke den europæiske dagsorden. Dette sker blandt andet gennem regelmæssige diskussioner af vigtige EU/EØS spørgsmål på ministermøderne og på embedsmandsmøderne.

Indenfor miljøsektoren sker kontakterne for opfølgning af EU arbejdet hovedsagelig gennem hovedstæderne. Ministre, embedsfolk og eksperter i miljøsektorens arbejdsgrupper har ansvaret for, at diskussioner som vedrører beslutningsprocessen, kommer på dagsorden på relevante møder. I initiativfasen har eksperterne ansvaret for, at det nordiske arbejde følges op og fases ind i EU-processen gennem direkte kontakter med relevante personer i Kommissionen og andre institutioner.

På *miljøministermøderne* har man gennemgået dagsordener for de kommende miljørådsmøder i EU, det aktuelle formandsprogram, aktuelle spørgsmål og særlig forberedte spørgsmål. Herudover har det EU-ansvarlige formandsland inviteret samtlige nordiske miljøministre til formøder umiddelbart inden EU's miljørådsmøder. Formålet med formøderne har været såvel informations- og erfaringsudbytte, som policydiskussioner i vigtige aktuelle EU-spørgsmål.

På sine møder under året diskuterede miljøministrene resultaterne fra Finlands formandskabsperiode i EU for andet halvår af 1999, det i EU aktuelle formandskabsprogram for Portugal respektive Frankrig samt planerne for Sveriges formandskabsprogram i første halvdel af 2001. Endvidere diskuterede ministrene EU's udvidelsesforhandlinger med de nye ansøgerlande i Østersøregionen, hvor der bl.a. blev lagt stor vægt på at miljøpolitikken i ansøgerlandene styrkes.

Embedsmandskomitéen har ligeledes behandlet EU-relaterede spørgsmål på de møder, som ikke har været afholdt i direkte tilknytning til miljøministermøderne. Stort set alle miljøsektorens arbejdsgrupper har arbejdet aktivt med EU-spørgsmål. Temaer som hav, luft og kemikalier er særlige vigtige områder såvel i EU som i øvrigt internationalt samarbejde.

Indenfor rammerne af *hav- og luftgruppen* har arbejdet sigtet på aktiviteter, som støtter op om forhandlingerne i relation til havkonventionerne. Gruppens arbejde har været indrettet mod forhandlingsarbejdet omkring internationale konventioner og aktionsplaner inden for EU. Efter overenskomst om begrænsning af forsurings- og oxidantproblemer i Europa er spørgsmål om vurdering og nytten af forskellige tiltag en vigtig del af gruppens arbejde. Endvidere blev der fulgt op på resultaterne af EU's forsuringsforhandlinger samt på LRTAP-konventionens første protokol om metaller, som er et vigtigt skridt mod at løse forureningsproblemerne med de mest miljøfarlige metaller i Europa.

Nordisk Kemikaliegruppes vigtigste opgaver har fortsat været at arbejde med fælles nordiske spørgsmål vedrørende kemikalier og styrke den nordiske indsats på kemikalieområdet i europæiske og internationale fora. Gruppens arbejde har koncentreret sig om fareindikation, klassificering, risikovurdering samt risikobegrænsning. Størstedelen af dette arbejde er knyttet til internationalt arbejde i såvel OECD, UNEP og EU. Regelværk om klassificering og mærkning af kemikalier harmoniseres indenfor EU/EØS for at styrke og påvirke ambitionsniveauet. Der arbejdes især for at udvikle fælles nordiske kriterier for sundheds- og miljøklassificering på, et for de nordiske lande, acceptabelt niveau, ligesom der arbejdes for, at der i EU's klassificeringssystem tages hensyn til alle væsentlige effekter, herunder nerveskadende effekter, hormonlignende effekter og effekter på jord og vand.

Arbejdsgruppen for *produkter og affald* (PA) har arbejdet med formulering, underbygning og koordinering af nordiske synspunkter i forhold til pågående arbejde indenfor EU og internationale organisationer. Gruppens arbejde foregår for en stor del gennem projekt- og netværksgrupper, som fokuserer deres arbejde på udvikling og implementering af miljølovgivningen i EU/EØS, herunder aktiviteter i relation til bæredygtig produktion og forbrug, miljøstyring, livscyklusanalyser samt brug af bedst tilgængelig teknologi. Gruppen har igangsat udarbejdelse af et fælles nordisk *forslag til kriterier for eko-toxikologi koblet til direktivet om farligt affald.* Herudover har man udvekslet information vedrørende kompostering og koordinering af nordiske synspunkter til EU's kommende revidering af direktivet indenfor dette område. PA gruppens arbejde med BAT (*Best Available Technology*) har været specielt nyttigt inden for EU og derfor er rapporter blevet udgivet på engelsk. En prioriteret opgave på affaldsområdet har været at udvikle fælles nordiske synspunkter knyttet til EU's kommende direktiv om forbrænding og affald samt udarbejdelse af et fælles forslag til kriterier koblet til EU's nye deponidirektiv.

Efter fire års udviklingsarbejde er *den nordiske støjgruppe* klar med et videnskabeligt grundlag for en enestående generel støjberegningsmodel. Gruppen har formået at vise, at det nordiske ambitionsniveau både er ønskværdigt i forhold til menneskets sundhed og velbefindende og acceptabelt ud fra en teknisk og økonomisk synsvinkel. Modellen bliver præsenteret for EU i forbindelse med nye krav indenfor EU's nye rammedirektiv om støj og menes på sigt at kunne lede til et højere ambitionsniveau i EU/EØS.

I det tværsektorielle samarbejde mellom miljøsektoren og andre sektorer findes mange projekter, som er direkte knyttet til arbejdet inden for EU. *POMS-gruppen* (produktorienteret miljøstrategi) er et tværsektorielt samarbejde mellem sektorerne næring, konsument og miljø. Gruppen har udarbejdet et forslag til nordisk POMS/IPP, som under året blev udgivet i Tema Nordserien. Endvidere arrangerede gruppen en nordisk POMS-workshop med deltagere fra Norden og 6 andre EU lande.

3.3.2 Ekonomi och finans

EU-frågor är en stående dagordningspunkt vid MR-Finans möten. Ministerrådet behandlar bl.a. frågor som är aktuella inom ECOFIN men även andra frågor av särskild betydelse för Norden och/eller närområdet. Under år 2000 berördes följande EU/EES-relaterade ämnen i MR-Finans:

3.3.2.1 EMU:s inverkan på den nordiska ekonomin och det nordiska samarbetet

Vid mötena 21 juni 2000 och 24 januari 2001 samt vid den särskilda EMU-konferensen 22 juni 2000 behandlades frågan om EMU:s inverkan på den nordiska ekonomin och det nordiska samarbetet.

Nordiska Ministerrådets EMU-konferens 22 juni 2000. Danmarks statsminister Poul Nyrup Rasmussen öppnade EMU-konferensen med ett anförande. Vid konferensen diskuterades bl.a. erfarenheterna under Eurons första år samt kopplingen mellan Euron och den framtida utvecklingen i de nordiska länderna. Förutom samtliga nordiska ekonomi- och finansministrar hölls anföranden av Nederländernas finansminister Gerrit Zalm, Matti Vanhala, direktör i Finlands Bank, Niels Thygesen och Peter Birch Sørensen, professorer vid Köpenhamns Universitet, Nils

Lundgren, chefekonom i MeritaNordbanken, Tine Brøndum, viceordförande i danska LO samt Per Olofsson, verkställande direktör i Svenska Industriförbundet.

3.3.2.2 EU-relaterade frågor vid MR-Finans möten

Vid mötena den 21 juni 2000 samt 24 januari 2001 berördes följande EU-relaterade frågor: *Uppföljning av EU:s toppmöte i* Nice – konsekvenser för Norden och nordiskt samarbete. Danmark inledde med en presentation av huvudpunkterna i besluten som fattades vid EU:s toppmöte i Nice. Härvidlag berördes bl.a. de aktuella fördragsändringarna, skadlig skattekonkurrens, utvidgningsprocessen m.m. En diskussion om besluten om nya röstregler, utvidgningsprocessen – bl.a. i ljuset av nödvändiga reformer av jordbrukspolitiken och strukturfonderna – följde. *Skattepaketet*. MR-Finans konstaterade att den principiella uppgörelsen i fråga om skattepaketet måste anses som ett stort framsteg. *EU:s strategi för hållbar utveckling*. Miljöhänsyn skall inarbetas inom flera områden i EU, vilket bl.a. skall behandlas vid toppmötet i Stockholm. I detta sammanhang betonade MR-Finans att de nordiska länderna bör använda sig av och hänvisa till det arbete som utförts inom ramen för Nordiska Ministerrådet när det gäller strategin om ett hållbart Norden.

Det svenska EU-ordförandeskapet. Sveriges minister redogjorde vid mötet 24 januari 2001 för huvuddragen i det svenska EU-ordförandeskapet. Ett informellt möte mellan EU:s ekonomi- och finansministrar samt finansministrar och centralbankschefer från ansökarländerna kommer att äga rum i Malmö i april 2001. Syftet med mötet är att initiera en diskussion om hur välfärdsgapet mellan EU-länderna och ansökarländerna kan överbryggas. Diskussionen väntas fokusera på strukturreformer, skatter, strategier för att öka tillväxten, sysselsättningen m.m.

Det andra toppmötet äger rum i Göteborg och huvudtemat är hållbar utveckling. På det ekonomiska området framhävs särskilt kopplingen mellan långsiktig ekonomisk politik och miljövården. Andra frågor av särskild betydelse rör direktiven om beskattning av mineralolja och energi.

Det danska nejet i folkomröstningen om EMU. Den danske ministern betonade att det nog inte är möjligt att ha en ny folkomröstning i frågan förrän om flera år. Ministern betonade att det kan finnas flera orsaker till nejet, bl.a. Eurons fall gentemot dollarn under år 2000 samt att Euron uppfattas som ett steg mot ökad federalism. Den svenske ministern informerade om att den svenska opinionen mot EMU förstärktes i samband med nejet i den danska folkomröstningen. En utredning har tillsats i Sverige för att belysa effekterna av ett eventuellt svenskt EMU-medlemskap.

3.3.3 Regionalfrågor

Regionalsektorn har under året diskuterat EU-frågor i ämbetsmannakommittén. Det har i likhet med tidigare år främst handlat om *stödområdesindelningar*. Regionalsektorn har också medverkat till att programskrivningar för Interreg 3b-program har genomförts genom finansiellt stöd i enlighet med det nya regionala samarbetsprogrammet för 2001-2005.

De nordiska *gränsregionerna*, där merparten även får stöd från EU, har haft flera möten där flera diskussioner har hållits angående avslutandet av Interreg 2 och starten av Interreg 3.

Under året har det kommit en förfrågan från *Norra Periferins beredningsgrupp* om att placera dess sekretariat i anslutning till Nordiska Ministerrådet. Ministerrådet ansåg dock att detta inte var lämpligt med hänsyn till verksamhetens inriktning och omfång varför beredningsgruppen nu söker andra lösningar. Under året *avslutades Study Programme on European Spatial Planning* (SPESP). Nordregio deltog som koordinator.

3.3.4 Transport

Ministerrådet möts årligen till ett nordiskt möte. De nordiska transportministrarna möts även regelbundet bilateralt samt ofta i samband med transportrådets möten i EU.

I det danska ordförandeprogrammet för år 2000 framfördes att det kommer att fästas speciell uppmärksamhet vid samordningen av de nordiska insatserna i EU på transportområdet, bland

annat inom informationsteknologin. Samarbetet i EU-frågor har tidigare främst gällt TEN-projekt och befrämjandet av *Den nordliga dimensionen*. Dessa prioriteringar kommer att fortsätta med beaktande av programmen för de svenska och danska ordförandeskapen i EU.

Ministerrådet har bland annat diskuterat *Sveriges ordförandeskap*. Rådet noterade bland annat att inom EU har trafiksäkerhetsfrågorna idag ett stort intresse. *Den nordliga dimensionen* har varit på dagordningen utgående från att processen i arbetet förs vidare. Ministerrådet har noterat att det inte finns nya budgetmedel och att man saknar konkretisering i arbetet. Det är därför behov av förstärkning av finansiella medel för insatser inom den nordliga dimensionen. Även *Galileo-projektet* har behandlats utgående från att man i det franska ordförandeprogrammet fäst stort intresse vid detta projekt. Ministrarna har konstaterat att det är av stor vikt att det sker en nordisk koordinering på detta område.

Ämbetsmannakommittén har i sina möten diskuterat bland annat

- Vidareutvecklingen av Galileo-projektet. Norge och Island har deltagit som observatörer;
- Den stora revisionen av TEN-riktlinjerna från 1996;
- Den gradvisa öppningen av den inre marknaden för järnvägstrafik som skall ske och där de ekonomiska konsekvenserna kan vara betydande;
- Kommissionens meddelanden om luftfart och miljöfrågor samt dess avsikt att granska miljöavgifter på luftfartsområdet.

I ämbetsmannakommittén har man också diskuterat utfallet av det *finländska ordförandeskapet*, bland annat att

- Järnvägspaketet var ett konkret resultat av ordförandeskapet;
- Rådets rapport om miljöfrågorna fick en god utformning;
- Intermodalitet och e-handel kom upp på dagordningen;
- Dokument om sjöfarten på kortare sträckor har presenterats;
- Elektronisk signatur togs fram;
- Legal review-direktivet färdigt;
- Trafik och telekommunikationsområdet föreslås sammankopplat inom EU, vilket kan försvaga båda sektorerna.

Angående *den nordliga dimensionen* har diskussionen berört följande:

- Den nordliga dimensionen är bekant i NÄT på grund av den publicerade rapporten om *Den nordliga dimensionen och EU:s transportpolitik*, TemaNord 1999:503;
- Mötet i Europeiska rådet gav i december 1999 kommissionen i uppdrag att utarbeta ett konkret handlingsprogram;
- Sverige har aviserat att den nordliga dimensionen sätts på agendan för ett toppmöte år 2001.

Ämbetsmannakommittén har diskuterat *EES-frågor*, bland annat att

- Norge har haft ett möte med Portugals ordförandeskap och konstaterat, att Portugal ambitiöst satsar på trafiksäkerhet. Landet har 2 500 döda per år i trafiken;
- Flygsäkerhetsorganisationen i Europa bör övervägas i det skede som EFTA-länder och Östeuropa kommer med;
- Arbetstempot är uppfattat som ett problem i kommissionen då det gäller förslag – nationella tillämpningar är kanske lösningen.

Därtill har ämbetsmannakommittén diskuterat om Frankrikes utspel *om bärkraftiga godstransporter* och speciellt den sociala aspekten (arbets- och vilotider, tredje lands chaufförer samt utbildning) och om detta också skall gälla egna företagare. Frankrike avsåg, för att nå enighet i sin framställning, att inte ta med egna företagare och skjuta den frågan på framtiden.

3.3.5 Energi

Det danske ordførende program for år 2000 lagde specielt vægt på implementeringen af *naturgasdirektivet* og forhandlinger om et direktivforslag om markedsadgang for el produceret på grundlag af ikke-kommercielle teknologier, som udnytter vedvarende energikilder (*grønt elmarked*). Under formandsskabet blev disse emner også drøftet i det nordiske samarbejde.

Ministerrådet diskuterede på sit møde EU-, EES- og andre internationale spørgsmål med baggrund i 1) at det med det franske og belgiske formandskab sikres en fortsættelse af udbygning af de vedvarende energikilder, herunder vigtigheden af handel med certifikater; 2) for at kompensere på Energirådets nedlæggelse, aftales en fortsættelse af nordiske formøder; 3) angående *den nordlige dimension* noteredes at i juni 2000 godkendte udenrigsministrene i EU handlingsplanen for den Nordlige Dimensions-politik (ND-politik); 4) Norden og Østersøregionens energiministre har arbejdet på udvikling af energisamarbejdet i Østersøområdet, således at man har fået faste retningslinier samt 5) at GSEO (Group of Senior Energy Officials) nævnes i handlingsplanen og kommissionen skal gå aktivt ind i dette arbejde og skabe praktiske resultater.

Ministerrådet diskuterede *Sveriges formandskab* i EU på basis af det svenske formandsskabsprogram. Europa har mange store ressourcer og der er 3 vigtige punkter som skal prioriteres, dvs. 1) Udvidelse af EU; 2) Opfølgning af den på topmødet i Lissabon besluttede strategi om beskæftigelse, økonomisk reform og socialt sammenhold og 3) En holdbar udvikling. Miljøspørgsmål kræver europæiske tiltag og samarbejde. Sverige gav udtryk for den stadig stigende interesse for vedvarende energi i hele Europa.

EES-spørgsmål er også diskuteret, og Ministerrådet har noteret, at der er forskellige mål for medlemslandene. Det gælder først og fremmest om at tilpasse sig Kyotoaftalens målsætninger. Liberalisering af rørledning i havmiljøet har også været på dagsordenen.

EU-kommissionens *direktivforslag om markedsadgang for el baseret på fornybare energikilder* fra foråret 2000 indebærer bl.a. et forslag om et certificeringssystem for fornybare energikilder. Energiministrene er opmærksomme på, at der fortsat er en række uafklarede spørgsmål omkring en sådan certificeringsordning, som først må afklares. Men de nordiske lande ser en fordel i inden for direktivforslagets rammer at arbejde videre med udviklingen af et fælles certificeringssystem og på sigt et fælles marked for grønne certifikater, for herigennem at præge udviklingen i EU. For at sikre nordiske interesser vil ministrene styrke koordineringen af synspunkter i forhold til elsamarbejdet i EU, herunder specielt inden for *Firenzeprocessen*.

Ministerrådet vil også støtte de baltiske lande i deres udviklingen af *Baltic Common Electricity Market* samt arbejde videre med en effektivisering på hele elområdet i Østersøregionen.

Efter Ministerkonferensen i Helsingfors 1999 har de nordiska länderna samarbetat om implementeringen av kommunikén, som bland annat innehåller en *fortsättning av energisamarbetet i hela Östersjöregionen* med en ämbetsmannakommitté (GSEO), fyra arbetsgrupper och ett godkänt arbetsprogram samt en sekretariatsfunktion i samband med CBSS sekretariat i Stockholm. De nordiska ad hoc-grupperna har varit i nära samarbete med motsvarande grupper inom BASREC. Det har varit en omfattande samarbetsprocess inom Östersjöregionen från Stavanger i slutet av år 1998. I detta samarbete har de nordiska länderna genom Ministerrådet, ämbetsmannakommittéerna och arbetsgrupperna haft en mycket central roll.

Ministerrådet har också fattat beslut om utvecklandet av Östersjöregionen som ett *försöksområde för implementeringen av klimatområdets Kyoto-mekanismer*. Detta samarbete på nordisk nivå mellan energi- och miljösektorerna kommer på ett väsentligt sätt att involvera det europeiska samarbetet. Samarbetet kan ske genom den existerande samarbetsstrukturen på energiområdet. Ministerrådet har beslutat stödja bl.a det fortsatta arbetet med följande förutsättningar för en s.k. Testing Ground i Östersjöregionen:

- Ett ramavtal för de länder i Östersjöregionen som vill delta i Testing Ground-samarbetet vad avser projekt för gemensamt genomförande;
- Etablering av en investeringsfacilitet för klimatrelaterade projekt i NEFCO:s regi;
- Etablering av en nordisk kvotmarknad;
- Skapande av kompetens och kapacitet för Kyotomekanismerna i Östersjöregionen.

3.3.6 Fiskeri

Såvel Ministerrådet som embedsmandskomiteen har EU/EØS-spørgsmål fast på dagsordenen. Punktet havde tidligere oftest karakter af et orienteringspunkt, men de to EØS-medlemslande Island og Norge har efterhånden selv gode informationskanaler, hvorfor der i højere grad er blevet tale om et reelt diskussionspunkt på dagsordenen. Af emner i årets løb skal der særligt gøres opmærksom på redegørelsen *The Status of Fisheries and Related Environment of the Northerns Seas* samt området kriterier for bæredygtigt fiskeri og mærkning af produkter herfra.

Island har, med mandat fra de øvrige nordiske lande, orienteret EU-Kommissionen (GD Fiskeri) om den nordiske holdning til sagen ligesom der har været afholdt møde med kommissionær Fischler. Den nordiske indsats på dette område er foreløbigt kulmineret i rapporten *An Arrangement for the Voluntary Certification of Products of Sustainable Fishing*. Rapporten vil også blive forelagt WTO, på mødet om Trade and Environment 14-16. februar 2001, og FAO, Committee on Fisheries, på møde 26. februar – 2. marts 2001. Også dioxinsagen har optaget Ministerråd og embedsmænd i 2000. Da EU forbereder en revision af den fælles fiskeripolitik (CFP) har der har været ført bilaterale drøftelser mellem EU og de nordiske lande.

3.3.7 Jord- och skogsbruk

Jord- och skogsbrukssektorn har EU/EES-frågor som en stående punkt på dagordningen när Nordiska Ministerrådet (jord- och skogsbruksministrarna) och Nordiska ämbetsmannakommittén för jord- och skogsbruksfrågor sammanträder. Aktuella frågor presenteras och diskuteras. Huvudvikten ligger på informationsutväxling. EU-länderna samråder dessutom informellt inför ministerrådsmöten i EU.

Livsmedelssäkerhet ur nordiskt och europeiskt perspektiv har fortsatt stått högt på dagordningen. Vid en *tvärsektoriell ministerkonferens* om säker mat i juni 2000, med deltagande från fiske-, jord- och skogsbruks-, konsument-, livsmedels- och miljösektorerna antogs en ministerdeklaration om säker mat. Ministrarna konstaterade att det är av stor vikt att de nordiska länderna stärker sitt inflytande mest möjligt i internationella fora som hanterar frågor om livsmedelssäkerhet, däribland EU. I många konkreta frågor har Norden ett samlat intresse av att påverka EU i "nordisk" riktning. Bland annat enades man om att samarbeta för att harmoniseringssträvandena inte får leda till att skyddsnivån mot salmonellasmitta sänks i de nordiska länderna. Man betonade också i deklarationen konsumenternas rätt till full insyn och information för att kunna fatta informerade beslut. I linje med detta enades man om att samarbeta för att utveckla EU:s informationssystem för krishantering vid livsmedelslarm till ett verksamt redskap.

Ministerrådet (jord- och skogsbruksministrarna) beslutade vidare vid möte i augusti att förslagen i *EU:s vitbok om livsmedelssäkerhet* löpande skall noteras på Nordiska Ministerrådets dagordning och behandlas ur ett nordiskt perspektiv när så är lämpligt. Ministerrådet diskuterade också en planerad konferens om säker mat i hela livsmedelskedjan, som skall hållas i Uppsala våren 2001 under Sveriges ordförandeskap. Rörande *djurtransporter* inom EU informerade jordbruksminister Margareta Winberg om ett aktuellt initiativ från Sverige angående en översyn av EG-reglerna inom området. Dessutom informerade hon om att kommissionen nu undersöker hur gällande regelver följs. Man vill återkomma i frågan när rapporten föreligger. Vid den konferens om djurskydd som Sverige arrangerar under sitt ordförandeskap kommer bl.a. frågan om djurtransporter att beröras.

Östutvidgningen har varit den andra stora EU-frågan som upptagit de nordiska jord- och skogsbruksministrarna under 2000. I december sammanträffade de nordiska och baltiska jord- och skogsbruksministrarna. Temat för mötet var landsbygdsutveckling, med det klara syftet att samarbetet skall underlätta de baltiska ländernas tillnärmningsprocess för inträde i EU. En *nordisk-baltisk samrådskommitté* tillsattes på ministrarnas initiativ, med syfte att främja kunskapsutbyte och kompetensuppbyggnad inom insatsområdena hållbart jordbruk, hållbart skogsbruk, livsmedelsfrågor, folkligt deltagande, forskning och utbildning.

Sektorns institution Nordiska genbanken (NGB) och permanenta samarbetsorgan Nordiska genbanken för husdjur (NGH), Nordiskt kontaktorgan för jordbruksforskning (NKJ) samt Sam-

nordisk skogsforskning (SNS) deltar alla aktivt i europeiskt samarbete inom sina respektive specialkompetenser.

Som speciellt framgångsrikt under året kan *samarbetet om skogsforskningsfrågor* nämnas. Ministerrådet beslutade 1996 att samarbeta för att stärka skogsforskningens position inom EU:s ramprogram för forskning. SNS har aktivt följt upp detta. Genom SNS initiativ och nordiska medel för en förstudie har under 2000 utarbetats ett projekt om trä som bränsle, med deltagande från samtliga baltiska och nordiska länder, med undantag för Island. Ansökan bedömdes positivt av EU och den samlade finansieringen som beviljats är 13 MSEK. Som speciellt positivt ur det europeiska perspektivet bedömdes att ansökan var så väl koordinerad i den barrskogsdominerade delen av norra Europa.

SNS har också på andra sätt utvecklats till en intressant partner för EU-kommissionen vad gäller skogsfrågor. På kommissionens initiativ diskuteras under 2000 ett samarbete om en större EU-konferens om utveckling av det *sjätte ramprogrammet för forskning*, speciellt skogsforskningsfrågor, där man föreslagit SNS som genomförande part.

Nordiska genbankens position som framstående regionalt kompetenscentrum i Europa röranде växtgenetiska resurser har utvecklats under året, vilket manifesterat sig genom att NGB är en attraktiv samarbetspartner som deltar i flera EU-projekt. Nordiska genbanken deltar aktivt i nätverk och arbetsgrupper inom ECP/GR.

Sektorn har under 2000 utarbetat ett nytt handlingsprogram för perioden 2001 - 2004. Delstrategier för samarbetet med miljösektorn, på genresursområdet, samt för de fyra institutionerna och permanenta samarbetsorganen har också utarbetats. I samtliga dessa styrdokument betonas att jord- och skogsbrukssektorn avser fortsätta samarbeta om aktuella EU/EES-frågor.

3.3.8 Projekt inom Miljö- och resurspolitik

3.3.8.1 Miljö

EU's Deponeringsdirektiv. Arbejdsgruppen for Produkter og Affald har gennem år 2000 afsluttet et projekt omkring EU's deponeringsdirektiv og publiceret resultaterne som rapport i Tema Nordserien.

Stofdirektivet. Indenfor rammerne af kemikaliegruppens arbejde har man forberedt de nordiske landes arbejde med stofdirektivet 67/548/EEC. Gruppen har bl.a. udarbejdet forslag til klassificering og mærkning af gamma-butyrolacteton og sendt det til EU's CMR gruppe for klassificering og mærkning, som arbejder med stofdirektivet.

Klassificering af komplekse hydrokarboner. Kemikaliegruppen har udviklet og færdiggjort en konsulentrapport om klassificering af komplekse hydrokarboner. I EU's arbejdsgruppe vil man tage udgangspunkt i denne rapport i arbejdet med klassificering af komplekse hydrokarboner.

EU's biociddirektiv. De nordiske land har samarbejdet om at påvirke EU's biociddirektiv. På kemikalieområdet har en gruppe skrevet og publiceret en fælles informationsfolder, som har til formål at informere om biociddirektivet samt de aktiviteter, som foregår i forbindelse med implementeringen af direktivet. EU-kommissionen har vist stor interesse for en engelsk version af informationsfolderen.

3.3.8.2 Ekonomi och finans

Den framtida finansieringen av pensionssystemen. Projektet inleddes under 1999. Frågan väntas också bli aktuell i EU-sammanhang inom överskådlig framtid inte minst eftersom EMU binder de elva euro-länderna nära samman och att eventuella problem med finansieringen av pensionssystemet i ett euro-11 land kan få betydande effekter även för andra EU-länder och inte minst för euron. Den nordiska utredningen ligger således bra i tiden och kan förhoppningsvis bl.a. komma till användning i samband med de nordiska EU-ländernas förberedelse av sina ståndpunkter. I samband med presentationen av rapporten för MR-Finans vid mötet den 21 juni 2000 beslutade ministrarna bl.a. att de nordiska länderna så långt möjligt bör samarbeta kring genom-

förandet av EU:s direktiv om försäkringsförmedlare för att bl.a. underlätta utvecklingen av en nordisk marknad för privata pensionsfonder. Uppföljningsarbetet pågår i arbetsgruppen.

NMR:s nordiska och nordisk-baltiska börssamarbetsprojekt inleddes sommaren 1998 och fortsatte under år 2000. I och med att integrationen bland de nordiska och även baltiska marknadsaktörerna (börser, banker m.m.) sedan projektet inleddes har intensifierats (Oslo, Reykjavik samt de baltiska börserna förhandlar om medlemskap i Norex) har detta projekt blivit allt mera aktuellt och viktigt. Utvecklingen mot ökad integration av värdepappersmarknaderna och banksektorn i Norden och Baltikum kräver ökad samordning av lagstiftning och rutiner vad gäller börser, finansinspektioner och värdepapperscentraler samt på det civilrättsliga området, detta inom EU:s juridiska ramverk. En viktig del i arbetet är att samarbeta kring frågor relaterade till EG-direktiven inom värdepappersmarknadssektorn framför allt. inom ramen för den s.k. *handlingsplanen för att skapa en enhetlig finansmarknad*. Ett antal nordiska arbetsgrupper har upprättats för att samarbeta både inför förhandlingar i EU:s arbetsgrupper samt i samband med införlivandet av EG-direktiven i nordisk lagstiftning. De baltiska länderna har också framfört önskemål om stöd från de nordiska länderna bl.a. när det gäller införlivandet av direktiv i nationell lagstiftning kopplat till förhandlingarna kring ett framtida EU-medlemskap.

I enlighet med MR-Finans beslut om att genomföra konkreta åtgärder för att främja nordisk-baltiskt samarbete på värdepappersmarknadsområdet, arrangerades ett seminarium angående vissa aktuella EG-direktiv på värdepappersmarknadsområdet i september 2000. Nordiska ministerrådet finansierade genom Närområdesbudgeten de baltiska representanternas deltagande vid seminariet. En framstående internationell expert, två representanter från EU-kommissionen samt vissa av de nordiska deltagarna i EU:s arbetsgrupper på området höll anföranden vid mötet. Förutom tjänstemän från finansministerier och finansinspektioner deltog även ett större antal marknadsaktörer vid seminariet. Ett ytterligare seminarium om EG-direktiv med deltagare från bl.a. de baltiska länderna planeras under år 2001.

Flera *baltiska tjänstemän* på värdepappersmarknadsområdet har under hösten beretts möjlighet att *utstationeras* till relevanta nordiska myndigheter genom Nordiska Ministerrådets stipendieordning för baltiska tjänstemän. Härutöver har tillgängliga engelska översättningar av relevant nordisk lagstiftning och praxis på värdepappersmarknadsområdet delgivits de baltiska länderna.

En konsult har anlitats i syfte att genom en analys av den relevanta privaträttsliga lagstiftningen (civil- och konkursrätten) relaterad till aktiemarknaden i de baltiska länderna identifiera eventuella förhållanden som skulle kunna hindra en fortsatt effektiv och stabil utveckling av värdepappersmarknaden i de baltiska länderna.

Den nordiska miljö- och ekonomigruppen dryftar vid sina möten aktuella frågor inom ENVECO – EU:s samarbete mellan miljö- och ekonomisektorerna. I flera av gruppens pågående projekt berörs EU på ett eller annat sätt. Mot bakgrund av intresset i bl.a. EU:s ENVECO-grupp har MR-Finans givit miljö- och ekonomigruppen i uppdrag att så snart som möjligt låta översätta rapporten *Vurdering af de grønne afgifters effekter i de nordiske lande* till engelska.

3.3.8.3 Regionalfrågor

Programskrivning för Interreg 3b-Norra Periferin har genomförts av Jörn Rangnes och för *Interreg 3b-Östersjön* av Erkki Mennola.

Under året har de nordiska gränsregionerna arbetat med att få fram *tydligare mål och mätbara indikatorer* för det gränsregionala samarbetet, detta i syfte att formulera tydligare program för perioden 2001-2006. Detta arbete har följts med stort intresse av EU-kommissionen. Uppföljning av ESDP-processen genomförs av Nordregio.

3.3.8.4 Transport

Med seminariet *Bæredygtig Nordisk Godstransport* 23.2.2000 har Nordisk Ministerråd ønsket, at belyse mulighederne for en økonomisk og miljømæssig bæredygtig udvikling af godstransporten i Norden. Indenfor rammerne af et nordisk perspektiv er det imidlertid vigtigt at få fæl-

lestræk og forskelle ved de nordiske lande identificeret. De nordiske lande er alle relativt små nationer med meget åbne økonomier og stor afhængighed af de europæiske eksportmarkeder. Norden er geografisk placeret i udkanten af Europa. Derfor har en billig og veludbygget infrastruktur stor betydning for den økonomiske og sociale velstand, når de nordisk lande skal konkurrere med andre europæiske lande, som ligger tættere placeret på afsætningsmarkeder med et mindre transportbehov. For de områder i Norden som geografisk er placeret særlig langt væk fra de europæiske markeder, vil fokuseringen af øgede afgifter på varetransport til udvikling af et mere bæredygtigt samfund, kunne føre til forringelse af konkurrenceevne og nedgang i udkantsområdernes levevilkår.

Der blev under seminaret givet udtryk for, at udviklingen af en bæredygtig godstransport i Norden også måtte ses i sammenhæng med udviklingen i den internationale arbejdsdeling og krav til nye produktionsmåder for de nordiske virksomheder og deres transportkæder. Der var endvidere enighed om at statslig regulering af godstransportområdet måtte ses i sammenhæng med de eksisterende markeds- og regionaløkonomiske rammebetingelser.

Forskelle i medlemsstatus i forbindelse med EU synes ikke at udgøre væsentlige barrierer for en mere bæredygtig udvikling. Seminardeltagerne gav udtryk for, at EU måtte udgøre en ramme for miljømæssige tiltag på transportområdet. En nordisk enegang kan i værste fald medføre faldende konkurrenceevne, uden at det nødvendigvis medvirker til en mere optimal miljøtilstand.

3.3.8.5 Energi

Samarbetet inom Europapelaren och inom Östersjöregionen är intensivt och konkret. Det utvecklas med nya samarbetsformer, senast inom ramen för CBSS i Stockholm där ett sekretariat för energisamarbetet i regionen.

www.balticenergy.net. För att ge information om energisamarbetet i Östersjöregionen startades 1999 hemsidan www.balticenergy.net som finansierades med lika delar av nordiska- och EU-medel. Hemsidan underhölls från Nordiska Ministerrådets sekretariat. Samtidigt har en omfattande utbyggnad av en på Internet fungerande informations- och samarbetsservice för den nya Basrec-strukturen tagits fram. Portalen stängde i slutet av år 2000 då skötseln av hemsidan övergick till Basrec -sekretariatet, se www.baltinfo.org/ Basrec.

Baltic Sea Region Energy Co-operation (Basrec). Efter ministerkonferensen i Helsingfors 1999 bildades Basrec. Sekretariatsfunktionen i anslutning till CBSS sekretariatet i Stockholm finansieras med nordiska medel och förvaltas som ett nordiskt projekt med ett förvaltningsavtal av CBSS. Två personer sköter sekretariatsfunktionen till utgången av år 2002. Till dess skall en ny struktur för samarbetet utarbetas. Basrec -samarbetet finansieras av Nordiska Ministerrådet och EU-kommissionen gemensamt. Nordiska Ministerrådet har tagit initiativ till, och delfinansierar, en större konferens i juni 2001 Energy - the Key to the new Millenium för att rapportera om, bredda och planera det framtida energisamarbetet.

Samarbetet har under 2000 etablerats och GSEO (Group of Senior Energy Officials) sammanträder regelbundet. Nordiska Ministerrådets sekretariat är observatör i GSEO. Arbetsgrupperna för 1) elfrågor; 2) gasfrågor, 3) energieffektivitet och 4) klimatfrågor möts regelbundet och skall till sommaren 2001 rapportera om sitt arbete. Beslut om samarbetets omfattning, inriktning och framtida mål bör fattas hösten 2002.

Altener-konferens. Under Islands ordførerskab blev det besluttet at diskutere EU's energiprogrammer Altener for at imødekomme strategien om en bæredygtig udvikling. En konference, der skulle resultere i en beskrivelse af forventninger til Altener og diskutere, om der er områder, hvor landene har fælles interesser og samarbejdsmuligheder og samtidig støtte de nordiske lande i udnyttelse af de vedvarende energikilder som sol, vind, vand og biomasse.

Det blev besluttet på konferencen at udbygge det fælles Altener koncept inden for de nordiske lande med henblik på information og rådgivning til potentielle projektansøgere. Denne information skal være tilgængelig på myndighedernes hjemmesider og rådgivningen kan evt. suppleres med informationsdage.

3.3.8.6 Fiskeri

Udover de ovennævnte indsatser er der i 2000 gennemført en række aktiviteter med relevans for EU/EØS. En *komparativ evaluering af fiskeripolitiken* i Danmark, Island og Norge, viser at de økonomiske incentiver peger i samme retning som de biologiske – nemlig en langsigtet bæredygtig udnyttelse som det økonomisk mest lukrative. Sporbarhed og elektronisk overførsel af data for fiskeprodukter, videreføres som et 'concerted action' project med EU-støtte.

International Cooperation on Fisheries and Environment er den eneste samlede oversigt over relevante internationale og regionale processer der berører såvel fiskeri som miljøsektorerne. Rapporten findes også i en elektronisk udgave på hjemmesiden. *Economic Value of Recreational Fisheries* er det hidtil første forsøg på at sætte økonomisk værdi på recreationale udnyttelse af vore vådområder. Dette kan bl.a. bruges ved fastsættelse af erstatning ved inddragelse af vådområder til anden anvendelse – f.eks. inddæmning til vandkraft.

3.3.8.7 Jord- och skogsbruk

Jord- och skogsbrukssektorn deltar aktivt i ett flertal EU-projekt, speciellt inom området *genetiska resurser*. På forskningssidan ställs nordiska planeringsanslag till förfogande för förberedelse av EU-ansökningar. På växtsidan deltar Nordiska genbanken i åtta projekt. Speciellt kan nämnas ett tvärvetenskapligt projekt med politisk dimension som syftar till att kartlägga ekonomiska, juridiska och etiska aspekter på bevarande av genmaterial i genbanker.

Wood for energy - a contribution to the development of sustainable forest management. Målsättningen är att utveckla riktlinjer och policyrekommendationer - på nationell såväl som regional nivå - som kan bidra till ökad användning av träbiomassa för energiframställning. Projektet inkluderar forskningsområdena skogsekosystemets näringsförsörjning, asktillförsel, insektsskador och biodiversitet, samt socioekonomiska effekter av trädbiomassaanvändning. Danmark, Finland, Norge, Sverige, Estland, Lettland och Litauen deltar. Finansieringen är totalt 2,395 miljoner euro, varav EU förväntas bidra med 1,550 miljoner euro.

Nordic co-ordination and spreading of competence in sustainable/organic agriculture. Projektet syftar till att öka det nordiska inflytandet på den europeiska och internationella utvecklingen av regler och certifiering för ekologisk produktion, med särskild fokus på genmodifierade organismer, bekämpningsmedelsrester samt EU:s förordningar.

Banking of Genetic Material and Data in Europe: Legal, Ethical and Economical Issue. Syftet med projektet är att kartlägga situationen rörande biologiska samlingar av växt-, djur-, mikrob- och humanmaterial i Europa. Projektet, som har en tvärvetenskaplig karaktär, skall belysa vetenskapliga, ekonomiska, juridiska och etiska aspekter i samband med bevarande och nyttjande av material i samlingarna i de respektive deltagarländerna. En inventering har genomförts för att kartlägga de europeiska institutioner och organisationer som håller genetiskt material och samlingar av biologiskt material. Nordiska Genbankens del i projektet har omfattat en kartläggning av situationen i Sverige och i Finland på växt- djur- och mikrobsidan. Delrapporter såväl generella som detaljstudier för de olika sektorerna och ansvarsområdena har levererats. Den avslutande rapporten med ländernas resultat samt jämförelse mellan olika deltagarländerna kommer att presenteras under år 2001. Projektet avslutas under 2001.

EPGRIS. Projektet syftar till att sammanställa information om material av växtgenetiska resurser som bevaras i Europa till en gemensam sökbar databas som publiceras på Internet. Informationen skall samlas via de nationella koordinatörerna i de olika europeiska länderna. Hela området är indelat i zoner för att underlätta det praktiska utförandet. Nordiska Genbanken representerar den nordliga zonen som omfattar Danmark, Estland, Finland, Island, Lettland, Litauern, Norge, Polen, Ryssland och Sverige. De länder som inte är EU-medlemmar erbjuds deltagande baserade på speciella arrangemang. Projektets officiella startdatum var den första december år 2000. Ett inledande möte hölls i december där projektdeltagarna diskuterade generella och speciella frågor rörande det praktiska genomförandet, ansvarsfördeling, datastrukturer och tidpunkter för planerade möten och leverans av resultat.

European Potatoe collection. Projektet syftar till att koordinera bevarandet av europeiskt material av potatis. Aktiviteterna i projektet omfattar dokumentation av samlingar i Europa, evaluering av materialet för kvalitets- och resistensegenskaper samt en rationalisering av bevarandet. Projektet avslutades under 2000. De uppnådda resultaten består i en europeisk potatisdatabas som innehåller såväl passport- som evalueringsdata. I den tyska genbanken finns nu även en stor del av de europeiska samlingarna inklusive NGBs material kryobevarade.

Protecting future European Community crops – a programme to conserve, characterise, evaluate and collect Allium crops and wild species. Projektet syftar till bevarande, karakterisering evaluering samt insamling av genetiska resurser av *Alliumarter* såsom kepalök, schalottenlök, potatislök, purjolök, gräslök samt deras vilda släktingar. Material med låg grobarhet har föryngrats. Insamling av material har gjorts, bland annat har NGB insamlat 50 accessioner av vildväxande gräslök liksom material av potatis- och schalottenlök runt omkring i de nordiska länderna. Materialet har blivit karakteriserat. Dubletter har identifierats i de europeiska samlingarna och en core collection har etablerats. Projektet avslutades under 2000.

The future of European Carrot: a programme to conserve, characterise, evaluate and collect carrot and wild relatives. Syftet med projektet är att koordinera bevarandet av Europeiskt material i samlingar inom morotsgenpolen. I projektet ingår även karakterisering och evaluering för såväl kvalitets- som resistensegenskaper av materialet inklusive dokumentering. Under året har arbetet för de kommande åren planlagts och material för vidare bearbetning har valts ut. Projektet startade under 2000.

Brassica *collections for broadening agriculture use, including characterising and utilising genetic variation in* Brassica carinata *for its exploitation as an oilseed crop.* Projektet ämnar bevara, dokumentera, karakterisera, evaluera samt rationalisera europeiska samlingar av följande Brassica arter: B. carinata, B. napus, B. oleracea, B. rapa i syfte att befrämja användningen av de genetiska resurserna i växtförädling och odling. NGB har en nyckelroll i projektet vilket primärt innebär att utveckla en core collection baserad på ECP/GR databasen Bras-EDB. Core kollektionen skall beskrivas för en rad olika agrikulturella egenskaper, såväl kvalitets- som resistensegenskaper. En core collection har komponerats och arbetet med denna för de kommande åren har planlagts.

Evaluation and enhancement of Avena collections. Projektet ämnar evaluera och revidera de europeiska samlingarna av lantsorter av havre i syfte att höja såväl kvalitet som kunskap om materialet. Särskild vikt läggs vid biotiska och abiotiska stressfaktorer. Materialet skall även beskrivas med hjälp av molekylära markörer. Projektet påbörjades under 2000. Passportdata för material har samlats in och planering av det fortsatta arbetet har gjorts.

European Barley collection. Projektet ämnar evaluera och revidera europeiska samlingar av korn i syfte att hölja kvalitet på material och information för växtförädlingen. Särskild vikt läggs vid biotiska och abiotiska stressfaktorer. Ett informationssystem om korn kommer att byggas upp. Korndatabasen har uppdaterats. Material har sänts ut för bland annat resistenstester.

Analysis and comparison of genetic diversity in cattle breeds of the Northern European area. Flera koraser från Polen, Estland, Lettland och Litauen kommer att analyseras för genetisk variation och jämföras med raser från de nordiska länderna. Projektet syftar till att skapa ett gemensamt kunskapsunderlag för de deltagande länderna, så att genetiska resurser från utsatta raser i Nordeuropa kan förvaltas på ett bättre och mer kostnadseffektivt sätt.

Characterizing genetic variation in the European pig – to facilitate the maintenance and exploitation of biodiversity. Målsättningen är att skaffa grundkunskap om skillnaden mellan europeiska grisraser för att lägga grunden för utnyttjande av den genetiska mångfalden i ett långsiktigt och hållbart utvecklingsperspektiv.

3.4 Välfärd och näring

3.4.1 Sosial- og helsesektoren

EK-S og MR-S har faste dagsordenspunkter om nytt fra EU/EØS-samarbeidet. Disse punkter benyttes aktivt til gjensidig informasjon og tilrettelegging for mulige felles synspunkter i saker. I 2000 har man konsentrert seg om disse emner:

- Utvikling av EU's syn på sosialpolitikk;
- Konsekvenser av Kohl- og Decker-sakene;
- Informasjon om det svenske EU-formannskaps prioriteringer.

I tillegg er arbeidet med sosiale rettigheter viet mye oppmerksomhet. Det er i løpet av året iverksatt et arbeide for å oppdatere den nordiske konvensjon om sosial forsikring i samsvar med nasjonal lovgivning og EF-forordning 1408/71.

3.4.2 Narkotika

Erfarenhetsutbytet mellan de nordiska länderna och samordningen av ländernas ställningstaganden i olika narkotikapolitiska frågor har stor betydelse för samarbetet både inom Norden och i internationella organ, inte minst inom Europarådet och EU. Ministerrådet för narkotikafrågor (MR-Narko) och Ämbetsmannakommitén för Narkotikafrågor (ÄK-Narko) får på sina möten information från dessa fora och diskuterar aktuella EU-frågor. En viktig del av EU-samarbetet sker inom European Monitoring Center for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA) i Lissabon. Detta centrum har till uppgift att förse EU och dess medlemstater med objektiv och jämförbar information på europanivå om narkotika och narkotikamissbruk och konsekvenserna av detta.

Flera ordinarie medlemmar av ÄK-Narko deltar nationellt i olika internationella fora såsom EU:s Horisontella arbetsgrupp för narkotikafrågor (Horizontal Drug Group, HDG) vars syfte främst omfattar informationsutbyte, riskvärdering och kontroll av nya syntetiska preparat; Europarådets Pompidou-grupp och i Förenta nationernas narkotikakommission (CND).

På ministermötet 31 augusti - 1 september 2000 informerades om och diskuterades de olika EU-engagemangen, bland andra konsekvenserna av utvärderingen av EMCDDA:s verksamhet, EU:s Narkotikahandlingsplan 2000-2004 och aktuella frågor inom PTN (Polis- och Tull i Norden) och dess förhållande till EU, Europol och Östersjösamarbetet. Flera av de nordiska länderna deltar i den årliga europeiska komparativa elevundersökningen ESPAD (European School Project about Alcohol and Drugs).

3.4.3 Konsumentpolitik

Amsterdamfördraget har givit konsumentpolitiken en starkare ställning inom EU. Detta innebär en bättre plattform för konsumentpolitiska åtgärder samt att kravet på konsumentskydd skall tillgodoses vid utformningen och genomförandet av övrig politik inom unionen. Inom sektorn finns åtta nordiska nätverk som samarbetar i olika projekt inom områdena finansiella tjänster, standardisering, produktsäkerhet, konsumenträtt, prismärkning, konsumentundervisning, livsmedel i konsumentperspektiv samt hushållsekonomi och skuldsanering. Mycket av arbetet i dessa nätverk handlar om EU- och EES-arbetet.

En huvuduppgift för det nordiska samarbetet inom konsumentområdet är att utöva största möjliga inflytande på EU:s beslutsprocess, särskilt som de beslut som fattas i Bryssel får stor inverkan på de nordiska ländernas konsumentpolitik. Att tre av de nordiska länderna är medlemmar i EU och att samarbete sker med de övriga inom ramen för EES-avtalet präglar verksamheten.

I januari 2000 gjorde konsumentministrarna ett gemensamt uttalande rörande ett närmare informellt samarbete mellan medlemsstaterna inom EU och EES på det konsumentpolitiska området. Samarbetet mellan medlemsstaterna bör enligt detta uttalande ta sin utgångspunkt i de mål som ställs upp i EG-fördraget rörande konsumentpolitiken, framför allt i artikel 153 om att

främja konsumenternas intressen och säkerställa en hög konsumentskyddsnivå genom att bidra till att skydda konsumenternas hälsa, säkerhet och ekonomiska intressen samt att främja deras rätt till information och utbildning och deras rätt att organisera sig för att tillvarata sina intressen.

Ett närmare informellt samarbete skall vidare kunna underlätta en övervakning av medlemsstaternas konsumentpolitik i enlighet med artikel 153 i EG-fördraget. Arbetet kan till exempel ske genom nationella orienteringar, eventuellt genom utarbetande av nationella handlingsprogram för konsumentpolitiken där nationella prioriteringar presenteras och programmen kan jämföras för att ge ömsesidig inspiration och stimulera till nationellt nytänkande.

Konsumentsektorn arbetar inom flera områden för att främja målsättningen att styrka de nordiska konsumentintressena inom EU. Vidare vill sektorn förbättra konsumentinformation och konsumenternas rättsliga och ekonomiska ställning samt deras möjlighet till hälsa och säkerhet inom ramen för en ekonomisk ordning som baseras på en bärkraftig utveckling. Handlingsplanen för det nordiska konsumentsamarbetet till år 2004 antogs av konsumentministrarna 1999. Den innehåller prioriterade mål och medel för vart och ett av de olika verksamhetsområdena inom EU/EES-pelaren.

3.4.4 Levnedsmidler

De nordiske lande har som mål at sikre et højt niveau for levnedsmidlernes sikkerhed og kvalitet uden at lægge unødvendige hindringer i vejen for den frie handel over grænserne, og dette opnås primært gennem den politik, der føres i de enkelte lande og ikke mindst i EU/EØS. Det nordiske levnedsmiddelsamarbejde er i 2000 fortsat udviklet med henblik på at styrke nordisk indflydelse både i EU og internationale fora med fokus på levnedsmiddelspørgsmål af særlig interesse og vigtighed for Norden - eksempelvis hvor man har en speciel status mht. fødevaresikkerhed og forbrugerinformation.

Fødevaresikkerhed står højt på den politiske dagsorden i EU og i Norden. Ved en tværsektoriel ministerkonference om sikker mad i juni 2000, med deltagelse fra fiske-, jord- och skovsbrugs-, konsument-, levnedsmiddel- og miljøsektorerne, blev vedtaget en ministerdeklaration om sikker mad. Ministrene konstaterede, at det er meget væsentligt, at de nordiske lande styrker deres indflydelse mest muligt i internationale fora, hvor fødevaresikkerhed drøftes, herunder også i EU. Norden har på en række konkrete områder fælles interesser og ønsker samtidig at være spydspids for udviklingen på disse felter. Blandt andet enedes man om at samarbejde for, at EU-harmoniseringen ikke skal føre til en forringelse af beskyttelseniveuaet mod salmonellla og andre sygdomme, der kan overføres fra dyr til mennesker. Man betonede også i deklarationen forbrugernes ret til indflydelse på udformning af lovgivningen og fuld information, bl.a. når krisesituationer opstår. Man enedes således også om at samarbejde for at udvikle EU's informationssystem for krisehåndtering til et virksomt redskab.

Aktuelle EU/EØS-spørgsmål er et fast dagsordenspunkt på møder i embedsmandskomiteen, EK-Livs. En erfaringsudveksling på nordisk plan findes meget nyttig, både i forhandlingsfasen om et givent EU-direktiv og i relation til implementeringen af de vedtagne direktiver til nationale regler. Embedsmandskomiteen har i 2000 haft særlig fokus på diskussion af EU-Kommissionens arbejdsprogram for fødevarespørgsmål, som beskrevet i Hvidbogen om Fødevaresikkerhed. Endvidere har Sveriges forberedelse af EU-formandskabet været på dagsordenen samt en række konkrete EU-direktiver, bl.a. vedr. tilsætningsstoffer og genmodificerede levnedsmidler.

Levnedsmiddelsektorens juridiske arbejdsgruppe har som hovedopgave at bidrage til den nordiske koordinering af nordiske synspunkter i forbindelse med EU-reguleringen og internationale regler. Der er bl.a. pågået drøftelser om GMO-problematikken og levnedsmiddelkontrolsystemerne.

Netværkssamarbejdet i EK-Livs er en forudsætning for at samordne ved forhandlingerne i de internationale fora og dermed sikre gennemslagskraft for de fælles nordiske synspunkter. Der var i slutningen af 2000 i alt 11 netværk, dækkende et bredt spektrum af emner: Levnedsmidler generelt, kvalitetssikring af levnedsmiddelmyndighederne, drikkevand, novel foods, tilsætnings-

stoffer, indtagsberegning, madallergi, forenkling af hygiejnelovgivningen, pakkematerialer i kontakt med levnedsmidler, levnedsmidler til særlig ernæring samt mærkning.

Levnedsmiddelsektorens samarbejde med Baltikum har været højt prioriteret i 2000 gennem afholdelse af møder og succesfulde seminarer, bl.a. om WTO-processen. Samarbejdet bidrager væsentligt til både at lette disse landes tilnærmelse til EU og styrke forbrugerbeskyttelsen gennem opbygning af en troværdig og effektiv levnedsmiddelkontrol i landene.

Projektvirksomheden i levnedsmiddelsektoren med udredninger om faglige problemstillinger udgør et væsentligt fundament for landenes forhandlinger i EU, og TemaNord-rapporter på EK-Livs' område har også i 2000 indgået som væsentlige bidrag til videngrundlaget ved internationale drøftelser, f.eks. om levnedsmiddelkontrol og risikovurderinger.

I forbindelse med det europæiske standardiseringsarbejde under CEN koordinerer de nordiske lande deres deltagelse, således at man er bredest muligt repræsenteret i de tekniske arbejdsgrupper. Dette koordineringsarbejde udføres at Nordisk Metodikkomite for Levnedsmidler, NMKL.

I slutningen af år 2000 blev vedtaget et nyt handlingsprogram for levnedsmiddelsektoren, der rækker frem til år 2004. Handlingsprogrammet tager udgangspunkt i, at levnedsmiddellovgivningen i dag primært fastsættes internationalt og EU/EØS, hvorfor man lægger vægt på at støtte landenes mulighed for at øve størst mulig indflydelse på den europæiske og globale udvikling på området på grundlag af forsigtighedsprincippet og et helhedssyn i levnedsmiddelpolitikken.

3.4.5 Justitiesektorn

Ny nordisk lagstiftning har i stigande grad sin utgångpunkt i EG/EES-rättsakter eller i initiativ som har sitt ursprung i ett större internationellt sammanhang.

Som ett resultat av den fortgående internationaliseringen inom justitieområdet upptog olika EU- och EES-frågor en stor del av dagordningen vid justitieministrarnas möte även detta år. Bland annat orienterades ministrarna om olika planerade initiativ inom justitiesektorn under det kommande svenska ordförandeskapet i EU. Bland initiativen märktes brottsförebyggande verksamhet, brottsoffrens ställning, ömsesidigt erkännande av domar, bekämpandet av grov miljöbrottslighet, människohandel och sexuellt utnyttjande av barn. Ministrarna beslutade att på ett europeiskt plan stödja Sveriges strävan att följa upp slutsatserna från Tammerforsmötet om ökade insatser för att bekämpa kriminalitet i Europa. Vid mötet noterades även att handeln med kvinnor ökar stadigt. Ministrarna såg frågan i ett europeiskt perspektiv och menade att de nordiska länderna bör verka för att det ingås samarbetsavtal mellan å ena sidan Norge och Island och å andra sidan Europol för att säkerställa att samtliga nordiska länder att deltaga i ett förstärkt europeiskt polissamarbete på området. Slutligen konstaterades att de nordiska länderna stod väl rustade att deltaga i Schengensamarbetet när detta påbörjas den 25 mars 2001.

EU- och EES-frågor diskuteras vid behov av Ämbetsmannakommittén för lagstiftningsfrågor – NÄL - och när justitieministrarna anser att kommittén är rätt forum. Det har inte ansetts ändamålsenligt att hålla förmöten på nordisk ministernivå inför möten i Europeiska unionens råd i Bryssel eller att genomföra möten med de nordiska fackattachéerna. EU-frågor integreras i rutinerna för det nordiska lagstiftningsarbetet och särskilda initiativ till forskning i europeisk integrationsrätt behandlas vidare i en arbetsgrupp sammansatt av nordiska EG/EES-rättsexperter. Här bör även nämnas att det under året hölls ett nordiskt seminarium om Utvecklingen av det nordiska lagstiftningssamarbetet under inverkan av EU och EES, se vidare avsnitt 3.4.10.5.

Kommittén har under året tagit initiativ till nordiskt samarbete kring genomförande av EG/EES-direktiv. Verksamheten bedrivs inte isolerad från andra sektorer; så har man t.ex. uttryckt ambitionen att samverka med näringssektorn vid genomförande av dessa rättsakter. Vidare har NÄL under året bl.a. tagit ställning för att framgent ha ett tätt nordiskt samarbete när det gäller EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. Slutligen bör det även noteras att nordiskt samarbete inom justitiesektorn även sker informellt i olika ad hoc-grupper.

3.4.6 Erhverv

MR-næring holdt ét og EK-næring fire møder i løbet af året, hvor der på alle møder var et dagsordenspunkt vedrørende EU/EØS. Hertil kom, at EU/EØS-spørgsmål også blev berørt i forbindelse med enkelte andre dagsordenspunkter. På ministrenes møde i juni 2000 drøftedes mulighederne for – ud fra erhvervspolitiske hensyn – at fjerne eksisterende barrierer for fusion og virksomhedsopkøb mellem virksomheder fra de nordiske lande.

Baggrunden for at Generalsekretæren havde sat sagen på dagsordenen var, at det i dag ikke selskabsretligt muligt, hverken på EU-retligt eller rent nordisk plan, at gennemføre grænseoverskridende fusioner mellem selskaber. Det kan konstateres, at der i årevis har pågået et omfattende arbejde i EU-regi for at få vedtaget forskellige selskabsretlige direktiver, med henblik på at lette mulighederne for gennemførelse af grænseoverskridende fusioner inden for EU. Her kan bl.a. nævnes det 10. selskabsdirektiv om grænseoverskridende fusion af aktieselskaber, som der fortsat ikke er opnået enighed om i EU. Hvornår - om nogensinde – der vil blive opnået enighed vides ikke. Det er uheldigt, og den retstilstand, som eksisterer i dag, medfører efter Generalsekretærens opfattelse en komparativ ulempe for de nordiske lande. Den erhvervsstruktur, som findes i de nordiske lande - med mange små og mellemstore virksomheder - sammenholdt med den erhvervsstruktur, som findes i de store europæiske lande, bevirker, at de nordiske virksomheder har relativt vanskeligere ved at klare sig i den globale konkurrence end virksomhederne fra de store europæiske lande. Hertil kommer, at store virksomheder alene i kraft af deres størrelse har mulighed for at finde løsninger på deres behov for international ekspansion, f.eks. gennem etablering af datterselskaber i andre lande.

Såfremt de nordiske lande besluttede at gennemføre en øget nordisk retslighed, som indebærer lettere muligheder for at fusionere og foretage virksomhedskøb, og eventuelt også andre tiltag inden for det selskabsretlige område, ville erhvervsvirksomhederne få mulighed for at blive styrket i den globale konkurrence.

De nordiske landes selskabslovgivninger indeholder fælles lighedstræk, da landenes aktieselskabslove er inspireret af hinanden. Hertil kommer den fælles EU-retlige ramme, som danner grundlag for at tilvejebringe øget retslighed. En sådan retslighed vil lovligt kunne gennemføres under forudsætning af, at det sker inden for rammerne af gældende EU-retsregler, og så længe der ikke finder forskelsbehandling sted af inden- og udenlandske selskaber (dvs. nordiske og ikke-nordiske selskaber).

Generalsekretæren foreslog på denne baggrund, at næste skridt kunne være at udarbejde et studie vedrørende de for fusioneringer mest relevante nationale lovgivninger for at afdække, på hvilke punkter der er sammenfald mellem lovgivningerne, og på hvilke der findes afvigelser. Derefter ville landene kunne foretage en kritisk gennemgang af de regler, som er forskellige, for at tage stilling til, om der findes så tungtvejende begrundelser for forskellighederne, at de fortsat bør opretholdes, eller om der tværtimod er grundlag for at fjerne disse. Det vil være naturligt at lade dette studie gennemføre i et samarbejde mellem lovgivningssektoren og næringssektoren.

Erhvervsministrene fandt problemstillingen interessant, men gav udtryk for, at de virksomhedssammenslutninger, som var blevet gennemført, ikke havde givet anledning til problemer. MR-Næring ville derfor udskyde en beslutning om yderligere tiltag omkring denne sag, indtil et land eller en virksomhed eventuelt tager sagen op.

Herudover var der på alle møderne generel udveksling af oplysninger og synspunkter om EU/EØS. Som led heri gjorde den danske erhvervsminister opmærksom på, at det europæiske erhvervslivs konkurrenceevne afhænger af, om vi skaber rammebetingelser, der modsvarer dets udfordringer. Hun fandt, at der fortsat er mange områder, hvor det ikke er gjort godt nok. Som eksempel nævntes, at der er for lidt udbytte af europæisk forskning i form af forbedret innovationsevne og skabelse af nye virksomheder. Hun orienterede om den af EU-kommissionen nedsatte arbejdsgruppe, som med afsæt i små og mellemstore virksomheders vanskeligheder, skal se på en revision af reglerne om beskyttelse af patenter. Formålet er at fremme innovation.

Også på EK-niveau blev der udvekslet oplysninger om EU/EØS. Således blev der orienteret om emner som ville komme op på EU-Industriministermødet i Bruxelles, den 18. maj 2000. Der blev endvidere orienteret om et interessant igangværende EU-studie, som gennem bench-

marking skulle søge at kortlægge årsagen til, at forskellige EU-landes erhvervsliv udvikler sig forskelligt. Endelig blev der givet en kort orientering om de emner, som ville være på dagsordenen på EU-industriministerrådsmøde i Bruxelles den 5. december: EU's konkurrencerapport, videnbaseret økonomi, virksomheder og økonomi.

3.4.7 Byg og Bolig

Boligområdet ligger for den største dels vedkommende uden for EU-Traktaten. Imidlertid var EU/EØS-spørgsmål også i 2000 på dagsordenen for EK-Byg og boligs møder.

Ud fra et overordnet politisk ønske fra det islandske formandskabs side om, at der skabes øget kontakt mellem de nordiske hovedstæder, NMRS og Bruxelles-miljøet, besluttede Embedsmandskomiteen i 1999, at sekretariatet skulle undersøge mulighederne for afholdelse af et møde i Bruxelles. Et sådant møde blev gennemføres i efteråret år 2000. Der blev ført uformelle samtaler med de nordiske landes derværende fagattachéer og med repræsentanter fra EU-kommissionen.

Repræsentanterne fra EU-kommissionen orienterede om

- Kommissionens arbejde med forhold som relaterer sig til boligsociale forhold;
- Skal kommissionen gøre noget som relaterer sig til boligspørgsmål må det ske inden for andre emneområders regi, f.eks. ældre, social exclusion;
- Social protection og social protections stigende betydning i EU-samarbejdet;
- Kommissionen arbejder på at få gjort sociale spørgsmål – herunder bekæmpelse af fattigdom – til lige så vigtige i EU-sammenhæng som arbejdsmarkedspolitikken;
- Man arbejder på at få fastlagt fælles formålsbestemmelser (objectives) og målsætninger (targets) på et højt niveau for den sociale udvikling i EU-landene;
- Man arbejder på mekanismer som kan sikre national afrapportering, erfaringsudveksling og sammenligning af status på fremskridt.

Endvidere holdtes et uformelt møde med repræsentanter fra Regionudvalget, som foretog en gennemgang af baggrunden, virkemåden og administrative forretningsgange for udvalget.

3.4.8 Arbejdsmarked og Arbejdsmiljø

Arbejdsministre fokuserede i år 2000 på hvilke handlemuligheder der findes til at øge udbudet af arbejdskraften i Norden og hermed, hvordan den europæiske proces på beskæftigelsesområdet kan påvirkes. De tre nordiske EU-medlemslande har en fælles målsætning med deres beskæftigelsespolitik, der hvert år opdateres i deres National Action Plans til EU-kommissionen. Strategien i disse handlingsplaner kan genfindes i den årlige nordiske beskæftigelsesredegørelse som var med til at danne baggrund for debatten på Nordisk Råds session 2000. På Nordisk Råds session blev der endvidere fremlagt en skitse til en nordisk arbejdsmarkedspolitisk strategi som landene vil arbejde indenfor – ikke mindst for at bruge resultaterne i forhold til den europæiske udvikling.

3.4.9 Jämställdhet

I arbetet för att befrämja jämställdhet mellan män och kvinnor i EU siktar de nordiska jämställdhetsministrarna på att påverka dagordningen på längre sikt. Genom att i de nordiska samarbetet satsa på utredningar och framåtriktade projekt samt forskning inom ramen för Nordiska Kvinno- och Könsforsknings Institutet (NIKK) anser ministrarna att Norden har en möjlighet att påverka EU/EES-dagordningen i jämställdhetsfrågor. NIKK har en betydelsefull roll att spela med hänsyn till att initiera och förmedla sådan forskning.

MR-SAM beslutade att ministerråden skall ha det överordnade ansvaret för att befrämja jämställdheten in den egna sektorn och institutionerna, och varje sektor har av generalsekreteraren anmodats att utforma sektorns målsättningar för integrering av jämställdhet i sin sektors verk-

samhet. Gender Mainstreaming som strategi i jämställdhetsarbetet är en fråga med hög prioritet för EU-kommissionen. Kommissionen har en särskild grupp kommissionärer som är utsedda att ha det överordnade ansvaret för arbetet. På jämställdhetsenheten vid GD Sysselsättning och socialpolitik arbetar flera experter med mainstreamingfrågor och det norska familje- och barnedepartementet har en expert utstationerad i detta generaldirektorat.

Temat Män och jämställdhet är högt prioriterat av jämställdhetsministrarna. Syftet är att planera olika initiativ som kan ha intresse även i EU-sammanhang. Under året har ett idédokument utarbetats av en arbetsgrupp med representanter från ämbetsmannakommittén jämställdhet och Nordens Fackliga Samorganisation. Idédokumentet har publicerats med titeln Kann Menn? Menn og likestilling i arbejdslivet. I dokumentet föreslås hur myndigheter, arbetssektorns olika parter och forskningsenheter kan samarbeta och ge inspel på olika arenor. Dokumentet visar att jämställdhet är ett mellanmänskligt förhållningssätt som även angår män, att även män utsätts för könsdiskriminering, och att män och manskulturen i arbetslivet har mer omsorg och mänskliga kvaliteter än den bild som brukar beskrivas och det ges en praktisk beskrivning av jämställdhet och hur attitydförändringar praktiskt kan genomföras. Boken utgör bakgrundsdokument för en konferens om Män och jämställdhet, som arrangeras under år 2001. En koordinator för mansforskning är anställd vid NIKK. Denne har till uppgift att förbättra det nordiska samarbetet och genom detta stärka mansforskningsmiljöerna i de nordiska länderna och att knyta kontakter i Europa.

Det nordiska samarbetsprogrammet för jämställdhetssektorn åren 2001-2005 har förberetts under år 2000 och det skall behandlas och godkännas av Nordiska Rådet under början av år 2001. Programmets tre huvudpunkter är integrering av ett köns- och jämställdhetsperspektiv i nordisk ekonomisk politik, män och jämställdhet och Kvinnofrid. Programmet kommer att tangera flera av de områden som även ingår i EU:s femte jämställdhetsprogram, som antogs i december 2000.

Under det nordiska ministermötet i augusti föreslog de nordiska jämställdhetsministrarna att frågan om handel med kvinnor tas upp vid ett särskilt seminarium i samband med den andra konferensen WoMen & Democracy i Vilnius i juni 2001. Ministrarna anser att konferensen i Vilnius vore rätt forum för att diskutera handel med kvinnor i Östersjöregionen, när alla länder kring Östersjön är närvarande. En nordisk arbetsgrupp har tillsatts för att diskutera hur Norden bör arbeta tillsammans med frågan och kartlägga situationen i Norden och dess närområden. En gemensam nordisk strategi bör enligt jämställdhetsministrarna omfatta: åtgärder för att förebygga handel av kvinnor, stöd åt offren och skärpta straff för de som organiserar handeln med kvinnor.

Under ministermötet diskuterades även det femte EU-ramprogrammet för jämställdhet (2001 - 2005). Huvudmålsättningen i programmet är att integrera jämställdhetsaspekten i all politik och planering som berör kvinnor och män. Vid mötet presenterades Sveriges program för ordförandeskapet i EU. Mot bakgrund av att jämställdheten givits en framskjuten plats genom Amsterdamfördraget är denna en av de prioriterade frågorna i programmet. I fördraget sägs att jämställdhetsperspektivet skall genomsyra alla politikområden och all verksamhet i unionen. Både kvinnor och män förväntas delta i detta arbete. Ett av de viktigaste målsättningarna inom sysselsättningspolitiken är att varje kvinna och man skall vara ekonomiskt oavhängig och att Sverige poängterar att jämställdhetsperspektivet skall ligga till grund för alla delar av sysselsättningspolitiken. Sverige prioriterar arbetet med att förhindra våld mot kvinnor och handel med kvinnor och barn.

Sverige arrangerade under Förenta nationernas generalförsamlings specialsession Beijing+5 i New York i juni år 2000 ett lunchseminarium med temat Män i arbetet för jämställdhet.

I november arrangerade Nordiska Ministerrådet tillsammans med OECD en gemensam ministerkonferens med temat Gender Mainstreaming Competitiveness & Growth. Målet med konferensen var att undersöka hur ett könsperspektiv kan integreras i närings-, finans- och arbetsmarknadspolitiken genom att använda Gender Mainstreaming som strategi i planering, implementering och utvärdering. I konferensen deltog 350 personer, av vilka 25 var ministrar från de

deltagande länderna. 30 % av deltagarna var män. Under konferensens slutsession framfördes önskemål om att fortsätta samarbetet inom sektorerna jämställdhet, arbetsliv och finans.

Under året har det nordiska Gender Mainstreamingsprojektet slutförts. Projektet har varit ett s.k. paraplyprojekt där flera olika aktiviteter och delprojekt ingått. Kärnan har varit de delprojekt i kommuner, län eller på regeringsnivå som de nordiska länderna har genomfört. Projektets syfte har varit att öka kunskaperna och utveckla och tillämpa ett strategiskt arbete för att införliva ett jämställdhetsperspektiv i det ordinarie arbetet.

Information om det nordiska jämställdhetsarbetet, bl.a. dagordning och referat från ämbetsmanskommitté- och ministerrådsmöten, har sänts till fackattachéerna vid representationerna och delegationerna i Bryssel. Information om nordiskt jämställdhetssamarbete har även förmedlats till de nordiska journalisterna stationerade i staden.

3.4.10 Projekt inom Välfärd och Näring

3.4.10.1 Sosial- og helsesektoren

EK-S har i 2000 for første gang i sektoren samfinansiert et prosjekt med EU-kommisjonen. Prosjektet drives av European Social Network, som er interesseorganisasjon for sosialsjefforeningene i Europa, og omhandler samspillet mellom offentlige og private tjenesteytere under tittelen Participation and Partnership. Prosjektet avsluttes våren 2001, og vår finansiering gjør det mulig for Island og Norge å delta på like vilkår med EU-landenes representanter.

3.4.10.2 Narkotika

De nordiska länderna stödjer ett delprojekt inom Europarådets Pompidou-grupp, Demand Reduction Staff Training Program. Narkotikaexperter från de baltiska staterna har härigenom kunnat deltaga i fortbildning i form av studiebesök i de nordiska länderna. Erfarenheterna är mycket positiva och narkotikasektorn ger fortsättningsvis stöd till programmets vidareutveckling.

3.4.10.3 Konsumentpolitik

Informationsblad för "The Consumer DebtNet", Money Matters. Projektmedlen används för att ge ut nyhetsbrevet Money Matters. En redaktör arbetar i kontakt med det europeiska nätverket för budgetrådgivning och skuldsanering – The Consumer Debt Net – och med den arbetsgrupp som tillsats för planerings- och finansieringsfrågor. Tidningen sprids till 1 500 personer i 20 europeiska länder och återfinns på www.consumerdebt.net.

EG-rätten i nordisk konsumenträtt. I detta löpande projekt följer styrgruppen för juridiska frågor utvecklingen av EG-rätten. Vid behov arrangeras möten och seminarier med deltagande av experter och berörda ministrar. Mötena, som om möjligt hålls i anslutning till styrgruppens ordinarie möten bildar grund för en samnordisk påverkan på EG och de nationella lagstiftningsprocesserna. Inom projektet arbetades under 2000 med delprojekt om det s.k. köplagsdirektivet, om effektlandsprincipen samt om miljöargument i marknadsföring.

Utomrättslig tvistlösning. Projektets syfte var dels att undersöka hur tvistlösning över gränserna fungerar i de nordiska länderna, dels att undersöka hur ett system för tvistlösning skulle kunna fungera mellan de nordiska länderna och EU-länder i södra Europa. En rapport har publicerats i TemaNord 2000:601.

Analys av för- och nackdelar med en reglering av marknadsföringslagstiftningen inom EU. Projektet syftar till att analysera för- och nackdelar med en reglering av marknadsföringsrätten inom EU. En tanke är att projektrapporten, som avses vara klar i maj 2001, skall kunna ligga till grund för ett fastläggande av de nordiska ländernas hållningar till kommande initiativ inom EU om reglering av företagens marknadsbeteende.

Konsumentinflytande på standardisering. Projektets mål är att genom ett koordinerat och kontinuerligt samarbete få större inflytande på främst det europeiska standardiseringsarbetet. Behovet av ett nordiskt konsumentinflytande ökar stadigt i takt med att nationella säkerhetsföreskrifter i allt större utsträckning ersätts med harmoniserade standarder. Man genomför dels nor-

diska samrådsmöten inför europeisk och internationell standardisering, dels utredningsarbete och kontaktskapande verksamhet visavi det europeiska organet för konsumentstandardisering, ANEC. Separat har det arbetats med projektet Barn og kjemikalier i vilket det undersöks vilka kemikalier som används vid tillverkning av leksaker för att genom det europeiska standardiseringsarbetet kunna reglera eller begränsa användningen av farliga kemikalier i leksaker.

Nordiskt samarbetsforum för produktsäkerhet. Målsättningen för detta forum är att tjäna som samordnings- och utvecklingscentrum för sådana konsumentsäkerhetsfrågor som är av betydelse för de nordiska länderna. Detta mot bakgrund av att det europeiska samarbetet ställer ökade krav på nordisk samordning. Vidare fungerar man som nordisk referensgrupp till det europeiska skaderapporteringssystemet EHLASS. Projektet Stoy fra leketøy har drivits separat och har som mål att genom ett ringtest verifiera de krav och testmetoder för ljud från leksaker som har inarbetats i leksaksstandarden EN 71-1 Safety of toys – Physical mechanical requirements.

Nordiskt nätverk för konsumentundervisning. Inom nätverket sker samråd i nordiskt gemensamma frågor om konsumentundervisning. Dessutom produceras ett nyhetsbrev - NICE-Mail - om konsumentundervisning i skolan, vilket sprids till nätverket European Network of Consumer Educators, som bildades 1993 i samband med en europeisk utbildningskonferens.

Inom sektorn pågår även andra projekt, bl.a. om konsumentinflytande på EU-utvecklingen inom det finansiella området, nätverk för prisinformation, utvärdering av handlingsprogrammet för finansiella tjänster och om konsumentintressen vidrörande mat i nordiskt perspektiv.

3.4.10.4 Levnedmidler

Fødevaresikkerhed – Risikohåndtering. En lang række projekter er relateret til fødevaresikkerhed ved at fokusere på risikovurdering og risikohåndtering. En del af projekterne har en mikrobiologisk vinkel og omhandler sygdomsfremkaldende bakterier som Salmonella, Campylobactor, Listeria og E. coli, mens andre har fokus på naturligt forekommende giftstoffer (f.eks. i planter) eller sikkerhedsvurdering af hormonlignende stoffer og nye levnedsmidler.

Projekterne om konkrete mikrorganismer eller stoffer suppleres af projekter af mere generel karakter, f.eks. projekt om mulighederne for at opsætte overordnede mål for levnedsmiddelsikkerhed baseret på jord til bord-filosofien, og et projekt med det formål at give en oversigt over, hvordan mad- og vandbårne sygdomme opklares i Norden.

De nævnte temaer står højt på dagsordenen i såvel EU som internationalt, og projekterne har fokus på nordiske principper for risikoevaluering (bl.a. forsigtighedsprincippet), nordisk samordning og opretholdelse af et højt sikkerhedsniveau for fødevarer.

Levnedsmiddelkontrol og inspektionssystemer. Der er igangsat en del projekter med det fælles formål at modernisere og forbedre kontrolsystemer for levnedsmidler, bl.a. projekter om modernisering af kødkontrollen, der er til debat internationalt. Desuden planlægges afholdelse af seminarer om f.eks. kontrolprocedurer i import- og samhandel nu og i fremtiden (med baggrund i BSE- og dioxinproblemerne), rapportering om kontroldata til EU samt EU/EØS-systeminspektioner.

Næringsstoffer og fri berigelse – sundhedsanprisninger. Flere projekter har relation til næringsstoffer og de aktuelle tiltag i EU om regler for berigelse af levnedsmidler med næringsstoffer og tilhørende mærkningsbestemmelser. Eksemplvis vurderes indtaget af B-vitaminet folat og konsekvenser af fri berigelse hermed, og der foretages en risikoevaluering af A-vitamin. Desuden planlægges et mere generelt projekt om risikovurdering i forbindelse med fri berigelse, samtidig med at der er ført en principiel diskussion om, hvorvidt sundhedsanprisninger og funktionelle anprisninger på levnedsmidler ud fra ernæringsfaglige overvejelser er anbefalelsesværdig eller acceptabel.

Tilsætningsstoffer og aromastoffer. Et projekt har som målsætning at vurdere modeller for indtagsberegning af aromastoffer med henblik på at påvirke og sikre en hensigtmæssig evalueringsmetode for aromastoffer i de kommende EU-forhandlinger. Dette vil blive fulgt op af et projekt, hvor deltagerne følger EU-evalueringsprocessen og støtter nordiske synspunkter.

Et andet projekt har som formål at undersøge, om der er fremkommet væsentlige nye oplysninger om de sundhedsmæssige aspekter af de enkelte tilladte tilsætningsstoffer til levnedsmidler siden de blev evalueret af EU's Scientific Committee for Food.

Mærkning af levnedsmidler. I et tværsektorielt samarbejde undersøges de nordiske mærkningsregler, der er baseret på EU's mærkningsdirektiv samt forbrugernes behov for og forståelse af mærkningen på levnedmidler.

Vejledning om pakkematerialer o.l. Projektets formål er at sikre en systematisk indsamling af information om materialer og genstande bestemt til at komme i kontakt med levnedsmidler, med henblik på en ensartet forvaltning af EU-bestemmelserne på området samt på andre områder, hvor EU-reglerne er uklare.

3.4.10.5 Justitiesektorn

Inom justitiesektorn drivs flera projekt som är sektorsövergripande, inte bara vad gäller juridisk disciplin, utan även vad gäller gränsdragningen mellan strikt nationell rätt och EG/EES-rätt. Bland de projekt som varit aktuella under 2000 och som rör EG/EES märks bl.a. ett seminarium om parallellimport som hölls på Lidingö i Sverige i mars månad. Syftet var att belysa parallellimport utifrån ett brett spektrum, framför allt vad avser politiska, ekonomiska och juridiska aspekter. Bland de särskilda frågor som behandlades märktes modern varumärkesrätt och modernt varumärkesskydd, hur parallellimportsituationen påverkas i fråga om olika typer av produkter, innebörden av rättighetshavares samtycke samt bedömningen av parallellimport utifrån konkurrensrättsliga aspekter. Seminariet arrangerades av det svenska Nätverket för europarättsforskning och en rapport har publicerats i TemaNord 2000:582 Parallellimport ur ett nordiskt perspektiv.

Utvecklingen av det nordiska lagstiftningssamarbetet under inverkan av EU och EES dryftades vid ett nordiskt seminarium i Stockholm i september. Tre olika ämnesområden behandlades:

- De rättsliga ramarna för det nordiska lagstiftningssamarbetet;
- Erfarenheter av det praktiska samarbetet;
- Utvecklingsmöjligheterna för det nordiska lagstiftningssamarbetet.

De rättsliga förutsättningarna för det nordiska lagstiftningssamarbetet ansågs relativt klara. EU/EES-medlemskapet har inte försvårat, snarare förändrat och förstärkt, samarbetet. Samarbetet är informellt och sker i huvudsak på tjänstemanna nivå. Tid och resurser är bristvaror och man tenderar att endast diskutera de frågor som redan är på dagordningen; framåtblickandet har försvunnit. Norge och Island står många gånger utanför arbetet.

Det ansågs att samarbetet huvudsakligen bör koncentreras till EU-relaterade projekt – här ansågs styrkan i det nordiska samarbetet ligga. Samarbetet borde förstärkas ytterligare inom följande områden: civilrätt, offentlighet, förvaltningsrätt, miljörätt, jämställdhet, kriminalpolitik, lagstiftningskvalité och genomförandetider (implementeringstider). En rapport har publicerats i TemaNord 2000:614 Utvecklingen av det nordiska lagstiftningssamarbetet under inverkan av EU och EES.

3.4.10.6 Erhverv

Nordisk Industrifond gennemfører et projekt vedrørende videnregnskaber, Nordika-projektet. Projektet er sat i gang ud fra en betragtning om, at dersom de nordiske lande ikke tager et sådant initiativ vil enten USA eller de store europæiske lande komme til at præge udviklingen omkring udformningen af normer for videnregnskaber. Med de nordiske initiativer, som allerede er taget, har man placeret sig således, at der er god mulighed for at påvirke det internationale arbejde i OECD og EU omkring udvikling af guidelines for videnregnskaber.

3.4.10.7 Arbejdsmarked og Arbejdsmiljø

Sektorens informationsprojekt deltog igen i år 2000 på Employment Week i Bruxelles, hvor tidsskriftet Nordic Labour Journal var med til at danne den fælles nordiske ramme omkring konferencens emne - informationsteknologi. En række af sektorens udvalg har i løbet af året samarbejdet om implementering af EU-direktiver specielt vedrørende arbejdsmiljø og diskrimination. Arbejdsmiljøudvalgene har endvidere støttet projekter til kortlæggelse af mere tekniske forhold vedrørende arbejdsmiljøforhold, med henblik på at kunne påvirke EU-processerne på området.

Af andre væsentlige aktiviteter på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøsektoren bør nævnes konferencen om Gender Mainstraiming som Nordisk Ministerråd arrangerede sammen med OECD i november 2000 samt den nordiske støtte til opstarten af ILO's nye projekt om Decent Work.

3.4.10.8 Jämställdhet

Jämställdhetssektorn utger ett nyhetsblad på engelska - Gender Equality / Nordic News - som distribueras i ca. 1000 exemplar. NIKK utger två gånger årligen News from NIKK. Den senare distribueras till europeiska kvinnoforskare.

4. Framtida prioriteringar inom området för EU/EES-pelaren

Nordiska Ministerrådets arbete inom området för EU/EES-pelaren utgår från Ministerrådets överordnade verksamhetsplan för 2001 samt de prioriteringar som lyfts fram i det finska ordförandeskapets program. Till detta kommer att flera löpande sektorsspecifika mål, angivna samarbetsprogram och handlingsplaner.

4.1 Kultur

Kultursektorn kommer fortsatt att följa och arbeta med EU-EES-frågor och då med inriktning på att genom ett nordiskt samarbete öka möjligheterna att påverka viktiga kulturfrågor. Liksom då Finland var ordförandeland i EU, kommer särskild uppmärksamhet att riktas på det svenska ordförandeskapet och dess aktiviteter i unionen. Detta gäller främst de svenska prioriteringarna, härvid bl.a.:

- Att värna mångfald inom kulturen och på det audiovisuella området;
- Medieområdet bl.a. radio och TV i allmänhetens tjänst, film samt nya medier;
- Barns och ungas situation i det nya medielandskapet;
- Villkoren för det konstnärliga skapandet.

Aktivitetsplanen för Styrgruppen för Nordiskt Kultur- och Massmediesamarbete (KM-gruppen) följer närmast det nordiska ordförandeskapets (Finlands) handlingsprogram. Detta gäller även de EU/EES-relevanta aktiviteterna, vilka överensstämmer väl med det svenska ordförandeskapsprogrammet i EU. På medieområdet består KM-gruppens planerade aktiviteter med EU/EES anknytning av ett fortsatt arbete med public service frågor, utredning av möjligheterna att etablera en nordisk multimediefond, arbete med frågorna om upphovsrättsliga möjligheter att återanvända arkivmaterial och informationen i den digitala miljön samt anordnandet av en konferens om den digitala innehållsproduktionen.

På barn- och ungdomsområdet satsas det i den nya tvärsektoriella handlingsplanen på att styrka och vidareutveckla Ungdomskommitténs Europamöte. Samarbetsnämnden för Nordenundervisning i utlandet är beträffande sina prioriteringar för år 2001 uppmärksam på det europeiska språkåret.

4.2 Forskning, utbildning och IT

Sektorens nye 5-årige strategiplan samt nye handlingsplaner for skole- og voksenopplæringsområdet og den rullende dagsorden for høgre utdanning fokuserer på tettere dialog og samspill med det europeiske utdanningsområdet, både når det gjelder mobilitetsprogrammer, nettverk og prosjekter. Nordiske initiativer vil dog ta hensyn til at de nordiske land har ulik tilknytning til EU. Det er derimot vesentlige interesser knyttet til initiativer i forhold til Europarådet og OECD, spesielt i forhold til utdanningsindikatorer og høgre utdanning.

I forlengelse av det nordiske seminaret om EUs nye utdanningsprogrammer i 2000 med fokus på livslang læring, vil utdanningssektorens initiativer konsentreres til styringsgruppenes arbeid og sikte mot opplæring og erfaringsutveksling for å inndra flere nordiske partnere i programaktivitetene. En forestående gjennomgang av sektorens nordiske støtte- og mobilitetsordningene vil naturlig vurdere sammenhenger til EUs utdanningsprogrammer.

På NSS' område utarbeider en arbeidsgruppe et prosjektforslag om verdier i skolen. Det er tanken at prosjektet skal koples til feiringen av Nordisk Råds 50 års jubileum i 2002.

FOVU er opptatt av å se det nordiske arbeidet i sammenheng med landenes øvrige internasjonale engasjement og arbeider bl.a. videre med konkrete initiativer knyttet til aktivt medborgerskap samt to prosjekter om vurdering og verdsetting av realkompetanse og voksnes deltakelse i utdanning.

HØGUT fortsetter arbeidet med gjensidig godkjenning av prøver og eksamener. Dessuten er adgang til og dimensjonering av høgre utdanning sentrale temaer.

Den nordiske forskningsdebatten fokuserer i øyeblikket på utviklingen av et nordisk forskningsrom som ledd i intensjonen om an European research area. Det fokuseres spesielt på samarbeid om Centres of Excellence og forskerutdanning evt. i form av forskerskoler.

Nordisk Ministerråds språkpolitiske referansegruppe har tatt initiativ til igangsetting av en rekke initiativer som er knyttet til spørsmålet om de nordiske språks status i en global tid. Det dreier seg om et utredningsarbeid om språkpolitikk og domenetap i de nordiske land. Videre skal det utarbeides pedagogisk materiale om nordiske språk til skolen og endelig avholdes en konferanse om import/låneord. Utredningsarbeidet om språkpolitikk og domenetap skal utgjøre bakgrunnsmateriale for NORDMÅL-forum språkkonferansen som i år 2001 er tilegnet det europeiske språkår.

På bakgrunn av den økte internasjonale konkurransen på forsknings- og utdanningsområdet har IT-policygruppen i år 2001 valgt å konsentrere sitt fokus på nordisk fjernundervisning og nordiske virtuelle høgskole- og universitetsmiljøer. I denne forbindelse vurderes igangsatt et nordisk kartleggingsarbeid som spesielt vil se på Norden i forhold til det internasjonelle.

4.3 Miljö- och resurspolitik

4.3.1 Miljö

Gennem år 2000 har Miljøsektoren forhandlet et nyt styreinstrument for det nordiske miljøsamarbejdet: Det nordiske miljøhandlingsprogram 2001-2004, som trådte i kraft 1. januar 2001. Med det nye miljøhandlingsprogram vil man søge at vinde gehør for nordiske synspunkter i EU's miljøarbejde og skabe en platform for initiativer i sager, hvor landene har et ønske om at påvirke den europæiske dagsorden.

Endvidere har miljøsektoren i år 2000 haft ansvaret for, med NMR's relevante sektorer, at koordinere forhandlingerne om den nordiske strategi for en bæredygtig udvikling Bæredygtig udvikling – En ny kurs for Norden. Strategien anses som et vigtigt indspil i lignende processer i andre internationale fora, bl.a. EU's strategi for bæredygtig udvikling. Miljøsektorens arbejde med EU/EØS spørgsmål struktureres i tråd med de tre søjler i det nordiske samarbejde hvor EU/EØS indgår. I det nordiske miljøhandlingsprogram bliver EU/EØS relaterede spørgsmål fortsat højt prioriteret.

4.3.2 Ekonomi och finans

4.3.2.1 Handlingsplanen för att skapa en enhetlig finansmarknad

EU-kommissionens handlingsplan för finansmarknaderna innehåller nödvändiga åtgärder för att uppnå en bättre fungerande inre marknad för finansiella tjänster. I handlingsplanen anges de åtgärder som måste genomföras för att samtliga fördelar med euron skall kunna uppnås och för att säkerställa att finansmarknaderna inom EU förblir stabila och konkurrenskraftiga. Tanken är att en effektiv inre marknad på området skall fungera som en drivkraft för tillväxt och nya arbetstillfällen, samtidigt som en hög konsumentskyddsnivå bevaras. En särskild EU-arbetsgrupp (Financial Services Policy Group – FSPG) har tillsatts för att leda arbetet med handlingsplanen samt övervaka att åtgärderna i handlingsplanen genomförs. Ekofin-rådet har uttalat sitt stöd för åtgärdspaketet och har beslutat att Kommissionen regelbundet skall återrapportera till Ekofin-rådet om framsteg vid genomförandet av handlingsplanen. Inom ramen för Nordiska ministerrådets ekonomi- och finanssektor följs denna utveckling noga.

4.3.2.2 Förstärkt skattepolitiskt samarbete inom EU

Vid sitt möte den 1 december 1997 höll Ekofin-rådet en omfattande debatt om beskattningspolitik, varvid tonvikten särskilt lades vid behovet av en samordnad insats på europeisk nivå för att ingripa mot skadlig skattekonkurrens i syfte att minska snedvridningarna på den inre marknaden, förhindra alltför stora förluster av skatteintäkter och få skattestrukturen att utvecklas i en mer sysselsättningsvänlig riktning. Tre områden prioriteras:

- Företagsbeskattning;
- Beskattning av inkomster från sparande;
- Frågan om källskatt på gränsöverskridande betalningar, räntor och royalties mellan företag.

En majoritet av EU-länderna är av uppfattningen att dessa tre områden är oupplösligt kopplade till varandra. Ett principbeslut fattades av Ekofin-rådet under hösten år 2000 vilket de nordiska ekonomi- och finansministrarna vid mötet den 24 januari 2001 beskrev som ett stort framsteg.

Inom NMR:s ekonomi- och finanssektor bevakas diskussionen i EU angående det s.k. skattepaketet kontinuerligt. Uppföljningen av principbeslutet vad gäller skattepaketet kräver bl.a. att förhållandet till tredje land framför allt Schweiz, Kanalöarna och andra så kallade skatteparadis kan avklaras.

En fortsatt diskussion väntas dessutom om hur Norden bör motverka ökad skattekonkurrens inom Europa och internationellt. Denna diskussion är särskilt aktuell i samband med projektet Den framtida finansieringen av de nordiska välfärdsstaterna som pågår under år 2001 och första delen av 2002.

4.3.2.3 Europeiska sysselsättningspakten

Den europeiska sysselsättningspakten skall bidra till att en hög sysselsättsningsnivå uppnås i hela Europa samtidigt som prisstabiliteten bibehålls. Detta skall åstadkommas bland annat genom att koppla samman:

- Strategin för makroekonomiskt samarbete, inklusive en makroekonomisk dialog (Kölnprocessen) och ett ömsesidig stödjande samspel mellan löneutveckling, skattepolitik och penningpolitik;
- Den samordnade sysselsättningsstrategin (Luxemburgprocessen);
- Strukturella reformer för att förbättra varu-, tjänste- och kapitalmarknadernas konkurrenskraft och funktion (i enlighet med Cardiffprocessen).

Vidare måste beaktas att i och med införandet av en gemensam valuta och en gemensam penningpolitik har ett nytt samspel mellan den nationella nivån och EU-nivån skapats. NMR:s ekonomi- och finanssektor följer denna process och kommer att ta upp aktuella frågor med nordiskt relevans vid behov.

4.3.3 Regionalfrågor

För 2001 kommer sektorn att prioritera de gränsregionala kontakterna i närområdena genom att arrangera en konferens om gränsregionalt samarbete i Norden och närområdena den 28-29 maj 2001. På konferensen förväntas förutom en rad gränsregioner även AEBR och EU-kommissionen att deltaga.

4.3.4 Jord- och skogsbruk

Bland de EU/EES-frågor som kommer att prioriteras under 2001 finns livsmedelssäkerhet, där Norden aktivt vill samverka för att påverka den europeiska dagordningen. Andra aktuella EU/EES-frågor rör genresursarbete på europeiskt plan, utarbetandet av EU:s sjätte ramprogram för forskning och utveckling samt miljöhänsyn i europeisk och internationell jordbrukspolitik.

Livsmedelssäkerhet står högt på den politiska agendan i Norden, inom EU och globalt. I juni 2001 kommer ett tvärsektoriellt, nordiskt ministermöte att hållas i detta ämne på Island, med deltagande av fiske- och jord- och skogsbrukssektorerna, samt övriga livsmedelsansvariga ministrar. Ministermötet väntas vidareutveckla hur aktivt nordiskt samarbete omkring hur ministerdeklarationen om säker mat kan förverkligas inom EU/EES-regionen.

På skogssidan bidrog det nordiska samarbetet till att föra fram skogsforskningens betydelse i samband med utformningen av det femte ramprogrammet för forskning. SNS var därvid bland annat remissinstans till kommissionen och kunde lämna synpunkter på programmet. När förberedelserna för utformningen av det sjätte ramprogrammet för forskning nu inleds har kontakter från kommissionen tagits för att säkra att Norden genom SNS kommer att delta aktivt i utformningen på skogsforskningssidan. NKJ avser bidra vad gäller jordbruksforskningen.

4.3.5 Transport

Ämbetsmannakommittén har fastlagt att ambitionsnivån i det konkreta nordiska transport- och trafiksamarbetet på 2000-talet måste även ses i belysning av det europeiska samarbetet och de tillgängliga nationella och nordiska resurserna. Ambitionen bör vara hög men realistisk. Det nordiska samarbetet bör huvudsakligen baseras på konkreta projekt, ad hoc-samarbete och ett ökat erfarenhetsutbyte mellan de nordiska länderna. Projekten skall bilda underlag för Ministerrådets transportpolitiska diskussioner. I projekten skall man genom samverkan mellan länderna, andra ministerråd och internationella aktiviteter undvika dubbelarbete.

I den handlingsplan, som framlagts, kommer utvecklingen av EU:s transportpolitik ägnas särskild uppmärksamhet med sikte på att öka samarbetet och diskussionerna om aktuella EU-frågor. Ministerrådet avser att följa upp transporterna och deras utveckling i Östersjön ur fler synvinklar, speciellt miljö- och säkerhetsfrågorna.

Ett annat viktigt element av stor betydelse är den kommande utvidgningen av EU till att bland annat omfatta de tre baltiska länderna Estland, Lettland och Litauen. Innehållet och formerna för en intensifiering av samarbetet med de baltiska länderna kommer att bli föremål för överläggningar under det finländska ordförandeskapet. Samarbetet och diskussionerna om EU-frågor kommer att prioriteras.

4.3.6 Energi

Ministerrådets verksamhet omfattar en kontinuerlig diskussion om aktuella EU/EES-frågor på rådets och ämbetsmannakommitténs möten, nordiska förmöten inför rådsmöten i EU och en generell uppföljning och granskning av EU-programmen ur en nordisk synvinkel. Ministerrådet och ämbetsmannakommittén fortsätter att följa utvecklingen av förhållandet mellan EU och

Nordens nordatlantiska region, dvs. Island, Grönland och Färöarna, i synnerhet inom klimatområdet, energiforskningen och energiförsörjningen.

Ministerrådet kommer förutom ett generellt utbyte av information att prioritera

- En diskussion om förslag till bl.a. nya direktiv inom energisektorn;
- En utväxling av information om implementeringen av och rapporteringen om direktiven om den inre marknaden för el och naturgas;
- Diskussion om de kommande förhandlingarna om direktivförslaget om en marknad för grön el baserad på förnybara energikällor;
- Förhandlingar om en gemensam europeisk handlingsplan för energieffektivisering och klimatfrågor, härunder särskilt de gemensamma hjälpmedlen för att minska emissionen av drivhusgaser;
- Diskussion och granskning av EU:s ramprogram inom energisektorn.

Ministerrådet avser för sin del att erbjuda ett fortsatt samarbete med EU-kommissionen om samarbetet i Östersjöregionen, med de baltiska länderna och Ryssland.

4.3.7 Fiskeri

Det er oplagt at den kommende Grønbog om revision af den fælles fiskeripolitik vil danne baggrund for drøftelser i såvel Ministerråds som blandt embedsmænd. Det finske formandskab har sat revisionen på dagsordenen for det nordiske fiskerisamarbejde.

Kommissær Fischler har inviteret repræsentanter for det nordiske fiskerisamarbejde til et samråd forud for EU's Ministerrådsmøde i juni med henblik på nærmere at drøfte mærkning af fisk og produkter fra bæredygtigt fiskeri, hvilket rådet har på dagsordenen på sit juni møde.

I 2001 vil man fra nordisk fiskerisamarbejds side tage initiativ til en konsensuskonference forud for det kommende 6. rammeprogram for forskning og udvikling. Det nordiske fiskerisamarbejde har to gange tidligere -taget initiativ til og gennemført tilsvarende konferencen forud for det 4. og 5. rammeprogram, med stor succes. Konferencen forventes gennemført i samarbejde, såvel fagligt som økonomisk, med Kommissionen.

Man har fra nordisk side taget initiativ til at etablere en Food-Fish-Database. Man samarbejder med FAO med henblik på at FAO skal være vært for databasen, som skal indeholde analyseresultater på sømad fra forskellige bestande/fangstområder - såvel af ernæringsmæssig karakter som kontaminanter.

4.4 Välfärd och näring

4.4.1 Sosial- og Helsesektoren

Sektorens fremtidige prioriteringer er nedfelt i det nye samarbeidsprogrammet som gjelder for perioden 2001 – 2005. Samarbeidet med Europa har en fremtredende plass som ett av fire prioriterte hovedområder. Konkret foreslås følgende målsetninger:

- Gjennom sektorens prosjektvirksomhet skal prosjekter som omhandler økt samhandling mellom Norden og Europa gis prioritet. Det skal legges vekt på at finansiell medvirkning fra NMR gis til prosjekter der alle nordiske land har mulighet for å delta;
- Institusjonene skal i sin Europa-rettede virksomhet legge vekt på en utveksling av erfaringer, metoder og kunnskap på et kvalitativt høyt nivå. Institusjonene skal likeså sørge for å holde god kontakt med utviklingen på sine fagområder i Europa.

NMR's kontakt med Europa videreutvikles gjennom jevnlig kontakt med de nordiske lands fagattachéer i Bruxelles, videreføring av utstasjoneringsordningen for tjenestemenn, samt utvidet samarbeid med andre europeiske organisasjoner. Det skal legges særlig vekt på utvikling av samarbeid med WHO's Europakontor og Europarådets Committee on Social Cohesion og European Health Committee.

4.4.2 Narkotika

Narkotikasektorns huvudsakliga mål och framtida prioriteringar har slagits fast i det nya samarbetsprogrammet för perioden 2001-2005. En sådan prioriterad fråga är samarbetet i europeiska och övriga internationella organ. Narkotikasektorn kommer också de närmaste åren att lägga stor vikt vid samarbetet och erfarenhetsutbytet om narkotikafrågorna i EU, Europarådet och FN med avsikt att bidra till tydligare profilering av de nordiska synpunkterna i internationellt samarbete. Dessa frågor kommer att vara några huvudteman på Ministerrådets och ämbetsmannakommitténs möten.

4.4.3 Konsumentpolitik

Det framtida arbetet baseras på Handlingsplanen för det nordiska konsumentsamarbetet till år 2004, vilken antogs av konsumentministrarna 1999. Bland strategierna för 2002 märks på det nordiska området initiativ och arbete när det gäller samarbete mellan konsument- och näringspolitik. Här genomfördes redan under det danska ordförandeskapet i november 2000 en konferens på temat. Ett syfte är att marknaden skall sträva efter ett ökat förtroende bland konsumenterna. Eftersom Grönland nu ökat sin aktivitet i ÄK-Konsument kommer under 2002 kommer även det västnordiska samarbetet att utökas. I förhållande till EU och EES avser man att verka aktivt för att konsumenthänsyn skall integreras i andra politikområden inom EU och man avser att utveckla ett system för samarbete mellan myndigheter, organisationer och andra intressenter för att på ett tidigt stadium kunna påverka EU:s beslutsprocesser. När det så gäller närområdena avser man att under 2002 utveckla arbetsmetoder för nordiskt samarbete i förhållande till vissa områden i Ryssland.

Avseende konsumenträtt kommer det pågående arbetet kring marknadsföringsrätt att fortsätta och man avser även att kraftsamla till frågor som hör samman med ungdomars ökande bruk av mobiltelefoner med tilläggstjänster. Vidare avser man att samarbeta vid genomförandet av eventuella EG-direktiv. Styrgruppen för juridiska frågor fortsätter sitt arbete med tvistlösning utanför domstol, särskilt mot bakgrund av det nätverk för sådan tvistlösning som EU-kommissionen tagit initiativ till (EEJ-Net) nu startar sin verksamhet. Även i allmänna termer kommer samarbetet vad avser gränsöverskridande handel att stärkas. Närområdesarbetet koncentreras till samarbete kring garantier etc.

Inom området för hushållsekonomi avser man att formulera konsumentkrav som stärker konkurrensförmågan – här finns en nära koppling till den övergripande strategin att närma konsument- och näringspolitik. Även förbättrade möjligheter att förebygga betalningssvårigheter, också i ett europaperspektiv – står på dagordningen. Under 2000 genomfördes ett nordiskt projekt om användning av hushållsekonomiska analyser som ett hjälpmedel för att se vilka konsekvenser olika politiska beslut kan få för hushållen. Under 2002 kan närområdena komma att involveras i detta arbete. När det så gäller konsumentinformation är ambitionen bl.a. att fokusera på Internet som ett framtida informationsredskap, utan att för den skull nedprioritera andra informationskanaler. Vidare anses det vara av stor betydelse att konsumenterna informeras om CE-märkningens egentliga betydelse och att denna inte är en absolut garanti för säkerhet.

Arbetet med produktsäkerhet och standardisering fortsätter bl.a. med en vidareutveckling av samarbetet mellan tillsynsmyndigheterna i Norden, detta i syfte att effektivisera marknadskontrollen. Under 2001 kommer en gemensam nordisk marknadskontroll att planeras för 2002. Vidare kommer den pågående utvärderingen av det nordiska standardiseringssamarbetet att färdigställas under våren 2001 och därefter tas ställning till hur arbetet bör fortsätta. Under 2001 genomförs även ett projekt om standardisering av tjänster. Som redan nämnts kommer CE-märkningen att uppmärksammas.

Vidare kommer utvärderingen av miljömärkningen Svanen av slutföras i början av 2001, något som kommer att resultera i nya initiativ under året. Så avser man att påbörja arbetet med att utveckla konsumentpolitiska strategier inom de områden där de potentiella miljövinsterna är som störst, t.ex. inom transport-, boende och livsmedelsområdena. Slutligen kommer sektorn under 2001 ta ställning till fortsatta aktiviteter vad avser hållbar utveckling.

Under 2001 kommer konsumentministrarna ta ställning till olika initiativ när det gäller finansiella tjänster. Detta kan komma att gälla kreditbolagens ansvar och konsumenternas rättsställning vid gränsöverskridande fusioner mellan finansinstitut. På dagordningen kan även finnas olika aspekter av finansiella tjänster som nödvändighetstjänster. Som så många andra frågor bedrivs arbetet inom detta område i ett EU-perspektiv. En närliggande, men mera övergripande, fråga är nödvändighetstjänster (tjänster i allmänhetens intresse). Här vill de ansvariga ministrarna prioritera frågor som rör grundläggande försäkrings- och banktjänster samt avreglerade elmarknader. Det finns även ett uttalat intresse från närområdenas sida på detta område.

Inom konsumentforskningen kommer under 2001 en elektronisk interaktiv databas med internetaccess att startas. Under föregående år har verksamheten främst koncentrerats till diskussioner kring strategi, organisation och finansiering och under de kommande åren räknar man nu att dessa diskussioner skall bära frukt. Inom EU-arbetet har konsumentministrarna beslutat att gemensamt uppmana EU-kommissionen att förbättra möjligheterna – inte minst finansiellt – för konsumentforskningen inom ramen för det kommande sjätte ramprogrammet; dialogen förväntas fortsätta under 2001.

4.4.4 Levnedsmidler

Fødevaresikkerhed vil givetvis også være et topaktuelt, politisk tema de kommende år. I juni 2001 arrangeres et tværsektorielt ministermøde på Island med nordiske ministre inden for fiskeri- samt jord-og skovbrug samt øvrige levnedsmiddelansvarlige ministre. Ministermødet, der planlægges i fælleskab af fiske- jord/skovbrugs- og levnedsmiddelsektoren, fortsætter linien fra sikker mad konferencen i juni 2000 i København og forventes at lede til yderligere konkret nordisk samarbejde til påvirkning af dagsordenen i EU om bl.a. GMO- og oprindelsesmærkning.

Levnedsmiddelsektorens handlingsprogam frem til år 2004 tager udgangspunkt i, at levnedsmiddellovgivningen i dag primært fastsættes internationalt og i EU/EØS, hvorfor man lægger vægt på at støtte landenes mulighed for at øve størst mulig indflydelse på den europæiske og globale udvikling på området, med det formål at beskytte forbrugerne mod sundhedsrisici ved mad og drikke og mod vildledende markedsføring af levnedsmidler, at sikre levnedsmidlernes kvalitet samt at opmuntre befolkningen til bedre kostvaner. Følgende temaer, der alle inkluderer EU/EØS-aspekter, er prioriterede: – Antibiotikaresistens, – styrket zoonoseberedskab, – nye levnedsmidler (novel foods), – bedre forbrugerinformation, – ernæringsrigtig kost samt støtte til udviklingen i Nordens nærområder, herunder Baltikum.

Som en del af gennemførelsen af EU Kommissionens arbejdsprogram på fødevareområdet (Hvidbogen om Fødevaresikkerhed) har Kommissionen i slutningen af 2000 udsendt et forslag til ny EU-fødevarelov, som løbende vil blive diskuteret i embedsmandskomiteen, netværk og arbejdsgrupper.

En række nye projekter, der igangsættes i 2001, har relation til EU/EØS-spørgsmål. De omhandler bl.a. aspekter af risikovurdering (næringsstoffer og tilsætningsstoffer såvel som salmonella), kostindtag (frugt og grønt) samt levnedsmiddelkontrol. Endvidere pågår projekter i et tværsektorielt samarbejde med konsumentsektoren om håndtering af næringsdeklarationer, forbrugerindflydelse i relation til genteknologi, vurdering af "andre legitime faktorer" i lovgivningsprocessen samt en kortlægning af centrale fødevaretemaer i 90'erne som afsæt for udvikling af strategier for fremtidens forbrugerinformation og – undervisning.

4.4.5 Justitiesektorn

Informationsutbyte, initiativ till lagstiftningsprojekt och genomförande av projekt som syftar till en belysning av EG-rättens inverkan på rättsläget i de nordiska länderna utgör viktiga rekvisit för en fortsatt utveckling av samarbetet inom justitiesektorn. Det traditionella nordiska lagstiftningssamarbetet präglas i allt mer stigande grad av den europeiska rättens utveckling. Ämbetsmannakommittén för lagstiftningsfrågor – NÄL – fäster därför stor vikt vid att säkerställa ett samordnat genomförande av direktiv, något som skall ses i ljuset av en lång tradition av rättslikhet i Norden.

Det framtida arbetet tar sin utgångspunkt i det beslut om inrättandet av ett område med frihet, säkerhet och rättvisa som fattades av medlemsstaterna i Tammerfors. Inom ramen för det nordiska samarbetet kommer framför allt sådana initiativ att tas som stärker rättssamarbete och ett effektivt bekämpande av alla former av brottslighet. Vidare kommer NÄL att fortsätta sin samordnande funktion i förhållande till det internationella samarbetet inom justitieområdet, såväl inom EU som globalt.

4.4.6 Jämställdhet

Jämställdhet mellan kvinnor och män är ett av de områden som Norden prioriterar högt i sitt arbete inom EU. Det finns ett stort internationellt intresse för nordisk jämställdhetspolitik. Kunskapen om betydelsen av jämställdhet i familj-, arbets- och samhällslivet växer internationellt.

Genom Amsterdamfördraget har jämställdhetspolitik blivit en viktig del av EU-samarbetet. Jämställdhet mellan kvinnor och män ingår nu som ett av de grundläggande målen. Förbudet mot lönediskriminering omfattar nu också en lag om lika lön för arbete av lika värde. En strategi för mainstreaming, dvs. att inarbeta ett köns- och jämställdhetsperspektiv i all verksamhet i EU, har också antagits. I Daphneprogrammet ger EU arbetet mot våld mot kvinnor och barn, kvinnohandel och prostitution hög prioritet.

Områden i det nordiska jämställdhetsarbetet som är särskilt viktiga i ett europeiskt sammanhang är kvinnors deltagande i beslutsprocesserna inklusive kvotering för att säkerställa inflytande för det kön som är underrepresenterat. Därtill kommer lagstiftning om jämställdhet och möjligheterna för småbarnsfamiljer att kombinera familjeliv och arbetsliv. Den nordiska satsningen på män och jämställdhet väcker stort internationellt intresse.

Inom jämställdhetssektorn har man beslutat att speciellt koncentrera sig på aktiviteter och initiativ i frågor där Norden kan ses som en föregångare. MR-JÄM har uttalat att det vore önskvärt om de nordiska länderna under sin ordförandeperiod i EU (Sverige år 2001 och Danmark år 2002) tar upp jämställdheten som ett prioriterat område.

Programförslaget till handlingsprogrammet för Nordiskt jämställdhetssamarbete 2001-2005 har tre huvudsatsnings områden:

- Samarbete för att jämställdhetsvärdera ekonomisk- och finanspolitik;
- Särskilt uppmärksamma män och jämställdhet, mäns ansvar i familjen och bl.a arbeta för en FN-konferens på temat;
- Arbeta för Kvinnofrid i Norden genom att stoppa våld och handel med kvinnor.

5. Samarbetspartners

5.1 Kultur

Information om aktuella EU/EES-frågor förekommer som fast punkt på dagordningarna vid Ministerrådets och ämbetsmannakommitténs möten. Nordiska Ministerrådet översänder referat från möten med Ministerrådet och ämbetsmannakommittén till de nordiska kulturattachéerna vid de nordiska representationerna i EU.

På området Kultur för barn och unga finns följande samarbetsorgan:

- Europarådets Youth Directorate i Strasbourg;
- Europeiska kommissionen, GD Utbildning och kultur;
- De nordiska ungdomslandsorganisationers internationella koordinatorer;
- Baltic Sea Secretariat for Youth Affairs i Kiel.

5.2 Forskning, utbildning och IT

Utdannings-, forsknings- og IT-sektorens kontakter skjer hovedsakelig gjennom hovedstedene og med informasjon til forsknings- og utdanningsattachéene ved representasjonene/delegasjonene i Brüssel. Bl.a. er det rutine på å oversende protokoller fra EK-U og MR-U samt rapporter og informasjonsmateriell for sektoren.

Når det gjelder EU-kommisjonen, er redaktøren for det nordiske skoledatanettet Odin medlem av Editorial Board of European Schoolnet (EUN). NorFA har samarbeid om forskerkurs og NFA er partner i flere EU-prosjekter innen Grundtvigprogrammet.

I forhold til Europarådet har det innen HØGUT vært samarbeid både med Europarådet og UNESCO om godkjenning av eksamener og vitnemål. Dessuten har FOVU kontakt med Europarådets prosjekt Education for Democratic Citizenship (EDC-prosjektet). På forskningsområdet er organisasjoner som EU-kommisionen, DG Forskning, European Science Foundation og OECD de mest sentrale samarbeidspartnere.

5.3 Miljö- och resurspolitik

5.3.1 Miljö

Miljøministrene har EU/EØS-spørgsmål som faste punkter på dagsorden på sine møder. Gennem år 2000 afsendte miljøministrene to fælles nordiske breve til EU Komissionen. Det ene vedrørende implementeringen af den nordlige dimension med forslag til mulige finansieringsfaciliteter i tilknytning til NEFCO, det andet om offentlige indkøb hvor kommissionen blev opfordret til at stille miljøkrav ved disse indkøb, f.eks. gennem anvendelse af EMAS systemet, miljøblomsten eller lignende.

Miljøkommissær Margot Wallström og hendes medarbejder Rolf Anneberg fra EU Kommissionen blev inviteret til miljøministrenes sommermøde og informerede om aktuelle spørgsmål i EU, bl.a. EU's 6. miljøhandlingsprogram, EU's strategi for bæredygtig udvikling, den nye kemikalistrategi og en ny grønbog om IPP. På mødet fik ministrene lejlighed til at diskutere aktuelle problemer direkte med repræsentanter fra Kommissionen.

Miljøsektoren i NMR har en uformel kontakt med de nordiske miljøattachéer i Bryssel som bl.a. får tilsendt referater fra MR-M's møder. Forud for EU's rådsmøder holder de nordiske miljøministre uformelle formøder, hvor henholdsvis Norges og Islands miljøminister ligeledes deltager.

5.3.2 Transport

Samarbetet mellan Nordiska Ministerrådets sekretariat och EU-organisationen har omhändertagits av det danska ordförandeskapet.

5.3.3 Energi

Ministerrådets samarbete med EU har skett inom ramen för BASREC (Baltic Sea Region Energy Co-operation) och dess SYNERGY-program, från vilket ämbetsmannakommittén som projekt framfört BASREC-samarbetet.

Östersjörådet (CBSS) och dess sekretariat är en annan viktigt samarbetspartner genom förvaltningsavtalet om BASREC:s sekretariatsfunktion under perioden 2000-2002. Baltic Council of Ministers och dess energikommitté har genom upprättandet av agreed minutes om samarbete på minister-, ämbetsmannakommitté-, arbetsgrupps-, projekt- och program samt sekretariatsnivå utvecklats till en viktig samarbetspartner. Baltrel på elområdet och Baltic Gas på gasområdet fungerar som samarbetspartner i informationsutbytet, konferens- och mötesarrangemang.

5.3.4 Fiskeri

Samarbejdet indenfor fiskerisektoren vedrører først og fremmest EU-kommissionen, specielt GD Fiskeri (tidligere DG XIV) samt FAO.

5.3.5 Jord- och skogsbruk

Sektorn har ett omfattande kontaktnät i många länder. Man samarbetar bland annat med EU-kommissionen, speciellt GD Jordbruk och GD Forskning, FN-organet FAO samt med de alleuropeiska intresseorganisationerna om växt-, husdjurs- och skogsgenetiska resurser (ECP/GR, EAAP och EUFORGEN). Genom projektverksamheten samarbetar man med ett åttiotal europeiska, utomnordiska, forskningsinstitut och universitet.

5.3.5 Regionalfrågor

För det gränsregionala samarbetet är AEBR/LACE-TAP samarbetspartners. Under året har sekretariatet haft flera kontakter med AEBR och sekretariatet deltog också i en gränsregional konferens arrangerad av LACE/TAP i Vasa under våren.

5.4 Välfärd och näring

5.4.1 Sosial- og Helsesektoren

Sektoren har kontakt med flere internasjonale organisasjoner. I 2000 har disse vært aktuelle:

- WHO; samarbeide vedr. bekjempelse av infeksjonssykdommer;
- Barentsrådet; samarbeide vdr. Helseplan for Barentsregionen;
- Østersjørådet (CBSS); samarbeide vedr. statsministrenes Task Force-initiativ om bekjempelse av smittsomme sykdommer og opprettelse av Baltic Sea Region School of Public Health;
- Europarådet; med deltagelse i en ekspertkonferanse om sosiale indikatorer samt drøftelser av konkret fremtidig samarbeide;
- EFTA; med deltagelse i informasjonsseminar i Bruxelles høsten 2000.

Det har i 2000 ikke vært avholdt felles møte med de nordiske attachéer i Bruxelles. Det har vært ønskelig å videreføre disse møtene fra tidligere år, men av ulike årsaker har det ikke latt seg gjennomføre.

5.4.2 Konsumentpolitik

Konsumentsektorn samarbetar med olika aktörer i Bryssel, bl.a. de nordiska fackattachéerna och olika generaldirektorat inom kommissionen – främst GD Hälsa och Konsumentskydd – men även med internationella organisationer såsom BEUC (Bureau Européen des Unions de Consommateurs).

5.4.3 Levnedsmidler

Levnedsmiddelsektoren samarbejder i konkrete projekter med en lang række samarbejdspartnere i Baltikum, EU, FAO, WHO (Codex Alimentarius), WTO og OECD. Sekretariatet har desuden kontakt til de nordiske EU-repræsentationer og EFTA's fagrådgivere på området.

5.4.4 Justitiesektorn

EU och EES är i hög grad rättsgemenskaper och här präglas justitiesektorn i av beslutsprocesserna i EU och samordningen av de enskilda nordiska ländernas ageranden inom ramen för EU och EES står därför i centrum. Samarbetet saknar en välutvecklad institutionaliserad struktur och bedrivs inte sällan i ad hoc-grupper.

Ämbetsmannakommittén för lagstiftningsfrågor – NÄL – har en koordinerande roll. På kommitténs dagordning finns denna samordning som en stående punkt. I EU- och EES-arbetet intar Island och Norge en särställning som icke-medlemmar i EU. I genomförandefasen har det nordiska samarbetet en viktig roll att fylla i de fall den aktuella rättsakten lämnar valmöjligheter för respektive medlemsstat; här ges möjligheter till traditionellt lagstiftningssamarbete.

I sammanhanget kan även nämnas att det inom justitiesektorn samarbetas i olika konventionsarbeten i internationella organisationer, såsom FN – med specialorgan – Europarådet, OECD och Haagkonferensen.

5.4.5 Arbejdsmarked og Arbejdsmiljø

På minister- og embedsmandsniveau har Sverige informeret forud for landets EU-formandskab i 1. halvår 2001, således at der har været mulighed for løbende bilaterale kontakter igennem året. Sektorens særlige EU-koordineringsgruppe har endvidere været et forum for debat omkring de nordiske landes holdninger til dagsordenerne på EU-Rådets møder og EU-kommissionens initiativer på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet.

5.4.6 Jämställdhet

I de europeiska aktiviteterna samarbetar sektorn med olika aktörer i Europa. Nordiska Institutet för Kvinne- og Kønsforskning (NIKK) samarbetar med europeiska kvinnoforskningsorganisationer, -nätverk och enheter. Sektorn har även samarbete med de Baltiska länderna om jämställdhetsfrågor vad gäller den demokratiska utvecklingen i länderna och i integreringsprocessen i Europeiska Unionen.

6. Samarbete vid genomförande av EG/EES-direktiv

6.1 Kultur

Styrgruppen för Nordiskt Kultur- och Massmediesamarbete följer upp de direktivförslag som sänds ut på remiss från EU. Förslagen och de nordiska ländernas remissvar diskuteras av ländernas representanter. Representanterna informerar vidare om ländernas arbete med genomförande av EG-direktiv. Angående aktuella direktiv avvaktar KM-gruppen EG-direktivet om upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället, vilket förväntas antas av rådet under våren 2001. KM-gruppen kommer då att följa upp direktivet på nordiskt plan i syfte att möjliggöra samarbete och koordinering vid genomförandet.

6.2 Forskning, utbildning och IT

Det er ingen EU-direktiver som berører sektorens arbeid.

6.3 Miljö- och resurspolitik

6.3.1 Miljö

Kemikaliearbejdet er et godt eksempel på nordisk nytte i samarbejdet omkring EU's direktiver på kemikalieområdet. Klassificeringer foretages ud fra tilgængelige data om kemikaliers toksisitet for helse og miljø. Regler for klassificering og mærkning af kemikalier harmoniseres inden for EU/EØS-området. Indenfor rammerne af kemikaliegruppens arbejde har de nordiske lande nået at forenes om nordiske synspunkter og at fremme dem indenfor EU-samarbejdet for at styrke og påvirke ambitionsniveauet. Igennem klassificeringsarbejdet har landene bygget et godt nordisk netværk op og samtidig udviklet en vis arbejdsfordeling.

6.3.2 Energi

Ministerrådet, ämbetsmannakommittén och ad hoc-arbetsgrupper har varit involverade i en kontinuerlig diskussion om beredningen, behandlingen och genomförandet av direktiv och andra dokument.

6.3.3 Jord- och skogsbruk

Ett större projekt (total budget 1,7 MDKK) inom ramen för den nordiska miljöstrategin för jord- och skogsbruk har haft som syfte att utarbeta metoder för att tillämpa kommissionens direktiv 93/71/EEC rörande pesticidtester. Projektet har förutom Norden också omfattat de baltiska länderna. Projektet har framgångsrikt uppnått sitt huvudsyfte och i en värdering under året bedömts vara nyttigt för de nationella förvaltningarnas arbete.

Ett projekt om nordisk kompetens om organiskt lantbruk avser påverka tillämpningen av EU:s förordning 2092/91 samt 1257/99.

6.3.4 Transport

På dagordningen i Ministerrådets och ämbetsmannakommitténs möten finns EU-, EES- och andra internationella frågor. Ett element i diskussionen är beredningen, behandlingen och genomförandet av aktuella direktiv samt övriga EU-handlingar.

6.4 Välfärd och näring

6.4.1 Sosial- og Helsesektoren

Gjennom arbeidsgrupper arbeider de nordiske land med oppdatering og implementering av de nordiske sosialkonvensjoner. Disse gjelder områdene sosial forsikring, sosial bistand og tjenester, og ekvivalering og gjensidig godkjennelse av utdannelser innenfor helse- og veterinærsektoren. I dette arbeidet berøres også iverksettelse av relevant EF-ret, særlig reg. 1408/71.

6.4.2 Konsumentpolitik

Samarbete inför och under förhandlingar kring direktiv har hög prioritet. Erfarenhetsutbyte och samordning sker genom väletablerade arbetsgrupper och nätverk, understött av mera övergripande diskussioner i ämbetsmannakommittén och Ministerrådet för konsumentfrågor. Ämbetsmannakommittén höll under året ett av sina möten på plats i Bryssel och sammanträffade då med nyckelpersoner inom konsumentområdet, bl.a. från GD Hälsa och Konsumentskydd, GD Forskning och olika organisationer.

6.4.3 Levnedsmidler

Som tidligere nævnt samarbejdes der på forskellig måde løbende i levnedsmiddelsektoren både i forbindelse med forberedelse og implementering af EU-direktiver.

6.4.4 Justitiesektorn

De nordiska justitiedepartementen och justitieministerierna har ett omfattande samarbete på tjänstemannanivå kring förberedelser inför förhandlingar kring och genomförande av EG- och EES-rättsakter i nationell lagstiftning. Viljan att bevara den nordiska rättslikheten är av avgörande betydelse i detta sammanhang. Förslag till nya direktiv och förordningar behandlas i Ämbetsmannakommittén för lagstiftningsfrågor – NÄL – som säkerställer att nordiskt samarbete sker och att rättslikhet säkerställs. Vidare kan NÄL vid behov inhämta upplysningar från olika nordiska samrådsgrupper om hur nordiskt samråd genomförs i respektive nationellt lagstiftningsförfarande vad avser EG- och EES-rättsakter. Det är dock inte i NÄL som det dagliga arbetet sker, utan i interdepartementala arbetsgrupper.

6.4.5 Jämställdhet

ÄK-JÄM följer genomförandet av jämställdhetsdirektiven i de nordiska länderna samt diskussionen om eventuellt nya direktiv och tar vid behov upp frågorna till behandling i MR-JÄM.

7. Uppföljning av Nordiska Rådets rekommendationer med EU/EES-relevans

7.1 Kultur

Nordiska Rådet har med rekommendation 19/98/nord angående samordnad lagstiftning på upphovsrättsområdet, rekommenderat Nordiska Ministerrådet att ta initiativ till att de nordiska regeringarna skapar en samordnad lagstiftning på upphovsrättsområdet, som säkrar en rationell avräkning till rättighetshavarna till fördel för en mer utbredd användning av de nordiska TV-företagens arkivmaterial (arkivrättighetsfrågan).

KM-gruppen – som ansvarar för uppföljningen av rekommendationerna på medieområdet – har framfört att man avvaktar det pågående arbetet med EG-direktivet om upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället, då man anser att de nordiska länderna bör avvakta Europeiska unionens råds konklusioner innan man beslutar om några egna gemensamma åtgärder på området. Direktivet förväntas antas av rådet under våren 2001.

7.2 Forskning, utbildning och IT

Sektoren har ikke hatt rekommendasjoner med EU/EØS-relevans til behandling.

7.3 Miljö- och resurspolitik

7.3.1 Miljö

Miljøsektoren har på nuværende tidspunkt ingen rekommandationer med EU/EØS-relevans.

7.3.2 Energi

Ministerrådet har behandlat två rekommendationer till de nordiska ländernas regeringar, nämligen:

- Rekommendation Nr 36/1998 om genomförandet av en nordisk miljöräkenskap för energi samt harmonisering av miljöskatter;
- Rekommendation Nr 17/1999 om Nordisk handel med CO_2-kvoter.

Båda rekommendationerna är relevanta med beaktande av eldirektivet och förhandlingarna om reducering av utsläppen av klimatgaser.

7.3.3 Jord- och skogsbruk

Vid Nordiska rådets session i november 2000 lämnades flera rekommendationer om livsmedelssäkerhet, med koppling till EU/EES. Jord- och skogsbrukssektorn har delansvar för att följa upp rekommendationerna om att införa ett nätverk på myndighetsnivå nordiskt och inom EU, som snabbt kan ge information om larm som hotar livsmedelssäkerheten (16/2000). Man kommer också att bidra till att följa upp rekommendationen om genmodifierade organismer, som har EU-implikationer (22/2000). Slutligen kan nämnas att Nordiska rådet rekommenderade Nordiska Ministerrådet att fastställa det nya handlingsprogrammet, som ju som nämnt också innehåller åtaganden vad gäller samarbete om EU/EES-frågor (17/2000).

Norden samarbetar sedan 1997 om en tvärsektoriell handlingsplan för livsmedelssäkerhet, enligt rekommendation av Nordiska rådet. På förslag från Ministerrådet (jord- och skogsbruksministrarna) har rekommendationen avskrivits under 1999. Implementeringen av handlingsplanen är dock fortfarande mycket central. Som en konkret aktivitet för uppföljning av detta har under 2000 igångsatts ett större projekt för att arbeta fram riskvärderingsmodeller för smittvägarna för antibiotikaresistent salmonella, i syfte att kunna sätta in åtgärder där de är mest effektiva.

7.3.4 Transport

Ministerrådet har behandlat rekommendation Nr 2/1998 angående nordiska godstransporter och genomfört ett seminarium om Bärkraftiga nordiska godstransporter 23.2.2000, som naturligt har en europeisk dimension. Rekommendationen avskrevs vid sessionen år 2000.

7.4 Välfärd och näring

7.4.1 Konsumentpolitik

Rekommendation 1/1999 om handlingsplan för det nordiska konsumentsamarbetet till år 2004 avskrevs vid Nordiska rådets 52. Session, efter det att MR-Konsument hade antagit handlingsplanen och konsumentsektorn påbörjat dess genomförande.

7.4.2 Levnedsmidler

På Nordisk Råds 52. session i november 2000 blev fremsat en række rekommandationer på levnedsmiddelområdet, som også har relationer til EU/EØS. Levnedsmiddelsektoren er hovedansvarlig for opfølgning af disse rekommandationer:

- Rekommandation til indførelse af et netværk på myndighedsniveau både nationalt og i EU for at sikre hurtig information til forbrugerne i krisetilfælde, hvor levnedsmiddelsikkerheden er truet (16/2000).
- Rekommandation om fortsat at arbejde for en restriktiv godkendelsespolitik for genmodificerede levnedsmidler samt mærkningsregler, der sikrer forbrugerne et valg, som også kan være etisk begrundet (22/2000).

Desuden rekommanderede Nordisk Råd, at Nordisk Ministerråd vedtog handlingsplanen for levnedsmiddelsektoren frem til år 2004, der har stor fokus på EU/EØS-relaterede temaer (19/2000).

Norden har siden 1997 samarbejdet om en tværsektoriel handlingsplan for levnedsmiddelsikkerhed, på rekommandation fra Nordisk Råd. På forslag fra Ministerrådet (jord- og skovbrugsministrene) blev rekommanndationen afskrevet i løbet af 1999. Implementeringen af handlingsplanen er dog stadig aktuel, og et eksempel på en konkret opfølgning i 2000 er etableringen af et større samarbejdsprojekt mellem levneds- og jord/skovbrugssektoren for at udvikle en risikoanalysemodel for infektioner med resistente salmonellabakterier i Norden med henblik på at fremme mulighederne for at mindske sundhedsrisici forbundet med resistente bakterier i fødevarerne.

Nordiska Minisetrrådets arbetsmarknadsrelaterade temarapport år 2001 om arbetsmiljöns roll med hänsyn till ett begränsat arbetskraftsutbud

Härmed översänder Nordiska ministerrådet (Arbets- och arbetsmiljöministrarna) *Nordisk arbetsmarknadsrelaterad temarapport för år 2001* till Nordiska rådet, med hänvisning till Nordiska rådets rekommendation 10/2000/euro.

Temarapporten har fokuserat på de tre huvudområden som Nordiska rådets Europautskott har framfört som sitt önskemål i brevet från den 16 mars 2001. Önskemålen var följande:

En djupare diskussion med utgångspunkt i huvudtemat *Arbetsmiljöns roll med hänsyn till ett begränsat arbetskraftsutbud* kring följande teman:

- Preventiva insatser i syfte att minska sjukfrånvaron på lokal nivå
- Arbetsavtal i relation till arbetstagarens sociala behov
- Insats mot utbrändhet inom vissa branscher

Nordiska ministerrådets representanter presenterar temarapporten på Europautskottets möte den 25 september 2001 för att utskottet skall kunna diskutera rapportens innehåll och konklusioner innan debatten på Nordiska rådets session i Köpenhamn.

Köpenhamn, den 12 september 2001

Søren Christensen
Generalsekreterare

Nordisk arbetsmarknadsrelaterade temarapport år 2001

(Bilaga, se s. 1348)

1. Arbetsmiljöns roll med hänsyn till ett begränsat arbetskraftsutbud

Nordiska rådet antog i november 2000 en rekommendation (10/2000/euro) om en arbetsmarknadsrelaterad temarapport. I sin skrivelse från den 21.2.2001 har Nordiska rådets Europautskott meddelat att det som huvudtema har valt att fokusera på arbetsmiljöns roll med hänsyn till ett begränsat arbetskraftsutbud. Denna aspekt är viktig och bidrar till att understryka arbetsmiljöpolitikens roll i ett bredare perspektiv. Arbetsmiljöns betydelse betraktas således i ett större sammanhang inte enbart som en faktor, som påverkar individens och arbetskraftens hälsa.

Huvudlinjerna för samarbetet på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet under det finländska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet har definierats i Finlands ordförandeskapsprogram där temat är "Nordbo". Till genomgående teman under sin ordförandeperiod på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet har Finland valt frågor kring arbetskraftsutbud och -efterfrågan samt främjande av att de anställda orkar arbeta och undviker utbränning, där bl.a. en god arbetsmiljö är av central betydelse. Dessa områden har också en hög prioritet i Nordiska ministerrådets samarbetsprogram på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet 2001 – 2004. Denna temarapport är en fortsättning till temat "arbetskraftsutbud" (Arbejdsudbudet i Norden – Erfaringer, udvikling og politiske overvejelser, Nord 2000:20) som Danmark initierade under sitt ordförandeskap i Nordiska ministerrådet år 2000.

För att förbereda denna temarapport arrangerade Nordiska ministerrådet ett symposium i Helsingfors den 11 – 12.6.2001. Förutom nordiska tjänstemän och forskare var även arbetsmarknadens parter och Nordiska rådets Europautskott representerade i detta symposium vars tema var "Att orka i arbetet". Syftet med symposiet var att samla kunskap och byta information och erfarenheter om hur man kan befrämja välbefinnandet och orkandet i arbetet. I symposiet behandlades fyra teman som belyser olika aspekter i denna komplexa fråga. Dessa teman var: utvecklingen av arbetsgemenskapen, arbetstiden och arbetstidsarrangemang, kompetensutveckling samt arbetsmiljöns ekonomiska betydelse. Det kom fram att problemen och utmaningarna är likartade i de nordiska länderna och att det finns god praxis som bör spridas vidare.

Statsmakten tillsammans med arbetsmarknadens parter har tre huvudsakliga sätt att befrämja ändringar i arbetslivet. Dessa är att stödja ändringar direkt genom olika program och projekt, att förbättra arbetskraftens kunnande med hjälp av utbildning och att skapa gynnsamma förutsättningar för ändringar i samhället t. ex. med hjälp av lagstiftning och kollektivavtal.

De reducerade unga åldersklasserna och de stora åldersklassernas pensionering inom de närmaste åren skärper ytterligare problemen angående arbetsmarknadens funktion. I denna situation är det förnuftigt och nödvändigt att sträva till att få de outnyttjade arbetskraftsresurserna effektivt till produktivt arbete. Detta är ett bättre alternativ än det att företagen börjar i stort omfång rekrytera arbetskraft från varandra vilket skulle leda till löneglidning och accelererande inflation.

Den pågående strukturomvandlingen på arbetsmarknaden och den demografiska utvecklingen ökar behovet av livslångt lärande. Arbetskraften måste ges möjlighet att löpande stärka sin kompetens genom vidareutbildning. Kontinuerlig kompetensutveckling och flexibilitet är nödvändiga för att individen skall kunna vara aktiv på arbetsmarknaden högt upp i åldrarna.

Nordiska rådet har som utgångspunkt bl.a. den demografiska utvecklingen och den närstående bristen på arbetskraft inom vissa branscher. Denna utveckling inom flera europeiska länder har bidragit till att frågan blivit aktuell även inom EU. Förbättrandet av anställningsbarheten ut-

gör den första pelaren i EU:s sysselsättningsstrategi och arbetsmiljöns betydelse i detta sammanhang har betonats alltmera på senare tid. Förutom färdigheter och utbildning handlar anställningsbarheten om hälsa och arbetsförmåga samt även om attityder, vilja och motivation.

Betydelsen av en god arbetsmiljö ses i sysselsättningspolitiken i första hand som en aspekt som verkar på lång sikt. En god arbetsmiljö bidrar till att människorna hålls friska och stannar kvar i arbetet till normal pensionsålder. En god arbetsmiljö lockar människorna till arbete jämfört med en dålig, som lätt uppmuntrar speciellt unga till att söka alternativa livsformer. Genom att öka arbetstagarnas möjligheter att påverka arbetets innehåll och organisering ökar arbetsstillfredställelsen, förbindningen och motivationen, arbetsprestationerna förbättras och förekomsten av fysiska och psykiska symptom samt frånvaron minskar. Diversitet i arbetslivet är också en möjlighet som bör utnyttjas i arbetslivet. Arbetsmiljön har följaktligen även en stor ekonomisk betydelse såväl för samhället som för företag och övriga organisationer. Det är emellertid en stor utmaning att förena samhällsekonomisk medvetenhet med ekonomiskt beslutsfattande på arbetsplatsnivå. De positiva företagsekonomiska effekterna av en god arbetsmiljö gäller i första hand en högre produktivitet.

Inom EU behandlas för närvarande kommissionens meddelande gällande investering i arbetets kvalitet inom sysselsättnings- och socialpolitiken. Dokumentet berör arbetets innehåll, färdigheter och livslång utbildning, jämställdhet, hälsa och säkerhet, flexibilitet och trygghet, arbetsorganisation mm.

Vid toppmötet i Stockholm under det svenska ordförandeskapet i EU i mars 2001 diskuterade stats- och regeringscheferna de demografiska förändringarna i Europa. Det konstaterades att antalet pensionärer kommer att öka snabbt medan den andel av befolkningen som är i arbetsför ålder kommer att börja minska inom kort. Detta kommer att utsätta de sociala välfärdssystemen för avsevärda påfrestningar, i synnerhet pensionerna och systemen för hälso- och sjukvård och äldreomsorg. Europeiska rådet konstaterade att det kommande decenniet ger en möjlighet att bemöta den demografiska utmaningen genom att öka sysselsättningen, minska statsskulden och åstadkomma en anpassning av de sociala skyddssystemen, inklusive pensionssystemen.

Europeiska rådet enades bland annat om att fastställa ett mål när det gäller att öka den genomsnittliga sysselsättningsgraden bland äldre kvinnor och män (55 - 64) till 50 % senast 2010, att indikatorer skall utvecklas för tillhandahållande av omsorg för barn och andra personer i ekonomisk beroendeställning.

Europeiska rådet slog också fast att det inte bara handlar om att uppnå fler arbeten utan också bättre arbeten. Man bör öka ansträngningarna för att främja en bra arbetsmiljö, lika möjligheter för funktionshindrade, jämställdhet, en bra och flexibel arbetsorganisation som gör det möjligt att bättre förena arbets- och privatliv, livslångt lärande, arbetarskydd, arbetstagarinflytande och mångfald i arbetslivet. Syftet är att få in folk på arbetsmarknaden och att få dem att kvarstå och att utvecklas i arbetet.

Nordiska rådets målsättning om skapandet av gynnsamma förutsättningar för att individen kan - och önskar - fortsätta så länge som möjligt på arbetsmarknaden stämmer således väl överens med målsättningar och initiativ inom EU.

2. Resumé av de nordiska regeringarnas prioriterade insatsområden

2.1 Danmark

Den danska regeringen har föreslagit följande initiativ om förhållandet mellan arbetsmiljön och arbetskraftens utbud:

Arbetsmiljöinsatsen förstärks bl.a. genom ekonomiska incitament för verksamheter för att förbättra arbetsmiljön och för att minska antalet arbetsolyckor och –sjukdomar.

Bedriftsundhedstjenesten (BST) utbyggs under de nästa 5 åren att omfatta hela arbetsmarknaden, i dag omfattas ca en tredjedel. BST kommer att utgöra en central del i utvidgningen genom att ge stöda och fungera som rådgivare för att få ner antalet sjukfrånvaro inom de olika verksamheterna

Det upprättas en permanent forskningssektion på Arnbejdsmiljøinstitutt (AMI), som skall insamla, producera och förmedla relevant kunskap om orsakerna till och hur förebygga arbetsfrånvaro

2.2 Finland

Minskningen av de unga åldersklasserna och pensioneringen av de stora åldersklasserna under de närmaste åren kommer ytterligare att tillspetsa arbetsmarknadens funktionsproblem i Finland. Man har uppskattat att över 600 000 personer mellan åren 2000 - 2010 eller cirka en tredjedel av arbetskraften år 2000 kommer att lämna arbetsmarknaden i Finland. Man uppskattar att sysselsättningen under denna period ökar med 60 000 - 70 000 arbetsplatser. Under åren 2000 - 2010 blir således lite under 700 000 arbetsplatser eller knappt 70 000 arbetsplatser lediga per år, mest inom vård, industri och service. Storleken av de unga åldersklasser som inträder på arbetsmarknaden under denna period är under 60 000 personer/år eller 10 000 personer mindre än antalet lediga arbetsplatser. Storleken av den inhemska arbetskraftspotentialen (unga och arbetslösa i medelåldern, personer utanför arbetsmarknaden) kan ändå uppskattas ha varit cirka 400 000 personer år 2000 och vara ännu cirka 150 000 personer år 2010.

Den finska regeringen har som mål att öka andelen personer i arbetslivet så, att sysselsättningsgraden närmar sig 70 % och att på lång sikt uppnå att den genomsnittliga ålder då arbetstagare lämnar arbetsmarknaden stiger med 2-3 år, dvs. närmare den normala pensionsåldern för ålderspension.

I Finlands nationella handlingsplan för sysselsättning från april 2001 fastslås en täckande och enhetlig strategi för livslångt lärande. Alla medborgare skall ha tillräckliga grundläggande kunskaper och färdigheter för att kunna delta i arbetslivet och samhället samt möjligheter att fortlöpande utveckla dem. För detta krävs såväl utveckling av utbildningssystemet som utnyttjande av informell inlärning och samarbete mellan myndigheter, arbetsmarknadsparter och medborgarorganisationer. Med strategin för livslångt lärande som förbättrar sysselsättningen kan man bemöta personalens och företagarnas kunskapsbehov och få svar på problem med tillgången på arbetskraft och avbrytande av den strukturella arbetslösheten.

I Finland genomförs fyra program som har betydelse i upprätthållandet och främjandet av arbetsförmågan och välbefinnandet på arbetsplatserna samt utvecklande av de mänskliga resurserna.

Orka arbeta -programmet (www.mol.fi/jaksamisohjelma/svenska_english/swe_index.htm) har som målsättning att upprätthålla och främja arbetsförmågan och välbefinnande på arbetsplatserna. Programmet pågår till år 2003 i regi av arbetsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, undervisningsministeriet samt handels- och industriministeriet i samarbete med löntagar- och arbetsgivarorganisationerna. I programmet ingår forskningsprojekt bl.a. för utveckling av personalekonomiska bokslut samt ca 40 särskilda praktiskt inriktade utvecklingsprojekt på arbetsplatserna. Även IT-branschen är representerad bland projekten. Avsikten är att sprida resultaten i form av god praxis under de kommande åren så att åtgärder för att orka i arbetet blir en del av verksamheten i så många organisationer som möjligt. Arbetsmarknadsorganisationerna har en viktig roll i detta sammanhang, där företagare och ledning är en viktig målgrupp.

Arbetsministeriet har svarat för genomförandet av "Det nationella programmet för utvecklande av arbetslivet" (http://www.mol.fi/tyke/esiteru.htm) som startade 1996 och "Det nationella produktivitetsprogrammet" (http://www.tuottavuus.net/) med start 1993 och arbetslivets kvalitet som viktig aspekt. Dessa program genomförs tillsammans med arbetsmarknads- och företagarorganisationerna. Det gemensamma målet för programmen är att förbättra nationens välstånd och konkurrenskraft genom att fastställa en utveckling av de mänskliga resurserna och ett resultatbringande utnyttjande av dem på arbetsplatserna. Andra fasen av programmet för utvecklande av arbetslivet (2000 – 2003) och tredje fasen av produktivitetsprogrammet (2000 – 2003) inleddes i början av 2000.

Programmet för utvecklande av arbetslivet fokusera särskilt på de utmaningar som orsakas av den snabba strukturomvandlingen av arbetslivet, finländarnas tidiga avgång från arbetslivet,

svårigheterna att orka i arbetet, vantrivsel i arbetet och problemen med tillgång på arbetskraft med anledning av den kraftiga ändringen i åldersstrukturen.

I produktivitetsprogrammet söker man medel att förbättra produktiviteten genom att förena högskolornas, forskningsinstitutens och företagens kunnande inom både den privata och offentliga sektorn. Samtidigt strävar man efter att underlätta arbetsgemenskapernas möjligheter att skapa individuella lösningar för att öka sin egen produktivitet och att utvärdera den.

Det nationella åldersprogrammet (http://www.mol.fi/svenska/yrken/aldersprogram.html) genomförs under perioden 1998-2002 och dess mål är att förbättra sysselsättningen för de äldre och minska avgången med förtidspension. Strävan är att uppnå programmets mål genom att reformera arbetslivets strukturer både med hjälp av forsknings- och utvecklingsverksamhet, utbildning och information.

I social- och hälsovårdsministeriet bereds ett program för olycksfallsbekämpning.

Vad lagstiftningen angår håller man på i Finland att revidera lagen om skydd i arbetet, lagen om företagshälsovård och semesterlagen.

2.3 Island

Den isländska regeringen prioriterat att förbättra arbetsmiljöområdet, och er i gång med att ändra arbetsmiljölagen och författningar som angår arbetsmiljön. Vad gäller arbetskraftsutbud så framkommer i regeringens program att den har för mål att öka mångsidigheten i arbetslivet, att skapa förhållande för föränderlig pensionsålder och kortare arbetstid utan att det minskar lönen. Att förstärka IT-industrin för att skapa nya jobb i hela landet som bl.a. passar bra för den yngre generationen. Island har nästan ingen arbetslöshet d.v.s. omkring 1% och är beroende av utländsk arbetskraft som är ca 6 tusen arbetare i Island.

2.4 Norge

Norge har en yrkesdeltakelse i aldersgruppen 15-64 år på i underkant av 81 prosent. Den høye yrkesdeltakelsen skyldes i første rekke en høy andel kvinner som deltar i arbeidslivet samt at en høyere andel eldre er i arbeid enn det som er tilfelle i de fleste andre land.

Yrkesdeltakelsen blant eldre er høy sett i en internasjonal sammenheng men likevel i raskt nedgang. Mens yrkesfrekvensen for menn i alderen 60-74 år var 50 prosent i 1980, var den sunket til 31 prosent i 2000. For kvinner blir utviklingen til en viss grad motvirket av at kvinner generelt har økt sin yrkesdeltakelse, men isolert fra denne effekten er kvinners sannsynlighet for tidlig avgang fra arbeidslivet like stor eller større enn for menn.

Regjeringen vedtok høsten 2000 en handlingsplan for fornyelse av offentlig sektor. Formålet er at offentlig sektor skal løse sine oppgaver på en mer effektiv måte og at all arbeidskraft i landet blir tatt i bruk. Herunder gjennomføres en rekke reformer, bl.a. Arbeidskraftsreformen. Regjeringens ambisjon med reformen er å utvikle et arbeidsliv som omfatter alle og som styrker tilbudet på arbeidskraft. Herunder er det definert følgende delmål: øke yrkesaktiviteten blant funksjons-hemmede, stimulere arbeidstakere til å stå lengre i arbeid, dempe veksten i sykefravær og uførepensjon, nedkorting av studietiden, og innvandrere i arbeid. Ytterligere informasjon om fornyelsesprogrammet finnes på internett: www.dep.no/fornyelse.

Arbeidskraftsreformen omfatter bl.a.følgende tiltak. Et offentlig utvalg som vurderte utviklingen i sykefravær og uførepensjon la frem sin innstilling i september 2000 (NOU 2000:27 Sykefravær og uførepensjonsering - Et inkluderende arbeidsliv). Utvalget har foreslått en "pakke" av tiltak for å forebygge og redusere sykefravær og styrke arbeidsevnen. Blant elementer i tiltakspakken er: tidlig intervensjon og bedre oppfølging av sykmeldte, bruk av funksjonsvurderinger, utvidet adgang til bruk av egenmelding ved sykdom, flere virkemidler til virksomhetene, styrking av ordningen med kjøp av helsetjenester og endringer i dagens sykelønnsordning. Som ledd i oppfølgingen av utvalgets forslag skal det vurderes enkelte endringer i arbeidsmiljøloven bl.a. for å konkretisere arbeidsgivers plikter til å drive et planmessig sykefraværsarbeid og legge bedre til rette for arbeidstakere med redusert yteevne. Regjeringen arbeider nå med å utarbeide forlag til oppfølging av utvalgets forslag.

Regjeringen har besluttet å oppnevne et offentlig utvalg for revisjon og videreutvikling av arbeids-miljøloven. Utvalget skal særlig drøfte tema vedr. utstøting, omstillinger, arbeidstid/fleksibilitet og fornying/forenkling. Hovedambisjonen er å få til en videreutvikling av arbeidsmiljøloven som vil bidra til et arbeidsliv med plass for alle, en bedre tilpasning av loven til utviklingen i arbeidslivet, og et enklere regelverk. Partene i arbeidslivet vil ha en sentral plass i utvalget, som får en tidsram-me på to år.

Det er igangsatt et samarbeid mellom arbeidsmarkedsmyndighetene og trygdeetaten om reakti-visering av uførepensjonister. Det utarbeides nye retningslinjer for flere innvandrere i arbeid. Det er utarbeidet en handlingsplan for et nasjonalt krafttak i seniorpolitikken.

2.5 Sverige

Den svenska regeringen har ännu inte beslutat vilka insatsområden som skall prioriteras. Det kan i sammanhanget dock nämnas att regeringen i 2001 års ekonomiska vårproposition föreslår att 100 miljoner kronor avsätts för försöksverksamhet för att motverka långtidssjukskrivningar.

3. Tre huvudfrågor utpekade av Nordiska rådets Europautskott

3.1 Preventiva insatser i syfte att minska sjukfrånvaron på lokal nivå

Då frågan om arbetsmiljöns ekonomiska betydelse diskuteras, kommer vanligen de extra kostnader som uppstår som följd av arbetsolycksfall och sjukfrånvaro upp. Ett arbetsolycksfall kan kosta företaget eller organisationen allt från några tusen till flera miljoner beroende på följderna och försäkringssystemet. Det är viktigt att man på arbetsplatserna tänker på dessa kostnader och gärna kalkylerar för att få en realistisk bild av dessa "störningskostnader". Annars är det sannolikt att man underskattar dem. Personalekonomiska bokslut kan vara goda redskap i detta syfte. Generellt överdriver man sjukfrånvarons betydelse, eftersom den är lättast att mäta och man ser resultatet rätt snabbt. Viktigare är det emellertid att omfatta en helhetssyn och se på betydelsen av alla arbetsmiljöfaktorer och personalens välfärd som helhet. Personalens hälsa och välfärd har avgörande betydelse för produktivitet, effektivitet, kvalitet och ekonomiskt resultat.

3.1.1 Danmark

Det gennemsnitlige sygefravær i Danmark er formentlig ikke specielt højt i forhold til andre lande. De foreliggende oplysninger tyder heller ikke på, at fraværet er et voksende problem, men tilsyneladende nogenlunde uændret i de seneste år.

Et lavere sygefravær vil kunne bidrage til en større og mere effektiv arbejdsstyrke. I Danmark vil fx en reduktion af det gennemsnitlige sygefravær for de beskæftigede med én dag indebære en forøgelse af arbejdsmængden svarende til 10 - 12.000 fuldtidsbeskæftigede.

I Danmark arbejder man i arbejdsmiljøregi - på baggrund af nye lovgivningsinitiativer i 2000/2001 - med økonomiske incitamenter for arbejdsgiverne til at forebygge arbejdsrelateret sygefravær. Der er tale om en gennemførelse af regeringens incitamentspakke på arbejdsmiljøområdet. Pakken består af tre dele: En arbejdsmiljøafgift, der betales af alle arbejdsgivere; en certificerings- og tilskuds-ordning, hvorefter virksomheder med et særligt godt arbejdsmiljø kan opnå tilskud, der ca. svarer til afgiften; og et gebyrbelagt tilsyn med virksomheder i arbejdsmiljømæssigt særligt belastede brancher. Certificerede virksomheder vil så kunne fritages for det gebyrbelagte tilsyn.

På det statslige område blev det ved overenskomstforhandlingerne 1997 besluttet at iværksætte og give økonomisk støtte til en række forsøgsprojekter om håndtering af arbejdsfastholdelse ved længerevarende sygefravær og nedbringelse af sygefravær. Der blev udvalgt 9 forsøgsprojekter med det overordnede formål at inspirere og motivere statslige institutioner til at formulere en sygdoms- og fastholdelsespolitik. Desuden var intentionen at nedbringe sygefraværet i institutionen og at forbedre trivsel og velvære - både fysisk og psykisk - på arbejdspladsen.

Det kan endvidere nævnes, at der i regi af det danske arbejdsmiljøinstitut - AMI - er oprettet en permanent forskningssektion. Forskningssektionen har til formål i samarbejde med arbejdsmarke-dets parter og arbejdsmiljøprofessionelle, at indsamle, skabe og formidle relevant viden om årsager til og forebyggelse af sygefravær. Forskningen vil dække både korttidsfravær og langtidsfravær.

3.1.2 Finland

Sjukfrånvaron i Finland har minskat något under 1990-talet. Sjukfrånvaron är i viss mån konjunkturbestämd. Således minskade sjukfrånvaron kraftigt under decenniets början varefter trenden har varit något stigande under den starka högkonjunkturen. Sjukfrånvaron var år 2000 för arbetare inom industrin i genomsnitt 5,5 % av den teoretiska regelbundna arbetstiden. Hela arbetskraftens sjukfrånvaroprocent var enligt Statistikcentralens arbetskraftsundersökning knappt 4 % år 2000. I Finland har sjukfrånvaron inte på senare tid uppmärksammats i debatten eller då det gäller planering av förebyggande åtgärder i samma utsträckning som förtidspensionerna. Det är också skäl att notera, att sjukfrånvaron endast till en del är avhängande av arbetsmiljön.

I Finland har man sedan början av 1990-talet satsat på verksamhet, som avser att bevara arbetsförmågan. Arbetsmarknadens parter har lanserat begreppet 'bevarande av arbetsförmågan' och syftet har varit att uppmuntra till åtgärder på arbetsplatsnivå. Verksamheten för att förbättra arbetsförmågan har lett till åtgärder, vilka uppenbarligen påverkat sjukfrånvaron positivt dvs. minskat den eller hindrat en ökning. Det är givetvis svårt att entydigt beskriva orsak och verkan på grund av komplexa kausalitetssamband. Forskningen visar att särskilt individens möjlighet att kontrollera sitt arbete har ett direkt samband med olika sjukdomar och sjukfrånvaron. I Finland föreföll kontrollen av arbetet att försämras under 1990-talet men denna negativa utveckling ser ut att ha upphört. Enkätundersökningar visar, att många delfaktorer gällande arbetets innehåll och organisering har förbättrats under de senaste åren.

Man strävar till att ytterligare utveckla verksamheten för att förbättra arbetsförmågan både med hjälp av forskning och som en del av företagshälsovården. Beräkning av index för att bedöma arbetsförmågan har blivit allt vanligare på arbetsplatserna. I Finland har man en lagstadgad allmänt gällande företagshälsovård vars syfte i första hand är förebyggande. En revision av lagstiftningen pågår i syfte att effektivera verksamheten samt höja dess kvalitet. Syftet med förslaget till ny lagstiftning är att höja det offentliga bidraget för riskbedömningar och arbetsplatsutredningar. De tjänster som nämns av Nordiska rådet (gratis fysioterapi, kiropraktik, hälsoundersökningar, alkoholavvänjning, psykologbistånd o.s.v.) erbjuds i Finland huvudsakligen av företagshälsovården. Behovet och utförande av drogtester som en del av företagshälsovården har debatterats och ny lagstiftning är under beredning.

Social- och hälsovårdsministeriet offentliggjorde i april 2001 sina strategiska prioriteringar på social- och hälsovårdsområden "Strategier för social- och hälsovårdspolitiken år 2010 – mot ett socialt och ekonomiskt livskraftigt samhälle". Målsättningen är att Finland år 2010 skall vara är ett socialt sett livskraftigt, ekonomiskt sett bärkraftigt och verksamhetsmässigt effektivt och dynamiskt samhälle. För att kunna anta verksamhetsmiljöns utmaningar har ministeriet utstakat fyra strategiska linjer för den sociala tryggheten under de närmaste åren samt linjer för därtill hörande mera detaljerade åtgärder. De strategiska riktlinjerna är: främjande av hälsa och verksamhetsförmåga, större dragningskraft till arbetslivet, förebyggande och skötsel av utslagningen samt fungerande tjänster och skäligt utkomstskydd.

I samband med åtgärderna lyfter man fram frågor som berör miljöhälsovården, hälsan i arbetslivet samt jämställdhetsfrågor. Man poängterar i första hand förebyggande politik, dvs. tidigt ingripande, samhällets förmåga att bemöta människor från främmande kulturer samt aktiv internationell samarbete. I arbetshälsovården och arbetarskyddet inriktar man sig främst på att förhindra psykiska problem i arbetslivet. När det gäller arbetarskydd skall de ansvariga myndigheternas verksamhet i högre grad än tidigare fokuseras till åtgärder för att få människorna att orka bättre i arbetslivet.

Ett meningsfullt arbete, där människans hälsa och säkerhet är tryggad, är av central betydelse för livskvaliteten och välfärden. Målsättningen gällande åtgärderna för att omstrukturera arbets-

livet och skapa ett sporrande utkomstskyddssystem är att öka befolkningens aktiva arbetsår och göra arbetslivet mera lockande, behärska arbetslivets förändringar bättre än tidigare, öka trivseln och främja jämlikheten i arbetslivet, samt samordna arbetets och det övriga livets krav. Goda arbetsförhållanden bidrar till långvariga anställningar, förbättrar produktiviteten och utgör en viktig konkurrensfaktor. Samtidigt främjas sysselsättningen och beredskapen inför ett framtida underskott på arbetskraft.

Även de pågående nationella programmen - Åldersprogrammet och Orka arbeta-programmet - stöder förebyggandet av sjukfrånvaro.

3.1.3 Island

I likhet med de övriga nordiska länderna har man i Island lagt märke till en ökad ohälsa bland kvinnor. Om vi ser på kvinnors och mäns genomsnittslivslängd inom OECD under åren 1985-1995 så visar det sig att det är vanligare att den ökar mera bland män än bland kvinnor. Genomsnittslivslängden ökar näst minst bland isländska kvinnor jämfört med kvinnor inom OECD. Trots detta har man inte märkt en ökad sjukfrånvaro i Island. Sjukfrånvaron är låg i Island jämfört med de övriga nordiska länderna och ligger omkring 3 %.

Anmälningar av arbetsolyckor med mera än en dags frånvaro från jobbet till arbetarskyddsstyrelsen är omkring 1200 per år, men antalet besök på akutmottagningen på grund av arbetsolyckor är mera än 10 gånger större. På grund av detta har man upprättat en samarbetsgrupp för att revidera registret och förebygga arbetsolyckor.

I en enkätundersökning som arbetarskyddsstyrelsen gjorde i slutet av 2000 bland personal i alla ålderdomshem i Island visade det sig att de flesta eller 9 % av personalen hade varit sjukskrivna på grund av influensa, förkylning och dyl., 6,9 % hade haft ont i ryggen, 3,8 % ont i muskler och leder, 3 % led av huvudvärk och 2,3 % av depression. Det har visat sig att psykisk och social belastning är några av orsakerna till att personalen har ont i ryggen, i muskler och leder.

Enligt socialstyrelsens forskningsresultat är det omkring 4 % av personer i åldern 20 - 70 som har fått kompensation på grund av invaliditet. En tredjedel av denna grupp är invalider på grund av psykiska sjukdomar och en femtedel på grund av muskeloskeletala sjukdomar. Sedan 1999 har socialstyrelsen kunnat ställa krav på dem som ansöker kompensation på grund av invaliditet. Innan de definieras som icke arbetsförmögna skall man undersöka rehabiliteringsmöjligheter. Om värderingen visar att det finns möjligheter för rehabilitering träffar man ett avtal om rehabilitering och arbete med understöd. Regeringen stöder också ett projekt i vilket man träffar ett avtal med hantverksskolor (JANUS) för att öka den arbetshandikappades arbetsduglighet. JANUS-projektet skall utvärderas på hösten 2001.

Arbetsmiljölagen är under revidering. Avsikten är bland annat att inleda arbetsplatsvärdering så att man kan värdera risker på varje arbetsplats och anpassa arbetsplatsen så att arbetstagarna mår bra på jobbet.

Projekt som har som syfte att förbättra hälsan - Workplace health promotion - genomförs i vissa företag. Arbetarskyddsstyrelsen har uppmuntrat företag och institutioner att främja sådan verksamhet. Som exempel kan nämnas att arbetarskyddsstyrelsen har på begäran av barnomsorgen i Reykjaviks kommun genomfört en utförlig analys av arbetsmiljön och personalen. Syftet har varit att förbättra arbetsmiljön, personalens fysiska och psykiska hälsa och att minska sjukfrånvaron inom barnomsorgen. Några kommuner har satt i gång liknande projekt bland sina företag och invånare.

Socialministeriet har på grund av de handikappades år 2003 satt igång en arbetsgrupp under temat "Arbete för alla". Arbetsgruppen har för avsikt att samla material från olika intresseorganisationer, häribland handikapporganisationen och de äldres organisation samt arbetsmarknadens parter, för att analysera dessa gruppers behov och krav för att målet om arbete för alla kan uppnås.

3.1.4 Norge

Sykefraværet

På slutten av 1990-tallet har Norge opplevd en økning i sykefraværet og i nytilgangen til uførepensjon. Blant de direkte og indirekte årsakene til dette er forhold i arbeidslivet. Det gjelder særlig psykososiale problemer, skader i muskel og skjelett og langtidseffekter av yrkeshygieniske forhold (kjemikalier m.v.) Mange av disse forholdene kunne vært forebygget. I henhold til arbeidsmiljø-loven, har arbeidsgiverne plikt til å sikre et arbeidsmiljø som gir arbeidstakerne full trygghet mot fysiske og psykiske skadevirkninger. Norske arbeidsmiljømyndigheters strategi har således i all hovedsak vært fokusert på å redusere/hindre skadevirkninger som følge av forhold i arbeidsmiljøet. Virksomhetene har ingen særskilt lovmessig plikt til å iverksette helsefremmende "velferdstiltak", som f.eks "helseordninger" mv. Kravene om at virksomhetene skal arbeide systematisk med helse, miljø og sikkerhet er nedfelt i en egen forskrift.

Arbeidsmiljøsektoren skal framover prioritere sin innsats mot utstøtingsproblemene. I første rekke innebærer dette i praksis å rette et særlig fokus på ergonomiske og psykososiale/organisatoriske arbeidmiljøproblemer. Jobben med å forebygge helseskader og skape et forsvarlig arbeidsmiljø for arbeidstakerne, og herunder å hindre utstøting, må først og fremst skje i arbeidslivet og i den enkelte virksomhet. Dette betyr at myndighetene målrettet skal oppsøke bransjer og virksomheter som står for den største utstøtingen. Det betyr videre at det skal stilles tydelige krav til hvilken standard som forventes til et godt arbeidsmiljø, herunder et godt organisatorisk, psykososialt- og ergonomisk arbeidsmiljø, som er de problemer som topper både sykefraværs- og uførestatistikkene. Arbeidet mot utstøting, med hovedvekt på psykiske lidelser og belastningslidelser fordrer pga problemenes kompleksitet at det legges stor vekt på informasjons- og veiledningsrolle fremover.

Blant initiativ i Norge for å fremme virksomhetenes sosiale og helsemessige ansvar har Regjeringen nylig vedtatt å nedsette et offentlig utvalg for å gjennomgå arbeidsmiljøloven. Utvalgets arbeid skal sluttføres innen 1. september 2003. Regjeringen legger vekt på at utvalgets arbeid må bidra til å regulere forholdene bedre rundt blant annet mobilitet, fleksibilitet, nye eierforhold, ønsket om videreutdanning og hensynet til familie. Hovedambisjonen for dette arbeidet skal være et inkluderende arbeidsliv med plass for alle, og de omfattende utstøtingsproblemene vil bli et hovedtema.

Arbeidsmiljøloven pålegger arbeidsgiver å etablere bedriftshelsetjeneste "når det er nødvendig å gjennomføre særlig overvåking av arbeidsmiljøet eller helsekontroll med arbeidstakerne". Bedrifts-helsetjenesten er, med sin arbeidsmiljø- og helsefaglige kompetanse en viktig ressurs for utvikling av forebyggende, helsefremmende og attføringsrelaterte tiltak i arbeidslivet. Tjenestene skal aktivt bistå virksomhetene i det forebyggende verne- og miljøarbeidet, og ikke være en kurativ tjeneste basert på individrettede rutinekontroller og behandling. Det kan kreves skattefritak for utgifter til forebyggende bedrifthelsetjeneste. I forbindelse med gjennomføring av en ny merverdiavgiftsre-form i 2001, som ilegger merverdiavgift på tjenester, er det gitt unntak for bedriftshelsetjenesten på linje med øvrige helsetjenester.

Regjeringen har undertegnet Ministererklæringen for helsefremmende arbeid (The Mexico Ministerial Statement for Promoting Health "From Ideas to Actions") på den femte verdenskonferansen om helsefremmende arbeid "Bridging the Equity Gap" i Mexico i juni 2000. Norge har med dette bl.a. forpliktet seg til å forberede og vedta en landsomfattende handlingsplan for helsefremmende arbeid tilpasset det enkelte lands særtrekk og forutsetninger. Arbeidet med å utarbeide denne "Handlingsplan for folkehelsearbeidet" er nå igangsatt. Folkehelsepolitikken skal drøftes i forhold til sentrale arenaer, som bl.a. arbeidsplass og lokalsamfunn. Muligheten som ligger i mer aktivt å fremme helse og forebygge sykdom i arbeidslivet anses som spesielt viktig. Spesiell oppmerksomhet skal rettes mot strategier for å forebygge belastningslidelser og psykiske problemer som er hyppige årsaker til sykefravær og uførepensjonering. Handlingsplanen skal legges frem for Regjeringen innen utgangen av 2001.

Norge deltar aktiv i det europeiske nettverk for Helsefremmende Arbeidsplasser (European Net-work Workplace Health Promotion). Målsettingen er å bidra til faglig utvikling og kunn-

skapsut-veksling om helsefremmende arbeidsplasser. Det har vært gjennomført felles prosjekter for å foku-sere på gode eksempler på helsefremmende tiltak og prosesser i små og store virksomheter.

Det har fra siste halvdel av 1990-tallet vært gjennomført prosjekter med særlige tiltak for medisinsk behandling av yrkesaktive sykmeldte (kjøp av helsetjenester). Målet har vært å få sykmeldte raskere tilbake til arbeid. Ordningen har vært vellykket for behandling av pasienter med enklere lidelser. Et offentlig utvalg som avga innstilling i september 2000 (NOU 2000:27 Sykefravær og uførepensjo-nering) har foreslått at denne ordningen utvides til også å omfatte utredningstjenester til personer med sammensatte lidelser og til opptreningstiltak. Det er også foreslått å etablere forsøk med kjøp av kortvarig avklaring/behandling/opptreningstiltak for personer med psykiske lidelser. Regje-ringens forslag til oppfølging av utvalgets innstilling vil bli lagt frem i løpet av første halvår 2002. Som ledd i oppfølgingen av dette utvalget skal det også vurderes enkelte endringer i arbeidsmiljø-loven, bl.a. for å konkretisere arbeidsgivers plikter til å drive et planmessig sykefraværsarbeid og legge forholdene bedre til rette for arbeidstakere med redusert yte/funksjonsevne.

Det gjennomføres i perioden 2000 – 2006 en særskilt informasjonssatsning om psykisk helse.

Arbeidslivet betraktes i denne forbindelse som en god arena for helsefremmende arbeid, og Regjeringen vil sammen med statlige aktører, organisasjoner, arbeidstakere og arbeidsgivere m.fl. stimulere til informasjons- og kommunikasjonstiltak som fremmer den psykiske helsen i arbeids-livet.

Kompetansereformen

Rett til utdanningspermisjon er en del av kompetansereformen, og skal bidra til å dekke samfunnets, arbeidslivets og den enkeltes behov for kompetanse. Den omfatter alle voksne både i og utenfor arbeidslivet. Reformen er et samarbeid mellom arbeidslivet, utdanningssystemet og myndighetene. Grunnlaget for kompetansereformen er blant annet NOU 1997:25 "Ny kompetanse" og St. meld. nr. 42 (1997-98) "Kompetansereformen".

Alle arbeidstakere har rett til heltids- eller deltidspermisjon for å ta utdanning inntil tre år. Vilkåret er at vedkommende må ha vært i arbeidslivet i tre år, og hos samme arbeidsgiver de siste to år. Permisjonen må gjelde deltaking i organiserte utdanningstilbud, og må være yrkesbasert. Det er tilstrekkelig at utdanningen har relevans i forhold til yrkeslivet generelt, ikke nødvendigvis til den stillingen det søkes permisjon fra. Loven gir rett til fri fra arbeidet uten lønn.

Eldre i arbeidslivet

Det er flere teorier om hvorfor antallet eldre i arbeidslivet er synkende. I debatten nevnes blant annet et hardere arbeidsliv, aldersdiskriminering og endrede holdninger til arbeid. På den ene side kan den sterke veksten i antallet uførepensjonister indikere at arbeidslivet er blitt hardere eller at arbeidsplassene har mindre toleranse for "slitne" medarbeidere. 9 prosent av befolkningen i yrkesaktiv alder i Norge mottar uførepensjon. De fleste av disse er over 50 år. Undersøkelser viser at flere enn tidligere oppfatter arbeidsmiljøet som stressende.

Det at dagens eldre i snitt har bedre økonomi enn tidligere generasjoner eldre, er en medvirkende årsak til at flere førtidspensjonerer seg. Økt inntekt gjør at mulighetene til å unytte fritiden blir bedre og at muligheten til noe høyere inntekt ved fortsatt å stå i arbeid, blir tilsvarende mindre attraktiv. Den økonomiske gevinsten ved å være i arbeid vurderes av mange i dag å være for liten i forhold til innsatsen det kreves for å stå i arbeid. Dette påvirker igjen holdningene i samfunnet til pensjonsalder. Arbeidsledigheten blant eldre i Norge er liten. Imidlertid er det stor sjanse for at en eldre arbeidstaker blir langtidsledig hvis han eller hun mister jobben.

Mulighet til å kombinere pensjon og deltidsarbeid kan være en måte å få eldre til å være lengre i arbeidslivet. Det gir mulighet til å kombinere fordeler knyttet både til pensjonisttilværelse og til å være i jobb.

Pensjonskommisjonen, som ble nedsatt 30. mars 2001 og består av representanter for partiene på Stortinget og uavhengige eksperter, skal avklare hovedmål og prinsipper for et samlet pensjonssystem. Med bakgrunn i aldringen av befolkningen skal kommisjonen blant annet se på hvordan det skal bli enklere å kombinere arbeid og trygd i overgangen fra arbeid til alderspensjon.

Det skal etableres et eget råd for kommisjonen bestående av representanter for de største interesseorganisasjonene. Kommisjonen skal legge frem sin utredning for Finansdepartementet og Sosial- og helsedepartementet innen 1. oktober 2003.

3.1.5 Sverige

Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaron har ökat kraftigt i Sverige de senaste åren. Regeringen ser mycket allvarligt på detta och har inlett ett arbete för att bryta den negativa utvecklingen. Syftet är för det första att höja den enskildes välfärd genom att förebygga ohälsa i arbetslivet och ge möjlighet till snabb återgång till arbete. För det andra är syftet att höja arbetsutbudet och därigenom bidra till en god tillväxt så att Sverige har beredskap att möta den framtida demografiska utvecklingen. Målet är således att fler människor skall ges förutsättningar att stanna kvar i eller återgå till sitt arbete. För att nå målet krävs förebyggande insatser, en väl fungerande rehabilitering och effektiva försäkringssystem.

Regeringen tillsatte en utredning (S 2000:07) som har utarbetat en handlingsplan för ökad hälsa i arbetslivet. Utredningen kom den 26 juni 2001 med ett delbetänkande. Utredningen föreslår att målet bör vara att 73,5 procent av befolkningen är i arbete år 2004. Det innebär att sjukfrånvaron måste minska med närmare 20 procent mellan 2000 och 2004. I delbetänkandet menar utredningen att strukturella grepp är nödvändiga för att nå målet. Exempelvis är en förlängning av den inledande period under vilken arbetsgivaren betalar sjuklön en grundläggande förutsättning för att bryta den negativa utvecklingen. Sjuklöneperioden bör förlängas till 60 dagar mot nuvarande 14. Från och med den femtonde dagen bör sjuklönen också höjas till 90 procent av lönen mot idag 80 procent. Detta skulle innebära att arbetsgivaren ges ökade drivkrafter och möjligheter att ta sitt ansvar i hälsoarbetet. En förutsättning för detta förslag är att sjukförsäkringsavgiften sänks i motsvarande mån som arbetsgivarnas kostnader ökar på grund av den generella förlängningen av sjuklöneperioden. Utredningen skall lämna sitt slutbetänkande den 15 december 2001.

Skattemässigt gäller i Sverige att arbetsgivaren får göra avdrag för kostnader för företagshälsovård, arbetslivsinriktad rehabilitering samt förebyggande behandling som syftar till att en arbetstagare skall kunna fortsätta arbeta. Sådana förmåner är också skattefria för den anställde.

Det finns en rad initiativ angående arbetsmiljö, arbetstid, livslångt lärande och den äldre arbetskraften som vidtagits och diskuteras i Sverige i syfte att öka arbetatagares yrkesverksamma period.

Arbetsmiljö

Åtgärder för förbättrad arbetsmiljö är centralt för att öka individens sammantagna yrkesverksamma tid och därmed att bemöta de demografiska förändringarna. Det är också viktigt att utröna orsaker till ohälsa och möjligheter att förebygga ohälsa. Nya arbetsmiljöproblem såsom den stressrelaterade ohälsan är ett hinder mot ett hållbart arbetsliv.

En arbetsgrupp i Regeringskansliet har haft till uppgift att analysera ökningen av arbetsbetingad ohälsa som har samband med stress och andra organisatoriska och sociala faktorer. Arbetsgruppen lämnade i september 2000 delrapporten Ett föränderligt arbetsliv på gott och ont – utvecklingen av den stressrelaterade ohälsan (DS 2000:54). Slutrapporten "Långsiktig verksamhetsutveckling ur ett arbetsmiljöperspektiv" lämnades i maj 2001. I den presenteras en handlingsplan för inriktningen av regeringens arbete på arbetsmiljöområdet. I handlingsplanen pekas ut ett antal frågor/områden för trepartssamtal mellan regeringen och arbetsmarknadens parter.

Vidare anges ett antal områden där regeringen föreslås initiera ett arbete. Det gäller bland annat ekonomiska styremedel och översyn av lagstiftning.

Tillsynen inom arbetsmiljöområdet skall förstärkas särskilt när det gäller organisatoriska och sociala frågor. Arbetsmiljöverket har tilldelats ytterligare medel som skall användas för personalförstärkning samt metod- och kompetensutveckling.

Livslångt lärande

För att stimulera livslångt lärande planerar den svenska regeringen att införa ett system för individuell kompetensutveckling. En utredning om hur ett system för kompetenssparande skall utformas har lämnat sitt betänkande till regeringen. Utredningens förslag bereds nu inom Regeringskansliet.

Arbetsmarknadens parter har ett gemensamt intresse av att medverka till att den faktiska pensionsåldern höjs. För att bidra till detta är det viktigt att alla avtal om kompetensutveckling erbjuder likvärdiga utbildnings- och utvecklingsmöjligheter för alla och i praktiken tillämpas så på de enskilda arbetsplatserna.

De äldre i arbetslivet

Ett särskilt anställningsstöd har införts för personer som fyllt 57 år. Det gäller vid anställning av person som har varit arbetslös i minst 24 månader och har deltagit i aktivitetsgarantin i tre månader.

Den 1 januari 2000 infördes regler om vilande förtidspension för att stimulera och stödja förtidspensionärer att våga ta ett arbete eller att pröva sin arbetsförmåga utan att rätten till förtidspension går förlorad.

För att förbättra möjligheterna till utbildning vid högre ålder, har regeringen beslutat att studiebidrag skall kunna lämnas till studerande mellan 51 och 55 år för ett antal yrkesinriktade utbildningar. Detta gäller eftergymnasiala utbildningar som leder till ett yrke där det i dag rådet brist på eller kan antas komma att råda brist på utbildad arbetskraft.

Mot bakgrund av den demografiska utvecklingen och det nya pensionssystem som införts i Sverige, har regeringen lagt en proposition som ger arbetstagaren möjlighet att kvarstå i arbete till 67 års ålder.

På regeringens initiativ skall en "task force" bestående av representanter för regeringen och arbetsmarknadens parter bildas. Denna "task force" skall t.ex. kunna ha till uppgift att identifiera de hinder i form av lagstiftning, attityder och värderingar m.m. som hindrar äldre från att arbeta.

Skydd mot diskriminering på grund av ålder innefattas i EU:s direktiv 2000/78/EG om inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet (arbetslivsdirektivet). Regeringen har tillsatt en särskild utredare (Diskrimineringsutredningen 2001) som skall lämna förslag på hur direktivet skall genomföras i Sverige. Arbetet rörande diskriminering på grund av ålder skall redovisas senast den 1 juli 2002.

3.2 Arbetsavtal i relation till arbetstagarens sociala behov

Förutsättningar för att familjeledigheten skall vara ett realistiskt och attraktivt alternativ för familjerna då det gäller att förena arbete och familjeliv är att de tillbudsstående formerna av familjeledighet är tillräckligt mångsidiga för att bemöta olika behov. Den genom lagstiftning skapade ramen bör till dessa delar vara i ordning. Den rättsliga ställningen hos dem som använder familjeledighet skall tryggas under familjeledigheten och efter densamma.

De olika alternativen skall på ett genuint sätt vara tillgängliga för både modern och fadern för att de fördelar och nackdelar/kostnader som familjeledigheten föranleder skall fördela sig jämnt eller jämnare såväl i familjerna som i de olika arbetsmarknadssektorerna. Detta förutsätter också att man i familjerna kan bedöma på vilket sätt de skyldigheter som familjen och arbetslivet medför på bästa sätt skall kunna förenas i varje enskilt fall.

För att förverkliga jämställdhet mellan könen borde man bokföra sjukfrånvarodagar så att frånvaro på grund av vård av ett sjukt barn inte inkluderas. Även sjukfrånvarodagar orsakade av graviditet kan förvränga statistiska uppgifter så att kvinnors sjukfrånvaro verkar vara klart större än mäns.

Även skapandet av en positiv atmosfär för användandet av familjeledigheten är viktigt så att man skall förstå att även skötseln av barnen under familjeledigheten ger arbetstagarna de färdigheter som behövs i arbetslivet.

Den nationella regleringen av familjeledighet i de nordiska länderna styrs av EU:s direktiv. I det s.k. graviditetsskyddsdirektivet stadgas bl.a. om arbetstagarens rätt till moderskapsledighet (14 veckor, av vilka 2 veckor före och/eller efter den obligatoriska moderskapsledigheten i samband med födseln) samt om uppsägningsskydd för gravida arbetstagare.

I direktivet om föräldraledighet stadgas å sin sida om moderns och faderns rätt till föräldraledighet. I direktivet stadgas också om rätten till frånvaro från arbetet av tvingande familjeskäl, vilket avser rätt att också sköta om andra nära anhöriga än ett barn. Bestämmelsen i direktivet tryggar också rätten att återvända till arbetet efter föräldraledighet. Sätten att verkställa föräldraledigheten kan regleras genom nationellt gjorda val.

3.2.1 Danmark

Harmonisering af familie- og arbejdsliv

En familievenlig arbejdsplads er en arbejdsplads, hvor ledelsen har erkendt, at medarbejderne har nogle familiemæssige behov, som arbejdspladsen må være med til at dække. Man kan også definere en familievenlig arbejdsplads, som en arbejdsplads, som har taget nogle initiativer, der sikrer en større sammenhæng mellem arbejdsliv og familieliv.

Ser man på virksomhedernes behov, har disse behov for et sundt og velfungerende arbejdsmarked, sundt erhvervsklima, grundlag for skabelse af vækst og beskæftigelse, fleksible rammer og råderum for virksomhederne og medarbejdernes tilrettelæggelse af arbejdet og dagligdagen.

Der findes ingen færdige opskrifter på, hvordan den familievenlige arbejdsplads ser ud. Der må derfor sættes fokus på initiativer, som på virksomhedsniveau kan demonstrere, hvordan arbejdet også kan være en afbalanceret del af det hele liv.

Men forhold der medfører, at en virksomhed betragtes som familievenlig, er mulighed for afspadsering eller ferie i forlængelse af barnets 1. sygedag, placeringen af den daglige arbejdstid, tages der hensyn til medarbejdere med børn, tages der hensyn til børn ved placering af ferie, accept af at forældre kommer eller går senere/tidligere pga. børnepasningsproblemer. Der er endnu ikke foretaget undersøgelse af, hvad familievenlige initiativer på virksomhederne i Danmark betyder for arbejdskraftudbuddet.

En bedre harmonisering af børnefamilie og arbejdsliv er i Danmark en del af diskussionen om virksomhedernes sociale ansvar. Familievenlige arbejdspladser er en forudsætning for, at medarbejdere har lyst og overskud til at øge deres arbejdskraftudbud. Alt andet lige vil den enkeltes tilbøjelighed til at tage længere orlov formindskes, hvis det er muligt at forene arbejdsliv og familieliv på en hensigtsmæssig måde.

Det har været en vigtig politisk målsætning i Danmark igennem 90'erne at udbygge daginstitutionerne. Det drejer sig både om vuggestuer, børnehaver og fritidshjem. Regeringen har udstedt en pasningsgaranti, fordi spørgsmålet om, hvordan familielivet kan hænge sammen, når forældre begynder at arbejde igen, er et af de største usikkerhedsmomenter nutidens forældre står overfor.

En klar målsætning er, at der skal være et pasningsatilbud til børnene, når forældrene gerne vil begynde at arbejde igen efter barselsorlovens udløb. Kvindernes høje erhvervsfrekvens i Danmark har nøje sammenhæng med udbygningen af daginstitutionerne, som startede allerede i 60'erne. Kvindernes erhvervsfrekevens i Danmark er den højeste i Europa.

Deltidsarbejde

Adgang til deltidsarbejde forbedrer også muligheder til at forene arbejds- og familieliv. Der kan være forskellige udformninger af deltidsansættelse i Danmark:

1. Deltidsansættelse af aftalt for en begrænset periode. Når den aftalte periode udløber har man ret - men også pligt - til at vende tilbage til det oprindelige timetal.
2. Deltidsansættelse er aftalt indtil videre. Arbejdsgiveren kan med et varsel, som er det samme som opsigelsesvarslet forlange, at lønmodtageren vender tilbage til den tidligere arbejdstid. Den deltidsansatte kan ikke selv kræve at komme på fuldt timetal igen, men kan søge om det.
3. Deltidsansættelse er aftalt uden tidsbegrænsning. Arbejdsgiveren kan ikke ensidigt ændre arbejdstiden. Hvis et højere timetal ønskes, skal der søges om det.
4. Den deltidsansatte har altid ret til at gå på fuld tid.

Den generelle efterspørgelsesituation efter arbejdskraft i øjeblikket kan dels motivere flere til at træde ind på arbejdsmarkedet dels øge de beskæftiges nuværende arbejdsudbud.

Mange forhold taler for et potentielt større arbejdstimeudbud blandt de deltidsbeskæftigede fremover. Voksne familiemedlemmer vil f.eks. kunne øge deres arbejdsudbud, hvis arbejdet kan tilrettelægges mere fleksibelt i forhold til familien. For de fleste i Danmark er fleksibiliteten bl.a. øget på grund af: mulighed for fleksible arbejdstider, ændringer af lukkeloven (øget åbningstid), øget daginstitutionsdækning, bedre og hurtigere transportmuligheder (herunder offentlig transport), forbedring af arbejdsmiljøet og mulighed for distancearbejde.

For visse aldersgrupper er der på forhånd ikke meget vundet ved at øge disses arbejdsudbud. For de 15-19 åriges vedkommende består deltidsbeskæftigelsen hovedsageligt af fritids- og studenterjob. Der er ca. 123.000 deltidsbeskæftigede i denne alderskategori eller godt 23 pct. af den samlede deltidsbeskæftigelse.

For de 20-29 årige vil en stor del af deltidsbeskæftigelsen stadig udgøres af studenterjob. Der er ca. 111.600 deltidsbeskæftigede personer i denne aldersgruppe eller ca. 21 procent af deltidsbeskæftigelsen. Jf. Danmarks Statistisk var ca. 140.400 personer i aldersgruppen på en form for videregående uddannelse i 1998. Heraf forventes ca. 65 procent eller godt 91.000 personer at have studenterjob. Blandt de resterende ca. 20.000 personer må en vis del anses for at være på nedsat tid af børnepasningshensyn. Alt i alt er der næppe et stort potentiale mht. øget arbejdstidsudbud i denne aldersgruppe, bl.a. set i forhold til de nugældende SU-regler, uddannelseshensyn og familiepolitikken.

Endelig kan deltidsbeskæftigelsen blandt den ældre del af befolkningen, f.eks. de over 60 årige, afspejle et ønske om en delvis tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet af helbredsmæssige årsager samt generationseffekten med et lavere arbejdsudbud blandt kvinder. Der er knap 32.000 deltidsbeskæftigede personer i aldersgruppen eller ca. 6 procent af deltidsbeskæftigelsen. Det synes ikke umiddelbart muligt at øge de over 60 åriges deltidsbeskæftigelse.

Det største potentiale for udvidelse af arbejdstimeudbuddet skal derfor findes blandt de 30-59 årige, hvoraf der er godt 261.000 deltidsbeskæftigede personer eller knap halvdelen af deltidsbeskæftigelsen.

3.2.2 Finland

Frågorna kring förenandet av arbete och familjeliv kan angripas ur åtminstone tre olika synvinklar. För det första är det fråga om arbetstidsarrangemang, för det andra är det fråga om att trygga ställningen för de arbetstagare som befinner sig på familjeledighet, medan denna varar och därefter, och för det tredje är det fråga om effektiverat uppsägningsskydd för gravida arbetstagare och arbetstagare som använder familjeledighet. Detta förutsätter ett fungerande barnavårdssystem som flexibelt tillfredställer familjernas behov. I Finland har alla barn under skolåldern lagstadgad rätt till dagvård.

Familjeledighet gör det möjligt för småbarnsföräldrar i Finland att vara borta från arbetslivet för en viss tid för att sköta sina barn. Det behövs olika former av familjeledighet för att bemöta olika familjers olika behov. Moderskaps-, faderskaps- och föräldraledighet möjliggör i Finland frånvaro från arbetet för skötsel av barn i babyåldern. Dessa ledigheter kompletteras ytterligare i Finland av arbetstagarens rätt till vårdledighet på heltid för skötsel av barn under tre år och partiell vårdledighet.

Medan vårdledigheten ger möjligheter att stanna hemma för en viss tid för att sköta barn på heltid, underlättar den partiella vårdledigheten förenandet av arbete och familjeliv genom en förkortning av arbetstiden. Arbetstiden kan förkortas per dygn eller vecka med beaktande av behoven hos arbetstagarens familj och arbetsgivaren. Eftersom partiell vårdledighet innebär deltidsarbete, bör man nå samförstånd på arbetsplatsen då det gäller deltidsarbetet och sättet att utföra detta.

I familjeledigheten i Finland ingår även arbetstagarens rätt att tillfälligt stanna hemma för att sköta ett barn under 10 år som plötsligt insjuknat. Dessutom ingår i familjeledigheten arbetstagarens rätt till tillfällig frånvaro från arbetet för att sköta en familjemedlem eller annan nära anhörig, ifall ett tvingande familjeskäl på grund av sjukdom eller olycksfall nödvändigtvis förutsätter detta. Rätten till frånvaro från arbetet på grund av tvingande skäl gäller nära släktingar i nedstigande och uppstigande led.

Med tanke på förenandet av arbete och familjeliv är det ytterst viktigt att familjeledigheten kan användas av både modern och fadern som tillsammans med barnet bor i samma hushåll. Detta är väsentligt för att båda föräldrarna skall kunna bära ett likadant ansvar för familjeskyldigheterna och å andra sidan för att vardera föräldern skall ha jämlika möjligheter att delta i arbetslivet.

För att förena arbete och familjeliv försöker man få fäder att allt mer använda sig av familjeledighet. Möjligheterna att använda faderskapsledighet blir friare fr.o.m. 1.10.2001. Enligt trepartsprincipen utreds därtill möjligheterna att för fadern trygga rätten till en egen föräldraledighet på en månad och rätten att hålla moderskaps- och föräldraledighet på deltid. Samtidigt utreds också möjligheterna att jämna de kostnader som åsamkas arbetsgivarna av familjeledigheten.

För att rätten till familjeledighet skall innebära en reell möjlighet att förena arbete och familjeliv förutsätter det att ställningen för dem som använder familjeledighet tryggas i lagstiftningen. Detta betyder att man för dem som återvänder till arbetslivet från familjeledighet bör trygga rätten att återvända till arbete efter familjeledighet. Vid sidan av de arbetstagare som återvänder från moderskaps- och faderskapsledighet bör rätten att återvända till arbetet gälla också arbetstagare som återvänder från vårdledighet. I rätten att återvända till arbetet ingår i första hand rätt att återgå till tidigare uppgifter eller, ifall dessa inte längre finns, arbetsgivarens skyldighet att erbjuda uppgifter som motsvarar de tidigare uppgifterna eller andra uppgifter enligt arbetsavtalet.

Ett annat element som tryggar användningen av familjeledighet är effektiverad anställningstrygghet, som används av gravida arbetstagare och arbetstagare som använder familjeledighet. Arbetstagarens arbetsavtal får inte uppsägas i Finland på grund av graviditet eller användning av familjeledighet. Ifall arbetsgivaren säger upp en gravid arbetstagare eller en arbetstagare som är på familjeledighet eller en arbetstagare som planerar att använda familjeledighet, bör arbetsgivaren påvisa att uppsägningen inte berott på arbetstagarens graviditet eller användningen av familjeledighet.

Arbetstagaren har också möjlighet att gå på alterneringsledighet eller deltidspension. Även dessa arrangemang har som syfte att befrämja förenandet av arbete och familjeliv samt orkandet i arbetet.

I social- och hälsovårdsministeriets "Strategier för social- och hälsovårdspolitiken år 2010" betonas betydelsen av rättvisa och jämlikhet i arbetet som viktiga faktorer för individens välfärd. Jämlikhet bör råda oberoende av kön, ålder, handikapp och etniskt ursprung. Särskild vikt kommer att fästas under de kommande åren vid det faktum att kvinnor är mera utsatta än män

för problem i samband med psykisk press. Ur välfärdssynpunkt är det av största vikt att arbete och familjeliv kan samordnas.

I det inkomstpolitiska avtalet för åren 2001 – 2002 ingår flera linjedragningar som berör förenandet av arbete och familjeliv och hur folk skall orka arbeta.

3.2.3 Island

Andelen förvärvsarbetande är hög i Island. I april 2001 var andelen förvärvsarbetande kvinnor 79 % jämfört med 89 % män. I slutet av 2000 var arbetslösheten 2,7 %. Genomsnittsarbetsdagen är lång jämfört med grannländerna: 36 timmar i veckan för förvärvsarbetande kvinnor och 50 timmar i veckan för män. Även om familjestrukturen har ändrats under efterkrigstiden är nativitet i Island fortfarande den högsta i Norden eller 2,0 % i 1998.

En ny lag om föräldrapenning (93/2000) har som avsikt att se till att barn får ökade möjligheter att umgås med båda föräldrar. Lagen syftar till att underlätta nyblivna fäders möjligheter att förena arbets- och familjeliv. Enligt den nya lagen har fäderna fått självständig rätt till föräldrapenningen. Lagen träder i kraft gradvis och från den 1 januari 2003 skall alla fäder få rätt till tre månaders föräldrapenning. Faderns föräldrapenning kan inte överföras till modern. Föräldrapenningen är 80 % av genomsnittslönen för respektive förälder. Totalt betalas föräldrapenningen i nio månader uppdelat så att tre månader betalas endast för modern, tre månader endast för fadern och tre månader för antingen fadern eller modern.

I Island har man inlett en riskanalys av gravida kvinnor. Syftet med riskanalysen är att ingen gravid kvinna skall behöva arbeta i en arbetsmiljö som betraktas som farlig för henne eller för fostret. Om arbetsmiljön inte bedöms som lämplig för den gravida kvinnan skall arbetsgivaren försöka anpassa arbetsmiljön så att hon kan fortsätta på jobbet utan risk. Om det inte lyckas har hon rätt till att bli förflyttat till ett annat jobb. Om den möjligheten inte finns, har hon rätt att sluta på arbetet och behålla 80 % av lönen.

3.2.4 Norge

I 2000 var 82 prosent av kvinnen i aldersgruppen 25-59 år yrkesaktive og 7 prosent under ulike trygdeordninger. Muligheten for å få flere hjemmeværende kvinner ut i arbeid er derfor trolig svært begrenset i Norge.

Mange kvinner arbeider deltid, men den langsiktige trenden er at flere kvinner deltar i arbeidslivet og at færre kvinner arbeider deltid og flere heltid. Antallet menn som arbeider deltid er liten, men i vekst.

Undersøkelser viser at fulltidsarbeidere ønsker seg typisk kortere arbeidstid, mens de som arbeider deltid ofte ønsker å arbeide noe mer. Det faktum at mange som arbeider heltid ønsker å arbeide deltid, kan tilsi at det kan bli vanskeligere å minske andelen som arbeider deltid framover. Lengre ferie (som er bestemt for 2001 og 2002) og økt omfang av fleksible arbeidstidsformer kan ha redusert ønskene om kortere arbeidstid for personer med full tids jobb.

Omfanget av fleksibel arbeidstidsordninger har økt sterkt. Representative undersøkelser viser at mens det i 1980 var 8 prosent som sa de hadde en fleksibel arbeidstidsordning, var dette økt til 50 prosent i 1999. Fleksible arbeidstidsordninger kan være en fordel for virksomhetene så vel som for arbeidstakerne. En LO/NHO undersøkelse fra 1999 viser at hver fjerde arbeidstaker ønsker en mer fleksibel arbeidstidsordning enn den de har. Denne andelen er noe høyre blant kvinner enn blant menn.

Etter arbeidsmiljøloven har arbeidstakere, som av helsemessige, sosiale eller andre viktige velferdsgrunner har behov for det, rett til å få sin arbeidstid redusert. Dette gjelder bare dersom arbeidsreduksjonen kan gjennomføres uten særlig ulempe for virksomheten. Bestemmelsen tar særlig sikte på småbarnsforeldre, personer med omsorgsforpliktelser og eldre eller syke arbeidstakere.

Etter arbeidsmiljøloven kan en fagforening med innstillingsrett med mer enn 10 000 medlemmer slutte skriftlig tariffavtale om ordning av den alminnelige arbeidstid uten hinder av reglene om arbeidstidens lengde og plassering.

Gjennomsnittsberegning av arbeidstiden åpner for å ha avtaler om å øke arbeidstiden i perioder med stor arbeidsmengde, mot å ha økt fritid i perioder med mindre aktivitet. På denne måten kan arbeidstiden tilpasses virksomhetens behov og arbeidstakeres ønske om å variere arbeidstiden over året. Etter arbeidsmiljøloven kan den alminnelige daglige arbeidstid – etter skriftlig avtale mellom arbeidsgiver og arbeidstaker – ordnes slik at en arbeider mer enn de fastsatte grensene i enkelte perioder og mindre i andre i løpet av for eksempel 1 år. Det kan ikke avtales gjennomsnittsberegning som gir mer enn 9 timer pr. dag eller 48 timer pr. uke. Etter avtale med tillitsvalgte kan det dog arbeides inntil 10 timer pr. dag og inntil 54 timer pr. uke.

Foreldre har rett til 52 ukers fødselspermisjon med fødselspenger tilsvarende 80 % av full lønn, eller 42 uker med utbetaling tilsvarende 100 % lønn. Utbetalingen er begrenset til 6 ganger folketrygdens grunnbeløp. Det er visse vilkår knyttet til utbetaling, blant annet at vedkommende må ha vært i yrkesaktiv med pensjonsgivende inntekt i minst seks av de siste ti månedene før fødselen. Ved adopsjon gjelder tilsvarende regler for stønadsperiode på 49 uker med redusert dagsats eller 39 uker med full dagsats.

Tidskontoordningen er hjemlet i lov om folketrygd og i arbeidsmiljøloven, og er et alternativ til å ta sammenhengende heltidspermisjon. Poenget er at det åpnes adgang for at deler av fødselspengerettighetene kan tas ut over en lengre periode i kombinasjon med lønnsinntekter. Arbeidstakeren kan dermed få kortere daglig arbeidstid eller kortere arbeidsuke uten inntektstap.

For småbarnsforeldre er tilgangen til barnetilsyn avgjørende for yrkesdeltakelse. Norge har en relativt god barnehagedekning. Dekningen har imidlertid vært dårligere for de yngste barna enn for de litt eldre. Prisen på barnehageplasser oppleves også som høy av mange. Det virker trolig at en forbedring av barnehagetilbudet evt kombinert med lavere priser på barnehageplass kan bidra til ytterligere å øke yrkesdeltakelsen blant kvinner med små barn. I tillegg ville trolig mer fleksible åpningstider i barnehagene ha en gunstig effekt tatt i betraktning av at den økende andelen arbeidstakere som arbeider på andre tidspunkter enn 8-16 fra mandag til fredag.

Tekniske hjelpemidler som hjemme-PC med internett, telefaks og mobiltelefoner gjør det mulig å ta med jobben hjem. Hjemmearbeid kan gjøre det lettere å kombinere jobb og familieliv samtidig som dette bidrar til økt verdiskapning. Fra mars 2000 har de sentrale statlige tariffparter utarbeidet et hefte med veiledning og retningslinjer kalt "Fjernarbeid i staten". Heftet inneholder bla en mal for individuell fjernarbeidsavtale.

Etter Hovedtariffavtalen i staten kan arbeidstakere tilstås velferdspermisjoner med lønn i inntil 2 uker eller inntil 4 uker med halv lønn innen kalenderåret når viktige velferdsgrunner foreligger.

Det er opp til virksomhetene selv å avgjøre hva som anses som viktige velferdsgrunner.

I Hovedtariffavtalen i statlig tariffområde ble partene 1. mai 2000 enige om en mer fleksibel gjennomsnittsberegning av arbeidstiden. De sentrale parter blev enige om at man lokalt kan iverksette forsøksordninger som avviker fra arbeidstidsbestemmelsenes og Hovedtariffavtalens rammer hva angår arbeidstid.

I det statlige tariffområdet er det åpnet opp for en fleksibel arbeidstidsordning. Ordningen innebærer at en arbeidstaker – med visse begrensninger – kan velge å arbeide mellom kl. 0700 og kl. 2000 og, etter individuell avtale, inntil 5 timer på frilørdager. Begrensningen er at alle arbeidstakere må være tilstede i kjernetiden som er fastsatt til mellom kl. 0900 og kl 1430 fra mandag til fredag. Videre kan det ikke arbeides mer enn 12 timer pr. dag og ikke lenger enn 48 timer pr. uke. For arbeidstakere som har en annen arbeidstid, for eksempel skift- og turnusarbeid, kan arbeidsgiver og de tillitsvalgte avtale andre tidspunkter for kjernetid og ytre arbeidstid.

Det kan avspaseres inntil 24 hele dager eller 48 halve dager i avregningsperioden. Avvikling av avspaseringsdager/fridager skal godkjennes av arbeidsgiver på forhånd i hvert enkelt tilfelle.

3.2.5 Sverige

Man har tillsatt en parlamentarisk kommitté i Sverige för att göra en översyn över arbetstidslagen och semesterlagen. Arbetsmarknadens parter har knutits till kommittén. Kommittén skall föreslå en reglering som ökar den enskilda arbetstagarens inflytande över arbetstiden men som samtidigt ger en god flexibilitet i produktionen.

Det är också viktigt att förbättra småbarnsföräldrars möjligheter att förvärvsarbeta. Reformen om allmän förskola och maxtaxa är ett led i denna strävan. Maxtaxan, dvs. ett tak för barnomsorgsavgiften, innebär sänkta marginaleffekter för många barnfamiljer. I januari 2002 införs maxtaxan och en övre gräns för avgiften som andel av hushållens inkomster. Reformen kommer att leda till sänkta marginaleffekter särskilt för ensamstående föräldrar.

Riksdagen har även beslutat om att ytterligare öka flexibiliteten i föräldraförsäkringen genom att ge föräldrar möjlighet att reducera sin arbetstid med en timme om dagen och samtidigt få reduktionen ersatt genom föräldraförsäkringen. Denna nya möjlighet ökar flexibiliteten ytterligare och gör det lättare för föräldrar att kombinera arbetsliv med familjeliv.

3.3 Insats mot utbrändhet inom vissa branscher

I bilaga 1 finns en förteckning över nordiska undersökningar och forskningsprojekt som har genomförts i de nordiska länderna under de senaste åren.

3.3.1 Danmark

PUMA-undersøgelsen (Projekt Udbrændthed, Motivation og Arbejdsglæde) er den første undersø-gelse af udbrændthed i Danmark. Undersøgelsen varer i alt fem år, og der er over tre år til den er afsluttet. Det er det danske arbejdsmiljøinstitut - AMI - der står bag undersøgelsen.

Der er ikke tale om en repræsentativ undersøgelse på landsbasis men de første resultater fra PUMA-undersøgelsen kunne tyde på at sygehuspersonale har et markant dårligere psykisk arbejdsmiljø end landsgennemsnittet. Sygehuspersonale oplever store krav i form af arbejdsmængde og arbejdspres, høje følelsesmæssige krav, høje krav til hukommelse og tænkning, og høje krav om at skjule følelser.

Der er store forskelle mellem faggrupperne på sygehusene. Undersøgelsen viser, at jordemødre, lægesekretærer og reservelæger hører til de mest udbrændte faggrupper på sygehusene. Udbrændthed kan vise sig med forskellige symptomer som fx kronisk træthed, hovedpine, trang til gråd, irritabilitet, manglende overskud, højt sygefravær osv.

Der er udgivet en pjece om temaet: Arbejdsmiljø i sygehussektoren – fokus på arbejdsfysiologi og psykosociale forhold.

3.3.2 Finland

Enkätundersökningarna visar att arbetstakten i det finländska arbetslivet har ökat under de senaste åren. Den psykiska belastningen samt stress i arbetet ökade under det senaste decenniet men den negativa utvecklingen ser ut att ha stannat eller t.o.m. vänt de senaste åren. Enligt en undersökning från 1997 upplevde 7 % av arbetstagarna allvarlig utbrändhet och 48 % lindrig utbrändhet. Jämförbara data för att beskriva utvecklingen finns inte att tillgå. Sambandet mellan utbrändhet och arbete eller arbetsmiljö kan inte beskrivas entydigt. Särskilt inom vårdsektorn men även inom social- och utbildning har den ökade arbetstakten och tungt arbete lyfts fram som orsaker till personalens utbrändhet.

Enligt arbetslivsbarometern för år 2000 har arbetsmängden på arbetsplatserna i Finland vuxit betydligt snabbare än personalstyrkan. Av löntagare arbetade 52 % övertid under tidsperioden augusti – september 2000. Majoriteten var av den åsikten att antalet arbetstagare är för lågt i jämförelse med mängden arbetsuppgifter. De flesta som varit av denna åsikt arbetar inom den kommunala sektorn. Arbetarskyddsmyndigheterna i Finland kommer att fästa större uppmärksamhet på arbetstider genom att effektivera övervakningen.

Den ökande arbetstakten samt riskerna för utbrändhet som följd av arbete har fått stor uppmärksamhet på senare tid i Finland. Institutet för Arbetshygien lanserade år 1997 ett forsknings- och handlingsprogram som behandlar utbrändhet och orkande i arbetet. Enligt den internationella definitionen är utbrändhet ett syndrom för arbetsrelaterad kronisk stress. Först gjordes en kartläggning inom olika yrkesgrupper om prevalensen av utbrändhet och faktorer som sammanhänger med den i arbetslivet. Specifikare undersökningar har gjorts/pågår bland läkare, jurister,

skolpersonal (inklusive lärare och administration), journalister, arbetare i internationell storindustri och IT-specialister.

Man har konstaterat stora skillnader mellan olika branscher. Utbrändheten var vanligast inom de branscher som hade upplevt sådana fundamentala ekonomiska och sociala förändringar på 1990- talet, som ökade överbelastning och osäkerhet om arbete och livsuppehälle. Dylika branscher är jordbruk, bank samt restaurang- och hotelbranschen. Inom mera stabila sektorer såsom inom hälsovården var det inte så vanligt med utbrändhet, men stora skillnader konstaterades till exempel mellan olika läkargrupper. Radiologerna, psykiatrerna och barnpsykiatrerna hörde till de hårdast utsatta. Arbetare inom IT-sektorn var mera utbrända än utvärderingsgrupper inom andra sektorer. Detta relaterade med informationsöverflödet.

Jämförelsen mellan socioekonomiska grupper på populationsnivå antyder att utbrändheten varierar till stor del på samma sätt som hälsoproblem överhuvudtaget men inte utan avvikelse. Till exempel skollärare led oftare av utbrändhet än deras socioekonomiska grupp i helhet.

Det är viktigt att lägga märke till, att utbrändheten varierar och är beroende av arbetsbranschen, den socioekonomiska gruppen eller yrket. Dessutom har de lokala förhållandena på arbetsplatsen en stor betydelse. Risken för utbrändhet var dubbelt så stor på arbetsplatser som hade minskat arbetskraft på ett eller annat sätt. Faktorer som motverkar utbrändhet har också konstaterats. På en stor arbetsplats, som hade utnyttjat forskningsrelaterad utvecklingsprocess under mera än tio års tid, var utbrändheten inom alla grupper av arbetstagarna mindre än för övrigt inom denna industrisektor i landet. Ökad stöd från chefen, balanserade arbetskrav, individens ökade möjligheter att påverka sitt arbete och förbättrade relationer mellan arbetskamraterna var faktorer som påverkade minskningen av utbrändhet under uppföjningsperioden på tio år. Utbrändheten hade i stället blivit vanligare bland dem som i detta avseende hade upplevt negativa förändringar i arbetsförhållandena.

Arbetstagarens ålder spelar inte systematiskt samma roll vid utbrändhet som vid många andra arbetshälsoproblem. Bara små skillnader mellan den äldsta arbetande åldersgruppen och de övriga konstaterades. Åldersgruppen 55-65 år var lite mera utbränd än övriga åldersgrupper. Trenden var omvänd inom några andra yrkesgrupper som till exempel bland läkarna där utbrändheten minskade linearisk med åldern. Könet tycks inte vara en viktig faktor. Om skillnader mellan kvinnor och män existerar verkar det snarare bero på skillnader i arbetsförhållanden. Personer som bodde samman med någon och de som hade barn syntes vara mindre utbrända än ensamstående personer.

Man har konstaterat att individuella resurser för att orka i arbetslivet och dess belastning varierar mellan populationsgrupper och det kan accentuera arbetsförhållandenas påverkningar. Resurserna varierade också på grund av skillnader i tidigare erfarenheter av resursutveckling.

Utbrändhet, som i och för sig betyder en minskad livskvalitet, tycks följas av många andra problem i välbefinnandet. Problem med arbetsförmågan, psykosomatiska symptom, depression, sjukfrånvaro, tendens för självmord och tankar på en tidig pensionering ökade då utbrändheten ökade.

Utgående från dessa resultat kan man säga, att många riskfaktorer för utbrändhet är sådana som man kan hindra eller minska genom förbättringar på arbetsplatsen. Vid sidan av och kanske bakom dessa riskfaktorer är mera generella faktorer som handlar om populationsgruppernas sociala situation och om konkurrensen i arbetslivet. Dessa kräver värdediskussion, utvärdering, uppgörelser och utveckling av regler. Arbetshälsovården och arbetarskyddet spelar här en stor roll. Personalen borde försäkras adekvat undervisning och metoder. Slutligen borde individernas resurser, på utbildningens alla nivåer, utvecklas för att de skulle klara sig bättre i det fragmenterade, globaliserade och rörliga arbetslivet med dess nya krav.

I enlighet med regeringsprogrammet från år 1999 har man startat Orka arbeta –programmet vars målsättning att upprätthålla och främja arbetsförmågan och välbefinnande på arbetsplatserna. Även det inkomstpolitiska avtalet för åren 2001-2002 innehåller många initiativ under rubriken "Att orka i arbetslivet".

3.3.3 Island

På arbetarskyddsstyrelsen i Island har man under några år haft för avsikt att kartlägga genom forskning och utredning den psykiska och den fysiska hälsan av löntagare i olika branscher. Utbrändhet är ett ganska diffust begrepp och den kan komma till uttryck på många olika sätt. I den data man har samlat in på forsknings- och hälsovårdsavdelningen på arbetarskyddsstyrelsen har man bl.a. fokuserat på de faktorer som kan vara symptom för utbrändhet. Forskning har bl.a. genomförts bland personalen inom äldreomsorgen, barnomsorgen, fiskeriet, televerket och finansmarknaden. Man har också planlagt undersökningar inom livsmedelsindustrin och bland utländsk arbetskraft.

Enkätsvaren har gett en rad intressanta resultat som ännu kräver en närmare analys. Faktorer som påverkar det psykiska välbefinnandet är bland annat informationsflödet på arbetsplatsen, kontakten med arbetsledarna, trygghet i arbetet och rätt dimensionerad psykisk och fysisk arbetsbelastning.

Mobbning och trakassering på arbetsplatsen är något som ökar kraftigt utbrändhet och psykiskt lidande. På grund av socialministeriets önskan har arbetarskyddsstyrelsen och jämställdhetsorganet genomfört en kartläggning av sexuella trakasserier på arbetsplatser. Denna kartläggning ledde till vissa lagändringar för att minska trakasseringen. Mobbning har fått allt större uppmärksamhet bland de som på olika sätt arbetar med arbetsmiljön.

I februari 2002 kommer arbetarskyddsstyrelsen att arrangera en konferens om utbrändhet i arbetslivet med stöd av arbetsmarknadens parter. Syftet är att analysera orsaker och utveckla kanaler som kan användas i arbetslivet för förebyggande av utbrändhet.

3.3.4 Norge

Det er etablert et forskningsprogram for perioden 2001 – 2005 (Arbeid og Helse) som har som mål å opparbeide kunnskap om årsaker og mekanismer ved arbeidsrelaterte helseskader og praktiske løsninger på arbeidsmiljøproblemer, som ofte har både fysiske, kjemiske, teknologiske, organisatoriske og sosiale komponenter. Programmet vil legge vekt på å få inn søknader som kan belyse hel-sekonsekvenser av endrete organisasjons- og arbeidsformer i norsk arbeidsliv, samt forskning knyttet til sykefravær.

Utfordringene på arbeidslivsområdet befinner seg i krysningspunktet mellom interessene til flere sektorer: næring, arbeidsmarked, arbeidsmiljø og sikkerhet og helse og trygd. Innenfor mange av de sentrale utfordringene i arbeidslivspolitikken er det behov for økt kunnskap. Med dette som utgangspunkt og som oppfølging av arbeidskraftsreformen og arbeidslinja i sysselsettings- og trygdepolitikken planlegger myndighetene fra 2002 å utvikle en arbeidslivsforskningsprogram med en sektorovergripende tilnærming. Utvalget skal bl.a. klargjøre hvilke kunnskapsbehov som foreligger på området og initiere strategiske programmer og prosjekter for å fylle disse hullene.

Det er behov for en omfattende og langsiktig tilsynsinnsats i Norge innrettet spesielt mot de arbeidsplasser og yrker med stor helserisiko forbundet med psykososiale og ergonomiske arbeids-miljøfaktorer. Det er i dagens samfunnsdebatt en klar oppfatning av at arbeidshverdagen for mange er masete og stresset. Noen opplever høye jobbkrav og lav selvbestemmelse, en jobbsituasjon man vet er helsefarlig. Vi har fått opp nye arbeidsmiljøforhold som for eksempel "moderne tjenerskap", og forskerne innfører nå begrepet "honningfella" for å beskrive jobber med stor frihet og store krav, jobber som "sluker" arbeidstakeren og som de sier "kan ha sine psykososiale konsekvenser". I et slikt perspektiv ser arbeidsmiljømyndighetene et klart behov for i vesentlig grad å styrke innsatsen rettet mot forebyggende arbeid med psykososiale forhold dvs. både organisatoriske og mellommenneskelige forhold på arbeidsplassen og utvikle bedre grep for å få aktørene lokalt på arbeidsplassene til selv å ta tak i disse utfordringene.

Risikoutsatte bransjer og virksomheter skal følges opp i en periode over flere år og med gjentatte tilsyn for å sikre at det skjer en faktisk reduksjon av risikoen forbundet med psykososiale og ergonomiske arbeidsmiljøforhold i virksomhetene. Slik kan innsatsen i form av tema og tilsynsopplegg spisses og tydeliggjøres overfor de enkelte målgrupper.

I en slik innsats vil hovedfokus være rettet mot de konkrete psykososiale og ergonomiske arbeidsmiljøforholdene som sådan i virksomhetene. Nødvendigheten av et godt fungerende HMS-system vil selvsagt være et viktig tema. For å kunne oppnå resultater mener vi det er viktig å fokusere sterkt på de konkrete risikoforhold og knytte oppfølgningen av virksomhetene og oppnådde resultater til faktisk redusert risiko for muskel- og skjelettlidelser og helseskader som følge av psykososiale arbeidsmiljøproblemer.

Ut fra grove risikovurderinger ser vi for oss at følgende bransjer vil særlig være aktuelle å følge opp i de første årene av innsatsen:

- Renhold, renovasjon og vask og rens
- Sjåfører med ulike delgrupper som langtransport, taxi, buss, varetransport
- Handelsnæringen med ulike delgruppper
- Sosial- og omsorgssektoren med delgrupper som PU-tjenester, hjemmebaserte tjenester og sosialkontor.

I tillegg til ergonomiske faktorer, vil problemstillinger knyttet til arbeidsorganisering, tidspress og selvbestemmelse i forhold til egen arbeidssituasjon stå sentralt i tilsynsinnsatsene mot de ulike bransjene og målgruppene. For flere av de ovennevnte bransjer vil dessuten risikoforhold knyttet til vold og trusler om vold stå sentralt. Spesielle risikoutsatte grupper som innvandrere og unge arbeidstakere vil også fanges opp av de ovenfor nevnte bransjer og målgrupper.

3.3.5 Sverige

Den svenska regeringen tillsatte 2000 en arbetsgrupp med uppdrag att analysera den stora ökningen av den arbetsrelaterade ohälsa som har samband med stress och andra organisatoriska och sociala faktorer och att ta fram en handlingsplan för åtgärder på arbetsmiljöområdet. Arbetsgruppens slutrapport (Ds 2001:28) kom i maj 2001. Slutsatserna i rapporten är bl.a. följande. Den avgörande faktorn för att minska den stressrelaterade ohälsan är att arbetsgivaren i ökad utsträckning kan förmås att se de positiva sambanden mellan ett offensivt och systematiskt arbetsmiljöarbete, som i första hand bygger på en helhetssyn och förebyggande insatser, och ökad konkurrenskraft, minskade kostnader, öka produktivitet och ökad produkt- eller tjänstekvalitet. Detta innebär att arbetsmiljöarbetet i vid mening måst integreras i verksamhetsstyrningen och grunda sig på en helhetssyn där de psykiska och sociala aspekterna väger lika tungt som de fysiska och tekniska.

Den handlingsplan som arbetsgruppen föreslår innehåller två delar, dels förslaget att regeringen tar initiativet till en trepartsdialog mellan regeringen och arbetsmarknadens parter, dels förslag till vissa åtgärder som kan vidtas av regeringen oberoende av trepartsdialogen. Trepartsdialogen är arbetsgruppens huvudförslag. Det slutliga målet bör vara att ta fram ett brett åtgärdsprogram för att främja ökad lokal aktivitet på företag och förvaltningar för att förebygga negativ stress, motverka långtidssjukskrivningar och arbetsskador samt minska utslagningen från arbetslivet. De frågor som är angelägna att ta upp inom ramen för trepartsdialogen är:

- Inflytande, delaktighet, samverkan och arbetsmiljökompetens
- Att främja mer individuella arbetstider
- Kunskapsspridning
- Äldre i arbetslivet
- Certifiering

De åtgärdsområden som arbetsgruppen föreslår att regeringen skall ta upp utanför trepartsdialogen är:

- Utredning om förutsättningar för ekonomiska styrmedel
- Utredning av vissa bestämmelser i arbetsmiljölagen och medbestämmandelagen
- Företagshälsovårdens framtida ställning
- Forskning, utveckling och utbildning

De områden som har de högsta ohälsotalen är enligt rapporten främst vård, omsorg, skola och polis.

BILAGA

Undersökningar och utredningar angående utbrändhet

Danmark:
På hemsidan www.arbejdstilsynet.dk och www.ami.dk finns mera upplysningar med artiklar om utbrändhet.

Finland:
Kalimo R, Toppinen S. Työuupumus Suomen työikäisellä väestöllä. Helsinki: Työterveyslaitos, 1997.
Toppinen S, Kalimo R. Informationsuberangebot - Risikofaktor in der Informationsgesellschaft. Informationsgesellschaft Information Society. Schriftenreihe der Bundesanstalt für Arbeitsschutz und Arbeitsmedizin, Dortmund/Berlin 1997.
Kalimo R. Psychosocial resources and burnout of women Women at Work. Proceedings of an International Expert meeting. People and work, Research reports 20,1998: 152-157.
Kalimo R. Työuupumus, kuinka paljon ja missä? Julkaisussa: Riskit, stressi ja työkyky - seminaariaineisto. Työsuojelujulkaisuja 20. Sosiaali- ja terveysministeriö, Tampere 1998: s. 8-9.
Kalimo R, Hakanen J. Työuupumus tutkimusten valossa. Koulutusaineisto. Työterveyslaitos, Helsinki 1998 (12 s.)
Kivimäki M, Kalimo R, Toppinen-Tanner S. Sense of coherence as a modifier of occupational stress exposure, stress perception, and experienced strain: A study of industrial managers. Psychol Rep 1998;83:971-81.
Sallinen M, Härmä M, Kalimo R, Hakanen J. Is the Finnish society sleep-deprived? J Sleep Res 1998;7 Suppl 2:235.
Hakanen J. Gender-related differences in burnout. Recent discoveries on burnout among men and women. Newsletter of the Finnish Institute of Occupational Health, Special Issue 2/99.
Hakanen J. Ketkä uupuvat? Miesten ja naisten työuupumus tutkimusten valossa. Työterveiset 2/99, Työterveyslaitoksen tiedotuslehti 1999, 16-18.
Hakanen J, Ahola K, Härmä M, Kukkonen R, Sallinen M, toim. Voiman lähteet - työn voimavarojen ABC. Helsinki: Työterveyslaitos, 1999. (103 s.)
Kalimo R. Knowledge jobs - how to manage without burnout? Scand J Work Environ Health 199;25 (6, specia issue):605-609.
Kalimo R, Toppinen S. Organizational well-being. Ten years of research and development in a forest industry corporation. In: Kompier M, Cooper C, eds., Preventing Stress, Improving Productivity. European case studies in the workplace. London and New York: Routledge, 1999:52-85.
Töyry S, Räsänen K, Kujala S, Husman K, Juntunen J, Kalimo R, Luhtala R, Myllymäki K, Seuri M, Äärimaa M. Miten lääkäri jaksaa? Lääkärien työolot ja kuormittuneisuus tutkimus. Suomen Lääkärilehti 1999;(54):2423-30.
Vahtera J, Virtanen P, Kivimäki M, Pentti J. Workplace as an origin of health inequalities. J Epidemiol Community Health 1999;53:399-407.
Varis L. Työterveyshuolto uupuneen tukena. Työterveiset. Työterveyslaitoksen tiedotuslehti 4/1999:16-17,20.
Kalimo R. Ihmisen voimavarat ja kuormittuminen tietointensiivisessä työssä. Työ ja ihminen. 2000;14:169-176. Työterveyslaitos, Helsinki.
Kalimo R. The Challenge of changing work and stress for human resources. The case of Finland. J. Tokyo Med. Univ., 2000:58(3):349-356.
Kalimo R, Hakanen J. Työuupumus. Teoksessa: Työ ja terveys Suomessa v. 2000. Helsinki: Työterveyslaitos, 2000:119-126.
Kalimo R, Tenkanen L, Härmä M, Poppius E, Heinsalmi P. Job stress and sleep disorders: findings from the Helsinki Heart Study. Stress Med. 2000;16:65-75.
Schutte N, Toppinen-Tanner S, Kalimo R, Schaufeli W. The Factorial validity of the Maslach burnout inventory - General survey (MBI_GS) Across Occupational Groups and Nations. J of Occup and Organiz Psych, 2000;73:53-66.
Toppinen-Tanner S. Miksi nuori uupuu? Työterveiset. Työterveyslaitoksen tiedotuslehti 2/2000 (9-11). Oy Edita Ab, Helsinki.
Vahtera J, Kivimäki M, Pentti J, Theorell T. Effect of change in the psychosocial work environment on sickness absence: a seven year follow up on initially healthy employees. J Epidemiol Community Health 2000;54:484-93.

Vahtera J, Kivimäki M, Uutela A, Pentti J. Hostility and ill health: role of psychosocial resouces in two context of working life. J Psychosom Res 2000;48:89-98.
Kalimo R, Mutanen P, Pahkin K, Toppinen-Tanner. Työssä jaksamisen voimavarat: työolot ja yksilölliset tekijät jaksamisen ennustajina. Työ ja ihminen. 2001;2: 73-82. Työterveyslaitos, Helsinki.
Elo A-L, Lehtomäki A, Lindström K, Ropponen T. Työterveyshenkilöstön stressin ja uupumuksen ehkäisy. Työ ja ihminen 200;14: 395-407. Työterveyslaitos, Helsinki.
Kandolin I, Simbertseva L, Derman N, Kauppinen K, Nuutinen I, Hammar-Pratka K. Work and well-being of women in medical professions in St. Petersburg, Estonia and Finland. Idäntutkimus 2000;2 Special Issue:72-82.
Lindström K, Schrey K, Bergström M, Kaleva S. Työuupumus pientyöpaikoilla: seuranta ja eräiden toimenpiteiden merkitys. Julkaisussa: Huuskonen M, Laitinen H, Bergström M, toim. Työkyky yksilön, pienyrityksen ja yhteiskunnan menestystekijänä 2. Työterveyslaitos, Helsinki. Työ ja ihminen - Tutki
Mer detaljerad information om pågående forskning och forskningsresultat finns att få på följande internetadress: Institutet för Arbetshygien: www.occuphealth.fi/sve/Forskning/forsk.html

Island:
Ása Kolka Haraldsdóttir och Friða Maria Ólafsdóttir (1999): Kulnun hjá starfsfólki. Orsakir, afleiðingar, forvarnarstarf (Burnout bland löntagare). Háskóli Íslands, félagsvisindadeild. B.A. ritgerði i félagsfræði.
Helgadóttir Rafnsdóttir, Gunnarsdóttir, Hrafnsdóttir, Tómasson, Jónsdóttir och Sveinsdóttir[1] (2001): Könnun á heilsufari, líðan og vinnuumhverfi starfsfólks i öldrunarþjónustu. Undersökning på hälsa, orkan och arbetsmiljö bland personal i åldringsvården.
Guðbjörg Linda Rafnsdóttir (1997) Man är kanske inte fysiskt trött, men man är trött inom sig. Tema Nord, 1997:507
Guðbjörg Linda Rafnsdóttir (1999) Kulnun i starfi (Burn-out i arbetei) VR-blaðið 21(5): 10-12.
Guðbjörg Linda Rafnsdóttir (2000) Ny teknologi och organisering av arbetet inom fiskeriet. Arbete, människa, miljö & nordisk ergonomi 2/2000 (bls 27-33)

Norge:
Andersen, L. (1997) Bedriftsutvikling – reduksjon av stress og fravær: hoteller. Trondheim, SINTEF IFIM, SINTEF-rapport: STF38 A97525
Andersen, L. (1997) Bedriftsutvikling – reduksjon av stress og fravær: industri. Trondheim, SINTEF IFIM, SINTEF-rapport: STF38 A97512
Andreassen, T.A. (1996) Bedriftsrettet forebygging av fravær og frafall i arbeidslivet: prosess-evaluering av Arbeidslivstjenesten. Oslo, Arbeidsforskningsinstituttet. AFI-rapport: 6/96
Bast-Pettersen, R.& M. Skogstad (1996). Helseeffekter hos Anleggsdykkere. Oslo, Statens arbeidsmiljøinstitutt. STAMI-rapport: 1067/96
Bernhardsen, A., Ed. (1998). Variert hverdag. Fra ensidig til utviklende arbeid. Oslo, Tiden Norsk Forlag
Bjerkedal, T., G. Michaelsen, et al. (1995). Yrkesspesifikk uførepensjonering i Norge i 1993. Oslo, Rikstrygdeverket ., 95:1
Bruugard , D. & W. Eriksen (1997). Plagsomt for pasienten, vanskelig for hjelpeapparatet og dyrt for samfunnet. Evaluering av Sosial- og helsedepartementets program Trygd og rehabilitering. Oslo, Seksjon for trygdemedisiner, Institutt for allmennmedisin og samfunnsmedisinske fag.
Eikeland, O. & A. M. Berg (1997). Medvirkningsbasert organisasjonslæring og utviklingsarbeid i kommunene.Oslo, Kommuneforlag.
Einarsen, S. (1994). Mobbing og harde personkonflikter.Bergen, Universitetet i Bergen
Elstad, J. I. (1995). "Sosial klasse i helsestatistikk og forskning."Tidsskr Nor Lægeforen 115: 502-504.
Forseth, U. (1995). "Hva koster smilene." Kvinneforskning 4.
Grimsmo, A. (1996). Norsk arbeidsmiljø i en endringstid. Oslo, Arbeidsforskningsinstituttet. AFI-rapport: 4/96
Grimsmo, A. & B. A. Sørensen (1991). Fravær og fraværsårsaker i norsk arbeidsliv. Oslo, Arbeidsforskningsinstituttet. AFI-rapport: 4/91.
Grimsmo, A. & B. A. Sørensen, et al. (1992). Det moderne tjenerskap: varm på beina, kaldt i hjerte? Noen sider ved arbeidsmiljøet i tjenesteyting. Oslo, Arbeidsforskningsinstituttet. AFI-rapport: 12/92.
Haugli, L. & E. Steen (1996). Hva gjør stadig økende krav til arbeidslivet med oss? Noen resultater fra et modellforsøk av ansatte med kroniske smerter. Arbeidsmiljøkonferansen, Trondheim , oktober 1996, Arbeidsforskningsinstituttet.

[1] (red.anm.) Opplysninger om etternavn foreligger ikke.

Hetle, A. & I. Skapaas (1996). Vold og trusler mot helse- og sosialarbeidere. En kartleggingsundersøkelse blant medlemmer i Fellesorganisasjonen for barnevernspedagoger, sosionomer og verne-pleiere. Oslo, Arbeidsforskningsinstituttet. AFI's notatserie 1/96.
Hetle, A., R. Sørvik, et al. (1997). Hjem – utviklingsarena – arbeidsplass. En evaluering av erfaring-er med alternative arbeidsordninger ved fire barnevernsinstitusjoner. Oslo, Arbeidsforskningsinsti-tuttet. AFI-rapprot: 5/97.
Holter, Ø. G., B. Karlsen, et al. (1998). Omstillinger i arbeidslivet. Oslo, Arbeidsforskningsinstitut-tet. Arbeidsforskningsinstituttets skriftserie 3.
Jakhelln, H., B. A. Sørensen. Et al. (1998). Arbeidsmiljøet for det pedagogiske personalet i grunn-skolen. Oslo, Norsk Lærerlag.
Kjønstad, A., A. Hatland, et al. (1995). Det norske trygdesystemet. Fortid, nåtid, fremtid. Oslo, Ad Notam Gyldendahl.
Knardahl, S. (1998). Kropp og sjel: Psykologi, biologi og helse. Oslo Universitetsforlaget.
Lahn, L. C. (1995). Yrkeskompetanse i støpeskjeen: En eksplorerende analyse av handlingsregule-ring og ny teknologi i ingeniørmiljøer. Oslo, Arbeidsforskningsinstituttet. AFI-rapprot: 3/95.
Mastekaasa, A. & H. Dale-Olsen (1998). Kjønnsforskjeller i sykefravær. Oslo, Institutt for sam-funnsforskning, INAS-rapport: 9/98.
Nytrø, K. (1997). Sykefravær – årsaker og muligheter: En oversikt over årsaker til fravær og muligheter for forebygging. Trondheim, SINTEF IFIM. SINTEF-rapport: STF38 A97510.
Olsen, K. M. & A. Mastekaasa (1997). Forskning om sykefravær: En oppsummering og vurdering av pe-rioden 1980.1996. Oslo, Institutt for samfunnsforskning, rapport 3:97.
Olsen, T., P. Ø. Saksvik et at. (1997). Kartlegging av undersøkelser med relevans for arbeidsmiljøet, Trondheim. SINTEF rapport: STF38 A97508.
Qvale, T. U. & T. Sørhaug (1996). Det nødvendige minimum. Oslo. Arbeidsforskningsinstituttet. AFI's Notatserie 10/96.
Solberg, A. K. (1995). Ledelse – på kvinners vis? Kvinnelig lederskap i omsorgssektoren. Oslo, Kommu-neforlag.
Sørensen, B- a., C. Dahl-Jørgensen, et al. (1998). Arbeid og arbeidshelse i pleie- og omsorgssektoren. Oslo. Arbeidsforskningsinstituttet. AFI's Rapportserie.
Sørensen, B. A. & A. Grimsmo (1996). Arbeidsmiljø og arbeidshelse i barnehagesektoren –arbeids-miljø fra perspektivet "på huk". Oslo. Arbeidsforskningsinstituttet (AFI-WRI). AFI-raport 8/96.
Sørensen, B. A. & A. Grimsmo (1996). "Varme og kalde konflikter i arbeidslivet. Motsetningsfor-hold i sosiologisk belysning. Sosiologi i dag 26 (1196) : 7-39.
Sørensen, B. A., E. L. Thorsen Et al. (1997). Med arbeidsmiljø på bydelskartet. Oslo. Arbeids-forskningsinstituttet. AFI's Rapportserie.
Veiersted, K B., A. Aarås, et al. (1995). "Måling av fysisk belastning på muskelskjelettsystemet i en ar-beidssituasjon." Nordisk ergonomi 1:9-15.
Vøllestad, N. K. (1995). "Hvorfor blir vi trette og hvorfor får vi smerte?" Det Moderne samfunn setter spor: Rapport fra nasjonal konferanse om forebygging av belastningslidelser. Oslo Plaza 23.-25. novem-ber 1994.
Widerberg, K. & M. Sætre (1996). Kjønn i arbeid. Oslo, Universitetsforlaget.

Sverige

Barklöf, K Smärtgränsen? En antologi om hälsokonsekvenser i magra organisationer. Rådet för arbets-livsforskning, Uppsala 2000.
Benning P, Antologi om stress och sjukdom, Perski A, Alecta 2001.
Forskningsrådsnämnden, källa nr 52, Jäktad, pressad – utbränd? Forskare diskuterar strategier mot skadlig stress. Stockholm 2000.
Jeding K, Hägg G, Marklund S, mfl, Ett friskt arbetsliv. Fysiska och psykosociala orsakssamband samt möjligheter till prevention och tidig rehabilitering. Arbete och hälsa, 1999:22.
Johannisson K Den moderna trötttheten – från överansträngning till stress, kroniskt trötthetssyndom. Ut-drag ur en kommande bok Stress, Liber.
Ett föränderligt arbetsliv på gott och ont. Utvecklingen av den stressrelaterade ohälsan (DS 2000:54)
Långsiktig verksamhetsutveckling ur ett arbetsmiljöperspektiv, En handlingsplan för att förnya arbets-miljöarbetet (DS 2001:28). Se också denna för ytterligare referenslitteratur.

Mer detaljerad information om pågående forskning och forskningsresultat finns att få på följande internet-adresser:

Arbetsmiljöverket: www.av.se
Arbetslivsinstitutet: www.niwl.se

Regler för sessionens genomförande

(Godkänt av Nordiska rådets presidium)

Begränsning av talartiden i statsministerdebatten, generaldebatten samt i anledning av utrikesministrarnas respektive försvarsministrarnas redogörelser

Presidiet föreslår

att tidsbegränsningen av inläggen i debatten sätts till

6 minuter till varje stats-, utrikes- och försvarsminister och varje partigrupps företrädare

3 minuter för övriga talare.

Presidiet hänvisar i övrigt till kapitel 1 § 10 i Arbetsordningen.

Begränsning av talartiden i övriga debatter

Presidiet föreslår

att tidsbegränsningen av inläggen i debatten sätts till *3 minuter*

att presentation av ministerråds-/utskottsförslag sätts till 6 *minuter*

Presidiet hänvisar i övrigt till kapitel 1 § 10 i Arbetsordningen.

Framläggande av redogörelser/rapporter

Presidiet föreslår

att presidenten kan bevilja upp till 15 minuter för framläggande av särskilda redogörelser; stats-, utrikes- och försvarsministrarnas redogörelser, ministerrådets arbetsmarknadsrelaterade temarapport, Nordiska ministerrådets budgetförslag samt uppföljningen av visemansrapporten.

Replikskiften

Presidiet föreslår

att följande regler skall gälla för replikskiften:

a) den som direkt berörs i ett huvudanförande skall ges möjlighet till replik

b) i övrigt ges replik i regel endast till den som hållit eget huvudanförande

c) den som repliken riktas till bör ges möjlighet att svara genast

d) presidenten kan ge möjlighet till replik såväl på huvudanförande som på replik

e) presidenten kan ge samma rådsmedlem högst två repliker i ett och samma replikskifte

f) huvudinläggets talare skall ges rätt att ge ett avslutande svar

g) för varje replik gäller en tidsbegränsning på *två minuter*

h) för varje svar gäller en tidsbegränsning på *två minut* presidenten eftersträvar att begränsa hela replikskiftet till högst 10 minuter.

Presidiet hänvisar i övrigt till kapitel 1 § 11 i Arbetsordningen.

Frågeinstitutet/Frågestunden

Presidiet föreslår

att ordningen med skriftlig fråga för besvarande under sessionen inte tillämpas men att alla skriftliga frågor hänvisas till skriftligt besvarande. Muntliga frågor hänvisas till frågestunden med samarbetsministrarna.

att följande regler skall gälla för frågestunden

a) en tidsbegränsning på *en minut* per fråga

b) en tidsbegränsning på *2 minuter* per svar

c) presidenten kan ge frågeställaren ordet för en kort tilläggsfråga

Presidiet hänvisar i övrigt till kapitel 1 §§ 8 och 18-20 i Arbetsordningen.

Statsministrenes redegørelse

Dokument 7

(Se protokollen s. 41)

Ny nordisk dagsorden – opfølgning af Vismandsrapporten

Forord

Ny nordisk dagsorden – opfølgning af Vismandsrapporten

Aldrig tidligere har tilværelsen for hver enkelt borger, hver familie, været så tydeligt forbundet med den globale udvikling. Demokrati og markedsøkonomi har gennem det seneste tiår været ledetråde for udviklingen i Europa. Globaliseringen indebærer bedre materielle vilkår og større mulighed for indsigt og indflydelse, men nogle steder giver den globale udvikling sig udtryk i følelsen af økonomisk og politisk afmagt. Uden et stadigt tættere internationalt samarbejde er risikoen, at globaliseringens vrangsider sætter dagsordenen, såvel globalt som lokalt – også i Norden hvor vi lever og bor.

De nordiske lande har en lang tradition for et aktivt demokrati og for velfærdssamfund. Samtidig engagerer de nordiske lande sig levende i det internationale samfund. De nordiske demokratiske værdier betyder, at vi ikke må være os selv nok, men hele tiden tage bestik af omverdenen og søge indflydelse gennem dialog. I overensstemmelse med de bedste nordiske traditioner må dialogen inddrage alle berørte niveauer: Regeringer, politiske partier, frivilligorganisationer, faglige sammenslutninger etc. De nordiske erfaringer og værdier bliver endnu mere betydningsfulde i fremtidens stadigt mere globaliserede samfundsorden.

Det formelle politiske nordiske samarbejde har eksisteret i 50 år og har i alle årene haft en samlende rolle for de nordiske lande. Samarbejdet har altid haft en stærk folkelig opbakning, også i perioder hvor de nordiske lande primært har haft deres fokus rettet mod andre samarbejdsfora. Organisatorisk er der til stadighed blevet arbejdet med at tilpasse opgaver og struktur til de historiske og samfundsmæssigt betingede forhold. Her ved årtusindskiftet er tiden inde til at sætte en ny dagsorden for det nordiske samarbejde, som skal ses i forhold til det nye samarbejdende Europa og i forhold til andre internationale samarbejdsorganer.

Samarbejdsministrene nedsatte i sommeren 1999 Vismandspanelet, som skulle kortlægge fælles udviklingstræk i samfundene i Norden og vurdere hvilke udfordringer de nye tendenser i globaliseringen stiller til de nordiske lande og det nordiske samarbejde. Vismændene blev bedt om at vurdere, hvilke konsekvenser det nordiske samarbejde har for de nordiske borgere og at inddrage det fælles nordiske samarbejde med nabolande og -regioner i deres rapport.

Panelets rapport "Norden 2000 – Öppet för världens vindar" fremhæver ti særligt væsentlige tendenser i samfundsudviklingen.

De nordiske landes regeringer og Nordisk Råds parlamentarikere har anvendt vismandsrapporten som udgangspunkt for en overordnet politisk vurdering af det nordiske samarbejdes fremtidige dagsorden og indretning. Arbejdet har resulteret i denne rapport fra Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd.

Nordisk Råd har særligt fokuseret på Nordisk Råds politiske virkefelter og den afledte organisationsstruktur. Den hidtidige geografiske tre-søjlestruktur med et Nordenudvalg, et Europaudvalg og et Nærområdeudvalg forlades og erstattes af 5 fagudvalg, som bedre svarer til de politiske virkefelter. Udvalgene bliver: Uddannelses- og Kulturudvalg, Velfærdsudvalg, Medborger- og Forbrugerudvalg, Miljø- og Naturressourceudvalg, Næringsudvalg. Præsidiet får et særligt ansvar for udenrigs- og sikkerhedspolitik. Den nye struktur tilsigter et smidigere samspil

med Nordisk Ministerråds fagopdelte struktur og en bedre forankring i det nordiske parlamentariske arbejde i de nationale parlamenter samt et bedre samspil med Baltisk Forsamling og andre internationale organisationer. Den geografiske fokus skal indgå i udvalgenes arbejdsform og disse er ansvarlige for kontakten med nærområdernes og relevante internationale organisationers tilsvarende organer på de fagområder, som ligger under de respektive udvalg.

Samarbejdsministrene har opstillet overordnede strategiske mål for det nordiske samarbejde i de kommende år. Samarbejdsministrene har for at sikre national forankring gennemført en bred høring af fagministerrådene. Nye strategiske satsninger skal ske på 5 områder, som hver for sig og som en helhed er af strategisk interesse for udviklingen i Norden:

- Teknologisk udvikling, særligt informationssamfundets spørgsmål samt nordisk spidsforskning
- Velfærd, inkl. nordboeres rettigheder og muligheder for at leve, arbejde, studere i et andet nordisk land, samt demografi- og migrationsspørgsmål
- Det indre marked i Norden, inkl. samarbejdet for at fjerne grænsehindringer
- Samarbejdet med nabolande og naboregioner
- Miljø og holdbar udvikling

De nordiske statsministre betoner behovet for en tættere regional politisk dialog mellem de nordiske lande inden for rammerne af et udvidet europæisk samarbejde. – Denne rapport "Ny nordisk dagsorden – opfølgning af vismandsrapporten" slår det nordiske samarbejdes betydning fast – både som forum for de nordiske værdier, tanker og velfærdssamfund og som redskab for at samordne nordiske interesser i andre internationale fora.

Jan Erik Enestam
Formand for samarbejdsministrene
(sign.)

Svend Erik Hovmand
Præsident i Nordisk Råd
(sign.)

Del 1. Nordisk Råd

Nordisk Råds fremtidige virkefelter og arbejde i en ny struktur

1. Indledning

1.1 Indledning – politisk baggrund

Nordisk Råd indtager en central rolle som pådrivende for det nordiske samarbejde. Rådet giver det politiske samarbejde en stærkere folkelig forankring, muliggør parlamentarisk indsigt i Nordisk Ministerråds virksomhed og i de nordiske regeringers samarbejde samt giver de nationale parlamenter øget indflydelse i det internationale samarbejde.

Nordisk Råd er et parlamentarisk organ, hvor politikere fra hele Norden, såvel parlamentarikere som ministre, kan mødes. Rådets virksomhed er til inspiration for medlemmerne og bidrager til langsigtet ressourceopbygning for det nordiske samarbejde. Men samtidig bør arbejdet være nært knyttet til substans spørgsmål i ministerrådet, nationale parlamenter og de nordiske regeringer.

Strategiarbejdsgruppen har med interesse læst vismandsrapporten og istemmer fuldt ud i vismanspanelets vurdering af det nordiske samarbejdes betydning ved overgangen til det nye årtusinde:

> "Med växande internationalisering ökar vikten av regionalt samarbete mellan länder med gemensamma intressen och värderingar, både när syftet är internationell påverkan och nationell intressebevakning. Det nordiska samarbetet är uttryck för en värdegemenskap och en gemensam syn på välfärden. Det är ett sätt att värna om nordbornas rättigheter och utvecklingsmöjligheter i en global omgivning. Det erbjuder värdefulla verktyg för att värna medborgarnas intressen i samhällen som står allt öppnare mot omvärlden." (Vismandsrapporten, s. 11)

I centrum for Nordisk Råds arbejde må stå en levende politisk organisation, som modsvarer de historisk og samfundsmæssigt betingede opgaver, som organisationen beskæftiger sig med. Det er derfor væsentligt for enhver organisation med jævne mellemrum at evaluere struktur og opgaver.

Nordisk Råd har i det tyvende århundredes sidste årti reageret aktivt på samfundsmæssige og politiske forandringer i Norden og i Nordens omgivelser med regelmæssig evaluering af Rådets funktionsevne i en verden under forandring. I forbindelse med arbejdet med Vismandsrapporten er Nordisk Råds struktur igen gennemgået; hovedspørgsmålet har været, hvordan Nordisk Råds virksomhed bedst kan have en aktiv rolle i en stadig mere globaliseret verden, hvor grænser – reelle og usynlige – bliver stadig mere opløst og nye politiske udfordringer opstår.

Nordisk Råd forlader tre-søjle-strukturen, som har Norden, Nordens nærområder og Europa/EU/EES som fokuspunkter og overgår til en struktur baseret på fagudvalg. Nordisk Råds omverden har ikke længere de klare grænsedragninger som før, hvorfor den geografiske udvalgsstruktur betragtes som ideologisk/politisk forældet; og rent praktisk er strukturen på mange måder uhensigtsmæssig for Nordisk Råds virksomhed.

Da Nordisk Råd besluttede, at forlade fagudvalgene til fordel for de geografiske udvalg i 1995, var det politisk aktuelt at profilere Nordisk Råd med hensyn til de tre geografiske områder. Tre af de nordiske lande var blevet medlemmer af EU, og grænserne til Østeuropa var blevet åbne, samtidig med at der var stærk politisk vilje til at betone det nordiske i Rådets arbejde. Optakten til disse forandringer i Rådet var diskussioner i begyndelsen af 1990'erne, hvor man ønskede at sikre de internationale sager en systematisk plads på dagsordenen. I 1995 satte man endvidere fokus på partigrupperne.

Globaliseringen har ført til, at den internationale dimension i perioden har fået stadigt større vægt på næsten alle områder af nordisk samarbejde. Når Nordisk Råd nu vender tilbage til en fagudvalgsstruktur er det under andre forudsætninger end i perioden før 1995. Det internationale aspekt berører i dag alle fagområder behandlet i Nordisk Råd og bliver således en integreret del af sagernes behandling i de respektive fagudvalg. Det anses ligeledes som en stor fordel, at Nordisk Råds udvalgsstruktur i kraft af disse forandringer harmoniseres med ministerrådene på den ene side og de nationale fagudvalg på den anden side, således at der kan forventes mere glidende og systematisk kommunikation mellem Nordisk Råd og disse. Samtidig må man forvente en bedre udnyttelse af parlamentarikernes ekspertise end før og tættere faglig kontakt med ministerrådene.

Nordisk Råds reform er et svar på internationaliseringen af det politiske arbejde og et svar på nye problemstillinger. En bedre udnyttelse af de parlamentariske kræfter og en systematisk behandling af sager i et internationalt perspektiv sikrer en aktuel dagsorden, at sagerne behandles i et relevant sammenhæng og at man undgår dobbeltarbejde. Strukturen giver også plads til tværfaglig behandling af sager.

De politisk prioriterede satsningsområder i en ny struktur afspejles i præsidiets og udvalgenes overskrifter: udenrigs- og sikkerhedspolitik; kultur og uddannelse; velfærd; medborger og forbruger; miljø og naturressourcer; næring.

Nordisk Råds organer skal sikre, at det nordiske samarbejde inddrager Norden-, nærområde-, Europa-/EU-/EØS- og andet internationalt perspektiv.

1.2. Indledning – proces

Nordisk Råd modtog forud for Nordisk Råds 52. session i Reykjavik i november 2000 rapporten "Åben for verdens vinde", som var bestilt af samarbejdsministrene i sommeren 1999. Vismandspanelet skulle udrede det nordiske samarbejdes fremtidige indretning og opgaver, se omtale tidligere i denne rapport.

På Nordisk Råds 52. session november 2000 drøftede man vismandsrapporten. Der blev særligt lagt mærke til, at vismandspanelet har opstillet 10 trender, hvoraf den ene er globalisering. Nordisk Råds rolle i globale sammenhænge om handel, demokrati, miljø, fred og stabilitet med mere blev drøftet. Ligeledes var der fokus på Nordisk Råds struktur og dennes betydning for det organisatoriske arbejde såvel som for politiske prioriteringer.

Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd afholdt den 30. og 31. januar 2001 et fællesseminar i Helsingfors, hvor man drøftede de 10 trender, de 80 konkrete forslag og ændringer i strukturen.

Nordisk Råd afholdt den 5. februar 2001 en intern høring i København, hvor man drøftede en ny struktur, national forankring og politiske prioriteringer.

Den 6. februar 2001 nedsatte Nordisk Råds præsidium en arbejdsgruppe om strategi for det fremtidige nordiske samarbejde (strategiarbejdsgruppen). Strategiarbejdsgruppen skulle forberede Præsidiets behandling af strategi for det fremtidige nordiske samarbejde, herunder møder med Nordisk Ministerråd. Strategiarbejdsgruppen fik til opgave at stille forslag til Præsidiet om eventuelle ændringer med hensyn til Nordisk Råds arbejde, herunder spørgsmål om struktur og national forankring.

Strategiarbejdsgruppen har holdt møder den 21. marts, 2. april, 16. april, 16. maj, 31. maj, 12. juni, 16. august, 13. september og 25. september. Endvidere har der været afholdt fællesmøder med samarbejdsministrenes formand den 2. april og 7. september, og med alle samarbejdsministrene den 13. juni 2001.

Strategiarbejdsgruppen har behandlet Nordisk Ministerråds forslag til 5 satsningsområder for det fremtidige nordiske samarbejde på sine møder den 16. august, 13. september og 25. september 2001.

Strategiarbejdsgruppen har udarbejdet betænkning om ministerrådsforslag B208/p om Nye strategiske satsninger i Norden samt fremsat præsidieforslag A1266/p om ændringer i Nordisk Råds forretningsorden (virkefelter, struktur og arbejdsformer).

1.3. Sammenfatning af strategiarbejdsgruppens forslag

Globaliseringen spiller en stor rolle for samfundsudviklingen og indtager en central plads i den politiske debat i begyndelsen af det 21. århundrede. Som et regionalt samarbejdsorgan i Europa må Nordisk Råds problemstillinger være relateret til samfundsudviklingen i de nordiske lande og udviklingen i omverdenen. Globaliseringstendensen bør således også afspejle sig i de prioriteringer, Nordisk Råd foretager.

Nordisk Råd må kunne behandle problemstillinger inden for alle fagområder såvel nordisk, europæisk som globalt. I den europæiske kontekst har Nordisk Råd siden begyndelsen af 1990'erne etableret et godt samarbejde med Nordens nærområder. Dette samarbejde skal fortsat prioriteres højt.

Nordisk Råds politiske prioriteringer og arbejdsformer skal tage vare på såvel de fælles nordiske interesse, som sikre de fællesnordiske interesse i EU/EØS og sikre samarbejdet med Nordens nærområder, herunder Arktisk og Barents, samt sikre samarbejde i andre internationale organisationer, f.eks. FN.

Nordisk Råds nye struktur ændres fra geografiske udvalg (se næste afsnit) til fagudvalg. Formålet med den nye struktur er at sikre et bedre samspil med Nordisk Ministerråd og de nationale parlamenter samt med Baltisk Forsamling. De geografiske udvalg har spillet en væsentlig rolle for at synliggøre tredelingen af det nordiske samarbejde, men har samtidig betydet en række problemer med samspil med de nationale parlamenters udvalg og med Nordisk Ministerråd. I Nordisk Råds nye struktur indarbejdes den geografiske søjleopdeling i arbejdet i de 5 fagudvalg, som hvert tillægges et ansvar for at behandle sagerne i et nordisk, et europæisk og et nærområde perspektiv.

Strategiarbejdsgruppen har set det som sin opgave at skabe en struktur, der er bedre i overensstemmelse med Nordisk Ministerråds struktur, er gennemskuelig for udenforstående f.eks. fra andre internationale organisationer, sikrer fleksibilitet, sikrer mulighed for behandling af tværfaglige emner og giver muligheder for hurtig ad hoc behandling af særlige sager.

Strategiarbejdsgruppens behandling af Nordisk Ministerråds forslag til 5 satsningsområder har indgået i overvejelserne om Nordisk Råds politiske prioriteringer. Strategiarbejdsgruppen lægger til grund, at Nordisk Råds fagudvalg vil være velegnede fora til i praksis at følge op på de forslag som Nordisk Ministerråd måtte komme med relateret til de 5 satsningsområder.

2. Historik

2.1. Ændringer i nordisk samarbejde 1990-1995

Nordisk Råds arbejdsformer og prioriteringer blev i 1990'erne gennemgået flere gange, første gang da Nordisk Råds Præsidium i december 1989 nedsatte en komité, som skulle analysere rådets arbejdsformer m.m. Baggrunden var den politiske udvikling i Europa.

Komiteen afgav i oktober 1990 rapporten "Det nordiska samarbetet – internationalisering och effektivisering, förslag till reformer". Rapporten indeholdt en lang række forslag, bl.a. om den internationale dimension af rådets arbejde. Allerede dengang foreslog man, som vismandspanelet har gjort, at der blev oprettet et ministerråd for udenrigsministrene. Endvidere foreslog man, at Præsidiet fik en forstærket rolle og dermed det overgribende og koordinerende ansvar for de internationale sager i rådet.

I forbindelse med Rådets ekstrasession i Mariehamn i november 1991 iværksatte statsministrene efterfølgende et udredningsarbejde om det nordiske samarbejdes fremtid. De vedtog Mariehamndeklarationen, som indeholdt tre problemstillinger, som skulle være centrale for nyvurderingen af det nordiske samarbejde:

1) Den europæiske integrations påvirkning på de forskellige områder af det nordiske samarbejde og udviklingen af samarbejdets indhold og former.
2) De nordiske landes samarbejde med Nordens nærområder, bl.a. med Baltikum og Østersøområdet.
3) Studie af organisatoriske forandringer, som reformforslagene forudsætter, inklusive en eventuel revision af Helsingforsaftalen.

Statsministrene nedsatte en arbejdsgruppe med deres personlige repræsentanter, hvor Jaakko Iloniemi var ordfører. Arbejdsgruppen fremlagde en mellemrapport for statsministrene ved Nordisk Råds 40. session i Helsingfors i marts 1992, men den endelige rapport forelå ved statsministrenes Bornholmsmøde i august 1992 og blev oversendt Nordisk Råd sammen med deklaration fra statsministrene (Bornholmdeklarationen).

Statsministrene tilsluttede sig hovedlinjerne i Iloniemi-rapporten i deres Bornholmdeklaration. De understregede, at det nordiske samarbejde burde koncentreres om områder af "genuin fællesnordisk interesse", hvilket indebar en forøget satsning på kulturelt samarbejde og på samråd om spørgsmål, som er på den europæiske dagsorden, på bekostning af indsatser, som bedre kan passes på europæisk og/eller nationalt plan. Der lægges op til en omstrukturering af det politiske samarbejde, med vægt på at "statsministrene tager direkte ansvar for at trække op hovedlinjerne for samarbejdet."

Et hovedtema i følgende debat blev parlamentarikernes indflydelse på det nordiske samarbejde. Parlamentarikerne var bekymrede for, at rapporten kunne forstås som en omprioritering til øget indflydelse fra statsministre og fagministre og mindre vægt på initiativ og forslag fra parlamentarikerne.

I rapport og deklaration blev der foreslået en dybtgående og vidtrækkende omlægning af det nordiske samarbejde; størstedelen af de konkrete forslag blev ført ud i livet, samtidig med at der blev foretaget en række justeringer i løbet af de næste tre år.

Sessionen i Oslo i marts 1993 havde flere store sager på dagsorden angående reformprocessen: ændringer af Helsingforsaftalens bestemmelser om samarbejdsformerne, forslag til ændringer i kultursamarbejdet med en nysatsning og en ny struktur på kultur, uddannelse- og forskningssamarbejdet. Debatten om forslagene til ændringer i Helsingforsaftalen var fokuseret på to temaer: regeringsrepræsentanternes fortsatte medlemskab i Rådet og parlamentarikernes indflydelse på Nordisk Ministerråds budget. Rådet stemte imod Ministerrådets forslag om ændringer i Helsingforsaftalen, som indeholdt artikler, som kunne føre til svækkelse af ministrenes rolle som medlemmer i Nordisk Råd; efter omfattende diskussion fandt Nordisk Ministerråd det muligt at foreslå ændringer i Helsingforsaftalen, som gav parlamentarikerne mulighed for at have direkte indflydelse på den endelige fordeling af de nordiske budgetmidler.

De ændringer af Helsingforsaftalen, som blev vedtaget ved Nordisk Råds 43. session i Oslo i 1993, indebar også, at samarbejdet mellem regeringerne på det udenrigs- og sikkerhedspolitiske område fik en væsentlig placering i aftalen. Parlamentarikerne havde i flere år på grund af udviklingen i de politiske omgivelser ønsket at udenrigs- og sikkerhedspolitik skulle blive placeret på dagsordenen i Nordisk Råd og i regeringssamarbejdet; Thorvald Stoltenberg holdt ved sessionen i Århus i november 1992 den første udenrigspolitiske redegørelse i Nordisk Råd. Den udenrigs- og sikkerhedspolitiske redegørelse blev formaliseret med disse ændringer i Helsingforsaftalen.

I 1992-93 var statsministrene og parlamentarikerne enige om at forandre vægten af politiske prioriteringer i nordisk samarbejde således at kultur, uddannelse og forskning blev styrket. Statsministrene fastsatte en målsætning om, at omfanget af dette område skulle blive 50% af det nordiske budget inden 1996. Samtidig slog man fast, at miljø skulle prioriteres med 25% af totalbudgettet.

Parlamentarikerne frygtede, at dette ville have negative konsekvenser for andre vigtige områder, og i kraft af ændringer i Helsingforsaftalen fik de gennemført mindre justeringer af Ministerrådets budgetforslag. I Bornholmdeklarationen havde statsministrene derudover lagt vægt på "medborgerpolitik, energi og udvikling af infrastrukturen i Norden" samt på det folkelige samarbejde i Norden; under diskussionen de næste par år blev der foretaget visse justeringer i disse prioriteringer.

2.2 Fælles arbejdsgruppe om "Nordiskt samarbete i en ny tid"

Ved et fællesmøde mellem samarbejdsministrene og Præsidiet i Tromsø i november 1994 blev der nedsat en fælles arbejdsgruppe med repræsentanter fra Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd. Den fælles gruppe fik til opgave at fremlægge forslag om forandringer i nordisk samarbejde.

Det blev ved sessionen i marts 1995 slået fast og vedtaget, at det nordiske samarbejde skulle opbygges som tre søjler: *1. Samarbejde indenfor Norden, 2. Norden og Europa/EU/EES* og *3. Norden og nærområderne.*

2.2.1. Samarbejdet indenfor Norden

Samarbejdet indenfor Norden skulle integrere to perspektiver:

1. Nordisk værdifællesskab: kulturelt og sprogligt fællesskab, og fælles syn på demokrati, miljø og grundlæggende sociale rettigheder, og
2. Nordisk nytte. Nordisk samarbejde skal prioriteres, hvor det giver fordele frem for nationale ordninger eller større internationalt samarbejde.

Der skulle lægges vægt på følgende målsætninger:

- At videreudvikle de nordiske ordninger for at sikre medborgernes tryghed, mobilitet og retten til uddannelse og arbejde i en bredere europæisk sammenhæng
- Fremme ligestilling mellem kvinder og mænd
- Bæredygtighed i udnyttelse af naturressourcer og i den økonomiske, erhvervsmæssige og sociale udvikling
- Støtte samarbejde mellem grænseregioner
- Støtte det folkelige samarbejde i foreninger og organisationer.

Prioriteringerne skulle være:
Kultursamarbejdet som en hjørnesten, som styrker nordisk identitet; det berøres ikke direkte af EU-relationerne. Der lægges særlig vægt på at

- Prioritere børn og ungdom med henblik på at udvikle nordisk identitet og fremme international forståelse
- Synliggøre resultaterne af nordisk kulturproduktion
- Styrke det folkelige engagement i nordisk kultursamarbejde
- Gennemføre projekter, som har gennemslagskraft i de nordiske lande og internationalt.

Uddannelsessamarbejdet skulle lægge særlig vægt på:

- Ressourcebesparende infrastrukturløsninger;
- Forøget mobilitet i de nordiske uddannelses- og forskningsmiljøer;
- At forstærke den nordiske dimension i europæisk uddannelsessamarbejde;
- At stimulere til arbejdsfordeling og specialisering indenfor de højere uddannelser og forskning mellem de nordiske lande.

Miljøsamarbejdet skulle koncentreres til fællesnordisk miljøspørgsmål og de sager, som de nordiske lande ønsker at fremføre i europæiske og andre internationale organer. Den trinvise integrering af miljøhensyn i andre sektorer skal videreføres.

Samarbejde om økonomi, erhverv og infrastruktur bør være til nytte for nordisk erhvervsliv, en balanceret regionaludvikling og grænseoverskridende samarbejde. Man bør fremme bilaterale og trilaterale projekter.

De nordiske lande skal fortsat sikre *fri bevægelighed* af personer mellem de nordiske lande, inkl. pasfrihed, fælles arbejdsmarked og social sikkerhed.

2.2.2. Norden og Europa/EU/EES

Det nordiske samarbejde om Europaspørgsmål – EU/EØS-spørgsmål skulle sikre, at Norden var en platform for samarbejde i spørgsmål, hvor de nordiske lande har fælles værdier og sammenfaldende interesser. Det skal bygge en bro mellem de lande og selvstyrende områder, som er medlemmer af EU, og de som forbindes til det europæiske samarbejde igennem EØS eller andre aftaler. Det bør også kunne udvikle en bro mellem Vesteuropa og nærområderne – de baltiske lande, Nordvestrusland og det arktiske område. Det skal være platform for initiativer i sager, hvor der er interesse for at påvirke den europæiske dagsorden, hvor der skal lægges vægt på muligheden for at påvirke sager, som har fælles nordisk interesse, på et tidligt stadium. Det nordiske samarbejde skal også samordne opfølgningen af direktiver og andre regelværk fra EU/EØS.

Prioriteringer skulle være:

- Fred, sikkerhed og stabilitet i Europa
- Bæredygtig økonomisk og økologisk udvikling, beskæftigelse, arbejdsmiljø og social sikkerhed
- Miljøpolitik og balanceret udnyttelse af naturressourcer, også hvad gælder situationen i Østersøregionen og det arktiske område
- Regionalpolitik, med særlig vægt på det grænseregionale samarbejde i Norden som en model og som tænkbar samarbejdspartner i EU-relaterede satsninger
- Konsumentpolitik
- Ligestilling mellem kvinder og mænd
- Åbenhed og offentlighed i EU-arbejdet
- Asyl- og indvandrerpolitik
- Bekæmpelse af international kriminalitet og narkotika
- Forskningspolitik, med henblik på at sikre nordiske forskningsmiljøer en stærk stilling i det europæiske og internationale samarbejde.

2.2.3. Norden og nærområderne

Samarbejdet med Nordens nærområder – Østersøregionen og Arktis, inklusive Barentsområdet, blev tillagt stor politisk, økonomisk og miljømæssig betydning for de nordiske lande. Igennem et regionalt samarbejde med disse områder kan Norden bidrage til fred, sikkerhed og stabilitet i Europa. Samarbejdet med nærområderne bør fremme en demokratisk udvikling, markedsøkonomi, respekt for menneskerettigheder og en ansvarsfuld udnyttelse af ressourcer.

Prioriteringerne skulle være:

- Der må ske en samordning/arbejdsfordeling mellem fællesnordiske og nationale programmer, således at de nordiske initiativer kan komplettere bilaterale samarbejdsprogrammer og andre regionale og mellemstatlige initiativer
- Det fællesnordiske engagement i nærområderne skal koncentreres til indsatser omkring demokrati, kulturudveksling, uddannelse, miljø og infrastruktur
- De fællesnordiske indsatser skal kombinere en fælles nordisk interesse og nordisk kompetence, og der lægges særlig vægt på nordiske institutioner som NIB og NEFCO og de nordiske kontorer i Baltikum, Barents og Skt. Petersborg
- Det arktiske området har en særlig betydning for Norden, og derfor må Barentssamarbejdet videreføres samtidig med at det er vigtigt at se det arktiske område som en helhed og samarbejde med andre lande, som har interesse i området.

2.3. Ændringer i Helsingforsaftalen i 1995 og strukturreformen i 1995

Helsingforsaftalen, art. 2, blev i 1995 ændret, således at man understregede, at de nordiske landes statsborgere i de øvrige nordiske lande skal behandles på lige fod med landets egne statsborgere. Begrundelsen var det udvidede europæiske samarbejde.

Nordisk Råd arbejdede indtil 1995 i en fagstruktur med 6 udvalg (Budgetudvalg, Økonomisk udvalg, Miljøudvalg, Socialudvalg, Juridisk udvalg og Kulturudvalg). Arbejdsgruppen fra 1995 havde i sin rapport ikke forestillet sig, at de 3 søjler skulle danne organisatorisk grundlag for Nordisk Råd. Man fremlagde et forslag til 4 udvalg: Kulturudvalg (kultur og uddannelse); Miljøudvalg (miljø og energi); Næringsudvalg (næring, infrastruktur, regionalpolitik, FoU, og arbejdsmarked); Medborgerpolitisk udvalg (sociale spørgsmål, forbrugerspørgsmål, ligestilling og lovgivning). Dette forslag blev imidlertid ikke realiseret.

Ved Nordisk Råds 5. ekstrasession i september 1995 i København vedtog Nordisk Råd en ny struktur, som var baseret på 3-søjle prioriteringen. Man oprettede med virkning fra 1. januar 1996 3 geografiske udvalg: Nordenudvalget, Europaudvalget og Nærområdeudvalget. Samtidig vedtog man at samlokalisere Nordisk Råds og Nordisk Ministerråds sekretariater i København.

Reformen indførte formandskaber i de 3 geografiske udvalg, disse bestod af 1 formand og 2 næstformænd, som forberedte udvalgenes møder.

Princippet om "nordisk nytte" blev ledetråd for omprioriteringer i Nordisk Ministerråds virke og også gjort gældende i Nordisk Råd.

I rapporten fra Nordisk Råds og Nordisk Ministerråds fælles arbejdsgruppe "Nordisk samarbete i en ny tid" blev der redegjort for de mål og politiske prioriteringer som strukturforandringerne 1995 blev grundet på.

Partigruppepolitisering blev inden for Nordisk Råd et stærkere fokuspunkt. Partigrupperne skulle være dynamoen i reformarbejdet. Virksomheden i partigrupperne skulle forstærkes så de kunne deltage aktivt i initiering, forberedelse og behandling af rådets sager. Partigrupperne overtog opgaven med at nominere til samtlige valg, som Valgkomitéen indstiller til plenarforsamlingen om at foretage. Tidligere mødte Nordisk Råds medlemmer primært som repræsentanter for de nationale delegationer. Efter 1995 har medlemmerne i højere grad forberedt sig til møder i Nordisk Råd gennem partigrupperne, ligesom det i højere grad er en samling af partigruppemedlemmer, som stiller medlemsforslag.

2.4. Evaluering af 1995-reformen

Erfaringerne med at fokusere Nordisk Råds og Nordisk Ministerråds arbejde på 3 søjler har haft meget positive effekter i forhold til at inddrage de geografiske områder systematisk i Nordisk Råds arbejde. Særligt har Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd haft gode erfaringer med samarbejdet med nærområderne i Baltikum og Nordvestrusland, som er blevet fremhævet via Nordisk Ministerråds nærområdeprogram og Nærområdeudvalgets arbejde. Nordisk Råd har oplevet, at organiseringen af samarbejdet med EU/EØS og om EU/EØS i Nordisk Råd har været mindre effektivt.

Imidlertid har det med tiden vist sig, at den geografiske tre-søjle-opdeling ikke har været hensigtsmæssig som organisatorisk grundlag, da overensstemmelsen med Nordisk Ministerråds struktur er gået tabt. Der har været usikkerhed om, hvilket ministerråd de respektive fagudvalg korresponderer med. Nordisk Ministerråds 19 ministerråd svarer i hovedlinierne til den opdeling, man har af ministerier/fagområder i de enkelte lande; der er enighed om, at Nordisk Råd bør tilpasses disse.

Desuden har det været svært at sikre den nationale forankring, da der ikke var overensstemmelse med de nationale parlamenters udvalg. De tre søjler er gode retningslinier for arbejdet og har særligt virket efter hensigten i forhold til nærområdesamarbejdet.

Nordisk Råd har oplevet, at organisationsstrukturen har skabt uklarhed om, hvor enkelte fagområder hører hjemme, og at der har været en vis tovtrækning om sagerne mellem udvalgene.

Et af de væsentlige punkter i strukturreformen i 1995 var at vitalisere partigrupperne. Resultatet har været en klarere politisk profil på sager, som tages op af Nordisk Råd. Den øgede poli-

tiske samordning har ført til øget engagement og ansvar hos politikerne og forbedret båndene til de nationale partigrupper. Det er f.eks. i højere grad en samling af partigruppemedlemmer, som stiller medlemsforslag. Det har betydet en halvering af det årlige antal medlemsforslag, men forbedret opbakningen til disse.

Dialogen og samspillet mellem Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd har ikke på alle områder været så stor som ønskelig; dette skyldes delvis at strukturerne ikke korresponderer. Endvidere har man oplevet det problematisk, at Nordisk Råd kommer sent ind i behandlingen af ministerrådsforslag. Og man har kunnet konstatere, at det af og til har været vanskeligt at planlægge møder med ministrene i forbindelse med Nordisk Råd møder, hvilket bl.a. kan skyldes, at ministrene ikke har haft en klar reference til et bestemt udvalg.

3. Nordisk Råds fremtidige politiske virkefelter og visioner

3.1. Politiske virkefelter set i forhold til ny struktur

Strategiarbejdsgruppen har på baggrund af debatten på Nordisk Råds 52. session, Nordisk Råds interne fællesmøde den 5. februar 2001, vismandspanelets 10 trender og samarbejdsministrenes 5 satsningsområder drøftet de fremtidige prioriteringer for Nordisk Råd.

Udenrigs- og sikkerhedspolitik og kontakten til andre internationale organisationer er meget vigtig og vil herunder særligt fremhæve nærområdestrategien. Strategiarbejdsgruppen har i den fremtidige struktur placeret disse arbejdsområder under Præsidiet, men der har været en del diskussion om, hvorvidt man skulle oprette et særligt udenrigs- og sikkerhedspolitisk udvalg, som kunne have kontakten til udenrigs- og forsvarsministre. Strategiarbejdsgruppen har lagt stor vægt på, at samtlige medlemmer af Nordisk Råd skal have et fagområde, altså også Præsidiets medlemmer. Præsidiets hidtidige store fokus på administrative spørgsmål har strategiarbejdsgruppen i linie med denne beslutning ønsket at aflaste Præsidiet med.

3.2. Nordisk Råd prioriterer fortsat sit arbejde på 3 geografiske områder (Norden, nærområderne og Europa)

Strategiarbejdsgruppen hæfter sig ved, at Vismandspanelet peger på, at globaliseringen generelt er positiv, men at den kan lede til, at mulighederne for national og demokratisk påvirkning formindskes. Strategiarbejdsgruppen er derfor enig med vismandspanelet i, at Norden i fællesskab bør virke for et tættere internationalt samarbejde og koordinere sin politik i internationale fora, at Norden bør arbejde for at fremme åbne relationer mellem landene, miljøbeskyttelse, og menneskerettigheder og samarbejde mellem arbejdsmarkedets parter og forbrugerorganisationer. Generelt bør Norden fremme det internationale regelværk med nordiske værdier.

3.2.1. Norden-søjlen

Det overordnede mål for Nordisk Råds virksomhed er at forstærke det interne nordiske samarbejde og samtidig udbygge det nordiske samarbejdes rolle og betydning på internationalt plan. Med udgangspunkt i de fællesnordiske værdier skal Nordisk Råd fortsætte det gode samarbejde med politisk fokus på problemer knyttet til det nordiske samarbejde, som måtte opstå for de nordiske medborgere. Nordisk Råd skal fortsat indgå i et samarbejde med Nordisk Ministerråd og de nordiske landes regeringer om at løse disse problemer.

Nordisk Råds nye struktur er baseret på fagudvalg. Det betyder imidlertid ikke, at Nordisk Råd vil stoppe fokuseringen på de 3 søjler, som blev fastlagt ved reformprocessen i 1995: Norden-, Nærområde- og Europa-søjlerne. Arbejdet ændres blot, således at det opdeles på fagudvalg, som varetager kontakterne på hvert fagområde.

Nordiske interesser i sikkerhed, økonomisk udvikling, miljø, flygtningespørgsmål, grænseregionalt samarbejde, beskæftigelse, fødevaresikkerhed, internethandel og en lang række andre spørgsmål kan ikke længere alene varetages i en nordisk sammenhæng. Globaliseringen har medført, at de nordiske lande på meget få samfundsforhold kan udforme en politik uden at tage hensyn til forhold i omverdenen.

3.2.2. EU/EØS/Europa

Nordisk Råd har i det sidste årti set det som sin opgave at skabe kendskab til og forståelse for de nordiske værdier og løsninger uden for Norden. I EU/EØS vedtages nye samarbejdsstrukturer og nye retsakter, som Nordisk Råd mener, at det er vigtigt at arbejde med at påvirke med et nordisk indhold, således at de nordiske værdier vil afspejles i EU/EØS; særligt vigtigt er dette på områder, hvor de nordiske lande har fælles interesser. Det gælder eksempelvis indenfor arbejdsmarkedet, kulturområdet, miljøbeskyttelse, et videnstungt erhvervsliv, velfærd, uddannelsesniveau, demokrati, åbenhed og gennemsigtig forvaltningspraksis.

De nordiske EU-statsministre har senest ved det nordiske statsministermøde primo juli 2001 bekræftet vigtigheden af at styrke den nordiske front i mellem de 3 nordiske EU-medlemslande, Danmark, Finland og Sverige. Statsministrene blev enige om, at mødes regelmæssigt forud for EU's topmøder. Island og Norge var optagne af, at disse møder giver dem mulighed for god information. Nordisk Råd mener, at det eksisterende nordiske samarbejde i Nordisk Råd vil være et godt forum for en parlamentarisk drøftelse med statsministrene om deres tanker. Nordisk Råd bifalder, at de nordiske landes EU/EØS samarbejde sættes på dagsordenen.

Nordisk Råd har siden slutningen af 1980'erne (Söderkomiteen, "Nordisk samarbejde i en ny tid" og de efterfølgende strukturændringer og prioriteringer) ment, at Nordisk Råd bør medvirke til, at den europæiske integration ikke kun får karakter af tilpasning til EU, men at Norden og det nordiske samarbejde påvirker på de områder, hvor man har noget at tilbyde EU/EØS. Vismandspanelet peger under den 3. trend "Integration i Europa" på, at det nordiske samarbejde så langt som muligt bør komme overens om fælles retningslinier i den politiske behandling inden for EU og om fælles ageren

i vigtige spørgsmål, samt at der må ske en koordinering af den nordiske implementering af vigtige integrationsspørgsmål. Strategiarbejdsgruppen tilslutter sig dette synspunkt og er meget positiv overfor forslagene i Nordisk Ministerråds strategiske satsninger på dette område.

Nordisk Råd vil i fremtiden øge dialogen med de nordiske medlemmer af Europa-Parlamentet om emner med særlig nordisk interesse.

3.2.3. Nordens nærområder

Det nordiske samarbejde for at styrke en stabil og fredelig udvikling i Nordens nærområder er blevet en vigtig bestanddel af det nordiske samarbejde. Med hensyn til de store behov for indsatser for opbygning af demokratiske institutioner, overgang til markedsøkonomi og forbedring af miljø er der udarbejdet en nærområdestrategi for at sætte ressourcerne ind, hvor de vil gøre størst nytte.

I vismandsrapporten udvides begrebet "nærområde" til også at omfatte andre områder end Baltikum og Nordvestrusland. Nordisk Ministerråd har udarbejdet en ny nærområdestrategi, som vil blive behandlet selvstændigt på Nordisk Råds 53. session.

Nordisk Råd lægger meget vægt på, at de nordiske områder i Vestnorden inddrages i samarbejdet, herunder at man ser på samarbejde med nærområder i vest.

Udviklingen i Arktis har stor betydning for Norden, bl.a. når det gælder miljøudviklingen og de arktiske områders rolle i klimaudviklingen. Det er bl.a. vigtigt at udvikle gode samarbejdsformer med Arktisk Råd. Nordisk Ministerråd vil i løbet af 2001 fremlægge et forslag om nordisk samarbejde i Arktis.

Samarbejdet med Nordens nærområder har udviklet sig siden det blev indledt i begyndelsen af 1990-tallet. Samarbejdet med de baltiske lande foregår inden for fastlagte rammer og handler om stadig mere konkrete spørgsmål: miljø, samhandel, energi, arbejdet med børn og unges situation, kriminalitet, demokrati, erfaringer med relationer til EU, sikkerhedspolitik og mediernes rolle har været og vil være centrale punkter. I fremtiden vil samarbejdsområderne givetvis blive flere. En bedre samordning behøves for at hindre overlapning med nationale og andre internationale indsatser.

Prioriterede områder for indsatser overfor Rusland er fortsat: demokrati, miljø-/energi- og sundhedssituationen, kriminalitetsbekæmpelse, samhandel og transport.

Norden, eller dele af Norden, indgår i Arktis og Barents- og Østersøregionen. Tyngdepunktet i Nordisk Råds internationale virksomhed må også fremover ligge i et fordybet samarbejde med partnere i disse regioner og udvikling af disse strukturer. Samarbejdsaftalen med Baltisk Forsamling, det forstærkede parlamentariske samarbejde i Østersøregionen og kontakterne med parlamentarikere i først og fremmest Nordvestrusland er vigtige elementer i nærområdesamarbejdet. Østersøsamarbejdet vil i fremtiden blive stadigt mere vigtigt.

På samme måde må kontakterne til Vestnordisk Råd forstærkes. Vestnorden er en region, som i sin helhed ligger inden for Norden. Øget opmærksomhed på erhvervsliv, ressourcer og miljøspørgsmål i nord stiller krav om tættere kontakter mellem Vestnorden og øvrige dele af Norden. Også det nordiske Atlantsamarbejde berøres af disse spørgsmål. Det nordiske samarbejde bør være sin rolle som bro mellem Norge, Island, Færøerne, Grønland og EU bevidst, som også påpeget af vismandspanelet.

Angående Arktis- og Barentsområderne er vigtige samarbejdsområder de oprindelige folks mulighed for at bevare og udvikle deres traditionelle kultur; de særlige hensyn til det følsomme miljø; og den økonomiske og sociale udvikling generelt.

3.3. Udenrigs- og sikkerhedspolitik

Udenrigs- og sikkerhedspolitik har været drøftet på Nordisk Råds session siden 1992 og forsvarspolitik siden 1997. At fremme demokratisk udvikling, fred og sikkerhed, velfærd, samhandel, transport og bærekraftig udvikling er centrale spørgsmål for såvel Nordisk Råd som andre internationale organisationer. Det er derfor en opgave af højeste prioritet at udvikle samspillet mellem det internationale samarbejde og det nordiske samarbejde.

Vismandsrapporten peger på, at globaliseringen giver nye muligheder for det nordiske samarbejde. Strategiarbejdsgruppen mener, at globaliseringen og frihandelen kræver fælles regler, som sikrer

at den sociale dimension, etiske hensyn og menneskerettigheder respekteres og at reglerne følges. Det indebærer et fortsat samarbejde om menneskerettigheder, miljøbeskyttelse, arbejdsmarkedsspørgsmål, etablering af fælles regler for den internationale handel, modarbejdelse af korruption, fælles ageren over for at give udsatte grupper støtte og for at påvirke de, som er ansvarlige for udemokratiske styre og undertrykkelse.

De nordiske lande er FN's støtter og har ofte taget større ansvar og haft mere indflydelse end deres befolkningsmængde forudsætter. I de fredsbevarende operationer har Norden været en "stormagt". Det er også vigtigt, at de nordiske lande engagerer sig for nordiske værdier og agerer aktivt i WTO, Verdensbanken og den internationale valutafond, IMF.

Det er vigtigt, at Nordisk Råd diskuterer globale spørgsmål for at fremme de fælles synspunkter.

Et grundlæggende mål for det nordiske samarbejde er at bidrage til fred, sikkerhed og stabilitet i Europa. De nordiske lande har valgt delvis forskellige sikkerhedspolitiske løsninger. Visse lande er medlemmer af NATO, mens andre samarbejder nært med NATO indenfor rammen af Partnerskab for Fred (PFP).

Nordisk Råd støtter alle landes ret til at arbejde for selv på demokratisk vis at vælge sin egen økonomiske og sikkerhedspolitiske integrations- og samarbejdsmodel.

Den militære spænding i Europa er tonet bort med den kolde krigs afslutning. I stedet rettes opmærksomheden på ikke-militære aspekter af sikkerhed og på at identificere, forebygge og håndtere strukturelle konflikter.

Nordisk Råd vil arbejde aktivt for fred og sikkerhed i Europa i nært samarbejde med andre mellemstatslige organer.

De nordiske lande har længe lagt vægt på at bidrage til konfliktforebyggende og fredsbevarende indsatser i forskellige former, ligesom humanitær hjælp til dem, som rammes af krig eller konflikter, er prioriteret. Det nordiske samarbejde om konfliktforebyggelse og civil krisehåndtering bør udvikles yderligere. I tilknytning hertil vil det være værdifuldt med diskussioner på nordisk og på europæisk niveau om at udvikle minoritets-, flygtninge- og integrationspolitik. Ligesom den internationale kamp mod terrorisme må udvikles.

Udviklingen mod et udvidet sikkerhedsbegreb har også ledt til nye muligheder og ny interesse for regionalt og subregionalt samarbejde, ikke mindst inden for rammen af Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa. I en sådan diskussion kan Nordisk Råd bidrage med erfaringer fra det nordiske samarbejde som en fremgangsrig model for at skabe og fordybe gode relationer mellem nabolande og -folk, hvilket har stor betydning for vores nærområdesamarbejde.

Strategiarbejdsgruppen mener, at de nordiske lande bør følge Vismandspanelets anbefaling af, at Norden – trods formelt set forskellige sikkerhedspolitiske og integrationspolitiske løsninger – opretholder nære sikkerhedspolitiske kontakter for at støtte præventive tiltag mod krig og voldsomme/væbnede konflikter og brede det nordiske kriseberedskab til også at omfatte andre end militære midler.

Nordisk Råds arbejde med Den Nordlige Dimension i EU skal videreudvikles, hvilket også understreges af, at Vismandspanelet peger på, at det nordiske samarbejde bør agere fælles for at konkretisere denne. At forstærke samarbejdet med Nordvestrusland og de baltiske stater kan bidrage til både økonomisk udvikling og sikkerhed i regionen.

I Nordisk Råds nye struktur skal Præsidiet behandle de overgribende politiske spørgsmål, udenrigs- og sikkerhedspolitiske spørgsmål, herunder konfliktforebyggelse, civil krisehåndtering og den nordlige dimension, og overgribende kontakter med regionale og internationale organisationer, mens udvalgene skal behandle sager, som drejer sig om konkrete faglige områder.

3.4. Nordisk kultur, uddannelse og forskning

Kultur, uddannelse, sprogfællesskab og ligestilling er grundsøjlerne i det nordiske fællesskab. Vismandspanelet peger på, at internationaliseringen har medført en øget interesse for at søge sine rødder, og at det i de nordiske lande omfatter en nordisk dimension. Uddannelse er et nøglebegreb, når man taler om de nordiske landes international konkurrencekraft og om individets muligheder i informationssamfundet.

Nordisk Råd må arbejde for, at de nordiske borgere sikres kultur og uddannelse. Nordisk Råd støtter det nordiske arbejde i de frivillige organisationer. Nordisk Råd vil arbejde for, at det nordiske sprogfællesskab bevares og udbygges. Nordisk Råd betragter fællesnordisk tv-samarbejde som et vigtigt element i sprogforståelse på tværs af grænserne.

Nordisk samarbejde om forskning bør i de kommende år fremmes, da et nordisk forskningsrum kan være et godt laboratorium for at udvikle projekter til de europæiske forskningsstøtteordninger og til internationale sammenhænge. Vismandspanelet understreger uddannelse og forsknings betydning for den teknologiske udvikling, men understreger også, at en fortsat udvikling på det højteknologiske område er afhængig af bl.a. specialiseret forskning, hvorfor de anbefaler at koordinere uddannelses- og forskningspotentialet, samt at man i Norden satser på spidsforskningsbrancher inden for teknologi.

Strategiarbejdsgruppen vil understrege, at tendensen i den demografiske udvikling i Norden er, at arbejdskraftens gennemsnitsalder stiger. Nye grupper søger plads på arbejdsmarkedet. Det bliver stadig mere vigtigt, at kunne omuddanne sig. Disse elementer peger på behovet for livslang læring, voksenuddannelse og undersøgelser af realkompetencen. Det er vigtigt for alle i Norden, uanset alder, at have et godt kendskab til IT og en god almen uddannelse.

I Nordisk Råds nye struktur vil man have et *Kultur- og Uddannelsesudvalg*, som skal behandle spørgsmål om almen kultur og kunst i Norden og internationalt, et mangekulturelt Norden, film og medier, sprog, idræt, Foreningerne Norden og den frivillige sektor, børne- og ungdomskultur, grund- og sekundær skole, det nordiske uddannelsesmarked, folkeoplysning og voksenoplæring, livslang læring, forskning, forskeruddannelse og udveksling.

3.5. Miljø og naturressourcer (jord, skov, hav, luft, energikilder)

Nordisk Råd har vedtaget, at en bæredygtig brug af naturressourcer (jord, skov, hav, luft, energikilder) og en bæredygtig samfundsudvikling samt miljøbeskyttelse er væsentlige nordiske målsætninger. Nordisk Ministerråds strategi for et holdbart Norden og en bæredygtig udvikling har ikke kun klassiske miljøaspekter, men omfatter også bæredygtighed inden for ressourceudnyttelse mere bredt, herunder sociale forhold. Nordisk Råd vil arbejde for disse værdier, således at Norden står for livskvalitet, både socialt, kulturelt og i forhold til bæredygtig udvikling. Vismandspanelets trend om miljø understreger muligheden af, at Norden kan virke som foregangsregion på bæredygtig anvendelse af naturressourcer, miljøbeskyttelse og samfundsindretning.

De nordiske lande bør arbejde for at skabe forståelse for et bæredygtigt brug af nordlige naturressourcer.

I Nordisk Råds nye struktur vil man have et *Miljø- og Naturressourceudvalg*, som skal behandle spørgsmål om miljø, jord- og skovbrug, fiskeri, bæredygtig udvikling og energi. Udvalget har det overordnede ansvar for bæredygtig udvikling (dermed også fødevaresiden af jordbrug, skovbrug og fiskeri).

3.6. Velfærd, sociale og sundhedsordninger

Norden skal stå for livskvalitet. Det nordiske samarbejde skal sikre og forbedre indgåede nordiske aftaler og arbejde for, at de nordiske borgere har gode velfærdsvilkår. Det indebærer, at der må sættes fokus på en række problemstillinger, som knytter sig til velfærdssamfundets indretning og fremtid, f.eks. børn og unges situation og ligestilling.

Vismandspanelet understreger, at de nordiske velfærdssamfund er centrale bestanddele i den nordiske samhørighedsfølelse. Strategiarbejdsgruppen støtter ministerrådets bestræbelser på, at gøre de nordiske landes socialforsikringsordninger, pensioner m.m. tilgængelige over grænserne.

I Nordisk Råds nye struktur vil man have et *Velfærdsudvalg*, som skal behandle spørgsmål om velfærds- og tryghedsordninger, social og sundhed, handicap, byg og bolig, familie, børn og unge, narko, alkohol og andre misbrugsproblemer.

3.7. Medborger- og forbrugerrettigheder

De nordiske lande arbejder aktivt for udviklingen af stabile demokratier og for varetagelse af såvel medborgernes rettigheder som menneskerettighederne generelt. Forbrugernes situation er en af de meget aktuelle problemstillinger, som drøftes i de nordiske lande og Nordisk Råd. Den øgede internationale handel betyder, at forbrugerne skal tage stilling til nye varer og nye former for samhandel over internet. Forbrugernes rettigheder og sikkerhed må sikres.

Nordisk Råds virksomhed skal bl.a. rettes mod forhold, som berører de nordiske borgeres daglige liv. Nordisk Råd har derfor i de sidste år arbejdet med "Et grænseløst Norden", som skal sikre at alle hindringer og problemer, som hænger sammen med grænserne mellem de nordiske lande, fjernes, men begrebet står også for åbenhed over for og engagement i verden omkring os.

Overgribende opgaver er at stabilisere og videreudvikle demokrati og retssamfundet, fremme respekten for menneskerettighederne, forbedre markedsøkomiernes funktion og mulighederne for uddannelse og tilgangen til et fungerende sundhedsvæsen samt fremme en ansvarlig ressourceudnyttelse.

Strategiarbejdsgruppen lægger vægt på, at problemer med opfyldelse af nordboers rettigheder, som også omtalt af vismandspanelet, løses. Strategiarbejdsgruppen mener, at såvel Nordisk Råd som Nordisk Ministerråd skal gøre en større indsats for at skabe og arbejde for at fjerne hindringer for den frie bevægelighed i Norden.

Strategiarbejdsgruppen vil også pege på, at den demografiske udvikling og migrationsstrømmene vil kræve løsninger, både da Norden i fremtiden kan få brug for arbejdskraft, og da Norden er afhængig af den flygtninge- og indvandrerpolitik, som EU p.t. udvikler. Den internationale kriminalitetsbekæmpelse må sikres, herunder kampen må terrorisme.

I Nordisk Råds nye struktur vil man have et *Medborger- og Forbrugerudvalg*, som skal behandle spørgsmål om demokrati, menneskerettigheder, medborgerrettigheder, ligestilling, forbruger, sikre fødevarer, kriminalitetsbekæmpelse, lovgivning, indvandring og flygtninge og samarbejde mod racisme.

3.8. Et konkurrencedygtigt Norden – Erhvervsvilkår

Nordisk Råds arbejde med "Et grænseløst Norden" og med at fjerne hindringer og problemer, som hænger sammen med grænserne mellem de nordiske lande, skal også sikre at de nordiske lande ikke indbyrdes opstiller hindringer, men derimod at Norden fremstår som en erhvervsregion, hvor den samlede vækst skulle blive større ved samlet indsats. Herunder er det vigtigt at se på den regionale udvikling, samfundenes skattegrundlag, samhandel, transport og infrastruktur.

Norden har været karakteriseret af nordisk samhørighed og nordiske velfærdssamfund med en stærk økonomi. Norden som hjemmemarked både for arbejdskraft og varer er et vigtigt konkurrenceparameter i en stadig mere internationaliseret verden, understreger vismandspanelet. De nordiske lande må derfor sørge for, at der ikke er hindringer for arbejdskraft, varer, serviceydelser og kapital mellem de nordiske lande og sikre, at det nordiske arbejdsmarked og arbejdstagernes rettigheder over grænserne bør udvikles.

I Nordisk Råds nye struktur vil man have et *Næringsudvalg*, som skal behandle spørgsmål om rammebetingelser for økonomi og produktion, næring/industri, indre marked, fri bevægelighed, fjernelse af grænsehindringer, handel, regioner og strukturstøtte, beskæftigelse og arbejdsmarked, arbejdsmiljø, infrastruktur/transport, kommunikation og IT.

4. Nordisk Råds ny struktur

Arbejdsgruppen om strategi for det fremtidige nordiske samarbejde foreslår, at Nordisk Råd i fremtiden arbejder efter følgende struktur, som består af et præsidium og 5 fagudvalg samt en Kontrolkomité og en Valgkomité. Nordisk Råd vil således i fremtiden have et Kultur- og Uddannelsesudvalg, et Velfærdsudvalg, et Medborger- og Forbrugerudvalg, et Miljø- og Naturressourceudvalg og et Næringsudvalg.

Nordisk Råds arbejdsopgaver fordeles som følger:

4.1. Præsidiet

- Overgribende politiske og administrative spørgsmål, herunder Nordisk Råds og Nordisk Ministerråds budget,
- Udenrigs- og sikkerhedspolitiske spørgsmål, herunder konfliktforebyggelse og civil krisehåndtering og nordlige dimension,
- Overgribende kontakter med regionale og internationale organisationer (om nærområdesamarbejde, om samarbejde med EU/
- EØS, OSCE, FN osv.).

4.2. Kultur- og Uddannelsesudvalget

Kultur

- Almen kultur og kunst i Norden og internationalt
- Et mangekulturelt og multietnisk Norden
- Film og medier
- Sprog
- Idræt
- Foreningerne Norden, den frivillige sektor
- Børne og ungdomskultur

Undervisning

- Grund- og sekundær skole
- Det nordiske uddannelsesmarked
- Folkeoplysning og voksenoplæring
- Livslang læring

Forskning

- Forskning
- Forskeruddannelse og udveksling

4.3. Velfærdsudvalget

- Velfærds- og tryghedsordninger
- Social og sundhed
- Handicap
- Byg og bolig
- Familie
- Børn og unge
- Narko, alkohol og andre misbrugsproblemer

4.4. Medborger- og Forbrugerudvalget

- Demokrati
- Menneskerettigheder
- Medborgerrettigheder
- Ligestilling
- Forbruger
- Sikre fødevarer
- Kriminalitetsbekæmpelse
- Lovgivning
- Indvandring og flygtninge
- Samarbejde mod racisme

4.5. Miljø- og Naturressourceudvalget

- Miljø
- Jord- og skovbrug
- Fisk
- Bæredygtig udvikling
- Energi

4.6. Næringsudvalget

- Rammebetingelser for økonomi og produktion
- Næring/industri
- Indre marked, fri bevægelighed, fjernelse af grænsehindringer, handel
- Regioner og strukturstøtte
- Beskæftigelse og arbejdsmarked
- Arbejdsmiljø
- Infrastruktur/transport
- Kommunikation
- IT

4.7. Kontrolkomiteen

Kontrol- og revisionsopgaver

4.8. Valgkomiteen

Valg til Nordisk Råds organer

5. Principper for og krav til Nordisk Råds ny struktur

5.1. Overordnede overvejelser

Strategiarbejdsgruppen har set det som sin opgave at skabe en struktur, der er bedre i harmoni med Nordisk Ministerråds struktur, er gennemskuelig for udenforstående f.eks. fra andre internationale organisationer, sikrer fleksibilitet, sikrer mulighed for behandling af tværfaglige emner og giver muligheder for hurtig ad hoc behandling af særlige sager.

Strategiarbejdsgruppen har med den nye struktur ønsket at synliggøre placeringen af fagområder, således at kommunikationen med nationale parlamenter og med Nordisk Ministerråd bliver mere gennemskuelig.

Samtidig har det ikke undgået strategiarbejdsgruppens opmærksomhed, at Baltisk Forsamling arbejder i 8 fagudvalg, Benelux-parlamentet arbejder i 7 fagudvalg, Europarådet i 10 fagudvalg og Europa-Parlamentet i 17 fagudvalg.

Nordisk Råds nye struktur er som allerede nævnt baseret på fagudvalg, hvilket bryder med de seneste 6 års geografiske udvalgsstruktur. De geografiske udvalg har spillet en væsentlig rolle for at synliggøre tredelingen af det nordiske samarbejde, men har samtidig betydet en række problemer med samspil med de nationale parlamenters udvalg og med Nordisk Ministerråd. Nordisk Råd ønsker med den nye struktur at bevare den geografiske tredeling af arbejdet og gøre denne endnu mere betydningsfuld, da alle 5 fagudvalg tillægges et ansvar for at behandle sagerne i et nordisk, et europæisk og et nærområdeperspektiv.

Det har været vigtigt for strategiarbejdsgruppen at skabe en struktur, som er så enkelt og samtidig robust, at Nordisk Råd kan tage aktuelle nye samarbejdsområder op uden at skulle oprette en ny struktur.

I den nye struktur vil der være emner, som ikke entydigt kan placeres i et af udvalgene. Sådanne tildeles et udvalg som hovedansvarlig; dette må i samråd med de øvrige udvalg varetage sagen, f.eks. ved høringer i andre udvalg eller ved nedsættelse af tværgående arbejdsgrupper.

5.2. Præsidiets opgaver

Præsidiet skal behandle overgribende politiske og administrative spørgsmål, herunder Nordisk Råds og Nordisk Ministerråds budget; udenrigs- og sikkerhedspolitiske spørgsmål, herunder konfliktforebyggelse og civil krisehåndtering og nordlige dimension; overgribende kontakter med regionale og internationale organisationer, hovedlinierne i nærområdesamarbejdet, hovedlinierne i samarbejdet med EU/EØS, OSCE, FN osv.

Præsidiet er Nordisk Råds højeste organ mellem plenarforsamlingerne og må som sådant behandle de overgribende politiske spørgsmål, herunder behandlingen af såvel Nordisk Råds interne budget, som Nordisk Ministerråds budget for det nordiske samarbejde.

Udenrigs- og sikkerhedspolitik har været behandlet på Nordisk Råds sessioner siden 1992. At fremme demokratisk udvikling, fred og sikkerhed, velfærd og bærekraftig udvikling er centrale spørgsmål for såvel Nordisk Råd som andre internationale organisationer. Det er derfor en opgave af højeste prioritet at udvikle samspillet mellem det internationale samarbejde og det nordiske samarbejde. Udenrigs- og sikkerhedspolitikken er et vigtigt og overgribende område og bør derfor være Præsidiets hovedansvar.

Præsidiet varetager de overgribende kontakter med regionale og internationale organisationer om nærområdesamarbejde, Baltisk Forsamling, EU/EØS, Europarådet, OSCE, FN osv., mens Nordisk Råds udvalg varetager sektorfaglige relationer, særligt når det drejer sig om nærområde- og EU/EØS-spørgsmål.

Præsidiet har en ledende og samordnende/koordinerende rolle, hvilket betyder, at præsidenten skal holde jævnlige møder med udvalgenes formænd og partigruppernes formænd, hvor man drøfter fremdriften i rådets arbejde og de konkrete arbejdsplaner i udvalg.

5.3. Udvalgenes arbejdsopgaver

Kultur- og Uddannelsesudvalget skal behandle spørgsmål om almen kultur og kunst i Norden og internationalt, et mangekulturelt og multietniskt Norden, film og medier, sprog, idræt, Foreningerne Norden og den frivillige sektor, børne og ungdomskultur, grund- og sekundær skole, det nordiske uddannelsesmarked, folkeoplysning og voksenoplæring, livslang læring, forskning, forskeruddannelse og udveksling.

Velfærdsudvalget skal behandle spørgsmål om velfærds- og tryghedsordninger, social og sundhed, handicap, byg og bolig, familie, børn og unge, narko og anden form for misbrug (alkohol m.v.).

Medborger- og Forbrugerudvalget skal behandle spørgsmål om demokrati, menneskerettigheder, medborgerrettigheder, ligestilling, forbruger, sikre fødevarer, kriminalitetsbekæmpelse, lovgivning, indvandring og flygtninge og samarbejde mod racisme.

Miljø- og Naturressourceudvalget skal behandle spørgsmål om miljø, jord- og skovbrug, fiskeri, bæredygtig udvikling og energi. Udvalget har det overordnede ansvar for bæredygtig udvikling (dermed med fødevaresiden af jordbrug, skovbrug og fiskeri).

Næringsudvalget skal behandle spørgsmål om rammebetingelser for økonomi og produktion, næring/industri, indre marked, fri bevægelighed, fjernelse af grænsehindringer, handel, regioner og strukturstøtte, beskæftigelse og arbejdsmarked, arbejdsmiljø, infrastruktur/transport, kommunikation og IT.

5.4. Præsidiets, udvalgenes og Kontrolkomitéens arbejdsform

Præsidiet består af 13 medlemmer. Udvalgene består af 15 medlemmer, bortset fra Næringsudvalget som består af 14 medlemmer. Hvert udvalg har en formand og en næstformand. Kontrolkomitéen består af 5 medlemmer, som ikke samtidig kan sidde i Præsidiet.

Præsidenten og formændene for udvalgene og Kontrolkomitéen er ansvarlige for, at deres respektive organer har en aktuel arbejdsplan, og for forberedelsen af møder og andre sammenkomster, herunder forbindelser til nationale og internationale organer.

I perioden 1995-2001 har Nordisk Råds udvalg arbejdet med aktivt formandskab, hvor formand og 2 næstformænd har fungeret som politisk beredende organer. Formandens opgave vil i fremtiden være at sammensætte dagsordenen i samarbejde med rådssekretariatet og lede arbejdet i udvalget. Næstformandens rolle er at lede arbejdet i formandens fravær.

6. National forankring

Udvalgene samarbejder med nationale parlamenters tilsvarende udvalg. Den nye struktur skal sikre, at det er muligt at identificere, hvor medlemmer med national fagkompetence kan placeres, og at det er gennemskueligt for de nationale udvalg, hvis de får henvendelse fra eller skal henvende sig til Nordisk Råd.

National forankring har været et stort debatemne i strategiarbejdsgruppens arbejde. Strategiarbejdsgruppen finder, at den nationale forankring er afhængig af en lang række forhold, som må virke sammen for at forbedre den nationale forankring:

- Der bør være overensstemmelse mellem medlemmernes interesser og deres placering i Nordisk Råd,
- Nordisk Råds dagsorden skal reflektere aktuelle nationale og EU sager,
- Regeringerne bør orientere parlamenterne om opfølgningen af Nordisk Råds rekommandationer,
- Gensidig orientering mellem de nationale udvalgssekretærer og Nordisk Råds udvalgssekretærer skal sikre informationsudveksling om Nordisk Råds arbejde og de nationale parlamenters arbejde.

Strategiarbejdsgruppen har arbejdet med flere ideer til, hvordan den nationale forankring kan forbedres. Strategiarbejdsgruppen har besluttet at anbefale en model, hvor udvalgenes formænd er ansvarlige for at gennemføre samarbejdet med korresponderende nationale udvalg, f.eks. gennem møder, hvor man evt. kan inddrage medlemmer af andre internationale parlamentariske forsamlinger eller andre samarbejdende organer. Mødets dagsorden skal i givet fald udarbejdes i samarbejde med formændene for de nationale udvalg. Sådanne møder kan tjene til erfaringsudveksling om nationale løsninger på et givent område, som de øvrige nordiske lande kan drage nytte af at kende. Endvidere kan møderne tjene til at sikre nordisk koordinering på internationalt niveau med henblik på eventuel fælles ageren.

Strategiarbejdsgruppen vil endvidere pege på partigruppernes vigtige rolle for at sikre national forankring af Nordisk Råds arbejde og beslutninger.

7. Nye eller ændrede arbejdsformer

Strategiarbejdsgruppen har drøftet spørgsmålet, om Nordisk Råd skal afholde en eller flere sessioner årligt og om tidspunktet for sessionen. Konklusionen er, at Nordisk Råd bør afholde en session årligt, men at der er mulighed for at afholde ekstrasessioner, som Forretningsordenen giver adgang til.

Sessionen bør koncentreres om en række temaer, som Præsidiet træffer beslutning om på baggrund af udvalgenes prioriterede arbejdsområder.

Strategiarbejdsgruppen mener, at Rådssekretariatet i større udstrækning skal sørge for, at der tages hensyn til EU's dagsorden i Nordisk Råds arbejde.

Vedrørende samarbejdet med Nordisk Ministerråd sætter arbejdsgruppen sin lid til, at behandlingen af budgetanalysen vil føre til forbedringer af samarbejdsprocessen med Nordisk Ministerråd, således at Nordisk Råd tidligt kommer ind i processen om Nordisk Ministerråds forslag, herunder budget.

Strategiarbejdsgruppen har drøftet vismandspanelets forslag om at ændre de selvstyrende områders stilling i forhold til opfølgning af rekommandationer. Strategiarbejdsgruppen konstaterer, at der bør søges pragmatiske løsninger på, hvordan de selvstyrende områders regeringer forholder sig til Nordisk Råds rekommandationer.

Strategiarbejdsgruppen har i sit arbejde ikke drøftet partigruppepolitiseringen, som blev indført i 1995, grundigere, da strategiarbejdsgruppen ikke ønsker at ændre denne. Det er strategiarbejdsgruppen holdning, at partipolitiseringen har været med til at skabe dynamik i Nordisk Råds interne arbejde og at sætte fokus på væsentlige problemstillinger.

8. Reservationer

Der er indkommet 2 reservationer fra medlemmer af Arbejdsgruppen om strategi for det fremtidige nordiske samarbejde.

Reservationen fra Den Konservative Gruppe refererer til kapitel 5.2.

Præsidiets opgaver:

På vegne af Den Konservative Gruppe reserverar jeg mig mot strategigruppens förslag om Nordiska rådets utskottsstruktur samt presidiets uppgifter och sammansättning.

Rådet behöver ett utrikes- och säkerhetspolitiskt utskott. Presidiets uppgifter inom utrikes- och säkerhetspolitik bör flyttas till detta utskott. För att utskotten inte skall bli fler än fem kan medborgar- och konsumentutskottets uppgifter i huvudsak flyttas till välfärdsutskottet.

Presidiets roll som samordnande organ för rådet bör framhävas. Därför bör den i framtiden bestå av rådets president, utskottens ordföranden och vice ordföranden.

Sigríður Anna Þórðardóttir
Den Konservative Gruppe

Reservationen fra Den Socialdemokratiske Gruppe refererer til kapitel 7, 1. stykke:

Förläggningen av huvudsessionen har föranlett många diskussioner under ett antal år. Vi socialdemokrater har i samband med diskussionerna om Nordiska Rådets framtid drivit frågan om att förlägga Rådets huvudsession till vårterminen. Vårt förslag innebär att Nordiska Rådet håller fyra ordinarie möten där samtliga parlamentariker samlas per år.

Förslaget skulle innebära att utskottsmöten läggs i början av året och efter sommaren och sessioner på försommaren och senhösten. Försommarens huvudsessionen skulle i huvudsak behandla politiska teman och senhöstens session innehålla budgetbehandling och personval.

Ett av argumenten för en sådan förändring är arbetsbelastningen i samband med budgetbehandlingen i de nationella parlamenten. Det har visat sig svårt för såväl parlamentariker som ministrar att finna tid att förbereda och delta i sessionen.

Återkopplingen till Ministerrådet skulle kunna förbättras – två sessioner per år skulle ge fler tillfällen att diskutera uppföljningen av Nordiska Rådets ställningstaganden gentemot Ministerrådet.

Med detta förslag skulle effektiviteten i Rådets arbete kunna ökas. Som det ser ut i dagsläget har Nordiska Rådet minst fyra gemensamma rådsmöten, det vill säga utskotts-, presidiemöten, och session, och med de temamöten som hålls blir det ofta fem möten där samtliga parlamentariker samlas. Vi föreslår att man försöker begränsa antalet gemensamma rådsmöten till fyra per år.

Anita Johansson
Den Socialdemokratiske Gruppe

Del 2. Nordiska ministerrådet

Nya strategiska satsningar

Inledning

Det nya årtusendet kännetecknas av snabb förändring och nya utmaningar, vilkas verkningar återspeglas från det globala mellanstatliga planet till den enskilda människans livsvillkor. Norden och nordborna har den dubbla uppgiften att säkerställa den nordiska samhälls- och välfärdsmodellen för senare generationer och att ta sin plats och sitt ansvar för utvecklingen i vår världsdel och globalt.

Det nordiska samarbetet är i grunden väl rustat för de kommande utmaningarna. I sin bredd, öppenhet och anpassningsförmåga och i den folkliga förankringen har det nordiska samarbetet unik styrka. Denna styrka måste ständigt utvecklas konkret genom en tät dialog med alla berörda nivåer: politiska beslutsfattare, offentliga myndigheter, frivilligområdet, fackliga sammanslutningar osv. I internationell jämförelse har de nordiska länderna och det nordiska samarbetet relativt begränsade resurser. Dessa måste målinriktas och användas så effektivt som möjligt till allas större nytta och fördel.

I samarbete kan de nordiska länderna förbättra förutsättningarna för fortsatt utveckling av det nordiska välfärdssamhället. Utbildningen, arbetet, den sociala tryggheten och delaktigheten i kulturen och samhället är hörnstenarna i den enskilda nordbons tillvaro.

I kunskaps- och informationssamhället ställs den enskilda medborgaren framför ständiga krav om att utveckla sig både som aktiv medborgare och i arbetslivet. Livslångt lärande står centralt på den nationella och den internationella dagordningen. Ökad mobilitet, IKT-revolutionen, rätten till en sund miljö och hållbar utveckling är exempel på globala utvecklingstendenser som ställer nya krav. Integrationsprocessen i Europa påverkar i högsta grad den nordiska dagordningen.

Inför tjugohundratalets nya utmaningar är det på sin plats att betrakta det nordiska samarbetet i ljuset av Vismanspanelens omfattande analys och många förslag. Ett överslag av samarbetet inom Nordiska ministerrådets ram uppvisar en stor bredd och aktualitet. Ett tiotal nya fleråriga samarbets- eller handlingsprogram skall börja implementeras under år 2001. En ny strategi för ett Hållbart Norden och dess närområden intill 2020 har godkänts vid Nordiska rådets 6:e extrasession. En ny strategi för det nordiska närområdessamarbetet har färdigställts för behandling vid Rådets 53:e session hösten 2001. Andra styrinstrument för det nordiska samarbetet, såsom Generalsekreterarens budgetanalys 2000, nya rambestämmelser för de nordiska institutionerna och riktlinjer för integrering av jämställdhet i Nordiska ministerrådets verksamhet har utarbetats. Handlingsplaner och åtgärder bereds och genomförs i enlighet med de önskemål Nordiska rådets rekommendationer anvisar. Härtill kommer att vart ordförandeskap genom sitt program riktar samarbetets fokus till aktuella teman.

Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna) har utöver dessa planer och dokument följt upp Vismanspanelens rapport genom att peka ut fem områden, som vart för sig och tillsammans, är av särskilt strategiskt intresse för utvecklingen i Norden, i Europa och globalt under de kommande åren. Dessa är:

1. Teknologisk utveckling, särskilt informationssamhällets frågor samt nordisk spetsforskning
2. Välfärd inkl. nordbors rättigheter och möjligheter att leva, arbeta, studera i ett annat nordiskt land samt demografi- och migrationsfrågor
3. Den inre marknaden i Norden inkl. samarbete för att avlägsna gränshinder
4. Samarbetet med grannländer och -regioner
5. Miljö och hållbar utveckling

Vart och ett av de nämnda områdena är tvärsektoriellt i den meningen att det omspänner aktiviteter utöver sektorindelningen i Nordiska ministerrådet. Vidare är avsikten att områdena kompletterar varandra. Tillsammans omfattar de en betydande andel av det pågående nordiska samarbetet och av trenderna i Vismanspanelens rapport.

I det följande beskrivs vart område kort och sammanfattande med förslag till åtgärder inom de närmaste åren. Förslagen baseras i många fall på beredning som redan gjorts eller samarbete som pågår. Närmare precisering av åtgärdsförslagen företas inom ramen för utarbetande av handlings- och arbetsprogram där även de budgetmässiga konsekvenserna analyseras.

1. Teknologisk utveckling – särskilt informationssamhällets frågor samt nordisk spetsforskning

Den teknologiska utvecklingen handlar inte endast om staternas och industrins förmåga att utnyttja och tillämpa nya teknologier för att stärka eller bevara komparativa konkurrensfördelar. I lika hög grad är det fråga om vilka villkor och möjligheter – i positiv eller negativ riktning – som ny teknologi ger den enskilda medborgaren inom utbildningen, arbetet och vardagen. Informationssamhället handlar snarare om innehåll, språk och kultur, än om teknologi.

De nordiska länderna har under de senaste 10–20 åren utbyggt den digitala infrastrukturen till en nivå som motsvaras på ett fåtal andra ställen i världen. Det behövs en enhetlig syn på de konsekvenser som omställningen till kunskapsbaserad teknologi har dels för den interna samhällsutvecklingen i de nordiska länderna, dels för Nordens fortsatta utveckling som ett högkompetensområde för informations- och kommunikationsteknologi (IKT) i ett globalt och regionalt perspektiv

Norden är i internationell jämförelse en avancerad "IKT-region". Det är ett nordiskt intresse att tillämpningen av moderna teknologier till den del stater har möjligheter att influera detta sker i öppen samverkan med klara spelregler. Samarbetet inom bl.a. Östersjöstaternas råd och inom ramen för EU:s nordliga dimension med IKT-frågor bör föras vidare med starkt nordiskt engagemang.

Aktivt medborgarskap

Alla grupper i samhället måste inlemmas i den teknologiska omställningsprocessen så att man inte skapar en klyfta mellan dem som använder ny teknologi och sådana som blir utanför. Hänsyn bör tas till variabler som kön, ålder, etnicitet och geografi. Spridningen av teknologi och kunskap skall understöda utbildningen av kvalificerade och aktiva medborgare samt säkerställa optimala möjligheter för alla medlemmar i samhället till information och kommunikation i ett IKT-samhälle för alla. De nordiska regeringarna stöder en politik som aktivt och på alla plan sörjer för att medborgarna motiveras att ta del i beslut, inlärning och bruk av ny teknologi i förbindelse med digital förvaltning. Utvecklandet av mål och indikatorer för värdering av och utbyte av erfarenheter om de nordiska ländernas nationella IKT-politik kan bidra till utarbetande av nordiska modeller för bl.a. medborgarnas deltagande i omställningen till det kunskapsbaserade samhället i ett perspektiv av livslångt lärande.

Förslag till åtgärder

- aktivt deltagande av medborgarna i IKT samt frivilligsektorns roll stöds genom analyser och åtgärdsförslag,
- konsekvensanalyser av ibruktagandet av digital förvaltning (eGovernment) görs på ett nordiskt plan,
- mål och indikatorer utvecklas för värdering av och utbyte av erfarenheter om de nordiska ländernas IKT-politik i ett internationellt perspektiv (bench-marking).

Kompetensutveckling, undervisning och forskning

Den teknologiska utvecklingen ställer skarpt ökade krav med avseende på kompetensutveckling, undervisning och forskning. De nordiska länderna är tillsvidare relativt väl situerade tillföljd av traditionellt höga standarder på undervisningen och satsningar på utbildnings- och forskningsverksamhet. Den nya informationsteknologin har införts i skolundervisningen i ett tidigt stadium jämfört med många andra länder. IKT-sektorns stora betydelse i de nordiska ländernas industri och näringsliv har stimulerat kompetensutveckling och forskning på området. Vissa högteknologibranscher redovisar redan allt större svårigheter att rekrytera kvalificerad arbetskraft i Norden. Ett femårigt pilotprojekt för att etablera några nordiska spetsforskningsenheter(centers of excellence, CoE) på det tekniskt-naturvetenskapliga området har beslutats av NMR i juni 2001.

Det internationella perspektivet i det nordiska samarbetet inom utbildning och forskning bör stärkas genom en större öppenhet gentemot andra samarbetsfora utanför Norden, bl.a. EU, Europarådet, OECD och UNESCO.

Förslag till åtgärder

- utveckla forskningsinstitutioner genom konkurrensbaserad ansökningsprocedur och på basis av existerande forskningsgrupper i Norden, som kan prestera forskningsresultat av världsklass, till nordiska spetsforskningsenheter (centers of excellence, CoE) eller nätverk av forskningsenheter av hög kvalitet. Syftet är bl. a. att höja vetenskaplig kvalitet, tillförsäkra erforderlig "kritisk massa" i Norden, säkra effektivt utnyttjande av resurser och dyrbar infrastruktur samt locka forskare och studerande från andra länder. Målet är också att se till att tillämpad forskning i världsklass skall gagna nordisk industri,
- främja nordiska värden i den internationella debatten om livslångt lärande och utveckla flexibla och brukarvänliga formella och informella inlärningsprocesser som kompletterar, vidareutvecklar och fördjupar grundutbildningen ända från barn- och ungdomsåren. Samtidigt bör utbildningsinsatser riktade till arbetsmarknaden stärkas. Det är en utmaning för de nordiska länderna att sörja för att alla invånare säkras möjligheter till livslångt lärande,
- utveckla existerande eller nya nordiska stödordningar utgående från resultaten av pågående utredningar om stödordningarna inom utbildningssektorn. Inom de olika stödordningarna ingår verksamhet som inrymmer IKT och andra högteknologiska element,
- effektivt utnyttja nordiska utväxlings-, praktik- och stipendiatprogram till att stimulera kompetensutveckling. Det bör utredas vilka värderingar som ligger till grund för utvecklingen och synligheten av de nordiska mobilitetsprogrammens förhållande till europeiska avtal och program, men också gränsregionalt samarbete inom Norden,
- utveckla IT som pedagogiskt verktyg – bl.a. nytt undervisningsmaterial och nya pedagogiska verktyg samt annan utveckling av distansutbildning och virtuella undervisningsmiljöer.

Kultur-, media- och språkpolitik

På kultur- och mediaområdet hör de nordiska länderna till dem som intensivt utnyttjar modern informations- och kommunikationsteknologi. De nordiska länderna är små språkområden med en begränsad marknad och de står inte särskilt starkt vad avser produktion av innehåll för de nya digitala medierna. Den tekniska utvecklingen och konvergensen mellan media-, tele- och IT-sektorernas teknologier skapar nya villkor och medför stora förändringar inom mediaområdet som helhet. Detta gäller både traditionella medier (tv, radio, film, dagspress) och nya medier och kommunikationsformer, som opererar internationellt och ökar konkurrenstrycket mot det nordiska media- och kulturutbudet.

De nordiska länderna behöver, i likhet med andra länder, en klar politik för kulturförmedling och media om man vill säkra, att ländernas eget kulturutbud inte helt marginaliseras av det snabbt ökande konkurrerande utbudet från resten av världen. Det bör utvecklas en samstämd ny politik avseende informationssamhällets kulturpolitiska dimensioner med särskild vikt på digital innehållsproduktion och multimediafrågor.

Förslag till åtgärder

- stärka Nordens konkurrensförmåga i den digitala innehållsproduktionen. Härför krävs nordiskt samarbete kring nya digitala medier. Man undersöker möjligheterna att inrätta ny nordisk multimediafond med syftet att stimulera produktionen av nordiska digitala mediaprodukter,
- samarbeta mera intensivt för att hitta lösningar på upphovsrättsliga frågor avseende nya medier för att skapa en bra grogrund för vidareutvecklingen av nordisk konst och kultur,
- på ett nordiskt plan analysera vilka konsekvenser utvecklingen av konvergensen mellan media-, tele- och IT-sektorernas teknologi har för nordiskt media- och kulturutbud,
- samnordiskt utveckla språkteknologiska verktyg såsom översättningsprogram och teknologi för att understöda användningen av nordiska språk och nordisk kultur- och mediaproduktion samt understöda kontakter mellan universitet och högskolor kring forskning på detta område med syftet att utveckla specialkunskap i Norden på det IT-baserade språkteknologiska området.

2. Välfärd inkl. nordbors rättigheter och möjligheter att leva, arbeta, studera i ett annat nordiskt land samt demografi- och migrationsfrågor

De nordiska länderna präglas av goda levnadsvillkor för flertalet av invånarna med god tillväxt, trygghetssystem för alla, relativt jämn inkomstfördelning, tillgång till kvalitativt god sjukvård och till utbildning. Välfärdsprestationerna är i den nordiska välfärdsmodellen baserade på integreringen mellan social trygghet och stabil ekonomisk utveckling. Samarbete mellan myndigheter och frivilligorganisationer är ett viktigt inslag i säkringen av de nordiska ländernas sociala integration och stabilitet.

Både i Norden och Europa utmanas nu de sociala trygghetssystemen av en åldrande befolkning och sjunkande fertilitet, ökad invandring, relativt hög arbetslöshet i vissa länder och ökad risk för fler marginaliserade grupper. Den demografiska utvecklingen medför att den aktiva arbetsföra befolkningsandelen sjunker inom en relativt kort framtid samtidigt som den växande äldrebefolkningen kommer att ställa högre krav på den offentliga sektorns hållbarhet. Länderna måste finna strategier för hur dessa nya behov skall kunna mötas med begränsade resurser. Villkoren för en hållbar utveckling inom social- och hälsosektorerna kommer att till stor del vara beroende av arbetsmarknadens möjligheter och hur förutsättningarna för välstånd och god hälsa överförs från vår generation till nästa.

Globaliseringen och internationaliseringen medför sannolikt ökad press när det gäller finansieringen av de nordiska ländernas välfärdssystem. Detta gäller särskilt på skatteområdet. Det är således lämpligt att de nordiska länderna gemensamt utreder vilka effekter en t.ex. ökad skattekonkurrens inom/från EU kan komma att få för statsintäkterna i de nordiska länderna och därmed hur de värden som ligger till grund för den nordiska välfärdsmodellen kan värnas, utvecklas och om möjligt främjas i debatten med övriga EU-länder och internationellt.

Det är samtidigt av stor betydelse att proaktivt analysera hur den offentliga sektorn kan effektiviseras ytterligare för att i ljuset av eventuella framtida minskade statsintäkter säkerställa att de nordiska välfärdssystemen även i fortsättningen kan upprätthålla ett rättvist, jämställt och demokratiskt samhälle.

Förslag till åtgärder

- värdera resultaten av de komparativa analyser över de nordiska ländernas välfärdsprestationer och modeller för deras utveckling som gjorts,
- arbeta med att undersöka utvecklingstendenserna i de nordiska samhällena med avseende på befolkningskoncentration och -urbanisering,

- arbeta med analys av välfärdssamhällets finansiering i ljuset av de framtida utmaningarna för de nordiska skattesystemen i en alltmer globaliserad miljö och vilka omläggningar de nordiska skattesystemen kan tänkas genomgå under de närmaste 10–15 åren
- utreda den offentliga ekonomins bärkraft med beaktande av den växande äldrebefolkningen och de utmaningar detta medför,

Nordbors rättigheter samt demografi och migration

Nordbornas rättigheter till exempel på arbetsmarknaden, inom utbildningen och det sociala området har utsträckts över nationsgränserna i Norden. Dessa nordiska vinningar har en fundamental betydelse för hur vanliga nordbor uppfattar nordiskt samarbete och nordisk identitet. Flera undersökningar som utförts av Nordiska ministerrådet under senare år uppvisar likväl att betydande praktiska problem förekommer vid flyttning från ett nordiskt land till ett annat. Undersökningarna ger vid handen att svårigheterna delvis beror på bristande kunskap hos myndighetsinstanser i de nordiska länderna om vilka rättigheter de samnordiska konventionerna och avtalen egentligen ger.

En gemensam nordisk arbetsmarknad, fungerande tillgång till studier eller utbildning i ett annat nordiskt land och socialförsäkringssystem som ger trygghet vid mobilitet utgör väsentliga konkurrensfördelar. Globaliseringen och skärpt internationell konkurrens har under de senaste 10 åren bland annat lett till en kraftig ökning i företagsintegrationen i Norden. Nordens betydelse som dynamiskt tillväxtområde är beroende av att den kulturella samhörigheten och incitamenten för mobilitet inom Norden stärks. Globalt ökande migration skapar behov för att det växande antalet tredjelands medborgare med fast uppehållstillstånd i ett nordiskt land skall inlemmas i denna process.

Förslag till åtgärder

- nordbornas rättigheter kartläggs och redovisas i samlad och klar presentation till myndigheter och medborgare i de nordiska länderna. Telefontjänsten till medborgarna Hallå Norden har inlett verksamhet i samtliga nordiska länder under år 2001, dess verksamhet uppföljs regelbundet med syftet att förbättra servicen och åtgärda de problem som redovisas. De nordiska regeringarna vinnlägger sig om att avlägsna konkreta hinder för personers rörlighet i Norden genom samnordisk aktion, bilaterala processer eller interna åtgärder,
- komparativ analys för genomgång och värdering av de nordiska ländernas åtgärder för att integrera invandrare i arbetsmarknaden genomförs,
- främjandet av nordisk identitet och information om Norden riktad till inflyttade i de nordiska länderna tas med som ett genomströmmande element i kultur- och utbildningsverksamheten, i utvecklandet av strategin för barn och unga och i samarbetet med frivilligorganisationerna i syfte att inleda beredning av en samlad strategi för "nya nordbor".

3. Den inre marknaden i Norden inkl. samarbete för att avlägsna gränshinder

Inom loppet av de senaste 30–40 åren har de nordiska ländernas näringsliv genomgått två faser av utökat nordiskt samarbete och är nu på god väg in i ett nytt skede. I den första fasen utvecklades och konsoliderades Norden som en form för utvidgad hemmamarknad för de egna industrierna. I den andra inträffade – på basen av de styrkepositioner som den nordiska exporten byggt upp – en penetration i den europeiska marknaden, inte minst inom ramen för Nordens EU- och EES-status. Idag har näringslivets intresse igen riktats mot Norden som hemmamarknad. Intresset gäller inte nu i första hand exportmöjligheter till de nordiska närbelägna marknaderna utan snarare möjligheterna att samfällt utnyttja vissa nyckelelement i den infrastruktur som är avgörande för näringslivets konkurrensförmåga, såsom arbetskraft, kunskaper, forskningsresurser, innovationer och strategiska nätverk. Norden framstår således som en "gränslös" inre marknad och en gemensam resursbas för viktiga företagssatsningar inom ramarna för den nya kunskapsbaserade ekonomin. Nya regionala integrationssatsningar inom Norden avtäcker ett behov att

avlägsna gränsbarriärer som ställer sig i vägen för ett fullt utnyttjande av dessa områdens samlade möjligheter.

Det växande intresset inom näringslivet för att mera aktivt än hittills utnyttja Norden som en resursstark hemmabas för sin globalt inriktade verksamhet ställer nya krav på den politiska delen av det nordiska samarbetet. Tidigare perioders strävanden mot gemensamma särlösningar i syfte att skapa en avgränsad nordisk hemmamarknad för den egna industrin, egna tekniska och andra typer av säkerhetsstandarder osv., är inte längre ändamålsenliga. I stället för särlösningar krävs idag snarare policyinsatser som kan medverka till att näringslivets verksamhetsbetingelser i Norden ligger i den absoluta fronten av den internationella utvecklingen. Policyinsatser bör inriktas på att komma åt störningar i den inre marknadens funktion, för att på så sätt underlätta för de nordiska företagen att fullt ut kunna utnyttja de fördelar den inre marknaden innebär. Sådana åtgärder måste givetvis vidtas inom de rättsliga ramarna för EU-medlemskap och EES-avtalet.

Nordiska ministerrådets samarbete inom de ekonomiska och finansiella områdena skall bidra till en balanserad ekonomisk, ekologisk och socialt hållbar utveckling i Norden, lägga grunden för en mer omfattande ekonomisk integration med Europa samt främja nordiska intressen internationellt. Med syfte att stärka den nordiska välfärdsmodellen bör finanspolitiken formuleras så att den främjar strukturreform, tillväxt och sysselsättning. De nordiska ekonomi- och finansministrarna har redan länge argumenterat för en stabilitetsinriktad finanspolitik som kännetecknas av en sund statsekonomi och låg inflation. Den fördjupade ekonomiska integrationen som den ekonomiska och monetära unionen fått till stånd i EU kommer att ge återverkningar på det ekonomiska samarbetet mellan de nordiska länderna. I den ekonomiska politiken spelar finans- och strukturpolitiken en allt större roll.

Förslag till åtgärder

- bättre nordisk samordning, informationsbyte och initiativ med beaktande av EU/EES och andra internationella fora avseende näringslagstiftning, bl.a. bolags- och konkurrenslagstiftning, arbetsmarknadsregler, skattelagstiftning, arbetsmiljö- och bygglagstiftning, regelverk för finans-, försäkrings-, och värdepappersmarknaderna m.m.,
- bättre nordisk samordning, informationsbyte och initiativ med beaktande av EU/EES och andra internationella fora avseende vissa strategiska kvalitetsnormer, tekniska standarder, handel med immateriella rättigheter, miljöcertifiering (gäller såväl revideringar som framtagning av nya regelverk och normer). Det samma gäller för standardiseringsarbetet inom området industriprodukter i EU och andra internationella fora till exempel inom aktuella forskningsområden som gen-och bioteknologi,
- samarbete kring utveckling av gränsöverskridande nordiska logistik- och varudistributionssystem med tonvikt på de små och medelstora företagens behov, t.ex. inom byggvarusektorn,
- samarbetsprojekt och erfarenhetsutbyte kring möjligheterna att utnyttja tydliga miljöregler, flexibla arbetsorganisationsmodeller, en kvalitetsinriktad nordisk affärsetik och ett könsjämställt arbetskraftsutnyttjande som konkurrensfördelar på den internationella marknaden.
- ett fortsatt nordiskt och nordiskt-baltiskt samarbete bl.a. kopplat till lagstiftningsarbetet inom EU i syfte att främja en effektiv och välfungerande nordisk och nordisk-baltisk finans- och värdepappersmarknad.

4. Samarbetet med grannländer och -regioner

Europeiska unionen

Integrationsutvecklingen i Europa med särskild tonvikt på EU:s utvidgning och dess framtida utveckling utgör den viktigaste referensramen för de nordiska ländernas agerande och det nordiska samarbetet. Arbetet med aktuella EU- och EES-frågor ingår alltefter behov och gemensamt intresse i form av informationsutbyte, samråd, koordination och samfällda initiativ numera i snart sagt all verksamhet inom Nordiska ministerrådets struktur. Detta arbete kommer fortsättningsvis att utgöra en omistlig och naturlig del av nordiskt samarbete.

Europeiska rådets möte i Göteborg kommer att influera EU:s dagordning tills det danska ordförandeskapet tar vid under hösten 2002. I den närmaste framtiden har EU:s utvidgning, den nordliga dimensionen och EU:s samarbete med Ryssland, civil och militär krishantering samt förberedelserna för regeringskonferensen 2004 fortgående en viktig roll även i det nordiska samarbetet. I samband med det nordiska statsministermötet den 1–2 juli 2001 i Imatra togs beslut om att de nordiska EU-medlemsstaternas statsministrar härefter möts före Europeiska rådets möten.

EU:s utvidgning kommer sannolikt att innebära att regionernas betydelse i EU stärks. Det nordiska samarbetet kan då få en tyngre regionalpolitisk roll än vad det har för närvarande. Det bör fungera tydligare som plattform för initiativ och agerande i frågor där de nordiska länderna gemensamt och i samarbete med likasinnade vill påverka den europeiska dagordningen.

Förslag till åtgärder

- framställa rekommendationer avseende områden på vilka de nordiska länderna med fördel kunde stärka sitt samarbete inom ramarna för EU.

Ny närområdesstrategi

Ett ministerrådsförslag till reviderad nordisk närområdesstrategi – "Närmare Norden" – antogs av samarbetsministrarna den 6 mars 2001. Strategin innehåller en rad förslag som inte kan ses isolerade från Vismansrapporten. Förslaget har följande huvudsakliga innehåll: De huvudsakliga geografiska prioriteringarna behålls med bibehållen definition av närområdena; EU:s utvidgning medför likväl en successiv förskjutning österut av verksamhetens tyngdpunkt. Samarbetet med Baltikum ändrar karaktär till reguljärt myndighetssamarbete. Insatserna bör samlas till större projekt som ger synlig effekt i mottagarlandet och som är politiskt relevanta; detta innebär en ökad tema- och problemfokusering. NMR:s informationskontor och de nordiska beskickningarna ges en central roll i en ökad mottagarstyrning för att bättre motsvara mottagarländernas behov.

Förslaget förordar vidare en ökad differentiering och separata länderprogram för att ge optimalt resultat. Samarbetet med de baltiska länderna omstruktureras i samarbete med dem så att det i framtiden baseras på ett jämbördigt operativt och finansiellt partnerskap. De baltiska länderna bör ges möjlighet att delta i det ordinarie nordiska projektsamarbetet, när sådant deltagande är ändamålsenligt. För att uppnå en större genomslagskraft för närområdesprogrammen och en bättre koordinering av de nationella bilaterala insatserna har en sakkunnigkommitté tillsatts. Vidare bör arbetet koordineras bättre i förhållande till andra aktörer såsom EU och förstärkas och synliggöras i förhållande till bl.a. Östersjö- respektive Barentssamarbetena samt Arktiska rådet. När det gäller de instrument som står till buds – informationskontor, stipendieprogram och projekt – anses dessa tills vidare vara relevanta, men bör anpassas löpande i förhållande till den miljö där de är satta att verka. Följande särskilt prioriterade temata föreslås mot bakgrund av nationella bilaterala program och EU:s program: den nordiska välfärdsmodellen inklusive hälsa och jämställdhet mellan kvinnor och män, bärkraftigt resursutnyttjande med miljö och energi, barn och unga, kulturförmedling, konsumentpolitik och livsmedelssäkerhet. Ministerrådsförslaget kommer att behandlas vid Nordiska rådets höstsession 2001.

I enlighet med den nya närområdesstrategin inleds år 2001 en översyn av ministerrådets arktiska program. Det nya programmet skall ta hänsyn till Arktiska rådets ökade tyngd som språkrör för det arktiska cirkumpolära området och definiera tyngdpunktsområden för nordiska insatser i det arktiska samarbetet, särskilt med hänsyn till den folkliga dimensionen knuten till det arktiska områdets ursprungsbefolkning. NMR:s aktiviteter i Arktis anpassas till Arktiska rådets målsättning, med ambitionen att söka synergi och undvika överlappningar. NMR deltar i Arktiska rådet i egenskap av observatör. Det finns också behov för en bättre koordinering mellan det nordiskt-arktiska forskningsprogrammet och de nationella och nordiska prioriteringarna.

Förslag till åtgärder

- Norden agerar proaktivt och synligt som aktör i verkställigheten och utvecklingen i samband med EU:s handlingsplan för den nordliga dimensionen. De nordiska regeringarna understryker i detta sammanhang särskilt behovet för ökat samarbete med nordvästra Ryssland och Kaliningrad. Utvecklandet av ett "arktiskt fönster" inom ramarna för den nordliga dimensionen understöds. Nordiska ministerrådets samarbete med Arktiska rådet tydliggörs med syfte finna samarbetsprojekt,
- samarbetet med de baltiska länderna omstruktureras i samarbete med dem alltmer mot konkreta program som i framtiden styrs och finansieras i jämbördigt partnerskap. Baltiskt deltagande i det nordiska samarbetet fortsätter på nuvarande flexibla bas och utvecklas där gemensamt intresse finns,
- de nordiska ländernas regeringar överväger initiativ för att förbättra samspelet och arbetsfördelningen mellan olika regionala och internationella organisationer och aktörer i Nordens närområden med syftet att bättre fokusera de politiska och finansiella insatserna.

Samarbete med Nordens västliga grannländer

Samarbetet i Västnorden präglas av regionens geografiska läge och demografi. Samarbetet bör här bestå av insatser utformade för att svara mot regionens särskilda behov. Fortsatt koordinering med en bredare krets av nordatlantiska kuststater på områden av gemensamt intresse såsom bl.a. den nordatlantiska havsmiljön, kulturutbyte samt handelsförbindelser är ett aktuellt mål.

Förslag till åtgärder

- att Nordiska ministerrådet överväger samarbetsprojekt med Nordens västliga grannländers kustområden, inom de gemensamma nordiska prioriteringarna.

5. Miljö och hållbar utveckling

Hållbar utveckling

Strategin för "Hållbar utveckling. En ny kurs för Norden" utstakar målsättningar och handlingslinjer fram till år 2020 för att säkerställa en hållbar utveckling i Norden och dess närområden. Verkställigheten av den tvärsektoriella strategin omfattar i första hand perioden 2001–2004 och fastställer kortsiktiga mål och insatser som utgångspunkter för efterföljande formulering av delstrategier och handlingsplaner och för en fortlöpande tillpassning av det sektoriella samarbetet till hållbar utveckling. Många sektorer har redan utvecklat delstrategier och handlingsplaner i enlighet med detta mål. Arbetet har inletts på sex sektorer som ansetts särskilt viktiga i anpassningen till hållbar utveckling, nämligen energi, transport, jordbruk, skogsbruk, fiskeri och näringsliv. Inom alla sektorer skall det arbetas för bättre resursutnyttjande i alla led från produktion till slutanvändning.

Likaledes har tvärsektoriella insatsområden såsom klimatförändringar, biodiversitet, havet, härunder bl.a. långsiktig samordnad klimat- och havsforskning, kemikalier och livsmedelssäkerhet tagits med. Konsument- och livsmedelsperspektivet är en viktig del av strategin. Detta perspektiv understryks av att det nyligen upprättats ett gemensamt ministerråd, som täcker hela

kedjan från produktion til slutkonsumtion av livsmedel. Miljö- och etiska regler är av central betydelse i arbetet för en hållbar utveckling.

Hållbar utveckling bör ses som en bärande tendens i den samhälleliga utvecklingen.

Genomförandet av hållbar utveckling kräver på sikt att den sociala och den ekonomiska dimensionen uppmärksammas och integreras i samma grad som den rent miljömässiga. Strategin bör därtill göras operativ i den meningen att man arbetar fram effektiva indikatorer och resultatmätningsmetoder samt rapportering.

Förslag till åtgärder

Vid sidan av verkställandet av strategin för hållbar utveckling för åren 2001–2004 bör i arbetet särskilt med hänsyn till den kommande perioden 2005–2008 eftersträvas följande:

- att den sociala och ekonomiska dimensionen inkorporeras i hållbar utveckling,
- att strategin operationaliseras genom utarbetandet av indikatorer och bench-marking för resultatmätning,
- att den nordiska profilen stärks genom gemensamt uppträdande kring hållbar utveckling i internationella och regionala fora, exempelvis kring implementering av Kyotomekanismer, bl.a. kvothandel.

Miljö

Miljösamarbetet inom Nordiska ministerrådet och i en mängd internationella och regionala organisationer har visat goda resultat. Miljösamarbetet kvarstår som ett viktigt satsningsområde där Norden måste sörja för nu levande och efterkommande generationers rätt till en sund livsmiljö. Handlingsprogrammet för miljösamarbetet i Norden 2001–2004 utstakar fortsatta insatser för en effektivare miljövård i Östersjöområdet, Barentsområdet och Arktis. Det nordiska engagemanget i internationella organisationer bör drivas aktivt vidare. Till de stora utmaningarna hör ett effektivt resursutnyttjande, minskning av utsläpp, fokusering på miljö- och hälsofrågor som grunden för människors välfärd, insatser för att värna om naturens mångfald samt möjligheten att nyttja naturen för rekreation. Ett viktigt mål i detta arbete är att de nordiska länderna verkar för ökade insatser från EU:s sida vid deltagandet i och finansieringen av miljöprojekt inom ramen för den nordliga dimensionen. De nordiska ländernas insatser behövs även för vård av den nordatlantiska havsmiljön.

Vismanspanelen pekar i sin rapport bl.a. på betydelsen av effektivare uppföljning av hur rättsliga miljöåtaganden verkställs och efterlevs. De nordiska länderna bör gemensamt söka säkerställa att denna problematik, inklusive frågan om en internationell miljödomstol, utreds och förs framåt och att effektiva mekanismer för att säkerställa verkställigheten av miljöåtaganden utarbetas och får internationell spridning. Öppenhet och medborgerligt inflytande bör tryggas vid utarbetandet av övervaknings- och kontrollmekanismer inom miljöområdet.

Förslag till åtgärder

- förbättra rapporteringen till och dialogen med Nordiska rådet om miljö- och havsmiljöfrågor,
- verka för effektivt samarbete med internationella finansieringsinstitut i utförandet och finansieringen av miljöprojekt inom ramen för EU:s nordliga dimension,
- verka för att mekanismer för effektiv implementering av miljöavtal och rättsliga påföljder av brott mot dem utreds och drivs framåt i respektive internationella fora.

Särinsatser

Nordiska ministerrådets alla sektorer har uttalat sig om de konkreta förslagen i Vismanspanelens rapport. Under detta arbete har många av rapportens konkreta förslag till åtgärder samt rekommendationer fått understöd. Sektorernas uttalanden ingår i arbetet med att precisera och imple-

mentera de strategiska satsningarna genom utarbetande av facksektorernas handlings- och arbetsprogram samt genom Nordiska Ministerrådets framtida budgeter.

Opfølgning

Denne rapport består af to hoveddele: del 1 om Nordisk Råds virkefelter og fremtidige struktur (udarbejdet af Nordisk Råds præsidium) samt del 2 om Nordisk Ministerråds forslag til nye strategiske satsninger (udarbejdet af Samarbejdsministrene).

Der er aftalt mellem Rådet og Ministerrådet, at rapporten fremlægges til drøftelse ved Nordisk Råds 53. session, 29.-31. oktober 2001 i København, idet rapporten er fælles bilag til dels et præsidieforslag vedrørende Nordisk Råds fremtidige virkefelter og struktur, dels et ministerrådsforslag vedrørende nye strategiske satsninger.

Den nærmere iværksættelse vil ske i overensstemmelse med de beslutninger, som tages på baggrund af ovennævnte præsidieforslag hhv. ministerrådsforslag. Iværksættelsen af de strategiske satsninger forudsættes at ske gennem indarbejdelse i de berørte sektorfaglige strategier og i disses udmøntning gennem den årlige budgetlægning for Nordisk Ministerråd. Præsidieforslaget behandles på 53. session med henblik på ikrafttrædelse umiddelbart efter vedtagelsen.

Udenrigsministrenes redegørelse

Dokument 9

(Se protokollen s. 174)

Presidiets rapport om den nordliga dimensionen

(Framlagd av arbetsgruppen för den nordliga dimensionen. Godkänd av Presidiet den 25 september i Åbo, Finland)

(Bilaga, se s. 1415)

Läsanvisning

Denna rapport har två delar, varav avsnittet Sammanfattning utgör den första. Där återfinns arbetsgruppens överväganden och slutsatser. Detta avsnitt kan läsas fristående från de övriga.

Den andra delen, som är av underlagskaraktär, består av avsnitten 1 – 4. Avsnitt 1 innehåller en beskrivning av framväxten av den Nordliga dimensionen och Nordiska rådets hittillsvarande engagemang. Avsnitt 2 innehåller en översikt över verksamheten hos ett antal aktörer. Avsnitt 3 och Avsnitt 4 innehåller diskussioner kring arbetsgruppens överväganden och förslag.

0. Sammanfattning: Arbetsgruppens överväganden och förslag

Vid Presidiets möte i Köpenhamn i februari 2001 beslöts att tillsätta en arbetsgrupp för Nordiska rådets fortsatta arbete med den Nordliga dimensionen. Arbetsgruppen har bestått av:

- - Kent Olsson (m), S, ordförande
- - John Dale (Sp), N
- - Lennart Gustavsson (v), S
- - Marit Nybakk, (A), N

Jan Widberg, Rådssekretariatet, sekreterare

Arbetsgruppen anser

att begreppet den Nordliga dimensionen är ändamålsenligt och användbart. Det är ett uttryck för verkliga förhållanden, frågor, problem och möjligheter i norra Europa. Begreppet svarar mot ett faktiskt behov och intresse hos en mångfald aktörer, och det har kapacitet och flexibilitet att samla en bred skala av initiativ och aktiviteter;

att det övergripande målet med den Nordliga dimensionen är att stärka demokrati, säkerhet, stabilitet och en hållbar utveckling i norra Europa. Detta sker genom samarbete för att främja politisk, ekonomisk, social och kulturell utveckling i regionen. Från parlamentariskt och interparlamentariskt håll är det av största betydelse att framhålla denna övergripande politiska målsättning med den Nordliga dimensionen och dess ömsesidigt positiva effekter för länderna i regionen;

att den Nordliga dimensionen inte är ett avgränsat projekt, utan snarare en politisk satsning på att bygga en plattform och ange en riktning för samarbetet mellan EU, länder och multilaterala organisationer i den nordliga regionen. Begreppet har potential både som inspirationskälla för insatser, som samarbets- och samordningsstruktur och som motiv för finansiering av projekt. Från parlamentariskt håll är det viktigt att verka för att den Nordliga dimensionen får en tydlig profil och riktning, och för att säkra dess politiska förankring på stor bredd;

att innebörden av den Nordliga dimensionen är vid. Begreppet kan bl a ses som ett uttryck för ett flertal aktörers ambition att kraftsamla på att stärka den demokratiska, ekonomiska, sociala, miljömässiga osv utvecklingen i nordvästra Ryssland och runt Östersjön. Mångfalden av aktörer inom Nordliga dimensionen erbjuder möjligheter att utveckla samverkande och mer allsidigt sammansatta aktiviteter, där samarbetsfördelar kan tas tillvara. Från parlamentariskt håll är det viktigt att verka för att det skapas överblick över aktiviteterna och för att undvika att dessa inte konkurrerar med eller överlappar varandra;

att begreppets vidd och flexibilitet emellertid också bär med sig en del risker för dess trovärdighet och hanterbarhet. Det är viktigt att säkra substansen i begreppet och rädda det från att bli en tilltalande etikett som kan fästas på i stort sett vilken idé som helst;

att det behövs ansträngningar för att skapa samband och sammanhang mellan de politiska ambitioner, de administrativa strukturer och de olika verktyg som står till buds för att realisera begreppet. Från parlamentariskt håll är det viktigt att efterfråga, främja och stödja praktiska ansträngningar för att förverkliga den Nordliga dimensionen på såväl nationell, regional, subregional som lokal nivå;

att man kan konstatera att den Nordliga dimensionen i dag rymmer ett stort och växande antal aktörer och aktiviteter. Det är ingen brist på idéer, förslag, projekt eller verksamheter. Det som nu förefaller behövas är inte ytterligare listor med förslag, utan snarare att själva genomförandet av de existerande idéerna problematiseras. Det är av särskild vikt *att* identifiera hinder och svårigheter för genomförandet. Härvidlag måste man vara beredd att tala klarspråk om hindren, som inte sällan handlar om stelbenthet i rutiner och attityder. Från parlamentariskt håll är det viktigt att följa upp implementeringen av förslag, och att verka för att hinder blottläggs och undanröjs;

att de förslag som läggs fram inom den Nordliga dimensionen måste präglas av realism och engagemang. Det är viktigt att säkra alla parters åtagande och ansvar i och för ett projekt. Ett ensidigt förhållande där en part lägger fram idéer medan en annan förväntas stå både för projektering och finansiering av dessa måste undvikas. Från parlamentariskt håll är det viktigt att verka för att det skapas en korrekt bild av behoven av insatser i olika områden, och att det upprättas en praktisk dialog med lokala aktörer;

att de långsiktiga och kortsiktiga perspektiven på arbetet med den Nordliga dimensionen måste knytas samman, så att strategier kopplas till konkreta och lokalt förankrade projekt. De aktiviteter som bedrivs och planeras måste både ta utgångspunkt i de förhållanden som råder på den lokala nivån och också få påtagliga effekter på denna nivå. Från parlamentariskt håll är det viktigt att verka för att det lokala och praktiska perspektivet får mer uppmärksamhet;

att det behövs en stärkt samsyn och samordning mellan aktörer och aktiviteter vad avser inriktning, uppgifter och resultat av den Nordliga dimensionen. Det är angeläget att utnyttja de möjligheter till synergieffekter som erbjuds genom att så många aktörer är involverade i arbetet. En ökad samsyn vad gäller mål, medel och interaktion mellan dessa aktiviteter skulle verksamt kunna bidra till en samordning som i sin tur ledde till bättre resursutnyttjande, ömsesidigt gynnsamt samarbete, och högre samlad effekt av insatserna. Från parlamentariskt håll är det viktigt att stödja implementeringen av de uppföljningsmekanismer för den Nordliga dimensionen som beslutades vid toppmötet i Göteborg, och att använda sig av dem för att löpande hålla sig informerad om utveckling och utfall;

att det är anmärkningsvärt att varken Nordiska rådet eller Nordiska Ministerrådet nämns som aktörer i ordförandeskapets slutrapport om den Nordliga dimensionen till EU:s toppmöte i juni 2001, och att rapporten inte heller uppmärksammar det parlamentariska samarbetets betydelse i och för den Nordliga dimensionen;

att det finns stora förväntningar på att de nordiska länderna tar ett särskilt ansvar och spelar en framträdande roll i den Nordliga dimensionen. Här finns således stora möjligheter att agera för helhetssyn och samordning vad gäller den Nordliga dimensionen. Från parlamentariskt håll är det viktigt att verka för att de nordiska länderna har en samlad syn på den Nordliga dimensionen och att den drivs med kontinuitet och konsekvens. Det nordiska i den Nordliga dimensionen måste stärkas. Nordiska rådets Presidium bör regelmässigt diskutera läge, inriktning och tänkbara nordiska initiativ inom den Nordliga dimensionen.

Arbetsgruppen föreslår

att parlamentariker i Nordiska rådet intensifierar dialogen med sina kollegor i de nordiska parlamenten och i EU-parlamentet angående ambitioner och möjliga nordiska initiativ kring den Nordliga dimensionen. Presidiet skall fortlöpande hållas underrättat om utfallet av dialogen, vilket kan ske via rådssekretariatet i samarbete med de nationella delegationssekretariaten;

att det utarbetas en inriktning och en procedur för ett mer regelbundet utbyte mellan Nordiska rådet och berörda organ och parlamentariker i EU-parlamentet för att utröna önskvärdhet och möjlighet till samlade initiativ. Förslag till detta kan utarbetas av rådssekretariatet i samarbete med de nationella delegationssekretariaten;

att ett möte arrangeras på politisk nivå mellan berörda representanter från Råds- respektive Ministerrådssidan (Presidium, utskott, sektoriella råd, ämbetsmannakom-mittéer, finansieringsinstitutioner, med flera) för att dra upp strategiska riktlinjer och göra övergripande uppföljningar och avstämningar avseende det nordiska samarbetet kring den Nordliga dimensionen;

att Nordiska rådet tar initiativ till att bilda en gemensam parlamentarisk arbetsgrupp för den Nordliga dimensionen, i vilken representanter från bl a Nordiska Rådet, Baltiska församlingen, ryska statsduman och regionala duma från nordvästra Ryssland, samt EU-parlamentet ingår. Den gemensamma arbetsgruppen kan fungera som avlösare och uppföljare till Nordiska rådets nuvarande arbetsgrupp, vilken avslutar sitt arbete i och med att föreliggande rapport presenteras för Presidiet. Rådssekretariatet får i uppdrag att till Presidiet lämna förslag om inriktning och arbetsformer för en gemensam arbetsgrupp. Därvid skall beaktas att Baltiska församlingen nyligen inrättat en egen arbetsgrupp för Nordliga dimensionen, och i brev till Nordiska rådet föreslagit intensifierat samarbete i dessa frågor;

att rådssekretariatet får i uppdrag att, med utgångspunkt i tidigare fastlagda prioriteringar, fortsätta utveckla och formulera en övergripande policy för Nordiska rådet avseende den Nordliga dimensionen;

att rådssekretariatet får i uppdrag att föreslå en rutin för att få till stånd mer regelbundna och systematiska möten angående den Nordliga dimensionen mellan ansvariga på tjänstemannasidan vid Nordiska Rådet respektive Ministerrådet, i syfte att främja informationsutbyte, avstämning, diskussioner om satsningar, eventuellt utarbetande av gemensam grundsyn, med mera. Arbetet skall ske i samråd med Nordiska ministerrådets sekretariat;

att rådssekretariatet får i uppgift att vidareutveckla förslaget om att samordna flera planerade konferensaktiviteter rörande Nordvästra Ryssland till en gemensam konferens/möte, där finansieringen av olika projekt inom den Nordliga dimensionen är en huvudfråga. Både offentliga och privata investerare bör inbjudas.

0. Tiivistelmä: Työryhmän pohdinnat ja ehdotukset

Puheenjohtajiston kokouksessa Kööpenhaminassa helmikuussa 2001 päätettiin asettaa työryhmä pohtimaan Pohjoismaiden neuvoston tulevia pohjoista ulottuvuutta koskevia toimia. Työryhmään ovat kuuluneet:

- Kent Olsson (m), Ruotsi, puheenjohtaja
- John Dale (Sp), Norja
- Lennart Gustavsson (v), Ruotsi
- Marit Nybakk, (A), Norja

Jan Widberg, Pohjoismaiden neuvoston sihteeristö, sihteeri

Työryhmä katsoo

että käsite pohjoinen ulottuvuus on tarkoituksenmukainen ja käyttökelpoinen. Se ilmentää Pohjois-Euroopan tosiasiallisia olosuhteita, kysymyksiä, ongelmia ja mahdollisuuksia. Käsite vastaa monien toimijoiden todellisia tarpeita ja intressejä, ja siinä on joustavuutta ja edellytyksiä kattamaan laaja-alaisesti aloitteita ja toimintamuotoja.

että pohjoisen ulottuvuuden yleistavoite on demokratian, turvallisuuden, vakauden ja kestävän kehityksen vahvistaminen Pohjois-Euroopassa, mitä toteutetaan edistämällä yhdessä alueen poliittista, taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista kehitystä. Parlamentaarisesta ja parlamenttien välisestä näkökulmasta on erittäin tärkeää korostaa tätä pohjoisen ulottuvuuden poliittista yleistavoitetta ja sen myönteisiä vaikutuksia alueen kaikille maille.

että pohjoinen ulottuvuus ei ole rajallinen hanke vaan paremminkin poliittinen panostus foorumin luomiseksi ja suunnan osoittamiseksi EU:n ja pohjoisen alueen maiden ja monenkeskisten organisaatioiden yhteistyölle. Käsitteellä on edellytykset niin panostusten innoittajaksi, yhteistyön ja koordinoinnin rakenteeksi kuin hankkeiden rahoituksen perusteeksi. Parlamentaarisesta näkökulmasta on tärkeää pyrkiä luomaan pohjoiselle ulottuvuudelle selkeä profiili ja suunta ja varmistamaan sen vahva poliittinen ankkurointi.

että pohjoinen ulottuvuus on laajasisältöinen. Käsitteen voidaan mm. katsoa ilmentävän lukuisten toimijoiden pyrkimyksiä yhdistää voimavaransa Luoteis-Venäjän ja Itämeren alueen demokraattisen, taloudellisen, sosiaalisen, ympäristöllisen yms. kehityksen vahvistamiseksi. Pohjoisen ulottuvuuden piiriin kuuluvien toimijoiden moninaisuus antaa mahdollisuuden kehittää vuorovaikutteisia ja entistä monipuolisempia toimintoja, joissa voidaan hyödyntää yhteistyöetuja. Parlamentaarisesta näkökulmasta on tärkeää pyrkiä luomaan yleiskuva toiminnoista ja välttämään niiden välistä kilpailua tai päällekkäisyyttä.

että käsitteen laajuus ja joustavuus saattavat kuitenkin vähentää sen uskottavuutta ja käsiteltävyyttä. On tärkeää varmistaa käsitteen olennainen sisältö ja pelastaa käsite päätymästä houkuttelevaksi nimilapuksi, jonka voi kiinnittää lähes kaikkeen.

että on tarpeen ponnistella yhteyksien ja yhtymäkohtien luomiseksi niille poliittisille tavoitteille, hallinnollisille rakenteille ja välineille, joita käsitteen reaalistamiseksi on tarjolla. Parlamentaarisesta näkökulmasta on tärkeää vaatia, edistää ja tukea käytännön ponnisteluja pohjoisen ulottuvuuden toteuttamiseksi niin kansallisella, alue-, seutu- kuin paikallistasollakin.

että voidaan todeta pohjoisen ulottuvuuden piiriin nykyisin kuuluvan suuren ja kasvavan määrän toimijoita ja toimintoja. Ideoista, ehdotuksista, hankkeista tai toimintamuodoista ei ole puutetta. Uusien ehdotuslistojen sijaan näyttäisikin nyt pikemmin olevan tarpeen nostaa esiin olemassa olevien ideoiden toteutus. Erityisen olennaista on tunnistaa toteuttamista estävät ja vaikeuttavat tekijät. Esteistä on oltava valmiit puhumaan todenmukaisesti, sillä kyse on usein joustamattomista rutiineista ja asenteista. Parlamentaarisesta näkökulmasta on tärkeää seurata ehdotusten toimeenpanoa ja pyrkiä paljastamaan ja raivaamaan esteitä.

että pohjoisen ulottuvuuden puitteissa tehtäville ehdotuksille on oltava tunnusomaista realismi ja sitoutuminen. On tärkeää varmistaa kaikkien osapuolten sitoutuminen hankkeeseen ja vastuunotto siitä. On vältettävä tilannetta, jossa jokin osapuoli esittää ideoita ja toisen oletetaan vastaavan niiden toteutuksen suunnittelusta ja rahoituksesta. Parlamentaarisesta näkökulmasta on tärkeää pyrkiä luomaan todenmukainen kuva eri alueille tarvittavista panostuksista, samoin pyrkiä käynnistämään käytännönläheinen vuoropuhelu paikallisten toimijoiden kanssa.

että pohjoista ulottuvuutta koskevat pitkän ja lyhyen aikavälin suunnitelmat on nivottava yhteen, niin että strategiat kytkeytyvät konkreettisiin ja paikallisesti ankkuroituihin hankkeisiin. Sekä toimintojen suunnittelussa että toteutuksessa on otettava lähtökohdaksi paikallistason olosuhteet, lisäksi toiminnoilla on oltava tälle tasolle huomattava vaikutus. Parlamentaarisesta näkökulmasta on tärkeää pyrkiä kiinnittämään enenevästi huomiota paikallisiin ja käytännön näkökohtiin.

että on tarpeen lähentää näkökantoja ja tehostaa koordinointia toimijoiden ja toimintojen välillä pohjoisen ulottuvuuden suuntaa, tehtäviä ja tuloksia ajatellen. On tärkeää hyödyntää niitä synergiaetujen mahdollisuuksia, joita tarjoutuu monien toimijoiden osallistumisella työhön. Entistä suurempi yksimielisyys toiminnan tavoitteista, keinoista ja vuorovaikutuksesta voisi edistää tehokkaasti koordinointia, mikä puolestaan edistäisi resurssien hyödyntämistä, kaikille osapuolille suotuisaa yhteistyötä sekä panostusten kokonaisvaikutusta. Parlamentaarisesta näkökulmasta on tärkeää tukea niiden pohjoista ulottuvuutta koskevien seurantamekanismien toteutusta, joista päätettiin Göteborgin huippukokouksessa, ja hyödyntää niitä jatkuvaan tiedonsaantiin kehityksestä ja tuloksista.

että on huomionarvoista, ettei Pohjoismaiden neuvostoa tai Pohjoismaiden ministerineuvostoa mainita toimijoina kesäkuussa 2001 pidetylle EU:n huippukokoukselle puheenjohtajavaltion laatimassa pohjoisen ulottuvuuden raportissa ja ettei raportissa myöskään kiinnitetä huomiota parlamentaarisen yhteistyön merkitykseen pohjoiselle ulottuvuudelle ja sen puitteissa tehtävälle työlle.

että Pohjoismaihin kohdistuu suuria odotuksia erityisestä vastuusta ja merkittävästä roolista pohjoisessa ulottuvuudessa, mikä antaa hyvät mahdollisuudet toimia pohjoista ulottuvuutta koskevan kokonaisnäkemyksen ja koordinoinnin puolesta. Parlamentaarisesta näkökulmasta on tärkeää pyrkiä luomaan Pohjoismaille pohjoisesta ulottuvuudesta yhteinen näkemys, josta ei luovuta eikä poiketa. Pohjoisen ulottuvuuden pohjoismaista osuutta on vahvistettava. Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajiston tulee keskustella säännöllisesti pohjoisen ulottuvuuden tilasta ja suunnasta sekä sitä koskevista mahdollisista pohjoismaisista aloitteista.

Työryhmä ehdottaa

että Pohjoismaiden neuvoston parlamentaarikot tehostavat vuoropuhelua Pohjoismaiden parlamenteissa ja EU-parlamentissa työskentelevien kollegojensa kanssa pohjoista ulottuvuutta koskevista tavoitteista ja mahdollisista pohjoismaisista aloitteista. Puheenjohtajiston tulee saada jatkuvasti tietoa vuoropuhelun kulusta. Tietoa voi välittää Pohjoismaiden neuvoston sihteeristö yhteistyössä kansallisten valiokuntasihteeristöjen kanssa.

että laaditaan tavoitteet ja menettelymuodot nykyistä säännöllisemmälle yhteydenpidolle Pohjoismaiden neuvoston ja EU-parlamentin asianomaisten elinten ja parlamentaarikoiden välillä yhteisaloitteiden suotavuuden ja mahdollisuuden selvittämiseksi. Ehdotuksen voi laatia Pohjoismaiden neuvoston sihteeristö yhteistyössä kansallisten valiokuntasihteeristöjen kanssa.

että järjestetään poliittisen tason kokous Pohjoismaiden neuvoston ja ministerineuvoston asianomaisille edustajille (puheenjohtajisto, valiokunnat, sektoreiden neuvostot, virkamieskomiteat, rahoituslaitokset ym.) pohjoiseen ulottuvuuteen liittyvän pohjoismaisen yhteistyön strategisista suuntaviivoista, yleisseurannasta ja arvioinnista.

että Pohjoismaiden neuvosto tekee aloitteen yhteisestä parlamentaarisesta pohjoisen ulottuvuuden työryhmästä, jossa on edustajia mm. Pohjoismaiden neuvostosta, Baltian parlamentaarisesta yleiskokouksesta, Venäjän valtionduumasta, Luoteis-Venäjän alueduumasta ja EU-parlamentista. Yhteisellä työryhmällä voidaan korvata Pohjoismaiden neuvoston nykyinen työryhmä, joka päättää työnsä tämän raportin esittelyyn puheenjohtajistolle. Pohjoismaiden neuvoston sihteeristö saa tehtäväksi tehdä puheenjohtajistolle ehdotuksen yhteisen työryhmän työn suuntaamisesta ja työmuodoista. Ehdotuksessa tulee ottaa huomioon, että Baltian parlamentaarinen yleiskokous on äskettäin perustanut oman pohjoisen ulottuvuuden työryhmänsä ja että yleiskokous on Pohjoismaiden neuvostolle lähettämässään kirjeessä ehdottanut asiaa koskevan yhteistyön tiivistämistä.

että Pohjoismaiden neuvoston sihteeristölle annetaan tehtäväksi jatkaa aiempien priorisointien pohjalta Pohjoismaiden neuvoston pohjoista ulottuvuutta koskevan yleisen politiikan kehittämistä ja muotoilua.

että Pohjoismaiden neuvoston sihteeristölle annetaan tehtäväksi ehdottaa menettelyä, jolla pohjoista ulottuvuutta käsitteleviä kokouksia järjestetään nykyistä järjestelmällisemmin Pohjoismaiden neuvoston ja ministerineuvoston asiasta vastaavien virkamiesten kesken. Menettelyllä pyritään edistämään mm. tiedonvaihtoa, tilanteen arviointia, keskustelua panostuksista ja mahdollista yhteisen perusnäkemyksen muotoilua. Työ tulee tehdä yhdessä Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristön kanssa.

että Pohjoismaiden neuvoston sihteeristölle annetaan tehtäväksi kehittää ehdotusta useiden suunnitteilla olevien, Luoteis-Venäjää koskevien kokousten koordinoimiseksi yhdeksi konferenssiksi/kokoukseksi, jossa pääaiheena on pohjoiseen ulottuvuuteen liittyvien hankkeiden rahoitus. Kokoukseen tulee kutsua sekä julkisen että yksityisen sektorin investoijia.

1. Nordiska rådet och den Nordliga dimensionen

1.1 Bakgrund och utveckling

1997 lanserade Finland begreppet "den Nordliga dimensionen" som ett samlande uttryck för de insatser och initiativ från EU:s sida som görs i syfte att främja den politiska, ekonomiska, sociala mm. utvecklingen i Europas nordliga områden. 1999 genomfördes i Helsingfors den första utrikesministerkonferensen om den Nordliga dimensionen. Vid toppmötet i Feira i juni 2000 antogs en handlingsplan för den Nordliga dimensionen.

Redan från början stod det klart att den Nordliga dimensionen har många beröringspunkter och kopplingar till den verksamhet som bedrivs inom Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. Det geografiska området som Nordliga dimensionen avser, liksom de sakfrågor som uppmärksammas, sammanfaller till stor del med det område och de frågor som det nordiska samarbetet sedan länge sysselsatt sig med. I de ursprungliga dokumentet rörande Nordliga dimensionen nämns emellertid inte Nordiska rådet explicit som en aktör.

1998 gjorde Presidiet ett uttalande om den Nordliga dimensionen, i vilket man bl a välkomnade initiativet om att förstärka EU:s Nordliga dimension och uttryckte en vilja att medverka i den fortsatta processen med konkreta synpunkter på innehållet. Presidiet påpekade att den samnordiska närområdesinsatsen i Baltikum, nordvästra Ryssland samt det arktiska området kan ses som ett konkret bidrag inom ramen för det breda konceptet Europas Nordliga dimension. En ytterligare förstärkning av insatserna i dessa områden, samt en ökad samordning med EU:s och andra institutioners arbete i det Nordliga Europa, förordades. Man slog fast att Nordiska rådet stöder de nordiska regeringarna i deras strävan att främja gemensamma nordiska och europeiska intressen i nord, och att förstärka samarbete för att förverkliga en stark Nordlig dimension inom ramen för EU:s politik.

Inför EU:s utrikesministerkonferens om den Nordliga dimensionen 11-12 november 1999, antog Nordiska rådets 51. Session 8-11 november 1999 ett uttalande i vilket man framhöll att det ligger i hela Europas intresse att EU-samarbetet får en nordlig dimension som kan tydliggöra de speciella förutsättningar, förhållanden och behov som föreligger i det nordliga Europa. Den Nordliga dimensionen bidrar till ett ökat samarbete mellan EU och det övriga Europa. Det är inte minst viktigt att den Nordliga dimensionen bidrar till att involvera Ryssland i det europeiska samarbetet. Det underströks att Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet bör vara aktiva i den fortsatta processen med att utveckla den Nordliga dimensionen i EU. De nordiska länderna har speciella förutsättningar och ett särskilt ansvar för att främja en positiv utveckling i Europas nordliga regioner, och de nordiska erfarenheterna kan därför vara ett centralt bidrag när det gäller att utveckla processen. I uttalandet inskärpte Nordiska rådet att den Nordliga dimensionen måste ha en klar parlamentarisk förankring och att den skall utvecklas i samråd med parlamentariker, frivilligorganisationer och existerande nordiska, baltiska och ryska nätverk. Man underströk behovet av fler nordiska initiativ i EU som kan förverkliga den Nordliga dimensionen, och förband sig till att ta initiativ till en dialog med Europaparlamentet och dess medlemmar om den Nordliga dimensionen. Uttalandet innehöll också de sex sakområden som Nordiska rådet ansåg som särskilt angelägna i den Nordliga dimensionen.

I januari 2000 tillsattes en arbetsgrupp med uppdrag att lämna förslag till arbete med den Nordliga dimensionen. Denna arbetsgrupp lade fram sin rapport som ett dokument till Nordiska rådets 52:a session i Reykjavik. I rapporten görs bl a en beskrivning av de sex sakområden där det bedömts särskilt möjligt för Nordiska rådet att vara verksamt. De sex sakområdena återges i avsnitt 1.3 nedan.

Den Nordliga dimensionen var ett av de ämnen som diskuterades vid sessionen i Reykjavik. Det framgick bl a att de nordiska länderna bör känna ett särskilt ansvar för förverkligandet av den Nordliga dimensionen, att man efterfrågade och eftersträvade en långsiktig strategi för arbetet med den Nordliga dimensionen, att man önskade en konkretisering av de förslag till prioriterade områden som lämnats i rapporten, samt att det är angeläget att främja samordning och motverka överlappning i arbete med den Nordliga dimensionen.

Vid Presidiets möte i Köpenhamn i februari 2001 beslöts att tillsätta en arbetsgrupp för det fortsatta arbetet med den Nordliga dimensionen. Arbetsgruppen har bestått av:

- Kent Olsson (m), S, ordförande
- John Dale (Sp), N
- Lennart Gustavsson (v), S
- Marit Nybakk, (A), N

Jan Widberg, Rådssekretariatet, sekreterare

1.2 Den nuvarande arbetsgruppens mandat

Den nuvarande arbetsgruppen är en uppföljare till den arbetsgrupp som lade fram sin rapport till Nordiska rådets 52:a session i Reykjavik. Den nuvarande arbetsgruppens uppgift är

> att mot bakgrund av den vidare utvecklingen av den Nordliga dimensionen säkerställa samordningen av rådsorganens arbete med frågan;
>
> *att* lägga fram en översikt över konkreta projekt i regi av Arktiska rådet, Barentsrådet samt Östersjörådet som faller under något av de sex områden som arbetsgruppen pekat ut, och som kan bli aktuella för Nordiska rådet att följa upp och påtala för de nordiska regeringarna och EU:s ordförandeskap;
>
> *att* med utgångspunkt från rapportens avsnitt 4 formulera ett dokument som redovisar Nordiska rådets policy inom respektive satsningsområde och som skall tjäna som underlag för diskussioner med tänkbara samarbetspartners;
>
> *att* konkretisera de av Presidiet godkända förslagen i rapportens avsnitt 5 om bl a möten med Europaparlamentet, initiativ till en eventuell finansieringskonferens för Nordvästra Ryssland och förslag till former för den fortsatta parlamentariska dialogen om att utveckla den Nordliga dimensionen;
>
> *att* lämna förslag till vilka fora inom EU eller andra relevanta organ för arbetet med den Nordliga dimensionen som bör kontaktas och ändamålsenlig form för dessa kontakter. En utvärdering skall ske av OECD:s erfarenheter från investeringskonferensen i November 2000.

1.3 Prioriterade sakområden

En utgångspunkt för den Nordliga dimensionen är det positiva ömsesidiga beroendet mellan EU, Ryssland och övriga länder i Östersjöregionen. Säkerhet, stabilitet och en hållbar utveckling i länderna i Nordeuropa är av stor betydelse för övriga länder i regionen, men också för EU som helhet. För att främja dessa gemensamma mål bör arbetet inom den Nordliga dimensionens ram befästa värderingar som demokrati och respekt för mänskliga rättigheter och rättsstatens principer. Den Nordliga dimensionen bör vidare bidra till ekonomisk och social utveckling och därigenom till att minska skillnaderna i levnadsstandard inom regionen, samt till att minska miljöhoten och att förebygga eller avvärja andra hot som har sitt ursprung i regionen.

Med tanke på att den Nordliga dimensionen är så omfattande, geografiskt och i sak, är det naturligt att olika aktörer lägger tyngdpunkten för sitt deltagande i samarbetet på olika aspekter. Det viktiga är att det inte behöver råda någon motsättning mellan de olika perspektiven. Ett

lyckosamt samarbete på ett område bör kunna stärka samarbetet på andra områden och på så vis bidra till framsteg inom hela den Nordliga dimensionen.

De nordiska länderna har en lång tradition av samarbete sig emellan på områden som är relevanta för den Nordliga dimensionen. Inte minst gäller det samarbetet för att avskaffa onödiga gränshinder för t.ex. handel, näringslivsutveckling, utbildning och social service. De gemensamma erfarenheter som vunnits i det nordiska samarbetet bör vara vårt specifika bidrag till genomförandet av den Nordliga dimensionen.

Nordiska rådet har pekat ut följande angelägna satsningsområden i arbetet med den Nordliga dimensionen:

- Atomsäkerhet och energiförsörjning i Ryssland och Baltikum
- Miljö och hälsa i Nordens närområden
- Ekonomisk tillväxt och sysselsättning
- Utbyggnad av infrastrukturen
- Bekämpande av kriminalitet
- Stöd till demokratiutvecklingen

Atomsäkerhet och energiförsörjning i Ryssland och Baltikum

Ett samarbete inom ramen för den Nordliga dimensionen skulle kunna åstadkomma bättre koordination och större effektivitet av olika aktörers insatser för ökad kärnkraftssäkerhet. Det är angeläget med en stärkt samordning av övervaknings- och alarmsystem och bättre kommunikationsnätverk om en olycka skulle medföra radioaktiva utsläpp.

Såväl risken för radioaktiva utsläpp som föroreningar från energiutvinning och skrotad offshore-utrustning utgör hot mot den känsliga miljön i Barents hav. På Kolahalvön skapar även den militära kärntekniska verksamheten svåra miljömässiga problem. Det internationella samarbete som påbörjats för att begränsa miljöskadorna av tidigare militär verksamhet på Kolahalvön bör förstärkas.

Utvinning och användning av energi ger upphov till miljöproblem i både regional och global skala. Att ställa om till ett utnyttjande av jordens energiresurser som är bärkraftigt på lång sikt är bokstavligen en fråga om mänsklighetens överlevnad.

Ett samarbete inom den Nordliga dimensionens ram om ny energiteknik, förnyelsebara energikällor och effektivare energianvändning är viktigt, inte minst med tanke på att klimatförhållanden, naturresurser och näringslivsstruktur innebär att regionen kommer att förbli såväl stor konsument som stor exportör av energi.

Investeringar i energiutvinning och annan industriell verksamhet bör göras så, att bästa möjliga miljöteknik används. Omvänt kan det inte accepteras att internationella företag och finansieringsinstitutioner bidrar till investeringar som använder sämre säkerhets- och miljöstandards som konkurrensmedel.

Miljö, hälsa och sociala frågor i Nordens närområden

Miljöfrågorna kan inte lösas isolerat. I stället måste hänsyn till miljön och bärkraftig utveckling integreras i politiken inom en rad sektorer, framför allt sådana som har att göra med industriell verksamhet, jord- och skogsbruk, fiske, och tillvaratagande av naturresurser av olika slag. Ett gränsöverskridande samarbete på miljöområdet behöver utvecklas. Harmoniserade miljöregler skulle underlätta ett sådant samarbete, samtidigt som de skulle utgöra ett viktigt instrument för att reducera föroreningar ned mot EU-nivå.

Det samarbete som inletts för att skydda den nordliga havsmiljön, den biologiska mångfalden och fiskeresurserna i Barents hav, Östersjön och Nordatlanten bör förstärkas genom den Nordliga dimensionen.

Miljöproblemen har i många fall en direkt inverkan på befolkningens hälsosituation. Det förekommer att den lokala miljön i närheten av industrier är så förorenad att det medför sjukdomar och ökad dödlighet, särskilt hos barn.

På flera sätt har hälsosituationen förvärrats sedan 1990 i de baltiska staterna men särskilt i nordvästra Ryssland. Befolkningens tillgång till hälso- och sjukvård har blivit sämre. Även vårdens kvalitet har sjunkit, bl a på grund av brist på mediciner och fungerande teknisk utrustning. Detta tillsammans med ett ökande drogmissbruk har gjort att såväl spridningen som dödligheten i smittsamma sjukdomar har ökat markant sedan 1990.

Utöver att vara ett humanitärt problem, innebär folkhälsoproblemen ett hot mot möjligheten till ekonomisk utveckling. Det behövs samarbete för att omstrukturera och bygga upp hälso- och sjukvården i framför allt Ryssland. Det kräver såväl finansiella resurser som utbytes- och utbildningsprogram för att bygga upp regelverk och administration. Vidare behöver glesbygdsbefolkningens, och då även ursprungsbefolkningarnas, tillgång till hälso- och sjukvård uppmärksammas särskilt.

De ekonomiska svårigheterna och den omfattande arbetslösheten har självfallet påverkat den sociala situationen, inklusive familjestrukturen. En mycket oroande tendens är att ekonomiska svårigheter och missbruksproblem ofta leder till att barn överges av sina anhöriga. Detta hänger samman med att socialbidrag eller liknande ekonomiska stöd till stor del saknas.

Utarbetande av preventiva insatser och stöd till familjer i svårigheter är således viktiga samarbetsområden inom den sociala sektorn. Detsamma gäller förebyggande och rehabiliterande insatser för personer med missbruksproblem. Med tanke på att detta är relativt nya begrepp och metoder i Nordens närområde är behovet av erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling stort.

Ekonomisk tillväxt och sysselsättning

Inom det geografiska område som omfattas av den Nordliga dimensionen finns stora skillnader i ekonomisk standard och levnadsvillkor i övrigt. Ekonomisk tillväxt är den enda tänkbara vägen för att jämna ut dessa skillnader. En ökad och utjämnad levnadsstandard är ett mål i sig, men samtidigt en nödvändig förutsättning för att regionen skall kunna fungera och utvecklas som en helhet.

Till det kommer att ekonomisk tillväxt och bättre sysselsättningsmöjligheter är nödvändigt för en positiv utveckling av de glest befolkade norra delarna av regionen.

Det finns stora möjligheter till en positiv ekonomisk utveckling i norra Europa. En uthållig tillväxt, som är socialt och miljömässigt hållbar, och baserad på kunskapsutveckling, ger nya möjligheter till produktiv sysselsättning och efter hand en ökande levnadsstandard i hela regionen.

Det staterna, enskilt och i samarbete, kan göra är att skapa goda förutsättningar för enskilda och företag som vill engagera sig i produktiva verksamheter. Ekonomiska och handelsmässiga förutsättningar, lagar och regler som rör villkoren för inhemska och utländska investerare, liksom befolkningens hälsa, trygghet och livsmiljö är av betydelse. Ett visst mått av stabilitet och förutsägbarhet är nödvändigt.

Utbyggnad av infrastrukturen

Till de viktigaste förutsättningarna för ekonomisk tillväxt och sysselsättning, men också för människors sociala och kulturella levnadsvillkor, hör en modern infrastruktur för bl a passagerar- och godstransporter, energiförsörjning och telekommunikationer. För näringslivets utveckling är det viktigt med bättre kommunikationer inom nordområdena, och mellan dessa och övriga delar av Europa.

Av effektivitets- och miljöskäl bör man satsa på att utveckla ett "multi-modalt" transportsystem i hela regionen, där transporter till sjöss, på väg och järnväg är delar av ett integrerat system, och där flaskhalsar vid gränspassagerna elimineras. En utbyggnad av transportnätet - järnväg, hamnar och flygfält - i Barents-regionen är angelägen.

Infrastrukturen vad gäller telekommunikationer behöver också byggas ut till en kraftigt ökad kapacitet, för att förbättra den traditionella teletrafiken men kanske framför allt för att möjliggöra användning av modern informationsteknologi. För nordområdena är IT dessutom en möjlighet att delvis kompensera för de långa avstånden till mer tätbefolkade områden.

Även nätverk för energiförsörjning tillhör infrastrukturen. Säker energitillförsel är en nödvändig förutsättning för många verksamheter. Till det kommer behovet av att bygga ut energikällor och distributionsnät som är hållbara ur miljösynpunkt

En nyckelfråga är integration av marknaderna för elektricitet och andra energislag. Detta kräver ett lämpligt regelverk, som parterna är eniga om, och som ger stabila villkor för handel och investeringar i energisektorn. Detta talar mer för ett än mer utbyggt samarbete inom energisektorn.

Bekämpande av kriminalitet

Den organiserade och gränsöverskridande kriminaliteten växer i Europa, inklusive i Norden och dess närområden. Utvecklingen av datateknologi och -kommunikationer har gett upphov till delvis nya typer av brottslighet, som också lätt kan korsa nationsgränserna.

För att möta tendenserna till ökad internationell kriminalitet har polissamarbetet utvecklats starkt under de senaste decennierna, både globalt och regionalt. Inte minst har EU-länderna, i anknytning till arbetet med att avskaffa de inre gränskontrollerna, byggt upp ett samarbete för att på andra sätt hindra den gränsöverskridande brottsligheten inom EU.

Vad gäller den Nordliga dimensionen etablerade Östersjörådet efter sitt Visby-möte 1996 en "task force", som hittills koncentrerat sig på åtgärder för att bekämpa illegal produktion och distribution av narkotika, illegal migration, förflyttning mellan länderna av stulna fordon, illegal handel med vapen och radioaktivt material, penningtvätt och särskilt våldsam brottslighet. Dessa områden, samt ökade insatser mot den brottslighet som är knuten till prostitution, bör fortsatt prioriteras i samarbetet inom den Nordliga dimensionen.

En framgångsrik utveckling i regionen kräver att man angriper brottsligheten i varje land. Dels är medborgarnas trygghet till liv och egendom en förutsättning för social och ekonomisk utveckling. Dels bygger internationellt samarbete och utbyte på de flesta andra områden att kriminaliteten kan hållas tillbaka, dvs. att rättssamhällets principer gäller och kan genomdrivas i alla berörda länder.

Inom ramen för den Nordliga dimensionen behöver därför en mångfacetterad och långsiktig strategi för att bekämpa den organiserade brottsligheten skapas. Den kan omfatta bland annat

- utveckling av lagstiftningen, inklusive att anpassa den till internationella konventioner och
- standard;
- utbildningsprojekt för personal inom polisen, kriminalvården, åklagar- och domstols-väsendet;
- bekämpande av fattigdom och utslagning;
- stöd till upplysningsinsatser om narkotika och andra droger;
- andra brottsförebyggande insatser;
- utveckling av en modern kriminalvård.

Stöd till demokratiutvecklingen

Samtliga stater inom den Nordliga dimensionen är demokratier i den meningen att man följer konstitutionella regler som garanterar fria och regelbundna val till parlament, att valresultaten får genomslag i parlamentens sammansättning, att regeringsbildning sker i föreskriven ordning, osv. Det finns dock fortfarande ett stort utrymme för stöd till att utveckla demokratins förhållningssätt och procedurer i de nya demokratierna runt Östersjön.

Det gäller sådant som respekt för de mänskliga rättigheterna, öppenhet och insyn i myndigheters beslutsfattande, yttrandefrihet och oberoende media, politiska partier, intresseorganisationer och föreningsliv – det som brukar sammanfattas i begreppet "det civila samhället".

Ett viktigt område för ökat samarbete gäller stöd till uppbyggnad av demokratiska institutioner, av rättssystem och lokal administration, samt mekanismer för skydd av de mänskliga rättigheterna. Expertstöd för att anpassa nationell lagstiftning till europeiska normer samt utbildningsprogram för politiker och personal vid berörda myndigheter kan spela en viktig roll.

Skrivna regler och expertbistånd kan inte skapa ett demokratiskt uppbyggt organisationsliv. Det viktigaste när det gäller uppbyggnad av "det civila samhället" i de nya demokratierna i norra Europa är kontinuerliga kontakter, dialog och utbyte på alla nivåer. Samarbete på andra områden inom den Nordliga dimensionens ram ger i sig utrymme för sådana kontakter.

Vidare kan intresse- och frivilligorganisationer i de nordiska länderna stimuleras att bistå sina motsvarigheter i övriga länder inom den Nordliga dimensionen med organisations-utveckling och kunskapsuppbyggnad.

2. Aktörer och erfarenheter - en översikt

2.1 Inledning

Begreppet den Nordliga dimensionen lanserades 1997 på ett finskt initiativ och noterades samma år i december på toppmötet i Luxemburg. Vid toppmötet i Wien 1998 antogs ett meddelande från kommissionen rörande EU:s policy för den Nordliga dimensionen. Ett halvår senare antog toppmötet i Köln riktlinjer för genomförandet av den Nordliga dimensionen. I november 1999 arrangerade det finska ordförandeskapet den första utrikesministerkonferensen om den Nordliga dimensionen, vilken bl a innehöll en översikt över aktiviteter hänförbara till konceptet. Vid toppmötet i Feira i juni 2000 antog EU en handlingsplan för den Nordliga dimensionen. Ett andra utrikesministermöte genomfördes i Luxemburg i april 2001. Det svenska ordförandeskapet lade vid toppmötet i Göteborg juni 2001 fram en fullständig rapport angående EU och den Nordliga dimensionen.

Den ursprungliga avsikten med begreppet den Nordliga dimensionen är att dra uppmärksamhet till de speciella politiska, ekonomiska, sociala, miljömässiga m m förhållanden och behov som föreligger i Europas nordligaste delar. Ur EU:s synpunkt är det av stor vikt att utveckla relationerna och samarbetet mellan EU- och icke-EU-länderna i regionen. Sedan Sverige och Finland inträdde i EU 1995 fick Unionen en 1300 km lång gräns mot Ryssland.

Geografiskt omfattar den Nordliga dimensionen regionen från Island till nordvästra Ryssland, och från Barentsregionen i nord till området söder om Östersjön. Begreppet inrymmer de femton EU-länderna samt sju s k partnerländer: de fyra kandidatländerna Estland, Lettland, Litauen och Polen, de två EES-länderna Island och Norge, samt Ryssland. Andra länder som berörs av och medverkar i den Nordliga dimensionen är USA och Kanada. På danskt initiativ har man öppnat ett s k arktiskt fönster i den Nordliga Dimensionen, och därmed har en tydligare anknytning till bl a Grönland och de arktiska områdena etablerats.

EU finansierar och implementerar verksamheter inom den Nordliga dimensionen genom de finansiella instrument som finns tillgängliga för att stödja utvecklingen i regionen: Phare, TACIS, Interreg och Sapard. Nordliga dimensionen är också inordnad i de avtal som EU slutit med de baltiska länderna samt i EU:s partnerskaps- och samarbetsavtal med Ryssland.

Den Nordliga dimensionen rymmer ett stort antal aktörer. Förutom de 15 EU-länderna och sju partnerländerna är rad regionala organisationer engagerade i arbetet, t ex Östersjöstaternas råd (CBSS), Barents Euro-Arktiska råd (BEAC), Arktiska rådet (AC), Östersjöstaternas subregionala samarbetsorgan (BSSSC) samt Union of the Baltic Cities (UBC). Nordiska rådet är också involverat i den Nordliga dimensionen, liksom Nordiska ministerrådet och ett antal nordiska finansiella institutioner, såsom Nordiska investeringsbanken (NIB), Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling (EBRD) samt Nordiska miljöfinansieringsbolaget (Nefco).

I Nordiska ministerrådets förslag till reviderad nordisk närområdesstrategi föreslås prioriteringar och åtgärder som har många beröringspunkter med den Nordliga dimensionen. Strategin förespråkar bl a att den geografiska tyngdpunkten för arbetet alltmer flyttas mot det ryska närområdet i Östersjö- och Barentsregionerna. Det gränsöverskridande samarbetet med de ryska gränsområdena till de baltiska länderna kommer att ges särskild uppmärksamhet, och det bör finnas beredskap att stödja demokratiutvecklingen i Vitryssland. Samordningen med andra aktörer skall stärkas, inte minst vad gäller verkställandet av EU:s handlingsplan för den Nordliga dimensionen. Samarbetet med bl a CBSS, BEAC och Arktiska rådet skall förstärkas och synliggöras. Miljö- välfärds- och kulturfrågor har en framskjuten plats i strategin.

Det är i sammanhanget viktigt att komma ihåg att de nordiska länderna var för sig har ett omfattande bilateralt samarbete med länderna i Östersjöområdet, och att detta, utan att direkt hänföras till den Nordliga dimensionen, har en inriktning och ett innehåll som är nära besläktat med denna.

Till detta kommer en växande grupp aktörer på lokal och regional nivå, och inom både offentlig och privat sektor, som använder sig av den Nordliga dimensionen som en språngbräda och ram för att stödja initiering, marknadsföring, finansiering, drift och samordning av projekt.

2.2 Avgränsning

Den Nordliga dimensionen är ett vidsträckt område, inte bara i geografin utan också i termer av antalet aktiviteter och aktörer som på ett eller annat sätt knyter an till begreppet. Att göra en heltäckande översikt över alla dessa faller sig praktiskt ogörligt inom det format och den tidsram som stått till arbetsgruppens förfogande. Av mandatet framgår att gruppen specifikt skall utröna utvecklingen inom BEAC, CBSS och AC vad gäller de sex områden som prioriterades i rapporten till Nordiska rådet 52. session. Framställningen nedan är således begränsad till att översiktligt beskriva utvecklingen inom respektive organisation. Dessutom har tillagts en översikt av den senaste utvecklingen inom EU vad avser den Nordliga dimensionen samt ett par exempel på utvecklingen hos andra aktörer.

2.3 EU

Vid Europeiska Rådets möte i Feira i juni 2000 antogs en handlingsplan för den Nordliga dimensionen. Planen förtecknar ett antal sakområden inom vilka satsningar skall göras, samt beskriver de mål och åtgärder i stort som kommer att vidtas inom dessa. Områdena är:

- Miljöproblemen
- Kärnsäkerhet och kärnbränslehantering
- Energisamarbete
- Transporter
- Gränspassage
- Rättsliga och inrikes frågor
- Affärssamarbete och investeringar
- Folkhälsa och socialtjänst
- Telekommunikationer och IT
- Kompetensutveckling och forskning
- Ursprungsbefolkningarna
- Kaliningrad

Toppmötet i Feira pekade ut tre prioriterade områden för den Nordliga dimensionen:

- Miljöfrågor och kärnsäkerhet;
- Kampen mot den internationella organiserade brottsligheten;
- Kaliningrad

Den 9 april 2001 genomfördes i Luxemburg ett andra utrikesministermöte om den Nordliga dimensionen. Mötet var dels en uppföljning av det tidigare mötet i Helsingfors 1999, dels en förövning till toppmötet i Göteborg i juni 2001, då ordförandeskapet presenterade en fullständig rapport angående EU och den Nordliga dimensionen.

Slutsatserna från mötet i Luxemburg var bl a följande:

- Satsningarna på miljöfrågor, kriminalitet och Kaliningrad varit framgångsrika, och de skall fortsatt ha hög prioritet;
- Förslaget om att etablera ett partnerskap i miljöfrågor inom den Nordliga dimensionen togs väl emot, och en sådan funktion inrättades under ledning av NIB;

- Initiativet att utveckla en handlingsplan för den nordliga edimensionen sågs som lovande;
- Förslaget om att etablera en direkt dialog mellan Kommissionen och affärs- och företagsvärlden i regionen uppmuntrades;
- Det ökade samarbetet med BEAC, AC, CBSS, inom det arktiska fönstret, samt med USA och Kanada välkomnades;
- EU:s olika finansiella instrument och procedurer måste samordnas och förenklas och samarbete med andra aktörer förbättras;
- Den Nordliga dimensionen har blivit en väl etablerad del av det politiska arbetet i EU, och man kommer att upprätta mer strukturerade och regelbundna arbets- och rapporteringsformer.

Vid toppmötet i Göteborg 15-16 juni 2001 presenterade ordförandeskapet en fullständig rapport om EU och den Nordliga dimensionen. Rapporten innehåller bl a en översikt över pågående och planerade verksamheter och initiativ. De aktörer som nämns i rapporten är bl a EU samt Partnerländerna till den Nordliga dimensionen, vissa andra länder såsom Grönland och Canada, regionala organisationer (CBSS, BEAC, AC), internationella finansiella institutioner (EBRD, NIB, Nefco), samt vissa andra organisationer (BSSSC, UBC).

Det är emellertid anmärkningsvärt att vare sig Nordiska rådet eller Nordiska ministerrådet omnämns som aktörer inom den Nordliga dimensionen, ej heller den parlamentariska Östersjökonferensen eller Arktis parlamentariska kommitté. Överhuvudtaget underlåter rapporten att uppmärksamma det parlamentariska samarbetets betydelse i och för den Nordliga dimensionen.

I rapporten gås de olika sektorerna i EU:s handlingsplan igenom med avseende på aktiviteter och resultat. Framsteg har rent allmänt kunnat noteras inom de flesta områden. Exempel på sådana är insatser mot organiserad brottslighet; rysk-litauiskt samarbete kring Kaliningrad ("Nida II"); samarbete på energiområdet (Baltic Sea Region Energy Cooperation, BASREC); insatser på hälso- och sjukvårdsområdet mot bl a HIV/AIDS; upprättande av en plan för den s k Nordliga dimensionen; regionalt och gränsöverskridande samarbete; med mera. Som särskilt viktigt framhålls i rapporten att en samordning av de finansiella instrumenten och resurserna för den Nordliga dimensionen har påbörjats. EU-kommissionen har i samarbete med internationella finansiella institutioner beslutat etablera ett partnerskap kring miljö- och energifrågor inom den Nordliga dimensionen för att stödja investeringar i miljöåtgärder (Northern Dimension Environmental Partnership, NDEP).

Vad gäller framtida satsningar inom den Nordliga dimensionens ram pekar rapporten bl a på vikten av att förbättra samarbetet mellan EU och regionala aktörer, i syfte att utveckla en effektiv arbetsfördelning som bygger på respektive aktörs specifika kompetens, erfarenheter och geografiska arbetsområde. Samarbete på regional och lokal nivå bedöms som mycket viktigt, liksom samverkan med näringslivet och frivilliga organisationer.

Inom de olika sektorerna föreslås initiativ och aktiviteter kring bl a samarbete om klimateffekter; minskning av skadliga utsläpp från transporter; begränsning av utsläpp i Östersjön; hantering av farligt avfall särskilt i Kaliningrad; insatser inom fiskerinäringen; skogsvårdsprogram inom den Nordliga dimensionen; fortsatt utveckling av Basrec; utveckling av system och rutiner för varning och hantering av hälsorisker; utveckling av den Nordliga eDimensionen; insatser för att underlätta transporter och gränsövergångar; insatser för att bygga ut logistiska förutsättningar; utveckling av det arktiska fönstret; samarbete kring räddnings-tjänst; satsningar på NDEP; med mera. Det huvudsakliga ansvaret och den ledande rollen för att förverkliga dessa initiativ ligger hos EU-kommissionen.

I ordförandeskapets slutsatser från toppmötet i Göteborg sägs bl a

- Att fortsatta satsningar på att förverkliga den Nordliga dimensionen och de aktiviteter som hör dit är nödvändiga;
- Att förslaget att etablera NDEP är positivt;
- Att initiativet att driva en Nordlig eDimension är lovande;

- Att "Tallinn Business Forum" och liknande insatser för att bygga ut kontakterna och samarbete med näringslivet skall uppmuntras;
- Att samarbetet med regionala organ, som CBSS, BEAC och AC, är av central betydelse;
- Att procedurer i och kring EU:s finansiella instrument måste förenklas och harmoniseras;
- Att de uppföljningsmekanismer som föreslog vid utrikesministermötet i Luxemburg slås fast. Regelbundna möten i 15+7- format kring den Nordliga dimensionen kommer att arrangeras.

2.4 Östersjöstaternas Råd (Council of the Baltic Sea States, CBSS)

På danskt och tyskt initiativ inbjöds 1992 utrikesministrarna från Estland, Finland, Lettland, Litauen, Norge, Polen, Ryssland, Sverige, samt en representant från Europeiska kommissionen, till ett möte för att överväga hur samarbetet i Östersjöområdet kunde stärkas. Vid detta möte bildades CBSS. Organisationens övergripande mission är att främja den demokratiska utvecklingen i Östersjöområdet, stärka banden mellan länderna, samt verka för en positiv ekonomisk utveckling i regionen.

CBSS är en mellanstatlig organisation. Själva rådet består av utrikesministrarna från länderna samt en medlem från EU-kommissionen. Ordförandeskapet roterar årligen. Under 2000-2001 innehades det av Tyskland, och under 2001-2002 är Ryssland ordförande. Årligen hålls en ministerkonferens, som fungerar som högsta beslutande organ. Det har också arrangerats ett antal toppmöten med närvaro av regeringschefer för att i informell anda följa upp och diskutera övergripande inriktning av verksamheten. En ämbetsmannakommitté (Committee of Senior Officials, CSO) av högre tjänstemän från utrikesförvaltningarna ansvarar för och övervakar kontinuiteten i arbetet. CSO kan bl a ge uppdrag till någon av CBSS arbetsgrupper.

De tre arbetsgrupperna i CBSS är arbetsgruppen för stöd till demokratiska institutioner; arbetsgruppen för ekonomiskt samarbete; samt arbetsgruppen för kärnsäkerhet och strålskydd. Arbetsgrupperna bemannas av nationella experter. CBSS rymmer vidare ett antal expertgrupper (Task Forces), bl a om organiserad brottslighet och om smittsamma sjukdomar. Man har också antagit ett antal handlingsprogram, som vart och ett innehåller ett flertal aktiviteter. Programmen avser politisk utveckling; ekonomisk utveckling; samt miljöfrågor. Vidare har CBSS inrättat ett Business Advisory Council för näringslivsfrågor. 1994 installerades en funktion som kommissarie för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter. CBSS har nära kontakter med andra aktörer i regionen, t ex Baltic Sea States Subregional Cooperation (BSSSC) och Union of the Baltic Cities (UBC).

1998 inrättades ett permanent sekretariat för CBSS i Stockholm, vilket har det praktiska ansvaret för att stödja och samordna CBSS aktiviteter.

CBSS engagerar sig i ökande grad i arbete med den Nordliga dimensionen. Inför utrikesministerkonferensen i Luxemburg den 9 april angående den Nordliga dimensionen utarbetades ett underlag avseende CBSS prioriteringar och projekt inom den Nordliga dimensionen. Dokumentet baserades på enkäter till en rad aktörer i regionen, vilka resulterade i ett grundmaterial om sammanlagt ca 250 förslag till projekt och aktiviteter inom olika områden. Dokumentet skall ses som det första praktiska utfallet av CBSS engagemang i arbetet med den Nordliga dimensionen. Man kan således ännu inte visa upp praktiska erfarenheter eller resultat av arbetet. Avsikten är att nu att agera för att projekten kan materialiseras, bl a genom att utveckla finansieringen och projekteringen av förslagen.

Förslagen i CBSS dokument är förtecknade enligt samma disposition som EU:s handlingsplan för den Nordliga dimensionen. Här nedan har de emellertid ordnats in under de sex prioriterade områden som Nordiska rådet pekat ut för sitt arbete inom den Nordliga dimensionen.

Atomsäkerhet och energiförsörjning i Ryssland och Baltikum

- Satsningar på att integrera infrastrukturerna för el och gas;
- Integration av elmarknaderna, genom t ex BASREC (Baltic Sea Region Energy Co-operation), Baltrel (Baltic Sea Electricity Ring) m m;
- Effektivare energianvändning skall uppmärksammas;
- Klimatfrågor i anslutning till BASREC.

Miljö och hälsa i Nordens närområden

- Östersjöregionen som en testbänk för Kyoto-mekanismerna;
- Vattenreningsprojekt i St. Petersburg och Kaliningrad;
- Effektivare hantering av utsläpp till sjöss;
- Euro-baltiskt samarbetsprojekt om befolkningsskydd och krishantering;
- Utveckla tidiga varningssystem för epidemier o likn;
- Samordna förberedelser och insatser mot smittsamma sjukdomar

Ekonomisk tillväxt och sysselsättning

- Främjande av bättre affärsklimat;
- Effektivisera gränspassager, i synnerhet mot Kaliningrad;
- Gränskontroll skall effektiviseras. Regler och procedurer måste förenklas och harmoniseras, och övervaknings- och kontrollsystem måste skärpas;
- Tullhanteringen skall förbättras genom bl a utbildning av tullpersonal och genom att ta tillvara och lära av erfarenheterna från andra länder;
- Utbytesprogram för studenter och forskare.

Utbyggnad av infrastrukturen

- Utveckling av transportkorridorer och transportmedel är en nödvändig förutsättning för ekonomisk tillväxt. Behoven finns analyserade. Utbyggnad av korridorerna I (Via Baltica) och IA (Via Hanseatica) är en central åtgärd för att länka ihop St. Petersburg, Finland, de Baltiska staterna, Kaliningrad och Polen;
- Den tekniska standarden på vägarna i korridor I och IA måste höjas avsevärt;
- Utveckla förslag om multi-modala transportkopplingar, där t ex möjligheter till kortväga sjötransporter förbättras genom att väg- och järnvägsanslutningarna till hamnarna byggs ut;
- Inom IT-området skall den Nordliga eDimensionen utvecklas vidare. Detta skulle bl a gynna utvecklingen av en mer effektiv offentlig förvaltning;
- Projekt om gränsöverskridande samarbete inom t ex vatten- och avloppshantering;
- Projekt för att stödja subregionalt samarbete med Kaliningrad rörande rumslig planering.

Bekämpande av kriminalitet

- Projekt inom ramen för expertgruppen mot organiserad brottslighet (Task Force on Organized Crime).

Stöd till demokratiutvecklingen

- Utbildning av regionala och lokala tjänstemän i demokratisk samhällsskick, rättssamhällets grunder, marknadsekonomi, bärkraftig utveckling, EU-kunskap, m m.

2.5 Barentsrådet (Barents Euro-Arctic Council, BEAC) och Regionrådet

Det institutionaliserade och systematiska samarbetet i Barentsregionen bygger på ett initiativ som lades fram 1993 av Norges dåvarande utrikesminister Thorvald Stoltenberg. Vid ett utrikesministermöte i Kirkenes den 11 januari 1993 antogs den s k Kirkenesdeklarationen, och i samband med det etablerades Barentsrådet och Regionrådet. Samma år inrättades också ett Barentssekretariat, vilket drivs och finansieras av Norge.

I Kirkenesdeklarationen anges målsättningarna för Barentssamarbetet. Det skall medverka till att:

- Säkra en fredlig och stabil utveckling i regionen;
- Stärka de kulturella banden mellan folken i regionen;
- Uppmuntra och utveckla de bi- och multilaterala relationerna i regionen;
- Lägga grunden till en bärkraftig ekonomisk och social utveckling i regionen med tonvikt på natur- och resurshushållning;
- Främja en utveckling som tillvaratar urbefolkningens intressen och aktiva medverkan.

Arbetet vilar på en tvåpelarstruktur, där Barentsrådet representerar det mellanstatliga samarbetet och Regionrådet representerar samarbetet mellan de regionala organen i Barents-regionen. Mellan dessa två pelare råder mycket nära kontakter och samarbete. I Barentsrådet ingår Norge, Finland, Sverige, Danmark, Island, Ryssland och EU. Länder med observatörs-status är USA, Canada, Frankrike, Japan, Polen, UK och Tyskland. Medlemsländernas utrikes-ministrar möts till session en gång om året. Ordförandeskapet för rådet roterar årligen mellan Finland, Norge, Sverige och Ryssland. Sverige är ordförande under 2001 och två år framåt sedan mandatet förlängts. En ämbetsmannagrupp bestående av representanter från utrikes-departementen övervakar det löpande arbetet. Det löpande arbetet bedrivs i de Barentskontor som finns inrättade vid ländernas utrikesdepartement samt i särskilda arbetsgrupper kring bestämda sakområden. För närvarande finns arbetsgrupper kring ekonomiskt samarbete, kärnsäkerhet, nordliga sjörutten, miljöfrågor, energieffektivisering, ungdomspolitiska frågor, transportplanering, hälsofrågor, utbytesstipendier, tullsamarbete samt skogsfrågor.

Regionrådet består av ledarna (fylkesledare, landshövdingar och motsvarande) för de regionala enheterna i Barentsregionen. Till rådet finns en administrativ Regionkommitté knuten, vilken består av de administrativa cheferna för de regionala enheterna samt av specialrådgivare för olika frågor. Här finns bl a en representant för urbefolkningen. Barentssekretariatet svarar för den löpande verksamheten i Regionrådet, och vid behov inrättas ad-hoc grupper för särskilda frågor. Fyra informationskontor, i NV Ryssland och Karelen, är knutna till Barentssekretariatet.

Barentsprogrammet är Regionrådets gemensamma program för att förverkliga de över-gripande målsättningarna för det regionala samarbetet. Programmet är också ett viktigt instru-ment för att uppfylla målen i Kirkenesdeklarationen. Programmet är multilateralt, men enskilda projekt kan genomföras bilateralt. Samverkan och samarbete med andra program i regionen är av fundamental betydelse. Barentsprogrammet är ett ramprogram, som pekar ut prioriterade områden. Dessa har identifierats på basis av förslag från bl a regionala arbetsgrupper och näringslivsrepresentanter. Den övergripande strategin för 2000-2003 är att samarbete med och påverka andra program i regionen för att uppnå en positiv samhällsutveckling särskilt i den ryska delen av Barentsregionen. De prioriterade områdena i programmet är: näringlivs-utveckling och infrastruktur; kompetensutveckling och utbildning; miljö och hälsa; välfärd och kultur; samt urbefolkningens situation.

Strategin för att genomföra programmet är bl a att stimulera till ett brett deltagande av flera olika parter. Insatserna skall vara styrda av en reell efterfrågan, och projekten skall vara förankrade hos mottagaren. Det ses som mycket viktigt att dessa är aktivt delaktiga och ansvariga för projektens genomförande. Satsningar skal göras på att bygga ut kontakterna med närings-

livet. De olika aktörernas insatser skall samordnas, och en aktiv uppföljning och utvärdering skall ske av insatsernas effekter.

Det finns mycket starka vertikala och horisontella samband i Barentssamarbetet. Dessa medför dels att det är önskvärt med en bred överblick över aktörer och aktiviteter, dels att det bör hållas en viss vaksamhet på risker för överlappningar och dubbelarbete, och dels – och kanske viktigast – att det finns betydande potential för att utveckla gemensamma, kreativa och samverkande insatser. På den vertikala skalan sker redan samarbete mellan centrala, regionala och lokala aktörer, vilket emellertid kan utvecklas vidare. På den horisontella skalan uppträder en rad aktörer, vars kunskaper om varandra samt samarbete borde kunna samordnas vidare: BEAC, AC, Europeiska kommissionen (med Interreg, Tacis m m), m fl. Det är varken möjligt eller önskvärt att skapa en överblick och samordning som sträcker sig ner till enskilda projekt och aktiviteter. Vad som dock borde kunna utvecklas är åtgärder för att åstadkomma en multilateral och gemensam överblick och samordning på en övergripande nivå, vad gäller t ex samsyn på verksamheten, prioriteringar, arbetsfördelning, samarbetsmöjligheter, m m.

I samband med utrikesministermötet i Luxemburg 9 april 2001 om den Nordliga dimensionen togs det fram underlag rörande bidrag från BEAC:s arbetsgrupper till EU:s handlingsplan för den Nordliga dimensionen. BEAC:s ämbetsmannakommité har också i ett anat sammanhang lämnat bidrag till handlingsplanen i form av beskrivningar av prioriterade områden, projekt och strategier för Barentsprogrammet. Vidare sammanställer Barentssekre-tariatet löpande en förteckning över genomförda och pågående projekt inom Barentssamarbetets regional del. Förteckningen publiceras på sekretariatets hemsida. Här följer en kortfattad översikt över projekt och aktiviteter som ansluter till något av Nordiska rådets sex prioriterade områden inom den Nordliga dimensionen. Översikten rör sig på programnivå (motsvarande) och avser inte utgöra en uppräkning av enskilda projekt. En sådan kan, som nämnts, hämtas från bl a berörda hemsidor. Det bör observeras att flera av projekten som räknas upp avser förslag och är inte exempel på genomförda aktiviteter. I flera fall återstår därför att identifiera samar-betspartners och mobilisera finansiärer.

Atomsäkerhet och energiförsörjning i Ryssland och Baltikum

- BEAC:s arbetsgrupp för energifrågor har varit verksam i tre år och åstadkommit en rad praktiska resultat: Nätverk har bildats, investeringsprojekt har genomförts (t ex fjärrvärme i Arkhangelsk), och utbildningsinsatser bedrivits;
- BEAC:s arbetsgrupp för ekonomiskt samarbete föreslår i sin handlingsplan ett antal projekt för att utveckla energiförsörjningen i de ryska länen. Projekten rör bl a konstruktion av kraftverk, konstruktion av pipelines, byggande av oljeterminaler och lager, byggande av vindkraftanläggningar, uppgradering av befintliga kraftverk, byggande av elnät och kraftledningar, renovering av värmeanläggningar, m m;
- I BEAC:s bidrag till EU:s handlingsplan för Nordliga dimensionen föreslås åtgärder för energihushållning, uppgradering av existerande vattenkraftanläggningar, ökad säkerhet i kärnkraftproduktionen, m m;
- Vid BEAC:s möte i Bodø 1999 undertecknades ett principavtal (Multilateral Nuclear Environmental Programme in the Russian Federation, MNEPR) om en multinationell insats för att ta hand om atomsopor och utbränt uran i Ryssland. EU-kommissionen och de nordiska länderna är bland avtalsparterna.

Miljö och hälsa i Nordens närområden

- BEAC:s arbetsgrupp för miljön skal utveckla principer och projekt för att stärka miljöhänsynen i verksamheter som har starkt påverkan på miljön;
- BEAC:s referensgrupp för hälsofrågor syftar till att öka samarbetet på regional nivå. Programmet innehåller sex prioriterade områden, bl a infektionssjukdomar, mödra- och barnhälsovård, urbefolkningens hälsa och telemedicin. SIDA avsätter årligen ca 6-7 miljoner SEK till hälsoprojekt i Barentsregionen, vilka kanaliseras via Hälso- och sjukvårdens Östeuropakommitté och dess norra filial i Luleå, ÖEK-Norr;
- BEAC:s arbetsgrupp för ekonomiskt samarbete föreslår i sin handlingsplan ett antal aktiviteter för att främja och skydda miljön i de ryska länen. Bland dess finns byggande av nya avloppsverk, renovering och nybyggande av vattenledningar, konstruktion av vattenreningsverk, konstruktion av avfallshanteringsanläggningar, m m;
- Barentssekretariatet har stött och stöder en rad projekt inom området hälsa och miljö. Dessa projekt initieras och drivs ofta av regionala eller lokala myndigheter. Finansiering kommer både från Barentssekretariatet och andra källor;
- BEAC:s bidrag till EU:s handlingsplan för Nordliga dimensionen omfattar ett handlingsprogram för miljön som inrymmer investeringsstöd för små och medelstora företag för att främja miljövänlig produktion, ökat samarbete på energiområdet, samt stöd till lokala insatser för att skydda miljön. Vidare läggs fram förslag rörande olika slags hälsoorienterade projekt, bl a vad gäller primärvård, urbefolkningens hälsa, hälsostatistik, tandvård, bekämpning av drog- och alkoholmissbruk, m m

Ekonomisk tillväxt och sysselsättning

- BEAC:s arbetsgrupp för ekonomiskt samarbete föreslår i sin handlingsplan ett antal projekt i syfte att främja den ekonomiska utvecklingen i Barentsregionen samtidigt som en bärkraftig utveckling säkras. På transportområdet listas en rad projekt för att förbättra tillgängligheten i de ryska länen, både vad gäller väg-, sjö-, järnvägs- och flygtransporter. På fiskeriområdet riktar man in sig på fartygskonstruktion, hamnbyggande, samt uppgradering av fiskeindustrin;
- Arbetsgruppen för ekonomiskt samarbete har en undergrupp för skogsfrågor, som utarbetat ett omfattande program för att utveckla skogsindustrin i regionen;
- Barentssekretariatet har stött och stöder en rad projekt inom området näringslivsutveckling, inklusive skogs- och lantbruk

Utbyggnad av infrastrukturen

- BEAC:s arbetsgrupp för transportplanering har bl a bedrivit projekt rörande transportdatabaser och trafikmängdsberäkningar;
- Inom ramen för arbetsgruppen för tullfrågor (se nedan) föreslås fortsatt planering och uppläggning av transportkorridorer;
- Barentssekretariatet har stött och stöder en rad projekt inom området transporter/logistik samt telekommunikationer och IT;
- I BEAC:s bidrag till EU:s handlingsplan för Nordliga dimensionen föreslås åtgärder för att höja effektiviteten och säkerheten i transport- och kommunikationssystem, inklusive IT.

Bekämpande av kriminalitet

Inom BEAC finns en arbetsgrupp (Task Force) för tullfrågor. I dess handlingsplan för 2000 ryms bl a projekt och aktiviteter om möten mellan gränskontrollmyndigheter, språkkurser för tulltjänstemän, elektroniskt informationsutbyte mellan tullklarerare i Barentsregionen, utbyte av information kring brottsbekämpning, utarbetande av handböcker, uppläggning och planering av transportrutter, m m. I flertalet fall har verksamhet påbörjats, och projekt bedrivs. I arbets-

gruppens handlingsplan för 2001-2002 beskrivs den fortsatta verksamheten inom de nämnda områdena, och dessutom anges ett par tillkommande. Bland dem finns ett antal seminarier samt förslag till förenklade procedurer för tullhantering, i form av en "grön korridor" för laglydiga företag.

Stöd till demokratiutvecklingen

Inom BEAC finns en ad hoc arbetsgrupp för ungdomspolitik, vilken bl a arrangerar konferenser och andra aktiviteter rörande ungdomspolitiska frågor. Bland dessa finns rörlighet över gränserna, forskningsfrågor, m m. Man har även arrangerat en konferens för ministrar med ansvar för ungdomsfrågor.

2.6 Arktiska rådet (Arctic Council, AC)

1989 tog Finland initiativ till ökat samarbete mellan de åtta arktiska länderna för att stärka skyddet för den arktiska miljön. 1991 antogs ett arktiskt miljöskyddsprogram (The Arctic Environmental Protection Strategy, AEPS), vilket var startskottet för den s k Rovaniemi-processen, benämnd efter den ort där det antogs. I Rovaniemi-processen ingår fyra program: Övervakning och utvärdering av den arktiska miljön (Arctic Monitoring and Assessment Program, AMAP); bevarande av Arktis flora och fauna (Conservation of Arctic Flora and Fauna, CAFF); Skydd av den marina miljön i Arktis (Working Group on Protection of the Arctic Marine Environment, PAME); samt förebyggande och bekämpning av miljöolyckor i arktiska områden (Emergency Prevention, Preparedness and Response, EPPR).

1996 antog de arktiska utrikesministrarna den s k Ottawa-deklarationen, och därmed bildades även Arktiska rådet. Deklarationen förespråkar ett brett synsätt på bärkraftig utveckling, där inte bara miljöskydd, utan även sociala, kulturella och ekonomiska dimensioner ingår. Av särskild vikt är att ursprungsbefolkningarna i regionen – organiserade i sex olika organisationer, däribland ICC (Inuit Circumpolar Conference) och Samerådet – har egen representation i Rådet. I Ottawa-deklarationen fick Arktiska rådet ett huvudansvar för att främja, övervaka och samordna de fyra programmen i Rovaniemi-processen. Därtill inrättades ett nytt program för hållbar utveckling (SDP).

Den arktiska aspekten fick för första gången en tydlig koppling till EU i samband med den första utrikesministerkonferensen om den Nordliga dimensionen i Helsingfors 1999. På ett Grönländskt initiativ öppnades då det s k arktiska fönstret för att släppa in ljus över de speciella miljömässiga och socio-ekonomiska förhållanden som råder i det arktiska området. Miljöskydd, bärkraftig utveckling och forskning var tre av de frågor som sågs som viktiga. Vid EU:s ministermöte för Nordliga dimension i Luxembourg i april 2001 presenterade Finland i egenskap av ordförande för Arktiska rådet 2000–2002 en arktisk agenda inom ramen för nordliga dimensionen.

Vid Arktiska rådets andra ministermöte i oktober 2000 antogs ett strategidokument om bärkraftig utveckling, vilket ligger till grund för verksamhet och satsningar inom en rad områden: Miljö, transporter, infrastruktur, hälso- och socialvård, samt utbildning och forskning. Vidare antogs en handlingsplan för att eliminera föroreningarna i Arktis (Arctic Council Action Plan to Eliminate Pollution in the Arctic, ACAP). Ytterligare igångsattes ett ambitiöst projekt (Arctic Climate Impact Assessment, ACIA) för att utvärdera effekterna av klimatförändringar och -variationer i Arktis.

Arktiska rådet strävar efter samarbete med andra aktörer med verksamhet i eller i anslutning till Arktis. Därmed kan synergieffekter uppnås och dubbelarbete undvikas. Det cirkumpolära perspektivet, dvs det som geografiskt omfattar 360 grader av den nordligaste kalotten av klotet, är en grundläggande princip för Arktiska rådet. Detta utgör därmed en förlängning av och komplement till arbetet i t ex Barentsrådet, vars insats också kan ses som ett bidrag till cirkumpolära strategier. I Rådets arbete deltar som observatörer en rad internationella organisa-tioner samt flera stater. Nordiska ministerrådet har sedan oktober 2000 permanent observatörs-status.

Arktiska rådets aktiviteter är omfattande, och utgörs bl a av satsningar på och stöd till miljöövervakning och utvärdering av forskningsresultat, utarbetande av politiska rekommendationer, handlingsplaner och projekt. I allt högre grad har rådet strävat till att väcka internationell uppmärksamhet för problem och möjligheter i Arktis. Här ges exempel på aktiviteter och program som kan sorteras under Nordiska rådets sex prioriterade områden. Fullständiga förteckningar över enskilda projekt kan återfinnas på Rådets hemsida www.arctic-council.org

Atomsäkerhet och energiförsörjning i Ryssland och Baltikum

- Arktiska rådet uppmärksammar frågor i anknytning till utnyttjande av naturresurser i Arktis, bland dessa olja och gas, och de miljöaspekter som hänger samman därmed;
- Arktiska rådet har ett brett samarbete med Ryssland på energiområdet, bl a vad gäller utvinning av gas och olja och de miljöaspekter som hänger samman därmed;
- 1997 utfärdade Arktiska rådet riktlinjer för olja och gasutvinning. Dessa är för närvarande under översyn i PAME, som också arbetar med riktlinjer för transporter av olja i arktiska farvatten;
- AMAP förbereder en rapport om kärnsäkerhetsfrågor i Murmansk, bl a mot bakgrund av de risker som en åldrande kärnkraftsteknologi i Ryssland medför.
- AMAP övervakar och utvärderar radioaktivitetssituationen i Arktis, inklusive i Murmansk.

Miljö och hälsa i Nordens närområden

- CAFF håller på att utveckla ett projekt om ett integrerat tillvägagångssätt för att bevara biologisk mångfald och hindra fragmentering av biotoper i arktiska Ryssland;
- CAFF håller på att utarbeta rekommendationer för bevarande av biodiversiteten i Arktis på basen av en statusrapport om flora och fauna som överlämnades till Arktiska rådet i juni 2001;
- CAFF håller även på att utveckla projekt rörande samarbete med skogsindustrin;
- PAME samarbetar med Ryssland om att ta fram en nationell handlingsplan för skydd av den marina miljön. Detta innefattar bl a planering av en internationell finansieringskonferens knuten till miljöfrågor;
- AMAP har utarbetat en heltäckande statusrapport om miljöns tillstånd och i samarbete med NEFCO identifierat miljömässiga "hot spots" i Barentsområdet;
- ACAP uppmärksammar bl a problem med POPs (persistenta, organiska miljögifter) och tungmetaller och har därvid bl askapat underlag för den globala Stockholms- konventionen om POPs;
- Arktiska rådets utvärdering av klimateffekter (Arctic Council Climate Impact Assessment, ACIA) utvärderar och sammanställer kunskaper om klimatvariationer, UV-strålning m m, i syfte att ta fram beslutsunderlag;
- EPPR utvecklar bl a riskanalyser och utfärdar riktlinjer för oljeutsläppshantering;
- Kampen mot överförbara sjukdomar, däribland tuberkulos, har hög prioritet;
- Arktiska rådet är i färd med att utveckla ett internationellt övervakningsprogram för smittsamma sjukdomar;
- Arktiska rådet har ett projekt som kartlägger sambandet mellan miljöproblem, livsmedelssäkerhet och hälsa bland ursprungsfolk i det ryska Arktis.

Ekonomisk tillväxt och sysselsättning

- Arktiska rådet strävar efter och stödjer transarktiskt samarbete inom skogsnäringen, särskilt vad gäller bärkraftigt utnyttjande av tajga och tundra;
- Ett program för bärkraftig utveckling av renskötsel är under utarbetande i samarbete med företrädare för renskötseln;
- Ett projekt kring ekologiskt hållbar och kulturellt inriktad turism håller på att utvecklas.
- *Utbyggnad av infrastrukturen*

- Arktiska rådet håller för närvarande på att studera möjligheterna att bygga ut ett cirkumpolärt transportsamarbete till lands, havs och i luften;
- Man deltar i arbetet med att utveckla en nordlig e-dimension, och är överhuvudtaget verksam för att befrämja tillväxten av IT i Arktis inom bl a telemedicin och distansutbildningar.

Inom de två återstående prioriteringsområdena för Nordiska rådet, bekämpande av krimina-litet och stöd till demokratiutvecklingen, har Arktiska rådet inga aktiviteter.

2.7 OECD

I november 2000 arrangerade OECD i samarbete med CBSS och Norska Handelsministeriet ett seminarium i St. Petersburg om "Cross-Border Partnership for Enterprise Development and Investment Promotion in the North-West Regions of the Russian Federation". Syfte med seminariet var att utröna potentialen för gränsöverskridande samarbetsprojekt kring företagsutveckling i Nordvästra Ryssland, och att undersöka de praktiska villkoren för att utveckla partnerskap rörande småföretagsutveckling mellan företag i Nordvästra Ryssland och de baltiska staterna.

I arbetsgruppens mandat har ingått att göra en utvärdering av OECD:s seminarium. Arbetsgruppen har i kontakter med bl a OECD och ryska statsduman efterhört förekomsten av utvärderingar av det praktiska utfallet av seminariet, men funnit att några specifika sådana ej föreligger. I en kommentar i OECD:s Annual Report 2000 sägs bl a att en av slutsatserna från konferensen var att investeringsklimatet i Ryssland har nått en vändpunkt: situationen i regionen har nått ett tillräcklig grad av politisk och makroekonomisk stabilitet för att göra investeringar tänkbara, även om investerare fortfarande möter stora svårigheter. Gränsöverskridande partnerskap kan spela en nyckelroll för utvecklingen av småföretagssektorn. Detta förutsätter emellertid initiativ för att utveckla risk- och utvecklingskapital, kapitalmarknader, informationssystem, joint ventures, osv.

Inför och under konferensen presenterades ett antal rapporter som underlag för diskussionerna. I dessa berördes bl a de hinder och svårigheter som verkar hämmande på investeringar i Nordvästra Ryssland. Enligt den ryska konstitutionen svarar centralförvaltningen för lagstiftningen gällande betydande ekonomiska frågor. Ansvaret delas med regionerna i frågor som rör bl a samordning av externa ekonomiska relationer, innehav och utnyttjande av land, miljövärn och beskattning. Det finns betydande motsättningar och oklarheter i förhållandet och ansvarsfördelningen mellan central och regional förvaltning. Regional lagstiftning kan t ex stå i strid med central lagstiftning. Även inom centralförvaltningen finns det oklarheter rörande mandat, kompetens och arbetsuppgifter med anknytning till investeringsfrågorna.

Bristerna i lagstiftningen och speciellt i dess implementering utgör ett centralt problem och hinder för investeringar. Det finns en uppsjö olika skatter, vilket skapar problem för företag och anställda. Beskattningen av värdepapper är bristfällig och motstridig. En liberalare skattelagstiftning är på väg. Bristande öppenhet och diskriminerande privatiseringspolitik utpekades som problem, liksom oklara förhållanden vad gäller äganderätt till fast egendom. Den ryska marknaden uppvisar starkt begränsade möjligheter att uppta långsiktiga lån, och utlånings- och räntevillkor är osäkra. Bank- och finansieringsväsendet är överhuvudtaget fortfarande bräckligt.

De administrativa hinder som en investerare möter är legio. De uppträder ofta på regional nivå, men även centralt. Bland annat kan man få stöta på

- Restriktioner för etablerandet av nya företag eller plötsliga inskränkningar i existerande företags verksamhet. Detta kan t ex uppträda som godtycklighet i hanteringen av uppköps- och licensieringsärenden, även om det strider mot federal lagstiftning;
- Ålägganden och krav på företag att utnyttja speciella leverantörer av varor och tjänster;
- Privilegierad, konkurrenshämmande behandling av vissa företag;
- Sammanblandning av kommersiella och offentliga intressen, t ex genom att ett organ kan omfatta både kommersiella och offentliga kontrollerande funktioner;
- Onödigt komplexa administrativa procedurer och krav, samt en stor och godtycklig grad av statlig inblandning och kontroll av företag;

- Orättvis och inkompetent beteende hos tjänstemän;
- Brott av och nonchalans mot kontraktsmässiga överenskommelser;
- Instabil lagstiftning och otillräcklig tillgång till information.

2.8 Regionala och lokala aktörer, exempel

Utöver de stora regionala organisationer som beskrivits ovan finns det flera andra organisationer som verkar på regional, subregional och lokal nivå med frågor kopplade till den Nordliga dimensionen. Här finner man organisationer som t ex UBC och BSSSC. Här finns också ett flertal aktiviteter som genomförs i samarbete mellan kommuner, orter, institutioner och föreningar. Ett fåtal exempel ges nedan.

UBC (Union of the Baltic Cities). Organisationen bildades 1991 som ett samarbetsorgan för städerna i Östersjöregionen. UBC:s syfte är att öka kontakterna och samarbetet mellan städerna och därmed bidra till lokal och regional utveckling på de demokratiska, politiska, ekonomiska, sociala, kulturella med flera områdena. UBC arbetar framförallt med ett lokalt kommundemokratiskt perspektiv, vilket bl a skall ses som ett tillskott till den utveckling som sker inom EU.

UBC skall initiera och främja samarbetsprojekt mellan städer för att stärka utbyte och ömsesidig växt. Några av de områden inom vilka projekt bedrivs och kan bli aktuella är utvidgningen av EU; Agenda 21; sociala frågor; brottsförebyggande; medborgartrygghet; och jämställdhetsfrågor. När det gäller utvidgningen av EU ses det som väsentligt att stödja utbildning av lokala och regionala tjänstemän och politiker och att framhäva den lokala nivåns betydelse vid genomförandet av utvidgningen.

En viktig fråga för UBC är den lokala nivåns betydelse för och intresse av den Nordliga dimensionen. Det betraktas som en viktig uppgift att säkra det lokala perspektivet i den Nordliga dimensionen, och att tillgodose de lokala aktörernas behov och ambitioner i de verksamheter som bedrivs inom ramen för den Nordliga dimensionen. UBC kommer att stödja förverkligandet av den Nordliga dimensionen genom att bl a fästa EU:s uppmärksamhet på den lokala nivåns betydelse och roll. Det skall nämnas att UBC är omnämnd som aktör i EU:s fullständiga rapport om den Nordliga dimensionen från juni 2001.

BSSSC (Baltic Sea States Subregional Cooperation) bildades 1993 i Stavanger. Medlemmarna i BSSSC utgörs av regionala myndigheter i de tio Östersjöstaterna. Organisationens övergripande syfte är att stärka det interregionala samarbetet och kulturella förståelsen i Östersjöregionen. Syftet förverkligas genom ett nätverk av kontakter mellan regioner, regionala politiska organ och institutioner i EU. BSSSC konkreta mål är att fungera som en politisk intresseorganisation för subregionala myndigheter; att stödja och stärka samarbetet mellan subregionala aktörer i hela Östersjöregionen; samt att stödja konkreta projekt. BSSSC har nära kontakter och samarbete med bl a UBC och CBSS. BSSSC nämns också som aktör i EU:s fullständiga rapport om den Nordliga dimensionen.

BSSSC leds av en ordförande och en styrelse. Det praktiska arbetet sker i ett antal arbetsgrupper, vilka stöds av ett sekretariat. BSSSC har ett arbetsprogram som bl a innefattar satsningar på att utveckla ungdomsfrågorna och ungdomars inflytande på den regionala utvecklingen. Man håller också på att skapa en grund för framtida, EU-finansierade, satsningar på regional och gränsöverskridande samarbete.

BSSSC är en aktiv partner i genomförandet av den Nordliga dimensionen på den subregionala nivån. Bland annat har man utarbetat planer och arrangerat konferenser i detta syfte. I mars 2001 genomfördes en konferens i Kaliningrad på temat "The Northern Dimension and Kaliningrad Oblast – Contributions by Subregional Cooperation in the Baltic Sea Region". Syftet var att informera om och stödja praktiskt samarbete med Kaliningrad. Vid konferensen presenterades och ventilerades ett antal pågående och planerade projekt med koppling till den Nordliga dimensionen, bl a om den Nordliga eDimensionen, regional utveckling, rumslig planering, miljöskydd, sociala frågor, sjukvård, minoriteter och brottsförebyggande verksamhet. Förutsättningarna för att sjösätta projekten skall följas upp. Så långt möjligt avses de genomföras som direkt samarbete mellan subregionala aktörer. BSSSC anordnade också ett seminarium i Umeå i

maj 2001 med rubriken "Subregional Contributions to the Northern Dimension", då ett antal projektförslag presenterades.

Lokalt samarbete. På den lokala nivån och i direkt samarbete mellan aktörer finns det en lång rad aktiviteter som är i linje med målsättningarna för den Nordliga dimensionen. Här ges några få och slumpmässigt valda exempel.

Malå kommun i Sverige har sedan 1998 ett vänortsavtal med Medvezhegorsk. Som en del i de samarbetet har ett samarbetsprojekt mellan skolor genomförts. Projektet har bl a inneburit att elever och lärare från Sverige har besökt Ryssland och att ryska elever och lärare besökt Sverige. I samband med besöken har man i huvudsak valt att bo i familj. Förutom den ökade kunskapen och vänskapen så har projektet medfört utmärkta tillfällen för lärarna att utveckla och utbyta erfarenheter för pedagogisk utveckling. Projektet har lett till ett fortsatt samarbete där man bl a kommer att gå vidare för att arbeta vidare med konkret demokrati och ett arbete om FN:s barnkonvention. Frågor om demokrati och delaktighet måste göras konkreta, röra den egna vardagen och bli en del av den egna verkligheten. De elever i Malå och Medvezhegorsk som fått tillfälle att lära känna varandra kommer förhoppningsvis att ha utomordentliga förutsättningar för att i en framtid samverka och samarbete kring olika slags verksamheter.

Malå har också andra samarbetsprojekt med Medvezhegorsk. Ett handlar om att skapa en uthållig förnyelsebar energiförsörjning. Avsikten är att genom en kombination av utbildning av personal och omställning av värmeanläggningar från kolpannor till biobränsle skapa en trygg och miljömässigt god energiproduktion. Möjligheterna till att kunna nyttja den lokala råvaran i form av skog ska också utnyttjas. En av de bärande tankarna i projektet är att alla insatser skall utformas gemensamt av parterna i projektet. Ett exempel som visar på att mer kontakter och mer samverkan leder vidare är att frågan om dricksvattenförsörjningen kom upp under energiprojektet. Tack vare att samarbetskanalerna var upparbetade kunde resurser för en noggrann förstudie snabbt ordnas.

I Sverige finns sedan 1999 en beredningsgrupp kallad Östeuropakommittén – norr som bildats för att stötta lokala projekt främst inom hälsosektorn. ÖEK-Norr har t ex finansiellt biträtt samarbetsprojekt mellan Murmansk och Norrbotten avseende kriminalvård, vänortssamarbete med Kandalachsa angående reproduktiv hälsa, samarbete mellan Norrbottens landsting och Archangelsk om barn- och ungdomspsykiatri, vänortssamarbete med region-sjukhuset i Apatity angående självmordsprevention, samarbete mellan Umeå universitet och Archangelsk medicinska fakultet kring epidemiologi, samarbete mellan Kolbäcken rehabi-literingscenter och socialtjänsten i Petrozavodsk, och så vidare.

Effekterna och erfarenheterna av detta lokala samarbete är goda, även om det tar tid och gemensamma ansträngningar för att få till stånd ett smidigt fungerande samarbete mellan parter som har vitt skilda förutsättningar och villkor.

Listan kan göras mycket längre med exempel från andra länder, andra regioner, och andra aktörer. Beskrivningar av lokala projekt och aktiviteter kan återfinnas på t ex www.ubc.net och www.bsssc.org

3. Överväganden

Den Nordliga dimensionen är av flera skäl en viktig och kreativ innovation:

- Begreppet är ändamålsenligt och användbart. Det är fött ur en verklig situation, och det uttrycker verkliga frågor och farhågor. De nordliga delarna av Europa har speciella natur- och kulturgeografiska förhållanden, och de uppvisar dessutom påfallande skillnader i levnadsstandard;
- Begreppet svarar mot ett behov och ett intresse hos en mångfald aktörer. Det har varit framgångsrikt när det gäller att dra uppmärksamhet till förhållandena och utmaningarna i regionen. Vidare har det gett upphov till ett stort antal aktiviteter för att ta sig an dessa utmaningar, både hos regeringar och bland t ex frivilliga organisationer;
- Begreppet är flexibelt och generöst. Det har kapacitet att samla en bred skala av initiativ och aktiviteter. Det rymmer dessutom potential för vidareutveckling.

Den Nordliga dimensionen är i grunden ett politiskt begrepp, vars övergripande mål att stärka demokrati, säkerhet, stabilitet och en hållbar utveckling i norra Europa. Detta sker genom samarbete för att främja politisk, ekonomisk, social och kulturell utveckling i regionen. Begreppet rymmer således en vision om att knyta länderna i norra Europa ännu närmare samman. Från parlamentariskt och inter-parlamentariskt håll är det av största betydelse att framhålla denna övergripande politiska målsättning med den Nordliga dimensionen och dess ömsesidigt positiva effekter för länderna i regionen.

Begreppet har, och skall ha, en stark betoning på förhållandena i de Nordvästra delarna av Ryssland. Det är viktigt att prioriteringar och åtgärder balanseras mot de behov som finns i olika delar av regionen. Behovet av insatser och samarbete med Nordvästra Ryssland och de baltiska staterna är t ex mycket stort, samtidigt som samarbetet med länderna i Barentsregionen är av stor betydelse i den Nordliga dimensionen. Begreppet rymmer också slagkraft för att kunna fungera som ett verktyg för att främja och stödja en önskvärd utveckling. Det är till exempel viktigt att stödja demokratiutvecklingen och det civila samhället i Vitryssland. Om erfarenheterna av arbetet med den Nordliga dimensionen kunde bidra till detta vore det positivt.

Den Nordliga dimensionen är inget avgränsat projekt. Begreppet kan snarare uppfattas som ett försök att bygga en plattform och ange en färdriktning för samarbetet mellan EU, länder och multilaterala organisationer i den nordliga regionen. I denna funktionella mening är syftet med begreppet att verka för att olika aktiviteter som görs för att bidra till utvecklingen i regionen får en skarpare fokusering, tydligare prioriteringar och starkare samordning. Begreppet har potential som en allmän inspirationskälla för aktiviteter till gagn för den nordliga regionen, som en struktur som kan bidra till att skapa överblick, sammanhang och riktning hos de olika behov och insatser som förekommer i den nordliga regionen, och som ett ramverk som kan underlätta och stödja finansiering, samordning och genomförande av aktiviteter.

Innebörden av den Nordliga dimensionen är vid. Den handlar bl a om de specifika natur- och kulturgeografiska förhållanden som råder i regionen och som kräver särskild uppmärksamhet: Klimatet, avstånden, befolkningsstrukturen, de ekonomiska och sociala förhållandena, miljöförhållandena, osv. Den uttrycker också ett flertal aktörers ambition att kraftsamla på att stärka den demokratiska, ekonomiska, sociala, miljömässiga osv utvecklingen i nordvästra Ryssland och de baltiska staterna.

De olika aspekterna av den Nordliga dimensionen står inte i motsättning till varandra. Olika aktörer inom Nordliga dimensionen har naturligtvis olika ambitioner och prioriteringar. Denna mångfald erbjuder tillfällen till samarbetsprojekt och gemensamma satsningar. Inom begreppets breda omfång kan man dra ihop ett stort antal initiativ, ambitioner, aktörer och aktiviteter. En ökad samsyn vad gäller mål, medel och interaktion mellan dessa aktiviteter skulle verksamt kunna bidra till en samordning som i sin tur ledde till bättre resursutnyttjande, ömsesidigt gynnsamt samarbete, och högre samlad effekt av insatserna.

Man bör emellertid vara vaksam på att begreppets bredd också bär med sig en del risker för dess trovärdighet och hanterbarhet: Begreppet tycks vara så attraktivt att det drar till sig intresse från i stort sett varenda aktör i regionen, vilket kan medföra risker för att det vattnas ur. Vidare ses det uppenbarligen som så användbart att "Nordliga dimensionen" stämplas på alla möjliga projekt för att få del av framgången – och de ekonomiska resurserna. Detta kan leda till en risk för att resurserna urholkas eller splittras. Man kan också iaktta hur begreppet emellanåt verkar stimulera långa önskelistor snarare än praktiska aktiviteter och resultat. Det är inte ovanligt att det knyts till projektuppslag som varken är förberedda, välstrukturerade, finansierade, eller bemannade med rätt kompetens.

Detta till trots är det lätt att konstatera att den Nordliga dimensionen i dag rymmer ett stort och växande antal aktörer. Det är ingen brist på idéer, förslag, eller planer, projekt och verksamheter. Det som nu förefaller behövas är kanske inte i första hand ytterligare listor med förslag, utan snarare att själva genomförandet av de existerande idéerna problematiseras: Vad behöver göras för att implementera förslagen? Vilka verksamheter och projekt är prioriterade? Varför har idéerna ibland svårt att förverkligas? Vilka hinder kan man se för den fortsatta kon-

kreta utvecklingen av den Nordliga dimensionen? Vad kan man göra för att jämna marken och underlätta genomförandet av projekt? Att blottlägga hinder och svårigheter för genomförandet är nödvändigt. Hindren handlar inte sällan om stelbenthet i rutiner och attityder. Detta kräver klarspråk.

Från parlamentariskt håll är det en uppgift av överordnad vikt att stärka den politiska processen för att förverkliga den Nordliga dimensionen. Det som behövs är bl a

Ett ökat tryck för att främja och stödja praktiska ansträngningar för att förverkliga den Nordliga dimensionen, på såväl nationell, regional, subregional som lokal nivå;

Ansträngningar för att skapa samband och sammanhang mellan de politiska ambitionerna, de administrativa strukturerna, och de olika verktyg och resurser som står till buds för att realisera begreppet.

Ökade krav på realism och engagemang i de förslag som läggs fram i olika sammanhang. Det är viktigt att säkra alla parters åtagande och ansvar i och för ett projekt. Ett ensidigt förhållande där en part lägger fram idéer medan en annan förväntas stå både för projektering och finansiering av dessa måste undvikas;

Stärkt samsyn och samordning mellan aktörer och aktiviteter vad avser inriktning, uppgifter och resultat av den Nordliga dimensionen. Det är angeläget att utnyttja de möjligheter till synergieffekter som erbjuds genom att så många aktörer är involverade i arbetet. Samverkan höjer både den samlade effekten och de individuella resultaten. Samordning skall baseras på ömsesidighet och frivillighet;

Ökad uppmärksamhet på finansiella, legala och administrativa villkoren för investeringar och annan verksamhet. Ett exempel på en fråga som ofta tas upp i samband med den Nordliga dimensionen är behovet av att stimulera bildandet av små och mellanstora företag (SMEs). Detta omfattar både åtgärder för att undanröja legala, administrativa och andra hinder, och riktade finansiella insatser för att möjliggöra etableringar av SMEs.

De långsiktiga och kortsiktiga perspektiven på den Nordliga dimensionen måste kopplas samman. I ett långsiktigt perspektiv är det viktigt att känna varandras kulturer, respektera varandra, och ha ett förtroendefullt och ömsesidigt umgängessätt. Att samarbeta och samverka utifrån grundläggande värderingar om demokrati och alla människors lika värde är grundläggande för att gemensamt kunna utveckla en region. Konkret innebär detta bl a att de så kallade vänortssamarbetet är viktigt, inte minst samarbetet mellan unga människor. Frågor om demokrati och delaktighet måste göras konkreta, röra den egna vardagen och kunna bli en del av den egna verkligheten.

Det är viktigt att anlägga ett lokalt och praktiskt perspektiv på arbetet med den Nordliga dimensionen. De aktiviteter som bedrivs och planeras måste både ta utgångspunkt i de förhållanden som råder på den lokala nivån och också få påtagliga effekter på denna nivå. Ett lokalt utbyte inom t ex skolan och kulturen kan långsiktigt skapa ett klimat för utvecklande samarbete även på andra områden, t ex det ekonomiska. Det långsiktigt verkande samarbetet som till exempel skolutbyte har naturligtvis också kortsiktiga positiva effekter i form av utveckling och förbättring, vilka tydligt får genomslag i människors vardag. Det är också viktigt att se den ömsesidiga vinningen av detta. Att ge varandra perspektiv, att tillsammans skapa marknader, och att tillsammans utveckla förutsättningar för näringslivet kan inte göras ensidigt. En utökad mellanfolklig samverkan är till gagn för alla inblandade parter. För parlamentariker och förtroendevalda på olika nivåer måste det vara en högt prioriterad uppgift att verka för att ord omsätts i handling.

Det finns stora förväntningar på att de nordiska länderna tar ett särskilt ansvar och spelar en framträdande roll i den Nordliga dimensionen. Länderna deltar i Barentsrådet, Arktiska rådet, Östersjöstaternas Råd, m fl, vilka alla har den Nordliga dimensionen på agendan. Det finns således stora möjligheter på parlamentarisk sida att agera för att de nordiska länderna förenas i en samlad syn på den Nordliga dimensionen och att arbetet drivs med kontinuitet och konsekvens. Det nordiska i den Nordliga dimensionen måste stärkas.

4. Arbetsgruppens förslag

Här följer arbetsgruppens överväganden och rekommendationer i anslutning till de områden och frågor som ingår i mandatet.

Säkerställa rådsorganens samordning

Med rådsorgan förstår arbetsgruppen politiska organ och tjänstemannafunktioner inom både Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet (Presidium, utskott, sektoriella råd, ämbetsmannakommittéer, sekretariat).

På ministerrådssidan sker mycket verksamhet som kan sägas ha koppling till den Nordliga dimensionen. Det reviderade närområdesprogrammet betonar den Nordliga dimensionen, som i ökad utsträckning kommer att genomsyra Ministerrådets arbete med stipendieprogram, projektverksamhet och bilateralt samarbete med länderna i Östersjöområdet. Ministerrådet medverkar också i BEAC:s och AC:s arbete, som har den Nordliga dimensionen högt på agendan.

Den Nordliga Dimensionen är som nämnts ovan en mångfacetterad verksamhet, inte ett snävt avgränsat projekt. Verksamheterna inom den Nordliga dimensionen kan således vara av skilda slag och ha olika syften och uppläggning. Olika aktörer kan ha olika målsättningar och verksamhetsområden. De kan på olika sätt bidra till förverkligandet av den Nordliga dimensionens övergripande syfte.

Vad som däremot bör eftersträvas är en mer regelbunden dialog och informationsutbyte mellan rådsorganen både på politisk och tjänstemannanivå. Strävan bör vara att förbättra överblicken över de nordiska insatserna inom den Nordliga dimensionen och att gradvis utveckla en samsyn på verksamheten. Syftet är att öka den samlade effekten av insatser från nordisk sida och att undvika överlappningar och dubbelarbete. Aktiviteterna bör synkroniseras snarare än samordnas.

På parlamentarisk sida bör man uppmuntra ett mer målmedvetet agerande för att på skilda sätt stärka den politiska processen i och för den Nordliga dimensionen.

Arbetsgruppen föreslår att rådssekretariatet får i uppdrag att föreslå en rutin för att få till stånd mer regelbundna och systematiska möten angående den Nordliga dimensionen mellan ansvariga på tjänstemannasidan vid Nordiska rådet respektive Ministerrådet, i syfte att främja informationsutbyte, avstämning, diskussioner om satsningar, eventuellt utarbetande av gemensam grundsyn, med mera. Arbetet skall ske i samråd med Nordiska ministerrådets sekretariat;

Arbetsgruppen föreslår vidare att ett möte arrangeras på politisk nivå mellan berörda representanter från Råds- respektive Ministerrådssidan (Presidium, utskott, sektoriella råd, ämbetsmannakommittéer, finansieringsinstitutioner, med flera) för att dra upp strategiska riktlinjer och göra övergripande uppföljningar och avstämningar avseende det nordiska samarbetet kring den Nordliga dimensionen

Policies avseende de sex prioriterade områdena

I enlighet med arbetsgruppens mandat har en översikt genomförts över pågående verksamhet inom CBSS, Arktiska rådet och Barentsrådet med anknytning till den Nordliga dimensionen. Denna redovisas i avsnitt 2 ovan. Översikten har kompletterats med information om verksamheten inom bl a EU och vissa regionala organisationer.

Översikten ger vid handen att det i dag råder stor och tilltagande aktivitet som kan hänföras till den Nordliga dimensionen. Organisationerna kan uppvisa långa förteckningar över idéer, planer, förslag, åtgärder och ambitioner vad gäller den Nordliga dimensionen. Antalet projekt som redan är igång eller befinner sig på projekteringsstadiet är mycket stort, och det finns i denna rapport varken skäl eller utrymme att göra en fullständig uppräkning av projekten. Samtliga projekt knyter an till EU:s handlingsplan för den Nordliga dimensionen. De kan dessutom sorteras in under något av de sex prioriterade områden som Nordiska rådet tidigare lagt fast (se avsnitt 1.3 ovan).

För Nordiska rådet kan det knappast ses som meningsfullt att följa upp varje enskilt projekt för att se i vad mån det överensstämmer med ambitionerna avseende de sex områdena. Däremot finns det anledning att fortlöpande försöka skapa en översiktlig bild av hur arbetet med den Nordliga dimensionen fortskrider. Därmed kan man bilda sig en uppfattning om arbetets inriktning och effekter, vilket kan tjäna som ett underlag till ställningstaganden om eventuella samlade nordiska initiativ för den Nordliga dimensionen.

De prioriteringar som Nordiska rådet lagt fast i sin tidigare rapport om den Nordliga dimensionen är alltjämt giltiga och relevanta. De frågor som redovisats där är av policykaraktär och några revisioner eller kompletteringar av dem har i detta läge inte bedömts nödvändiga. Det som kan behöva utvecklas och förtydligas, i synnerhet om Presidiet har för avsikt att aktivt driva de politiska aspekterna av den Nordliga dimensionen, är en gemensam och övergripande policy för Nordiska rådet och den Nordliga dimensionen. Nyckelord i en sådan policy skulle bl a kunna vara: Det breda politiska perspektivet på den Nordliga dimensionen; de säkerhetsfräm-jande aspekterna av Dimensionen; långsiktigheten; främja mångfald av aktörer och initiativ; stärka kopplingen mellan de övergripande strategiska perspektiven och de konkreta lokala satsningarna; blottlägga och undanröja hinder; knyta pengar till idéer; skapa överblick och samsyn mellan aktörer; säkra engagemang från alla parter; krav på realism och genomförbarhet; uppföljning; osv.

Arbetsgruppen föreslår att rådssekretariatet får i uppdrag att, med utgångspunkt i tidigare fastlagda prioriteringar, fortsätta utveckla och formulera en övergripande policy för Nordiska rådet avseende den Nordliga dimensionen;

Kontakter och samarbete med EU-parlamentet och EU

Syftet med kontakterna med EU-parlamentet är att främja utvecklingen av den Nordliga dimensionen, att eventuellt ta initiativ till insatser, och att från parlamentariskt håll följa upp utvecklingen och resultaten av EU:s satsningar inom den Nordliga dimensionen. I detta sammanhang är det angeläget att främja och följa upp samverkan mellan internationella, nationella, regionala och lokala aktörer. Kontakterna med bl a Östersjöstaternas Råd, Barentsrådet och Arktiska rådet skall vidareutvecklas.

Arbetsgruppen har haft kontakt med EU:s delegation för förbindelserna med Schweiz, Norge och Island (inklusive Nordiska rådet och Arktiska rådets parlamentariska kommitté). Från EU:s sida framkom en önskan om bättre samordning av arbetet inom den Nordliga dimensionen. Man kunde t ex tänka sig att föreslå en samordningskommitté för att skapa bättre överblick och underlätta arbetsfördelning och samordning. Ytterligare en idé till initiativ som parlamentarikerna skulle kunna driva är att i samråd med Kommissionen kalla till ett möte/konferens där alla inblandade i Nordliga dimensionen kunde samlas för att diskutera samordningsfrågor.

Det anses finnas ett gap mellan de politiska deklarationerna om Nordliga dimensionen och den relativt blygsamma aktivitet som dessa hittills gett upphov till på marken. För att underlätta och främja implementeringen av policies och initiativ skulle man från EU-parlamentarikers sida kunna tänka sig att för olika sektorer och frågor sätta samman tillfälliga expertgrupper (Task Forces) med uppdrag att på plats analysera behov och typer av insatser, samt att föreslå lämpliga åtgärder. Grupperna skulle bestå av experter inom berörda sektorer från både EU-länder och ND-Partnerländer

Arbetsgruppens kontakter med EU-parlamentet har inte varit av den arten och det omfånget att de lett till färdiga och utarbetade förslag till former och innehåll i ett samarbete mellan Nordiska Rådet och EU-parlamentet

Arbetsgruppen föreslår att det utarbetas en inriktning och en procedur för ett mer regelbundet utbyte mellan Nordiska rådet och berörda organ och parlamentariker i EU-parlamentet för att utröna önskvärdhet och möjlighet till samlade initiativ. Förslag till detta kan utarbetas av rådssekretariatet i samarbete med de nationella delegationssekretariaten.

Parlamentarisk dialog om Nordliga dimensionen

Det behövs en regelbunden interparlamentarisk dialog i Östersjöregionen samt Barentsregionen angående den Nordliga dimensionen och dess förverkligande. Den Nordliga dimensionen bör t ex ha en framträdande plats vid konferenser och möten.

Den Nordliga dimensionen var ett tema vid det gemensamma mötet mellan Baltiska församlingen och Nordiska rådet i Riga i maj. Detta är ett exempel på en bra form att föra dialogen i. Det har också efterfrågats mer konkreta former för dialog och samarbete, t ex genom att etablera gemensamma arbetsgrupper mellan parlamenten i Östersjöregionen. Detta skulle möjliggöra mer detaljerade och konkreta diskussioner om målsättning, inriktning, åtgärder, resurser och genomförande av projekt med anknytning till den Nordliga dimensionen. Det finns mycket som talar för ett sådant förslag. Det ligger i allas intresse att föra arbete med Nordliga dimensionen framåt, vilket sannolikt skulle bidra till kreativitet vad gäller förslag till åtgärder för hur detta skulle gå till. Genom att alla närmast berörda parter är med redan från ett tidigt stadium i diskussioner m m ökar delaktigheten i verksamheten och därmed engagemanget och benägenheten att ta sig an de åtaganden som de föreslagna åtgärderna kommer att medföra för parterna. Ett nära samarbete med de länder i vilka projekten inom den Nordliga dimensionen huvudsakligen implementeras kan medverka till att projekt och aktiviteter får en mer realistisk och ändamålsenlig utformning.

Nordiska rådet bör också sträva efter att intensifiera den parlamentariska dialogen om Nordliga dimensionen med den stående Arktiska parlamentarikerkommittén, med Östersjökonferensen och med andra relevanta parlamentarikerförsamlingar.

Arbetsgruppen föreslår att parlamentariker i Nordiska rådet intensifierar dialogen med sina kollegor i de nordiska parlamenten och i EU-parlamentet angående ambitioner och möjliga nordiska initiativ kring den Nordliga dimensionen. Presidiet skall fortlöpande hållas underrättat om utfallet av dialogen, vilket kan ske via rådssekretariatet i samarbete med de nationella delegationssekretariaten.

Arbetsgruppen föreslår att Nordiska rådet tar initiativ till att bilda en gemensam parlamentarisk arbetsgrupp för den Nordliga dimensionen, i vilken representanter från bl a Nordiska rådet, Baltiska församlingen, ryska statsduman och regionala duma från nordvästra Ryssland, samt EU-parlamentet ingår. Den gemensamma arbetsgruppen kan fungera som avlösare och uppföljare till Nordiska rådets nuvarande arbetsgrupp, vilken avslutar sitt arbete i och med att föreliggande rapport presenteras för Presidiet. Rådssekretariatet får i uppdrag att till Presidiet lämna förslag om inriktning och arbetsformer för en gemensam arbetsgrupp. Därvid skall särskilt beaktas att Baltiska församlingen nyligen inrättat en egen arbetsgrupp för Nordliga dimensionen, och i brev till Nordiska rådet föreslagit intensifierat samarbete i dessa frågor.

Förslag till finansieringskonferens i Nordvästra Ryssland 2002

Det finns flera förslag i olika stadier av beredning avseende konferensaktiviteter i Ryssland under 2002: dels ett förslag om att arrangera den 11 Östersjökonferensen i St. Petersburg, dels en utfästelse från Nordiska rådets sida till den ryska statsduman att vid något tillfälle arrangera en konferens om den Nordliga dimensionen i Ryssland, dels åläggandet i arbetsgruppens mandat att lämna förslag till en eventuell finansieringskonferens i Ryssland.

Dessa tre olika förslag och idéer borde kunna kombineras. Att arrangera tre olika konferenser under samma år kan medföra att såväl resurser som intresse splittras, med följden att konferenserna inte får önskat genomslag eller uppmärksamhet. Det skulle av både mediala och professionella skäl finnas mycket att vinna på att samordna konferenserna. De ekonomiska och administrativa resurserna skulle kunna kraftsamlas, och det skulle underlätta och säkra rekrytering av deltagare och talare till evenemanget.

I en eventuell sådan samlad konferens är det viktigt att betona fyra saker: för det första skall temat, både övergripande och för enskilda sessioner, vara den Nordliga dimensionen och dess förverkligande; för det andra skall tonvikten ligga på förhållanden och frågor rörande nordvästra Ryssland och de baltiska staterna; för det tredje är det de Nordiska länderna, Ryssland och de

baltiska staterna som är huvudaktörerna under konferensen; för det fjärde skall finansieringsfrågorna ha framskjuten plats. Även om den skall vara öppen för deltagande från en rad organisationer är det inte meningen att den skall vara en allmän internationell konferens, dominerad av de stora internationella organisationerna.

Arbetsgruppen föreslår att rådssekretariatet får i uppdrag att vidareutveckla förslaget om att samordna flera planerade konferensaktiviteter rörande Nordvästra Ryssland till en gemensam konferens/möte, vilken bl a skall uppmärksamma finansieringsfrågor.

BILAGA

Uppläggning av arbetsgruppens arbete

Arbetsgruppen för den Nordliga dimensionen hade sitt konstituerande möte den 9 mars (Stockholm). Därefter har gruppen haft möten den 6 april (Oslo), 4 maj (Helsingfors), 14 maj (Tromsö), 30 maj (i samband med möte i Riga), och 13 augusti.

Insamling av material från och kontakter med relevanta aktörer har pågått kontinuerligt. Tonvikten har lagts på Östersjörådet, Barentsrådet, Arktiska rådet och EU.

Arbetsgruppen har haft löpande kontakt med representanter för det svenska ordförandeskapet rörande frågor om EU och den Nordliga dimensionen. Sverige tog inför toppmötet i Göteborg den 13 juni fram en "fullständig rapport" avseende den Nordliga dimensionen, vars resultat återges i föreliggande rapport.

Möten har hållits med parlamentariker och tjänstemän från EU-parlamentet, med representanter för Barentssekretariatet och Barents Regionråd, med representanter för Finska Utrikesministeriet samt med representanter för Nordiska investeringsbanken (NIB).

Samtal har förts med representanter för Arktiska rådet och Östersjöstaternas Råd, med OECD rörande material om utvärdering av investeringskonferensen i St. Petersburg i november 2001, samt med Nordiska Ministerrådet.

Arbetsgruppens ordförande har hållit anförande om Nordiska rådet och den Nordliga dimensionen vid det gemensamma mötet mellan Baltiska församlingen och Nordiska rådet i Riga 31 maj – 1 juni 2001 och vid den internationella konferensen om Nordliga dimensionen m m i Petrozavodsk 14 – 16 juni.

Arbetsgruppen har i samband med det gemensamma mötet mellan Baltiska församlingen och Nordiska rådet i Riga 31 maj – 1 juni 2001 haft informellt möte med representanter för Baltiska församlingen och därvid bl a diskuterat inriktning och innehåll i arbetsgruppens verksamhet.

Forsvarsministrenes redegørelse

Dokument 11

(Se protokollen s. 178)

Presidiets rapport för konfliktförebyggande och civil krishantering

(Framlagd av arbetsgruppen för konfliktförebyggande och civil krishantering. Godkänd av Presidiet den 25 september 2001 i Åbo, Finland)

(Bilaga 1, se s. 1460; Bilaga 2, se s. 1463; Bilaga 3, se s. 1464)

0. Sammanfattning: Arbetsgruppens överväganden och förslag

Den vänstersocialistiska gruppen vid Nordiska rådet har väckt ett medlemsförslag (A 1234/p) angående konfliktförebyggande åtgärder och civil krishantering i Europa. Nordiska Rådet beslöt i november 2000 att tillsätta en arbetsgrupp för konfliktförebyggande och civil krishantering. Gruppens uppgift har varit att till Presidiet ge en samlad bild av konfliktförebyggande åtgärder och civil krishantering, samt att förbereda Presidiets betänkande över medlemsförslaget. I arbetsgruppen har ingått:

- Kimmo Kiljunen (SDP), F, ordförande från och med 1 juni 2001
- Olof Erland (lib), Å, ordförande till och med 23 april 2001
- Sighvatur Björgvinsson (A), I, till och med 26 januari 2001
- Jette Gottlieb (EL), D
- Rannveig Guðmundsdóttir (A), I, från och med 12 mars 2001
- Johan J Jakobsen (Sp), N
- Göran Lennmarker (m), S
- Hasse Svensson (lib), Å, från och med 11 maj 2001

Jan Widberg, Rådssekretariatet, sekreterare från och med 1 februari 2001

Under sitt arbete har gruppen med stöd av olika källor och aktiviteter bl a gjort en översyn över verksamheter och erfarenheter av konfliktförebyggande och civil krishantering.

Arbetsgruppen konstaterar

att det finns behov av att fortsätta utveckla en helhetssyn på konfliktförebyggande och civil krishantering samt på de åtgärder som vidtas för dessa ändamål;

att det därmed finns behov av att vidareutveckla och bygga upp en bred repertoar av åtgärder som kan tas i bruk inför, under och efter en kris eller konflikt;

att det finns ett behov av att fördjupa förståelsen av konflikters karaktär och deras konsekvenser. Behovet av att anlägga ett genderperspektiv i konfliktförebyggande och civil och militär krishantering är stort;

att det finns behov av att öka kunskaperna om konfliktutvecklingens mekanismer;

att det finns ett generellt behov att öka samordning, samverkan och samarbete mellan såväl olika aktörer som mellan olika typer av verksamheter inom området konfliktförebyggande och civil krishantering;

att det finns behov av att utveckla samhällets förmåga att förebygga, motverka och hantera olika slags svåra påfrestningar;

att det finns ett behov av att stärka förmågan till konfliktförebyggande, t ex genom preventiva diplomatiska insatser;

att det finns ett behov av att snabbt kunna mobilisera, organisera och skicka ut adekvat civil expertis till konfliktområden, både före, under och efter en akut fas av konflikten. Att snabbt få igång en återuppbyggnad av vitala civila samhällsfunktioner är av avgörande betydelse;

att det finns ett behov av kompetensuppbyggnad och utbildningsinsatser för personal som skall verka i internationell konfliktförebyggande och civil krishantering;

att det finns starka motiv, stora möjligheter och stor mottaglighet för ett nära nordiskt samarbete kring konfliktförebyggande och civil krishantering. Detta kan bl a bygga på erfarenheterna av det nordiska samarbetet för militära fredsbevarande insatser, Nordcaps.

Arbetsgruppen anser

att de nordiska länderna skall verka för att internationella organisationer och andra aktörer ger konfliktförebyggande och civil krishantering större uppmärksamhet, tyngd och resurser. De nordiska länderna skall stödja den utveckling för att stärka rollen och höja förmågan hos civil krishantering som pågår inom bl a FN, OSCE, EU och inom ramen för EAPC/PFP;

att de nordiska länderna skall verka för att stärka och utveckla FNs överordnade roll och uppgifter i konfliktförebyggande och civil krishantering;

att de nordiska länderna skall verka för att ett brett synsätt anläggs på konfliktförebyggande och civil krishantering, i vilket bl a det politiska, ekonomiska, kulturella och sociala samarbetet har en viktig och fundamental roll;

att de nordiska regeringarna skall verka för ökad samordning inom hela det spektrum av insatser som kan genomföras i säkerhetsskapande och konfliktförebyggande syfte;

att de nordiska länderna skall verka för att ett genderperspektiv anläggs på konfliktförebyggande och civil krishantering;

att de nordiska länderna skall vidareutveckla och stärka sitt samarbete för att hantera svåra påfrestningar och katastrofer. De flesta nordiska länder har nyligen genomfört eller håller på att genomföra översyner av sin nationella civila beredskap och räddningstjänst. Möjligheterna att närmare samordna detta arbete, liksom att använda resurserna vid internationella insatser, borde undersökas;

att de nordiska länderna skall öka sin kapacitet att gemensamt bygga upp och ställa adekvata civila resurser till förfogande vid internationell civil krishantering. Detta omfattar dels själva skapandet av resurserna, dels de ekonomiska och logistiska förutsättningarna för att kunna sända ut dem. Utbildnings- och övningsfrågor skall ges stor uppmärksamhet. Frivilligorganisationernas roll och bidrag bör också tas i beaktande;

att de nordiska länderna skall vidareutveckla och stärka sitt samarbete för att ekonomiskt och på andra sätt stödja forskning och utvecklingsarbete för konfliktförebyggande och civil krishantering;

att de nordiska länderna skall överväga att bygga upp en gemensam finansiell beredskap för konfliktförebyggande och civil krishantering, vilken bl a skulle kunna finansiera utbildningsinsatser men även fungera som omedelbart tillgänglig resurs vid gemensamma utlandsinsatser.

Arbetsgruppen föreslår att Presidiet föreslår att Nordiska Rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att samverka kring inriktning, uppgifter, resursinventering och resursuppbyggnad för konfliktförebyggande och civil krishantering;

att gemensamt verka för att stärka och utveckla FNs överordnade roll och uppgifter i konfliktförebyggande och civil krishantering;

att samverka för att stödja uppbyggnad av förmåga till civil krishantering inom OSCE (REACT);

att samverka för att upprätthålla initiativ, tempo och riktning vad gäller utvecklingen av konfliktförebyggande och civil krishantering i EU. De möjligheter som öppnats av EU för samverkan mellan EU- och icke-EU- länder vad avser konfliktförebyggande och civil krishantering skall tas tillvara;

att samverka för att stödja utvecklingen av CEP i NATO/PfP i riktning mot ett bredare säkerhetsbegrepp och civil krishantering;

att i olika fora verka för att roll- och ansvarsfördelning mellan organisationer vad gäller konfliktförebyggande och civil krishantering blir tydlig och präglas av samsyn;

att vara beredd att ekonomiskt och på andra sätt stödja frivilligorganisationernas möjligheter att bygga upp resurser för att medverka i konfliktförebyggande och civil krishantering;

att samverka för att ekonomiskt och på andra sätt stödja forskning, utveckling, kompetensuppbyggnad och utbildning kring konfliktförebyggande och civil krishantering.

att de nordiska regeringarna verkar för att etablera en regelbundet återkommande gemensam nordisk funktion där berörda ministrar och högre tjänstemän kan överväga, diskutera och bereda nordiska samarbetsinitiativ för konfliktförebyggande och civil krishantering;

att de nordiska regeringarna tar initiativ till att bilda en samnordisk arbetsgrupp för konfliktförebyggande med uppgift att undersöka möjligheterna att närmare samordna ländernas insatser för konfliktförebyggande;

att de nordiska regeringarna tillsätter en samnordisk arbetsgrupp för civil krishantering med uppgift att utreda möjligheterna och förutsättningarna för att etablera en samnordisk civil snabbinsatsförmåga. Gruppen skall bestå av representanter från berörda departement, myndigheter, organisationer och frivilligorganisationer.

0. Tiivistelmä: Työryhmän pohdinnat ja ehdotukset

Pohjoismaiden neuvoston vasemmistososialistinen ryhmä on tehnyt jäsenehdotuksen (A 1234/p) konfliktien ehkäisemisestä ja siviilikriisinhallinnasta Euroopassa. Pohjoismaiden neuvosto päätti marraskuussa 2000 asettaa työryhmän pohtimaan konfliktien ehkäisemistä ja siviilikriisinhallintaa. Ryhmän tehtävänä on ollut antaa puheenjohtajistolle kokonaiskuva konflikteja ehkäisevistä toimista ja siviilikriisinhallinnasta sekä valmistella puheenjohtajiston mietintöä jäsenehdotuksesta. Työryhmään ovat kuuluneet:

- Kimmo Kiljunen (SDP), Suomi, puheenjohtaja 1. kesäkuuta 2001 alkaen
- Olof Erland (lib), Ahvenanmaa, puheenjohtaja 23. huhtikuuta 2001 asti
- Sighvatur Björgvinsson (A), Islanti, 26. tammikuuta 2001 asti
- Jette Gottlieb (EL), Tanska
- Rannveig Guðmundsdóttir (A), Islanti, 12. maaliskuuta 2001 alkaen
- Johan J Jakobsen (Sp), Norja
- Göran Lennmarker (m), Ruotsi
- Hasse Svensson (lib), Ahvenanmaa, 11. toukokuuta 2001 alkaen

Jan Widberg, Pohjoismaiden neuvoston sihteeristö, sihteeri 1. helmikuuta 2001 alkaen

Työssään ryhmä on eri lähteisiin ja toimintamuotoihin tukeutuen mm. tutkinut konfliktien ehkäisemiseen ja siviilikriisinhallintaan liittyviä toimia ja kokemuksia.

Työryhmä toteaa

että on tarpeen jatkaa työtä kokonaisnäkemyksen saamiseksi konfliktien ehkäisemisestä ja siviilikriisinhallinnasta sekä näihin tähtäävistä toimenpiteistä.

että siten on tarpeen kehittää ja organisoida laaja kirjo toimenpiteitä, jotka voidaan ottaa käyttöön kriisin tai konfliktin uhatessa, sen aikana tai päätyttyä.

että on tarpeen lisätä ymmärtämystä konfliktien luonteesta ja seurauksista. Konfliktien ehkäisemisessä sekä sotilaallisessa ja siviilikriisinhallinnassa tarvitaan laajasti sukupuolinäkökulmaa.

että on tarpeen lisätä tietoa konfliktien kehittymisen mekanismeista.

että on yleisesti tarpeen lisätä konfliktien ehkäisemisessä ja siviilikriisinhallinnassa koordinointia, vuorovaikutusta ja yhteistyötä sekä eri toimijoiden kesken että erilaisten toimintamuotojen välillä.

että on tarpeen kehittää yhteiskunnan kykyä ehkäistä ja käsitellä erilaisia vakavia häiriötilanteita ja vähentää niiden vaikutuksia.

että on tarpeen parantaa konfliktinestokykyä esimerkiksi ehkäisevällä diplomatialla.

että on tarpeen pystyä nopeasti mobilisoimaan, organisoimaan ja lähettämään alan siviiliasiantuntijoita konfliktialueille sekä ennen konfliktin akuuttia vaihetta että sen aikana ja sen päätyttyä. Olennaisen tärkeää on keskeisten siviilitoimintojen nopea käynnistäminen.

että on tarpeen lisätä sellaisten henkilöiden osaamista ja koulutusta, jotka toimivat kansainvälisissä konfliktinesto- ja siviilikriisinhallintatehtävissä.

että konfliktien ehkäisemistä ja siviilikriisinhallintaa koskevaan tiiviiseen pohjoismaiseen yhteistyöhön on vahvat perusteet, hyvät mahdollisuudet ja suuri alttius. Työn perustaksi voidaan ottaa esimerkiksi sotilaallisesta rauhanturvasta Pohjoismaiden saamat yhteistyökokemukset (Nordcaps).

Työryhmä katsoo

että Pohjoismaiden tulee toimia sen puolesta, että kansainväliset järjestöt ja muut toimijat antavat konfliktien ehkäisemiselle ja siviilikriisinhallinnalle entistä enemmän huomiota, painoarvoa ja resursseja. Pohjoismaiden tulee tukea mm. YK:ssa, ETYJissä, EU:ssa ja EAPC/PfP:ssä meneillään olevaa kehitystä, jolla vahvistetaan siviilikriisinhallinnan merkitystä ja mahdollisuuksia.

että Pohjoismaiden tulee toimia sen puolesta, että YK:n yleistä roolia ja tehtäviä konfliktien ehkäisemisessä ja siviilikriisinhallinnassa vahvistetaan ja kehitetään.

että Pohjoismaiden tulee toimia sen puolesta, että konfliktien ehkäisemistä ja siviilikriisinhallintaa tarkastellaan laajasta näkökulmasta, jossa mm. poliittisella, taloudellisella, kulttuurisella ja sosiaalisella yhteistyöllä on olennainen merkitys.

että Pohjoismaiden hallitusten tulee toimia sen puolesta, että kaikki ne toimet, joilla voidaan luoda turvallisuutta ja ehkäistä konflikteja, koordinoidaan entistä tehokkaammin.

että Pohjoismaiden tulee toimia sukupuolinäkökulman huomioon ottamiseksi konfliktien ehkäisemisessä ja siviilikriisinhallinnassa.

että Pohjoismaiden tulee kehittää ja lujittaa yhteistyötään vakavien häiriötilanteiden ja katastrofien käsittelemiseksi. Useimmat Pohjoismaat ovat joko tarkistaneet äskettäin tai tarkistavat kansallista siviilivalmiuttaan ja pelastuspalveluaan. Mahdollisuuksia työn koordinoinnin edistämiseksi samoin kuin resurssien hyödyntämiseksi kansainvälisissä toimissa tulisi tutkia.

että Pohjoismaiden tulee lisätä kapasiteettiaan asianmukaisten siviilivoimavarojen organisoimiseksi ja asettamiseksi kansainvälisen siviilikriisinhallinnan käytettäviksi. Työ kattaa toisaalta varsinaisen voimavarojen kokoamisen, toisaalta tehtävään lähettämisen taloudelliset ja logistiset edellytykset. Koulutukseen ja harjoituksiin tulee kiinnittää erityistä huomiota. Myös vapaaehtoisjärjestöjen merkitys ja osallistuminen tulee ottaa huomioon.

että Pohjoismaiden tulee kehittää ja lujittaa yhteistyötään konfliktien ehkäisemistä ja siviilikriisinhallintaa koskevan tutkimus- ja kehitystyön tukemiseksi sekä taloudellisesti että muilla keinoin.

että Pohjoismaiden tulee harkita konfliktien ehkäisemiseen ja siviilikriisinhallintaan yhteistä taloudellista valmiutta, jota mm. voitaisiin hyödyntää koulutuksen rahoituksessa ja joka olisi lisäksi välittömästi saatavilla oleva resurssi yhteisten ulkomaille suuntautuvien toimien varalta.

Työryhmä ehdottaa, että puheenjohtajisto esittää Pohjoismaiden neuvostolle, että neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille

että yhdessä päätetään konfliktien ehkäisemisen ja siviilikriisinhallinnan suuntaamisesta, tehtävistä sekä resurssien kartoittamisesta ja lisäämisestä.

että yhdessä vahvistetaan ja kehitetään YK:n yleistä roolia ja tehtäviä konfliktien ehkäisemisessä ja siviilikriisinhallinnassa.

että yhdessä tuetaan ETYJin (REACT) siviilikriisinhallintakyvyn luomista

että yhdessä tehdään aloitteita, ylläpidetään vauhtia ja vaikutetaan kehityksen suuntaan kehitettäessä EU:n konfliktien ehkäisemistä ja siviilikriisinhallintaa. EU:n suomat mahdollisuudet EU:n sisäisten ja ulkoisten maiden yhteistyölle konfliktien ehkäisemisessä ja siviilikriisinhallinnassa on hyödynnettävä.

että yhdessä tuetaan Naton/PfP:n siviilivalmiuden kehittämistä laajan turvallisuuskäsitteen ja siviilikriisinhallinnan suuntaan.

että eri näyttämöillä pyritään selkeyttämään järjestöjen rooli- ja vastuujako konfliktien ehkäisemisessä ja siviilikriisinhallinnassa sekä luomaan yhteisymmärrystä siitä.

että ollaan valmiita tukemaan taloudellisesti ja muutenkin vapaaehtoisjärjestöjen mahdollisuuksia kerätä resursseja konfliktien ehkäisemiseen ja siviilikriisinhallintaan osallistumista varten.

että yhdessä tuetaan taloudellisesti ja muutenkin konfliktien ehkäisemiseen ja siviilikriisinhallintaan liittyvää tutkimusta, kehitystä, osaamisen kokoamista ja koulutusta.

että Pohjoismaiden hallitukset pyrkivät luomaan säännöllisen ja toistuvan yhteisen pohjoismaisen mekanismin, jossa ministerit ja korkeat virkamiehet voivat pohtia, keskustella ja valmistella pohjoismaisia yhteistyöaloitteita konfliktien ehkäisemiseksi ja siviilikriisinhallinnaksi.

että Pohjoismaiden hallitukset tekevät aloitteen yhteispohjoismaiseksi konfliktien ehkäisemisen työryhmäksi, joka selvittäisi mahdollisuudet lähemmin koordinoida maiden konfliktien ehkäisemiseen tähtäävät toimenpiteet.

että Pohjoismaiden hallitukset asettavat yhteispohjoismaisen siviilikriisinhallinnan työryhmän selvittämään yhteispohjoismaisen nopean siviilikriisinhallintakyvyn luomisen mahdollisuudet ja edellytykset. Ryhmä koostuisi ministeriöiden, viranomaisten, järjestöjen ja vapaaehtoisjärjestöjen edustajista.

1. Utgångspunkter

1.1 Bakgrund

Syftet med föreliggande rapport är att redovisa arbete, ställningstaganden och förslag från Presidiets arbetsgrupp för konfliktförebyggande och civil krishantering. Rapporten innehåller, vilket efterfrågas i arbetsgruppens mandat, dels en översikt över aktörer och verksamheter inom konfliktförebyggande och civil krishantering, dels överväganden och förslag till Presidiets betänkande över medlemsförslaget 1234/p. Förslaget till betänkande kommer även att läggas fram som ett separat dokument.

1.2 Medlemsförslaget

Den vänstersocialistiska gruppen har väckt ett medlemsförslag (A 1234/p) angående konfliktförebyggande och civil krishantering i Europa. Gruppen föreslår att Nordiska Rådet uppmanar de nordiska regeringarna

att stärka det alleuropeiska säkerhetssystemet genom att arbeta för en överföring av uppgifter inom den civila krishanteringen från NATO till OSSE;

att verka för att EU betydligt starkare än hittills prioriterar konfliktförebyggande åtgärder och civil krishantering, samt stöder OSSE:s målsättningar;

att ta initiativ till etablerandet av ett europeiskt nätverk, vars uppgift är att samordna de europeiska människorätts- och freds, samt andra humanitära medborgarorganisationers verksamhet som en del av det europeiska konfliktförebyggande arbetet och den civila krishanteringen; och

att verka för att utbildningen av nordiska demokrati- och människorättsaktivister stöds ekonomiskt i samarbete med redan verksamma institutioner på området.

1.3 Arbetsgruppen för konfliktförebyggande och civil krishantering

Presidiet beslöt vid sitt möte den 6 november 2000 i Reykjavik att tillsätta en arbetsgrupp för konfliktförebyggande och civil krishantering. Arbetsgruppen har som uppgift att inom sig diskutera och besluta vilken/a delar av medlemsförslaget som den vill fördjupa sig närmare i och arbeta vidare med. Innan Nordiska Rådet kan ta ställning till de tämligen omfattande förslag som väckts i medlemsförslaget är det angeläget att kartlägga situationen inom de nya initiativ som medlemsförslaget anknyter till.

Arbetsgruppens mandat och uppgifter är

- att till Presidiet ge en samlad bild av konfliktförebyggande åtgärder, civil krishantering samt NATO:s, EU:s, FN:s och OSSE:s roller angående konfliktförebyggande; och
- att förbereda Presidiets betänkande angående medlemsförslaget A 1234/p.

Arbetsgruppen bör samverka med relevanta aktörer, t ex forskare, organisationer – t ex medborgarorganisationer – och liknande. Gruppen kan höra experter i sitt arbete. Gruppen kan också värdera behovet av att organisera en konferens/seminarium och/eller miniseminarier för rådet.

I arbetsgruppen har ingått:

- Kimmo Kiljunen (SDP), F, ordförande från och med 1 juni 2001
- Olof Erland (lib), Å, ordförande till och med 23 april 2001
- Sighvatur Björgvinsson (A), I, till och med 26 januari 2001
- Jette Gottlieb (EL), D
- Rannveig Gudmunsdottir (A), I, från och med 12 mars 2001
- Johan J Jakobsen (Sp), N
- Göran Lennmarker (m), S
- Hasse Svensson (lib), Å, från och med 11 maj 2001

Jan Widberg, Rådssekretariatet, sekreterare från och med 1 februari 2001

1.4 Arbetsgruppens syn på uppgiften

Vid arbetsgruppens konstituerande möte den 26 januari konstaterades inledningsvis att gruppens arbete ej skall vara bundet till de förutsättningar och frågeställningar som tas upp i medlemsförslaget, utan att man kan förhålla sig mer förutsättningslöst till frågorna om krisförebyggande och civil krishantering.

En central fråga i gruppens arbete är huruvida det nordiska samarbetet och de erfarenheter som ackumulerats inom detta skulle kunna utgöra en resurs för krisförebyggande och civil krishantering. Frågan handlar om i vilken utsträckning det nordiska samarbetet rymmer komparativa fördelar – ett "nordiskt mervärde" – som kunde fungera som ett komplement till de verksamheter och insatser som genomförs av andra organisationer och andra aktörer.

En grundläggande hållning till krishantering är att det i både mänsklig och materiell mening är viktigt att konflikter kan förebyggas och hanteras på ett tidigt stadium och med så fredliga medel som möjligt. Det är detta som gör att civilt konfliktförebyggande och civil krishantering är av primär och fundamental betydelse i det säkerhetsskapande och fredsfrämjande arbetet. De syftar till att motverka och rentav undanröja själva grundvalarna för de bittra typer av motsättningar och de skenande våldsspiraler som t ex krigen på Balkan varit så tragiska exempel på.

Detta innebär ej att man kan eller skall sträva efter att helt undvika varje slags konflikt; tvärtom är det sannolikt en nödvändig förutsättning för utveckling och djupare samarbete – vare sig det gäller en familj, grupp, nation eller grupp av nationer – att erkänna att olika aktörer kan ha olika uppfattningar, och att våga låta dessa olika uppfattningar göra sig hörda. Detta är ett centralt moment i fredlig konfliktlösning. Vad man däremot bör sträva efter är att utveckla och förankra former som gör det möjligt att bearbeta konflikten på ett för alla parter rimligt tillfredsställande sätt utan att den eskalerar till högre aggressionsnivåer och till slut kanske till våldsanvändning. Det som är av största vikt är att de aktörer som skall ägna sig åt konfliktförebyggande och civil krishantering har legitimitet hos alla de parter som är involverade i konflikten.

Militär krishantering är framförallt tänkt att sättas in först när en konflikt visar akuta symptom på att bryta ut i, eller redan har brutit ut i, väpnad aggression, och det tillhör dess natur att den utövas med eller underbyggs av väpnad styrka. Den riktar sig egentligen mot konfliktens yttersta uttryck, och är varken avsedd eller lämpad för att hantera orsakerna till eller konsekvenserna av den manifesta konflikten. Det skall dock understrykas att militära resurser och militär kompetens är – under ett skede av ett konflikt- och krisförlopp – en viktig del av den samlade krishanteringen.

Jämfört med militär krishantering har civilt konfliktförebyggande och krishantering arbetsuppgifter som både är bredare och mer komplexa. De civila insatserna rymmer ett flertal olika typer av åtgärder i ett flertal olika situationer. De sträcker sig från åtgärder för att förebygga och desarmera gryende konflikter till insatser efter en konflikt för att återskapa de funktioner som är oundgängliga för utvecklingen av ett civilt samhälle. Härmed uppstår också flera frågor, som fortlöpande måste bearbetas: En gäller identifieringen av en gryende konflikt: Hur kan man tidigt skilja ut vad som kan bli en potentiellt eskalerande och våldsam konflikt från de småkonflikter och turbulenser som är ett naturligt inslag i ett dynamiskt samhälle? En annan gäller själva instrumenten för konfliktförebyggande och civil krishantering: Går det att definiera specifika instrument för dessa syften, eller sammanfaller de till stora delar med de medel man normalt använder sig av i internationellt umgänge; politiskt, ekonomiskt, socialt, kulturellt osv utbyte?

I vissa fall, t ex när det gäller ren katastrofhjälp och katastrofinsatser, är såväl situationen som instrumenten väl avgränsade och definierade. I andra fall kan det mycket väl vara så att det normala och vardagliga utbytet på en rad områden inom t ex det bilaterala samarbetet har konfliktförebyggande och krishanterande effekter. Med ett sådant perspektiv blir uppgiften att utveckla den konfliktförebyggande verksamheten och civila krishanteringen inte så mycket en fråga om att utveckla specifika instrument för detta, utan snarare att öka medvetenheten om att konfliktförebyggande är en central aspekt av det vardagliga samarbetet och att denna aspekt bör hanteras mer systematiskt och målinriktat.

Det bör framhållas att själva integrationen och det nära politiska, ekonomiska, sociala, kulturella osv samarbete mellan länder som den både förutsätter och medför är ett förtroendeskapande och konfliktförebyggande instrument i sig själv. När den civila krishanteringen är uppe för diskussion finns det en tendens att den leder tankarna i riktning mot akuta åtgärder i en konfliktfylld fältsituation, vilket i sin tur lätt för med sig att överväganden om kapacitet och förmågor blir en fråga om att tillhandahålla bestämda materiella resurser av en viss numerär. I sig är inte detta fel, men det finns skäl att än tydligare lyfta fram och stärka den konfliktförebyggande mekanism som ligger latent i det nära samarbetet länder och aktörer emellan. Med ett sådant perspektiv är säkerhet något som växer organiskt ur samarbete, inte något som appliceras i efterhand.

Detta betyder att de erfarenheter som vunnits och de instrument som tagits i bruk i det nordiska samarbetet, liksom i det nordiska samarbete med t ex de baltiska länderna, torde vara mycket lämpliga som exempel på "bärare" av konfliktförebyggande åtgärder och egenskaper. Vidare torde den civila kapacitet och kompetens som finns i såväl de enskilda länderna som i samarbetet dem emellan kunna utgöra en potentiell resurs för civil krishantering i det inledande, akuta och återuppbyggande skedet av en kris. De nordiska länderna har dessutom långvariga

erfarenheter av internationellt samarbete och av gemensamma insatser i fredsfrämjande och humanitära syften.

2. Situationen och begreppen

2.1 Den nya säkerhetssituationen

Konfliktförebyggande och civil krishantering är två begrepp som blivit allt mer framträdande i den säkerhets- och försvarspolitiska diskussionen under senare år. De har kommit att införlivas i ländernas vokabulär kring de säkerhetspolitiska övervägandena, och de har hamnat högt upp på agendan hos de internationella organisationer som ägnar sig åt, eller har ambitionen att ägna sig åt, frågor om säkerhet och säkerhetspolitik: FN, OSCE, EU, Nato/EAPC, icke-statliga organisationer, m fl.

Under de gångna tio åren har en delvis ny säkerhetssituation gradvis etablerats. Det innebär inte att den eviga freden nu inträtt – fortfarande dör ca 2000 personer om dagen i krig runt om på jorden – men den innebär att de kriser och konflikter som kan uppstå i t ex Europa har ändrat karaktär, och ställer därmed krav på nya förhållningssätt och nya former för dess hantering.

Man kan hävda att de "nya" hoten och riskerna i och för sig inte är nya. De flesta av dem har hela tiden funnits med i bilden, men i ett risk perspektiv varit överskuggade av de traditionella säkerhetspolitiska och militärt gestaltade hoten. När nu krigsrisken tonat ner, tonar i stället dessa hot och risker fram. Det kan vara värt att hålla i minnet att varje dag dör 35.000 personer runt om i världen på grund av hunger.

Den speciella utsatthet som kvinnor och barn drabbas av i konflikter och krig måste också få större uppmärksamhet. Kvinnor och barn utgör en majoritet av offren i en konflikt. 80% av flyktingarna i världen utgörs av kvinnor och barn. Deras ställning i samhället och deras kön gör dem i särskilt hög grad till mål för riktade våldshandlingar. Systematisk våldtäkt, sexuellt slaveri, påtvingad graviditet mm. är några av de övergrepp som utnyttjas som vapen i en konflikt. Samtidigt är det mycket viktigt att de särskilda resurser som kvinnor och barn i en konflikt bär på dels observeras, dels tas tillvara i insatserna för konfliktförebyggande och civil krishantering. Kvinnor har t ex en stark ställning i många samhällen och besitter som bärare och deltagare i sociala nätverk en potentiellt kraftfull resurs för konfliktlösning. Det är således väsentligt att både öka skyddet för kvinnor och barn i konflikter och att öka kvinnors deltagande och inflytande i beslutsfattande positioner avseende konfliktförebyggande och civil krishantering.

Heurlin[1] har pekat på bl a följande egenskaper hos den nya säkerhetssituationen:

- Säkerheten är generellt sett större än någonsin tidigare;
- Den mjuka säkerheten har blivit hård: hoten mot samhälleliga grundvärden kommer inte främst från militära angrepp utan från "mjuka" företeelser, såsom demografi, socioekonomiska förhållanden, miljöförhållanden, m m;
- Hård säkerhet har blivit mjuk: detta visar sig bl a i att militära styrkor i ökande grad dels samarbetar internationellt, dels används till att hantera komplexa kriser där inslagen av mjuka hot dominerar;
- En helt ny krishantering behövs: tonvikten ligger på hantering av kriser i bred, internationell, mening snarare än militärt försvar av det egna territoriet. Till detta kommer att det är de civila aspekterna på hoten som är överskuggande.

Konfliktförebyggande och civil krishantering är nära besläktade med det vidgade säkerhetsbegrepp som allt fler länder och organisationer börjat anamma. Generellt sett kan man säga att dessa begreppsbildningar är typiska uttryck för den förändring av det säkerhetspolitiska läget i Europa som pågått sedan drygt tio år. Det kalla krigets slut, vilket ofta symboliseras av

[1] Professor Bertel Heurlin, Dansk Udenrigspolitisk institut, presentation på seminarium om civil krishantering, Mariehamn, 23 april 2001

Berlinmurens fall 1989, medförde gradvis att det latenta hotet om en massiv väpnad konfrontation mellan två militärallianser löstes upp. Kriget, den värsta av kriser, har därmed försvunnit bortom horisonten som hot och i många fall också som dimensionerande planeringsförutsättning. Även om detta har kommit att innebära vissa identitetsproblem och nyorienteringsbehov hos såväl försvarspolitiker som militära planerare, måste denna utveckling betraktas som goda nyheter.

Som dåliga nyheter får man nog däremot se det faktum att konflikter och hot inte har upphört, utan framträder i andra skepnader. I stället för det relativt väldefinierade våld och tydliga rollspel som den traditionella militära konfrontationen mellan stater utgör, har man alltmer blivit varse att de nya hoten är diffusare, spänner över en bredare skala av mål och medel, och kan omfatta en vid uppsättning aktörer. I internationella sammanhang brukar man använda uttrycket komplexa katastrofer eller multi-dimensionella konflikter för att beteckna en situation där politiska, ekonomiska, kulturella, sociala, militära osv motsättningar har smält samman till en komplex och svårgripbar företeelse. Krigen på Balkan kan ses som exempel i Europa; Rwanda, Östtimor är exempel från andra håll i världen.

I dag uppmärksammas en bredare skala av hot och risker. Det väpnade angreppet har urholkats. Inom många länder pågår en omorientering av försvarspolitiken och försvarsstrukturerna i riktning mot att bygga upp förmåga att hantera svåra påfrestningar och genomföra internationella insatser. Den nya situationen innebär ett komplext samspel mellan traditionella territoriella motsättningar i många delar av världen, och mer funktionella typer av hot och konflikter. Ett modernt samhälle kan utsättas för en bred skala av störningar, och internationella kriser och konflikter bliver alltmer multidimensionella.

De potentiella hot man i dag anar omfattar allt från icke-avsiktliga katastrofer till avsiktliga angrepp. De kan ha sitt ursprung i och/eller drabba samhället på stor bredd: politiskt, ekonomiskt, socialt, kulturellt, etc. De måste därför också kunna mötas med en bred uppsättning åtgärder: Förtroendeskapande, förebyggande, krishanterande, återuppbyggande osv.

Kriser och konflikter har, även om de utspelar sig inom olika arenor eller sektorer, många gemensamma drag. Enligt Sundelius[2] kännetecknas en kris av

- centrala värden hotas, med påtagliga risker för materiell förödelse, förlust av människoliv, destruktion av stat och demokrati, eller motsvarande
- hög osäkerhet och komplexitet, med en blandning av informationsknapphet och informationsöverflöd;
- tidspress och stress, med höga krav – inte minst via media – på snabba beslut och omedelbar handling.

Konfliktförebyggande och krishantering bör förstås som verksamheter som huvudsakligen skall bedrivas med civila medel. Även om det är svårt att med säkerhet hävda att det militära och väpnade våldet hade kunnat undvikas i de senaste årens konflikter, kan man ändå med fog påstå att man – det internationella samfundet – borde ha större potential och resurser för att förebygga, hindra och dämpa dessa.

Återuppbyggande insatser är också en i huvudsak civil affär. Även för dessa har frånvaron av kraftfull och samordnad resursmobilisering lett till både avsevärd fördröjning av insatser samt till att militära förband, t ex i den inledande perioden efter stridigheternas upphörande, gått in och tagit sig an civila uppgifter. Detta var fallet i bl a Kosovo, när civila funktioner skulle återupprättas.

Mot denna bakgrund framstår insatser för ökad förmåga till nationell och internationell civil och militär krishantering som en primär uppgift för säkerhetspolitiken. Dimensionerande och vägledande för planeringen blir därmed inte ett specifikt angreppsfall, såsom kännetecknat den traditionella försvarsplaneringen, eller en given hotbild. I stället bör planering och förberedelser

[2] Professor Bengt Sundelius, Försvarshögskolan, Stockholm, underlag till presentation på seminarium om civil krishantering, Mariehamn, 23 april 2001

inriktas mot att generellt höja kapaciteten att hantera olika typer av kriser, oavsett de uppträder på lokal, regional, nationell eller internationell nivå. Det finns således ett tydligt samband och ömsesidigt stärkande effekter mellan den nationella och den internationella krishanteringsförmågan, och den nationella och internationella säkerheten.

> "Om vi i Norden bygger robusta och säkra samhällen med goda förmågor att hantera kriser skapar vi ett förtroende hos andra för det samhällsförsvar som vi menar kan bidra till hela Europas fred och säkerhet. Därtill läggs ett fundament för ett fortsatt folkligt stöd för nödvändiga investeringar i landets och medborgarnas säkerhet. De nordiska länderna har en god tradition av att gemensamt skapa en kunskaps- och kompetensgrund för problemfokuserade, praktiska insatser inom många policyområden. Det finns ett nordiskt mervärde i en sådan satsning inför bredare och mera svårgenomförda engagemang för Europas säkerhet, t ex genom EU's krishanteringskapacitet i vardande. Nordiska synsätt på krishantering som ett mångdimensionellt instrument för ett säkrare samhälle och tryggare medborgare kan då få genomslag i dessa bredare fora."[3]

Det är samtidigt mycket viktigt att inse att det dagligen och stundligen pågår konfliktförebyggande och krishantering som är framgångsrik och som just därför aldrig attraherar medial uppmärksamhet. Man kan naturligtvis diskutera huruvida medias prioriteringar är de rätta eller om man borde lägga större vikt vid att rapportera om den krishantering som faktiskt fungerar. För de som arbetar inom eller har för avsikt att bidra till konfliktförebyggande och krishantering borde det dock vara klart att om man inte uppmärksammar och undersöker de "success stories" som finns, så riskerar man att förbise en mängd erfarenheter som kan bidra till den fortsatta utvecklingen av konfliktförebyggande och civil krishantering. Här kan vara värt att nämna det omfattande projektet Carnegie Commission on Preventing Deadly Conflict (1994-1997), vilket bl a lyfte fram behovet av att studera och lära av framgångsfall.

2.2 Konfliktförebyggande och civil krishantering - begreppen

I dag förs en omfattande diskussion om konfliktförebyggande och civil krishantering. Det förekommer därmed också både direkta och indirekta försök till definitioner av såväl dessa som besläktade begrepp. Man kan dock knappast påstå att gemensamma och accepterade definitioner av begreppen har etablerats. Det som möjligen är gemensamt för definitionerna är att de ser konfliktförebyggande och civil krishantering som aktiviteter som hänför sig till en bred skala av hot och risker och som därmed inbegriper en bred uppsättning olika instrument.

Här följer ett försök att göra en överblick över begreppen och hur de förhåller sig till varandra. Avsikten är inte att åstadkomma en vattentät kategorisering av begreppen, utan snarare att ge ett rimligt strukturerat underlag för att kunna föra en diskussion om de väsentliga substansfrågorna kring konfliktförebyggande och civil krishantering, såsom t ex uppgifts- och rollfördelning mellan olika aktörer.

Man bör alltså vara införstådd med och lugn över att begreppen bitvis överlappar varandra, och att olika aktörer kan ge samma begrepp olika innebörder. Detta är närmast naturligt när det handlar om ett ämnesområde som alltjämt är under stark utveckling och där uppgifter, former m m ännu inte hunnit stabilisera sig.

---

[3] Professor Bengt Sundelius, Försvarshögskolan, Stockholm, underlag till presentation på seminarium om civil krishantering, Mariehamn, 23 april 2001

Konflikthantering

Detta är ett av de paraplybegrepp som förekommer inom området. Konflikthantering har av vissa setts som ett överordnat uttryck för flera olika typer av insatser, däribland konfliktförebyggande, civil krishantering och återuppbyggnad:

> "Konflikthantering inkluderar således ett brett spektrum av möjliga insatser för att hantera problem av militär, humanitär, socioekonomisk och politisk-institutionell karaktär i olika skeden av en konflikt (...) Begreppet konfliktförebyggande måste samtidigt avgränsas för att bli hanterligt i det operativa arbetet."[4]

En fråga som hänger samman med begreppet är huruvida det avser alla tänkbara slags kriser och störningar i ett samhälle eller om det skall kopplas till situationer där det föreligger en risk för upptrappning till väpnat våld. Ofta hävdas det senare, vilket innebär att utvecklingssamarbete till stöd för att bygga ett demokratiskt, ekonomiskt etc stabilt samhälle inte skulle räknas in under begreppet konflikthantering. Det är dock inte ovanligt att konflikthantering, och mer specifikt konfliktförebyggande, har en flytande gräns till begreppet utvecklingssamarbete (se nedan).

I vissa sammanhang används begreppet civil krishantering som ett överordnat begrepp, med en innebörd ungefär motsvarande den som beskrivits för konflikthantering ovan.

Ytterligare ett uttryck som ibland förekommer som ett övergripande begrepp är säkerhetsskapande verksamhet.

Utvecklingssamarbete

Det är relativt vanligt att se utvecklingssamarbete som en kategori aktiviteter som är skild från konfliktförebyggande, i det att det senare begreppet avser aktiviteter och åtgärder i anslutning till eller i syfte att förebygga en väpnad konflikt. Normalt utvecklingssamarbete skulle därmed inte ingå i den konfliktförebyggande verksamheten. Samtidigt hävdas allt oftare att just utvecklingssamarbetet har betydande konflikthanterande och konfliktförebyggande effekter, eftersom det omfattar insatser och åtgärder som kan undanröja själva orsakerna till att en konfliktutveckling slår rot och eskalerar:

> "Det integrerade utvecklingssamarbetet fyller en central förebyggande funktion genom att bekämpa fattigdom och stärka viktiga samhällsfunktioner. Grogrunden för en social och ekonomisk utveckling, åtgärder för att stärka en demokratisk kultur, ökad respekt för mänskliga rättigheter och politiska institutioner och uppbyggnad av en fungerande statsförvaltning och rättsapparat kan många av de strukturella faktorer som kan leda till väpnad konflikt blottläggas och motverkas (...) Snabb social och ekonomisk utveckling kan på kort sikt också orsaka instabilitet. Det är därför viktigt att föra in det förebyggande perspektivet även i det långsiktiga utvecklingssamarbete som inte sker i direkt anslutning till en potentiell konfliktsituation."[5]

Det finns inga skäl att göra en skarp gräns mellan konflikthantering och utvecklingssamarbete. Tvärtom kan det finnas anledning att studera och vara vaksam på hur utvecklingssamarbetet och dess utfall kan användas som bärare av konfliktförebyggande egenskaper. Det är förmodligen ofta ett lyckosamt utvecklingssamarbete som är den grundläggande förklaringen till att man kunnat undvika att en ömtålig, instabil och osäker situation, t ex hos länder som befinner sig i en omställningsprocess, utvecklats till en öppen kris eller konflikt.

---

[4] Regeringens skrivelse 2000/01:2, s 11
[5] Regeringens skrivelse 2000/01:2, s 12

Konfliktförebyggande

Ofta avser begreppet konfliktförebyggande just sådana typer av insatser och åtgärder som vidtas i förväg, för att förhindra att en hotande kris eller konflikt bryter ut i öppet våld. Krishantering, både civil och militär, är ett begrepp som knyts till åtgärder i akuta situationer.

Till konfliktförebyggande kan då t ex räknas insatser inom det sociala och ekonomiska området, insatser inom det politisk-institutionella området, insatser med diplomatiska medel, samt insatser för stabilitet och fysisk säkerhet. Dessa kan i sin tur vara av både strukturell, långsiktig, och direkt, omedelbar, karaktär. Konfliktförebyggande har i ett svenskt handlingsprogram definierats som åtgärder som

- vidtas innan en motsättning eller tvist övergår i våldshandlingar;
- sätts in för att motverka geografisk spridning av en pågående väpnad konflikt;
- förhindrar att våldsamheter blossar upp på nytt efter att överenskommelse träffats om fredsavtal el likn.

Många av de instrument som är eller kan bli användbara i dagens konfliktförebyggande står att finna utanför den traditionella utrikes- och säkerhetspolitiken. Sjöstedt har gjort en förteckning över olika typer av åtgärder och insatser för konfliktförebyggande:

- Fysiskt förhindra att parter i en konflikt använder våld. Detta sker huvudsakligen med militära instrument;
- Fysiskt förhindra att en konflikt eskalerar till våldsutövning. Detta kan ske med hjälp av polis och andra icke-militära instrument;
- Öka kostnaderna för våldsanvändning. Sanktioner är ett instrument för detta;
- Stabilisera en hotande situation genom att göra den mer förutsägbar. Detta kan ske genom att stimulera demokratisk utveckling, stärka mänskliga rättigheter, medverka i utvecklingssamarbete;
- Minska spänningarna mellan antagonistiska parter. Detta kan ske genom politisk dialog, medling, utplacering av civilpolis el likn;
- Omvärdera de omstridda frågorna och konfliktkällorna. Preventiv diplomati kan bidra till detta;
- Skapa gemensamma intressen mellan antagonistiska parter. Instrument för detta är bl a ekonomiskt samarbete, ömsesidiga investeringar, preventiv diplomati, osv;
- Stödja det förtroendeskapande utbytet mellan parter. Detta kan ske genom ökade sociala kontakter mellanparter på alla nivåer;
- Eliminera orsakerna till konflikten. Viktiga instrument för detta är demokratistöd, utvecklingssamarbete, handelspolitik, främjandet av mänskliga rättigheter, m m
- Etablera regimer för konfliktlösning. Detta kan ske genom att medvetet satsa på att bygga accepterade procedurer för fredlig konfliktlösning.[6]

Barth Eide[7] pekar på att det internationella samfundet kan förebygga och hantera kriser genom att stödja en utveckling mot demokrati, integration och samarbete och genom att skapa en social marknadsekonomi som lägger en grund till att en sådan utveckling kan ske utan våld.

Militär krishantering

Militär krishantering är en relativt distinkt begreppskategori. Den avser vanligtvis insatser i akuta situationer eller i omedelbar anslutning till sådana. På militär sida gör man ofta en indelning i flera olika typer av insatser: Fredsfrämjande (peace support), fredsskapande (peace-

[6] Gunnar Sjöstedt, UI, i: Future Challenges to Conflict Prevention, The Swedish Institute of International Affairs, 2000

[7] Espen Barth Eide, Norges Utrikesministerium, i: Future Challenges to Conflict Prevention, The Swedish Institute of International Affairs, 2000

making), fredsbevarande (peace-keeping), fredsframtvingande (peace enforcement, second generation peace-keeping, osv), etc. Typen av operation bestäms av den situation i vilken operationen genomförs samt av det mandat som utgör den legala basen för operationen. Mandatet yttrar sig konkret i bestämmelser och överenskommelser rörande operationens mål, sammansättning, handlingsregler (Rules of Engagement), utrustning, osv.

Civil krishantering

Civil krishantering är ett begrepp som vunnit mycket popularitet på senare tid. I flera internationella organisationer förs diskussioner om vad civil krishantering innebär och hur man kan anpassa verksamheten för att medverka till den. I ett finländskt-svenskt initiativ från 1996 föreslog dåvarande utrikesministrarna Halonen och Hjelm-Wallén att krishantering skulle göras till en gemensam uppgift för EU.

I den pågående diskussionen används civil krishantering för att beteckna akuta insatser i eller i nära anslutning till en konflikt- eller krissituation. Dessa kan bl a omfatta humanitära insatser (flyktinghjälp mm.), polisiära insatser, räddningstjänstinsatser, och insatser med andra vitala civila funktioner, t ex för att upprätthålla administration, infrastruktur o likn. Gränserna mellan akut krishantering, konfliktförebyggande och återuppbyggnad är därmed inte så definitiva, utan de olika insatserna faller in i och kompletterar varandra. Insatser för att stabilisera det administrativa skelettet hos ett samhälle är ett verksamt instrument i alla dessa skeden, och har såväl konfliktförebyggande som återuppbyggande kapacitet.

När man t ex i EU-sammanhang pratar om civil krishantering menar man framförallt de civila förmågor som hänförs till de fyra kategorier för vilka s k "Headline Goals" håller på att utarbetas: Polis, räddningstjänst, rättsväsen och, lite vagt, administration. Vad gäller polisen har man från EU antagit ett operativt mål att år 2003 ha förmåga att skicka ut 5.000 poliser, varav 3.000 inom 30 dagar. För rättsväsendet har man prioriterat förmågeuppbyggnad för att kunna stärka rättsutövning och domstolsväsende i kris- och konfliktområden. För räddningstjänstens del eftersträvar man högre kapacitet och bättre samordning vid internationella insatser. För administrationen har man som prioriterat mål att skapa förmåga att stödja och bygga upp administrativa funktioner i kris- och konfliktområden.

Ett viktigt krav på uppbyggnaden av förmåga till civil krishantering är att utveckla nära länkar och samarbetsformer mellan institutioner verksamma inom området krishantering, i synnerhet FN, OSCE och EU. Det går det att uppnå synergier genom att utnyttja och samordna de komparativa styrkorna hos de olika aktörerna.. Strävan bör vara att skapa mervärde, inte att duplicera existerande kapacitet.

Återuppbyggnad

Under och efter den manifesta fasen av en konflikt finns det ett starkt behov av att dels läka de omedelbara sår som konflikten rivit upp, dels lägga en stabil grund för en återuppbyggandet av viktiga samhällsfunktioner. Detta har en oerhört stor och avgörande betydelse för att mildra konsekvenserna av konflikten och för att förhindra att en osäker, otrygg och orolig post-konflikt- exploderar i återupptagna våldshandlingar. Begreppet återuppbyggnad omfattar de praktiska och faktiska åtgärderna av politisk, diplomatisk, ekonomisk, social, kulturell, administrativ, infrastrukturell etc art som vidtas för att befrämja demokratisk stabilitet och välståndsutveckling.

Den civila beredskapen är i omvandling. Tidigare förknippades civil beredskap och civilförsvar bl a med räddningstjänst, befolkningsskydd i krig, civilt stöd till militära operationer och lagring av förnödenheter. Verksamheten var inriktad på att lösa uppgifter vid ett militärt angrepp och en utdragen krigssituation.

Liknande metoder – politiska, ekonomiska, administrativa, osv – kan komma till användning i den konfliktförebyggande verksamheten. Det finns således ett starkt samband mellan dessa båda typer av insatser: en lyckosam återuppbyggnadsinsats, som bl a tar hänsyn till

olika gruppers legitima krav och som kan medverka till politisk och demokratisk stabilitet, ekonomisk utveckling och rimlig välfärdsfördelning, har en starkt konfliktförebyggande verkan.

Den internationella kapaciteten hos civil beredskap kommer alltmer i förgrunden. Många länder genomför en omorientering och omorganisation av sina resurser för civil beredskap, i syfte att göra både organisation, personal och materiel bättre anpassad för internationella insatser. Resurserna utformas i allt högre grad mot bakgrund av de krav som kan komma att ställas i internationella verksamheter. Detta betyder bl a att samverkansförmåga med andra länders resurser samt civil-militär samverkanskapacitet får hög prioritet. I många länder, inte minst de nordiska, har man i detta sammanhang också satsat på att utveckla en permanent kapacitet för att kunna verkställa civila insatser med mycket kort varsel vid katastrofer och kriser. Denna kapacitet kan bestå av personal med särskilt relevant expertis som får återkommande utbildning för att kunna sättas in i internationella insatser. Personerna arbetar på sina vanliga jobb och har skrivit avtal med ansvarig myndighet eller liknande om att vara på ständig stand-by för snabba utryckningar. I systemet ingår att personerna kan stanna utomlands under en viss period, vanligen upp till ett halvår. Personerna förtecknas i listor, som ständigt uppdateras och kan göras tillgängliga för relevanta internationella organisationer. Fördelen med detta är bl a att listorna omfattar en bred, aktuell och motiverad expertis som snabbt kan göras tillgänglig.

Civil beredskap

Begreppen civil krishantering och civil beredskap är nära besläktade; det senare handlar om att skapa en robusthet hos samhället att kunna stå emot svåra påfrestningar i fred, kris och krig. Civil krishantering har kommit att förknippas med framförallt diskussioner inom EU om internationella insatser som görs parallellt med militära krishanteringsinsatser vid s k multifunktionella fredsfrämjande operationer. Därav följer den hittillsvarande fokuseringen på poliser och räddningstjänstpersonal.

Civil beredskap avser en kapacitet hos samhället att förebygga och hantera svåra påfrestningar som drabbar samhället på stor bredd och hotar grundläggande funktioner och värden. Exempel på sådana är stora översvämningar eller allmän utslagning av vital infrastruktur. I denna mening handlar civil beredskap om att säkra och bygga upp resurser för att samhället skall kunna stå emot och hantera olika typer av påfrestningar. Detta hänför sig både till oavsiktliga (naturkatastrofer, tekniska katastrofer etc) och avsiktliga störningar. Under senare år har t ex hoten på IT-området och riskerna för allvarliga störningar av IT-beroende system tilldragit sig allt större uppmärksamhet. En viktig uppgift för civil beredskap i den här bemärkelsen är att höja förmågan till horisontell samordning av insatserna från en rad olika samhällssektorer.

Sammanfattning

Ovan har getts några exempel på den rikedom av begrepp och innebörder som florerar i diskussionerna om konfliktförebyggande och civil krishantering i dag. Det torde stå klart a) att det inte existerar allmänt vedertagna definitioner av de olika begreppen, b) att det inte är okomplicerat att söka åstadkomma enhetliga definitioner, men också c) att det inte finns några akuta skäl att eftersträva en vattentät definition, eftersom en sådan knappast är en förutsättning för att man skall kunna fortsätta överväga om och i så fall vilken typ av verksamhet man skulle kunna bidra till inom ramen för konfliktförebyggande och civil krishantering. Begreppen överlappar och skjuter in i varandra, och de är inte distinkt avgränsade mot varandra.

Ett försök att beskriva innebörden i "konfliktförebyggande och civil krishantering", och att sätta in begreppen i ett sammanhang, skulle kunna se ut som följer.

I en fredlig, vardaglig situation utgörs samarbetet länder emellan av bilateralt och multilateralt samarbete inom en lång rad olika områden. Detta samarbete, och den integration som det medför, har som nämnts ovan starkt konfliktförebyggande och säkerhetsfrämjande effekter i sig själv. För att höja beredskapen och förmågan att hantera svåra påfrestningar kan

länder välja att utöva samarbete på t ex räddningstjänstens eller den civila beredskapens område. Detta samarbete och den förmåga som det genererar utgör en potentiell resurs även för internationella insatser av olika slag.

I en gryende konfliktsituation kan mer specifika konfliktförebyggande åtgärder bli aktuella. Till dessa hör bl a olika former av diplomatiska insatser, ekonomiska och politiska stimulansåtgärder, samt åtgärder för att möjliggöra fredlig konfliktlösning. Väsentligt för alla dessa åtgärder är att de skall upplevas som rättvisa och balanserade och innebära en rimlig fördelning av bördor och fördelar för de inblandade parterna.

I uttalat akuta situationer av kris eller konflikt, med manifesta eller latenta våldsinslag, kan det bli aktuellt med olika former av akut militär och civil krishantering. Den civila sidan av krishanteringen blir allt viktigare i takt med att det internationella samfundets benägenhet och vilja att ingripa i komplexa katastrofer, liksom att tillgripa humanitär intervention, ökar. Den militära krishanteringen kommer dock att ha företräde vid viss särskilt våldsamma skeden av en konflikt. Samverkan och samarbete mellan civila och militär krishantering är en förmåga som måste utvecklas vidare. Avvägningen mellan dessa båda instrument måste hela tiden övervägas och anpassas till de krav som situationen ställer.

I tillståndet efter en konflikt är det de återuppbyggande insatserna som sätts in. Dessa omfattar en mycket bred uppsättning åtgärder inom en rad olika samhällssektorer för att återskapa politiska, administrativa och kommersiella verksamheter. De återuppbyggande insatserna skall i första hand bidra till att få igång återuppbyggnadsprocessen, vilken huvudsakligen skall drivas och bäras upp av lokala aktörer.

3. Aktörer

Uppläggningen och innehållet i detta kapitel är översiktlig snarare än detaljerad och uttömmande. I det följande avsnittet ges exempel på aktuella säkerhetspolitiska frågor och inriktning i de nordiska länderna samt i de baltiska länderna och Polen. I avsnittet därefter ges en översikt över utvecklingen vad avser krishantering i ett antal större internationella organisationer.

3.1 Länder

De nordiska ländernas säkerhetsfrämjande samarbete med de baltiska länderna har stärkts väsentligt under senare år. Stödet inriktas bl a mot medborgerlig säkerhet, ekonomisk utveckling och miljöfrågor. Även om de olika länderna har eller eftersträvar olika institutionella arrangemang för det säkerhetspolitiska samarbetet, förefaller det i stora drag finnas betydande likheter vad gäller inriktning och innehåll i säkerhetspolitiken och utformningen av dess instrument.

Norge

Norge är medlem i Nato, och lägger stor vikt vid att Estland, Lettland och Litauen kan närma sig den transatlantiska organisationen. Norge ser inte framför sig något hot om militärt angrepp under närmaste tioårsperiod. Den norska uppfattningen om hotbilden förändras i riktning mot en mer komplex hotuppfattning, som bl a inrymmer skydd av naturresurser och förbättrad förmåga till internationellt militärt agerande. Norge eftersträvar ett aktivt och nära samarbete med EU-kretsen vad gäller den europeiska säkerhets- och försvarspolitiken. Man har uttalat en vilja att lämna bidrag till EU's krishanteringsstyrka. Stor vikt läggs också på att vidareutveckla samarbetet i Nordcaps.

I februari 2001 överlämnade regeringen en proposition baserad på tre rapporter: Forsvarsstudie 2000, Forsvarsutvalgets rapport och rapporten Ett sårbart samfunn. Den senare pekar bl a på komplexiteten i det moderna samhället med dess IT-beroende och förespråkar uppmärksamhet och ständig anpassning av säkerhetsåtgärder och beredskap. Man föreslår t ex att ett nytt beredskapsdepartement inrättas.

Vad gäller Norges målsättning för den internationella kapaciteten har en resursbank av olika enheter på sammanlagt ca 3.500 personer föreslagits. Insatsstyrkan består av två delar, där en inledande reaktionsstyrka skall kunna skickas ut inom 30 dagar och förstärkningsstyrkan skall kunna skickas ut efter maximalt 90 dagar. Reaktionsstyrkan planeras vara färdig för insats sommaren 2001. För närvarande har man en beredskapsstyrka om ca 300 personer som med 72 timmars varsel kan ställas till främst UNHCR förfogande.

Den civila beredskapen i Norge syftar till att skydda och rädda liv och egendom i kris och i krig. Målen är att minska samhällets sårbarhet, minska skadorna av krigshandlingar eller andra katastrofer, trygga försörjningen i händelse av kris eller krig, och att kunna använda civila försvarsresurser i fredstida sammanhang. På senare år har man i ökad utsträckning också anpassat resurserna till internationella uppgifter. Man har etablerat en beredskapsstyrka och ett beredskapslager för internationella insatser, som kan ställas till förfogande för bl a FN eller frivilligorganisationer. Detta gör att det civila försvaret kan skicka ut stödgrupper (Støtteteam) med kort varsel. Dessa innehåller expertis kring bl a försörjning, förläggning, transporter, kommunikation och hälsa. Teamen ingår i Norwegian Emergency Preparedness System (NOREPS), som är ett samarbete mellan Utenriksdepartementet, Norges exportråd, frivilligorganisationer m fl. Ett nära samarbete sker bl a med svenska Räddningsverket och danska Beredskapsstyrelsen samt med Finland.

Finland

För Finland är EU, Ryssland och NATO de mest centrala faktorerna i säkerhetsutvecklingen. EU-medlemskapet har förstärkt Finlands internationella ställning. En översyn av krigsorganisationen planeras, vilken väntas medföra stora förändringar. Finland arbetar aktivt för att stärka EUs krishanteringsförmåga. Man avser kunna ställa ca 1.500 soldater till EU:s förfogande och ca 500 till FN:s förfogande. Det internationella åtagandet får inte leda till en resurskonkurrens med de nationella åtagandena. Den civila krishanteringsförmågan betonas starkt, och Finland, som varit en av initiativtagarna till att utveckla den civila krishanteringen, framhäver ofta kravet på att EU måste öka sin kapacitet härvidlag.

Bland de finska hotbilderna ryms en bedömning att det alltfort föreligger en oförutsägbarhet i den interna ryska utvecklingen, vilken kan få konsekvenser i närområdet. Andra allvarliga hot är enligt finsk uppfattning omoderna kärnkraftsanläggningar, föråldrade kärnvapen, konventionella miljöhot, organiserad internationell brottslighet, narkotikasmuggling och omfattande illegal invandring. En utredning om sårbarhetsfrågor har påbörjats på Inrikesministeriet.

Finland betonar starkt vikten av samarbete i Östersjö- och Barentsregionerna. 1997 lanserade man begreppet den Nordliga dimensionen, som bl a syftar till att upparbeta ett närmare samarbete med Ryssland. Den nordliga dimensionen kan därmed betraktas som ett säkerhetspolitiskt och säkerhetsfrämjande instrument.

Den finländska civila beredskapen bygger på att myndigheterna är ansvariga för att de funktioner de representerar kan fungera i såväl fred som i kris och i krig. Man bedriver planering, genomför utbildning och övning, samt bygger upp resurser för att göra samhället motståndskraftigt mot alla slags störningar i kris eller krig. Resurserna omfattar bl a räddningstjänst samt olika slags åtgärder för att trygga försörjningen av viktiga produkter i kris eller krig. Finland har etablerat en organisation för internationella räddningsinsatser, Finn Rescue Force, som består av experter inom olika områden. Staben på 200 personer hämtas från brandförsvaret i de större städerna. Styrkan, eller delar av den, kan sättas in mycket snabbt.

Danmark

Hörnstenarna i Danmarks säkerhets- och försvarspolitik är NATO-medlemskapet och den transatlantiska länken. Hållningen till EU är begränsat entusiastisk, inte minst vad gäller utbyggnaden av unionens säkerhets- och försvarspolitik. Danskarna har ett försvarsförbehåll gentemot EU, vilket innebär att man inte avser lämna bidrag till EUs militära krishantering.

Däremot finns inget som talar mot att man ämnar delta i civila krishanteringsinsatser från EU's sida under förutsättning att dessa inte leds av militär.

Danmark har en stark Östersjöinriktning i sin säkerhetspolitik. Landet har tagit en aktiv roll för att stödja Estlands, Lettlands och Litauens frigörelse och för att främja deras ekonomiska, politiska och sociala utveckling. Man söker också på olika sätt stödja de baltiska ländernas arbete för att bli medlemmar i EU och NATO. Danmark är starkt pådrivande i frågan om utvidgning av NATO. Agerandet har resulterat i att Danmark har utvecklat en regional utrikespolitisk roll man tidigare inte haft. Det danska försvaret genomgår en omorientering, där medverkan i internationell fredsbevarande verksamhet har hög prioritet. Omställningen mot internationella uppdrag är inriktad på att skapa flexibilitet, mobilitet och rätt anpassad materiel.

Det övergripande målet med Danmarks civila beredskap är att säkra att samhället kan fungera i händelse av kris eller krig och att stödja försvaret av landet. Den civila beredskapen är ett system för planering och förberedelser för att samhällets funktioner och resurser kan fungera under störda förhållanden. De resurser som byggs upp för den civila beredskapen och för räddningstjänsten skall i ökad utsträckning kunna användas för internationella insatser. Räddningstjänsten skall kunna göra insatser utanför landets gränser. Man håller på att bygga upp s k servicepaket för akuta insatser och katastrofbistånd. Akuta räddningsinsatser kan genomföras med mycket kort insatstid. Katastrofbiståndet omfattar bl a transport- och övrigt logistikstöd samt upprättande av flyktingläger.

Man har som mål att kunna ha ca 1.000 personer permanent utsända på internationella fredsbevarande uppdrag, och ca 1.500 personer under kortare tid. För närvarande består beredskapsorganisationen om ca 300 personer som kan ställas till bl a UNHCRs förfogande. Dessutom finns en internationell humanitär beredskap under Utrikesministeriet.

Island

Island deltar aktivt i diskussionerna om ett närmare europeiskt säkerhetspolitiskt och försvarspolitiskt samarbete. Man framhåller bl a att diskussionen inte får begränsas till att gälla enbart EU-medlemmarna, och att icke-EU- men NATO-länderna måste få möjligheter att delta i beslutsfattande. Utrikespolitiskt är Island förankrat i FN, NATO, Europarådet, OECD, OSCE, det nordiska samarbetet mm. Det finns en ambition att höja sin profil i det internationella samarbete, och som en följd av detta håller man på att bygga ut utrikesrepresentationen. Landet avser också att för första gången kandidera till en plats i säkerhetsrådet.

Utvecklingen av begreppet fredsbevarande har gjort det möjligt för Island att delta på ett mera direkt sätt än tidigare, genom att ställa civila experter till förfogande. Deltagandet i fredsbevarande operationer ger Island en möjlighet att bära ett ansvar inom det internationella samfundet och således, på lika villkor med andra stater, spela en fullvärdig roll på den internationella arenan. Detta gäller civila resurser såsom poliser, räddningspersonal, medicinsk personal m m. Man har ständigt 15 civila specialister ute i fält och målsättningen är att de skall växa till 25 i 2003. Dessutom bygger man upp en styrka på upp till 50 man som snabbt skall kunna sättas in vid kriser och katastrofer. Island, med det isländska räddningsverket i spetsen, har under en följd av år stått som värd för katastrofövningen Cooperative Safeguard, vilken arrangeras i samarbete med NATO och genomförs tillsammans med en rad länder ur NATO- och PfP-kretsen. Övningen har bl a lagt vikt vid att träna samverkan mellan olika länders räddningsstyrkor samt samverkan mellan civila och militära resurser.

Sverige

Den svenska säkerhets- och försvarspolitiken har under den senaste tioårsperioden genomgått en betydande omorientering. Krigshotet har tonats ner som planeringsförutsättning, och i stället inriktas såväl det militära som det civila försvaret på att kunna hantera svåra påfrestningar på samhället och att kunna genomföra internationella insatser. På militär sida deltar man i internationell planering och resursuppbyggnad för krishantering, och på civil sida håller man på

att utveckla möjligheterna att ställa civila resurser till förfogande för olika åtgärder inom civil krishantering.

Målet för den svenska civila beredskapen är att kunna hantera svåra påfrestningar på samhället i kris och i krig och att kunna bidra till internationella fredsfrämjande och humanitära insatser. Den svenska civila beredskapen omfattar ett antal viktiga samhällsfunktioner. De myndigheter som ansvarar för dessa genomför planering, resursuppbyggnad och andra förberedelser för att kunna lösa sina uppgifter i kris och krig. I ökad grad ställs krav på att resurserna insatser Räddningsverket har beredskap för att med kort varsel kunna bistå med personal och materiel vid internationella hjälpinsatser. Man har omfattande personella och materiella resurser för att kunna bistå vid olika typer av katastrofer i världen. Dessa resurser omfattar grupper av räddningspersonal som kan rycka ut med mycket kort varsel. Man har också byggt upp s k insatspaket för att stödja insatser för flyktinghjälp, vilka bl a omfattar resurser för vattenförsörjning, transporter och kommunikation. Vidare har man depåer av material och utrustning som kan ställas till förfogande vid olika slags insatser.

Nordiskt samarbete

Kärnan i det nordiska samarbetet för fredsfrämjande och humanitära insatser utgörs hittills av det militärt orienterade samarbetsstrukturen Nordcaps (Nordic Coordinated Arrangement for Military Peace Support). Nordcaps är ett system som tillkommit i syfte att höja de nordiska ländernas samlade förmåga att förbereda, planera, utrusta och genomföra internationella militära fredsfrämjande operationer. Nordcaps omfattar informationsutbyte samt samarbete och en arbetsfördelning mellan de nordiska länderna avseende utbildning och materialanskaffning. Inom Nordcaps finns ett styrkeregister, till vilket de nordiska länderna anmält militära förband. Tillsammans skall länderna kunna sätta upp en nordisk brigad om ca 5.000 soldater som skall kunna användas i ett brett spektrum av fredsfrämjande insatser. Ett planeringsstab med officerare från alla de nordiska länderna har etablerats i Sverige. Ett nordiskt övningssystem håller på att planeras, vilket bl a bygger på erfarenheter av praktiskt samarbete i fält samt på lärdomar från de årliga samnordiska övningarna "Nordic Peace".

De nordiska länderna kan och borde bygga upp ett minst lika aktivt samarbete vad gäller konfliktförebyggande och civil krishantering. Det finns stora likheter i de nordiska ländernas syn på dessa frågor, och det finns stor tillgång på relevant civil kompetens och breda erfarenheter av nordiskt samarbete inom en rad områden. Länderna är respekterade i internationella sammanhang, och deras agerande anses allmänt ha stor trovärdighet och integritet. Det finns således av flera skäl ett nordiskt mervärde som skulle kunna utvecklas till ett effektivt bidrag till den internationella civila krishanteringen. Samarbetet inom och organiseringen av Nordcaps skulle kunna fungera som modell även för ett samarbetet inom civil krishantering. De förteckningar över resurser för internationella insatser som finns upprättade i de nordiska länderna borde kunna samordnas, och en långtgående samarbete och samverkan borde ske för att bygga upp och upprätthålla en gemensam kapacitet att tillhandahålla resurser för internationell civila krishantering.

De baltiska staterna

Estland erhåller säkerhetsfrämjande stöd från en rad länder, däribland de nordiska. Landet lägger stor vikt vid goda närområdesrelationer, inte minst med de nordiska länderna. Målet för den civila krishanteringen är att skydda och rädda befolkning i händelse av stora katastrofer. För detta ändamål håller man på att modifiera och effektivisera de organisatoriska strukturerna. Man har inget uttalat internationellt uppdrag för den civila verksamheten, men estländska civila räddningsstyrkor har deltagit i ett flertal katastrofövningar både inom PfP och i regionala arrangemang.

Lettlands civila krishantering har en nationell orientering, och är inriktad mot att skydda befolkningen, samhällsfunktionerna och miljön i händelse av katastrof. Det finns dock planer på att inrätta en central krishanteringsfunktion direkt under statsledningen för att skapa bättre

överblick och samordning av olika förberedelser och insatser, och i det sammanhanget har man bl a tagit intryck av andra länders utveckling och av egna erfarenheter av internationellt samarbete vid t ex katastrofövningar.

Litauen mottar, liksom Estland och Lettland, säkerhetsfrämjande stöd från en rad länder, inte minst de nordiska. Den civila krishanteringen har ett nationellt fokus och är uppbyggd runt befolkningsskydd och räddningstjänst på central, regional och lokal nivå. Ett system för en mer övergripande civil beredskap är under utveckling, där bl a olika samhällssektorers förmåga att hantera störningar får en viktigare roll. Krishanteringssystemet har också en uttalad roll att kunna medverka med resurser i internationella insatser och annat samarbete.

Det förtjänar påpekas att Östersjöstaternas Råd (CBSS) har lyft fram civil säkerhet som ett huvudspår i sin verksamhet. 1998 arrangerade man en konferens i Visby över detta tema, som sedan följts av flera konferenser och seminarier kring civil krishantering. För närvarande är det Polen som har huvudansvaret för frågor om civil säkerhet i CBSS.

3.2 Organisationer

Det kan lätt konstateras att det finns ett stort och växande antal organisationer som på ett eller annat sätt är eller har för avsikt att bli verksamma inom området civil krishantering. Det gäller internationella organisationer, som FN och UNHCR, regionala organisationer och arrangemang, som OSCE och EAPC, och internationella och nationella frivilligorganisationer, som Röda Korset, Läkare utan gränser, m fl.

Många av organisationerna har erfarenheter av och förmåga att delta i internationella katastrof- och konfliktinsatser. När nu begreppet civil krishantering blivit en gängse övergripande beteckning på en rad olika slags civila åtgärder, både preventiva och akuta, visar de flesta organisationer också ett intresse för att bidra till den kapacitets uppbyggnad som är på gång. Detta är inte bara en semantisk anpassning eller ett byte av en uppsättning termer till en annan. Den rymmer också en faktisk förändring av inriktning och åtgärder. Detta kommer bl a till uttryck i en allmän strävan att definiera och precisera de typer av situationer där insatser nuförtiden är tänkbara. Mot denna bakgrund kan man se att allt fler organisationer diskuterar möjligheterna av att göra insatser i en bredare skala av situationer jämfört med tidigare. Detta innebär i sin tur att preventiva och återuppbyggande typer av insatser tilldrar sig växande uppmärksamhet i förhållande till de akuta typer av insatser som tidigare utgjort huvuddelen av organisationernas verksamhet.

Utvecklingen mot en mer sammansatt förmåga till civil krishantering visar sig också genom en större betoning av förmåga till samordning och samverkan med andra aktörer. Dessa kan utgöras av både civila och militära organisationer. De flesta internationella operationer bedrivs som multifunktionella insatser, dvs de består av en blandning av civila och militära resurser. Samverkan mellan dessa kräver förståelse och respekt för de olika roller och uppdrag som de olika organisationerna lyder under, liksom praktisk kompetens i alla de handgrepp och rutiner som är förknippade med faktisk samverkan i fält. Det är förvisso en lång väg kvar att gå till en fungerande och effektiv samordning, men utvecklingen och ambitionerna går i den riktningen. De praktiska erfarenheterna från senare år talar entydigt för behovet av samordning.

En omständighet som tenderar att bli allt mer problematisk i takt med att allt fler organisationer ägnar sig åt insatser i konflikter och kriser är att organisationerna uppfattas som parter i konflikten. Detta har bl a kommit upp i samband med EU's och NATOs internationella insatser, men det är ett problem som också drabbat organisationer som tidigare uppfattas vara helt neutrala i konfliktsituationer, t ex FN och Röda Korset. Detta ställer stora krav på att de organisationer och aktörer som går in för att stödja hanteringen av en konflikt agerar opartiskt och har legitimitet hos alla konfliktens parter.

Här nedan följer ett antal kortfattade beskrivningar av några viktiga organisationer. Meningen är att inte att ge en samlad bild av organisationernas syften, organisationsstruktur och verksamhet, utan några korta kommentarer med anknytning till civil krishantering.

Förenta Nationerna

FN har ett särskilt ansvar för internationell fred och säkerhet och som upprätthållare av folkrätten. FN hanterar civila säkerhetsfrågor i bredast tänkbara mening. De omfattar allt från icke-spridnings- och nedrustningsfrågor till civil krishantering i akuta konfliktsituationer. Tankar om att bygga upp en stående militär FN-styrka förefaller, även om de emellanåt luftas, inte vara realistiskt genomförbara. Däremot har FN yttersta ansvaret och mandatet för att sanktionera olika slags fredsbevarande och fredsfrämjande operationer. En gradvis skärpning av FNs roll och förmåga har inträtt under senare år, såtillvida att organisationen och det världssamfund den representerar, visar en större beredvillighet att dels utföra s k humanitär intervention, dels sätta in fredsframtvingande trupp även i situationer där stridande parter inte gett sitt samtycke. Den civila komponenten av den fredsfrämjande verksamheten har tagit allt större plats, och det innebär att FN ställs inför nya uppgifter. Civil administration och samhällsbyggnad är några exempel på detta.

Den fredsbevarande och humanitära verksamheten inom FN sker i tre olika avdelningar inom sekretariatet: DPKO (Department of Peace-Keeping Operations) planerar och leder insatser i fält; DPA (Department of Political Affairs) ger politiskt stöd och råd till generalsekreteraren avseende internationella operationer; och OCHA (Office for the Coordination of Humanitarian Affairs) planerar och samordnar humanitär hjälpinsatser. Inom OCHA finns en enhet kallad MCDU (Military and Civil Defense Unit), som driver ett projekt benämnt MCDA (Military and Civil Defense Assets)for Humanitarian Support). Projektet syftar till att upprätta och ajourhålla en databas över militära och civila resurser som kan användas vid humanitära operationer. Det diskuteras f n om förteckningen över resurser också skall kunna tas i bruk vid s k komplexa katastrofer, men beslut om detta är inte fattat. Ländernas rapporteringen till MCDA-projektet är mycket varierande. Flertalet FN-länder har inte rapporterat några resurser, och de som har gjort det hat inte alltid varit konsekventa eller följt likartade principer för inrapporteringen. Förteckningen är således långt från fullständig, och dess användbarhet har diskuterats. Det finns dock ambitioner, stärkta av de senaste årens större tonvikt på civil krishantering, att effektivisera MCDA och uppdatera dess register. Ett nära samarbete har etablerats med NATO/PFP, som inom ramen för det euro-atlantiska samarbetet har inrättat en enhet för samordning av katastrofinsatser, EADRCC (Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre).

Ett problem för FN är att snabbinsatskapaciteten alltid varit svag. Förmågan att snabbt sätta in civila och militära resurser måste förbättras. 1995 påbörjades uppbyggnaden av SHIRBRIG (Multinational UN Forces Stand-By High Readiness Brigade), vilket är en multinationell snabbinsatsstyrka som skall ställas till FNs förfogande. Dess stab är lokaliserad till Danmark. De nordiska länderna samarbetar nära inom FN vad gäller fred och säkerhet. Nordcaps (Nordic Coordinated Arrangement for Military Peace Support) är ett arrangemang där länderna samverkar avseende utbildning, övning, materielanskaffning och planering för fredsfrämjande verksamhet., Arrangemanget innebär att de nordiska länderna gjort en arbetsfördelning av olika uppgifter mellan sig.

På den civila sidan kan FN snabbt sätta in små team för utvärdering och bedömning av skadeläge och insatsbehov vid en katastrof. Dessa s k UNDAC- team (United Nations Disaster Assessment and Coordination Team) består av i förväg rekryterade och utbildade experter från olika länder som med mycket kort varsel kan kallas samman och sändas ut till ett katastrofområde.

FNs insats i Kosovo kan till dels ses som ett exempel och försök att utveckla en samordnad organisation för den civila sidan av kris- och konflikthanteringen. FN har ett övergripande ansvar för den internationella närvaron i Kosovo genom säkerhetsrådets resolution 1244. Det civila arbetet vilar på fyra pelare: de humanitära insatserna, för vilka UNHCR har huvudansvar; återuppbyggnaden av civil administration samt civilpolisfrågor, för vilket UNMIK har huvudansvar; valövervakning och demokratiska processer, för vilket OSCE har huvudansvar; samt återuppbyggnad av infrastruktur, för vilket EU har huvudansvar. Dessa är således de mest

framträdande aktörerna, vars aktiviteter skall samordnas. Den säkra basen för dessa verksamheter tillhandahålls av den militära styrkan KFOR. Till dessa kommer naturligtvis en mängs andra internationella organisationer och frivilligorganisationer. Strukturen bygger på en arbetsfördelning mellan aktörer vilken i bästa fall kan medföra en samverkan som höjer den samlade effekten av insatserna.

Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSCE)

OSCE härstammar från CSCE, Europeiska säkerhetskonferensen, som bl a utarbetade den s k slutakten från toppmötet i Helsingfors 1975. Denna fick en avgörande betydelse för upptinandet av det kalla kriget och demokratiseringsprocesserna i östra Europa under 1980 och 90-talen. 1995 förvandlades CSCE till OSCE, och fick därmed formen av en fast institution. OSCE har varit och är verksam bl a inom nedrustningsområdet och är förvaltare av det s k CFE-avtalet rörande begränsningar av konventionella styrkor. Vid toppmötet i Istanbul 1999 antogs en stadga för europeisk säkerhet. I denna fastslås OSCEs roll att förebygga och begränsa konflikter och att främja demokratisk uppbyggnad.

OSCE har 55 medlemsländer och sträcker sig geografiskt "från Vancouver till Vladivostok". Arbete och beslut i organisationen bygger på konsensus, vilket innebär en viss grundlighet i processen men en stark legitimitet hos de beslut som fattas.

OSCE har fältkontor i ett 20-tal länder. Dessa varierar i storlek från en enstaka person upp till etthundratal. Personalen utgörs av civila experter inom OSCEs primära verksamhetsområden, t ex juridik, internationell rätt, demokrati, val, etc. Uppgiften för kontoren är, generellt sett, att bidra till demokratisk uppbyggnad och återuppbyggnad av fungerande samhällsfunktioner. Under senare år har antalet fältmissioner i OSCEs regi ökat. I Kosovo har t ex OSCE huvudansvaret för valövervakning och demokratisk återuppbyggnad.

Vid OSCE finns också en funktion som Högkommissarie för nationella minoriteter, som har en konfliktförebyggande uppgift. Under OSCE har också etablerats ett kontor för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter (ODIHR), med uppgift att stödja och övervaka genomförandet av demokratiska val.

Erfarenheterna från fältet visar ett starkt behov av att snabbt kunna sätta in civil expertis i konfliktområden. OSCE är i färd med att bygga upp den s k REACT (Rapid Expert and Cooperation Teams) som en latent civil snabbinsatsstyrka. De kompetenser som omfattas av REACT är mänskliga rättigheter, rättsstaten, Polisväsende, media, miljö, ekonomi, konfliktlösning och val.

REACT är inte en stående styrka, utan ett register av personal som kan kallas in. Sättas samman, och sändas ut med kort varsel. Ett REACT-kontor i Wien svarar för att det sker rekrytering till registret och för att det uppdateras. Utbildnings- och övningsverksamhet är under utarbetande. Ett nära samarbete med liknande initiativ, t ex OCHAs MCDA och NATO/PFPs EADRCC, är nödvändigt.

EU

Genom ikraftträdandet av Amsterdamfördraget 1999 tog Unionen uttryckligen på sig ett mandat att stärka det utrikespolitiska, säkerhetspolitiska och försvarspolitiska samarbetet och att höja förmågan att gripa in i kriser och konflikter med militära och civila resurser. Sedan dess har EU's civila och militära krishanteringskapacitet varit en politiskt tung fråga av högsta prioritet.

Vid toppmötet i Helsingfors 1999 beslutades att inrätta ett antal interimistiska organ för säkerhetspolitik (Kommittén för utrikes- och säkerhetspolitik, KUSP) och för militär krishantering (en militärkommitté och en militär stab). Våren 2000 beslutades även att inrätta en kommitté för civil krishantering, knuten till KUSP. Samtliga dessa organ har nu permanentats och är i färd att utarbeta sina uppgifter, utveckla sina arbetsmetoder, och bygga upp sina resurser.

På civil sida har fyra huvudförmågor identifierats: Polis, rättsväsende, räddningstjänst och civil förvaltning administration. För vart och ett av dessa håller s k kapacitetsmål på att arbetas

fram. Längst har kan kommit på den polisiära kapaciteten, där man slagit fast att EU år 2003 skall kunna ställa 5.000 poliser till förfogande vid en internationell konfliktinsats, varav 1.000 inom 30 dagar. Inom de andra områdena pågår arbetet med kapacitetsmål. Räddningstjänsten är ett område där kapaciteten är förhållandevis god, och där det dessutom finns betydande internationell erfarenhet från verksamhet i katastrofområden. Räddningstjänsten handlar till stor del om just insatser vid katastrofer och stora olyckor, men har en koppling till internationell konflikthantering genom att den ofta tagits i bruk för att stödja eller genomföra humanitära insatser. Erfarenheter från t ex Kosovo visar att behovet av och innebörden i civil förvaltning är mycket brett: den kan omfatta allt från vatten- och avloppsrening, skolor, sjukvård, infrastruktur, skatteväsende, till kommunal administration. Här finns således utrymme för och behov av en helhetssyn.

Samarbete och samordning med andra aktörer vad gäller civil krishantering är av största betydelse. EU har, Liksom FN och OSCE, för avsikt att bygga upp register över civila resurser som kan sättas in i internationella insatser, och det är ytterst angeläget att det sker en avstämning mellan dessa olika register. Risken för att dubbelteckna resurser är annars uppenbar. Ett viktigt nästa steg är att utveckla en utbildnings- och övningsverksamhet för de civila förmågorna, och även här är samordning mellan organisationer nödvändig.

EU har antagit ett program för konfliktförebyggande. Man har också beslutat om konkreta mål och samarbetsformer för den civila krishanteringen inom EU. Genom att anpassa och utveckla EU's resurser skall förmågan att åta sig en bred skala av uppgifter inom konfliktförebyggande och krishantering förbättras. Samarbetet med andra organisationer skall stärkas.

Programmet för konfliktförebyggande omfattar fyra huvudområden:

Politiska prioriteringar för konfliktförebyggande: Detta innebär bl a att Rådet två gånger om året skall göra en översyn över konfliktutveckling och tänkbara konflikthärdar. Rådet (KUSP) har det övergripande ansvaret för att utveckla mål, prioriteringar och resurser för konfliktförebyggande, medan Kommissionen skall stärka och integrera det konfliktförebyggande perspektivet i sina länderstrategier. Det konfliktförebyggande perspektivet kommer mer medvetet att göras till en integrerad egenskap i EU's samarbete med andra länder, och det skall genomsyra verksamheten hos alla relevanta EU-organ.

Tidig varning, insats och samordning av policy: Ökade insatser skall göras dels för att skapa enhetlighet i synen på konfliktförebyggandets mål och medel, dels för att klargöra de roller som olika organ i EU skall spela. Ett ökat informationsutbyte och samarbete mellan de aktörer som ägnar sig åt konfliktförebyggande och civil krishantering skall komma till stånd.

Instrument för långsiktig respektive kortsiktig prevention: EU har en stor potentiell arsenal av instrument som kan användas både för långsiktiga strategiska satsningar och vid kortsiktiga, akuta insatser. Långsiktiga satsningar riktas in mot att undanröja och hantera själva de grundläggande orsakerna till konflikter: Fattigdom, ofrihet, avsaknad av demokrati, obalanserade maktförhållanden, ojämn resursfördelning, och så vidare. De långsiktigt verkande instrumenten är bl a utvecklingssamarbete, ekonomiskt samarbete, handelsutbyte, insatser inom olika samhällssektorer, miljöinsatser, med flera. EU skall också bygga upp sin kapacitet att göra mer kortsiktiga och akuta insatser för konfliktförebyggande, bl a genom att stärka den politiska och diplomatiska förmågan och genom att utveckla resurserna för civil krishantering.

Samarbete med andra organisationer: EU kommer att intensifiera samarbete med andra organisationer och aktörer på det konfliktförebyggande området, t ex FN- vilken framhålls som den ledande organisationen -, OSCE, Europarådet, regional och subregionala aktörer, Nato, NGOs, den privata sektorn, med flera.

Ansvaret för implementeringen av EU's konfliktförebyggande förmåga delas mellan Rådet, Kommissionen och medlemsländerna. Länderna uppmanas att utveckla nationella planer och resurser för konfliktförebyggande som kan användas inom en gemensam ram. När det gäller såväl konfliktförebyggande och civil krishantering kan även icke-EU- länder som t ex Norge och Island ges tillfälle att medverka på lika villkor. Detta innebär en möjlighet för de nordiska länderna att samfällt bygga upp och tillhandahålla resurser för konfliktförebyggande och civil krishantering till EU.

Rapporten om *civil krishantering* beskriver hur kapacitetsmålen för de fyra civila områdena har konkretiserats och hur de skall utvecklas framöver. Utöver de nuvarande fyra områden håller man det öppet för att identifiera och utveckla även andra civila förmågor. Kapacitetsmålen skall vara uppnådda år 2003, huvudsakligen genom frivilliga bidrag från medlemsländerna.

På det *polisiära* området har medlemsländerna har kommit överens om att kunna bygga upp, utbilda och utrusta en styrka på 5.000 poliser år 2003. De politisk-strategiska, legala och administrativa funktionerna för detta är i stort sett klara. Ett program för utbildning och övning kommer att lanseras, liksom åtgärder för att höja interoperabiliteten hos utrustning och rutiner.

På *rättsväsendets* område har man preciserat kapacitetsmålen till att kunna tillhandahålla 200 legala experter år 2003. Rutiner och specifikationer för att ta fram, utbilda och utrusta denna expertis skall nu utarbetas. Experter kan hämtas från medlemsländernas myndigheter, men även från t ex NGOs och akademiska institutioner. Det ställs stora krav på att dessa resurser skall kunna sättas in snabbt och att de verkar för att fortast möjligt återuppbygga den lokala legala kapaciteten.

Civil förvaltning omfattar ett brett spektrum av kompetenser som får allt större uppmärksamhet. Hittills har man pekat på tre huvudområden: Allmän förvaltning (kommunal förvaltning, fastighetsväsende, skatteuppbörd, mm.), social förvaltning (hälso- och sjukvård, socialtjänst, utbildning, mm.), och infrastruktur (energi, vatten, avlopp, vägar, telekommunikationer, post, mm). Avsikten är att bygga upp en pool av experter inom dessa och andra områden. Distinkta kapacitetsmål har ännu inte utvecklats, utan arbetet riktas in mot att tydligare definiera behov och förmågor. Utbildnings- och övningsaktiviteter håller på att planeras, liksom system för inrapportering och registerhållning av experter.

För *räddningstjänsten* har kraven på insatsförmåga preciserats. Man kommer att bygga upp såväl snabbinsatskapacitet för situationsbedömning som samordnad kapacitet att göra stora insatser vid humanitära och andra katastrofer. Samordning mellan länders organisationer och utrustning är viktig, och en utvidgad gemensam utbildnings- och övningsverksamhet förutses. Samarbetet med FN och andra organisationer skall stärkas.

EU räknar med att inrätta ett register för den civila krishanteringskapaciteten, och detta förutsätter att länderna tar en aktiv del i att identifiera, utrusta och rapportera resurser. Det står även öppet för icke-EU- länder att på jämställd fot med EU-länderna bidra till den civila krishanteringen i EU. Samarbete och samordning mellan organisationer är ett återkommande tema. FN och OSCE ses som ledande organisationer, och samarbetet med NATO har stor betydelse. EU ser det också som tänkbart att självständigt genomföra insatser.

NATO/EAPC/PfP

Försvarsalliansen NATO bildades 1949 som en renodlat militär organisation. Grunden för NATO utgörs av den ömsesidiga försvarsgarantin som uttrycks i Atlantfördragets artikel fem. NATOs militära roll var i stort oförändrad fram till början av 1990-talet. I ljuset av det kalla krigets upptinande och de nya uppgifter det förde med sig, har organisationen gradvis orienterat om sin inriktning och uppgifter. Det bör understrykas att artikel fem fortfarande utgör alliansens fundament, men man riktar alltmer in sig mot krishantering snarare än krigsplanering. NATO har visat växande vilja att samarbete med andra internationella organisationer, vilket har stärkts genom de erfarenheter man dragit från insatser på Balkan. 1994 tog man initiativ till den s k Partnership for Peace (PfP), som är en samarbetsstruktur mellan de 19 NATO- och de 27 icke-NATO-länderna, där de senare kan ingå individuella Partnerskapsavtal med NATO som helhet

(19+1- format) angående former för och innehåll i samarbetet. 1997 bildades det s k Euro-Atlantic Partnership Council (EAPC) som är en överordnad politisk plattform för de 46 ländernas partnerskapssamarbete. Inom ramen för PfP utvecklas bl a en gemensam militär planerings- och förberedelseprocess (Planning and Review Process, PARP) främst avsedd för fredsfrämjande insatser. PARP bidrar bl a till att ländernas materiel och styrkor kan samverka i fält. En gemensam utbildnings- och övningsverksamhet håller på att växa fram.

Vid NATOs toppmöte i Washington 1999 bekräftades att alliansen ser som en av sina huvuduppgifter att kunna medverka i fredsfrämjande operationer. Samarbetet inom PfP har även inneburit att den civila beredskapen inom NATO/EAPC håller på att utvecklas från att vara en stödfunktion till militären till att bli en resurs för internationell civil katastrof- och krishantering. Inom ramen för EAPC har man inrättat det s k Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre (EADRCC) i syfte att medverka till samordningen av EAPC-ländernas civila insatser vid katastrofer och kriser. Ett nära samarbete är upprättat med bl a FN/OCHA och EUs civila krishanteringsorgan, samt med OSCE. Utbildnings- och övningsverksamhet är under uppbyggnad.

Frivilliga organisationer

Icke-statliga organisationer eller frivilligorganisationer (Non-governmental organizations, NGOs) utgör en bred och varierad uppsättning aktörer. De omfattar allt från stora, etablerade internationella organisationer med mångmiljardbudgetar till små, lokala och tillfälliga grupper bemannade av enstaka entusiaster med mycket begränsad kassa. Olika organisationer har olika syften och driver olika frågor. Några anlägger ett helhetsperspektiv på konflikthantering, andra riktar in sig mot särskilda frågor och problem. Ett ökande antal NGOs bedriver verksamhet i fält, och under senare år har ett flertal NGOs tillkommit just för att ta sig an angelägna problem. Ett av många exempel är organisationen Kvinna till kvinna, som bildades 1993 för att samarbeta med och stödja kvinnor i konfliktområden och för att sprida kunskap om och bilda opinion mot de systematiska övergrepp som kvinnor utsätts för. Kvinna till kvinna bedriver nu praktisk verksamhet på många ställen på Balkan.

Det stora antalet NGOs utgör sammantaget en mycket viktigt och bred resurs för konfliktförebyggande och civil krishantering. De representerar expertis och erfarenheter inom en mängd olika sektorer och yrkesområden, och har blivit viktiga aktörer inom både det konfliktförebyggande och krishanterande området. NGOs arbetar med en rad olika frågor inom området konfliktförebyggande och civil krishantering, t ex demokratiutveckling och samhällsbyggnad, mänskliga rättigheter, fredlig konfliktlösning, rehabilitering och återuppbyggnad, m m. NGOs har också en mycket viktig roll som opinionsbildare. I många fall har NGOs varit verksamma i konfliktområden långt innan konflikten brutit ut, och de kan därför agera med stark förankring och trovärdighet. Generellt sett har de en strävan att samarbeta med lokala aktörer, och de visar därför stor anpassbart och flexibilitet. Eftersom många NGOs också bemödar sig om att vara opartiska, kan de fungera i medlande funktioner. En ökad samverkan och samarbete mellan organisationerna är såväl önskvärd som nödvändig, om mångfalden skall kunna bli ett verksamt tillskott till krishanteringen snarare än en komplikation och en splittring av resurserna.

Det ligger i sakens natur att NGOs är och vill vara förhållandevis självständiga organisationer, som sätter och styrs av sin egen agenda. Det förefaller därför knappast troligt att det skulle kunna ske en samordning av dessa organisationer i den meningen att de inordnade sig som delar i en övergripande organisation med en gemensam målsättning. Däremot finns en allmän önskan om att öka kunskaps- och informationsutbytet mellan organisationer för att möjliggöra gemensamma initiativ och aktiviteter och för att mer effektivt kunna samutnyttja resurser och samverka i insatser. Det finns starka strävanden att bygga nationella och internationella nätverk mellan NGOs och mellan NGOs och statliga organisationer för att öka kontakter och erfarenhetsutbyte och för att skapa överblick över de olika kapaciteter som organisationerna representerar.

4. Erfarenheter och behov av konfliktförebyggande och civil krishantering

4.1 Fall/exempel

De senaste åren har gett en riklig provkarta över såväl lyckade som mindre lyckade exempel på konfliktförebyggande och civila krishantering. Bosnien, Kroatien, Makedonien och Kosovo på den europeiska arenan; Öst-Timor, Somalia, Rwanda, Kambodja med flera på den globala skalan. Det ligger nära till hands att dra slutsatsen att misslyckandena överväger. Kriser och konflikter har inte kunnat utplånas, utan har i bästa fall förhindrats eller bromsats. I många fall förefaller konflikter ligga och pyra under en brandmatta av tillfällig internationell närvaro, men hotar blossa upp så snart denna dras tillbaka.

Det finns inga självklara ställningstaganden i den internationella konflikthanteringen. Även i de fall då riskerna för en manifest, väpnad konflikt är uppenbara – t ex Kosovo efter Daytonavtalet – finns det hos det internationella samfundet betydande svårigheter att enas om insats. Orsakerna till detta kan vara flera och kan ha förklaringar som går tillbaka på enskilda länders erfarenheter och ställningstaganden. Men det är ett faktum som kan försvåra, försena eller förminska en internationell insats.

Om man skall bedöma insatsernas framgångar och möjligheterna till att bedriva någotsånär lyckad konfliktförebyggande verksamhet och civil krishantering, bör man emellertid anlägga ett perspektiv som kan fånga upp helheten i frågan och inte bara en avgränsad del av den. Ett bredare synsätt på konfliktförebyggande och civil krishantering än ett som bara uppmärksammar insatser under mer eller mindre akuta konfliktfaser kan ge en annan bild både av kraven och möjligheterna att bedriva sådan verksamhet och av framgångarna hos de verksamheter som har genomförts.

Ett samarbete och en integration mellan länder som uppfattas ske på lika villkor och ge ömsesidiga vinster har en fundamental säkerhetsskapande effekt. Politiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt umgänge har i sig konfliktförebyggande egenskaper och skapar också förutsättningar för att tidigt och odramatiskt kunna hantera potentiella konflikter. Samarbetet inom de internationella organisationerna, som i många fall rymmer deltagare som inte för så länge sedan låg i konflikt eller krig med varandra, är ett påtagligt exempel på integrationsarbetets bidrag till fred och säkerhet: OSCE, EU, Europarådet, NATO/PfP – och inte minst det nordiska samarbetet. Sedan början av 1800-talet har de nordiska länderna arbetet aktivt för att undvika allvarliga konflikter. Det skall betonas att detta samarbete skett mellan länder som i många århundraden betraktade varandra som arvfiender och ofta drabbades samman i blodiga krig. Den nordiska freden bygger således inte på en nedärvd harmoni mellan länderna utan på medvetna insatser för att hantera, lösa och förebygga konflikter. Det finns gott om exempel på hur framgångsrikt detta varit: Ålandsstriden 1920, konflikter om havsområden, konflikter om fiskerättigheter, m.m. Nordiska Rådet och Ministerrådet fullföljer och förvaltar detta samarbete.

Att det internationella samarbetet sker genom flera olika organisationer behöver inte innebära att ansträngningarna splittras. Det kan vara en styrka med flera aktörer eftersom det möjliggör en arbetsfördelning mellan dem som leder till att de respektive organisationernas kompetens och resurser utnyttjas till det de är avsedda för. Därigenom kan den samlade effekten av insatserna öka. Detta ställer emellertid stora krav på att organisationerna har vilja och gör åtaganden för att samarbeta och undvika dubbelarbete och konkurrens.

Utvärdering och erfarenhetsåterföring är viktigt. Det borde i större utsträckning letas upp och göras studier av lyckade exempel på krishantering, eller exempel på krishantering som varit så lyckad att situationen inte nått fram tillmedierna. Ur sådana exempel borde det vara möjligt att göra nyttiga principiella iakttagelser till båtnad för den fortsatta utvecklingen av konfliktförebyggande och civil krishantering.

Två exempel på hittills framgångsrik konfliktförebyggande skulle kunna vara följande.

Baltikum: De nordiska ländernas långvariga, långsiktiga, omsorgsfulla och systematiska samarbete med de baltiska staterna, där stor tyngd lagts på att stödja uppbyggnaden av demokratiska institutioner och procedurer samt framväxten av en fungerande marknadsekonomi och sociala trygghetssystem, har med största sannolikhet haft en stark konfliktförebyggande effekt, både vad gäller ländernas interna och externa relationer. De nordiska länderna har var för sig och i samarbete under en lång följd av år och inom en rad samhällsområden satsat på att integrera de baltiska staterna i en gemenskap med de andra länderna i Östersjöområdet. Nordiska Investeringsbanken har i detta avseende varit en central aktör. Satsningar på att få till stånd en ekonomisk växt och en rimlig fördelning av denna har gradvis vunnit framsteg. Visserligen har man i flera fall långt kvar till en hög sysselsättningsgrad och en smidig och korrekt fungerande samhällsadministration, men alla tecken tyder på att man är på rätt väg. Med ökande tillväxt i ekonomin skapas också utrymme att transferera resurser för att stödja dem som utvecklingen ställt åt sidan. Mot bakgrund av dessa erfarenheter är det således av oerhört stor konfliktförebyggande betydelse att till exempel stödja och främja den ekonomiska utvecklingen i Ryssland, och att stödja framväxten av demokratiska rörelser och ett civilt samhälle i Vitryssland.

Makedonien: Intill nyligen måste FNs insats i Makedonien betraktas som ett framgångsrikt exempel på förebyggande civil-militär insats i ett latent konfliktområde. FNs mission i Makedonien inleddes 1993 efter en resolution i säkerhetsrådet. Missionen var det första exemplet i FNs historia på en rent förebyggande operation. Missionen – United Nations Preventive Deployment Force, UNPREDEP – bestod bl a av en nordisk och en amerikansk bataljon. I den nordiska bataljonen ingick förband från Danmark, Finland, Norge och Sverige. Missionens huvuduppgift var att övervaka och rapportera om händelser längs Makedoniens gräns som kunde äventyra landets säkerhet. Genom sin närvaro kunde UNPREDEP avskräcka från hot och sammanstötningar som kunde hota stabiliteten i området. UNPREDEPs civila komponent hade också till uppgift att stödja fred och demokratisk utveckling i Makedonien. Närvaron av en styrka i förebyggande syfte hade bevisat goda effekter. Från och med den 1 mars 1999 upphörde emellertid FNs mandat i Makedonien, efter det att Kina i säkerhetsrådet lagt in sitt veto mot en fortsatt närvaro. Läget i Makedonien i dag är spänt, med motsättningar mellan befolkningsgrupper och stridshandlingar mellan makedonska styrkor och albanska rebellgrupper. Avvecklingen av UNPREDEP fick katastrofala effekter. Den visar också på att internationella insatser kan försvåras eller hindras av att enskilda länder agerar utifrån ett egenintresse snarare än av hänsyn till den internationella säkerheten. Även FNs säkerhetsråd kan därmed hamna i situationer där det har svårt att klara sin uppgift. Hade UNPREDEP fått vara kvar i Makedonien hade det kunnat bidra till att utvecklingen inte tog den allvarliga inriktning vi ser i dag.

Det finns en uppsjö av analyser och utvärderingar av internationella missioner. FN har t ex en särskild Lessons Learned Unit som kontinuerligt följer upp och utvärderar missioners genomförande, effekter och allmänna prestationer. Utan att göra anspråk på att ens ha studerat en bråkdel av alla utvärderingar, törs man ändå peka på några återkommande faktorer som verkar vara avgörande för framgång eller misslyckande.

Samordning är förmodligen det mest flitigt förekommande nyckelordet när det gäller bedömningar av internationella missioners med- eller motgångar. God samordning är en framgångsfaktor, bristande samordning innebär alltid stora problem. Samordning handlar om flera saker: om att utveckla gemensamma strategier och ett gemensamt synsätt på vilka mål och uppgifter som insatsen skall ha, om att samordna utbildning, övning, utrustning och insats, om att i fält kunna samordna och samverka mellan olika internationella och lokala aktörer, osv.

Tillgänglighet handlar om att rätt resurser skall finnas tillgängliga vid rätt tid. Detta är bl a en fråga om utbildning av personal och lagerhållning av materiella förnödenheter. Det är också

viktigt att skapa legala, ekonomiska och logistiska förutsättningar för att resurserna snabbt kan komma på plats.

Situationsanpassning skulle kunna användas som samlande term för nödvändigheten av att tillhandahålla rätt resurser, dvs resurser som är anpassade till och lämpade för de krav som den specifika situationen ställer. De skall dessutom bidra till att stödja lokala aktörers agerande och hanterande av situationen. På civil sida framhålls ofta att en effektiv insats utgörs av ett fåtal väl erfarna experter inom ett antal kärnområden än stora horder av aldrig så välmenande men oerfarna amatörer. Det finns ett ökande behov av stor bredd på den civila kompetensen.

Förberedelser i form av planering, utbildning, övning, utrustning och insatsberedskap är avgörande för insatsers relevans och effektivitet. Noggranna förberedelser och alternativplanering kan motverka panikutryckningar och slumpmässigt hopkomna insatser som gör mer skada än nytta.

Kommunikation handlar om att ha och förmedla tydliga mål och uppgifter för insatsen, och om att ha öppna kommunikationsvägar horisontellt och vertikalt. Detta är en förutsättning för ledning och samordning, för att skapa tilltro till insatsen både internt och externt, och för att möjliggöra flexible anpassning till förändringar i situationen.

4.2 Behov och krav

Utvecklingen på konfliktområdet, liksom erfarenheterna av konfliktförebyggande och krishantering, är mångfacetterad. Man kan emellertid urskilja några behov och krav som återkommer i de flesta redogörelser för utvecklingen.

Det finns behov av att fortsätta utveckla en helhetssyn på konfliktförebyggande och civil krishantering samt på de åtgärder som vidtas för dessa ändamål. Konfliktförebyggande och civil krishantering omfattar en bred skala av situationer, och får inte begränsa sig till att enbart rikta in sig på akuta, våldsamma situationer. Det är viktigt att understryka att konfliktförebyggande och krishantering till övervägande delen är civila verksamheter som bedrivs med civila resurser, och att militär krishantering enbart är en resurs som sätts in under avgränsade och akut våldsamma skeden av en konflikt;

- Det finns därmed behov av att vidareutveckla och bygga upp en bred repertoar av åtgärder som kan tas i bruk inför, under och efter en kris eller konflikt: Bilateralt och multilateralt samarbete inom en rad områden, samarbete för att gemensamt kunna hantera svåra påfrestningar och katastrofer, samarbete för att höja kapaciteten att bedriva internationella freds- och säkerhetsfrämjande insatser, mm. Det är viktigt att uppmärksamma sambandet och kopplingarna mellan dessa olika typer av verksamheter;
- Det finns ett behov av att fördjupa förståelsen av konflikters karaktär och deras konsekvenser. Behovet av att anlägga ett genderperspektiv i konfliktförebyggande och civil och militär krishantering är stort. I Säkerhetsrådets resolution 1325 (2000) framhålls kvinnors och flickors viktiga roll i konfliktförebyggande och konflikthantering (se även NUPIs årsberättelse 2000 angående genderfrågorna). Resolutionen understryker vikten av att kvinnor fullt ut och jämbördigt kan delta i alla slags åtgärder för att främja och upprätthålla fred och säkerhet. Det ses som ytterst viktigt att kvinnors roll och antal i beslutsfattande rörande konfliktförebyggande stärks. Resolutionen erkänner behovet av att utveckla ett genderperspektiv inom det fredsfrämjande området och uppmanar länder att vidta snara åtgärder för att förverkliga detta. Vidare uppmanar resolutionen till att kvinnors och flickors rättigheter skyddas och respekteras, och att hänsyn tas vid bl a återuppbyggande och demobilisering till deras särskilda behov och erfarenheter;
- Det finns behov av att öka kunskaperna om konfliktutvecklingens mekanismer, inte minst med tanke på att de flesta konflikter som uppstått efter kalla krigets slut eller kan komma att uppstå är s k Complex Emergencies, i vilka politiska, ekonomiska, sociala, kulturella, religiösa m fl faktorer samverkar och skapar en komplicerad situation som är svår att tolka och att verka i. Det finns också behov av att utveckla kunskaper för att tidigt kunna upptäcka tecken på potentiellt allvarliga kriser och konflikter;

- Det finns ett generellt behov att öka samordning, samverkan och samarbete mellan såväl olika aktörer som mellan olika typer av verksamheter inom området konfliktförebyggande och civil krishantering. Större vikt måste läggas på att systematiskt och planmässigt bedriva förberedelser i form av bl a insatsplanering för olika alternativ, resursuppbyggnad, samt insatsberedskap;
- Det finns behov av att utveckla samhällets förmåga att förebygga, motverka och hantera olika slags svåra påfrestningar. Strukturer och resurser behöver utvecklas och anpassas till de hot som samhället i dag kan ställas inför. Olyckor och katastrofer med omfattande skadeverkningar och konsekvenser som slår över flertalet samhällssektorer, liksom IT-relaterade hot är ett par exempel. Det finns ett klart samband mellan den nationella förmåga som byggs upp för svåra påfrestningar och den förmåga som länder kan tillhandahålla vid internationella katastrofer och konflikter;
- Det finns ett behov av att stärka förmågan till konfliktförebyggande, t ex genom preventiva diplomatiska insatser. Detta förutsätter i sin tur en förmåga att tidigt få varning om hotande utvecklingar. Det finns stor konfliktförebyggande potential i det ekonomiska, politiska, sociala, kulturella osv samarbetet som bör göras tydligare. De erfarenheter som dragits och de slutsatser som kan dras av effekterna av detta samarbete behöver systematiseras och nyttiggöras i den fortsatta utvecklingen av instrumenten för konfliktförebyggande;
- Det finns ett behov av att snabbt kunna mobilisera, organisera och skicka ut adekvat civil expertis till konfliktområden, både före, under och efter en akut fas av konflikten. Att snabbt få igång en återuppbyggnad av vitala civila samhällsfunktioner är av avgörande betydelse. Detta kräver en förmåga att kunna göra situations- och behovsanalyser för att försäkra sig om att rätt resurser skickas till rätt plats vid rätt tidpunkt, dvs att insatserna verkligen har nytta för den mottagande parten. Metoder behöver utvecklas för att identifiera och registrera lämplig expertis. Kontakter med frivilligorganisationer är mycket viktigt. Lämplig utrustning måste finnas avsatt för internationella insatser, och de legala och ekonomiska förutsättningarna för att snabbt och utan dröjsmål kunna sända ut civila resurser måste vara klara;
- Det finns ett behov av kompetensuppbyggnad och utbildningsinsatser för personal som skall verka i internationell konfliktförebyggande och civil krishantering. Detta gäller bl a utbildning i internationell konfliktutveckling, internationella organisationers roller, villkoren och ramarna för internationella insatser, samverkan mellan aktörer, förståelse för kulturella, sociala och andra förutsättningar, förhandling och konfliktlösning, m m. I förlängningen av utbildningsverksamheten är det också viktigt att utveckla övningsverksamheter med speciellt inriktning på civil krishantering. Frivilligorganisationernas verksamhet måste stödjas.

4.3 Idéer och initiativ, urval

Diskussionerna om den civila krishanteringen - i bred mening – uppvisar ett antal genomgående och gemensamma drag. En stark betoning på konfliktförebyggande verksamhet ses i allmänhet som önskvärd och effektiv ur både moralisk, humanitär, instrumentell och finansiell synvinkel. Det råder i stora drag enighet om att det civila aspekterna av krishanteringen varit eftersatta och måste rustas upp och förstärkas för att kunna verka i både förebyggande, akuta och återuppbyggande skeden av en kris eller konflikt. I konsekvens av detta är det en allmän uppfattning att resurserna för civil krishantering ännu är outvecklade och saknar styrka och insatsförmåga. Detta anses ofta bero på att den civila krishanteringen spänner över ett bredare spektrum av uppgifter jämfört med den militära krishanteringens förhållandevis väl avgränsade och definierade uppgift, och att inriktning, samordning och resursallokering därmed blir splittrad. Följaktligen är det en återkommande uppmaning att stärka samordningen av civila insatser inför, under och efter en kris eller konflikt. Dessutom bör förmågan att med kraft driva igenom civila insatser rent allmänt höjas. Kapaciteten att medverka vid återuppbyggnadsarbete är en annan egenskap som ofta framhävs som eftersträvansvärd, samtidigt som riskerna för att

återuppbyggnaden blir en angelägenhet för de internationella organisationerna och sker på bekostnad av kompetensuppbyggnad hos de lokala aktörerna brukar framhållas.

De stora skillnader i uppfattningar om hur den civila krishanteringen skall utformas brukar visa sig i frågor rörande militärens roll i fredsfrämjande verksamhet och krishantering; frågor om vilken eller vilka organisationer som är bäst lämpade att ta på sig en samordnande roll, frågor om samverkan och samarbete mellan civila och militära resurser, samt frågor om samspelet mellan internationella organisationer och lokala aktörer och individer.

Konfliktförebyggande

Insikten om att konfliktförebyggande verksamhet är både effektiv, humanitär och förhållandevis billig sprider sig. Alltfler aktörer och länder, inte minst de nordiska, satsar på att utveckla kompetens och resurser för förebyggande verksamhet. Det skall poängteras att det inte finns någon motsättning mellan förebyggande verksamhet, vilken ofta är långsiktig och riktar sig mot att påverka strukturella förhållanden, och mer akuta former av krishantering, vilka är inriktade på att hantera de omedelbara verkningarna av en konflikt. Dessa båda förhållningssätt kompletterar varandra. Däremot kan det alltid diskuteras hur de samlade medlen för säkerhetsfrämjande verksamhet skall fördelas mellan förebyggande, akuta och återuppbyggande resurser.

I Sverige genomförde nyligen UD en undersökning av förebyggande verksamhet. Till konfliktförebyggande räknades t ex insatser inom det sociala och ekonomiska området, insatser inom det politisk-institutionella området, insatser med diplomatiska medel, samt insatser för stabilitet och fysisk säkerhet. Dessa kan i sin tur vara av både strukturell, långsiktig, och direkt, omedelbar, karaktär. Det finns ett nära släktskap mellan konfliktförebyggande och utvecklingssamarbete, vilket påpekades i undersökningen:

> "Det integrerade utvecklingssamarbetet fyller en central förebyggande funktion genom att bekämpa fattigdom och stärka viktiga samhällsfunktioner. Grogrunden för en social och ekonomisk utveckling, åtgärder för att stärka en demokratisk kultur, ökad respekt för mänskliga rättigheter och politiska institutioner och uppbyggnad av en fungerande statsförvaltning och rättsapparat kan många av de strukturella faktorer som kan leda till väpnad konflikt blottläggas och motverkas (...) Snabb social och ekonomisk utveckling kan på kort sikt också orsaka instabilitet. Det är därför viktigt att föra in det förebyggande perspektivet även i det långsiktiga utvecklingssamarbete som inte sker i direkt anslutning till en potentiell konfliktsituation." [8]

Vraalsen[9] är en av dem som pekat på det uppenbara faktum att det är klart fördelaktigare och mänskligare att förebygga konflikter än att behöva ställa i ordning konsekvenserna av dem. Detta kan göras om man tidigt tar sig an och hanterar problem som hotar att eskalera. En stilla, förebyggande diplomati har här en central uppgift att fylla. System för tidig förvarning behöver utvecklas. Det behöver också mobiliseras bred politisk vilja och internationell acceptans för att gripa in på mycket tidiga stadier av en konflikt. Ett system för förvaring skulle t ex kunna upprättas inom FN och bygga på ett nätverk av samarbetande organisationer. Där skulle de nordiska ländernas samarbetsorgan – t ex Nordiska Rådet – kunna ha en viktig roll. FNs Generalsekreterare håller f n på att utarbeta rapporter om konfliktförebyggande respektive fredsfrämjande verksamhet, vilka beräknas vara klara till sommaren.

Att förebygga konflikter ställer stora krav på uppfinningsrikedom, flexibilitet, opartiskhet, politisk fingertoppskänsla, timing, m m. Dessutom krävs kunskaper om kultur, historia, politik osv i de områden där konflikten hotar bryta ut. Valet av tillvägagångssätt i det enskilda fallet måste bygga å ingående kunskaper om parternas villkor. Konflikter i ett samhälle eller mellan

[8] Regeringens skrivelse 200/01:2, sid 12

[9] Ambassadör Tom Vraalsen: Anförande vid seminarium om civil krishantering, Mariehamn, 23 april 2001

länder kan ha ursprung i ekonomiska och sociala spänningar, i religiösa, kulturella eller etniska motsättningar. Stöd till näringslivsutveckling och utbildning kan därför vara mycket verksamma medel för konfliktförebyggande.

Ett närmare nordiskt samarbete skulle vara värdefullt i arbetet med att förebygga konflikter. Om de Nordiska länderna kunde samordna sina resurser och sin expertis skulle den samlade genomslagskraften öka. En nordisk resursbank för konfliktförebyggande kunde skapa möjligheter för ett mycket starkare samarbete. En gemensam nordisk fond för detta ändamål kunde övervägas. Detta utesluter självfallet inte att enskilda länder tar egna initiativ eller genomför åtgärder. Länderna borde gemensamt kunna utveckla strategier och tillsammans bygga upp resurser, och kunde dessutom vara drivande när det gäller att utveckla system för tidig förvarning. De nordiska länderna har stor trovärdighet och uppfattas som opartiska, vilket är en stor tillgång i konfliktförebyggande verksamhet. De har också sammanlagt lång erfarenhet och goda meriter av såväl diplomatiska som fredsfrämjande insatser för konflikthantering. Ett starkare nordiskt samarbete skulle insatserna större tyngd, öka bredden på tillgänglig expertis och säkra ett effektivare resursutnyttjande.

Civila insatser

Åtskilliga iakttagare av de internationella operationerna under senare år har noterat den stora diskrepansen mellan de civila och militära insatserna vad gäller allt från resursmobilisering, kapacitetsuppbyggnad, samordning till insatstid. Carl Bildt har i sin bok om åren som fredsmäklare t ex beskrivit hur det tog flera veckor innan han – som ändå var högsta ansvarig för den samlade civila återuppbyggnaden – fick en telefon till sitt blygsamma kontor i Sarajevo, i kontrast till de militära styrkorna som med komplett utrustning kan vara på plats och operativa några timmar efter en order.

I ett konceptpapper från 2001 skisserar två författare[10], vilka har stor erfarenhet av FNs civila insatser, ett intressant förslag på en civil administrativ insatsstyrka (Administrative Response Team, ART). Bakgrunden till förslaget är just den stora skillnaden i villkor mellan civila och militära insatser. FNs Brahimirapport har pekat på vikten av att ha hög effektivitet i de civila insatser och att de skall vara funktionella i förhållande till de villkor som råder i fält. Snabb insats, effektivitet i utförandet av uppgifterna, samt samordning mellan aktörer är nyckelord. En ART skulle bestå av expertis som snabbt kunde göra insatser för att återskapa demokratiska och politiska strukturer, förvaltning och andra civila nyckelfunktioner i ett skadat samhälle. ART är därför något mer en bara en förtrupp. Den utgör själva kärnan i och basen för den civila insatsen, och den skall snabbt kunna vara på plats för att förbereda och samordna den civila uppbyggnaden. Den kan därmed också omedelbart påbörja samordning och samverkan med militära styrkor och civilpolis.

I den civila krishanteringen finns ett latent och mycket allvarligt problem som hotar att flamma upp om man inte snabbt kan etablera fasta och korrekta civila strukturer och funktioner. Oftast är det militära styrkor som först anländer till ett konfliktområde. Deras uppgift är att stabilisera situationen och säkra området. Olyckligtvis visar erfarenheterna att det däremot ofta tar upp till flera månader innan en internationell civil närvaro har byggts upp eller ens påbörjats. Frånvaron av en stark civil administration främjar tillväxten av olika mer eller mindre lösa och tveksamma strukturer som kan ta på sig en maktposition i det civila vakuum som uppstått. Dessutom tvingar de militära förbanden ofta ägna sig åt civila sysslor. Sammantaget kan detta resultera i en situation där de civila funktionerna kontrolleras av antingen militära styrkor eller av halv- eller helkriminella lokala ligor. Detta gynnar inte den fredliga utvecklingen och en stabil civil återuppbyggnad, utan riskerar snarare att leda till att konflikten underblåses och kan återuppstå. En ART som snabbt och kraftfullt sattes in skulle direkt kunna ta sig an uppgifterna att bygga upp stabila civila basfunktioner, och därmed i bästa fall kväsa framväxten av parallella och kriminella strukturer.

[10] Lennart Myhlback, David Kirk MacLeod: Possibilities for a UN Administrative Response Team, Concept paper, 2001

För att bygga upp en ART krävs både en vilja och ett flertal åtgärder. ART är inte tänkt att vara en stående styrka, med undantag för en liten administrativ cell med lämplig lokalisering, utan skall i princip utgöras av ett register med personal som kan mobiliseras och sändas ut med mycket kort varsel. Insatstiden skall vara maximalt en vecka. Styrkan måste ha kapacitet att snabbt och auktoritativt börja verka. Personalen är givetvis en nyckelfunktion. De måste från början ha nödvändig expertis och dessutom vana av att jobba i fält i internationella operationer. Det finns inte tid att skola in oerfarna personer. Teamet skall bestå av en balans mellan specialister och generalister. De senare ha viktiga roller för att planera, leda och samordna insatsen, samt för att svara för samordning och samverkan med andra aktörer. Generalisterna skall också ha kompetens i att starta och driva offentliga administrativa funktioner som t ex förvaltning och myndighetsutövning. Specialisterna skall representera en rad civila nyckelsektorer (rättsväsende, infrastruktur, kommunikation, sjukvård).

Den nödvändiga materiella utrustningen måste finnas omedelbart tillgänglig och transportabel. Utrustning för kommunikation m m kan t ex i förväg läggas i containers. Dessa kan placeras ut på lämplig plats i Europa. I Köpenhamns frihamn finns t ex redan ett av UNHCRs lager. Fordon måste finnas omedelbart gripbara.

Den löpande verksamheten för att upprätthålla ART består av ett antal moment som måste hanteras på permanent basis. Informationsinhämtning, bearbetning och kunskapsuppbyggnad är väsentlig för att fortlöpande ha en aktuell bild av det internationella konfliktläget och tänkbara oroshärdar, samt för att öka kunskaperna om de förhållanden och villkor som råder i de områden där insatser skulle kunna bli aktuella. Till kunskapsuppbyggnaden hör bl a också att studera och utveckla metoder för fredlig konflikthantering.

En löpande insatsplanering, mot bakgrund av informationsinhämtningen och analyser, är nödvändig för att kunna hålla hög insatsberedskap.

Utbildning och övning är av central betydelse för att höja och upprätthålla personalens kompetens och insatsberedskap. Utbildningen skall inriktas på att vidmakthålla den speciell kompetens som personalen besitter och att anpassa den till de omständigheter som kan råda i en fältmässig situation. Regelbundet återkommande övningsverksamheter skall arrangeras. Dessa kan med fördel ske i samverkan med andra civila aktörer och med militären.

Dessa idéer om en ART är ett exempel på de tankegångar som förekommer om att bygga upp den civila insatskapaciteten. Liknande förslag har förts fram från andra håll. Det är värt att understryka att det är tre faktorer som är fundamentala i denna och liknande idéer: för det första snabbheten i insatsen; de civila funktionerna skall kunna vara verksamma minst lika snabbt som de militära. För det andra storleken och sammansättningen av styrkan; styrkan skall vara liten, och inriktad på att kunna fungera som en startmotor för de civila funktionerna. Dessa skall så snart som möjligt tas över av lokala aktörer och personal. Vidare är sammansättningen av experter mycket bred. Civila insatser är inte bara räddningstjänst och poliser utan rymmer allt från politiska, demokratiska och offentliga administrativa funktioner till VVS-hantering, skola, sjukvård, elförsörjning, telekommunikationer, näringslivsutveckling m m. För det tredje är samordning med andra civila aktörer, med militären och inte minst med lokala aktörer av avgörande betydelse; redan på planerings- och övningsstadiet bör en snabbinsatsstyrka av den här typen söka samverkan med de insatsstyrkor som finns och planeras hos t ex FN (OCHA), UNHCR, UNDP och OSCE (REACT). Uppbyggnaden av en styrka kan dra fördel av de förteckningar över civila beredskapsresurser för internationell insatser som bl a de nordiska länderna upprättat. Möjligheterna att använda civilpliktig personal bör undersökas. En fråga som också bör studeras i detta sammanhang är hur uppbyggnaden av resurser för internationella insatser, t ex civilpoliser, påverkar dimensioneringen av de nationella tillgångarna av denna resurs. För att kunna ha en permanent beredskap för internationella insatser med civila resurser kan det krävas att de nationella resurserna är tillräckligt stora för att klara av en insats samtidigt utan att kapaciteten på hemmaplan reduceras.

Utbildning mm.

Konfliktförebyggande och civil krishantering kräver kompetenser av delvis nytt slag. Visserligen vilar dessa verksamheter ytterst på den expertis som civila yrkesmän och erfarna personer i frivilliga organisationer besitter. Multifunktionella typer av operationer och insatser i komplexa katastrofer medför emellertid en ökad betoning på samverkan mellan civila internationella organisationer, mellan civila internationella och lokala organisationer, och mellan civila och militära organisationer. Färdigheter i att verka i komplexa miljöer och att samverka med andra aktörer blir därför av central betydelse. Det är av största betydelse att en utbildning även inkluderar historiska, sociologiska, kulturella m fl avsnitt, eftersom kunskaper om sådana förhållanden är av avgörande betydelse för att kunna hantera konflikter på ett ändamålsenligt och trovärdigt och ödmjukt sätt. Det är viktigt att expertisen görs internationellt användbar genom att den får tillfälle att sättas in i ett sammanhang där den kan ställas inför de villkor och krav som den kommer att möta i den internationella insatsmiljön. Detta kan ske genom utbildning och övning. Inför själva insatsen i ett område bör det ges utbildning i de specifika historiska, politiska, kulturella, sociala m fl förhållanden som råder i området. Utbildning i genderfrågor, av den typ som t ex frivilligorganisationen Kvinna till kvinna bidragit med vid utbildningen av svenska soldater som sänds ut till Kosovo, är mycket viktig.

De flesta konflikter i dag är inte stridigheter längs nationsgränser, utan motsättningar och våld inom stater. Antalet aktörer i ett konfliktområde som söker medverka till en fredlig lösning är i dag mycket stort. Det har blivit allt vanligare att olika typer av såväl civil som militär personal efterfrågas till fredsfrämjande och krishanterande insatser. Utbildning och rekrytering av kvalificerad personal och en väl fungerande organisation för att sända ut, hålla kontakt med, samt följa upp personal på internationella uppdrag blir en allt viktigare fråga. I Sverige har en statlig utredning studerat rekrytering till internationella insatser, och bl a dragit slutsatsen att bättre samordning och överblick behövs när det gäller rekrytering, utbildning och utskickande av personal[11]. Denna slutsats kan naturligtvis utsträckas till att gälla de nordiska länderna som grupp.

Utbildnings- och övningsverksamhet för internationella insatser bedrivs på flera håll. Den militära sektorn har sedan länge en omfattande träning för internationella insatser. På räddningstjänstens område bedriver man en bred utbildnings- och övningsverksamhet för internationella insatser, ofta på internationell basis. Civila myndigheter och frivilligorganisationer arrangerar likaså olika slags utbildningar för personal som skall åka på internationella uppdrag. Utbildningsverksamheten på det diplomatiska området lägger givetvis stark vikt vid konfliktförebyggande kompetens. Utbildningen har således hittills handlat om militär fredsfrämjande verksamhet, räddningstjänst, biståndsarbete och diplomati. Någon samlad utbildning för de personer som framgent skall bemanna ländernas förteckningar av resurser för civil krishantering finns knappast ännu.

Utvecklingen av EUs process när det gäller civil krishantering är fortfarande i inledningsskedet och arbetet går mest ut på att definiera och identifiera resurserna. Längst har man kommit i arbetet med civila poliser. Också när det gäller rättsområdet och civil administration har man börjat kartlägga resurserna. Det fjärde området som prioriteras är räddningstjänsten. En av de centrala frågorna är beredskap för civila och ett system med ett fungerande expertregister

Det är klart att ju bättre förberedelser, utbildning och samarbetsförmåga experter har inför olika krishanteringsuppdrag, desto bättre förutsättning har de att klara av sina uppgifter under svåra omständigheter.

I ett nyligen lanserat finskt förslag tar man upp idén att grunda ett träningscenter för civil krishantering, som skulle komplettera kapaciteten hos redan existerande centra12. Målgrupper skulle vara civila experter som åker ut på uppdrag för OSSE, FN och i framtiden också EU. Den

[11] Rekryteringsutredningen, utredare ambassadör Stig Elvemar, SOU 2000:74
[12] Crisis Management Initiative, Kristiina Rinkineva. Working Paper. januari 2001

viktigaste målsättningen med utbildningen skulle vara att ge civil personal operativ beredskap att åka ut i fältarbete. En internationell utbildning i en mångkulturell miljö skulle ge möjlighet att skapa en enhetlig förvaltnings- och arbetskultur. Internationella förberedelsekurser skulle förbättra de civila experternas förmåga att arbeta i en mångkulturell organisation och framför allt tillsammans med de lokala invånarna.

Falstadcentret i Norge är ett nationellt utbildnings- och dokumentationscentrum för fånglägrens historia under kriget, humanitär folkrätt och mänskliga rättigheter. Vid centret håller man på att bygga upp undervisning inom områdena mänskliga rättigheter, konflikthantering, försoningsarbete och demokratibyggnad, samt nationernas rättsliga förpliktelser i förhållande till dessa områden. Utbildningsutbudet utvecklas i nära samarbete med universitetet i Trondheim och Institutt for menneskerettigheter i Oslo. Målgruppen för detta initiativ är bl a personal som skall delta i internationella fredsoperationer och i konfliktförebyggande arbete och civil krishantering. Uppläggningen av undervisningen betonar att både fredsoperationer och civil krishantering kräver kunskaper och förståelse för kultur, historia och sociala förhållanden i de krisdrabbade samhällena. Falstadcentret har ett omfattande internationellt nätverk och har grundat en dialog med universitetet i Göteborg och universitetet i Odense. Med tanke på det nordiska och det internationella samarbetet kommer det också att inrättas en nätbaserad undervisning kombinerad med studievistelser vid centret.

De flesta stora internationella organisationerna inom det humanitära området, t ex UNHCR, har också ett omfattande utbildnings- och träningsutbud.

Utmaningarna med civil krishantering löser man inte endast med en träningsutbildning. En av de centrala frågorna är hur civil personal ska kunna skickas ut på fältet tillräckligt snabbt. Det borde därför finnas en nära koppling mellan utbildningsinsatserna och expertregistren, dels för att säkerställa möjligheterna till att snabbt kunna skicka ut rätt personal, dels för att kunna följa upp och nyttiggöra erfarenheter från fältet.

Den traditionella militära utbildningen för fredsbevarande verksamhet samt utbildningen för civila poliser är väl organiserad i Norden och har också vunnit internationell respekt. Samarbetet i stort mellan de nordiska länderna, manifesterat i Nordcaps, fungerar väl. Därför borde utveckling av utbildningsinsatser för civil krishantering kunna bygga på erfarenheter av detta utgöra ett naturligt samarbetsområde för de nordiska länderna.

5. Överväganden och förslag

5.1 Nordiskt mervärde

Finns det ett nordiskt mervärde som skulle kunna vara en tillgång för att möta de utmaningar och behov som skissats i avsnitten ovan? Svaret är ett obetingat ja. De nordiska länderna kan bl a uppvisa

- En lång tradition och rika erfarenheter av nära samarbete inom politik, ekonomi, kultur, samhällsutveckling, med mera;
- En rad överenskommelser och mekanismer för att rent praktiskt underlätta samarbete mellan länderna;
- Lång tradition av folkrörelseverksamhet och frivilligarbete;
- Politiska system som sedan lång tid bygger på och värnar om demokrati, frihet, mänskliga rättigheter, jämlikhet, likabehandling, öppenhet, inflytande, delaktighet, välfärdsfördelning, med mera;
- En offentlig förvaltning präglad av öppenhet och effektivitet;
- Tillgång till kompetens och expertis i toppklass inom såväl offentlig sektor som privat näringsliv;
- Lång tradition och breda erfarenheter av internationellt arbete för konfliktförebyggande och fredsbevarande;

- Hög trovärdighet och respekt vad gäller internationellt arbete hos såväl andra länder som i internationella organisationer;
- Erfarenheter av nordiskt samarbete och en samnordisk modell (Nordcaps) för att samordna uppbyggnaden av förmåga till militär fredsbevarande och fredsfrämjande verksamhet.

Det nordiska mervärdet skulle kunna sägas uppstår i kombinationen av långvariga erfarenheter av samarbete på snart sagt alla samhällsområden, breda erfarenheter av internationellt samarbete, hög trovärdighet på den internationell arenan, tillgång till expertis på toppnivå, samt erfarenheter av gemensamma åtgärder och insatser i fredsfrämjande syfte. Både till form och innehåll kan alltså det nordiska samarbetet utgöra en tillgång i konfliktförebyggande och civil krishantering.

5.2 Överväganden kring medlemsförslaget 1234/p

I detta avsnitt återges texten från arbetsgruppens förslag till Presidiets betänkande över medlemsförslaget A 1234/p. Betänkandet läggs även fram som ett separat dokument. Detta innebär att det i avsnittet kan förekomma en del upprepningar av texten i rapportens övriga avsnitt.

Från krigsplanering till krishantering

De senaste årens säkerhetspolitiska utveckling har medfört en perspektivförskjutning från krigsplanering till krishantering. Hoten om massiva väpnade angrepp och konflikter mellan nationer eller maktblock har till största delen lösts upp. Men samtidigt har latenta hot och risker av andra slag gjort sig påminda. Det internationella samfundet har också ställts inför utmaningar och krav att kunna hantera komplexa katastrofer och konflikter av det slag som t ex konfliktförloppen på Balkan varit exempel på. Denna utveckling, dessa hot och dessa situationer, som i stor utsträckning hittills bemötts med traditionella väpnade medel först då konflikterna övergått i öppna väpnade sammandrabbningar, har i ökande grad gjort det klart att det behövs ökade satsningar dels på konfliktförebyggande aktiviteter, dels på förmåga att bedriva civil krishantering på stor kompetensbredd och längs olika skeden av en konflikt.

Det är givetvis en framgång att det internationella samfundet kunnat mobilisera och samordna militära insatser tvärs över nationella och organisatoriska gränser, vilket varit i fallet med t ex IFOR, SFOR och KFOR. Insatser med militära resurser, hur nödvändiga och viktiga de än kan sägas vara, är i princip och i praktiken en bekräftelse på ett misslyckande för den civila konfliktlösningen. Militära insatser kan behövas för att skapa stabilitet och säkerhet runt en situation där civil konfliktlösning pågår. Ett nära civil-militärt samarbete är viktigt. Insatser med militära resurser skall dock alltid ses som ett medel som är underordnat de mål som primärt är civila. De militära insatserna är främst avsedda att hantera akuta väpnade skeden av ett konfliktförlopp, eller att genom närvaro verka dämpande på benägenheten hos konfliktens parter att ta till väpnad aktion. Det är emellertid viktigt att understryka att ett konfliktförlopp till största delen utgörs av civila frågor och civila problem som skall hanteras med civila instrument. Det är därför ett angeläget behov av att utveckla förmågan att framgångsrikt bedriva även civilt konfliktförebyggande och civil krishantering.

Denna utveckling mot ökad tyngd för konfliktförebyggande och civil krishantering återspeglas i medlemsförslaget 1234/p, vilket i sig kan ses som ett karakteristiskt uttryck för utvecklingen. Förslagsställarna efterlyser ökade satsningar och prioriteringar av civila medel och en stärkt roll för icke-militära organisationer att genomföra sådana aktiviteter. I huvudsak ligger tankarna och förslagen i medlemsförslaget i linje med den omorientering av mål och medel för konfliktförebyggande och civil krishantering som pågår inom de flesta organisationer och aktörer som är verksamma inom eller i anslutning till området. Bland t ex de nordiska länderna har det under de senaste åren förts omfattande diskussioner och gjorts stora förändringar såväl i den strategiska synen på målen för utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiken som i uppgifter och utformning av säkerhetspolitikens medel. Konfliktförebyggande och

krishantering har kommit i förgrunden och bland länderna pågår arbete med att anpassa och utveckla både militära och civila resurser så att de i ökad utsträckning kan bidra till att hantera svåra påfrestningar och kriser och konflikter på internationell skala.

Ett brett säkerhetsbegrepp

Det är viktigt att anlägga ett brett synsätt på konfliktförebyggande och civil krishantering. Det handlar inte bara om enstaka medlingsinsatser eller akuta räddningsinsatser vid katastrofer. Konfliktförebyggande och civil krishantering handlar dels om att kunna göra ändamålsenliga insatser längs hela skala av situationer i ett konfliktförlopp, inte minst de skeden då de förta tecknen på en allvarlig utveckling börjar komma till ytan, dels kunna göra adekvata insatser på stor facklig bredd. Detta innebär att man måste vara beredd och ha förmåga dels till insatser för t ex tyst diplomati, konfliktförebyggande utvecklingssamarbete, akuta krishantering, samt återuppbyggnad, dels kunna ställa en bred repertoar av resurser till förfogande, t ex politisk/demokratiska, ekonomiska, sociala, infrastrukturella, kulturella, med flera. Detta torde tala för att de nordiska länderna, som å ena sidan har lång erfarenhet av samarbete och har stor tillgång på högt kompetent expertis, och å andra sidan dessutom har lång erfarenhet av och trovärdighet i diplomati och fredsbevarande verksamhet, gemensamt borde kunna bygga upp resurser för konfliktförebyggande och civil krishantering som kunde användas på eget initiativ eller ställas till förfogande vid insatser ledda av det internationella samfundet.

Medlemsförslaget knyter an till en utveckling inom Nordiska Rådet, som bl a pekar mot ett större utrymme och en större beredvillighet att på nordisk bas diskutera säkerhetspolitiska frågor med koppling till konfliktförebyggande och civila krishantering. Presidiets utnämning av en arbetsgrupp för konfliktförebyggande och civil krishantering är ett led i den utvecklingen. Arbetsgruppen redovisade sitt arbete för Presidiet vid dess möte i september 2001. Det kan i det här sammanhanget vara värt att erinra om att de nordisk länderna sedan flera år tillbaka har ett samarbete på det militära området när det gäller att utrusta och utbilda styrkor för militär fredsfrämjande verksamhet. Samarbetet, det s k NORDCAPS, innebär en roll- och arbetsfördelning mellan länderna för olika moment i förmågeuppbyggnaden. Motsvarande praktiska arrangemang vore fullt tänkbara för att höja den samlade nordiska förmågan för konfliktförebyggande och civila krishantering.

EU, konfliktförebyggande och civil krishantering

Medlemsförslaget 1234/p lades fram i augusti 2000. Presidiets arbetsgrupp för konfliktförebyggande och civil krishantering tillsattes i november 2000. Utvecklingen inom konfliktförebyggande och civil krishantering har, inte minst vad EU beträffar, sedan dess i stort sett gått i en riktning liknande den som förespråkas i medlemsförslaget. Allmänt sett kan man notera att konfliktförebyggande och civil krishantering får allt större uppmärksamhet och konkretion. Under det finska ordförandeskapet gjordes de första tydliga markeringarna av vikten av att satsa på dessa frågor och att bygga upp en förmåga till krishantering inom EU's ram. Detta var ett sätt att bl a skapa ett reellt innehåll i EU's ambition att kunna utföra s k Petersbergsuppgifter, vilket lades fast i Amsterdamfördraget 1997. Petersbergsuppgifterna var i sin ursprungliga form huvudsakligen av militär art. De civila aspekterna av krishanteringen vann dock snabbt insteg. Vid Europeiska Rådets möte i Feira 2000 beslutades om att inrätta en kommitte för civil krishantering. Trots en viss svacka i intresset under det efterföljande ordförandeskapet, kunde ändå arbete gå vidare med att utveckla och precisera koncept och förmågor för civil krishantering.

Vid Europeiska Rådets möte i Göteborg den 15 – 16 juni antogs ett program för konfliktförebyggande. Vid mötet beslutades också om konkreta mål och samarbetsformer för den civila krishanteringen inom EU. Genom att anpassa och utveckla EU's resurser skall förmågan att åta sig en bred skala av uppgifter inom konfliktförebyggande och krishantering förbättras. Samarbetet med andra organisationer skall stärkas.

Programmet för *konfliktförebyggande* omfattar fyra huvudområden: Politiska prioriteringar för konfliktförebyggande; Tidig varning, insats och samordning av policy; Instrument för långsiktig respektive kortsiktig prevention; samt samarbete med andra organisationer.

Ansvaret för implementeringen av EU's konfliktförebyggande förmåga delas mellan Rådet, Kommissionen och medlemsländerna. Länderna uppmanas att utveckla nationella planer och resurser för konfliktförebyggande som kan användas inom en gemensam ram. När det gäller såväl konfliktförebyggande och civil krishantering kan även icke-EU- länder som t ex Norge och Island ges tillfälle att medverka på lika villkor. Detta innebär en möjlighet för de nordiska länderna att samfällt bygga upp och tillhandahålla resurser för konfliktförebyggande och civil krishantering till EU.

Rapporten om *civil krishantering* beskriver hur kapacitetsmålen för de fyra civila områdena har konkretiserats och hur de skall utvecklas framöver. Utöver de nuvarande fyra områden håller man det öppet för att identifiera och utveckla även andra civila förmågor. Kapacitetsmålen skall vara uppnådda år 2003, huvudsakligen genom frivilliga bidrag från medlemsländerna.

På det *polisiära* området har medlemsländerna har kommit överens om att kunna bygga upp, utbilda och utrusta en styrka på 5.000 poliser år 2003. På rättsväsendets område har man preciserat kapacitetsmålen till att kunna tillhandahålla 200 legala experter år 2003. Civil förvaltning omfattar ett brett spektrum av kompetenser som får allt större uppmärksamhet. Hittills har man pekat på tre huvudområden: Allmän förvaltning (kommunal förvaltning, fastighetsväsende, skatteuppbörd, m m), social förvaltning (hälso- och sjukvård, socialtjänst, utbildning, m m), och infrastruktur (energi, vatten, avlopp, vägar, telekommunikationer, post, m m). Avsikten är att bygga upp en pool av experter inom dessa och andra områden. För räddningstjänsten har kraven på insatsförmåga preciserats.

Samarbete mellan EU, länder och organisationer

Samarbete och samordning mellan organisationer är ett återkommande tema. FN och OSCE ses som ledande organisationer. Ett exempel som ses som förebildligt är FN-insatsen i Kosovo, där den civila operationen som helhet leds och auktoriseras av FN samtidigt som det gjorts en arbetsfördelning mellan det ledande internationella organisationerna vad gäller de olika huvudelementen i operationen: Humanitära frågor (UNHCR), demokrati och valövervakning (OSCE), ekonomiska resurser och återuppbyggnad (EU/ECHO), samt civil administration (FN).

EU ser det som en klar möjlighet att samfällt kunna tillhandahålla resurser för insatser ledda av FN eller OSCE, och håller också öppet för att självständigt genomföra insatser. I dokumenten från Göteborg framhålls vikten av att utveckla samarbetet och rollfördelningen med OSCE. Detta gäller särskilt mot bakgrund av att OSCE håller på att bygga upp det s k REACT (Rapid Expert and Cooperation Teams), som skall bli ett system för att identifiera, registrera, utbilda och öva en pool av civila experter inom olika sakområden vilka kan sättas in för konfliktförebyggande och civil krishantering. Eftersom EU likaså har för avsikt att bygga upp en pool av civila experter, krävs kommunikation, samordning och synkronisering för att undvika överlappningar mellan satsningarna och i ställer åstadkomma synergier mellan dem.

EU för också nära diskussioner med NATO för att klargöra principer och roller vad gäller konfliktförebyggande och krishantering. I grunden handlar det om vilka villkor och med vilka arrangemang som NATO skulle kunna ställa resurser till förfogande för krishantering i EU's regi. Det finns däremot inte några tankar om eller planer på att EU skulle ställa resurser till förfogande för NATO-operationer.

Man kan konstatera att utvecklingen vad avser konfliktförebyggande och civil krishantering på europeisk basis för närvarande förefaller ha god dynamik och riktning. Det är viktigt att de nordiska länderna verkar för att processen upprätthåller denna dynamik under de kommande ordförandeskapen (Belgien och Spanien), och att arbetet med att utveckla mål, uppgifter och praktiska resurser för konfliktförebyggande och civil krishantering ges god ledning, uppslutning och praktiskt stöd. Det danska ordförandeskapet under hösten 2002 kommer att ha en

utomordentligt viktig roll i arbetet, eftersom kapacitetsmålen enligt planerna skall vara uppnådda år 2003.

Medlemsländerna har en central roll och ett stort ansvar för att förverkliga den civila förmågan. EU räknar med att inrätta ett register för den civila krishanteringskapaciteten, och detta förutsätter att länderna tar en aktiv del i att identifiera, utrusta och rapportera resurser. Det står även öppet för icke-EU- länder att på jämställd fot med EU-länderna bidra till den civila krishanteringen i EU.

EU uppmanar och uppmuntrar länder till samarbete kring konfliktförebyggande och civil krishantering. Såväl EU- som icke-EU- medlemmar kan frivilligt lämna bidrag, t ex genom att medverka till den konceptuella utvecklingen av området och genom att anmäla experter till den pool som kommer att byggas upp. Det är uppenbart att detta innebär ett tillfälle då det nordiska samarbetet både skulle kunna bekräfta sin styrka och lämna substantiella bidrag till förmågan. De nordiska länderna skulle t ex mer systematiskt kunna eftersträva en samsyn vad gäller konfliktförebyggande och civil krishantering, t ex genom regelbundna överläggningar. Detta torde dessutom vara i överensstämmelse med den vilja till ökade kontakter och intensifierat samarbete mellan de nordiska statsministrarna när det gäller europeiska frågor och arbete i EU som kom till uttryck när statsministrarna möttes i Imatra i juli 2001. De nordiska länderna borde också kunna medverka till att en effektiv förmågeuppbyggnad kommer till stånd genom att samverka kring identifiering, registrering, utrustning, utbildning och övning av civila resurser – både expertis och utrustning – till EU's planerade civila pool.

NATO, EAPC och civil krishantering

Det nya strategiska koncept som antogs av NATO i Washington 1999 har medfört en förskjutning av Alliansens uppgifter från krigsplanering till krishantering och internationella fredsfrämjande operationer. Fortfarande är det dock artikel 5 i Atlantfördraget – den kollektiva säkerhetsklausulen – som utgör själva grundelementet i Alliansen. NATOs roll och uppgifter inom civil beredskap och civil krishantering är förhållandevis begränsade, även om de håller på att utvidgas.

Utvecklingen av förmåga till civil beredskap (Civil Emergency Planning, CEP) och civil krishantering sker framförallt inom ramen för det Euro-atlantiska Partnerskapsrådet (Euro-Atlantic Partnership Council, EAPC), som inrättades 1997 och utgör en samarbetsstruktur för de 19 NATO-länderna och de 27 Partnerländerna. Partnerskap för fred (Partnership for Peace, PfP) utgör sedan 1994 formen för samarbete mellan NATO- och Partnerländerna. Beslut om inriktning och innehåll i EAPC-samarbetet tas i samråd av samtliga 47 länder, och del flesta tunga NATO-kommittéerna, t ex militärkommittén och den civila beredskapskommittén, sammanträder i EAPC-format. I det sammanhanget har således icke-NATO-länder jämbördig tyngd med NATO-länder.

Diskussionen och utvecklingen av CEP och civil krishantering i NATO/PfP under senare år har bl a gällt huruvida CEP bör ges bredare och mer självständiga civila uppgifter än de primärt stödjande uppgifter till militära operationer som varit huvuduppgiften för CEP ända fram till mitten av nittiotalet. En ana fråga har handlat om möjligheten och nyttan av att det på NATO/PfP- bas sker en överblick och samordning av de civila beredskapsresurser som skulle kunna ställas till förfogande vid internationella katastrof- och humanitära insatser. Generellt sett finns det ett brett stöd för en sådan utveckling från de flesta EAPC-länder, även om ett fåtal av NATO-länderna ställer sig reserverande och hellre vill förorda en mer renodlat militär roll för Alliansen och dess olika kommittéer, inklusive den civila.

Inom ramen för EAPC-samarbetet inrättades 1998 ett organ för samordning av EAPC-ländernas resurser för katastrofhantering, det s k EADRCC (Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre). Hittills har EADRCC haft en relativt begränsad roll och aktivitet, även om man bl a genomfört vissa aktiviteter inom transportområdet under krisen i Kosovo samt medverkat i samordning av insatser vid översvämningar i Ukraina. EADRCC huvuduppgift är att utveckla inriktning och former för att inventera och registrera ländernas resurser för katastrofhjälp och vid behov samordna insatser av dessa. EADRCC har utfärdat en manual för

sin verksamhet i vilken det understryks att FN betraktas som den ledande organisationen vad gäller humanitära insatser och insatser vid katastrofer. EADRCC ses som ett bidrag till FNs resurser för att hantera sådana situationer, även om EADRCC också självständigt kan genomföra insatser. Vidare ses det som väsentligt att ha ett nära samarbete med FN, OSCE och andra organisationer vad gäller mål- och uppgiftsformulering, planering och resursuppbyggnad. Man har för avsikt att bygga upp ett resursregister och samverkar i denna fråga nära med FN/OCHA.

Utvecklingen av CEP inom NATO/PfP mot en bredare kapacitet att verka vid svåra påfrestningar och att kunna ställa resurser till förfogande för civil krishantering i FNs och OSCEs regi bör ses som välkommen och värd att stödja. Utvecklingen kan på sikt också spilla över till Alliansens mål och prioriteringar. Därmed skulle de civila frågorna få en ökad relativ tyngd i såväl NATO som EAPC. Att reducera eller undandra de civila frågorna från NATO/PfP skulle däremot innebära att samarbete mellan de 47 EAPC-länderna fick en större militär dominans.

För de nordiska länderna borde det vara viktigt att verka för att samarbetet inom NATO/PfP i ökande grad omfattar civil krishantering och att utvecklingen av CEP i NATO/PfP leder till att den gamla rollen av militär stödfunktion läggs ner och ersätts med en mer ändamålsenlig måluppfattning. I detta sammanhang är det också viktigt att understryka FNs och OSCEs ledande roller vad gäller civil krishantering och humanitära insatser. Överlappningar i organisation, mandat och resursuppbyggnad mellan organisationerna måste undvikas. En ökad samverkan mellan de nordiska länderna för inventering, registrering, utrustning, utbildning och mobilisering av civila resurser för internationella insatser skulle på ett förebildligt sätt kunna bidra till att motverka risken för överlappningar och dubbelarbete.

De frivilliga organisationerna (NGOs)

Konfliktförebyggande och civil krishantering är aktiviteter som till stor del bör utgå från ett lokalt, nedifrån-upp- perspektiv. konfliktförebyggande startar i och måste få effekter hos enskilda individer och lokala politiska, ekonomiska, kulturella, sociala med flera strukturer. Metoder för konfliktförebyggande som appliceras ovanifrån och inte i tillräcklig utsträckning tar hänsyn till lokala förhållanden och de komplexa samband som vuxit fram där har inga större chanser att leda till goda, ömsesidigt tillfredsställande och varaktiga lösningar.

NGOs har följaktligen an viktig roll att spela i konfliktförebyggande och civil krishantering. De är ofta lokalt baserade, och bygger som sådana sin verksamhet på förtroendefull och långvarig närvaro i det lokala samhället. De har ofta både insikter i och erfarenheter av de komplicerade förhållanden som råder i en situation, t ex vad avser olika gruppers krav, motiv och legitimitet.

Det finns i dag ett stort antal NGOs med verksamhet som knyter an till konfliktförebyggande och civil krishantering, fredsarbete, nedrustning, m m. De sträcker sig från de stora internationella organisationerna med tusentals medlemmar till de små grupperna med några enstaka eldsjälar. Det har också upprättats ett stort antal nätverk som på olika sätt eftersträvar ett ökat informationsutbyte mellan organisationerna. Om man t ex besöker "The European Platform for Conflict prevention" www.euconflict.org som både är ett nätverk i sig och en plattform för andra nätverk inom detta fält, finner man för närvarande 457 medverkande NGOs, däribland tre från Danmark, en från Finland, två från Norge och tre från Sverige. Där finner man också länkar till andra nätverk.

Frågan om samordning av NGOs kommer ofta upp. På konferenser och möten framförs behovet, uttrycks önskemål och ges förslag på hur detta skulle gå till. I praktiken är det få som visar verklig vilja till att bli samordnade. Det ligger i frivilligorganisationernas natur att de är och vill vara förhållandevis självständiga organisationer, som sätter och styrs av sin egen agenda. Det förefaller därför knappast troligt att det skulle kunna ske en samordning av dessa organisationer i den meningen att de inordnade sig som delar i en övergripande organisation med en gemensam målsättning. Däremot finns en allmän önskan om att öka kunskaps- och informationsutbytet mellan organisationer för att möjliggöra gemensamma initiativ och

aktiviteter och för att mer effektivt kunna samutnyttja resurser och samverka i insatser. Det finns starka strävanden att bygga nationella och internationella nätverk mellan NGOs och mellan NGOs och statliga organisationer för att öka kontakter och erfarenhetsutbyte och för att skapa överblick över de olika kapaciteter som organisationerna representerar. Det är således tveksamt om det i realiteten finns en marknad för mer genomgripande samordningsåtgärder. Vad som däremot behövs är ytterligare förbättrad överblick över NGOs roller, insatser och resultat. NGOs har lika mycket intresse som statliga organisationer av att undvika överlappningar och dubbelarbete.

När det gäller operativ fältverksamhet är läget något annorlunda. Även om NGOs i många fall söker agera självständigt även i fält, uppstår av praktiska skäl ofta ett behov av samordning och samverkan. Detta gäller t ex tillgång till och utnyttjande av resurser och utrustning. I flera av de internationella operationer som gjorts på senare tid har UNHCR spelat rollen av att vara Lead Agency på civil sida, och därmed fungera som övergripande samordnare mellan civila organisationer och mellan civila organisationer och den militära organisationen. Denna samordning är helt frivillig och icke-bindande, men har bidragit till att stärka agerandet både hos de enskilda organisationer som ingått i samarbetet och den civila insatsen som helhet. Den eventuellt fortsatta utvecklingen av UNHCRs och andra organisationers roll och mandat för samordning av NGOs bör ses som en fråga för organisationerna själva. Allmänt sett är naturligtvis en utveckling mot större överblick och samordning värd att stödja.

På nordisk grund och med roterande värdskap genomförs sedan 1997 de årliga Nordic Peace-övningarna. Dessa syftar till att öva fredsfrämjande insatser vid komplexa katastrofer och lägger stor vikt på civil konfliktutveckling och civil-militär samverkan (se www.nordicpeace.mil.se). Ett stort antal statliga och icke-statliga civila organisationer har deltagit i övningarna, och har också fått ökande inflytande i inriktning, uppläggning och planering av övningarna. Denna utveckling bör stödjas. Scenario, planeringsförutsättningar, planeringsmetoder och genomförande bör i ännu större grad utgå från och ta hänsyn till den civila sidan av krishanteringen, och civila statliga och icke-statliga organisationer bör ges större utrymme och resurser för att medverka i alla skeden av uppläggning och genomförande av Nordic Peace.

Mot denna bakgrund och det faktum att det redan existerar flera stora nätverk inom NGO-sektorn, förefaller det knappast som motiverat att etablera ytterligare nätverk. När det gäller samordning av NGOs handlar det i första hand om informationsutbyte och överblick, och det torde kunna tillgodoses via de befintliga nätverken. Att eftersträva eller söka utveckla mer bindande metoder för samordning kan inte väntas möta någon större uppslutning.

Det är emellertid viktigt att på olika sätt stödja de verksamheter som strävar efter att skapa överblick och former för närmare samverkan. Det kan finnas anledning för länder eller statliga organisationer att lämna finansiella bidrag till NGOs i detta syfte, och att i ökad grad och mer systematiskt involvera NGOs i planering och verksamhet hos de civila och militära myndigheter som verkar inom konfliktförebyggande och civil krishantering. Deltagande i övningsverksamhet av typen Nordic peace är mycket angeläget.

Forskning och utveckling

För att kunna bygga upp adekvata metoder för konfliktförebyggande och civil krishantering krävs kunskaper. Det finns ett stort behov av att vidareutveckla kunskaperna om konflikters orsaker, förlopp och hantering. Sådana kunskaper kan bl a bidra till att höja förmågan att identifiera tidiga varningssignaler om konfliktutveckling. De konflikter och humanitära katastrofer som världen skådat under senare år har visat ett komplext samspel mellan strukturella faktorer och mellan olika aktörer. Detta måste undersökas och analyseras vidare. Komplexiteten i situationerna betyder att insatserna för att hantera dem också måste bli mer sammansatta och flexibla. Utformningen av insatserna kräver utvecklingsarbete med deltagande både av praktiker och forskare.

Det är viktigt att lägga resurser på forsknings- och utvecklingsarbete kring konfliktförebyggande och civila krishantering. Här kan de nordiska länderna ta gemensamma initiativ och gemensamt avdela resurser. Det femåriga (1999-2003) nordiska säkerhetspolitiska

forskningsprogrammet som delfinansieras av Nordiska Ministerrådet är ett gott initiativ som bör stödjas, följas upp, och förgrena sig till olika angelägna områden. Forskning behövs om bl a konflikters orsaker och förlopp, konfliktförebyggandets natur och metoder, olika metoder för att möta och avvärja konflikter, krishanteringens dynamik, konfliktlösning, vägar till rehabilitering och försoning, med mera.

5.3 Ställningstaganden och rekommendationer

Arbetsgruppen anser

att de nordiska länderna skall verka för att internationella organisationer och andra aktörer ger konfliktförebyggande och civil krishantering större uppmärksamhet, tyngd och resurser. De nordiska länderna skall stödja den utveckling för att stärka rollen och höja förmågan hos civil krishantering som pågår inom bl a FN, OSCE, EU och inom ramen för EAPC/PFP;

att de nordiska länderna skall verka för att stärka och utveckla FNs överordnade roll och uppgifter i konfliktförebyggande och civil krishantering;

att de nordiska länderna skall verka för att ett brett synsätt anläggs på konfliktförebyggande och civil krishantering, i vilket bl a det politiska, ekonomiska, kulturella och sociala samarbetet har en viktig och fundamental roll;

att de nordiska regeringarna skall verka för ökad samordning inom hela det spektrum av insatser som kan genomföras i säkerhetsskapande och konfliktförebyggande syfte;

att de nordiska länderna skall verka för att ett genderperspektiv anläggs på konfliktförebyggande och civil krishantering;

att de nordiska länderna skall vidareutveckla och stärka sitt samarbete för att hantera svåra påfrestningar och katastrofer. De flesta nordiska länder har nyligen genomfört eller håller på att genomföra översyner av sin nationella civila beredskap och räddningstjänst. Möjligheterna att närmare samordna detta arbete, liksom att använda resurserna vid internationella insatser, borde undersökas;

att de nordiska länderna skall öka sin kapacitet att gemensamt bygga upp och ställa adekvata civila resurser till förfogande vid internationell civil krishantering. Detta omfattar dels själva skapandet av resurserna, dels de ekonomiska och logistiska förutsättningarna för att kunna sända ut dem. Utbildnings- och övningsfrågor skall ges stor uppmärksamhet. Frivilligorganisationernas roll och bidrag bör också tas i beaktande;

att de nordiska länderna skall vidareutveckla och stärka sitt samarbete för att ekonomiskt och på andra sätt stödja forskning och utvecklingsarbete för konfliktförebyggande och civil krishantering.;

att de nordiska länderna skall överväga att bygga upp en gemensam finansiell beredskap för konfliktförebyggande och civil krishantering, vilken bl a skulle kunna finansiera utbildningsinsatser men även fungera som omedelbart tillgänglig resurs vid gemensamma utlandsinsatser.

Arbetsgruppen föreslår att Presidiet föreslår att Nordiska Rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att samverka kring inriktning, uppgifter, resursinventering och resursuppbyggnad för konfliktförebyggande och civil krishantering;

att gemensamt verka för att stärka och utveckla FNs överordnade roll och uppgifter i konfliktförebyggande och civil krishantering;

att samverka för att stödja uppbyggnad av förmåga till civil krishantering inom OSCE (REACT);

att samverka för att upprätthålla initiativet, tempo och riktning vad gäller utvecklingen av konfliktförebyggande och civil krishantering i EU De möjligheter som öppnats av EU för samverkan mellan EU- och icke-EU- länder vad avser konfliktförebyggande och civil krishantering skall tas tillvara;

att samverka för att stödja utvecklingen av CEP i NATO/PfP i riktning mot ett bredare säkerhetsbegrepp och civil krishantering;

att i olika fora verka för att roll- och ansvarsfördelning mellan organisationer vad gäller konfliktförebyggande och civil krishantering blir tydlig och präglas av samsyn;

att vara beredd att ekonomiskt och på andra sätt stödja frivilligorganisationernas möjligheter att bygga upp resurser för att medverka i konfliktförebyggande och civil krishantering;

att samverka för att ekonomiskt och på andra sätt stödja forskning, utveckling, kompetensuppbyggnad och utbildning kring konfliktförebyggande och civil krishantering.

att de nordiska regeringarna verkar för att etablera en regelbundet återkommande gemensam nordisk funktion där berörda ministrar och högre tjänstemän kan överväga, diskutera och bereda nordiska samarbetsinitiativ för konfliktförebyggande och civil krishantering;

att de nordiska regeringarna tar initiativ till att bilda en samnordisk arbetsgrupp med uppgift att undersöka möjligheterna att närmare samordna ländernas insatser för konfliktförebyggande. Undersökningen skall utgå från ett brett synsätt på konfliktförebyggande. Den skall bl a:

- undersöka möjligheterna till gemensamma nordiska initiativ för forskning och kunskapsuppbyggnad kring konfliktförebyggande och civil krishantering;
- ge en överblick över och systematisera hittillsvarande erfarenheter, insatser och lärdomar;
- redovisa nuvarande läge, eventuellt pågående utvecklingsarbete, samt framtida inriktning och ambitioner rörande konfliktförebyggande;
- lämna förslag till inriktning och former för närmare nordiskt samarbete kring konfliktförebyggande;

att de nordiska regeringarna tillsätter en samnordisk arbetsgrupp med uppgift att utreda möjligheterna och förutsättningarna för att etablera en samnordisk civil snabbinsatsförmåga. Det nordiska samarbetet rörande militär fredsbevarande verksamhet, Nordcaps, kan tjäna som modell. Arbetsgruppen bör bestå av representanter från berörda departement, myndigheter, organisationer och frivilligorganisationer. Gruppens uppgift är att ta fram förslag på roll och uppgifter för en sådan förmåga, samt förslag på hur förmågan kan byggas upp, organiseras och vidmakthållas. En arbetsfördelning mellan de nordiska länderna vad avser olika uppgifter skall övervägas. Nordcaps kan därvidlag tjäna som utgångspunkt. I sitt arbete skall gruppen bl a uppmärksamma:

- möjligheterna till gemensamma nordiska initiativ för forskning och kunskapsuppbyggnad kring konfliktförebyggande och civil krishantering;
- möjligheterna till samordning av inventering och registerhållning av nordiska resurser för konfliktförebyggande och civil krishantering och för en samordning av rapporteringen av dessa resurser till berörda databaser (FN, OSCE, EU, EADRCC, osv). Det bör studeras hur en ökad ambition avseende internationella insatser med civila resurser påverkar den nationella dimensioneringen av resurserna. Detta förhållande har hittills blivit uppenbart vad gäller civilpoliser

- möjligheterna till och formerna för nordisk samordning av utbildning för personal med inriktning på konfliktförebyggande och civil krishantering. Detta omfattar mål, utbildningsprogram, aktiviteter och samordning. Förutsättningar och möjligheter för att använda civilpliktig personal som en resurs vid internationella insatser bör studeras;
- möjligheterna att samordna de praktiska redskapen för konfliktförebyggande och civil krishantering. En liten civil snabbinsatsstyrka med bred uppsättning expertis från de nordiska länderna skulle kunna vara ett verksamt sådant redskap. Mål, uppgifter, arbetsmetoder, organisation, rutiner, beredskapskrav för en sådan styrka skall övervägas, liksom behovet av en permanent funktion för insatsplanering och administration av styrkan;
- möjligheterna att etablera logistiska arrangemang för att snabbt kunna tillhandahålla civila resurser. Lokalisering, utformning och drift av ett centralt samnordiskt och snabbt tillgängligt lager av basutrustning skall övervägas;
- behovet av att förse dessa föreslagna instrument och resurser med ekonomiska resurser och legala mandat som medger snabb uppbyggnad och säkrar möjligheterna att utan tidsutdräkt eller tidsödande förfaranden sätta in resurserna då så krävs. En gemensam nordisk finansiell beredskap för detta ändamål kan övervägas.

BILAGA 1

A 1234/p

Medlemsförslag

konfliktförebyggande åtgärder och civil krishantering i Europa

(Väckt av den vänstersocialistiska gruppen)

Bakgrund

Ett välfungerande demokratiskt medborgarsamhälle är den bästa garantin för fred och säkerhet. De flesta konflikter utlöses överallt i världen i första hand av en tudelning av samhället där diskriminering, förtryck och fattigdom fått övertaget. De säkerhetspolitiska utmaningar Europa står inför i dag kan därför inte lösas utgående från en militär säkerhetspolitik, utan i stället behövs en långsiktig europeisk civil säkerhetspolitik.

De nordiska länderna har lång erfarenhet av hur en på alla nivåer välfungerande demokrati, social rättvisa och mänskliga rättigheter skapar fred och välfärd, och Norden har länge aktivt arbetat med konfliktförebyggande arbete på internationellt plan. Därför är det naturligt att de nordiska länderna tillsammans också nu aktivt bidrar till att Europa går mot en fredlig utveckling som inte baserar sig på hotbilder, upprustning och en ensidig tro på militära lösningar.

Konfliktförebyggande insatser bör sättas in före en konflikt övergått i kris, men kan också användas under krisen och efter. Civil krishantering däremot sätts in under en kris, och kan bestå av mycket annat än poliser och minröjare. Till "civila krishanterare" kan räknas även jurister, medlare, människorättsobservatörer, informatörer, administratörer, pedagoger, psykologer, gynekologer, byggnadsarbetare m.fl.

Både de konfliktförebyggande åtgärderna och den civila krishanteringen har fått en alltför undanskymd plats i den säkerhetspolitik EU under den senaste tiden gått in för. Man har endast fört fram polisens och räddningstjänstens roll och bl.a. från finsk och svensk sida har man vid flera tillfällen starkt betonat vikten av större satsningar på särskilt den polisiära krishanteringen. Beslut i den riktningen har också fattats. Däremot har de preventiva åtgärderna och alla de övriga viktiga aspekterna av den civila krishanteringen tillsvidare berörts endast i liten utsträckning, och de har också fått stå i skuggan av den mera militärt betonade europeiska debatten både i politiska sammanhang och i medierna.

EU:s militarisering en europeisk säkerhetsrisk

EU:s säkerhetspolitik i dag betonar alltså starkt den militära krishanteringen på bekostnad av förebyggande arbete och civil krishantering. Den utveckling vi ser nu står i strid med det utvidgade säkerhetsbegreppet, som uttryckligen beaktar också många icke-militära aspekter.

Amsterdamfördraget som trädde i kraft i maj 1999 igångsatte på allvar konkreta planer på att utveckla en militär krishantering inom Unionen. Denna utveckling har haft starkt stöd särskilt i Tyskland, Frankrike, Storbritannien och Italien. Stegen i den riktningen har varit snabba. Redan på EU:s toppmöte i december i Helsingfors 1999 beslöt man att inom utgången av år 2002 grunda en militär krishanteringsenhet bestående av 50-60.000 soldater, vars uppgift är att inom 60 dagar vara på plats på krisområdet. Operationen kan utföras med hjälp av NATO-resurser, och även om den är avsedd att förverkligas i enlighet med FN:s grundstadga och OSSE:s målsättningar för europeisk säkerhet, så är i en konkret krissituation varken FN:s eller OSSE:s mandat nödvändiga. Detta utgör en allvarlig riskfaktor, och är särskilt problematiskt för de tre nordiska EU-medlemmarna i och med att Sverige och Finland är alliansfria och Danmark är

NATO-medlem, men deltar inte alls i EU:s militära krishantering. Norge och Island är NATO-medlemmar men inte EU-medlemmar.

En militarisering av EU är en säkerhetsrisk för hela Europa och kan försämra förhållandet mellan EU och Ryssland, som redan i och med NATO:s utvidgning blivit spändare. Också EU:s utvidgning kan bli problematisk ur Rysslands synvinkel i och med att EU nu beslutat gå in för att i rask takt utveckla en försvarsdimension som inte nämnvärt beaktar vare sig preventiva åtgärder eller civil krishantering. För att utvidgningen av EU inte skall drabbas av ytterligare motgångar av detta skäl, finns det orsak att öka satsningarna på det alleuropeiska säkerhetssamarbete med utgångspunkt i OSSE, där alla europeiska länder är medlemmar.

OSSE har en viktig roll som försvarare av demokratiska grundprinciper, mänskliga rättigheter och förebyggande fredsarbete i hela Europa. Vår uppfattning är att OSSE snarast bör stärkas hellre än försvagas i en tid då EU:s försvarsdimension blivit verklighet och NATO:s roll förändrats. OSSE bör också i den nya situationen garanteras en roll som aktiv fredsbevarare framför allt då det gäller att förebygga kriser, men också i återuppbyggnadsskedet efter en kris eller regelrätt krig. Det är även mycket viktigt att EU inte försöker överta den rollen, utan i stället både politiskt och med ekonomiska resurser stöder OSSE:s strävanden. Också Europarådet bör även i framtiden ha en stark position som försvarare av den demokratiska säkerheten.

NATO:s nya strategiska koncept som utgår i från NATO:s rätt att relativt självständigt agera också utanför det tidigare geografiska NATO-området är ett steg i fel riktning. En militärallians bör inte enligt eget förgottfinnande ha rätt att fungera som världssamvete och enväldig domare. Att tillföra NATO civila krishanteringsuppgifter är inte heller ägnat att öka säkerheten, och därför bör dessa uppgifter överföras till OSSE. FN:s försvagade ställning har bidragit till att NATO:s roll förstärkts, och diskussionen både bland statschefer och medborgarorganisationer om en reformering och samtidigt en effektivering av FN-systemet är mycket välkommen.

Media

Det är av största vikt att fria medier tillåts verka för att förhindra att omvärlden får felaktig eller en mycket ensidig bild av det som händer eller håller på att hända i krisområdet. Därför är det av stor betydelse att man fäster uppmärksamhet vid mediernas möjligheter att fritt förmedla information i alla skeden av en kris både i krisområdet och utanför det. Norden med sin tradition för öppenhet och mångsidig opinionsbildning har möjlighet att verka för att den fria opinionsbildningen och mediernas roll i den förebyggande krishanteringen uppmärksammas bättre.

Varje land bör upprätthålla en välfungerande och oavhängig public service som kan förmedla objektiv information. I ett krisområde behöver en av samhället garanterad nyhetsförmedling inte nödvändigtvis vara objektiv, vilket innebär att public service i sig inte räcker, utan det bör betonas att den även skall vara oavhängig.

Medborgarorganisationerna

I världen finns i dag tiotusentals medborgarorganisationer som agerar på den globala arenan. Dessa organisationers roll har stärkts avsevärt bl.a. tack vare Internet, som också för resurssvaga grupper möjliggjort breda internationella kontakter (även om de allra flesta mänskor särskilt i de underutvecklade länderna helt hamnat utanför också denna teknologiska utveckling).

På potentiella krisområden fungerar ofta medborgarorganisationer som förenar olika parter och etniska grupper. Så var fallet i ex-Jugoslavien, men dessa grupper användes inte i tillräckligt hög grad för att lösa krisen, samtidigt som det fanns ett uppenbart behov av en bättre koordinering av medborgarorganisationernas insatser. Även många andra internationella aktörer hade tidvis svårigheter med samordningen, men efteråt har många åtgärder vidtagits för att samarbetet i framtiden skall fungera bättre.

Det finns ett uppenbart behov av att särskilt i det förebyggande arbetet för fred och säkerhet, men också inom den civila krishanteringen effektivare ta tillvara den kapacitet

medborgarorganisationerna kan erbjuda. Dessa organisationer kunde redan i ett tidigt skede aktivt stödas och användas som expertorgan och medlare. Ofta har medborgarorganisationernas representanter lättare att få kontakt med befolkningen än mera officiella sändebud från regeringar eller militärallianser.

För de nordiska länderna är detta en utmaning värd att anta, och framför allt gemensamma satsningar på utbildning och skolning av dessa organisationers aktiva personer kunde vara en lämplig samnordisk uppgift. I Norden finns flera högstående freds- och konfliktforskningsinstitut och -center som profilerat sig på olika sätt, bl.a. Fredsinstitutet på det demilitariserade Åland, och dessa kan erbjuda en kvalitativt högtstående utbildning.

De nordiska länderna bör tillsammans ta initiativ och bevilja resurser till ett europeiskt nätverk för människorätts- och fredsrörelser, samt andra internationella humanitära medborgarorganisationer. Nätverket bör underlyda antingen FN eller OSSE.

Med anledning av ovanstående föreslår undertecknade

att Nordiska Rådet uppmanar de nordiska regeringarna

att stärka det alleuropeiska säkerhetssystemet genom att arbeta för en överföring av uppgifter inom den civila krishanteringen från NATO till OSSE

att verka för att EU betydligt starkare än hittills prioriterar konfliktförebyggande åtgärder och civil krishantering, samt stöder OSSE:s målsättningar

att ta initiativ till etablerandet av ett europeiskt nätverk, vars uppgift är att samordna de europeiska människorätts- och freds-, samt andra humanitära medborgarorganisationers verksamhet som en del av det europeiska konfliktförebyggande arbetet och den civila krishanteringen

att verka för att utbildningen av nordiska demokrati- och människorättsaktivister stöds ekonomiskt i samarbete med redan verksamma institutioner på området

Lycksele den 13 augusti 2000

Charlotta Bjälkebring (v)
Öystein Djupedal (SV)
Jette Gottlieb (EL)
Lennart Gustavsson (v)
Steingrimur Sigfusson (VG)
Kristen Touborg (SF)

BILAGA 2

Uppläggning av arbetet i arbetsgruppen

Arbetsgruppen för konfliktförebyggande och civil krishantering höll sitt konstituerande möte den 27 november 2000 (Kastrup). Därefter har gruppen haft möten den 26 januari (Arlanda), 12 mars (Kastrup), 23 april (Mariehamn), 1 juni (i samband med möte i Riga) och 27 augusti (Helsingfors).

Insamling och bearbetning av material från relevanta aktörer har skett kontinuerligt. Dessa har omfattat bl a de nordiska länderna och organisationer som FN, OSCE, EU, NATO/PfP, med flera.

Arbetsgruppen har i samarbete med Ålands delegation arrangerat ett endags arbetsseminarium i Mariehamn på temat konfliktförebyggande och civil krishantering. Seminariet riktade sig till Presidiet, arbetsgruppen, delegations- och partigruppssekretariaten, samt till representanter från baltiska församlingen. Ett 40-tal personer deltog. Som föreläsare och experter medverkade representanter från forskarvärlden, diplomatin samt den praktiska civila krishanteringen. Föreläsningar och diskussioner från seminariet finns dokumenterade i en rapport.

Arbetsgruppen har haft löpande kontakt med representanter för det svenska ordförandeskapet rörande frågor om EU och civil krishantering. Sverige tog inför toppmötet i Göteborg den 13 juni fram förslag till program för konfliktförebyggande och en lägesrapport avseende civil krishantering. Slutsatser från dessa underlag har inarbetats i rapporten.

Fortlöpande kontakter och diskussioner har hållits med relevanta aktörer. Som exempel kan nämnas det s k Crisis Management Initiative vid The Office of President Ahtisaari i Helsingfors. En representant från frivilligorganisationen Kvinna till kvinna medverkade med en presentation vid arbetsgruppens möte i mars.

Representanter från arbetsgruppen har deltagit i seminarier kring civil krishantering, bland annat "Responding to European Security Threats" på UI i Stockholm, "The Future of European Crisis Management" på Uppsala universitet, samt "EU and Civilian Crisis Management Capacity, arrangerat av Svenska Freds i Stockholm.

Föreliggande rapport samt ett förslag till betänkande över medlemsförslaget 1234/p lades fram till Presidiets möte i Åbo den 24-25 september.

BILAGA 3

Förkortningar

ART	Administrative Response Team: Beteckning på förslag om civil snabbinsatsstyrka
CBSS	Council of the Baltic Sea States: Östersjöstaternas Råd
CEP	Civil Emergency Planning: Civil beredskapsplanering
CSCE	Conference on Security and Cooperation in Europe: Forum för diskussioner mellan de europeiska och transatlantiska länderna om bl a säkerhetsfrågor. Avlöstes 1995 av OSCE (jfr ESK och OSSE)
DPA	Department of Political Affairs: Enhet inom FN
DPKO	Department of Peace-Keeping Operations: Enhet inom FN med ansvar för bl a fredsbevarande operationer
EADRCC	Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre: Enhet upprättad inom ramen för EAPC för att planera och samordna katastrofinsatser från EAPC-länderna
EAPC	Euro-Atlantic Partnership Council (Forum för konsultation och samarbete mellan de 19 NATO-länderna och 27 andra europeiska och centralasiatiska länder)
ESK	Europeiska säkerhetskonferensen (jfr CSCE)
EU	Europeiska Unionen
IFOR	Peace Implementation Force
KFOR	NATO Kosovo Force
KUSP	Kommittén för utrikes- och säkerhetspolitik vid EU. På engelska CFSP: Committee on Foreign and Security Policy
NATO	North Atlantic Treaty Organization
Nordcaps	Nordic Coordinated Arrangement for Peace Support (Nordiskt samarbetsarrangemang för militära fredsbevarande insatser)
OCHA	Office for the Coordination of Humanitarian Affairs: Enhet inom FN med ansvar för att samordna humanitära insatser
MCDA	Military and Civil Defense Assets for Humanitarian Support: Projekt inom FN/OCHA för att inventera militära och civila försvarsresurser
MCDU	Military and Civil Defense Unit: Enhet inom FN/OCHA som skal inventera och samordna en förteckning över militära och civila försvarsresurser
NGOs	Frivilligorganisationer eller icke-statliga organisationer
ODIHR	Office for Democratic Institutions and Human Rights: Enhet inom OSCE
OSCE	OSCE: Organization for Security and Cooperation in Europe (jfr OSSE)
OSSE	Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (jfr OSCE)
PARP	Planning and Review Process: Planeringsprocessen inom NATO, öppen även för Partnerländerna i EAPC
PfP	Partnership for Peace: Samarbetsstruktur mellan NATO-länder och icke-NATO-länder, s k Partnerländer, i EAPC
REACT	Rapid Expert and Cooperation Teams: Register vid OSCE för snabbinsatser
SFOR	Peace Stabilization Force
SHIRBRIG	Multinational UN Forces Stand-By High Readiness Brigade: multinationell snabbinsatsstyrka, med stab i Danmark, som kan ställas till FNs förfogande.
UNDAC	United Nations Disaster Assessment and Coordination Team: Små snabbinsatsgrupper för bedömning av skadeläge och hjälpbehov
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees: FNs organisation för flyktinghjälp
UNMIK	United Nations Mission in Kosovo
UNPREDEP	United Nations Preventive Deployment Force: Förebyggande operation i Makedonien 1993-1999

Samlat material rörande Nordiskt tv-samarbete

Innehåll

Rekommendation 20/1997/nord Utökat TV-samarbete i Norden
Nordisk Film & TV fond
- Årsrapport 2000 inkl. Bilagor 1-3[1]

Nordvisjonen
- Samproduksjoner, NV-utveksling og NV-kjøp utsendt i årene 1963-2000, totalt i timer (inkl. repriser og sport
- Samproduksjoner de siste 10-årene
- Gratisutveksling i årene 1996-97-98-99-2000 (innkluderer ikke sport og NV-kjøp)

Den nordiska TV-samarbetsfonden (Kabelfonden)
Finska kommunikationsministeriet
- Betänkande - 5. Svenskt sammandrag
- Pressmeddelanden. Kommunikation. 17.5.2001
- "Förhandlingar skall föras med Sverige om televisonsprogrammens sebarhet"

Internt beslut 5/2000 Grannlands TV i digitalt marknät
Medlemsförslag om nordiskt TV-samarbete (A 1244/nord)
Remissvar:
- Danmarks Radio
- TV2/Danmark
- YLE
- Färöarnas Television (Sjónvarp Føroya)
- RÚV (Ríkisútvarpið), Island
- Det Kongelige Kulturdepartement, Norge
- Sveriges Television, SVT
- Ålands Radio och TV AB
- Radio- och TV-verket, Sverige
- Foreningen Norden, Danmark
- Föreningen Norden, Sverige
- Samarbejdsforum for Danske Lytter og Seerorganisationer

[1] Bilagene er ikke trykket her.

*Rek. 20/1997/nor
D 2001

Meddelelse
om rekommandasjon 20/1997/nord
Utökat TV-samarbete (A 1138/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Norden

att avsätta medel för att förstärka ett utökat nordiskt TV-samarbete i syfte att göra det möjligt att se grannlands-TV och att stödet till nordiska samproduktioner kraftigt ökas.

Nordenutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation
Utökat TV-samarbete

Nordiska rådet har mottagit två rapporter från Nordiska ministerrådet om Public Service TV i Norden. Dessa rapporter kommer att bilda underlag till den mediepolitiska debatt som står på dagordningen för Nordiska rådets 53:e session.

Det framgår av meddelandet att KM-gruppen har framfört till Ministerrådet att man avser att behandla frågan om grannlands-TV vidare, genom att under året inhämta relevant information om den tekniska utvecklingens konsekvenser vad beträffar förutsättningarna att ta del av grannlands-TV.

Rekommendationen står på dagordningen för Nordiska rådets 53:e session. Mötet som hålls mellan kulturministrarna och Nordenutskottet den 31 oktober 2001 förväntas omfatta ytterligare dryftelser kring uppföljning av denna rekommendation.

Med hänsyn till ovanstående och vad som framgår av ministerrådets meddelande föreslår Nordenutskottet

att Nordiska rådet avvaktar ett *nytt meddelande* i anledning av rek. 20/1997/nord till nästa år.

Åbo den 25 september 2001

Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (KRF)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Tuula Haatainen (SDP)
Lars Hjertén (m)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Karin Jeppsson (s)
Eva Johansson (s)
Laila Kaland (A)
Jógvan við Keldu (Ff)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (SFP) ordförande
Astrid Marie Nistad (A)
Heli Paasio (SDP)
Aulis Ranta-Muotio(Kesk.)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) vice ordf.
Kristen Touborg (SF)

Meddelande om rekommendation 20/1997/nord angående utökat TV-samarbete

Rekommendationen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Norden:

att avsätta medel för att förstärka ett utökat nordiskt TV-samarbete i syfte att göra det möjligt att se grannlands-TV och att stödet till nordiska samproduktioner kraftigt ökas.

De nordiska ländernas regeringar meddelar:
I rapporten *Public Service i Norden del II*, av Styrningsgruppen för Nordiskt Kultur- och Massmediesamarbete (KM-gruppen), har frågan om grannlands-TV tagits upp. Där framgår bl.a. följande:

"Beträffande möjligheterna att ta del av de nordiska grannländernas TV-utbud, har man tidigare generellt trott att övergången till digital sändningsteknik skulle vara lösningen på denna s.k. grannlands-TV frågan. Som ovan kortfattat redogjorts för medför dock inte den digitala sändningstekniken i sig att ett land kan ta del av grannlandets digitala TV-sändningar. Möjligheterna finns där, men det krävs dock både att en rad tekniska frågor, som nämnts ovan, får en lösning och att de olika aktörerna i de nordiska länderna lyckas i samarbetet att nå överenskommelser, som medför att möjliga lösningar kan genomföras."

KM-gruppen har framfört till Ministerrådet att man avser att behandla frågan om grannlands-TV vidare, genom att under året inhämta relevant information om den tekniska utvecklingens konsekvenser vad beträffar förutsättningarna att ta del av grannlands-TV. Beträffande NorDig-samarbetet - ett samarbete mellan de nordiska aktörerna på TV-/Tele-området i syfte att nå fram till standardiseringar beträffande teknik, åtkomstkontroll och kundhantering, ett samarbete som Ministerrådet tidigare ställt sig bakom - har meddelats att NorDigs medlemmar nu träffat avtal om en övergång till DVB-MHP (Digital Video Broadcasting - Multimedia Home Platform) som gemensam standard för digitala sändningar. Då avtalet träffades och meddelades strax efter public service rapportens färdigställande, ingår denna information inte i rapporten, men kommer att ingå i det underlag av information som avses sammanställas.
Beträffande stöd till nordiska samproduktioner hänvisas till avtalet om Nordisk Film -och TV-Fond - avtal mellan de nordiska filminstituten, nio nationella TV-företag samt Nordiska Ministerrådet om främjande av produktion och distribution av nordiska audiovisuella verk - som gäller för perioden 01.01.2000 - 31.12.2004.

Årsrapport 2000 fra Nordisk Film - & TV-fond

Nordisk Film- & TV-fond har i 2000 basert sin drift på de retningslinjer som ble vedtatt i 1995. Ut over dette har Styret lagt følgende føringer for Fondets drift:

Generelt

- Fondet bør være en organisasjon som på selvstendig grunnlag skal stimulere den nordiske film- og tv-industrien til utvikling av kvalitetsproduksjoner for film og tv til et bredt nordisk marked.
- Fondet bør i disse sammenhenger fungere som en spydspiss som går inn og vurderer tiltak som kan få en bred positiv oppslutning for det nordiske film- og tv-miljøet.

Produksjonsstøtte

- Fondet bør stille store krav til de prosjektene det vurderer, både med hensyn til manuskript, kunstnerisk uttrykk, produksjonsforutsetninger, distribusjonsmuligheter og publikums potensiale.
- Fondet skal gjøre sine beslutninger på selvstendig grunnlag basert på den enkelte produksjons kvaliteter i et nordisk perspektiv, uavhengig av nasjonale, økonomiske og tematiske kvotering.
- Fondet skal prioritere prosjekter for barn og unge.

Forhold til avtalepartnere

- Styret har lagt forsatt vekt på at Fondet skal arbeide i nær kontakt og forståelse med de nasjonale filminstitutter og TV-selskap, men at Fondet samtidig skal representere helheten i det nordiske film - & TV-miljøet.

Administrasjonen

Totalt har administrasjonen ved årsskiftet 2000/2001 bestått av fem ansatte i fire og en kvart stilling:

Fondets administrasjon pr. 31.12.2000:

Svend Abrahamsen, direktør
Kristin Ulseth, prosjektkonsulent
Jeanette sundby, produksjonskoordinator
Turil Westlie, sekretær
Hilde Haavik, regnskapsansvarlig

Fondet anser at størrelsen på administrasjonen er i samsvar med Fondets nåværende oppgaver.

Økonomi: resultat og balanse

Fondet har et årsoverskudd på NOK 281.233 og har dermed en positiv egenkapital på NOK 762.916 ved utgangen av 2000.

Fondets bevilgning gis i danske kronder og årets danske kronekurs gav NOK 1.185.528 mer enn budsjettet, i likhet med tidligere år. Fondet hadde også usedvanlig høye renteinntekter i 2000, hvilket gav en ekstrainntekt på NOK 2.235.512.

Videre har filmer som bl.a. "Idiotene", "Mifune", "Den store badedagen", "Jungeldyet Hugo" og "Tommy and the Wildcat" med flere, gitt Fondet salgsinntekter på tilsammen NOK 1.907.660, hvilkket er ca. NOK 1.130.000 mer enn budsjettert.

Fondet har i alt disponert NOK 4.767.824 mer enn budsjettert til produksjon av fiksjons- og dokumentarfilmer.

Prosjekter

Det totale antall søknader til Fondet har holdt seg på nivå med 1999, med en svak økning på 5%.

Produksjonsstøtte - fiksjon

Fondet har i 2000 gitt tilsagn til 28 større spillefilm- og TV-prosjekter. Antallet er lavere enn i 1999 (34), men til gjengjeld har prosjektene blitt tildelt større bevilgninger. Totalt 5 kortfilmer har fått tilsagn i 2000, hvilket tilsvarer antallet fra 1999.

Produksjonsstøtte – dokumentarfilm

Det ble ogs"i 2000 bevilget betydelige midler til dokumentar etter at man i 1999 hadde hatt et satsningsår som gav svært gode resultater. Fondet gav støtte til 22 dokumentarer i 2000 (24 i 1999.)

Prosjektutvikling

Fondet har i alt gitt prosjektutviklingsstøtte til 11 langfilmer (24 i 1999), 5 TV-serier (4 i 1999) og 4 dokumentarer (2 i 1999) samt ett internettprosjekt for barn. Alle TV-seriene som mottok prosjektutviklingsstøtte var animasjonsserier for barn/unge.

Distribusjon/versjonering

Fondet har i 2000 gitt støttet til markedsføringstiltak og/eller distribusjon av i alt 12 titler. Støtten er i første hånd gitt filmer som gjennom nasjonal distribusjon har vist et publikumspotensiale.

Fondet fikk dessuten anledning til å støtte versjonering av 2 barnefilmer, " Hjelp, jeg er en fisk" (A film) og "Tsatsolo" (Felicia Film), som begge har utmerket seg både nasjonalt og internasjonalt.

Filmkulturelle tiltak/Øremerkede midler fra Nordisk Ministerråd

Fondet har i 2000 forvaltet midler fra Nordisk Ministerråd til filmkulturelle- og distribusjonsformål for DKK 1.750.000. I tillegg har Fondet disponert bortimot NOK 1.9.000 av egne midler til samme formål.

Tilsammen har Fondet støttet 3 europeiske festivaler med eget nordisk program, 3 nordiske festivalprogram, 2 salgsmarkeder, 9 workshops/seminarer for og/eller med nordiske deltagere, samt 9 andre filmkulturelle tiltak.

Nye retningslinjer

Da Fondets partnere forlenget avtalen med 5 år, med virkning fra 1. Januar 2000, fastsatte også Nordisk Ministerråd nye statutter for Fondet med virkning fra 1. Januar 2000.

På bakgrunn av nye statutter utarbeidet administrasjonen nye retningslinjer, korrigert i henhold til ny avtale og nye statutter, samt omskrevet slik at den ble mer brukervennlig for de som skal søke Fondets midler.

De nye retningslinjene ble trykket opp på alle de fem nordiske språk, samt engelsk, og ble distribuert til den nordiske Film- og TV-bransjen våren 2000.

Internett-siden www.nordicfilms.net

Fondet har igangsatt et forprosjekt for å utvikle en nettguide til den nordiske Film- og TV-bransjen. Forprosjektet har vært utarbeidet under ledelse av Hybris Film Vertigo AS og resultert i en større prosjektbeskrivelse som definerer målsetning, innhold, form, tekniske løsninger og driftsmuligheter. En fremdriftsplan er lagt og utviklingsarbeidet vil fortsette i 2001.

Barne- og ungdomsprosjekter

Det har i 2000 vært gitt produksjonsstøttet til 6 langfilmer og 2 TV-serier rettet mot denne målgruppen, altså 8 av 28, hvilket betyr ca. 30% av produksjonsstøtten.

Av Fondets kortfilmer var alle 5 filmene rettet mot barn, mens 5 av 22 dokumentarfilmer var for barn og unge.

Av Fondets prosjektutviklingsmidler var 10 av 21 prosjekt rettet mot barn og unge, altså nærmere 50%.: 1 forprosjekt for internett (1 av 1), 1 dokumentar (1 av 4), 3 langfilmer (3 av 11) og 5 TV-serier (5 av).

Det ble gitt distribusjonsstøtte til 3 spillefilmer og 1 kortfilmspakke, samt versjoneringsstøtte til to langfilmer for barn/unge av 14 totalt.

Ferdige filmer

Av Fondets filmer som har hatt premiere i 2000, har de tre filmene "Sångar från andra våningen" (Anderssons Filmproduksjon/Andersson), "Dancer in the Dark" (Zentropa/Trier) og "Trolösa" (SVT Drama/Ullmann) skilt seg spesielt ut med enorm publisitet i Cannes der de alle deltok i hovedkonkurransen, og hvorav 3 av de gjeveste prisene gikk til to av filmene.

"The King is Alive" Dogme 4 (Zentropa/Levring) deltok også i et sideprogram i Cannes, og sammen sørget disse fire filmene for at det ble stor oppmerksomhet rundt nordisk film og nordisk filmproduksjon under et av verdens viktigste filmarrangement.

Andre filmer som har utmerket seg med stor publikumsoppslutning er spillefilmen "Tillsammans" (Memfis Film/Moodysson) og TV-serien "Det nya landet" (SVT Drama Göteborg/Jörgensen) som også har vunnet prisen for beste TV-serie på FIPAN (Festival International de Programmes Audiovisuelles) samt Europarådets TV-pris Prix Iris.

Barneanimasjonsfilmen "Hjelp, jeg er en fisk" (A Film), som ble til gjennom en stor nordisk/europeisk co-produksjon, har hatt kjempeoppslutning i Danmark, mens tallene er noe lavere, men stadig bra i Norge, Sverige og Finland.

Viderre er barnsfilmen "Mirakel" (Nimbus/Arthy) som også har gjort det bra, tatt ut til barnefilmprogrammet i Berlin.

Generelt

Samlet har Norden et sterkt kreativt talent, og Fondet ser det som en vigtig oppgave å støtte og inspirere nordiske produsenter til et kreativt samarbeid på tvers av grensene for å fremdyrke det beste potensiale i ressursene som finnes her.

Internasjonalt sett har nordisk film fått stadig økende anerkjennelse og 2000 var et spesielt suksessrikt år som synliggjorde at Norden kan øage film i verdensklasse. Prosjekter med sterk noridks forankring har hatt større muligheter for bred europeisk finansiering og internasjonalt samarbeid enn på prosjekter som kun har en nasjonal forankring. Derfor er det også vigtig i et internasjonalt perspektiv å styrke det noridkse miljøet både økonomisk og kunstnerisk.

Når det gjelder det mer overgripende målet om å få en større andel av nordiske publikum på nasjonal og nordisk film, har Fondet fremdeles en stor og vigtig oppgav foran seg. Mens noridkse filmer får god oppslutning på TV, og bliver vist i flere noridske land utenfor produksjonslandet, er det stedig forholdvis få noridkse filmer som gjør det tilfredsstillende godt på kino i nordiske land utenfor produksjonslandet.

Det er også en målsetning for Fondet å øke tilgangen av god noridsk barnefilm på ters av gransene gjennom å satse sterjt på distribusjon og versjonering av barnefilmer.

Fondet har vært representert under følgende arrangement:

- Tromsø filmfestival
- Tampere Short and documentary festival
- Filmfestivalen i Göteborg
- First Nordic Entertainment Law & Finance Forum, København
- Nordisk finansieringsforum for animasjon/Animerte dager, Oslo

- Cannes Internasjonale Filmfestival
- New Nordic Films/Filmfestivalen i Haugesund
- New Nordic Children's Films, Filmfestivalen i Haugesund
- Nordisk Forum/Nordisk Panorama, Bergen
- Cartoon Forum, Gotland
- McKee manusseminar, Oslo
- Forum/International Documentary Film Festival, Amsterdam
- Twelve for the future, Helsingfors

Forholdet til Nordens nærområder, Baltikum og Nord-vestre Russland

En mer aktiv holning fra Nordisk Film-&TV Fonds side til våre nærområder vil være betinget av en økning av Fondets ressurser, både økonomisk og administrasjonsmessig.

Forholdet til Europa

Fondet har vært et samordnende organ når det gjelder kontakt med Europa og utvilkingen av det nordiske produksjonsgrunnlaget. Fondet har bl.a. gjennom sitt medlemskap i Moonstone og North by Northwest, gitt noridske produsenter, regissører og forfattere tilgang til et unikt nettverk i den europeiske filmindustrien. Fondets direktør har for øvrig også sittet som kommissær for Slate Funding i Media II programmet.

Styret

Styret utnevnes av Nordisk Ministerråd og skal bestå av personer med innsikt i Fondets arbeidsområdet. Minst to av styremedlemmene skal ha spesiell kompetanse på filmområdet og mint to på TV-området. Den 24. September 1999 forlenget Nordisk Ministerråd styrets mandatsperiode til 31.12.2000. Styret har under året bestått av følgende personer:

Ordinære styremedlemmer:

- Finland: Ann Sandelin – Formann, direktør, Yleisradio
- Sverige: Peter Hald, direktør, Svenska Filminstitutet
- Danmark: Thomas Stendrup, direktør, Det Danske Filminstitut
- Norge: Oddvar Bull Tuhus – Nestformann – dramasjef, Norsk Rikskringkasting
- Island: Sigruður G. Valgerisson, dramasjek, RUV

Varamedlemmer:
- Finland: Erkki Astala, Finlands Filmstiftelse
- Sverige: Marie Curman, SVT (til 27.01.00)
  Johan Mardell (SVT (fra 27.01.00)
- Danmark: Finn Rowold, Danmarks Radio
- Norge: Finn H. Andreassen, TV2
- Island: SigríðMargrét Vigfúsdóttir, Media Desk

Honorar styret

For 2000 er det fastsatt et styrehonorar på NOK 13.000 for styremedlemmer og NOK 18.200 for styreformannen.

Møter

Styret har under 2000 hatt 4 møter; 23. februar, 15. juni, 19. oktober og 7. desember. Under styremøtet 15. juni var også alle vararepresentantene, samt representanter for Nordisk Ministerråd tilstede.

Honorar direktør

Det daglige arbeidet har blitt ledet av Fondets direktør Svend Abrahamsen, som for arbeidet har mottatt en råslønn på DKK 632.000.

Annet

- Regnskapet for 2000 revideres av Riksrevisjonen i Norge
- Advikatfirmaet PriceWaterhouseCoopers DA har vært tilknyttet Fondet for juridisk bistand.
- Virksomheten forurenser ikke det ytre miljø.
- Administrasjonens sykefravær har vært under 12%.
- Arbeidsforholdene er svært tilfredsstillende, både hva gjelder plass, utstyr og miljø

Resultat- og balanserapport[2]

Resultatrapport[3]

	Regnskap 2000	Budsjett 2000	Regnskap 1999
Inntekter			
Ordinære bidrag	63.625.528	62.440.000	64.539.529
Øremerkede midler NMR	1.900.000	1.900.000	1.909.572
Ekstern støtte til prosjekter	528.737.	500.000	1.013.660
Salgsinntekter	1.907.660	800.000	1.657.455
Sum inntekter	67.961.626	65.640.000	69.120.216
Kostnader			
Prosjektbidrag	66.240.824	61.473.000	70.072.030
Sum prosjektbidrag	66.240.824	61.473.000	70.072.030
Personalkostnader			
Lønn og andre godtgjørelser	2.487.578	2.527.000	2.297.035
Sum personalkostnader	2.487.578	2.527.000	2.297.035
Andre driftskostnader			
Husleie og fellesutgifter	440.040	425.000	438.965
Andre kostnader	1.060.843	1.375.000	1.046.036
Reiseutgifter	509.453	710.000	541.558
Styrkostnader	225.796	230.000	234.341
Sum andre driftskostnader	2.236.132	2.740.000	2.260.900
Ordinære avskrivninger	148.671	100.000	64.137
Sum Kostnader	71.113.204	66.840.000	74.694.102
Resultat før finansposter	-3.151.279	-1.200.000	-5.573.886
Finansinntekter og kostnader			
Finansinntekter	3.432.512	1.200.000	2.733.202
Sum finansinntekter og kostnader	3.432.512	1.200.000	2.733.202
Resultat	281.233	0	-2.840.684
Årets overskudd/underskudd	281.233	0	-2.840.684

[2] Resultat- og balanserapport er underskrevet i Oslo, 14. Februar 2001 av Svend Abrahamsen, direktør, Ann Sandelin, styrefomann, Peter Hald, Thomas Stenderup, Oddvar Bull Tuhus og Sigurður G. Valgerisson.

[3] Notene er ikke gjengitt her

Balanserapport[4]

	2000	1999
EIENDELER		
Anleggsmidler		
Varige driftsmidler		
Møbler/innredning	41.445	31.971
Datautstyr/ programvare	238.720	9.369
Telefonsystem	40.317	0
Kontormaskiner	0	9.568
Kunst	0	3.632
Sum varige driftsmidler	320.482	54.540
Finansielle anleggsmidler		
Depositum/husleie	97.808	97.000
Sum finansielle anleggsmidler	97.808	97.000
Sum anleggsmidler	418.290	15.1540
Omløpsmidler		
Kontanter/ bankinnskudd		
Kasse	1.124	785
Bank	42.235.034	36.628.676
Sum kontanter/bankinnskudd	42.235.034	36.628.676
Fordringer		
Fordringer på ansatte	5.000	-961
Andre kortsiktige fordringer	207.553	13.144
Utestående bidrag	106.150	0
Sum fordringer	318.702	12.182
Sum omløpsmidler	42.972.026	36.792.398
EGENKAPITAL OG GJELD		
Opptjent egenkapital		
Opptjent egenkapital 11.00	481.682	3.322.366
Årets overskudd/underskudd	281.233	-2.840.684
Sum opptjent egenkapital 31.12.00	762.916	481.682
Kortsiktig gjeld		
Leverandørgjel	160.180	42.933
Skyldige feriepenger/skattetrekk og arbeidsgiveravgift	381.376	245.928
Disponerte prosjektmidler	42.947.554	36.021.855
Herav neste års bidrag – ikke kostnadsført	-1.280.000	0
Sum kortsiktig gjeld	42.209.110	36.310.716
SUM EGENKAPITAL OG GJELD	42.972.026	36.792.398

[4] Notene er ikke gjengitt her.

Langfilm[5]

Tittel	Hovedprodusent	Regissør	Land	Beløp
Blinkende Lygter	Danmarks Radio	Anders Thomas Jensen	Danmark	1.000.000
Monas verden	Per Holst Film A/S	Jonas Elmer	Danmark	1.600.000
En sång för Martin	Moonlight Filmproduktion	Bille August	Danmark	2.800.000 **
Jolly Roger*	M&M Productions A/S	Lasse Spang Olsen	Danmark	2.000.000
Drengen og ånden i fjellet*	Dansk Tegnefilm Produktion	Jannik Hastrup	Danmark	2.500.000
Tinke*	ASA Film Productions A/S	Morten Køhlert	Danmark	2.000.000
Fukssvansen	Zentropa Productions	Niels Arden Oplev	Danmark	1.000.000
Livet är en Schlager	Nordisk Film A/S	Susanne Bier	Danmark	3.000.000 **
Grev Axel	Cosmo Film A/S	Søren Fauli	Danmark	1.000.000
Cyclomania*	Blind Spot Pictures	Simo Halinen	Finland	1.400.000
Drakarna över Helsingfors	Kinoproduction OY	Peter Lindholm	Finland	2.000.000
Tango Cabaret	Matila & Röhr Productions	Pekka Lehto	Finland	1.500.000
Dramarama	Zik Zak Filmworks	Inga Lisa Middelton, Dagur K. Petursson, Ragnar Bragason, A. Sverrisson, T. Sigurjónsson.	Island	1.700.000
Ikingut*	Icelandic Film Corporation	Gisli Snær Erlingsson	Island	895.000
Amatørene	Produksjon 4 ½ A/S	Pål Sletaune	Norge	3.000.000
Brødre i blodet	Maipo Film & TV	Petter Næss	Norge	2.730.000
Øyenstikker	Motlys Production as	Marius Holst	Norge	700.000
Dina	Northern Lights A/S	Ole Bornedal	Norge	4.000.000
Familjhemligheter	Svensk Filmporduktion	Kjell Åke Andersson	Sverige	1.000.000
Sångar från andra våningen	Andersson Filmproduktion	Roy Andersson	Sverige	1.000.000
4 födelsedagar og 1 fiasko*	SVT Drama	Catti Edfeldt	Sverige	1.800.000
Gossip	Sweetwater	Colin Nutley	Sverige	2.000.000
Kärlek kellan krigen	Filmek Trollhättan	Daniel Alfredsson	Sverige	1.000.000

**Filmene er laget i Sverige med svenske skuespillere, av produksjonsselskap og regissør fra Danmark

[5] Titler med * i de kommende tabeller er filmer for barn og unge.

TV-serier

Tittel	Hovedprodusent	Regissør	Land	Beløp
Beck II (1-8)	Nordisk Film A/S	K. Sundvall og H. Hamrill	Danmark	3.800.000
Storm P. Opfindelser	Tinderbox	Jørgen Vestergaard	Danmark	100.000
Moose & Longhorn*	Lumifilm Ltd.	I. Virtanen og M. Härkönen	Finland	900.000
Den första Zigenaren*	SVT Drama Göteborg	Agneta Fagerström-Olsson	Sverige	3.000.000
Villospår (3x60)	SVT Malmö	Leif Magnusson	Sverige	2.000.000

Dokumentar

Tittel	Hovedprodusent	Regissør	Land	Beløp
Ondskabens anatomi	Digital Film	Ove Nyholm	Danmark	500.000
The Climate Conflict	L. Mortensen TV-Produktion	Lars Oxfeldt Mortensen	Danmark	200.000
Jesus Christ Airlines	Jensen & Kompagni A/S	L. Jensen og H. Carlsen	Danmark	200.000
The Star Dreamer	Vesterholt Film & TV	Vesterholt og Baastrup	Danmark	200.000
Fodbolddrengen	Koncern tv&filmproduktion	Anders Gustafsson	Danmark	400.000
Et portræt	C&C productions Aps.	Jon Bang Carlsen	Danmark	500.000
Scandinavian Star	Angel Area APS	Eva Bjerregaard	Danmark	300.000
Lessons*	S.Film Aps	Hans-Henrik Jørgensen	Danmark	350.000
An Affair	Koncern tv&filmproduktion	Thomas Heurlin	Danmark	200.000
Last Princess	Vesterholt Film & TV	Sonja Vesterholt	Danmark	200.000
Tilbage til Friheden	TjuBang Film	M. Krogh og S. Stausholm	Danmark	250.000
Blatnoi Mir	Illume	J. Hiltunen	Finland	300.000
Looking for linux	Making Movies Oy	Hannu Puttonen	Finland	350.000
Henna's Leud*	Illume	Heikki Huttu-Hiltunen	Finland	170.000
The Idle Ones*	Kinotar Oy	S. Helke og V. Suutari	Finland	350.000
Without my daughter	Tarinatalo-Storyhouse	Alexis Kouros og Kari Tervo	Finland	350.000
Stakkars hedningar	Motlys	Harald Herland	Norge	250.000
Instant Happiness*	Piraya Film	Torstein Grude	Norge	200.000
Heftig og begeistrert	Norsk Film	Knut Erik Jensen	Norge	315.000
Tong Tana	Charon Film	Cederberg, Röed, Pausner	Sverige	350.000
Surplus	Gandini Multifilm	Erik Gandini	Sverige	300.000
Pojken utan ansikte	Genibild AB	Folke Rydén	Sverige	300.000

Kortfilmer

Tittel	Hovedprodusent	Regissør	Land	Beløp
Aben Osvald*	Magic Hour Films	Peter Husner	Danmark	385.000
Den lille skrædder*	M&M Productions	Vibeke Muasya	Danmark	220.000
Hunden og fisken*	Dansk Tegnefilm 2	Jannik Hastrup	Danmark	300.000
Guggen (Jakten.. Gauda)	Qvisten Animation AS	Rasmus A. Sivertsen	Norge	260.000
Valthornet*	ZigZag Animation	L. og U. Geffenblad	Sverige	450.000

Prosjektutvikling

Tittel	Hovedprodusent	Regissør	Land	Beløp
Skulkenborg/børn på nettet	Zentropa Productions		Danmark	450.000
Dokumentarfilm				
Faces – a film about Greenland	Barok Film & TV produktion	Anne Wivel	Danmark	150.000
Færøerne mod selv-stændighed	Nordfilm	Ulla Boje-Rasmussen	Danmark	150.000
Brothers of the Forest	Kinofinlandia oy	Pekka Lehto	Finland	150.000
Du skal nog se att det går över*	Artemis Production	Cecilia Neant.Falk	Sverige	150.000
Langfilm				
Koma	Thura Film		Danmark	70.000
It's all about love	Komrad Film ApS	Thomas Vinterberg	Danmark	500.000
Hayflower and quits-hoe	Kinotaurus	K. Rastimo	Finland	150.000
Laughing Seagull	Isfilm	Ágúst Gudmundsson	Island	100.000
Independent People	Pegasus Pictures	Hector Babenco	Island	200.000
Dina	Northern Lights A/S	Ole Bornedal	Norge	270.000
Solan og Ludvig i Italia*	Filmkameratene	Vibeke Idsøe	Norge	200.000
Bytt é bytt*	Jarowskij Drama/ Nordisk Film		Sverige	100.000
Death Metal	Ab Svarvar og Engström Ltd	Anders Engström	Sverige	150.000
Dollar-Hanna	Triangle Art Film		Sverige	100.000
Pojken med guld-byxorna*	Triangle Art Film		Sverige	60.000
TV-serie				
På vej til Billedet*	Dansk Tegnefilm 2	Birgita Faber	Danmark	200.000
Orla Frøsnapper*	Buttenschøn & Budde	Erling Budde	Danmark	50.000
Mire Bala Kale Hin*	Camera Cagliostro	Katariina Lillqvist	Finland	150.000
Blekkulf*	Greenway Film A/S	Philippe Amen og Mark Kyle	Norge	250.000
Creepschool*	Happy Life Animation AB	Torbjörn Jansson	Sverige	200.000

Distribusjon

Tittel	Filmens regissør	Distributør	Land	Beløp
Markedsføring/ lansering				
Annonsering		NFTF		27.268
Dogme 4/The King is Alive/Cannes	Kristian Levring	Zentropa	Dnamark	200.000
Dancer in the Dark/Cannes	Lars von Trier	Zentropa Productions	Danmark	200.000
Sångar från andra våningen	Roy Andersson	Roy Andersson	Sverige	200.000
Trolösa/Cannes	Liv Ullmann	Svensk Filmidustri	Sverige	200.000
Distribusjon				
Distribusjonsseminar		NFTF		82.876
Leve blant løver	Sigve Endresen	Øst for Paradis	Danmark	100.000
Suffløsen	Hilde Heier	Good Times Distributino	Island	5.000
Albert*	Jørn Fauerschou	SEG	Norge	100.000
Universets engler	Fridrik Thot Fridriksson	SEG	Norge	125.000
Hundhotellet*	Per Åhlin	Kommunenes Filmcentral	Norge	100.000
101 Reykjavik	Baltasar Kormakur	SEG	Norge	150.000
Kærlighed ved første hik*	Thomas Villum Jensen	Folkets Bio	Sverige	150.000
Kortfilmpakke*	Div.	Svenska Filminstitutet	Sverige	218.000
Versjonering				
Help! I'm a Fish*	Fjeldmark, Hegner	A Film ApS	Danmark	450.000
Tsatsiki*	Ella Lemhagen	Per Holst Film A/S	Danmark	500.000

Filmkulturelle og Distribusjons tiltak/øremerkede midler

Tittel	Arrangør	Land	Beløp
Diverse			
Trykking og distribusjon av retningslinjer	Nordisk Film- og TV Fond		217.052
NFTF nettside	Hybris Film		310.000
Annonsering – Cannes 2000	Nordisk Film- og TV Fond		46.702
Annonsering – Haugesund 2000	Nordisk Film- og TV Fond		93.555
Mirakel – Berlin 2001	Nimbus Film	Danmark	60.000
Cilect Congress	Cilect TDC	Danmark	175.000
North by Northwest	Det Danske Filminstitut	Danmark	200.000
Moonstone International	Moonstone	Scotland	406.425
Inforrmationsbrev 2000	Filmkontakt Nord	Danmark	122.000

Tittel	**Arrangør**	**Land**	**Beløp**
Filmfestival/marked			
New Nordic Films 2000	Den Norske Filmfestivalen	Norge	350.000
New Nordic Children's Films 2000	Den Norske Filmfestivalen	Norge	200.000
Close-Up Island	Göteborg Film Festival	Sverige	100.000
Black Nights Film Festival 2000	Black Nights Film Festival	Estland	50.000
Edinburgh Film Festival 2000	Edinburgh Film Festival	Scotland	50.000
Nordische Filmtage Lübeck 2000	Nordische Filmtage Lübeck	Tyskland	110.000
Tampere Short & Doc. Film Market	Tampere Film Festival	Finland	100.000
Nordisk Panorama – Marknad	Filmkontakt Nord	Danmark	133.000
Kurs/seminarer			
Finansierings Forum 2000	Animerte dager	Norge	200.000
Cartoon Forum 2000	Gotlands Kommun	Sverige	450.000
Nordisk Forum 2000	Filmkontakt Nord	Danmark	145.000
Manusseminarium 2000	Sonet Film	Sverige	30.000
Robert McKee's Story Seminar	Statens Studiesenter for film	Norge	125.000
Twelve for the future	European Documentary Network	Danmark	100.000
Seminar "Film og natur"	CineNature AB	Sverige	30.000
Nordic Entertainment Law & Finance Forum	MediaWchange	UK/DK	31.121

Presentasjon av Nordvisjonen

Nordvisjonen ble etablert i 1959 av allmenkringkasterne i Danmark (DR), Finland (YLE), Norge (NRK) og Sverige (SR/SVT). Island og RUV kom med fra 1965. Tanken var bl.a. å sikre seg fri tilgang til nordiske TV-program og å utvikle et marked for samproduksjoner, til beste for seerne, for selskapenes økonomi og for nordisk kultur i sin allminnelighet.

Tanken er realisert ut over enhver rimelig forventning. Nordvisjonen er idag den klart mest effektive TV-allianse i Europa, trolig også i verden, og markerer seg også som noe så politisk enestående som et vellykket nordisk samarbeid.

Mediabildet har endret seg radikalt gjennom disse mer enn 40 år som er gått siden det hele begynte, både ved en ny og stadig mer kostnadskrevende teknikk og ved et stadig økende antall kommersielle konkurenter. Nordvisjonssamarbeidet har slik sett derfor også endret seg, og denne evne til tilpasning er kanskje nettopp noe av forklaringen på at samarbeidet idag er mer omfattende enn noen gang.

I år 2000 sendte våre fem NV-selskaper tilsammen 2.126 timer NV-relaterte program, eller hvert av dem, i gjennomsnitt godt over én time per dag. Det dreier seg da i det alt vesentlige om samproduksjoner (1.005 timer) og gratis utvekslede dokumentarprogram (926 timer). I tillegg til de 2.126 timer, som også inkluderer sport og kommersielt programsalg, kommer en daglig fri utveksling av nyheter og materiale til tekst-TV.

Samproduksjonene er blitt en stadig mer sentral del av samarbeidet og omfatter til enhver tid nå løpende nær opp imot 300 prosjekter, hvorav særlig mange innen drama, fakta og barn/unge. Dette skyldes ikke minst etableringen i 1988 av Det nordiske TV-samarbeidsfond,

finansiert ved NV-selskapenes inntekter fra nordisk kabeldistribusjon, der noen ti-talls millioner hvert år tilføres nordiske samproduksjoner, med preferanse for drama og barn.

Nordvisjonssamarbeidet koordineres av NV-sekretariatet, som med sine tre medarbeidere p.t. er plassert i Oslo, og er i det hele preget av en enkel og meget effektiv struktur. Alliansen og - ikke minst - samarbeidets resultater har i de senere år da også tiltrukket seg betydelig internasjonal interesse.

Vi viser ellers til nedenstående statistikk, som også vil illustrere det sterkt økende omfang gjennom 90-årene.

Oslo, 15.oktober 2001

Steffen Johanssen
Nordvisjonssekretær

Samproduksjoner, NV-utveksling og NV-kjøp utsendt i årene 1963 - 2000, totalt i timer (inkl.repriser og sport)

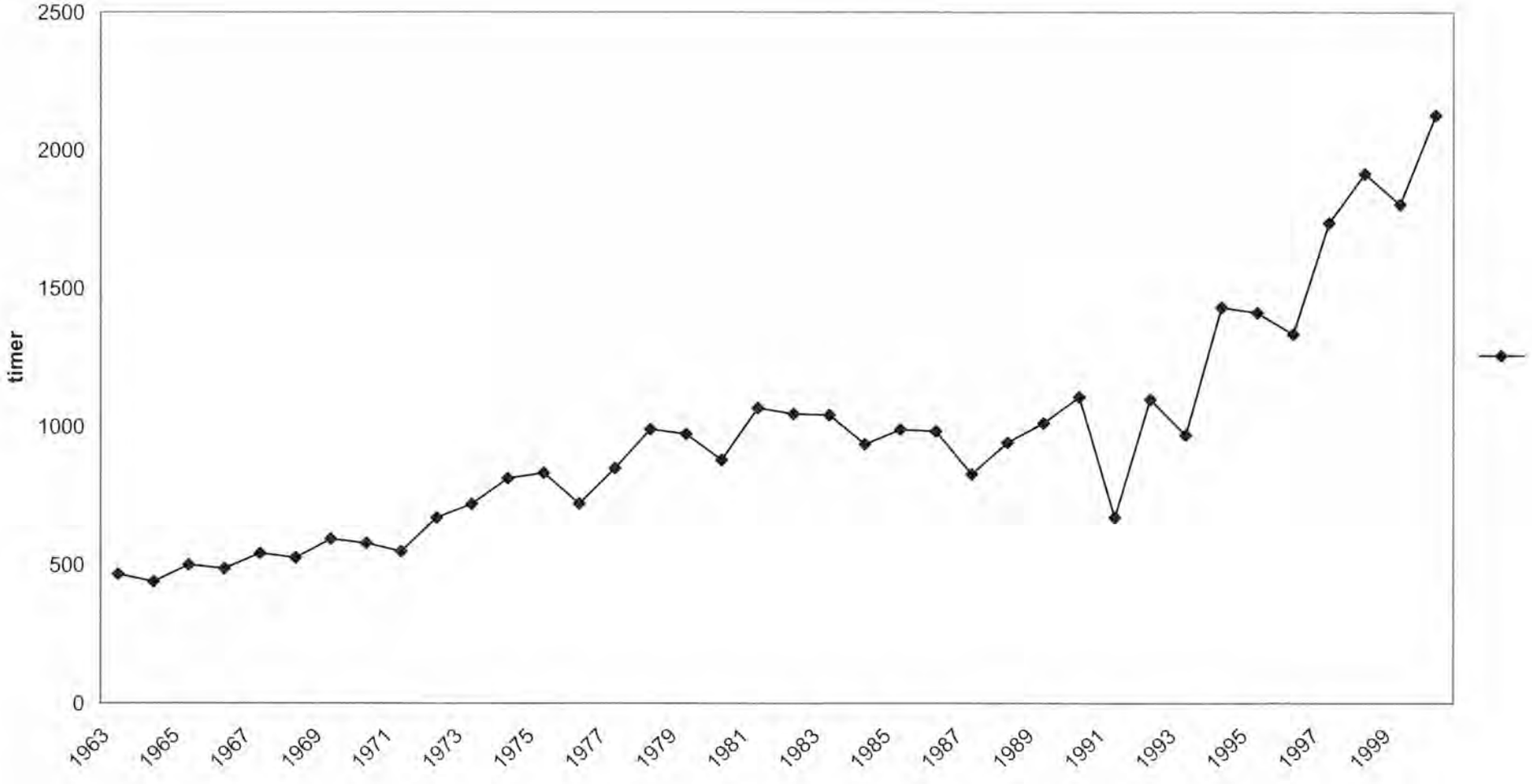

Samproduksjoner de siste 10 årene (inkl. repriser)

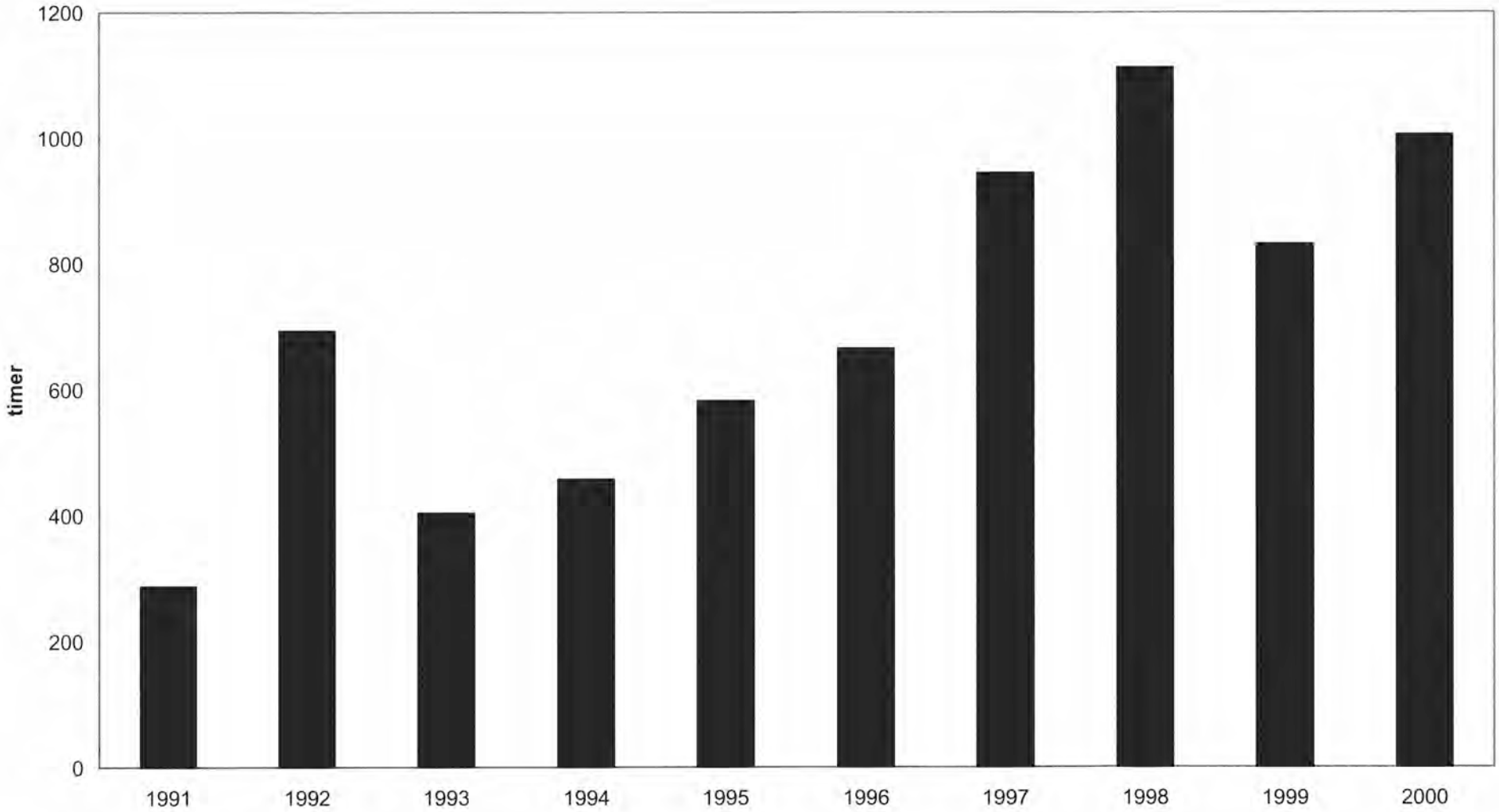

Gratisutveksling i årene 1996-97-98-99-2000
(inkluderer ikke sport og NV-kjøp)

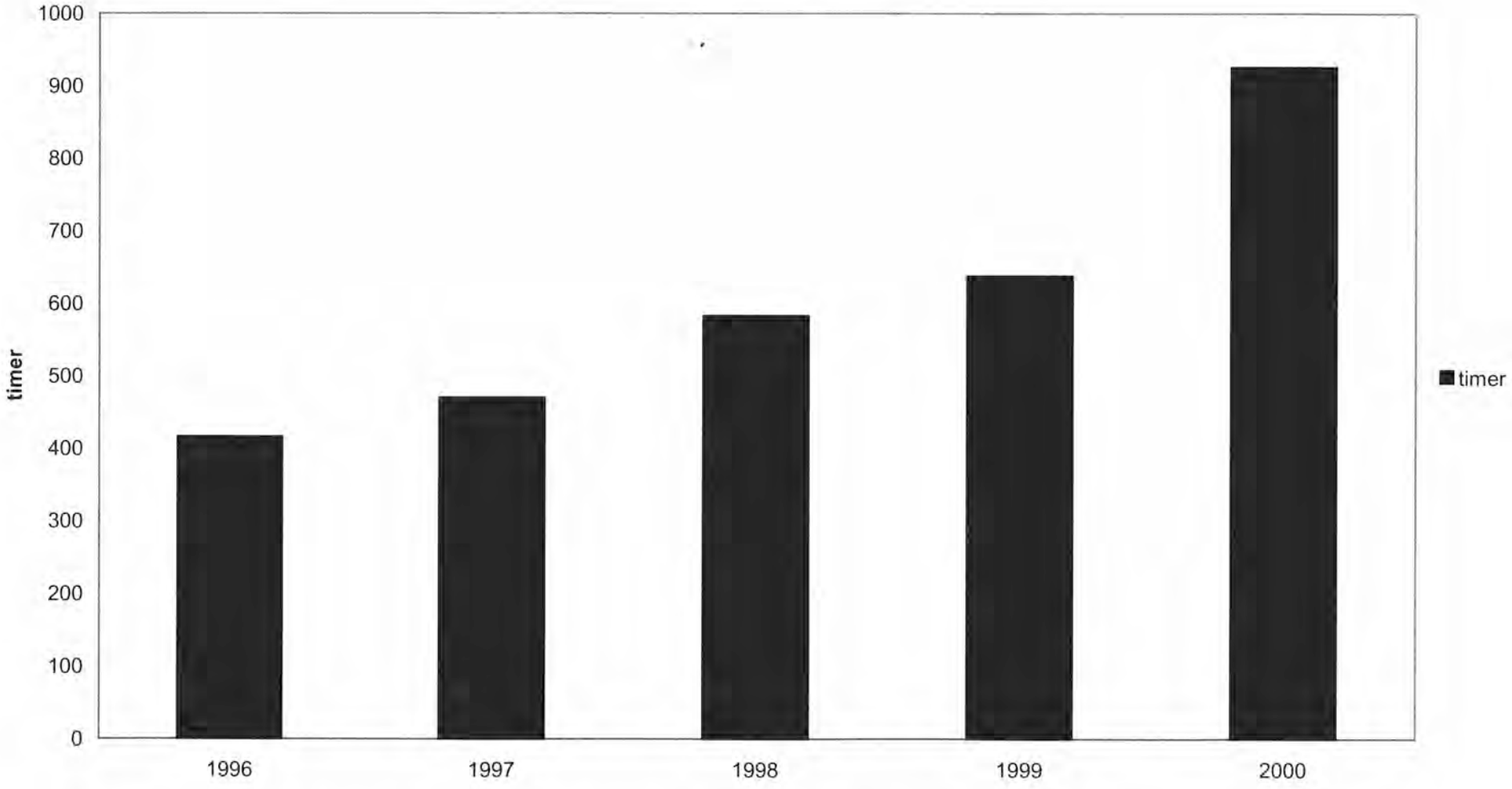

Den nordiska TV-samarbetsfonden

1987 etablerades Den nordiska TV-samarbetsfonden (Kabelfonden) genom ett särskilt avtal mellan de fem NV-företagen. Avtalet förnyades 1995. Fonden finansieras genom de intäkter public service företagen erhåller genom kabeldistributionen av deras program i Norden. Fonden är öppen även för tillskott från andra grupper av rättighetshavare

Syftet med fonden är att styrka det nordiska kultursamarbetet, härvid att öka produktionen och distributionen av nordiska TV-program och att stimulera att man i produktioktioner använder nordiska upphovsmän och utövande konstnärer.

Pressmeddelande
17.05.2001

Sveriges televisions sebarhet i Finland

Förhandlingar skall föras med Sverige om televisionsprogramments sebarhet

En arbetsgrupp som utrett Sveriges televisions sebarhet i Finland under digitaltiden föreslår att programutbudet skall bibehållas minst vid det nuvarande efter digitaliseringen. Detta förutsätter förhandlingar mellan Finalnds och Sveriges regeringar.

"Förnyandet av tekniken får inte försämra programutbudet i Finland och Sverige", säger minister Heinonen. Minister Heinonen ämnar hålla kontakt med motsvarande ministrar och myndigheter i Sverige, så att man i god tid kan börja leta efter en lösning på frågan.

Arbetsgruppen överlät sin rapport till kommunikationsminister Olli-Pekka Heinonen den 11 maj. I den inofficiella arbetsgruppen ingick förutom kommunikationsministeriet även representanter för Digita och YLE.

Syftet med förhandlingarna är att klargöra bl.a. upphovsrättskostnadernas rättvisa fördelning och huruvida Sverige ämnar avstå från sina krav på ett särskilt kort för den offentliga servicens digitala sändningar.

Det finns god tid för förhandlingar och dryftande av olika lösningar, för Sverige har ännu inte satt upp några målsättningar i fråga om en tidtabell för nedläggandet av analoga sändningar. Sveriges analoga sändningar kan i Finland ses även via digitala mottagare.

Sveriges sändare når ställvis ända till Österbotten och sydvästra Finland (det s.k. spill over-fenomenet). Programmen på Sveriges television visas dessutom på två kanaler i Österbotten och fyra kanaler i södra Finland. Finlands televisions sändningar kan i Sverige ses i Storstockholm samt via flera kabelnätverk.

YLE betalar upphovsrättsersättning för att Sveriges television syns i södra Finland. Ersättningen är cirka 18 miljoner mark. Upphovsrättsersättningarna för Österbottens sändare betalas ur statens televisions- och radiofond.

I Sverige behöver man ett särskilt kort för att kunna se digitala sändningar. Av upphovsrättsliga skäl är det oklart huruvida kortet kan säljas utomlands. Sveriges regering har dock nyligen framfört att den offentliga servicens sändningar borde kunna ses fritt.

Arbetsgruppen behandlade inte de kommersiella kanalernas sebarhet, eftersom denna beror på de privata operatörernas beslut.

Utdrag ur Finska kommunikationsministeriets betänkande – svenska sammandrag – i frågan om nordiskt tv-samarbete

Sammandrag

Mottagningen av televisionssändningar från Sverige efter digitaliseringen

Ovannämnd fråga har utretts av tjänstemän vid Kommunikationsministeriet i samråd med representanter bl. a. för Digita Oy och Rundradion Ab.

Föreliggande betänkande behandlar det nuvarande utbytet av televisonssändningar mellan Sverige och Finland samt några förslag till hur saken skall skötas efter digitaliseringen. Betänkandet som även innehåller ett förslag till omedelbara åtgärder överlämnas till ministeriet 11.5.2001.

Bakgrund

I dag har befolkningen på Åland, i de svenskösterbottniska kusttrakterna och i stora delar av sydvästra och södra Finland tillgång till tv-sändningar från Sverige.

I och med utbyggnaden av de markbundna digitala distributionsnäten och övergången till digitala sändningar i Sverige och Finland har oron över de framtida möjligheterna att se tv-sändningar från Sverige vuxit sig allt starkare bland den svenskspråkiga befolkningen i vårt land. Frågan har även väckt uppseende i offentligheten. Kommunikationsministeriet ville därför utreda frågan mer ingående.

Möjligheten att se tv-sändningar från Sverige har långa traditioner i våra svenskbygder inklusive Åland. I samband med utredningsarbetet har diskussioner förts med representanter för Åland. Men betänkandet behandlar inte den åländska tv-frågan då landskapet fattar egna beslut i etermediefrågor inom ramen för självstyrelselagen.

På motsvarande sätt som man begränsat tv-sändningar från Sverige i vårt land, har man via markbundna sändare i Storstockholm och via kabelnät kunnat se TV Finlands sändningar på 24 orter i Sverige.

Utgångspunkter för betänkandet

I utredningsarbetet har det framgått att de kulturpolitiska målsättningarna som ligger till grund för det nuvarande tv-utbytet mellan länderna fortfarande föreligger. Dessa hänför sig till viljan att erbjuda den svenskspråkiga befolkningen i vårt land ett rikare och mer jämlikt tv-utbud samt viljan till att upprätthålla ett mångsidigt kulturutbyte länderna emellan.

Utgångspunkten är följaktligen att de nuvarande möjligheterna att se tv-sändningar från Sverige inte skall försämras. Tvärtom bör den nya tekniken kunna underlätta och förbättra möjligheterna till grannlandstevetittande.

Därmed finns det skäl att utreda möjligheterna att bredda det nuvarande utbudet. Saken bör naturligtvis diskuteras med berörda parter i Sverige. Det nuvarande systemet bygger till stora delar på överenskommelsen mellan ländernas regeringar.

Förslag I

Förslaget utgår från att det nuvarande utbytte av tv-signaler bibehålls.

Inga åtgärder vidtas före Sveriges beslut om utbyggnaden av det markbundna digitala nätet samt före tidtabellen för svenskarnas övergång till ny behandling om några år då tidtabellen slagits fast för när Sverige lägger ned analoga sändningar.

Förslag II

Förslaget utgår från en omedelbar eller snabb övergång till digital distribution av det svenska tv-utbudet i vårt land och på motsvarande sätt av TV Finland i Sverige.

Förslaget gör det möjligt att bredda utbudet av tv-sändningar från Sverige genom att det kanalknippe som blir tillgängligt ifall den nuvarande analoga frekvensen digitaliseras, ger utrymmer för ett antal nya kanaler. Detta förutsatt att bl.a. de upphovsrättsliga frågorna kan lösas.

Förslag till åtgärdsprogram

1. Kommunikationsministeriet informerar det svenska Kulturdepartementet om det finländska intresset för ett fortsatt utbyte av tv-sändningar även i digital form.
2. Länderna söker gemensamt en politisk helhetslösning för att kunna slå fast spelreglerna.
3. Innan de analoga sändningarna upphör vidtar de båda länderna var för sig de praktiska åtgärder som krävs för att säkra ett fortsatt grannlandstevetittande.
4. På det nationella planet bör man vidare utreda hur man bäst kan ta i bruk ett fjärde digitalt kanalknippe för distribution i Finland av tv-sändningar från Sverige.

Nordiska rådet har uppdragit
åt Presidiet att verkställa
nedanstående beslut angående
grannlands-TV i digitalt marknät

INTERNT BESLUT 5/2000

Nordiska rådet har den 8 november 2000 antagit nedanstående interna beslut efter förslag av den social-demokratiska partigruppen i Nordiska rådet med 36 röster. 18 medlemmar röstade mot förslaget. 2 medlemmar avstod från att rösta. 28 medlemmar var frånvarande.

Det interna beslutet har följande lydelse:

Nordiska rådet beslutar

att mittengruppens förslag om att ministerrådet säkerställer fortsatt grannlands-TV i det digitala marknätet och använder den nya tekniken till ökad distribution av public service översänds till Nordenutskottet för behandling.

Presidiet meddelar:
Vid Nordiska rådets 51:a session i Stockholm 1999 stod grannlands-TV-frågan i fokus, både som kulturfråga och som gränshinderfråga. Nordenutskottet efterlyste därefter i en skrivelse till Nordiska ministerrådet en redogörelse för status i frågan. Nordiska rådet har därefter mottagit två rapporter om public service TV i Norden i perioden 2000-2001.

Nordenutskottet har under behandling medlemsförslag om nordiskt tv-samarbete (A 1244/nord), ställt av Elver Jonsson m.fl. Förslaget har remitterats till cheferna för de nordiska public service tv-bolagen i Norden. Remissvaren var avsedda att tjäna som underlag till betänkandet över förslaget samt till en planerad hearing/möte med kulturministrarna i saken.

Vid februarimötet i Nordenutskottet påmindes om att utskottet har ett uppdrag från plenarförsamlingen vid den 52:a sessionen att bereda mittengruppens förslag: "att ministerrådet säkerställer fortsatt grannlands-TV i det digitala marknätet och använder den nya tekniken till ökad distribution av public service". Nordenutskottet har i flera fall haft TV-saken på dagordningen under år 2001.

Ministerrådet har vid ett antal tillfällen fått framfört Nordenutskottets samt Presidiets uttalanden om vikten av att ett möte om nordisk public service tv, i synnerhet grannlands-tv, kommer till stånd år 2001.

Kulturministrarna (MR-K) har inte haft möjligheten att möta Nordenutskottet tidigare än vid den 53:e sessionen. Ett möte mellan utskottet och kulturministrarna kommer att hållas den 31 oktober 2001 kl. 13.00-14.00. Strax innan mötet har "mediepolitik och public service TV" debatterats i plenum. Som underlag för debatten i plenum är rek. 20/1997 Utökat TV-samarbete i Norden, medlemsförslag om nordiskt tv-samarbete (A 1244/nord) samt Nordiska ministerrådets rapporter om public service TV i Norden del 1 och del 2.

Internt beslut 5/2000 kommer att tas upp i betänkandet över medlemsförslag A 1244/nord, i betänkande över meddelande om rekommendation 20/1997 och i mötet med kulturministrarna i oktober.

Presidiets konklusion:
Presidiet rapporterar till den 53:e sessionen att presidiet beslöt följande den 25 september 2001: Nordenutskottet har behandlat Internt beslut 5/2000 Grannlands-TV i digitalt marknät under år 2001. Intentionen med internt beslut 5/2000 kan därmed anses som uppfylld.

Medlemsförslag

om nordiskt TV-samarbete

(Väckt av Elver Jonsson samt Odd Einar Dørum, Olof Erland, Ewa Larsson, Pehr Löv, Hannes Manninen, Vibeke Peschardt och Jan Erik Ågren)

I Norden har vi en stark språklig och kulturell samhörighet främst beroende på våra rikliga kontakter. Ett viktigt instrument för såväl språklig som kulturell förståelse är naturligtvis möjligheten att se varandras public service kanaler.

Så har t.ex. befolkningen på Åland och i Österbotten i Finland genom särskilda mellanstatliga avtal om ersättning för upphovsrätten kunnat ta del av Sveriges television. Det har också varit möjligt för den finsktalande befolkningen i Sverige att ta del av YLE:s sändningar. Programmen i Finlands-TV distribueras till ca 25 orter i Sverige och ses av ca 400 000 finsktalande som är bosatta där. Motsvarande svensk kanal kan ses av ca 1,7 miljoner tittare i Finland. Det kan vara intressant att notera att bara i Vasa ser 60 procent av befolkningen mer på svensk än på finsk TV. Likaså har det varit möjligt för nordbor i våra gränsområden, inte minst längs den svensk-norska gränsen att ta del av varandras TV- utbud. Men kvar står de problem- och kostnader- som drabbat t.ex. de som i Sverige önskat se det danska och norska TV-utbudet eller omvänt.

I samband med Nordiska rådets session i Reykjavik aktualiserades frågan om det nordiska TV-samarbetet och det var många som uttryckte oro över vad som händer vid övergången från analoga till digitala sändningar. Skulle den nya tekniken tvärtemot alla tidigare löften från de nordiska regeringarna innebära en försämring istället för en förbättring av möjligheterna att se grannlands-TV?

Liksom så många gånger förr utlovade ansvariga ministrar vid sessionen snabba åtgärder för att säkerställa fortsatta sändningar av grannlands-TV även i det digitala marknätet och för en ökad distribution av TV-program i hela Norden.

I en interpellationsdebatt i riksdagen förra året om nordiskt TV-samarbete pekade Sveriges kulturminister på de möjligheter som idag finns att se TV-program från våra grannländer. Det finns t.ex. ett avtal om utbyte av TV-program mellan Sverige och Finland. Vid samma tillfälle hävdades också att den pågående teknikutvecklingen skulle påverka möjligheterna att se varandras TV-program i Norden. Genom att digitalisera distributionen av TV-program skulle möjligheten att se grannlands-TV öka. Paradoxalt nog tycks det bli tvärtom, att den minskar om inte särskilda åtgärder vidtas.

TV-frågan är inte bara angelägenhet för folk i gränsbygder eller för språkliga minoriteter utan har naturligtvis ett stort allmännordiskt intresse. Målet måste vara att vi kan se public service TV från alla nordiska länder i hela Norden. Nog vore det underligt om vi i tider då gränserna raseras, och detta sker inte minst tack vara den tekniska utvecklingen, skulle använda dessa tekniska framsteg för att bygga nya gränser.

I och med digitaliseringen kommer möjligheten att se varandras TV-program att begränsas om inte särskilda tillstånd ges. Tekniken för att sända finns men för detta krävs särskilda avtal. Det är viktigt att de nordiska länderna är beredda att säkerställa fortsatt grannlands-TV i det digitala marknätet och använder den nya tekniken till ökad distribution av public service.

I en rapport från Europaparlamentet - *Utvecklingen av marknaden för digital television i Europeiska unionen* - noteras att en inre marknad för TV-tjänster, "television utan gränser" inte genomförts i Europa på grund av begränsningar i upphovsrättsliga avtal och skillnader i tekniska standarder som används för sändningar. Enligt rapporten har direktivet om television utan gränser utgjort ett av Europaparlamentets viktiga mål under de senaste åren men de upphovsrättsliga bestämmelserna förorsakar vissa spänningar med avseende på detta direktiv.

Medborgare i andra medlemsstater kan inte lagligen abonnera på utländska plattformar eftersom dessa inte innehar rättigheterna för medlemsstaten ifråga. Idag säljs rättigheter för sändningsverksamhet endast på nationell nivå och därför kan personer som bor utanför ett land inte abonnera på TV-tjänster från en annan medlemsstat än den de bor i oavsett om det är gratis sändningsverksamhet eller avgiftsbelagda TV-operatörer.

Rapporten pekar på vikten att verka för en inre marknad för digital-TV och menar att strikta nationella avtal om upphovsrätt inte får utgöra hinder för en television utan gränser. Rapporten menar att en gemensam inre marknad måste genomföras för digital-TV så att personer som är bosatta inom EU kan abonnera på tjänster som är tillgängliga i samtliga medlemsstater och att den enda begränsningen bör vara indelningen i sändningsområden. Problemen är alltså delvis desamma på europeisk nivå som på nordisk. Nordiska rådet borde därför visa att man nu kan gå i bräschen för att lösa detta på nordisk nivå i förhoppningen att få till stånd en bredare europeisk lösning.

Trots alla försök som gjorts från Nordiska rådets sida för att vi skall kunna se varandras TV-program i Norden och trots alla löften som under åren givits från ansvariga ministrar har vi ännu inte lyckats. Vi kan se program från stora delar av världen men inte våra grannländers public service kanaler. En sådan möjlighet skulle främja vårt kulturarv, vår språkförståelse och vår kännedom om varandra.

År 2001 är det europeiska språkåret. Arrangörer är EU och Europarådet. Önskan är att uppmärksamma det positiva med språklig mångfald. Arrangörerna vill väcka frågor kring språkets roll i människors liv, hur språket påverkar vår kultur, vår identitet och vårt tänkande. Dessutom är ett av målen med året att motivera ungdomar och vuxna att lära sig fler språk. Det torde vara ett ytterligare skäl att snabbt lösa de frågor och problem vi påtalat i detta medlemsförslag.

Hur kan man på ett bättre sätt öka språkförståelsen i Norden än genom att se varandras TV-program? Låt oss därför skyndsamt se till att frågan om det nordiska TV-samarbetet får en positiv lösning. Det är hög tid att gå från ord till handling. Tekniken finns. Nu behövs bara politiska beslut. För detta har de nordiska regeringarna ett stort ansvar.

Med hänvisning till ovanstående hemställs att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att säkerställa fortsatta sändningar av grannlands-TV i det digitala marknätet;

att verka för att personer som bor i Norden skall kunna abonnera på TV-tjänster i annat nordiskt land än det de bor i;

att verka för att den nya tekniken används till ökad distribution av public service och därmed få till stånd en nordisk marknad för digital-TV;

att höga kostnader inte drabbar nordiska medborgare som önskar ta del av ett gränsöverskridande TV-utbud;

att verka för att nationella avtal om upphovsrätt inte utgör hinder för en "gränslös television".

Stockholm den 16 januari 2001

Elver Jonsson (fp)
Odd Einar Dørum (V)
Olof Erland (lib)
Ewa Larsson (mp)
Pehr Löv (SFP)
Hannes Manninen (Kesk.)
Vibeke Peschardt (RV)
Jan Erik Ågren (kd)

Medlemsförslag om utökat nordisk TV-samarbete (A 1244/nord)

I medlemsförslaget föreslås att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att säkerställa fortsatta sändningar av grannlands-TV i det digitala marknätet;

att verka för att personer som bor i Norden skall kunna abonnera på TV-tjänster i annat nordiskt land än det de bor i;

att verka för att den nya tekniken används till ökad distribution av public service och därmed få till stånd en nordisk marknad för digital-TV;

att höga kostnader inte drabbar nordiska medborgare som önskar ta del av ett gränsöverskridande TV-utbud;

att verka för att nationella avtal om upphovsrätt inte utgör hinder för en "gränslös television.

Remittering

Nordenutskottet beslöt att remittera förslaget till de nordiska TV-bolagens chefer. Remissvaren skulle sedan bilda underlag för Nordenutskottets planerade möte med kulturministrarna under våren -01.

Inkomna remissvar:

Danmark: Danmarks Radio, TV2/Danmark, Foreningen Norden, Samarbejdsforum for Danske Lytter og Seerorganisationer

Finland: YLE

Färöarna: Färöarnas Television (Sjónvarp Føroya)

Island: RÚV (Ríkisútvarpið)

Norge: Det Kongelige Kulturdepartement

Sverige: SVT, Radio- och TV-verket, Föreningen Norden

Åland: Ålands Radio och TV AB

(Remissvaren, se Bilagor.)

DR[6]

DR finder, at spørgsmålet om nabolands-TV i Norden altid er et væsentligt forhold, som fortjener nærmere overvejelser. Der er således næppe tvivl om, at der er et bredt kulturgrundlag i Norden, som kan styrkes via adgangen til hinandens TV-programmer.

Der sker således allerede i dag en spredning af DR's programmer til det øvrige Norden og DR arbejder på mange forskellige fronter på en spredning af vores kanaler.

Det har længe været sådan at lande, der grænser op til hinanden som f.eks. Danmark og Sverige, har kunnet modtage hinandens TV-kanaler ved individuel modtagning (det så kaldte "overspill"). I sagens nattur har det ikke været hele Danmark, som f.eks. har kunnet se svensk eller norsk TV, men alene de områder, der har geografisk placering, som har gjort modtagning af signalerne mulig. Dette "overspill" har været accepteret ad rettighedshaverne som et naturlig led i distributionen, og tv-stationerne har således ikke cleare særlige rettigheder hertil.

Et andet væsentlig område er kabelområdet, hvor vi har været med til at udbrede DR's programmer i kabelanlæg i bl.a. Norge, Sverige og Island. Kabelspredning af hinandens kanaler i Norden kan kun lade sig gøre på grund af de aftalelicenser som er indeholdt i de nationale lovgivninger. Efter dette system cleares rettighederne til kabelspredning i det enkelte land ved etablering af en (fælles)organisation, som repræsenterer alle rettighedshaverne, Bortset fra de nationale must carry bestemmelser fastlægges programsammensætning og pakketering i øvrigt i kabelanlæggene af kabeloperatørerne, dvs. på kommercielle vilkår.

Endvidere sendes DR 1 og DR 2 digitalt pr. satellit via 1 grad Vest. TV-kanalerne sendes kodet og er derfor kun tilgængelige ved erhvervelse af smart cards til en pris, der svarer til den almindelige licensbetaling. Kanalerne er i princippet tilgængelige i det meste af Europa. Der er på europæisk plan (inklusiv Norden) solgt 5-7000 kort. Kodningen sker af hensyn til rettighedsclearingen. DR har således clearet rettighederne til satellitudsendelse (DTH) ud over Danmarks grænser direkte med rettighedshaverne, som har betinget sig, at udsendelserne sker kodet, således at det sikres, at det i princippet kun er danskere eller andre med dansk tilknytning, som reelt modtager kanalerne udenfor Danmarks grænser af satellitoperatøren på markedsvilkår.

Det er på den baggrund min opfattelse, at der rent faktisk sker en ikke ubetydelig spredning av TV-programmer mellem de nordiske lande, og at der i Danmark – i de forskellige dele af landet – har været og fortsat er tradition for at se TV fra vores nabolande.

Tilbage står spørgsmålet om digital terrestrisk spredning af TV-kanaler mellem de Nordiske lande. I Danmark er der over en periode afsat midler til at udbygge det digitale sendenet, og det påregnes at være færdigbygget i 2004. I det omfang det fremsendte notat fra Nordisk Råd lægger op til at der sker en fri spredning af kanalerne til de øvrige nordiske lande (såkaldt "free to air") bemærkes, at "Free to air"-udsendelse i hele Norden er ikke muligt af rettighedsmæssige grunde. Det vil således ikke være økonomisk muligt for DR at cleare rettighederne til at sende DR's kanaler i hele Norden. Kun hvis det sikres, at aftalelicenserne for viderespredning i kabelanlæg i de respektive nordiske ophavsretslove, også finder anvendelse ved terrestrisk udsendelse, vil det være muligt at cleare de nødvendige rettigheder til "free to air" udsendelse i hele Norden.

Men selvom der skabes en sådan mulighed for clearing af rettigheder er det efter DR's opfattelse vigtig, at det bliver efterspørgslen, der bestemmer hvilke programmer, der skal fremføres i de digitale jordbaserede senderiet. Det gælder navnlig små sprogområder som de Nordiske lande, hvor satsningen på et digitalt terrestrisk sendenet er sårbart. Situationen i Sverige har da også vist, at public service stationerne ikke alene kan igangsætte det digitale terrestriske net – der skal flere kræfter til.

Hvis der lovgives på dette område vil det efter DR's opfattelse betyde en risiko for, at satsningen på det digitale terrestriske net kommer i fare. Hvis udbuddet i det terrestriske net ikke svarer til efterspørgslen fra de enkelte husstande, vil der være en nærliggende risiko for, at hus-

---

[6] Transkribering av original

standene fravælger de terrestriske tilbud og i stedet får den ønskede vare via kabel eller satellitudbydere.
Det er således DR's grundholdning, at det ville være uhensigtsmæssigt at lave egentlig lovgivning vedrørende sammensætning af kanaler i de digitale jordbaserede sendenet.
DR er naturligvis indstillet på at deltage i en drøftelse af disse forhold med Nordisk Råd.
DR kan i øvrigt tilslutte sig SVT's svar.

Søborg den 29. marts, 2001
Christian S. Nissen
Generaldirektør
(sign.)

TV 2 / Danmark / Direktionen[7]

Det kan oplyses, at TV 2/Danmark fortsat ønsker distribution af TV 2 og TV 2 Zulu som nabolands-TV i Skandinavien.

Det er imidlertid ikke økonomisk muligt for TV 2/Danmark at erhverve rettighederne til programstoffet til udsendelse i Skandinavien. Derfor er TV 2/Danmark helt afhængig af, at de i Skandinavien gældende aftalelicenser, vedrørende kabelspredning af radio- og TV-programmer, videreføres.

TV 2/Danmark er ikke bekendt med, om de i Sverige og Norge gældende aftalelicenserne omfatter distribution på jordbaserede sendenet eller alene videreførsel af radio- og TV-programmer i kabelanlæg. Såfremt aftalelicenserne alene omhandler videreførsel i kabelanlæg, vil TV 2/Danmark ikke have mulighed for at kunne distribuere TV 2 og TV 2 Zulu på de jordbaserede digitale sendenet i Sverige og Norge, med mindre lovgivningen i disse lande ændres.

TV 2/Danmark må imidlertid tage afstand fra, at der gennemføres en lovgivning vedrørende de digitale jordbaserede sendenet, der på forhånd tildeler nabolandskanaler plads i de digitale multiplex. Etableringen af de digitale jordbaserede sendenet er i Skandinavien i initialfasen, og erfaringen viser, at det kan være meget vanskeligt for mindre lande at sikre rentabiliteten i de jordbaserede sendenet. For at sikre de digitale jordbaserede sendenets succes er det derfor altafgørende, at alene efterspørgslen fastlægger programudbudet i nettene. I modsat fald er der risiko for, at husstandene vil fravælge leverancer fra de jordbaserede sendenet og i stedet vende sig mod satellituniverset, hvor kapaciteten er større og programsammensætningen fri.

TV 2/Danmark skal derfor foreslå, at der skabes mulighed for, at de i Skandinavien gældende aftalelicenser vedrørende videredistribution af radio- og TV-signaler udvides, således at de tillige omfatter distribution på jordbaserede sendenet, men at der afstås fra at gennemføre en lovgivning, der regulerer sammensætningen af programudbudet på de digitale jordbaserede sendenet. Herved skabes der et formelt grundlag for, at det ikke på et senere tidspunkt er udelukket, når økonomien er sikret og programkapaciteten forøget, at fortrinsstille nabolandskanaler i de digitale jordbaserede sendenet.

Odense den 22. marts, 2001
Christina Lage
Administrerende direktør
(sign.)

[7] Transkribering av original

Sjónvarp Førøya (Svf):[8]

Sagt verður frá, at Sjónvarp Førøya hevur ongar viðmerkingar til uppskotið. Tekniska menningin ger, at tað longu nú er gjørligt at siggja fleiri av norðurlendsku Public Service sjónvarpsrásunum iFørøyum. Hetta er eitt gott iskoyti hjá førøyskum hyggjarum til tær mongu enskt mæltu sjónvarpsrásirnar, sum møguleikar eru fyri at siggja i Førøyum. Tá tað longu er ella verður gjørligt að siggja tær rásirnar beinleiðis i Førøyum, sum SvF fær meginpartin av sínum útlendska tilfari frá, verður hinvegin sjálvsagt neyðugt at endurskoða alt programmvirksemið hjá Sjónvarpi Førøya.

Tórshavn, tann 18. mars 2001
Vinarlega

Jógvan Jespersen
Fyribilssettur sjónvarpsstjóri
(sign.)

I skrivelse till Rådssekretariatet från det färöiska delegationssekretariatet av den 23 mars 2001 framgår at Sjónvarp Føroya har i brev af den 18 marts 2001 meddelt, at de ingen kommentarer har til selve forslaget. Direktør Jógvan Jespersen forklarer dog, at den tekniske udvikling allerede nu gør det muligt hos mange at se flere nordiske public service kanaler. Videre siger hr. Jespersen at dette er et godt supplement til alle de engelsksprogede kanaler, men vil i fremtiden kræve en gennemgående revurdering af indholdet i Sjónvarp Føroya, da meget af de udenlandske materiale kommer fra de samme kanaler.

YLE[9]

Yleisradio pitää Pohjoismaisen neuvoston pohjoismaisesta tv-yhteistyöstä tekemässä jäsenehdotuksessa (A/1244/nord) esitettyjä suosituksia tärkeinä, kun kehitetään digitaalisena aikakautena naapurimaiden tv-lähetysten näkymistä Pohjoismaissa.

Yleisradio kiinnittää huomiota siihen, että liikenne- ja viestintäministeriössä selvitetään parhaillaan miten Ruotsin ja Suomen televisiolähetyksiä voi katsoa yli rajojen lähetysten digitalisoinnin jälkeen. Liikenneministeriön asiaa koskevan tiedotteen mukaan ohjelmien seuraaminen naapurimaissa on teknisesti mahdollista digitaalisten lähetystenkin aikana.

Nykyisin Ruotsin television ohjelmia välitetään kahdella asemalla Pohjanmaalla (molemmat SVT:n kanavat) ja neljällä asemalla Etelä-Suomessa (TV Europa). Suomen television lähetyksiä voidaan katsella Ruotsissa Tukholman alueella sekä useiden kaapeliverkkojen kautta (TV Finland). Pohjoismaisia tv-kanavia on myös saatavissa Suomessa satelliittiteitse maksua vastaan.

Yleisradio osallistuu liikenne – ja viestintäministeriön valmisteluun kiinteästi. Selvitys valmistuu toukokuun aikana. Tämän jälkeen voidaan tarkemmin kertoa asiasta. Selvityksessä esille tullutta voitaneen myös laajemmin soveltaa pohjoismaisten tv-ohjelmien näkyvyyteen liittyviin kysymyksiin.

Helsinki, 29.03.2001
Jussi Tunturi
Hallintojohtaja, Yleisradio OY
(sign.)

---

[8] Transkribering av original
[9] Transkribering av original

De rekommendationer som har getts till Nordiska rådet i medlemsförslaget (A/1244/nord) om nordiskt tv-samarbete är enligt YLE viktiga då man utvecklar de nordiska grannlandskanalernas sebarhet i digital-tv-tidsåldern.

YLE fäster uppmärksamheten vid att kommunikationsministeriet i Finland som bäst utreder hur Sverige och Finlands tv-sändningar kan ses över gränserna efter digitaliseringen. Enligt kommunikationsministeriets pressmeddelande om detta är det tekniskt möjligt att se programmen i grannländerna också när sändningarna är digitala.

För tillfället sänds Sveriges Televisions program via två sändare i Österbotten (SVT:s båda kanaler) och över fyra sändare i södra Finland (SVT Europa). Finlands televisionssändningar kan ses i Sverige i Stockholmsområdet och i flera kabel-tv-nät (TV Finland). Nordiska tv-kanaler är också tillgängliga i Finland per satellit mot betalning.

YLE deltar aktivt i kommunikationsministeriets beredning. Utredningen blir klar i maj. Efter det kan man ge en mera ingående syn på frågan. Det som kommer fram i utredningen kommer också i övrigt att kunna tillämpas med avseende å frågor gällande nordiska tv-programs sebarhet.[10]

Ålands Radio och TV Ab[11]

Ålands Radio och TV Ab kommer att inleda digitala TV-sändningar 2002. Under förberedelserna har bolaget liksom det framkommer av medlemsförslaget konstaterat att man i Sverige har begränsat rätten att sända Sveriges TV 1 och TV 2 till svenskt territorium.

För det enspråkigt svenska Åland med garantier från Sverige för det svenska språket och den svenska kulturen sedan 1921 är detta olyckligt. Sedan samma år som Sverige garanterade Ålands svenska språk och kultur har Åland självstyrelse. Självstyrelsen har utvecklats så att Åland har egen lagstiftningsbehörighet vad gäller utövande av radio- och TV-verksamhet d.v.s. Åland är ett eget radio- och TV-område. En av orsakerna till denna speciella status är Ålands speciella behov av svenskspråkiga radio- och TV-program.

Televisionen med sin public service verksamhet är idag en av de största kulturbärarna. Enligt tittarundersökningar är sändningarna från Sveriges Television de överlägset mest populära på Åland. Det är inte rimligt att Åland förvägras dessa kanaler bara för att de kommer att sändas med annan teknik.

Hänvisas även till Överenskommelsen den 25 augusti 1965 mellan Sverige och Finland angående åtgärder för förbättrad televisionsmottagning.

Med hänvisning till det ovanstående stöder Ålands Radio och TV Ab att Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

- att säkerställa fortsatta sändningar av grannlands TV i det digitala marknätet
- att verka för att personer som bor i Norden skall kunna abonnera på TV-tjänster i annat nordiskt land än det de bor i
- att verka för att den nya tekniken används till ökad distribution av public service och därmed få till stånd en nordisk marknad för digital TV
- att höga kostnader inte drabbar nordiska medborgare som önskar ta del av ett gränsöverskridande TV utbud
- att verka för att nationella avtal om upphovsrätt inte utgör hinder för gränslös television.

Mariehamn den 22 mars, 2001
Pia Rothberg-Olofsson
VD för Ålands Radio och TV Ab
(sign.)

[10] Inofficiell översättning
[11] Transkribering av original

Rúv Ríkisútvarpið:

Ríkisútvarpið styður eindregið þau sjónarmið, sem tillöguflutningurinn byggir á og telur brýnt að staða Íslands verði skýrð sérstaklega við meðferð málsins í ráðinu. Ríkisútvarpið hefur kannað kostnað við dreif-ingu á dagskrá Sjónvarpsins um gervihnött, þannig að hún bærist til annarra Norðurlanda, þar sem fjöldi Íslendinga og áhugafólks um Ísland hefur búsetu. Ljóst er að leiga á gervihnattarás í þessu skyni kostar verulegar fjárhæðir. Það væri því áhugavert að kanna vilja Norðurlandaráðs til að líta á þetta sem sameiginlegt norrænt verkefni. Af hálfu ríkisjónvarpsstöðvanna á Norðurlöndum hefur verið litið á tilkomu stafrænna sjónvarpsútsendinga sem nýja leið til að efla norrænt samstarf á þessu sviði og auka framboð á sjónvarpsefni frá grannlöndunum, m.a. barnaefni, og hugsanlega á sameiginlegum rásum er næðu til allra landanna. Því skal tekið undir það með flutningsmanni, að tryggja þarf aðgengi Norðurlandabúa að þessum nýju mögu-leikum og koma í veg fyrir að þröng hagnaðarsjónarmið ráði um of því dagskrárframboði, sem notendum verður gefinn kostur á í hinum nýju stafrænu sjónvarpskerfum.

Reykjavík den 8 mars 2001
Virðingarfyllst,
Markús Örn Antonsson
(sign)

Riksradion stödjer helt de synpunkter som ligger till grund för det väckta förslaget och anser viktigt att Islands situation kommer att särskilt förklaras i samband med ärendets beredning i rådet. Riksradion har undersökt kostnad för distribution av Televisionens program via satellit så att de når till andra nordiska länder där ett stort antal islänningar och islandsintresserade är bosatta. Det är uppenbart att hyra för en satellitkanal i detta avseende kostar betydliga summor. Det vore därför intressant att undersöka Nordiska rådets vilja till att se detta som ett gemensamt nordiskt projekt. Från public service TV-bolagen i Norden har man ansett tillkomsten av digitala TV-sändningar som en ny väg för att förstärka nordiskt samarbete på detta område och öka erbjudande av TV-program från grannländerna, bl. barnprogram, och möjligen via gemensamma kanaler som kunde nå alla länderna. Därför ges stöd till förslagsställarna om att säkra nordbornas tillgång till dessa nya möjligheter och förhindra att smala vinstperspektiv råder för mycket i det programutbud som brukarna kommer att erbjudas i de nya digitala TV-systemen.[12]

Det Kongelige Kulturdepartement[13]

Kulturdepartementet skal uttale følgende om forslaget:

Foreløpig er det ikke tatt beslutning om utbygging av et digitalt bakkenett for fjernsyn i Norge. Et digitalt bakkenett vil i overskuelig fremtid ha begrenset kapasitet. Nettet vil derfor primært måtte reserveres norsk allmennkringkasting. Kapasiteten i et slik nett vil på sikt øke. Når dette skjer, vil det være mulig å benytte kapasitet i et norsk nett også til nordiske nabolandssendinger med fjernsyn. Dette forutsetter at de øvrige nordiske lands allmennkringkastere gir samtykke til distribusjon i et norsk digitalt bakkenett, og klarerer rettighetene for dette.

Det er intet i norsk regelverk som er til hinder for at man kan abonnere på fjernsynssendinger som tilbys fra et annet nordisk land.

En grunnpilar i norsk mediepolitikk er styrking og utvikling av allmennkringkastingen uavhengig av om distribusjonen skjer analogt eller digitalt. Distribusjon via et digitalt bakkenett vil gi allemnnkringkasterne muligheter for å sende i flere kanaler og øke tjenestetilbudet generelt. Dette vil styrke allmennkringkastingen.

---

[12] Inofficiell översättning
[13] Transkribering av original

Det er nylig oppnådd enighet mellom de nordiske teleselskapene og allmennkringkasterne om en felles plattform for distribusjon av digitalt fjernsyn. Dette er i seg selv en meget viktig forutsetning for at det kan etableres et felles nordisk marked for digitalt fjernsyn. Denne enigheten er videre en vesentlig forutsetning for en styrking av allmennkringkasting i Norden, og vil dessuten bidra til at kostnadsnivået for publikum ikke blir prohibitivt høyt.

I Norge videresendes både svenske og danske allmennkringkastingskanaler i kabel. Dette er mulig bl.a. på grunn av den spesielle nordiske avtalelisensordningen. Gjennom aktivt arbeid i Europarådet og EU har de nordiske land fått aksept for denne løsningen, som har forenklet rettighetsklarering for videresending i kabel. En overgang til digitalt fjernsyn vil ikke endre mulighetene til å benytte denne ordning. Det pågår et omfattende nordisk samarbeid på opphavsrettsområdet, der en av målsettingene er å opprettholde en nordisk harmonisering av regelverk på området.

Spørsmålet om "frikjøp" av rettigheter slik at allmennkringkasternes program også kan videresendes direkte til enkelthusstander i naboland (enten via satellitt eller bakkenett) har tidligere vært behandlet i Nordisk råd. Kulturdepartementet antar fortsatt at de praktiske og økonomiske forutsetningene for dette ikke er til stede. Det vil ikke være mulig, av hensyn til internasjonale konvensjoner som alle de nordiske land er bundet av, å løse disse spørsmål lovveien.

Oslo den 2. april, 2001

Henning Gorholt e.f.
Ekspedisjonssjef
(sign.)

Hans Berg
Rådgiver
(sign.)

Sveriges Television AB[14]

Möjligheterna att ta del av grannländernas TV-kanaler har i gränsområdena funnit sedan reguljära TV-sändningar startade. Detta s k grannlands-tittande var tidigare av stor omfattning så länge som antalet TV-kanaler var begränsat till de nationella public service-kanalerna. Grannlands-tittandet skedde genom individuell mottagning av s k överspill och genom att grannlandskanaler spreds i stora centralantennanläggningar eller kabelnät. I Danmark och Norge var vidarespridningen av SVTs kanaler drivkraften för etableringen av kabelnät. Redan från starten fick alltså publiken tillgång till grannlandens kanaler genom eget initiativ eller genom att någon part erbjöd servicen som en affärsverksamhet. I slutet av 70-talet och under 80-talets första hälft gjordes försök att åstadkomma lösningar där kanaler eller program från grannländerna skulle bli tillgängliga över satellit. Av olika skäl ledde detta arbete inte till något. Trots att de initiativ som tagits politiskt och det arbete som bedrivits i olika nordiska organ inte fått några effekter finns det idag flera olika möjligheter att ta del av grannlands-TV.

1. I gränsområdena kan de analoga sändningarna tas emot i form av s k överspill. Det enskilda hushållet arrangerar sin egen antennutrustning, några särskilda avtal behöver inte ingås och inte heller erläggs några ersättningar. Uppgifter om omfattningen på sådan mottagning finns inte i detalj men torde kunna brytas ut ur de redovisningar som olika mätföretag gör i de olika länderna.
2. Grannlandskanaler kan även tas emot i kabelnätet (SMATV, centralantennanläggningar mm). Det kan ske genom att signalerna tas emot från s k överspill eller så tas signalerna emot från satellit. Public serviceföretagens kanaler sänds via satellit (Telenor) och kan därmed tas emot i kabelnät som ligger utanför s k överspillsmottagning. Avtal om dessa satellitsändningar finns mellan Telenor resp DR, YLE och NRK. Telenor sänder även SVT1 och SVT" men någon avtalsreglering finns inte mellan SVT och Telenor. Telenor sänder SVTs kanaler i kraft av norsk lagstigning. Sändningarna var primärt avsedda för distribution till

[14] Transkribering av original

kabelnät i Norge men tas emot även i andra nordiska länder. Kanalerna sänds numera digitalt och omvandlas av kabeloperatörerna till analoga sändningar. SVT förfogar över den s k signalrätten för dessa sändningar. Spridningen av grannlandskanalerna sker i kabelnätet på kommersiella villkor. Det är operatören som avgör vilka kanaler som ska ingå i utbudet. I några länder finns skyldighet att inhämta hushållens synpunkter. Detta förfarandet innebär att grannlandskanaler (public service) kan röstas bort. Någon s k must carry skyldighet för grannlandspublic servicekanaler finns inte. SVT erhåller liksom de andra kanalerna en ersättning för vidaresändningen. Denna ersättning erläggs av kabeloperatörerna. Ersättningen är ett upphovsrättsligt vederlag för de rättigheter SVT har. Ersättning utgår även till upphovsmän och närstående rättighetshavare som inte upplåtit sina kabelrättigheter till SVT. Influtna medel för public serviceföretagen till den Kabelfond som etablerats av företagen. Från fonden utgår stöd till nordiska programsamarbetsprojekt. Fonden har en avgörande betydelse för programsamarbetet inom områden som fiktion, barn och ungdomsprogram, dokumentärer. Programföretagen köper inga rättigheter för den nämnda typen av vidaresändning i kabelnät i grannländerna. Den upphovsrättsliga klareringen sker istället vid vidarespridningen på ett sätt som redovisats. Denna lösning är i enlighet med Council Directive 93/83/EEC on the coordination of certain rules concerning copyright and rights related to copyright applicable to satellite broadcasting and cable retransmission.

3. Hushållen kan även via individuell direktmottagning från satellit (DTH) ta emot de för internationell spridning redigerade kanaler som programföretagen sänder. För SVTs del heter denna kanal SVT Europa och består av det svenska materialet i SVT1 och SVT" som SVT har eller har kunnat skaffa rättigheterna till för denna typ av sändning. SVT klarerar alltså rättigheterna. SVT Europa sänds kodad och mottagaren erlägger en avgift för kanalen. Antalet kunder är mycket begränsat i Norden. SVT Europa betjänar också de svenskar som bor ute i Europa och vill ha tillgång till svensk TV. En service till hotell med stor andel svenska turister är under utveckling.
4. SVT Europa är också den kanal som går ut i det finska analoga marknätet i södra Finland. Denna verksamhet går tillbaka på en mellanstatlig överenskommelse mellan Sverige och Finland och har sin motsvarighet i den finska kanal från YLE som sänds i Sverige i det analoga marknätet och i vissa kabelnät. Utrymme för resp kanal i marknätet anvisas av i resp land ansvarigt organ. SVT erhåller ett särskilt statsbidrag för service med SVT Europa till Finland.
5. Genom beslut i Finland om tilldelning av frekvensutrymme sänds SVT1 och SVT2 också vidare i finska Österbotten (Bötomberget och Paradisbacken). Dessa vidaresändningar hanteras upphovsrättsligt på samma sätt som vidaresändning i kabelnät. Olika arrangemang har också funnits och finns på Åland för vidaresändning av SVTs kanaler och program. Man kan alltså konstatera att tillgången till grannländernas kanaler har lösts på flera olika sätt, som regel som en del i kommersiell operatörs verksamhet. Speciella överenskommelser finns mellan Sverige och Finland för speciell service till nationella språkliga minoriteter.

Resonemangen och yrkandena i medlemsförslaget berör vad som kan göras när digital distribution ersätter analog och vilka konsekvenser teknikskiftet kan få. SVT har valt att kommentera de yrkanden som förs fram i de fem attsatserna (a-e).

a) Säkerställa fortsatta sändningar av grannlands-TV i det digitala marknätet. Detta är en fråga som idag endast berör Sverige och Finland. Avgörandet ligger här hos resp regering som fattar beslut om sändningstillstånd för sändningar i resp digitalt marknät. Det är alltså den svenska regeringen som avgör huruvida den finska kanalen som nu sänds i det svenska analoga marknätet (Nackasändaren) i framtiden ska ha en plats i det digitala marknätet. Initiativ i frågan torde de svenska och finska regeringarna få ta på det sätt de bedömer lämpligt. Teoretiskt sett skulle också YLE resp SVT kunna ansöka om sändningstillstånd i det svenska resp finska marknätet. Det förfaringssättet har inte varit aktuellt för Sverige då spridningen av SVT Europa i Finland i marknätet grundar sig på en mellanstatlig överenskommelse på regeringsnivå. Om ett sådant förfaringssätt skulle aktualiseras är en förutsätt-

ning att SVT erhåller full kostnadstäckning från svenska staten. Ett alternativ där SVT Europa säljs som betal-TV-kanal i Finland är teoretiskt tänkbart. Digital sändning över sändarna i Bötomberget och Paradisbacken är en fråga för den finska regeringen och andra parter att ta ställning till inom ramen för beslut om hur man önskar använda distributionskapaciteten. SVT bedömer att rättighetsfrågor kan lösas på samma sätt i digital sändning som analog. Motsvarande förhållningssätt torde gälla för sändningar på Åland. Den digitala sändningstekniken är ännu inte fullt färdigutvecklad. Vissa tekniska frågor behöver därför studeras närmare. Det sker bl a i det nordiska samarbetsorganet NorDig. Huruvida digitala sändningar av SVT1 och SVT2 över sändarna i Bötomberget och Paradisbacken kommer att kunna ske okodat eller om de måste vara kodadebedömer SVT beror av vilka lösningar som väljs i Sverige för SVTs kanaler. Skulle SVTs kanaler fortsatt vara kodade i det svenska digitala marknätet måste kodning även ske i Finland. Hanteringen av kanalerna får då ske via s k SMS-operatör i Finland. Den konkreta lösningen av dessa frågor går f n inte att ange i alla detaljer. Tidpunkten för när SVT1 och SVT2 skulle behöva börja sändas digitalt i Österbotten avgörs av när finska staten beslutar att släcka de analoga sändningarna. Det beslutet kan inte SVT påverka utan det är en rent finsk angelägenhet. Konsekvenserna måste hanteras mellan finska myndigheter och intressenterna i Österbotten.

b) Det är idag möjligt att abonnera på TV-tjänster från annat nordiskt land. Som minimum finns möjlighet att ta del av den internationella kanalen public servicekanalerna sänder över satellit. Det är oklart om yrkandet avser det förhållandet att SVT1 och SVT2 idag kan tas emot i Österbotten via s k överspill utan att ersättning erläggs eller abonnemangsavtal tecknas. Skulle så vara fallet kan konstateras att så länge som SVTs sändningar i det svenska digitala marknätet är kodade så kommer det givetvis att krävas att tittare utanför Sverige kan införskaffa ett kort för avkodning. Hur detta ska lösas med hänsyn till att SVTs rättigheter är knutna till svenskt territorium kan idag inte anges. Detta är en av de frågor som SVT i kontakt med andra TV-företag och andra parter kommer att analysera vidare. Det förtjänar att påpekas att möjligheten att ta emot grannlands-TV via överspill har varit en möjlighet, inte en rättighet som på något sätt lagts fast. En abonnemangslösning även för kodade sändningar i marknät bör dock självfallet värderas.

c) Omfattningen av public servicekanaler i kabel och satellit styrs av de kommersiella överväganden operatörer gör. SVT anser att denna marknadsmässiga hantering är den enda rimliga. Det vore orimligt att ålägga företagen att inom dina budgetar erbjuda subventionerade tjänster. SVT ser inte heller hur statsbidrag skulle kunna användas i sammanhanget. Det är ytterst tveksamt om ett stödsystem kulle vara förenligt med grundläggande konkurrensrättsliga regler. I vad mån public servicekanaler ska förekomma i resp lands digitala marknät avgörs ytterst av regeringen eller annan part som beslutar om sändningstillstån. SVT ser idag inga möjligheter att ta initiativ till att söka tillstånd i annat land, bl a av upphovsrättsliga skäl. SVT finner inte heller en slags must carry för grannlandskanaler i de digitala marknäten vara rimlig. Något direkt eller särskilt samband mellan distribution av public service-TV och utveckling av en nordisk marknad för digitalt TV uppfattar inte SVT att det föreligger. Den nordiska marknaden etableras istället bäst av den typen av samarbete och överenskommelser som kommer till uttryck i NorDig.

d) Tillgång till gränsöverskridande digital TV måste givetvis betalas på samma sätt som idag sker för analog TV.

e) Med de konventioner och direktiv som finns på upphovsrättens område idag, saknas möjligheter för de nordiska ländernas regeringar att verka för att nationella avtal om upphovsrätt inte utgör hinder för en "gränslös television". Vissa upphovsrättshavare, t ex stora filmbolag, vägrar att sälja annat än ländersvis. Denna rätt att vägra kan inte tas ifrån dem genom nationell lagstiftning. För dagen finns ett system i flera EES-länder där ett offentligt organ har rättsliga möjligheter att tvinga ett TV-företag från ett annat land att på rimliga villkor acceptera att dess program vidaresänds i landet. Sådan lagstiftning finns t ex i Norge och Danmark, men inte i Sverige. Enligt det ovannämnda direktivet måste emellertid all sådan lagstiftning upphöra senast vid utgången av år 2003.

SVT får avslutningsvis redovisa att de frågor som aktualiserats i medlemsförslaget kommer att behandlas i samarbetet mellan public serviceföretagen på högsta nivå. Frågorna är emellertid inte av akut karaktär utan tid finns att finna lösningar inom de principiella ramar som SVT redovisat. Något skäl för att Nordiska rådet nu begär särskilda insatser från Ministerrådet eller regeringarna föreligger därför inte enligt SVTs mening. De frågor som aktualiserats i medlemsförslaget och de frågor som i övrigt blir aktuella genom teknikskiftet måste i allt väsentligt hanteras bilateralt mellan länderna. Detta gäller i särskilt hög grad relationerna mellan Sverige och Finland.

Stockholm den 19 mars 2001
För Sveriges Television
Jan-Olof Gurinder
Informationschef
(sign.)

Radio- och TV-Verket[15]

Inledningsvis vill Radio- och TV verket beklaga den korta svarstiden för remissen vilket innebär att verket bara ytligt kan beröra de komplicerade frågorna kring ett nordiskt TV-samarbete.

Frågor kring ett nordiskt tv-samarbete har diskuterats och utretts under många år. När den tekniska utvecklingen har fortskridit har frågor om utbyte tagits upp såväl vad gäller satellitsändningar som sändningar i kabel-TV-nät.

Utvecklingen mot digital utsändningsteknik av TV-program, liksom av annan information som kan digitaliseras, är stark i Europa och resten av världen. Sverige ligger mycket långt fram när det gäller digitala sändningar. Parallellt med utvecklingen av digital TV i marknätet pågår utvecklingen av digitala TV-sändningar via främst kabelnätet och satellitsystemen. Härtill kommer utbyggnaden av optiska fibernät till hushåll (bredband).

Riksdagen beslutade våren 1997 att marksänd digital TV skulle införas i Sverige. I en första etapp skulle sändningarna inledas på ett begränsat antal orter. Som skäl för införandet angavs bl.a. följande. "Digital distribution kan ske genom många olika distributionsvägar, t.ex. satelliter, kabel-TV-nät, telenät eller marksändarnät. I framtiden kommer olika distributionsformer att existera sida vid sida. Statens åtgärder bör vara inriktade på att främja denna utveckling, samtidigt som staten ser till att grundläggande mediepolitiska krav kan upprätthållas."[16]

Riksdagen beslutade hösten 2000 att de digitala marksändningarna skulle byggas ut så att de omfattar hela landet. Skälet för förslaget till fortsatt utbyggnad angavs i budgetpropositionen för år 2001 i vilken anfördes bl.a. följande. Digitaliseringen medför tillgång till flera TV-program och nya tjänster, vilket bidrar till ett mer allsidigt utbud. Den digitala tekniken är mer frekvenssnål än den analoga. Detta innebär att flera frekvenser kan frigöras till nya användningsområden. Regeringen ansåg att digitalisering bör ske och att de analoga sändningarna bör upphöra. För detta krävs dock en fullgod ersättning för de analoga sändningarna. Alla invånare ska ha lika goda möjligheter att ta emot TV-program som de gör i nuläget. Allmänheten ska även kunna välja olika distributionslösningar.[17]

Riksdagen ansåg, i likhet med regeringen, att det är viktigt att alla som bor i landet har tillgång till ett allsidigt programutbud, att invånarna kan välja mellan samtliga distributionsformer och att nedläggningen av de analoga marksändningarna underlättas.

Riksdagen har alltså tagit ställning för att marksänd digital TV ska få byggas ut i hela landet. Det har ansetts vata av vikt att allmänheten erbjuds ett alternativ för att kunna ta del av digitala

---

[15] Transkribering av original
[16] Prop.1996/97:67, s. 23
[17] Prop. 2000/2001:1, volym 9, s. 107

TV-sändningar i hela Sverige. Det är givetvis slutligen konsumenterna själva som, när de väljer operatör, avgör vilket system för digitala TV-sändningar som kommer att bli mest framgångsrikt. Beträffande marksänd digital-TV måste dock statsmakterna ta ställning till omfattningen av sådana sändningar, eftersom det krävs sändningstillstånd enligt radio- och TV-lagen. När det gäller kabel-TV-nät och satellitsändningar råder etableringsfrihet (jfr 3 kap. 1 § yttrandefrihetsgrundlagen).

Den svenska regeringen beslutade den 15 mars 2001 att ge Post- och telestyrelsen i uppdrag att koordinera de frekvenser som behövs för ett femte och sjätte rikstäckande sändarnät för digital marksänd TV. Beslutet innebär att minst åtta ytterligare TV-kanaler får möjlighet att sända när frekvenskoordineringen är klar. Intresset för dessa nya sändningsmöjligheter är stort. Det är den svenska regeringen som, efter förslag från Radio- och TV-verket, fattar beslut om tillstånd att sända digital marksänd TV. Vilka som ska få sådana tillstånd avgörs efter ansökan och med hänsyn till bl.a. att det samlade utbudet ska tilltala olika intressen och smakriktningar. Vid de två tillståndsgivningar som ägt rum har det varit stor konkurrens om de tillgängliga sändningsmöjligheterna.

Antalet abonnenter i det svenska digitala marknätet uppgår för närvarande till ca. 45 000, vilket är lägre än väntat. Anledningarna till att abonnenttillströmningen inte varit så snabb som beräknat är säkert flera. En av dem är sannolikt att utbudet i marknätet i form av antalet kanaler är mindre jämfört med de övriga digital-TV-plattformarna. Debatterna i medierna har under senare tid i första hand kommit att handla om att utbudet i marknätet inte är tillräckligt attraktivt och att prissättningen av kanalerna varit oklar. Det totala antalet hushåll som har tillgång till digital TV i Sverige uppgår uppskattningsvis till ca. 500 000[18], vilket är en ökning med 350 000 under år 2000.

Radio- och TV-verket anser att den digitala tekniken och digital marksänd TV genom sin möjlighet att sända fler kanaler skulle kunna öppna möjligheter till en ökning av det nordiska TV samarbetet och att tekniken i sig inte utgör något hinder för ett samarbete. Frekvensutrymme är en ändlig resurs. Med den digitala tekniken utnyttjas denna resurs på ett mer effektivt sätt än vad de analoga sändningarna gör. Detta borde medföra att fler sändningsmöjligheter till en lägre kostnad skapas i takt med att en utbyggnad sker. De digitala sändningarna är dock krypterade och olika operatörer använder idag olika system för sändning och mottagning, något som kan utgöra ett hinder för möjligheten att ta emot sändningar i andra länder. Inom vissa områden, t.ex. utrustning för avkodning, finns standarder som åtföljs. Inom åter andra, t.ex. system för villkorad tillgång till allmänhet, finns inga standarder och flera olika system används av operatörerna.

NorDIG, en sammanslutning av de flesta och största aktörerna i Norden som arbetar med digital-TV, har den 7 mars 2001 enats om en plan för successiv övergång till ett gemensamt och öppet system för interaktiva tjänster m.m. Överenskommelsen följer de standardiseringssträvande som finns i Europa inom digital-TV-området. Styrelseordföranden i NorDig konstaterade i samband med överenskommelsen att denna var ett genombrott för ett nordiskt samarbete och en tydlig signal till omvärlden att företagen i Norden väljer öppna lösningar.[19]

Även inom EU pågår arbete med att ta fram nya direktiv som bl.a. berör frågorna om standarder och tillgänglighet till digitala TV-sändningar. Det av EU-kommissionen lämnade förslaget, som omfattar ramdirektiv och fyra ytterligare direktiv, tar ett helhetsgrepp på all elektronisk kommunikation. Förslaget bereds för närvarande under det svenska ordförandeskapet i EU inom ramen för teleministerrådet.

Förutom de tekniska frågorna uppkommer även upphovsrättsliga och andra jurisdiktionella frågor. För närvarande diskuteras i EU:s medlemsstater kommissionens direktivförslag om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätten och närstående rättigheter i informationssamhället. Förslaget berör frågor som har betydelse för digitala sändningar. Vidare kan noteras att de nordiska länderna till stora delar har en likartad lagstiftning och olika former av möten om upp-

[18] www.digitalforum.nu 2001-02-12
[19] www.teracom.se/nyheter

hovsrätt, såväl mellan berörda departement som mellan olika intressenter och forskare. Det finns således goda förutsättningar för de nordiska länderna att närmare diskutera upphovsrätten och dess tillämpning beträffande digitala TV-sändningar. Enligt verkets uppfattning är det snarare tillämpningen av upphovsrätten än själva lagstiftningen som bör analyseras vidare. Nuvarande TV-direktiv bygger på den så kallade sändarlandsprincipen. I Sverige utreds för närvarande om det finns behov av en lagstiftning för att säkerställa att TV-sändningar i det svenska marknätet kommer under svensk jurisdiktion[20] Sändarlandsprincipen har tidigare uppmärksammats; bl.a. har Sveriges Television stämts i Norge.

Även frågan om abonnentinflytande är under utredning. Kulturdepartementet har givit direktören i Granskningsnämnden för radio- och TV, Greger Lindberg, i uppdrag att analysera behovet av lagregler med syfte att ge kabel-TV-abonnenter inflytande över vilka program som distribueras i kabel-nät och att ge sändningsutrymme åt var och en i kabelnät.

Sammanfattningsvis anser Radio- och TV-verket att det för att öka mångfalden och det kulturella utbytet är önskvärt med ett nordiskt TV-samarbete. Det finns dock några frågor, såsom frågor om upphovsrättens tillämpning och om jurisdiktion som bör studeras närmare. För närvarande bereds frågor om upphovsrätt i informationssamhället i Regeringskansliet och frågor om jurisdiktion i en särskild utredning. Det finns således skäl att noga följa utvecklingen på området.

Stockholm, den 22 mars 2001

Björn Rosén
Generaldirektör
(sign.)

Kerstin Morast
Föredragande
(sign.)

Foreningen Norden i Danmark[21]

A.

Den tværpolitiske gruppe af forslagsstillere anfører en række grunde til at søge at bringe mange års forgæves debat i Nordisk Råd til ophør og nu søge at sikre alle nordiske borgeres ret til at se nabo-landenes TV og skabe et nordisk TV-distributions-samarbejde.

Det anføres, at ingen af de løfter, som ansvarlige ministre i årenes løb har afgivet i Rådet herom, er blevet indfriet af regeringerne.

Det konkluderes, at tekniske aftaler/problemer og ophavsretlige aftalemæssige forhindringer nu må overvindes, og at "målet må være, at vi kan se public service-TV fra alle nordiske lande i hele Norden".

Sammenfattende udmøntes medlemsforslaget i fem rekommandationer.

1. At garantere fortsatte sendinger af nabolands-TV på det digitale net.
2. At virke for, at personer, som bor i Norden, skall kunne abonnere på TV-tjenester i et andet nordisk land end det, de bor i.
3. At virke for, at den nye teknik anvendes til øget distribution af public service og dermed tilvejebringe et nordisk marked for digital-TV.
4. At høje omkostninger ikke rammer nordiske medborgere, som ønsker at benytte et grænseoverskridende TV-udbud.
5. At virke for, at nationale ophavsretsaftaler ikke udgør hindringer for "grænseløs television".

---

[20] Dir. 2000:43

[21] Transskribering av original

B.
Foreningen Norden har ved flere lejligheder udtalt sig om spørgsmålet.

1. Foreningen Norden i Danmarks repræsentantskab fastslog i en udtalelse 13. september 1997, at de elektroniske medier spiller en afgørende rolle for en nuanceret informationsudveksling , som er af væsentlig betydning for det nordiske samarbejde og for forståelsen mellem befolkningerne. Derfor bør befolkningen gennem lovgivning sikres fri adgang til offentlige radio- og tv-kanaler i alle nordiske lande, og public service-stationerne bør indgå som en fast del af det programudbud, der kan modtages på de øvrige landes kabel- og fællesantennenet.
2. To år senere (11. september 1999) var spørgsmålet atter genstand for en udtalelse, idet repræsentantskabet for Forenignen Norden i Danmark opfordrede de nordiske regeringer til at sikre modtagelse i medlemslandene ved, at ejerne af kabelselskaber og fællesantenneanlæg ved lov pålagdes en forpligtelse i forhold til de nordiske public service-stationers radio- og TV-programmer (must carry-princippet).
3. I Foreningen Nordens Forbunds rapport om "Norden i tiden og verden" anføres det (afsnit B.6.), at "alle nordboer må have adgang til at modtage de statslige radio- og TV-kanaler, vi har i Norden. Det skal være en pligt for distributørerne at tage disse kanaler med i tilbudet til borgerne, og overenskomsterne med ophavsretsorganisationerne bør ændres, så de nordiske nabolande automatiskt er omfattet af aftalerne om distribution i hjemlandet".
4. I forbindelse med Foreningerne Nordens Forbunds præsidiums møde i Reykjavik 5. november 2000 opfordredes regeringerne i en udtalelse til snarest at enes om at garantere fortsatte og forberede muligheder for modtagelse af nabolands-TV, når analoge sendinger afløses af digital teknik. En aftale bør også indgås om, at de derved frigjorte frekvensområder i hvert land udnyttes til en TV-kanal fra hvert nordisk land til alle husstande i hele Norden.

C.
Forenineng Norden i Danmark udtaler hermed:

1. En samlet argumentation for at gennemføre et nordisk TV-samarbejde som det i medlemsforslaget beskrevne er akkumuleret generelt i både ånd og bogstav i så godt som alle grundlag for overordnede beslutninger og i målsætnings- og hensigtserklæringer i det nordiske samarbejdes historie.
2. Fri adgang til de nordiske public service TV-kanaler er i ånd og i overordnet hensigt til stede i kultursamarbejdet, i det sprogpolitiske samarbejde, i kommunikations- og informationssamarbejdet, i uddannelsessamarbejdet og sikkert også i flere andre samarbejdssektorer. Alligevel er denne sag ikke kommet afgørende ud af stedet.
3. Foreningen Norden i Danmark er bekendt med, at generaldirektørerne for de nordiske, nationale public service-stationer samarbejder om gennemførelse af fælles nordiske projekter ifm den igangværende overgang til den digitale fremtid og de udfordringer, de mødes af i denne sammenhæng.
4. En af udfordringerne på programområdet er, at den ikke kun drejer sig om sport, film og underholdning, men nok så væsentligt også vil omfatte fakta-programmer og undervisning/uddannelse.
5. Generaldirektørerne har samlet søgt politisk støtte hos de nordiske kulturministre til bl.a. en samordning af de nordiske landes public service-reguleringer, en bedre samordning af landenes lovgivninger, og sådanne tiltag på det ophavsretlige område, at hindringer for en fællesnordisk distributionsordning kan fjernes.
6. I overensstemmelse med vore hidtidigetilkendegivelser vil Foreningen Norden i Danmark derfor anbefale det aktuelle medlemsforslag. Også vi finder det ejendommeligt, at vi kan se alverdens mere eller mindre relevante TV-programmer, men trods unikke samarbejdsrammer ikke kan finde ud af at se vore "egne" kanaler. Vi finder det i øvrigt ligesom forslagsstillerne relevant at minde om det igangværende europæiske sprogår, og vi støtter også her helhjertet forslagsstillernes argumentation i denne forbindelse.

7. Foreningen udtaler også sin anerkendelse af generaldirektørernes bestræbelser på at opnå politisk støtte til den nødvendige basislovgivning.
8. Det er Foreningen Norden i Danmarks opfattelse, at de nordiske public service-stationer, der hver for sig er små og derfor svage, og som internationalt er omgivet af udenlandske mediekoncerner af gigant-størrelse, skal gives samordnende lovmæssige rammer og reguleringsmuligheder for at kunne samarbejde effektivt på vitale områder, herunder fælles "must carry"-regler, og at der må træffes de nødvendige politiske beslutninger om i denne forbindelse at gennemføre den målsætning, som er indeholdt i det aktuelle medlemsforslag.
9. Det er Foreningen Norden i Danmarks opfattelse, at det i den hastige udvikling på området nu er nødvendigt, at det politiske dødvande bringes til ophør, og at der nu træffes de nødvendige politiske beslutninger.

København, den 19 marts 2001

Preben Sørensen
Formand for Informationsnævnet
(sign.)

Peter Jon Larsen
Generalsekretær
(sign.)

Föreningen Norden i Sverige[22]

Föreningen Norden välkomnar denna möjlighet att avge ett yttrande över medlemsförslag som nu aktualiserats i Nordiska rådet beträffande det nordiska TV-samarbetet. Det är i högsta grad påkallat att Nordiska rådet, och alla beslutsfattare med möjligheter att påverka utvecklingen, uppmärksammar de nya förutsättningarna som den digitala tekniken skapar för distribution av television.

Vi vill särskilt peka på några omständigheter som kräver uppmärksamhet.

Sveriges Television, har till skillnad från BBC i Storbritannien och YLE i Finland, bestämt sig för att sända i kodad form i det digitala marknätet. Det medför att hundratusentals TV-tittare i gränstrakterna i Danmark, Norge och Finland går miste om den möjlighet som de har med dagens analoga sändningar att i individuell mottagning ta emot så kallat "overspill" i enlighet med en praxis som funnits i fem årtionden. Om public service-företagen i Danmark, Norge och Finland skulle välja den svenska modellen, att lägga sändningarna "bakom kortet" istället för "framför kortet", det vill säga sända kodat istället för okodat, förlorar också hundratusentals TV-tittare i Sverige möjligheten till individuell mottagning av "overspill" i enlighet med nuvarande praxis.

I Sverige har hittills sändningar möjliggjorts för 16-20 programkanaler i det digitala marknätet. Framställningar har gjorts som syftar till att upplåta ett frekvensutrymme som möjliggör sändningar av 24-30 programkanaler parallellt med de tre analoga programkanaler som ännu finns i bruk. En utbyggnad av det digitala marknätet pågår nu så att 98 procent av hushållen i Sverige vid nästa års slut kan ta emot digitala marksändningar.

Ett mycket stort antal ansökningar har gjorts för sändningar i det digitala marknätet från vitt skilda programföretag. Vi noterar att ingen ansökan gjorts från något public serviceföretag i annat nordiskt land än Sverige. Incitament för sådana ansökningar saknas uppenbarligen. Hittills har heller ingen intressent i Sverige visat intresse för att söka sända danska, finländska, norska eller isländska public service-kanaler i det svenska marknätet. Vid sidan av Sveriges Television är det uteslutande kommersiella aktörer som sökt tillstånd i det svenska digitaliserade marknätet.

Vi kan konstatera att vissa kabelföretag idag ger möjlighet för sina abonnenter att i digital form köpa exempelvis program från norska NRK, finländska YLE och /eller danska DR. Priset för konsumenten är dock enligt rättighetshavarna tio gånger så högt som distributionsföretagens pris för upphovrätten. Detta gäller exempelvis för företaget com.hem. I viss utsträckning finns

[22] Transkribering av original

också möjlighet att ta emot nordisk grannlands-TV via satellit. Aktörerna har i varje fall hittills visat ett obefintligt intresse för att marknadsföra denna möjlighet.

Som visades i Lennart Bodströms utredning har inte heller kabelföretagen visat intresse för distribution av nordiska public service-kanaler i analog form. Konsumenternas makt över möjligheterna att påverka utbudet i de analoga kabelnäten är närmast obefintlig. Utan konkurrens mellan olika plattformar när det gäller digitala sändningar finns fortsatt risk för monopolprissättning och fortsatt producentstyrd sammansättning av utbudet.

Vi noterar att den digitala tekniken möjliggör att Föreningen Nordens mål när det gäller nordisk television, att alla hushåll i Norden ska ha möjlighet att på rimliga villkor ta emot minst en public service-kanal från varje nordiskt land, kan infrias. Det krävs dock politisk vilja för att säkerställa att detta mål också infrias i praktiken.

Det finns enligt Föreningen Nordens uppfattning såväl starka kulturpolitiska som språkpolitiska för att säkerställa mångfald i det nordiska utbudet av television. TV har en mycket stor betydelse för nyhets- och kunskapsförmedling, språkförståelse , folkbildning och kultur. Integrationen av nordisk arbetsmarknad och nordiskt näringsliv fortsätter. Bara i Sverige bor flera hundratusen människor med ursprung i annat nordiskt land redan i nuläget. Mycket talar för att tillgången till grannlands-TV blir än viktigare med den ökade rörligheten.

Föreningen Norden välkomnar att tittarnas makt över utbudet i kabelnät ökas. Det är orimligt att distributörerna ensidigt kan avgöra programpaketens sammansättning. Individernas informationsfrihet måste i yttrandefrihetens namn få väga tyngre än de kommersiella företagens intresse. Det tyngst vägande skälet för mediemångfald är individernas rätt till yttrande- och informationsfrihet. Detta bör vägleda den lagstiftning som reglerar sändningar i kabelnät.

Enligt en särskild överenskommelse mellan statsmakterna i Sverige och Finland kan idag mottagning i analog form av Sveriges Televisions utbud (SVT Europa) ske i delar av Finland och av mottagning av YLE:s motsvarande programutbud ske i Sverige. Det är ett minimikrav att förutsättningarna för detta grannlandstittande inte försämras vid övergången till digitalteknik. Ambitionen bör självfallet vara att grannlandstittandet istället möjliggörs i ökad utsträckning.

Enligt Föreningen Nordens uppfattning talar inte sakligt grundade skäl för att Sveriges Televisions utbud i det digitala nätet ska sändas i kodad form. För att säkerställa att nordbor i Sveriges närområde även i framtiden kan ta emot de sändningar som ännu sker analogt i individuell mottagning av sk "overspill" bör i det nordiska samarbetets namn krav resas på Sveriges Television att sända okodat i det digitala marknätet. Detta krav bör upprätthållas så länge inte förutsättningar föreligger för alla nordbor att på rimliga ekonomiska villkor ta emot nordiska grannlandskanaler.

En nordisk överenskommelse bör göras som ställer en multiplex i varje land till förfogande för sändning av nordiska grannlandskanaler (kan distribueras minst fyra till fem programkanaler): Överenskommelsen bör möjliggöra sådana sändningar senast i samband med att de analoga sändningarna i marknätet upphör. Detta krävs för att möjliggöra för alla hushåll i Norden att ta emot public service-TV från alla nordiska länder inom en rimlig framtid. Politiken bör inriktas på att säkerställa att kostnaden för mottagning blir lägsta möjliga.

Erfarenheten visar att vare sig public service-företagen eller kommersiella företag kan tilltros ha intresse av att säkerställa tillgång till nordisk grannlands-TV. Enligt vår uppfattning finns såväl tekniska som ekonomiska möjligheter att på rimliga villkor ge alla nordbor tillgång till ett allsidigt nordiskt TV-utbud. Det som behövs är politisk vilja och handlingskraft.

För styrelsen i Föreningen Norden i Sverige

Bengt Göransson
Ordförande
(sign.)

Anders Ljunggren
Förbundsdirektör
(sign.)

Samarbejdsforum for danske lytter- og seerorganisationer:[23]

De danske lytter- og seerorganisationers fælles samarbejdsforum, SLS, udtrykker hermed sin positive støtte til det medlemsforslag om udvidet nordisk tv-samarbejde (sag A 1244/nord), som er fremsendt til behandling i Nordisk Råd.

SLS har senest ved de danske drøftelser om kommende "must carry" regler for fællesantennenalæg og lign. foreslået, at brugerne skal være sikret adgang til public service tv-kanaler fra alle nordiske lande i hele Norden, og dette bør være en lovgivning i hele Norden.

Lytter- og seerorganisationerne bakker op om de ni punkter (under C) i udtalelsen av 19. marts 2001 fra foreningen NORDEN i Danmark, der detailleret beskriver de danske folkelige krav om, at der nu sikres de nordiske public service stationer samordnende lovmæssige rammer og reguleringsmuligheder, herunder fælles "must carry"-regler og et fremtidigt samarbejde omkring det digitale net, for at kunne klare sig den stærke konkurrence fra udenlandske mediekoncerner.

Det igangværende positive samarbejde mellem de nordiske public service stationer bør på denne måde afgørende støttes og sikres for de kommende årtier, i takt med den hastige teknologiske og konkurrencemæssige udvikling.

De danske lytter- og seerorganisationer deltager gerne i et positivt samarbejde på nordisk og nationalt plan, for at sikre fremtiden for de nordiske public service-stationer og dermed sikre kvalitet og alsidighed i tv-programmerne på et fælles nordisk grundlag.

København, den 23. marts 2001
Preben Sørensen
Formand for SLS
(sign.)

---

[23] Transkribering av original

Vedtak

Fremstillinger vedtatt av presidiet 2001

Nr 1 Rasisme og nynazisme i Norden (A 1245/p)[1]
Nr 2 Samarbejdsprogram for Nordisk Ligestillingssamarbejde 2001-2005 (B 195/nord)[2]
Nr 3 "Norden inn i et nytt årtusen". Tverrsektoriell handlingsplan for barne- og ungdomspolitisk samarbeid 2001 – 2005 (B 200/nord)[3]
Nr 4 Narkotikahandeln – ett hot mot demokratin (A 1223/nord)[4]
Nr 5 Nordisk samarbeid om kultur og helse (A 1210/nord)[5]
Nr 6 Grundandet av en demokratifond för samarbete med Ryssland (A 1220/när)[6]
Nr 7 Endringer i overenskomsten om Nordisk Kulturfond (A 1251/nord)[7]

Rekommandasjoner vedtatt ved Nordisk Råds 6. ekstrasesjon

Nr 8 Nordisk Miljøhandlingsprogram 2001-2004 (B 199/när)
Nr 9 Strategi for en bæredygtig udvikling (B 201/när)

Fremstillinger vedtatt av presidiet 2001

Nr 10 Samarbetsprogram för nordiskt jämställdhetsarbete 2001 – 2005 – kvinnors ställning i Nordens närområden (A 1256/när)[8]

Rekommandasjoner, ytring och interne vedtak vedtatt ved Nordisk Råds 53. sesjon

Rekommandasjoner

Nr 11 Budgeten för det nordiska samarbetet 2002 (C 2; B 203/p)
Nr 12 Budgetanalysen (B 204/p)
Nr 13 Ny dato for modtagelse af revisionsberetning for Nordisk Kulturfond (C 5/kk)
Nr 14 Nordiska investeringsbankens miljöinvesteringslåneordning (A 1257/när)
Nr 15 Dialog med Nordisk Ministerråd om planer og programmer (A 1270/kk)
Nr 16 Nye strategiske satsninger for det nordiske samarbejde (B 208/p)
Nr 17 Asylansøgernes livskvalitet i Norden (A 1267/nord)
Nr 18 Fællesnordisk seminar om asylansøgernes livskvalitet (A 1267/nord)
Nr 19 Bekæmpelse av racisme og fremmedfjendtlighed, og fremme af integration (A 1268/nord)
Nr 20 Beskyttelse af vidner og involverede i straffesager mod vold, trusler og repressalier (A 1232/nord og A 1246/nord)
Nr 21 Kvinno- och barnhandel (A 1258/nord)

---

[1] Vedtatt av Presidiet per capsulam mars 2001
[2] Vedtatt av Presidiet 3. april 2001 i Oslo
[3] Vedtatt av Presidiet 3. april 2001 i Oslo
[4] Vedtatt av Presidiet 3. april 2001 i Oslo
[5] Vedtatt av Presidiet 3. april 2001 i Oslo
[6] Vedtatt av Presidiet 3. april 2001 i Oslo
[7] Vedtatt av Presidiet 3. april 2001 i Oslo
- Votering ved navnaopprop ble foretatt for første at-sats i Nr 9
Vedtak Nr 8 ble vedtatt med akklamation.
[8] Vedtatt av Presidiet 26. juni 2001 i Kungälv
- Votering med voteringsapparat ble foretatt for Nr 11.
Vedtak av øvrige saker ble vedtatt med akklamation.

Nr 22 Informationsinsatser mot kvinno- och barnhandel (A 1258/nord)
Nr 23 Tiltag mod tvangsægteskab (A 1221/nord)
Nr 24 Sikker fødevaremærkning og vareinformation i Norden (A 1260/euro)
Nr 25 Håndtering af fødevarekriser (A 1261/euro)
Nr 26 International risikohåndtering på fødevareområdet (A 1261/euro)
Nr 27 Obligatorisk forbrugerundervisning i grundskolen (A 1262/euro)
Nr 28 Undervisningsmateriale og nordisk hjemmeside om forbrugerundervisning (A 1262/euro)
Nr 29 Internationale aftaler om handel og transport af levende dyr (A 1263/euro)
Nr 30 Konfliktförebyggande och civil krishantering (A 1234/p)
Nr 31 Samverkan mellan de nordiska ländernas utrikestjänster (A 1253/p)
Nr 32 Reviderad nordisk närområdesstrategi (B 202/när)
Nr 33 Arktiskt samarbetsprogram (B 209/när)
Nr 34 Udbygning af et nordisk forskningsrum (A 1269/nord)
Nr 35 Ökad rörlighet över gränserna i Norden (A 1236/nord)
Nr 36 Deltagelse i Nordjobb (A 1243/nord)
Nr 37 Nordiskt näringspolitiskt samarbetsprogram 2002-2005 (B 205/euro)
Nr 38 Vedtagelse af "Nordisk charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere" (A 1259/euro)
Nr 39 Iværksættelse af "Nordisk charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere" (A 1259/euro)
Nr 40 Tillämpning av OECD:s riktlinjer för multinationella företag i kreditinrättningar och företag i Norden (A 1247/euro)
Nr 41 Tillämpning av OECD:s riktlinjer för multinationella företag i nordiska institutioners verksamhet (A 1247/euro)
Nr 42 Opfølgning af budgetanalysen (A 1231/p)
Nr 43 Nordiskt energipolitiskt samarbete (B 207/när)
Nr 44 Samarbetsprogram för bygg- och bostadssektorn 2002-2005 (B 206/nord)
Nr 45 Nordisk förvaltningsstrategi om rovdjur (A 1250/när)

Fremstillinger vedtatt av presidiet 2001

Nr 46 Reumatikere og langvarige syge (A 1254/nord og A 1255/nord)
Nr 47 Ändringar av Överenskommelse om Nordiska kulturfonden (B 210/nord)

Ytring

Ytring 1 Tiltag i anledning af revisionsberetning om Nordisk Kulturfond for år 2000 (C 5/kk)

Interne vedtak

Int. vedtak 1 Nordisk Råds arbejde med Ministerrådets meddelelser om rekommandationer/ fremstillinger, og formelle kontakter mellem Nordisk Råds organer og modsvarende ministerråd (A 1270/kk)
Int. vedtak 2 Godkendelse af ændringer i forretningsordenen for Nordisk Råd (A 1266/p)
Int. vedtak 3 Samernes stilling som urfolk og minoritet (A 1181/p)

- Votering med voteringsapparat ble foretatt for Nr 11.
Vedtak av øvrige saker ble vedtatt med akklamation.

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående framställning angående *rasisme og nynazisme i Norden*

FRAMSTÄLLNING 1/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 6 februari 2001 antagit nedanstående framställning efter förslag av Presidiet *(A 1245/p)*.

Framställningen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at komme med en årlig redegørelse for tiltag, der er gjort i de nordiske lande mod racisme, fremmedfjentlighed og diskriminering i hverdagen.

Köpenhamn den 6 februari 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående framställning
angående *Samarbejdsprogram for Nordisk Ligestillingssamarbejde 2001-2005*

FRAMSTÄLLNING 2/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 3 april 2001 antagit nedanstående framställning efter förslag av Nordenutskottet *(B 195/nord)*.

Framställningen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at vedtage Nordisk Ministerråds Samarbejdsprogram for Nordisk Ligestillingssamarbejde 2001-2005 og inddrage Nordenudvalgets kommentarer som de fremgår af Nordenudvalgets betænkning.

Oslo den 3 april 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående framställning angående *"Norden inn i et nytt årtusen" Tverrsektoriell handlingsplan for nordisk barne- og ungdomspolitisk samarbeid 2001-2005*

FRAMSTÄLLNING 3/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 3 april 2001 antagit nedanstående framställning efter förslag av Nordenutskottet *(B 200/nord)*.

Framställningen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at vedtage Nordisk Ministerråds Tverrsektoriell handlingsplan for barne- og ungdomspolitisk samarbeid 2001-2005 og inddrage Nordenudvalgets kommentarer som de fremgår af Nordenudvalgets betænkning.

Oslo den 3 april 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående framställning
angående *narkotikahandeln –*
ett hot mot demokratin

FRAMSTÄLLNING 4/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 3 april 2001 antagit nedanstående framställning efter förslag av Nordenutskottet *(A 1223/nord)*.

Framställningen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at udforme en fælles nordisk strategi og samordne nordiske indsatser mod hvidvaskning af penge;

at samle kundskab om narkotikabranchen som et hot mod demokratiet i Norden og dets nærområder og udforme en fælles strategi for indsatser på området.

Oslo den 3 april 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående framställning
angående *nordisk samarbeid om kultur og helse*

FRAMSTÄLLNING 5/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 3 april 2001 antagit nedanstående framställning efter förslag av Nordenutskottet *(A 1210/nord)*.

Framställningen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å arbeide for at kunst og kultur, både i teori og praksis, integreres som en viktig ressurs og vesentlig faktor i det helsefremmende, forebyggende og rehabiliterende arbeidet i de nordiske samfunn;

at kultur- og helseperspektivene blir en integrert del på alle nivåer i de helse- og sosialfaglige, medisinske og kulturfaglige utdanningene i Norden.

Oslo den 3 april 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående framställning angående *grundandet av en demokratifond för samarbete med Ryssland*

FRAMSTÄLLNING 6/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 3 april 2001 antagit nedanstående framställning efter förslag av Närområdesutskottet *(A 1220/när)*.

Framställningen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att förbättra möjligheterna till breda folkliga kontakter mellan nordiska och ryska organisationer, partier, folkrörelser, nätverk och institutioner genom att etablera en samverkan mellan nationella projekt som de nordiska länderna genomför för utveckling av demokrati i Ryssland och Nordiska ministerrådets insatser inom bland annat närområdesprogrammet för stöd till demokratiutveckling.

Oslo den 3 april 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt de nordiska ländernas regeringar nedanstående framställning angående *endringer i overenskomsten om Nordisk Kulturfond*

FRAMSTÄLLNING 7/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 3 april 2001 antagit nedanstående framställning efter förslag av Nordenutskottet *(A 1251/nord)*.

Framställningen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landenes regjeringer

å endre artiklene 1, 2, 7, 9, 10, 11, 12 og 13 i overenskomsten om Nordisk Kulturfond i overensstemmelse med det vedlagte forslaget som følger:[1]

Artikel 1

Nordisk Kulturfond har til formål at fremme det kulturelle samarbejde mellem de nordiske lande **og selvstyrende områder.**

Artikel 2

Der kan også ydes støtte til **virksomhed** inden for eller uden for Norden vedrørende nordisk kulturelt samarbejde og de nordiske landes kulturliv.

Artikel 7

Fonden er et selvstændigt rettssubjekt. Den forvaltes, dens midler fordeles og dens virksomhed i øvrigt ledes af en styrelse.

Fondens firma tegnes av styrelsen eller af den som styrelsen bemyndiger. Styrelsen har hjemmel til at fastsætte honorar til sine medlemmer.

Artikel 9

Styrelsen kan indhente udtalelser **fra Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd eller fra andre sagkyndige.**

Artikel 10

Fondens sekretariatsarbejde og økonomiforvaltning varetages på en måde styrelsen beslutter. Sekretariatets beliggenhed skal oplyses i styrelsens arbejdsorden.

Artikel 11

Af fondens midler afholdes rejsegodtgørelse, dagpenge, **honorar, sekretariats- og forvaltningsomkostninger og** øvrige omkostninger i forbindelse med fondens virksomhed. Der kan endvidere afholdes udgifter til særlig sagkyndig bistand.

[1] Fet skrift anger tillägg eller ny text i artiklarna 1, 2, 7, 9, 10, 11, 12 og 13 i överenskommelsen.

Artikel 12

Fonden har sit sæde **hvor fondens sekretariat er beliggende.**

Artikel 13

Styrelsen vedtager en forretningsorden med nærmere foreskrifter om fondens sekretariatsarbejde, økonomiforvaltning og virksomhed.

Oslo den 3 april 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående *Nordisk Miljø-handlingsprogram 2001-2004*

REKOMMENDATION 8/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 26 juni 2001 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Närområdesutskottet (B 199/när).

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att föra in resurseffektivisering samt kärnsäkerhet som insatsområden i det nordiske miljøhandlingsprogram 2001-2004;

att vad gäller den nordiska budgeten samt arbetet under 2002 prioriteras följande:

a) Uppföljning av befintlig rekommendation om miljöräkenskaper för energi, samt etablering av ett system för prissättning av miljökostnaderna vid produktion av elektricitet samt projekt för att pröva Kyotomekanismerna i Östersjöområdet.
b) Arbeta för miljösäkerhet i hav och kustområden, bl.a. vad gäller att motverka oljeförorening.
c) Åtgärder för att stoppa utsläpp av radioaktiva ämnen till hav och luft från Sellafield m.fl. anläggningar samt att stoppa läckage av radioaktiva ämnen till hav och vattendrag från använt kärnbränsle, mot bakgrund av att den Ryska Duman beslutat om att importera använt kärnbränsle.
d) Rapportera årligen om utvecklingen i Ryssland vad gäller import av använt kärnbränsle samt vad gäller utvecklingen i Sellafieldanläggningen.
e) Vad gäller matvarusäkerhet och förbättrat djurskydd styrka det nordiska inflytandet i internationella förhandlingar och processer, särskilt i FAO, WHO och WTO samt i utvecklingen av ett nytt regelverk inom livsmedelsområdet i EU/EES.

att fastställa ministerrådsförslag B 199/när om det nordiske miljøhandlingsprogram 2001-2004 med beaktande av de synpunkter som framförts av Nordiska rådet Närområdesutskottet i dess betänkande över förslaget samt årligen rapportera om genomförandet av handlingsprogrammets olika projekt och eventuella förslag till justeringar av Nordiska rådets prioriteringar.

Kungälv den 26 juni 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
de nordiska ländernas regeringar
och Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående *strategi for en*
bæredygtig udvikling

REKOMMENDATION 9/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 26 juni 2001 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Närområdesutskottet *(B 201/när)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar och Nordiska ministerrådet

att verka för att en ratificering av Kyotoprotokollet åstadkoms under år 2001 och att protokollet träder i kraft innan 10-årsuppföljningen av FN-mötet i Rio äger rum år 2002;

att genomföra projekt för att prova Kyoto-mekanismerna i Östersjöområdet, bl.a. genom att en gemensam nordisk marknad för kvothandel upprättas senast 2005;

att ta initiativ till åtgärder på internationellt plan för att bemöta och mildra konsekvenserna av de förväntade klimatförändringarna och att därvid ta stor hänsyn till utvecklingsländernas behov och möjligheter att anpassa sig till den nya situationen;

att verka för att de indikatorer som utvecklas på internationellt plan för att mäta bärkraftig utveckling tar hänsyn till såväl sociala som ekonomiska och miljömässiga faktorer;

att som ett led i utvecklandet av en väsentligt ökad resurseffektivitet vidareföra de insatser som hittills gjorts på nationell och nordisk nivå angående reduktions- och effektiviseringsmålen faktor 4 och faktor 10, bärkraftiga produktions- och konsumtionsmönster och materialsflödesanalyser m.m;

att initiera forskning och utveckling angående teknologi för vätgas (hydrogen) som framtida energibärare;

att fastställa ministerrådsförslag B 201/när om "Bæredygtig udvikling – En ny kurs for Norden" med beaktande av de synpunkter som framförts av Nordiska rådet Närområdesutskottet i dess betänkande över förslaget.

Det företogs votering om första att-satsen (*att* verka för att en ratificering av Kyotoprotokollet åstadkoms under år 2001 och att protokollet träder i kraft innan 10-årsuppföljningen av FN-mötet i Rio äger rum år 2002;) i Närområdesutskottets betänkande.

De 61 medlemmar som röstade *för* att-satsen var:
Eero Akkaan Penttilä, Christel Anderberg, Hanne Andersen, Ásta R. Jóhannesdóttir, Dorte Bennedsen, Per Berthelsen, Charlotta Bjälkebring, Berit Brørby, Ole Vagn Christensen, Frank Dahlgaard, Lennart Daléus, Erik Dalheim, Øystein Djupedal, Ann-Marie Fagerström, Reynoldh Furustrand, Aud Gaundal, Jette Gottlieb, Per Erik Granström, Lis Greibe, Åke Gustavsson, Tuula Haatainen, Søren Hansen, Chris Heister, Lars Hjertén, Odd Holten, Svend Erik Hovmand, Kaj Ikast, Margareta Israelsson, Johan J. Jakobsen, Anita Johansson, Eva Johansson,

Elver Jonsson, Laila Kaland, Bjarne Kallis, Ola Karlsson, Mogens Kleist, Ewa Larsson, Kaj Larsson, Harriet Lindeman, Svein Ludvigsen, Pehr Löv, Hannes Manninen, Eva Møller, Astrid Marie Nistad, Outi Ojala, Kent Olsson, Heli Paasio, Vibeke Peschardt, Dan Reinert Petersen, Riitta Prusti, Aulis Ranta-Muotio, Jonas Ringqvist, Petri Salo, Sigríður Jóhannesdóttir, Steingrimur J. Sigfússon, Valgerd Svarstad Haugland, Hasse Svensson, Kristen Touborg, Rita Tveiten, Jari Vilén och Jan Erik Ågren.

Inga medlemmar röstade *mot* att-satsen.

Följande medlemmar *avstod* från att rösta:
Arnbjörg Sveinsdóttir, Kristian Thulesen Dahl, Hjálmar Jónsson, Ísólfur Gylfi Pálmason, Jógvan við Keldu och Sigríður Anna Þórðardóttir.

Följande medlemmar var *frånvarande:*
Tuija Brax, Per Kaalund, Paula Lehtomäki, Ragnwi Marcelind, Petri Neittaanmäki, Bror Yngve Rahm, Sonja Irene Sjøli og Hannu Takkula.

Kungälv den 26 juni 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående framställning angående *Samarbetsprogram för nordiskt jämställdhetsarbete 2001-2005 – kvinnors ställning i Nordens Närområden*

FRAMSTÄLLNING 10/2001

Enligt artiklarna 56 och 65 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 26 juni 2001 antagit nedanstående framställning efter förslag av Närområdesutskottet (A 1256/när).

Framställningen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att inom ramen för samarbetsprogrammet för nordiskt jämställdhetsarbete 2001-2005:

- stödja projekt, som ger kvinnor i Nordens närområden kunskap om demokrati och beslutsfattande på alla nivåer i samhället;
- verka för initierande av informationskampanjer i Nordens närområden angående reproduktion, sexualitet och kvinnohandel.

Kungälv den 26 juni 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående *budgeten för det nordiska samarbetet 2002*

REKOMMENDATION 11/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 30 oktober 2001 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Presidiet *(C 1; C 2; B 203/p)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

1. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att dialogen mellan Nordiska rådet och ministerrådet gällande budgetdirektiven inför 2003 års budgetarbete inleds så snart som möjligt efter sessionen, i syfte att öka de politiska prioriteringarnas tydlighet inför kommande budgetarbete. Budgetgruppen vill här hänvisa till Presidiets betänkande över ministerrådsförslaget B 204/p beträffande budgetproceduren;

att beslut över disponering av medel såväl inom ramen för budgetposterna 1-2203-2 för Strategiska och kulturpolitiska insatser som gällande 4-0445-2 Ministerrådets strategiska initiativ sker i enlighet med Nordiska rådets rekommendationer, rådets politiska prioriteringar och att bevillningarna sker efter närmare samråd med Nordiska rådet;

att ministerrådet i sitt kommande budgetarbete konkretiserar innehållet i de enskilda budgetposterna i syfte att ytterligare reducera andelen odisponerade medel för projekt och stödordningar;

att ministerrådet i sitt budgetarbete inför 2003 uppmärksammar budgetkonsekvenser av rådets rekommendationer;

att ministerrådet i sitt budgetarbete inför 2003 prioriterar områden som ligger i linje med strategidokumentet Ny nordisk dagsorden, uppföljning av vismansrapporten kap. 2, samt Nordiska rådets riktlinjer för 2002 som behandlas av Nordiska rådets 53:e session. Budgetgruppen vill inom ramen för detta särskilt peka på följande verksamhetsområden:

den nordiska språkförståelsen och kultursamhörigheten

åtgärder mot främlingsfientlighet och rasism i Norden

nordisk samverkan om konfliktförebyggande åtgärder och civil krishantering i Europa

konsumentområdet och livsmedelssäkerheten

ökade insatser inom samarbetet med Nordens närområden även gällande miljö, den nordiska modellen för arbetsmarknad och arbetsmiljö samt jämställdhet
ökade satsningar på miljöområdet, i synnerhet gällande Kyotomekanismerna i Östersjöområdet och resurseffektivisering inom transportsektorn
uppföljning av aktuella strategier och handlingsplaner enligt C 2

Presidiet föreslår plenarförsamlingen att besluta om följande ändringar i budgeten för år 2002, jämfört med ministerrådets förslag av den 14 juni 2000

Ökning av anslagen till

1-3110-2	Støtteordning for nordisk folkeopplysning og Voksenopplæring FOVU, varav 500.000 DKK avses för andra sökanden än de fem inom s.k blocktillskottet	800.000 DKK
1-2510-1	Nordiskt skolsamarbete, NSS	1.200.000 DKK
	Nordiska forskningspolitiska rådet, FPR för igångsättning av det epidemiologiska forskningsprogrammet (se kommentarer sid 657och 659)	
1-3140-2	Nordisk kommitté för bioetik	300.000 DKK
2-0830-2	Demokrati och medborgarpolitik	1.000.000 DKK
	Summa	**3. 300.000 DKK**

Minskning av anslagen till

1-2520-2	Styrgruppen för FOVU	-800.000 DKK
3-4380-3	Nordiska Läkemedelsnämnden (NLN)	-1.000.000 DKK
3-4620-2	Välfärdsforskning	-1.000.000 DKK
4-0445-2	Ministerrådets strategiska initiativ	-500.000 DKK
	Summa	**3. 300.000 DKK**

Presidiet föreslår att

2. Nordiska rådet beslutar

att ministerrådets årsberättelse för år 2000, C 1, samt ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet 2002, C 2, läggs till handlingarna;
att i övrigt instämma i vad presidiet anför i detta betänkande.

51 medlemmar röstade för förslaget:
Anders Andreassen, Bendiks H. Arnesen, Dorte Bennedsen, Charlotta L. Bjälkebring, Tuija Brax, Ole Vagn Christensen, Lennart Daléus, Mikko Elo, Ann-Marie Fagerström, Reynoldh Furustrand, Aud Gaundal, Jette Gottlieb, Per-Erik Granström, May-Helen Molvær Grimstad, Lennart Gustavsson, Åke Gustavsson, May Hansen, Søren Hansen, Britt Hildeng, Svend Erik Hovmand, Tuula Haatainen, Margaretha Israelsson, Lena Jensen, Anita Johansson, Eva Johansson, Elver Jonsson, Asmund Kristoffersen, Per Kaalund, Kaj Larsson, Paula Lethomäki, Harriet Lindeman, Pehr Löv, Hannes Manninen, Egil Møller, Outi Ojala, Dan Reinert Petersen, Riitta Prusti, Heli Paasio, Aulis Ranta-Muotio, Raymond Robertsen, Inge Ryan, Jan Sahl, Peder Sass, Daniel Skifte, Jouko Skinnari, Steingrímur J. Sigfússon, Hasse Svensson, Peder Sønderby, Hannu Takkula, Kristen Touborg och Jan Erik Ågren.

14 medlemmar röstade mot Presidiets förslag:
Christel Anderberg, Anne Berit Andersen, Arnbjörg Sveinsdóttir, Julie Christiansen, Chris Heister, Trond Helleland, Lars Hjertén, Kaj Ikast, Ola Karlsson, Eva Møller, Elisabeth Røbekk Nørve, Kent Olsson, Sigríður Anna Þórðardóttir och Jari Vilén.

Inga röster var ogiltiga

Ingen avstod från att rösta

Följande medlemmar var frånvarande:
John Alvheim, Kim Andersen, Berit Brørby, Frank Dahlgaard, Drífa Hjartardóttir, Odd Roger Enoksen, Leena Harkimo, Ísólfur Gylfi Pálmason, Bjarne Kallis, Jógvan við Keldu, Øyvind Korsberg, Svend Erik Larsen, Ingegerd Saarinen, Arne Lyngstad, Ragnwi Marcelind, Petri Neittaanmäki, Thore A. Nistad, Vibeke Peschardt, Rannveig Guðmundsdóttir, Petri Salo och Sigríður Jóhannesdóttir.

Köpenhamn den 17 december 2001

Outi Ojala
t.f. President

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående *budgetanalysen*

REKOMMENDATION 12/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 30 oktober 2001 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Presidiet *(B 204/p)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utveckla budgetens roll som ett politiskt styrningsverktyg och redskap till att främja det nordiska samarbetet;

att med beaktande av de synpunkter som framförts i presidiets betänkande, ändra budgetprocessen så, att möjligheterna till politisk diskussion mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet om innehållet i och riktlinjerna för det nordiska samarbetet reellt förbättras. Det innebär:

att dialogen såväl inom Nordiska rådet som mellan Rådet och Nordiska ministerrådet om budgetdirektiven inleds direkt efter sessionen, i syfte att öka de politiska prioriteringarnas tydlighet. Rådet förväntar sig att budgetdirektiven föreligger den 1 januari.

att Nordiska rådet får tillgång till generalsekreterarens budgetförslag senast den 1 maj och ministerrådets ändringar av denna senast den 15 juni.

Köpenhamn den 30 oktober 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående *ny dato for modtagelse af revisionsberetning for Nordisk Kulturfond*

REKOMMENDATION 13/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 30 oktober 2001 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Kontrollkommittén *(C 5/kk)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at ændre det angivne tidspunkt for styrelsens og revisorernes beretninger i overenskomsten om Nordisk Kulturfond, art. 16, således at Nordisk Råd skal modtage revisionsberetning senest 1. september.

Köpenhamn den 30 oktober 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt de nordiska ländernas regeringar nedanstående rekommendation angående *Nordiska investeringsbankens miljöinvesteringslåneordning*

REKOMMENDATION 14/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 30 oktober 2001 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Närområdesutskottet *(A 1257/när)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att öka ramen för Nordiska investeringsbankens miljöinvesteringslåneordning (MIL) till 300 miljoner euro.

Köpenhamn den 30 oktober 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående *dialog med Nordisk Ministerråd om planer og programmer*

REKOMMENDATION 15/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 30 oktober 2001 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Kontrolkomiteen *(A 1270/kk)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at i forbindelse med det nye formandskabsprogram at oversende Nordisk Råd en oversigt over planlagte forslag til planer, strategier m.m. og i den forbindelse overveje enslydende navngivning af planer og programmer;

at de relevante ministerråd inddrager Nordisk Råd i behandlingen af diverse planer før disse godkendes endeligt i det relevante ministerråd, således at Nordisk Råds bemærkninger reelt kan inddrages;

at oversende årlige rapporter om fremdriften i forskellige planer til Nordisk Råd med sigte på en dialog med Nordisk Råds organer.

Köpenhamn den 30 oktober 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående *nye strategiske satsninger for det nordiske samarbejde*

REKOMMENDATION 16/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 30 oktober 2001 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Presidiet *(B 208/p)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at fortsætte arbejdet med realisering af de strategiske satsninger og så hurtigt som muligt forelægge Nordisk Råd forslag til, hvordan de enkelte foranstaltninger skal tilrettelægges ved at fremlægge konkrete ministerrådsforslag til behandling og vedtagelse i Nordisk Råd;

at årligt rapportere til Præsidiet om fremdriften og resultater af de strategiske satsninger.

Köpenhamn den 30 oktober 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
de nordiska ländernas regeringar
nedanstående rekommendation
angående *asylansøgernes*
livskvalitet i Norden

REKOMMENDATION 17/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 30 oktober 2001 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Nordenutskottet *(A 1267/nord)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at gøre det til en målsætning, at sagsbehandlingstiden af asylansøgninger ikke overskrider et år uden, at kvaliteten af sagsbehandlingen hermed forringes. Under sagsbehandlingstiden skal den ansvarlige sagsbehandler kontinuerligt holde den asylansøgende underrettet om sagens gang. Den asylansøgende skal informeres om sin ret til individuel sagsbehandling;

at sørge for, at asylansøgere straks ved ankomsten modtager relevant skriftlig information på et sprog forståeligt for den pågældende. Informationen skal omfatte rettigheder, pligter, asylproceduren, retten til juridisk rådgivning og tolk samt information om UNHCR og andre relevante frivillige organisationer. Asylanssøgerne skal have fri tilgang til organisationerne straks efter ankomsten;

at sørge for at asylansøgerens behov, hvad angår opholdssted, tilgodeses. Valg af opholdssted må ikke påvirke asylansøgerens økonomiske bevilling;

at tage hensyn til asylansøgende kvinder og mænd som ønsker særbehandling af køns- og seksuelt relaterede grunde og sørge for, at personalet i hele asylprocessen er trænet i at være sensitive overfor disse spørgsmål;

at give asylansøgere ret til at søge arbejde og ret til uddannelse så snart pågældenes identitet er verificeret, samt at oprette et fælles nordisk system for kvalifikationsvurdering;

at sørge for, at der udarbejdes individuelle aktivitetsplaner for asylansøgere i samarbejde med den asylansøgende;

at sørge for, at alle asylcentre opretter et rådgivende organ, som består af centrenes beboere. Sammensætningen skal tage hensyn til etnicitet, alder og køn;

at tilbyde psykologisk og psykiatrisk hjælp til asylansøgere som har behov for at bearbejde oplevelser, som de har haft før eller under asylopholdet, samt at oprette specielle rehabiliteringsprogrammer for både den enkelte asylansøger og for familier der som helhed lider af post-traumatisk stress;

at sørge for, at den asylansøgende har den samme ret til den almindelige sundhedstjeneste som landets medborgere;

at sikre, at asylansøgernes børns rettigheder opfyldes i overensstemmelse med FN's børnekonvention;

at udarbejde en individuel plan for uledsagede børn, som søger asyl. Planen skal bl.a. omfatte værgeordning, juridisk rådgivning, opholdssted, undervisning, fritidsaktiviteter og andet som er relevant for det enkelte barn. De uledsagede børns sagsbehandling skal altid prioriteres og barnets tarv altid stå i centrum. Et forsøg på sporing af og kontakt med familien af uledsagede børn skal ske så tidligt i forløbet som muligt. Ved afslag på asylansøgning må uledsagede børn aldrig udvises, medmindre de kan modtages af familiemedlemmer eller af andet netværk;

at sørge for, at asylansøgere får klar information om de konsekvenser alvorlig kriminalitet kan have på deres situation, samt sørge for, at sagsbehandlingen for kriminelle asylansøgere fremskyndes, dog uden at retssikkerheden forringes.

Köpenhamn den 30 oktober 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående *fællesnordisk seminar om asylansøgernes livskvalitet*

REKOMMENDATION 18/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 30 oktober 2001 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Nordenutskottet *(A 1267/nord)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at arrangere et fælles nordisk seminar, hvor ansatte på modtage- og opholdscentre for asylansøgere, relevante eksperter på området og repræsentanter fra relevante frivillige organisationer udveksle erfaringer i arbejdet for herved at fremme asylansøgernes livskvalitet.

Köpenhamn den 30 oktober 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående *bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed, og fremme af integration*

REKOMMENDATION 19/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 30 oktober 2001 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Nordenutskottet *(A 1268/nord)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at sikre, at indsatsen for bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed samt arbejde som fremmer integration af etniske minoriteter i de nordiske samfund, bliver en integreret og målrettet del af virksomheden i alle sektorer i Nordisk Ministerråd;

at Nordisk Ministerråd i sektorernes samarbejdsprogrammer og handlingsplaner identificerer initiativer vedrørende arbejdet for bekæmpelse af racisme og for at fremme integration samt fremlægger en årlig skriftlig redegørelse for Nordisk Råd om udført arbejde på området;

at sikre at der i Nordisk Ministerråds budget for hvert år afsættes de nødvendige ressourcer, som arbejdet for bekæmpelse af racisme og for at fremme integration kan indebære for de respektive sektorer. Dette skal ske med start i budgettet 2003 og så vidt muligt indenfor rammen for budgettet for år 2002.

Köpenhamn den 30 oktober 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående *beskyttelse af vidner
og involverede i straffesager
mod vold, trusler og repressalier*

REKOMMENDATION 20/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 30 oktober 2001 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Nordenutskottet *(A 1232/nord og 1246/nord)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at snarest muligt udarbejde et ministerrådsforslag om nordiske indsatser for beskyttelse af vidner og andre involverede i straffesager som står overfor trusler, vold og repressalier.

Köpenhamn den 30 oktober 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
de nordiska ländernas regeringar
nedanstående rekommendation
angående *kvinno- och barnhandel*

REKOMMENDATION 21/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 30 oktober 2001 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Nordenutskottet *(A 1258/nord)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

att gemensamt följa upp nuvarande lagstiftning mot kvinno- och barnhandel och att i det sammanhanget värdera behovet av eventuella lagändringar eller åtgärder;

att i europeiskt och internationellt samarbete intensifiera arbetet mot kvinno- och barnhandel;

att utveckla, bl.a. med hjälp av modern informationsteknik, snabbt och effektivt informationsutbyte mellan berörda myndigheter.

Köpenhamn den 30 oktober 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående *informationsinsatser mot kvinno- och barnhandel*

REKOMMENDATION 22/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 30 oktober 2001 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Nordenutskottet *(A 1258/nord)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att inom ramen för det nordiska Närområdesprogrammet ge stöd till bl.a. medborgarorganisationernas insatser mot kvinno- och barnhandel;

att medverka till information och kunskapsspridning rörande kvinno- och barnhandel.

Köpenhamn den 30 oktober 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående *tiltag mod tvangsægteskab*

REKOMMENDATION 23/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 30 oktober 2001 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Nordenutskottet *(A 1221/nord)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at snarest muligt, på baggrund af erfarings- og informationsudbytte, udarbejde forslag om samordning af tiltag mod tvangsægteskab i de nordiske lande.

Köpenhamn den 30 oktober 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående *sikker fødevare-
mærkning og vareinformation
i Norden*

REKOMMENDATION 24/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 30 oktober 2001 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Europautskottet *(A 1260/euro)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at udarbejde forslag til hvordan forbrugerne kan sikres tilstrækkelig fødevaremærkning og vareinformation for fødevarer markedsført i Norden. Nordisk Ministerråd bør tage udgangspunkt i konklusionerne i rapporten "Forbrugernes krav til fødevaremærkning og vareinformation" fra det tværsektorielle projekt om fødevaremærkning, Tvermerk og i overvejelserne og ideerne i dette forslag.

Köpenhamn den 30 oktober 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående *håndtering af fødevarekriser*

REKOMMENDATION 25/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 30 oktober 2001 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Europautskottet *(A 1261/euro)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at oprette en embedsmandsgruppe som indenfor en kort tidsfrist skal underrette hinanden om nationale tiltag i forbindelse med fødevarekriser og som skal forhandle og foreslå løsninger, samt udveksle informationer om risikoanalyser. Det kunne ske i forlængelse af det arbejde som allerede udføres med at udarbejde analyser af farlige stoffer;

at udarbejde en strategi for oplysning til befolkningen i fødevarekrisesituationer.

Köpenhamn den 30 oktober 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
de nordiska ländernas regeringar
nedanstående rekommendation
angående *international risiko-
håndtering på fødevareområdet*

REKOMMENDATION 26/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 30 oktober 2001 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Europautskottet *(A 1261/euro)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at lægge samme kriterier til grund for risikovurderinger i internationale fora og virke for en stram risikohåndtering;

at arbejde for at alle lande som eksporterer til Norden bliver i stand til at overholde Nordens grænseværdier, f.eks. ved at sikre at de har analysemetoder og instrumenter;

at arbejde for at forsigtighedsprincippet fortolkes stramt i internationale fora.

Köpenhamn den 30 oktober 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
de nordiska ländernas regeringar
nedanstående rekommendation
angående *obligatorisk forbruger-
undervisning i grundskolen*

REKOMMENDATION 27/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 30 oktober 2001 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Europautskottet *(A 1262/euro)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at indføre obligatorisk forbrugerundervisning, f.eks. under overskriften "Det handler om at leve" i undervisningsplanerne i grundskolen, således at de inddrager forhold som vil forbedre elevernes evne til at agere og træffe valg som forbrugere af såvel forbrugsvarer som fødevarer.

Köpenhamn den 30 oktober 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående *undervisningsmateriale og nordisk hjemmeside om forbrugerundervisning*

REKOMMENDATION 28/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 30 oktober 2001 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Europautskottet *(A 1262/euro)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at skabe undervisningsmateriale til brug i forbrugerundervisning i grundskolen og komplettere dette med at oprette en hjemmeside, hvor Nordisk Ministerråds eget materiale og relevant materiale fra de nordiske lande fremgår. Nordisk Ministerråd bør afsætte tilstrækkelige midler til at udvikle undervisningsmateriale og internetside i Nordisk Ministerråds budget 2003.

Köpenhamn den 30 oktober 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
de nordiska ländernas regeringar
nedanstående rekommendation
angående *internationale aftaler
om handel og transport af
levende dyr*

REKOMMENDATION 29/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 30 oktober 2001 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Europautskottet *(A 1263/euro)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at skabe fælles nordisk samforståelse af i hvilke tilfælde SPS/TBT-aftalen kan anvendes;

at arbejde for at tillempe et særligt regelsæt i EU for handel med og transport af levende dyr, som sikrer etik og dyrebeskyttelse og som forebygger smittespredning.

Köpenhamn den 30 oktober 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
de nordiska ländernas regeringar
nedanstående rekommendation
angående *konfliktförebyggande*
och civil krishantering

REKOMMENDATION 30/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 31 oktober 2001 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Presidiet *(A 1234/p)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

att samverka kring inriktning, uppgifter, resursinventering och resursuppbyggnad för konfliktförebyggande och civil krishantering;

att gemensamt verka för att stärka och utveckla FN:s överordnade roll och uppgifter i konfliktförebyggande och civil krishantering;

att samverka för att stödja uppbyggnad av förmåga till civil krishantering inom OSCE (REACT);

att samverka för att upprätthålla initiativ, tempo och riktning vad gäller utvecklingen av konfliktförebyggande och civil krishantering i EU. De möjligheter som öppnats av EU för samverkan mellan EU- och icke-EU- länder vad avser konfliktförebyggande och civil krishantering skall tas tillvara;

att samverka för att stödja utvecklingen av civil beredskap i Nato/PfP i riktning mot ett bredare säkerhetsbegrepp och civil krishantering;

att i olika fora verka för att roll- och ansvarsfördelning mellan organisationer vad gäller konfliktförebyggande och civil krishantering blir tydlig och präglas av samsyn;

att vara beredd att ekonomiskt och på andra sätt stödja frivilligorganisationernas möjligheter att bygga upp resurser för att medverka i konfliktförebyggande och civil krishantering;

att samverka för att ekonomiskt och på andra sätt stödja forskning, utveckling, kompetensuppbyggnad och utbildning kring konfliktförebyggande och civil krishantering.

att de nordiska regeringarna verkar för att etablera en regelbundet återkommande gemensam nordisk funktion där berörda ministrar och högre tjänstemän kan överväga, diskutera och bereda nordiska samarbetsinitiativ för konfliktförebyggande och civil krishantering;

att de nordiska regeringarna tar initiativ till att bilda en samnordisk arbetsgrupp för konfliktförebyggande med uppgift att undersöka möjligheterna att närmare samordna ländernas insatser för konfliktförebyggande;

att de nordiska regeringarna tillsätter en samnordisk arbetsgrupp för civil krishantering med uppgift att utreda möjligheterna och förutsättningarna för att etablera en samnordisk civil snabbinsatsförmåga. Gruppen skall bestå av representanter från berörda departement, myndigheter, organisationer och frivilligorganisationer.

Köpenhamn den 31 oktober 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
de nordiska ländernas regeringar
nedanstående rekommendation
angående *samverkan mellan de
nordiska ländernas utrikestjänster*

REKOMMENDATION 31/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 31 oktober 2001 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Presidiet *(A 1253/p)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att uppmärksamma de erfarenheter som gjorts och de möjligheter som erbjuds vad gäller samverkan mellan de nordiska ländernas utrikestjänster;

att verka för att främja en ytterligare samverkan mellan de nordiska ländernas utrikestjänster inom de områden där sådan befinns möjlig och lämplig;

att tillse att frågan om samverkan mellan de nordiska ländernas utrikestjänster tas upp i utrikesministrarnas redogörelser vid Nordiska rådets 54:e session i Helsingfors.

Köpenhamn den 31 oktober 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående *reviderad nordisk*
närområdesstrategi

REKOMMENDATION 32/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 31 oktober 2001 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Närområdesutskottet *(B 202/när)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att med beaktande av de synpunkter som framförts i Närområdesutskottets betänkande över ministerrådsförslag B 202/när fastställa den reviderade nordiska närområdesstrategin.

Köpenhamn den 31 oktober 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *Arktiskt samarbetsprogram*

REKOMMENDATION 33/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 31 oktober 2001 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Närområdesutskottet *(B 209/när)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att initiera ett inledande arbete gemensamt med relevanta internationella organ om en miljöbeskrivning av Arktis som tar utgångspunkt i hur olika former av miljöfarlig aktivitet i europeiska länder utanför Arktis drabbar Arktis som miljöförorening, samt

att med beaktande av de synpunkter som framförts i Närområdesutskottets betänkande över ministerrådsförslag B 209/när fastställa det Arktiska samarbetsprogrammet.

Köpenhamn den 31 oktober 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
de nordiska ländernas regeringar
nedanstående rekommendation
angående *udbygning af et*
nordisk forskningsrum

REKOMMENDATION 34/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 31 oktober 2001 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Nordenutskottet *(A 1269/nord)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at udarbejde en redegørelse om og strategi for det nordiske forskningsrum i overensstemmelse med teksten i forslaget med henblik på politisk drøftelse med Nordisk Råd;

at afsætte tilstrækkelige nationale midler til at matche Nordisk Ministerråds pilotprojekt om nordiske spidsforskningsenheder;

at forbedre samarbejdet mellem de nationale forskningsråd med henblik på at samfinansiere programmer, f.eks. ved at de nordiske forskningsråd opretter en fond for nordisk forskning.

Köpenhamn den 31 oktober 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet och
de nordiska ländernas regeringar
nedanstående rekommendation
angående *ökad rörlighet*
över gränserna i Norden

REKOMMENDATION 35/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 31 oktober 2001 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Nordenutskottet *(A 1236/nord)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet och de nordiska ländernas regeringar

att etablera ett system för koordinerade eller gemensamma godkännanden och kontroller för företag och deras anställda när de agerar på nordiskt plan;

att skapa en instans som kan ge tillförlitliga och så långt möjligt bindande besked om vilka rättigheter och skyldigheter man har vid flyttning eller arbetspendling mellan de nordiska länderna.

Köpenhamn den 31 oktober 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående *deltagelse i Nordjobb*

REKOMMENDATION 36/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 31 oktober 2001 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Nordenutskottet *(A 1243/nord)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at tage initiativ til tiltag der gør det muligt for unge mennesker, som bor i de nordiske lande men som ikke er statsborgere, at deltage i udvekslingsprogrammet Nordjobb.

Köpenhamn den 31 oktober 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående *nordiskt näringspolitiskt samarbetsprogram 2002-2005*

REKOMMENDATION 37/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 31 oktober 2001 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Europautskottet *(B 205/euro)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at vedtage nordiskt næringspolitiskt samarbetsprogram 2002-2005;

at Nordisk Ministerråd ved implementering af programmet inddrager Europaudvalgets kommentarer som de fremgår af nærværende betænkning, herunder lægger særlig vægt på nordiske virksomheders internationale interaktion og IT-anvendelse, samt på anvendelse af eksterne vidensressourcer ved formulering af den fremtidige strategiformulering.

Köpenhamn den 31 oktober 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
de nordiska ländernas regeringar
nedanstående rekommendation
angående *vedtagelse af*
"Nordisk Charter for små
innovative virksomheder,
iværksættere og selvstændige
opfindere"

REKOMMENDATION 38/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 31 oktober 2001 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Europautskottet *(A 1259 /euro)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at vedtage "Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere".

Köpenhamn den 31 oktober 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *iværksættelse af "Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere"*

REKOMMENDATION 39/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 31 oktober 2001 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Europautskottet *(A 1259 /euro)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at "Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere" målsætninger integreres i fremtidige erhvervspolitiske initiativer fra Nordisk Ministerråds side

at Nordisk Ministerråd snarest afholder en høring/konference med det formål at tilvejebringe viden om hvordan man bedst muligt skaber gunstige udviklingsbetingelser for "Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere" målgruppe.

Köpenhamn den 31 oktober 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
de nordiska ländernas regeringar
nedanstående rekommendation
angående *tillämpning av OECD:s riktlinjer för multinationella företag i företag och kreditinrättningar i Norden*

REKOMMENDATION 40/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 31 oktober 2001 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Europautskottet *(A 1247/euro)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att vidta åtgärder, som innebär att företag och kreditinrättningar som helt eller delvis kontrolleras av myndigheterna, i all sin verksamhet beaktar OECD:s riktlinjer och förutsätter det samma av låntagare och samarbetspartners;

att tillämpa riktlinjerna vid offentlig upphandling och utvecklings-samarbete;

att verka för att motsvarande åtgärder genomförs i övriga EU- och EES-länder samt i EU.

Köpenhamn den 31 oktober 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående *tillämpning av OECD:s riktlinjer för multinationella företag i nordiska institutioners verksamhet*

REKOMMENDATION 41/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 31 oktober 2001 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Europautskottet *(A 1247/euro)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att säkerställa att nordiska institutioner i all sin verksamhet beaktar OECD:s riktlinjer och förutsätter det samma av låntagare och samarbetspartners.

Köpenhamn den 31 oktober 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *opfølgning af budgetanalysen*

REKOMMENDATION 42/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 31 oktober 2001 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Presidiet *(A 1231/p)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at Nordisk Ministerråd, som en opfølgning på tiltagene i Budgetanalysen, tager initiativ til specifikt at klarlægge de administrative, økonomiske og faglige gevinster ved fusion /samdrift/samlokalisering af enkelte institutioner.

Köpenhamn den 31 oktober 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående *nordiskt*
energipolitiskt samarbete

REKOMMENDATION 43/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 31 oktober 2001 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Närområdesutskottet *(B 207/när)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att i sitt arbete med genomförandet av ministerrådsförslaget beakta dels Nordiska rådets rekommendation 8/2001/när angående nordisk miljöhandlingsprogram 2001-2004 och därvid särskilt uppmärksamma andra att-satsens punkt a) samt vad i tredje att-satsen framförs om rapportering och dels Nordiska rådets rekommendation 9/2001/när angående strategi för bärkraftig utveckling;

att återkomma till Nordiska rådet med en argumentation om på vilket sätt en ökad gasanvändning ligger i linje med Nordiska rådets rekommendationer om en strategi för bärkraftig utveckling och det nordiska miljöhandlingsprogrammet;

att anta ministerrådsförslag angående det framtida nordiska energipolitiska samarbetet B 207/när med beaktande av de synpunkter som framförts av Närområdesutskottet i dess betänkande över förslaget.

Köpenhamn den 31 oktober 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående *samarbetsprogram för*
bygg-och bostadssektorn 2002-2005

REKOMMENDATION 44/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 31 oktober 2001 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Nordenutskottet *(B 206/nord).*

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att anta ministerrådsförslag om samarbetsprogram för bygg- och bo-stadssektorn 2002-2005 B 206/nord med beaktande av de synpunkter som framförts av Nordenutskottet i dess betänkande över förslaget.

Köpenhamn den 31 oktober 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående *nordisk förvaltnings-
strategi om rovdjur*

REKOMMENDATION 45/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 31 oktober 2001 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Närområdesutskottet *(A 1250/när)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att återkomma med förslag till en gemensam förvaltningsstrategi för att bidra till långsiktigt livskraftiga rovdjursstammar och att därvid uppmärksamma behovet av att anpassa systemet för kompensation för förlust av tamdjur till den nya förvaltningsstrategin.

Köpenhamn den 31 oktober 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående framställning angående *reumatikere og langvarige syge*

FRAMSTÄLLNING 46/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 10 december 2001 antagit nedanstående framställning efter förslag av Nordenutskottet *(A 1254/nord och A 1255/nord)*.

Framställningen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at indhente information fra de nordiske lande om reumatikere og andre langvarige syges livssituation og behandlingsmuligheder samt de totale økonomiske konsekvenser kroniske sygdomme foranleder for patienten og samfundet;

at på baggrund af information om reumatikere og andre langvarige syges livssituation, behandlingsmuligheder og de økonomiske konsekvenser sygdommen foranleder, udarbejde forslag om hvordan disse gruppers situation kan forbedres i gennem samarbejde mellem de nordiske lande.

Oslo den 10 december 2001

Outi Ojala
t.f. President

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående framställning
angående *ändringar av*
Överenskommelse om
Nordiska kulturfonden

FRAMSTÄLLNING 47/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 10 december 2001 antagit nedanstående framställning efter förslag av Nordenutskottet *(B 210/nord inkl. Bilag)* med tillägg i sista att-satsen: "Utredningen bör, med hänvisning till artikel 6 i Överenskommelse om Nordiska kulturfonden, ske i samråd med Nordisk Råd."

Framställningen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att besluta om ändringar i "Overenskomst mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om Nordisk Kulturfond" i enlighet med Bilaga till ministerrådsforslag om ændring i overenskomsten for Nordisk Kulturfond (B 210/nord) med följande ändringar:

att artikel 9 utgår i sin helhet ur överenskommelsen.

att Ministerrådets tilläggsmening i artikel 10 stryks. Om Ministerrådet vidhåller sin tilläggsmening bör den justeras enligt följande: *Der kan indgås en forvaltningsaftale mellem fonden og Nordisk Ministerråd, Nordisk Råd eller en anden juridisk person om sekretariatsarbejdet og økonomiforvaltningen.*

att första meningen i artikel 16 ändras i enlighet med rekommendation 13/2001 till följande: *Styrelsens og revisorernes beretninger skal senest den 1. september året efter virksomhedsåret/budget og regnskabsåret afgives til Ministerrådet og til Nordisk Råd.*

att ministerrådet utreder skyndsamt i början av år 2002 huruvida Nordiska kulturfonden kan omfattas av det rättsställningsavtal som omfattar Nordiska ministerrådets sekretariat respektive Nordiska rådets sekretariat. Utredningen bör, med hänvisning till artikel 6 i Överenskommelse om Nordiska kulturfonden, ske i samråd med Nordisk Råd.

Oslo den 10 december 2001

Outi Ojala
t.f. President

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående yttrande
angående *tiltag i anledning af revisionsberetning om Nordisk Kulturfond for år 2000*

YTTRANDE 1/2001

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 30 oktober 2001 antagit nedanstående yttrande efter förslag av Kontrolkommittén *(C 5/kk)*.

Yttrandet har följande lydelse:

Nordisk Råd ytrer til Nordisk Ministerråd

at Nordisk Ministerråd og fondssekretariatet gennemfører de af revisorerne foreslåede ændringer.

Köpenhamn den 30 oktober 2001

Svend Erik Hovmand
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har uppdragit åt Presidiet att verkställa nedanstående beslut angående *Nordisk Råds arbejde med Ministerrådets meddelelser om rekommandationer/fremstillinger, og formelle kontakter mellem Nordisk Råds organer og modsvarende ministerråd*

INTERNT BESLUT 1/2001

Nordiska rådet har den 30 oktober 2001 antagit nedanstående interna beslut efter förslag av Kontrollkommittén *(A 1270/kk)*.

Det interna beslutet har följande lydelse:

Nordisk Råd beslutter

at Nordisk Råd så vidt muligt afskriver rekommandationer om Nordisk Ministerråds planer/programmer, når disse er iværksat. Dette set i lyset af ønsket om årlige rapporter om fremdriften i vedtagne planer;

at Nordisk Råd tilrettelægger sit arbejde således, at Nordisk Råds organer kan indgå i dialog med de modsvarende ministerråd om planer/programmer og årlige rapporter om disse.

Köpenhamn den 17 december 2001

Outi Ojala
t.f. President

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har uppdragit åt Presidiet att verkställa nedanstående beslut angående *godkennelse af ændringer i forretningsordenen for Nordisk Råd*

INTERNT BESLUT 2/2001

Nordiska rådet har den 30 oktober 2001 antagit nedanstående interna beslut efter förslag av Presidiet *(A 1266/p)*.

Det interna beslutet har följande lydelse:

Nordisk Råd beslutter

at godkende Præsidiets forslag til ændringer i forretningsordenen for Nordisk Råd.

47 medlemmar röstade för Presidiets förslag:
Anders Andreassen, Bendiks H. Arnesen, Dorte Bennedsen, Charlotta L. Bjälkebring, Tuija Brax, Berit Brørby, Ole Vagn Christensen, Frank Dahlgaard, Lennart Daléus, Odd Roger Enoksen, Jette Gottlieb, Per-Erik Granström, Lennart Gustavsson, May Hansen, Søren Hansen, Trond Helleland, Svend Erik Hovmand, Ísólfur Gylfi Pálmason, Bjarne Kallis, Asmund Kristoffersen, Jógvan við Keldu, Per Kaalund, Ingegerd Saarinen, Paula Lethomäki, Harriet Lindeman, Pehr Löv, Hannes Manninen, Ragnwi Marcelind, Egil Møller, Outi Ojala, Vibeke Peschardt, Dan Reinert Petersen, Riitta Prusti, Heli Paasio, Aulis Ranta-Muotio, Raymond Robertsen, Inge Ryan, Jan Sahl, Peder Sass, Sigríður Jóhannesdóttir, Daniel Skifte, Jouko Skinnari, Steingrímur J. Sigfússon, Hasse Svensson, Peder Sønderby, Hannu Takkula och Jari Vilén.

18 medlemmar röstade mot Presidiets förslag:
Christel Anderberg, Anne Berit Andersen, Arnbjörg Sveinsdóttir, Julie Christiansen, Drífa Hjartardóttir, Mikko Elo, Ann-Marie Fagerström, Reynoldh Furustrand, Aud Gaundal, Åke Gustavsson, Lars Hjertén, Tuula Haatainen, Margaretha Israelsson, Anita Johansson, Eva Johansson, Ola Karlsson, Elisabeth Røbekk Nørve och Sigríður Anna Þórðardóttir.

Inga röster var ogiltiga

2 medlemmar avstod från att rösta:
Elver Jonsson och Kent Olsson.

Frånvarande:
John Alvheim, Kim Andersen, May-Helen Molvær Grimstad, Leena Harkimo, Chris Heister, Britt Hildeng, Kaj Ikast, Lena Jensen, Øyvind Korsberg, Svend Erik Larsen, Kaj Larsson, Arne Lyngstad, Eva Møller, Petri Neittaanmäki, Thore A. Nistad, Rannveig Guðmundsdóttir, Petri Salo, Kristen Touborg och Jan Erik Ågren.

Köpenhamn den 17 december 2001

Outi Ojala
t.f. President

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har uppdragit åt Presidiet att verkställa nedanstående beslut angående *samernes stilling som urfolk og minoritet*

INTERNT BESLUT 3/2001

Nordiska rådet har den 30 oktober 2001 antagit nedanstående interna beslut efter förslag av Presidiet *(A 1181/p)*.

Det interna beslutet har följande lydelse:

Nordisk Råd beslutter

at henstille til Medborger- og Forbrugerudvalget at tage initiativ til diskussion om samernes stilling som urfolk og minoritet i det nordlige Norden. Dette skal ske i dialog med repræsentanter fra den samiske befolkning.

Köpenhamn den 17 december 2001

Outi Ojala
t.f. President

Frida Nokken
Rådsdirektør

Øvrige vedtak

A. Vedtak om å ikke foreta seg noe*
Medlemsförslag om den samiska befolkningens ställning i Nordiska rådet (A 1181/p)
Medlemsförslag angående upprättande av en Nordisk Alzheimer takorganisation (A 1264/nord)
Medlemsförslag om samnordisk utbildning om civil krishantering (A 1272/p)
Medlemsforslag om evaluering og videreutvikling av det grenseregionale samarbeidet (A 1249/nord)

B. Vedtak om å ta til etterretning

a. som ferdigbehandlede spørsmål

(29 oktober)

1. Statsministrenes redegørelse (Dokument 7)

(30 oktober)

1. Nordisk Årsberetning 2000. Nordisk Ministerråds virksomhedsberetning 2000 (C 1)
2. Nordisk Råd, Præsidiets rapport om virksomhedsåret (Dokument 3)
3. Ministerrådsforslag om Nordiska ministerrådets budget för år 2002 (C 2; B 203/p)
4. Redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet (C 2)
5. Medlemsförslag om budgetanalysen (B 204/p)
6. Beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed 2000 (C 3)
7. Beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 2000 (C 4)
8. Beretning fra Nordisk Kulturfond, incl. Revisionsberetning (C 5)
9. Medlemsförslag om ökning av ramarna för Nordiska investeringsbankens (NIB) miljöinvesteringslåneordning MIL (A 1257/när)
10. Komitéforslag om dialog med Nordisk Ministerråd om planer og programmer (A 1270/kk)
11. Ny nordisk dagsorden – opfølgning af vismandsrapporten. Fællesrapport fra Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd (Dokument 8)
12. Medlemsförslag om den samiska befolkningens ställning i Nordiska rådet (A 1181/p)
13. Bilag om meddelelser vedrørende Nordisk Råds rekommandasjoner (C 1, bilag)
14. Udvalgsforslag om asylansøgernes livskvalitet i Norden (A 1267/nord)
15. Udvalgsforslag om racisme og integration (A 1268/nord)
16. Medlemsforslag om opprettelse av et vitnebeskyttelsesprogram (A 1232/nord)
17. Medlemsforslag om et felles tiltak i Norden for å beskytte involverte i straffesaker mot vold, trusler og represalier (A 1246/nord)
18. Utskottsförslag om kvinno- och barnhandel (A 1258/nord)
19. Medlemsforslag om tiltak mot tvangsekteskap (A 1221/nord)
20. Udvalgsforslag angående grundllag for regler om fødevaremærkning og vareinformation for varer markedsført i Norden (A 1260/euro)
21. Udvalgsforslag om risikohåndtering på fødevareområdet (A 1261/euro)
22. Udvalgsforslag om nordisk forbrugerundervisning: "Det handler om at leve", herunder undervisning i fødevaresikkerhet (A 1262/euro)
23. Udvalgsforslag om fødevareimport til Norden fra det europæiske indre marked og fra lande udenfor EU (A 1263/euro)
24. Medlemsforslag angående upprättande av en Nordisk Alzheimer takorganisation (A 1264/nord)

---

* Alle vedtakene ble fattet under Nordisk Råds 53. sesjon

(31. oktober)

1. Nordisk Ministerråds Europaaktiviteter – Statusrapport 2000 (Dokument 4)
2. Udenrigsministrenes redegørelse (Dokument 9)
3. Presidiets rapport om den nordliga dimensionen (Dokument 10)
4. Forsvarsministrenes redegørelse (Dokument 11)
5. Presidiets rapport om konfliktförebyggande och civil krishantering (Dokument 12)
6. Medlemsförslag om konfliktförebyggande och civil krishantering i Europa (A 1234/p)
7. Medlemsförslag om samnordisk utbildning av civil krishantering (A 1272/p)
8. Medlemsförslag om samverkan mellan de nordiska ländernas utrikerepresentationer (A 1253/p)
9. Ministerrådsförslag om reviderad närområdesstrategi (B 202/när)
10. Ministerrådsförslag om ett arktiskt samarbetsprogram (B 209/när)
11. Public Service i Norden. Del I – Sammanställning och jämförelse av de nordiska ländernas regleringar och regleringsmetoder avseende public service verksamheten (Dokument 1)
12. Public Service i Norden. Del II – Redogörelse för utvecklingstendenser på radio- och TV-området, aktuella frågeställningar för public service verksamheten och de nordiska public service företagens samarbete (Dokument 2)
13. Samlat material rörande nordiskt TV-samarbete (Dokument 13)
14. Udvalgsforslag om en redegørelse om at udbygge det nordiske forskningsrum som et regionalt bidrag til styrkelse og udbygning af det europæiske forskningsrum (A 1269/nord)
15. Medlemsförslag om åtgärder för ökad rörlighet över gränserna i Norden (A 1236/nord)
16. Medlemsforslag om evaluering og videreutvikling av det grenseregionale samarbeidet (A 1249/nord)
17. Nordisk arbetsmarknadsrelaterad temarapport (Dokument 5)
18. Medlemsförslag om Nordjobb (A 1243/nord)
19. Ministerrådsförslag om nordiskt näringspolitiskt samarbetsprogram 2002 – 2005 (B 205/euro)
20. Udvalgsforslag om nordisk charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere (A 1259/euro)
21. Medlemsförslag om att få företag och kreditinrättningar i Norden att följa OECD:s riktlinjer för multinationella företag (A 1247/euro)
22. Medlemsförslag om reviderad form för näringslivsstimulans (A 1231/euro)
23. Ministerrådsförslag om det fremtida nordiska energipolitiska samarbetet (B 207/när)
24. Ministerrådsforslag om samarbejdsprogram for bygge- og boligsektoren (B 206/nord)
25. Medlemsförslag om nordisk rovdjursförvaltning (A 1250/när)
26. Meddelelse om rekommandasjon 17/1996/nord Samarbete i Norden om behandling av små diagnosgrupper
27. Meddelelse om rekommandasjon 18/1996/nord Bekämpning av sexuellt missbruk av barn
28. Meddelelse om rekommandasjon 12/1997/nord Barn och ungas rättigheter vid flyttning inom Norden
29. Meddelelse om rekommandasjon 17/1997/nord Genteknologi och kloning
30. Meddelelse om rekommandasjon 18/1997/nord Flyktingpolitik i Norden och Europa
31. Meddelelse om rekommandasjon 24/1997/ nord Stör til konstnärlig utformning på CD-ROM
32. Meddelelse om rekommandasjon 6/1998/euro Nordisk netværk for analyse og idéudvikling om beskæftigelses- og erhvervspolitikken
33. Meddelelse om rekommandasjon 9/1998/nord Noridkse samordningsregler angående pensjonsrettigheter
34. Meddelelse om rekommandasjon 13/1998/när Barns och ungas situation i Nordens närområden (andre, tredje og fjerde at-sats)[1]

[1] Første og femte at-sats ferdigbehandlet 2000

35. Meddelelse om rekommandasjon 14/1998/nord Insatser mot rasism och främlingsfientlighet
36. Meddelelse om rekommandasjon 19/1998/nord Samordnet lovgivning på ophavsretsområdet[2]
37. Meddelelse om rekommandasjon 24/1998/kk Samordning av biståndsinsatser i Nordens närområden
38. Meddelelse om rekommandasjon 2/1999/nord Tvärsektoriell handlingsplan och åtgärder för barn och unga
39. Meddelelse om rekommandasjon 3/1999/nord Barns rättigheter
40. Meddelelse om rekommandasjon 4/1999/nord Barn och unga i glesbygd
41. Meddelelse om rekommandasjon 5/1999/nord Mobbning och våld bland barn och ungdomar
42. Meddelelse om rekommandasjon 8/1999/kk Uppföljningen av Nordiska rådets rekommendationer
43. Meddelelse om rekommandasjon 9/1999/nord Strategi för nordiskt utbildnings- och forskningssamarbete 2000 – 2004
44. Meddelelse om rekommandasjon 10/1999/nord Ömsesidigt godkännande av förhandsgranskning av film
45. Meddelelse om rekommandasjon 13/1999/euro Den nordiske arbejdsformidling og formidling af arbejdsmarkedsrelevant information for at sikre en geografisk mobil arbeidskraft
46. Meddelelse om rekommandasjon 14/1999/nord Jämställdhet och utveckling av könsuppdelad statistik
47. Meddelelse om fremstilling 4/2000/euro Nordiska utvecklingsfonden
48. Meddelelse om rekommandasjon 8/2000/p Intensifierat samarbete med Ryssland och de baltiska staterna (første at-sats)
49. Meddelelse om rekommandasjon 9/2000/euro Arbejdsmarked- og arbejdsmiljøprogram 2001 – 2004
50. Meddelelse om rekommandasjon 11/2000/euro Nordisk IT-infrastrukturstudie, E-handel (digitale signaturer) og regelsæt for kryptering (andre at-sats)
51. Meddelelse om rekommandasjon 13/2000/euro IT-redskaper og deltagerdemokratiet i Norden (andre og tredje at-satsen)
52. Meddelelse om rekommandasjon 15/2000/euro Social dumping i EU/EØS (tredje og fjerde at-sats)
53. Meddelelse om rekommandasjon 16/2000/när Nätverk för livmedelsäkerhet inom Norden og EU
54. Meddelelse om rekommandasjon 17/2000/när Handlingsprogram för nordiskt jord- og skogsbrukssamarbete 2001 – 2004
55. Meddelelse om rekommandasjon 18/2000/nær Strategi for det nordiske fiskerisamarbejde 2001 – 2005
56. Meddelelse om rekommandasjon 24/2000/p Budget för det nordiska samarbetet 2001
57. Meddelelse om rekommandasjon 25/2000/nord Ændring af overenskomsten om Nordisk Kulturfond[3]
58. Meddelelse om rekommandasjon 27/2000/nord Samarbejdsprogram for social- og sundhedssektoren 2001 – 2005
59. Meddelelse om rekommandasjon 28/2000/nord Nordisk samarbejde på narkotikaområdet 2001 – 2005
60. Meddelelse om rekommandasjon 34/2000/nord Nordiskt inflytande i internationellt samarbete (første og andre at-sats)

---

[2] Rekommandasjonen ble ikke ferdigbehandlet under den 53. sesjonen, men etter tilleggsmeddelelse fra Nordisk Minsiterråd. Ferdigbehandlingen ble vedtatt av Presidiet 10. desember i Oslo

[3] Rekommandasjonen ble ikke ferdigbehandlet under den 53. sesjonen, men etter tilleggsmeddelelse fra Nordisk Minsiterråd. Ferdigbehandlingen ble vedtatt av Presidiet 10. desember i Oslo

61. Meddelelse om fremstilling 2/2001/nord Samarbejdsprogram for nordisk ligestillingssamarbejde 2001 – 2005
62. Meddelelse om fremstilling 3/2001/nord Tverrsektoriell handlingsplan for barne- og ungdomspolitisk samarbeid 2001 – 2005
63. Meddelelse om ytring 1/2000 Beretning fra Nordisk Kulturfond, incl. Revisionsberetning 1999

b. i påvente av nye meddelelser i spørsmålet til neste år

(31. oktober)

1. Meddelelse om rekommandasjon 8/2000/p Intensifierat samarbete med Ryssland och de baltiska staterna (andre at-satsen)
2. Meddelelse om rekommandasjon 11/2000/euro Nordisk IT-infrastrukturstudie, E-handel (digitale signaturer) og regelsæt for kryptering (første og tredje at-satsen)
3. Meddelelse om rekommandasjon 13/2000/euro IT-redskaper og deltagerdemokratiet i Norden (første at-sats)
4. Meddelelse om rekommandasjon 15/2000/euro Social dumping i EU/EØS (første og andre at-sats)
5. Meddelelse om rekommandasjon 34/2000/nord Nordiskt inflytande i internationellt samarbete (tredje at-sats)

c. bemyndigelse til utvalgene/kontrollkomiteen om å ta meddelelsene til etterretning

(31. oktober)

1. Meddelelse om rekommandasjon 12/1991/nord Jämnare könfordelning i nordiska styrelser, kommittéer, utskott, nämnder m.m.
2. Meddelelse om rekommandasjon 8/1996/när Åtgärder för ökad kärnsäkerhet (andre og tredje at-sats)[4]
3. Meddelelse om rekommandasjon 20/1997/nord Utökat TV-samarbete i Norden (første at-sats)[5]
4. Meddelelse om rekommandasjon 23/1997/nord Stödfunktion för multimedieproduktion
5. Meddelelse om rekommandasjon 17/1998/nord Strategi för samarbete med frivilligsektorn (andre og tredje at-sats)[6]
6. Meddelelse om rekommandasjon 22/1998/nord Nordisk språkpolitik
7. Meddelelse om rekommandasjon 31/1998/när Miljöcertifiering av fisk (første og andre at-sats[7]
8. Meddelelse om rekommandasjon 36/1998/när Gjennomføring av nordisk miljøregnskap for energi samt harmoniserte miljøskatter på el (andre og tredje at-sats)[8]
9. Meddelelse om rekommandasjon 11/1999/euro Ansattes representasjon i bedriftenes styrer i forbindelse med grenseoverskridende bedriftsetableringer
10. Meddelelse om rekommandasjon 12/1999/nord Handlingsplan för avskaffande av gränshinder i Norden
11. Meddelelse om rekommandasjon 16/1999/nord Fängelseundervisning
12. Meddelelse om rekommandasjon 17/1999/när Nordisk handler med CO_2-kvoter
13. Meddelelse om fremstilling 1/2000/när Opprettelse av Nordisk Informasjonspunkt i Kaliningrad
14. Meddelelse om fremstilling 2/2000/när Idrottsutbyte med Nordens närområden
15. Meddelelse om fremstilling 3/2000/nord Nordisk regionalpolitisk samarbeidsprogram 2001 – 2005

---

[4] Første, fjerde og femte at-sats ferdigbehandlet 1998-2000
[5] Andre at-sats ferdigbehandlet 1998
[6] Første at-sats ferdigbehandlet 2000
[7] Tredje og fjerde at-sats ferdigbehandlet 2000
[8] Første og fjerde at-sats ferdigbehandlet 2000

16. Meddelelse om fremstilling 5/2000/nord Frivilligsektorn
17. Meddelelse om fremstilling 6/2000/nord "Bone and Joint Decade 2000 – 2010"
18. Meddelelse om rekommandasjon 7/2000/när Ungdomsudveksling mellem Norden og de baltiske stater
19. Meddelelse om rekommandasjon 8/2000/p Intensifierat samarbete med Ryssland och de baltiska staterna (andre at-sats)
20. Meddelelse om rekommandasjon 10/2000/euro Tematiseret arbejdsmarkedsrelateret debat på Nordisk Råds session
21. Meddelelse om rekommandasjon 11/2000/euro Nordisk IT-infrastrukturstudie, E-handel (digitale signaturer) og regelsæt for kryptering (første og tredje at-sats)
22. Meddelelse om rekommandasjon 12/2000/euro IT-innovationsstudie og makroklusters
23. Meddelelse om rekommandasjon 13/2000/euro IT-redskaper og deltagerdemokratiet i Norden (første at-sats)
24. Meddelelse om rekommandasjon 14/2000/euro Rådgivende IT-ekspertgruppe
25. Meddelelse om rekommandasjon 15/2000/euro Social dumping i EU/EØS (første og andre at-sats)
26. Meddelelse om rekommandasjon 19/2000/euro Handlingsprogram for det nordiske levnedsmiddelsamarbejde til 2004
27. Meddelelse om rekommandasjon 20/2000/nord Bioetisk samarbejde
28. Meddelelse om rekommandasjon 21/2000/nord Internasjonalt forbud mod kloning af mennesker og offentlighedens indsigt i bioteknologisk forskning
29. Meddelelse om rekommandasjon 22/2000/euroo Genmodificerede levnedsmidler
30. Meddelelse om rekommandasjon 23/2000/när Havets miljöproblem och hållbar förvaltning av fiskeresurserna
31. Meddelelse om rekommandasjon 26/2000/kk Nordjobb- och andra utbytesprogram för ungdom
32. Meddelelse om rekommandasjon 29/2000/nord Demensproblematik
33. Meddelelse om rekommandasjon 30/2000/nord Narkotikabekämpning
34. Meddelelse om rekommandasjon 31/2000/nord Indsatser mod narkotika
35. Meddelelse om rekommandasjon 32/2000/nord Kartlegging av organisert kriminalitet
36. Meddelelse om rekommandasjon 33/2000/nord Demokrati och välfärd i ett globalt perspektiv
37. Meddelelse om rekommandasjon 34/2000/nord Nordiskt inflytande i internationellt samarbete (tredje at-sats)
38. Meddelelse om rekommandasjon 35/2000/när Ökat samarbete med frivilligsektorn i närområdena
39. Meddelelse om fremstilling 1/2001/p Rasisme og nynazisme i Norden
40. Meddelelse om fremstilling 4/2001/nord Narkotikahandeln
41. Meddelelse om fremstilling 5/2001/nord Nordisk samarbeid om kultur og helse
42. Meddelelse om fremstilling 6/2001/när Grundandet av en demokratifond för samarbete med Ryssland
43. Meddelelse om fremstilling 7/2001/nord Ändringar i överenskommelsen för Nordiska kulturfonden
44. Meddelelse om rekommandasjon 8/2001/när Nordisk Miljøhandlingsprogram 2001 – 2004[9]
45. Meddelelse om rekommandasjon 9/2001/när Strategi om en bæredygtig udvikling[10]
46. Meddelelse om rekommandasjon 10/2001/när Samarbetsprogram för nordiskt jämställdhetsarbete 2001 – 2005 – kvinnornas ställning i Nordens närområden[11]

[9] Muntlig meddelelse under 53. sesjonen
[10] Muntlig meddelelse under 53. sesjonen
[11] Det er ikke gitt noen meddelelse på denne fremstillingen i 2001

C. Vedtak i interne spørsmål

(29. oktober)

1. fastsettelse av deltakerliste
2. fastsettelse av dagsorden
3. fastsettelse av Regler for sessionens gennemførelse (Dokument 6)
4. Statsministrenes redegørelse (Dokument 7)

(30. oktober)

1. Nordisk Råd, Præsidiets rapport om virksomhedsåret (Dokument 3)
2. Komitéforslag om dialog med Nordisk Ministerråd om planer og programmer (A 1270/kk)
3. Præsidieforslag om endringer i Nordisk Råds forretningsorden (virkefelter, struktur og arbejdsformer (A 1266/p)
4. Ny nordisk dagsorden – opfølgning af vismandsrapporten. Fællesrapport fra Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd (Dokument 8)

(31. oktober)

1. Nordisk Ministerråds Europaaktiviteter – Statusrapport 2000 (Dokument 4)
2. Udenrigsministrenes redegørelse (Dokument 9)
3. Presidiets rapport om den nordliga dimensionen (Dokument 10)
4. Forsvarsministrenes redegørelse (Dokument 11)
5. Presidiets rapport om konfliktförebyggande och civil krishantering (Dokument 12)
6. Public Service i Norden. Del I – Sammanställning och jämförelse av de nordiska ländernas regleringar och regleringsmetoder avseende public service verksamheten (Dokument 1)
7. Public Service i Norden. Del II – Redogörelse för utvecklingstendenser på radio- och TV-området, aktuella frågeställningar för public service verksamheten och de nordiska public service företagens samarbete (Dokument 2)
8. Samlat material rörande nordiskt TV-samarbete (Dokument 13)
9. Nordisk arbetsmarknadsrelaterad temarapport (Dokument 5)
10. Meddelelse om internt vedtak 1/1997
11. Meddelelse om internt vedtak 1/1999
12. Meddelelse om internt vedtak 2/1999
13. Meddelelse om internt vedtak 3/1999
14. Meddelelse om internt vedtak 1/2000
15. Meddelelse om internt vedtak 2/2000
16. Meddelelse om internt vedtak 3/2000
17. Meddelelse om internt vedtak 4/2000
18. Meddelelse om internt vedtak 5/2000

Valg

(31. oktober)

1. Valg av Nordisk Råds Presidium
2. Valg av medlemmer til Nordisk Råds utvalg samt Kontrollkomité
3. Suppleringsvalg av medlemmer til Nordisk Investeringsbanks kontrollkomité
4. Valg av formann og nestformenn i Nordisk Råds utvalg og Kontrollkomité
5. Valg av Valgkomité

Presidiets oppfølgning av interne vedtak

Internt vedtak 1/1997
NORD-LEX databas (A 1142/p)

Nordiska rådet uppdrar åt presidiet

> *att* i samarbete med Nordiska ministerrådet etablera en gemensam databas med utgångspunkt i vad som anges i medlemsförslaget A 1142/p.

Presidiet meddeler:
Presidiet konstaterer at arbeidet med å utvikle og utbygge Nordisk Råds og Nordisk Ministerråds hjemmesider har fått et løft i løpet av 2001 noe som for en stor del skyldes ansettelse av en egen web-redaktør. Rådssekretariatet setter derfor igang et internt arbeid, i samarbeid med den felles informasjonsavdelingen, med å gjennomgå intensjonene i medlemsforslag A 1142/p mht hva som i utredningene fra 1996 ble ønsket innenfor rammene av en database i forhold til hva som i 2002 kan legges inn på hjemmesiden og hva som allerede finnes der. Dette skal ende opp med en rapport med fremdriftsplan som vil bli forelagt presidiet.

Presidiets konklusion: Presidiet rapporterar till den 53:e sessionen att presidiet beslöt följande den 25 september 2001: Uppföljningen av internt beslut 1/1997 *fortsätter internt i rådet.*

Internt vedtak 1/1999
Helhetssyn på lärande och social utveckling (A 1196/nord)

Nordiska rådet antar följande interna beslut

> *att* uppmärksamma behovet av en helhetssyn på lärande och social utveckling med aktiv medverkan av elever, lärare och föräldrar t.ex. genom en konferens.

Presidiet meddeler:
Præsidiet oplyser, at Nordisk Råds 50-års jubilæum år 2002 har temaet demokrati og at den primære målgruppe er børn og unge. Nordisk Råds temamøde i april i Reykjavik 2002 sætter fokus på demokratiet. Nordisk Ministerråd forventes at bidrage til jubilæumsfejringen med en konferencerække i alle de nordiske lande, hvor forældre, lærer, elever, parlamentarikere m.fl. skal drøfte samfundets værdier og skolens og forældrenes rolle i at formidle disse.

Presidiets konklusion: Presidiet rapporterar till den 53:e sessionen att presidiet beslöt följande den 25 september 2001: Intentionen med internt beslut 1/1999 kan anses som *uppfylld.*

Internt vedtak 2/1999
Ökat samarbete med de baltiska staterna (A 1203/p)

Nordiska rådet antar följande interna beslut

att de arbetsgrupper som tillsätts inom Nordiska rådets organ i sitt arbete, då så är lämpligt med hänsyn till arbetsuppgifterna, skall beakta möjligheterna till samarbete och informationsutbyte med parlamentariker från Baltiska församlingen.

Presidiet meddeler:
Presidiet konstaterer at flere arbeidsgrupper har hatt informasjonsutveksling med parlamentarikere fra Baltisk forsamling. Det gjelder bl.a. vedr. Nordlig Dimensjon og mht. Konfliktforebygging og sivil krisehåndtering. Forøvrig vil dette bli tatt inn i de retningslinjene for utvalgenes arbeid som er under utarbeidelse med sikte på overgang til ny utvalgsstruktur. De vil inngå i den administrative håndboken for Nordisk Råds arbeid. Det vil også bli et aktuelt tema i forbindelse med presidiets gjennomgåelse og drøfting av samarbeidsavtalen med Baltisk Forsamling.

Presidiets konklusion: Presidiet rapporterar till den 53:e sessionen att presidiet beslöt följande den 25 september 2001: Intentionen med internt beslut 2/1999 kan anses som *uppfylld*.

Internt vedtak 3/1999
Uppföljningen av rådets rekommendationer (A 1209/k)

Nordiska rådet antar följande interna beslut

att ta upp samtliga rekommendationer på sessionernas dagordningar,

att fästa ökad uppmärksamhet vid utformningen av rekommendationer och att dessa också ses i förhållande till handlingsplaner o.d. på området,

att uppmana de nationella delegationerna att behandla de förslag i rapporten "Uppföljning av Nordiska rådets rekommendationer" som rör deras respektive parlament och regering.

Presidiet meddeler:
Presidiet konstaterar att dagordningen för 52:a sessionen har utformats så att det är möjligt att få samtliga rekommendationer upp till debatt i den utsträckning som utskotten skulle önska detta.

Utskotten har uppmärksammats på beslutet och rådssekretariatet har haft en genomgång av beslutet och bakgrunden till detta.

De nationella delegationerna har uppmärksammats på beslutet och temat har behandlats på möte mellan rådssekretariatet och de nationella delegations sekretariaten.

Presidiets konklusion: Presidiet rapporterar till den 53:e sessionen att presidiet beslöt följande den 26 september 2000: Intentionen med internt beslut 3/1999 kan anses som *uppfylld*.

Internt vedtak 1/2000
Revisjonen av Nordisk Ministerråds virksomhet (C3/kk)

Nordiska rådet antar följande interna beslut

att lägga revisionsberättelsen över Nordiska ministerrådets verksamhet år 1999 till handlingarna.

Presidiets konklusjon: Presidiet konstaterer at beslutningen er *trådt i kraft.*

Internt vedtak 2/2000
Beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 1999 (C 4/kk)

Nordiska rådet antar följande interna beslut

att uppmana Presidiet att, med beaktande av vad som anförs i detta betänkande, genomföra en översyn av Nordiska rådets ekonomi-reglemente.

att uppmärksamma Presidiet på dess ansvar för att ändamålsenliga administrativa bestämmelser för Nordiska rådet finns och efterlevs.

att lägga bokslut och revisionsberättelse för Nordiska rådets verksamhet år 1999 till handlingarna.

Presidiet meddeler:
Presidiet meddeler at det på sitt møte 25. juni 2001 behandlet en gjennomgang av bestemmelsene i økonomireglementet og besluttet å foreta endringer i økonomireglementet utfra dette. Presidiet fikk i samme sak et opplegg for hvordan Nordisk Råds administrative rutiner og bestemmelser skal gjøres bedre tilgjengelige og derfor enklere å følge opp. Det ble også på møtet vedtatt endringer i delegasjonsfullmakten til rådsdirektøren bl.a. mht. at presidiet løpende får rapport om bruken av fullmaktene.

Presidiets konklusion: Presidiet rapporterar till den 53:e sessionen att presidiet beslöt följande den 25 september 2001: Intentionen med internt beslut 2/2000 kan anses som *uppfylld.*

Internt vedtak 3/2000
Beretning fra Nordisk Kulturfond , incl. revisionsberetning for 1999 (C 5/kk)

Nordiska rådet antar följande interna beslut

at godkende Nordisk Kulturfonds regnskab for 1999 og bevilge fondens bestyrelse ansvarsfrihed for 1999,

at tage virksomheds- og revisionsberetningerne for Nordisk Kulturfond for 1999 til efterretning.

Presidiets konklusjon: Presidiet konstaterer at beslutningen *er trådt i kraft.*

Internt vedtak 4/2000
Uppföljning av Nordiska rådets konferenser, seminarier m.m (A 1239/kk).

Nordiska rådet antar följande interna beslut

att koncentrere sine konferencer, seminarer, høringer og rapporter til prioriterede politiske emner og temaer,

att tydeligere end tidligere klargøre hensigt og formål for aktiviteter og rapporter, således at opfølgning kan sikres.

Presidiet meddeler:
Presidiet konstaterer at Nordisk Råd i 2001 har arrangert ett temamøte, to høringer, 6 seminarer og hatt 7 arbeidsgrupper i arbeid som har laget rapporter eller har dem under utarbeidelse. Alle disse aktiviteter har vært ledd i arbeidet med et medlems/utvalgs/ministerrådsforslag eller ført til senere medlems/utvalgsforslag. Unntaket her er arbeidsgruppen vedr. Nordlig Dimensjons arbeidet som rapporterer til presidiet og følges opp derfra. Malen for utarbeidelse av mandat til arbeidsgrupper/rapportører innholder også oppfølgingsaspektet. Den vil også bli innarbeidet i retningslinjene for utvalgenes arbeid som skal tas inn i den administrative håndboken.

Presidiets konklusion: Presidiet rapporterar till den 53:e sessionen att presidiet beslöt följande den 25 september 2001: Intentionen med internt beslut 4/2000 kan anses som *uppfylld.*

Internt vedtak 5/2000
Nabo-TV i digitalt marknät

Nordiska rådet antar följande interna beslut

att mittengruppens förslag om att ministerrådet säkerställer fortsatt grannlands-TV i det digitala marknätet och använder den nya tekniken till ökad distribution av public service översänds till Nordenutskottet för behandling.

Presidiet meddelar:
Vid Nordiska rådets 51:a session i Stockholm 1999 stod grannlands tv-frågan i fokus, både som kulturfråga och som gränshinderfråga. Nordenutskottet efterlyste därefter i en skrivelse till Nordiska ministerrådet en redogörelse för status i frågan. Nordiska rådet har mottagit två rapporter om public service TV i Norden i perioden 2000-2001.

Nordenutskottet har under behandling medlemsförslag om nordiskt tv-samarbete (A 1244/nord), ställd av Elver Jonsson m.fl. Förslaget har remitteras till cheferna för de nordiska public service tv-bolagen i Norden. Remissvaren är avsedda att tjäna som underlag till betänkandet över förslaget samt till en planerad hearing/möte med kulturministrarna i saken.

Vid februarimötet i Nordenutskottet påmindes om att utskottet har ett uppdrag från plenarförsamlingen vid den 52:a sessionen att bereda mittengruppens förslag: "att ministerrådet säkerställer fortsatt grannlands-TV i det digitala marknätet och använder den nya tekniken till ökad distribution av public service". Nordenutskottet har i flera fall haft tv-saken på dagordningen under år 2001.

Ministerrådet har vid ett antal tillfällen fått framfört Nordenutskottets samt Presidiets uttalanden om vikten av att ett möte om nordisk public service tv, i synnerhet grannlands-tv, kommer till stånd år 2001.

Kulturministrarna (MR-K) har inte haft möjligheten att möta Nordenutskottet tidigare än vid den 53:e sessionen. Ett möte mellan utskottet och kulturministrarna kommer att hållas den 31

oktober 2001 kl. 12.30-14.00. Strax innan mötet har mediepolitik och public service tv debatterats i plenum. Som underlag för debatten i plenum är rek. 20/1997 Utökat tv-samarbete i Norden, medlemsförslag om nordiskt tv-samarbete (A 1244/nord) samt Nordiska ministerrådets rapporter om public service tv i Norden del 1 och del 2.

Internt beslut 5/2000 kommer att tas upp i betänkandet över medlemsförslag A 1244/nord, i betänkande över meddelande om rekommendation 20/1997 och i mötet med kulturministrarna i oktober.

Presidiets konklusion: Presidiet rapporterar till den 53:e sessionen att presidiet beslöt följande den 25 september 2001: Nordenutskottet har behandlat Internt beslut 5/2000 Nabo TV i digitalt marknät under år 2001. Intentionen med internt beslut 5/2000 kan anses som *uppfylld*.

Presidium, arbeidsutvalg, sekretariat, sakkyndige m.m.

Presidium, arbeidsutvalg, sekretariat, sakkyndige m.m.

Presidium

Svend Erik Hovmand, præsident, DK
Dorte Bennedsen, DK
Berit Brørby, NO
May-Helen Molvær Grimstad, NO
Chris Heister, SE
Kaj Ikast, DK
Anita Johansson, SE
Elver Jonsson, SE
Bjarne Kallis, FI
Outi Ojala, FI
Riitta Prusti, FI
Rannveig Guðmundsdóttir, IS
Jari Vilén, FI

Arbeidsutvalg

Danmark
Dorte Bennedsen (S), næstformand
Svend Erik Hovmand (V), formand
Kaj Ikast (KF)
Kristen Touborg (SF)

Finland
Outi Ojala, (Vas.)
Petri Salo (Kok.)
Tuija Brax (Vihr.)
Bjarne Kallis (KD)
Pehr Löv (SFP)
Hannes Manninen (Kesk.)
Riitta Prusti (SDP)
Hasse Svensson (lib)

Norge
Berit Brørby (A)
May Helen Molvær Grimstad (KrF)
Asmund Kristoffersen (A)
Trond Helleland (H)
Anne Berit Andersen (H)
John Alvheim (FrP)
Inge Ryan (SV)
Odd Roger Enoksen (Sp)

Sverige
Chris Heister (m)
Anita Johansson (s)
Reynoldh Furustrand (s)
Charlotta L. Bjälkebring (v)
Lennart Daléus (c)
Jan Erik Ågren (kd)

Deltakere på sesjonen

Særlig innbudte gjester

Natur- og miljøprismottager:
Mats Segnestam, professor

Nordiske gjester
Bjarni Daníelsson, næstformand Foreningen Norden, Island
Øystein Dahle, presentatør, Nordisk Råds Natur- og Miljøpris
Knud Enggaard, formand Foreningen Norden, Danmark
Ole Morten Geving, Ungdommens Nordiske Råd
Bengt Göransson, ordförande, Föreningen Norden, Sverige
Ivar Hansen, formand for Folketinget
Helgi Ágústsson, ambassadør, Islands ambassade i Danmark
Carl-Magnus Hyltenius, ambassadør, Sveriges ambassade i Danmark
Birgir Kruse, formand, Foreningen Norden, Færøerne
Pekka Ojanen, ambassadör, Finlands ambassade i Danmark
Sigurlín Sveinbjarnardóttir, formand, Foreningen Norden, Island
Ragnar Sohlman, vice ordförande, Foreningen Norden, Sverige
Dagfinn Stenseth, ambassadør, Den Kongelige Norske Ambassade i Danmark
Hasse Svensson, ordförande, Föreningen Norden, Åland
Henrik Tvarnø, direktør, Folketinget

Internasjonale gjester

Mikhail Barilovich, attaché, Russlands ambassade i Danmark
Colin Cameron, generalsekretær, Parlamentarisk forsamling af Vest-Europeiske Unionen
Nadezhda Dakhova, konsulent, Føderasjonsrådet, Russland
Anatoliy Efremov, MP, Føderasjonsrådet, Russland
Pernille Frahm, MEP, Europa-Parlamentet,
Jean Marie Happart, vicepresident, Benelux
B.M.J. Hennekam, general of the Benelux economic Union, Benelux Parlamentet
Bertel Haarder, MEP, Europa-Parlamentet
Renata Jankauskaite, sekretær, Baltisk Forsamling (Litauen)
Andrzej Januszewsk, delegationssekretær, BSPC
Ady Jung, President of the Committee on Economic and Agricultural Affairs, Benelux
Andris Klišonis, Baltisk Forsamling
Bashir Kodzoev, stedf. formand, Dumaen
Marika Laizāne, projekt direktør, Baltisk Forsamling (Latvia)
Valery Markov, medlem, Dumaen
Baiba Molnika, sekretær, Baltisk Forsamling (Latvia)
Vasily Nazarenko, MP, Føderasjonsrådet
Alexander Nazarov, MP, Føderasjonsrådet
Harald E. Nybølet, avdelingssjef, EFTA
Siiri Oviir, viceordfører, Baltisk Forsamling, Estland
Valentina Pivnenko, formand, Dumaen, Russland
Giedre Purvaneckiene, næstformand, Baltisk Forsamling (Litauen)
Arnis Razminovičs, viceordfører, Baltisk Forsamling (Letland)
Romualds Ra uks, viceordfører, Baltisk Forsamling (Letland)
Andrei Rezinin, direktør, Energiministeriet, Russland
Karin Riis-Jørgensen, MEP, Europa-Parlamentet
Ene Rõngelep, sekreterare av den estniske delegationen, Baltisk Forsamling (Estland)
Herman Schmidt, MEP, Europa-Parlamentet
Jürgen Schöning, direktør for Schleswig-Holstein Parlament, BSPC
Hanne Severinsen, medlem af Folketinget, repræsentant Europarådet
Ingrida Sticenko, sekretær, Baltisk Forsamling (Letland)

Joe Thilem, sekretær, Benelux Parlamentet
Valerij Ustyugov, MP, Føderationsrådet, Kaliningrad
Jos van Wassenhove, generalsekretær, Benelux Parlamentet
Dominikas Velička, medlem, Baltisk Forsamling (Litauen)
Trivimi Velliste, ordfører Baltisk Forsamling (Estland)
Edmund Wittbrodt, MP, BSPC
Arina Zaitseva, delegationssekretær, Dumaen, Russland
Pentti Väänänen, vicegeneralsekretær, OSCE, Parliamentary Assembly

Vestnordisk Råd

Jógvan Durhuus, 1. næstformand,
Kent Fridberg, delegationssekretær
Guðfriður Lilja Grétarsdóttir delegationssekretær
Hjálmar Árnason, rådsformand
Ole Lynge, formand for Grønlands Landsting
Ernst Olsen, rådssekretær

Nordiske organisasjoner

Catarina Doepel, styrelsesekreterare, NIB
Stella Eckert, chef for information og administration, NDF
Reinhold Enqvist, adm. direktör, Nordisk Industrifond
Ester Sigurðardóttir, kontorchef og projektleder, Foreningen Norden, Island
Berit Griebenow, generalsekretær, Foreningen Norden, Norge
Hans Kr. Guðmundsson, rektor, NorFA
Siv Hellén, chefjurist, NIB
Larserik Häggman, generalsekreterare, Pohjola-Norden
Peter Jon Larsen, generalsekretær, Foreningen Norden, Danmark
Jón Sigurðsson, *VD, NIB*
Åsa Juslin, direktør, Föreningen Norden, Åland
Erkki Karmila, vice VD, NIB
Sara Kristensson, projektledare, Norden i Fokus, Sverige
Anders Ljunggren, direktör, Föreningen Norden, Sverige
Jamina Löfström, informationschef, NIB
Carl Löwenhielm, vice VD, NIB
Óðinn Albertsson, direktør, Foreningen Norden, Island
Antra Prane, administrationssekretær, Foreningene Nordens Forbund
Riitta Heinämaa, direktør, Nordens Hus, Island
Espen Ruud, informasjonskonsulent, Nordisk Industrifond
Bo Rydberg, generalsekreterare, Nomus
Oddvar Rønsen, direktør, NIB
Tom Saxén, generalsekretær, Nordens Faglige Samorganisation
Pamela Schönberg, informationssekretær, NIB
Stefan Simonsen, direktør, Nordens Institut i Grønland (N.A.P.A.)
Heidi Syrjänen, VD-sekretær, NIB
Jens Lund Sørensen, VD, Nordisk Utviklingsfond
Tapani Tulkki, generalsekretær, Foreningen Nordens Ungdomsforbund, Finland
Terje Tveito, generalsekretær, Foreningene Nordens Forbund
Anne Ullmann, adm. sjef, NorFA
Sven Øvergaard, informasjonsrådgiver, Nordisk Industrifond
Grethe Øverlier, styreleder, Foreningen Norden, Norge

Andre deltagere

Henrik Ciekals, student, Universitetet i Bergen
Peter Enggaard, direktör, Øresundsgruppen
Frank Hellstén, ambassade- og presseråd, Finlands ambassade i Danmark
Lars Hovbakke Sørensen, forsker, Århus Universitet
Karl M. Kristjánsson, forvaltningschef, Altinget, Island
Christian Lindholm, ambassadesekretær, Finlands ambassade i Danmark

De nasjonale delegasjonenes sekretariater

Danmark
Karen Bue, fuldmægtig
Henrik Hagemann, generalsekretær
Bente Hansen, medlemssekretær
Camilla Mølgaard, assistent
Charlotte Friis Rasmussen, overassistent
Lavst Riemann-Hansen, stf. Generalsekretær
Katrina Skarôberg, assistent
Ulla Stegemüller, overassistent

Færøyene
Høgni Joensen, fuldmægtig

Grønland
Martin Christiansen, delegationssekretær
Jakob Hartmann Hansen, sekretær

Finland
Anna Bruun, byråfunktionär
Magnus Eriksson, sekreterare för internationella ärenden
Paula Husman, administrationsassistent
Maarit Immonen, avdelingssekreterare
Miila Konsala, vaktmästerassistent
Leea Kupias, avdelningssekreterare
Greta Lohiniva, råd för internationella ärenden
Paula Moisander, sekreterare för internationella ärenden
Kari Salo, sekreterare för internationella ärenden
Mikko Saarela, ADB-instruktör
Kristiina Tallqvist, informationsassistent
Ossi Talvitie, vaktmästerichef
Patrick Zilliacus, råd för internationella ärenden, sekretariatschef

Åland
Maj Falck, byråsekreterare
Arne Selander, delegationssekreterare

Island
Belinda Theriault, sekretariatschef
Stígur Stefánsson, delegationssekretær

Norge
Sølvi Brun, rådgiver
Else Marie Braaten, førstekonsulent
Kjell Myhre-Jensen, sekretariatsleder
Synnøve Ness, førstesekretær
Eline Oftedal, rådgiver
Rune Resaland, avdelingsleder
Bjørn Willy Robstad, førstekonsulent

Sverige
Eva Hjelm, byrådirektör
Eric Hultén, avdelningsdirektör
Margareta Lindström, chefsekreterare
Hans Norrbom, redaktör
Eva Smekal, sekretariatschef
Ingrid Tollin, byrådirektör

Rådssekretariatet

Charlotta Gotthardt, assistent
Guðrún Garðarsdóttir, rådssekreterare
Hilde Elisabeth Haaland, dokumentasjonsansvarlig
Merete Henriksen, chefsekretær
Kristín Ólafsdóttir, rådssekretær
Päivikki Lindroos, rådssekreterare
Göran Lundberg, rådssekreterare
Birgitte Møller, rådssekretær
Frida Nokken, rådsdirektør
Jonna Sandø, sekretær
Jesper Schwarz, rådssekretær
Ulla Toropainen, assistent
Raija Wallenius, rådssekreterare
Jan Widberg, rådssekreterare

Nordisk Råds og Nordisk Ministerråds informasjonsavdeling

Christian Bondeson, webredaktör
Britt-Marie Forslund, informatör
Per Olav Hernes, rådgiver
Sissel Klingenberg, redaksjonssekretær
Ole Lindboe, redaktør
Ulla Lundberg, informationsassistent
Anne-Marie Madsen, afd. sekretær
Kjell Olsson, förlagskonsulent
Sigrún Stefánsdóttir, informationschef
Sigurgeir Kortsson, studentermedhjælper
Agneta Sverkel-Österberg, förlagschef
Sune Sørensen, publikationsmedarbejder
Torkil Sørensen, informatør
Tarja Taarup, publikationsmedarbetare

De nordiske partigruppenes sekretariater

Den sosialdemokratiske gruppen
Sandro Wennberg, gruppsekreterare

Midtengruppen
Marit Momrak Wright, partigruppesekr.
Lennart Rohdin, politisk sekreterare

Den konservative gruppen
Heikki Pakarinen, gruppsekreterare
Billy Östh, politisk sekreterare

Øvrige medarbeidere i partigruppesekretariatene

Ann Bakas, sekreterare soc.dem. gruppen
Svein Dybing, spesialrådgiver sos.dem.gr.
Lena Granvik, sekreterare för internationella ärenden, mittengruppen
Johanna Hämälainen, sekreterare, soc.dem. gruppen
Ragnhild Mathisen, politisk rådgiver, sos.dem. gruppen
Øyvind Slåke, politisk rådgiver, sos.dem. gruppen
Gunnar Stenarv, politisk sekreterare, soc. dem. gruppen
Elina Ussa, den konservativa gruppen

De nasjonale partisekretariatene

Marianne Agdestein, politisk rådgiver Arbeiderpartiet
Eva Gustafsson, chef, (m)
Kjartan Gunnarsson, generalsekretær (Sj)
Lars Kjølbye, int.sekr. (KF)
Ole Hvas Kristiansen, (SF)
Carolina Lundgren, pressesekr. (kd)
Eirik Moen, gen.sekr. (H)
Erkki Snellman, gruppsekreterare
Vänsterförbundets riksdagsgrupp

Øvrige

Kristina Eskildsen Aaltonen, student
Nina Berg Hansen, representant for medlemmer utenfor partiene
Peter Palshøj, generalsekretær SAMAK

Nordisk Ministerråds sekretariat

Lars Alberius, rådgivare
Johan Alling, rådgivare
Kristin Grone Amundsen, sekretær
René Belsø, rådgiver
Merete Bendiksen, adm. sekretær
Jann Ola Berget, rådgiver
Tine Bjerregaard, sekretær
Loa Bogason, rådgiver
Hjarn Borberg, rådgiver
Vanja Bredin, avd. chef
Annette Vedel Carlsen, rådgiver
Søren Christensen, generalsekretær
Kerstin Dahlman, avd. sekreterare
Danfríður Skarphéðinsdóttir, rådgiver
Jon Tore Dokken, rådgiver
Erla Sigurðardóttir, rådgiver
Poul Geert Hansen, rådgiver
Jesper Heldbo, rådgiver
Heli Hirsch, rådgivare
Klaus Holmstrup, afd. chef
Inger Hove, adm. sekretær
Mats Jönsson, specialrådgivare
René Høyer Jørgensen, rådgiver
Christina Ridderman Karlsson, rådgivare
Nils-Petter Karlsson, rådgiver
Marit Knudsen, adm. sekretær
Stefan Kovacs, rådgiver
Mads Krogh, studentmedhjælper
Riitta Lampola, avd. chef
Magnus Magnusson, rådgivare
Pia Milton, rådgivare
Peter Molander, rådgivare
Marianne Møller, rådgivare
Michael Nordgren, vagtmester
Hans Nyström, rådgivare
Martin Dan Pedersen, IT-medarbejder
Carita Peltonen, rådgivare
Sture Persson, avd. chef
Margaretha Persson, avd. sekreterare
Niels Petersen, rådgiver
Ragnheiður Þórarinsdóttir, rådgiver
Alf Rasmussen, rådgiver
Niels Refslund, rådgiver
Lena Ribergaard, rådgiver
Kate Runeberg, rådgivare
Sigrun Røstad, rådgiver
Kristina Sederholm, rådgivare
Sigurður Helgason, afd. chef
Gun-Marie Sjölander, adm. sekreterare
Hanne Skui, rådgiver
Frank Stilbo, serviceleder
Bente Stærk, rådgiver
Helena Suhr, adm. sekreterare
Martin Sundin, rådgivare
Jess Gjerrild Sørensen, IT-medarbejder
Ylva Tilander, rådgivare
Karin Vielsted, afd. sekretær
Rebekka Wallin, rådgivare
Ulf Wichström, specialrådgivare
Birgitte Skjoldager Wøhlk, rådgiver
Ida Zeruneith, rådgiver

Nordisk Ministerråds informasjonskontorer

Ebbe Flatou, direktør, Riga
Knut Hjort-Johansen, direktør, Vilnius
Kalli Klement, direktør, Tallinn
Esa Markanen, direktør, St. Petersburg

Tolke

Aino Ahonen
Lars Andersen
Pirkko-Liisa Andersson
Salvör Aradóttir
Elena Buggeskov
Lena Flugger
Sirpa Hellström
Anne Innanen
Ahti Jussila
Riitta Kajunen
Borgþór Kjærnested
Stein Larsen
Ritva Laakso
Johan Lindholm
Aleksej Repin
Linda Schenck
Kristiina Seppänen
Yvonne Tizard
Eva-Maria Tuovinen
Vappu Vähälummukka
Anne Zoëga

Referenter/stenografer

Danmark
Sven Delfs-Andersen
Sussie Blom Hansen
Karsten Jensen
Kerstin Tensing Larsen
Inge Lund
Hanne Nevdal
Ritva Pedersen

Finland
Birgi Filppa
Anita Karrento
Jari Niittuinperä
Paula Nyholm
Marja-Leena Stenman
Niklas Varisto

Norge
Marit Brunner
Aud Flugsrud
Anneli Horgen
Anne Jarnæss
Cecilie Moen
Jorun Waaden

Sverige
Agneta Bernström
Lisbet Davidsson
Stig Djurström
Kristina Grönholm
Roland Nilsson

Sakkyndige

Danmark
Jens Christian Andersen, fuldmægtig
Poul Bache, afdelingschef
Lars M. Banke, kontorchef
Gunvor Barnholt, specialkonsulent
Nils Bernstein, departementschef
Ole Christiansen, fuldmægtig
Sinne Backs Conan, fuldmægtig
Niels Dyrlund, protokolchef
Thomas Elvensø, specialkonsulent
Jesper Brask Fischer, ministersekretær
Jacob Wegener Friis, ministersekretær
Steen Gade, direktør
Susanne Garnak, ministersekretær
Margrethe Groth-Andersen, fuldmægitg
Trine Hammershøj, informationschef
Kasper Høeg-Jensen, fuldmægtig
John Høst Schmidt, ministerråd
Charlotte Høst-Madsen, student
Mette Jürgensen, korrespondent
Marie Høygaard Jørgensen, fuldmægtig
Ole Fester Jørgensen, fuldmægtig
Christine Leth Jørnø, fuldmægtig
Marianne Kristensen, specialkonsulent
Annette Lassen, viceprotokolchef
Marie-Louise Lemgart, civilingeniør
Lone Lilje, konsul
Brian Mogensen, ministersekretær
Lars Moseholm, kontorchef
Grethe Fenger Møller, fuldmægtig
Peter Nedergaard, kontorchef
Tom Nørring, kontorchef
Birte Ougaard, konsulent
Arne Friis Petersen, direktør
Flemming Kühn Petersen, konsulent
Pui Ping Lau, kontorchef
Per Poulsen-Hansen, departementsråd
Carl Bjørn Rasmussen, fuldmægtig

Færøyene
Jóannes Dalsgaard, afdelingsdirektør
Eyðfinnur Finnsson, fuldmægtig
Helga Hjörvar, direktør, Nordens Hus
Herálvur Joensen, generaldirektør
Petur Lamhauge, generaldirektør
Kaj P. Mortensen, generaldirektør
Petur Petersen, generaldirektør
Eibritt á Plógv, generaldirektør
Rókur Tummarsarson, fuldmægtig
Niels á Velbastað, rådgiver

Grønland
Ivalo Egede, informationschef
Lisbeth Fredriksen, kontorchef
Hulda Zober Holm, fuldmægtig
Hans J. Høyer, direktør
Anja Jochimsen, souschef
Nuuka Kleeman, konsulent
Lene Brinch Knudsen, fuldmægtig
Dorthie Lyberth, ministersekretær
Tove Søvndahl Pedersen, konsulent
Jørgen S. Søndergaard, seniorrådgiver
Marianne Lykke Thomsen, ministerråd

Finland
Lars-Mikael Bjurström, utvecklingschef
Marita Eerikäinen, utrikesråd
Bo Göran Eriksson, överdirektör
Fredrik Forsberg, äldre regeringssekreterare
Nina Grandell, överinspektör
Pirjo Harjunen-Rosenholm, konsultativ tjänsteman
Maunu Harmo, specialforskare
Seppo Havu, avdelningschef, överdirektör
Pekka Jalkanen, överdirektör
Timo Jaatinen, utrikeshandelsministerns specialmedarbetare
Tuija Karanko, överinspektör
Ulla-Jill Karlsson, överinspektör
Anne Kemppainen, attaché
Risto Kivelä, konsultativ tjänsteman
Karl Johan Krokfors, chef för Sekretariatet för nordisk samarbete
Veikko Kunnas, kultursekreterare
Laura Lakovaara, försvarsministerns sekreterare
Jukka Liedes, konsultativ tjänsteman
Markku Linna, kanslichef
Gunnar Lundqvist, överinspektör
Jari Luoto, statsministerns specialrådgivare
Markus Lyra, avdelingschef
Stefan Långström, försvarsministerns specialmedarbetare
Pauli Mäkelä, enhetschef
Taina Nikula, miljöministerns specialmedarbetare
Ole Norrback, Finlands ambassadør i Oslo
Mikko Norros, bitr. informationschef
Hannele Nyroos, konsultativ tjänsteman
Timo Pesonen, statsministerns specialrådgivare
Taru Rastas, forskare
Rauno Saari, statssekreterare
Kristina Sarjo, konsultativ tjänsteman
Tapani Sarvanti, konsultativ tjänsteman
Kristian Slotte, direktör för internationella ärenden
Ingmar Ström, ambassadråd
Seppo Suokko, bitr. avdelningschef
May-Len Svenskberg, byråsekreterare
Terhi Takkinen, www-koordinator
Aila Tommola-Kruse, specialforskare
Manu Tuominen, major
Annamari Tuori, praktikant
Jouko Varjonen, konsultativ tjänsteman
Maria Waltari, överinspektör
Barbro Widing, konsultativ tjänsteman
Ann-Britt Ylinen, konsultativ tjänsteman
Tuija Zapasnik, pressattaché

Åland
Yvonne Aliasson, avdelningschef
Dan E. Eriksson, finanschef
Carin Holmqvist, avdelningschef
Bjarne Lindström, direktör
Elisabeth Nauclér, kanslichef
Carl Storå, byråchef

Island
Albert Jónsson, avdelingschef
Berglind Ásgeirsdóttir, departementschef
Bolli Þ. Bollason, expeditionschef
Estrid Brekkan, ambassadör, ekspeditionschef
Guðríður Sigurðardóttir, departementschef
Guðrún Eyjólfsdóttir
Illugi Gunnarsson, politisk sagkyndig
Jakob Falur Garðarsson, politisk sagkyndig
Jón Birgir Jónsson, departementschef
Karitas H. Gunnarsdóttir, ekspeditionschef
Kristmundur Halldórsson, afdelingschef
Ólafur Davíðsson, departementschef
Ragnheiður Harðardóttir, sagkyndig

Ragnheiður E. Árnadóttir, politisk sagkyndig
Snjólaug Ólafsdóttir, ekspeditionschef
Stefán Ásmundsson, ekspeditionschef
Sveinn Þorgrímsson, ekspeditionschef

Norge
Bjørn Andreassen, rådgiver
Bente Angell-Hansen, ekspedisjonssjef
Hans Berg, seniorrådgiver
Anne Sofie Bjelland, underdirektør
Karl-Erik Brofoss, professor
Ole Jacob Edna, rådgiver
Tore Eriksen, finansråd
Trond Fevolden, departementsråd
Kaj-Martin Georgsen, politisk rådgiver
Odd Godal, rådgiver
Henning Gorholt, ekspedisjonssjef
Per H. Grue, departementsråd
Eilif Gundersen, rådgiver
Jørn Gutterød, rådgiver
Trygve Hallingstad, avdelingsdirektør
Odd Sverre Haraldsen, avdelingsdirektør
Borgny Hatlestad, førstekonsulent
Hallgeir Herikstad, prosjektleder
Janne Johnsen, pol. rådgiver
Karsten Klepsvik, pressetaksmann UD
Mette Kongshem, ekspedisjonssjef
Roy Kristiansen, ekspedisjonssjef
Wenche Kverneland, adv. dir.
Terje Lind, avd. dir.
Rolf Næss, underdirektør
Bjørn G. Rogstad, underdirektør
Lise Skeie, sekretær
Yngve Sletholm, statssekretær
Harald Solberg, pol. rådgiver
Christian Syse, seniorrådgiver
Erik Togstad, seniorrådgiver
Sigurd Tveitereid, ekspedisjonssjef
Bjørg Unstad, underdirektør
Hild Østerberg, rådgiver
Øivind Østang, inf. sjef
Gabrielle Østern, rådgiver
Tomas Øvergaard, rådgiver

Sverige
Christian Oettinger Biberg, departementssekreterare
Monica Björlund, pressekreterare
Lars Blomberg, departementssekreterare
Sara Bogefeldt, departementssekreterare
Paula Burrau, pressekreterare
Ingela Byfors, kansliråd
Per Carlson, kansliråd
Lars Danielsson, statssekreterare
Mats Ekenger, departementssekreterare
Birger Ekerlid, pol. sakkunnig
Christer Elm, departementsråd
Pia Erson, departementssekreterare
Dina Evenéus, departementssekreterare
Kristin Forsgren, departementssekreterare
Birgitta Gyllenberg, kanslisekreterare
Maria Hagberg, praktikant
Ann-Sofi Israelsson, avdelningsdirektör
Irene Kolare, kansliråd
Jan Larsson, presschef
Marianne Laxén, departementsråd
Lars-Erik Liljelund, generaldirektör
Lennart Lindqvist, departementssekreterare
Mikael Magnusson, pol. sakkunnig
Lars Magnusson, departementsråd
Gun Nordström, departementssekreterare
Stefan Noréen, ambassadör
Johan Norin, departementssekreterare
Tommie Sjöberg, departementsråd
Jerker Stattin, departementssekreterare
Sven-Eric Söder, statssekreterare
Anette Törnqvist, pressekreterare
Nina Ulvelius, departementssekreterare
Karin Widegren, kansliråd

Supplement

- Utdeling av Nordisk Råds Musikkpris
- Utdeling av Nordisk Råds Litteraturpris
- Utdeling av Nordisk Råds Natur- og Miljøpris
- Nordisk Råds forretningsorden 2002
- Ärendelista

Festforestilling ved utdelingen av Nordisk Råds Musikkpris og Nordisk Råds Litteraturpris i Kulturkirken Jakob, Oslo 2. april 2001

Åpning

Musikalsk åpning	"Elegie" av Rolf Wallin (tidl. prisvinner): Jonas Haltia, trompet Bjørn Kleppe, orgel
Velkomst	Den norske delegasjons leder, Berit Brørby
Musikalsk innslag	"En elsker i Berlin" og "Månestein" Artisten Kari Bremnes Bengt Hanssen, klaver

Utdeling av Musikkprisen

Presentasjon av prisvinneren	Juryens formann Margaretha Bergquist
Utdeling av prisen	Nordisk Råds president, Svend Erik Hovmand overrekker prisen til vinneren Palle Mikkelborg
Musikals innslag	"Å leve" Palle Mikkelborg, trompet Helen Davies, harpe

Utdeling av Litteraturprisen

Presentasjon av prisvinneren	Forfatteren Sveinbjørn Baldvinsson
Utdeling av prisen	Nordisk Råds president, Svend Erik Hovmand overrekker prisen til vinneren Jan Kjærstad
	Jan Kjærstad takker for prisen
Musikals innslag	"Innocent child" og "Stemme for de stemmeløse" Artisten Sigvart Dagsland Hallgrim Brattberg, gitar Gulleiv Wee, bass Karl Oluf Wennerberg, trommer
Musikalsk avslutning	"Rondeau" av Jean Joseph Mouret Jonas Haltia, trompet Bjørn Kleppe, orgel

Åpning

Musikalsk åpning: Rolf Wallin (tidl. prisvinner): "Elegie", fremført av Jonas Haltia, trompet og Bjørn Kleppe, orgel

Velkomst ved den norske delegasjons leder, ***Berit Brørby****:*

Berit Brørby: Kjære prisvinnere, mine damer og herrer! Det er med stor glede at jeg på vegne av Den norske delegasjon til Nordisk Råd kan ønske dere prisvinnere og alle gjester velkommen til utdelingen av Nordisk Råds musikpris og litteraturpris her i Kulturkirken Jakob. Jeg vil også spesielt hilse velkommen de tidligere prisvinnere som er her i kveld.

Nordisk Råds priser er denne gangen gitt til to brobyggere mellom tradisjon og fornyelse. Musikkprisen går til den danske trompetisten, orkesterlederen og komponisten Palle Mikkelborg som alltid er eksprimenterende, improviserende og nyskapende. Litteraturprisen går til forfatteren Jan Kjærstad som er en av de mest markante norske forfattere med en egenartet original og nyskapende stil.

Vi har valgt å gi programmet et innhold som neppe kan kalles sakralt, men som allikevel gir assosiasjoner til å være i en spesiell kirke, Kulturkirken Jakob.

Velkommen til festforestillingen!

Musikalsk innslag: "En elsker i Berlin" og "Månestein", fremført av artisten Kari Bremnes og Bengt Hanssen, klaver

Utdeling av Musikkprisen

Musikkprismottakeren ***Palle Mikkelborg*** *ble presentert av* ***Margaretha Bergquist****, medlem i bedømmelseskomiteen for Nordisk Råds Musikkpris.*

Margaretha Bergquist: Kära prisvinnare, ärade publikum. Att arbeta i juryn för Nordiska rådets Musikpris är en grannlaga uppgift. Det gäller inte bara att tänka rätt och stort utan också fritt. I Nomus kommittén föreslogs att vi inför valet av pristagare år 2001 – utövande konstnär – skulle lägga tyngdpunkten på "improvisation". En tanke som uppenbarade svårigheter eftersom vi representerar ett brett spektra av kulturer, genrer och erfarenheter. Spontana associationer gick till jazz, men efter ett tag också till folkmusik, kyrkomusik, barockmusik, rock-pop-fusion m.m. Diskussionen blev lång och stundtals hetsig.

Under sommaren kom så kilovis med material att läsa, lyssna på och att ta ställning till. Valet som till en början syntes komplicerat – nomineringarna var vitt skilda och alla var på sitt sätt väl kvalificerade – blev självklart enkelt då vi kom til Palle Mikkelborg, den danska trumpetaren och musikkreatören. Varför? Jo, därför att i hans långa och självklara musikergärning fann vi allt. Här hade vi inte att prisa en genre. Allt det vi tänkt oss och mer därtill av musikaliskt uttryck fann vi hos honom sammanfattat i Musik, gränslös musik.

Ofta har vi i Nomus beklagat oss över mediernas svaga, för att inte säga, obefintliga intresse för Nordiska rådets Musikpristagare. Så icke denna gång. Aldrig tidigare har uppslutningen varit så stor vid en av oss tillkallad presskonferens. Vi tolkar detta som ett belägg för att vi tänkt rätt.

Utförligt kan ni läsa biografiska uppgifter och produktionsfakta i bl.a. Nomus utmärkta tidskrift Nordic Sounds, så det lämnar jag därhän. Jag är mera nyfiken på vad som föder en skönande. För det är ställt utom all tvivel att vi här har att göra med en musikalsk skönande, inte bara en kreativ själ utan också en estet av stora mått. Här kläs det gränslösa, det globala i en filosofisk kreation sprungen ur det nordiskt danska, bokskogen, västerhavet och den Andersenska sagovärld. Allt sammafattat i beteckningen world-music. Att instrumentera och interpretera livets upplevelser, erfarenheter och hemligheter, att så förhålla sig till livet och musiken är stor konst. Att med musikalisk generositet ge lyssnaren tolkningsföreträde ur denna danskt världs-

omfattande smältdegel av färg, form, tonalitet, melodik, känsla och timing. Allt i musik, vacker musik.

Får musik i denna komplicerade medialiserade econom-o-tecnokrat-tid vara så vacker, så fantasifull, så uppfinningsrik, så enkel? Är det tillåtet att gå in i det nye milleniet med en vilje att tillfredsställa ett överordnat skönhetsideal och i detta också utgöra en förebild för den yngre generationens musikutövare? Att försöka förstå det omöjliga, att söka finna den ultimata musikupplevelsen också i tystnaden. Att spela storm till stilje om man vill?

Från hela Norden önskar vi Palle Mikkelborg fortsatt god tur på den eviga resa mot skönheten.

Nordisk Råds president, ***Svend Erik Hovmand*** *overrakte Nordisk Råds Musikkpris 2001 til* ***Palle Mikkelborg.***

Musikals innslag: Palle Mikkelbor: "Å leve", fremført av Palle Mikkelborg, trompet og Helen Davies, harpe:

Utdeling av Litteraturprisen

Litteraturprismottakeren ***Jan Kjærstad*** *ble presentert av forfatter* ***Sveinbjørn Baldvinsson,*** *medlem av bedømmelseskomiteen for Nordisk Råds Litteraturpris.*

Sveinbjørn Baldvinsson: Kære prisvinder, ærede publikum. Et litterært værk er en ulykke der venter på at ske. Hvergang man som læser åbner en bog håber man faktisk at man bliver udsat for en guddommelig og pragtfuld ulykke. At verden som man nu oplever den, forandres dramatisk, at man selv aldrig bliver helt den samme igen. At alle bøger man tidligere har læst, både de gode og de mindre gode må ligesom rykke lidt på hylden, flytte sig ud af deres tilstøvede pladser og prøve så godt de kan at gøre sig gældende igen. Jeg står altså her som et ulykkesoffer og skal konfrontere den skyldige.

Nu er det jo tilfældet at selv om man normalt siger at ulykker per definition kommer uden varsel, er der i hvert fald indenfor bøgernes verden, logisk nok, nogle varselstegn man faktisk kan opfatte inden man vover sig ind på vejen mod sin skæbne.

En digtsamling på bare 50 sider kan være yderst farlig, ikke mindst hvis den er på dansk. Men en roman på femhundrede sider, der oven i købet kun er et af tre lige massive bind, er mere and et skilt med et billede af et elsdyr. Det *er* et elsdyr.

Men fra omslaget kan man ikke se om det er dødt eller levende. Man kan ikke fastslå om det bare ligger der som to tons af forhåbentlig ubesmittet kød og udgør ingen fare for den rejsende, hvis han bare er nogenlunde ved bevidsthed. Eller om det i virkeligheden er et levende væsen med alle de uberegnelige muligheder det betyder. Det opdager man først når det er for sent.

For nu at få det sagt inden metaforerne og verbal gymnastikken bliver uoverskuelige: Romanen "Opdageren" af Jan Kjærstad er den mest fornøjelige ulykke jeg er blevet ramt af i længere tid.

Med sin kraftige fortællerlyst og sin smittende længsel efter at, om ikke løse gåden om mennesket Jonas Wergeland, fordi det er jo så dejligt udelukket, så i hvert fald at illustrere og behandle alle aspekter af det makabre experiment vi kalder den menneskelige tilværelse, lykkes det forfatteren at rive selv den kræsneste og mest tidfattige læser med på den lange og til tider kaotiske, men aldrig kedelige opdagelsesrejse gennem vores brogede, mosaik-agtige tid, vores overfodrede lyster, vores småborgerlige rædsler og vores usmarte, godt skjulte følelser.

Med sin trilogi om erobreren, forføreren og opdageren er det lykkedes Jan Kjærstad at skrive et værk der virkelig får læserens andre bøger til at rykke en del på hylden og det er ikke kun på grund af den fysiske dimension, men snarere til trods for den, fordi i nutidens iver efter hurtige løsninger, kvikke fraser, øjeblikkelig tilfredsstillelse og nye stjerner hver dag, er lange, mangesidige romaner ikke ligefrem den mest oplagte måde til at trænge igennem.

Man kan sammenligne dens situation på jorden, eller "det moderne marked", som verden efter hånden hedder, med Beaudelaires Albatross. Den storslåede flyver ser klodset ud nede på skibsdækket fordi dens kæmpemæssige vinger forhindrer den i at gå. Men de samme kolossale vinger er også forudsætningen for at den kan udnytte den luft *vi* bruger til at trække vejret, til at svæve, næsten evigt, der oppe, tilsyneladende uden besvær, lige under himlen, solen og stjernerne og skue Jonas Wergelands, menneskets, vores bedrifter, derfra.

Jan Kjærstad, det var en glæde at lære din roman at kende og den glæde blev fordoblet af at se din egen glæde over nyhederne om prisen du så rigeligt har fortjent. Et voksent menneske der har bevaret sin evne til at opleve og udtrykke glæde, er en sjældenhed, at det også kan skrive en roman som "Opdageren" er derimod, kun logisk.

Nordisk Råds president, ***Svend Erik Hovmand*** *overrakte Nordisk Råds Litteraturpris 2001 til* ***Jan Kjærstad****.*

Litteraturprisvinneren ***Jan Kjærstad*** *fremførte sin takketale:*

Jan Kjærstad: Det sies, med et litt unøyaktig sitat av Bismarck, at politikk er det muliges kunst. Hvis dette er sant, må litteratur være det umuliges kunst. Dette burde kunne være en sunn og fruktbar motsigelse. Ved å peke på det umulige, ved å være visjonær, viser litteraturen at politikken ikke har nådd grensene for hva som er mulig.

Forfattere er viktige for et samfunn. På kontoret mitt har jeg et lite bilde av Arthur Miller der han sitter ved skrivebordet og arbeider. Jeg liker og se på det fordi forfatterens ansiktsuttrykk røper en så ekstraordinær konsentrasjon at det smitter over på meg.

Den danske dikteren Pia Tafdrup har skrevet en poetikk som heter "Over vandet går jeg". I denne sier hun blant annet: "Jeg kan nå og da gripes av den vanvittige idé, at kloden alene holdes svevende og stadig roterende – båret av alle oss skrivende." Det er en vakker tanke. Om det umulige. Om forfatteres betydning. Kanskje er det for vakkert. Jeg skal komme tilbake til det.

Hvis vi holder oss til karriere, er ikke dette, det å få Nordisk Råds litteraturpris, den største dagen i mitt liv. Den største dagen i mitt yrkesliv, var den dagen jeg ble klar over mitt talent, hva som var mitt talent. Det var resultatet av en lang prosess.

I barnehagen hadde jeg en tante som het Dagrunn. Når vi hadde rast fra oss – revet i stykker tegnebøker, lugget og slått hverandre til blods, strødd alt havregrynet i do – bredte hun noen fargerike tepper over et par av bordene slik at det ble skapt en innbydende, dunkel hule under. Inne i denne hulen fikk jeg for første gang stifte bekjentskap med Ali Baba og Aladdin og andre eventyrskikkelser jeg aldri har glemt. Og hva var takken? Vi drev tante Dagrunn til fortvilelse med en utspekulert ulydighet, vi plaget henne fysisk, og så fort sjansen bød seg, rømte vi fra barnehagen.

På folkeskolen hadde jeg en frøken som het Kari Hovden. Hun lærte oss bokstavene ved å tegne ting som begynte på hver bokstav, og det var ikke få ting hun kunne tegne og som begynte på for eksempel A. Kronen på verket var så å fortelle en historie hvor alle tingene på A forekom. Det var en oppvisning i fantasi. I tillegg lærte hun oss, fåmælte gutter, å synge, til og med tostemt. Jeg har alltid hatt en hang til det flerstemte etter dette. Og hva var takken? Vi, en ren gutteklasse, bråkte så gjennomført og infernalsk at hun ikke ville mer; hun avsluttet lærergjerningen kort tid etterpå.

På ungdomsskolen, eller realskolen som det het, hadde vi en lektor i norsk som het Wollebæk. Han kjempet en heroisk og nederlagsdømt kamp for å gi oss et gløtt inn i litteraturens mangslungne univers. En dag trakk han meg inn i et kott, identisk med skolens bibliotek, og stakk til meg en bok. Det var romanen "Gift" av Alexander Kielland. Jeg leste den nærmest på trass og undret meg over en lærer som ga meg en bok om skolens giftighet. Uten å vite det, var jeg fanget; jeg begynte å lese skjønnlitteratur etter dette. Og hva var takken? Vi baksnakket lektor Wollebæk så ofte vi kunne; vi hetset ham nådeløst for hans komiske alpelue og hans patetiske støvfrakk, og fremfor alt lo vi uforstående og hjerterått bak ryggen hans fordi han gråt da han leste Nordahl Griegs dikt fra krigen.

På universitetet hadde jeg en professor i gammeltestamentlig teologi som het Bjørndalen. Mot alle odds fikk han oss til å forstå at Moses ikke hadde skrevet Mosebøkene og at det bak disse bibelske tekstene lå en spennende litterær utvikling, som startet med muntlige fortellinger og som endte med ulike skriftlige kilder og redaktører preget av forskjellige historiske begivenheter og behov. Han fortalte attpåtil at det ikke ville skade å ta en kikk på Thomas Manns fortellinger om Josef og hans brødre. De sterke historiene og kronglete skriftlige tradisjonene i Det gamle testamentet festet seg for alltid i meg. Og hva var takken? Vi stønnet over professor Bjørndalens knusktørre måte å snakke på, vi rakket ned på hans ubegripelige lærebøker, og vi ba en stille bønn om at vi for Guds skyld ikke måtte få dette til eksamen.

Disse fire menneskene jeg nå har nevnt, har en fellesnevner: De var alle fortellere.

Hvor vil jeg hen? Jeg vil vise at jeg, og mange andre bortskjemte og utakknemlige individer, ofte fortrenger hva lærere, også middels gode lærere, kan bety. Gjennom fortelling drar de oss opp. Et sted, i enden av min lange utdannelse, da jeg for lengst hadde blitt en leser, våknet – og det tok meg helt på sengen – en lyst til å skrive, til å fortelle selv. Hvis jeg hadde en gave, måtte det være dette.

Så la meg få takke disse som drar oss opp. Utvider oss. Gjør oss bedre enn vi er. La meg få takke alle dem som viser oss at vi kanskje, tross alt, er mer i slekt med englene enn med dyrene. Som får oss til å tro at vi kan overskride våre egne grenser.

Min dypeste takk i dag går til tante Dagrunn og frøken Kari Hovden og lektor Wollebæk og professor Bjørndalen. Takk for at dere, av en talentløs guttunge, skapte en forfatter som, med den boken han nå prises for, har forsøkt å gjøre det umulige.

Det finnes en fascinerende jødisk tradisjon som sier at det til enhver tid eksisterer ikke færre enn 36 rettferdige, 36 alminnelige mennesker, som uavhengig av hverandre, og uten at de vet det selv, lever slik at kloden får bestå. Takket være disse går verden ikke under. Jeg har alltid tenkt at hvis det er noe sant i dette, så finnes de fleste slike avgjørende mennesker, anonyme helter, i utdanningssektoren.

Jeg har også en annen mistanke: Disse betydningsfulle menneskene har lest mye. De er lesere. Og de har evnen til å skape lesere. Hvorfor er dette viktig? Jo, fordi mange finner sitt talent, sin styrke, gjennom å lese.

Så, kjære delegater til Nordisk Råd: Hvis politikk er det muliges kunst, ber jeg dere legge forholdene til rette slik at det gis bedre vilkår for lærere på alle nivåer, fra førskolen til universitetet. På dette feltet er det langt, meget langt, igjen før grensene for det mulige er nådd. Skal man komme fram til "et bærekraftig Norden", som er temaet for miljømøtet som nå pågår, må man ikke minst sørge for et samfunn som skaper lesere.

Dere tror kanskje at dette er punktet da jeg skal begynne å mase om penger. Men jeg skal be om noe som er mye, mye vanskeligere – og jeg er redd jeg nå krysser grensen og beveger meg inn i sfæren for det umuliges kunst: Jeg ønsker at politikerne skal lese flere skjønnlitterære bøker. Jeg ønsker at de som sitter her skal bli lesere, eventuelt lese enda mer. Hvorfor? Fordi det i god skjønnlitteratur finnes en innsikt, om individet og kollektivet, som man ikke kan hente noen andre steder.

Helt konkret: Jeg ser for meg at Norges statsminister, de neste ukene, skal bli sett på kontorer og i korridorer med Kirsten Thorups roman "Bonsai" under armen. Jeg ser for meg vår utenriksminister på vei til Finland med Kjell Westös fenomenale slektsroman "Vådan att vara Skrake" i hendene. Det blir neppe tid til å spise flymaten da. Og hva vil skje med vår kulturminister etter at hun har lest Thorunn Valdimarsdóttirs sugende fortelling om den islandske kvinnen Unnur, "Stulka med fingur" – bortsett fra at romanen kanskje må oversettes først. Jeg sier ikke dette for at våre ministre skal bli bedre politikere – jo, forresten, dét også – jeg sier det for at de skal få et innblikk i det umuliges kunst, og derigjennom kunne vokse, både som politikere og som mennesker. Jeg tør nesten ikke tenke på hva som vil skje med norsk økonomi når vår finansminister har lest ferdig Mikael Niemis "Populärmusik från Vittula". Jeg tror – og dette er ikke noe jeg sier for å være morsom – at det ville bli vei i vellinga da.

På kontoret mitt, ved siden av Arthur Miller, har jeg et annet bilde. Et mye større bilde – et fotografi av Marilyn Monroe. I noen år var hun gift med Arthur Miller. På fotografiet sitter Marilyn Monroe og leser, og hun leser ikke i en hvilken som helst bok, hun leser i romanen "Ulysses" av James Joyce. Ut fra hvordan boken er slått opp, har jeg funnet ut av hun leser Mollys monolog, som ender i et mangesidig og varmt og forelsket "Ja". Det er et enda mer inspirerende bilde enn bildet at den skrivende Arthur Miller.

Derfor skal ikke dette, min tale, være en hyllest til skriveren, men til leseren. Til alle dem som leser. Og jeg vender til slutt tilbake til Pia Tafdrup: Jeg tror ikke det er oss skrivere som holder verden oppe. Jeg tror det er leserne. Det er leserne som sørger for at kloden holdes svevende. Og det er takket være dem, leserne, jeg står her i dag. Tusen takk.

Musikals innslag: "Innocent child" og "Stemme for de stemmeløse", fremført av artisten Sigvart Dagsland, Hallgrim Brattberg, gitar, Gulleiv Wee, bass og Karl Oluf Wennerberg, trommer

Musikalsk avslutning: Jean Joseph Mouret: "Rondeau" fremført av Jonas Haltia, trompet og Bjørn Kleppe, orgel.

Overrekkelse av Nordisk Råds Natur- og miljøpris i Den Nordatlantiske Brygge, København 30. oktober 2001

Åpning

Musikalsk åpning	"Ack Värmeland du sköna" (svensk folkevise/arr. Tomas Franck): "Jag vet en dejlig rosa (nordisk folkevise/ arr. Tomas Franck): "Längtan" (Tomas Franck): Tomas Franck, tenor-/sopransaxofon Daniel Franck, kontrabass/gitar
Velkomst	Den danske delegasjons leder, Svend Erik Hovmand

Utdeling av Natur- og miljøprisen

Bedømmelseskomiteens motivering	Komitémedlem Øystein Dahle
Utdeling av prisen	Nordisk Råds president, Svend Erik Hovmand overrekker prisen til vinneren Mats Segnestam
	Mats Segnestam takker for prisen
Musikalsk innslag	"Løvfald" (Tomas Franck): "Sæterjentens søndag" (Ole Bull/arr. Tomas Franck): "Vem kan segla förutan vind" (skillingstryckvisa/arr. Tomas Franck): Tomas Franck, tenor-/sopransaxofon Daniel Franck, kontrabass/gitar

Åpning

Musikalsk åpning: "Ack Värmeland du sköna" (svensk folkevise/arr. Tomas Franck), "Jag vet en dejlig rosa (nordisk folkevise/ arr. Tomas Franck) og "Längtan" (Tomas Franck, fremført av Tomas Franck, tenor-/sopransaxofon og Daniel Franck, kontrabass/gitar

Velkomst ved den danske delegasjons leder, ***Svend Erik Hovmand****:*

Svend Erik Hovmand: På vegne af Nordisk Råds Danske Delegation byder jeg alle hjertelig velkommen til denne festaften. Jeg retter en særlig velkomst til aftenens prismodtager Mats Segnestam fra Sverige. Også en varm tak til Tomas og Daniel Franck for den dejlige musik. Jeg ser frem til at høre 2. sæt efter prisoverrækkelsen.

Så har nogle af jer måske undret jer over, hvorfor prisoverrækkelsen i år er henlagt til så simple omgivelser som disse. En rå diamant, der ligger og venter på at blive slebet og poleret. Men jeg håber, at I alle, når jeg nu har fortalt jer lidt om husets historie og fremtid, vil kunne forstå, hvorfor vi står netop her i dag. Og når huset er færdigrenoveret i 2003, og I besøger dette sted, kan I sige: Jeg besøgte Den Nordatlantiske Brygge, da den endnu lå hen som et råt pakhus, der lugtede af jute og tjære.

Stedet, hvor vi befinder os, hedder Grønlands Handels Plads, og var i 200 år det travle centrum for samhandelen mellem Grønland, Færøerne, Island og Danmark. Her blev tørfisk, saltede sild, hvalolie og skind lagret, inden de gik videre til det europæiske marked. Huset hedder Den Nordatlantiske Brygge.

Gennem de sidste år har en komité med Islands forhenværende præsident, Vigdís Finnbogadóttir, i spidsen arbejdet på at realisere en vision om et nyt samarbejdsforum mellem Danmark og de nordatlantiske riger med tilknytning til den danske historie. Visionens fysiske form skulle være et formidlingscenter for nordatlantisk samarbejde, kultur, forskning og erhverv placeret i dette tomme pakhus fra 1667 på Den Kongelige Grønlandske Handels Plads. Med sin historiske baggrund udgør huset en ideel ramme for projektet.

Vigdís Finnbogadóttir skriver efter sit første besøg på Den Kongelige Grønlandske Handels Plads: "Der opdagede jeg pludselig, at dette område, og især det store gamle pakhus, igennem århundreder måtte have været det første, islændinge, færinger, nordmænd og grønlændere gik imod, når de steg i land efter en lang rejse over Nordatlanten. Her kom embedsmænd, som passede kontakten mellem de nordatlantiske områder og Danmark, studerende, for Københavns Universitet var jo vort universitet, og også dem, som skulle straffes. Ja, det var jo ikke altid glædens tid, når skibet lagde til kaj. Her var de alle sammen, og her var minderne, som vi aldrig må tabe."

Sådan var Vigdís Finnbogadóttirs tanker, og når visionen bliver realiseret i 2003, hvor huset forventes at være færdigrenoveret, vil minderne kunne holdes i live af alle de mennesker fra de nordatlantiske områder, der igen vil have deres gang her – fangerne dog undtaget.

Driften af det fremtidige nordatlantiske center, Den Nordatlantiske Brygge, vil blive baseret på, at Den Islandske Ambassade samt Grønlands og Færøernes repræsentationskontorer i København flytter ind som lejere i huset. Herudover vil huset komme til at rumme faciliteter for udstillinger, kultur og mødecentre, en nordatlantisk restauration, et informationscenter samt lejemål for nordatlantisk virksomhed. Mange af os, der står her i dag, vil sikkert igen i 2003 – og fremover – mødes i de til den tid istandsatte lokaler og måske tænke tilbage på i dag.

Det er en stor glæde, når de gode visioner fødes af mennesker med evne og styrke til at gennemføre dem. I den kategori falder også dagens prisvinder, Mats Segnestam.

Med disse ord giver jeg ordet til medlem af Natur- og Miljøprisens bedømmelseskomité Øystein Dahle, der vil motivere dette års udpegning af prismodtageren.

Utdeling av Natur- og miljøprisen

Natur- og miljøprismottakeren ***Mats Segnestam*** *ble presentert av* ***Øystein Dahle****, medlem av bedømmelseskomiteen for Nordisk Råds Natur- og miljøpris.*

Øystein Dahle: Kjære forsamling. Det er en stor glede på vegne av bedømmelseskomiteen å få lov til å motivere dere til å forstå hvorfor bedømmelseskomiteen har utpekt årets prisvinner. Som mange av dere vil være klar over, men kanskje ikke alle, utdeles Nordisk Råds natur- og miljøpris i år for syvende gang. Formålet med prisen er å styrke bevisstheten om natur- og miljøarbeidet i Norden, og kriteriene for tildeling forutsetter at prisvinneren på en forbilledlig og ekstraordinær måte har utøvet innsats for natur og miljø.

Prisen har i de årene den har eksistert, vært tematisk orientert, og tidligere temaer har inkludert beskyttelse av biologisk mangfold, miljøriktig prosess- og produktutvikling, lokalt Agenda 21-arbeid og i fjor samarbeid med Nordens nærområder. I år var bedømmelseskomiteens forslag å fokuserer på Nordens ansvar for det globale miljø, der prisvinneren i særlig grad skulle ha samarbeidet med utviklingsland for å løse miljøproblemene. Bedømmelseskomiteen mottok 16 begrunnede forslag, hvorav tre løftet fram en usedvanlig person med kvaliteter og kvalifikasjoner, som gjorde juryens beslutning ganske lett.

Det er i dag allerede kjent at Mats Segnestam fra Sverige er tildelt årets pris, og jeg er stolt – på bedømmelseskomiteens vegne – over å få lov å beskrive Mats Segnestams ekstraordinære innsats på miljøfeltet. Hans organisatoriske kraft, hans initiativ og kreativitet har gjennom flere tiår gitt meget synlige resultater, som har spredd seg som ringer i vannet fra Stockholm til Europa og til resten av verden. Hans utrettelige og visjonære arbeid har vært banebrytende på flere felt, og erfaringene som er vunnet, er omsatt i program og prosjekt, og neppe noe element i den internasjonale agenda for miljø og utvikling er upåvirket av Mats Segnestams aktive virksomhet.

Hans utgangspunkt var Svenska Naturskyddsföreningen, som han i rollen som generalsekretær utviklet til en stor, moderne natur- og miljøvernorganisasjon, til en folkebevegelse. Hans brede engasjement for de globale miljøspørsmål kom først til syne ved etableringen av Naturskyddsföreningens program for støtte til miljøorganisasjoner i den tredje verden, et program som ekspanderte til å kunne støtte flere hundre miljøorganisasjoner i utviklingslandene.

Mats Segnestam var i 1974 med på å starte European Environmental Bureau – de ideelle miljøorgansisjonenes samarbeidsorgan i Brussel – et organ som etter hvert kom til å påvirke EUs bistand til den tredje verden. Hans internasjonale engasjement ble stadig mer omfattende. Han ble Nordens representant i IUCNs styrende organ og leder av det Nairobi-baserte, internasjonale nettverket for miljøorganisasjoner, Environment Liaison Centre International. Den kjente indiske miljøaktivisten som etterfulgte Mats Segnestam i ELCI, gav uttrykk for at "he often found it difficult to follow in the footsteps of the wonderful leadership he had provided, and that he always had been very sincere, but also extremely focused on the direction he wanted the organization to go".

En annen ledende aktør i miljøarbeidet, Delmar Blasco, som er generalsekretær i Ramsar, brukte følgende formulering for å karakterisere hans arbeid: "What is important in the case of Mr. Segnestam, is the fact there is not only commitment, but there is also the intellectual capacity and the leadership ability to put it into practice. There are many institutions and individuals all over the world that have benefitted directly and indirectly from his tenacious way of getting things done".

En beskrivelse av Mats Segnestams virksomhet og livsverk ville vært ufullstendig uten å omtale hans påvirkning av det svenske bistandsarbeidet. Som sjef for SIDAs miljøpolicyenhet har han spilt en avgjørende rolle for å vri den svenske bistanden i miljøvennlig retning. Dette ble belønnet av en OECD-gjennomgang som utpekte SIDA som en av de ledende bistandsmyndigheter i verden når det gjelder å integrere miljøaspekter i sin virksomhet.

Mats Segnestam er en usedvanlig velkvalifisert prisvinner. Den lange listen av organisasjoner han arbeidet aktivt med, omfatter FN-organisasjonene UNEP og UNDP og nesten selvfølgelig OECDs bistandskomité. Han besitter en verdifull, men ganske sjelden kombinasjon av egenskaper – han er visjonær, han er praktiker og samtidig inspirator for andre. Hadde det vært etablert en Nobelpris for miljøarbeid, hadde Mats Segnestam vært en uhyre sterk kandidat.

Nordisk Råds Natur- og miljøpris utdeles for syvende gang. Jeg har hatt gleden av å delta i samtlige nomineringer. Uten å underkjenne tidligere fremragende prisvinnere, har jeg aldri tidligere hatt en tilsvarende følelse av å kunne foreslå en prisvinner som rager så høyt og har et slikt internasjonalt renommé. Miljøpriser er imidlertid krevende å markedsføre. Musikk- og Litteraturpriser omtales på avisenes kultursider – de færreste aviser har miljøsider. Miljøprisen har dessuten ingen kommersielle sideeffekter. Prisvinners produkter kan ikke selges ved hjelp av aktive forlags ressurser og dyktighet.

Jeg tror det er veldig viktig det Segnestam har hjulpet oss til, å forstå at miljøproblemene ikke er skapt av onde mennesker. Men problemene er de utilsiktede konsekvensene av alle helhjertede og velmenende forsøk på å skape det vi ofte har kalt fremgang. Da blir det veldig viktig det naturvitenskapens største venn sa, før nye miljøproblem dukket opp. Albert Einstein sa allerede i 1955 at den verden vi har skapt med vår måte å tenke på, har meget alvorlige problemer som ikke, jeg gjentar *ikke*, kan løses med å fortsette å tenke på samme måte. Segnestam har hjulpet oss til å tenke på en ny måte, og av den grunn har han fått Nordisk Råds natur- og miljøpris.

Miljøprisen bør rage opp som et fyrtårn og fortelle om mennesker som har verdens framtid som sitt engasjement. Jeg er stolt og glad over å være den første som gratulerer Mats Segnestam med en meget, meget velfortjent pris.

Nordisk Råds president ***Svend Erik Hovmand*** *overrakte Nordisk Råds Natur- og miljøpris 2001 til* ***Mats Segnestam***.

Natur- og miljøprisvinneren ***Mats Segnestam*** *fremførte sin takketale:*

Mats Segnestam: Under min tid som chef på Svenska Naturskyddsföreningens kansli hörde de årliga nordiska mötena med vännerna i Danmarks naturskyddsförening, Nordiskt Naturvärnsförbund, Finlands naturskyddsförbund Natur och Miljö och med vännerna i Island, Färöarna och Åland till höjdpunkterna i arbetet. När jag blev miljöchef på Sida tog jag omedelbart initiativet till möten med de miljöansvariga i de övriga nordiska biståndsorganen. Vi träffades två gånger om året för att informera och hjälpa varandra. Senast skedde det faktiskt i torsdags och fredags i Stockholm.

Betydelsen av Nordiska rådets pris är stor. Man arbetar över huvud taget inte med miljöfrågor för att få belöningar, och mitt engagemang för miljöfrågorna blir inte större genom priset, helt enkelt därför att det inte kan bli större, men priset ger glädje, energi och styrka för att driva miljöfrågorna vidare. En del återstår nämligen som bekant att göra. Jag upplever det som en kamp mot klockan. Vi ser en pågående miljöförstöring i världen av stora mått, men samtidigt ser vi en mycket ökad kunskap om miljöfrågornas karaktär och betydelse jämfört med för bara några år sedan. Men den här kunskapen om miljöfrågornas betydelse och karaktär måste bli djupare. Här brister det fortfarande både bland allmänhet och bland politiker. Vi måste bättre inse miljöfrågornas grundläggande betydelse för människors välstånd. En fungerande miljö och en hållbar användning av naturresurserna utgör basen för vår tillvaro, och det glömmer vi alltför lätt. Vi tar ekosystemstjänsterna för givna.

Vi måste också bättre förstå miljöfrågornas samband med andra samhällsfrågor. Vi måste inse miljöfrågornas fundamentala betydelse för en hållbar ekonomisk tillväxt men också för möjligheterna till fattigdomsbekämpning. Miljöförstöring, ökad ekonomisk sårbarhet och fattigdom ökar riskerna för miljöflyktingar, för konflikter och för instabilitet i världen. Vi måste förstås också bättre förstå hur våra egna konsumtions- och produktionsmönster kan anpassas till förutsättningarna för en hållbar utveckling.

Vi måste således förstå miljöförstöringens ekonomiska och sociala kostnader fullt ut, begripa att miljöförstöringen har ett pris, som ofta faktiskt är större än vi kanske anar eller medger. Kostnaderna för miljöåtgärder är ganska måttliga, i synnerhet jämfört med kostnaderna för en miljömässigt ohållbar utveckling.

De nordiska länderna måste gå före och visa ett politiskt ledarskap. En av grunderna för detta finns faktiskt i Ministerrådets strategi för hållbar utveckling. Vi måste gå före av solidaritet och av egenintresse. Vi måste föra en sammanhängande konsekvent politik på miljöområdet. Brundtlandkommissionen sade det här redan 1987, faktiskt på initiativ av de nordiska naturskyddsföreningarna. Det gäller fortfarande, 14 år senare. Vi måste bättre integrera miljötänkandet på hemmaplan och i utrikespolitiken. Vi behöver konkreta miljöledningssystem för alla delar av vår samhällsutveckling, för alla politikområden. Det slår mig att det naturligtvis vore fantastiskt om förutom miljö- och biståndsministrarna också alla de nordiska statsministrarna och finansministrarna dök upp i Johannesburg i september nästa år vid toppmötet där om hållbar utveckling.

Ni och jag är privilegierade. Många människor känner oro inför utvecklingen i världen i dag. Den oron innefattar även den pågående miljöförstöringen. Många känner sig också maktlösa. Ni och jag är väldigt privilegierade, för vi kan faktiskt göra något. Vi kan påverka. Ingen är väl för en ohållbar utveckling. Låt oss demonstrera det i fler konkreta, tillräckligt långt gående handlingar, inte bara i strategier utan också i handling. Stöd de pågående positiva förändringsprocesserna, för de finns! Stöd de goda krafterna!

Ett önskemål har jag i dag: Låt utdelandet av det här priset bli till en inspiration inte bara för mig utan också för er. Då blir jag dubbelt belönad. Tack så mycket!

Musikals avslutning: "Løvfald" (Tomas Franck), "Sæterjentens søndag" (Ole Bull/arr. Tomas Franck) og "Vem kan segla förutan vind" (skillingstryckvisa/arr. Tomas Franck), fremført av Tomas Franck, tenor-/sopransaxofon og Daniel Franck, kontrabass/gitar.

Forretningsorden for Nordisk Råd

Nordisk Råds forretningsorden er revideret ved beslutning under Nordisk Råds 53. session den 30. oktober 2001. Den reviderte forretningsorden trådte i kraft umiddelbart efter vedtagelsen[1]

Kapitel 1 Plenarforsamlingen

§ 1 Tid og sted for session

Plenarforsamlingen beslutter under en ordinær session tid og sted for den følgende ordinære session.

Præsidiet kan på plenarforsamlingens anmodning, eller når særlige omstændigheder foreligger, træffe eller ændre beslutning om tid og sted for en ordinær session.

Tid og sted for andre sessioner end de ordinære besluttes af Præsidiet.

§ 2 Gennemførelse af sessionen

Præsidiet drager omsorg for sessionens gennemførelse gennem rådets sekretariat og delegationssekretariatet i det land, hvor sessionen skal holdes.

§ 3 Indkaldelse

Indkaldelse til en session udarbejdes af Præsidiet. Indkaldelsen skal udsendes senest en måned før sessionens begyndelse. Det skal fremgå af indkaldelsen, hvilke sager der foreslås behandlet under sessionen.

§ 4 Medlemssammensætning

Ved sessionens begyndelse fastlægger plenarforsamlingen listen over tilstedeværende medlemmer og tilstedeværende suppleanter, som indtræder i stedet for valgte medlemmer.

Suppleanter, der under sessionen skal indtræde i stedet for ordinære medlemmer, indkaldes i den rækkefølge, de nationale parlamenter eller delegationer har besluttet.

Ændringer i medlemssammensætningen fastlægges ligeledes af plenarforsamlingen. Ændringer må ikke forekomme under behandlingen af en sag eller under en igangværende debat.

§ 5 Placering

Under en session placeres de valgte medlemmer og regeringsrepræsentanterne hver for sig i alfabetisk orden, hvis ikke Præsidiet har besluttet andet.

§ 6 Mødeledelse

Plenarforsamlingens forhandlinger ledes af præsidenten eller af et af de øvrige præsidiemedlemmer, som præsidenten indsætter i sit sted.

Den, der har deltaget i debatten om en sag, der kan munde ud i en beslutning, kan ikke lede forhandlingerne i samme sag.

[1] Nordisk Råds forretningsorden fra 1971 blev erstattet af en ny forretningsorden, som blev vedtaget i henhold til Helsingforsaftalens artikel 59, af plenarforsamlingen under Nordisk Råds session den 13. november 1996. Denne forretningsorden trådte i kraft den 1. februar 1997.

§ 7 Dagsorden

Ved en sessions begyndelse fastsætter plenarforsamlingen sessionens dagsorden.

Forslag til dagsorden fremsættes af Præsidiet. Dagsordenen skal indeholde de sager, der skal behandles under sessionen, og angive tidspunkterne for plenarforsamlingens møder. Dagsordenen for andre sessioner end de ordinære må kun, hvis plenarforsamlingen efter forslag fra Præsidiet og med to tredjedeles flertal beslutter det, indeholde sager, som ikke er anført i indkaldelsen.

Plenarforsamlingen kan efter forslag fra Præsidiet med to tredjedeles flertal træffe beslutning om ændringer i den fastsatte dagsorden.

§ 8 Regler for sessionens gennemførelse

Plenarforsamlingen kan ved en sessions begyndelse efter forslag fra Præsidiet fastsætte supplerende regler for sessionens gennemførelse.

Plenarforsamlingen kan efter forslag fra Præsidiet med to tredjedeles flertal beslutte at ændre fastsatte regler.

§ 9 Behandling

Et forslag, der er fremsat i henhold til Helsingforsaftalens artikel 55, skal behandles af Præsidiet, et udvalg eller kontrolkomiteen, inden det slutbehandles i plenarforsamlingen.

§ 10 Debat

Inden plenarforsamlingen træffer beslutning om en sag, skal rådsmedlemmerne have mulighed for at debattere den.

Præsidiet kan fastsætte regler for, i hvilken rækkefølge de medlemmer, der har meldt sig til talerlisten, skal have ordet. Er der ikke fastsat sådanne regler, får medlemmerne ordet i den rækkefølge, de anmelder sig. Plenarforsamlingen kan under en igangværende debat efter forslag fra Præsidiet eller fra den, der leder forhandlingerne, beslutte at begrænse taletiderne for en bestemt debat eller for en del af sessionen.

Efter forslag fra den, der leder forhandlingerne, eller fra fem valgte medlemmer kan plenarforsamlingen med to tredjedeles flertal beslutte, at debatten om en bestemt sag skal afsluttes. Et sådant forslag kan ikke gøres til genstand for debat.

§ 11 Korte bemærkninger/Replikker

Uanset talerrækkefølgen har et medlem, som direkte er berørt af et hovedindlæg, ret til at få ordet for indtil to korte bemærkninger. Desuden kan den, der leder mødet, uanset talerrækkefølgen give ordet til et medlem for indtil to korte bemærkninger til hvert hovedindlæg, medmindre reglerne for sessionens gennemførelse angiver andet.

Medmindre reglerne for sessionens gennemførelse angiver andet, må en kort bemærkning ikke vare længere end 2 minutter.

En kort bemærkning må alene indeholde oplysninger, rettelser eller imødegåelser i anledning af det nærmest foregående hovedindlæg.

§ 12 Afbrudt behandling og fornyet prøvelse

Plenarforsamlingen kan beslutte, at den fortsatte behandling af en sag stilles i bero til et senere tidspunkt, som fastsættes af plenarforsamlingen. Plenarforsamlingen kan endvidere beslutte, at en sag skal henvises til fornyet prøvelse i det organ, hvis forslag ligger til grund for behandlingen.

Beslutning om afbrudt behandling eller fornyet prøvelse træffes med simpelt flertal. Beslutning om at stille behandlingen i bero til en senere session kræver dog to tredjedeles flertal.

Rejses der under en igangværende debat forslag om at stille behandlingen i bero eller at henvise sagen til fornyet prøvelse, skal medlemmerne uanset talerlisten umiddelbart have mulighed for at udtale sig om dette forslag, hvorefter beslutning herom træffes. Gentages forslaget, tages det op til afgørelse, når debatten på sædvanlig måde er afsluttet.

Hvis et forslag om at stille en behandling i bero eller henvise en sag til fornyet prøvelse godkendes, afbrydes behandlingen af sagen straks. I modsat fald fortsætter den igangværende debat.

§ 13 Ny begæring

Vil et valgt medlem, inden en sag afgøres, stille forslag, som ikke fremgår af betænkningen, skal den, der leder forhandlingerne, snarest muligt underrettes herom. Det pågældende medlem kan umiddelbart få ordet uanset talerrækkefølgen for at stille et sådant forslag uden at anføre begrundelse.

Forslagsstilleren skal udarbejde forslaget skriftligt, medmindre det er åbenbart, hvad det indebærer. Så snart forslaget er udarbejdet, skal det omdeles til medlemmerne.

Bliver der under debatten stillet forslag, som ikke fremgår af betænkningen, kan behandlingen af sagen stilles i bero til et senere tidspunkt under samme session, hvis forslaget om afbrudt behandling får støtte af en tredjedel af de tilstedeværende medlemmer.

§ 14 Beslutningsdygtighed

Plenarforsamlingen er beslutningsdygtig, når mindst halvdelen af de valgte medlemmer er til stede.

I de tilfælde, hvor alene valgte medlemmer fra bestemte lande har stemmeret i en sag, er plenarforsamlingen beslutningsdygtig, når mindst halvdelen af disse landes valgte medlemmer er til stede.

§ 15 Beslutninger

Plenarforsamlingen kan vedtage rekommandationer eller træffe andre beslutninger uden afstemning, medmindre et valgt medlem begærer afstemning.

Plenarforsamlingen kan alene vedtage rekommandationer eller træffe andre beslutninger vedrørende forslag, der er rejst i medfør af bestemmelserne i Helsingforsaftalens artikel 55.

Hvis ikke andet er bestemt, træffes beslutninger ved simpelt flertal blandt de tilstedeværende medlemmer. I tilfælde af stemmelighed trækkes der lod om udfaldet.

§ 16 Afstemningsrækkefølge

Når debatten er afsluttet, fremsætter den, der leder forhandlingerne, forslag til rækkefølge for afstemninger; temaerne for de enkelte afstemninger skal formuleres således, at de kan besvares med ja eller nej.

Afstemningsrækkefølgen skal godkendes af plenarforsamlingen.

§ 17 Afstemning[2]

Hvis et valgt medlem begærer det, foretages der afstemning, som skal være åben. Ved valg gælder der særlige bestemmelser.

Ved afstemning skal uforenelige forslag stilles op mod hinanden, indtil der kun foreligger et modforslag til det forslag, som ligger til grund for behandlingen. Disse to forslag skal prøves mod hinanden. Det af de to forslag, der herved opnår flertal, er vedtaget.

Afstemning sker ved navneopråb eller ved afstemningsanlæg. Valgte medlemmer kan stemme ja eller nej eller afstå fra at stemme.

Hvis ikke andet er foreskrevet, træffes beslutninger med simpelt flertal blandt de tilstedeværende medlemmer. I tilfælde af stemmelighed trækkes der lod om udfaldet.

---

[2] Ny ordlyd af stk. 2

§ 18 Spørgsmål

Spørgsmål kan stilles af et valgt medlem til en regering, et landsstyre, en landskabsstyrelse eller til ministerrådet.

§ 19 Skriftlige spørgsmål

Skriftlige spørgsmål kan være ledsaget af en kort begrundelse. Præsidiet skal snarest underrette den berørte regering, landsstyret, landskabsstyrelsen eller ministerrådet om spørgsmålet.

Skriftlige spørgsmål, som indleveres senest en uge før en ordinær session, skal besvares mundtligt under sessionen, medmindre der foreligger særlige forhold. Spørgeren har efter besvarelsen ret til at stille et kort supplerende spørgsmål.

Skriftlige spørgsmål, som ikke besvares under sessionen, skal besvares skriftligt senest seks uger efter, at den, som spørgsmålet er stillet til, har fået det i hænde.

§ 20 Mundtlige spørgsmål

Mundtlige spørgsmål skal stilles og besvares under en særlig spørgetid, som efter forslag fra Præsidiet kan etableres under en session. Nærmere regler for en sådan spørgetid skal indgå i reglerne for sessionens gennemførelse.

§ 21 Protokol

Der føres protokol over en session.

Protokollen skal gengive behandlede sager, udtalelser, i tilfælde af beslutninger tilbageværende begæringer og forslag, afstemningsrækkefølge, navnene på dem, der har udtalt sig, udfaldet af afstemninger og valg samt plenarforsamlingens beslutninger.

Ved en ordinær session føres tillige fuldstændig protokol over de indlæg, som er fremsat under sessionen. Det samme gælder ved andre sessioner end de ordinære, hvis Præsidiet særligt har besluttet det.

Protokollerne føres på præsidentens ansvar og justeres af Præsidiet. Protokollerne offentliggøres bortset fra de dele, der angår forhandlinger, som er foretaget i et lukket møde.

§ 22 Inviterede

Præsidiet kan invitere repræsentanter fra folkevalgte organer, der kan gives stilling som observatører, og andre gæster til at overvære en session.

Præsidiet kan beslutte at give inviterede ret til at udtale sig under sessionen.

§ 23 Habilitet

Et medlem må ikke deltage i behandlingen af en sag, som direkte vedrører den pågældende eller nogen, der står den pågældende nær.

§ 24 Ordensregler

Ingen må under et møde udtale sig utilbørligt om en anden eller anvende forulempende udtryk eller i øvrigt i ord eller handling optræde på en måde, der strider mod god orden.

§ 25 Tilhørere

Tilhørere, der optræder forstyrrende, kan straks udvises. Hvis der opstår uro blandt tilhørerne, kan den, der leder forhandlingerne, udvise samtlige tilhørere.

Kapitel 2 Sagernes behandling

§ 26 Forslag

Forslag, som fremsættes i henhold til Helsingforsaftalens artikel 55, skal indleveres skriftligt til Præsidiet. Forslag kan tilbagetages på samme måde, som de er indleveret.

Medlemsforslag, præsidieforslag, udvalgsforslag og forslag fra Kontrolkomiteen skal indeholde forslag til beslutning.

En suppleant kan være medforslagsstiller på et forslag, der er fremsat af et ordinært medlem.

§ 27 Forberedelse

Præsidiet beslutter, hvilket eller hvilke organer der skal forberede en sag.

§ 28 Rådførelse med et andet organ

Præsidiet, et udvalg og Kontrolkomiteen kan indhente udtalelser fra et andet rådsorgan.

Hvis samme sag vedrører flere organer, skal disse rådføre sig med hinanden.

Hvis en sag skal slutbehandles af plenarforsamlingen, og sagen også vedrører et andet organ end det, der har ansvaret for at fremsætte forslag for sessionen, skal dette andet organ have mulighed for at udtale sig, inden sagen færdigbehandles i det ansvarlige organ, medmindre særlige grunde taler derimod.

§ 29 Betænkning

Præsidiet, udvalgene og kontrolkomiteen afgiver betænkning over sager, der er henvist til deres behandling. Betænkningen skal indeholde et begrundet forslag til beslutning og skal rettes enten til plenarforsamlingen eller til Præsidiet.

Med mindre plenarforsamlingen beslutter andet, må en betænkning ikke behandles før dagen efter, at den er blevet tilgængelig for medlemmerne.

§ 30 Mindretalsudtalelse/Reservation

Et medlem, der ikke kan tilslutte sig et beslutningsforslag, har ret til en mindretalsudtalelse i betænkningen eller udtalelsen. Hvis mindretalsudtalelsen indeholder forslag til beslutning, skal udtalelsen affattes i samme form som betænkningen eller flertalsudtalelsen. Tilsvarende gælder for rapporter fra samordningsgrupper og forberedelsesorganer.

Kapitel 3 Fælles bestemmelser for Præsidium, udvalg og Kontrolkomité

§ 31 Rådets organer

I forbindelse med en ordinær session vælger plenarforsamlingen blandt de valgte medlemmer et præsidium, en kontrolkomité, en valgkomité og udvalg for det kommende kalenderår.

Plenarforsamlingen udpeger samtidig rådets præsident samt formand og næstformand i udvalgene og Kontrolkomiteen

§ 32 Formandskab[1]

Præsidenten og formændene for udvalgene og Kontrolkomiteen er ansvarlige for, at deres respektive organer har en aktuel arbejdsplan og for forberedelsen af møder og andre sammenkomster, herunder kontakten til nationale parlamenter, nærområderne og relevante internationale organisationer.

---

[1] Ny ordlyd i stk. 1, stk. 2 slettet

§ 33 Samarbejde med nationale udvalg[4]

Udvalgene samarbejder med nationale parlamenters tilsvarende udvalg samt med nærområdernes og relevante internationale organisationers tilsvarende organer.

§ 34 Medlemmer af rådets organer

Et valgt medlem skal som minimum være medlem af enten Præsidiet, et udvalg eller Kontrolkomiteen, medmindre særlige grunde taler derimod. For medlemmer af Kontrolkomiteen gælder der særlige regler.

§ 35 Offentlighed

Præsidiets, udvalgenes og Kontrolkomiteens møder er ikke offentlige. Delegationssekretariaternes og partigruppesekretariaternes ansatte har dog ret til at være til stede, hvis ikke vedkommende organ beslutter andet.

§ 36 Fremme af forslag

Præsidie-, udvalgs- og kontrolkomitémedlemmer kan ved skrivelse til det pågældende organ fremsætte forslag til beslutning i organet.

§ 37 Tid og sted for møder

Præsidiet, udvalgene og Kontrolkomiteen bestemmer selv tid og sted for sine møder. Præsidiet træffer dog beslutning om tid og sted for de udvalgsmøder, der skal holdes sammen.

Præsidenten, udvalgsformændene og formanden for Kontrolkomiteen kan desuden indkalde til ekstraordinære møder i de pågældende organer, når de finder behov for det. Der skal endvidere indkaldes til ekstraordinært møde, når mindst en fjerdedel af Præsidiets eller udvalgets ordinære medlemmer begærer det. For at indkalde til ekstraordinært møde i Kontrolkomiteen kræves det, at to medlemmer fremsætter ønske herom.

§ 38 Mødeindkaldelse - mødemateriale

Præsidenten og de pågældende formænd er ansvarlige for dagsordenernes indhold og det øvrige materiale, der er nødvendigt for at gennemføre et møde.

Mødeindkaldelse bør udsendes en måned før mødets afholdelse, mens dagsorden med tilhørende mødemateriale skal være medlemmerne og øvrige berørte i hænde senest en uge før mødetidspunktet.

§ 39 Selvstyrende områder

Når sager, der berører de selvstyrende områder, behandles i Præsidiet eller i Kontrolkomiteen, har et valgt medlem fra det pågældende selvstyrende område, hvis dette ikke er repræsenteret i Præsidiet, eller kontrolkomiteen ret til at være til stede, udtale sig og fremsætte forslag.

Medlemmer fra de selvstyrende områder har ret til at deltage i et udvalgs arbejde, hvis det pågældende udvalg ikke har valgte medlemmer fra de selvstyrende områder. Sådanne medlemmer kan efter aftale med de danske respektive finske medlemmer af udvalget deltage i beslutninger i stedet for et af disse.

§ 40 Gennemførelse af møderne

Rådets sekretariat drager omsorg for mødernes gennemførelse i samarbejde med delegationssekretariatet i det land, hvor mødet afholdes.

---

[4] Ny paragraf

§ 41 Særlige forberedelsesorganer

Præsidiet, udvalgene og Kontrolkomiteen kan blandt sine medlemmer nedsætte særlige forberedelsesorganer til at udføre bestemte og tidsafgrænsede opgaver.

§ 42 Øvrige tilstedeværende

Præsidiet, udvalgene og Kontrolkomiteen kan invitere relevante personer til at være til stede og udtale sig ved deres møder.

§ 43 Beslutningsdygtighed

Præsidiet og udvalgene er beslutningsdygtige, når mindst halvdelen af medlemmerne er til stede. Kontrolkomiteen er beslutningsdygtig, når mindst tre medlemmer er til stede.

I de tilfælde, hvor alene valgte medlemmer fra bestemte lande har stemmeret i en sag, er Præsidiet og udvalget beslutningsdygtigt, når mindst halvdelen af disse landes valgte medlemmer er til stede.

§ 44 Beslutninger

Beslutninger træffes ved simpelt flertal. For afstemningsrækkefølge og afstemning gælder bestemmelserne om beslutninger under sessionen, medmindre andet er angivet.

Ved stemmelighed er mødelederens stemme udslagsgivende.

§ 45 Protokol[5]

Ved præsidie-, udvalgs- og kontrolkomitémøder drager den, der leder forhandlingerne, omsorg for, at der bliver ført protokol. Protokollen skal udformes som en beslutningsprotokol, hvor relevante debatter kan gengives.

Træffer et organ en beslutning efter delegering fra et andet organ, føres protokollen over en sådan beslutning efter de regler, der gælder for det delegerende organ. En sådan protokol skal fremsendes til det delegerende organ.

§ 46 Habilitet

Et medlem må ikke være til stede, når en sag, som direkte vedrører den pågældende eller nogen, der står den pågældende nær, er til behandling eller beslutning.

§ 47 Ordensregler

Ingen må under et møde udtale sig utilbørligt om en anden eller anvende forulempende udtryk eller i øvrigt i ord eller handling optræde på en måde, der strider mod god orden.

Kapitel 4 Præsidiet

§ 48 Sammensætning

Præsidiet består af præsidenten og indtil 12 andre valgte medlemmer af rådet. Til præsident vælges et valgt medlem fra det land, hvor næste ordinære session skal afholdes.

Hvert land og hver partigruppe bør være repræsenteret i Præsidiet.

§ 49 Opgaver[6]

Præsidiet er rådets øverste besluttende organ, når plenarforsamlingen ikke er samlet, og har da plenarforsamlingens beføjelser til at træffe beslutninger.

---

[5] Ny ordlyd i stk. 1

[6] Ny ordlyd i stk. 2 og 3

Præsidiet skal behandle overordnede politiske og administrative spørgsmål, herunder Nordisk Råds og Nordisk Ministerråds budget, samt udenrigs- og sikkerhedspolitiske spørgsmål.

Præsidiet skal lede og samordne rådets arbejde. Præsidiet skal sikre, at rådets arbejde samordnes med arbejdet i de nationale parlamenter og internationale organisationer.

Det påhviler tillige Præsidiet at udføre de opgaver, som plenarforsamlingen pålægger det.

§ 50 Mødeledelse

Præsidiets forhandlinger ledes af rådets præsident. Ved præsidentens forfald udpeger de tilstedeværende medlemmer blandt sig den, der skal lede forhandlingerne.

§ 51 Delegering[7]

Præsidiet kan for en begrænset periode nedsætte organer, hvis opgaver, beføjelser og sammensætning bestemmes af Præsidiet.

Præsidiet kan på forslag fra et eller flere udvalg eller på eget initiativ nedsætte arbejdsgrupper på tværs af udvalgene til at behandle aktuelle problemstillinger. Præsidiet udpeger ét udvalg som hovedansvarligt for en given arbejdsgruppe. Det pågældende udvalg skal stille forslag om mandat for arbejdsgruppen (gruppens opgaver, tidshorisont og hvilket rådsorgan der rapporteres til). Præsidiet godkender mandatet.

Præsidiet kan desuden beslutte at overlade retten til at træffe beslutninger i grupper af sager eller i specifikke sager til et andet organ inden for rådet, til en gruppe eller til et medlem af Præsidiet eller til rådets direktør.

§ 52 Beretning

Præsidiet skal afgive en årlig beretning til plenarforsamlingen om rådets samlede arbejde og om retningslinjerne for det fremtidige arbejde.

§ 53 Personale

Præsidiet ansætter det personale, der er nødvendigt for at udføre rådets sekretariatsopgaver.

Kapitel 5 Udvalgene

§ 54 Sammensætning[8]

Rådet har et Kultur- og Uddannelsesudvalg, et Velfærdsudvalg, et Medborger- og Forbrugerudvalg, et Miljø- og Naturressourceudvalg og et Næringsudvalg.

Udvalgene består af 13 – 15 medlemmer.

Hvert udvalg skal have en formand og en næstformand.

Regeringsmedlemmer og medlemmer af landsstyre og lanskabsstyrelse kan deltage i udvalgenes arbejde og har i tilfælde heraf ret til at udtale sig.

§ 55 Opgaver[9]

Udvalgene skal inden for deres ressort arbejde i overensstemmelse med fastsatte planer og forberede sager til plenarforsamlingen.

Kultur- og Uddannelsesudvalget har ansvar for kultur, undervisning, uddannelse og forskning.

Velfærdsudvalget skal behandle spørgsmål, som knytter sig til velfærds-, social- og sundhedspolitik.

---

[7] Ny ordlyd i stk. 2

[8] Ny ordlyd i stk. 1, 2 og 3

[9] Ny ordlyd i stk. 2-6

Medborger- og Forbrugerudvalget skal behandle spørgsmål, som knytter sig til medborger- og forbrugerrettigheder, herunder de overordnede demokrati- og menneskerettighedsspørgsmål, ligestilling m.m.

Miljø – og Naturressourceudvalget skal beskæftige sig med miljø- og naturressourcespørgsmål.

Næringsudvalget skal beskæftige sig med rammebetingelser for økonomi, produktion og handel, herunder den frie bevægelighed på marked og arbejdsmarked i Norden.

Præsidiet kan fastsætte regler for udvalgenes arbejde.

§ 56 Mødeledelse[10]

Udvalgenes møder ledes af formanden. Ved formandens forfald ledes mødet af næstformanden. Ved dennes forfald af det medlem, som længst har været medlem af rådet, indtil udvalget blandt dets medlemmer udpeger en midlertidig mødeleder.

Kapitel 6 Kontrolkomiteen

§ 57 Sammensætning[11]

Kontrolkomiteen består af en formand, en næstformand og 5 medlemmer.

Hvert land skal have en repræsentant i komiteen. Et medlem af Præsidiet kan ikke være medlem af Kontrolkomiteen.

Stedfortrædere i Kontrolkomiteen må ikke i mandatperioden være eller have været medlemmer af Præsidiet eller have fungeret som stedfortrædere i Præsidiet.

§ 58 Opgaver

Kontrolkomiteen udøver den parlamentariske kontrol med det arbejde, der finansieres af fælles nordiske midler, og drager i øvrigt omsorg for tilsyn med sådant nordisk samarbejde, som plenarforsamlingen træffer beslutning om.

Kontrolkomiteen kan udtale sig om tolkningen af Helsingforsaftalen, andre aftaler om nordisk samarbejde, rådets forretningsorden og andre interne bestemmelser.

§ 59 Mødeledelse

Kontrolkomiteens møder ledes af formanden. Ved formandens forfald ledes møderne af næstformanden.

Kapitel 7 Valg

§ 60 Valgkomiteen

Valgkomiteen består af 7 medlemmer.

Valgkomiteen udpeger blandt sine medlemmer en formand og en næstformand.

§ 61 Opgaver

Valgkomiteen skal forberede og fremsætte forslag til de valg, plenarforsamlingen foretager.

Beslutninger i sager om valg kan træffes uden forudgående forberedelse.

---

[10] Ny ordlyd i stk. 1, stk. 2 slettet

[11] Ny ordlyd i stk. 1

§ 62 Indstillinger

Partigrupperne indstiller inden et tidspunkt bestemt af Valgkomiteen kandidater til de valg, som foretages af plenarforsamlingen.

Partigruppernes indstillinger og Valgkomiteens forslag skal foretages under hensyntagen til en jævn national og kønsmæssig balance.

§ 63 Valgkomiteens forslag

Plenarforsamlingen vedtager Valgkomiteens forslag uden afstemning, medmindre valg skal foretages i henhold til nedenstående bestemmelser.

§ 64 Valg af én person

Hvis der alene skal vælges én person, skal afstemning foretages, hvis et valgt medlem begærer det. Et sådant valg foretages ved hemmelig afstemning, og den person erklæres for valgt, der har opnået den højeste stemmeandel.

§ 65 Forholdstalsvalg

Hvis der skal vælges 2 eller flere personer, skal der foretages forholdstalsvalg, hvis der fremsættes begæring herom af mindst så mange medlemmer, som svarer til det antal, der fremkommer, hvis man dividerer antallet af tilstedeværende medlemmer med antallet af personer, som valget angår, forhøjet med 1. Hvis antallet bliver et decimaltal afrundes det til det nærmeste højere tal. Forholdstalsvalg foretages ved hemmelig afstemning.

§ 66 Kandidatlister

Hvis der skal afholdes forholdstalsvalg, skal den, der leder forhandlingerne, om nødvendigt afbryde forhandlingerne for at give tilstrækkelig tid til oprettelse af kandidatlister.

På kandidatlisten skal kandidaternes navne opføres i den rækkefølge, i hvilken listens underskrivere ønsker, at kandidaterne skal vælges. Listen må ikke indeholde flere kandidater end det antal medlemmer, der skal vælges.

Listen skal underskrives af mindst 2 valgte medlemmer og indleveres til rådets sekretariat senest på det tidspunkt, som den, der leder forhandlingerne, har angivet. Listerne nummereres i den rækkefølge, de indkommer til rådets sekretariat.

Den, der stemmer, skal på stemmesedlen angive nummeret på en kandidatliste.

§ 67 Valgresultat

Efter afstemningen optælles stemmerne på hver kandidatliste. Pladserne fordeles mellem listerne således, at pladserne en efter en tildeles den liste, som for hver gang har det største delingstal. Delingstallet er lig med listens stemmetal, så længe listen ikke har fået tildelt nogen plads. Derefter er listens delingstal stemmetallet divideret med det antal pladser, som listen allerede har fået tildelt øget med 1.

De pladser, som listen opnår i henhold til stk. 1, tilfalder kandidaterne i den rækkefølge, de er opstillet på listen.

Ved stemmelighed eller lige delingstal trækkes der lod om pladsen.

§ 68 Suppleringsvalg

Bliver en plads i et af rådets organer ledig mellem to sessioner, skal Præsidiet på plenarforsamlingens vegne foretage suppleringsvalg for tiden frem til den næste ordinære session.

For suppleringsvalg gælder i øvrigt i relevante henseender, hvad der er anført for ordinært valg.

§ 69 Suppleanter og stedfortrædere

Partigrupperne udpeger stedfortrædere for deres medlemmer i rådets organer bortset fra plenarforsamlingen, hvor suppleanter indkaldes i den rækkefølge, vedkommende nationale parlament eller delegation har besluttet. Stedfortrædere i øvrige organer skal være ordinære medlemmer eller suppleanter i rådet og bør være fra samme land, som det ordinære medlem i det pågældende organ.

En suppleant, der indtræder i plenarforsamlingen i stedet for et ordinært medlem, og en stedfortræder, som indtræder i et af rådets øvrige organer, fungerer som fuldgyldigt medlem.

§ 70 Mødernes gennemførelse

For Valgkomiteen gælder i relevante henseender reglerne i Kapitel 3, §§ 35-38 og §§ 40-45.

Kapitel 8 Øvrige bestemmelser

§ 71 Sekretariatet

Præsidiet fastsætter regler for arbejdet i rådets sekretariat.

Rådets sekretariat forbereder de sager, der behandles i rådets organer, og skal i den forbindelse rådføre sig med og samarbejde med delegationernes sekretariater og partigruppernes sekretariater.

§ 72 Delegationerne

Hvert lands delegation vælger formand og næstformand blandt de valgte medlemmer.

Hver delegation skal påse, at rådets og ministerrådets beslutninger gennemføres nationalt.

Hver delegation ansætter det personale, der skal bistå delegationen.

§ 73 Partigrupper

Rådets valgte medlemmer kan danne nordiske partigrupper.

En partigruppe skal bestå af mindst 5 medlemmer og repræsentere mindst 3 lande. Præsidiet kan fastsætte regler om registrering af partigrupper og deres medlemmer.

Hver partigruppe ansætter det personale, der skal bistå partigruppen.

§ 74 Partistøtte

En partigruppe får økonomisk støtte til sit arbejde, hvis den inden starten på det år, støtten vedrører, indleverer en opgørelse til sekretariatet om medlemsantallet i gruppen.

En partigruppe får støtte med et grundbeløb, der er det samme for hver partigruppe. Dertil kommer et mandatbeløb for hver plads, partierne har i plenarforsamlingen.

Hvis en registreret partigruppe forandres, således at den ikke længere opfylder kravene til en partigruppe, jf. § 73, stk. 2, skal den pågældende partigruppering for det kommende år alene tildeles støtte som mandatbeløb beregnet på samme måde som for partigrupperne.

Et medlem, der ikke tilhører nogen partigruppe, og et medlem, som tilhører en tidligere registreret partigruppe, der for en periode alene har fået mandatafhængig partistøtte, tildeles støtte, der svarer til halvdelen af mandatstøtten til et medlem af en partigruppe.

Præsidiet kan fastsætte regler for regnskabsaflæggelse.

Beslutning om den nærmere fordeling mellem grundbeløb og mandatbeløb træffes af Præsidiet i forbindelse med vedtagelsen af budgettet for det pågældende år.

§ 75 Fravigelse fra forretningsordenen

I særlige tilfælde kan plenarforsamlingen efter forslag fra Præsidiet med to tredjedeles flertal beslutte at fravige bestemmelserne i denne forretningsorden.

Kommentarer til forretningsorden for Nordisk Råd

I Underordnet regelsæt

Nordisk Råds forretningsorden har et underliggende regelsæt som består af:

- Instruktion for Nordisk Råds sekretariat, af 26. juni 1997, med bilag med delegering til rådsdirektøren
- Økonomireglement for Nordisk Råds virksomhed, vedtaget den 25. september 2001
- Regnskabsinstruks for Nordisk Råds sekretariat.

Ovennævnte regelsæt samt administrative procedurer bliver i efteråret 2001 samlet i Administrativ håndbog.

II Kommentarer til enkelte paragrafer

Præamblen

Ændringerne i forretningsordenen træder i kraft umiddelbart efter, at plenarforsamlingen har vedtaget disse, således at den nye struktur kan danne grundlag for de valg, der foretages under den 53. session.

Kapitel 1 Plenarforsamlingen

§ 1 Tid og sted for session

Efter stk. 3 beslutter Præsidiet tid og sted for andre sessioner end de ordinære. I paragraffen angives ikke, hvornår ekstra (-ordinære) sessioner eller temasessioner skal afholdes, da dette spørgsmål er reguleret i Helsingforsaftalen, ifølge hvilken sådanne sessioner skal afholdes, når 2 regeringer eller 25 valgte medlemmer begærer det (art. 51). Når der skal afholdes en anden session end en ordinær, skal Præsidiet straks beslutte, hvor og hvornår sessionen skal afholdes og udsende indkaldelse i overensstemmelse med § 3, se nedenfor.

§ 2 Gennemførelse af sessionen

Præsidiet drager omsorg for sessionens gennemførelse gennem rådets sekretariat, som skal samarbejde med delegationssekretariatet i det land eller det selvstyrende område, hvor sessionen holdes.

Det praktiske arrangement for sessionerne varetages af delegationen i det land eller selvstyrende område, hvor sessionen holdes, mens Rådssekretariatet drager omsorg for dagsorden, protokol og andet, der vedrører plenarforsamlingens behandling af sagerne.

§ 3 Indkaldelse

Indkaldelse til en session skal udsendes senest en måned før sessionens begyndelse. Det forudsættes, at Rådssekretariatet som en del af sine arbejdsrutiner i god tid underretter eller påminder om rådets sessioner og møder.

§ 4 Medlemssammensætning

En liste over de tilstedeværende rådsmedlemmer, de suppleanter, der erstatter valgte medlemmer, og regeringsrepræsentanterne skal udfærdiges ved sessionens begyndelse, og listen og senere ændringer skal fastlægges af plenarforsamlingen. Fastlæggelsen kan praktisk ske ved en konstatering fra den, der leder forhandlingerne under sessionen.

§ 5 Placering

Præsidiet kan afhængig af sessionens art og eventuelle tema beslutte at fravige den sædvanlige placering i alfabetisk rækkefølge, f.eks. således at medlemmerne placeres partigruppevis i sessionssalen.

Med regeringsrepræsentanter menes i denne paragraf også repræsentanterne fra Færøernes og Grønlands landsstyrer og Ålands landskabsstyrelse.

§ 6 Mødeledelse

Rådets præsident skal lede plenarforsamlingens forhandlinger. Præsidenten skal ikke behøve at dokumentere forfald, for at nogen anden af Præsidiets medlemmer skal kunne lede forhandlingerne. Det må være op til Præsidiet at forberede og afgøre, hvem af medlemmerne der skal lede forhandlingerne i stedet for præsidenten på hvilke tidspunkter, i praksis ved at udarbejde en liste herover.

Den der har deltaget i debatten om en sag, der kan munde ud i en beslutning, skal ikke have ret til at lede forhandlingerne i samme sag. Reglens begrænsning til sager, der kan munde ud i en beslutning, medfører, at f.eks. generaldebatter ikke er omfattet af bestemmelsen.

§ 7 Dagsorden

Præsidiet fastsætter et forslag til dagsorden, af hvilken skal fremgå såvel de sager, der skal optages til behandling, som de tidspunkter, hvor rådet skal mødes under sessionen. Dagsordenen skal fastsættes af plenarforsamlingen ved sessionens begyndelse.

Der er en begrænsning i de sager, som kan optages til behandling ved andre sessioner end de ordinære. Begrænsningen har til hensigt at etablere et fleksibelt system, som gør det muligt ved sådanne sessioner undtagelsesvist at kunne behandle sager, der ikke er anmeldt i indkaldelsen.

§ 8 Regler for sessionens gennemførelse

Plenarforsamlingen skal efter forslag fra Præsidiet kunne fastsætte regler for sessionens gennemførelse. Reglerne for sessionens gennemførelse har til hensigt at supplere forretningsordenens bestemmelser og kan således ikke stride mod disse, medmindre plenarforsamlingen træffer beslutning i overensstemmelse med kap. 8, § 75, efter hvilken beslutning om at fravige bestemmelserne i forretningsordenen træffes af plenarforsamlingen med to tredjedeles flertal.

§ 9 Behandling

I Helsingforsaftalens artikel 55 er det fastsat, at forslag i rådet kan fremsættes af regeringerne, landsstyrene, landskabsstyrelsen, ministerrådet, Præsidiet, udvalgene og af valgte medlemmer.

§ 10 Debat

§ 11 Korte bemærkninger/Replikker

Reglerne om korte bemærkninger er med 2 undtagelser ikke bindende, men kan ved hver session suppleres med de regler om sessionens gennemførelse, som det foreslås, at plenarforsamlingen fastsætter.

Den, som er direkte berørt af et hovedindlæg, skal altid kunne få ordet for korte bemærkninger. Der bør foretages en relativt streng tolkning af begrebet "direkte berørt". Endvidere er reglerne om, hvad en kort bemærkning må indeholde, bindende.

En kort bemærkning til et hovedindlæg skal begæres under eller umiddelbart efter indlægget. Begrebet "hovedindlæg" er valgt for at markere, at der ikke kan gives korte bemærkninger til andre korte bemærkninger.

§ 12 Afbrudt behandling og fornyet prøvelse

Afbrudt debat og henvisning til fornyet prøvelse sker i reglen som en flertalsbeslutning, men for at træffe beslutning om at stille behandlingen i bero til en senere session stilles et krav om to tredjedeles flertal.

Beslutning om afbrudt debat på grund af, at der fremsættes ny begæring, reguleres i § 13, se nedenfor.

§ 13 Ny begæring

Valgte medlemmer skal gives mulighed for at fremsætte begæring om en ændring eller et tillæg, selv om begæringen ikke tidligere er fremsat under behandlingen og således ikke fremgår af sagens akter. Reglen er en fravigelse fra princippet om forberedelsestvang, som kommer til udtryk i kap. 1 § 9, som fastsætter, at medlemsforslag og regeringsforslag skal forberedes i et af rådets organer, men reglen er begrundet med, at plenarforsamlingens sessioner holdes meget sjældent. For at plenarforsamlingen skal få mulighed for at få den nye begæring begrundet, kræves det, at en så lille andel af forsamlingen som en tredjedel skal have mulighed for at få en sag udsat under en session. For at stille en sag i bero til en senere session kræves dog i overensstemmelse med § 12 to tredjedeles flertal.

Da plenarforsamlingen i henhold til § 15 kun kan træffe beslutninger om forslag fremsat i overensstemmelse med Helsingforsaftalens artikel 55, skal en begæring for at kunne vedtages af plenarforsamlingen falde inden for forslaget.

§ 14 Beslutningsdygtighed

§ 15 Beslutninger

I paragraffen reguleres beslutninger, der træffes af plenarforsamlingen med eller uden afstemning. Procedurer ved valg reguleres i kapitel 7.

Reglerne om, hvordan der træffes beslutninger i rådet, tager højde for den øgede partipolitisering, som blev gennemført i 1996.

En rekommandation, en udtalelse eller en anden beslutning kan vedtages (§ 12) med simpelt flertal blandt de tilstedeværende medlemmer. Medlemmerne har ret til at afstå fra at stemme.

Beslutninger, der træffes af plenarforsamlingen, skal altid forberedes i et af rådets organer. En beslutning skal falde inden for det forslag, der ligger til grund for behandlingen. Da plenarforsamlingen som regel kun mødes en gang om året, er der stræbt efter en vis fleksibilitet, således at begæring om ændring eller tillæg også skal kunne fremsættes, mens behandlingen foregår.

Paragraffen indledes med en bestemmelse, der fastsætter, at rådet kan vedtage rekommandationer eller træffe andre beslutninger uden afstemning, medmindre et valgt medlem begærer afstemning. Det er således tilstrækkeligt at ét valgt medlem begærer afstemning, for at en sådan skal afholdes.

Andre beslutninger kan være beslutninger om udtalelser, om vedtagelse af en resolutionstekst eller sådanne beslutninger, som i dag betegnes som øvrige beslutninger dvs. eksempelvis beslutninger om ikke at foretage sig noget eller interne beslutninger.

Efter stk. 2 kan plenarforsamlingen alene vedtage rekommandationer eller træffe andre beslutninger vedrørende forslag, der er rejst i medfør af bestemmelserne i artikel 55 i Helsingforsaftalen. Det kan være svært at trække grænsen for, hvad der skal anses at falde inden for det fremsatte forslag. Af tradition har fortolkningen af tilsvarende begreber i de nordiske parlamenter i almindelighed været restriktiv, men det forekommer, som om parlamentarikernes ændringsret i praksis har udviklet sig i noget friere retning. (I Danmark har udviklingen været den modsatte.) Større og mere gennemgribende ændringsforslag, som ikke har nogen direkte sammenhæng med den behandlede sag, bør dog i reglen ikke kunne rejses.

I betragtning af, at rådet alene holder få sessioner om året, kan der være grund til at foretage en noget friere tolkning end den, som foretages af de nationale parlamenter, specielt da det drejer sig om beslutninger, der ikke er bindende.

§ 16 Afstemningsrækkefølge

§ 17 Afstemning

I paragraffen reguleres det, hvordan forslagene til afstemningsrækkefølge skal udformes. Den, der leder forhandlingerne, skal fremsætte forslag til afstemningsrækkefølge. Da afstemningsrækkefølgen kan påvirke afstemningens udfald, skal plenarforsamlingen godkende afstemningsrækkefølgen. Om nødvendigt stemmes der tillige om selve forslaget til afstemningsrækkefølge.

Afstemning skal foretages efter udelukkelsesmetoden i kombination med retten til at afstå fra at stemme på den måde, at to forslag altid stilles op mod hinanden, hvorved forslagene udelukkes et for et. Det forslag, der vinder, går videre til næste afstemning, indtil der kun foreligger et forslag som modforslag til det forslag, som ligger til grund for behandlingen, dvs. betænkningen fra det organ, der har forberedt sagen.

Af paragraffen fremgår det ikke, i hvilken rækkefølge forslagene skal stilles op mod hinanden. Hensigten er dog, at de forslag, som afviger mest fra det forslag, der ligger til grund for behandlingen, først skal stilles op mod hinanden.

For at sikre at det forberedende organs forslag prøves ordentligt, foreslås det, at dette altid skal optages til afstemning sidst i rækken, når modforslag stilles op mod hinanden.

Praksis i de nordiske parlamenter varierer på dette punkt, samtidig med at ingen afstemningsmetode fuldt ud forekommer at opfylde kravene om at være let at tillempe, at kunne forhindre taktisk afstemning, forhindre beslutninger, der kun har tilslutning fra en minoritet, og at kunne give hver politisk gruppe mulighed for at markere sit standpunkt og give udtryk for sine subsidiære præferencer osv.

§ 18 Spørgsmål

Paragraffen er en indledning til bestemmelserne om spørgsmål og regulerer, hvem der kan stille spørgsmål, og til hvem spørgsmål kan stilles. Paragraffen gælder både skriftlige og mundtlige spørgsmål.

§ 19 Skriftlige spørgsmål

§ 20 Mundtlige spørgsmål

Under en session kan der etableres en særlig spørgetid, hvor rådsmedlemmerne får mulighed for at stille ikke forhåndsanmeldte spørgsmål til repræsentanter for ministerrådet. Ved ordinære sessioner forekommer det nærliggende at etablere spørgetid med de nordiske samarbejdsministre, mens det ved temasessioner kan være af interesse at etablere spørgetid med de ministre, hvis ansvarsområde svarer til det aktuelle tema.

Beslutning om spørgetid kan træffes af plenarforsamlingen i forbindelse med, at Præsidiets forslag til dagsorden for sessionen fastsættes i overensstemmelse med kapitel 1, § 7.

Plenarforsamlingen fastlægger ligeledes efter forlag fra Præsidiet i overensstemmelse med kapitel 1, § 8, reglerne for sessionens gennemførelse, hvori nærmere bestemmelser om spørgetiden forudsættes at indgå.

§ 21 Protokol

For at sikre fleksibiliteten er paragrafen udformet således, at der føres protokol over trufne beslutninger ved alle sessioner, mens protokol over indlæg altid skal føres ved ordinære sessioner og desuden ved ekstra sessioner, hvis Præsidiet beslutter det.

Paragraffens stk. 1 indeholder regler om, hvad protokollen skal indeholde. Ansvaret for protokolføringen påhviler i sidste ende rådsdirektøren.

§ 22 Inviterede

Rådet har ved intern beslutning nr. 1/1994, som stadig er i kraft, besluttet, at samerne skal gives observatørstatus med taleret under generaldebatten ved Nordisk Råds sessioner og i øvrigt i overensstemmelse med rådets forretningsorden.

§ 23 Habilitet

Bestemmelsen bør tolkes således, at spørgsmålet om habilitet alene kommer på tale ved personindividualiserede sager, dvs. når sagen direkte vedrører et medlem personligt. Et medlem skal således ikke hindres i at deltage i en beslutning, som han eller hun berøres af som medlem af et kollektiv.

Habilitetsspørgsmål kommer heller ikke på tale i forbindelse med valg inden for rådet. Bestemmelsen skulle være i overensstemmelse med nordisk parlamentarisk praksis i spørgsmål om habilitet.

§ 24 Ordensregler

Bestemmelsen er i overensstemmelse med nordisk parlamentarisk praksis.

§ 25 Tilhørere

Reglen skal muliggøre indgreb mod forstyrende tilhørere.

Kapitel 2 Sagernes behandling

§ 26 Forslag

Tilbagetagelse af et forslag skal ske på samme måde som indlevering af et forslag, hvilket bl.a. indebærer, at samtlige forslagsstillere skal underskrive tilbagetagelsen, for at forslaget kan anses for tilbagetaget.

Et medlem, men ikke en suppleant der ikke fungerer som fuldgyldig medlem, har ret til at fremsætte forslag i rådet. Suppleanter har alene ret til at være medforslagsstiller på et medlemsforslag, der er fremsat af et ordinært medlem i overensstemmelse med Helsingforsaftalen. Suppleanternes ret til at være medforslagsstillere blive således en ret til en politisk meningstilkendegivelse og ikke en ret til formelt at fremsætte forslag.

§ 27 Forberedelse

I henhold til kap. 1, § 9, skal forslag forberedes af Præsidiet, et udvalg eller Kontrolkomiteen, inden de slutbehandles i plenarforsamlingen. Opgaven at fordele arbejdet mellem rådets organer påhviler Præsidiet.

Da et forslag kan indeholde flere elementer, har Præsidiet mulighed for at beslutte, at forslaget skal forberedes af flere organer. En sådan beslutning skulle passende kunne kombineres med en beslutning om en vis arbejdsfordeling, således at de berørte organer forbereder de aspekter af forslaget, som falder inden for det pågældende organs ansvarsområde. Hvis Præsidiet ikke ønsker at beslutte, at en sag skal deles og forberedes af flere organer, kan Præsidiet i stedet f.eks.

fremføre ønsker om, at det forberedende organ skal indhente udtalelser fra et bestemt andet organ i rådet i overensstemmelse med kap. 2, § 28.

§ 28 Rådførelse med et andet organ

Rådets organer har mulighed for at indhente udtalelser fra hinanden. Paragraffen muliggør samordning mellem rådets organer. Bestemmelsen udelukker ikke, at udtalelser også kan indhentes fra f.eks. midlertidige arbejdsgrupper.

Der er endvidere en udtrykkelig bestemmelse om rådførelse mellem organer, der er berørte af den samme sag.

§ 29 Betænkning

§ 30 Mindretalsudtalelse/Reservation

En mindretalsudtalelse kan indeholde et forslag til beslutning og skal i så fald affattes i samme form som en betænkning.

Kapitel 3 Fælles bestemmelser for præsidium, udvalg og kontrolkomité

§ 31 Rådets organer

Præsidiet, udvalgene, Kontrolkomiteen og Valgkomiteen defineres i forretningsordenen som rådets organer.

I henhold til artikel 51 i Helsingforsaftalen skal plenarforsamlingen holde ordinær session mindst én gang om året. Plenarforsamlingen vælger i forbindelse med ordinær session præsidium og øvrige organer. Hvis der mod formodning skulle blive holdt flere sessioner end en, kan plenarforsamlingen enten beslutte at fravige forretningsordenen, j f kap. 8, § 75, eller foretage omvalg.

§ 32 Aktivt formandskab

I perioden 1995 – 2001 har Nordisk Råds udvalg arbejdet med aktivt formandskab, hvor formand og 2 næstformand har fungeret som politisk forberedende organer. Formandskaberne nedlægges ved seneste ændring.

Det vil i fremtiden være formandens opgave at sammensætte dagsordenen i samarbejde med rådssekretariatet og lede arbejdet i udvalget, forberede møder og andre sammenkomster, herunder kontakten til nationale parlamenter, nærområderne og relevante internationale organisationer. Næstformandens rolle er at lede arbejdet i formandens fravær.

§ 33 Samarbejde med nationale udvalg

Det er en vigtig opgave for Nordisk Råd at sikre den nationale forankring; derfor må kontakten mellem Nordisk Råds udvalg og de nationale udvalg forbedres.

Udvalgenes og Præsidiets samarbejde med nærområderne og relevante internationale organisationers tilsvarende organer omfattes også af denne §.

Udvalgenes formænd kan f.eks. gennemføre samarbejdet gennem møder med korresponderende nationale udvalg, evt. med deltagelse af medlemmer af internationale parlamentariske forsamlinger eller andre samarbejdende organer. Mødets dagsorden skal i givet fald udarbejdes i samarbejde med formændene for de nationale udvalg. Sådanne møder kan tjene til erfaringsudveksling om nationale løsninger på et givent område, som de øvrige nordiske lande kan drage nytte af at kende. Endvidere kan møderne tjene til at sikre nordisk koordinering på internationalt niveau med henblik på eventuel fælles ageren.

Endelig må kommunikation og informationsudveksling forbedres på sekretariatsniveau, således at de nationale udvalg er bedre orienteret om Nordisk Råds aktiviteter og omvendt.

§ 34 Medlemmer af rådets organer

Begrebet "særlige grunde" skal tolkes restriktivt, således at i princippet kun medlemmer, der ikke selv ønsker at besætte en plads i noget af rådets organer, skal kunne være uden en sådan plads.

§ 35 Offentlighed

§ 36 Fremme af forslag

Paragraffen giver medlemmerne en i forretningsordenen reguleret mulighed for at fremsætte forslag i det organ, de er medlemmer af.

§ 37 Tid og sted for møder

Præsidiet, som bestemmer tid og sted for egne møder, anses at have mulighed for at holde møder med anvendelse af teknik, der ikke forudsætter, at medlemmerne er til stede fysisk samtidigt.

§ 38 Mødeindkaldelse – mødemateriale

§ 39 Selvstyrende områder

Paragraffen skal sammenholdes med bestemmelsen i kap. 4, § 48, efter hvilken hvert land skal være repræsenteret i Præsidiet. De selvstyrende områder kan deltage i Præsidiets møder med ret til at være til stede, udtale sig og stille forslag, når "sager, som vedrører de selvstyrende områder, behandles." I overensstemmelse med gældende spørgsmålspraksis må det anses at være op til de selvstyrende områder selv at afgøre, hvornår de berøres af de sager, der behandles.

Samme regler gælder for udvalgene.

§ 40 Gennemførelse af møderne

Bestemmelsen svarer til bestemmelsen i kap. 1, § 2, om gennemførelse af en session.

§ 41 Særlige forberedelsesorganer

Paragraffen vedrører sådanne forberedelsesorganer, som udvalgene nedsætter blandt sine medlemmer. I kap. 4, § 51, findes bestemmelser om nedsættelse af samordningsgrupper, som består af medlemmer fra flere udvalg.

§ 42 Øvrige tilstedeværende

§ 43 Beslutningsdygtighed

§ 44 Beslutninger

§ 45 Protokol

Paragraffen indeholder en generel bestemmelse om, at der skal føres protokol over møderne. Det forudsættes, at det fremgår af protokollen, hvilke medlemmer der har deltaget i beslutningerne, og at der gøres rede for mindretalsudtalelser.

Protokollen udsendes så tidligt som muligt til medlemmerne som godkendt af formanden og justeres på førstkommende møde.

§ 46 Habilitet

Bestemmelsen bør tolkes således, at spørgsmålet om habilitet alene kommer på tale ved såkaldte personindividualiserede sager, dvs. når sagen direkte angår et medlem personligt. Et medlem skal således ikke hindres i at deltage i en beslutning, som han eller hun berøres af som medlem af et kollektiv. Spørgsmål om habilitet kommer heller ikke på tale i forbindelse med valg inden for rådet. Bestemmelsen skulle være i overensstemmelse med nordisk parlamentarisk praksis i spørgsmål om habilitet.

En tilsvarende bestemmelse vedrørende plenarforsamlingen findes i kap. 1, § 23.

§ 47 Ordensregler

Bestemmelsen er i overensstemmelse med nordisk parlamentarisk praksis.

Kapitel 4 Præsidiet

§ 48 Sammensætning

Præsidiet består af præsidenten og indtil 12 medlemmer. Muligheden for fleksibilitet i antallet skal sikre, at alle lande og partigrupper sikres repræsentation.

I paragraffen fastsættes det, at til præsident skal vælges et valgt medlem fra det land, hvor den næste ordinære session skal holdes. Værtskabet for sessionerne og præsidentskabet roterer mellem landene i følgende rækkefølge: Danmark, Finland, Norge, Sverige, Island.

§ 49 Opgaver

Ledelsesfunktionen skal efter plenarforsamlingens beslutninger først og fremmest udøves af plenarforsamlingen selv. Det indebærer, at det er plenarforsamlingen, som har rådets formelle beslutningskompetence, og som tager stilling til prioriteringer, overordnede politiske spørgsmål og den almindelige udvikling af rådets arbejde. Det er Præsidiets opgave at forberede spørgsmål af principiel og overordnet karakter for plenarforsamlingen.

Præsidiet er Nordisk Råds højeste organ mellem plenarforsamlingerne og må som sådant behandle de overordnede politiske og administrative spørgsmål, herunder behandlingen af såvel Nordisk Råds interne budget som Nordisk Ministerråds budget for det nordiske samarbejde.

Udenrigs- og sikkerhedspolitik har været et fast punkt på Nordisk Råds sessioner efter den kolde krigs afslutning. At fremme demokratisk udvikling, fred og sikkerhed, velfærd og bærekraftig udvikling er centrale spørgsmål for såvel Nordisk Råd som andre internationale organisationer. Det er derfor en opgave af højeste prioritet at udvikle samspillet mellem det internationale samarbejde og det nordiske samarbejde. Udenrigs- og sikkerhedspolitikken er et vigtigt og overordnet område og bør derfor være Præsidiets hovedansvar, herunder konfliktforebyggelse og civil krisehåndtering og den nordlige dimension.

Præsidiet varetager de overordnede kontakter med regionale og internationale organisationer om nærområdesamarbejde, EU/EØS, Europarådet, OSCE, FN osv., mens Nordisk Råds udvalg varetager sektorfaglige relationer, særligt når det drejer sig om nærområde- og EU/EØS-spørgsmål.

Nordisk Råd arbejder fortsat på at varetage arbejdet indenfor de 3 søjler, som blev fastlagt ved reformprocessen i 1995: Norden-, Nærområde- og Europa-søjlerne. Arbejdet ændres blot således, at det opdeles på fagudvalg, som varetager kontakterne på hvert fagområde.

Præsidiet har en ledende og samordnende/koordinerende rolle, hvilket betyder, at præsidenten skal holde jævnlige møder med udvalgenes formænd og partigruppernes formænd, hvor man drøfter fremdriften i rådets arbejde og de konkrete arbejdsplaner i udvalg.

National forankring af Nordisk Råds beslutninger og Nordisk Råds dagsorden er af største betydning for resultaterne af Nordisk Råds arbejde. Præsidiet skal derfor etablere samarbejdsformer, som sikrer dette, som nævnes i kapitel 3, § 33, og ved at sikre samarbejdsrelationer med

andre internationale organisationer. Nordisk Råds arbejde skal forholde sig til emner med en nordisk dimension på de aktuelle dagsordener i andre regionale og globale organisationer.

Det påhviler endvidere Præsidiet at lede og samordne rådets interne virksomhed. Dette indebærer bl.a., at det påhviler Præsidiet at fordele arbejdet mellem rådets organer, at sørge for samordningen dem imellem og selv at forberede sager, som ikke naturligt hører hjemme i noget af de øvrige organer. Til de sidstnævnte sager hører bl.a. udarbejdelse af forslag til rådets arbejdsplan og budget. Til Præsidiets opgaver hører endvidere at samordne rådets behandling af ministerrådets arbejdsplan og budget. Præsidiet skal tillige i samarbejde med den berørte delegation drage omsorg for forberedelserne til og ledelsen af rådets sessioner.

§ 50 Mødeledelse

§ 51 Delegering

Af § 51, stk. 1, fremgår, at Præsidiet kan nedsætte organer, hvis medlemmer ikke nødvendigvis skal være præsidiemedlemmer. Sådanne organers opgaver og sammensætning bestemmes af Præsidiet. Bestemmelsen er formuleret med henblik på at give hvert præsidium størst mulig frihed til selv at organisere sit arbejde.

I stk. 2 fremgår det, at Præsidiet på forslag fra et eller flere udvalg skal kunne nedsætte arbejdsgrupper med repræsentanter fra flere udvalg. Dette begrundes i, at selvom den nye struktur formodes at kunne håndtere de fleste emner inden for fagudvalgene, så vil der være tværgående sager eller sagskomplekser, som behøver samordning mellem flere udvalg. Det udvalg, som af Præsidiet pålægges hovedansvaret for en given sag/sagskompleks, skal stille forslag om mandat for arbejdsgruppen, hvilke organer som bør være repræsenteret, tidshorisont for arbejdet og rapportering. Præsidiet godkender dette mandat.

Da udvalgene har til opgave at forberede sagernes behandling i rådet, burde det i de fleste tilfælde være formålstjenligt, at arbejdsgruppens udtalelse rettes til det udvalg, som har hovedansvaret via Præsidiets beslutning, men det er også tænkeligt, at gruppens udtalelse rettes til Præsidiet selv.

I stk. 3 fremgår det, at Præsidiet kan beslutte at overlade retten til at træffe beslutninger også til et andet organ inden for rådet, ligesom den naturlige mulighed for at delegere til rådsdirektøren fremgår.

Det vigtigste er, at Præsidiets arbejde koncentreres om politiske spørgsmål, særligt internationale spørgsmål og udenrigs- og sikkerhedspolitik. Præsidiets dagsorden vedrørende sager til behandling bør struktureres i 2 dele: punkter til diskussion og beslutning (f.eks. A-punkter), og punkter alene til beslutning (f.eks. B-punkter). Opdelingen bør foretages af præsident og rådsdirektør; indstillinger til den sidste kategori konfereres med præsidenten.

Rådsdirektøren har fuldmagt fra Præsidiet til at agere på en række områder, hvilket bør udnyttes. Rådsdirektøren konfererer med sekretariatsmødet i forberedelsen af B-punkterne. Sekretariatsmødet består af lederne af de nationale delegationers sekretariater til Nordisk Råd. Partigruppesekretærerne møder til disse møder.

§ 52 Beretning

§ 53 Personale

Kapitel 5 Udvalgene

§ 54 Sammensætning

Rådets tidligere struktur med 3 geografiske udvalg (Norden-, Nærområde- og Europaudvalg) ændres til 5 fagudvalg (Kultur- og Uddannelses-, Velfærds-, Medborger- og Forbruger-, Miljø- og Naturressource- og Næringsudvalg).

Præsidiet er i udgangspunktet på 13 medlemmer, men med mulighed for fleksibilitet. Udvalgene består af 13 – 15 medlemmer; i udgangspunktet således at udvalgene har 15 medlemmer, bortset fra Næringsudvalget, som består af 14 medlemmer. Præsidiet har lagt vægt på, at alle lande og partigrupper skal være repræsenteret i alle rådets organer.

Hvert udvalg har 1 formand og 1 næstformand.

§ 55 Opgaver

Nordisk Råds nye struktur skal sikre et bedre samspil med Nordisk Ministerråd og de nationale parlamenter, med Baltisk Forsamling samt øvrige nærområder og relevante internationale organisationer. De tidligere geografiske udvalg har spillet en væsentlig rolle for at synliggøre tredelingen af det nordiske samarbejde, men har samtidig betydet en række problemer med samspil med de nationale parlamenters udvalg og med Nordisk Ministerråd. I Nordisk Råds nye struktur indarbejdes den geografiske søjleopdeling i arbejdet i de 5 fagudvalg, som hvert tillægges et ansvar for at behandle sagerne i et nordisk, et europæisk og et nærområde perspektiv.

Arbejdsgruppen om strategi for det fremtidige nordiske samarbejde har set det som sin opgave at skabe en struktur, der er i harmoni med Nordisk Ministerråds struktur, er gennemskuelig for udenforstående f.eks. fra andre internationale organisationer, sikrer fleksibilitet, sikrer mulighed for behandling af tværfaglige emner og giver muligheder for hurtig ad hoc behandling af særlige sager.

Kultur- og Uddannelsesudvalget skal behandle spørgsmål om almen kultur og kunst i Norden og internationalt, et mangekulturelt og multietniskt Norden, film og medier, sprog, idræt, Foreningerne Norden og den frivillige sektor, børne- og ungdomskultur, grund- og sekundær skole, det nordiske uddannelsesmarked, folkeoplysning og voksenoplæring, livslang læring, forskning, forskeruddannelse og -udveksling.

Velfærdsudvalget skal behandle spørgsmål om velfærds- og tryghedsordninger, social og sundhed, handicap, byggeri og bolig, familie, børn og unge, narko, alkohol og andre former for misbrug.

Medborger- og Forbrugerudvalget skal behandle spørgsmål om demokrati, menneskerettigheder, medborgerrettigheder, ligestilling, forbrugerspørgsmål, sikre fødevarer, kriminalitetsbekæmpelse, justitspolitiske sager, indvandring og flygtninge og samarbejde mod racisme.

Miljø- og Naturressourceudvalget skal behandle spørgsmål om miljø, jord- og skovbrug, fiskeri, bæredygtig udvikling og energi. Udvalget har det overordnede ansvar for bæredygtig udvikling (dermed for fødevaresiden af jordbrug, skovbrug og fiskeri).

Næringsudvalget skal behandle spørgsmål om rammebetingelser for økonomi og produktion, næring/industri, indre marked, fri bevægelighed, fjernelse af grænsehindringer, handel, regioner og strukturstøtte, beskæftigelse og arbejdsmarked, arbejdsmiljø, intrastruktur/transport, kommunikation og IT.

Præsidiet er ansvarlig for henvisning af sager til udvalgene. Præsidiet bør udpege et hovedansvarligt udvalg på de områder, hvor sagerne berører flere udvalg. Udvalgenes arbejdsform bør derfor tilrettelægges således, at sager kan behandles i flere udvalg.

Udvalgene kan, som det hidtil har været praksis, tilrettelægge deres arbejde frit og f.eks. udpege rapportører eller nedsætte ad hoc arbejdsgrupper. En rapportør eller en arbejdsgruppe kan afhængig af sagen og andre omstændigheder gives opgaver som at forberede eller udarbejde udvalgets betænkning, at indlede diskussionen i den aktuelle sag i udvalget, at præsentere udkast til betænkning og derefter bearbejde forslaget på baggrund af medlemmernes kommentarer og ændringsforslag.

§ 56 Mødeledelse

Udvalgets ledelse består af formand og næstformand.

Udvalgenes møder ledes af formanden. Ved formandens forfald ledes mødet af næstformanden. Ved dennes forfald af det medlem, som længst har været medlem af rådet, indtil udvalget blandt dets medlemmer udpeger en midlertidig mødeleder.

Kapitel 6 Kontrolkomiteen

§ 57 Sammensætning

Præsidiet har lagt vægt på, at alle lande og partigrupper skal være repræsenteret i alle rådets organer, også Kontrolkomiteen, hvorfor antallet medlemmer er forøget med 2, således at Kontrolkomiteen består af en formand, en næstformand og 5 medlemmer.

§ 58 Opgaver

Komiteen kan alene afgive udtalelse i spørgsmål om tolkning af Helsingforsaftalen, ikke fungere som fortolker af samarbejdet mellem regeringer. Det samme gælder om andre aftaler og bestemmelser. I sidste ende bør retten til at fortolke en råds bestemmelse anses at ligge hos plenarforsamlingen.

§ 59 Mødeledelse

Kapitel 7 Valg

§§ 60 – 70

Forretningsordenen giver mulighed for forholdstalsvalg i overensstemmelse med den d'Hondtske metode.

Valg

Rådets valgkomité skal forberede alle valg, som foretages af plenarforsamlingen.

I overensstemmelse med nordisk parlamentarisk tradition skal valgene være forholdstalsvalg, hvilket indebærer, at de forskellige politiske grupperinger i princip bliver repræsenterede i rådets organer i forhold til deres størrelse. Til udregning af fordelingen af mandater foreslås den enkleste divisormetode - den d'Hondtske metode eller heltalsmetoden - hvor man for hver partigruppe eller valgforbund udregner et antal delingstal ved at dividere gruppens totale stemmetal med en stigende talserie (1, 2, 3, 4 osv.).

Præsidiet besluttede den 28. februar 1998, at valg af rådets repræsentanter i Nordisk Kulturfonds styre, Nordisk Investeringsbanks kontrolkomité og Handicappolitisk Råd i princip skal træffes af plenarforsamlingen og således beredes af valgkomiteen. Endvidere besluttede man, at Præsidiet kunne vælge at forelægge forslag til repræsentation i andre permanente organer for plenarforsamlingen.

Valgbestemmelserne har en funktion derved, at det allerede på forhånd står klart for de politiske grupper, hvordan fordelingen af pladser i rådets organer vil falde ud ved forholdstalsvalg, hvorfor plenarforsamlingen traditionelt tilslutter sig Valgkomiteens forslag. Der findes dog regler, som kan anvendes, hvis der bliver rejst modforslag til Valgkomiteens forslag.

I paragraffen anvendes begrebet "suppleant" i den betydning, det har i Helsingforsaftalen, hvilket indebærer, at en suppleant udpeges af de nationale parlamenter og indtræder i stedet for et ordinært medlem i plenarforsamlingen.

Partigrupperne skal udpege stedfortrædere for deres medlemmer på forhånd og ikke først ved de ordinære medlemmers forfald. Stedfortrædere kan være ordinære medlemmer eller suppleanter i rådet.

Kapitel 8 Øvrige bestemmelser

§§ 71 - 75

§ 73 Partigrupper

En af de centrale ændringer i 1996 var styrkelsen af arbejdet i partigrupperne, som gav partigrupperne bedre muligheder for aktivt at kunne deltage i initiering, prioritering og forberedelse af rådets sager. Reglerne om partistøtte skal sikre, at partigrupperne får økonomiske ressourcer til aktiviteten. Teksten har først og fremmest til hensigt at give partigrupperne mere indflydelse og give partigruppernes sekretariater adgang til information.

Definitionen på en partigruppe er, at en sådan skal bestå af mindst 5 medlemmer fra mindst 3 lande.

Ärendelista 01-01 – 31-12-2001

A. Medlemsförslag

1998

A 1181/p Medlemsförslag om den samiska befolkningens ställning i Nordiska rådet (väckt av Pehr Löv, Maria Kaisa Aula, Marianne Andersson, Johan J. Jakobsen samt Ingrid Näslund)

1999

A 1202/när Medlemsförslag om nordiska initiativ för avveckling av kärnkraftverket Ignalina (väckt av mittengruppen i Nordiska rådet)

A 1208/nord Medlemsforslag om børns retsstilling og ret til begge forældre (fremlagt af den socialdemokratiske gruppe i Nordisk Råd)

A 1210/nord Medlemsforslag om å styrke det nordiske samarbeid om kultur og helse (framlagt av Pehr Löv, Katri Komi, Hannes Manninen, Margareta Pietikäinen, Leena Rauhala, Petri Salo, Jouko Skinnari og Matti Vähänäkki)

2000

A 1220/när Medlemsförslag om grundandet av en Nordisk demokratifond för samarbete med Ryssland (väckt av den vänstersocialistiska gruppen i Nordiska rådet)

A 1221/nord Medlemsforslag om samordning av tiltak mot tvangsekteskap (framlagt av den sosialdemokratiske gruppen i Nordisk Råd)

A 1223/nord Medlemsförslag om narkotikahandeln – ett hot mot demokratin (väckt av den konservativa gruppen i Nordiska rådet)

A 1231/p Medlemsförslag om reviderad form av nordisk näringslivsstimulans (väckt av den konservativa gruppen i Nordiska rådet)

A 1232/nord Medlemsforslag om opprettelse av et vitnesbeskyttelsesprogram (framlagt av midtengruppen i Nordisk Råd)

A 1234/p Medlemsförslag om konfliktförebyggande åtgärder och civil krishantering i Europa (väckt av den vänstersocialistiska gruppen i Nordiska rådet)

A 1236/nord Medlemsförslag om åtgärder för ökad rörlighet över gränserna i Norden (väckt av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)

A 1243/nord Medlemsförslag om Nordjobb (väckt av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)

2001

A 1244/nord Medlemsförslag om nordiskt TV-samarbete (väckt av Elver Jonsson (fp) m.fl.)

A 1245/p Præsidieforslag om tiltag mod rasisme og nynazisme i Norden

A 1246/nord Medlemsforslag om felles tiltak i Norden for å beskytte involverte i straffesaker mot vold, trusler og represalier (framlagt av Astrid Marie Nistad m.fl.)

A 1247/euro Medlemsförslag om åtgärder för att få företag och kreditinrättningar i Norden att följa OECD:s riktlinjer för multinasjonella företag (väckt av socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)

A 1248/euro	Medlemsförslag om nordisk rapportering om globaliseringsutvecklingen (väckt av den vänstersocialistiske gruppen i Nordiska rådet)
A 1249/nord	Medlemsforslag om evaluering og videreutvikling av det grenseregionale samarbeidet (framlagt av midtengruppen i Nordisk Råd)
A 1250/när	Medlemsförslag om nordisk rovdjursförvaltning (väckt av den vänstersocialistiska gruppen i Nordiska rådet)
A 1251/nord	Medlemsforslag om endringer i overenskomst om Nordisk Kulturfond (framlagt av Odd Holten, Søren Hansen, Lars Hjertén, Hannes Manninen og Rannveig Guðmundsdóttir)
A 1252/när	Medlemsforslag om befriande av renskötseln från drivmedelsskatt i Sverige och Finland (väckt av Hannes Manninen m.fl.)
A 1253/p	Medlemsförslag om samverkan mellan de nordiska ländernas utrikesrepresentationer (väckt av Ann-Marie Fagerström, Tuula Haatainen, Astrid Marie Nistad och Sigríður Jóhannesdóttir)
A 1254/nord	Medlemsförslag om reumatikernas situation i Norden (väckt av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)
A 1255/nord	Medlemsförslag angående patienträttigheter, speciellt kostnader för kroniker (väckt av Pehr Löv m.fl.)
A 1256/när	Utskottsförslag om ökat stöd för att stärka kvinnors ställning i Nordens närområden (framlagt av Närområdesutskottet)
A 1257/när	Medlemsförslag om ökning av ramarna för Nordiska investeringsbankens miljölåneordning (väckt av Finlands delegation i Nordiska rådet)
A 1258/nord[1]	Utskottsförslag om kvinno- och barnhandel (framlagd av Nordenutskottet)
A 1259/euro	Udvalgsforslag om et Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere (fremlagt af Europaudvalget)
A 1260/euro	Udvalgsforslag om grundlag for regler om fødevaremærkning og vareinformation for varer markedsført i Norden (fremlagt af Europaudvalget)
A 1261/euro	Udvalgsforslag om risikohåndtering på fødevareområdet (fremlagt af Europaudvalget)
A 1262/euro	Udvalgsforslag om nordisk forbrugerundervisning: "Det handler om at leve", herunder undervisning i fødevaresikkerhed (fremlagt af Europaudvalget)
A 1263/euro	Udvalgsforslag om fødevareimport til Norden fra det europæiske indre marked og fra lande udenfor EU (fremlagt af Europaudvalget)
A 1264/nord	Medlemsförslag om upprättande av en Nordisk Alzheimer takorganisation (väckt av mittengruppen i Nordiska rådet)
A 1265/när	Medlemsförslag om införsel av hundar och katter till Sverige och Norge (väckt av Pehr Löv m.fl.)
A 1266/p	Præsidieforslag om ændringer i Nordisk Råds forretningsorden (virkefelter, struktur og arbejdsformer) (fremlagt af Nordisk Råds Præsidium)
A 1267/nord	Udvalgsforslag om asylsøgernes livskvalitet i Norden (fremlagt af Nordenudvalget)

[1] Opprinnelig fremlagt som medlemsforslag fra den sosialdemokratiske gruppen i Nordisk Råd

A 1268/nord	Udvalgsforslag om racisme og integration (fremlagt af Nordenudvalget)
A 1269/nord	Udvalgsforslag om en redegørelse om at udbygge det nordiske forskningsrum som et regionalt bidrag til styrkelse og udbygning af det europæiske forskningsrum (fremlagt af Nordenudvalget)
A 1270/kk	Komitéforslag om dialog med Nordisk Ministerråd om planer og programmer (fremlagt af Kontrolkomiteen)
A 1271/nord	Medlemsförslag om nordisk kampanj om värdet av öppna samhällen (väckt av den konservativa gruppen i Nordiska rådet)
A 1272/p	Medlemsförslag om samnordisk utbildning i civil krishantering (väckt av den konservativa gruppen i Nordiska rådet)
A 1273/næring	Medlemsförslag om igångsättandet av en utredning om de följder som avsaknaden av en gemensam valuta orsakar for det nordiska samarbetet (väckt av den konservativa gruppen i Nordiska rådet)
A 1274/ medborger	Medlemsförslag om människohandel (trafficking) (framlagt av mittengruppen i Nordisk Råd)
A 1275/p	Medlemsförslag om "Ett handslag till Västnorden" (väckt av mittengruppen i Nordiska rådet)
A 1276/p	Medlemsförslag om att Nordiska rådet bör inrätta ett nordiskt filmpris (väckt av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)
A 1277/næring	Udvalgsforslag om EU's regionalpolitik (fremlagt af Europaudvalget)
A 1278/velferd	Medlemsförslag om små diagnosgruppers patientföreningars möjligheter att bedriva verksamhet på nordisk bas (väckt av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)
A 1279/kultur	Medlemsförslag om värn av den nordiska språkgemenskapen (väckt av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)
A 1280/kultur	Medlemsförslag om gemensamma insatser för nordisk formgivning och design (väckt av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)

B. Ministerrådsförslag

B 195/nord	Ministerrådsforslag om nordiskt jämställdhetssamarbete 2001 – 2005[2]
B 199/nær	Ministerrådsforslag om et handlingsprogram for det nordiske miljøsamarbejde 2001-2004
B 200/nord	Ministerrådsforslag om "Norden inn i et nytt årtusen". Tverrsektoriell handlingsplan for nordisk barne- og ungdomspolitisk samarbeid 2001 – 2005
B 201/när	Ministerrådsforslag om en strategi for holdbar udvikling i Norden
B 202/när	Ministerrådsförslag om reviderad närområdesstrategi
B 203/p; C 2	Ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets budget för år 2002; Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet
B 204/p	Ministerrådsforslag om budgetanalysen
B 205/euro	Ministerrådsförslag om nordiskt näringspolitiskt samarbetsprogram 2002 – 2005

[2] Går også under tittelen: Samarbejdsprogram for nordisk ligestillingssamarbejde 2001-2005

B 206/nord	Ministerrådsforslag om samarbejdsprogram for bygge- og boligsektoren 2002 – 2005
B 207/när	Ministerrådsförslag om det framtida nordiska energipolitiska samarbetet
B 208/p	Ministerrådsforslag om nye strategiske satsninger i Norden
B 209/när	Ministerrådsförslag om nytt arktiskt samarbetsprogram
B 210/nord	Ministerrådsforslag om ændring af overenskomsten mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om Nordisk Kulturfond (Kulturfondens administration m.v.)

C. Berättelser

C 1	Nordisk Årsberetning 2000. Nordisk Ministerråds virksomhedsberetning 2000 incl. bilag om meddelelser vedrørende Nordisk Råds rekommandationer
C 2; B 203/p	Se under B. Ministerrådsforslag
C 3/kk	Beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed for 2000
C 4/kk	Beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 2000
C 5/kk	Beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Kulturfonds regnskab for 2000

D.

*12/1991/nord	Jämnare könsfördelning i nordiska styrelser, kommittéer, utskott, nämnder m.m.
*8/1996/när	Åtgärder för ökad kärnsäkerhet (andre og tredje at-sats)
17/1996/nord	Samarbete i Norden om behandling av små diagnosgrupper
18/1996/nord	Bekämpning av sexuellt missbruk av barn
12/1997/nord	Barn och ungas rättigheter vid flyttning inom Norden
17/1997/nord	Genteknologi och kloning
18/1997/nord	Flyktingpolitik i Norden och Europa
*20/1997/nord	Utökat TV-samarbete i Norden (første at-sats)
*23/1997/nord	Stödfunktion för multimedieproduktion
24/1997/nord	Stöd till konstnärlig utformning på CD-ROM
6/1998/euro	Nordisk netværk for analyse og idéudvikling om beskæftigelses- og erhvervspolitikken
9/1998/nord	Nordiske samordningsregler angående pensjonsrettigheter
13/1998/när	Barns och ungas situation i Nordens närområden
14/1998/nord	Insatser mot rasism och främlingsfientlighet
*17/1998/nord	Strategi för samarbete med frivilligsektorn (andre og tredje at-sats)
*19/1998/nord	Samordnet lovgivning på ophavsretsområdet
*22/1998/nord	Nordisk språkpolitik

24/1998/kk	Samordning av biståndsinsatser i Nordens närområden
*31/1998/när	Miljöcertifiering av fisk (første og andre at-sats)
*36/1998/när	Gjennomføring av nordisk miljøregnskap for energi samt harmoniserte miljøskatter på el (andre og tredje at-sats)
2/1999/nord	Tvärsektoriell handlingsplan och åtgärder för barn och unga
3/1999/nord	Barns rättigheter
4/1999/nord	Barn och unga i glesbygd
5/1999/nord	Mobbning och våld bland barn och ungdomar
8/1999/kk	Uppföljningen av Nordiska rådets rekommendationer
9/1999/nord	Strategi för nordiskt utbildnings- och forskningssamarbete 2000-2004
10/1999/nord	Ömsesidigt godkännande av förhandsgranskning av film
*11/1999/euro	Ansattes representasjon i bedriftenes styrer i forbindelse med grenseoverskridende bedriftsetableringer
*12/1999/nord	Handlingsplan för avskaffande av gränshinder i Norden
13/1999/euro	Den nordiske arbejdsformidling og formidling af arbejdsmarkedsrelevant information for at sikre en geografisk mobil arbejdskraft
14/1999/nord	Könsuppdelning i nordisk individbaserad officiell statistik
*16/1999/nord	Fengselsundervisning i nordisk perspektiv
*17/1999/när	Nordisk handel med CO_2-kvoter
*1/2000/när	Opprettelse av Nordisk Informasjonspunkt i Kaliningrad
*2/2000/när	Idrottsutbyte med Nordens närområden
*3/2000/nord	Nordisk regionalpolitisk samarbeidsprogram 2001-2005
4/2000/euro	Nordiska utvecklingsfonden
*5/2000/nord	Frivilligsektorn
*6/2000/nord	"Bone and Joint Decade 2000-2010"
*7/2000/när	Ungdomsudveksling mellem Norden og de baltiske stater
*8/2000/p	Intensifierat samarbete med Ryssland och de baltiska staterna (andre at-sats)
9/2000/euro	Arbejdsmarked- og arbejdsmiljøprogram 2001-2004
*10/2000/euro	Tematiseret arbejdsmarkedsrelateret debat på Nordisk Råds session
*11/2000/euro	Nordisk IT-infrastrukturstudie, E-handel (digitale signature) og regelsæt for kryptering (første og tredje at-sats)
*12/2000/euro	IT-innovationsstudie og makroklusters
*13/2000/euro	IT-redskaber og deltagerdemokratiet i Norden (første at-sats)
*14/2000/euro	Rådgivende IT-ekspertgruppe
*15/2000/euro	Social dumping i EU/EØS (første at-sats og andre at-sats)
16/2000/när	Nätverk för livsmedelsäkerhet inom Norden och EU
17/2000/när	Handlingsprogram för nordiskt jord- och skogsbrukssamarbete 2001-2004

18/2000/nær	Strategi for det nordiske fiskerisamarbejde 2001-2004
*19/2000/euro	Handlingsprogram for det nordiske levnedsmiddelsamarbejde til 2004
*20/2000/nord	Bioetisk samarbejde
*21/2000/nord	Internasjonalt forbud mod kloning af mennesker og offentlighedens indsigt i bioteknologisk forskning
*22/2000/euro	Genmodificerede levnedsmidler
*23/2000/när	Havets miljöproblem och hållbar förvaltning av fiskeresurserna
24/2000/p	Budget för det nordiska samarbetet 2001
25/2000/nord	Ændring af overenskomsten om Nordisk Kulturfond
*26/2000/kk	Nordjobb och andra utbytesprogram för ungdom
27/2000/nord	Samarbejdsprogram for social- og sundhedssektoren 2001-2005
28/2000/nord	Nordisk samarbejde på narkotikaområdet 2001-2005
*29/2000/nord	Demensproblematik
*30/2000/nord	Narkotikabekämpning
*31/2000/nord	Indsatser mod narkotika
*32/2000/nord	Kartlegging av organisert kriminalitet
*33/2000/nord	Demokrati och välfärd i ett globalt perspektiv
*34/2000/nord	Nordiskt inflytande i internationellt samarbete (tredje at-sats)
*35/2000/när	Ökat samarbete med frivilligsektorn i närområdena
*1/2001	Rasisme og nynazisme i Norden
2/2001	Handlingsprogram for nordisk ligestillingssamarbejde 2001-2005
3/2001	Tverrsektoriell handlingsplan for barne- og ungdomspolitisk samarbeid 2001-2005
*4/2001	Narkotikahandeln
*5/2001	Nordisk samarbeid om kultur og helse
*6/2001	Grundandet av en demokratifond för samarbete med Ryssland
*7/2001	Ændringer i overenskomsten om Nordisk Kulturfond
*8/2001	Nordisk Miljøhandlingsprogram 2001-2004
*9/2001	Strategi om en bæredygtig udvikling
*10/2001	Samarbetsprogram för nordiskt jämställdhetsarbete 2001 – 2005 – kvinnors ställning i Nordens närområden
11/2001	Budgeten för det nordiska samarbetet 2002
12/2001	Budgetanalysen
13/2001	Ny dato for modtagelse af revisionsberetning for Nordisk Kulturfond
14/2001	Nordiska investeringsbankens miljöinvesteringslåneordning
15/2001	Dialog med Nordisk Ministerråd om planer og programmer
16/2001	Nye strategiske satsninger for det nordiske samarbejde

17/2001	Asylansøgernes livskvalitet i Norden
18/2001	Fællesnordisk seminar om asylansøgernes livskvalitet
19/2001	Bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed, og fremme af integration
20/2001	Beskyttelse af vidner og involverede i straffesager mod vold, trusler og repressalier
21/2001	Kvinno- och barnhandel
22/2001	Informationsinsatser mot kvinno- och barnhandel
23/2001	Tiltak mod tvangsægteskab
24/2001	Sikker fødevaremærkning og vareinformation i Norden
25/2001	Håndtering af fødevarekriser
26/2001	International risikohåndtering på fødevareområdet
27/2001	Obligatorisk forbrugerundervisning i grundskolen
28/2001	Undervisningsmateriale og nordisk hjemmeside om forbrugerundervisning
29/2001	Internationale aftaler om handel og transport af levende dyr
30/2001	Konfliktförebyggande och civil krishantering
31/2001	Samverkan mellan de nordiska ländernas utrikestjänster
32/2001	Reviderad nordisk närområdesstrategi
33/2001	Arktiskt samarbetsprogram
34/2001	Udbygning af et nordisk forskningsrum
35/2001	Ökad rörlighet över gränserna i Norden
36/2001	Deltagelse i Nordjobb
37/2001	Nordiskt näringspolitiskt samarbetsprogram 2002-2005
38/2001	Vedtagelse af "Nordisk charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere"
39/2001	Iværksættelse af "Nordisk charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere"
40/2001	Tillämpning av OECD:s riktlinjer för multinationella företag i kreditinrättningar och företag i Norden
41/2001	Tillämpning av OECD:s riktlinjer för multinationella företag i nordiska institutioners verksamhet
42/2001	Opfølgning af budgetanalysen
43/2001	Nordiskt energipolitiskt samarbete
44/2001	Samarbetsprogram för bygg- och bostadssektorn
45/2001	Nordisk förvaltningsstrategi om rovdjur
Fremst. 46/2001	Reumatikere og langvarige syge
Fremst. 47/2001	Ändringar i Överenskommelse om Nordiska kulturfonden
Yttrande 1/2000	Beretning fra Nordisk Kulturfond, incl. Revisionsberetning 1999
	Interne beslutninger

*1/1997	NORDLEX-databas
1/1999	Helhetssyn på lärande och social utveckling
2/1999	Ökat samarbete med de baltiska staterna
3/1999	Uppföljning av rådets rekommendationer
1/2000	Revisjonen av Nordisk Ministerråds virksomhet
2/2000	Beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 1999
3/2000	Beretning fra Nordisk Kulturfond, incl. Revisionsberetning 1999
4/2000	Uppföljning av Nordiska rådets konferenser, seminarier m.m.
5/2000	Nabo-TV i digitalt marknät

E.

E 1	Skriftlig fråga till Sveriges regering angående omräkningsskala för betyg vid tillträde till högre studier i Sverige (ställd av Olof Erland) Besvarad 12.02.2001
E 2	Skriftlig fråga till Sveriges regering om befriande av renskötseln från drivmedelsskatt (ställd av Hannes Manninen) Besvarad 27.02.2001
E 3	Skriftlig fråga till Finlands regering angående Finlands tillämpning av avtalet om harmonisering av yrkesbevis mellan Sverige och Finland (ställd av Per-Erik Granström) Besvarad 23.04.2001
E 4	Skriftlig spørsmål til Nordisk Ministerråd angående avvisning av henvendelser og prekvalifikasjoner eller tilbud som ikke er skrevet på det angjeldende lands eget språk (stilt av Johan J. Jakobsen) Besvarad 07.05.2001
E 5	Skriftlig spørgsmål til Finlands regering angående grænseoverskridende fusioner og spaltninger mellem selskaber (stillet af Svend Erik Hovmand) Besvaret 10. mai 2001
E 6	Skriftlig fråga til Sveriges energiminister angående tidpunkten för stängning av Barsebäck (ställd av Jette Gottlieb) Besvarad 18.05.2001
E 7	Skriftligt spørgsmål til Sveriges regering angående Sveriges forbehold i ministerrådets rapport *Bæredygtig udvikling – en ny kurs for Norden*, for fangst og jagt af fortrinsvis hvaler (stillet af Jógvan við Keldu og Dan Reinert Petersen) Besvaret 28.05.2001
E 8	Skriftligt spørgsmål til Sveriges regering om begrundelse for tilbageholdelse av danske medborgere i forbindelse med lovlig demonstration i Gøteborg 15. juni 2001 (stillet av Jette Gottlieb) Besvaret 17. juli 2001

Dokument

1	Public Service i Norden. Del I – Sammanställning och jämförelse av de nordiska ländernas regleringar och regleringsmetoder avseende public service verksamheten
2	Public Service i Norden. Del II – Redogörelse för utvecklingstendenser på radio- och TV-området, aktuella frågeställningar för public service verksamheten och de nordiska public service företagens samarbete
3	Nordisk Årsberetning 2000. Præsidiets rapport om virksomhedsåret
4	Nordisk Ministerråds Europaaktiviteter – statusrapport 2000

5 Nordisk arbetsmarknadsrelaterad temarapport 2001

6 Regler för sessionens genomförande

7 Statsministrenes redegørelse

8 Ny nordisk dagsorden – opfølging af Vismandsrapporten

9 Udenrigsministrenes redegørelse

10 Presidiets rapport om den nordliga dimensionen

11 Forsvarministrenes redegørelse

12 Presidiets rapport om konfliktförebyggande och civil krishantering

13 Samlat material rörande nordiskt TV-samarbete

Register

Nr.	Ärendetittel	Trykket s.	Behandlet s.	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak		Annet vedtak innhold
				Nr.	s.	
A. Medlemsforslag/Utvalgsforslag/Presidieforslag/Komitéforslag[1]						
A 1181/p	Medlemsförslag om den samiska befolkningens ställning i Nordiska rådet	273	112, 130	Int. ved. 3	1565	Ingen åtgärd
A 1210/nord	Medlemsforslag om å styrke nordisk samarbeid om kultur og helse	279		Fremst. 5	1513	
A 1220/när	Medlemsförslag om grundandet av en Nordisk demokratifond för samarbete med Ryssland	283		Fremst. 6	1514	
A 1221/nord	Medlemsforslag om samordning av tiltak mot tvangsekteskap	291	147, 170	23	1536	
A 1223/nord	Medlemsförslag om narkotikahandeln – ett hot mot demokratin	303		Fremst. 4	1512	
A 1231/p	Medlemsförslag om reviderad form av nordisk näringslivsstimulans	307	239, 245	42	1556	
A 1232/nord	Medlemsforslag om opprettelse av et vitnesbeskyttelsesprogram	314	147, 170	20	1533	
A 1234/p	Medlemsförslag om konfliktförebyggande åtgärder och civil krishantering i Europa	321	171, 202	30	1543	
A 1236/nord	Medlemsförslag om åtgärder för ökad rörlighet över gränserna i Norden	333	221, 228	35	1549	
A 1243/nord	Medlemsförslag om Nordjobb	342	228, 239	36	1550	
A 1245/p	Præsidieforslag om tiltag mod rasisme og nynazisme i Norden	347		Fremst. 1	1509	

[1] Tall henviser til sidetall. Tall med (I) henviser til del I av denne boken, 6. ekstrasesjon i Kungälv

Nr.	Ärendetittel	Trykket s.	Behandlet s.	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak		Annet vedtak innhold
				Nr.	s.	
A 1246/nord	Medlemsforslag om felles tiltak i Norden for å beskytte involverte i straffesaker mot vold, trusler og represalier	314	147, 170	20	1533	
A 1247/euro	Medlemsförslag om åtgärder för att få företag och kreditinrättningar i Norden att följa OECD:s riktlinjer för multinasjonella företag	348	239, 245	40, 41	1554, 1555	
A 1249/nord	Medlemsforslag om evaluering og videreutvikling av det grenseregionale samarbeidet	353	221, 228			Ingen åtgärd
A 1250/när	Medlemsförslag om nordisk rovdjursförvaltning	356	246, 259	45	1559	
A 1251/nord	Medlemsforslag om endring i overenskomsten av Nordisk Kulturfond	361		Fremst. 7	1515	
A 1253/p	Medlemsförslag om samverkan mellan de nordiska ländernas utrikesrepresentationer	375	171, 202	31	1545	
A 1254/nord	Medlemsförslag om reumatikernas situation i Norden	381		46	1560	
A 1255/nord	Medlemsförslag om patienträttigheter, spesiellt kostnader för kroniker	381		46	1560	
A 1256/nord	Utskottsförslag om ökat stöd för att stärka kvinnors ställning i Nordens närområden	393		Fremst. 10	1520	
A 1257/när	Medlemsförslag om ökning av ramarna för Nordiska investeringsbankens miljölåneordning	397	96, 112	14	1526	
A 1258/nord	Utskottsförslag om kvinno- och barnhandel	402	147, 170	21, 22	1534, 1535	

Nr.	Ärendetittel	Trykket s.	Behandlet s.	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak		Annet vedtak innhold
				Nr.	s.	
A 1259/euro	Udvalgsforslag om et Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere	404	239, 245	38, 39	1552, 1553	
A 1260/euro	Udvalgsforslag om grundlag for regler om fødevaremærkning og vareinformation for varer markedsført i Norden	411	147, 170	24	1537	
A 1261/euro	Udvalgsforslag om risikohåndtering på fødevareområdet	414	147, 170	25, 26	1538, 1539	
A 1262/euro	Udvalgsforslag om nordisk forbrugerundervisning: "Det handler om at leve", herunder undervisning i fødevaresikkerhed	417	147, 170	27, 28	1540, 1541	
A 1263/euro	Udvalgsforslag om fødevareimport til Norden fra det europæiske indre marked og fra lande udenfor EU	421	147, 170	29	1542	
A 1264/nord	Medlemsförslag om upprättande av en Nordisk Alzheimer takorganisation	424	147, 170			Ingen åtgärd
A 1266/p	Presidieforslag om endringer i Nordisk Råds forretningsorden (virkefelter, struktur og arbejdsformer)	427	112, 130	Int. ved. 2	1564	
A 1267/nord	Udvalgsforslag om asylsøgernes livskvalitet i Norden	464	147, 170	17, 18	1529, 1531	
A 1268/nord	Udvalgsforslag om racisme og integration	487	147, 170	19	1532	

Nr.	Ärendetittel	Trykket s.	Behandlet s.	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak		Annet vedtak innhold
				Nr.	s.	
A 1269/nord	Udvalgsforslag om en redegørelse om at udbygge det nordiske forskningsrum som et regionalt bidrag til styrkelse og udbygning af det europæiske forskningsrum	489	221, 228	34	1548	
A 1270/kk	Komitéforslag om dialog med Nordisk Ministerråd om planer og programmer	493	96, 112	15 Int. ved. 1	1527, 1563	
A 1272/p	Medlemsförslag om samnordisk utbildning i civil krishantering	495	171, 202			Ingen åtgärd
B. Ministerrådsforslag						
B 195/nord	Ministerrådsforslag om samarbejds-program for Nordisk ligestillings-samarbejde 2001-2005	498		Fremst. 2	1510	
B 199/när	Ministerrådsförslag om det nordiske miljøhandlingsprogram 2001 – 2004	53 (I)	26 (I), 47 (I)	8	1517	
B 200/nord	Ministerrådsforslag "Norden inn i et nytt årtusen" – Tverrsektoriell handlingsplan for barne- og ungdomspolitisk samarbeid 2001 –2005	515		Fremst. 3	1511	
B 201/när	Ministerrådsförslag om "Bæredygtig udvikling – En ny kurs for Norden"	90 (I)	26 (I), 49 (I)	9	1518	
B 202/när	Ministerrådsförslag om reviderad nordisk närområdesstrategi	550	171, 202	32	1546	
B 203/p, C2	Ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets budget för år 2002; Redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet	652	96, 112	11	1521	
B 204/p	Ministerrådsforslag om budgetanalysen	556	96, 112	12	1524	

Nr.	Ärendetittel	Trykket s.	Behandlet s.	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak		Annet vedtak innhold
				Nr.	s.	
B 205/euro	Ministerrådsförslag om nordiskt näringspolitiskt samarbetsprogram 2002 – 2005	572	239, 245	37	1551	
B 206/nord	Ministerrådsforslag om samarbejdsprogram for bygge- og boligsektoren 2002 – 2005	601	246, 259	44	1558	
B 207/när	Ministerrådsförslag angående det framtida nordiska energipolitiska samarbetet	610	246, 259	43	1557	
B 208/p	Ministerrådsforslag om nye strategiske satsninger i Norden	626	112, 128	16	1528	
B 209/när	Ministerrådsförslag om arktiskt samarbetsprogram	630	171, 202	33	1547	
B 210/nord	Ministerrådsforslag om ændring af overenskomsten mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om Nordisk Kulturfond (Kulturfondens administration m.v.)	640		Fremst. 47	1561	
C. Beretninger						
C 1	Nordisk Årsberetning 2000. Nordisk Ministerråds virksomhedsberetning 2000 incl. bilag om Nordisk Ministerråds meddelelser vedrørende Nordisk Råds rekommandationer	675 713	58, 77			Til etterretning
C 2; B 203/p	Ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets budget för år 2002; Redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet	803	58, 96, 112	11	1521	Til etterretning
C 3/kk	Beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed for 2000	991	96, 112			Til etterretning

Nr.	Ärendetittel	Trykket s.	Behandlet s.	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak		Annet vedtak innhold
				Nr.	s.	
C 4/kk	Beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 2000	1004	96, 112			Til etterretning
C 5/kk	Beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Kulturfonds regnskab for 2000	1013	96, 112	13 Ytring 1	1525, 1562	Til etterretning
D. Meddelelser i anlendning av tidligere rekommandasjoner, fremstillinger og ytring						
*12/1991/nord	Jämnare könsfördelning i nordiska styrelser, kommittéer, utskott, nämnder m.m.	1047	262			Til etterretning
*8/1996/när	Åtgärder för ökad kärnsäkerhet	1049	262			Til etterretning (andre og tredje at-sats ikke ferdigbehandldet)
17/1996/nord	Samarbete i Norden om behandling av små diagnosgrupper	1051	261			Ferdigbehandlet
18/1996/nord	Bekämpning av sexuellt missbruk av barn	1053	261			Ferdigbehandlet
12/1997/nord	Barn och ungas rättigheter vid flyttning inom Norden	1055	261			Ferdigbehandlet
17/1997/nord	Genteknologi och kloning	1057	261			Ferdigbehandlet
18/1997/nord	Flyktingpolitik i Norden och Europa	1059	261			Ferdigbehandlet
*20/1997/nord	Utökat TV-samarbete i Norden	1061	202, 262			Til etterretning (første at-sats ikke ferdigbehandlet)
*23/1997/nord	Stödfunktion för multimedieproduktion	1063	262			Til etterretning
24/1997/nord	Stöd till konstnärlig utformning på CD-ROM	1065	261			Ferdigbehandlet

Nr.	Ärendetittel	Trykket s.	Behandlet s.	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak		Annet vedtak innhold
				Nr.	s.	
6/1998/euro	Nordisk netværk for analyse og idéudvikling om beskæftigelses- og erhvervspolitikken	1067	261			Ferdigbehandlet
9/1998/nord	Nordiske samordningsregler angående pensjons-rettigheter	1069	261			Ferdigbehandlet
13/1998/när	Barns och ungas situation i Nordens närområden	1071	261			Ferdigbehandlet
14/1998/nord	Insatser mot rasism och främlingsfientlighet	1073	261			Ferdigbehandlet
*17/1998/nord	Strategi för samarbete med frivilligsektorn	1075	262			Til etterretning (andre og tredje at-sats ikke ferdigbehandlet)
19/1998/nord[2]	Samordnet lovgivning på ophavsretsområdet	1078	202, 262			Ferdigbehandlet
*22/1998/nord	Nordisk språkpolitik	1083	131, 262			Til etterretning
24/1998/kk	Samordning av biståndsinsatser i Nordens närom-råden	1086	261			Ferdigbehandlet
*31/1998/när	Miljöcertifiering av fisk	1088	262			Til etterretning (første og andre att-sats ikke ferdigbehandlet)
*36/1998/när	Gjennomføring av nordisk miljøregnskap for ener-gi samt harmoniserte miljøskatter på el	1090	262			Til etterretning (andre og trejde at-sats ikke ferdigbehandlet)
2/1999/nord	Tvärsektoriell handlingsplan och åtgärder för barn och unga	1092	261			Ferdigbehandlet
3/1999/nord	Barns rättigheter	1094	261			Ferdigbehandlet

[2] Rekommandasjonen ble ikke ferdigbehandlet under den 53. sesjonen, men etter tilleggsmeddelelse fra Nordisk Ministerråd. Ferdigbehandlingen ble vedtatt av Presidiet 10. desember 2001 i Oslo

Nr.	Ärendetittel	Trykket s.	Behandlet s.	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak		Annet vedtak innhold
				Nr.	s.	
4/1999/nord	Barn och unga i glesbygd	1096	261			Ferdigbehandlet
5/1999/nord	Mobbning och våld bland barn och ungdomar	1098	261			Ferdigbehandlet
8/1999/kk	Uppföljningen av Nordiska rådets rekommendationer	1100	131, 261			Ferdigbehandlet
9/1999/nord	Strategi för nordiskt utbildnings- och forskningssamarbete 2000 – 2004	1102	261			Ferdigbehandlet
10/1999/nord	Ömsesidigt godkännande av förhandsgranskning av film	1105	261			Ferdigbehandlet
*11/1999/euro	Ansattes representasjon i bedriftenes styrer i forbindelse med grenseover-skridende bedriftsetableringer	1107	262			Til etterretning
*12/1999/nord	Handlingsplan för avskaffande av gränshinder i Norden	1109	221, 262			Til etterretning
13/1999/euro	Den nordiske arbejdsformidling og formidling af arbejdsmarkedsrelevant information for at sikre en geografisk mobil arbejdskraft	1112	261			Ferdigbehandlet
14/1999/nord	Könsuppdelning i nordisk individbaserad statistik	1114	261			Ferdigbehandlet
*16/1999/nord	Fengselsundervisning i nordisk perspektiv	1116	262			Til etterretning
*17/1999/när	Nordisk handel med CO_2-kvoter	1118	262			Til etterretning
*1/2000/när	Opprettelse av Nordisk Informasjonspunkt i Kaliningrad	1120	262			Til etterretning
*2/2000/när	Idrottsutbyte med Nordens närområden	1122	262			Til etterretning
*3/2000/nord	Nordisk regionalpolitisk samarbeidsprogram 2001 – 2005	1124	262			Til etterretning

Nr.	Ärendetittel	Trykket s.	Behandlet s.	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak		Annet vedtak innhold
				Nr.	s.	
4/2000/euro	Nordiska utvecklingsfonden	1127	261			Ferdigbehandlet
*5/2000/nord	Frivilligsektorn	1129	262			Til etterretning
*6/2000/nord	"Bone and Joint Decade 2000-2010"	1133	262			Til etterretning
*7/2000/när	Ungdomsudveksling mellem Norden og de baltiske stater	1135	131, 262			Til etterretning
*8/2000/p	Intensifierat samarbete med Ryssland och de baltiska staterna	1137	261, 262			Ny meddelelse Første at-sats ferdigbehandlet (Andre at-sats ikke ferdigbehandlet)
9/2000/euro	Arbejdsmarked- og arbejdsmiljøprogram 2001 – 2004	1140	261			Ferdigbehandlet
*10/2000/euro	Tematiseret arbejdsmarkedsrelateret debat på Nordisk Råds session	1142	262			Til etterretning
*11/2000/euro	Nordisk IT-infrastrukturstudie, E-handel (digitale signature) og regelsæt for kryptering	1144	131, 261, 262			Ny meddelelse Andre at-sats ferdigbehandlet (Førte og tredje at-sats ikke ferdigbehandlet)
*12/2000/euro	IT-innovationsstudie og makroklusters	1147	131, 262			Til etterretning
*13/2000/euro	IT-redskaber og deltagerdemokratiet i Norden	1149	131, 261, 262			Ny meddelelse Andre og tredje at-sats ferdigbehandlet (Første at-sats ikke ferdigbehandlet)
*14/2000/euro	Rådgivende IT-ekspertgruppe	1151	131, 262			Til etterretning

Nr.	Ärendetittel	Trykket s.	Behandlet s.	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak		Annet vedtak innhold
				Nr.	s.	
*15/2000/euro	Social dumping i EU/EØS	1154	228, 261, 262			Ny meddelelse Tredje og fjerde at-sats ferdigbehandlet) (Første og andre at-sats ikke ferdigbehandlet
16/2000/när	Nätverk för livsmedelsäkerhet inom Norden och EU	1156	261			Ferdigbehandlet
17/2000/när	Handlingsprogram för nordiskt jord- och skogs-brukssamarbete 2001 – 2004	1159	261			Ferdigbehandlet
18/2000/nær	Strategi for det nordiske fiskerisamarbejde 2001 – 2004	1161	261			Ferdigbehandlet
*19/2000/euro	Handlingsprogram for det nordiske levnedsmiddel-samarbejde til 2004	1163	262			Til etterretning
*20/2000/nord	Bioetisk samarbejde	1165	262			Til etterretning
*21/2000/nord	Internasjonalt forbud mod kloning af mennesker og offentlighedens indsigt i bioteknologisk forskning	1167	262			Til etterretning
*22/2000/euro	Genmodificerede levnedsmidler	1169	147, 262			Til etterretning
*23/2000/när	Havets miljöproblem och hållbar förvaltning av fiskeresurserna	1172	262			Til etterretning
24/2000/p	Budget för det nordiska samarbetet 2001	1174	261			Ferdigbehandlet
25/2000/nord[3]	Ændring af overenskomsten om Nordisk Kultur-fond	1177	131, 262			Ferdigbehandlet
*26/2000/kk	Nordjobb och andra utbytesprogram för ungdom	1179	262			Til etterretning

[3] Rekommandasjonen ble ikke ferdigbehandlet under den 53. sesjonen, men etter en senere meddelelse fra Nordisk Ministerråd. Ferdigbehandlingen ble vedtatt av Presidiet 10. desember 2001 i Oslo.

Nr.	Ärendetittel	Trykket s.	Behandlet s.	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak		Annet vedtak innhold
				Nr.	s.	
27/2000/nord	Samarbejdsprogram for social- og sundhedssektoren 2001 – 2005	1181	261			Ferdigbehandlet
28/2000/nord	Nordisk samarbejde på narkotikaområdet 2001 – 2005	1183	261			Ferdigbehandlet
*29/2000/nord	Demensproblematik	1185	262			Til etterretning
*30/2000/nord	Narkotikabekämpning	1187	262			Til etterretning
*31/2000/nord	Indsatser mod narkotika	1189	262			Til etterretning
*32/2000/nord	Kartlegging av organisert kriminalitet	1191	262			Til etterretning
*33/2000/nord	Demokrati och välfärd i ett globalt perspektiv	1193	262			Til etterretning
*34/2000/nord	Nordiskt inflytande i internationellt samarbete	1195	261, 262			Ny meddelelse Første og andre at-sats ferdigbehandlet (Tredje at-sats ikke ferdigbehandlet)
*35/2000/när	Ökat samarbete med frivilligsektorn i närområdena	1197	262			Til etterretning
*1/2001/p	Rasisme og nynazisme i Norden	1200	147, 262			Til etterretning
2/2001/nord	Handlingsprogram for nordisk ligestillingssamarbejde 2001 – 2005	1202	261			Ferdigbehandlet
3/2001/nord	Tverrsektoriell handlingsplan for barne- og ungdomspolitisk samarbeid 2001 – 2005	1204	261			Ferdigbehandlet
*4/2001/nord	Narkotikahandeln	1206	262			Til etterretning
*5/2001/nord	Nordisk samarbeid om kultur og helse	1208	262			Til etterretning
*6/2001/när	Grundandet av en demokratifond för samarbete med Ryssland	1210	171, 262			Til etterretning

Nr.	Ärendetittel	Trykket s.	Behandlet s.	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak		Annet vedtak innhold
				Nr.	s.	
*7/2001/nord	Ændringer i overenskomsten om Nordisk Kulturfond	1212	131, 262			Til etterretning
*8/2001/när	Nordisk Miljøhandlingsprogram 2001-2004	1215	246, 262			Til etterretning
*9/2001/när	Strategi om en bæredygtig udvikling	1216	246, 262			Til etterretning
Yttrande 1/2000	Beretning fra Nordisk Kulturfond, incl. Revisionsberetning 1999	1217	261			Ferdigbehandlet
Interne vedtak						
*1/1997	NORDLEX-databas	1572	263			Viderebehandles i Rådet
1/1999	Helhetssyn på lärande och social utveckling	1572	263			Ferdigbehandlet
2/1999	Ökat samarbete med de baltiska staterna	1573	263			Ferdigbehandlet
3/1999	Uppföljning av rådets rekommendationer	1573	264			Ferdigbehandlet
1/2000	Revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed	1574	264			Ferdigbehandlet
2/2000	Beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 1999	1574	264			Ferdigbehandlet
3/2000	Beretning fra Nordisk Kulturfond, incl. Revisionsberetning 1999	1574	265			Ferdigbehandlet
4/2000	Uppföljning av Nordiska rådets konferenser m.m.	1575	265			Ferdigbehandlet
5/2000	Nabo-TV i digitalt marknät	1575	265			Ferdigbehandlet

Nr.	Ärendetittel	Trykket s.	Behandlet s.	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak		Annet vedtak innhold
				Nr.	s.	
E. Spørsmål						
E 1	Skriftlig fråga till Sveriges regering angående omräkningsskala för betyg vid tillträde till högre studier i Sverige	1219				Skriftlig svar
E 2	Skriftlig fråga till Sveriges regering om befriande av renskötseln från drivmedelsskatt	1221				Skriftlig svar
E 3	Skriftlig fråga till Finlands regering angående Finlands tillämpning av avtalet om harmonisering av yrkesbevis mellan Sverige - Finland	1223				Skriftlig svar
E 4	Skriftlig spørsmål til Nordisk Ministerråd angående avvisning av henvendelser og prekvalifikasjoner eller tilbud som ikke er skrevet på det angjeldende lands eget språk	1225				Skriftlig svar
E 5	Skriftligt spørgsmål til Finlands regering angående grænseoverskridende fusioner og spaltninger mellem selskaber	1227				Skriftlig svar
E 6	Skriftlig fråga till Sveriges regering angående tidpunkten för stängning av Barsebäck	1229				Skriftlig svar
E 7	Skriftligt spørgsmål til Sveriges regering om Sveriges forbehold i ministerrådets rapport *Bæredygtig udvikling - en ny kurs for Norden* for fangst og jagt af fortrinsvis hvaler	1230				Skriftlig svar
E 8	Skriftligt spørgsmål til Sveriges regering om begrundelse for tilbageholdelse af danske medborgere i forbindelse med lovlig demonstration i Göteborg	1231				Skriftlig svar

Nr.	Ärendetittel	Trykket s.	Behandlet s.	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak		Annet vedtak innhold
				Nr.	s.	
E 9	Fråga till Danmarks regering angående skattesystemet i Öresundsregionen		78			Muntlig svar
E 10	Fråga till Nordiska ministerrådet angående konkurrensen i passagertrafiken till sjöss		79			Muntlig svar
E 11	Fråga till Danmarks regering angående taxitrafik mellan Malmö och Köpenhamn		79			Muntlig svar
E 12	Spørsmål til Norges regjering om oppfølging av skriftlig spørgsmål E 4/2001 om henvendelser og prekvalifikasjoner eller tilbud som ikke er skrevet på det angjeldende lands eget språk særlig hva angår små virksomheter		80			Muntlig svar
E 13	Spørgsmål til de nordiske Nordisk Ministerråd om Sveriges forbehold for fangst og jagt af hvaler		80			Muntlig svar
E 14	Fråga till Nordiska ministerrådet angående upprätthållande av flygförbindels till Kaliningrad		81			Muntlig svar
E 15	Fråga till Nordiska ministerrådet angående Norden som kärnkraftfri zon		82			Muntlig svar
E 16	Spørsmål til Nordisk Ministerråd om en felles anmeldelse av Sellafield		83			Muntlig svar
E 17	Spørgsmål til Sveriges regering om lukning af Barsebäck		84			Muntlig svar
E 18	Spørgsmål til Islands regering om samarbejdet mellem miljøministrene i de nodriske landene og de nærmeste områdene		85			Muntlig svar

Nr.	Ärendetittel	Trykket s.	Behandlet s.	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak		Annet vedtak innhold
				Nr.	s.	
E 19	Fråga till Finlands regering angående samarbete om text-TV mellan de nordiska public service-företagen		85			Muntlig svar
E 20	Fråga till Nordiska ministerrådet angående samordning av studiepoäng eller studieveckor mellan de nordiska länderna		86			Muntlig svar
E 21	Fråga till Nordiska ministerrådet angående den samnordiska helikopteraffären		87			Muntlig svar
E 22	Spørgsmål til Norges regering om norsk TV i Danmark		87			Muntlig svar
E 23	Spørsmål til Norges regjering om et åpnere helsesamarbeid i Norden – et nordisk helsemarked		88			Muntlig svar
E 24	Fråga till Nordiska Ministerrådet angående samarbete mellan Nordiska ministerrådet och statsråd i närområdena		88			Muntlig svar
E 25	Fråga till Islands regering angående ratificering av Kyotoöverenskommelsen		89			Muntlig svar
E 26	Fråga till Nordiska ministerrådet angående en minimumskatt på alkohol		89			Muntlig svar
E 27	Fråga till Sveriges regering angående hinder för att illegala arbetsgivare får fotfäste i Norden		90			Muntlig svar
E 28	Spørgsmål til Nordisk Ministerråd om prioritering av nærområdesamarbejdet fremfor traditionelt nordisk samarbejde i Kulturfonden		90			Muntlig svar

Nr.	Ärendetittel	Trykket s.	Behandlet s.	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak		Annet vedtak innhold
				Nr.	s.	
E 29	Fråga till Danmarks regering angående åtgärder för ökad livskvalitet för den grönländske urbefolkningen		91			Muntlig svar
E 30	Spørsmål til Danmarks regjering om sikring av nabolands-TV		91			Muntlig svar
E 31	Fråga till Danmarks regering angående integration av nordiska medborgare i andra nordiska länder		92			Muntlig svar
E 32	Fråga till Sveriges regering angående skattekonkurrens och utflaggning av åländsk passagertonnage till Sverige		93			Muntlig svar
E 33	Fråga till Norges regering angående priser och konsumption av el		93			Muntlig svar
E 34	Fråga till Sveriges regering angående stängningstider för tullstationen mellan Sverige och Finland		94			Muntlig svar
E 35	Fråga till Norges samarbetsminister angående dialog med Ryssland angående skatt på tekniskt och humanitärt bistånd	1232	94			Muntlig og skriftlig svar

Nr.	Ärendetittel	Trykket s.	Behandlet s.	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak		Annet vedtak innhold
				Nr.	s.	
Dokumenter						
1	Public Service i Norden. Del I – Sammanställning och jämförelse av de nordiska ländernas reglering-ar och regleringsmetoder avseende public service verksamheten	1233	202, 215			Til etterretning
2	Public Service i Norden. Del II – Redogörelse för utvecklingstendenser på radio- och TV-området..	1267	202, 215			Til etterretning
3	Præsidiets rapport om virksomhedsåret	666	58, 77			Til etterretning
4	Nordisk Ministerråds Europaaktiviteter	1286	171, 202			Til etterretning
5	Nordisk arbetsmarknadsrelaterad temarapport 2001	1327	228, 239			Til etterretning
6	Regler för sessionens genomförande	1351	41			Godkjent
7	Statsministrenes redegørelse	41	58			Til etterretning
8	Ny nordisk dagsorden – opfølging af vismandsrap.	1354	112, 130			Til etterretning
9	Udenrigsministrenes redegørelse	174	171, 202			Til etterretning
10	Presidiets rapport om den nordliga dimensionen	1385	171, 202			Til etterretning
11	Forsvarministrenes redegørelse	178	171, 202			Til etterretning
12	Presidiets rapport om konfliktförebyggande och civil krishantering	1417	171, 202			Til etterretning
13	Samlat material rörande nordiskt TV-samarbete	1465	202, 215			Til etterretning
1	Regler för sessionens genomförande (Kungälv)	119 (I)	26 (I)			Godkjent

Personregister

(Tallene viser til sider. For uttalelser under den 6. ekstrasesjonen i Kungälv, se del I s. 133)

Akaan-Penttilä, Eero, Finlands del. (Kesk)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om narkotikahandelns – ett hot mot demokratin: 306
- om reviderad form av nordisk näringslivsstimulans: 311
- om ökning av ramarna för Nordiska investeringsbankens miljöinvesteringslåneordning: 400
- om samnordisk utbildning av civilkrishantering: 497

Utvalgsforslag:
- om et Nordisk Charter for små innovative virksomheder...: 404
- om grundlag for regler om fødevaremærkning...: 411
- om risikohåndtering på fødevareområdet: 414
- om nordisk forbrugerundervisning.: 417
- om fødevareimport til Norden fra det europæiske indre marked...: 421

Alvheim, John, Norges del. (Frp)
Valgt medlem
Uttalelsle:
- Spørgetid...: 88

Anderberg, Christel, Sveriges del. (m)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Spørgetid...: 94
- Ny nordisk dagsorden: 125

Medlemsforslag:
- om narkotikahandelns – ett hot mot demokratin: 306
- om reviderad form av nordisk näringslivsstimulans: 311
- om samnordisk utbildning av civilkrishantering: 497

Utskottsförslag:
- om ökat stöd för att stärka kvinnors ställning i Nordens närområden: 393

Andersson, Marianne, Sveriges del. (c)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om den samiska befolkningens ställning i Nordiska rådet: 278
- om å styrke det nordiske samarbeid om kultur og helse: 281

Arnbjörg Sveinsdóttir, Islands del. (Sj)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om narkotikahandeln – ett hot mot demokratin: 306
- om reviderad form av nordisk näringslivsstimulans: 311
- om samnordisk utbildning av civilkrishantering: 497

Utvalgsforslag:
- om et Nordisk Charter for små innovative virksomheder...: 404
- om grundlag for regler om fødevaremærkning...: 411
- om risikohåndtering på fødevareområdet: 414
- om nordisk forbrugerundervisning.: 417
- om fødevareimport til Norden fra det europæiske indre marked...: 421

Komitéforslag:
- om dialog med Nordisk Ministerråd om planer og programmer: 493

Arnesen, Bendiks H., Norges del. (A)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Udenrigs-/Forsvarsministrenes redegørelse: 200

Árni M. Mathiesen, Islands del. (Sj.)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Generaldebatt: 66

Ásta R Jóhannesdóttir, Island del. (A)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om kvinno- och barnhandel: 402

Aula, Maria Kaisa, Finlands del. (Kesk.)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om den samiska befolkningens ställning i Nordiska rådet: 278

Bennedsen, Dorte, Danmarks del. (S)
Valgt medlem
Uttalelse
- Budget og planer for det nordiske samarbejde: 102

Medlemsforslag:
- om samordning av tiltak mot tvangsekteskap: 300
- om åtgärder för att få företag och kreditinrättningar i Norden att följa OECD:s riktlinjer för multinationella företag: 351
- om samverkan mellan de nordiska ländernas utrikesrepresentationer: 380
- om kvinno- och barnhandel: 402

Presidieforslag:
- om tiltag mod racisme og nynazisme i Norden: 347
- om ændringer i Nordisk Råds forretningsorden...Reservation: 427

Berthelsen, Per, Grønlands del. (Si)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om felles tiltak i Norden for å beskytte involverte i straffesaker mot vold, trusler og represalier: 319
- om åtgärder för ökad rörlighet över gränserna i Norden: 340
- om Nordjobb: 346

Bjerregaard, Ritt, Danmarks del. (S)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Medborgerbeskyttelse: 166

Bjälkebring, Charlotta L., Sveriges del. (v)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Budget og planer for det nordiske samarbejde: 107
- Medborgerbeskyttelse: 151
- Mediepolitik, Public Service-TV: 213

Medlemsforslag:
- om grundandet av en Nordisk demokratifond för samarbete med Ryssland: 288
- om konfliktförebyggande åtgärder och civil krishantering i Europa: 330
- om nordisk rovdjursförvaltning: 360

Utskottsförslag:
- om kvinno- och barnhandel: 402
- om asylsøgernes livskvalitet: 464
- om racisme og integration: 487
- om en redegørelse om at udbygge det nordiske forskningsrum...: 489

Bondevik, Kjell Magne, Norges del (KRF)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse
- Statsministrenes redegørelse: 41

Brax, Tuija, Finlands del. (Vihr.)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Medborgerbeskyttelse: 163

Medlemsforslag:
- om opprettelse av et vitnebeskyttelsesprogram: 318
- om evaluering og videreutvikling av det grenseregionale samarbeidet: 355

Bredvold, Per Roar, Norges del. (FrP)
Valgt medlem
Utskottsförslag:
- om ökat stöd för att stärka kvinnors ställning i Nordens närområden: 393

Brendt, Agneta, Sveriges del. (s)
Valgt medlem
Utskottsförslag:
- om ökat stöd för att stärka kvinnors ställning i Nordens närområden: 393

Brørby, Berit, Norges del. (A)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Ny nordisk dagsorden: 124

Medlemsforslag:
- om samordning av tiltak mot tvangsekteskap: 300
- om åtgärder för att få företag och kreditinrättningar i Norden att följa OECD:s riktlinjer för multinationella företag: 351
- om samverkan mellan de nordiska ländernas utrikesrepresentationer: 380
- om kvinno- och barnhandel: 402

Christiansen, Ole Vagn, Dan. del. (S)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Næringspolitik: 242

Utvalgsforslag:
- om et Nordisk Charter for små innovative virksomheder...: 404
- om grundlag for regler om fødevaremærkning...: 411
- om risikohåndtering på fødevareområdet: 414
- om nordisk forbrugerundervisning.: 417
- om fødevareimport til Norden fra det europæiske indre marked...: 421

Christiansen, Julie, Norges del. (H)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Udenrigs-/Forsvarsministrenes redegørelse: 188

Dahl, Kristian Thulesen, Dan. del. (DF)
Valgt medlem
Utvalgsforslag:
- om et Nordisk Charter for små innovative virksomheder...: 404
- om grundlag for regler om fødevaremærkning...: 411
- om risikohåndtering på fødevareområdet: 414
- om nordisk forbrugerundervisning.: 417
- om fødevareimport til Norden fra det europæiske indre marked...: 421

Dahlgaard, Frank, Danmarks del. (KRF)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Generaldebatt: 69, 70
- Spørgetid...: 87
- Udenrigs-/Forsvarsministrenes redegørelse: 189

Utskottsförslag:
- om kvinno- och barnhandel: 402
- om asylsøgernes livskvalitet: 464
- om racisme og integration: 487
- om en redegørelse om at udbygge det nordiske forskningsrum...: 489

Daléus, Lennart, Sveriges del. (c)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Spørgetid...: 82

Utvalgsforslag:
- om et Nordisk Charter for små innovative virksomheder...: 404
- om grundlag for regler om fødevaremærkning...: 411
- om risikohåndtering på fødevareområdet: 414
- Opfølgning af Nordisk Råds rekommandationer: 145
- Udenrigs-/Forsvarsministrenes redegørelse: 199, 201

Medlemsforslag:
- om opprettelse av et vitnebeskyttelsesprogram: 318
- om evaluering og videreutvikling av det grenseregionale samarbeidet: 355

Utvalgsforslag:
- om et Nordisk Charter for små innovative virksomheder...: 404
- om grundlag for regler om fødevaremærkning...: 411
- om risikohåndtering på fødevareområdet: 414
- om nordisk forbrugerundervisning.: 417
- om fødevareimport til Norden fra det europæiske indre marked...: 421

Dalheim, Erik, Norges del. (A)
Valgt medlem
Medlemsforslag
- om åtgärder för att få företag och kreditinrättningar i Norden att följa OECD:s riktlinjer för multinationella företag: 351

Utskottsförslag:
- om ökat stöd för att stärka kvinnors ställning i Nordens närområden: 393

Komitéforlslag:
- om dialog med Nordisk Ministerråd om planer og programmer: 493

Davið Oddsson, Islands del. (Sj)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse
- Statsministrenes redegørelse: 53

Djupedal, Øystein, Norges del. (SV)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om grundandet av en Nordisk demokratifond för samarbete med Ryssland: 288
- om konfliktförebyggande åtgärder och civil krishantering i Europa: 330
- om nordisk rovdjursförvaltning: 360
- om nordisk forbrugerundervisning.: 417
- om fødevareimport til Norden fra det europæiske indre marked...: 421

Dørum, Annelise, Norges del. (A)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om åtgärder för ökad rörlighet över gränserna i Norden: 340

Dørum, Odd Einar, Norges del (V)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om opprettelse av et vitnebeskyttelsesprogram: 318
- om evaluering og videreutvikling av det grenseregionale samarbeidet: 355
- angående patienträttigheter, speciellt kostnader för kroniker: 391
- om ökat stöd för att stärka kvinnors ställning i Nordens närområden: 395
- om upprättande av en Nordisk Alzheimer takorganisation: 426

Elo, Mikko, Finlands del. (SDP)
Varamedlem
Uttalelse:
- Spørgetid...: 81

Enestam, Jan-Erik, Finlands del. (SFP)
Regjeringsrepresentant
Uttalelser:
- Generaldebatt: 65
- Budget og planer for det nordiske samarbejde: 99
- Ny nordisk dagsorden: 113
- Udenrigs-/Forsvarsministrenes redegørelse: 178, 195
- Grænseregionalt samarbejd: 225
- Bæredygtigt udvikling: 248, 253

Enggaard, Knud, Danmarks del. (V)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om evaluering og videreutvikling av det grenseregionale samarbeidet: 355

Enoksen, Odd Roger, Norges del. (SP)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Spørgetid...: 80

Erland, Olof, Ålands del. (lib)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Generaldebatt: 62
Medlemsforslag:
- om opprettelse av et vitnebeskyttelsesprogram: 318
- om evaluering og videreutvikling av det grenseregionale samarbeidet: 355
- om ökat stöd för att stärka kvinnors ställning i Nordens närområden: 395
- om upprättande av en Nordisk Alzheimer takorganisation: 426

Erlandsson, Ragnar, Ålands del (ÅC)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om opprettelse av et vitnebeskyttelsesprogram: 318
- om ökat stöd för att stärka kvinnors ställning i Nordens närområden: 395
- om upprättande av en Nordisk Alzheimer takorganisation: 426

Fagerström, Ann-Marie, Sveriges del. (s)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Spørgetid...: 90
Medlemsforslag:
- om felles tiltak i Norden for å beskytte involverte i straffesaker mot vold, trusler og represalier: 319
- om åtgärder för ökad rörlighet över gränserna i Norden: 340
- om Nordjobb: 346
- om reumatikers situation i Norden: 389
Utskottsförslag:
- om ökat stöd för att stärka kvinnors ställning i Nordens närområden: 393

Filatov, Tarja, Finlands del. (SDP)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Nordisk arbejdsmarked...: 229, 235, 238

Foss, Per-Kristian, Norges del. (H)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om narkotikahandeln – ett hot mot demokratin: 306
- om reviderad form av nordisk näringslivsstimulans: 311

Utskottsförslag:
- om ökat stöd för att stärka kvinnors ställning i Nordens närområden: 393

Frederiksen, Anthon, Grønlands del. (K)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om opprettelse av et vitnebeskyttelsesprogram: 318
- om evaluering og videreutvikling av det grenseregionale samarbeidet: 355

Furustrand, Reynoldh, Sveriges del. (s)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Nordisk arbejdsmarkede...: 233

Utvalgsforslag:
- om et Nordisk Charter for små innovative virksomheder...: 404
- om grundlag for regler om fødevaremærkning...: 411
- om risikohåndtering på fødevareområdet: 414
- om nordisk forbrugerundervisning.: 417
- om fødevareimport til Norden fra det europæiske indre marked...: 421

Gaundal, Aud, Norges del. (A)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Medborgerbeskyttelse: 169

Utvalgsforslag:
- om et Nordisk Charter for små innovative virksomheder...: 404
- om grundlag for regler om fødevaremærkning...: 411
- om risikohåndtering på fødevareområdet: 414
- om nordisk forbrugerundervisning.: 417
- om fødevareimport til Norden fra det europæiske indre marked...: 421

Geving, Ole Morten,
Ungdommens Nordiske Råd
Uttalelse:
- Generaldebatt: 73

Gjul, Gunn Karin, Norges del (A)
Valgt medlem
Utskottsförslag:
- om ökat stöd för att stärka kvinnors ställning i Nordens närområden: 393

Gottlieb, Jette, Danmarks del. (EL)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Statsministrenes redegørelse: 55, 56
- Generaldebatt: 72
- Spørgetid...: 84
- Udenrigs-/Forsvarsministrenes redegørelse: 189, 191

Medlemsforslag:
- om grundandet av en Nordisk demokratifond för samarbete med Ryssland:288
- om konfliktförebyggande åtgärder och civil krishantering i Europa: 330
- om nordisk rovdjursförvaltning: 360

Graf, Carl Fredrik, Sveriges del. (m)
Varamedlem
Uttalelse:
- Spørgetid...: 78

Granström, Per Erik, Sveriges del. (s)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Næringspolitik: 243

Utvalgsforslag:
- om et Nordisk Charter for små innovative virksomheder...: 404
- om grundlag for regler om fødevaremærkning...: 411
- om risikohåndtering på fødevareområdet: 414
- om nordisk forbrugerundervisning.: 417
- om fødevareimport til Norden fra det europæiske indre marked...: 421

Grimstad, Molvær M-H, Norges del (KrF)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Generaldebatt: 74
- Spørgetid...: 91
- Medborgerbeskyttelse: 157

Gustavsson, Lennart, Sveriges del. (v)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Spørgetid...: 89
- Udenrigs-/Forsvarsministrenes redegørelse: 198, 199

Medlemsforslag:
- om grundandet av en Nordisk demokratifond för samarbete med Ryssland: 288
- om konfliktförebyggande åtgärder och civil krishantering i Europa: 330
- om nordisk rovdjursförvaltning: 360

Utskottsförslag:
- om ökat stöd för att stärka kvinnors ställning i Nordens närområden: 393

Gustavsson, Åke, Sveriges del. (s)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Spørgetid...: 85
- Opfølgning af Nordisk Råds rekommandationer: 142
- Mediepolitik, Public Service-TV: 208, 210
- Grænseregionalt samarbejde: 224

Medlemsforslag:
- om åtgärder för ökad rörlighet över gränserna i Norden: 340
- om Nordjobb: 346
- om åtgärder för att få företag och kreditinrättningar i Norden att följa OECD:s riktlinjer för multinationella företag: 351

Utskottsförslag:
- om kvinno- och barnhandel: 402
- om asylsøgernes livskvalitet: 464
- om racisme og integration: 487
- om en redegørelse om at udbygge det nordiske forskningsrum...: 489

Haatainen, Tuula, Finlands del. (SDP)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Medborgerbeskyttelse: 155

Medlemsforslag:
- om felles tiltak i Norden for å beskytte involverte i straffesaker mot vold, trusler og represalier: 319
- om åtgärder för ökad rörlighet över gränserna i Norden: 340
- om Nordjobb: 346
- om reumatikers situation i Norden: 389
- om ökning av ramarna för Nordiska investeringsbankens miljöinvesteringslåneordning: 400
- om kvinno- och barnhandel: 402

Utskottsförslag:
- om kvinno- och barnhandel: 402
- om asylsøgernes livskvalitet: 464
- om racisme og integration: 487
- om en redegørelse om at udbygge det nordiske forskningsrum...: 489

Hammarström, Matz, Sveriges del (mp)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om opprettelse av et vitnebeskyttelsesprogram: 318

Hansen, Søren, Danmarks del. (S)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Opfølgning af Nordisk Råds rekommandationer: 140

Medlemsforslag:
- om åtgärder för ökad rörlighet över gränserna i Norden: 340
- om Nordjobb: 346
- om endringer i overenskomst om Nordisk Kulturfond: 364

Harkimo, Leena, Finlands del. (Kok)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om narkotikahandelns – ett hot mot demokratin: 306
- om reviderad form av nordisk näringslivsstimulans: 311

Haugland, Valgerd S., Norges del. (KrF)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om opprettelse av et vitnebeskyttelsesprogram: 318
- om evaluering og videreutvikling av det grenseregionale samarbeidet: 355

- om ökat stöd för att stärka kvinnors ställning i Nordens närområden: 393
- om upprättande av en Nordisk Alzheimer takorganisation: 426

Utvalgsforslag:
- om et Nordisk Charter for små innovative virksomheder...: 404
- om grundlag for regler om fødevaremærkning...: 411
- om risikohåndtering på fødevareområdet: 414
- om nordisk forbrugerundervisning.: 417
- om fødevareimport til Norden fra det europæiske indre marked...: 421

Heister, Chris, Sveriges del. (m)
Valgt medlem
Uttalelser
- Statsministrenes redegørelse: 50, 51
- Generaldebatt: 58
- Budget og planer for det nordiske samarbejde: 104, 107, 108
- Medborgerbeskyttelse: 152

Medlemsforslag:
- om narkotikahandeln – ett hot mot demokratin: 306
- om reviderad form av nordisk näringslivsstimulans: 311
- om samnordisk utbildning av civilkrishantering: 497

Presidieforslag:
- om ændringer i Nordisk Råds forretningsorden...Reservation: 427

Hellsvik, Gun, Sveriges del. (m)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om narkotikahandeln – ett hot mot demokratin: 306
- om reviderad form av nordisk näringslivsstimulans: 311

Presidieforslag:
- om tiltag mod racisme og nynazisme i Norden: 347

Hemilä, Kalevi, Finlands del. (UP)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Medborgerbeskyttelse: 161

Hildeng, Britt, Norges del. (A)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Medborgerbeskyttelse: 157

Hjálmar Jónsson, Islands del. (Sj)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om narkotikahandeln – ett hot mot demokratin: 306
- om reviderad form av nordisk näringslivsstimulans: 311
- om samnordisk utbildning av civilkrishantering: 497

Hjertén, Lars, Sveriges del. (m)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Spørgetid...: 88
- Opfølgning af Nordisk Råds rekommandationer: 139

Medlemsforslag:
- om narkotikahandeln – ett hot mot demokratin: 306
- om reviderad form av nordisk näringslivsstimulans: 311
- om endringer i overenskomst om Nordisk Kulturfond: 364
- om samnordisk utbildning av civilkrishantering: 497

Utskottsförslag:
- om kvinno- och barnhandel: 402
- om asylsøgernes livskvalitet: 464
- om racisme og integration: 487
- om en redegørelse om at udbygge det nordiske forskningsrum...: 489

Holten, Odd, Norges del. (KrF)
Valgt medlem
Medlemsforslag
- om opprettelse av et vitnebeskyttelsesprogram: 318
- om evaluering og videreutvikling av det grenseregionale samarbeidet: 355
- om endringer i overenskomst om Nordisk Kulturfond: 364

Hovmand, Svend Erik, Danmarks del. (V)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Ny nordisk dagsorden: 115, 123, 124

Medlemsforslag
- om opprettelse av et vitnebeskyttelsesprogram: 318
- om evaluering og videreutvikling av det grenseregionale samarbeidet: 355
- om ökat stöd för att stärka kvinnors ställning i Nordens närområden: 395
- om upprättande av en Nordisk Alzheimer takorganisation: 426

Presidieforslag:
- om tiltag mod racisme og nynazisme i Norden: 347
- om ændringer i Nordisk Råds forretningsorden...: 427

Hoydal, Høgni, Færøernes del. (Tjf.)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Generaldebatt: 69, 70

Ikast, Kaj, Danmarks del (KF)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om narkotikahandeln – ett hot mot demokratin: 306
- om reviderad form av nordisk näringslivsstimulans: 311
- om samnordisk utbildning av civilkrishantering: 497

Presidieforslag:
- om tiltag mod racisme og nynazisme i Norden: 347
- om ændringer i Nordisk Råds forretningsorden...Reservation: 427

Ísólfur Gylfi Pálmason, Islands del. (F)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Generaldebatt: 75
- Spørgetid...: 85

Medlemsforslag:
- om opprettelse av et vitnebeskyttelsesprogram: 318
- om evaluering og videreutvikling av det grenseregionale samarbeidet: 355
- om ökat stöd för att stärka kvinnors ställning i Nordens närområden: 395
- om upprättande av en Nordisk Alzheimer takorganisation: 426

Utskottsförslag:
- om kvinno- och barnhandel: 402
- om asylsøgernes livskvalitet: 464
- om racisme og integration: 487
- om en redegørelse om at udbygge det nordiske forskningsrum...: 489

Israelsson, Margareta, Sveriges del. (s)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Generaldebatt: 74
- Bæredygtigt udvikling: 255, 258

Jakobsen, Johan J., Norges del. (Sp)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om den samiska befolkningens ställning i Nordiska rådet: 278
- om opprettelse av et vitnebeskyttelsesprogram: 318
- om evaluering og videreutvikling av det grenseregionale samarbeidet: 355
- om ökat stöd för att stärka kvinnors ställning i Nordens närområden: 395
- om upprättande av en Nordisk Alzheimer takorganisation: 426

Presidieforslag:
- om tiltag mod racisme og nynazisme i Norden: 347

Jelved, Marianne, Danmarks del. (RV)
Regjeringsrepresentant
Uttalelser:
- Generaldebatt: 59

Jensen, Lena, Norges del (SV)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Spørgetid...: 83

Jeppsson, Karin, Sveriges del (s)
Valgt medlem
Utskottsförslag:
- om kvinno- och barnhandel: 402
- om asylsøgernes livskvalitet: 464
- om racisme og integration: 487
- om en redegørelse om at udbygge det nordiske forskningsrum...: 489

Johansson, Anita, Sveriges del, (s)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Statsministrenes redegørelse: 44
- Ny nordisk dagsorden: 119, 124

Medlemsforslag:
- om samordning av tiltak mot tvangsekteskap: 300
- om åtgärder för att få företag och kreditinrättningar i Norden att följa OECD:s riktlinjer för multinationella företag: 351
- om samverkan mellan de nordiska ländernas utrikesrepresentationer: 380
- om kvinno- och barnhandel: 402

Presidieforslag:
- om tiltag mod racisme og nynazisme i Norden: 347
- om ændringer i Nordisk Råds forretningsorden... Reservation: 427

Johansson, Eva, Sveriges del. (s)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Budget og planer for det nordiske samarbejde: 103
- Nordisk arbejdsmarked...: 237, 238

Medlemsforslag:
- om åtgärder för ökad rörlighet över gränserna i Norden: 340
- om Nordjobb: 346
- om åtgärder för att få företag och kreditinrättningar i Norden att följa OECD:s riktlinjer för multinationella företag: 351
- om samverkan mellan de nordiska ländernas utrikesrepresentationer: 380

Utskottsförslag:
- om kvinno- och barnhandel: 402
- om asylsøgernes livskvalitet: 464
- om racisme og integration: 487
- om en redegørelse om at udbygge det nordiske forskningsrum...: 489

Komitéforlslag:
- om dialog med Nordisk Ministerråd om planer og programmer: 493

Jonsson, Elver, Sveriges del. (fp)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Mediepolitik, Public Service-TV: 210
- Valg: 215

Medlemsforslag:
- om opprettelse av et vitnebeskyttelsesprogram: 318
- om evaluering og videreutvikling av det grenseregionale samarbeidet: 355
- om ökat stöd för att stärka kvinnors ställning i Nordens närområden: 395
- om upprättande av en Nordisk Alzheimer takorganisation: 426

Presidieforslag:
- om tiltag mod racisme og nynazisme i Norden: 347
- om ændringer i Nordisk Råds forretningsorden...: 427

Kaland, Laila, Norges del. (A)
Valgt medlem
Utskottsförslag:
- om kvinno- och barnhandel: 402
- om asylsøgernes livskvalite: 464
- om racisme og integration: 487
- om en redegørelse om at udbygge det nordiske forskningsrum...: 489

Kaalund, Per, Danmarks del. (S)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Udenrigs-/Forsvarsministrenes redegørelse: 192

Utvalgsforslag:
- om et Nordisk Charter for små innovative virksomheder...: 404
- om grundlag for regler om fødevaremærkning...: 411
- om risikohåndtering på fødevareområdet: 414
- om nordisk forbrugerundervisning.: 417
- om fødevareimport til Norden fra det europæiske indre marked...: 421

Kallis, Bjarne, Finlands del (SKL)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Spørgetid...: 89

Medlemsforslag:
- om opprettelse av et vitnebeskyttelsesprogram: 318
- om evaluering og videreutvikling av det grenseregionale samarbeidet: 355
- om ökat stöd för att stärka kvinnors ställning i Nordens närområden: 395
- om ökning av ramarna för Nordiska investeringsbankens miljöinvesterings-låneordning: 400
- om upprättande av en Nordisk Alzheimer takorganisation: 426

Presidieforslag:
- om tiltag mod racisme og nynazisme i Norden: 347

Karlsson, Ola, Sveriges del (m)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Mediepolitik, Public Service-TV: 214
- Bæredygtigt udvikling: 258

Utskottsförslag:
- om ökat stöd för att stärka kvinnors ställning i Nordens närområden: 393

Medlemsforslag
- om samnordisk utbildning av civilkrishantering: 497

Karlstrøm, Randi, Norges del. (KrF)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om opprettelse av et vitnebeskyttelsesprogram: 318
- om evaluering og videreutvikling av det grenseregionale samarbeidet: 355

Jógvan við Keldu, Færøyenes del. (Ff)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Generaldebatt: 75
- Spørgetid...: 80

Medlemsforslag:
- om narkotikahandeln – ett hot mot demokratin: 306
- om reviderad form av nordisk näringslivsstimulans: 311

Utskottsförslag:
- om kvinno- och barnhandel: 402
- om asylsøgernes livskvalitet: 464
- om racisme og integration: 487
- om en redegørelse om at udbygge det nordiske forskningsrum...: 489

Kiljunen, Kimmo, Finlands del. (SDP)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om ökning av ramarna för Nordiska investeringsbankens miljöinvesterings-låneordning: 400

Kjær, Henriette, Danmarks del. (KF)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om narkotikahandeln – ett hot mot demokratin: 306
- om reviderad form av nordisk näringslivsstimulans: 311

Kleist, Mogens, Grønlands del. (K)
Valgt medlem
Utskottsförslag:
- om ökat stöd för att stärka kvinnors ställning i Nordens närområden: 393

Komi, Katri, Finlands del. (Kesk.)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om å styrke det nordiske samarbeid om kultur og helse: 281
- om ökning av ramarna för Nordiska investeringsbankens miljöinvesterings-låneordning: 400

Korsberg, Øyvind, Norges del. (FrP)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Generaldebatt: 77

Kristensen, Ellen, (V)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om evaluering og videreutvikling av det grenseregionale samarbeidet: 355

Kristiansen, Rune E., Norges del. (A)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om åtgärder för ökad rörlighet över gränserna i Norden: 340
- om Nordjobb: 346

Kristoffersen, Asmund, Norges del. (A)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Generaldebatt: 71
- Udenrigs-/Forsvarsministrenes redegørelse: 197

Krohn, Irina, Finlands del. (Vihr.)
Varamedlem
Medlemsförslag:
- om ökning av ramarna för Nordiska investeringsbankens miljöinvesterings-låneordning: 400

Larsson, Ewa, Sveriges del. (mp)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Statsministrenes redegørelse: 52
- Medborgerbeskyttelse: 167
- Mediepolitik, Public Service-TV: 214
- Bæredygtigt udvikling: 251, 257

Medlemsforslag:
- om evaluering og videreutvikling av det grenseregionale samarbeidet: 355
- angående patienträttigheter, speciellt kostnader för kroniker: 391

Utskottsförslag:
- om ökat stöd för att stärka kvinnors ställning i Nordens närområden: 393

Larsson, Kaj, Sveriges del. (s)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Spørgetid...: 79

Lebech, , Norges del. (RV)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Medborgerbeskyttelse: 153

Lehtomäki, Paula, Finlands del. (Kesk.)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Opfølgning af Nordisk Råds rekommandationer: 143

Medlemsforslag:
- om opprettelse av et vitnebeskyttelsesprogram: 318
- om evaluering og videreutvikling av det grenseregionale samarbeidet: 355
- angående patienträttigheter, speciellt kostnader för kroniker: 391
- om ökning av ramarna för Nordiska investeringsbankens miljöinvesterings-låneordning: 400

Utskottsförslag:
- om ökat stöd för att stärka kvinnors ställning i Nordens närområden: 393

Lennert, Lise, Grønlands del. (Si)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Udenrigs-/Forsvarsministrenes redegørelse: 200

Lindeman, Harriet, Ålands del. (FS)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Spørgetid...: 86

Medlemsforslag:
- om ökning av ramarna för Nordiska investeringsbankens miljöinvesterings-låneordning: 400

Utskottsförslag:
- om kvinno- och barnhandel: 402
- om asylsøgernes livskvalitet: 464
- om racisme og integration: 487
- om en redegørelse om at udbygge det nordiske forskningsrum...: 489

Lindén, Suvi, Finlands del. (Kok.)
Regjeringsrepresentant
Uttalelser:
- Opfølgning af Nordisk Råds rekommandationer: 136, 141, 144
- Mediepolitik, Public Service-TV: 203, 208, 209, 211

Lipponen, Paavo Fin. delegation (SDP)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse
- Statsministrenes redegørelse: 49, 51

Ludvigsen, Svein, Norges del. (H)
Regjeringsrepresentant
Uttalelser:
- Generaldebatt: 61
- Ny nordisk dagsorden: 122

Medlemsforslag:
- om narkotikahandeln – ett hot mot demokratin: 306
- om reviderad form av nordisk näringslivsstimulans: 311
- om samnordisk utbildning av civilkrishantering: 497

Lykketoft, Mogens, Danmarks del (S)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Udenrigs-/Forsvarsministrenes redegørelse: 187

Löv, Pehr, Finlands del. (SFP)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Spørgetid...: 79
- Budget og planer for det nordiske samarbejde: 105, 107
- Ny nordisk dagsorden: 127
- Opfølgning af Nordisk Råds rekommandationer: 141
- Mediepolitik, Public Service-TV: 207, 213
- Nordisk arbejdsmarkede...: 238

Medlemsforslag:
- om den samiska befolkningens ställning i Nordiska rådet: 278
- om å styrke det nordiske samarbeid om kultur og helse: 281
- om opprettelse av et vitnebeskyttelsesprogram: 318
- om evaluering og videreutvikling av det grenseregionale samarbeidet: 355
- angående patienträttigheter, speciellt kostnader för kroniker: 391
- om ökat stöd för att stärka kvinnors ställning i Nordens närområden: 395
- om ökning av ramarna för Nordiska investeringsbankens miljöinvesterings-låneordning: 400
- om upprättande av en Nordisk Alzheimer takorganisation: 426

Utskottsförslag:
- om kvinno- och barnhandel: 402
- om asylsøgernes livskvalitet: 464
- om racisme og integration: 487
- om en redegørelse om at udbygge det nordiske forskningsrum...: 489

Lövdén, Lars-Erik, Sveriges del. (s)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Næringspolitik: 240
- Bæredygtigt udvikling: 255

Manninen, Hannes, Finlands del. (Kesk.)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Spørgetid...: 94
- Budget og planer for det nordiske samarbejde: 109
- Grænseregionalt samarbejde: 226

Medlemsforslag:
- om å styrke det nordiske samarbeid om kultur og helse: 281
- om opprettelse av et vitnebeskyttelsesprogram: 318
- om evaluering og videreutvikling av det grenseregionale samarbeidet: 355
- om endringer i overenskomst om Nordisk Kulturfond: 364
- om ökat stöd för att stärka kvinnors ställning i Nordens närområden: 395
- om ökning av ramarna för Nordiska investeringsbankens miljöinvesterings-låneordning: 400
- om upprättande av en Nordisk Alzheimer takorganisation: 426

Marcelind, Ragnwi, Sveriges del. (kd)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Statsministrenes redegørelse: 45
- Spørgetid...: 91
- Medborgerbeskyttelse: 164
- Udenrigs-/Forsvarsministrenes redegørelse: 182

Medlemsforslag:
- om opprettelse av et vitnebeskyttelsesprogram: 318
- om evaluering og videreutvikling av det grenseregionale samarbeidet: 355
- angående patienträttigheter, speciellt kostnader för kroniker: 391
- om ökat stöd för att stärka kvinnors ställning i Nordens närområden: 395
- om upprättande av en Nordisk Alzheimer takorganisation: 426

Motzfeldt, Jonathan, Grønlands del. (Si)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Statsministrenes redegørelse: 56
- Udenrigs-/Forsvarsministrenes redegørelse: 188

Møller, Egil, Danmarks del. (DF)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Generaldebatt: 63

Møller, Eva, Danmarks del. (KF)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Bæredygtigt udvikling: 256

Medlemsforslag:
- om samnordisk utbildning av civilkrishantering: 497

Neittaanmäki, Petri, Finlands del (Kesk.)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om opprettelse av et vitnebeskyttelsesprogram: 318
- om evaluering og videreutvikling av det grenseregionale samarbeidet: 355
- om ökat stöd för att stärka kvinnors ställning i Nordens närområden: 395
- om ökning av ramarna för Nordiska investeringsbankens miljöinvesteringslåneordning: 400
- om upprättande av en Nordisk Alzheimer takorganisation: 426

Utvalgsforslag:
- om et Nordisk Charter for små innovative virksomheder...: 404
- om grundlag for regler om fødevaremærkning...: 411
- om risikohåndtering på fødevareområdet: 414
- om nordisk forbrugerundervisning.: 417
- om fødevareimport til Norden fra det europæiske indre marked...: 421

Nistad, Astrid-Marie, Norges del. (A)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om felles tiltak i Norden for å beskytte involverte i straffesaker mot vold, trusler og represalier: 319
- om åtgärder för ökad rörlighet över gränserna i Norden: 340
- om Nordjobb: 346
- om reumatikers situation i Norden: 389

Utskottsförslag:
- om kvinno- och barnhandel: 402
- om asylsøgernes livskvalitet: 464
- om racisme og integration: 487
- om en redegørelse om at udbygge det nordiske forskningsrum...: 489

Nordlund, Roger, Ålands del. (ÅC)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Statsministrenes redegørelse: 58

Nousiainen, Pekka, Finlands del. (Kesk.)
Varamedlem
Medlemsförslag:
- om ökning av ramarna för Nordiska investeringsbankens miljöinvesteringslåneordning: 400

Nybakk, Marit, Norges del. (A)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om samordning av tiltak mot tvangsekteskap:300

Utvalgsforslag:
- om et Nordisk Charter for små innovative virksomheder...: 404
- om grundlag for regler om fødevaremærkning...: 411
- om risikohåndtering på fødevareområdet: 414
- om nordisk forbrugerundervisning.: 417
- om fødevareimport til Norden fra det europæiske indre marked...: 421

Presidieforslag:
- om tiltag mod racisme og nynazisme i Norden: 347

Näslund, Ingrid, Sveriges del. (kd)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om den samiska befolkningens ställning i Nordiska rådet: 278

Ojala, Outi, Finlands del. (Vas.)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Statsministrenes redegørelse: 48
- Ny nordisk dagsorden: 120
- Udenrigs-/Forsvarsministrenes redegørelse: 193

Medlemsforslag:
- om grundandet av en Nordisk demokratifond för samarbete med Ryssland: 288
- om nordisk rovdjursförvaltning: 360
- om ökning av ramarna för Nordiska investeringsbankens miljöinvesteringslåneordning: 400

Presidieforslag:
- om tiltag mod racisme og nynazisme i Norden: 347
- om ændringer i Nordisk Råds forretningsorden...: 427

Olli, Egil
Sametingsrepresentant
Uttalelse:
- Generaldebatt: 67
- Ny nordisk dagsorden: 126

Olsson, Karin, Sveriges del. (s)
Valgt medlem
Utvalgsforslag:
- om et Nordisk Charter for små innovative virksomheder...: 404
- om grundlag for regler om fødevaremærkning...: 411
- om risikohåndtering på fødevareområdet: 414
- om nordisk forbrugerundervisning.: 417
- om fødevareimport til Norden fra det europæiske indre marked...: 421

Olsson, Kent, Sveriges del.(m)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Spørgetid...: 92
- Udenrigs-/Forsvarsministrenes redegørelse: 194
- Næringspolitik: 241, 245

Medlemsforslag:
- om narkotikahandeln – ett hot mot demokratin: 306
- om reviderad form av nordisk näringslivsstimulans: 311
- om samnordisk utbildning av civilkrishantering: 497

Utvalgsforslag:
- om et Nordisk Charter for små innovative virksomheder...: 404
- om grundlag for regler om fødevaremærkning...: 411
- om risikohåndtering på fødevareområdet: 414
- om nordisk forbrugerundervisning.: 417
- om fødevareimport til Norden fra det europæiske indre marked...: 421

Paasio, Heli, Finlands del. (SDP)
Valgt medlem
Medlemförslag:
- om ökning av ramarna för Nordiska investeringsbankens miljöinvesteringslåneordning: 400

Utskottsförslag:
- om ökat stöd för att stärka kvinnors ställning i Nordens närområden: 393
- om kvinno- och barnhandel: 402
- om asylsøgernes livskvalitet: 464
- om racisme og integration: 487
- om en redegørelse om at udbygge det nordiske forskningsrum...; 489

Pagrotsky, Leif, Sveriges del. (s)
Regjeringsrepresentant
Uttalelser:
- Generaldebatt: 73
- Ny nordisk dagsorden: 121

Persson, Göran, Sveriges del. (s)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse
- Statsministrenes redegørelse: 51, 53

Peschardt, Vibeke, Danmarks del. (RV)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Opfølgning af Nordisk Råds rekommandationer: 135

Medlemsforslag:
- om opprettelse av et vitnebeskyttelsesprogram: 318
- om evaluering og videreutvikling av det grenseregionale samarbeidet: 355
- om ökat stöd för att stärka kvinnors ställning i Nordens närområden: 395
- om upprättande av en Nordisk Alzheimer takorganisation: 426

Komitéforlslag:
- om dialog med Nordisk Ministerråd om planer og programmer: 493

Petersen, Dan R., Færøernes del. (Jvfl)
Valgt medlem
- Generaldebatt: 76
- Spørgetid...: 90

Medlemsforslag:
- om åtgärder för ökad rörlighet över gränserna i Norden: 340
- om Nordjobb: 346

Petersen, Jan, Norges del. (H)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Udenrigs-/Forsvarsministrenes redegørelse: 186

Pietikäinen, Margareta, Fin. del. (SFP)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om å styrke det nordiske samarbeid om kultur og helse: 281
- om ökning av ramarna för Nordiska investeringsbankens miljöinvesteringslåneordning: 400

Prusti, Riitta, Finlands del. (SDP)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Generaldebatt: 60
- Budget og planer for det nordiske samarbejde: 110

Medlemsforslag:
- om samordning av tiltak mot tvangsekteskap : 300
- om åtgärder för att få företag och kreditinrättningar i Norden att följa OECD:s riktlinjer för multinationella företag: 351
- om samverkan mellan de nordiska ländernas utrikesrepresentationer: 380
- om ökning av ramarna för Nordiska investeringsbankens miljöinvesterings-låneordning: 400
- om kvinno- och barnhandel: 402

Presidieforslag:
- om tiltag mod racisme og nynazisme i Norden: 347
- om ændringer i Nordisk Råds forretningsorden...Reservation: 427

Rannveig Guðmundsdóttir, Isl. del. (A)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Udenrigs-/Forsvarsministrenes redegørelse: 181, 190

Medlemsforslag:
- om endringer i overenskomst om Nordisk Kulturfond: 364
- om samverkan mellan de nordiska ländernas utrikesrepresentationer: 380

Presidieforslag:
- om ændringer i Nordisk Råds forretningsorden...Reservation: 427

Ranta-Muotio, Aulis, Finlands del. (Kesk.)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Spørgetid...: 87
- Medborgerbeskyttelse: 154

Medlemsforslag:
- om opprettelse av et vitnebeskyttelsesprogram: 318
- om evaluering og videreutvikling av det grenseregionale samarbeidet: 355
- angående patienträttigheter, speciellt kostnader för kroniker: 391
- om ökat stöd för att stärka kvinnors ställning i Nordens närområden: 395
- om ökning av ramarna för Nordiska investeringsbankens miljöinvesterings-låneordning: 400
- om upprättande av en Nordisk Alzheimer takorganisation: 426

Utskottsförslag:
- om kvinno- och barnhandel: 402
- om asylsøgernes livskvalitet: 464
- om racisme og integration: 487
- om en redegørelse om at udbygge det nordiske forskningsrum...: 489

Komitéforlag:
- om dialog med Nordisk Ministerråd om planer og programmer: 493

Rask, Maija, Finlands del. (SDP)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Grænseregionalt samarbejde: 223

Rasmussen, Poul Nyrup, Dan. del. (S)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Statsministrenes redegørelse: 54, 56

Rauhala, Leena, Finlands del. (Kesk.)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om å styrke det nordiske samarbeid om kultur og helse: 281

Ringqvist, Jonas, Sveriges del. (v)
Varamedlem
Utskottsförslag:
- om ökat stöd för att stärka kvinnors ställning i Nordens närområden: 393

Rhode, Jens, Danmarks del. (V)
Valgt medlem
Medlemsforslag
- om opprettelse av et vitnebeskyttelsesprogram: 318

Rudiengaard, Preben, Danmarks del (V)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om opprettelse av et vitnebeskyttelsesprogram: 318

Ryan, Inge, Norges del. (SV)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Generaldebatt: 68
- Nordisk arbejdsmarkede...: 235
- Bæredygtigt udvikling: 257

Saarinen, Ingegerd, (mp)
Varamedlem
Uttalelse:
- Spørgetid...: 93

Salo, Petri, Finlands del (Kok.)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om å styrke det nordiske samarbeid om kultur og helse: 281
- om narkotikahandeln – ett hot mot demokratin: 306
- om reviderad form av nordisk näringslivsstimulans: 311
- om ökning av ramarna för Nordiska investeringsbankens miljöinvesteringslåneordning: 400
- om samnordisk utbildning av civilkrishantering: 497

Utvalgsforslag:
- om et Nordisk Charter for små innovative virksomheder...: 404
- om grundlag for regler om fødevaremærkning...: 411
- om risikohåndtering på fødevareområdet: 414
- om nordisk forbrugerundervisning.: 417
- om fødevareimport til Norden fra det europæiske indre marked...: 421

Sarin-Grufberg, Ritva, Ålands del. (lib)
Regjeringsrepresentant
Uttalelser:
- Nordisk arbejdsmarkede...: 237
- Næringspolitik: 244

Sasi, Kimmo, Finlands del. (Kok.)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Generaldebatt: 76

Sigríður Anna Þórðardóttir, Isl. del. (Sj)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Ny nordisk dagsorden: 118, 123
- Grænseregionalt samarbejde: 222

Medlemsforslag:
- om narkotikahandeln – ett hot mot demokratin: 306
- om reviderad form av nordisk näringslivsstimulans: 311
- om samnordisk utbildning av civilkrishantering: 497

Utskottsförslag:
- om kvinno- och barnhandel: 402
- om asylsøgernes livskvalitet: 464
- om racisme og integration: 487
- om en redegørelse om at udbygge det nordiske forskningsrum...: 489

Sigríður Jóhannesdóttir, Islands del. (A)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Medborgerbeskyttelse: 163

Medlemsforslag:
- om felles tiltak i Norden for å beskytte involverte i straffesaker mot vold, trusler og represalier: 319
- om åtgärder för ökad rörlighet över gränserna i Norden: 340
- om Nordjobb: 346
- om reumatikers situation i Norden: 389

Utskottsförslag:
- om ökat stöd för att stärka kvinnors ställning i Nordens närområden: 393
- om kvinno- och barnhandel: 402
- om asylsøgernes livskvalitet: 464
- om racisme og integration: 487
- om en redegørelse om at udbygge det nordiske forskningsrum...: 489

Sighvatur Björgvinsson, Islands del. (A)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om samordning av tiltak mot tvangsekteskap: 300
- om åtgärder för att få företag och kreditinrättningar i Norden att följa OECD:s riktlinjer för multinationella företag: 351

Siv Friðleifsdóttir, Islands del. (F)
Regjeringsrepresentant
Uttalelser:
- Generaldebatt: 63
- Udenrigs-/Forsvarsministrenes redegørelse: 196, 201
- Bæredygtigt udvikling: 253

Sjøli, Sonja, Norges del. (H)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om narkotikahandeln – ett hot mot demokratin: 306
- om reviderad form av nordisk näringslivsstimulans: 311
- om samnordisk utbildning av civilkrishantering: 497

Utvalgsforslag:
- om et Nordisk Charter for små innovative virksomheder...: 404
- om grundlag for regler om fødevaremærkning...: 411
- om risikohåndtering på fødevareområdet: 414
- om nordisk forbrugerundervisning.: 417
- om fødevareimport til Norden fra det europæiske indre marked...: 421

Skifte, Daniel, Grønlands del. (At)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Bæredygtigt udvikling: 259

Skinnari, Joukko, Finlands del. (SDP)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Generaldebatt: 70

Medlemsforslag:
- om å styrke det nordiske samarbeid om kultur og helse: 281
- om ökning av ramarna för Nordiska investeringsbankens miljöinvesteringslåneordning: 400

Sköldestig, Berndt, Sveriges del. (s)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om reumatikers situation i Norden: 389

Sponheim, Lars, Norges del. (V)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Medborgerbeskyttelse: 165

Stavad, Ole, Danmarks del. (S)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Medborgerbeskyttelse: 167

Steingrímur J. Sigfússon, Isl. del. (VG)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Generaldebatt: 68
- Ny nordisk dagsorden: 126
- Udenrigs-/Forsvarsministrenes redegørelse: 185, 199

Medlemsforslag:
- om grundandet av en Nordisk demokratifond för samarbete med Ryssland: 288
- om konfliktförebyggande åtgärder och civil krishantering i Europa: 330
- om nordisk rovdjursförvaltning: 360

Utvalgsforslag:
- om et Nordisk Charter for små innovative virksomheder...: 404
- om grundlag for regler om fødevaremærkning...: 411
- om risikohåndtering på fødevareområdet: 414
- om nordisk forbrugerundervisning.: 417
- om fødevareimport til Norden fra det europæiske indre marked...: 421

Svensson, Hasse, Ålands del. (lib)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Spørgetid...: 93
- Ny nordisk dagsorden: 125
- Udenrigs-/Forsvarsministrenes redegørelse: 192

Medlemsförslag:
- om ökning av ramarna för Nordiska investeringsbankens miljöinvesteringslåneordning: 400

Utvalgsforslag:
- om et Nordisk Charter for små innovative virksomheder...: 404
- om grundlag for regler om fødevaremærkning...: 411
- om risikohåndtering på fødevareområdet: 414
- om nordisk forbrugerundervisning.: 417
- om fødevareimport til Norden fra det europæiske indre marked...: 421

Takkula, Hannu, Finlands del. (Kesk.)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Medborgerbeskyttelse: 158

Medlemsforslag:
- om opprettelse av et vitnebeskyttelsesprogram: 318
- om evaluering og videreutvikling av det grenseregionale samarbeidet: 355
- om ökat stöd för att stärka kvinnors ställning i Nordens närområden: 395
- om upprättande av en Nordisk Alzheimer takorganisation: 426

Utvalgsforslag:
- om et Nordisk Charter for små innovative virksomheder...: 404
- om grundlag for regler om fødevaremærkning...: 411
- om risikohåndtering på fødevareområdet: 414
- om nordisk forbrugerundervisning.: 417
- om fødevareimport til Norden fra det europæiske indre marked...: 421

Tiura, Marja, Finlands del. (Kok.)
Varamedlem
Medlemsförslag:
- om ökning av ramarna för Nordiska investeringsbankens miljöinvesteringslåneordning: 400

Touborg , Kristen, Danmarks del. (SF)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Medborgerbeskyttelse: 168

Medlemsforslag:
- om grundandet av en Nordisk demokratifond för samarbete med Ryssland: 288
- om konfliktförebyggande åtgärder och civil krishantering i Europa: 330
- om nordisk rovdjursförvaltning: 360

Utskottsförslag:
- om kvinno- och barnhandel: 402
- om asylsøgernes livskvalite: 464
- om racisme og integration: 487
- om en redegørelse om at udbygge det nordiske forskningsrum...: 489

Tuomioja, Erkki, Finlands del. (SDP)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Udenrigs-/Forsvarsministrenes redegørelse: 174

Vilén, Jari, Finlands del. (Kok.)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Statsministrenes redegørelse: 47
- Ny nordisk dagsorden: 127
- Udenrigs-/Forsvarsministrenes redegørelse: 183

Medlemsforslag:
- om narkotikahandeln – ett hot mot demokratin: 306
- om reviderad form av nordisk näringslivsstimulans: 311
- om ökning av ramarna för Nordiska investeringsbankens miljöinvesteringslåneordning: 400
- om samnordisk utbildning av civilkrishantering: 497

Presidieforslag:
- om tiltag mod racisme og nynazisme i Norden: 347

Vähänäkki, Matti, Finlands del. (SDP)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om å styrke det nordiske samarbeid om kultur og helse: 281
- om åtgärder för ökad rörlighet över gränserna i Norden: 340
- om Nordjobb: 346

Winberg, Margareta, Sveriges del. (s)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Bæredygtigt udvikling: 252

Ågren, Jan Erik, Sveriges del. (kd)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Udenrigs-/Forsvarsministrenes redegørelse: 196

Medlemsforslag:
- om opprettelse av et vitnebeskyttelsesprogram: 318
- om evaluering og videreutvikling av det grenseregionale samarbeidet: 355
- angående patienträttigheter, speciellt kostnader för kroniker: 391
- om ökat stöd för att stärka kvinnors ställning i Nordens närområden: 395
- om upprättande av en Nordisk Alzheimer takorganisation: 426

Utskottsförslag:
- om ökat stöd för att stärka kvinnors ställning i Nordens närområden: 393

Emneregister

*(De kursiverte sifrene er saksbetegnelser. Øvrige sifre henviser til sider. Sidetall med (I) angir at dokumentet er trykket i bokens del I, 6. ekstrasesjon i Kungälv. Ang. sakenes behandling, se Oversikt over sakenes behandling s. 1635-1651. Saker med * krever en ny meddelelse.)*

Alzheimer, upprättande av en nordisk takorganisation for: *A 1264/nord*, 424
Ansattes representasjon i bedriftenes styrer i forbindelse med grenseoverskridende bedriftsetableringer: **D 11/1999/euro*, 1107
Anställda, se Ansatte
Arbejd(s)/Arbet(s):
-formidling, den nordiske, og formidling af arbejdsmarkedsrelevant information for at sikre en geografisk mobil arbejdskraft: *D 13/1999/euro*, 1112
-markeds- og arbejdsmiljøprogram: *D 9/2000/euro*, 1140
-markedsrelateret debat på Nordisk Råds session, tematiseret: **D 10/2000/euro*, 1142
-marknadsrelaterad temarapport, nordisk: *Dokument 5*, 1327
Arktiskt samarbetsprogram: *B 209/när*, 630
Asylansøgernes livskvalitet i Norden: *A 1267/nord*, 464

Baltiske stater/baltiska staterna:
- ungdomsudveksling mellem Norden og: **D 7/2000/när*, 1135
- intensifierat samarbete med Ryssland och: **D 8/2000/p*, 1137
- utökat samarbete med: *Int.besl. 2/1999*, 1573
Barn(s)/(e), Ungdom/Unga:
- og ungdomspolitisk samarbeid, tverrsektoriell handlingsplan for: *B 200/nord*, 515; *D 3/2001/nord*, 1204
- bekämpning av sexuellt missbruk av: *D 18/1996/nord*, 1053
- och unga, tvärsektoriell handlingsplan och åtgärder för, *D 2/1999/nord*, 1092
- och unga i glesbygd, *D 4/1999/nord*, 1096
- och ungas rättigheter vid flyttning inom Norden: *D 12/1997/nord*, 1055
- och ungas situation i Nordens närområden, *D 13/1998/när*, 1071
- och ungdomar, mobbning och våld bland, *D 5/1999/nord*, 1098
- rättigheter, *D 3/1999/nord*, 1094
- Ungdomsudveksling mellem Norden og de baltiske stater: **D 7/2000/när*, 1135
Barsebäck, tidpunkten för stängning av: *E 6/2001*, 1229
Bedriftsetableringer, grenseoverskridende, ansattes representasjon i bedriftenes styrer i forbindelse med: **D 11/1999/euro*, 1107
Beskyttelse/vitnesbeskyttelse mot vold, trusler og represalier: *A 1246/nord*, 314
Beskæftigelse(s), se også Arbejd/Arbete
- og erhvervspolitik, nordisk netværk for analyse og idéudvikling om, *D 6/1998/euro*, 1067
Bioetisk samarbejde: **D 20/2000/nord*, 1165
Bioteknologisk forskning, internationalt forbud mod kloning af mennesker og offentlighedens indsigt i: *D 21/2000/nord*, 1167
Biståndsinsatser i Nordens närområden, samordning av, *D 24/1998/kk*, 1086
"Bone and Joint Decade", **D 6/2000/nord*, 1133
Bostad, se Bygge- og boligsektoren
Budget:
- för det nordiska samarbetet 2001: *D 24/2000/p*, 1174
- Nordiska ministerrådets för 2002: *B 203/p*, 652, 810
-analysen: *B 204/p*, 556
Bygge- og boligsektoren, samarbejdsprogram for: *B 206/nord*, 601
Bæredygtig udvikling, strategi om en: *B 201/när*, 90 (I); **D 9/2001/när*, 1216

CD-rom, stöd till konstnärlig utformning på, *D 24/1997/nord*, 1065
Civil krishantering:
- og konfliktforebyggande åtgærder: *A 1234/p*, 321
- samnordisk utbildning i: *A 1272/p*, 495
- presidiets rapport om konfliktförebyggande och: *Dokument 12*, 1417
CO_2-kvoter, nordisk handel med: **D 17/1999/när*, 1118

Deltagerdemokratiet i Norden, IT-redskaper og: **D 13/2000/euro*, 1149
Demensproblematik:
**D 29/2000/nord*, 1185
Demokrati:
-fond för samarbete med Ryssland, grundandet av en: A 1220/när, 283; **D 6/2001/när*, 1210
- och välfärd i et globalt perspektiv: **D 33/2000/nord*, 1193
Demonstration i Gøteborg, begrundelse for tilbageholdelse af danske medborgere i forbindelse med lovlig: *E 8/2001*, 1231
"Det handler om å leve", nordisk forbruger-undervisning: *A 1262/euro*, 417
Diagnosgrupper, behandling av små, samarbete i Norden om:
D 17/1996/nord, 1051
Digitalt marknät, Nabo-TV i:
Int.besl. 5/2000, 1575
Drivmedelsskatt, befriande av renskötseln från: *E 2/2001*, 1221

E-handel, IT-infrastrukturstudie og regelsæt for kryptering:
**D 11/2000/euro*, 1144
Energipolitiska samarbetet: *B 207/euro*, 610
Erhvervspolitik, nordisk netværk for analyse og idéudvikling om beskæftigelsespolitik og, *D 6/1998/euro*, 1067
EU:
- fødevareimport til norden fra det europæiske indre marked og lande udenfor EU: *A 1263/euro*, 421
-/EØS, social dumping i:
**D 15/2000/euro*, 1154
- nätverk för livsmedelsäkerhet inom Norden och EU: *D 16/2000/när*, 1156
Europaaktiviteter, Nordisk Ministerråds:
Dokument 4, 1286

Fengselsundervisning i nordisk perspektiv:
**D 16/1999/nord*, 1116
Film, ömsesidigt godkännande av förhandsgranskning av:
D 10/1999/nord, 1105
Fisk(eri):
-samarbejde, strategi for det nordiske,:
D 18/2000/när, 1161
-miljöcertifiering av,
**D 31/1998/när*, 1088
-resurserna, havets miljöproblem och hållbar förvaltning av:
**D 23/2000/när*, 1172
Flyktingpolitik i Norden och Europa,
D 18/1997/nord, 1059
Flyttning, barn och ungas rättigheter vid flyttning inom Norden:
D 12/1997/nord, 1055
Forbehold, Sveriges, for fangst og jagt af fortrinsvis hvaler: *E 7/2001*, 1230
Forbrugerundervisning: *A 1262/euro*, 417
Forsknings
-rum, udbygge det nordiske og styrkelse og udbygning av det europæiske:
A 1269/nord, 489
-samarbete, utbildnings- och, strategi för nordisk: *D 9/1999/nord*, 1102
Forsvarministrenes redegørelse:
Dokument 11, 178
Fremmedfiendtlighet, se Främlingsfientlighet
Frivilligsektorn:
**D 5/2000/nord*, 1129
-strategi för samarbete med,
**D 17/1998/nord*, 1075
- i närområdena, ökat samarbete med:
**D 35/2000/när*, 1197
Främlingsfientlighet, insatser motrasism och, *D 14/1998/nord*, 1073
Fusioner, grænseoverskridende, og spaltninger mellem selskaber:
E 5/2001, 1227
Fødevare/Livsmedel/Levnedsmiddel:
-import, til Norden fra det europæiske indre markedog fra lande udenfor EU:
A 1263/euro, 421
-mærkning og vareinformation for varer markedsført i Norden, grundlag for regler om: *A 1260/euro*, 411
-området, risikohåndtering på:
A 1261/euro, 414
-sikkerhed, undervisning i, nordisk forbrugerundervisning: *A 1262/euro*, 417
-säkerhet inom Norden och EU, nätverk for: *D 16/2000/när*, 1156
-samarbejde, handlingsprogram for det nordiske: **D 19/2000/euro*, 1163
- genmodificerede:
**D 22/2000/euro*, 1169
För-, se For-
Företag, se Bedrift

Gen:
-modificerede levnedsmidler:
**D 22/2000/euro*, 1169
-teknologi och kloning:
D 17/1997/nord, 1057
Glesbygd, barn och unga i,
D 4/1999/nord, 1096
Grense/Gräns(erna):
-hinder, handlingsplan för avskaffande av,
**D 12/1999/nord*, 1109
-overskridende bedriftsetableringer,
ansattes representasjon i bedriftenes styrer
i forbindelse med: **D 11/1999/euro*, 1107
-overskridende fusioner og spaltninger
mellem selskaber: *E 5/2001*, 1227
-regionale samarbeidet, evaluering og
videreutvikling av: *A 1249/nord*, 353
- rörlighet över, i Norden:
A 1236/nord, 333

Havets miljöproblem och hållbar
förvaltning av fiskresurserna:
D 23/2000/när, 1172
Helse, kultur og, nordisk samarbeid om:
A 1210/nord, 279; **D 5/2001/nord*, 1208
Hvaler, Sveriges forbehold for fangst og
jagt af: *E 7/2001*, 1230
Hållbar:
- förvaltning av fiskeresurserna, havets
miljöproblem och: *D *23/2000/när*, 1172
Hållbarutveckling, se Bæredygtig udvikling

Idrottsutbyte med Nordens närområden:
D 2/2000/när, 1122
Informasjonspunkt, nordisk, i Kaliningrad:
**D 1/2000/när*, 1120
Innovative virksomheder, små, Nordisk
Charter for: *A 1259/euro*, 404
Integration, racisme og: *A 1268/nord*, 487
Internationell samarbete, nordiskt
inflytande i: *D 34/2000/nord*, 1195
Interne vedtak/Interna beslut: til
viderebehandling, 1572
IT:
-ekspertgruppe, rådgivende:
**D 14/2000/euro*, 1151
-infrastrukturstudie, E-handel og regelsæt
for kryptering: **D 11/2000/euro*, 1144
-innovationsstudie og makroklusters:
**D 12/2000/euro*, 1147
-redskaber og deltagerdemokratiet i
Norden: **D 13/2000/euro*, 1149

Jämställdhet(s)/Ligestilling/Likestilling:
-arbete, samarbetsprogram för nordiskt,
B 195/nord, 498; *D 2/2001/nord*: 1202
- kvinnors ställning i Nordens
närområden: *A 1256/när*, 393;
**D 10/2001/när*, 1520
- Könsuppdelning i nordisk
individbaserad officiell statistik:
D 14/1999/nord, 1114
Jord- och skogsbrukssamarbete,
handlingsplan för noriskt:
D 17/2000/när, 1159

Kaliningrad, nordisk informasjonspunkt i:
**D 1/2000/när*, 1120
Kjernekraft, se kärn
Kloning:
- af mennesker og offentlighedens indsigt
i bioteknologisk forskning, internationalt
forbud mod: **D 21/2000/nord*, 1167
- genteknologi och, *D 17/1997/nord*, 1057
Konfliktförebyggande:
- åtgärder och civil krishantering i Europa:
A 1234/p, 321
- och civil krishantering, presidiets rapport
om: *Dokument 12*, 1417
Konsument, se Forbruger
Kriminalitet, se Organisert kriminalitet
Kroniker, se også Reumatikernas:
- patienrättigheter, speciellt kostnader för:
A 1255/nord, 381
Kryptering, IT-infrastrukturstudie, E-handel
og: **D 11/2000/euro*, 1144
Kultur og helse, nordisk samarbeid om:
A 1210/nord, 279; **D 5/2001/nord*, 1208
Kvinner, se også likestilling/jämställdhet
Kvinno- och barnhandel: *A 1258/nord*, 402
Kärnsäkerhet, ökad: **D 8/1996/när*, 1049
Kön(s):
-fordelning, jämnare, i nordiska styrelser
o.d.: **D 12/1991/j/nord*, 1047
-uppdelning i nordisk individbaserad
officiell statistik: *D 14/1999/nord*, 1114

Livsmedel/Levnedsmiddel, se Fødevare
Ligestilling/Likestilling, se Jämställdhet
Litteraturprisutdeling, Nordisk Råds: 1591
Lärande och social utveckling, helhetssyn
på: *Int.besl. 1/1999*, 1572

Makroklusters, IT-innovationsstudie og: **D 12/2000/euro*, 1147
Miljö/Miljø:
-certifiering av fisk, **D 31/1998/när*, 1088
-handlingsprogram, nordisk: B 199/när, 53 (I); **D 8/2001/när*, 1215
-låneordning, Nordiska Investeringsbankens, ökning av ramarna för: *A 1257/när*, 397
-problem, havets, och hållbar förvaltning av fiskeresurserna: **D 23/2000/när*, 1172
-regnskap for energi samt harmoniserte miljøskatter, gjennomføring av nordisk: **D 36/1998/när*, 1090
-skatter, harmoniserte, gjennomføring av nordisk miljøregnskap for energi samt: **D 36/1998/när*, 1090
Missbruk, se også Narkotika,
-sexuellt, av barn, bekämpning av: *D 18/1996/nord*, 1053
Mobbning och våld bland barn och ungdomar: *D 5/1999/nord*, 1098
Multimedieproduktion, stödfunktion för, **D 23/1997/nord*, 1063
Multinationella företag, OECD's riktlinjer för: *A 1247/euro*, 348
Musikkprisutdeling, Nordisk Råds: 1590

Nabo-TV i digitalt marknät: *Int.besl. 5/2000*, 1575
Narkotika:
-bekämpning: **D 30/2000/nord*, 1187
-handeln- ett hot mot demokratin: *A 1223/nord*, 303; **D 4/2001/nord*, 1206
-området, nordisk samarbejde på: *D 28/2000/nord*, 1183
- indsatser mod: **D 31/2000/nord*, 1189
Natur- og miljøprisutdeling, Nordisk Råds, 1595
Nordens närområden, se Närområden
Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere: *A 1259/euro*, 404
Nordisk(a) Kulturfond(en):
- beretning fra, 1999: *Ytr. 1/2000*, 1217; *Int.besl. 3/2000*, 1574
- överenskommelsen om, ändringar i: *D 25/2000/nord*, 1177
- revisionen af regnskab for 2000; årsberättelse för år 2000: *C 5*, 1013
- endring i overenskomsten om/
- ændringer/endring i overenskomsten om: *A 1251/nord*, 361; **D 7/2001/nord*, 1212
- ændring af overenskomsten/ändringar av Överenskommelse om, *B 210/nord*, 640; **D 47/2001/nord*, 1561
Nordisk Ministerråd(s):
- Europaaktiviteter: *Dokument 4*, 1286
– redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet 2002: *C 2*, 803
- revisionen av virksomheden 2000: *C 3*, 991
- revisionen av virksomheden 1999: *Int.besl. 1/2000*, 1574
Nordisk Råd(s)/Nordiska rådet(s):
- forretningsorden, endringer i: *A 1266/p*, 427
- konferenser, seminarier, uppföljning av: *Int.besl. 4/2000*, 1575
- rekommendationer, uppföljningen av: *D 8/1999/kk*, 1100
- revisionen av regnskab for 2000: *C 4*, 1004
- revisionen af, regnskab for 1999: *Int.besl. 2/2000*, 1574
Nordisk Råds 53. sesjon:
- arbeidsutvalg/arbetsutskott, 1578
- avslutningstale, presidenten, 268
- beretninger, C-saker, 675
- beslut, 1505
- dagordning/dagsorden, 23
- frågor, E-saker, 1219
- generaldebatt, 58
- godkjenning av protokollen, 270
- interna beslut/interne vedtak, 1563
- innkalling til, 7
- kallelse til, 7
- meddelelser om rekommandasjoner, 1047
- medlemsforslag, 273
- deltakerliste ved, 9
- ministerrådsforslag, 498
- natur- og miljøprisutdeling, 1595
- oversikt over sesjonen, 35
- oversikt over vedtatte rekommandasjoner, ytringer og interne vedtak, 1507
- personregister, 1652
- presidierapport: *Dokument 3*, 666
- protokoll fra, 39
- regjeringsrepresentanter og valgte medlemmer, 12
- regler för sessionens genomförande: *Dokument 6*, 1351
- rekommandasjoner, 1505

- sakkyndige, 1584
- sekretariat, 1581
- sesjonssal, plassering av regjeringsrepresentanter og rådsmedlemmer, 1677
- spørsmål, E-saker, 1219
- statsministrenes redegørelse: *Dokument 7*, 41
- spesielt innbudte, 1579
- valg, 215
- vedtak, 1505
- ytringer/yttrande, 1562
- øvrige vedtak, 1566

Nordisk Råds litteraturpris, 1591
Nordisk Råds musikkpris, 1590
Nordisk Råds natur-og miljøpris, 1595
Nordisk Årsberetning 2000, Nordisk Ministerråds virksomhedsberetning 2000 incl. Bilag om meddelelser vedrørende Nordisk Råds rekommandationer: *C 1*, 675; 713
Nordiska investeringsbankens miljölåneordning, ökning av ramerna för: *A 1257/när*, 397
Nordiska utvecklingsfonden: *D 4/2000/euro*, 1127
Nordjobb:
- *A 1243/nord*, 342
- och andra utbytesprogram för ungdom: **D 26/2000/nord*, 1179

Nordlex-databas: *Int.besl. *1/1997*, 1572
Nordliga dimensionen, presidiets rapport om den: *Dokument 10*, 1385
Ny nordisk dagsorden: *Dokument 8*, 1354
Nynazisme, tiltag mot, rasisme og, i Norden: *A 1245/p*, 347; **D 1/2001/p*, 1200
Närings
-livsstimulans, reviderad form av: *A 1231/p*, 307
-politiskt samarbetsprogram 2002 – 2005, nordiskt: *B 205/euro*, 572, **D 37/2001/nord*, 1551

Närområde(n)(t)(s):
-strategi, reviderad nordisk: *B 202/när*, 550
- barn och ungas situation i, *D 13/1998/när*, 1071
- idrottsutbyte med Nordens: **D 2/2000/när*, 1122
- kvinnors ställning i Nordens, *A 1256/när*, 393; **D 10/2001/när*, 1520
- samordning av biståndsinsatser i Nordens, *D 24/1998/kk*, 1086
- ökat samarbete med frivilligsektorn: **D 35/2000/när*, 1197

OECD, riktlinjer/retningslinjer for multinationella företag: *A 1247/euro*, 348
Omräkningsskala för betyg vid tillträde till högre studier i Sverige: *E 1/2001*, 1219
Opfindere, Nordisk Charter for: *A 1259/euro*, 404
Ophavsretsområdet, samordnet lovgivning på, *D 19/1998/nord*, 1078
Organisert kriminalitet, kartlegging av: **D 32/2000/nord*, 1191
Overenskomsten/Överenskommelsen:
- om Nordiska kulturfonden, ändringar i: *D 25/2000/nord*, 1177
- for Nordisk Kulturfond, Endring i/ Ændringer i: *A 1251/nord*, 361; **D 7/2001/nord*, 1212
- ændring af overenskomsten om/ ändringar av Överenskommelse om, *B 210/nord*, 640; **D 47/2001/nord*, 1561

Patienträttigheter, se også Reumatikernas:
- speciellt kostnader för kroniker: *A 1255/nord*, 381

Pensjonsrettigheter, nordiske samordningsregler angående, *D 9/1998/nord*, 1069
Planer(na):
- og programmer, dialog med Nordisk Ministerråd om: *A 1270/kk*, 493
- för det nordiska samarbetet, redogörelse för: *C 2*, 803

Presidiet, se Præsidiet
Programmer, planer og, dialog med Nordisk Ministerråd om: *A 1270/kk*, 493
Präsidiet, se Præsidiet
Præsidiets rapport for virksomhedsåret: *Dokument 3*: 666
Public Service i Norden: *Dokument 1*, 1233; *Dokument 2*, 1267

Racisme/Rasism/Rasisme:
- och främlingsfientlighet, insatser mot, *D 14/1998/nord*, 1073
- og integration: *A 1268/nord*, 487
- og nynazisme i Norden, tiltag mod: *A 1245/p*, 347; **D 1/2001/p*, 1200

Radio, se Public Sevice
Rasisme, se Racisme
Regionalpolitisk samarbeidsprogram, nordisk: **D 3/2000/nord*, 1124

Reindrift, se Renskötsel
Rekommendationer, uppföljning av Nordiska rådets: *8/1999/kk*, 1100; *Int.besl. 3/1999*, 1573
Renskötseln, befriande från drivmedelsskatt: *E 2/2001*, 1221
Represalier, beskyttelse mot: *A 1246/nord*, 314
Representasjon, ansattes, i bedriftenes styrer i forbindelse med grenseoverskridende bedriftsetableringer, **D 11/1999/euro*, 1107
Rettigheter, se Rättigheter
Reumatikernas, se også Patienträttigheter og Kroniker:
- situation i Norden: *A 1254/nord*, 381
Revision:
- av Nordisk Ministerråds virksomhed for 2000: *C 3*, 991
- av Nordisk Ministerråds virksomhed for 1999: *Int.besl. 1/2000*, 1574
- av Nordisk Råds regnskab for 2000: *C 4*, 1004
- av Nordisk Råds regnskab for 1999: *Int.besl. 2/2000*, 1574
- av Nordisk Kulturfonds regnskab for 2000 samt Nordiska kulturfondens årsberättelse för år 2000: *C 5*, 1013
- beretning fra Nordisk Kulturfond 1999: *Ytr. 1/2000*, 1217; *Int.besl. 3/2000*, 1574
Risikohåndtering på fødevareområdet: *A 1261/euro*, 414
Rovdjursförvaltning: *A 1250/när*, 356
Ryssland:
- grundandet av en demokratifond för samarbete med Ryssland: *A 1220/när*, 283; **D 6/2001/när*, 1210
- och de baltiska staterna, intensifierat samarbete med: **D 8/2000/p*, 1137
Rättigheter:
- barn och ungas, vid flyttning inom Norden: *D 12/1997/nord*, 1055
- barns, *D 3/1999/nord*, 1094
Rörlighet, över gränserna i Norden: *A 1236/nord*, 333

Samisk, samiska befolkningens ställning i Nordiska rådet: *A 1181/p*, 273
Samnordisk utbildning i civil krishantering: *A 1272/p*, 495
Selskaber, grænseoverskridende fusioner og spaltninger mellem: *E 5/2001*, 1227
Sexuellt missbruk av barn, bekämpning av: *D 18/1996/nord*, 1053
Skogsbrukssamarbete, jord- och, handlingsprogram för nordiskt: *D 17/2000/när*, 1159
Social dumping i EU/EØS, **D 15/2000/euro*, 1154
Social(-):
- og sundhedssektoren, samarbejdsprogram for: *D 27/2000/nord*, 1181
- utväckling, helhetssyn på lärande och: *Int.besl. 1 /1999*, 1572
Spaltninger, grænseoverskridende fusioner og, mellem selskaber: *E 5/2001*, 1227
Språk:
-politik, nordisk, **D 22/1998/nord*, 1083
- avvisning av henvendelser og prekvalifikasjoner eller tilbud som ikke er skrevet på det angjeldende lands eget: *E 4/2001*, 1225
Statsministrenes redegørelse, *Dokument 7*, 41
Strategiske satsninger, nye i Norden: *B 208/p*, 626
Studier i Sverige, omräkningsskala för betyg vid tillträde till högre: *E 1/2001*, 1219
Sundhedssektoren, social- og, samarbejdsprogram for: *D 27/2000/nord*, 1181
Sveriges forbehold for fangst og jagt af fortrinsvis hvale: *E 7/2001*, 1230

Trusler, beskyttelse mot: *A 1246/nord*, 314
TV, se også Public Service:
-samarbete, samlat material rörande nordiskt: *Dokument 13*, 1465
-samarbete, utökat i Norden, **D 20/1997/nord*, 1061
Tvangsekteskap, samordning av tiltak mot: *A 1221/nord*, 290
Tvångsäktenskap, se Tvangsekteskap

Uddannelse, se Utdannelse
Unga, se Barn
Undgom, se Barn
Utbildning, se Utdannelse og Studier og Yrkesbevis
Utdannelse/Utbildning(s):
- civil krishantering, samnordisk: *A 1272/p*, 495
- och forskningssamarbete 2000-2004, strategi för nordiskt: *D 9/1999/nord*, 1102

Udenrigsministrenes redegørelse:
Dokument 9, 174
Utrikesrepresentationer, de nordiska ländernas, samverkan mellan:
A 1253/p, 375

Vareinformation, fødevaremærkning og, grundlag for regler om: *A 1260/euro*, 411
Velferd, se Välfärd
Vitnesbeskyttelsesprogram, opprettelse av:
A 1232/nord, 314
Vold/Våld:
- beskyttelse mot: *A 1246/nord*, 314
- och mobbning, bland barn och ungdomar, *D 5/1999/nord*, 1098
Välfärd och demokrati i ett globalt perspektiv: **D 33/2000/nord*, 1193

Yrkesbevis mellan Sverige och Finland, tillämpning av avtalet om harmonisering av: *E 3/2001*, 1223

Överenskommelsen, se Overenskomsten

Årsberetning/Årsberättelse
- Nordisk for 2000, *C 1*, 675
- för, Nordiska kulturfondens, samt revisionsberetning, *C* 5:1013

Plassering i sesjonssalen

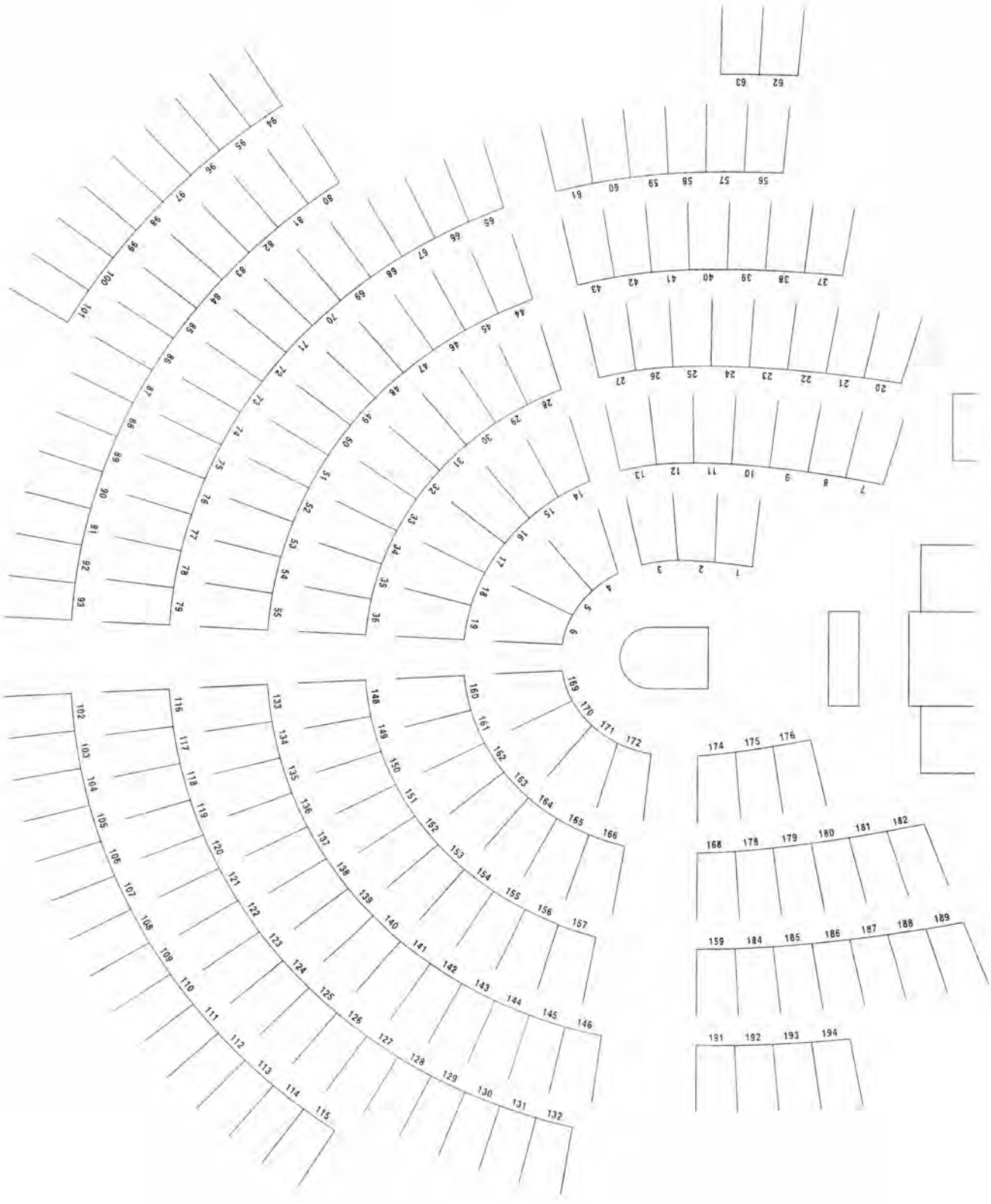

Plassering i salen

Regjeringsrepresentaner

169 Árni M. Mathiesen
170 Bjerregaard, Ritt
160 Björn Bjarnason
161 Bondevik, Kjell Magne
162 Brende, Børge
163 Carlson, Gun
164 Davíð Oddsson
165 Elttør, Eyðun
166 Enestam, Jan-Erik
168 Eriksson, Sune
178 Erland, Olof
179 Filatov, Tarja
180 Foss, Per-Kristian
181 Geir H. Haarde
182 í Grund, Sámal Petur
148 Hansen, Karsten
149 Hassi, Satu
150 Hemilä, Kalevi
151 Holm, Óli
152 Hoydal, Høgni
153 Hygum, Ove
154 Jakobsen, Alfred
155 Jelved, Marianne
156 Kallsberg, Anfinn
157 Kristensen, Henrik Dam
159 Larsson, Kjell
184 Lennert, Lise
185 Lindén, Suvi
186 Lipponen, Paavo
187 Ludvigsen, Svein
188 Lykketoft, Mogens
133 Lövdén, Lars-Erik
134 Motzfeldt, Jonathan
135 Niclasen, Jørgen
136 Nordlund, Roger
137 Rasmussen, Poul Nyrup
138 Pagrotsky, Leif
139 Páll Pétursson
140 Persson, Göran
141 Petersen, Jan
142 Rask, Maija
143 Sarin-Grufberg, Ritva
144 Sasi, Kimmo
145 Siimes, Suvi-Ann
146 Siv Friðleifsdóttir
191 Sponheim, Lars
192 Stavad, Ole
193 Sturla Böðvarsson
194 von Sydow, Björn
127 Tuomioja, Erkki
128 Vestager, Margrethe
129 Winberg, Margareta

Plassering av samarbeidsministrene under spørretimen:

171 Jelved, Marianne
172 Enestam, Jan-Erik
174 Siv Friðleifsdóttir
175 Ludvigsen, Svein
176 Pagrotsky, Leif

Valgte medlemmer

1 Alvheim, John I.
2 Anderberg, Christel
3 Andersen, Anne Berit
4 Andersen, Kim
5 Andreassen, Anders
6 Arnbjörg Sveinsdóttir
10 Bennedsen, Dorte
11 Bjälkebring, Charlotta L.
12 Brax, Tuija
13 Brørby, Berit
14 Christensen, Ole Vagn
15 Christiansen, Julie
16 Dahlgaard, Frank
17 Daléus, Lennart
18 Drífa Hjartardóttir
19 Elo, Mikko
20 Enoksen, Odd Roger
21 Fagerström, Ann-Marie
22 Furustrand, Reynoldh
23 Gaundal, Aud
24 Gottlieb, Jette
25 Granström, Per Erik
26 Grimstad, May-Helen Molvær
27 Gustavsson, Lennart
28 Gustavsson, Åke
29 Hansen, May
30 Hansen, Søren
31 Harkimo, Leena
32 Heister, Chris
33 Helleland, Trond
34 Hildeng, Britt
35 Hjertén, Lars
36 Hovmand, Svend Erik
37 Haatainen, Tuula
38 Ikast, Kaj
39 Ísólfur Gylfi Pálmason
40 Israelsson, Margareta
41 Jensen, Lena
42 Johansson, Anita
43 Johansson, Eva
44 Jonsson, Elver
45 Kallis, Bjarne
46 Karlsson, Ola
47 við Keldu, Jógvan
48 Korsberg, Øyvind
49 Kristoffersen, Asmund
50 Kaalund, Per
51 Larsen, Svend Erik
52 Larsson, Ewa
53 Larsson, Kaj
54 Lehtomäki, Paula
55 Lindeman, Harriet
57 Löv, Pehr
58 Manninen, Hannes
59 Marcelind, Ragnwi
60 Møller, Eva
61 Møller, Egil
65 Neittaanmäki, Petri
66 Nørve, Elisabeth Røbekk
67 Nistad, Thore A.
68 Ojala, Outi
69 Olsson, Kent
70 Peschardt, Vibeke
71 Petersen, Dan Reinert
72 Prusti, Riitta
73 Paasio, Heli
74 Rannveig Guðmundsdóttir
75 Ranta-Muotio, Aulis
76 Robertsen, Raymond
77 Ryan, Inge
78 Sahl, Jan
79 Petri Salo
116 Sass, Peder
117 Sigríður Jóhannesdóttir
118 Sigríður A. Þórðardóttir
119 Skifte, Daniel
120 Skinnari, Jouko
121 Steingrímur J. Sigfússon
122 Stoltenberg, Jens
123 Svensson, Hasse
124 Sønderby, Peder
125 Takkula, Hannu
126 Touborg, Kristen
80 Vilén, Jari
81 Ågren, Jan Erik